Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLVIII
H
24
NAPOLI

Digitized by Google

XLVIII
ff
2h

Digitized by Google

Digitized by Google

ITALIA SACRA
SIVE
DE EPISCOPIS ITALIÆ,

Et Insularum adjacentium, rebusque ab iis præclare gestis, deducta serie ad nostram usque ætatem.

OPUS SINGULARE
PROVINCIIS XX. DISTINCTUM,

In quo Ecclesiarum origines, Urbium conditiones, Principum donationes, recondita monumenta in lucem proferuntur.

TOMUS SECUNDUS,

Complectens Metropolitanas, earumque suffraganeas Ecclesias, quæ in Æmiliæ, Flaminiæ, Piceni, Umbriæque Senonum Inclytis Italiæ Provinciis recensentur.

A U C T O R E

D. FERDINANDO UGHELLO

Florentino Abbate SS. Vincentii, & Anastasii ad Aquas Salvias Ordinis Cisterciensis, & Sacræ Indicis Congregationis Consultore.

Editio secunda, aucta & emendata,

CURA ET STUDIO

Nicolai Coleti, Ecclesiæ S. Moysis Venetiarum Sacerdotis Alumni.

VENETIIS, Apud Sebastianum Coleti. MDCCXVII.

SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Reverendissimo , ac Eminentissimo
S. R. E. Cardinali

ULYSSI JOSEPHO
GOZZADINO
IMOLÆ ANTISTITI.

AB Apostolico throno , cujus Vicariam Dei in terris insidentem Majestatem præsidium sibi, atque decus exoraturus veneratus est supplex Ughellus meus , gratioso clementissimi Pontificis dignatus, & auctus obtutu , in tuum properat venire conspectum, EMINENTISSIME PRINCEPS, consiliorum Tuorum memor, officiique sui apprimè conscius. Non enim invida delevit oblivio præstantissimum illud ausum, quo in muneris , gloriæque societatem coactis è tota Italia selectissimis , doctissimisque viris , atque eorum laboribus , vigiliisque

Digitized by Google

præsidens, gravioribus licet aulæ Romanæ distentus curis, hoc de Episcopis Italiæ opus, cujus exemplaria jamdudum distracta ab Eruditis frustra quærebantur, mendis omnibus, atque erroribus perpurgatum, pretiosissimis ab antiquitate petitis monumentis, optimisque clarissimorum virorum adnotatis undequaque excultum, & auctum, in studiosorum commodum, Ecclesiasticæ historię emolumentum, totiusque Italiæ honorem, atque gloriam, ut prælo rursum committeretur, impense incubuisti. Quandoquidem verò multiplices, eæque inexplicabiles exortæ difficultates egregio intercessere facinori, susceptumque propterea consilium irrito conatu elanguit, non ideo tamen tam proni erga se studii exsolutus est onere Ughellus meus. En igitur ut primum per me illi contigit rursum fari, hisce fratris mei typis veluti renatus, vix exhibitis supremo Antistiti debitæ venerationis obsequiis, in tuam festinus convolat aulam, ORNATISSIME PRÆSUL, quibus potest, officiis eximium erga se Mecænatis sui favorem humillimè prosecuturus, atque volumen hoc Tuo amplissimo inscriptum Nomini veluti votivam beneficentissimo numini tabellam appensurus. Quamvis autem non sit adeo comptus, iisque decorus ornamentis, quibus celebrem scriptorem pro dignitate curaveras honestare, sed tumultuaria, atque præcipiti leviter expolitus opera, non equidem vereor, ne pro singulari, ad quam proprio quodam naturæ munere factus esse videris, humanitate illum leni, serenaque fronte excipias, benigno amplectaris intuitu, & in fidem, clientelamque tuam clementer suscipias, si non Editoris, Auctoris certè approbaturus labores, quos tua dignos cura aliquando censuisti. Quod quidem cum tu præstiteris perhumaniter, qualicumque tandem habitu, ornatuque instructus in vulgus prodeat Ughellus meus, quidquid illi ad omnigenum decus, certissimamque commendationem deerit, id omne Tui patrocinii munere cumulate compensabitur, evadetque annuentibus auspiciis Tuis sacrum, siquid etiam editoris inertia videri queat ominosum.

Quamquam profecto non adeo laciniosо superindutum cultu in lucem exit hoc noviter excusum volumen, cum uno certe superaddito, eoque miræ venustatis, maximique pretii superbiat ornamento, fulgentissimo scilicet Nomine Tuo, quod Imolensium Antistitum agmen felicissimè claudit. Cujus equidem Tuarum commemoratione virtutum populorum ora jam late adimplentis exaggerata præconia invito omnino, atque reluctante calamo præterire me coegit insignis modestia Tua, quæ laudes, quas mereri satagis, audire non sustinet. At, ut verum fatear, quotusquisque tanta mentis inopia laborans ad ea, quæ de Te simplici enarratione dictavi, perlegenda concesserit, qui, cum intelligat Te duorum emunctæ naris in eligendis Administris summorum Pontificum Innocentii XII. & Clementis nunc prospere regnantis lateri à secretis adhæsisse, in sacrum Purpuratorum senatum, summæ proximam dignitatem, cooptatum, Romandiolæ regendæ præpositum, Legatum à latere ad benedicendas Philippi V. Hispaniarum regis, atque Elisabeth Farnesiæ nuptias missum, hæc inquam cum intelligat, facile non arguat eas tibi animi dotes inesse, quæ ad tanta obeunda munia requiruntur? Eximiam nempe in rebus gerendis sagacitatem, promptum in arduis consilium, prudentem in implicitis dexteritatem, tenacissimam æqui, justitiæque integritatem, flexibilem in subditorum commoda humanitatem, beneficentiam,

ma-

magnificentiam, majeſtatem ſingulares. Si verò Te ad tantam munerum, honorumque amplitudinem evectum graviſſimo Præſulatus oneri adhuc ſubdentem humeros audiat, ecquis in te non perſpiciat ingentem Relligionis zelum, pietatem ſummam, excellentem humilitatem, cæteraque his affinia ſanctioris animi lumina, quibus lucerna ſuper candelabrum poſita eluceſcat oportet? Familiarem illam porrò domus tuæ, ac penè dixerim traducem, quæ etiam in ſequiori gentis tuæ ſexu ad miraculum floruit, exquiſitam ſapientiam, ſine qua tot, tantæque virtutes languerent, vileſcerent dignitates, his omnibus tibi viam ſtraviſſe, atque colophonem addere nemo poteſt ambigere. Et revera adeò optimarum artium, ac diſciplinarum abdita penetraſti, ut, cum dicendum eſt, eloquentiſſimus, cum jus conſulendum, peritiſſimus, cum de divinis, humaniſque rebus diſſerendum, longe omnium ſcientiſſimus videaris, elegantiores etiam non aſpernatus Muſas, quas in ſeveriorum facultatum contubernium advocare identidem conſueviſti. Verum tot, tantaque Nominis Tui decora, quæ & monumenta Eruditorum jam edita, & communis applaudentium populorum rumor concelebrant, hic quoque morem iterum geſturus modeſtiæ tuæ renovato ſilentio prætereo, ignorans quid potius admirer, ſummam ne amplitudinem Tui, in quo uno omnes tot celeberrimorum Majorum Tuorum togatæ virtutes, atque honores mirabili ſe ſe fœdere conſociarint, an præſtantiam vetuſtiſſimæ familiæ Tuæ, in quam tot cumulatis virtutibus, ſplendidiſque honoribus nil novi intuleris. Porrò illud unum reliquum eſt, ut ſupremus ille ſplendor, cui tam proxime adhæres, per Te tandem nobiliſſimæ genti Tuæ concilietur, nec ullus amplius extet dignitatis titulus, quo genus Tuum expetat cohoneſtari, vel quem adhuc deberi meritis Tuis boni omnes conquerantur. Quod quidem ut faxit D. O. M. vehementer inter alios peroptat, qui Ughellum hunc, ſeque Tibi dicat

EMINENTIÆ TUÆ

Dabam Venetiis pridie Kalendas Martias 1717. M. V.

Addictiſſimus, humillimuſquè Servus
Nicolaus Coletus.

CAN.

CANDIDE LECTOR.

JAM Tomus Secundus nostræ Italiæ gestit ad lucem, quem quatuor fama inclytæ Provinciæ, quatuorque Metropolitanæ cum suis suffraganeis Ecclesiis locupletabunt, eodem omnino ordine, Alphabetico scilicet, à nobis opportunè excogitato, ut omne dignitatis odiosum certamen conficeretur. Inde perbellè accidit, ut ab Æmilia exordiremur, ubi Bononia nobilissima Civitas situata est, mater studiorum, doctissimorum hominum seminarium, domicilium antiquissimæ nobilitatis, cui quidem Metropolitana dignitas recenter obvenit, quam tamen nobilitate, clare gestis, insignique dignitate, jam olim commeruerat.

Secundum locum implebit Ravenna Metropolis Flaminiæ antiquissima, ac nobilissima, adeo olim potens, ut circumadjectas Ecclesias sæpius impugnaret, ipsique Romanæ Sedi facta superba minaretur.

Tertio loco Piceni Provincia vetustissima, Metropolisque Firmana has sequetur, tempore recentior, sed ob magnitudinem, eminentiamque hujus gradus dignissima.

Postrema hujus Secundi Tomi Provincia erit Umbria Senonum, Urbinatiumque Metropolis, ubi olim regnarunt Feltrenses, Roboreique Duces, armorum togæque lumina, quorum præsentem orbitatem gloriosè sublevare videtur Serenissima Victoria Roborea Magna Ducissa Hetruriæ, Mediceæ posteritatis spes unica, ornamentum singulare.

In Metropolitanis autem æque, ac in Cathedralibus, idem narrandi ordo cernetur, idemque veritatis candor, quo in primo Tomo usi sumus, quem veridicorum Historicorum medulla, antiquissima monumenta, privilegia, bullæque Pontificiæ, sanctiones, diplomataque Imperatoria, aliorumque Principum spectatæ jurisdictionis nobis subministrarunt. Inde perspicua illarum Ecclesiarum felicitas erit, quæ ita sapuerunt, ut contra bella, incursiones, incendia, eluviones, osoresque Ecclesiasticæ libertatis sua jurium monumenta, venerandæ antiquitatis veros Thesauros tueri potuerint.

Cæterum ne, Lector, mireris, si in nostro Secundo hoc Volumine, aliisque sequentibus, frequentiora gentilitia stemmata Episcoporum tibi occurrent. Hi enim secundi præ primis visi sunt sapuisse, qui ad illustrandam gentem suam, quod primi illi, plerumque contumaces ad monita facere neglexerant, mihi scribenti suis coloribus expressa stemmata humanissime transmiserunt. Ut igitur volentibus obsequiose respondemus, sic nostrum non erat, ad officium suum alienam protervaim compellere.

Denique lætabere, Lector, nos hujus Tomi fini *a* adjecisse Historicos, piosque versus, nondum typis expressos, Alphani primi famosi Salernitani Archiepiscopi, qui Gregorii Septimi Papæ vixit temporibus. Eandem verò Historiarum Italicarum coronidem, cæteris voluminibus nostræ Sacræ Italiæ ad absolvenda, quæ restant, appingendam expecta, quarum nonnullæ selectiores apud me M.S. asservantur. Si tu interim, Lector, hunc qualemcumque nostrum laborem æqui bonique perges consulere, & Vale.

a Nos in ultimum tomum rejecimus.

Protestatio Authoris.

CUM Sanctiss. D.N. *Urbanus* Papa VIII. die 13. Martii anno 1625. in S. Congregatione S.R. & Universalis Inquisitionis decretum ediderit, idemque confirmaverit die 5. Julii anni 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui sanctitate, seu Martyrii fama celebres è vita migrarunt, gesta & miracula, vel revelationes, seu quæcumque beneficia, tamquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes sine recognitione, atque approbatione Ordinarii, & quæ hactenus sive ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbata. Idem autem Sanctissimus die 5. Junii 1631. ita explicaverit, ut nimirum non admittantur, Elogia Sancti, vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, benè tamen ea, quæ cadunt supra mores, & opinionem cum protestatione in principio, quod iis nulla adsit authoritas ab Ecclesia Romana, sed fides sit tantum penes auctorem. Huic Decreto, ejusque confirmationi, & declarationi observantia, & reverentia, quæ par est, insistendo profiteor me haud alio sensu, quicquid in hoc libro refero, accipere, aut accipi ab ullo velle, quàm quo ea solent, quæ humana dumtaxat auctoritate, non autem divina Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut S. Sedis Apostolicæ nituntur, iis tantùmmodo exceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

NO

NOVUM AD LECTOREM
PRÆLOQUIUM.

Ecce tibi, optime Lector, alterum doctissimi viri Ferdinandi Ughelli Italiæ Sacræ volumen, eatenus quidem emendatum, atque additamentis locupletatum, quatenus & per festinationem præli quotidianum pensum exigentis licuit, & eruditorum hominum subsidiarius labor suppetias tulit. Ii verò, qui ad exornandam hujus tomi novam editionem sua symbola contulerunt, & quorum nomina non sine gravi ingrati animi nota hic præterire fas esset, præter Cl. virum PROSPERUM MANDOSIUM *Equitem, Romanumque Patritium, cujus notulas Auctorum loca indicantes, unde Episcoporum uberiorem haurire notitiam poteris, per totum volumen passim offendes, sequentes sunt. Præsto etenim fuere*

In Urbinatensium Præsulum serie Cl. vir DOMINICUS RIVIERA, *Urbinas, Secretarius Concistorii, & S. Congregationis Aquarum, Præfectus Archivi secreti Castri S. Angeli, & Canonicus S. Petri:*

In Bononiensium, Cl. vir PETRUS ANTONIUS ROVERSCIUS, *J.U.D. Bononiensis, & in patria Universitate publicus Professor:*

In Parmensium, Cl. vir ODOARDUS BONVICINUS *Nobilis Parmensis:*

In Regiensium, Cl. vir BENEDICTUS BACCHINIUS *Ordinis S. Benedicti eruditissimus Abbas, qui Hieronymi Tuschii Regiensis Cathedralis Archidiaconi non ita pridem denati exactam pene omnium, quæ refert in Regiensium Præsulum enarratione noster Ughellus, documentorum cum authographis collationem, & emendationem, ineditorumque præterea divitem collectionem ab ejus nepote cl. viro Mario Tuschio mihi impetravit, transmisitque:*

In Comaclensium, Cl. vir JO. MATTHÆUS ZAPPATA *J.U.C. Patritius Comaclensis:*

In Faventinorum, Cl. vir PETRUS CANNETUS *Camaldulensis doctissimus Abbas:*

In Ferrariensium, Cll. viri HIERONYMUS BARUFFALDUS *Ferrariensis Patriæ Cathedralis Beneficiatus, &* JOSEPH LANZONUS *Philosophus, ac medicus Ferrariensis:*

In Foroliviensium, Cl. vir PHILIPPUS RICCEPUTUS *Societatis Jesu nobilis alumnus, cujus exquisitam in Ecclesiastica historia eruditionem, reconditamque doctrinam prægrande, quod molitur, opus, & à nemine adhuc tentatum propediem palam faciet:*

In S. Severini, Cl. vir BERNARDUS GENTILIUS *Sanseverinas Patritius:*

In Senogalliensium denique, Cl. vir JOSEPH TIRABOSCHIUS *Nobilis Senogalliensis, qui patriam historiam concinnat.*

Auctorum autem scripta jam edita, e quibus notas uberiores excerpsi, sunt

BOLLANDI, *& Sociorum Acta Sanctorum pluribus voluminibus comprehensa in fol. Antuerpiæ.*

HARDUINI *Novissima Conciliorum collectio Parisiis* XII *vol. in fol.*

LUDOVICI VEDRIANI *historia Mutinensis 4. vol. 2. Italice. Mutinæ 1666.*

PETRI MARIÆ CAMPII *historia Ecclesiæ Placentinæ. fol. vol. 3. Italice. 1672.*

BENEDICTI BACCHINII *Agnelli liber Pontificalis, sive vitæ Pontificum Ravennatum. 4. Mutinæ 1708.*

JULII CÆSARIS TONDUCCII *historia Faventina. fol. Italice. Ferrariæ 1675.*

Aliorum vero scriptorum elucubrationes, e quibus semel, aut iterum aliquid deprompsi, distincte citatas ubique invenies. Præclarissimi porrò, eruditissimique viri BENEDICTI JOANNELLI *Casanatensis Bibliothecarii auxiliariam operam haud satis unquam laudavero: neque enim eo solum auctore ad hanc novam Italiæ sacræ editionem procurandam accessi; sed etiam præsentissimo, ubi opus fuerit, usus sum adjutore.*

INDEX ALPHABETICUS

ARCHIEPISCOPATUUM, ET EPISCOPATUUM,

Qui in hoc Secundo Tomo Italiæ Sacræ recensentur.

Bononia.	*Bologna.*	Col 3.
Firmum.	*Fermo.*	679.
Ravenna.	*Ravenna.*	323.
Urbinum.	*Urbino.*	779.

Adria.	*Adria.*	Col. 397
S.Angelus in Vado.	*S.Angelo in Vado.*	894
Ariminum.	*Rimini.*	409
Bertinorium.	*Bertinorio.*	589
Burgum S.Donnini.	*Borgo à S. Donnino.*	62
Callium.	*Cagli.*	808
Cæsena.	*Cesena.*	441
Cervia.	*Cervia.*	467
Comaclum.	*Comacchio.*	481
Crema.	*Crema.*	56.
Faventia.	*Faenza.*	490
Ferraria.	*Ferrara.*	513.
Forum Livii.	*Forlì.*	565.
Forum Popilii.	*Forlimpopoli.*	589.
Forum Sempronii.	*Fossombrone.*	826
Imola.	*Imola.*	618
Macerata.	*Macerata.*	729
Mons Altus.	*Mont'Alto.*	747
Mons Feretranus, vel Leopolitanus.	*Monte Feltro.*	841
Mutina.	*Modena.*	73
Parma.	*Parma.*	140
Pisaurum.	*Pesaro.*	857
Placentia.	*Piacenza.*	194
Regium Lepidi.	*Reggio.*	238
Ripa Transona.	*Ripa Transona.*	755
Sassena.	*Sarsina.*	651
Senogallia.	*Sinigaglia.*	865.
S.Severinus.	*S.Severino.*	764
Tolentinum.	*Tolentino.*	770
Urbania.	*Urbania.*	881

ITA-

ITALIA SACRA
FERD. UGHELLI
Abbatis Ordinis Cistercienſis.

PROVINCIA TERTIA;
SEU ÆMILIA.
Sive Inſubria Ciſpadana, in qua Bononienſis Metropolis cum ſuis ſuffraganeis deſcribitur.

ÆMILIA, ut fert antiquior, communiorque ſententia, ab Arimino civitate exordiebatur, unde finem accipiebat Flaminia, uſque ad Padum flumen ultra Placentiam, totuſque hujusmodi terræ tractus Æmilia vulgo appellabatur. Alii vero ab Arimino, uſque ad flumen Scultennam illius compulere confinia; quam cum deinde ſubſecuti Coſmographi cum Flaminia confudiſſent, atq; utramque cum Ciſpadana Inſubria, Paulo Diacono lib. 2. de Geſtis Gothorum viſi ſunt feciſſe licentiam, totam Inſubriam Ciſpadanam Æmiliam

A

appellandi, hoc eſt, totum illum terræ tractum, qui a Scultenna, uſque ad Padum ſupra commemoravimus pertinere. Hunc auctorem modo ſequemur, & a Bononia, hujus Provinciæ principe civitate, atque Metropoli paululum retrogradati, exordium hujus tertiæ Provinciæ ſumemus: deinde de ſex Epiſcopatibus illius ſuffraganeis inſtituemus narrationem. Cæterum hæc Provincia, ut citra Padum etiam Bononiam complectitur, aeris ſalubritate, nobilitate incolarum, copia frugum, induſtria gentis, opibus, atque armis nulli alteri videtur eſſe ſecunda.

METROPOLITANA BONONIENSIS SEDES.

Cujus Suffraganei sequentes sunt,

Episcopatus
- Cremensis
- S. Domnini, seu Burgi S. Domnini
- Mutinensis.
- Parmensis.
- Placentinensis.
- Regii Lepidi.

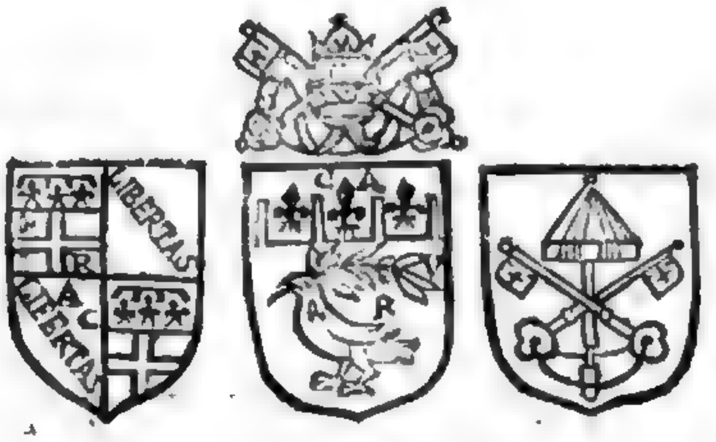

BONONIA Æmiliæ caput, Italicarum civitatum nobilissima, quam Prisci etiam Felsinam dixere, ad Apennini radices media via Æmilia sita est, prope fluvium Rhenum, quam Ptolomæus in sexto climate collocat, ad longitudinis gradum 33. cum dimidio; latitudinis vero 43. & 30. Ad Meridiem memoratum Apenninum prospectat; ab Oriente flumine Savenne alluitur; à Septentrione illi adjacet explicata, lataque planities; ab Occidente eidem propior labitur Rhenus fluvius, quam iterum torrens Sapina mediam jucunde partitur. Idem Ptolomæus ad Togatam Galliam Bononiam vult pertinere: Plinius vero ad octavam regionem; Zosimus Æmiliæ adscribit. De ejus exordio fabulosa obtrudunt incautis Hieronymus Albertuccius, Joannes Garzonius, ab Annio Viterbiensi fabularum egregio Architectore pleraque mutuati; quibus ob dulcem patriæ amorem Leander Albertus propior fuisse videtur. Cæterum probabilior opinio est, ab antiquis Hetruscis fuisse ædificatam, quos deinde cum Galli Boii exegissent, civitatem illam Bojonam dixere, quæ quondam Felsina fuit, ut Volaterranus narrat in Commentariis Urbanis, Petrusque Marsus super Silium Italicum. Bononiæ autem tum exordium, tum opes, tum laudes, egregie his carminibus complexus est Adrianus ille Cornetanus Cardinalis, qui deinde conjurationis suspectus iram Decimi Leonis declinans, infelici fato correptus, nusquam deinceps comparuit.

Urbs antiqua, ingens, Hetruscis Regia quondam,
Felsina, tum Boiis fato irrumpentibus impar,
Accepisse novum fertur Bojonia nomen.
Verum ubi sunt Boii Romano milite pulsi,
Barbariem excussit, cœpitque Bononia dici.
Subditur ad Boream radicibus Apennini,
Planicie acclivi procumbens solis ad ortum (bem.
Inter aquas Sapinæ, & Rheni, quarum utraq; in ur-
Ducta vehit, revehitque rates, pristinaque versat;
Æmiliæ decus, & belli, pacisque patrona,
Dives opum variarum, & nullius indiga cultus,
Musarum domus, atque omnis nutricula juris.

Romam antiquitate præit. Galli quippe jam inde a Tarquinii Prisci temporibus, ejectis inde Hetruscis, Bononiam occuparunt; sed cum Boii vicissim à Romanis militibus fuissent expulsi, Romanorum colonia evasit, ut memorat Livius an. DLXV. Coss. M. Fulvio Nobiliore, ac Cn. Manlio Vollene. Festus Bononiam vocat municipium sui juris. Præter citatos auctores illius meminerunt Tacitus, Strabo, Appianus, Dion, Svetonius in Augusto, atque Nerone, Mela, Trebellius Pollio in Censorino, Procopius de Bello Gothorum, Paulus Diaconus, Silius Italicus, Cicero, Vellejus Paterculus, Antonini Itineraria, aliique antiqui scriptores. Cum deflagrasset, illam Claudius Cæsar ducentorum millium aureorum impensa restauravit, ut Tacitus narrat in 12. Populi Romani prosperiorem fortunam secuta est, Marcique Antonii deinde partibus accessit, atque usque ad Gratiani Imperatoris tempora eandem fidem populo Romano servavit. Deinde cum ad libertatem aspirasset, vocassetque plebem ad pileum adhuc novę libertatis jura defendentem, Asculepius Præfectus Imperatoris ad officium compulit, in ea arce prævalida ædificata, quæ rebellantibus timori esset, ac fræno. Sed nihilominus paulo post rebellantem Theodosius Imperator in mulctam defectionis a excidit, civibus pene omnibus occidione deletis. Sed Theodosio b illam deinde restaurante, quasi urbs nova stetit, disciplinarum domicilio aucta, ad preces S. Petronii Episcopi. Cum autem deinceps Leo III. imperaret, Longobardorum tyrannidem sensit, donec Pipino Francorum

a Tale excidium non toto creditur Theod. b Juniore.

Re-

Rege illam in libertatem iterum asserente, cum Ravennate Exarchatu ex ejusdem Regis munificentia Ecclesiasticæ jurisdictioni cessit: quam deinde regiam largitatem Carolus Magnus, primusque Lotharius Imperator æmula virtute secuti dicuntur. Cæterum, ut fere semper mortalium res fluctuare videntur, modo Cæsaribus, Pontificibus modo, modo tyrannis civibus, ac demum comitissæ Mathildæ, quæ illam demum Christiana pietate cogente Ecclesiasticæ jurisdictionis fecit, coacta fuit parere. Cum autem Bononienses cives se in libertatem asseruissent, adeo cœperunt florere opibus, valere armis, ut collatis signis, Imolam, Faventiam, Ravennam, Cerviam, Forum Livii, ac pene totam Flaminiam sub suam redegerint potestatem. Ea postea laxitate imperii Fridericus Imperator exuit Bononienses, cum Hentium ex damnato concubitu filium suum Sardiniæ Regem indigne tulisset fuisse captum. Haud autem majora unquam detrimenta Bononia perpessa est, quam à civibus Lambertucciis *a*, atque Geremiis, qui implacabili odio invicem quondam de imperio decertarunt. Quorum cum aliquando tandem opes, armaque fortuna belli fregisset, Peppulos, Vicecomites Mediolanenses, Bentivolos haud mitiores tyrannos habuere successores. Hos Pontificii legati exegere non semel, sæpeque exacti ab illis illustria variantis fortunæ exempla præbuere. Donec Julius II. ejus civitatis arrepto fræno stabilem dominandi rationem visus est instituisse, quadraginta *b* Senatoribus creatis, qui quandam libertatis imaginem referentes, cætero populo exemplo essent, ac duces ecclesiasticum jugum levius tolerandi. Vetus memoria tenet, quam omnis ætas venerata est, ut testatur Sigonius lib. 1. de Episcopis Bononiensibus, hanc civitatem Christiana Sacra suscepisse ab Apollinari Æmiliæ Apostolo, quem Petrus Apostolorum Princeps illuc dicitur destinasse. Qui tametsi Ravennæ sedem fixerit, Æmiliam tamen totam Christi Evangelio implevit, ibique clerum, quanquam sævientibus adhuc tyrannis, informem instituit; adeoque profecit Bononiæ, ut plures, qui ibidem Christi fidem amplexati sunt, martyres illustres extiterint; in quibus enituere Hermes, Aggæus, & Caius, qui sub Maximiliano corona sunt decorati martyrii: Agricola item & Vitalis martyres *c*, quos ut præcipuos tutelares divos Bononia semper venerata est. Verum cum etiam sub persecutione Christiana fides altas ibi radices egisset, majorque jam fidelium numerus haberetur, quam quod capite videretur posse carere, Dionysius sanctissimus Pontifex, Zamam virum pietate præclarum primum Bononiensium Episcopum ordinavit, qui a civibus lætanter exceptus, ibi Episcopatus thronum fundavit, parvo ibidem in honorem S. Petri ædificato templo, quod interim voluit esse pro cathedrali, donec nobile, amplissimumque templum, quod hodie S. Petro sacrum non sine admiratione spectamus, in totius Æmiliæ cathedralem ædificaretur. Cæterum Bononiensium pietatis testes sunt tot templa in honorem Sanctorum munificentissime ædificata, amplissimisque censibus aucta, receptique intra Bononiam omnis ordinis sacri alumni, superbaque cœnobia. Porro inter cætera sancti Petronii, Bononiensium protectoris, templum visendum est, quod si aliquando absolvi contingat, futurum est, ut nulli alteri cedat ex iis, quæ in tota Italia habentur celebriora. Secundum hoc S. Dominici cœnobium spectatæ magnitudinis, ac elegantiæ est, ubi ejusdem Sancti sacrum corpus quiescit, candidi marmoris tymbo excellenti opere perfecto: caput vero in tholo quodam ditissimo monstratur; prætereaque una ex preciosissimis spinis de aculeata Servatoris Christi corona cum Bibliis ab Esdra Propheta in album corium descriptis. Hoc quoque templo siti sunt celeberrimi jure consulti; item oratores præstantissimi, aliique plurimi excellentes viri. Ipso in cœnobio amplissimo, præter alia nec ignobilia opera, celebris bibliotheca est. Item S. Augustini *d*, S. Francisci, S. Salvatoris Canonicorum Regularium, ubi cœnobium inter Italiæ totius egregia opera numerandum: S. Stephani, ubi tot sacratæ reliquiæ monstrantur a divo Petronio huc delatæ: S. Joannis Montani, in quo Canonici Regulares Lateranenses sacris operantur, atque Carmelitarum S. Martini spectabilia templa sunt, præter alia *e*, quæ hic brevitatis causa non recensentur. Vigintiduo *f* Religiosorum monasteria Bononiæ spectantur cum Abbatiis S. Proculi Benedictinorum, ac S. Michaelis ordinis Montis Olivetani in Nemore. Item decem & novem Collegia, in quibus illud a Sixto V. institutum, auctumque prædivite censu S. Mariæ Stratæ olim Cisterciensium jurisdictionis cœnobii eminere videtur *g*. Metropolis quatuor dignitatibus decoratur cum sexdecim canonicis, duodecim mansionariis, viginti capellanis, ac seminario triginta clericorum, qui illic obsequio divino subserviunt. Ex regula recentis architectonicæ perpulchra nitet Ecclesia. Hæc jam inde a piæ institutionis initio cathedralis fuit, ejusque antistes Archiepiscopi Ravennatis suffraganeus, ex privilegiis Pontificum, ac Imperatorum principatus titulo condecoratus. Gregorius XIII. Bononiensis Pontifex Max. præcipuo amore in patriam in totius Æmiliæ metropolim illam erexit, exemitque a Ravennati subjectione. Cardinalis Gabriel Paleottus, qui Bononiensis Episcopus erat, primus illius Ecclesiæ Archiepiscopus dictus est, Imolensi, Cerviensi, Mutinensi, Regiensi, Parmensi, Placentinoque Episcopis eidem attributis suffraganeis. Torsit ea rerum conversio Archiepiscopum Ravennatem, cum tot Ecclesias cum Bononiensi sibi decidere animadverteret; litesque usque ad Clementis VIII. hinc inde exæstuarunt, qui Imolam, Cerviamque sub Ravennati jurisdictione esse decrevit: Cremam autem, ac S. Domninum Bononiensi accedere. Ea rerum moderatio dissensiones jugulavit. Nobilis vero Nonantulana Abbatia, ab omni jure olim exempta, Bononiensibus partibus ultro accessit. Gaudet autem Bononiensis Ecclesia perampla diœcesi, ac prædivite censu, nobilitaturque bonarum artium publico studio, illic à Theodosio Imperatore munificentissime instituto, quod cum peramplo privilegio firmaret, eam Academiam scientiarum omnium fontem, atque arcanorum sacrum armarium honoris ergo appellat. Quæ cum deinde pacis ornamenta gentium dissidia propemodum evertissent, a Carolo Magno, Lotharioque primo restituta sunt, cum in hæc verba pristinam ejus studii dignitatem prius commemorasset: Legum ac juris schola una fuit, & sola Bononia: extatque de ea Calchondylæ illud honorificum testimonium: Bononia opibus, & reliqua felicitate præcipuis Italiæ urbibus non cedit, literarum vero studiis superat; Petro vero Anchorano vera Mater studiorum est. affirmatque Actius legalium studiorum Bononiam semper obtinuisse monarchiam. Gloss. 1. sui C. de testamen. legum nutricem appellat. Clemens V. in concilio Viennensi, ut Bononiense studium proveheret, linguas Hebraicam, Arabicam, Chaldæamque censuit illuc inducendas. *h* In ea academia totius Europæ doctiores publice professi sunt, qui in omni memoria sibi similes produxerunt alumnos. Quamplures protulit sanctos, ac quinque omnino Pontifices, Honorium scilicet II. Lucium II. Gregorium XIII. Innocentium IX. Gregoriumque XV. Cardinalium vero, Episcoporum, ac Prælatorum vix possit iniri numerus. Nec minus Bononienses valuerunt in armis; legat, qui volet, Leandrum Albertum ac Nicolaum Paschalinum Alidosium, qui de iis duo magna ediderunt volumina. Ad pleniorem autem Bononiensis civitatis cognitionem maxime juvabunt legentes Carolus Sigonius in Bononiensi historia, Scipio Balbus, Stephanus Pighius, Joannes Boterus, Antonius Codrus Urceus, Cherubinus Gherardaccius, Franciscus Scotus, Nicolaus Brucius, Paulus Merula, Blondus, Carus, Gaspar Bombacius, Jodocus Hondius, & alii. De ejusdem civitatis Episcopis Sigonius quatuor edi-

a Lambertucciis atq; Hieremeis.

b Hos ad 50. Sixtus V. adauxit.

c Nec non & Florianus, & Proculus milites.

d S. Jacobi Augustinianorum.

e Et præcipue S. Mariæ Servorum.

f 18.

g Sicut & illud almi & pernobilis S. Clementis à Card. Albernotio fundatum.

h Gregorius IX. Bonifacius VIII. Clemens V. & Jo. XXII. eorum Decretales Doctoribus, & Scholaribus Bononien. dicavere.

dit libros; Paleottus autem Cardinalis brevem eorundem catalogum confecit, e quibus, aliisque mutuati sumus hanc sequentem Bononiensium Præsulum seriem. Bononiensis Ecclesiæ redditus taxa in libris Cameræ Apostolicæ mille Florenorum aureorum habetur: verus valor ad quatuordecim millia scutorum ascendit.

ADDITIO.

,, *Templum S. Petronii suprememoratum perinsigni Basilica collegiata, quinque dignitatibus, 20. Canonicis habitu magno incedentibus, 14. Mansionariis, 18. Capellanis, 50. Clericis officiis divinis inservientibus illustratur, temporalique sub gubernio residet unius Præsidis à Pontifice electi, & quinque Senatorum ab excelso Senatu deputatorum. In Metropolitana vero præter cætera ab Auctore exposita recensendi sunt quinque Pœnitentiarii, omnes ex Clericis Regularibus Barnabitis Congregationis S. Pauli, qui fuere vocati ab Alphonso Paleotto Archiepiscopo de mandato Beatissimæ Virginis Mariæ sub Clemente VIII. anno 1599. ut narrat P. Barelli in mem. Barnab. t. 2. l. 3. c. 1. At Ecclesia Collegiata S. Mariæ majoris una tantum Prioris dignitate effulget, novemque Canonicis, & 5. Presbyteris condecoratur. Intra urbem 28. Regularium cœnobia, & 7. in suburbiis, monialium autem 27. & earum, quas vulgus Tertiarias appellat, undecim numerantur: Duo pariter Xenodochia, ubi Peregrini sæculares, & alterum, ubi Peregrini Sacerdotes hospitantur; sex Nosocomia, ubi ægroti curantur: unum Brephotrophium, ubi infantes expositi: unum Ptochotrophium, ubi mendici, aliud simile, ubi fœminæ pauperes: Orphanotrophia tria, ubi Orphani, quatuor, ubi puellæ aluntur: domus pro Cathecumenis, & demum in suburbiis una Leprosaria, ubi Leprosi curantur. Gaudet Bononia monte Pietatis nulli in Italia secundo: qui sub se alios sex, & tres alios in oppidis S. Joannis in Persicheto, Butrii, & Castri Bononiensis, beneficio oppignorantium complectitur. Alium pariter matrimonii montem nuncupatum exercet pro sublevandis nubere volentibus vel in Domino, vel in seculo, vel pro laurea doctorali capienda. Quadraginta sex Laicorum confraternitates consuetis supplicationibus incedentes complectitur, & 54. templa, in quibus animarum cura exercetur. Incolarum 65. millia inibi degunt. Diœcesis verò satis ampla est, quæ decem oppida ex præcipuis, 379. Parochiales ædes, & sub eis ultra 172. millia mortalium enumerat. Bononia tandem novem Ecclesiæ luminaria pro Tutelaribus suis, Petronium scilicet, Florianum, Proculum, Dominicum, Franciscum, Ignatium Loyolam, Franciscum Xaverium, Antonium Patavinum, & Catharinam concivem veneratur. Anno 1160. die 8. Maij, quidam Theoclys Kmnia Eremita, natione Græcus, Bysantio ad Montem Guardiæ districtus Bononiensis transtulit tabulam, ubi picta est imago B. Mariæ manu S. Lucæ Evangelistæ, ut ex publico documento penes RR. Moniales S. Matthiæ, & in Archivo publico Bononiæ lib. 4. in Scrinion. 43. habetur. Ad cujus celebrem, venerandamque imaginem commodiori gressu invisendam cœpit Bononiensium pietas an. 1674. exstruere insignem porticum extra Portam Saragotiæ, quam per tria milliaria prolatam an. demum 1716. maxima totius Catholici orbis admiratione perfecit.* Roverscius.)

I. 1. S. ZAMAM *a* primum (1) Bononiensem Episcopum S. Dionysius Pontifex ordinavit circa annum Domini 270. Hic sævissimæ persecutionis tempore hujus Ecclesiæ fundamenta substruxit, gentilesque quamplures ad fidem Christi convertit. In vicis sedem fixit, ubi in D. Petri Apostoli honorem excitavit sacellum, quo diu pro cathedrali subsecuti Præsules usi sunt, donec ubi modo cernitur, splendidior substrueretur. Diu superstes fuit, pluresque presbyteros ordinavit: decedens sepultus fuit, ubi fixerat sedem. Ejus concelebrant festum Bononienses die 24. mensis Januarii. De quo Roman. Martyrologium hac ipsa die.

a De eo Acta S. Januarii pag. 91.

II. (,, S. ÆDUUS *Bononiensis Episcopus, cujus memoria diutius occulta prodit ex antiquissimo Antuerpiensi Martyrologio sub die 4. Januarii his verbis.* In Oriente in civitate Bononia Hermetis, Aggæi, Caii, & Ædui Episcopi: *de quo etiam Florentinius in notis ad vetustissimum Lucense Martyrologium, Afrum tamen Episcopum fuisse putans: & Bollandus in Actis Ss. tom. 1. sub die 4. Januarii, qui tamen ignorare fatetur, quisnam fuerit, & cujus civitatis hic Æduus Episcopus. Nulla siquidem Bononia in Oriente. Sed cum Hermetem, Aggæum, & Cajum Bononiæ in Italia passos sub Maximiano Bononiensis Ecclesiæ tabulæ affirment, eosque veluti concives suos venerentur Bononienses, Æduum quoque passionis socium Bononiensem Episcopum dicere consequens mihi videtur, & consentaneum.*)

III. 2. S. FAUSTINUS *b* hanc eandem rexit Ecclesiam temporibus Constantini Magni an. 312. E vivis exemptus est die 30. mensis Januarii, sepultusque est in eodem sacello apud suum Antecessorem cum hac inscriptione, quam etiam nunc legimus apud S. Felicem.

Hic requiescunt corpora Zamæ primi Episcopi, & Faustini secundi Civitatis Bononiæ.

b FAUSTINIANUS alias. De quo Acta Ss. Febr. t. 1 p. 619.

IV. 3. DOMITIANUM S. Faustinus excepit, ut narrat Nicolaus Pascalinus Alidosius in lib. virorum illustrium Bononien.

V. 4. JOANNES. (*Ex Alidosio.*)

VI. 5. S. BASILIUM S. Sylvester Bononiensem evexit ad sedem Hic Ariminensi (2) conciliabulo interfuit, atque ad viginti annos sibi creditam Ecclesiam administravit. SS. Petri, & Pauli templum vel a fundamentis substruxit, vel absolvit. Tradunt enim plures sanctum Faustinum illius fundamenta jecisse. Ibi ergo decedens sepulchrum accepit an. 350. ubi fertur vixisse, ejusque festum celebratur die 6. mensis Martii. De quo Martyrol. Rom. ea ipsa die.

VII. 6. S. EUSEBIUS Bononiensis Ecclesiæ Pontifex, vixit temporibus Gratiani, & Theodosii Imperatorum. Familiariter sancto Ambrosio Episcopo usus est, cum quo, aliisque sanctis Episcopis Concilio Aquilejensi interfuit an. 381. (3) Traditur ædificasse illum monasterium SS. Agricolæ, & Vitalis, ac S. Proculi. Quam autem sub hoc sancto Pastore Bononiensis Ecclesia sanctitate floruerit, testatur sanctus Ambrosius lib. 1. & 3. de Virginibus. Ejus festum solemne habetur die vigesimo sexto mensis Septembris.

VIII. 7. S. FELIX Mediolanensis, alumnus, diaconusque Ambrosii, post cujus excessum, cui interfuerat, ad Bononiensem thronum assumptus est circa annum 400. Fama tenet, constansque traditio, hunc S. Episcopum ædificasse monasteria Ss. Naboris, & Felicis, sanctorumque Gervasii, & Protasii, e vivisque exemptum in S. Naboris cœnobio fuisse

(1) Mea sententia, quòd incendio Diocletiani combusta sint antiqua Ecclesiastica monumenta, nullius alterius Bononiensis Episcopi mentio habetur, qui Zamam præcesserit: cum nequaquam mihi persuaderi possit, nobilissimam in Italia Civitatem lucerna semper populo refertam, tribus fermè sæculis à Christi adventu dilapsis, caruisse Ecclesia, & qui ei præficeretur, Episcopo, cum constet nonnullas alias Italiæ civitates, dignitate, & frequentia populi longe impares, jampridem fuisse Episcopalibus sedibus illustratas. *Benonius Annal. tom. 1. ad an. 272.*

(2) Verum quomodo potuit Basilius Ariminensi Conciliabulo interfuisse, quod anno 359. habitum, si IX. annis ante mortuus sit? male etiam conjicit Sigonius circa annum 350. creatum Episcopum, si à S. Sylvestro Papa qui an. 335. obiit, ordinatus fuerit. Ferrarius in Catal. SS. Italiæ in locum S. Sylvestri substituit S. Julium Papam, qui an. 352. sedit. Sed quid si dicatur ab anno circiter 330. usque ad an. 360. aut 370. [illegible] vixisse: quia nihil certi de tempore decessorum scitur, & S. Eusebius successor cum S. Ambrosio, cui familiaris erat, interfuit anno 381. Synodo Aquilejensi. Observat præterea Ferrarius errare Sigonium circa diem obitus S. Basilii, quem statuit VIII. Id. Martii, cum pridie Nonas Martii, quo dies ejus natalis celebratur, obierit. Verum potuit minùs advertens, ex VI. Martii statuisse VIII. Idus, ubi in octo mensibus debet fieri. *Bollandus in Actis Ss. Martii. t. 1. p. 326.*

(3) Jam diutius ante Concilium Aquilejense Bononiensibus præerat Eusebius. Siquidem anno 377. concionantis Ambrosii auditor erat, à quo ut vir florentissimæ Virginitatis cultor publico elogio est commendatus: & verba sunt hæc: *Bene accidit, quia nos laboraturos Dominus [illegible], & [illegible] de [illegible] ministravit. Adest Pastor Ecclesiæ Bononiensis aptus ad hoc [illegible]* lib. 3. de Virgin. Ipsum Ambrosium Mediolano recedentem an. 392. apud se invitavit ad sacra S. Agricolæ martyris lipsana transferenda: De quo etiam Binius in notis ad Concil. Aquilejen. an. 381.

fuisse tumulatum, die 4. mensis Decembris an. 429. De eo Martyr. Rom. hac ipse die.

IX. 8. S. PETRONIUS Bononiæ patronus, atq; protector, patria Constantinopolitanus, fuit filius Petronii clariss. viri. Hic cum jam inde a puero monachalem vitam fuisset professus, divinorumq; contemplationi se penitus dedidisset, ut sanctiorem vitã consequeretur, a Theodosio Imperatore ad Cœlestinum primum Pontificem missus, ab eodem Pontifice Bononiensis est dictus Episcopus, circa annum Domini 429. Arrianæ adhuc hæresis reliquiæ tum Bononiæ, tum per totam Italiam Christianos sævissime divexabat. Quarum fibras Petronius qua verbo, qua vitæ incomparabili exemplo magna ex parte Bononiæ excidit, mirisque modis Christianam fidem propagavit, clerumque fundavit. Plura templa in sanctorum honorem construxit, instituitque parochias, quarum ope noviter ad Christum conversi instituerentur. Monasterium S. Stephani erexit, ubi plures sanctorum reliquias honorifice collocavit, quas Constantinopoli, ubi apud Theodosium aliquamdiu degerat, illuc apportaverat; cujus intuitu ferunt Theodosium Bononiam restaurasse, ac peculiari ornamento decorasse an. 433. additis generalis academiæ disciplinarum omnium amplissimis privilegiis, prout ex eleganti rescripto intelligi potest; quod extat in marmorea tabula incisum apud Ecclesiam S. Petronii; tametsi sua ipsius narratione apud cordatos viros, rerumque antiquarum peritos claudicare videatur. In eo enim Ludovicus Franciæ & Philippus Angliæ reges recensentur, & Cœlestinus Papa memoratur: hic fato cesserat an. 432. die 6. Aprilis; cui successit Sixtus Tertius: illi vero haud reperiuntur apud veteres, recentioresque auctores; cum luce clarius pateat anno 433. Francorum regnum Clodium Capillatum Ferramundi filium administrasse, qui regnare cœpit 425. obiitque an. 450. Philippus autem Angliæ Rex, de quo mentio in privilegio, hucusque ignotus, fictitius esse videtur, cum nullus hujus nominis Angliæ Rex inveniatur, primusque illius Regni Rex Egbertus enumeratur an. salutis 830. Utcumque tamen res sit, judicent alii; nos vero privilegium hic exscribendum curavimus, sicuti jacet hisce conceptum verbis.

Theodosii Cæs. Privilegium.

Ne bonæ artes, cunctarum disciplinarum dogmata depereant; cum mores, sanitas, judicia, cæteraque id genus optimis doctrinis gubernentur: NOS THEODOSIUS Dei gratia Rom. Imperat. Augustus commoditate, & fertilitate loci capti. V. ac XX. mensium pensitate consilio in dignitatis nostræ solio sedentes generali Christianorum convocato concilio, summo Pontifice Cœlestino, Cardinalibus XII. Archiepiscopis, Episcopisque innumeris, aliisque in variis dignitatibus constitutis Principibus ac Ducibus Christianis, Balduino quoque Flandren. ac Gualterio Pictavien. comitibus legatis, quorum alter Ludovici Franciæ, alter Philippi Angliæ regum illis arduis negotiis addictis vicem gessere, sedente etiam centum Senatorum collegio, Bononiam omnium scientiarum fontem, arcanorum nostrorum armarium, perennem studii sedem fore, hac inviolabili indulgentia decernimus, volentes insuper, ut omnes sententiæ a judicibus, qui in alma hac civitate per quinquennium saltem non studuerint, latæ, nullæ penitus existant: & si quis ad magistratus promotus dignitatem, ab alio quam ab Archidiacono Bononiensi librum magistrale susceperit; quamquam ad quarumlibet facultatum peritis præstiterint, approbaverintque, eum auctoritate nostra omni dignitate privamus. Si quis vero scholasticos ad studium hoc euntes abeuntesque ausu temerario offenderit, capite puniatur. Hoc ni præses exequatur, eadem illum pœna affici

A *jubemus. Hujus autem sacræ constitutionis exemplar, bulla aurea majestatis nostræ munitum, manuque Ciceronis curiæ nostræ notarii scriptum ad perpetuam rei memoriam, Petronio Episcopo Bononiensi ex Cæsarum Constantinopolitanorum sanguine orto idem summis precibus efflagitanti, ac procuranti, gubernandum, custodiendum, omnibusque viribus exequendum tradimus, ac concedimus.*

Romæ in Capitolio, anno Dominicæ Nativitatis CCCC. XXXIII. die IX. Maji.

Petronius tandem evolavit ad Cœlos fulgens miraculis, temporibus Theodosii, ac Valentiniani Imperatorum circa annum Domini 450. sepultusque est apud S. Stephanum. Cæterum adeo pie, sancteque Petronium pastorem suum Bononiensis civitas coluit, ut eidem, beneficiorum memor, in media Civitate sumptuosum, visendumque templum excitaverit ad perennitatem. De eo Gennadius de viris illustribus c. 41. Ado Viennensis in Chronico. S. Eusebius, Surius, Petrus Gales. Ferrarius, aliique, qui ejusdem vitam enarrarunt.

B

9. ADRIANUS Sancto Petronio successit, ut Alidosius scribit. X.

10. MARCELLUS ejusdem civitatis Episcopus fuit, apud eundem. XI.

11. Cæterum vult Sigonius S. PATERNIANUM Petronio successisse an. 451. cujus tempore ad sepulchrum SS. Agricolæ, & Vitalis aliquot insignia extitere miracula, quorum meminit S. Gregorius Turonensis lib. de gloria martyrum. Sanctus autem Paternianus pie, sancteque Bononiensem administravit Ecclesiam ad multos annos, requievitque in Domino die 12. mensis Julii, relatusq; est in numerum sanctorum, de quo Martyr. Rom. ad hanc diem. Ejus corpus in templo S. Felicis conquiescit. XII.

12. S. TERTULLIANUM *a* Paternianus excepit circa annum 470. qui apud S. Felicem tumulatus est. Ejus festa dies celebratur die 27. mensis Aprilis. De quo Martyrologium Rom. hac ipsa die. XIII.

a De quo Acta SS. Aprilis t. 3. p. 494.

13. S. JOCUNDUS, sive Locundus post S. Tertullianum Bononiæ sedit circa annum 485. cujus festum recurrit 14. mensis Novembris. Qui apud S. Felicem & ipse tumulatus est, ejusque meminit Martyrol. Rom. hac ipsa die. XIV.

C

14. JULIANUS Episcopus Bononien. anno 490. apud Alidosium. XV.

15. GERARDUS eidem Bononiensi Ecclesiæ præfuit anno 500. XVI.

Scribit Sigonius Laurentium Bononiensem fuisse Episcopum, Romanæque Synodi sub Symmacho Papa tanquam suffraganeum Ravennatis Archiepiscopi interfuisse. Etenim cum reperisset scriptum, Laurentius Bobiensis Episcopus, suspicatus in eam scripturam irrepsisse mendum; pro Bobiensis, Bononiensis reposuit, per ea tempora dicens Ecclesiam illam non habuisse Episcopum. Cæterum fallitur, siquidem Laurentius Sarsinæ Episcopus fuit, quæ per id tempus, ac deinceps per multos annos etiam Bobium appellata est, hodieque Sarsinæ Episcopus Bobiensis comitis titulo insignitur: eodemque errore tenetur Baronius, cum Theodorum Laurentio successisse contendit, in suis notis ad Martyrol. Rom. 5. die Maji.

D

16. S. THEODORUS *b* eamdem sedem Bononiensem obtinuit, cui Agapitus Pontifex in omnia monasteria, Ecclesias, presbyteros, atque clericos suæ diœcesis potestatem asseruit. Fato functus est die 5. mensis Maji, quæ dies in honorem sancti solemnis habetur, sepultusque est apud S. Felicem. Hujus Martyr. Rom. meminit hac ipsa die. (1) XVII.

b De eo Acta SS. Maji. t. 2. p. 10.

17. LUSUM, sive Lusonem, alii Luconem, post Theodorum, Bononiensem Episcopum facit Alidosius. XVIII

(1) S. Proculus Episcopus, Bononiæ passus, & creditus hactenus Interamnensis Episcopus ob applicata ei acta S. Herculani, melius diceretur suffectus S. Theodoro Bononiensi Episcopo, Bononiensis & ipse Præsul, assumptus ex ipso Cleri Bononiensis corpore, circa an. 540. Qui Gothorum regi Totilæ, post fusos circa Padum Justiniani duces, torrentis instar Florentiam properanti, ad eum Bononia avertendum occurrerit, pastoralis sui cum mercedem à barbaro victore consecutus mortem an. 542. Ita opinatur, pluribusque conjecturam suam confirmat Papebrochius in Actis SS. Junii tom. 1. pag. 80. quem utique hic lubenter sequerer, nisi eo inconsulto in primo hujus operis volumine hunc Proculum cum Ughello Interamnensibus Episcopis addixissem. Consulat tamen lector citatum Papebrochii locum, sique veritati propior accessisse Illustris Auctor sibi quoque videatur, adaugeat hic Bononiensium Antistitum numerum Proculo superaddito.

XIX. 18. THEODORUS II. eidem Ecclesiæ præfuit anno 556.

XX. 19. EDURENSIS vero anno 595.

XXI. 20. PETRUS Bononiensibus divinum jus dixit anno 616. Monasterium S. Columbani substruxit: ejusdemque temporibus Bononiæ decessit S. Isidorus Episcopus Siciliæ, ut ad vitam Isidori Hispalensis notavit eruditus Constantinus Cajetanus, Benedictini instituti Abbas. Qua vera narratione refellitur error Sigonii, aliorumque, qui arbitrati sunt Isidorum Hispalensem Bononiæ fato functum fuisse.

XXII. 21. GERMANUM Petrus excepit,

XXIII 22. CONSTANTINUS.

XXIV 23. JULIANUS.

XXV. 24. DEUSDEDIT.

XXVI 25. JUSTINIANUS.

XXVII. 26. LUMINOSUS Romano concilio interfuit contra Monothelitas anno 648.

XXVIII. 27. DOMNINUS.

XXIX 28. VICTOR Romano concilio interfuit anno 680. sub Agathone Pont.

XXX 29. ELISEUS floruit anno 716.

XXXI 30. GAUDENTIUS Eliseo successit, obtinuitque a Gregorio II. Pontifice, ut sibi potestatem exercere liceret in monasteria suæ diœcesis, ut ex concessu olim Pelagii, atque Agapiti summorum Pontificum sui fecerant prædecessores.

XXXII. 31. CLARISSIMUS Bononiensis Episcopus. Hic ille est, qui cum Episcopo Mutinensi diuturniores lites exercuit de confiniis: quibus tandem anno 744. eam metam, terminumque statuere visum est, quam ex utraque civitate ex adverso digressi expeditissimi cursores sibi obviam eundo fecissent. Itaque utroque lætante populo, acclamanteque, ibi utriusque diœcesis terminus fuit, ubi alter alteri se obvium dedit. Cæterum idem annus & vitæ Episcopi Clarissimi, & liti finem imposuit.

XXXIII, 32. BARBATUS deinde successit, anno scilicet 744. cujus hæc, quæ subjicitur, memoria extat in marmorea pila ad Cavædium S. Stephani. (1)

Humilibus Vota suscipe Domine DD. Noster Luitprante implorante Regibus, & D.
N. Barbatu Episc. Sancta Eccl. Bonnß.
Hic IHL sua precepta obtulerunt, unde hunc
vas impleatur in Cœnam Domini Salvatoris & si qua Munae. minuerit
DS. RQ.

XXXIV. 33. ROMANUS successit Barbato.

XXXV. 34. PETRUS ad eandem Bononiensem sedem evectus, à Carolo Magno specialibus privilegiis ornatus est anno 771. anno vero 780. ab eodem, eidem, cum Apollinari Regiensi Episcopo, Geminianoque Mutinensi, ac Nonantulano Abbate Anselmo quorundam sacellorum recognitio demandata est Regiensis Ecclesiæ jurisdictionis.

XXXVI. 35 VITALIS Bononiensi Ecclesiæ præfuit anno 789. Hic quamplures condidit constitutiones suis clericis ad puriores mores profuturas.

XXXVII. 36. MARTINUS ejusdem sedis antistes fuit anno 814.

XXXVIII. 37. CHRISTOPHORUS ejusdem Pontifex civitatis Mantuano concilio interfuit, in quo causa Patriarchæ Aquilejensis, & Gradus agitabatur. Ex Hippolyto Donesmundo in historia Mantuanæ Ecclesiæ.

XXXIX. 38. THEODORUS Bononiensi throno nobilitatus est anno 855. Hic cum aliis Æmiliæ Episcopis Ticinensi concilio interfuit coram Ludovico Rege congregato, de Ecclesiæ moribus emendandis.

XL. 39. MARTINUS.

XLI. 40. PETRUS.

XLII. 41 URSUS.

XLIII 42. JOANNES ad Bononiensem sedem evectus an. 860. (,, *Anno 881. adhuc sedebat in hac Cathe-*
,, *dra Joannes, qui una cum Eginulfo Mantuano, Ri-*
,, *cardo Vicentino, & Viatore Ferrariensi causam in-*
,, *ter Tridentinum, & Veronensem Episcopos versan-*
,, *tem commisit definiendam Joannes Papa VIII. ex*
,, *Epist. 115. ab Hard. in novis. Concil. editione relata*
,, *tom. 6. col. 93.*)

43. SEVERUS eandem sedem obtinuit an. 891 XLIV

44. ALAMBERTUS a Formoso Papa obtinuit, ut suæ diœcesis monasteria, cœnobiaque sibi subjecta essent an. 891. An. 898. a Ravennati concilio interfuit celebrato sub Joanne IX. cujus partes acta Formosi Pontificis confirmarunt. XLV.

904. habitum est Concilium.

(,, JOANNES *ex Ravennate Presbytero creatus fuit Episcopus Bononiensis à Landone Pontifice*
,, *anno 912. eodemque anno Petro Ravennensi Archie-*
,, *piscopo subrogatus, versutia Theodora; & postre-*
,, *mo ad Petri Cathedram ascendit. Vide Baronium*
,, *ad dictum annum, & Ciaconium Eldoini. t. 1. p. 698.*) XLVI

45. PETRUS in Bononiensi sede florebat anno 909. (2) Translatusq; est ad Ravennatem Ecclesiam an. 927. XLVII

46 JOANNES Bononiensium electus Antistes est, de quo mentio 946. XLVIII

47. ALBERTUS, sive Adalbertus floruit an. 960. Interfuitque concilio Marzaliæ sub Honesto Archiepiscopo Ravennate, in quo graviter questus est de Humberto Episcopo Parmensi, qui aliquot bona Bononiensis Ecclesiæ sibi usurpaverat; tametsi autem Humbertus contradixisset accusatorem, nihilominus tamen latá sententia Bononiensi Alberto Patres adjudicarunt Plebaniam S. Mariæ de Monte Bello, ut ex subjectis actibus perspici potest, ab originariis extractis, qui adservantur adhuc in archivio Mutinensis Episcopatus; quos retulit diligenter in suo catalogo Mutinensium Præsulum Gaspar Silingardus. Qui sane actus plane arguunt Sigonii errorem in Bononiensi historia, cum narrat hujusmodi concilium fuisse celebratum sub Honesto Archiepiscopo an. 961. Siquidem eo tempore, ut actus, quos statim subjiciemus, plané ostendunt, Honestus nondum ad Archiepiscopalem sedem Ravennatensem pervenerat, cum annus tertius ejus Archiepiscopatus fuerit 973. XLIX

In nomine Sancta individuaque Trinitatis.

Anno Dominica incarnationis 973. Apostolatus Domini Benedicti primo, Imperii vero domini Othonis Octavo, Pontificatus domini Honesti Ravennatis Metropolitani tertio. Dum ab eodem sacrosancto Honesto Archiepiscopo, suisque suffraganeis, scilicet Joanne Episcopo Corneliensi, Gerardo Episcopo Faventino, Dodone Cesinate, Alberto Bononiensi, Uberto Parmensi, Sigulpho Placentino in Capella juris sancta Parmensis Ecclesia in loco Marzalia sita, ad honorem, vocabulumque S. Maria dedicata, sancta Synodus de quibusdam necessariis, ac utilibus Regni Ecclesiarum status rebus habita coleretur, perventum est, ut Albertus Episcopus Bononiensis in medio illorum assurgens inopiam sui Episcopii adeo conquestus est, quatenus suarum Ecclesiarum sarta tecta clericorum, pauperumvè sumptibus necessaria suppeditare nullatenus valeret: inter cæteras denique sua inopia angustias quadam loca juxta Bononiam sita ab Uberto Parmensi Episcopo tunc temporis detenta juris sua Ecclesia, videlicet Bononiensis esse penitus conclamabat. Cujus quidem incessabilibus querelis prælibatus Dominus Archiepiscopus commotus, Ubertum Parmensem Episcopum omni affectione, quid ad eum prædicta loca pertinerent, discussit. Tunc demum præfatus Ubertus Episcopus eadem loca sua sancta Parmensis Ecclesia, sibique quarundam scriptionum titulo ex quorundam prædecessorum suorum Episcoporum parte devenisse professus est. Enimvero dominus Archiepiscopus Uberto Episcopo suggesserunt, quatenus prædicti amore, præsentiaque Domini Metropolitani, suorumque sociorum,

(1) Hanc memoriam explicat Malvasia in Marm. Felsin. sect. 4. cap. 9. eamque, prout sequitur, refert: *Humilibus vota suscipe Domine DD. Nostris Liutprante & Ilprante Regibus, & D. Barbatu Episcopo S. Ecclesiæ Bononiensis. Hic in honorem loci religiosi sua præcepta obtulerunt, unde hunc vas impleatur in cœnam Salvatoris Domini; & si qua munera hæc minuerit, Deus requiret.*

(2) Petrus iste nonnisi Joanne ad summum Pontificatum evecto potuit in hac cathedra sedisse; ideoque non ante an. 914. vel saltem circa finem 913. Ughellus vero in Ravennatibus ad eam sedem translatum affirmat anno 923.

A *rum, & fratrum, prædictum Bononiensem Episcopum non jure foro ventilaret, sed potius illius Episcopio diligentiam adhibens, res omnes illas, de quibus super eum hactenus querebatur, Bononiensi Ecclesiæ, ipsique Uberto Episcopo legaliter reputaret; & ut ille Uberto Episcopo, suæque Parmensi Ecclesiæ ab hoc proprietario jure Plebem S. Mariæ de monte Bello concederet; & in duobus locis tornaturas vinearum triginta, videlicet in primo loco juxta monasterium S. Isajæ vineam unam, quæ tribus viis publicis circumdatur, quarto latere cohæret terra Gausipiza, alteram vero prope monasterium S. Joannis sitam, quæ similiter tribus viis publicis circumdatur, quarto latere cohæret terra, quam detinet Dominicus filius Petri Britonis, necnon & terrulam jugerum decem in finibus ipsius Parmensis Episcopii jacentem, molendinumque cum fullone pariter super se habentem, unanimiter omnes decreverunt. Quorum quibus consultibus ambo, tam Ubertus Parmensis Episcopus, quamque Albertus Bononiensis acquiescentes, prout præscriptum est, alternatim unum alteri in eorum præsentia concessit:* B *sicque in eadem Synodo sancta definitum est, ut post hac a nomine illorum, suorumque successorum replicetur. Sin autem quispiam illorum deinceps, temerario ausu hanc canonicam, Synodalemque censuram transgredi quoquo modo tentaverit tam Ubertus Episcopus, quam Albertus, suique etiam successores, decrevit sancta Synodus libras centum auri ut violator injuriam patienti componat; hac tamen decreti pagina in suo vigore consistat. Itaque pari consensu tam dominus Archiepiscopus, quamque omnes prætaxati Episcopi sanxerunt, quatenus hæc Synodalis institutio in perpetuum inconvulsa permaneat, & ut ab omnibus præsentibus videlicet, & futuris firmius observetur, huic subscripserunt.*

Honestus Dei nutu sanctæ Ravennatis Ecclesiæ Metropolitanus Archiepiscopus huic diffinitioni interfui, definiens annui, & subscripsi.

Joannes Episcopus S. Corneliæ Ecclesiæ in hac diffinitione interfui, & subscripsi.

C *Gerardus Episcopus S. Faventinæ Ecclesiæ huic diffinitioni interfui, & subscr.*

Albertus Episcopus sanctæ Bononiensis subscripsi, huic diffinitioni interfui.

Cæterum Albertus haud temnendam partem bonorum sui Episcopatus in Canonicos contulit. Cujus donationis confirmationem obtinuit, privilegiique Leonis V. à Joanne XIII. Pontif. tum ab Othone Imperatore an. 969. quæ privilegia tametsi a Sigonio relata, hic exscribere nos non piguit.

JOANNES EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Cum ego Joannes Sanctæ, & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ XIII. Papa residerem in Ravennate civitate, una cum meis, & Italicis Episcopis, adfuerunt præsentia nostra religiosi presbyteri, & diaconi S. Bononiensis Ecclesiæ, ac pro universo clero canonicæ congregationis humo prostrati, nostros osculantes pedes obtulerunt epistolam tuitionis sanct. rec. Domini Leonis V. Papæ, ut nullam donationem, vel redditum publicum facerent. D *Unde compuncti divina misericordia ad eorum petitionem commodavimus sensum, & ideo a præsenti decima indictione omnibus ducibus, marchionibus, comitibus, judicibusque, & universo populo a magno usque ad parvum in Bononiensi oppido commorantibus, dilectis fidelibus nostris notum esse volumus, ut omnes Bononiensis Ecclesiæ filii, id est sacerdotes, & levitæ, seu cunctus clerus ingesserunt nostro Apostolatui vim, ac violentiam perpeti in suis facultatibus, & rebus, & possessionibus, & publica ab illis exigi servitia, tam in Ecclesiasticis, quam in suis mobilibus, & immobilibus substantiis: quod contra omnium statuta sanctorum Patrum, & canonicam auctoritatem esse cerneretur. Quare illorum calamitatibus condolentes, per has nostras literas omnino interdicimus, & prohibemus, eorum nihil ab eis, vel successoribus illorum exigi ab aliqua magna parvaque persona, quæ illis jure, & legaliter compertum. Insuper interdicimus, ut nec portaticum, neque ripaticum, aut teloneum, si-*

A *ve ostaticum, neque paratam, vel sacramentum, quod dici nefas est, faciant. Sed sine aliquorum hominum publicas ibi gerentium actiones perturbatione, atque molestia persistere securi, quietique nullam sustinentes violentiam in suis facultatibus, vel omnibus rebus, tam mobilibus, quam immobilibus, tam de suis propriis, quam etiam de ecclesiasticis, sed in Dei servitio, & laudibus quieti, & pacifici perseverent, quatenus pro nobis, & cuncto populo Christiano securi Dominum quotidie exorent. Datum 18. Kalen. Maji, Pontificatus nostri anno 2. Othonis Imperatoris an. 6. indict. suprascripta.*

48 CLEMENS Alberto successit an. 990. L.

49. JOANNES cum in Bononiensi throno sederet, contagiosa lues civitatem illam funeribus, luctuque complevit. LI. Igitur cum ab Nonantulano Abbate sanctorum Synesii, & Theopompi corpora obtinuisset, solemni supplicatione illa circumtulit, luemque restinxit an. 1006. Sed non semel eadem sanctorum corpora grassanti contagio medicinam fecerunt. B Papiam etiam delata serpentem morbum divinitus jugularunt; a qua vicissim civitate argenteas capsulas retulere, quibus eorundem capita honorificentius concluduntur. („ *Anno* „ *997. interfuit Joannes Concilio Ravennati sub Ger-* „ *berto Archiep.)*

50. FURGERIUS, sive Frugerius Episcopus Bononiensis adlectus est circa annum 1015. LII. Hujus Episcopi temporibus, tres alii designati Episcopi, tamquam coadjutores, Bononiæ morabantur, Adelfredus, Joannes, & Lambertus, ut scribit Sigonius. Frugerius autem transtulit corpora SS. Agricolæ, & Vitalis ad Ecclesiam S. Joannis Baptistæ 5. Non. Martii. Anno vero 1034. Episcopali munere volens abivit.

51 ADELFREDUS ex coadjutore Bononiensis Episcopus effectus est anno 1034. a LIII. Hic ubi Bononiensis Ecclesiæ administrationem suscepit, clerum ad puriores mores traduxit, Canonicosque certo numero definivit, tertia parte decimarum, C oblationumque eisdem attributa, ut ex sequenti monumento colligitur.

a [illegible]

Adelfredus servus servorum Dei Sanctæ Ecclesiæ
Bononiensis Episcopus.

Cum ego diebus noctibusque in corde meo meditari cœpi, ... de peccato commisso rationem redditurus est Domino in die judicii: id ipsum enim in corde meo deprecare cœpi. . . . gnatur fuisse e cœlo. . . . & quemadmodum mihi Episcopale nomen, sic dignatus fuisset mihi concedere adjutorium, atque consilium suæ sanctæ benedictionis, quandoquidem venturus, & in judicio rationem reddere. . . tam de me, quam meis ovibus mihi commissis, ut ei autem dicere audeam: O Domine tuas oves, quæ mihi a te sunt traditæ, ego enim feci, quod jussisti curando, ut ego responsum ab eo recipere merear. O bone serve, & fidelis, quoniam fuisti fidelis super parva, ego te constituam super multa. Ideo autem in gaudium Domini intra. Non desi. . . . optimo auxiliante eodem audire tunc beatissimam vocem. Quapropter sæpissime cogitavi, quomodo statum, D *& honorem hujus sanctæ Ecclesiæ in melius firmaremus: quod me proculdubio facere oportebat pridem; inspirante clementia divina, justum, & rationabile visum est, ut secundum canonum normam nostram ordinaremus Ecclesiam, quæ indiscrete, & confuse habebatur propter clericorum enormitatem. Quoniam sanctorum Patrum decreta specialiter jubent, ut in unaquaque Ecclesia clerici ordinentur secundum ejusdem Ecclesiæ facultatem, quatenus Ecclesiæ servientes clerici de eadem Ecclesia vivere, & sustentari honeste canonico jure debeant, sicut legitur: Qui altari ministrat, de altari vivere debet: quod in nostra Ecclesia nullatenus tenebatur, sed clericorum numerus ita excreverat, ut sacer ordo vilesceret, & divinum officium omnibus in negligentiam caderet. Quo circa favente Christi gratia placuit, & justissimum visum est, ut hujusmodi errorem, & utilitatem penitus abdicaremus. Ideoque pro salute animæ meæ hoc decretum illis canonicis facere curavi, qui subterscribuntur, numero quin-*

quaginta. Omnibus pateat præsentibus, & futuris, quod secundum hoc decretum in nostra Episcopali Ecclesia quinquaginta canonicos statuimus, & ordinamus, qui ejusdem Ecclesiæ officium compleant, quorum nomina hæc sunt, Petrus Archipresbyter, Joannes presbyter cantor, Leo presbyter, Joannes presbyter, Torellus presbyter, Joannes presbyter, Leo presbyter, Martinus presbyter, Florus presbyter, Martinus presbyter, Dominicus presbyter, Leo presbyter, Bononius presbyter, Theuzo Archidiaconus, Hugo diaconus, Daniel diaconus, Atho diaconus, Gherardus diaconus, Clarissimus diaconus, Petrus diaconus, & alter Petrus diaconus, Joannes diaconus, Samuel diaconus, Petrus diaconus, Adulfus diaconus, Leo diaconus, Petrus subdiaconus, Hubertus subdiaconus, Rolandus subdiaconus, Joannes subdiaconus, Carbo subdiaconus, Joannes subdiaconus, Vido subdiaconus, Leo subdiaconus, Apto subdiaconus, Joannes subdiaconus, Petrus subdiaconus, Rusticellus subdiaconus, Leo subdiaconus, Urso subdiaconus, Petrus clericus, Raynerius clericus, Lambertus clericus, Paganus clericus, Joannes clericus, Acto acolytus, Hildebrandus clericus, Hugo clericus, Rodulphus clericus, Theuzo clericus. Supradictisque canonicis, eorumque successoribus pro salute animæ meæ, quatenus ipsi, & successores eorum pro me Deum exorent, concedo, & firmiter annuo tres partes decimarum totius istius Plebis, scilicet S. Petri Episcopatus cum omnibus primitiis, & offersionibus vivorum, & mortuorum & quidquid in sancta Episcopali Ecclesia offertur, seu in altari ponitur, vel in pavimento locatur, excepta quarta portione tritici, & vini, quam in mea potestate reservo. Insuper hoc quoque meæ potestati & successorum meorum reservo, ut si de supradicto numero clericorum aliquis obierit, ego vel successores mei in loco defuncti alium instituant cum concilio archipresbyteri, archidiaconi, aliorumque fratrum cum laudatione. Quin etiam supradictis canonicis, & successoribus eorum jure canonum trado, & obnixe annuo, quidquid supra legitur in perpetuum habendum, tenendum, possidendum sine omni impedimento. Si aliquo vero tempore vel ego, vel successores mei instigante diabolo hoc decretum frangere voluerint, sciant se compositures esse supradictis canonicis, atque successoribus eorum optimi auri libras quinque, & anathematis vinculo innodati cum Juda traditore perpetuo maneant; qui vero pio intuitu fidelis custos hujus nostri decreti extiterit, benedictiones ab omnipotenti Deo consequi mereatur.

Actum Bononiæ an. Dominicæ incarnationis 1045. Gregorii summæ sedis Pontificis anno videlicet primo, regnante Henrico filio Conradi Imperatoris anno sexto mensis Augusti in domo episcopatus Bononiensis indiction. 13.

† Adelfredus Episcopus mea manu scripsi, præsentibus Adalberto filio Athoni, cum tribus filiis suis, Atho, Adalberto Borelo, Petro Bonici, Rusticello, & Carbone consobrini de Cassianis, Tusculo Bruto sic suprascripsi, &c.

† Ugo vicedominus mea manu scripsi.

† Tegrinus manu mea scripsi.

† Almericus manu mea scripsi. Rogatis testibus ego Verardo filio Uvezo manu mea scripsi.

† Petrus judex sacri Palatii rogatus . . . sic suprasc. me testis.

† Gerardus filius Vuillelmi manu mea scripsi.

† Alberigus filius q. Trasulfi mea manu scripsi.

† Ugò de Aleromo manu mea scripsi.

† Petrus qui vocatur Bono barone, filius Joannis de Urso, me testis suprasc.

† Ego Angelus, filius Acto Brito, me testis suprascripsi.

† Ego Petrus filius q. Joannis not. rog. me testis suprascr.

† Ego Daniel filius Petri Bonicime testis suprascr.

† Ego Petrus filius Petri Bonicime testis suprascr.

† Ego Rofredo, filius q. Athoni de Cassianis me testis suprascr.

Scriptum hoc decretum per manum Gerardi diaconi primicerii, notarii sanctæ Bononiensis Ecclesiæ rogatus a dicto domino Adalfredo Episcopo sic suppl. post roborato, ac testibus tradito vidi, complevi, & dedi.

Anno 1047. consecravit Ecclesiam sanctæ Luciæ in montibus, adstantibus Joanne, Lambertoque suis coepiscopis, & coadjutoribus. Anno vero 1059. alia item bona suis Canonicis dilargitus est. Arbitrantur nonnulli hunc illum esse Episcopum, qui aliquot divenditis Latifundiis, suburbanisque prædiis divinitus lingua captus est, ut ad Bonifacium Cardinalem scribit Divus Petrus Damiani, septennique linguæ carentia, paralysique misere tortus narratur.

52. Hic LAMBERTUM excepit, paulo ante in Episcopatus munere coadjutorem anno 1060. LIV.
Concilio Mantuano interfuit nomine Alexandri Papæ II. an. 1064. In hujus Episcopi gratiam septimus Gregorius Pontifex hac subjecta bulla omnia privilegia a suis olim antecessoribus Bononiensi Ecclesiæ dilargita confirmavit, rataque habuit.

Gregorius Servus server. Dei.

Notum omnibus fieri volumus, quod reverendissimus Lambertus civitatis Bononiensis Episcopus Romam veniens visitare Apostolorum Limina, ostendit nobis munimina, & investitiones factas ab antecessoribus nostris, id est Agapito, & Pelagio, & Gregorio, Dialogo, & Formoso Apostolicis de rebus suæ Ecclesiæ. Proinde inclinati precibus ejus concedimus, atque confirmamus suæ Ecclesiæ, salvo in omnibus jure, & Romanæ Ecclesiæ privilegio, monasterium S. Michaelis Archangeli positum in fundo paterno cum omnibus rebus, & pertinentiis suis, atque concedimus curtem de Brento, cum servis, & ancillis, & cum omnibus suis pertinentiis. Seu donamus monasterium S. Mariæ situm in Massa, quæ vocatur monte Pulense, quam Joanninus Imperator tradidit Bononiensi ecclesiæ cum curte ibique tenente, quæque nominatur Aurelia, cum montibus, qui in circuitu præfati monasterii positi sunt, & curtem aliam, quæ vocatur Bombiania cum casulibus, & pertinentiis suis, & montem, qui vocatur Canallorum, & concedimus portum, qui cognominatur Galliana cum ripatico, & teloneo, & paludibus, & piscariis, & silvis, & cum omnibus rebus, quæ ad ipsum pertinere dignoscuntur, & duas curtes, & unam, quæ nominatur curtis major, & aliam, quæ dicitur minor, posita infra plebem, quæ dicitur Boida. Insuper & damus monasterium S. Anastasii fundatum in fundo Petriculo cum portu, & teloneo, & ripatico cum silvis, & venationibus, cum paludibus, & cum omnibus, quæ ad curtem, quæ vocatur Petriculo, & ad Præfatum monasterium pertinere videntur: nec non & curtem, quæ vocatur Cellula juxta flumen, quod vocatur Savena, cum olivetis, vineis, campis, silvis, famulis, colonis, & cum omnibus sibi pertinentibus, & ibique non longe fundum Venetiæ integrum, quod sociorum vocatur, pertinentem ad ipsam curtem, atque curtem in Panigale, quæ continet in se tres fundos terrarum, & vinearum, quæ hoc nomine vocantur Candidatis Pulesia, & Grisintelli, & monasterium S. Prosperi situm in supradicto loco, qui vocatur Panigale, & curtem, quæ dicitur Cumo cum omnibus suis pertinentiis, & monasterium S. Martini in Pojo cum curte, & omnibus sibi pertinentibus, & monasterium S. Petri in Strata, & monasterium S. Mariæ in Strata, cum omnibus suis pertinentiis, & monasterium S. Petri cum curte, quæ vocatur Nurisatico, & omnibus suis rebus, & monasterium S. Martini in Casalichio cum omnibus suis pertinentiis. Atque donamus fraternitati tuæ portam in Civitate Bononiæ, quæ communi nomine dicitur S. Petri, & stratam quæ nominatur Salaria cum stratico, & cum omni redditu, quem antiquitus persolvere solent ipsi homines, qui per prænominatas stratas ire, vel redire soliti sunt. Commonemus quoque, ut statuto tempore præfatum redditum absque negligentia persolvere studeant, & monasterium S. Mariæ, quæ nominatur Major, cum omnibus suis pertinentiis, cum casa salariata infra civitatem Bononiæ, quæ est juris ipsius monasterii, & monasterium S. Columbani confessoris cum omnibus suis rebus, & monasterium Ss. Martyrum Gervasii, & Protasii cum omni-

bus

bus suis rebus: & monasterium S. Thomæ Apostoli situm ante portam S. Petri cum omnibus suis rebus: & monasterium S. Joannis Evangelistæ fundatum in monte, qui vocatur Oliveti, cum omnibus suis pertinentiis. Similiter concedimus monasterium S Stephani, quod vocatur Hierusalem, & quod D. Petronius ædificavit ad usum ejusdem Ecclesiæ & cum mercato S. Joannis Baptistæ ibique tenente. Seu confirmamus, atque stabilimus curtem, quæ nominatur Milonis, cum portu, & ripatico, & teloneo, & mercato, & silvis, & venationibus, & cum paludibus, & piscationibus, & cum servis, & ancillis, & cum omnibus ad se pertinentibus. Similiter concedimus cuncta prædia, & possessiones, monasteria videlicet, & plebes, & Ecclesiæ Baptismales, castella, villas, Abbates, monachos, presbyteros, Diaconos, clericos, literatos, & illiteratos, servos, & ancillas Dei, atque diaconissas, famulos utriusque sexus, & homines omnes super terram prædictæ Ecclesiæ Bononiensis residentes, ut in tua, tuorumque successorum sint potestate, & defensione infra terminos, & confinia Episcopatus Bononiensis, sicut esca flumine, quod dicitur Gabana, & rivus qui Sablosolus vocatur, & strata, quæ Ungarista dicitur atque ad Stalogalam, & locus, qui vocatur Culce, & flavius, qui dicitur Leo, & alius, qui vocatur Mazza. Similiter concedimus præfatæ Ecclesiæ curtem, quæ dicitur Maxamaticum cum rebus, & possessionibus, cunctisque pertinentiis. Hæc omnia, quæ superius leguntur, quæ præfata Ecclesia nunc juste tenet, vel deinceps acquisitura est, tam tibi, quam cunctis, qui in eo, quo es ordine, loco successerint, vel eis, quorum interesse potuerit, in perpetuum reservanda decernimus.

Dat. 10. Kal. Aprilis per manum Petri S. R. E. presbyteri Cardin. ac Bibliothecarii an. primo Pontificatus D. Gregorii VII. Papæ, anno 1073. indict. XI.

LV. 53 SIGIFREDRUM deinde natione Germanum in Bononiensem sedem Henricus Imperator III. simoniace intrusit anno 1074. cujus nefarii facti Septimus Gregorius admonitus, intrusum ad Romanum citavit Concilium; contumacem vero, ac reluctantem, honore, auctoritateque Episcopatus expoliavit; tum vero a fidelium etiam communione amovit, cum per quinquennium contra Pontificem se contumacissimum præbuisset. Haud ideo tamen resipuit, sed scelus novo scelere addens, Gregorii Pontificis inimicis accessit, simulque cum Horberto Mutinensi Episcopo Giberttum. Archiepiscopum Ravennatem ab eodem Henrico intrusum Antipapam creavit anno 1079.

LVI. 54. GERARDUM Gregorius deinde Pontifex, dejecto Sigifredo, suffecit. Tametsi autem reperiatur quidam Petrus eodem tempore Bononiensium fuisse Episcopus, ne tamen Præsulum series confundatur, asserendum est, vel illum fuisse Episcopum designatum, vel a Cæsarianis in odium Pontificis fuisse intrusum, post Sigifredi excessum.

LVII. 55. BERNARDUS paulo ante Bononiensis Canonicus, ex cleri suffragio evasit ad sedem an. 1083. Hujus Episcopi tempore, canonicam S. Mariæ ad Rhenum ædificarunt Regulares Canonici S. Augustini, unde postea insignes, doctique viri prodiere: indeque factum exordium congregationi Rhenanæ, eo tempore regularis canonicæ vocatæ. Consecravit Bernardus confessionem S. Luciæ, ac S. Rosseni, præsentibus Gerardo, Victore, atque Henrico designatis Episcopis Bononiensibus. Decessit an. 1104. Sepultusque est in cathedrali, his versibus leoninis ex more illius ætatis condecoratus.

Vir jacet hic magnus, Bernardus mitis ut agnus:
Ordine canonicus, dogmate catholicus:
Ecclesiæ murus, fidei certamine durus.
Schismaticis laqueus extitit, & gladius.
Pastor erat justus, lingua probitate venustus,
Gloria catholicæ sedis Apostolicæ.
His opibus vanis pro Christo factus inanis
Displicuit regi, vel proprio generi.
In Cœna Christi, vita dum defuit isti,
Addatur in Cœlis cœtibus Angelicis.
Qui vivis, plora; sursum transire labor.
Mente piæ matris, quæso, memento patris.
Transierat Phœbus ter quinis unde diebus
Mense sub Aprili, petiit cum sidera Cœli
Centenus quartus Domini millesimus annus.

56. VICTOR civis Bononiensis Bernardo successit 1104. cujus paulo ante fuerat coadjutor. Creditur enim Gerardus hoc in tempore decessisse. Ad hunc litteras dedit Paschalis II. Pontifex cap. pervenit. 16. quæst. 11. E vivis exemptus est 1130. LVIII

57. HENRICUS jam designatus Episcopus in ejus locum suffectus est 1130. corpus S. Petronii integrum a se inventum transtulit solemni pompa 1141. Ecclesiamque S. Christinæ consecravit. Diem postremam obiit 1145. Quo Præsule monachi Cistercienses a Bononiensibus in Abbatia S. Mariæ de Strata recipiuntur, illic a S. Bernardo Claravallensi Abbate destinati. Abbatiam olim fundavit Bernardinus Buccaferrus Bononiensis anno 994. pro Benedictinis monachis. Hodie, ut fert humana conditio, nobile cœnobium a fundamentis pene dirutum, ac deformatum non sine bonorum mœrore spectatur. Redditus a Sixto V. perpetuo Montis alti collegio a se constructo fuerunt adjuncti. LIX.

58. GERARDUS civis Bononiensis, ex canonico regulari S. Joannis in Monte, ad Bononiensem sedem subvectus est 1145. ab Eugenio III. & omnium privilegiorum confirmationem obtinuit; eidemque in emphyteusim dedit Anastasius IV. omne territorium, quod paulo ante Romana Ecclesia in Bononiensi agro possederat. Alexandri III. veri Pontificis partes secutus est, annoque 1161. se Episcopali munere abdicavit, decessitque 1165. 6. id. Augusti. Post cujus cessionem Bononiensis Episcopus adlectus est Ildebrandus Crassus de Guarinis Bononiensis presbyter Cardinalis ad titulum SS. Apostolorum, tametsi electoribus non sit assensus. Tempore hujus Gerardi, quidam Samuel reperitur fuisse Bononiensis Episcopus anno 1157. sive quia jam designatus erat, sive quia ex schismate ad eam sedem obrepserat. Cæterum Gerardi tempore Gratianus monachus Clusinus floruit, is ille qui jus canonicum composuit, cui decretale Gratiani titulum apposuere. LX.

59. JOANNES Bononiensis ex Canonico Regulari S. Joannis ad hanc sedem ascendit 1161. Hic Cathedralem restauravit, quæ ex immani incendio deflagraverat. Laterano Concilio sub Alexandro III. interfuit 1179. annoque præcedenti consecraverat Ecclesiam S. Victoris, ut ex sequenti inscriptione perspicitur. LXI.

A.D.MCLXXVIII 3. Non. Martii.
D. Jo: Episcopus Bonon. consecravit istam Ecclesiam, & altare majus ad honorem Beatissimi Victoris Martyris, & aliud altare à Septemtrione ad honorem B. Jo: Baptistæ, & aliud à meridiano ad honorem S. Laurentii, quæ duo altaria translata in interiori parte Ecc. consecrata, & intitulata fuerunt ut supra per Benedictum Episcopum Assisii MCCCCXXVII. die xx. Augusti.

Decessit autem Joannes 1188. Id. Januariis, sepultusque est in nova Basilica ab ipso consecrata, ut inscripta columna ejusdem confessionis ejusmodi versibus docet.

Joannis corpus Præsulis hic est, quem summus Dominus faciat conjungere sanctis.

60. GERARDUS Gisela a Bononiensis ex Archidiacono Cathedralis Episcopus adlectus est 1188. Hic primus fuit, qui ab Henrico VI. Imperatore Principis Romani imperii titulum tulerit. Potentioris factionis Episcopus fuit, suæque civitatis Prætura functus est 1192. Decessit vero 1198. 7. Id. Novembris. LXII. a Al. Ghyselli.

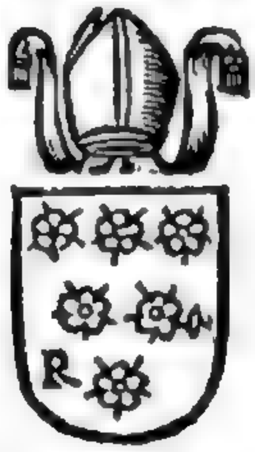

LXIII 61. GERARDUS Areostus Bononiensis Gerardo Giselæ successit 1198. Hic xenodochium ædificatum à Grisonibus in honorem D. Bernardi in vico S. Margaritæ consecravit; renovavitque donationem Canonicis factam 1206. Ætatem extendit usque ad an. 1213. eoque munere se exsolvit.

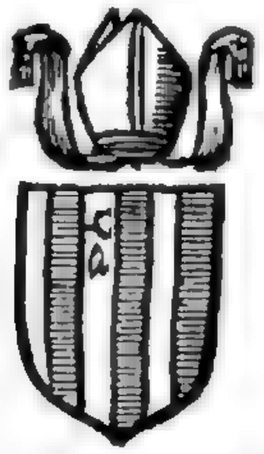

LXIV 62 HENRICUS à Fratra Bononiensis ex Canonico S. Victoris, clero suffragante, ad hanc sedem subvectus est an. 1213. a Hic in bonis numeratur Pastoribus, Ecclesiasticæ jurisdictionis propugnator egregius, ob quam cum suis civibus plures lites contraxit, exercuitque. An. 1220. à Friderico Imperatore sequens amplissimum retulit privilegium, quo omnia jura Bononiensis Ecclesię rata habentur.

a Huic inquisitore super causa conjurationis contra Archiep. Ravenn. mandat Honorius III. ex c. 11. de te[illegible] c. gen. [illegible] de sent. excom.

In Nomine S. & individuæ Trinitatis Fridericus II. divina favente Clementia Roman. Imperator semper Augustus, & Siciliæ Rex gloriosus in perpetuum.

Imperialis majestatis decet eminentiam justis fidelium servorum desideriis benignam se præbere, & commodam, illorum propensius vocibus aures serenitatis suæ accomodans, quorum devotionem lucidam, & fidem præclaram in dies commendant obsequia. Inter quos dilectum fidelem principem nostrum Henricum venerabilem Bononiæ Episcopum præcipuum reputamus, cum suæ honestatis, & conspicuæ devotionis certa nobis clarescant indicia. Ideo propter ea præclara servitia, quæ nobis, & imperio intrepide exhibuit, & in posterum creditur exhibiturus, imperiali magnificentia concedimus, & confirmamus eidem Episcopo, & Ecclesiæ Bononiensi, suisque successoribus in perpetuum bonos usus, & consuetudines, quos, & quas Ecclesia Bononiensis habuit. Concedimus quoque, damus, & confirmamus præfato Episcopo, & Ecclesiæ Bononien. suisque successoribus plenam jurisdictionem omnium castrorum, & locorum ejusdem Episcopii, & Ecclesiæ Bononien. & nominatim Castri S. Jo. in Persiceto, & ejus curtis, & pertinentiæ: Castri Episcopi, & ejus curtis: montis Caballorii, & ejus curtis: Castri Unciolæ, & ejus curtis, & pertinentiæ: Rocchæ Badali, & ejus curtis: Argilis, & ejus pertinentiæ: Castri Maxumatici, & ejus curtis, & Podii de Maxumatico: Castri Puglioli, & ejus curtis: Castri Flexi, & ejus curtis: Castri Ungiani, & ejus curtis. Item concedimus, & confirmamus, quod idem Episcopus Bononiensis, & successores sui, terram Centi cum curte, & pertinentiis

A *suis liberam, & exemptam integram de cætero habeant, teneant, & possideant cum omni jurisdictione civili, & criminali districtus, & honore, sicut eam nunc habet, tenet, & possidet, liberam, & exemptam, & prædecessores sui habere, & tenere consueverunt: ita quod nulla persona, vel civitas Bononiæ, seu quæcumque alia civitas, vel commune fodrum, vel collectam, vel aliquam exactionem ibi facere, vel imponere præsumant in ea; in omnibus siquidem castris, & locis prædictis, ac terris, & earum pertinentiis, & habitationibus per præfatum Bononien. Episcopum, ejusque successores habere, & exercere volumus, & sancimus plenam jurisdictionem in placitis, bonis, & cæteris, quæ pertinent ad jurisdictionem civilem, & criminalem, non obstante privilegio à nobis communi Bononiæ concesso, cum per illud non intelleximus auferre, vel diminuere jura Bononien. Ecclesiæ; nec obstare volumus privilegium à Sereniss. avo nostro Friderico invictissimo Romanorum Imperatore civitatibus societatis Lombardiæ apud Constantiam concessum: nec etiam statuta*

B *communis Bononiæ obstare volumus supradictis. Concedimus Episcopo, & Ecclesiæ Bononien. portum Laveratici cum Portunatico, & decursus aquarum, & alveos fluminum in omnibus locis, & terris prædictis: specialiter regalias, & armarias, quæ, & quas in castellis, & locis suis, & in eorum pertinentiis habet; & ut liceat ei, suisque successoribus causas Bononien. Ecclesiæ omnes per syndicum peragere, non præstito juramento calumniæ ab ipso Episcopo; ita quod alius contra eum hoc jure uti non possit, nec adversarius nulla lege obstante. Adjicientes etiam concedimus S. Bononien. Ecclesiæ, ut nulla præteriti temporis præscriptio ab hoc nostræ concessionis decreto eidem Ecclesiæ objici possit, nisi 100. annorum: & deinceps possessiones, actiones, & jura, seu jurisdictiones ejusdem Ecclesiæ nonnisi spatio 100. annorum præscribantur; & Ecclesiasticæ personæ, & Ecclesiæ Bononiæ diœcesis plena gaudeant, atque fruantur libertate, & pace; vel ut nec ad angarias, vel per angarias, vel alias operas, sed nec ad collectam, vel exactionem aliquam quovis nomine censeantur; nec*

C *per aliquem nostrum missum, aliamve majorem, vel minorem laicalem personam, seu per commune Bononiæ compellantur curare ad breve communis Bononiæ, vel sequimentum Potestatis, aut in cavalcatam, vel exercitum ire, cum oporteat eas circa servitia dominorum suorum intendere. Statuimus insuper, quod secularis judex de Ecclesiis, & clericis, & Ecclesiasticis personis prædictæ diœcesis, ac rebus eorum judicare, vel disponere non præsumat civiliter, vel criminaliter, nisi quatenus Canones sacri permittunt. Præterea privilegia, & concessiones, & quodcumque antecessores nostri Reges, sive Romanorum Imperatores, etiam summi Pontifices, seu alia Ecclesiastica, vel secularis persona, seu terrarum communia præfatæ Bononien. Ecclesiæ, ejusque Præsulibus donationem, venditionem, concessionem, aut alio quovis titulo contulerunt, imperiali magnificentia confirmamus, & privilegii nostri auctoritate communimus. Alienationes vero, venditiones, & alias concessiones factas à prædecessoribus præfati Episcopi de rebus prædictæ Ecclesiæ contra legiti-*

D *mas, & canonicas sanctiones in damnum, & præjudicium Bononien. Ecclesiæ irritamus, & decernimus non valere. Concedimus quoque, & mandamus, quod Potestas, & commune Bononiæ in eorum districtu pro bannitis habeant, quos Episcopus Bononien. de suis terris bannierit, nec eis alii aliquam defensionem præstent, donec in banno Episcopi erunt. Insuper Episcopum præfatum & Ecclesiam Bononiensem cum omnibus ad Episcopatum Bononiæ pertinentibus sub nostra Imperiali protectione suscipimus. Statuimus ergo, & nostra imperiali auctoritate sancimus, quod nulla omnino persona alta, vel humilis, Ecclesiastica, vel secularis, nullumque commune hoc nostræ majestatis privilegium audeat violare, nec aliquibus calumniarum injuriis, seu damnis occasione statuti, vel consuetudinis civitatis attentare præsumat. Quod qui fecerit, in ultionem temeritatis suæ componat 200. libras puri auri, medietatem Cameræ nostræ, reliquam partem Episcopo, & Ecclesiæ Bononiensi. Ad cujus rei certam in posterum*

evi-

evidentiam præsentem exinde paginam conscribi, & majestatis nostræ sigillo jussimus communiri. Hujus rei testes sunt Bertholdus Aquilejensis Patriarcha, Sigifridus Moguntinensis sedis Archiepiscopus &c.

Signum invictis- 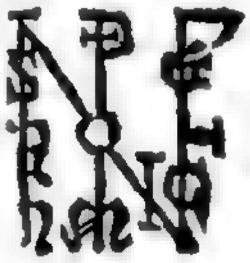 *simi D. nostri*
Friderici II. Ro- manorum Impe-
ratoris divi Au- gusti, & Regis
Siciliæ.

Ego Corradus Spirensis, & Metensis Episcopus, Imperialis aulæ Cancellarius vice D. Engemberti Colonien. Archiep. & totius Italiæ Archicancel. recognovi.

Acta sunt hæc an. Dom. Incarn. 1220. imperante D. nostro glorioso Friderico Romanorum semper Augusto anno imperii ejus 1. Datum per manum Henrici de Tanna Imperialis Prothonot. in monte Malo prope urbem 7. Kal. Decemb. Ind. 9.

Collapsum pene tectum Cathedralis ex antiquitate reparavit Henricus, ampliavitque Palatium, censusque adauxit, viriliterque se gessit in omnibus. Hic illa duo lumina Sanctimoniæ, ac voluntariæ paupertatis, S. Dominicum scilicet, ac S. Franciscum, numerosissimæ prolis fœcundissimos Patriarchas, Bononiæ excepit, quorum in primis Dominicus insigne illud ibi construxit cœnobium, primaque generalia comitia celebravit, relicturus etiam ibidem mortales exuvias, dum vita excederet. Franciscus verò ibidem maximo cum animarum fructu monasterium plantavit, cui postea de nomine Sancti fecere cognomen. Henricus igitur post sapienter, sancteque Bononien. administratam Ecclesiam 27. annos, eo munere libens, volensque se abdicavit, ut sibi ipsi sepulchro propiori studeret. Paulo post decessit 1240. pridie Kal. Junii: sepultusque est in Ecclesia S. Victoris.

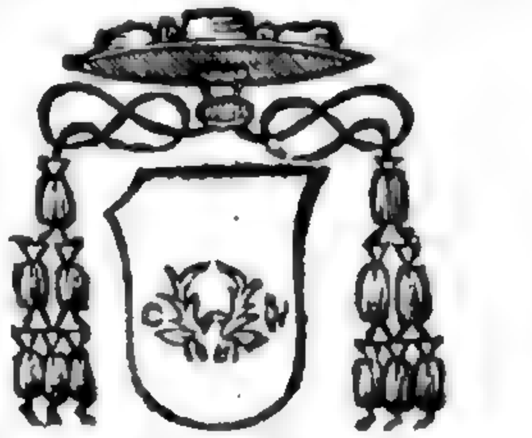

LXV. 63. OCTAVIANUS *a* Ubaldinus Florentinus ex Archidiacono Bononiensi, Capellano, ac Subdiacono Gregorii IX. clericali capitulo suffragante, Henrico suffectus est, confirmatusque à Pontifice, tametsi nondum 30. annos explesset, Kal. Julii 1240. Ad quatuor annos Bononiensem rexit Ecclesiam, eoque munere se abdicavit, cum illum Innocentius IV. inter purpuratos honorificè cooptasset an. 1244. sub tit. S. Mariæ Novæ. Hunc Cardinalem apud principes viros illius ætatis summæ existimationis fuisse scribit Jo: Villanus in historiis. Caput Ghibellinorum se præbuit in Hetruria, studuitque Friderico II. quam qui maximè; cujus rei causa parum abfuit, quin Innocentius ipse, qui contulerat eidem roseum pileum, non adimeret. Cæterum ab Octaviano consecutum Pontificis fatum infortunium avertit. Contra Manfredum spurium, qui Siciliæ regnum invaserat, munere legationis functus est, sed infelici conatu. Siquidem cum sanè grave detrimentum accepisset, cæterarum etiam suarum virtutum visus est amisisse splendorem. Superstes fuit usque ad X. Gregorii tempora, cui unicè charus fuit; sub cujus deinde Pontificatu obiit diem postremam an. 1272.

a De eo Oldoinus ad Ciacon. t. 2. p. 113.

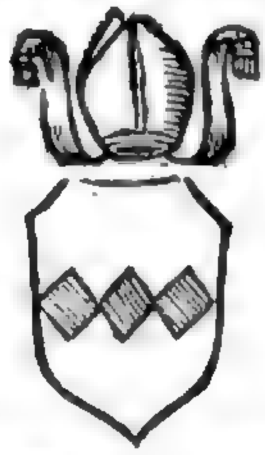

64. Fr. JACOBUS Boncambius *b* filius Vidonis, ex Ordine Prædicatorum, Innocentii IV. Vicecancellarius, Ubaldino suffectus est an. 1244. Qui vix Bononiensem thronum ascenderat, cum inter discordantes cives suos, pacis fœdus percutiendum curavit, cumq; Imolensibus pacificavit anno 1248. Redeuntem a Lugdunensi Concilio Innocentium Pontificem excepit hospitio. Exoravit Bononienses, ut inter tutelares divos haberet S. Dominicum, ac Franciscum, quorum Ecclesias consecraverat. Episcopatui lapideos gradus posuit, sacramque turrim laminis plumbeis contexit: locum attribuit prope portam S. Mariæ Fratribus Pœnitentibus. Ad 16. annos Bononiensem administravit Ecclesiam. Cumque Maxumati per gradus domus fallentes vestigia fuisset misere devolutus, excessit è vita die 3. mensis Octobris anno 1260. Bononiam delatus, apud suos Prædicatores sepulchrum accepit. Meminit Jacobi Leander Albertus de vir. illustr. Ordinis Prædicatorum, cujus suavissimam memoriam pia credulitas fidelium tamquam hominis Deo propioris veneratur, & colit. LXVI.

b De quo Oldoinus in Athen. Augusto & Fontana in Theat. Domin.

65. OCTAVIUM juniorem Ubaldinum Boncambius excepit, senioris Octaviani nepotem anno 1260. Hic Fratres Servitas excepit in Burgo S. Petronii, Fratribusque Augustinianis, qui noviter & ipsi advenerant, Ecclesiam S. Jacobi attribuit an. 1264. anno vero 1295. Carmelitæ Fratres ab eodem S. Martini Ecclesiam acceperunt. Hujus Episcopi tempore Bononiæ fato functus est jurisconsultissimus Accursius Florentinus, anno scilicet 1279. Diu Octavianus Bononiensi Ecclesiæ præfuit, populumque sibi creditum tum verbis, tum exemplo egregie instituit, e vitaque excedens in cathedrali tumulatus est cum aliis suis successoribus. Quod ipsum sepulchrum cum ex novæ Basilicæ constructione dirutum fuisset, hac subjecta communique inscriptione, eorum, qui illic aliquando jacuerant, memoriæ consuluerunt. LXVII.

Octaviano Ubaldino Florentino Octaviani S. R. E. Card. & Episc. Bonon. ex Fratre nepoti XVII. Kal. Octob. M. CC. CV. Huberto Placentino IV. Kal. Junii MCCC XXII. Stephano Agonetto Narbonensi MCCCXXXII. Jo: de Naso Galeratensi II. Non. Sextiles MCCCLXI. hujus Ecclesiæ Præsulibus lucis usura functis, quorum monumenta in Basilicæ instauratione interciderunt.

66. SCHIATTA Ubaldinus Florentinus, Octaviani junioris frater, ex canonico, Bononiensis Episcopus adlectus est anno 1295. Quatuor omnino annos Bononiensem absens rexit Ecclesiam, Romæque minimè inauguratus decessit, ibidemque sepultus fuit anno 1297. Hujus tempore Bononiæ floruit Vido Abaysius jurisconsultissimus. LXVIII.

67. Fr.

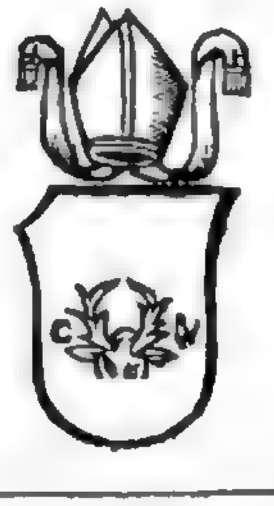

LXIX 67. Fr. JOANNES Jordanus Sabellus Romanus *a*, ex Ordine Prædicatorum, cum Paravinus Episcopus esset, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1298. 4. idus Januarii ex Reg. Vatic. Epist. 443. f. 113. anno 4. Bonif. VIII. Tres annos pie, sancteque Bononiensem administravit Ecclesiam, decessitque 1301. Vir qua doctrina, qua sanctimonia vitæ insignis, præter generis nobilitatem, unde ejusdem sane præclaris doctrinis maximus splendor videbatur accedere. Meminit Joannis Leander Albertus in lib. de viris. Illustr. Ordinis Prædicatorum

a De quo Fontana in Theat. Domin.

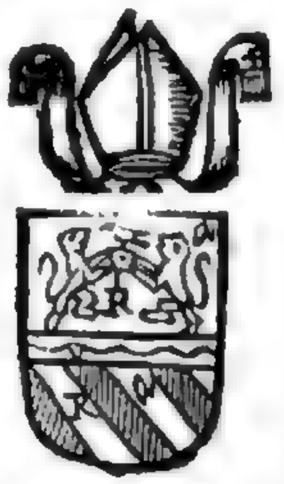

LXX 68. UBERTUS Placentinus, Canonicus Laudensis, a Bonifacio VIII. Pontifice Maximo ad hanc ipsam sedem subvectus est anno 1301. 13. Kal. Octobris anno 8. Reg. Vatic. Ep. 260. fol. 220. cum prius idem Pontifex irritas declarasset electiones Ubaldini Archipresbyteri S. Joannis in Persicheto, atque Benedicti Cajetani de Pisis Apostolici capellani, a capitulo Bononiensi in contentione celebratas. Hic Henricum Cæsarem Romam proficiscentem, ut diademate Imperiali insigniretur, excepit hospitio. Jussusque a Clemente V. Pontifice bona Templariorum transtulit ad Hospitalarios S. Joannis de Rhodio. Condidit constitutiones Ecclesiæ collegiatæ S. Mariæ Majoris, locumque attribuit Fratribus S. Basilii de Armenia prope S. Mamoli portam. Vitam finivit anno 1322. 14. Kal. Junii, sepultusque est in Cathedrali.

LXXI 69. ARNOLDUS Sabaterius Bononiensis ex Canonico Meldensi, electus a clero, confirmatusq; a Joanne XXII. inauguratus fuit in Ecclesia S. Dominici anno 1322. die 27. mensis Octobris. Cardinalem Bernardum de Podietto Apostolicum legatum excepit hospitio; a quo deinde honore Episcopatus spoliatus est 1329. quod contra illum clerus Bononiensis causam pervicisset, simoniace coemisse illum sedem Bononiensem: tandem ad Episcopalem sedem Regiensem in Gallia in provincia Aquensi translatus a Joanne XXII. anno. 1329. Kal. Octob. ex Reg. Vat.

LXXII. 70. STEPHANUS Agonettus Gallus Narbonensis, Archidiaconus Parmensis, & Papæ capellanus,

A Bertrandi Cardinalis Italiæ Legati Cancellarius, Bonon. sedem obtinuit an. 1329. Kal. Octob. Duos annos illam Eccl. administravit, ob insuaves mores, illiberalem faciem, gibbosæque personæ dehonestamentum, Bononiensi populo invisus. E vivis excedens sepultus est in Cathedrali. Lambertum deinde Podiettum Cadurcensem, Cardinalis Podietti nepotem, scribit Sigonius inauguratum anno 1333. mense Octobri, Episcopatus Bononiensis iniisse possessionem, ac post tres annos a populo Bononiensi cum patruo Cardinali compulsum in arcem, indeque eductum, atque in Gallias profectum, ultro se abdicasse Episcopatu an. 1336 Nulla hujus Lamberti mentio extat in lib. Provis. Prælat. neque in Reg. Joan. XXII. Pontif. quin anno 1332. die 5. mensis Junii reperitur Bertrandus electus Aptensis Episcopus huc translatus: unde jure merito hunc Lambertum ex albo Episcoporum Bononiensium dispungimus.

B

71. ALBERTUS, quem aliqui Bertrandum appellant, è nobilissima Acciajola gente Florentinus, Angelo Cardinali Acciajolio propior affinis, Leonis filius, electus Aptensis in Gallia hunc eundem Episcopatum obtinuit 1332. Non. Junii, ut paulo supra dixi in Reg. Vatic. reperiri. Satisque constat quamdiu Bononiensem administraverit Ecclesiam; scilicet ab anno 1332. ad annum usque 1340. Tametsi autem affirmet Vatic. Reg. Ep. 143. an. 6. Benedicti XII. scribatque Sigonius ad Nivernensem in Galliis Ecclesiam illum fuisse translatum, haud tamen in catalogo Claudii Roberti illius Ecclesiæ potui reperire; nisi forte hic ille idem Bertrandus Acciajolius sit, quem Claudius Bertrandum de Formello illic appellat. LXXIII.

C

72. BELTRAMINUS Paravicinus, Mediolanensis, Novocomensis Episcopus, Boniniæ Benedicti XII. Legatus, eam civitatem, quæ à S. sede desciverat, recuperavit, adduxitque ad pristinum Ecclesiasticum imperium, Thaddæo Peppulo pro S. Ecclesia declarato Vicario. Hic anno 1340. Non. Septembr. ad hanc sedem promotus est; absensque fuit usque ad an. 1344. primaque die ineuntis Augusti obtenti Episcopatus iniit possessionem, cuncto populo præ lætitia acclamante, qui de ejus pietate, inque agendo dexteritate egregiam imbiberat opinionem. Avenioni decessit anno 1350. ubi sepulchrum accepit. (1) LXXIV.

D

73. JOANNES de Naso, Galeratensis diœcesis Mediolanensis, ex Episcopo Veronensi Bononiensis Episcopus effectus est Clemente VI. ita mandante an. 1350. 3. Octob. ex Reg. Vatic. Anno 1352. 3. Id. Julii obtenti Pontificatus iniit possessionem; ac primum magna ex parte Episcopatum restauravit, addito novo templo Ss. Synesii, & Theopompi. Carthusianorum Ecclesiam consecravit, Canonicosque S. Mariæ de Rheno ærumnis vexatos Boniniæ excepit, illisque S. Salvatoris templum attribuit, unde postea traxere cognomen. Cujus intuitu, populique Bononiensis supplicatione Innocentius VI. an. 1360. Bononiensem Academiam amplissimis privilegiis, sacræve Theologiæ stu- LXXV.

(1) Malè per hæc tempora à nonnullis affertur Bononiæ Antistes Guido de Bolonia Cardinalis, cum neque in serie Bononiensium in Italia Episcoporum reponatur, neque Bononia Galliæ tunc temporis esset Civitas Episcopalis. *Oldoinus ad Ciaconium. tom. 2. pag. 493.*

studio exornavit; eidemque Joanni Episcopo, successoribusque suis in ea facultate laureandi jus in perpetuum concessit. Cujus quidem privilegii tenor est talis.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Quasi lignum vitæ in Paradiso Dei, & quasi lucerna fulgens in domo Domini; est in S. Ecclesia facultatis Theologicæ disciplina; ipsa quippe velut fœcunda eruditionis Mater ad irrigandam sterilem orbis faciem fluvios de pectore Salvatoris emittens humanum genus originalis ignorantiæ cæcitate deforme per infusionem veritatis ad viam reducit justitiæ, vivificat animas, easque ad exaltationem Catholicæ fidei, & exterminium hæreticæ pravitatis, & cunctorum infidelium, & adversus etiam invisibiles potestates armis inexpugnabilibus munit, & fortissimas constituit bellatrices. Hæc frequenter intra cordis arcana sollicita mente revolvimus, & intenta meditatione pensamus, tantoque præterea amplius ad illius dilatationem studia, & labores libenter impendimus, quanto exinde majora animarum lucra provenire, & universalis Eccles. statum amplius cognoscimus augmentari. Sane dudum fructus uberes, quos studium Bononiense, quod longissimis temporibus in se ipso sicut præfulgida stella emicuit, & diffusa claritate longe, lateque refulsit, in jure Canonico, & civili, & liberalibus artibus tanquam ager plenus, cui Dominus benedixit, copiosa fertilitate produxit hactenus, & producit, cum delectatione animi recensemus, & deinde speramus ipsius Theologicas palmas, si illius studium posset ibidem amplius propagari: dumque fidei puritatem, & devotionem eximiam, quam dilecti filii populus, & Com. Civit. Bon. nostri, & Rom. Eccl. fideles ad nos, & ad dictam Ecclesiam habuerunt hactenus, & habere noscuntur, diligenter attendentes dignum duximus, & æquitati congruum existimamus, ut civitas ipsa, quam divina gratia magnis donis, & gratiis illustravit, bonorum multiplicium fœcunditate dotavit, & loci amœnitate non modica decoravit, hujusmodi scientia Theologicæ facultatis muneribus amplietur. Ideoque eorumdem populi, & communis devotis in hac parte supplicationibus benigne annuentes auctoritate Apostolica statuimus, & ordinamus, quod in dicta civitate deinceps studium generale in eadem Theologica facultate existat, & perpetuis futuris temporibus vigeat, ac docentes, & studentes ibidem in facultate prædicta omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis docentibus, & scholaribus studentibus in illa in studiis generalibus ejusdem facultatis commorantibus gaudeant, & utantur. Volumus tamen, quod ad docendum, & regendum in ipso studio in hujusmodi facultate magistri, & Bachalarii, qui in Parisiensi, seu in aliis famosis studiis ejusdem facultatis honorem Magisterii, seu Bachalariatus receperint, & aliàs experti, & idonei in hujusmodi studiis Theologicæ facultatis noviter assumantur; ita quod civitas ipsa tanto insignita honore dotibus fulgeat honori correspondentibus memorato. Insuper civitatem, & studium præfata ob profectus publicos, quos proinde speramus, amplioribus honoribus prosequi intendentes, auctoritate ordinamus eadem, ut si qui in eodem studio processu temporis ejusdem scientiæ Theologicæ facultatis bravium assecuti sibi docendi licentiam, ut alios erudire valeant, petierint impertiri, possit examinari diligenter ibidem, & in eadem facultate Theologica titulo magisterii decorari, auctoritate Apostolica statuentes, ut quotiens aliquis in eadem Theologica facultate in eodem studio fuerint magistrandi, præsententur Episcopo Bononien. qui pro tempore fuerit, vel ejus Vicesgerenti, sufficienti tamen, & idoneo, quem ad hoc ipse Episcopus duxerit specialiter deputandum, seu Eccl. Bonon. Pastore carente, dilectorum filiorum Capituli ipsius Eccl. qui erit pro tempore, Vicario generali, qui omnibus magistris dictæ facultatis Theologicæ, in qua hujusmodi examinatio fuerit facienda in studio ipso actu regentibus præsentibus convocatis, eos gratis, pure, & libere, ac omni dolo, & fraude, ac difficultate cessantibus de scientia, facundia, modo legendi, & aliis, quæ in promovendis ad magisterii honorem in facultate prædicta, & ejus officium requiruntur, examinare studeant diligenter, & illos, quos idoneos repererint, petito secrete, pure, & bona fide eorumdem magistrorum consilio, quod utique consilium in ipsorum consulentium dispendium, ac jacturam sub debito juramenti super hoc præstandi tam ab Episcopo, seu Vicario, ac magistris singulis hujusmodi revelari quomodolibet districtius prohibemus, approbet, & admittat, eisque petitam licentiam largiatur, alios minus idoneos postposita gratia, odio, vel favore nullatenus admittendos, super quibus Episcopi, magistrorum, ac Vicarii prædictorum conscientias oneramus; volentes, quod illi, qui in præfato studio magistrati fuerint in facultate prædicta, in eo, & aliis generalibus studiis dictæ facultatis regendi, & docendi absque approbatione alia liberam habeant facultatem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statutorum, ordinationum, intentionum, & voluntatum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum apud Villamnovam Avenionen. Diœcesis 2. Kal. Julii Pontificatus nostri anno VIII.

Joannes verò in optimis Bononiensibus Præsulibus numeratus est. In Cento oppido è vivis excessit, quo, ut tumultus bellicos declinaret, confugerat 1361. 3. Non. Aug. Cujus corpus deinde Bononiam delatū sumptuoso funere in principe Basilica tumulat. est.

74. AYMERICUM deinde Chattum Gallum Lemovicensem, Volaterranum Episcopum, Bononiæque gubernatorem nomine VI. Innocentii, idem Pontifex transtulit ad Bonon. Ecclesiam an. 1361. 12. Kal. Novemb. Dieque omnibus Sanctis sacra obtenti Episcopatus curam aggressus est. Omnium privilegiorum à Carolo IV. Imperatore confirmationem obtinuit an. 1365. In quo privilegio tituli principis Imperii condecoratur. Ecclesiam S. Michaelis in nemore Monachis Montis Olivetani attribuit, Canonicis Regularibus inde dimotis: Monachos Camaldulenses, atque Cælestinos Bononiam introduxit; favitque præcipue quadam significatione amoris S. Bernardi collegio Monachorum Cisterciensium constructo quondam à Bernardo Lambertesco Florentino Abbate S. Mariæ de Strata viro pio, & docto, ubi modo cernitur cœnobium S. Bernardi Monachorum M. Olivetani, qui illud acquisierunt post celebrem illam Abbatiam S. Mariæ de Strata commendatam ejusdem ord. Cisterciensis: ex eo S. Bernardi collegium dilapsum est. Spectab. partem Carthusiani cœnobii extra Bononiæ muros construxit, ut ex sequenti marmorea inscriptione colligitur, ibidem parieti affixa, ubi ejus gentilitia stemmata insculpta spectantur. LXXVI.

Hoc opus fecit fieri D. Aymericus Chiati, Dei gratia Episcopus Bononiensis, & Princeps Imperii sub anno Dom. MCCCLXVII. Ind. V. & fuit capella ab ipso consecrata dicta die.

Eo quoque Præsule, & Academiæ Cancellario Theologicæ facultatis studium juxta Innocentii IV. decretum robur accepit, evocatis è diversis mundi partibus viris clarissimis, ut in pervetusto libro ejusdem collegii legitur.

Cujus rei, ait, fama per universum volante, tempore reverendiss. in Christo Patris, & D.D. Androyni Card. Cluniac. in Bonon. & civitatibus Ecclesie in Italia constitutis Apost. sedis Legati, atque universalis in Christo Patris, & D.D. Aymerici Bonon. Episcopi nostre sacre Theologie facultatis dignissimi Cancellarii ad fundandum, & inchoandum Bonon. studium Theologice facultatis; ex diversis mundi partibus huc accesserunt viri sacra lectioni dediti, & in lege Domini eruditi Doctores utique Theologica scientia, moribus, & virtutibus insigniti, quorum magistrorum nomina digna memoria sunt ista; Magist. Petrus Thomas natione Aquitanus tunc Dei gratia Patriarc. Constantinopolit. ordinis S. Maria de Monte Carmelo, Magist. Ugolinus de Urbeveteri Doctor acutissimi ingenii ord. Eremitarum S. Augustini, Magist. Franciscus Adriani Bononien. vir Angelica vite Ordin. Minorum, Magist. Thomas de Padua textualis eximius, & eloquentia clarus Ord. Carmelitarum, Magist. Thomas de Fregnano de Mutina Doct. utique moribus insignitus, & fidei zelator intrepidus Ord. Minorum, Magist. Petrus Monachus Cluniacen. D. Cardinalis Cluniacen. Auditor, & socius commensalis, Magist. Joannes de Podio doctorum speculativus & hereticorum malleus nunquam fessus Ord. Fr. Predicatorum, Magist. Bonaventura de Padua vir tam divinarum scripturarum, quam secularium litterarum commentator prefulgidus ordinis Eremitarum, Magist. Ludovicus de Venetiis urbana eloquentia pater. Hactenus liber.

Aymericus deinceps Bononiensem rexit Ecclesiam usque ad annum 1371. rediensque in Galliam ultro eo munere se exsolvit.

LXXVII. 75. BERNARDUS Lemovicensis Gallus, Gregorii XI. affinis, Spoleti antea Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est 1371. Celebrata Synodo profuit clero, illumque ad puriores mores traduxit. Decessit anno 1378. Post cujus excessum, cum teterrimum illud schisma inter Urbanum VI. & Clementem VII. Antipapam ebulliisset, Pseudopontifex audita morte Bernardi, Bartholomæum quendam in illam sedem intrudere conatus est, cum è contra Urbanus verus Pontifex Philippum Carapham suffecisset defuncto, qui excluso Bartholomæo illam sedem obtinuit, ut videre est in lib. Provisionum Prælatorum ejusdem Antipapæ Clementis.

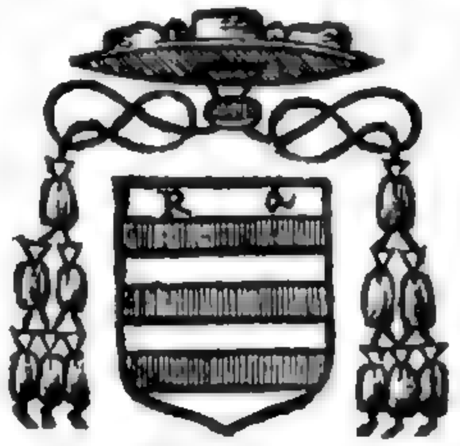

LXXVIII. 76. PHILIPPUS Caraffa a Neapolitanus Archidiaconus Bononiensis, a clero dictus Episcopus, annuente electioni Urbano, ejecto Bartholomæo, Bononiensi sedit in throno anno 1378. eodemque anno ab eodem Pontifice vocatus est ad Senatoriam purpuram sub titulo S. Martini in montibus, functusque est Æmiliana legatione. Cæterùm illum Boloniæ sustulit contagium 1389. 14. Kal. Januarii; sepultusque est in cathedrali cum hac inscriptione.

a De eo Olduinus ad Ciacon. t. 2. p. 1378.

Hic est Corpus R. in Christo Patri, ac D. Dom. Philippi de Caraffis de Neapoli quondam Episcopi, & Cardinalis Bononiensis.

LXXIX. 77. COSSMATUS Melioratus Sulmonensis, ab Urbano VI. Bononiensis Episcopus dictus est ante annum, Philippo cedente, 1386. verum electum populus Bononiensis non excepit. Eundem deinde Bonifacius IX. post fatum Urbani Archiepiscopatus Ravennatis commendatarium fecit, S.R.E. Thesaurarium, Vicecancellarium, ac presbyterum Cardinalem ad titulum S. Crucis in Hierusalem. Tametsi autem illum rejecissent Bononienses, titulum tamen Cardinalis Bononiensis adornavit, retinuitque usque ad annum 1392. eoque munere deinceps ultro abivit, Ravennati tantum throno contentus. An. vero 1405. ad summum Pontificatum provectus est sub nomine Innocentii VII.

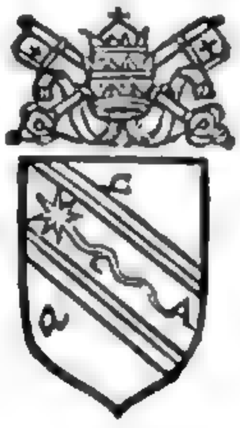

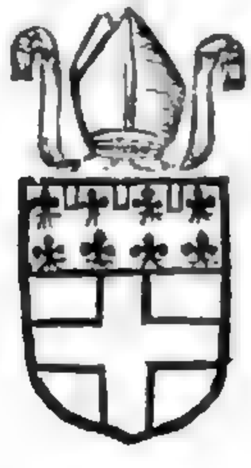

LXXX. 78. BARTHOLOMÆUS de Raymundis, Bononiensis, filius Nicolai, S. Felicis Abbas, ordinis S. Benedicti, ad Patriæ sedem ascendit ann. 1392. Idibus Septemb. Munus consecrationis prima die decembris suscepit in Ecclesia S. Claræ. Sedit autem usque ad annum 1406. Quo ipso anno fato functus est 18. Kalend. Iulii, sepultusque est in cathedrali, quam fornicibus exornaverat, ut ex sequenti inscriptione marmorea perspicitur.

Reverendiss. in Christo P. & D. D. Bartholomæus de Raymundis de Bononia a magno, & potenti populo Bonon. P. electus, Dei, & Apost. Sedis gratia Bonon. Episcopus fecit fieri opus istarum voltarum totius Ecclesie tempore D. D. Bonifacii Papæ IX. anno Domini MCCCC.

Reverendiss. in Christo P.
Et D.D. Barthol. de Raymundis de Bonon. a magno, & potenti populo Bononiens. perlectus Dei, & Apostolica Sedis gratia Bonon. Episcopus fecit fieri hanc Sacristiam, quam & dotavit tempore sanctissimi in Christo P. & D.D. Bonifacii Papæ IX. anno Nat. Domini nostri Jesu Christi MCCCXCII.

79 Reperi post hunc Bartholomæum de Raymundis, alterum ejusdem nominis Ordinis Prædicatorum alumnum b Episcopum Bononiensem, defunctum in Astensi Pedemontium civitate an. 1409. die 30. Augusti, & in nobili saxeo tumulo apud suos Prædicatores humatum in Ecclesia S. Mariæ Magdalenæ, ubi ejus marmoreum simulacrum una cum insignibus gentilitiis, & inscriptio prostat mortalibus.

b De hoc nulla memoria apud Bononienses, ut testatur Falconius, ideoque omittitur.

Hic Jacet Reverendiss. in Christo P. Fr. Bartholomaus quondam Bononiensis Episcopus sacra Theologia Doctor egregius de Ordine Prædicatorum, qui obiit MCCCCIX. die penultima Augusti cujus Anima.

Deest Requiescat in pace, ut nos monuit eruditus vir Philippus de Malabaila Astensis, olim congregationis Fuliensium Ordinis Cisterciensis emeritus Generalis, quam inscriptionem ipsemet excepit è tumulo, ubi à latere hæc alia leguntur verba: *Proclius de Duracio civis de Albania, fecit fieri istud sepulchrum ad honorem Redemptoris nostri Jesu Christi, & Mariæ gloriosæ semper Virginis, & memoriam Reverendiss. Domini, Domini Magistri Bartholomæi Episcopi Bononiensis Ordinis Prædicatorum cum historia B. Mariæ Magdalenæ.* Ex opposito vero latere ita legitur: *Hoc opus fecit frater Proclius de Duracio ejusdem Ordinis.*

Cæterum expiscari non potui, quando Bartholomæus iste ad Bononiensem Ecclesiam ascenderit: nec satis mihi constat, à quo Pontifice Episcopo renunciatus, cujus regionis, vel familiæ fuerit; etiamsi a Nicolao Pasqualino *dalle Biscie* vocitetur *a*, quem male Astensem Episcopum vocat. Crediderim autem ab Pseudo Pontifice Benedicto XIII. post alterius Bartholomæi excessum, contra Antonium Corarium a patruo Gregorio XII. ad hanc Ecclesiam evectum, intrusum fuisse (ut illorum temporum, in tanta Christianæ Republicæ perturbatione, mores ferebant, ut modo unus, modo alter diversæ factionis eveheretur ad sedem) Bononiamque petentem in itinere apud Astam defunctum, & tumulatum fuisse. Dabis veniam lector, si schismatis tempore, tantaque rerum confusione veritas haud exspicari potuerit; interim vero ex gentilitiis stemmatibus, quæ in sepulchro ejus exsculpta sunt, cujus ille gentis fuerit, cum hic apponi curavimus, aliquando tu ipse divinabis.

a Ft à Fontana in Theat. Dom. ubi de eo.

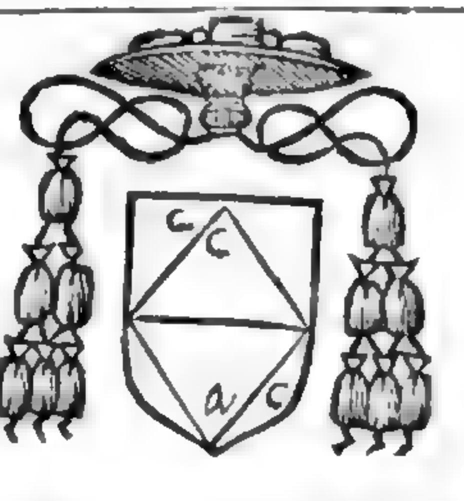

LXXXI. 80. (t) ANTONIUS Corarius Venetus, Philippi filius, Gregorii XII. nepos, Canonicus S. Georgii

A in Alga, electus est Episcopus Bononiensis an. 1407. mox & Camerarius sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Hierosolymitanus Patriarcha, tum & Cardinalis S. Chrysogoni, eique vulgo inhæsit cognomen Cardinalis Bononiæ: quamquam ejus civitatis, quæ patrui partes oppugnabat, Episcopatus possessionem nunquam injerit, quam eo tempore duo œconomi administrabant. Anno autem 1412. eam Ecclesiam resignavit, annua sibi pensione retenta. Constantiensi concilio interfuit, ubi patruus Gregorius de Apostolica sede deturbatus est, ipseque inter purpuratos annumeratus Martini V. deinceps partes sincere secutus est, ac postea Eugenii IV. Pontificis consobrini, sub quo Portuensis, ac Ostiensis Episcopus fuit. E vivis exemptus est, cum omnium opinione sanctissime vixisset, ita ut arbitrentur plerique illum illibatæ fuisse virginitatis. Scripsit, ut Garimbertus narrat, sui temporis Historiam, quæ M.S. olim Venetiis asservabatur. Patavii in Cœnobio S. Joannis decollati sui ord. spiritum

B Deo reddidit an. 1445. die 19. mensis Januarii, ætatis 76. Venetiis, ut mandaverat, sepultus est apud S. Georgium in Alga cum hoc epitaphio in candido tumulo.

Sepulchrum piissimi Patris Domini Antonii Corarii Beatæ Memoriæ Episcopi Ostiensis, Cardinalis Bononiensis Fundatoris hujus Congregationis, qui obiit anno a Nativ. Domini MCCCCXLV. die XIX. Januarii. Orate pro eo.

De Corario noster Vespasianus Florentinus in ejus vita nondum edita; sparsim vero suis in Annal. eruditissimus Æmoniæ Episcopus Jo. Philippus Thomasinus recenset, de quo hæc in fine affert tanto Præsule digna: *Maphei*, inquit, *Contareni præfectura nil gratius accidit Cardinali Corario, qui jam aliquot annis in D. Joannis Decollati cœnobio pientissimus pater cum filiis tranquille senectutem ducebat. Cellulam hic sibi nihilo aliis ampliorem selegerat:*

C *communi victu, precibus, jejuniis, cæterisque antiquis instituti moribus peculiare nihil præseferebat. Piorum & doctorum hominum conversatione, e vicina urbe, mirifice recreatus iis præcipue Bibliothecam suam varioribus libris eleganter conscriptis refertam parare voluit: nec doctrina tantum, sed consiliis, sanctissimis monitis omnes juvare. Mira ejus in omnes liberalitas, maximeque in pauperes, & egenos colonos iis temporibus nuperis bellis exhaustos. Nec dispar ejus in religiosos studium. Binas enim Abbatias non infimæ sortis Veronæ & Patavii Benedictinis reddidit, aliaque loca, quæ summi Pontificis benignitate accepta ferebat, primis possessoribus restituit. Ita Patavino cælo, soloque delectatus, & Maphei suavissimo consortio exhilaratus, postquam per tot annos vitam sanctissime Deo conservasset, neque longe abesse cognosceret corporis dissolutionem, quæ supererant, facultates, diversorum Religiosorum locis, & pauperibus reliquit. Convocatis autem quorumdam cænobiorum procuratoribus partem suæ supellectilis, reservato sibi calice, & quatuor patenis argenteis, his verbis distribuit: eam*

D *portionem fructuum ex vestris locis accipite, quam diligenti cura vobis servavi. Gratias deo agite, & pro me orate. Maphæo vero veluti so. ietatis suæ clarissimo alumno die 3. Martii ejusdem anni 1444. hæc sacra vestimenta pro Ecclesia S. Georgii in Alga consignavit, primum pluviale album pulchrum cum capucio, Planetam albam pulchram, Dalmaticam albam, Tunicellam albam cum stolis, & manipulis, Amictum unum cum frixio aureo, cingulum cum perlis laboratum, Camisum unum pulchrum, Gremiale unum album de serico, Tobaliam ad cooperiendum altare, item duas alias tobalias, item alteram cum armis, duas ampullas argenteas auratas, Pectorale argenteum cum tribus nodis de perlis, duos calices magnos pulchros cum duabus patenis, duæ bursæ corporalium,*

(t) Nicolaum Brancaccium Cardinalem ab Alexandro V. Cathedram Bononiensem adeptum fuisse narrat Ciaconius. At Carolus Sigonius, & Ferdinandus Ughellus, qui diligenter Episcopos Bononienses enumerarunt, hujus Nicolai mentionem ullam non faciunt. Imo ex recta annorum supputatione non potuisse Nicolaum illi Ecclesiæ præesse dicendum est. Ab Urbano enim Philippus Carafa tiaram Bononiensem accepit an. 1378. & eam tenuit ad an. 1386. quo idem Urbanus Cosmato Ecclesiæ illius curam commisit. Et licet Bononienses Cosmatum non exceperint, titulum tamen ille non remisit nisi an. 1392. quo Bartholomæus de Raymundis ad præsulatum ascendit, ac sedit ad an. 1406. Demum an. 1407. Antonius Corarius subrogatus est, quam dignitatem Bonon. anno 1412. qui fuit postremus vitæ Nicolai Brancaccii, dimisit. *Oldoinus ad Ciaconium tom. 2. pag. 676.*

plures tobaliæ laboratæ de serico, duo altariola, item reliquias Sanctorum cum vasis suis argenteis. Eodem quoque die 20. supra centum Manuscriptos Codices in asserculis, aliosque absque tabulis in membrana conscriptos, quos longo tempore, magnisque impensis paraverat, eodem affectu ipsi tradidit, quibus postea testamenti executores alios junxerunt. Tanti viri res gestæ temporum injuria deperditæ una cum ejusdem lucubrationibus, è quibus præsertim non sine desiderio eruditorum ejus temporis historiam ibi repositam, malis artibus, vel nostrorum incuria cum aliis amissam dolemus, maximeque quod tanti aucthoris nostri memoriam ea jactura exteris non parum obscuraverit. Nulla tamen dies eam delebit, quem rara virtus superis amicum reddidit, quibus perenni castitate vitæ integritatem usque ad exitum probavit. Ad quorum consortium translatus paucis post mensibus vitam LXXVI. annos inculpate gestam beato fine hic præsentibus Patribus clausit die XIX. Januarij MCCCCXLV. Horum primi funus solemni pompa, debitisque justis mœsti Venetias prosequuntur: ubi ex testamento in æde S. Georgii in Alga Venetorum nobilium, civiumque expositum, communi ordinum luctu non sine sanctitatis opinione sub candido marmore conditur. Hactenus ille. Laudatur à Blondo, & Sigonio Corarius, quem virum timoratum, mundique contemptorem vocat S. Antoninus. Sed pietatis opera, quæ ex Thomasino retulimus, qui, qualisque fuerit Præsul æterna memoria dignus, ipsa abunde testantur.

LXXXII. 81. JOANNES filius Michaelis Bononiensis, S. Proculi Abbas, Corario suffectus est an. 1412. 8. Id. Novemb. sexto verò Idus ejusdem mensis inauguratus, initque possessionem. Concilio Constantiensi Commissarius assedit. Decessit Bononiæ an. 1417. die 3. mensis Januarii; sepultusque est apud S. Proculum, ubi in pavimento in marmoreo sepulchro hæc carmina leguntur.

Sit licet extinctus pater hic, sua fama superstes
Semper erit; magni nunquam morientur honores,
Quos meruit: viridis sua virtus stabit in ævum.
Quæ prius in terram domus hæc quasi fracta ruebat,
Refulget rectore suo, sua mœnia lucent,
Ut patet: & vivens Abbas fuit iste Joannes.

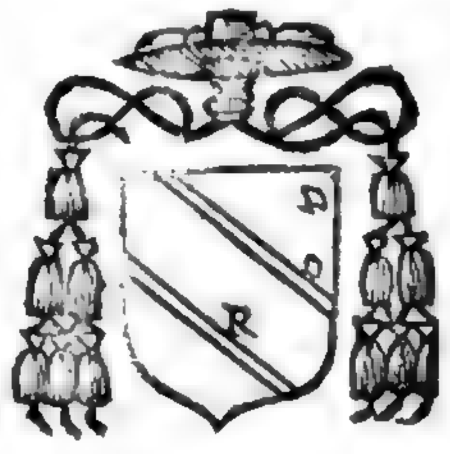

LXXXIII. 82. NICOLAUS a filius Petri, e nobilissima Albergatorum gente Bononiensis, monachus Carthusianus, priorque Carthusiæ Bononiensis, innocentissimæ vitæ, ac rarissimi exempli, post excessum Joannis, a populo, cleroque Bonon. Episcopus Patriæ acclamatus est prid. Non. Januarii anni 1417. cujus electionem Martinus V. Columna ratam habuit, tametsi illam sibi reservasset; adeo apud ipsum valuit populi, clerique consensus, electique integritas acclamata id. Aprilis ejusdem anni, inauguratusque fuit 4. Non. Junii. Cumque Martinus Columna cõmoraretur Florentiæ, Bonon. civitas novo Põtifici novam gratulatura dignitatem Albergatum ad eundem legavit, qui ea legatione adeo Pontifici placuit, ut oratorem suum in Gallia direxerit, ut inter Anglorum, Gallorumque discordantes reges percutiendi fœderis auctor esset. Anno vero 1426. Nicolaum de Ecclesia optime meritum, sub titulo

a De eo Oldoinus plane ad Ciacon. t. 2. p. 820. & Acta SS. Maji t. 2. p. 467. & seqq.

A S. Crucis in Hierusalem illum vocavit ad purpuram, legavitque eodem anno in Insubriam, ut ducis Mediolanensis, Venetorumque res discordiæ vitio labantes componeret, quod Ferrariæ ad Pontificis mentem, ac utriusque partis commodum cumulatissime præstitit. Inde vix ille redierat ad curiam, cum secunda legatione in majorem Britanniam a Pontifice exornatus est, ut illic inter Gallorum, atque Anglorum reges transigendæ pacis conditiones æquas, legesque præscriberet. Sub Eugenio IV. in Galliam eadem legatione functus, ut idem fœdus urgeret. Quamobrem apud regem Carolum eo nomine VII. peractæ feliciter legationis plurimam collegit gratiam, ita ut inde digrediens ab eodem S. Annæ Matris Dei Genitricis cranio munificentissime donaretur, quod deportatum Bononiam, Bononiensi Carthusiæ dono dedit. In Germaniam item ad Albertum Cæsarem quarta legatione functus est Eugenio IV. mittente; inde reversus Ferrariensi, mox Florentino concilio interfuit. Cæterum ea integri-
B tatis fama suo tempore fulsit Nicolaus, ut eidem boni omnes Romanorum Pontificatum sponderent, si Eugenium IV. ante Albergati excessum postremam diem contigisset obire. Purpura, aut dignitas Episcopalis haud ei pristinum vitæ rigorem ademit, in prosperis moderatus, in adversis minime demissus; sibi simillimis amicis, collegisque itinerum, ac legationum usus est, ut vel ipse ex illorum proficeret prudentia, vel illi ex Albergati doctrina, probitateque doctiores, ac probiores evaderent. Etenim habuit à secretis Thomam è Sarzana, ac Æneam Sylvium Piccolomineum, qui ambo, iste sub Pii II. ille sub Nicolai V. nomine sancto universalis Ecclesiæ throno deinde nobilitati sunt. Ecclesiam sibi creditam, quam qui maxime dilexit, ac fovit. Quamobrem acclamantibus cunctis, qui illum Pastorem desideraverant, in optimis Bononiensibus Præsulibus numeratus est. In Carthusianos vero suos præclara contulit beneficia, itaut etiam Romæ ad S. Crucem in Hierusalem pro illorum domicilio insi-
C gne, laxissimumque statuerit claustrum. Quod deinde translatis Carthusianis ad Thermas Diocletianas Cistercensibus monachis Insubriæ provinciæ attributum est. Scripsit Recollecta multæ lectionis, de inexcusabili peccatoris nequitia, orationes ad Venetos, & Philippum Vicecomitem Mediolani Ducem pro pace, sermones multos, epistolasque eruditissimas. S. R. E. Camerarius, & Liberianæ Basilicæ Archipresbyter fuit. Græcorum Imperatorem a Florentina Synodo revertentem regio apparatu suscepit: imaginem Dei genetricis D. Lucæ penicillo expressam, e Constantinopoli ad montem Guardiæ, Bononiæ proximum, delatam in supplicatione deferre curavit, cum nimiis imbribus damna maxima Bononiensi agro inferrentur. Corpus suum in Christi obsequium, dum apud nos viveret, afflixit cilicio, flagris, incommoda in stramentis cubatione, vigiliis, inedia, precum assiduitate, peregrinationum, & studiorum laboribus: cibi par-
D cissimus fuit. Post susceptum Carthusianorum institutum, a quo ne in luce quidem purpuræ, quantum licuit, discessit, carnibus numquam, ne in extremo quidem vitæ discrimine vesci voluit: mundo vicissim crucifixus, in scutaria parma, gentilitio prætermisso stemmate Christi crucem effingi voluit. Tandem cum aliquando Albergatus Eugenium IV. Pontificem honoris ergo comitaretur, calculo renum Senis oppressus interiit an. 1444. 7. Id. Maii. Ejus corpus delatum Florentiam ante principem Aram Carthusiani cœnobii tumulatum est cum hoc rudi, ineptoque Epitaphio.

Heu hic jacet Nicolaus Albergatus.
Quomodo Bononiensis hic in loco?
Heu erat monachus Carthusianus.
Quomodo Carthusianus hic in tumulo?
Etiam prior S. Hieronymi extra Bononiam.
Parce oculis, parce oculis.
Heu etiam presbyter Cardinalis S. Crucis in Hierusalem.

Quid

A

Quid audio parce, parce lachrymis.
Erat vir pius, & sanctus, & studiorum amator.
Ne parce lachrymis.
Heu Senis heu heu mortuus est.
Heu cognovi heu! Legatum ad concilium Basileense Ferrariæ, & Florentiæ.
Heu hic jacet septimo Idus Maji MCCCCXLIV.
In pace sit locus ejus.

Hodie in eadem Basilica eleganti marmoreo tumulo, sublato eo insulso, hoc legentibus prostat cœnotaphium.

Sepulchrum omni laude dignissimi Reverendiss. Patris Nicolai tituli S. Crucis in Hierusalem presb. Cardinalis. Hic natus Bononiæ primum ex Priore Carthusiensi petente populo Bonon. Episcopus, tum à Martino V. Pont. Card. designatus, post plurimas susceptas, atque omnium commendatione peractas Legationes, Senis diem suum obiit ætatis suæ anno LXVIII. Vir piissimus, mitissimusque, vitæ integritate, singularique virtutum omnium comprobatus.

B

Carthusiæ me terra tegit, quæ sumpsit alumnum,
Ac dedit esse patrem; nativa Bononia tandem
Me sibi Pastorem tenuit de jure vocatum;
Cardinis Ecclesiæ compulsus pondera sumpsi,
Et crucis in titulo mihi fulsit rubra tiara.
Mille quatercentum denos quater egerat annos,
Tres etiam Cyclus solaris, dum Nicolaus
Mente petens cœlum sub saxo corpore claudor.

Podius Florentinus per ea tempora eloquentia clarus in ejus funere præclaram orationem habuit. Nicolai vitam perscripsit Jo: Zeno Episcopus Feltrensis ejusdem contemporaneus, Jo. Leo Romanus Ord. Prædic. in opere ms. de Concilio Basileensi, Ferrariensi, & Florentino, Sigonius de Episc. Bonon. Philelphus, Blondus, Æneas Sylvius, S. Antoninus, Platina, Paulus Æmilius, Polydorus Virgilius, Possevinus, Dorlandus Sutor, Paulus Cortesius de Cardinalatu l. 1. Theodorus Petrejus in Bibl. Carthus. Ciaconius, Andreas Victorellus noster, eruditusque Ascanius Persius. Contulitque demum de illo Georgius Gamefelt Carthusianus omnia testimonia, quæ laudibus Albergati suffragantur, in unum volumen, quod Coloniæ edidit. Carthusiani Beati titulo olim eum condecorarunt, & in album quorumdam Sanctorum ordinis retulerunt. (1)

C

D

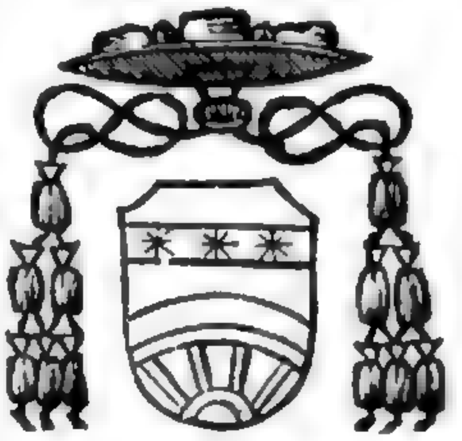

LXXIV 83. LUDOVICUS Cardinalis Scarampus, Archiepiscopus Florentinus, ab Eugenio IV. Bononiensem Ecclesiam commendatam habuit 1444. eoque munere functus est duos tantum annos: deinde hujusmodi curæ nuncium remisit. De quo vide in Archiepiscopis Florentinis. Cæterum post Albergati excessum populus Bononiensis, magno advocato concilio pastorem elegit *a* Priorem quemdam Canonicorum Lateranensium Romanorum, filium Simonis Bononiensis fullonis; qui cum Bononiam versus iter aggressus esset, dum viam insisteret, è vivis eximitur Lucæ in Hetruria an. 1444 15. Kal. Junii.

a Nic-

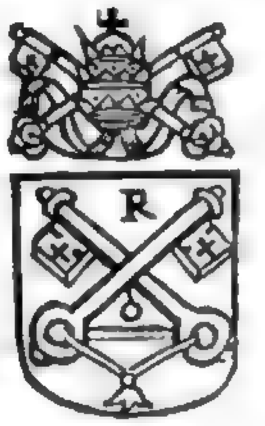

LXXV. 84. THOMAM Sarzanensem deinde Bartholomæi, atque Andreolæ filium, è Parentucella gente Pisis natum, Canonicum Bononiensem, Eugenius IV. eamdem subvexit ad sedem an. 1445. 5. Kal. Decemb. Qui adeo felici, inoffensoque gradu omnes dignitates percurrit, ut unius anni curriculo Bononiensis Episcopus, & Cardinalis, ac summus Pontifex sub nomine Nicolai V. evaserit. Renunciatus autem Pontifex hanc sequentem Epistolam ad Canonicos Bononienses dedit.

Nicolaus Episcopus servus servorum Dei. Dilectis filiis Capitulo Ecclesiæ Bononiensis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Significamus vobis ad vestram consolationem nos à venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus die sexta præsentis mensis summum Romanum Pontificem concorditer fuisse electum. Quod licet sit gravissimum onus humeris nostris, tamen confisi de misericordia Altissimi acceptavimus pondus injunctum nobis. Velitis igitur Deo gratias agere, & pro nobis preces effundere, ut assistat nobis sua gratia, & misericordia ad regimen Ecclesiæ suæ sanctæ. Datum sub media bulla Romæ apud S. Petrum anno Incarn. Dom. 1407. die 8. mensis Martii, 3. vero post nostram ad apicem summi Apostolatus assumptionem.

Hic ille Nicolaus V. est, qui non modo doctrinæ, ac virtutis gradibus ad Pontificatus fastigium ascendit, eodem anno Episcopus, Cardinalis, ac Pontifex creatus; sed in eo dignitatis fastigio ita prospero eventu æternitatis memor visus est, ut quasi Licinianum odium in literas diluturus & literatos homines suspexerit, foveritque, & Vaticanæ Bibliothecæ ad injuriam lividæ vetustatis nobilia, eruditaque munimenta quæsierit. Nicolai vitam scripsere multi; omnium vero superavit industriam Vespasianus Florentinus ejus synchronus, & inter familiares charus in lib. ms. de viris illust. vernacula lingua, sed sincere conscripto.

LXXVI. 85. JOANNEM deinde de Podio, Baptistæ filium, Bononiensem, jurisconsultissimum, & Cathedralis Canonicum, Nicolaus V. suum successorem adscivit anno 1447. 10. Kal. Aprilis; Eundemque in Ecclesia S. Michaelis inauguravit S. Antoninus

(1) Narrat Oldoinus ad Ciac. tom. 2. p. 854. quod, cum Nicolaus insidias sibi parari intelligens à Bononiensibus e mentito habitu aufugisset, Bononienses alium Episcopum, Bartholomæum scilicet Zambeccarium in ejus locum substituerint: qui tamen, paulo post redintegrata cum Bononiensibus pace, decedere coactus fuit. De hoc Bartholomæo meminit item Alidosius in doctoribus Bonon. p. 47. *Mendosus*.

nus Archiepiscopus Florentinus, assistentibus Ferrariensi, Imolensique Episcopis, Nonis Maji ejusdem anni. Qui proximo mense Septembri cum concessisset Romam, illius gubernator effectus est, ac Vicecancellarius; ac post paucos dies, ut per id tempus fama tenuit, toxico infectus desperiit, sepultusque est apud S. Petrum in sacello D. Thomæ cum hoc epitaphio, quod illi Pontifex Nicolaus apponendum mandavit. A

Joanni Podio Episcopo Bonon. juris consult. Doctissimo & Sanctiss. Nicolaus Pont. Max. sacrum fieri jussit.

LXXVII. 86. PHILIPPUS Calandrinus Sarzanensis, Nicolai V. Pontificis ex eadem matre frater, Canonicus, atque Archidiaconus Lucensis, ad Bononiensem sedem assumptus est, Pontifice fratre ita mandante, anno 1448. 15. Kal. Januarii; insecutoque anno ad tit. S. Susannæ creatus est Presb. Cardinalis; Deinde S. Laurentii in Lucina titulum obtinuit, renunciatus major Pœnitentiarius, ac Piceni Legatus. Cæterum Bononiensis Episcopatus initt possessionem an. 1462. 3. Id. Aprilis solemni pompa exceptus. B Bagnariæ prope Viterbium fato oppressus est jam Portuensis Episcopus factus 9. Kal. Augusti an. 1476. Cujus cadaver Romam relatum apud S. Laurentium in Lucina tumulatum est cum Epitap. in 1. tomo relato in Episcopis Portuensibus.

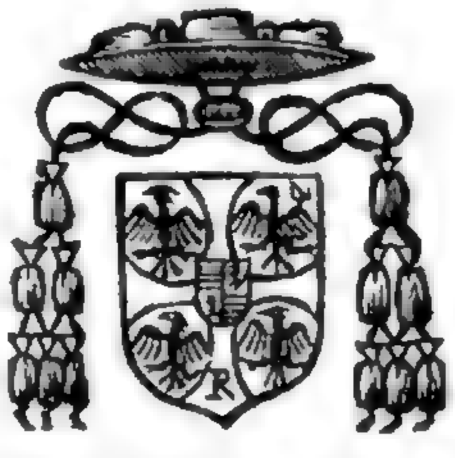

C

LXXVIII. 87. FRANCISCUS Cardinalis Gonzaga, Friderici Mantuæ Marchionis filius, Episcopus Mantuanus, Bononiæque Legatus, hanc Ecclesiam perpetuo administrandam suscepit, usus suffraganeo Andrea Sassenatensi Episcopo. Hujus temporibus Franciscus Philelphus eruditione clarus è vita excessit. Decessit autem ipse Gonzaga Bononiæ an. 1483. 11. Kal. Novemb. cujus corpus Mantuam delatum in Cathedrali tumulatum est. De eo in 1. tomo inter Episcopos Mantuanos nonnulla retulimus.

D

LXXIX. 88. JULIANUS Cardinalis Roboreus, qui postea Pontifex factus Julius II. fuit, hunc eumdem Bononiensem obtinuit Episcopatum 1483. 7. Non. Novemb. a Sixto IV. patruo, ex cujus etiam largitate ejusdem civitatis legatio obvenit. Administravit autem hanc Ecclesiam usque ad an. 1502. deinde cum Vercellensi eam commutavit. Bononiensi Basilicæ Xystum objecit, in quo hujusmodi quondam inscriptio legebatur, quæ modò inter fragmenta marmorum indecentissimè jacet. Nos inde erutam hic exscribendam curavimus, ne in totum periret.

Sedente Innocentio VIII. Pont. Max. Pontificatus sui anno III. Julianus Episcopus Ostiensis Cardinalis S. Petri ad Vincula, S. R. E. major Pœnitentiarius, & Episcopus Bononiensis condi jussit anno salutis MCCCCLXXXVII. procurante Philippo Lucensi Episcopo Urbinate Locumtenente, & Vicario generali.

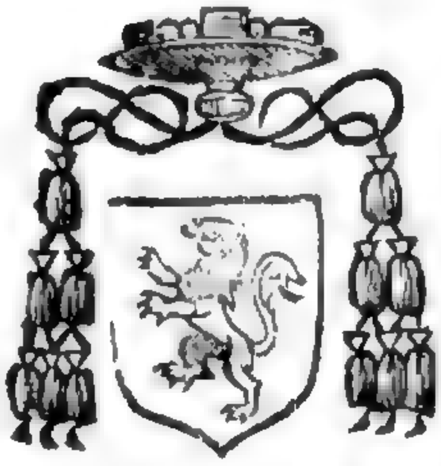

89. JOANNES Stephanus Ferrerius, Vercellensis Episcopus ex commutatione ad hanc Ecclesiam translatus est an. 1502. 3. Id. Aprilis: eodemque anno ab Alexandro VI. creatus est Presbyter Cardinalis. Hic cum Bononiam concessisset, gestientibus præ lætitia populis exceptus est. Ergo ut par pari referret, honoris ergo Cardinalis Bononiensis voluit appellari. Æque literatus fuit, ac literatorum hominum amator. Romæ decessit 1510. sepultusque est apud S. Clementem cum hoc Epitaphio. XC.

Joanni Stephano Ferrerio SS. Sergii, & Bacchi Presb. Cardinali Bononiensi, viro Sanctitate, doctrinaque insigni. Vixit annos XXXVI. mens. V. Obiit anno 1510. 3. Nonas Octobris Julio Pont. Max.

Ferrera familia cæruleum erectum leonem in argentea parma pro insigni gerit. Nobilissimæ Acciajolæ Florentinæ familiæ sunt antiqua stemmata, e qua civilibus discordiis aliqui Florentia pulsi Biellam Pedemontanæ regionis nobile oppidum demigrarunt; ibidem Sebastiano duce posteris demutato nomine fundamenta jecere: ex ea deinceps Cardinales quatuor, Episcopi multi, viri, & toga, & armis illustres prodiere, de quibus alibi sermonem instituemus.

90. FRANCISCUS Cardinalis Alidosius Papiensis Episcopus, Bononiæ Legatus, Bonon: Eccl: perpetuò administrandam suscepit die 18. mensis Octobris, anno 1510. Insecuto autem anno cum Hannibal Bentivolus Bononiam occupasset, Alidosius Ravennam concessit, ubi Pontifex Julius per id tempus commorabatur, cumque Pontifici promisisset ad XCI.

cænam ire, vectum mula dux Urbinas obvius interemit Alidosium 10. Kal: Junii, de quo commodius jam in Episcopis Papiensibus. Post excessum Alidosii Populus Clerusque Bononiensis Galeatium Bentivolum elegerunt in Episcopum, dieque 28. Maji in Episcopatus possessionem intruserunt, qui a Julio II. sacris interdictus, omnibusque dignitatibus spoliatus cum reliquis suæ Familiæ viris Bononia expulsus miserè interiit.

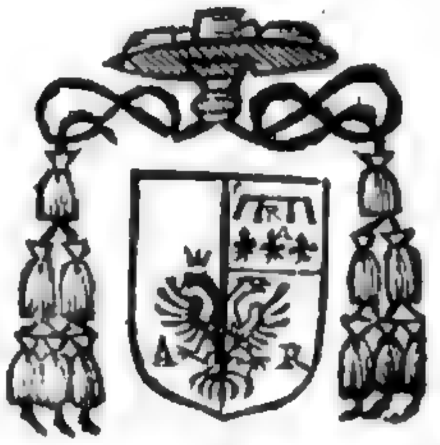

XCII. 91. ACHILLES de Grassis Bononiensis Alidosio successit 9. Kal. Junii anno 1511. Insecutoque anno 8. Kal. Junii obtenti Episcopatus iniit possessionem. Hic Balthassaris filius fuit, nepósque Antonii Episcopi Tyburtini, Sacræque Rotæ Romanæ Auditoris, cui in eo munere Hannibal successit, cum esset Jurisconsultissimus. Profectus Orator est ad Helvetios, eodemque munere functus est apud Polonos, tum & ad Ludovicum XII. Regem Gallorum, ac demum apud Cæsarem in Germania. Quamobrem de Ecclesia optimè meritum Julius II. inter Purpuratos adlegit. Bononiensem Ecclesiam magna cum prudentiæ laude Achilles administravit, nisi demum incostantia pristinam illam famam deformasset. Decessit Romæ ante tres dies, quam Clemens VII. Mediceus ad Pontificatum ascenderet. Sepultusque est apud sanctam Mariam in Transtyberim cum sequenti Epitaphio.

Achil. de Grassis Episcopo Bonon. hujus Basilicæ Cardinali, morum gravitate, & legum peritia nulli secundo, in quo nullum Justitiæ, modestiæ, ac liberalitatis genus unquam desideratum est. Vixit annis 60. Clementi VII. & Universæ Curiæ maximo de se desiderio relicto.

In Episcopio Bononiensi aulam igne deformatam restituit, ut brevis inscriptio refert.

Achilles de Grassis s: Sixti Presbyter Cardinalis Bonon: Aulam hanc igne crematam restituit anno M. D. XII.

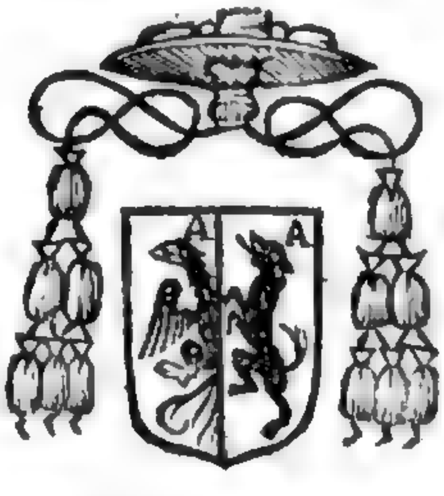

XCIII 92. LAURENTIUS Campegius Bononiensis, maximæ existimationis Cardinalis, ex Episcopo Feltrensi post Achillem ad hanc eandem Ecclesiam translatus est, Clemente septimo ita censente, die

A secunda mensis Decembris anno 1523. Hic filius fuit Joannis senatoris, natusque est anno 1474. die 7. mensis Novembris. Ad summam Jurisprudentiam dicitur pervenisse, Romæque ob id Sacræ Rotæ Auditor evasit, atque Feltrensis Episcopus. Quem cum deindè Leo X. ad Maximilianum Oratorem legasset, illeq; omni conatu Lutheranæ pestis exordia conaretur opprimere, ab eodem Pontifice absens senatoria Romana Purpura donatus est ad titulum S. Thomæ in Parione. Inde reversus in majorem Britanniam ex ejusdem Pontificis jussu legatus profectus est, ut ejus Insulæ Regem ad sacrum contra Turcam bellum impelleret. Interim Campegius cum in Britannia Cleri prolapsos mores ex Legati censura corrigeret, magnam eo nomine apud Regem collegit gratiam, itaut Salesberiensis Episcopus evaderet; Romamque reversus, Signaturæ gratiæ, ut vocant, Præfectus renunciatus est. Sub Adriano VI. Romæ feriatus ferè vitam transegit, donec iterum in Germaniam contra Luthe-

B rum a Septimo Clemente, qui Adriano successerat, mitteretur legatus, ad Conventū scilicet Norimbergensem. Ratisbonæ vero aliquot contra prolapsum Clerum condita decreta vulgavit, eratque spes, ut Cardinalis Campegii diligentia serpentis Lutherani contagii nervos elideret. Cæterum ea lues altiores radices egerat, quam quæ uno, vel altero congressu, vel etiam pluribus possent succidi. Itaque re quidem maxima animi magnitudine tentata, sed tamen infecta, rediit Romam, sensitque inter cæteros Purpuratos Borbonianæ vel populationis, vel cladis incommoda, tametsi in Adrianam molem cum Pontifice ipso Clemente profugus, opportunè consuluerit vitæ. Deindè compositis rebus, in Angliam iterum a Pontifice legatus est, ut matrimonii Jura inter Henricum, Catherinamque Reginam firmaret. Quintaque deinde legatione in Germaniam, Comes Itineris Cæsaris, qui post insigne Imperii acceptum illuc redibat, a Pontifice ornatus est. Porrò de coronatione Caroli V. Impe-

C ratoris, cui Campegius non solum, ut Cardinalis, verum etiam uti Bononiensis Episcopus, sacrique Romani Imperii Princeps interfuit, æternum monumentum in Bononiensi Palatio his verbis conceptum visitur.

Clemente VII. Pont. Max. ut Christianæ Reipub. statum reformaret cum Carolo V. Cæs. Imper. Bononiæ congressus est in hanc Urbem Cæs. Non. Novemb. anno Dom. 1529. introiit, pro Templi foribus, de more, Pontificem max. adoravit: ejus auctoritate, & consilio, cum restituto in avitum regnum Francisco Sforzia, ac Venetis pace data, cunctæ Italiæ otium, ac tranquillitatem diù optatam reddidisset, Imperii coronam hoc pompæ ordine accepit. Fenestra hæc ad dextram fuit porta prætoria; ea ingressus Cæsar per Pontem sublicium in Æde D. Petronii deductus sacris ritè peractis a Pont. Max. auream Coronam Imperii, cæteraque insignia accepit. Inde cum eo triumphans exercitu ornatissimo præeunte, Urbem perlustravit, cum

D ambo in eodem Prætorio totam hyemem conjunctissimè de summa rerum deliberantes egissent. Cæsar post suum adventum mense 5. in Germaniam, ad tumultus impiorum civium sedandos, & bellum Turcicum cum Ferdinando Fratre Pannoniæ Rege apparandum profectus est. Hujus rei monumentum hoc Innocentio Cybo Cardinale Legato auctore, Uberto Gambara Urbis Præfecto referente S. P. Q. B. extare voluit Non. Novemb. M D. XXX.

Demum Campegius, cum e Germanica legatione rediisset, ac Senatoriis Comitiis, in quibus Paulus Tertius Summus Pontifex renunciatus est, interfuisset, quæreretur que Cardinalis idoneus, qui universali celebrando Concilio idoneam operam præstaret, unus Campegius omnibus in eam curam intentis occurrit, qui tantæ moli par esse posse videretur anno 1538. Insecuto vero anno bonis omnibus lachrymantibus, Romæ obiit diem postremum 14. Kal. Augusti, sepultusque est apud S. Mariam in

Tran-

Transtyberim, cujus Ecclesiæ aliquando fuerat titulo insignitus, cum sequenti epitaphio, complectente non modo Laurentium, sed & Alexandrum ejusdem legitimum filium, amplissimum quondam Cardinalem.

Laurentii tituli S. Mariæ Transtyberim
Patris, & Alexandri S. Luciæ in Silice filii,
Ex legitimo Matrimonio ante
Sacerdotium suscepti
Ex nobili Campegiorum Bonon. Familia
S. Romanæ Ecclesiæ
Cardinalis
Ossa ex eminenti loco
anno salutis MDLXXI. huc translata
in unum requiescunt.

Alidosius narrat deinde corpus Bononiam ex testamento fuisse translatum, tumulatumque apud S. Bernardinum, & Martham, quorum sacram ædem instauravit, ut marmorea inscriptio ibidem apposita narrat.

D. O. M.

Laurentius Campegius hujus civitatis antistes & Sanctæ Romanæ Eccl. Episcopus Card. sacris virginibus Sanctorum Bernardini, & Marthæ sacras has ædes cultu concessit, & instauravit anno Domini M. D. XXVI.

Illius etiam meminit Garimbertus cum laude, Nicolaus Sanderus de schismate Anglicano; affirmatque scripsisse illum contra Hæreticos sui temporis, & Reformationem Germanici Cleri, quam 5. Tomo Conciliorum insertam videmus, tum & diversas ad diversos Epistolas, quarum nonnullæ prodierunt typis impressæ. De eodem narrat Sigonius de Episcopis Bononiensibus, Stephanusque Joanninensis; qui paucis quidam verbis, sed adæquatè, Laurentii Campegii laudes visus est complexus fuisse, cum diceret prodiisse illud ex nobilissima illa Campegiorum Gente, quæ Purpuratorum, ac dignissimorum Præsulum habita semper fuisset seminarium.

XCIV. 93. ALEXANDER Campegius, Laurentii Card. legitimus filius, parenti tum virtute, tum legum peritia prope pari, natus Bononiæ est die 2 mensis Aprilis anno 1504. Apostolicæ Cameræ primum Clericus fuit, tùm & Bononiensis Episcopus, ex cessione Andreæ Cardinalis de Valle, cui non ita pridem Laurentius pater Bononiensem cesserat Episcopatum, anno 1526. die 19. mensis Martii. Cujus Episcopatus non prius iniit possessionem, quam Campegius parens excessisset è vivis, hoc est anno 1541. *a* pridie Kalend. Augusti. Vicelegatus Avenionem profectus est; in quo munere hæreticorum sectæ, qui pauperum Leonis sibi adsciverant cognomen, elidere fibras egregie conatus est. Cæterum in aliquam partem felicitatis Alexandri Campegii potest referri, quod Tridentino Concilio Bononiam translato, ejusdem Patres Palatio suo, hoc est, gentis suæ permagnifico domicilio excepit, ubi aliquot gravissimas sessiones celebrarunt; in quibus Campegiæ gentis quatuor interfuere Episcopi,

a 1539.

Thomas scilicet Feltrensis, vir longe doctissimus, Joannes Baptista Majoricensis Alexandri frater, summæ existimationis Orator, atque Theologus, Græce, Latineque cultissimus; Marcus Antonius Grossetti Præsul, Alexandri patruus; Joannesque Parentinus Antistes ejusdem consobrinus, omnes tum doctrina, tum probitate morum clarissimi. In aula Campegiorum, ubi Concilium inchoatum fuit, ad æternitatem hoc extat monumentum.

CONCILIO Tridentino
Paulo III. Pont. Max. Bonon. anno XV.
translato Patres ac theologi
præsentibus legatis,
Joanne Maria de Monte,
& Marcello Cervino Cardd. in hac aula
per annum, & amplius
convenerunt ac Concilii negotia
pertractarunt.

Ad S. Petronii Templum, incruentæ Hostiæ cum quatuor magnificis columnis marmoreum erexit ciborium: excepitque Bononiæ non ita pridem exortæ societatis Jesu alumnos, illisque S. Luciæ templum attribuit. Igitur ingentibus erga sanctam Ecclesiam meritis cumulatum Alexandrum Julius III. senatoria purpura cohonestavit an. 1551. ad titulum S. Luciæ in Silice: sed assecutæ purpuræ breve gaudium fatum abrupit. Decessit enim sub eodem Pontifice anno 1554. 12. Kalen. Octobris, cum 48. annos natus esset; sepultusque est apud S. Mariam Transtyberim prope parentem Laurentium Cardinalem, ac cum eodem Bononiam deinde fuit translatus ad Ecclesiam Ss. Bernardini, & Marthæ. Meminit Alexandri Sigonius, Ciaconeusque Victorellus in addit. ad eundem Ciacon. Alexander vero in Ecclesia Bononiensi habuit suffraganeum Augustinum Zanettum Episcopum Sebastensem, qui obiit anno 1549. 6. Feb. jacet in Ecclesia S. Dominici cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Augustinus Zanettus Bonon. pontificii Cæsareique juris doct. Episcopus Sebastensis, & Bononiæ Suffragan. & Vicar. post longos, graves, ac diuturnos labores de sempiterna quiete cogitans Melchiori Patruo causidico insigni, sibique, ac posteris S.O.M.P. anno à natali Dei & hominis M. D. XLX.

94. JOANNES Campegius Cardinalis Alexandri consobrinus, filius Antonii Mariæ Senatoris, paulò ante Parentinus Episcopus, ex coadiutore Alexandro suffectus est anno 1554. *b* Hic in interregno Pauli III. patrimonium S. Petri administravit; subque Pio IV. Picenatum provinciam prudentissime rexit; eodemque mittente Pontifice, apud Cosmum I. Florentinorum, ac Senensium ducem, primus Nuncius profectus est; inde eodem munere functus est apud Philippum II. Hispaniarum Regem. Sedem Episcopalem restauravit, rexitque mores cleri summa cum laude prudentię. E vivis exemptus est anno 1563. 7. Idus Septembris; sepultusque est in Cathedrali. XCV.

b An. [illegible]

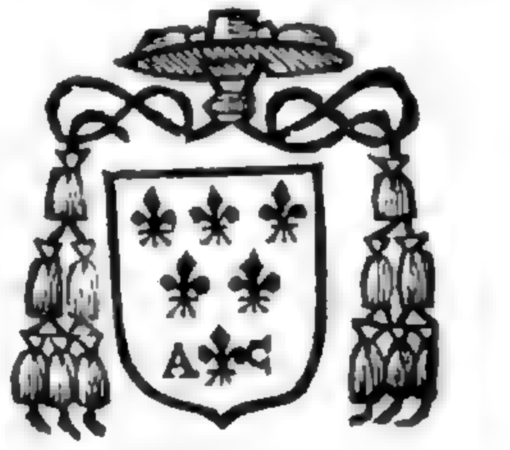

95. RAYNUTIUS Cardinalis Farnesius Pauli III. nepos, major Pœnitentiarius, Archiepisco- XCVI.

pus

pus Neapolitanus, Patriarcha Constantinopolitanus, Archipresbyter Lateranensis Basilicæ, ac Ravennatium Archiepiscopus, cum Ravennatem Archiepiscopatum in manus Pontificis resignasset à Pio IV. Bononiensem sedem obtinuit IV. Kalend. Majas anno 1564. Insecutoque anno Bononiam venit, exceptusque à populo augustali propemodum pompa; ingentibus donariis Cathedralem locupletavit. Cæterum cum gravissimis deinde exigentibus negotiis ad Octavium Parmensium ducem fratrem suisset profectus, ibidem mœrentibus cunctis, vitam finivit 5. Kal. Novembris 1565. sepultusque est in Cathedrali. Quem deinde ob clementiam, doctrinam, munificentiamq; summis laudibus extulere Sigonius, Sadoletus, Manutius, Bembus, Ciacon. Victorellus, & alii.

ARCHIEPISCOPI

BONONIENSES.

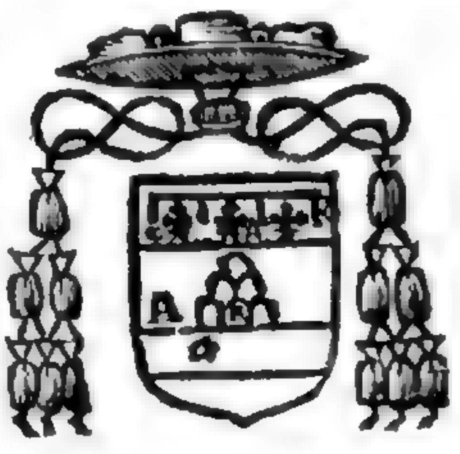

XC VII. 1. GABRIEL Paleottus Bononiensis, filius Alexandri nobilissimi senatoris, natus Bononiæ est die 22. mensis Octobris, anno 1522. Hic nobilitatem sanguinis cum virtute, literaturaque ita conjunxit, ut nil absolutius fieri posse videretur. In legum autem peritia ita profecit, ut 24. tantum natus annos in publico patriæ suæ Gymnasio illas interpretaretur, nobilium semper auditorum adstante corona, In quibus præcipuè fuit Hippolytus Aldobrandinus, qui ex Cardinali ad summum Pontificatum ascendit sub nomine Clementis VIII. Olim Canonicus Bononiensis Majoricensem Ecclesiam oblatam respuit. Paulus deinde IV. declaravit eum S. R. Rotæ Auditorem, illumque ad sacri Concilii Tridentini patres legavit. Eundemque postea Pius IV. inter purpuratos adlegit ad titulum Ss. Nerei, & Achillei anno 1565. A Pio vero V. Bononiensem obtinuit Episcopatum anno 1566. die 30. mensis Januarii, obtentique Episcopatus solemni pompa initit possessionem die 24. mensis Februarii ejusdem anni. Itaque cum Episcopus renunciatus fuisset, haud sibi in tanto munere cessandum ratus, Ecclesiam sibi creditam in pristinum candorem restituit, atque ad normam Tridentini Concilii cleri mores correxit, adhibita severiori disciplina. Sumptuoso opere Cathedralem instauravit, & quasi à fundamentis totum Episcopale Palatium erigendum, sarciendumque curavit. Jubileum, quod à Gregorio XIII. Bononiensibus indultum fuerat, summa religione recepit, indixitque: cujus rei memoriam in Cathedrali ex marmore extare voluit, in hunc modum.

Anno salutis MDLXXXI. Jubileo à Gregorio XIII. Pont. Max. cive Bononien. per Gabrielem Card. Paleottum Episc. & civem Bonon. repente in studium religionis conversa obsecratione per urbem ab omnibus sacris & profanis ordinibus prascribente cum magistratibus Episcopo subinde viritim, vica-
A *tim, collegiatim, ac pagatim instructa sub propriis vexillis supplicatum hoc ordine per quinque menses ad quatuor templa ab ipso Episcopo constituta memorabili in posterum Christiana sanctitatis exemplo processit.*

Denique sub Gregorio XIII. qui Bononiensem Ecclesiam in metropolitanam erexit, primus Archiepiscopus Bononiensis dictus est, die 10. m. Dec. anno 1582. habuitq; sibi subjectos suffraganeos, Imolensem, Cerviensem, Mutinensem, Regiensem, Parmensem, ac Placentinum. 8. vero Id. Febr. sequentis anni à Gregorio XIII. Pallio decoratus est: die 21. Februarii solemni pompa primum urbem ingressus est. Die B. Mariæ Annunciatæ sacro, tamquam Archiepiscopus primum sacrum fecit in Cathedrali, assistentibus, præter cæteram promiscuam multitudinem, clarissimis viris, Petro Donato Cæsio Cardinali Legato Bononiæ, Philippo Cardinali Vastavillano Nonantulano Abbate, Herulo de Herulis Episcopo Narniensi, Bononiæque vice-
B legato, Petro Domis Episcopo Plocensi Poloniæ Senatore, Regisque ad Pontificem oratore, qui forte tunc Bononiæ erat, Hieronymo Ragazzonio Antistite Bergomate, Constantino Barzellino Præsule Reatino, Ludovico Bentivolo Tiphernate, Angelo Perutio Sarsinensi, Andrea Caligario Foropopiliensi. Cæterum cum ex Gabrielis jussu inter missarum solemnia diaconus bullam erectionis Bononiensis Metropolis, populo, ac circunstantibus divulgasset, nobis hic illam exscribendi opportunissimam visus est dedisse occasionem.

GREGORIUS EPISCOPUS servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Universi Orbis Ecclesiis, eo disponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, meritis licet imparibus præsidentes, in omnes agri Dominici partes oculos nostræ mentis vigilis more Pastoris intenaimus, inspicientes, quid Ecclesiarum ipsarum, præsertim cathedralium insignium statui, & decori maxime conveniat: atque hoc quidem tanto liberalius, prom-
C *ptiusque curandum censemus, quanto magis civitatum celebritas, ac civium, & populorum suorum vota id exposcunt: ac divino fulti præsidio illius, qui cuncta ex sua benignitate ad fidelis populi sui salutem disponit, ad ea, quæ ad dignitatem, & statum Ecclesiarum hujusmodi augendum pertinent, officii nostri partes libenter convertimus, prout cognoscimus in Domino salubriter expedire. Cum itaque Ecclesia Bononiensis Sedis Apostolica immediate subjecta, cui dilectus filius noster Gabriel tituli S. Martini in Montibus presbyter Cardinalis Paleottus nuncupatus, ex dispensatione Apostolica præest, & quæ imprimis S. Petronii Episcopi, & protectoris Bononiæ intercessionibus, & meritis, omni quidem tempore divinæ pietatis abundantia magnis, multisque ornamentis exculta, non modo diœcesis magnitudine satis in omnem partem patens, sed cleri, populique pietate, dignitate, & amplitudine florens, Episcoporum quoque ordine succedentium, quos item multos ab initio fere nascentis religionis, sævientibus adhuc infidelium persecutioni-*
D *bus fidei defensores, & sanctorum consortio adscriptos habet numero affluens: sacrarum præterea reliquiarum copia abundans: religiosissimis quoque templis, Basilicis, monasteriis, locis piis, & aliis quoad omnem ejusdem Cleri, populique Bononiensis laudem insignia sunt, pietatis Christianæ monimentis ornata, valde per se ipsa elucet; cumque civitas ipsa jam inde usque a Theodosio Imperatore amplissimis illustrata privilegiis, & à diversis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, ad regum congressus, Imperatoris coronationem, concilii œcumenici translationem, aliasque maximas res gerendas delecta, ejusdemque Apostolicæ sedis primogenita, & studiorum mater ab omnibus merito nuncupata nobilissimo gymnasio, doctorumque, & scholarium ex omnibus orbis Christiani partibus illuc confluentium frequentia clarissimo; quadraginta virum senatu, & magistratibus decorata, aliorum item illustrium virorum, apud quos & vera religionis cultus, & summa in Romanum Pontificem, ipsamque se-*

dem observantia, & studium semper enituit, copia quidem insignis, quippe quæ in omnibus schismatibus partes veri Pontificis perpetuo sustinuerit, & viros dignitatibus Ecclesiasticis claros, Episcopos, Cardinales, Pontificesque ac Ecclesia Dei optime meritos sæpenumero tulerit: ædificiorum magnificentia, opibus, fertilitate, populi magnitudine, egregia erga exteros hospitalitate, ac præcipua erga omnes benevolentia, & charitate, omnique alia virtute illustris & sit, & habeatur. Nos aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, qui eodem honore patriam suam condecorarunt, amorem, exemplumque secuti, & ejusdem etiam Cardinalis, Episcopique Bononiensis, cujus non ignota est cura, & sollicitudo in gloria Dei, saluteque animarum procuranda, pio studio adducti, & patriæ ipsius nostræ Bononiensis, quam unice in Christo diligimus, singularibus erga hanc sedem meritis commoti, paternoque desiderio, & ea spe, qua tenemur id fore, ut patria ipsius Bononiensis hoc singulari beneficio nostro excitata se se in dies ad bene agendum magis, magisque conformet, accensi, nec non Ecclesiæ ipsius, quam totis in Christo visceribus complectimur, meritis permoti, ad illam meritis honoribus augendam, & promovendam adducti, piis quoque supplicationibus dilectorum filiorum ejusdem civitatis quadraginta virum, aliorumque magistratuum excitati, post habitam cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus maturam deliberationem, de illorum consilio, atque Apostolicæ potestatis plenitudine ad laudem, gloriam, & honorem omnipotentis Dei, ac beatæ Mariæ semper Virginis, & SS. Apostolorum Petri, & Pauli, ejusdemque S. Petronii Episcopi, & patroni Bononiensis, nec non ad universalis Ecclesiæ exaltationem, Ecclesiam ipsam Bononiensem in Metropolitanam Ecclesiam, & Sedem Episcopalem Bononiensem in Archiepiscopalem, Archiepiscopalisque, & Metropolitani Præsidis sedem, & Provinciæ caput pro illius Archiepiscopo pro tempore existenti, qui pallii, & crucis usum aliorum Archiepiscoporum more habeat, omnibusque aliis insignibus Archiepiscopalibus, nec non privilegiis, honoribus, & prærogativis aliis Archiepiscopis debitis, & concessis gaudeat, tenore præsentium perpetuo erigimus, & instituimus, ac nomine, titulo, & honore Archiepiscopali, & Metropolitano decoramus. Nec non Placentin. Parmen. Regien. Mutinen. Imolen. Cervien. & Cremen. Ecclesias, earumque omnium, & singularum civitates, ac diœceses cum omnibus, & singulis earum territoriis & terminis, ac dilectos filios clerum, & populum universum cum suis collegiatis, Parochialibus, & aliis Ecclesiis, nec non monasteriis utriusque sexus, cæterisque beneficiis, & officiis Ecclesiasticis cum cura, & sine cura, secularibus, & quorumvis ordinum regularibus, nec non Hospitalibus, domibus, collegiis, & locis religiosis quibuscunque ab ejusdem sedis Apostolicæ immediate, sive alterius cujuscumque etiam Metropolitani subjectione etiam perpetuo dividimus, & seperamus, illasque & earum diœceses, ac civitates posthac in provincia Bononiensi esse & consistere, neque in alia provincia censendas, & numerandas esse decernimus, & declaramus, & quatenus alteri provinciæ, Archiepiscopove etiam Mediolanensi, & Ravennatensi, cum antiquo jure, consuetudine, privilegio, vel alterius metropolis erectione, sive institutione, quam jure electionis ex sacri concilii Tridentini decreto facta, vel alia quavis ratione, & causa antea adjunctæ, subjectæque in toto, aut in parte essent, vel censerentur, sive in illius possessione, vel quasi se esse prætenderent, ab omni illius, sive alterius provinciæ, vel Archiepiscopi etiam Mediolanensis, & Ravennatensis, aut illorum capitulorum jure Metropolitico, correctione, visitatione, subjectione, & omni quacumque alia jurisdictione, obedientia, & superioritate, si qua forsan quavis occasione illis competeret, sive competat, similiter perpetuo eximimus, & liberamus. Nec non dictæ Bononiensi Ecclesiæ prædictas Placen. Parmen. Regien. Mutinen. Imolen. Cervien. & Cremen. civitates, & diœceses pro sua Metropolitana provincia, ac Placen. Parmen. Regien. Mutinen. Imolen. Cervien. Cremen. Ecclesias præfatas, modernosque, & pro tempore existentes illarum singularum præsules pro suis, & pro tempore existentis Archiepiscopi Bononiensis suffraganeis, nec non earum singularum capitula etiam quocumque privilegio, tamquam membra capiti eidem Archiepiscopo Bononiensi jure Metropolitico subsint, sibique obedientiam, & reverentiam tamquam proprio Metropolitano prorsus exhibeant, pariter perpetuo subjicimus: eidemque Archiepiscopo Bononiensi prædictos suos suffraganeos consecrandi, ad provinciales synodos convocanas, ac cum eis etiam Ecclesiastica negotia terminandi, eorum Ecclesias disponendi, & causas quarumcumque appellationum, sive querelas alias juxta sacrorum canonum statuta cognoscendi, omniaque alia, & singula, quæ de jure, vel consuetudine, aut alias quomodolibet ad Archiepiscopos, & Archiepiscopale munus spectare, & pertinere solent, & debent, gerendi, & exercendi plenam, & omnimodam concedimus facultatem; provinciæ quoque Bononiensi clerum, & populum universum pro eorundem Ecclesiæ, & Archiepiscopi Bononiensis provincialibus similiter perpetuo concedimus, & assignamus, decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus regula nostra de jure quæsito non tollendo, ac quibusvis aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non Placentin. Parmen. Mutinen. Regien. Cervien. Imolen. & Cremen. ac Ravennaten. & Mediolanen. Ecclesiar. prædictarum juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis eisdem Ecclesiis, illarumque præsulibus, & administratoribus, ac capitulis, & personis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus, & aliis decretis etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de simili Apostolicæ potestatis plenitudine, & consistorialiter, etiam de simili consilio, ac alias quomodolibet etiam pluries concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & expressa, & individua non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso exprimerentur, & insererentur, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat harum serie de consilio, & potestatis plenitudine similibus specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, decorationis, divisionis, separationis, declarationis, exemptionis, liberationis, subjectionis, concessionum, assignationis decretorum, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarn. Dom. 1582. quarto id. Decemb. Pontificatus nostri anno XI.

Ea peracta celebritate, paulo post celebrata provinciali synodo, cum aliquot suffraganeis, qui novæ Metropolitanæ fuerant attributi, novam illam, amplissimamque dignitatem Palcottus visus est confirmasse, contra id, quod Ravennas Archiepiscopus, qui id ægre ferebat, timebatur moliturus, die 27. mensis Aprilis anno 1586. In Eremo Camaldulensi hospitium S. Petronio Episcopo sacrum, quo Archiepiscopi Bononienses illuc transeuntes diverterent, construxit, apposita inscriptione ad parietes.

Gabriel Paleottus S.R.E. Cardinalis tituli S. Martini in Montibus Archiepiscopus Bononien. primus ob suum religionis affectum erga sacram Eremum Camalduli prius à se visitatam, & celiam hanc in honorem S.

Petronis Epiſcopi, & protectoris Bononienſis, ad perpetuum Archiepiſcoporum Bononienſium uſum, qui pietatis cauſa huc diverterint, monachis pro ejus deſiderio benigne aſſentientibus faciendam curavit anno

MDLXXXIV.

Eodem anno ad augendum novæ Metropolitanæ ornatum, chorum, ſubterraneumque locum, quod ſub confeſſione vocant, picturis exornavit, ubi extat inſcriptio.

Has ſacras imagines ab Alphonſo Ferrarien. effictas monialibus S. Margaritæ ad augendum novæ Metropolitanæ ornatum pio munere conferentibus Gabriel Cardinalis Paleottus Archiep. Bonon. primum inſtaurari curavit die xi. Novemb. MDLXXXIV.

Sed & Bononienſis Academiæ Priores, ut ſe gratos Paleotti virtuti teſtarentur, hoc publico elogio eum decorarunt.

Quod radiis veluti ſol effulgentibus oſtro,
Quem regis illuſtras hunc Paleotte chorum.
Ecce opus alterius ſibi nunc conſacrat Apellis
Cor patriam inſigno, & nomina tecta, genus.

MDLXXVI.

Gabrieli Paleotto S. R. E. Cardinali ampliſſimo Epiſcopo Bononienſi, quem poſtremo ſuum præcipuum protectorem, Lucio Scarano priore, univerſitas Philoſophorum, & medicorum adſcivit, ob egregiam ipſius in hunc ordinem voluntatem, & ſuſcepti patrocinii memoriam conſiliarii publici, Lucio Scarano, & Nicolao de cruce prioribus, anno poſt humanum recuperatum genus MDLXXXVI. Lucius Scaranus Brundiſinus, & Nicolaus de cruce Anconis utriuſque univerſitatis Philoſophorum; & medicorum Priores ejuſdem anni conſiliariorum inſignia, ut aliqua extaret eorum probitatis, & rei bene geſtæ memoria, publico ære hic ſtatuenda cenſuerunt, curaruntque.

Igitur Paleottus, cum poſtea decedens optimis legibus Metropolitanam Bononienſem ſedem conſtitutam reliquiſſet, non modo civibus, cleroque inconſolabile ſui reliquit deſiderium, ſed rarum etiam ſufferentiæ documentum, cum per tres menſes cum gravi, lethalique morbo fuiſſet fortiſſime colluctatus, an. 1597. 11. Kal. Auguſti, cum 75. natus eſſet annos. Ejus cadaver ad tempus in Eccleſia S. Joannis Evangeliſtæ nationis Bononienſis Romæ, ubi expiraverat, tumulatum eſt; tranſlatum vero deinde Bononiam, in Cathedrali conditum in ſimplici, moderatoque à ſe conſtructo monumento. In ejus inferiis funebrem orationem habuit Carolus Caprara Canonicus. Plura ingenii doctiſſime ſcripta monumenta *a* reliquit, in quibus illud de nothis, & ſpuriis maxime probatur doctis. Duos item libros de ſacris, ac profanis imaginibus. De conciſtorialibus conſultationibus: Varias Epiſcopatus Bononienſis conſtitutiones: Archiepiſcopale Bononienſe: volumen etiam de Bono Senectutis S. Philippi Nerii intuitu, quem à confeſſionibus habuit. De Paleotto cum laude commemorat Carolus Sigonius, cui librum de Epiſcopis Bononienſibus inſcripſit, quem in ejus gratiam Sigonius compoſuerat, qui Paleotti temporibus deceſſit Bononiæ. Ejuſdem etiam meminit Poſſevinus in Apparatu ſacro, Nomenclator Cardd. Ciacon. Rubeus in hiſtoria Ravennati, ac Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Ceterum Gabriel vir plane dignus eſt, ex cujus Præſulatu Bononia tanta civitas ſibi putet ad perennitatem incomparabile decus acceſſiſſe. („ *Suffraganeo uſus* „ *eſt Chriſtophoro Graſſio, jam Canonico Regul. La-* „ *teranen. inde Zacynthi, atque Cephaleniæ Epiſco-* „ *po anno 1574. die 5. Julii creato; qui obiit die 15.* „ *Aprilis an. 1584. quadrageſimum quintum ætatis* „ *ſuæ agens annum.* Mandoſius.)

a Quæ videnda apud Oldoinum in Athen. Rom.

XC VIII. *a* ALPHONSUS Paleottus, Cardinalis Gabrielis conſanguineus, filius Franciſci, ex Archidiacono Bononien. Archiepiſcopus Corcyrenſis *b* renunciatus eſt anno 1591. die 13. menſis Februarii, ac coadjutor Bononienſis Metropolitani, cum ſpe futuræ ſucceſſionis: illum inauguravit Ferrariæ Joannes Fontana ejuſdem civitatis Epiſcopus, aſſiſtentibus Hercule Sacrato Comaclenſi Epiſcopo, ac Gaſpare Silingardo Ripætranſonenſis Antiſtite. Gabrieli ſucceſſit anno 1597. atque die 27. menſis Julii obtenti Epiſcopatus iniit poſſeſſionem, acceptoque pallio, Eccleſiam ſibi creditam prædeceſſoris domeſtico ſtimulatus exemplo, egregie, pieque adminiſtravit. De Chriſti Stigmatibus in Sudario Turinenſi impreſſis eruditiſſime ſcripſit. Adſiſtens Pontificius fuit, erigendæque Archiepiſcopali Baſilicæ primum lapidem jecit his verbis inſculptum.

Alphonſus Paleottus Bononien. Archiep. & princeps Metropolit. ædem anguſtam ac prope dirutam in ampliorem à fundamentis reſtituturus primum hunc lapidem ſolemniter poſuit an. ſal. MDCV. die Annunciationis B. M. V. per mortem Clem. VIII. vacante Sede Rom.

Deceſſit anno 1610. annum agens 79. menſ. 9. dies 20. ſepultuſque eſt ſub confeſſione ejuſdem Baſilicæ, inde poſtea tranſlatus eſt in ſuæ gentis ſuperiorem partem ſacelli. Quo Præſule Clemens VIII. Pont. Max. an. 1604. Bononienſis Archiepiſcopatus erectionem confirmavit, provinciamque diſtinxit, fineſque deſignavit, Imolenſem, & Cervienſem Eccleſias Ravennati Archiepiſcopo reſtituit, pro quibus Cremenſem, ac S. Domnini novas Cathedrales Eccleſiæ Bononienſi perpetuo ſuo diplomate ſubjectas eſſe juſſit; cujus tenor eſt hujuſmodi.

b Corcyrenſis. De quo fuſe tractat Bartellus in memoriis PP. Barnabitarum tom. 1. Mandoſ.

CLEMENS EPISCOPUS

Servus ſervorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex B. Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſor, in ſupremo militantis Eccleſiæ ſolio, & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſupra univerſas Orbis Eccleſias, & provincias, ut juxta verbum propheticum noxia evellat, deſtruat, ac utilia, & ſalubria ædificet & plantet, divina diſpoſitione conſtitutus, tamquam de ſummo vertice montis in omnes agri Dominici partes, præſertim ſibi nedum ſpirituali, ſed etiam temporali juriſdictione ſubjectas, more vigilis Paſtoris attente conſiderationis dirigens intuitum, pro exactiore ejuſdem agri cultura, & uberiori fruge novas ſedes, & Eccleſias, tam Epiſcopales, quam Archiepiſcopales in locis congruis plantare, & plantatas ſpiritualibus irrigationibus & adjumentis conſervare, ac iis, quæ Metropolitanæ dignitatis & juriſdictionis inſignibus ſunt decoratæ, proprias & diſtinctas provincias, nec non competentem ſuffraganeorum numerum, ad viſitationis, correctionis, & juſtitiæ miniſterium fructuoſius exercendum, aſſignare, litibuſque, & controverſiis de medio ſublatis, pacem, & concordiam inter ipſarum Eccleſiarum Præſules, & alios Chriſti fideles omni qua poteſt induſtria conciliare ſatagit; ac alias in his ſuæ ſollicitudinis & providentiæ ſtudium etiam prædeceſſorum ſuorum geſta, nunc confirmando, & innovando, nunc aliqua ex eis alterando, & in melius commutando interponit, prout Eccle-

ſiarum

stat um, Provinciarum, & locorum hujusmodi qualitatibus, & circumstantiis debite pensatis, illorum felici statui, & directioni, ac etiam publicæ commoditati, & saluti conspicis in Domino salubriter expedire. Hinc est, quod nos ad eiusdem Apostolicæ dignitatis apicem, & potestatis plenitudinem divinæ dispositionis operante clementia, meritis licet imparibus, assumpti, provide considerantes, ac memoria, & animo revolvẽtes, quod alias felicis recordat. Gregorius Papa XIII. prædecessor noster, multis magnisque Ecclesiæ Bononien. erga sedem Apostolicam meritis adductus &c. Post obitum autem eiusdem prædecessoris bon. m. Christophorus olim Archiepiscopus, & seu dilecti filii clerus, ac communitas, & homines Ravennaten. sumpta occasione, quod tempore dat. dictarum litterarum, & antea ipsa Ecclesia Bononien. Ecclesiæ Ravennaten. illiusque Archiepiscopo pro tempore existenti Metropolitico jure, non autem dictæ Sedi Apostolicæ immediate subjecta existeret, & sub diversis aliis prætextibus ad piæ memoriæ Sixtum Papam V. etiam prædecessorem nostrum recursum habuerint, dictasque litteras tanquam subreptitias, & obreptitias, ac præter mentem, & intentionem dicti Gregorii prædecessoris, nec ejus motu proprio, sed ad Gabrielis Cardinalis, nec non regiminis, & aliorum magistratuum prædictorum preces in grave iurisdictionis, præeminentię, & auctoritatis dictæ Ecclesiæ Ravennaten. ac illius pro tempore existentis Præsulis præjudicium emanatas impugnare; & irritari, & retractari facere tentaverint, dictusque Sixtus prædecessor negocium hujusmodi nonnullis ex ipsius Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus; & forsan congregationi ipsorum Cardinalium super novarum Ecclesiarum Cathedralium & Metropolitan. erectionibus, ac inter eas, & jam tunc erectas Ecclesias incidentibus controversiis deputatorum, tum etiam in Palatii Apostolici auditorio diligenter examinandum. sibique ad hoc, ut desuper, quod justum foret, statueret, referendum commiserit, nec illud hactenus decisum & resolutum fuerit, quodque idem Archiepiscopus Ravennatensis, etiam Ecclesias Ariminensem, & Ferrariensem sub ejus provincia comprehendi, sibique ius Metropoliticum in illis antiquitus competiisse; Episcopus vero Ariminensis in vim litterarum a recolendæ memoriæ Lucio II. & Innocentio III. Roman. Pontificibus similiter Prædecessoribus nostris emanatarum, & per nonnullos alios Romanos Pontifices pariter prædecessores nostros confirmatarum, & innovatarum, dictam Ecclesiam Ariminensem nulli alteri Metropoli, nisi tantum prædictæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subesse, vel etiam in provincia Romana comprehendi, illiusque Præsules pro tempore existentes a nullo quam Romano Pontifice pro tempore existente, vel de ejus licẽtia consecrari debere, & similiter Episcopi Ferrarien. pro tempore existentes prædictam Ecclesiam Ferrarien. licet olim sub Ravennaten. vel potius Mediolanen. provinciis forsan comprehensa fuisset, temporis tamen processu a Ravennaten. & Mediolanen. provinciis huiusmodi exemptam, dictæque Sedi Apostolicæ immediate subiectam prætendant, vel etiam sit, exinde graves lites & discordiæ, nisi illis congruæ provisionis remedio occurratur, succedere possint, ac propterea in præmissis pro pastoralis officii nostri debito providere, ac tam Ravennaten. quam Bononien. Ecclesiarum prædictarum statui, & indemnitatibus aliqua accommoda ratione prospicere, earumque Præsules a litium & controversiarum huiusmodi incommodis, & dispendiis explicare, atque in pacis & quietis amænitate conservere cupientes, necnon litterarum Gregorii prædecessoris huiusmodi, & aliorum præmissorum, ac inde secutorum quorumcumque datas, & tenores dictarum litium, & controversiarum causas, & occasiones, ac earum statum & merita, necnon Cardinalium, & aliorum iudicum nomina, & cognomina, ac quorumcumque interesse habentium, iura, actiones, rationes, & prætensiones, singularumque Ecclesiarum & Provinciarum prædictarum qualitates, situationes, confines, & denominationes, cæteraque omnia, & singula in præmissis, & circa ea necessario exprimenda, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, de eisdem præmissis omnibus & singulis, eorumque circumstantiis, necnon partium prædictarum iuribus, rationibus, & prætensionibus universis, plene & sufficientes instructi, post maturam deliberationem super his cum fratribus nostris habitam motu proprio, & ex certa nostra scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ac eorumdem fratrum consilio, & unanimi assensu, omnes & singulas lites, ac controversias, tam inter Metropolitan. invicem, quam inter ipsas Metropolitan. & suffraganeas Ecclesias huiusmodi, illarumque Præsules super iisdem præmissis, & illorum occasione in dicta congregatione, vel alibi coram prædictis Cardinalibus, aut quibuscunque aliis iudicibus ordinariis vel delegatis etiam causas dicti Palatii Auditoribus motas, & i. decisas pendentes, in quibuscunque statu & terminis reperiantur, ad nos harum serie advocamus, easque penitus cassamus & extinguimus. Ac Ecclesiam Ravennatensem prædictam, illasque Præsules pro tempore existentes, adversus tam litteras Gregorii prædecessoris huiusmodi, quod ad ea, quæ Imolen. & Cervien. Ecclesias in umbilico dictæ provinciæ Ravennaten. consistentes, earumque Præsules, capitula, clerum, & populum, civitates, & diœceses afficiunt eiusdem Gregorii prædecessoris litteris, quoad cætera in eis contenta, alias salvis, & in suo robore permanentibus, quam omnes & quascumque de illis, nec non Ferrarien. & Ariminen. Ecclesiis prædictis per prædictos, & quoscumque alios Romanos Pontifices prædecessores nostros, dictamque Sedem Apostolicam ab Ecclesia, & provincia Ravennaten. huiusmodi factas separationes, segregationes, divisiones, dismembrationes, distractiones, & exemptiones, ac etiam litteras Lucii, & Innocentii, aliorumque Romanorum Pontificum huiusmodi, necnon forsan subsecutas declarationes, & enunciationes, ac denique in pristinum, & eum, in quo antea quomodolibet erant, statum, in omnibus, & per omnia, perinde ac si nullatenus emanassent, Apostolica auctoritate tenore præsentium restituimus, reponimus, & plenarie reintegramus. Et nihilominus litteras Gregorii prædecessoris huiusmodi, ac omnia, & singula in illis contenta exceptis dumtaxat iis, quæ Imolen. Cervien. Ecclesias prædictas, earumque Præsules, capitula, civitates, diœceses, territoria, terminos, clerum, & populum concernunt, nec eisdem præsentibus contrariantur, auctoritate & tenore prædictis approbamus & confirmamus, ac perpetuæ, & inviolabilis firmitatis Apostolicæ præsidio communimus, eaque a dat. litterarum Gregorii prædecessoris huiusmodi valere, & plenam roboris firmitatem obtinere, suosque plenarios & integros effectus sortiri, necnon ipsis Ecclesiæ, & Archiepiscopo Bononien. suffragari volumus & decernimus in omnibus & per omnia, perinde ac si motu proprio prædicti Gregorii prædecessoris emanassent, ipsaque Ecclesia Bonon. tempore dat. litterarum Gregorii prædecessoris hujusmodi, Sedi Apostolicæ, non autem Ecclesiæ & Archiepiscopo Ravennaten. prædictis immediate subiecta, ac in iisdem nulla de dictis Imolensis & Cerviensis Ecclesiis mentio facta fuisset: omnes quoque & singulos prædictos, ac quoscunque alios, tam iuris quam facti, nec non solemnitatum etiam substantialium defectus, siqui quomodolibet intervenerint in eisdem, etiamsi tales sint vel fuerint, qui in generali verborum sermone non comprehendantur, sed nota, & expressione speciali indigeant, supplemus. Ac pro potioris cautelæ suffragio prædictam Ecclesiam Bononien. in Metropolim, cum dignitate & Sede Archiepiscopali, ac jurisdictione & superioritate Metropolitica, necnon pallii, & Crucis, ut moris est, delatione, reliquisque omnibus & singulis insignibus, ornamentis, honoribus, privilegiis, exemptionibus, iuribus, & facultatibus aliis Metropolitan. Ecclesiis, de jure vel consuetudine, aut alias quomodolibet competentibus, de novo eisdem auctoritate & tenore, etiam perpetuo erigimus & instituimus; ac tam Bononien. Placentin. Parmen. Regien & Mutinen a Ravennaten. quam Imolen. & Cervien. a Bononien. Provinciis hujusmodi, Ferrarien vero Ariminen. & Cremen prædictas, necnon quæ infra civitates Placentin. & Parmen. consistit, & pridem per nos collegiata, tunc nullius diœcesis in cathedralem erecta, dictæque Sedi immediate subiecta fuit, Burgi S. Domnini Ecclesias ab immediata subiectione eiusdem Sedis Apostolicæ, & quatenus ipsæ Ecclesiæ Placentin. Parmen. Regien. Mutinen. Cremen. Burgi S Domnini, Ferrarien. Ariminen Imolen. & Cervien. vel eorum aliquæ Mediolanen. prædictæ, vel cuicumque alteri Metropolitan. provinciæ, quavis occasione & causa, etiam in earum erectione & institutione seu de jure, statuto, aut ex antiqua consuetudine, seu dicti concilii decreto facta electione, & alias quomodolibet subiectæ, concessæ, adscriptæ, seu adjunctæ fuerint, vel censeantur, aut in possessione etiam immemorabili, seu

quasi

quasi esse reperiantur, vel prætendantur, a Mediolanen. & quibuscunque aliis Metropolitan. provinciis hujusmodi, ac omni & quacumque illius præsidis pro tempore existentis Metropolitica jurisdictione, visitatione, superioritate, correctione & obedientia, illis, ut præfertur, vel alias quomodolibet forsan competente, auctoritate & tenore prædictis similiter perpetuo penitus eximimus, & totaliter liberamus: easque & illarum quamlibet Placentin. videlicet ac Parmen. Regien Mutinen Cremen. & Burgi S. Donnini Ecclesias, earumque singularum Præsules, capitula, civitates & diœceses, necnon cleros, populos, & utriusque sexus personas, tam seculares quam ecclesiasticas earundem dictæ Ecclesiæ Bononien. pro suis suffraganeis, & provincialibus, ac alias juxta tenorem litterarum Gregorii prædecessoris hujusmodi, ac modo, & forma in illis expressis & contentis, quæ omnia, etiam ad dictam Ecclesiam Burgi S. Donnini extensa & ampliata censeatur, perinde ac si in eisdem de illa specialis & specifica mentio facta foret, auctoritate, & tenore similibus pariter perpetuo concedimus, & assignamus. Ferrarien. vero & Ariminen. Ecclesias, etiamsi non appareat, neque probari possit, quod illæ aliquando sub dicta provincia Ravennaten. comprehensæ, aut illi subjectæ fuerint: necnon Imolen. & Cervien Ecclesias prædictas similiter cum suis respective Episcopis, capitulis, civitatibus, diœcesibus, terris, territoriis, cleris, populis, collegiatis; parochialibus, & aliis Ecclesiis, necnon monasteriis, collegiis, hospitalibus, locis piis, & religiosis utriusque sexus etiam exemptis, & quacunque privilegio suffultis, ac omnibus & singulis beneficiis Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura secularibus & quorumvis ordinum regularibus Ecclesiæ provinciæ, & Archiep. Ravennaten prædictis ultra Ecclesias Adrien. Comaclen Faventin Forolivien. Brittonorien. Cæsenaten. Sarsinaten & alias, si quæ sint, ipsius Ecclesiæ Ravennaten suffraganeas Metropolitico jure, ita ut idem Archiepiscopus Ravennaten pro tempore existens in illis omnibus & singulis jus Metropoliticum sibi vendicare, ac Ferrarien Ariminen Imolen. & Cervien Ecclesiarum hujusmodi Episcopos uti ejusdem Ecclesiæ Ravennaten. suffraganeos consecrare, & ad ejus Synodum Provincialem evocare, cæteraque omnia ad Archiepiscopi munus & officium de jure, vel consuetudine, aut alias quomodolibet spectantia, & pertinentia facere, exercere, procurare, administrare, & exequi, libere & licite valeat; dictique Episcopi Ferrarien. Ariminen Imolen. & Cervien. nunc & pro tempore existentes prædicto Archiepiscopo Ravennaten. tanquam membra capiti obsequentes, ad omnia & singula teneantur, & sint obligati, ad quæ alii suffraganei suis Ecclesiis Metropoliticis, & Archiepiscopis Metropolitanen. de jure vel consuetudine, aut alias quomodolibet tenentur, & obligati existunt, itidem perpetuo subjicimus. Et deinceps perpetuis futuris temporibus Ferrarien. Ariminen Imolen. & Cervien. Ecclesias prædictas, inter alias suffraganeas dictæ Ecclesiæ Ravennaten. connumerandas, & censendas, ac tam eas quam illarum singularum civitates, & diœceses sub ipsa provincia Ravennaten comprehensas, & nullatenus ab ea exemptas, nec dictæ Sedi Apostolicæ immediate, neque ulli alteri, nisi tantum Ravennaten Ecclesiæ, & illius Archiepiscopo prædicti, quoad Archiepiscopalia, Metropolitica, ac provincialia jura, & jurisdictiones, subjectas esse, & fore. Prædictas quoque literas nullo unquam tempore, etiam ex eo quod dictarum Ecclesiarum præsules, & capitula, vel quicumque alii in præmissis non consenserint, nec ad id vocati, aut requisiti, neque forsan omnes causæ, propter quas eadē præmissa emanarint in consistorio nostro, vel alibi vocatis vocandis, & præviis debitis tractatibus, ac servatis & adhibitis solemnitatibus, & aliis de jure vel consuetudine, vel juxta constitutiones, & ordinationes Apostolicas, aut Ecclesiarum & provinciarum hujusmodi statuta, privilegia, & indulta etiam confirmatione Apostolica, vel alia quavis firmitate roborata, aut alias quomodolibet requisitis, & in similibus necessariis examinatæ, verificatæ, & approbatæ fuerint, seu etiam enormis vel enormissimæ, & totalis læsionis aut alio quovis prætextu, & ex quocunque capite, ac quavis causa vel occasione quantumcunque notabili, & juridica, etiam necessario exprimenda, de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio seu intentionis nostræ vel alio quopiam defectu notari, impugnari, in toto vel parte rescindi, retractari, annullari, invalidari, in jus vel controversiam vocari, ad terminos juris reduci, seu adversus illa quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium impetrari posse, minusque sub quibusvis similium & dissimilium gratiarum, & concessionum revocationibus. suspensionibus, limitationibus, modificationibus, derogationibus, & aliis contrariis dispositionibus, a nobis, seu quibusvis aliis Rom. Pontificibus successoribus nostris, ac dicta Sede, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter pro tempore emanantis nullatenus comprehendi, nec comprehensas censeri, sed semper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum ac validissimum, & eum in quo, ante quam emanarent, erant, statum, in omnibus & quoad omnia restitutas, repositas, & plenarie reintegratas, ac etiam sub quacumque dat. etiam posteriori per quoscunque interesse habentes pro tempore eligenda de novo concessas, ac contra & adversus quascunque exceptiones, etiam quantumvis justas, & juridicas, ac quarumvis impugnationes, si quas pro tempore fieri contigerit, omnino, & semper validas & efficaces fore, esse, & censeri, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & partibus ipsis perpetuo suffragari in omnibus, & per omnia, ac si vocatis omnibus & singulis quorum interest, de illorum consensu, necnon debitis tractatibus & solemnitatibus, cæterisque ad hoc requisitis plene servatis & adhibitis emanassent, neque ipsarum Ecclesiarum Ravennaten. & Bononien. præsules pro tempore existentes, vel alios quoscumque ad superius expressa, in toto vel in parte verificandum, seu probandum nullo unquam tempore teneri, nec ad id quavis necessitate cogi aut compelli posse, sed solam narrativam prædictam absque alia verificatione vel probatione sufficere, eique in judicio & extra illud stari, nec aliquam probationem seu exceptionem cujuscumque naturæ & speciei illa sit, vel fuerit in contrarium adduci vel admitti. Sicque & non aliter per quoscunque judices ordinarios & delegatos, etiam causarum dicti Palatii auditores, ac prædictos & alios Cardinales, etiam de latere Legatos, nunc, & pro tempore existentes, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, & auctoritate, in quavis causa, & instantia, judicari, & definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum & inane decernimus & declaramus, ac desuper omnibus & singulis Archiepiscopis, Episcopis, & aliis prædictis perpetuum silentium imponimus. Non obstantibus præmissis, ac nostra de non tollendo jure quæsito, & similis memoriæ Pauli Secundi, & quorumcunque aliorum Romanorum Pontificum itidem prædecessorum nostrorum de rebus Ecclesiæ non alienandis; aliisque Apostolicis, ac in universalibus, provincialibus & Synodalibus conciliis editis, specialibus, vel generalibus constitutionibus & ordinationibus, necnon singularum Ecclesiarum, & provinciarum prædictarum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, stabilimentis, usibus, naturis, erectionibus, institutionibus, & exceptionibus, privilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis; illis earumque Præsulibus, præsidentibus, capitulis & personis, sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus & aliis decretis, etiam vim contractus habentibus, seu inducentibus, per prædictos & quoscumque alios Romanos Pontifices similiter prædecessores nostros, ac etiam nos, & dictam Sedem, etiam motu scientia, consilio, & potestatis plenitudine paribus, ac ex certis tunc expressis, etiam consistorialiter propositis, & diligenter examinatis, etiam per modum statuti, & perpetuæ sanctionis & ordinationis, in genere vel in specie, ac alias quomodolibet etiam iteratis & multiplicatis vicibus concessis, approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione alias de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita, observata inserti essent, præsentibus pro sufficienter expressis & insertis habentes illis alias in suo robore permansuris, ac vice duntaxat specialiter & expresse, ac latissime derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem quod præsentes nostræ literæ, ut amplius innotescant, non solum in cancellaria Apostolica, sed etiam

ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, & in acie Campi Floræ publicentur, earumq; exempla in iiſdem locis affixa dimittantur, ac omnes & ſingulos, quos illæ concernunt, a die publicationis huiuſmodi perinde arctent, ac ſi ipſis perſonaliter intimatæ fuiſſent. Huiuſmodi quoque exemplis etiam impreſſis manu alicuius notarii publici ſubſcriptis, & cancellariæ prædictæ regentis pro tempore exiſtentis, vel alterius Prælati Romanæ Curiæ, ſeu perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ ſigillo munitis, eadem prorſus fides habeatur, quæ eiiſdem præſentibus originalibus literis noſtris adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ mandantes illas in librum Quinternum appellatum eiuſdem cancellariæ ad perpetuam rei memoriam referri & deſcribi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum advocationis, caſſationis, extinctionis, reſtitutionis, repoſitionis, reintegrationis, approbationis, confirmationis, communitionis, ſuppletionis, erectionis, inſtitutionis, exemptionis, liberationis, conceſſionis, aſſignationis, ſubiectionis, declarationis, impoſitionis, voluntatum, decretorum, & mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo quarto, XVIII. Kal. Januarii, Pontificatus noſtri anno XIII.

Ego Clemens Catholicæ Eccl. Epiſc.

Protector noſter aſpice Deus.

- † *Ego Ptolomæus epiſc. Oſtien. Card. Comen.*
- † *Ego Alex. Epiſc. Praeneſt. Card. Florent.*
- † *Ego Hier. Epiſc. Portuen. Card. Simoncellus.*
- † *Ego Fr. Hier. Epiſ. Albanen. Card. Aſculan.*
- † *Ego Franc. Epiſ. Sabinen. Card. de Jojoſa.*
- † *Ego Anton. Mar. tit. S. Prax. presb. Card. Gallus.*
- † *Ego Anton. tt. S. Mariæ Tranſt. presb. Car. Saul.*
- † *Ego Evangeliſta tt. S. Laurentii in Lucina presb. card. Coſentinus.*
- † *Ego Marianus tt. Ss. Marcell. & Petri presb. card. de Camerino.*
- † *Ego F. Gregorius tt. ſancti Auguſtini presbyter card. de Montelparo.*
- † *Ego Paulus presb. card. S. Cæciliæ.*
- † *Ego Bened. tt. S. Priſcæ presb. card. Juſtinianus.*
- † *Ego Franc. Maria tt. S. Mariæ in Aracæli presb. card. a Monte.*
- † *Ego Oct. tt. S. Alexii presb. card. Paravicinus.*
- † *Ego Oct. tt. Ss. Joannis, & Pauli presb. card. de Aquaviva.*
- † *Ego Fl. tt. S. Mariæ de Pace presb. card. Plat.*
- † *Ego Ant. presb. card. Ss. Quatuor.*
- † *Ego Petrus tt. s. Pancratii presb. card. Aldobrandinus S. R. E. Camerarius.*
- † *Ego Franc. Maria tt. ſanctæ Mariæ ſup. Min. presb. card. Senenſis.*
- † *Ego Oct. tt. s. Sabinæ presb. card. Bandinus.*
- † *Ego F. Anas. tt s. Suſannæ presb. card. de Gevry.*
- † *Ego Cam. tit. s. Chryſog. presb. card. Burgheſius.*
- † *Ego Caeſ. tt. Ss. Ner. & Arch. presb. card. Bar.*
- † *Ego Laur. tt. s. Laurentii in Pane, & Perna presb. card. Blanchettus.*
- † *Ego Franc. tt. s. Cruc. in Hier. presb. card. Avila.*
- † *Ego Franc. tt. s. Mariæ de Pop. presb. card. Mant.*
- † *Ego Pomp. tt. s. Balbinæ presb. card. Arigon.*
- † *Ego Bonif. tt. s. Hieronymi Illyricorum presb. card. Bevilaqua.*
- † *Ego Dominicus Epiſcopus Tuſculan. card. Pinell.*
- † *Ego Dominicus tt. s. Honuph. presb. card. Tuſcus.*
- † *Ego P. Aemilius presb. card. s. Marcelli.*
- † *Ego Seraph. tt. s. Salv. in Lau. presb. card. Oliv.*
- † *Ego Inn. tt. s. Thomæ in Par. presb. card. de Bub.*
- † *Ego Jo. tt. s. Matt. in Mer. presb. card. de Vic.*
- † *Ego Jac. tt. s. Steph. in Mont. Cel. presb. car. San.*
- † *Ego Her. tt. s. Mariæ Tranſp. presb. car. Valentius.*
- † *Ego Hier. Aguc. presb. card. s. Petri ad Vincula.*
- † *Ego Hie. tt. s. Blaſii de Ann. presb. card. Pamphilius.*
- † *Ego F. Anſel. tt. s. Petri in Monte Aureo presb. card. Monopolitanus.*
- † *Ego Alex. s. Laur. in Dam. diac. cardinalis Montaltus S. R. E. Vicecancell.*
- † *Ego Cynt. diac. card. s. Greg. ad Velum Aur.*
- † *Ego Bart. s. Mariæ in Port. diac. card. Ceſius.*
- † *Ego And. s. Ang. in For. Piſc. diac. card. Per.*
- † *Ego Jo. Bapt. s. Mariæ in Coſm. diac. card. Det.*
- † *Ego Sylv. Diac. card. Cæſarei.*
- † *Ego Carol. Eman. s. Nicolai in Carc. Tullia. diac. card. Pius.*

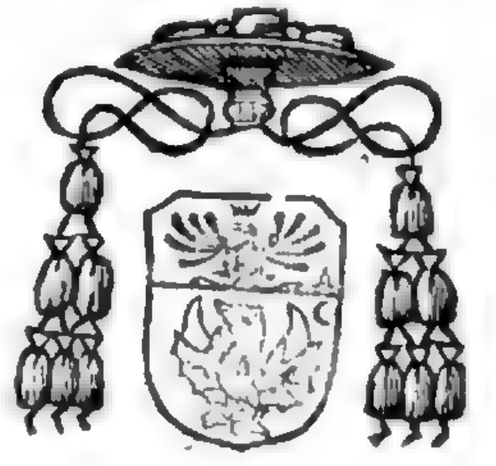

3. SCIPIO Cardinalis Burgheſius, Pauli V. Nepos, tertius Archiepiſcopus Bononienſis renunciatus eſt anno 1610. die 25. menſis Octobris. Hanc Eccleſiam ad duos annos abſens adminiſtravit, reſervataque ſibi prædivite annua penſione, in favorem ſequentis illam renunciavit. Deceſſit an. 1633. die 2. menſis Octobris, de quo ſupra in Epiſcopis Sabinenſibus. XCIX.

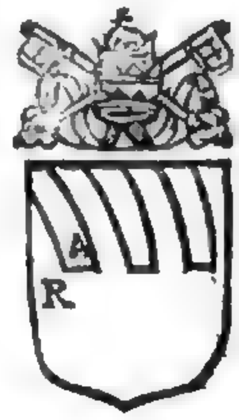

4. ALEXANDER Ludoviſius ex primaria Bononienſi nobilitate natus 5. id. Januarii 1554. parentibus comite Ludovico, & Camilla Blanchina, Romæ liberalibus diſciplinis adoleſcens in Romano collegio operam dedit, Bononiæ legum peritia apprime imbutus lauream ſuſcepit, itemque Romam reverſus à Gregorio XIII. Capitolii primus judex electus; a Clemente VIII. U. Sign. Referendarius factus, pro Card. Vicario in civilibus cauſis locum tenere juſſus, & aliquandiu Viceſgerentis adimplere partes, mox inter Romanæ Rotæ Patres adſcriptus, Ludovici Ludoviſii gentilis ſui ante centum, & quinquaginta annos eodem munere functi virtutes imitatus, apud omnes incorrupti, perſpicaciſque viri laudes tulit. Ab eodem Pontifice Beneventum deſtinatus, cum Maphæo Barberino tunc Apoſtolicæ Cameræ clerico, poſtea ſupremi honoris ſucceſſore, contentionum fibras Pontificios inter, ac Regios miniſtros exortas admirabili dexteritate convulſit. Ad Archiepiſcopalem patriæ ſedem pervenit an. 1612. die 12. menſis Martii Pauli V. Pont. Max. beneficio, nunciuſque Apoſtolicus ad ducem Sabaudiæ miſſus, ut inter ipſum, Hiſpaniæque Regem pax conveniret. Extinxit Italiæ flammas ad Pontificis mentem, a quo maturato laboris præmio anno 1616. creatus eſt presbyter Cardinalis ad C.

titulum S. Mariæ Tranſpontinæ, inde ad Apoſtolicum apicem ſubvectus eſt anno 1621. die 9. menſis Februarii, cui Gregorii XV. cognomen fecerunt. Cæterum quæ per viginti, & octo menſes, quibus Chriſtiano orbi jus dixit divinum, tanta geſſit præclara, condiditque tanta ad mores, ac reipub. bonum decreta, ut vix alius per multos annos propemodum excogitare potuiſſet. Optimi Pontificis virtutes, reſque præclare geſtas luculento eruditoque ſtylo nuper ſcripſit, ſed nondum publici juris fecit Jacobus Accariſius doctus Epiſcopus Veſtanus.

CI. 5. LUDOVICUS Ludoviſius *a* nepos Gregorii XV. filius comitis Horatii, ac paulo poſt Ducis Fiani, Laviniæque Albergatæ, ingentis ſpiritus vir, ac arridentis fortunæ alumnus præcipuus. Hic breviſſimo temporis ſpatio omnium pene dignitatum titulos eſt aſſecutus. Primum enim in Archiepiſcopatum Bononienſem patruo ſucceſſit an. 1621. Cardinalis deinde adlectus eſt, tit. S. Mariæ in Tranſpontina, S. R. E. Camerarius, Avenioni Legatus, brevium ſignaturæ Præfectus, nobilium B Abbatiarum Commendatarius, præcipue autem Nonantulanæ, ac S. Martini de Campis Pariſiis Patrui jam graviter ſeneſcentis Pontificatum prudenter adminiſtravit, ſub cujus vitæ finem, ex deceſſu Alexandri Montiſalti Cardinalis Cancellarius effectus, aliiſque quamplurimis, ac præpinguibus ſacerdotiis potitus eſt. Mortuo Gregorio in ſubſecutis comitiis, digna ſuo ingenio ſalubria in publicam rem conſilia expedivit, creandoque Urbano VIII. Pontifice Maximo contulit ſuffragium, ſub quo deinde varia fortuna, eventuque vitam tranſegit. Denique graviter tentatus podagra, cum morbum illum articularem inedia macerare inſtituiſſet, inedia ipſe maceratus, atque confectus interiit, cum annum ageret 37. die 18. menſis Novembris anno 1632. 20. diei hora, & dimidia, ſepultuſque eſt in Metropolitana funus curante Antonio Albergato avunculo Vigiliarum Epiſcopo, ac ſuffraganeo ejuſdem. Cæterum primo Ludovici Archipræſulatus C anno Bononiæ mortuus eſt Julius Cæſar Segnius olim epiſcopus Reatinus, patruus Baptiſtæ, utriuſque ſignaturæ Referend. & Chriſtophori Archiepiſcopi Theſſalonicenſis, ac præfecti Apoſtolici Palatii ab Innocentio X. Pont. Max. ad hoc faſtigium ſola virtute promoti; ſed à viventis virtutibus abſtineo, cum ſat meminiſſe fuerit, illum Ludoviſii Cardinalis alumnum, ejuſque genitoris Horatii Fiani Ducis aulæ præfectum, & in Valletellinana legatione conſiliarium à Gregorio XV. adlectum fuiſſe.

a Vide de eo Oldoinum ad Ciac. t. 4. p. 495.

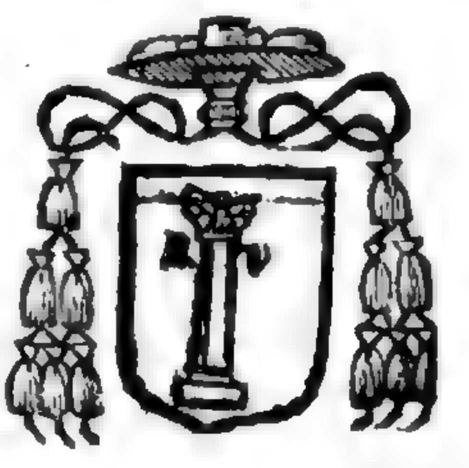

CII. 6 HIERONYMUS Cardinalis Columna *b* Romanus Ludoviſio ſucceſſit anno 1632. hanc rexit Eccleſiam an. duodecim, & cum ſenatoriis comitiis, in quibus Innocentius X. Summus Pontifex renunciatus eſt, interfuiſſet, cupidus quietis libere reſignavit. Princeps ſanè inſignis morum probitate, & multa virtutum ſupellectile notus.

b De eo vide Oldoinum ad Ciacon. t. 4. p. 369.

CIII. 7. NICOLAUS Albergatus Bononienſis V. Sign. Referend. ab Innocentio X. Archiepiſcopus renunciatus eſt die 6. Februarii 1645. ac die 6. Martii ejuſdem anni S. R. E. Presbyter Cardinalis creatus, A in Ludovici Ludoviſii Card. conſobrini ſui memoriam, Card. Ludoviſius nuncupari voluit. Eccleſiæ ſuæ perſonaliter poſſeſſionem iniit menſe Julii ſolemni pompa exceptus. Adhuc ſupereſt; haud ſinit nos ejus meritas laudes intexere; laudabit vero poſteritas, quod nos ex præclaris initiis certiſſime conjectamus futurum, & cum Nicolao Albergato alio gentili ſuo viro ſanctiſſimo, Card. & prædeceſſori merito comparabit. („ *Anno 1649. ab eodem* „ *Innocentio X. ad Urbem revocatur, & ſummi Pœ-* „ *nitentiarii munere inſignitus Eccleſiam Bononien-* „ *ſem poſt biennium dimiſit. Adhuc vivens in templo* „ *S. Mariæ Tranſtyberim tumulum ſibi paravit,* „ *ubi anno 1687. die 9. Auguſti repoſitus eſt.*

8. * HIERONYMUS Boncompagnus Soræ Ducis filius, Gregorii XIII. Pont. Max. pronepos, U. S. Refer. ex dimiſſione Card. Ludoviſii Bononienſis Archiepiſcopus renunciatus eſt ab Innocentio X. Pont. Max. an. 1651. die 11. Decembris. CIV

* Ex Append. t. 5.

A D D I T I O.

(„ *Juſſu Alexandri VII. Pont. Max. Romam ſe contulit die 24. Maji 1660. Palatii Apoſtolici Præfecturam curaturus, & ab eodem Pont. Max. die 14. Januarii 1664. Presbyter Cardinalis ad titulum SS. Petri, & Marcellini creatus eſt. Tribus Comitiis Vaticanis interfuit, in quibus ad Petri Cathedram aſcenderunt Clemens IX. Clemens X. & Innocentius XI. quo regnante anno 1683. cum fuerit Vienna in Auſtria, imperante Leopoldo I, à Turcis crudeli obſidione vallata, publicas ſupplicationes, & preces in tota Civitate, & diœceſi indixit, & præcipuè in ſua Metropolitana cum ſolemni expoſitione Sanctiſſimi Sacramenti, coram quo per horas quotidiè ad menſem, & ultrà ſemper genuflexus aſſiſtens, utpotè ætate provectus, ſoluta obſidione infirmatus fuit ad mortem, quam obiit in oſculo domini, ſcriptis heredibus Noſocomiis Vitæ, & Mortis dictæ Civitatis, die 24. Januarii 1684. anniverſaria S. Zamæ primi Epiſcopi Bononiæ. Magno apparatu, ſed maximo omnium fletu tumulatus eſt in gremio ſuæ Sponſæ apud Altare domus ſuæ.*

„ ANGELUS *Ranutius, Marci Antonii Senatoris, & Comitis Porrectæ perinſignis Terræ Bononienſis diœceſis filius, ortum duxit Bononiæ die 19. Maji 1626. ad ſublevandum Patris mœrorē ob mortem Silvii Antonii alterius filii Sacræ Togæ dicati, juſſu tanti Parentis fraternas vices aſſumpſit, U. Sign. Refer. ab Alexandro VII. creatus, Gubernium Ariminenſe, Reatinum, Prolegationem Urbini, Camerinenſe Regimen, Anconitanum, necnon & Melitenſem Inquiſitoratum mandato ejuſdem Pontificis ſummo civium ſtudio, & honore ſubivit, diſcordiaſque Equitum Hieroſolymitanorum ſua mentis acumine cohibuit. Sub Clemente IX. Damiatenſis Archiepiſcopus renunciatus ad Sabaudiæ ducem Nuncii Apoſtolici munere functus eſt, dein ad Michaelem Poloniæ Regem, quem contrà Turcas nunquam ſatis laudata ſui animi magnanimitate excitavit. Et demum Innocentio XI. ad Petri Cathedram electo, ſtatim Fanenſis Epiſcopus efficitur, Nunciuſque extraordinarius ad Chriſtianiſſimum Fran-* CV.

,, *corum Regem Ludovicum XIV. cum sacris fasciis* A
,, *Infante Burgundiæ duci addictis, successivèque Ordi-*
,, *narius præpositus est. Ibi Genuensi Reipublicæ pa-*
,, *cem, induciasque Leopoldo I. Romanorum Imperato-*
,, *ri, & Carolo II. Hispaniarum Regi sollicitavit; si-*
,, *bique ob mira gesta die 2. Septembris 1686. Purpu-*
,, *ram, qua primum publicè decoratus manu ejusdem*
,, *Ludovici XIV. & 17. Maji 1688. Archiepiscopa-*
,, *tum Bononiensem comparavit. E Galliis Romam*
,, *properans summis, invita illorum temporum calami-*
,, *tate, affectus honoribus, & Vaticanis Comitiis sum-*
,, *moperè exceptatus, in Civitate Fanensi morbo corre-*
,, *ptus migravit ad Superos die 27. Septembris 1689.*
,, *In Metropolitana Bononiæ de tanto Cive legitur hæc*
,, *Inscriptio.*

,, Angelo S. R. E. Cardinali Ranucio
,, istius Patriæ Metropolitanæ Pastori,
,, & S. R. J. Principi in conciliandà inter
,, præcipuos Reipublicæ Christianæ dy-
,, nastas pace Viro Eminentissimo ex
,, Gallica legatione Romam redeunti Fa- B
,, ni Fortunæ, ubi prius resederat, om-
,, nium luctu potius, quam suo acuta fe-
,, bre sublato cætera, quæ lapis præterit,
,, Universæ Europæ testantur monu-
,, menta Anno domini
,, MDCLXXXIX.

CVI. ,, JACOBUS *Boncompagnus natus die 5. Maji*
,, *1651. nepos ex fratre præfati Cardinalis Hierony-*
,, *mi, postquam in Aula Romana præclara munia mo-*
,, *re Majorum suorum numeris omnibus impleverat,*
,, *Provinciasque sibi demandatas ab Innocentio XI. in*
,, *civitatibus Urbisvetana, & Firmana eximia in-*
,, *tegritate justitiæ gubernaverat, assumptus ad Ar-*
,, *chiepiscopatum Bononiensem ab Alexandro VIII.*
,, *fuit creatus Cardinalis tituli Sanctæ Mariæ in Via*
,, *die 12. Decembris 1695. ab Innocentio XII. vigilan-*
,, *tiam Gentilitii draconis expressit in pervigili custo-*
,, *dia gregis. Adepta possessione Ecclesiæ statim, &*
,, *successivè pluries lustravit amplissimam Archidiœce-*
,, *sim, saliens asperrimos montes, discurrensque val-* C
,, *les ejusdem etiam cum discrimine propriæ vitæ, prout*
,, *bonus Pastor paratus dare animam suam pro Ovi-*
,, *bus suis. Synodum diœcesanam coegit, ejusque le-*
,, *ges conditas zelatus, quas typis mandavit, voluit*
,, *inviolabiliter observari, maximo christianorum mo-*
,, *rum incremento ad majorem dei cultum, & ingen-*
,, *tem animarum suarum profectum. Præseferens Gre-*
,, *gorii XIII. Pontificis, Philippi, & Francisci Ar-*
,, *chiepiscopi Neapolitani, necnon Hieronymi trium*
,, *Cardinalium Gentis suæ, liberalitatem in pauperes,*
,, *manus, quas immaculata ab omni munere retinuit,*
,, *à primaevâque in præsentem diem ad elargiendas ele-*
,, *mosynas in subsidium Virginum, Viduarum, &*
,, *egenorum omnium, palam, & clandestinè quotidiè*
,, *aperit. Ab Innocentio XII. legatus de latere missus*
,, *ad Willelminam Amaliam de Branswich Sponsam*
,, *Josephi I. Romanorum Regis legationem, & dexte-*
,, *ritate, & munificentia, qua decebat Romanum Pon*
,, *tificem, & Augustissimam Sponsam, absolvit Mu-*
,, *tinæ, ubi fuere celebrata solemnia sponsalia ejusdem* D
,, *Reginæ. Adhuc vivit currente anno 1717. Utinam*
,, *vivat ad permultos annos, victurus ad æternitatem*
,, *in posteris, ejus veram pastoralem sollicitudinem*
,, *imitaturis.* Roverscius.)

CREMENSES EPISCOPI.

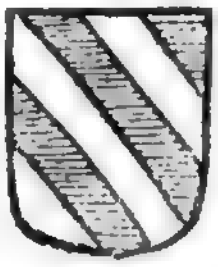

SI nihil aliud in Cremæ civitatis Insubriæ posset laudem conferri, quam à Christianis hominibus illam sumpsisse principium, illud satis certe videri posset apud cordatos rerum æstimatores. Cum enim Narses, vir alioquin, tum pace, tum bello clarus Italica administratione à juniore Justino fuisset amotus, tulissetque indigne Sophiæ Augustæ contumeliam ipsum cum exprobratione defectæ virilitatis revocantis ad pensum, Augustæ minitatus se hujusmodi telam texturum, quam deinde nec ipsa, nec vir ejus possent retexere, Longobardos è Scandia oriundam gentem Italicam advocavit ad prædam, qui cum sub Albuino Rege Cisalpinam Galliam hostili impetu percurrissent, nobilium Insubriæ civitatum plerique cives victorum sævitiam declinantes inter Abduam, Olium, Saviumque fluvios in lacunosa loca transfugerunt, ubi casis ædificatis, ac parvula arce se tutabantur. In iis eminebat & nobilitate, & opibus Cremes quidam, Palatii Pigriani dominus, à cujus nomine novæ civitati nomen Cremæ inditum est, illamque, quoad vixit, tamquam dominus administravit, ejusdemque civibus leges dixit. Et ejusmodi quidem fuit Cremæ exordium, ut narrat Alemanius Finus in sua Historia, currente anno à condita salute 570. die 15. mensis Augusti. Nam qui narrant à Cremnæ civibus, provinciæ Pamphilæ, vel è Parrassi ruinis, vel à Parrasio Trojano, vel demum ab iis, qui post excidium ei civitati illatum à Mediolanensi Archiepiscopo, nomen Cremæ à se ædificatæ civitati indidere ad memoriam sempiternam suæ concrematæ civitatis, anno 951. nostræ salutis constructam, videntur potius fabulari, quam veram intexere historiam. Quamobrem libentius Alemanium Finum secuti sumus. Post Cremetem, Longobardorum jurisdictionis fuit, inde Caroli Magni, tum & Germanorum Imperatorum. Fridericus Ænobarbus diutina obsidione illam cepit 1160. diripuitque. Laudenses autem, ac Cremonenses, Cremæ perpetui hostes ejusdem diruere muros, ex cujus excidio cives 25. annorum exilium pertulerunt; deinde eodem remigrarunt, cum idem Fridericus reædificandam curasset an. 1185. quam in Cremonensium contumeliam Cremonensium frixuram appellari imperavit. Die vero 7. Maji ejusdem anni, exorsus est construere arcem, reducesque cives quampluribus, amplissimisque exornavit privilegiis. Hæc fere scribit Corius in suis Historiis. Qui etiam addit anno 1190. per duos consules, perque duos pretores fuisse administratam, atque ab Henrico Imperatore Ænobarbi filio Cremonensibus attributam anno 1191. Iterumque anno 1305. à Cassone Turriano Mediolanensi exule penitus excisam. Quæ cum deinde pristinum civilitatis gradum recuperasset, ab Uberto Pallavicino, ut Merula scribit, jugum accepit, cui paulo ante, ut idem narrat, leges dicebat Venturinus Benzonus; Bosiusq; præterea de Doveria Cremonæ Tyrannus anno 1310. Eidem insignes attulerunt ruinas Ghibellinorum, Guelphorumq; noxiosissimæ factiones; ac demum Mediolanensibus ducibus cessit in prædâ; primusque, qui illi frœnum injecit, Galeatius fuit,

Mat-

Matthæi Vicecomitis filius. Sub cujus gentis jurisdictione perduravit usque ad annum 1405. Joanne vero Maria duce Mediolani, Benzonus Cremensem arripuit principatum: sed Philippus deinde Maria Benzono expulso illam recuperavit, cessitque deinde Venetis, Veneto duce Francisco Foscaro, illorumq; ditionis facta est ex icto fœdere cum Francisco duce Mediolani, ut Blondus narrat. Ea tandiu potiti sunt, quoad Ludovicus XII. Rex Gallorum fractis ad Jeradadam Venetis ejusdem civitatis in se traxisset dominium, anno 1509. Eam deinceps Maximilianus Sfortia dux Mediolani suæ jurisdictionis fecit: ac demum à Venetis antiquis dominis iterum recepta, sub quorum felici dominatu aucta tum splendidis ædificiis, tum opibus trãquillissime viget, ac floret. In amœniori planitie sita est, gravis, fætaque civili populo, præter cæteram beatissimi soli fertilitatem. Inde quamplures tum pacis, tum belli artibus viri insignes prodiere, in quibus enituerunt Joannes, ac Vido S.R.E. Cardinales, ille sub Calisto II. hic sub Adriano IV. Qui melius famæ suæ, salutique, cum dignitate patriæ consuluisset, nisi schismaticis implicitus factionibus, æquissimam Alexandri III. causam impugnasset, subque Paschalis III. nomine execrabilem gessisset Pontificatum. Cæterum admodum brevis erit Cremensium Præsulum series. Primus enim Gregorius XIII. ei civitati Antistitem ordinavit anno 1580. principemque loci Ecclesiam erexit in Cathedralem, ac Mediolanensis Ecclesiæ suffraganeam fecit. Quam deinde Clemens VIII. à Mediolanensi divulsam Bononiensi Ecclesiæ attribuit, cum Imolam Ravennati Metropolitanæ restituisset. Cathedralis Cremæ Ecclesia, cujus exordium incidit in annum 1284. Divæ Mariæ in cœlum assumptæ, ex Guelphæ factionis largitate dedicata est, sapitque nobilem architecturam. Fulget Præpositura, gaudetque præbendis Theologali, atque Pœnitentiali, cum undecim canonicis, sexque presbyteris præbendariis; SS. Pantaleonis, ac Victoriæ munitur reliquiis; seminarium alit; novemque ibi numerantur Religiosorum monasteria, ac quatuor monialium, præter eas, quæ a veterno libidinis conversæ ad Dominum nulla clausura tenentur. Orphanæ insuper pro domicilio excipiuntur, ægrisque levandis duo xenodochia patent, sublevandisque egestate oppressis Mons Pietatis, sexque ibidem laicorum confraternitates in divinis laudibus muneribus pietatis alumnos suos exercent. Præter cathedralem, quatuor parochiales Ecclesiæ ibi visuntur. Haud satis ampla diœcesis est, quam ut latius explicarent, dempserunt ex aliis. Ejus Ecclesiæ taxa in lib. Cameræ 300. Florenorum est, censusque Episcopatus tria millia scutatorum explet, ejus tamen valoris, quo incolæ utuntur.

ADDITIO.

(„ Crema urbs non admodum magna, cum milliari „ ejus circuitus concludatur, eminet tamen tum ædificiorum amplitudine, tum incolarum elegantiori cultu. In ea 6500. cives enumerantur, quos inter complures nobilitate illustres familiæ. Quinque Parochiales Ecclesiæ hos omnes divinis reficiunt Sacramentis. In Cathedrali verò Ecclesia duæ insunt dignitates, tredecim Canonici, septem Mansionarii „ præter sacristas, aliosque Clericos, atque triginta „ Capellanos, qui quotidie in ea divinum pensum persolvunt. Undecim in urbe & prope muros visuntur „ Virorum Cœnobia, septem Monialium, Clericorum „ Seminarium, quatuor Xenodochia, multa Laicorum „ confraternitates, & Mons Pietatis. Diœcesis verò „ ex quadraginta septem Parochialibus Ecclesiis coalescit, quæ 25000. Mortalium alunt.)

Igitur hujus Ecclesiæ Præsulum seriem commodius dabimus, si prius erectionis bullam hic apponemus.

GREGORIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Super universas orbis Ecclesias eo disponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, quamque sine nostris meritis constituti, levamus in circuitu agri Dominici oculos nostræ mentis, more pervigilis Pastoris inspecturi quid provinciarum, & locorum quorumlibet statui congruat, ac desuper hoc præsertim tempore, quo humani generis hostis omni conatu, ad ipsarum animarum perniciem, & fidei catholicæ eversionem incumbit, disponi debeat, unde divino fulti præsidio dignum, quin potius debitum arbitramur in irriguo militantis Ecclesiæ agro, novas Episcopales sedes, & Ecclesias plantare, ut per hujusmodi novas plantationes popularis augeat devotio, divinus cultus floreat, & animarum salus subsequatur, ac loca insignia, præsertim quorum incolæ, benedicente Domino, multiplicati noscuntur, dignioribus titulis, & condignis favoribus illustrentur, ipsique incolæ honoratorum Præsulum assistentia, regimine, & doctrina suffulti, in via Domini magis, magisque in dies proficiant. Sane cum nos nuper ab Ecclesia Laudensi, certo tunc expresso modo Pastoris solatio destituta, & illius mensa Episcopali Laudensi diœces. partemque in oppido, & territorio Cremæ consistebat, cum ipsius partis diœces. Castris, pagis, & vicis, ac eorum territoriis, & terminis, nec non monasteriis, prioratibus, præceptoriis, collegiatis, & aliis Ecclesiis, cæterisque omnibus beneficiis Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, sæcularibus & quorumvis ordinum regularibus, ac etiam clero, & populo universo, juribus quoque, & actionibus, quæ pro tempore existens Episcopus Laudensis ratione visitationis, & mulctarum quomodocumque habebat, possidebat, percipiebat, exigebat, & prætendebat per alias nostras litteras diviserimus perpetuo, & separaverimus, ac sic divisa, & separata, ab omni jurisdictione, potestate, & subjectione pro tempore existentis Episcopi Laudensis, ac etiam à solutione quorumvis jurium ratione subjectionis, & legis diœcesanæ debitorum, etiam exemerimus, & liberaverimus, illaque nostræ, & Apostolicæ Sedis dispositioni specialiter, & expresse reservaverimus, prout in ipsis litteris plenius continetur, & reliquæ partes dicti oppidi, & ejus Territorii in Cremonen. & provinciæ Mediolanen. Placentin. diœcesibus consistant, oppidum vero ipsum cum universo ejus territorio de temporali dominio dilectorum filiorum, nobilis viri ducis, & Reipublicæ Venetiarum sit, eorumque incolæ diversorum Episcoporum jurisdictioni subjecti, ac proinde proprium sæpius forum declinantes non facile à propriis Episcopis visitari, nec ubi deliquerint, corrigi possint, inter cætera autem partium illarum, oppidum supradictum nobilitate, amplitudine, ac doctorum virorum copia, cleri, & populi multitudine, ædificiorumque ornamento celeberrimum sit, territorium vero fœcundum, & amœnum, ac quinquaginta vicos, & ad minimum sexdecim millia incolarum contineat. Nos providi, vigilisque Pastoris more considerantes, quod si dictum oppidum in civitatẽ, & Ecclesia beatæ Mariæ ejusdem oppidi competenti dignitatum, ac canonicatuum, & præbendarum, aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum numero referta, sacra etiam supellectile, & aliis ad divini cultus usum necessariis luculenter instructa existens, & alioquin insignis in cathedralem Ecclesiam erigeretur, & institueretur, inde profecto cleri, & populi salus cum Ecclesiæ, & populi prædictorum decore longe magis proveniret. Præmissis itaque, & aliis rationabilibus causis adducti, ac etiam supplicationibus tam Ducis, & Reipublicæ, quam dilectorum filiorum universitatis, & hominũ dicti oppidi nobis sæpius porrectis inclinati, habita super his cũ fratribus nostris matura deliberatione, de illorũ consilio, & assensu, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, ab Ecclesiis Cremonẽsi, & Placentin. earumq; mensis Episcopalibus reliquas partes oppidi, & territorii præfatorũ cũ suis villis, terris, & terminis, nec non monasteriis, prioratibus, præposituris, præceptoriis Ecclesiis, hospitalibus, & piis locis, cæterisque omnibus Beneficiis Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, sæcularibus, & quorumvis ordinum clericis, ac etiam clero, & populo universo, juribus quoque, & actionibus, quæ pro tempore existentes Episcopi Cremonen. & Placentin. ratione visitationis, & mulctarum quomodocumque habent, possident, percipiunt, exigunt, & prætendunt, Apostolica auctoritate, tenore præsentium,

perpetuo dividimus, & separamus, ac sic divisa, & separata, ab omni eorundem Episcoporum Cremonen. & Placentinen. jurisdictione, potestate, & subjectione, ac etiam à solutione decimarum, & quorumvis aliorum jurium ratione subjectionis, & legis diœcesanæ debitorum, itaut posthac ipsi Episcopi pro tempore existentes, eorumque procuratores, & Vic. nullam jurisdictionem, potestatem, & auctoritatem in posteriores partes sic divisas, & separatas, earumque villas, terras, terminos, monasteria, prioratus, præposituras, Ecclesias, beneficia, hospitalia, loca, clerum, populum, actiones, & alia præfata exercen. nec de beneficiis sub hujusmodi divisione comprehensis, quæ ad eorundem Episcoporum pro tempore existentium collationem, provisionem, & quamvis aliam dispositionem hactenus pertinuerunt, disponere, nec fructus, redditus, proventus, jura, obventiones, & emolumenta ab eis in oppido, territoriis, villis, terris, & terminis separatis prædictis subventionis, procurationis, caritativi vel alterius subsidii causa, aut alia ratione percipi solita percipere, exigere, & levare, neque causas, præterquam eas, quæ jam coram ipsis instructæ sunt, & etiam de quibus in eorum jurisdictione consensum fuit cognoscere, aut alias se in illis interponere quoquo modo audeat, decimis tamen, quas pro tempore existentes Cremonen. & Placentin. Episcopi in dicto territorio hucusque percipere consueverunt venerabilibus fratribus nostris modernis Episcopis Cremonen. & Placentin. quamdiu dictis Ecclesiis Cremonen. & Placentin. præfuerint dumtaxat remanentibus, auctoritate, & tenore prædictis etiam perpetuo eximimus, & liberamus; insuper oppidum in civitatem Cremensem nuncupan. & Ecclesiam B. Mariæ prædictam, in cathedralem Ecclesiam sub invocatione ejusdem B. Mariæ Archiepiscopi Mediolanensis pro tempore existentis suffraganeam futuram, ac in ea dignitatem, sedem, & mensam Episcopalem cum omnibus privilegiis, honoribus, juribus, & insignibus debitis, & consuetis pro uno Episcopo Cremensi nuncupando, qui eidem Ecclesiæ Cremensi præsit, illamque ad cathedralis Ecclesiæ formam redigat, ac jurisdictionem Episcopalem, nec non præfatorum sic divisorum beneficiorum omnium dispositionem ordinario jure, aliaque omnia, quæ ad munus Episcopale pertinent, habeat, & exerceat, præfatoque Archiepiscopo jure metropolitico subsit eisdem auctoritate, & tenore similiter perpetuo erigimus, & instituimus, ac ipsi Ecclesiæ sic in cathedralem erectæ, civit. Cremen. ejusque incolæ, & habitatores pro civitate, & civibus, nec non territorium præfatum universum sub dominio temporali præfato consistens, ac omnes ejus partes nunc & alias dismembratas prædictas pro ejus diœces. ac clerum etiam, & populum civitatis, & diœcesis Cremen. cui nos etiam hodie pro parte ejusdem dotis, quam augere propediem intendimus, Ecclesiam præfatam nuncupatam Ss. Jacobi, & Philippi Cremen. certo tunc expresso modo vacantem uniri, annecti, & incorporari concessimus pro clero, & populo, ac dictæ mensæ Episcopali Palatium ad universitatem, & homines prædictos olim pertinens, proxime vero eidem Ecclesiæ B. Mariæ, cui propinquum est, pro Palatio Episcopali ab eis donatum ad usum, & habitationem dicti Episcopi auctoritate, & tenore præfatis pariter perpetuo assignamus, decernentes ex nunc irritum, & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus præmissis, & constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non dictarum Ecclesiarum juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis, illis earumque Præsulibus, capitulis, & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus, & aliis decretis in genere vel in specie etiam motu proprio, ac scientia, & potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, & alias quomodolibet concessis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita, observata, inserti forent, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisq; contrariis quibuscumq; Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ divisionis, separationis, extensionis, liberationis, erectionis, institutionis, intentionis, concessionis, assignationis, decreti, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarn. Dom. 1579. tertio Idus Aprilis, Pontificatus nostri anno 8.

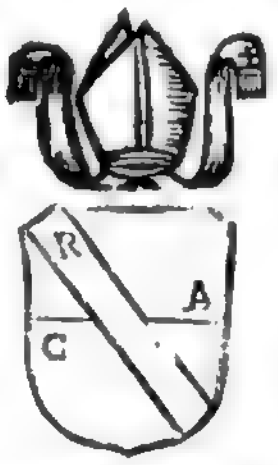

1 HIERONYMUS Diedus nobilis Venetus, ex Patavino Primicerio, primus Cremensis Antistes adlectus est à Gregorio XIII. an. 1580. die 21. mensis Novembris; die vero 19. mensis Maii insecuti anni, solemni ritu ejus Episcopatus initt possessionem. Hanc ille Ecclesiam annos quatuor pie administravit, cupidusque deinde quietis, eo munere se abdicavit an. 1584. cumque concessisset Venetias, ibi decessit 1585. die 10. mensis Junii. Hujus mentio extat in marmorea memoria erectionis hujus Episcopatus ad dexteram Cathedralis Ecclesiæ, quæ est hujusmodi. I.

Anno Christi MDLXXX. iij. Id. Aprilis Gregorius Decimustertius Pontifex Maximus hanc Ecclesiam ad Episcopatus dignitatem erexit Nicolao de Ponte Duce Venetiarum, Joanne Dominico Prætore Cremæ, Præsidibus Communitatis Cosmo Benvenuto Equite, Antonio Figatozaris juris utriusque Doctore, Mario Zurla I.V.D. procurante id Romæ Quirino Zurla I.V.D. ac Hieronymum Diedum Episcopum primum delegit.

(,, *In D. Catharinæ Sacrario Venetiis, ubi ejus*
,, *ossa recondita sunt, hoc legitur epitaphium.*
,, Hieronymi Diedi primi Episcopi Cremæ
,, ossa ex testamento hic jacent. Obiit an. Nata-
,, lis Domini 1585. ætatis vero suæ 63.)

2 JOANNES Jacobus Diedus Venetus, Hieronymi nepos, cum Patavinus Primicerius esset, Vicariusque generalis patrui, eidem successit; dictus est secundus Antistes Cremensis ann. 1584. die 28. mensis Maji: consecravit Cathedralem, Aramque Virgini in cœlum assumptæ dedicatam an. 1585. ut in eadem Ecclesia ejus rei ad sinistram manum hæc memoria prostat. II.

Anno Christi MDLXXXV. decimo nono Kal. Feb. Joannes Jacobus Diedus Cremæ Episcopus secundus Ecclesiam hanc, Altareque sub titulo Assumptionis B. Mariæ Virg. Deo consecravit: Prætore Nicolao Delphino, Præsidib. Communitatis Franc. Zurla I.D. Christophoro Torniota I. D. ac Christo-

phoro Benvenuto. Quæ anniversario consecrationis die instantibus dedit.

Erat Joannes Jacobus *a* singularis prudentiæ, ac pietatis Antistes, Cremensemque Ecclesiam multos annos administravit; ingravescente autem ætate coadiutorem sibi adscivit 1613. cum spe futuræ successionis. Venetiis, quo tranquillioris quietis gratia concesserat, postremam diem obivit, an. 1616. die 6. mensis Junii. Ejusque corpus Cremam delatum, in Cathedrali conditum est cum hoc epitaphio.

a Laudatur à Riccobono de Gymn. Patavino l. 5. c. 1. p. 105. à tergo. Mandos.

Ioannes Jacobus Diedus Episcopus Cremæ II. post hujus Ecclesiæ annorum XXXII. regimen obiit Incarnationis Domini anno MDCXVI. ætatis vero suæ LXXII. die VI. mensis Junii.

III. 3 PETRUM deinde Emum nobilem Venetum, Clericum regularem Theatinum, insignem Theologum, Paulus V. Episcopum Larissæ in partibus infidelium adlegit: Joannique Jacobo cum spe futuræ successionis coadiutorem attribuit, cui deinde successit anno 1616. Iniitque possessionem ejus Episcopatus die 13. mensis Junii ejusdem anni. Sancte, pieque Ecclesiam sibi creditam gubernavit annos omnino tredecim. Romæ excessit è vivis an. 1629. die 27. mensis Septembris, sepultusque est, apud S. Marcum. („ *Hujus cum laude meminit Silos* „ *in Hist. Cleric. Regul. p. 3. p. 631. ejus item suffra-* „ *gium legitur in Canonizatione S. Andreæ Corsini,* „ *in opusculo: Suffragia in Canoniz. S. Andreæ Cor-* „ *sini p.* 53. Mandos.)

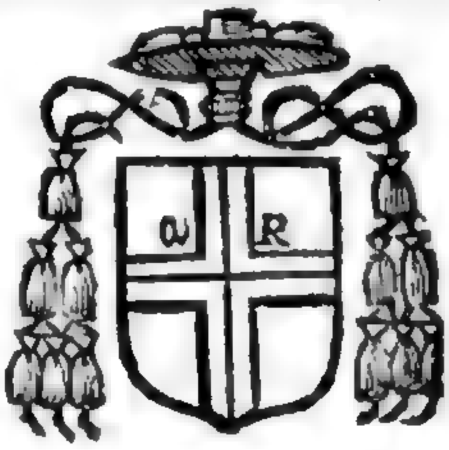

IV. 4 MARCUS ANTONIUS Bragadinus nobilis Venetus, utriusque Signaturæ Referendarius, quartus Cremensis Episcopus declaratus est anno 1629. die 3. mensis Octobris; die vero 21. ejusdem mensis ab Antonio Barberino S. Honuphrii Cardinali inauguratus fuit, simul cum Luca Castelino, ex ordine S. Dominici olim Generali procuratore Cantazari Episcopo. Joanneque Francisco Passionæo Calliensi Antistite; Qui post annum, quam cœperat Cremensem administrare Ecclesiam, ad Episcopatum Cenetensem, mox ad Vicentinum traslatus est. Nunc vivit S. Romanæ Ecclesiæ presbyter Cardinalis, ab Urbano VIII creatus an. 1641. De quo alibi.

A 5 ALBERTUS Baduarius nobilis Venetus, electus deinde est Cremensis Episcopus ann. 1633. die 21. mensis Februarii, sedente Urbano VIII. Vivit ad huc. V.

A D D I T I O.

(„ *Octuagenarius obiit Venetiis anno* 1677.

„ *MARCUS ANTONIUS Zollius Bergomas* VI.
„ *Patritius I. V. D. qui in Congregatione Ss. Inquisitionis contra hæreticam pravitatem in Urbe Officium Summistæ per plures annos exercuerat, ætatis an. 48. ab Innocentio XI. Baduario successor datus est 18. Julii 1678. & nonnisi anno 1684. mense Majo Ecclesiæ suæ possessionem iniit. Cumque Cleri disciplinam propter sedis vacantis diuturnitatem aliquatenus collapsam reperiisset, mox suo restituendam nitori non impigrè curavit. Nam & diœcesim pluries lustravit, duabusque coactis Synodis ad reformandos mores, ritusque Ecclesiæ suæ accommodatas edidit sanctiones. Spiritualium exercitiorum usum invexit, eaque à clero suo quotannis haberi se*
B „ *præsente mandavit. Magni zeli, atque pietatis vir è sacris rostris frequentissimè gregem suum alloquebatur, atque singulis ferè diebus festis in Christianæ fidei rudimentis exercebat. Valuit oratione, valuit jejunio: atque adeò egenorum sublevandæ inopiæ amore exarsit, ut totos mensæ suæ redditus in pauperes effuse distribueret. Fractus denique laboribus septuagenarius obiit die 20. Aprilis an. 1702. non sine odore Sanctitatis. Tumulatus fuit in Cathedrali.*

„ *FAUSTINUS Joseph Griphonus, Cremen-* VII.
„ *sis Patritius, à Ss. D. N. Clemente XI. ex Cathedralis Canonico, atque Vicario Generali, mox capitulari patriæ suæ Ecclesiæ præficitur mense Junio an. 1702. Hic novum Clericorum seminarium erexit, atque cœnobium Monialium Ordinis Carmelitarum. Vivit adhuc, & summa cum laude pietatis gregem sibi commissum ad cœlestia pascua ducere satagit.*

C

S. DOMNINI, SEU BURGI S. DOMNINI EPISCOPI.

D

INter Parmam, Placentiamque via Æmilia, in Gallia Cisalpina, sive Cispadana Lombardia, S. Domnini civitas sita est, quæ à S. Domnino, qui ibi desævientis Maximiliani persecutionem declinans, nobilem tulerat palmam martyrii, nomen traxit. Hanc arbitrantur nonnulli antiquam Juliam Fidentiam esse, cui hic inclytus Martyr deinde nomen fecerit. Haud satis ampla est, cum ad mille ducentos paulo plus mortalium alere dicatur. Dominos quondam habuit, nobilissimam gentem Pallavicinos, deinde Farnesios Parmæ, Placentiæque serenissimos Duces. Clemens VIII. hanc Ecclesiam erexit in Cathedralem, in gratiam Raynutii Ducis Parmensis an. 1601. die 12. mensis Februarii, & Sanctæ Sedi immediatè subiecit; sed

deinde

a S. Sedi immediate subjecta asseritur.

deinde sui Pontificatus anno 1604. Bononiensis Ecclesiæ suffraganeam fecit, a antiquo Ravennati Archiepiscopatui Imola restituita. Cathedralis S. Domnino martyri, & ejusdem civitatis protectori dedicata est. In ea presbyter beneficiatus curam animarum exercet, Archidiaconatus, & Archipresbyteratus dignitate gaudet, præbendisque Theologali, ac Pœnitentiali: octo canonici ibi sunt, septemque capellani, aliique clerici, qui cultui divino inserviunt, tametsi recitandis horis canonicis choro non obligentur. Tres aliæ parochiales Ecclesiæ ibidem cernuntur. Prope cathedralem Episcopalis domus ampla satis, & commoda exurgit. Tria Religiosorum monasteria, duoque monalium ibi sunt. Quatuor Xenodochia, laicorumque aliquot confraternitates, cum aliis locis piis, atque oratoriis; seminario caret. Diœcesis quinque oppida continet, villasque ad 40. quæ omnia ad 25. millia mortalium continere dicuntur. Hujus Ecclesiæ census mille quingentorum scutatorum numerum explet, ejusdemque taxa 200. florenorum est. Clementis vero diploma erectionis hujus Episcopatus est hujusmodi.

CLEMENS EPISCOPUS servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Super universas orbis Ecclesias eo disponente, qui cunctis imperat, & ei omnia obediunt, meritis licet imparibus constituti, dignum, quin potius debitum arbitramur in irriguo militantis Ecclesiæ agro novas Episcopales sedes, Ecclesiasque plantare, & diœcesum partes commodioris regiminis causa dividere, ac alias circa illa propensis studiis intendere, per quæ divinus cultus, & popularis devotio augeatur, animarum salus subsequatur, nec non oppida insignia, & incolarum multitudine referta condignis titulis & honoribus illustrentur, ipsique incolæ propriorum præsulum assistentia, & regimine, Apostolicæ potestatis plenitudine suffulti proficiant in Domino, & quod in temporalibus sunt adepti, non careant in spiritualibus incremento. Sane cum oppidum Bur. S. Dom. nullius diœcesis inter Parmæ, & Placentiæ civitates in via Claudia nuncupata, sub temporali dominio dilecti filii nobilis viri Raynutii Parmæ, & Placentiæ ducis consistens, muris undique cinctum, & siti antiquitate, ac platearum, palatiorum, ac ædificiorum pulchritudine, necnon plurium nobilium, & divitum, diversarumque artium, & scientiarum professorum frequentia, populi multitudine, aeris salubritate, territorii decem & septem villis, & pluribus domiciliis amplitudine, rerumque omnium ad victum necessariarum abundantia, plurimum insigne, ac in eo una collegiata Sedi Apostolicæ immediate subjecta sub invocatione ejusdem S. Domnini eleganti opere constructa, & tres parochiales Ecclesiæ, & tria virorum, & duo mulierum monasteria, quinque hospitalia, & plures confraternitates laicorum, mons pietatis, nec non ipsa collegiata Ecclesia, cujus fabrica in annuo redditu circiter ducentorum scutorum dotata est, una præpositura dignitas inibi principalis, cujus fructus, redditus, & proventus ad valorem annuum mille & trecentorum ducatorum auri de Camera, secundum communem æstimationem ascendunt, octo canonicatus, & totidem præbendæ, nonnullaque alia beneficia Ecclesiastica instituta, ac una sacristia omnibus ad divini cultus usum necessariis optime instructa, necnon corpus ejusdem S. Domnini, & quamplures aliæ sanctorum reliquiæ existant, ipsiusque collegiatæ Ecclesiæ Præpositus pro tempore existens jurisdictionem ordinariam in oppido, & territorio prædictis, curamque animarum eidem collegiatæ Ecclesiæ & parochiali incumbentem una cum duobus capellanis ad eam in hoc coadjuvandum deputatis exerceat, & usum mitræ, & baculi pastoralis, necnon prope collegiatam Ecclesiam hujusmodi unum palatium pro sua habitatione commodum cum viridario, aliisque suis membris, & pertinentiis habeat, ac dictus Raynutius dux pro oppidi & collegiatæ Ecclesiæ prædictæ majore devotione, & honore, divinique cultus augmento, & animarum salute oppidum in civitatem, & collegiatam Ecclesiam hujusmodi in cathedralem erigi, aliaque infra fieri pro affectu desideret. Nos præmissis & certis aliis rationabilibus causis diligenter discussis atque perpensis adducti, atque etiam precibus ejusdem Raynutii ducis nobis in hac parte porrectis inclinati, habita prius desuper cum fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus matura deliberatione, de illorum consilio, & assensu, ex Apostolicæ potestatis plenitudine in dicta collegiata Ecclesia Præposituram prædictam dilecti filii magistri Papyrii Picedii, nuper ipsius collegiatæ Ecclesiæ præpositi I. V. D. in utraque Signatura nostra Referendarii, & familiaris nostri, ad hoc accedente consensu Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo supprimimus & extinguimus, necnon ad omnip. Dei laudem & gloriam, ac glorios. ejus genitricis Virg. Mariæ, totiusque cœlestis curiæ honorem, & animarum salutem, oppidum in civitatem Burgi S. Domnini nuncupandam, & collegiatam Ecclesiam hujusmodi in cathedralem, quæ dictæ Sedi immediate subjecta sit, sub invocatione prædicta, cum dignitate, sede & mensa Episcopalibus, ac omnibus, & singulis privilegiis, honoribus, juribus & insignibus debitis & consuetis pro uno Episcopo Burgi S. Domnini etiam nuncupando, qui ipsi Ecclesiæ Burgi S. Domnini præsideat, & jurisdictionem Episcopalem omniaque, & singula, quæ ordinis, jurisdictionis, & cujusque alterius muneris Episcopalis sunt, habeat, & exerceat, ac in eadem Ecclesia Burgi S. Domnini unum Archidiaconatum, quæ major post Pontificalem pro uno Archidiacono, & unum Archipresbyteratum, qui secundæ dignitates inibi existant, & magistris in sacra Theologia, seu doctoribus, aut licentiatis in decretis, si fieri poterit, conferantur, ac cum canonicatibus & præbendis dictæ Ecclesiæ Burgi S. Domnini incompatibiles sint, nec in simul ullo unquam tempore obtineri possint, pro uno Archipresbytero, qui quidem Archidiaconus, & Archipresbyter supra omnes canonicos ipsius Ecclesiæ Burgi S. Domnini, tam in illius choro, quam capitulo sedeant, vocemque activam & passivam habeant, necnon ultra prædictos octo inibi ad præsens existentes quatuor alios canonicatus & totidem præbendas pro quatuor aliis canonicis, qui omnes una cum Archidiacono, & Archipresbytero, aliisque octo canonicis prædictis capitulum hujusmodi constituant, & apud dictam Ecclesiam Burgi sancti Domnini illis in divinis laudabiliter deserviendo personaliter resideant, habitumque canonicalem tam in choro, quam in capitulo prædictis, necnon processionibus, & aliis actibus per Canonicos aliarum catholicarum Ecclesiarum, & dignitates in eis obtinentes gestari solitum deferant: ac unam perpetuam vicariam pro uno perpetuo Vicario, qui curam animarum prædictam ibidem exerceat, auctoritate, & tenore prædictis etiam perpetuo erigimus, & instituimus, nec non ab Ecclesia & diœcesi Cremonen. totam, & integram partem citra dimidium fluminis Padi versus agrum Parmensem sub temporali dominio ejusdem Raynutii ducis existentem, quæ Bussetum, Monticellum, Zibellum, Pollesinum, & nonnulla alia oppida, terras, villas, pagos, & loca continet cum illorum juribus, districtibus, territoriis, clero, personis Ecclesiasticis etiam collegiatis, monasteriis, prioratibus, & aliis beneficiis Ecclesiasticis cum cura, & sine cura secularibus & ordinum quorumcumque, etiam militarium, & piis locis regularibus, etiam si venerabilis fratris nostri moderni Episcopi, & dilectorum filiorum capituli Cremonen. & cujusque alterius ad id non accedat assensus, neque ipsi ad præmissa vocati fuerint, eadem auctoritate, & similiter perpetuo separamus, & dismembramus, illasque sic separatas, & dismembratas ab omni, & quaque jurisdictione, superioritate, correctione, visitatione & potestate Episcopi nunc, & pro tempore existentis, ac capituli Cremonensis prædictorum, & quorumvis aliorum Ordinariorum, eorumque Vicariorum, necnon solutione quorumcumque jurium, decimarum eisdem Episcopo, & capitulo Cremonensi ratione jurisdictionis, & superioritatis prædictarum, ac alias quomodolibet debitorum nihil prorsus illis reservato, auctoritate, & teno-

A

re similibus pariter eximimus, & totaliter liberamus; nec non ipsi Ecclesiæ Burgi S. Domnini oppidum sic in civitatem erectum, ejusque incolas & habitatores pro civitate, & civibus, limitatum vero territorium & districtum ejusdem civitatis, & integram partem à dicta diœcesi Cremonensi, ut præmittitur, separatam, & dismembratam cum omnibus, & singulis suis oppidis, villis, pagis, locis, & districtibus pro diœcesi, necnon personas Ecclesiasticas & seculares earum de civitate, & diœcesis Burgi S. Domnini pro clero, & populo, ac palatium prope Ecclesiam S. Domnini hujusmodi existens cum viridario, omnibus juribus, & pertinentiis suis universis pro futuri Episcopi Burgi S. Domnini habitatione, auctoritate, & tenore præsentium itidem perpetuo concedimus, & assignamus. Insuper mensæ Episcopali omnes, & singulos fructus, redditus, & proventus suppressæ Præpositurae prædictæ, demptis tamen & et centum scutis monetæ, Archidiaconatui vero centum, & Archipresbyteratui aliorum centum, necnon singulis quibuscumque canonicatibus, & prebendis no-

B

viter erectis quinquaginta scutorum similium redditus annuos etiam perpetuos per dictum Raynutium ducem illis donandos, & assignandos ex nunc, prout ex tunc postquam donati, & assignati fuerint; Vicariæ autem prædictæ alia centum scuta, ultra emolumenta ratione exercitii curæ animarũ provenientia, ex fructibus, redditibus, et proventionibus suppressæ Præpositurae hujusmodi, ut præmittitur, detracta pro suis respective dotibus, ac futurorum Episcopi, Archidiaconi, Archipresbyteri, pro novorum Canonicorum, & vicarii prædictorum sustentatione, ita quod liceat ipsis illorum omnium corporalem, realem, & actualem possessionem per se vel per alium seu alios eorum respective nominibus pro sua cujusque rata seu portione apprehendere & perpetuo retinere, fructusque, redditus, proventus, jura, obventiones & emolumenta inde procedentia percipere, exigere, & levare, ac in suos mensæ Episcopalis, dignitatum, canonicatuum, & prebendarum per præsentes erectorum, nec non vicariæ hujusmodi usus, & utilitatem convertere, cujusvis licentia desuper minime requisita, au-

C

ctoritate & tenore præmissis etiam perpetuo applicamus, & appropriamus. Præterea Episcopo pro tempore existenti, ac capitulo, clero civitatis & diœcesis Burgi S. Domnini hujusmodi illorumque incolis, civibus, & habitatoribus prædictis, ut omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, immunitatibus, gratiis, favoribus, & indultis, quibus aliarum Ecclesiarum cathedralium Præsules, capitula, civitates, diœceses, clerus, cives, incolæ, & habitatores quomodolibet utuntur, potiuntur, fruuntur, & gaudent, ac uti, frui, potiri, & gaudere, ipsique Episcopus, & capitulum Burgi S. Domnini quæcumque ordinationes, & statuta, licita tamen, & honesta, ac decretis Conc. Trid. sacrisque canonibus non contraria super celebratione divinorum officiorum, & personali residentia, ac divisione, & participatione distributionum quotidianarum, ita quod medietas, vel ad minus tertia pars fructuum, dignitatum, ac canonicatuum, & prebendarum prædictarum in usum ipsarum distributionum convertantur, concedere & edere, illaque mutare, alterare ac alia denuo edere libere, & li-

D

cite valeant eisdem auctoritate & tenore similiter perpetuo indulgemus, plenamque, & omnimodam desuper licentiam, & facultatem concedimus, & elargimur. Ulterius statuimus, & ordinamus, quod ex octo canonicatibus antiquis, & prebendis prædictis unus, & una pro magistro in Theologia, qui sacram scripturam legat, & interpretetur, alter, & altera primo vacatura pro Pœnitentiario, qui confessiones audiat, & munus Pœnitentiarii exerceat, perpetuo affecta existant, illisque nec aliis ullo unquam tempore quavis auctoritate conferri debeant, & aliter de eis factæ collationes nullæ sint. Postremo eidem Raynutio duci post quam Archidiaconatui, & Archipresbyteratui, ac quatuor canonicatibus, & prebendis noviter erectis prædictis prædictos redditus annuos usque ad quantitatem superius pro uno quoque illorum præscriptam perpetuo donaverit, & assignaverit, ut præmittitur, ejusque heredibus, & successoribus, quibuscumque juspatronatus, & præsentandi Rom. Pontifici pro tempore existenti, seu loci ordi-

A

nario ad Archidiaconatum, & Archipresbyteratum, ac quorumcumque canonicatus, & prebendas noviter erectas, tam hac prima vice ab illorum primæva erectione, & institutione hujusmodi vacantes, & deinceps quatenus illos perpetuis futuris temporibus simul, vel successive quibusvis modis, & ex quorumcumque personis qualitercumque qualificatis in Rom. Cur. vel extra eam etiam in aliquo ex mensibus dictæ sedi Apostolicæ per cancellariæ Apostolicæ regulas, ac etiam ratione veræ, & actualis familiaritatis, & continuæ commensalitatis Romanorum Pontificum, aut ejusdem S.R.E. Cardinalium, & tunc viventium, seu ex quavis alia reservatione & in corpore juris clausa ex quocunque capite quomodolibet resultante reservatis seu affectis, aut ordinariis collationibus per easdem regulas seu litteras alternativarum, vel alias quomodolibet concessis vacare contigerit, personas idoneas per eundem Romanum Pontificem, seu loci ordinarium in illis ad præsentationem hujusmodi instituendas auctoritate & tenore similibus pariter perpetuo reservamus, ac etiam concedi-

B

mus, & assignamus. Decernentes juspatronatus hujusmodi Raynutio duci, ac ejus heredibus, & successoribus prædictis ex meris fundatione, & dotatione, non autem ex privilegio competere, nec illi ullo unquam tempore quacumque ratione, vel causa, aut quovis prætextu etiam cum expressa & specifica, si de verbo ad verbum illius mentione, derogari posse, nec derogatum censeri, & si ei quoque modo derogaretur, derogationes hujusmodi cum inde secutis nullius fore roboris & efficaciæ: sicque & non aliter per quoscumque Judices quavis auctoritate fungentes etiam causarum Palatii Apostolici Auditores sublata ipsis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate & auctoritate ubique judicari & diffiniri debere, nec non irritum, & inane, si secus super his à quoquam, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis & quatenus opus sit nostris de jure quæsito non tollendo, ac de unionibus committendis ad partes exprimendoque valore, aliisque cancellariæ Apostolicæ regulis, nec non Lateranen. Conc. novissime celebrati

C

uniones, nisi in casibus à jure permissis fieri prohibentis, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictarum Ecclesiarum Burgi S. Domnini, & Cremonen. juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis illis, necnon Episcopo Cremonensi, ac præposito, & capitulis prædictis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis, nec non irritantibus, & aliis decretis in genere vel in specie, etiam motu proprio & ex certa scientia, ac de ejusdem Apostolicæ potestatis plenitudine, & consistorialiter etiam iteratis juribus, concessis, approbatis, innovatis. Quibus tenoribus etiam si de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda esset, tenores hujusmodi ac si de verbo

D

ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata inserta forent præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habendis, illas alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ suppressionis, extinctionis, erectionis, institutionis, separationis, dismembrationis, exemptionis, liberationis, concessionis, assignationis, applicationis, appropriationis, indulti, elargitionis, statuti, ordinationis, reservationis, assignationis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipot. Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1601. pridie Idus Februarii, Pontificatus nostri anno X.

A D D I T I O.

(„ Urbs Burgi S. Domnini, antequam ei præfice-

„ retur

retur Episcopus, erat insigne Oppidum sub dominio Ser. Domus Farnesiæ, in eoque aderat Præpositus Ecclesiæ Majoris, qui jurisdictionem quasi Episcopalem exercebat cum territorio separato, sedique Apostolicè immediatè subjectus: quorum Præpositorum series ab anno 1114. ad annum 1603. quam mihi perhumaniter communicavit eruditissimus Carmelitani instituti sectator Carolus Vaghius, sequens est.

1114 *R. D. Bonizzonus*
Araldus, aliter Rebaldus.
Ubertus de Monasterio.
Marcus.
Guidottus de Sesso Archiep. Ravennæ.
Ghirardus de Sesso.
M. Tiberius.
Ugonus; aliter de Ugolinis de Sesso. Epis. Vercellen.
Guidottus alter de Sesso.
Ubertus de Ottonis Not.
Gerardus de Aldigeriis Parmen.
Buxolus de Buxolis.
Ugolinus de Rubeis Parmen.
Rolandus de Rubeis Parmen.
1310 *Gherardus Cornazanus Parmen.*
Azzonus de Corrigia Parmen.
Pasinus de Suthiis Cremon.
Jacobus de Subinago.
Antonius de Berneriis Parmen.
Albericus de Garimbertis Parmen.
Joannes de Grapaldis Placent.
Leonardus Griffus Mediolanen. Epis. Eugub.
Didacus. Episc. Aleriæ in Corsica.
Franciscus de Curte Papien.
M. Ant. de Curte Papien.
Matthæus Passardus Verul.
Camillus Balneus Mantuanus.
Guido Ascanius de S. Flora S.R.E. Card. & Præpositus, ut perpetuus administrator Cathedralis civitatis Parmæ.
Filutius de Filutiis Senen. Epis. Clusin.
Alexander Sfortia de S. Flora Card. & Epis. Parm.
Carolus Succius Parmen. Prothon. Apostol.
1603 *Papirius Picedius ex castro Vezzano, qui fuit novissimus Præpositus, ac primus Episcopus Burgi S. Domnini.*

Habetur præterea in Campi hist. Placentinæ tomo I. pag. 207. memoria Ursi Vicedomini Ecclesiæ Burgi S. Domnini an. 830. Erecto autem eodem Oppido in Civitatem nunc ejus Ecclesiæ hic est status. In Urbe adest Ecclesia Cathedralis S. Domnino sacra, antiqua, nobilisque structuræ, pro cujus reparatione sunt certi redditus destinati, qui administrantur per unum ex Canonicis ejusdem Cathedralis. Ei inserviunt quatuor dignitates, nempe Archidiaconus, Archipresbyter, Primicerius, & Præpositus, XII. Canonici, inter quos Theologus, & Pœnitentiarius cum suis Præbendis, qui omnes Capitulum constituunt. Archidiaconatus, Archipresbyteratus, & alii quatuor Canonici sunt de jurepatronatus Ser. Ducis Parmæ; cæteri sunt liberæ collationis. Adsunt quoque tres Præbendarii, & 7. Capellani, qui accedente simplici approbatione Episcopi nominantur à quadam pia Congregatione, quam vocant, Consortii: & hi præter primariam obligationem satisfaciendi certis oneribus missarum ejusdem Consortii, tenentur omnes divinis officiis interesse cum participatione distributionum pro rata servitii. Choro etiam intervenire solent duo alii Sacerdotes, qui inserviunt Sacristiæ, & de præfato lucro ad instar aliorum decem residentium participant. In ea Presbyter beneficiatus electus ab Episcopo curam animarum exercet, & dicitur Vicarius perpetuus: & hic quoque, quando non est impeditus, choro interesse tenetur cum præfata distributionum participatione. Palatium Episcopale satis commodum Cathedrali adhæret, in quo visitur Cancellaria Episcopalis cum archivo, ubi Ecclesiæ Scripturæ asservantur. Quatuor in urbe præter Cathedralem sunt Ecclesiæ Parochiales: tria Religiosorum monasteria, duo monialium, sicuti collegia PP. Societatis Jesu, & Virginum S. Ursulæ, nuper magnificè exstructa: quatuor Xenodochia, septem confraternitates laicales cum suis Oratoriis, mons Pietatis, & Seminarium paucis abhinc annis propè Cathedralem noviter constructum, in quo 22. Alumni inserviunt Episcopo in Ecclesiasticis functionibus, cum Rectore, Oeconomo, & Præceptore. Diœcesis septem oppida continet, & sunt: Buxetum, Monticelli, Polesinum, Gibellum, Tablanum, Bargonum, & Varanum: *quorum duo prima Collegiatam habent insignem cum Præposito, & Canonicis fere omnibus de jure Ser. Ducis Parmæ, & Buxeti adsunt quoque duæ Parochiales cum tribus Religiosorum cœnobiis, & Monialium uno; sicuti Monticellis adest conventus PP. Capuccinorum nuper exstructus. Continet item hæc Diœcesis Villas 54. cum suis Parochialibus Ecclesiis. Numerus denique Animarum totius Diœcesis de præsenti sequens compertus est: videlicet: Sacerdotes seculares tam in urbe, quam in diœcesi sunt 447. Clerici 267. Regulares 135. Moniales 161. Viri & mulieres in urbe, & suburbiis 2883. in Diœcesi 23202. Pueri, & puellæ nondum aptæ ad sacram sinaxim in urbe, & suburbiis 1216. in diœcesi 10970. Itant Urbs, & Diœcesis Burgi Sancti Domnini alat 40. circiter mortalium millia. Nota verò, quod, cum Clemens VIII. hanc Ecclesiam in Cathedralem erexit an. 1601. 12. mensis Februarii, eam S. Sedi immediatè subjecit. Sed deinde anno 1604. Bononiensi Ecclesiæ suffraganeam fecit. Verumtamen in expediendis Bullis, quæ dantur Episcopis, adhuc asseritur immediatè S. Sedi supposita.*

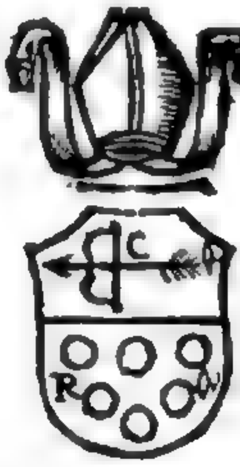

I. 1 PAPYRIUS Picedus a, ex oppido Arculæ, Liguriæ ditionis, diœcesis Lunensis, primus S. Domnini à Clemente VIII. adlectus Episcopus est anno 1603. die 8. mensis Januarii, a quo illi scriptum est hoc diploma.

a Hujus meminit Oldoinus in Athen. Ligustico. Innominatus in opere: *Istoria di Lunigiana.* p. 102. Videndus autem Bordonus in Thesauro Eccles. Parmen. p. 93. *Mand.*

CLEMENS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Dilecto filio Papyrio Picedo electo Burgi S. Domnini salutem, & Apostolicam benedictionem. Apostolatus officium meritis licet imparibus nobis ex alto commissum, quo Ecclesiarum omnium regimini divina dispositione præsidemus, utiliter exequi coadjuvante Domino cupientes, solliciti corde reddimur, & solertes, ut cum de Ecclesiarum ipsarum regiminibus agitur committendis, tales in eis in Pastores præficere studeamus, qui populum suæ curæ creditum sciant non solum doctrina verbi, sed etiam exemplo boni operis informare, commissasque sibi Ecclesias in statu pacifico & tranquillo velint, & debeant auctore Domino salubriter regere, & feliciter gubernare. Dudum siquidem provisiones Ecclesiarum omnium apud sedem Apostolicam tunc vacantium, & in antea vacaturarum ordinationi, & dispositioni nostræ reservavimus, decernentes ex tunc irritum & inane, si secus super his per quosque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit

attentari. Et deinde Ecclesia Burgi S. Domnini dictæ sedi immediate subjectæ, quam nos pridem ex collegiata ejusdem S. Domnini, tunc oppidi Burgi S. Domnini nullius diœces. provinciæ Bononien. Cathedralem Ecclesiam ex certis tunc expressis causis de fratrum nostrorum consilio Apostolica auctoritate ereximus, prout in nostris inde confectis literis plenius continetur, à primæva illius erectione hujusmodi apud sedem eandem vacante. Nos ad provisionem ipsius Ecclesiæ celerem & felicem, de qua nullus præter nos hac vice se intromittere potuit, sive potest, reservatione & decreto obsistentibus supradictis, ne Ecclesia ipsa longæ vacationis exponatur incommodis, paternis & sollicitis studiis intendentes, post deliberationem, quam de præficiendo eidem Ecclesiæ personam utilem, & etiam fructuosam cum dictis fratribus habuimus diligentem, demum ad te presbyterum Lunen. Sarzanen. diœcesis I. V. D. notarium, & familiarem nostrum in utraque Signatura nostra Referendarium, vitæ ac morum honestate decorum, in spiritualibus providum, & temporalibus circumspectum, aliisque multiplicium virtutum donis, prout etiam fide dignorum testimoniis accepimus, insignitum, direximus oculos nostræ mentis: quibus omnibus debita meditatione pensatis te à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes prædictæ Ecclesiæ de persona tua nobis, & eisdem fratribus ob tuorum exigentiam meritorum accepta, de simili consilio dicta auctoritate providimus, teque illi in Episcopum præficimus & Pastorem, curam, & administrationem ipsius Ecclesiæ tibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo, in illo, qui dat gratias, & largitur præmia, confidentes, quod dirigente Domino actus tuos prædicta Ecclesia sub tuo felici regimine regetur utiliter, & prospere dirigetur, ac grata in eisdem spiritualibus, & temporalibus suscipiet incrementa. Jugum igitur Domini tuis impositum humeris prompta devotione suscipiens, curam, & administrationem prædictam sic exercere studeas sollicite, fideliter, & prudenter, quod ipsa Ecclesia gubernatori provido & fructuoso administratori gaudeat se commissa, tuque præter æternæ retributionis præmium nostram, ac dictæ sedis benedictionem, & gratiam exinde uberius consequi merearis. Quocirca dilectis filiis capitulo, & vasallis dictæ Ecclesiæ, ac clero & populo civitatis & diœcesis Burgi S. Domnini per Apostolica scripta mandamus, quatenus capitulum tibi tamquam patri, & pastori animarum suarum humiliter intendentes exhibeant tibi obedientiam & reverentiam debitas, & devotas, ac clerus te pro nostra, & sedis prædictæ reverentia benigne recipientes & honorifice pertractantes tua salubria monita, & mandata suscipiant humiliter, & efficaciter adimplere procurent. Populus vero te tamquam patrem, & pastorem animarum suarum devote suscipientes, & debita honorificentia prosequentes tuis monitis & mandatis salubribus humiliter intendant, ita quod tu in eis devotionis filios, & ipsi in te per consequens Patrem benevolum invenisse gaudeatis. Vassalli autem prædicti te debito honore prosequentes tibi fidelitatem sollicitam, nec non consueta servitia, & jura tibi ab eis debita integre exhibere procurent: alioquin sententiam sive pœnam, quam respective rite tuleris, seu statueris in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Et insuper ut statum tuum juxta Pontificalis dignitatis exigentiam decentius tenere valeas, motu proprio non ad tuam, vel alterius pro te nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, ut etiam postque in vim provisionis, & præfectionis prædictarum pacificam possessionem seu quasi regiminis & administrationis dictæ Ecclesiæ, illiusque bonorum seu majoris partis eorum assecutus fueris, ac munus consecrationis susceperis, unam ducentorum ducatorum auri de camera super Archipresbyteratu S. Georgii de Bilegno, & alteram etiam ducentorum scutorum monetæ super Præpositura nuncupata Ss. Petri, & Pauli de Ferraria, ac S. Mariæ de Poliano Ecclesiarum Placentin. dictæ provinciæ, nec non Alben. & Salutiarum respective diœcesum, ac illis forsan annexorum fructibus, redditibus, & proventibus auctoritate prædicta tibi reservatas pensiones annuas, ut prius quoad vixeris, etiam una cum dicta Ecclesia Burgi S. Domnini, quamdiu illi præfueris, retinere, ac percipere, exigere, & levare libere, & licite valeas, generalis Concilii, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non Ecclesiarum prædictarum juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus, eadem auctoritate tenore præsentium de specialis dono gratiæ dispensamus. Decernentes propterea, pensiones hujusmodi extinctas non esse, irritum quoque, & inane, si secus super his à quoque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarn. Dom. 1602. sexto Idus Januarii Pontificatus nostri anno XI.

Tres annos hanc Ecclesiam administravit Papyrius; deniq; ad Parmensem translatus est. De quo ibi.

2. JOANNES Linatus è nobili gente Parmensis, sed virtute, probisque moribus nobilior, Papyrio successit an. 1606. die 4. mensis Decembris. Hic Petro Parmensi Physico Farnesiis Principibus charissimo natus 1563. Doctoratus lauream anno ætatis 24. assecutus, Pontificii, Cæsareique jurisconsultissimus fuit. Novariæ, mox Pietiliæ, ac Stabiorum in Neapolitano regno, inde Burgi Vallis Tarri, alibique prætorio summa cum laude perfunctus munere; raptus deinceps è seculo ad Ecclesiasticum ordinem, Parmensis Ecclesiæ Apostolicum Provicarium agere meruit, dein Vicarium fieri ejusdem civitatis Præsulis, quo tempore inter Parmensem Antistitem Ferdinandum Farnesium, & Magnum Hetruriæ ducem ortum dissidium super confinibus quorundam Episcopalis mensæ feudorum, Joannes arbiter pro sua singulari prudentia sustulit. Quem spectatæ vitæ innocentia, pietatis ac doctrinæ fama præclarum Paulus V. Episcopatus infula exornavit, in quo egregii Pastoris partes explevit, dignusque habitus est, ut post 15. annos suæ administrationis ab eodem Paulo V. translatus sit ad Ecclesiam Placentinam, anno scilicet 1620. de quo ibi. II.

3. ALPHONSUS Puteus Placentinus ex Comitibus Castri novi in valle Tidone J. U. D. eruditus, lepidusque Poeta, pro Raynutio Farnesio Parmæ duce ad Principes non semel Orator, à quo in familiam Farnesiam adscitus, in Antistitem sublimatus est à Paulo V. anno 1620. die 13. Januarii. Obiit an. 1626. Augusto mense, sepultus in Cathedrali, cujus quidem ad sepulchrum, ex ejus testamento apponendum epitaphium non gravabimur adscribere. III.

Alphonsus Comes Puteus tertius Episcopus
Burgi S. Domnini in prima Ecclesia sua sinu
moriens, ut antea amorem, ita nunc exuvias
ad prima ipsius limina vovit.

De Alphonso, deque vetustissima apud Placentinos Putea familia non pauca habet Jo: Petrus Crescentius Romanus P. P. narrat ad cap. 7. in Italicæ nobilitatis Corona.

4. RAY-

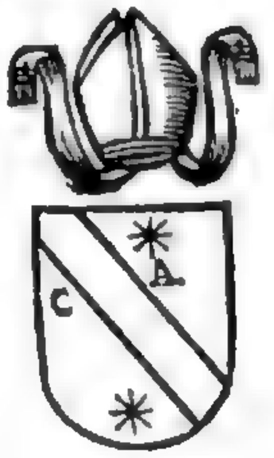

IV. 4. RAYNUTIUS Scotus *a*, nobilis Placentinus, comes Sarmati, Horatii Montis Albani marchionis, & Lucretiæ Alciatæ filius, utriusque Signaturæ Referendarius, ad eandem sedem subvectus est ab Urbano VIII. anno 1626. die 22. mensis Martii, à quo die Natalis Domini Pontificiæ Capellæ assistens declaratus est, deinde ab eodem Pontifice apud Helvetios, mox in Galliam ad Regem Christianissimum Nuncius missus, post aliquot annorum pro Romana Ecclesia exantlatos labores ad curiam reversus, Basilicæ S. Petri Vicarius factus, librum, cui titulus est: *Helvetia sacra*, in lucem emisit. Hoc anno 1646. Ecclesiam hanc S. Domnini feliciter regit. * Sub Innocentio X. illam tandem liberè dimisit, evasitque ejusdem Pontificis domus magnus Præfectus. Vivit nobilis Præsul curis segregatus, laboribus ac meritis onustus. („ *Obiit Placentiæ* „ *an.* 1666.)

a Laudatur à Campo in hist. Eccles. Placent. p. 3 pag. 271. à Pallavicino in Vindic. Soc. Jesu p. 116. à Crescentio in Præsidio Rom. p. 484. Typis etiam edidit Gregorii X. Pont. Max. vitam. Mandos. * Ex Append. p. 9.

V. 5. PHILIPPUS Casonus *b* nobilis Sarzanensis, sacri Collegii Procurator, ab Innocentio X. adlectus est Episcopus, an. 1650. vir non modo litterarum eruditione, & Romanæ Curiæ longa experientia clarus, sed probitate morum, & prudentia haud impar Vincentio Landinello avunculo suo egregio viro, qui Albingaunensis Episc. sub Paulo V. Urbanoque VIII. floruit. Cæterum Philippus, cui æterna obligatione tenemur, ut non semel diximus, quod nobis generosa exhortatione ad opus hoc perficiendum viam ostenderit, pergit Ecclesiam sibi commissam perbellè administrare.

b Hujus cum laude meminit Lamoratus in opere: Istorie di Lunigiana p. 273. Mandos.

A D D I T I O.

(„ *Quam cum per novem annos rexisset, decessit* „ *die 22. Julii anno 1659. hac Epigraphe ejus laudes* „ *ad tumulum proloquente.*

D. O. M.

„ Philippo Casono Sarzanæ nobili, &
„ primario loco nato, qui à Vincentio
„ Landinello Episcopo Albingaunensi
„ avunculo suo, postquam is à Lusitaniæ
„ Nunciatura redierat, extremis Pauli
„ V. temporibus, ad Urbem invitatus,
„ cum præclaram indolem egregiis moribus, præstantissimum ingenium optimis
„ artibus imbuisset, muneribus juvenis
„ adhuc admotus, sedi Apostolicæ, ac
„ sacro Cardinalium Collegio strenuam,
„ & diuturnam eximia semper fama apud
„ omnes navavit operam, ab Innocentio
„ X. Burgi S. Domnini Episcopus delectus,
„ cum diu contranitendo nihil proficeret,
„ divinæ voluntati tandem acquiescens
„ gregem sibi commissum, decem fermè
„ annos singulari quadam rexit vigilantia,
„ & charitate, Laurentius Casonus Nicolai Comitis Villænovæ filius, Sacrosanctæ Liberianæ Basilicæ Canonicus,
„ Innocentii XI. Max. sanctissimique Pontificis cubicularius intimus ab arcanis,
„ ac Latinis Epistolis, & in sacra Congregatione rerum Consistorialium Secretarius, nunc verò Archiepiscopus
„ Cæsareæ, SS. D. N. Papæ in solio Assistens, & Prælatus Domesticus, atque
„ in Regno Neapolitano Nuncius Apostolicus, & Collector generalis, Patruo
„ illustrissimo, & ampliora merito. Obiit
„ anno MDCLIX. ætatis suæ LXI.

„ ALEXANDER *Pallavicinus Burgi S. Domnini Episcopus electus est ab Alexandro VII. an.* 1660. VI.
„ *mense Januario. Hic ortus est die* 14. *Decembris an.* „ 1613. *Tabiani in Territorio Parmensi, parentibus* „ *Francisco Pallavicino, & Catherina Cerata. Anno* „ *vero ætatis suæ* 15. *die* 28. *Octobris an.* 1628. *D. Benedicti regulam amplexus est in Monasterio S. Jo.* „ *Evangelistæ Parmensi. Hinc pluribus Ordinis sui* „ *strenue perfunctus muneribus è Procuratore Generali* „ *Episcopus effectus est. Quindecim annos suam laudabiliter rexit Ecclesiam, quam coacta Synodo an.* „ 1663. *puriori instituere disciplina stategit. Fato denique cessit die* 25. *Maii an.* 1675. *apposito ad ejus tumulum hoc Epitaphio.*

D. O. M.

„ Alexandro Marchioni Pallavicino Bur-
„ gi S. Domnini Episcopo inter universi
„ populi lachrymas Federicus frater dilectissimus hunc lapidem sui amoris in ar-
„ gumentum erexit Anno sui obitus
„ MDCLXXV.

„ CAJETANUS *Garimbertus à Clemente X. Alexandro suffectus est an.* 1675. *die* 20. *mens. Decemb.* VII.
„ *Natus est Cajetanus Parmæ, an.* 1615. *& anno* 1630. „ *mense Junio Clericorum Regularium Theatinorum* „ *cœtui adscriptus est. Quos inter, cum perfecto studiorum curriculo, Philosophiam docuisset, & Divini* „ *Verbi præco effectus Apostolico munere magno animarum fructu diutius perfunctus fuisset, pluribus Ordinis sui optime gestis Præfecturis, & muniis, Generalis demum creatus est. Verum vacante per obitum Pallavicini S. Domnini Cathedra, in ea sedere* „ *a præfato Clemente Pont. Max. jussus est. Palatium* „ *Episcopale novis additis ædibus ampliavit, Cathedralem pretiosa supellectili ditavit, Canonicos habitu Canonicali decoravit. Denique cum & verbo gregi suo profuisset, & exemplo, ad meliorem raptus est* „ *vitam mense Martio an.* 1684.

„ NICOLAUS *Caranza, Januensis, Cathedralis Patriæ Primicerius, inde Cardinalis Spinulæ* VIII.
„ *Auditor, cum vacasset sedes an.* 2. *& mens.* 7. *ab Innocentio XI. Burgi S. Domnini Episcopus dicitur an.* „ 1686. *mense Novembri. Synodum habuit an.* 1697. „ *Ædes Episcopales ampliavit; Cathedralem muneribus ornavit; donec anno* 1697. *die* 25. *Novemb. e* „ *corporis ergastulo solutus ad superos evolavit.*

„ JULIUS *della Rosa, Parmensis, Papiniani, &* IX.
„ *Hippolytæ Avianæ filius, J. V. D. Prothonotarius* „ *Apostolicus, Vicarius Generalis Parmensis bis à* „ *Capitulo sede vacante, & à duobus Parmensibus* „ *Episcopis successivè creatus, ab Innocentio XII. ad* „ *S. Domnini cathedram evectus est mense Julio an.* „ 1698. *Verum insequentis anni postrema die è vita migravit.*

„ ALEXANDER *de Roncoveteri, nobilis Placentinus, Fulgentis, & Fulviæ Morandæ filius, J. V.* X.
„ *D. & Judex Synodalis, creatus Episcopus est die* „ 28. *Maji* 1700. *Fuit acerrimus immunitatis Ecclesiasticæ assertor, pro qua tuenda plures subiit labores,* „ *& incommoda: in pauperes adeo profusus, ut pecunias* „ *erogandas sæpe mutuas acciperet: Matris Dei piissimus cultor, in cujus immaculatæ Conceptionis honorem altare in Cathedrali erexit. Ordini Capuccinorum impensè deditus Episcopalem domum eorum penum solebat appellare: Monticellis primum lapidem* „ *illorum cœnobii posuit, mox eorum consecravit Ecclesiam. Denique longo vexatus morbo obiit Placentiæ die anniversario suæ consecrationis* 31. *Maji an.* „ 1711. *annum agens ætatis suæ* 69. *Ejus cadaver Burgum S. Domnini translatum in Cathedrali conditum fuit.*

„ ADRIANUS *Sarmattei, Presbyter, Nobilis* XI.
„ *Assisiensis, annorum* 33. *J. U. D. Auditor Eminentiss.* „ *Card. de Comitibus, ejusdemque in Episcopatu Viter-*

„terbiensi, & Tuscanensi Vicarius generalis, alias „Vicarius Generalis Episcopi Assisiensis, & deinde „præfati Eminentissimi in Episcopatu Auximano, „decoratus fuit infula Burgi S. Domnini 30. Januarii „1713.)

MUTINENSES
EPISCOPI.

MUtina prope Apenninos montes in Insubriæ Cispadanæ lata, lætaque planitie sita est, Galliæ Togatæ, ut fert Ptolomæi sententia, per antiqua civitas, quam Plinius rejicit in octavam regionem. Olim propior montibus erat, ut ruinæ testantur, quæ post excidium, prope viam Æmiliam extulit muros. Vetus opinio, magisque credita illius facit auctores antiquos Tuscos, quos Galli Boji exegerunt deinde, quos cum iterum fregissent Romani, illuc coloniam deduxerunt eodem ipso tempore, quo Parma Romanorum colonia facta est, Fabio Labeone, Marcoque Claudio Marcello Consulibus, anno scilicet a Roma condita IↃLXVIIII. ante Christianam vero conditam salutem CLXXXIIII. Itaque Livius in 39. libro: *Eodem*, inquit, *anno Mutina, & Parma coloniæ Romanorum civium sunt deductæ. Bina millia hominum in agro, qui proxime Bojorum, ante Tuscorum fuerat, octona jugera Parma, quina Mutina acceperunt*. Dilaudat Mutinam Cicero in 5. Philippica, cum inquit: *Circumsedit Mutinam, firmissimam, & splendidissimam Populi Romani coloniam*. Appianus vero Alexandrinus illam vocat civitatem opulentam. E Tacito vero eruitur in lib. II. municipali jure fuisse ornatam. Illius meminerunt Livius pluribus in locis, Cicero, Vellejus Paterculus lib. 2. Plutarchus in Cicerone, & Antonino, Svetonius in Augusto, Florus, Dion. lib. 46. Strabo, aliique antiquorum scriptorum. Civile bellum Mutinam nobilitavit, cum ibidem M. Antonius D. Brutum obsidione cinxisset, ac paulo post inter Octavianum Augustum, M. Antonium, ac M. Æmilium Lepidum instituto Triumviratu, Mutina multa incommoda perpessa est, utpote Bononiæ propior, in cujus insula, ut vocant Lavinii, Triumvirale fœdus illud coiverat. Nec minora a Constantini Magni exercitu retulit detrimenta, quod Maxentii Tyranni partibus accessisset, quam deinde à se dirutam civitatem Constantinum restaurasse vetus inscriptio narrat in columna à Mutinensibus Cæsari suo restauratori erecta, quæ adhuc visitur prope suburbanam S. Faustini Ecclesiam.

IMP. CÆS. FL.
CONSTANTINO MAXIMO
VICTORI
SEMPER AUGUSTO
D. CONSTANT. FILIO. BONO
R. P NATO.

Gothi, Longobardique ita illam exciderunt deinde, ut semidirutæ expiratæque civitatis cadaver videretur posse appellari, ut scribit Ambrosius in Epistola 8. ad Faustinum. Itaque cum Mutinenses cives in circumvicina loca perfugissent, ibi se tutatur; Carolusque deinde Magnus illos exegisset, victi liberati metu victorum, paulo infra excisæ civitatis vestigia novam Mutinam erexerunt. Quæ

A cum cœpisset incolis frequentari, sub Imperatorum tutela se in libertatem asseruit, ad cujus cotem leges deinde novi Senatus exegit, illatisque victricibus signis circumvicinos populos, ac Bononienses præcipue provocavit ad prælium, de confiniis inter eos fere semper novis litibus vario belli eventu effervescentibus. Primus, qui Mutinensem arripuit principatum, fuit Estensis Obizzo anno 1288. ex Vidonis Mutinensis Episcopi, Lanfrancique Rangonii cessione: anno vero 1312. Henricus VII. Imperator cum Mutinensem principatum in se traxisset, eidem Franciscum Mirandulæ comitem tamquam vicarium præfecit. Sed cum deinde res se convolvissent, Bonaccolsii Mantuæ Tyranni Mutinam occuparunt, adjuvantibus Guelphis, qui per ea tempora Ghibellinis propemodum fractis, partes suas extulerant ad victoriam anno 1319. Qui vix ad octo annos principatu illo malis artibus parto potiti sunt, siquidem eadem fortuna belli illos exegit anno 1327. Manfredus deinde Pius cum consobrino
B suo Vidone, Mutinam suæ jurisdictionis fecerunt, Joannique Regis Hierosolymitani concessu in Mutinenses vicariam potestatem exercebat. Cæterum cum deinde excusso jugo justi Principis induisset potestatem, Obizzoni II. Atestino Ferrariæ marchioni Mutinensem detulit principatum, Carpensi, ac S. Felicis oppidis sibi reservatis, ut scribit Corius: cujus deinde principatus investituram à Benedicto XII. Obizzo obtinuit, sub nomine Vicarii, id à Pontifice impetrante Legato. Atestinorum autem fasces Mutina venerata est usque ad annum 1510. Quam cum deinceps Julius II. armis cepisset, Maximiliano Imperatori illam restituit; qui rursus Leoni X. Pontifici pro quadraginta millibus aureorum illam oppignoravit: cumque postea Caroli V. victor, ac prædabundus exercitus Clementem VII. Maximum Pontificem in Adriana Mole conclusum obsidione cinxisset, usus ea perturbatione rerum tamquam præclara occasione res suas recuperandi Atestinus Alphonsus Mutinam invasit, eidemque Carolus V.
C lata sententia, illam adjudicavit, illudque dominium usque ad Alphonsum II. postremum ducem Ferrariæ in ea serenissima gente duravit, duratque modo in Cæsaris Atestini præclara sobole, cujus hoc tempore Princeps est Franciscus Atestinus, filius tertii Alphonsi, qui spreto mundano luxu, Capucinorum alumnus obiit, Princeps prudentia, pietateque nulli secundus. Civitas à suis principibus ultimam exornationis manum accepit; inexpugnabili circumdata muro, nobili fœta populo, pacis, bellique artibus instructissimo, cujus fertile solum, quæcumque ad vitæ usum facere videntur, uberrime producit. Academiam habet non ignobilem, in qua docuit Azo jurisconsultus, qui se juris arcana in hac urbe reserasse scribit ad L. ad unicam C. de stud. liberal. art. Urb. Rom. & Constantinopol. Dedit Mutina Jacobum Sadoletum virum exquisitæ eruditionis, Gregorium Cortesium ex Ord. Benedictinorum, Thomam Bodiam sodalitatis Prædicatorum à Paulo III. Cardd. lectos. Nobilis est & Carolo Sigonio
D viro doctissimo, magnoque Historico, genitrix item Ugonis Rangoni, Francisci Mariæ Molzæ, Joannis Francisci Furnii. Bellica laude celebres produxit Nicolaum Rangonum, & Gherardum, Hannibalem, & Guidonem Nicolai filios. Mira agri Mutinensis est fertilitas ab frugibus, tritico, faba & aliis. Rerum Mutinensium Historiam scripsit Franciscus Paninus, quæ M.S. apud plures asservatur. De Mutina parce quidem, sed perbelle cecinit Jacobus Gaddus in elogiographo.

Prisca Ducum sedes clarescit gentibus altis.

Scribit Gaspar Silingardus Mutinam Christiana fide fuisse illuminatam anno 93. à recuperata salute ex prædicatione Dionysii Areopagitæ, sociorumque ejus, qui ibi Cleto Mutinensium relicto Episcopo circa annum 103. primam fundarint Ecclesiam, quam falso nomine Jovis ejecto Apostolorum Principi illam consecrarunt, ut etiam iis nostris temporibus retinet nomen. Alii vero volunt S. Apollina-

rem Æmiliæ totius Apostolum illic Evangelium disseminasse. Illud sane constat jam inde à primis illis temporibus fidem Christianam Mutinam suscepisse, suosque pro Christo Martyres, ac præsules habuisse, tametsi nulla illorum extet mentio ante annum 339. Siquidem non prius quam à Magno Constantino Ecclesiæ pace restituta, Christi fideles, eorundemque Præsules se prodere audebant. Repullulavit deinde Idololatria sub Constante Constantini Magni filio, Arrianorum nefario fautore; quam paulo post Geminianus vir sanctissimus, atque ejusdem civitatis Episcopus ita excidit, ut ab hoc Præsule Mutina possit dici suum sumpsisse exordium. Hæc olim Archiepiscopo Mediolanensi subjecta fuit, deinde Valeriano Imperatore ita censente, Ravennatis Ecclesiæ suffraganea est effecta, si tamen fides adhibenda est diplomati, quod Rubeus adfert in Historia Ravennati. Anno vero 1583. à Gregorio XIII. novæ Bononiensi Metropoli jussa est suffragari. Mutinensis cathedralis antiquæ structuræ est, intus, forisque marmorea; Deiparæ in Cœlum assumptæ dedicata, divoque Geminiano ejusdem civitatis Episcopo & protectori, cujus corpus ibidem sub confessione honorifice requiescit. Fores Ecclesiæ admirandæ sunt cum ob alia, tum ob insignes Adami, Evæque ex marmore statuas. Multiplici dignitate refulget, quarum prima, ac dignior Archipresbyteratus est: duodecim ibi canonici sunt cum præbendis Theologali, ac Pœnitentiali, quinque mansionarii, decem ordinarii Sacerdotes, cum cætero minori clero; satis ampla, opportunaque canonica gaudet, ac Episcopali Palatio cathedrali Ecclesiæ decenter conjuncto. Duodecim in tota civitate parochiales Ecclesiæ sunt, ac duodecim Religiosorum monasteria, in quibus splendore opum, ac plurium feudorum jurisdictione nitet inclyta Abbatia S. Petri ex ordine S. Benedicti: monialium vero quatuordecim satis ampla, ac opulenta cęnobia, xenodochia tria, duo pietatis montes, duodecim alumnorum seminarium: laicorum demum vndecim confraternitates, pluraque alia pia loca, ac oratoria. Tota diœcesis ampla est, plenaque populo, perque centum millia passuum in longum procurrit, dilatat vero se ad duodecim milliaria. Quod civitatis muris concluditur, ad viginti quinque millia alit mortalium. Episcopatus census omnis quinque millia scutatorum excedit, taxaturque in libro Cameræ floren. 150. Hujus Ecclesiæ Præsulum catalogum Gaspar Silingardus diligentissime scripsit, Mutinensis & ipse Episcopus, à quo, aliisque monumentis hunc nostrum hausimus.

I. 1. CLETUM primum Mutinensem Episcopum, natione Romanum Dionysius Areopagita, cum sociis, adolescenti, teneroque Mutinensium fidelium gregi dicitur attribuisse anno 103. Hunc sanctissimis moribus virum narrant vetustissimum Jovis templum expurgatum Principi Apostolorum consecrasse, postque alia præclara opera, pluresque exantlatos labores evolasse ad Cœlos. Post cujus excessum nullus miretur nullum Mutinensem reperiri Antistitem usque ad annum 339. Tyrannorum enim sævities illos ad latebras, voluntariaque exilia compulerat, ita ut nõ vacaret scriptoribus, quos minacissima edicta sparserãt, illos cogere in commentaria

II. 2. DIONYSIUS anno 339. deinde hanc Ecclesiam administravit, consternatumque populum ad Dei veri cultum adduxit, multisque pro Deo laboribus clarus requievit in Domino; de quo Franciscus Paninus in Mutinẽsi chronico, à quo Silingardus.

III. 3. Post cujus excessum ANTONIUS in Episcopum Mutinensem ordinatus fuit anno 358. Qui Geminianum virum sanctissimum diaconum ordinavit, eundemq; successorem excepit. Inde conjectant prudentes præcipua sanctimoniæ laude Antonium floruisse, cujus magisterio tam sanctus prodiisset alumnus.

4. S. GEMINIANUS è Govella Mutinensis ditionis ignobili loco, Raicharinæ gentis alumnus, à puero sacris literis fuit nobiliter eruditus, inque clericorum numerum ab Antonio Episcopo cooptatus, atque ab eodem exigentibus meritis diaconus ordinatus, eidemque vocante populo Mutinensi, licet invitus, ac latens successit Antistes. Ad quam dignitatem subvectus, ejusdem, qua antea, moderationis fuit. Pauperum defensor, & alitor, populique sibi crediti custos assiduus, intensisque ad Deum precibus pie sancteque Mutinensem gubernavit Ecclesiam. Hic cum aliquando in S. Petri Ecclesia Cœlum urgeret orando, dæmonem perpulit ad fugam signo Crucis, qui se orantem fuerat conatus interturbare: qui ut labem fugæ ausibus novis elueret, inde abiens, in Joviniani Imperatoris ingressus Palatium, ejusdem filiæ corpus miserabiliter obsedit, negavitque increpitus haud se inde prius exiturum, quam iterata victoria à Geminigno expelleretur. Jussit igitur Imperator conquiri Geminianum: repertus Constantinopolim venit, quo præsente dæmon tremefactus abscessit; cumque plura alia miracula fuisset perpetratus, oneratus à Cæsare donis, Mutinam reversus est. Per id tempus Arrianorum contagium, Auxentio Mediolanensi Archiepiscopo favente, totam pene Galliam Cisalpinam deformaverat, à qua teterrima luce Geminianus constantia, & labore populum sibi concreditum immunem servavit, plenusque deinceps meritis, evolavit ad Cœlos circa annum Domini 387. pridie Kal. Februarii. Narrant hujus sancti inferiis Severum Ravennatem Archiepiscopum interfuisse, dum inter sacrum faciendum eadem hora Ravennæ divina ecstasi fuisset alienatus à sensibus. Ejus sacrum corpus tumularunt in cathedrali, acclamatusque, cui præfuerat, civitatis protector, illam multoties mirabiliter ornavisse narratur. Etenim cum aliquando Attila Honnorbm Rex circumvicinas civitates mulctasset excidio, Geminianus à Mutinensi populo exoratus sævum victorem ita cæcitate percussit (1), ut præteriens ne Mutinam quidem videret. Plura Templa Geminiani nomini deinde consecrata fuere. In quibus nobile illud S. Geminiani oppidum in Hetruria nitet. A veteri in novam cathedralem ejusdem corpus Dodon ejus successor, Mathilda comitissa præsente, dicitur transtulisse an. 1106. pridie Kalen. Maji: eodemque anno Paschalis II. Pontifex majus consecravit altare, sub quo in prægrandi marmorea capsa magna veneratione fidelium ejusdem venerãdæ reliquiæ asservantur. Porro quæ de Geminiano ex aliorum sententia supra narravimus, Silingardus in suo catalogo, una cum aliis ejusdem sancti præclaris rebus prolixe scripsit, & ex vetustis monumentis Mutinensis Ecclesiæ posteris tradit: hæc utique ejus sunt verba. IV.

Conscripturus, fratres charissimi, sanctissimi patris, ac Præsulis nostri præclara facinora, narraturusque singularia beneficia, quæ non solum civitas nostra, cujus ille est peculiaris Patronus, sed etiam exteræ nationes ab illius patrocinio, ac intercessione susceperunt, scio me ignarum penitus fluctuum, incautumque nautam vastum, ac scopulosum pelagus præternavigare velle, rei que magnitudo me valde suspensum reddit, imbecillitatemque meam summopere deterret. Quis enim digne labores, quos pastor noster tam libenter pro sibi commisso grege perpessus est, valeat celebrare? quis pugnas & colluctationes ipsius, quas frequentissimas cum humani generis hoste habuit, plene numerare queat? certe de hoc præclarissimo Antistite illud merito dici potest, quod de S. Eusebio Vercellensi Episcopo Maximus Episcopus dixit, nempe quod ad tanti viri laudes addidisse aliquid, decerpsisse est. Scio tamen non esse liberum Episcopo illius hæredi licet indigno debitum populo in hoc subtrahere sermonis officium; licet enim tantis rebus enarrandis se imparem agnoscat, gaudeat tamen, quod à magnitudine rerum vincatur, & de thesauro suo illud de-

pro-

(1) Hæc corporali præsentia præstitisse S. Geminianum narrat ejus vita ab Anonymo Auctore scripta octavo seculo, & relata in Actis Ss. Januarii, tom. 2. p. 1079. Quæ si vera sunt (& sane iis haud levem adstruit fidem illa ab Ecclesia Mutinensi peragi solita ejus celebritas die 17. Febr.) duos itaque constituere Geminianos necesse est; quorum deinde res gestæ, ut in aliis sæpe evenit, ob similitudinem nominis in unum coaluere, ac confusæ sunt; priorem, qui Antistitum Severi Ravennatis & Ambrosii Mediolanensis, ac Joviani Augusti æqualis extiterit, & Theodorum successorem habuerit; posteriorem, qui Attilæ temporibus, integro post seculo, vixerit. *Bollandus in Actis Ss. Januar. tom. 2. p. 1096.*

promere non dubitet , quod Spiritus sanctus illi suggerere dignatus fuerit . Agamus igitur fratres primum gratias omnipotenti Deo , qui civitatem nostram tanto viro decorare voluerit , & quod sermonibus in laudem ipsius exponere non valeamus , operibus sanctis eum imitando comprobare studeamus . Dicamus igitur , quod post passionem Domini Nostri Jesu Christi , post sanctam illius à mortuis resurrectionem , post gloriosam ejusdem in Cœlos Ascensionem , & post Apostolorum in diversas mundi partes prædicationem secundum Domini præceptum , qui illis mandavit dicens : Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ , & docete omnes gentes , baptizantes eas in nomine Patris , & Filii , & Spiritus Sancti ; dum fides catholica ubique diffunderetur , & sonus Apostolorum , ac Discipulorum in omnem terram exiret , multi tunc per martyrium huic fidei testimonium perhibentes coronati ad Regna Cœlorum triumphantes pervenerunt ; nonnulli etiam absque corporali martyrio per fidem , & charitatem Christum Dominum confitentes sine persecutionis certamine, aut pœnarum crudelitate juste , ac digne vitam ducentes de hoc ærumnoso sæculo post vitæ cursum gloriose consummatum cum gloria ad Dominum nostrum Jesum Christum felices feliciter pervenerunt . Nullum enim esse putamus , qui ignoret duo esse martyrii genera , alterum à persecutoribus illatum , alterum vero in pace quæsitum , & sive per hoc, sive per illud quis in recta fide in præsenti vita constanter permanens cursum vitæ suæ consummaverit , ille in Domino beatus erit , coronamque immarcescibilem in Cęlestibus regnis à bonorum omnium largitore liberalissime percipiet ; scriptum est enim : Beati mortui , qui in Domino moriuntur ; & alibi : Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus . Inter multos autem Dei famulos , qui illis priscis temporibus ad exemplum fidelium vitam cęlestem in hoc mundo duxerunt , signis , & miraculis coruscantes , maxime enituit beatissimus Christi confessor , ac concivis noster Geminianus Episcopus Mutinensis , cujus vitam conscribendam sumpsimus . Hic igitur mortuo Antonio , cum Mutinenses de Episcopo deligendo inter se consilium haberent , quærentes quisnam digne in Antonii prædefuncti locum sufficeretur , omnes uno ore acclamarunt , Geminianum Antonio sufficiendum esse . Is ex Vico Mutinensi , cui Gavellus nomen , ex familia de Rascharinis nuper extincta , & honestis parentibus ortus , vitam ab ineunte ætate penè cælestem agens , omnium virtutum , præcipue vero Christianæ religionis splendore enituit , disciplinisque divinis apprime eruditus in omnib. Christianæ pietatis operibus tanto animi studio se exercuit, ut omnium animos in sui amorem, & admirationem converteret . Adolescens distributo pauperibus patrimonio voluntariam , ac Christianam paupertatem terrenis divitiis prætulit , sacrisque institutionibus egregiam navavit operam : quapropter in clericorum numerum cooptatus , & per singulos sacrorum mysteriorum gradus provectus tandem ab ipso Antonio diaconus factus est , quem uti patrem semper coluit , illique dum vixit , tamquam alter Laurentius Pontifici Sixto adhæsit. Cum igitur Geminianus populi ipsum Episcopum deposcentis deliberationem audisset , tanto munere se indignum professus , statim ab urbe aufugit , delituitque in quibusdam nemoribus vulgo dictis Boschi de Cadiana , sic forte appellatis , quia ibi esset domus , vel templum Dianæ , ubi etiam nunc plura antiquitatum vestigia reperiuntur . Quæsitus diù , ac tandem inventus , precibusque populi acquiescens onus Episcopatus suscepit , consecratusque commissum sibi gregem verbo doctrinæ , vitæque sanctitatis exemplo gubernavit ; illudque in primis post susceptam pastoralis officii sollicitudinem curavit , ut civitatem Idolorum fanis , quæ adhuc supererant , expurgaret , illamque Christo D N. sancte religioseque consecraret . Quare in antiquo illius hymno sic canitur: Normam gessit Apostoli , coli Christum sic inquiens , cultumque stravit Idoli , verbum supernum prodiens . Ipse etiam propriis manibus consecravit Ecclesiam S. Mariæ de Ambiliano , quæ postmodum multis aucta bonis a Benedicto Episcopo Mutinensi cęnobio D Petri donata fuit . Factus Episcopus perseveravit esse , qui prius fuerat . eadem in corde humilitas , & in vestitu modestia ; sciebat enim ad ipsum , tamquam Christi ministrum præcipuè pertinere illa Domini verba : Discite a me , quia mitis sum , & humilis corde . Sola erat cellula contentus , continentia , & in pauperes liberalitate erat insignis , in oratione frequenter pernoctabat ; & cum quadam nocte in D. Petri æde ad orationem staret , apparuit ei humani generis hostis , ut illum tentationibus suis impeteret ; ille vero spiritu sancto plenus elevatis oculis , ut eum agnovit , statim signo crucis fugavit . Quo facto excandescens dæmon , diraque viro Dei minatus ad palatium Joviniani Principis accessit , ibique ipsius Principis filiam unicam obsedit , eamque crudeliter vexabat : & cum ipsius puellæ parentes summopere de illius vexatione solliciti nihil intentatum relinquerent , ut filiam a tanto cruciatu liberarent , cumque omnia incassum fierent , tandem ipse dæmon per os puellæ cępit clamare , dicens : Frustra laboratis : omnis ars , & industria vestra vana , ac frustratoria est : hinc non egrediar , nisi ad imperium Geminiani Episcopi . Quo audito parentes cum nescirent , quisnam esset Geminianus iste per dæmonem nominatus , omnem curam , & diligentiam per ministros suos adhibuerunt , ut reperiretur . Qui tandem repertus Christiana fuit charitate compulsus ad longum , ac arduum maritimum iter arripiendum , in quo repente exorta tempestas mox viri Dei oratione sedata est , tandemque ad aulam ipsius principis pervenit , a quo benigne , liberaliterque summo cum gaudio exceptus fuit , ipsiusque filiam a caco dæmone liberavit , & quandiu ibi fuit , plures a variis languoribus implorato Christi Dei , ac individuæ Trinitatis nomine sanavit . Postremo volens ad propria remeare de salute suorum admodum sollicitus , petita à principe venia , variisque ac preciosis muneribus ab ipso auctus , Mutinam redit , civibus optato pastoris reditu summopere gratulantibus . Et cum tunc temporis Cisalpina Gallia esset Arriana labe infecta opera Auxentii Mediolanensis Præsulis , qui Arrianis adhærebat , ipse tunc maxime in id incubuit , ut suos in recta catholica fide confirmaret , Christianamque religionem sublato Idolorum cultu propagaret , egregii Præsulis munia vigilantissime implens . Cumque in Æmilia , & Liguria orta esset nova hæresis Arrianorum, qui temere sacrarum virginum connubia inducebant , adversus illam D. Ambrosius Mediolani Synodum habuit , in qua dicta hæresis damnata fuit , dictæque Synodo subscripsere infrascripti Episcopi , videlicet , ego Eventius Episc. Maximus Episc. Felix Episc. Bassianus Ep sc. Theodolus Episc. ex jussu Geminiani Episc. ipso præsente Aper presbyter , Eustasius Epis & Constantius Epis Et cum postmodum Syricius Pontifex certior factus fuisset , novam hanc hæresim in partibus illis exortam fuisse , protinus illam facto decreto damnavit , auctoresque ejus homines Arrianos esse notavit ; quibus actis , ad Ecclesiam Mediolanensem scripsit , se damnasse Jovinianum , Auxentium , Genialem , Germinatorem , Felicem , Prontinum , Marcianum , Januarium , & Ingeniosum , qui sacras virgines conjugio sociari jubebant . Nos , inquit , nuptias non aspernanter accipimus , sed virginum Deo devotarum nuptias majori honorificentia veneramur : ad quem Ambrosius , aliique rescripsere Episcopi , se item hæresim illam, illiusque auctores hæreticos repudiasse . Illud etiam non omittendum duximus , quod cum D. Ambrosius de anno tercentesimo octuagesimo primo rabiem declinans Eugenii impii Tyranni Bononiam venerit , ibique divina revelatione monitus corpora SS. martyrum Vitalis , & Agricolæ invenerit , Mutina transiens , quam cum oppidis vicinis se vidisse semidirutam ad Faustinum scribit , multum nobis fit verisimile , quod Mutinæ aliquam moram traxerit cum Geminiano ejus tunc suffraganeo , & cum quo magna intercedebat familiaritas ; cujus rei tamen nullum nisi verisimilitudinis testimonium habemus . Percrebrescente vero in dies fama sanctitatis hujus famuli Dei , ad ejus cellulam concurrebat magna hominum multitudo , quæ & hominem intueri , & ab eo salutis monita audire cupiebat ; ipse vero omnes in lege Dei , & sancti Evangelii doctrina instruebat , eisque signo crucis benedicebat , infirmosque gravissimis morbis solo contactu sanabat . Exiit fama hæc non solum in civitate , & diœcesi Mutinensi , sed etiam usque ad extremas orbis partes pervenit , augebaturque in dies non solum apud plebem , sed & apud principes terræ hujus sanctissimi præsulis auctoritas , adeo quod plures nobiles se per litteras ejus orationibus commendaverint . Longum esset enarrare , quanta vivens fecerit miracula , quantis profuerit . & quanta mala patienter pro Dei nomine perpessus fuerit . Demum senio confectus Dei gratia , signisque admirandis admodum clarus , & de obitu suo cęlitus , dum nocte oraret . præmonitus , languere cœpit , sumptisque Eucharistiæ sacris in pias preces profusus placide obdormivit in Domino pridie Kalendas

Februarii circa salutis annum tercentesimum octuagesimum septimum. Illudque in primis memorabile in ejus funere evenisse asserunt Surius, & Maurolic. quod S. Severus Antistes Ravennas, dum in Ecclesia sua rei divinæ mysteria celebraret, quadam ecstasi, velut somno quodam leni correptus tantisper quievit, donec ipsius Geminiani funeri, & exequiis adesset, eodem tempore Mutinæ, & Ravennæ visus, ut certis postea nunciis clare compertum fuisse affirmant. Hic annus fuit insignis non solum morte Geminiani, sed & Ambrosij Antistitis Mediolanensis. Hunc civem, & Pontificem suum Mutina sibi patronum adoptavit, quemadmodum S. Petronium Bononia, S. Zenobium Florentia, multæque aliæ civitates suos tam optime de se meritos Episcopos in patronos adoptarunt, illiusque præsentem opem durissimis temporibus in suis necessitatibus sæpius civitas experta est: nam paucos post annos, cum die illius natali urbs repentino fluminis auctu prope mœnia decurrentis obruta pene esset, & aquæ ad fenestras templi Geminiano sacri, quod Theodorus illius successor, ac S. Ambrosii discipulus construxerat, excrescentes ante ipsius fores apertas ita obriguissent, ut populus rei divinæ intus adstans eas quidem hauriret, sed nulla ex parte læderetur, invocato Geminiani auxilio ad alveum suum mirabiliter refluxerunt. Præterea cum circa annum salutis 452. gens Hunnorum fera, & crudelis, barbarieque plena, quæ antea ab Alexandro intra Caucaseos montes inclusa fuerat, divino sic permittente judicio, e Pannonia una cum rege suo impiissimo Attila erupisset, & vastata penè Germania, & Gallia tota transivisset Alpes, in Italiamque pervenisset, ubi prædictus crudelissimus tyrannus, qui se Flagellum Dei nuncupari faciebat, plures civitates, per quas transibat, devastavit, ac destruxit, tandem cum exercitu suo totius propemodum Europæ trophæis onusto Mutinam venit, ubi cives terrore crudelitatis ipsius correpti se patrocinio patroni sui Geminiani devote commendarunt, qui intercessione sua illud apud Deum promeruit, ut cæcitate injecta Rex ipse, & exercitus civitatem ipsam vacui, & confusi sine alicujus læsione pertransierint; quæ miraculo populus Mutinen. summa cum veneratione diem illum coluit, & adhuc colit, qui est 7. Kal. Februarii, in memoriam tam singularis beneficii, intercessione sui patroni a divina misericordia obtenti; cujus miraculi fama aliquot post annos permotus Narses Eunuchus Justiniani Imperatoris in Italia dux devictis hostibus, Venetiis, sicut voverat, in Rivoalto, e regione D. Marci ad honorem D. Geminiani templum satis insigne erexit circa annum salutis 558., tantaque extitit venerationis Geminianus, ac tantorum miraculorum gloria illustris fuit, ut a multis Italiæ civitatibus, ac in primis à nobili Hetruriæ oppido, quod ab eo nomen accepit, aræ, ac templa illi erecta fuerint. Et quia mentionem oppidi S. Geminiani in Hetruria fecimus, non ab re erit, si quæ inibi operatus est Geminianus, juxta quod & ab indigenis dicti loci, & è vitis sanctorum Hetruriæ nuper impressis collegimus, hic annectamus. Ferunt incolæ castrum S. Geminiani, castrum Sylvæ, seu Sylvium a quodam Sylvio Romano Patritio conditum, prius appellatum fuisse, & cum impius Attila, cujus supra meminimus, post devastatas plures Lombardiæ civitates in Hetruriam penetrasset, & ad dictum castrum pervenisset, quod sub tutela, & patrocinio D. Geminiani erat, idem Geminianus, quemadmodum Mutinæ, oculos iniqui tyranni, & ejus exercitus ita perstrinxerat, ut neminem videntes illam absque læsione alicujus pertransierint, sic & hoc loco eundem sanctissimum Præsulem in medio duorum Angelorum ad portam, quæ dicitur fontis, apparuisse ferunt, eidemque Attilæ minacibus verbis dixisse, se esse Geminianum olim Mutinensem Episcopum, eique injunxisse, ut nullum detrimentum eidem loco sub sua protectione constituto afferre præsumeret. Quare cum locum fuisset ingressus, densissimæ statim nebulæ exortæ sunt, ut nullus aliquem licet sibi valde proximum videret. Quapropter ipse Attila cum exercitu suo confusus abiit nullo damno eidem castro, vel ejus habitatoribus illato: quod beneficium incolæ acceptum retulerunt intercessioni, ac patrocinio D. Geminiani, quem in illa calamitate supplices invocaverant. Miraculum hoc adhuc dicunt videri sculptum in marmore antiquo supra dictam portam, inibique dictam sculpturam positam fuisse asserunt ob aliud simile miraculum in eodem loco ad invocationem dicti Protectoris patratum; cum .n. quidam milites, ut castrum prædarentur, venissent, statim pons dicti castri inventus est destructus, & milites prostrati per terram, perterritique nullum damnum terræ, vel ejus incolis intulerunt, & hoc ope, & patrocinio D. Geminiani eorum patroni, cujus opem in tantis periculis expertam etiam in hoc devote imploraverant; Quod castrum postea fuit a dicto Narsete Justiniani Imperatoris Eunucho ampliatum, & ad formam, in qua nunc est, redactum, appellatumque fuit deinceps Castrum D. Geminiani; in quo etiam dicunt asservari digitum ejusdem sancti illuc delatum a quodam clerico Colensi, qui per aliquot annos inservierat Sacristiæ Ecclesiæ cathedralis Mutinæ, & cum aliquando ei se obtulisset occasio, illum furto subtraxit, ut ad patriam suam deferret: & cum ad dictum castrum pervenisset cum sacro illo pignore, numquam portam dicti castri exire potuit, licet pluries, sed frustra semper tentaverit; quo agnito cives dicti loci ipsum vocaverunt, & interrogaverunt, quis esset, unde veniret, & quid secum deferret, qui factum detexerit, & relicto ibi digito facile postea iter suum perfecit. Miserunt cives postmodum oratores suos Mutinam, qui rem totam Mutinensibus significarent, sacramque reliquiam ab eis dono peterent, quod eis a populo Mutinensi liberaliter concessum fuit. Hoc totum asserunt dicti loci incolæ dicentes apud ipsos adesse scripturas factum hoc continentes, & esse traditionem antiquissimam in dicta terra. Legitur præterea in vitis sanctorum Hetruriæ, videlicet in vita S. Bartholi, qui fuit è dicto castro oriundus, quod cum quadam nocte ipse supplices ad Deum preces effunderet, ut ipsum a morbo lepræ, aliisque multis, quibus detinebatur, infirmitatibus tandem liberaret, & ad cœlestia regna perduceret, nocte sequenti apparuit ei Dominus magna Angelorum, aliorumque cœlestis curiæ sanctorum caterva circumdatus, & dixit: Barthole præparate, quia octavo abhinc die portas paradisi ingredieris. Quo dicto, statim discessit una cum Angelis, & Sanctis eum comitantibus, præter unum, qui ibidem remansit, quem Bartholus interrogavit; quisnam esset, & quare alios Dominum comitantes non fuerit secutus? qui respondit: Ego sum Geminianus, qui hic remansi, ut te monerem, quid agere te oporteat: scias te mihi fuisse datum socium in cura, & protectione hujus populi, ne permittas corpus tuum extra mœnia hujus terræ sepeliri, quia sicut ego hucusque solus terram hanc patrocinio, & protectione mea servavi, sic decet, ut in futurum per utrumque protegatur, & defendatur. Quibus auditis Bartholus statim notarium accersiri jussit, statuitque corpus suum in Ecclesia S. Augustini dictæ terræ sepeliri, licet prius per publicum documentum statuisset cadaver suum in Plebe Celulensi sepulturæ tradi debere. Non omittendum hic etiam puto, quod tanta fuit apud omnes hujus gloriosissimi Christi confessoris veneratio, ut plures in eorum litaniis nomen D. Geminiani retulerint. Gregorius enim (ut refert Rubeus in appendice Ravennatis historiæ) scribens ad Castorium Notarium Ravennæ epistola 76. libri 7. registri, asserit quatuor, aut quinque litanias Ravennæ antiquitus haberi consuevisse, & cum aliquarum meminisset, ipse Rubeus in historia sua tandem quasdam recenset, in quibus in catalogo confessorum nomen D. Geminiani recensentur. Ejusdem D. Geminiani memoria habetur in litaniis S. Carpophori Mediolanensis Præsulis; ex quibus facile conjici potest, quantæ venerationis illis temporibus fuerit memoria ejus S. Antistitis. Succedentibus autem temporibus cum de anno nongentesimo tertio Ungari è Scythia profecti superata Pannonia Imperio, & Italica præda superbi more barbarorum Mutinensem agrum devastassent, urbeque civium fuga immunita, qui immanitatem, ac crudelem barbariem Scytharum perhorrescebant, cum impia turba sacrilegas manus Ædi D. Geminiano sacræ à proprio Episcopo Gottifredo metu derelictæ injicere

moli-

moliretur, subita capitis, & oculorum vertigine correpta nefarios ausus nequaquam perficere potuit; quod populus Mutinensis cœlesti auxilio, & D. Geminiani patrocinio acceptum retulit. Ab eisdem barbaris etiam incensum fuit monasterium Nonantulanum, sed postmodum reparatum per Petrum Abbatem, qui illuc etiam transtulit veneranda corpora Ss. martyrum Synesii, & Theopompi ex alio monasterio prope Tanisium ab eisdem incenso ex Sigonio de Regn. Ital. lib. 8. & ex Baron. in annal. hujus temporis. Illud etiam non omittendum videtur, quod cum quidam puer olim è majori campanaria turri cecidisset, precibus, & meritis B. Geminiani illæsus evasit: quapropter in statis vespertinis horis frequenter Antiph. illa canitur, qua hujus beneficii per patronum nostrum præstiti memoria recolitur. Sed ætate nostra hoc miraculum iteratum vidimus in Francisco Mandina puero decenni, qui ab eadem turri, quæ cubitis octuaginta ejus altitudo eminet, pridie Kalen. Decembris an. salutis 1569. prolapsus, Geminiani implorato nomine, primum, atque alterum domus eidem turri contiguæ tabulatum effregit, nullo ex hujusmodi casu detrimento accepto, nisi levi quodam frontis vulnere, ex quo facile, & brevi tempore convaluit, ut quemadmodum puer ille prior crinibus apprehensus sublevatus est, ita iste secundus manu supposita certæ morti subtractus fuerit. Illud etiam memorabile est, & nullo modo prætereundum, quod cum Mutinenses multum timerent a Gastone Foxeo Gallorum duce audacissimo ob injuriam in agro Mutinensi acceptam ipsis Mutinensibus multum irato, divina gratia ob intercessionem B. Geminiani illis non defuit. Nam ille apud Ravennam memorabili prælio victor ab Hispanis victis cæsus est, & quas faces se aliis illaturum minatus fuerat, iis ipse elatus Mutina, quæ funus ab exercitu ducebatur, inspectante, sepulchrum Mediolani habuit, quo etiam mox tanquam impius jubente ita Pontifice caruit. Alio etiam recentiori miraculo a Gallis Carolo Ambosio duce anno salutis 1511. hostilia arma clam inferentibus liberata est Mutina, quæ paulo ante expulso Alphonso Atestino Romanæ ditioni a Julio II. Pontifice Maximo addita fuerat; nam millie ab urbe passibus eis occurrens Geminianus sub rustici quidem, sed venerandi senis specie sic eos exterruit inani Mutinēsium portis erumpentium tubarum, tympanorumque perstrepentium visu, & auditu, ut veram hostium impressionem, ac insidias veriti fugam arriperent, multisque in Gabelli amnis transitu submersis, dux ipse Carolus rei eventu exanimatus Corrigium fugiens se recepit, ubi vitam cum morte commutavit, detecta prius sacerdoti visione, dum ei more Christiano peccata confiteretur: cujus miraculi deinde veritate comperta, illius diem, qui fuit 12. Kal. Martii, reliquis ejusdem sancti Festis Mutinenses addiderunt, ac sub ejusdem vexillo, & nomine instituta fuit pia civium Sodalitas, erectumque oratorium. Hujus venerabilis Antistitis corpus a vetere in novam Basilicam sumptuosiori opere inchoatam, sed nondum completam a Dodone Episcopo, magno vicinorum Præsulum, ac populorum concursu, Mathildaque comitissa cum exercitu præsente solemni ritu, & pompa translatum fuit pridie Kalen. Maji, anno salutis millesimo centesimo sexto. Eodem anno octavo idus octobris Paschalis II. Pontifex Maximus aram, ubi repositum est dictum corpus, de more dedicavit, concessa omnibus, qui tunc aderant, ampla peccatorum remissione: Mathilda vero magnis, ac variis collatis muneribus pietatem suam aliis etiam titulis illustrem declaravit. Expleta deinde Basilica anno Domini 1184. Lucius III. Pont. Max. ab Arditione Episcopo, consulibusque, & Mutinensibus, & a Rectoribus civitatum pro tuenda communi libertate fœderatarum ibi congregatis rogatus quarto idus Junii solemni cærimonia illam dedicavit, & ostenso Geminiani corpore populo id inprimis expetenti, debitam pro criminibus capitalibus 40. dierum, pro quarta vero parte venialium pœnam indulsit omnibus, qui die illius Natali sacra confessione purgati singulis annis Basilicam ipsam suppliciter visitassent. Non solum autem his beneficiis Mutinensis civitas Geminianum Patronum suum veneratur, verum etiam multis aliis, quæ & retroactis temporibus experta est, & in dies experitur, dum ad sacrum ejus sepulchrum spiritus immundi sacris exorcistarum precibus adjurati a corporibus obsessis ab omnibus Christiani orbis partibus ad ipsum confluentibus quotidie discedere coguntur; multum enim illius sacræ Aræ præsentiam perhorrescit dæmon, in quo inenarrabilis Dei omnipotentis largitas, & misericordia maxime dignoscitur, qui famulos, & amicos suos ita honorare dignatur, ut eis etiam cacodæmones obedire compellat. Hæc omnia considerantes, fratres charissimi, cum veneratione, & admiratione cum Propheta clamemus: Nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum. O felix Mutina, quæ tali, ac tanto es decorata Patrono, sub cujus protectione ita secura consistis, ut nullas adversarii humani generis insidias pertimescere debeas: huic Patrono te commenda, hujus auxilium implorare ne desinas, certo sciens ipsum esse de tua salute admodum sollicitum: huic ego illius indignus successor me totum committo, ipsum humiliter deprecans, ut apud Divinam Majestatem pro me intercedat, ut gressus meos dirigat in viam salutis, atque oves curæ meæ concreditas commendatas habeat, meque cum illis ad æternam felicitatem perducere dignetur, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat in secula seculorum. Amen.

V. 5. THEODORUS S. Ambrosii alumnus S. Geminiano successit, qui suo antecessori, ob ingens miraculum, cathedralem Ecclesiam censuit consecrandam. Siquidem cum vicinum flumen adeo Mutinam civitatem inundasset, ut ad fenestras ipsas Basilicæ pertineret effusio; aquæ tamen divinitus prohibitæ portis, inque semet conversæ populo in templo pepercerunt oranti. Hæc Basilica in aliam postea sumptuosiorem transmutata quantis donis, quibusve immunitatibus, jurisdictionibus, possessionibus, & gratiis a variis Pontificibus, regibus, ac principibus decorata ac ditata fuerit, facile ex iis, quæ infra dicentur, apparebit. Hanc eandem Basilicam civibus fuisse pro curia, in quam de republica acturi convenirent, ante quam palatium, quo nunc utuntur, construeretur, ex hujus urbis annalibus constat. Multos annos Theodorus Mutinensem administravit Ecclesiam, requievitque in Domino, sepultus in Ecclesia, quam ipse construxerat. Cujus memoria extat anno 397.

VI. („ GEMINIANUS II, *qui Attilæ Italiam devastantis, Mutinæque excidium minitantis furorem*
„ *coercuit anno 452. atque hic esse videtur, cujus meminit S. Leo Papa Epist.* 100. *ad Gennadium Episcopum Constantinopolitanum data XV. Kal. Julias,*
„ *Magno, & Apollonio Coss. qui erat Christi 460. licet*
„ *non exprimat cujus ille sedis fuerit Episcopus; ita*
„ *enim scribit:* Dilectionis tuæ literis, & fratrum
„ Coepiscoporumque nostrorum Domitiani & Ge-
„ miniani sermone cognovi. *Unde colligere est eos*
„ *Constantinopolim ad Leonem Augustum, & Gennadium Patriarcham missos fuisse legatos in causa Timothei Æluri, qui occiso S. Proterio sedem Alexandrinam per summum scelus invaserat.* Bollandus
„ in Actis Ss Januar. t. 2. p. 1096. *Vide etiam Vedrianum in hist. Mutinens tom. 1. p. 253. & seqq.*)

VII. 6. GREGORIUM deinde tametsi reluctantem Joannes Archiepiscopus Ravennatium, Episcopum Mutinensem ordinavit anno 477. ad quam violentam electionem Æmiliæ Episcoporum plerique nausearunt, ita ut Pontifex ipse Romanus Simplicius de hujusmodi re certior factus scriptis gravissime literis cum interminatione se ablaturum potestatem Joanni in Æmilianos Antistites, si simile quidpiam iterata temeritate tentaret, redarguerit factum. Cæterum Gregorius cum moderatissimi animi esset, tametsi invitus præesset, profuit tamen gregi sibi commisso, ita ut sanctitas electi videretur quodam modo fecisse tolerabilem violentiam electoris. Superstes fuit usque ad annum 500. exuitque mortalitatem.

VIII. 7 BASSIANUS (1) Gregorio subrogatus est, anno 502. Hic tertiæ, quartæ, & quintæ Romanæ Synodo sub Symmacho Papa interfuit. Vir miræ eruditionis, & eximia pietate conspicuus, qui una cum aliis Æmiliæ Episcopis intrepide restitit Theodorico Regi concilium Romæ indicenti adversum Symmachum Papam, de qua re videndus Baronius.

Post Bassiani excessum Mutinensium series, nominaque per centum, ac octuaginta annos desævientibus in Italiam barbaris interciderunt.

IX. 8. PETRUS Mutinensis Episcopus reperitur subscriptus Romanæ Synodo sub Agathone Papa an. 680. Hic ille fortassis Mutinensis Episcopus est, quem Flavius Cunibertus Longobardorum Rex amplissimis privilegiis exornavit ann. 693. ut Sigonius narrat.

X. 9. JOANNES Mutinensis adlectus Antistes anno 743. Ab Ildebrando impetravit Ecclesiam S. Petri civitatis novæ, quarto ab urbe Mutina milliario; nobile quondam oppidum, quo post excisam veterem Mutinam transfugerant cives. Narrat Sigonius hunc Episcopum plura, gratiosaque privilegia a Rachisio Longobardorum Rege impetrasse. Hujus etiam temporibus Mutinensis, Bononiensisque Diœceses cum diuturniori lite terminos acceperunt, ut supra narravimus.

XI. 10. LOPICINUS Joanni successit ann. 749. in cujus gratiam Aystulphus Rex Longobardorum omnia privilegia, quæ antea sui antecessores Mutinensi Ecclesiæ indulsissent, rata esse decrevit. Dum Lopicinus in cathedra Mutinensi sederet, Anselmus Forojuliensis dux spreto mundo monachus effectus est, ædificavitque prope Fananum monasterium, cujus postea Abbas est dictus, ac post duos annos qua opibus, qua jurisdictionibus insignem Abbatiam Nonantulanam à Mutina urbe quinque tantum milliaribus distantem exorsus est anno scilicet 752. de cujus ædificatione, incremento, ac pretiosis reliquiis S. Sylvestri Papæ ibidem delatis, una cum Stephani III. Papæ, nec non Aystulphi Regis privilegiis concessis, hæc habet M.S. codex pergamen. antiquiss. chron. Nonantulanum, quæ cum propter antiquitatem, tum alias forte ob causas adscribere hic operæ pretium duximus.

Quia benignum, & gloriosum videtur esse, ut bonorum hominum vita, atque benefacta Dei fidelibus in memoriam veniant, dignum duximus, ut eis innotescat, qualiter & in quibus temporibus, & a quibus religiosissimis viris monasterium S. Sylvestri in loco Nonantula vocato situm, exstructum, atque ædificatum fuit, etiam à quo sanctissimo, & beatissimo viro religiosissime, & regulariter rectum primo in tempore sit. Igitur anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo quadragesimo nono, centesimo vero octogesimo ingressionis Longobardorum in Italiam, vir gloriosissimus Aystulphus Racchis Germano suo devicta Pentapolim Marii D. Zacharia Papa facto Romæ clerico sceptrum Longobardorum strenue regens, cui Giseltruda excellentissima Regina Anselmi præclari viri Abbatis, olim ducis soror dignissima, in conjugio hærebat, cujus interventu idem Aystulphus Rex in primo anno regni sui per suum præceptum concessit venerabili viro Anselmo locum, qui nuncupatur Faynananus, in quo idem vir Dei Anselmus monasterium ad honorem Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi construxit, & monachos ibidem regulares constituit, atque hospitium ad suscipiendos hospites, & peregrinos magno cum studio illic ædificavit, de quibus illi die, noctuque cura maxima, & sollicitudo fuit, ut nullus inde sine refectionis misericordia abire possit. Tertio autem anno regni sui prædictus Rex eidem Anselmo eximio Abbati in finibus Æmiliæ locum Nonantulæ dono dedit, quem adjuvante superna pietate idem venerabilis Anselmus, suique monachi propriis manibus laborantes de fontibus, & de deserto ad perfectionis culmen perduxerunt, in quo fundamentum templi, & monasterii claustrum cum certis ædificiis fundare studuit. In quarto autem anno regni ejusdem hujus templi consecratio facta est per D. Geminianum S. Regiensis Ecclesiæ Episcopum ad honorem S. Dei Genitricis Mariæ, & B. Benedicti Abbatis per jussionem D. Stephani summi Pontificis Romanæ Ecclesiæ, & universalis Papæ. In ipso autem anno per deprecationem prædicti Regis, & ipsius Anselmi Abbatis, ac totius congregationis advenit D. Sergius Archiepiscopus Raven. Ecclesiæ, & consecravit templum, & altare ad nomen, & honorem sanctorum omnium Apostolorum per jussionem prædicti D. Stephani Papæ, & ibi cũ fratribus in Dei laudibus, & in divinis colloquiis gratulatus per triduum mansit, atque iis completis, pro quibus venerat gaudens ad propriam reversus est sedem. Præfatus vero venerabilis pater Anselmus Regali ortus prosapia, meritisque clarus, eundem Aystulphum adiit Regem, per sororem scilicet suam Giseltrudam, quæ Regio hærebat thalamo; hujus namque imperatu tria non modica intra collationem paulo ante idem vir construxerat cœnobia, fratrumque decorarat agminibus, in quorum maxime, quod Nonantula vocitatur, monachorumque præpollet phalangiis, cum sanctiss. vellet artus acquirere Sylvestri in Dominica Incarnationis anno DCCLIII. supradictum petiit Regem suppliciter rogans, ut causa orationis, maximeque hujus negotii una secum Romam veniret. Rex annuit, & Abbas fratribus stipatus Romam advenit ad virum per omnia Beatiss. Stephanum, qui tunc Romanam, & Apostolicam gubernabat Ecclesiam, a quo benigne suscepti sunt, & eos thesauro, quem petiere, in hunc tenorem, sicuti hic legitur, ditavit.

Stephanus Servus servorum Dei.

Omnibus venerabilibus fratribus, & Coepiscopis, cunctisque religiosis Christianis Deo deservientibus Regno Italico, & Patriarchatu Romano. Residentibus nobiscum plurimis Episcopis ad Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum Principum limina synodale commonente concilio venit Flavius Aystulphus vir excellentissimus Rex Italici Regni ad prædictorum Apostolorum vestigia. Inter cætera, quæ contulit dona, B. Petri Apostoli Ecclesiæ obtulit præceptum unum, in quo continebatur, quod ob reverentiam Domini Salvatoris, atque B. semper Virginis Mariæ, omniumque sanctorũ Apostolorum construxisset monasterium in Territorio Mutinensi loco nuncupato Nonantula, ipsumque præceptum concessisset viro venerabili nomine Anselmo Abbati, & eundem virum Anselmum cum secum haberet, obtulit illum pariter, & præceptum supra sacratissimum corpus S. Petri Apostoli, sicque dotavit prædict. monaster. Sanctæ Sedis Romanæ, quam Deo auctore regere cernimur. Petiit præfatus Rex nostram munificentiam, ut corpus sanctissimi Papæ Sylvestri cum aliis sanctorum pignoribus eidem Anselmo Abbati ad prædictum venerabile monasterium deferre concederemus, & per benedictionem protinus nostris manibus consecraremus ipsum Abbatem, & cuculla indueremus secundum regulam S. Benedicti, ejus manibus traderemus simul & baculum Pastoralem, & pedales secundum ordinem: cujus sanctissimam petitionem hilari vultu, quam petebat, concessimus, & quoniam nobiscum aderat sanctissimus confrater noster Sergius S. Ravennatensis Ecclesiæ Archiepiscopus, commendavimus ipsum venerabilem Abbatem, & ejus monasterium sub suo regimine nostra vice gubernandum omni tempore tantum si ab Abbate monasterii fuerit invitatus, & si ei, vel suis successoribus aliqua adversa contigissent a quocumque Præsule maxime ab Episcopo Mutinensis Ecclesiæ, in cujus Parochia constat esse constructum, sub sancta Ravennatensi Ecclesia haberet refugium propter terrarum longitudinem, qua distat à nostra sede. Præcepimus ei etiam, ut prædictum sanctum corpus S. Sylvestri, & alias sanctorum Reliquias, per seipsum ad jam dictum cœnobium deferat, & recondat, altariaque simul & Ecclesiam nostra Apostolica auctoritate consecraret: robur etiam nostræ sanctæ Romanæ Ecclesiæ eidem sancto loco per Apostolicum privilegium contulimus, veluti sanctiss. Papa Gregorius plurimis Ecclesiis protulit, & jussimus huic opusculo subter scribi.

Ste-

(1) CASSIANUS dicitur in Synodo Rom. sub Symmacho Papa an. 501. BASSUS vero in Conciliis an. 501. & 503. CASSIANUS iterum in Concilio an. 504. ut videre est in novissima Harduini Conciliorum editione.

Stephanus servus servorum Dei, S.R.E. Apostolicus.

Anselmo religioso Abbati Ven. monasterii S. Sylvestri sito Nonantula territorio Mutinense, & per te in eodem venerab. monasterio in perpetuum. Quæque ad laudem Redemptoris Domini nostri Dei, & salvatoris pertinere noscuntur, & ad stabilitatem venerab. locorum respiciunt, cum magno sollicitudinis studio nos convenit Apostolica, & rationali censura procurare, quatenus ex hoc juges eidem propitiatori nostro Domino Deo efficacius persolvi possint cardinum laudes, & nobis, qui licet immeriti, divina tamen gratia proveniente pastoralis regiminis curam gerimus, opima in sidereis arcibus remunerationis præmia ascribantur. Igitur quia constat religiositatem tuam nobis detulisse præceptum D. piissimi Regis Aystulfi de præfato monasterio, & omnibus ei pertinentibus locis, ac possessionibus, atque petiistis, ut per nostri Apostolici privilegii paginam reconfirmaremus: unde nos precibus vestris inclinati hac hora præsenti xiiij. indictione in perpetuum supradictum monasterium successorum tuorum Abbatum ditione, & potestate cum omnibus sibi pertinentibus confirmantes, & irrefragabili jure decernimus permanenda, id est monasterium S. Sylvestri, quod & Nonantula, territorio Mutinense. Quapropter auctoritate B. Petri Apostoli, cui a Domino Deo nostro cælorum regni claves traditæ sunt, & potestas ligandi, & solvendi in cœlo, terraque concessa sunt, promulgantes decernimus, & firma stabilitate, censura statuimus, ut ipsum Ven. monasterium cum omnibus locis, mansis, fundis, & casalibus, domibus, atque familiis, servis, originalibus, simulque rebus, & possessionibus, & frugibus, & decimationibus, nec non aquis molis, olivetis, vel quicquid in quibuscunque locis habere, vel tenere videtur, vel si quid in potestate legaliter donatum, vel largitum fuerit, aut quolibet modo juste evenerit tenere, & possidere sine qualibet controversia perpetuis temporibus valeat, & nulli unquam liceat regum, Episcoporum, ducum, vel aliorum parvæ, vel magnæ personæ in prædicto venerab. monasterio, vel in eis, quæ eidem pertinere noscuntur, quocumque modo incumbere, aut invasionem facere, nec quispiam sacerdotum ibidem præsumat accedere, vel missarum solemnia celebrare, & neque Episcopus, neque Abbas, vel comes, aut qualibet magna, parvaque persona in præfato monasterio, vel in ejus cellis, aut Ecclesiis mansiones facere, aut expensas expetere, aut aliquod per potestatem servitium, præter peregrinos, & hospites, & neque colloquium qualecumque, aut placitum in ipso monasterio, aut in ejus prænominatis cellis tenere quis audeat, nisi ab Abbate fuerit invitatus, quatenus hoc quod ad laudem Dei, & stabilitatem prædicti monasterii statuimus firma stabilitate permaneat, interdicentes omnino Episcopo, in cujus parochia esse videtur supradictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem præsentis decreti pia postulatione indulti quicquam attentet, neque ullo modo ejus baptismales Ecclesias sibi vendicet, neque ipse, suique successores præsumant prohibita contingere, sed neque missarum solemnia ibidem persolvere præsumat, nisi ab Abbate suprascripti monasterii fuerit invitatus, neque ordinationem Sacerdotum quilibet Episcoporum in præfato monasterio, vel ejus jure, aut suo clero agere audeat, nisi ut præfatum est, ab Abbate fuerit invitatus; Chrismaque, vel quicquid ad sacra mysteria pertinet, si a parte monasterii fuerit postulatum, a quibuscunque prævoluerit præsulibus concedimus tribuendum; sed neque decimas unquam dare concedimus, nisi Ecclesiis supradicti Ven. monasterii ad nostram diœcesim pertinentibus. Sed & hoc statuimus, & inviolabili sanctione Apostolica auctoritate firmamus, ut nullus aliquando in prædicto monasterio de aliis monasteriis, seu quibuscumque Ecclesiis, atque locis Abbas esse præsumat, neque à quacumque potestate eis introducta, sed cum divina vocatione Abbas præfati monasterii pertinxerit, & resolutionis tempus advenerit, de propria semper congregatione eligatur Abbas, qui ab omnium monachorum consẽsu in eis constituatur ad augmentum, & solertissimam gubernationem eorum pro Dei amore morantium monastico ordine militantium; nihilominus omnibus hujus nostri pontificii interdictione inhibemus aliquam scripturam, vel confirmationem de prædictis monasterii rebus vel de prænominata Abbatia quoquo ingenio contra hoc nostrum præceptum petere: si qua vero scripta, vel petitio impetrata fuerit, vel in reliquo apparuerit, has irritas esse, vacuasque omni robore jubemus. Si quis præterea, quod non credimus, præsumpserit hoc nostrum Apostolicum privilegii constitutum in aliquo transgredi, aut contemnere, sciat se auctoritate beatorum Petri, & Pauli Apostolorum Principum, & CCCXVIII. Patrum anathematis vinculis esse innodatum, & cum diabolo, & ejus atrocissimis pompis, atque cum Juda traditore Domini nostri Jesu Christi æterni incendii supplicio concremandum deputatum, & e regno Dei penitus segregatum. Porro qui observator, & custos extiterit benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro, & vitam perpetuam consequatur.

Scriptum per manum Sergii S.R.E. Scriniarii Ind. 6 mense Januario. Data Idibus Januarii per manum Anastasii primi Episcopi diœcesanorum S. Sedis Apostolicæ anno Deo propitio Pontificatus D. Stephani summi Pontificis, & universalis Papæ in sacratissima sede Beati Petri Apostoli 1. Bene valete.

Aystulphi Regis privilegium, quod Nonantulano cænobio concessit, est tale.

Flavius Aystulphus vir excellentissimus Rex monasterio beatissimorum Principum Apostolorum Petri, & Pauli sito territorio Mutinense loco, qui dicitur Nonantula, & venerabili viro Anselmo Abbati, seu cunctis congregationis ibidem consistentibus.

Cum . . . nos non solum coram Deo, sed coram hominibus providere monuit bona. Quid aliud docuit quam nos omnes diligere homines, maximè venerabilibus locis, & sapientibus de nostris opibus subvenire? Manifesta causa est, quoniam ante hos dies concessimus venerationi tuæ sylvam ex curte nostra Gena coherente per loca designata ex una parte fluvio Panario, & ab alia parte usque piscationes, & suprascripta sylva usque in rivo mortuo, a tertia parte strata publica, a quarta vero, prædicta sylva, & paludes una cum basilica B. Martini confessoris Christi, quatenus ibi jam fatum cænobium construeretis sicut & factum est. Nunc autem postulavit veneratio tua nostrã præcelsam potestatem, & dilectam conjugem nostram Gisaltrudam, quatenus jam dicto monasterio, vel tuæ venerationi jam dictam sylvam, sicuti coherentia dicta est cum omnibus, quæ superius sunt, per nostrum præceptum confirmare deberemus. Aqua de fluvio Gena ut ad cujuspiam hominis potestatem subtractam non fiat, atque subtus strata publica nullus molenadinum ædificare præsumat usque fines illorum fluminum, præter duos molendinos in curte Panciano ædificanda sine ipsorum licentia monachorum. Nos vero Dei omnipotentis confidentes misericordiam, & vestram congruam obaudientes petitionem confirmamus in ipso sancto monasterio, vel venerationi vestræ jam dictam sylvam, juxta ut coherentia dicta est. Confirmamus etiam in eodem sancto monasterio vestro insulam unam, quæ esse videtur inter Panarium, & fossam, quæ dicitur Munda per designata loca, ab oriente prædictus fluvius Panarius, a meridie villa Salieto, ab occidente prædicta fossa Munda, & Militantia, atque sylva communis, & de subtus fossa mortua existente in Panario, ut nemo in prædictis fossis, vel flumine audeat molendinum ædificare absque consensu Abbatis, aut Monachorum. Nec non confirmamus tibi omnes illas res, quas ante hos dies tuæ largivimus venerationi. Curtem quoque Canetulo in territorio Mutinensi cum omnibus pertinentiis suis, sive duas portiones de sylva Lupuleto, seu sylvam Mutinensem, Madegaticum, Caprinam, Pontenariam, & Paludes Gromulenses usque in limitem decimanum, qui percurrit inter Gavanum, & villam Ulianam, & de ipso limite in Panarium veniente, & de via decimanense habeatis communiter usque in fossatum finale cum Decimanense, & Ulianense secundum eorum coherentias, atque ex ea parte fines Delamense in Casale Modenulam, & secundum vadit argine Salise cum paludibus suis, seu vico Siculo cum omnibus pertinentiis suis in integrum, & porto cum Ecclesia B. Petri Apostoli, quæ ab ipsis ædificata est massariis nostris, uno capite

atten-

tenente in vico Guarcinense, veniente in Panarium, ex alio vero latere in finem Lamense, & fluvium Scultenam, qui & Panaris deducendi habent licentiam ubicumque alio visum fuerit, & ne ullus inferioris magnave potestatis homo molendina, vel portum cum Sandonibus, aut naves in ipso fluvio, vel in Lavatrinam edificare audeat, aut piscationem facere, aut cum navigio pergere sine vestra licentia. Igitur secundam hoc nostrum preceptum sylvas, & paludes, sive prædictam fossam Lavatrinam, cum omnibus fossis, & campis per legitimos fines percurrentibus, item ex alia parte fluvium Genam conjungentem se in Busalese, & utrasque vias fluvii Panaris usque ad duodecim pedes in latitudine, sicut ad publicum pertinet. Stabilimus autem vobis, vestrisque successoribus, qui in seculum seculi in jam dicto B. Sylvestri Nonantulanensi monasterio pro amore Christo servierint, sylvam unam in Gajum Lamense, veluti ad curtem nostram pertinuit per designata loca, ex uno latere fluvius Muchlena, tenente uno capite in limite posito, & alio capite in loco Cernio, & Fraxeno usque in casale Modenule, ac Ludria intrante Mudena, & a strata publica usque in Padum, & ut infra scriptis fluviis Mudena, Lama, seu Ludria, nullus audeat facere molendinum, nec portum adificare, præter Abbates, & monachorum molendina quantum fines illorum continent, & per Padum de subtus usque in fossam, quæ vocatur Canina, atque ex alia parte per Modenam in Josum usque in capite de prædicta fossa, & medietatem ex Piscariis nostris in territorio Mantuano in loco Sarmata, & Bondeno, atque alias Piscarias in finibus nostris Regissianis, & Flestisianis, sicuti vel quæ modo habemus, ad curtem Regis in integrum, ex una parte currente fluvio Mudena, de alia parte fluvio Bondeno, unum in fossa caput tenente, quæ dicitur Fimana, seu villula, & laco per Floriana, sive fossa Scavanorum, seu Albaretum usque Vispinum. Alio item capite in Pado tenente una cum arboribus, & limitibus, qui infra præscriptas coherentias esse videntur, omnia vobis, & posteris vestris in perpetuum confirmamus, tam sylvas, quam pascua, seu limites, & paludes, omnesque alias fossas, & campos, seu paludes, unde qualescunque piscationes fiunt exeuntes, vel intrantes a Trepuntio in Josum, quæ usque in fossam latam, & Cambarionem, cunctas fossas, & paludes, quæ fiunt de fluvio Bondeno, idest Seclia, cum campis suis, & campum formigosum inter Ponticulum, & lacum fatuum cum ipso Ponticulo, & omnes lacoras usque ad Grumam, seu syvam, & Lacorianum, atque terram, & ipsas lacoras per Trepontiũ, quæ de Bondeno exeunt, & Spino, atque Trepuntium in Bondenum, & lacum de Ulpino, simulque Tubum, qui exit de Bondeno in Porcariam, & Sayclam, atq; ex alio latere Saycla exiente de Ulpino, intrante in lacum de Turatino, Bucineto, qui exit de Tubo mortuo, intrante in Cimarese, tenente unum caput in Canaliclo, & aliud in Durazzino, simul etiam & campum de Durazzino, atque Bonosula, quæ ponit caput in Arculas Arculus, simulque modo duas arculas contractionis lacos, & lacum de Fulginco ponente caput in Bondeno, nec non & Verginiana cum omnibus lacis, ac fossis quibuscumque piscariis, sicuti nos usque nunc ad nostras manus tenuimus, ut nullus magnus, aut parvus homo in omnibus suprascriptis piscariis absque vestra licentia, successorumque vestrorum aliquo modo piscare præsumat. Insuper propter vestram insignitam prædictam petitionem juste concedimus vobis, & successoribus vestris confirmamus monasterium S. Salvatoris situm in Fananum cum universis legalibus ejus pertinentiis, & adjacentiis, terminos, & accessionibus, casalibus, alpibus, ripis, rupinis, planitiebus, cultis, incultis, aquis, aquarumque decursibus, finibus monte, & flumine, seu sylva de Scoplano cum castro Sestula, monte Catino, Consanolo, & alpe currente, rivo Cercsliense, & Lardaniola fluvio percurrente. Nec non Masalizano, & Gabba cum viculis suis, idest Aquaviva, Rivofrigido, Viliciatico, Saxo Soliciano, Epicla, Variana, & Porcule cum montibus, vallibus, alpibus, sylvis, servos pro servis, liberos pro liberis, cultum, & incultum cum casis omnibus, quæ modo inde adificatæ sunt, vel futuris temporibus adificabuntur percurrentibus ipsius Massæ finibus. Ab uno latere fine Capuanense, & fluvio Cecla, ex alio latere Lardaniola Jugalo desuper ponente capite in monte Mulceto veniente usque in Gajum Degina, desubtus autem veniente uno capite in fluvium Lio. Sancimus ergo, ut nullam potestatem habeant homines ibidem residentes de ipsa Massa, vel ejus finibus prænominatis vendere per quemlibet titulum, neque extraneos homines illud vexare, aut introducere, nec placitum quis tenere præsumat, nisi rectores, & præpositi monasterii, & si per licentiam rectorum ipsius monasteriis inter se vendiderint, censum solitum ad partem monasterii emptor persolvat. Quod si in ipsis sylvis aliquis roncare fecerit, aut si peculia pabulaverit, redditum escaticum, seu casium ad fratres Nonantulanæ famulantes perveniant totum. Similiter etiam Plebem S. Mammæ Vilgino constructam concedimus vobis, vestrisque successoribus eo ordine, ut nullus Episcopus Bon. vel aliunde in ea aliquid agere, aut ordinare præsumat, nisi tantum consecrationem, confirmationemque faciat, & presbyterum, quem vos, vel vestri successores idoneum ibidem constitueritis, de potestate vestra nullatenus submovere præsumat, neque aliquam dominationem in condicta Plebe facere, aut exinde quidquam tollere tentet. Et ut in omnibus sylvis jam facti cœnobii nullus comes, sive Gastaldus, seu quilibet nobilis, vel ignobilis cum canibus, aut quocumque ingenio venationes exercere præsumat propter inquietudinem animalium monasterii. Nec non concedimus, ut in quibuscumque comitatis locis cellas acquisiveritis, aut villas, ubi sylvæ communes sunt, vestram semper portionem habere. Præcipimus etiam ut nullus in regno nostro Italico, vel Romano cujuslibet ordinis præfati monasteris servos, aut ancillas, qui fuga lapsi fuerint contra Abbatem, aut præpositum, vel advocatum, cum inventi fuerint, quoquo modo audeat retinere. Similiter donamus etiam præceptales . . . . videlicet 48. qui nunc sunt, vel futuris temporibus ex aliis esse voluerint, ut ad monachorum utilitatem peragendam habeant potestatem, remota vestræ potestatis inquietudine. Igitur prodonamus vobis, & eidem S. Cœnobio vestro, ut notarii in omni dictione regni vestro chartas judicata emphyteutis, & libellos scribant absque ullius personæ impedimento. Confirmamus etiam vobis, & prædicto monasterio vestro, ut . . . civitatem sive de Ferrariam, vel Comaclium, ut quamlibet ubilibet functionem . . . in quibuslibet locis, & civitatibus, seu clusis regni nostri, atque negotiis, sive de instrumentis chartarum disrumpendis, seu de advocatis quales, & undecumque eligere voluerint liberam habeatis potestatem. Nec non & de inquisitionibus faciendis per idoneos homines de possessionibus, & rebus monasteris vestri per viginti annos, seu de placitis, & de pignorationibus vestrorum hominum, sive de immunitate, quæ est triginta libras argenti, & de via per Pvialzachinum, seu de aqua fluvii Genæ ad Molendina. Similiter & confirmamus vobis, & in præfato cœnobio vestro chartulas vestræ donationis, quas vobis Anscausus Episcopus, & Guidualdus Medicus emiserunt cum omnibus rebus illis in his, quibus in eis liberi homines per chartulas proscriptas contulerunt, ut firmiter vos, & præfatum cœnobium possideatis. Mercata etiam in propriis ejusdem Ecclesiæ agris & terris construendi licentiam habeatis, & conducendi ibidem diversa mercimonia, & negotiatores, cunctumque Tunoleum, & quicquid de ipsis Mercatis exigi potest fratribus ibidem Deo famulantibus pertinere sine ullius contradictione. Jubemus itaque, ut quicumque ex liberis hominibus voluerit advocatus eorum hominum fieri, qui causas suas peragere nesciunt absque alicujus potestatis injuria libera potestate persistere faciatis, guardias eorum recipere volueritis, & Abbas vel Præpositus, seu advocatus, aut missus eorum reddere voluerit, nullus impedire præsumat. Addimus quippe vobis, vestrisque posteris, & in præfato monasterio vestro, ut quæcumque persona nobilis, vel ignobilis in omni regno de sacro, vel seculari ordine, ad prædictum sanctum cœnobium refugere voluerit, aut res suas ibidem conferre quæsierit non comes, aut minister publicus vi-

delicet

delicet missus noster, & contradicere audeat, sed liceat ei libera potestate de se, suisque omnibus rebus quicquid voluerit in eodem monasterio conferre. Volumus quoque, & concedimus, ut quandoquidem Divina vocatione Abbas ipsius monasterii, ejusque successores . . . de ipsa congregatione qualem inter se digniorem invenerint, licentiam habeant eligendi Abbatem. Iterumque concedimus vobis, vestrisque successoribus, ut de singulis navibus portaticum libera vestra exigatis potestate: statuimus, & modis omnibus jubemus, prout supra dictum est, quatenus in præfati monasterii res nullas superiores, vel inferioris ordinis, vel Episcopus aut comes, aut Gastaldus, vel reipublicæ proximior in qualibet prædicta invasionem facere audeat, ullo in loco non ad causas judiciario more audiendas, vel fienda, exigenda, aut mansiones, vel paratas faciendas, vel perafredos, aut fidejussores tollēdos, aut homines tam ingenuos, libertos, quamq; servos super terram ipsius Ecclesiæ manentes, sive Emphyteuticarios, & suprascriptos .... nullo modo distrugendos, nec ullas publicas functiones, aut redhibitiones, vel illicitas occasiones inquirendas consurgere audeat, vel exigere præsumat, sed liceat vobis, & vestris posteris cum omnibus rebus vobis subjectis, atque hominibus sub immunitatis vestræ defensionis quieto ordine consistere, ac pro nobis, nostraque conjuge, totiusque regni nostri stabilitate Dei misericordiam delectabiliter exorare. Præcipimus insuper, ut nec vos, nec futuri Abbates audeant aliquorum hominum potestatem conferre scriptiones sine nostra, vel filiorum nostrorum jussione, aut consilio, vel consensu omnium monachorum, aut injuste disponendarum rerum munerationem delegare, nec ullus monachus aliqua præsumat confirmare scriptione, qui sue probatur non esse potestatis; quod si fecerit, robur nullum obtineant. Conferimus etiam vobis, & in ipsum vestrum sacrum cœnobium Olivetum unum in Luminaribus Ecclesiæ posita prope Castellum Aginulfi, quod pertinuit de curte nostra Lucense, & duas casas masaritias ex ipsa curte, quæ regebantur per Manifrit, & Fulculonem germanos, & nepotes eorum Crespulo, Lucciolo, & Bertulo. Quin etiam prodonamus sanctitati vestræ, vestrisque posteris in perpetuum, ut ex ipso sancto Cœnobio, & rebus, quas vobis, & ibi contulimus, vel futuris temporibus acquirere Deo propitio potueritis tam vos, quam posteri vestri, nullum servitium, vel donationes a nobis exinde exigantur pro benedictione in quadragesima majore 40. lucios, & in quadragesima S. Martini similiter per missum ipsius monasterii consignatos in Papiam, aut in Mantuam, sive si fuerimus Ravennam. Cedimus & vestræ reverentiæ, successorumque vestrorum in sempiternum, ut habeatis licentiam retia trahenda per Padum ad pisces majores, minoresve capiendos, a laco, qui dicitur fossatum, usque in mare, & ubicumque in omni Regno nostro habeatis nunc, vel habueritis in futuro, sylvas communes habeatis, & piscarias si ibi sunt, ac cæteri homines una cum medietate de porto in aqua longa, quæ est juxta strata publica, & pertinuit de curte nostra civitati novæ. Unde reliqua medietate Ecclesiæ S. Geminiani habere probatur, atque granum illum, quod annue colligitur de portatico in curte nostra, quæ sita est in civitate nova, de quantum pro ipso colligitur portatico, quatenus ab hodierna die nostrum habentes serenissimum præceptum, ipsum sanctum monasterium vestrum firmiter superius comprehensa valeatis possidere, ut nullus Episcopus, vel clericus, dux, comes, Gastaldus, vel Actionarius noster, aut quispiam magnus, parvusque Gasindius contra hoc nostrum firmitatis præceptum audeat ire quandocumque, sed omni tempore, in jam sancto monasterio vestro, vel vobis, successoribusque vestris stabilis permaneat in perpetuum. Si quis autem hujus nostræ Inscriptionis temerario ausu violator extiterit, & hanc nostram jussionem per omnia non observaverit, sciat se compositurum centum libras auri optimi, medietatem in Palatio nostro, & medietatem supradicto monasterio vestro. Concedimus insuper omnia vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, ut si, quod absit, quicunque Rex, vel Imperator, seu quilibet sacræ legis canonici, aut præceptorum prædecessorum nostrorum regum, vel futurorum contra hoc nostrum præceptum donationis intentaverit, aut cœnobium prædictum vestrum, sive res ejus in fratrum stipendiis collatas, & pauperum Christi demminorare præsumpserit, aut in aliquo alicui per beneficium, vel pro quocumque ingenio dederit, liceat vobis, vestrisque posteris cum omnia, quæ suprascripta sunt, cuilibet sanctæ Sedis Apostolicæ PP. sive Imperatoribus, atque regibus, seu aliis quibuscunque regibus catholicis subdere potestati, & velut seculum hominum secundum ritum antiquæ legis per regum præcepta sua firmata tenentium securiter tenere, possidere, atque tradere, quæ vobis placuerit. Et ut certius ab omnibus credatur, inviolabiliterque a cunctis fidelibus præsentibus, futurisque observetur, annuli nostri impressione subtus jussimus sigillari. Ex dicto domini Regis per Theut. per præceptum Al. Regis scripsi ego Prothonotarius.

Data in Palatio Otalii X. die mensis Februarii an. felicissimi regni nostri . . . per Ind. VII. feliciter, anno Dom. Incarn. DCCLIII. Actum Papiæ in Christi nomine feliciter.

His ita peractis idem sanctissimus Pater ex altissima prosapia humilis, & vilis pro Deo factus virtutibus, & sapientia præditus, omnibus largus, sibi parcus, & modicus, quamquam cunctis praeesset, omnibus tamen se abjectiorem ostentabat, memorans illud Domini dictum: Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & quanto major es, humilia te in omnibus. Hic inter cætera plura bona, quæ agens, hospitalitatem diligens, omniumque pauperum curam sollicite gerens hospitia, atque xenodochia perplura constituere curavit; atque ea in omnibus bonis ditare curavit, quorum unum prope monasterium fere quatuor milliaria statuit, sibi oraculum S. Ambrosii ad suscipiendos debiles, & fœminas, qui ad monasterium venire non poterant, constituit, cui in omnibus tanta concessit bona necessitatibus, ut nihil deesset ibi servientibus, neque supervenientibus hospitibus. Statuit etiam idem vir sanctissimus xenodochium ex proprio suo in finibus Vincentiæ, in loco, qui dicitur vicus Domnam, ubi constituit duo oratoria S. Mariæ, & S. Petri, & monachos ibi Deo servientes, ac pauperes, & debiles per plures exinde quotidie viventes, ex illius quoque beneficio pauperes ducentos per omnes Calen. pascebantur. Item aliud ille Deo dignus pater constituit xenodochium ex suis propriis rebus in loco, qui dicitur Susonia, ubi fieri jussit oraculum S. Justinæ martyris, in quo etiam monachos semper adesse voluit Deo servientes, & sine sollicitudine viventes: ibi etiam pauperes quotidie alebantur, & omnes advenientes hospitio, atque victu inde reficiebantur, sed & per singulas Calen. pauperes ducenti inde satiebantur; missæ vero pro salute vivorum, & mortuorum per singulum annum trecentæ celebrabantur. Denique cum idem gloriosus Pater adhuc in militanti habitu monarchiam fori Julii strenue regisset, & S. Regis cognatus ejus polleret agminibus, & comam cum hujus seculi pompa pro Deo deposuisset, nec minus tamen voluit spirituali septus agmine, Deo devote militare; habuit namque hic dei famulus sub suo regimine monachos regulares 1144. exceptis parvulis & pulsantibus, qui non constringebantur ad regulam, quos ille paterno amore fovebat, & regebat. Qui olim dux militum fuit, nunc dux monachorum extitit: illos docuit loricatos ferre micantia arma adversus inimicos, istos docuit nudatos hujus seculi æstibus sumere arma adversus mundi rectores tenebrarum harum contra spirituales nequitias in cœlestibus: illos instruxit sumere arcum, scutum, & hastam contra adversantes se, istos imbuit stare succinctos lumbos in veritate, & indutos lorica justitiæ, & calciatos pedibus in præparatione evangelii pacis, & sumere scutum fidei, in quo possint omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeam salutis accipere, & gladium spiritus, quod est verbum Dei. Quia plura? hujus etenim viri magnifici vita omnibus proficua, præcipue monachis charissima, in summi Dei servitio semper erat paratissima. Quidquid etiam valuit, & sapuit, in divinis semper, & ubique operari studuit; quidquid autem boni hoc in loco agitur, ex quo ab illo fundatus est, suo studio, suoque

animo proficuo, ut omni explosa dubietate credi valet, divinitus imputatur, atque semper imputabitur. Fecit quidem mira dominus multa per eum ejus in vita, sed eo interminante styli officio commendata non sint, sed qualis, quantusve ille probatissimus vir fuerat, ejus finis aperte declarat, dignante Domino, & Maximo Carolo Imperatore, hic in Italia anno 30. regni sui, ipsiusque magnifici Anselmi Abbatia 50. ejus immanente die mortis, cum Divina misericordia eum ad sideream vocare voluit mansionem, ipse enim inscius sui obitus, divina revelante gratia, ut bonus, & pius Pastor, oves, & quas Domino foverat, ad se vocari fecerat, eisque sui finis diem denuncians, divinisque allocutionibus premia, & gaudia sempiterna eis pro suorum bonis factis a domino retribuenda promittens, sic eos diligenter confortans, ac Domino commendans, expansis manibus, & cor, & oculos ad cœlum levavit dicens; Domine Jesu Christe Pastor bone, qui me indignum famulum tuum, pro tua misericordia ad te vocare dignatus es, qui mihi immerito hunc tuum gregem commisisti, concede mihi servo tuo, tecum, & cum electis tuis una esse, & in regno tuo semper gaudere, & praesta, ut hi famuli tui, quos mihi munere verbi tui pascere precepisti, te sequendo, ad bravium aeterne remunerationis, tua gratia preveniente pervenire mereantur, qui vivis & regnas cum Deo Patre sanctoque Spiritu per infinita seculorum secula. cumque omnes lachrymis resoluti circunstantes respondissent Amen. Tunc ipse venerab. Pater, blande eos consolans, & prout poterat in ipso articulo sui exitus, cum esset hora diei tertia, ipsius hore psalmos per seipsum cœpit decantare; qua expleta, simili modo per seipsum sexta hore psalmos decantans, quibus expletis in lecto stratus sui residens, benedixit eos, & inter manus fratrum monachorum ex hoc seculo migravit ad cœlos 5. Non. Martii sexta ferie die, in qua mundi Redemptor hominem fecerat, ipsumque redemerat. Tunc flentes fratres, & psallentes super B. viri corpus totam illam diem, & sequentem noctem, in ejus exequiis perdurantes usque ad horam alterius diei sextam, & condiderunt illud in marmoreo lavello infra oratorium beate Dei Genitricis, & Virginis Marie, ubi per eum Dominus multis de diversis infirmitatibus tribuit sospitatem, ita ut de diversis locis concurrerent homines, & de ejus tumulo raderent, & biberent pro febribus, & dentium doloribus, atque aliis variis infirmitatibus, adeo ut in aliquibus locis ipsum videbatur transfossum marmoreum tumulum. Hactenus codex.

XII. 11. GEMINIANUS hoc nomine II. a Mutinensis Episcopus adlectus est anno 785. in cujus gratiam Desiderius Rex Longobardorum omnia privilegia praecedentium Regum erga Mutinensem Ecclesiam rata habuit. Quem cum postea Carolus Magnus debellasset, victorque diversa privilegia diversis indulsisset Ecclesiis, hoc sequens etiam Geminiano concessit.

a Tertius.

Carolus gratia Dei Rex Francorum, & Longobardorum, ac Patritius Romanus, omnibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, Gastaldis, atque omnibus monasteriis Deum timentibus praesentibus, & futuris.

Maximum regni nostri in hoc augeri credimus monimentum, si petitionibus sacerdotum, ac servorum Dei, in quo nostris auribus fuerint productae, libenti animo obtemperamus, atque ad effectum perducimus. Quapropter noverit solertia vestra, qualiter nos ad petitionem venerabilis viri Geminiani S. Mutinensis Ecclesiae Episcopi, quae est constructa in honorem preciosissimi confessoris Christi Geminiani Antistitis ipsius Ecclesiae, tale circa ipsum sanctum locum concessisse beneficium, ut in monasteria, & xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones, quae ad dictum Episcopatum pertinent, tam de donatione regis, quam reginarum, seu reliquorum Deum timentium hominum, unde moderno tempore ipsa casa Dei justè investita est, aut quod divina pietas ibi amplificare voluerit, nullus judex publicus ad causas audiendum, vel fodra undique exigendum, seu mansiones, aut paratas faciendum, nec fidejussiones tollendum, neque hominibus ipsius Episcopatus distringendum, nec ullas redhibitiones publicas requirendum, judiciaria potestas ibidem quoquam tempore ingredi, vel exactare penitus non praesumat. Propterea hanc immunitatem conscribere jussimus, per quam specialiter decernimus ordinandum, ut nullus quilibet de vobis, neque de junioribus vestris amodo, & deinceps ut diximus in monasteria, vel xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones, quae ad ipsum Episcopatum, ut diximus, de datione regum, aut reginarum, seu reliquorum Deum timentium aspiciunt, nullus judex publicus ad causas audiendum, vel fodra undique exigendum, seu mansiones, aut paratas faciendum, nec fidejussiones tollendum, nec ullas redhibitiones publicas requirendum, vel exactandum Judiciaria potestas ibidem quoquam tempore ingredi vel exactare penitus non praesumat, sed sub immunitatis nomine cum omni freda concessa valeant omni tempore rectores ipsius Episcopatus, hominesque eorum quiete vivere, & residere Et ut haec auctoritas firmior habeatur, vel diuturnis temporibus cognoscatur, manus propriae subscriptione eam decernimus roborari.

Signum Caroli Gloriosissimi Regis.

V. Vigbaldus ad vicem Radoni recognovi.

Dat. sexto Kal. Octobris anno XIV. & IX. Regni nostri.

Eidem Carolus idem Plebaniam Gazaneit dono dedit, pluraque alia bona. Geminianus autem quartam partem bonorum sui Episcopatus, suae Ecclesiae capitulo donavit, ut Mutinenses canonici commodius, alacriusque divinum opus possent urgere. Quam deinde donationem ratam habuerunt Ugo, Lothariusque Reges anno 934.

12. GISIO ejusdem civitatis Episcopus vivebat anno 800. Quo Praesule prope Mutinam in oppido Spilimberti, Aleander in descr. Italiae, aliique narrant Hadrianum I. Papam anno 795. vitam liquisse, ejusque corpus in celebri Nonantulana Abbatia delatum, ibidem requiescere. Quod non ita esse in primo tomo hujus nostrae sacrae historiae docuimus, dum Romanorum Pontificum seriem recenseremus, ducti potissimum ex epitaphio, sepulchrove, quod eidem Carolus Magnus Imp. Romae in Vaticana Basilica excitaverat, quod adhuc extat; pauloque post in eadem serie dum Hadriani III. obitum attulimus, illum, non primum in oppido Spilimberti villa Vitrochara defunctum, & in Nonantulana Ecclesia humatum fuisse asseruimus, cum revera Hadrianus III. esse non potuit, quem pia credulitas Nonantulae veneratur ut sanctum, ejusque festivitatis diem celebrat 8. Idus Julii, cujus lipsana sub ara maxima jacere affirmat. Ex gestis namque Hadriani in vetustissimo pergameno codice tum soluta oratione, tum versibus leoninis ab Anonymo Hadriano synchrono conscriptis, clare videtur, si quempiam ex Hadrianis apud Nonantulanos quiescere asserere velint, primum, non secundum, neque tertium esse existimandum est; ea enim acta, primo, non aliis convenire demonstrant. Caeterum quae de Hadriano I. jam fabellam existimavimus, illosque profumum vaticinari, qui eundem scribunt Spilimberti è vivis excessisse, dum Galliam peteret, ejusque corpus in Abbatia Nonantulana quiescere, nunc ex gestis ejusdem, quae modo ex citato vetustissimo codice dabimus, ingenue fatemur, haud illos divinasse. Quomodo vero Carolus eundem apud Vaticanam Basilicam epitaphio a se cōposito exornaverit, cum ille Nonantulae humatus esset, an honoris, observantiae, dulcisque ejus memoriae causa, quem eximie superstitem coluerat, in celebri Christiani orbis Vaticano Templo honorarium sepulchrum, elogiumque extare perpetuo voluerit, an vero Hadrianum apud Spilimbertum defunctum in Nonantulana Ecclesia delatum, ibidem ad tempus humatum, relatumque deinde Romam, & in Vaticano reconditum, Carolus sepulchro, & elogio illustraverit, prudens judicabit lector: nostri erit & errata nostra libenter corrigere, & vetustissima monumenta, quae pro sanctis habentur, ad veritatem magis indagandam studiosis in medium proferre. En Hadriani gesta, simplici quidem & impolito stylo, sed vere conscripta.

Hadriani primi Papae sanctissimi gesta.

Rex regum fortis, totius conditor orbis,

Qui

A Qui bona quæque facis, largiris & omnia gratis.
A te donantur, quæcunque valere probantur.
Ergo mihi dona, quo possim voce sonora
Ad placitam laudem tibi verum promere carmen.
Pontificis summi quo gesta sonent Adriani.
Impetret hoc pastor, cujus sum carminis auctor.
Auribus intentis expectet concio plebis.
Denique sermo brevis percurret, cruque fidelis.
Civis Romanus fidei virtute probatus
Extiterat, certis ut claret res documentis.
Quem Romanorum clerus populusque patronum
Elegere sibi concordi pectore fidi.
Ipse bonus pastor gregis & divinus amator,
Qualiter in Patrem, Natum, sanctum quoq; Flamen.
Esset credendum, clarum dederat documentum.
Nec non sanctorum patrum sex conciliorum
Cultorem verum fore se promisit in ævum,
Sedis Apostolicæ res omnes, jusque subinde
Prædecessorum similiter, & retinenda suorum,
Se servaturum pariter firmavit ad unum.
B Quidquid & hac contra scelerata nititur aura,
Se contempturum rabidi velut canis usum.
Hæc veris votis, & ab omni fraude remotis
Præsul præfatus domini spondens Adrianus.
Petro rite suo commendat scripta magistro.
Sic te Petre decet causas animasque tueri.
Post celebrans festum sermonem fecit apertum,
In quo præsente firmavit dogmate plebem,
Alloquiis blandis nimis assidue memorandis:
Scilicet ut pacis teneat pia vincla rogavit,
Et pro se regem rogitaret omnipotentem,
Quatenus officio divino munere sumpto,
Se regat, & firmet, populum simul ipse gubernet.
Hinc formam trinam summæ deitatis & unam
Clara voce probat, supplex veneratur, adorat.
Demonstrans cunctis præsentibus atque futuris,
Quod sic credebat populum velut ante docebat.
Ante sacrum corpus Petri venerabile prorsus
Hæc depromebat, velut ejus gesta revelant.
Post hæc ut miles, cui surgunt undique lites,
C Cœpit multa paci bellis, & ad arma vocari.
Qui scutum fidei sumens, galeamque salutis
Fortiter instantem commotus perculit hostem.
Nam Desiderio Roma regnante superbo,
Et res Ecclesiæ morsu nimio lacerante,
Idem vir fortis quo pestem vinceret hostis,
Tunc Regem Carolum vocitavit amicus amicum,
Ad prosternendum magna virtute protervum.
At Rex Francorum turba comitante suorum
Venit, & obsedit miserum, post prælia cepit.
Exilio captum damnavit non revocandum.
Filius inde patri cœpit pro crimine patris,
Donec projectus regno fuit ipse misellus.
His ita transactis Carolus virtutibus auctis
Obtinuit Regnum Papa tribuente receptum,
Ecclesiæ matri quæ perdiderat reparatis.
Hac in parte pium statuit regnante Pipinum
Natum majorem merito qui sumpsit honorem.
Hinc heresim quondam Græcorum finibus ortam
Destruxit rectis rationibus ac recolendis.
D Namque duo reges Græcorum regna tenentes,
Scilicet indoctus Anastasius, ac Leo pravus,
Præcepere sacras igni damnare figuras.
Præcepto læto, Christi damnatur imago,
Effigiesque sacræ quocunque labore paratæ,
Patrum cunctorum structæ sub honore piorum
Vel comburuntur, vel stricto fune trahuntur.
Tantum jam dictis Græcorum partibus ipsis
Gregorius quidam Romanus Præsul agebat,
Hac ex parte moris ne sit vesania talis.
Tandem defunctis cum Papa Regibus illis,
Est Constantinus Regali sede potitus,
Filius edoctæ Reginæ matris Irenæ.
Qui cum matre sua Papam rogitat prece pura,
Romam directo cum scriptis Præsule sancto:
Quatenus infestas hereses pater ipse repellat,
Vel per se pergens, vel transmittendo fideles,
Qui leges sanctas teneant sub corde ligatas,
Et lites tantas rationum dogmate frangant.

His pius acceptis Hadrianus plura rescripsit,
Ad veram lucem pravorum flexit acumen.
Misit & ipse viros divina lege peritos,
Qui responderent quærentibus, atque docerent.
Ipsi concilio Domini sub nomine facto
Artis divinæ populis præcepta dedere,
Præcipue regi magis hæc audire volenti.
Tunc heresim damnant auctores ejus & arctant,
Atque jubent sacras templis renovare figuras.
Firmavit dictum tunc jussio regis ad ipsum.
Ad Carolum Regem post hæc cum pergere vellet,
Lamberti campo vitam finivit in amplo,
Qui propter casus Lamberti spina vocatur;
Ad sacrum cujus concurrunt undique funus.
Hinc resonant cantus, hinc fert turbatio planctus.
Ecclesia sancti Sylvestri jure colendi
Corpus sacratum cum luctibus est tumulatum.
Fletibus expletis lætare Nonantula felix,
Cui dominus tantum concessit habere patronum.

In eodem codice ejusdem Hadriani extant prolixa gesta, quorum initium est; *Incipit vita & textus epistolarum Hadriani. Hadrianus igitur natione Romanus, ex patre Theodoro de regione via lata sedit annos XXIII. menses X. dies XVI.* Sequuntur deinde acta; epistolæque ejus, quæ hic ne Pontificum vitas exscribere videamur, prætermisimus: tantum quæ de obitu, sepulturaque ejusdem in fine narrantur, placuit hic referre, cætera, Deo bene juvante, cum aliorum Pontificum gestis a nobis congesta hucusq; inedita lubenter aliquando dabimus. *Cum in regia urbe,* inquit codex, *concilium celebrari decrevisset, resistentibus quibusdam Dei inimicis impediti sunt. Sed post annum hinc, & inde collecti quam plurimi Episcopi, eorumque legati, factum est septimum concilium in Nicea Bithyniæ imperante, ut diximus, Constantino & Hyrenea matre ejus, præsidente quoque D. Hadriano I. Papa per suos legatos in eodem concilio. Hic etiam dum ad regem Carolum pergeret, ut veterum pandit memoria in locum, qui Spina Lamberti vocatur, vitam finivit VIII. Idus Julii, & ad Ecclesiam monasteriumque B. Sylvestri, quod Nonantula dicitur, perductus honorifice sepultus est. Ubi etiam usque hodie miraculis coruscare dignoscitur. Cujus morte Carolus Francorum Rex audita, nimium condoluit, diuque se in lamentis dedit. Nam ab ipso Romanorum Patritius constitutus fuerat, regnumque Italiæ, ipso favente, susceperat. Cantores etiam, doctoresque Ecclesiæ ab eo susceperat, & in Ametensium urbe constituerat, cujus Ecclesiæ cantores usque hodie Romanæ Ecclesiæ plus cæteris Gallis in cantu concordant. Sepulto itaque summo Pontifice, & universali Papa Hadriano Apostolicis infulis involuto, uti mos est Romanum sepelire Episcopum in præfato Nonantulano monasterio, sicut superius prælibati sumus, septem jam dicto cœnobio diaconi & monachi stolidissimum consilium repererunt, dicentes. Quid huic sancto, & animæ defuncti prodest, quod tam pulchra vestes marcescant terreno humore? Melius certe esset, si hæc sancta Ecclesia de illis honorem haberet. Idcirco ad hoc venientes nocte omnes insimul ad sepulchrum ejus pergamus, & lucidis, ac coruscis vestibus eum exuamus, & vilioribus vestibus induamus. Luce igitur discedente, & tenebris terram obumbrantibus, omnes ad monumentum euntes, eum cum silentio dissepelierunt, & vestimenta ei arripuerunt. Et ut lucidius, & apertius hoc ab omnibus credatur, adhuc unam pulchram planetam, quam crassantes ei abstulerunt, in nostro monasterio habemus. Sed ut animi similium de tali facinore contabescant, hoc in verum scimus, quia nullus evasit impunitus. Omnis namque ille funestus tumultus, in eodem anno sua vitæ finivit cursus, nisi tantummodo unus. Ipse vero qui superstitit, in ecstasi ereptus, S. Hadrianum vicinum S. Sylvestro sedentem cernit. Qui etiam S. Sylvestro de tali injuria conquerebatur, dicens: Domine, en monachus tuus audacissimus, qui me expoliavit cum suis consortibus. De sua itaque audacia te deprecor, ut mihi vindictam facias: beatissimus vero Sylvester humilibus verbis respondens, inquit: Noli mihi hoc frater dicere, sed ut tuæ voluntati libet, eum de sua stultitia stude punire. Tunc B.*

Hadrianus eum arripiens, ter Pastorali virga percussit, dicens: ista in mundo ostende signa, quatenus hic te fuisse, omnis populus credat. Ibique quendam einsdem monasterii monachum, adhuc in schola parvulum manentem, in ordine Abbatum ostendit sedentem. Mox autem ipse in se quarere quid sibi evenit, recitabat. Quem vero Abbatia honorem habere debebat, ipse predicebat: factus autem pœnitens usque ad vita sua marginem omni die ad sepulturam ejus totum psalterium canebat. Cumque S. Sylvestri Ecclesiam omnis populus renovare destinaverat, S. Hadriani corpus in alio sepulchro recondere cœperant: ubi vero eius corpus ita cum magna laude mutaretur, quidam ejusdem Ecclesia vice dominus, unum ex ossibus ejus improvide tangere præsumpsit. Quod ita fervidum esse senserat, ut se accensum ignem in manu tenere crediderat. Mox illud deponens, quando manum suam exarsam conspexerat, velociter ad mansionem suam perrexerat, & unam candelam ad imaginem suam longam fecerat, & currens ad S. Hadriani sepulturam leniter cum magna devotione eam obtulerat. Mox autem ex manu sanus effectus rediit latus. Hoc quoque multi se vidisse narrant, qui adhuc mundo restant, Videns igitur omnis populus tanta miracula summi Dei potentia ostendere ob illius merita, eum venerari decreverunt, ac in quantum valebant, eum colebant. Sed cum divina ultione Nonantulanum castrum concrematum fuisset, etiam arca in qua sancti, ac beatissimi Hadriani Papa ossa jacebant, fuit exarsa: ossa vero eius cum pannis ejus involutis in medio ardentis ignis, ita illibata permanserant, ut ne aliquam panniculi particulam ignis tangere presumpserat. Et ut hoc suggerat fidei augmentum, omnes scitote, quod in eisdem pannis adhuc ossa ejus jacent, ferentia odorem immensum. Quin etiam lampas, quæ ante ejus arcam quotidie ardebat, eodem die ab igne fuit exarsa, in terram ceciderat, & tamen Dei voluntate illæsa permanserat. Hactenus codex. In Missarum solemniis die 8. Julii, quo Hadriani festivitas solemni ritu in Nonantulana Ecclesia celebratur, hæ Deo preces in collectis fundũtur: *Omnipotens mitissime Deus, qui beatum Hadrianum confessorem tuum pontificali, & Apostolica dignitate sublimasti; quique illi cœlestis regni ianuam misericorditer aperuisti, tribue quæsumus, ut ejus piis intercessionibus, & præsenti vita suffragia, & æterna præmia consequi mereamur.* Sed ad Gisonem Episcopum Mutinensem redeamus, unde digressi fuimus. Hic post quam Ecclesiam sibi creditam bene sanctèque administrasset, valedixit huic mortali sæculo circa annum Domini 812.

XIV. 13. ADEODATUS Mutinensibus jus divinum dicebat anno 814. in cujus gratiam Ludovicus Imperator omnia privilegia Mutinensi Ecclesiæ a suis prædecessoribus olim indulta rata habuit anno 823. Quod sane diploma dignum nobis visum quod hic exscriberetur.

In nomine Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi. Ludovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus.

Si petitionibus sacerdotum, ac servorum Dei ad divini cultus augmentum, opem accommodamus, id nobis non solum ad stabilitatem regni nostri, verum etiam ad æterna præmia facilius assequenda plurimum pertinere confidimus. Idcirco notum fieri volumus omnibus fidelibus S. Dei Ecclesia, ac nostris præsentibus scilicet, & futuris qualiter vir venerabilis Ecclesiæ Mutinensis Episcopus, quia pro senectute & infirmitate corporis ad nos pervenire non poterat, misit quendam presbyterum suum nomine Julianum, per quem nobis suggessit petendo de rebus ad Ecclesiam suam pertinentibus, quas reges Langobardorum propter timorem, & amorem Dei Domini nostri Jesu Christi, & S. Geminiani confessoris ejus eidem Ecclesiæ vel donaverunt, vel ab aliis datas confirmaverunt, ut inspectis eorum regum præceptis, & confirmationibus easdem res, sive possessiones ad eandem Ecclesiam nostræ auctoritatis præcepto confirmaremus. Cujus petitioni, quia justa, & ratione subnixa videbatur, opem libenter accommodare, & assensum præbere nobis placuit. Inspectis igitur, ac bene lectis prædictorum regum Langobardorum præceptis, vel confirmationibus, complacuit nobis donationes, & concessiones, sive confirmationes eorum hoc nostræ auctoritatis præcepto juxta petitionem memorati Episcopi ad eandem Ecclesiam confirmare, idest in primis confirmationem, quam Cunibertus Rex fecit ad Ecclesiam S. Geminiani de villa Pureili, sive tributum, vel subsidiales, atque angarias, quas servi ejusdem S. Geminiani ad ipsum casalem laborandum, & excolendum habuerunt; similiter, & præcipue quod fecit Luitprandus Rex ad suprascriptam Ecclesiam de servis, & aliis rebus ad jus Ecclesiæ S. Geminiani pertinentibus, & in fine Salistina residentibus in villis, quarum vocabula sunt Gandazetum, Gabellum castrum cum suis piscariis, quod fuit ab antiquo tempore Massa sancti Geminiani, super quibus est præceptum Rachisii Regis nobis ostensum, est similiter & Desiderii, nec non & præceptum Hildeprandi regis, quod fecit ad Ecclesiam S. Geminiani propter petitionem Joannis Episcopi de Ecclesia S. Petri intra muros Civitatis Geminianæ, quæ nunc nova civitas vocatur, cum omnibus rebus, atque appenditiis, quæ ad ipsam Ecclesiam pertinent, vel quod ab Episcopis juste acquisitum fuerit; similiter & donationem, quam fecit piæ recordationis dominus, & genitor noster Carolus Imperator petenti Geminiano Mutinæ Episcopo de molendino prope stratam cum accessione, sive aquario, quod pertinebat ad curtem regis civitatis nova, nec non & res, quas duo Romani homines, Gonderaldus videlicet, & Constantinus, & eorum uxores Maria, & Aguita ad Ecclesiam S. Geminiani donaverunt. Item Oratorium S. Apollinaris in Agnano situm intra judiciarium montem Beliensem, sive Oratorium S. Domnini constructum prope Clusiam super flumen Nicuven, nec non & oliveta juxta muros castri Mombeliensis posita, & ad Ecclesiam eandem pertinentia. Has res jam enarratas Mutinæ Ecclesiæ vel S. Geminiani juxta petitionem prædicti viri venerabilis, & oratoris nostri Deusdedit Episcopi, quas reges vel donaverunt, vel confirmaverunt, sive alii devoti, ac Deum timentes homines ad eandem Ecclesiam solemni donatione contulerunt, & modo in ejusdem Ecclesiæ jure tenentur, vel inde injuste, ac violenter abstracta erunt, hoc nostræ auctoritatis præcepto ad eandem Ecclesiam confirmare placuit. Quapropter præcipimus, atque jubemus, ut nullus judex publicus, vel comes, vel Gastaldus, sive qualibet potestate prædita persona memoratum Episcopum, vel successores ejus, atque Ecclesiam S. Geminiani de supradictis rebus, & possessionibus, quas supranominati reges ad eandem Ecclesiam confirmaverunt, & nos hac nostra auctoritate confirmamus, inquietare, aut injuste pulsare, aut aliquid ex iis contra juris ordinem abstrahere, alienare, aut eis calumniam ingerere præsumat, sed liceat eas memoratæ Ecclesiæ, & rectoribus ejusdem sub nostra, successorumque nostrorum defensione quieto ordine tenere, ac possidere absque cujuslibet, sicut jam diximus, injusta contrarietate. Concessimus & hoc privilegium memoratæ Ecclesiæ, ut si post decessionem Episcoporum ipsius sedis talis in clero inventus fuerit, qui secundum canones Episcopatus honorem & officium habere possit, licentiam habeant eligendi inter se. Et ut hæc auctoritas firmior habeatur, & nostris ac futuris temporibus Domino protegente valeat incorrupta manere, manu propria subscripsimus & eam de annulo nostro sigillari jussimus, violatorem duabus libris auri condemnantes.

Signum Ludovici 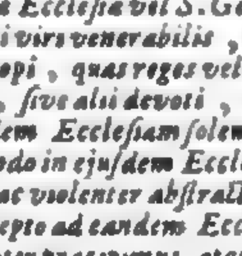 *Sereniss. Imperat.*

Durceden diaconus ad vicem Fridegili recognovi.

Dat. sexto Idus Februarii anno Christo propitio IX. Imperii D. Ludovici piissimi Augusti, Ind. I. Actum A-

quis-

quisgrani Palatio regis in Dei nomine feliciter. Amen.

Hic Episcopus tempore Ludovici Pii, & Lotharii regum donavit plebem in Siculo, quæ dicitur S. Petri, Leoni Archipresbytero suo consentiente clero, ut ex publico constat documento in tabulario Ecclesiæ Mutinensis. Postremo vitam cum morte commutavit, & in sua Ecclesia sepultus fuit.

XV. 14. JONAS Mutinensi Ecclesiæ præsidebat anno 850. quo ipso anno Presbytero Arimberto concessit Ecclesiam S. Joannis Baptistæ, ac S. Sophiæ cum pertinentiis suis in villa Bajoaria, scriptis quibusdam conditionibus, ac obsequii legibus.

XVI. 15. HERNIDUS eandem sedem tenebat anno 861. Hic ad instar suorum prædecessorum a Ludovico II. Imperatore privilegium quoddam, cæterorumque confirmationem impetravit.

In nomine Domini nostri Jesu Christi Dei æterni, Ludovicus gratia Dei Imperator Augustus.

Omnibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, & Comitibus, Castaldis, & sive Missis discurrentibus, præsentibus & futuris. Maximum Regni in hoc augere credimus monimentum, si petitionibus sacerdotum, in quo nostris auribus fuerunt prolata, libenti animo obtemperamus, atque ad effectum perducimus. Quapropter noverit solertia vestra, qualiter nos ad petitionem venerabilis viri Hernidi S. Mutinensis Ecclesiæ Episcopi, que est constructa in honorem pretiosissimi confessoris Christi Geminiani Antistitis ipsius Ecclesiæ, tale circa ipsum sanctum locum concessisse beneficium, ut in monasteria, & xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones, que ad ipsum Episcopatum aspiciunt, tam de datis Regum, quam Reginarum, seu reliquorum Deum timentium hominum, unde moderno tempore ipsa Casa Dei recte investita est, aut quod Divina pietas ibi multiplicare voluerit, nullus Judex publicus ad causas audiendas, vel freda undique exigenda, seu mansiones, aut paratas faciendum, nec non fidejussiones tollendum, neque homines ipsius Episcopatus distringendum, nec ullas redhibitiones publicas requirendum, judiciaria potestas ibidem quoquam tempore ingredi, nec exactare penitus præsumat. Propterea hanc immunitatem conscribere jussimus, per quam specialiter decernimus ordinandum, ut nullus quilibet de vobis, neque de junioribus vestris amodo, & deinceps, ut diximus, in monasteria, vel xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones, que ad ipsum Episcopatum, ut diximus, de datione Regum, aut Reginarum, seu reliquorum Deum timentium hominum aspiciunt, nullus Judex publicus ad causas audiendum, vel freda undique exigendum, seu mansiones, aut paratas faciendum, nec fidejussiones tollendum, nec ullas redhibitiones publicas requirendum, vel exactandum judiciaria potestas ibidem quoquam tempore ingredi, nec exactare penitus præsumat, sed sub immunitatis nomine cum omni freda concessa valeat, omnique tempore Rectores ipsius Episcopatus, hominesque eorum quiete vivere, & residere. Et ut hæc nostra auctoritas firmior permaneat, vel diuturnis temporibus conservetur, manu propria subter firmavimus, & de annulo nostro roborari jussimus; quod siquis violare præsumpserit, sciat se libras quadraginta auri optimi medietatem eidem Ecclesiæ, & medietatem Palatio nostro compositurum.

Signum Domini Ludovici piissimi Augusti.

Adelbertus cancellarius recognovi.

Datum 13. Kal. Octob. anno Christo propitio, Imperii D. Ludovici piissimi Augusti XI. Actum Parmæ civitate in Dei nomine feliciter. Amen.

XVII. 16. LEODOINDUS a ejusdem civitatis Episcopus, Romæ synodo interfuit anno 876. Qui & ipse etiam confirmationem omnium privilegiorum Mutinensi Ecclesiæ antea indultorum à Vidone Imperatore obtinuit anno 892. ut ex sequenti diplomate perspici potest.

a Al. Iudoinus.

In nomine Domini nostri Jesu Christi Dei æterni.

Vido divina ordinante providentia Imperator Augustus. Cum locis divino cultui mancipatis ob divinæ servitutis amorem opem congruam ferimus, & Regum morem decenter implemus, & id nobis profuturum ad æternæ retributionis præmia capessenda veraciter credimus. Notum igitur esse

A *volumus cunctis fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque præsentibus, & futuris, quia adiens per Manfredum comitem sacri Palatii serenitatem Culminis nostri vir venerabilis Leodoindus sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Episcopus, quæ est constructa in honorem S. Geminiani confessoris Christi, & Episcopi, obtulit obtutibus nostris prædecessorum nostrorum Regum auctoritates, & confirmationes, in quibus continebatur, qualiter prædicti Reges antecessores nostri per communes auctoritates, sive donationes ob remedium animarum suarum omnes res donarunt prædictæ sedi tam monasteria, quam xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones, ex munificentia regum, vel ducum, quam ea, quæ per donationes comitatum, seu quorumlibet Deum timentium hominum, vel ea quæ per emptionem, vel quemlibet contractum ad eamdem Ecclesiam pervenerunt, aut in antea Dominus ibidem augere voluisset, firmum, & stabilem permanerent, & deprecatus est excellentiam culminis nostri, ut non solum hoc nostræ auctoritatis præcepto confirmaremus, verum etiam prædictam sedem sub nostra constitueremus defensione. Cujus petitionibus fa-*
B *ventes, moremque prædecessorum Regum sequentes, hos nostræ auctoritatis apices fieri jussimus, per quos omnes res prædictæ Ecclesiæ in perpetuum confirmamus, pariterque etiam deprecatione sua apud nostram clementiam obtinuit, ut quicquid negligenter servi, aut chartularii, vel pertinentes ad eandem sanctam sedem commiserunt temporibus antecessorum suorum prædecessorum Episcoporum, nullam omnino inquietudinem prædictus Episcopus suis temporibus, nec advocatus Ecclesiæ patiatur. Similiter & petit ut omnes res, quas antecessores sui in eadem Ecclesia acquisierunt, & jure ipsius tenuerunt, præfato Præsuli, vel successoribus ejus absque cujuslibet inquietudine, vel diminutione quieto ordine liceat possidere. Insuper etiam pro remedio animæ nostræ eidem concedimus Ecclesiæ, ut sicut res nostræ proprietatis in quibuslibet locis per inquisitionem manifestantur, ita res prædictæ Ecclesiæ per idoneos & veraces homines inquirantur, & ad plenissimam usque deducantur justitiam tam nostris, quam etiam successorum nostrorum temporibus. Nec non etiam concedimus eidem Ecclesiæ, ut deinceps servi, aut chartularii pertinentes ad*
C *eandem Ecclesiam nullum censum nostræ parti, aut publico ministeriali persolvant, sed liceat ei quieto ordine vivere, & ipsi suæ Ecclesiæ deservire, nullusque judex publicus, aut quilibet superioris, aut inferioris ordinis Reipublicæ procurator ad causas judiciario ordine audiendas, in monasteria, xenodochia, aut Ecclesias Baptismales resideat, & homines tam clericos, quam & laicos, villas, vel agros, seu reliquas possessiones, quas moderno tempore in diversis locis, aut territoriis nostræ potestatis juste, & legaliter quieto ordine tenet ad freda, vel tributa exigenda, aut mansiones, aut paratas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ tam ingenuos, quam etiam servos super terram ipsius commorantes distringendos, pignorandos, nec in hostem ducendos, nec ire cogendos, nec ad ullas redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendos, quibus in aliquo eadem Ecclesia, sibique subjecti aliquod injuste patiantur incommodum, nostris, futurisque temporibus quisquam tam temerarius existat, quod id . . . . . illicito sibi potestatem attribuere audeat; concedimus etiam eidem sanctæ Mutinensi Ecclesiæ, sicut ei ab antiquis antecessoribus nostris Regibus, loca, in qui-*
D *bus civitas prædicta constructa fuerat, per firmitatis suæ auctoritatem concessa sunt, ita ut auctoritatis nostræ præcepto firma, & stabilia maneant cum cancellariis, quos perpetua, & jugi consuetudine temporibus antecessorum Episcoporum prædicta Ecclesia de clericis sui ordinis adscribendos suæ potestati libellos, & prædecarios habuit, & concedimus ei vias, pontes, portas, & quicquid antiquo jure incolumitati de his regiæ auctoritati per procuratores reipublicæ solvebatur: item ut ubicumque vias, pontes, portas in sua terra habuerit, vestro jure, liberam capiendi debitum ex eis censum habeat potestatem, & liceat ei fossata cavare, molendina construere, portas erigere, & super unum milliarium in circuitu Ecclesiæ civitatis circumquaque firmare ad salvandam, & muniendam ipsam sanctam Ecclesiam, suamque constitutam canonicam, & aquam aperire, & claudere absque ulla publica contradictione, liceatque memorato Præsuli, suisque successoribus cum omnibus sibi subjectis rebus, vel domibus ad se aspicientibus, vel pertinentibus sub tuitionis nostræ defensione quieto ordine dege-*

A re, atque pro incolumitate nostra, totiusque Imperii ab eo nobis concessi, una cum clero, & populo sibi subjecto Dei immensam clementiam jugiter exorare Contulit etiam prędictæ Ecclesiæ nostra Imperialis exorata clementia, ut si conspiratio populi malevola ad tollendas res Ecclesiæ per vadia fuerit confirmata, ut testimonia, & advocationem ad justitiam capiendam Ecclesia invenire non valeat, & ex hoc administratores sancti loci se reclamaverint, quod propter ejusmodi causam justitiam Ecclesia habere non possit, si conspiratorum adunata collectio commissum scelus negare, atque per sancta purgare voluerit, liceat per suspiciones falsitatis Ecclesiæ administratoribus, si ita voluerint, per pugnam Ecclesiæ alicuius hominis libere rem divinis legibus, & mundanis probibitam approbare, sicque in omnibus rerum Ecclesiarum causis quibuscumque legali disceptatione tantum exorata fuerit, ut pugna aut testibus dirimatur, & pars Ecclesiastica suspecta testimonia adversæ partis pro prædicta conspiratione, & periurio dubitando habuerit, si fidens de justitia rectitudinis pugnam elegerit, quod sibi eliget, hoc ei per hoc nostræ firmitatis præceptum

B ad opponendum suam justitiam nostra principali clementia consentimus, Si quis vero contra hanc præceptionem auctoritatis nostræ ausu temerario ire tentaverit, sciat se compositurum auri libras triginta, medietatem Palatio nostro, & medietatem eidem Ecclesiæ. Et ut hæc auctoritas, futurisque temporibus Deo protegente valeat inconvulsa manere, manu propria subter firmavimus, & annuli nostri impressione signari jussimus.

Signum D.Vido- 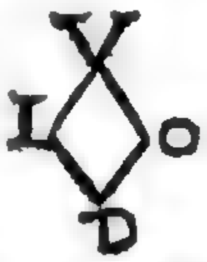 nis Serenis. Imper.

Gofredus notarius ad vicem Nalbenci Archicancellarii recognovi. Datum X Kal. Decembris Indict X. anno Incarn. Dom. 892. regnante D. Vidone in Italia, anno Regni ejus

C IV Imperii I. Actū Lignaco villa in Dei nomine felic. Amen.

Ipse etiam quartam partem bonorum suæ Ecclesiæ clericali capitulo dono dedit, quam donationem ab Ugone, Lotharioq; regibus curavit confirmandā.

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Ugo, & Lotharius gratia Dei Reges. Si pro mercede æterna retributionis sacerdotum curam, & sollicitudinem gerimus, non solum ad hanc vitam transitoriam, sed etiam ad æternam nobis profuturum esse liquido credimus. Idcirco notum esse volumus omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque scilicet præsentibus, & futuris; quoniam sacra Canonica congregatio Mutinensis Ecclesiæ detulit nobis privilegia quædam, in quibus exaratum, & scriptum fuit, quomodo quidam Geminianus, & Leodoindus Episcopi concessere ei quartam portionem de omnibus rebus ad suprascriptam sedem pertinentibus, idest tam domibus, quam de cæteris ædificiis, terris cultis, & incultis agris, vineis, pascuis, sylvis glandiferis, vel etiam cæteris sylvis,

D aquis, aquarumque decursibus, mobilibus, & immobilibus, & omnibus adjacentiis suis insuper etiam adjunctum fuit, qualiter concessum fuit eis quicquid . . . diaconus per libellum, & emphyteusim de jure præfatæ Ecclesiæ habuit, sed ob firmitatis gratiam nostram deprecati sunt clementiam, ut præceptum mansuetudinis nostræ universis rebus illorum, sicut in illorum privilegiis continetur, recipere mererentur. Nos autem ob amorem Domini nostri Jesu Christi petitionibus illorū, inquantum juste, & legaliter possumus, satisfacientes jussimus eis hos regales apices fieri, atque conscribi, per quos decernimus, atque jubemus, ut nullus Judex publicus, aut aliqua opposita persona, aut etiam Episcopus, vel comes, liber, vel servus in eorum rebus, vel locis aliquid invadere, aut in aliquo calumniari injuste audeat, sed liceat eis quiete, & cum summa salvatione omnia eorum possidere, sicut in eorum privilegiis continetur. Similiter autem sancimus, & constituimus, ut quicquid modo habet proprietatis bonorum per hominū

A donationes, vel legales offersiones, & quicquid ipsi canonici de jam dicta Ecclesia per paginam scripturæ habent ad censum reddendum, vel de monasteriis, aut inantea legaliter habere potuerint, omnia sub nostræ tuitionis Mundualdo quieto, atque pacifico ordine habeant, atque possideant, nullo unquam eis aliquam injuriam, vel molestiam inferente, sed liceat eos quiete vivere, ut libentius, & securius Deo in divinis laudibus vacent, & pro nobis, & omni stabilitate Regni nostri assiduis precibus uberius exorare valeant. Si quis autem eis calumniosus, vel invasor in illorum rebus, domibus, massariis, vel locis fuerit, vel aliquid eis intulerit, quod sacris legibus obviaverit, centum quinquaginta libras auri optimi restituat, medietatem Palatio nostro, & medietatem prædictis canonicis, qui ibi pro tempore Deo servierint, & ut hæc nostra auctoritas perpetuis temporibus inviolata manere valeat, manibus propriis subter firmavimus, & annulo nostro sigillari jussimus.

Signa Serenissimorum Ugonis, & Lotharii Regum.

Petrus Cancellarius, ad vicem Gerlarii Abbatis, &

B Archicancellarii recognovi.

Datum X. Kalen. Octobris, anno Dom. Incarn. 934. Regni autem D. Ugonis invictissimi Regis 8. & D. Lotharii item Regis 3. indictione 7. Actum in Prato Paludis feliciter. Amen.

17. GAMENULPHUS Leodoindo successit XVIII

anno 898. Hic brevissimus Pontifex fuit, tametsi antequam decederet, a Lamberto Imperatore, ac deinceps a Berengario Rege Mutinensis Ecclesiæ privilegia obtinuit confirmata.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Lambertus Divina favente clementia Imperator Augustus. Dum locis divino cultui mancipatis ob intimæ servitutis amorem opem congruam ferimus, & Regum morem decenter implemus, & apud Deum profuturum nobis non diffidimus. Igitur omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium scilicet, ac futurorum noverit industria, qualiter interventu Amoloris venerabilis Episcopi nostri Archicancellarii suggessit nostræ Celsitudini Gamenulphus sanc-

C ctæ Mutinensis Ecclesiæ Episcopus, quatenus auctoritatis nostræ præcepto confirmaremus cuncta munimina, atque possessiones juste, & legaliter ad eandem Ecclesiam pertinentes; cujus precibus assensum præbentes addimus, & terram illam in loco Ganaceto, quam prædecessores nostri donaverunt, omnia monasteria, xenodochia, Ecclesias Baptismales cum omnibus suis pertinentiis ad suprascriptam Ecclesiam stabilimus perpetuo roborare, eam recipientes sub nostræ tuitionis Mundualdo. Concedimus etiam, ut juxta morem aliarum Ecclesiarum res prædictæ Ecclesiæ per idoneos homines & veraces omni tempore inquirantur, & ad plenissimam usque deducantur justitiam, nec non etiam condonamus eidem Ecclesiæ, ut deinceps servi, & chartularii ad eandem Ecclesiam juste pertinentes nullum censum publicæ parti persolvant, sed liceat eis quieto ordine vivere, & ipsi suæ Ecclesiæ deservire, nullusque comes, aut Judex publicus, vel quislibet reipublicæ procurator ad causas Judiciario more audiendas in monasteriis, xenodochiis, aut Ecclesiis Baptismali-

D bus resideat, & homines tam clericos, quam etiam laicos, villas, & agros, seu reliquas possessiones, quas moderno tempore in diversis locis, aut territoriis nostræ potestatis juste & legaliter quieto ordine pars ipsius Ecclesiæ tenet, ad freda, vel tributa exigenda, aut mansiones, aut paratas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ tam ingenuos, quam servos super terram ipsius commorantes, distringendos, pignorandos, nec in hostem ducendos, nec ire cogendos, nec ullas redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendos, quibus in aliquo eadem Ecclesia, sibique subjecti aliquas injuste patiantur incommodum, quisquam temerarius existat. Sancimus etiam præfata Ecclesia juxta antecessorum nostrorum decreta, loca, in quibus prædicta civitas constructa est, hoc nostræ auctoritatis præcepto stabilia maneant cum cancellariis, quas prisca consuetudo præfatæ Ecclesiæ de clericis sui ordinis adscribendos suæ potestatis libellos, & potheccharios habent; vias quoque pontes, & quicquid

antiquo

antiquo jure eidem civitati, ac curatoribus reipublicæ solvebatur, idest ubicunque vias, pontes in ea terra habuerit, verum jure liberum capiendi debitum ex eis censum habeat potestatem. & liceat ei fossata cavare, molendina construere, portas erigere, & super duo milliaria in circuitu Ecclesiæ civitatis circumquaque firmare ad salvandam, & muniendam ipsam sanctam Ecclesiam, suamque constitutam canonicam, & aquam aperire, & claudere absque ulla publica contradictione, & sub nostræ tuitionis defensione idem Præsul in suis omnibus permanens pro nobis omnipotentem Deum valeat exorare; si vero inter commorantes firmata fuerint testimonia ad res ejusdem Ecclesiæ rapiendas, & pars præfata Ecclesiæ reclamaverit, quod pro hujusmodi causa justitiam habere non possit, si negare hoc, aut sacramento purgare noluerint, administratoribus Ecclesiæ liceat pugna, aut testibus, si tamen voluerint, approbare, ne sub hac occasione damnum Ecclesia incurrat. Si quis autem hanc præceptionis nostræ auctoritatem temerarius infringere tentaverit, sciat se compositurum auri optimi libras triginta, medietatem Palatio nostro, & medietatem supradictæ Ecclesiæ. Et ut quoque verius credatur, & diligentius ab omnibus observetur, manu propria subsignavimus, nostroque annulo jussimus insigniri.

Signum D. Lamberti Imperatoris piissimi Augusti. Andreas notarius ad vicem Amolerii Archicancellarii recognovi. Datum anno Incarn. Domini 898. D. quoque Lamberti piissimi Imperatoris 7. pridie Kalen. Octobris, indict. II. Actum Marinco in nemore in Dei nomine feliciter. Amen.

Berengarii privilegium eisdem omnino est verbis exscriptum. *Datum 7. Id. Decemb. an. Incarn. Dom. 898. anno regni D. Berengarii gloriosissimi regis XI. Indict. II. Actum Bononiæ civitate in Dei nomine feliciter. Amen.*

XIX. 18. GOTHIFREDUS temporibus Berengarii, hoc est, anno 902. Mutinensis Antistes fuit, ab eodemque rege privilegiis est exornatus.

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Berengarius Divina favente clementia Rex.

Dum locis divino cultui mancipatis ob divinæ servitutis amorem opem congruam ferimus, & regum morem decenter implemus, & apud Dominum profuturum nobis non diffidimus. Igitur omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque, præsentium scilicet, & futurorum noverit industria, qualiter interventu Reginalphi Episcopi, nec non & sacri palatii nostri Archicapellani adiit Celsitudinem nostram Gothifredus S. Mutinensis Ecclesiæ Episcopus, quatenus ob mercedis nostræ augmentum quandam terram juris regni nostri sitam in loco, qui dicitur Quarantula, hactenus pertinentem de comitatu Regiensi simul cum piscaria, quæ similimodo dicitur Quarantula, unacum campo, qui vocatur Lunada, simul cum Vara, & Banni, & alia camparia ad eandem piscariam pertinentia cum omnibus earum adjacentiis, & pertinentiis, ripis, aquis, paludibus, cum pontibus, qui vocantur Gardinacula Montiana, cum ripatico intrante flumen, quod dicitur Bondino, ex utraq; parte ad pedes duodecim cum omni districtu ibidem legaliter pertinente, concederemus prætaxatæ sanctæ Mutinensi Ecclesiæ, ejusdemque rectoribus per hoc nostræ Imperialis auctoritatis præceptum in proprietatem; quorum petitionibus libenter assensum præbentes hoc serenitatis nostræ præceptum fieri decernimus, per quod prænominatæ S. Mutinensi Ecclesiæ in honorem S. Geminiani dicatæ, ejusdemque rectoribus eandem terram juris regni nostri sitam in loco, qui dicitur Quarantula, hactenus pertinentem de comitatu Regiensi simul cum piscaria, quæ similiter Quarantula vocatur, unacum campo Lunada, Vara, & Banni, & Gardinacula, & alia camparia ad eandem piscariam pertinentia cum omnibus eorum adjacentiis, & pertinentiis, ripis, aquis, paludibus cum pontibus, qui vocantur Gardinacula Montiana, cum ripatico intrante flumen, quod dicitur Bondino, ex utraque parte ad pedes duodecim cum omni districtu ibidem quocunque legaliter pertinente, videlicet terris, vineis, sylvis, pratis, pascuis, campis, ripis, rupinis, piscariis, paludibus, molendinis, aquarumque decursibus, vel quicquid in eis dici, vel nominari potest, totum, & ad integrum præscriptæ Ecclesiæ Mutinensi in honorem B. Geminiani confessoris Christi dicatæ, ejusdemque rectoribus concedimus per hoc nostræ Imperialis auctoritatis præceptum perpetualiter possidendum absque ullius contradictione, ut habeat, teneat, possideat, & faciat exinde quicquid justum, & congruum ei videbitur. Si quis autem contrarius, vel temerarius contra hoc nostræ auctoritatis præceptum in aliquo violare, ac rumpere tentaverit, sciat se compositurum auri optimi libras sexaginta, medietatem cameræ Palatii nostri, & medietatem rectoribus ejusdem S. Mutinensis Ecclesiæ in honorem S. Geminiani dicatæ. Et ut verius habeatur, & diligentius ab omnibus observetur, manu propria roborantes, annuli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum Domini 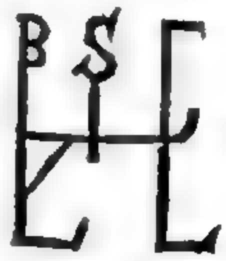 *Berengarii Gloriosiss. Regis.*

Ambrosius ad vicem Ardinghi Archicancellarii recognovi. Datum 7. Idus Augusti, anno Incarn. D. N. J. C. 902. anno vero regni D. Berengarii gloriosissimi Regis XV. Indict. V. Actum in civitate Papiæ in Dei nomine feliciter. Amen.

Retulit documentum in suo catalogo Silingardus, addiditque de Gothifredo. *Hic Episcopus de anno 903. cum Ungari devastata Italia, agrum Mutinensem depopulati essent ingressi civitatem, quam invenerunt immunitam, eo quod cives una cum Gothifredo eorum Episcopo barbariem Scytharum perhorrescẽtes eam reliquissent, dum deprædationi Ecclesiæ divo Geminiano dicatæ se accingerent, repentina capitis, & oculorum vertigine correpti, quod scelus attentabant, perficere non potuerunt: quod intercessioni & patrocinio D. Geminiani civitas ipsa retulit, ut etiam in vita dicti nostri patroni supra diximus; de an. verò sequenti 904. Berengarius Rex, ut aliqua ex parte resarciret damnum per Ungaros eidem Ecclesiæ factum ad intercessionem, & preces Petri Regiensis Episcopi eidem Gothifredo aliud privilegium simile superiori renovando concessit.* In nomine Domini, &c. Berengarius &c. Datum est Kal. Julii anno Incarnationis Dominicæ 904. anno vero Berengarii serenissimi Regis XVII. Indictione VII. Actum in urbe Ticini in Christi nomine Amen. *Eodem anno 904. idem Berengarius intercessione Petri Episcopi Regiensis concessit eidem Gothifredo Episcopo, ut in quodam suo castro, quod de novo ædificaverat juxta civitatem Mutinæ, possit mercatum facere & publicum censum habere, nec aliquis judex possit in eo jurisdictionem exercere.* Tenor autem dicti privilegii est hujusmodi.

In nomine Domini Dei æterni.

Berengarius divina favente clementia Rex. Si sacris, & venerabilibus locis Regalis pietas ea impertiri, & concedere studet, quibus Ecclesiæ Dei augumentari, & a pressuris mundari, allevarique possint, credimus id ad nostræ salutis augmentum proculdubio profuturum. Noverit igitur omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum solertia, interventu, & petitione Petri Reverendi S. Regiensis Ecclesiæ Episcopi, atque Gothifredi S. Mutinensis Ecclesiæ Præsulibus, Castellum juxta civitatem novam in territorio Mutinensi ab eodem Gothifredo venerando Episcopo a fundamentis erectum, quod ipse propriis suis rebus acquisitum præfatæ S. Mutinensi Ecclesiæ, sanctoque Geminiano contulit, & concessit habendum, per hoc nostræ concessionis præceptum prælibatæ S. Mutinensi Ecclesiæ, sanctoque Geminiano, cujus sacri corporis gleba in eodem Mutinensi Episcopio requiescit, cum omni ædificio, atque structura pura voluntate donasse, nos hunc confirmasse habendum, eo sci-

licet ordine, ut nullus dux, comes, vicecomes, scutarius, nullusque reipublicæ minister, seu qualibet parva, magnaque persona publico ministerio fungens in jam dicta firmitate, atque castello potestatem ullam exercere, aut quicquam, quod dici, vel nominari per alium potest ullo in tempore vindicare præsumat, sed remota omnium potestate temeraria publicæ partis pars jam dictæ Mutinensis Ecclesiæ, & Episcopi, qui pro tempore inibi fuerit, præfatum castellum cum omni integritate sua, totius potestatis inquietudine . . . . videlicet teneat, possideat, & libera potestate ex eo ita agat, tanquam de aliis Ecclesiasticis rebus legitima, ac canonica censura dictat agendum absque contradictione, vel molestatione cujusque: & si fortasse præfatus Gothifredus Reverendus Episcopus, aut quilibet successorum ejus aliquando inibi mercatum constituerit, atque collegerit, quicquid regiæ, aut publicæ parti de mercato pertinere videtur, per hoc nostræ inscriptionis statutum parti ipsius Ecclesiæ concedimus vindicandum, omni publica contradictione remota. Contra quod nostræ institutionis præceptum si quis insurgere quandoque tentaverit, sciat se compositurum libras auri optimi centum, medietatem cameræ Palatii nostri, & medietatem præfato Gothifredo S. Mutinensis Ecclesiæ Episcopo, suisque successoribus. Quod ut verius credatur, diligentiusque observetur, hic subter corroborantes annuli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum D. Berengarii serenissimi Regis.

Ambrosius cancellarius ad vicem D. Ardinghi Archicancellarii recognovi. Datum 18. Kal. Julii anno Incarn. Dom. 904. D. vero Berengarii Regis XVII. Indictione 7. Actum Vallæ.

XX. („ ARDINGUS *Mutinensis Episcopus dono dedit Hugoni, & Lothario Italiæ Regibus Cortem unam in confinio Placentini Comitatus, ut loquitur diploma eorumdem regum, quo eam cortem donant Ecclesiis S. Antonini, & S. Justinæ de Placentia anno 945. Refertur diploma à Campio in hist. Placent. tom. 1. Diplom.* 32. Vedrianus in hist. Mutinen. t. 1. p. 418.)

XXI. 19. VIDO Mutinensis Episcopus. Hic ille est, qui anno 946. deserto Ugone Rege defecit ad Berengarium, ut prædivite Nonantulana Abbatia ex ejus favore potiretur, quam ab Othone deinde illam impetravit Papiæ an. 963. ab Adeleida Augusta ad id largiendum exoratus. Anno vero 947. a Lothario Ugonis Regis filio Salinas ex privilegio obtinuit, quæ quondam ditionis fuerant Vitalianæ, sub datum Papiæ 7. Idus Octobris.

In nomine Domini Dei æterni.

Lotharius divina favente clementia Rex. Si justis nostrorum fidelium petitionibus assensum præbemus, promptiores eos in nostri obsequio fore minime dubitamus. Quocirca omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium scilicet, ac futurorum devotio noverit, qualiter interventu, ac petitione Adalardi Episcopi, atque Ugonis cancellarii dilectorum nostrorum fidelium, per hoc nostrum præceptum, prout juste, & legaliter possumus, concedimus, donamus, atque largimur Vidoni Mutinensi Episcopo, dilectoque fideli nostro res juris nostri positas in Comaclensi comitatu, quæ fuerunt juris quondam Vitalianæ relictæ quondam Joannis Archidiaconi, scilicet mansionem, & curtem, & salinas, & quicquid illius juris fuit, & proprietario ordine diebus vitæ suæ possedit. Prædictas res igitur juris nostri in Comaclensibus finibus positas, sicut fuerunt juris quondam Vitalianæ a nostro jure, & dominio in præfati Vidonis venerabilis Episcopi jus, & dominium omnino transfundimus, & delegamus, ut habeat, teneat, firmiterque possideat, ipsique sui hæredes habeantque potestatem tenendi, donandi, vendendi, commutandi, per omnia judicandi, & quicquid decreverit eorum animus faciendi, omnium hominum contradictione remota. Si quis igitur hujus nostri præcepti violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras centum medietatem cameræ nostræ, & medietatem prælibato Vidoni Mutinensi venerabili Episcopo, dilectoque fideli nostro, suisque hæredibus. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria nostra roborantes, annulo nostro subter insigniri jussimus.

Signum domini Lotharii piissimi Regis.

Adelricus Levita, & cancellarius ad vicem domini Bruninchi Episcopi, & archicancellarii recognovi.

Datum septimo idus Octobris, anno Dominicæ Incarnationis 947. regni vero domini Lotharii serenissimi Regis decimoseptimo indictione septima.

Actum in civitate Papiæ feliciter. Amen.

Idem anno 950. Odelberto marchione, Manfredoque comite deprecantibus, Mutinensi Ecclesiæ Berengarius donavit totum territorium oppidi, quod Averetum, sive Roveretum, seu Civitatem novam vocabant.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Berengarius, & Adelbertus, divina favente clementia Reges. Si sanctis venerabilibus locis digna conferimus munera, animæ nostræ proficuum esse minime ambigimus. Quocirca omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum comperiat universitas, qualiter pro Dei amore, animæque nostræ remedio, atque interventu, ac petitione Odelberti Marchionis, atque Magnifredi comitis dilectorum nostrorum fidelium hanc nostri præcepti auctoritatem, prout juste, & legaliter possumus concedimus, donamus, atque largimur, & offerimus Ecclesiæ B. Geminiani Mutinensis Episcopi, cui præest vir venerabilis Vido Episcopus, nosterque dilectus fidelis, omnem districtum ab castris, quod Averetum nominatur, vel Rovereto, sive civitas nova, vel Isabardum, Toleneum quoque, & curaturam, & redhibitionem ipsius Ripariæ, & ligaturam navium, & quicquid pars publica inibi habere, & exigere potest usque in fluvio Padi, tam infra aquam quam extra prædicta castra superius nominata, & præter de Bondino, ubi piscaria dicitur, quod jus S. Sylvestri esse videtur, quatenus prætaxatus Præsul Vido ipsius Ecclesiæ Vicarius, suique successores ad potestatem ejusdem Ecclesiæ habeant, in perpetuumque teneant, firmiterque possideant. Præcipientes itaque jubemus, ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, Sculdaxio, seu qualibet regni nostri magna, parvaque persona prælibatam Ecclesiam Mutinensem, Episcopum, suumque Vicarium Vidonem Præsulem, ejusque successores de jam prænominatis rebus inquietare, molestare, aut disvestire præsumat, sed in tranquilla quiete, sicut à nobis largita sunt, & confirmata, perpetuo inviolata maneant, & consistant, omnium hominum contradictione remota. Si quis igitur, quod fieri non credimus, diabolica accensus protervia contra hoc nostrum præceptum ire tentaverit, aut infringere præsumpserit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prætaxatæ Ecclesiæ, suisque vicariis: quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manibus propriis roborantes, annulo nostro subter jussimus insigniri.

Signa Dominorum Berengarii, & Adelberti piissimorum Regum.

Rubertus cancellarius ad vicem Burningi Episcopi, & Archicancellarii recognovi.

Datum decimo die Kal. Februarii anno Dom. Incarn. 950. regni vero piissimi Berengarii, & Adelberti Regum I. Ind. IX. Actum Papiæ feliciter. Amen.

Comitiis Augustalibus sub Othone Imperatore interfuit 7. Idus Augusti anno 952. anno vero 962. constitutionibus ejusdem Othonis se subscripsit de regalibus S. Petro concessis. Cæterum hic Vido apud eundem Othonem præcipuæ authoritatis fuit, ac nobilium assectarum factione succinctus: quamobrem ex amplissimo Othoniano privilegio, pluribus fortunis, bonisque donatus est, quæ quondam Ugo, Conradusque filii Berengarii late possederant; in cujus donationis gratiam, sequens diploma condidit, ubi Vidonem Episcopum Archicancellarium, consiliariumque suum Otho Imperator appellat.

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Otho divina ordinante clementia Imperator Augustus. Si nobis devote famulantibus beneficia nostræ clementiæ largimur, fideliores eos nobis fore non dubitamus. Quocirca omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ,

nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum noverit universitas, qualiter nos consulto, ac interventu Adeleidæ dilectæ conjugis nostræ, Regnorumque nostrorum consortis, per hujus nostri præcepti paginam, proprietario jure concedimus, seu donamus Vidoni venerabili Episcopo, dilectoque nostro fideli, summoque Regnorum nostrorum consiliario, omnes proprietates, vel res, quæ per qualiacunque instrumenta chartarum obvenerunt Vidoni quondam marchioni, seu Corrado, qui & Cono dicitur, filiis Berengarii, seu Villæ ipsius Berengarii uxoris, eorumque matris, tam in comitatu Mutinensi, seu Bononiensi, una cum terris, agris, mansionibus, campis, pratis, sylvis, vineis, salectis, sationibus, aquis, aquarumq; decursibus, molendinis, piscationibus, venationibus, montibus, alpibus, vallibus, planitiebus, servis, & ancillis, mobilibus, & immobilibus rebus omnia, & ex omnibus in integrum prætaxato venerab. Episcopo Vidoni, dilectoque nostro fideli, donamus, atque largimur, & ex nostro jure, & dominio in ejus jus, & dominium omnino transfundimus, ac delegamus, ut jure proprietario habeat, teneat, firmiterque possideat, habeatque potestatem tenendi, donandi, vendendi, commutandi, pro anima judicandi, vel quicquid ejus animus exinde decreverit faciendi, omnium contradictione remota, & si de ipsis acquisitionibus infra comitatum Regiensem invenire poterit, in hac nostra donatione permaneat. Concedimus etiam, ut in qualicumque persona de ipsis instrumentis chartarum invenire poterit, & reddere noluerit, aut sacramento firmet, quod ipsas firmitates non habuisset, aut centum marcas auri componat. Præcipientes denique jubemus, ut si illi necesse fuerit, a comite, seu nostro misso, vel a reliquis exactoribus reipublicæ inquisitio ei concedatur, ac si de rebus juris Regni nostri, per quam inquisitionem ipse prædictus Episcopus ipsas res acquirere possit. Si quis igitur hujus nostræ auctoritatis, seu donationis præceptum infringere, vel violare tentaverit, sciat se compositurum auri optimi libras triginta, medietatem cameræ nostræ, & medietatem præfato Episcopo Vidoni, vel cui ipse dederit, aut habere statuerit. Quod ut verius credatur, & diligentius ab omnibus observetur, jussimus inde hoc præsens præceptum conscribi, manuque propria roborantes annulo nostro in calce sigillari jussimus.

Signum D. Otho-
victiss. Impera-

nis magni, & in-
toris Augusti.

Linegerius Cancellarius, ad vicem Vidonis Episcopi & Archicancellarii recognovi & subscripsi.

Datum 2. Idus Septembris anno Dom. Incarn. 963. Indict. VII. anno Imperii Magni Othonis Imperatoris Augusti 2. Actũ in monte Feretri ad Petram S. Leonis.

XXII. 20. HILDEBRANDUS Vidoni successit anno 969. Quod plane colligitur ex quadam concessione Stephano presbytero indulta anno sui Episcopatus 14. anno 983. in hæc verba.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Hildebrandus per Christi misericordiam Ecclesiæ Mutinensis Episcopus, omnibus fidelibus nostræ Ecclesiæ notum vobis esse volumus, qualiter quidam venerabilis presbyter nomine Stephanus nostram deprecatus est clementiam, ut pro Dei amore ei concederemus illum locum, ubi jam Ecclesia B. Petri Apostoli fuit ædificata, qualiter inibi unum oratorium valeret construere, in quo Dominum omnipotentem jugiter exorare posset. Nos autem ob amorem, & timorem Domini nostri Jesu Christi, nostraque remedio animæ, nostrorumque successorum audientes ejus petitionem, libentissime concessimus. Quapropter considerantes nos, quod illius orationibus, & aliorum ibidem servientium tam nos, quam successores nostros indulgentiam de peccatis nostris a domino accipere credimus, idcirco concedimus, & donamus eidem ipsum almum locum, ut idem prænominatus Stephanus & presbyter, suique successores habeant perpetuo, & teneant, & secundum eorum voluntatem ordinent, & faciant exinde, qualiter illis placuerit, hoc est illam terram, quæ est in fine desuper stratam Salecianam, usque in fossam militariam, & ultra fossam militariam, illam terram, quæ laborata est per Gaudemarium, seu cæteros homines ibidem laborantes, usque in sylvam, una cum prato, quod dicitur de Ragimbalde, & sine fossato novo in fossam militariam currente, & sine fossato, qui exit de fossato novo in Mutina currente, & de subtus fine nostro Prato dominicano cum introitu, & exitu undique, ut illi, qui in ipsum sanctum locum Deo servierint, aliquam sustentationem pro remedio animæ nostræ nostrorumque successorum exinde habeant, & detineant jure perpetuo. Si quis, quod absit, instigante diabolo, per cupiditatem, aut aliquam rationem hoc infringere tentaverit, a sancta Trinitate, atque individua Unitate sit condemnatus, nisi emendaverit, & insuper iram Dei omnipotentis incurrat, & a consortio omnium sanctorum excommunicatus habeatur, & in die judicii non cum illis inveniatur, qui sua ad Christi Ecclesiam concesserunt, sed cum illis potius, qui de Ecclesia illic concessa injuste tulerunt, & emendare noluerunt, & nulla illius auctoritas unquam a suis successoribus possit observari; his autem prædicta observantibus, pax & misericordia, seu benedictio, atque hæreditas a Domino, & sanctis ejus tribuatur æterna: infringentibus quoque, & emendare nolentibus ira, & odium, atque rixæ, perpetuaque maledictio a Domino, & sanctis ejus, hic & in æterna sæcula concedatur.

Actum est autem hoc anno Incarn. Dom. 983. anno vero D. Othonis serenis. Imperatoris Augusti XVI. Pontificatus autem ejusdem Præsulis Hildeprandi XIV. sexto Id. Augusti per indict. XI. Actum Mutinæ.

Gildeprandus Epis. in hoc Decretum a me factum ss.
Ego Radeldus Archid. in hoc decretum m. m. s. s.
Ego Oddo presb. in hoc decretum m. m. s. s.
Ego Livius presbiter m. m. s. s.
Ego Andreas presb. in hoc decretum. m. m. s.
Ego Joannes presb. in hoc decretum. m. m. s. s.
Ego Israel presb. in hoc decretum. m. m s. s.
Ego Joannes presb. in hoc decretum. m. m. s. s.
Ego Mutinensis diaconus in hoc decretum. m. m. s. s.
Ego Dominus diaconus, & primicerius S. Mutinensis Ecclesiæ in hoc decretum non coacte, sed sponte m. m. s. s.
Ego Garoaldus presb. in hoc decretum. m. m. s. s.
Ego Mauritius presbyter. m. m. s. s.
Ego Sigifredus diac. in hoc decretum manu mea ss.
Ego Andreas diac. in hoc decretum manu mea ss.

Scripsi ego Florius Archipresbyter hoc privilegium concessionis ex jussione D. Hildeprandi Episcopi, post roboratum complevi, & dedi.

Obtinuit autem Hildebrandus ab eodem Othone in favorem suæ Ecclesiæ privilegium quoddam Dat. Ferrariæ 14. Kalen. Aprilis anno 970. Excessit è vivis anno 992.

21. JOANNES ex Archidiacono Parmensi, sanctique Joannis Abbatis Parmensis familiaris, ad XXIII
hanc eandem sedem assumptus est ann. 993. Eximiæ sane pietatis vir, inque promovendis religiosis ordinibus profusæ largitatis. Fundavit enim Mutinæ nobile S. Petri cœnobium ex Benedictina temperatione, ut in sequenti instrumento perspicue legitur.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Postquam omnium conditor me Joannem omnium sacerdotum humillimum, atque ad sacerdotalis officii culmen indignum ad tantum honorem, ad cuius minimam parte pertingere dignus non fui in sancta Mutinensi Ecclesia, cui Deo auctore deservio, sublimare dignatus est, sæpe in animo cogitare cœpi, quid melius, quidve Deo dignius in eadem sancta Ecclesia peragere valerem, quod diuturnis temporibus Christo Jesu placere posset, meque unius talenti defossi torpore damnandum existimans, si ager Dei meo aliquo non exuberaret commodo, tunc demum evolutis omnibus nihil Deo charius facere posse deliberavi, quam si in Ecclesia juxta civitatem Mutinam, sita ad honorem beatissimi

Petri Apostolorum principis dedicata, cœnobium monachorum construerem; ideoque omnibus Orthodoxæ fidei cultoribus notum sit, quia idem opus Deo auxilium præbente facere statui, & tam Imperatores, quam Reges, ipsosque Duces, marchiones, & comites, omniumque majorum senatus præsentes scilicet, & futuros per trinum, & unum Deum, sanctosque omnes adiuro, & obtestor, ut ea, quæ per præsentem paginam statuo, & judico inconvulsa, & intemerata in perpetuum manere possint, consilium, & auxilium præbeant, & si quis temerarius in aliquo rumpere tentaverit, omnimodis renitantur, & id fieri non permittant. Itaque cum consensu, & notitia omnium ejusdem Ecclesiæ Canonicorum, ejusdemque civitatis militum, & populorum in usum, & sumptum fratrum monachorum, qui in supradicto cœnobio beatissimi Apostolorum principis pro tempore famulati fuerint, habendum, atque fruendum constituo, & nominatim hoc est terram illam, cuj est finis a septentrione strata Salecitana usque in fossa militaria, & ultra fossam militariam illam terram, quæ est laborata per Gastmarium, seu cæteros homines ibidem laborantes usque Cenosam, sive etiam fossatum novum decurrens in supradictam militariam; ab occidente vero est rivus, qui jam prælibato novo fossato exiens, decurrit usque ad fossam, quæ dicitur Mutina undique usque ad pratum nostrum Dominicatum cum introitu, & undique cum ejus legitimo exitu, seu cum decimis, atque offersionibus, nec non & sepulturis ibidem pertinentibus; insuper etiam concedimus massaritiam unam, quæ est sita in loco, qui dicitur Alciano, & est laborata per Stephanum, atque Martinum massarios. Hæc omnia supradicta in usum, & sumptum supradictorum monachorum constituo, & sancio. Statuo quoque ut tot fratres in eadem congregatione maneant, quibus victus, & vestitus sufficere possit; Abbas quoque nullus per vim ingeratur; sed ex eadem congregatione, qui melior secundum Deum visus fuerit, præponatur, & si ibi talis inventus non fuerit, ex aliis monasteriis exquiratur, qui secundum Deum, & regulam S. Benedicti eos regere satagat, & nihil unquam pretii pro ordinatione recipiatur, nemo unquam fratrum aliquid proprii habere tentet, sed omnibus omnia sint communia, nullus quoque pro obedientia mittatur, nisi quem gravitas morum & bonæ actionis conversatio probabilem reddit, sed regulariter secundum institutionem S. Benedicti vivant, & domum hospitalem habeant, ubi secundum morem hospites de decimis laborum suorum recipiant. Concedimus etiam supradicto cœnobio vineam unam juxta castrum vetus, quam tenet Restanius Gastaldio per precariam cum decima ipsius vineæ. Si quis igitur Episcopus, aut qualibet magna, parvaque persona S. Petri Apostolorum principis cœnobium, quod nos Deo favente construimus, aliquo in tempore infringere, aut diminerationem terrarum illius, quas nunc habere videtur, vel in futuro idem cœnobium acquisiturum est, facere tentaverit, cum Anania, & Saphira, qui pretium suarum rerum Apostolis fraudaverunt, nec non & Juda Christi venditore partem habeat, & anathematis ultione percussus in hoc seculo, & in futuro maledictionem consequatur æternam. Et ut hoc nostrum testamentum omnibus clareat, & stabilem, & inconvulsum permaneat, manu propria firmantes diversi ordinis clericis, nec non & laicis obtulimus roborandum. Anno Incarnationis Domini nostri Jesu Christi 996. Indictione nona.

Ego Joannes sanctæ Mutinensis Ecclesiæ indignus Episcopus huic instituto a me facto subscripsi.

Ego Oddo archipresbyter subscripsi.
Ego Sigifredus archidiaconus subscripsi.
Ego Livizo presbyter. m. m. s. s.
Ego Dominicus presbyter. m. m. s. s.
Ego Andreas presbyter. m. m. s. s.
Ego Mutinensis presbyter. m. m. s. s.
Ego Heribertus diaconus. m. m. s. s.
Ego Donejus presbyter. m. m. s. s.
Ego Andreas presbyter. m. m. s. s.
Ego Mutinensis presbyter. m. m. s. s.
Ego Aribertus diaconus. m. m. s. s.
Ego Dominicus diaconus. m. m. s. s.
Ego Garoaldus presbyter. m. m. s. s.
Ego Geminianus diaconus. m. m. s. s.
Ego Dominicus diaconus. m. m. s.
Ego Orsovertus diaconus. m. m. s. s.

Ego Joannes sanctæ Mutinensis Ecclesiæ diaconus hoc decretum ex jussione D. Joannis S. Mutinensis Ecclesiæ Episcopi libenter scripsi, postque roboratum complevi, & dedi.

Idem Joannes non contentus insigne illud exædificasse cœnobium, ut illud etiam ex sui Episcopatus opibus, atque fortunis, mirum in modum locupletavit, Mutinensi ad id consentiente clero, conditoque ejusmodi sequenti instrumento.

In nomine Domini Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.

Joannes servorum Dei servus sanctæ Mutinensis Ecclesiæ divini muneris juvamine humilis Episcopus omnibus sanctorum Dei Ecclesiæ fidelibus, præsentibus videlicet, & futuris perspicuum, compertum, notumque esse volumus, qualiter interventu venerab. nostrorum fidelium sacerdotum videlicet, ac levitarum, nec non & laicorum, Joannes S. Petri Apostolorum principis venerabilis Abbas ejusdem Abbatiæ in suburbio sitæ nostram humiliter adierit clementiam juste obsecrans, & obnixe petens unanimis cum nostris prædictis fidelibus, quatenus, ipsi Abbatiæ Deo favente a nobis initiatæ, terram, quæ huic instituto subter est annexa, concedere dignaremur. Nos autem pro Dei omnipotentis timore, Apostolorum principis Petri condigno honore, nostraque remedio animæ, ac nostrorum successorum, piis petitionibus acquiescere curavimus, non minima fidelitate debita provisa quam plurimum considerantes, & omni animi intentione scilicet perscrutantes, & vigili solertia pensantes, dignum duximus, ut ea, quæ ad sanctorum petuntur utilitatem, hilari corde, & celeri mente sunt offerenda. Itaque cum consensu, & notitia omnium ejusdem sanctæ Mutinensis Ecclesiæ canonicorum, ejusdem civitatis militum, & populorum in usum, & sumptum fratrum monachorum qui in supradicto cœnobio beatissimi Petri Apostolorum Principis pro tempore famulati fuerint, habendum, atque fruendum constituo, & nominatim singula quæque obtuli, huic paginæ inserere curavi, id est Dominicatum nostrum de turri, vineas, & terram arabilem, quæ ad nostram detineri videbatur manum. Statuimus etiam, ut ipsi nostri homines de turri tam hi, qui nunc sunt, quamque posteri perpetim ibidem morantes ad opus, & jussionem prædictorum fratrum jam dictas vineas vindemiare; concedimus etiam massaritiam unam in massa, quæ recta, & laborata fuit per Dominicum Melapelli, damus etiam eodem modo prædicto cœnobio molendinum unum supra civitatem Mutinam in loco, qui dicitur Carolinus, cum decem jugeribus de terra inter paludes, & sylvas quinque supra ipsum molendinum, & quinque subtus cum accessione, & aquario suo. Adjuro namque, & obtestor tam Imperatores, quam reges, quamque Episcopos, duces, marchiones, & comites, omnesque majorum senatus præsentes scilicet, ac futuros per trinum, & unum Deum, sanctosque omnes, ut ea, quæ per præsentem paginam statuo, & judico, inconvulsa, & intemerata in perpetuum manere possint, & consilium, & auxilium præbeant; & si quis temerarius in aliquo rumpere tentaverit, omnimodis renitantur, & id fieri non permittant, ideoque rata conscriptione confirmantes quatenus nostri successores affectum nostri pectoris, devotionemque perpendentes, quæ semel sancte devovimus, & mancipavimus cœnobio, inviolata, atque illæsa permanere concedant, ut nobis quasi inchoantibus, & illis perficientibus una sit præmii merces, eademque regni cœlestis retributio, illumque pariter beatissimum Apostolorum principem, cujus hæc sunt digesta amore, apud Deum obtinere mereamur interventorem, & nos, qui sancimus, & hi, qui sancita stabiliunt. Si quis igitur Episcopus, aut qualibet magna, parvaque persona S. Petri Apostolorum principis cœnobium, quod nos Deo favente construimus, aliquo in tempore infringere, aut diminerationem terrarũ illarũ, quas nunc habere videtur, vel in futurum idem cœnobium adquisiturum est, facere tentaverit, cum Anania, & Saphira, qui precium suarum

rerum Apostolis fraudavere, nec non & cũ Juda Christi venditore partem habeat, & anathematis ultione percussus in hoc seculo, & in futuro maledictionem consequatur æternam. Ut autem hæc nostra pagina certior cunctis pateat, & firmior in posterum habeatur, manibus propriis confirmavimus.

Actum est autem anno Incarn. D.N.J.C. 998. D. vero Othonis Imperatoris III. Indict. XI. Præsulatus D. Joannis Episcopi V.

Ego Joannes sanctæ Mutinensis Ecclesiæ indignus Episcopus huic instituto a me facto subscripsi.

Ego Sigifredus archidiaconus m.m. s.s.

Ego Oddo archipresbyter m.m. s.s.

Ego Andreas presbyter m.m. s.s.

Ego Mutinensis presbyter m.m. s.s.

Ego Livizo presbyter m.m. s.s.

Ego Dominicus presbyter & vicedominus m.m. s.s.

Ego Garoaldus presbyter m.m. s.s.

Ego Dominicus diaconus m.m. s.s.

Ego Joannes presbyter m.m. s.s.

Ego Geminianus diaconus m.m. s.s.

Ego Joannes S. Mutinensis Ecclesiæ diaconus hoc institutum ex jussione D. Joannis S. Mutinensis Ecclesiæ Præsulis scripsi, postque roboravi, complevi, & dedi.

XXIV 22. VARINUS ex Primicerio cathedralis Mutinensis Episcopus evasit circa annum Domini 1003. Hic sui prædecessoris in pietate colenda secutus vestigia monasterio S. Petri & ipse multas opes donavit anno 1005.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Post quam omnium conditor me Varinum omnium sacerdotum humillimum, atque ad sacerdotalis officii culmen indignum ad tantum honorem, ad cujus minimam partem pertingere non fui dignus, in sancta Mutinensi Ecclesia, cui Deo auctore servio, sublimare dignatus est, sæpe in animo cogitare cœpi, quid melius, quidve Deo dignius in eadem sancta Ecclesia peragere valerem; quod Jesu Christo diuturnis temporibus placere posset, tunc demum evolutis omnibus, nihil Deo charius facere posse deliberavi, quam si monasterium situm juxta Mutinam in honorem S. Petri Apostolorum principis aliquo meo sublevarem commodo. Ideoque omnibus orthodoxæ fidei cultoribus notum sit, qualiter venerabilis Joannes prædicti monasterii Abbas nostram humiliter adierit clementiam, quod omnia, quæ ei, ac supradicto monasterio a meis prædecessoribus collata, similiter consentire, ac concedere dignaremur, quatenus idem opus Deo auxilium præbente sub nostro regimine fructificaret. Quapropter ea, quæ petiit, libentissime concessimus. Unde tam Imperatores, quam Reges, quamque Episcopos, duces, marchiones, & comites per unum Deum, sanctosque omnes adjuro, & obtestor, ut ea, quæ a meis antecessoribus prælibato cœnobio concessa sunt, & ea, quæ ex mea parte ei adjungo, per præsentem paginam statuo, & judico, ut inconvulsa, & intemerata in perpetuum possint manere, consilium, & auxilium præbeant, & si quis temerarius in aliquo rumpere tentaverit, omnimodis renitantur, & id fieri non permittant. Itaque cum consensu, & notitia omnium ejusdem S. Mutinensis Ecclesiæ canonicorum, ejusdemque civitatis militum, ac populorum in usum, & sumptum fratrum monachorum, qui in supradicto cœnobio pro tempore famulati fuerint, habendum, atque fruendum constituo, seu confirmo, & nominatim hoc est terram illam, cui est finis a septentrione strata Salecitana usque in fossam militariam, & ultra fossam militariam illam terram, quæ est laborata per Gademarium, seu cæteros homines ibidem laborantes usque Canosam, sive etiam fossatum novum decurrens in supradictam militariam, ab occidente vero est rivus, qui de jam dicto fossato exiens novo decurrit usq; in fossam, quæ dicitur Mutina, undeque usque ad pratum nostrum Dominicatum cum introitu & undique sectis legitimo exitu, cum decimis, atque offersionibus, seu sepulturis ibidem pertinentibus; donamus etiam dicto cœnobio campum unum continentem jugera octo ultra fossam militariam, a solis ortu, & de subtus ipso monasterio habente a meridie, & sera S. Geminiano; concedimus namque massaritiam unam, quæ est sita in loco, qui dicitur Axiano, & est laborata per Stephanum, atque Martinum Massarios; insuper concedimus suprafato cœnobio curtem unam, quæ dicitur Apiva, & castrum de Adiano cum omnibus ad supradictam curtem pertinentiis, scilicet Casteluctrum cum vineis, pratis, sylvis, terris, cultis, & incultis; concedimus etiam terram juxta castrum vetus, quam tenet Restanius Gastaldio per precariam inter vineatam, & arabilem, & prativam jugera quatuor cum decimis ipsius terræ: conferimus etiam prænominato cœnobio Dominicatum nostrũ de turri cum omni integritate, id est terra arabili vineata cum frascario super se habente. Statuimus etiam ut ipsi nostri homines de turri, tam hi, qui nunc sunt, quam posteri perpetim ibidem morantes ad opus, & jussionem prædictorum fratrum monasterii jam dictas vineas, & terram excolere, & laborare debeant, & pro tempore ipsas vineas vindemiare; damus etiam prædicto cœnobio molendinum unum supra ipsam civitatem Mutinam in loco, qui dicitur Gajolinus, cum decem jugeribus de terra, quinque supra ipsum molendinum, & quinque inferius cum accessione, & aquario suo in massa: etiam donamus massaritias duas, unam quæ recta, & laborata fuit per Dominicum Malapelle, alteram, quæ laborata est per Joannem Leongni; hæc omnia supradicta in usum, & sumptum supradicti monasterii fratrum consentio, & confirmo. Denique nos rata conscriptione hoc institutum confirmantes, quatenus nostri successores affectum nostri pectoris, devotionemque perpendentes, quæ semel sancto devovimus, & mancipavimus cœnobio, inviolata, atq; illæsa permanere concedamus. Si quis igitur Episcopus, aut qualibet magna, parvaq; persona S. Petri Apostolorum principis cœnobium, quod nos Deo favente confirmamus, & dono nostro sublimamus, aliquo in tempore infringere, aut diminutionem terrarum illius, quas nunc habere videtur, vel in futuro idem cœnobium Deo auxiliante acquisiturum est, facere tentaverit, cum Anania, & Saphira, qui pretium suarum rerum Apostolis fraudaverunt, nec non & cum Juda Christi proditore partem habeat, & anathematis ultione percussus in hoc seculo, & in futuro maledictionem consequatur æternam. Et ut hoc nostrum testamentum omnibus clareat, & stabile, & inconvulsum permaneat, manu propria firmantes diversi ordinis clericis, nec non & laicis obtulimus roborandum.

Actum est autem anno Dom. Incar. 1005. Indict. 3.

Varinus Christi misericordia sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Episcopus huic decreto a me facto subscripsi.

Ego Sigifredus archidiaconus m. m. s. s.

Ego Oddo archipresbyter m. m. s. s.

Ego Visevertus diaconus, & præpositus m. m. s. s.

Ego Dominus presb. & primicerius m. m. s. s.

Ego Modenesus presbyter m. m. s. s.

Ego Cigardus presbyter m. m. s. s.

Ego Gisulphus judex sacri Palatii, & advocatus sanctæ Mutinensis Ecclesiæ m. m. s. s.

Ioannes sanctæ Mutinensis Ecclesiæ levita hoc decretum jussu domini Varini Episcopi scripsi.

Hanc ipse donationem prædicto cœnobio confirmavit, additis aliis quampluribus bonis an. 1016. in quibus Savignani curtes fuit, quam olim Pipinus Rex S. Geminiano donaverat. Cæterum cum hujus Episcopi temporibus, in Mutinensem diœcesim, atque Bononiensem exæstuasset contagium, ac territorium illud compleretur funeribus, uterque Episcopus, Bononiensis scilicet, ac Mutinensis impetrarunt a Nonantulano Abbate, ut Ss. Synesii, & Theopompi inde extracta corpora ad salutem pereuntium circumferrentur; quod ubi factum est, abscessit lues, atque restincta, quasi potentioribus armis victa cessisset.

Horum sanctorum martyrum res gestas legimus in pervetusto membranaceo codice Abbatiæ Nonantulanæ, longe diversas ab iis, quas Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 35. recensuit in catalogo: quorum initium, post præfationem, eorumdemque nominum interpretationem, est hujusmodi: *Passio sanctorum martyrum Theopompi Episcopi, & Theonæ, qui & Synesii.* In fine vero: *Martyrizati sunt autem*

bea-

beatissimi martyres Theopompus Episcopus, & Theonas, qui & Synesius sub Diocletiano impiissimo Imperatore anno primo persecutionis ejus apud urbem Nicomediam pridie nonas Januarii, regnante vero Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat per infinita secula seculorum Amen. Cujus vero civitatis Theopompus fuerit Episcopus, in actis non exprimitur, sed tantum Nicomediæ sub Diocletiana persecutione passus dicitur, una cum Synesio, quorum dies festus celebratur Nonantulæ 4. Januarii, quo die passi sunt, de quibus Martyr. Rom. 21. Maji, & Baronius in notis, ubi perbelle demonstrat haud potuisse Theopompum Nicomediæ Episcopum esse in Diocletiana persecutione, cum temporum ratio parum consentire videatur. Anthymus enim Nicomediensis Episcopus, qui sub Diocletiani persecutione ob Christi confessionem martyrii gloriam capitis obtruncatione suscepit, S. Cyrillo ejusdem civitatis Episcopo successit, ut testantur acta sanctorum martyrum Indes, & Domnæ, quæ recitat Metaphrast. 7. Kal. Julii, ex quo Lipom. 6. & Surius tom. 6. Porro in honorem Ss. Synesii, & Theopompi quidam Cosmas Materiensis ante 700. annos hæc carmina cecinit, inscripsitque ad Gregorium Nonantulanum monachum, inepta quidem, & sine sale, sed Christiana antiquitate redolentia, quæ ex eodem vetustissimo codice Nonantulano excerpsimus, dum ibidē Abbatis munere fungeremur.

Cosmas Materiensis Gregorio Lige.

Cosmas Gregorio Monacho dedit ista benigne
Carmina levitico qui eluit officio.
Ob meritum magni Theopompi Præsulis almi,
Obque Synesii, seu Theone tanei
Sæpius is celsam rogitavit namque catervam
Scribendi causam nos celebrare piam.
Mox operam dedimus. Græco de fonte Latinus
Murmuret ut citius gesta sacrata pius.
Annuat ut Dominus nobis sua munera Christus;
Addat opem precibus, cœtus ovans Lygeus.
Salvet amor famulum Christi fideique peramplum.
Sufficiat proprium tempus in orbe probum.
Amen.

Cosmas Martyribus sacris carmen dedit actus.
Gregorii precibus mente pia Japygus.
feliciter.

Contulit agminibus fratrum pia munera Christus.
Orgia ferre Deus contulit agminibus.
Sumere plena rosis, at lipsana sacra violis
Martyricis sertis, sumere plena rosis.
Agmina sunt Domini, nam rubra cruore suavi.
Sacra nidore poli, agmina sunt Domini.
Martyriale decus, Theopompus splendet & artus.
Antula gestat opus, martyriale decus.
Reddit opes magicis, liberato vestibus atris.
Tersa Synesi vis, reddit opes magicis.
Ymnidicos modulos, reboate lyges lapidosos.
Reddite per campos, ymnidicos modulos.
Intulit en nitida vobis Nicomedia fulcra.
Bebrua dona sua intulit en nitida.
Vestibus athleticis, redimitos pangite notis.
Sit salus ut tectis, vestibus athleticis.
Semper agens Itala, stomachum pagatque caterva.
Annua det jubila, semper agens Itala.
Cantica jam socii, reboemus hinc Theopompi.
Rata sonent graphii, cantica jam socii.
Ordo boet cumuli, & nunc prait magne Synesi.
Inclyta sancte tui, ordo boet cumuli.
Suscitat impietas decimam pestem per eoas,
Christicolis machinas, suscitat impietas.
Angit opum cupidus, tinctum Diocletianus.
Rex violare genus, angit opum cupidus.
Multa sibi stolidus nam fecerat Idola pravus,
Ethnica dans latius, multa sibi stolidus.
Nil valuit nocuo cultu veneratus Apollo.
Dira Diana sacro, nil valuit nocuo.
Eximius rutilans, adit at Theopompus & instans,
Destruit atra solans, eximius rutilans.
Ista miser macida, stant Idola vana nec alma.
Tota magis nocua, ista miser macida.
Auctor & omnipotens Deus est, orbis sola fingens,
Cuncta manu retinens, auctor & omnipotens.
Trinus honore jugi, sobolis seu flaminis almi,
Vivit in arce poli, trinus honore jugi.
Spirat, & irradiat proprios, terris quoque mandat;
Germina cuncta novat, spirat & irradiat.
Rejice vana minax, cole jam pia votis & audax,
Effectusque ferax, rejice vana minax.
Gaudeat ut dominus de te Deus inclyte Christus,
O Dioclite meus gaudeat ut Dominus.
Rex ferus obstupuit, quisnam foret isque requirit.
Ista loquens timuit, Rex ferus obstupuit.
Indit opem gregibus, Theopompus senes amandus,
Pontificem Bythinus, indit opem gregibus.
Rex furibunda vice, magicum boat hunc magis esse,
Et lacerat nocue, Rex furibunda vice.
Cuncta flagella piis spondit moribundaq; membris,
Indere dans scapulis, cuncta flagella piis.
Bella magus agitat, dum mensica duraque monstrat.
Victus ad astra volat, bella magus agitat.
Sumpsit enim Theonas, rudimenta perundas.
Martyrii metas, sumpsit enim Theonas.
Ecce beate tibi, Præsul dedit alma Synesi.
Nomine lege poli, ecce beate tibi.
Trutinat excidua, sphæra tauri membra perempta.
Et tua prorsus aqua, trutinat excidua.
Pavit amara pium, dulcem dedit assola gustum.
Impia plasta virum, pavit amara pium.
Angit amens oculum, Cæsar sacri reparatum.
Inspiciens origum, angit amens oculum:
Aspera supplicia, stabilis Theopompus ad alta.
Pandit ovans tenua, aspera supplicia.
Inde pius gladio jugulatus in æthera tuto
Gestat amœna loco, inde pius gladio.
Vivit in arce nimis, Theonasque Synesius arvis.
Sat cataplastus equis, vivit in arce nimis.
Funera dum relevat Nicomedia plebs & adornat,
Ecce Nonanta micat, funera dum relevat.
Lygurici populi, vobis sunt ecce patroni.
Jam venerate dati, Lygurici populi.
Cantica sacra Deo resonet polus ordine trino.
Intonet omnis homo cantica sacra Deo.
Trina manens maculas nostras lavet alma potestas.
Expiet ipsa feras trina manens maculas.
Regna tuis famulis tribuens Deus annue votis.
Redde vicemque bonis, regna tuis famulis.
Amen.

Hymnum.

Celsum triumphum martyrum
Pangamus omnes annuum,
Devota mente maximum
Christo ferentes canticum.
Psallamus at Theopompi
Mox bella, seu Synesii
Virtutis acta lucida,
Pro Regis alti muniis.
Hi namque vita gaudia,
Præsentis ac suavia,
Secli linquentes ardua
Gestant parata bravia.
Nam Rex prophanus Idolis
Impellit hos ut spureidis
Litarent, nec flectit aris,
Tetris angit suppliciis.
Sed cuncta forti pectore,
Postquam flagella strenue,
Christi vicerunt munere,
Tenent coronas fulgide.
Nos ergo fratres supplices
Poscamus, ut nos utiles
Reddant ad hymnos cœlites,
Regnique dent participes.
Sit Trinitati gloria,
Sit laus, decus, victoria
Patri, seu Nato maxima,
Cum Pneumate per secula.
Amen.

23. VARINUS Ingonem excepit an. 1023. ut XXV.
ex quadam ejusdem donatione, ac confirmatione

erga monasterium S Petri eruitur facta anno 1025. præsulatus Ingonis secundo. Anno vero 1026, Gisla Regina uxore Corradi Imperatoris deprecante hujusmodi amplissimum privilegium in favorem Mutinensis Ecclesiæ obtinuit.

In nomine Domini nostri Jesu Christi.

Conradus divina favente providentia Rex pacificus. Cum locis divino cultui mancipatis omnem opem congruam ferimus; & Regum morem decenter implemus, & id profuturum nobis ad aeterna remunerationis praemia capescenda veraciter credimus. Notum igitur esse volumus cunctis sanctae Dei Ecclesiae fidelibus, nostrisque praesentibus scilicet, ac futuris, quia adjens per gloriosissimam, atque praeexcellentissimam Gislam Reginam, & dilectissimam conjugem nostram serenitatem culminis nostri venerabilis Ingo S. Mutinensis Ecclesiae Praesul, quae est constructa in honorem S. Geminiani confessoris, atque Pontificis Jesu Christi, obtulit obtutibus nostris praedecessorum Regum nostrorum auctoritates, & confirmationes, in quibus continebatur, qualiter praedicti antecessores nostri per eorum auctoritates, sive donationes ob remedium animarum suarum, omnes res praedictas, sed etiam tam monasteria, quam xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, vel reliquas possessiones ex munificentia Regum, vel ducum, quam ea, quae per donationes comitum, seu quorumlibet Deum timentium hominum, vel ea, quae per emptiones, vel quemlibet contractum ad eandem Ecclesiam olim pervenerunt, aut in antea ibidem augere voluisset, firmum, & stabile permaneret, deprecatus est excellentiam culminis nostri, ut non solum hoc nostro auctoritatis praecepto firmaremus, verum etiam se, & praedictam sedem sub nostra constitueremus defensione. Cujus precibus faventes, moremque praedecessorum Regum sequentes, hos nostrae auctoritatis apices fieri jussimus, per quos civitatem Mutinam a tribus milliariis in circuitu omnem districtum, & placitum, & quicquid ibi jure Episcopii pertinet, videlicet paludes, sylvas, aquas, aquarumque ductus, quae sunt posita juxta idem Episcopium, his designatis lateribus, a mane fossa currente in Tevedo, a meridie via, quae pergit per sylvam. . . . . . usque in quarantinam, a sero, & subtus strata, & Plebe S. Nazarii in Albareto cum finibus ejus Sicla, & Scultenna praecurrente, & capella S. Clementis in Sessa cum curte, & finibus ipsius curtis, unum caput in Panariam mittens, aliud in Siclam, & Plebem S. Vincentii in falsceto cum omnibus eorum finibus usque in Zenam pertinentibus, & Plebem de Sorbaria cum curte . . . . . . & majorem, & minorem, Plebem S. Petri in Sicule cum curte, & suis capellis fundatis in villa Rivariae, & plebem S. Mariae in solaria cum suis capellis, & villis usque in Panariam, cum omni decima, & proprietatem mediae villae usque ad roborem ferratam, & omnia quae pertinebant Lanfranco diacono Hinedulfi filio videlicet . . . . . cum sylvis, & paludibus cum trecentis sexaginta, & septem jugeribus, & curtem de massa usque in Gambaram, & usque in fossam Muchena, & Videgoso, usque in campum ducis, & usque in flumen . . . . . a sero vero usque in fossam Marcam, & capellam S. Fuscae in Blancario, & curtem S. Severi, a mane Flumiscello . . . . . a meridie limite de Musone, & terra de Lande cum sylvis, paludibus, terris, vineis, & pascuis, & Plebem S. Felicis in Mutia cum curte, & decimas omnium illarum villarum inter stratam petrosam percurrentem juxta Genam, & Blancarise, & flumen Gena, Mutia, & Panariae, & decimam, quae pertinet ad Plebem S. Felicis in Mutia cum curte, quae his lateribus continetur, a mane villa, quae dicitur Rojola, a meridie strata, a sero Geraida de subto limite, qua dicitur la Ploppa, & curtem Genae cum omni decima, & decimam integram de Plebe S. Caesaris, & castellum de Bazano, & decimam de omnibus ibi habitantibus, & Roccham Clagnani, castellum Livizani cum curte, omnem decimam de Fanano, & Spilemberto, & Plebem S. Petri de Camillatio, & decimam de Campogaliano, & decimam de Lamise cum capella S. Mariae & S. Martini, domos Papiae cum capella; insuper etiam quas res tenent, aut jure tenere deberent Praesules praedictae Ecclesiae, omnes in perpetuum confirmamus, pariterque etiam deprecatione sua apud nostram clementiam obtinuit, ut quicquid negligenter servi, aut chartulati, vel pertinentes ad eamdem sanctam sedem commiserunt temporibus antecessorum suorum Episcoporum, nullam omnino inquietudinem praedictus Episcopus suis temporibus, nec advocatus Ecclesiae patiatur: similiter & petiit, ut omnes res, quas antecessores sui in eadem Ecclesia acquisierunt, & jure ipsius tenuerunt, praefato Praesuli, & successoribus ejus absque cujuslibet inquietudine, vel diminutione quieto ordine liceat possidere; insuper etiam pro remedio animae nostrae eidem concedimus Ecclesiae, ut sicut res nostrae proprietatis in quibuslibet locis per inquisitionem manifestantur, ita res praedictae Ecclesiae per idoneos, ac veraces homines inquirantur, & ad plenissimam usque deducantur justitiam, tam nostris, quam etiam successorum nostrorum temporibus; nec non etiam concedimus eidem Ecclesiae, ut deinceps servi, aut chartulati pertinentes ad eandem Ecclesiam nullum censum nostrae parti sub publico ministeriali persolvant, sed liceat eis quieto ordine vivere, & ipsi suae Ecclesiae deservire, nullus judex publicus, aut qualibet superioris, aut inferioris ordinis Reipublicae procurator ad causas judicario more audiendas in monasteria, xenodochia, Ecclesiasque baptismales resideat, & homines, tam clericos, quam laicos, villas, vel agros, seu reliquas possessiones, quas aliquo in tempore in diversis locis, aut territoriis nostrae potestatis juste, & legaliter tenet ad fenda, vel tributa exigenda, aut mansiones, aut paratas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiae tam ingenuos, quam etiam servos super terram commanentes distringendos, pignorandos, nec in hostem ducendos, nec jure cogendos, nec ullas redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendos, in quo eadem Ecclesia, sibique subjecti aliquod injuste patiantur incommodum, nostrisque futuris temporibus quispiam tam temerarius existat, qui id faciendi illicitam sibi potestatem attribuere audeat. Concedimus eidem sanctae Mutinensi Ecclesiae, sicuti ab antiquis antecessoribus nostris Regibus loca, in quibus praedicta civitas constructa fuerat, per firmitatis suae auctoritatem concessa, ita nostrae auctoritatis praecepto firma, & stabilia permaneant cum cancellariis, quos perpetua, & jugi consuetudine temporibus antecessorum Episcoporum praedicta Ecclesia de clericis sui ordinis ad scribendos suae potestatis libellos, & pothecarios habuit: & concedimus etiam ei vias, pontes, portas, & quicquid ex antiquo jure incolumi civitati de his regiae auctoritati per procuratores Reipublicae solvebatur. Idem ut ubicumque vias, pontes, portas in sua terra habuerit, nostra vice liberam capiendi debitum ex eis censum habeat potestatem, & liceat fossata cavare, molendina construere, portas erigere super tria milliaria in circuitu Ecclesiae, & civitatem circumquaque firmare ad salvandam, muniendam, & amplificandam ipsam sanctam Ecclesiam, & aquam aperire absque ulla publica contradictione, liceatque memorato Praesuli, suisque successoribus cum omnibus sibi subjectis rebus, vel domibus ad se aspicientibus, vel pertinentibus sub tuitionis nostrae defensione quieto ordine degere, atque pro incolumitate nostra, totiusque Imperii a Deo nobis concessi, una cum clero, & populo sibi subjecto Dei immensam clementiam jugiter exorare. Contulit etiam praedictae Ecclesiae nostra principalis exorata clementia, ut si populi malevola conspiratio ad tollendas res Ecclesiae per vada fuerit confirmata, ut testimonia, & advocationem ad justitiam capiendam Ecclesia invenire non valeat, & ex hoc administratores sancti loci se reclamaverint, quod pro hujusmodi causa justitiam Ecclesia habere non possit, si conspiratorum adunata collectio commissum scelus negare, atque per sacramentum purgare noluerit, liceat, pro suspicione falsitatis Ecclesiae administratoribus, si tamen voluerint, per pugnam alicujus Ecclesiae hominis liberi rem divinis legibus prohibitam approbare, sicque in omnibus Ecclesiasticarum rerum causis de quibuscumque legatis descriptioni tantum exorata fuerit lis ut pugna, aut testibus dirimenti-

bus,

bus, & pars Ecclesiastica suspecta testimonia adversæ partis pro prædicta conspiratione, & pro . . . . dubitando habuerit, si fidens de justitia rectitudinis pugnam elegerit, quod sibi eligit, hoc ei per hoc nostræ firmitatis præceptum ad probandam suam justitiam, nostra principali clementia consentimus. Si quis vero contra hanc præceptionem auctoritatis nostræ ausu temerario ire tentaverit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, & medietatem eidem Ecclesiæ, & ut hæc auctoritas nostris, futurisque temporibus, Deo protegente valeat inconvulsa manere, manu propria subter firmavimus, & annuli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum D. Conra- 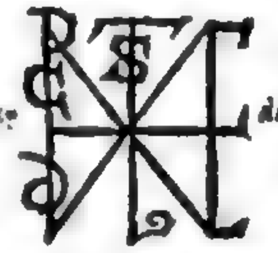 *di Sereniss. Regis.*

Ugo cancellarius vicedomini Aridonis Archiepiscopi Moguntini, Archicancellarius recognovi.

Datum 13. Kal. Julii anno Dom. Incarn. 1026. Indictione 9. anno vero D. Conradi 2. regnantis 1.

Actum Cremonæ feliciter. Amen.

Hic Ingo apud Conradum Imperatorem maximè gratia valuit, cui ad instantiam Vidonis Taurinensis Episcopi, omnia privilegia, a suis antecessoribus Mutinensi Ecclesiæ dilargita prolixe confirmavit, sub datum Coloniæ 7. Kal. Aprilis anno 1039. Hic idem Episcopus Bonifatio marchioni, Hetruriæque duci, Ricciardæque ejus uxori, jure precario, duas curtes concessit, alteram Clagnatum appellatam, quæ est Roccha cum claustris, & capella S. Michaelis, alteram S. Mariæ, a quo vicissim duas alteras curtes dono acceperunt anno 1034. Protulit autem Ingo ætatem usque ad annum 1037. Mutinensisque Ecclesiæ, quoad vixit, maximo usui fuit.

XXVI 24. VIBERTUS ad eandem sedem subvectus est anno 1038. Hic multas fortunas contulit in monasterium S. Petri, annoque 12. Conradi Imperatoris de suorum Canonicorum consensu Bonifatio marchioni, ducique Hetruriæ concessit precario nomine, jureque emphyteutico, ejusdemque virili stirpi, successiveque nepotibus, ubi illi deficerent, tres curtes scilicet, Bazanum, Livizanum, Rocchamque S. Mariæ: vicissim autem Bonifatius dicto Episcopo quinque loca attribuit, scilicet, Gavellum, Gandazetum, Plebaniam ad Pulinagum, itemque Pesani Plebaniam. Adfuit synodo Papiensi an. 1046. 8. Kal. Novemb. ad favorem Episcopi Veronen. celebrato, ubi Vvibertus vocatur. Vibertus autem è vivis exemptus est an. 1054.

XXVII 25. HEREBERTUS Mutinensis adlectus Episcopus est anno 1054. Huic Mutinam propemodum excisam ex subjecto Henrici Imperatoris privilegio secundo anno, ex quo ad Episcopatum fuerat assumptus, potestas facta est reædificandi, augendi, & communiendi.

Henricus Romanorum Imperator Augustus. Cum Herebertus Episcopus S. Mutinensis Ecclesiæ, & cives ejus nostra adita præsentia exposuerint ipsorum olim nobilissimam, atque antiquissimam urbem Mutinam prope desertam esse, ex eaque re nobis, & nostræ reipublicæ maximum detrimentum accedere, petierintque, ut eam nos ipsis reædificare, munire, atque augere concederemus, quo nostris, & sanctæ Ecclesiæ hostibus firmioribus viribus resistere possent, ob eam rem nos justis eorum precibus obsequentes, cum id eis permittimus, tum vero etiam usque usum aquæ amnium Siclæ, & Scultemnæ Episcopo, & civitati concedimus, potestatemque alvei excavandi ad merces in Padum Venetias & Ravennam deferendas largimur, quin etiam Ecclesiæ, & civibus omnes rectas consuetudines conservamus, quas antiquitus habuerunt, modo ne Episcopi mutatio, aut alio modo, nisi per nostram manum subrogatio fiat nisi a Romano Pontifice legitime abdicetur.

Cæterum Herebertus Henrici Imperatoris partibus, contra Gregorium VII. nefarie accessit: in cujus deinde gratiam an. 1083. cum Sigifredo Bononiensi, Cerviensique, aut, ut scribit Blondus, cum Tarvisino Episcopis, in die Palmarum in Antipapam inauguravit Gebertum Archiepiscopum Ravennatem, cui Clementis III. fecere cognomen. Herebertus autem fato functus est anno 1094. Incertum an schismaticus, an reconciliatus Ecclesiæ.

26 BENEDICTUS ad eandem sedem ascendit anno 1095. Plura hic etiam S. Petri monasterio donavit; ac post duos annos suæ administrationis obiit diem postremam 1097. XXVIII

27 ÆGIDIUS Benedicto subrogatus est anno 1097. qui vix duos annos in ea dignitate explevit. Etenim Mutinensis sedes vacabat 1099. in quo ipso tempore novæ Cathedrali fundamenta jecere, ut inelegantia quædam carmina produnt in exteriore parte ejusdem Ecclesiæ suffixa. XXIX

Dum Gemini cancer cursum conscendit ovantis,
Idibus in quintis Junii sub tempore mensis,
Mille Dei carnis monos centum minus annis,
Ista domus clari fundatur Geminiani.

Extat alia inscriptio rudis, & inculta in exteriori parte absidis ejusdem Basilicæ ad Prætorium vergentis, quæ tempus idem fundationis, & architecti nomen fabricæ ostendit, quæ est hujusmodi.

Ingenio clarus Lanfrancus doctus, & aptus
Est operis princeps hujus, rectorque magister.
Quo fieri cœpit, demonstrat litera præsens;
Anni post mille Domini nonaginta, novemque.

28. DODO Mutinensis Episcopus 1106. Hic cum Paschali II. Pontifice, comitissaque Mathilda præsens fuit, cum S. Geminiani corpus è veteri in novam transferretur Basilicam prid. Kal. Majas. Idem Pontifex postea eadem Mathilda præsente S. Geminiani consecravit altare, pluribus indulgentiis a se exornatum: Mathilda vero eidem Dodoni, Mutinensique Ecclesiæ oppidum Rocchæ S. Mariæ dono dedit, ut ex sequenti diplomate perspici potest. XXX

Anno ab Incarnatione Domini 1108. de mense Aprilis, Indict. I. Cum adesset domina Mathilda Dei gratia ducatrix, & comitissa in loco Gubernulæ, ibique D. Dodo Mutinensis Episcopus, comes Albertus, & Ubertus frater ejus Araldus de Montelognano, Regemundus de Barle, Bernardus de Maginfredo, Roterchildus Avocatus, Azo de Mutina, Ubertus Preardengi, Albertus Bonusfilius Boni judicis de Nonantula, Maginfredus Cantellus, & alii plures, in eorum præsentia concessit, & dedit supradicta domina Mathilda Roccham, quæ nuncupatur S. Maria de Rastello cum curte, & omnibus, quæ ad Roccham pertinere videntur, cum omni jure, quod sibi pertinebat pro precaria ex parte Ecclesiæ S. Geminiani Dodoni Mutinensi Episcopo prænarratæ Ecclesiæ S. Geminiani, ut habeat ipse Dodo, & sui successores ab hac hora in antea, & faciant quicquid facere voluerint sine omni contradictione infrascriptæ D. Mathildæ, & ejus heredum, & hoc pro mercede, & remedio animæ suæ. Quod si ipsa, vel sui heredes egerint, aut causaverint, & omni tempore exinde, tunc, & eo tempore quo non permanserint, tunc promisit componere nomine pœnæ libras centum argenti optimi, & post pœnam solutam hæc promissio in sua firmitate permaneat.

Actum est in hoc loco Gubernulæ in præsentia suprascriptorum bonorum hominum, & aliorum quam plurium feliciter. Amen. Ego Dominicus sacri Palatii notarius scripsi, & subscribendo complevi.

Cæterum Dodo, nobilibus de Avocatis emphyteutico jure concessit castellum Rocchæ S. Mariæ 1126.

In nomine Domini nostri Jesu Christi.

Brevis recordatio securitatis, atque firmitatis causa memoriæ pro futuris temporibus, qualiter in præsentia, & testimonio bonorum hominum, quorum nomina hic subtus leguntur, D. Dodo Dei gratia Mutinensis Episcopus investivit Raynerium advocatum, & Guizardum, & Ubertum fratres filios domini Roterchildi advocati de Roccha S. Mariæ pro custodia, eo videlicet modo, ut prædicti fratres, & eorum hæredes masculini medietatem proficui habeant, &

prædictus D. Dodo Episcopus, & ejus successores aliam habeant medietatem intus, & exterius: prædicti fratres nullam controversiam, aut offensionem Episcopo de medietate studiose facient, & si fecerint, & infra quindecim dies, ut res voluerit, non emendaverint, sciant se compositures pœnam centum solidorum Lucensium denariorum: & similiter Episcopus, vel ejus successores præfatam Rocchani non debeant eis auferre sine convicta culpa, & si abstulerint, obligavit pro se; & suis successoribus componere eis libras denariorum Lucensium quinquaginta, & post pœnam solutam pacto inter eos facta firma permaneat. Raynerius quoque, & Guizardus, atque Ubertus fratres obligaverunt pro se, & suis hæredibus feudum, quod habent a castro Galiani in Josum unusquisque pro se partem suam, si non observaverint hoc, quod eidem D. Dodoni Episcopo jurejurando promiserunt, quod videlicet jusjurandum hoc modo factum est. Raynerius, & Guizardus, atque Ubertus unusquisque pro se juravit fidelitatem D. Dodoni Episcopo, ejusque successoribus catholicis de Roccha S. Mariæ; non erunt in facto, neque in consilio, quod Episcopus Dodo, vel ejus successores prædictam Rocchani perdant, aut eis vetita sit, & si perdiderint, eis recuperare juvabunt, & ipsi fratres, vel eorum hæredes nullum hominem in ipsam Rocchani retinebunt ultra octo dies, postquam eis interdixerit, & guerram cum prædicta Roccha facient, ubicumque Dominus Episcopus, vel ejus successores jusserint, & hoc similiter juraverunt, quod ipsi fratres, vel eorum hæredes præfatam Rocchani in potestate D. Dodonis Episcopi, & ejus successorum infra octo dies, postquam eos requisierint, reddent. Hanc autem obligationem fecerunt præfatus Dominus Episcopus, & Raynerius, & Guizardus, atq; Ubertus in præsentia, & testimonio Guizardi de Nordilgo, & Azonis de Rolando, & Cervii, & Geminiani de Tardo.

Actum in urbe Mutina feliciter. Amen.

Prædictus D. Dodo Episcopus hoc breve fieri, & scribi rogavit an. Domini 1126. 6. Kal Novemb. Ind. 3.

Anno vero 1116. 18. Kal. Septembris Bononiæ interfuit dedicationi Oratorii D. Mariæ in Cœlum assumptæ in Monte. Anno 1122. a Vvaltero Archiepiscopo Ravennate, S. Agnetis Ravennæ obtinuit Ecclesiam, sibi, suisque successoribus subservituram. Denique ad hujus optimi Præsulis preces, Mutinensis Ecclesiæ, hac sequenti bulla, præfinivit confinia Callixtus II. summus Pontifex.

CALLIXTUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Venerabili fratri Dodoni Mutinensi Episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitime desiderantium non est differenda petitio. Tuis ergo frater in Christo charissime Dodo Episcope precibus annuentes ad perpetuam sanctæ, cui Deo auctore præsides, Mutinensis Ecclesiæ pacem, ac stabilitatem præsentis decreti auctoritate sancimus, ut universi Episcopatus fines quieti deinceps omnino, & integri tam tibi, quam tuis successoribus conserventur, qui nimirum fines his distinctionibus distenduntur, videlicet a terminis illis, qui Lucanum, & Pistoriensem Episcopatus a Mutinensi dividunt usque ad flumen illud, quod appellatur Burana, & usque ad terminum illum, qui vocatur Mutia, atque inde usque ad illum terminum, qui Bononiensem Episcopatum, Mutinensē a Regino discernunt; Ecclesiarum vero, quæ infra hos terminos continentur, consecrationes, clericorum promotiones, decimas, & oblationes secundum sanctorum canonum constitutiones tibi, tuisque successoribus concedimus, & confirmamus, præcipue in Plebe S. Mariæ de Bodriuntio, quæ est in curte Sicæ, & in capellis ejus, in omnibus Ecclesiis, quæ sunt in castro, & in curte Solaria, & Plebe Roncaliæ, & in capellis ejus, in omnibus Ecclesiis, de Ponteducis, in Ecclesia de Camurana, in Ecclesiis de curte Curtiolæ, in Ecclesia de Scoplano, in Ecclesia S. Petri in Siculo, & in Ecclesiis quæ sunt in castro, & curte Paciani, Leonensi Abbatia, & in omnibus Ecclesiis, quæ sunt in Plebe Rubiani; quæcumque præterea bona, quæcunque possessiones, quas in præsenti legitime possideris, vel in futurum largiente Deo, juste, & canonice poteritis adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino Episcoporum facultas sit infra prædictos confines sine tuo, vel successorum tuorum consensu Ecclesiam consecrare, Chrisma conficere, aut clericos ordinare præter Ecclesias, & clericos de castro, & Burgo Nonantulæ; nulli etiam hominum liceat prædictam Ecclesiam perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur tam tuis, quam clericorum, & pauperum usibus profutura. Sane de presbyteris, qui per parochias ad monasteria pertinentes in Ecclesiis constituuntur, prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani II. Papæ sententiam confirmamus, statuentes ne Abbates in Parochialibus Ecclesiis, quas tenent, absque Episcoporum consilio, presbyteros collocent, sed Episcopi Parochiæ curam cum Abbatum consensu sacerdoti committant, ut ejusmodi sacerdotes de Plebis quidem cura Episcopo rationem reddant, Abbati vero pro rebus temporalibus ad monasterium pertinentibus debitam subjectionem exhibeant, & sic sua cuique jura serventur. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam, sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisve sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autē vestræ Ecclesiæ justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Callixtus Ecclesiæ Catholicæ Episcopus.

Protulit ætatem Dodo usque ad annum 1135. vitæque finem fecit.

29. RIBALDUS Mutinensis Episcopus adlectus est anno 1136. Hujus Episcopi temporibus Eugenius III. Pontifex anno 1146. Mutinensem civitatem dignitate Episcopali privavit, quod ejus cives Nonantulanam Abbatiam contra Pontificis auctoritatem divexassent; tametsi brevi postea compositis rebus illam eidem, culpam fatenti, benigne restituisset. An. 1145. Moyses Archiepiscopus Ravennas S. Agnetis Ecclesiam a suo prædecessore Mutinensi Ecclesiæ dilargitam illi confirmavit. An. vero 1148. ejusdem mentio reperitur in multis contractibus, ut narrat Selingardus. Quamobrem non satis video, unde eruere potuerit Nicolaus Paschalinus Alidosius, Gerardum Mutinensem Antistitem anno 1145. ad Bononiensem Episcopatum fuisse translatum. XXXI

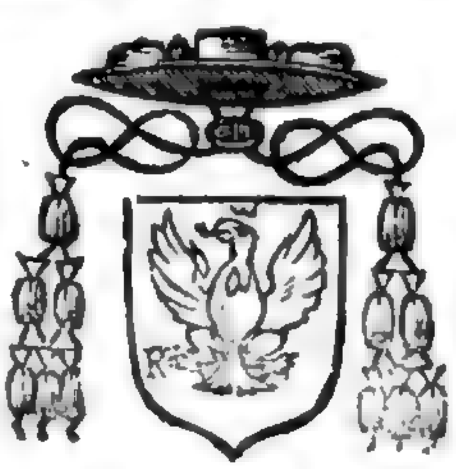

30. ILDEBRANDUS Bononiensis, é nobili gente Grassorum, diaconus Cardinalis Eugenii III. Mutinensis Episcopus adlectus fuit anno 1154. Hic Episcopus factus summa cum laude prudentiæ Mutinenses, Bononiensesque discordantes pacificavit: ita Mutinenses tabulæ. Cæterum Ildebrandum aut brevi decessisse oportuit, aut eo munere libentem, volentemque abiisse, cum ejus successor reperiatur anno 1157. Sub Alexandro III. Pontifice munere legationis functus est, ut affirmat Sigonius, ut Insubriæ populos contra Fridericum fœdere sociaret, 1173. Itaque Apostolicus legatus decessit Vicentiæ XXXII

1178.

1178. Alidosius in libro de Viris Illustribus Bononien. narrat hunc Ildebrandum è Guarina gente fuisse; ac Joannem quemdam Bononiensem regularem Canonicum ex Mutinēsi Episcopo ad Bononiensem transiisse Ecclesiam 1160. Hunc haud negaverim potuisse præesse Bononiæ, sed Mutinensem fuisse Episcopum, nemo temporum peritus affirmaverit. In veracissimis etenim monumentis Mutinensis Ecclesiæ reperitur Henricum Mutinensibus jus Divinum dixisse an. 1157. vixisseque usque ad annum 1173.

XXIII. 31. HENRICUM proxime Ildebrandus excepit anno 1157. Qui ab Friderico Imperatore in favorem suæ Ecclesiæ amplissimū obtinuit privilegium 1160. sub datum Papiæ, quod hic exscribēdum curavimus.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, & semper Augustus. Quoniam divina favente gratia ad culmen Imperii, & totius regni gubernacula promoti sumus, eadem gratia inspirante, dignum fore duximus Ecclesias divino cultui mancipatas, & earum possessiones, & jura sub nostra protectione suscipere, & justis personarū petitionibus eisdem Ecclesiis deservientium annuere. Inde est, quod venientem ad nostra Imperialis curæ clementiam, & nostræ majestatis præsentiam dilectum, & fidelem nostrum Henricum Ecclesiæ Mutinensis venerabilem Episcopum solita clementia, & honorificentia recepimus, atque universa regalia Mutinensis Ecclesiæ nova, & vetera olim per reges & Imperatores eidem Ecclesiæ rationabiliter concessa prædicto venerabili Episcopo, & ejus successoribus concedimus, & confirmamus, & speciali privilegio eidem Episcopo, & ejus successoribus concedimus, ut in universis rebus Ecclesiæ suæ vindicandis nulla præscriptio objiciatur, neque de præterito, id est ante tempus hujus privilegii, neque in futurum.

Datum apud Papiam in Palatio, Idibus Februarii anno 1160. ab Incarn. Domini nostri Jesu Christi.

Conventui celebrato Cremonæ sub Adriano IV. Pontifice interfuit anno 1158. Mutinensique Ecclesiæ Alexander III. bona, decimasque confirmavit, inque ejus favorem cavit, ne quis deinceps aut templa, aut oratoria in Mutinensi diœcesi excitaret, inconsulto Henrico. Sacrarium nobili supellectili ditavit anno 1172. decessitque 1173.

XXIV. 32. UGO defuncto Henrico successit 1174. Qui Gerardi Archiepiscopi Ravennatis donationem cœnobio S. Laurentii dilargitam subscripsit, ex Rubeo in historia Ravennati. E vivis exemptus est 1178

XXXV. 33. HENRICUS ad eandem sedem assumptus 1178. obiit diem postremam 1179.

XXVI. 34. ARDITIUS ejusdem sedis Antistes 1179. eodem anno reperitur subscriptus Lateranensi concilio sub Alexandro III. Cum autem Lucius III. Pontifex ad concilium, quod ipse celebraturus erat, proficisceretur Veronam, atque ex itinere Mutinam venisset exoratus a Gerardo Ravennate Archiepiscopo, Arditioque Mutinensi, atque ejusdem civitatis consulibus novam S. Geminiani Cathedralem solemniter dedicavit, ostenso populo S. corpore, pluribusque concessis indulgentiis, ut extra muros Ecclesiæ tabula marmorea prodit. Adhuc sedebat Arditius, cum ampliatæ, auctæque Mutinæ novos circumdedere muros 1188. è vivis Arditius exemptus est 1195. („ *Anno 1191. subscripsit Privi-* „ *legio Henrici VI. pro Ecclesia Regiensi.*)

XXVII. 35. ÆGIDIUS (1) ad eundem thronum subvectus est anno 1195. Quem Henricus VI. Imperator in quodam suo diplomate dat. anno regni sui 26 Imperii 5. Siculi vero regni 1. appellat Principem suum. Hic Episcopus investivit Canonicos Mutinensis Ecclesiæ de septem conviviis in unoquoque anno, quæ prædictis canonicis Episcopus Mutinensis consuevit præstare cum omnibus aliis juribus consuetis. Innocentius autem Pontifex Ægidium, eidemque commissam Ecclesiam protegendam suscepit, ejusdem Episcopatus confinia statuit an. 1202. idemque Pontifex eidem Episcopo literas dedit, ut omni provocatione suppressa manifesta crimina castigaret clericorum, sub lit. dat. anno 2. sui Pontificatus. Transtulere deinde Ægidium ad Archiepiscopatum Ravennatem an. 1206. Asserit Paschalinus hunc Ægidium è Garzonia gente fuisse Bononiensem.

36. MARTINUS Mutinensis Ecclesiæ Præsul declaratus est anno 1207. Ad hunc scribit Innocentius III. cap. cum de distrib. de temporibus ord. & c. fin. de spons. duo, & cap. tuas de usuris. Anno vero 1220. Fridericus Imperator Martinum, Mutinensem Ecclesiam, ejusque clerum hoc subjecto condito Diplomate protegendos suscepit. XXXVIII.

Fridericus Dei gratia Romanorum Rex, Imperator Augustus, & Rex Siciliæ, universis regno nostro subjectis, tam præsentibus quam futuris, ad quos literæ illæ pervenient, gratiam suam, bonam voluntatem. Cum a nostra serenitate petitur, quod justum est, & honestum, tam ordo rationis, quam vigor exigit æquitatis, ut illud debeamus effectui mancipare. Eapropter notum vobis facimus, quod nos attendentes merita, & grata obsequia, quæ nobis, & progenitoribus nostris dilecti fideles nostri Martinus Episcopus, & capitulum Mutinense exhibuerunt fideliter, & devote, Ecclesiā, Episcopum, capitulum, & universum clerum Mutinensem cum omnibus bonis suis tam Ecclesiasticis, quam paternis sub nostra, & regni nostri protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes ut de cætero nulla civitas, nullum commune, nulla persona magna, vel parva dictam Ecclesiam, & Episcopos ipsos, capitulum, & clerum in rebus suis, vel personis præsumat aliquatenus molestare. Quicumque autem hujus nostræ protectionis violator extiterit, indignationem regiæ majestatis, & pœnam quingentarum Marcarum argenti se noverit penitus incursurum, medietatem cujus cameræ nostræ, & medietatem injuriam patienti decernimus exhiberi.

Datum in castris apud Rhenum V. Nonas Octobris Indict. IX. MCCXX.

De Martino sic citatus catalogus. *Idem Episcopus constituit potestatem in Castro Vineola, qui justitiam faciat hominibus dicti castri. Idem etiam Episcopus fecit congregari homines de Sabiniano in Ecclesia S. Mariæ dicti castri, & dixit, quod volebat ordinare, quod Potestas dicti loci esset de civitate Mutinæ, & de suis vassallis, & elexit dominum Guidonem de Gazio, qui fuit confirmatus sine aliqua contradictione. Et cum Abbas S. Benedicti diœcesis Brixiensis oneratus esset debitis, obtinuit ipse Abbas ab Episcopo Cremonensi Apostolicæ sedis legato facultatem alienandi res immobiles dicti Monasterii pro ipsis debitis exsolvendis, qui Abbas nomine Honestus vendidit Martino Episcopo Mutinensi cum consensu Monachorum dicti monasterii totam curtem S. Vincentii prope castrum de Badiano, qui Abbas, & conventus postmodum concesserunt dicto Episcopo in perpetuum dicta Ecclesia S. Vincentii, reservato sibi censu duarum librarum ceræ annuatim. Hoc Episcopo sedente destructum fuit castrum appellatum Pons ducis, quod erat Episcopi, per Mutinenses, & Bononienses, expellendo e Ferraria Salinguerram, qui contra fidem datam vexabat Aldebrandinum. Quo castro deleto, Mutinenses ex eo campanam retulerunt, quæ in Turrim D. Geminiani subvecta ejus occentu nonam diei horam populo indixerunt. Post fabricatam Basilicam, de qua supra, cum defecisset nobilium lapidum materia, exhaustis jam soli Mutinensis penitioribus fere visceribus, ac propileum, seu porta Basilicæ regia, quæ spectat ad forum, penderet imperfecta, de anno 1209. hoc Episcopo regnante divino quodam miraculo inventa, atque effossa fuit in suburbano vico Salciero ea marmorum copia, quæ ad integram structuram operis abunde suffecit. Per ea tempora ædificata fuit Ecclesia s. Pauli Mutinæ.*

Postremo Martinus Episcopus è vivis decessit anno 1221. („ *Quo anno ejus habetur memoria in edicto* „ *Friderici Cæsaris de Terra Comitissæ Mathildis,* „ *quod refertur a Baluzio in Miscel. tom. 1. pag. 451.*)

37. GVILLELMUS a è Sabaudia Honorii III. Pontificis Vicecancellarius, ab eodem Pontifice Mutinensis XXXIX.

a De eo fuse Oldoinus ad Ciacon. t. 2. p. 110.

(1) Hic Ægidius jussu Lucii III. S. Floriani reliquias in Poloniam attulit anno 1184. ut advertit Oldoinus in Ciaconium tom. 1. pag. 1113. Nota vero, quod in hac translatione à posteris scriptoribus per quamdam prolepsim appellatur Episcopus Mutinensis, cum nonnisi XI. post annos [illegible] eam sedem [illegible] perit. Vide Acta SS. Maii. tom. 1. p. 463.

tinensis Antistes adlectus est anno 1222. ab eodem Honorio consecratus. Cum enim post excessum Martini clericalis Senatus abiisset in partes, quarum altera Orlandinum de Gumbula vocavit ad sedem, altera Manfredum de Piis Episcopum declaravit, Pontifex sedaturus ambitiosum æstum, utriusque electione reprobata, Guillelmum de Sabaudia, virum utique doctissimum, inconsulto Ravennate Archiepiscopo, Episcopum ordinavit. De quo sæpe citatus Catal.

Ipse Guillelmus, dum esset Episcopus, impediebat canonicos, ne haberent equum, quem prima vice equitabat, cum revertebatur a consecratione, quæ controversia cum delata fuisset ad Archiepiscopum Ravennatem, ipsam commisit duobus commissariis, qui laudaverunt, ut infra videlicet.

In Christi nomine Amen. A nativitate ejusdem 1223. Indictione XI. die martis octavo exeunte Januario. Magister Jacobus de Bragantiis doctor Theologiæ, præsente Magistro Nicolao canonico Placentino doctore decretorum consentiente, ita dixit: Causa, qua vertebatur inter capitulum Mutinæ, & D. Gulielmum Mutinensem Episcopum super equo, quem equitavit, cum primo intravit civitatem, quando venit a consecratione sua, nobis commissa fuit de assensu partium a D. Symeone Archiepiscopo Ravennate, tenor cujus commissionis talis est.

Symeon non suis meritis S. Ravennatis Ecclesiæ Archiepiscopus, dilectis in Christo filiis, Magistro Jacobo de Bragantia doctori Theologiæ, & Magistro Nicolao doctori decretorum salutem in Domino Jesu Christo. Conquesti sunt nobis Præpositus, & capitulum Mutinæ, quod cum habere debeant ex antiqua consuetudine equum ab Episcopo Mutinensi, quando dictus Episcopus primo intrat civitatem Mutinæ post consecrationem suam, & in istius juris possessionem vel quasi possessionem se esse firmiter asserant, Magister Guillelmus Vicecancellarius quondam domini Papæ, quem ipsi canonici dicunt esse Episcopum Mutinæ, sicut ex eorum literis percepimus, dictum equum eis denegat exhibere, & licet nobis videatur inconsuetum, & extra rationem, & satis extraneum, quod aliquis sit in Ecclesia Mutinensi consecratus Episcopus sine conscientia nostra, de cujus electione, confirmatione, & consecratione, & inthronizatione, nihil nos, vel Ecclesia Ravennatensis præsensit, volentes etiam dictis Præposito, & canonicis, quos sincera diligimus charitate in omnibus, quibus possumus deferre, causam super prædicto equo prudentiæ vestræ committimus audiendam, mandantes vobis, ut vocatis ante præsentiam vestram, quos videtis evocandos, audiatis eã, & eã sine debito decidatis; facientes, quod decreveritis per censuram Ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eosdem compellatis veritati testimonium perhibere. Dat. Argentiæ 3 Kal Octobris, Indict. X.

Petebat enim Sigigus presbyter S. Marci, Syndicus capituli Mutinensis pro ipso capi hunc modum.

Vobis judicibus delegatis ab Archiepiscopo Ravennæ scilicet D. Jacobo de Bragantiis Magistro Theologiæ, & Nicolao Magistro decretorum. Conqueror ego Sigigus presbyter S Marci syndicus capituli Mutinensis pro ipso Capitulo, & ejus nomine de D. Gulielmo Episcopo Mutinensi, contra quem ago, petens ab eo, ne debeat me pro capitulo, & ipsum capitulum inquietare in perceptione equi, quem equitavit, quo cum primo venit ad Palatium post consecrationem, & ne debeat me, & Capitulum prohibere, quo minus apprehendam, vel apprehendere possim possessionem prædicti equi, & ut debeat mihi pro capitulo, & ipsi capitulo facere copiam apprehendendi possessionem prædicti equi, & ne per possessionem prædicti equi apprehensam, me, & capitulum in possessionem prædicti equi debeat inquietare, dicens me pro capitulo, & ipsum capitulum esse in possessione, vel quasi juris percipiendi, & habendi equum, quem ipsi Episcopi Mutinenses, qui pro tempore fuerunt, & erunt, equitant, & equitare consueverunt, & equitabunt, cum primo veniunt ad Palatium, vel venerunt post consecrationem, & de his justitiam peto. Facta litis contestatione coram vobis super ista petitione per prædictum syndicum, & Gerardum actorem & procuratorem D. Gulielmi Mutinensis Episcopi, factis positionibus ab utraque parte, receptis testibus, & probationibus utriusque partis, auditis allegationibus eorum, utraque parte postulante, ut ad sententiam procederent, habito prudentium, & sapientium virorum consilio dictum Gerardum actorem domini Episcopi, & per ipsum D. Gulielmum Episcopum Mutinensem condemnamus, ne debeat dictum syndicum, & capitulum prohibere, quo minus apprehendat possessionem prædicti equi, & ut debeat pro capitulo, & ipsi capitulo facere copiam apprehendendi possessionem prædicti equi, & ne post possessionem prædicti equi apprehensam ipsum syndicum, & capitulum in possessionem prædicti equi debeat inquietare.

Actum in Ecclesia S. Geminiani Mutinæ præsentibus presbytero Joanne capellano canonicorum, presbytero Martino de S. Marone, Alberto Mori de S. Victo, Rodulfino de Situla, Guizardo Munarolo, Sarazone serviente domino Rolandino di Gomola, Janello, qui moratur cum magistro Artinisio, Guidoto de Adiano servente D. Jacobo canonico.

Ego Gerardinus Zucchelli notarius interfui, & rogatus scripsi.

Idem Episcopus recusabat præstare canonicis illa septem convivia, quæ quotannis præstari solebant ab Episcopo Mutinensi, & de quibus investiti fuerãt ab Ægidio Episcopo. Res delata fuit ad arbitros cõmuniter electos, qui laudaverunt, ut infra videlicet.

In Christi nomine.

Anno 1231. Indictione 4. Nos D. Albertus Papiensis, & D. Ubertus de Bonacursio legum doctores arbitri electi a D. Gulielmo Mutinensi Episcopo pro se, & suo Episcopatu ex una parte, & capitulo Mutinensi ex alia, scilicet a D Archipresbytero Joambono, & a D Albertino magistro scholarum, & a D Petro de Fruida, & a D. Manfredino pro se, & aliis canonicis absentibus super quæstione, quæ diutius inter prædictos fuerat agitata, super eo, quod capitulum petebat a prædicto D. Episcopo, tam in ejus absentia, quam in præsentia ipsius Episcopi dicto capitulo septem convivia in Palatio ministrari, cum prædictæ partes fuerint in concordia, quod prædicti arbitri viderent instrumentum, quod est penes capitulum de dictis conviviis, & interpretarentur, si deberent habere dicta convivia, tam in præsentia, quam in absentia dicti Domini Episcopi, & continetur in instrumento facto per manum Bonifacii notarii filii quondã Aspectati, habita diligenti deliberatione, viso etiam instrumento, quod erat penes capitulum præsente D Giberto Mutinensis Episcopi Vicario, & præsentibus prædictis de capitulo, & pro capitulo dicti arbitri in concordia, & in scriptis dixerunt, & pronuntiaverunt, & interpretati fuerunt, quod prædicta septem convivia præstare debeat prædictus dominus Episcopus Mutinensis canonicis Mutinæ tam in absentia, quam in præsentia dicti domini Episcopi, prout Episcopi Mutinæ præstare consueverunt prædictis canonicis, præsentibus testibus D. Zacharia de Balugola, D. Lanfranchino ejus fratre, D. Henrico de Balugola, Joanne de Balugola, Bonifacio Aspectati, die sabbati XV. intrante Martio.

Huic Episcopo Honorius III. concedit facultatem absolvendi scholares studentes Mutinæ, qui se leviter, & sine livore percusserint. Diploma datum est anno ejus octavo, ex quo colligitur publicum studium tunc temporis viguisse Mutinæ. Fridericus Imperator huic Episcopo ratificat privilegium patris sui Henrici concessum Episcopo Mutinensi, ut non teneatur jurare de calumnia, & præscriptio nisi centenaria non possit ejus Ecclesiæ opponi. Idem Episcopus ab eodem Friderico petiit, ut liceret sibi reædificare castrum Pontis ducis in diœcesi sua positum, & ad jus Episcopatus pertinens, a Mutinensibus, Ferrariensibus, aliisque dirutum, qui Fridericus mandavit Archiepiscopo Magdeburgensi, ut videlicet ei concederet prout in litteris desuper confectis, quæ sunt hujusmodi tenoris.

Fridericus Dei favente gratia Imperator, & Rex Siciliæ.

Dilecto Principi suo venerabili Magdeburgensi Archiepiscopo comiti, & totius Lombardiæ legato gratiam, & omne bonum. Venerabilis Mutinæ Episcopus fidelis noster Celsitudini nostræ per nuncium suum, & literas attentius supplicavit, ut quia castrum Pontis ducis in diœcesi Mutinæ positum spectans ad jus, & proprietatem ipsius à Ferrariensibus, Mutinensibus, & aliis civibus funditus est destructum in gravem ipsius Ecclesiæ injuriam, & jacturam, illud reædificandi, & cunctos homines reducendi in ipsum, præstare licentiam dignaremur: quare devotioni tuæ du-

ximus committendum, mandantes quatenus super hoc juramento, quod cum honore Imperii, & indemnitate ipsius Ecclesiæ procedendum videris, sic procedas, & inde statuas, quod juste noveris expedire, faciens, quod statueris, per bannum Imperiale auctoritate nostra firmiter observari.

Datum Cataneæ die XIX. Martii, XII. indictionis.

Idem Fridericus postmodum dedit liberam facultatem ipsi Episcopo reædificandi dictum castrum, ut apparet in literis desuper confectis in subscriptione notariorum. Innocentius III. misit hunc Episcopum una cum Petro Rothomagensi Episcopo, & Gulielmo Abbate S. Facundi ad ipsum Fridericum, ut pacem cum eo componerent. Scribit Cromerus libro 8. historiarum suarum, quod cum Sventopoclus dux bello armisque promptissimus plurima Theutonicis eripuisset, Gulielmus Episcopus Mutinæ Apostolicus legatus effecit, ut illa restitueret, pacemque cum Theutonicis firmaret. Cromerum refert Thomas Stapletonius Anglus in suo tractatu de magnitudine Romanæ Ecclesiæ libro 2. capite 1. Sub hoc Episcopo, & cum ipso fuit concordata controversia, quæ pendebat coram Episcopo Bononiensi inter Episcopatum Mutinæ ex una, & commune ejusdem civitatis ex altera super jurisdictione per tria milliaria in circuitu ejusdem civitatis, tam in civilibus, quam in criminalibus, & super aquæductibus Siclæ, & Scultennæ, & aliis, ut in instrumento desuper celebrato de an. 1227. Idem Episcopus de anno 1223. investivit nobiles de Balugola de Roccha S. Mariæ, ut in documento desuper confecto apparet hujusmodi sub tenore.

In Christi nomine 1223. Indictione XI. die 7. exeunte Martio. D. Gulielmus nunc Episcopus investivit D. Campiolum Joannis de Balugola, D. Guizardum Ziroldi, & D. Favivanum Tavivani de Balugola recipientibus pro se, & omnibus aliis de Balugola, qui dominantur pro D. Episcopo in Roccha S. Mariæ, & in eius Curia, & de ipsa curia, & de omnibus jurisdictionibus, & usantiis, quas dicti domini, & eorum maiores habuerunt, & tenuerunt a domino Episcopo Mutinensi, & suis successoribus ubicunque in Episcopatu Mutinæ, & secundum quod eorum patres habuerunt, & tenuerunt, & pro hac investitura dicti domini nobiles nomine suo, & nomine aliorum de domo sua juraverunt fidelitatem supradicto domino Episcopo contra omnes personas dictum Dominum Episcopum in Roccha S. Mariæ molestantes, præsentibus testibus vocatis, & rogatis D. Bonifacio de Raicheria, & Rolando Callegario de Roccha, Guidone, Gulielmo de Zeado, & aliis.

Ego Bonacchus de Roccha notar. rogatus scribere scripsi.

Ad proferendam vero Christianam fidem Guillelmus sub eodem Pontifice Honorio legatione functus est in Prussiam, Livoniamque, ubi mirificos de devicta Idololatria triumphos retulisse narratur. Quamobrem Innocentio III. Honorio III. Gregorioque IX. charus in paucis evasit. Porro sub IX. Gregorio Mutinensi munere volens abivit an. 1233. Quem postea Innocentius IV. Episcopum Cardinalem Sabinensem adlegit. Lugduni fato functus est 1251. Ibique sepultus est apud Fratres Dominicanos. De quo vide supra in Sabinens. Episcopis.

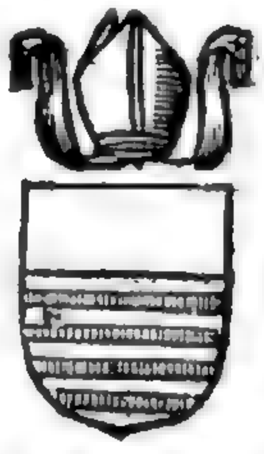

XL. 38. ALBERTUS Boschettus a nobilis Mutinensis, Prædicatorii Ordinis alumnus, filius Gerar-

a De eo

A di potentissimi civis, ea sanctimoniæ laude florebat, ut ex cessione Guillelmi, populo, cleroque Mutinensi acclamante ad hanc sedem subvectus sit 1234 3. Non. Aprilis, atque a Pontifice Romano confirmatus: inauguratus fuit 3. Id. Junii ejusdem anni universa civitate lætante. Tametsi autem Albertus omni pietate, atque sollicitudine Ecclesiam sibi creditam suscepisset regendam, cum tamen in ea periculosa tempora incidisset, in quibus noxiosissimæ illæ Gibellinorum, Guelforumque factiones regnabant, cum gente sua a Gibellinis victoribus, Fridericique Imperatoris fautoribus e sua civitate, sedeque deturbatus est, seseque recepit Bononiam. Itaque IX. Gregorius indignatus ad facinus Mutinæ sacris interdixit, cumque postea cum Hentio Friderici spurio filio Sardiniæ Rege Bononienses Cæsarianos fregissent, Mutinamque interdicto innodatam cinxissent obsidione, obsessisque aut pereundum foret, aut ab obsidentibus scriptis conditionibus parendum, Albertus tametsi exul, ut cum perituris

B æquioribus legibus ageretur, omni studio, pietateque contendit. Quod cum feliciter sane accidisset, ipse cum gentibus suis in patriam Ecclesiasticis censuris exsolutam remigravit, cum Innocentii IV. Pontificis Octavianus Cardinalis Ubaldinus legatus esset anno 1251. Cæterum Albertus Innocentium IV. Pontificem à Lugdunensi concilio revertentem magnifice excepit hospitio, ab eodemque judiciariam delegatam potestatem accepit cognoscendi, judicandique injurias, quas Archiepiscopo Ravennati Ariminenses solebant inferre. Plura templa restauravit, suosque Dominicanos, tum & Franciscanos, Eremitanosque S. Augustini Mutinam introduxit, fovitque. Idem Albertus an. 1256. Indict. 14. die Jovis secundo intrante Martio super oblationibus S. Geminiani decretū fecit tenoris hujusmodi.

Nos Albertus miseratione divina Mutinensis Episcopus pias prædecessorum nostrorum consuetudines cum Mutinensi capitulo, & ejus voluntate, & consensu expresso videlicet cum Joanne Archipresbytero, Vidino

C Præposito, D. Bartholomæo de Boschettis, D. Godo, D. Francisco de Foliano, D. Jacopino Tancolini Ecclesiæ Mutinensis canonicis ad preces, & instantiam dilecti nostri Ubaldini massarii domus, & operis S. Geminiani humiliter, & devote supplicantis diligenter, & unanimiter attendentes, præcipue in iis, in quibus speciali prærogativa obsequii B. Geminiani patroni nostri fabricæ virorum, ac mulierum longinquam perspeximus devotionem certis temporibus, ac diebus hactenus honoratam, nec non & in præsentiarum studiosa devotio eorundem decorant, & decorat, affectione multimoda provocamur hujusmodi consuetudines approbare. Quapropter mandamus, & firmiter sancimus, ut de cætero nunciis fabricæ memoratæ dumtaxat cujuslibet anni septimana; quæ dicitur sancta, & illa septimana, in qua evenire contigerit omnium sanctorum festivitas, eleemosynas, & grata subsidia libere percipiant, exclusis tam de Ecclesiis, quam de aliis locis civitatis, & diœcesis Mutinæ Quæstuariis universis. Insuper volumus,

D & mandamus, ut secunda feria cujuslibet mensis, in qua majoris Ecclesiæ campana pulsare contigerit pro calendis, campana aliqua eadem die alibi in mane non pulsetur pro populo convocando, & sicut in prædictis duabus septimanis, ita & in hujusmodi secundis feriis omnes Quæstuarii, & quicumque alii, vel aliquibus eleemosynas petere vellent cum tobalea, seu panno in disco, aut sine disco, sive cum literis cujuscunque remissionis per Massarium fabricæ, vel per ejus nuncios de Ecclesia penitus expellantur auctoritate nostra, collecta, si quam tunc fecerint, nihilominus spolientur in utilitate dictæ fabricæ convertenda. Hæc autem omnia sub pœna excommunicationis præcipimus observare, & de omnipotentis Dei misericordia, & meritis beatissimæ Virginis Mariæ, nec non & gloriosissimi Geminiani Patroni nostri confisi, omnibus, qui prædictis diebus eleemosynas prædictæ fabricæ de bonis propriis largientur, quadraginta dies de injuncta sibi pœnitentia in domino misericorditer relaxamus. In hujus autem rei evidentiam pleniorem jussimus huic paginæ nostrum sigillum

Sansovinus de Familiis Italiæ, & Fontana in Theatro Præd. Mutin.

appendi, & dictum Capitulum suum similiter sigillum jussit appendi, & præsens scriptum manu propria roborari jubemus.

Actum Mutinæ in Episcopali Palatio præsentibus, & rogatis dominis Magistro Gerardo Archipresbytero Bononiensi, doctore decretalium, Raynerio Archipresbytero de Albareto, Bonaventura clerico S. Thomæ de Lama, & Alberto Crivellario.

Ego Petrus notarius quondam Bonifacii Aspettati filius interfui, & præcepto dicti D. Episcopi, & voluntate, & consensu dicti capituli Mutinæ rogatus scripsi.

Floruit Alberti temporibus B. Gerardus Rangonius ex Ordine S. Francisci. Decessit autem Albertus plenus meritis anno 1264. Cui omnium justissimæ lachrymæ parentarunt tamquam sanctitatis laude præstanti. Gentis Boschettæ scutum fere bipartitum, sex fasciis miniatis in campo argenteo deorsum, sursum cœruleum.

XLI. 39. MATTHÆUS è nobilissima Piorum familia Cathedralis canonicus, Præpositusque S. Georgii de Sanazeto, decedenti Alberto subrogatus est anno 1264. Sanctimoniæ antecessoris propior æmulus. Sensit & Matthæus ex ruina partium plura incommoda, ac præcipue in seditione illa insigni, qua Mutinenses Guelphi, adjuvantibus Florentinis, Gibellinos obstinatissimis per multos annos animis exegerunt, anno 1264. die 14. mensis Septembris. Quem civilem æstum ut aliquando tandem sedaret, nihil omisit Matthæus, quod ad probum, piumque Pastorem posse facere videretur. Qui demum inveteratæ probitatis apud concives suos tantæ fuit auctoritatis, ut Piis, Gibellinarum partium antesignanis, exactis magna ex parte visus est restinxisse odia. Vixit Matthæus usque ad annum 1280. atque cum secunda optimi Pastoris fama excessit è vivis. Fundavit, ædificavitque xenodochium Salsarum, ut vocant, in curte S. Petri in Insula. Matthæo defuncto, capitulum ad electionem processit, qui cum in partes sese divisisset, una Hugolinum Boschettum postulavit in Præsulem, altera Manfredum de Præsulibus Archipresbyterum de Bajona Mutinensis diœcesis elegit. Hugolinus post paucos menses viam universæ carnis ingressus, Manfredus electioni cessit. Nicolaus III. Papa Episcopum Firmanum adlegit, qui transferri ad hanc Ecclesiam renuit, pauloque post Nicolao defuncto, Martinus IV. de plenitudine potestatis sequentem Arditium sublimavit ad sedem, ut habetur in Reg. Vatic.

XLII. 40. ARDITIUS Mediolanensis, e nobili Comitum familia, cum legum peritissimus esset, Romanæque curiæ advocatus, atque Mediolanensis Ecclesiæ Primicerius, ad Mutinensem sedem ascendit anno 1281. 10. Kal. Januarii, ex Reg. Vaticano Epist. 118. fol. 36. anno 1. Ecclesiasticam libertatem impense defendit. Quamobrem auctor fuit aliquot decreta Mutinensis senatus contra Ecclesiasticam libertatem abrogandi antiquandique, unde a Latino Ursino Cardinali Insubriæ Legato anathema ignominiose retulerat; sed agente Arditio, & suæ Ecclesiæ libertas illibata permansit, & violentis legibus abrogatis censuras Ecclesiasticas senatus excussit. Mediolanum deinde Arditius profectus est, ubi decessit 1286. sepultusque apud Ecclesiam S. Laurentii Majoris. Mitram auro, gemmisque distinctam, cum argenteo pastorali baculo, Mutinensi Ecclesiæ ex testamento legavit; Philippo ejus successore excipiente legatum.

XLIII 41. BARTHOLOMÆUS Boschettus nobilis Mutinensis, filius Simonis, patriæ Episcopus adlectus est anno 1286. brevis Pontifex fuit, ut Sansovinus, atque Paninus, de quo nulla in Regestis Apostolicis habetur mentio. Fides penes ipsos esto.

XLIV 42. Fr. PHILIPPUS ex Ordine Minorum in humanis, divinisque literis nobiliter eruditus ad Mutinensem clavum admotus est anno 1287. atque 8. die Decembris sui Episcopatus iniit possessionem. Hujus Episcopi temporibus, hoc est anno 1289. Mutinenses Gibellinorum Guelforumque attriti bellis sequestribus Philippo Lanfranco Rangonio, Vidoneque de Vidonis Opizzoni Atestino se dederunt, qui juratus civitatem suscepit regendam, tuendamque. Falluntur autem Pigna, ac Leander Albertus, cum narrant, per Vidonem Mutinensem Episcopum Principem Atestinum Mutinam suæ ditionis fecisse, cum per illud tempus Philippus viveret, ut recte Selingardus de Episcop. Mutinensib. Decessit autem hic optimus Præsul. anno 1290.

XLV. 43. JACOBUS in Mutinensi sede florebat 1290. fuitque superstes usque ad annum 1311. Ejusdem Jacobi tabulæ extant ad favorem fratrum Ecclesiæ S. Donini Mutinæ in hæc verba.

Jacobus miseratione divina Mutinensis Episcopus.

Dilectis sibi in Christo fratri Laurentio de Picicoctis Priori loci, & Ecclesiæ S. Donini Ordinis S. Augustini civitatis Mutinæ, & fratribus dicti loci, & Ecclesiæ, eorumque successoribus salutem, & in Domino pœnitentiam fructuosam. Pastoralis officii diligentia prophetico docetur oraculo errantem ad semitam reducere veritatis; ait enim suo vaticinio Hieremias, si separamus preciosum a vili, quasi os Domini erimus. Sane vestra nobis exhibita petitio hanc seriem continebat. Frater Laurentius de Picicoctis Prior loci, & Ecclesiæ S. Donini civitatis Mutinæ Ordinis S. Augustini, & ipsi fratres, & capitulum dicti loci significant sanctitati vestræ propter longam absentiam fratris Vetuli Prioris quondam dicti loci, & propter longam infirmitatem, & debilitatem ejusdem, ipse locus ad tantam desolationem devenit, & fratres sæpe dicti loci ad tantam sunt desolationem prolapsi, quod nisi opportuno eis, & salubri remedio consulatur eisdem, vix tam spiritualiter, quam temporaliter adjicient, ut resurgant; & idcirco dictus frater Laurentius Prior, & fratres dicti loci super pluribus excogitantes remediis, ut ipsorum provideretur statui, & saluti, & in eis, & in ipso loco reformaretur honestas, & regularis observantia impleretur, omnisque dissolutionis, & vagationis tolleretur materia, deliberaverunt, habito consilio sapientium, seipsos, & locum prædictum cum omnibus juribus, & pertinentiis suis Ordini fratrum Eremitarum S. Augustini tradere, & transferre, cum non videant, nec cognoscant, quod per aliquem alium modum ita bene eorũ status valeat reformari. Quare supplicant idem Prior, & fratres, & petunt a benignitate vestra, quatenus super præmissis animarum eorum, & corporum de solita vestra pietate compatientes eisdem seipsos, & dictum locum S. Donini cum omnibus juribus suis mobilibus, & immobilibus, privilegiis, indulgentiis, & gratiis per quancumque personam ipsi loco, & fratribus ejusdem loci concessis, prædicto ordini fratrum Eremitarum tradendi, & transferendi licentiam dignemini concedere, & consensum, eximendo ipsum locum S. Donini, & omnia ejus, ac etiam Priorem, & fratres ejusdem loci ab omni lege jurisdictionis, & diœcesana, ut in omnibus eadem exemptione gaudeant, immunitate, privilegiis, & gratiis & indulgentiis, ac consuetudinibus, quibus locus, & ordo supradictorum fratrum Eremitarum de Mutina noscitur congaudere. Insuper ex nunc benedicere primarium lapidem ac ipsum lapidem benedictũ tradere Velitio Priori fratrum Eremitarum prædictorum, & eidem committere, ut ipsum lapidem ponere possit, & Ecclesiam cum cœmeterio construere, ubicumque decreverint supradictus Prior, & fratres Eremitæ S. Augustini de Mutina a dicto loco S. Donini infra usque ad stratam publicam inter circam, & foveam civitatis, non obstante alicujus personæ contradictione, quæ vestræ jurisdictionis existat. Concessionem autem hujusmodi, & licentiam taliter concedere, & roborare velitis, ut perpetuam habeat firmitatem. Quare nos considerantes, quod justis petentium desideriis non est denegandus assensus, & attendentes, quam preciosum est in observantia regulari deservire omnium conditori, & quam vile est religioni obnoxios pati, & religionem subire desolationem, ac dissolutionibus lascivis, & vagationibus inhærere, decrevimus vestram hujusmodi petitionem admittere, ut quod preciosum est, separemus à vili, & errantem ad salutis semitam reducamus. Igitur præfatam petitionem vestram super ea deliberatione habita diligenti admittentes benigne tradendi, & trans-

ferendi vos, ipsumque locum S. Donini cum omnibus juribus suis mobilibus, & immobilibus, privilegiis, gratiis, & indulgentiis per quamcunque personam ipsi loco, & fratribus ejusdem loci concessis ordini fratrum Eremitarum supradictorum vobis de consilio fratrum nostrorum, & consensu videlicet canonicorum & capituli Mutinensis licentiam tenore præsentium exhibemus, & ipsi traditioni, & translationi nostrum infrascriptum assensum, eximentes vos, ipsum locum S. Donini, & omnia jura ipsius, ac etiam Priorem, & fratres ejusdem loci ab omni lege jurisdictionis, & diœcesana, decernentes, ut in omnibus, & per omnia idem locus S. Donini, idemque Prior, & fratres, & bona dictorum fratrum, & loci eadem exemptione, libertate, & immunitate gaudeant, nec non & privilegiis, gratiis, & indulgentiis, & consuetudinibus, quibus locus, & ordo supradictorum fratrum Eremitarum de Mutina in omnibus noscitur congaudere. Pro qua quidem licentia, & assensu, ac etiam exemptione, traditione, & translatione decernimus in signum confutatæ proprietatis, & ad indicium vestræ perceptæ plenariæ libertatis per vos vestrosque successores præstari annuatim debere nobis, nostrisque successoribus, & Episcopatui Mutinæ in festo S. Geminiani, vel infra ejus octavam duas libras ceræ nomine census. Insuper primarium lapidem per nos benedictum ex nunc præsentialiter damus, & tradimus Priori conventus prædictorum fratrum Eremitarum de Mutina plenam, & liberam potestatem, concedentes eisdem, ac super hoc vices nostras sibi totaliter committentes ipsum lapidem ponendi pro Ecclesia, & cœmeterio construendis, ubicunque prædicti Prior, & fratres Eremitani Ordinis S. Augustini decreverint a dicto loco S. Donini infra usque ad stratam publicam inter Circam, & foveam civitatis, non obstante conditione alicujus personæ nostræ jurisdictionis, salvo, & reservato monasterio S. Euphemiæ civitatis Mutinæ censu unius libræ ceræ, & novem denariorum Mutinaparvorum, quem vos eidem monasterio consuevistis, & tenemini reddere annuatim. In cujus rei majus testimonium, & evidentiam pleniorem hoc præsens publicum instrumentum nostri sigilli, & sigilli capituli Mutinensis appensione fecimus communiri, & subscriptione nostrorum canonicorum & Mutinæ Capituli roborari.

Actum in Episcopali Palatio Mutinæ anno Domini a nativitate ejusdem 1292. Indict. V. die Sabbati 12. mensis Julii, præsentibus testibus dominis Joanne Archipresbytero Plebis de Montibus, Bennate de Pulixina, Gulielmo Guidoto, Francisco filio D. Uguzoni de Boccalatis, Alberto filio D. Aegidii quondam domini Marci de Ferraria.

Ego Bartholomæus de Barillariis Notarius, & scriba dicti vener. Patris prædictis omnibus interfui, & de mandato suprascripti Rever. Patris scripsi, & publicavi.

Et ego Bonincontrus Archipresbyter Ecclesiæ Mutinensis prædictis omnibus interfui, & consensi, & ad majus testimonium manu propria me subscripsi.

Ego Pilus Guerra canonicus Mutinæ interfui, & consensi, & manu propria me subscripsi.

Ego Ubertus de Bobio canonicus Mutinæ interfui, & consensi, & manu propria me subscripsi.

Ego Barnabæus de Boschettis canonicus Mutinæ interfui, & consensi, & manu propria me subscripsi.

Ego Jacobus de Canzolino canonicus Mutinæ interfui, & consensi, & præsenti manu mea subscripsi.

Ego Cynthius canonicus Mutinæ interfui, & consensi, & manu propria me subscripsi.

Ego Bonadamus de Boschettis canonicus interfui, & consensi, & præsenti manu mea me subscripsi.

Ab eodem Episcopo Jacobo fuit concordata quæstio, & controversia, quæ vertebatur inter illos de Balugola super palafreno Episcopi, & super equo, & armis facientis duellum. Tabulæ hujusmodi compositionis sunt infrascriptæ, videlicet.

In Dei nomine.

Anno ejusdem nativitatis 1291. Indictione 4. Mutinæ in camera D. Episcopi, die Jovis 4. mensis Januarii præsente D. Conforto de Barbarino judice, D. Federico de S. Marco, D. Bernardo de Balugola, Anselmino, & Francisco Munegato familiaribus D. Episcopi, & D. Jacobino de Mombaranzone testibus rogatis, & vocatis. Cum hoc esset, quod venerabilis Pater D. Jacobus Dei gratia Episcop. Mutinensis investisset de jure feudi dominos de Balugola de feudo antiquo, quod ipsi, & sui prædecessores tenuerunt ab Episcopatu Mutinæ, & nunc tenent, videlicet de Palafreno, quem habere debent ab Episcopo, quando primo consecratus intrat civitatem; & de feudo, & de custodia camporum, & duellorum, de qua custodia habere debent, septem libras Imperiales, & unum Imperiale, & equum, si equester fieret duellum, & arma succumbentis seu deteriorem partem habentis, & de omnibus, & aliis feudis antiquis, quæ legitime ostenderint habere debere, ita quod non sit cõtra formã sacramẽti ipsius domini Episcopi, secundum partes contingentes unumquemque ipsorum, prout de prædictis omnibus plenius continetur in quodam instrumento scripto sub millesimo ducentesimo nonagesimo, indictione tertia die XX. mensis Novemb. manu mea Beumati de Pulisma notarii ipsius D. Episcopi; & D. Lanfranchinus filius quondam D. Pipioni de Balugola coram prædicto venerabili Patre D. Jacobo Dei gratia Episcopo Mutinensi peteret sententiari, & pronunciari quartam partem dictorum feudorum palafreni, duellorum, & armorum, denariorum, & equorum, & si equester fieret duellum, & aliorum feudorum antiquorum, quæ acquisivisset, ac etiam jure feudi investitus fuit Zacharias filius quondam D. Francisci de Balugola, ad se pertinere, ac etiam ab ipso D. Episcopo investiri, petitioni cujus contradicebat Franciscus D. Zachariæ de Balugola, dicens patrem suum non potuisse alienare prædictam quartam partem, & petens etiam sibi debere fieri investituram de prædicta quarta parte prædictorum feudorum, & hoc dicebat cum auctoritate D. Jacobini de Mombaranzone dati sibi . . . . . unde prædictus D. Episcopus auctoritate, qua fungitur, visis instrumentis, & rationibus utriusque partis, volens prædictam quæstionem, & discordiam sedare, sententiavit, & pronunciavit, ac etiam jure feudi investivit cum annulo, quem suis tenebat in manibus, prædictum D. Lanfranchinum recipientem pro se, & filiis suis masculis, & legitimis tantum, et hæredibus ab eo descendentibus de duabus partibus quartæ partis prædictorum feudorum, & ipsum Franciscbinum recipientem pro se, & suis filiis masculis, & hæredibus, & legitimis tantum ab eo descendentibus de tertia parte prædictæ quartæ partis prædictorum feudorum, ita quod per hanc sententiam, seu pronunciationem, & investituram non intelligatur aliquod innovatum de feudo Rocchæ S. Mariæ . . . . . & jurisdictionis ipsius Rocchæ in præjudicium ipsius D. Lanfranchini, & præcepit utrique parti, scilicet prædicto D. Lanfranchino, & prædicto Franciscbino, præsente D. Jacobino ejus curatore, & suam auctoritatem præstante, & consentiente, quod prædictam sententiam, & pronunciationem, & investituram debeant sibi ad invicem ratam, & firmam habere, & tenere, & in ullo contrafacere, vel venire sub amissione suæ partis feudi prædicti, & sub obligatione omnium bonorum suorum præsentium, & futurorum, quod ad dictum D. Episcopum, & Episcopatum deveniat in præsenti: & ego Beumatus de Pulisma notarius D. Episcopi supradictis scripsi, & præsens fui, & rogatus fui.

Idem Episcopus cõfirmavit institutiones plurium hospitalium diœcesis Mutinensis, videlicet de an. 1292. confirmavit institutionem hospitalis Terræ Finalis, & de anno 1297. approbavit institutionem hospitalis de Montexio, & de anno 1298. confirmavit institutionem hospitalis castri S. Felicis, & de eodem anno approbavit institutionem hospitalis in loco, ubi dicitur Vianova, qua itur Carpum, & tandem de anno 1302. approbavit institutionem hospitalis de Aquareto. Hoc sedente Episcopo floruit Nicolaus de Mattarellis Mutinensis jurisconsultus celeberrimus, cujus scripta in jure civili magno non solum famæ ipsius, & nostræ civitatis detrimento, sed etiam gravi omnium studiosorum jactura deperdita sunt; licet aliqui asserant, nescio qua ratione

ducti, scripta ipsa in civitate Lucæ asservari. Hic egregius doctor hisce temporibus, dum Patavii publice jura civilia interpretaretur, vocatus a civibus suis ad reformandum civitatis statum, quæ se in libertatem vindicaverat, Mutinam venit, ubi statum ipsius Reipublicæ una cum aliis ad id deputatis optime reformavit. A

XLVI 44. BONADAMUS Boschettus, ex Canonico cathedralis Episcopus evasit Mutinensis anno 1311. Hic cum ob singularem morum probitatem omnibus charus esset, gestiente præ lætitia populo, inaugurationem, obtentique Episcopatus possessionem accepit. Viennensi Concilio sub Clemente V. interfuit, reversumque ad Ecclesiam suam, Gibellini victores cum ejus gentilibus, Rangoniisque Mutina expulerunt circa finem ejusdem anni 1311. Itaque ob nefarium factum idem Clemens horrendo anathemate notavit contumaces, honoreque civitatis Mutinam spoliavit. Postquam autem Bonadamus remigravit in patriam, ibi decessit 1314. Fallitur autem Sansovinus, cum affirmat hunc decessisse an. 1318. B die 28. mensis Januarii: etenim hoc ipso anno 1314. Mutinensis sedes vacua erat; sequenti vero anno Bonincontrus electus est ex decessu Bonadami, ut ex diversis Ecclesiæ Mutinensis monumentis perspicue eruitur.

XLVII 45. BONINCONTRUS è Floriano in Mutinensibus collibus amœno oppido, cum esset Archipresbyter cathedralis, vicariusq; Raynaldi Archiepiscopi Ravennatis, capitulique Mutinensis ex decessu Bonadami procurator, in concilio ibi celebrato, clericali toto applaudente senatu, Mutinensis Episcopus adlectus est anno 1315. vir suo seculo singulari doctrina insignis. Mutinam fratres Carmelitas introduxit. Decessit autem anno 1318. 5. Kal. Februarii, inque cathedrali sepultus est. Post Bonincontri autem excessum, clericalis senatus, discissis studiis Matthæum de Gorsano Priorem S. Jacobi de Columbario, ac Vidonem de Guiscis elegit, cujus postremi electionem Joannes XXII. Pontifex ratam habuit, ut videre est in lib. provisionum Prælatorum. C

XLVIII 46. VIDO de Guiscis Episcopus Mutinensis, electus, & confirmatus est anno 1318. Celebris illorum temporum jurisconsultus, ut prodit Joannes Andreas, qui plures quæstiones ab eo disputatas protulit. Nepos fuit Vido doctissimi illius viri, quem per antonomasiam, clarissimamque eruditionem, proprio nomine suppresso, Bononiensem Archidiaconum vulgo appellabant. Anno 1320 celebrata Synodo, plures salutiferas tulit leges, atque decreta. Joannes XXII. exoratus a Vidone, mensam Episcopalem auxit, ditavitque parochiali Ecclesia S. Pancratii de Fredo. Quam deinde unionem confirmavit Benedictus XII. Adhuc Vido sedebat, cum pulcherrima sacra cathedralis turris ultimam manum accepit, ut fidem facit inscriptio, quæ insculpta est suggesto Basilicæ.

Annis progressi de sacra Virgine Christi
Undenis geminis, & junctis mille trecentis,
Hoc Thomasinus de ferro planta Joannis
Massarius sancti venerandi Geminiani
Fingi fecit opus, Turri quoque fine nitere. D
Actibus Henrici scriptoris Carionensis.

Cæterum Vido Mutinensem Ecclesiam administravit usque ad annum 1337. Translatusque est ad Concordiensem Episcopatum.

XLIX 47. BONIFATIUS Mutinensis, Canonicus Vicentinus, J. U. D. in minoribus constitutus, ad eandem sedem assumptus anno 1337. 6. Idus Maji, ex Reg. Vatic. Ep. 177. an. 2. Benedicti XII. P. P. Vix super quatuor annos Mutinensem administravit Ecclesiam absens, translatus ad Comensem Ecclesiam 1340. a cujus discessu ad duos annos tenuit interregnum.

L. 48. Fr. ALEMANNUS ex nobili Donatorum familia Florentinus, Ord. Minorum insignis Theologus, Suanensis antea Episcopus in Hetruria ad hanc Ecclesiam assumptus est an. 1342. 15. Kal. Augusti, insecutoque anno emphyteutico jure è Balugola gente nobilibus concessit Roccham S. Mariæ equique jura, quo Mutinenses Episcopi, ubi primum obtenti Episcopatus solemni ritu ineunt possessionem, devehuntur ad sedem, ut ejus antea antecessores fecisse narrantur. Decessit autem Alemannus anno 1352. Insignia vetustæ gentis Donatæ scutum semipartitum, superius miniatum, inferius argenteum, ex qua prodiit ille belli fulmen Cursus, de quo Varinus noster lib. 3.

At Donata domus longe fortissima bello est.
Belliger hinc Cursus, Syllani gloria Martis.

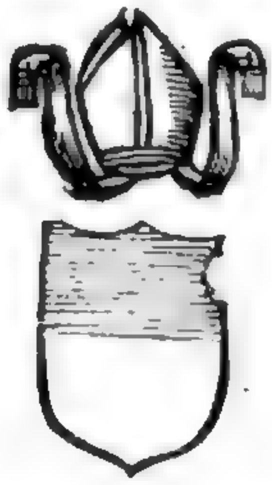

49. ALDOBRANDINUS filius marchionis Raynaldi III. Atestini Adriensis Episcopus ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1352. Hic parvum sacellum, ubi in cathedrali S. Tarasii reliquiæ requiescunt, construendum curavit: juriumque sibi concreditæ Ecclesiæ adeo retinens fuit, ut à VI. Innocentio Pontifice impetrarit sibi liceret ablata repetere ab iis, qui, quæ spectarent ad Ecclesiam Mutinensem, aliquando quovis quæsito jure in se traxissent, intentato prius contumacibus anathemate per delegatos Episcopos Bononiensem, Florentinum, ac Regiensem. Quo sedente Amadeus olim comes Sabaudiæ & dominus Glabariæ, & Augustæ Marchio & Princeps in Italia obtulit lampadem argenteam Ecclesiæ cathedrali pro illuminatione imaginis B. Mariæ de Columna, obtulitque petiam terræ bubulcarum undecim positam in Burgo Alberti in suburbiis Mutinæ. Tabulæ donationis confectæ fuerunt die 3. Januarii, Indict. 12. an. 1364. Eodem tempore pio cujusdam Filesii voto, & ære supra fornicem portæ majoris forum respicientis posita fuit ænea D. Geminiani statua, quæ adhuc ibi manet, & quarta campana addita fuit Turri cathedralis. Cæterum Aldobrandinus cum plures annos Mutinensem administrasset Ecclesiam, ad Ferrariensem denique fuit translatus. LI.

50. VIDO de Baisio olim Canonicus Mutinensis, postea sacri Palatii Auditor, sanctæque Romanæ Ecclesiæ in Insubria Legatus, ad Mutinensem evasit Ecclesiam anno 1380. Hujus Episcopi temporibus Mutinenses canonici S. Salvatoris Ecclesiā Servitis fratribus annuo sibi reservato censu concesserunt. Decessit Vido anno 1382. legum peritia longe clarissimus, quique Bononiensis illius Archidiaconi patrui videretur propius virtutes referre. LII.

51. Fr. DIONYSIUS de Restanis Mutinensis, ex Ordine Eremitano S. Augustini ob suam doctrinam, probitatemque morum Mutinensem sedem adeptus est anno 1384. Quatuordecim annos in ea dignitate transegit, decessitque singulare Christianarum virtutum exemplar anno 1400. sepultusque est apud suos Eremitanos, ubi opere segmentato super organum ejus perspicitur effigies, coliturque a suis tamquam jam beatitate donatus. LIII.

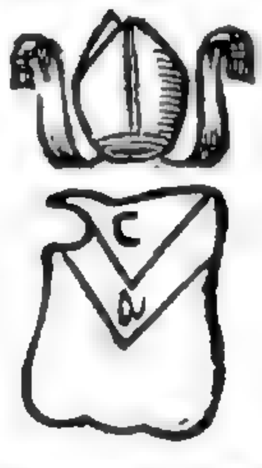

LIV. 52. PETRUS Bojardus a Ferrariensis creatus fuit Mutinensis Antistes an. 1400. insecutoque anno ad patriam Ferrariensem sedem fuit translatus 9. Kalen. Februarii 1401. Hujus Episcopi meminit Angelus in consilio 274.

a De eo Libanorius in Ferrar. pag. 3. pag. 55. & seqq. Mand.

LV. 53. NICOLAUS Bojardus b Ferrariensis, Petro Bojardo suffectus est, cum esset Præpositus cathedralis Ferrariensis anno 1401. 9. Kal. Februarii. Aliquot constitutiones, decretaque condidit, ut clerum, canonicosque ad puriorem vitam institueret anno 1407. Usus pro vicario est quodam Dominico de S. Geminiano celebri insignique doctore. Vita functus est an. 1414. sepultusque est in cathedrali.

b De eo Libanorius loco citato.

LVI. 54. CAROLUS item Bojardus Nicolao subrogatus est anno 1414. 2. Kalen. Maji. Hujus Episcopi temporibus Eugenius IV. Pontifex mandavit, ut capitulum, clerusque Mutinensis ex ritu S. Romanæ Ecclesiæ divinum canonicarum horarum pensum deinceps persolveret: idemque Carolus, mandante Martino V. Pontifice, simul cum Imolensi Episcopo juramentum fidelitatis excepit Nicolai Albergati electi Bononiensis, ante inaugurationem præstari solitum. Gaspare Rangonio pro Vicario usus est, ac postea Thoma de Thrighionis Episcopo Brugnatensi. Mutinensem Ecclesiam 24. annos Carolus administravit, eoque munere se exoluit anno 1436. protulitque deinde ætatem per aliquot annos. Concilio Florentino interfuit 1439. atque in hæc verba ejus concilii decreta subscripsit: *Carolus Episcopus olim Mutinensis*. Hinc autem, atque ex actibus consistorialibus perspicue eruitur error Silingardi, qui Carolum narrat postremam diem obiisse anno 1431.

LVII. 55. SCIPIO de Mainentibus c Ferrariensis, ad eandem sedem promotus est anno 1436. die 30. mensis Octobris. Vir doctissimus, & maxima eruditione præditus, cujus alumnus fuit Bartholomæus Roverella, postea Cardinalis Ravennæ Archiepiscopus, de quo Vespasianus in ejus elogio. Hic una cum canonicorum cathedralis consilio de novo in eadem Ecclesia scholarium magistri dignitatem erexit, quæ antea in dicta Ecclesia fuerat. Hic etiam Concilio Florentino interfuit 1439. Decessit autem Ferrariæ anno 1444. sepultusque est in templo D. Francisci in marmoreo rubeo sepulchro, ubi ejus effigies cum gentilitiis stemmatibus spectantur: quæ anhelantem leonem cum aquila continet hac præloquente inscriptione.

c Laudatur a Superbo de Vir. illust. Ferrar. p. 1. pag. 9. & a Liban. loco cit. pag. 9. Mand.

Scipioni Mainenti homini doctissimo, prudentissimo, optimo, & viro rarissimo, qui fuit Episcopus Mutinensis plebi gratissimus ob ejus merita, & heu si diutius vixisset nostræ civitatis singulare decus fratres pientissimi hoc Monumentum posuere.

56. JACOBUS Antonius a Turre, in jugis Mutinensibus ignobili loco ex obscuris parentibus natus, virtute autem longe clarissimus, clare gestis, plenoque decoris erga Pontifices obsequio ad honores sibi viam aperuit. Primum enim ab Eugenio IV. cui fuerat in paucis charus, Regiensem in Insubria Pontificatum obtinuit: inde ad Mutinensem fuit translatus anno 1444. 14. Kal. Novembris. Hic comitis, Principisque Mutinensis titulo condecoratus est, maximoque vitæ, virtutisque splendore dignitatem illam sustinuit. Ad ejus arbitrium, Mantuanique Episcopi, lis de confiniis inter Regium Gonzagosque de Nuvolaria tandem dirempta est, anno 1449. Cum existimatione claras opes congessit, quippe qui opulentam Abbatiam S. Bartholomæi extra muros Ferrariæ cum prioratu S. Romani ejusdem civitatis habuit commendatam. Diversos habuit Suffraganeos, Jacobum scilicet de Cadignario Firmilianensem Episcopum, ac Benedictum de Dovedris Cremonensem Episcopum Tripoliensem. Conventui a Pio II. Mantuæ celebrato interfuit. Inde Episcopus Parmensis fuit ann. 1493. Narrat Silingardus Jacobum Antonium obiisse an. 1462. sepultumque fuisse in cathedrali; sed ex reperto successore anno 1463. cum quo Parmensem Ecclesiam commutaverat, omnino videtur aberrasse, cum Jacobus Antonius è vita cessisset an. 1475. ut postea dicemus. LVIII.

57. DELPHINUS a Pergula, Umber, oppido ditionis Urbinatis, paulo ante Parmensis Episcopus, ad Mutinensem Ecclesiam translatus est 1463. Pro vicario habuit Jacobum Balugulam cathedralis Præpositum, magnæque existimationis doctorem. Delphinus fato functus est an. 1465. LIX.

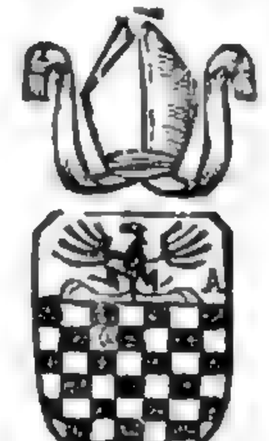

58. NICOLAUS Sandonninus Lucensis, qui Paulo II. antea fuerat a secretis, ab eodem Pontifice Mutinensem sedem obtinuit 1465. Quinque omnino annos obtenti Episcopatus prohibitus est possessione a Borso duce Ferrariensi, qui ægre ferebat Lucensem in Mutinensi throno sedere, cujus publica res soleret de confiniis Mutinensi ditione sæpius facessere negotium. Nec ut reciperetur, valuit interdictum, aut ira Pontificis; unus Papiensis Cardinalis repertus est, qui amicissimus Nicolao, litem omnem componeret, censurasque in contumaces desævientes discuteret. Itaque aliquando tandem Nicolaus ad Ecclesiam suam profectus est, celebrataque Synodo, saluberrimas leges tulit, in quibus illa enituerunt, de monialium clausura, deque matrimoniis tribus festivis diebus in Ecclesia publice nuntiandis. Magna ex parte Episcopale Palatium refecit, ut in marmorea quadam inscriptione LX.

legi-

legitur ejusdem gentilitiis stemmatibus subjecta.

Nicolaus Lucen. Antistes Mutinæ has ædes a fundamentis curavit fieri an. M.CCCC. LXVI. Hercule Duce Estensi dominante.

Cæterum Nicolaus adeo valebat dexteritate agendi, ut dum obtenti Episcopatus aditu excluderetur, Montis Casini nobilis cœnobii ex præcepto Pontificis nomine vicarii curam gesserit anno 1475. Sub Sixto IV. Pontifice munere Legationis in Galliis egregie functus est, ut inter Ludovicum Gallorum Regem, Carolumque Burgundiæ ducem pax coiret. Quo munere functus ad suam rediit Ecclesiam, illamque administravit usque ad annum 1479. ac deinde commutata sede Lucensis Episcopus fuit.

LXI. 59. JO. ANDREAS de Bociaciis Regiensis electus est Episcopus Mutinensis anno 1479. vir optima virtutis fama, singularique doctrina, ac dexteritate agendi clarissimus. Itaque sub Sixto IV. ad Ferdinandum Siciliæ Regem Legatus profectus est, quæsitorque Sabaudiæ fuit. Ad Innocentium VIII. Sextumque Alexandrum ex missu Herculis Atestini cumulatissime oratoris partes gessit. Monasterium S. Mariæ de Misericordia in Mutinensibus suburbiis collocatum auxit nobili Prioratu S. Jacobi de Columbario. Quod deinde cœnobium temporibus Alexandri VI. cum inde moniales excessissent, monachis Cisterciensibus fuit attributum. Quibus iterum vel ad ampliandos civitatis muros, vel ad prædivites census illos in publicum usum civitatis convertendos, inde ejectis, fortunis exutis nudus titulus mansit, coram Romana Rota interim lite pendente. Hunc titulum, cum nos regiminis Thusciæ provinciæ essemus, ac Septimiani monasterii Abbas, in Nicolaum Baccetium præceptorem nostrum emeritæ senectutis Monachum, ac similitudine studiorum nobis conjunctissimum conferendum curavimus. Cæterum Jo: Andreas partem Episcopatus, quæ vergit ad Aquilonem, construxit, ut brevis, quæ illic prostat inscriptio, prodit. Igitur charus populo, cui cum laude prudentiæ, pietatisque profuerat, moritur Romæ 1497. sepultusque est in Templo Pacis cum sequenti epitaphio.

Joanni Andreæ Bociacio ex Regio Lepidi jurisconsulto Episcopo Mutinensi ad Ferdinandū Siciliæ Regem Sixti IV. Pont. Max. Legato Patrimonii Dioceti hæreticæ noxæ quæsitori apud Saband. sub Innocentio VIII. & Alexandro VI. Pontificibus Maximis, negociorum Herculis Ferrariæ Ducis oratori, executores ex testamēto benemeriti posuerunt anno salutis M.CCCC. LXXXXVII.

LXII. 60. JO: BAPTISTA Ferrarius modicis, sed honestis parentibus Mutinæ natus, variantis, fallacisq; fortunæ haud ignobile fuit exemplum. Is enim cum Romam profectus Aulam Roderici Borgiæ inauspicato juvenis adhuc intrasset, ejusdem favore consecutus est canonicatum patriæ cathedralis, ex cujus redditibus cum parcus, ac tenax, haud pœnitendam pecuniæ summam coacervasset, aliquot cancellariæ officia coemit, correctoris scilicet, sollicitatoris, scriptorisque Apostolicarum literarum.

A Sub Innocentio VIII. deinde in duodecim Abbreviatoribus connumeratus, ex cujus decessu, cum ad Petri sedem Rodericus Borgia, cujus aulicus erat, obrepsisset, sub eo primum Ferrarius Referendarius evasit, mox & Datarius, tum & Apostolicæ Cancellariæ Regens. Cæterum magis valuit apud Ferrarium gratia Principis per fas, perque nefas augendi ærarii cura, quam justum, æquumque. Quamobrem cum sinistra fama maxima apud omnes ordinis homines deflagravit invidia. Interim tamen adblandiente fortuna Mutinensis Antistes declaratus est anno 1497. Quam ille Ecclesiam semper absens administravit. Denique anno 1500. illum Alexander vocavit ad purpuram ad Titulum S. Chrysogoni, eidemque Archiepiscopatum Capuanum attribuit. Sed neque congesti tituli, neque purpura vel avaritiæ labem, vel invidiam potuerunt extinguere. Adhuc enim tamquam Valentinianæ crudelitatis, ac sacrilegæ rapacitatis administer omnibus erat invisus. Quamobrem Sebastianus Pinzonus pretio

B coemptus occisor Ferrarium veneno sustulit, qui deinde sub IX. Leone fassus flagitium, debitas pœnas luit. Decessit autem in Vaticano Palatio anno 1502. 6. Kal. Augusti, sepultusque est in Vaticana Basilica, donec transferretur in patriam. Translatus deinceps cum ossibus Francisci fratris, suique successoris supra portam cathedralis Ecclesiæ requiescit. Defuncti congestas opes publicum ærarium exhausit, tametsi reclamante Francisco fratre, cui cum inhianti avarus Pontifex Mutinensem objecisset Episcopatum, quasi obstructo ore, relatas in Fiscum divitias cessavit repetere. Vixit Ferrarius annos quinquaginta, vir sané in Aulæ Romanæ peritis numerandus, ut nomine Alexandri VI. Pontificis scriptæ ab eo Epistolæ produnt. Ejus sepulchro hæc duodecim carmina incisa leguntur.

Hic situs Antistes Capuæ venerabilis, atque
Maxima Ferrariæ gloria, spesque domus.
Qui pariter Præsul Mutinæ rutilante Galero
Chrysogoni titulos, sacraque signa tulit.
C *Joannes Baptista fuit, cui nomen, & idem*
In quo prisca fides religionis erat;
Cujus Alexander Romanus Pastor agebat
Sextus consilio grandia quæque suo.
Hac illi frater patria & successor in isto,
Franciscus pario marmore clausus adest.
Dominus Hercules de Ferrariis fieri fecit MDX.

61. FRANCISCUM Ferrarium fratrem Ferrarius Cardinalis excepit anno 1502. Præfuit annos LXIII quinque tanta cum laude pietatis, ut cum per id tempus contagium cum fame sæviret, terræque motus ædificiorum minitaretur ruinam, nil Franciscus omiserit, quod ad optimum, providentemque Pastorem videretur spectare. Ejus corpus in patrui sepulchrum intulere supra portam Ecclesiæ cathedral.

D

62 HIPPOLYTUS Cardinalis Atestinus Archiepiscopus Mediolanensis, Mutinensem Ecclesiam habuit commendatam anno 1507. illamque administravit usque ad annum 1519. Quo ipso anno decessit. Suffraganeo usus est Thoma Furnio Mutinensi, Episcopo titulari. De Hippolyto infra in Episcopis Ferrariensibus. LXIV

63. HER-

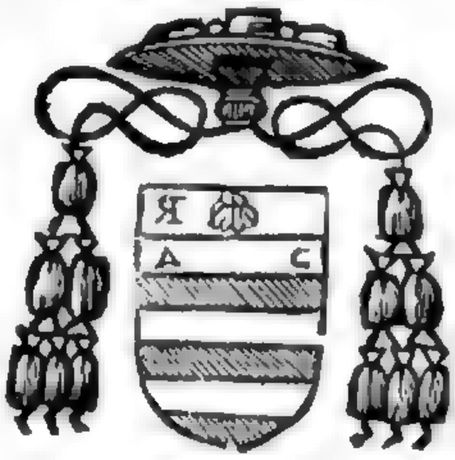

LXV. 63. HERCULEM Rangonium Comitem Leo X. ad Mutinensem sedem promovit, deinde etiam sub titulo S. Agathæ vocavit ad purpuram. Hic ille Rangonius est, cujus mater Lucretia Bentivola, regiæ munificentiæ fœmina Joannem Mediceum, postea X. Leonem in Ravennate clade Legatum, ac in servitutem abductum, mox clanculum elapsum excepit hospitio, opibusque fovit ad splendorem. Igitur Leo memori mente, gratoque animo Herculem primum adlegit Cardinalem 1517. deinde Mutinensem Episcopum 1519. cum prius fuisset Cerviensis Episcopus. Cavensem etiam habuit sedem in Regno, ac Nazareth in partibus infidelium, cum aliis opimioribus sacerdotiis. Hercules autem facilitate morum nulli fuit secundus, liberalitate autem tanta, ut regium animum gerere videretur. Illius igitur exaggeratas virtutes laudavit Garimbertus, cum illum, amorem, decus deliciasque sacri Senatus appellaret. Stephanus autem Joanninensis in sua Medicea monarchia purpuræ splendorem illum appellat. In Mole Adriana è vita discessit, dum ibi cum VII. Clemente Mediceo a Caroli V. victore exercitu obsidione premeretur; sepultusque est apud S. Agatham, cujus titulo fuerat insignitus, cujusque templum ipse instauraverat cum divæ effigie hoc carmine exornata.

Diva tibi Rango dedicat effigiem.

Hujus meminit Victorellus in additionibus ad Ciaconium, nosterque eruditus Floravantes Martinellus in descriptione Ecclesiæ S. Agathæ. Lilius Gregorius Giraldus, qui Herculis præceptor fuerat, in ejus obitum hæc duo carmina scripsit, quæ longioris elegiæ instar esse possunt.

Occidis in media Rango surrepte inventa
Occidis ò Patrum magnum, Pater, incrementum.

LXVI. 64. PYRRHUS(1) Gonzaga filius Ludovici, ac Franciscæ Fieschæ creatus est Diaconus Cardinalis, ac Episcopus Mutinensis anno 1527. Hic Templum sui tituli instauravit, in eoque gentilitia stemmata perspiciuntur. Scripsi in meis Additionibus ad Ciaconium decessisse Pyrrhum anno, quo fuerat titulo

A insignitus 1529. non autem anno 1527. ut Martinellus noster intellexerat in descriptione Ecclesiæ S. Agathæ, errore lapsus a creatione, quæ incidit in annum 1527. ad tituli receptionem, quæ fuit in exordio an. 1529.

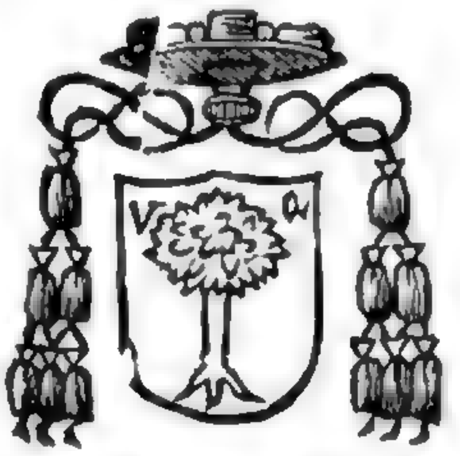

B

65. JO: Moronus Mediolanensis, filius comitis Hieronymi, & Amabiliæ Fisiragæ natus anno 1509 LX VII
8. Kal. Februarii, adhuc juvenis à Clemente VII. adlectus est Episcopus Mutinensis anno 1529. die 7. mensis Aprilis. Hic sub Paulo III. ad Regem Pannoniæ, atque Bohemiæ Nuncius profectus est, apud quem peroravit causas ab anno 1536. usque ad annum 1540. tanta vel Regis, vel Pontificis collecta gratia, ut purpuram ad titulum S. Vitalis meruerit anno 1542. Plures annos Mutinensem administravit Ecclesiam, singulari sollicitudine, curaque optimo Pastore digna. Itaque a veterno vitiorum conversis mulierculis monasterium construendum curavit. Societatis Jesu Patres, Capuccinosque Mutinam introduxit, tribusque synodis celebratis optimis legibus instituit clerum ad præscriptum Tridentini Concilii. Erexit seminarium, nihilque omisisse videtur, quod curam pastoralem requireret. Bis Mutinensem Ecclesiam renunciavit, sed cum regressu, C quippe qui publicis Ecclesiæ negotiis distentus, propiorem gregi curam non posset impendere. Bononiensis Legatus fuit, collegii Germanici Romæ Protector, cujus etiam simul cum S. Ignatio si quis dixerit fuisse auctorem, haud multum aberraverit. Augustam in Germaniam Legatus profectus est an. 1555. ac mox Concilii Trid. Legatus, & Præsidens. Quartaque Legatione ad Cæsarem in Germania perfunctus est anno 1564. sub Pio autem IV. Gregorioque XIII. Januenses ad civilia odia consternatos legatus fœdere junxit. Novariensi etiam Episcopatu condecoratus est. Cistercienses, Benedictinos, Fratresque Prædicatores protexit, tantaque prudentia fuit, ac singulari doctrina, ut Carolus Borromæus post patrui excessum, illum conatus sit evehere ad sedem. Cæterum sensit & ipse haud ubique, & semper mortalibus fortunam simpliciter arridere. Quippe parum sinceræ Christianæ fidei suspectum in Adrianam Molem illum Paulus IV. concludi mandavit; post cujus excessum inde a sacro D collegio Cardinalium erutus, subque Pio IV. de eo crimine subjectus judicio, cum constantissime diluisset objecta, apud omnes secundissima fama innocens triumphavit. Igitur tot legationibus functus, totque exornatus opimis sacerdotiis, ætate gravis, cumque prospera, adversaque fortuna constanter luctatus, plenus meritis Romæ decessit an. 1580. cum esset Episcopus Cardinalis Ostiensis, decanusque sacri senatus, sepultusque est apud S. Mariam supra Minervam. Eruditione præcipuus habitus est, scripsitque nonnulla. Extat ejusdem oratio ad Patres Tridentini Concilii, aliæque Epistolæ, quas dedit ad Cardinalem Polum, Cortesium, Paulum Jovium, Federicum Nauseam, aliosque ejus seculi eruditissimos viros.

66. Fr.

(1) Hic à Vedriano in hist. Mutinensi tom. 2. pag. 500. inter Mutinenses Episcopos non recensetur, cum Episcopatus non inierit possessionem, sed vix electus renunciarit. Verum ex Actis Concil. testatur Fontana in Theatro Domin. pag. 244. anno 1528. die 21. Maii eidem Pyrrho Mutinensi Episcopo datum esse suffraganeum F. Vincentium Cecilam Hierapolitanum Episcopum.

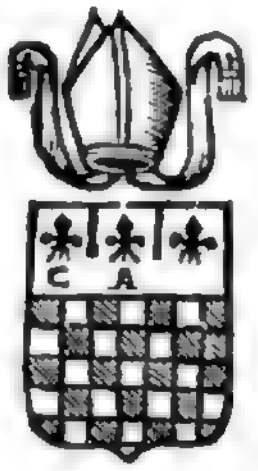

LXVIII. 66. Fr. ÆGIDIUS *a* Andreæ de Foscharariis Bononiensis ex Ord. Prædicatorum, sacri Palatii Magister, ex Cardinalis Moroni cessione, a Julio III. adlectus est Mutinensis Episcopus an. 1550. die 15. B mensis Martii. Hic Montem Pietatis erigendum curavit, collegiumque Puellarum Episcopi, ut vocant, eamque partem Episcopatus, quæ respicit hortos, pluraque alia gessit, quæ ingenuum, piumq; Pastorem decerent. Cum Morono calumniis circumventus, Adrianam Molem pro carcere habuit: mox sub Pio IV. cum judicibus suam innocentiam comprobasset, crimen discussit, & vincula. Concilio Tridentino interfuit, ubi Arcæ scientiarum a doctis omnibus tulit cognomen. Missale, Breviariumque, ut vocant, Romanum corrigendum, castigandumque suscepit, componendoque Romano Catechismo, cum Leonardo Marino Archiepiscopo Lancianensi, Franciscoq; Forerio Lusitano ejusdem ordinis egregiam denique cum navaret operam, fato Romæ sub reptus est an. 1564. sepultusq; est apud S. Mariam supra Minervam ante majus altare cum hoc epitaphio.

a De eo Fontana in Theatro Domin. p. 341. Et Pallavicinus in hist. Concilii Trid. *Mandos.*

D. O. M.

Fratri Aegidio Foscherario Bononiensi Ordinis Predicatorum Episcopo Mutinensi Religione, innocentia, liberalitate, prastantia, C *prudentia, ac scientia divinarum rerum tanta, ut in publico Tridentino concilio Patres in ejus judicio conquiescerent, qui Catechismo, Missali, & Breviario, in quibus maxime omnium elaboravit, compositis, Romae obdormivit in Domino An. Domini MDLXIV. die xxiij. Decemb. vixit annos LII. M. X. D. XXVI. Fr. Ferdinandus de S. Ambrosio memoria tanti viri observantiss. fecit xv. Oct. MDLXVII.*

Bononiæ in Ecclesia S. Petronii alia honoraria inscriptio visitur.

D. O. M.

Fr. Aegidio Fuscherario Magistro Sacri Palatii, Episcopo Mutinensi, viro eruditione, integritate, & moderatione animi, quas non solum in Eccl. administranda, sed Tridentino etiam Concilio praestitit, longe omnium ornatissimo. Obiit Romae anno M. D. LXIV. D *cum esset ad operam Catechismo conficiendo navandam vocatus. Vixit annos LII. M. X. D. XXVI. Camillus Fuscherarius F. Fratri optimo posuit.*

LXIX 67. Fr. SIXTUS *b* Novocomensis, ex nobili familia de Vicedominis, ex iterata cessione Moroni Cardinalis, ex Ordine Prædicatorum ad Mutinensem sedem fuit assumptus anno 1571. Prudenter sibi concreditam administravit Ecclesiam; tametsi ut plurimum asper moribus, inde sibi ærumnarum quādoque crearit periculum. Pro Alphonso Ferrariensium Duce in Hispaniam Legatus profectus est 1581. Illius temporibus Mutinam injerunt fratres S. Francisci de Paula, qui in parochiali Ecclesia S. Barnabæ deinde erexerunt cœnobium. E vita discessit Sixtus 1590. sepultusque est in Ecclesia S. Dominici cum hoc epitaphio.

b Memoratur à Fontana in Theatro Dom. p. 341.

Xysto Vicedomino Novocomensi è cœnobio Dominicano ad Episc. Mutinen. delect. Jo Moroni sapientiss. Card: evecto, in quo per an. XIX mens. . . . dies . . Administra: incredibilis doctrinæ, atque integrit. specimen prebuit, nec non Jo. Baptista honestiss. Eq. SS. Laz. ac Maur. Eorundem Equitum per totam Insubriam Praeceptori, ut vocant, Rodoricus Eques Fr. amantiss. Opt. Frat. P. C. vix. Episcopus decem & novem Ann.

68. JULIUS Cananus Ferrariensis, filius Ludovici, ac Lucretiæ Brancaleonis natus anno 1524. nobilioribus artibus perpolitus Romam venit, subque auspiciis Balduini de Monte fratris Jo: Mariæ Cardinalis aulicam vitam ita instituit, ut brevi Cardinalis evaserit secretarius. Qui cum ad Petri sedem sub nomine Julii III. ascendisset, Cananum nihilominus habuit a secretis, eundemque ex fide agentem ad Adriensem Episcopatum promovit; neque aberat longe a purpura, si importunum fatum non surripuisset Julium Pontificem. Concilio Tridentino interfuit. Hippolyto, Aloysioque Atestinis Cardinalibus magno usui fuit, secundoque Alphonso Ferrariensium duci, qui a Gregorio XIII. illum purpura cohonestandum curarunt anno 1583. ad titulum primum S. Eusebii, tum & S. Anastasiæ. Sixtus deinde V. Cananum jussit scribere leges Æmiliæ, in quo quidem munere adeo incorrupte se gessit, ut se majori fortuna dignum ostenderit. Denique Gregorius XIV. illum Mutinensem Episcopum declaravit anno 1591. Ecclesiam sibi creditam bis invisit, ibi sedem fixurus, cathedralemque restauraturus, quippe eo consilio cœperat demoliri chorum, quem vetustas desormaverat. Sed cum ex decessu Gregorii ad comitia novo creando Pontifici Romam fuisset revocatus, Clemente VIII. renunciato Pontifice, ad Ecclesiam suam redibat, cumq; pervenisset Ferrariam, ibi ab Alphonso duce honorifice exceptus hospitio, gravi morbo tentatus, e vita discessit anno 1592. 4. Kal. Decembris, sepultusque est in sacrario Dominicani Templi cum sequenti epitaphio. LXX

Julio Canano nobili Ferrarien. Sanctæ Rom. Eccl. tit. S. Anastasiæ Presbytero Cardinali, ex Cananorum Bizantii stirpe Falealogis Imperatoribus una propagato. Qui Julio III. Pont. Max. juveni admodum a secretis adeo acceptus inservivit, ut in eum Pontificiam authoritatem supplicationes quascumq; scripturasve signandi fidenter effuderit. Qui Adriæ, & Mutinæ Episcopatus Veneficia cohibendo, hereses extirpando, ac Templa restituendo vigilanter rexit. Qui sacrosanctæ Tridentinæ Synodo interfuit. Qui a Gregorio XIII. postrema illa promotione inter Cardinales cooptatus fuit. Qui denique Sixti V. Legatus Aemiliam tamque, justeque est moderatus, ut nomen ejus perpetuo gloriosum sit permansurum. Alexander sancti Jacobi Eques, & sapientum judex fratri optimo grata testificationis ergo. P. I. vixit annos LXVIII. obiit V. Kal. Decemb. M. D. XCII.

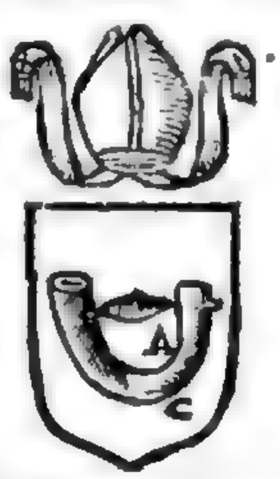

69. GASPAR Silingardus *c* Mutinensis, paulo ante Ripæ Transonensis Episcopus, ad hanc LXXI

c [illegible]

Ecclesiam fuit translatus 1593. die 19. mensis Februarii VIII. Clemente ita mandante, atque ab eodem Pontifice in Galliam ad Henricum IV. Nuncius legatus. Eruditione valuit, explicuitque seriem Præsulum Mutinensium, ne viros egregios invida oblivio devoraret, quod dum cumulate præstitit, & patriæ, suæque gloriæ visus est consuluisse. Ejusmodi autem catalogum in lucem emisit simul cum Episcopalibus functionibus, quibus uti solēt, quibus cordi est hujusmodi munus cum dignitate exercere, synodosque cathedrales ad puriores mores, ut ipse multoties fecit, celebrare. Decessit autem Gaspar an. 1607. die 13. mensis Julii, sepultusque est in cathedrali cum hac brevi, simplicique inscriptione.

Hic jacet Gaspar Silingardus Episcopus
Mutinæ orate Deum pro eo. Obiit anno Ætatis LXX. die XIII. Julii M. D.C. VII.

Rubeus in hist. Raven. l. 11. p. 780. Mand.

LXXII. 70. Fr. LAZARUS a Pellizzarius è Julia Fidentia Ordinis S. Dominici, Mutinensium Ducum Theologus, antea Nuschi Episcopus, a Paulo V. ad Mutinensem Ecclesiam translatus est ann. 1607. die 1. mensis Octob. Tres annos Mutinensem Ecclesiam summa cum pietatis laude administravit, mortuusque est an. 1610. Tumulum accepit apud S. Dominicum Mutinæ prope Sixtum Vicedominum suum antecessorem cum hoc epitaphio.

Hic requiescunt ossa F. Lazari Pellizzarii
de Florentiola Ord. Præd. Episcopi Mutinæ
qui obiit anno M. D. C. X.

a De eo Fontana in Theatro Dom. p. 344.

LXXIII. 71. PELLEGRINUS Bertachius Mutinensis, Pellizzario suffectus est 1610. die 22. mensis Martii; decem, & septem annos in ea dignitate floruit. Fato cessit 1627. sepultusque est in cathedrali in media Ecclesia cum hoc epitaphio,

D. O. M.
Peregrino Bertachio Mutinæ Episcopo post annorum LX. peregrinationem costanter pieque confectam ad cœlestem, ut spes est, patriam X. Kal. Septemb. M. D.C. XXVII. revocato. Jacobus, & Sigismundus fratres amantissimi posuerunt.

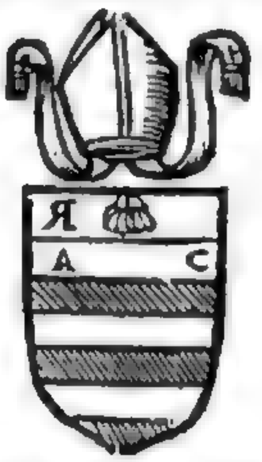

LXXIV. 72. ALEXANDER ex comitibus Rangoniis, ex Referendario utr. Signat. sub Urbano VIII. ad sedem Mutinensem evasit anno 1628. die 28. mensis Februarii, vir cum nobilitate generis, exaggeratis virtutibus memorabilis. obiit an. 1640. m. Apr.

LXXV. 73. OPIZO Estensis b Alphonsi Ducis Mutinæ filius, Francisci Ducis, & Raynaldi Cardinalis frater die 19. Novemb. 1640. Episcopus Mutinensis electus, pauloque post Romæ consecratus. Princeps dignus fuit, ut ei vitam Deus ad Nestoreos extenderet annos. Sublatus est Mutinæ anno 1645. & in cathedrali tumulatus.

b De eo scribit cum laude Libanorius in Ferrar. par. 2. p. 157. Mandos.

74. ROBERTUS Fontana Mutinensis suffectus est ab Innocentio X. die 12. Junii an. 1645. LXXVI.

A D D I T I O.

[„ *Qui cum hanc Ecclesiam novem ferme annos,*
„ *piè, prudenterque rexisset, obiit Mutinæ Mense*
„ *Augusto an. 1654*

„ HECTOR *Molza, Archipresbyter Ecclesiæ* LXXVII.
„ *Cathedralis Mutinensis annorum 36. ex nobilibus*
„ *parentibus Mutinæ ortus, J.U.D. creatus fuit Epis-*
„ *copus Mutinensis 11. Augusti 1655. Obiit Mutinæ*
„ *2. Maii 1679.*

„ CAROLUS *Molza, Nobilis Mutinensis,* LXXVIII
„ *Ordinis S. Benedicti Congregationis Casinensis, S.*
„ *Theologiæ Lector, post plura sua Religionis munera*
„ *Abbas Monasterii S. Simpliciani Mediolanensis,*
„ *annorum 64. præfectus fuit Ecclesiæ Mutinensi die*
„ *27. Novemb. 1679. Decessit 1690. Mense Decembr.*

„ LUDOVICUS *Masdoni Presbyter, nobilis* LXXIX.
„ *Mutinensis, annorum 57. in Terra Finalis natus,*
„ *I.U.D. & Utriusque Signaturæ Referendarius, Ca-*
„ *nonicus antea Regiensis, & deinde Gubernator Rea-*
„ *tis, electus est Episcopus Mutinensis die 12. No-*
„ *vemb. 1691. Fato cessit in Ecclesiæ suæ gremio Men-*
„ *se Junio anni 1716.*

„ STEPHANUS *Foglianus, Nobilis Mutinen-* LXXX
„ *sis, in Diœcesi Regiensi natus, Presbyter annorum*
„ *62. I.U. D. alias Canonicus Cathedralis Mutinen-*
„ *sis, ac Vicarius Generalis Episcopi Mutinensis, de-*
„ *mum Archipresbyter insignis collegiatæ Ecclesiæ*
„ *S. Mariæ Oppidi Carpensis nullius Diœcesis Pro-*
„ *vinciæ Bononiensis, Mutinensem Ecclesiam susce-*
„ *pit regendam die 12. Aprilis 1717.*

PARMENSES EPISCOPI.

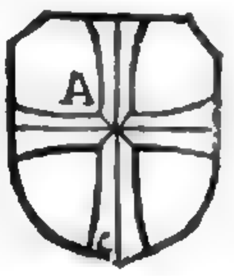

PARMAM Cispadanæ Insubriæ nobilissimam civitatem in Æmiliana via sitam a radicibus Apennini quinque milliaribus dissitam 32. grad. longitudinis, 43. m. 47. latitudinis, in lata, lætaque planitie explicatam, flumen Parma alluit, secatque mediam. Inde arbitrantur plerique traxisse nomen, vel a scuti figura, parma vocati, quo utebantur Romani, qui illam condiderant. Fabulantur nonnulli, ut Sicardus Cremonensis, Crysim Troianum Pallantis comitem Parmæ fuisse auctorem, primumque de ejus nomine Cryspolim fuisse

appel-

appellatam, tum & Juliam: addiditq; Hieronymus Albertuzzius de urbibus Italiæ, hunc Crysim Placentinum fuisse. Cæterum Annius, qui ex suo ingenio venerandam solet pervertere antiquitatem, Bianorum, sicut & Mantuam, contendit Parmam ædificasse; illam de nomine matris Mantuam appellasse: hanc Hetrusco vocabulo, ex Anniano cerebro excusso, Parmam dixisse, quod Latine redditum, Principem sonat, quod per ea tempora Hetruscarum coloniarum Princeps haberetur. Has omnes fabulosas opiniones refert, ac refutat Bonaventura de Angelis in historia, quam de Parmensi civitate perscripsit, concluditque videri vero similius, a Romanis suum habuisse principium. Sed utcumque res sit, constat antiquissimam civitatem esse, illucque Romanos, ut Livius narrat lib. 39. deduxisse coloniam, ut eodem ipso anno deduxerant Mutinam per tres insignes viros, Æmilium Lepidum, T. Æbutium Carum, Lucium Quintium Crisporium Coss. Claudio Marcello II. Quintoque Fabio Labeone anno scilicet à condita Urbe 571. Parmæ meminit Cicero in Epistola ad Cassium, Plinius, Antoninus, Strabo, Martialis, Agatius, aliique antiqui scriptores: ex recentioribus autem, Platina, Merula, Sabellicus, Fatius Ubertus, Leander Albertus, & alii. Cum Imperii Romani florente fortuna floruit, quæ cum exolevit, etiam ipsa cum aliis civitatibus Italiæ se in libertatem asseruit. Itaque ut tulerat ex bellis inconstantia rerum, modo ad arbitrium suorum, modo Imperatorum, modo Pontificum administrationis expediebat consilia: duos omnino annos à Friderico II. Imperatore obsidionis incommoda toleravit, quod contra ipsum Pontificum partibus accessisset. Cæterum Parmensibus cum ex desperatione crevissent animi, irruptione facta, fuso, fugatoque Cæsare, obsidionem solverunt, ingentique præda potitis, etiam pretiosum regni diadema cessit in prædam. Demum tot dominorum jugum accepit, quot olim Italicarum urbium extitere Tyranni. Itaque bis illam subegerunt Corrigii domini; sæpius Vicecomites Mediolanenses, Canis, Martinusque Scaligeri, Marchiones Estenses, Otho Buontertius, qui Rubeos inde exegerat; cumque Nicolaus Estensis Luchino Vicecomiti illam attribuisset, cum Mediolanensi imperio transiit ad Sfortianos; inde ad Reges Gallorum, donec ex Italia Gallis exactis, Julius II. illam Ecclesiastici juris fecit anno 1512. Francisco I. Gallorum Regi illam deinde Leo X. restituit, idemque Leo postea cum Carolo V. junctis armis Parmam ademit Gallis, Ecclesiæque recuperavit. Quæ Ecclesiastici juris fuit usque ad annum 1545. Quo ipso tempore Paulus III. Pontifex, Petrum Aloysium Farnesium Parmæ Ducem constituit, inque Parmenses adhuc serenissima illa gens summa cum laude prudentiæ dominatum exercet. Peperit in omni memoria viros memorabiles, ut Cassium Poetam, ut Macrobium, ut plures alios, qui anteactis seculis floruerunt. Territorium illi feracissimum est, abundatque populo ad omnem pietatem unice facto. Barnaba, atque Apollinare ex missu Principis Apostolorum per Æmiliam provinciam Evangelium promulgantibus, Christianam Parmenses hausere fidem, ut quidam scriptum reliquere; alii vero a S. Luciano, D. Areopagitæ Dionysii collega illac transeunte, Parmenses Christi fidem primo suscepisse narrarunt, qui fuga elapsus, ope Domnini viri Dei è manibus infidelium evasit. Fides autem sive à Barnaba, sive a Luciano proseminata, desævientibus Tyrannis clanculum coaluit, donec per Constantinum Magnum reddita Ecclesiæ pace, cœpit quasi in apricissimo die frondescere, erigere templa, demoliri prophana, proprium pastorem agnoscere, venerarique. Creditur enim D. Sylvester Pontifex illo exultanti seculo, ut cæteris Italiæ urbibus, sic Parmæ proprium attribuisse Episcopum. Siquidem constat Parmam Episcopali fulsisse dignitate usque ad annum 320. ac Mediolanensi Archipræsuli fuisse suffraganeam, tum & Ravennati ex Romanorum Pontificum decreto, donec nostra memoria Gregorius XIII. Pont. Metropolitano Bononiensi noviter à se erecto, illam suffragari mandavit anno 1583. Hic Episcopatus in Insubriæ opulentissimos numeratur. Annuus proventus ex feudis, decimis, bonis, censibusq; ad summam scutorum decem millium pertingit, taxatur vero in lib. Cam. ad florenos 2000. Adhuc enim fiduciaria aliquot oppida possidet, adeo libera jurisdictione, ut nullius præterea fasces revereatur. Præteritis autem seculis amplissima jurisdictione regnabat. Princeps vocatus Imperii, Imperatorum, atque Pontificum privilegiis exornatus: nunc Episcopus ipse comes est Monchi, Rignoni, & Mezani, dominus Brixilli insignis castri ad Padum, cujus est Vaxallus dux Mutinæ, cum pensione centum aureorum singulis annis. Cæterum ex sua felicitate laboravit aliquando. Populis enim rebellantibus Eugenius III. Episcopalem dignitatem ademit 1146. quam, cum resipuissent, eisdem Adrianus IV. restituit 1154. Sed priscis etiam illis temporibus graviora passa est. Etenim cum illam Attila Hunnorum Rex excidisset an. 454. Episcopus exutus fortunis, ac sede, Brixillum profugit, ex qua mora evenit, ut aliquando Episcopi Brixillensis titulum tulerit, donec restaurata Parma rediret ad thronum. Episcopus Parmensis hoc tempore amplissima diœcesi gaudet, fœtaque populo; civitas ipsa ædificiis est splendida, rebus ad vitam necessariis affluens, incolarum nobilitate, civiumque frequentia celebris. Nobilem habet academiam & frequentem, unde Gaddus in elogiographo. *Palladiis studiis, & claris stirpibus ardet*. Situ est admodum plano, cœlo summe salubri, ut Plinius tradit. Incolæ nobiles, venusti, animosi, genio, ingenioque præstantes. Ager suburbanus amœnus est, & frugum, vitiumque optimarum fertilis, aquis medicatis, pascuisque lætissimus & felix: cujus caseus & vellera summam merentur commendationem. Laudat vellera Martialis: *Tondet & innumeras Gallica Parma greges*. Ipsa demum templis, cœnobiis opulentis, aliisque piis locis abundat. Cathedralis ex nobilis architecturæ præceptis ad imitationem D. Petri Romani exurgit, quam Parmisanini, Antoniique Coregiensis ad vivum expressæ picturæ exornāt. Templum olim D. Herculano dicatum Paschalem II. in Deiparæ Assumptæ memoriam consecrasse, vetus marmorea inscriptio refert. *Templum hoc olim D. Herculano dicatum Paschalis II. P. M. ritu solemni in Parmensium gratiam Assumpta Virgini ille ipse consecravit 6. Kal. Octob. MCVI.* In eo requiescere pia Parmensium devotio, vetustaque memoria narrat corpora SS. Herculani Patroni, qui in portu Romano die 5. Septembris martyrio coronatus est, Joannis Calibitæ, Pudentianæ, Abdon, & Senen, Nicomedis, Quiriaci, Maximi, Archelai martyrum, Aureæ Virg. Agapiti, ille idem qui Præneste puer martyrium subiit, cujus sacræ exuviæ in Aram principem reconditæ fuere, ut in 1. tomo retulimus, dum de Episcopis Prænestinis narrationem institueremus: Bernardi Episcopi & Card. ac demum quatuor sanctorum Innocentium corpuscula. Clerus nobilis, ac numerosus est, in quo Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Præpositatus, ac Primiceratus dignitas præeminet. Canonici, qui cappis more Cardinalium ex privilegio Clementis VIII. utuntur, decem & septem sunt, Mansionarii quatuor, aliique divinis inservientes ad nonaginta. Collegiatæ Clericorum tres cum suis Præpositis, & canonicis. Ecclesiæ in totum numerantur 96. Parochales 42. Monasteria virorum 15. Monialium 17. Confraternitates 17. Hospitalia septem, Abbatiæ sex. Inter quas ad quintum lapidem spectatur nobilis opulentaq; Abbatia S. Martini Vallis Serenæ Ordinis Cisterciensis, à Gerardo de Blanchis Cardinali Parmensi ædificata, 1298. Porrò Abbatiam S. Joannis Evangelistæ, quæ Parmæ spectatur, non tam opes nobilitant, quam S. Joannes Abbas illius auctor. Hic enim ex ordine D. Benedicti, singulari sanctimonia vitæ, non modo celebre cœnobium illud illustravit, sed Parmam etiam cum aliis

A sanctis, qui vel inde prodierunt, vel ibidem honorifice jacent, nobilem reddiderunt, ut scribit Antonius Maria Garofalus in suo sanctuario Parmensi. De viris illustribus hujus civitatis edidit Raynucius Picus in Appendice, ille ipse qui sanctorum Principum vitas erudite, & perbelle scripsit. Series autem Parmensium Præsulum sequentem discripsimus, uberiorem etiam fortasse daturi, si nobis petentibus illius Episcopatus plura alia monumenta non defuisset.

ADDITIO.

(„ *Cathedralis Parmensis ampla, & satis elegans, „ S. Firmi m. & S. Januariæ corporibus, præter enumerata ab Ughello, ditatur, aliisque præclaris, insignibusque reliquiis: Antonii verò Allegri vulgo* „ il Correggio, *Hieronymi Mazzolæ, Michaelis „ Angeli Anselmi Senensis, Sixti Badalochi, Lactantii Gambaræ, Jo. Pauli Lomazzi, & Bernardini Gatti, vocati* il Sojaro *picturis decoratur. Clerus inibi est nobilissimus, & præter quatuor ab Auctore recensitas dignitates quinta etiam exornatur,* B *„ nempe Præfectura sacrarii. Nulla tamen harum dignitatum est de Capitulo Canonicorum, nisi Archidiaconus, qui cum Canonicis explet numerum xvii. „ inter quos est Prabenda Theologalis. Archipresbyter licet non sit Canonicus, Cappa tamen, ut reliqui „ Canonici, vestitur, & est caput Congregationis „ Presbyterorum de Consortio fundata an. Dom. 1304 „ & aucta an. 1364. auctoritate Apostolica. Archipresbyter est etiam judex appellationis omnium causarum tam spiritualium, quam corporalium ad se „ provocantium cum potestate subdelegandi ex concessione Pauli III. Presbyteri Beneficiati de Consortio „ cum 4. mansionariis pro exercitio Parochiæ sunt „ 94 divinis officiis intervenientes: sacroque ministerio inserviunt 30. Seminarii Alumni. Collegiatæ in urbe sunt quinque, nempe Baptisterium cum „ Præposito, & 8. Canonicis; Baptisterium fuit erectum an. 1196. collegiata autem Canonicorum à „ Card. Gerardo Blanco an. 1282. Collegiata S. Pe-* C *tri incœpta an. 1515. ut ex Bulla Leonis X. cum 12. „ Sacerdotibus residentibus, & Præposito. Collegiata* B. M. Virginis della Steccata, *redditibus, & „ supellectilibus pretiosis valdè celebris cum 24 sacerdotibus residentibus incœpta an. 1521. Collegiata S.* „ Vitalis *M. & protectoris, cum 24. sacerdotibus residentibus: ibi adest sodalitium suffragii pro defunctis erectum an. 1627. & singulis annis offeruntur circiter 40000. sacrificia. Demum Collegiata* S. Joseph, *condita à Joseph Acerbo Nob. Parmen. an. „ 1707. cum 12. sacerdotibus residentibus. Parochiæ „ in urbe sunt 30. Cœnobia virorum 17. inter quæ insigne „ est illud S. Jo. Evangelistæ Monachorum Casinensium fundatum à Sigifredo II. Episcopo Parmæ an. „ 985. cui præfuit in Abbatem S. Joannem Nob. Parmensem: Ejus Ecclesia cæteris amplitudine, picturis, magnificentia antecellit, plurimis sanctorum Lipsanis diversimonialium 23. e quibus celebre est illud „ S. Alexandri Papæ & m. conditum. Cunegonda Re-* D *gina Italiæ, relicta Bernardi regis, testante authentico instrumento Parmæ dato, regnantibus Hlodovico, & Hlothario Imperatoribus an. XXII. & XVI. „ 17. Kal. Julias Ind. 13. idest an. Christi 835. Abbatiæ in urbe sunt 2. nempe S. Jo. Evangelistæ Monachorum Casinensium, & S. Sepulchri Canonicorum Lateranensium. Extra urbem verò visitur Abbatia S. Martini vallis Serenæ Ord. Cisterciensis: „ & Carthusia fundata à Rolando Taverna Parmensi Episcopo Spoletano an. 1280. Hospitalia urbis sunt „ 7. sodalitates Laicorum 20. ita ut Ecclesiæ, & Oratoria civitatis ascendant ad 94. Adest etiam mons „ Pietatis exstructus à B. Bernardino Feltrensi an.*

A *„ an. 1488. & congregatio charitatis sub protectione S. „ Philippi Neri ex Ecclesiasticis secularibus, & „ laicis coalescens cum onere ægros inopes civitatis „ invisendi singulis hebdomadibus, eisdemque eleemosynas elargiendi. Universitas autem Parmensis „ adeo est antiqua, ut D. Petrum Damianum erudisse gaudeat. In hac floruit celebris ille Nicolaus „ Tedescus Siculus, Abbas Ord. S. Benedicti, Archiepiscopus Panormitanus, & Cardinalis. Anno „ 1412. fuit reformata, & à Pontificibus ditata privilegiis; demum à Raynucio Duce primo an. 1601. „ ampliata, & ad pristinum restituta splendorem. „ Extat collegium judicum antiquissimum, ex nobilioribus conflatum, & alterum Collegium Doctorum „ S. Theologiæ, in quo admittuntur etiam Regulares, „ accepta ibi laurea juxta morem, & demum Collegium Doctorum Artium, & Medicinæ. Ducale „ verò Seminarium, 300. Nobilium capax, à Duce „ Raynucio primo fundatum anno 1601. inter cætera „ totius Europæ maximè fulget.*

B *„ At in Diœcesi sunt Ecclesiæ Parochiales 317. Monasteria Regularium 15. & complura Oratoria simplicia: Abbatiæ verò quinque, nempe S. Mariæ „ de Castillione Congregat. Montis Oliveti; Fontis „ vivi Ord. S. Benedicti; S. Basilidis Cavanæ, in „ qua jacet corpus prædicti S. Basilidis m. olim spectabat ad Congregat. Vallis Umbrosæ, nunc est de mensa Apostolica; Berceti, in qua venerantur corpora „ Ss. Abundii, Moderamnis, & Brocardi. Oppida verò Diœcesis sunt* S. Secundus, Fontanellatus, Sissia, Soranea, Bochablanca, Nocetum, „ Puiglium, Colurnum, Monsclariculus, Monticulus, Castrum Gualtieri, Brixillum, Turrisclara, *ubi adest Monasterium Benedictinorum fundatum an. 1473. à Petro Maria Rubeo,* Langhirannum, Cornilium, *ubi coluntur corpora Ss. Lucii, „ & Amantii m.* Calestanum, Berectum, *in quo residet Præpositus cum Canonicis. Demum animæ „ utriusque sexus in urbe sunt circiter 35000. in Diœcesi 140000.* Bonvicinus.)

C 1. (1) PHILIPPUS natione Romanus Episcopus Parmensis anno 362. fuit, primusque reperitur I.
Episcopus, cujus nomen ad posteros pervenit.

2. HENRICUS Episcopus Parmensis an. 382.

3. CYPRIANUS Episcopus Parmensis. Huic II
usurpare oculis contigit excidium ab Attila Parmæ III.
miserabiliter illatum. Quamobrem profugit Brexellum, ibique sedem fixit, Brexellensisque Episcopus appellatus est, ut legitur in Concilio Mediolani agitato sub Eusebio Episcopo anno 454. Primusque Episcopus Parmensis est, cujus celebre nomen ad posteritatem transierit; ejus siquidem aliquorum antecessorum nomina interciderunt, sicut & successorum per annos omnino ducentos.

4. ARTIUS Episcopus an. 476. memoratur in IV.
tabulis ejusdem Ecclesiæ.

5. PETRUS an. 518. V.

6. CAJUS an. 562. post hunc per quadraginta fe- VI.
re annos successorum nomina desiderantur.

7. TOBIAS an. 601. VII.

D 8. PIUS an. 635. VIII.

9. GRATIOSUS Episcopus Parmensis sub IX.
Agathone Papa Concilio interfuit 680.

10. AYCARDUS an. 731. X.

11. ALBOINUS Gallus Parmæ Episcopus Ra- XI.
chisio Longobardorum Regi charus fuit, a quo in favorem suæ Ecclesiæ amplissimum retulit privilegium anno 744. ut Bonaventura lib. 1. Historiæ Parmensis videtur innuere.

12. HIERONYMUS an. 775. XII

(„ PETRUS, *de quo fit mentio in diplomate Ca-* XIII.
„ roli Magni sub an. 13. qui est Christi 781. pro Eccle-

„ sia

(1) Lazarus Cotta in Musæo Novariensi meminit Joannis Tornielli Parmensis Episcopi, cujus memoria eruatur ex Martilogio (Benefactorum Catalogo) insignis Basilicæ S. Julii, in quo recensetur Jacobus Tornielius illius Collegiatæ Præpositus, & frater *Daniel Joannis Episcopi Parmensis*. De hoc tamen Joanne nullum extat monumentum in Parmensi Ecclesia; nec quo tempore vixerit, asserit Cotta. *Mandosius*.
[illegible] Herba, & Catalogus, quem attribuunt Roberto Rusche Cisterciensis Ordinis Monacho primum Episcopum Parmæ, cujus notitia ad posteritatem pervenerit, Hilarium faciunt Ecclesiæ Doctorem, præcipuum Parmæ Patronum, quem XII. Pictaviensem Episcopum legimus apud Joc Chenau, regnantibus Valente, & Valentiniano demortuum anno 372. at verius 368. (369. vult Bollandus) die 13. Januarii. Cum autem notitia hæc nec apud Baronium adinveniatur, aut alios, qui hujus Sancti vitam [illegible], neque antiqua hujus urbis monumenta de hoc ullam fidem faciant, veritati adversari credendum est, qui illud asserunt. *Bonvicinus*.

„*sia Regiensi, cui praerat tunc Apollinaris. Diploma* „*infra refertur in Regiensibus.* Bonvicinus.)

XIV. 13. LANTPERTUS Parmæ Episcopus, Mantuano Concilio interfuit contra Aquilejenses, Gradensesque Patriarchas celebrato an. 824. *a*

a Seu 828.

14. RODOALDUS (1) in Romano Concilio diversorum criminum factus reus, tulit damnationis sententiam, ut refert Baronius ad annum 863.

XV. 15. VVIDIBOLDUS *b* qui etiam Vvibodus & Vvigbodus dicitur, Caroli Manni Regis nepos Episcopus Parmensis fuit anno 872. Quem idem Carolus Mannus amplis privilegiis prosecutus est; quorum primum ex perlectis in Archivio Vaticano exemplaribus est hujus tenoris.

b Ad eum extat Joannis VIII Epistola in noviss. Concil. editione t. 6. col. 69.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Carolus Mannus divina favente clementia Rex. Cũ nihil boni operis apud æternum pereat remuneratorem, absque tarditate oportet nos omni tempore agere, quæ digna sunt tanto remuneratori. Quoniam si temporalia, & momentaneo cursu transeuntia Ecclesiis omnipotentis Dei impendimus, sempiterna ad me sive mansura præmia ab eo proculdubio suscipere speramus. Igitur omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum solertia notum fieri volumus, quatenus Vvibodus sanctæ Parmensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus dilectus fidelis noster, nostram per Emardum fidelem nostrum deprecatus est clementiam, ut paupercula Parmensi suæ Ecclesiæ pro amore Dei, animæque nostræ, parentumque nostrorum mercede subvenire dignaremur. Cujus petitionibus pietatis nostræ aures misericorditer accommodantes, & ejus erga nostrum obsequium curiosissimam fidelitatem attendentes concedimus, atque donamus ei, & Ecclesiæ suæ Abbatiam de Bercedo sitam in monte Bardone cum omnibus adjacentiis, & pertinentiis ejus in integrum tam in finibus Tusciæ, quamque Longobardiæ cum omni integritate, & soliditate sua jure perpetuo. Insuper etiam confirmamus, & corroboramus, quod ei, & Ecclesiæ suæ per aliud nostrum edictum nuper concessum est, idest curtem regiam exstructam infra civitatem Parmam cum omni officio suo, servis, & ancillis masculini sexus, & fœmini, seu etiam largimur, & perdonamus, atque nuper concessum confirmamus prædicto Vvibodo, & prælibatæ Ecclesiæ suæ omne jus publicum, & teloneum, atque districtum ejusdem civitatis, & ambitum murorum in circuitu, nec non & pratum regis non longe ab ipsa eadem civitate in integrum sicut nostræ publicæ, ac regiæ pertinet potestati. Corroboramus, quin potius & confirmamus per hujus nostri edicti paginam omnes auctoritates quascunque prædicta Parmensis Ecclesia in honorem sanctæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ dicata dignoscitur à tempore omnium Regum Longobardorum, & Francorum, Caroli videlicet Magni, Lotharii, & Ludovici piissimorum Regum, & Imperatorum nostrorum scilicet prædecessorum, usque in præsens tempus præcipientes, ut nullus sæpe nominatam Parmensem Ecclesiam de universis, quæ inibi ab antecessoribus nostris pia devotione collata sunt, & de iis quæ nostra regalis munificentia illi confert, absque legali judicio exspoliare audeat, & idcirco hoc nostræ donationis, concessionis, seu confirmationis jussimus fieri præceptum, per quod prædicto Vvibodo venerabili Episcopo fideli nostro, ejusque successoribus ad partem Ecclesiæ suæ prædictam Abbatiam de Bercedo, cum omni, ut jam diximus, integritate sua, tam quod modo habet, aut in antea Deo propitio per fideles animas adeptura est, & præfatam Curtem, quæ regia dicitur, infra denominatam civitatem Parmam, & omne jus publicum, & teloneum, & districtum civitatis, seu & ambitum murorum in circuitu, & pratum, quod regium nominatur, in integrum concedimus, perdonamus, atque largimur, & de nostro jure in ejus jus, & dominium transfundimus, ut habeat, teneat, possideat, atque fruatur perenniter tam ipse Vvibodus Episcopus fidelis noster, quamque & successores ejus ad partem Ecclesiæ jam dictæ jure proprietario in æternum omni nostra, nostrorumque hæredum, ac prohæredum, & posterorum repetitione sopita, atque extincta. Si quis vero, quod minime credimus, nostris, vel futuris temporibus contra hoc nostræ donationis, concessionis, seu confirmationis præceptum contraire, tollere, aut cassare tentaverit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, & medietatem supradicto Vvibodo, & successoribus ejus ad partem jam dictæ Ecclesiæ suæ, cui violentia illata fuerit: & ut hæc certius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria firmavimus, & annuli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum D. Ca 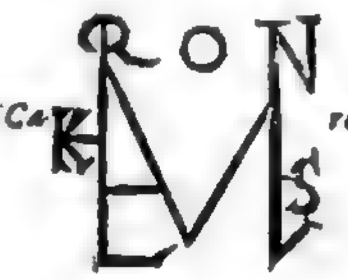 *roli Serenissimi Regis.*

Data 5. Idus Maji anno Dom. Incarnationis 872.

Domini vero Carlomani Regis in Bajoraria 4. & in Italia 3. indictione 5. Dat. ad Huetingam curtem Regiam, in Dei nomine feliciter. Amen.

At Joannes VIII. in Epistola ad Carolum Mannum Imperatorem, in qua Vvibodum Parmensem Episcopum eidem commendat, nullam memorat inter eos sanguinis conjunctionem.

Joannes Episcopus Carolo Imperatori.

Quia desiderandam nobis, & totis viscerum brachiis amplectendam dilectionem vestram nihil patimur ignorare eorum quam maxime, quæ ad cumulum gloriæ vestri noscuntur culminis pertinere; operæ pretium duximus innotescere, Vvigbodum venerabilem Ecclesiæ Parmensis Antistitem Apostolorum adiisse limen, & sedem tam orationis voto, quam inveniendæ per nos vestræ gloriæ desiderio; cujus mentis arcana subtilius investigantes, nos plane minime latuisse fatemur: quod & nunc sinceræ fidei erga pium Imperium vestrum habendæ teneatur affectu, & hoc jam olim proculdubio rerum effectibus demonstrasset, nisi sibi esset a piæ memoriæ priori principe causa talis injuncta, quam sine sui discrimine flocci pendere nequivisset. Unde rogamus data venia suscipite nunc illum ut mea viscera: quia & si forte quondam vobis erat inutilis, nunc autem vobis, & nobis utilis; quamvis forte non sit dicendus inutilis, qui fidẽ ante promissam custodiens, simile circa vos servãdæ fidei de[illegible] judicium: præsertim cum sperãs in Domino non perdiderit, si mutaverit, fortitudinem, dum scilicet nobis hunc informantibus, si quopiam contra vos usus est, pro vobis proponat jam totis viribus exercere. Unde non dubitamus illum se fortiorem erga fidei vestræ constantiam exhibendum, quam fuerit quando contra Imperium vestrum perhibeatur sentire. Ergo clementissime Imperator, quia ab infantia crevit vobiscum miseratio, recipite illum tamquam B. Petri Apostoli patroni vestri confessione, & super eo mercedẽ habere contendite, non imputante ei quod novissimus venerit. Quia & bonus ille paterfamilias operarios undecima hora pares fecisse describitur his, qui tertia hora venere, sed & vos non minus diligitis militem, qui primo quidem in bello terga dedit, & postea rediens premit fortiter hostem, quam eum, qui numquam terga dedit, & nunquam aliquid fortiter gessit. Sed quid multa? cum ecce nos ei apud pium Imperium vestrum fili charissime fidem dicimus. Ecce nos pro illo vadem offerimus, tantùm sic agat erga eum clementissima, & serenissima pietas vestra, ut alii sub tegmen miserationis vestræ, hoc comperto alacrius confluant, & per interventionem nostram quasi per immobilem pontem ad vos certatim transitum faciant. Siquidem hic in signum est ad Apostolica tecta quoddam positus, cunctos ad vos terrigenas, aut bene dispositus invitabit, aut a vobis male tractatus terrebit. Nam difficile esse credimus

(1) Lantperto sufficit Ughellius Rodoaldum in Concilio Romano sub Nicolao I. depositum, & excommunicatum, de quo Baronius ad an. 863. sed refragatur Bordonus in thesauro Eccles. Parmen. communi omnium sensu ostendens non Parmensem, sed Portuensem fuisse Episcopum. Eorricia-

A *dimus apud pietatem vestram quemquam per alios obtinere, quod per Petrum, & Paulum Apostolorum eximios non poterit impetrare.*

Dat. 16. Kal. Decemb. Indict. X.

Dederat olim Carolus Mannus Rex Vvibodo Episcopo curtem Zenæ, & capellam S. Cæsarei in Mutinensi comitatu, quam deinde curtem capellamque Carolus Rex Caroli Manni frater suo diplomate anno 880. liberaliter confirmavit, quod in eodem Vaticani exemplari legimus hisce verbis exscriptum.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis.

Carolus divina favente clementia Rex. Si fidelium nostrorum petitionibus pio affectu consulimus, morem prædecessorum nostrorum sequimur, & eos alacriores in nostrum reddimus servitium. Igitur omnium fidelium nostrorum sanctæ Dei Ecclesiæ tam præsentium scilicet, & futurorum comperiat solertia, quia Vvibodus uti venerabilis sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopus obtulit obtutibus nostris duo præcepta, in uno quidem con-
B *tinebatur inter cætera, qualiter divæ memoriæ Carlomagnus Rex Germanus noster concesserat, & donaverat eidem Vvibodo venerabili Episcopo curtem unam sitam in comitatu Mutinensi loco, qui dicitur Zena, cum omnibus rebus, & familiis ad eam pertinentibus vel aspicientibus. In illo quoque præcepto legebatur inter reliqua, quatenus idem frater noster corroboraverat, & confirmaverat capellam in honorem S. Cæsarii dedicatam cum omnibus adiacentiis, & pertinentiis suis secundum firmitates, quas de Auteramo quondam comite in Tenderico Vassallo pro, & de eodem Tenderico, in ipso Vvibodo Episcopo advenerat, super quibus rebus superius scriptis petiit nostram excellentiam idem Vvibodus, ut morem prædecessorum nostrorum sequentes ipsam curtem, & capellam nostro denuum corroboraremus edicto. Cujus petitionibus aures nostræ Clementiæ accommodantes jussimus eidem venerabili Episcopo Vvibodo fideli nostro hoc nostrum conscribi præceptum, per quod corroborramus, & in perpetuum concedimus præfato Vvibodo, ejusque nepoti Amelrico*
C *dictam curtem, quæ dicitur Zena cum omnibus adiacentiis, & pertinentiis suis, mobilibus, & immobilibus; seu etiam capellam superius nominatam in honorem S. Cæsarii constructam cum omnibus pertinentiis, & adiacentiis suis, secundum quod ipsa præcepta continentur, & una cum ipsis præceptis, ut habeat, teneat, possideat, & faciat quicquid decreverit, tam ipsi, quam & quibus dederint, ex nostra plenissima largitate. Præcipientes ergo præcipimus, & interdicentes interdicimus, ut nullus dux, comes, vel ulla omnino tam magna vel parva persona contra hoc nostræ confirmationis vel concessionis præceptum ire, minuere, vel quoquo modo violare præsumat, sed liceat eidem Vvibodo, & Amelrico, vel cui ipsi dederint, nostris, & futuris temporibus suprascriptas res juste semper habere & detinere, absque ullius contradictione. Si quis vero, quod minime credimus, hanc nostram confirmationem, vel concessionem irrumpere ex parte, vel in toto tentaverit, sciat se compositurum triginta libras auri purissimi medietatem palatio nostro; & medietatem ipsi*
D *Vvibodo, vel cui ipsi dederit, quibus violentia illata fuerit, & ut hæc nostra confirmatio, vel concessio verius, certiusque ab omnibus credatur, & diligentius observetur, manu propria subter firmavimus, & annulo nostro sigillari jussimus.*

Signum D.Caro 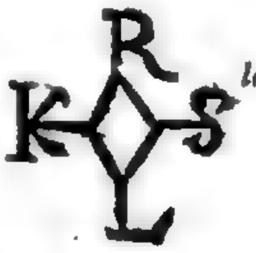 *li Sereniss. Regis.*

Inquirinus notarius ad vicem Lutuardi Archicancellarii recognovit.

Data 6. Idus Januarii anno Incarn. Dom. DCCCLXXX. Indictione 13. anno vero Regni serenissimi Regis Caroli in Francia IV. in Italia I. In Dei nomine feliciter, Amen.

Alia ejusdem Caroli Regis egregia donatio; seu confirmatio Caroli Manni fratris, eidem Vvibodo Episcopo, Ecclesiæque Parmensi eadem die & anno, quo superior data est, hæc fuit, qualis sequitur ex eodem Vaticano exemplari a nobis excerpta.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Carolus Dei Gratia Rex. Noverit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorum, sive præsentium scilicet & futurorum industria: quod Vvibodus venerabilis sanctæ Parmensis Ecclesiæ suæ Episcopus nostram adiens clementiam petiit inter cætera, ut qualiter divæ memoriæ Carolus Mannus Rex Germanus noster concesserat omnes res Episcopo Parmensi attinentes, videlicet burgum S. Domnini cum sua pertinentia, Abbatiam de Berceto cum sua pertinentia, nec non districtum Parmæ civitatis cum muro & teloneo, insuper & tria milliaria in circuitu ipsius civitatis, ita & nos nostro confirmationis præcepto confirmaremus sibi & Ecclesiæ suæ, atque corroboraremus. Cujus precibus annuentes, ac libenter consentientes, & mala omnia, quæ acciderant sæpe inter comites ipsius comitatus, & Episcopos ipsius Ecclesiæ considerantes, ut penitus præterita lis, & schisma evelleretur, & ut ipse Pontifex cum clero sibi commisso pacifice viveret, res, & familias tam cuncti cleri ejusdem Episcopi, in quocunque comitatu inventæ fuerint quocunque, & cunctorum hominum infra eandem civitatem habitantium de jure publico in ejusdem Ecclesiæ jus, & dominium, & districtum, & murum ipsius civitatis, & toloneum, & omnem publicam functionem, tam infra civitatem, quam ex omni parte civitatis infra tria milliaria destinata scilicet, atque determinata per fines, & terminos, sicuti sunt loca villarum, cum nominibus defixa castrorum in oriente scilicet Berecetum casale, Coloretum, & in meridie Purpurianum, Albari, Vichesuli; in occidente Vichoserduli, Fabrorium; in septentrione Bagantiolla casale, Palantani, Terabiano cum omnibus pertinentiis præfatorum locorum integra remota occasione ullius reprensionis, ut habeat Pontifex ejusdem Ecclesiæ, vel missus ipsius potestatem deliberandi, & adjudicandi, seu distringendi, veluti si præsens esset nostri comes palatii, nec non & regias vias, & jari Parmæ, Bagartiæ, Honicæ, Padi & omnium fluminum infra ipsum comitatum, & Episcopium defluentium insulas, & ripas supradictorum fluminum duodecim pedum juxta aquæ alveum, sive arenam, carnarium, azidium publica, pascua, vias, ingressus publicos in circuitu ipsius civitatis, videlicet in locis Banziano, Monisteriolo, Albereto, frascarium, quod dicitur pecorile, cum aliquantis terris apertis jacentibus inter fines designatos, a mane vallis, quæ dicitur Bosidana, a meridie via, quæ pergit ad ipsa pascua, & terram canonicorum ipsius Ecclesiæ, in sero via publica, quæ dicitur Lavalitulo, a septentrione pertinentia villæ Marturiano aliquantulum terram gerbidam cum frascaria in matricule Summardito, Vicoserduli, Bociculo, Colliculo jacentes in oriente juxta aquæductum, qui pergit ad vicum serduli terra de Caruci Mauricii, vel alicubi jacentes infra ipsum comitatum, & Episcopium, seu etiam insulas, & ripas omnium fluminum cum supradicta mensura infra ipsum comitatum, & Episcopatum manentium Villa de Albazano cum famulis, terram Budonis, terram Andreæ Talamasti juxta suspirium, paludem integram juxta pratum regium, seu Burgum S. Domnini, atque Abbatia de Berceto cum omnibus suis pertinentiis, & adiacentiis, & omne territorium cultum, & incultum ibidem adjacen. & hominium omne quicquid Reip. pertinet insuper & homines infra eandem civitatem, vel prælibatos fines habitantes ubicunque fuerit eorum hereditas, seu ad quæstus, seu sa milia tam infra comitatum ipsum, quamque in vicinis in comitatibus nullam exinde functionem alicui nostri Regni personæ persolvant, sive placitum, custodiam, nisi primina Ecclesiæ Episcopi, qui pro tempore fuerint, sed habeat ipsius Ecclesiæ Episcopus licentiam distringendi, definiendi, vel deliberandi tamquam nostri comes Palatii omnes res, & familias tam omnium clericorum præ-

dicto.

dictorum ejusdem Episcopii quamque & omnium habitantium infra prædictam civitatem, nec non & omnium hominum residentium super præfata Ecclesiæ terras, sive libellariorum, sive precariorum, seu castellanorum omnia nostra confirmationis præcepto confirmamus, & corroboramus supradicto Vvibobo Parmensi Episcopo, & suæ Ecclesiæ, eo videlicet ordine, ut nullus Marchio, comes, vicecomes, dux, aut aliqua nostri Regni magna, remissaque persona, exinde prædictis rebus, & familiis de omnibus, quæ superius leguntur se intromittat, aut aliquam functionem inde recipere, aut divestire ullo modo tentet, & ut liceat Episcopo quiete vivere, si acciderit de prædictis rebus, & familiis sine pugna legaliter non posse definire, hujus nostræ confirmationis pagina concedimus ejusdem Episcopi misso vel vicedomino, ut sit noster missus, & habeat potestatem deliberandi, & definiendi atque adjudicandi tamquam nostri comes Palatii: insuper etiam concedimus, ut si aliqua navis alicujus castelli Episcopii præsertim per Padum, aut aliquem aquæductum seraleam transierit, nullus exinde teloneum exigat, aut requirere tentet. Si quis igitur, quod minime credimus, hujus nostræ confirmationis paginam rumpere, & infringere tentaverit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem ipsi Episcopo, qui pro tempore fuerit. Quod ut verius credatur, firmiusque ab omnibus observetur, manu propria roborantes nostro jussimus inferius sigillo muniri.

Signum D.Corra- 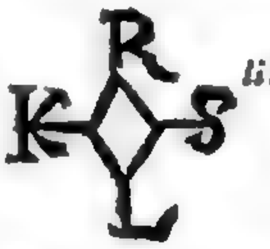 li Sereniss. Regis.

Inquirinus notarius ad vicem Liutardi Archicancellarii recognovit.

Data 6. Idus Januarii anno Incarn. Dom. DCCCLXXX. Indictione 13. an. vero Regni serenissimi Regis Caroli in Francia IV. an Italia I. In Dei nomine feliciter. Amen.

Item alia ejusdem Regis Caroli confirmatio de Abbatia Bercetensi, aliaque jura Ecclesiæ Parmensis eidem Vvibodo concessa, sic se habet an. 885 data ex eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Carolus divina favente clementia Imperator Augustus. Quanto amplius Imperialis munificentia erga suos fideles exuberat, tanto eos ad suum obsequium promptiores, devotioresque efficiet, atque pro hoc statum regni antecessores nostros, nosque Dei omnipotentis clementia adeptos non ambigimus, ut Ecclesiarum Dei utilitatibus benigno affectu consulamus, & earum augendo statum, quæ a prædecessoribus nostris illis pro æterna remuneratione collata sunt, scriptis corroboremus, pace regni, & futura manente mercede. Noverit itaque omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque tam præsentium, quam futurorum industria, quia Vvibodus sanctæ Parmensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus obtulit obtutibus nostris præceptum Caroli Manni Regis fratris nostri, in quo continebatur, quod idem Carolus Mannus Rex frater noster concesserat, ac perdonaverat ei, atque Ecclesiæ suæ pro amore Dei, animæque suæ mercede Abbatiam de Berceto sitam in Monte Bardonis & curtem Regiam infra civitatem Parmensem, & omne jus publicum, teloneum, atque districtum ejusdem civitatis, seu & ambitum murorum in circuitu, & pratum regium in integrum, subnixe nostram per Liutardum venerab. Episcopum dilectũ fidelem, & consiliarium nostrum exposcens clementiam, ut nostro edicto illud confirmaremus & roboraremus. Quam petitionem tam libenter suscepimus, quanto rationabiliter, ac devote petitam perspeximus, maxime cum remedium animæ, pro qua pia recordationis Carolus Mannus frater noster, fecerat adipisci cupimus. Quamobrem, insigne edictum, & per hujus nostræ auctoritatis paginam concessa confirmamus, & largita largimur, corroboramus, id est prædictam Abbatiam de Berceto cum omnibus adjacentiis, & pertinentiis suis in integrum etiam futura curtem regiam infra civitatem Parmam cum omni officio suo, & omne jus publicum, ac teloneum, & districtum ejusdem civitatis, & ambitum murorum in circuitu, & pratum regium, sicut in præcepto fratris nostri Caroli Manni continetur, in integrum, ut habeat, teneat, possideat, secundum tenuit ipse Vvibodus Episcopus, & successores ejus ad partem sæpedictæ Parmensis Ecclesiæ, remota totius publicæ, ac judiciariæ potestatis inquietudine. Si quis ergo quidquam, quod absit, de supradictis quomodolibet violare, minuere, vel auferre præsumpserit, & qui super hoc ordinem nostrum, vel fratris nostri eleemosynam ejus corrumpere, vel inquietare ausus fuerit, mulctam, quæ in præcepto fratris nostri est, persolvere cogatur, & ex nostra jussione triginta libras auri optimi cum immunitate persolvat, medietatem Palatio nostro, & medietatem prædicto Vvibodo, & successoribus ejus ad partem prædictæ Ecclesiæ suæ, cui violentia illata fuerit. & ut hæc nostra Imperialis auctoritas per futura tempora firmior habeatur, & ab omnibus verius credatur, ac diligentius observetur, manu propria firmavimus, & bulla nostra insigniri jussimus.

Signum D.Caroli † Serenissimi Regis.

Inquirinus notarius ad vicem Liutardi Archicancellarii recognovit.

Data 16. Kal. Maji anno Incarn. Dom. DCCCLXXXV. Anno domini Caroli VI. Imperii Indictione 3. Actum Ticinensi Palatio in Dei nomine feliciter. Amen.

Hic etiam operæ pretium est aliud diploma inserere, in quo idem Carolus Rex Abbatiam Medianam in honorem S. Pauli Apostoli constructam Vvibodo, & Eccl. Parmensi concedit. Voluit enim pientissimus Rex intuitu venerabilis Episcopi sanguine, moribusque conjunctissimi innumeris aliis donis, ac privilegiis ditare, ut supra relata fidem faciunt monumenta. Porrò Medianæ donationis exemplar est hujusmodi ex eodem codice.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Carolus divina favente clementia Imperator Augustus. Decet nos omni tempore fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque supplices postulationes piis auribus clementer suscipere, quatenus de fidelibus fideliores sibi augustalis munificentia efficiat, insuper & ab æterno remuneratore, qui omnibus abundat bonis, ac retributionem æternæ remunerationis percipiat. Quapropter omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque præsentibus scilicet, & futuris notum fieri volumus, quia Vvibodus venerabilis sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopus fidelis noster per Liutardum summum Cancellarium nostrum adiit clementiam nostram, ut Abbatiam monasterii, quod dicitur Mediana, sitam in honorem B. Pauli Apostoli doctoris gentium sibi suæque Ecclesiæ Parmensi jure proprietario cum omnibus adjacentiis, & pertinentiis earum in integrum perpetuis temporibus cõcederemus; cujus precibus benignitatis nostræ aurem accommodantes, ejusque erga nos devotissimam fidelitatem intendentes, jussimus sanctæque Parmensis Ecclesiæ in honorem sanctæ Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ dedicatæ, hoc Imperialis nostræ auctoritatis conscribi præceptum, per quod concedimus, & donamus, atque largimur prælibatam Abbatiam Medianam in honorem B. Pauli dedicatam cum omnibus adjacentiis & pertinentiis suis, curtibus, capellis, & ædificiis eorum, terris, campis, pratis, vineis, sylvis, servis, & ancillis utriusque sexus, mobilibus, & immobilibus cum omni integritate eorum, cum universis, quæ dici, aut nominari possunt, ad prædictam Abbatiam pertinentibus nostra Imperiali concessione, ut habeat, teneat, fruatur perenniter tam ille, quam & successores ejus ad partem sæpenominatæ suæ Ecclesiæ, faciantque exinde quicquid secundum æternum arbitrium melius eis placuerit. Quicumque vero contra hanc nostram donationem, concessionem, seu largitionem ire, agere, causari, vel de potestate prædictæ Parmensis Ecclesiæ subtrahere quæsive-

rit, centum libras auri optimi cogatur persolvere, medietatem Palatio nostro, & medietatem præfato Vvibodo Episcopo, suisque successoribus ad partem prædictæ Parmensis Ecclesiæ, quibus violentia illata fuerit, & ut hæc nostra donationis, concessionis, largitionis auctoritas præsentibus, futurisque temporibus plenissimum vigorem obtineat, & verius credatur, diligentiusque observetur ab omnibus, manu propria subter firmavimus, & bulla nostra insigniri jussimus.

Signum D. Caroli Imperatoris Augusti.

Inquirinus Notarius ad vicem Lutuardi Archicancellarii recognovi. Data 3. Idus Martii anno Incarn. Dom. . . . . . . Actum Ticino Palatio. . .
In Dei nomine feliciter. Amen.

Pro exitu nostri Vvibodi adferemus insigne donum Vvidonis Imperatoris intuitu ejusdem Vvibodi, Ageltrudis Imperatricis conjugis suæ de monasterio S. Agathæ Ticinensi, quod concessit anno 891. primo ipso die Imperii sui, in quo Vvibodus archicapellanus Imperatoris vocatur. Sic enim fatetur in typo.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Vvido divina favente clementia Imperator Augustus. Omnium fidelium nostrorum præsentium scilicet, & futurorum comperiat solertia, quia Vvibodus sanctæ Parmensis Ecclesiæ venerab. Episcopus, & archicapellanus noster deprecatus est celsitudinem nostram, ut dilectissimæ conjugi nostræ Ageltrudi Imperatrici, & consorti Imperii nostri monasterium in honorē S. Agathæ, quod dicitur novum, constructum, situm Ticinensi in civitate, quod per præceptum regale illi concesseramus . . . & auctoritate nostra ei confirmaremus; nos vero ejus precibus obtemperantes decrevimus ita fieri. Concedimus igitur, & confirmamus dilectissimæ conjugi Ageltrudi, heredibus suis, ac pro heredibus suis monasterium superius insertum cum omnibus adjacentiis, & pertinentiis juste, & legaliter eipertinentibus, seu aspicientibus in singulis fundis, & locis, servis, & ancillis utriusque sexus, familiis, & ditionibus, terris, vineis, campis, pratis, sylvis, aquis, aquarumque decursibus, cultis, & incultis, mobilibus, & immobilibus, vel quod ad ipsum monasterium pertinere juste, & legaliter dignoscitur, omnia omnino in integrum, & jussimus ei hoc nostræ auctoritatis præceptum inde conscribi, per quod decernimus, atque jubemus, ut deinceps de supranominatis rebus, ipsa, suique heredes, ac pro heredes habeant potestatem, jure judiciario habendi, tenendi, fruendi, vendendi, commutandi, & nostra imperiali largitate, & auctoritate plenissima, sicut lex & justitia est unicuique homini de suis propriis facere rebus. Quicumque autem hujus nostræ munificentiæ violator, vel invasor extiterit, aut aliquam violentiam inferre præsumpserit centum librarum auri optimi culpabilis habeatur . . . medietatem palatio nostro, & medietatem præfatæ Ageltrudi, suisque heredibus, vel cuicumque easdem res ei placuerit distribuere: & ut præsens hæc largitio in sua permaneat firmitate, & ut verius credatur, & diligentius ab omnibus observetur, manu propria subter firmavimus, & bulla nostra sigillari jussimus.

Sign. D. Vvido- 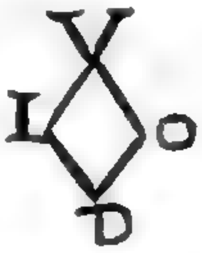 *nis excellentiss.*
Imp.

. . . . notarius ad vicem Helbunci Archicancellarii recognovi.

Data 9. Kalen. Martii Indictione 9. anno Incarn. Domini 891. regnante D. Vvidone in Italia anno regni ejus 3. Imperii illius die 1. Actum Romæ in Dei nomine feliciter. Amen.

Vvibodi memoria extat in antiquis documentis hujus Ecclesiæ ad annum usque 895. quo ex hac mortali vita discessit. Sepultus fuit in Cathedrali, deque eodem sequens memoria post aliqua secula in choro cathedralis apposita habetur, quam beneficiorum memores Canonici Parmenses erexerunt, in qua oscitanter pro Carolo Manno, Caroli Magni apposuere. Inscriptio vero est hujus tenoris.

Vvidiboldo Caroli * *Magni* * Manni *nepoti Ecclesiæ Parmen. Episcopo & Comiti viro Religiosissimo Canonici Parmens. beneficii non immemores Dignitatis eorum auctori P.*
M. LXVII.

Eodem loco alia antiqua brevis inscriptio legitur in hunc modum.

Vvidiboldi Episcopi Parmen. ossa an.
DCCCLXXXXV.

16. ELBURGUS *a*, seu Helbringus sanctimonia morum vir insignis, Parmensem sedem obtinuit defuncto Vvibodo circa an. 895. memoratur in monumento Ecclesiæ Lucensis an. 897. apud Franciscum Mariam Florentinum in vita Mathildis Comitissæ. (*„ Hujus meminit charta Ecclesiæ Lucensis „ relata ab Ughello in Lucensibus col. hujus editionis „ 799. tom. 1. facta coram Benedicto IV. & Ludovico „ IV. Imperatore, anno quo Romæ in Vaticana Eccle- „ sia, ut fert Ciaconius t. 1. col. 687. ab eodem Pontifi- „ ce Imperatoris titulo, ac corona donatur, videlicet „ 901. Anno 913. testatus est*. Bonvicinus.) XVI

a Al. Elbungus, Helbing.

17. HERCARDUM Elburgus excepit post annum 920. (1) Hic cum Hugoni Italiæ regi fuisset à secretis, ab eodem in favorem suæ Ecclesiæ retulit, quod sequitur, privilegium; omnia jura rata habuit, quæ alii Imperatores Parmensi Ecclesiæ aliquando indulsissent. Id accidit an. 924. ex eodem tabulario. XVII

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Hugo divino munere largiente serenissimus Rex. Nihil aptius ad nostræ sublimitatis honorem, nostrique regiminis corroborationem facere posse credimus, quam si sanctarum Dei Ecclesiarum habentes sollicitudinem, earum dotes inconvulsas servare curamus, & votis fidelium pias aures accommodamus. Ac pro hoc omnium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque fidelium præsentium, & futurorum sagacitas noverit Hercardum venerabilem sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopum nostræ serenitatis adiisse clementiam, quatenus præcepta, & auctoritates piissimorum Augustorum, vel regum prædecessorum nostrorum omnium quotquot a tempore divæ memoriæ Rachis Regis, usque ad præsens tempus nostrum sui prædecessores præfatæ sanctæ Parmen. Ecclesiæ acquirere potuerint, Abbatiam scilicet S. Remigii sitam in Bercedo ac ejusdem Parmæ civitatis in districtu, ac omne jus publicum, vel teloneum, veluti a nostris prædecessoribus prælibatæ Parmen. Ecclesiæ acquirere potuerant, & dudum fuerunt collata, ita demum nostri corroboratione præcepti eorundem auctoritatibus nostram adderemus confirmationem. Cujus igitur devotissimis precibus annuentes, & libentissime assensum præbentes hos nostræ auctoritatis apices inscribi jussimus, quibus decernimus, ut ipsa præcepta de Abbatia Bercedo, districtu juris publici præsertim civitatis sive teloneo ejusdem loci, nec non curte regia, ac prato regio, vel quidquid antiqui Reges, sive Imperatores, & reliqui Deum timentes memoratæ sanctæ Parmensi Ecclesiæ suis præceptis, vel testamentis contulerint, & postmodum præexcellentissimi Reges atque Augusti sua auctoritate confirmarunt, stabilia, ac inconvulsa nostris futurisque temporibus in potestate, vel jure præscripti Hercardi Episcopi sanctæ Parmensis Ecclesiæ suorumque successorum perpetualiter maneant. Statuimus etiam, & omnino interdicimus, ut nullus comes, vel publicæ partis Judex aut gastaldio, vel alia qualibet persona magna, aut parva in prædicta Abbatia de Bercedo, seu in districtu Parmæ civitatis, quod jus publicum sive teloneum pertinet, vel cunctis possessionibus, quas a tempore, ut prædiximus, prædecessorum nostrorum Regum scilicet, sive Imperatorum usq; in

(1) Hercardus administrare cœpit an. 916. ut ex privilegio Berengarii. *Actum Nova Corte Regia Mense Octob.* 916. quod incipit. *Juste quidem fore credimus &c.* in archivio Capitul. Parmæ. Hugo Italiæ rex ei confirmat privilegia per diploma ab Ughello rescriptum, perperam ad an. 924. relatum, cum anno regnare cœperit 926. juxta Chronologiam Labbei, & Gordoni. Budonus decessisse ait anno 925. Bonvicinus.

inpræsens undecumque firmitatem, vel auctoritatem prælibata Parmensis Ecclesia habere dignoscitur, vel quas deinceps inibi divina pietas augumentare voluerit, nemo ut prædiximus, superioris, aut inferioris ordinis Reipublicæ procurator ad causas judiciario more audiendas conventum facere, vel prædictam exigere aut mansionatum, vel paratas exquirere parafredas, aut fidejussores violenter tollere homines, tam ingenuos liberos, quamque servos in possessionibus, vel mansionibus ipsius Ecclesiæ permanentes potestative distringere, aut aliquas functiones publicas, aut redhibitiones, atque illicitas occasiones sive angarias superimponere præsumat; sed contra in potestate ejusdem loci Episcopi sint, totius publicæ partis inquietudine remota; nullus enim sub regno nostro constitutus de rebus supratataxatis Parmensis Ecclesiæ in quibuscunque comitatibus, vel locis aliquam diminerationem facere, aut alias qualibet annuales dominationes exigere, aut consuetudinario more aliquid tollere, vel clericos ejusdem Ecclesiæ in personis, vel domibus suis lædere audeat; sed repulsa omni illicita consuetudine liceat prætaxato venerabili Episcopo Hercardo, suisque successoribus res jam dictæ Ecclesiæ Parmensis cum universis sibi subjectis sub immunitatis nostræ defensione quieto ordine tenere, atq; pro nostra incolumitate altissimum dominum exorare, & omnimodo præcipimus, ut undecunque a tempore nostrorum prædecessorum jam dicta Ecclesia legalem investituram habere dignoscatur. Si ullam diminutionem quilibet facere tentaverit, non sit necesse jam dicto Episcopo, ejusque successoribus sive ejusdem Ecclesiæ curam peragentibus ullam facere probationem, sed diligenter per bonæ fidei homines, si opus fuerit, jurejurando fiat inquisitio, ut rei veritas clarescat. Quicumque ergo hujus nostri præcepti prævaricator exstiterit, trecentas auri purissimi libras medietatem cameræ nostræ, & medietatem præfatæ Parmensi Ecclesiæ. Quod ut verius credatur, & diligentius ab omnibus observetur, manu propria roborantes, annulo nostro subter insigniri decrevimus.

Signum domini † Hugonis gloriosissimi Regis.

Sigifredus Cancellarius ad vicem Beati Episcopi, & Archicancellarij recognovi.

Anno 924. in Hercardi gratiam, & intuitu Hermengardis comitissæ, marchionisque Bonifacii Rodulphus Burgundiæ, ac Italiæ Rex curtem Padi de Sublonera cum juribus, & pertinentiis suis Parmensi Ecclesiæ perpetuo donavit, sub hoc documenti tenore, ex eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Rodulphus . . . . fidelitatis augmentum reddere consuevit. Quapropter noverit fidelium omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorum scilicet præsentium, & futurorum devota solertia, Hermengardam inclytam comitissam, nec non Bonifacium strenuissimum marchionem nostræ regiæ potestatis consiliarios humili prece nostram adiisse clementiam, quatenus quandam curtem juris regni nostri, quæ dicitur Subloneta adjacentem juxta regionem Heredani, qui alio nomine Padum vocatur, sub omni integritate sua Hercardo reverendissimo Præsuli S. Parmensis Ecclesiæ charissimo scilicet fideli nostro jure proprietario concedere nostri præcepti auctoritate usque in perpetuum dignaremur: quorum dignis petitionibus annuentes, & libentissime assensum præbentes & . . . . titulati Pontificis nostri charissimi condigna, & promptissima servitus considerantes prælibatam curtem de Subloneta, quæ semper nostræ regiæ, & publicæ parti pertinuit, jam prælato Præsuli Hercardo concedimus, & jure largimur perenni, ac de nostra potestate, & dominio in ejus potestatem, & dominium omnino transfundimus, ac delegamus una cum casis, suaque domo, terris, vineis, campis, pratis, pascuis, hortis, sylvis, salcetis, sationibus, piscationibus, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, servis, & ancillis, aldionibus, vel aldiariis, districtionibus, pensionibus, ripaticis, & teloneis, cultis, & incultis, divisis, & indivisis, montibus, vallibus, planitiebus omnibusque ad se juste, & legaliter pertinentibus, ad habendum, tenendum, vendendum, commutandum, alienandum, pro anima lucrandum, vel quidquid suus decreverit animus, faciendum remota, & sopita totius publicæ partis inquietudine, vel contradictione. Si quis igitur hoc nostræ legalis institutionis, concessionis præceptum aliquo modo infringere, vel violare tentaverit . . . irritus fiat, sciatque se compositurum auri optimi libras CCC. medietatem cameræ Palatii nostri, & medietatem præfato Præsuli Hercardo nostro, scilicet fideli charissimo, vel cui ipse inde aliquid habere, aut possidere concesserit. Quod ut verius credatur, & diligentius ab omnibus observetur, manu propria roborantes, annuli nostri impressione fideliter insigniri decrevimus.

Signum domini † Rodulfi serenissimi Regis.

Monus Cancellarius ad vicem Beati Archicancellarii recognovi jussus. Data 8. Idus Octobri anno Dom. Incarn. 924. Domini vero Rodulfi piissimi Regis in Burgundia 14. hic in Italia 4. Dat. Papiæ in Christi nomine feliciter. Amen.

Anno vero 927. Hercardo superstite sequentem exoravit donationem quidam Adelbertus Episcopus pro Canonicis Bercetanis ab Hugone Rege, quam ex eodem codice Vaticano recepimus exscriptam in hunc, qui sequitur modum.

In nomine Domini Dei æterni.

Hugo gratia Dei Rex. Quia, &c. idcirco omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrisque præsentibus scilicet, & futuris solertiæ notum fieri volumus, eo quod Adelbertus venerabilis Episcopus nostri per omnia fidelissimus, cum de diversis istius regni incommodis loqueretur, retulit nobis inter cætera qualiter Canonici de Bercedo monasterio S. Remigii, quod Luitprandus Rex à fundamentis ædificavit, subjecitque eum, ut sub sacri Palatii tutela esset, murmurarent, atque non haberent ad ciborum seu vestimentorum necessitatem, qualiter in ipso sancto loco deservire possent, obsecravitque præsentiam nostram, ut propter omnem expensam, quam prius consuete de anno in annum accipiebant concederemus præfatis canonicis nominatam terram, unde absque murmure possint vivere, Deoque servire, scilicet in Pagazziano mansos duos, in Matalitulo similiter duos, in Roationi unum, in Insula unum videlicet in Casata mansos duos cum sylva, quæ dicitur Orbitula, molendinosque ibi sitos duos seu & Gajum unum, nec non in Bergante mansos tres, in Busitulo mansos duos, & in Ulmitulo unum, & in Baute similiter unum, & petias duas de prato, quod jam ante soliti fuerunt habere, videlicet curticellam di Viriale cum mansis triginta tribus, & precariis tribus cum servis, & ancillis ibidem permanentibus, & aliis quos modo in illorum detinent manibus, pro mercede, & remedio animæ nostræ, & ut imperium nostrum inviolabile perseveret, nec non auctoritatem Apostolicæ sedis, quam venerabilis Papa Benedictus de eisdem rebus illis fecit . . . . temerario ausu eos ad synodum, aut ad aliquod obsequium invitare præsumat, quod similiter roboraremus; Nos vero tantis deprecationibus, atque justis precibus aures clementiæ nostræ alacriter inclinantes, jussimus prædictis canonicis hoc nostro pragmatico scribi præcepto, per quod concedimus, & perdonamus ipsis canonicis, ut habeant tam ipsi, quam & successores illorum, vel qui pro tempore ibi fuerint, prædictos mansos videlicet in Pagazziano mansos 2. in Matalitulo 2. in Roationi 1. in Insula 1. in casata 2. nec non & sylvam, quæ dicitur Orbitula, & molendinos ibi ædificatos 2. seu in Gajum unum, & in Bergante mans. 3. & in Busitulo 2. in Ulmitulo 1. in Baute similiter 1. & petias duas de prato quod jam antea omnia præceptoria auctoritate habuerant. Curticellaque de Viriano cum mans. 33. & precariis 3 cum servis, & ancillis ibidem juste, & legaliter pertinentibus, & aliis quos modo in illorũ detinent manibus omni, & in omnibus prædictas res concedimus, & confirmamus prælibatis canonicis, vel qui pro tempore ibi fuerint, jure proprietario in integrum una cum omnibus mobilibus atque immobilibus, seseque moventibus servis, & ancillis utriusque sexus scilicet cum terris, & clausulis, cultis, & incultis, cum vineis, & campis, pratis, pascuis, sylvis, salcetis, sationibus, atque aquarum decursibus, molendinis, piscationibus, montibus, vallibus, alpibus, planitiebus seu cum omnibus, quæ dici, aut nominari possunt ad eosdem mansos, vel ad eandem curtem juste, & legaliter pertinenti-

A *bus, vel respicientibus in integrum. Præcipientes igitur jubemus, ut auctoritatem Apostolicam nullus Episcopus violare aliquando præsumat, nullaque Regni nostri persona eisdem canonicis de præfatis rebus aliquam audeat inferre molestiam, aut diminorationem, aut invasionem, sed liceat eos quiete, quod a nobis concessum est, omni timore postposito tenere, & possidere. Si quis autem, quod nequaquam credimus, hujus nostri præcepti paginæ in aliquo temerator, seu violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras trecentas, medietatem Palatio nostro & medietatem prælibatis canonicis, qui pro tempore ibi fuerint. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria roborantes annulo nostro subter insigniri jussimus.*

Signum domini † Hugonis serenissimi Regis.

Gerlanus Cancellarius ad vicem Beati Episcopi, & Archicancellarii recognovi.

Data anno Domin. Incarn. 927. 13. Kal. Martii Indictione 15. anno vero D. Hugonis gloriosissimi Regis I.

Actum Papiæ in Christi nomine feliciter. Amen.

XVIII 18. SIGEFREDUS hujus nominis primus ad hanc sedem promotus est circa an. 929. Is ab eodem Hugone Italiæ Reges quæ à superioribus fuerant Regibus decessoribus suis probata, sibi confirmari impetravit. Tabulæ ejus confirmationis hæ sunt ex eodem codice.

In nomine Dei æterni.

Hugo gratia Dei Rex. Si venerabilibus locis ea, quæ à nostris fidelibus digne Deo inspirante suggeruntur, libenter concesserimus, id ad augmentum nostri honoris multum proficere non dubitamus, animæque nostræ ad magnum profectum esse nequaquam diffidimus. Quocirca noverit omnium fidelium S. Dei Ecclesiæ nostrorum præsentium scilicet, & futurorum industria, Sigifredum venerabilem Episcopum, charissimumque fidelem nostrum consiliarium nostram humiliter postulasse clementiam, quatenus S. Parmensis Ecclesiæ in honorem S. Mariæ ædificatæ, cui idem Sigifredus in præsenti Præsul esse dignoscitur, & Ecclesiæ S. Domnini . . . ejusdem S. Mariæ . . . de omnibus rebus, de quibus prædictus Parmensis Episcopus, suique successores juste, & legaliter aliquam firmitatem acquirere Deo adjuvante potuerunt a liberis hominibus totam publicam functionem, quæ ab aliquo exactore publico per antiquam consuetudinem exigi solet, videlicet a comite, vel vicecomite, Astaldasio, vel decano, Asaltario vel vicario prædictæ S. Parmensis Ecclesiæ, & Ecclesiæ S. Domnini, & venerabili Episcopo Sigifredo, sui que successoribus sub omni integritate concedere atque largiri nostra præceptoria auctoritate dignaremur. Cuius petitionibus pro Dei omnipotentis amore, earundemque Ecclesiarum exaltatione, & pro remedio animæ nostræ, atque jam dicti venerabilis Episcopi devoto servitio, ut ita fieret, annuimus hoc nostrum præceptum scribi jubentes, per quod Deo omnipotenti, & prædictis Ecclesiis in honorem prædictorum sanctorum ædificatis, & dicto Sigifredo illustrissimo Episcopo, suisque successoribus totam illam publicam functionem, quæ ab aliquo exactore publico de omnibus rebus illis, de quibus jam nominatus Sigifredus Episcopus, & sui successores, qui pro tempore fuerint juste, & legaliter Deo donante aliquam firmitatem à liberis hominibus acquirere potuerunt, & quæ . . . comite, vel vicecomite, Astaldasio, vel decano, Asaltario vel vicario, vel ab alio aliquo prædictæ Ecclesiæ S. Mariæ, & Ecclesiæ S. Domnini sub omni integritate concedimus, atque largimur, & de nostro jure, & dominio in jus, & dominium prædictarum Ecclesiarum, & Sigifredi, ejusque successorum funditus dimittimus, atque donavimus, ad habendum, tenendum, atque possidendum omnium magnarum, parvarumque personarum contradictione remota. Si quis igitur hujus nostri præcepti violator, aut contradictor extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras quinquaginta, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prædictis Ecclesiis, & Episcopo Sigifredo, suisque successoribus. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria roborantes de annulo nostro subter insigniri jussimus.

Signum D. Hugonis *piissimi Regis.*

Geslennus Cancellarius ad vicem Beati Episcopi Archicancellarii recognovi.

Data quarto Idus Maji anno vero Dom. Incarn. 929. Regni vero D. Hugonis piissimi Regis 4. Indict. 2.

Actum Papiæ in Christi nomine feliciter. Amen.

Sequenti vero anno 930. Sigifredus Episcopus ab eodem Hugone Rege bona Ecclesiæ Parmensis, novo diplomate confirmari studuit, impetravitque his verbis ex eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Hugo divino fretus auxilio Rex. Nihil æqtius ad nostræ B *sublimitatis honorem, nostrique regiminis corroborationem facere posse credimus, quam si sanctarum Dei Ecclesiarum habentes sollicitudinem earum dotes inconvulsas servare curamus, & votis fidelium pias aures accommodamus. Ac pro hoc omnium sanctæ Dei Ecclesiæ præsentium scilicet, & futurorum sagacitas noverit, Sigifredum venerabilem sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopum nostræ serenitatis adiisse clementiam, quatenus præcepta, atque auctoritates piissimorum Augustorum, vel Regum prædecessorum nostrorum omnium, quotquot a tempore divæ memoriæ Rachis Regis usque ad præsens nostrum tempus sui prædecessores præfatæ Parmensis Ecclesiæ acquirere potuerant, Abbatiam scilicet de Bercedo in honorem S. Remigii extructam, & ejusdem Parmensis civitatis districtum, & omne jus publicum, vel teloneum, veluti a nostris prædecessoribus prælibatæ Parmensi Ecclesiæ dudum fuerat collata, ita demum nostri corroboratione præcepti eorundem auctoritatibus nostram superadderemus confirmationem. Id ipsum autem per dilectissimam conjugem nostram* C *Aldam atque Sanson illustrissimum . . . . & dilectum fidelem, & consiliarium nostrum suppliciter sibi suæque Ecclesiæ corroborari postulavit. Nos simul condignis cunctis petitionibus . . . . fore pleniter existimantes, atque ad remedium animæ nostræ proficere firmiter cognoscentes, hos nostræ auctoritatis apices inscribi jussimus, quibus decernimus, ut Abbatia de Bercedo, ac districtum juris publici Parmensis . . . sive teloneum ejusdem loci, nec non curs regia, & pratum regium, vel quidquid antiqui reges, sive Imperatores, & reliqui homines Deum timentes memoratæ sanctæ Parmensis Ecclesiæ suis præceptis, aut testamentis concesserunt, & postmodum præexcellentissimi Reges, atque Augusti sua auctoritate confirmarunt, stabilia atque inconvulsa nostris futurisque temporibus in potestate, vel jure præscriptis Sigifredi, sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopi, suorumque successorum maneant perpetualiter. Statuimus etiam, & interdicimus, ut nullus sub regno nostro constitutus de rebus supra taxatis Parmensis Ecclesiæ in quibuscumque comitatibus, vel locis* D *aliquam diminorationem facere, aut alias quasdam annuales dominationes exigere, aut consuetudinario more aliquid tollere, vel clericos ejusdem Ecclesiæ in personis, vel domibus suis lædere audeat; sed repulsa omni injusta consuetudine liceat præfato venerabili Episcopo Sigifredo, suisque successoribus omnes res jam dictæ Parmensis Ecclesiæ, de quibus legitimam vestituram tenuerint, vel tenere dignoscitur cum universis sibi subjectis sub immunitatis nostræ defensione quieto ordine tenere, atque pro incolumitate nostra altissimum Dominum exorare. Omnibus modis etiam præcipimus, ut si de rebus jam dictæ Ecclesiæ ullam diminorationem quilibet facere tentaverit, non sit necesse jam dicto Episcopo, ejusque successoribus, sive ejusdem Ecclesiæ causam peragentibus ullam facere probationem, sed diligenter per bonæ fidei homines jurejurando, si opus fuerit, fiat inquisitio, ut rei veritas clarescat. Quicunque ergo hujus nostri præcepti prævaricator extiterit, trecentas auri optimi componet libras, medietatem cameræ nostræ, &*

me-

medietatem præfatæ Parmensis Ecclesiæ, & jam dicto Sigifredo Episcopo, suisque successoribus, qui pro tempore fuerint. Quod ut verius credatur diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria roborantes de annulo nostro subter adnotari jussimus.

Signum domini † Hugonis serenissimi Regis.

Petrus Notarius jussu Regis recognovi.

Data 16. Kal. Octobris anno Dom. Incarn. 930. Regni vero D. Hugonis invictissimi Regis 5. Indictione 4. Actum Parmæ in Dei nomine feliciter.

Anno 945. Sigifredus Bertam Hugonis Regis ex Bezola pellice filiam Romano Constantini Porphyrogeniti filio desponsatam Constantinopolim deduxit, cui deinde Italico cum Græco vocabulo commutato, Eudoxiæ fecere nomen, ut Luitprandus Ticinensis narrat lib. 5. cap. 9. Paulo post potuit Sigifredus excessisse, cum nulla alia de eo reperiatur mentio.

XIX 19. ADEODATUS Parmensis Antistes Augustanis comitiis interfuit sub Othone I. Imp. anno 952. 7. Id. Aug. apud Canisium tom. 5. antiq. lect. pag. 1053. („ *Adeodatus erat Episcopus anno 948. ut ex* „ *donatione Lotharii Imperatoris facta Ecclesiæ Par-* „ *men. Ita in Archivio Canonicorũ Parmẽ.* Bonvicin.)

XX. 20. HUMBERTUS a, seu Albertus, sic in diplomate Othonis Imp. Ecclesiæ Astensi concesso anno 968. ubi & cancellarius ejusdem Imp. dicitur. Humberti extat mentio in constitutionibus Othonis de Regalibus B. Petri concessis anno 962. quo idem ipse Imperator Ecclesiæ Parmensi, Humberto, ejusque successoribus bona juraque confirmavit hoc diplomate, quod adhuc extat in eodem tabulario, multis licet locis ob vetustatem exesum.

a Al. Herbertus, & eumdem esse credimus, qui sub corrupto vocabulo Huberti Episc. Parm. an. 962. subscripsit diplomati Othonis Imp. ad favorem Ecclesiæ Rom. de quo Baronius. Bonvicin.

Sublimatos esse credimus . . . . maximis Ecclesiarum Dei utilitatibus proficere non ambigimus. Quapropter noverit omnis sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum . . . Hubertus Parmensis Ecclesiæ Episcopus nostram adiens clementiam petiit, ut more prædecessorum nostrorum Ecclesiam suam proficiendo augmentaremus, ex hisque Regiæ . . . tam cuncti clerici ejusdem Episcopii in quocumque loco . . . fuerint quoque, & cunctorum hominum infra eandem civitatem habeat . . . . . . publico in ejusdem Ecclesiæ jus, & dominium, ut districtum transfunderemus, ut deliberandi, & dividendi, seu distinguendi potestatem haberet tam supradicti cleri res, & familias, quamque & homines infra eandem civitatem habitantes, & res, & familias eorum, velut si præsens adesset nostri comes Palatii. Nos vero considerantes, & commodum ducentes per supradicti Imperii dignitatem, & per mala omnia, quæ acciderunt sæpe inter comites ipsius comitatus, & Episcopos ejusdem Ecclesiæ, ut penitus præteritalis, & schisma avelleretur, & ut ipse Pontifex cum clero sibi cõmisso pacifice viveret tam pro salute nostra quam stabilitate Regni, & omnium in nostro Regno degentium concedimus, & largimur, & de nostro jure, & dominio in ejus jus, & dominium omnino transfundimus, atque delegamus, murum ipsius civitatis, & districtum, & teloneum, & omnem publicam functionem, tam intra civitatem, quam extra ex omni parte civitatis infra tria milliaria, destinata scilicet, atque determinata per fines, & terminos, sicut sunt loca villarum, & nominibus desixa castrorum. In Oriente scilicet Benecetæ, Casella Colorita. In Meridie purpuriano Albari, Vicocusuli. In Occidente Vicoserduli, Fabrorio, Aeli. In Septentrione Baganicola, Casale, Palantani, Terabiano cum omnibus adjacentiis, & pertinentiis præfatorum locorum integre, remota occasione ullius reprehensionis, nec non & regias vias, aquarumque decursus, & omne territorium cultum, & incultum ibidem adjacens, & omne quidquid Reipublicæ pertinet. Insuper etiam concedimus, & omnes homines infra eandem civitatem . . . prælibatos fines habitantes, ubicunque eorum fuerit hereditas, sive ad quæstus, sive familia tam infra comitatum Parmensem, quamque in vicinis comitatibus, nullam exinde functionem alicui nostri Regni personæ persolvant, sive alicujus placitum custodiant nisi Parmensis Ecclesiæ Episcopi, qui pro tempore fuerit, sed habeat ipsius Ecclesiæ Episcopus licentiam tamquam nostri comes Palatii distinguendi, & definiendi, vel deliberandi omnes res, & familias tam omnium clericorum ejusdem Episcopii, quam & omnium hominum habitantium infra prædictam civitatem, necnon & omnium residentium supra præfatæ Ecclesiæ terram, sive Libellariorum, sive precariorum . . & ita de nostro jure, & dominio in ejus jus, & dominium transfundimus, ut nullus marchio, comes, vicecomes, aut aliqua regni nostri magna, remissaque persona exinde de prædictis rebus, & familiis, & omnibus, quæ superius leguntur, se intromittat, aut aliquam functionem inde recipere tentet ad augmentum etiam . . . . quatenus eadem Parmensis Ecclesia nullius supplementi indigna videatur . . . permittendo concedimus ipsius loci Episcopo, ut habeat potestatem eligendi, sive ordinandi sibi notarios, qui causas ipsius Episcopatus discutientes ubicumque opportunum fuerit per prædictum Episcopum scribant cartas cujuscunque voluerit testamenta remota prohibitione, vel controversia comitatus, sive comitis, ut sicut ex parte comitatus sunt harum rerum exactores, ita ex parte Episcopii nostra . . . . . vivere, & si acciderit de prædictis rebus, & familiis . . . . posse deffinire per hanc nostri præcepti paginam concedimus eidem Episcopo vicedomino, ut sit noster missus, & habeat potestatem deliberandi, & definiendi, atque dijudicandi, tamquam nostri comes Palatii. Si quis igitur hujus nostri præcepti violator . . . sciat se compositurum mille libras auri, medietatem cameræ nostræ, & medietatem ipsius Ecclesiæ Episcopo. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur inviolabiliterque custodiatur manu propria roborantes annuli nostri impressionem inferius affigi præcepimus.

Signum D. Otho-

nis serenis. Aug.

Vuilerius Cancellarius ad vicem Brun Archiepiscopi, & Archicancellarii recognovit.

Data 3. Id. Martii anno Dom. Incarn. 962. anno vero Imperii D. Othonis serenissimi Augusti 1. Ind. 5. Actum Liviæ in Dei nomine feliciter Amen.

Habemus in eodem tabulario aliud ejusdem Othonis Imperatoris documentum, ad petitionem Humberti Episcopi nostri Archicancellarii Ingoni, suisque filiis concessum, sub iis verbis an. 969.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Otho divina ordinante providentia Imperator Augustus. Si fidelium nostrorum petitionibus maxime illorum, qui frequenti conamine in nostræ fidelitatis obsequio desudant, aures nostræ serenitatis accommodaverimus, promptiores, & devotiores eos circa nostrum famulatum effici non est ambiguum. Quo circa noverit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ præsentium scilicet & futurorum industria, cum nos in Calabria residebamus in confine, atque planicie, quæ est inter Cassarum, & petram Sanguinariam, ibique nostro Imperiali jure nostris fidelibus tam Calabris, quamque omnibus Italicis, Francisque, atque Theutonicis leges præceptaque imponeremus, ordinatam Hubertum venerabilem sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopum, & Archicancellarium nostram adiisse clementiam, quatenus Ingoni nostro dilecto fideli, suisque filiis Uberto scilicet, atque Ribaldo, seu Oberto, eorumque heredibus res, & proprietates sibi quovis titulo scriptionis, seu judiciario nomine pertinentes infra Regnum Italicum conjacentes nostra præceptali auctoritate confirmaremus, & corroboraremus; cujus precibus acclinantes, & ejus fidelitatem non minimam considerantes, concedimus, donamus, atque largimur, confirmamusque per hujus nostri præcepti paginam præfatis Ingoni, suisque filiis,

earum-

eorumque heredibus omnem eorum hereditatem a patre, vel a matre sibi dimissam, seu omnes res, & curtes, mercata, & publicas functiones jure sibi tam hereditario nomine quam etiam scriptis quibuscunque pertinere videntur conjacentes infra regnum Italicum in comitatibus videlicet Bulgariensi, Laumellensi, Plombiensi, Mediolanensi, Everiensi, Papiensi, Placentini, Parmensi, curtem scilicet de Berceto, curtem de Cerretano, curtem Villanovæ cum castro super se habente, curtem de Gravalina cum castro Casiollo, & Trebaldo, curtem de Marinasco, curtem de Benento cum castro Vicobein, & villam Sazago, seu infra civitatem Novarensem, curtem Deveratelim cum castro super se habentem, & in Parmensi curtem de Tortoliano simul cum castro, curtem de Staderiano cum castro, & Vicoferdulfi cum castro, nec non terras, res, & prædia, quæ infra prætaxatos comitatus adjacent cum omnibus adjacentiis, & pertinentiis suis, ut habeant, teneant, firmiterque possideant, tam ipsi, quam sui heredes nostra nostrorumque successorum contradictione remota, vel omnium hominum; concedimus, & per hoc nostrum præceptum confirmamus eidem Ingoni, & suis filiis, eorumque heredibus, ut ex his prænominatis curtibus, seu ex cunctis cæteris rebus, per chartulas venditionis, donationis, judicati, seu nostri nostrorumque antecessorum præceptorum paginis sibi suisque datoribus acquisitis cum omnibus adjacentiis, & pertinentiis suis nullus invadere tentet, seu divestire præsumat; sed nostra præceptali auctoritate confirmati, & corroborati liceat eis prædictas res habere, tenere, & quiete possidere sublata omni controversia: concedimus enim, & per hoc præceptum confirmamus, ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, schaldasio, Gastaldio, seu aliqua magna, parvaque nostri Regni persona prænominatum Ingonem, suosque filios, eorumque heredes, seu homines in eorum prædiis residentes ex iis prænominatis curtibus, & rebus præfatis juris pertinentibus aliquam publicam functionem, seu teloneum tollere præsumat, aut ad placitum redigat, vel legem eos facere infliget, nisi prænominatos viros, eorumque heredes in nostra nostrorumque successorum præsentia, & in eorum prædiis in sua præsertim advocatos habere etiam & per inquisitionem res suas defendere, & ablatas sibi acquirere, & si munimine chartarum quovis ingenio perdiderint hac nostri præcepti pagina corroborati investiti maneant, & confirmati nostra largitione habita legaliter defendant, & ablata legali examinatione requirant omnium hominum eradicata controversia. Si quis autem aliquis præsumptor de supradictis rebus, vel curtibus eos disvestire, aut inquietare sine legali judicio tentaverit, seu aliquem censum, vel servitium de omnibus præfatis sine illorum dono acceperit, aut quoquo modo hujus nostri præcepti violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prætaxatis juris, eorumque heredibus, & ut verius credatur diligentiusque observetur manu propria corroborantes annulum nostrum inferius imprimi jussimus.

Signum domini † Othonis serenissimi Augusti.

Ambrosius Cancellarius ad vicem Huberti Episcopi Archicancellarii recognovit.

Data 14. Kal. Maii anno Incarn. Dom. 969. an. vero D. Othonis serenissimi Augusti VIII. Ind. 12. Actum in Calabria in Suburbio Cassano in Dei nomine feliciter. Amen.

Anno 973. conventus Mazaliæ in territorio Mutinensi diœcesis Parmensis celebratus fuit ab Honesto Archiepiscopo Ravennate, ubi Albertus Bononiensis Episcopus, Humbertum Parmensem sui juris invasorem accusavit. De hac controversia vide plura apud Rubeum in Hist. Raven. lib. 5. & supra in Episcopis Mutinensibus. Humbertum etiam Sichelmi Episcopi Florentini donationi in favorem suorum Canonicorum subscripsisse reperimus anno 963. Excessit circa annum 978. ipseque sub D. Joannis Evangelistæ tutela opulentum cœnobium ædificavit ex D. Benedicti regula, ubi postea S. Joannes illius monasterii Abbas constitutus, miraculis claruit an. 965. obiit vero 972. Kalend. Junii sub ejusdem Humberti Præsulatu. (1)

21. SIGIFREDUS hujus nominis II. apud Othonem, Henricumque Imperatores eximiæ auctoritatis Antistes, à quibus amplissimis privilegiis fuit ornatus, Humberto sublectus est ann. 978. obtinuitque ab Henrico nobilem Abbatiam Nonantulanam. Porro Othonis privilegium sic legimus in eodem tabulario. XXI.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Otho divina favente gratia Rex. Noverit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum industria. Qualiter interventu, ac petitione nostræ genitricis Theophaniæ Imperatricis Augustæ Sigifredus S. Parmensis Ecclesiæ Episcopus nostram adiens clementiam petiit, ut more prædecessorum nostrorum omnes res Parmensi Episcopio attinentes, videlicet Burgum S. Domnini cum sua pertinentia, Abbatiam de Berceto cum sua pertinentia, nec non districtum Parmæ civitatis cum muro, & telonio, insuper & tria milliaria in circuitu ipsius civitatis, quæ divæ memoriæ avus noster Otho Imperator Augustus prælibatæ Parmensi Ecclesiæ per præceptum contulit, nostræ confirmationis præcepto confirmaremus sibi, atque Ecclesiæ suæ corroboraremus: cujus precibus annuentes, & mala omnia, quæ acciderunt sæpe inter comites ipsius comitatus, & Episcopos ipsius Ecclesiæ considerantes, ut penitus præteritalis, & schisma evelleretur, & ut ipse Pontifex cum clero sibi commisso pacifice viveret, res & familias, tam cuncti cleri ejusdem Episcopii in quocunque comitatu inventæ fuerint, quamque & cunctorum hominum infra eandem civitatem habitantium de jure publico in ejusdem Ecclesiæ jus, & dominium, & districtum, & murum ipsius civitatis, & telonium, & omnem publicam functionem, tam intra civitatem, quam extra ex omni parte civitatis infra tria milliaria destinata scilicet, atque determinata per fines, & terminos sicuti sunt loca villarum cum nominibus defixa castrorum, in oriente scilicet Benecete, Casella, Colorite, in meridie Purpuriano, Albari, Vicofuli, in Occidente Vicoferduli, Fabrono, Eli, in Septentrione Baganicola, Caselle, Pallanganum, Terrabiano cum omnibus pertinentiis præfatorum locorum integre remota occasione ullius reprehensionis, ut habeat Pontifex ejusdem Ecclesiæ, vel missus ipsius potestatem deliberandi, & dijudicandi, seu distinguendi, veluti si præsens esset nostri comes Palatii, nec non regias vias, aquarumque decursus, seu ripam Padi fluminis duodecim pedum juxta aquæ alveum a capite Ciri, usq; ad Bovem cursum, sive arenam Carnarium, Azadium publica pascua, vias, ingressus publicos in circuitu ipsius civitatis, videlicet in locis Henciano, Monasteriolo, Albareto, Frascorium, quod dicitur pecorile, cum aliquantis terris apertis jacentibus inter fines designatos, a mane valles quædam Boledina, a meridie via, quæ pergit ad ipsa pascua, & terram Canonicorum ipsius Ecclesiæ, in sero via publica, quæ dicitur Lavariulo, Septentrione pertinentia villæ Marturiano aliquantula terra gerbida cum Frascario in matricule, Somardico, Vicoferdulfi, Bucitulo, Collido iacente in oriente iuxta aqueductum, qui pergit ad Vicoferdulfi terram de Carrucis, in nauticis, vel alicubi iacentem infra

(1) Verum ex Actis S. Joannis ab Auctore Monacho ejus Monasterii Synchrono conscriptis, atque ab Henschenio in Actis Ss. Maji t. 5. p. 179. relatis constat non Humbertum hunc, sed sequentem Sigefredum Cœnobium illud S. Jo. Evangelistæ Parmense ædificasse, illique S. Joannem præfecisse. Atque ex eisdem Actis licet corrigere, quæ perperam hic asserit Ughellius tam circa tempus, quo floruit, & decessit idem S. Joannes, tum circa annum Humberti obitus, atque Sigefredi successionis. In illis enim habetur Sigefredum fundasse hoc Monasterium, atque Joannem in illius Abbatem elegisse, tum Joannem floruisse Othone II. Imperatore. Successit hic Othoni patri suo 7. Maii an. 973. & imperavit ad an. 983. quo Romæ obiit. Sigefredus vero, cum Humbertus Parmensis adhuc viveret an. 973. quando conventui Mazaliæ interfuit, non potuit ante hunc annum Parmensem Cathedram tenuisse. Ex quibus clare deducitur nonnisi post an. 973. floruisse S. Joannem: ideoque corruptè legi in iisdem Actis annum obitus S. Joannis DCCCCLXXII. pro DCCCCLXXXII. amanuensium errore omisso unico X. At si annis 982. demas septem, quibus Joannes præfuit, facilè argues S. Joannem à Sigefredo Abbatem consecratum an. 975 ideoque jam tum & obiisse Humbertum, eique jam successisse Sigefredum. Consule Acta Ss. loco citato. Dissentit tamen à Bollandianis Mabillo in Actis SS. Ordinis S. Benedicti, qui probat D. Joannem obiisse an. 994. quem item consule.

A *infra dictum comitatum, seu etiam ripas omnium hominum infra ipsum comitatum manentium, villam de Albazzano cum famulis, terram Dudonis, terram Andreæ Talamassi juxta Susyirum, Paludem integram, juxta pratum regium, seu Burgum S. Domnini, atque Abbatiam de Berceto cum omnibus pertinentiis, & adiacentiis suis, & omne territorium cultum, & incultum ibidem adiacens, & omne quicquid reipublicæ pertinet, insuper & omnes homines infra eandem civitatem, vel prælibatos fines habitantes, ubicumque fuerit eorum hereditas, sive ad quæstus, seu familia tā infra civitatem Parmensem, quamque in vicinis comitatibus nullam exinde functionem alicui nostri Regni personæ persolvat, sive alicuius placitum custodiant, nisi Parmen. Ecclesiæ Episcopi, qui pro tempore fuerit, sed habeat ipsius Ecclesiæ Episcopus licentiam distringendi, distribuendi, atque deliberandi tamquam noster comes Palatii omnes res, et familias tam omnium clericorum ejusdem Episcopii, quamque & omnium habitantium infra prædictam civitatem, nec non & omnium hominum residentium sub præfata Ecclesiæ terra,* B *sive libellariorum, sive precariorum, seu Castellanorum, omnia supradicta nostræ confirmationis præcepto confirmamus, atque corroboramus sæpedicto Sigifredo Parmen. Episcopo, suæque Ecclesiæ, eo videlicet ordine, ut marchio, comes, vicecomes, dux, aut aliqua regni nostri magna remissaque persona exinde de prædictis rebus, & familiis, & omnibus, quæ superius leguntur, se intromittant, aut aliquam functionem inde recipere, aut disvestire nullo modo tentet, & ut liceat Episcopo quiete vivere, si acciderit de prædictis rebus, & familiis sine pugna legaliter non posse definiri hujus nostræ confirmationis pagina concedimus ejusdem Episcopi misso, sive vicedomino, ut sit noster missus, & habeat potestatem deliberandi, & definiendi, & dijudicandi tamquam nostri comes palatii. Insuper etiam concedimus, ut si aliqua navis alicuius castelli Episcopii Parmensis per Padum, aut per aliquem aquæductum Ferrariam transierit, nullum exinde tributum exigat, aut requirere tentet. Si quis igitur, quod minime credimus, hujus nostræ confirmationis præceptum infringere tentaverit,* C *sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, & medietatem Parmen. Episcopo, qui pro tempore fuerit. Quod ut verius credatur, firmiusque ab omnibus observetur, manu propria roborantes nostro sigillo jussimus inferius insigniri.*

Signum domini † Othonis serenissimi Regis.

Udelbertus Cancellarius ad vicem Petri Episcopi & Cancellarii recognovi, & subscripsi.

Data Non. Aprilis anno Dom. Incarn. 979. Indictione 7. anno tertii Othonis Regni regnante sexto. Actum Quitelemburgi feliciter. Amen.

Donationis vero Nonantulanæ Abbatiæ diploma per Henricum Imper. Sigifredo Episcopo an. 1003. concessum, est hujus tenoris in eodem tabulario.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Henricus divina favente clementia Rex. Omnibus fidelibus notum fieri volumus, quod Sigifredus venerabilis S. Parmensis Ecclesiæ Episcopus fidelis noster, & per interventum nostri fidelis Theobaldi marchionis adiit nostrā clementiam jam dictus Sigifredus Episcopus S. Parmensis D *Ecclesiæ, quatenus firmatus in fide artius deserviret nobis, & ab æterno remuneratore, qui omnibus abundat bonis retributionem æternæ remunerationis . . . . . . ut nos Abbatiam monasterii, quod dicitur Nonantula, in honorem S. Sylvestri confessoris Dei atque Pontificis, sibi suæque Ecclesiæ Parmensi jure proprietario cum omnibus adjacentiis, & pertinentiis ejus in integrum perpetuis temporibus concederemus præter illam terram, quam concessimus Huberto Episcopo nostro fideli, & illa terra sita est juxta Athesim flumen. Cujus precibus benignitatis nostræ aures accommodantes, ejusque erga nos devotissimam fidelitatem intendentes jussimus ei, suæque Parmensi Ecclesiæ in honorem S. Mariæ Dei genetricis dedicatæ, hoc imperialis nostræ auctoritatis conscribi præceptum, per quod concedimus ei, donamus, atque largimur prælibatam Abbatiam, quæ dicitur Nonantula S. Sylvestri confessoris, atque Pon-*

A *tificis cum omnibus adjacentiis, & pertinentiis, curtibus, capellis, atque ædificiis earum, terris, campis, pratis, vineis, silvis, servis, & ancillis utriusque sexus, mobilibus, & immobilibus, cum integritate eorum, & universis, quæ dici, & nominari possunt ad prædictam Abbatiam pertinentibus nostra Imperiali concessione, ut habeat, teneat, & fruatur perenniter tam ille, quam & successores ejus ad partem sæpe nominatæ suæ Ecclesiæ, faciantque exinde quicquid secundum æternum arbitrium melius eis prævisum fuerit. Quicumque vero contra hanc nostram donationē, &c.*

Sign. D. Henrici Regis. 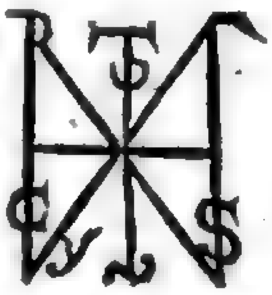 *invictissimi*

B *Aubertus Cancellarius Videchi Archiepiscopi recognovi. Data 2. Kal. Martii anno Incarn. Dom. 1003. Indict. 1. anno vero D. Henrici Regis I. Actum Noviomogi.*

(» *Adhuc 1013. vivebat Sigefredus, quo anno subscripsit Bullæ Benedicti VIII pro Ecclesia Urgellensi: Extat Bulla in Marca Hispanica pag. 994.*)

22. (1) ELBUNUS, sive ELBURGUS, ut illum vocat Sergius Pontifex in quodam privilegio Abbatiæ Nonantulanæ indulto; in Parmensi sede florebat anno 1010. a successisse videtur immediate Sigifredo, de quo nil aliud reperi. XXII.

a Post an. 1013.

23. HENRICUS Parmensem sedem regebat anno 1015. quo adfuit Synodo Romanæ sub Benedicto VIII. subscripsitque decreto ad favorem Villelmi Abbatis Fructuariensis cœnobii. Hoc eodem anno Henricus Imperator Bernardi Parmensis comitis sequenti diplomate jus explicuit, quod Otho Imperator eidem elargitus fuerat, insuper curtem C Neronianam cum omnibus adjacentiis suis, sicut Hugo Tusciæ comes tenuerat, perpetuo donavit. Id autem ad declarandum horum temporum, hominumque hujus civitatis morem haud importunum duximus hic adscribere ex sæpe citato tabulario. XXIII.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Henricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Quia divinæ, &c. Quocirca fidelium nostrorum præsentium scilicet, & futurorum universitati pateat, quoniam senioris nostri Othonis prædecessoris Imperatoris cognoscentes hujus remunerationis fautricem gratiam Bernardo Parmensi comiti fidelissimo nostro curtem Neironem, cum capellis, castris domnicatis, massaritiis, villis, & terris, omnibusque ad eandem pertinentiis, curtem Rocham etiam, & castrum de valle Visenerina cum omnibus ibi pertinentiis, vel adjacentiis, & quod dici, vel nominari possit, & sicut quondam Hugo Tusciæ Marchio per omnia tenuit in integrum per interventum, & petitionem Conigundæ Imperatricis Augustæ conjugis nostræ D *donamus, concedimus, atque largimur. Quoniam senior noster Otho Imperator eam, quam præfati sumus, prædicto Bernardo comiti pro digno ejus servitio donavit, concessit, suoque Imperiali jure in proprietarium jus, & dominium tribuit, & largitus est, nos quoque pro futuris temporibus amodo, & deinceps donatione, & concessione tribuimus, & confirmamus, atque perpetua stabilitate corroboramus in integrum, sicut superius legitur, cum servis, & ancillis, Aldionibus, Aldianis, montanis, planiciebus, montibus, & collibus, rupibus, pascuis, silvis, aquis, piscationibus, cum usibus, aquarumque decursibus, molendinis, omnibusque ejusdem curtis utilitatibus ea videlicet ratione, ut ab hac hora in antea prædictus Bernardus comes omnia supradicta ejusdem curtis habeat, teneat, firmiterque possideat ex nostra donatione, concessione, atque corroboratione, habeatque liberam facultatem per hujus nostri præcepti paginam tam ipse Bernardus comes omnia superius deprehensa ejusdem curtis Neironis, quam*

sui

(1) Successorem habuit Mu[illegible] antea Abbatem S. Jo[illegible] da Herba, cui adi[illegible] non [illegible]; in vita enim S. Joannis Abbatis Hugonem, de quo infra, tertium inveni[illegible] Hugoni tertium post Sigefredum tribuimus locum, Majolum [illegible] Bruneri.

sui hæredes, & prohæredes, vel cui dederit, vel habenda statuerit, tenendi, possidendi, donandi, aut commutandi, sive quod animus ejus de ea decreverit faciendum, omnium hominum Regni, Imperiique nostri contradictione, vel molestatione remota. Præcipientes itaque jubemus, ut nullus Rex, marchio, Episcopus, comes, vicecomes, seu quælibet nostri Imperii, & Regni magna, parvaque persona, prædictum Bernardum comitem, eiusque hæredes, ac prohæredes de supradictis rebus eiusdem curtis molestare, inquietare, vel disvestire præsumat. Si quis vero huius nostræ donationis &c.

Sign. D. Henrici gloriosissimi atque invictiss. Imp. Augusti.

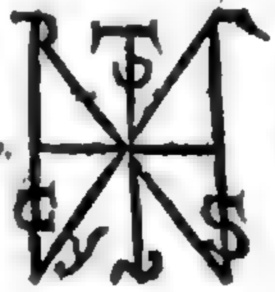

Henricus Episcopus, & Cancellarius vice Everardi Episcopi, & Archicancellarii recognovit.

Anno Dom. Incarn. 1015. Indict. 14. anno D. Henrici Imperatoris Augusti Regni 14. Imperii vero ejus 2. Actum Maresbuch feliciter. Amen.

24. HUGO, extincto Henrico successit an.
XXIV 1027. reperiturque fuisse Cancellarius Conradi primi Imperatoris, a quo eodem ipso anno plures immunitates obtinuit, atque privilegia: inter cætera ea numerantur in eodem tabulario, quibus more antecessorum quidquid Parmensi Ecclesiæ, suisque prædecessoribus concessa fuere, liberaliter confirmantur. Tabulæ ejus confirmationis hæ sunt, ubi & Hugo eidem Episcopus Imperatoris Cancellarius vice Aribonis Cancellarii se subscripsit.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Conradus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Ad hoc nos, &c. Quapropter noverit omnium S. Dei Ecclesiæ fidelium nostrorum præsentium, ac futurorum solertia. Hugo S. Parmensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus noster que Cancellarius obtulit præcepta Regum, & Imperatorum prædecessorum nostrorum, quæ continere videbantur, qualiter iidem Reges, & Imperatores nostri prædecessores concesserant, ac perdonaverant Ecclesiæ suæ pro amore Dei, suarumque animarum mercede Abbatiam de Berceto sitam in monte Bardonis, & curtem regiam infra civitatem Parmensem, & omne ius publicum, & telonium, atque districtum eiusdem civitatis, seu & omnem habitum murorum in circuitu, ac pratum regium in integrum, atque decursus, & alveos omnium fluviorum infra comitatum Parmensem defluentium, & districtum, seu omne ius publicum omnium castrorum eiusdem Episcopii humiliter per Gislam Imperatricem nostram dilectissimam coniugem, & Albericum venerabilem Episcopum, & dilectum nobis fidelem expetens, ut nostro edicto illa confirmaremus, & roboraremus, quam petitionem tam libenter suscepimus, quanto rationabiliter, ac devote petitum perspeximus. Quamobrem per hoc nostrum Imperiale edictum, & huius nostræ auctoritatis paginam concessa largimur. & largita confirmamus, & corroboramus, id est præfatam Abbatiam de Berceto cum omnibus adiacentiis, & pertinentiis suis, in integrum, & prædictam curtem regiam infra civitatem Parmam cum omni officio suo, præterea hæc etiam, & omne ius publicum, & telonium, & omne districtum eiusdem civitatis ac omnem habitum murorum in circuitu, & pratum regium in integrum, atque decursus, & alveos omnium fluviorum Parmensis infra civitatem Parmensem defluentium, & districtum, & omne ius publicum omnium castrorum Parmensis Episcopii, sicut in præceptis prædecessorum nostrorum regum, & Imperatorum & hæc, & quæ reliqua continentur, ut prædictus Episcopus, suique successores habeant, teneant, possideant ad partem sæpedictæ Parmensis Ecclesiæ remota omnium, & nostra, ac totius publicæ, ac iudicariæ potestatis inquietudine, & molestia. Si qui ergo quicquid, &c.

Signum D. Conradi gloriosiss. Imp.

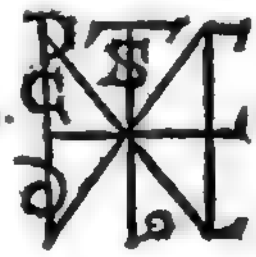

Ugo Parmensis Episcopus, & Cancellarius ad vicem Aribonis Archicancellarii recognovit.

Datum anno Dom. Incarn. 1027. Ind. 10. Regni D. Conradi Imperatoris 3. Imperii autem ejus 1. Actum Verona feliciter Amen.

Anno 1029. idem Conradus Imperator post mortem Bernardi comitis, ac filiorum Hugonem donabat toto Parmensi comitatu, ac territorio, unde postea Parmenses Antistites sunt comites appellati, de quibus adhuc tabulæ extant. Earum hæc series est in eodem tabulario.

In nomine æterni Dei.

Conradus ejus suffragante clementia Romanorum Imperator Augustus. Quia omnipotentis Dei munificentia Augustalis majestatis solio præsidemus ex collato nobis cœlitus beneficio Deum, ejusque sacraria honorare prompta voluntate debemus. Quapropter omnibus nostris fidelibus præsentibus, & futuris notum fieri volumus, quod ad petitionem Archiepiscopi Pellegrini, & Brunonis Cancellarii nostri, immo ob salutem nostram, conjugis, atque prolis, postremo pro statu Imperii nostri conferimus, & perpetua donatione largimur S. Parmensi Ecclesiæ, cui Hugo præest Episcopus, totum comitatum Parmen. tam infra urbem, quam extra per circuitum, secundum per priscos fines illius, & descriptionis terminos prout hactenus moraliter habebatur, post decessum videlicet Bernardi comitis Vvidonis, nisi forte de conjuge sua ita nomine filium habuerit masculinũ, si autem filius ejus ille legitimus caruerit masculino, tunc comitatus dictus cum districtu, cunctisque publicis functionibus, & exactionibus sicut nostræ pertinuit potestati sancta dicta Ecclesia hac nostra ex integro auctoritate concedat omni nostra & heredum nostrorum contradictione remota. Si quis igitur, quod absit, Archiepiscopus, Episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, vel cujuslibet ordinis, aut officii quispiam prænominatam Ecclesiam de collato sibi a nobis beneficio, videlicet prædictum comitatum, tam intra urbem, quam extra, ut diximus, inquietare, molestare, aut herbergarias, aut aliquas inde præter Episcopum, qui pro tempore fuerit, ibi exigere præsumat, auri libras mille se compositurum noverit, dimidium cameræ nostræ, & dimidium sæpedictæ Ecclesiæ Episcopis, qui tunc fuerint. Ut autem hujus collationis nostræ, & donationis votiva præceptum omni tempore ratum, inconvulsumque persistat, manu nos propria roborantes sigillo nostro inferius adnotari præcepimus.

Sign. D. Conradi gloriosiss. Imp.

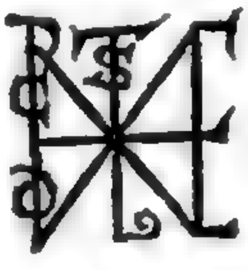

Bruno Cancellarius vice domini Aribonis Archiepiscopi, & Archicancellarii recognovit.

Data pridie Kal. Januarii Indict. 12. anno Dom. Incarnationis 1029. anno D. Conradi 2. Regni 6. Imperii vero 3. Regni quoque Henrici filii ejus 2. Actum Hedebivo feliciter Amen.

Eo ipso anno 1029. Id. Junii Straborgæ tribuit quoque Conradus Imper. Hugoni Episcopo, quod extat diploma, in quo res suas, & prædia, omniaq; à Lothario Rege Ecclesiæ Parmensi donata fuerant, hisce verbis confirmavit ex eodem tabulario.

In

In nomine Omnipotentis Dei.

Conradus ejus largitatis munere Romanorum Imperator Augustus. Quia Imperatoria majestatis jura, &c. Omnibus igitur tam futuris, quam præsentibus nobis fidelibus notum certius esse volumus, quod dilectæ conjugis nostræ Gelsæ, & Brunonis Cancellarii interventu per hujus præceptalis paginæ auctoritatem sanctæ Parmensis Ecclesiæ Episcopo omnes res suas, & prædia sibi justa acquisitione pertinentia confirmamus; & corroboramus, nominatīve autem curtem Neironis cum Rochis, una quarum vallis Vixinaria . . . altera vero inter flumina . . . cum vicis, & villis, atque sedimentibus, & familiis utriusque sexus cum terris cultis, & incultis, molendinis, & piscationibus, cunctisque ad eam hactenus pertinentibus. Quam pia præfatæ Ecclesiæ Rex Lotharius in perpetua proprietate munere votivo contulerat, & post eum Reges, & Imperatores eidem ad nos usque per præcepta firmaverant: Nos quoque confirmamus & in perpetuum roboramus, sibiq; ulterius possidēdā in pace sācimus, si quis itaq; quod absit, &c.

Signum domini † Conradi Romanorum Imperatoris Augusti.

Bruno Cancellarius vice Aribonis Archiepiscopi, & Archicancellarii recognovit anno ab Incarn. Domini 1029. Indict. XII. anno vero D. Conradi Imperatoris invictiss. 2. regnantis 6. Imperantis autem 3.

Actum 2. Id. Junii Straberg. feliciter Amen.

Cæterum cum Bambergæ Conradus agit anno 1035. Hugoni nostro Episcopo regiæ majestatis, ut ubi dicitur, fideli Parmensem comitatum confirmavit: cujus tabulas cum facere ad horum temporum, Episcopatusque Parmensis notitiam videantur, libet attexere ex eodem tabulario.

In nomine Omnipotentis Dei.

Conradus ejus pietatis munere Romanorum Imperator Augustus. Quoniam ad Imperialem celsitudinem pietas nos divina sublimavit, & cæterorum nobis hominum habenas commisit, & debitas semper Deo gratias agere, & sanctas ejus Ecclesias colere dignanter honorare, & ut nostra competit devotioni, debemus augere, quod si fideliter executi fuerimus, & nostrum erga Deum studium, & devotionem ostendemus, & devotionis præmium, & retributionem capiemus. Omnibus igitur sanctæ Dei Ecclesiæ nostris præsentibus, & futuris fidelibus notum esse volumus Parmensis Episcopi Hugonis fidelitatem erga nos, & fidelitatis studium attendentes, totam prorsus, & integrum tam intra muros, quam extra comitatum per suos certos fines, & antiquæ descriptionis limites sicut illum sanctæ Parmensis Ecclesia jam dudum fideli devotione cōtulimus. Videlicet quantum Episcopatus ipsius comitatus distenditur à Pado usque ad Alpes, & à termino illo, quo divisio est inter prædictum Episcopatum, & Episcopatum Placentinum usque ad terminum illum, quo divisio præfati Parmēsis Episcopatus, & Rhegiensis est extra præscriptum Parmensem Episcopatum, suprascriptas curtes ad prædictum Episcopatum pertinentes, castrum Arriani, Saxolum, castrum Picicoli, Palazanum, Longura cum omnibus pertinentiis earum per hanc remunerationis nostræ paginam confirmamus, & perpetuo Deo propitio munimine roboramus, & ab omni nostra, & futurorum Regum, & Imperatorum repetitione prorsus excludimus. Si quis ergo, quod absit, hujus nostræ constitutionis jussa contemnens præscriptam sacrosanctam Ecclesiam de præscripto comitatu disvestire, vel apud futuros reges, & Imperatores qualibet præsumpserit suggestione nocere, mille auri librarum obnoxius sua pro præsumptione subjacebit. Immo vero quod auferre contra nostra statuta voluerit, & si quolibet inde munimen habuerit, nullas vires, nullumque vigorem habere constabit. Ut igitur præcepti hujus edicto Imperialis suffraget auctoritas, & manu id nostra firmavimus, & nostro post hoc sigillo inferius adnotari præcepimus.

Signum † Conradi invictissimi Romanorum Imperatoris Augusti.

Hermannus sacri Palatii Cancellarius vice Pellegrini Archiepiscopi, & Archicancellarii recognovit.

Anno Domini Incarnationis 1035. Indictione 3. anno autem Conradi regnantis 11. Imper. 9.

Data Kalendis Junii. Actum apud Bambergam feliciter Amen.

Sequenti an. 1036. Conradus cum esset Augustæ, vetera privilegia, comitatumque Parmensem Hugoni confirmavit, in hunc, qui sequitur, modum.

In nomine æterni Dei.

Conradus eius suffragante clementia Romanorum Imperator Augustus. Quia omnipotentis Dei munificentia augustalis maiestatis solio præsidemus ex collato nobis cœlitus beneficio Deum, eiusque sacraria honorare prompta voluntate debemus. Omnibus igitur tam nostris, quam sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus præsentibus & futuris notum fieri volumus, quod ad petitionem Archiepiscopi Pellegrini, & Brunonis Episcopi, nec non & Hermanni Cancellarii nostri ob salutem nostram, conjugisque nostræ, atque etiam nostri filii Henrici Regis; immo pro statu Imperii, & regni nostri conferimus, & perpetua donatione per hanc nostri præcepti paginam sanctæ Parmensis Ecclesiæ, cui Hugo præest Episcopus, totum Parmensem comitatum tam intra urbem, quam extra per circuitum secundum priscos fines ipsius, & descriptionis terminos secundum quod hactenus consuetudinaliter, & localiter habebatur, integre largimur, atque nostræ anterioris concessionis auctoritatem absolute, & firmiter corroboramus cum omni districtu ad eundem comitatum pertinente, cunctisque publicis functionibus, & exactionibus, sicut nostra pertinet potestati, omni nostra, & nostrorum successorum contradictione, seu molestatione remota. Si quis igitur, quod absit, Archiepiscopus, Episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, vel cujuslibet ordinis, vel officii persona prænominatam Ecclesiam de prædicto beneficio a nobis sibi integre, & prorsus collato Parmensis videlicet comitatus tam intra urbem, quam extra ubicumque locorum ad districtum ejusdem comitatus pertinentium inquietare, aut molestare, fodrum aut herbagarias aliquas inde præter Episcopum, qui pro tempore ibi fuerit nisi ipsius permissu exigere præsumpserit, auri optimi libras mille se compositurum noverit, dimidium cameræ nostræ, dimidium jam dictæ Ecclesiæ. Ut autem hujus nostræ donationis, & votivæ collationis præceptum omni tēpore ratum, inconvulsumq; persistat, manu nos propria roborantes sigillo nostro inferius adnotari præcepimus.

Sign. D. Conra- 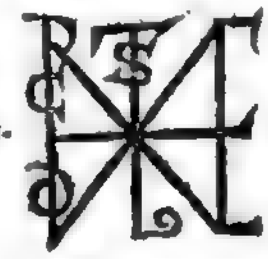 *di gloriosiss. Imp.*

Hermannus Cancellarius vice Pellegrini Archiepiscopi, & Archicancellarii recognovit.

Data 13. Kal. Martii anno Dom. Incarn. 1036. Indict. 4. an. autem D. Conradi 2. regnantis 12. Imperantis vero 9. Actum Augustæ feliciter. Amen.

Hugo tandem ob rerum gestarum gloriam celebris in orbe Præsul, magno de se apud omnes desiderio relicto, obiit anno Christi 1046.

25. CADOLUS seu CADEOLUS, quem etiam alii appellant CADOLAUM, qui idem Arnulpho monacho in suo Chronico Kadelhoht etiam est, civis Parmensis è gente Zamachia [a] simoniace sublectus fuit Parmensis Episcopus demortuo Hugone, anno 1046. quo interfuit synodo Papiensi 8. Kalen. Novemb. & eo ipso anno Cadolus ab Henrico Imperatore, novo diplomate Parmensem comitatum, bonaque suæ Ecclesiæ confirmari studuit, impetravitque his verbis. XXV.

[a] Aliis Pallavicina.

In nomine Dei æterni.

Henricus ejus suffragante clementia Romanorum Imperator Augustus. Quia omnipotentis Dei &c. Omnibus igitur tam nostris, quam S. Dei Ecclesiæ fidelibus præsentibus, & futuris notum fieri volumus, quod interventu, & petitione Henrici nostri Cancellarii concedimus, & cōferimus, & perpetua donatione firmamus,

atque

A

atque corroboramus hæc, quod patrem nostrum bonæ memoriæ Conradum fecisse cognovimus pia voluntate, Parmensem scilicet comitatum tam intra urbem, quam extra totum per circuitum secundum priscos fines ipsius, & descriptionis terminos per hanc nostri præcepti paginam S. Parmensi Ecclesiæ, cui Cadeolus Episcopus præest, integre largimur cum omni districtu ad eundem comitatum pertinente, cunctisque publicis functionibus, & exactionibus, sicut nostræ pertinet potestati, omni nostra, & nostrorum successorum contradictione, seu molestatione remota. Si quis igitur, quod absit, &c.

Signum D. Henrici III. Romanorum invictiss.

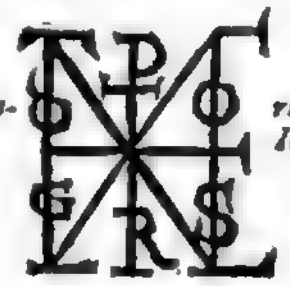

Imper. Augusti

B

Henricus Cancellarius vice Hermanni Archicancellarii recognovi.

Data Kal. Maji anno Dom. Incarn. 1047. Indict. 15. anno autem D. Henrici III. ordinationis ejus 18. regnantis 8. Imperatoris 1. Actum Mantuæ in Dei nomine feliciter. Amen.

Hic ille ambitiosus Cadolus est, quem postea Henricus Imperator, cujus ipse flagitiosus Præsul foverat partes, contra Alexandrum II. verum Pontificem in Petri sedem intrusit, eidemque Honorii II. nomen fecit an. 1061. die 28. mensis Octobris. Concilium anathematis fulmine cum suis sequacibus illum percussit, cumque Cincio Urbis præfecto favente in D. Angeli Arcem profugisset, illucque inclusum Pontificii milites per duos annos obsidione vexassent, tamdem qui æque humana, atque divina emere solitus erat, ab eodem Cincio trecentis libris argenti coemit effugium. Inde egressus semotus a communione fidelium, mortalibus, Deoque invisus, suis sceleribus dignum vitæ finem invenit. De quo legendi Baronius in Annal. Eccles. Petrus Damianus, aliique, qui de Romanis Pontificibus scripserunt.

C

XXVI 26. HEBERARDUS seu Eurardus etiam ipse schismaticus, fautorque Antipapæ Clementis hanc eandem Parmensem sedem, post Cadolum, invasit, de quo narrat Bertholdus Constantiensis in Chronico, & Gregorius VII. lib. 6. Epistola 18. audaciam ejus redarguit; qui Abbatem quendam Romam ad Concilium properantem anno 1079. in carcerem conjecerat. Cumque Henricus Imp. in Sorbariis campis cum comitissa Mathilde improspere pugnasset, Cæsare fracto, Heberardus, qui illum fuerat secutus, armatus, victus, fugatusque est cum Gandulpho Episcopo Regiensi. Qui cum per tres dies iram victoris exercitus declinantes in speluncæ inverecunda latebra latuissent, demum omnibus opibus, honoreque spoliati miserabiliter interierunt an. 1087. ut narrat Bertholdus, ad hunc annum post Synodum Moguntinam. *Ipsa etiam capita schismaticorum eo tempore cheu misere obiere in locum suum, videlicet Parmensis, & Regiensis Episcopi, Thebaldus Mediolanensis non Archiepiscopus, sed Antichristus, Adulbertus, & Regbinerus marchiones, & comes Boso, & alii innumerabiles, quorum factione tota pene Italia contra dominum Papam, & S. Petrum se erexit. Hi quoque Mathildam prudentissimam ducem, & fidelissimam S. Petri militem multis injuriis affecerunt in Italia. Illis autem divina animadversione de medio sublatis, ipsa suam potestatem recuperavit, & S. Dei Ecclesiæ in omnibus adminiculari non cessavit, sicque ejus prudentia Mutinensi Ecclesiæ & Regiensi, atque Pistoriensi Catholici Pastores ordinati sunt.* Porrò de victoria Mathildæ contra Henricum, in qua capti fuere Heberardus Parmensis, & Gandulphus Reginus Episcopi refert Domnizo in vita Mathild. lib. 2. cap. 3. ab illis exorsus carminibus.

Gaudet turba Petri &c.
Eberardus Præsul Parmensis captus habetur,
Pontifices fentes Regnum perque dies tres
Abscondunt nudum Gandulphum pectore durum.

27. N. (1) . . . cujus nomen invidiosa vetustas delevit, Heberardo successit post annum 1087. excessit vero anno 1106. XXVII.

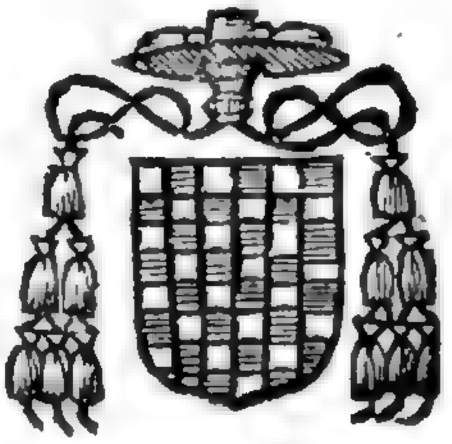

28. S. BERNARDUS Brunonis filius è vetusta Ubertorum familia, nobilis Florentinus, monachus Vallumbrosanus Benedictini instituti, primus S. Salvii Abbas, mox & septimus præfectus Vallisumbrosæ, ob singularem doctrinam, morumque sanctimoniam ab Urbano II. creatus est Cardinalis an. 1097. ad tit. S. Chrysogoni, eodemque sedente multis legationibus egregie perfunctus est, ita ut deinceps a Paschali II. Pontifice legatus in Insubriam, contra schismaticos, hæresique infectos, cum deviæ provinciæ illi medicinam salutarem fecisset, ac præcipue Parmam ad Romani Pontificis obedientiam adduxisset, illius civitatis vacante sede, a Parmensi populo ad Episcopalem sedem tractus est, Paschali communem populi approbante consensum 1106. qui tunc Vastallæ Concilio præsidebat. Hoc autem impensius Parmensis populus de assumpto Bernardo videbatur lætari, quo sanctior & hic XXVIII.

(1) VADO. Ejus nomen eruitur ex diplomate Henrici IV. Imperatoris relato à Sansovino in historia familiarum illustrium Italiæ, ubi agit de familia Martinenga. Et fortasse hic ille Vido, seu Vado, aliàs Guido, cujus memoria extat in charta quadam Concessionis ex Canonicorum Parmensium Archivio transumpta hujus tenoris. *Dum in hac mortali caligine vita semper à fidelibus sacratam Ecclesiarum Dei meditanda, & tractanda sunt ea, quæ ad salutem animarum fidelium pertinent. Maximè nos Pastores Episcopi vocati segregati à cæteris fidelibus in altitudine bonæ conversationis, & exempli dantes pro bene gestis, ut informemus illos semper ad bene agendum, considerantes tempus, & finem hujus transitoriæ vitæ, quod semper in animo cujusque fidelis volvendum est, ut bonum, quod inchoatum ex Deo illi fuerit non tardè de die in diem ad bonum finem quantocius perducat, & pro oculis quisque fidelis extremum diem vitæ suæ ponat, quia legimus sic timendus, & observandus est ultimus dies, ut omnes observentur alii. Inde pro tanto pavore hujus mortis temporalis ne inveniamur à bono opere immunes, solemus & semper considerantes præfata mortem mortis, concedimus nos Sigefredus Episcopus S. Parmen. Ecclesiæ II. Ecclesiæ S. Joannis Baptistæ cum consilio cleri totius nostri Episcopii ad inferendum sibi annualiter lumen quodam molendinum in aqua loini flumini positum de nostro vivario derivato juxta Castellum. Et ut hæc nostra institutio firma, & inconvulsa pro futuris temporibus maneat, nostros successores cum Karitate fraternitatis communis bonum nobiscum consortes à bono remuneratore in die judicii præmium percepturos amonemus, ut pro Deo, & propter Deum illud castellum, quod prædictæ Ecclesiæ datum est, inviolabiliter conservent, ut qui dedimus, & qui conservaverint unius Beatitudinis perceptores simus. Et quantum divina largitas nobis & cæteris suis servis concessa est, anathemizando constringimus, & maledicimus perpetua deputamus eos, qui hoc factum violare contenderint. Anno Dom. Incarn. M. IIII. hoc in Italia regnante D. Enrico. an. II. Ind. III. Actum est Parmæ 3. Idus Junii.*

Sigefredus Dei misericordia Episcopus in hac confirmationis ratione confirmavit, roboravit, & effectuavit . . . . bonis operis nomen proprium scribendo corroboravit, & confirmavit. Guido Dei gratia Parmensis Episcopus. s. Ordo Canonicorum Sacerdotum. Bernardus Archipr. Ss. Hortarius Presb. Ss. Handalbertus presb. Ss. Ego Sigefredus indignus presb. & M. Ss. Christophorus presb. Ss. Adbertus presb. Ss. Ego Meginzo presb. Ss. Honradi presb. Ss. Andreas presb. Ss. Ordo Canonicorum Levitarum, & Subdiaconorum. Ego Brunnro Archidiac. Ss. Gotfredus Diaconus Ss. Albertus Levita Ss. A. . . . . Ordo Archipr. Plebium. Albertus Casturnirensis Archipr. Ss. Agilbertus S. Pancratii Archip. Ss. Gregorius S. Quirici Archip. Ss. Bernus S. Joannis Archipr. Ss. Alprandus Archipr. S. Petri de Carniano Ss. Ranfredus Archipr. S. Faustini Ss. Bonizo Archipr. S. Petri de Tribiano Ss. Vicentius Archipr. S. Ambrosii Ss. Joannes S. Martini Archipr. Ss. Azo Archip. S. Petri, & S. Martini Ss. Rozo Archip. S. Matthæi Ss. Gerardus S. Martini Archip. Ss. Stabili Archipr. S. Mariæ de Saxo Ss. Constantius Archipr. S. Mariæ de Bardone Ss. Teifredus Archip. S. Mariæ de Calcinatorii Ss. Adto Archip. S. Martini de Coriano Ss. Augustinus Archip. de plebe S. Mariæ de Ravinia Ss. Martinus Archipr. de plebe S. Prosperi Ss. Andreas Archip. s. Petri de Lixognali Ss. Joannes Archipr. s. Vitalis Ss. Elprandus Archipr. s. Mariæ de Gatano Ss. Madelbertus Archip. s. Laurentii de Sala Ss. Andreas Archip. de plebe s. Martini de Grafaniano.
Nota vero quod in authographo subscriptio Sigefredi cum cæteris subscriptoribus Clericorum est dilutioris atramenti; vero Guidonis nigrioris, ut qui propria manu subscripserit chartæ seu originali, vel ex originali transumptæ, utpote renovans Sigefredi concessionem. *Bonvicinus.*

& hic erat, & ipse devius proprio, legitimoque diutius caruisset Pastore. Itaque agente Bernardo, cum impii Henrici fœdere Parmensis civitatis schisma discussit, lætaque ad ovile Petri cucurrit. Hanc dignitatem adeo pie, sanctèque gessit Bernardus, ut vita functus, clarusque miraculis, in numerum Sanctorum sit relatus, ut habet Martyr. Roman. sepultusque in cathedrali sub confessione. Nonaginta, & eo amplius anni decurrunt, ex quo S. Bernardi corpus in locum decentiorem translatum est, in quo tumulo laminam plumbeam ita inscriptam repetere.

Venerabilis Pater D. Lanfrancus Parmen. Episcopus in Arca ista plumbea posuit corpus S. Bernardi Parmensis Episcopi Anno MCXXXIII. die 3. (1) Decemb.

Inde mihi aliisque conjecturis facta suspicio est, aut S. Bernardum ante annum 1133. fuisse è vivis exemptum, ac forsitan sub vitæ finem Paschalis II. aut inscriptionem illam haud apposite fuisse relatam. Siquidem manifestus error est potuisse Lanfranchum corpus D. Bernardi, cui fuerat subrogatus, sepelire die 3. mensis Decemb. anno 1133. si ipse decessit die 4. ejusdem mensis, ejusdemque anni, ut Atho Episcopus Pistoriensis in ejus vita, aliique affirmant; neque item verosimile est Lanfranchum successisse Bernardo eodem, aut sequenti die obitus antecessoris. Appellaretur enim electus, non autem absolute Episcopus Parmensis. Præterquam quod caverant canones, ne quis prius sedem ascenderet, quam is qui decesserat, exciperetur sepulchro. Huic etiam opinioni meæ videtur addere robur, quod reperio Paschalem II. promovisse ad Cardinalatum Joannem quemdam Cremensem, illique S. Chrysogoni titulum attribuisse, ut legitur in perantiqua inscriptione restaurationis illius tituli, quam idem Joannes faciendam curavit anno 1129. & antea sub eodem Paschali, aliisque Pontificibus cum titulo S. Chrysogoni reperitur subscriptus; quem titulum ipse retinuit usque in diem obitus sui, qui incidit in annum 1138. excepitque sub eodem titulo successorem Vidonem Bellagium Cardinalem Florentinum. Nec satis commode responderi potest, Bernardum, cum altero S. Chrysogoni titulum commutasse. Usus enim nondum admiserat, ut tituli cum titulis provectioris ætatis, vel dignitatis ergo commutarentur præterquam diaconales cum presbyteralibus, iique rursus cum aliquo ex septem Episcopatibus, qui Pontifici sacra operanti propiorem operam solebant impendere. Nec item illorum temporum praxis patiebatur, ut duo Cardinales ejusdem Ecclesiæ unum eundemque simul titulum usurparent. Igitur cum usque ad ann. 1110. reperiatur Bernardus subscriptus presbyter Cardinalis, atque Episcopus Parmensis, ac deinceps nulla illius mentio extet, oportet illum nec decrepitæ ætatis, ante an. 1133. diem postremam obiisse. Cujus obitus si in annum 1133. ut notat illa inscriptio, incidisset, centenarius propemodum excessisset è vita contra id, quod Atho Episcopus Pistoriensis ejus vitæ scriptor ex fide prodit. Hæc, inquam, mea conjectura est, suspicioque, haud ex vano desumpta, quam nullis video præstigiis posse convelli. Cæterum tametsi Florentini hujus sancti viri semper fuissent venerati memoriam, ita ut ejus nomini tanquam divo tutelari sacellum in Palatio consulum voluerint consecratum: ubi tamen Gibellinarum, Guelpharumque partium invaluit rabies, exactis aliquando Gibellinis, Guelphi victores tamquam illarum partium exegerunt & sanctum, proque Bernardo Ubertio S. Bernardum Claræ vallensem Abbatem sibi duxerunt colendum. Sed quam rident ignobilia odia cœlites, quæ quandoque mortales ultra mortem conantur extendere. S. Bernardi Ubertii meminit Martyrologium Romanum, Arnoldus Vvion, Ciacon. Ferrarius de sanctis Italiæ, eruditus Abbas Diegus de Franchis in vita S. Joannis Gualberti,

Italia Sacra Tomo II.

A aliique quamplures. Temporibus autem Pauli III. in decentiorem locum ejus corpus transtulerunt cum hac inscriptione.

Divus Bernardus Florentinus ex nobili Ubertorum familia in collegio Cardinalium ab Urbano II. cooptatus, a Paschali II. rata Parmensium electione favente creatus Parmæ Episcopus ex veteri sepulchro, ubi per quadrigentos, & amplius annos jacuerat, in proximam aram translatus est anno salutis MDXLVIII. die VIII. Paulo III. Pontifice Maximo sedente.

Quoniam autem in quadam donatione comitissæ Mathildæ in favorem Nonantulani cœnobii fit mentio S. Bernardi Ubertii 1102. Qui tunc sub Paschali II. erat Cardinalis Legatus Insubriæ, operæ pretium visum est, si hic apponeremus diploma, in quo ipse simpliciter presbyter Cardinalis sine titulo reperitur subscriptus. Authographũ extat apud me.

In nomine Domini Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.

B *Anno ab Incarn. ejusdem 1102. V. Kal. Novemb. Indict. XI. In Dei nomine Mathildis comitissa si quid sum, jussione, & data licentia D. Bernardi Dei nutu S. R. E. Cardinalis, atque in Longobardia partibus vicarii D. Paschalis divina favente clementia ejusdem summæ sedis Antistitis, in meorum peccatorum remissionem, & thesauri sanctæ Nonantulanæ Ecclesiæ restaurationem, in qua corpus beatissimi S. Sylvestri Christi confessoris requiescere noscitur, quem præfatæ summæ sedis jussione, ejusdemque tuitione quietem temporis ab adversariis intolerabili infestatione vexabatur, expendi. Tibi domino Joanni præposito, & Adigerio ejusdem præfati cœnobii advocato, a parte scilicet præfatæ Ecclesiæ in perpetuum ad habendum concedo. Id est nominative castrum, & curtẽ Cellulæ, cũ ædificiis, & Ecclesiis, una in honore B. Joannis Baptistæ, alia vero S. Cassiani, tertia Archangeli Michaelis ibidem consecratis, & curtem Raigosola cum Ecclesia dedicata in honorem B. Virginis Mariæ, & omni jure ad prædictum castrum, & curtes pertinente,* C *castrum etiam Thedaldi cum Ecclesia in honorem præfati S. Joannis Baptistæ ædificata, & omnibus ejus pertinentiis, omnesque res territorias, quas in toto comitatu Ferrariæ videor possidere, omnes scilicet res supradictas, quas prælibatæ S. Romanæ Ecclesiæ jure proprietario tradidi, & nunc ab ea videor possidere, eo vero ordine pars prædictæ Ecclesiæ S. Sylvestri omnes prædictas res, ut dixi, in perpetuum teneat, ac prout ei melius visum fuerit, utiliter disponat, sine omni mea quæ Mathildis, meorum heredum, ac proheredum contradictione, ita tamen ut pro omnibus supradictis rebus a parte jam fata Nonantulana Ecclesia unus bisantius annualiter in Lateranensi Palatio pensionis persolvatur, illi videlicet primæ sedis Pontifici, qui per catholicos Cardinales inibi pro tempore fuerit ordinatus. Quidem & ego quæ supra Mathildis una cum meis heredibus ac proheredibus omnes prædictas res ab omni contradicente homine defensare promitto; quod si . . easdem res non defensavero, vel si hanc meæ promissionis paginam quolibet modo infringere tentavero, tunc* D *pœna nomine me, meosque heredes, ac proheredes per quinquaginta libras auri optimi prædictæ B. S. Sylvestri Ecclesiæ emẽdaturã spõdeo. Et insuper hæc mea promissio in sua maneat firmitate, quod sic inter nos cõvenit Actum in castro Panciano feliciter.*

Ego Bernardus dictus Cardinalis bresbyter S. R. E.

H *& D.*

(1) Sic emendari debet inscriptio: *Ven. P. &c. anno MCXXXVIIII. die 3. Decembris.* Ita Christophorus à Turre Notarius, & Cancellarius Episcopalis an. 1548. occasione translationis reliquiarum præfati S. Bernardi Episcopi dicens in suis notulis vidisse dictam laminam asserentem Lanfrancum posuisse corpus S. Bernardi an. 1139. Benedictinus.

& D. Papæ Paschalis II. PP. in Longobardia partibus Legatus, atque Vicarius dictante justitia ex utraque parte, hoc scriptum fieri jussi, & jam manu mea subscr.

Ego Fr. Joannes peccator monachus dictus prior hanc chartulam accepi, & ideo subscribo, ut si oportuerit, saltem mearum literarum valeat comparatio.

Ego Ardersens. judex interfui, atque subscr.

R. Bonus judex interfui, & scripsi.

Ego Albertus m. m. s. s.

Hugo Armatus Allectus de Nonantula de hac scripta pagina rogati fuerunt testes.

Ego Vvido notarius sacri Palatii scripsi, post traditam complevi, & dedi.

In alio vero monumento ejusdem Comitissæ Mathildis dato apud montem Baruncionem an. 1114. quo homines de Monticulo Ecclesiæ Parmensis in fidem clientelamque recepit, Bernardus tantum Episcopus Parmensis vocatur, nulla de Cardinalatu habita mentione; hujus rei testis fuit inter cæteros Bonussenior Rheginus Episcopus. Tenor vero est hujusmodi.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Mathildis Dei gratia si quid est, dum olim apud Montem Baruncionis essemus, & præsentibus D. Bernardo Parmen. & Bonoseniore Rhegiensi, atque Manfredo Mantuanorum venerabilibus Episcopis quædam negotia tractaremus; venerunt homines de Monticulo conquerentes quosdam malos, & injustos usus per nostros ministeriales sibi fieri, qui numquam antecessoribus illorum fuerunt impositi; audita itaque illorum querimonia, sicuti sæpius illam ante audieramus, atque rei veritate relatu nostrum fidelium inquisita justitiæ assensum præbuimus, & omnes malos usus, qui injuste eis impositi fuerant, maxime rogatu D. Bernardi venerabilis Parmensis Episcopi, illis remisimus. Notum igitur esse volumus omnibus nostris fidelibus tam præsentibus, quam futuris nos omnes malos, & insuetos usus, quos a tempore bonæ memoriæ Beatricis matris nostræ habuerant, aut per nos, & nostros ministeriales eis injuste impositi fuerant, omnibus hominibus de Monticulo deinceps remisisse, & remittentes in manibus domini jam dicti Parmensis Episcopi, ejusque successoribus hoc idem perpetuo refutasse; videlicet quod ulterius nobis, vel nostris hominibus, nostrisque successoribus nullam albelgariam, coltam, vel aliquos malos usus, seu injustam petitionem ultra illorum proprium velle persolvant, aut aliquando faciant: Dominus autem Bernardus prænominatus Parmensis Episcopus per se suosque successores nobis, nostrisve successoribus è converso refutavit, quod nostris arimannis de Monticulo nullos alios usus, vel factiones deinceps requisierit. Nisi quos ejus antecessores videlicet Cadalus, & Eberardus Parmenses Episcopi solummodo in pace, & non in guerra ex illis habuerunt: quicunque autem aliter, quam supra legitur, deinceps agere tentaverit, & infra triginta dies postquam sibi requisitum fuerit, non emendaverit, pœnam viginti librarum lucensium alteri parti debeat persolvere hoc nostro scripto, quod exinde fieri jussimus, firmiter in suo robore permanente: quod ut verius credatur, & firmius habeatur, nostra manus subscriptione firmavimus.

Bonussenior Sanctæ Regien. Ecclesiæ Episcopus ss.

Ego Ubaldus judex subscripsi.

Testes fuerunt Arduinus de Palude, Maleadobadus, Guido de Berceto, Sasso de Bibbianello, & Raginerius de Sasso, Uoaldus judex de Carpineto, Tebert de Nonantula, Malabranca, Draco, comes Albertus, Tecozo de Parma, & alii plures.

Actum est anno Domin. Incarn. 1114. XVII. Kal. Julii Indict. 7. apud montem Baruncionis per manum Ubaldi ejusdem comitissæ Mathildis capellani feliciter.

Parma Ubertæ gentis taxellis aureis cæruleisque exornata fuit, de qua gente ita cecinit Varinus noster lib. 3. de illustratione urbis Florentiæ.

Ubertumque genus multis memorabile pugnis
Extitit, & quamvis Guelphorum acerrimus hostis
Semper, & invisæ plebi contrarius esset,
Voce tamen gladioque suo Farinata ruentem
Servavit patriam: primi coluere Mugellum;
Nimbosisque altas posuere in montibus arces;
Ubertumque genus genti præfecit Hetruscæ
Primus Otho: hic partes feri tenuere nepotes
Cæsareas. Hinc Pontifices odere superbi.
Nunc penè extincta est, sic nulla superbia durat:

De Uberto idem Varinus jam lib. 2. hæc scripta reliquerat.

At quis magnanimum Farinatam nescit Ubertum,
Nulli consilio, & belli virtute secundum.
Qui licet in patriam Manfredi verterit arma,
Theutonicasque acies Urbi direxerit exul,
Auspicio cujus violentior Arbia fluxit
Sanguine Syllaneo, casuram interritus Urbem
Ille tamen solus crudeli extorsit ab hoste.

De qua re videndi D. Antoninus in historiis, Ammiratus, Jacobus Gaddus in elogiis, cæterique Florētini historici, Farinatæ Uberti pietatem in patriā jure merito ad posteritatis exemplum extollentes.

29. LANFRANCUS D. Bernardo suffectus est, suique antecessoris arca plumbea sacrum corpus excepit an. 1133 a. ut supra narravimus. Diu in ea dignitate superstitem ærumnosa tempora exercuerunt. Cum enim Eugenius III. Pontifex cavisset, adeoque imperasset, ne contra Nonantulanos Parmenses, Mutinenses juvarent, ad imperium contumaces Episcopali dignitate nudavit anno 1146. tenuitque mulcta usque ad annum 1159. Quo ipso anno Adrianus IV. piaculum fatentibus, eamdem dignitatem restituit, ut refert historia Parmensis. (1) XXIX a 1139.

30. ARIALDUS b Episcopus Parmensis, Friderici Aenobarbi partes fovit impensius. Cujus etiam nomine Parmæ Prætura functus est an. 1174. In sæpe citato tabulario in favorem Arialdi, suæque Parmensis Ecclesiæ hæ literæ ejusdem Friderici reperiuntur hisce verbis conceptæ. XXX b Al. Aicardus [illegible] Archivi Canonic. [illegible]

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Divina cura, & humana hoc exigunt, & ratio ipsa persuadet in Ecclesiis Dei, quæ sub nostro Imperiali patrocinio consistunt, bona sua integra, & salva conservemus, & si per injustitiam, aut per violentiam, sive aliquo injusto modo detenta sunt, vel alienata zelo pietatis, & justitiæ, quod recuperentur, clementer, & benigne adjuvemus. Eapropter cognoscant nostri fideles Imperii, quod nos cognita veritate ex relatione fidelis nostri Bertholdi præpositi, & aliorum fidelium nostrorum curtam de campo longo, & ejus pertinentias, quam olim comes Lambertus ab Ecclesia Parmensi in feudum tenebat, fideli nostro A. Parmen. Episc. & ejus Ecclesiæ Parmen. recognovimus, dimisimus, & resignamus, & nostra Imperiali auctoritate confirmavimus: hujus rei testes sunt Bertholdus præpositus, Conradus de Balensen. Maledabatus Gerardus de Ensiola, Lombardus Parmensis, & alii quam plures.

Dat. in Castro Montis Mali secundo Nonas Junii.

31. BERNARDUS ad eandem sedem promotus Concilio Lateranensi sub Alexandro III. interfuit anno 1179. Is ille Episcopus est, in cujus gratiam Fridericus I Imp. ejusque filius Henricus Rex novo privilegio Parmensis Ecclesiæ jura auxerunt, concesseruntque in perpetuum castrum Rignoni anno 1187. cujus diplomatis formula hæc est ex eodem tabulario. XXXI

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Fridericus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Majestas nostra Imperialis clementia capitales Romani columnas Imperii videlicet illustres Principes nostros non solum in sui juris dignitate conservare verum etiam titulis honorum, & rerum opulentia liberaliter locupletatos dilatare consuevit, ut fideles eorum, atque devotio erga sacrum Imperium augeatur, & cum necessitas coronæ requisierit, studeant magis ad merita respondere, quam manus ad munera tempore necessitatis aperire. Dignum namque est, & Imperiali gloriæ decorum, ut nostra liberalis munificentia, quosque fideles nostros præveniat, eosque ultra spon-

(1) Ita Ughellus ex Bonaventura Angelo in hist. Parmæ [haud] integre ab eodem observata, cum tantum per aliquot dies hæc pœna Parmenses punitos fuisse referat, quo tempore non Hadrianus, sed idem Eugenius adhuc sedebat. Boviusius.

spontaneos ad nutum suæ voluntatis efficiat. Quapropter cognoscat tam præsens ætas Imperii fidelium, quam successura posteritas, quatenus nos, & dilectus filius noster Henricus illustris Romanorum Rex Augustus discreta circumspectione considerantes fidem, ac sinceram devotionem dilecti, ac fidelis præsentis nostri Bernardi Parmensis Episcopi propter clara servitiorum suorum merita, quæ nobis, & Imperio intrepida devotione semper exhibuit, concedimus ei suisque successoribus nomine Parmensis Ecclesiæ castrum Regnani cum curte, omnibusque pertinentiis suis, de quo ipsum nos, & charissimus filius noster Henricus illustris Romanorum Rex Augustus in facie curiæ solemniter per feudum investimus, & ut illud cum omnibus suis pertinentiis honorifice teneat, & habeat, sicut alia regalia, quæ à nobis habet, & tenet, Imperiali auctoritate sancimus, ut nullus Pontifex, nullus dux, nullus marchio, neque comes, nullus capitaneus, nulla civitas, nullum commune, nullave potestas, nulla denique persona parva, vel magna, secularis, vel Ecclesiastica hoc majestatis nostræ privilegium audeat violare, nec aliquibus calumniis, injuriis, seu damnis præsumat attentare, quod qui fecerit, in ultionem temeritatis suæ componat centum libras auri puri, medietatem cameræ Imperiali, & reliquum injuriam passis. Hujus rei testes sunt Conradus Maguntinæ sedis Archiepiscopus, Hermannus Monasteriensis Episcopus, Bonifacius Novariensis Episcopus, comes Symon de Spanhein, Rodulphus præpositus, & Imperialis aulæ prothonotarius, Unghenus Benlande, Rodulphus camerarius, Baldo Parmensis canonicus, Maladobatus index, Albertus Rubeus Vernatius.

Sign. D. Friderici 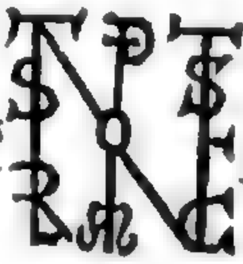 *Romanorum Imperatoris invictissimi.*

Ego Gotifredus Imperialis Aulæ Cancellarius vice Philippi Coloniensis Archiepiscopi, & Italiæ Archicancellarii recognovi.

Acta sunt hæc anno Domin. Incarn. 1187. Indict. 6. regnante D. Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo, anno Regni eius 34. Imperii vero 34. Dat. Papiæ apud S. Salvatorē 3. Idus Februarii feliciter. Amē.

Decessit vero Bernardus an. 1194. die 8. mensis Novemb. ut notatur in antiquo Calendario. (" *Anno 1191. subscripsit. Diplomati Henrici VI. pro Ecclesia Regiens.*)

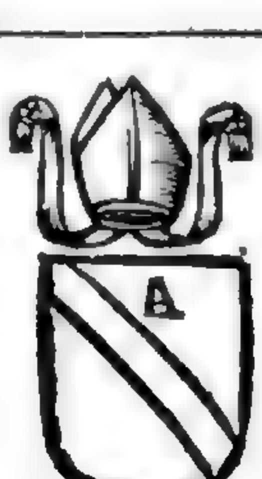

XX. XII. 31. OPIZZO Sanvitalis Ugonis Equitis filius ex perillustri, vetustoque procerum Parmensium in Italia genere, confestim ad hanc sedem Bernardum secutus est, anno scilicet 1195. quo adhuc electus ab Henrico VI. Imp. novo diplomate bona juraque Parmensis Ecclesiæ confirmari studuit, in eoq; sigillatim omnia Episcopatus bona recenset iis verbis ab eodem tabulario descriptis.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Henricus VI. divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & Rex Siciliæ. Dignum &c. Quod nos discreta circumspectione considerantes fidem, ac sinceram devotionem dilecti, ac fidelis nostri Opizonis Parmen. electi propter clara servitia, quæ nobis, & imperio intrepide exhibuit, & in posterum creditur exhibiturus, Imperiali munificentia concedimus, & confirmamus electo, & Ecclesiæ Parmen. suisque successoribus in perpetuum bonos usus, & consuetudines, quas huc usque Parmensis Ecclesia habuit. Concedimus quoque, & confirmamus præfatæ Ecclesiæ jurisdictionem Parmen. civitatis, & jurisdictionem in placitis, & bandis, & cæteris, quæ pertinent ad jurisdictionem omnium castrorum, & locorum præfati electi, & Ecclesiæ Parmen. & nominatim Abbatiam de Berceto sitam in Monte Bardonis cum pertinentiis suis, & cætera, quæ in monte Bardonis possidet castrum cum pertinentiis suis, coliculum cum curte sua, Monticulum cum curte sua, Papilum cum curte sua, castrum Gualterii cum curte sua, Colurnium cum curte sua, Cornilium cum curte sua, in civitate Parmen. curtem regiam, paludem positam juxta civitatem, Ripam Padi, ripaticum, & insulas in Pado, decursus aquarum, & alveos fluminum, & ut liceat ei suisque successoribus causas Parmen. Ecclesiæ omnes per syndicum peragere, non præstito ex parte sua sacramento calumniæ; syndicus tamen juret in anima sua, & non Episcopi; itaque alius contra eos hoc jure uti non possit, nec adversarius nulla lege obstante, nec præscriptio minor sexaginta annis electo Parmen. nec suis successoribus possit opponi. Eodem modo concedimus, & confirmamus canonicis Parmensis Ecclesiæ plenam jurisdictionem in cursibus, & in aliis terris suis, videlicet in S. Secundo in Pizo Palasone, in Sixa, in Cotare, in Eulalia, in Balone, & in aliis terris suis in placitis, bannis, & aliis, quæ ad jurisdictionem pertinent. Confirmamus quoque omnia privilegia Episcopo & Ecclesiæ Parmen. ipsiusque Ecclesiæ canonicis à prædecessoribus nostris olim indulta. Insuper præfatum electum cum omnibus ad Episcopatum pertinentibus, & Ecclesiam Parmen. cum omnibus Ecclesiis, suis rebus, & personis sub nostra Imperiali protectione suscipimus. Statuimus igitur, & Imperiali auctoritate sancimus, ut nulla omnino persona, alta, vel humilis &c. Ad cujus rei certam in posterum evidentiam præsentem exinde paginam conscribi, & majestatis nostræ sigillo jussimus communiri.

Hujus rei testes sunt Guillelmus Ravenn. Ecclesiæ Archiepisc. Ildibrandus Volaterran. Episcopus, Bernardus Favent. Episcopus, Azo marchio Esten. Ugo comes Lucaniæ, Robertus de Durna, Henricus Marscalcus de Calendino, & alii quamplures.

Sign. D. Henrici 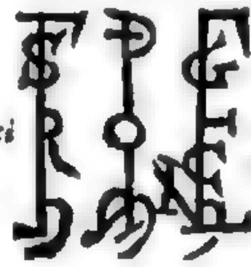 *Sexti Rom. Imperat. invictiss. & Regis Siciliæ.*

Ego Conradus Imperialis aulæ Cancellarius vice domini Adolfi Colonien. Archiepiscopi totius Italiæ Archicancellarii recognovi.

Acta sunt hæc anno Dom. Incarnat. 1195. Indict. 13. regnante D. Henrico VI. Romanorum Imperat. gloriosissimo anno Regni ejus 26. Imperii vero 5. & Regni Siciliæ 1. Dat. Placentiæ 4. Kal. Junii.

Vir fuit Opizzo eloquentissimus, in utroque jure peritissimus, & in rebus pertractandis sagax, & prudens, erga divinum, sanctorumque cultum pius: corpus enim S. Domnini ann. 1207. in oppidum Burgi solemni pompa transtulit, quod inde oppidum S. Domnini nomen accepit. Singulari gratia apud Othonem IV. Imp. valuit, ab eoque superiorum

Regum, Imperatorumque privilegia Ecclesiæ Parmensi concessa confirmationem recepit, extatque diploma in eodem tabulario hisce verbis conceptum.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Otho IV. divina favente clementia Romanorum Imperator, & semper Augustus. Dignum est &c. Quod nos discreta circumspectione considerantes fidem, & sinceram devotionem dilecti, & fidelis nostri Opizzonis Parmensis Episcopi propter clara servitia, quæ nobis, & Imperio intrepide exhibuit, & in posterum creditur exhibiturus, ad imitationem serenissimi antecessoris nostri Henrici VI. Romanorum Imperatoris divi Augusti, sicut suo authentico privilegio ipsum fecisse cognovimus, Imperiali munificentia concedimus, & confirmamus dicto Episcopo Ecclesiæ Parmen. suisque successoribus in perpetuum &c. usque sub nostra potestate suscipimus, iisdem omnino verbis ut in superiori diplomate Friderici. Deinde adiecit Otho. *De Imperiali quoque benignitate dicto Episcopo, & ejus successoribus concedimus statuentes, ut terras, seu loca prænominata, & in quibus habet jurisdictionem, si bannierit ea, vel aliquos in eis habitantes, pro bannitis habeantur, & ab omnibus Parmen. & ejus districtu. Item ut Parmen. Potestas seu consul, qui pro tempore fuerit, de clericis compellendis ad judicium se non intromittant, nec ponant in banno clericos, quousque suo Episcopo esse voluerint obedientes, nec negent facere justitiam Episcopo, & clericis, & aliis Ecclesiasticis personis conquerentibus de laicis, & quod nullus se intromittat de regimine civitatis Parmen. antequam confirmationem, & investituram recipiat de manu Episcopi, qui eam vice nostra dare debet, & Potestas, seu consul, vel alius officialis, qui contra fecerit, si admonitus ab Episcopo infra quindecim dies sibi non suffecerit, pro consule, Potestate, vel alio officiali non habeatur. Statuimus igitur, & Imperiali auctoritate sãcimus, ut nulla omnino persona alta vel humilis, &c.*

Hujus rei testes sunt Vuolpher Patriarcha Aquil. Henricus Mantuanus Episcopus, & Vicarius curiæ, Meinnadin Imolen. Episcopus, Azo marchio Esten. & Anconitan. Henricus de Ravenstoe camerarius, monachus Passaunera, Ruffinus curiæ judex, & alii quamplures.

Signum domini † Othonis IV. Romanorum Imperatoris invictissimi.

Ego Conradus Spiren. Episcopus Imperialis aulæ Cancellarius vice domini Theoderici Colonien. Archiepiscopi, & Italiæ Archicancellarii recognovi.

Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarn. 1210. glorioso D. Othone Romanorum Imperatore imperante anno Regni ejus XII. imperii vero I.

Dat. per manum Vulteri prothonotarii apud Imolam mense Martii 3. Kal. Aprilis Indictione 13.

Item idem Otho Imp. in gratiam Parmen. Episcopatus has literas scripsit.

Otho Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus universis præsentem paginam inspecturis gratiam suam, & bonam voluntatem. Per hoc præsens scriptum significavimus omnibus fidelibus nostris: Quod nos in privilegio, quod indulsimus communi Parmensi, nihil fecimus in damnum, & præjudicium Parmensis Ecclesiæ, a nobis indulta, & concessa volumus ei ab omnibus inviolabiliter observari. Mandamus igitur, & firmiter præcipimus, ut privilegium jam dictæ Parmensis Ecclesiæ à nobis concessum ab universis inviolabiliter observetur, & nulla occasione ab aliquo infringatur.

Dat. apud S. Salvatorem 16. Kal. Septemb. Ind. 13.

Anno 1218. Federicus II. Imp. ad favorem ejusdem Opizonis, & Parmensis Ecclesiæ has literas promulgavit, cum paulo ante Parmensi communi multa privilegia donasset, quæ in detrimentum Opizonis poterant aliquando judicari: sic enim se habent.

Fridericus II. Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, & Rex Siciliæ.

Universis Imperii fidelibus, ad quos præsens scriptum pervenerit, gratiam suam, & bonam voluntatem. Nobis expedire credimus ad salutem, si Ecclesiarum Dei curam gerimus sollicitam, & eas debita reveren-

A *tia honoramus, cum per ipsum, qui sublimes deprimit, & humiles novit gratiosus exaltare, atque per venerabilem matrem nostram Romanam Ecclesiam victoriosa victoria in ejus nomine glorientur; ideoque universitati vestræ volumus fieri manifestum, quod nec volumus, nec sentimus, ut privilegium à nostra clementia fidelibus nostris communi Parmen. indultum in detrimentum Opizonis venerabilis Episcopi, & Ecclesiæ Parmen. effectum aliquem ullo tempore contra nostrum propositum sortiatur, si quid enim in ipso privilegio continetur, per quod jus Parmensis Ecclesiæ minuatur, illud decernimus irritum, & inane.*

Datum apud Aghene 1229. XV. Kal. Aprilis Ind. 7.

Opizonis vero nostri viri, tum eruditi, tum egregie pii mentio frequens habetur in regesto Honorii III. præcipue Epist. 760. & 188. excessit è vita an. 1224. 11. Kal. Junii; sepultusque est in Cathedrali.

33. GRATIAS eandem dignitatem assecutus XX
est 1224. Kal. Decembris; eidemque electo scribit XIII.
Honorius III. 10. Kal. Novemb. ejusdem anni Ep.
B 79. F. 14. Reg. Vat. Obiit 1236. 6. Kal. Octobris. Contra eundem Gratiam sequentem offendi Epistolam in Reg. Greg. 9. fol. 68. nu. 240. cujus tenor talis est.

Gregorius Episcopus, &c.

Episcopo Brixien. & Abb. de Cerreto Lauden. Diœces. Ut venerabilis frater noster Parmensis Episcopus illius superni Pastoris gestaret imaginem, qui animam suam pro ovibus suis dedit, in Episcopi munere, immo nominis interpretationem attendens prodesse studet potius, quam præesse, ut sibi ad salutem, & subditis proficeret exemplum, deberet esse ut oliva fructifera in domo Domini, & tamquam lignum secus fluentia plantatum fructum reddere opportuno tempore gratiosum, nam Pastor qui pascendas oves suscipit, si Pastoris opus non agit, si non colligit, sed dispergit, si non pascit, sed depascit, si non lucris animarum inhiat, sed . . . si non pro spirituali mercede sed temporali, non vera sed falsa, non æterna sed transitoria pascit oves, si non fructificat, sed dissipat, profecto Pastoris nomen amittit, & mercenario, cui non est cura de ovibus, &
C *ficulneæ, quæ inutiliter terram occupat, potest merito comparari. Heu quot hodie vidimus, & dolemus in Ecclesia mercenarios, qui cum nomen tantum Pastoris habeant, a se pietatem abdicantes invalescunt hæretici, tyranni insæviunt, & perfidi prosequuntur. Sane cum dolore referimus, & scribimus cum pudore, quod sicut multorum nobis relatio patefecit idem Episcopus, qui opponere se deberet murum pro domo Domini, & stare in die belli ascendentibus ex adverso, profligata Pontificalis officii gravitate, ascendentibus dat ascensum, imo cum ascendentibus ipse conscendens, cum eis spolia dividit, & rapinas; Cum enim pro Ecclesiastica libertate tuenda deberet, si opus esset, martyrium sustinere, ipse contra officii sui debitum, non attendens quod lingua Prælato non debet esse alligata, ne sit canis mutus latrare non valens, non solum ipsum conculcantibus non resistit, verum etiam ipsis conculcandum exponit. Inter alia siquidem sinistra, quæ nobis de suis actibus sunt relata, immemor, quod secundum statu-*
D *ta canonica clerici pacisci non possunt, ut judicium subeant seculare, cum non sit personali habere beneficium, cui pactis renunciari valeat privatorum duos judices laicos eligere dicetur annuatim sub quorum examine compellantur omnes clerici civitatis, & ditionis suæ tam in criminali, quam in civili, nec non & super decimis respondere, a quibus non modica quantitate pecuniæ nomine judicaturæ per judices eosdem extorta ipsam dividit cum eisdem, propter quod ipsi clero in prædam patent, exponuntur infamia criminali, & carceribus deputantur, unde contigit quod clericus contra clericum, vel laicum non audet nostras literas reportare. Nuper autem pro eo quod quidam clericus litteris impetratis a nobis, per quas mulierem quandam trahebat in causam ad mandatum judicum non renuntiabat ipsorum, ut per consequens ageret coram eis, ipsum captum potestati Parmensis judicis tradiderint ex parte ipsius Episcopi carceri mancipandum. Idem quoque judices, si clericus citatus ab eis protinus non compareret, banno potestatis eum subiici per præ-*

contra, nec appellationis remedium condemnato ab eis clerico suffragatur, quin ea compescens in contumeliam creatoris, & Ecclesiæ Romanæ contemptum, ad quam per appellationem voluit habere recursum, ipsum capiunt, & tamdiu detinent compeditum, quousque solvat quidquid fuerit in condemnatione deductum, vel si ipsum banno civitatis exponat, in hæc verba per civitatem præcone clamante, & talis clericus, quia condemnatus non solvit, tandiu sit in banno communis, donec quidquid invenit in condemnatione persolvat, omneque malum illatum eidem clerico sit impune, nec credunt ij qui clericos taliter capiunt, incarcerant, & affligunt, laqueum excommunicationis incurrere, cum sit in iis omnibus manus ejus, immo ipsius auctoritas interveniat, & mandatum: adhuc cum clerico Ecclesiæ S. Bartholomæi Parmensis quasdam a nobis contra quendam civem super eo quod in cœmeterio ædificabat ipsorum ad Præpositum S. Prosperi Regien. litteras impetrasset, judices ipsos affectuose pro cive rogans eodem, causam ejus esse asserebat se propriam reputare, cum tamen, ut dicebat pro securitate dicti clerici ab ipso tanquam ordinario poposcente justitiam, nec potuerint super hoc litteras aliquas reportasse; causas insuper matrimoniales, quæ ad examen referuntur ipsius, nec per seipsum cognovit, nec canonicis, seu personis discretis, sed simplicibus & fere penitus idiotis committit easdem; quicunque præterea in civitate, vel diœcesi sua super beneficio a nobis litteras impetrat, non considerans, propriæ conditionis oblitus, quod in misso personam mittentis damnabiliter inhonorat, ipsum, cui deberet specialiter pro reverentia nostra deferre, habet perpetuo inimicum, & sic Romanam Ecclesiam vilipendit, & habet contemptui nomen nostrum, & quasi non acta sufficerent, ut omnem prorsus in Episcopatu clericorum scintillam extinguat, eisdem universis inhibere curavit, ne ad aliquam electionem Prælati procedant, vel clerici sine sua licentia speciali in eos, si secus agerent, excommunicationis sententiam promulgando, si sicut esse, immò quia constat ita esse, nunquid non tamquam ficus fatua umbram nocivam, & ramos protendit inutiles super terram reddens eam pene penitus infœcundam. O si diligenter attenderet quid de ipso ab aliquibus sentiatur, non minus erubesceret de infamia, quam doleret si contingeret forsan de jactura. Licet igitur plerumque dissimulanda quædam, & ad tempus conniventibus oculis toleranda, quia tamen ex dissimulatione hujusmodi famæ suæ detraheretur non modicum, & personæ, & ubi periculum visitur, est quantocyus occurrendum, mandamus quatenus ad locum personaliter ascendentes, & habentes præ oculis solum Dominum, inquiratis super præmissis, & aliis, quæ inquirenda sunt diligentius veritatem, per canonicos Parmenses, quam alios sollicite quæ inveneritis, studeatis vobis vestris litteris fideliter intimare, ut procedamus exinde, prout secundum Dominum viderimus procedendum.

Dat. Anagniæ 2. Id. Januarii anno 6.

(„ *Anno 1228. dedicavit Oratorium S. Crucis, & „ an. 1232. de mandato ejusdem Gregorii excommu- „ nicavit Rinierum Zenum Venetum Prætorem Bono- „ niensem, decimarum solutionem recusantem. Vide „ Masinum in sua Bononia illustrata p. 102. Cleri- „ cum pariter degradavit ob necem Gerardi Nauli, „ qui postea an. 1236. in caldario ferventis materiæ „ infeliciter interiit; quo itidem anno & ipse obiit, „ antea à regimine absolutus.* Bonvicinus.)

XXX IV. 34 MARTINUS Parmensium Episcopus fuit 1236 a. quem Innocentius IV. an. 1243 b. ab administratione sacrorum suspendit, eo quod bona Ecclesiæ illius per summam prodigalitatem & luxum dilapidaret, ita in Epist. 4. an. Pontif. p. Anag. Id. Octob. in qua Innocen. Parmensis Ecclesiæ se alumnum fatetur. Paulo post Martinus decessit anno 1243. Post cujus obitum Innocentius IV. Præposito, & Capitulo Parmensi scribit, ut infra spatium quindecim dierum proprium sibi Pastorem nanciscantur, ut in Ep. Reg. Vat. numero 252. f. 92. anno 1. Kal. Decembris.

a Vel 1237
b Seu 1246

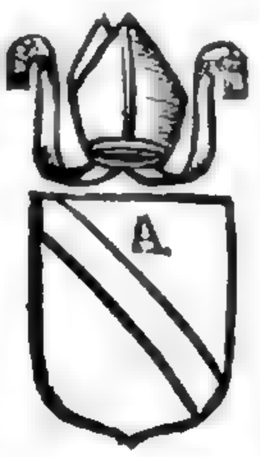

35 ALBERTUS Sanvitalius, filius Guarini, ac Margaritæ Fiescæ Innocentii IV. sororis ab eodem Pontifice Parmensis Episcopus adlectus est 1243. Lugdunensi Concilio interfuit, decessitque anno 1257 c. 13. Kal. Junii, sepultusque est in Cathedrali, secus canonicorum subsellia. XXXV.

c 1253. Ex Chronica Parmæ in membranis, quæ est Archivi S. Jo: Evangelistæ.

Apud Schraderum habetur de Alberto Parmensi electo sequens cœnotaphium, in quo Innocentii IV. nepos vocatur, de Anselmorum genere procreatus, an sit idem cum nostro Alberto Sanvitalio, judicet qui potest. Ego autem eundem esse non improbo.

(„ ALBERTUS *II. nobilis Parmensis, ex fami- „ milia Anselma, item Innocentii nepos, quem refert „ da Herba, decessoris alterius Alberti locum obti- „ nuit an. 1255. ad an. 1257. tumulatus in choro, cum „ sequenti Epitaphio.* Bonvicinus.) XXXVI.

Hic jacet Albertus post mortem vivere certus,
Qui fuit electus Parmen. vir bene rectus
Vir sobrius, vir vitans undique fastus,
Vir gremiis plenis, largus largitor egenis,
Dogmate maturus, inter contagia purus,
Huic Anselmorum Pater, & genus extat avorum,
Mater de Flisco comitissa, ex sanguine Prisco,
Pontificisque nepos summi fuit Innocenti,
Qui fuit ipsius clarus frater genitricis,
In quinquaginta septem cum mille ducentis,
Et mensis Maji octo geminis fugientis.

(„ PETRUS *inde successit, ut ex libro antiquo „ Monialium S. Ulderici Parmæ Gothicè scripto, in „ quo leguntur hæc verba. 1258. 26. Septemb. Obiit „ D. Petrus gratia Dei Parmensis Episcopus; & iste „ vix elapso anno sui Præsulatus obiit, quia an. 1259 „ 7. Junii factum fuit decretum à Saladino Baratto „ Vicario Capitulari in rogitis Guidi Passerini.* Bon- „ vicinus.) XXXVII.

36. OPIZZO d, ejus nominis II. Sanvitalius, frater germanus Alberti, ex canonico Parmensi, atque Episcopo Tripolitano, ab Alexandro IV. ad Parmensem Ecclesiam trãslatus est 1257 e. Baptisterium totum ex lapidibus marmoreis expolitis rotundum olim 1196. ædificari cœptum ab Orlando Rubeo nobilissimo Parmensi, anno 1282. absolutum Opizzo Episcopus solemni ritu consecravit, quod paulo post Gerardus de Blanchis Cardinalis Parmensis, hoc est anno 1291. amplissimis facultatibus dotavit, Præpositum, decemque canonicos perpetuo instituit. Mirabilis est Architecturæ, picturis non spernendis exornatus, ubi S. Francisci genuina effigies visitur. Opizzo hic insignis eruditione fuit, jurisque Ecclesiastici defensor acerrimus. Quamobrem Parmæ Prætorem sacris interdixit, ut creditæ sibi Ecclesiæ jura tueretur. Virili animo toleravit insectationes, discussitque tanta cum probitatis laude objectas sibi calumnias, ut Bonifacius VIII. ad Ravennatem thronum postea illum evexerit 1295. 10. Kalen. Augusti, ubi fato functus est 1303. sepultusque est apud D. Franciscum. Consule de eo Rubeum in hist. Ravennat. XXXVIII.

d De eo Sansovinus de familiis, & Angeli in hist. Parm. p. 92. Mandosius
e 1260.

37. JOANNES de castro Arquato Placentinus monachus de Columba Ord. Cisterciensis ex capel lano Cardinalis Gerardi Blanchi Parmensis, ad se- XXXIX.

dem Parmensem promotus fuit anno 1295. 13. Kal. Octobris in Reg. Vatic. Epist. 397. fol. 91. sedit annos 5. Romæque mortuus est anno 1299. sepultusq; est in porticu S. Joannis in Laterano prope portam ad sinistram manum, ubi anno 1625. oculis usurpavi in quodam lapide hoc breve epitaphium, cujus superne adhuc spectatur effigies in genua provoluta, A

HIC REQUIESCIT
CORPUS JOANNIS EPISCOPI
PARMENSIS
QUI DE PLACENTIA
FUIT NATUS

Hujusmodi lapis inde fortasse a venerandæ antiquitatis osoribus erutus post annum Jubilei 1625. nusquam deinceps repertus est. Hujus Episcopi temporibus Cardinalis Gerardus Blanchus nobilem spectabilemque Abbatiam S. Martini vallis Serenæ ex Ordine Cisterciensi munificentissime fundavit, quinque tantum milliariis à civitate Parmensi dissitam anno 1299. eamque ex bonis sibi a Deo collatis munificentissime dotavit. B Hujus quoque cœnobii fundationem meminit Bonifacius VIII. in literis ad Abbatem de Columna scriptis, quibus illud Columbani monasterio obnoxium fecit; literarum exemplar è tabulario ejusdem desumptum tale est.

B O N I F A C I U S   E P I S C O P U S
Servus servorum Dei.

Dilectis filiis Abbati, & conventui monasterii de Columba Ordinis Cisterciensis Placentinæ diœcesis salutem ac Apostolicam benedictionem. Nuper bonæ memoriæ Gerardus Sabinensis Episcopus, cui testandi, & disponendi de bonis suis erat a nobis concessa facultas, in sua ultima voluntate aliqua dictorum bonorum certis personis prohiberi, & alios de bonis ipsius satisfieri omnibus in aliquo tenebatur, sicut super hoc remorsum conscientiæ, ut asseruit, non haberet, mandavit, reliqua vero bona omnia supradicta, necnon actiones, & jura reliquit monasterio de Valle Serena Parmensis diœcesis, quod ædificari facere cœperat, & affectabat in eo regularis personis instituti sub observantia Cister. Ord. ibidem perpetuo Domino servituris, C *quibusdam possessionibus, proventibus, & juribus per eundem Episcopum ipsi monasterio acquisitis, volens ut idem monasterium alii monasterio esset subjectum, sicut matri filia secundum ejusdem ordinis instituta, certosque executores prædictæ suæ constituit ultimæ voluntatis. Nos igitur intendentes super iis illius favoris præsidium adhibere, per quæ pia dicti testatoris intentio, juxta desiderium quod habebat de ordinatione dicti monasterii facienda efficacius impleatur, volumus, & præsentium tenore præcipimus, ut per vos, aut per te fili Abbas de consensu majoris, & sanioris partis tui conventus dicto monasterio de valle Serena, qui conventus monasterii ejusdem existant, ponantur in eo taxa de concernent. dictorum monasteriorum sive membrorum ejusdem monasterii vestri prædicti ordinis Deo, & eidem novo monasterio serviatur. Apostolica insuper auctoritate statuimus; quod idem monasterium de valle Serena prædicto vestro monasterio tamquam matri filia sit subjectum; quodque circa visitationem, & conversionem, nec non Abbatis, monachorum, conversorum institutiones, & destitutiones;* D *quæ in idem monasterium vallis Serenæ fuerunt secundum instituta regularia in posterum facienda, modus, & forma per omnia observentur, qui consueverunt in aliis monasteriis, & membris dicto monasterio vestro subditis observari; decernentes irritum & inane &c. Nulli ergo hominum, &c. si quis &c.*

Dat. Laterani 16. Kal. Maji Pontific. nostri an. 8.

XL. 38 GOFREDUS de Vezano canonicus Cameracensis, Joannis successor eligitur a Bonifacio VIII. anno 1299. Kal. Aprilis, ex Regest. Vatic. Epist. 89. fol. 157 anno 5. obiit 1300. Romæ jacet in Ecclesia Aracœlana in Sacello S. Bartholomæi cum hoc brevi epitaphio.

Hic jacet bonæ mem. D. Gofredus de Vezano Parmen. Episcopus A. D. M.CCC.
mense Martii.

39. PAPINIANUS Taurinensis, è gente Roborea, Canonicus Regularis, Novariensis Episcopus, ad Parmensem Ecclesiam translatus est anno 1300. 3. Non. Junii, ita in Reg. Vatic. Epist. 195. fol. 112. an. 6. Bonifacii VIII. à quo Vicecancellarius S.R.E. renunciatus, id etiam muneris sub Benedicto XI. aliquandiu exercuit. Fato functus est an. 1316 XLI.

Papiniano Præsule anno 1305. Parmæ obiit Robertus Gallus quondam Abbas Cistercii ejusdem Ordinis Generalis S.R.E. presbyter Cardinalis tituli S. Pudentianæ, ibique ab eodem Papiniano extra muros urbis in celebri S. Martini vallis Serenæ cœnobio Ord. Cisterciensis tumulatur, unde postea translatus Cistercium in Gallia, ibidem tale habet epitaphium ad sinistram altaris majoris.

Quam sit homo fragilis, mortales discite cuncti,
Quamque brevi cursu naturæ debita solvens.
Occumbit, velut hic quondam præclarus in Orbe
Robertus, domui Pastor qui præfuit isti:
Cardinis officio pro munere postea fungens,
Italiæ Pago Parmæ cadit, hic tumulatur
Annis mille semel centum ter quinque lapsis
Quem tulit è medio Deus hunc jure cœlo.

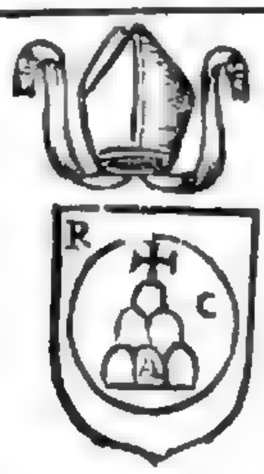

40. Fr. SIMON Salterellus nobilis Florentinus, ex Ordine Prædicatorum, Hetruriæque Provincialis, Episcopus Parmensis adlectus est a Joanne XXII. anno 1317. Quatuor fere annos hanc administravit Ecclesiam: translatus est ad Archiepiscopatum Pisanum anno 1323. De quo vide supra. XLII.

41. UGOLINUS *a* de Rubeis ex comitibus S. XLIII

a Hujus

meminit Campius in hist. Placent. p. 3. pag. 64.

Secundi nobilis Parmensis, filius Bernardi, ex canonico Parmensi electus fuit Episcopus ejusdem Ecclesiæ anno 1323. 8. Idus Maji ex Reg. Vatic. Ep. 1068. anno 7. primaque die ineuntis Septembris, solemni ritu populo acclamâte iniit possessionem. Vir ob rerum longo tempore in hac dignitate gestarum excelsi animi virtute, constantia, & prudentia non vulgari, admirabilis ædificiorum Episcopalium instaurator & amplificator fuit: Campanam ex nomine suo Ugolinam, quæ adhuc extat, ex ære confecit. Accurate per suam diœces. lustrationem peregit: fidelitatis juramentum, recognitiones hominum, aliaque Vassallorum suæ Ecclesiæ obsequia in manu potenti sibi exhiberi summa sedulitate curavit. A Carolo IV. Imp. an. 1355. privilegiorum sequenti diplomate confirmationem suscepit, in quo Episcopus, & Princeps Parmensis enunciatur, cujus exemplar ita in sæpe citato tabulario notatur.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Carolus IV. divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & Bohemiæ Rex ad perpetuam rei memoriam. Imperatoriæ majestatis gloria, &c. Cum itaque majestati nostræ pro parte venerabilis Episcopi Parmensis Principis devoti nostri dilecti devote supplicatum extiterit, quatenus sibi, & Ecclesiæ suæ Parmensi omnia privilegia, litteras, gratias, libertates, jura, donationes, concessiones, & indulta, quæ, & quas à divis Romanis Imperatoribus, sive Regibus Prædecessoribus nostris à nobis, & Imperio obtinuisse noscuntur, approbare, ratificare, innovare, confirmare, ac de innata nobis benignitatis clementia, & Imperialis potestatis plenitudine, de novo concedere dignaremur. Nos igitur dictorum Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærere cupientes præfatis justis, & rationabilibus supplicationibus benignius inclinati ad laudem, & gloriam Dei omnipotentis, & intemeratæ Virg. matris Mariæ, nec non consideratione multiplici virtutum, meritorum, & approbatæ fidei, & devotionis constantia, quibus idem Episcopus Parmensis apud nostram celsitudinem rerum experientia docente multipliciter commendatur, sibi Episcopo, & Ecclesiæ suæ Parmensi supradicta universa, & singula privilegia, litteras, gratias, libertates, jura, donationes, concessiones, & indulta ipsis à divis Romanis Imperatoribus, sive regibus prædecessoribus nostris data, facta, & concessa, seu datas, factas, & concessas quibuscunque etiam specialibus vocabulis designari valeant in omnibus suis modis, tenoribus, punctis, & clausulis, ut de verbo ad verbum sunt scripta, seu scripta, data seu datæ, facta seu factæ, concessa, seu concessæ, ac si tenores, seu omnia singulorum forent inserta præsentibus etiam si de iis jure, vel consuetudine deberet fieri mentio specialis, auctoritate Imperiali approbamus, ratificamus, innovamus, & de novo concedimus, & de singulari nostræ benignitatis gratia, ac Imperialis potestatis plenitudine tenore præsentium confirmamus specialiter etiam præfatis Episcopo, & Ecclesiæ, Parmensi præfato auctoritate concedimus omnes alpes & summitates montium diœcesis, districtus, & territorii Parmensis nominatim cum infra scriptis confinibus ab una parte Episcopatus, Lunensis ab alia terra, sive territorio de bosco, ab alia via de Raiguzio, & de Lunario, & ab alia territorio curiarum Cornelii, & Raiguzii cum omnibus pertinentiis eorundem salvis nostris, & sacri Imperii juribus, ac quorumlibet aliorum. Nulli ergo &c.

Signum sereniss. D. Caroli IV. victiss. & gloriosissimi Regis.

Principis, & D. Rom. Imper. insissimi Bohemiæ

Testes hujus sunt Reverendus in Christo pater dominus Petrus Ostiensis, & Veletrensis Episcopus S.R.E. Cardinalis, & venerabilis Nicolaus Aquilejensis Patriarcha frater noster, Joannes Archiepiscopus Pisanus, Joannes Olmucen. Gerardus Spiren. Theodoric. Minden. & Joannes Spoletanus Ecclesiarum Episcopi, & illustres Joannes marchio Montisferrati, Stephanus comes Palatinus Rheni, & dux Bavariæ, Nicol. Opapice, & Otho Brunsvicen. duces, nec non spectabiles Joannes Hurembergan. Turggravius Lud. de Ottingen. Henricus de Siverezbeg. & Joannes Lantgravius Luttembergensis comites, nec non aliorum Principum comitum, & nobilium multitudo præsentium sub nostræ Imperialis majestatis sigillo testimonio litterarum.

Dat. Romæ anno Domini 1355. Ind. 8. Nonas Aprilis regnorum nostrorum anno 9. Imperii vero 1.

Interea cum Ugolinus bonus optimusque Ecclesiasticæ immunitatis propugnator quosdam tyrannos Parmensis Ecclesiæ subditos ad Ecclesiasticam jurisdictionem servandam impelleret, eorundem perfidia ac potentia a civitate suaque diœcesi nequiter fuisset expulsus, per decem, & eo amplius annos exulavit: sedata denique controversia ad Ecclesiam suam reversus, oppida loca ve Episcopatus diruta, adeoque dissipata invenit, ut pro restauratione, proque ejus vita sustentanda à Jacobo, & Beltrando suis ex fratre nepotibus Dom. cellis de Rubeis, decem millium centum, & septuaginta florenorum auctoritate Apostolica mutuo coactus fuerit suscipere, pro quibus iisdem Domicellis tradidit comitatum Comiolæ cum suis juribus, ac pertinentiis, quem postea Jacobus Episcopus, Joannes, & Petrus Bernardi filii, Ugolini pronepotes in feudum perpetuum à Parmensi Ecclesia Bonifacii IX. Papæ auctoritate recepere, ut in literis ejusdem Pontificis clarius continetur. Hæ autem illæ sunt ex eodem tabulario.

BONIFACIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Venerabili fratri Jacobo de Rubeis Episcopo Veronensi, & dilectis filiis Joanni, & Petro fratribus Domicellis Parmen. ac & natis quondam Beltrandi de Rubeis olim militis Parmensis salutem, & Apostolicam benedictionem. Exigunt summæ vestræ, ac progenitorum vestrorum devotionis, & sinceritatis obsequia, quæ Ecclesiæ Romanæ, & nobis dudum impendistis, & adhuc sollicitis studiis impendere non desistitis, ut commodis, & honoribus vestris quantum possumus favorabiliter intendamus. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, quod bonæ memoriæ Ugolinus Episcopus Parmensis propter malitiam, & perfidiam tyrannorum tunc civitatem Parmæ occupantium fuisset a civitate, & diœcesi prædictis nequiter expulsus, & per decem annos, & amplius sic absens, & expulsus extitisset, & interim bona immobilia, & castra dictæ Ecclesiæ devastata fuerint & pro majori parte direpta. Nec non animalia ad culturam agrorum, & possessionum dictæ Ecclesiæ ordinata data fuerant penitus in prædam, propter quæ præfatus Ugolinus dicto decennio perdurante, nil de proventibus dictæ Ecclesiæ percipere potuit. Quodque præfato Ugolino olim Episcopo tandem ad dictam civitatem reverso, ac castris, & locis ipsis dirutis, possessionibusque dictæ Ecclesiæ incultis repertis, oportuit præfatum Ugolinum olim Episcopum tam pro ejus vita sustentanda, quam etiam reparatione terrarum, castrorum prædictorum, ac pro animalibus, & aliis ad culturam possessionum necessariis, ac domibus reparandis Ecclesiæ antedictæ, quæ tunc penitus incultæ erant, & dirutæ, expensisque aliis utilibus, & necessariis mutuum contrahere ad quantitatem decē millium, centum, & septuaginta unius florenorum auri boni, & justi ponderis a quondam Jacobo, & Beltrando ejus nepotibus tunc Domicellis de Rubeis, quod quidem mutuum versum fuit in utilitatem Ecclesiæ prædictæ causis, & rationibus antedictis. Pro parte dictorum quondam Jacobi, & Beltrandi olim Episcopus memoratus fuisset cum instantia debita pluries requisitus, ut eis de dicto mutuo satisfaceret cum effectu. Et tandem ipso olim Episcopo eis satisfacere indebite negligenter tandem ipsi quondam Jacobus, & Beltrandus ad Sedem Apostolicam habuerunt recursum, a qua obtinuerunt creditores ipsi causam hujusmodi mutui cōtra præfatum Ugolinum olim Episcopum Archipresbytero Plebis Car-

pensis

pensis Mutinensis diœcesis ejus proprio nomine aliter non expresso auctoritate Apostolica delegari. Qui delegatus causam ipsam olim fratri Baccio tunc Abbati monasterii de Castiliano Parmensis diœcesis subdelegavit, eique vices suas commisit, donec illas ad se diceret revocandas. Coram quo subdelegato per partes ipsas causa hujusmodi diutius ventilata fuit, & partibus hinc inde vocatis ac servatis servandis tandem prædictus subdelegatus per ejus sententiam diffinitivam, quam tulit in scriptis, pronunciavit, ac decrevit, ac condemnavit præfatum Ugolinum olim Episcopum, ejusque mensam Episcopalem, ac Ecclesiam Parmensem ad dandum, & solvendum dictis Jacobo, & Beltrando creditoribus antedictis dictam summam florenorum decem millium centum, & septuaginta unius auri boni, & justi ponderis. Quæ sententia nulla provocatione suspensa in rem transivit judicatam, quodque sententia ipsa postmodum præfato Ugolino olim Episcopo de dicta summa infra tempus debitum ipsis creditoribus satisfacere recusante, fuit per delegatum antedictum executioni debitæ demandata, ea forma videlicet, quia ipsi Jacobus, & Beltrandus creditores ut supra inducti fuerunt in possessionem terrarum, & castrorum infrascriptorum ad eandem Ecclesiam & mensam Episcopalem, ac Ecclesiam Parmensem pertinentium tamquam de bonis minoris utilitatis Ecclesiæ, & mensæ prædictarum usque ad quantitatem concurentem dicti crediti. Quarum quidem terrarum, & castrorum nomina, & cognomina, prout in dicta sententia continetur, duximus præsentibus nostris litteris inserenda, videlicet castri Cornelii, item arcis, seu fortalitii Rocchæ Ferrariæ, item Arcis, seu fortalitii Rocchæ de Petra Bartiis cum eorum villis, curtis, juribus, jurisdictionibus, obventionibus, & commodis, pertinentiis, cohærentiis, hominibus, & incolis, ac omnibus aliis in ipsa sententia nominatim, & particulariter descriptis, & declaratis ad prædictas Ecclesiam, & mensam Parmensem spectantibus, & pertinentibus. Cum autem sicut eadem petitio subjungebat, prædicti Jacobus, & Beltrandus dum vixerunt, & usque ad eorum obitum terras, & castra prædicta tenuerunt, & possederunt, vosque similiter post ipsorum obitum, quorum successores, & hæredes extitistis, prout estis, dicta castra, & terras tenuistis, prout tenetis de præsenti. Quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut præmissis Apostolicæ sedis firmitatis robur adjicere auctoritate Apostolica dignaremur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, præmissorum dictorum meritorum intuitu gratiam volentes facere specialem, sententiam supradictam cum processu prædicto, & omnia alia prædicta inde secuta tenore præsentium eadem auctoritate ex certa scientia confirmamus, ratificamus, & approbamus, supplentes omnes defectus si qui forsan circa judiciorum solemnia intervenerint in præmissis, & quorum processus, & sententiæ tenores haberi volumus præsentibus pro expressis. Et nihilominus de ulterioris doni gratia motu proprio, ac ex mera nostra liberalitate, etiam pro commodo, & indemnitate dictæ Ecclesiæ Parmensis terras ipsas, & castra ipsa cum omnibus juribus, jurisdictionibus, obventionibus, commodis, & proventibus supradictis ad ea spectantibus, & pertinentibus, ac villis, casis & hominibus superius enarratis, quorum omnium cohærentias, & confinia etiam haberi volumus præsentibus pro expressis in feudum nobile, & antiquum nomine Parmen. Ecclesiæ prælibatæ vobis, ac filiis vestris legitimis, & naturalibus tantum legitimis non extantibus, ac eorum descendentibus, & posteris, & hæredibus ac successoribus vestris per lineam masculinam, ex dicta domo Rubeorum de Parma dumtaxat descendentibus tenore præsentium concedimus, & etiam investimus cum honoribus, oneribus, ac servitiis consuetis in talibus observari, recepto, & præstito per te Jacobum Episcopum Veronensem antedicto tuo, ac fratrum tuorum prædictorum nominibus in nostris manibus fidelitatis solita juramento vice, & nomine Parmensis Ecclesiæ supradictæ, quod quidem perinde valere decernimus, ac si personaliter per eosdem Joannem, & Petrum fratres tuos prædictos etiam in manibus Parmensis Episcopi pro tempore existentis præstitum extitisset, vel si ad id tu Jacobus Episcopus Veronensis ad hoc ab eisdem fratribus tuis speciale mandatum habuisses, constitutionibus Apostolicis ac legibus Imperialibus, nec non statutis, & consuetudinibus Ecclesiæ Parmensis præfatæ, & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, ratificationis, approbationis, supplementi, voluntatis, concessionis, investituræ, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum septimo Idus Martii Pontificatus nostri an. XI.

Cæterum Ugolinus quatuor supra quinquaginta annos dignitatem illam honorifice gessit, atque a Barnaba Vicecomite veneno sublatus, Mediolani decessit anno 1377. 4. Kal. Maij. Siquidem cum Ugolinus præter Ecclesiasticam dignitatem, civilem suæ patriæ Principatum ex voluntate versaret, ob idque Vicecomes timeret, ne aliquando ea gliscens potentia, rationibus sui Principatus officeret, rem nefariam per flagitiosos homines statuit maturandam, exemplum vel aliud agens posteritati daturus, quam periculose qui semel divino cultui fuerint destinati, civilibus tumultuosisque curis se immisceant. Reperio autem Parmensem vacasse sedem ex Ugolini obitu ad annum usque 1379.

(„ BELTRANDUS *de Borsano ad hanc sedem* XLIV
„ *pervenit an. 1379. die 8. Januarii, de quo Baldus l.*
„ *5. Consil. 243. Ad vota Caroli Vicecomitis Eccle-*
„ *siam concessit S. Nicolai Thaddæo de Piis anno præ-*
„ *dicto 1379. notario Nicolao de Alla, qua in conces-*
„ *sione existente nunc in Archivio Baptisterii, Epis-*
„ *copus Parmæ, & Comes nominatur. Ad annum*
„ *circiter præfuit nempè ad 1380. nec mirum si Ughel-*
„ *lo, & aliis fuerit omninò incognitus. De eo item*
„ *tabulæ diversæ; & in membrana antiqua adhuc sus-*
„ *pensa in sacello S. Mariæ ad Nives Ecclesiæ majo-*
„ *ris, quæ indulgentiarum continet confirmationem à*
„ *diversis Episcopis Parmensibus, hæc extant verba*
„ Beltrandus Episcopus Parmensis. *Bonvicinus.*)

42. JOANNES Rusca a Novocomensis, est Ugolino suffectus, illiusque extat memoria anno 1383. & in lib. Bonifacii IX. de diversis formis ann. 1397. cujus laudes non tacuit Robertus Rusca monachus Cisterciensis, diligens antiquitatis inspectator, cum de Ruscæ gentis viris illustribus instituit narrationem. E vivis exemptus est an. 1412. mense Septembri, sepultusque est apud cathedralem in sacello S. Martini a se constructo, ubi ejus sepulchro affixa hæc carmina spectantur. XLV

a Seu Ruscanus.

Religionis honor, procerum decus, inclytus heros
Urbis Cumanæ Ruscorum, quem tulit ortu
Alma tribus rutilo, columine læta Joannes
Areæ Parma Deum, sanctos adolevit honores,
Hic situs est. Aram hanc, hos celibesque Penates
Instituit pia mens, sic gazophylata sub annis
Mille quater centum bis sex super astra recessit,
Corpus in occasu Septembris, & alma reliquit.

43. JACOBUS Episcopus Parmensis interfuit Constantiensi Concilio anno 1416. (1)

44. Fr. BERNARDUS de Carpo Ordin. Minorum an. 1412. ex Provinciali Lombardiæ, à Joanne XXIII. electus Episcopus Parmensis reperitur vixisse, Parmensemque Ecclesiam administrasse an. 1419. potuitque Martinus V. post excessum Jacobi, ejus electionem ratam habuisse, qui hanc Ecclesiam regendam susceperat a Gregorio XII. Hic Bernardus Monialibus S. Francisci Ecclesiam S. Quirici attribuit an. 1423. ut refert Vvaddingus tom. 5. Annal. Minor. XLVI

(1) Ughellus, & ex eo Bordonus immediatè subnectunt Jacobum, qui in Concilio Constantiensi an. 1416. sess. 23. & 32. ex errore typographi legitur electus Parmensis, cum esset Pennensis. Eodem anno item inter Pennenses Episcopos connumeratur ab eodem Ughello tom. 1. Ciaconius pariter ejusdem meminit tom. 2. col. 83. sub nomine electi Pennensis; unumque fuisse asserit ex electoribus Italiæ, qui in eodem Concilio interfuerint electioni Martini dicti V. unde inter Episcopos Parmenses nullatenus recenseri debet. *Bonvicinus.*

Minor. e vivis exemptus est ann. 1425. ad ejus tumulum pauca hæc legi possunt, cætera invidiosa vetustas delevit.

Est Sepulchrum in Christo Patris Fr. Bernardi de Carpo Eximii Theologiæ Doctor. Episcopi Parmensis.

De Bernardo nonnulla habet Franciscus Gonzaga lib. 6. Hist. Seraph.

XLVII 45. DELPHINUS de Pergula, Urbinatis territorii, à Martino V. Parmensis sublectus Episcopus 1425. 9 Kal. Sept. Basileensi Concilio interfuit. Vir ob egregias animi dotes, summæ apud omnes existimationis, Sigismundoque Imperatori unice charus, in cujus gratiam omnia privilegia, quæ aliquando alii Cæsares Parmensi Ecclesiæ liberaliter indulserint, confirmavit. Harum tabularum hoc hoc est initium.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis feliciter Amen.

Sigismundus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, ac Ungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ Rex. Notum facimus tenore præsentium universis ad hoc summi dispositione præsidii principalis monarchiæ obtinuimus Principatum, ad hoc sacri Imperii subnectimus diadema, ut si ad alia extrinseca nos sollicitudo provocet assidue, ad ea tamen, qua statum felicem, ac quietum, & incrementum Jurium, gratiarum, & libertatum nostrorum, & Imperii sacri venerabilium Principum spiritualium, ac Ecclesiarum eorumdem respiciunt, tanto intendamus uberius, quantum nostrum præ cæteris mundi Principibus solium magnificentius erexit cœlestis providentia Creatoris. Sane pro parte venerabilis Delphini Episcopi Parmensis devoti nostri fidelis oblata celsitudini nostræ supplex petitio continebat, quatenus sibi, & Ecclesiæ suæ universa, & singula privilegia, gratias, exemptiones, immunitates, libertates, jura, dignitates, indulta, & litteras, castra, villas, loca, terras, montes, alpes, flumina, alveos fluminum, conductus aquarum, jurisdictiones, & potestates sibi, & prædecessoribus suis Episcopis, & Ecclesiæ Parmen. a divis Romanorum Imperatoribus, & Regibus nostris prædecessoribus datas, & concessas, data, & concessa de innata nobis benignitatis clementia ratificare, approbare, innovare, & confirmare gratiosius dignaremur. Nos itaque supplicationibus hujusmodi tanquam rationabilibus favorabiliter annuentes, pensantes etiam devotionem, qua ipse erga nos, & Imperium sacrum afficitur sibi præfato Delphino Episcopo Parmensi, & Ecclesiæ suæ animo deliberato non per errorem, aut improvide, sed sano Principum, Baronum, nobilium, procerum, & fidelium nostrorum accedente consilio, & de certa nostra scientia universa, & singula privilegia, gratias, immunitates, & exemptiones, libertates, jura, dignitates, indulta, & litteras, castra, villas, loca, terras, montes, alpes, flumina, alveos fluminū, conductus aquarum, jurisdictiones, & potestates, quæ & quas ipse, & sui prædecessores Episcopi Parmen. a divis Romanorum Imperatoribus, & a Regibus nostris prædecessoribus rite, & rationabiliter obtinuerunt in omnibus suis punctis, clausulis, sententiis, articulis, & expressionibus, prout scripta seu scripta sunt, ac si tenores omnium, & singulorum de verbo ad verbum forent præsentibus nostris litteris inserti, ratificamus, approbamus, innovamus, & tenore præsentium gratiosius confirmamus: decernentes, & volentes expresse ea omnia, & singula perpetuis temporibus obtinere inviolabiliter roboris firmitatem. Insuper & præfatus Episcopus Parmensis, & Ecclesia sua sentiat se nostris beneficiorum annodatis uberius consolatos, volumus, & tenore præsentium sancimus, quod si aliqua ex prædictis privilegiis, exemptionibus, donationibus concessionibus, & renovationibus ipsi Ecclesiæ ut permittitur a prædecessoribus nostris concessis, vel in toto, vel in parte quovis colore, vel ingenio, aut titulo indebite alienata, distracta, usurpata, vel deperdita essent, ut præfatus Episcopus, vel successores sui ipsam, vel ipsas ad dictam Ecclesiam, & Episcopatum Parmensem revocare, restituere, & reintegrare valeant, atque possint, quæ & nos ex certa nostra scientia Episcopis, & Ecclesiæ præfatæ restituimus, revocamus, & reintegramus per præsentes; salvis tamen juribus quorumlibet aliorum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ ratificationis; approbationis, innovationis, & confirmationis, restitutionis, revocationis, reintegrationis paginam infringere, aut ei quovis ausu temerario contraire. Si quis autem homo hoc attentare præsumpserit indignationem nostram gravissimam, & pœnam centum marcharum auri puri nobis, & fisco, seu erario nostro Imperiali toties quoties factum fuerit applicandarum se noverit incursurum præsentium sub nostræ majestatis sigillo testimonio literarum.

Dat. in Therentio anno Domini 1432. die 26. mensis Maji Regnorum nostrorum anno Ungariæ 46. Romanorum 22. & Bohemiæ 12. Ad mandatum D. Regis Gaspar Sligher Vicecancellarius.

Hanc Ecclesiam administravit Delphinus usque ad annum 1463. ac deinceps ad Mutinensem Ecclesiam fuit translatus.

(„ *Synodum celebravit anno 1436. quamvis tunc* „ *temporis esset in Concilio Basilea. Cum beneplacito* „ *Pii II. commutavit castrum Petremazolaræ quibus-* „ *dam cum prædiis Comitis Stephani Sävitalis in vil-* „ *la Pratexelli an. 1460. die 14. Martii, Commissa-* „ *rio Apostolico Augustino Episcopo Civitatensi, &* „ *Delfini suffraganeo, notario vero Nicolao Zan-* „ *grando.* Bonvicinus.)

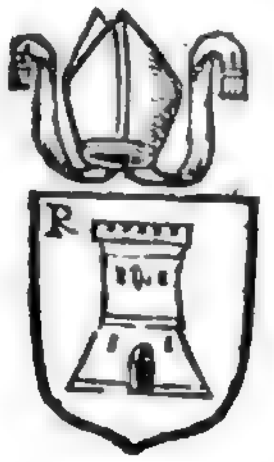

46. JO: ANTONIUS a Turre, primum Episcopus Regiensis, tum & Mutinæ Antistes ad hanc Parmensem sedem translatus est ann. 1463. ex hac mortali vita discessit anno (1) 1475. de quo vide supra in Episcopis Mutinensibus. XLVIII a Jacobus Antonius.

47. SACRAMORUS de Sacramoris Ariminensis, Antonii filius, Pandulphi Malatestæ primum, mox Galeatii Mariæ Sfortiæ Mediolanensium Ducis a secretis, electus Episcopus Placentinus, ad Parmensem sedem translatus est anno 1475. (2) Hanc Ecclesiam plures annos absens administravit, cum apud Sixtum IV. sui Principis legati munere fungeretur. Decessit Ferrariæ anno 1482. die 24. mensis Augusti, ibi pro suo Principe gravissima negotia explicaturus: Corpus Parmam relatum in Cathedrali post aram maximam sepultum fuit. XLIX

48. JO: JACOBUS Sclafinatus Mediolanensis, Sixti IV. Cubicularius, („ *Et Canonicus Basilicæ Va-* „ *ticanæ, annorum 32.*) Parmensem sedem obtinuit 1482 (3). ac paulo post inter purpuratos senatores adle- L.

(1) Ad Ecclesiam Cremonensem transfertur an. 1476. quo Sacramorus sufficitur, ut habetur ex Tabulis Nicolai Zangrandi. Ughellus hic eum vocat Jo: Antonium, & in serie Cremonensi Jacobum Antonium, existimans duos fuisse Episcopos agnominis à Turre; sed in hoc valde aberrat: ex authographis enim istius Præsulis, manu propria conscriptis, tum Parmæ, tum Cremonæ Episcopus, pro diversis temporibus recognoscitur sub uno, & eodem nomine Jacobi Antonii de Turre. Quo anno obierit, nil certi habemus; verum ex testimoniis antedictis, aliisque scripturis Cœnensium Parmæ, fuisse in humanis, Ecclesiamque Cremonensem rexisse ultra annum 1483. quo obiisse refert Ughellus, clarissimè patet, cum constet in vivis fuisse sequenti anno. Bonvicinus.

(2) Anno 1476. & die 3. Aprilis illius anni possessionem initi fuit per delegatos, ut ex tabulis Nicolai Zangrandi. Suffraganeum habuit Benedictum à Cremona, Episcopum Tripolensem Ord. S. Francisci, de quo idem Nicolaus. Eo defuncto per Canonicorum Capitulum in ejus locum Leonardus Sfortia eligitur die 4. Septembr. ut referunt tabulæ Gasparis de Prata, quæ electio, ut ex sequentibus, effectum minime sortita est. Bonvicinus.

(3) Campius in hist. Cremonensi asserit Jo. Christophorum Tincum ab Innocentio VIII. Parmensem Episcopum creatum: qui Parmæ, dum ad incon-

adlectus est, („ *ad titulum S.Caciliæ*, *mox*) sub titulo S. Stephani in monte Cœlio. Postremam diem obiit Romæ anno 1496. Tumulatusque est apud S. Augustinum in nobili marmoreo sepulchro cum hoc epitaphio.

Joanni Jacobo Sclafinato Mediolanen. Divi Stephani in Cœlio Monte Presb. Card. Parm. Ob ingenium, fidem, solertiam, cæterasque animi, & corporis dotes à Sixto IV. Pont. Max. inter Patres relato, fortunis undecumque ornato, ejusque perpetua modestia, incorruptibilique gravit. an. XIV. functo, Philippus eques Ordinis Hierosolymitani fratri concordissimo nato id. Septemb. MCDL. mortuo VI. id. Decemb. MCDXCVI. mœrens P. M. P.

LI. 49. STEPHANUS Taberna Mediolanensis creatus Episcopus an. 1497. die 26. mensis Decemb. decessit 1499. ex cujus nobilissima gente, hoc nostro seculo Ferdinandus Card. ac Ludovicus Episcopus Laudensis, viri Ecclesiastico decore insignes prodierunt.

LII. 50. JO: ANTONIUS à S. Georgio Placentinus, collegiatæ S. Ambrosii Mediolanensis Præpositus, sui seculi jurisconsultus clarissimus, cui inhæsit cognomen Præpositi. Romæ sacræ Romanæ Rotæ auditor fuit, Episcopus Alexandrinus in Insubria, mox & Cardinalis sub Alexandro VI. tum & Parmensis *a* Antistes; Patriarcha deinde Hierosolymitanus, titulisque ac sapientia omnibus suspiciendus; tria volumina super decretalibus edidit, ut refert Cortesius, tractatumque unicum de appellationibus, alterumque de feudis, aliaque egregia opera suo auctore digna. Parmæ Episcopium fere à fundamentis restituit, nobili ac prætoria supellectili cathedralem exornavit. Romæ excessit é vivis an. 1509. sepultusque est in Ecclesia S. Celsi, cum sequenti epitaphio, in quo haud miretur lector Mediolanensem Jo: Antonium fuisse appellatum, cum revera fuerit Placentinus é vetusta, nobilique gente Sangiorgiorum. Ibi enim qui epitaphium illud composuit, visus est respexisse ad Mediolanensem Præposituram, qua ante purpuram Jo. Antonius fulgebat, cujusq; denominatione etiã Cardinalis volitabat per ora mortaliũ.

a an. 1500.

D. O. M.

Hic sepultum est Corpus domini Joannis Antonii de S. Georgio Mediolanensis Episcopi Sabinensis S. R. E. Cardinalis Alexandrini nuncupati. Societas Salvatoris ad Sancta Sanctorum Heres ex testamento b. m. posuit MDXI. vij. Kalen. Decemb.

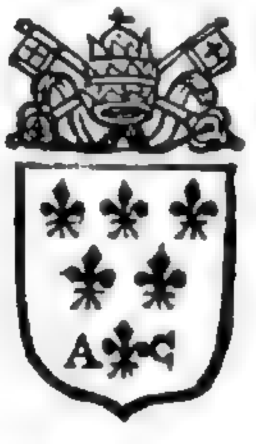

LIII. 51. ALEXANDER Farnesius, is ille, qui postea sub nomine Pauli III. ad Pontificatum evasit, hanc eandem sedem a Julio II. obtinuit, anno 1509. die 28. mensis Martii, quam cum per aliquot annos administrasset, illam deinde sub X. Leone, reservato sibi regressu in gratiam Valentini renunciavit. Qui cum decessisset, iterum Farnesius Parmensem Ecclesiam suscepit administrandam usque ad annum 1534. *b* ex eo Alexandro nepoti attribuendam curavit, paucis ante diebus, quam S. Petri throno nobilitaretur. In Ecclesia Parmensi pro suffraganeo usus est Pompejo Musacho nobili Parmensi Episcopo titulari. Quibus vero laudibus Alexandrum laudaverit ante Pontificatum Hieronymus Borgius adjectum indicat carmẽ.

b 1529.

Romulidum Princeps, procerum, sanctique Senatus
Gloria, Farnesi, Pieridumque parens,
Quo nomen laudesque tuas, quo carmine....
Carmina sunt meritis nostra minora tuis.
Nam mea pars vitæ melior properante senecta
Continuis cursum munere fulta tuo.
Imo in purpuream videor rediisse juventam,
Ista mihi illuxit prima serena dies.
Per te longa mei est superata injuria fati;
Per te pauperies turpia terga dedit.
Corporis atque animæ mihi sancta alimenta dedisti;
Nunc mea vita, tuo munere, morte caret.
Nunc juvat, & Musas, ipsumque Helicona canorum
Princeps in laudes magne movere tuas.
Nunc Diis æquari videor, nunc gaudia summis
Me comitem sociant hac hodierna dies.
Nec tantum judice me præmia certa referre,
Quantum judicio me placuisse tuo.
Judicio placuisse tuo doctissime Princeps
Qui meruit, gemino munere dives abit.

In eumdem porro Farnesium ad apicem Pontificatus assumptum hæc carmina idem Borgius posteritati dedit.

Testantur veteres, & nos testamur ovantes
Optima principibus secula nata bonis.
En tuus effulsit radiis felicibus annus,
Quo tibi Paule Deus maxima sceptra dedit.
Terra ferax passim, lætis clementia cœli,
Aurea pax orbi plurima dona ferunt.
Inprimis animos hilarat victoria nostros
Punica, Cæsaream dorsa subire domum.
Sic Asia Cæsar potietur victor opima,
Cepit ut auspiciis Punica regna tuis.
Tu potes ante alios dici felicior omnes
Pontifices, vere tu patriæque pater.
Auspice quo amissum jam pridem Roma recepit
Imperium Libya, Scipiadasque perit.

52. VALENTINUS (*1*) Parmensis Episcopus a Leone Decimo adlectus fuit 1516. ex cessione Farnesii. Lateranensi concilio interfuit, ac sub eodem Leone vitam finivit anno 1522. iterumque ejus Ecclesiæ administratio ad eundem Cardinalem Farnesium rediit.

53. ALEXANDER Farnesius Petro Aloysio Hieronymaque Ursina progenitus, Pauli III. Pontificis nepos, nobilis indolis adolescens, qui quatuordecim annorum vix explebat ætatem, a VII. Clemẽte, ex cessione patrui Parmensem Ecclesiam suscepit regendam 1534. *c* neque multo post a patruo jam Pontifice facto, creatus est diaconus Cardinalis, die 21. mensis Maji ejusdem anni, tum & Episcopus Giĕnensis, ac S. R. E. Vicecancellarius. Fuit etiam Archiepiscopus Beneventanus, Avenionensis, Patriarcha Hierosolymitanus, Vicensis, ac Massensis, Maceratensis ac Spoletinensis Ecclesiarum administrator, Archipresbyter S. Mariæ Majoris, mox & S. Petri, insuper Præpositus Ecclesiæ Herbipolensis in Germania, denique Sabinensis Episcopus, Tusculanus, Portuensis, ac Ostiensis, decanusque sacri collegii. His titulis accessere opes plurium nobilium Abbatiarum, ac prædivitum sacerdotiorum, in quibus eminebant Crypta Ferrata, ac S. Anastasii ad tres fontes. Ex fama prudentiæ apud plerosque inclaruit, cum plures nobilesque obiisset legationes. Modo enim ad Carolum V. modo ad Franciscum I. Regem Gallorum profectus est, ut res Christianas fluctuantes componeret. Avenionis perpetua fulsit Legatione, ac patrimonii S. Petri; protector Imperii. LIV.

c Maj. 29. & die 12. Novemb. per procuratores possessionem iniit, ut ex tabulis Ant. Mariæ Marcelli. Bonvicinus.

dum possessionem adeptæ dignitatis pervenisset, decesserit. Verum cum Innocentius VIII. Pontifex dictus sit anno 1484. & obierit 1492. non contigit eo regnante vacare Parmensem sedem, quæ ab anno 1482. ad 1496. occupata fuit, à Joanne Jacobo Sclafinato: ideoque fabulari censendus est Campius.

(1) Ughellus, & ex eo Bordonus Ecclesiam hanc Parmensium resignasse referunt Valentino Cantalicio, qui rexerit ab an. 1516. ad 1522. cum regressu ejusdem Farnesii, quia Valentinus iste in Concilio Lateranensi sub Leone X. Episcopus legitur Parmensis. Sed est mendum typographi, qui Pennensem in Parmensem commutavit. Non igitur Parmensis, sed Pennensis Episcopus fuit ab an. 1514. ad 1530. Vide Ughellum in Pennensibus tom. 1. Bonvicinus.

rii, Lusitaniæ, Poloniæ, Siciliæ, atque Aragoniæ. In monte Reali Societatis Jesu Collegium excitavit, Romæ vero in ejusdem Societatis gratiam superbum illud ac nobile Templum Servatori Jesu dicatum: ad tres Fontes sive ad aquas Salvias Scalæ Cœli sumptuosum, amplumque sacellum, in monte Soracte templum D. Sylvestro sacrum, pluraque alia sumptuosa ædificia Cœlitibus consecrata è Farnesiana pietate profecta cernuntur. In sublevandis autem egenis unice enituit, quibus septuagenarius decedens 1589. 6. Non. Martii inconsolabilem perpetuumque visus est peperisse mœrorem. Tumulatus est in Templo Societatis Jesu à se munificentissimè constructo. Romæ defunctum laudarunt Farnesium Franciscus Bencius, ac Petrus Magnus, Parmæ verò Julius Nigronius, ac Joannes Baptista Leonius, ille Latinè, hic vero lingua Hetrusca. Alexandri porrò luculentum Elogium, ut plures alios prætercam, scripsere Ciabrera, ac Victorellus meus in suis Additionibus ad Ciaconium.

Ab Hieronymo Borgio Massæ Lubrensi Episcopo Epigrammate celebratur.

Nomen Alexander magnum Farnesius, altas
Qui cœli claudit nunc, reseratque fores,
Inclyte tum rutilo juvenis sibi jure galero
Cessit, ut ipse fores æmulus acer avi.
Nomen avi referens virtutes principe dignas
Assequere, in terris sic Deus alter eris.

Idem alio epigrammate ejus laudes non siluit.

Flos procerum, magni dignissimè nomine regis.
Dignior ac regnis dulcis & Urbis amor:
Quem lux purpureo fati præcelsa galero
Ornavit, summum laude sequente decus.
Quem sua mox virtus viridi sublimis ab ævo
Finxit avo similem, semideoque parem.
Quem magnis meritò rebus præfecit agendis,
Et comitem in tanto munere Paulus habet.
Quæ nostris pepperere malis solatia musa
Accipe, tu auspicio fac meliora tuo.

LV. 54. VIDO Ascanius Sfortia ex Comitibus S. Floræ, Diaconus Cardinalis, electus est Parmensis Episcopus anno 1535. die 13. mensis Augusti, ex cessione Cardinalis Alexandri ejusdem consobrini. Habuit parentes Vido Ascanius Bosium Sfortiam comitem S. Floræ, Constantiamque Farnesiam filiam Pauli III. Pontificis. Itaque ab eodem Pontifice vix 16. natus annos creatur diaconus Cardinalis sub initium à se obtenti Pontificatus ad titulum SS. Viti, & Modesti. Præcurrerat enim Ascanius sapientia ætatem, à Cardinali ipso Sadoleto sapientissimo viro supra ætatem summæ expectationis judicatus. Igitur cum sapientum virorum haud spes fefellisset, exaggeratis illis suis virtutibus maximo deinde Ecclesiæ usui fuit. Primum enim Bononiensis Legatus fuit, tum & Æmiliæ, præterea S. R. E. Camerarius, deinde mittente Paulo in Hungariam contra Turcã Legatus profectus est ac sub Paulo deinde IV. profectus est in Hispanias, eumdemque Pontificem cum Philippo II. Rege reconciliavit. Sfortiæ gentis nobile sacellum ad S. Mariam Majorem substruxit, cujus fuerat Archipresbyter, quod morte præreptus absolutum videre non potuit. Decessit enim in villa Cumediana Mantuani territorii, cujus corpus Romam relatum, prope Alexandrum fratrem in marmoreo sepulchro cum sequenti Epitaphio tumulatum est, Alexandro fratre funus curante.

D. O. M.
Guidoni Ascanio Sfortiæ Cardinali
Pauli III. Pontificis Maximi Nepoti
Bononiæ, & Flaminiæ Legato
atque hujusce Basilicæ Archipresbytero.
Alexander Cardinalis Sfortia
Fratri desideratissimo
Vixit annos XLV. mens. X. dies. xii.
Obiit anno salutis M. D. LXIV. nonis Octobris.

Extat quoque Paganini Licianensis carmen consolatorium de morte Guidi Ascanii Sfortiæ Cardinalis, & majoris quæstoris ad Marcum Antonium Columnam.

Has flavus Tiberis rupit de pectore voces,
ASCANIO injecit cum mala Parca manus.
Occidit heu sacri qui regni tempore, quique
Sacri interregni gloria magna fuit.
Hoc etenim, aut illo, hic dignatus nomine magni
Quæstoris, fulgens purpureoque habitu;
Omnia curabat rectè, quæ bellicus usus;
Quæ placidæ pacis tempora læta petunt.
Præsidii quantum, decorisque Insubria quantum
Perdidit infelix, ultimaque Hesperia.
Tu Parma es testis, tu testis Felsina, quantus
Justitiæ fuit, & Relligionis honos.
Vos sacri Vates, quam musis deditus, illas
Nominis æterni captus amore colens.
Res hæc una meum lenitque levatque dolorem,
Quem capio tanti ex semidei interitu;
Is quod vivit adhuc, & vivet clarus in orbe
Nominibus dictis, nominibusque aliis.
Sæcula quæ norunt sexcentum nostra, canuntque
Quæ noscent, & quæ sæcula sera canent.
Qui Vaticani sublimia tecta frequentant,
Auribus hauserunt talia dicta Dei.
Quæ res pensabant colles, circumdedit uno
Quos septem muro Maxima Roma sibi.

Nec minus hodie virtutibus floret Guidi Ascanii haud impar pronepos, Federicus Sfortia diaconus Cardinalis procamerarius, Francisci Cardinalis Episcopi Tusculani nepos, ab Innocentio X. purpura exornatus ann. 1645. At penè exciderat, quod in hac Parmensi Ecclesia Guido Ascanius suffraganeum habuit Lucam quendam Ceratum Parmensem civem, & Episcopum Constantiensem titularem, magnæ virtutis & eruditionis virum, cujus sepulch. in cathed. Ecclesia spectatur cum hoc Epitap.

Nil interest humi, an sublimi putrescat;
ne autem Lucas Ceratus
Episcopus Constantiensis
in Ecclesia Parmensi suffraganeus,
sui oblitus immemor videretur
posuit anno M. D. LVII.

Post Ceratum Nicolaus de Virgiliis Bononiensis Episcopus Marsorum Ecclesiæ Parmensis suffraganeus fuit, qui Romæ defunctus est, & in Ecclesia S. Blasii sepultus jacet.

55. ALEXANDER Sfortia, frater Guidonis Ascanii Sfortiæ, ex canonico s. Petri, & Cameræ LVI. Apostolicæ clerico, ex fratris cessione Parmensis Episcopus adlectus est an. 1560. die mensis 26. Aprilis, Pio IV. sedente, missusque ad Tridentinum Concilium, cum idem Pontifex illum inter purpuratos patres adlegisset. Sub Pio V. Bononiæ, ac Flaminiæ Legationibus egregiè perfunctus est, ita ut cum in Flaminiæ partibus grassatores oppressisset, à Faventinis civibus marmoream promeruit statuam Sfortianæ justitiæ olim monumentum futurum. Protexit & ipse Hispanias, Signaturæ justitiæ præfectus, ac Archipresbyter S. Mariæ Majoris. Quindecim *a* omnino annos Parmensem administravit Ecclesiam, eoque munere se abdicavit anno *a* 13. 1575 *b*. cum prius synodum celebrasset anno 1564. die 21. Septembris. Excessit è vita an. 1581. 17. Kal. *b* 1573. Junii Maceratæ, relatumque ejus cadaver Romam, ad S. Mariam Majorem in sacello à fratre incepto, à se vero absoluto, cum hoc epitaphio, quod sibi vivens, in sepulchro fraterno è religione posito, excidendum curavit, tumulatum est.

D. O. M.
Alexander Sfortia S. R. E. Cardinalis
Pauli III. Pontificis Maximi Nepos Bononiæ, & Flaminiæ sub Pio V. & Gregorio XIII. Legatus, Signaturæ Justitiæ Præfectus, hujusque Basilicæ Archipresbyter sibi mortis memor, posuit annum agens XLVII.

Alexandrum denique laudat Camertina Inscriptio, quæ ibidem visitur.

Inclyto Sfortiano Nomini Alexander Sfortia, qui bellicis primum laudibus insignis, in Clericorum Cameræ Collegium cooptatus, rebus in Urbe præclarissimè gestis, a Pio IV.

ma-

magna totius Christianæ Reip. expectatione ad Cardinalatus fastigium evectus legatione Æmiliæ atque Flaminiæ sub Pio V. integerrime functus: a Gregorio XIII. ob eximiam juris prudentiam, Justitiæ Signaturæ, maxima provinciarum & urbis jucunditate Prefectus, ab Hispaniarum Rege apud Apostol. Sedem suorum Regnorum omnium præsidioque præpositus Italiæ rebus ingenti penuria plurimisque aliis calamitatibus exagitatis & tumultibus legatus ab eodem Pontifice ac amplissima in Vaticano totius ditionis Ecclesiasticæ potestate nullo antea exemplo cognita, renuntiatus, ex Urbeque egressus divinam Crucem humanis comitantibus armis Patrimonii, Ducatusque Spoleti contumacibus profligatis ac pacatis civitatibus, Perusiique ac totius Umbriæ compositis rebus Camerinum gratissimus accessit Principi justo, clementi, liberali, & avita clarissimorum Insubriæ Ducum, Sfortiadumque omnium Heroum virtutis gloriaque inclyto hæredi, atque amplificatori Valerius Rungherius Camertium Gub. PP. an sal. M.D.LXXX.

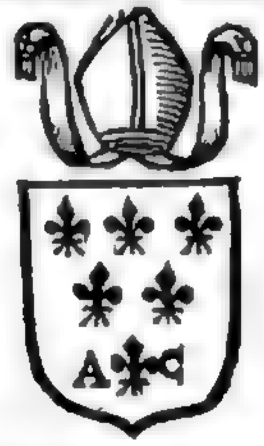

LVII. 56 FERRANTES, seu Ferdinandus Farnesius, filius Petri Bertoldi Lateræ ducis, Juliæque Aquævivæ, frater Marii item Lateræ ducis, Montisfiasconis antea Episcopus, ad hanc Parmensem Ecclesiam translatus est anno 1575 a. die 30. mensis Martii, ex Alexandri Sfortiæ Cardinalis cessione. Unum supra triginta annos Parmensem administravit Ecclesiam, tametsi haud semper illi tranquilla res fuerit: cum enim libertatis Ecclesiasticæ, juriumque suæ Ecclesiæ acerrimum se defensorem præberet, affinium suorum ducum Parmensium odium incurrit, maluitque voluntario exilio ab Ecclesia sua divelli, quam in ejusdem complexu libertatis, immunitatisque violata jura spectare. In Latera igitur suæ gentis oppido è vivis eximitur 1606. tumulatusque est in majorum suorum sepulchro. Synodos ad quartam usque celebrasse habetur, quarum postremam habuit an. 1602. Carmelitarum Ecclesiam consecravit, Fratribusque Tertii Ordinis S. Francisci Parochialem Ecclesiam S. Mariæ Burghi Tascherii perpetuo concessit. („ *Suffraganeum habuit, & Vicarium Jo. Mozanegam Archiepiscopum Schytopolitanum, qui obiens an. 1625. fuit sepultus in Ecclesia. s. Jo. Evangelistæ.* Bonvic.)

a 1575. ut vult Christophorus de Turre lib. Eccles. Parmæ ms. die 29. Aprilis, & Parmam ingreditur die 1. Aprilis an. 1576 ut ex notis Ludovici Seccæ. Bonvicin.

LVIII 57 PAPYRIUS Picedus b de Arcula, Januensis ditionis ignobili oppido, Raynutii ducis Parmensis consiliarius, primum ad S. Domnini Episcopatum ex sui Principis favore subvectus est; mox ad Parmensem translatus anno 1606. die 30. mensis Augusti. Effœtæ ætatis decessit, hoc est octuagenarius anno 1614: sepultusque in Cathedrali in S. Agathæ Sacello cum hoc epitaphio.

Oldoinus in Athen. Aug. Mendos.

D. O. M.

Papyrio Picedo de Arcula Nob. Genuen. summa prudentia parique sapientia prædito primario seren. Raynucii Farnesii Parmæ, & Placen. &c. Ducis IV. Consiliario I. V. consultiss. sæpius in magnis Principum negotiis jure probato, Burgi primum, deinde Parmæ Episcopo, omnia tanti honoris munia egregie obeunti omni meritorum ergo laude cumulatiss. hæredes affines tanto Antistiti optime merito M. M. PP. obiit IV. non. Martii CIↃDCVI. annos natus XXCVI.

LIX. 58. ALEXANDER Rubeus ex oppido Ischiæ in Latio, vir literatura, agendique dexteritate clarus, Raynutii ducis consiliarius, cum apud suum Principem haud ignobilem gratiam collegisset, Castri primum in Hetruria Episcopus dictus est ex ejusdem favore: inde ad Parmensem Ecclesiam fuit translatus Paulo V. sedente anno 1614. die 9. mensis Julii: brevis tamen Pontifex fuit. Decessit enim anno 1615. die 24. mensis Martii, sepultusque est in cathedrali prope suum antecessorem cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Alexandro Rubeo Castri primum mox Parmæ Antistiti assiduis laboribus, vigilantia, prudentia prædito: Secretario in Epistolis, & consiliis per Serenissimos Principes Farnesios, ad hunc honoris gradum provecto. Vide quid valeat apud ingenuos Principes diligentia, & fides. hoc optatissimo Pastore spes multa gregi sed mors propera fructus uberes invidit, & rapuit, & cujus jam pridem adventum lubens exitum subinde lugens Parma suscepit; felix, qui lacrymas ubique meruit. vixit cum laude ann. LXVI. die X. obiit sanctissime XXIV. Martii pervigilio Deiparæ Virginis Tutricis M. D. C. XV. Alexander Brucciottus, & Augustinus Mattuccius Nepp. mœstiss. Avunculo B. M. PP.

LX. 59. POMPEJUS Cornazzanus, nobilis Papiensis, Monachus Cisterciensis, e Claravallis Mediolanensis cœnobio, electus fuit Episcopus Parmensis, cum Romæ apud S. Crucem in Hierusalem claustralem præfecturam ageret 1615. die 4. mensis Decembris. Sibi creditæ Ecclesiæ iniit possessionem solemni ritu, anno 1616. die 27 c. mensis Februarii. Adhuc vivit. * Obiit Pompejus in oppido S. Cassiani in Etruria die 5. Julii anno 1647. corpus Romam relatum in Ecclesia S. Crucis in Hierusalem terræ mandatum est, hoc addito ad tumulum cenotaphio.

c 4. Januarii, ut ex tabulis Hieronymi Magnatis. * Ex Append. tom. 5.

Don Pompejo Cornazano Papiensi olim Priori hujus monasterii Ordinis Cistercien-

sis,

A *sis, & hinc ad Episcopatum Parmensem promoto, magni animi, & ingenii viro, parisque constantiæ in tuendis juribus Ecclesiæ suæ, pro qua repudiatis Urbinate, & Papiense sacerdotiis, inter diuturnas, gravesque molestias extorris mori elegit. Agnitus tamen sub mortem, & desideratus. Obiit die 5. Julii anni MDCXLVII. agens ætatis annum LXXI. Episcopatus xxxii. Monachi relictis ab eo pecuniis monumentum posuere.*

(,, *Vicarios habuit Apostolicos Alexandrum Boschium Episcopum Hieracensem, & Marium Antoninum Episcopum Neocæsariensem*. Bonvic.)

LXI. 60. HIERONYMUS Corius nobili gente natus Mediolani ex utriusque Signaturæ Referend. successit Pompejo anno 1650. die 2. Maji. Vix elapso anno sui Præsulatus mortalitatem explevit. Vir ob eximias virtutes, animique candore laudatissimus, longiore ævo dignus.

LXII. 61. CAROLUS Nembrinus Bergomensis Anconæ natus, ob eximiam expectationem ab Innocentio X. Pont. Max. Episcopus Parmensis efficitur anno 1651. die 1. Julii. B

A D D I T I O.

a De collat rellus in memoriis PP. Barnab tom. 2 p. 661. *Mendos.*

(,, *Carolus Nembrinus a Patritius Anconitanus, Flaminiæ, & Ferrariæ Vicelegatus, mox Parmæ Episcopus eligitur die 1. Julii 1652. & consecratur die 7. ejusdem mensis. Absque pompa ingressus post biduum suæ Ecclesiæ possessionem iniit die 30. Septemb. quam postea Sanctorum lipsanis Constantii, & Pacifici Martyrum, & corpore S. Firmi m., necnon Ecclesiastica supellectili ditavit. Episcopium pariter instauravit, synodumque pro sui cleri reformatione celebravit an. 1659. Episcopi Assistentis titulo à Clemente X. decoratur. Obiit Anconæ die 16. Augusti 1677. annos natus 64. sepultus in templo S. Cyriaci cum hac Epigraphe.*

D. O. M.

,, Carolus Nembrinus Episcopus Ecclesiæ
,, Parmensis, cui annos V. supra XX. san-
,, ctissimè præfuit, comitate morum, &
,, probitate vitæ, præsertim integritate
,, justitiæ, ac profusione in pauperes:
,, Æquè charus Principibus, populis, ac
,, concivibus suis, jacet hic supremum
,, diem expectans. Obiit die XXVI. Augu-
,, sti. MDCLXXVII. Ætatis suæ LXIV. C

LXIII ,, THOMAS *Saladinus, nobili genere ex familia Saladina ortum habuit, quæ comitatum possidet Ravasini. Inter Prælatos Romæ U. S. Refer. & Prolegatus Ravennæ ad hujus Ecclesiæ regimen deligitur die 23. Junii 1681. consecratus die 6. Julii. Synodum promulgavit an. 1691. Obiit die Sabbati oriente sole 21. Augusti 1694. ætatis suæ 47. ingentem sui apud omnes relinquens desiderium, in aula præsertim Romana, quæ ob summam ipsius dexteritatem, prudentiam, aliasque solidiores virtutes, altiores ei gradus, & dignitates paraverat: sepultus in Cathedrali cum sequenti memoria.*

D. O. M. D

,, Thomas Saladinus Comes Ravasini As-
,, culanus Episcopus Parmæ U.S. Referen-
,, darius, idiomata septem, historiam-
,, que perdoctè callens, Cæsenas primum,
,, tum Prolegatus Æmiliam gubernavit;
,, in Episcopatu virtutibus omnibus cla-
,, ruit, odia submovit, egenos levavit,
,, Farnesiano Urbanoque amore gaudens,
,, sanctissimè obiit an. sal. MDCXCIV.
,, Aug. XXI. æt. XLVII. Defuncto hoc
,, pietatis monumentum Com. Marianus
,, Frater, Horatius, & Æmygdius eques
,, Hierosol. Mariani filii germano patruo-
,, que mœritissimo Posuere.

LXIV ,, *JOSEPH Olgiatus ex U.S. Ref. ac Prælato Domestico Innocentii XII. ad eodem Parmæ Antistes efficitur die 15. Octob. consecratus die 21. Novemb. 1694. Post ejus adventum die 15. Febr. moram agens* A *in Episcopali Palatio solemnem ingressum ad Cathedralem effecit die 24. Ecclesiam D. Luciæ sacram solemniter consecravit die 6. Maji 1697. Multoties in sua Cathedrali solemniter concionatus est: plures sacras missiones in Diœcesi nudis pedibus, & habitu pœnitentis habuit multo cum progressu animarum. Dein an. 1711. mense Januario translatus fuit à Clemente XI. ad Ecclesiam Novocomensem, quam feliciter gubernat. Fuit iste Patritius Mediolanensis, sacra ornamenta pretiosa largitus est suæ Cathedrali, partem Episcopii superioris auxit, & in meliorem formam, commodioremque reduxit.*

,, *CAMILLUS Marazzanus, nobilis Placentinus, Prælatus in Curia U.S. Ref. electus Parmæ Episcopus à Clemente XI. an. 1711. & die 7. Junii consecratus. Parmam venit 3. Decemb. ejusdem anni, & die 6. solemniter ingreditur Ecclesiam Cathedralem. Summa vigilantia custodit Ecclesiam suam, honoratus titulo Prælati Domestici, & Episcopi Assistentis. Ecclesias civitatis, & Diœcesis magno cum profectu animarum sibi commissarum visitat, & ad optimam reformat Disciplinam.* B ,, Bonvicinus.) LXV.

PLACENTINI EPISCOPI.

C PLACENTIA, inter nobiles, vetustasque Insubriæ olim Togatæ, modo Cispadanæ civitates, merito numeratur: sita prope fluvium Trebiam in amœna planitie, non longe a Pado; ideo Placentia dicta, quod ubertas, & copia rerum, qua nobilitatur præ cæteris, quam maxime placeret mortalibus, ut fert communis opinio. Ob id enim videtur dixisse Ambrosius in Epist. veterem nobilitatem ipso adhuc nomine illam servare. De ejus exordio, ac auctore fabulantur plerique. Alii enim volunt Placentulum Trojanum illam ædificasse: nonnulli Plaucentium Gallum: qui propius accedunt vero Romanos illa contra Gallos tamquam propugnaculo usuros, eamque ob rem sex millium mortalium coloniam, simul cum Cremona ab ipsis fuisse nobilitatam, anno IↃXXXV. a condita urbe, Coss. P. Corn. Scipione, ac T. Sempronio Longo, ante vero Christianam institutam salutem 218. ut autem Asconii Pediani in Pisonianam fert sententia, primus annus D fuit secundi Punici belli, prid. Kal. Januarii, a Roma fundata 536. hoc est, ut notat Vellejus Paterculus, cum primum Hannibal armatus in Italiam descendisset. Placentiæ autem, tamquam Romanæ coloniæ pluribus in locis meminit Livius, Tacitus, & alii. Cicero in Pisonem illam municipium appellat; Festus autem municipium sui juris. Hæc, ut idem Livius scribit, sub Hannibalis victricibus armis laboranti Populo Romano suppetias tulit, incurritque iram victoris, cum diuturnam pertulisset obsidionē, ac demum cum victa, captaque fuisset, incendioque conflagrasset sub eodem Hannibale Insubres Gallos, Cænomanos, Bojosque ductante. Cæterum Romani deinde illam instaurarunt; ex cujus florenti fortuna floruit, donec ingruentibus tum externis tum civilibus bellis, illorum exolevit majestas, adivitque pene in civilibus bellis excidium, cum illam Cæcina dux Imperatoris Othonis acriter oppugnaret. cō-

traque Spurina Vitellianus ductator periculo propiorem defenderet, ut narrat Tacitus lib. 17. Quo ipso tempore nobile amphitheatrum a Placentinis haud longe a civitate Placentia ædificatum miserabiliter deflagravit. Post ruinam vero Romani Imperii, ac Ravennatium Exarchorum, Gothis, Longobardis, Carolo Magno, cæterisque deinde Gallis qui Italiæ Regnum deinceps arripuerunt, præda cessit. Horum cum desiisset Imperium, cives suos Tyrannos experta est; Pallavicinos deinceps, Landos, Scottos, Vicecomites, Sfortianos, Ludovicum XII. Regem Gallorum, tum & Romanos Pontifices, iterum Franciscum I. X. Leone donante, eodemque aufe-rente, iterum Ecclesiasticæ jurisdictionis fuit, donec Paulus III. Farnesius Petro Aloysio Farnesio filio nomine fiduciarii Principatus illam attribuit, hactenusque aucta, nobilitataque sub ejus serenissimæ gentis jurisdictione perseverat. In primis civitatibus numeratur, quæ Barnaba Apostolo prædicante sacra Christiana susceperunt, ac strenue retinuerunt, etiam tyrannis desævientibus, tenetque fama S. Antoninum Thebanæ legionis fortissimum militem, S. Mauritii nobilem alumnum, tyrannorum persecutione elusa, venisse Placentiam, ibique semel susceptum Evangelii semen continentibus laboribus excoluisse, atque à Diocletiano tyranno martyrii corona prope fluvium Trebiam fuisse coronatum, Festo alumno suo teneræ adhuc Ecclesiæ relicto Pastore. Arbitrantur plerique, ante S. Victorem Placentiæ crevisse Christianitatem, illosque, qui se abdiderant cavernis, persecutorum rabiem declinaturi, illam utcumque fovisse, jugulataque gentilitate, se Christi nomen mirum in modum extulisse sub Eusebii Papæ Pontificatu, eundemque Pontificem aperte Placentinæ Ecclesiæ præfecisse Victorem circa an. Domini 310. ut refert Locatus. A Victore igitur Placentinorum Præsulum nostrum exordiemur catalogum; quorum Ecclesia priscis illis temporibus Mediolanensis Archiepiscopi suffraganea fuit, tum & Ravennatis, demum Gregorio XIII. jubente, Bononiensi Ecclesiæ suffragatura jussa est accedere. Cathedralis antiquæ, elegantisque architecturæ est, Deiparæ Virgini in cœlum assumptæ consecrata: exornatur autem tribus dignitatibus, Archidiaconatu, Præpositura, ac Vicedominatu. Decem & novem canonici ibi sunt, numero autem viginti duo inter mansionarios, præbendariosque cum alio promiscuo clero, qui ibidem decore divinum opus perurgent. Aliquot sanctorum martyrum corpora ibidem honorifice requiescunt. Post cathedralem insigne Templum, ac pervetustum olim Episcopium, S. Antonino martyri, Placentinorum divo Tutelari consecratum, spectatur, cum Præposito, quatuordecim canonicis, ac decem, & septem mansionariis: ubi etiam sepulchrum accepit S. Victor Placentinorum primus Antistes, Sanctique Ofrilius diaconus, Castus ac Desiderius, cum aliis 8. Episcopis, Aliprandoque Rege Longobardorum. Intra civitatis mœnia quatuor Abbatiæ sunt, totidē extra, in quibus Cisterciensis Claræ vallis de Columba opibus, ac vetustate nitet, quam S. Bernardus fundavit. Sex monasteria Mendicantium ibidem numerantur, novemque sparsim per totam diœcesim; decem Monialium cœnobia, duodecim Parochiales Ecclesiæ intra civitatem, & in cætera diœcesi 46. Plebaniæ. Præter Parochiales autem Ecclesias, intrā mœnia tantum civitatis, triginta & octo Ecclesiæ, maximo cum decore administratæ reperiuntur; insuper plures sunt confraternitates laicorum, cum xenodochiis, in quibus pauperes aluntur; quas Locatus 29. in civitate, extra vero numerat 23. Hęc civitas plures viros sanctimonia illustres progenuit, in quibus Gregorius X. Vicecomes enituit, illius Jacobi Pecorariæ Card. nobilis alumnus, ac S. Francha Placentina Abbatissa Ordinis Cisterciensis, cujus vitam Petrus Maria Campius antiquitatis peritus scripsit, ille qui etiam vitam S. Antonini martyris cum plurimis aliis sanctis Placentinis enarravit. Nam qui literis, armisque ex Placentinis olim floruerunt, illorum haud facile poteris inire numerum. Temporibus Leonis X. Severus Varinus monachus Placentinus, ex Ordine Cisterciensi, Septimiani cœnobii prope Florentiam nobilis alumnus inter purioris linguæ Latinæ assertores numeratus est; cujus cum laude meminit Paulus Cortesius Cardinalis in suis Latinis Epistolis, ac Nicolaus Baccetius Abbas in sua Apologia contra Thomam Porchachium, ut jam plures alios brevitatis gratia prætereamus. Quamobrem cum in omni memoria Placentia suorum alumnorum virtutibus semper illustris fuerit, illius meminerunt præter supra memoratos scriptores, Polybius, Cæsar, Paterculus, Silius Italicus, Plinius, Svetonius, Plutarchus, Appianus Alexandrinus, Ptolomæus, Stephanus Epitomator, Itineraria; ex recentioribus autem Merula, Blondus, Corius, Sabellicus, Simonetta, Platina, Leander, Joannes Petrus Crescentius, ac doctissimus Cluverius. Cæterum de Placentinis Episcopis scripsit Ubertus Locatus, sed mendose adeo, ut plane legentes videatur confundere. Idem conatus est supramemoratus Petrus Maria Campius, cujus labor nondum lucem *a* aspexit. Nos de iisdem seriem intexemus, si minus completam, haud abhorrentem tamen à veritate historiæ. Uberiorem illam prolaturi eramus, si Petrus Maria Campius nostram voluisset juvare industriā. Ex actibus tamen consistorialibus, ac diplomatibus Pontificiis, aliisque monumentis nostro huic labori certe robur, momentumque accedet. („ *Fructus hujus Ecclesiæ taxantur in libris Cameræ ad flor.* 500. „ *ascendunt autem ad* 4000. *Scuta Monetæ Romanæ.*)

a [illegible] 1651.

1. S. VICTOR, primus Placentinæ Ecclesiæ, cujus quidem extet memoria, Episcopus, ab Eusebio Papa (1) ordinatus circa annum Domini 310. Hic diutinam tulit ætatem, pluraque templa construxit, in quibus Victoriana Ecclesia fuit, quam cum ædificaret, consecraretque, præsagivit futurum, ut in ea S. Antoninus martyr collocaretur a Sabino successore suo, quam postea de nomine sancti appellavere celebrem S. Antonini Ecclesiam. Cæterum Victor è vivis exemptus est 7. id. Decemb. quo ipso die ejus dies festus concelebratur, sepultusque est apud Victorianam, ad cujus sepulchrum hanc inscriptionem legunt prætereuntes. I.

S. VICTOR
I. EPISCOPUS PLAC.
HUJUS BASILICÆ
CONDITOR.

2. S. SABINUS Placentiæ Episcopus *a*, patria Romanus, doctrina, ac eruditione celebris, sanctimonia vitæ insignis, temporibus Gratiani, ac Theodosii Imperatorum floruit, interfuitque cum S. Ambrosio Episcopo Mediolanensi Aquilejensi Concilio anno 381. ubi gravem in Arrianos Sabinus dixit sententiam, quæ in ejus adhuc actibus Concilii legitur. Tanti autem apud Ambrosium Sabini eruditio erat, ut monumentorum suorum censorem adsciverit, ut ex ejusdem Ambrosii Epist. 63. lib. 8. satis constat, qui ad eundem plures alias literas dedit. Cum Placentinæ Ecclesiæ diaconus esset, tantæ jam tum sanctitatis habebatur, ut sicut Magnus Gregorius in suis dialogis narrat, magna aquarum mole quandoque tumidus Padus, devius que per campos, in pristinum suum alveolum ad illius imperium, populo mirante, redierit. S. Antonini martyris corpus in Templum a S. Victore suo antecessore constructum honorifice transtulit. Requievit in Domino, cum diuturna sollicitudine Placentinam Ecclesiam administrasset 11. die Decembris *b*: ad quam ipsam diem in martyrologio Romano ejusdem memoria extat. Ejus sacrum corpus Maurus ejus successor in sanctorum Apostolorum templo honorifice sepelivit, quam deinde Ecclesiam S. Sabini antiqui dixere 16. Kal. Februarii, quo ipso die ejus festum ce-

II.
a De quo Acta SS. Januarii t. 2. p. 163.

b An. 420.

(1) Verum utique putandum non est, quod nonnulli scripsere, Eusebium scilicet Romanum Pontificem S. Victorem Placentinis Episcopum, dedisse; neque enim credibile est id primo factum durante Christianorum persecutione, quæ Eusebii temporibus nunquam defervuit. Illud vero propius accedit, S. Victorem ab Eusebio sacris quidem admotum fuisse; inde reddita Ecclesiæ pace a S. Sylvestro ordinatum Episcopum, atque Placentiam missum circa annum 322. *Campius.*

celebratur. Hæc autem carmina ejus insculpta sepulchro leguntur.

Has ædes condens sacra virtute Sabinus
Sanctorum pedibus cunctis requiescit in ævum
Dignus Apostolica sociatus corpore sede.

III. 3. S. MAURUS S. Sabino suffectus est an. 420. Hic Ss. Gelasii, Victoris, Sabini, aliorumque corpora in templum Ss. Apostolorum transtulit, illudque solemni ritu consecravit, ut Ruffinus Monachus cœnobii S. Sabini anno 1253. scriptum reliquit in libello, qui nondum lucem vidit, de ædificatione, & restauratione Ecclesiæ, & monasterii ejusdem S. Sabini: ibi affert vetustum, quod sequitur, monumentum: *Istam vero* (inquit) *Ecclesiam Moxiarum ædificarunt Constantinus, & Opinianus, qui de Roma fuerunt ad honorem XII. Apostolorum, quam consecravit beatissimus Antistes Sabinus, cujus corpus hic requiescit, cum quinque corporibus sanctorum; ad suum latus dextrum requiescit S. Victoria virgo soror sua, quæ fuit Abbatissa de Monasterio S. Michaelis Archangeli in civitate Placentia, quod fuit de omni genealogia sua. Ad pedes B. Sabini est altare S. Martini confessoris, & S. Eusebii monachi, cujus festivitas est in Conceptione S. Joannis Baptistæ. In alia cuba juxta orientem sepulchrum Ss. Victoris, Domnini diaconi, ac Gelasii infantis, qui fuit frater B. Opilii, cujus corpus requiescit in Basilica S. Antonini martyris. Ad latera eorum aliud sepulchrum Abbatis Victorini de ista Ecclesia, & alii. Ego Maurus ultimus Episcopus de Lotherio Regno, & propter Angelicam visionem, veni ad propriam civitatem & sepelivi corpus S. Sabini Episcopi 16. Kal. Februarii. Istud altare ego consecravi in suum honorem, & S. Antonini martyris pridie Nonas Februarii S. Gelasium sepelivi; pridie Nonas Martii sepelivi corpus S. Victoris diaconi; Idus Madii recondivi corpus S. Domnini; 10. Kal. Januarii migravit de hoc seculo beatissima Victoria. Post obitum eorum vixit Maurus Episcopus an. 6. Id. Septembris migravit. Ego Abbas Effrem sepelivi corpus ejus juxta corpus S. Sabini in sinistram partem, & scripsi manu mea, & condivi hic. Non veni legem solvere, sed adimplere. Nemo coronabitur, nisi qui legitime certaverit.*

Incidit hujusmodi sanctorum corporum translatio in an. 443. Maurus ergo sanctissime ut vixerat, decessit Id. Septembris 449. sepultus in eodem templo; cujus sacras reliquias cum Fabritius Episcopus reperiisset anno 1498. honorificentiori eas loco solemni pompa excepit.

IV. 4. B. FLORIANUS Placentinus Antistes adlectus est anno 449. Mediolanensi Concilio interfuit sub Eusebio Archiepiscopo an. 451. (1) uti scribit Joseph Ripamontius in Hist. Ecclesiastica Mediolanensi tom. p. Eodem anno Florianus Christiano orbi ereptus est.

V. 5. MAJORANUS successit an. 451.

VI. 6. ARICIUS, sive Avitus Romanus ad eandem sedem ascendit anno 456. sedit ann. 1. tumulatusque est in Ecclesia S. Antonini. De quo Locatus: *Hic* (ut fertur) *ab exercitu Imperator electus cum fuisset a Leone Imp. Constantinop. dejectus Episcopus Placentinus ordinatus est.*

VII. 7. PLACIDUS ex eadem sede jus dixit an. 457. sedit ann. 25. sepultusque est prope suum prædecessorem. Eo sedente an. 461. ab Alarico Placentia direpta fuit.

VIII. 8. SILVINUS, seu Silvanus eadem dignitate fulsit an. 483. sedit an. 20. jacetque juxta suum prædecessorem.

IX. 9. JOANNES ejus nominis I. ad hanc sedem assumptus est anno 503. sedit an. 20. accepitque sepulchrum prope suum prædecessorum.

X. 10. SEUFRIDUS Germanus, ejusdem sedis Antistes anno 523. sedit an. 16. sepultusque est in eodem loco.

XI. 11. SYRUS vixit an. 540. sedit an. 20. sepultusque est apud alios suos prædecessores.

XII. 12. VINDEMIALIS natione Sabaudus, ad

Placentinam sedem subvectus est anno 560. sibique creditam Ecclesiam administravit ann. 30. sepultusque est apud suos Antecessores.

13. BONIFACIUS vero in eadem sede floruit XIII.
anno 590.

14. JOANNES II. Episcopus adlectus est anno XIV.
595. præfuit an. 14. sepultusque est prope suos Antecessores.

15. CATHARISINUS Gallus, professione XV.
Monachus, ad eandem dignitatem assumptus est an. 609. rexitque Placentinam Ecclesiam ann. 26. sepultus in cathedrali Ecclesia S. Antonini martyris prope suos Antecessores.

16. DOMNINUS patria Placentinus floruit an. XVI.
634. sedit ann. 14. deincepsque prope suos Antecessores tumulo exceptus est.

17. FLORIANUS II. Episcopus fuit ann. 648. XVII.

18. PLACENTINUS *a* eidem Ecclesiæ præ XVIII.
positus est anno 677. interfuitque concilio sub Agathone Pontifice an. 679 *b*. fatoque cedens cum aliis suis Antecessoribus sepultus est.

a A°. Placentius [illegible] tius 682.

19. JOANNES III. Mediolanensis, Placenti- XIX
nus Episcopus adlectus est an. 698. rexitque sibi creditam Ecclesiam an. 17. moriensque prope suos Antecessores sepulchrum accepit.

20. HILDOARDUS sive Andoardus in eadem XX.
vixit dignitate an. 716. sedit ann. 21. jacet prope suos Antecessores.

21. THOMAS Monachus S. Benedicti ad ean- XXI.
dem dignitatem assumptus est anno 737. Hunc maximum tenuit studium Episcopatus sui, cathedralisque Ecclesiæ tunc D. Antonini martyris ditionis repetendæ, quæ paulo ante ob Placentinæ civitatis incendium, monumentorumque combustionem, fuerat occupata. Quod cum declarant multa ejus seculi monumenta, tum celebre illud Rachisii Longobardorum Regis ann. 746. Thomæ huic Episcopo concessum, in quo Rachisius Placen. Ecclesiæ, quæcumque bona, juraque a Luitprando, cæterisque Regibus olim suscepisset, confirmat. Cujus vetustissimi monumenti exemplar ex Placentinæ Ecclesiæ tabulario ab amico nostro, & numquam satis laudato viro Petro Maria Campio desumptum, mihique una cum aliis monumentis transmissum, hic collocandum existimavi. Tenor est hujusmodi.

Flavius Rathchis vir excellentissimus Rex feliciter.

Ecclesiæ beatissimi martyris, & confessoris Christi Antonini, & Victoris sita prope muros civitatis nostra Placentina, ubi sancta eorum corpora quiescunt humata, & viro beatissimo Patri nostro Thoma Episcopo custodi ejus Detulit sanctitas tua præcelsa potestati nostra preceptum cessionis, & firmitatis antecessoris Hilprandi Regis, in quo legebatur, eo quod dum civitas nostra Placentina, quod omnibus notum est, ab incendio fuerat concremata, & omnia munimina prædicta Ecclesiæ tuæ inibi combusta sunt, sicut & aliis rebus, & ipse Hilprant per ipsum preceptum suum firmaverat omnia, quicquid ipsa sanctorum loca, & vos possidebatis, vel quod vestri possederant antecessores, sive de dono prædecessorum nostrorum Regum, sive quod ab antiquis temporibus fuerat possessum in casis, familiis, territoriis, familia, & peculia, vel quod a singulis hominibus inibi collatum fuerat, seu ex comparatione, aut commutatione, vel undecunque habere, & possidere moderamine videbatis, simul & Ecclesias diœceseas tuas ubi per singula loca statutas, a vobis ordinatas, vel a vestris decessoribus fuerant, seu & monasteria, idest B. Apostoli, & martyris Christi Thomæ atque Syri confessoris prope istam civitatem nostram Placentinam; atque firmaverat in ipsa venerabilia loca monasteria Florentiola, & Tolla, atque Gravaco: unde & asseruistis, quod sub vestra fuissent tuitione, & rectores suprascriptorum a vobis præjudicio fuissent convicti, & canonica obedientia vobis impendantur. Nec non etiam & confirmavit vobis omnes illas mulieres, quas servi Ecclesia vestra acceperant in conjugio cum filiis, filiabus, qui ex eis nati fuerant per aldiones

 ha-

(1) Hunc obiisse affirmat Campius die primo ineuntis anni 451. ideoque errat Ripamontius, dum scribit Florianum interfuisse Mediolanensi Concilio ab Eusebio habito anno 451. et revera Epistolæ ejusdem Concilii ad Leonem Papam relatæ ab Harduino Concil. tom. 1. pag. 1780. subscribit non Florianus, sed ejus successor *Majoranus*. Hoc tamen Concilium in an. 452. rejicit ibidem Harduinus.

rabentes mundium per caput solidos senos, & concesserat inibi pensionem illam de sapone libras 30. quæ Palatii nostri ex Placentina civitate inferebatur, & firmaverat vobis portum, qui dicitur Cotaleo, ubi naves militarem usum habebant vulatione illa de ripatico, vel justitia, quod & inde in Palatio nostro veniebat, vos eam deberetis tollere: nec non & concesserat in ipsa sancta loca vel vobis lectum Padi, unde ante dies cucurrit prope suprascripta civitate Placentina fine caput de rivo, qui dicitur frigido usque in fine de Spaoraria, & vobis propriis manibus suis tradiderat. De quibus omnibus speravit a nobis Almitas vestra, ut in ipsa venerabilia loca vel vobis nostrum exinde renovationis, & firmitatis præceptum emittere deberemus. Nos vero attendentes Dei omnipotentis misericordiam, & vestram audientes congruam petitionem, hoc renovationis, & firmitatis nostræ præceptum vobis fieri jussimus, firmantes in præscripta sancta loca, vel vobis omnia, sicut textus anterioris præcepti ejusdem Hilprandi continere videtur, & vos nunc præsenti tempore habere, & possidere rationabiliter videmini: quatenus ab hodierna die habentes hoc nostrum renovationis, & firmitatis præceptum securiter, ac firmiter ipsa supradicta loca, vel vos, & vestri successores possidere valeamini, & nullus dux, comes, Gastaldus, vel actionarius noster contra præsentem nostrum novationis, & firmitatis præceptum audeat ire quandoque, sed omni tempore vobis, vestrisque successoribus stabili ordine præsens nostrum præceptum debeat permanere. Ex dicto domini Regis per Andreatem illi Referendarius scripsi ego Thomas Notarius.

Actum Ticinio in Palatio 4. die mensis Martii anno 746. anno felicissimi Regni nostri II. Ind. XIV. feliciter.

Sedit Thomas ann. 19. defunctusque est an. 756. & cum suis antecessoribus sepultus.

XXII 22. DESIDERIUS a, vulgo Deiparæ virginis Cancellarius nuncupatus, patria Placentinus, divinitus ad patriæ subvectus est sedem ann. 756. Cum enim Thomas Episcopus decessisset, populusque, & clerus precibus Deum fatigaret, ut vacuæ Ecclesiæ dignus præponeretur: Deipara Virgo se obtulit per visum Incluso, illumque legavit ad clerum, moniturum suo nomine senatores, ut cancellarium suum, sic enim honoris ergo Desiderium vocabat, crearent Episcopum. Haud vana visus est attulisse Inclusus; itaque Desiderium evexerunt ad sedem, ejusque electionem ad populi, clerique preces ratam Adrianus Pontifex dicitur habuisse. Populus vero clerusque haud habuit, quod a Desiderio desideraret, quod ad optimi Pastoris munus spectare videretur. Per viginti etenim annos, quibus illam administravit Ecclesiam, ita piè sanctèque se gessit, ut nec cœleste decretum, nec populi vota, ne latum quidem unguem fefellerit. Fato deinde functus an. 775. apud S. Joannem Evangelistam tumulatus est, cujus ipse non ita pridem templum consecraverat.

a Nunc celebrat Mariccius in Bibl. Mariana p. 5. pag. 140. Alamdij.

XXIII 23. MAURUS II. anno 775. sedit annos 5. sepultusque est in Ecclesia S. Ambrosii ex ordine S. Benedicti.

XXIV 24. JULIANUS eadem dignitate exornatus est an. 780. decedensque sepultus est apud S. Joannem Evangelistam. * Is anno 808. pro veteri sua antiqua Cathedrale hoc à Carolo Magno obtinuit privilegium, quod olim Petrus Maria Campius Canonicus Placentinus cum multis aliis Placentinæ Ecclesiæ monumentis ex archivio Canonicorum fideliter exscriptis nobis transmisit.

* Ex App. tom. 5.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Karolus excellentissimus Augustus, à Domino coronatus, magnus, & pacificus Imperator, Romanorum gubernans Imperium, per misericordiam Dei Rex Francorum, & Longobardorum.

Omnibus igitur nobilibus Catholicis nostro in Regno consistentibus, tam de sacerdotali ordine, quam & laicali scire volumus: quoniam nihil aliud, ut ait Apostolus, in hunc mundum intulimus, nec quicquam ex eo nobiscum auferre poterimus, nisi quod ob animæ salutem locis Sanctorum devotè Domino offerentes impertiri videmur; & hoc nobis proculdubio ad æternam beatitudinem pertinere confidimus. Idcirco cognoscat magnitudo, seu utilitas omnium fidelium Dei, nostrorumque scilicet præsentium, & futurorum; qualiter vir venerabilis Julianus S. Placentinæ urbis Ecclesiæ Episcopus, quæ est constructa in honore SS. Antonini, & Victoris, necnon & Justinæ Virginis, nostram deprecatus est clementiam, petens, ut ob amorem Dei, & animæ nostræ salutem omnem judiciariam, vel omne teloneum de curte jam dicta Ecclesia nuncupante Gusiano cum suis adjacentiis, quæ est sita in montaneis Placentinis per fines subtus denominatas, tam de arimannis, quam & de aliis liberis hominibus per memoratas fines, vel infra consistentibus, omnia quæ a publico exigebantur pro mercedis nostræ augumentum in ipsa Ecclesia Sanctorum prædictorum concedere visi essemus: Quod nos propter nomen Domini, & reverentiam ipsius sancti loci ad ipsam Ecclesiam secundum præfati Episcopi petitionem, sicut a publico hactenus exigebantur; sic promptissima devotione cum omni integritate prædictam judiciariam, vel omne teloneum de supradicta Curte Gusiano, vel ejus adjacentiis per has denominatas fines, & coherentias: id est, ex uno latere de summa Costa, ubi dividitur inter monasterio Tolla, & S. Ecclesia Placentina, descendente usque in rivo Garli; de rivo Garli percurrente usque in fluvio Carso: inde vero per ipsius fluvii alveum descendente usque in capite subtus costa Maurenasca, deinde ascendente usque in summa costa ipsius Maurenasca, qui dividitur inter ipsam, & Saderiano. Inde quoque percurrente usque in la Vegiola; ex alia verò parte de la Vegiola usque Castellioni, de Castellioni usque in summa Serra, de summa Serra usque Fabricio: inde enim usque ad prædictam Costam, qui dividitur inter Tolla monasterio, & prædicta Ecclesia Placentina visi sumus concessisse. Quapropter per præsentem auctoritatem nostram decernimus, quod nos in Dei nomine perpetualiter hac nostra concessione mansurum esse volumus; ut ipsam judiciariam, vel teloneum, ut supra ex integro per suprascriptas fines, & infra tam ipse Pontifex, quam successores sui habeant, teneant, & possideant, vel quicquid exinde ad profectum Ecclesiæ suæ facere voluerint, ex permisso nostro liberam in omnibus habeant potestatem; ita ut deinceps nullus Dux, Gastaldius, vel Actionarius, nec quilibet ex ministris Reipublicæ de jam dicta judiciaria aliquid præsumere, vel de ipso teloneo aliquid contingere audeant; sed per hanc nostram auctoritatem sub emunitatis nomine, nostris Deo auxiliante temporibus, & futuris memoratus vir venerabilis Julianus Episcopus, suique in perpetuum, qui fuerint Rectores in ipsa sancta Ecclesia, ut supra diximus, valeant quieto tramite tenere, & possidere, & pro nobis, ac superstites nostri Domini misericordiam jugiter exorare: & ut præsens auctoritas tam præsentibus, quam futuris temporibus inviolabiliter Domino adjuvante permaneat, manibus nostris subter scribendo roborare decrevimus, & de annulo nostro sigillare jussimus.

Signum † Domini Karoli piissimi Imperatoris.

Altifredus ad vicem Ercambaldi subscripsi. Data 7 Kalen. Junii, anno 8. Christo propitio Imperii nostri, XL. regni nostri in Francia, atque XXXIV. in Italia, indictione 1.

Actum Aquisgrani palatio nostro in Dei nomine feliciter. Amen.

25. PODUS civis Placentinus, patriæ sedem ascendit anno 809. sedit an. 30. sepultusque est apud Ecclesiam S. Petri. * Cum ex hac mortali vita discessisset anno 839. die 19. Julii: ad ejus tumulum hæc incisa fuerunt carmina inculta, ut illa ferebat ætas. XXV.

* Ex App. t. 5.

Hic honor, atque decus; hic sanctus Pater, & almus
Antistes Podo hic requiescit humo.
Qui fuerat humilis, mitis, pietate repletus,
Nobilis, egregius, orbi aperte bonus.
Rexerat hanc urbem sex lustris insuper annis,
Præsul erat monitis, & pietate pater.
Floruit in studiis, & sacra in lege fidelis,
Semper agens animæ dona futura suæ:
Fulgens eloquio, divinæ & dogmata legis
Demonstrans populis fercula digna suis.
Te custode pio nunquam lupus abstulit agnum;
Nec de fure timens pascua carpsit ovis.

Sum-

Summus amor Regum, populi decus, arma parentum,
Ecclesiæ cultor, nobilitatis honor.
Quamvis marmoreo condantur membra sepulchro,
** Alma petens anima sedibus Angelicis.* (* Astra.)
Quisquis amore Dei versus perlegeris istos,
Dic, rogo: Podoni det requiem Dominus.

Hic venerabilis Præsul novæ ecclesiæ S. Mariæ in territorio Caorso ab Ismalda, & Ursa sororibus suis ædificatæ plura contulit bona, de qua constructione hæc vetus chronic. M.S. Placentinæ civitatis.

Condidit hoc templum summa virtute verendum
Regina potens consilio sui fratris Præsulis Podo.
Atque duabus Ismalda, & Ursa sororibus suis
Pro se, pro natis amore Virginis matris
Christi Mariæ, cui consecratus fuit locus iste.

Cujus etiam tempore Alaxiam Pipini Regis filiam, uxoremque Cadotis Comitis de Lomello ædificasse ecclesiam SS. Simonis, & Judæ in ea ipsa civitate Placentina refert vetus chronic. *Anno Domini 813. obiit prædictus Carolus Magnus Imperator, & eo tempore Domina Alaxia filia Pipini Regis, & uxor * Cadotis Comitis de Lomello ecclesiam unam in honorem SS. Simonis, & Judæ in civitate Placentia apud murum civitatis construi fecit: licet nonnulli dicunt fuisse constructam ipsam ecclesiam per Comitem Tadonum Palatinum de Lomello.* (* Tadoti.)

Podo vero Episcopus inter cætera, quæ ab Imperatore Ludovico Pio obtinuit pro sua Ecclesia privilegia, unum asservatur conditum anno 820. ita scriptum.

In nomine Domini Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.

Hludovicus divina ordinante prudentia Imperator Augustus. Si res ad sacrosanctas Ecclesias, & cætera venerabilia pia loca pertinentes, quæ aut per negligentiam, aut per quorumlibet carnaliter viventium cupiditatem de ipsis abstractæ sunt, eisdem sanctis Ecclesiis, & venerabilibus, ac piis locis restituerimus, & ad earum dominationem revocaverimus, hæc procul dubio nobis, & æternæ mercedis præmia facilius assequenda, & ad Regni stabilitatem pertinere confidimus. Idcirco notum fieri volumus omnibus fidelibus nostris præsentibus scilicet, & futuris, quia vir venerabilis Podo S. Placentinæ Ecclesiæ Episcopus per missum suum nomine Reginoldum presbyterum ostendit nobis privilegia, in quibus continebantur donationes Regum Longobardorum, Hilprandi, Haistulfi, Desiderii, necnon & aliorum bonorum hominum, de quorum donationibus quoddam monasterium, quod nuncupatur Gravacus, tempore Domni, & genitoris nostri Caroli piæ recordationis per aliquos homines, sicut ipse Reginoldus missus prædicti Episcopi asserebat, injuste abstractum fuit, quam rem jussimus missis nostris Adallabo venerabili Episcopo, & Artmano Comiti, quos ad justitias faciendas in Italiam misimus, diligenti inquisitione investigare, & nobis, si ita verum esset, renunciare. Hanc causam subtiliter investigatam detulerunt jamdicti missi nostri ad nostram notitiam, & eam, quanta potuerunt subtilitate, nobis exposuerunt. Quam cum nos diligentius attendendo cognosceremus, intelleximus justum esse, ut prædictũ monasterium una cum cellulis, & rebus sibi subjectis ad partem Placentinæ Episcopatus Ecclesiæ redderetur, & ideo prædictum monasterium sub integritate per hanc nostræ auctoritatis præceptionem memorato venerabili Episcopo, atque Placentinæ Ecclesiæ Rectori restituere, & confirmare decrevimus. Præcipientes ergo jubemus, ut nullus fidelium nostrorum prædicto venerabili Episcopo Podoni, & Placentinæ Ecclesiæ, vel successoribus ejus de supradicto monasterio Gravaco in pago Placentino constructo ulterius inquietare, aut ullam calumniam ingerere præsumat: sed liceat ei, ac successoribus ejus memoratum monasterium tam nostris, quam successorum nostrorum temporibus absque ullius potestatis, vel personæ injusta contrarietate, quieto ordine tenere, ac secundum sacros canones ordinare, & quicquid exinde secundum æquitatem, & justitiam facere voluerint, liberam, & firmissimam habeant potestatem; & ut hæc auctoritas firmior habeatur, & à fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, ac nostris melius credatur, ac diligentius conservetur, annuli nostri impressione signari jussimus.

Ego Gandulfus ad vicem Fridugisi recognovi, & ss.

Data v. kal. Majas anno, Christo propitio, VII. Imperii D. Hludovici piissimi Augusti, Indict. XIII.

Actum Aquisgrani palatio Regio in Dei nomine feliciter. Amen.

26\. SEUFRIDUS, seu GOFREDUS anno 840. Hunc cum Paulus diaconus factiosissimus homo expulisset e sede, a Nicolao I. Pontifice ea lege in pristinam dignitatem restitutus est, ut ad eundem thronum aditu Paulus temerarius homo perpetuo excluderetur, ut narrat Anastasius Bibliothecarius in vita Nicolai I. Eo ipso anno quo Gofredus ad Episcopatum assumptus est, a Lothario Imperatore pro stabilitate suæ Ecclesiæ, juraque ejusdem defendenda, sequens impetravit diploma, quod extat in Placentino tabulario, his verbis exscriptum. XXVI

In nomine Domini nostri Jesu Christi Dei æterni.

Hlotharius divina ordinante providentia Imperator Augustus. Omnibus fidelibus S. Dei Ecclesiæ, & nostris præsentibus scilicet, & futuris notum sit, quia vir venerabilis Gofredus S. Placentinæ urbis Ecclesiæ Episcopus nostræ innotuit pietati, qualiter multæ contra eum, vel Ecclesiam suam callidorum hominum fuissent tergiversationes, seu inquisitiones pro ejusdem Ecclesiæ rebus atque familiis, unde necessarium erat in aliquibus causis subtilem adhibere nostræ auctoritatis inquisitionem pro stabilimento, & utilitate ejusdem Ecclesiæ. Quapropter præcipimus, atque omnino jubemus, ut ubicunque necesse se dixerit habere pro rebus, atque familiis præfata Ecclesia, subtilis valeat, prudentissimaque adhibeatur inquisitio per idoneos homines, quos ipse, aut advocatus ejusdem Ecclesiæ nuntiaverit, ita ut justissimo libramine ejus justitia inquisita S. Antoninum apud Dominum mereamur habere intercessorem, nobisque sempiternale compendium sit in futuro. Ut quoque hæc nostræ auctoritatis pagina pleniorem in Dei nomine habeat vigorem, & per futura tempora inconvulsam firmitatem, de annulo nostro subter jussimus sigillari.

Dra . . jus subcancellarius, atque Notarius ad vicem Egilmani recognovi, & subscripsi.

Data 5. Idus Novemb. anno, Christo propitio, Imperii D. Hlotharii piissimi Imperatoris Augusti 18. Indict. 1.

Actum Papiæ civitate Palatio Regio in Dei nomine feliciter Amen.

Obiit Seufridus, postquam egregie Placentinam Ecclesiam rexisset an. 30. sepultusque est apud suos Antecessores an. 870.

27\. PAULUS Mediolanensis, alter ab illo qui, ut diximus ex Anastasio, Placentinam Ecclesiasticam rem perturbabat, Seufrido suffectus est an. 870. XXVII. Hic interfuit, cum Carolus Calvus Papiæ insigne Regni accepit anno 875. decessit autem an. 889. sepultusque est apud S. Jo. Evang. * Novam Cathedralem, quam Sofredus ejus patruus, & præcessor in honorem S. Justinæ excitare instituerat, Paulus ipse præfecit, obtento prius privilegio à Ludovico Imp. ann. 872. *Dat. 8. Id. Januarii Indict. 5 Imperii 26.* Transtulit post hæc è veteri S. Antonini in novam Cathedralem totum fere Capitulum Canonicorum, una cum eorum dignitatibus, Archipresbyteratus nempe Archidiaconatus, Præpos. & Primicerii, reliqui Canonici una cum Vicedomino in veteri remanserunt Ecclesia sub ipso Vicedomino, quem postea Præpositum dixere. Exoravit idem Paulus an. 881. ut à Carolo Crasso Imp. ea omnia confirmarentur, quæ à Carolo Magno, cæteris Imperatoribus, Regibusque Italiæ olim privilegia obtinuerunt. *Dat. 5. Kal. Apr. anno Inc. Dom. 881. Ind. 14. anno vero Imperii Domini Karoli primo. Actum Papiæ feliciter.* (* Ex App. 1.5.)

28\. BERNARDUS ex diacono, post excessum, adlectus est Placentinus Episcopus, confirmatusque a Stephano VI. Pontifice an. 889 ut legitur in subjecta litera ejusdem Pontificis ad Dominicum Archidiaconum Ravennatem. XXVIII.

STEPHANUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Sanctissimo confratri nostro Dominico Archiepiscopo S. Ravennatis Ecclesiæ. Divina majestas Pastorale ministerium nobis . . . . . . sollicitudinem gerentes cura pervigili nostrum Apostolicum impendere suffragium. Idcirco omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium agnoscat notitia, quia cum Ravennas Ecclesia per obitum Romani quondam Archiepiscopi ejusdem Ecclesia viduata sine pastore consisteret, repente & sancta Placentina Ecclesia illius suffraganea, a suo Pastore quondam Paulo extitit denudata. Quapropter diversis Italici Regni fluctuantibus procellis, quia per eandem S. Ravennatem Ecclesiam proprio destitutam Pastore, ipsa S. Placentina Ecclesia de Pastore proprio remediũ recuperandi minime adipisci valebat, ad Apostolicam sedem, nostrumque Apostolicum; utpote ad omnium caput Ecclesiarum, & matrem refugium visi sunt . . . fecisse, offerentes nobis proprium electum Bernardum nomine, diaconatus officio utentem, & suggerentes sua cum decreto ab eis in eum facto, hunc a nobis sibi consecrari antistitem; ne ipsa Ecclesia diu sine Pastore, annihilaretur, & eligentes, atque petentes acephali, & vagabundi incederent: nos autem, ut diximus, cum proprius Metropolitanus deesset, satis ab eis rogati, prædictum Bernardum in eadem Placentina Ecclesia providimus consecrare Episcopum, dantes illi in mandatis, atque jubentes expresse, ut omni subjectione, & fidelitate se subire S. Ravennatis Ecclesiæ observaret.

Datum 8. Kal. Aprilis per manus Zachariæ anno V.

[* Ex App.] * Obtinuit Bernardus à Stephano IV. Papa privilegium pro sua Placentina Ecclesia: cujus initium est. *Stephanus Episcopus servus servorum Dei. Reverendissimo, & sanctissimo Bernardo Episcopo S. Placentinæ Ecclesiæ, & per te in eodem venerabili Episcopio, in perpetuum. Si consacerdotum, &c. Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, & Scriniarii S.R.E. in mense Februario indictione supradicta bene valete. Data 4. Kal. Martias per manum Zachariæ primicerij S. Sedis Apostolicæ, Imperante Domno piissimo Augusto Vvido à Deo Coronato magno, pacifico Imperatore, anno primo, & post anno primo Indict. 9.*

XXIX 29. EVERARDUS, seu HEURARDUS, sive ENVARDUS anno 893. Bernardo successit, quem errore devius Locatus Conradum appellat, eundemque narrat vixisse anno 917. Hujus mentio extat in quodam privilegio Lotharii Imp. ann. 894. Romæ interfuit Concilio habito a Joanne IX. Papa coram Ludovico IV. Imp. pro Ecclesia Lucensi congregato anno 901. ut vidimus ex monumento supra relato tom. pr. Idem an. 903. cum S. Sabini templum, quod ex Pannonica rabie conflagraverat, reparasset, in illud honorifice transtulit corpora Ss. Victoris, Domnini, & aliorum, ibidemque pro monachis S. Benedicti nobile cœnobium ædificavit, dotavitque ad perennitatem, ut subjecta antiqua memoria prodit, quam Ruffinus Monachus ex antiquis monumentis eruit, suoque libello ita Inscripsit.

Fuit enim primo constructa Ecclesia B. Savini in campanea Placentina a prima fundatione sui 323. a Christi nativitate, secundum quod reperi, in quodam privilegio nimia vetustate consumpto, & a tineis corroso, ita quod vix in eo potui deprehendere, quod quærebam. Sed & fundatores qui fuerunt, & unde originem traxerunt, reperi scilicet in quodam vetustissimo martyrologio, quod fuerunt duo viri sapientia, & bonitate præclari, sanctitate, & religione ornati de civitate Romana, unus vocabatur Constantinus, & alter Opinianus. Fundaverunt igitur primo, ut dictum est, quandam Ecclesiam in Campanea Placentina ad honorem Dei, & duodecim Apostolorum, & fecerunt eam miræ magnitudinis, secundum quod in quodam privilegio domini Ennardi Episcopi Placentini continetur, quæ consecrata fuit per beatissimum Savinum Episcopum Placentinum. In qua Ecclesia beatissimus Maurus corpus S. Savini post mortem ejus cum canticis sepelivit. Inde factum est, divina suffragante clementia, quod eidem Ecclesiæ innumerabiles concessiones, & offersiones, & multa privilegia a summis Pontificibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & a fidelibus Imperatoribus sunt collata, de quibus mentionem facere non potero, ut optabam. Tempore igitur, quo currebant 902. irruerunt Pagani & inimici crucis Christi, & destruxerunt, & combusserunt quidquid repererunt extra Placentinã mœnia civitatis, tyrannica rabie hostili gladio humana corpora trucidantes. Et tunc cremaverunt, & destruxerunt penitus Ecclesiam B. Savini, quæ in honorem XII. Apostolorum fuerat primitus consecrata, & prædicta narrata inveniuntur per D. Ennardum egregium Præsulem Placentinum, qui totis viribus studuit istud monasterium, in quo sumus, de novo videlicet fabricare. Dum igitur sedula perscrutatione quærerem privilegia, quæ fundationem hujus monasterii continerent, reperi quoddam privilegium D. Ennardi Episcopi Placentini confectum tempore Beringarii Regis 903. quo privilegio continebatur, quod prædictus D. Ennardus congregato concilio clericorum disposuit & Ecclesiam B. Savini denuo fabricare, sicque providit locum extra mœnia civitatis Placentinæ in quodam suo prædio juste, & legaliter acquisito, in quo monasterium B. Savini de novo ædificavit cum officinis ad cultum monasticum fabricatis. Et hac de causa prope civitatem Placentiæ prædictus Episcopus dictam Ecclesiam transmutavit, propter enormitatem Paganorum, ne eam denuo concremarent; sicque instituit in præfato monasterio Grimalcum Abbatem religiosum virum, qui ordinet, & disponat in suo monasterio mores, & cultus secundum B. Benedicti regulam salutarem, atque statuit prædictus Episcopus, ut nulla . . . . . nec ulla superposita a suis successoribus prædicto monasterio imponatur; voluit tamen, ut in signo subjectionis, & reverentiæ in festivitate B. Savini, cum sacerdotibus, qui cum eo venerint ad divina officia celebranda, ut per Abbatem, vel ejus nuntium ad hoc deputatum, ut honorifice suscipiantur, & offerantur duo . . . . . eidem Episcopo ab eodem Abbate, vel ejus misso, & in iis Episcopus Placentinus solummodo sit contentus. Paulo post sequitur idem Ruffinus de Enuardo hisce verbis: *Ennardus Dei gratia Placentinus Episcopus obtulit, & dedit monasterio S. Savini, & confirmavit Ecclesiam S. Benedicti procul a civitate Placentiæ sitam cum omnibus rebus, & pertinentiis suis sive massaritiis, cultis, & incultis, seu familiis utriusque sexus, 2. molendinis.*

Hactenus Ruffinus.

E vivis exemptus est Enuardus anno 904. Inde facile refellitur Locatus, cujus historia adeo scatet erroribus, ut nonnisi admonitu Petri Mariæ Campii illos potuerim evitare. Translatio autem sub Enuardo supradictorum sanctorum incidit in annum 903. licet Locatus velit incidisse in annum 911. exemplumque inscriptionis mihi transmissum in annum 933. tametsi mendose etiam prostet incisa, sub anno 943. cum revera scribendum sit 903 ut vidimus ex Ruffino. Inscriptio ita se habet in Eccl. S. Sabini.

* CONRADUS * *alias Ennardus*
EPISCOPUS
IN HOC TUMULO CORPORA
SS. VICTORIS,
DOMNINI, GELASII, ET
PEREGRINI RECONDIDIT
ANNO DOMINI
DCCCC * XXXXIII. * DCCCCIII

30. VVIDO I. Monachus ex Ordine S. Benedicti post Enuardum, Episcopus Placentinus ordinatus fuit anno 904. Hujus Vvidonis meminit antiquissimum chronicon Nonantulanum, dum refert quoddam privilegium Sergii III. Pontificis indultum Leopardo Nonantulano Abbati. Hic enim, cum nobile illud cœnobium a Pannoniis concrematum, atque excisum iterum excitasset, templumque ei curasset consecrandum, Sergius Pontifex potestatem fecit ad eam consecrationem ut eligeret vel Joannem Ticinensem, vel Placentinum Vvidonem, vel Elburgum Parmensem Episcopos. Cæterum Placentino Vvidoni res demandata est an. 909. Quoniam vero iidem Pannonii Ecclesiam S. Sabini inje- XXX

ctis

ctis flammis exciderunt, quam deinde supra memoratus Enuardus resarciit, inde etiam manifestius refellitur error Locati; ex inundatione enim Pannoniorum in Italiam evincitur reparationem illam Ecclesiæ S. Sabini incidisse in annum 900. & deinde tres annos tenuisse: anno vero 909. Nonantulanam absolutam fuisse Ecclesiam. Porro chron. ita enarrat.

Leopardus electus Abbas sedit annos 13. menses duos, dies 19. ordinatus anno domini 899. obiit 12. Kal. Julii. In ipso anno venere Ungari in Italiam de mense Augusto, Indict. 3. 8. Kal. Octobris. Junxerunt se Christiani cum eis in bello ad fluvium Brentam, ubi multa millia Christianorum interfecta sunt ab eis, & alios fecavere, & venerunt usque ad Nonantulam, & occidere monachos, & incenderunt monasterium, & Codices multos concremavere, atque omnem depopulati sunt locum. Prædictus autem venerab. Leopardus Abbas cum cunctis aliis monachis fugere, & aliquandiu latuere. Postea vero recongregati sunt, & recondidere monasterium, & Ecclesiam, & misit ad Sergium Papam, qui tunc Romanam, & Apostolicam gubernabat sedem, consulendo de consecratione Ecclesiæ, seu monasterii, & de diversis ærumnis, quas passus est a Barbaris, atque ab aliis malis hominibus, cui prædictus Papa scripsit Epistolam continentem hunc modum.

SERGIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Leopardo religioso Nonantulani monasterii Abbati. Visis humilitatis tuæ litteris condoluimus satis de cœnobio Nonantulanensi tibi commisso, eoque sub cura tui regiminis commissus tibi grex nonnullis afficitur indigentiis. Siquidem Barbarorum gladio vastari: tuumque monasterium ab eisdem igne crematum, malorum hominum infestatione te ipsum cum tuis turbatum audimus; sed misericordia omnipotentis Dei esto fisus, Beatorumque Apostolorum suffragiis adjutus, quod ad hoc prævaluisti, ut post tot flagella tui laboris certamine Ecclesiam ipsius tui monasterii usque ad culmen levares, quam cum toto tuo monasterio sub Apostolica nostra tuitione, quemadmodum sub antecessorum nostrorum tempore fuit, pro amore B. Silvestri Pontificis Romanæ sedis, cui Deo auctore deservimus, decernimus esse, & te ubicumque adjuvare, & protegere debemus, Pontificii nostri dexteram libenter porrigemus, firmantes quæcunque ab ævo religioso, & sancta concessa privilegia tuo fuere monasterio Nonantulano. De cætero si ad consecrandam tui monasterii Ecclesiam Episcopū quæris, hoc tempore nolumus, ut aliquem ad consecrandam ipsam Ecclesiam roges, nisi Joannem venerab. Ticinensem Episcopum, aut Vvidonem Placentinum, vel Elbungum Parmensem reverendissimos Episcopos, de his tribus qualem volueris induc ad consecrandum tuam Ecclesiam.

Hunc Vvidonem factiosum hominem fuisse, ac valuisse armis oportet: scribit enim Sigonius lib. 6. de Regno Italiæ, illum Berengario Regi adhæsisse contra comitem Rodulphum, collatisque signis prope Fidentiolam, cum devicto Berengario perfugisse Veronam. Ejus memoria extat in quodam privilegio an. 922. a Rodulpho Rege Bergomati Ecclesiæ concesso, ut suo loco narrabimus. * Obtinuit Vvido à Rodulpho Imp. confirmationem privilegiorum olim à Berengario Rege Cathedrali S. Antonini concessorum. *Datum anno Dom. Incarn. 924. Domini vero Rodulfi piissimi Regis in Italia 3. Ind. 12. in Christi nomine feliciter. Amen.* Hugo vero Rex donavit Abbatiam S. Christinæ positam extra muros Ticinenses eidem Vidoni Episcopo. *Data anno Domin. Incarnationis 926. 4. Kal. Decembr. Ind. 14. anno vero D. Hugonis I. Actum Papiæ.*

* Ex App. t. 5.

Hugo item, & Lotharius Reges condito documento, Vvidone Episcopo superstite, plura alia bona obtulerunt Ecclesiæ S. Antonini. *Data 5. Id. Martii anno Dom. Incarn. 945. Regni vero D. Hugonis piissimi Regis 19. Lotharii vero 14. Indict. 3. Actum Papiæ.*

31. BOSUS, filius Hugonis Regis Italiæ ex Bezola concubina, fuit Episcopus Placentinus an. 940. XXXI
Sibique creditam Ecclesiam usque ad annum 951. administravit. De eo Luitprandus Ticinensis lib. 4. cap. 6.

32. SIGULPHUS Gallus ad eandem dignitatem assumptus est an. 951. Hic comitiis Augustanis XXXII.
interfuit sub Othone I. Imperatore an. 952. Idibus Augusti, synodoque Marzaliæ assedit anno 973. quam Honestus Archiepiscopus Ravennas celebravit. Testis diplomati Othonis Imp. Ecclesiæ Astensis anno 962. reperitur. (1) (*„ Sigulphi memoria ad „ ann. 988. extenditur, ut videre est apud* Campium.)

33. JOANNES Calaber è Rossano, vocatus Filagatus, ad Placentinam sedem ascendit anno 982. XXXIII.
(2) Hic tametsi literis exornatus, ac monachus Montis Casini, tantæ superbiæ fuit, ut Archiepiscopatus titulo a voluerit insigniri, ut prodit instrumentum quoddam Archivii Nonantulani, quod inter ipsum, & Abbatiam Nonantulanam conditum est anno 989. 3. mensis Januarii Indictione 11. ubi audacissime Archiepiscopum Placentinum se appellat. Inde ex gliscente superbia, potentiaque, prædictam Abbatiam Nonantulanam occupavit, mox & Romanam sedem pulso Gregorio V. vero Pontifice, Crescentii tyranni armis adjutus. Cæterum cum ad tumultum Otho III. Imperator Romam fuisset regressus, & Crescentium majestatis damnavit, & Joannem Pseudopontificem auribus, manibusque truncatum, orbatum oculis, aversumque asino ignominiose tractavit, præcone per Urbem clamante, tali supplicio dignum esse, qui fuisset conatus verum Pontificem de sede propellere. Meminit hujus Petrus Damiani in Epistola ad Cadolaum, Glab. lib. 1. cap. 4. Rodulphus Cluniacensis hist. Acta S. Nili Abbatis, Baronius, aliique.

ad filium assentiente Pontifice vult Campius.

34. SIGIFREDUS II. a Placentinis præfuit an. 997. Hic fuit Sabiniani monasterii studiosissimus, XXXIV
multaque ei de suo impartitus est; monachorum numerum, eorumque fortunam mirum in modum auxit; adeoque sibi iis beneficiis illorum animos devinxit, ut præcipuus pater, ac benefactor haberetur, ut Ruffinus sæpe citatus in suo libello enarrat. *Dominus* (inquit) *Sigefredus Dei gratia Episcopus Placentinus anno a Christi nativitate 1000. Indict. 14. obtulit & donavit monasterio S. Savini cum capella s. Stephani in Breuli 4. mansos. Unum in s. Damiano, unum in Mariano, unum in Paldari, duos in Asiano, unum in capite Caride, tres in Arizzola, in Boncaliis unum: Curtem, quæ dicitur Turris cum omnibus sibi in integrum pertinentibus; in Albino quatuor mansos, in Canali duos: unum in Sarmado, unum in Pipiningo; unum Campum in castello de Arda; Raydam insuper s. Thomæ juxta idem Molendinum unum, Mercata duo, unum in Castello Arcuato, quod habetur tribus vicibus in anno, alterum Placen. quod habetur in Kal. Augusti. montem Colari cum villa, quæ dicitur Tumulum, in castello Arcuato duos mansos, in Plevole braidam unam. Alveum Padi de portu, qui vocatur Portatorius, usque ad rivum, qui dicitur frigidus, vivarium unum, quod vocatur Concha s. Antonini, curtem s. Benedicti cum cuanricia, & zugueriola, atque gloriola. Quatuor mansos in Ponticellis, curtem, quæ vocatur Vilascus, sitam juxta fossatum altum, in Cassanciola quatuor mansos, in Salso de sale annuatim modios duodecim de muriamphoras per unumquemque mensem, sex Brayda sub turrem Placentini castelli, curtem, quæ dicitur Palacium Apiniani, cum plebe,*

e Pilone, nisi verum sit, quod de Sigefrido Cremonensi adnotavimus Campius.

(1) Anno 970. Sigefredum Madalbertum Cremonensem civem Placentinæ in cathedra sedisse volunt nonnulli, afferuntque chartam quamdam donationis ejusdem Sigefredi datam die 15. Maii ejusdem anni ad favorem monasterii S. Salvatoris Cremonensis. Cui si fides ulla est habenda (vacillat enim ejus auctoritas, cum careat indictione, & nomine, atque anno Imperatoris tunc regnantis secundum illius ævi consuetudinem, addatque nominibus eorum, quorum ibi memoria, cognomina, atque familias, quod tamen nondum fieri consueverat) dicendum est, quod Sigulfo ab Othone in exilium anno 966. misso, eo quod Adalberto contra ipsum Othonem adhæserat, subrogatus sit dictus Sigefredus, qui fortasse alio nomine Madalbertus etiam vocabatur; quo deinde vel defuncto, vel ad aliam sedem transito, iterum Sigulfo Placentina sedes obvenerit. Campius.

(2) Diplomati Othonis III. dato die 2. Aprilis an. 977. quo Petrus Bobiensis Abbas restituitur in suum Monasterium, & bona S. Columbani, efficiturque Comes illius Terræ, interfuit testis Joannes Placentinus Episcopus. Neque dubium ullum, quin fuerit hic Joannes datus coadjutor senescenti Sigulfo, cui postea decedenti anno 988. successerit. Campius.

A *plebe, capellis, & decimis, cunctisque suis pertinentiis, curtem, quæ vocatur Rezanum, cum omnibus sibi pertinentiis, medietatem castelli, quod dicitur monte Bixago. Hæc omnia prædicta istius dominus Sigefredus tradidit, donavit, & concessit monasterio s. Savini. Dominus Sigefredus ad testimonium subscripsit in chartula cum omnibus clericis majoris Ecclesiæ anno millesimo. Post prædicta reperi aliud privilegium cum bulla plumbea perbrevissima forma sigillatum, quod factum fuerat per D. Othonem Imperatorem Romanorum, atque concessum serenissimo comiti Sigefredo Episcopo Placentino anno Dom. Incarn. 1000. Indict. 14. in quo privilegio continebatur, quod dictus præsul adiit celsitudinem prædicti Imperatoris, & cum deprecatus fuit, ut Ecclesiam B. Savini sub Imperiali protectione, tutela, atque defensione roborare de speciali gratia dignaretur. Cujus protectionibus clementissimus Imperator gratanter annuens illico dictus D. Sigifredus dictam Ecclesiam dotavit possessionibus preciosis, & confirmationem obtinuit pro his, quæ etiam largita* B *erant priori Ecclesiæ duodecim Apostolorum, quæ postea in eodem B. Savini Ecclesia sunt conversa. Continet enim prædictum privilegium donationes hujusmodi, quas declarat. Confirmavit igitur prædictus D. Otho Romanorum Imper. monasterio B. Savini villam Fabiani cum capella, & omnibus sibi pertinentibus, mansos quatuor &c.* sicut supra in donatione dictum est &c. *Hæc omnia prædictus D. Imperator concessit, & firmavit prædicto monasterio, & corroboravit: addidit hoc de sua gratia speciali, ut liceat Abbati ejusdem monasterii Imperiali concessione de fluvio Nuria ducere rivum, ubicumque voluerit ad utilitatem monasterii, rivum videlicet, qui transit per vicum Ozonis, & de suo cursu exire, & ubicunque voluerit derivare; insuper præcepit, ut nullus dux, nullus marchio, nullusque comes, vel vicecomes debeat prædictum monasterium super præmissis modo aliquo perturbare, seu etiam molestare sub pœna, & in pœna centum librarum auri medietatem cameræ suæ, & medietatem eidem monasterio conferendum. In quo etiam* C *privilegio erat signum subscriptum prædicti* D. *Othonis inferius annotatum.*

Aliud monimentum Benedicti Papæ VIII. Sigifredi precibus eidem monasterio concessum, in quo omnia, quæ idem Episcopus contulerat, confirmantur: Quod ad cognoscendam Sigifredi nostri piam liberalitatem nonnihil juvat. Hujusmodi exemplo in Ruffini chartulario descriptum est.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Benedictus Præsul Apostolicæ sedis omnibus universaliter Christi famulis præsentibus & futuris. Apostolicæ sedis munimen supplicantibus præstare, nec nobis grave, nec ulli omnino videri debet inutile, cum nec nobis, quod Dei est donum, vendere, nec ulli fas debet esse contemnere. Noverit igitur omnis unæ matris Ecclesiæ cœtus instans, vel futurus, quoniam secundum preces nobis oblatas a fratre, & coepiscopo nostro D. *Sigefredo Præsule Placentinæ sedis, & a venerabili Vuimperto Abbate monasterii s. Savini, quod nam d. Pontifice in sui Episcopatus subjectione constructum* D *videtur, damus, concedimus, hocque mediante decreto sancimus sine ulla diminutione inviolabiliter servari præfato monasterio quicquid Imperiali, vel Regali præcepto, necnon & Episcopali decreto, fideliumque oblatione eidem cœnobio datum, concessumque videtur, seu quodcumque juste, & legaliter usque in præsens ad partem sæpefati monasterii acquisitum est, vel in futuro dederit Dominus. Nulla ergo cujuscumque dominationis persona, timore Dei, & sanctorum Apostolorum veneratione refrænata, videlicet Imperatoris, Regis, Episcopi, marchionis, comitis, vel cujuslibet alterius licentia potiatur quidquid illud fuerit auferendi, minuendi, seu in aliud jus refundendi. Simili præterea modo & illud decernimus patrum statuta servantes ne aliquid simoniacæ hæresis sibi vendicet commodum tempore, quo vocatis divina vices indixerit renovandorum in eadē Ecclesia pastorum. Sed opportunitate servata in ejus, qui dignus fuerit, ordinatione sāctæ institutionis præceptum postposita omni cupiditate* A *servetur. Si quis autē, quod absit, hoc nostrum, quin magis beatorum Apostolorum infringere tentaverit decretum, in adventu Dei nostri sit anathema maranatha, Judæ proditori, & Simoni Mago sociatus, in pœna ad damnationem proveniat illi sanguis Redemptoris, qui effusus est ad diluendam maculam primæ prævaricationis: sortiatur maledictus ille, quicumque fuerit, stagnum ignis, & sulphuris pro gaudio vitæ perennis in omnibus seculorum seculis. Ut vero nullus ambigat decreti hujus paginam nostra jussione perfectam, eam nostri sigilli impressione videat signatam.*

BENE
VALETE

Interfuit Sigifredus Ravennati Concilio anno 1014. Idem memoratur in privilegio Conradi Imperatoris Ecclesiæ Lucensi concesso an. 1027. ubi Ripfredus vocatur. Obiit anno 1031. jacet in Ecclesia S. Antonini, quam eodem anno restauraverat, & consecraverat. * Sigifredi obitum memoratur in pervetusto Kalendario Placentinæ Ecclesiæ in hunc B modum. (* Ex App. t. 5.)

XVIII. *Kal. Maji.*

Præsul ab hac vita, Sigifredus ad ætatem migrat.

Fuisse vero Sigifredum monachum Ord. S. Benedicti, ac virum eximia sanctimonia præditum memorant monumenta ejusdem Ecclesiæ.

35. PETRUS I. Mediolanensis, ad eandem sedem promotus est anno 1031. sedit an. 7. sepultusque est in templo S. Joannis Evangelistæ * Obiit die 27. Januarii in Germania, ubi fuerat à Conrado Imp. relegatus. Alii vero scribunt, non hunc Petrum, sed Riccardum Petri successorē exilio fuisse mulctatum. XXXV. (* Ex App. t. 5.)

36. RICHARDUS sive Aicardus Campanus Placentinus Episcopus fuit anno 1038. Hunc Conradus Imperator Germanico mulctavit exilio, quod Heriperto Mediolanensi Archiepiscopo studeret an. 1037. ut narrat Hermannus Contractus in Chronic. de quo etiam Sigonius de Regno Italiæ. XXXVI.

37. IVO, qui etiam apud aliquot scriptores Ruceus, sive Rucu, seu Zuus est, hanc Placentinam Ecclesiam occupavit an. 1040 („ *Sedit ad annum* 1043. C „ *quo obiit.* vide *Campum.*) XXXVII

38. VVIDO III. Agnetis Augustæ consanguineus, fervente schismate, hanc Ecclesiam administravit annos quatuor, ab an. scilicet 1045. usque ad 1049. Uter legitimus Pastor fuerit, haud facile adinveneris. Præsens fuit synodo Papiensi ad favorem Episcopi Veronensis anno 1046. 8. Kal. Novemb. XXXVIII.

39. DIONYSIUS, filius comitis Rodulphi Longobardi, nepos Riprandi Novariensis Episcopi, ad hanc eandem sedem fuit assumptus anno 1049. Hujus meminit Ruffinus tribus præcipue locis, dum ejusdem Præsulis donationes, ac privilegia cœnobio S. Sabini concessa recenset; primus locus ad annum 1049. qui primus fuit sui Episcopatus, his verbis ab illo proponitur. *Præterea aliud reperi privilegium, quod Albericus Abbas adiit dominum Dionysium Episcopum Placentinum 1049. deprecans prædictum Episcopum, ut sibi concederet decimam, quam habebat in sylva de Ponticellis. Cujus petitionibus lætanti* D *animo præbens assensum concessit, & tradidit decimam partē prædictæ sylvæ terræ arborum, quæ & porcorum, qui pro pastu de eadem sylva annuatim juxta morem colliguntur. Cingitur autem eadem pars, quam S. Savino tradidimus, ex uno latere terra ejusdem monasterii, ex duobus autem terra S. Antonini, a quarto vero ipsa sylva; eodem itaque modo donamus Ecclesiæ S. Victoriæ de Libiola, decimam de Taro, quæ pergit ex uno capite per montem Crodum, & bocum Savanien. ex alio montem Colari, & alpem Siqualdi. Quicquid igitur hujus terminis cingitur, quod S. Antonini esse videtur, eidem cellæ concedimus, & donamus. Si quis igitur hoc datum a dicta Ecclesia alienare præsumpserit, cum diabolo perpetuis crematur incendiis, & cum Sathan, & Abiron, quos terra vivos absorbuit, percipiat portionem. Est autem hoc privilegium sine bulla, tamen cum subscriptionibus annotatum.* XXXIX.

Secundus locus ita Dionysii donationes commemorat.

Simi-

Similiter 1050. predictus D. Dionysius Episcopus Placentinus concessit, & donavit tria molendina monasterio S. Savini extra mœnia urbis Placen. sita. In quo rivo medio currens prope portam novam. Quorum unum dicitur molendinum bellocii, alterum baronis piscationis, tertium autem Petri egerentis denarios.

Posterior Ruffini locus alterius privilegii Dionysii mentionem complectitur sub anno 1072. *Aliud etiam privilegium predictus D. Dionysius Episcopus Placentinus concessit, & dedit D. Bichizoni Abbati monasterii S. Savini 1072. in quo continent donationes factas a Christi fidelibus jam defunctis, Villam de Mosis, casella, & quatuor juges in eodem loco, qua eidem monasterio concessimus. Albianum Muridelle. Curtis qua dicitur paterna cum duabus capellis dictis privatis suis. In castro Arcuaro, in vico Justino, in Albono, in Turricū toto districtu, Corneliano, Canali, Paldari, Turano, Ariano, Fulignano, Roncovetri, Riocesa, Colognola, in curte Cogni, quecumque nunc habent, & in antea acquisituri sunt. Policlo, & Mansos, qui sunt in Petra. In Regiano, vel Ariola, & Tranquiliano cum omnibus pertinentiis, & districtis suis. Montebello, Planzano, Screvolano, Casaligio, Campromaldo, Fontana petrosa, Fabiano, Sarmado. Et quecunque tenet a nostra parte Bertauxor Sigifredi. In Valetia, in Mucinassi, in Vico Marino Ecclesiam S. Trinitatis, in Placent. Ecclesiam S. Maria, in Campanea, Ecclesiam S. Ambrosii, Ecclesiam S. Salvatoris in trivio publico constitutam, cum omnibus eisdem Ecclesiis pertinentibus. Hac omnia predictus D. Dionysius supradicto monasterio perpetuo confirmavit, & subscripsit manu propria in eodem.*

Cæterum Dionysius Cadolum inter cæteros electores, Apostolicam promovit ad sedem, fovitque teterrimum illius temporis schisma; quem demum ex merito Gregorius VII. Pontifex compertum concubinatus, præclusa omni reditus spe, deturbavit de sede. Consule Baronium. Dionysius Placentiæ Monasterium S. Sepulchri Ordinis S. Benedicti excitavit an. 1056. Qui fuit septimus ejusdem Præsulatus, ut sequenti monumento liquet.

Ego Dionysius S. Placentina Ecclesia Episcopus.

Cunctis fidelibus perpetuam salutem in Christo. Dum sancta universalis mater Ecclesia uni viro conjuncta Christi nova semper fœcundatur sobole, & panso sinu salutem non cessat filiorum quarere, cunctis patet mortalibus, & maxime, qui pastores animarum curam ferre debent, nihil pretiosius conquirere Sponso, quam id, quod complacet sponsa. Proinde universus fidelium noverit cœtus, tam præsens, quam futurus, quod non minima pars filiorum, vel filiarum nostra sancta Matris Ecclesia Placentina, divino timore tacta, memor divini Flaminis dicentis; Quamdiu fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis; miseris compatiens amore charitatis, ex propriis xenodochium facultatibus constituens, Ecclesiamque in sancti honorem Sepulchri juxta adificans, humiliter nostram adiit humilitatem, deposcens illam benedictione Pontificali consecrari. Cujus dignis annuentes precibus consecravimus, dedicavimus, heredem Christo fecimus. Subinde illius diurna in majus crescens devotio, precogitās qualiter eā sedulo Christi posset mancipari obsequio, pravidit dignum ordini ipsum aptari monastico, qui quamvis pene jam sit lapsus, in Christo tamen devotior stat fundatus. Quod nos agnoscentes, simulque illud congruum judicantes, monasterium ut efficeretur consensimus, & ut nobis, nostrisque successoribus, omnibusque ejusdem loci fautoribus perennis a Domino recompensetur merces, constituimus, & una cum nostris corroboramus canonicis, nullo modo illud sub jugo manere Episcopali, sed potius esse ab omni servitutis vinculo liberum, quatenus ipsius habitatores nulla pressi violentia, gratanter Deo serviant, obsequia pauperibus debita prabeant: eo quippe tenore, ut Abbas predicta Ecclesia eligatur de congregatione secundum Regulam s. Benedicti; ac, virga super sanctum Altare posita, qui electus est, ipsam accipiat; cum qua ante nos, nostrosque successores veniens, consecretur gratis. Si autem nos, nostrique successores, iniqua percussi cupidine, gratis hoc facere noluerimus, tunc liceat prefato Abbati ire, & consecrare se, quocumque sibi placuerit. Similiter faciat de Ecclesiis, qua Deo annuente ibidem conquisita fuerint, seu presbyteris, diaconibus, omnibusque Ecclesia Christi gradibus, tamen si, ut supradiximus, nos, nostrique successores gratis hoc facere noluerimus. Id etiam de sancto chrismate statuimus, excepto generali Baptismate. Quod si instigante diabolo, ordinatus Abbas in aliquibus lapsus capitalibus criminibus fuerit, congregatio loci id non consentiens, post secundam, & tertiam ammonitionem vicinis Abbatibus sine mora notum faciat; qui venientes, & secus amorem Dei cuncta agentes, zizaniam separare curent a tritico: sin vero per se perpetratum facinus abscindere, & corrigere non potuerint, adhibeantur fideles etiam loci in testimonium. Quod si nec post horum admonitionem omnium se correxerit, sed potius in sua malitia perduraverit, tunc cum supradictis fratribus, & Abbatibus seu secularibus loci ductus ante præsentiam tam nostram, quam nostrorum successorum non aliter quam in sancta constituta synodo, id, quod rectum fuerit, judicetur. Istum autem honorem nostra acquisivimus matri Ecclesia faciendum, cum ab eodem præfati loci Abbate, ut Pontifice a sua consecratione remeante sumpto idem Abbas cereo trium librarum cera habens per unamquamque libram uncias duodecim, & unaquaque uncia pondus viginti duorum denariorum Papensium deferens, ponat ante altare S. Dei Genitricis, aut in manu Episcopi. Insuper quando anniversarium dedicationis illius advenerit Ecclesia, canonicis nostra matris Ecclesia cum processione illic adventantibus recipiantur. Septimanariis vero, scilicet Presbytero, Diacono, Subdiacono, Acolytho, Ostiario, decenter administretur cibus corporeus secundum consuetudinem monachorum. Ad consecrationem etiam altarium, seu Ecclesiarum dabuntur pro Episcopi jam dicta refectione, porci valentes quatuor solum, & modium unum frumenti, pulli viginti, quatuor congia vini, atque unam libram piperis. Si vero, quod futurum esse non credimus, nos, vel nostri successores, seu qualibet magna, vel parva persona hanc nostram decreti paginam pie a nobis actam perrumpere tentaverint, aut eam quovis ingenio frangere quæsierint, sciant se incidere sententiam Anania, & Saph. eandemque mortem perferre in anima, quam pertulerunt in corpore. Sint insuper colligati horrendi anathematis vinculo, veniatque super illos illa maledictio, quam Psalmista de Juda traditore Domini nostri, ejusque sequacibus decantat. Fiant dies ejus pauci, & honorem illorum accipiat alter &c. qua pertinent catholica Ecclesia inimicis. Componant etiam, quod multum est, pœnam centum librarum de cocto auro, medietatem camera D. Imperatoris, & medietatem supradicta Ecclesia, decreto a nobis sancito perenniter permanente. Nec liceat mihi Dionysio Placētina sedis Episcopo nolle, quod volui, sed quod a me semel decretum, & confirmatum est, inviolabiliter permaneat fixum, in melius semper roborandum. unde propria illud confirmamus manu; cateris nostra canonicis Ecclesia corroborandum, & confirmandum tradimus.

Actum anno Dom. Incarn. * *1056. Imperante D. & gloriosissimo Imperatore Henrico filio Conradi Cæsaris Augusti anno 8. Pontificatus autem reverend. ss. Præsulis Dionysii anno 7. & indict. 9. 3. Non. Decemb.* [* 1055. à Nativ. Dom.]

Ego Dionysius Episcopus.

Ego Tosisandus Archipresb.

Ego Constantinus Sacerdos &c.

Ad Dionysium vero extat epistola Gregorii VII. Papæ lib. 2. Ep. 26. & lib. 3. Ep. 54. * Obiit Dionysius eodem anno 1077. die 20. Septembris, ut in Calendario citato. MLXXVII. *die 20. Septemb. Qui miseris favit, Præsul Dionysius obiit. Qui dedit huic Ecclesia villam S. Prosperi, & braidas Pletole, & quicquid habemus in Veiola.* [* Ex App. tom. 5.]

40. MAURITIUS Placentinorum Antistes adlectus est an. 1077. sedit an. 12. XL.

41 S. BONITIUS, quem Berthol. in chron. Bonizzonem appellat. Hic cum libertatem Ecclesiasticam contra Henricum, Cadolaumq; Pseudo XLI.

pon-

pontificem strenue propugnaret, de Sutrina sede, unde primum jus divinum dicebat, impio Imperatore jubente, deturbatus est. Deinde cum plura, ærumnosaque mutasset exilia, pervenissetque Placentiam, ibi a catholicis ejusdem civitatis est dictus Episcopus, dimicansque cum impietate, ac factiosis schismaticis, primum est carcere maceratus, postea truncatis membris, atque exoculatus, prope S. Domninum nobili est coronatus martyrio sexto mense quam Placentinam Ecclesiam cœperat administrare, an. 1089. die 14. mensis Julii; ejus sacrum corpus Cremonam delatum, ibidem exceptum tumulo est, apud S. Laurentium, ubi hæc subjecta carmina incisa leguntur.

Nobile depositum tibi clara Placentia gessit
Antistes Bonizzo, Christi pro nomine martyr,
Septima bis Julii hunc lux collegit in urna.

XLII. 42. VINDICIUS a Gallus ab Urbano II. Placentinus Antistes creatus an. 1091. („ *Anno verò* „ 1092. *subscripsit instrumento publico rogato Placentiæ à Gezone Notario sacri Palatii die* 10. *Aprilis* „ *Indict. xv. his verbis*: Vvinricus Placentinus E„piscopus interfui. *Nec ulterior de eo reperiri po*„*tuit memoria*. Campius.)

a Al. Vinricus.

43. VUTARIUS b Gallus eandem obtinuit dignitatem an. 1092.

b Hic idem cum superiori.

XLIII 44. ADDO, sive Aldus eadem dignitate fulsit 1096. Hunc a consiliis habuit Imperator Henricus. Cæterum dum Addo Placentinis præesset, Urbanus II. Pontifex Claramontem in Galliis profecturus, Placentiam venit, ibique, ut Baronius narrat in Annalibus, Concilium habuit. Cumque aliquando Pontifex apud S. Mariam de Campania vetustissimæ pietatis templum sacris operaretur, ut Deus incepta Concilii bene verteret, jamque præfationem offerret, repente ex instinctu divino in illa dulcissima verba populo demirante prorupit: *Et te in veneratione beatæ Mariæ Virginis laudare, benedicere, & prædicare. Quæ & unigenitum tuum sancti Spiritus obumbratione concepit, & virginitatis gloria permanente huic mundo lumen æternum effudit Jesum Christum dominum nostrum*. Quam postea præfationem sancti Spiritus consolatione repletam universalis Ecclesia & sancte retinuit, & decantat suaviter. Pontifex autem Ecclesiam illam pluribus, ac amplissimis indulgentiis exornavit. Præsens fuit Addo tractatui Henrici V. Imp. de restitutione jurium S. Romanæ Ecclesiæ anno 4. Paschalis II. Papæ. Interfuitque consecrationi Januensis Ecclesiæ anno 1118. die 18. Octob. Vitam liquit circa an. 1122.

XLIV 45 ARDUINUS, Placentinus, Monachus, & Abbas S. Sabini ad patriæ sedem subvectus est an. 1122. Hujus Episcopi temporibus, ejusdemque ope, & consilio S. Bernardus primus Clarævallis in Gallia Abbas insigne cœnobium S. Mariæ de Columba, cui primæ Claræ vallis nomen fecit, in agro Placentino quinto decimo ab ea urbe, tertio a Julia Fidentia lapide ædificavit, suisque Cistercensibus attribuit anno 1135. Locum, fundumque ad cœnobium inchoandum clerus, populusque Placentinus Arduini Episcopi precibus liberaliter dono dedit eodem anno, ut inscriptio supra fores Ecclesiæ in marmore exarata legentibus prostat in hunc modum.

Arduinus Placentiæ Episcopus Clerus ac multi nobiles obnixe sanctum deprecantur Bernardum, ut fundo, ac aliis bonis ab eis acceptis ad divinas laudes persolvendas, Cistercïense hoc ædificet Cœnobium anno M. C. XXXV.

Donationis monumentum apud Columbanum Archivium extat tenoris sequentis.

Die Dominica, id est 5. die mensis Aprilis, inspirante divina clementia, Placent. tam clero quam populo majoribus, & minoribus Placentinæ civitatis plena, & evidente concione decretum fuit dare monasterio Claravallis, suo in curia Basilica ducis in loco, qui dicitur sanctum Michaelem, ut quicunque habent terram sibi adjacentem, & massariam laborata terra precio quinque librarum Melanensium, inculta vero, sive sit pratum, sive nemorum precio quinquaginta solidorum Melanensium, aut tantam terra, quæ possit haberi suprascripto precio. Statutum quoque est, ut a villa, quæ dicitur Budiro, & a villa, quæ dicitur Senus, nullus homo masculus, seu fœmina habitaculũ habeat. Actum est hac prædicta die in præsentia D. Arduini Episc. & maximæ partis seu cleri, & consulũ, scilicet Verimachi, & Abriæ, qui vocatur Crotellus, & totius populi anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi 1136. Indict. 14.

Ego Azo Notarius sacri Palatii jussione suprascripti D. Arduini Episcopi, & consulum hoc breve scripsi & interfui.

Arduini vero Episcopi donatio, quæ monachis locum, aliaque jura confirmat, extat ibidem in hunc modum in autographo.

Arduinus sanctæ Placentinæ Ecclesiæ Episcopus licet indignus.

Omnibus ejusdem Ecclesiæ in Christo filiis præsentibus, & futuris hunc nostræ devotionis statutum notum fieri volumus, ut & successores nostri, quod justum est facere studeant, & quæ auctoritate S. R. Ecclesiæ, & sanctorum Patrum reperitur gestum, inconcussum in æternum permaneat. Ad officium namque Pontificis pertinet sanctorum, atque religiosorum virorum societatem desiderare, & eorum devotioni plenam reverentiam afferre. Ea propter nostrum charissimum in Christo fratrem Bernardum S. Claravallensis congregationis religiosissimum Abbatem obnixis precibus deprecantes, ut religiosissimos fratres ejusdem cõgregationis, atque ordinis, qui in nostro Episcopatu cœnobium fundarent, nobis concederet, & ipse nostro affectui postulationis, piæ voluntatis, ut pius pater adquievit, & religiosissimos fratres nobis concessit. Quibus supramemoratis in Christo fratribus præsentibus, atque canonice subsistentibus in loco, qui olim Caretum dicebatur, nunc Columba nominatur, omnium terrarum decimas, quas propriis manibus, vel sumptibus excoluerint, pro salute animæ nostræ, prædecessorumque nostrorum offerimus, atque donamus. Præcipimus etiam, ut nullus ab eisdem decimas exigat, nec suscipere audeat. Decernimus quoque, atque sancimus, ut si quis juris nostri Episcopii terras sordi libellario, vel ad centum reddendum possidet, & exinde supramemoratæ sanctæ congregationis pro salute animæ suæ, & nostræ prædictorum nostrorum aliquid offerre voluerit, vel venditionis nomine dare voluerit, ex Dei parte, & nostra liberalitate offerendi, & vendendi habeant. Addimus etiam quædam, quæ notari duximus esse dignissima, videlicet, ut a loco, qui dicitur Barostella, usque Sculum, & a Sculo usque Florentiolam, & a Florentiola usque Bortium nulla Ecclesia construatur, nulla secularis domus prorsus ædificetur. Si qua vero Ecclesiastica, secularisve persona contra hujus nostræ constitutionis chartam cognoscẽs ire voluerit, nisi suam temeritatem congrua pœnitentia correxerit, a corpore, & sanguine Domini nostri Jesu Christi remota permaneat, & usque in extremo judicio districtæ subjaceat ultioni: conservantes hoc omnipotentis Dei, & Domini nostri Jesu Christi, sanctæque Mariæ, atque Justitiæ Virginis, & omnium sanctorũ gratiam consequãtur.

Ego Arduinus Episcopus subscripsi.
Ego Joannes Præpositus subsc.
Ego Joannes presb. subsc.
Ego presb. Marcus subscripsi.
Ego Matemus presb. subscr.
Ego Otho diaconus subscr.
Ego Albertus diaconus subscr.
Ego Joannes Magister scholarum subsc.
Ego Oddo presb. sancti Antonini subscr.
Ego Cataldus presb. sancti Antonini subscr.
Ego Ubertus sancti Antonini diac. subscr.
Ego Federicus subscr.
Ego Joannes subdiaconus subsc.
Ego Otho Acolythus subsc.
Ego Tedaldus Acolythus subscr.
Ego Azzo Archipresb. Capellanorum subscr.
Ego Germanus Præpositus Ecclesiæ sanctæ Brigidæ subscripsi.
Ego Gotardus peccator sacerdos S. Joannis Præpositus licet indignus jussu D. mei Arduini Episcopi hanc

institutionis paginam dictavi Dom. Incarn. anno 1136. Indict. 14. tertio Idus Aprilis, & manu propria subscr.

Sequenti anno, qui fuit 1137. Innocentius Papa II. cenobium in suam recepit protectionem, & quidquid ad illud pertinebat, tali diplomate, quod adhuc extat in eodem tabulario.

INNOCENTIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Charissimo in Christo filio Bernardo Clarevallensi Abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in loco, qui Columba dicitur, & Carettum antiquitus vocabatur, quiq; in Placentino Episcopatu situs est, in perpetuum. Piæ postulationis voluntatis affectu debet promovere complem. quatenus devotionis singularitas laudabiliter enitescat, & utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quamobrem charissime in domino fili Bernarde Abbas tuis precibus annuentes monasteriũ, quod in loco, qui Columba dicitur, situm est, Apostolicæ sedis privilegio communimus, statuentes, ut quascunque possessiones, quæcumque bona idem totus in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Põtificum, largitione Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante domino poterit adipisci, fratribus, qui ibidem pro tempore fuerint, firmiter in perpetuum, & illibata permaneant. In quibus hæc specialiter duximus adnotanda. Omnes videlicet terras illas, quas illustr. vir Pallavicinus marchio, & nobilis signifer Placentiæ civitatis, sive alii boni viri, eidem loco devotionis intuitu, contulerunt, quas nimirum ejusdem loco fratribus quietas, & liberas jure perpetuo permanere, & ab omni seculari exactione remotas fore sancimus. Et quoniam communem vitam degentes de aliorum eleemosynis, & beneficentia debent vivere, constituimus, ut de laboribus, quos fratres ipsius Monasterii propriis manibus, aut sumptibus excolunt, nullus ab eis decimas exigere, nec suscipere audeat. Decernimus etiam, ut a villa, quæ Senna dicitur, usque Bundium, seu infra alios terminos à venerabili fratre nostro Arduino Episcopo, nec non a clero, & populo Placentino specialiter designatos, nulla Ecclesia quolibet tempore construatur, nullaque secularis habitatio prorsus fiat. Nulli ergo hominum fas sit idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare, sed omnia integra conserventur usibus fratrum ibidem Domino famulantium profutura. Si qua sane Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ concessionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui periculum patiatur, & a sanctissimo corpore & sanguine Dei, & D.N.J.C. aliena sit, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Conservantes autem hæc omnipotentis Dei, & BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus gratiam consequantur. Amen. Amen. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subs.

Ego Albericus Ostiensis Episcopus subsc.

Ego Gerardus presb. Card. tit. S. Crucis in Hierusalem subscr.

Ego Lucas presb. Card. tit. SS. Joannis, & Pauli ss.

Ego Bernardus presb. Card. tit. S. Chrysogoni ss.

Ego Ivo diaconus Cardin. S. Mariæ in Aquiro ss.

Datum Pisis per manum Americi S. R. E. diac. Card. & Cancellarii 7. Id. Feb. Ind. 15. Incarn. Dom. an. 1137. Pontific. verò D. Innocentii Papæ XI. anno 7.

Marchio Pallavicinus, de quo in diplomate Innocentii, tanquam Cœnobii singulari benefactore mẽtio habetur, Obertus fuit, ut in chartulario ejusdem cœnobii. *Confinia, quæ Obertus Pallavicinus marchio una cum uxore, & filiis, & Conradus Cavalcabovem marchio cum uxore sua de terris sui juris pro remedio animarum suarum venerabili Monasterio S. Mariæ de Columba consilio suorum hominum, & aliorum bonorum virorum concesserunt, & suis propriis manibus posuerunt, & ponere fecerunt, atque in chartis, quas præfato monasterio fecerunt, subscripti sui munimine, roboraverunt an. Incarnationis Domini nostri Jesu Christi 1136.* Hic ille Obertus est, cujus familia ab antiquo Longobardorum seculo, longa serie deducta, ad nostram usque ætatem pervenit. Excessit vero Obertus an. 1147. nobili marmoreo tumulo sepelitur prope fores Columbani cœnobii absque ulla prorsus inscriptione.

Cæterum Arduinum Episcopum novæ cathedralis fundamenta jecisse hæc carmina produnt.

Centum viceni duo Christi mille fuere
Anni, cum cœptum fuit hoc laudabile templum.

Excepit autem hospitio Arduinus Placentiæ Callixtum II. Pontificem, qui novam Cathedralem Ecclesiam ejusdem civitatis consecravit 14. mensis Octobris, S. Callixti celebritate insigni. Fato functus est Arduinus 1147. Sepultusque est apud S. Sabinum, cujus tempore natalitia S. Raymundi Placentini, cujus vitam Petrus Maria Campius enarravit, insigniter nobilitarunt.

46. JOANNES Monachus, & Abbas S. Mariæ de Columba Ordinis Cisterciensis, quem noviter XLV.
exstructo cœnobio S. Bernardus præposuerat, ita fama virtutum populum Placentinum impleverat, ut Arduino defuncto, ab eodem clero, & populo vocaretur ad sedem an. 1147. ejusdemque electionis confirmationem ab Eugenio III. per nuncios postularunt. Verum Eugenius; ante Ravennatem Archiepiscopum auditum, cum quo de eorum confirmando Episcopo controversia erat, confirmationem, nisi salvo jure Archiepisc. non censuit concedendam, eamque rem ad se traxit Pontifex, & Moysi deinde iis literis significavit, ut Rubeus refert libro 5. hist. Raven.

EUGENIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Venerabili fratri Moysi Ravennati Archiepiscopo salutem, & Apostolicam benedictionem. Quia de fraternitatis tuæ devotione confidimus, statum nostrum tibi duximus intimandum. Hoc siquidem & fratres nostri miseratione divina incolumes sumus, & postquam concilium de provinciis Cisalpinis, auctore Domino, celebravimus, per Apostolicam gratiam multorum correctis excessibus, & in eodem concilio, quæ ad honorem domini statuenda fuerant, constituimus, ad Italiam redire disponimus. Cæterum dilectioni suæ nec molestum, nec volumus esse incognitum, quod Placentinæ Ecclesiæ electionem, salvo jure tuo, auctoritate Apostolica, confirmavimus: unde jampridem per nostra scripta te duximus præmonendum, & id ipsum, & præsentibus mandatis Epistolis, quatenus in proxima B. Lucæ festivitate, ut de illa controversia plenius cognoscamus, cum suis monumentis & rationibus, nostro te conspectui repræsentes. Placentini siquidem, sicut nobis promisere, ad præfinitum terminum venient, nostris mandatis obtemperare parati. Asserebant siquidem, quod quamdiu Placentina fuit destituta Pastore, nullus esset, qui pro eadem Ecclesia staret in causa. Præterea tam ipsa, quam tota civitas innumera incurrebant detrimenta.

Dat. Rhemis 4. Kal. Aprilis.

Extat Epistola venerabilis Petri Cluniacensis ad Eugenium scripta intercedentis pro Ecclesia Placentina, & electo Episcopo, ut non indigeret Ravennatis Archiepiscopi confirmatione. *Placentinus* (inquit) *clerus, consules, & populus, quia benignæ paternitati vestræ ad præsens displicet multum, & multum (placare super omnia quæ in terris sunt volens) elegit me velut advocatum sibi; sperans quod mediante me preces suæ apud Patrem facilius admittantur, & fortassis etiam exaudiantur.* Et paulo inferius, loquens de Placentinis, queis metropolitanus Ravennas pro Episcopo confirmando objectus foret: *Ad hæc ille* (inquit) *metropolitanus noster, non Ravennas, non Aquilejensis, non quilibet alter, sed Romanus Pontifex est. Probamus hoc innumeris testibus: probamus, Placentinum electum, a multis retro seculis, a summo, & universali Præsule, non ab alio consecratum, &c.* Hæc Petrus pro consecratione Joannis. In Italiam vero reversus Eugenius Placent. controversiæ, quæ illi cum Archiepiscopo Ravennati erat, imposuit finem, & ne deinceps (ait Rubeus) dubitari possit, diplomate rem omnem testatus est, quod

A hic apponendum integrum duximus, ita uti adhuc in tabulario extat.

EUGENIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Venerabili fratri Moysi Ravennati Archiepiscopo, salutem, & Apostolicam benedictionem. Dilecti filii nostri Placentini canonici obeunte venerab. fratre nostro Arduino, bonæ memoriæ, Episcopo, dilectum filium nostrum Joannem Abbatem de Columba, in patrem sibi, & Episcopum elegerunt, & ut ipsa electio firmitatem, auctoritatis nostræ munimine, sortiretur, cum essemus Altisiodori, per nuncios suos humiliter postularunt. Nos vero Ravennati Ecclesiæ tamquam speciali filiæ nostræ suam justitiam conservare volentes, eorum petitiones tunc non duximus admittendas. Postmodum vero iidem filii nostri apud Treverim, nostro se conspectui præsentantes, idipsum a nobis instantius petierunt, asserentes, possessiones Episcopatus, & bona, nisi firmaretur electio, devastari nimium & consumi, & nullam esse personam, quæ sibi super hoc, &
B *Ravennati Ecclesiæ responderet; cum multas rationes dicerent se habere, pro quibus Placentini electi a Ravennati Archiepiscopo consecrationem suscipere non debebant. Nos itaque necessitatibus Placentinæ Ecclesiæ paternæ charitatis debito prospicere cupientes, electionem ipsam in omnibus, salvo jure Ravennatis Ecclesiæ, confirmamus, & ipsi Ecclesiæ Placentinæ, per Apostolica scripta mandamus, ut proxime præterita S. Lucæ festivitate, nostro se conspectui præsentaret, sibi respondere, & quæ justitia dictaret, exequi præparati. Cum autem apud Papiam pervenimus, præsentibus dilecto filio nostro electo, & clericis Placentinis, tu frater Archiepiscope humiliter postulasti, ut instrumenta, & rationes Ravennatis Ecclesiæ attentius audiremus, ut ipsi canonicum finem imponeremus. Nos vero eas usque ad terminum utrique parti præfixum, audire distulimus, & tam tibi, quam alteri parti dedimus in mandatis, ut memorato termino, omni seposita occasione, ad nostram præsentiam veniretis. Cum igitur præfixo termino, idem electus per se,*
C *aut per responsales, qui sufficienter rationem ostenderent, ad nostram venire præsentiam contempsissent, privilegiis prædecessorum nostrorum, felicis memoriæ, Gelasii, Callisti, Honorii, & Innocentii Romanorum Pontificum, & scriptis eorum, & nostris diligenter inspectis, in quibus continebantur præcepta, ut memoratus frater noster, bonæ memoriæ, Arduinus Episcopus Ravennati Archiepiscopo, tamquam metropolitano suo, humiliter obediret, communicato fratrum nostrorum consilio, judicavimus, ut Placentinus electus, & illi qui succedent, a te, frater Archiepiscope, & a successoribus tuis, tanquam a suis metropolitanis, consecrationem sine contradictione suscipiant, & eis de cætero subjectionem, obedientiam, & reverentiam, tamquam proprio metropolitano, absque molestia difficultatis exhibeant, salva in omnibus Apostolicæ sedis auctoritate. Si quis autem hujus nostræ deffinitionis paginam, sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonitus, si non satisfactione condigna emendaverit, clericus Ec-*
D *clesiastico beneficio, laicus vero Christiana communione privetur, &c.*

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Conradus Sabinensis Episcopus
Ego Hubaldus presb.card.tit.Ss.Jo. & Pauli.
Ego Gilibertus indignus sacerdos tit. S. Marci
Ego Guido presb.Card.tit.Ss.Laurentii & Damasi.
Ego Julius presb.Cardinalis tituli S.Marcelli.
Ego Guido presb.Card.tit. S. Pastoris.
Ego Octavianus diac.Card.S.Nicolai in Carc.Tul.
Ego Gregorius diac. Card.S. Angeli.
Ego Joannes diaconus Card. S. Mariæ Novæ.
Ego Hyacinthus diac.Card.S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Pisis per manum Guidonis diac. Cardin. & Cancell. 4. Id. Novemb. Ind. 12. Incarn. Dom. an. 1149. Pontificatus vero D. Eugenii Papæ 3. an. 5.

Biennio post, qui fuit annus 1151. Placentinis in judicio victis a Ravennatibus, ac pro his contra illos per Eugenium, ut vidimus, sententia lata, Moyses Archiepiscopus Nonis Julii Joannem Episcopum designatum consecravit. Is autem Episcopum fidelem se fore, & obsequentem Ecclesiæ Ravennati, ejusque Archiepiscopis, sacris contactis Evangeliis, ad altare reliquiarum in Ursiano templo juravit. Adfuere Henricus Cymaclensium, Petrus Cerviensium, Gregorius Adrianorum, Ubertus Bononiensium, Drudus Foroliviensium, Oddo Cæsenatium Episcopi. Paucis post diebus has a Pontifice Moyses accepit litteras.

EUGENIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Venerabili fratri Moysi Ravennati Archiepiscopo salutem, & Apostolicam benedictionem. Quod venerabilis frater noster Jo. Placentinus Episcopus pro sedis Apostolicæ obedientia & restitutione Ravennat. Ecclesiæ immensis periculis sit expositus, fraternitas tua indubitanter agnoscit. Dignum est igitur, ut in angustiis & vexationibus suis, quas pro Ecclesia sua sustinere dignoscitur, fraternum ei solatium debeas exhibere: ideoque per præsentium tibi scripta mandamus, monemus, & exhortamur in Domino, ut eidem fratri nostro in suis necessitatibus debita benignitate provideas, & charitatis viscera sibi fraterna aperias, ne tu de nimia duritia reprehendi rationabiliter debeas, & eum ad tuam obedientiam se humiliasse pœniteat.

Dat. Signiæ 5. Kal. Augusti.

Administravit Joannes hanc Ecclesiam usque ad an. 1155. monasticæ tranquillitatis cupidus, missione obtenta, intra Columbani claustri sui septa religiose & quiete in senectute bona vitam finivit die 15. Martii. Ibidemque ante fores Ecclesiæ in marmoreo tumulo sepelitur, prope Obertum Marchionem Pallavicinum veterem amicum nulla inscriptione superaddita. De Joanne nonnulla refert Petrus Maria Campius in vita S. Franchæ Abbatissæ, & Angelus Manriquez Episcopus Pacensis tom. 2. Annal. Ord. Cisterciensis cap. 4. ad an. 1148. nu. 3. & cap. 7. n. 10. ad an. 1151. de quo etiam frequens mentio in monumentis Columbani cœnobii, ubi vir scientia, morumque probitate illustris declaratur; asseriturque è Galliæ monasterio Clarævallis a B. Bernardo ad fundandum cœnobium una cum aliis duodecim monachis vocatus, primus Abbas effectus post Bernardum, plura suæ pietatis posteris monumenta reliquisse.

47. HUGO Romanus, Anacleti II. Antipapæ nepos, filius Hugutionis filii Petri Leonis, vir nobilitate, literis, ac prudentiæ laude insignis in locum XLVI
Joannis a Placentinæ Ecclesiæ Clericis, qui tunc Romæ versabantur, auctoritate Adriani IV. Pontificis Episcopus Placentinus electus est an. 1155. ut ex diplomate ejusdem Adriani, e tabulario Placentino desumpto lubet videre, quod est hujusmodi.

ADRIANUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilectis filiis universo clero, & populo Placentino salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum Ecclesia Placentina pro statu suo relevando apud sedem Apostolicam diutius laborasset, & adversus Episcopum suum super quibusdam deposuisset in audientia nostra querelam nos eum de communi fratrum consilio districte ad rationem ponere, & de objectis diligenter ipsum, ac sollicite studuimus convenire. Ille autem suo labori parcere, & quieti, atque tranquillitati volens intendere, in præsentia nostra Placentinæ abrenunciavit Ecclesiæ. Nos vero participato fratrum consilio dilectis filiis nostris clericis, & laicis civitatis vestræ, qui pro eodem negotio à vobis fuerant destinati, aliquam personam honestam, idoneam, litteratam, & quæ in nullo esset a sacris canonibus respuenda, liberam concessimus facultatem in Episcopum eligendi. Qui juxta quod de superna providentia majestatis alio, & secreto consilio eis fuit cœlitus inspiratum, charissimum filium nostrum nobilem, discretum, idoneum, honestum, & litteratum clericum, Hugonem videlicet filium Huguntionis filii Petri Leonis, unanimiter convenerunt, & eum in Placentinum Episcopum elegerunt. Quem licet inviti, & multa precum instantia fatigati, quia cum

necessarium, & utilissimum S.R.E. volebamus circa nos retinere, vix eis tandem concessimus, & electionem ipsam assentientibus fratribus nostris auctore Domino confirmavimus. Porro ejusdem dilecti filii nostri Hugonis electi vestri, & nobilium parentum suorum, quorum consilio, & auxilio Romana Ecclesia potissimum sustentatur, & ab hostium impugnatione defenditur, precibus, & postulationibus inclinati vobis quoque, & Ecclesiæ vestræ deferre volentes, ipsam Ecclesiam in eundem statum, in quo tempore bo. mem. Arduini Placentini Episcopi fuisse dignoscitur, Apostolica auctoritate reduximus. Nihilominus etiam ad preces eorundem filiorum nostrorum a memoratis civibus vestris jurejurando recepto, quod rapinam, pro qua terra vestra fuerat interdicto subjecta, Placentini cives nullatenus commiserunt, & in raptores illos nullam vos jurisdictionem spiritualem, vel temporalem constat habere; vos, & civitatem vestram a debito interdicti absolvimus, & omnia divina officia vobis de cætero concedimus celebrare. Amodo igitur vestra interterit prædictum filium nostrum Hug. Electum vestrum, cui vestrarum cura commissa est animarum, ita benigne, & honeste recipere, atque magnifice honorare, ita etiam debitam in omnibus ei reverentiam & subjectionem impendere, quod & nos de tanta misericordia sola gratia vobis exhibita non debeat pœnitere, & ipse devotionem vestram, & studium in hac parte veraciter valeat commendare.

Datum Romæ apud S. Petrum V. Id. Januarii.

Eodem anno 1155. Adrianus ipse solemniter Hugonem consecravit Episcopum, eundemque Placentini Episcopatus Prælatis commendans cum Apostolica benedict. iis litteris ad illos transmisit.

ADRIANUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilectis filiis universis Præpositis, Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris, Plebanis, Capellanis, & aliis Ecclesiarum Prælatis Placentini Episcopatus salutem, & Apostolicam benedictionem. Tribulationes, & angustias Placentinæ Ecclesiæ misericordiæ oculis intuentes, ejus sumus calamitatibus miserti. Et ideo charissimum filium Hugonem virum utique prudentem, nobilem atque industrium, quem dilecti filii nostri nuncii vestri in Placentinum Episcopum elegerunt, vobis concessimus, & ipsum nostris tamquam B. Petri manibus in Episcopum Placentinæ Ecclesiæ studuimus consecrare. Ad vos itaque eundem fratrem nostrum cum plena gratia sedis Apostolicæ transmittentes universitati vestræ duximus attentius commendare, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ad persolvendum debita, quibus commissa sibi Ecclesia nunc temporis dignoscitur aggravari, ita ei manus vestri auxilii porrigatis, ut & ipse devotionem vestram atque munificentiam sentiens vos semper habere valeat chariores, & nos de vestra devotione, quam erga eum habere viderimus, possimus merito congaudere. Adhæc nihilominus vobis mandamus, quatenus jam dictum fratrem nostrum propensius honorantes sicut patri, & animarum vestrarum Episcopo debitam ipsi studeatis obedientiam, ac reverentiam exhibere, ut & vos videamini, quod vestrum est, in omni humilitate, atque patientia adimplere, & ipse pro vestra possit salute, ac debeat esse sollicitus, & illam vobis provisionis curam impendere, quam spiritualis pater de bonis filiis habere semper in animo consuevit.

Datum Romæ apud S. Petrum 4. Nonas Martii.

Hic ille Hugo est, Hugutionis Cardinalis S. Angeli, inde presbyteri tit. S. Clementis, patruus, quem Alexander III. in Senonensi concilio (amoto Ymaro) Episcopum Card. Tusculanum creavit an. 1164. simulque cum Placentina Tusculanam rexit Ecclesiam ad mortem usque, ut pluribus monumentis, quæ extant in Archivio S. Antonini videtur, quorum notas nobis transmisit noster Petrus Maria Campius. Inter cæteras ejusdem Alexandri epistolas, duæ reperiuntur, quibus Hugonis dignitas recensetur, ita ad consules Placentinos: *Referente nobis dilecto filio Hugone subdiacono nostro cognovimus, quod Fulco civis vester vicedominatum suum contra conventionem inter piæ memoriæ Hugonem quondam Placentinum, & Tusculanum Episcopum, & fratres ipsius interpositam præsumpserint invadere, & homines ad ipsum pertinentes explorare &c.* In alia vero ad Theobaldum Episcopum, ita loquitur: *Tandem prædecessor tuus bonæ record. Hugo, qui fuit postmodum Tusculanus Episcopus, eis præscriptam decimam pro sua voluntate subtraxit &c. Datum Anagniæ 6. Id. Aprilis* Romæ decessit an. 1166. in veteri nota: *Iste Hugo venit in Placentiam primo Maji 1155. & die Jovis sancto 11. Kal. Maji 1166. obiit Romæ.* De familia Perleonia legendum chronicon Morigniacensis monasterii lib. 2. ad annum 1129. quod extat in quarto tom. histor. Francorum; ubi originem ejusdem longe diversam invenies ab iis, quæ circumferuntur a quibusdam ex nostris neotericis.

48. THEOBALDUM [a] deinde Mediolanensem Alexander III. delegit anno 1167. cujus temporibus S Franca ex Ordine Cisterciensi Abbatissa Placentiæ nata est, è nobili Vitæ Altæ Comitum familia, cujus admirandas virtutes Rothlandus monachus Morimundi diœcesis Mediolanensis ejusdem ordinis, atque hac nostra ætate Petrus Maria Campius enarrarunt. Decessit Theobaldus anno 1192. sepultusque est in cathedrali. Hic S. Sixti corpus transtulit in Ecclesiam ejusdem nomini consecratam an. 1185. ut hæc sequens memoria prodit. XLVII

[a] Al. Theobaldum et

Hoc est S. Sixti corpus quod An. Domini MCLXXXV. indict. IV. die 6. mensis Octobris in majori Altari conditum est a Theobaldo Placent. Episcopo tempore Gandulphi Abbatis residente Urbano Papa III. Veronæ, Imperante Federico.

Eodem anno 1185. die 5. Novemb. sub protectione Episcopali suscepit Guidonem vicecomitem Placentinum, Abbatem S. Mariæ de Columba, & ejus cenobium, iis verbis. *Quoties a nobis petitur, quod religioni & honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congrue impartiri suffragium. Eapropter dilecti in Domino filii vestris postulationibus clementer annuimus, & beatæ memoriæ Innocentii II. Lucii II. Eugenii III. Anastasii, & Adriani IV. & Alexandri III. Pontificum vestigiis inhærentes, ad exemplar quoque felicis memoriæ prædecessorum nostrorum D. Arduini, & D. Hugonis Episcopi præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub nostra protectione suscipimus, & præsenti scripti privilegio communimus &c.* Guido successit in Abbatia Isembrando Angusciolæ Placentino, viro doctrina, pietate, ac prudentia non minus, quam sanguinis nobilitate illustri, qui cum monachum ageret in eodem cenobio Columbæ, defuncto Hugone Placentino Episcopo, a clero in Episcopum enixe postulatus, maluit intra claustri tranquillitatem manere, quam Episcopali infula decorari; tandem obedientia cogente, Abbas electus, ibidem defunctus est an. 1180. Monachis reliquit librum, quem speculũ Christianorum inscripsit, suæ pietatis, ac doctrinæ nobile monumentum: nec minus sanctimonia, & doctrina fuit illustris Guido successor Theobaldi nostri Episcopi, ob morum similitudinem in paucis charus, cujus intuitu Columbanum cœnobium juribus ac divitiis crevit.

Theobaldi temporibus, ejusdemque gratia Alexander id, quod sequitur, privilegium S. Sabini cenobio indulsit.

ALEXANDER EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilectis filiis Savino Abbati monasterii s. Savini, quod secus Placentiam situm est, ejusque fratribus tam præsentibus, quam futuris regulariter substituendis in perpetuum. Officii nostri nos admonet, &c. Eapropter &c. usque permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. In civitate Placentina Ecclesiam s. Mariæ, Ecclesiam s. Victoriæ, & unum hospitale cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam s. Bartholomæi, Ecclesiam s. Trinitatis, Ecclesiam s. Ambrosii cũ hospitali, Ecclesiam s. Salvatoris, cum quodam hospitali, & suis omnibus pertinentiis, Curtam Robiani cum

duabus Ecclesiis, decimis, & omnibus ad se pertinentibus. Quicquid etiam intra castrum Arcuatum, & extra possideritis, vobis præsenti scripto firmamus. Castrum Besentioni cum duabus Ecclesiis, & omnibus ad se pertinentibus. In curte Albiani duas Ecclesias cum omnibus pertinentiis. In Pontepuro Ecclesiam s. Martini cũ suis pertinentiis. Curiam Paterne cum duabus Ecclesiis. Curiam de Turre cum una Ecclesia, & suis pertinentiis. Curiam Conii cum Ecclesia, & aliis, quæ ibi juste possidetis. In Marcia Jannensi in valle scilicet Segestina monasterium s. Victoriæ cum tribus capellis. Quicquid insuper in Ecclesiis, decimis, rationalibus, discretione in monte Arxitio bonæ recordationis Sigifredus Placentinus Episcopus vestro monasterio noscitur contulisse. In Visilano Ecclesiam s. Georgii, & quæcunque alia ibi habetis: curiam Regiani cum Ecclesia s. Savini, & omnibus ad eam pertinentibus, curiam Fabiani, cum Ecclesia s. Stephani, curiam ss. Naboris, & Felicis cum Ecclesia s. Savini, in Tavernaco Ecclesiam s. Mariæ, in curia Fontanæ Petrosæ, Ecclesiam s. Savini, & Ecclesiam s. Gregorii cum aliis omnibus, quæ juste ibi possidetis. In Suprarivo Ecclesiam s. Mariæ cum decimis, hospitale de Tretia cum Ecclesia S. Nicolai, Curiam Mozæ cum Ecclesia s. Savini, & omnibus ad ipsam pertinentibus. Decimas quoque vineæ, & Broli Episcopi, & alterius vineæ, quæ est extra portam s. Antonii, & piscationes, quas habetis in Pado, a portu portario usque ad ora rivi frigidi; castrum Calenzani cum omnibus, quæ ibidem habetis, capellam s. Savini de Lecbi cum cæteris, quæ ibidem habetis. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas præsumat exigere. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, & B. Benedicti regulam providerint eligẽdum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat, salvo nimirum jure illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Ad hæc præsenti decreto sancimus, ut in nocte Natalis Domini more solito, & in sabbato sancto in introitu missæ, & ad vesperas liceat vobis secundum antiquam consuetudinem campanas pulsare. Præsenti quoque decreto prohibemus, ne liceat Episcopo Placentino vobis, vel monasterio, aut Ecclesiis vestris novas, & indebitas exactiones imponere, vel indebita gravamina irrogare. Prohibemus insuper, ne cui liceat infra fines parochiæ vestræ sine assensu diœcesani Episcopi, & vestro, Ecclesiam, vel oratorium de novo construere, salvis privilegiis, & autenticis scriptis Romanæ Ecclesiæ. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, &c. salva, &c. si qua igitur, &c. Amen.

† Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
† Ego Hubaldus Ostiensis Episcopus.
† Ego Gualterius Albanensis Episcopus.
† Ego Joannes S. R. E. presb. Card. tit. s. Anastasii.
† Ego Guillelmus presb. Card. tit. s. Petri ad Vinc.
† Ego Bozo presb. Card. s. Pudentianæ tit. Pastoris.
† Ego Petrus presb. Card. tit. s. Laurenti in Dam.
† Ego Joannes presb. Card. tit. S. . . . .
† Ego Oddo diac. Card. s. Nicolai in carc. Tulliano.
† Ego Cynthius diac. Card. sancti Adriani.
† Ego Manfredus diac. Card. s. Georgii ad velum aureum.
† Ego Hugo diac. Card. s. Eustachii juxta templum Agrippæ.
† Ego Vitellus diac. Card. SS. Sergii, & Bacchi.
† Ego Petrus diaconus Card. s. Mariæ in Aquiro.

Datum Anagniæ per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi, & Notarii V. Kal. Aprilis Indict. 6. Incarnat. Dom. anno 1172. Pontificatus vero D. Alexandri Papæ III. anno 14.

Obiisse vero Theobaldum anno 1192. testatum lego his verbis in veteri nota Antoniani Archivii, postquam sedisset in Placentina Ecclesia an. 22. Theobaldus (inquit) primo intravit Placentiam 7. Kal. Julii 1167. & anno 1192. 8. Kal. Junii decessit. Iis adstipulantur, quæ refert Locatus ex regesto Placentino: Anno (inquit) 1192. Uldrico de Castro Arquato, Ruffino Sperono, Rangono de Carrio, Opizone de Porta, & Jacobo Malacorrigia consulibus, Kal. Julii consules Placentini instante Episcopi electione chorum majoris Ecclesiæ ingressi contra Archidiaconum, & Præpositum in hæc verba prorumperunt: Quoniam ad Episcopalem electionem intenditis, quæ jure populi consensu fieri debet; nos vicem populi in hoc obtinentes, omnibus electionibus, & electioni Episcopi potissime interesse debemus, & volumus, & pronunciationem Episcopi nobis scientibus, & affirmantibus fieri volumus, quod si negaveritis, Romanam curiam appellamus, & ex parte sedis Apostolicæ, ne ultra procedatis, contradicimus. Nihilominus Archidiaconus, & Præpositus, cæterique sacrati viri ad electionem procedentes sequentem Ardicium evexerunt ad sedem.

49. ARDICIUS Placentinus canonicus regularis S. Augustini, Præpositusque Ecclesiæ SS. Apostolorum, Theobaldo successit, cujus electionem ratam habuit Petrus Dianus Placentinus diac. Cardinalis S. Nicolai in carcere, in Insubria Apostolicus Legatus, 1192. die 27. mensis Junii. Fato functus est anno 1199. de eo etiam in vita S. Franchæ mentio extat. XI VIII
(„ De ejus obitu in vetusto Kalendario Archivii Ecclesiæ Majoris Placentinæ hæc servatur memoria:
„ Eodem anno 1192. die Veneris, VI. Calendas Julii in festo SS. Joannis & Pauli fuit electus in Episcopum D. Arditio Præpositus Canonicæ XII. Apostolorum: qui 1199. die Sabbati 5. mensis Junii
„ obiit in vigilia Pentecostes. Campius.)

50. GRUMERIUS a Porta de castro Arquato nobilis Placentinus, monachus, & Abbas monasterii Columbæ Ordinis Cisterciensis, Placentinus Episcopus adlectus est an. 1199 b. a Capitulo, & ab Innocentio confirmatus 5. Id. Julii ejusdem anni, ut in lib. Epist. decret. pauloque post 8. Id. Novemb. Placentinæ Ecclesiæ jurorum, bonorumque ab eodem Innocentio confirmationem, hoc diplomate recepit, quod extat in Placentino tabulario, cujus tenor talis est. XIIX

a Seu Grimerius.

b In ipso festo Pentecostes ex cit[ato] monumento. Campius.

INNOCENTIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Venerabili fratri Grumerio Placentino Episcopo ejusq; successoribus canonice substituendis in perpetuum.

In eminenti Apostolicæ sedis specula divina disponente clementia constituti fratres nostros Episcopos, & illos præcipue, qui honestate, atq; religione pollere noscũtur, debemus ampliori charitatis affectu diligere, & cõmissas sibi Ecclesias attentius confovere, ut tanto diligentius injunctum sibi ministerium peragere studeant, quanto se cognoverint apud Romanam Ecclesiam majorem gratiam invenisse. Ea propter, venerabilis in Christo frater Episcope, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Placentinam Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, prædecessorum nostrorum fel. rec. Paschalis, Adriani, & Alexandri Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascunque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, monasterium S. Savini cum omnibus Ecclesiis, & pertinentiis suis, monasterium s. Sepulchri cum cellis, & pertinentiis suis, monasterium s. Benedicti, quod olim vocatum est s. Marci cum omnibus Ecclesiis, & pertinentiis suis, monasterium s. Alexandri cum omnibus pertinentiis suis, monasterium s. Gregorii cum omnibus Ecclesiis, & pertinentiis suis, monasterium s. Syri, quod est puellarum, monasterium de Monte bello cum Ecclesiis & pertinentiis suis, monasterium s. Mariæ de Columba, monasterium s. Salvatoris de Pulsano cum Abbatum consecrationibus, & clericorum ordinationibus. Intra civitatem Parmensem Ec-

cle-

A *clesiam s. Vitalis cum omnibus pertinentiis suis. In Parmensi Episcopatu, plebem, quæ vocatur Basilica Juliana, cum omnibus capellis, & pertinentiis suis, Ecclesiam de Gusema cum omnibus pertinẽtiis suis, & Ecclesiam de portu Albere, Plebem de Palatio Apinianі cum omnibus capellis, & pertinentiis suis, & capellam Cremæ ad eandem Plebem pertinentem, Ecclesiam s. Mariæ de Columba, Ecclesiam s. Salvatoris de Ponzan. Infra civitatem Placentinam Ecclesiam s. Antonini cum omnibus Ecclesiis, & pertinentiis suis, Ecclesiam s. Eufemiæ cum capella, & pertinentiis suis, Ecclesiam s. Mariæ in Garicerti, Ecclesiam s. Olderici, Ecclesiam s. Brigidæ, Ecclesiam s. Gervasii, Ecclesiam s. Protasii, Ecclesiam ss. Apostolorum Philippi, & Jacobi, quæ vocatur s. Salvat. Ecclesiam s. Agathæ, Ecclesiam s. Andreæ, Ecclesiam s. Andreæ de Evaniola, Ecclesiam s. Sylvestri, Ecclesiam s. Laurentii, Ecclesiam s. Ægidii cum hospitali de misericordia, quod sibi adjacet, Ecclesiam de Monte s. Christinæ in Parochia de Verrone, Ecclesiam s. Cypriani in Plebatu de Brena, Ecclesiam s. Germani* B *cum hospitali sibi adjacente in Plebatu de Castegio. Cætera quoque per Placentinam Parochiam constituta Ecclesia cum capellis, & decimis suis, quæ in præsenti ad jus ejusdem Placentinæ Ecclesiæ pertinere noscuntur, sub tua semper, tuorumque successorum Episcopali provisione permaneant. Præterea ad exemplar supermemorati Paschalis & fel. mem. Innocentii, Adriani, Alexandri Rom. Pont. statuimus, & præsenti decreto sancimus, ut clerici infra civitatem, seu Parochiam Placentinam ad B. Sixti Ecclesiam pertinentes, tibi, tuisque successoribus Episcopalis juris obnoxii habeantur, videlicet, ut a vobis ordinationem suscipiant, vocati ad concilium veniant, & de regimine populi dispositiones vestras custodiant, chrisma, Oleum sanctum, consecrationes Altarium, sive Basilicarum infra Parochiam Placentinam a te, vel tuis catholicis successoribus tempore opportuno recipiant, siquidem gratiam & communionem Apostolicæ sedis habueritis, & ea gratis, ac sine pravitate volueritis exhibere. Supradictorum quoque prædecessorum nostrorum bonæ* C *mem. Paschalis, Adriani, & Alexandri Romanorum Pontificum vestigia imitantes, monasterium B. Pauli de Mezano cum cellis, vel Ecclesiis, quas in Parochia Placentina possidet, tibi, tuisque successoribus Episcopali jure subditum perpetuo manere sancimus, & ejusdem monasterii Abbas, quicumque successeris, per vos futuris temporibus benedictionem ordinationis accipiat, & tam ipse, quam, qui sub eo sunt, clerici ad synodum vestram venire non renuant, sicut hactenus est obtentum. Ejusdem quoque loci quilibet clerici, vel monachi per vestrum ministerium ad sacros ordines promoveantur, Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu Basilicarum in ipso monasterio, sive in cellis ejus, aut Ecclesiis in vestra Parochia constitutis, a vobis suscipiant, siquidem gratiam, atque communionem Apostolicæ sedis habueritis, & ea gratis, ac sine pravitate volueritis exhibere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,* D *seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus sedis Apostolicæ auctoritate. Si quis igitur in futurum &c. cunctis, &c. Amen.*

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subsc.
Ego Conradus Maguntinus Archiepiscopus, & Sabinus Episcopus ss.
Ego Octavianus Ostiensis, & Veletr. Epis. ss.
Ego Petrus Portuensis, & s. Rufinæ Episcopus ss.
Ego Joannes Albanensis Episcopus ss.
Ego Pandulphus Basilicæ 12. Apostol. presb. card. ss.
Ego Petrus tit. S. Cæciliæ presb. card. ss.
Ego Guido s. Mariæ Transt. tit. Callisti presb. car. ss.
Ego Hug. presb. card. s. Martini tituli Equitii ss.
Ego Jo. tit. s. Stephani in Cœlio Monte presb. card. ss.

A
Ego Soffredus tit. s. Praxedis presb. card. ss.
Ego Bernardus s. Petri ad Vincula presb. card. tit. s. Eudoxiæ ss.
Ego Gratianus ss. Cosmæ, & Damiani diac. card. ss.
Ego Gherardus s. Adriani diac. Card. ss.
Ego Gregorius s. Mariæ in Porticu diac. card. ss.
Ego . . . s. Mariæ in Cosmedin diac. card. ss.
Ego Gregorius s. Angeli diac. card. ss.
Ego Ugo s. Eustachii diac. card. ss.
Datum Laterani per manum Rainaldi Archiepiscopi Cancellarii vicem agentis 8. Id. Novemb. Indict. 2. Incarn. Dom. an. 1199. Pontificatus vero D. Innocentii Papæ III. anno 2.

Hic factiosos hæreticos Placentinos telo Religionis percussit, strenueque decertans adversus impietatem, cum non potuisset deviis facere medicinam, cum clero excessit Placentia, Cremonamque profectus est. Cujus prudentiam, ac fortitudinem animi cum Innocentius III. collaudasset, post admonitos Placentinos, illos iteratis censuris, dirisque involvit, atque Episcopali dignitate privavit, B circumvicinis Episcopis partita diœcesi 1206. die 9. mensis Octobris. Cæterum cum deinde opera Grumerii hæretici exacti fuissent Placentia, cum dignitate ipse recuperavit sedem, multisque exantlatis laboribus è vita discessit anno 1210. sepultusque est in Cathedrali. * Ejus obitus dies notatur 8. mensis Aprilis ante completorium, die Olivarum, ita disticum. * Ex App. tom. 5. I

Succubuit fatis Præsul Grimerius atris,
Celsa petit cœli, Christo vocitante, sereni.

In citato vero Kalendario *sexto idus Aprilis.*

Grimerius vita migravit Episcopus ista
Cui Dominus cœlum pandat, regnumque supremum. M. CC. X.

C
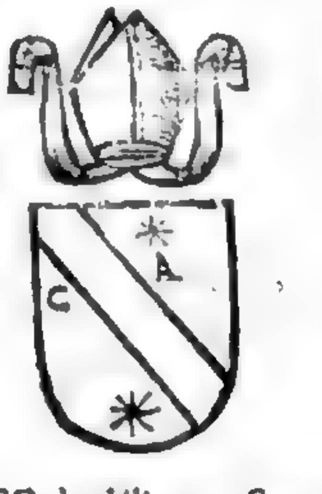

51. S. FULCO è nobili gente Scottorum Placentinus, Grumerio suffectus est anno 1210. cui III. L.
Innocentius non prius asseruit dignitatem, quam res Placentinæ Ecclesiæ composuisset. Haud diuturniori mora Fulco hanc administravit Ecclesiam, siquidem anno 1216. confirmatus fuit Episcopus, deinde 1217. ad Papiensem Episcopatum translatus, D ubi & decessit 1229. 7. Kal. Novemb. Quem in numerum sanctorum relatum fidelium pietas veneratur, & colit. Hujus meminit præter quamplures alios scriptores Thomas Dempsterus in suo Scotichronicon.

52 VICEDOMINUS de Nobilibus de Cassadochiis Placentinus, Præpositus cathedralis S. Fulconi immediate successit 1217. confirmatus ab Honorio III. Qui capitulo Placentino paulo ante litteras LI.
scripsit, ut viduatæ Ecclesiæ de idoneo Pastore provideret 15. Kal. Januarii an. 1. in alia ejusdem Pontificis litera memoratur electio cujusdam Joannis Apostolici subdiaconi, ac Guidonis diac. Cardinalis S. Nicolai in carcere nepotis, qui onus subire renuit: tunc capitulum hunc Vicedominum postulavit. Qui sedit an. 19. (1) decessit anno 1236. sepultusque est in cœnobio Claræ vallis de Columba.

(1) Sedit annos XVII. & duos menses, decessitque die 14. Februarii an. 1235. En verba sæpe citati Kalendarii Ecclesiæ Cathedralis: XVI. *Kalend. Martii* MCCXXXIV, (1235. à Nativitate) *obiit D. Vicedominus Episcopus Placentinus, qui reliquit 50. libras Placen. pro Altari B. Mariæ faciendo.* Camp.

LII. 53. ÆGIDIUS Monachus cœnobii Clarevallis de Columba Ordinis Cisterciensis ad Placentinam sedem evectus est anno 1236. Septem annos Ecclesiam illam administravit. Ferunt Columbana monumenta, idemque narrat ejusdem cœnobii breve chronicon, Ægidium propriis oculis Episcopatus sui desolationem usurpasse, quam Fridericus II. Imp. sanctæ Romanæ Ecclesiæ perduellis a Gregorio IX. declaratus, in odium Ecclesiæ inique patravit; nec pepercit oculus ejus templis, locisque Deo sacratis, quin funditus ab ipso per immanissimos Sarracenos hæreticosque milites suos destruerentur, ut malitiæ suæ faceret satis. Testis erit devastati Columbani cœnobii tristis memoria, ubi & monachi ibidem Deo famulantes variis suppliciis affecti ad unum necati sunt. Patrati criminis aliquando pœnitens Federicus cœnobium reædificavit, sed non absolvit, quod idem habet chronicon, addidit que Ægidium Episcopum summa pietate Raynerium Canossam Veronensem Columbæ Abbatem virum prænobilem, & sanctimonia vitæ præclarum Dei misericordia servatum post monachorum occisiones, Placentiæ in Episcopio benigne suscepisse, & quem patrem olim in sancta conversatione habuerat, veluti filium tunc veneraretur in propria, eundemque & consilio, & propriis sumptibus, ad novam cœnobii restaurationem inflammasse, perpulisseque per summam humilitatem Federicum ad pœnitentiam. Porrò Gregorius X. deinceps nobilis monasterii miseratus incommodis, ei contulit partem omnium redditum, qui in civitate, ac diœcesi Ferrariensi ad Apostolicam sedem tunc pertinebant. Quam donationem sequenti diplomate explicuit, quod extat in ejus Abbatiæ tabulario, ubi & Friderici in eundē indignum facinus memoratur.

GREGORIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Dilectis filiis Abbati, & conventui monasterii de Columba, Ordinis Cisterciensis Placentinæ diœcesis salutem, & Apostolicam benedictionem. Quoniam monasterium vestrum in diebus quōdam Federici olim Imperatoris Romanorum, & per ejus sævam barbariem exterminatum existit, & direptis propter malitiam temporis bonis ejus, & alias tanto premitur onere debitorum, quod vix judicari poterit, ut resurgat. Nos ex pietate ac debito pastoralis officii ei super tanta, & tali desolatione non mediocriter condolemus, & ad relevationem ejus opportunam adhibere operam affectamus. Hinc est, quod devotionis vestræ precibus inclinati, pedagium ripaticum, armaniam, districtum mercati, contum, & redditum, ac omnes proventus quocunque nomine censeantur, quæ Ecclesia Romana in civitate, & diœcesi Ferrariensi percipit, & debet percipere annuatim tam pro tempore præterito, quo ipsi Ecclesiæ census, & alia hujusmodi non fuerunt soluta, & deinceps, & usque ad nostrum beneplacitum vobis de gratia concedimus speciali. Nulli ergo hominum etc.

Datum apud Urbemveterem 3. Id. Martii Pont. an. 1

Fuit Ægidius Episcopus innocentissimæ, ac optimæ vitæ, fuitque vir eximie doctus, qui è vivis exemptus est 1243. (1) Sepultus in Ecclesia Abbatiæ de Quartasiola sui ordinis Cisterciensis ad Pontem Trebiæ prope majus altare. Hujus meminit Petrus Maria Campius in vita S. Franchæ. Ægidio vero defuncto, Jacobus Prior Ordinis Prædicatorum ab aliquibus haud canonice in Episcopum Placentinum electus est, seque in ea Ecclesia intrusit, ac pro Episcopo se gessit, cumque ad aures Innocentii IV. pervenisset, Abbati S. Sepulchri, & Priori S. Savini Placentin. dedit litteris in mandatis, ut per Ecclesiasticas censuras intrusum removerent, alterumque curarent a Capitulo canonice eligendum Episcopum. Capitulum rejecto intruso Nicolaum Episcopum Vigintimilien. sibi elegit, ac postulavit in Pastorem. Quam electionem cum ille in manibus Papæ libere cessisset, Innocentius de plenitudine potestatis Albertum subdiaconum, & capellanum suum in Placentinum Episcopum consecravit. De intrusione Jacobi, deque iis, quæ Placentiæ acta sunt, extat inter alias ejusdem Pontificis epistola Præposito, & capitulo Placentinæ Ecclesiæ 2. Idus Martii Pontific. 2. Reg. Vat. Epist. 544. fol. 90. & alia Abbati S. Sepulchri fol. 59. cujus tenor talis est.

INNOCENTIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Abbati S. Sepulchri, & Priori S. Savini Placentin. Si non excessum excedentibus pœna debita castigaret, & ex æquo pœna culpa debita responderet, insolentiores fierent insolentes, & se ad alias exempli pernicies prorogarent, cum pœnæ formidine mali peccare timeant, & juris vigor idcirco sit in medio constitutus, ne quisquam sibi expetat ultionem. Cum enim nuper quibusdam referentibus intellecto, quod frater Jacobus Prior fratrum ordinis Prædicatorum Placentiæ, qui pro electo Ecclesiæ Placentinæ se gerit, non intrasse per ostium diceretur, vobis, & dilecto filio Abbati de Segeto Cisterciensis ordinis nostris dedimus literis in mandatis, ut inquisita super articulis, quos vobis sub bulla nostra misimus interclusos, diligentius veritate, quod inveniretis nobis fideliter rescribentes, præfigeretis eidem Priori terminum peremptorium competentem, quo per se, vel procuratorem idoneum nostro se conspectui præsentaret, & vos ipso Abbate excusato legitime dicto Priori Placentin. lectis sibi litteris nostris ad deliberandum super his competentem terminum dedissetis. Conradus de concilio Placentino potestas favorem, quem ipsi Priori occulte præstitisse dicitur, nequiens ulterius occultare, nuntium, qui vobis prædictas literas præsentaret, fraudulenter ad se non sine ipsius Prioris, ut fertur, conniventia evocavit, & injectis in ipsum illico manibus temere violentis, eum prostratum sub pedibus, duris baculis, & crebris ictibus flagellavit, ac diris verberibus affixit eundem, minisque ac terroribus, & injuriis lacessivit, ut illum proderet, qui contra præfatum priorem impetraverat ipsas litteras, vel ad cujus instantiam fuerant impetratæ. Cumque per hoc non posset assequi, quod volebat, pedibus ac manibus ejusdem nuntii post tergum ligatis ipsum velut latronem ad trabem traxit tribus vicibus, ac demersit cum interpolatione semivivum gravi pondere, quod imponi fecerat de humeris nō amoto, ita quod nervi, & juncturæ ossium dissolvi, & avelli a se invicem videbantur, ut sic saltem afflictus suppliciis, & affectus injuriis eum, qui nostras impetraverat litteras, publicaret; eoque acrius, & crudelius torquebatur, quo frequentius nomen sedis Apostolicæ invocabat; nec sic afflictum eum dimittere voluit, nisi prius datis pignoribus, & fidejussoria cautione pro magna pecuniæ quantitate, cui sub debito juramenti, quod extorserat, ab eo præcepit, quod de cætero non veniret ad sedem Apostolicam, & tempore sui regiminis de domo propria non exiret, & ut iniquitatem, quam conceperat, sub quadam æquitatis specie palliaret, & negotio vobis commisso copiam probationis subtraheret, fecit publice proclamari, quod in gravibus tormentis, & quæstionibus poneretur, si quis contra dictum Priorem, qui pro electo Placentino se gerit, falsum testimonium perhiberet, interpretatione hujus falsitatis suo judicio reservata; propter quod vix invenitur aliquis qui velit, vel audeat super iis jurati testimonium perhibere. Ne igitur tantæ temeritatis audaciam dissimulationi relinquere, ac nostram, & Rom. Eccl. injuriam tam atrocem dare negligentia videamur, non tamquam ultores injuriarum nostrarum, sed honoris ipsius Ecclesiæ zelatores, præsertim cum alias idem potestas alia quædam enormia commiserit contra Deum, officiales suos cum tubis, & satellibus ad domum Præpositi transmittendo, ipsaque, ac quorundam clericorum domibus fractis, & bonis eorum exinde nequiter asportatis, constitutiones, & statuta edendo contra Ecclesiasticam libertatem, discretioni vestræ in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus inquisita super iis diligentius veritate, si rem inveneritis ita esse, denuntiantes eundem nuntium ad observationem hujusmodi juramenti

(1) *Quinto Nonas Maii 1242.* (habetur in citato pervetusto Kalendario Ecclesiæ Majoris) *Obiit D. Ægidius hujus Ecclesiæ Episcopus: qui dedit sacristiæ XX. libras pro uno calice faciendo.* Campius.

menti præstiti non teneri, eundem C. de concilio, & consilium Placentinum nisi ad commonitionem vestram præmissa statuta penitus de capitularibus suis radant, & prædictis nuntio, præposito, & clero congrue fuerit satisfactum, excommunicationis vinculo innodetis, ac faciatis excommunicationis sententiam usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Et ut a regimine, in quo fuerat versatus, male repulsus, publicaque repulsa confusus minus inveniat suæ malitiæ successorem, volumus & mandamus, ut ipsum C. propter excessus hujusmodi detestabiles, & enormes ubicumque fuerit, excommunicari curetis, ac excommunicatum, & inaligibilem ad omne regimen, & honorem publice nuncietis. Si qua vero civitas, sive locus præfatum C. de concilio in potestatem, vel quodlibet aliud officium assumendum duxerit, vel assumptum etiã retinendum, ipso facto Ecclesiastico subjaceat interdicto, & ut ignorantiam prætendere nullus possit, faciatis hoc per Lombardiam quamprimum poteritis publicari. Ne igitur inquisitionis negotium impediri, vel retardari contingat in gravem ipsius Ecclesiæ læsionẽ, in eo qualibet difficultate cessante infra duorum mensium spatium post receptionem præsentium, juxta formam vobis traditam procedentes inquiratis, maximè quod sicut dicitur Ecclesia Placentina Dilec. fil. G. subdiac. nostræ Apostolicæ sedis legati ea occasione dumtaxat, quod canonici ad electionem processerant absque sua licentia speciali, ad quam de jure poterant processisse, post appellationem ad sedem Apostolicam interjectam in ipsos excommunicationis sententiam promulgavit, faciens eos per Ecclesias Placentinas excommunicatos publice nunciari, comminando eisdem, quod aliquos perpetuo, aliquos ad tempus privaret, qui timore præteritis sic ligati præsertim cum dictus C. paratus esset exequi, quod legatus ipse mandabat, eidem contulerunt sibi providendi eidem Ecclesiæ potestatem, ac super omnibus aliis, quæ videritis inquirenda. Cæterum cum dictus Prior dicatur a clero magnam exegisse quantitatem pecuniæ dandam eidem C. ultra salarium sibi debitum, ut eum sibi favorabilem exhiberet, ac usque ad quingentas libras Placentin. postquam vobis fuerint nostræ litteræ præsentatæ, Placentinam Ecclesiam obligasse, & formidetur, quod in majori debeat obligare, nimisque in facto prædicti nuntii fuerit negligens, vel remissus, vel potius malitia non immunis, cum excessus tam gravis non notorius nequiverit extitisse, contra ipsum juxta officii sui debitum censuram Ecclesiasticam exercendo, administrationem ipsius Ecclesiæ duobus fide dignis de capitulo committatis, a quibus faciatis sibi pro se, & quatuor personis de bonis ejusdem Ecclesiæ sumptus necessarios usque ad finem negotii ministrari contradictione &c. Testis autem super illis articulis, quæ crimina non contingunt, si se gratia &c. Quod si non ambo &c. alter vestrum &c.

Datum Laterani 11. Kal. Januarii an. 1.

LIII. 54. B. ALBERTUS de Pandaniis a Brixiensis præfuit eidem Ecclesiæ an. 1243. (1) 2. Idus Martii ab Innocentio IV. ad eam dignitatem vocatus: eodem quippe anno, quo Placentinis potestatem fecit publicam Academiam instituendi, Episcopo vero conferendi doctoralem coronam. En diploma.

a De Prandoniis. Laudatur à Cozzando in Bibliotheca Brixiana. par. 2. pag. 15. Editionis an. 1693 Mondaevis

INNOCENTIUS EPISCOPUS servus servorum Dei.

Venerabili fratri Episcopo, & dilectis filiis clero, & populo Placentino salutem, & Apostolicam benedictionem. Quia profectum terræ vestræ in visceribus amplectitur charitatis, vellemus libenter, quod ibi scyphus reperiretur argenteus, idest studium litterarum, in quo Joseph subtiliter novit ingenua auguria explicare, qui-

A *que ibi argentum, eloquentiæ venarum suarum obtineat principia, & locus esset, in quo aurum sapientiæ conflaret. Credimus enim, & pro firmo tenemus, quod ex hoc ipsi civitati Placentiæ non modicum honoris accederet, & sibi possent exinde spiritualiter, & temporaliter grata commoda provenire. Propter quod non tam consideratione tui, frater Alberte, nobis super hoc instanter supplicantis, quam etiam ob ipsius civitatis augmentum generale ibi fieri studium cupientes, ut ipsam civitatem Placentiæ ad hauriendum aquas cum gaudio hominum copiosa confluat multitudo, & ibi turris David cum suis propugnaculis construatur, ex qua non solum dependeant mille clypei, sed etiam omnium fortium armatura, omnibus doctoribus, & scholaribus in quacumque facultate in prædicta civitate studentibus, quod eisdem privilegiis, indulgentiis, libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quibus Parisius, seu Bononiæ, vel aliis studiis generalibus studentes lætantur, auctoritate præsentium indulgemus. Nulli ergo &c. Si quis autem &c.*

Datum Lugduni 8. Id. Feb. Pontificatus nostri an. V.

B Albertus vero hic sapientia, doctrinaque valuit quamplurimum, scripsitque contra Fridericum II. Imperatorem, Ecclesiæ hostem. Ecclesiam sibi creditam administravit usque ad ann. 1261 *b*. deinde ad Ferrariensem translatus est, de quo ibi. b An. 1257.

55. PHILIPPUS Fulgosius Placentinus, in eadem sede floruit ann. 1261 (2). Quam ille Ecclesiam diuturniori mora administravit, decessitque Mediolani circa annum 1294. (3) sepultusque est in Ecclesia s. Eustorgii. Post cujus excessum Placentini capituli sacer senatus cum ad novi Præsulis electionem accessisset, abiit in partes, quarum una saniorque ad tantum fastigium sublegit nobilem virum Rogerium Cozzam S. Antonini Præpositum, alia M. Gregorium Bessam ejusdem Ecclesiæ canonicum postulavit. Rogerius volens tantò oneri libere se abdicavit, laudatus a Pontifice Bonifacio, idemque ad schisma evitandum volens, nolensque Gregorius, ex Pontificis sententia præstitit, qui ut in Vatican. C Regesto habetur, Albericum vicecomitem, antiquæ probitatis virum Placentinum pronunciavit Episcopum, a Rogerio non semel commendatum. Rogerius vero cum esset è nobili vetustaque Cottia gente prognatus, quæ ab Ezelini tyrannide è Vicentiæ patria pulsa Veronæ, aliisque finitimis Insubriæ, Venetisque civitatibus pedem fixerat, avorum claritudine excitatus, Episcopale munus ultra ei oblatum lubens dimisit, ne aliquando apud posteros ambitiosi animi tulisset notam, memor sibi, memor majorum, Cottiique fortissimi militis, qui sub Gotifredo Hierosolymitanorum Rege, maluit potius pro Christi nomine fortiter dimicando vitam traducere, quam vanis fugacibusque honoribus ab eodem extolli. At de Cottia gente apud Veronenses clarissima legendus Franciscus Pola inscriptionum libro, quem nuper publici juris fecit doctissimus Aloysius Novarinus, de qua etiam alii, nos que alibi sermonem instituemus, dum Bartholomæi Cottii Veronensis laudes concinnabimus, qui Rogerii æmulatus virtutes, Mediolanensem Archie- D piscopatum ultro ei a Nicolao V. oblatum viriliter respuit; ut inde discant mortales, qua virtute, qua sanctimonia viri religiosi fallaces mundi honores tamquam fumum ad alios lubenter transmiserint.

LIV.

(1) B. Albertus Placentinus Episcopus dictus est anno 1244. Annus vero quintus Pontificatus Innocentii IV. quo Placentina Academia instaurata est, erat annus Domini 1248. Denique cum Alexander IV. anno 1257. die 18. Martii in Cœna Domini Ubertum Pallavicinum, & cives Placentinos excommunicasset, pauloque post contumacem urbem subjecisset interdicto, atque Episcopali dignitate spoliasset, nonnisi ad dictum annum Ecclesiam sibi creditam rexisse B. Albertum necesse est. *Campius.*

(2) Fulgosius hic à Capitulo Placentino in Episcopum electus est anno 1257. die 25. Julii, ut patet ex decreto, quod ut confirmaretur, ad Alexandrum Pont. Max. Romam electores miserunt, relato à Campio in hist. Plac. tom. 2. pag. 404. & revera Alexander electionem approbavit, eodemque anno eidem Fulgosio concessit, ut Prioratum S. Gregorii, quem, cum esset Bononiensis Archidiaconus, a Guilielmo Episcopo Olenen. tunc Abbate Cluniacensis Monasterii obtinuerat, non obstante quod assumptus esset ad regimen Ecclesiæ Placentinæ, retineret. Extat Alexandri indultum apud eumdem Campium loco cit. pag. 405.

(3) Diarium antiquum Ecclesiæ Majoris Placentinæ hæc habet circa obitum Philippi: *Septimo Kalend. Aprilis MCCLXXXXIIII. Obiit D. Philippus de Fulgosiis Episcopus Placentinus, qui reliquit huic Ecclesiæ XIII. Sextarios frumenti, & unam minam pro anniversario suo faciendo annuatim.* Campius.

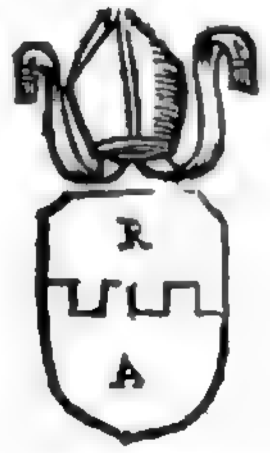

LV. 56. ALBERTUS, quem alii Albericum appellant, Vicecomes Placentinus, Gregorii X. propior affinis, nobilis quidem genere, sed nobilior virtute, successit Philippo, ad hanc sedem evectus à Bonifacio VIII. anno 1295. 16. Kal. Maji. Præfuit laudabiliter annis fere sex, translatusque est ad Ecclesiam Firmanam anno 1301. de cujus electione extat Epistola in Reg. Vatic. num. 402. fol. 93. an. 1. ejusdem Bonifacii; de quo infra in Episcopis Firmanis.

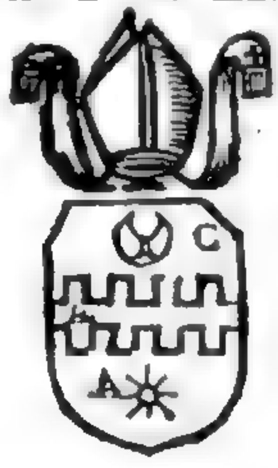

LVI. 57. RAYNERIUS, sive Raycerius Urbevetanus, avunculus Theodorici Episcopi Cardinalis Prænestini, Monachus trium Fontium Romæ ex ordine Cisterciensi, vir doctrina clarissimus, subque Bonifacio VIII. Pontifice in expediendis gravissimis negotiis dexteritate mirabili, ab eodem Pontifice adlectus fuit Placentinus Episcopus anno 1301. cumque jam inauguratus ad sibi creditam Ecclesiam profectionem adornaret, lento, sed pertinaci morbo tentatus, eodem anno è vivis excessit; sepultusque est in Ecclesia Trium Fontium. De morte Raynerii ad Theodoricum Cardinalem Bonifacius sequentem scripsit Epistolam, ut mœrori, & indemnitati consuleret.

Bonifacius Episcopus &c. Theodorico Episcopo civitatis Papalis &c.

Exposuisti nobis, quod bo. mem. Raynerius Episcopus

A *Placentinus avunculus tuus olim dum viveret, tam circa expedienda negotia promotionis suæ per nos factæ de ipso ad Ecclesiam Placentinam, quam alias pro suis, & familiæ suæ necessariis, diversis, & magnis oneribus expensarum se subjecit, & demum eodem Episcopo apud sedem Apostolicam decedente, tu tam ratione funeris, & exequiarum ipsius, quam aliis diversis causis, & modis, subiisti diversa, & gravia onera expensarum. Quare nobis humiliter supplicasti, ut pro salute animæ defuncti, & conservatione indemnitatis tuæ providere tibi super iis de be. Ap. dignaremur. Nos itaque tum animæ præfati defuncti, quam tibi super iis paterno compatientes affectu F. T. percipiendi libere per te vel alium, seu alios auctoritate nostra de fructibus, redditibus, & proventibus Episcopatus Placentini usq; ad valorē mille, & quingentarum florenorum auri, & in exoneratione expēsarū hujus, prout tuæ discretioni videbitur convertendi plenam, & liberā concedimus auctoritate prædicta facultatē &c.*

Datum Anagniæ 4. Kal. Julii anno 7.

58. UBERTUS de Advocatis Placentinus civis, & canonicus, electus anno 1302. 5. Kal. Junii. LVII.
B Episcopatui cessit eodem anno (*„ et ad Bononien. mox „ translatus fuit.*)

59. UGO de Pilosis Placentinus, Prior S. Victoriæ, Ord. S. Benedicti a Bonifacio VIII. ad eandem LVIII.
sedem promotus est 1302. 3. Non. (1) Maji ex Reg Vatic. Epist. 105. fol. 195. ann. 8. Hic castrum Varini cum castro S. Imenti commutavit cum Joanne Scoto. Moritur Avenioni, ibique sepelitur anno 1317. (*„ Mense Aprili anni 1317. adhuc vivebat Ugo, cum „ subscripserit quatuor Bullis à nonnullis Episcopis con„ cessis visitantibus Ecclesiam S. Jo. Evangelistæ à S. „ Humilitate ædificatam. Breviarefeiuntur à Gusan„ cio in vita ejusdem Sanctæ lib. 3. cap. 6.*)

60. FREDERICUS (2) de Madiis Episcopus LIX.
Brixiensis, huc translatus an. 1317. 6. Kal. Aug. ex Regesto Vaticano; qui Avenioni decessit an. 1323.

61. BERNARDUS ex nobilibus de Cario a Jo- LX.
anne XXII. ad eandem dignitatem assumptus est an. 1323. Id. Aprilis ex Reg. Vat. & die 10. mensis Junii
C Cameræ Apostolicæ se solitum subsidium soluturū promittit. Decessit 1330 (3). sepultusque est in Ecclesia majori prope portam orientalem juxta aram divæ Annæ. Narrat Locatus Placentinam Ecclesiam ex ingruentibus bellis vacuam fuisse per annos omnino octo.

62. ROGERIUS Caccia Placentinus, patriæ LXI.
summum sacerdotium assecutus est anno 1338. a capitulo electus, confirmatus a Benedicto XII. 7. Idus Decemb. ut prodit Reg. Vatic. Epist. 68. an. 4. p. 2. Decessit 1354 (4). sepultusque est in cathedrali cum hoc epitaphio.

M. CCC. LIIII. * DIE VIII. FEB. * 1355.
S. DOMINI ROGERII
EPISC. PLAC.
DE DOMO CACCIORUM.

63. (5) NICOLAUS eandem dignitatem est assecutus anno 1355. Reperi eum in lib. Provisionum Prelatorum solitum subsidium sacro collegio persolvisse

(1) Si Ubertus antecessor electus fuit Placentinus Episcopus 5. Kal. Junii, quomodo Ugo ejus successor potuit eligi 3. Nonas Maji? Error itaque, atque inversio mensium tollenda est per inspectionem accuratiorem Regesti Vaticani. Illud certum est, ante Augustum mensem electum fuisse Ugonem, cum in Archivo Abbatiæ S. Savini habeatur Rogitum Petri Ferrarii de S. Andrea Not. Ann. 1302. Ind. 15. die 9. Augusti, ex quo constat jam tum nominasse suo factum Vicarium dicti Ugonis [illegible] *Dominus Gregorius de Advocatis, Vicarius Venerab. D. Hugonis Dei, & Apostolicæ sedis gratia electi Placentini.* Illud quoque advertendum, quod, cum in Bononiensibus constet ex Reg. Vaticano Ubertum translatum non fuisse ad sedem Bononiensem, nisi mensibus aliquot post electionem Ugonis ad Placentinam, oportet sedem Placentinam vacasse non per translationem Uberti, ut vult [illegible], sed per cessionem, ut aperit Ughellus noster. Et fortasse Ubertus Bononiensis Episcopus est alius omnino ab Uberto Episcopo Placentino. Nam & in [illegible] vetusto Ecclesiæ Majoris Placentinæ, ubi hæc ejus habetur memoria; *XIV. Kal. Junii obiit bonæ memoriæ D. Ubertus de Advocatis Episcopus Bononiensis, qui fuit Canonicus hujus Ecclesiæ, & ei reliquit plures &c.* nulla fit mentio de ejus Episcopatu Placentino, quam facere potiori jure non neglexisset scriptor, si revera Episcopus Placentinus fuisset, sicut & de ejus Canonicatu non tacuit.

(2) Hunc præterit Campius in sua hist. Placent. atque hoc tempore ex [illegible] annorum interregnum fuisse affirmat. Fortasse Ugoni datus est successor hic Fredericus, dum moraretur in aula Avenionensi, atque adeo Episcopatus possessionem nunquam inivit, neque per procuratorem, obstante Galeatio Vicecomite Placentiæ tyranno, atque Ecclesiæ hoste.

(3) Vitam protraxit Bernardus ad annum 1338. die 30. Septemb. quo obiit, ut notat Campius, qui ejusdem Bernardi memoriam per hæc tempora ex publicis documentis producit, quorum ultima sunt Rogita Gabrielis Muti [illegible] anno 1337. Ind. 6. diebus 14 & 20. Julii.

(4) Obiit Rogerius die Octavo Februarii anno 1355. Error vero in lapide [illegible], qui annum 1354. præfert, ex eo irrepsit, quod, cum verba illa insculpta sint lapidi nonnisi longo post tempore a decessu Rogerii, cum jam ejus obitus annus ex hominum memoria excidisset, descriptum est [illegible] tempus notatum in rogito Codicilli, quod paulo ante mortem idem Rogerius dictaverat, & erat dies Octavus Februarii, anni 1354. juxta morem tamen Notariorum, qui annos ab Incarnatione Domini describunt: cum revera mensis Februarii anni 1354. ab Incarn. Dom. esset ab ejusdem Nativitate Februarius anni 1355. Certe [illegible] Rogerius Vicarium alterum creasset die 5. Novemb. anni 1354. ut patet ex Rogito Jo: [illegible] Notarii, non potuit supremum diem obiisse mense Februario ejusdem anni. *Campius.*

(5) Nicolaum hunc, & sequentem Joannem Placentinam Cathedram nunquam conscendisse ex eo conjicitur, quod immediate post Rogerii obitum Innocentius VI. Placentinum Episcopum dixit Petrum de Coconate, ut etiam testatur vetus [illegible] Placentiæ [illegible] *Petrus Epis. anno [illegible] Montisferrati de [illegible] de Coconate, electus fuit per D. Papam Innocentium VI.* [illegible] *in [illegible] Placentiæ, anno Domini 1355.* (idest ab Incarnatione) *die xx. Februar. & sedit an. XV. II. mens. II. diebus XXIII.* [illegible] *anno 137[illegible] die 13. Maii.* [illegible] *monumento alto in majori Ecclesia juxta altare S. Lucæ, quam ipse [illegible]*. Et revera Petrus hic [illegible] anno 1355. die [illegible] gibum Bartholomæi de Simonis de Tonso, declaravit suum Vicarium [illegible] Michaelem [illegible] Augusti, & [illegible] quid ad illam diem vocaliter tantum creatus Vicarius in illo munere dictus Michael extiterat. [illegible] Episcopi usque ad annum [illegible], ut videre est apud Campium in hist. Placent. tom. 3. pag. 111. & seqq. ut omnino expungendi videantur ex [illegible] Nicolaus, & Joannes ab Ughello relati, & fortasse alterius sedis Episcopi.

visse 1356. die 4. mens. Augusti. Obiit anno 1364.

64. Fr. JOANNES Ord. Prædicatorum eligitur defuncto Nicolao ab Urbano V. anno 1364. 8. Id. Junii, ex Reg. Vatic. Anno 1365. D. Francisci Ecclesiam consecravit. (1)

LXII. *a* 1351. 65. PETRUS de Coconate è Monteferrato electus Episcopus Placentinus 1369 *a*. Protulit ætatem usque ad annum 1372. sepultusque est in Cathedrali cum hoc epitaphio, juxta altare divæ Luciæ, quod ære proprio erexit, & dotavit.

S. R. in Christo P. ac D. D. Petri de Cochonate Montis Ferrati Dei gratia Episcopi Plac. et Comitis, qui obiit an. Domini M. CCC. LXXII. die Jovis XIII. mensis Maji.

Post Petri autem excessum, narrat Locatus in Ecclesia Placentina interregnum fuisse quatuor annorum. Cum enim clerus abiisset in partes, & altera Ubertum Zagnum, Placentinum, Abbatem S. Joannis Baptistæ Ravennatis evexisset ad sedem, altera Francisco Castillioneo, domus Dei Priori, detulisset honorem, fervente lite quatuor annorum tempus elapsum est. Arbitror autem, quicquid dicat Locatus, haud multo post electionem, Ubertum dignitatem fuisse assecutum; reperio enim illum citatum in libro Provisionum Prælatorum supra memorato.

LXIII [„ FRANCISCUS *Castillioneus, Canonicus Regularis, & Prior Domus Dei à Gregorio XI. Petro „ defuncto datus est successor anno 1372. qui Avenione „ sacratus, dum Ecclesia sua a Vicecomitibus agitata „ tranquillitatem expectat, obiit in Aula circa finem „ Mensis Septembris*. Campius.]

LXV. 66. CORRADUS (2) de Georgiis Papiensis, Abbas S. Bartholomæi ex Ordine S. Benedicti, declaratus est Episcopus Placentinus à Gregorio XI. an. 1376. Decessit anno 1379. ex lib. Solutionum, & Provisionum Prælatorum.

LXIV *b* Evangelistæ. 67. UBERTUS Zagnus Placentinus, Abbas S. Joannis Baptistæ *b* de Ravenna, post mortem Petri, adlectus Episcopus est anno 1379. defuncto Corrado pervenit ad sedem, brevisque Pontifex fuit. („ *Ubertus Zagnus, & non Zagius, Fontana, Placentinus, „ post mortem Francisci ad patriam sedem evectus est „ à Gregorio XI. anno 1373. Hic tamen citissimè obiit, „ nondum elapso anno. De Uberto, & ejus Antecessore „ sic fatur sæpè citatum Chronicon Placentinum Ms.* „ Donnus Franciscus de Castiono de Sabaudia, Prior „ Mansionis Caxædei Episcopatus Placen. & Donnus Obertus Zagnus de Fontana, Civis Placentinus, Abbas S. Jo. Baptistæ (*S. Jo: Evangelistæ scribendum, neque enim Ravenna S. Jo: Baptistæ Ecclesia fuit sedes Abbatialis, cum possideretur à Presbyteris secularibus, mox Patribus Carmelitanis concessa*) de Ravenna, electi fuerunt Episcopi Placentiæ, unus post alium tempore guerræ Pastorum „ Ecclesiæ, Inceptæ 1372. & decesserunt unus post „ alium tempore dictæ guerræ, ita quod ipsi non intraverunt Episcopatum, nec possederunt redditus „ dicti Episcopatus propter dictam maledictam „ guerram. *Campius.*)

68. ANDREAS post Ubertum hujus Ecclesiæ Præsul fuit anno 1380. [3] ut habet citatus l. oblig. LXVI

69 Fr. GUILLELMUS *c* Centuaria Cremonensis, ex Ordine Minorum insignis Theologus, Episcopus Placentinus electus, Andreæ successit. *d* Qui postquam hanc Ecclesiam tres annos administrasset, ad Papiensem Ecclesiam translatus est anno 1386. ex lib. Provisionum Prælatorum. LX VII *c* De eo Vvadingus de scriptoribus Ord. Min. p. 151 Mand. *d* Die XIV Jan. 1383.

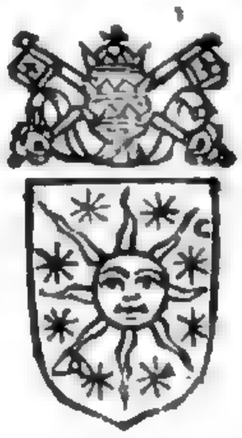

70. PETRUS Filargus, ex Ordine Minorum, cognomento Cretensis, Joanni Galeazio duci Mediolanensium in paucis charus, cujus favore Placentinum obtinuit Episcopatum anno 1386 *e*. præfuitque ei Ecclesiæ usque ad annum 1388. translatusque deinde est ad Vicentinum, inde ad Novariensem, post ad Mediolanensem, deinde Cardinalis, demum Pontifex, sub nomine Alexandri V. universalem Ecclesiam gubernavit. Variant autem scriptorum sententiæ de patria Filargi: alii enim volunt fuisse oriundum ex Insula Candiæ. Carolus autem Basilica Petri in Historia Novariensi, Episcopus illius civitatis, vult illum natum fuisse in oppido Corsinallo Novariensis ditionis. Tradunt alii Papiensem fuisse, sed natum in Candia, oppido Papiensis territorii, è gente Filarga, ejus urbis civilitate ornata, quæ Cursinallum oppidum Novariensis ditionis fiduciaria potestate obtineret. Quod si verum esset, opinio Basilicæ Petri cum hac posset facillime conciliari. Arbitror autem standum opinioni docti Waddingi in Annalib. Minor. tametsi ipse in meis ad Ciaconium Additionibus aliquando Carolo Basilicæ Petri subscripserim. Illud tandem constat, Filargo quam maximo decori esse, ut plerique fere certatim illum desiderent concivem habere, quamquam ipse ex obscuro loco, ac tenuioribus parentibus ortus habuisse possit videri, solaque virtute ad tantum Ecclesiæ fastigium pervenisse. LX VIII. *e* Mense Octobr.

71. PETRUS Maynerius, Mediolanensis, Galeazii ducis Mediolani Medicus, Placentinus Antistes adlectus est anno 1388 *f*. Sub quo Academia, & omnium bonarum artium studium Joannis Galeazii Vicecomitis Mediolani ducis privilegio Placentiæ tertio LXIX *f* Et possessionem iniit die 22. Maii 1388. per Procuratorem. Camp.

(1) Hanc Ecclesiam consecrasse Petrum de Coconate testatur vetus Chronicon mss. apud Campium his verbis: *Eodem anno* (1365.) *die tertia Junii consecrata fuit Ecclesia Fratrum Minorum de Placentia per R. D. Petrum Marchionem de Coconato, tunc Placentinum Episcopum.*

(2) Corradus iste post sequentem Ubertum datus est Episcopus Placentinus anno 1376. cum tribus annis sedes vacaisset. Neque decessit anno 1379. ut ait Ughellus, sed vitam protraxit ad annum 1381. quo, dum graviter ægrotabat, sequentem Capitulo Placentino dedit Epistolam Vicecomes: *Dominus Mediolani &c. Comes virtutum, Imperialis Vicarius generalis. Venerab. viris DD. Archipresbytero, & Canonicis Ecclesiæ Majoris Placentiæ. Intelleximus quod Rever. Pater D. Episcopus Placentinus graviter infirmatur. Quapropter si contingeret eumdem D. Episcopum de hac vita decedere, hortamur vos, ut ad electionem alicujus Episcopi non procedatis absque nostri licentia* [illegible] *Datum Papiæ VIIII. Octobris* 1381. Quarto post die decessit Corradus, tumulumque accepit in Cathedrali. Campius.

(3) Andreas de Seratonis, seu Seratonis, Ordinis Eremitarum S. Augustini, Patria Mediolanensis, & S. Theologiæ Magister, cum Capitulum Ecclesiæ Placentinæ juxta petita Vicecomitis elegisset Fr. Guillelmum, creatus est Episcopus Placentinus ab Urbano VI. [illegible] 1381. die 4. Novembris, ut testatur Bulla electionis relata à Campio in hist. Placent. tom. 3. pag. [illegible] tamen [illegible] sam à Galeatio Vicecomite; qui sequentem Capitulo Placentino dedit Epistolam: *Venerab. viris DD. Archidiacono, Archipresbytero* [illegible] *Ecclesiæ Majoris Civitatis nostræ Placentiæ. Dominus Mediolani &c. Comes Virtutum* [illegible] *Intelleximus, quod D.* [illegible] *Urbanus fecit unum Episcopum, aliumque magis. Guilielmum,* [illegible] *& D. Papa (Antipapa) Clemens* [illegible] *& Nos intendimus, quod esse debeat idem Magister Guilelmus* [illegible] *Dat. Papiæ 18. Novemb.* 1381. Adeo vero Galeatius Urbanum precibus fatigavit, ut tandem Pontifex anno 1383. die XIV. Januarii Gulielmum Placentinæ sedi adduxerit, Andream vero ad Brixiensem transtulerit. *Campius.*

tertio restauratur, in qua quidem universitate principatum tenuit Bartholus Perusinus. Petrus vero Placentinam Ecclesiam gubernavit summa cum laude annis sexdecim. Mediolani decessit *a*, sepultusq; est apud S.Mariam Eremitarum S. Augustini.

a 1404.

LXX 72. BRANDA Castillionæus Mediolanensis, filius Maphæi, natus anno 1350. celebris jurisconsultus, inque Papiensi Academia Professor publicus. Bonifacio IX. Pontifici à Sacrificiis, sacræ Romanæ Rotæ Auditor, ab eodem Pontifice Placentiæ Episcopus adlectus est an. 1404. 3. Non. Augusti: Nuntiusque in Germaniam directus, ut Ecclesiastico fœderi studeret. Innocentio VII. Gregorioque XII. Pōtificibus charus fuit. Sed cum Branda Gregorium XII. animadvertisset non stare juramento, quod in sua electione sanctè præstiterat de procuranda publica concordia, abolendoque schismate, violatæ fidei cœpit refragari Pontifici. Quamobrem ab ipso Placen. Episcopatus honore spoliatus est an. 1408. excepitque successorem Bartholomæum Cacciam Mediolanensem ex Prædicatorio ordine, inculpatæ alioquin vitæ hominem. Cæterū Branda ad Concilium Pisanum profectus est, cujus Patres, ob singularem illum doctrinam maximo habuerunt in honore; cumque eundem Gregorium cum Benedicto XIII. Antipapa deturbassent de sede, a Joanne XXIII. qui Alexandro V. successerat, creatus est presbyter Cardinalis ad titulum S. Clementis, tulitque cognomen Placentini Cardinalis, tametsi Episcopatum illum post purpuram resignaverit. Concilio Constantiensi interfuit, ubi Martinus V. Columna supremam ascendit ad sedem an. 1416. sub quo bis in Bohemia contra Hussitas functus est legatione, adeo egregiè, ut a Sigismundo Imperat. magnam collegerit gratiam. Sub eodem autem Martino, Cardinalis Episcopus Portuensis evasit, eundemque Eugenius IV. ad Philippum Mariam Mediolani ducem legavit, ut inter utrumque, sicut feliciter evenit, fœdus pacis percutiendum curaret. Duo collegia munificenter construxit, alterum Castilioni, Papiæ alterum. Nonaginta tribus pulsatus annis Castilioni decessit, an. 1445. die 5. m. Februarii ibidemq; sepultus fuit in Ecclesia à suis majoribus ædificata, in pulcherrimo marmoreo sepulchro, ubi hæc, quæ sequuntur, incisa carmina leguntur.

Quisquis ades, subsiste gradum, paulumq; sepulchro
Flecte aciem, ex saxo scriptum perlege carmen.
Optima pars quondam clero, qui sanguine felix
Enitui, & mira vixi pietate verendus,
Marmoreo hoc condor tumulo, nec flebile lethum,
Est mihi perpetuo: manet inclyta forma decore.
Fataque præclaris nunquam morientia rebus.
Mille ego per casus, per mille pericula victor,
Fortunam evici, quin me virtutis amore,
Flagrantem, & sparsas sperantem pectore leges
Evexi summa ad fastigia: floruit Hunnus,
Præsule me; me Pontifice Placentia vidit,
Donec Vvesprinis comes, & majora secutus
Tempora purpureo cinxi redimita Galero.
Struxi acies, ditavi aras, delubra locavi
Immenso redimita auro. Majora parabam,
Ni me inter cursus, atque hæc molimina rerum,
Omnipotens genitor terreni è carcere secli
Transisset, celsoque poli regione locasset.

Sub sepulchro.

Utinam viveres, utinam viveres.

A tergo sepulchri.

Si de morte queri fas est, Cœlique supremis
Viribus humana volvunt quæ tempora vitæ,
Heu quantum mors ausa nefas, quæ te invida nobis
Abstulit, & tanto privavit lumine terras
Optatis inimica bonis. quid vita priorum,
Quid bona fata juvant, mitisque affectus, & ingens.
Religionis amor? mille discrimine solvit
Impia, & humanos abrumpit parca triumphos.
Tu requies, tu dulce decus, culmenque bonorum,
Magne pater; tu divini lux unica cultus.
Nam quantum æternæ fidei, & cœlestibus aris
Præfueris, testes conversi ad sacra Sabæi,
Amœnasque urbes, & latis Græcia campis.
Flete patrem mœsti proceres, fleat Itala tellus
Communi privata bono, tuque alma Quiritum
Roma dole (quamquam summo pater optime cœlo
Præfueris, mœstum que polo nunc despicis orbem
Nobis sollicitis gemitus, curæque relicta)
Queis te jam fortuna ferox crudelibus ausis
Abstulit, & Cœli radiantibus intulit Astris.

Memini me dixisse in meis ad Ciaconium Additionibus ex devia narratione Locati, hunc Brandam Episcopum Placentinum fuisse declaratum a Gregorio XII. nondum enim consulueram librum Provisionum Prælatorum, qui manifestè prodit Bonifacium IX. illum creasse Episcopum. Quin ut supra narravimus, exitiosam insectationem a XII. Gregorio Branda indigne pertulit, quod Cardinalibus postulantibus concilium strenuè adhæsisset. Cæterum adverte, lector, in collegio Castilioneo Papiæ ab eodem fundato, sequentem inscriptionem legi, ubi perperam legitur Episcopus Cardinalis Sabinensis, cum legendum sit Portuensis. Numquam enim Portuensem titulum a Martino V. obtentum 1426. cum Sabiensi mutavit, ut diximus in primo tomo.

M. CCCC. XLIII. die iii. Febr. Reverendissimus in Christo Pater D. D. Branda de Castiliono Episcopus Sabinensis Cardinalis Placentinus vulgariter nuncupatus hujus venerabilis Collegii fundator diem suum clausit extremum, cujus corpus in castro de Castiliono requiescit.

LXXI (" BARTHOLOMÆUS *Caccia b Mediolanensis, Ordinis Prædicatorum, per resignationem Brandæ, qui adhuc Placentinam Ecclesiam administrabat die 1. Augusti 1411 ut patet ex Rogito Conradi de Rezano, paulo post pacificè Ecclesiam hanc, ad quam pridem electus fuerat, suscepit regendam. Verum octo post menses, cum violento fato Jo. Maria Vicecomes raptus fuisset, vel decessit, vel quietis cupidus honore se spoliavit*. Campius.)

b De eo Corte in Museo Novariensi pag. 11. Mandos.

LXXII 73. Fr. ALEXIUS de Siregnio *c*, Mediolanensis, ex Ord. Minorum, paulo ante Episcopus Bobiensis, mox Vapincensis in Gallia an. 1409. ad hanc Ecclesiam Placentinam translatus est à Joanne XXIII. anno 1411 *d*. die 6. mensis Septembris per resignationem Brandæ Car. Cremonæ decessit 1448. prima die ineuntis Januarii, relatusque Placentiam sepultus est in Cathedrali. Basileensi Concilio interfuit cum existimatione singularis doctrinæ, ut refert Paulus Morigia in lib. de Nobilitate Mediolanensi. Vvaddingus aliquot errores confutat, quibus arreptus Locatus parum sinceram de hoc Episcopo narrationem instituit.

c De hoc [illegible] *d* [illegible] Bartholomæi Caccia.

LXXIII 74. NICOLAUS Amidanius Cremonensis, Prothonotarius Apostolicus, ac Nicolai V. Vicecamerarius, ab eodem Pontifice ad Placentinam sedem vocatus est anno 1448. 13. Kalen. Aprilis, ac deinde ab eodem ad Mediolanensem Archiepiscopatum translatus.

LXXIV 75. JOANNES de Camperiis *e*, Papiensis Ecclesiæ cantor, sublectus Placentinus Episcopus est 1453. 10. Kal. Aprilis. Papiæ decessit an. 1475. relatusque Placentiam, sepultus est in Cathedrali.

e Al. Camperius.

LXXV 76. MICHAEL Marlianus Mediolanensis, ex Episcopo Tortonæ Placentinus Episcopus factus est 1475. Eodem anno decessit, suæque supellectilis nuper adeptam Ecclesiam instituit hæredem. Ob singularem doctrinam, morumque probitatem Nicolao V. Pontifici magno usui fuit, cujus cubicularius erat, clericusque Cameræ Apostolicæ. Alphonso Regi Neapolitano auream detulit Rosam, ducique Mediolani à consiliis fuit. Gubernator quondam Romanæ Campaniæ, ac ducatus Spoletani nomine Romanæ Ecclesiæ, Præsulque plane dignus, cujus grata posteritas non sinat interire memoriam.

LXXVI 77. SACRAMORUS de Sacramoris, Ariminensis, Consiliarius ducis Mediolani, electus Episcopus Placentinus an. 1485. eodemque anno translatus est ad Parmensem.

LXXVII 78. FABRITIUS Marlianus Mediolanensis, Tor-

Tortonæ antea Episcopus, ad Placent. Ecclesiam translatus est 1476. Hic cum in ea dignitate vixisset annos triginta duos, visus est resarcilsse jacturam, quam Placentina Ecclesia fecerat ex patrui celeri fato Duci Mediolanensi in paucis charus fuit, a quo ad Innocentium VIII. de gravissimis rebus legatus est, tum & ad Herculem ducem Ferrariensem. Episcopale Palatium reædificavit a fundamentis, censusque Episcopatus adauxit, cum plures fortunas abalienatas recuperasset; decemque synodis salubriter celebratis Placentinum clerum ad puriores mores traduxit, omnemque egregiam operam cumulatissime præstitit, quæ Pastori optimo prosperam virtutum famam parere posse videretur. Mediolani decessit 1508. atque ex testamento Placentiam cadaver relatum, in Cathedrali tumulatum est. Alterius Fabritii Marliani Tortonæ item Antistitis, iste, quem modo narravimus, Fabritius nepos fuit.

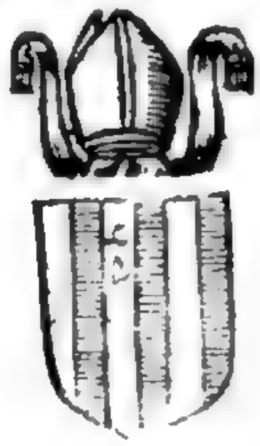

LXX VIII 79. ANTONIUS Trivultius Mediolanensis filius Jo. Firmi ex Astensi Episc. Plac. Antistes evasit an. 1508. postrema die abeuntis Julii. Hanc Ecclesiam paucos menses administravit; siquidem anno 1509. die 19. mensis Januarii eo munere libens, volensque abivit, rediitque ad Astensem Episcopatum; qui jam vacuus erat ex translatione Albertini Roborei ad Pisaurensem sedem. Hic Antonius Scaramutiam Trivultium Cardinalem coadiuvit in administratione Comensis Ecclesiæ, anno 1519. Quod ideo hic libenter retuli, ut Victorelli error proderetur, qui hunc Antonium cum altero Antonio Trivultio sub Alexandro VI. Cardinali confundit. Hic etenim Comensis Antistes, & Cardin. Romæ decessit ann. 1508. ille vero Astensis Episcopus 1519. Coadiutor effectus est, ut referunt acta Consistorialia.

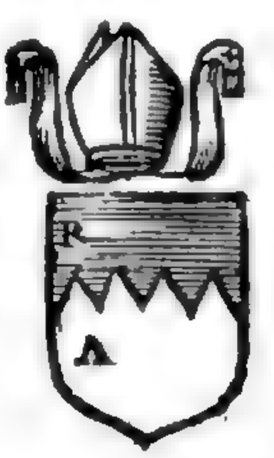

LX XIX. 80. VASINUS. vetustissimæ familiæ comitum Malabailæ apud Astenses Insubresque nobilissimæ progenitus, vir doctus ac prudentissimus, Julii II. familiaris eligitur Episcopus Placentinus an. 1509. die 19. mensis Januarii. Sub Julio II. Lateranensi Concilio interfuit, Placentinamque administravit Ecclesiam usque ad an. 1519. deinde translatus est ad Astensem patriam sedem. Hic castellum S. Imen-

A tii (Placentinæ Ecclesiæ fiduciaria possessio; quam Fabricius Marlianus recuperaverat, restauravit, supra cujus portâ à prætereuntibus hęc verba leguntur.

M. CCCCC. X. DIE II. OCTOB.
VASINUS EX ILLUSTRI PROSAPIA
MALABAILÆ.
ASTENSIS HOC OPUS
RESTAURAVIT.

81. SCARAMUTIA Trivultius Cardinalis, frater Antonii superioris Episcopi Comensis, Placentinam Ecclesiam administrandam suscepit anno 1519. die 26. mens. Septemb. eamque resignavit anno 1525. de quo alibi. Sed eo Præsule anno 1522. nova divæ Mariæ de Campania sacra ædes fundata fuit. Cujus primarium lapidem Petrus Recorda Episcopus Sebastensis & Suffraganeus Episcopi Placentini solemniter imposuit. LXX X.

82. CATALANUS Trivultius, Cardinalis Scaramutiæ nepos, ad eandem dignitatem promotus est 1525. die 3. m. Maji. decessit 1559. sepultus Mediolani in patrum suorum sepulchro. Quo Præsule anno LXX XI.
B 1545. XIX. Augusti hora XVI. Petrus Aloysius Farnesius Pauli ejus nominis III. Pont. Max. filius Placentiæ & Parmæ Dux acclamatur, atque a Bernardino a Barba Casalensi Episcopo pro Pontifice ea in causa, Marino Grimano Cardinali Legato Apostolico, & Catalano Trivultio Episcopo Placentino coram clero, & populo, Sfortia de Sfortiis ex sorore nepos, ipsius ducis gerens vices ducalibus insignis decoratur. Anno 1547. die X. Septembris idem dux Placentiæ interficitur.

83. JO: Bernardinus Scotus Cardinalis Tranensis, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1559. die 3. mensis Augusti. Hic in Sabinæ Provincia *a* natus est, in oppido Manliano, atque ex singularis doctrinæ opinione Advocatus consistorialis evasit; cumq; in familiaritatem Joannis Petri Caraffæ similitudine virtutum se insinuasset, (is ille est, qui postea ad Pontificatum ascendit sub nomine Pauli IV. quique Theatinorum institutum inter alios egregios viros LXX XII *a Claro ac nobili genere.*
C instituit;) ex ejus exemplo idem institutum incœpit profiteri. Profecit inde in sacris quam qui maxime, linguasque Hebraicam, Chaldæam, Græcamque perdidicit, quam ille eruditionem cum vitæ purioris institutione ad miraculum exornasset, suis Regularibus Clericis semel, & sæpius, ac pluribus in locis est Præpositus. Romæ eo munere cum laude prudentiæ fungebatur, cum Caraffa summus Pontifex renunciatus, renitentem illum apud se habuit, in eodemq; consistorio Tranensem Archiepiscopum, ac presbyterum Cardinalem tit. S. Matthæi in Merulana Bernardinum creavit 1555. 13. Kal. Januarii, Romanæque Ecclesiæ gravissimis expediendis negotiis illum præesse voluit („ *et tantum ejus integritati tribuit, ut* „ *Annulum illi Piscatorium crediderit. Orientalis* „ *Ecclesia & totius Græcorum nationis Protectorem.*) ac pene sub vitæ finem Placentinum Episcopum declaravit. Sub Pio V. inter Cardinales supremæ Inquisitionis censores *b* enituit. Placentinam Ecclesiam administravit usque ad annum 1568. Quam paucis *b Titulo Summi Quæsitoris.*
D ante mensibus, quam eximeretur e vivis, renunciavit, hoc est eodem anno 3. Non. Decembris: sepultusque est apud S. Paulum extra Urbis muros via Ostiensi, in sepulchro, quod sibi vivens paraverat cum hoc Epitaphio.

Joannes Bernardinus Sancta Romana Ecclesia Cardinalis Episcopus Placentinus vivens sibi posuit an. Dom. M. D. L. X III. non mortuus est, sed dormit.

84. PAULUS Aresius c Ieriensis, diœcesis Cajetanæ, Clericus Regularis, ex ordine Theatinorum, olim in politicis expediendis negotiis præcipue in Neapolitano Regno, apud prudentum plerosque summæ existimationis. Cæterum Religione, ac probitate vitæ longe clarissimus, ex cessione Cardinalis Scoti, a Pio V. sanctissimo Pontifice Placentinus Episcopus adlectus est, anno 1570. ab eodemque Cardinalis creatus, a pristino Religioso suo instituto ne latum quidem unguem deflexit, quin totus divinis LXX XIII. *a Paulus Buralis de Aretio. De eo fuse Silos in hist. Cler. Regul. [illegible] in Theat. [illegible] Marraccius in Bibl. Mar. par. 2. [illegible]*

com-

c melius in Athen. ... Consule ... in Addi... ad ... Toppi. pag. 195. [illegible]

commentationibus deditus, populum sibi concreditum, clerumque ad omnem pietatem ex præscripto Tridentini Concilii ubique, & semper conatus est informare. Hæc agentē Gregorius XIII. ad Archiepiscopatum Neapolitanum vel reluctantem transtulit. Solebat enim dicere magnam esse vim virtutis obedientiæ, quæ se compulisset majora accipere, qui renuisset minora. Igitur fato functus est Neapoli an. 1578. 17. mensis Junii, sepultusque est in Ecclesia S. Pauli, sine epitaphio, ut mandaverat. Egregius Pastor cum priscis illis sanctis Episcopis ob ejus vitæ puritatem merito comparandus; nec mirum, cum apud suos Theatinos clericos ageret, S. Andream de Avellino in studiis pietatis condiscipulum, ac æmulum habuisset, unde & ipse, ut ille, clarissimum sanctitatis lumen in toto Christiano orbe refulsit. („ *ut adhuc vivens à Philippo Nerio, & à Carolo Borromæo Sancti appellatione fuerit concelebratus. Quapropter virtutibus clarus, miraculis gloriosus, non tam de Placentina, & Neapolitana, quam de tota Ecclesia optime meritus nunc de Ordine SS. D. N. Clementis XI. in Congregatione Sacrorum Rituum causa agitur, ut quamprimum Beatorum Fastis adscribatur.*) Hujus meminit Ciac. Ciabrera, & ex iis Victorellus. Consule autem Franciscum Mariam del Monaco, ac Tuffum in histor. Theatinorum.

LXXIV. 85. THOMAS Lilius Bononiensis, filius Herculis, Cameræ Apostolicæ Thesaurarius, paulo ante Ripætransonensis Episcopus, ad hanc eandem Ecclesiam translatus est 1577. die 24. mensis Martii, ubi insecuto anno decessit 1578. die 10. m. Septembris: sepultusque est in Cathedrali.

LXXV. 86. PHILIPPUS Sega Bononiensis, Ripætransonensis Episcopus, in Hispania Nuncius, ad Ecclesiam Placentinam translatus est anno 1578. Hic natus Bononiæ est, ex parente Joanne Andrea, qui ex Ravenna traxit originem. Nobilem indolem sortitus est, ideoque ad res gravissimas gerendas aptissimam. Quamobrem juvenis adhuc Ripætransonensis dictus est Episcopus, Picenum provinciam rexit. In Belgio Legatione functus est, postea in Hispania, sub Gregorio vero XIII. in Lusitania idem munus obivit, iterum ad regem Hispaniæ profectus est. Sub Sixto vero V. apud Cæsarem Nuncium egit, a quo tantam dicitur gratiam collegisse, ut Imperii insignibus illum donaverit. Romam reversus generali censura fulsit in omnes Ecclesias, Urbisque monasteria. Cum vero violento fato Henricus III. Rex Gallorum discessisset è vita, resque Gallica usque ad naufragium jam videretur fluctuare, Sega in Galliam à Sixto V. missus est, ut Apostolici Legati nomine, catholico fœderi patrocinaretur. Eas partes cum decore, strenueque implevit sub Gregorio XIV. ac Innocentio IX. a quo tandem creatus est Cardinalis, ac Legatus Apostolicus in Galliis, acceptoque roseo Pileo, ac Cruce sub VIII. Clemente idem munus continuavit. Tametsi autem apud aliquot scriptores Philippus deflagraverit invidia, tanquam qui erga Hispanos, quam erga Gallos ferventiori laboraret affectu; apud æquos tamen rerum æstimatores ea suspicione caruit, maximè autem apud VII Clemētem sapientissimum Pontificem, qui reversum è Galliis Philippum in purpuratorum consessu dilaudatum excepit. Cæterum Sega, dum iret, rediret legatus, atque ex intervallo inviseret, quam semel regendam susceperat Placentinam Ecclesiam, synodo celebrata sanctissimas leges dixit ad puriores mores. Haud diu assecuta purpura lætatus est; fractus enim laboribus Romæ decessit anno 1596. die 29. mensis Maji, sepultusq; est apud S. Honuphrium, suæ dignitatis titulum, quem ei è Galliis reverso Clemens VIII. contulerat anno 1594. cum sequenti epitaphio, ac marmorea statua, quam ei Hieronymus Aguccia sub VIII. Clemente, & ipse Cardinalis, ac nepos Philippi ponendam curavit. In Placentina autem Ecclesia ejusdem Cardinalis Aguccii cura hoc elogium post epitaphium collocatum spectatur.

Philippo Segæ Bononiensi S.R.E. presbytero Cardinali Placentino, amplissimis sedis Apostolicæ muneribus triginta amplius annos omnibus fere Christiani Orbis partibus egregie functo, ab Innocentio IX. in collegium Cardinalium cooptato, Gallica demum Legatione sub Clemente VIII. turbulentiss. Regni temporibus peracta, illustrem diu spectatæ prudentiæ & probitatis laudem adepto, in Catholica Religione Pontificiaque dignitate propaganda acerrimo, Hieronymus Agucchius utriusque Signaturæ Referendarius, ex testamento heres Avunculo optimo P.C. obiit die xxix. Maji M. D.XCVI. vixit annos LVIII. menses IX. D. VIII.

Placentiæ in cathedrali alterum honorarium cœnotaphium spectatur.

D. O. M.

Philippus Sega Bonon. S. R. E. presb. Cardinalis Placent. ab hac Ecclesia, cui duo de viginti annos vigilantissime præfuit, post multa, amplissimaque Sedis Apost. munera, & Gallicam demum Legationem summa fide, atque constantia obitam, Romam cum redisset, omni virtutum laude cumulatus, in Domino obdormivit xxix. Maji M. D.XCVI. vixit annos LVIII. menses IX. D. VIII. Ecclesia S. Onuphrii, quæ vivo titulum, eadem & mortuo sepulchrum dedit. Quod ipse, si in hac civitate mori contigisset, hoc loco sibi elegerat. Huic charissimæ sponsæ suæ, quæ potuit Præsul etiam paupertatis tolerantia clarus, ornamenta dedit, legavit dote insuper ejusdem capitulo, & canonicis constituta, ut anniversariis precibus ejus, atque Marsilii fratris sui hic proxime sepulti salutem in omne tempus Christo Salvatori commendent. Hier. Agucchius utriusque Signaturæ Referend. ex testamento heres, suum erga Avunculum optime meritum, Pietatis, & grati animi M. N. D.

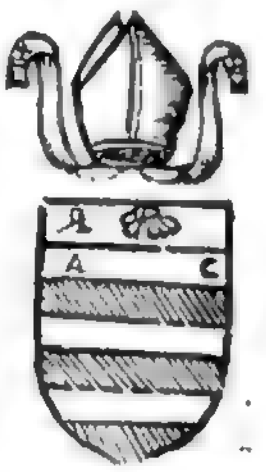

87 CLAUDIUS ex comitibus Rangoniis Mutinensis, a Clemente VIII. adlectus est Placentinus Episcopus anno 1596. die 2. mensis Decembris: vir sane non modo nobilitate generis, ac opulentia divitiarum insignis, sed facilitate morum, ac sapientia haud impar alteri Claudio Rangonio, qui Regiensis Episcopus per idem tempus floruit. Claudius decessit Placentiæ anno 1619. sepultusque est in Cathedrali, in sepulchro, quod sibi vivens curaverat construendum, cum hoc epitaphio. LXXVI.

D. O. M.

Claudius Rangonus Episcopus Placentinus ut cleri, & populi precibus ad Deum frequentioribus juvetur defunctus, medium hunc locum inter utrumque sibi pro tumulo vivens elegit. Obiit die xiii. Septembris M. DC. XIX. annos natus LVII. menses xi. dies iii. Præfuit huic Ecclesiæ annos xxii. menses novem.

88. JOANNES Linatus a, Parmensis, Burgi LXXVII

a De eo

S. Do-

Bordonus in Thesauro Ecclesiae Placentinae pag. 182. Mend.

S. Domnini Episcopus, intimus consiliarius ducis Raynutii Farnesii, a Paulo V. ad hanc Placentinam Ecclesiam translatus est an. 1620. die 13. m. Januarii. Hic pius, bonusque Pastor pauperibus Christi, piisque locis misericordiæ viscera aperiens, eorum necessitatibus pecunia, & aliis rebus hilari animo succurrens, Ecclesias pretiosis muneribus, & ornamentis ditans, quod potissimum testantur pulcherrimæ icones Deiparæ Virginis in summi templi excelso hemisphærico vertice (vulgo cupulam vocant) pictoris celeberrimi arte, ac penicillo expressæ, quæ plastico etiam opere inaurato circumdatæ, & ad spiras usque columellarum perductæ totam testitudinem illam octonis angulis dissectam mirifice exornant, & ut perpetuo stent posterorum oculis usurpandæ, Joannis præsulis pietas in Mariam sanctissimam Virginem largiter effusa fecit. Eodem priori anno Idibus Aprilis corpus s. Raymundi confessoris recondidit; 3. Non. Iulii brachium cum manu S. Conradi ab urbe Nætina in patriam illatum recognovit, pluraque Ss. lipsana comprobavit. In oppido Clastidii Eremitanos Fratres S. Augustini de Observantia recepit 1621. in castro S. Joannis Idib. Octob. primum lapidem jecit in novo construendo templo sanctiss. Triadis pro Fratribus Capuccinis. In Oppido Vallis Tarri Ecclesiam S. Pauli 8. Kalen. Julii, & S. Caroli Placentiæ Capuccinarum Monialium in festo S. Lucæ 1625. solemniter dedicavit. Augustinianos Observantes in urbe admisit ad S. Margaritam. Acta utriusque processus pro canonizatione B. Gregorii X. tam ordinaria, quam Apostolica auctoritate confecit. Synodalia comitia habuit: diœcesanos lustravit, aliisque multis ad sacri cultus incrementum & omnium suorum salutem præstitis. Septem denique annos cum laude prudentiæ sibi creditam Placentinam rexit Ecclesiam. Decessitque 1627. sepultusque est in Cathedrali, in sacello S. Mariæ de Populo cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Sub hoc saxo diem judicii expectant ossa Joannis Linati nobilis Parmensis Placentiæ Episcopi, qui sicut vivens sub vexillo Deiparæ continuo militavit, ita in ejusdem Sacello suo cineri moriens pacem legavit. Hoc vero Legatum dilectissimi, & amantissimi fratres Joannes Baptista, ac Horatius Linati non sine pio lachrymarum officio impleverunt. Obiit IV. Non. Aprilis M.DC.XXVII.

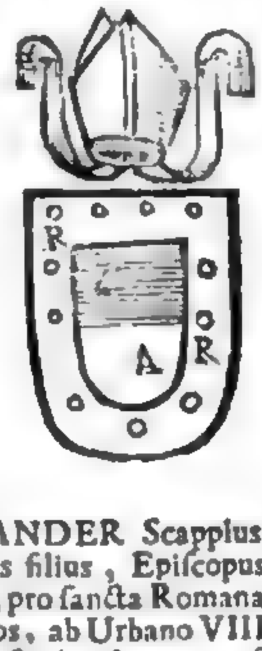

LXX XVIII

a De eo Barellus in hist PP. Barnab. tom. 2. fol. 641. Mendos.

89. ALEXANDER Scappius a Bononiensis, Marii Senatoris filius, Episcopus Campaniensis ac Satrianensis, pro sancta Romana Ecclesia Nuntius ad Helvetios, ab Urbano VIII. ad hanc Ecclesiam translatus est 1627. die 17. mensis Maji. Fratres Carmelitanos Excalceatos, & Clericos Regulares S. Pauli in urbe recepit: synodum non semel habuit, cultumque Ecclesiasticum auxit mirifice. Ei inscripsit opus exercitationis politicæ magnorum Evangelistæ Sanctonius Bononiensis. Ejus laudes non reticet Joannes Petrus Crescentius p. p. Italicæ nobilitatis Coronæ. Vivit adhuc, bonis Pastoribus rarum probitatis exemplum futurum.* Tandem optimus Præsul, bono fine quievit anno 1654. in sua Cathedrali humatus.

* Ex App. t. 7.

90. JOSEPH Grandemaria Parmensi nobilissima familia natus, pietate, prudentia pollens, ex Consiliario Raynucii II. Parmæ & Placentiæ Ducis, Placentinæ Ecclesiæ dictus est Episcopus 6. Novembris 1654. ab Innocentio X. Munus consecrationis accepit Romæ in Ecclesia Nominis Jesu à Petro Card. Ottobono Episcopo Brixiensi. Cujus Episcopatus cum possessionem iniisset, optimi Pastoris exempla dedit. Ecclesiasticam disciplinam ab antecessore mire cultam, assidua præsentia mirum in modum constabilivit, pauperes fovit, & ea omnia egit, quæ summæ existimationis virum viderentur decere. LXX XIX

A D D I T I O.

(„ *Fato denique functus est in Ecclesiæ suæ gremio*
„ *die 6. Aprilis 1681.*
„ GEORGIUS *Barni, nobilis Laudensis, sa-* XC
„ *cerdotali charactere insignitus,* J.U.D. *& Utrius-*
„ *que Signaturæ Referendarius post nonnulla eleganter*
„ *obita gubernia, nempe Tyburis, Camerini, ac*
„ *Firmi, necnon Ravennatensem Legationem, cum*
„ *annum ageret 37. Episcopus Placentinus renuncia-*
„ *tus est die 17. Maji an. 1688. Vivit adhuc optimus*
„ *Præsul plurima tum pietatis, tum charitatis opera*
„ *jugiter exercens.*)

REGII LEPIDI EPISCOPI.

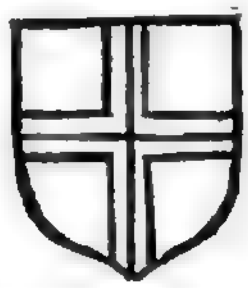

OMnino refragor Blondo, Perotto, aliisque, cum Regium Lepidi a Lepido Triumviro volunt fuisse ædificatum. Siquidem cum Cicero cum Bononia, Parmaque antiquissimis civitatibus Regium Lepidi commendet, & memoret, id sane facere non potuisset, qui sub Triumviratus proscriptionem vitam amisit. Quid quod Strabo inter mediocres Galliæ Cisalpinæ civitates illud reponit? Ptolomæus coloniam Romanorum illud appellat: unde hausere alii, hunc eundem Lepidum illo aliquando deduxisse coloniam, indeque illi factum cognomen Lepidi. Sanior, securiorque illa videtur sententia esse, quæ affirmat ab antiquis Hetruscis fuisse ædificatum, quos deinde exegere Galli, Gallos autem victores Romani, qui postea duo millium mortalium coloniam Regium deduxere. Idq; ex Livio videntur haurire, cum narrat lib. 35. Parmam, Mutinamque Romanos novis incolis frequentasse, Marcumque Æmilium Lepidum, T. Æbutium Carum, L. Quintium Crispinum, in Bojorum territorium inter Mutinam, Parmamque, hoc est, Regii, ut ipsi interpretantur, duo millia incolarum collocasse, indeque a principe ejus legationis, hoc est, a M. Æmilio Lepido, civitatem illam, fori Lepidi. vel Regii Lepidi traxisse cognomen. Hic ille M. Æmilius Lepidus est, qui cum a fundata Urbe an. 573. Romanus Consul esset, a Placentia ad Ariminum usque Æmiliam viam munivit, ac stravit, potuitque eadem munificentia novis incolis, ædificiisque Regium auxisse, quod deinde de ejusdem nomine Regium Lepidi vocavit grata posteritas. Hujus civitatis præter citatos auctores, meminerunt Plinius, Festus, Ammianus Marcellinus, Taci-

A tus, Plutarchus, Polybius, Itineraria, & alii. Ex recentioribus vero Fatius Ubertus, Platina, Sabellicus, Merula, Corius, Antoninus, Leander. Unde autem ea civitas dicatur Regium, haud ſatis conſtat. Etenim qui ideo Regium appellatam volunt, quod ex fertilitate ſoli, cœli benignitate, ac pulchritudine ædificiorum Regium quiddam videatur mortalibus, non ſatis animadvertunt eas vel naturæ, vel artis dotes commemorare, quas Regium Lepidi cum aliis pluribus Inſubriæ civitatibus poteſt habere communes. Illud conſtat Regium Lepidi dici, ut à Regio Galliæ ſecerneretur. Cæterum pulchra civitas eſt, tametſi haud latius fines extendat, in medio viæ Æmiliæ ſita fertiliſſimo ſolo, populo gravis, ac nobilitate inſignis, quæque ſemper protulit cives omnibus ingenuis artibus pares, ac diſciplinis. Diu Romano populo paruit, paſſaque deinde excidium eſt a Longobardis, & Gothis, ut Epiſt. 8. ſcribit Ambroſius, depoſitamque Regienſes cives temporibus Caroli Magni reſtaurarunt. Ejus adminiſtratio aliquãdiu Reipublicæ formam retinuit uſque ad annum B *1318. Poſtea, vel invita jugum accepit comitum Canuſinorum: tum dominos experta eſt Eſtenſes, Cæſares, Gallos, Romanos Pontifices, Scaligeros, Folianos, Gonzagas, Galeazios, Ottobonos; indeque rediit ad Eſtenſes; iterum ad Romanos Pontifices, donec Adriano VI. ſedente ita ea potiti ſunt Eſtenſes, ut hactenus ſub nomine ducatus illam optimis legibus conſtitutam adminiſtrent.* Porro Regienſis Ducatus iis includitur terminis, ad Orientem à torrente Sicla, ad Meridiem ab Apennino, ad Septentrionem à Pado flumine, ad Occidentem ab Entia pariter torrente, ubi centum viginti oppida, ſeu caſtella recenſentur, interque numeratur Canuſium non minus memorabile diuturnis Beringarii Regis obſidionibus, quam Gregorii VII. Romani Pontificis, Cardinaliumque receptu, cum Henricus IV. Imper. relicto exercitu, ac omni regio cultu abjecto, ſine calceis, ſæviente hyeme, Pontificiæ diſpoſitioni perpetratorum facinorum pœnitens intercedente Comitiſſa Mathilda, ſe ſe reſignavit. C Ut autem certiſſime conſtat, S. Barnabam Apoſtolum, ac S. Apollinarem in Inſubriam fuiſſe miſſos, alterum in Galliam Tranſpadanam, alterum in Ciſpadanam, ut illic Evangelium Chriſti promulgarent, ſic haud inſpſia conjectura aſſerere poſſumus, Regium Lepidi, ab altero, vel ab illorum alumnis ſacra Chriſtiana ſuſcepiſſe, quando inde ab an. 60. noſtræ ſalutis traditur Prothaſius hujus civitatis primus fuiſſe Epiſcopus. Poſt cujus exceſſum, eorum, qui ſecundum Prothaſium Regio præfuerunt, iniquitas temporum memoriam devoravit, uſque ad annum 400. Idololatria deinde deleta Regienſis Eccleſia fundata eſt, quæ primum Mediolanenſi Archiepiſcopo ſubjecta fuit, poſtea Ravennati; uſque ad annum 1583. Deinde vero Gregorio XIII. mandante nuperæ Metropolis Bononienſis ſuffraganea effecta eſt. Ampliſſima diœceſi gaudet, ejuſque Antiſtes titulo comitis fulget, ab antiquis olim Cæſaribus obtento. * Cujus Antiſtis modernæ prærogativæ ſunt (ſiquidem antiquitus potioribus fruebatur] D Principatus dignitate fulgere, galea, enſeque pontificaliter celebraturi ad altare accedere, utrumque ex poteſtate illi conceſſa per Carolum Magnum ad contumaces, facinoroſoſque compeſcendos, ut refert Vidus Pancirolus in ſua M.S. rerum Regienſium hiſtoria: Duas habere Cathedrales, alteram Deiparæ Virgini conſecratam, numeroſo clero decoratam: alteram S. Proſperi de Caſtello non minori magnificentia præditam, quam non diſſimilis clerus Canonicorum, ac presbyterorum incolit: Nonniſi centenariæ ſubjacere præſcriptioni: Nulli parere Metropolitano: Necnon eligere, & deputare pauperes collegiales Regienſes, Bononiæ alendos, ex redditibus proprietatis relictæ à Guidone Ferrario dicto de Bagnolis Regis Cypri Phyſico, ac patritio Regienſi Nicoſiæ defuncto anno 1362. Cathedralis Deiparæ Virgini conſecrata, divoque Apollinari, nuperæ ſtructuræ eſt, atque elegantiſſimæ brevita-

A tis, quam numerus, ac decens clerus exornat. Ibi nobiliſſima Abbatia S. Proſperi civitatis divi Tutelaris ſpectatur, quam Comitiſſa Mathilda ædificiis, opibuſque mirum in modum auxit. * Necnon aliqui ex Epiſcopis Regienſibus, nonnulli ex Lombardiæ proceribus, ſeu Dynaſtis, multique alii fideles S. Proſperi ejuſdem civitatis Epiſcopi, inibi quieſcentis, devotionis ergo, adeo denariis auxerunt, ut inter ditiores, præclarioreſque Italiæ Abbatias anteactis ſeculis habita fuerit. Extant etiam in Regienſi Ducatu aliæ quatuor non ignobiles Abbatiæ, Brixelenſis ſanctiſſimæ Trinitatis, quam fundavit, dotavitque Atto Comes Canuſſinus, auxit vero mirum in modum Mathilda Comitiſſa Canuſſina: S. Apollonii à Beatrice, & Mathilda ejus filia Comitiſſis excitata: Morolenſis, ſeu Maurolenſis S. Mariæ, ab eadem piiſſima Comitiſſa Mathilda in montibus Regienſibus exſtructa, & ditata; & Campagnolenſis in planitie condita. Sicuti etiam in eodem Ducatu conſpiciuntur duæ commendæ Melitenſium equitum non ſolum opulentæ, ſed inſignes. B

Excelluiſſe mirum in modum Regium religione, ac pietate oſtendunt 58. Eccleſiæ elegantis ſtructuræ in ejus minus milliarii ambitu exædificatæ, quorum tres ſunt collegiatæ clericorum ſecularium, 13. Regularium diverſorum Ordinum, 12. Monialium, 13. Parochialium ſecularium, 11. Confraternitatum, cæteræ diverſorum locorum piorum, aliaque loca pia pro infimis viris, ac mulieribus, pro infectis epidemiæ, pro expoſitis infantibus, pro hoſpitibus, & peregrinis pauperibus nobilia xenodochia, ac præſertim illud in litore torrentis Seclæ poſitum ad quoſcunque egenos hoſpitandos, a nobili familia Sacrata conditum, Epiſcopis Regienſibus commendatum: Domus charitatis cunctis pauperibus large patens: Mons pietatis: conſortium presbyterorum pro pauperibus ſacerdotibus infirmis ſubſtentandis; incolatus cathecumenorum: Diverſoria pro utriuſque ſexus pueris civibus orfanis pauperibus, alterum ſcilicet ſub nomine ſanctiſſimæ Trinitatis, alterum S. Martini; C diverſorium pariter mendicantium pro pauperibus pueris, & puellis comitatus. Ædes mulierum ad meliorem frugem converſarum, necnon & alias ad pauperes nobiles virgines nubendas inſtitutas. Templum autem, quod Regienſi Virgini miraculis clariſſimæ a populi pietate dicatum eſt, ſupra cæteras Eccleſias nitet, cum pluribus aliis locis piis, ac oratoriis abundat. Unum illud Regio defuiſſe videtur, hiſtoricus ſcilicet, qui vetuſtæ civitatis eventus, opeſque jaceret in commentarios, *quorum hiſtoriæ, & annales publici juris factæ fuerint. Nam Petrus Gazadius Abbas S. Proſperi hiſtoriam ſui monaſterii concinnavit, ubi Regienſium res abunde commemorat, Guido Pancirolus Juriſconſultus celebris, & Fulvius Acciarus eques, & Alexander Squadronus Regienſium res ita conſcripſerunt, ut nihil, vel parum ad rerum Regienſium exactam cognitionem aſſequendam deſiderari poſſe videatur: tamen hactenus nondum prodierunt in lucem, ſed M.S. apud aliquos latitant, D mihique latuere, dum de Regienſibus Epiſcopis ſcriberemus; quemadmodum & Regienſium Epiſcoporum vitæ, reſque geſtæ à Fulvio ipſo ſupra relato Acciario accurate conſcriptæ, quarum exemplar extat apud Marchionem Julium Fontanam. Ex iis pro ſua in patriæ pietatem plura nuper, ac præcipue Imperatorum, Regum, Pontificumque privilegia, & Epiſcoporum Regienſium monumenta, Romæ mihi tranſmiſit eruditus Petrus Valeſtrus Regienſis, digniſſimus Abbas S. Petri de Mutina Congregationis Caſinenſis; quæ quidem pretioſa monumenta ex archivio Regienſis Eccleſiæ ab ipſis auctoribus exſcripta fuere, quæ nos ad Regienſis Eccleſiæ decorem hic exhibemus, ſuis locis aptanda in Regienſium Epiſcoporum noſtra ſerie. Nos, dum Præſulum Regienſium exordiremur catalogum, incidimus in compendium hiſtoricum Fulvii Azzarii ſatis jejunum, unde vix aliquid eruere potuimus, quod noſtros promoveret conatus. Igitur

præter

* Ex App. tom. 2.

* Ex App. tom. 5.

* Ex Append. t. 5.

* Ex App. t. 5.

* Ex App. tom. 5.

præter citatum scriptorem, alios consuluimus, è quorum monumentis hanc, quam vides, intexuimus seriem Regiensium Episcoporum. Taxatur vero Regiensis Ecclesia in lib. cameræ ad Florenos 816.

A D D I T I O.

(,, *Collegium Canonicorum s. Prosperi sunt numero octo præter mansionarios, seu sacellanos 26. cum*
,, *uno Præposito, iam olim decerpti ex Collegio Ec-*
,, *clesiæ Cathedralis s. Mariæ: quod cum institu-*
,, *tum fuisset sub numero 24. Canonicorum cum tribus*
,, *dignitatibus, restrictum ad 16. est, & amisso Præ-*
,, *posito retinuit Archidiaconum, & Archipresby-*
,, *terum: quo fit, ut in processionibus publicis Præ-*
,, *positus s. Prosperi primum locum teneat post*
,, *Archidiaconum, & Archipresbyterum s. Mariæ,*
,, *ante omnes utriusque Capituli Canonicos, sub dua-*
,, *bus crucibus veluti sub una progredientes, ac si unum*
,, *solum collegium constituerent. Cum autem an. 1681.*
,, *Cathedralis Ecclesiæ Capitulares facultatem obti-*
,, *nuissent utendi violaceis cappis per Hyemem pelle*
,, *armellina, per æstatem rubro ormusino fartis, in-*
,, *stiterunt Canonici s. Prosperi, ut idem quoque sibi*
,, *liceret: & causa ad Congregationem rituum dela-*
,, *ta, atque ad instantiam aliorum semel iterumque*
,, *repetita, tandem definitivam obtinuere sententiam*
,, *sub data an. 1685. 17. Febr. cum clausula: sine præ-*
,, *judicio jurium Cathedralis, cui alias consultum sa-*
,, *tis videbatur per differentiam Armusii, qua alte-*
,, *ri ab alteris notabiliter discernuntur, ne prorsus*
,, *iidem inter se videantur. Cæterum in urbe adsunt*
,, *22. Parochiæ, quas inter Præpositura s. Nicolai de*
,, *Jurepatronatus Zobolorum, Virorum cœnobia 14.*
,, *in quibus eminent Abbatiæ s. Petri, e S. Prosperi*
,, *Benedictinorum Casinensium, Gratiarum Canoni-*
,, *corum Regularium Lateranens. & s. Marci Cano-*
,, *nicorum Regularium s. Salvatoris. 12. sacrarum*
,, *Virginum septa, 11. Confraternitates laicales, alia-*
,, *que loca pia, de quibus Auctor satis disserit. Diœ-*
,, *cesis vero late patens 238. Parochiales Ecclesias com-*
,, *plectitur: Ejusque præcipua oppida sunt:* Miran-
,, dola, *sedes Picorum Ducum.* Novellara, Cor-
,, reggio, Sassuolo, Scandiano, Rubiera, e Ca-
,, stel nuovo in Grafagnana. *Sciat tamen optimus*
,, *lector, antequam ad Regiensium Præsulum seriem*
,, *legendam procedat, me clarissimi viri, atque de*
,, *ecclesiastica historia optime meriti Benedicti Bac-*
,, *chinii temperationis Benedictinæ dignissimi Abba-*
,, *tis beneficio, ab erudito viro Marco Tuschio acce-*
,, *pisse divitem monumentorum ad Reginam Eccle-*
,, *siam spectantium supellectilem, qua hæc series*
,, *non parum locupletaretur, & Ughellianorum diplo-*
,, *matum cum originalibus collationes, unde plurimi*
,, *errores ab Ughellianis tollerentur, opus, & labo-*
,, *rem avunculi sui doctissimi viri Hieronymi Tuschii*
,, *olim Regiensis Cathedralis Archidiaconi, Vica-*
,, *riique Generalis, anno 1702. denati.*)

I. 1 PROTHASIUS primus Regiensis Episcopus fuit, qui floruit circa annum 60. a Christiana fundata salute.

II. 2 CHROMATIUS.

III. 3 ANTONINUS.

IV. 4 ELIAS.

V. 5 SANCTINUS.

VI. 6 CORASIUS.

VII. 7 FAVENTIUS Mediolanensi concilio interfuit, sub Eusebio Archiepiscopo anno 451 a. Hujus meminit Josephus Ripamontius decad. 1. hist. Eccl. Mediolanen.

a Vel potius 452.

VIII. 8. ELPIDIUS floruit 458.

IX. 9. S. PROSPER Aquitanicus, rara doctrina notissimus, I. Leonis Papæ secretarius, unde arbitrantur plerique ab ipso insignem illam Epistolam S. Leonis de incarnatione Verbi ad Flavianum fuisse compositam, ut testatur Gennadius, Honorius, Addo Viennensis, Marcellinus in chronico, aliique scriptores. Ad hunc Prosperum s. Augustinus Epistolam illam de Prædestinatione direxit, ipseque vicissim ad D. Augustinum de eadem materia scripsit. Ejus doctrina nervosa, atque scholastica est, cujus opera monumentaque Cœlestinus primus censuit comprobanda, ad Episcopos Galliarum scribens, Gelasiusque Papa C. sancta Romana distinct. Consule autem Baronium, si Aquitanici contra Pelagianos, proque doctrina Augustini, cujus se profitebatur alumnum, exantlatos labores plenius cognoscere cupis, ad an. 466. in quo vult decessisse die 25. mensis Junii. Hic igitur sanctus Prosper est, quem Regienses Insubres suum Episcopum faciunt; contenduntque ad hunc honoris gradum fuisse provectum a Leone I. Pontifice, cui fuerat a secretis, ut habent vetusta ejus cathedralis breviaria; vitaque functum 466. fuisse tumulatum in Templo, quod ipse s. Apollinari dicaverat, ibidemque mansisse usque ad tempora Luitprandi Longobardorum Regis, indeque postea translatum in Ecclesiam ejus nomini consecratam, ubi hoc tempore requiescit: Quam postea Ecclesiam à comitissa Mathilda auctam, munificeque dotatam, in nobilem ex s. Benedicti Ordine Abbatiam fuisse erectam. Cardinalis Bellarminus hunc Aquitanicum Prosperum negat Regii Lepidi fuisse Episcopum, sed Regii Provinciæ Narbonensis ditionis in Galliis, quæ Ecclesia suffraganea est Archiepiscopi Aquensis, cui argumento est, quod Prosper in Provinciali Concilio subscribitur Vasensi, & Carpentoratensi, Faustumque advertit Maximo successisse, hunc vero Aquitanico Prospero, qui certissime Regii in Galliis fuerunt Episcopi, qui ex famoso illo, ac inclyto monasterio Lirinensi literis, moribusque cultissimi prodierunt. Idem affirmat Baronius in notis ad Martyrologium Romanum, die 25. mensis Junii, asseritque sedisse ann. 24. In hoc vero Baronius abiit a Bellarmino, quod arbitratur Prosperum illum, qui Vasensi, & Carpentoratensi Concilio reperitur subscriptus, alterum fuisse ab eo, qui Regiensis in Galliis Episcopus erat, illumque Aurelianensem fuisse Episcopum, Aniani successorem, cui Sidonius Apollinaris literas dedit, atque ita vult per idem tempus duos Prosperos fuisse æque famosos in Galliis Episcopos. Quibus diligenter perspectis ducor & ipse conjectura ex veteri Ecclesiæ Regii Lepidi deducta memoria, tertium Prosperum posse dari, qui per idem tempus Regio Lepidi cum laude sanctitatis præesset, in quem virtutes Aquitanici, parum diligens scriptor, eodem tempore, nomineque deceptus, contulerit. Hæc, inquam, suspicio mea est, quam haud ita tueor, ut non mihi censeam standum meliori judicio b. Sequor itaque tantorum virorum sententiam, quibus addo doctissimum virum Henricum Spondanum, qui arbitratur Prosperum Aquitanum aut nunquam fuisse Episcopum, quod a Gennadio tantum vocetur homo Aquitaniæ Regionis, aut Regii in Galliis fuisse Antistitem, cui constat successisse Maximum, huic vero Faustum fuisse suffectum. Horum autem meminit Chron. monasterii Lirinensis; Sirmundus autem in notis ad C. Sidonium Apollinarem audacter affirmat Prosperum Aquitanum nunquam fuisse Episcopum. Cæterum similitudo plerumque nominum civitatum maximas quandoque tenebras offudit veritati historiæ. Auctor ipse Martyrologii Romani eam ob causam lapsus est, ut bene notat Baronius in suis ad Martyrolog. Roman. notis. Cum enim sanctum Maximum Episcopum commemoraret, cum illi asserendum foret Regii in Gallia Narbonensi, Regii Lepidi perperam dixit; unde credidere postea plures, hunc s. Maximum Regii Lepidi fuisse Episcopum. Est ergo Regium Lepidi in Insubria, Regium Julii in Calabria, Regium Galliæ Narbonensis, situm in Parlamento, & Archiepiscopatu Aquensi. Primo additur Lepidi, secundo cum aspiratione scripto adiicitur Julii: Tertium dicitur absolute Regium, vel Recium, & Rejensis civitas, & Alberetum Nejorum Apollinarium Plin. lib. 3. c. 4. Paul. Diac. lib. 3. Eustachius in Dionysium, Gregor. Tur. lib. 4. & hæc hactenus habui, quæ de tribus Regiis, duobus, vel tribus Prosperis enarrarem.

b Verum de hac re vide late disserentem Papebrochium in Actis SS. Junii tom. 5. p. 53. & seqq.

X. 10. STEPHANUS.

XI. 11. DEODATUS floruit anno 488.

XII. 12. THEODOSIUS vixit anno 554. * Hic ex Monacho ad Regiensem Cathedram ascendit, & Ecclesiam s. Albani à Barbaris devastatam summa pietate restituit.

* Ex App. tom. 5.

XIII. 13. DONODEUS.

XIV. 14. ADRIANUS.

XV. 15. BENENATUS.

XVI. 16. LUPINUS. * Hunc Lupinum fuisse ex vetusta familia de Charitate supra relati Auctores scribunt. Insignia hujus gentis flamma est, exundis maris prodiens.

* Ex App. tom. 5.

XVII. 17. MAURITIUS Rom. Concilio interfuit sub Agathone Papa an. 680 a.

a Seu 679.

XVIII 18. JOANNES Regiensibus præfuit 681. decessit an. 684.

XIX. 19. THOMAS sanctimonia vitæ clarus, vivebat anno 701. Hic S. Prosperi Templum exorsus est ædificare, ubi postea illius corpus transtulisse narratur. Fato functus est anno 714. * Hunc faciunt, voluntque fuisse ex nobili Mutorum familia, alias Dominorum Pagi de Gazata, & Ecclesiam Regiensem Luitprandi Regis Longobardorum temporibus rexisse ajunt. Hujus Thomæ quippe elogium, seu cœnotaphium visitur in ecclesia SS. Petri, & Prosperi monachorum Casinensium nostris temporibus in marmore exaratum in hunc modum.

* Ex Append. t. 5.

Beati Thomæ Regiensis Antistitis,
qui tempore Luitprandi Longobardorum Regis
ex divino indicto
Basilicam Abbatialem S. Prosperi
extra civitatem ædificatam
Regiensium tutelari dicavit,
mortales exuviæ
hocce intra civitatem a Benedictinis
Casinensibus
dictæ Abbatiæ ab illius fundatione incolis,
bellorum ergo magnifici vetustiori suffecta
ejus membra cœlo asservante spiritum
æternitati quiescunt.

Porro Mutorum nobilis Regiensis familiæ Insignia sunt Leo erectus in manibus, gestans parvulum scutum, in supero semisse avicula, cum semisse imo senis baltheis partim nigris, partim argēteis, virgata.

XX. 20. CONSTANTINUS Regiensibus divinum jus dixit anno 715. e vivis exemptus est 726. * Pontius in suo Ms. Regensium Episcoporum regesto refert Constantinum ex nobili familia Rubinorum prodiisse.

* Ex App. tom. 5.

XXI. 21. CALLISTUS.

XXII. 22. GEMINIANUS anno 753. Templum Abbatiæ Nonantulanæ, a S. Anselmo Abbate ædificatum consecravit in honorem beatissimæ Virginis Mariæ, & S. Benedicti Abbatis, de quo chron. Nonantulanum.

XXIII 23. APOLLINARIS floruit anno 774. obiit postremum diem 786. * Hic à Carolo Magno tria pretiosa privilegia ad favorem suæ Regiensis Ecclesiæ meruit obtinere, ubi jura, ac confinia Regiensis Episcopatus recensentur, quæ illis antiquis diebus possidebat. Tenor privilegiorū ipsissimis verbis exscriptus talis est, ex authenticis exemplaribus.

* Ex App. tom. 5.

Collatum cum existenti in Archiv. Cathed. Regii. caps. 9. n. 1222.

Carolus gratia Dei Rex Francorum, & Longobardorum, & patritius Romanorum. Quicquid enim locis sanctorum venerabilium ob amorem Dei nostris auctoritatibus confirmamus, donamus, & regiam consuetudinem exercemus, & id in posterum mansurum esse credimus. Igitur comperiat omnium fidelium nostrorum industria, qualiter venerabilis vir Apollinaris Ecclesiæ Regiensis Episcopus pietatis nostræ clementiam adierit, ut omnes res ipsius Episcopii, quas antiquitus, vel modernis temporibus, tam de dationibus Regum, quam Reginarum, seu reliquorum Deum timentium, vel quos in antea additum, vel delegatum fuerit, vel quicquid juste, & rationabiliter possidere dignoscitur, sub immunitatis nostræ tuitione per nostram auctoritatem prædicto loco sacro corroboraremus. Quatenus nullus judex publicus ibidem causas audiendas, vel froda exigenda, seu A *mansionaticas, vel paratas faciendas, nec fidejussiones tollendas, neque ullas redhibitiones publicas requirendas, seu etiam per Padum sursum, vel deorsum navigando ripaticum tollendo, sicuti est Ferrariam, aut Comaclim; ubi supradictus locus jacet salinas dinoscitur habere. Insuper etiam teloneum in nullo foro exigendo, vel ripaticum, aut Portaticū, vel ubi ullus exactor aliquam oppressionem, vel violentiam inferre præsumeret. Petit etiam quandam sylvam juris nostri sitam in Comitatu Parmense in finibus Bismantii in loco, qui dicitur Lamma Fraolaria, cujus fines sunt de uno latere, à flumine Sicle sursum per stratam usq; in monte Palaredo ascendente per stratam usque in finibus Thuscia, inde vergente in rivum Albolum usque ad flumen Sicle, inde quoque juxta Siclam deorsum pervenit in flumen Auzola. Cujus petitionibus pro divina remuneratione annuentes, suæ Ecclesiæ præfatam sylvam in perpetuum habendam concessimus; atque exinde ei hoc firmitatis nostræ præceptum fieri jussimus, per quod decernimus, atque statuimus, ut nullus quilibet judex tyrannica potestate in curtis, vel rebus ipsius Episcopii, aut* B *causis audiendis, nec froda exigenda, seu mansionaticas, aut paraticas faciendas, vel fidejussiones tollendas, neque ullas retributiones publicas requirendas, vel in propriis domibus sacerdotum, vel clericorum suorum potestative, aut tyrannice aliquando exerceat. Insuper de omnem ripaticum, sive in salso, sive in dulci, atque teloneum in omnibus foris nundinum, seu nataticum, aut potentaticū sæpe dictæ sanctæ Ecclesiæ Regen. absque ulla contradictione in perpetuum perdonamus. Quod si aliquis, quod minime credimus, contra hoc donationis, vel immunitatis nostræ firmamentum adire contenderit, aut infringere tentaverit, triginta libras auri optimi coactus exsolvat, medietatem palatio nostro, medietatem Ecclesiæ, cui vim intulit, & si non habet, unde exsolvat, de vita componat. Et ut nostræ donationis, vel immunitatis indictum præsentibus, & futuris temporibus inviolabiliter, & inundaciter intactum permaneat, & ab omnibus catholicis diligentius observetur, manu firmitatis nostræ subt. assignavimus, atque annulo impressionis nostræ insigniri jussimus.*

C *Signum † Caroli Gloriosissimi Regis.*

C. Jac. ad vicem Radonis.

Data die viij. Kal. Junias. Anno xiij. & vij. Regni nostri. Actū Papia Civit. In Dei nomine feliciter Amē.

Carolus gratia Dei Rex Francorum, & Longobardorum, ac Patritius Romanorum. Maxima Regni nostri in hoc augere credimus munimenta, si beneficia opportuna, quæ pro compendiis servorum Dei locis venerabilibus largita, vel condonata sunt, nostro munimine confirmamus, regiam inquid exercemus consuetudinem, & hoc nobis ad remedium animæ nostræ in Dei nomine pertinere confidimus. Igitur compertum sit omnium vestrorum magnitudini, qualiter venerabilis vir Apollinaris Ecclesiæ Regiensis Episcopus una cum clero, & populo prædictæ Ecclesiæ clementiam Regni nostri petiit, ut electionem ex clero præfatæ suæ Ecclesiæ omni tempore concederemus. Insuper & petiit, ut omnibus rebus ipsius Episcopatus, quas moderno tempore tam de datione Regum, quamque Reginarum, seu reliquorum Dei timentium hominum, vel quod in antea additum, vel delegatum fuerit, & juste, & rationabiliter possidere dinoscitur, sub immunitatis nomine per nostram auctoritatem ad prædictum sanctum locum concedere, vel confirmare deberemus. D *Quatenus nullus Judex publicus ibidem ad causas audiendas, vel fodra exigenda, & mansiones, vel paratas faciendas, nec fidejussores tollendos, neque nullas redhibitiones publicas requirendas ingredere, nec exactare penitus non præsumeret. Cujus petitionem pro divino tuitu denegare noluimus, sed ita electionem concessisse omni tempore suæ Ecclesiæ, atque in omnibus coonfirmasse cognoscitur. De cætero, & immunitatem nostram ei conscribere jussimus, per quam omnino jubemus, ut nullus quislibet de vobis, neque de judiciaria potestate in chartis, vel rebus ipsius Episcopatus ad causas audiendas, nec fodra exigenda, seu mansiones, aut paratas faciendas, vel fidejussones tollendas, neque nullas reddibutiones publicas requirendas ingredere, nec exactare ullo unque tempore nullatenus præsumatur,*

Collatum cum existenti in Arch. Cath. Regii. caps. 8. n. 807.

sed

sed sub immunitatis nomine cum omnes fretas concessas valeat memoratus Episcopus, suique successores omnique tempore quieti vivere, ac resedere, quatenus melius delectet ipsos servos Domini, qui ibidem Deo famulare videntur, pro nobis, uxorique, nostra etiam prole Domini misericordiam jugiter exorent. Et ut hac immunitas firmior habeatur, & diuturnis temporibus melius conservetur, manus nostra subscriptionibus subter etiam annotavimus, & de anulo nostro sigillare jussimus.

Signum † Caroli Gloriosissimi Regis.

Gilibertus ad invicem Radoni recognovi.

Data in mense Junio die octavo in anno 13. & 7.

Actum Papia Civitate in Dei nomine feliciter.

Coll. cum exstl. in Arch. Cath. Regii cap. 5. n. 1123.

Carolus, gratia Dei, Rex Francorum, & Longobardorum, ac patritius Romanorum. Si ecclesiarum Dei servitoribus largitionis, ac benignitatis munificentiam impartimur, eorumque votis libenter annuimus; id nobis ad Augustalis excellentia culmen proficere credimus, insuper (quod cunctis pretiosius est dignitatibus) aeterna retributionis pramium capessere non diffidimus. Industriam igitur omnium s. Dei Ecclesia fidelium, nostrorumque praesentium scilicet, ac futurorum, nosse volumus, patrem nostrum Apollinarem Reverendissimum s. Regien. Ecclesia Prasulem nostram adiisse clementiam, nobisque retulisse, quod accidente negligentia, & incuria, crepitantibus flammis Ecclesiarum adificia in Regen. urbe cremata fuerint, cum quibus etiam aliqua instrumenta chartarum, & monumenta in favillam redacta sint: habebatque pra manibus pracepta Regum Longobardorum, quorum auctoritatibus jam prafata Ecclesia, ne pravorum hominum oppressiones, aut invasionum detrimenta pateretur, undique fulcita erat, ac munita, postulans siquidem, ut & nos, ob divinum amorem, eandem Ecclesiam, cum omnibus facultatibus, quas hactenus acquisivit, vel deinceps futuris temporibus fidelium oblationibus acquisierit, cum rebus, & familiis utriusque sexus, cunctoque clero inibi quotidie famulante, sub nostra defensionis reciperemus protectionem: quod & fecimus, & per hanc nostri pracepti paginam pracipimus, & jubemus, ut nulla unquam magna, parvaque persona res, aut familias ejusdem Ecclesia, sed neque venerabilem ipsius loci clerum, in aliquo inquietare, vel molestare prasumat. Et quia termini ejusdem Ecclesia in confiniis Mantuanis, Bononiensibus, Mutinensibus, & Lunensibus, vel Parmensibus, seu & Ticinensibus, & Cumanis, res ipsius Episcopii conjacent; apologeticum idem Pontifex habebat, in quo, omni remota dubitatione, res jam prafata Ecclesia, per singula loca, & vocabula, terminique, & confinia insita erant, ideoque pro temeraria prasumptionis invasione cavenda, necnon, & pro Francorum gente noviter in Italiam à nobis introducta, petiit Excellentiam nostram, ut eosdem terminos huic nostro pracepto inseri juberemus, ne fraudem aliquam eadem Ecclesia de suis rebus, aut confiniis ab invasoribus patiatur. Cujus dignam, ac rationabilem considerantes petitionem, & Lunensium, & Parmensium confiniis, sicut in ipso apologetico indita erant, omnes terminos annotare jussimus. A meridie itaque per montana, versus Occidentem, conjacent fines, terminique venientes de Prato Mauri, in montem de mensa, inde in Centro crucis, ac deinde in Alpem marinam, inde in montem Deposci, descendentes in rivum Niteram, qua defluit in fluvium Intiam, per fluvium Intiam, sicut ipsa Intia descendit à summa villa Monticuli, decurrens ex transverso in Barcham, & defluit deorsum per Agidam, ad Aquilonarem partem, in rivum Campigenem, & ex inde in Tegolariam, in fluvium Padū, & Zaram, sicut Padus defluit in Burrianam. Item per meridiem, ad Orientalem plagam, incedunt fines per Pratum majorem, in montem Rusulum per Alpem, in Fazolam; deinde per Alpem, usque in Thermas Salonis. Fines vero, qui sunt inter Thusciam, & Regensem & Mutinensem de Thermis Salonis perveniunt in Tendam Regis, inde ad Fontem Sylvani, & inde in Rivum Sanguinarium, & deinde ad Lacum de Carpene, & inde in viam novam, indeque in locum Motivum, deinde in locum, qui dicitur Laverna, & inde per montem Laurentii descendentes veniunt in fluvium Dullum, indeque per sylvam de Mallo, & inde per Collinam, deinde in Pratum lungum, ac deinde per Rivum, qui decurrit de Lupatio in fluvium Siclam, inde per Siclam usque ad Dullum, ac deinde ascendit per Dimnaticum in Carstiola, & inde descendit per Sarram de Mauriano, & pervenit in fluvium Rasennam, & inde ascendit in Pyraniana, indeque in montem super valles, usque in antiquum, deinde descendens in Piscariolam venit in fluvium Siclam, ac deinde per Cluzam currentem per montem Cerradi, usque dum venit sub monte Merelli, & inde venit per Sylvanum, deinde decurrit per Salsulam, & inde per montem Monticulum, indeque per Campum Milatinum, ad Septentrionalem plagam, per paludes Civitatis nova, usque Stratam, ac deinde in Aquam longam usque dum venit in Burianam. Infra istos pranominatas fines (sicut a sanctis Patribus, & idoneis, ac catholicis hominibus antiquitus in ipsa Ecclesia constitutum fuisse reperimus) omnia pars ipsius Ecclesia securè, ac quiete, nostra Regali auctoritate, perenniter possideat. Retulit etiam pralibatus Pontifex, quod cuidam fratri suo Ansperto nomine quadam oratoria juris S. Regen. Ecclesia, unum quidem in Luciaria, inter Padum, & Bundenum, in honorem S. Georgii, & aliud in Gabiana, similiter inter Padum, & Bundenum, in honorem s. Andrea constructum, cunctis diebus vita sua per decretum concessum habuisset. Sed cum postmodum idem Anspertus monasterii Nonantalensis portum peteret, ipsa oratoria, pro suo introitu, pradicto monasterio dederat. Pranominatus vero pater Apollinaris Episcopus, ne Ecclesia sua damnum pateretur, cum suo advocato in prasentia Ducis nostri Gocrardi, cum Anselmo jam dicti monasterii Abbate in judicium convenit. Dissensio vero, qua inter duo venerabilia loca creverat, absque vicinorum Episcoporum audientia nullatenus diffiniri poterat. Ideoque, datis induciis, tres Episcopi, Petrus scilicet Bononiensis, Geminianus Mutinensis, & Petrus Parmen. cum aliis idoneis, & catholicis viris, convocati sunt: quibus cum jam fato Duce Gocrardo in judicio residentibus, Apollinaris Episcopus, & Abbas Anselmus affuerunt: quorum querimonia subtiliter discussa, Ecclesia Regien. cui debito jure jam fata oratoria subiecta erant, canonico, ac legali ordine acquisivit. Et ob firmiorem securitatem, notitiam scriptam, testibusque subaratam, cum ipso decreto, sape nominatus pater prasentia nostra obtulit, postulans, ut & nos inviolabili nostro pracepto eam firmantes, omnem contentionis navum abstergeremus. Cuius petitioni annuentes, per hoc nostrum praceptum pradictas. Ecclesia ipsa oratoria confirmamus, atque sine ulla contradictione restituimus. Praterea, & Gaium nostrum, qui in eodem loco iuxta res ipsius Ecclesia, in Luciaria coniacet, & nunc noviter excolitur, eo postulante, oratorio s. Georgii per hoc nostrum praceptum, iure proprio, ob anima nostra salutem, concedimus, cum piscationibus per Padum, & Bundenum, paludesque & lacus coniacentibus. Similiter quoque, & oratorio s. Andrea donamus terram, & sylvam iuris Regni nostri, que circa res eiusdem Ecclesia inter Padum, & Bundenum in Gabiana consistit, cum piscationibus per Padum, & Bundenum, paludesque & lacus, ut sape nominata s. Regen. Ecclesia hac omnia iure proprietario teneat, atque possideat absque alicuius potestatis contradictione. Concedimus etiam, ut si contentio de rebus, ac familiis eiusdem Ecclesia fuerit orta, liceat inquisitionem fieri per bonos, & ingenuos homines circumquaque manentes, usque ad Sacramentum. Habeantque sibi pontifices ipsius Ecclesia advocatos duos, vel tres, si necesse fuerit, quos ipsi elegerint, qui causam ipsius Ecclesia diligenter inquirant, & examinent. Ipsi vero advocati ab omni publica exactione sint immunes. Si quis autem hanc nostra constitutionis auctoritatem irritam facere tentaverit; immunitatis mulctā, idest argenti libras xxx. S. Regen. Ecclesia persolvere cogatur. Et ut hoc nostra largitionis, & immunitatis, ac defensionis, seu quisitionis, vel advocationis praceptum diuturnis temporibus in suo robore permaneat, atque ab

omnibus verius credatur, & diligentius observetur; manus nostræ subscriptione subter annotavimus, annuloque nostro sigillari jussimus.

Signum † Caroli Gloriosissimi Regis.

Data in mense Junii, die octavo. In anno 13. & 7. Regni nostri, indictione decima. Actum Papia civit. In Dei nomine feliciter.

Gilibertus ad vicem Radonis recognovi.

XXIV 24. ADELMUS an. 814. decessit 822.

XXV. 25. NODERBERTUS concilio Mantuano interfuit anno 824. consule Hippolytum Donesmundum in hist. Mantuana p. p.

XXVI 26. VITALIS vivebat ann. 828. Hic erga s. Venerium singulari pietate flagrabat. Quamobrem cum proficisceretur, ut ejus sacrum corpus exciperet honorificentiori loco recondendum (quiescebat enim in parva Insula prope Lunim antiquam Hetruriæ civitatem) sanctus per visum se obtulit id satagenti, edixitque, ut se inde Regium asportaret, ne hostibus venturis Sarracenis præda foret.
B
Præstitit id cumulate Vitalis, sacrumque corpus in templo s. Prosperi collocavit, ubi ejus festum tertio Non. Novemb. celebratur.
* Ex Appen. 5.
* Obtinuit Vitalis omnium privilegiorum confirmationem à Lothario Imp. anno regni sui in Italia 19. qui fuit salutis 842. Privilegium, seu privilegiorum renovatio aliorum Regum, & Imp. Ecclesiæ Regiensi concessorum, est hujusmodi.

In nomine Domini Jesu Christi Dei æterni, Hlotharius divina ordinante providentia Imp. Aug.

Coll. cum exist. in Arch. eodem caps. 9. n. 1007.

Dignum est, ut Augustalis excellentia rectoribus Ecclesiarum Dei aures suæ pietatis indulgeat, votaque eorum, ac preces exaudiat, quatenus id agendo eos suæ fidelitati promptiores reddat, insuper ab æterno arbitro indeficientem retributionem percipiat. Omnium igitur sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque præsentium scilicet, ac futurorum cognoscat solertia: Qualiter vir venerab. sanctæ Regiensis Ecclesiæ Præsul Vitalis detulit nobis præceptum bonæ memoriæ avi nostri Karoli, & divæ recordationis genitoris nostri D.
C
Hulaovici, in quibus continebatur, quomodo Pontifex ostendisset eis præcepta Longobardorum, in quibus legebatur, quod casu accidente ædificia s. Regiensis Ecclesiæ fuerint igne cremata, & quædam chartarum flammis exusta, & ne forte res ejusdem Ecclesiæ pravorum hominum molestatione invaderentur, aut sacrilega sessione tractarentur, omnem ejus Ecclesiæ causam ipsius Episcopi postulatu sub eorum defensione, & immunitatis vigore recepissent. Quorum jure fatus avus, & genitor noster sequentes vestigia similiter ejusdem Præsulis petitione cunctas Episcopii ejus facultates, ac familias, aldiones, & libellarios, ac commenditos cum Clero in eadem Ecclesia Deo serviente cum terminis constitutis per parochiarum diœcesim coniacentibus sub eorum tuitione, ac defensione susceperunt, immunitatem quoque, & inquisitionem per bonos, & idoneos homines & advocatores, si ita res exegerit, duos, vel tres, quos Pontifices ejusdem Ecclesiæ elegerint, ab omnibus publicis negotiis exoratis, divino freti amore, concesserunt pro ampliori Ticinensium civitate, nostram expetivit clementiam, ut & nos
D
eadem protectione nostra auctoritate confirmaremus, tam in defensionibus, & mansionibus, inquisitionibus etiam, & advocationibus, largitionibus insuper, & restitutionibus sicut in iisdem continebatur præceptis. Quod & fecimus omnes, quæ in iisdem præceptis sunt inserta inviolabilia confirmamus. Omnibus etiam notum esse volumus, quod pro causis incommodis cum procinctu bellico Italicorum fines egressi sint, & quo exercitus noster subitaneo motu, & itineris asperitate fractus erat, & alimoniarum sumptus, cæteraque ei subsidia ei defuerunt, Ecclesiarum prædia fœneravimus, ex quibus militia nostra cetum ad fidelitatis argumentum confortaremus. Interque, & prædicta Regiensis Ecclesiæ duas cortes una quæ vocatur Mazenciatica cum capella in honore S. Donini, & altera, quæ nominatur Luciarsa cum capella s. Georgii cuidam fideli nostro Richardo de hoc seculo jam fatas curtes sanctæ Regiensis Ecclesiæ, cujus erant, reddimus, & ne ali-
A
quis nostra Reipublica pertinere de eisdem cortibus existimetur per nostrum præceptum necessarium Dei hæreditate possideremus si præfati Pontificis perenniter restituimus, atque ita perdonamus, ut nullus successorum nostrorum quasi mala nostra auctoritate in suorum rebus præsumentes deinceps temptent. nos qui in talibus ne iram illorum, quorum sunt pertinentia, aut successores nostri incurrentes minime præsumantur. Nos autem pro Dei omnipotentis timore pariter, & amore territi. Si quis autem contra hoc nostræ constitutionis decretum inire temptaverit juxta legem Ecclesiarum Dei parti . . . . dictæ Ecclesiæ libras triginta mulctictiis persolvat. Insuper hoc præceptum suo robore permaneat. Et ut hoc nostræ auctoritatis indictum in Dei nomine prælibatum remaneat, ac à fidelibus nostris præsentibus, & futuris diligentius credatur, & verius observetur manu firmitatis nostræ signatum annotavimus, annuli nostri impressione insigniri jussimus.

B
Sign. D. Hlo 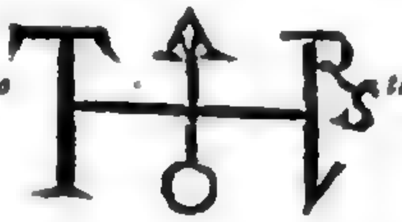 *tarii Imper. Augusti.*

Veardus Subdiaconus ad vicem Agilmeoni recognovi.

Data 16. Kal. Septemb. Anno Christo propitio Imperii Domini Hlotharii piissimi Aug. 19. indict. 5.

Actum Curte Auriolo palatio Regio in Dei nomine feliciter, Amen.

27. ROBERTUS eandem sedem assecutus est anno 842. XXVII.

28. SIGIFREDUS Regiensis Episcopus anno 844. Romæ interfuit coronationi Ludovici Regis, filii Lotharii Imperatoris in Insubriæ Regem, apud S. Petrum peractæ, ut narrat Bibliothecarius. XXVIII.
C
Sanctorum Michaelis, & Vitalis Oratorium ædificavit, erexitque extra Regii muros S. Peregrini sacellum.
* Ait Pontius citatus, Sigefredum natione fuisse Venetum, ex familia de Natalibus, quod quidem mihi inverisimile videtur: fides sit penes ipsum. Clara tamen Sigefredi extat memoria in Berengarii I Regis privilegio, quod infra dabimus in Azzonem Episcopum Regiensem. Sigefredus enim redditibus multis Canonicorum collegium auxit, aliaq; præclara opera edidit, ut divinus cultus in Regiensi Ecclesia augeretur. * Ex Appen. 5.

(„ *Ecce verò ex Archivo Cathedralis Regien. caps.*
„ *1. n. 48. privilegium Ludovici Imperatoris dat. 3. Id.*
„ *Jannar. an. 857. quo confirmat Canonicis res, & bona*
„ *eisdem à Sigefredo donatas.*

„ *In nomine Domini Nostri Jesu Christi Dei æterni*
„ *Hludovicus gratia Dei Imperator Augustus. Impe-*
„ *riali satis congruit excellentiæ, ut petitionibus ser-*
„ *vorum, Dei & maxime sibi famulantium aures li-*
„ *benter accomodet, & eorum effectus devote exultan-*
D
„ *do utiliter instituat, quatenus id agendo, & eos in*
„ *divinis cultibus ferventiores reddat, & pro his*
„ *apud Dominum devotis eorum sedulisque precibus*
„ *æternam remunerationem percipiat. Igitur omnium*
„ *fidelium Sanctæ Dei Ecclesiæ ac nostrorum præsen-*
„ *tium scilicet & futurorum comperiat industria, quia*
„ *Sigefredus venerabilis sacræ sedis Regiensis Epis-*
„ *copus nostræ suggessit mansuetudini, ut quasdam res*
„ *ejusdem suæ Ecclesiæ, quas ipse in Canonicorum*
„ *ibidem Deo militantium usibus quotidianis quam vi-*
„ *tæ ad utiliorem ordinem transferens divina inspi-*
„ *ratione constituit; Nos pro amore Dei, & æternæ*
„ *remunerationis præmio nostra Imperiali auctoritate*
„ *id plenius in Dei nomine perpetuo statuentes corrobo-*
„ *raremus, quatenus eisdem Dei famulis nostris ful-*
„ *tis præsidiis, & devotius Dei famulatum exequi,*
„ *& pro nobis adtentius Domini misericordiam exo-*
„ *rare delectet: Nos autem ejus petitionem libenter*
„ *adsentientes id pleniter concessimus, & hos nostra*

Impe-

„ *Imperialis munificentiæ apices exinde fieri jussimus, per quos omnino stabilientes decernimus, ut ab hinc in futurum præfatæ res, ubi ipsa Canonica præfatus Sigifredus Episcopus à fundamentis ædificavit, Ecclesia videlicet S. Peregrini, necnon Ecclesia s. Michaelis Archangeli, tertia quoque S. Faustini, siquidem & s. Vitalis Basilica cum omnibus adjacentiis, vel pertinentiis earum; Ecclesia denique s. Ambrosii, & curtecella, atque Rivo frigido cum omnibus adpendiciis, vel pertinentiis earum: Præterea in Gavassa Massarii duo, & de parte Herberti comitis unus, & in Faennio massaritia una, quæ regitur per Trascuerto cum nepotibus suis, una cum ipsis famulis, & omnes res illas de Dominico Presbitero; Casa quoque & alberici, & aioaldi de pinero cum pertinentia sibi, massaricia Ermefredi Presbiteri, atque Geminiani sacerdotis, quas in Regio, vel in Sableta habere videtur: aliæ quoque res, quas Romoaldus Presbyter tenet, & vinea una de quodam Leonardo in Prato Pauli, seu massaritia una in Maxentiatico, sive famulis in prædicta Canonica deservientibus, & ea omnia cum plenissima integritate & cuncta quæcumque in futurum, ac benignis largitionibus inibi Deo favente auctum fuerit, per hanc nostram imperialem institutionem, & inviolabilem corroborationem in eodem ordine sine alicujus retractione firmiter corroborata permaneant, & nullus successorum ejusdem sedis ullo unquam tempore hanc nostram institutionem promovere, aut inrumpere quoquo modo conetur, nec commutationem de præfatis rebus faciendi habeat potestatem, sed juste & legaliter secundum hoc nostrum præceptum ab ipsis Canonicis sint possessa, & juxta nostram institutionem, atque præfati venerabilis ejusdem sedis Sigifredi Episcopi ordinationem statutum fore dignoscitur, perpetuis temporibus maneat inconvulsum. Quod si quis unquam ullo tempore præfatæ sedis Episcopus contra hanc nostram auctoritatem insurgere temptaverit, aut aliquam violentiam facere quæsierit, centum libras auri se compositurum sciat, medietatem nostræ parti, & medietatem in ipsa Canonica. Et ut hæc nostra auctoritas inviolabilis permaneat de annulo nostro subter jussimus sigillari.*

Signum Hlude- 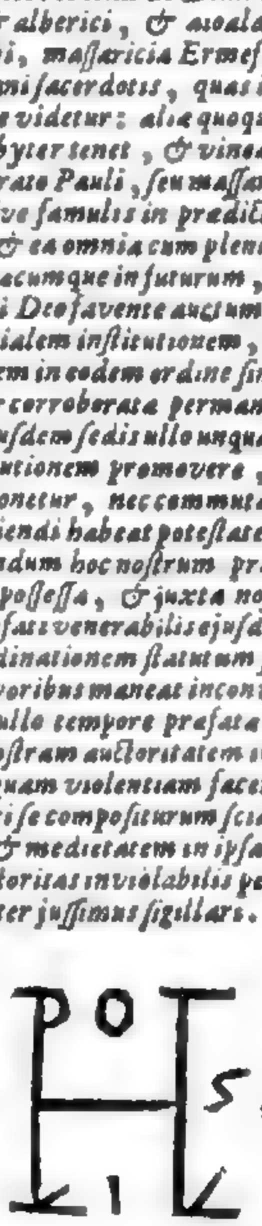 *vici Serenis. Augusti.*

Teodacrus Notarius ad vicem Dructemini recogn.

Data III. Idus Januarii anno Imperii Hludovici Serenis. Augusti Septimo Indictione Quinta. Actum Palatio Regio feliciter in Domino.

XXIX 29. PEREGRINUS.

XXX 30. AMON floruit an. 860.

XXXI 31. ROTFREDUS autem an. 864. *Eidem Rotfredo Ludovicus II. Imp. anno regni sui in Italia 16. Christi verò 871. dono dedit insulam Sunzariam in comitatu Regiensi positam inter Padum, & Xaram, cum curte, & aliis rebus in ipso Ludovici diplomate numeratis, in quo idem Imperator habet corpus S. Prosperi in Ecclesia Regiensi requiescere. En diploma.

* Ex Appe tomo 5.

In nomine Domini Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.

Ludovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus, invictissimi Domini Imperatoris Hlotharii filius. Si nostra Augustalis excellētia petitionibus Pontificum se libere pietatis nostræ clementia indulget, & sacra, ac venerabilia loca, & nostræ plenitudinis viribus augumentamus, credimus id nobis profuturum, & ab æterno Rege nobis recompensandum. Notum igitur industriæ omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque tam præsentium, quam futurorum fieri cupimus, qualiter Rotfredus venerabilis sanctæ Regien. Ecclesiæ Episcopus per Vuifredum inclitum Comitem, & dilectum fidelem nostrum adiit serenitatis nostræ celsitudinem, ut quandam insulam juris Regni nostri Italici, quæ nominatur Suzzaria in comitatu Brixiensi, idest inter Padum, & Zaram cum curte, & capella, seu piscaria, atque sylvis, mansis quoque omnibus, qui sunt in ipsa insula de prædicto comitatu usque nunc pertinentibus, cum omni integritate rerum mobilium, seu familiarū utriusque sexus prout hactenus ad nostrum dominium pertinuisse noscūtur, jure proprietario concederemus. Cujus fidelitatem considerantes, ejusque suppliciter, & rationabiliter postulationi attendentes ob divini amoris intuitum aures benevolentiæ nostræ hilariter inclinavimus præfatæ sanctæ Regien. Ecclesiæ, in qua B. PROSPERI Confessoris Christi corpus humatum jacet, ipsiq; Rotfredo venerab. Episcopo, ejusque successoribus ad utilitatem, & exaltationem ipsius Episcopii eandem insulam Suzzariam in comitatu eodem Regiensi posita inter Padum, & Xaram, cum curte, & capella seu piscariis, paludibus quoque, & molendinis, sylvis etiam & pratis, atque omnibus mansis ibidem positis ad eundem comitatum pertinentibus cum omni integritate rerum, seu familiarum utriusque sexus cum omnibus pertinentiis, vel adjacentiis suis, fundis denique & locis, seu paludibus, & locis ubicunque esse videntur in alveis, vel curriculis, Padi sicuti ex antiquo ad ipsa loca pertinere videntur; Quique ab hominibus pagi ipsius Pullicini nominantur, per nostræ pietatis præceptum perpetualiter donamus, concedimus modisque omnibus, quatenus idem Rotfredus ven. Pontifex, ejusq; successores potestatem habeant de ipsa insula super omnibus rebus mobilibus, & immobilibus ad utilitatem suæ Ecclesiæ facere secundum quod melius providerint, atque decreverint, sicut de cæteris rebus juris ipsius Regien. Ecclesiæ expulsa totius potestatis inquietudine, vel contradictione. Si quis autem, quod minime credimus, hujus nostræ magnificentiæ quolibet ingenio, vel argumento ullo tempore violator extiterit, sciat se compositurum pœnam temeritatis, hoc est auri puri lib. Dxxx. medietatem palatio nostro, & medietatem partem prædictæ Regien. Ecclesiæ, insuper & infamia publica notatus tanquam sacrilegus habeatur ab omnibus. Et ut in Dei nomine firmiorem per multa tempora habeat statum, & à fidelibus nostris diligentius observetur, & verius credatur, manu nostra firmavimus, & annulo nostro insigniri jussimus.

Sign. D. Hlu † dovici Serenissimi Imperat.

Adelbertus notarius jussu recognovi Regis.

Dat. VI. Idus Septembris, anno Incarnationis Domini DCCCLXXII.

Anno vero Domini Hludovici Serenissimi Imperatoris XXI. Indict. IV a.

Actum Mantuæ in Dei nomine feliciter, Amen.

a Correlat tamen an 872 à primo septemb. Ind. 7.

(„ AZZIO *Regiensis Episcopus interfuit Concilio Ravennensi præsente Joanne Papa VIII. habito anno 877. subscripsitque Epistolæ ejusdem Concilii, qua possessio Flaviniaci Monasterii, & Tiliniaci villa Adalgario Æduensi Episcopo, & ejus Ecclesiæ confirmatur: apud Hard. Concil. tom. 6.*) XXXII.

32. PAULUS floruit an. 879. * Hic anno 881. ecclesiæ S. Michaelis juxta canonicam S. Mariæ exædificatæ contulit omnia bona sua, ut Canonici pro expiatione animæ suæ Deum perpetuo exorarent. Donationem expressit in chartula, cujus exemplar est tale. XXXIII.

* Ex Appe tomo 5.

In nomine Domini.

Regnante D. Karolo Rex hic in Italia 2. die 4. men. Mart. indict. 14. Basilica Beati S. Michaelis sita infra canonicam S. Mariæ, ubi Theopertus Præpositus esse videtur. Ego Paulus Episcopus S. Regien. Ecclesiæ donator, & offertor tuus propterea dixi, quisquis in sanctis, ac venerabilibus locis ex suis aliquid contulerit de rebus juxta Auctoris vocem, in hoc seculo centuplum accipietis, & quod melius est, vitam possidebitis æternam: propterea ego quidem Paulus Episcopus dono, & offero pro mercede, & remedio animæ meæ in prædicta Basilica ad ipsius Canonicos à præsenti die, idest omnibus rebus illis juris mei, quæ jam ab Triviso in Gurgo, & Corviatico, vel ubicunque per loca in finibus Regiensis jure mei

Coll. cum exist. in Arch. Cath. Reg. Capf. 7. n. 1343.

pertinente, & mihi advenerunt, donarunt Forsuda conjuge Andreinelo de Brixiana ipso jugale suo, & consentiente, omnia integraliter cum ab hodie in præfata Basilica S. Michaelis à parte de ipsis Canonicis, qui modo ibi sunt, vel in antea fuerint, ut dixi, à præsenti die pro anima mea, meorum hæredum dono, & offero, & per præsentem chartulam inibi confirmo, faciendum exinde ipsis Canonicis secundum Dominum quidquid prævideront, & mea plenissima largitate, ut mihi peccatorum, & parentis mei sint ad animas salutem, & gaudium sempiternum. Hanc enim chartulam offersionis meæ paginam Joannes clericus notar. scribendam rogavi, & testis obtuli roborandam, & quod minime memoravimus subter confirmavimus, ut Pontifex noster sit . . . . ipsis rebus de ipsa Canonica separatis . . . . . . & beneficiare, & si unquam ullo tempore Pontifex Regiensis, qui pro tẽpore fuerit, de ipsis rebus aliquam violentiam, aut aliquam dationem exinde quæsierit, aut in beneficio alio cui dederit, tunc nullo, & judicio, ut ipsis rebus pro anima mea deveniat. In monasterio Nonantulæ jure proprietario nem.

Actum Regii feliciter.

Paulus per misericordiam Dei humilis Episcopus in hanc offersionem à me factam m.m. subscr.

Tuniberto rogatus subscr.

Ego Adelberto rogatus.

Ego Petro.

Ego Retechiso rogatus.

Ben. fratrem Andreæ filio presb. in testis.

Et ipse ego Joan. clericus not. tradita complevi, & dedi.

Volunt Paulum fuisse ex nobili familia de Rugerlis, alias de Rugieribus, cujus insignia baltheus atri coloris in parmula argentea.

XXXIV.

33 AARON 881.* Hic immediate successit Paulo eodem an. 881. quo à Carolo Crasso Imp. Ravennæ confirmationem privilegiorum Ecclesiæ suæ Regiensis suscepit, quam ex copiali hic exhibemus.

* Ex ... tom. 5. Coll. cum exalt. in Archiv. Eccl. Reg. capf. 7. n. 1214.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Carolus divina favente clementia Imperator Augustus. Solet Imperialis majestas prædecessorum Regum vel Imperatorum Decreta optimatum suorum intuitu diligenter scrutari, & ea, quæ congrua sunt, libenter sectari; sicque fit, ut dum eorum dignas sanctiones recolit, & rempublicam ad pristinum statum perducat ecclesiasticam, & eam conservando sempiternæ remunerationis bravium à rege regum percipiat. Universorum igitur sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque præsentium scilicet, ac futurorum nosse cupimus sagacitatis industriam, qualiter venientibus nobis Ravennam ad colloquium spirituale patris nostri Joannis Pontificis, & universalis P.P. ubi multorum Episcoporum venerabilis cœtus, nec non & nobilium procerum caterva convenerat, inter quos Ven. Aaron S. Regien. Ecclesiæ Præsul, per Reverendos Pontifices Lintuvardum Vercellensem sacri Palatii nostri Archicancellarium, & Vuibodum Parmensem summos, & dilectos consiliarios nostros, detulit nobis præcepta proavi nostri Caroli, & avi nostri Hludovici, & patrui nostri Hlotarii, seu & Hludovici Imperatoris consubrini nostri, in quibus continebatur, quod quondam casu accidente S. Regien. Ecclesiæ tecta ignium flammis sint consumpta, & quædam monumenta chartarum exusta, pro quibus ejusdem Eccles. Antistites Apollinaris videl. cujus temporibus incensa fuerant, Vitalis quoque, & Sigifredus pro temporum qualitate, Regnique immutatione supradictorum Imperat. defensiones, & totius Episcopii tuitiones, rerumque omnium mobilium, & immobilium, cum familiis utriusque sexus, Aldionibus, & Aldianis, libellariis, & commenditiis, cunctoque clero Episcopii, terminisque, & confiniis per quadripartitionibus Orbis plagis, & climata per parochias, & diœceses circumquaque per montana, & planities, ac colles, & valles, rivosque defluentes per renovationis seriem adepti sunt à finibus Tusciæ per confinia Lunensium, Mutinensium, Regensium, Parmensium, Cremonensium, & Mantuanensium, usque in fluvium Padum, immunitatem, & more cæterarum Ecclesiarum, & inquisitionem, per liberos homines sincere fuerit faciendum, & advocatos duos, vel tres, quos ipsius Ecclesiæ Pontifices aptos, & sibi congruos prospexerint, eligant, qui causas Ecclesiæ suæ diligenter examinent, & inquirant, ipsique advocati ab omni publica expeditione sint semper immunes: pro securiore tamen firmitate jam præfati Pontifices nostram expetierunt clementiam, ut & nos eidem sanctæ Regiensi Ecclesiæ nostræ defensionis, emunitatis, inquisitionis quoque, & advocationis pragmaticum fieri juberemus. Nos vero divino freti amore postulationibus eorum assensum præbuimus, & sicut jam præfati parentes nostri Imperatores Augusti, Carolus scilicet proavus noster, & Hludovicus filius ejus avus noster, necnon & Hludovicus consobrinus noster sanctam Regen. Ecclesiam sub eorum defensione cum terminis, & hominibus, rebus ad eam pertinẽtibus receperunt, ita & nos in omni defensione rerum, & terminorum per montana, planitiesque, valles quoque, colles, & alpes, rivosque distillantes, & decurrentes cum hominibus liberis, & servis utriusque sexus, comenditiisque, & libellariis, aldionibus, & Aldiabus, cunctoque clero, ... ejusdem Ecclesiæ residentibus favemus, ut nullus publicus exactor census, aut donaria, aut mansionatica, vel aliqua publica servitia ab eis exigat, emunitatem quoque & inquisitionem, vel advocationem, ut jam dictum per duos, vel tres, quos elegerint, perdonamus, omniumque facultatum protectionem concedimus, quas hactenus tã oblatione fidelium, quam donis, & largitione, ac concessione Regum, vel Imperatorum in montibus, & planis, ripisque & paludibus, cum piscationibus, & fluminibus magnis, & parvis, aquarum ductibus pars ipsius Ecclesiæ acquisivit, vel deinceps juste acquirere potuerit. Statuimus etiam ut in terminis S. Regiensis Ecclesiæ nullus aut Comes, Dux, vel aliqua judiciaria potestas, aut minister Reipublicæ in domo Episcopii, vel in plebibus, aut titulis, aliisque ecclesiis, vel domibus, aut possessionibus, urbanis, aut rusticis placita tenere, aut massarios, & colonos liberos, aut servos, aut aldiones, supra res eidem Ecclesiæ residentes distribuere, pignorare, vel angariare, census, aut denaria exigere præsumat. Liberi vero quos legalis quæ actio ad placitum exigit quærere per advocatum ejusdem Ecclesiæ, super res ipsius Ecclesiæ distringantur, ne pignorationis occasio aditum rapinæ prædatoribus præstet. Hoc etiam in hominibus herimannis præfatæ Ecclesiæ filiis omnimodis observare jubemus, ut ab eis nulla denaria, aut redibitiones, aut pignorationes, aut injustæ districtiones exigant, vel aliqua super imposita eis inferantur. Præcipimus etiam ut nullus Reipublicæ minister per universa Regni spacia ab hominibus sæpe nominatæ Regien. Ecclesiæ liberis, & servis teloneum, aut ripaticum exquirat, sed liceat eis pro utilitate ejusdem Ecclesiæ, ejusdemque Pontificis libere, & secure per Padum, sive per alia flumina, rivosque, ac paludes, atque mercationes ubique incedere, & quæ necessaria fuerint, exercere. Si quis autem hoc nostræ defensionis, & renovationis, ac restitutionis, seu inquisitionis, & advocationis præceptum violare temptaverrit, noverit se compositurum emunitatis pœnam in argento lib. 30. & quia mandatum irrumpere conatus fuerit, edictum componat auri obrizi lib. 60. medietatem palatio nostro, & medietatem præfatæ sæpe nominatæ Ecclesiæ. Insuper, & hoc nostrum præceptum in suo vigore perenniter consistat. Et ut hoc nostræ confirmationis, & renovationis præceptum ab omnibus verius credatur, diligentiusq; observetur, manu propria subter illud confirmavimus, & annuli nostri impressione insigniri jussimus.

Sign. Domini † Caroli Serenissimi Imp. Augusti.

Vualdo not. ad vicem Lituardi Archicancellarii recognovi.

Data idib. Feb. An. Incarnat. Domini 882. Indict. 15. anno 2. Imp. piissimi Imperatoris Caroli II.

Actum civitat. Ravennæ in Dei nomine Feliciter. Amen.

(„ Alterum anno sequenti 883. privilegium obtinuit idem Aaron ab eodem Carolo sequentis „ tenoris.

„ *In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Karolus divina favente Clementia Imperator Augustus.* „ *Sicut Sanctorum loca ditentur, quorum Præsules* Ex Archiv. Cath. Reg. capf. 7. n. 1271.

cæterique Ministri uberius Omnipotenti Domino valeant deservire, munus quodā conferimus Ecclesiis divino cultui dicatis, nostrorū normā sequentes Predecessorum; & in præsenti seculo prosperari atque in futurum veniam consequi non dubitamus æternam. Notum igitur industriæ omnium fidelium Sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque tam præsentium, quam futurorum fieri cupimus, quamobrem Venerabilis Liutuardus Episcopus, simulque Archicancellarius, ac Consiliarius noster suppliciter suggessit magnitudinem nostram, quatenus ob divini zeli intuitum, perpetuamque Regni nostri divinitus nobis collati stabilitatem omnes res tam mobiles, quam immobiles, seu familias utriusque sexus, liberos, libellarios, servos, ancillas, & Aldiones beati Prosperi Confessoris Christi Episcopatus Regiensis undecumque ipsi sancto loco; cui Aaron reverentissimus Episcopus præesse videtur, juste & legaliter devoluta sunt, vel Dominus dederit quocumque modo: præcipue quidem quandam Insulam dudum à nobis in ipso sancto Episcopio concessam, quæ nominatur Suzzara, in comitatu Brixiensi pertinens usq; tunc ad Jus Imperii nostri, positam inter Padum, & Zaram cum Curte, & Capellis, seu Piscaria, atque silvis, mansis quoque omnibus, qui sunt in ipsa insula de prædicto comitatu, olim pertinentibus cum omni integritate rerum mobilium, seu immobilium, vel familiarum Jure proprietario ad honorem ipsius s. loci confirmaremus; Cujus precibus aures benevolentiæ nostræ hilariter inclinantes præfatæ sanctæ Regiensi Ecclesiæ, in qua jam dicti corpus Beati Prosperi coniacet, eidem Aaron venerabili Pontifici, suisque successoribus ad utilitatem & exaltationem ipsius Episcopii cunctas res, & possessionem legitimam prædicti Pontificatus, & eamdem Insulam Suzariam cum Curte, & Capellis, seu Piscaria, silvis etiam cum prænominatis mansis, quæ ibidem sunt ex jam dicto Brixiensi Comitatu olim pertinentibus cum omni integritate rerum sive familiarum cunctis pertinentiis sive adjacentiis suis, fondis quoque, & locis, seu paludibus, & insulis ubicumque esse videntur, in alveis, vel Curriculis Padi, sicuti ex antiquo ad ipsa loca pertinere videntur; quæque ab hominibus ipsius pagi nominantur Pulicini, per hoc nostræ pietatis præceptum perpetualiter confirmamus, modisque omnibus stabilimus, quatenus idem Aaron Reverendus Pontifex, eiusque successores potestatem habeant de his, & omnibus aliis rebus ipsius sancti loci ad utilitatem ipsius Episcopii facere secundum Deum, quod melius providerit, ac decreverit remota totius potestatis inquietudine. Si quis autem, quod non credimus, huius nostræ munificentiæ quolibet ingenio, vel argumento violator extiterit, trecentum libras auri obrizi componere cogatur medietatem Palatio nostro, & medietatem partis ipsius Ecclesiæ: Insuper etiam infamia publica notatus tamquam sacrilegus ab omnibus habeatur. Et ut certius credatur, & diligentius ab omnibus observetur, manu nostra subter firmavimus, & de annulo nostro sigillari jussimus.

Sign. D.Ca- 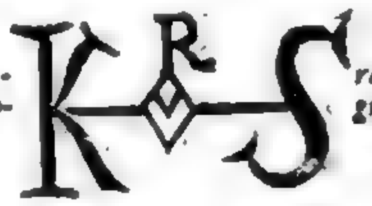 roli Serenifs.
Imperat. Au- gusti.

Inquirinus Notarius ad vicem Liutuardi Episcopi, & Archicancellarii recognovi.

Data IX. Kal. Junii anno Incarnationis Domini DCCCLXXXIII. Indict. I. Anno vero D. Caroli Serenifs. Imper. Tertio.

Actum in monasterio Nonantulæ in Dei nomine. Amen &c.

XX XV. 34. AZZIUM Regiensem Episcopum an. 890. nonnulli ex Atestinorum gente contendunt. Hunc Barbari occiderunt an. 898.* Interfuit Concilio Aquisgrani celebrato, obtinuitque à Ludovico Rege corpus s. Possidonii Presbyteri, quod ex Apulia in diœcesim Regiensem translatum, ad preces Comitissæ Berthæ in Ecclesia s. Georgii curtis Labianę deposuit. A Berengario Rege, harum rerum, quas antea Sigifredus Episcopus ecclesiæ S. Michaelis contulerat, confirmationem recepit, ipseque plura addidit dona eidem ecclesiæ, ac Canonicis Regiensibus, quæ recitat idem Rex Berengarius in suo hoc documento.

* Ex Ar... tenis.

In nomine D.N.J.C. æterni Beringarius Rex.

Collat. cum eod. in Arch. Cath. Reg. In Caps. 4. n. 540.

Regali satis convenit excellentiæ, ut petitionibus servorum Dei libenter aures accomodet, & eorum affectus devote tractando utiliter instituat; quatenus id agendo, & eos in divinis cultibus ferventiores reddat, & pro his apud Dominum devotis eorum precibus æternam remunerationem percipiat. Omnium igitur Sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium scilicet, ac futurorum comperiat industria, eo quod Azzo venerab. sanctæ Regien. Ecclesiæ Præsul per Berthillam dilectam conjugem, & consortem Regni nostri nostræ suggessit mansuetudini, ut quasdam res Ecclesiæ suæ, quas quondam beatæ memoriæ Sigifredus ejusdem Ecclesiæ Pontifex in Canonicorum ibidem Domino, Beatæque Dei Genitricis semperque Virgini Mariæ, sanctoque Michaeli Archangelo Dei militantium usibus, quotidianisque vitæ stipendiis ad utiliorem transferens ordinem divina inspiratione constituit, & postmodum tam ab ejusdem Ecclesiæ Pontificibus, quamque à bonis hominibus, Dominumq; timentibus eidem Canonicæ oblatæ sunt, nos pro Dei Omnipotentis amore, animæque nostræ, omniumque parentum nostrorum mercede, nostra regali plenius, ac firmius auctoritate corroboraremus, quatenus eisdem Dei famulis largitionis nostræ fultis præsidiis devotum Dei famulatum exequi, & pro anima nostra Domini misericordiam exorare delectet. Nos autem tanti Pontificis precibus assentientes, hujus nostræ confirmationis apices fieri jussimus, per quos omnino decernimus, atque statuimus, ut ab hinc in futurum præfatæ res, quæ eidem Canonicæ oblatæ sunt, vel oblatæ fuerint, perenniter stabilita permaneant; ecclesia scilicet s. Michaelis Archang. s. Peregrini, sanctique Faustini, & s. Vitalis cum omnibus pertinentiis, & adjacentiis earum, ecclesia quoque s. Ambrosii, & Corticella, atque Rivus frigidus cum omnibus pertinentiis, & adjacentiis earum, & in Gavella massaritia duo, & de parte Heremberti Comitis massaritium unum, & in Faennio massaritium unum, quod rectum fuit per una cum ipsa familia, ejusque nepotibus, & omnes res illæ de Dominico presbytero, casaque Alberici de Pinoso cum pertinentiis suis, massaritiam quoque Ermenfredi presbyteri, atque res Geminiani Sacerdotis, quas in Regio, vel in Sableta habere visus fuit, nec non, & res, quas Rumualdus presbyter tenuit, & vinea una de. quodam Leonardo in prato Pauli, seu massaritiam unum in . . . . . cum famulis, & famulabus in prædicta canonica deservientibus, & curticellam unam in villa, quam Rofredus Episcopus ejusdem Canonicis habere concessit cum domo, cortile, & massaritiis ad eam pertinentibus, seu & ecclesia S. Laurentii, quam jam præfatus Azzo vener. Episcopus prædictis Canonicis concessit cum omnibus pertinentiis, & adiacentiis suis in integrum. Insuper, & corticellam Pernianum, quam prænominatus Azzo Præsul de proprio pretio comparavit, & ipsius Canonicis ad quotidianum victum habere disposuit, hæc & omnia sæpe nominata permaneant Canonicis cum plenissima integritate, atque potestative possideant. Et cuncta, quæcunque præteritis, aut futuris temporibus in eadem canonica à benignis largitoribus aucta fuerint, per hanc nostram institutionem, & confirmationem, & inviolabilem corroborationem stabilita, & fixa permaneant, & nullus eiusdem sedis Præsul, vel aliqua Reipub. nostræ Potestas ullo unquam in tempore de præfata canonica, rebusque ad eam pertinentibus alienationem, commutationem, aut precaria, aut libellariam, aut emphiteusim, aut aliquam firmiorem alicui absque eorundem Canonicorum

voluntate, aut libera petitione facere præsumat. Quod si ipsius unquam ullo in tempore prælibatæ sedis Episcopus contra hanc nostram confirmationem insurgere temptaverit, aut aliquam violentiam prætaxatis Canonicis facere quæsierit, noverit se compositurum quingentas libras auri obrizi, medietatem palatio nostro, & medietatem ipsis Canonicis, & in eadem militantibus. Et ut hæc nostræ confirmationis auctoritas ab omnibus verius credatur, diligentiusque observetur, manu propria subter eam confirmavimus, & annuli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum † Domini Berengarii serenissimi Regis.

Petrus Cancellarius jussu Regio recognovi.

Data 8. id. Novemb. anno Incarnationis Domini 898. anno vero D. Berengarii serenissimi Regis 11. ind. 1. Actum Papiæ Palatio Regis in Dei nomine feliciter. Amen.

XXXVI. XXXVII.

35. FREDULPHUS suffectus Azzio. Idem fatum tulit cum suo antecessore eodem anno.

36. PETRUS. Ejus mentio extat in quodam privilegio Berengarii Regis Abbatiæ Nonantulanæ indulto, anno 904. Eodemque anno idem Berengarius ad hujus Episcopi preces, Gotifredo Mutinensi Episcopo plura privilegia dilargitus est 18. Kal. Julii Indict. 7. quo etiam anno, ejusdemque intuitu Berengarius confirmat donationes factas Astensi Ecclesiæ die 15. Julii, ejus vero Regni anno 17. decessit autem Petrus anno 913. * Prima mentio Petri extat anno 900. in Hludovici Regis privilegio, seu renovatione privilegiorum Ecclesiæ Regiensis, quod quidem documentum insigne est, & dignum, ut cum aliis hic perennetur. Duo alia item ejusdem Hludovici a Regis documenta damus post primum, ubi ejusdem Petri habetur mentio, eidemque à Rege datur facultas excitandi castrum apud plebem S. Stephani. Diplomata sunt, quæ sequuntur ex copiali desumpta.

* Ex App. tom. 5.

a Berengarii.

Collatum cum exist. in Arch. v. Cath. Reg. caps. 9. n. 1419.

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Hludovicus Divina favente clementia Rex. Si in sacratis omnipotentis Domini locis à quibuslibet desolatis recuperationis augmento pio favore largimur, id nobis, & ad Regni stabilimentum, atque ad æternæ remunerationis emolumentum credimus absque dubio profuturum. Quapropter omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum noverit industria Luituardum venerabilem Præsulem Archicancellarium nostrum, ac Sigifredum illustrem Comitem palatii, dilectosque consiliarios nostros magnitudini nostræ significasse, eo quod pro peccatis obeunte Azzone piæ recordationis Regiense Episcopo, sancta mater Ecclesia ipsius sedis cum quibusdam suis præceptis, & chartarum firmitatibus, quarum scriptionibus res, & familias sibi collatas hactenus promeruit obtinere, combusta videatur, flagitantes, & postulantes, ut ad plenitudinis restaurationem hoc nostræ miserationis præceptum Petro ejusdem Ecclesiæ Episcopo concedere dignaremur. Quorum precibus libenter acquiescentes, & quoniam dignum est, ne res Ecclesiarum Dei à quibuslibet depraventur, aut ab earum ditione contra legem auferantur, decrevimus ita fieri. Concedentes igitur confirmamus ipsi S. Regiensi Episcopatui, & perpetualiter habenda nostra largitione in integrum jure proprietario perdonamus Insulam videlicet, quæ Suzara vocatur, inter Padum, & Xaram fluvium constitutam, quæ eidem S. loco à Carolo Imper. avunculo f. nostro per præceptum, cum sua integritate collata dinoscitur, videlicet cum aliis insulis, quæ vulgo Pulicini vocantur, ad eadem aspicientibus, omnesque alias res, quas usque modo de donis Regum, seu Imperatorum prædecessorum nostrorum, cæterorumque hominum concessionibus, traditionibus, offersionibus pro suarum remediis animarum; comparationibus quoque, commutationibus libellorum, & quarumcunque legalium chartarum conscriptionibus, seu fiothecariis, vel emphiteosi ipse S. locus obtinuit quocumque modo cum domibus, & ædificiis, ecclesiis baptismalibus pro decimis, atque capellis, seu curtibus, mansis, & jam vestitis, atque absentibus, terris, vineis, campis, pratis, pascuis, sylvis, insulis, piscationibus, caretis, paludibus, molendinis, aquis, aquarum decursibus, arboribus pomiferis, & infructuosis, montibus, vallibus, planitiebus, rupis, rupinis, seu alpibus omnia omnino in integrum quæcumque dici, vel nominari possunt, unde eadem sancta Regiensis Ecclesia investita fuisse dinoscitur, quocumque ordine, vel qualibet legitima auctoritate, verum etiam, & resillas; quas Joannes presbyter per chartulam offersionis eidem Ecclesiæ obtulit, & deinceps possidenda villa Manconatica idem donavit; quatenus idem Petrus venerabilis Præsul, ejusque successores hæc omnia ad utilitatem sui Episcopii absque alicujus impedimento, & conditionis molestia perpetualiter valeant possidere.

Concedimus igitur per hoc nostræ pietatis præceptum eidem Pontifici licentiam, circumdandi jam dictam Ecclesiam per girum suæ potestatis, sicut ipse melius viderit, excelsa munitione undique ad perpetuam Ecclesiæ suæ defensionem, ita quidem, ut in eundo, neque in redeundo quisquam prædo, vel inimicus quoquo modo valeat nocere, aut quamlibet controversiam facere, neque ingredi præsumat aliquis illuc cujuscunque fuerit potestatis persona, nisi per licentiam Pontificis, vel ministrorum ipsius S. Ecclesiæ. Insuper etiam clargimur eidem reverentissimo Episcopo transmutationes platearum, & viarum ad utilitatem ipsius Ecclesiæ infra prædictam urbem Regiensem, ubicumque ipse præfatus Antistes Petrus, ac posteri sui utile, & congruum præviderit, sive infra urbem, sive extra urbem facere absque ullius refragatione, vel contradictione nostra plenissima in perpetuum Ecclesiæ Regiensi concessa largitate, aliosque ad utilitatem populi viarum tramites præparare. De rebus autem, aliisque possessionibus tam mobilibus, quam immobilibus jam dictæ Regiensis Ecclesiæ constituimus, ut nullus in Regno nostro consistens tenere audeat rem aliquam ex ipsis pro qualibet inscriptionis pagina, neque per libellum, aut emphiteosim, vel emphiotecariam, quas per quorundam Pontificum prædecessorum hujus Petri Præsulis constitutiones injustas, quas in nostra regali potentia radicitus disrumpere, & sine cujusdam roboris vigore sancimus, quia talibus actis sancta Dei Ecclesia frequenter patitur maximas inopias, ideoque jubemus, ut absque præfati Petri dilecti nostri, & sanctæ Regiensis Ecclesiæ Præsulis, ejusque successorum concessu nemo aliquas res suæ Ecclesiæ tollere, vel tenere præsumat, & si quando quidem rebus, aut familiis ipsius sanctæ Sedis orta fuerit contentio, quam ipsius Ecclesiæ Vicarius Petrus Episcopus, & sui successores in sua præsentia convenienter nequeant definire, statuimus, ut cujuslibet potestate nullatenus finiatur, nisi in palatio nostro coram nostris Judicibus palatinis. Concedimus denique pro ampliori stabilimento Ecclesiæ eidem Petro Episcopo dilectissimo nobis, suisque successoribus advocatos quoscunque, aut quales elegerint, tam de suis, quamque de alienis liberis hominibus, qui ejusdem e propriis rebus utilitates exerceant absque cujuspiam hominis contradictione, vel molestia; Ita ut ab omni re publica functionis sint absoluti. Nil ab eis quisquam publicus minister exigere præsumat, ut securius, ac diligentius causas ipsius Ecclesiæ perficere possint. Stabilimus etiã de omnibus rebus, seu familiis, quæ hactenus qualibet occasione, vel quocunque modo ex ditione ipsius Sedis ipsius Episcopi, aut istius Reverendi Petri Ep. potestate subtracta fuisse noscuntur, sicut de nostri, dominicatis rebus per circummanentes homines inquisitio fiat, ut omnes res ipsius Sedis in ipsius Petri Episcopi, ejusque successorum redeant potestatem, quatenus res veritas patefacta, perenniter valeat suum retinere vigorem. Præcipientes quoque jubemus, ut nullus judiciariæ potestatis Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, Sculdassius, loco positus, aut quilibet publicus exactor, neque aliqua persona uniuscujusque ordinis, aut dignitatis parva, vel magna in rebus ipsius Ecclesiæ placitum teneat, neque in domibus ejus, aut clericorum suorum aliquod mansionaticum potestative tollere, neque homines ejus cujusque ordinis clericos, vel laicos, liberos, Comendatitios, libellarios, & chartulatos, vel super terram ipsius residentes, neque servos, vel ancillas, aut aldiones utriusque sexus ad placitum ducere,

nec

nec pignorare, aut molestare, vel flagellare præsumat, neque de rebus ipsius Ecclesiæ aliquod teloneum, ripaticum, aut quamlibet publicam functionem à ministris ejusdem Petri Episcopi, aut successorum ipsius exigere temptet, sed liceat eidem Episcopo, suisque successoribus, cum omnibus rebus, & familiis suis omni tempore sub tuitionis nostræ munimine quiete, & pacificè remota totius potestatis inquietudine permanere, ac pro nobis, nostrique Regni statu cum universo suo clericali ordine Domini omnipotentis misericordiam jugiter deprecare. Si quis autem temerarius contra hoc nostræ confirmationis, concessionis, & tuitionis preceptum quandoque insurgere temptaverit, & quæ superius scripta sunt, per omnia non observaverit, sciat se compositurum auri optimi libras C. medietatem palatio nostro, & medietatem jam præfato Petro Pontifici, ejusque successoribus, vel ministris. Ut autem ab omnibus verius credatur, ac diligentius observetur, manu propria subter roborantes annuli nostri impressione insigniri jussimus.

Sign. D. Hludo- 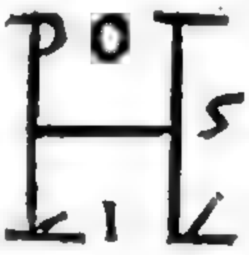 *vici Gloriosiss. Regis.*

Arnulfus notarius ad vicem Lituardi Episcopi, & Archicancellarii recognovi.

Datum pridie Kal. Novembris, anno Incarnationis Dom. 900. Indict. 4. anno vero D. Hludovici gloriosissimi Regis in Italia I.

Actum Placentia in Dei nomine. Amen.

In nomine D.N.J.C. Dei, ac æterni.

Beringarius Rex. Si justis nostrorum fidelium petitionibus nostræ pietatis aurem accomodamus, devotiores eos, ac promptiores ad nostræ fidelitatis obsequium reddimus. Quapropter omnium sanctæ Dei Ecclesiæ præsentium scilicet, ac futurorum noverit industria, Ardingum Reverendissimum Episcopum, & Indelfredum dilectum fidelem nostrum suppliciter nostram petiisse clementiam, quatenus Petro sanctæ Regiensis Ecclesiæ ven. Episcopo ædificandi, & construendi castrum in sua plebe in honore S. Stephani constructa, sita in Vico longo, licentiam concederemus. Quorum precibus . . . . . salutiferi decrevimus, & hoc nostræ largitionis preceptum scribere jussimus, per quod jam dicto Petro Episcopo plenissima largitione licentiam construendi castrum in præfata sua plebe concedimus. Illud præterea nostra regali institutione sancimus, ut nullus Dux, Comes, Vicecomes, Scaldassio, vel Decanus, aut qualibet magna, parvaque persona, seu aliquis Reipublicæ executor in ipsum castrum per vim ingredi præsumat, aut placitum tenere audeat, vel teloneum, aut aliquam publicam reddibitionem, vel homines in eodem castello habitantes reddere compellat, vel mansionaticum inibi potestative accipiat. Nullus quoque eos distringere, calumniare, aut per placita fatigare absque legali judicio sumat. Sed liceat illis pro Dei omnipotentis amore, nostræque animæ remedio in ipso castello pacificè, ac quiete vivere absque alicujus potestatis inquietudine, vel contradictione. Si quis igitur contra hoc nostræ concessionis preceptum insurgere quæsierit, aut in aliquo violare tentaverit, sciat se compositurum auri optimi libras triginta, medietatem cameræ palatii nostri, & medietatem prætaxato Episcopo, suisque successoribus. Et ut hoc verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur manu propria roborantes de annulo nostro subter jussimus insigniri.

Signum † Domni Beringarii piissimi Regis.

Joannes Not. jussu Regio recognovi.

Dat. anno Incarnationis . . . dominii vero Beringarii Excellentiss. Regis 24. Indict. 14.

Actum Scenna curia Regia in Dei nomine feliciter. Amen.

In nomine Domini Dei æterni.

Berengarius divina favente clementia Rex. Si sacris, venerabilibusque locis Regalis sublimitas ea intendere studet, quibus augmentum, & alleviationem assumere cognoscuntur, id profecto ad æternæ retributionis præmium proficere nequaquam ambigimus. Igitur omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque scilicet præsentium, & futurorum noverit industria, qualiter Petrus venerabilis S. Regiensis Ecclesiæ Episcopus nostræ pietatis adierit clementiam, petens quatenus pro Dei amore, nostræque remedio animæ, sanctæ Mutinensi Ecclesiæ, cui præest Gotifredus venerabilis Episcopus, quandam terram juris Regni nostri sitam in loco, qui dicitur Quarantula, hactenus pertinentem de Comitatu Regiensi simul cum piscaria, quæ simili modo nuncupatur Quarantula, una cum campo ejusdem piscariæ, qui vocatur Lunada, cum Vara, & Banni, seu aliis campis ad eandem piscariam pertinentibus cum omnibus eorum adjacentiis, ripis, paludibus, aquis, cum pontibus, qui vocantur Gardinacula, Montiana, & ripatico intrantis fluminis, qui nominatur Bondino, ex utraque parte usq; ad pedes duodecim cum omni etiam districtu ibidem legaliter, quocumque ordine pertinente jure proprietario in integrum confirmantes concederemus; Cujus nos devotis precibus divino compulsi amore libenter assensum præbentes, prælibatæ sanctæ Mutinensi Ecclesiæ in honorem S. Geminiani dicatæ, ejusdemque Rectoribus eadem omnia, sicut superius notatum est, juris Regni nostri hactenus pertinentia de comitatu Regiensi sita in loco, qui dicitur Quarantula simul cum piscaria, quæ simuli modo nuncupatur Quarantula, una etiam cum campo ejusdem piscariæ, qui vocatur Lunada, Vasa, Banni, sive aliis campis ad eandem piscariam pertinentibus cum omnibus adiacentiis, pertinentiis, ripis, aquis, paludibus cum pontibus, qui Gardinacula, Montiana nuncupantur, & ripatico intrantis fluminis, quod nominatur Bondino, ex utraq; parte ad duodecim pedes cum omni districtu ibidem quocunque ordine legaliter pertinente, videlicet, terris, vineis, campis, pratis, sylvis, pascuis, ripis, piscariis, paludibus, molendinis, aquis, aquarumque decursibus, vel cum universis quicquid in eis dici, vel nominari potest, hac nostræ confirmationis, vel largitatis pagina totum in integrum concedimus, atque Regali auctoritate corroboramus, ut perpetuo jure eadem sancta Mutinensis Ecclesia, suique Rectores possideant, teneant, habeant, faciantque in omnibus, quicquid justum, & congruum esse cognoverint absque contradictione, vel molestia cujusquam. Si quis vero hoc nostræ concessionis, & confirmationis preceptum aliquando per quodlibet ingenium infringere, vel violare temeraria præsumptione quæsierit, aut inchoata perficere nequiverit, sciat se compositurum auri optimi libras sexaginta, medietatem cameræ palatii nostri, & medietatem Rectoribus ejusdem Mutinensis Ecclesiæ, qui pro tempore fuerint. Et ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria roboratum annuli nostri impressione jussimus annotari.

(„ *Signum D. † Berengarii Serenis. Regis.*
„ *Ambrosius Cancellarius ad vicem Ardingi Epis-*
„ *copi, & Archicancellarii recognovi.*
„ *Dat. . . . . Kal. Jul. anno Incarn. Domin. DCC*
„ *CCIV. anno vero Berengarii Serenis. Regis XVII.*
„ *Ind. VII. Actum in Urbe Ticini in Christi nomine.*
„ *Amen.*

„ Verum præstat hic referre tria alia Berengarii
„ diplomata, quibus præfatus Rex eidem Petro, atq;
„ Regiensi Ecclesiæ confirmat Cortem *Ripalta*, do-
„ nat Montem Cervarium cum Gajo, & restituit
„ Capellam cum castro de Turricella occupatam à
„ Wifredo Comite. En primum.

„ *In Nomine Omnipotentis Dei æterni Berengarius*
„ *Divina ordinante Clementia Rex. Si Sacerdotum*
„ *Dei justis petitionibus aures nostræ serenitatis acco-*
„ *modamus, libenter credimus profecto ad æternam no-*
„ *bis proficere beatitudinem. Quapropter omnium Fi-*
„ *delium Sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque præsentibus*
„ *scilicet, & futuris noverit solertia Petrum egregium*
„ *Præsulem Sanctæ Regiensis Ecclesiæ nostrum fidelis-*
„ *simum humiliter nostram adiisse clementiam, petens*

„ quan-

quandam suam Cortem, quæ Ripalta vocitatur, jam olim pertinentem de Regiense comitatu, quam Lambertus noster Antecessor cuidam Ingelberto per præcepti paginam contulit, quam etiam postea prædictus Episcopus ab Heredibus ipsius per comparationis, & confirmationis cartulam acquisivit, ut per hoc nostrũ confirmaremus præceptum. Cujus dignam, ratamque arbitrantes petitionem jussimus & hoc nostrum fieri Pragmaticon, per quod suprà taxatam Cortem cum omnibus adjacentiis, & pertinentiis suis, Servisque, & Ancillis, mobilibus, & immobilibus, quæ dici, aut nominari possint, prælibato Petro Episcopo concedimus, & omnimodis jure proprietario confirmamus ad habendum, tenendum, possidendum, vel quidquid sibi placuerit in omnibus faciendum, remota totius potestatis inquietudine, vel minoratione: Potestatemque habeat ordinandi, vendendi, commutandi, pro anima judicãdi, seu quidquid voluerit faciẽdi, absq; contradictione cujusquã. Contrà quod nostræ donationis, et cõfirmationis præceptũ, si quis aliquãdo insurgere tẽtaverit, aut infringere quæsierit, ut conatus ejus irritus fiat, sciat se compositurum viginti libras auri obrizi, medietatem Palatii nostri & medietatem sæpe nominato Episcopo, aut cui ipse dederit. Ut hoc autem verius credatur, inviolabiliterq; ab omnibus per futura tempora observetur, manu propria super roborantes de annulo nostro jussimus insigniri.

Signum Domini † Berengarii gloriosissimi Regis.

Petrus Notarius jussione regia recognovi.

Data XVI. Kal. Augusti Anno Dominicæ Incar. 902. Regni vero D. Berengarii piissimi Regis xv. Ind. v.

Actum Palatio Ticinensi, quod est caput Regni nostri in Dei Nomine feliciter. Amen.

Ecce vero secundum.

Ex Arch. Cath. Reg. caps. 7. n. 1226.

In nomine Domini nostri Jesu Christi Dei æterni Berengarius Rex. Si venerabilibus Sanctarũ Dei Ecclesiarũ locis emolumẽtum Regali munificentia quidlibet impendimus, & apud Deum promereri veniam, & regni nostri statum cœlitus roborari non ambigimus. Idcirco omnium fidelium Sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque præsentium scilicet & futurorum comperiat sollicitudo, quoniam pro mercede & remedio animæ nostræ, seu interventu nostræ dilectissimæ Conjugis Berthilthæ, quæ Regni nostri consors dignoscitur, ad petitionem quoque cum precibus Hildegarii venerabilis Episc. seu Sigifredi Sacri Palatii Comitis nostrorum fidelium in Sanctam Regiensem Ecclesiam in honorem Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, atq; Beati Christi Confessoris Prosperi toto mentis affectu providentes ejusdem Ecclesiam necessitates, vel deprædationes, atque incendia, quæ à ferocissima gente Hungrorum passa montem Cervarium simul cum Gajo, & mansis inibi pertinentibus, seu familia utriusque sexus Juris Palatii nostri sicut subter per denominatos terminos comprehensum videtur, Deo Omnipotenti, ejusque Genitrici semper Virgini Mariæ, Beatoque Prospero Christi Confessori offerimus, perpetuoque habendum hujus præcepti pagina stabilimus. Sancientes pro mercede, & remedio animæ nostræ præfatum montem Cervarium cum Gaio pariter, ut dictum est, omnibusque mansis intra denominatos inferius terminos per singula loca & vocabula constitutis, seu utriusque sexus familia cum terris, silvis, pratis, montibus, planiciebus, rivis, aquarumque decursibus, coltis, & incoltis, omnia quidquid ad ipsum montem Cervarium vel Gajo pertinuisse comprobatur; Cuius montis Cervarii, eiusque rerum termini à monte Deposci dependunt in fluvium Niberam, quæ defluit in fluvium Inciam, inde per Linciam sursum usque ad alpes; quæ omnia & ex omnibus ut supra comprehensum est ad partem sæpe dictæ Ecclesiæ, hac nostra regali auctoritate donamus, ac cedimus, atque de nostro jure in ejus jus dominiumque transfundimus jure perpetuo possidenda absque alicujus inquietudine vel deminoratione. Si quis vero temerarius hujus nostri præcepti institutionem violare attemptaverit, sciat se compositurum auri optimi libras centum medietatem Palatio nostro, & medietatem sæpe dictæ Ecclesiæ Regiensi. Et ut hoc verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria subter roboravimus, & annuli nostri impressione subter insigniri jussimus.

Sign. D. Beren- 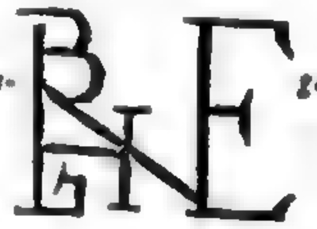 *garii gloriosissimi Regis.*

Fortunius Notarius ad vicem Ardingi Episcopi, & Archicancellaris recognovi, & subscripsi.

Data pridie nonas Januarii anno Incarn. Dominicæ DCCCCIIII. Domni vero Regni Berengarii Serenis. Regis XVII. Indict. VIII. a

Actum Papiæ in Dei nomine feliciter Amen.

En denique tertium.

a Anno 904. VIII. Ind. currebat. Ex Archiv. Cath. Reg. caps. 7. n. 1228.

In nomine Domini nostri Jesu Christi Dei æterni Berengarius Rex. Noverit omnium industria fidelium nostrorum præsentium scilicet, & futurorum, qualiter sæpius disceptationem actam Venerabilis Regiensis Episcopus Petrus inter se, & Vuifredum Comitem de quibusdam rebus Regiensi Ecclesiæ pertinentibus, hoc est de Capella S. Mariæ, quæ dicitur in Turricella, usque ad nostræ serenitatis aures detulerit; cujus negotii causam usque ad Palatii nostri judicii discussum perduximus: in quo examinis judicio residentibus nobis in nostro regali auditorio præsentibus Aichone Venerabili Mediolanensi Archiepiscopo, atque Joanne Ticinensi, aliisque cumpluribus Coepiscopis, Abbatibus, Comitibus, omnibus Palatinis Judicibus, necnon maxima fidelium nostrorum manu inter astante . . . . in Palatio Ticini audita ex utraque parte causa, legalique Judicio terminata revestivit nobis præsentibus jam dictus Vuifredus revictus de supra dicta Sanctæ Mariæ Capella, & castro inibi facto Vicarios S. Mariæ, & S. Prosperi, quorum videbatur esse proprietas. Ex hinc facta notitia adiit nostram celsitudinem sæpe dictus Pontifex Petrus, ut quia secundum in male positum multas injurias fraudulentus Sanctæ Dei Ecclesiæ quotidie inferre laborat, quatenus eandem causam coram nos devictam in nostri mundiburdii tuitione susciperemus, & ex hoc advocati atque Vicarii Sanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, & S. Prosperi fieremus, ob peccatorum nostrorum remissionem; cujus petitionibus à vice sanctorum nobis oblatis non audentes contraire jussimus exinde hoc nostræ defensionis mundiburdium scribere, ut & ipsi nostri Vicarii pro nobis sint coram Deo, quatenus ab hodierna die, quod est V. Id. Junii, & deinceps nulla potestas magna, vel parva audeat impedire locum ipsum, vel aliquem ibi commanentem ac qualicumque comitatu hactenus ibi conductum, non masculum, non feminam, sed sicut sunt ibi consiti, sic permaneant sub nostra defensione muniti, neque de ullo negotio piscationis, vel venumdationis in nullo fluvio Juris nostri navigantibus, vel per terram euntibus, aut in foro mercantibus ullus actor præsumat eis vim inferre, aut teloneum tollere; sed ubi fuerint, sint salvi, & defensi per nostræ defensionis amorem pariter & timorem. Quod si quis, quod non credimus, contra hoc decreti nostri mundiburdiale institutum ad læsionem inire attemptaverit, mancosos aureos duo millia pœnæ mulctatus exolvat. Et ut in Dei nomine hæc nostra auctoritas firmiorem habeat statum, & à fidelibus nostris verius credatur, & diligentius observetur, annulo impressionis nostræ jussimus insigniri.

Signum D. † Berengarii Serenis. Regis.

Joannes Notarius jussu Regio recognovi, & ss.

Data V. Idus Junii Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXII. D. Berengarii piissimi Regis XXV. Indict. XV.

Actum Palatio Ticinensi in Dei nomine feliciter. Amen.

XXXVIII. 37. GOTHARDUS Regiensis Episcopus an. 914. Roma Regium asportavit corpora Ss. Chrysantis, & Dariæ, eaque sub confessione cathedralis honorificentius collocavit, ubi hactenus summa veneratione fidelium recoluntur.

XXXIX. 38. PETRONIUS floruit 915. * Et hunc volunt esse ex nobili familia Comitum de Palude, à qua adhuc Crevariæ oppidum in montibus Regiensibus situm denominantur.

* Ex Append. t. 5.

Circa hæc tempora volunt cœptum ædificari cœnobium monachorum s. Benedicti apud ecclesiam ss. Prosperi, & Petri extra, & prope urbis Regiensis mœnia, quam olim Thomas Episcopus construxerat. Hoc vocarunt s. Prosperi inferioris, Abbatiam longe clarissimam, cui præfuerunt viri sanctimonia vitæ, scientia, ac nobilitate præclari, quorum seriem hic damus ex monumentis ejusdem, ne eorum saltem nominis pereat memoria. (1)

1. Landulphus circa annum 1000. & primus est de quo habeatur mentio, tamen alios præcessisse ab an. 755. constat in fragmentis chronicæ ejusdē cœnobii.
2. Mannon 1025.
3. Landulphus anno 1055.
4. Petrus ex præclara Marchiorum Sessiorum prosapia an. 1064.
5. Giselbertus an. 1071.
6. Senaldus an. 1086.
7. Pacificus an. 1091.
8. Joannes an. 1111.
9. Astonulphus an. 1173.
10. Amizo an. 1144.
11. Guido an. 1166.
12. Benedictus an. 1177.
13. Joannes 1188.
14. Prosper an. 1198.
15. Gerardus itidem ex præclara Sessiorum familia anno 1221.
16. Petrus 1260.
17. Gregorius de Bonitiis nobilis Regiensis anno 1270.
18. Guillelmus ex nobili Luvisinorum stirpe natus anno 1284.
19. Joannes an. 1301.
20. Albertinus ex clara progenie Levalosiorum anno 1319.
21. Albertus itidem Lavelosius an. 1330.
22. Zefredinus ex nobili familia Mutorum natus an. 1335.
23. Petrus ejusdem Mutorum familiæ ann. 1364.
24. Franciscus ex præclara Robertorum familia anno 1414.
25. Vannutius ex Comitibus de Bismantua natus anno 1431.
26. Philippus de Zobolis nobilis Regiensis, ultimus Abbas perpetuus, & commendatarius. Post hunc, unita fuit hæc nobilis Abbatia Congregationi Casinensi: Abbates deinde juxta morem ejusdem temporanei fuere; nuper eidem præfuit doctus, & eruditus Petrus Valestrius nunc Abbas S. Petri de Mutina, cui me plura debere profiteor.

XL. 39. GIBERTUS 940.

XLI. 40. ARIBALDUS 942. (" *Quo anno die 10. Augusti Hugo, & Lotharius Imperatores confirmarunt Ecclesiæ Regiensi, & Aribaldo Episcopo omnes cortes, Plebes, Abbatias, Monasteria, Capellas, resque omnes à piis viris obtentas, & præcipue Cortem Luciariæ cum castro jam controverso injuste a quibusdam Placentinis Monialibus. En diploma ex Archivo Cathed. Regien. caps. 7. n. 1218. desumptum.*

" *In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Hugo & Lotharius divina providente clementia Reges. In statu Catholicæ fidei & Ecclesiarum Dei restauratione Regni nostri statum subsistere præsentis quoque & æternæ vitæ nobis profutura fore subsidia non dubitamus. Quocirca omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque præsentium ac futurorum devotio noverit, qualiter interventu, ac petitione Ambrosii Venerabilis Laudensis Episcopi, nec non & Huberti incliti Marchionis, dilectique filii nostri ac nostri comitis Palatii per hujus præcepti paginam confirmamus, ac pleniter corroboramus sanctæ Regiensi Ecclesiæ in honorem Dei genetricis semperque Virginis Mariæ Sanctique Prosperi Christi* constructa, cui Aribaldus Reverendus Præsul pastorali cura invigilat, omnes Cortes, Plebes quoque, Abbatias, Monasteria, Capellas, prædia, cunctasres, quas de donis Regum, seu Imperatorum prædecessorum nostrorum, cæterorumque bonorum hominum, verum etiam res universas canonice ejusdem Ecclesiæ, concessionibus, traditionibus, Episcoporum privilegiis, offersionibus, comparationibus quoque, commutationibus libellorum, quarumcumque legalium cartarum conscriptionibus seu fructuariis ipse Sanctus locus legaliter obtinuit, vel investitus fuit una cum domibus & ædificiis, ecclesiis baptismalibus, decimis & Capellis, ac familiis utriusque sexus, aldionibus, & aldionabus, Mansis etiam, vestitis & absentibus; terris, vineis, campis, pratis, pascuis, silvis, arboribus pomiferis, & infructuosis, Insulis, Piscariis, Carectis, Salinis, ripaticis, Molendinis, aquis, aquarumque decursibus, Montibus, vallibus, Planitiebus, Ripis, Rupinis, alpibus, suis defluentibus, omnia omnino in integrum quæcumque dici vel nominari possint, unde eadem Ecclesia & sancta Regiensis sedes hactenus investita fuisse dignoscitur, per confinia & terminos Lunensium, Parmensium, Regensium, Mutinensium, Cremonensium, Mantuanensium, Ferrarensium, usque in fluvium Padum & Zaram, a terminis Burana in Bundenio in undis sicut à Carolo Magno per decretum præcepti collatum sive eidem ecclesiæ sancitum ac determinatum fuit in integrum. Pro ampliori quoque stabilimento jam fatæ Sanctæ Regiensis Ecclesiæ terram juris Regni nostri, quæ conjacere videtur in Civitate Regia à tribus milliariis in circuitu una cum muris & fossatis, atque teloneo, & stradarico, seu etiam servis, vel ancillis inibi pertinentibus, omnemque publicam functionem largimur, concedimus, atque transfundimus in jus & Dominium jam prælibatæ Ecclesiæ pro anima nostra, nostrorumque successorum remedio, ut omni in tempore ab omni publica exactione quieta & secura permaneat. Insuper etiam prædictæ Ecclesiæ per hujus nostræ confirmationis auctoritatem confirmamus, ac pleniter corroboramus cortem, quæ Luciaria vocatur, cum duabus Capellis unam in honorem s. Georgii antiquitus constructam, & alteram in honorem s. Sixti in litore Paludano, nec non & Gajo inter Padum, & Bundenum sito cum omnibus pertinentiis & appendiciis suis ac familiis utriusq; sexus, de qua nuper * intentio inter monasterium Placentinum, ubi Berta Abbatissa præesse videtur in honore sanctæ resurrectionis & mi-*

*Forte deficit verbũ Confessionis.

* forte (contentio.)

(1) Veriorem, uberioremque Abbatum Monasterii S. Prosperi Regiensis seriem ab an. 1000. ad unionem cum Congregatione S. Justinæ accipe à doctissimo, clarissimoque viro Benedicto Bacchinio, qui mihi sequentem perhumaniter Regio transmisit.

1000 1 Landulphus.
1017 2 Mannus.
1040 3 Landulfus.
1048 4 Joannes.
1044 5 Gandulfus.
1045 6 Amizo.
1046 7 Landulfus.
1059 8 Guido.
1062 9 Petrus.
1071 10 Giselbertus.
1075 11 Petrus.
12 Gisalbertus.
1086 13 Genaldus.
1091 14 Pacificus.
1100 15 Attinulfus.
16 Pacificus.
1103 17 Joannes.
1120 18 Attinulfus.
19 Pacificus.
1133 20 Attinulfus.
1142 21 Amizo.
1152 22 Guido.
Manfredus Schismaticus.
1176 23 Benedictus.
1181 24 Joannes.
1194 25 Prosper.
1219 26 Beraldus.
1248 27 Gregorius.
1255 28 Petrus Sessius.
1260 29 Gregorius.
1275 30 Guillelmus Luisinus.
1300 31 Joannes.
1308 32 Albertinus Levalasius.
1335 33 Zifredinus Gazzata.
1362 34 Petrus Gazzata.
1419 35 Vanuccius Bismantua.
1438 36 Philippus Zobolus commendatarius. Hic anno 1479. renunciavit, & univit monast. Congreg. S. Justinæ, jam antea Episcopus Comaclensis factus.

S. Xisti constructum, & eandem sanctam Regensem Ecclesiam, & legalibus praeceptis, & scriptionibus ex parte Regiensis Ecclesiæ in Judicio ostensis Judicum decreto præfata Cortis de Luciana cum Castro, & Capellis & Gajo, omnibusque rebus mobilibus & immobilibus, ac familiis utriusque sexus ad eum pertinentibus Sanctæ Regiensis Ecclesiæ, cui pertinuit, legaliter cessit, & prælibata Abbatissa cum advocatore ipsius Monasterii exinde tacita & contenta remansit, quia ex parte ejusdem monasterii S. Resurrectionis & S. Sixti nullas legales firmitates ostendere valuit. Sancimus præterea, ut si quandoquidem de rebus, & ipsius sanctæ sedis familiis, seu omnium clericorum suorum rebus vel mancipiis, fuerit orta contentio, nullatenus ante præsentiam alicujus finiatur, nisi in Pontificum prætaxatæ sedis. Concedimus denique eidem advocatos sive Notarios, quantos aut quales Pontifices vel ministri Ecclesiæ elegerint, tam de suis, quamque de alienis liberis hominibus, qui ejusdem Episcopii vel Canonicæ, seu omnium clericorum suorum rerum utilitates exercere noscuntur, absque ulla hominis contradictione, vel molestia, ita ut ab omni Respublicæ functione sint absoluti, nil ab eis publicus exactor exigere præsumat, ut securius ac diligentius causas ipsius Episcopii perficere valeant. Stabilimus etiam de omnibus rebus, seu familiis, quæ hactenus qualibet occasione, vel quocumque modo ex ditione ipsius Episcopii, vel Canonicæ seu Clericorum potestate subtractæ noscuntur, & circummanentes homines, inquisitio fiat, ut omnis res ipsius sedis, & clericorum ad eorum redeant potestatem, & exinde se investiant nostra freti auctoritate, quatenus rei veritas patefacta perenniter valeat suum obtinere vigorem. Præcipientes quoque iubemus, ut nullus Judiciariæ potestatis Dux, Marchio, Comes, Vicecomes . . . . . aut quislibet publicus exactor, neque aliqua persona magna vel parva in re ipsius Ecclesiæ placitum tenere, neque in domibus ejus aut clericorum ipsius aliquod mansionaticum potestative tollere, neque homines ejus cujuscumque ordinis clericos, vel laicos, liberos, vel . . . . & cartulatos, vel sub terram ipsorum residentes, non servos, vel ancillas, aut aldiones utriusque sexus ad placitum ducere, nec pignorare, aut molestare, vel flagellare præsumat; neque de rebus ipsius Ecclesiæ, vel clericorum aliquid tollere, vel ripaticum, aut quamlibet functionem publicam à ministris ejusdem Ecclesiæ exigere temptet. Sed liceat prænominatæ Ecclesiæ Regensi cum omnibus rebus, & familiis suis, & omni clero inibi Deo famulantibus, ad eam pertinentibus omni tempore sub tuitionis nostræ munimine quiete & pacifice remota totius potestatis inquietudine permanere. Si quis autem temerarius contra hoc nostræ confirmationis, concessionis, ac tuitionis præceptum quandoque insurgere temptaverit, & quæ superius scripta sunt non observaverit, sciat se compositurum auri optimi libras centum medietatem Palatio nostro, & medietatem jam fatæ Ecclesiæ, ejusque Pontificibus. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manibus propriis annulo nostro insigniri jussimus.

Signa Serenissimorum Hugonis & Lotharii Regum.

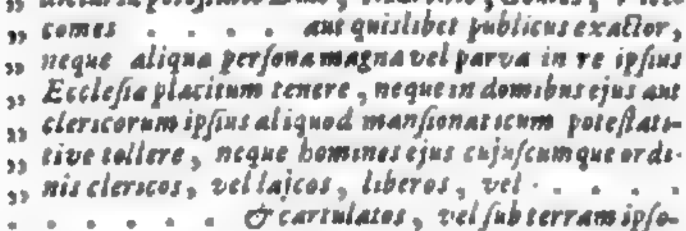

Ildeprandus Cancellarius ad vicem Bosonis Episcopi, & Archicancellaris recognovi.

Data 4. Idus Augusti anno Dom. Incarn. DCCCCXLII. *Regni vero D. Hugonis Regis XVI. Lotharii XII. Indict. XV.*

A *Actum Papiæ feliciter Amen.*

Hoc eodem anno iidem Hugo, & Lotharius Imperatores eidem Regiensi Ecclesiæ donarunt Corticellulam quamdam; cujus donationis exemplum ex toties præfato Cathedralis Regiensis Archiv. sequentis est tenoris.

In nomine Domini Nostri Jesu Christi Dei æterni. Hugo, & Lotharius gratia Dei Serenissimi & piissimi Reges. Si petitionibus servorum Dei, aures nostræ pietatis benignè accomodaverimus, proculdubio Deum fautorem habere ubique credimus, & Regni nostri statum longa per tempora suo tueri munimine ipso auxiliante non diffidimus. Notum sit igitur omnibus Sanctæ Dei Ecclesiæ nostrique præsentibus scilicet . . . . bus, atque futuris Hubertum Marchionem inclitum, nostrique sacri Palatii Comitem, & Helisiardum illustrem Comitem nostram suppliei devotione adiisse clementiam, quatenus pro Dei amore, ac Beatæ semper Virginis Mariæ, Sanctique Prosperi, animarumque nostrarum augmento, ut fra-
B *tribus inibi Deo famulantibus Canonicæ Sanctæ Dei Regiensis Ecclesiæ per nostram auctoritatis, & tuitionis præceptum largiremur, & confirmaremus corticellulam quandam, quæ vocatur . . . . go, quæ videtur pertinere de Curte Massa, quæ à Berta quondam Comitissa, quæ in eadem requiescit Ecclesia, ipsi Canonicæ pro salute animæ suæ, suorumque parentum dono conlata est: Quorum precibus libenti animo pietatis nostræ assensum præbentes iam fatā corticellulam pro Dei amore, animarumque nostrarum remuneratione cum omnibus suis pertinentiis & adiacentiis in integrum; idest cum suis servis, & ancillis, campis, vineis, pratis; silvis, pascuis, ripis, rupinis, aquis; aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, & omnibus inibi attinentibus per hoc nostræ donationis, & confirmationis præceptum . . . . concedimus, atque largimur, ut nullo unquam tempore Præsul Canonicæ, & qui pro tempore famulantur Deo, ejusque Genetrici exhibuerint de jam dicta Corticella . . . . aut*
C *Vicecomes, vel sculdassio, sive gastaldus, aut aliquis Rector Reipublicæ, magna parvaque persona vim, aut contrarietatem inferre præsumat; sed faciant de sepè nominata corticellula ipsius Canonicæ minister . . . . ore fuerint secundum libitum suorum voluntatum, quidquid illis melius visum fuerit ad honorem sancti ipsius loci remota totius potestatis inquietudine, vel diminer . . . . quis igitur contra hoc nostræ tuitionis, donationis, vel confirmationis præceptum ullo in tempore quoquo modo infringere temptaverit, aut minorare, vel . . . . in aliquo quæsierit, sciat se compositurum auri optimi libras triginta, medietatem Cameræ Palatii nostri, & medietatem præfatis Canonicis sanctæ Regiensis Ecclesiæ, eorumque successoribus. Et ut hoc nostræ largitionis, & confirmationis præceptum verius credatur, diligentiusque observetur ab omnibus manu propria subtus confirmantes, de annulo nostro jussimus insigniri.*

Signum Serenissimorum † Hugonis, & Lotharii
D *Regum.*

Selprandus Cancellarius ad vicem Bosonis Episcopi, & Archicancellaris recognovi, & ss.

Data 4. Idus Jun. Anno Dominicæ Incarnationis . . . . DCCCCXLII. Regni vero Domini Hugonis Regis XVII. Lotharii XIII. Ind. . . . . Papiæ. Amen.

Anno vero sequenti 943. Heribaldus Canonicis S. Michaelis concessit Ecclesiam B. Thomæ Apostoli. En documentum ex originali Archiv. Monial. S. Thomæ fil. A. n. 1. desumptum.

Heribaldus superna gratia sanctæ Regiensis Ecclesiæ Episcopus. Omnibus Episcopis, Abbatibus, Monachis, Clericis, cunctisque sanctæ Dei Ecclesiæ Regni istius Fidelibus in Domino Jesu Christo unanimiter conjunctis, gratia Dei, & pax æterna multiplicetur. Quisquis Zelo Christi, ac Pietate fervens ad hoc cordis secretum præparat, ut Deo ex rebus caducis, & temporalibus munus quodlibet mente sincera

,, *se-*

,, Jesu Christi Domini militibus, sibique, ac Genitrici suæ instanter servientibus conferat, haud dubio in Cœlesti Regno sortietur, & centuplum accipiet, atque in illa Regione Beata, ubi sancti cum Domino lætantur, sine fine gaudebit. Et nos quamvis indigni, qui præsulatus honore fungimur, & Animarum curam gerere debemus, Sanctorum Patrum dictis conformes effecti ad hoc noster animus pervigil esse debet, ut Ecclesiæ Dei diligentiam sine cessatione habeamus, & stipem Deo famulantibus subministremus, ut à Creatore nostro audire mereamur: Serve bone hactenus laborasti, veni, & ego te reficiam. Ideoque nos hanc refectionem ardenti, ac sitienti animo ope freti Divina adipisci cupientes, ut perenniter ea frui mereamur, pro salute Animarum Dominorum nostrorum Regum Hugonis, & Hlotarii Filii ejus, & pro statu Regni eorum, atque pro Animæ nostræ purgatione, & omniũ successorum nostrorum mercede perenni concessa per hoc nostræ auctoritatis Privilegium concedimus Ecclesiam B. Thomæ Apostoli, quæ sita est in Regio Civis vetere cum sua Domo, cultila, intus, & foris in circuitu Regio in Canonica B. Michaelis Archangeli, ut habeant Canonici, qui illic Omnipotenti Deo, & ejus Genetrici, sanctoque Archangelo Michaeli cotidianum debitæ venerationis exhibent famulatum, & qui pro tempore loco eorum successerint, teneant, possideant, & faciant quidquid eorum expetierit animus, vel voluntas absque ulla successorum nostrorum contradictione, vel molestatione: ac pro salute Animarum Dominorum nostrorum Regum, & nostra, successorumque nostrorum Episcoporum omnium debitum servitutis officium in præfata Ecclesia votis, & precibus indefessis augmentando adimpleant, ut sanctæ conversationis exemplo clarescentes per multa dierum tempora bonis operibus insistendo in sancta Religione permaneant, atque à D. Jesu Christo immarcessibilem coronæ gloriam capiant. Quod si quis successorum nostrorum hoc nostræ oblationis munus callida ingenii curiositate ullo in tempore fratribus Kanonicæ S. Michaelis Archangeli subtrahere voluerit, omnes maledictiones, quas proposuit Beatus Moyses Filiis Israel, si quando recessissent, adveniãt super eum, & partem habeat cum Dathan, & Abiron, & cum Juda Traditore Domini in Inferno crucietur, & non sit in recordatione memoria ejus ante Dominum, neque nomen ejus in libro vitæ adscriptũ inveniatur. Nisi resipiscendo secundum Dominum, & nostræ institutionis edictum fratribus prælibatæ Kanonicæ omnem emendationem fecerit. Factum est hoc firmitatis robur, anno Domini Hugonis piissimi Regis 17. & Hlotharii Regis filii ejus 13. Undecimo Kalendas Junii. Ind. I. Civitate Regio feliciter. Anno Dominicæ Incarnationis 943.

,, † Eribalaus Episcopus hanc scripturam à me libente animo factam propria manu roboravi.

,, † Ego Adelgisus Presbyter m. m.

,, † Ego Milso Presbyter m. m.

,, † Ego Ingelbertus Presbyter ss.

,, † Ego Eldelbertus Presbyter m. m. ss.

,, † Ego Garipertus Presbiter m. m. ss.

,, † Ego Petronacius Presbyter m. m. ss.

,, † Ego Wincausus Presbyter m. m. ss.

,, † Ego Tandepertus Presbyter m. m. ss.

,, † Ego Vuarnerius Diac. m. m. ss.

,, † Ego Tendoinus Diac. m. m. ss.

,, † Ego Agelmundus Judex Dominorum Regum rogatus subscripsi. &c.

XLII. 41. ADELARDUS anno 945. (1) patria Vicentinus, quem ex nobilissima gente Trissina, & Antonii clarissimi viri filium fuisse narrat Benius in p. lib. Trissinæ historiæ. Obiit Adelardus circa annum Domini 960.* Non desunt, qui scribant, Adelardum fuisse ex clarissima gente Marchionum Canussiorum, seu Canessiorum, ut Vvolfangus lib. 12. de Migrationibus gentium, aliiq; dum illum natum volunt vel ex Sigefredo, aut ex Gherardo germanis fratribus Attonis primi Comitis Canussini. Hic Adeleidæ Lotharii Regis Italiæ relictæ è Gardensio turri, in qua à Berengario ob rejectas Adalberti ejus filii nuptias detinebatur, elapsæ ad avum suum Actonem consuluit accessum, ab ipso perhumaniter in arce Canussina receptæ, in illa etiam contra Berengarium ad adventum usque Othonis Magni Germanorum Regis constanter defensæ. Ita narrant Sigonius, Pancirolus, Acciatius, aliique ex Insubria Scriptores. Cæterum Adelardus quis ille fuerit, vel ex qua gente, sive Trissina, sive Canussina natus sit, vir fuit egregiis moribus ornatus, ac Lothario II. Regi in paucis charus, cujus intuitu idem Lotharius Rex anno 946. aliqua bona Ticini posita obtulit ecclesiæ S. Mariæ, & B. Prosperi Regiensis, hoc exscripto diplomate.

* Ex App. tom. 5.

In nomine Domini, & Salvatoris nostri Jesu Christi.

Lotharius divina favente clementia Rex. Si erga sanctas Dei Ecclesias aliquid nostri muneris impertimur, Deum omnipotentem retributorem nullo modo titubamus. Quapropter omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque præsentium, ac futurorum comperiat solertia, quatenus pro Dei amore, nostræque animæ remedio, interventu quoque Adalardi Regien. sanctissimi Episcopi quandam terram in civitate Ticinensi juris Regni nostri S. Dei Genitrici Mariæ, necnon B. Prospero, quorum domicilia commorantur in urbe sacra Regiensi, per hujus præcepti nostri paginam donamus, concedimus prout juste, & legaliter possumus, atque largimur in loco, ubi carcer jam pridem nominabatur. Est autem ipsa terra per justam mensuram tabulæ tres cum ingressu, & omni integritate, & accessione sua, muros tamen super ipsam terram undique fundatos supra nominatæ S. Dei Genitrici Mariæ, & S. Prospero delegamus, & nostrum jus, ut supra in integrum legitur, in ejus dominium transfundimus de supradicta terra, atque tribuimus. Sunt autem coherentiæ ipsius terræ à mane via, à meridie, & vespere suprataxati S. Prosperi, à Septentrione cujusdam Sili cum omni integritate ipsam terram B. Dei Genitrici Mariæ, Sanctoque Prospero transfundimus, atque largimur, sine omni mea, meorumque successorum contradictione. Si quis vero, quod futurum esse nõ credo, in hoc regni nostri dominio hoc nostræ auctoritatis præceptum aliquando infringere temptaverit, cogatur absolvere auri optimi lib. centum, medietatem cameræ nostræ, medietatem prædictæ S. Dei Genitricis Mariæ, Sanctique Prosperi ecclesiæ. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur manu propria roborantes, annulo nostro subter insigniri præcipimus.

Collatum cũ ori. n. ex Archiv. Cath. Reg. capsi 7. n. 1036.

Sig. D. Lo- 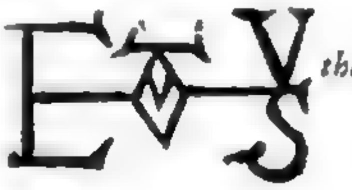 *tharii Seren. Regis.*

Odelricus Cancellarius ad vicem Bruningi Archicancellarii recognovi, & scripsi.

Dat. 14. Kal. Jun. an. Dominicæ Incarn. 946. anno Domini Lotharii 17. per Indict. 4.

Actum Papiæ civitate.

(,, Ipsius autem Adelardi Episcopi duæ extant donationes, quarum transumpta ex Archivo Cathed. Regiensis placet hic referre. Et quidem altera concedit Episcopus Ecclesiæ, & Canonicis Plebis S. Mariæ sitæ in Castro Olariano decimas, & oblationes in S. Russino, in Follano, & in Casalgrande. En donationis Charta.

,, *In nomine Patris, & filii, & Spiritus sancti. Adelardus humilis Episcopus S. Regiensis Ecclesiæ servus servorum Dei. Quoniam quidem de Catholicis constitutum omnibus notissimum patet fidelibus rectum fore arbitratum, & nos pro nostræ scientiæ modulo cunctis S. Dei ecclesiæ fidelibus, no-*

Ex Archiv. Cath. Reg. caps. 3. n. 273.

(1) Oportet Adelardum anno 944. seu melius sub finem 943. ad hanc sedem ascendisse: siquidem habetur Adelardi ipsius documentum, quod mox referam, datum Kal. Januarii, Indictione II. anno Hugonis XIX. & Lotharii XIV. qui omnes characteres anno 944. conveniunt.

stri[s]que præsentibus, ac futuris innotescere cupimus, eo quod res Ecclesiæ, prout in sanctis continetur Canonibus, vota sint fidelium, & redemptio peccatorum; fideles namque per amorem Christi succensi ob remedium animarum suarum, & cœlestis Patriæ desiderium de suis propriis facultatibus sanctam Ecclesiam fecerunt locupletem, ut de his Christi milites pascantur, Ecclesiæ ornentur, pauperes refocillentur, & captivi pro temporum opportunitate redimantur. Idcirco decessorum nostrorum videlicet Azonis, & Petri divæ memoriæ ejusdem nostræ sedis Episcopis providentes Canonicam constitutam a sua providentia, & sanctissima industria in Plebe S. Mariæ sita in Castro Olariano tam illud confirmare, quod ipsi statuerant, quamque amplificare pro posse decrevimus: Idest Ecclesiam S. Ruffini positam in loco Ventuso cum casis, & omnibus rebus suis, universasque decimas de prædicto loco exigendas in integrum sicut nostram Ecclesiam legaliter pertinere videatur: Oblationes quoque fidelium, seu dona pro defunctorum sepulchris, necnon & omnes decimas, quæ pro tempore redduntur de Curte, quæ dicitur Foliano, seu ex massaritiis ipsius Cortis, atque precariis, seu massaritium unum de Jure ipsius plebis in loco, qui dicitur Domnitio, cum omnibus pertinentiis suis in integrum. Nos autem pro divino amore, & animæ nostræ remedio, ex facultatibus dictæ Ecclesiæ nostræ, cui Deo auctore præsumus, concedimus in jam dicta Canonica ad supplementum Canonicorum ibidem omnipotenti Deo die noctuque famulantium, idest omnes decimas de villa, quæ vocatur Casale grande, cum omnibus pertinentiis suis in integrum. Hæc ergo omnia pro dictis Canonicis in supradicta Canonica constitutis, & pro tempore ordinandis donamus, & quæ hactenus ibidem tam à nostris antecessoribus, quam & a quibuscumque hominibus devoluta sunt, modis omnibus confirmamus, quatenus Clerici Canonicæ ibidem servientes ex his supradictis rebus, vel cæteris undecumque, quas donante domino adquirere potuerunt, stipendia pro tempore accipiant, debitumque suæ servitutis officium in ipsa Ecclesia votis, ut credimus, fidelium quotidie augmentanda adimpleant, ac sanctæ conversationis exemplo clarescant per dies ac tempora bonis operibus abundando, in sancta religione atque doctrina crescentes. Et ut diligentius nocturnis horis ad divinum officium occurrere possint, ad ipsorum dormitorium construendum concedimus omnem terram, quæ est in circuitu jamdictæ Ecclesiæ. Actum Civitate Regia Anno Domini Hugoni Serenissimi Regis. 19. Lotharii vero filii ejus simul Rex. 14. Kal. Jan. Ind. 2. In Dei nomine feliciter Amen.

Adelardus Episcopus hoc Privilegium propria manu roboravi.
Ego Reudenicus Archidiaconus me subscr.
Ego Rimpertus Archip. subsc.
Ego Igelbertus humilis subdiaconus manu propria subscrip.
Ego Adelbertus Diaconus *subscr.*
Ego Petrus Presbyter subsc.
Ego Restanus Presbyter subsc.
Ego Radaldus Presbyter subsc.
Ego Ingelbertus Presbyter subsc.
Ego Rotmundus Presbyter subsc.
Ego Dominicus Presbyter mea manu ss.
Ego Bernerius subdiaconus m. m. subsc.
Ego Martinus Presbyter, & Præpositus ex jussu D. *Adelardi venerabilis Episcopi hoc privilegium recognovi, & ss.*

Altera vero donat Adelardus Ecclesiam S. Mustiolæ cum omnibus suis pertinentiis, & nonnulla alia bona Clericis servientibus in Ecclesia SS. Chrysanti, & Dariæ, & S. Thomæ Apostoli, ita rescribens.

Ex Arch. Cath. Reg. caps. 9. n. 918.

ADELARDUS *Superni muneris gratia sanctæ Regiensis Ecclesiæ omnium servorum Dei Præsul humillimus: Omnibus Episcopis, Abbatibus, monachis, Clericis, cunctisque sanctæ Dei Ecclesiæ Regni istius fidelibus in Domino Jesu Christo unanimiter constitutis gratia vobis, & pax æterna multiplicetur. Quisquis zelo Christi, ac pietate fervens ad hoc cordis secretum præparat, ut Deo ex rebus caducis, & temporalibus munus quodlibet mente sincera Jesu Christi Domini militibus, sibique, ac genitrici suæ instanter servientibus conferat, haud dubie in cœlesti Regno sortietur, & centuplum accipiet, atque in illa regione beata, ubi sancti cum Domino lætantur, sine fine gaudebit. Et nos quamvis indigni Præsulatus honore fungimur, & animarum curam gerere debemus sanctorum Patrum dictis conformes effecti ad hoc noster animus pervigil esse debet, ut Ecclesiæ Dei diligentiam sine cessatione habeamus, & stipem Deo famulantibus subministremus, ut a redemptore nostro audire mereamur: Serve bone hactenus laborasti, veni, & ego te reficiam. Ideoque nos hanc refectionem ardenti, ac sitienti animo ope fieri divina adipisci cupientes, ut perenniter ea frui mereamur pro salute animarum omnium Christianorum vivorum, ac defunctorum requie, atque pro animæ nostræ purgatione, & omnium successorum nostrorum mercede perenni concessa per hoc nostræ auctoritatis privilegium concedimus Ecclesiã S. Mustiolæ, quæ est prope Castro Barriolo cum omni sua pertinentia, idest campis, Pratis, vineis, silvis, cultis, & incultis, & massaritiolam unam in Barriolo, quæ per Joannem laborata est, & precariam unam in Gazaffa, quæ est de Rioaldo, & pecia una de terra arativa in Civitate vetere in Ecclesiam Beatorum Martyrum Grisanti, & Dariæ, & B. Thomæ Apostoli Christi, ut habeant Clerici, idest Adelbertus Presbyter, & Martinus Clericus, qui illic omnipotenti Deo, & Beatorum supradictorum martyrum Grisanti & Dariæ quotidianum debitæ venerationis exhibent famulatum, & qui pro tempore loco eorum successerint, teneant, possideant, & faciant quidquid eorum expetierit animus, ac voluntas absque ulla successorum nostrorum contradictione, ac molestatione; ac pro salute nostra, successorumque nostrorum Episcoporum omnium debitum servitutis officium in præfata ecclesia votis, & precibus indefessis augmentando adimpleant, ut sanctæ compunctionis exemplo clarescentes per multa dierum tempora bonis operibus insistendo in sancta religione permaneant, atque a Domino Jesu Christo immarcescibilem gloriæ coronam percipiant. Quod si quis successorum nostrorum hoc nostræ oblationis munus callida ingenii curiositate ullo tempore fratribus præscriptis subtrahere quæsierit, omnes maledictiones, quas proposuit Beatus Moyses filiis Israel, si quando recessissent a via Domini, veniant super eum, & partem habeat cum Datham, & Abiron, atque cum Juda traditore Domini in inferno crucietur, & non sit in recordatione memoria ejus ante Deum, neque nomen ejus in libro vitæ adscriptum inveniatur, nisi resipiscendo secundum Deum, & nostræ institutionis edictum super dictis martyribus Grisanti, & Dariæ, & fratribus emendationem omnem fecerit. Actum in Civitate Regio.*

Ego Adalardus Episcopus ss.
Ego Constantinus Archidiac. ss.
Ego Martinus Archipr. & Præpositus ss.
Ego Randepertus Presb. & Præpositus m. m. ss.
Ego Adtepertus Diaconus *ss*
Ego Madelbertus Presbyt. & Primicerius manu mea subsc. & firmavi.
Ego Aribaldus Diaconus *scrips.*

42. HERMANDUS *a*, quem Grimaldum *b* vocat Baronius, anno 963. (1) se subscripsit bullæ erectionis Archiepiscopatus Magdeburgensis an. 968. * Interfuit Hermandus Synodo Ravennatensi ann. 967. quem Ermenaldum vocat Otho Magnus Imp. In privilegio, quod concessit Ecclesiæ Regiensi an. 964. sequentis tenoris.

XLIII
a Al. Ermenaldus.
b Al. Grimoaldus.
* Ex Appen. tom. 5.

In

(1) In anno 962. erat Episcopus Regiensis, & fuit Regii ad [illegible] cum Ermenaldo Imperatoris misso anno Othonis Imp primo 5. die Julii Indict. V. ut, liter ex documento relato à cl. Benedicto Bacchinio in hist. Cœnob. S. Benedicti de Padolyrone pag. 8.

In nomine Domini Jesu Christi Dei æterni.

Otto divina ordinante providentia Imperator Augustus. Dignum est, ut augustalis excellentia rectoribus Ecclesiarum Dei aures suæ pietatis inclinet, votaque eorum, ac preces exaudiat. Quatenus ad agendo cæteros suæ fidelitatis promptiores reddat, insuper & ab æterno arbitro retributionem percipiat. Quapropter omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium, scilicet ac futurorum noverit industria, qualiter interventu, ac petitione Adeleidæ Imperatricis, dilectæque conjugis nostræ, & Aldiberti incliti Comitis Regiensis, sive Mutinensis fidelis nostri, per hujus precepti paginam confirmamus, ac pleniter corroboramus S. Regiensi Ecclesiæ in honore S. Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ, Sanctique Prosperi Episcopi, & Confessoris constructæ, cui Ermenaldus Reverendus Præsul pastorali cura invigilat, terram ipsius comitatus, & publicam functionem cum stratatico, & muris in circuitu, & fossato, & alveum aquæ a quatuor milliariis intrinsecus, & extrinsecus, sursum, & deorsum servis, & ancillis, verum etiam in civitate Papiæ terram in foris magnam cum mansionibus, & ædificiis, & puteo, terramque infra ipsam civitatem, quæ quondam palatii veteris pars exstitit ad justam mensuram tabulis quinquaginta. Et super fluvium Padi ad locum, qui Vaccile dicitur, aliquantas res conjacentes non longè à villa, quæ cella nominatur de Nonantula, velut à nostris prædecessoribus Hugone, & Lothario Regibus per præcepti paginam concessas, & corroboratas cognoscitur. Insuper etiam per hoc nostræ miserationis præceptum concedimus, & pleniter corroboramus aliquantam terram, quæ fuerat sylvam olim sitam in comitatu Parmense in finibus Bismantii in loco, qui dicitur la Marcolaria, & rivum Diluvii, & rivum Denasetum, cujus fines sunt de uno latere à flumine Siclæ sursum per stratam usque ad montem Palaredo, & de monte Palaredo ascendente per stratam usque in finibus Thusciæ, inde vergente in rivum Albelum usque ad flumen Sicla & inde quoque juxta Siclam deorsum pervenit in flumen Auzola, sicut a Karolo Magno piissimo Rege in prædicta S. Regiensi Ecclesia per suam sacratissimam paginam eidem S. Ecclesiæ collata esse cognovimus. Omnes quoque cortes, & plebes in suis parochiis constitutas, capellas, prædia, cunctasque res, quas de donis Regum, seu Imperatorum prædecessorum nostrorum, cæterorumque bonorum hominum, verum etiam res universæ canonicæ ejusdem Ecclesiæ oblata sunt, ac conlata per confinia, & terminos Lunensium, Parmensium, Regiensium, Mutinensium, Cremonensium, Mantuanensium, Ferrariensium usque ad fluvium Padum & Zaram veluti à Karolo Magno per decretum præcepti collatum fuit, ac determinatum in integrum. De rebus autem, aliisque possessionibus, tam mobilibus, quam & immobilibus jam dictæ Regiensi Ecclesiæ constituimus, ut nullus in Regno Italico consistens tenere audeat rem aliquam ex ipsis pro qualibet inscriptionis pagina, quasi per quorundam Pontificum prædecessorum hujus venerabilis Ermenaldi Episcopi, seu ministrorum jam prælibatæ sedis Regiensis constitutiones injustas, quas nostra Imperialis potentia radicitus disrumpere, & sine cujusdam roboris vigore sancimus, quia talibus actis sancta Dei Ecclesia frequenter patitur maximas inopias. Stabilimus etiam, ut de omnibus rebus, seu familiis, quæ hactenus qualibet occasione, vel quocumque modo e ditione ipsius Episcopi, aut istius Ermenaldi Reverendi Episcopi potestate subtracta fuisse noscuntur, per circummanentes homines inquisitio fiat, ut omnes res ipsius sedis in istius jam fati Episcopi, ejusque successorum redeat potestate, & exinde investiant se, nostra freti potestate, quatenus rei veritas patefacta perenniter valeat suum obtinere vigorem juste, & legaliter, ut in omni tempore liceat jam dicto Episcopo, suisque successoribus, cum rebus omnibus, & familiis suis, sub tuitionis nostræ munimine, quiete, ac pacifice remota totius potestatis inquietudine permanere, ac pro anima nostra, & prolis nostræ, nostrorumque regnorum statu cum suo clericali ordine omnipotentis Dei misericordiam jugiter implorare. Si quis autem temerarius contra hujus nostræ confirmationis, concessionis, ac tuitionis præceptum, quod futurum non videmus, insurgere tentaverit, & quæ superius scripta sunt, non observaverit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem palatio nostro, & medietatem jam fato Ermenaldo ven. Pontifici, & ejus successoribus, qui pro tempore fuerint. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria roborantes, annulo nostro insigniri jussimus.

Signum † Othonis Serenis. Imperatoris.

Luitgerius Cancellarius ad vicem Vuidonis Archicancellarii, & Episcopi recognovi, & subscripsi.

Datum VII. Id. Aug. anno Dominicæ Incarnationis 964. Indict. 7. an. Imperii invictissimi Imperatoris 3.

Actum Civitate Lucæ feliciter, Amen.

43. TAUZUS a Parmensis, ad eandem sedem subvectus est 993. Hic Ecclesiam S. Prosperi reædificavit, pluresque fortunas, privilegiaque eidem Ecclesiæ est dilargitus; in qua constitutis prius una cum Præposito octo Canonicis, qui divinum officium persolverent, corpus ejusdem sancti solemni ritu trãstulit. Aedem consecravit Gregorius V. Pontifex anno 997. cujus munificentiæ monumento appositi sunt parieti Ecclesiæ versus aliquot, quos huic loco inserendos selegimus. XLIV

a Teuzo de quo & de sequenti S. [illegible] videndus Bordonus in Thes. Eccl. Parmen. p. [illegible]

Teuzo præsentem fundavit Episcopus ædem,
Addecus, & sancti institutis Prosperi.
Cujus ad hanc semper veneranda transtulit ossa,
Cum Papa Quinto nomine Gregorio,
Forte Ticinensem qui tunc pergebat ad urbem,
Concilii sacri causam habiturus ibi.
Pontificem . . . . . multaque turba secuta,
Suscepit Teuzo quos pater hospitio
Venerat Antistes junior & ipse Joannes
Sede Ravennali dexter abiturus ibi:
Cum quibus a dicto primo Teuzone rogatus,
Hoc per se templum rediddit ipse sacrum.
Tot simul ac tantis domus sacrata patronis,
Corpus est positum hic Prosper alme tuum.
Cum quo Venerii simul ossa levata beati,
Hujus in Ecclesiæ condita sunt latere.
Sunt hæc dante Deo, dum tertius Imperat Otho,
Atque Kalendarum facta nova Februi.

* Sunt, qui scribunt, inter quos Pancirolus in hist. Regiensi, & Acciarius in vitis Regiensium Præsulum, hæc supra relata carmina non continere veritatem, eo quod Teuzo dono dedisset Abbati, & monachis castrum de Rondenaria ad honorem SS. Prosperi Episcopi, Venerii Confessoris, & Jocundæ virginis, quod non fecisset Teuzo, si eorum corpora in ea ecclesia extra civitatem humata essent, veluti donasse constat ex eodem Teuzonis documento, cujus autographum servari dicitur in archivio Cathedralis, & nos infra dabimus ex copiali. Verum tot inundationibus de dictorum Sanctorum sacris corporibus post Episcopum Teuzonem in Ecclesia Abbatiali S. Prosperi extra, & prope civitatem factis, auctoritate Apostolica, legatorum Metropolitanorum, & Ordinariorum præsentia, tot documentis bonorum, juriumque per multos pios fideles oblatis Ecclesiæ Abbatiali ad honorem S. Prosperi, totque Pontificum bullis asserentibus illius corporis in dicta Abbatiali ecclesia existẽtiam, ac demum ab ipso facto, adeo clare evincitur contentorum in lapide falsitas. Cum à delegatis Clementis VIII. Pontificis, pro inventione, & translatione corporum SS. Prosperi, & Venerii fuerint in nupera ecclesia SS. Petri, & Prosperi, antiquæ extra muros dirutæ subrogata, indubitanter anno 1602. reperta: Ut Franciscus Gonzaga Episcopus Mantuanus alter ex delegatis Apostolicis in ipsa reliquiarum prope monachos quiescentium inspectione, coactus sit palam asserere. *Hoc est vere corpus S. Prosperi*, quod ex sequenti Clementis Pontificis diplomate etiam infertur.

* Ex Aug. tom. [illegible]

CLEMENS VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem discordias, & controversias inter Ecclesias, & Regulares personas vigentes

non solum e medio tollere, sed ne novæ differentiæ inter eosdem suboriantur, opportune providere, prout in Domino salubriter conspicit expedire. Alias siquidem, ut litibus, & differentiis dudum inter dilectos filios Abbatem, & monachos monasterii S. Petri civitatis Regien. ordinis S. Benedicti Congregationis Cassinen. S. Justinæ de Padua ex una, necnon Capitulum, & Canonicos collegiatæ Ecclesiæ S. Prosperi etiam Regien. ex altera partibus vigentibus finem imponeremus, per alias nostras in simili forma Brevis literas sub certis modo, & forma tunc expressis, corpus S. Prosperi, quatenus in ecclesia dicti monasterii S. Petri reperiretur, ad prædictam ecclesiam S. Prosperi transferri mandavimus, prout in iisdẽ literis, quarum tenorem hic pro expresso haberi volumus, plenius continetur. Cum autem, sicut accepimus, vigore dictarum literarum, corpus S. Prosperi in ecclesia prædicta S. Petri repertum ad ecclesiam S. Prosperi translatum fuerit: Nos, ne novæ lites, & differentiæ inter easdem partes occasione piorum legatorum, & bonorum stabilium Ecclesiæ S. Petri, & illius monasterii quomodolibet relictorum ullo tempore suboriri possint, opportune providere volentes, Abbatemq; & monachos ejusdem monasterii S. Petri, & eorum singulos à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, à jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes, & absolutos fore censentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, harum serie decernimus, prædictis Capitulo, & Canonicis ecclesiæ S. Prosperi nullum jus, nullamque actionem super quibuscunque bonis, tam stabilibus, quam mobilibus, & legatis ecclesiæ, & monasterio prædictis S. Petri quandocunque, qualitercunque & quomodocunq; etiam intuitu corporis S. Prosperi nominatim relictis, legatis, donatis, & concessis cujuscunque qualitatis, quantitatis, & valoris, ac annui redditus existant, quos præsentibus pro expressis haberi volumus, quoquomodo competiisse, aut competere, neque illos habere, vel prætendere, minusque super illis Abbatem, & monachos prædictos nunc, & pro tempore existentes in judicio, vel extra molestare, perturbare, vel inquietare ullatenus posse, præsentesque literas de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quopiã defectu notari, impugnari, vel redargui, aut annullari, revocari, infringi, vel retractari, aut adversus illas quodcunque gratiæ, vel justitiæ remedium impugnari minime posse, sicque & non aliter per quoscunque Judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos in quavis causa, & instantia judicari, & definiri, & interpretari debere, ac irritum, & inane quicquid secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, ac perpetuũ eisdem Capitulo, & Canonicis S. Prosperi silentium imponimus. Quocirca venerabilibus fratribus Mutinen. & Mantuan. Episcopis, ac curiæ causarum cameræ Apostolicæ generali Auditori per præsentes committimus, & mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel alium, seu alias præsentes literas, & in eis contenta, quæcunque ubi, & quando opus fuerit, & quoties pro parte dictorum Abbatis, & monachorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos præmissorum omnium, & singulorum effectu pacifice frui, & gaudere; non permittentes Abbatem, & monachos prædictos à Capitulo, & Canonicis S. Prosperi prædictis, seu quibuscunque aliis desuper quomodolibet indebite molestari; contradictores quoscunque per censuras, & pœnas ecclesiasticas, aliaque opportuna juris, & facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstantibus fel. rec. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri de una, & in Concilio generali edita de duabus dietis, dummodo ultra tres dietas, aliquis auctoritate præsentium ad judicium non trahatur, & quatenus opus sit, nostra de non tollendo jure quæsito, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum prædictarum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis ecclesiæ S. Prosperi, illiusque Capitulo, & Canonicis, aut quibusvis aliis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & singulis eorum tenores præsentibus pro expressis, & ad verbum insertis habentes, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisq; contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris die 21. Februar. MDCII. Pontificatus nostri anno XI.

Sed hic præstat etiam referre, quæ de translatione horum Sanctorum corporum in Cartophylacio ejusdem Abbatiæ scripta sunt, ac pervetusta posteris mandata sunt.

Beatus Prosper, natione Aquitanus, Leonis Papæ notarius, qui cœpit anno Domini 443. tempore Martiani Imperatoris, cui Leo Cæsar successit; ab eodem Papa Æmilianæ urbis, quæ nunc Regium dicitur, creatus Episcopus, dum commissam sibi à Deo plebem verbo pariter, & exemplo erudiret, Basilicam quandam in B. Apollinaris Episcopi, & Martyris honorem construxit, quæ nunc intra monasterii septa, quod olim in ejusdem S. Prosperi honorem constructum fuerat, sita est; præcipiens suis, ut dum dormitionis suæ terminus Deo disponente advenisset, corpus suum in ea sepeliretur; quod & postea factum fuit 7. Calendas Julias, ut in conversationis ejus historia plenissimè legitur.

Post multum vero temporis Thomas, tunc Regiensis Episcopus, Beati ipsius Prosperi non immediatus successor, vir devotæ, & sanctæ conversationis, tempore Joannis VI. summi Pontificis, ab eodem Beatissimo Prospero per visum admonitus, ut ossa sua ex præfata S. Apollinaris Basilica, quæ parva admodum, angustaque est, amovens, in eminentiori, ac honorabiliori loco omni cum honestate reconderet; communicato cum omnibus suæ Ecclesiæ sacerdotibus consilio, totoque clero, ac populo præfati monasterii ecclesiam honorifice, & decenter in ejusdem Beatissimi Prosperi nomine ædificavit, ejusque sacras reliquias aromatum more redolentes ex priori sublatas tumulo in majori dictæ novæ ecclesiæ altari, non sine psalmorum, litaniarumque modulantia, cum prædictis sacerdotibus, clero, & populo solemniter, ac honorificè collocavit, perfusis eorum omnium naribus, ac pectore prædictarum reliquiarum odore suavissimo, atque mirabili Calendis Decembris, quo tempore quot, quantaque miracula Christo cooperante, ac Sancti ipsius meritis patrata sint, translationis hujus historia plenissimè narrat.

Hæc sunt, quæ alii referunt de existentia horum Sanctorum corporum in veteri Abbatiali ecclesia S. Prosperi extra, & prope urbem olim posita, nunc intra translata, quibus nec abnuo, nec astruo, & sic mihi satis videtur horum virorum patriæ rerum peritorum intentum probatum. Porro Teuzonis documentum, de quo paulo supra mentio facta est, est hujusmodi.

In nomine sanctæ individuæ Trinitatis.

Teuzo divino respectu S. Regiensis Ecclesiæ Antistes omnibus S. Dei Ecclesiæ fidelibus præsentibus scilicet, ac futuris. Notum esse constat curam, & regimen Ecclesiarum Dei post Apostolos Episcopis esse commissum, adeo ut verbi Dei dispensatores facti, æternarum subsidia substantiarum omni cura, & diligentia subditis impendere debeant: quatenus in extremi die examinis cum electis ad dexteram collocandi audire mereantur: Venite benedicti patris mei, percipite Regnum; & cæteris his, & aliis divinarum scripturarum ammonitionibus afflati, ac diuturna meditatione in nostri cordis penetrabilibus per plurima volventes perspicaci cura rimari cœpimus, quid agere possemus, ut summo patrono Deo in melius servire, vel placare valeremus. Inter hæc divina clementia freti pertractavimus id melius omnibus negotiis fore, si castrum, quod dicitur Rundenaria nostra consultatione, castrum, quod dicitur Prætotiolum, ad omnipotentis Dei servitium, & S. Prosperi, atque S. Venerii confessorum, necnon

Collatum cum existenti in Archiv. Cathed. Regii caps. 6. n. 1044.

S. Jo-

S. Jocundæ virginis donantes, cœlibem nobis vitam inde mercaremur in tantum, ut nos, nostrique successores, cæterique Dei timentes, vel eidem loco faventes sedula pretii sustentatione apud Dominum sublevemur. Sed quia hactenus turbine secularium procellarum quassati, & ultra modum lacessiti, & fatigati, monasterium, quod cœpimus ad unguem, & perfectionem perducere nequivimus . . . . consilio nostrorum clericorum, ac laicorum fidelium animati hac supradicta charta ecclesiæ S. Prosperi, & præfatorum sanctorum pro nostra, nostrorumque successorum animabusque remedio per decretalem paginam concessimus, & largiti sumus. Hæc igitur prætitulata loca in integrum præscripto monast. S. Prosperi, & Abbati, suisque successoribus, ac fratribus nunc inibi, & in futuro servientibus tempore per hanc paginam confirmavimus ad communem utilitatem fratrum monachorum quatenus Dominus Abbas, & fratres sine omni nostra, nostrorumque successorum interdictione pro nobis, atque omnibus sibi bona facientibus devotius Dominum interpellare possint. Et ut hæc verius, & firmius credantur, manu propria subter confirmavimus. Si quis igitur hanc confirmationem decretalem infringere, vel contaminare, aut minuere temptaverit Dei Patris omnipotentis, & Filii, & Spiritus sancti, & B. Mariæ, & Beatorum Angelorum Michaelis, Gabrielis, & Raphaelis, & omnium Sanctorum Spirituum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, ac Confessorum, & Virginum, & omnium Sanctorum, atque Beatissimi Prosperi dilectissimi Christi Confessoris, & B. Venerii, qui tres mortuos suscitavit, atque S. Jocundæ virginis maledictionem incurrat, & cum Juda apostata in perpetuum damnatus anathema sit, atque cum Dathan, & Abiron, quos vivos terra absorbuit, æternæ damnationis baratro immersus subjaceat.

Teuzo gratia Dei S. Regiensis Ecclesiæ Episcopus in has constitutiones factas subscripsi.

Rolandus Præpositus subscr.
Arduinus Archipr. subscr.
Ego Ildebertus Archid. subscr.
Dominicus magister scholarum subscr.
Ego Idelbertus Archidiac. subscr.
Adelbertus Presbyter subscr.
Gottefredus Diac. subscr.
Gribertus Diac. subscr.
Giselbertus Subdiac. subscr.
Gandulfus Subdiac. subscr.
Sigifredus Subdiac. subscr.
Romanus Subdiac. subscr.
Teuzo Subdiac. subscr.
Vvalbertus Subdiac. subscr.
Sigifredus Subdiac. subscr.

(Anno 1015. Teuzo Ss. Viti atque Modesti Ecclesiam in Monialium Monasterium erexit, ut patet ex sequenti documento, quod ex Copiali pluribus licet scatens mendis hic exhibemus ex originali Arch. Monial. S. Thomæ fil. A. n. 2.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis. Teuzo sanctæ Regiensis Ecclesiæ Præsul. Cum in omnibus causis, & terrenis negotiis remarioribus humano generi id maxime occurrit ad profectum, & bonum exemplum quod meditatur Dei, & hominum, homo Christus Iesus sicut bonus pastor animam suam pro suis ovibus posuit. Dignissimum constat nos quoque quamvis indignos, quos tamen Ecclesiæ suæ præfecit pastores, ut omnium studiorum nostrorū curas erga Clerum, & Populum nobis commissum sollicitè agamus, ac paterno affectu eum regere, & confovere debeamus. Sic quoque ad procurandas animas pastorales excubias imponamus, ut corporum etiam necessitates prò aliquibus indigentiis inhiantes beneficiis, quibus possumus, suppleamus. Habet enim ratum & firmum Deo servientium mentes tanto liberius in laudes Dei continuas promoveri, quanto à duabus curis victus, & vestitus eas cōtigerit alienius removeri. Et quoniā res Ecclesiæ, sicut à sanctis Patribus traditur, fidelium sunt vota, & peccatorum precia, oblata enim sunt ab Ecclesiæ sanctæ fidelibus, ut inde Christi pauperes nutrirentur, Ecclesiæ ornarentur, Captivi etiam pro temporum opportunitatibus redimerentur: Proinde nos Teuzo Christo largiente Regiensium Episcopus in Basilicam Ss. Martyrum Viti, & Modesti, quæ sita est prope Scantianum, Monasterium puellarum esse constituimus pro temporis quantitate & rebus nunc incipientes & in futurum amplificare volentes. Super illas res, quæ prædictæ Ecclesiæ pertinent, ex rebus Ecclesiæ nostræ S. Mariæ & S. Prosperi XX. mansos inviolabili voto Deo volente nos daturos promitteremus. De quibus nos quatuor designata prædictæ Ecclesiæ damus. Videlicet totam terram, ubicumque rejacet per loca, quæ pertinere dicitur ad eandem Ecclesiā, & totam terram de Geraldo, & precariam illam, quam tenent Dominicus, & Angelus fratres de parte nostra, & modios illos VIII. de Terra, quam de nostra parte tenet presbyter Boniprandus . . . . ad alendas sanctas moniales, quas nunc modo inibi ordinamus sub ea, quæ nobiscum hoc devovit opus, Linza Abbatissa, ac eas, quæ prò futuris temporibus Deo concedente ibidem ordinabuntur. Et per hanc nostri Decreti paginam oblatos in præsentiarum Mansos, & in futurum promissos & imposterum semper dandos confirmamus, quatenus remota indigentiæ murmuratione, & nostra nostrorumque successorum molestia, & contradictione Sanctæ Moniales inibi regulariter Deo servientes sanctæ conversationis exemplo clarescant, & sic in sancta religione crescentes de bono ad melius semper procedendo liberius vivant; & quia benefacti sicut nimium quisquam nequit habere itaque quæ nemini valuit impertire, orare & postulare vos successores meos de futuro non desistam, ut in Deo, & propter Deum hoc Decretum à nobis nova deliberatione corroboratum conservare, reformare, & augmentare nullatenus neglegatis quot annis in secula, ut nobiscū sitis participes sanctæ retributionis, quoniam fuerit una exercitatio sancta laboris. Si quis verò, quod futurum minime credimus hanc nostri Decreti Constitutionē perfringere aut immutare quæsierit, anathematis vinculo innodatus, & vivens mortuus pereat in æternum. Quod ut firmius credatur, & certius habeatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria confirmantes nostræ Ecclesiæ Populo cognoscendum, & Clero obtulimus roborandum.

† Ego Teuzo gratia Dei Præsul sanctæ Regien. Ecclesiæ in hoc Decreto à me facto ss.
† Ingo Dei gratia. Archid. ss.
† Ildelbertus Diac. & Præpos. ss.
† Albertus Diac. ss.
† Ardovinus Diac. ss.
† Adelbertus Diac. ss.
† Ego Giselbertus subdiaconus ss.
† Ego Vvibertus subdiac. ss.
Ego Sigifredus Subdiac. ss.
Vvalbertus Subdiac. ss.
† Ego Adelbertus, qui & Michael Archipresb. ss.
† Ego Rodesarius Presbyt. & Præp. ss.
† Ego Adam Presbyt. ss.
† Ego Adam Presb. ss.
† Ego Petrus Presb. ss.
Petrus Subdiac. & hujus Decreti scriptor à Dom. Teuzone S. Regien. Eccl. Episcopo rogatus ss.

Actum VIII. Idus Junii Anno Dominicæ Incarnationis M.XV. Regni vero divi Henrici XI. Imperii vero ejus secundo per Indict. XII. a

Anno vero 1027. eisdem Monialibus Ss. Viti, & Modesti Basilicam S. Thomæ concessit, ut videre est ex sequenti documento, vetustate pluribus in locis consumpto, & ex originali in Archivo Monialium S. Thomæ fil. A. n. 3. pariter desumpto.

In nomine S. & individuæ Trinitatis. Teuzo Divino respectu S. Regiensis Ecclesiæ humilis Episcopus. Nos quibus cura, & Ecclesiasticum regimen condonatum esse dignoscitur, sollicitè, ac sedulè tractare oportet, quò nobis subditas Ecclesias taliter

a An. 1015 XIII. Ind. currebat.

ordinemus, ut in futuro boni pastoris præmia capere valeamus. Quocirca omnibus S. Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelibus notum fore volumus, nostræ Ecclesiæ primates nostram adiisse paternitatem, quò Basilicam in honore S. Thomæ Apostoli cœptam Liuzæ Abbatissæ concederemus . . . Quorum petitionibus annuentes tam præfatæ Abbatissæ, quam cæteris omnibus in S. Viti martyris cœnobio. . . . . . ordinandis temporibus Abbatissis nostræ institutionis pagina prælibatam Basilicam cum aliquantula terra circa ipsam sita Basilicam, cui septem sestariorum est numerus, finis verò ab orientali plaga terra. . . . . . . S. Prosperi, à meridie Petri Judicis, ab occidente S. Mariæ, & S. Michaelis, & S. Prosperi. A' sera . . . . S. Prosperi, & Heredum Landulfi concessimus, & largiti sumus, eo videlicet ordine, ut sui . . . . ris post hac una sit in perpetuum Ecclesia, & alteris respondent alter . . . . Quod ut verius credatur, & ab omnibus diligentius observetur manu propria subter . . . . . . conscripsimus. Si quis vero hanc nostræ institutionis paginam quandoque infringere . . . . quod absit, sciat se anathematis vinculo innodatum, & cum Juda Domini nostri Jesu Christi proditore . . . . . . damnatione damnatum, & cum Dathan, & Abiron, quos terra vivos absorbuit, perpetuis. . . . . Quid pluram habeat maledictionem illorum, qui dixerunt Domino Deo recede à nobis . . . . . nolumus. Data Anno Dom. Incarn. 1027. Pontificariæ vero D. Tenzone præsule anno 49. Ind. XI. a

a X Indictio currebat anno 1027.

† Tenzo Episc. in hac Constitutione à me facta ss.
† Ego Adelbertus presbyt. ss.
† Ego Adam presbyter ss.
† Ego Gregorius presbyter, & custos ss.
† Vuibertus Diaconus ss.
† Ego Gandulfus Subd. ss.
. . . . . . Sanctæ Reg. Eccl. ss.
† Ego Giselbertus subd. hujus concessionis script. ss.

Cæterum Stephani cujusdam Teuzoni, ejusq; Ecclesiæ factam donationem, atque Henrici I. Diploma in favorem Regiensis Ecclesiæ, hic proferre commodum videtur. Et quidem Stephani donatio barbara quidem, & erroribus undique scatens est hujusmodi ex Archivo Cathed. Regien. 960.

In nomine Domini Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi Chuurradus gratia Dei Imperator Augustus Anni Imperii ejus Deo propitio hic in Italia secundo 3. Kalen. Gennarii Ind. 12. Episcopo S. Regiensi Ecclesiæ, ubi nunc Dom. Tenzonem Episcopus ordinatum esse videtur, Ego Stefano filius quondam Dominici de loco, qui nominatur Manticulo, qui professo sum ex natione mea lege vivere Romana, offersor, & donator ipsius Episcopo per . . . dixi. Ejusquis in sanctis, ac in venerabilis locis ex suis aliquod contulerit rebus juxta auctoris vocem in hoc seculo centuplum accipiat, & insuper quod melius est, vitam possidebit æternam. Ideoque ego, qui S. Stefano dono, & offero, & per præsentem Cartulam offersionis Jure proprietario nomine in eodem Episcopo habendum confirmo, hoc sunt casis, & omnibus rebus Territoriis, & Vineis cum areis suarum, quibus sunt positis in locis, & fundis, ubi dicitur Trex Cerri, Adiola, Fosola, Campagnola, Prugna, Razeto, Carpeneto, Flumen, Hare, Matecalino, Monticello, Diacargine, Mauruzo, & sunt ipsis casis, & rebus in istis locis per mensuram justam inter Casalicio, & areis, ubi vitis extant, seu terris arabilis totis insimul per mensuram justam modia sex, quæ autem ipsis Casis, & omnibus territoriis juris mei supradictis unacum accessionibus & ingressoriis earum, sic cum superioribus, & inferioribus curam qualiter supra . . . ab hac die in eodem Episcopo S. Regiensis Ecclesiæ dono & offero, & per præsentem Cartulam offersionis à parte prædicta Episcopo habendum confirmo, faciendum exinde pars ipsius Episcopo jure proprietario nomine quid quid voluerit sine omni mea, & herede meorum contradictione. Quidem & spondeo, atque promitto me ego qui S. Stefano vel mei heredes parti ipsius Episcopo ab omni homine defensare, quod si defendere non potuerimus, aut si easdem Casis, & rebus ut supra &c. parti ipsius Episcopo restituamus, sicut pro tempore fuerit melioratas aut voluerit sub æstimatione in consimilibus locis. Actum Regii feliciter.

Signum † Stefano qui hanc cartulam offersionis fieri, & firmare rogavi, & ei relecta est.
Signum † Manibus Asprandi, & Ruperti, seu Alberti lege viventis Romana rogatis testes.
Signum † Manibus Avidoni, & Petroni rog. test.
Scripsi Ego Milo Notario post tradita complevi, & dedi.

Henrici vero Privilegium mutilum quidem, & dimidiatum hujus est tenoris ex Archivo ejusdem Cathedralis capf. 7. n. 1232.

In nomine sanctæ & Individuæ Trinitatis Einricus divina favente Clementia Romanorum Imperator Augustus.

Si Ecclesiarum Dei servitutibus largitionis & benignitatis munificentiam impertimur, eorumque votis libenter annuimus, id nobis ad Augustalis Excellentiæ culmen proficere non dubitamus: Insuper quod cunctis pretiosius est dignitatibus, æternæ retributionis præmium capescere non diffidimus. Industriam igitur omnium sanctæ Dei Eccl. fidelium nostrorumque præsentium scilicet & futurorum nosse volumus Tenzonem reverentissimum S. Regiensis Eccl. Præsulem nostram adiisse Clementiam præ manibus habentem præcepta Regum Longobardorum, quorum auctoritatibus jamfata Ecclesia, ne pravorum hominum oppressiones, aut invasionū detrimenta pateretur, undiq; fulcita erat, ac munita etiā, atq; etiā postulando, ut & nos ob divinū amorē eandem Ecclesiam cum omnibus facultatibus suis tam acquisitis, quamque profuturis temporibus acquirendis cum rebus & familiis utriusq; sexus cunctoque Clero Deo inibi famulante reciperemus sub nostra defensionis protectione, quod & fecimus, & per hanc nostri præcepti paginam præcipimus, firmiterque jubemus, ut nulla unquam totius Regni nostri magna, parvaque persona res aut familias ejusdem Ecclesiæ, sed neque venerabilem ipsius loci clerum in aliquo inquietare vel molestare præsumat. Et quoniam ejusdem præceptis, quæ jam dictus venerabilis Pater nobis obtulerat . . . . . . & termini finales totius Regiensis Episcopatus, & res ejusdem Ecclesiæ jacentes in finibus Mantuanis, Bononiensibus, Mutinensibus, ac Lunensibus, vel Parmensibus, seu Ticinensibus, & Cumanis & reliquis per singula loca & vocabula insita erant: Ideoque pro temerariæ præsumptionis invasione nostram petiit Excellentiam, ut eosdem terminos finales, & res totius Episcopii huic nostro præcepto inserere juberemus, ne fraudem aliquam eadem Ecclesia de suis rebus ac confiniis ab invasoribus pateretur. Cujus dignam ac venerabilem considerantes petitionem a Lunensium, & Parmensium confiniis omnes terminos per circuitum annotari jussimus. A meridie itaque per Montana occidentem versus conjacent fines terminique venientes de prato Mauri in Montem de mensa; Inde in centro crucos, ac inde in Alpem Marinam, inde in Montem deposci descendentes in rivum Niteram, qui defluit in fluvium Incidam per fluvium Incidam sicut ipsa Incida descendit, à Summa Villa Monticulo decurrens, & transverso in Barcam inde fluit deorsum per Aidam. Ad Aquilonarem vero partem in rivum Campiginem, & inde in tegolariam per decursum aquæ sicut Padus defluit in Burrianam. Item per meridiem ad Orientalem plagam incedunt fines per Pratum majorem in Montem Russulum per Alpem in Fazolam, deinde per Alpem usque in termas Salonis. Fines vero qui sunt inter Tusciam, & Regiensem, & Mutinensem de Termis Salonis perveniunt in tendam Regis, inde ad fontem Silvani, ac inde in rivum Sanguinarium, deinde ad lacum de Carpene, & inde in viam novam, indeque in locum motivum, deinde in locum qui dicitur Laverna, & inde per montem Laurentii

de-

,, *descendeverit in Fluvium Dullum, indeque per Silvam de Mallo, & inde in Collinam, deinde in pratum longum, ac deinde per rivum quod decurrit de Lupatio in Fluvium Siglam, inde per Siglam usque ad Dullum, ac deinde ascendit per Dimnatocum in Cassiela, & inde descendit per serram de Mauriano, & pervenit ad Fluvium Rassenam, & inde ascendit in Pytaniana, indeque in Montem super valles usque ad Antiquum. Deinde descendens in Pescariolam venit in fluvium Siglam, ac deinde per Cluzam currentem per Montem Ceradi, usque devenit sub Montem Merelli, ac inde venit per Sylvarum, deinde decurrit per Salsulam, & inde per Montem Monticulum, indeque per Campum Milsiacium. Ad Septentrionalem plagam per paludes Civitatis novæ, usque stratam, ac deinde in aquam longam usque dum venit in Burrianam. Infra istos prænominatos fines sicut à sanctis Patribus & idoneis ac Catholicis hominibus antiquitus in ipsa Ecclesia constitutum fuisse repperimus, omnia secure ac quiete nostra Regali, & Imperiali auctoritate perenniter possideat. Retulit etiam prælibatus Pontifex etiam atque etiam postulando, ut ea omni videlicet, & Castella, & Capellas, quæ ipse suo studio, & Pastorali cura jure proprietario de suæ oblationis dono ac dato eidem Ecclesiæ contulit, huic ipsi nostro præcepto ob firmiorem securitatem inferre præcepissemus nominatim Villulam Cortem cum Castello, & mercato, & tribus Capellis. Pragnanum cum Castello & Capella: R. . . Rundinariam cum Castello, Corte, & Capella. Italdo Capellam unam cum sua pertinentia. In Fragusi Capellam unam cum sua pertinentia. In Valle Capellam unam cum sua pertinentia. In sa . . . Capellam unam cum sua pertinentia. Etiam partem Castelli de Severo cum Capella, una Montem Altum cum . . . . & Capella: Vergnanum cum Corte, & Castello, & duabus Capellis. Castellum de Rodano. In vinea parva Capellam unam cum sua pertinentia. In Porcilelle Capellam unam cum sua pertinentia. In Diarione Capellam unam cum sua pertinentia. Infra Castellum de Villa nova Capellam unam cum sua pertinentia. In Bruniano Capellam unam cum sua pertinentia. Cujus quam dignis petitionibus annuentes per hoc nostrum præceptum, & hæc & superiora descripta omnia in integrum prædictæ sanctæ Ecclesiæ confirmamus, ut sæpe nominata Regiensis Ecclesia hæc omnia jure proprietario teneat atque possideat absque alicujus potestatis contradictione, aut aliqua molestatione. Concedimus etiam, ut si contentio de rebus ac familiis ejusdem Ecclesiæ fuerit orta, liceat inquisitionem fieri per bonos, & idoneos homines circumquaque manentes usque ad Sacramentum. Habeantq; sibi Pontifices ipsius Ecclesiæ advocatos duos, vel tres, si necesse fuerit, quos ipsi elegerint. . . .*
,, Desunt reliqua. . . . . .)

Obiit Teuzo anno Domini 1030.

XLV. * Ex Append. c. 5.

44. SIGEFREDUS item Parmensis floruit 1030. decessit 1041. * De quo illud memoratur in monumentis Abbatiæ SS. Petri, & Prosperi Regiensis, quod erga idem cœnobium, monachosque propensior semper fuerit, idemque bonis, & juribus auxerit, ut in diplomate Gandulphi successoris memoratur, jussitque, ut acta translationis, ac miraculorum S. Prosperi per quendam capellanum suum posteris mandarentur, quæ adhuc in membranis extant M.S. summa religione servata. Eidem Sigefredo Episcopo anno 1033. quidam Vvido de comitatu Parmensi tertiam partem castri, quod detinebat fiduciario nomine ab Ecclesia Regiensi, libere dimisit, his additis conditionibus, quæ recensentur in hoc documento.

In Christi nomine.

Placuit, atque convenit inter Vidonem filium bonæ memoriæ Gandulfi de comitatu Parmense, nec non, & inter D. Sigifredum Episcopum S. Regiensis Ecclesiæ, ut in Dei nomine debeat dare sicut à præsenti dedit ipse Vido eidem D. Sigifredo Pontifici, vel ad suos successores libellario nomine ad fictum censum reddendum, hoc est ex integram tertiam portionem de castro uno, & de dominicato, seu districtu ipsius castri juris canonicæ S. Regiensis Ecclesiæ, quæ esse videtur, in loco, qui dicitur Rivalta, qui & ipse Vido per libellum detinet de parte infrascriptæ canonicæ S. Regiensis Ecclesiæ, eidem supradicto Sigifredo Præsuli, ejusque successorib. libellario nomine tradidit, & amodo usque dum ipse Vido, vel sui hæredes per libellum detinet à parte prædicta canonica, ea ratione ut jam modo faciat ipse Pontifex, vel sui successores in prædicta tertia portione de supradicto castro, & de dominicato, seu districto ipsius castri, sive consuum, vel redditum, quod dictus exinde annualiter dederit, quicquid eis fuerit opportunum, sine ejusdem Vidonis, ejusque hæredum contradict. ut per eos pegiorata non sit, & persolvere exinde debeat singulis annis pro omni anno infra octavam de Nativitate Domini ipsi D. Sigifredo Episcopo, vel suis successoribus, aut eorum mille factum censum argentum, denario bono uno dato, & consignato ipso denario per se ipse Pontifex, ejusque successores, aut mille eidem Vidoni, vel ad suos hæredes, aut eorum mille infra civitatem Regii, alia si nulla supponatur imposita, & non fuit, pœnam verò inter se posuerunt, & sic obligaverunt, ut quis ex ipsis, ac hæredes prædicti Vidonis, vel successores jam dicti Pontifices non compleverint omnia, qualiter supra, &c. vel si tollere, vel laxare voluerint ante præfinitum tempus, tūc componat pars parti fidem servanti pœnam argenti denariorum bonorum libras centum, & post pœnam solutam hic libellus usque ad præfinitum tempus in suo maneat robore, & firmitate.

Factum est hoc infra civitatem Regii anno D. Conradi Imperatoris hic in Italia 6. die 8. mense Decembris, Indict. 1. Interfuerunt homines Vidonis, qui hunc libellum fieri rogavit, & ei relictum est. Interfuerunt omnibus Lambertus, & Bezzonus, seu Reginzonus rogati testes. Ego Giselfredus notarius sac. Palatii scripsi hunc libellum, post tradita complevi, & dedi.

(,, Anno vero 1038. Sigefredus pluribus bonis ditavit Monialium cœnobium S. Thomæ à Teuzone, ut vidimus, erectum, ut constat ex sequenti documento ex originali in Archivo earumdem Monialium fil. A. n. 4. desumpto.

,, *In Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis. Sigifredus Divina respecta Clementia Regiensis Ecclesiæ Episcopus, ac provisor indignus.*

,, *Nos quibus Divina Ordinante Providentia Ecclesiasticæ dispositionis cura, & Regimen condonatum dignoscitur, studiose ac sollicitè considerare debemus, quatenus cum Dei adiutorio Ecclesiastici status de die in diem in augumentum crescendo perficiat, ut mentes fidelium hoc prospicientes in dilatandis Ecclesiasticis rebus devotiores, & promptiores cotidie reddantur. His & aliis ammonitionibus affati, ac diuturna meditatione in nostri cordis penetralibus per plurima voluntates perspicaci cura rimari cepimus, quod agere possemus, unde Summo Patroni propensius servire valeremus. Inter hæc Divina Clementia freti pertractavimus id melius omnibus negotiis fore, si Monacharum Cœnobium noviter à prædecessore nostro bonæ memoriæ Teuzone Episcopo ad Omnipotentis Dei, & S. Thomæ Apostoli servitium readificatum, olim ab infidelibus funditus destructum, datis temporalibus rebus augeremus, Calibem nobis vitam inde mercaremur æternam, ut nos, nostrique successores, cæterique Dominum timentes, vel eidem loco faventes, sedula precum sustentatione apud Deum sublevaremur. Sed quia hactenus turbine secularium procellarum quassati, & ultra modum lacessiti, & fatigati, nec inchoare, nec ad limam perducere hæc quivimus: nunc vero opitulante Deo, & ipsarum suffragantibus meritis depulsa impiorum sævitia quasi sub portu tranquillissima quiete fruentes ad calcem procul dubio perducere credimus. Undè salubri consilio nostrorum fidelium Clericorum videlicet, & Laicorum vitali exhortatione animati, pro nostra nostrorumque successorum Animæ remedio, eidem Ecclesiæ in honorem prædicti S. Thomæ Apostoli constructæ, & dedicatæ, ubi Liuzza venerabilis Abbatissa una cum Monacabus*

,, inibi secundum B. Benedicti Patris instituta normaliter servientibus praesse videtur, per decretalem paginam confirmamus fundum, in quo praefata Ecclesia sita est cum aliquanta terra in circuitu: Seu terram illam juxtà ipsam Ecclesiam ad meridiei plagam positam, quae est mensurata Se. 11. & tab. VI. ubi claustra ejusdem Abbatiae esse videntur, & famulos jam fatae Ecclesiae cum suis possessionibus, atque Capellam Sancti Viti cum suis omnibus pertinentiis. Seu Massariam unam de Giraldo, & precariam, atque aliam terram, quae à Dominico, & Angelo germanis di. laborata fuerunt, sicut à praedicto antecessore nostro oblata sunt. Insuper addimus ex nostri parte praefatam terram, ubi claustra esse videntur, & sortem unam, quae recta & laborata est per Joannem Leoperti, atque libellariam, quae fuit Ijemprandi, atque precariam Ubaldi de Levitiano, seu precariam Petri Judicis, verum etiam precariam de Filiis Ugonis. Nec non & duas petiolas terrae propè ipsam Ecclesiam quae olim laboratae fuerant una per Gilbertum, & Joannē germanos, altera per Garivertum, & Petrum atque caeteras petiolas, quae juxta Regii Urbem ad esse videntur, quarum numero sunt 26. seu Libellariam Ildelberti Archidiaconi, & terram cum aedificiis infra eamdem Civitatem, quam filii Heriberti Judicis atque Vvido, atque Fredulphus detinent, atq; vineam unam in bragida bulgaricum sedimine, quae regitur per Borniungum, & Martinum Germanos: seu Massaritiam unam propè ipsum monasterium, quae olim recta, & laborata fuit per Martinum Mauroni, atque Garivertum germanos. Nec non & Vineam unam cum aliquanta terra, & petias duas in Rivalta propè ipsam plebem, quae laborata sunt per Joannem Massarium, qui dicitur Fussario, atque corticellam illam in Rodano, quae recta fuit per Vvidonem Diaconum, una cum sedimine in Venzolo; & vineam unam, quae laborata est per Frogerium cum sedimine in Opladello. Haec igitur praetitulata loca in integrum praedicto Monasterio S. Thomae Apostoli, & praefatae Luizae Vener. Abbatissae, suisq; successoribus, & sororibus nunc inibi, & in futuris temporibus Deo servientibus concedimus, largimur, & modis omnibus per hanc praesentem decretalem paginam confirmamus ad communem utilitatem monacharum: quatenus D. Abbatissa suaeque successores cum suis sororibus in perpetuū securae, & quietae sub nostro, successorumque nostrorum regimine, & potestate, atque ordinatione teneant, possideant, & fruantur, sine omni nostra, nostrorumque successorum interdictione, ut pro nobis, atq; omnibus sibi bona facientibus, devotius Dominum interpellare possint. Et ut haec verius credantur, firmiusque à nobis, & à nostris successoribus observentur, manu propria roborantes, Canonicos nostros Ecclesiae inferius jussimus annotare. Si quis igitur hanc decretalem constitutionem infringere temptaverit, maledictionem Dei Patris Omnipotentis, & S. Dei Genetricis Mariae, seu B. Thomae Apostoli, caeterorumque sanctorum Omnium incurrat, & cum omnibus Maledictis, Maledictionis sententiam percipiat. Actum est hoc Anno Dom. Incarn. 1038. Pontificatus verò D. Sigifredi junioris Episcopi Anno 7. XIV. Kal. Sept. Ind. 6. nec non concedimus, & largimur, per hanc paginam eidem Monasterio Capellam sitam infra Castrum de Villanova in honorem S. Mariae, & S. Prosperi dedicatum cum omnibus suis pertinentiis, atque Capellam S. Domnini in Fazano, similiter cum suis pertinentiis.

,, *Sigifredus* Dei *nutu Episcopus huic decreto à se facto ss.*
,, *Rolandus* Dei *misericordia Archipresbyter ss.*
,, Dominicus *Presbyter Magister Scholarum ss.*
,, *Adelbertus Presbyter ss.*
,, *Adam Presbyter ss.*
,, *Tenzzo Presbyter ss.*
,, *Ego Gregorius Presbyter & Custos ss.*
,, *Ego Bernardus Archidiaconus huic decreto ss.*
,, *Gosfredus* Diaconus *ss.*
,, *Sigifredus* Diaconus *ss.*
,, *Vvalfredus Subdiac. ss.*
,, *Sigifredus Subdiac. ss.*
,, *Romanus Subdiac. ss.*
,, *Tethelmus Subdiac. ss.*
,, *Tenzzo Subdiac. ss.*
,, *Neichardus Subdiac. hujus* Decreti *scriptor scripsit. Ego Aimericus Not. Sacri Palatii hoc exemplum ut credo à* D. *Sigifredo Reg. Episc. factum vidi legi & scripsi & sic in eo continebatur ut in hoc legitur, neque junxi, neque minui me sciente, sed exēplavi.*

45. CONDELARDUS Sigefredo successit anno 1041. deturbatus de sede est 1043. XLVI.

46. SIFREDUS reperitur in ea synodo Papiensi anno 1046. 8. Kal. Novemb. ad favorem Episcopi Veronensis celebrato. XLVII.

47. ADALBERTUS sedit anno 1049. decessit 1061. XLVIII

(,, ADALBERTUS *ad hanc sedem pervenit an. 1047. ut colligitur ex ejusdem Episcopi documento perperam ab Ughello infra ad an. 1150. relato; ubi annus 1050. dicitur tertius Praesulatus Adalberti: qui anno praedicto 1050. Landulfo Abbati S. Prosperi Capellam S. Martini, aliaque concessit, & confirmavit. Paulò post decessisse Abalbertum oportet; cum hoc eodem anno sedisse in hac Cathedra Cononem reperiam. Extat aliud documentum Stephani Papae de anno 1057. m. Decembri, ad favorem Monasterii S. Prosperi, relatum à Margherino in Bullario Casinen. tom. 2. in quo nominatur Albericus hujus Regiensis Ecclesiae Episcopus, quem sane censeo hunc Albertum & Albericum dictum.)*

(,, CONON *Regiensis Episcopus sedebat an. 1050. quo Luizae Abbatissae, & Monialibus S. Thomae Terram quamdam dono dedit, ut eruitur ex sequenti documento ex Originali in Archivo Monialium S. Thomae fil. A. n. 5. transumpto.* XLIX

,, *In Nomine Sanctae & Individuae Trinitatis. Conon Christi ordinante clementia S. Regiensis Ecclesiae. Omnibus sanctae dei ecclesiae fidelibus praesentibus scilicet, & futuris notum esse volumus: Luizam Monasterii S. Thomae Apostoli venerabilem abbatissam una cum suis monachabus nostram supplices petendo adiisse paternitatem, quatenus illarum necessitatibus subvenientes aliquantulum subsidii eis impertiremur. Quorum precibus faventes cum consensu fratrum nostrorum nobis adquiescentium, omnem terram, quam Sigifredus de budrione ex parte nostri Episcopii nunc detinet, praeter illam, quam Sigifredus bonae memoriae Episcopus nostris Ecclesiae Canonicis dedit, eis cum fictu, & censu concedimus, & largimur. Ea videlicet ratione, ut habeant, & teneant ad usum & utilitatem praedicti Monasterii in perpetuum pro animae nostrae mercede absque nostra successorumque nostrorum contradictione, vel diminutione cum finibus & terminibus suis. Si quis autem hanc nostrae institutionis seu concessionis paginam in aliquo infringere temptaverit cum omnibus maledictis maledictionis sententiam percipiat, & insuper L. libras argenti optimi se compositurum agnoscat, medietatem regiae Camerae, & medietatem iniuriam sustinentibus. Quod ut verius habeatur, & firmius ab omnibus credatur, & nos manu propria firmavimus, & nostro Clero obtulimus roborandum. Actum est hoc anno Dominicae Incarn. M. L. Pontificatus vero Domini Cononis Episcopi anno primo V. Id. Septembris Ind. III.*

,, † *Conon Dei gratia Episcopus ss.*
,, *Bernardus Archid. ss.*
,, *Nescardus Archip. ss.*
,, *O. Praepositus ss.*

48. VOLMARUS Regiensis Episcopus fuit 1062.* Electus videtur, & ad hanc sedem vocatus Volmarus eodem anno 1062. in documento, quod ipse confecit anno 1065. sui Pontificatus 3. in quo memoratur Adalberius, quem vocavimus Adalbertum, ille idem, qui Canonicis suis plebem S. Stephani contulerat, quam Volmarus diabolo instigante substulerat, poenitentiaque ductus deinde restituit, & ad futuram facti firmitatem, sequens scripsit documentum, omnibus Ecclesiae Regiensis Archipres- L.

* Ex App. tom. 5.

byteris collaudantibus, ac subscribentibus piæ Volmari deliberationi, ac restitutioni in hunc modum.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Vuolmarus S. Regien. Episcopus, ac provisor indignus. Nos, quibus divina ordinante providentia ecclesiasticæ dispositionis cura, & regimen condonatum esse dignoscitur, decet Episcopalem diligentiam sic erga subditas Ecclesias, & clericos vigilanti animo gerere, ut de bono in melius Deo adjuvante proficiant, ut in divinis officiis promptius intenti nostræ majori Ecclesiæ, nobisque fideliter famulentur. Sed nos nostro immanente peccato è contrario agentes, plebem S. Stephani, quam noster antecessor bonæ memoriæ Aldeberius Episcopus pro sua, suorumque successorum anima nostris Canonicis dedit, abstulimus, quod nequaquam debuimus. Eoque sine illis nostrum ministerium adimplere non putamus, quam nostri paratores sunt, unde futurum judicium metuentes, pœnitentia ducti, petivimus, ut hanc noxam nobis dimitterent, quibus impetratis, prædictam plebem cum sua integritate eis reddidimus, & contestamus eos, qui post nos venturi sunt, ne illos aliqua occasione inquietare præsumant. Quod si, diabolo instigante, facere præsumpserint, maledictio Dei Patris omnipotentis, & Filii, & Spiritus Sancti, & S. Mariæ & S. Michaelis, & S. Prosperi, & SS. Omnium incurrant, & insuper centum lib. argenti optimi comp. medietatem Regiæ Cameræ, & medietatem injuriam sustinentibus. Quod ut verius habeatur, & firmius ab omnibus credatur, nos manu propria firmavimus, & eidem nostro calculo obtulimus roborandum.

Actum est hoc anno Dom. Incarnat. M.LXV. Pontificatus vero D. *Vuolmari præsidis anno 3. Kal. Junii Indict. 3.*

Ego Vuolmarus Episcopus subsc.
Bernardinus Archidiaconus subsc.
Argicardus Archipresb. subsc.
Schelmus Præpositus subsc.
Nos Archipresbyter subsc.
Archipresbyter de Suzana subsc.
Archipresbyter de Bibiano subsc.
Archipresbyter de Lozano subsc.
Grimaldus Archipresbyter subsc.
Manfredus Archipresb. subsc.
Archipresbyter de Toano subsc.
Archipresbyter de Carioliano subsc.
Archipresb. de Luciaria subsc.
Archipresb. de Campiliola subsc.
Rigezo Presb. de Canusia subsc.
Archipresb. de Carpo subsc.
Archipresb. de Mutilena subsc.
Archipresb. de Bagisio subsc.
Archipresb. de S. Eulocadii subsc.
Archipresb. S. Geminiani subsc.
Archipresb. S. Laurentii subsc.
Archipresb. Christianus subsc.
Archipresb. Meltii subsc.
Præpositus Castri Ariani subsc.
Archipresb. de Villola subsc.

Ego Ingo Not. Palatinus authenticum hujus instrumenti vidi, & legi, & sic ibi continebatur, ut in hoc legitur instrumēto præter plures litteras vel pauciores.

Obiit Volmarus anno 1065. ut infra videbimus in Gandulpho.

(„ *Hic verò prætereunda non est Vuolmari donatio* „ *facta Monasterio Monialium S. Thomæ anno primo* „ *sui Præsulatus, idest anno* Dom. 1063. *sequentis teno*„ *ris*; ex Originali in Archivo earumdem Monia„ lium fol. A. n. 7.

„ *In nomine S. & Individuæ Trinitatis. Vuolma*„ *rus divino respectu S. Regiensis Ecclesiæ Episcopus.* „ *Cum Prædecessorum nostrorum aliqua justa statuta* „ *scriptis, vel aliquo indicio ad utilitatem Ecclesiæ* „ *reperimus, decet Episcopalem vigilantiam cum* „ *omni diligentia conlaudare, & corroborare, ut pa*„ *terno affectu subditos regat, & in dei servitio sta*„ *biles reddat. Audivimus quidem, & pro certo scri*„ *pto cognovimus antecessorem nostrum bonæ memoriæ* „ *Adelberium tempore D. Henrici junioris Imperato*„ *ris pro devastatione Ecclesiæ injuste facta ex tantil*„ *lis bonis Ecclesiæ, quæ remanserant, plurima dan*„ *do desudasse, ut imperiali subsidio Ecclesia ad nihi*„ *lum redacta sublevaretur. . . . Clericos, &* „ *Monachos, & familiam Ecclesiæ, unde aleret, ha*„ *beret. Hac de causa nimia coactus penuria Luiza* „ *Monasterii S. Thomæ Apostoli Abbatissa, cum non* „ *haberet, unde tanta persolveret, decem libras dena*„ *riorum Papiensium, quas ipsa ex paterno prædio ad*„ *quisita, petiit. Quibus acceptis corticellam . . . . . .* „ *. . . . vico Martini, quæ ex parte nostri Episcopii* „ *erat, & ex parte Monasterii S. Thomæ, haben*„ *dam, & in perpetuum tenendam eidem Monasterio* „ *s. Thomæ suo decreto concessit. Sed cum prædictam* „ *corticellam propter violentorum molestationem te*„ *nere non potuit, quidquid de plebe s. Michaelis Ar*„ *changeli sibi pertinebat, prædicto Monasterio s. Tho*„ *mæ scripto dedit; eo videlicet tenore, ut si ipse, vel* „ *aliquis successorum suorum prædictam curticellam* „ *Monasterio s. Thomæ tenere fecerit, jam dicta plebes* „ *s. Michaelis, ad jus, & dominium Episcopii redeat,* „ *sin autem non poterit Monasterium S. Thomæ præ*„ *dictam plebem sine omni molestatione alicujus Epi*„ *scopi, donec præfata corticella de manibus violento*„ *rum eripiatur, teneat, & habeat. Hoc verò scriptis* „ *corroboratum, ac nostrorum fidelium clericorum* „ *videlicet, & Laicorum testimonio firmatum cum* „ *vidimus, & sub anathematis vinculo à nostro succes*„ *sore factum cognovimus, præsentibus nostris fideli*„ *bus, scilicet Archipresbytero, & Archidiacono,* „ *& reliquo clero nostræ Ecclesiæ . . . , berto Co*„ *mite, & Rodulfo de Casule, & pluribus aliis, præ*„ *fatam plebem monasterio S. Thomæ secundum præ*„ *dictum tenorem concessimus, & largiti sumus; ac sub* „ *anathematis vinculo, & pœna 20. librarum da*„ *mnatione à nobis, nostrisque successoribus observari* „ *decrevimus. Si quis hoc infringere temptaverit,* „ *maledictionem Dei patris Omnipotentis, & Filii, &* „ *Sp. S. incurrat, & cum omnibus maledictis, maledict.* „ *sententiam percipiat, & prædictam pœnam persol*„ *vat. Quod, ut verius credatur, & firmius habea*„ *tur, nostra manu subter firmavimus, & nostro Cle*„ *ro obtulimus roborandum. Actum est Anno Dom.* „ *Incarn. MLXIII. Pontificatus vero D. Vuolmari* „ *Præsulis anno 1. VIII. Kal. Julii Ind. 1.*

„ *Ego Vuolmarus Episcopus ss.*
„ *Bernardus Archidiaconus ss.*
„ *Arginoldus Archipresbyter ss.*
„ † *Albertus Præpositus, & custos ss.*
„ *Joannes scholarum magister ss.*
„ *. . . nerius Clericus ss.*
„ *Romanus ss.*
„ *Ubertus Comes ss.*
„ *Eurardus Subdiac. ss.*
„ *Everardus Acolit. . . . .*
„ † *Texelmus interfui.*

49. (1) GANDULPHUS Regiensibus præfuit anno 1082. Hic in servitutem abductus est cum Parmensis Episcopo, cum Henricus impius imperator cum Mathildæ Comitissæ exercitu improspere conflixisset, honoreque Episcopatus spoliatus decessit post an. 1087. Consule Domnizonem in vita Mathildæ Comitissæ lib. 2. c. 3. Baronius adhunc an. aliique cum Bonaventura de Angelis in hist. Parmensi. * Gandulphus ad hanc Regiensem infulam vocatus est an. 1073. Hic pontificatus sui anno VIII. ad favorem cœnobii S. Prosperi, Giselberto Abbate sedente, quæ liberaliter donaverant Teuzo, & Sigefredus ejus antecessores, benigne asseruit. Documentum extat in archivio ejusdem Abbatiæ hisce conceptum verbis. LI.

* Ex Append. c. 5. a 1065. si sequens documentum datum est anno 1073 octavo Præsulatus Gandulphi.

In nomine Domini, & individuæ Trinitatis.

Gandulphus S. Regiensis Ecclesiæ Episcopus. Ut divinis constringamur præceptis, & Sanctorum informemur exemplis, quatenus ad vitæ terminum properantes hic inter ærumnosam vitam taliter converse-

mur,

(1) Hic Eubertum è medio sustuli ex Auctoris sententia in App. tom. 5. cum Baronius ad an. 1079. non loqueretur de Euberto, sed de Gandulpho, cujus juramentum Gregorio VII. Papæ factum refert.

mur, ut in adventu aistrisli judicis cum omnibus a dextris collocemur, sed secularibus irretitos curis, id nos humana fragilitas perficere impediat, congruum nobis, & utile visum est, scilicet, ut Dei servitio desudantium labores compatientes sublevemus, quatenus quod nostris meritis insufficimus, eorum auxilio Dei gratia sequamur. Quapropter Dei Ecclesia fidelibus notum esse volumus, Giselbertum monasterii S. Prosperi Abbatem honestis nos petiisse precibus, quatenus nostra auctoritate firmaremus quidquid à nostris predecessoribus Teuzone, Sigifredo, & caeteris eidem monasterio collatum, sive concessum esse dignoscitur: & insuper aliquid ad victus fratrum ibi degentium adderemus. Petitionibus quam dignis acquiescentes, confirmamus, & corroboramus, quod sanctis Pontificibus ratum esse cognovimus, ut remota omni nostra, nostrorumque successorum contradictione, habeant predictus Abbas, ejusque successores teneant, & fruantur nominatim fundum ipsius ecclesia S. Prosperi suburbe Regii sita cum cœmeterio ejusdem, & novem jugera terra cum capella S. Nazarii, & omnem terram illam, quam à Preposito ecclesia S. Prosperi intra castrum predicte civitatis sita per commutationem Abbas, qui tunc temporis erat, accepit; necnon, & omnem terram illa de Corticella, que a nostris antecessoribus in dicto monasterio concessa est; etiam 12. vineas in vinea de Rassiva, decem juxta fluvium Rodani, quas dedit Madelbertus Gari, in Cinza jugerum unum, in Cursculo modios tres; in Lacobreoli modios 5. in Obmiculo etiam 12. in Rovincolo jugerum unum; in Paradiso etiam 12. & in loco, qui dicitur S. Geminiani, 20. & Braida, qui dicitur Regia, & capellam S. Martiola cum suis pertinentiis, & capellam S. Sylvestri cum omnibus suis pertinentiis, & tres mansos in Regio, & omnem terram predicti monasterii circa eādem civitatem sitam, tres mansos in Rodano, quatuor in Luvariolo, unum in Bagno, unum in Casale de Rodano, tres in Mariolo, unum in Aliano, unum in Bibiano, unum in Piano, unum in Mulazano, unum in Palano, unum in castro Olevani, 12. mansos in Fossole, 4. in Palude, 4. in Campagnola, tres in Quinzentes, unum in curte nova, unum in Gurgo, unum in Fossadonde, unum in Bagnio, unum in Crustulo vetere, & in vico Desbragato, unum in magno Casale, capellam S. Michaelis cum 4. jugeribus, capellam de Talada cum suis pertinentiis, atque capellam S. Maria in Portiliolo cum suis pertinentiis. In Uregnano mansos duos cum oliveto ob quatuor luminaria eidem Ecclesia datum esse dignoscitur, & Capellam S. Maria de Oliveto cum suis pertinentiis, 4. mansos in Albenea, in Mutilena, 4. mansos cum capella, & quadam parte Castri, & unum mansum in villa Brita, quem Bonifacius Marchio pro pensione precario dedit nostra Ecclesia. Curtem de Lamma franlaria cum capella S. Maria ex suis pertinentiis, & Rivum de Naseto, & campum, atque Rivum de Diluvio, seu Vaccaritiam cum omnibus suis pertinentiis, & quandam partem S. Martini, capella in Revere, & quatuor partes in predicto Revere, duas in ecclesia S. Marie, unam in S. Florentino, unam in S. Laurentio; decimam quoque, quam monasterium S. Benedicti in Piguniaga, & in Claricello, & parte nostri Episcopii, per libellum detinet. Insuper etiam nos cum auctoritate fratrum nostrorum Canonicorum nobis consentientium pro anima nostra, nostrorumque successorum remedio perpetuo concedimus, atque elargimus predicto monasterio S. Prosperi ad victus fratrum ibi Deo servientium omnem decimam dominicatuū ejusdem monasterii in nostro Episcopio tam illarum terrarum, quas nunc laborant, quam quas in antea laboraturi sunt, vel per dominos laborantes, & quandam terram, que est juxta fluvium Rodani, que est jugerum quinque. Confirmamus etiam, atque nostra auctoritate roboramus, quicquid largitione fidelium prefato monasterio oblatum esse dignoscitur, & illorum etiam, qui sub nomine familia loco filiorum nostra Ecclesia deserviunt, nominatim octo mansos, quos dedit Ardizon filius Attonis, & capellam S. Dalmatii, que est sita in Merula, quam dedit Ubertus Comes filius ejusdem Ardizonis cum septem mansis, capellam S. Petri in Canariolo, cum omnibus suis pertinentiis, quam dedit Gherardus filius Antonii, in Spezano mansos tres, in Floriano unum, in monte Baroncione tres, & duo in Pulianello, & terram, quam dedit Rolandus filius Heriberti, & quandam partem capella S. Maria in Crustolo vetere, quam dedit Bonus senior cum aliquanta terra, & quam dedit Vvido Tredulsi, & Albertus filius Vvidonis in eodem loco, & terram, quam dedit Albertus filius Andrea, quodque juste possidet, & juste possidere debet. Itaque tam ea que prediximus, quam que largitione temporis quorumcunque fidelium juste acquisita deinceps fuerunt in perpetuum sine nostra, nostrorumque successorum inquietudine, ut prefatum cœnobium possideat, nostra auctoritate sancimus. Porro quam maxime saluti cœnobitarum competit hoc in fine addimus, ut si ego, meique successores aliquando predictam Abbatiam contra regulam sanctissimi Patris Benedicti ordinare venaliter temptaverimus, vel de bonis monasterii violenter minuere præsumpserimus, cum consentientibus huic injustitie anathematis vinculo nostro judicio constringamus; talis vero ordinatio, irrita habeatur, & pœna 30. librarum auri potestati regie subiiciamus. Quicumque igitur hanc nostram decretalem institutionem infringere tentaverit; maledictionem Dei omnipotentis, & B. Maria Virginis, & S. Prosperi, & S. Veneris, & Sanctorum omnium, & nostram incurrat, & insuper viginti libras auri componat, & ut hec, que supradicta sunt, à me facta credantur, manus proprie subscriptione firmavimus, nostrosque clericos subscribere rogavimus.

Actum est hoc anno Dom. Incarn. 1073. Pontificatus vero D. Gandulfi Præsulis VIII. 17. Kal. Augusti, Indictione XI.

Ego Gandulfus Episcopus.
Joannes Archipresbyter.
Ugo Prepositus.
Dominicus Presbyter.
Teudo Presbyter.
Ego Rodulphus Presbyter.
Aro. Diaconus.
Sichelmus Archidiaconus.
Everardus Diaconus.
Anselmus Acolythus.
Adam Acolythus.
Ugo Subdiaconus.
Magnifredus Subdiac.
Bernardus Acolythus.
Everardus Subdiac.
Adam Clericus.
Ingiezo Archipresbyter.
Odo Subdiaconus subscripserunt.

Præter hæc, alia donasse Gandulphum Abbatiæ S. Prosperi anno 1074. ac sequenti 1077. habent monumenta ejusdem cœnobii. Anno 1079. ad partes Ecclesiæ juravit in Synodo Romana sub Gregorio VII. celebrata, de quo Baronius: tandem fidefragus infelix obiit, ut diximus.

50. * EUBERTUS a hujus Ecclesiæ Episcopus asserendus est post Gandulphum temporibus Gregorii, & Mathildæ Comitissæ. De quo etiam mentio extat in monumentis Regiensibus; eo enim annuente, ac Gregorii auctoritate, duæ Capellaniæ, ut vocant, diœcesis Regiensis traditæ sunt Abbatiæ Canussinæ, ut damna redimerentur, cum jussu Mathildis Comitissæ urgente Ecclesiæ necessitate, quam impie persequebatur Henricus IV. Imperator, thesauri Abbatiæ sublati sunt. Heriberti meminit Comitissa Mathilda in quodam judicatu, vel placito, quod habuit an. 1101. rogatu Pagani S.R.E. Diaconi Cardinalis, ac Boni Senioris Episcopi tunc Regiensis. En documentum.

LII.
* Ex App. tom. 5.
a Al. Eribertus, & Heribertus.

In nomine sancta, & Individua Trinitatis.

Mathildis Dei gratia siquid est. Notum fieri volumus omnibus nostra potestatis fidelibus, tam præsentibus quam futuris, quosdam homines infra confinia Corrigia, & Mandria superhabitantes terram S. Maria Matricis Regen. Ecclesia, nec non, & S. Prosperi ecclesia de Castello apud Guastallam, nostram clemen-

Coll. cum Origin. ex Arch. Cath. Regii.

tiam precibus adiisse, & de quibusdam nostris fidelibus eorum domos subalbergariæ occasione nimium frequentantibus nobis conquestos fuisse. Convenientes nostræ præsentiæ pietatem meminisse debere: qualiter olim apud Bondenum coram nostra, & beatæ memoriæ Heriberti Regini Episcopi præsentia eorum negotium de Alberataria, fodero, & placito fuit ventilatum, & tandem sub multorum fidelium nostrorum astantium testimonio per duorum hominum sacramenta, omnimodis definitum; ubi ex illis duodecim ad suum negotium confirmandum jurare paratis, se numquam à domo filiorum Trogerii, quorum tunc terram per intermissionem tenebamus ad foderum, placitum, collectam albergariam fuisse violenter coactos, cæterorum, sacramentis remissis, duorum tantum testimonium sub jurejurando suscepimus, sicque omnem injustitiam à nostris multoties illatam nequaquam eis ulterius faciendam viva voce præcipimus. Nos etiam pro quorundam fidelium nostrorum molestatione prædictorum hominum miseriis compatientes, si quid juris, nostri nostrorumq; parentum potestati ex eis per albergariam, foderum, placitum, collectam pertinuit, totum pro Dei, & anima nostra, nostrorumque parentum mercede sub rogatu etiam, & præsentia D. Pagani Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis, & Boni Senioris venerabilis Regini Episcopi deinceps, omnium molestatione, & occasione remota condonamus, atque ad posterorum memoriam hoc scriptum fieri jussimus. Rogamus igitur, atque rogando præcipimus, ut nullus deinceps Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, Gastaldo, nulla major, minorve persona contra hoc, quod superius instituimus, præfatos ecclesiarum homines, vel eorum possessiones ab Ecclesiis habitas, audeat in aliquo molestare. Si quis autem, quod absit, secus agere temptaverit, vel molestare voluerit, 50. librarum argenti pœnam componat, medietatem Cameræ nostræ, medietatem vero prædictis Ecclesiis: hoc tamen scripto in suo semper robore permanente. Quod ut verius credatur, propriæ manus subscriptione firmavimus.

Ego Ardericus Judex interfui, & subsc.
Actum anno ab Incarn. Domini 1101. Indict. 9. Kal. Madii apud Guastallam per manum Frugeris Archipresbyteri, & capellani.
Testes vero interfuerunt Ragimundus, Belincio, Raginerius, & reliqui plures.

LIII. a Non ante annum 1091. ex nunc discendis.

51. LUDOVICUS vivebat anno 1091 a.

(„ Hic anno 1093. confirmat Canonicis Ecclesiæ suæ Curtem S. Stephani, jam illis ab Antecessoribus suis concessam. En documentum ex Originali in Arch. Cath. Regii n. 1128.

„ In nomine S. & Individuæ Trinitatis. Lodoicus divina ordinante Providentia S. Regiensis Ecclesiæ Episcopus, ac Provisor indignus. Nos, quibus Ecclesiastici regiminis cura noscitur esse commissa, sicut cæteris honore præstamus, sic cæteros bono operis exemplo debemus præcedere. Erga subditos vero nostros ita nos decet esse benignos, ut studeamus affectu paternitatis potius diligi, quam dominatione timeri. Et quia hoc non aliter nisi fidelibus benefaciendo, Clericos diligendo, eosque paterne corripiendo obtinere valemus, fidelium nostrorum bona, quæ illis à prædecessoribus nostris collata sunt, inviolabiliter observare, & observando, prout possumus, augere oportet. Hæc igitur circa fideles facienda esse scientes Curtem S. Stephani, quam cum plebe, „ & omnibus suis pertinentiis Sigefredo, Adelberto scilicet, atque Uvolmario Canonicis nostris per decretorum paginam novimus esse concessam, laudando firmamus, & in præsentia Comitis Iberti, & familiæ nostræ, & Civium nostrorum, per hanc nostræ concessionis paginam servanda esse sancimus. Præterea si quid de ficto, vel de rebus ad eamdem Curtem, vel Plebem pertinentibus à Prædecessoribus nostris, vel a nobis injuste ablatum est, ex toto remittimus, & illis jure perpetuo condonamus. Stipendium vero, quod pro Imperatoris receptu de Castro à nostris usque modo colligebatur à nobis nostrisque successoribus colligendi licentiam per hujus nostræ institutionis paginam, atque decretum; nihilominus denegamus. Si quis divinum abiciens timorem hanc nostræ institutionis, vel concessionis paginam infringere temptaverit, maledictionem Dei Patris Omnipotentis, & Filii, & Spiritus S. habeat, & cum illis, qui ad sinistram in die Judicii collocandi sunt, sententiam damnationis percipiant, & in ignem, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus, damnati mittantur. Hoc, ut verius habeatur, & firmius ab omnibus successoribus nostris credatur, & nos manu propria firmavimus, & Clero nostro obtulimus roborandum.

„ Actum est hoc anno Dom. Incarn. 1093. Episcopatus vero D. Lodoici anno II. Ind. XV. (1)

LIV. b Al. Bonsegnius.

52. BONUS Senior b Regiensis Episcopus fuit 1101. Hujus meminit Leo Ostien. lib. 4. cap. 37. ejusdemque habetur mentio in monumentis Nonantulanis anno 1104. Hic canonicis S. Michaelis, Ecclesiæ per illud tempus collegiatæ, Chrisma dedit: unde postea inter Monachos, clerumque lis non facili negotio dirimenda exarsit, querentibus clericis à Monachis sibi sanctum oleum fuisse ademptum. Adest in concilio Henrici IV. Imperatoris de restituendis Romanæ Ecclesiæ juribus an. 1111. apud Baron. ad hunc annum. Decessit Bonus anno 1129. * Vult Pontius Bonum seniorem progenitum fuisse ex familia vetusta, & nobili Luisinorum: de quo testatur Donizon in Comitissæ Mathildæ historia, quod sua incorrupta integritate proprii nominis bonitatem exæquaverit; hoc idem magis illius innuentibus pastoralibus operibus, scilicet, immunitatis ecclesiasticæ studio, quo à Comitissa Mathilda suæ Ecclesiæ incolis immunitatem reportavit; obsequio etiam in adversis, dignitati Pontificiæ, pro qua non abnuit ab Henrico V. una cum Paschali Summo Pontifice Romæ captivos detineri, ut in carminibus suis narrat Donizon.

* Ex Ap. Pend. c. 5.

Rex vero Papam tenuit vi pace negata,
Cum reliquis captus Parmensis erat venerandus
Bernardus Præsul Christi de dogmate plenus,
Atque Bonus senior Reginus Episcopus ille,
Simplicior credo reperitur nemo sacerdos.

Nec non & pietate in Deo famulantes. Constat enim inter alia donaria locis piis facta nonnullas decimas indulsisse eremitorio S. Mariæ de Marola ab eadem Comitissa Mathilda in montibus Regiensibus fundato, ac dotato. Ejus donationis documentum ita extat.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Nos Bonus senior Reginæ Ecclesiæ humilis servus dictus Episcopus. Universis fratribus clericis, & laicis tam præsentibus, quam futuris in diœcesi commorantibus, salutem perpetuam, & benedictionem in Domino. Dignum est fratres, Deoque & hominibus acceptabile, nos, qui pastoralem curam indigni suscepimus, & animarum Præsules dicimur, circa Dei Ecclesias vigilare, & religiosa loca, tam spiritualibus, quam temporalibus, & beneficiis augere, & orationibus adjuvare; in uno enim nostræ animæ, sanctæque intentioni meritum sempiternum non transitorium cumulamus, in altero officii debitum utinam ad memoriale perpetuum, & æternum remedium adimpleamus.

Dum

(1) Verum mendum esse in assignata Indictione oportet; cum anno 1093. curreret Indictio I. neque ex Indictione corrigi potest Annus Incarnationis, itaut pro anno 1093. debeat reponi an. 1092. si quidem hic annus nullo modo potuit esse secundus Ludovici; nam anno 1092. adhuc in vivis agebat Eribertus, quo favente, & consentiente Comitissa Mathilda nonnulla jura concessit Monasterio S. Benedicti de Padolyrone, ut patet ex documento edito à Cl. Benedicto Bacchinio in sua historia ejusdem Monasterii pag. 33. Unde annus secundus Lodoici incipere non potuit nisi postremis mensibus anni 1093.

Dum itaque hujus intentionis quondam fervore ducti, tam sanctæ operationis studio operam daremus, ad consecrandam Eremi ecclesiam, quam venerab. memoriæ Comitissa Mathildis in prædio apud sylvam Maranlam pro remedio animæ suæ, suorumque parentum construxerat, multisque beneficiis ditaverat, invitati accessimus à fratribus tunc inibi religiose sub fratre Stephano venerabili Eremita, atque presbytero conversantibus de quibusdam decimis ad ejusdem . . . . fodrum pertinentibus expeditis non prius eorum petitioni annuimus, quam præsente Comitissa, atque super hoc etiam mittente petitionem ante præsentiam videlicet D. Bernardi S.R.E. venerab. Cardinalis, atque de consensu D. Paschalis Papæ Vicarii apud Carpum postea solemniter adimplevimus; scriptum etiam fieri . . . . . tres itaque decimæ portiones, quæ ad eorum pertinere videbantur, scilicet de novalibus noviter factis, aut ulterius faciendis, nec non terra Carniuns, quæ nunc noviter laboratur intra confinia, fluviorum quoque Trisnariæ, & Tasubli prælibatæ Ecclesiæ ad usum eremitarum habendas perpetuo, & possidendas concedimus. Quartam vero, quæ plebis est S. Vitalis, aut S. Mariæ de Campilsola, nec dare possumus, nec debemus. Illam tamen quartam, quam testavit beatæ memoriæ prædecessor noster Heribertus Episcopus inter plebem S. Vitalis eis concessisse, & nos concedimus, & indulgemus. De dominicatu videlicet eorum, qui suis manibus, vel suorum hominum ad eorum solummodo dominicatum usum laboratus fuerit. Si quis autem contra hanc nostræ institutionis paginam venire temptaverit, & studiose, vel injuste temerare præsumpserit, nisi resipuerit perpetuo anathemati subjacebit. Quod ut verius credatur, & firmius habeatur propriæ manus subscriptione firmavimus.

Ego Bonus senior sanctæ Regiensis Ecclesiæ dictus Episcopus scripsi.

Ugo Præpositus interfui.

Administrasse pium Bonum seniorem Episcopum ecclesiastica sacramenta eidem Comitissæ ex hac vita discedenti in loco Bundent, illiusque animam piis Altissimo precibus commendasse insinuat idem Domnizo.

Corpus Christi, pariterque crucem Crucifixi
Porrexit Præsul Reginus corde serenus,
Quique Bonus senior proprio sit nomine dictus,
In manibus cujus Comitissa Mathildis ab hujus
Ærumna secli jugiter veneranda recedit.

Ultima Bonisenioris Episcopi, ex iis, quæ vidi, mentio extat in quodam documento, seu judicatu, habito in Roccha Carpineta anno 1117. à Mathilda Romanorum Regina ad favorem Ugonis Præpositi Regiensis Ecclesiæ. Regina hæc Mathilda nulla alia esse potuit, quam Mathilda Henrici Anglorum filia, uxor Henrici V. Imperatoris, quæ vidua facta, nupsit postea Gaufredo Comiti Andegavensi, ex qua Henricum Ducem Normaniæ, & Regem Angliæ genuit. Porro Mathildis Reginæ documentum tale est.

C. P. cum ... ex Arch. Cattin. Reg. ... Capl. n. 265.

Cum in Dei nomine in Roccha Carpineta in casa dominicata in judicio resideret D. Mathilda Dei gratia Romanorum Regina, astantibus cum ea Vbaldo judice, & Advocato, & Reinerio de sasso, Altemano capellano, Dono Odone Archipresbytero, Falche Marco Ariberto advocato de Regio, & Albrigone, & Julio Gualterii Balbi, & Milo de Quertiola, & reliquis pluribus, ibique in eorum præsentia D. Ugo Præpositus S. Regiensis Ecclesiæ conquestus est de filiis Ugonis de Rodilia, qui injuste, & sine judicio disvestierant Ecclesiam suam de terra de Prignano, quam Pater eorum Ugo refutaverat in manus domni Bonisenioris Regien. Episcopi coram Comitissa Mathilda, quando dedicabat Ecclesiam S. Andreæ de Carpineto; & cœpit dicere, idest Ugo Præpositus, nos altera vice fuimus ante vos, & mandastis filios Ugonis, ut venirent, & hodie terminus est, & noluerunt venire; precamur vestram celsitudinem, ut justitiam nobis faciat. Tunc domina Regina per consilium Ubaldi judicis fecit eos iterum vocare voce præconis, & cum non apparuissent, investivit præfatum Præpositum de jam dicta possessione, & bandum posuit, si qua persona eum divestiret sine regali judicio, componeret pœnam centum libras argenti medietatem cameræ Imperatoris, & medietatem Ecclesiæ S. Mariæ.

Factum est hoc anno ab Incarn. D.N.J.C. 1117. XI. die exeunte mensis Septembris, Indict. 10.

Actum Carpinetæ feliciter.

Ego Ubaldus Judex interfui & ss.

Ego Odo Præpositus ss.

Ego Joannes . . . . interfui & ss.

Ego Altemanus regius Capellanus interfui & ss.

Ego Althmarus Capellanus Imperatoris interfui & ss.

Ego Guido Notarius sacri Palatii scriptor jussione Mathildæ Reginæ hanc notitiam conscripsi.

53 ADELMUS floruit anno 1130.* Forte Adelmo sedente, Lotharius Imperator hæc addidit Canonicis S. Mariæ Regiensis, quæ in suo diplomate sanxit anno 1136. LV.

* Ex Apiscon 5.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Lotharius divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Ad memoriam reducimus, quia tempus breve est. Ideoque salutaribus monitis instruimur, monemur, ut ad omnes bonum operemur, maxime autem in Ecclesiis Dei, quas Dominus omnium ad honorem sui, & ob unitatem credentium voluit instituí, & sic participes gloriæ suæ nos fieri Hoc diligentius intuentes, & omnem gloriam hujus mundi caducam, & transitoriam considerantes, meritis nostris non exigentibus, sed divina gratia hoc firmum, & immobile proposuimus, ut quicquid reverentiæ, seu honoris possemus ecclesiis Dei ob amorem sui, utpote omnium bonorum largitoris devote impenderemus, & impensa ab aliis diligenter conservaremus. Quapropter Ecclesiam B. Virginis Mariæ in defensionem, & bannum nostrum pro remedio animæ nostræ, & petitione delectalis nostræ Righizæ, quam pro facienda justitia in Regio civitate dimisimus, cum circa superioribus diebus. . . . Padi fuissemus, cum omnibus eidem Ecclesiæ pertinentibus intuitionem nostram recepimus, cum villis, areis, sylvis, pratis, pascuis, piscationibus, aquarumve decursibus, planis, & montuosis, mobilibus, & immobilibus, cultis & incultis, & cum omnibus appenditiis, omnique utilitate, ut nullus magnus, sive parvus, nobilis, sive ignobilis, vel cujuscunque sit conditionis aliquis ad prædictam Ecclesiam pertinentes in personis, vel in bonis, lædere audeat, vel inquietare, vel molestare, vel vexare præsumat, ut libere Deo serviant, ibique canonice degentes veniam delictorum nobis obtineant. Quisquis autem transgressor fuerit, & præceptum nostrum temere infregerit, vel violaverit, quod minime credimus, centum lib. auri persolvat 50 cameræ nostræ, & medietatem prædictæ Ecclesiæ. Quod ut ratum, & inconvulsum omni ævo permaneat, impressione sigilli nostri confirmamus.

Signum Domini Lotharii Imperatoris Augusti.

Ego Bruno ad vicem Cancellarii Brunonis Coloniensis Archiepiscopi recognovi.

Data 16. Kal. Jan anno Dom. Incarn 1136. Indict. 14 Anno Imperii invictiss. Imper. Lotharii IV.

Actum in Regio Episcop feliciter, Amen.

(„ Aderat Adelmus anno 1136. Regilizæ Imperatrici in urbe Regio jus dicenti, ut patet ex duobus sequentibus judiciis, quæ ex Archivio Cathedralis Regiensis hic proferimus.

„ *Cum resideret Regiliza Imperatrix uxor Seren. Imperatoris Lotharii in Civitate Regio ad justitiam faciendam, & cum ea DD. Anselmus Avelbergiensis Episcopus, & Adelmus Regiensis Episcopus, & D. Bruno Episcopus, Federicus quoque, & Garnerius Marchiones, Odolricus Grassus, Comes Otto, Comes Robertus de Gravin, Theodoricus de Dura, Theodoricus de Stortite, Artensisus, Comes Tigriminus de Imola, Bernardus, & Guido Filii Manfredi, Gerardus de Plaza, Rainerius, & Guizzardus de Baingola, Cazzaguerra, Oliverus de Tacculis, Rainerius de Gumula, Gandulfus, & Eribaldus de Castellarano, & alii quamplures; Conquestus est Ildevrandus Abbas Monasterii S. Sylvestri de Nonantula una cum Adegerio advocato Ecclesiæ de Terra, quæ dicitur Cella, quam olim Ubertus filius Ardiconis Comitis in Feudo habuit, & post eum Conradus Marchio, quo mortuo sine heredibus terram advenisse in Ecclesiam prædictus*

Advocatus firmiter asserebat. Sed fuere quidem, qui jam dictam terram Celle tenere visi sunt, dicentes se se eam pro sua pecunia loco pignoris à Conrado accepisse: quidam verò pro Feudo eam se habere dicebant; & hec nomina eorum Arduinus, & Guidotto de Palude, Bernardus, & Frater ejus Filii Malcadobati Menaboves, & Frater ejus Gerardus, & Ingezo filii Raynerii de Caversago, Gibertus filius D. Gerardi filii Rogerii de Regio, & quidam alii. De istis autem supranominatis conquestus est Abbas Nonantulanus, & cum eo Adegerius ejus Advocatus suppliciter exorans Dominam Imperatricem, ut justitiam consequeretur. Tunc Domina Imperatrix à supradictis, & Teutonicis, & Latinis, quibus intererant, etiam Paganellus de Corsena, consilium petiit, quid illi faciendum esset super hanc querimoniam; & illi omnes communiter dixerunt secundum usum Regiensem Abbas Nonantulanus in jam dictam Terram Ecclesiæ permissu D. Imperatricis collaudatione totius Curiæ ex integro debet restitui: quod valdè placuit Imperatrici, & dedit Abbati Conradum Teutonicum, qui eum in Cellæ possessionem restituit. Laudaverunt insuper supradicti Teutonici, & Latini, & quicumque supradictorum hominum, qui jam dictam Terram tenere videbantur, supra quibus sententia data est non amplius habendi, qui pecuniam dedit, & terram pro pignore accepit, pecuniam, & terram perderet. Qui vero pro Feudo aliquid inde quæreret, ad Curiam Abbatis veniret, & ipse congregatis Ecclesiæ Fidelibus eorum, & Advocati consilio justitiam petentibus faceret. His omnibus solemniter ordinatis, & judicatis D. Imperatrix suum bannum patenter coram omnibus edidit, ut quicunque contra hunc laudum, & judicium tantorum virorum, & ejus confirmationem agere præsumpserit, & Abbatem, vel Ecclesiam molestare, vel inquietare temptaverit, ejus malam voluntatem incurrat, & pœnam quinquaginta librarum auri sustineat, medietatem Curti Regiæ, & medietatem Nonantulæ Ecclesiæ; & hæc cartula perpetuis temporibus in sua firmitate permaneat.

Actum in Civitate Regio feliciter. Anno ab Incarnatione Domini 1136. die 7. intrante mense Novembris Ind. 14.

Ego Martinus Sacri Palatii Notarius rog. hanc cartulam scripsi, & complevi, & tradidi.

Ego Zilibertus sacri Palatii Notarius videns authenticum Instrumentum exemplavi, scripsi, nec addidi, nec minui.

Alterum est.

Cum in Dei Nomine Seren. Imperatoris Lotharii Coniux Regiliza Imperatrix Sereniss. & Romanorum semper Augusta in Civitate Regio ad justitiam faciendam resideret; ibique multas, ac varias querimonias per probatissimos Judices, videlicet Adegerium de Nonantula, atque Gerardum de Panciano solerti cura discuteret, residentibus ibidem cum eis ad placitum D. Adelmo Regiensi Episcopo, & Anselmo Avelbergensi Pontifice, Federico Marchione, & Fratre suo Guarnernio, Odolrico Crasso, Thederico de Dura, Arthenisio, Guidone filio Manfredi, Gerardo de Plaza, Raynerio de Saxo, & pluribus aliis Teutonicis, ac Latinis Clericis, & Laicis, cum quibus Regienses etiam Consules, & maxima pars Populi pariter residebant, scilicet Adegerius de Burgo, Alberto Malberti, Ubaldus Palearius, Raynaldus Almani, Oliverius de Taculis, Malatacca, & Sereniss. Filius Alberti Rogerii, & multi alii. Lamentata est Ecclesia S. Mariæ de Ugone de Sisso, & de Nepotibus ejus, qui eidem Ecclesiæ terras injustè tenebant in Strinatis, & lamentata est de Eustario Anselmi Canonici Filio, qui Canonica Patris ab Ecclesia alienavit in Curtexelle, & in Rivalta, & ubicumque fuit. De Gerardo quoque Albini lamentata est, qui tenet unum Mansum ejus in Uregnano, & Decima de Nuvellaria; insuper de filiis Armana Cavazoli, qui tenent terras eidem Ecclesiæ, unum in Voano, & alterum in massa, & per quem Guido de Rozo tenet unam Braidam in Ponte Platulo, & quandam terram in Saldinis scilicet vendit. Lamentata est cum Burgundione de Saxo, qui tenet unum Mansum in Canole laboratum per Melones, & alium Mansum in Bagnolo, & unam petiam de terra in Saldinis, & unam decimam in Rodano; de Domnino Carapezà etiam lamentata est Ecclesia, qui contra Deum, & contra animæ ejus salutem tenet terram in Canarole, unde eadem Ecclesia cooperiebatur, & tenet Braidam in Ponte Patulo, & mansum Guidonis de Madulo, quem tenet in Rivalta cum Petro Joannis Tusci socio ejus, quibus secundum leges ter & quater convocatis, & expectatis, nec ad prædictum placitum venerant, nec qui pro ejus justitia satisfaceret, mittere studuerunt. Judices itaque cum Curia judicaverunt hos, & eorum similes tamquam procaces, & latitantes à prædictarum rerum possessione debere excludi, & prædictam Ecclesiam exinde investiri, & intromitti, per quod totum per idoneos ejusdem Curiæ Ministros ordine completum est. Insuper etiam ex parte D. Imperatoris, & Imperatricis prædicta Curia bannum firmavit, ut quicumque Ecclesiam de supradictis rebus intromissis molestare, vel inquietare temptaverit, absque legali judicio mala voluntate Imperii incurrere, & insuper pœna centum librarum auri persolvere se se non ambigat, medietatem Regiæ Cameræ, & medietatem prænominatæ Ecclesiæ. Ad cujus rei memoriam, & stabilitatem habendam, & retinendam hanc Cartam jam dicta Curia fieri præcepit. Quam ego . . . . . . unus ejusdem Regalis Curiæ Notarius scripsi, complevi, & dedi.

Anno ab Incarnatione D. 1136. Intrante mense Decembris Ind. XIV.

Signum . . . . semper Augusta. Actum Regio feliciter.

Adelmum verò obiisse initio anni 1140. vel paulo ante, colligi potest ex sequenti documento, quo Gualterius Archiepiscopus Ravennas, dum Regium profectus esset ad sacrandum novum Episcopum, Regiensibus Canonicis omnia illorum jura, bonaque confirmat his verbis.

In nomine S. & Individuæ Trinitatis Anno Dom. Incarn. 1140. temporibus D. Innocentii R. E. P. & Conradi Regis Romanorum die 14. mensis Martii Ind. 3. Infra Canonicam S. Mariæ in Regio. ex Arch. Cath. Reg. n. 10.

Inter cætera, quæ divinæ dispositionis consilio disponuntur, Pontificalis promotionis sublimitas Deo, à quo omne datum optimum procedit, cœlitus prædestinante, ac largiente conceditur. Decet itaque eos, quos summæ dispositionis providentia Ecclesiastici regiminis celsitudine mirabiliter sublimat, ac Metropolitanæ sedis Cathedra decenter exornat, sic subditis Ecclesiis, ac fratribus eisdem Ecclesiis humiliter famulantibus utiliter necessaria providere, eorumque justis petitionibus libenter annuere, suoque privilegio perpetuo corroborare, quatenus de bono in melius proficere, divinisque officiis promptius intenti Deo devotissime servire, & suo Metropolitano, ejusque successoribus valeant fideliter obedire. Cujus rei gratia Nos Gualterius S. Ravennatensis Ecclesiæ Archiepiscopus licet indignus, cognitis his, quæ per privilegia Venerabilium Antistitum S. Regiensis Ecclesiæ Canonicis rationabiliter sunt concessa, vobis Ogerio Venerabili Archipresbytero, & Achilli Reverendo Archidiacono, vestrisque successoribus S. Regiensis Ecclesiæ Canonicis præsentis privilegii pagina rem interiacendam perpetuo corroboramus, & inviolabiliter confirmamus. Idest Ecclesiam S. Petri sitam in suburbio prope Civitatem Regii cum omnibus apendiciis suis: Itemque confirmamus vobis Decimaria Civitatis Regii, & suburbii ipsius, sicuti de antiqua consuetudine ex Jure Canonico detinetis: Oblationem quoque fidelium tàm in missis vivorum, quam Defunctorum, sive præsente, sive absente Episcopo, & in Urbe, & extra in Cera, & in Monetis. Insuper confirmamus vobis oblationes conservationum Ecclesiarum Episcopa-

copatus vestri, tàm infra Urbem, quàm extra, sicuti eas rationabiliter consuevistis habere, noscimini. Confirmamus etiam vobis curtem S. Stephani cum plebe ipsius, & cum omni honore, & integritate, & dignitatis: similiter confirmamus vobis terram ac Civitate sitam in plebe Quarantula: Praterea confirmamus vobis duos mansos de Broilo in curte Sazarie, & totum hoc, quod vobis pertinet in Letlo Benano, & terram, qua vobis pertinet in loco, qui vocatur Trecentula. Insuper confirmamus vobis Decimam quatuor mansorum in loco, qui dicitur Fabrica, Decimam etiam Novellarie, cum Plebe ipsius, & cum omnibus ad eandem plebem integrè pertinentibus. Eodem modo confirmamus vobis terram, que vobis pertinet, in loco, qui dicitur Campagnola, & totum, quod habetis in curte, qua vocatur Canose. Item confirmamus quidquid vobis pertinet in curte Corrigie, & quod detinet Joannes Bordone in Corviaco jure Canonica vestre, & mansum Moronis, qui est in Novellaria; mansum quoque Bazoaris, quod est positum in curte Nova. Simili modo confirmamus vobis terram Freaulfini de Gurgo, & mansum positum in Bagnolo, & quidquid detinet Ilaezbrandi jure Canonica usque in Massanzatico, duos etiam mansos in loco, qui dicitur Binizo, & unum in loco, qui vocatur magnum Casale. Praterea hujusmodi confirmamus vobis curtem Ripe Alta cum plebe ejusdem, & cum decimis, scilicet & terram, quam detinetis in Cubiliolo, & in Mutilena, & mansum, quem detinetis in Albineta, & mansum de Aliano, & mansum positum in Querzola, & mansum positum in Castellunculo prope Castrum Gipsi, & quandam terram prope arcem Timbera; nec non confirmamus vobis curtem masse cum omni sua integritate, curtem etiam de Campilia cum omnibus ad eandem curtem integriter pertinentibus: Curticellam quoque de Villa, & Villam, qua vocatur in Sabiaco, & quidquid vobis pertinet, qui dicitur Goa, & mansum positum in Minocio, juxta Alpem, & quod vobis pertinet. . . . . Decimas Gavasse. Insuper confirmamus omnia, que pertinent ad officium, & Benefitium Archipresbyteratus, & Archidiaconatus, & Prapositura, Magistri quoque scholarum ejusdem Ecclesia . . . . vestrisque successoribus in perpetuo. Hac autem omnia, que superius leguntur cum suis justis, & certis finibus vobis prafato Archipresbytero, & jam dicto Archidiacone, ceterisque praedicte Canonica S. Marie fratribus, vestrisque successoribus jugiter servientibus auctoritate Dei, & B. Maria semper Virginis, nec non & B. Apollinaris Pontificis, & Martyris Christi, omniumque sanctorum, & nostra habendum, tenendum, fruendum perpetuo confirmamus, & presenti privilegio irrefragrabiliter corroboramus. Quod si (quod absit, & avertat Divina Clementia) hanc nostri Privilegii paginam aliquis infringere, vel temerè violare prasumpserit, maledictionem Dei Patris Omnipotentis, & Filii, & Spiritus sancti, & B. Maria Virginis, & B. Apollinaris, omniumque sanctorum, & nostram incurrat: Trecentorum quoque decem, & octo Patrum anathemate obligatus, perpetuis ignibus cum Juda traditore cruciandus, nisi resipuerit, perpetuo subjaceat; hoc tamen scripto in suo robore firmiter permanente. Ut autem hoc verius credatur, & firmissimè teneatur, manus nostra inscriptione firmavimus, & sigilli nostri impressione pro nostro munimine inviolabiliter custudiendum signavimus.

Actum Regii per manus Andrea Presbyteri, & Cantoris S. Ravennatensis Ecclesie, & . . . . D. Gualteris Ravennatensis Archiepiscopi scriptoris, & Capellani, jubente eodem venerabili Patre, cum esset ibi pro ordinando Episcopo, caterisque negotiis Ecclesiasticis specialiter disponendis, ac secularibus salvo sua dignitatis honore in melius reformandis, sub die, mense, & Indict. supradicta infra Canonicam S. Marie.

54. * ALBERIUS ex Canonico Regulari, ac Priore S. Mariæ de Rheno Bononiensis jurisdictionis, Regiensis Episcopus videtur circa annum Domini 1140. Is una cum Guidone Cardinali Legato Apostolico anno 1144. interfuit inventioni corporum SS. Prosperi Episcopi, Venerii Abbatis, & Jocundæ virginis, Amizone tunc in ea Abbatia S. Prosperi inferioris sedente, ut habetur in monumentis dictæ Abbatiæ, & in supra citato vetusto cartophylacio plenius continetur, quod hic nō pigebit referre. LVI.

* Ex Append. t. 3.

Anno 1144. elapsis tunc annis circiter 444 à tempore, quo præfatus beatæ memoriæ Thomas Episcopus sanctum Beati Prosperi corpus in prænominato majori altari Ecclesiæ monasterii S Prosperi reposuit. Alberus Regiensis Episcopus suasu, & consilio quorundam suorum monasterio prædicto diabolo suadente insidiantium corpus ipsum B. Prosperi per ambigua loca requirere cœpit. Et nocte quadam, quæ profestivitate S Clementis celebris habebatur, fodiens altare majus S. Prosperi de Castello, invenit quædam ossa nullius titulo consignata; convocatisque prædictis suis cœpit asserere illud esse corpus S Prosperi, & pulsatis ejusdem Ecclesiæ signis, conabatur hoc ipsum populis hinc inde confluentibus suadere, dicens: Ecce corpus gloriosissimi Confessoris Christi Prosperi Domini, & magni Patroni nostri. Sed populi ipsi audientes, quæ facta fuerant, nullam Dei nutu suis verbis fidem adhibuerunt, clamantes apertis vocibus penè simul omnes tam viri, quam mulieres, non esse hoc S. Prosperi corpus, sed alicujus defuncti ibi repositi. Tunc Amizo dicti monasterii Abbas sentiens se, & suum monasterium ex hoc ipso gravatum, sequenti mane adiit Episcopum ipsum Alberum rogans, ut ad monasterium suum veniens altare majus aperire dignaretur inventurus proculdubio ibi verissimum B. Prosperi corpus, quod per multa annorum curricula semper ab Italiæ populis ibidem celebre, & præclarum habitum fuerat, & etiam in præsenti habebatur. Qui renuens, & pluries tam ab ipso Abbate, quam à diversis Regiensis urbis proceribus super hoc obnixè rogatus venire contemnens, & consilium suum in longum protrahere conabatur, & per nuntios, & per se ipsum ad consentiendum dicto errori suo quatenus pacata, & tranquilla utens voluntate eos impelleret; pollicitus quod si ejus consilio, & voluntati obedirent, & super hoc contenti, & taciti esse vellent, ipse eis fictitii illius corporis medietatem tribueret, & coram clero, & populo sui Episcopatus ambas ecclesias ad nomen, & honorem ipsius dedicaret, duasque festivitates per totum Episcopatum celebrandas dedicaret, unam monasterio, & alteram castello. Quod audiens Abbas, & pro ridiculo computans; heu, inquit, quis unquam tam frivolum, tamque pessimum audire potuit, ut sanctissimum, & præclarissimum S. Prosperi corpus, quod per 444. annos à sanctæ memoriæ Episcopo Thoma in loco, quem sibi ipse Sanctus vivens in corpore elegerat, repositum ab omni Regio cognoscitur, cuique nos pene ab ipsis cunabulis deservimus; nunc nescio à quibus, vel unde venientibus dimidium, vel in majori parte divisum accipere rogamur. Deo laudes, Deo gratias referimus, quia totum S. Prosperi corpus habemus: absit ut illius vestri Sancti, quem vos reperisse dicitis, aliquam portionem ex nomine S Prosperi accipiamus. Qui enim totum possidemus, dimidium accipere nolumus; sed iterum, atque iterum precamur, ut sicuti vestri est honoris, & officii cum clero, ut jam diximus, & populo ad monasterium veniatis, & ipsum sanctissimum corpus, sine omni scrupulo illud videre desiderantibus ostendatis. Cumque nullum suæ petitioni congruum ab Episcopo accepisset responsum, domum maximo cum dolore reversi, inito secum consilio, & admonito prius per nuntios populo, quodam mane pulsatis omnibus Ecclesiæ signis, coram maxima populi multitudine Abbas cum fratribus processione ordinata cum magna reverentia, & litaniarum supplicatione ecclesiam ingressi super altare ipsiū Beatissimi Prosperi missarum solemnia celebrarunt, fodientesque arcam, quæ post altare circa tumulum S. Prosperi olim firmissimo muro constructa fuerat, invenerunt sacratissimum mausoleum preciosissimi corporis sanctissimi Prosperi, quod & præ gaudio lacbrymantes devotissime deosculati sunt. Iterum autem Episcopum adeuntes ipsum sæpe, & sæpius deprecati sunt, ut saltem tunc, ad aperiendum inventum jam tumulum venire dignaretur. Quod cum, ut prius, facere renuisset, tandem post multos dies jussu, &

in fu-

imperio Reverendissimi D. Guidonis S. R. E. Presbyteri Cardinalis, & Legati Apostolici, cum jam nobiles quidam, & proceres civitatis cum nonnullis monachis dolore nimio ob tantam ejus obstinationem permoti impetu facto sacrum B. Prosperi sarcophagum aperuissent, ex quo tanta vis odoris, tantaque fragrantia manaverat, ut omnium, qui aderant, naribus, pectoribusque refectis non solum Basilica, sed omnis etiam platea odore ipso repleretur; cum clero, & populo ad monasterium adveniens super ipsas sacratissimas reliquias missarum solemnia celebravit, interque solemnia præfatus Reverendissimus Cardinalis, cæterique Episcopi, qui cum ipso aderant, doctissimum, luculentumque ad honorem Dei, & B. Confessoris Prosperi gloriam singuli ad populum dedere sermonem.

Peractis itaque missarum solemniis idem ipse Præsul, & ejusdem monasterii Abbas, qui industria, & hortatu jam dicti Reverendissimi Cardinalis, Episcoporumque & Abbatum, qui cum eo erant, reconciliati inter se fuerant, aperuerunt cum maxima devotione, & reverentia prælibatum sarcophagum, visisque sacratis B Prosperi reliquiis, & à præfato Reverendissimo Cardinali, Episcopis quoque, Abbatibus, & omni clero, ac populo, qui simul aderant, in veritate cognitis, summa cum exultatione, & lætitia, ac ingenti gaudio unusquisque laudantes Deum, ad propria remearunt.

Parvo autem post hæc temporis spatio idem Episcopus rogatu dicti Abbatis decrevit ad monasterium cum clero, & populo redire, SS. Venerii monachi, & Jocundæ virginis altaria similiter scrutaturus, eorumque corpora si, ut antiquorum fama vulgante percrebuerat, invenirentur, populis alacriter, ac devote ostensurus. Igitur cum majoris Ecclesiæ clero, ac civitatis populo reverenter ad monasterium venisset, celebratis devote super S. Venerii altare missarum mysteriis, cœpit una cum Archidiacono, & Præposito, aliisque sacerdotibus acceptis malleis cæmentum viriliter confringere, quo ipsum altare cum mensa decentissime glutinatum, elevataque mensa statim apparuit loculus pulcherrimus, candidissimo marmore opertus, quo non sine gravi labore aperto, repererunt corpus B. Venerii monachi, cui sacratissimum caput accipiens præ manibus idem Episcopus devotissime deosculatus ipsum omni populo ostendit.

Deinde accedentes ad altare S. virginis Jocundæ, elevata desuper mensa, invenerunt simili ordine compositum locellum, in quo ejus corpus sanctissimum antiquitus decentissime repositum fuerat; elevatoque plumbeo sigillo accipiens idem Alberus Episcopus sacratissimæ virginis caput in manibus, ipsumque reverenter, ac devote deosculans, ostendit cunctis palam astantibus. Sicque per Dei gratiam certi facti de sua spe, universi cum magno tripudio Deum laudantes ad propria rediere, remanentibus eisdem Sanctorum reliquiis sic in propatulo per quatuor circiter annos ob innumeram quotidie advenientium multitudinem ad eas visendas, vel potius venerandas, tam ex longinquis, quam ex finitimis regionibus.

Veritus autem Abbas prædictus ne tantum thesaurum aliis recondendum se obeunte, quod facile accidere poterat, reservaret, preciosissimas ipsas margaritas in propriis altaribus recondere decrevit. Reverendissimus itaque Moyses tunc Ravennas Archiepiscopus rogatu, ac precibus instantissimis præfati Abbatis, atque suasu prædicti Alberi Episcopi, & Achillis Regiensis Archidiaconi una cum dicto Albero Episcopo Regiensi, & Lanfranco Parmensi, ac Gregorio Adriensi Episcopis consecravit ecclesiam prædictam monasterii S. Prosperi extra, & prope Regii mœnia; recondensque maxima cum veneratione, & diligentia corpus prædictum sanctissimi Confessoris Prosperi, in eodem locello, in quo repertum fuerat, ejus venerandum altare consecravit cum suprascriptis Albero Episcopo, Amizone dicti monasterii Abbate, & Achille Archidiacono, multisque monachis, & clericis, & fidelibus laicis; posita ibi lamina plumbea, in qua scripta sunt omnia eidem cognitioni congrua. Sanctissimi quoque Venerii monachi, & eremitæ, atque presbyteri corpus reconditum est cum lamina similiter plumbea, ejusque altare consecratum à D. Gregorio venerabili Adrianensi Episcopo; sanctissimæ etiam virginis Jocundæ venerandum corpus collocatum est similiter cum lamina scripta, ipsiusque altare consecratum à D. Lanfranco venerabili Parmensi Episcopo.

Acta sunt hæc omnia per Dei gratiam præsentibus supradictis Episcopis, Abbatibus, & quamplurimis Archipresbyteris, & præpositis, diversorumque ordinum clericis, populisque diversarum terrarum innumeris anno Incarn. Dom. 1148. die Calendarum Juniarum, tempore sanctiss. D. Eugenii Papæ III. & Conradi Imperatoris Romani. Ut patet ex antiquissima chronica registrata in legendario vetustissimo magno dicti monasterii de pergamenis fol. 32.

Tertio anno autem Domini 1369. die 15. Junii cum jam anno 356. die 16. Februarii per D. Feltrinum de Gonzaga destructum fuisset præfatum monasterium, D. Petrus de la Garata, tunc ejus monasterii Abbas, & Abbatis Zifredini immediatus successor, timens ne ob totalem ipsius monasterii desolationem, ob quam nec monachi habitare, nec divina in eo celebrari mysteria poterant, præfata Sanctorum corpora inde furtive subtraherentur, aut repentina violentia derobarentur, præsertim propter guerras, quæ tunc in diœcesi Regiensi, & comitatu vigebant; obtenta licentia à sanctissimo Pontifice Urbano V. ut ex ipsius bulla plumbea, quæ in eodem monasterio est, manifeste apparet: volens ea transferre ad ecclesiam Prioratus S. Matthæi in civitate Regii eidem monasterio pertinentis, ubi tam ipse, quam monachi sui tunc temporis morabantur, adiit Reverendissimum tunc Laurentium Episcopum Regiensem, ut juxta præfatæ Bullæ seriem huic translationi interesse dignaretur. Qui cum ei in dubium revocasset, an dictæ venerabiles reliquiæ essent in dicta monasterii ecclesia, an in ecclesia S. Prosperi de Castello, idem Abbas eum rogavit, ut pro elucidanda veritate, & amovenda omni de fidelium cordibus dubietate cum illo clero, qui sibi placeret, ad monasterium veniens dictorum sanctorum altaria diligentissime perscrutari dignaretur, conferens una cum suprascriptis antiquis monasterii chronicis; cui idem Episcopus benignissime annuens die 15. mensis Junii, anni suprascripti, ante auroram ad monasterium veniens per portam S. Nazarii cum Archidiacono suo, & cum Præceptore S. Joannis Hierosolymitani, Priore S. Jacobi, & principalibus aliis Canonicis, clericis, & diversorum Ordinum Religiosis, sed & diversis dictæ civitatis nobilibus, ac civibus, celebrata prius super altare Sancti Prosperi missa Spiritus sancti, invocatoque Jesu Christi nomine per magistrum Guidonem Razam, Bartholomæum Spongam, Antonium Cavacini, muratores, non sine maximo labore cum livereis ferreis, & malleis coram cunctis prædictis, & aliis astantibus frangi, & aperiri fecit altare prædictum, & arcam magnam ultra communem staturam in ipso sub una lastra marmorea positam, qua aperta exivit odor ex ipsa eximius, & videns sanctissimas reliquias B. Prosperi coopertas panno serico rubeo cum lamina plumbea, in qua scriptum erat.

Quarto anno ab Incarnatione D. N. Jesu Christi 1148. indict. XI. die calendarum Juniarum consecratum est hoc altare, & repositum est ibi corpus S. Prosperi Episcopi, & Confessoris à D. Moyse Archiepiscopo Ravennatense, & ab Episcopo Regiensi Albero, & ab Episcopo Parmense Lanfranco, & ab Episcopo Adriense Gregorio, & ab Amizone Abbate ejusdem monasterii, & multis aliis, eamque in omnibus, & per omnia cum suprascripta chronica concordare reperiens, summa cum reverentia, & devotione unam ex prædictis S. Prosperi reliquiis accipiens ipsam osculatus est, osculandamque obtulit astantibus, & declarans illud esse verum corpus S. Prosperi, accessit ad altare B. Venerii, illoque ut supra aperto, reperit corpus ipsius cum simili lamina plumbea, prout in chronicis continetur in capsa marmorea: accipiensque in manibus cum reverentia, & devotione caput ipsius deosculatus est, ostendens ipsum astantibus, & deosculandum offerens, & dans indulgentiam 40. dierum, tam astantibus tunc ibi, quam cunctis dictam ecclesiam, & altaria visitantibus. Cumque iterum fieret ibi non parvus populi concursus, præfatus D. Episcopus, & cum prædictis Do-

minis cum associantibus ad propria reversus est, ut patet instrumento publico, & authentico manu Ubaldi de Sturgidis publici Imperiali auctoritate notarii, rogato tempore suprascripti Summi Pontificis Urbani V. & D. Caroli Romanorum Imperatoris anno mense, & die conscriptis. In quo instrumento describuntur plurimi testes, tam ecclesiastici, quam seculares, & inter eos multi nobiles, & potentes viri, quod instrumentum habetur in dicto monasterio.

Supradicta igitur corpora St. Prosperi, & Veneris inventa ut supra in ecclesia monasterii suprascripti, nec non S. Virginis Jocundæ portata fuerunt in civitatem Regii ad ecclesiam S. Matthei prædictam, ubi tunc habitabant Abbas prædictus, & monachi, & per ipsum Abbatem Petrum, ac fratrem Rolandinum de Bertis Priorem claustralem dicti monasterii reposita fuerunt in altari S. Matthei antedicti secreto.

Quinto, anno 1380. reædificata fuit ecclesia, & monasterium prædictum S. Prosperi per dictum Abbatem Petrum, & anno 1388. die 19. Martii per prædictum Abbatem Petrum, & fratrem Rolandinum supradictum, qui tunc factus fuerat Abbas monasterii de Canossa, seu de Canusia accepta fuerunt dicta sanctorum corpora præsentibus multis viris de dicta ecclesia S. Matthei, & reportata ad dictum monasterium S. Prosperi, eodemque anno indict. XI. die XII. Aprilis repositum fuit in altari majori ecclesiæ dicti monasterii corpus prædictum Beatissimi Prosperi, altareque ipsum consecratum per Reverendiss. P. D. Joannem Attrebatensem, atque Cæsariensem, & alios plures Episcopos, præsentibus clero, & Populo Regiensi. In altare quoque S. Venerii eodem die, anno, & mense reconditum fuit corpus S. Venerii. Et in altari S. Jucundæ corpus ejusdem sanctissimæ virginis, consecrataque fuerunt ipsa altaria per suprascriptum D. Joannem Episcopum Attrebatensem, & alios Episcopos, & Prælatos, qui ibi fuerunt. Vacante tunc Imperio, tempore D. Urbani antedicti Papæ, & D. Ugolini de Sesso Episcopi Regiensis, ac dominante Illust. Principe D. Galeazio de Vicecomitibus de Mediolano in civitate Regii, ac in tota fere Lombardia. Uti apparet in laminis plumbeis, quæ sunt in dictis altaribus.

Et hæc de translatione, & existentia corporis S. Prosperi in Abbatiali ecclesia S. Petri dixisse sufficiat. Cæterum eo ipso anno 1144. Lucius II. Papa sub Apostolica protectione Regiensem Ecclesiam, ac Alberonem, ejusque successores recepisse refert sequens dipl. ex archivio cathedralis exscriptum.

Lucius Episcopus servus servorum Dei.

Coll. cum ex iit. in Archiv Cath. Reg. expl. 2. n. 266.

Venerabili Fratri Alberoni Regino Episcopo, ejusque successoribus, canonice substituendis in perpetuum. Ex commisso nobis à Deo Apostolatus officio fratribus nostris tam vicinis, quam longe positis, paterna nos convenit provisione consulere, & Ecclesiis, in quibus Domino militare noscitur, suam justitiam conservare, ut quemadmodum, disponente Deo, patres vocamur in nomine, ita nihilominus comprobemur in opere. Ea propter venerabil. frater Albere Episcope tuis petitionibus clementer annuimus, & Reginam Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dinosceris, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona, in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum rationabiliter in eis Deo propitio poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & per vos eidem Ecclesiæ, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis . . . . . . Canonicam S. Prosperi, capellam S. Joannis de civitate, capellam S. Jacobi, Canonicam S. Geminiani, capellam S. Stephani, & ceteras capellas ejusdem civitatis, monasterium S. Thomæ, monasterium S. Raphaelis, plebem de Menotio, capellam sancti Jacobi de insula de Bibio, cum aliis capellis ejusdem, plebem de Thoano, capellam Hospitalis de ponte de Cavola, cum suis possessionibus, & aliis capellis ejusdem plebis, plebem S. Vitalis cum capellis suis, & omnibus ad eam jure pertinentibus, plebem de Campiola, capellam S. Venantii de Busana, capellam de Valesneria, capellam de Sancto Vito, cum aliis capellis ejusdem plebis, plebem de Basilio cum aliis suis capellis, plebem de castro Ariano cum suis capellis, plebem S. Eleuchadii cum suis capellis, plebem de Albineto cum suis capellis, plebem de Pojanello cum suis capellis, plebem de Lecolo cum suis capellis, plebem de Cavaliano, capellam de Jano, capellam de Rezola, capellam S. Prosperi de Graxiano cum aliis capellis ejusdem plebis, plebem de Bibiano, capellas de Bibianello, cum aliis capellis ejusdem plebis, plebem de Musilena, capellas de Curviaco cum aliis capellis ejusdem plebis, plebem de Rivalta cum suis capellis, plebem de Foliano cum suis capellis, plebem de Arceto cum suis capellis, plebem de Banio cum suis capellis, plebem de Herberia cum suis capellis, plebem de Prato cum capella S. Martini de Rio, & aliis suis capellis, plebem de Bagnolo cum suis capellis, plebem de Campo rotundo cum capella de Corrigia, & aliis capellis, plebem de curte nova, plebem de Nuvolaria cum suis capellis, ecclesias de Campagniola, plebem de Fabrica cum capella de Razolo & aliis suis capellis, plebem S. Zenonis cum suis capellis, plebem S. Mariæ de Novis cum suis capellis, ecclesiam de Gorgatela, plebem de S. Stephano cum capella S. Possidonii, & aliis suis capellis, plebem de Quarantula cum suis capellis, plebem S. Martini in Spina cum suis capellis de Gavella, & de Manziana, plebem de Cutiano cum capella de Mulla, & aliis suis capellis, ecclesiam de Gonzaga, plebem de Villula cum suis capellis, plebem de Pigognaga cum suis capellis, plebem de Bondeno de Ronculis cum suis capellis, plebem de Bondeno Arduini cum suis capellis, plebem de Suzaria cum suis capellis, ecclesiam de Loco bello, Ecclesiam de Polesino, ecclesiam de Zitola, plebem de Luzaria cum capella de Sacca, & aliis suis capellis, plebem de Guardistalla cum suis capellis, monasterium de Marola, monasterium de Canusio. Præsentis quoque auctoritate decreti sancimus, ut universi Regin. Episcopatus fines quietè deinceps omnino, & integre, tam tibi, quam tuis successoribus conserventur; prædecessoris quoque nostri bo. mem. Urbani Papæ vestigiis inhærentes sancimus, ut in parochialibus ecclesiis, quas tenent monachi in tuo Episcopatu, vestro assensu presbyteros collocent; qui si idonei fuerint, a vobis animarum curam suscipiant, & de pleb. quidem cura vobis rationem reddant, monachis vero, pro rebus temporalibus debitam subjectionem exhibeant, salva in omnibus Apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat; cunctis autem eidem Ecclesiæ jura servantibus sit pax D. N. J. C. quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Lucius Catholicæ Ecclesiæ Episc. subsc.

(„ Ego Conradus Sabinensis Episcopus ss
„ Ego Gregorius Cardinalis Ss. Sergii, & Bacchi ss.
„ Ego Gregorius Presb. Card. S. Sixti ss.
„ Ego Guido Presb. Card. S. Grisogoni ss.
„ Ego Tmarus Tusculanus Episcopus ss.
„ Ego Petrus Albanus Episcopus ss.
„ Ego Thomas Presb. Card. tit. Vestinæ ss.
„ Ego Ubaldus tit. S. Praxedis subs.
„ Ego Manfredus Presb. card. tit. S. Savinæ ss.
„ Ego Nicolaus Presb. card. tit. S. Cyriaci ss.
„ Ego Guido Diaconus cardin. Ss. Cosmæ, & Damiani ss.
„ Ego Rodulphus Diac. card. S. Luciæ in Setasolis ss.
„ Ego Joannes Diac. card. S. Adriani ss.
„ Ego GR. S. Romanæ Ecclesiæ Diaconus ss.
„ Ego Hugo Romanæ Ecclesiæ Diaconus in sancta Lucia in Horsia ss.)

Datum Laterani per manus Bobonis Capellani, & scriptoris 4. Nonas Aprilis Indict. 7. Incarnat. Do-

min. an. 1144. Pontificatus vero D. Lucii II. anno I. A

Hunc Alberum Kalendarium Rhenanum obiisse notat anno 1164. Nonis Aprilis. Quod quidem cohærere non potest cum monumentis Cathedralis, in quibus clare legitur Adalberius, vel Alberius Alberi successor adlectus fuisse Episcopus Regiensis anno 1147. Oportet igitur asserere Alberium ex hac vita migrasse anno eodem 1147. nisi forte divinare velimus, unum tantum fuisse Alberium, quem & Adalbertum, & Albericum vocant, qui ante hunc annum 1147. fuerit coadjutor, vel coepiscopus Adelmi, quo defuncto, Episcopalem infulam susceperit solus regendam anno 1147. (1) Habemus enim Adalberii documentum ad favorem cœnobii S. Prosperi, ubi dicitur, annum Domini 1150 a. fuisse Adalberii Pontificatus tertium. Imo alio in documento, quod modo dabimus, recensentur Adelmus, & Bonus Senior ejus prædecessores, neque ulla mentio alicujus Alberii, vel Adalberii Episcoporum. Hinc credi potest unum, & idem fuisse Alberium, Adalbertum, & Albericum in duos confusos, cum constet ann. 1150. tertium fuisse Pontificatus Adalberii, & anno 1149. Alberium se subscribat in præcitato documento. Porro hæc sunt illa duo documenta ex Episcopali archivio exscripta. B

a 1050.

b *Adelbertus sanctæ Regiensis Ecclesiæ Episcopus, ac provisor indignus.*

b Hoc documentum ad Adalbertum XLVIII. Episc. refer.

Secularibus negotiis impediti, & rabie sævientium vallati, ea, quæ debemus, minime adimplere valemus. Itaque necesse est, ut servientes Deo aliqua substentatione subleventur, ut illorum meritis minas persequentium evadere, & Deo libere servire queamus. Ac per hoc omnium S. Dei Ecclesiæ fidelium præsentium videlicet, ac futurorum noverit industria, D. Landulphum Abbatem nostram adiisse clementiam, quatenus monasterio S. Prosperi, ubi nunc præesse videtur, capellam S. Martini in casale sitam, & partem unam in plebe S. Mariæ de Revere, quam Dominicus presbyter ibi donavit, atque particulas duas, unam scilicet in S. Laurentio, alteram in S. Florentino nostra auctoritate concedere dignaremur. Cujus precibus quam dignis, & honestis cum consensu fratrum nostrorum nobis adquiescentium, prædictam capellam cum omnibus suis pertinentiis, & jam dictas partes eidem monasterio per hanc nostræ institutionis, seu concessionis paginam concedimus, atque elargimur in perpetuum, ea videlicet ratione, ut fratres, qui ibi ordinate vixerint, habeat, teneant, et fruantur absq; nostra, nostrorumq; successorum contradictione, vel diminoratione; ita tamen, ut per vicarios suos eas servare faciant, & debitum honorem, ut cæteri fratres solito more impendant. Si quis autem hanc nostræ institutionis, seu concessionis paginam infringere tentaverit, maledictionem Dei Patris Omnipotentis, & Filii, & Spiritus Sancti, & S. Mariæ, B. Prosperi, seu sanctorum omnium incurrat, & insuper quinque libras argenti se compositurum injuriam sustinentibus agnoscat. Quod ut verius habeatur, & firmius ab omnibus credatur, manu propria firmavimus, & nostro clericorum cœtui obtulimus roborandum. C

Actum est hoc anno Dom. Incar. millesimo quinquagesimo Pontificatus vero D. Adelberti Præsulis anno 3. XII. Calendas Aprilis. Indictione 3. D

Ego Adelbertus Episcopus.
Eicardus Archipresbyter.
Bernardus Archidiac.
Arbertus Præpositus, & Custos.
Adelbertus Presbyter.
Gotfredus Presbyter.
Sigifredus Presbyter.
Dominicus Presbyter.
Tenzo Presbyter.
Joannes magister Scholarum.
Adam Diaconus.
Vualbertus Diaconus.
Albericus Subdiaconus.
Ardingus Accolytus.
Eurardus Accolytus.
Sichelmus Clericus.
Radaldus Clericus.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis. Anno Dominicæ Incarnationis M. C. XXXXIX. indict. 12. Tempore D. Eugenii Papæ III. & Conradi Romanorum Regis II. Reginæ Ecclesia satis religiosos, & honestos olim consuevit habere Pastores, quorum conversationem, & quorum actus libenter imitari, in quantum possumus, exoptamus, & ea, quæ sibi tam in ecclesiis, quam & in literis retinuerunt, nobis retinere, & conservare desideramus. Inde est, quod nos Alberius S. Reginæ Ecclesiæ Episcopus litem, & controversiam inter Albertum Archipresbyterum de Suzaria, & Albertum presbyterum ecclesiæ S. Petri de Latebenano audientes voluntatem nostram inde exhibuimus, & eam in scriptis exhibere fecimus. Volumus enim atque præcipimus, ut ecclesiam S. Petri de Latebenano in ea libertate, in qua tempore Bonisenioris Regini Episcopi, & D. Adelmi beatæ memoriæ perstitit, & in qua eam invenimus, in eadem, omni labe remota, sic libera consistat, atque permaneat, ut de cætero nulli sit subjecta ecclesiæ, nisi Reginæ, & nobis, nostrisque successoribus. Quod ut verius credatur, firmiusque teneatur, propria manu subscripsimus, & sigillo nostro insigniri præcipimus.

Ego Alberius Reginus Episcopus licet indignus subsc.
Ego Gandulfus Archipresb. S. Reginæ Eccl. ss.
Ego Joannes Diaconus. ss.
Ego Archipr. S. Prosperi de Bondeno ss.
Ego Adam Novensis Archipresb. ss.
Ego Gandulfus Subdiaconus ss.
Ego Atto S. Reginæ Ecclesiæ Diaconus licet indignus huic notæ ex mandato Domini mei ss.

Alberum (ita vocatur) relaxasse decimas Miliarinæ in territorio Carpensi monialibus S. Juliæ de Brixia ordinis S. Benedicti, quas ibi possidebant, & curtem anno 1148. quam postea permutaverunt cum curte S. Dalmatii in Meldule juris monasterii, & monachorum S. Prosperi ejusdem Ordinis, insinuant scriptæ tabulæ ejusdem cœnobii S. Prosperi. Judicet nunc prudens lector, quid asserendum sit in tanta nominum varietate, in iis monumentis exscripta, cum etiam idem Episcopus alio etiam nomine Albriconi c enuncietur in monumento consecrationis ecclesiæ SS Michaelis, & Laurentii de Monte alto.

c Hic Albriconus diversus est ab Albero, ut mox dicemus.

In nomine Domini 1172. Indictione VI. Breve recordationis qualiter Albriconus Reginus Episcopus consecravit ecclesiam SS. Michaelis, & Laurentii de Montealto, quando ibat pro visitandis plebibus præsentibus Canonicis majoris Ecclesiæ, videlicet Archidiacono Jacobo, & sacerdote Odone, & magistro Peregrino, & presbytero Alberto dictæ Ecclesiæ, & præsentibus vicinis scilicet Azone de Vallegelata, & Termone, & multis aliis, postea consecrata fuit. Actum est hoc in Ecclesia S. Michaelis, & S. Laurentii de Montealto feliciter. Ego Guido notarius sacri Palatii rogatus interfui, audivi, & vidi, & scripsi.

Pancirolus, & alii Regienses scriptores, referunt hunc Albericum, sive Alberum, vel Adalberum ex familia Cambiatorum vetusta fuisse, ad eam dignitatem vocatum ex Præposito majoris Ecclesiæ.

55 ALBERICUS (2) successit Albero 1164. Interfuit Lateranensi Concilio sub Alexandro III. 1179. Magni animi Præsul fuit, quippe qui Regii fun- LVII.

(1) Hic ipse se in tricas injicit Ughellus noster. Documentum enim ad favorem cœnobii S. Prosperi datum fuit non anno 1150. sed 1050. ideoque referendum non ad hunc Alberium, sed ad Adalbertum, qui tunc Præsul Reginus erat, quo etiam tempore præfatum cœnobium regebat Landulfus Abbas, cujus meminit documentum, ut ex Abbatum S. Prosperi Catalogo supra relato videre est. Propterea nil impedit, quod Alberius ad Reginam sedem pervenisse dicatur anno 1140. ut ex Gualterii Ravennatis Archiepiscopi documento clare colligitur, & vixisse ad annum 1164. quo eum obiisse notat Kalendarium Rhenanum. Cæterum verum est Alberium ipsum vocitatum modo Adalbertum, seu Adalberum, ut videre est in quodam instrumento concordiæ rogato de mense Julio 1145. inter documenta Archivii Cathedralis n. 223. in quo Notarius uno loco eum vocat Adalbertum, alio vero Adalberum, & ipse Episcopus se subscribit: *Ego Alberius Episcopus*: ideoque unum, atque eumdem fuisse Alberum, Alberium, Adalbertum, Adelbertum, Adelberium, variè sic appellatum credendum est, non autem Albericum, vel Albriconum, quem ab Adelberto diversum fuisse infrà clarissimè evincam.

(2) Albericum hunc, seu alio nomine Albriconum diversum fuisse ab Alberio, vel Adalberio supra memorato præterquamquod colligitur ex Kalendario Rhenano, quod asserit Alberium decessisse anno 1164. & Albericus diu post supervixerit, ex sequenti tamen documento clare convincitur: quod in

fungeretur Prætura, inque cives regium propemodum Principatum exercere. Fato functus est 1187.

(„ *Albriconis sequens sententia habetur in Archivio Cathedralis Regiensis n.448.*

„ *In Dei nomine M.C.LXXX. die 15. exeunte mense Septembris Ind. 13. Nos quidem in Dei nomine Albriconus Dei gratia Reginus Episcopus licet indignus cognitor causæ, quæ vertebatur inter Petrum Præpositum Reginum pro Ecclesia sua ex una parte, & Albertum Falconum ex alia, quæ talis erat. Conquerebatur jam dictus Albertus de Præposito, quod injuste secuerat blavam suam, & contra voluntatem suam traxerat eam ad Aream suam in Rivalta, quæ Blava fuerat de tenutabus Nerorum, & Zufaldi, & de pignoribus, quæ & ipse Præpositus abstulerat hominibus supradictis Rivalta: Et Præpositus è converso pro Ecclesia sua conquerebatur de ipso Alberto de fructibus, quos abstulerat Albertus de terra Ecclesiæ in Gavassa, & de inquietatione possessionis prædictorum, & de pœna 20. librarum, quas promiserat, si non staret arbitrio, quæ inter eos fecerant Gulielmus & Consules Regini. Visis utriusque partis testibus, & rationibus hic inde diligenter inspectis ad restitutionem Blavæ, & pignorum Præpositum condemnamus; & quia Blava apud Laboratorem voluntate nostra posita fuerat, præcipimus Præposito, ut eam restituere faciat, & ipsum Albertum in petitione fructuum, & inquietationis Possessionis prædictorum absolvimus. ad præstationem vero pœnæ 20. librarum, quam Præposito promiserat, ipsū Albertum Præposito condemnamus: facultatem tamen Alberto concedimus, ut si infra 20. dies arbitrio, quod fecerat Gulielmotus & Consules, stare voluerit, ut in Instrumento continetur, à pena præstatione sit liberatus.*

„ *Actum Regii in præsentia Præpositi de Castro Ariano sacerdotis veritatis & perpetuo Magistri Burgondionis, Alberti Bonizonis, Parisii Romani, Rolandi Caritatis, Jeronimi Zoboli, Albriconis Guizoli, Guidotti de Marchesis, Ascardi Imolensis, Guidonis Moriscoli, & aliorum Clericorum, & Laicorum.*

„ *Ego Aimericus Notarius sacri Palatii rogatus interfui, & hoc præcepto Episcopi d. scripsi, complevi, ac dedi.*

LVIII 56. PETRUS ad eandem sedem promotus est 1187. postremam diem obiit 1212.* Hujus extat memoria in quodam declarationis documento ad favorem monasterii S. Prosperi, ubi fit mentio Ugonis, & Jacobi de Sesso, aliorumque Regiensium Canonicorum anno 1208. in hunc modum.

* Ex Appendice.

In Dei nomine.

Anno ejus 1208. die 2 mensis Decembris, Indict. 11. In præsentia, & testimonio magistri Matthæi clerici S. Petri, D. Cazzoli Archipresbyteri de Luzaria, Henrici de Luzaria, Benedicti notarii, Araldi Marchisii, & aliorum, qui testes rogati sunt. In concordia fuit D. Petrus Reginus Episcopus, & Rodulfus Reginus Archidiaconus, & Albertus Præpositus Reginus, & alii Canonici, scilicet Petrus Præpositus S. Prosperi, Ugo, & Jacobus de Sezzo, & magister Martinus, quod si Dominus Abbas Prosper pro se, & clericis suis solveret illam partem dationis, seu collecta, quæ fiebat pro communi, & quæ erat imposita monasterio, & ecclesiis suis, quod ipsi nolebant, quando propter hoc deberet fieri aliquod præjudicium monasterio, nec ecclesiis suis, nec volebant aliquam consuetudinem, vel aliquod jus propter hoc acquirere in monasterio, vel in ecclesiis suis, sed in omnibus honor Ecclesiæ Romanæ, & monasterii S. Prosperi, & ejus privilegia nova, & vetera sint salva, ac si non dedissent, & per tale datum, vel concordiam, in qua fuit Dominus Episcopus cum Canonicis supradictis ab una parte, & Dominus Abbas ab alia, non fiat præjudicium aliquod juri monasterii, nec juri Episcopi, & Ecclesiæ Reginæ, sed jus utriusque partis sit salvum.

Actum Regii in camera Episcopi feliciter.

Ego Americus not. sac. Palatii. Aver. not. filius rogatus interfui, & hæc scripsi.

(„ Hujus Petri memoria in Archivio ejusdem Cathedralis Regiensis habetur anno 1184. quo confirmat bona spectantia ad Archipresbyterum Majoris Ecclesiæ. Ecce documentum, quod tamen vel in anno; vel Indictione assignandam oportet mendosum esse: cum anno 1184. curreret Indictio secunda: putarem datum anno 1190. Indictione VIII.

„ *In nomine D. N. J. Christi anno ejusdem MCLXXXIIII. die Mercurii ultimo exeunte mense Madii Ind. VIII. Petrus Dei gratia S. Reginæ Ecclesiæ Episcopus, ac provisor indignus. Si dignis nostrorum fidelium petitionibus præbuerimus assensum, devotioris fidelitatis eos affore minime dubitamus. Unde omnibus S. Dei Ecclesiæ, universisque fidelibus præsentibus, & futuris notum fore volumus quendam nostræ Ecclesiæ Canonicum, & Archipresbyterum ejusdem Ecclesiæ nomine Bonfilium nostram supplex petendo adiisse paternitatem, quatenus ei antiquum beneficium, quod habuerant Archipresbyteri à nostris prædecessoribus, confirmaremus, & novum largiremur. Unde tua tibi Archipresbyter servitia considerantes Plebem de Cereto cum Capella sua de Monticello, & ecclesiam S. Petri de Civitate Regii cum omni Jure suo, & omnibus pertinentiis, & mansum de Cadregnano in Curte Albeneri, qui detinetur per Artiolum & Martinum & consortes eorum, & medium mansum in Masenzatico, qui detinetur per Oldeurandos, & Fonellum, & Mansum unum in Civitate in Plebe Quarantula, qui detinetur per Rudolfinum, & ejus consortes; & Mansum de Brolo, qui est in insula Luzariæ, qui detinetur per filios Gandulfi de Bella & eorum consortes; & Mansum unum alium in eadem insula, qui est in Villa, quæ dicitur Villa Giberti Rataldi per Saldinos, & per Tulios, quæ omnia cognovimus antecessores tuos detinuisse, nostra largitate concedimus, largimur, & confirmamus tibi, & tuis successoribus in perpetuum. Insuper donando addimus tibi, & tuis successoribus in perpetuum decimam, quam habemus in Curte Rivi juxta Campaniolam, quæ colligitur per Ciriolum, ut habeas in perpetuum tu Archipresbyter Bonfilius, & tui successores, & fruaris cum omnibus accessionibus, & ingressibus, & redditibus eorum, & earum . . . . sine omni nostra, nostrorumque successorum contradictione, vel molestatione, & facias quicquid tibi opportunum fuerit. Si quis autem hanc nostræ concessionis, largitionis, confirmationis paginam infringere temptaverit, maledictionem D. Patri omnipotentis & filii, & Spiritus sancti habeat. Et ut hoc verius habeatur, & firmius ab omnibus successoribus nostris credatur, propria manu nostra firmavimus, & hoc per Janellum filium quondam Auneri notarium nostrum tabellionem fieri jussimus.*

Ex Arch. Cath. Reg. caps. 2. n. 117.

„ *Actum Regii in capella S. Andreæ feliciter. Testes rogati interfuerunt Donnus Rodulfus Reginæ Ecclesiæ Canonicus, Albertus Cambiator.*

„ *Ego Petrus Reginus Episcopus ss.*

„ *Ego Janellus sacri Imperii notarius rogatus interfui, & hæc omnia scripsi, complevi, & dedi.*

„ Anno vero 1191. judex compromissarius composuit lites inter Canonicos S. Mariæ Majoris, & Canonicos S. Prosperi sequenti sententia.

In nomine Dom. Ego Petrus Reginus Epis. licet indignus, cognitor discordiæ, quæ vertebatur inter Præpositum Ugonem S. Mariæ Majoris pro se, & sua Ecclesia, & suis fratribus ex una parte, & Gerardum Præ-

Ex Arch. Cath. Reg. n. 18.

Archivio Cathedralis Regiensis n. 1121. [illegible] hujus tenoris. *In nomine Domini. Anno ab Incarn. D. N. J. C. 1103. die Dominico de mense Martii Ind. XI* [illegible] *Archipresbiter Gerardus Ecclesiæ plebis S. Eleucadii, & Presbiter Vivenus* [illegible] *Campagnola, qui erant præsentes, & Ramnusinus de Capiberto, ut* [illegible] *Regiensis consecravit dictam Ecclesiam S. Eleucadii* [illegible] *qui postea fuit Episcopus, & Presbitero Alexandro* [illegible] [illegible] Canonici Regienses cum suo Episcopo.

Præpositum S. Prosperi pro se, & sua Ecclesia, & suis fratribus ex alia, quæ talis erat. Dicebat namque Præpositus Ugo, quod erat in possessione tertiæ partis integræ canelarum positarum circa cadavera, & in possessione missarum majorum pro Defunctis, ad quas invitantur in Ecclesiis Civitatis, & Episcopatus, & in omnibus oblationibus earum missarum majorum, & in possessione oblationes integræ in Ecclesiis Civitatis, & Episcopatus, consecrationum Ecclesiarum. Præpositus quoque Girardus S. Prosperi dicebat se, & Ecclesiam suam esse in possessione canelarum pro tertia parte, idest in respectu illius partis, quam Canonici dicunt se habere hoc modo; ut si Canonici Majoris Ecclesiæ habent iv. illi de S. Prospero ij. & si Canonici majoris Ecclesiæ habent vi. illi de S. Prospero iij. & hoc de reliquis de canelis, quæ remanent per illam partem, quam Canonici dicunt se habere; de oblationibus quoque missarum majorum Defunctorum dicit Præpositus S. Prosperi se, & suam Ecclesiam esse in possessione tertiæ partis, hoc id est de oblatione consecrationum Ecclesiarum in Civitate, & Episcopatu, excepto de oblatione, & canelis in Eccl. majori, & in Ecclesia S. Prosperi, quæ sunt, vel erunt circa cadavera, de quibus nunc non judico, quia non est commissum in me. Visis testibus, & confessionibus utriusque partis, & instrumentis ab utraque parte prolatis, præcipio Præpositum S. Prosperi, ipsumque condemno, ne impediat Præpositum Ugonem, sive suam Ecclesiam S. Mariæ in tertia parte integræ canelarum, quæ sunt, vel erunt circa cadavera defunctorum, ad quæ invitantur, & ipsi quoque Præposito S. Mariæ ipsumque condemno, ne Præpositum S. Prosperi, sive Ecclesiam suam impediat in reliquis canelis, quo minus tertiam partem habeat in respectu illius partis, quã dicit Præpositus Ugo se habere, sicuti superius dictum est. Præposito quoque S. Prosperi præcipio, ipsumque condemno, ne Præpositum Ugonem majoris Ecclesiæ, sive suam Ecclesiam impediat in missis majoribus defunctorum, & oblationum earum, ad quas invitantur in Civitate, & Episcopatu. De possessione vero oblationum consecrandarum Ecclesiarum in civitate, & Episcopatu, præcipio, ne alter alterum in sua possessione impediat, & ita ut possidet, possideat, judico, salvo jure in omnibus supradictis proprietatis, vel quasi utrique parti, & reservato si quid &c.

Data Regii in Palatio Episcopali die Sabbati in die S. Laurentii intrante mense Augusti coram Guizolo de Albricono, & Filiis Guidetino, & Albricono, Guidone de Regio, Ariberto de Guicis, Enrico Rataldi, Luca de S. Germano, Koclerio de Como, & multis aliis 1191. Ind ix.

Ego Janellus Sac. Imp. Not. huic sententiæ interfus, & dicti D. Episcopi parabola hoc scripsi, complevi, & dedi.

Hoc eodem anno ad favorem Ecclesiæ S. Mariæ Regiensis dedit Henricus VI. sequens Privileg.

Ex Arch. Cath. Reg. Caps. 7. n. 1131.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis.

*Henricus VI. Divina favente clementia Romanorum Rex, & semper Augustus. Apud Regem Regum nobis summopere speramus proficere, si Ecclesiis Dei, & earum personis jura sua conservamus illibata. Inde est, quod præclaræ felicis memoriæ Patris nostri Friderici Romanorum Imperatoris Divi Augusti vestigia sequentes Ecclesiam B. Mariæ apud Regium cum universis possessionibus suis, rebus, & personis in nostræ majestatis defensionem recepimus, eique Imperiali auctoritate confirmamus omnes Cortes & Plebes, omnesque res, & proprietates in eodem Regiensi Comitatu, seu Parmensi, Mutinensi, atque Bononiensi, Veronensi, ac Papiensi comitatibus jacentes per præcepta antecessorum nostrorum Imperatorum Karoli, Ludovici, Lamberti, Berengarii, aliorumque Imperatorum, Regum, seu quorumcumque hominum per aliquas inscriptiones, & testamenta eidem Ecclesiæ legitime assignatas; videlicet omnem districtum, Teloneum, Terraticum, strataticum, omnemque publicam functionem tam infra eandem Regiensem Civitatem, quam extra in circuitu per quatuor milliariorum spatia: Nec non etiam Curtem Massenzatica, Curtem, quæ Nove dicitur cum plebe, Curtem de S. Stephano cum plebe, Curtem Mercoriatica, Castellum * de Favorice cum plebe, Insulam de Suzzaria cum plebe & suis pertinentiis, plebem de Luciaria, plebem de Vuardastalla, plebem de Pigunaca, plebem de Revere, Curtem S. Martini de Spino cum piscariis & Paludibus, plebem de Carpo, plebem de Herbaria, Cardignaciula cum Capella, plebem de Prato cum Castello, Curtem de Campo Rotundo cum plebe, plebem de Bannio cum Curte, Castellum de Arcero cum suis pertinentiis, Curtem de Milituno cum plebe, Curtem de S. Salvatore, plebem de S. Eleucadio, plebem de Catellerano cum Curte, Capellam de Rodilia cum suis pertinentiis, plebem de Tuano, plebem S. Vitalis de Verabulo, Curtem de Menocio cum plebe, Capellam de Velonio, plebem de Bismanto, Villas etiam Lamma Fraularia, & Nasseto & nivum Diluvii, montem insuper qui Ronolo dicitur, Corticellam, quæ Belledi dicitur, Precarias, quæ sunt in Fidiliano, cum Ecclesia S. Prosperi, plebem de Lezolo, plebes de Pulianello & Ribiano ac Caviliano. Curtem de Albinea cum plebe, Castellum de Querfola, Curtem de Runcosisuli cum Silva, plebem de Modelena, Curtem de Marore, Terram, quæ est in Ferraria, & in Cugumario, & in Vico Variano, & in Castello Comaclo intus & deforis cum salinis, terras cum olivis & vineis in Garda, Terra in Civitate Papiæ tabulas LII. & extra, Pratum de Vaccile, aliasque Curtes & plebes cum omnibus terris, Capellis, vineis, pratis, silvis, venationibus, aquis, rivis, piscationibus, molendinis, Paludibus, rupibus, Alpibus, montibus & vallibus, & planitiebus, servis & ancillis, Aldiis & Aldiabus, & omni familia utriusque sexus, & omni integritate prædictarum Curtium & plebium una cum Capella de sesso cum silva & ejus omnibus pertinentiis, cum lacu etiam, qui Vico dicitur, cum loco insuper, qui Caldevase nominatur, omnibusque rebus mobilibus & immobilibus in prænominatis locis pertinentibus, ut prælibata Ecclesia prædicta omnia loca cum omnibus in integrum eorum pertinentiis habeat, teneat, & in æternum firmiter possideat, omnium hominum contradictione remota. Præterea confirmamus eidem Regiensi Ecclesiæ Curtem unam in Comitatu, & Episcopatu Regino, quæ dicitur Curtis Nova, quam nuper obtinuit de Abbate de Placentia S. Sixti, & Curticellam quandam, quæ Cella dicitur, sitam in Episcopatu Regino inter Regium & Parmam. Concedimus insuper eidem Ecclesiæ, ejusque, qui pro tempore fuerint, Vicariis, ut nostra Imperiali fulti auctoritate, habeant potestatem Castella, munitiones, libellaria à decessoribus Episcopis injuste, & inordinate facta frangere, & Deo placite omnia ordinare. Addimus denique huic nostræ sanctioni, ut nulla præscriptio 30. vel 40. annorum, vel etiam centum annorum tempus Ecclesiæ supradictæ, vel alicui actioni ipsi Ecclesiæ competenti noceat. Hæc omnia supradicta Regiensi Ecclesiæ confirmamus, salva per omnia Imperiali justitia. Si quis autem temerarius violator, quod minime credimus, hoc nostrum præceptum infringere temptaverit, & res præfatæ Ecclesiæ invadere, aut intromittere sine licentia ejus Episcoporũ abhinc in antea præsumpserit, cognoscat se compositurum auri cocti libras mille, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem eidem nominatæ Regiensi Ecclesiæ, ac ejus Vicariis.*

* De Fabrice.

Hujus rei testes sunt Vuilhelmus Astensis Episcopus, Otto Frisingensis Episcopus. Bernardus Parmensis Episcopus. Ardicio Mutinensis Episcopus. Bonifacius Novariensis Episcopus. Vera̅rdus Bononiensis Episcopus. Verardus Belluensis Episcopus. Patriarcha Aquilejæ. Godefridus Conradus Dux de Rotchem. Bonifacius marchio montis Ferrati. Comes Rabodo de Ortember. Robertus de Durne. Henricus Testa mariscalcus. Henricus Camerarius de Luca &c. & alii quamplures.

Sign. D. Henrici 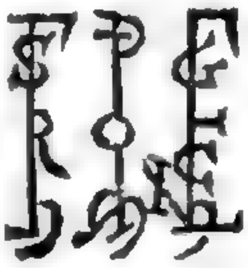 *Sexti Romanorum Regis Invictissimi.*

„ *Ego Droherius Imperialis Aulæ Cancellarius vice*
„ *D. Philippi III. Archiepiscopi & totius Italiæ Ar-*
„ *chicancellarii recognovi.*
„ *Acta sunt hæc anno Dom. Incarn. 1191. Ind. 9. Re-*
„ *gnante D. Henrico VI. Romanorum Rege gloriosis-*
„ *simo anno Regni ejus XXII.*
„ *Datum Bononiæ per manum Magistri Henrici Im-*
„ *perialis aulæ Prothonotarii III. Id. Februaris feli-*
„ *citer. Amen.*

LIX.

a Ad hunc [illegible] ut ex cap. se nobis. De Clericis peregrinis.
* Ex App. tom. 5.

57. NICOLAUS a Maltraversus a eadem Regiensi dignitate fulsit 1213. Innocentius III. Pontifex scribit ad Episcopum Cremonensem sedis Apostolicæ Legatum, ut Regiensem adhortaretur electum Pontificem ad reformationem Vicentinæ Ecclesiæ, Ep. 15. ann. 16. Pont. 6. Idus Aprilis. Mortuus est Nicolaus 1244.* Nicolaus iste Maltraversus nobili familia Vicentina natus, ex Patavino Canonico evasit Episcopus Regiensis, vir egregiis virtutibus ornatus, variis muneribus pro Christiana republica, prove Regiensi populo obitis, apud omnes inclaruit. Charus fuit Federico II. Imp. apud quem pro pace inter ipsum Pontificemque maximum sancienda non semel Orator, amplissimum pro sua Regiensi Ecclesia privilegium obtinuit, quod adhuc extat in episcopii tabulario, hisce conceptum verbis.

Ex Archiv. Cath. Reg. caps. 7. n. 113c.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Federicus II. divina favente gratia Romanorum Imperator Augustus, & Rex Siciliæ. Tunc Imperatoriæ dignitatis thronus extollitur, ac illustribus laudum titulis decoratur, cum ad Ecclesias Dei principalis dirigitur clementer intuitus, & quod eisdem Ecclesiis misericorditer erogatur, ne vetustate scriptura depereant, de innata clementia innovat, & confirmat. Inde est, quod universis fidelibus nostris, tam modernis, quam posteris volumus esse notum: Quod Nicolaus ven. Episcopus Regiensis fidelis noster duo antiqua, & authentica privilegia; unum videlicet Ugonis, & Lotharii, & aliud Othonis Imperatoris Divorum Augustorum prædecessorum nostrum per nuntium proprium nostræ curiæ præsentavit, in quibus continebatur, qualiter dicti Principes prædecessores nostri confirmaverant, at plene corroboraverant S. Reginæ Ecclesiæ in honorem S. Dei Genitricis, semperque Virg. Mariæ constructæ, Sanctique Prosperi Confessoris, omnem terram ipsius comitatus, & publicam functionem cum teloneo, & stradatico, & muris in circuitu, & fossato, & alveum aquæ à quatuor milliariis intrinsecus sursum, & deorsum. Omnes quoque curtes, plebes, Abbatias, & monasteria, & capellas. Præsentavit etiam Episcopus supradictus celsitudini nostræ per præfatum nuntium suum alia duo authentica privilegia a claræ memoriæ Friderico avo nostro, & Henrico patre nostro Imper. Divis Augustis supradictæ Ecclesiæ Regien. indulta, in quibus continebatur, qualiter ipsi avus, & pater noster Ecclesiam ipsam cum universis possessionibus suis, rebus, & personis sub suæ majestatis defensione receperant, eique Imperiali auctoritate confirmaverant omnes curtes, & plebes, omnesque res, & proprietates in eodem Regiensi comitatu, seu Parmensi, Mutinensi, atque Bonon. Veronensi, ac Papiensi comitatibus jacentes, per præcepta antecessorum Imperatorum Caroli, Ludovici, Lamberti, Berengarii, aliorumque Imperatorum, & Regum, seu quorumcunque hominum per aliquas infrascriptiones, & testamenta eidem Ecclesiæ legitime assignatas, videl. omne districtum, teloneum, terraticum, stradaticum, omnemque publicam functionem tam infra eandem civitatem Regiensem, quam extra in circuitu per quatuor milliarorum spatia; necnon & curtem Mazenzaticam, curtemque, quæ nova dicitur, cum plebe, curtem de S. Stephano cum plebe, & curticella quadam, quæ cella dicitur, sitam in Epatum Regien. inter Regium, & Parmam; concesserant quoque eidem Ecclesiæ per eadem privilegia ejus Vicariis, qui pro tempore fuerint, ut eorum Imperiali auctoritate fulti habeant potestatem castella, munitiones, portus, molendina, & quicquid eis justum visum fuerit super prædicta loca, & aquas construere de certa precaria communitatis, libellaria à successoribus Episcopis injuste, & inordinate facta frangere, & Deo placite omnia ordinare. Addiderunt denique prædictæ sanctioni eorum, ut nulla præscriptio 30. vel 40. annorum, vel etiam tempus centum annorum Ecclesiæ supradictæ, vel alicui actioni ipsi Ecclesiæ competenti noceat. Et idem Regiensis Episcopus celsitudini nostræ humiliter supplicavit, ut ea omnia, quæ superius continentur, ipsi Regiensi Ecclesiæ confirmare nostra serenitas dignaretur. Nos itaque præfati Episcopi supplicationibus benignius inclinati, inhærentes quoque vestigiis prædecessorum avi, & patris nostri fidelium Augustorum, eundem Episcopum, & ipsam Regien. Ecclesiam in omnibus bonis suis sub Imperii nostri protectione, ac defensione recipimus, omnia, quæ continentur superius, sicut ea suprascripta authentica privilegia plenius continebantur, eidem Episcopo, & Ecclesiæ supradictæ in perpetuum confirmantes, salva per omnia Imperiali justitia. Si quis autem temerarius violator hoc nostræ confirmationis præceptum infringere temptaverit, & res præfatæ ecclesiæ invadere, aut intromittere sine licentia Episcoporum ipsius ab hinc in antea præsumpserit, cognoscat se compositurum auri puri libras mille, medietatem cameræ nostræ, & medietatem eidem Regien. ecclesiæ, ac ejus Vicariis. Ad hujus nostræ confirmationis memoriam, & robur perpetuo valiturum præsens privilegium fieri, & majestatis nostræ sigillo præcipimus communiri.

Hujus rei testes sunt Bernardus Panormitanus, & Nicolaus Tarraconensis Archiepiscopi, Gerardus Tridentinus, & Corradus Tergestinus Episcopi, Joannes Abbas Casamarii. Vuilielmus March. Montisferrati, Raynaldus Dux Spoleti, & plures alii.

Signum Domini † Federici II. Dei gratia invictissimi Imperatoris semper Augusti, & Regis Siciliæ.

Acta sunt hæc anno Dom. Incarn. 1224. mense Martii, XII. Indict. Imperante D. nostro Federico II. Dei gratia invictissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, & Rege Siciliæ. Anno Romani Imperii ejus 4. Regni vero Siciliæ 26. feliciter. Amen.

Datum Cathaniæ anno, mense, & indict. præscriptis.

Anno 1226. Nicolaus, ut erat infracti animi vir, & ad ardua natus ab Honorio III. Pontif. Max. Apostolicus legatus missus in Orientem, ut illuc contra Sarracenos bellantibus Christi fidelibus opem afferret. Diu eam provinciam sustinuit eximie, quem virum generis, & morum nobilitate conspicuum deprædicat idem Honorius, suis in literis ad universos Orientis Prælatos, quas non pigebit referre.

Honorius Episcopus servus servorum Dei.

Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, & aliis ecclesiarum Prælatis, & clericis universis per Regnum Thessalonicæ, ac per Achajam constitutis, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum ven. frater noster Nicolaus Reginus Episcopus vir generis, & morum nobilitate conspicuus, quem ad partes vestras pro communi utilitate terræ sanctæ, sicut res tunc postulare maxime videbatur, officio legationis sibi commisso transmisimus, adhuc ibi de speciali mandato nostro, qui sic expedire credimus, moram trahat. Universitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus eundem sicut Apostolicæ Sedis Legatum recipientes, honorifice, ac honeste tractantes, salubribus monitis, ac mandatis ejusdem intendatis, & obediatis humiliter, ac devote. Alioquin sententiam, quam rationabiliter tulerit in rebelles, præcipiemus usque ad satisfactionem condignam firmiter observari.

Dat.

Dat. Lateran. 6. Id. Julii, Pontific. nostri anno X.

Ante hæc tempora sub Innocentio III. Mantuanos insulæ, & pagi Suzariæ occupatores Regiensium expulit armis. Fuerunt enim Mantuani ab Innocentio diris innodati, cum Mutinensibus, Ferrariensibus, ac Cremonensibus in occupatione earum rerum Ecclesiæ Regiensi obnoxiarum perseverarent, asserentes eam insulam ad Mantuanum Episcopatum spectare, vigore cujusdam privilegii à Friderico Imp. anno 1165. Grassedonio Episcopo Mantuano elargiti. Procurante igitur Nicolao Episcopo in ordinem redacti Mantuani, ac vi armorum restitutus est in vetusta possessione Regiensis Episcopatus, quam olim Carolus Magnus eidem attribuerat.

Sub Gregorio IX. inter Mutinenses, & Bononienses mediator fuit, ut pax inter eos firmaretur. Hanc illi provinciam demandavit Gregorius, scriptis ad eum literis, in hunc tenorem.

Considerantes, quam multa ex bello, quod inter Bononienses, ac Mutinenses geritur, præter strages corporum, dispendia fortunarum, & pericula animarum, alia præterea immineant detrimenta, his Apostolicis literis tibi præcipimus, ut utramque civitatem adeas, eamque monitis, ac precibus ad pacem, aut certe longas inducias pacis eas adducas; qui vero tua præcepta respuerint, in eorum civitatem interdictum, in pretores, ac consilium sacram detestationem, omni appellatione remota, intendas. Perusiæ 3. Idus Octobris, pontificatus nostri anno 3.

His mandatis susceptis Nicolaus, inducias inter eosdem Bononienses, ac Mutinenses indixit, aliaque ex pontificia auctoritate mandavit servanda sequenti edicto, eo ipso tempore, anno scilicet 1229. dato.

Ego Nicolaus Episcopus Regiensis ex mandato D. Gregorii Pontificis ad pacem, aut longas inducias inter Bononienses, & Mutinenses componendas delegatus, receptis à pratoribus, & consiliis utriusque civitatis solemnibus sacramentis de induciis inter se servandis, & captivis restituendis, ex formula compromissi dico, præcipio, arbitror, & judico ab hodierno die usque ad Kal. Januarias primas, & a Kal. Januariis primis usque ad octo annos expletos, ipsi inducias inter se servent, ita ut nec inter se detrimentis ullis afficiant, & tutos transitus præbeant. Legantur etiam ab utraque parte bini, qui lites, si quæ inciderint, judicent. castrum nullum novum intra tempus induciarum juxta fines per duo millia passuum construatur; exules in finibus versari non permittantur, neque adjuventur, qui arma alteri horum intulerint, si bellum in finibus erit. Mutinenses, Parmenses, & Cremonenses, qui contra Bononienses steterunt proscriptorum numero à Bononiensibus eximantur, itemque Bononienses à Mutinensibus; Mutinenses aquam Scultemnæ, quam in agrum Bononiensium detorserunt, coerceant usque ad Kalen. Ian. proximas, & per ipsum induciarum tempus suo manere flumine sinant. Qui vero non obtemperaverint, pontificia auctoritate à piorum communione suspendo. Actum supra limen ædis S. Ægidii ad Mutiam præsentibus fratre Gualla legato Pontificis in Lombardia, Raymundo Abbate Nonantulano, Tancredo Archidiacono Bononiensi, Benedicto Abbate S. Petri Mutinæ, Hugone Lupo pratore Cremonæ, & Cavalcabove Parmæ, ac Parmensium, Cremonensiumque legatis 6. Kalen. in Generali Consilio Aliprandus prætor nomine ipsius Consilii inducias se servaturum promisit: postridie vero eodem Consilio per campanam à prætore advocato idem præcepit omnibus de consilio, qui sacramentum procuratori communis Bononiæ detinendis induciis dixerant, secederent in partem Occidentalem palatii, & facta secessione, qui erant in parte Orientali eodem, quo prætor, sponsionis sacramento se obligarunt.

Reduxit post hæc Nicolaus Cathedralis Ecclesiæ Canonicos ad sexdecim, interfuitque fundationi Ecclesiæ S. Dominici, ubi primum lapidem posuit cum Alberto Archipresbytero, ut inscriptio, quæ adhuc extat, proloquitur.

D. O. M.
Nicolaus Maltraversius Vicentinus,
Regii Episcopus, una cum Alberto
Archipresbytero primum posuere lapidem
in fundo Ecclesiæ S. Dominici
anno MCCXXXIII.

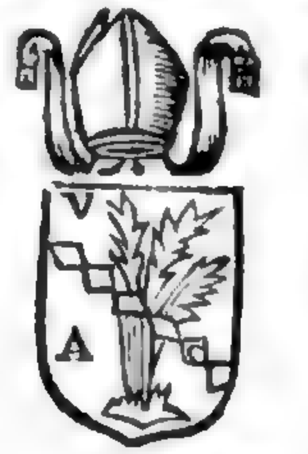

58. GUILLELMUS Folianus civis Regiensis, ad patriæ sedem subvectus est ab Innocentio IV. ut legitur in Vaticano Regesto, Epist. 451.* Hic à Gibellinis civitate expulsus, post aliquot annos, rebus compositis, ad Ecclesiam suam revocatus, applaudente populo urbem ingressus est; adhuc electus numerum clericorum in plebe Suzariæ sancivit hoc ordine perpetuo servando. LX.

* Ex App. tom. 5.

Guillelmus divina miseratione Reginus electus dilectis in Christo Archipresbytero, & Capitulo plebis de Suzaria salutem in Domino. Ecclesiarum utilitati, & sacri divini nominis cultui expedire probatur, & à juris tramite non discordat, pro modo facultatum personarum numerum moderari, ne ab altaris obsequio, de quo vivere competenter non possunt, se subducat superflua multitudo. Ea propter vestris supplicationibus inclinati quartum decimum clericorum numerum . . . . Archipresbytero computato, quem in pleb, & capellis pensatis capellarum, & plebis facultatibus communiter statuistis confirmamus. Statuentes ut septem ex iis cum Archipresbytero sint sacerdotes, & loco ipsorum nullus recipiatur, nisi sit paratus ecclesiæ in sacerdotio deservire. Et cedentibus clericis, qui nunc in ecclesia sunt, vel etiam decedentibus nullus eligatur ibidem, vel etiam recipiatur, donec perveneritis ad numerum prætaxatum, auctoritate nostra in his semper salva: nulli ergo subditorum nostrûm hanc paginam nostræ concessionis, seu confirmationis liceat infringere, vel ei ausu temerario contraire, alioquin indignationem B. Mariæ Virginis, & B. Prosperi Confessoris, nec non & SS. Martyrum Grisanti, & Dariæ se noverit incursurum, & nostram. In cujus facti evidentiam plenior. præsens scriptum fieri jussimus, & sigilli nostri munimine roborari.

Dat. Mantuæ 1250. Ind. 8. die 4. intrante Martio.

Hic in Insubriæ potentibus Præsulibus numeratur, Princeps Imperialis, atque Episcopus, unde postea ejus successores Regiensium Principum titulum desumpsere. Satis imperiose Regiensem Ecclesiam annos omnino 30. administravit. Postremam diem obivit 1283. sepultusque est in cathedrali, ubi grata, memorq; posteritas hoc illi sequens erexit elogium.

Guillelmo Foliano, Patritio Regiensi, hujus Ecclesiæ Episcopo, ac Principi, ornatissimo viro, qui cum lustris sex peractis sedisset, vita functus est anno M.CC.LXXXIII. Veteri ejus arca in Basilica reparatione demolita, ut grati animi propensionem in familiam, & potissimum Annibalem, & Baldinum Comites Querciolæ, & hujus Ecclesiæ Archidiaconos testaretur hoc monumentum pie rependendum curavit Raphael Folianus presbyter anno M.D.CXII.

Porro comitatum Querciolæ, de quo fit mentio in Cœnotaphio, Guidoni de Monte de Foliano in feudum idem Guillelmus Regiensis electus concessit, quod ratum firmumque habuisse Innocentium IV. hæ docent literæ, quas legimus in Vaticano Regesto Epist. 173. an. 9. ejusdem Pontificis. Sic enim se habent.

In-

Innocentius, &c. Guidoni de monte de Foliano Regine diœcesis. Petitionibus devotorum nonnumquam sedes Apostolica condescendit, & liberalis favoris benevolentiam impertitur. Cum igitur sicut nobis exponere curavisti, dilecto filio electo Regino nostris olim dedissemus litteris in mandatis, ut sibi, suisque fratribus, & heredibus castrum de Querzola Regine diœcesis, quod per Reginen. fautores quondam F. olim Rom. Imperatoris dirutum fuerat, & vastatum, pro cujus reparatione ac defensione damna gravia subjeras, & expensas in feudum concederet, ac vos illis faceret pacifica possessione gaudere, idem electus G. de Foliano fratri suo, & heredum vestrorum nomine in feudum castrum concessit predictum, ac de ipso illum investiens recepit ab eo fidelitatis solitæ fundamentum, prout in instrumento publico super hoc confecto plenius dicitur contineri. Quare nos humiliter supplicasti, ut concessionem, & investituram hujusmodi confirmare de benignitate solita curaremus. Nos itaque tuisque precibus inclinati, quod ab eodem electo super hoc factum est, gratum, & ratum habentes, ac id auctoritate Apostolica confirmantes, supplemus defectum de nostra plenitudine potestatis, si quis in hujusmodi concessione & investitura quoad solemnitatem juris fuit, aut etiam ex eo, quod capituli Ecclesiæ Regien. non intervenerit, ad hoc nec fuit requisitus assensus. Nulli ergo &c. nostræ suppletionis, & confirmationis &c.

B

Datum Perusii 6. Id. Aprilis anno IX.

LXI. 59. Fr. GUILLELMUS de Bobio Ordinis Minorum, post octo annorum interregnum discordantibus electoribus, qui Franciscum Folianum Regiensem, & Theodosium de Flisco Cadurcensem Canonicos postulaverant, a Pontifice electus Episcopus est hujus Ecclesiæ anno 1290. 10 Kal. Julii ex Reg. Vatic. Epist. 210. fol. 34. ann. 3. Nicolai IV. Decessit 1301. statimque capitulum Fr. Joannem de Molosellis Ord. Minorum elegit; sed hunc Bonifacius VIII. confirmare renuit, & Matthæum Vicecomitem Canonicum Mediolanensem designavit Episcopum, qui electioni noluit consentire; sequentem tandem elegit, ut in Regest. Vat. Ep. 1407. f. 188. anno 8.

C

LXII. 60 HENRICUS Catalorcius a canonicus Cremonensis eidem Ecclesiæ præfuit 1301. 2. Kal. Maii. * Obiit vero Henricus anno 1312. sepultus in crypta sub confessione Cathedralis cum hoc epitaph.

a Vide Arisium in Cremona litterata, p. 118. Mandosi.
* Ex App. tomo 5.

Henrico de Casalortiis Patritio Cremonensi,
Doctori Episcopo Regii, & Principi, qui
obiit anno Salutis MCCCXII.

LXIII 61. VIDO Abaisius Regiensis eandem dignitatem est assecutus 1313. ex lib. oblig. Hunc nonnulli scriptores cum altero Abaisio confundunt. * Hic ille est Guido Abaysius ex condominis castri Abaysii in montibus Regiensibus siti, charus Atestinis Principibus, cujus opera translatus fuit ex hac ad Ecclesiam Ariminensem, deinde ad Ferrariensem. Excitavit hic duo sacella in honorem Cathedræ Principis Apostolorum, alterum in Regiensi Cathedrali, quod ad decorem suæ familiæ dotavit, alterum in Basilica Abbatiali S. Georgii Ord. S. Benedicti, in quo humari voluit, ut narrat Acciarius. De quo etiam chronic. M.S. quæ in Collegio Societatis Jesu Mutinæ asservatur. Abaysia prænobilis hæc familia gerit insignia bipartitum scutum, ubi in superiori parte aurea, tres globi atri coloris, in inferiori tres alii globi aurei in atro campo spectantur.

* Ex App. tom. 5.

D

LXIV 62. PETRUM electum fuisse reperio 1318. 12. die mensis Aprilis in lib. Provis. Prælatorum.

LXV. 63 * VIDO Robertus, hujus nominis II. Tripolitanus, nobilis Regiensis ex dominis oppidi S. Martini Ducatus Regiensis, quod oppidum adhuc de Robertis inscribitur (fortasse ex Tripoli Regium divertentes genitores Vidonis, Tripolitani nomen cum avita Robertorum gente retinuere) adlectus fuit suæ patriæ Episcopus anno 1330. & is longe diversus est à primo Guidone de Abaysiis postea Episcopo Ferrariensi. De Guidone Roberto extat memoria in tugurio, seu crypta Cathedralis Ecclesiæ Regiensis in marmore his verbis.

* Ex App. tom. 5.

A

D. O. M.
Tugurium Cathedralis olim
Libero Patri sacrum
sub titulo Assumptionis B. Mariæ Virg.
prope Episcopatum
magno sumptu erectum, ac consecratum fuit
die xviii. Novembris anno MCCCXXXIII.
Tempore Joannis Regis Boemiæ
& Guidi secundi de Robertis
Episcopi Regiensis.

Robertorum gentilitia stemmata sunt ea, quæ in Ugone LXXXVII. Episcopo Patavino retulimus in V. tomo.

64 ROTLANDUS de Scarampis, Canonicus Laudunensis, I. V. Doctor, ac Benedicti XII. Capellanus, in locum Vidonis Episcopus Regiensis ab eodem electus anno 1336. 6. Id. Maji, in Epist. 71. p p. ann. 2. Reg. Vatic. in quo alia extat Epistola ejusdem Pontificis, nobilibus viris Ludovico de Gonzaga, & Guidoni Philippino, Feltrinoque ejus capitaneis civitatis Mantuæ, quibus commendat Rotlandus a se electum Episcopum, hortaturque eos, ut ab assistentia, favore, & auxilio Thomasini de Foliano Præpositi Ecclesiæ S. Quirini de Corrigio in Ecclesia Regina intrusi desistant. Is enim anno 1332. Guidone ad Ferrariensem Ecclesiam translato, a Bertrando Episcopo Card. Ostiensi Legato, factus hujus Ecclesiæ administrator, de facto in eandem se intrusit, unde excommunicatus, & a civitate expulsus, misere interiit. Porro Epistola Benedicti est in hunc, qui sequitur, modum ex eodem Regest. Vaticano desumpta p p. anno 3. Epist. 6. LXVI

B

Dilectis filiis de Thoano, & de Moncilena, ac de Prato Regien. diœces. Plebium Archipresbyteris salutem, &c.

Efficiens malorum cupiditas sui prodiga, propriæque salutis oblita sic relaxat ad illicita manus suas, ut oporteat per sollicitudinem præsidentis ipsius nequitiam reprimi, & teneri vires ejus, ut quos divinus timor a malo non revocat, adhibita superioris correctio, & censura debita disciplina compescat. Sane dudum dilectum filium Rolandum electum Regien. Regin. Ecclesiæ vacanti, in Episcopum præfecimus, & Pastorem, curam, & administrationem ipsius sibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committentes. Verum Thomasinus de Foliano Præpositus Ecclesiæ S. Quirini de Corrigia Regien. diœc. eo prætextu, quod venerab. frater noster Bertrandus Episcopus Ostien. olim, dum in partibus Lombardiæ legationis officio fungeretur, administrationem spiritualium, & temporalium ejusdem Ecclesiæ similiter tunc vacantis, & in dictis partibus existentis, sibi duxerat committendam, post promotionem, & præfectionem hujusmodi per nos factas de persona dicti Rolandi Ecclesiæ memoratæ non curans advertere, quantum famæ dispendium animæque periculum importet, & secum ferat juris detentio alieni, & maxime occupatio, & violenta detentio Ecclesiæ cathedralis, Episcopatum Regien. ejusque possessionem, gubernationem, & administrationem jurium, & pertinentiarum ejusdem, ac possessionem castrorum, villarum, domorum, terrarum, & possessionum & aliorum bonorum, & specialiter castri, & Palatii de Albineja, & castri de Novis, & castri de Massanicis Regi. diœc. & omnium aliorū, quæ tenebat, & administrabat tēpore promotionis, & præfectionis prædictæ super dimissione ipsorum requisitus legitime non dimisit, sed incumbit eisdem, & administrationem prædictam præsumpsit, & adhuc præsumit damnabiliter exercere, eundem electum detinendo Episcopatui, castris, villis, domibus, terris, & possessionibus supradictis nequiter spoliatum. Nos igitur hujusmodi præsumptionis excessum non solum in divinæ majestatis injuriam, sed in nostram, & sedis ejusdem contumeliam, & contemptum proculdubio redundantem noscentes, & salva conscientia nequeuntes conniventibus oculis pertransire, ac propterea ex officio, prout teneremur ex debito, intendentes super his opportunum remedium adhibere, discretioni vestræ in virtute S. obedientiæ per Apostoli-

C

D

ca

ca scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum per vos, vel per alium, seu alios, eundem Thomasinum sub excommunicationis, & privationis omnium singulorum beneficiorum suorum Ecclesiasticorum, & inhabilitatis ad qualibet alia beneficia Ecclesiastica obtinendi, pœnis, quas eum incurrere volumus ipso facto, nisi infrascriptis nostris monitionibus, & mandatis paruerit, cum effectu ex parte nostra monere, sibique injungere, & pracipere studeatis, ut infra quindecim dies, quos ei pro peremptorio termino volumus assignari post monitiones, & pracepta hujusmodi, vel post eorum notitiam, si forte propter suam, vel suorum tyrannidem prasentiam ejus adhibere, vel sibi personaliter monitiones, & pracepta hujusmodi facere nequeatis, administrationem, & Episcopatum, castra, villas, domos, terras, & possessiones pradicta omnino dimittat, dictoque electo, seu procuratori suo infra dictum terminum pradicta omnia restituat, & in pace dimittat, nullam super eis deinceps per se, vel per alium, seu alios turbationem, vel molestiam illaturus, ac nihilominus potestatem, Consilium, & Commune civitatis Regien. & Nicolaum de Foliano patruum, Guidonem Recii, & Gilbertum milites, Guillelmum, & Joannem de Foliano domicellos fratres dicti Thomasini, & quoslibet alios fautores, auxiliatores ipsius, nec non universos, & singulos clericos, & laicos civitatis, & diœcesis Regien. ac feudatarios, vassallos, & emphytheotas, ac censuarios, & debitores Episcopatus ejusdem, ex parte nostra similiter moneatis, & sub excommunicationis, & privationis feudorum, & aliorum bonorum, qua a Roman. seu eadem Regien. vel aliis quibuscunque Ecclesiis obtinent, ac interdicti, in civitatem pradictam pœnis, quas eos incurrere volumus ipso facto, nisi mandatis nostris efficaciter paruerint, in hac parte districtius injungatis eisdem, quia Potestas, Consilium, Commune, milites, domicelli, fautores, auxiliatores, & valitores pradicti, ab omni auxilio, & favore, ipsi Thomasino in pramissa prasumptione persistenti, impendendo publice, vel occulte, directe vel indirecte omnino studeant abstinere; ipsique clerici, laici, feudatarii, vassalli, Emphytheota, censuarii, & debitores de catero eidem Thomasino, vel alii, aut aliis quibuscumque quovis quasito colore, vel causa, propter quam dicto electo, vel ejus procuratori de fructibus, redditibus, proventibus, & obventionibus Episcopatus pradicti non debeant in aliquo respondere, sed ipsi electo, vel procuratori ipsius de pradicto plene respondeant, ut tenentur. Ad publicationem pœnarum, & sententiarum hujusmodi contra inobedientes quoslibet, si expedierit, auctoritate nostra in locis, in quibus expedire videritis, prout eorum contumacia, & justitia exegerit, processuri, ac facientes de processibus vestris, quos super his per vos haberi contigerit fieri, publica instrumenta, illa nobis postmodum quamprimum commode poteritis, transmissuri.

Dat. Avenion. id. Maji anno 3.

Cæterum Rotlandus cum annos tres hanc rexisset Ecclesiam, factus est Constantinopolitanus Patriarcha anno 1339.

LXVII. 65. BARTHOLOMÆUS Hipporegiensis, hujus Ecclesiæ Archidiaconus, creatus Episcopus 1339. 2. Non. Octob. ex Reg. Vatic. Epist. 719. anno 5. vitam finivit circa an. Domini 1362.

LXVIII. 66. LAURENTIUS Pinotus de S. Laurentio Regiensis, ad patriæ Episcopalem sedem ascendit anno 1363. 9. Idus Martii. Decessit post aliquot annos suæ administrationis, tumulatus in cathedrali anno 1379. ubi hæc brevis memoria legitur.

Laurentio Pinoto de S. Laurentio Patritio
Episcopo Regii & Principi anno M. CCC.
LXXIX. mense Junii vita functo C. P. C.

LXIX 67. Fr. SERAPHINUS Tavacciusde Trio, electus Regiensis Episcopus 1379. Præfuit annos 8. translatusque est ad Ecclesiam S. Justi in Sardinia anno 1287.

LXX 68. UGOLINUS Sessius, Regiensis, Hugo vocatur in lib. Obl. Seraphino suffectus est 1387. Decessit 1395. ex lib. Provis. Prælatorum. * Fuit Ugolinus ex ea antiqua, & nobili Sessiorum gente Regiensi, nunc Rolli, & castri Baldi Comitum, & Marchionum sacri Imperii, alias Dominorum provinciæ Fugnani, & vallis S. Peregrini, ad hanc dignitatem evectus nondum quinto lustro ætatis suæ expleto, vita, ac morum innocentia, cæterisque præclarus virtutibus. Plura & eximia ad profectum suæ Ecclesiæ egit, pluraque bona ab aliis occupata recepit. Cellam jam per nobiles de Cassolis occupatam directo sui Episcopii dominio recuperavit, quæ adhuc Turris Episcopi dicitur. Secundo sui Episcopatus anno post consecrationem altarium Ecclesiæ S. Prosperi recondita sunt corpora ejusdem Divi tutelaris, & aliorum Sanctorum, de qua re extat hujusmodi monumentum.

Ex Appen. 5.

MCCCLXXXVIII. Ind. 2. die 12. mensis Aprilis vacante Imperio, tempore sanctissimi in Christo Patris, & D. Urbani divina providentia Papa VI. tempore Reverendi in Christo Patris D. D. Ugolini de Sesso Dei gratia Episcopi Regini, & tempore R. P. Petri de Gazata Dei gratia Abbatis monasterii S. Prosperi inferioris Regii, & dominante Illust. Principe D. Galeazo de Vicecomitibus de Mediolano in Regio, ac tota Lombardia, consecratum est altare per R. in Christo Patrem, & D. D. Joannem Dei gratiam Archiepiscopum Antibarensem, atque Casarien. ac alios plures Episcopos prasentibus clero, & populo Regino, & reconditum est corpus S. Prosperi Episcopi, & confessoris, ac doctoris eximii, & in altare S. Venerii eo die, anno, & mense reconditum est corpus ejusdem S. Venerii, & in altare S. Jocunda corpus ejusdem, & altaria consecrata. Obiisse Ugolinum Antuerpiæ in Belgio scribunt Regienses historici eo ipso anno 1395. Qua vero occasione illuc divertisset, non exprimunt. Hujus familiæ insignia habes in Gerardum Sessium Mediolanensem Archiepiscopum, ac S. R. E. Episcopum Albanensem Cardinalem tom. 4.

69. THEOBALDUS Sessius, S. Benedicti Monachus, patriæ adlectus Episc. est 1395. 3. die Aprilis, ex lib. Obl. Vixit usq; ad an. 1439. * Fuisse Theobaldum Ugolini fratrem germanum suspicantur nonnulli. Is ex monacho S. Prosperi inferioris, ac Priore S. Matthæi Regii ejusdem Ordinis summa omnium gratulatione ad hanc dignitatem accessit, & inter reliqua pia ab ipso patrata opera, ex suis bonis egenorum sacerdotum excitavit consortium, ut vocant. Ad ejus tumulum in Cathedrali hæc post ejus obitum excitata sunt carmina. LXXI

** Ex Appen. 5.*

Sessa stirps tumba jacet Theobaldus.
Marmoreumque habeo mortuus hunc tumulum,
At quondam vivus teneris electus ab annis
Hujus Regina prasul eram Patria.

Eidem deinde posteri nobile marmoreum tumulum una cum effigie, & insigniis eo in loco substruxerunt, ac sequenti inscriptione exornarunt.

D. O. M.
Comit. Theobaldo Sessio Regien. Episcopo,
Qui inculpabili vita post Ugolinum Sessium
XXXXV. annis in Episcopatu vixit, Electi
à Consortii societate, cujus proprio aere fundator fuit, Gratitudinis tanti viri memores
hoc pro demolita Arca posuerunt monumentum, Anno à Virg. partu M.D.C. XXXIX.
ab ejus obitu XXXX. lustris.

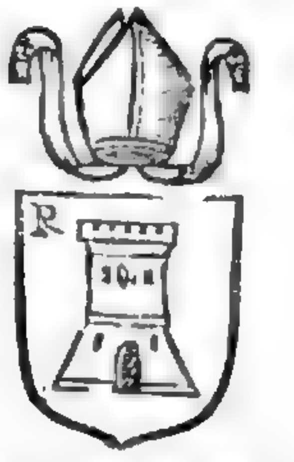

70. JACOBUS ANTONIUS a Turre, in Mutinen- LXXII.

tinentibus Alpibus natus, ob egregias animi dotes Eugenio IV. Pontifici in paucis charus, ab eodem Pontifice Regiensis adlectus Episcopus est 1439. anno vero 1444. ab eodem translatus est ad Mutinensem Ecclesiam, indeque transiit ad Parmensem anno 1463. ubi e vita discessit 1475. Claudius Robertus in suæ Christianæ Galliæ appendice, in catalogo Carmelitarum Generalium, narrat Joannem Facium Avenionensem illius Ordinis Generalem 23. Regii Lepidi in Insubria fuisse Episcopum an. 1443 retulitque acta Consistorialia Eugenii IV. Pontificis; sed alioquin vir doctus toto cœlo aberrat. Eadem enim die, qua Jacobus Antonius ad Mutinensem Ecclesiam translatus est, quod accidit, ut supra diximus anno 1443. 14. Kal. Novemb. Baptista Pallavicinus ejusdem Ecclesiæ est declaratus Episcopus. Oportebit igitur dicere Joannem hunc Carmelitarum Generalem, alterius Regii fuisse Episcopum, quando hæc Regiensis Insubriæ sedes simul, & semel non valebat capere duos. Sed solvunt hanc difficultatem eadem acta consistoralia, quæ ad annum 1450. 17. Kal. Aprilis referunt Joannem Carmelitarum Generalem electum fuisse Episcopum Regiensem in Gallia sub Aquensi Archiepisc. defuncto Roberto.

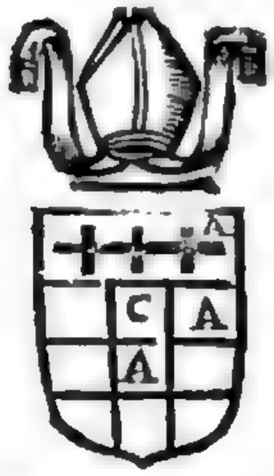

LX XIII. a De eo Marcecius in Bib. ... & ... in Teatro ... Parm. p. 14... Mandos.

71. BAPTISTA Pallavicinus *a*, Parmensis, ex Archidiac. Taurinensi, Jacobo Antonio successit anno 1444. 14. Kal. Novembris. Quam ille Ecclesiam tum genere, tum moribus nobilis, summa cum laude prudentiæ, pietatisque administravit. Mortuus est 1466. sepultusq; in cathedrali cum hoc Epitaph.

Hic Baptista jaces Regii dignissime Præsul
Marchio, quem genuit Pallavicina domus
Floruit è quibus vis ingentibus illa triumphis,
Laude tamen proavos se superasse ferunt.
Rarus in Orbe fuit, qui te vel carmine posset
Vincere, vel calamo se equiparare tuo.
Sedis Apostolicæ meruisti clarus honores,
At tua nunc virtus clarior astra colit.
Ann. M.CCC.LXVI. XII. Maji.

(,, Defuncto Pallavicino Canonici Cathedralis Regiensis die ultimo Maii elegerunt Bartholomæum de Coccapanis in Episcopum, ut patet ex sequenti instrumento.

Ex Arch. Cath. Reg. Caps. 7. n. 1121.

,, *In Christi nomine Amen. Anno Circumcisionis ejusdem 1466. Ind. 14. die ultimo Maii.*

,, *Convocatis, & congregatis in unum infrascriptis Venerandis DD. Canonicis Ecclesiæ Reginæ de mandato, & commissione infrascripti D. Prioris DD. Canonicorum & sono Campanellæ præmisso, ut moris est, pro nonnullis negotiis, & utilitatibus tam dictæ Ecclesiæ, quam Capituli ejusdem, & maxime pro infrascripta provisione, sive electione facienda de novo pastore eligendo ad ipsam Ecclesiam superioribus diebus suo orbatam, scilicet per mortem Reverend. q. D. Baptistæ Pallavicini, olim Episcopi dictæ Ecclesiæ, qui de mense præsenti vitam cum morte mutavit, in qua quidem convocatione, & congregatione interfuerunt infrascripti, videlicet D. Gabriel della Fossa Prior infrascriptorum DD. Canonicorum, D. Marcus de Sole, D. Jacobus de Malvisiis, D. Christophorus de Ancinis, D. Jacobus della Fossa tam suo proprio nomine, quam etiam ut procurator & procuratorio nomine D. Christophori de Portiolo etiam Canon. cum infrascriptis, & suprascriptis habens ab eodem plenissimum mandatum ad omnia infrascripta rogatum per infrascriptũ Michaelem Angelum de Prampolinis notarium Regiensem, qui in præsentia dd. & infrascriptorum DD. Canonicorum & mei Notarii infrasc. dixit, & attestatus fuit, se de ipso mandato fuisse, & esse rogatum ex eo, quia ipse D. Christophorus est infirmitate detentus, ita & taliter, ut dictæ Congregationi interesse sine ejus maxima incommoditate non valeret, D. Joannes de Borzano, D. Grysantus de Ancinis, & D. Joannes de la Fontana, omnes Canonici præbendati in dicta Ecclesia, & vocem habentes in Capitulo dictorum DD. Canonicorum, & totum Capitulum ad præsens repræsentantes, in contumaciam D. Gasparis de Taculis nunc absentis, & Canonici dictæ Ecclesiæ citati ad interessentiam ad domum suæ habitationis per D. Antonium de Sponzano Campanarium, & Nuncium consuetum dictorum DD. Canonicorum, & Capituli prædicti, prout ipsis DD. Canonicis, & mihi Notario infrascr. retulit ipse idem D. Antonius, volentes, ut decet, secundum formam Juris, & prout tenentur, in quantum in eis est, providere de uno novo Pastore, & ad novam electionem novi Pastoris pervenire, & super hoc inter se se sic congregati conferentes de ipsa collatione, & provisione facienda, ut decet, & in ipso colloquio, sive ipsa collatione cum haberent simul colloquium de Rever. ac eximio Juris utriusque Doctore D. Bartholomæo de Coccapanis de Carpo etiã Canonico dictæ Ecclesiæ, nunc moram trahente in Curia Romana, omnes unanimiter, & nemine ipsorum discrepante postpositis electionibus, quæ fieri solent per Compromissum, sive per scrutinium, inspirati inspiratione divina, & invocato prius subsidio Divino cantando dicentes: Veni sancte Spiritus &c. elegerunt post dictam invocationem divinam præfatum D. Bartholomæum in Episcopum, & per Pastorem dictæ Ecclesiæ & totius Cleri Diœcesis ejusdem, decernentes ipsam electionem intimari debere summo & Sanct. Pontifici, cujus dispositioni, & voluntati se se semper subiciunt, ut eam approbare sive improbare debeat, prout suæ sanctitati videbitur, & placuerit, & cujus protectioni se summittentes semper se committunt.*

,, *Acta & gesta fuerunt omnia prædicta in Sacristia Ecclesiæ prædictæ, in qua solent, & consuetæ sunt fieri similes congregationes præsentibus D. Michaele de Bismantua Jurisperito, & Causidico Regino, Nicolao de Trentis, D. Polidoro de Castellis Presbytero Regino, & Thoma della Fossa, omnibus Civibus Regiensis testibus notis, & vocatis, & rogatis ad prædicta.*

,, *Ego Amadeus f. spectab. Antonii Mariæ de Zachagnis, Civis Regii, publicus Imperiali auctoritate notarius, suprascriptum instrumentum tenoris suprascripti rogatum, & scriptum per q. D. Paulum Gasparem de Pictoribus olim civem, & notarium rogatum, ex ipsius D. Pauli Gasparis notarii scripturis & originalibus fideliter sumpsi, & extraxi, & exemplavi, & in hanc publicam formam redegi, nihil addens mutans vel minuens, factaque auscultatione de præsenti cum dicto Originali utrumque concordare inveni. In quorum fidem hic me subscripsi, & mei tabellionatus signum consuetum apposui, quod percepi ex auctoritate Patrum, Prioris, & Consulum Almi Collegii notariorum Civitatis Regii, mihi attributa, & rog. per Jo. Baptistã Bisinum notar. Regii, & Vice massarium dicti Collegii.*

,, *Ista tamen electio suum sortita non fuit effectum, quia præoccupata ab electione sequentis a Pontifice facta juxta preces Ser. Ducis Borsi.*

72 ANTONIUS Trombetta Ferrariensis *a*, Regiensis adlectus Episcopus 1466. Ferrariæ decessit 1476. sepultusque est in Cathedrali ante principem aram, ubi adhuc ejus effigies spectatur; epi-

LX XIV. a De eo ... bano ...

ta-

In Ferrar. [illegible] Mantuf.

taphium autem ita cum vetustate ingredientium gressus exederunt, ut ne verbum quidem eruere potuerim ad posteritatis memoriam. Dum autem Trombettæ justa persolverentur, Ludovicus Corbinus suo ævo insignis orator, atque Poeta defuncti meritas laudes luculenter retexit. Hujus tempore, hoc est, anno sui præsulatus primo, Monasterium Canonicorum Regularium Lateranensium in hac civitate sub invocatione B. Mariæ gratiarum habuit exordium, Philippo Zobolo Regiensi S. Prosperi Abbate commendatario, mox Episcopo Comaclensi ædificatore, accedente assensu Pauli Papæ II. cujus diploma retulit in sua tripartita hist. Gabr. Pennotus lib. 3. cap. 30.

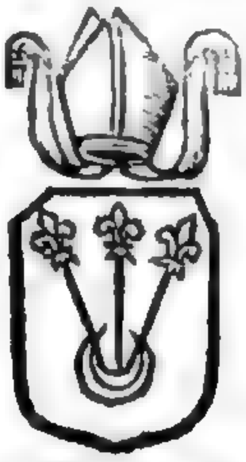

LXXV. 73 BONIFACIUS Arlottus nobilis Regiensis, suo seculo ob singularem doctrinam longe clarissimus, Episcopalem patriæ honorem est assecutus 1478. cumque illum annos 30. prospera optimi Pastoris fama administrasset, liquit hanc vitam mortalem anno 1508. sepultusque est in Cathedrali, in affabre facto sepulchro cum ejus statua, ac gentilitiis stemmatibus, quæ Lunam continent, e qua tria Lilia efflorescunt, cum hoc epitaphio.

Bonifacio Arlotto Theologo, & Philosopho eminentissimo, Regiensique Patritio, ac Episcopo, & Principi meritissimo, Marcus frater, & Ventura nepos pientissimi pos. publico luctu decessit anno M. D. VIII. Ætat. ann. LXXXVI. Episcopavit ann. XXX. feliciter, cui successit Joannes Lucas Pontremulensis.

* Ex App. tom 5.

* Ajunt Regienses scriptores hunc Episcopum non Bonifacium, sed Bonfranciscum nominatum fuisse, de cujus electione, hæc referunt. *Hic cum accederet ad Sixtum IV. Pontificem postulaturus in Episcopum Regiensem quendam Aulicum nomine Ducis Ferrariæ, cujus erat Orator, ad primum occursum Pontificis inopinato salutatus Episcopus, expavescens suæ famæ periculum, cui enixe studebat, iterum atque iterum Pontificem pro Aulico deprecatus, animadvertens incassum pro postulato deprecaturum, silentio assentit, non dissentiente ab ejus electione ipsomet Duce Ferrariæ, cui per Pontificem innotuit electionem evenisse Bonfrancisci illibata fide.*

LXXVI. 74 JOANNES Lucas a Puteo, Pontremolensis, natus in Aquano Castello Ligusticæ ditionis, jurisconsultus celebris, cum Bonifacio accessisset Adiutor cum futura spe successionis 1503. 8. die m. Martii, defuncto Bonifacio demum successit 1508: sed brevis Pontifex fuit: decessit enim 1510. non sine mœrore Julii, qui eum ad dignitatem promoverat. Illius honorifice meminit Leander Albertus in sua Italiæ descriptione; Actaque Consistorialia.

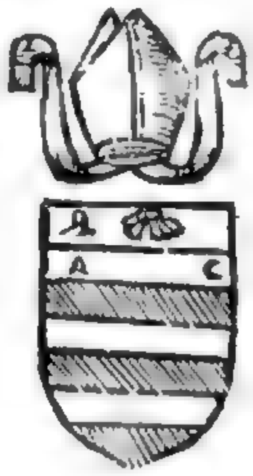

75 UGONEM ex Comitibus Rangoniis Mutinensem Julius II. deinde Regiensem creavit Episcopum, anno 1510. die 18. mensis Octobris. Præsul fuit in publicis expediendis negotiis singulari fama prudentiæ, ac dexteritatis. Itaque Urbem ipsam administravit; Parmæ, Placentiæque Prolegati munere est egregie functus: tum ad Carolum V. in Hispania ex missu Pauli III. idem munus obivit; sub quo è vivis exemptus est anno 1540. sepultusque est in Cathedrali in sacello ab ipso constructo, ubi in pulcherrimo marmoreo deposito, hoc epitaphium legitur. LXXVII.

Ugoni Rangonio Mut. qui Regii Lepidi Pontif. Urbis rector, Parmæ ac Placentiæ Prolegatus, & in Germaniam ad ejus provinciæ Principem, in Hispaniam vero ad Carolum V. Imper. Legatus a Paulo III. Pontif. Max. missus egregium doctrinæ, pietatis, Justitiæ, atque prudentiæ specimen dedit Hercul. Rang. fratri Benem. fier. cur.

* Ad augendum Divorum cultum Ugo lipsana tutelarium SS. Chrysanti, & Dariæ ex antiquo eorum tumulo, in decentius præparatum adstante universo populo solemniter reposuit anno 1522. de qua translatione extat ejusdem Ugonis Episcopi sequens documentum eo tempore conditum, in quo habetur, quo tempore, quave occasione hæc Sanctorum pignora Regium translata sint. * Ex App. tom. 5.

In nomine Christi, Amen.

Anno Circumcisionis ejusdem 1522. Indict. 10. die vero Dominica ultima mensis Novembris, & die festo S. Andreæ Apostoli, Pontificatus Ss. in Christo Patris, & D. nostri D. Adriani Divina providentia Papæ VI. anno 1. Cum alias de anno D. N. J. C. ab ejus Circumcisione, 14. & die 1. mensis Decembris per Beatiss. in Christo Patrem, & olim B. memoriæ D. Gotardum olim Episcopum, & Principem ex civitate Papiæ ex parte, & in hac alma civitate Regii translata fuerint cum magno honore corpora, & sanctæ reliquiæ plurimorum Martyrum Divorum Grysantis, & Dariæ, & reposita fuerunt in Cathedrali Ecclesia Regii in altare desubtus, & cui Beatiss. D. Gotardo tunc Episcopo dicta corpora, & reliquiæ hujusmodi fuerunt tunc data, & sibi resignata. Et prout latius de prædictis omnibus, & aliis constat evidenter . . . . in quodam libro antiquissimo in cartis hedinis, & literis antiquis scripto, existente in Archivio Dominorum Canonicorum Capituli prædictæ Cathedralis Ecclesiæ Regii. Et sit verum, quod à dicto tempore, & citra, quod dicta corpora, & reliquiæ hujusmodi fuerint in dicto altari reposita, & collocata, fuerint unquam ab aliquo visa, nec dictum altare, nec arca in ipso altare existens fuerit apertum, & seu aperta. Hinc

noster Reverendissimus in Christo Pater, & D. Hugo Comes de Rangonibus Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Regis, & Princeps modernus, necnon, & Reverendi Domini Canonici prædictæ Cathedralis Ecclesiæ Regii desiderantes aperiri facere dictum altare, & arcam hujusmodi ad finem, ut possint extrahi nonnulla reliquia prædictorum Sanctorum ad perpetuam memoriam, & ad honorem prædictorum Sanctorum, & hujus Ecclesiæ, & civitatis Regii, Ideo ad hunc finem, & effectum prædictus Reverendiss. D.D. Hugo Episcopus Regii, & Princeps modernus vestibus Pontificalibus, & missa solemniter celebrata ad dictum altare prædictum Sanctorum, & cui missæ interfuerant ibi Reverendi D. Vicarius, & Canonici prædictæ Ecclesiæ, & alii per plures sacerdotes, & alii seculares prout infra per ordinem erunt descripti, & annotati.

Illustris D.D. Franciscus Guicciardinus Florentinus Regii, Parmæ, & Mutinæ civitatibus pro prædicto sanctissimo D. D. Papa Adriano Gubernator dignissimus.

Illustris D. Hercules Estensis.

D. Bernardinus Higonus S.N.D. Vicarius Generalis Episcopatus. B

D. Hieronymus de Arlotis Decretorum doctor, & Canonicorum Prior.

D. Petrus Bonus Calcaneus Archidiac.

D. Bernardinus Bojardus Archipresbyter.

D. Jo. Angelus de Melsis.

D. Ludovicus della Fossa.

D. Jo. Andreas de Castellis.

D. Vincentius della Fossa.

D. Vincentius de Bojardis.

D. Petrus Martyr.

D. Philippus della Fossa.

D. Jo. Baptista de Rodelia.

Mansionarii.

D. Vincentius de Soncinis.

D. Antonius de Bertochiis.

D. Jo. Baptista de Messoribus.

Rogati fuere.

D. Albertus Pancirolus. C

D. Petrus Tamaronus.

D. Thomas Cambiator.

D. Jo. Baptista Malvitius.

D. Petronius Parisettus.

a Motilum videtur documentum. *D. Jo. Baptista Martellus.* a

LXXVIII 76. MARCELLUS Cardinalis Cervinus Politianus, non Picenus, ut quidam recentiorum mendose scribit in Bullario nuper Romæ typis excuso, cum esset Episcopus Neocastrensis, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1540. die 23. mensis Septembris. Quam ille Ecclesiam administravit usque ad annum 1544. cum ex eo ad Eugubinum transisset Episcopatum, ac summus Pontifex fuisset renunciatus anno 1555. in qua dignitate suprema haud sustinuit novum nomen sibi imponi, quippe qui ex consueto nomine intelligere vellet mortales, tam in Pontificatu se moderate acturum, quam in privata fortuna se facilem, beneficumque omnibus præbuisset. Cæterum brevis, hoc est 16. dierum Pontifex fuit; sic ut Virgilianum vaticinium in illum videatur posse quadrare. D

Ostendent terris hunc tantum fata, nec ultra
Esse sinent.

LXXIX. 77. GEORGIUS Andreasius Mantuanus, A Mediolani senator, tum ducibus, tum Carolo V. unice charus, cum primum Cæsaris legatus ad VII. Clementem, ab eodem Pontifice Clusino Episcopatu fuisset exornatus, a Paulo deinde III. ad Regiensem Ecclesiam fuit translatus 1544. die 7. mensis Aprilis. Mantuæ decessit plenus dierum, ac meritorum 1549. sepultusque est apud Carmelitas in nobili sepulchro marmoreo cum suis gentilitiis stemmatibus anserem continentibus cum subjecto epitaphio.

D. O. M.

G. Andreasius ducalis, & Cæs. in Mediolanensi statu Senator, & apud summos Pontifices Clem. VII. & Paulum III. Orator, demum Clusinus Episcopus & Comes, apud Venetos legati munere functus, postea dum Regiensis Episcopus, & Princeps jam longis fatigationibus fessus eundem clerum quiete regeret, ab improvisa morte octogesimo secundo anno quasi completo, magna & Patriæ & cleri sui jactura, naturæ concessit. Et ne tantorum laborum memoria ab edaci tempore penitus aboleretur, Marsilius & Sylvius Andreasii ex fratre nepotes, & hæredes, hoc sub lapide cineres reponendos curarunt ann. sal. MDLI. natus est die ultima Jan. M. CCCC. LXVII. obiit vero XXII. Januarii. M. D. XLIX.

78. JO. BAPTISTA Grossus Mantuanus, cum Georgio avunculo jam octuagenario coadjutor datus fuisset 4. die mensis Decembris 1545., eidem defuncto successit 1549. Tridentino Concilio interfuit, decessitque 1569.* Sepultus in crypta Cathedralis Ecclesiæ, ac brevi in marmore inscriptione ad tumulum posita LXXX.

* Ex Appendice tom. 5.

Joanni Baptistæ Grosso Regii Episcopo, & Principi quinto Calend. Aprilis vita functo dicatum.

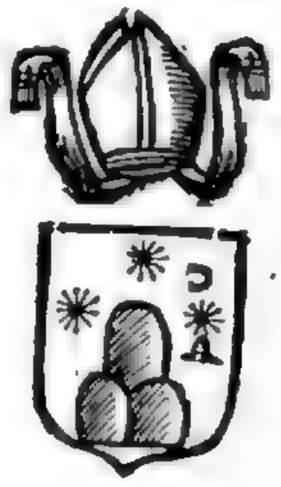

79. Fr. EUSTACHIUS Locatellus *b*, filius Fabritii, Bononiensis, Ordinis Prædicatorum Procurator, Vicariusque generalis sui ordinis, cum demum Pio V. sanctissimo Pontifici fuisset à confessionibus, ab eodem Regiensi Episcopatu exornatus est 1569. die 20. mensis Aprilis. Pie prudenterque sibi creditam rexit Ecclesiam. Scripsit de incarnatione Domini, de Deipara Virgine tractatum, in Trinitatem comment: & in Magistrum Sententiarum, aliaque sui ingenii monumenta reliquit. De quo Hieronymus Ghillinus in suo Theatro virorum illustrium. Decessit 1575. sepultusque Regii est, in Ecclesia S. Dominici, ante principem aram in pavimento, ubi in rubro marmore ejus gentilitia stemmata spectantur, continentia tres Montes cum totidem Stellis, sequentique epitaphio. LXXXI.

b Hujus meminere Altamura in B... l.

Dom. p... Ghillinus in Theatro vol. ... Mazz...

Fr. Eustachio Locatello civi Bonon. viro integerrimo, atque omnium scientiarum cognitione cumulatissimo, deinde Pio V. piæ memoriæ Pont. Max. à sacris confessionibus, ac postremo Episcopo, & Principi Regiensi Vincentius Reverend. Apost. Jo. Baptista, & August. ejus fratres mœstiss. pos. vixit ann.

LVII. mens. vii. die iij. Obiit anno M.D. LXXV. prid. Non. Octob. A

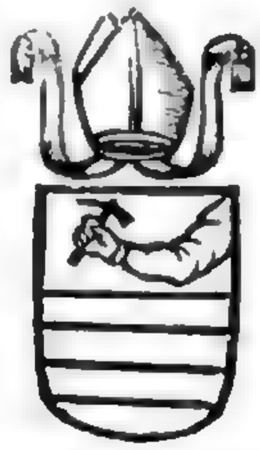

LXX XII. 80. FRANCISCUS Martellius Regiensis, a Gregorio XIII. Episcopus Regiensis dictus est 1575. die 18. mensis Octobris. Desiit esse in vivis 1578. sepultusque est in Cathedrali cum sequenti epitaph. B

Francisco Martello Patritio Regiensi I. V. Consulto peritissimo Romæ, Venetiis, Ferrariæque honoribus amplissimis perfuncto, ac demum a Gregorio XIII. Pont. Max. in Regiensi Episcopatu præfe. Antonius, Alex. & Jo. Baptista fratris filii PP. vixit an. LXX. Obiit anno M.D.LXXVIII.

C

LXX XIII. 81 BENEDICTUS Manzolius Mutinensis ad hanc eandem sedem promotus est 1578. 9. Aprilis. Sedit an. septem, deinde anno 1585. morte occubuit Tiburi, ubi jacet in templo S. Mariæ Majoris Ordin. Minorum districtoris observantiæ, in cujus sepulchro Epitaphium illud inscriptum est.

D. O. M.

Benedicto Manzolio nobili Mutinen. summo Philosopho, ac Theologo, politioribus literis maxime Græcis ornatiss. rerum agendarum Consiliorumque capiendorum peritissimo, qui cum a secretis amplissimi Card. Aloysj. Esten. per xx. ann. fuisset, gravissimaque & in Italia, & in Gallia prudentissime confecisset, a Greg. XIII. Pont. Max. Episcopus Regiensis creatus est; qui vero majora inde sperare posset, in medio honorum cursu magno bonorum omnium dolore mortem obiit m. Augusti M.D.LXXXV. ann. agens LV. Vincentius heres frater germano benem. mæstiss. P.C. M.D.LXXXVII. D

Prodiit ex hac eadem gente alter Episcopus Antonius Manzolius Gravinæ, qui defunctus jacet in S. Sylvestro in Campo Martio Romæ. Cæterum cum hæc Manzolia Mutinensis gens eadem gentilitia stemmata cum Florentina quondam illustri gente ejusdem nominis usurpet, non insulse conjectant prudentes unam ex altera prodiisse. Insigne utriusque familiæ Taurus est erectus, hoc tamen discrimine, ut Florentina olim aureum Taurum in rubra parma ferebat, Regiensis vero Taurum habet, cujus superne medietas aurea est in campo rubeo, interior vero pars rubea in campo aureo. Et Florentiæ quidem Manzolii semper illustres fuere, itaut inter cæteros viros, & doctos, & graves Lucam numerent S. R. E. Cardinalem, & Episcopum Fesulanum. Hoc tempore Florentiæ hæc familia extincta est: faxit Deus, ut Mutinensis perennet, ut ejus gentis uno avulso ramo, non deficiat alter.

82. JULIUS Masetus Mutinensis, Benedicto successit 1585. die 7. mensis Octobris. Septem annos Mutinensem Ecclesiam administravit. Decessit 1592. sepultusque est in Cathedrali. LXX XIV.

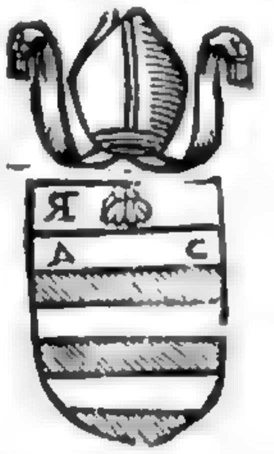

83. CLAUDIUS ex comitibus Rangoniis Mutinensis, Regii creatus est Antistes anno 1595. die 26. mensis Decembris. Præsul utique suorum majorum virtutibus par, ideoque apud omnes summæ existimationis. *Sub Clemente VIII. ad Regem Poloniæ Apostolicus Nuncius missus, eo in munere tanta se gessit prudentia, ac desteritate, quod illibatum sanctæ sedis obsequium servaverit, & Regis benevolentiam pene ad excessum meruerit. Hujus rei testimonium est, non solum ab illo iterum, atq; iterum in S. R. E. Cardinalem expostulatus, verum etiam acceptis Divi Hyacinthi Christi confessoris lipsanis, quibus ipse (argenteo simulacro occlusis) Regiensem Cathedralem exornavit. LXX XV.

* Ex App. tom. 5.

Decessit Regii 1621. 4. Non. Septembris. Sepultusque est apud cathedralem in Sacello Episcopi Ugonis sui propioris affinis, ubi legitur hæc sequens inscriptio pennicillo exscripta.

Comes Claudius Rangonus Mutinen. Episcopus Regii & Princeps, cujus ossa in proximo sacello requiescunt, obiit IV. Non. Septemb. anno Dom. M. DC. XXI.

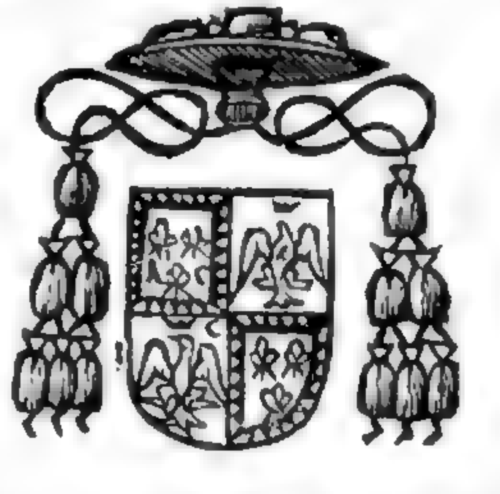

84. ALEXANDER Cardinalis Estensis, frater Cæsaris Mutinæ, ac Regii ducis, magnique Alphonsi Ferrariæ postremi ducis nepos, nobilissima indole præditus, favore patrui omnes nobiliores Italiæ academias, disciplinarum avidus percurrit; tanta vero felicitate ac facilitate literas, juraque hausit, ut omnium acclamatione ab omni assentatione semota lauream doctoralem Patavii retulerit. Ita autem leges callebat, ut tamen cum earum cognitione, exquisitam, summamque eloquentiam vellet conjunctam. LXX XVI.

Quamobrem Clemens VIII. post excessum Alphonsi postremi Ferrariæ ducis, Alexandrum vocavit ad purpuram, Hippolytorum, atque Aloysiorum renovaturus immortalem memoriam. Quatuor Comitiis interfuit, cum novi creandi Pontifices essent, tanta omnium existimatione, ut vix majoribus illis Cardinalibus Atestinis cedere videretur. Cumque Gregorius XV. Bononiensis, cujus electioni Alexander fuerat suffragatus, ascendisset ad sedem, ab eo Regiensis Episcopus adlectus est an. 1621. die 18. mensis Octobris. Aetas Alexandri jam tum cœperat in senium vergere, quamobrem, relicta Urbe, ad Ecclesiam sibi creditam iter instituit. Ibi sanctissimas leges scripsit, clerum correxit, virginum Deo votarum pudori custodiæque prospexit. Hæc illum agentem, mortuo Gregorio XV. comitia iterum Romam revocarunt. Ibi cum difficillimo æstivo tempore Urbanum VIII. Cardinales Pontificem renunciassent, ex illa conclavis mora plerique seniorum redditi publico inciderunt in morbum. Romæ aliquandiu substitit Alexander, mox Tiburem concessit, salubri illo aere resarturus conclavis incommoda, sed ut vere Martialis dixit lib. 6.

Cum mors venerit, in medio Tibure Sardinia est.

Ibi ergo cum cœpisset gravi morbo tentari, Romam se deferri mandavit, ubi Sacramentis munitus, supremæ horæ non immemor, sanctæ discessit, cum esset diaconus Cardinalis tit. S. Mariæ in via lata, Tiburemque relatus, sepultus est in Ecclesia S. Francisci prope patruum Aloysium Cardinalem. Horruere plerique bonorum ad fatum clarissimi Principis: præcipue autem is mœror Atestinos serenissimos Mutinæ invasit, qui inconsolabilis posset videri. Ad quem levandum defuncti laudes luculenta oratione complexus est bo. mem. Nicolaus Baccetius eruditissimus Abbas, cum Mutinæ eloquentiæ præceptis nobilem juventutem institueret. Meminit etiam Alexandri Andreas Victorellus, qui in suis ad Ciaconium notis ejusdem splendidum elogium posteritati reliquit.

LXX XVII 85. [a] PAULUS ex Comitibus Coccapanis ex Archipresbytero insignis Ecclesiæ Carpensis, ad hanc dignitatem promotus anno 1625. die 17. Martii. Opportunis, commodisque ædificiis in urbe Regii, pulchroque diversorio in suburbiis ad sui, suorumque successorum otium Episcopium auxit. Interfuit fundationi novæ Basilicæ SS. Georgii, & Ignatii Societatis Jesu, & insignis Oratorii S. Mariæ de Carmelo, necnon ædificii Scalæ sanctæ, in iisque debito cultu primos imposuit lapides. Obiit anno 1649 [a].

[a] Ex App. tom. 3.

[a] Obiit die 26. Junii 1650 & sepultus in Cathedrali.

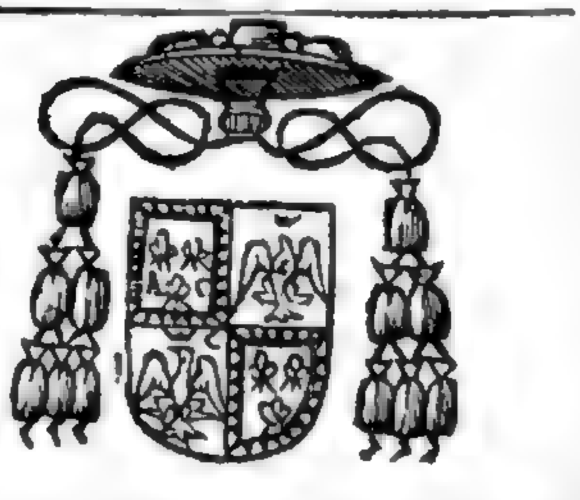

LXX XVIII 86. RAYNALDUS Card. Estensis Alphonsi Ducis Mutinæ filius, Regiensem administrandam suscepit Ecclesiam ab Innocentio X. Pont. Max. anno 1651. Princeps piissimus, ecclesiasticæ disciplinæ cultor indefessus, cujus exaggeratas virtutes, animique candorem, & eximiam in Deum pietatem enarrabunt posteri ad cæterorum Antistitum exemplar, cui Nestoreos precamur annos, ut sint Regiensi Ecclesiæ, populoque salutis, & commodi.

ADDITIO.

(„ *Reliquias SS. Chrysanti, & Dariæ in nobilius marmoreum sepulchrum solemniter transtulit die 2. Decembris. 1651. Episcopale Palatium generosa ampliavit munificentia. Tandem abdicavit mense Januario anni 1661. reservata sibi pensione scutorum 2000. nec non habitatione in Domo Episcopali.*

„ HIERONYMUS *ex Comitibus de Codeboviis, Mutinensis, ortus die 13. Augusti 1594. ex Comite Andrea Codebovio, & Polixena de Selvaticis, Carpensis antea Archipresbyter, mox U. S. Referendarius, demum multis guberniis prudenter exactis in ditione Ecclesiastica an. 1644. declaratur Episcopus M. Alti ab Innocentio X. Quam Ecclesiam cum per XVI. annos laudabiliter rexisset, Raynaldo successor datus est ab Alexandro VII. anno 1661. die 24. Januarii. Sed multis fatigatus laboribus dum Diœcesis visitationibus asperis incumberet, morbo contracto decessit die 3. Octobris ejusdem anni: sepultus per modum depositi in Ecclesia Capuccinorum.* LXX XIX

„ Jo: AUGUSTINUS *Marlianus* [b], *Patritius Jannensis, Hieronymi Jurisconsulti filius, Stephani Duratii Clerici Cameræ Apostolicæ, mox Cardinalis, & Jannensis Archiepiscopi Auditor primum, deinde Vicarius Generalis, ad instantiam ejusdem Duratii ab Innocentio X. die 15. Maji an. 1645. designatus fuit Episcopus Marianensis & Acciensis in Corsica; & deinde, cum jam antea præfatam sedem renunciasset, ab Alexandro VII. creatus fuit Episcopus Regiensis die 27. Februarii 1662. Diœcesim lustravit, bis Synodum habuit, Cathedralem multis argenteis donariis ditavit. Tandem plenus dierum, utpote prope nonagenarius, obiit die 4. Junii 1674. sepultusque est in Cathedrali in sepulchro ab eo eleganter erecto in Capella SS. Crucifixi.* XC

[b] De eo Michael Justinianus, & Oldoinus inter scriptores Ligures. Mand.

„ AUGUSTUS *ex comitibus de Bellincinis, Mutinensis, Presbyter annorum 43. J. U. D., cum antea fuisset Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Mantuanæ, deinde Archipresbyter Carpensis, demum ad Episcopatum Regiensem evectus est Mense Novembri 1674. Seminarium ad alendos juxta normam Sacri Concilii Tridentini Clericos exstruendum curavit: domum ad Missionariorum commodum paravit: Patres S. Francisci de Paula, sicuti etiam Carmelitanos Discalceatos in urbem suscepit: Synodum an. 1697. habuit. Anno denique 1700. die 20. Julii animam deo reddidit meritis onustus, & omnium Regiensium lachrymis desideratus.* XCI.

„ OCTAVIUS *Piccinardi* [c] *inter Patritios Cremonenses præclarissimus, vix expleto ætatis suæ an. 18. Canonicus Theologus Cathedralis Cremonensis creatus, ac vacante sede Vicarius Generalis a Capitulo constitutus, mox die 14. Martii an. 1701. Regiensis Episcopus dicitur. Qui suscepta dignitatis Episcopalis provincia oves suas divini verbi pabulo non semel per se ipsum pascere curavit, homilias identidem inter Missarum solemnia graviter effundens. Invadentibus urbem turmis Gallicis intrepidus ad Portas civitatis accurrens a Duce Albergato toti civitati, ac præsertim Monialibus securitatem impetravit: atque toto eo tempore, quo Galli Regium occuparunt, civium necessitatibus adeo consuluit, ut ipsum non in spiritualibus tantum, verum etiam in temporalibus Patrem & agnoscerent, & palam appellarent. In tuenda vero Ecclesiastica libertate adeo se imperterritum ostendit, ut se omnia mala æquo animo perpessurum minitanti responderet, potiusquam quod illi vel minimum videretur officere, approbaret. Ædificia ad mensam Episcopalem spectantia tum in urbe, tum ruri vel restauravit, vel ampliavit, vel etiam funditus magnis impensis erexit. Seminarium adauxit. Anno 1712. sacra missione in urbem invecta non solum sacris concionibus, & catechismis sēper interfuit, verū etiā in publicis supplicationibus, fune ad collum sibi alligato, nudatis pedibus eo præluxit exemplo, ut hæreticum ad fidem converterit. In elargiendis eleemosynis semper profusus, & puellis potissimum periclitantibus, quibus erexit in urbe cœnobium, in quo, donec nuberent, servarentur. Vivit adhuc piissimus Pontifex.*„) XCII.

[c] De eo Arisius in Cremona litterata p. 113. Mand.

ITA-

ITALIA SACRA

FERD. UGHELLI

Abbatis Ordinis Ciſtercienſis.

PROVINCIA QUARTA,

Sive Flaminia, aut Romandiola, ubi de Metropoli Ravennati, Deque ejuſdem Suffraganeis abunde tractatur.

ROMANDIOLA, ſive Flaminia in ea Italiæ parte continetur, quam Galliam Ciſalpinam, ſive Togatam antiqui dixerunt, eaque pars Flaminiæ, quæ longiſſimo terræ tractu cum Æmilia conjungitur. Sumit exordium à flumine Foglia, quod etiam vocatur Piſaurum, uſque ad Panarum. Alii etiam ejuſdem confinia proferunt uſque ad Placentiam, cujus definiunt latitudinem ab Apennino, uſque ad Adriaticum mare, ita ut Hetruriæ contermina, paludes concludat Veronenſes, & Patavinas uſque ad Padi fauces, quas Fornaces appellant. Nos modo hanc Provinciam coarctavimus in eam partem, quam priſci dixere Flaminiam, quam plures aſſerunt ad flumen Santernum ſpectare. Hæc cum Romanis ubique, & ſemper fideliſſima fuiſſet, Galliæ Ciſalpinæ, Flaminiæque nomen amiſit, Romandiolæ acquiſivit, ut ea ratione innueretur, tamquam alteram Romam, Romanis olim certiſſimo præſidio fuiſſe. Quamobrem cum Juſtinianus Imperator in Italia Exarchatum inſtituiſſet, qui eo ſummo magiſtratu pro tempore nobilitabatur, Ravennæ juſſit figere ſedem. Ea enim civitas cum impenſius Romano ſtuderet Imperio, cum aliis Flaminiæ civitatibus contra Barbaros, Romanoque nomini infeſtos ſtrenue ſtrinxit arma, donec Exarchorum exoleſcente potentia, ideoque ab ipſis deſertæ, coactæ ſunt Barbarorum accipere jugum: quorum tamen excuſſere ſervitutem, cum Pipinus Rex Gallorum validiſſimo in Italiam deportato exercitu, Regem Longobardorum Aſtulphum fregiſſet, coegiſſetque in Romanum Pontificem verum dominum Exarchatus præcipuas refundere civitates, devictumque deinde Deſiderium Italiæ Regem Magnus Carolus filius deportandum in Gallias curaſſet. Hic cum Romæ deinceps Rom. accepiſſet inſigne Imperii, meminiſſetque, quibus ſecum auxiliis contra Barbaros Flaminia depugnaſſet, pro Gallia Ciſalpina Flaminiaque honoris ergo ſtatuit Romandiolam appellandam. Ejus caput Ravenna eſt, unde hodie pro Pontifice Romano Legatus ſubditis ſcribit leges. Miræ autem ubertatis ea Provincia eſt, ſive ad uſum, ſive ad vitæ jucunditatem, fœtaque viris, tum pace, tum bello clariſſimis; ſic ut Tacitus eam appellet florentiſſimum Italiæ luſum: Cicero autem Italiæ florem, Romani Imperii præſidium, ſive dignitatis ornamentum. Nullus antiquorum ſcriptorum eſt, qui illius non meminerit. Nos modo de hujuſmodi Provincia prolixiorem non inſtituemus ſermonem. Sed tantum de Ravennate Metropoli, ejuſdemque Suffraganeis. Conſulant, qui de ea ampliora requirunt, Livium, Plinium, Ptolomæum, Strabonem, Leandrum Albertum, Paulum Merulam, ac Cluverium in Coſmographia.

RAVENNÆ METROPOLIS,

Cujus Suffraganei sunt

Episcopatus
- Hadrienſis.
- Ariminenſis.
- Bertinorienſis.
- Cervienſis, ſeu Ficodenſis.
- Cæſenatenſis.
- Comaclenſis.
- Faventinenſis.
- Ferrarienſis.
- Imolenſis, ſeu Fori Cornelii.
- Foro Livienſis.
- Foro Popilii.
- Sarſinatenſis.

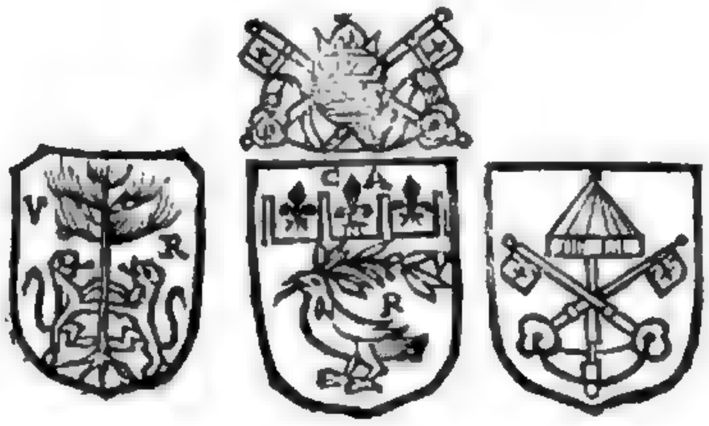

A INTER antiquiores Italiæ Civitates numeratur Ravenna, cum narrant ante Trojanum excidium fuiſſe ædificatam, ad litus Adriaci maris in paluda humo. De ejus exordio variant ſcriptorum ſententiæ. Alii enim volunt poſt ducentos vigintiquinque annos à Noetico Diluvio fuiſſe conſtructam, à ſeptem ducibus, ſeptem aliarum civitatum auctoribus, cum illac prope Padum, ac mare tranſirent, atque ab eiſdem à navibus Navennam fuiſſe appellatam, quibus illo fuerant adducti, deinde prima littera mutata in R vulgo applaudente facile in Ravennam tranſiiſſe. Contendunt alii à pronepotibus Noe ſuam duxiſſe originem, duo millia, ac quatuor centum annos ante Chiſtianam conditam ſalutem. Nec deſunt, qui dicant à Nembrotti filio fuiſſe ædificatam, atque à navibus Navennam, Pentapolimque fuiſſe appellatam. Sunt etiam qui dicant à Pentapoli Trojano primum ſumpſiſſe exordium. B Strabo autem, quem plures ſequuntur, relictis fabulis, incertiſque conjecturis, Teſſanos Ravennæ auctores faciunt, qui poſtea Sabinorum jugum ſuſceperunt; qui cum deinde ſuperborum Hetruſcorum potentiam ſufferre non poſſent, Umbros auxiliarios advocarunt, eiſdemque partem civitatis attribuerunt. Quamobrem olim inter Umbriæ civitates numerabatur, deſcribiturque à Ptolomæo in Gallis Boiis. Plinius illam Sabinorum coloniam fecit in lacunoſis aquis olim conſtructam. Auguſtus eidem circumdedit muros, ſive Tiberius, ut legitur in quadam inſcriptione ad Portam auream, protulitque ejuſdem fines Valerianus Imperator: Alaricus Longobardorum Rex illam exornavit; Theodoricus reddidit magnificentiorem, cum ibidem per triginta, & octo regni ſui annos regiam fixiſſet ſedem. Ingentia enim ibi ſubſtruxit Palatia, ſumptuoſaſque fundavit Eccleſias, ut Blondus eſt auctor. Municipium Romanorum fuit, eiſdem fideliſſime ſubjecta. Ex eo, ita fortuna belli ferente, Odarico Erulorum Regi ſe dedidit, quem cum Theodoricus Oſtrogothorum Princeps ſuperaſſet, Oſtrogothis, eorundemque Regibus ſeptuaginta duorum annorum ſervivit ſervitutem; quos cum iterum Narſetes Eunuchus Juſtiniani ſacratiſſimi Imperat. ductator egregius, fudiſſet, expuliſſetque, Ravennæ ſupremum inſtituit magiſtratum, cujus munere fungebantur Exar-

chi, quos illuc Orientales Imperatores mittebant, quorum primus Longinus fuit. Quod quidem munus usque ad tempora Leonis III. Imperatoris perduravit: invasitque deinde Ravennam, ejusdemque Exarchatum Astulphus Rex Longobardorum, qui illam, compellente Pipino Rege Gallorum victore, Pontifici Romano restituit, cœpitque illa civitas ex censura Pontificia à Ravennate Archiepiscopo administrari. Cæterum cum iterum Astulphus, Desideriusque Ravennæ arripuissent Imperium, non prius ad Ecclesiasticam rediit ditionem, quam Carolus Magnus iterum Longobardos fregisset, adduxissetque in servitutem. Exolescentibus autem, tum Pontificia, tum Imperatoria potestate, Ravenna sicut & cæteræ Flaminiæ civitates se in libertatem asseruit: cui paulo post Petrus Traversaria frænum injecit, studuitque nihilominus Pontifici Romano contra Fridericum II. Imperatorem. Post hunc Bononienses in ea regnarunt, atque secundum hos Polentani, Traversariis acerrimi hostes. Cujus dominatum per centum quadraginta annos tenuerunt, cum tyranni primum Ravennatem rem in se traxissent, postea Romanæ Ecclesiæ fuissent declarati Vicarii. Cum Octavio hæc nobilissima gens funerata est 1441. Extinctisque Veneti successere, qui illam civilibus discordiis penè excisam, munificentissime restaurarunt. In ea dixere jus usque ad an. 1509. rediit ex eo ad Ecclesiam, usque ad an. 1527. deinde etiam ad Venetos, qui demum illam Ecclesiæ restituerunt 1530. Cujus hodie jurisdictionis est, unde legatus, Præsidensque Flaminiæ pro Pontifice Romano toti Provinciæ jura, legesque scribit, tamquam e Metropoli capiteque totius Flaminiæ. Valuit non modo hæc civitas spirituali Principatu, sed etiam temporaria, civilique jurisdictione. Perantiqua enim illius Ecclesiæ Archiepiscopalis dignitas est; ejusdemque Præsulum tanta olim potentia fuit, ut cum Pontificibus Romanis de dignitate, deque opibus decertare auderent. Fama tenet accepisse Christiana sacra à S. Apollinare, uno è septuaginta duobus Christi discipulis, qui à S. Petro illuc missus, post Evangelii prædicationem in tota Flaminia Provincia, Ravennatem Ecclesiam proprio sanguine consecravit anno 74. nostræ salutis, post cujus excessum diutino tempore columba è cœlo delapsa illius Ecclesiæ præsules divinitus declarabat, donec Ravennatibus roboratis in fide, desiit illa index electionis è cœlo venire, devolutumque est jus eligendi ad Clerum, populumque Ravennatem. Vix satis mirantur cordati, quod alteri Ecclesiæ vix unquam contigit, Ravennatem Ecclesiam à S. Apollinare Præsulum suorum interrupte continuasse seriem usque in præsens. Testantur autem insignem Ravennatium pietatem perpulchra, opulentaque Templa, quæ non modo Ravennæ spectantur, sed in toto etiam ipsius territorio. Cujus Metropolis * S. Resurrectioni consecrata à Græca voce dicta *ἁγία ἀνάστασις*, idest S. Resurrectionis, admirandæ structuræ est, cum illam perpulchræ columnæ fulcire videantur ad æternitatem. Rotundum Templum S. Vitalis omnino visendum est; Ecclesiam, templumque SS. Gervasii, & Protasii Galla Placidia Regina fundavit, perduxitque ad fastigium, ubi sepulta cum filiis conquiescit. SS. Andreæ, & Joannis Evangelistæ templa perpulchra sunt, nec minoris elegantiæ est illud, quod Theodoricus Ostrogothorum Rex S. Apollinari munificentissime consecravit. Plura alia templa, tum Ravennatis Ecclesiæ antiquitatem, tum majestatem prodere videntur. Ex ea plures prodierunt sancti, virique docti, qui non modo patriam, sed universam etiam Dei Ecclesiam illuminarunt. Protulit enim, ut interim antiquiores taceam, S. Romualdum, qui collapsam in Italia Eremiticam disciplinam restituit, Petrumque Damiani sanctimonia præcipuum, inque omni genere litterarum ornatissimum. Genuit etiam Joannem XVII. civem, & senatorem Ravennatem, qui ad Apostolicam sedem ascendit, aliosque viros & doctos, & graves. Olim Archiepiscopo Ravennati, præter supradictos suffraganeos, subjecti fuerunt, Bononiensis, Mutinensis, Regiensis, Parmensis, ac Placentinus, qui deinde sub Gregorio XIII. Bononiensi in Metropolim noviter erectæ jussi sunt suffragari. Narrat Azorius Archiepiscopum Ravennatem eo potentiæ aliquando fuisse provectum, ut Romani Pontificis imperio se subducere conatus sit p. 2. Inst. Moral. lib. 4. cap. 16. præter prædictos scriptores etiam meminerunt Ravennæ, Martial. Sidonius Apollinaris, Cicero, Cæsar, Mela, Tacitus, Suetonius, Appianus, Alexandrinus Dionysius, Halicarnasseus, Vegetius, Silius, Zosimus, Procopius, Stephanus Epitomator, Paulus diaconus, Agathias, Blondus, Leander, Sigonius, Cluverius, aliique quamplures. Hauriet autem Lector de Ravenna pleniorem cognitionem, si consulat diligentius Hieronymum Rubeum in sua Ravennati Historia, unde hanc seriem Archiepiscoporum ex fide deprompsimus, addita tamen temporum correctione, aliave, ubi à scriptoribus contigisset inverti.

*Fr. Append. c. 9.

A D D I T I O.

(„ *Ecclesia cathedralis Ravennas antiquissima est, ut pote quam vel fundarit, vel instauraverit S. Ursus ejus Archiepiscopus circa initia seculi quinti à reparata salute, unde adhuc Ursiana appellatur. Ei inserviunt duæ præcipuæ dignitates Archidiaconus, & Præpositus, Pontificiis ornamentis induti, 19. Canonici, quos inter duo seniores Archipresbyteri, & Primicerii titulo gaudent, atque omnes hi Pii V. privilegio Rochetto, & Cappa violacea utuntur, 16. Mansionarii almutiis decorati, 40. Seminarii alumni, & conventus Parochorum, qui diebus ferialibus post Canonicos divina in ea persolvunt officia. Adest præterea Cimiliarca, seu Thesaurarius, vel custos Ecclesiasticæ supellectilis, duo Sacristæ, aliique inferiores Clerici. Hujus Cathedralis Canonici Cardinalium nomenclatione, quæ passim in veteribus documentis occurrit, olim insigniebantur; e quorum numero Canonicus in Diaconatus ordine constitutus solebat antiquitus Romæ residere, atque adesse Pontifici celebranti, cui honorificentiorem locum assignasse testatur D. Gregorius Magnus in Epistolis.* Recordare, *inquiens,* in missarum Romanarum solemnibus, ubi Ravennas diaconus stabat, & require, ubi hodie stet, & cognosces, quia Ecclesiam Ravennatem honorare desidero. *Ecclesiæ verò Parochiales, quæ Ravennati populo sacra ministrant, sunt 21. Religiosorum cœnobia 14. inter quæ eminent insignes Abbatiæ S. Mariæ in Portu Canonicorum Regularium Lateranensium, S. Romualdi Monachorum Camaldulensium, S. Vitalis monachorum Casinensium, & S. Jo: Evangelistæ Canonicorum Regularium S. Salvatoris; Monialium septa quinque præter monasterium mulierum, quæ ad meliorem frugem convertuntur, & piam domum Ss. Trinitatis, in qua puellæ parentibus orbatæ custodiuntur. His autem accedunt testes pietatis Ravennensium civium aliæ quadraginta Ecclesiæ, quarum quatuor sunt commendæ, duo beneficia, ut vocantur, simplicia, duodecim à totidem coluntur confraternitatibus, reliquæ sive Capellæ, sive oratoria ad alendam populi religionem patent. Pro expositis vero, infirmis, atque peregrinis prostat nobile, atque dives hospitale: & præter Clericorum Seminarium aliud extat Collegium Maronitarum, immediate Pontifici subjectum. Palatium autem Archiepiscopale pulchrum satis, atque magnificum Cathedrali adhæret: & licet ea hodie non sit Ravennatis Archipræsulis amplitudo, atque potentia, quæ retroactis jam sæculis altissimum dignitatis apicem attigisse visus est, adhuc tamen Principis titulo decoratur, exercetque merum mixtumque Imperium in 25. sive castra, seu terras: percepitque 10000. Scuta Romanæ monetæ è mensæ suæ redditibus, qui in libris Cameræ taxantur ad flor. 4000. Cæterum si de antiquo, & præsenti Ravennensis Ecclesiæ statu plura*

„ cogno-

„ *cognoscere cupiat lector, Hieronymi Fabri ejus Ec-*
„ *clesiæ Canonici vernacula lingua exaratum opus, cui*
„ *titulus*: Memorie sagre di Ravenna, *an.* 1614.
„ *Venetiis editum pervolvat necesse est.*)

I. 1. S. APOLLINARIS Antiochenus, unus è septuaginta duobus Christi Discipulis, à beato Petro Apostolo primus Ravennas Episcopus ordinatus est circa annum nostræ salutis 44. secundum vero Baronium 46. atque in totam provinciam Flaminiam ad prædicandum Evangelium directus, sub Vespasiano Imperatore proprio sanguine sibi creditam decoravit Ecclesiam die 23. mensis Julii, anno à condita Christiana salute 74 (1). non procul à Ravenna ad Classim, ubi sepulchrum venerantur fideles. Hujus sancti vitam perscripsit Mombritius tom. 1. erutam ex antiquo M.S. retulitque Surius Carthusianus, Petrus in Catalogo lib. 6. c. 128. Petrus Chrysologus in sermone quem de ipso contexuit, Petrus Damiani, Venantiusque Fortunatus.

Rursus Apollinaris pretiosi limina lambe.

B De sepulchro vero ejusdem, ac juramento illic præstari solito agit S. Gregorius in Regest. lib. 5. c. 33. de quo etiam Beda, Usvardus, Ado, Martyr. Romanum, & alii.

II. 2. S. ADERITIUS natione Græcus, S. Apollinaris alumnus, divinitus post excessum magistri adlectus est Episcopus Ravennas. Siquidem cum clericalis Senatus, fusa oratione, vellet expedire suffragia, illumque collocare in sedem, quem eligendum Spiritus Sanctus ostenderet, subito illapsa divina columba Aderitii capiti insedit, decretoque cœlesti ad suffragandum parati illico subscripsere, Aderitiumque ad Archiepiscopalem cathedram subvexere circa annum 75. Hic in enuntiando verbum Dei ingentibus exantlatis laboribus, Ravennæ gentilitatem propemodum jugulavit, cumque ad annum nostræ salutis centesimum pervenisset, evolavit ad superos, atque apud Classem sepultus fuit, ubi haud multo post S. Probo Templum ædificarunt. Hujus meminit Martyrol. Rom. Ferrariusque in catalogo SS. Ital.

III. *a seu Eleucadius.* C 3. S. ELEOCADIUS *a* natione Græcus, quem ex philosopho S. Apollinaris ad veram Christianam philosophiam convertit, miraculo etiam ipse columbæ ad Ravennatem sedem ascendit, anno nostræ salutis centesimo. Hic ut philosophicis præceptionibus egregie imbutus erat, doctissime scripsit de Christi conceptione, ejusque nativitate, ac morte, ut narrat Petrus Damian. Annis 12. Ravennatem rexit Ecclesiam, requievitque in Domino anno 112. 16. Kal. Martii, sepultusque est extra Classem, ubi postea Templum erexerunt, ejusdemque nomini consecrarunt. Ejus deinde sacrum corpus Astulphus Rex Longobard. transtulit Paviam (2). De eo Mart. Ro.

IV. 4. S. MARTIANUS, ex indice columbæ cœlitus delapsæ, Eleocadio successit circa annum 112. Quam ille Ecclesiam rexit usque ad annum 127. Plenus enim meritis ivit ad superos 11. Kal. Junii, sepul-

A tusque est apud suum antecessorem, de quo Mart. Rom. hac die. Narrant nonnulli (3), hunc Martianum Terdonæ palmam Martyrii suscepisse, quo ut fidei Christianæ fines proferret, sese contulerat. Indeque ejus sacrum corpus ejus discipulos transtulisse Ravennam, in quibus sanctum Calocerum numerant suum successorem.

5. S. Calocerus *b* natione Græcus (4), S. Apollinaris alumnus singularis sanctimoniæ vir, eximiæque virtutis, divinitus accepta columba, Ravennæ Archiepiscopus renunciatus est. Quam ille Ecclesiam administravit usque ad annum 132. cumque suæ ætatis centesimum annum explesset, cumulatissimus meritis evolavit ad superos 3. Kal. Februarii, sepultusque est apud S. Aderitium suum antecessorem. De eo Martyrologium Romanum. V. *b Vide Acta SS. ad diem 11. Febr. Item Bacchinium in Agnellum hic, ubi confutat tabulam de ejus profectu in Hispaniam cum D. Jacobo.*

6. S. PROCLUS genere Syrus, cœlesti indicante columba, VI. Archiepiscopus Ravennæ adlectus est an. 132. annos omnino 10. Ravennatem administravit Ecclesiam, clausitque diem postremam Kal. Decemb. sepultusque est prope suum antecessorē. De eo Baron. in notis ad Mart. Rom. hac ipsa die. VI.

B 7. S. PROBUS *c* ad Cœlestis columbæ inditium, Ravennatem evasit ad sedem anno 142. Coruscans miraculis vita excessit, 4. Id. Novembris anno 171. sepultusque est in templo, quod ipse in Classe ædificaverat. Hujus sacrum deinde corpus translatum est in Templum Ursianum à Petro Archiep. Hujus meminit Petrus in Catalogo lib. 10. cap. 45. ac Mart. Rom. hac ipsa die. VII. *c De ejus conversione in Hispania per D. Paulum commentum elidit à Bacchinio in Agnellum hic.*

8. S. DATUS, divinitus applaudente columba, Ravennæ Archiepiscopus creatus est an. 175. Novemb. Decem annos hanc rexit Ecclesiam, claruitq; miraculis requievit in Domino anno 185. 5. Non. Junii, sepultusque est in templo S. Probi; ad templum deinde Ursianum translatum à Petro Archiepiscopo Ravennate. De eo Mart. Rom. hac ipsa die, Ferrar. & alii. VIII.

9. S. LIBERIUS, tum Græce, tum Latine cultissimus, insignisque philosophus, prodente columba, Dato successit anno 185. In qua dignitate superstes fuit ann. 21. Populumque Ravennatem persecutionibus impiorum fractum mirifice sustentavit, sepultusque est apud Ecclesiam S. Probi anno 206. Hic Liberius alter ab illo est, de quo Romanum Martyrologium loquitur, Baroniusque in notis die 30. m. Decemb. IX.

C 10. S. AGAPITUS *d* decimus Archiepiscopus est ad signum columbæ electus anno 206. Hujus Episcopi temporibus, aliquot templa ex largitate piorum Ravennæ sustulere muros, ut S. Theodori, ut S. Mariæ in Cosmedin. E vita discessit Agapitus anno 232. 18. Kal. Aprilis, sepultusque est apud S. Probum cum suis antecessoribus. X. *d De eo Acta SS. Martii t. 3. p. 426.*

11. S. MARCELLINUS adlectus est, cœlitus approbante columba 232. Studio religionis quoad vixit, præcipuus fuit, illustrisque miraculis, clausitq; diem XI.

(1) Agnellus in Pontificali S. Apollinarem asserit vixisse Ravennatem Episcopum an. 28. menses 1. dies IV. Opinioni verò mortem Apollinaris an. 74. figenti nullatenus suffragatur Agnellus, qui tradit Apollinarem cum Petro Apostolo Romam venisse, & post *plurimum tempus* ordinatum Episcopum, & Ravennam missum. Petrus Romam venerit an. 43. si Apollinaris obierit an. 74. missus fuerit necesse est anno 2. Pontificatus Petri. Id autem non consentit Agnello, qui post *plurimum tempus* à Petri adventu Romam missum dicit. [illegible] certè Apollinaris sedem illud annuit à laudato Agnello relatum, *quod pro nimia dierum plenitudine cursus* incideret martyrio proximus. Cum autem ex severioribus tabulis Vespasianum sciamus mortuum anno Christi vulgari 79. martyrium Apollinaris ultra illum annum differre nefas, uti licet Rubeus, putoque rectius statui D. Apollinaris obitum circa annum mortis Vespasiani, qui tamen cum defunctus fuerit ex Suetonio 8. Kal. Julii, mors Apollinaris non potuit præcessisse nisi anno præcedenti. Qua Chronologiæ ratione admissa, initium Pontificatus Apollinaris retrocedendo affigatur, servata die, qua natale ejusdem in omnibus, & antiquioribus Martyrologiis signatur 23. Julii, anno vulgaris æræ 50. die verò 19 Junii. *Bacchinius.*

(2) Hæc ex Rubeo referunt etiam Bollandus, & Henschenius ad diem 14. Februarii: inde modo ex Rubeo quærunt, qui sint, qui sentiant sacrum Eleucadii corpus ab Astulpho fere translatum, qui regnavit sæculo VIII. temporibus Pipini, & Caroli. Ego sane ex D. Petri Damiani, ac in primis ex Agnelli silentio de re re quam maxime dubito. Qui enim fieri potuit, ut qui absque hæsitatione (quod alias consuevit) scripsit Eleucadium sepultum extra muros Classis, ubi usque ad sua tempora ad laudem sui nominis ejus Ecclesia ædificata fuerit, quæ etiam Petri Damiani ævo extabat, nil addiderit de translatione ejusdem Ticinum? Quæ si tribuatur Astulpho, crescunt argumenti vires, etenim incredibile mihi est Agnellum rem tacuisse sui fere temporibus actam. Præter hæc ut dubitem de hujus translatione, facit inconstantia, qua rem tantam tradunt diversi Auctores: quorum duos testes, ut ajunt, contestes idem tradentes non habemus. Unum monumentum, quod Rubeus affert multis ex capitibus laborat: primo enim *ex libro quodam illud sumpsisse se dicit, ubi de reliquiis Divorum, quæ ibidem locata sunt, fit mentio*: & nil præterea quod libri antiquitatem, & authentiam commendet; quinimo Rubeus ipse de monumenti hujusmodi fide dubitans, deprehenditur, ubi ab ejusdem asserto recedit, affirmans ab Astulpho factum illud, quod à documento Constantino tribuitur. At librum illum scriptoribus rerum Ticinensium ignotum recentioris ævi cujusdam fuisse ostendunt, quæ ibidem leguntur de lectionibus veteris, & novi testamenti dispositis, ut Deo placet, à S. Eleucadio pro matutini officii precibus, quales scribentis tempore recitabantur; constat enim certas hujusmodi lectiones non fuisse dispositas nisi post sæculum saltem undecimum, cum antea pro superioris in choro nutu legerentur. Nec officii, ut vocant, dispositio una fuit *per totam Ecclesiam*, quod tradit libri ejus Auctor, nisi recentioribus sæculis. Quinam vero *triumphus ille gloriosus*, *quem tunc* idest an. 945. [illegible] dicitur Constantinus *contra Gallicos imperium non verentes*, ex cujus occasione S. Michaelis templum Ticini extructum [illegible] bellum contra Gallos Constantini tempore peractum. Nutat itaque asserta translationis historia, quousque legitima monumenta proferantur, licet alterius Sancti ejusdem nominis Corpus Ticini servari libenter credam. *Bacchinius.*

(3) Alius fuit S. Marcianus Episcopus Dertonensis à Ravennate. Hic [illegible], ille Dertonæ jacet. Dertonensis martyr, Ravennas confessor fuit. Vide Acta Sanctorum Maji tom. 5. pag. 117. ubi de S. Marciano Ravennate.

(4) Bollandus, & Henschenius ad diem [illegible], an Calocerus Græcus fuerit, quod ab aliis solius nominis argumento affirmatur. Ex Pontificali Agnelliano manifestum fit id sibi persuasisse etiam veteres, quare Agnellus ipse in vita S. Petri [illegible] *à tempore B. Apollinaris usque [illegible] vero Prædecessores sui Syri fuerunt*. Syriæ nomine Orientis partes intelligit. Alii [illegible] hujusmodi tamen plurium Antistitum, qui Petrum præcesserunt, nomina meræ latina videntur, quod in Calocero non officit. *Bacchinius.*

diem postremam 333 (1). 3. Non. Octobris, sepultusque est apud S. Probum. Hujus Episcopi temporibus, Fusca nobilissima virgo, ejusdemque Maura nutrix palmam sumpsere martyrii, cujus hodie corpora in Torcellana Cathedrali quiescunt. Consule Mart. Rom. quod illius cum laude meminit.

12. AGAPITUS hujus nominis II. ex solito miraculo columbæ Archiepiscopus Ravennæ adlectus est. (2) Romano Concilio interfuit sub Julio Papa an. 337. De quo vide Baron. in notis ad Mart. Rom.

XII. 13. S. SEVERUS a decimus tertius Archiepiscopus est, qui ex indicio cœlestis columbæ ad ejus civitatis sedem pervenit. Hic cum Ecclesiam contra sordidus opifex perpurgaret lanam, accepissetque clericalem senatum in novi Antistitis electionem urnam versare, statim illum incessit cupido videndi, quis ille tam dignus ex miraculo haberetur columbæ, qui tanto oneri pares diligentiæ humeros admoveret. Jam ille reliquerat lanam, jam sordido involutus palliolo versus Ecclesiam gressus expediebat, cum Vincentia uxor properantem admonuit satius illi esse, si ad lanificium sedens in eam diem sibi, suisque victum pararet, quam ex curiositate cessando majorem, quam hactenus pateretur, tenuitati suæ egestatem inferret. Cum tamen ille pergeret ex divino instinctu, vade, inquit illa, hodie te Archiepiscopum Ravennatem fortasse renunciabunt. Igitur cum Severus paupere, sordidoque cultu Ecclesiam introiisset, in angulum se conjecit numen exoraturus, ut Ravennati populo optimum destinaret Pastorem. Vix eam orationem tacita mente effuderat, cum ecce tibi columba fenestræ insedit, paululumque morata, versus Severum delitescentem in angulo volatum explicuit, illiusque aures circumvolando vellicare velle videbatur. Abigebat ille accedentem, redibat, instabatque illa, donec ex populi clerique admonitu finit illam moliri, quod efficere velle videbatur. Igitur cum Severi auri aliquandiu rostrum inseruisset, inde statim evolavit in cœlum. Enimvero tunc obstupuit populus, intellexitque numini cordi esse, ut lanifer ille Ravennati collocaretur in sede, statimque sordido cultu exutum, sacroque Pallio indutum, subvexerunt vel reluctantem ad thronum. Ille in virum alterum statim mutatus, spirituque sancto edoctus, suggestum ascendit, tantaque facundia ad populum concionatus est, ut plane appareret de cœlo esse, quod tam adamussim præceptorum Dei eloqueretur. Inter alia populo Ravennati prædixit, ne deinceps in creandis Præsulibus cœlestis columbæ signum præstolarentur. Cæterum dum Severus Ravennati sederet in throno, gentilium rabies acerbissime desævit in populum. Quare Felicianus, ac Victor, pauloque post Valentinus, Novalis, Agricola, & alii Ravennæ coronam promeruerunt martyrii. Erat forma, & exemplar gregi Severus, illumque omnes, ut plane erat, venerabantur ut sanctum. Interfuit autem Sardicensi Concilio anno 347. ubi ostendit sibi à Domino infusam fuisse doctrinam. Paulo post quam à Concilio reversus fuerat, diem clausit postremum Kal. Februarii 348 (3). sepultusque est in Classe prope Vincentiam uxorem, ac filiam, ubi postea Petrus Archiepiscopus Ravennæ Templum erexit Severi nomini consecratum, cum monasterio, quod olim Monachi Cistercienses incoluerunt; posteaque coacti sunt illud deserere ob Commendatariorum ingluviem: quæ vix monachis relicta mensa, omnes illius monasterii propemodum opes in se trahebat usque ad templi, monasteriique miserandum excidium. De translatione Reliquiarum S. Severi, deque Vincentia uxore, filiaque scribit Sigebertus in Chronic. an. 824. de tempore vero electionis Severi, deque successione, scribit Baron. in not. ad Martyr. Roman. ubi liquide ostendit Rubeum in sua Ravennati historia errare, qui lib. 2. contendit Severum fuisse electum anno 283. Cum constet Sardicensi Concilio illum interfuisse anno 347. Reperiturque Agapitus antecessor ejusdem, Romano Concilio subscriptus, sub Iulio Pontifice Maximo anno 337. mendaciumque est asserere plures Severos, Marcellinosque Archiepiscopos Ravennates fuisse. Si vero unus Severus fuit in his temporibus, oportet illum non Marcellino, sed Agapito secundo successisse, non anno 283. ut Rubeus scribit, sed circa annum 338. Ejus vitam Mombricius scripsit tom. 2. S. Petr. Damiani in Sermone, Beda, aliiq; plures meminerunt Severi.

14. AGAPITUS b hujus nominis III. Severo successit, desiitque in hoc columbæ fieri miraculum, anno 348. In qua dignitate annum integrum superstes fuit. b Hic [illegible]

15. LIBERIUS creatus est anno 349 (4). sedit annos tres, decessitque pridie id. Quintiles; sepultusque est apud Ecclesiam SS. Petri, & Pauli. XIII.

16. PROBUS illi suffectus est, anno 351. Quam ille Ecclesiam pie sancteque rexit ad annos 10. Mortuus vero est pridie Non. Martii; sepultusque est prope Liberium suum antecessorem. XIV.

17. FLORENTIUS admirabilis cum doctrinæ, tum eloquentiæ, ad Ravennatem sedem subvectus est anno 361. Quam ille Ecclesiam administravit usque ad annum 374. Quo ipso anno decessit 16. Kal. Decemb. cui lachrymæ egenorum largius fusæ perentarunt, cum Pater præcipuus habebatur; sepultusque est apud SS. Petrum, & Paulum, cui tumulo hæc verba incisa leguntur. (5) XV.

LIBERIUS
FLORENTIUS.

18. LIBERIUS hujus nominis III. electus est anno 374. Quem alii Liverium appellant, atque interdum Oliverium. Quatuor omnino annos in ea dignita- XVI.

a De quo Bollandus t. 1. Januarii pag. 20.

(1) At diutius multò in Episcopatu vixisse S. Marcellinum testatur Agnellus, ubi de eo narrat: *transactoque plurima (sive plurium) annorum curricula spatii, Pontificatum amisit, & vitam.* Cæterum advertat lector enarratis hactenusque Ravennatibus Episcopis gratis assumtum esse tempus, quo quisque in ea cathedra sedit. Nullum enim, ut vides, affertur testimonium, quo Episcoporum, qui Severum præcessere, tempus probabilibus limitibus statuatur. Neque Agnellus in suo Pontificali annos, quibus singulorum Episcopatus duravit, decernere ausus est. Illud sane constat, 267. annorum spatium, quod ab anno 78. quo diximus S. Apollinarem decessisse, ad 346. quo S. Severum Ravennatem Cathedram conscendisse mox ostendemus, occupatum fuisse à decem intermediis Episcopis, itaut hic Marcellinus ad an. 346. pervenerit: cum nullum alium per ea tempora Ravennatem Episcopum proferant antiqua monumenta, & hi ad dictum tempus implendum satis, superque sufficiant.

(2) Acta hujus Concilii eruditis hactenus imposuerunt, qui, cum in iis Agapiti Ravennatis Episcopi mentionem fieri viderent, ut eum in hac serie apte locarent, varias, easque omnes ferret, quam proferret Agnellus, maximque exhibent Urbanæ Basilicæ musiva antiqua monumenta, adversas excogitarunt sententias. Rubeus siquidem in sua Raven. hist. alterum post Severum Agapitum comminiscitur. Baronius tum in Martyrol. tum in Annal. ante Severum tenet immediate sedisse Agapitum; Bollandus, & socii in Actis SS. Februarii, & Martii Marcellinum inter Agapitum, & Severum quidem locant, ut vellent ante tempora Agapiti, & Marcellini Severum alterum sedisse, illum videlicet, quem uti martyrem Ecclesia Ravennas veneratur, qui alteri item Marcellino antiquiori successerit; Ughellus denique cæteris longius aberrans ex uno tres, ut video, statuit Agapitos. Verum, ut antea diximus, Juliani Concilii Acta tantis Auctoribus imposuerunt, qui eorum fidem secuti nihil de eorum veritate dubitarunt. Quidquid enim sit de ea Synodo, quam celebratam fuisse negare nolim, Acta tamen, quæ ejus esse dicuntur, supposititia esse, ac fide prorsus indigna omnino evincit *Bacchinius in Agnellum dissert.* 1. Nam & collegium Consulum, quibus signata sunt hæc Acta, *Feliciano* videlicet & *Maximiano Cos.* nullibi in tota Fastorum serie existentium, & Indictio VI. non cohærens cum anno Imperii Constantii, & Constantis Augustorum IV. tum horrida sensuum, stylique barbaries, denique cæterorum, qui ibi nominantur, Episcoporum vel ignotæ sedes, vel à reliqua antiquitate ignorata existentia, eorumdem Actorum falsitatem aperte demonstrant. Farraginem ea esse hinc inde collectam ab eodem, qui binas Julio Epistolas annexit, Isidoro quidam dicunt apud *Labbeum* in marginali nota adscripta eidem in collectione Concil. t. 2. p. 529. & *Pagius* in Critica ad an. 337. Paragr. 8. hæc scribit: *Synodus Romana sub Julio Papa aliud non est, quam farrago ab Isidoro Mercatore collecta ex Tripartita, aliisque, et in formam Concilii redacta. Certe nulla ejus in libello Synodico mentio.* Quæ cum ita sint, nulla nos cogit necessitas hic Agapitos multiplicandi, vel aliter pervertendi Ravennatum Præsulum seriem, qualis Urbano musivo exprimitur, & in Agnelliano Pontificali perhibetur, cuique constanter inhærendum est, quamdiu potiora nulla suppetunt monumenta, ex quibus in ea vitium aliquod irrepsisse ostendatur. *Bacchinius.*

(3) Hic Rubeum secutus fallitur Ughellus. Nam constat S. Severum adfuisse funeri S. Geminiani Mutinensis Episcopi, ut historiam ex majorum traditione diserte tradit Agnellus in suo Pontificali, atque ex eo, qui S. Geminiani vitam conscripsit relatam à Bollando in Actis SS. Februarii tom. 1. pag. 79. & seqq. S. Geminianus autem vivebat adhuc tempore Siricii Papæ, qui anno 385. ad Pontificatum evectus est. Unde ajunt Bollandiani rectè conjecisse Harzeum desinentem circa an. Christi 390. decessisse Severum. Hunc autem creatum Episcopum deducunt, ut habetur in altera ex ejus vitis, quam exhibent, Constantio IV. & Constante III. Coss. sive anno Christi 346. *Bacchinius.*

(4) Temporum rationem quatuor sequentium Episcoporum minime constare non est cur ulteriori sermone probemus, qui S. Severi initia, & sedis finem expendimus. Unde sequitur post id temporis quatuor sequentes Episcopos sedisse. Quanto autem tempore sederint incertum est, nec legitimis documentis probari potest. Illud argumento tuto esse queat longiori sedisse Liberium III. quod Liberii II. Probi, ac Florentii nil fere habuerit memoriæ mandandum Agnellus. Quæ enim Rubeus de sanctorum reliquiis à Damaso Rom. Pontif. petitis narrat, nullo modo probantur, cum Romæ essossis Cœmeteriis haberet Damasus sacrarum reliquiarum copiam, qua & pietatem exerceret, & sacræ poesi indulgeret. *Bacchinius.*

(5) Litteræ tumulo Florentii inscriptæ *Liberius Florentius* indicant eodem sepulchro duos tumulatos Episcopos. Fortasse mutila est hæc Epigraphe. *Bacchinius.*

gnitate explevit, fatoque functus est anno 378. Kal. Januarii, sepultusque est in Ecclesia S. Apollinaris, quæ ejus temporibus fuerat ædificata.

XVII. 19. S. URSUS Liberio successit anno 378. Hic natione Siculus erat, è nobilissima gente, cujus patrimonium diu Ecclesia Ravennas possedit, ædificavitque famosum, visendumque Ravennæ Templum, quod de nomine Episcopi Ursianum vocarunt, illudque consecravit Id. Aprilis, anno 384 (1). Præcipuo religionis studio Ravennatem rexit Ecclesiam per multos annos, decessitque anno 398. ipso die Resurrectionis Dominicæ, sepultusque est in Ecclesia ab ipso constructa. De eo agit Ferrarius in catalog. sanct. Ital.

XVIII (,, PETRUS (2) *Urso successit. Græcus natione* ,, *fuit, vel Syrus, tenui corpore, procera statura, ma-* ,, *cilentus effigie, prolixam habens barbam. Funda-* ,, *menta Petriani templi jecit. Obiit autem pridie Kal.* ,, *Augusti eo anno, quo Valentinianus Augustus est re-* ,, *nunciatus, anno videlicet 425. atque tumulum acce-* ,, *pit in sua Petriana Ecclesia. Illius effigiem in pariete* ,, *Ecclesiæ B. Joannis Evangelistæ fieri jussit, & tessel-* ,, *lis ornari Galla Placidia.* Ex Agnello Bacchinius.)

XIX. (,, NEON (*de quo Ughellus infra n. 23.*) *Petro suf-* ,, *ficitur eodem, ut puto, anno 425. qui tamdiu vixit,* ,, *quamdiu Valentiniano, & Galla Placidia juvantibus* ,, *Petrianam Ecclesiam perficere, fontes Ursianæ Ec-* ,, *clesiæ ornare, ejusdem cameras musivo opere decora-* ,, *re, Domum quinque Dagubitarum construere, & re-* ,, *liqua ad effectum perducere, quæ Agnellus narrat, po-* ,, *tuerit. Quare existimo illum circa annum 430. obiisse* ,, 3. *Idus Februarii.* Bacchinius.)

XX. 20. EXUPERANTIUS ad hanc sedem pervenit anno 398 (3). E vivis exemptus est anno 418. 3. Kal. Junii, sepultusque est apud Ecclesiam S. Agnetis ante principem aram sub porphyritica tabula.

XXI. 21. S. JOANNES, hujus nominis primus electus est vigesimus primus Archiepiscopus anno 418. (4) Hic cum sæpius Angelum sibi apparentem vidisset, cognomine, qui vidit Angelum, vulgo appellabatur. Id enim illi ad Ecclesiam S. Agnetis sacrificanti frequenter acciderat. Cæterum Joannes Ecclesiasticam libertatem acerrime defendit, charusque fuit Honorio, Theodosio, ac Valentiniano Imperat. à quo Pallio donatus fuit, id est cultu quodam Imperiali, quo Cæsares cum per civitatem ambularent, uti ad pompam solebant, voluitque hanc prærogativam ad successores transferre, eidemque Archiepiscopo duodecim subjecit Episcopos, ut refert Blondus, Sabellicus, ac Rubeus, qui de hac

A re gratiosum diploma (Baronio, aliisque cordatis viris valde suspectum *a*) ex Archivio Ursiano deprompsit in hunc modum.

In nomine D. Dei Salvatoris nostri Jesu Christi.

Fl. Valentinianus fidelis Jesu Christi major Imperator Augustus, Joanni viro sanctissimo Archiepiscopo Ravennatis civitatis. Si Redemptoris nostri plena pietate clementia dignos sua majestatis honorificos sacerdotes, & chrismatum dono clarificat, quanto magis nos, qui ab ejus pietate regalia supra gubernanda suscepimus cultum religionis, & reverentia honorificentius debemus impendere, eisque maxime, qui virtutum experimento. Deo cognoscimus propinquantes, ut inde illis etiam præstet augumentum, unde eos probabiliter Dei clementiam . . . salute impetrare confidimus, ac proinde Imperiali auctoritate sancimus sanctitatem tuam, & sanctam tuam Ravennatem Ecclesiam, atque universas postea Deo . . . . . . *Præsules Archieratica dignitate erecta, Metropolita decore sublimandam, seu Archiepiscopali fastigio . . . . . . præponendum, constituimus sub sacro-*

B *sancta ejus Ecclesiæ ditione ordinationem totius Æmiliæ nostræ provinciæ civitatum omnium Deo amabilium Episcoporum creationes, id est Sarsena, Cesena, Forumpopuli, Forumlivii, Faventia, Forum Cornelii, Bononia, Mutina, Parma, Placentia, Brixilli, Vicohabentia, Hadria, omniumque monasteriorum, sub ejus dispositione rejacentium, & in iis servientium monachorum. Conferentes ei ob decorem Apostolicæ dignitatis, honorem Pallii, & omnem Pontificalis decoris usum, sicut cæteri sub nostra Christianissima potestate sæpe degentes, fruuntur Metropolitæ? condecet enim nos ad honorem sacerdotis efficaciter proper . . . . & maxime ubi serenitatis nostræ præfulget præsentia, quatenus securitate suffulta sanctitas tua, sanctaque tua in perpetuum Ecclesia cum meritis virtutum honoris etiam nostræ serenitatis dono, & in posterum fulgeat.*

Dat. 4. Id. Jan. Rav.

C Arbitror autem ex hujusmodi Imperiali gratioso diplomate, Ravennates Præsules, vel Archiepiscoporum acquisivisse cognomen, vel inde sensim auctos potentia, contra Romanos Pontifices extulisse contradictionis vexillum. Hic tamen admonitum lectorem volo, cum Pallium ab Imperatoribus profectum superius nominavi, non me illud intellexisse, quo cæteri minorum gentium Episcopi à Romano Pontifice solent insigniri; sed indumentum [5] illud Imperatorium paulo supra à nobis commemoratum. Cæterum Joannes cum per 14. ann. sancte

a Multis certè modis, iisque ineptissimis interpolatum esse nemo dubitaverit. Bollànd. t. 2. Mart. p. 154.

(1) Verum neque anno 384. neque 398. incidit Pascha in diem 13. Aprilis: nam an. 398. Pascha die 28. Martii celebratum fuit; anno verò 384. die 24. ejusdem Martii. Post annum vero 370. circa quem obiisse S. Severum diximus, cum nullo ex annis Paschatis computi potest dies 13. Aprilis, qui numerantur ab 376. usque ad 429. Sicut autem Ursi mors differri nequit usque ad hunc annum, ita contingere non potuit prioribus: licet enim brevissime sedisse dicerentur Liberium III. adhuc breve nimis Urso tempus fuisset, nec sufficiens insigni templo construendo, dedicandoque. Quo igitur omnia [illegible] consentiant, neque cogamur Acta S. Severi, sanctique Geminiani invertere, cum videam anno 412. Paschatis [illegible] incidisse in diem 13. Aprilis, [illegible] eodem eo anno decessisse Ursum Episcopum, die videlicet 13. quo Paschale festum incipiebat, & sub ejusdem noctis initium, in qua Resurrectionis mysteria celebrabantur. Paschalis namque dies, sive Resurrectionis incipiebat Ecclesiastico more sabbati Sancti hora tertia, qua benedictio fontis, & initiatio Competentium fiebat cum cæteris, quæ ita protrahebantur, ut nocte demum subsequente cerei benedictio, & missarum solemnia fierent. Quod si constaret Ecclesiæ Ursianæ dedicationem factam die 13. Aprilis, sicuti constat eamdem S. Resurrectionis die celebratam ex Agnello, haberemus argumentum, quo fere ad initium regrederemur Pontificatus Ursiani proximum primo. Pascha enim eodem die 13. Aprilis celebratum est an. 407. quare Liberii III. sedem ad an. 400. finisse intelligentes, Ursumque circa ea tempora electum, Ecclesia Ursiana non modo fieri, sed & compleri ædificari potuisset, & demum dedicari eodem festo Paschatis, ac eodem die Ecclesiastico recurrente, quo tandem Ursus ex hac vita migravit. Atque ita tunc temporis insigne templum ædificatum habebimus, quod Honorius Imperator Ravennæ assiduè degens, opus ipsum Imperiali munificentia promovere potuit; sed enim probabilius existimo, quam quod sine teste asseritur, Ursum videlicet ex opulentissimo Siculo patrimonio templum hujusmodi ædificasse. Solemnis enim Augustorum mos Ecclesiam urbis ornandi, ditandique, ubi degebant, cum alia etiam rationum momenta suadeant, ut Honorium potius credam & Siculos reditus Ursianæ Ecclesiæ legasse, & sumptus ipsos erogasse, quibus templum insigne conderetur, & dedicaretur. Neque est, ut quidquam nos remoretur, nota adscripta an. 26. quibus in Episcopatu vixisse dicitur in Agnello, cum ex jam dictis manifesto appareat spatium temporis hujusmodi S. Urso sedi minime posse tribui. Spuria igitur descriptoris illud esse consequens est. *Bacchinius.*

(2) Petrum hunc contra Rubeum, & Rubeum secutos admittere me cogit series Agnelliana, cui quantum licuerit, insistendum reor, ex eo quod illam ab Agnello ex dypticis petitam credam. Neque verisimile est Agnellum deceptum fuisse retrotrahendo ad initia ferme quinti seculi Petrum, qui Symmachi tempore floruit, cum manifestè ea narrentur de Petro antiquiori, quæ nec Chrysologo, nec juniori illi competere possunt. Ex Syriæ partibus hunc venisse cum cæteris suis Prædecessoribus apertè tradit Noster, quod falso diceretur vel de Petro Chrysologo, quem Italum fuisse nullus dubitavit, vel de Petro posteriori, qui aliquos Prædecessores Italos habuit. Barba etiam prolixior argumentum suggerit, quo alterum ab altero distinguamus, inde enim Petrum per ea tempora floruisse apparet, quibus maxime Ravennas Ecclesia [illegible] vita est, cum scilicet residentibus ibidem Augustis, ad Græcæ Ecclesiæ mores in plurimis se componebant Ecclesiastici. Excisso autem Occidentali Imperio, Gothisque rerum, Ravennæque potitis, barbam rasisse Episcopos Ravennates argumento esse potest antiquissima S. Ecclesiæ effigies, quæ ex veteri Ravennæ musivo habetur. Adde, quod, cum Agnellus Petri effigiem, quam Galla Placidia fieri jussit, exactè describat, verisimile non est decipi potuisse, nec discrimine inter Petri prioris, & Petri Chrysologi effigiem: nam illam ad Petrum III. pertinere non potuisse, barba ipsa clamat, & ratio temporis loquitur, nec enim Gallæ Placidiæ jussu potuit Petri III. effigies fieri. Illud autem omnino me cogit, ut priorem hunc Petrum agnoscerem, quod alias argumenta desint (si meram traditionem excipias) quibus Petrum III. inter sanctos cultum probemus, Petri autem prioris sanctitatem usque à Gallæ Placidiæ ætate ex hoc Agnelli loco cognoscimus. Petrus itaque Episcopus, quem Ecclesia Ravennas ut sanctum colit, non tertius, sed prior hic est. *Bacchinius.*

(3) Exuperantius circa an. 437. electus est, cujus acta obscura circumferunt, ut credam brevi sedisse. Hujus tempore dicit Agnellus trucidatum Ravennæ Felicem Patricium: quod factum tradit Marcellinus Theodosio XIII. & Valentiniano III. Coss. quod evincit an. 430. Exuperantium sedisse. At nullo modo protrahi potest ejus sedes usque ad an. 43[illegible] quo Eudoxia Valentiniani uxor Ravennam venit, ut tradit Agnellus, nam jam antea eam sedem occupabat Joannes ejus successor. Censeo igitur 4. Kal. Junii anni 43[illegible] obiisse Exuperantium. *Bacchinius.*

(4) Agnellus in suo Pontificali acta hujus Joannis cum actis alterius Joannis, qui Petro Chrysologo successit, promiscue confundit: atque Joanni Angeloptæ adscribit tempus Episcopatus annorum 16. mensium 10. dierum 18. cum tamen, si omnia, quæ de eo memorat, ratio habenda foret, oporteret Joannem ipsum post jam 70. annis in Episcopatu sedisse. Porro facilis negotio ea, quæ ad Angeloptem spectant, discernuntur, ac ea fere sunt, quæ Valentiniano adscribuntur, & nonnulla ex his, quæ Gallæ Placidiæ Augustæ. Hic Ecclesiam [illegible] Stephano, Gervasio, & Prothasio dicavit, à Lauricio constructam Theodosio XV. & Valentiniano IV. Coss. anno videlicet 435. Hinc potuisse Joannes successisse Exuperantio circa an. 434. & obiisse postremo Sixti anno 440. *Bacchinius.*

(5) Mihi magis consentire videtur, quæ scribit Baronius in 5. Annal. tomo ad an. 432. n. 91. expressè affirmans fictitium esse monumentum Valentiniani. In eo siquidem non de Paludamento Imperialis dignitatis, sed propriè de Pallio sacro Pontificali sermo est: idque indicant illa verba: *Conferen-*

ſanctè rexiſſet, fato functus eſt, Non. Junii anno 432. ſepultuſque eſt apud S. Agnetem, ubi ſæpius cum Angelus cuſtos conſolabatur.

XXII. 22. S. PETRUS CHRYSOLOGUS *a* a Sixto III. electus eſt Archiepiſcopus anno 432 (1). Etenim cum Ravennates alterum ſibi in Pontificem delegiſſent, direxiſſentque Romam cum oratoribus, ut Pontifex ejus electionem ratam haberet, in quibus erat Cornelius Imolenſis Epiſcopus, qui Petrum Chryſologum diaconum ſuum ſecum adduxerat, antequam Pontificem coram alloqueretur, à ſanctis Petro, atque Apollinari Pontifex præmonitus eſt, cum ſe eidem ſpectandos præbuiſſent, ut Ravennatium electionem irritam haberet; eligeret vero adoleſcentem, quem oſtendebant per viſum. Poſtridie Pontifex cum rejeciſſet electum, coramque ſe Ravennates juſſiſſet venire, juvenemque ſibi oſtenſum oculis circumlatis fruſtra requireret, Imolenſem Epiſcopum cum ſuo comitatu prævocavit ad Aulam, inque ſuos aſſeclas cum proſpexiſſent, Petrum Chryſologum agnovit ſibi per viſum oblatum, ſtatimque illum ex divino admonitu Archiepiſcopum Ravennatem renunciavit, narrata prius divina revelatione, quæ ad ejuſmodi electionem ipſum impulerat. Erat Petrus ætate juvenis, ſed conſilio canus, quem Imolenſis Cornelius nobilibus excoluerat diſciplinis, ordinaratque diaconum. Ravennates ut ſibi divinitus datum lætanter excepere, Valentinianoque, & Gallæ Placidiæ Imperatoribus unice charus fuit. Decem & ſeptem annos Ravennatem adminiſtravit Eccleſiam, cujus planè aurea, doctiſſimaque ſcripta cum pari ſanctimonia vitæ ſeculum illud illuſtrarunt. Erat enim Chryſologo ſuccincta, ubique floribus nitens, graviſque ſententiis eloquentia, ita ut cuique dictioni ſuum videretur ineſſe Imperium. Catholicam veritatem indeſeſſo ſtudio propugnavit, ut docta illa, eleganſque Epiſtola ad Eutychetem Hæreticum ſcripta plane demonſtrat. Evolavit ad ſuperos Petrus die 2. m. Decemb. 449. in Foro Cornelii, ubi aliquibus expediendis negotiis operam dabat: atque à ſuis civibus in Cathedrali ſepultus eſt, ante altare S. Caſſiani, ut ipſe à ſe condito teſtamento mandaverat. Cæterum Petri Chryſologi temporibus, Ravennæ poſtremam diem clauſit S. Germanus Epiſcopus Antiſiodorenſis, de quo Ercius in vita S. Germani ita cecinit lib. 6.

a Hunc ex Epiſcopis Ravennatibus primum Archiepiſcopali dignitate auctum cenſuerunt Bollandiani tom. 6. Maii p. 154. ex ejuſd. Chryſologi ſerm. 175. de Chryſologi ſcriptis videas Dupinium in Bibl. Eccleſ.

Principis Eccleſiæ, meritoque ac nomine pollens
Petrus, Apoſtolica dicta ſervabat in urbe
Fortem gregem, vir præcelſo ſplendoris aviti
Stemmate conſpicuus, multa & probitate coruſcans.

De eo Bellarminus de Script. Eccleſiaſticis. Trith. Poſſevinus, Sixt. Senenſis, Petrus Damiani in ſermone de S. Barbatiano, Baron. in Annal. & notis ad Mart. Rom.

23. NEON *b* Petro Chryſologo ſucceſſit anno 450. Ad hunc literas dedit (2) Leo III. Pontifex Max. Ædificavit autem Neon Templum S. Petri Majoris, ut vocant, Neptuni falſo numine deturbato de Aris. Item prope Urſianam Eccleſiam parvum Templum D. Joanni Baptiſtæ conſecratum A ſubſtruxit, quod ad Fontem placuit appellare, quod in eo ſacro Baptiſmatis fonte tingerentur infantes. Quod ipſum cum impenſius exornaret, hæc ibidem carmina inſcribenda curavit.

b Hic referendus eſt ad numerum marg. XIX.

Cede vetus nomen, novitati cede vetuſtas,
Pulchrius ecce nitet renovati gloria fontis,
Magnanimus hunc namque Neon, ſummuſque ſacerdos
Excoluit c pulchro componens omnia cultu.

c Al. Exſolvit.

Deceſſit autem Neon ſui Epiſcopatus anno 3. IV. Id. Februarii, ſepultuſque eſt apud D. Petri Templum, quod ipſe olim ædificaverat, in cujus olim principe, prælataque fornice cum Neonis effigie hæc inſcripta verba legebantur.

DOMINUS
NEON SENESCAT
NOBIS

24. JOANNES *d* hujus nominis II. adlectus eſt anno 453 *e*. Hunc Simplicius Pontifex ſcriptis litteris *f* reprehendit vecordiæ, quod contra Pontificium B placitum, Gregorium quemdam elegiſſet in Præſulem Mutinæ, minaturque ſe illi Metropolitani poteſtatem ademptur um. Is quippe Joannes jam ante à Leone III. Pontifice Romano obtinuerat, ut Valentiniani Imperatoris privilegio ſibi uti liceret, quod Ravennati Archiepiſcopo faciebat poteſtatem, ſuos ſuffraganeos creandi, ac conſecrandi; quam ille poteſtatem cum per id tempus uſurparet, commoverat iram Simplicii. Litterarum autem Simplicii hujuſmodi exordium erat: *Si quis eſt intuitus;* Eruiturque obtenta confirmatio à III. Leone, ex Bulla quadam Magni Gregorii. Cæterum iſte Joannes ſanctimonia vitæ fuit præclarus, Ravennatemque Eccleſiam ſupra unum quadraginta ipſos annos adminiſtravit, cum atrociſſima tempora Ravennatem rem miſerabiliter divexarent. Fato functus eſt 494 *g*. eo ipſo tempore, quo Theodoricus Italiæ Rex Ravennæ arripuit principatum. Narrant hunc Joannem Attilæ Regi, Italiæ deſolatori, intrepido animo iviſſe obviam, cum jam propius Romæ, C Ravennæque, ut cæteris Italiæ civitatibus minitaretur excidium, itaque barbarum precibus deliniiſſe, ut contentus Ravennates dejeciſſe portas, illaſque præbuiſſe militibus conculcandas, civitatem ipſam deinde intactam reliquerit. XXIII

d De hoc Bollandus tom. 1. Jan. pag. ... Confunditur ab Agnello cum Joanne Angeloapto.
e Circa an. 450. Bacchinius.
f V. de Decretum 2. p. Cauſ. 25. q. 2. c. 21.
g Circa An. 490. Bacchin.

25. PETRUS Junior Joanni ſucceſſit ann. 494 *h*. Hic interfuit Conciliis ſub Symmacho Papa Romæ celebratis; cumque in Claſſe inſigne D. Petro conſecrandum Templum commoliri cœpiſſet, è vivis exemptus eſt anno 503. pridie Kalen. Sext. ſepultuſque eſt apud ſupra commemoratum templum ab eo conſtructum, vel ſicut aliis placet apud S. Jacobum ad fontes, ubi poſt aliquot annos ejus corpus cœleſtibus fragrans odoribus, incorruptumque in teſtimonium ſuæ ſanctitatis repererunt. („ *In ea Romana Synodo habita in Baſilica Seſſoriana in cauſa* „ *Symmachi Papæ judex præcipuus una cum S. Laurentio Mediolanenſi Antiſtite eſt delectus. Vide Baron.* „ *ad an. 502.*) XXIV

h Circa an. 496. Bacchin.

26. AURELIANUS effectus eſt anno 503. un- D decim annos eam ſedem obtinuit, deceſſitque anno 514. XXV

ter et ob honorem Apoſtolicæ dignitatis honorem Pallii, et omnem Pontificalis decoris uſum, ſicut cæteri fruuntur Metropolitæ. Nam neque ullus unquam Metropolita Pallio Imperiali uſus legitur, neque Imperiale pallium ad omnem uſum Pontificalis decoris, qui nonniſi officii Paſtoralis plenitudo, quadquam conferre viſum eſt. Argumenta vero hujus Diplomatis falſitatem indicantia qui capit noſſe, legat Baronium loco citato.

(1) Pro Epiſcopatus Chryſologi initiis in ea ſententia perſevero, ut vel anno 440. qui Sixti III. poſtremus fuit, vel præcedenti 439. ordinatum credam. Annus ejuſdem emortualis nec ante 448. collocari, nec poſt 451. differri poteſt. Nam & Attila Ravennam properante an. 452. Joannes ſedebat Epiſcopus, nec fortaſſis is ejus ſedis annus prior erat, ſed præcedenti 451. cœperat, & Chryſologus curavit funus S. Germani, quem ex ejuſdem Actis certa demonſtratione elicuit Card. Noriſius obiiſſe an. 448. die 31. Julii. Porro cum ad Kal. Junias anni 448. Eutyches in Italia bene audiret, ex litteris Leonis ad ipſum eadem die datis, non potuit eo anno à Petro Eutycheti Epiſtola, quæ extat, conſcribi. Scripta enim eſt, cum Eutyches in Italia male audiebat, ut ex ejuſdem Epiſtolæ tenore conſtat, ac proinde conſcribi non potuit ante an. 449. Unde cenſeo Chryſologum anno 450. vel ad ſummum 451. obiiſſe. *Bacchinius.*

(2) Hanc Leonis Epiſtolam titulus ſcriptam perfert Leoni Ravennati Epiſcopo. Baronius, & cæteri Baronium ſecuti mendum ineſſe in Epiſcopi nomine arbitrantes Leonis loco legendum eſſe Neoni cenſuere. Hinc occaſio data Neonem loco movendi, & Chryſologo ſucceſſorem dandi contra Agnelli fidem. Quidni legendum ſit Joanni, qui exſcriptorum vitio in Leonem mutatus ſit? Quidni Ravennati Epiſcopi Arelatenſis nomen corruptum ibi cubet, ad quem alias Epiſtolas à Leone Pontifice datas per ea tempora novimus, quibus Gallias miſere ab Attila vaſtatas tradunt ſcriptores. Certe Queſnellius in editione operum S. Leonis mendoſam eſſe Conſulis in præfata Epiſtola notam exiſtimat, quidquid in contrarium ſeʒerat Pagius diſſert. Hypat. p. p. c. 5. n. 6. & ſeqq. cum enim cæteræ omnes Leonis Epiſtolæ an. 451. Marciano, & Adelphio Coſſ. Adelphium tantum exprimant pro more ſcribentis, qui cum alterum ex Conſulibus nominat, Occidentalem Orientali omiſſo eligit, hæc Orientalem Occidentali neglecto adnotat. Præterea adſcribendi Conſulis modus diverſus eſt à Leonis more, qui ſolet non *Conſulatu*, ut ibi, ſed *Conſule*, vel *Conſulibus* ſcribere. Demum Epiſtola ſcripta eſt ex occaſione redeuntium à Barbarorum captivitate, de baptiſmo quorum dubitabatur, cum tamen eo anno nondum Barbari circa Æmiliæ, Flaminiæve regiones occaſionem quæſtioni dediſſent. Quæ quidem quæſtio ſolum pertinuit ad extorres illos, qui ob Genſerici perſecutionem ſolum vertere coacti ſunt, quandoquidem illi non redibant à Barbaris, ut ſupponit quæſtio. Inde ſi cum Queſnellio *Maiorano* pro *Marciano* ſcribendum contendamus, manifeſto apparet anno 458. ſcriptam Epiſtolam Joanne Ravennæ ſedente; atque ex ea nullum eſſe poſt Chryſologum Neoni locum. Verum quidquid ſit de hujus Epiſtolæ emendandæ ratione, illud conſtare arbitror, mendoſam Epiſtolam nedum eſſe inſufficiens, quo Neonis Ravennæ Epiſcopi tempus ſtabiliatur, & antiquitatis auctoritas eludatur. *Bacchinius.*

514 (1). 9. Kal. Junii; sepulturam accepit apud sanctos Apostolos prope Neonem antecessorem.

XXVI 27. ECCLESIUS è nobilissima Præfectorum familia Ravennate, Aureliano suffectus est anno *a* 514 (2). conjunxitque nobilitatem generis cum sanctimonia vitæ, cujus prudentia, consiliisque in trepidis magnisque negotiis Theodoricus Rex uti erat solitus. Illum quippe ad Justinianum Imperatorem Constantinopolim legavit. Viginti & octo *b* annos in ea dignitate superstes fuit, cunctis ejus præsulis deprædicantibus sapientiam; requievitque 6. Kal. Septemb. *c* sepultusque est in Ecclesia S. Vitalis ante principem Aram Ss. Nazarii, & Celsi. Ecclesiam S. Mariæ Majoris in ædibus paternis construxit, in cujus fornice ejusdem ex mosaico opere olim visebatur imago, ad cujus pedes hæc carmina legebantur.

Virginis Aula micat, Christum quæ cepit ab astris,
Nuntius è Cælis Angelus ante fuit.
Mysterium! verbi genitrix, & virgo perennis,
Auctorisque sui facta parens Domini.
Vera Magi, claudi, cæci, mors, vita fatentur.
Culmina sacra Deo dedicat Ecclesius.

Hanc Ecclesiam quibusdam sacerdotibus communitatem vitæ servantibus attribuit, quibus unus, idemq; convictus erat, quos cum Ecclesia, sacrarioque variis, divitibusque donariis auxit. Ursiano Templo patenam auream donodedit, pondere 5. librarum, insuper aliquot urnas aureas pretiosis ex Indico solo lapillis affabre conspersas, candelabraque argentea numero omnino duodecim; erexitque etiam argenteum altare ducentarum librarum, pluraque alia aliis Ecclesiis munificenter attribuit.

XX VII. 28. URSICINUS patria Ravennas demortui locum accepit ann. 542 *d*. Tres annos in ea sede explevit, sepultusque est apud Ecclesiam SS. Nazarii, & Celsi.

XX VIII. 29. VICTOR adlectus est anno 545 *e*. Hic divino cultui studuit quam qui maxime, perque annum, quo Ravennatem Ecclesiam administravit, diversas pluresque Ecclesias exornavit, ac non tenuem dum auri, argentique pondus impendit, ut sacræ vasorum supellectili sacerdotibus litantibus subserviturae sufficerent. Obiit diem postremam 15. Kal. Martii anno 546. sepultusque est in Ecclesia Ss. Nazarii, & Celsi prope suum antecessorem.

XXIX 30. S. MAXIMIANUS Polæ natus, clericalem vitam professus, ordinatusque diaconus cum continentissimæ vitæ esset, terramque aratro proscinderet, ut nasciturum semen reciperet, incidit in vas quoddam auro refertum, horruitque ad oblatas forte ibi divitias. Cæterum diu multumque hærenti divinus instinctus suggessit, quod in eo fortuito casu tandem agendum foret. Igitur Maximianus statu rosum arreptum bovem, exenteratumque nuper invento auro opplevit, exque caprinis pellibus prægrandibus confectis quasi calceorum soleis, ejusdem auri maximam copiam insuit: quod vero reliquum erat, religione perfusus, Justiniano detulit Imperatori. Qui cum de Maximiano quæreret, quantam nam partem inventi thesauri sibi reposuisset, retulit Maximianus: Testor Deum, o Cæsar, nullam aliam nisi quam venter hausit, & soleæ. Suspicatus Cæsar, veteris hominem probitatis, aliquid in victum, calceosq; ut usus vitæ postulat, impendisse, admiratus est hominis probitatem, & fidem, quam qua tandem ratione compensare posset, cœpit serio cogitare. Interea Ravenna Constantinopolim legati advenerant, excessum Ravennatis Præsulis nunciaturi, simulque postulaturi Pallium (3), quo noviter eligendus de more nobilitaretur. Cæsar præclaram occasionem nactus Maximianum pro verbis exornandi, Vigilium Papam, qui tunc in Bithynia exul agebat, exorat, ut Maximianum ad Ravennatem sedem eveheret. Igitur Justiniani favore inauguratus est, oneratusque ab eo muneribus, Ravennam proficiscitur: sed Ravennatibus hominis novitatem, delatique honoris causam adversantibus, noviter electus ad D. Eusebii Templum extra muros exitum divinæ voluntatis præstolaturus divertit. Ibi cum vitæ summa moderatione, tolerantiaque latæ repulsæ, civium aliquando tandem misericordiam exciviflet, ab eis pro Archiepiscopo exceptus est. Hujus Archiepiscopi temporibus S. Vitalis permagnificum templum absolverunt, Maximianusque solemni ritu pompæ consecravit. Prope Polam patriam suam Templum D. Mariæ sacrum ædificavit, quam Formosam voluit appellari. Plures sanctorum reliquias à Justiniano Imperatore dicitur impetrasse, inque iis S. Andreæ Apostol. Barbam, quam in Ecclesia ejus nomini consecrata collocandam curavit. Templum S. Apollinaris in Classe sui antecessoris consecravit, honorificentiorique loco corpora S. Probi, aliorumque sanctorum Episcoporum Ravennatium excepit. Fuit vir longe doctissimus, cujus præclara monumenta vel temporis vetustas exedit, vel plagiariorum violentiæ manus rapuerunt, ut testatur Andreas Agnellus. Duodecim omnino annos Ravennatem gubernavit Ecclesiam, Dominoque vocante, ivit ad superos anno 553 *f*. oct. Kal. Maji, sepultusque est apud S. Andream, quem deinde pia credulitas fidelium retulit inter sanctos. Hic idem inchoatum quondam à S. Petro Chrysologo Canonicorum domicilium absolvendum curavit, depictisque aliquot suorum antecessorum imaginibus, hisque carminibus subjectis, aliquot illorum continuatæ successionis nobis eripuit errorem.

Hic Petrus junior Christi præcepta secutus,
Ut g decuit, sacris moribus extitit. h
Hic i quoque fundavit mirandis molibus arcem,
Nominis ipse sui hac monumenta dedit.

Hu-

Marginal notes: *a* 514. — *b* Decem. — *c* Circa Julii mensem anni 514. — *d* Anno 514. circa Augustum. — *e* Die 4. Martii anni 546. — *f* vel 552. — *g* al. Decrevit. *h* [illegible] *i* Hic [illegible]

(1) Cum Ecclesius Aureliani successor nonnisi circa initium anni 514. ordinatus fuerit Episcopus, ut mox dicemus, ad annum 513. circiter vixisse Aurelianum fatendum est. Tempus vero obitus Petri junioris, & initium sedis Aureliani incerta sunt. Illud tamen constat Aurelianum undecim annorum Episcopum nequaquam fuisse: cum Anonymus [illegible] Cæsare [illegible], quem post Marcellini libros edidit Valesius, de Petro agat, ut qui tunc Episcopus erat, cum Eutharicus anno 519 Consulatum [illegible] gereret, [illegible]. *Bollandiani in Actis SS. Maji t. [illegible] p. 723.*

(2) Ex AGNELLI Episcopi Epitaphio, quod affertur etiam ab [illegible] infra n. 31. hujus Ecclesiæ, & sequentium Antistitum tempus, quo quisque ad sedem evaserit, vel obierit, deducere in promptu est. Siquidem Agnellus ibi dicitur obiisse Kal. Augusti Indictione XIV. hoc est anno 566. quo data Indictio currebat: retrocedendo igitur per annos 13. mens. 1. dies 6. quibus, ut constat ex Agnelli Pontificali, vixit in sede, invenietur annus, quo sedere cœpit 553. die videlicet 26. Junii Dominica. Eodem autem anno obiit MAXIMIANUS, ex Codice Monialium S. Andreæ à Rubeo laudato, [illegible] Kal. Martii [illegible] auctoritas diem certum tradit, at de anno [illegible]. Crediderim obiisse anno præcedenti 552. Cyclo solis [illegible] [illegible] Dom. G. F. duo ob argumenta. Primum est, quod Vigilio Pontifice per ea tempora Constantinopoli ob trium Capitulorum quæstionem vexato, & Imperatore infesto, diuturniori tempore opus fuit, quo novus Episcopus ordinaretur. Alterum est, quod cum videam IX. Kal. Martii in Martyrologio Maximiani obitum [illegible], ex annis B. [illegible] Februario evenisse credo, ut dies una excresceret apud Martyrologiorum Scriptores, & pro VIII. Kal. IX. Martii signatus sit dies Maximiani emortualis. Qui cum in Pontificatu vixerit, ut tradit item Agnelli Pontificale, an. 5. mens. 6. dies [illegible] necesse est Cathedram conscendisse an. 546. pridie Idus Octobris. Quod optime respondet his, quæ narrat Agnellus, nempe Maximianum ordinatum fuisse à Vigilio apud Patras Indictione X. quinquies P. C. Basilii [illegible] mense [illegible]. Nam anno præfato 546. Cyclo solis XXIII. lit. Dom. G. ipsa die ordinationis ejus quadragesima occurrit. Eodem autem anno obierat VICTOR XV. Kal. Martii, is vero cum dicatur sedisse an. VI. mens. XI. dies XI. [illegible] consecratus an. 539. [illegible] IV. Martii. At [illegible] IV. Martii eo anno erat feria VI. [illegible] Episcoporum ordinationibus. Consequitur itaque in numeris allatis Sphalma irrepsisse, & vel diem [illegible], & pro II. scribendum XII. vel & diem decies, & annum abundare, [illegible] illum sedisse an. V. mens. XI. dies XII. ac ordinatum die IV. Martii anno 540. [illegible], currente Cyclo solis XVII. lit. Dom. A. [illegible] videlicet die Dominica. De URSICINO, qui Victorem præcedit, ætate illud tantum habemus, sedisse videlicet an. 3. mens. 6. diebus IX. & sedere cœpisse ante quam Athalaricus obiret, quod accidit an. 534. 6. Non. Octobris. Ordinatus itaque fuerit paucis diebus ante Athalarici mortem postremis Septembris diebus: desiit in vivis esse an. 538. circa Aprilem. Longum sane plurium mensium [illegible] spatium intercessisse necessario [illegible], qui animadvertat Apostolicæ sedis vices, quas partas est eodem anno 538. quo & Ursicinus mortuus est, & Silverius summus Pontifex deturbatus, intruso per Belisarium Vigilio. Obierit itaque anno prædicto 514. ECCLESIUS cum sederit ex Agnello in Pontificali annis X. mens. V. dieb. [illegible], consequitur [illegible] anno 524. eundem ordinatum fuisse, quo anno subsequenti 525. cum Joanne Pontifice Romano, aliisque Episcopis, perrexit Constantinopolim pergere. *Bacchinius.*

(3) Henschenius in notis ad cap. 1. Vitæ S. Maximiani ex Rubeo desumptæ, hæc habet: *Solum id voluit fortassis, aut debuit scriptor dicere, quia Ravennæ sedes erat Exarcharum, quos toto Italia præficiebat Imperator, hoc [illegible] esse mittere Episcopo, [illegible] forte ad continuationem [illegible] in [illegible], uti etiam in Romani Pontificis confirmatione [illegible] extendit.* Baron. ad an. 552. n. 1. & 2. & circa Pallii [illegible] concessionem dati qualitatem, & unum pro Episcopis Ravennatibus esse Baronium disputantem contra apocryphum Valentiniani privilegium. Circa hæc ab Henschenio adnotata illud primo observandum puto, in electione Episcopi Ravennatis sibi Justinianum attorem potuisse Vigilii Pontificis temporibus. [illegible] in causa, cum Præfectura hujusmodi in Italia nondum tunc esset, [illegible], erit ante Longobardorum ætatem, cum jam Justinianus diem obierat. Vigilium vero Pontificem pro suo jure Pallium [illegible], quam decebat, concessisse certum est, at ex Justiniani consensu. Extant, quæ id probare videntur, ejusdem Pontificis Epistolæ ad Auxentium, & Aurelianum Arelatenses Episcopos. *Bacchinius.*

Hujus post obitum Aurelianus gessit honores,
Post hunc Antistes extitis Ecclesiæ.
Hinc fuit Ursicinus, sequitur post ordine Victor,
Temporibus junior Maximianus adest.
Is Polensis erat Christi levita profundus,
Lege Dei, miserans, & pietate bonus.
Quem Deus ipse virum decoravit culmine sacro,
Ecclesiæque suæ Pontificem statuit.
a scit. *Ipse autem factus proprius se a non meruisse*
Culmen Apostolicum, sed pietate Dei.

Cave autem credas, lector, hunc illum esse Maximianum a, qui hæresi infectus Pontificis Pelagii contortum vibratumque stylum excepit. Ille enim, de quo supra memoravimus, Archiepiscopus Ravennas erat, hic vero Istriæ, qui Aquilejæ positus cum aliquot aliis Episcopis schismaticis conatus est Constantinopolitano Concilio pondus abrogare, ut notat Rubeus in Historia Ravennati, asseritque Baronius.

XXX. 31. AGNELLUS b post elatam uxorem, Ecclesiasticam vitam excoluit, atque ab Ecclesio Archiepiscopo diaconus est ordinatus, præfectusque Ecclesiæ S. Agathæ, Maximianoque defuncto, ex communi consensu suffectus anno 558 c. Hunc Narsites maxime dilexit, omnesque fortunas Gothorum, quæ intra civitatis muros erant, illi attribuit. Expurgavit omnia templa, in quibus vel litaverant, vel suos cœtus agitaverant Arriani temporibus Theodorici Regis. Prægrandem Crucem argenteam obtulit Deo, quæ hactenus in Ursiano templo asservatur. Sancto Gregorio ædificavit, consecravitque Templum, in eademque Ursiana Ecclesia marmoreum suggestum ad conciones habendas suspendit. Cum demum nil omisisset, quod ad pium, sanctumque Pastorem videretur spectare, evolavit ad cœlos an. 566. Kalen. Augusti, sepultusque est in Ecclesia S. Agathæ; ejusdemque sepulchro hæc, quæ sequuntur, carmina affixa fuere, ut retulit Agnellus in ejus vita, quam diligenter perscripsit.

b De hoc vide Vossium de Hist. Lat. & Oudin. de Script. Eccl. Mansin.

c Anno 553 die 22. Junii. Vide fragmentum Epistolæ Pelagii Papæ ad hunc Agnellum in Baluz. Miscell. t. 5. p. 464.

Pontificas requiem cœlesti munere gesta
Agnellus virtute Dei non perdidit illam,
Qui optatam meruit lucis cognoscere pacem,
Corporis ipse sui Templum servavit, ut esset
Justus; cum sanctis Christo mediante resurget.
Sic quoque pro meritis gaudet, qui talia gessit.
Hic requiescit in pace Agnellus Episcopus,
qui sedit
ann. XIII. mens. 1. dies VIII.
vixit ann. LXXXIV d.
Depositus est sub die Kalen. Augusti
Indict. xiiij.

d Al. LXXXIII.

XXXI. 32. PETRUS senior Agnello successit e, Romæque inauguratus est à Pontifice an. 568. 13 (1). Kal. Octobris Indict. II. vir rarissimi probitatis exempli, tum ætate, tum sapientia canus. Cæterum ejus inauguratio memorabilis fuit; eodem enim ipso anno Longobardi Italiam occuparunt, primusque Longinus ex missu Justiniani Imperatoris in Italia Exarchatum exercuit, Alboino Regi Longobardorum pares vires oppositurus. Cum autem sedem fixisset Ravennæ, inde factum est, ut Ravennas Exarchatus appellaretur. In ea igitur vel conversione, vel perturbatione rerum Petrus septem annos Ravennatem Ecclesiam administravit, reparavitque, ac exornavit templum S. Severi; deinde excessit è vivis (2), sepultusque est in Ecclesia S. Probi.

e Huic nisi pallium concessit Joannes III. Extat Joannis Epistolæ fragmentum apud Baluz. Miscell. t. 5. p. 464.

XXXII. 33. JOANNES Romanus Petro successit, cum ad id fastigii subvectus fuisset anno 575. in quo ipso

anno Ecclesiam S. Severi inchoatam absolvit, consecravitque, ut quædam olim carmina in fornice ejusdem Ecclesiæ affixa liquido prodebant. (3)

Multorum lucens divino fabrica cultu
Esse sacerdotum se manifestat opus.
Cœperat egregius hoc Petrus condere pastor,
In quo nescit cum mors retinere virum.
Sed quæ tecta senex necdum perfecta reliquit,
Romæ vir natus hocce peregit opus,
Successor prudens Petri, pastorque Joannes,
Quo quod inest tanto tulit honore decus.
Ipse pater populi veniens Romanus ab urbe,
Digna suis meritis hæc monimenta dedit.
Hæc est prisca domus sancto renovata Severo,
Cujus honore Deo psalluntur cantica vero.
Quingentis domini sub denis septies annis,
Amplius bis quinque, bone lector, in ordine junge.
Imperium retinente secundo Justiniano
Annis undenis regnando vivus in orbe,
Virginis à partu, quæ peperit absque reatu.

Joannes in illud Templum ejusdem sancti transtulit corpus, cum prius in Ecclesia S. Ruffilli requiesceret. Narrant nonnulli hunc Joannem primum fuisse repertum, qui contra Romanam Ecclesiam superbiæ extulerit signum, tametsi ex S. Gregorii Epistolis eruatur oppositum. Si quidem in illis laudat fidem, studiumque pietatis Joannis, Severumque Aquilejensem Patriarcham condemnat protervia. Quid? quod ipse Joannes rescribit Gregorio, multa se pertulisse, cum Ecclesiasticam libertatem defenderet. Ex Gregorio Pontifice hic Joannes aliquando quæsivit, an qui semel ordinibus sacris initiatus erat iterum posset initiari. Retulit in Pontifice negantiam ex exemplo illius, qui semel Baptismatis fonte lustratus, haud iterum posset tamquam perpetuum effectum consecutus, illius sacramenti lustralibus undis tingi. Cæterum, cum hic idem Joannes non modo cum litaret, sed etiam cum publice supplicaret f, pallio adornatus procedere erat solitus, castigatus à Gregorio, admonitusque semel, & iterum frustra, contumax eam denique tulit censuram, ut ni desisteret, etiam Pallio in sacrificiis interdiceretur. Quibus minis cum resipuisset, uberiorem quam antea apud Gregorium non modo dicitur gratiam collegisse, sed etiam obtinuisse corpora SS. martyrum Nortasii, Crispini, Felicis, atque Hemilii, quæ aucta etiam Reliquiis SS. Marci, Marcelli, & Feliculæ, Joannes honorificentius collocanda curavit in Basilica Classiana in pulcherrimo sacello. Quod quidem plenum pietatis opus juvit Smaragdus Exarchus Ravennæ, ut supra ex tessellato Portam hæc carmina produnt.

f Vide ex Decreto dist. 100 c. 6. De Joanne idem Decretum 2. p. causa 22 q. 5 c. 3. & causa 16 q. 1. c. 2. item causa 18. q. 2. c. 26. Plures ad hunc Jo. Epistolas dedit Gregorius magnus, ut lib. 1. Epist. 35. l. 2. ep. 24. 28. 32. 56. l. 4. ep. 7. 11. 20. 21. 23. l. 5. ep. 2.

Inclyta præfulgent sanctorum lumine Templa,
Marci, Marcelli, Feliculæque simul.
Pontifices hos Roma cepit, hæc martyr habetur:
Horum Gregorius dat Papa Reliquias;
Quas petit Antistes meritis, animoque Joannes
Parvula pro summis reddere dona parat.
Oraculum statuit tanta virtute repletus,
Cujus ab auspiciis gratia, & g extat opus.
Qui bis septeno sacri diadematis anno,
Tractatu vigili, quo regit Ecclesiam:
Hanc quoque regentem verendi culminis Arcem
Fixit, & eventum traxit ad arbitrium.
Miranda subito suspendens arte cacumen
Inflexum reparat parte ab utroque latus.
Additur his meritis felix Smaragdus in ævum,

g al. Confect.

 Cujus

(1) XVII. Kalendas Octobris, ut scribit Agnellus in suo Pontificali. Et vero dies 25. Octobris anni 568. incidit in Sabbatum; itaue ad Vesperam ejus sabbati ordinatus sit Petrus; jam enim invaluisse crediderim morem, de quo vetus Ordo Romanus à Mabillonio editus de Gradibus Romanæ Ecclesiæ, ut Episcopi *nocturno tempore benedicerentur*: nocte videlicet Dominicam diem præcedente, servata traditione; de qua Leo magnus: ut *Sabbati vespera, quod succedit in prima Sabbati, vel ipso Dominico die* ordinationes fierent. *Bacchinius.*

(2) Obiit Petrus XVI. Kal. Septembris, ut ait Agnellus, anni 575. ut ex sequenti Joanne patet. Et autem subsistat, quod ait idem Agnellus Petrum sedisse annis 8. mens. 11. diebus XIX. electio ab ordinatione distinguenda est: ita ut electus sit anno 567. die 18. Maii, ordinatus anno 568. die 15 Septemb. mortuus die 16. Augusti an. 575. Cur vero ab electione ad ordinationem 16. fere mensium mora intercesserit, ex eo causa petenda est, quod tunc temporis facta electione mittebatur de ea se Constantinopolim nuncius, & expectanda erat Principis jussio: ex quo non modo hujus, sed & præcedentium interpositionum mora longior est, quam in subsequentibus. Etenim constituto mox Exarcharum Ravennæ consistentium sede non ab Constantinopoli expectandus erat Imperatoris consensus, sed ab ipso Exarcho præstabatur. *Bacchinius.*

(3) Placet hic illud animadvertere non unam inscriptionem hanc esse, sed in uno lapide duas, quarum secunda recentior admodum priori est. Id evincet Leonini nonnihil in ea rhythmus, modus numerandi à partu Virginis, & stribiligo inspersa, qua, ut versus sibi constet, Justinus inter cætera Justinianus dicitur. His tamen non obstantibus, quæ ad chronologiam pertinent, cuncta invicem congruere arbitror: etenim invictis rationibus demonstravit Pagius dissert. Hypat. par. 3. n. 1. & seqq. Justini imperantis initia ad Novembris finientis dies anni 575. spectare. *Bacchinius.*

Cujus in his titulis participantur opes.

Decessit autem Joannes Archiepiscopus 3. Id. Januarii anno 595 (1). cum per aerem infaustum crimen perdius, & pernox traxisset cometes, sepultusque est in S. Apollinaris Classiana Ecclesia, ante altare SS. Marci, Marcelli, ac Feliculæ. Doluit obitum Joannis Gregorius in ea Epistola, quam ad Castorium Notarium scripsit.

XX XIII. a Al. Marinianus ut ex Epist. Gregor. & Gratiano relata Decr. 2. p. causa 2. q. 5. c. 9. cui injungit expurgationem excipere Maximi Salonitani Episcopi. Eidem scribit Gregorius Causa 15. q. 1. c. 37. & causa 16. q. 2. c. 19 & distinct. 5. c. 11. Recepatur

34. MARINIANUS a nepos defuncti Joannis Romanus, monachus S. Benedicti, vir exaggeratarum virtutum, vel invitus ad Ravennatem sedem à Gregorio Papa subvectus est anno 595. Donatus siquidem Archidiaconus, quem Exarchus Ravennæ commendaverat, Joannesque sacerdos, ex inscientia Psalmorum, cum abiissent repulsi, in Marinianum monachum populus vertit favorem, cujus Pontifex electionem promovit, hominemque gratanter consecravit. Hic Synodo Romanæ primus subscripsit, accepitque à Pontifice ea conditione Pallium, ut quater in anno foris Ecclesiam, in publicis supplicationibus illo uteretur, semper autem dum iret litatum, ut olim Joanni antecessori præceperat. Rata etiam habuit ea omnia, quæ Cæsares Ravennati Ecclesiæ aliquando donassent, hoc sequenti diplomate; quod quia in sua hist. Rubeus nõ affert, dignũque est quod legatur, hic exscribendum curavimus.

GREGORIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Dilectissimo Mariniano Ravennati Archiepiscopo confratri, filioque carissimo, & per eum in sanctam Ravennatem Ecclesiam, suisque successoribus in perpetuum. Cum omnis Ecclesia sanctorum ab ipso Domino, & beato Petro, & à sancta Romana Ecclesia, quam Deo auctore regendam suscepimus, duxerit principium, dignum est, ut à successoribus Petri, cui à Domino dictum est: Confirma fratres tuos; interius conformationis, & exterius meliorationis, inde recipiat semper augmentum religionis, unde sumpsit exordium. Quapropter cognoscat devota fidelitas omnium populorum, tam præsentium, quam futurorum, quod dilectissimi filii nostri sanctæ Ravennatis Ecclesiæ, Mariniani venerabilis Archiepiscopi petitionibus, nec non piissimorum dominorum nostrorum Mauritii, & filiorum ejus jussionibus annuentes confirmamus omnia præcepta, quæ à piissimis Imperatoribus Valentiniano, Theodosio, Arcadio, & Honorio, nec non Justiniano, Tiberio, & domino nostro Mauritio piissimo Cæsare semper Augusto, eidem sanctæ Ravennati Ecclesiæ sunt facta, & omnia, quæ per eadem præcepta eidem Ecclesiæ sunt attributa, & omnia privilegia, quæ à sanctis prædecessoribus nostris Innocente, Innocentio, & sanctissimo Leone, & gloriosissimo Gelasio, Felicissimo, & Agapito, & Spiritus sancti fervore repleto beatissimo Pelagio ob amorem summi omnipotentis Dei, sanctique Apollinaris Pontificis, & martyris reverentiam eidem Ecclesiæ, tibi, tuisque successoribus in perpetuum sunt data, & honores, & possessiones omnes, quæ per eadem præcepta, & privilegia vidimus collocata, & confirmata, idque maxime tuæ dilectionis causa confirmantes, & corroborantes, quod in privilegio sanctiss. Leonis I. hujus Apostolicæ sedis Pontificis, te aperiente, & monstrante reperimus. Confirmationem constitutionum piissimorum Imper. sub sacrosanctæ Ravennatis Ecclesiæ ditione continentem, ita confirmamus Episcopatum totius Aemiliæ Provinciæ civitatum omnium Deo amabilium Episcoporum creationes, & consecrationes idest Saffinatis, Cæsenatis, Foripopuli, Forlivii, Faventiæ, Fori Cornelii, Bononiæ, Mutinæ, Regii, Parmæ, Placentiæ, Brixilli, Vicohabentiæ, Hadriensis, Comaclensis, Ficodensis, nec non & omnia monasteria, tam monachorum, quamque monacharum sub ejus ditione degentium, atque sub monastica Domino militantium norma. Conferentes tibi, tuisque successoribus honorem Pallii in perpetuum, seu omnem Pontificalem decoratamsum, sicut in Epistola tibi transmissa, concedendo confirmavimus, muniendo etiam sanctam Ravennatem Ecclesiam, te, tuosque successores in perpetuum roboramus permansuras omnes collationes, atque conscriptiones quorumlibet hominum in eadem Ecclesia factas, vel faciendas, sive donationes Christianorum fidelium, vel quæ pii, ac religiosi homines hactenus per Eulogia suorum testamentorum, vel per quemlibet modum, vel titulum in eadem sanctæ Ravennate antiquitus dimiserunt Ecclesiæ, vel in futurum sunt pro redemptione animarum suarum, tempore collaturi. Sanciendo etiam confirmamus sanctæ Ravennati Ecclesiæ, sicut primæ inter cæteras sanctæ hujus Romanæ Ecclesiæ filiæ, secundum constitutiones Longobardorum Regum, & aliorum piissimorum Romanorum Imperatorum, ut si quisquam Episcoporum, ex consecratione Ravennatum Pontificum totius Aemiliæ decesserit, nullus Dux, Marchio, comes, aut aliquis minister publicus aliquam ibi prædationem, aut contrarietatem faciat, sed liceat Archiepiscopis sanctæ Ravennatis Ecclesiæ, ad ipsum Episcopatum, & ad ipsam Ecclesiam secundum antiquam consuetudinem pro descriptione facienda, atque electione missum transmittere, & ipsum electum ex more investire, & libere, atque solemniter consecrare. Sed & istud censendo tuæ dilectioni, charissime frater, & fili, ob perversitatem futuræ gentis, & Ecclesiarum Dei desolationem, quam appropiare, & fere in liminibus esse videmus, confirmamus, & sub divini judicii obtestatione præcipimus, ut nulli unquam successorum meorum liceat ad ipsum Episcopatum pro descriptione facienda, sive electione, aut aliquid contra consuetudinem exigendo suum legatum transmittere, aut per ministrum publicum, vel per quamlibet personam ipsam Ecclesiam occupare, aut ibi Episcopum indebite consecrare, aut ibi aliquid absque Ravennatis Ecclesiæ Pontificis consensu ordinare; Quia abominabile, & nefandissimum, & omni fraude dignissimum, atque plenissimum semel concessum revocari denuo. Confirmamus interea, & corroboramus omnes constitutiones in eadem Ecclesia à piissimis Imperatoribus factas, & ita decernimus ab omnibus observandas, sicut præcepta hujus sanctæ Romanæ Ecclesiæ tradita, scilicet de civitatibus, castellis, villis, vicis, vicolis, pratis, pascuis, campis, silvis, salicetis, fundis, casalibus, & de omnibus publicis, ac privatis sibi concessis. De colonis vero super terram ejusdem Ecclesiæ habitantibus, & de eorum angariis, redditibus, placitis, sive districtionibus, sicut in præceptis, & privilegiis vidimus, & legimus. De familiaribus vero, ac famulis & de centum annorum præscriptionibus rerum habeat ipsa Ecclesia sancta Ravennas, & omnia monasteria ejus, sicut hæc antiqua Roma. Hæc omnia, & alia multa, quæ sancta Ravennas Ecclesia continet, præcepta, & privilegia confirmamus, & confirmata corroboramus. Si quis vero, quod non credimus, aliquid de Ravennatis Ecclesiæ ditione ex his suprascriptis subtrahere tentaverit, vel in aliquo contra hoc nostrum privilegium molestare, diminuere temerario ausu præsumpserit, sciat se ex parte Dei omnipotentis, & sanctorum tercentum decem, & octo Patrum, necnon & nostræ mediocritatis auctoritate, & sanctæ synodi Romanæ præsenti indictione congregatæ anathematis vinculis innodatum, & cum Juda traditore domini nostri Jesu Christi æternis suppliciis deputatum. Qui vero observator extiterit, benedictionem à Deo Patre, & Domino nostro Jesu Christo, & Spiritu sancto Paraclito, in perpetuum consequatur. Bene valete.

Dat. Nono Kalen. Aprilis, Romæ per manus Joannis Levitæ, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarii.

Quam autem Marinianus Pontifici charus fuerit, ex ipsius Epistolis erui potest, in quibus monitis, & precibus ejusdem sanitati quam qui maxime videtur cavere. Mortuus est Marinianus 606. 10. Kal. No-

(1) Dicitur ab Agnello vixisse Joannes in Episcopatu an. 16. mens. 1 dies 19. Verum certo certius constat Joannem obiisse Indictione XIII. hoc est anno 595. in cujus Februario datas habemus Epistolas Magni Gregorii 64. Joanni Episcopo Squillatino, & 65. Clero, Ordini, & Plebi consistentibus Ravennæ, ex quibus patet de recenti Joannis decessu. Ex Agnello vero habemus ejus obitus diem, undecimam videlicet Januarii. Unde patet annos sedis Joanni ab Agnello attributos ab Exscriptoribus fuisse corruptos. Anni enim non XVI. sed XIX. numerantur a 575. ad Januarium 595. Retentis itaque diebus 19. & mense uno, assumptisque annis 19. retrocedendo ab emortuali Joannis die XI Januarii anni 595. eoque non computata, devenitur ad diem 23. Novembris anni prædicti 575. qua die facta fuerit Joannis ordinatio, quæ incidit in Sabbatum Cyclo solis XXIV. lit. Dom. P. Bacchinius.

Novemb. sepultusque est extra Classianos muros in Porticu S. Apollinaris, cum undecim annis sedisset, ac mensem unum (1) cujus sepulchro hoc epitaphium affixere.

A

Sanctificis semper monitis memorande sacerdos
Hoc positus tumulo Mariniane jaces,
Corpore defunctus: tamen est tua fama superstes,
Artus obit terris, lux tua facta tenet.
Mœnibus his veniens Romana Antistes ab urbe
Tutasti precibus sanctæ Ravennatum
Cuncta salutifero disponens tempore sæcla
Te pius in populo, Christo regente, dedit.
Quod tamen his templis meruisti sumere busta,
Te placuisse Deo tanta sepulchra probant.
Utque vices Christi gessisti rite sacerdos;
Ipsius inque locis sit tibi sancta quies.

XX XIV. 35. JOANNES ejus nominis IV. Classianus, Mariniano successit anno 606. Hic divinum cultum promovit, omnibusque charus fuit ob sactimoniam vitæ. Ter Classim restauravit à Sarracenis *a* dirutum, plenusque meritis decessit è vita anno 630. sepultusque est ad Porticum S. Apollinaris. Nonnulli scripsere (2), duos hoc tempore extitisse Joannes, alterumque alteri successisse. Sequor ego libenter opinionem Rubei, qui asserit unum fuisse, qui Ravennatem Ecclesiam gubernavit ab anno 606. usque ad annum 630.

a At Sarraceni eo tempore nondum Ravennæ litora attigerant.

XX XV. („ JOANNES *V. à superiori distinctus sedisse „ dicitur ab Agnello annis* 18. *mens.* 6. *diebus* 8. *Quare circa Julium defunctus credi potest anni* 629. *vel „* 630. Bacchinius.)

XX XVI. 36 BONUS Archiepiscopus Ravennatium adlectus est ann. 630. excessit autem 648. Kal. Septemb. *b* sepultusque est apud Classem in Templo D. Apollinaris.

b VII. Kal. Septemb. an. 642. ex infra dicendis.

XXX VII. 37. MAURUS ex œconomo Ravennatis Ecclesiæ, Archiepiscopus ejusdem adlectus est an. 648 *c.* Hic ex superbia (3) potentiaque contra Romanum Pontificem nefarie rebellavit, contumaxque fuisse dicitur quoad vixit. Etenim cum Vitellianus Pontifex, ad dicendam causam illum Romam vocasset, Pontificium contempsit Imperium, vicissimque per summam temeritatem, Romanum Pontificem ad suum citavit tribunal judicandum. Quin moriens tantum absuit, ut contumaciam ejuraret, ut etiam clero suo mandaverit secessionem à Papa. Quamobrem Adeodatus Pontifex omnem Mauri memoriam in Anniversariis inferiis censuit, mandavitque abolendam. Itaque Maurus contumax, & superbus misere vitam finivit, nactusque suæ contumaciæ par porphyriticum sepulchrum est apud S. Apollinarem. Adeo divitiæ inflant, adeo potentia

B

C

c 642. Men. Septembri. Vixit ex Agnello in Pontificatu an. 18 mens. X. decimas 18. Obiit circa Julium an. 671. Bacchinius.

mortales transversos agit, ut plerumque se perdere malint, quam aliorum justæ potentiæ subjecti videri.

XXX VIII 38. REPARATUS Archiepiscopus Ravennas electus est anno 672 *d.* consecratusque apud Ecclesiam S. Petri à tribus Ravennatis sedis Suffraganeis. Hic ubi primum ad hanc dignitatem ascendit, tametsi senex, ideoque imbecillæ valetudinis, statim Constantinopolim concessit, impetravitque à Constantio Imperatore Arriano, ut sibi liceret Romanorum Pontificum jugum excutere, tametsi postea ea temeritate damnata, ad Romani Pontificis arbitrium redire conatus est. Excessit autem è vivis an. 677. 3. Kalen. Sextiles, sepultusque est apud Ecclesiam S. Apollinaris, cum sedisset annos omnino 5. m. 8 *e.* die 26.

d 671. 8. Octob.

e Mens. IX

XXX IX. 39. THEODOSIUS *f* consecratus est apud Templum Ss. Apostolorum à suis suffraganeis anno 677. Hic ille Theodosius est, qui Romæ sub Agathone Papa, Romano Concilio interfuit, illudque subscripsit, fassusque est Ravennatem Ecclesiam Romanæ esse, ac fore subjectam. Cæterum inde apud Ravennatem clerum tanta invidia deflagravit, ut postea in porticu S. Apollinaris non tam sepelierint, quam per contemptum defoderint, illum in Annal. appellantes hominem nequissimum, plenumque fraudis, ac doli, devoratorem cleri. Adeo malis placent vitia, odere virtutes, ac pietatem.

f Al. Theodorus, De quo vide Ciacconii novis edit. p. 466. t. 2. [illegible]

XL. 40. DAMIANUS Dalmata, à Sergio Pontifice adlectus est Ravennatium Archiepiscopus anno 685 (4). menseque Martio ab eodem Pontifice consecratus. A puero sui Ravennati Ecclesiæ illum obtulerant, qui è Dalmatia illuc confessuri advenerant: cujus Ecclesiæ Damianus, crescente cum doctrina ætate, omnes honoris, dignitatisque gradus obtinuit, factusque Præsul, summa animi tranquillitate, prudentiaque gessit honores, adeo ut suis ad Deum precibus creditus sit mortuum resuscitasse ad vitam. Constat illum solidas noctes in effundendis precibus exegisse, ad cujus exemplum obstinatus Hebræus ejuravit duritiem, aperuitque pectus Evangelii luci. Cumque ad multos annos Ravennatem Ecclesiam administrasset, evolavit ad Dominum anno 707. 3. Id. Martii, sepultusque est apud S. Apollinarem Classensem, cum sedisset annos sexdecim, m. duos, die 16.

XLI 41. FELIX *g* Ravennatium Archiepiscopus creatus est anno 707 (5). Romæque consecratus. Cæterum fidei parum memor, quam in consecratione fuerat professus, reversus Ravennam, cives compulit, ut Cæsaris jugum excuterent, clerum vero, ut contra Romanum Pontificem rebellaret. Cumque Theodorus Exarchus potenti succinctus exerci-

g De eo plura Ciacconius edit. novis t. 1. p. 499.

P 2 tu

(1) Si Marinianus sedit XI. annis, ac mens. 1. obiitque 10. Kal. Novemb. anni 606. ejus consecratio caderet in diem 23. Septemb. feria VI. Cyclo Solis currente XXIV. lit. Dom. C. tribus fere mensibus post Synodum Romanam, cui V. die mensis Julii Marinianus quomodo subscribere potuisset? Præterea extant in. Gregorii Epistolæ l. 4. Ep. Andreæ scholastico, & 98. Mariniano ipsi, quæ cum datæ sint Indict. XIII. probant nullo modo ejus consecrationem ad Septembrem transferri potuisse, quo Indictio XIV. cœpit. Igitur male supputavit Rubeus, atque ex eo Ughellus. Agnellus vero in suo Pontificali videtur Mariniani obitum consignare eodem anno, quo Magni Gregorii obitus accidit: narrata enim hujus morte immediate subdit; *Igitur, ut diximus, mortuus est hic Beatus die X. Kal. Novembris.* Nil in præcedentibus de Mariniani obitu dixerat: itaque to *ut diximus* idem significat, ac anno, quo *diximus*. Magni Gregorii mortem consignat anno secundo Phocæ Imper. Indict. VIII. anno scilicet 605. Verum si secundus Phocæ annus currebat, cum D. Gregorius obiit, & si obiit die 12. Martis, Indictio non VIII. sed VII. decurrebat. Marinianus quidem obierit Indict. VIII. fluente jam præcedente Septembri eodem anno 604. secundo adhuc durante Phocæ anno, nec finiendo nisi 25. proximi Novembris; obierit inquam die 23. Octobris, quod tradit Agnellus. Potremæ Magni Gregorii literæ ad Marinianum sputo sanguinis laborantem datæ sunt Ind. VII. Paucis itaque mensibus superstitem Gregorio fuisse, & Indictione VIII. mortuum rationi consentaneum. Sederit itaque annis novem, & mensibus fere quatuor: cum à die emortualis Joannis ad Mariniani consecrationem aliquod non modicum tempus fluxisse electio bis variata demonstret. *Bacchinius.*

(2) Agnellus unum ab altero Joanne distinguit, & utriusque sedis tempus certis annis, mensibus, & diebus definit: incredibile vero est id ex arbitrio factum hic à Scriptore, qui alias tempora hujusmodi silet. Prioris itaque Joannis sedes durasse dicitur annis 1. mens. 10 diebus 18. is autem cum ordinari non potuerit nisi circa initia anni 605. cum Marinianum obiisse statuerimus die 23. Octobris præcedentis anni 604. mortuus itaque fuerit circa Septembrem anni 610. *Bacchinius.*

(3) Anno 649. quo, ut verior calculus ex Oldoino docet, habita est Synodus Romana à S. Martino Papa, adhuc obsequentissimum fuisse Romanæ sedi Maurum Ravennatem constat, cum illi Concilio præsto fuerit per Maurum Episcopum Cæsenatem.

(4) Initia Damiani expressè consignat Ughellus an. 685. & licet ex Anastasio didicerit eumdem à Sergio Pont. consecratum, non vidit id haud potuisse fieri an. 685. quo secundum Baronium Romæ sedebat Joannes V. vel ex Papebrochio Benedictus II. Nec aptius ejusdem Damiani obitum consignat an. 707. cum dicat sedisse an. 16. mens. 2. dies 16. Si enim, neglectis mensibus, & diebus, subtrahantur anni 16. ab an. 707. regredimur ad an. 691. non ad 685. inter quem, & annum 707. intercurrunt anni 22. *Bacchinius.*

(5) Ex Anastasio habemus FELICEM consecratum fuisse à Constantino summo Pontif. qui nonnisi anno 708. electus fuit die 4. vel 7. mensis Martii. Unde non potuit Felix consecrari ante prædictum annum. Cum vero Agnellus in suo Pontif. dicat sedisse Felicem an. 2. mens. 7. diebus 10. & obiisse die 25. Septemb. fiet ordinationem ejusdem cum 25. Novemb. collatam incidisse in 6. diem Aprilis: Quæ cum inepta fuerit ordinationibus Episcoporum an. 708. efficitur pro diebus XIX scribendam XXI. & ordinationem ejusdem retrahendam ad diem 4. Aprilis an. 708. indeque fiet Felicem obiisse an. 7[illegible] die 25. Novemb. Felicis autem sedentis, & occumbentis ætate adinventa lux clarior affulget, ut præcedentia prodeant. Agnellus DAMIANUM ait sedisse an. 16. m. 2. dies 10. mortuumque 3. Id. Majas, vel potius Martias, ut bene sentit Rubeus. Itaque die 12. Martii anni 708. Damianus decessit, qui ante an. 16 m. 2. & dies 16. ordinatus fuerat, die 27. Decembris an. 691. cum tamen eo anno curreret Cycl. Sol. 18. lit. Dom. A. sedique Natalis dies essent tum Sabbati, tum Dominicæ dies, puto & hic errorem in dierum numero irrepsisse, & pro diebus XVI. dies XIX reponi debere, quare ordinationem ad 24. retrahendam. THEODORUS Damiani Prædecessor obierat initio anni, die videlicet 18. Januarii completis in Episcopatu an. 13. m. 3. d. 10. ut Agnellus tradit: unde ejus ordinatio retrocedendo per annos, menses, diesque adnotatos recidet ad diem 29. Septemb. an. 677. Verum cum eo anno Cycl. Solis esset 14. lit. Dom. D. numero dierum addendi sunt duo dies, scribendumque pro XX XXII. & ordinatio ad diem 27. spectabit. REPARATUS itaque obierat 3. Kal. Aug ejusdem anni, cum Episcopatum tenuisset an. 5. m. 9. additque Rubeus, dies 16. ab exscriptore nostri Codicis Agnellani omissos. Ordinatus itaque fuerat 4. Octob. Sabbato anni 671. MAURI dies emortualis non habetur. Spectato tamen eorum temporum statu, quo juxta obtenta ab Imperatore per Maurum præcepta, Imperatoris ipsius nutu Pallium induere debebat novus Episcopus, trium saltem mensium spatium intercessisse reor inter Mauri mortem, & Reparati schismatici ordinationem, quibus Constantinopolim mittum arbitror, qui Pallium expeteret, & rediisse. Arbitror itaque circa Julium Maurum obiisse eodem illo anno 671. ex eo etiam quod inquirendo ex celebris Agnello traditis ordinationis ejus terminis, subtractisque annis 18. m. 10. d. 18. quibus sedit ab annis 671. devenimus ad mensem Septemb. an. 652. excludimusque à Mauri ætate diem 25. Augusti, quam Boni prædecessoris emortualem Agnellus consignat. Hinc autem conficitur BONUM ab an. 630. ad Augustum 642. sedem tenuisse. *Bacchinius.*

tu Felicem caput seditionis cepisset, oppressissetque Ravennam, auctorem seditionis cum aliis ad Justinianum Cæsarem Costantinopolim amandavit; quem cum candenti ære exoculasset, relegavit deinde in Pontum, ubi Felix infelix sine oculis temeritatem suam posset lugere. Pertulit Felix exilium ad sex annos, deinde miseria magistra cum sibi redditus ejurasset errorem, ad sedem, de qua fuerat devolutus, moderatissimus rediit anno 715. in caque deinceps adeo sancte, pieque vixit, ut claruerit miraculis. Ecclesiam suam variis donariis auxit. Scripsit antequam ei oculorum lumen adimeretur, commentarium in Matthæum: verum quia cæcitate laborans, illud vel absolvere, vel expolire non potuit, fato propior, comburendum mandavit. Aureos sermones S. Petri Chrysologi in unum volumen coegit. Eloquentiæ plausibilis fuit, magnoque studio pietatis concionabatur ad populum. Cumque sanctimoniæ in vita clarissima signa edidisset, obdormivit in Domino 7. Kal. Decemb. 717. sepultusque apud Ecclesiam S. Apollinaris, prope Altare S. Feliculæ, ubi hæc ipsa verba leguntur.

HIC TUMULUS CLAUSUM
SERVAT CORPUS
DOMINI FELICIS SANCTISSIMI
AC TER BEATISSIMI
ARCHIEPISCOPI.

XLII. a VI. 42. JOANNES ejus nominis (1) V a. Felici successit anno 718. Hic plura dono dedit monachis, ac monasterio S. Apollinaris de Classe. E vivis exemplus est anno 748 (2). sepultusque est apud S. Apollinarem de Classe.

XLIII b Circa an. 752. 43. SERGIUS è nobilissima gente, Joanni suffectus est anno 748 b. qui non modo sacris ordinibus non erat initiatus, sed etiam Euphemiam nobilissimam fœminam habebat in matrimonio, quam deinde Sergius ad id fastigii electus in claustro clausam diaconissam ordinavit. Tametsi autem Sergius sanctissimis moribus erat, ab invidis tamen diuturnam persecutionem dicitur pertulisse. Siquidem accusatus, quod uxoratus esset, Romam concessit, ante Pontificem causam dicturus, atque in Pontificatu Pauli I. litibus implicatus, miserrimam vitam traduxit. Sed cum deinde Pontifex excessisset è vivis, Ravennati Ecclesiæ restitutus protulit sanctimoniæ singularis rarissima exempla. Narrat Rubeus, Sergium post suum reditum, ad S. Mariam in Cosmedim ea affluentia lachrymarum numini egisse gratias, ut illis indelebiliter propemodum madueri pavimentum. Fato functus est ann. 770. 8. Kal. Septemb. sepultusque est apud S. Apollinarem in Classe. Templum S. Nicolao à se constructum consecravit ex voto; cum de suo reditu apud judicem lis adhuc penderet. Partem item adiecit Ecclesiæ S. Apollinaris.

XLIV 44. LEO à Stephano Pontifice Romano Ravennatium Archiepiscopus adlectus est anno 770. cum Michaelem quendam, qui sedem illam Simoniacè occupaverat, prius deturbasset de throno. Nec modo Leoni Ravennatis Præsulatus detulit honorem, sed illum etiam pro sancta Romana sede Ravennæ jussit Exarchatum exercere. Cæterum Leo superbia elatus contra Romanam sedem Exarchatum ipsum suæ subiicere potestati conatus est. Quem Adriano I. Papa, hominem fraudulentæ fidei, Tyrannum, superbum, ac Romanæ Ecclesiæ, sibi, & B. Petro rebellem vocat in epistolis ad Carolum Francorum Regem. Decessit autem Leo ann. 777. 16. Kal. Martii.

45. JOANNES VI c. Junior appellatus, ad Ravennatem sedem pervenit anno 777. Templum Ursianum exornavit, ac S. Apollinaris altare auro, argentoque dicavit, pluraque pretiosa Ecclesiæ sibi creditæ dono dedit. Septimo sui Pontificatus anno excessit è vivis d, sepultusque est ad S. Apollinarem in Classe. XLV. c VII. d Sedit an. 7. m. 1. d. 3.

46. GRATIOSUS ex Archidiacono, Archiepiscopus ejusdem Ecclesiæ adlectus est, anno 784. vir innocentis, ac simplicissimi ingenii. Carolum Magnum Ravennæ excepit, à quo pluribus privilegiis, & gratiis exornatus est. Claruit Gratiosus prophetiæ spiritu, cumque hanc Ecclesiam ad quatuor annos rexisset, fato functus est anno 788 e. 7. Kal. Martii, sepultusque est apud Ecclesiam S. Apollinaris in Classe, ubi adhuc hæc verba leguntur. XLVI. e Circa an. 794. Bacch.

Hic tumulus clausum servat corpus D. Gratiosi Sanctiss. ac ter Beatissimi Archiepiscopi.

47. JOANNES (3) Septimus electus est an. 788. Decessit anno 809.

48 f. VALERIANUS hujus nominis I. sede Ravennati nobilitatus est g. Templumque S. Georgii, & Eusebii quondam ab Arrianis constructum demolitus est, ex ejusdemque ruinis pulcherrimam ædificavit Ecclesiam, cui Valerianæ de suo nomine cognomen fecit. E vivis exemptus est id. Martii, an. 812 h. sepultusque est apud Ecclesiam S. Apollinaris in Classe. XLVII f Al. Valerius. g Circa an. 796. h Circa an. 809.

49. MARTINUS ei suffectus est an. 812. (4) Hic ille Martinus est, qui Archidiaconus adhuc, ex missu Gratiosi Archiepiscopi, per inaccessibiles Alpes Carolum Magnum in Italiam deduxit. Huic Ludovicus Pius Imperator, tabulam argenteam, in qua lineata Roma erat, transmisit, quam Carolus Magnus pater Ravennati Ecclesiæ ex testamento legaverat. Diem postremam Martinus obiit 4. Id. Septemb. anno 817. XLVIII.

50. PERTINAX, sive Petronatius, ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopus creatus est anno 817. Hic à sua electione insecuto anno, à Paschali I. Pontifice, privilegium obtinuit, quo omnia gratiosa diplomata confirmabantur quæcumque olim Ravennati Ecclesiæ fuerant indulta. Tabulæ confirmationis hæc sunt. XLIX

PASCHALIS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Reverendissimo sanctissimo fratri Petronacio Archiepiscopo sanctæ Ravennatensis Ecclesiæ, & per te in eadem Ecclesia in perpetuum. Cum piæ desiderii voluntates, & laudandæ devotionis intentio Apostolicis sit semper studiis adjuvanda, cura est sollicitudinis adhibenda, ut ea, quæ legaliter geruntur, & æquitati personæ conveniunt, nulla valeat refragatione perturbari, sed inrefragabile de eo . . . . . . & permanere, & ob hoc Apostolicis promulgatis sanctionibus propria, quæ rationis . . . . . suppetunt, fas exigit possidenda confirmari. Legitur quoniam quidem

(1) Joannis hujus liberalitatem commendantes publicas tabulas marmori incisas affert Rubeus, in quibus dicitur: *Joannes almus Pontifex Junior in ...ur quintus.* Unde Rubeus. *Hinc illud est*, inquit, *quod dicebamus Joannes illos duos, qui sibi nullo medio successere, scribente Agnello, et qui eum secuti sunt, posterioribus, unum fuisse quartum hoc nomine; hunc verò quintum.* Argumentum Rubeo peremptorium visum, minimè tamen est. Eadem, quæ Agnello per ea tempora, quibus monumentum illud positum est, Ravennatum sententia erat, unum videlicet ejusdem sedis Joannem, & Angelopis cognomine decoratum, & qui Attilæ Italiam invadenti occurrit, ac Theodorico rerum potito convixerit. Ipsis proinde distinguebantur Joannes illi duo, qui Martiano successere; aliàs hic non quintus, sed quartus fuisset. Hic itaque Joannes ejus nominis VI. est, licet quintus dictus sit. *Bacchinius.*

(2) Conjecturæ loco esse posset Joannem ad Aistulphi ætatem pervenisse, quod Agnellus in suo Pontificali relata Sergii ordinatione Romæ peracta, statim adiiciat: *Hac autem Civitas vexabatur à Langobardis, et Veneticis*: quandoquidem motus Longobardorum in Ravennates nulli sub Rachi, qui post breve Iliprandi regnum Luitprando successit. Aistulphus quidem non irrito conatu Ravennam vexavit, imo vi cepit statim ac Rachis Monachum induente rex factus est. Ex Codice Farfensis monasterii habetur Aistulphi regis confirmatio Bonorum, & privilegiorum ejusdem Monasterii. *Data Ravenna in Palatio, quarto die mensis Julii, anno felicissimi Regni nostri III. per Ind. IV.* Hæc currebat Julio anni 751. Ante Julium itaque ejus anni Aistulphus Ravennam occupaverat, & ante Julium anni 749. regnare cœperat. Atque hæc etiam si, quod Ughellus ait, Joannes anno 748 obiisset, efficerent Rachis adhuc regnante Sergium ordinatum: cum autem certum sit Rachim Zacharia summo Pontifice Monachum effectum, consequeretur Sergium etiam ab eodem Zacharia ordinatum, quæ de re sunt, ob quæ vehementer dubito. In Agnelli enim Pontificali habetur: quod, cum obiiceret Romanus Pontifex Sergio istam ordinationem, quod contra Canones uxoratus ad Episcopatum transiisset, Joannes excepit. *Postquam talia de me sensisti, cur me consecrasti?* Quæ cum acta sint non sub Paulo I. ut perperam Ughellus, sed sub ejus antecessore Stephano III. ab hoc inde deducitur consecratus Sergius: quod evenisse puto circa an. 752. cum jam Aistulphus Ravennam occupaverat. *Bacchinius.*

(3) In Vita Leonis in Agnelli Pontificali dicitur, quod Martinus sub Leone Diaconus, quique Episcopo jubente venienti Carolo iter monstravit, ab hoc quartus Ravennæ Episcopus sederit. Post Leonem Joannes sedit, post Joannem Gratiosus, inde Valerius, denique Martinus i. Nullus itaque Joannes inter Gratiosum, & Valerium admitti potest. Agnellus certè, qui Martino sedente vivebat, nullum medium Pontificem cognovit, nullum ipse agnosco. *Bacchinius.*

(4) Ante annum 812. consecratum esse Martinum ex eo deducitur, quod in ejus vita narrat Agnellus: *Mortuus est illius temporibus Pipinus Longobardorum rex.* Pipinus autem paulo post quam bellum cum Veneticis confecerat, quod ad an. 810. refertur, diem obiit. *Bacchinius.*

dem fraterna sanctitas tua direxit nobis per Sergium religiosum diaconum sanctæ tuæ Ravennatis Ecclesiæ . . . . eundem Adriani, quod Papa prædecessoris nostri, in quo confirmabit privilegia Leonis, quod Imperatoris facta ab Epiphanio, quod religioso notario, & scrinario, & Apocrisario Ravennatis Ecclesiæ qui disertus ad bonæ memoriæ Damiano Archiepiscopo . . . . tus confirmata sacra essent præcedentes formulas ab pio Leone Imper. tam divæ memoriæ prisci Justiniani, quam quæ cæteris piissimis Imperatoribus privilegia sanctæ vestræ Ecclesiæ prælargita, in quibus, & aliis piis capitulis, & ut sine sacrilegio . . . . vel feretis rapina ejus fines prælargitæ sunt, & promulgationes, postulabit quoque tua almitas eadem, per nostros Apostolicos apices firmitatem accipere, unde annuentes præparacius, sancimus, & confirmamus omnia quæcunque sunt privilegia edita in sancta vestra Ravennatis Ecclesia tam prædecessorum nostrorum Pontificum, scilicet sanctæ recordationis Hadriani, & Leonis sui prædecessorum nostrorum quamque Imper. vel dona regum, aut a Christianis hominibus per donationibus, vel venditionibus, seu testamentis oblata juxta ordinem generaliter, & specialiter omnium sancta tuæ Ecclesiæ largitatem corroborationis firmitatem in perpetuum habere præcepimus, & confirmamus, ut nullum locum, aut jus subjacentem sub dictione sanctæ tuæ Ecclesiæ pro quolibet adinventionis argumento potentia quoquo modo judicari suffultum civili, aut militari præcinat usurpari vel subtrahere aut violare v . . . . . . innovatione ædificationis inducere. Sed si quis . . . aut cadentem templum renovare, aut ædificare temptaverit non habere licentiam ante hoc egere, nisi prius per solitam benedictionem paterna sanctitati vestræ sanctæ, & venerabilis coram ibi figatur neq . . . ex alio Episcopatu ditione, aut civitatis ibidem venientes, & commorantes Deo amabiles clericos præsumere in subjacentibus nobis Ecclesiis sine perceptionem nostram sacerdotalem agere ministerium, magis autem, & omnes advenarum religiosissimos clericos mites venerationes vestram sanctitatem obaudire, ac definire, & nec secundum divinarum legum, & sacratissimarum regularum tenore effectum in eis inferre. Monasterio vero sancti primi martyris Stephani, qui sic nominatis fundamenta, & se jacet juxta palatium, & omnibus idem pertinentibus religiosis monachis omnia veneranda oracula, vel monasteria, & cæteros venerandos locos sub parochia existentes sanctitatis vestræ sub ditione, & potestate sanctitati vestræ subjaceant, & per te sanctæ tuæ Ecclesiæ. Et quæcumque sunt eis privilegiis in integro observandis super his, nec nullum molestia aut angarias, aut gravamina, aut excubias quilibet inferre parti sanctæ tuæ Ecclesiæ, nec non colonias, aut pa . . . res subjacentes parti sanctæ vestræ Ecclesiæ, a quolibet omnium ad militandum subtrahere, sed si militati fuerint eos disiungi, & dismilitari jubemus nostra veneranda reddituros parti, ut si quis talia temerantes prævertere temptaverit, de his quæ a nobis pie sancita sunt, & juste a nobis petistis, ut per præsentem nostram Apostolicam continetur formula, non solum nihil prævaleat, sed etiam pro tale matricem audaciam, & omnia suarum facultatum amissione puniantur, nec non & animarum adversiones periculo minime declinare poterint sufficientibus omnibus in concessione sola hujus Apostolicæ nostræ exarationis. Si quis vero contra hoc nostrum Apostolicum præceptum . . . egerit componat auri boni libras quinque, insuper & anathematis vinculis sit innodatus, & perpetuæ condemnationi summissus: quod præceptum confirmationis a nobis factum rescribendum præcepimus Timotheo notario, & scrinario sedis nostræ in mense Julio indictione 12. Bene valete. Guidus Julius per manum regi . . . . .

Biblio . . . S. Apostolicæ Imp. Augustinus Hiludovici . . bondo.

Hæ litteræ extant in Ravennati Bibliotheca (teste Rubeo) in arboris cortice a: cui est longitudo duorum cubitorum, unius latitudo; exaratæ charactere Longobardo, omnium, quæ ibidem sunt, tabularum (multæ autem sunt) pulcherrimo, lineis inter se duobus transversis digitis distantibus; pluribusque exesæ sunt locis. Sunt hæ datæ litteræ anno 819. Adhuc pertinax Ravennate sedebat in throno, cum Archiepiscopus Moguntinus illuc adveniens, inde secum abstulit corpus S. Severi, Vincentiæ uxoris, ac Innocentiæ filiæ, eaque in Ecclesia Hersordensi honorificentius collocanda curavit. Vitam liquit Pertinax anno 835. 6. Id. Martii. Dum viveret, Concilio Romano interfuit sub Eugenio II. Pontif.

a Verius in charta Ægyptiaca.

Italia Sacra Tom. II.

L. b GEORGIUS.

51. GREGORIUS b Ravennatem sedem assecutus est sub Gregorio IV. Pontifice, à quo postea ipse defecit. Etenim cum ob divisionem Imperii filii Ludovici Pii Imperatoris inter se gravissime dissiderent, armaque jam in perniciem Christiani nominis exornarent, Gregorius Pontifex Gregorium Ravennatem legavit, ut utrique parti pacificator interveniret. At ille immemor officii sui, Ecclesiæ sibi creditæ direpto thesauro, tercentisque selectis mortalium descriptis, non pacem facturus, sed publicam quietem interturbaturus, ad Lotharii partes contra Ludovicum, & Carolum fratres armatus accessit; cumque ventum esset ad arma, Lothariusque fractus fugisset, Ravennas Archiepiscopus, amissis suis, vix sibi fuga consuluit. Cæterum cautior inde factus, positis armis, togaque Episcopali indutus, componendæ concordiæ omnes nervos contendit. Quam cum stabili fœdere conjunxisset, Ludovico Lotharii filio adhæsit; cumque illo in Italiam rediit: ejusdemque favore Ravennatem sedem iterum est assecutus, civibus indignantibus desertorem, thesaurorum expilatorem, proditoremque ejus Ecclesiæ privilegiorum, iterum in ea sede fuisse collocatum. Itaque cum odio pœnè omnium excessit è vita, caruitque apud S. Apollinarem honore sepulchri, cum ejusdem etiam nomen per summam despicientiam publicis erasissent è tabulis.

LI.

52. DEUSDEDIT, qui etiam est Deodaldus, Gregorio suffectus est, anno 846. vir probatissimis moribus decem annos Ravennatem rexit Ecclesiam. Decessitque anno 856 (1).

LII.

53. JOANNES ejus nominis VIII. ad eandem sedem pervenit ann. 856 c. Homo sui sæculi mortalium arrogantissimus, qui cum tyrannice administraret Ravennatem Ecclesiam, Comprovincialibus cæteris episcopis factus intolerabilis, eisdem deferentibus, Pontificium Tribunal sub Nicolao I. sensit infestum. Cujus judicium cum semel, & iterum contempsisset subire, ex ejusdem censura spoliatus est dignitate. Fugit ille Ticinum ad Ludovicum Imperatorem, ab ipsoque ad Pontificem obtinuit favorabiles literas, ut reo liceret coram Concilio suam causam tueri. Itaque in Laterano anno 861. mense Novembri datus reo Senatus est, factaque potestas omnibus accusandi, accusatoque se defendendi. Cæterum cum multitudine testium, ac flagitiorum perspicuitate propemodum obrueretur, teloque Religionis ictum omnes adversarentur, antequam causa caderet, precibus, demissioneque impetrare conatus est, quod haudquaquam justitia potuisset. Igitur cum Romani Pontificis judicium fuisset veneratus, ejurassetque proterviam, veniam, sedemque à Pontifice impetravit, iis tamen adjectis conditionibus, quæ elato animo rebellandi occasionem viderentur detrahere. Has recitat Brocchardus, & Anastasius Bibliothecarius. Fato functus est Joannes an. 879. Ad hunc constat scripsisse Joannem Papam VIII. Epist. 48. & 57.

c Circa an. 851. Hunc Nicolaus I. pepulit ut consecrationem Episcoporum Æmiliæ, ni prius accederet electio Cleri, & populi. Ex distinc. 63. c. 13. Decr.

(„ *Verum quoniam Concilii supramemorati acta,* „ *quæ in appendice ad suum Agnellum Ravennatem* „ *ex Cathedrali Mutinensis insigni tabulario primus edi-*

(1) Ante annum 853. Deodatum obiisse colligitur ex Synodo Romana, habita à Leone IV. in qua depositus fuit Anastasius Presb. Card. tit. s. Marcelli. Illi enim Concilio interfuit, atque subscripsit *Paulus Diaconus vicem agens Joannis Archiepiscopi Ravennatis*, ut habetur in novissima Harduini Conciliorum editione t. 5. p. 73. Unde patet anno 853. non Deodatum, sed ejus successorem Joannem Ravennate in Cathedra sedisse. Deodatum vero non Ravennatem, sed Faventinum Pontificem fuisse affirmat Tondutius in hist. Favent. pag. 119. In re tamen dubia ab Auctore non discedimus.

edidit eruditissimus Abbas D. Benedictus Bacchinius, doctissimu Harduinum, dum postremam Conciliorum editionem adornaret, latuerunt, illisque interfuisse reperiuntur complures Episcopi, quos Ughellus noster vel omnino ignoravit, vel à Rubeo deceptus alienis perperam affixit temporibus, ea hic adnectere necessarium duxi, ut & præclarissimi monumenti frequentior habeatur copia, & eorum, quæ inde in Ughello corrigemus, firmissimum pateat testimonium. Exemplar hoc est, seu summarium, ut præfatur laudatus Bacchinius, eorum, quæ pro Episcoporum Ravennati Metropoli subditorum indemnitate in Concilio illo acta fuerant contra Joannem Ravennatem Episcopum. Plura hujus apographa ex Concilii præscripto facta hinc videre licet, quorum singula singulis Episcopis missa sunt, ut decretorum memoria ad posteros transmitteretur. Eæ vero sunt, quæ sequuntur.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Pontificatus Domini Nicholai summi Pontificis, & universalis Papæ anno IIII. Imperii piissimi Augusti Ludovici anno XI., die octavo decimo mense Novembris. Ind. X. Capitula, quæ in sancto Concilio à Beatissimo Domino Nicholao Papa Romæ collecto statuta, atque canonice firmata sunt contra Johannem Ravennatem Archiepiscopum.

Caput primum. Episcopos per Æmiliam non consecres, nisi post electionem Cleri, & Populi.

Caput secundum. Eosdem quoties ad Apostolicam sedem venire voluerint, nequaquam prohibeas. Sed & nullam dationem contra canonicam auctoritatem ab eis exigas.

Caput tertium. Prædia, quæ Præceptis dirruptis à jure Sancti Petri ad jus S. Apollinaris transtulisti, & per Emphyteosim, vel Libellum ex singulis hominibus contulisti, diligenter exquire, & inventis ipsis Emphyteosim, vel Libellum dirrumpe, & ad jura S. Petri cujus fuerunt restitue, & talem ultra facere nunquam præsumas.

Sollicitudinem omnium Ecclesiarum Dei circumferentes convenit Nos universorum necessitatibus consulere, & omnibus vulneribus salubria conferre remedia; Dominicarum quippe ovium Pastores sumus. Sed tantò nobis præ cæteris specialiter præsens cura major incumbit, quantò vicem illius gerimus, cui divino oraculo ipsæ oves specialiter commendantur, cui & præcipiens ait: & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. Et ideo sanctitas vestra (vobis Episcopis in Æmilia commorantibus] à Johanne Archiepiscopo Ravennate multis impulsionibus queritur agitari. Debemus manum Apostolatus nostri vobis quantocius porrigere, & quia vos ex illis Fratribus estis, quos Sanctus Petrus conversus est confirmare, necesse est, ut à tantis ejus impulsionibus vestram fraternitatem eruentes, in petra, quam ipse confessus est, ne ulterius . . . . valeatis, statuamus. Constat autem Sanctitatem vestram, unà cum Fratribus, & Coepiscopis Æmiliæ Regionis Pontificio nostro lamentabiles querelas flebili voce coram Synodo, quam Romæ celebravimus exposuisse, cui cum numerosa, Campaniæ videlicet, Tusciæ, & Pentapoleos, & aliarum Regionum sanctissimorum Episcoporum cœtu, & ipsum Johannem Archiepiscopum interfuisse dignoscitur. Oppressio verò injuriarum, quibus à præfato Archiepiscopo vos querebamini affectos, prima fuit, quam perhibuistis, eundem Johannem Archiepiscopum Ravennatem per binos annos semel Episcopia vestra circuere, & tandiu per singula residere, quousque ipsa paupertas, quæ ad utilitatem Episcopii, & sustentationem Clericorum, & pauperum, & gubernationem familiarum, ac susceptionem peregrinorum, atque restaurationem Basilicarum, vel Episcopii, hinc inde separatur, cum suis hominibus illam consumat, & non antea inde recedere, quam ab Episcopo loci illius ad Archiepiscopum, & familiares ejus, quæ non debentur, dona non modica tribuantur. Insuper omni anno, quod in toto Mundo minime invenitur, colonicio more, berbices, & oblatas, vinum, & pullos, & ova Archiepiscopo, & ad suum Archipresbyterum similiter, & ad Archidiaconum, & ad Vicedominum, & ad Arcarium, & ad majorem cubiculi, & ad Cartularium, & ad Scriniarium, & ad Defensores, & ad Cubicularium, & ad Majorem domus tribus pro omnibus his supradictis omne annualiter sine intermissione ad unumquemque supradictum redditum, sicut tributarii facere. Plebes quoque vestras, & Titulos, ac Curtes, atque Monasteria Episcopii vestri pertinentia ad gubernationem vestram, alienare & sibi subjicere, & delere. Aliud autem non minori querimonia asseruistis, vos compelli ab eo Episcopia vestra deserere, & more Populorum, Ravennæ per singulos menses alternis, vel mutatis vicibus ministrare, & infantuli Parochiæ vestræ illis diebus sine chrismate obire. Clericos præterea quoscumque noverat alicujus utilitatis existere, pro suo libitu asseverastis ad vestram subjectionem, & disciplinā, eum esse subtrahere solitum. Nec minùs magno clamore firmastis, quod idem Archiepiscopus vos non dimittat, quoties ad Limina Apostolorum amplectenda, vel ad Sedem venire vultis. Quas nimirum querulas voces, & inauditas assertiones Reverendissimi Episcopi, qui in eodem residebant sancto Concilio audientes, omnes pariter clamaverunt, hæc præter Canones fieri, & ut in perpetuum prohibuissemus Præsulatum nostrum supplices postulare. Quapropter tam perniciosa gravamina, & tam mala consuetudo in Ecclesia Dei tyrannice cum pullulasset, dolentes maxime cum contra omnes sanctorum Patrum regulas, & contra omnem Ecclesiarum Dei morem in sola Ravennate Metropoli à præsumptoribus sint temere usurpata, ne aliis Metropolitanis Episcopis talia præsumendi occasio remaneret, & Ecclesiæ Dei talı inficerentur exemplo; statuimus unà cum omni sancto Concilio hoc vobis, & vestris Successoribus, imo à vestris Sanctis Ecclesiis penitus resecandum. Unde coram eodem Reverendo Concilio, ipsi Johanni Archiepiscopo, & omnibus suis Successoribus interdiximus, & de unaquaque præsumptione pronuntiatis Capitulis, promulgatisque sententiis, Apostolica auctoritate præcipimus, videlicet ut tale quid ulteriùs nequaquam nec ipse, nec ejus Successores agere præsumant, quæ scilicet Capitula apud nos retinentes, exemplaria eorum vobis pro futuris temporibus retinenda mandavimus. Sed quoniam Fraternitas vestra Apostolatum nostrum pro futura cautela, & propter omnimodam securitatem suam Præceptum auctoritatis nostræ vobis specialiter, vestrisque Successoribus Episcopis in perpetuum mittendum obnixe poposcit; inclinati precibus vestris per hujus Præcepti seriem præcipimus expresse, jubemus, atque omni interdictione prohibemus, ut nullus ammodo, & deinceps Archiepiscopus Ravennæ ad vestra Episcopia sine voluntate vestra accedere temptet, vel aliquam pecuniam à vobis exigere, vel res Ecclesiæ vestræ, aut Monasteria vestra, sive Plebes, aut Titulos, sive prædia, per quodvis ingenium diripere audeat, neque vocare Ravennam præter tempora à Patribus diffinita, quibus Concilia Episcoporum bis in anno celebranda sanxerunt, vos ullo modo præsumant. Hoc præ cæteris supprimendum, ut illud quod trigesimale dicunt, Ravennæ ullo modo vos facere, aut cogere audeant. Itaque nec dationem aliquam Archiepiscopis Ravennatibus sit licentia à vobis, vestrisque Successoribus Episcopis ammodo, & deinceps, idest in perpetuum exquirendi, nec non & vobis licentiam tribuimus, ut quoties pro Beatorum Apostolorum amore, vel pro visitatione Apostolicæ Sedis Præsulum more Decessorum vestrorum Romam occurrere vultis, nullum impedimentum vobis Archiepiscopus Ravennæ, nec palam, nec occulte facere præsumat, sed Deo comite vobis occurrere liceat. Sed & hoc decernimus, ac diffinimus, ut cum statutis temporibus Archiepiscopus Ravennas vos ad Concilia convocaverit, nullo modo vos diutiùs retinendi licentiam habeat, ita ut ultra XV. dies pro gravi necessitate Ravennæ nullo modo remoremini. Secundum saluberrimum S. Leo-

mus Papæ decretum nec licentiam habeat Clericos Matricis Eccleſiæ veſtræ, vel Diœceſeos abſque veſtra voluntate à veſtra diſciplina, & ſubjectione ſubtrahere. Sed neque Eccleſias, neque Plebes, neque Titulos, nec Monaſteria Epiſcopio veſtro pertinentia à veſtro regimine, & ditione, ac ordinatione, eis licitum ſit auferre. Siquidem vobis, veſtriſque Succeſſoribus Epiſcopis manere decernimus, tam quidem Clericos, quàm omnia Eccleſiæ veſtræ regendi, fruendi, ac ordinandi licentiam. Archiepiſcopo verò Ravennati nullam volumus habere ſuper vos valitudinem, vel facultatem, præter quam ſacri Canones præcipiunt. Sane ſi in aliquo tempore quilibet Ravennas Archiepiſcopus prænotata gravamina ſuper vos renovare, vel reducere temptans per longa jam tempora, hæc vos ſolviſſe affirmare conatus fuerit, & tale jus in vos habuiſſe Ravennatem Archiepiſcopum ante multa tempora probare niſus extiterit, nulla talis aſſertio vires obtineat, nec poſſit longitudo temporis ſuffragari, quòd conſtet præter Juſtitiæ regulam pernicioſe diu fuiſſe præſumptum; præcipue cum ſacri Canones doceant non minùs malam conſuetudinem, quàm pernicioſam corruptelam eſſe vitandam. Proinde decernimus, ut nihil exibeatis Archiepiſcopo Ravennati, qui per ſingula tempora fuerit, niſi quod Canones ſancti præcipiunt, quodque cæteri Epiſcopi per Liguriam, & Venetiam, atque Iſtriam ſuis Metropolitanis exhibere probantur. Archiepiſcopum autem Ravennatem nihil à vobis exigere debere cenſemus, nec in vos aliquod jus exercere diffinimus, niſi ut ſuperiùs libavimus. Si quis autem Archiepiſcopus Ravennas ammodo, & deinceps contra noſtræ Apoſtolicæ auctoritatis Præceptũ, vel contra hujus Decreti tenorem in toto, vel in parte venire temptaverit, & vobis, veſtriſque Succeſſoribus Epiſcopis ſuperiùs prohibita injunxerit, vel tulerit, vobiſque aliquid de præſignatis oneribus impoſuerit, & non in omnibus hujus paginæ textui obedierit, ſit ſententia Dei omnipotentis, Beatique Petri, & Pauli Apoſtolorum Principum, & Apoſtolicæ auctoritate anathematis innodatus vinculis, & tanquam contumax ſacrorum Canonum, & Apoſtolicarum violator Inſtitutionum, ab omni Sacerdotali alienus in perpetuum exiſtat officio. Hæc verò, quæ ſuperiùs ſcripta continentur, in perpetuum confirmamus, ac roboramus, ſalvo duntaxat honore, & ſubjectione Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, atque docibili reverentia, & congruo Pontificum Apoſtolicæ Sedis obſequio.

Cujus Præcepti tenori ſcripto per manus Leonis Scriniarii Indictione ſubſcripſit Decima.

Nomina autem Epiſcoporum, qui huic Sancto Concilio interfuerunt, conſenſerunt, & ſubſcripſerunt hi ſunt, videlicet.

Ildebrandus Verulinus.
Johannes Velitri.
Petrus Gabo.
Magiſtrus Porti.
Arſenius Ortano.
Petronacius Albano.
Liutprandus Cluſinus.
Petrus Aretinus.
Geremias Sabroni.
Ragio Niaraſis.
Ropertus Nocerinus.
Arigiſus Fulinatus.
Johannes Forchoninus.
Leodriſius Marſicanus.
Colo Reatinus.
Arnulphus Bellue.
Oſipus Peſtorenſis.
Anſelmus Camertinus.
Lanſtrienſis Petroſinus.
Dominicus Eugubinus.
Juſtinus Gallicanus.
Silianus de Humana.
Articarius Sinogallia.
Johannes Faneſtrienſis.
Raguel Penſaurienſis.
Johannes Ficoclenſis.
Dominicus a Calliſinus.
Johannes Falaritanus.
Martinus Narnienſis.
Leo Amerinus.
Aldericus Tibertinus. b
Dominicus Centuncenſenſis.
Andreas Nepeſinus.
Paulus Corninus.
Otto Roſſelanus.
Stephanus Monteſeletranus.
Leo Sylva Candida.
Sergius Balnearicius.
Landulphus Capuanus.
Petrus Spolitinus.
Donatus Feſulanus.
Petrus Florentinus.
Johannes Tuſcanenſis.
Raſtaldus Suanenſis.
Boniſacius Bilarinus.
Martinus Priverinus.
Johannes Subtrinus.
Sergius c *Abinenſis.*
Leo Gajetanus.
Leo Tiburtinus.
Petrus d *Urbianus.*
Johannes Terracinus.
Petrus Ferentinatus.
Johannes Ariminenſis.
Johannes Signinus.
Georgius Trajectanus.
Rodericus Caſtello felicitatis.
Lepardus Ancona.
Dominicus Trive.
Neo e *Aratinus.*
Conſtantinus Ferrarienſis.
Apollinaris Bobienſis.
Romanus Faventia.
Petrus Imolenſis.
Leopertus f *Aſorienſis.*
Florus Caſenatis.
Johannes Forumpopulienſis.
Apollinaris Livienſis.
Leo Orbertano.
Aldualdus Balneregienſis.
Paulus Subdiac. Rom.
Petrus Presbyter Viceagens Rom. Eccleſiæ.
Johannes Archidiaconus Romæ.
Adrianus Presbyter Rom.
Leo Presbyter Rom.
Romanus Presb. Rom.
Petrus Presbyter Rom.
Lunicius Diaconus Rom.
Johannes Diaconus Rom.
David Subdiaconus Rom.
Benedictus Subdiaconus Rom.
Salomon Subdiaconus Rom.
Benedictus Subdiaconus Rom.
Martinus Subdiac. Rom.
Donatus Subdiac. Rom.
Georgius Subdiac. Rom.
Petrus Subdiac. Rom.
Romanus Subdiac. Rom.
Leoninus Subdiac. Rom.
Stephanus Subdiac. Rom.
Elia Olacionarius Rom.
Joſeph Primiſcrinius Romanus.

54. ROMANUS Hetruſcus è Calcinaria ſupra Heræ flumine ignobili pago, Ravennas Archiepiſcopus creatus eſt an. 879. Deceſſit anno 889. („ *Plures extant Joannis VIII. ad hunc Romanum ſcripta Epiſtolæ, quem, cum Romanæ Eccleſiæ auſus fuiſſet adverſari, à conferendis ſacris ordinibus ſuſpendit, & mox ad Concilium accedere renuentem excommunicavit. At in gratiam Apoſtolicæ ſedis rediiſſe Romanum conſtat, quod illi poſtea ſcripſerit Stephanus VI. ut electionem curaret novi Epiſcopi Imolenſis faciendam per Clerum & Populum, ut ex decr. 1. diſtinct. 63. c. 12.* Faber.) LIII.

a Calleſanus.
b Tadertinus.
c Sabinenſis.
d Urbinas.
e Leo Alatrinus.
f Fortè Adsterenſis.

LIV. 55. DOMINICUS Ublatella Romano successit an. 889. Huic scripsit Stephanus Pontifex. Pluraque refecit, exornavitque in Ursiano Templo: diem vero postremum obiit 898.

LV. 56. JOANNES IX. e nobilissima Traversariorum gente, ad patriam Archiepiscopalem sedem subvectus est anno 898(1). Concilium celebravit Ravennæ, fatoque functus est 904.

LVI. 57. PETRUS, electus est, anno 904(2). annum fere integrum sedit.

LVII. 58. JOANNES X. Episcopus antea Bononiensis, Archiepiscopus Ravennas electus est ann. 904. *a* Hic Marotiæ filius fuit, ac Sergii Pontificis, ex adulterio natus. Scribit autem Luitprandus Ticinensis, qua ratione ad hanc dignitatem pervenerit; ad Pontificium autem culmen ascendisse auxilio, favoreque Theodoræ nobilis scorti per id tempus Romæ Principis, qui illum deperierat, sub nomine Joannis X. narrat Baronius ad hunc annum.

a 911.

LVIII 59. CONSTANTINUS Archiepiscopus ejusdem civitatis renunciatus est anno 913. („ *Anno* „ *919. aliquot bona in Ravennati territorio concessisse* „ *in Emphyteusim testatur* Faber.)

LIX. 60. PETRUS Bononiensis[3] Constantino successit an. 923. Hic nobilem synodum Ravennæ celebravit an. 954. cui omnes diœcesani interfuerunt, nobilesque quamplurimi Episcopi. ES. Probi Ecclesia prope mare in Ursianum Templum transtulit corpora Ss. Aderiti, Caloceri, Probi, Proculi, Dati, Liberii, Agapiti, ac Marcellini, majusque altare consecravit in honorem horum suorum antecessorum 3. Non. Martii ann. 970. Alteram synodum celebravit Ferrariæ, ac post consultissimam Ravennatis Ecclesiæ administrationem, Archiepiscopali munere libens volensque abivit, ut vitæ privatæ tranquilliori usu perfrueretur. Narrat hoc Petrus Damiani Cardinalis in Epistola ad Nicolaum II. de dimittendo Episcopatu.

LX. 61. HONESTUS Monachus, & Abbas Classensis ex Ordine S. Benedicti Archiepiscopus Ravennatium creatus est anno 971 Duo Concilia celebravit, alterum prope Marzaliam Mutinensis territorii, Ravennæ alterum. Dum ea dignitate Honestus fulgeret, gloriosus Patriarcha Romualdus, qui postea Camaldulensem Ordinem fundavit, collapsamque in Italia Eremiticam disciplinam restituit, apud Classem monachum induit. Decessit autem Honestus, cum ad duodecim annos Ravennatem Ecclesiam summa cum prudentiæ laude administrasset 983.

LXI. 62. JOANNES hujus nominis XI. Papiensis, renunciatus est Archiepiscopus Ravennæ anno 983. statimque a Pontifice in Germaniam missus, ut Othonem III. Imperatorem adhuc puerum Imperiali tiara insigniret. Omnium privilegiorum Ravennati Ecclesiæ a Romanis Pontificibus olim concessorum, a Gregorio V. Pont. ratificationem obtinuit anno 996*b*. Eodem anno Gregorius idem Pontifex Feretranum Episcopatum Ravennati Ecclesiæ subjecit, quod de Placentino antea fecerat. Extant de hac re Pontificiæ literæ ad Joannem Archiepiscopum in M. S. libro Vaticani Archivii cum aliis vetustissimis documentis à Dominico Raynaldo Bibliothecæ custode ex antiquissimis exemplaribus

b An. 997. ut constat ex ind. X.

A Ravennatensis Ecclesiæ transumptis; tenor vero literarum Gregorii est hujusmodi.

GREGORIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Dilecto filio Joanni sanctæ Ravennatis Ecclesiæ Archiepiscopo venerando, tuisque successoribus Archiepiscopis in perpetuum. Divinæ remunerationis præmia, & bonæ actionis nostræ labores ab æterna manu optatè fructificari sperantes, dignum duximus omni divinæ servitutis obsequio, hilari mente, impendere famulatum maxime in restaurandis Ecclesiis, quas ab antecessoribus nostris ad divini usum servitii dicatas conspeximus. Quapropter considerantes etiam universas hæreses in sancta Catholica Ecclesia miserabiliter ortas, dignas resecari; sanctæ Ravennatis Ecclesiæ, tibi Joanni, ejusdem Ecclesiæ venerando Archipræsuli, tuisque successoribus in perpetuum paterno amore subvenimus, Placentinam Ecclesiam injustè tibi à meo antecessore ablatam, ac contra canones, sub nomine Ar- B *chiepiscopatus locatam, tibi, tuisque successoribus restituentes in perpetuum. Insuper etiam quia nostro Apostolatui postulastis, quatenus pro omnipotentis Dei amore, mercedeque animæ nostræ, nec non & pro statu Regni domini invictissimi Tertii Othonis Imperatoris Augusti, Episcopatum Monteferetranum, cum omni integritate sua, ex nostro dono, sub jure sanctæ Ravennatis Ecclesiæ donando, & Episcopum consecrandi amodo in antea cui volueritis, tibi, tuisque successoribus nostra Apostolica auctoritate privilegio muniremus in perpetuum. Propterea tuis flexi precibus ad honorem sanctæ Ravennatis Ecclesiæ, & stabilitatem ejusdem venerandi loci, ipsum jam fatum venerabilem Episcopatum Monteferetranum cum omni integritate sua, scilicet Ecclesiis, capellis, casis, casalibus, curtibus, mansis, colonis, abbatiis, cellis, fundis, seu terris, vineis, pratis, pascuis, etiam familiis utriusque sexus, & cum omnibus ad jus notati Episcopii legaliter pertinentibus salvum, & in cunctis quietum consistere sub jure sanctæ Ravennat. sedis, tuitione, sine cujuslibet quacumque contradictione, ita scilicet* C *confirmantes decernimus, ut Episcopus, qui in eodem Episcopio pro tempore fuerit à te, vel a tuis successoribus ordinatus, sine omni contradictione subjectionem impendat, & ut alii suffraganei in omnibus secundum Ecclesiæ tuæ profectum obediant. Insuper namque sub divini judicii obtestatione interminantes jubemus, atque præcipimus, ut nullus Imperator, vel Rex, dux, aut marchio de præfata consecratione, in aliquo te, tuosque successores, lædere præsumat, sed a præsenti decima indictione in antea usque in perpetuum, quemcumque eligere volueritis per nostram concessionem Ecclesiastico more in præfato Episcopatu Episcopum consecrare debeatis, remota omnium hominum contradictione. Statuentes Apostolica censura sub divini judicii obtestatione, & anathematis interdictu, ut si quicunque homo, cujuslibet potestatis existens, præsumpserit ausu temerario contra hoc Apostolicæ confirmationis privilegium agere, aut à jure sanctæ Ravennat. Ecclesiæ præfatum Episcopatum, donum, & consecrationem subripere tentaverit, nisi resipuerit, & his monitis* D *nostris adquieverit, auctoritate Dei, & nostra, non solum anathematis vinculis innodetur, sed a Regno Dei alienus existat; qui autem verus custos, & observator extiterit, benedictionis gratiam a Domino consequi*

(1) Hoc anno scribit Rubeus in hist. Raven l. 5. Joannem hunc instituisse in Insula Ravennatis agri, cui Palatiolo nomen est, regularem Monachorum conventum, eique præter alia ipsam Palatiolum insulam concessisse. Donationis constitutionem, quam citat Rubeus, refert Margharinus in Bullario Casinensi tom. 2. illique subscribunt sex Joannis suffraganei, videlicet *Apollinaris Sarsinas*, *Constantinus Ferrariensis*, *Romanus Faventinus*, *Cyprianus Comaclensis*, *Petrus Corneliensis*, *Firmus Casenas*, *Joannes Populiensis*, & *Apollinaris Liviensis*. Rubeum temere secuti sunt quotquot post eum seu Ravennæ, seu cæterarum urbium, quarum Præsules prælatæ donationi dicuntur assensi, historiam conscripsere, quique ejusdem S. Mariæ in Palatiolo cœnobii originem enarrarunt, quos inter doctissimus Annalium Benedictinorum conditor Mabillo ad annum 898. Verum mox relata Synodi Lateranensis acta, ut adhuc viris eruditis imponatur, non sinunt. Siquidem ex illis constat omnes illos Episcopos (excepto Comaclensi, qui in ea Synodo nequaquam sedit) vixisse anno 861. quo dicta Synodus habita est, & cujus actis subscripsere. Proinde, cum iidem Episcopi & synodum Lateranensem an. 861. & Joannis Constitutionem an. 898. nequeant sua subscriptione firmasse, tum quia tamdiu in Episcopatu omnes vixisse minime credendi sint, tum quia inter illud temporis statum, quod ab an. 861. ad an. 898. intercessit, alii reperiantur, qui sedes illas occuparint, Episcopi, dicendum Constitutionem illam vel fictitiam esse, vel ad alia tempora referendam. Et multa quidem sunt, quæ de illius soliditate scrupulum possint injicere: Displicet enim perpetua fere allocutio cum B. Virgine, & quam maxime ubi dicit eidem: in Templo, *in quo sacratissima tua Patrocinia sunt recondita*: & clarius paulo infra, *tuæque Ecclesiæ, in qua Sancta tua reliquia humata esse videntur*. Minus etiam placet *Monachos Regulares* vocari. Padus etiam, & Rhenus pro limitibus assignantur fundi donati, & sicut de primo non ambigo, ita de altero flumine vehementer dubito, an unquam citra eam partem fluxerit. Tandem nullæ in ea notæ Chronologicæ visuntur contra morem profecto illius ætatis. Quod si ad hanc Constitutionem convellendam hæ rationum momenta minime sufficiant, undenam quæso haustum ..., quod ea data sit à Joanne IX. anno 898? Ego profecto, cum alii videam contendi septem Episcopos, quos anno 861. vixisse indubitatum mihi faciunt Lateranensis synodi acta, de quorum sinceritate nulla mihi videtur posse oriri suspicio, eam arbitror potiori jure tribuendam esse Joanni VIII, (qui etiam IX. ab aliquibus dicitur) illi eidem, contra quem Lateranensis Synodus acta relata promulgavit, & ad ejus tempora inter annos 861. & 879. referendam.

(2) Si annum ferè integrum solummodo sedit Petrus, nonnisi anno 911. ad Ravennatense solium accessisse dicendum est, cum Joannes anno 912. illi subrogatus fuerit à Landone Papa, ut etiam adnotavimus in Bononiensibus.

(3) E sede Bononiensi ad Ravennatem translatum hunc Petrum ait Ughellus in Bononiensibus anno 919.

sequi mereatur. Scriptum per manus Petri Regionarii notarii, & scrinarii S. R. E. in mense Julio indictione supradicta decima. Benevalete.

Datum Non. Jul. per manus Joannis Episcopi S. Albanensis Ecclesiæ, & Bibliothecarii S. Apostol. sedis.

Joannes vero Archiepiscopus cum hoc eodem an. ad 14. Kalen. Maii multa concessisset Petro Dei nutu ex genere consulis, idque coram Faroaldo judice, & Petro filio Petri Judicis, ipsique Hermenfredus Abbas Galleratensis designatus obsequium Ravennæ, fidemque sacramento solemni jurasset, brevi decessit, seu ut nonnullis placet, ad alium Episcopatum assumptus est. Sunt qui scribunt in Taurinos, ad Montem Caprasium se abdidisse, ibidemque D. Michaelis ædem ab Hugone Marino Aluerno, Montis Bucerii Regulo, sub Sylvestri II. Pontificatu excitatam ædificiis ornasse. Ita Rubeus lib. 5.

LXII. 63. GERBERTUS Gallus monachus Floriacensis, ex Ordine D. Benedicti, Archiepiscopus antea Rhemensis, ad Ravennatem Ecclesiam translatus est anno 997 a. a Gregorio V. Pontifice Maximo: donatur Pallio, aliisque privilegiis insignitur hisce literis, quæ extant in M. S. s. Vaticani Archivii, è vetustissimis exemplaribus transumptæ. Tenor est talis.

a An. 998. ut patet ex Indict. XI.

GREGORIUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei, Gerberto sanctæ Ravennat. Ecclesiæ Archiepiscopo, ac nostro spirituali filio, & per te in eamdem Ecclesiam, cunctisque successoribus tuis Archiepiscopis in perpetuum. Quoniam Apostolicæ sedis benevolentia, & antiquæ consuetudinis zelo provocati fraternitatem tuam Ecclesiæ Ravennati præfecimus, insignia præsulum ejusdem Ecclesiæ dignum duximus tibi conferenda cum usu Pallii, quo uti debes certis temporibus, certisque modis, sicut antecessores tuos usos fuisse cognoscis, hoc te nihilominus admonentes, ut sicut à nobis hujus decoris usum, ac sacerdotalis officii honorem accepisse te gaudes, ita etiam morum, atque actuum probitate susceptum in Christo sacerdotium adornare contendas. Sic enim alterno eris decore conspicuus, si cum habitu corporis, mentis quoque bona concordans; ut foris compositus, intus autem directus, Deo cum Propheta vere dicere possis: Provideo Deo in conspectu meo semper, ut sit a dexteris mihi, ne unquam commovear. Ut autem charitatis in nobis fundatæ dulcedinem recognoscas, ex gratuita largitate nostra post mortem Adeleidæ Imperatricis Augustæ, donamus tibi, tuæque Ecclesiæ districtum Ravennatis urbis, ripam integram, monetam, teloneum, mercatum, muros, & omnes portas civitatis. Si vero alia privilegia aliquibus facta apparuerint sanctæ Ecclesiæ obnoxia, & huic nostro privilegio contraria, auctoritate Dei, & S. Petri ad nihilum reddenda illa diiudicamus; & hoc quod facimus, stabilimus, & intactum permanendum jubemus. Donamus tibi, tuæque Ecclesiæ sanctæ Comaclensem comitatum post mortem Adeleidæ Imperatricis Augustæ, ut tu, tuaque sancta Ecclesia, tuique successores illum cum omnibus, & inibi pertinentibus libere teneant, & ordinent in perpetuum, quod benefactum est, ut bene reservemus, & in melius corroboremus, privilegium, quod tuo prædecessori Joanni cum Montefeltrana, & Cervien. Ecclesiis, & cum omnibus, quæ sibi largiti sumus ex nostra benivolentia, tibi, tuæque sanctæ Ravennati Ecclesiæ, tuisque successoribus confirmamus, & incorrupta semper esse decernimus idest monasterium S. Thomæ Apostoli, & S. Euphemiæ martyris, cum omni integritate eorum, & cum omnibus possessionibus, & rebus eorum cultis, & incultis, tam in civitate Arimini positis, quam extra, scilicet in comitatibus Pisaurien. Arimin. & Monte Feretrano collatis. Quæ omnia per centum jam curricula annorum vestra Ecclesia, & vestri antecessores tenuerunt, & vos Dei gratia tenetis quiete; idest castellum quod vocatur Ligabizzi, cum omni pertinentia sua, & curte de S. Hermete, cum prædicta Ecclesia, & cum casalibus, & appendiciis suis; scilicet & castellum, quod vocatur Galliola, cum omni pertinentia sua; nec non & castrum, quod vocatur Grandariolo, cum omnibus rebus, & possessionibus suis; & castellum, quod vocatur Montecorlino, cum omni integritate sua; nec non & integrum castellum, quod vocatur Crucis, cum omnibus rebus, & possessionibus suis. Et ut paternitas bonitatis nostræ filiationem tuæ devotionis summò affectu, & affluenter in Christo enutriat, auctoritate Dei omnipotentis, & S. Petri Principis Apostolorum, hoc nostro privilegio, præceptum de Regiensi Episcopatu, cum omnibus sibi adiacentiis à venerabili Othone Augusto tibi, tuæque Ecclesiæ, tuisque successoribus attributum confirmamus, stabilimus, & inconvulsum permanendum præcipimus, ut teneas, defendas, regas, & ad Dei honorem tam tui successores libere ordinetis. Confirmamus etiam tibi, tuæque Ecclesiæ in perpetuum donamus Cesenam cum omnibus sibi pertinentibus; & per potestatem Apostolicam jubemus, ut de subtus strata usque ad mare nullus audeat districtum, aut venationem ullam exercere, nisi cui tu, aut tui successores jusserint; sed absque omnium hominum inquietudine ad honorem, & utilitatem tuam, potestative omnia sibi facias, atque præcipias. Omnia etiam privilegia jam pridem à prædecessoribus nostris tuæ Ecclesiæ collata, omniaque præcepta aut a Regibus, aut Imperatoribus pro Dei respectu attributa, hoc nostro privilegio in voluntate Dei, & auctoritate S. Petri confirmamus, corroboramus, & in æternum valere volumus, & præcipimus. Si quis igitur contra hæc, quæ per hoc nostrum privilegium pie, & firmiter disposita sunt, temerario ausu ire temptaverit, sciat se auctoritate Petri Principis Apostolorum, cujus immerito vicem agimus, anathematis jaculo innodatum, & cum diabolo, & Juda traditore æterni supplicii incendio concremandum, sicque irremediabiliter involvendum, ne unquam à nexibus anathematis sit absolutus. At vero qui observator in omnibus extiterit, custodiens hujus nostri Apostolici constituti auctoritatem, ad cultum Dei nostri respicientis, benedictionis gratiam a misericordissimo Deo nostro multipliciter consequatur, & vitæ æternæ particeps efficiatur.

Scriptum per manum Petri Notarii, & scriniarii S. Romanæ Ecclesiæ in mense Aprilis, & indict. XI.

BENE VALETE

Datum 4. Kal. Maji per manum Episcopi S. Albanensis Ecclesiæ, & Bibliothecarii sanctæ Apostolicæ sedis anno Pontificatus D. Gregorii summi Pontificis, & universalis Papæ in sacratissima sede B. Petri Apostoli anno II. Imperante D. Othone III. a Deo coronato magno, & pacifico Imperatore anno II. in m. & Ind. XI.

Ego Raimbertus Christi misericordia Ravennatis Tabellio, atque Notarius S. Ravennatis Ecclesiæ scripsi hoc exemplum.

Anno vero 999. summus Pontifex est renunciatus sub nomine Sylvestri II. unde de eo versus.

Transit ab R. Gerbertus ad R. fit
Papa regens R.

De quo Baronius, Bzoviusque, qui nuper ejus vitam edidit, cæterique ejus ævi scriptores. Primo Archiepiscopatus anno synodum celebravit Gerbertus in Ecclesia S. Anastasii, cujus acta ex M. S. codice Vatic. Bibliothecæ hæc sunt.

Perpetuo regnante Domino nostro Jesu Christo. Tempore pii Cæsaris Othonis III. in anno II. Imperii ejus, XI. indictione sub imagine Salvatoris infra valvas majoris Ecclesiæ Ravennatensis, Gerbertus ejusdem Ecclesiæ Præsul residens cum pluribus Episcopis, & Presbyteris Ecclesiæ memoratæ, adstantibus diaconibus, & cuncto clero dixit: In sancta ac Ravennate Ecclesia, cui divina dispensatio præesse me voluit, dudum consuetudo est valde reprehensibilis orta, ut subdiaconus Corpus Domini, quod formatum appellant, tempore consecrationis Episcoporum, ipsis vendant Episcopis, & chrisma vendant Archipresbyteris annualiter Parochiæ vestræ. In quibus apparet venditio Filii Dei, & venditio Spiritus sancti. Quæ de re præsenti decreto constituo, ut in hac sede, & in his omnibus, quæ ad nos pertinent, ulterius minus fiat. Quod omnes statuentes laudarunt, & dixit. Si quis autem contra hoc decretum ausus fuerit attentare, anathema sit. Et responderunt omnes: Amen. Statuimus etiam, ut annualiter in festo S. Vi-

talis

talis omnes Archipresbyteri ad nos pertinentes, pro respectu sedis, subdiaconis nostris annualem censum persolvant solidos duos; & quicunque concesserit censualiter, sentiat ultionem, arbitrio primorum hujus Ecclesiæ. Et ab omnibus est laudatum . Et quamvis etiam antiquitus sit statutum, ut nemo Episcoporum alterius clericum, sine eo mandante literis recipiat, aut Ecclesiam a in alterius diœcesi , vel per acceptam , sive promissam pecuniam . Sed neque illum b, quem probabilem ad officium non inveniat , aut immatura ætas , vel crimen excludit . Nec illum , quem inscitia coerceat , vel leges infamia damnent , aut debilitas, vel immunitio membrorum cohibeat , seu quem abjecta officia, vel ministeria deformia notant, vel quem turpis lucri cupiditas abjicit, vel contra leges prohibitio ; neque ullum eorum , quos neophytos dicunt , Bigamos , curiales , vel laicos , vel eorum , qui in canonibus, & legibus cohibentur. Unde competere non ambigimus , ut præsenti concilio priscorum patrum sanctiones firmantes teneamus, ut nemo nostrum Ecclesiam, vel c aliquando oratorium in alterius diœcesi dedicare attentet sine permissu, & consensu Episcopi , ad quem pertinet ipsa diœcesis ; neque alterius diœcesentes , vel parochianos recipere , aut promovere, seu retinere præsumat sine canonicis Epistolis, quos Nicæna Synodus apud Bithyniam congregata sancivit , Latino more vocitari formatas , & ut nullus sacris permittat ordinibus , nisi quem ætas, vita, doctrina, mores, auctoritas canonica commendat atque legalis . Ut autem hæc sanctio per omnia firmior teneat , & ut hoc indignis non concedatur , sub anathematis obligatione nosmetipsos constringimus , & successores nostros Episcopos , qui contra hæc decreta præsumpserint . Et si quis sacri ordinis de sepultura mortuorum aliquid acceperit, nisi forte quæ sponte ab amicis , vel propinquis mortuorum Ecclesiæ fuerint collata , hac maledictione teneantur obnoxii . Et laudaverunt omnes pariter acclamantes placere sibi , ac dicentes clamaverunt : Fiat , fiat . Promulgata sunt hæc anno 997. Incarnationis Dominicæ die Kalendar. Majarum Indict. 11. sub clementissimo Imperio memorati Principis Othonis , siquidem III. & subscribentes confirmaverunt Episcopi, qui intererant , & presbyteri Cardinales Ecclesiæ Ravenn.

a Forte deest dedicare. b Forte deest promoveat. c Forte aliquod.

d *G. A. R.*
Ubertus Liviensis.
Albardus Sarsinas.
Joannes Bononiensis.
Raimbaldus Cornelisensis.
Hildeprandus Faventinus.
Georgius Comaclensis.
Georgius Cesenas.
Leo Ficoclensis.
Tenpertus Pupiliensis.
Christophorus, & Guinizo, Nuncii S. Parmen. Eccl.
Joannes, & Joannes, & Vannius presbyteri.
Anastasius, & Deusdedit, Paulus, & Leo (1).

d Hic est Gerbertus Archiep. Ravennas.

LXIII 64. HERMUTUS , sive Neomutus, sive Neo, qui etiam Leo est , Gerberto suffectus est anno 999. Quam ille Ecclesiam rexit usque ad 1001. in quo ipso anno , cum suam imbecillitatem introspexisset, quamque parum proficeret , Archiepiscopali munere se exsolvit , ut refert Petr. Damiani ad Nicolaum II. , cum ipse etiam Episcopatui se subducere conatus fuisset . Ac post quatuor annos vita functus est 12. Kal. Decemb. ut narrat Chronicon Nonantulanum per id tempus in membranis scriptum . In alio antiquo codice membraneo M. S. ejusdem Cœnobii Leonis hujus Archiepiscopi Ravennatis item extat Epistola ad Eremitas . Quæ quia hujus Præsulis singulare pietatis studium prodit , hic exscribendam curavimus.

Incipit admonitio Leonis Ravennatis Archiepiscopi ad Durantem monachum , vel ad cæteros , qui cum eo sunt , Eremitas.

Cum hesterno die mihi consilium peteres, ego in itinere positus , ut nosti , tibi respondere non valui . Nunc autem pauca de plurimis tuæ charitati mandari curavi: obsecro te tamen, perpende diligenter quod dico . Cur sæculum dimisisti? & istam arctam , & angustam vitam arripuisti , & Abbatem super te elegisti , ut non tuo , sed alieno arbitrio vivendo imitares Dominum tuum dicendo; non veni voluntatem meam facere , sed ejus qui misit me , nisi ut eum imitando partem cum eo & cum sanctis ejus habere in æternis gaudiis merearis. Cur modo illa oblitus es , & in eis , quæ ei promisisti , usque in finem perdurare non procuras ? Cur non audis Apostolum Joannem clamantem ; tene quod habes , ut nemo accipiat coronam tuam ? Considera quod primus homo non servando obedientiam perdidit nos, secundus Deus, & homo per obedientiam redemit nos . Quare vis eam dimittere , cum nullum bonum extra eam nec fuit , nec erit , nec esse poterit in æternum ? longum est si omnes sanctos novi , & veteris testamenti replicare voluero , quomodo per obedientiam salvati sunt . Sufficiat tibi ut scias , & certus scis , quod nullus sine ipsa salvetur , nec poterit aliquando , maxime cum hæc coram Deo, & sanctis ejus te esse servaturum spoponderas . Nam ut nostis in Baptismo tria promittimus , abrenunciare diabolo , & pompis ejus, & operibus illius in monachatu promittimus stabilitatem , & conversionem morum , & obedientiam primo non per nos , sed per interpositam personam facimus , & in quantum ætas promittit , reluctamus , contemnimus ne ad id perveniamus , postea tamen diligimus , & in ea usque ad mortem perseveramus . In ista secunda promissione, non vi, sed integro sensu, & meditando , amando , & legendo coram Deo , & omnibus sanctis promittimus , scribimus , & Deo sponte offerimus . Perpende obsecro, quid dicere Domino possimus, si quid per alios in pueritia non sponte promittimus , sponte corrumpimus , præsertim cum beatus Benedictus terribiliter arguat , quod si quis aliter fecerit , à Deo se damnandum sciat, quem irridet . Non dicit judicandum , sed damnandum , quia facilius poterat de prima promissione, quam per alios facit , se excusare, quam de secunda. Et quoniam plurimi non intelligentes sano sensu Regulam S. Benedicti, nec cognoscentes virtutem verborum , quæ in ea scripta sunt , putant melius facere , si eam dimittant , & postea nec illam , nec aliam tenent, & vacua remanent , & sine fructu apud Dominum inveniuntur . Adverte tamen quis aliquando potuit facere , quoniam ibi dicit , ut ubicumque ambulat , aut stat, aut sedet monachus , in terram deflexis aspectibus reum se omni hora de peccatis suis existimet , jam tremendo judicio præsentari sciat , & omnes cogitationes supervenientes Abbati suo non celet , & usque ad interrogationem non loquatur . Taceam de aliis sententiis , quæ omnes plena sunt mysteriis ; sed istas tres considera , quis aliquando facere , & adimplere potuit . Confundantur stulti , sileant , reprehendant se , qui putant majora facere, cum ista, ut credo, nullus adimplebit, nisi ipse beatus , aut quis similis Benedicto fuit . Unde B. Gregorius postquam de ejus virtutibus locutus est, admirans de ejus regula, ait inter reliquas virtutes , quibus B. Benedictus claruit in mundo, scripsit monachorum Regulam discretione præcipua , sermoneque luculentam , ut si ejus vitam , vel mores imitari aliquis voluerit , in ejus constitutionis regula invenire poterit , quia ita docuit qualiter vixit. Certe quamvis parva tibi videatur Benedicti Regula , non parva B. Gregorio apparebat, quia tantis præconiis laudavit, & scimus, quia post cum omnibus signis, virtutibusque universis spiritu prophetiæ cum se illustratum agnosceret , ab eodem Spiritu sancto edoctus cum se de hac luce revelante Deo sciebat esse transiturum, ad petitionem discipuli sui Mauri hanc Regulam suis beatis manibus describens , eique tradidit , ut perfecte sciret, qualiter se, suosque discipulos imbuerit: admonitionem in Prologo ipsius Regulæ ita incipit singulariter quasi ad illum . Ausculta, ò fili , præcepta magistri , & inclina aurem tuam , & admonitionem pii Patris libenter excipe, & efficaciter comple. Post hæc specialiter ad omnes conversus adjecit , & quæ sequuntur .

Nam

(1) Huic Synodo interfuisse Othonem Imp. ait Rubeus hist. l. V. sed ex his actis falso convincitur . Quam verò refert Rivelius in historia Concil. Synodum Ravennæ hoc ipso anno habitam Gerberto Præside , in qua Hugonem Abbatem Farfensem , inique , & Simoniace ingressum , pœnitentiam egisse ait, & Arnulfo Mediolanensi Papatum oblatum , nullum ejus apparet hoc anno vestigium : at neque tunc Arnulfus ullus erat Mediolanensis Archiepiscopus, cui Papatus auferretur . *Cossartius in Concil. Coll.*

Nam tanta discretionis est, ut nullus ita infirmus est, qui ex ea non possit habere, quod sibi sufficiat, nullus sanus, nec fortis, qui non sibi habeat, quod laboret diebus vitæ suæ. Et hoc est summum bonum, quod in arbitrio Abbatis posuit. Unde monachus securus possit esse, si se sub imperio Abbatis ponat, & adjecit facientibus hæc vitam æternam. Et iterum illa merces & a Domino compensabitur, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Audisti laborem, considera repromissionem; sufficiat tibi charissime: si ultra vadis, errabis. audi scripturam; hac via ambulate, neque ad dexteram, neque ad sinistram convertas, viriliter inhærendo, comple ista in monasterio: purifica te prius ibi ab omnibus vitiis, conculca superbiam, interfice vanamgloriam, abscinde iram, projice tristitiam, eradica avaritiam, occide luxuriam, conculca ventris ingluviem; firmiter humilitas, charitas, patientia, longanimitas, mansuetudo, obedientia, castitas, continentia, tolerantia, cum spe certa, & firma sed fortasse mensura, tentabat quod nunc carnales vos Dominus salvare non posset, & valde contrarium; & aliquem de prædicta cogitare, vel dicere, si Abel cum odio Caim sanctus effectus est, & Noe inter tot millia malos audivit à Domino, te solum inveni justum coram me, & Abraham de Hur Chaldæorum electus apparuit, & Loth de Sodomis abstrahetur, justus inventus est, testante Apostolo; justum Loth oppressum a nefandorum injuriis, conversatione, & aspectu; justus erat apud eos habitans, qui se die in diem animam justam iniquis operibus cruciabant: perpende; Loth inter malos laudatur, in monte reprobatur, qualis fuit in Sodoma Apostolus laudat, qualis in monte, omnes vituperant. Continentiam quam habuit inter Sodomitas Angelica visio, & loquutio demonstrat. Incestum quod fecit in monte, propheta non tacuit, cum ejus filiis usque ad septimam generationem, ne intrarent in Ecclesiam Dei, prohibuit. Nam si facta Patrum veteris testamenti non tibi placuerunt, placeant saltem Patres novi testamenti. Certe Nero Imperator sceleratissimus omnium Imperatorum fuit, tamen Petrus usque ad ultimum vitæ suæ in ea civitate qua manebat, perduravit, & nihil ei impietas nocuit, immo profuit. Sic crudelitas Decii D. Laurentio; pertinacia Diocletiani Sebastiano, & aliorum sanctorum multorum malitia inimicorum non obfuit, sed profuit. Sed ne mihi objicias, quia illi Pagani martyres confecerunt, isti Christiani nos non ita persequuntur. Unde quæso verte oculos tuos ad Libertinum, quanta post mortem Honorati magistri sui a suo pessimo Abbate oppressus est, attamen non fugit, neque decessit, sed eum portando in patientia sua in monasterio perduravit. Quid de Nonnoso Præposito, cujus laudes B. Gregorius in Dialogorum libro manifestat. Quis trium patrum virtutes esset imitatus, tamen sub asperrimo patre degebant: & ut scias quid boni inter malos crescunt, rosas inter spinas crescere scimus, triticum inter aristas, oleum inter murtas, & Dominus zizaniam separare à tritico prohibet, sed ait; sinite utramque crescere usque ad messem, & in tempore messis dicam messoribus, colligite primum zizaniam, & alligate fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum. Hæc est spes electorum, qui malos non fugiendo, sed patiendo tolerant. Vis quærere justos, vade in Cœlum, ibi solum invenies justos; in hoc sæculo peccatores cum impiis semper inventi fuerunt, & sunt, & maxima pars est iniquorum, quam electorum, quoniam semper plus paleæ, quam frumenta fuerunt, tamen frumenta inter ea remanserunt, paleæ foras projecta sunt. Tu si frumentum te esse cognoscis, ita cum palea usque quo venia . .

. . . .

& iterum beati eritis cum maledixerint vobis homines & persecuti vos fuerint. Noli discedere, neque aufugere de carcere Domini; & quid aliud est monasteriũ, nisi carcer? unde non licet monacho nec passu pedum sine licentia exire; quantum alius ei dat, manducat, quantum alius dat, vertitur; quantum alius permittit, dormit; etiam nec loqui valet, nisi quantum ei permittitur, nec suam voluntatem in aliquo propriam audet facere. Noli charissime negligere de isto carcere, immo ca-

A *mino, in quo sicut tres pueri Dominum videre poteris. Nam si ista, ut diximus jam, cum perfecte complesti, & ad majora te vis extendere, ut Apostolus dicit, quæ retro sunt obliviscens, ad ea quæ priora sunt extendens mentem. Adhibere consilium Abbatis, & fratrum, & cum eorum consilio, & licentia, immo obedientia, & eorum orationibus incipe, & cum charitate, & pace perfice, ut si corpus separaveris ab eis, mente tamen, & amore cum eis perseveres, quatenus, & juxta promissionem tuam stabilitatem teneas, & vagando discurrere videaris. Sic & in conversione morum tuorum, ut diximus, extirpata superbia, humilitatem in te fundatam, & omnibus vitiis in te mortificatis, & virtutibus adornatus, moribus tuis pravis abjectis, & bonis moribus instructus, non tuo arbitrio, sed alieno consilio, & licentia illam viam aggrediaris, ut tuæ professionis executor effectus ad æternam patriam pertingere merearis. Quoniam valde cavendum est qui promittit B. Benedicti Regulam, & postea superbiendo contemnit, ne iram ejus incurras, & unde gratiam Dei habere poteras, per* B *eam in illius iram devenias. Certe si puer, qui sine ejus licentia de monasterio ad Patris domum est reversus, post mortem illius nec corpus ejus terra recipiebat, sed abominando eum de sepulchro foris projiciebat, quousque Benedicti gratiam non habuit, quod valde cavendum esse scitote, & sanctimoniales quibus non jubendo, sed quasi initiando mandavit dicens: Si non corrigitis linguam vestram, excommunico vos, & mortuæ, & sepultæ; nec salutaris hostia, quæ pro eis offerebatur, eis proderat, sed oberat, quoniam quando suæ puella pro eis oblationem presbytero offerebant, & à diacono clamatum erat, ut qui non communicaret, locum daret, visum erat, quod de sepulchris exissent, & inter excommunicatos partem habebant, nisi postquam ille beatus manu sua oblationem dans, quam pro eis Domino offerre deberent, & sic a Deo recepta amplius de sepulchris non sunt visæ foras exire. Pave, & cave charissime, & diligenter observa, ne sine Benedicti licentia vadas, & ejus iram incurras, quia si adhuc positus in terra, in Cœlo ligabat, & solvebat, multo* C *magis cum Domino in Cœlo positus, majora, & fortiora facere poterit. Quapropter ab ejus præceptis noli discedere, non te seducat diabolus, ut majora facias, quia dico tibi, & veraciter dico, si nudus pedibus incedas, & parva tunica vestiaris, æquarisque pauperibus etiam in sylva jejunando, per nares te in ligno suspendas, similis Benedicto non eris. Nec illa tria capitula, quæ ediximus, implebis, quoniam ipse beatus in Regula ita scripsit. Officina, ubi hæc operantur, claustra est monasterii, & stabilitas in congregatione. Tene istum, si vis participare cum Benedicto. Dimitte Apocryphorum dicta, quæ ab Ecclesiasticis viris non solum imitando, verum etiam legendo prohibita sunt. Si sic divus Augustinus præcipuus doctor, & Cœlestinus Pontifex eam vituperaverant, ut canonibus inter Apocrypha ea deputarent, nunc nullus sano sensu, nec legere, nec sequi absque suæ animæ periculo poterit. Tu vero charissime noli sequi reprobatum, sed imitare regulam electam ab electo divo Benedicto, editam a sancto, pioque spiritu sancto dictatam, & à præ-* D *claro doctore, & Pontifice summo amatam, laudatam, & a perfectis viris imitatam, quæ sectatores suos ad Cœlorum Regnum perducit. Interea de vobis audivi, quod silere non debeo, quoniam nuper conversum ut a monasterio recedat, & vobiscum veniat, seducitis, imo recipitis, cujus figura in veteri testamento demonstratur, cum præceptum sit, ut qui formidolosus esset, & timidus, & non esset fortis, non exiret cum fratribus ad pugnandum, & hoc exemplum beatissimus Euthymius in sancto Saba tenuit, quia quamvis jam a Deo eum electum agnosceret, ut etiam inter ignem de Clibano illæsus exiret, & nec in vestimentis, vel in capillis aliquam ustionem haberet, post ista, & alia perfectionis opera, quæ in prædicto S. Saba cognoverat, multis precibus ab eo constrictus, ut eum ad Eremum secum adduceret, respondit magnus Dei Euthymius, ait illi: Oportet te fili inter fratres adhuc laborando mores tuos componere, non ad pugnandum in deserto recedere, & sub duobus Abbatibus eum in monasterio*

probandum reliquit, & post diutinam probationem eum secum tulit, & postea iterum ad fratres confortando, & regendo eum mandavit, quod Domino adjuvante complevit. Hæc pauca charissime vestræ charitati mandare curavi, ut hæc meditantes, sicut miles Christi contra tentamenta dæmonum viriliter accingaris, quatenus tuam professionem adimplens, & illos ea imbuentes, ad æternam patriam pervenire merearis, ut vivas, & regnes in secula.

LXIV 65 FRIDERICUS ex cessione Hermuti in Episcopatum successit 1001. Is primo sui Pontificatus anno cum Othone III. Cæsare, qui tunc Ravennæ erat, Cœnobium D. Mariæ in Pomposa, quod ad eam diem Ravennatis Ecclesiæ Archiepiscopi possederant, permutavit, ab eo contra accipiens quicquid ad jurisdictionem spectaret omnis terræ S. Apollinaris, omniumque Episcopatuum, ac comitatuum, de quibus in Ravennati Ecclesia tabulas, ac monumenta extare affirmat. Pomposianum autem cœnobium Otho omni Archiepiscoporum Ravennatum ditione, ac potestate exemit, voluitque Regio tantum Imperio subjectum. In iis literis Otho servum se Apostolorum appellat, tenor vero earum ita in præcitato M.S. libro habetur.

Hoc diploma explodi tur ut ficticium a Fontanino; defenditur vero a Muratorio in scriptura in causa Comaclensi.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Otho III. servus Apostolorum. Omnium fidelium Christianorum, tam præsentium, quam futurorum noverit universitas, quod nos à D. Federico S. Ravennatis Ecclesiæ Archiepiscopo, Monasterio S. Mariæ de Pomposa per per concambium accipientes, e contra donavimus S. Ravennati Ecclesiæ omnia placita, & districtus & bannum de omni terra s. Apollinaris, & de omnibus Episcopatibus, sive comitatibus, de quibus præcepta habentur in S. Ravennate Ecclesia, unde Abbatia s. Mariæ de Pomposa ab omni subjectione Archiepiscoporum, sive aliorum excutimus, ut Regalis sit, nulli dominantium personarum subjecta, sintque monachi ejus ab omnibus secularis servitii infestatione securi; qui de suis, qualem voluerint, Abbatem eligant ab Episcopo Comaclensi consecrandum. Qui si sibi pro pecunia, vel pro aliqua humana potestate molestus extiterit, veniat ad Archiepiscopum suum Ravennatem ab eo benedicendus; & si hoc in isto, quod in priore invenerit, ad qualemcumque Episcopum desideret, causa consecrationis properet. Si quis hoc præceptum fregerit, componat centum libras auri cocti, medietatem cameræ nostræ, medietatem prælibato monasterio. Sed ut verius credatur, hanc paginam manu propria roboratam sigillari jussimus.

Sign. D. Othonis Cæsaris invictissimi.

b Heribertus.

Hippolytus b Cancellarius vice Petri Episcopi recogn.
Data 10. Kal. Decembr. anno Dom. Incarnat. 1001. ind. 15. anno III. Othonis regnan. 26. Imperii 6.
Actum Ravennæ feliciter Amen.

Fridericus vero in Ravennatensi Ecclesia sedit ann. duos, excessitque è vivis. Post cujus excessum Ravennæ Ecclesia undecim annorum interregnum passa est. Tametsi autem per id tempus Aldebertus quidam malis artibus involasset in sedem. Quia tamen violenter intrusus judicatus est, ille, qui proxime sequitur, Ravennatem sedem obtinuit.

LXV. 66 ARNOLDUS c ubi ex placito Pontificio anno 1014. Ravennatem sedem ascendit, coacta synodo, quæcumque Aldebertus intrusus sanxisset, irrita debere censeri declaravit. Hujus synodi acta recenset ex antiquo codice Joann. Petrus Ferrettus Episcopus Lavellinus in suo variarum collectionum libro, qui in Bibliotheca Vaticana asservatur.

c Seu Arnaldus.

Perpetualiter Domino nostro Jesu Christo regnante quartodecimo anno post millesimum divinitus mortalitatis assumptæ, sub Imperio clementissimi Augusti domini Henrici in tertio anno pridie Kalend. Majarum. Congregata est venerabilis synodus in Ecclesia Ravennate, cui vocabulum est S. Resurrectionis, infra portas majores sub imagine Salvatoris, præsidente in ea sanctiss. ac venerabili Arnoldo Archiepiscopo sedis ejusdem, simulque cum eo celeberrimo atque in Christo fidelissimo Segefredo Placentino Episcopo, aliisque patribus pluribus Æmiliæ, Flaminiæ, atque Pentapolis Provinciarum, cum multis aliis diversarum Eccles. Dei. Relatum est in synodo, quod in viduitate Ecclesiæ Ravennatis, quæ pro peccatis nostris undecim annis vidua mansit, hoc est à morte Præsulis Friderici usque ad ordinationem s. Patris Arnoldi, multa mala, crimina, vitia, atque peccata hac in provincia sunt exercita. Quadere contra canonum constitutiones, sanctorum decreta Pontificum, contra etiam statuta nostrorum Præsulum Gerberti, & Frederici, multæ malæ illicitæ ordinationes, atque promotiones sacrorum ordinum, & dedicationes Ecclesiarum, monasteriorum, Plebium, & capellarum, atque invasiones ordinum per alteros, quibus minime competebat, inventæ sunt extitisse; unde statutum est, ut omnes tales ordinationes suspenderentur a mysteriis usque ad discussionem certissimam. Altera autem die synodi statuere placuit, ut omnes Ecclesias, vel casas, quas invasor Adelbertus consecrare præsumpsit, ab omni divino officio immunes esse constarent, & ipsa benedictio omnino haberetur perpetuo irrita in omni parochia Ravennatis Exarchatus. Placuit etiam tertia die synodi, ut sicut in decretis sanctorum Patrum cautum est, & Romanæ legis constitutionibus statutum, ut omnes res Petri clerici interfecti, quæ per bona Ecclesiarum, quas à sancta Ravennati Ecclesia obtinuit, sibique nullo modo conquisivit, Ecclesiæ potestati subjaceant. Statutum est etiam, & sub anathematis vinculo nosmetipsos constringimus, si ullus nostrorum Episcoporum ad Ravennatem diœcesim pertinentium, deinceps chrisma vendiderit, aut commendationes animarum, aut sepulturas mortuorum, aut horum omnium, quæ interdicta sunt a sanctis Patribus, & noviter a nobis, nec d ipsis damnata temporibus religiosorum Præsulum Gerberti, atque Frederici, & tam per suos quam per vos subjectos. Item statuimus, ut nullus Archipresbyter benedictionem super populum det, non confirmationem chrismatis faciat, neque illud conficiat, & si alter fecerit, communione privetur.

d Forte necnon.

Vitam finivit Arnaldus anno 1019. 15. Kal. Dec.

67. HERIBERTUS suffectus est 1019. decessit vero 1027. („ *Anno 1026. donavit Abbati S. „ Mariæ foris Portam Faventiæ Ecclesiam S. Ma- „ riæ, & Georgii, ut patet ex documento relato à „ Tonduccio in hist. Favent. p. 151.*) LXVI

68. GEBEARDUM Heribertus excepit anno 1027. Qui ubi primum Ravennatem dignitatem assecutus est, Ecclesiæ sibi creditæ cœpit jura diligentius perscrutari, pluresque jurisdictiones, quæ ex incuria suorum antecessorum interciderant, recuperavit. Privilegiis a Conrado Cesare ornatus est, ab eoque obtinuit Faventinum territorium. Ad ipsum Petrus Damiani scribit Ep. 2. lib. 3. vita functus est anno 1044. 14. Kalen. Martii, sepultusque est in monasterio Pomposæ, quod pluribus bonis, fortunisque vivens auxerat, ditaveratque privilegiis. Ejus sepulchro, quæ sequuntur, carmina affixere. LXVII.

Pontificis magni corpus jacet hic Gebeardi,
Per quem sancta domus crevit, & iste locus.
Plurima donavit, quæ tali lege legavit,
Quæ patitur Judas, raptor ut ipse luat.
Christo funde preces, sibi, lector, dic miserere.
Obiit anno Domini MXLIV

69. HUMPHRIDUS, vel Arnulphus, Henrici Imperatoris frater, natione Germanus, Abbas III. S. Joannis Evangel. ex Ordine D. Benedicti. Cum Henricus Cæsar VVidigerum Ravennatis sedis invasorem ejecisset, ab eodem Imperatore Ecclesiam illam obtinuit anno 1046. riteque consecratus, non modo Præsul divino cultui præfuit, sed in tota Italia etiam vicariam operam præstitit Imperatoris. Eo ipso anno quo Humphridus Ravennas Archiepiscopus renunciatus est, Clemens II. Pontif. Romæ Concilium habuit, in quo pro Archiepiscopo Ravennati legem tulit, ut ei locus in Conciliis LXVIII.

juxta Pontificem dexter, Cæsare absente, tribueretur, præsente sinister. Nam cum de loco sæpius inter Patriarcham Aquilejensem, & Ravennatem Archiepiscopum, interque Mediolanensem Archipræsulem, & eosdem, qui eorum essent, atque ubi esset in Concilio, & juxta Pontificem Maximum constituendus, dissensio non parva intercessisset, omnibus dexterum sibi locum vindicantibus, Clemens de Concilii sententia rem composuit ad favorem Ravennatis Archiepiscopi. Ne vero deinde hæc res apud posteros controversiam faceret, Pontificiis omnia literis consignarunt, manu Joannis scriniarii, & notarii sacri Pontificii Palatii, quæ litteræ adhuc in D. Vitalis Bibliotheca asservari refert Rubeus lib. 6. Nos vero earundem fidele transumptum ex quodam exemplo vetustioris characteris à Dominico Raynaldo Vaticanæ Bibliothecæ custode sumptum perlegimus in lib. Vaticani Archivii sequentis tenoris.

CLEMENS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Omnibus sanctæ Ecclesiæ filiis perpetuam in Christo salutem. Quod propulsis ab Apostolica sede his, qui in ovile sacratissimum Apostolorum Principi Petro à Christo Domino commendatum non ingressi fuere per ostium, sed aliunde surrepsere utpote fures, & latrones, prospicientes suis commodis potius quam gregis humilitati, non est nostris meritis adscribendum, sed divinæ benignitati, qui elegit ea, quæ non sunt, tamquam sint, ut ea, quæ sunt, evacuentur. De multis autem quæ in ipso nostri Pontificatus primordio acta sunt in synodo, quam & pro communi utilitate maturavimus, & circa Nonas Januarias celebrantes unum propitiante domino nobis concessum est illic determinare, quod multoties ventilatum a retro Pontificibus prædecessoribus nostris, aut vix, aut nullo fine sopitum est; illud videlicet in synodo sedendi jurgium, quod emerserat inter Ravennatem, & Mediolanensem Archiepiscopos, unde & in ipsa nostra synodo Aquilejensis Patriarcha mussitabat. Quisquis enim sibi juxta nos dextri lateris locum vendicabat, & cui jure deberetur, nobis incertum erat. Contigit autem prima die synodi non interesse Mediolanensem Archiepiscopum à primordio, sed jam die inclinato cum Patriarcha à dexteris nostris sederet, interposita tamen sella charissimi filii nostri Imp. Henrici, qui jam jam advenire putabatur; quia eo loci erat electus quoque Raven. Ecclesiæ a sinistris ut sederet. Quo Mediolanense Archiepiscopo in medium veniente, dexterum quia locum petierat, hinc acclamatum est ab electo Raven. sibi deberi illum; simili modo à Patriarcha Aquilejensi, & ita unius rei altercatio inter sese orta est. Placuit autem universæ synodo trium partium dissensionem coram defferri. Statimque prolatus quidam catalogus nominum eorum Archiepiscoporum, qui interfuerant synodo Symmachi Papæ, ubi præscriptus erat Mediolanensis Archiepiscopus, quo contra ostensum est privilegium Ravennatis Ecclesiæ continens, qualiter illa inscriptio nominum non aliquo jure, non aliqua plenitudine, sed potius gratia humilitatis evenerit, quod scilicet Archiepiscopus Ravenn. permiserit præscribi sibi illo tantummodo casu Archiepiscopum Mediolanensem, & ne propterea quivis error imposterum gigneretur, placuisse Papæ Joanni successori illius Symmachi ipsum privilegium fieri, hoc autem propterea ut quis videretur esse major, quamvis non dextra Papæ Romani semper jure deberetur Archiepiscopo Ravennati; addendum tamen ei esse soli Imperatori, si præsens adesset, & sic ad sinistram eum transmigrare debere. Quibus duorum altercatorum ostensis, cæteri quoque altercatoris, idest Patriarchæ, ostensum est privilegium à Joanne XIX. Papa actum similiter de sessione ad dexteram partem. His auditis universa synodus interrogata est. Primo autem omnium Romani Episcopi, clerusque Romanus, quibus auctoritas est major, & ipsa res nota erat; deinde retribusmus. Cumque ex ordine Joannes Episcopus Portuensis, & Petrus diaconus nostræ Apostolicæ sedis Cancellarius privilegium Ravennatis Ecclesiæ vice sua universæ partes laudarent, Poppo quoque Brixiensis Episcopus hoc idem fecit, ejusque vocem tota synodus est consecuta; quo igitur in unum placitum vox omniū conveniens, noster quoque assensus pari ratione accommodatus est. Ut vero quod actum, est omnibus innotescat, placuit nostris Apostolicis litteris annotari, & tam præsentibus, quam futuris intimari, ut tanto firmius valeat, quanto constat de nostro ore audiri. Verum ne post hac iterum vel Archiepiscopo Mediolanensi, vel Patriarchæ Aquilejensi de sessione dextri lateris nostri liceat excitare quamlibet controversiam, interdicimus nostra Apostolica Auctoritate hoc eis de cætero licere. Quod si forte fuerit præsumptum, pro temeratione interdicti nostri, non modo Bannum Sancti Petri nostræ sedi persolvat, verum nostræ quoque excommunicationis, & anathematis laqueos incurrat. Sedem etiam Ravenn. Archiepiscopi jubemus semper esse à dextris nostris, nostrorumque successorum secundum antiquæ constitutionis auctoritatem, nisi forte Imperator affuerit, & tunc etiam ipsum sinistrum locum tenere per hanc nostræ auctoritatis firmamentis firmitate huic nostræ narrationi subjectam. Scripta per manum Joannis scriniarii, & notarii sacri nostri Palatii. Bene valete.

Humphridus vero in exordio Leonis IX. Pontificatus cum Romana Ecclesia lites exercuit. Quamobrem in Vercellensi Concilio jussus est Pontificali munere abstinere; tametsi paulo post Cæsaris favore suæ dignitati sit restitutus. Nec diu ea restituti honoris felicitate lætatus est; decessit enim non sine veneni suspicione an. 1051. 9. Kal. Septembris. De eo Ditmarus lib. 6.

70. Jo: HENRICUS, ex Cancellario Henrici Cæsaris, factus est Archiepiscopus Ravennatium an. 1051. inauguratusque fuit à Leone IX. an. 1063. Henricus Cæsar Ravennati Ecclesiæ, quæ, ut ipse in suis litteris inquit, vocatur Agia Anastasis, & Henrico ejusdem Archiepiscopo, suisque successoribus, bona, & jura quotquot erant, confirmavit sequenti diplomate ex eodem supra relato M. S. libro Vaticani Archivii desumpto. LXIX

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Henricus divina favente clementia Rex. Si locis divino cultui mancipatis regali juvamine proficimus, divina remuneratione id nobis recompensandum vere scimus. Cunctis ergo Deo, nobisque nunc, & imposterum militantibus pateat, nos pro nostræ animæ futura recompensatione, & interventu fidelium nostrorum Annonis Coloniensis Archiepiscopi, exterorumque Episcoporum, Ducum, Marchionum, atque Comitum confirmasse, & penitus jure perpetuo corroborasse S. Ravennati Ecclesiæ, cui vocabulum est Agia Anastasis, & D. Henrico ejusdem Ecclesiæ venerabili Archiepiscopo, suisque successoribus omnes res mobiles, & immobiles, seu & quæcunque ab antecessoribus nostris Regibus, & Imperatoribus, nec non Romanæ sedis Apostolicis prædictæ Ravennati Ecclesiæ, suisque Præsulibus præceptali institutione, seu confirmatione sunt corroborata. Siquidem Episcopatus, monasteria, Ecclesias, civitates, castella, famulos, & familias, comitatum etiam Feretratum cum Episcopatu suo, & monast. S. Salvatoris in ipso comitatu posito, comitatum Cesenatem, cum Castro vetere, & novo, & tribus, ac omnibus sibi pertinentibus, comitatum Ficoclensem cum Episcopatu suo, & ripa, Episcopatum Regiensem cum dono, & consecratione, sicut Otho noster antecessor Imp. stabili manu constituit, simulque comitatum Decimanum, comitatum Traversariæ, comitatum Imolense, comitatum Comaclensem cum ripa, & piscariis suis, comitatum Ferrariæ cum ripa, & piscariis suis, nec non districtum Ravennatensem cum portis, & ripa, & portubus publicaliis, & omnibus teloneis, & moneta publica, quam hinc in antea fieri præcepimus, sub potestate prædictæ Ecclesiæ, ejusque Præsulum. Concedimus etiam omnem potestatem in omnibus intra & extra civitatem Ravennatem, sicut nostri antecessores Reges & Imperatores antea constituerunt; Massam quoque, quæ vocatur Fiscalia, cum Cornu Cervino, Monasterium S. Mariæ in Pomposa cum omnibus rebus, & pertinentiis suis, Portum Volanæ integriter cum piscariis suis, & omni litore maris, & portu-

bus, usque ad portum Cervie, & usque ad fluvium . .
entarii; simulque donamus juxta . . . nostrorum
antecessorum Imperatorum Abbatiam S. Marie por-
tam . . . cum domet & . . Abbatum, &
cum omnibus pertinentiis suis inter Padum, & Adicem
fluvios sitis in territorio Adriensi, & Ferrariensi, &
ubicunque sint, vel inventa fuerint ejusdem Abbatie
proprietates; praeterea confirmamus monasterium S.
Nicolai in Caligara cum omni districtu, & placito suo,
castellis, & curtibus & pertinentiis suis, monasterium
S. Thome Apostoli, & S. Euphemie infra . . . .
Arimini cum omnibus pertinentiis suis, seu omnes res,
quas diaconus Petrus filius Martini ducis Ravennaten.
Ecclesia contulit, & omnia, que Eigelrada tenuit comi-
tissa à mari Adriatico usque Alpes, à fluvio Rheni us-
que Potentiam, sicut maximus Otho Imp. in placito per
legem investivit Petrum Ravennatem Archiepiscopum,
suamque Ecclesiam: itemque omnia, que Lambertus co-
mes cum uxore vel filiis haberet à mari usque ad Alpes,
& à Rheno usque Foliam, sicut praecessor noster tertius
Otho Cesar sepe dicte pro eorum culpis donavit Eccle-
sie; nominatim vero comitatus Bobii, Forlivii, & Fo-
ripopulii cum civitatibus, & districtibus, & omnibus
ejusdem pertinentibus. Hac omnia confirmamus, stabi-
lique gradu comprobamus, & ipsi Ecclesie omnia, que
antiquitus, vel noviter tenuit, vel tenet, sive & perti-
nent in tota Marchia Camerini, per diversos comita-
tus, & terras, videlicet Auximanum, Anconitanum,
Senogalliensem, & Fani, aliosque comitatus, & nomi-
natim ea omnia, que praedictus D. Henricus Archiepis-
copus, ad jura ipsius Ecclesia revocavit, Massam scili
cet Alframaram, que Auximana, in qua est castrum
Bubaldi, quod vocatur Gebreardi, castellum Offania,
& Massam Russiam, Massam Merulanam, que de Se-
nogallia, curtem Mentonis, Massam Victoriadam, &
Massam Falana, terram Fani, castrum Tuderiani, ter-
ram Popul. Hec omnia cum omnibus rebus, possessioni-
bus, & pertinentiis suis emissa nostra preceptione Ec-
clesiam libere, firmiterque tenere, atque regali edicto
praenominatam Ecclesiam libere firmiterq; tenere pra-
cepimus. Si quis hujus nostra praeceptionis violator ex-
titerit, sciat se compositurum mille libras auri purissimi,
medietatem camera nostra, & medietatem praedicte
Ecclesie. Quod ut verius credatur, & ab omnibus di
ligentius observetur, hanc chartam inde conscribi, ma-
nuque propria corroborantes, sigilli nostri impressione
jussimus insigniri.

Sign. D. Henrici 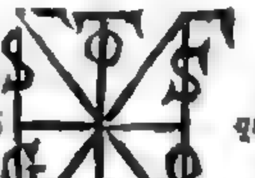 *quarti Regis*

Vuicbertus Cancellarius vice Annonis Archican-
cellarii recognovi.
Datum 8. Kal. Julii anno Domi. Incarn. 1063. indict.
1. anno coronationis D. Henrici IV. 8. Regni 6.
Actum Aliscet in Dei nomine feliciter.
Henricus vero Archiepiscopus sedit XVI. annos,
& aliquot menses. Decessitque 1070. Kal. Januarii.
Hic etiam aliquamdiu in Romanam Ecclesiam con-
tumax fuit, ideoque excommunicatus, ut ex episto-
la Alexandri II. ad Valerianum Episcopum perspi-
cue colligitur, apud Gratianum. Ad illum enim
scripsit Pontifex, haud illi esse timendam censu-
ram, quam in eum Henricus Archiepiscopus tule-
rat, cum excommunicatus non posset alterum ana-
themate percutere.
LXX 71. GIBERTUS a, seu Vuibertus (" *Corrigia*
" *Parmensis nobilis Imperialis aula Cancellarius, ro-*
" *gatu Augusta ab Alexandro II.*) adlectus est anno
1070. vir seditiosus, insignique superbia infamis.

a de Giberto videndus Bordonus in Thes. Eccl. Parmen. c. 6. p. 111. *Mansi.*

A Fovit enim impii Henrici Imperatoris partes con-
tra Gregorium VII. Quamobrem à Gregorio in La-
teranensi Concilio honore Archiepiscopatus expo-
liatus est, censuraque in eum lata a communione fi-
delium amovit, cum alterum in ejus locum substi-
tuendum censuisset. Haud ideo tamen Gibertus ces-
savit, quin insolentior factus, excommunicati Hen-
rici favore in Apostolicam sedem invasit sub nomi-
ne Clementis III. cum interim etiam in Ravenna-
tem Ecclesiam ad arbitrium tyrannidem exerceret.
Qui tam diu contumax fuit, donec fugiens iram Pas-
chalis veri Pontificis, in irati numinis incidit vindi-
ctam. Siquidem in territorio Forchariae repentino
fato oppressus interiit, tot seditionum, flagitiorumq;
apud inferos poenas daturus. Vir alioquin nobilis,
doctus, suavique eloquentia spectabilis, nisi haec
tanta bona in Romanae Ecclesiae perniciem admo-
dum superbe vertisset.
72. RICHARDUS (1) electus fuit an. 1080. à LXXI
Gregorio VII. Cujus praeter electionem, nulla alia
B memoria habetur: quem magnae existimationis vi-
rum vocat Baronius ad hunc annum.
73. OTHO Boccatorta, post excessum Giberti
Antipapae, in hanc sedem ab Henrico Imperatore
intrusus fuit.
74. HIEREMIAS Imperatoria ope subnixus,
ad hanc sedem electus est circa ann. 1112. Qui cum
in omnibus monumentis Ravennatis Ecclesiae ubi-
que, & semper vocetur electus, multorum conjectu
ra est nunquam fuisse consecratum. Tempore hujus
electi, monasterio S. Severi prope Ravennam Mo-
nachi Cistercienses noviter excepti sunt. Decessit
autem Hieremias circa annum 1117.
75. PHILIPPUM Ecclesiae Ravennatis ele-
ctum reperio in quadam sententia nominatum, lata
ante quandam Mathildem comitissam, quam etiam
Reginam appellant, in favorem Abbatis S. Mariae
de Faventia, in causa Ecclesiae S. Reparatae anno
1118. die 4. men. Novembris. Ejus sententiae origi-
narium exemplar extat adhuc in Archivio mona-
C sterii S. Mariae de Faventia, ubi hoc tempore Mona-
chi Cistercienses promovent divinum cultum; inde
hoc, quod sequitur, ex fide transumptum hic appo-
nendum curavimus.

In nomine sancte, & individue Trinitatis,
Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Anno ab Incarnatione Filii Dei 1118. tempore Hen-
rici serenissimi Imperatoris 4. mensis Novembris, Indi-
ctione XII. apud Plebem S. Reparate de Castrocaro.
Ea, que juste, rationabiliterque gesta esse videntur, ma-
xime quidem de rebus Ecclesiasticis, ne forte oblivioni
tradantur, memoria commendare duximus. Quapropter
nos quidem Burebundus clericus, & capellanus clariss-
sima domine Regine Mathildis in presentia electi Ar-
chiepiscopi Ravenn. Ecclesie Philippi, & Cancellarii
Imperatoris, & Erbordi Siniscalchi, & comitis Caval-
cacomitis, & Tationis, & Martilingi, & Petri ducis,
& Alberici, & aliorum illustrium virorum, adjuvante
Domino, jussu, & consensu domina nostra Regine Ma-
thildis scripsimus, ut hoc equidem quod in presentia no-
D *stra, & praedictorum actum est, nullatenus in posterum*
oblivioni tradatur. Itaque dominus Vuitta monachus,
& diaconus una per consensum, & jussionem D. Joannis
Abbatis S. Marie de foris portam, & caeterorum con-
fratrum accessit coram domina nostra Mathilde Regi-
na, & proclamavit ex eo, quod Petrus ille Liviensis
electus post biennium transactum partem quartam pra-
misse Ecclesie S. Reparate, quam ex concessione, &
chartularia institutione, seu corroboratione priorum Li-
viensium Episcoporum diu Ecclesia S. Marie de foris
portam possederat, & obtinuerat, invasit, & fraudu-
lenter subripuit. Tunc domina Mathildis Regina in
conspectu omnium praedictorum, & aliorum virorum
surrexit, & imposuit bannum super capita omnium, ut
si quis deinceps sive vir, sive mulier praenominato mo-
nasterio S. Marie partem illam Ecclesie S. Reparate
usurpare voluerit, & aliquo in tempore molestari, indi-
gna-

(1) Riccardus ex conjectura vocatur, quod in quibusdam Gregorii litteris (Epist. 14. lib. 6.) capitali litera R. indicetur. *Bacchinius.*

gnationem per controversiam prædictæ Abbatis, vel successoribus suis generaverit, sub pœna regalium decretorum constituatur. Similiter autem, & sub eadem pœna impositione præcepit, ut comes Bonifatius cum cæteris de castro Caro procurationem, & concordiam hujusmodi de prædicta causa S. Mariæ haberent, nequaquam ulterius præfato monasterio inde pateretur. Ad hæc præcepit Joanni, ut dominum Vuittonem de prælibata parte Ecclesiæ investiret, & omni modo in sua vice præmissum monasterium s. Mariæ ex ea re corroboraret: quod factum est, & ut jussum est Joanni Canis sine mora perfecit.

Post Hieremiam, Rubeus Gualterium immediate numerat, tamquam quem supramemoratus Philippus latuerat. Neque facilis conjectura fuerit, quoad is vixerit Philippus, & an potentia Cæsaris intrusus fuerit, an vero extiterit legitimus Pastor. Assedisse vero Mathildæ Reginæ in eo judicio ferendo haud leve arbitror argumentum, canonice illum fuisse electum (1), quando credibile non est, Catholicæ sedis feminam studiosissimam in sui consortium, vitio electum, schismaticumque admittere voluisse. Haud tamen mea sententia multum aberraverint, qui dicerent parum Philippum vixisse, cujus nullius præterea extet memoria facti.

LX XII. 76 GUALTERIUM Canonicum Regularem senatus Clericalis in Præsulem Ravennatem legitime adlegit, ejusdemque electionem Pontifex Romanus Gelasius II. ratam habuit anno 1119 (2). Sedi Romanæ studuit quam qui maxime, Gelasioque per id tempus Pontifici, à quo amplissimum obtinuit privilegium, cum in sui favorem, tum etiam successorum, quo Ravennati Præsuli iterum subjiciebantur Episcopatus Placentinus videlicet, Parmensis, Regiensis, ac Bononiensis, quos jam antea antecessores superbæ tyrannidi Præsulum Ravennatium opportune subtraxerant. Anno 1125. ab Honorio II. Exarchatus Ravennæ Gualterio, ejusque successoribus in perpetuum iis literis confirmatur, quæ extant in sæpe citato lib. Vatic. Arch.

HONORIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Venerabili fratri Gualterio Ravennati Archiepiscopo, ejusque successoribus canonice promovendis. Sacrosancta Romana Apostolica Ecclesia ab ipso Salvatore nostro Domino Jesu Christo caput, & cardo est omnium instituta. Non decet igitur à capite membra discedere, sed eminenti rationi, & superni provisioni capitis obedire: moderatrix autem discretio capitis singulorum membrorum officiosas actiones considerans uniuscujusque jus, & ordinem, & natura constitutum distincte reservat, & quibuscunque nobilibus vetustatis suæ dignitatem, sine invidia sociali charitate custodit. Hac igitur inducti ratione honorem famosæ Ravennatis Ecclesiæ Apostolicæ sedis propriæ specialis filiæ sine diminutione aliqua volumus conservare, ideoque venerabilis frater Gualteri, quem pro Ecclesiæ strenuitate doctrinæ, religionis, & morum honestate plena in Christo charitate diligimus, tuis rationabilibus postulationibus paternæ pietatis affectu annuimus. Per præsentis itaque privilegii paginam confirmamus Episcopatus videlicet Æmiliæ Provinciæ, id est Parmæ, Placentiæ, Regii, Mutinæ, Bononiæ, Ferrariæ, Adriæ, Comacli, Imolæ, Faventiæ, Forolivii, Foripompilii, Bobii, Cæsenæ, Ficoclæ. Præterea confirmamus vobis Exarchatum Ravennæ, qui Romanæ Ecclesiæ juris est, & monasteria S. Alberti, S. Hilarii, seu cætera monasteria, & possessiones ad vestram Ecclesiam pertinentes per authentica privilegia ab antecessoribus nostris, & Catholicis regibus traditas. Pomposiani quoque monasterii curam personæ religionis tuæ salvo Ecclesiæ nostræ jure committimus, ut regulari disciplina per suam industriam reformetur. Nulli ergo omnino hominum facultas sit nostram Ravennatem Ecclesiam temere perturbare, aut possessiones ejus auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur tam tuis, quam clericorum, & pauperum usibus profutura. Si qua igitur Ecclesiastica in futurum, secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam scienter contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, ac sanguine Dei, & domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Honorius catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Bonifacius card. s. Marci subsc.
Ego Gregorius Card. Ss. Apostolorum ss.
Ego Benedictus cardinalis tit. Eudoxiæ subsc.
Ego Anastasius presb. card. tit. s. Clementis ss.
Ego Conradus presb. card. tt. Pastoris subs.
Ego Desiderius presb. card. tt. s. Praxedis subs.
Ego Deusdedit card. presb. tt. s. Laurentii in Damaso ss.
Ego Petrus Pisanus presbyter cardinalis s. martyris Susannæ subsc.
Ego Petrus card. tt. s. Callixti subsc.
Ego Petrus presb. card. s. Marcelli subs.
Ego Vitalis Albanensis Episcopus subscr.
Ego Petrus Portuensis Episcopus subs.
Ego Guilidinus Prænestinus Episcopus subsc.
Ego Aegidius Tusculanus Episcopus subsc.
Ego Comes s. Mariæ in agro diac. subsc.
Ego GG. diac. card. s. Mariæ in Porticu subscr.
Ego Romanus diaconus card. s. Angeli subscr.
Ego GG. diaconus cardinalis sanctorum Sergii, & Bacchi, subscripsi, & alii quamplures.

Dat. Laterani per manum Almerici an. 1125. Dominicæ Incarnationis.

Decessit autem Gualterius 1144. id Februarii, cum Ecclesiam Ravennatem summa prudentiæ laude diu administrasset.

(„ *Verum hic operæ pretium duxi referre sententiam*
„ *qua anno 1141. 23. sui Præsulatus, dum Regii mo-*
„ *raretur, Gualterius, composuit controversias Ar-*
„ *chidiaconum inter, & reliquos Canonicos Majoris*
„ *Ecclesiæ Regiensis, & S. Prosperi vertentes. En*
„ *insigne documentum ex Archivio Cathedralis Re-*
„ *giensis desumptum, & ab eruditissimo, clarissimo-*
„ *que viro Benedicto Bacchinio mihi traditum.*
„ *In nomine s. & Individuæ Trinitatis. Sicut ad*
„ *Pastoris curam pertinet supra Gregem sibi commis-*
„ *sum impigrè vigilare, & quæ ad animarum salutem*
„ *spectant, sibi vigilanti studio ministrare: Dum pro*
„ *pace inter Reginos Cives, & Capitaneos componen-*
„ *da Domnus Gualterius s. Ravennatensis Ecclesiæ*
„ *Venerabilis Archiepiscopus Regii esset, & in Cano-*
„ *nica S. Mariæ Regiensis Ecclesiæ sicut immo pro-*
„ *prius Metropolitanus resideret: assidentibus sibi*
„ *Donno Alberio ejusdem Ecclesiæ Episcopo, Joanne*
„ *quoque Ravennatensis Ecclesiæ Archiepiscopo a Car-* a Forte Archipresbytero.
„ *dinale, & Presbytero Fantulino Cardinali, atque*
„ *Andrea Presbytero Cantore, Enrico Diacono Car-*
„ *dinali, & Buniolo Subdiacono Cardinali, astan-*
„ *tibus etiam ejusdem Reginæ Ecclesiæ Canonicis, &*
„ *Capellanis pluribus quoque de Archipresb. ejusdem*
„ *Episcopatus coràm eo sedentibus. Cœpit idem Ve-*

(1) Hunc Canonicè electum haud leve argumentum esse ait, quod assederit Mathildæ Reginæ, quando credibile non est Catholicæ sedis studiosissimam feminam in sui consortium vitio electum, schismaticumque admittere voluisse. Verum unde noverimus Mathildem illam Catholicæ sedis studiosissimam fuisse? Cave enim, ne tibi nominum similitudo imponat. Charta enim an. 1118. data dicitur. Mathildes vero Bonifacii filia Catholicæ sedis studiosissima obierat anno 1115. Cum igitur & hic à Chronico Auctore, qui Agnelli Pontificale continuavit, sit omissus, facile credo ipsum inter intrusos numerandum. Id aperte ex Gelasii litteris Rubeo relatis ad Gualterium datis comprobatur Bacchinius. Verum omne dubium tollit Tonducius in hist. Faven. pag. 178. qui refert ex Archivio Capitulari Faventino Gualterii absolutionem à censuris, in quas inciderant Canonici Faventini, eoquod Philippum, ut ibi dicitur, tyrannum, & ab Imperatore destinatum Ecclesiæ invasorem suscepissent. Mathildes verò Ughelliani documenti erat conjux Henrici Imperatoris. Sic etiam intrusus videtur Vuilielmus ille Ravennas Archiepiscopus, qui testis fuit donationi factæ ab Henrico IV. Imp. die 19. Julii an. 1119. ad favorem Monasterii S. Floræ, ut videre est in Bullario Casinensi tom. 2.

(2) Extat Gelasii Epistola ad Gualterium tom. 6. Concil. Hard. par. 2. col. 1940. Cæterum tum Gualterii electionem, tum Gelasii privilegium datum die 7. Augusti optime refert Sigonius ad an. 1118. Siquidem Gelasius obiit mense Januario anni 1119.

A *nerabilis Archiepiscopus igne charitatis divinitus accensus, ut erat pio, ac decenti eloquio eruditus, ac mira facūdia repletus, præfatis fratribus salubria cælestis vitæ menda mirabiliter prædicare, & diversarum scripturarum varia secula ad morum conformitatem, & vitæ honestatem, fraternæ quoque dilectionis unitatem, ac bonæ conversationis ordines, convenientiam prædicando ministrare, ac mellistua cælestium eloquiorum cælitus spiritus sancti rore perfusus dulciter propinare. Tunc Achilles ejusdem Ecclesiæ Archidiaconus tàm de officio, quàm de Beneficio Archidiaconatus coram eodem Archiepiscopo adversum Canonicos cæpit contendere: Contra quem Ogericus Archipresbyter, cum reliquis majoris Ecclesiæ Canonicis, & Domnus Gratianus cum cæteris fratribus Ecclesiæ s. Prosperi de Beneficiis Canonicarum Prabendarum, quas Bernardus quondam Archidiaconus, & Sichelmus s. Prosperi Præpositus, & postea Archidiaconus non pro Beneficio Archidiaconatus, sed Prabendario modo*

B *detinuerat, & de aliis inferius nominandis cæperunt proclamare. Quorum adversum se se tàm allegationibus, quàm contradictionibus hinc inde diligenter auditis præfatus Archiepiscopus, tàm divinis, quàm humanis Legibus instructus hujusmodi sententiam promulgavit. Videlicet Archidiaconum de omnibus, & aliis rebus unde interveniant, & Canonicos, & fratres s. Prosperi controversabitur, tacitum esse debet, & eosdem fratres quietè sine molestia possidere. De iis vero, quæ in Privilegiis Venerabilium Episcoporum bonæ mem. Adelberti a, & Sigifredi ad Beneficium Archidiaconatus declarantur pertinere contentum esse. Eo tamen tenore, quod si quando prædictus Archidiaconus aliquid earum rerum, quæ a prædictis Archidiaconibus aliquo titulo possessæ fuere, veris probationibus, & argumentis, tam instrumentorum, quàm etiam testium, quibus fides sit adhibenda, probare poterit, ad Archidiaconatum pertinere, Fratres tam Canonicæ, quàm s. Prosperi nullam sibi exinde inquie-*

a.Adalberti

C *tudinem faciant, calumniosis contentionibus ab utraque parte remotis: præcepit etiam terras in usum Tugurii Canonicæ largitas per manus Archipresb. Archidiaconi debere disponi. Terra quoque Mansionariorum, quam idem Archidiaconus à mansionariis emerat, Ecclesia s. Mariæ debere restitui, & secundum tenorem largitoris per manus Archipresbyteri, & Archidiaconi debere disponi. Eo tamen tenore, quod si posset probari easdem terras venditorum fore, nec ad mansionariam pertinere, Archidiaconus eam debere habere: alioquin cum venditoribus aget de evictione. Bona verò Ecclesiæ, quæ nomine Feudi idem Archidiaconus dederat, revocari, & ut omnem suam auctoritatem Archidiaconus his, quibus dederat, auferre præcepit. Precium vero Planetæ, annuli, & Amularum, quas Archidiaconus vendiderat, Ecclesiæ restitui debere judicavit: quod pretium fuit secundum ejus confessionem sex libræ, & quatuordecim solidi, pro quorum restitutione quasdam suas possessiones in pignore, donec*

D *debitum solveret, dedit Episcopo. Capellam præterea S. Jacobi ab Archidiacono fundata, quam sibi proprie vendicabat, quæ ut leges divinæ, & humanæ censent, in bonis nullius esse, quod est divini Juris ad Episcopi solius, & Canonicorum pro velle Episcopi dispositionem, proprie judicavit pertinere. Præcepit etiam, ut idem Archidiaconus pro suo speciali servitio præter communes servidores, & equos, nullum servidorem, vel equum in Canonica de communi ad suum singulare servitium retineret, quod si vellet habere, de suis propriis expensis regeret. Plebem verò Fabricæ in deliberatione Episcopi dimisit, ut pro beneplacito suo foret, utrum eidem Archidiacono eam concedere, vel non concedere vellet. Hanc verò notitiam præfatus Archiepiscopus ad futurorum memoriam fieri præcepit, & præfato Andreæ Presbytero suo Cancellario scribendam mandavit, & proprio sigillo firmari præcepit.*

Acta Regis per manus Andreæ Presbyteri, &

A *Cancellarii Anno Dom. Incar. 1141. die 2. m. Apr. Indict. 4. Temporibus Domni Innocentii Papæ II. & Conradi Regis Anno 3. Pontificatus Domni Gualterii Archiepiscopi Ravennatensis anno XXIII.*

Ego Gualterius Archiepiscopus hanc notitiam confirmans, quia propria manu non potui, subscribi mea vice præcep.

Ego Robertus Archipresbyter S. Ravenatensis Ecclesiæ subscripsi.

Ego Enricus Cicmaclensis Episcopus mea manu subscripsi.

Ego Fantulinus Presbyter Cardinalis S. Ravennatensis Ecclesiæ subscripsi.

Baniolus Subdiaconus Card. subscripsi.

Ego Duizo Saxenas Episcopus mea manu subscr.

Ego Benno Cesenas Episcopus me subscr.

Ego Rambertus Faventinus Episcopus mea manu subscripsi.

LX XIII. 77. MOYSEM Vercellensem clerus item adlegit, ratamque habuit Lucius II. Pontifex ejus electionem 1144. Erat Moyses vir longe doctissimus, nullusque fuit, qui post Petrum Chrysologum, ac Leocadium, præ eo fecundiorem famam tulerit probitatis. Siquidem studio pietatis incensus Ecclesiam Ravennatem, quam pene labefactam à suis antecessoribus acceperat, in pristinum dignitatis gradum restituit; centum enim auri libras expendit, ut oppignorata bona Ecclesiastica recuperaret. Mœrentibus cunctis Moyses decessit 1154. 7. Kal. Novemb. sepultusque est in Ursiano Templo in sepulchro marmoreo, optimi Pastoris ad posteritatis exemplum non interitura fama relicta.

LX XIV. 78. ANSELMUS antea Episcopus Hamelburgensis, non ita pridem pro Friderico Imperatore ad Emanuelem Orientis Principem functus legatione, tum conciliandis nuptiis, tum contra Guillelmum Siciliæ Regem movendis armis, populo, cleroque Ravennate vocante, in ejus Ecclesiæ thronum subvectus est, an. 1154. Eodemque die, quo Fridericus ab Adriano IV. Pontifice Imperii insignia accepit, & ipse Archiepiscopus inauguratus est, ac Pallio insignitus. Interfuit Cremonæ conventui habito à Raynaldo Cancellario, & Othone Palatino Friderici Cæsaris legatis, ad civitatum sacramenta de more exigenda ann. 1158. quo anno Bonifacius Lamberti comitis filius, suo & Corboli fratris nomine Anselmo Archiepiscopo dono dedit castri Mustioli dimidiam partem, aliaque bona, ut habetur in documento, quod extat in citat. lib. Vatic. Archivii, hujus tenoris.

In nomine Domini.

Anno ab Incarnatione Domini MCLVIII. D. Adriano Papa Ecclesiæ Dei præsidente, & Frederico Romanorum Imperatore regnante die ultimo mensis Junii Indict. VI. Ravenn. in Palatio S. Raven. Ecclesiæ. Quod venerabilibus locis tribuitur causa propriæ salutis, ad cælestem majestatem donari videtur; & ideo ego quidem in Dei nomine Bonifacius filius Lamberti comitis pro me, & pro Corbolo fratre meo, & pro nostris liberis, & hæredibus do, & dono, concedo, atque confirmo tibi præsenti in Christi nomine D. Anselmo Dei gratia S. Ravenn. Ecclesiæ Archiepiscopo, tuisque successoribus Archiepiscopis, & in ipsam S. Rav. Ecclesiam venerabilem in perpetuum, medietatem castri Mustioli integram, quam pater meus acquisivit; aliam vero medietatem supradicti castri avus meus Albertus comes in præfatam vestram Ravenn. Ecclesiam donavit, & medietatem integram castri Montis altig aliam autem medietatem avus meus similiter in supradictam Ecclesiam donavit, & castrum integrum montis . . . . & castrum Caslinæ integrum cum plebe sua, cui vocabulum est S. Apollinaris. Insuper quoque confirmo, & confirmare faciam nominato fratri meo donationem, quam supradictus avus meus comes Albertus pro se, & pro Mathilda comitissa uxore sua avia mea in prædictam S. vestram Ravennatensem Ecclesiam facit, & per hanc donationem, quam modo ad præsens vobis facio, videlicet de medietate castri Massa, & de medietate Montis S. Stephani, & de castro

Rangle cum curte sua integra, & monte Scurtili . . . . rivus latus, & de medietate supradicti castri Montis alti, & medietate castri Mustioli, nec non de castro Glasolo integro, & de toto castro novo integro cum plebe, & capellis suis, & curte sua in integro, & toto Zirone supradicti castri, & cum omnibus sibi pertinentibus. Itemque dono in præfatam sanctam vestram Rav. Ecclesiam pro me & fratre meo Corbulo totum hoc, quod mihi, & ipsi fratri meo pertinet ex parte Mathildæ comitissæ aviæ nostræ: quod autem nominatus Albertus comes avus noster jussione ipsius Mathildæ in vestram S. Ravenn. Ecclesiam donavit, scilicet de castro duo vadra, & Montis acuti, & casale Agnelo atque montis Pauli, & de castro Vall. de archa, & de castro Ravaldini cum tota curte sua integra, & totum quod mihi pertinet, & fratri meo, & patri nostro Lamberto, & avo nostro Alberto comiti pertinuit in civitate Livienfium, & in suburbiis ejusdem civitatis, terris, castris, & vacuamentis. Verum etiam do, & dono in præfatam S. Ravennatem Ecclesiam totum castrum Meldula cum curte sua in integro, hæc omnia cum omnibus usibus, & servitutibus eorum, & omnibus eorum actionibus cum omnibus ad prædicta castra, & eorum curtes in integrum pertinentibus, vel aliquo modo subjacentibus, tam infra quam extra, ut a præsenti die aut quandocumque volueritis, liceat vobis supradicto domino meo Anselmo Archiepiscopo, vestrisque successoribus, in prædictis omnibus rebus introire, & præoccupare tam per legitimam, & meam corporalem traditionem, quam etiam, & per istum præsentem fidelem nostrum Soldaterium nomine, ut de omnibus supradictis rebus mea vice vos, vel vestrum missum in possessione mittat constituta hæc omnia territorio Liviensis, Populiensis, Saxenatis, Casenatis, Ravennatis, & Favent. Insuper quoque do, & dono, atq; confirmo vobis supradicto Anselmo Archiepiscopo, & vestris successoribus, & in Sanctam vestram Ravennaten. Ecclesiam in perpetuum omnes actiones, & rationes, seu defensiones, quas ego & frater meus habemus nomine jam dicta res, ut eas habeatis, in omnibus, & per omnia in perpetuum, & habeatis, teneatis, possideatis etiam ordinandi, & disponendi more salario in supradicta Ravenn. Ecclesia in perpetuum, permanendam. De eis vero rebus, quæ sunt juris supradictæ Ravenn. Ecclesiæ sicuti boni pastores, retineatis, atque defendatis; de conducticiis autem plenam licentiam habeatis innovandi jure, unde existunt. Veruntamen castrum Meldulæ medietatem omni tempore retineat Ravenn. Archiepiscopus ad suas manus, quod alicui non concedat per emphyteusim, per pactum, neque per aliquem contractum, & si facere voluerit, mihi, meisque liberis faciat; de altera namque medietate supradicti castri Meldulæ, & curia ejus & de omnibus his rebus, quæ specialiter mihi emphyteusim facere debeatis, excepto de quarta parte supradicti castri novi, & de Zirone, & plebe ipsius, quæ omnia ad vestras manus cum terra ipsius reservatis, & de medietate alterius quartæ partis, quam medietatem mihi per feudum concedis pro fidelitate, quam vobis, & Ecclesiæ facio, ideoque ad emphyteusim debitis de omnibus supradictis rebus, ut dictum est, mihi facere, & pro redemptione animæ nostræ, & parentum nostrorum & ab hodie non liceat mihi supradicto Bonifacio comiti, neque fratri meo Corbulo, nec nostris liberis, & heredibus de omnibus superius nominatis rebus, ullo unquam in tempore movere quæstionem, repetitionem, nec aliquam molestiam generare contra vos supradictum Anselmum Archiepiscopum, neque contra vestros successores, & vestram Reverendam Ecclesiam, non per nos, neque per nostros liberos, & heredes, nec à nobis summissam, vel summittendam personam in placitum, nec extra placitum, sed omni tempore securus, & quietus exinde maneas cum tuis successoribus in perpetuum, & si necesse fuerit, nos cum nostris liberis supradictas res ab omni persona hominum defensare, & auctorare vobis promitto. Quod si omnia supradicta non observavero ego, & frater meus, vel nostri liberi, & heredes, vel contra hæc omnia supradicta ire, vel agere præsumpserimus, tunc daturum, & compositurum me, meosque liberos, & heredes, & fratrem meum, suosque heredes esse promitto vobis, vestrisque successoribus nomine pœna auri libras decem; & pœna soluta, hæc donatio firma permaneat. Postea vero supradictus Bonifacius comes accessit ad librum Evangeliorum Dei, & dixit, manum suam super ipsum librum habentem. Ego juro quod ab hac hora in antea fidelis ero S. Ravenn. Ecclesiæ, & Anselmo Archiepiscopo ejus, & catholicis successoribus contra omnes homines per bonam fidem sine fraude & sicut in hac charta donationis, & confirmationis scriptum est, vel ad ejus firmamentum scriptum fuerit, firmum tenebo excepta pœna, & ita firmare faciam fratri meo, & jurare faciam omnibus militibus supradictorum castrorum meorum fidelitatem vobis, & Ecclesiæ, & supradicta castra conservare ad salvam fidelitatem Ravenn. Ecclesiæ, sic Deus me adjuvet, & hæc sancta Evangelia. Quam vero paginam donationes, & concessionis ego Joannes Dei gratia Ravenn. tabellio, & notarius S. Raven. Ecclesiæ scripsi, post traditam complevi, & absolvi.

Signum † manus supradicti Bonifacii comitis donatoris firmantis omnia supradicta.

Signum manus Alberti Archidiaconi, & Petri presbyteri Cardinalis, Petri Comitis, Petri Traversariæ Guidonis Ubertini, Petri Ducis, & Conradi Alamanni, & Bello . . . Sinibaldi, & Joannis Pauli ejus filii, & Girardi de Tibertis, Guidonis Rambaldi, Rodulfi, Joannis prete, Petri de Baldolo de Girvisa, Rodulfi Girardini, Calicarii . . . Lazarus Petri de Fantulo, Jervasi de Lazaris, Poncii Petri de S. Joanne, Guiscardi, Guidonis, Rignosi timentis Dei, Soldadini Baldinetti de Glazolo . . . Gezolo Rizardi de Rambalde testium ad omnia supradicta.

Quatuor annos consultissime Ravennatem administravit Ecclesiam: decessitque ann. 1158. prid. Id. Sextilis. Dum Federicus Mediolanum obsidione cinxisset, nunquam fidem fefellit, obsecutusque est Imperatori, vir utique magno, inque consiliis expedito ingenio.

(„ *Hic anno 1156. sui Præsulatus secundo, confirmavit ad favorem Martini Plebis S. Mariæ Archipresbyteri Scripturam Adalberii Regiensis Episcopi, ut patet ex sequenti documento, quod munere doctissimi P. Benedicti Bacchinii proferimus.*

„ *In nomine S. & Individuæ Trinitatis. Anselmus Dei gratia S. Ravennatensis Ecclesiæ vocatus Archiepiscopus, ejusdemque Civitatis Exarchus Dilecto filio Martino Archipresbytero Pulianelli Ecclesiæ, ejusque successoribus in perpetuum. Ad hæc nos S. Spiritus disponente gratia in hujus Pontificatus sedis servitutes promotos esse cognoscimus, ut venerabilium locorum in nostro Archiepiscopatu constitutorum, nec non & Personarum ibidem deservientium quieti, & utilitati sollicitè providere, prout idem Dominus dederit, debeamus. Tuis itaque dilectissime fili Martine Archipresbyter justis postulationibus inclinati pro reverentia S. Dei Genetricis Mariæ, in cujus honore præfata Plebs consecrata est, cui auctore Deo praes precibus quoque Venerabilis Fratris nostri Alberii Regini Episcopi, Scripturam quam Tibi, & Ecclesiæ de Pulianello providendo feceras, suoque sigillo impresserat, confirmamus, & præsentis privilegii nostro pagina communimus. Confirmamus itaque tibi, & prædictæ Plebi Capellam S. Joannis de Gipso, Capellam S. Petri de Sedrio, Capellam S. Michaelis de Salvarano, Capellam S. Zenonis positam in Curte Montis Cavuli, Capellam S. Mariæ de Monte Calvulo, Capellam S. Veneris de Mozzatella, Ecclesiam S. Martini de Vezzano, nec non decimas, quæ quartam partem decimarum totius territorio Plebis dictæ Plebis de Pulianello, universasque possessiones, quas in præsentiarum justè possidet, vel in futurum adquisierit, & partem, quam Enrardus Clericus in eadem Ecclesia possidebat, prædictæ Plebi restituimus, atque concedimus similiter cum Episcopus Alberius, vel successores ejus per alias Plebes Regiensis Episcopi collatum fuerit. Volumus, atque statuimus, ut omnes Capellæ ad*

eamdem pertinentes Plebem duas partes collata persolvant, & prædicta Plebs tertiam: Si quæ vero alia sunt, quæ ad administrationem, vel ad jus prædictæ Plebis spectare videantur prænominatæ Plebis (salva tamen in omnibus, & per omnia auctoritate Regini Episcopi) concedimus, ac in perpetuum confirmamus. Si qua ergo de cætero Ecclesiastica, vel secularis nostri Archiepiscopatus Persona hoc nostræ constitutionis Privilegium, sciens contra id temere venire temptaverit, Canonice commonita, si nō satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reumque se divino Judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore, & Sanguine D.N.J.C. se alienum sciat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Omnibus autem eidem loco juxta servantibus sit Pax D.N.J.C. quatenus & hic fructus bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Ego Anselmus S. Ravennatis Ecclesiæ vocatus Archiepiscopus, & ejusdem Civitatis Exarchus legi, & subscripsi.

Ego Rodus Sancti Cassiani Episcopus subscripsi.

Ego Alberius Reginus Episcopus subscripsi.

Ego Albertus S. Ravennatensis Ecclesiæ Archid. interfui, & subscripsi.

Hoc factum est per manum Alberti Diaconi Cardinalis Ravennatensis Ecclesiæ Anno Dominicæ Incarnationis 1156. tempore Adriani Papæ III. & Federici Imperatoris Romani XVI. Kal. . . . . jubente Domino Anselmo Archiepiscopo anno ejus Pontificatus II. in Domino feliciter.

79. Post excessum Anselmi, Fridericus VIDONEM Mediolanensem, olim Romanæ Ecclesiæ subdiaconum, in Ravennatem sedem intrusit. Hic filius erat Vidonis Blandratæ comitis. Qui tamquam electus Ravennatem Ecclesiam semper administravit, cum ejusmodi assumptionem ab Imperatore profectam nunquam Adrianus Pontifex approbare voluisset [a]. Inde odium Friderici in Romanam Ecclesiam, tot schismata, totque violentæ electiones, ac Ecclesiasticorum ærumnæ, quæ pios usque ad Alexandri III. tempora gravissime exercuerunt, cum quo demum Fridericus rediit in gratiam. Vidoni vero confirmavit Fridericus ann. 1160. omnium Archiepiscoporum Ravennatum, quæ ad eam diem habuerant, privilegia, sequenti diplomate in eodem Vaticano libro descripto, in hunc modum.

[a] Extat Epistola Friderici ad Hadrianum Papam pro confirmatione Vidonis electi Raven. & responsio Hadriani apud Hard. Concil. t. 6. p. 2. pag. 1337.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Fridericus divina favente clementia Romanorum Imperator, & semper Augustus. Ratio exigit, & imperiali congruere videtur honori, ut affectuosa, & præclara obsequia fidelium nostrorum benemerentium de nobis præ oculis & manibus memoriter habeamus, & juxta imperialem magnificentiam dignum favorem, dignam gratiam, dignamque retributionem eis ita rependamus, ut aliorum studia, & voluntates ad serviendum devotius Imperio alacrius excitemus. Eapropter universorum Imperii nostri fidelium tam futura, quam præsens ætas cognoscat, qualiter dilectus Princeps noster Guido Ven. sanctæ Ravenn. Ecclesiæ Archiepiscopus adhuc sub primordio novæ electionis suæ nostræ majestatis præsentiam humiliter adierit. Et tam pro investitura Ravenn. Archiepiscopatus, quam pro confirmatione privilegiorum suorum pia devotione, & fideli studio nobis preces porrexerit. Cujus sedulæ petitioni nos ex consueta Imperiali clementia benigne annuentes, auctoritate nostra, ei & Ecclesiæ suæ confirmamus, & firmissime roboramus omnes illic pertinentes, Episcopatus, monasteria, Ecclesias, civitates, & castella, ac omnes res, quæ unquam per chartas antiquas, privilegia, atque præcepta, ad eandem sacrosanctam Ravenn. Ecclesiam juste, & rationabiliter pertinuerunt. Videlicet comitatum Cesenatum cum castro vetere, & novo, & juribus, ac omnibus sibi juste pertinentibus, cum districtu, & honore, Castrum Riverfiani cum omnibus pertinentiis suis, & comitatum Ficoclensem cum Episcopatu suo & ... comitatum Bobii, comitatum Foropopilii cum districtu suo, & castrum novum cum curte, & pertinentiis suis, & comitatum Forolivii cum districtu suo, & civitatibus eorum, & cum omnibus ad eosdem pertinentibus: Monasterium S. Hilarii in Galliata cum districtu, & placito suo, monasterium S. Thomæ Apostoli, & S. Euphemiæ infra civitatem Arimin. cum omnibus pertinentiis eorum; & omnes res quas diaconus Petrus filius Martini ducis per chartulam donationis in S. Ravenn. Ecclesiam tradidit, & quascunque Englezata comitissa detinuit, sicut Imperator Otho Petro Raven. Archiepiscopo confirmavit. Item res, & possessiones, quas Lambertus cum uxore, & filiis suis habuit a Mari usque ad Alpes, a fluvio Rheno usque ad Foliam. Confirmamus etiam prædicto Archiepiscopo Guidoni, & ejus Ecclesiæ, districtum Ravenn. cum portis, ripis, & portubus, muris, publicariis, omnibus teloneis, moneta, & omnem potestatem in omnibus intra, & extra civitatem Raven. exceptis illis nostris regalibus cum districtu, quorum custodiam homo, & missus noster, qui in eadem civitate manere consuevit, in feudo à nobis habere dignoscitur, exceptis etiam illis feudis, quibus homines nostri ab Imperio investiti sunt ex antiquo, & novo. Confirmamus quoque prædictæ Ravenn. Ecclesiæ comitatum Comaclensem cum ripa, & piscariis suis, Portum Volanæ cum piscariis suis usque ad portum Cerviæ, comitatum Traversariæ, Comitatum Decimanum, monasterium S. Mariæ in Pomposa, comitatum Argentæ cum Pado, & Ripis, & paludibus, a principio comitatus Argentæ usque Ravennam. Statuimus etiam ut omnium naves transeuntium per Argentam tantum solvant, quantum & Cremonensium exceptis illis, quorum naves nihil debent solvere. Confirmamus etiam Massam, quæ vocatur Fiscalia cum Corna Cervina, & quæcumque juste possidet infra comitatum Ferrar. Adjicientes etiam concedimus S. Ravenn. Ecclesiæ, ut nulla præteriti temporis præscriptio ab hac nostræ concessionis die retro, eidem Ecclesiæ, vel monasteriorum suorum ad Ecclesiā Ravennat. pertinentium non nisi spatio centum annorum conscribantur. Cæterum prædicto Archiepiscopo concedimus facultatem rescindendi contractus injustos, & Ecclesiæ suæ damnosos, ipsique Archiepiscopo, ne juramentum calumniæ præstet, vel aliquis pro persona Archiepiscopi quamdiu vixerit, remittimus. Quicumq; autem hujus nostri præcepti violator, seu transgressor esse præsumpserit, sciat se compositurum auro optimi libras centum, dimidium cameræ nostræ, & dimidium prædicto Archiepiscopo, suæque Ecclesiæ. Hæc igitur omnia supradicta Ravennat. Ecclesiæ auctoritate nostra confirmamus, salva per omnia imperiali justitia: hujus confirmationis testes sunt Rambertus Faventinus Episcopus, Albertus Reginus Episcopus, Albericus Lauden. Episcopus, Berardus Cardinalis Ravenn. Ecclesiæ, presbyter Rolandus, & Ruffus cantores Ravennat. Ecclesiæ, Albericus Abbas S. Vitalis, Fridericus puer dux Suevorum filius bonæ memoriæ Regis Conradi, Hermannus Marchio Veronensis dux de Carentana, Otho comes Palatinus cum fratribus suis, comes Marchio, comes Albertus, Gottefredus Burgravius de Nurenberghe, comes Conradus filius comitis Rabadonis, comes Lantelmus de Enema, Marchoaldus de Gambia, Petrus dux, Petrus Traversarius, & Conradus Ravennates Capitanei, Ugo de Pepucio Capitaneus de Galesese, Raynucius de Scorzo Realis, Petrus Salvaticus, Amarisius de Ravenna, Altesanus, Farulphus Faventinus, Salianus, & Cistarella, & alii plures.

Signum † domini Frederici Romanorum Imperatoris invictissimi.

Ego Ulricus sacri Palatii Imperialis Cancellarius recognovi. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis 1160. Indictione 8. Regnante D. Frederico Romanorum Imperatore victoriosissimo anno regni ejus octavo Imperii vero 5. feliciter, Amen. Datum Laudæ 16. Kal. Maji.

Vixit Vido usque ad annum 1169. Decessitque 7. id. Julii, vir alioquin singularis ingenii, ac doctrinæ, nisi has præclaras animi dotes ab ambitione sivisset corrumpi.

80. GERARDUS [a], Alexandri III. Pontificis Maximi familiarissimus, cujus constantissime partes difficillimis Christianæ Reipublicæ temporibus LXXV

[a] Al. Gilelmus

se-

secutus est, Ravennatem sedem obtinuit 1172. Interfuit Lateranensi Concilio 1179. Vita functus est 1182.

Hujus mētio in hist. Placent. Cam ue pa. 2. [illegible] Monast.

LXXVI. 81. VVIDO, qui etiam apud quosdam Gerardus est, post excessum Gerardi, adlectus est Ravennatium Archiepiscopus, cum prius monachus esset Cisterciensis 1182 *a*. Hic sub Clemente III. Pontifice magno fidei ardore contra Sarracenos Cruciatam, hoc est, sacrum bellum enunciavit; Florentiæ autem, ut narrat S. Antoninus, tum nobiles, tum ignobiles quamplurimos cruce signavit 1188. (1) cumque trans mare armatus ire cogitasset, Ravennæ vicarium Alexandrum Episcopum Foroliviensem instituit Solvit itaque Venetiis Pontificis Legatus, ingentique classe succinctus, simul cum Joanne Episcopo Faventino, sociatisque viribus cum Pisanis, quorum ductator erat Pisanus Archiepisc. in Orientem pervenit, suoque adventu Saladini obsidione Tyrum exolvit. Cæterum cum Ptolemaidam oppugnatum profectus fuisset, illucque Saladinus ingentem, victoremque deportasset exercitum, cum concurrissent acies, implessetque Vvido tum ducis, tum Legati Pontificis cumulatissime partes, armatus, viriliterq; depugnans cum Episcopo Faventino, tandem interiit anno 1190. Vir plane dignus æterna memoria, quippe cui adeo publica salus cordi esset, ut veritus non sit pro illa sanguinem profundere. Hujus præter S. Antoninum meminit Belluacensis in Spec. histor. qui illum Vidonem appellat, Rubeusque qui illum Gerardum fuisse arbitratur, qui publicæ salutis causa in Soriam transmisit:

a Ad Vvidonem extant litteræ Clementis III. c. significasti de corpore vitiatis. & Lucii III. c. inspitis de censibus.

LXXVII. 82. GVILLELMUS, sive Guillelmottus Curlanus, quem etiam multi Othonem appellant, post excessum Gerardi Archiepiscopus adlectus est anno 1190. Decessit 1201 *b*. Ad quem sequentem scripsit Epistolam Henricus VI. Imp. an. 1192. cujus tenor in sæpe citato lib. Vatic. Arch. est hujusmodi.

b An. 1191. interfuit testis Diplomatis Henrici VI. ad favorem Ecclesiæ Parmen. Vide supra in Parmensibus.

Henricus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus. Dilecto Principi suo G . . Venerab. Patri Archiepiscopo Ravennaten. gratiam suam, & omne bonum. Cum inter cæteros mundi Prælatos sis membrum sacri Imperii speciale, honestatem tuam decet merito esse sollicitam, & intentam ad ea, quæ noscuntur ad promotionem negociorum Ecclesiæ, & Imperii pertinere. Specialem itaque super eo de te fiduciam obtinentes ex probitate personæ tuæ maxime nostris auribus instillata devotionem tuam requirimus attentius, & monemus, quatenus viros nobiles, qui de Arimino, Ravenna, & Faventia, ac aliis civitatibus, & castris Romandiolæ per Fridericum quondam Imperatorem, tunc super eos regnantem, de domibus propriis sunt ejecti, ac bonis omnibus spoliati, quantum scis, & potes, debeas consilio, & auxilio confovere, ac eos efficaciter inducere non desistas, ut ipsi unanimiter ad confusionem suorum inimicorum, & recuperationem rerum suarum, quantum possunt, operam exhibeant efficacem. Quia tamen sicut accepimus, dilectorum fidelium nostrorum bonum auxilium esset eis circa hoc præ cæteris opportunum, scias nos eis super hoc nostras dirigere litteras speciales, quas eisdem per te, & ex parte nostra petimus, & volumus præsentari, nec non volumus, & mandamus, ut ad ea fideliter exequenda ipsos nomine nostro secundum collatam tibi à Deo prudentiam moneas efficaciter, & inducas, nostrorum quoque actuum statum, & qualiter Sueviam hostiliter invadamus, jam fere omnibus illius terræ nobilibus ad pedes nostræ celsitudinis inclinatis, & quod de tuo, & aliorum Lombardorum negocio in brevi agere disponamus, tibi quam cito per solemnes nostros nuncios curabimus destinare.

Datum Voartii pridie Kal. Decembris Indict. X.

LXXVIII 83. Defuncto Guillelmo Innocentius III. ad eandem sedem subvexit ALBERTUM, Ravennate nimirum clero discordante, cujus pars Cardinalem S. Praxedis elegerat, altera Episcopum Fori Cornelii enunciaverat *c*. Cæterum qui ex æstu illo comitiali evasit ad sedem, Gerardi defuncti virtutibus propius accesserat. Etenim ipse etiam Veneta Classe usus contra Sarracenos consilia, armaque promptus expediit. Vixit autem Albertus usque ad annum 1207. in quo famam optimi Pastoris, promptique ducis feliciter assecutus, mortalem hanc vitam liquit.

c Litteræ Raven. Cleri cassantes postulationem Card. s. Prax. & Epis. Imol. recitantur p. Decret. t. de post. prælat. c. 3.

LXXIX. 84. ÆGIDIUS ad eandem sedem promotus est anno 1207. Cui Innocentius III. honoris ergo transmisit Pallium, ea tamen lege, ut intra unius anni spatium, obsecuturus Pontifici Romam proficisceretur. Quod cum morte præventus absolvere non potuisset, Pontificio Imperio exemptus evolavit ad superos.

LXXX. 85. HUBALDUM Faventinum antea Episcopum, suffraganei, clerusque Ravennatem subvexerunt ad sedem, cujus electionem Innocentius III. ratam habuit ann. 1208. Kalen. Iunii, ad quem idem Innocentius Pontifex pastorales litteras direxit. C. post translat. de renunciatione. Ab Othone etiam Cæsare sequenti anno, tabulas impetravit Augustales, quibus prærogativæ omnes, ac privilegia, ad jurisdictionem Ecclesiæ Ravenn. spectantia, singulis numeratis locis confirmabantur, & augebantur. Amplissimum extat diploma in præcitato lib. Vat. Arch. cujus hic est tenor.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Otho IV. divina favente clementia Romanorum Imperator, & semper Augustus. Ratio exigit, & Imperiali congruere videtur honori, ut affectuosa, & præclara obsequia fidelium nostrorum benemerentium de nobis præ oculis, & manibus memoria habeamus, & juxta imperialem magnificentiam dignum favorem, dignam gratiam, dignamque retributionem eis ita rependamus, ut aliorum voluntates ad serviendum devotius Imperio alacrius excitemus. Eapropter universorum Imperii nostri fidelium, tam futura quam præsens ætas cognoscat, qualiter dilectus princeps noster Hubaldus venerab. sanctæ Ravenn. Ecclesiæ Archiepiscopus nostræ majestatis præsentiam humiliter adierit, & per confirmationem privilegiorum suorum pro devotionis fidelis studio nobis preces porrexit, cujus sedulæ petitionibus ex consueta Imperiali clementia benigne annuentes auctoritate nostra, ei & Ecclesiæ suæ confirmamus, & firmissime roboramus omnes illic pertinentes Episcopatus, monasteria, Ecclesias, civitates, castella, ac omnes res, quæ per chartas antiquas, privilegia, atque præcepta ad eandem sacrosanctam Ravenn. Ecclesiam juste, & rationabiliter pertinuerunt, videlicet comitatum Casenat. cum castro vetere, & novo, & curtibus, ac omnibus sibi juste pertinentibus cum districtu, & honore castrum Reversani cum omnibus pertinentiis suis, comitatum Ficoclen. cum Episcopatu suo, & ripa, Episcopatum Reginen. cum dono, & consecratione, comitatum Bobii, comitatum Forumpopilii cum districtu suo, & castrum novum cum curte, & pertinentiis suis, & comitatum Foro livii cum districtu suo, & civitatibus eorum, & cum omnibus ad eosdem pertinentibus, comitatum Ferentini cum Episcopatu suo, & cum monasterio sancti Salvatoris in ipso comitatu posito, comitatum Decimanum, comitatum Traversariæ, comitatum Imolen. comitatum Comaclen. cum ripa, & piscariis suis, monasterium S. Hilarii de Galeata cum omnibus districtu, & placito suo castellis, & curtibus, & pertinentiis suis, monasterium sancti Thomæ Apostoli & sanctæ Euphemiæ infra civitatem Ariminen. cum omnibus pertinentiis suis, & omnes res, quas diaconus Petrus filius Martini ducis, per chartulam donationis in sanctam Ravenn. Ecclesiam tradidit, & quæcumque Ingelicada comitissa tenuit a Mari Adriano usque ad Alpes, & a fluvio Rheni usque potentiam, sicut Imperator Otho Petro Ravenn. Archiepiscopo confirmavit. Item res, & possessiones, quas Lambertus cum uxore sua, & filiis suis habuit usque ad Alpem a fluvio Rheno usque ad Foliam. Confirmamus etiam prædicto Archiepisco-

(1) Ad annum 1188. pervenisse Vidonem constat ex donatione, qua eodem anno die 10. Augusti Monasterio s. Vitalis Raven. oblationes Ecclesiæ s. Mariæ in Vinea tallata indulget, eam scilicet partem oblationum vivorum & mortuorum, quæ ipsius Archiepiscopi essent. Extat documentum apud Margharinum in Bullario Casinen. tom. 2. Anno vero 1187. reperitur consecrasse Florentiæ Ecclesiam S. Donati de Turri: extat documentum apud Cerracchinum in tract. de Episc. Florent. p. 69.

piscopo G . . . . . . & ejus Ecclesia districtum Ravenn. cum portis, ripis, & portubus a mare publicariis omnibus teloneis, moneta publica, qua hinc in antea ibi fieri pracipimus sub potestate sancta dicta Ecclesia superius ejusque prasulum, concedimus etiam omnem in omnibus intra, & extra civitatem Ravenn. exceptis illis nostris regalibus cum districtu quorum custodia homo, & missus noster, qui in eadem civitate manere consuevit in feudo a nobis habere dignoscitur, exceptis etiam illis feudis, quibus homines nostri ab Imperio investiti sunt ex antiquo, & novo: concedimus etiam, confirmamus massam que vocatur Fiscalia cum Cornu Cervino, monasterium sancta Maria in Pomposa cum omnibus rebus, & pertinentiis suis, portum Volana integriter cum piscariis suis, & omni litore maris, & portibus usque ad portum Cervia, & usque ad fluvium Punctarii similiter donamus juxta auctoritatem nostrorum antecessorum Imperatorum Abbatiam sancta Maria in loco Vangaricia cum dono, & consecratione Abbatum, & cum omnibus pertinentiis suis inter Padum, & Atissam fluvios sitis, inter Adrien. & Ferrar. & ubicunque sunt lat. inventa fuerint ejusdem Abbatia proprietates, confirmamus etiam comitatum Argenta usque Ravennam, statnimus etiam ut omnium naves transeuntium per Argentam tantum solvant quantum Cremonen. exceptis illis, quorum naves nihil debent solvere, confirmamus etiam quacunque juste possidet infra comitatum Ferrar. Item confirmamus, stabilique gradu corroboramus ipsi Ecclesia omnia, qua antiquitus tenuit vel tenet, sive ei pertinet in tota Marchia Camerini, per diversos comitatus, & territoria videlicet Auximan. Anconit. Senogall. & Fani, aliosq; comitatus, & nominatim Massam Aslamaran. qua vocatur Auximana, in qua est castrum Ubaldi, castrũ Ophanie, & Massam Russiani & Massam Meralanam, que de Senogal. curtem Montonis, Massam Victoriadam, & Massam Salam terra Fani, castrum Tuderani territorio Populien. hac omnia cum rebus, & possessionibus, & pertinentiis suis, pramissa nostra prceptione, atque imperiali edicto sapefatam Ecclesiam habere, firmiterque tenere pracipimus, adiicientes etiam concedimus sancta Raven. Ecclesia, ut nulla prateriti temporis prascriptio ab hac nostra concessionis die retro eidem Ecclesia, vel Monasteriorum suorum ad Ecclesiam Ravenn. pertinẽtium non nisi spatio centum annorum conscribat. Caterum pradicto Archiepiscopo concedimus facultatem rescindendi contractus injustos, & Ecclesia sua damnosos, ipsi Archiepiscopo Ravenn. & sua Ecclesia totum, & integrum comitatum Argenta, videlicet ipsa Argenta, portum, & totam plebem de portu scilicet caput Sandali, Grasalum, ripa Perticum, Vergunditium, portum Veteraria, & Sandalum, Materium quoque, Cavallum, & curtem de podio, plebem sancti Viti cum hominibus suis & quicquid Ecclesia Ravenn. habet in ipsa plebe, & in Lubola, & alias capellas ipsius comitatus, & homines cum omnibus pertinentiis supradictorum locorum, placito videlicet, & districtu, & cum omni jurisdictione, cum Pado, ripis piscariis, paludibus, stratis, viis, pascuis, silvis, & publicariis universis a principio comitatus Argenta usque Ravenn. sicut ipse Hubaldus Archiepiscopus, vel ejus antecessores juste hactenus habuerunt, & possederunt, non obstante privilegio F. vel scripto Ferrarien. contra jus Ravenn. ab Imperiali majestate impetrato. Hac itaque omnia supradicta in specialem nostra protectionis recipimus, & imperiali auctoritate districte pracipientes sancimus, ut nullus Episcopus, marchio, dux, comes, vicecomes, nulla civitas, potestas, nulla denique humilis vel alta, secularis, vel Ecclesiastica persona contra hanc confirmationem nostram, & protectionem supradictum fidelem Principem nostrum vel Ecclesiam Ravenn. in aliquo supradictorum aliquatenus gravare audeat, vel molestare. Hac autem ad exemplum Henrici Imperatoris Ravenn. Ecclesia concedimus inter ea, qua Ravenn. Ecclesia confirmamus, ista prorsis nominibus exprimenda.

In Episcopatu Pisaurien. Castrum Ligabici Granarola, castrum Gazole, castrum Fanane, & Mons Catignanus.

In Episcopatu Ariminen. Castrum Montis Gemani castrum Marazani, castrum Montis Columbi, castrum Montis de Cruce, Villa Corliani, castrum Savignani, castrum Montiliani, & castrum Montis Novi.

In Episcopatu Cesena, Castrum Subuccola, castrum Montis Rubia, castrum Saliani, castrum Montis Gerardi, castrum Sergiani, & Fanani, castrum Deolaguarde, castrum Casalioli, & Rudilianum, castrum Stagnani, Villam Roccha, & castrum Roncii.

In Episcopatu Foropopilien. Castrum Bagnoli, castrum Molini veteris, castrum Quiliani, castrum Montis Venarii.

In Episcopatu Faven. Castrum Aurioli, castrum Tarbani, & Villa sancti Potiti.

In Episcopatu Imolen. Villa Lucii in territorio Ravenn., Noccedola, Villa sancti Pancratii, & sancti Archangeli, villa Russi, & Cauboi & castrum Casamurate. Ad hac Imperiali clementia amore Dei, & salute Imperii pro remedio etiam anima nostra indulgemus jam dicto Ravenn. Archiepiscopo Principi nostro & omnibus Raven. Ecclesia Suffraganeis, atque omnibus Abbatibus, pralatis, & omnibus clericis atque piis locis, & universis Ecclesiasticis personis, tam in Ravenn. quam in Archiepiscopatu, & Romana atque Marchia ad custodem pertinentibus constitutis, id quod concessum est a sacris canonibus, & venerandis Principum Romanorum legibus, videlicet nisi ipsa Ecclesia, & earum immunitates per circuitum gaudeant privilegiis per sacros canones, & venerandas Romanorum principum leges sibi indultis, & qui in eas commiserint, pœnas subeat a canonibus, & legibus prafixas; persona quoque Ecclesiastica plena gaudeant, atque fruantur libertate, & pace, videlicet, ut nec ad angarias, vel perangarias, vel alias operas per aliquem etiam nostrum missum aliamve majorem, seu minorem personam, praterea quoad piam operam per canones, & leges sunt deputata, nullo modo cogantur, de suis quoque domi cultilibus, id est quoque suis propriis laboribus, & per suas familias excolunt, nihil omnino prastare compellantur, non per aliquam a nobis missam, vel mittendam alicui jurisdictioni personam prapositam, vel praponendam majorem minoremve, non per marchionem, vel ducem, non per comitem, capitaneum, vel valvassorem, non per civitates, aut consules civitatum, non per rusticos, vel aliquem comitatum, vel singularitatem, sed nec aliquam collectam, vel exactionem quocumq; nomine censeatur, vel hospitationes per aliquem vel pradictorum inviti prastare cogantur aut homines tam in Romana quam in Marchia sive in castris, sive in villis habitent jurisdictioni suorum dominorum, sive ad urbem agant, sive conveniantur ab aliis, omnino subiiciantur, si ipsi alios conveniant sub eorum dominis agant, ita ut actor forum rei semper sequatur. Fodrum quoque alterius anni, qui unum jugum habuerit bon. xii. Lucen. tantum, qui duo juga xviii. qui vero tria, cum quibus araverit, ii soldi, & sic deinceps pro se, & familiis suis solvat, qui vero unum solum bovem, cum quo aret, habuerit, sex den. pro se, & familia sua tribuat, qui manibus tantum operatur, vel alia opera exercet iv. den. pro se, & familia sua persolvat, omni alia exactione quocumque nomine censeatur, penitus cessante. Hac autem omnia concessimus sancta Ravennati Ecclesia, salvo jure Imperii, in omnibus his, qua nunc possidet, & de jure debet habere, si quis vero hac tam pia nostra statuta violare tentaverit, si marchio est, vel civitas, vel magnum castrum in x. lib. auri feriatur, medietate Camera nostra, & medietate pradicto Archiepiscopo, & aliis pranominatis inferenda. Si vero comes fuerit, in tribus libris auri feriatur, Capitaneus autem, & Minimum castrum, vel communitas in duabus, Varvassores vero in una puniantur. Civis autem, castellanus, vel rusticus quarta parte suorum bonorum similiter feriatur. Adiicimus etiam, ut si quando pranominatus Archiepiscopus, vel alii pradicti, seu eorum homines coram nostris judicibus, vel eos, quos alicui jurisdictioni agant, vel conveniant, sive causam amittant, sive in ea obtineant, pro libris nostris judicibus, & potestatibus non nisi 12. den. persolvant, & infra 40. dies eorum causa decidantur, nisi majores inducias propter absentiam testium, vel instrumentorum causa postula-

veris,

verit, & statim executioni mandetur, & quod judicatum fuerit nisi appellation. suspendatur firmissime teneat. Hæc autem ad exemplum Federici Imperatoris prædecessoris nostri sanctæ Ravenn. Ecclesiæ, & suffraganeis concedimus, statuentes, & Imperiali edicto firmiter præcipientes, ut nulla unquam persona alta, vel humilis, Ecclesiastica, vel secularis, seu etiam ulla civitas, vel communitas, vel castrum, hanc nostræ confirmationis ducalem paginam præsumat infringere, seu aliquo temeritatis ausu obviare, quicquid facere præsumpserit, in suæ præsumptionis pœnam centum librarum auri purissimi componant, medietatem fisco nostro, reliquam vero medietatem injuriam passis persolvendam; testes autem hujus rei sunt.

Vuolfigerus Patriarcha Aquilejen. Grigellen. Nurembergen. Episcopus Vualter. tt. Lucen. Episcopus, Aleprandus Episcopus Verceladus, Aleprandus Episcopus Vulterranus, Episcopus Maldinus Imolen. Episcopus Zilinus de Trivisio, Acho marchio Esten. Salinguerra Ferrarien. Henricus Calendrini Marescalcus Imperii. Gonzolinus Dapifer Imperii, Passagmiera monachus, Stenicus Imperialis aulæ judices, & alii quamplures.

Signum domini Othonis IV. Romanorum Imperatoris invictissimi.

Ego Corradus Spirensis Episcopus, Imperialis aulæ cancellarius vice domini Theodorici Colonien. Archiepiscopi, & totius Italiæ Archicancellarii recognovi. Acta sunt autem hæc anno Dominicæ incarn. 1209. regnante D. Othone IV. Roman. Imperatore glorioso anno regni ejus 12. imperii vero ejus 1.

Datum apud castrum S. Miniatis per manus Gualterii Imperialis Prothonotarii 3. Kal. Novemb. Ind. 13

Subiit & Ubaldum cupido Sarracenos impugnandi, nisi domesticæ curæ, civiliaque arma, egregiam illam cupidinem obruissent. Siquidem Petrus Traversaria, Ubertinusque immortalibus odiis invicem de Imperio decertabant: quos cum Ubaldus post adhibitam omnem operam componere non potuisset, rerum mortalium pertæsus, Archiepiscopali munere se abdicavit, inque Porti monasterio Lateranensem canonicum profiteri incœpit. Ibi ejusdem instituti sodales habuit Thomam Episcopum Bizantinum, Petrumque Zanem clarissimum Venetum, qui relicto seculo in illud idem monasterium concesserunt.

LXX XI. 86 PICININUS Ubaldo suffectus est 1215. decessit 1217.

LXX XII. 87. Post hunc Ravennas clerus postulavit SIMONEM olim Cerviensem Episcopum a: nec abnuit Honorius III. Pontifex, tametsi invitus ad hanc sedem accesserit. Ornatus & ipse pallio fuit 1217. mense Martio. Cæterum obtinuit Simon à Friderico II. Imperatore Bononiæ amplissimum privilegium, quo rata habebantur omnia illa, quæ olim Valentinianus Imperator Joanni antecessori suo indulserat, aliique Imperatores, atque Pontifices. In quo privilegio vocat Cęsar Ravennatem Archiepiscopum dilectum principem. Ab Honorio item III. amplissimam confirmationem obtinuit 1224. Decessit anno 1228. („ *Extant in Bullario Casinensi tom. 2. tres constitutiones hujus Simeonis ad favorem S. Mariæ Rotundæ Raven. latæ an. 1222.*)

a Cervienses cives cum quibusdam Clericis Ravennat. contra hûc e injuriose habetur ex Decret. c. 22. de test. cog.

LXX XIII. 88 THEODORICUS ex Canonico, atque Præposito Ravennatis Ecclesiæ, a clero Archiepiscopus dictus est; cujus electionem Gregorius IX. ratam habuit anno 1228. ab eoque Pontifice Gregorio eodem anno eorum omnium confirmationem impetravit, quæ Romani Pontifices, tum Cæsares Ecclesiæ Ravennatensi dono dederant, quibus sigillatim numeratis, alia addidit jura. Diplomatis exemplar ex eodem libro Vaticano hic apponendum curavimus.

GREGORIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.
Venerabili fratri Theodorico Ravennati Archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Et si universis sanctæ Ecclesiæ filiis debitores ex collato nobis a Deo Apostolatus officio existimus, illis tamen personis, & locis providere nos convenit diligenti sollicitudine, ac propensiori studio charitatis, quæ ad sedem Apostolicam noscuntur specialius pertinere. Quocirca venerabilis in Christo frater Archiepiscope tuis justis postulationibus clementer annuimus, & nobilem, ac famosam Ravennatem Ecclesiam, cui authore Deo, præesse dignosceris, ad exemplar felicis recordationis Callisti, Gregorii, Honorii, Gelasii, & Honorii III. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascumque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Imperatorum, Regum, aut principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; locum ipsum, in quo præfata Ecclesia sita est cum omnibus pertinentiis suis, Parmensem, Regiensem, Bononiensem, Imolensem, Forolivienſem, Foropopuliensem, Cesenatem, Bononiensem, Cerviensem, Comaclensem, & Adriensem Episcopatus; monasterium Galliatense, monasterium S. Alberti super Padum, monasterium S. Apollinaris in Classe, monasterium S. Severi, monasterium S. Laurentii foris murum, monasterium S. Mariæ Rotundæ, monasterium S. Mammæ, monasterium S. Apollinaris novi, monasterium S. Joannis Evangelistæ, monasterium S. Mariæ in Cosmedin, monasterium S. Mercurialis, monasterium S. Vitalis, monasterium S. Andreæ, & canonicam S. Mariæ in portu, salva compositione, quæ in præsentia prædicti Honorii Papæ III. prædecessoris nostri, inter bonæ memoriæ S. prædecessorem suum, ac ipsam canonicam intercessit. Et jus, quod habes in monasterio S. Mariæ de Urano, & in canonica S. Clementis, canonicam S. Gregorii in tabula non longe à muris urbis Ravennæ sitam, Ecclesiam S. Bartholomæi de Mariano, plebem S. Mariæ, quæ vocatur in portu, plebem Materni, plebem S. Viti, plebem S. Venantii de Capite Canneti, plebem S. Apollinaris de comitatu Rodigii, cum capellis suis, monasterium S. Petri in Maone in civitate Ariminensi, monasterium S. Thomæ Apostoli, & S. Euphemiæ virginis: In comitatu Auximanensi, montem castri Ubaldi, montem Serri, & castrum Offanæ: in comitatu Senegalliensi, castrum montis Bogdæ, & alias possessiones, quas Ecclesia sua habet in Marchia per diversos comitatus. In comitatu Pisauriensi, castrum Gazalæ, castrum Lazabirti, & castrum Granarolæ, cum curtibus, jurisdictione, & pertinentiis suis; in comitatu Ariminensi Castrum montis Columbi, castrum montis Crucis, montem Germanum, Marazanum, villam Corliani, castrum Savenianum, castrum Montilianum, & castrum Montis novi, cum curtibus, & jurisdictione temporali, & aliis pertinentiis suis, in Episcopatu Cesenaten castrum Surigolæ, castrum montis Cuchi, castrum Saliani, castrum montis Gerardi, castrum Serranense, & Flaibani, castrum Dio lo guardi, castrum Casalecchi, & Rodiliani, & castrum Staniani, villam Rotte, & castrum Riversani, castrum de Monte, & castrum Ronchi, cum curtibus, jurisdictione, & pertinentiis suis. In Episcopatu Populoniensi castrum novum, castrum Suderanum, castrum Fixæ, castrum Balneoli, castrum Giuliani, castrum Molini veteris, & castrum montis Bovarii, cum curtibus, & jurisdictione, & pertinentiis suis: In Episcopatu Faventino castrum Aurioli, castrum Taibani, & villam S. Potentis: In comitatu Imolensi, villam Lucci, cum curtibus, & jurisdictione, & pertinentiis suis. In territorio Ravennatensi Rovendulam, villam s. Pancratii, villam s. Archangeli, villam Rufi, & Caboi, castrum Casæmuratæ, cum curtibus, jurisdictione, & pertinentiis suis, districtum Ravennæ urbis, Ripam integram, monetam, Teloneum, muros, & omnes portas civitatis, & quicquid habes in Exarchatu Ravennæ; comitatum Comaclensem cum honoribus, & pertinentiis suis; Comitatum Argentæ, idest ipsam

Argentam cum pado, ripis, paludibus, & piscariis suis, stratis, viis, pascuis, sylvis, & publicariis universis, & cum integro comitatu Argentæ, videlicet, villam portus, & totum ejus plebatum, scilicet caput Sandalum, Giasallum, Ripam Persicé, Vergundinum, portum Veratica, Sandalum, Materium, Cavallum, & curtem de Podio cum placito, districtu, & omni jurisdictione a principio comitatus Argentæ usque Ravennam: usus quoque pallii plenitudinem pontificalis videlicet officii tuæ fraternitati Apostolicæ sedis libertate largimur, quo intra Ecclesiam tuam utaris diebus inferius annotatis, videlicet in nativitate Domini, festivitate prothomartyris Stephani, Circumcisione Domini, Ipopanti Dominica in ramis, Cœna Domini, Sabbato sancto, Pascha, feria secunda post Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festivitatibus B. Mariæ, natali B. Joannis Baptistæ, solemnitatibus omnium Apostolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, dedicationibus Ecclesiarum, Anniversariis suæ consecrationis, dictæ Ecclesiæ suæ principalibus festivitatibus, consecrationibus Episcoporum, & ordinationibus Clericorum. Ad hæc adjicientes arctius nihilominus, cœmeteria Ecclesiarum, & Ecclesiastica beneficia hereditario jure possideat: quod si quis contra facere forte præsumpserit, censura canonica compescatur. Præterea quod communi assensu capituli tui, vel partis consilio sanioris in tua diœcesi pro te, vel per successores tuos fuerit canonice institutum, ratum, & firmum volumus permanere. Prohibemus insuper, ne excommunicatos, vel interdictos tuos ad officium, vel communionem Ecclesiasticam sine conscientia, aut consensu tuo quisquam admittat, aut contra sententiam tuam canonice promulgatam aliquis venire præsumat, nisi forte periculum mortis immineret, aut, dum præsentiam tuam habere nequiverint, per alium secundum formam Ecclesiæ satisfactione præmissa oporteat ligatum absolvi. Sacrorum quoque canonum auctoritatem sequentes, statuimus, ut nullus Archiepiscopus, vel Episcopus absque tuo, vel tuorum successorum assensu conventus celebrare, causas etiam, vel Ecclesiastica negotia in Ravennati diœcesi, nisi per Romanum Pontificem, vel ejus legatum fuerit eisdem injunctum, tractare præsumant. Illam quoque abusivam consuetudinem, vel potius abominabilem corruptelam, quâ cives Ravennates Archiepiscopo decedente bona mobilia Archiepiscopatus, tamquam ad eos, jure successionis pertineant, rapiunt, & asportant, inhibentes electo, ne ingrediatur Archiepiscopale palatium, nisi prius voveat se illorum consuetudines observaturum, penitus abolemus, sub interminatione anathematis prohibentes, ne talia de cætero attententur. Porro consuetudinem, quam in portanda Cruce, & tintinnabulo, cum prædecessoribus tuis usque ad hæc tempora servasti, videlicet, ut quocumque iveritis, excepta urbe, & tribus milliariis à loco, ubi fuerit Romanorum Pontifex, crucem, & tintinnabulum, sine contradictione qualibet de sedis Apostolicæ licentia deferatis, & signare, ac signaculo benedicere ubicumque cum prædictis insignibus fueritis, sine præsumptionis notâ possitis, auctoritate Apostolica confirmamus; salva tamen moderatione Concilii generalis. Libertates quoque, & rationabiles approbatas consuetudines Ecclesiæ tuæ in civitate, vel metropoli ejus tam certa spiritualia, quam temporalia, sicut eas juste, & pacifice obtinet, confirmamus. Ad hæc districtius inhibemus, ne quis terras, aut homines ipsius Ecclesiæ ubicunque consistant indebitis, & insolitis servitiis, vel exactionibus aggravare præsumant. Præterea, quia Ecclesia tua gravia frequenter dicitur incurrisse dispendia, ex eo, quod prædecessores tui non adhibitis testibus consueverunt suos celebrare contractus, volentes indemnitati ejus in posterum præcavere, districtius inhibemus, ne contractus ipsos Ecclesiæ sine adhibitione testium de cætero celebrentur, & si qui amodo aliter facti fuerint, juribus careant tamquam contra inhibitionem Apostolicam attentati. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum, &c. salva, &c. cunctis autem, &c. Amen.

Ego Gregorius Catholicæ Ecclesiæ Episc.
Ego Thomas tit. s. Sabinæ presb. Card. scripsi.
Ego Singebaldus tit. s. Laurentii in Lucina presbyt. Card. scripsi.
Ego Pelagius Albanus Episc. subscripsi.
Ego Raynerius s. Mariæ in Cosmedin diac. Card. ss.
Ego Aegidius Ss. Cosmæ, & Damiani diac. Card. ss.
Ego Petrus s. Georgii ad velum aureū diac. Card. ss.
Ego Raynaldus s. Eustachii diac. Card. subsc.
Ego Otho s. Nicolai in carcere Tulliano diac. Card. subsc.

Datum Perusii per manum Martini S. R. E. Vicecancellarii . . . . Idus Decembris, Indictione I. Anno Incarn. Dominicæ 1228. Pontificatus vero D. Gregorii Papæ IX. anno II.

Theodoricus translationi corporis S. Dominici interfuit 1243. (1) Insecutoque anno declaratus legatus ab eodem Gregorio, qui sacrum bellum consultius administraret. Cæterum Theodoricus à Friderico Imperatore excommunicato, Ecclesiæque adversario aliquandiu carcerem est perpessus, sed inde exsolutus, atque ad suam reversus Ecclesiam Innocentium IV. Pontificem certiorem fecit, intentusq; recuperandis Ecclesiasticis bonis, infestandisque Friderici fautoribus, fato functus est 1249. Non. Decembris, cum Forolivii moraretur; cujus corpus deinde Ravennam delatum, in Ursiano templo tumulatum est, eodem sepulchro, quo suus antecessor Moyses claudebatur. Vir sane ingentium spirituum, ac pietate plenissimus. Hic S. Francisci alumnos in Ecclesiam S. Mercurialis introduxit ad majorem divini Numinis obsequium.

89. PHILIPPUS Fontana (a) civis, atque Episcopus Ferrariensis, electus Episcopus Florentinus, ad Archiepiscopatum Ravennatem translatus est 1251. Vir suavis æque, ac gravis eloquentiæ fuit, prudentiæ autem tantæ, ut suo seculo consultissimus haberetur. Itaque contra Ezzelinum Ecclesiæ hostem, legatus renunciatus est, à quo aliquando captus, & in carcerem conjectus cum Brixiano Episcopo, tandem grandi pecunia se redemit. Concilium provinciale celebravit, tanto Romanæ Ecclesiæ commodo, atque utilitate, ut administer illo melior haud videretur posse desiderari. Præfuit Ravennati Ecclesiæ annos omnino decem & novem. Decessitque omnium luctus, ac mœror futurus 1274. Sepultusque est in Ecclesia Abbatiæ S. Bartholomæi prope Ferrariam in majori sacello, marmoreo tumulo, ubi hoc legentibus prostat epitaphium. LXXIV.

(a) Laudatur à Libanorio in Ferrar. aurea par. 1. p. 16. Videndus etiam Gamurrinus de famil. vol. 5. pag. 81. Mendos.

PHI-

(1) Ex commissione Papæ Gregorii IX. una cum suis Episcopis suffraganeis Bononiæ solemnem fecit translationem corporis s. Dominici an. 1233. [malè Ughellius statuit an. 1243.] die 24. Maii feria tertia Pentecostes occurrente; quo tempore Capitulum Generale Bononiæ celebrabatur à trecentis, & amplius fratribus sub Generalatu Jordanis Theutonici, qui proximè insecutus est s. Dominicum. Ita scriptores, quos omnes secutus est Fr. Michael Archangelus Nanni l. 6. c. 11. Verum nescio, quo ductus testimonio hanc translationem referat in tempora Nicolai Papæ IV. S. Antoninus in 3. par. Chron. dum agit de Magistris Generalibus Ord. Prædicat.

PHILIPPUS FONTANA.

Heu Ferrar. Civitas.

HIC
CORPUS TERRÆ, COELO
ANIMAM DEDIT
ANNO DOMINI M.CC.LXXIV.

LXX XV. 90 Fr. BONIFACIUS (,, *Fliscus*) è Lavagniæ Comitibus a (,, *Januensis*), Ordinis S. Dominici, Gregorii X. Apostolicus Nuncius ad Philippum Regem Francorum, ab ipso Ravennas Archiepiscopus dictus est 1274. In Concilio Lugdunensi munere legati Apostolici in Æmilia functus est, ac sub Honorio III. simul cum Archiepiscopo Montis Regalis apud Regem Gallorum eodem munere claruit; ubi cum diu moratus fuisset, apud Burdigalam suum condidit testamentum 1288. Id. Martii. Decessit 1294. Nono Kalendas Januarii, sepultusque est in templo Ursiano in sepulchro marmoreo. Post excessum Bonifacii cum Ravennas clerus advocasset Senatum, elegissetque in Archiepiscopum Robertum Malatestam, abnuissetque Bonifacius VIII, qui Guillelmum Durandum Episcopum Mimatensem in scholasticis disciplinis virum clarissimum ad Ravennatem sedem promovere conabatur, opimiusque sacerdotium renuisset Guillelmus, post aliquot menses in eum, qui proxime sequitur, sors cecidit electionis.

a De eo Oldoinus in Athen. Lugustico, & Razzius de viris illust. Ord. Præd. Mandos.

LXX XVI. 91. OPIZO è nobili Parmensi S. Vitalis familia, filius Guarini, ac Margaritæ Flischæ Januensis, Innocentii IV. sororis, spectatæ doctrinæ, ac singularis prudentiæ vir, cum à patruo Parmensis Episcopus renunciatus fuisset, à Bonifacio deinde VIII. quadraginta natus annos, ad Archiepiscopatum Ravennatem translatus est anno 1295. X. Kal. Augusti. Hanc Ecclesiam administravit annos omnino octo, fatoque functus est 1303. pridie Idus Septembr. atq; apud Franciscanos sepulchrum accepit.

LXX XVII. 92. RAYNALDUS Concoregius Mediolanensis, Vicentinus antea Episcopus, Rectorque Æmiliæ provinciæ, à Ravennate Capitulo, cleroque divisis studiis, simul cum Leonardo Flisco ad eandem sedem subvectus est, atque à Benedicto XI. (æmulo excluso) in eadem dignitate confirmatus, ac consecratus ann. 1303. Singulari amore, pietateque hanc ille Ecclesiam gubernavit, frequentibusque celebratis conciliis, ita jugulavit abusus, lapsosque ecclesiasticos mores, ut omnem diœcesim suam, clerumque ad normam veterum canonum castigasse videretur. Decessit non sine sanctimoniæ fama 1321. XV. Kal. Septembris, sepultusque est in sepulchro marmoreo in templo Ursiano, unde postea clarissimis coruscavit miraculis. Constat non ita pridem ejus sacrum cadaver incorruptum fuisse inventum.* In Diœcesi Ravennatensi & Adriensi eodem die 18. Augusti celebratur dies festus ejusdem Ecclesiastico officio. Cujus vitam anno 1413. conscriptam, ex veteri Archiepiscopalis tabularii codice M. S. extractam communicavit, summa benevolentia nobis conjunctus vir probus, doctus, ac venerandæ antiquitatis eximiè cultus Hieronymus de Fabris Metropolitanæ Ravennatis Canonicus Theologus, quam exhibendam duximus, cum hactenus inedita sit.

* Ex App. tom. 9.

Tractatus de vita laudabili Archipresulis B. Raynaldi per me edita Fr. Nicolaum de Arimino Ordin. Minorum S. Theol. humilem Professorem anno Dom. 1413.

Celebris memorie B. Raynaldus felix Archipresul Ravennatis Ecclesie de partibus Lombardie civitate Mediolani traxit originem, qui cum adhuc juvenis adolescens apud parentes existeret, illis exhortantibus jam grammaticali doctrina sufficienter imbutus iter ad scholas scientie avidus solerti animo sulcans, liberalium vero artium mediocriter peritus effectus est: cum autem huic jam premisso fundamento culmen sapientie jam allectus addere concupisceret, quod non nisi purgatis mentibus plenè conceditur; vana quæque hujus seculi toto corde respuens, sensualitatis impetus rationis freno compescens, cælibem vitam ducere ferventer incœpit. Quam ut aptius perseverando perficeret, Divini luminis radio tactus intrinsecus, cœli captus amore, omnisque parentum affinium carnis immemor, totum reliquit & seculum, & Christum intra mentis sue ubera ut myrrhe fasciculum dulciter amplexus, qui est recta via,

clara veritas, & vivens vita. Religiosus Clericus effectus est, in qua quidem Religione fidei scutum assumens, Christique ferventer sectando vestigia adeo stringere studuit nexum charitatis in Deum, ut nihil scire cuperet, nisi cum Apostolo Jesum Christum crucifixum, cujus amore, & proximum in omnibus non minus seipso viscerosius diligebat. Factus autem Christi verus amulator, cujus amor nunquam otiosus est, anhelans fructum centuplum percipere, vineam Domini Sabaoth omni cum diligentia laborare satagebat; vacabat enim tribus toto nisu. Primo namque divino cultui solers diligenter insistebat, nam sacra fideliter intuebatur, agebat reverenter, devotissime ministrabat. Tanta etiam voluptate sua devota mentis orabat, ut divinæ contemplationis dulcedine orando in Deum videretur absorptus.

Ad omnes equidem horas Canonicas primus accedebat, recedebat ultimus, sollicitabat & cæteros, & in hoc suus potissimè offendebatur aspectus; siquidem omissiones, aut negligentiæ, aut dissolutionis, aut interruptionis illicitæ, aut vanitatis, aut quovismodo mentis inanis subtractionis ab officio, dum orationes, & psalmodiæ persolverentur, in aliquo perpendisset. Jubente autem Deo, qui ut servos suos vehementer animet ad meliora, nonnullis interdum spiritualium consolationum donis de æterno cœli præmio eis præbet certitudinem, contigit semel ut cum Matutinum Dominicale cum cæteris Clericis devotè celebrasset in nocte, remansit in Ecclesia, & cum sancta Dei verba, quæ in Christo orando protulerat, mentis ruminaret epilogo, visus est sibi quod unum versum, vel unum verbum, absque devotionis gustu protulerit, aut sine firmitate attentionis in Deum; verens vir Dei ne dictum Matutinum cœlo non esset oblatum, ipsum reincœpit à capite, & iterum maxima cum devotione, ac fervore spiritus persolvit. Quo perfecto, quoniam ex longo orationis protractu ibi diu steterat, jam enim elucescebat aurora, accedens ad humilem lectum, paululum obdormivit. Eoque dormiente apparuit ei in visu Dominus in habitu Regali, paternali tamen aspectu cum Angelorum ingenti caterva, qui propriis manibus cibum pro prandio in portiones dividens singulas singulis Clericis, qui ea nocte sacrum Matutinum celebraverant in Ecclesia, videbatur porrigere; sed viro Dei Raynaldo portionem exhibebat duplicem dicens. Binam habe mercedem eo quod orationem duplicem effudisti. Expergefactus igitur homo Dei Raynaldus egit gratias Deo ex facta sibi revelatione, cognoscens non dubiè clementem Deum fidelem ejus orationem misericorditer acceptasse, multoque sollicitior, ac promptior factus est ad Divinas laudes, atque orationis studium indefessum. Existimabat enim plura divinæ mentis arcana nosse, sacrarumque litterarum limpidius profunda scrutari sanctæ orationis, atque devotionis studio, quam humano exercitio, aut doctrina humanitus acquisita. Secundò solers, & indefessus promptitudine nimia in proximorum indigentias charitatis exercebat officia. Tertiò sacræ Scripturæ, Sanctorumque doctrinæ otiabatur ex intimis. Et quidquid divinæ legis, aut naturalis disciplinæ animo semel injecerat, tenaciter imprimebat memoriæ.

Quia non frustra mentalis attentionis percipiebat auditu, quod continuo devotionis ruminabat affectu. Iis itaque adeo alliciebatur servus Dei Raynaldus, ut nil temporalium rerum mundi spretor appeteret, nisi quantum & vix corpusculi necessitas exigebat. Et tanta intentionis rectitudine utebatur in omnibus, ut quidquid pietatis, & justitiæ protendebat in effectibus, vehementius utroque operabatur affectu, studens efficaciter innocentem, & ab omni labe purgatam animam Deo custodire. Rigidus quoque in disciplina jugiter super sui custodiam stabat pervigil, curam permaximam gerens de utriusque hominis puritate, & castitate servanda. Non enim indulgebat jejuniis, vigiliis, & cæteris corporis austeritatibus quamplurimis, ut castigata carne nulla esset rebellio contra rationem, & animam, & in omni bello adversus spiritum miles victor existeret. Quem non extollebat magnitudo revelationum, aut virtutis incrementum, quin immo se miserrimum judicabat inter cæteros, omnesque sibi dignitate præferebat, & loco, & actu humilem præbebat famulatum, & ne corporis gravedine devota anima sopiretur virtutis exercitium, aut pigresceret spiritus; inimicus epularum, sui compos sobrius existebat, & sic perseveranter cursum sanctæ vitæ nitebatur perficere, quem acceperat. Tandem felix homo Raynaldus, cum Sacerdotii fuisset insignitus charactere, simplicior, ac rectior, longeque virtutibus claruit insignior, qui sanctior factus se intensiori spernens humilitate indigniorem se laudibus hominum, divinaque gratiæ muneribus existimabat. Et crebro illusus ab improbis, gaudens Domino decantabat dicens; Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non despicies. Quia superbis resistis, humilibus autem das gratiam. Itaque etiam per civitates, & terras honesta habitus forma, vilique panno contextus se ad pauperum, ac debilium præbens obsequia, credens firmiter humilitatis, gradusque virtutum divina, super eum facta manu sublime pandi Cœlum. Erat tantus Christi Sacerdos, tam simplex, verus, & rectus, ejusque vita tam sine mendacio, ut quidquid lingua diceret, aut gestu protenderet, auctoritati quasi par videretur Evangelicæ. Potissimè autem orthodoxam Dei veritatem tam ferventer asserebat, totque approbabat virtutibus, quod quæ speramus non visa, sibi manifesta judicabantur à plurimis. Quamobrem infideles provocabat, & inducebat ad fidem, & Christianos debiles confirmabat in fide. Ignibus namque se non verebatur exponere, ut fidei Catholicæ veritatem approbaret, & tandem firmius sperans, quæ majori fide credebat. Factus Sacerdos interiori affectu paupertatem Evangelicam pro divitiarum thesauro possedit, mundi contemptor, Cœli mercator effectus, attendens verbum Salvatoris, qui dicebat, Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Cœlorum. Præter victum, & eum valdè parcum, & vestitum humilem, nihil horum volebat, lætior indigentia, quam terrenarum affluentia rerum. Interrogatus semel cur tanta gauderet inopia, & sperneret mundi quæque, respondit; paupertate gaudeo, ut divitiis fruar, omnia negligo, ut cuncta possideam; omnia enim mihi Christus est, quem si adeptus fuero, sortitus ero feliciter universa. Et cum regula vitæ ordo sit, & pulchritudo sanctitatis, Beatus hic Sacerdos nil curiosum, nil sæculare, nil inhonestum, nil præter ordinem debitum in se patiebatur, quovis modo, sed totus Religiosus in omnibus Sacerdotalis regulæ juxta ordinem sanctorum Patrum erat ad plenum perfectus observator. Studio vero sacrarum litterarum, & sanctorum Patrum dogmatibus vacabat enixius, ut divinæ legis documenta, & fidei articulos eminentius posset & ignorantes docere proximos, & fidei impugnatores expugnare. Quo sacræ doctrinæ valdè peritus extitit. Verum quoniam turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum, & cujus vita despicitur, restat ut etiam prædicatio contemnatur. Ideo vir Dei Raynaldus Christi fervens imitator, qui cœpit facere, & docere, nihil docebat alios lingua, calamo, vel doctrina, quod prius ipse non fuisset expertus in vita, & qui alios facere bonos moliebatur, omnium ipse optimus erat, tam utique solers animarum saluti, ac si omnes, ut in Christo filios quotidie peperisset. O vere felix Sacerdos, qui hereditatem Domini tam immaculatam integraliter conservavit, qui gratissimus Deo, mundo fuit norma, & speculum omnimodæ sanctitatis. Cumque ejus virtutes, merita, fama diffunderentur in orbe, & maximæ reverentiæ & eximiæ reputationis existeret apud omnes, accidit ut tunc Archiepiscopus Ravennatis Ecclesiæ decederet; Congregatis igitur Canonicis, cæterisque Clericis, & populo ad electionem novi ejusdem Sedis Archipræsulis, nullus dignior eligi servo Dei Raynaldo eis visum est: cumque discrepante electorum nemine, omnique suadente populo, Canonici unanimiter elegerunt. Devotus vero Raynaldus, qui super humilitatis virtutem studuerat fundare se ipsum, & ut sapiens architector fundamenta prius jacere gratia Christi didicerat, spretus apud se, sibique vilescens, sui prælationem abhorrens, cæteris ministrare potius, quam sibi ab aliis ministrari desiderans, electioni præfatæ nullatenus acquievit, cui ex corde renuncians coram omnibus ne obsecrantium urgeretur, vel saltem

infestaretur instantiis, in secretiori loco abscondit se, diuque latuit. Nihilominus deliberatione totius Capituli, & populi exhortatione miserunt Canonici ad Summum Pontificem pro confirmatione electionis jam factæ. Qui felicis Raynaldi vitæ sanctæ audita fama, omnique humilitatis eximiæ, ac suarum multiplicium virtutum vera informatione suscepta, statim & libenter ipsum in Archipræsulem Ravennatis Ecclesiæ confirmavit. Sibi quoque præceptum destinavit in scriptis, injungens per obedientiam salutarem, & in virtute Spiritus sancti quatenus pro animarum salute pastoratus Ecclesiæ prædictæ in Christo laborem assumeret. Humilis verò Raynaldus jam repertus à Clericis, & jam patens omnibus, qui diutius latuerat, præceptum Summi Pontificis reverenter accipiens obedientiæ jugo colla tetendit, & sedem Archiepiscopatus ascendens non tantum, ut præesset, quantum ut prodesset, prælationem assumpsit. Et quamquam omnem ambitionis gradum abjecerat, non cari pendens præsidentiam, operabatur nihilominus diligenti ministerio, ut pius pastor sollicitam gerens in Domino de ovibus sibi commissis ipsi omnium Pastori Deo humilitatis merito famulari.

Prudens igitur Pastor volens prælationis officium in Dei laudem justè, & optime pro viribus exequi, in salutem omnium, tanquam in finem optimum fixit intuitum, ad quem ut eos feliciter dirigeret, vitæ Regulam, atque morum honestatem in Clericis studuit observari jugiter vigil, & solers ipsorum Clericorum, maximè Sacerdotum & sui utriusque hominis scilicet interioris, & exterioris custodire puritatem. Erat nempè in reprehensione delinquentium rigidus, & discretus, in punitione justus, & misericors, in admonitione sollicitus, in doctrina promptissimus, bonorum acceptor, malorum correptor, cunctisque speculum & exemplar omnimodæ sanctitatis, adeo ut plures boni fierent ejus exemplo, quam doctrina. Si autem Clericorum quempiam reperisset incorrigibilem, statim expellebat à consortio, ne morbida facta pecus totum fœdaret ovile. Æmulabatur tamen in Christo omnes, viscerosius affectans eos non minus se Christo Domino feliciter innodari. Et plura sibi bonus pater dimittebat incommoda, ut in Christo dilecti filii commode licet sancte viverent. Demum liberalis Præsul de bonis Domini, quorum dispensator erat, nimia pietate, atque teneritudine velut ad exemplar Christi movebatur ad pauperes, quibus erat ipse in eleemosynarum exhibitione largissimus, nulli negans sibi possibile quidquam, qui petendo divinum allegabat amorem.

Subveniebat incarceratis, visitabat infirmos, fovebat egenos, cunctisque indigentibus secundum exigentiam, & pro posse necessaria ministrabat. Denique semper aut crebro dum esset in mensa, pauperum Christi memor proprium incisorium fultum carnibus, aut piscibus eis distribuendum mittebat, volens solo pane, quam Christi pauperes fame cruciari. Interdum cum per Ecclesiam incederet multis egenis, parvulis, atque provectis, qui ad eum ipsius fama pietatis convenerant eleemosynam accepturi, singulos denarios singulis porrigebat.

Erat quidem dulcis Pastor, cunctis affabilis, & in conversatione benignus; dum enim devoti subditi jucundum ejus cum maturitate charissimum intuebantur vultum, nimia voluptate præsentia tanti patris fruebantur in Domino. Quam ob causam tanta insperta benignitate nullus ad eum verebatur accedere pro gratia impetrationis desperata.

In omnibus autem adeo temperatus erat, ut nec crapula, nec ira, nec amor, non turbatio aliquatenus limites transiret regulatæ rationis. Virilis autem erat, & constans, nullum terribile verens pro agenda justitia, atque defensione virtutis, & circa quantumcunque difficilia constantissime perseverans. Scientificus quippe erat, & omnis facultatis peritia pollebat clarissimè, ut supra dixi. Verum tamen exercitatione continua, & otio studii sollicito illustrante gratia Dei, scientiam quotidie addebat scientia, cupiens fidelium communitati proficere Christi amore, à quo ipse gratis acceperat, animum vertit ad proximos, & fidelium animarum salutem ex corde desiderans, ut Christianus populus cœlum intenderet, Christi imitandi vexillum, fidem, charitatem, & spem, virtutes quoque morales prædicatione publica, necnon privata exhortatione hominum cordibus nitebatur imprimere, atque cuncta removere vitia. Cujus sermo fidelis, simplex, devotus, & clarus eximium Ecclesiæ, Christi animarum fructum attulit. Eo enim conversi sunt quidam involuti diversorum criminum generibus, ad bene vivendum quam plurimi. Et ut à piissimo Deo ejus verbi approbaretur devota simplicitas, semel dum in quadam villa prædicaret juxta Padum, quæ vocatur ab incolis Fessa putrida, & ranarum multitudo importuno gemitu viri Dei sermonem confunderet, auditumque impediret adstantium, confisus in Domino præcepit ranis quod tacerent: quæ felicis viri Raynaldi tanquam Dei obtemperantes jussus, ac si fuissent rationales creaturæ mandati capaces illico tacuerunt. Quod miraculum cernentes populi stupore grandi repleti sunt. Quoniam discretis viris maximè perspicacibus non minus erat hoc miraculum, quam rectificare claudum solo verbo, aut cæcum illuminare, & ob hoc erga beatum virum Raynaldum multo majori devotione repleti in prædicatione ipsius viri simplicis, & servi Dei fidelius, ac devotius stabant attenti. Postremo strenuus Christianus miles, atque fidelis Deo Raynaldus jam morti proximus, quam revelatione divina præscivit, ad ecclesiam Cathedralem convocavit populum, & omnium virtutum admonitione longa, & utili præmissa, in qua quidem multa eis futura prædixit, omnes præcipuè exhortatus est ad mutuam charitatem, & pacem, deinde Clericos, & maximè Canonicos seorsum habuit, quibus primo facto doctrinali sermone, ut debitam Clericis honestatem servarent, suam paternalem benedictionem exhibuit eis promittens vitam æternam, si servaturi essent, quæ ipse Pater edocebat. Et post aliquandiu patienter toleratam ægritudinem, hujus vitæ mortalis victor consumans agonem sanctum spiritum Deo reddens, ejus felix anima transvolavit ad astra, cujus triumphum in Cœlis, & gloriam, ut benignus Deus sæculo patefeceret, ejus statim famam multiplicibus authenticis, signis ex fide dignis, approbatis testibus insignivit, quorum aliqua hic infrascripta sunt.

Miraculum primum.

Quidam honorabilis vir civis Ravennæ, atque legum Doctor egregius nomine Dominus Jacobus Benincasa longo tractu temporis fuit gravamine podagræ oppressus, quem ipsa podagra noviter, & acerbius superveniens tam graviter molestabat, quod quasi anhelare non poterat, nec à sessione exurgere, & nimio vexabatur dolore. Cumque continuè intenderetur dolor, & augeretur infirmitas, longo tempore passus, fidei devotione, ac toto mentis affectu B. Raynaldo se recommendans humiliter, quod pro eo sanctis precibus intercedens ad Dominum, suæ liberationis gratiam impetraret, vovens ipsius sancti tumulum impetrata gratia visitare cum luminibus candelarum, & oblatione statuæ cereæ, & toto tempore vitæ suæ diem, seu vigiliam ejus obitus jejunare, qui usque ad mediam noctem in oratione perseverans suppliciter, die sequenti fuit totaliter à podagra, & à multis aliis corporis passionibus liberatus.

Miraculum secundum.

Quidam civis Ravennas Carpentarius, & murator optimus nomine Joannes Gordus, tam gravi capitis dolore gravabatur, quod lumen oculorum ex vehementi dolore videbatur amittere, qui magna devotione, firma spe, ac pleniore fiducia se intercessionibus ad Dominum B. Raynaldi suppliciter commendavit; seque voto ferventer astringens, quod ei sanitate præstita sepulchrum supradicti Archipræsulis cum candelis accensis, & oblatione capitis cerei visitaret humiliter. Quibus oratione, & voto peractis dictus Joannes liberationis gratiam meruit obtinere.

Miraculum tertium.

Quædam mulier nomine Bagnolesa de foro Pompilio, habitatrix tamen civitatis Ravennæ, cum in pede sinistro infirmitatem pateretur gravissimam, adeo ut sine baculo sustentante ire non posset, & præ nimio dolore quasi nunquam quiescere posset, confidens in precibus, & subsidio B. Patris Raynaldi se sibi pro recuperandæ sanitatis impetranda gratia devotissimè commendavit, promittens se visitaturam tumulum ejus, cum candelis accensis, & oblatione pedis cerei obtenta gratia

postulata, quæ emisso voto sanitati pristinæ repentè restituta est. A

Miraculum quartum.

Quidam civis Ravennas nomine Primus, febrem tertianam patiebatur tam graviter, quod jam putabat sibi mortis imminere periculum, confisus in meritis, & orationibus gloriosi Raynaldi pro liberatione recommendavit se sibi fideliter promittens ejus visitare sepulchrũ cum candelis accensis, & oblatione unius statuæ cereæ. Qui statim emisso voto liberatus fuit à febribus antedictis.

Miraculum quintum.

Quædam mulier nomine Blonda de Comitatu Ravennæ vexabatur à Dæmonio, quæ per suos affines ad sepulchrum B. Raynaldi violenter ducta, cumque ibi per aliquas horas stetisset à circumstantibus fusa oratione pro ipsa ad dictum Sanctum, à Deo fuit plenissimè liberata.

Miraculum sextum.

Quædam Monialis nomine Thomasina de Lambardanis de Ravenna, erat paralytica, cujus membra omnia valde tremebant, quæ intolerabilibus diu cruciata doloribus, diffisaque à Medicis plus de morte spectabat, quam de vita. Cumque ad preces S. Raynaldi recursum haberet, vovens humiliter se visitaturam sepulchrum ejus, cum candelis accensis, ac reverentia debita, gratia clementis Dei, & meritis felicis Archipræsulis supradicti sanitati pristinæ restituta est. B

Miraculum septimum.

Quidam nomine Angelus de Comitatu Forilivii, qui spatio quinque mensium tam graviter cruciabatur per totam personam podagrarum dolore, quod vociferabat quotidie, nec sine fulcris ambulare poterat; qui B. Raynaldi humiliter implorans auxilium cum promissione visitandi sepulchrum ejus, atque afferendi candelam accensam, statim fuit divina ope liberatus.

Miraculum octavum.

Quidam nomine Petruccius de Comitatu Ravennæ, & uxor ejus Altemilia nomine, unicum habebant filium, cui nomen erat Bernardus, qui superveniente sibi quadam infirmitate gravissima adeo clausum est sibi guttur, quod nec vinum, nec lac, nec aliquid aliud deglutire poterat, ob quod diffidentibus Medicis, nihil proficientibus remediis adhibitis potius eum moriturum sperabant, quam victurum; verum tamen memores admirandæ sanctitatis viri Dei Raynaldi, ad ipsum pro impetranda gratia à Deo pro liberatione filii plena cucurrerunt fiducia, eum deprecantes humiliter, & devotè, quatenus pro eorum filio ad Dominum intercederet, voventesque ejus visitare sepulchrum cum candelis accensis obtenta gratia. Quorum oratione perfecta, fuit puer eorum filius ab illa atrocissima ægritudine liberatus. C

Miraculum nonum.

Quædam mulier nomine Jacobina de civitate Ravennæ ex ingenti vexatione Dæmonum, qui eam atrociter invaserant tam acerbè cruciabatur, fremitu, doloribus, & tremore, quod nulla sibi aderat, loquendi, eundi, aut standi facultas; vir autem ejus, & mater amicorum consilio, aliorumque liberatorum exemplo dictam juvenem sic vexatam adduxerunt ad tumulum Beati, sperantes firmiter ipsam ipsius sancti Archiepiscopi meritis liberandam, & precibus, quorum à Deo devotione suscepta ipsa mulier totaliter liberata est. D

Miraculum decimum.

Quidam Nicolaus nomine de Alemania manu attractus sinistra duobus mensibus aperiendi, aut claudendi illam manum, aut se juvandi cum ea potestatem non habuit, qui B. Raynaldo se devotè recommendans, meritis ejusdem sancti à Deo extitit liberatus.

Miraculum undecimum.

Quidam nomine Antoneolus de Bononia vulneratus graviter in gutture à quodam Ravennate, cum quo rixam habuerat, mori potius sperabat, quam vivere; qui diffisus, & derelictus à medicis se sancto Archiepiscopo recommendans in paucis diebus liberatus extitit. A

Miraculum duodecimum.

Quædam mulier Adalatia nomine, capitis, & dentium intolerabili cruciata dolore pro liberationis suæ acquirenda gratia ad S. Raynaldum habuit cum devotione recursum, quæ exaudita sanitatem habuit meritis, & intercessione Pontificis antedicti.

Hæc & alia quam plura miracula, quæ hic causa brevitatis notare non curavi fecit Omnipotens Deus meritis, & intercessione gloriosi Archiepiscopi Raynaldi, quæ diffusim, & authenticè scripta sunt per manum publici Tabellionis, & approbata testibus fide dignis in quodam quinterno existente in chartilogio Ecclesiæ Ravennatis, de quo extraxi, & sic ad brevitatem hæc pauca deduxi, quæ hic annotata sufficiant ad approbationem prædicti sancti Pontificis, quibus ostenditur indubiè quantum ipse gratus fuerit in vita præsenti, gloriosus, & sublimis existat in Cœlo. Deo gratias, Amen.

Raynaldi meminit Ferrarius in catalogo Ital. sanctorum, Bzovius in Annal. ecclesiasticis, & alii. B Ejus vitam scripsit, ediditque nuper eruditus Franciscus Maria Turrigius. Post hujus beati viri excessum, Ravennatis sedis fere duorum annorum interregnum fuit. Etenim cum clerus Pastorem sibi delegisset Raynaldum Polentanum Ravennatem, ejusdem sedis Archidiaconum, illiusque electionem Joannes XXII. Pontifex non probasset, ejus Ecclesiæ administratio rediit ad capitulum, donec idem Pontifex eundem viduatæ Ecclesiæ pastorem attribuit.

93. AYMERICUS de castro Lucii Gallus, Archidiaconus Turonensis, provinciæque Æmiliæ Rector, a Joanne XXII. renunciatus est ann. 1322. cui Ecclesiæ præfuit annos decem, translatusque deinde est ad Episcopatum Carnotensem in Galliis ann. 1332. ac paulo post Cardinalitia purpura sub titulo S. Martini in Montibus nobilitatus. LXXVIII

94. (1) VIDO Albaisius Regiensis civis, & Episcopus antea Tripolitanus, Archiepiscopus effectus est 1332. vir plane nobilis, probatisque moribus spectabilis; sed cum jam graviori senio premeretur; C Bononiæ defunctus est insecuto anno, mense Septembri, tumulatusque est apud S. Franciscum. LXXIX

95. FRANCISCUS Michaelius nobilis Venetus ad eandem sedem pervenit ex electione cleri, atque à Benedicto XII. summo Pontifice confirmatus 1334. Cujus Archiepiscopatus præsens iniit possessionem 1335. XVIII. Kal. Septembris. Hic quamplura loca suæ Ecclesiæ ab aliis iniquo jure usurpata recuperavit: anno deinde 1342. translatus est ad Archiepiscopatum Cretensem, deinde etiam Patrassensi nobilitatus est. XC

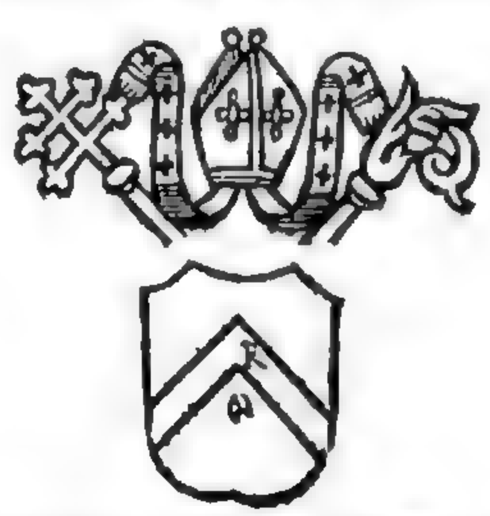

96. NICOLAUS Canalius Venetus a Bergomas Episcopus designatus, a Clemente VI. Archiepiscopus pronunciatus est 1342. cui cum Nicolai præclaræ admodum probarentur virtutes, eundem etiam cum Petro Episcopo Asturicensi ad Britanniæ XCI.

a Vide [illegible] Ciacon. [illegible] p. 414. [illegible]

(1) Cum Joannes XXII. intellexisset Archiepiscopum Cretensem obiisse, ad illam Cathedram destinavit Alexandrum à s. Elpidio, natione Umbrum Ord. s. Augustini Priorem generalem. At cum denuo accepisset Archiepiscopum in humanis agere, eum ad insignem insulam Melphetensem tunc vacantem duxit. Hoc fere omnes scriptores de nostro Alexandro pertractantes non agnovere: ideoque Archiepiscopum Ravennatem, vel Amalphitanum incongrue pronunciarunt. Solus Torellus hanc veritatem ab antiquo Reg. Romanæ Provinciæ extraxit. Assertio dicti Regesti est: *Post hæc per Sū DD. Joannem summum Pont. electus est in Archiepiscopum Cretensem, sed post paucos dies inventum est, quod supradictus Archiepiscopus vivebat, et per eumdem s. Patrem provisum est ei de Episcopatu Melfitano, et per paucos menses vivens Episcopus diem clausit.* Gandulphus in dissert. hist. de [illegible] script. August. pag. 41.

A niæ Regem legavit, ut inter ipsum, Regemque Gallorum post diutinum bellum pax demum coiret; cumque munere legationis functus rediret, Avenionique demoraretur, ad Archiepiscopatum Patrassensem translatus est an. 1347.

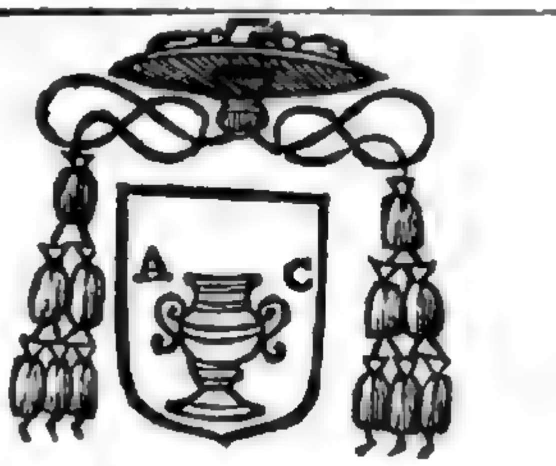

B

XCII. 97. Fr. FORTUNERIUS Vasellius Gallus, Ordinis Minorum Generalis Magister, Archiepiscopus Ravennatium adlectus est 1347. IX. Kal. Novembris; vir longe doctissimus, cujusque doctrinæ fama totum propemodum pervaserat orbem. Inde etiam factus est Patriarcha Gradensis, Ravennatisque Ecclesiæ perpetuus administrator ann. 1355. Januenses cum Venetis junxit. Deinde etiam purpura Senatoria ab Innocentio VI. decoratus est an. 1361. cumque properanter Avenionem proficisci voluisset, gravissimo morbo repente tentatus substitit Patavii, ubi mense Septembri ejusdem anni importuno fato oppressus decessit, sepultusque est apud S. Antonium, non sine mœrore Pontificis, totiusque aulæ Romanæ. Facunde enim, docteque multa perscripserat. Consule familiarem meum VVaddingum in tom. 3. Annal. Ord. Minor. ubi de eo multa narravit.

XCIII C 98. PETROCHINUS Casalescus a Ferrariensis, Monachus S. Bartholomæi extra muros ex Ordine S. Benedicti, S. Cypriani Murani Abbas effectus est, ubi summa cum laude prudentiæ onus illud sustinuit. Inde Episcopus Torcellensis renunciatus est a Clemente VI. cum per id tempus Æmiliam frænaret, mox etiam Ravennati throno nobilitatus ann. 1362. sub Innocentio VI. à quo etiam ornatus pallio est, cui etiam Purpuram destinaverat ob egregias animi dotes, nisi importuna morte fuisset præreptus 1369. dum Ravennæ jam factus senex Ecclesiam suam administraret.

a Hunc Petrocinum de Calclechio [illegible] Alidosius de [illegible] Bo- [illegible] in Ferr. aurea p. 38 par. a Manarf.

XCIV. 99. PILEUS de Prata Forojuliensis, ex Concordia civitate, ex Comitibus Pratæ, Patavinus antea Episcopus, ad Archiepiscopatum Ravennatem translatus est 1370. anno vero 1378. ab Urbano VI. ad purpuram vocatus est, sub titulo S. Praxedis, declaratusque legatus ad VVinceslaum Bohemiæ Regem designatum Imperatorem, ut omnem illam provinciam veri Pontificis contra Antipapam Clementem subjugaret Imperio. Conatus etiam est Carolum Neapolitanum Regem cum eodem Urbano jungere fœdere, tametsi incassum ceciderit conatus: quin cum Urbano venisset in suspicionem parum sinceri consilii, ab eodem tentus, Januamque perductus, Pontificiam Pileus fefellit custodiam, elapsusque cum Galeotto Petramala Cardinali, Avenionem ad Antipapam Clementem profectus est, ab eoque perhumaniter acceptus, amplissimis Ecclesiasticis redditibus ditatus est, insignitusque titulo S. Priscæ contra eundem Urbanum, qui illum Senatoria purpura privaverat, Ravennæque Archiepiscopatu, legationis munere in Italia fungebatur. Militarium spirituum Pileus erat, cumque bellicosum ingenium acueret indignatio, Urbano vero Pontifici plures Italiæ civitates ademit, quo demum mortuo, cum novo Pontifice Bonifacio IX. rediit in gratiam, interventu quorumdam Cardinalium, cui cum restituisset Viterbium, montem Flasconem, Narniensemque, ac Spoletinam arces, ipse etiam iterum assecutus est Cardinalitiam purpuram, ac Episcopus Tusculanus declaratus 1391. cum legatione Piceni, Umbriæ, atque Æmiliæ. Vixit usque ad ann. 1401. Patavilque decessit, ubi collegium fundaverat, cui Partensis fecere cognomen, sepultusque est in cathedrali in pulcherrimo sepulchro marmoreo, cum hoc epitaphio.

Stirpe comes Prata, praclarus origine, multis
Dotibus insignis, seclo celeberrimus, urbe
Defunctus; statuit sua sic suprema voluntas.
Hac Cardinalis Pileus tumulatur in urna.

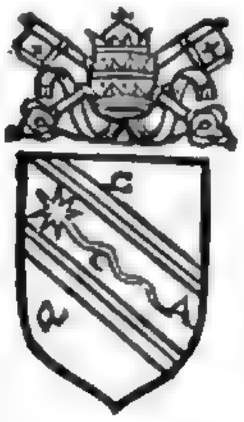

100. COSMATUS Melioratus a Sulmona, diaconus, ac Præpositus Valvæ, Ravennatium Præsul adlectus est 1387. Non. Decembris, cum Pileus ab Urbano VI. fuisset deturbatus è sede, atque a Bonifacio IX. dictus presbyter Cardinalis S. Crucis in Hierusalem, perpetuusque Ravennæ administrator: eo autem munere functus est usque ad annum 1400. cum annuente Bonifacio libens, volensque eo abiisset. Bonifacio IX. defuncto suffectus est summus Pontifex sub nomine Innocentii VII. cui vicariam operam præstitit Theobaldus Episcopus Bertinorii. XCV.

101. JOANNES Melioratus, Cosmati nepos, filiusque Nicolai, patruo successit ann. 1400. XVII. Kal. Octobris; anno vero 1405. a patruo jam Pontifice purpuram Senatoriam accepit, ad titulum S. Crucis in Hierusalem, cum perpetua administratione Ravennatis Archiepiscopatus. Comitiis Greg. XII. Alexandri V. Joannisque XXIII. interfuit, sub cujus Pontificatu Bononiæ decessit 1410. sepultusque apud S. Petrum cum hujusmodi epitap. XCVI

Joanni Meliorato Sulmonensi Innocentii
VII. Papa Nepoti S.R.E. Card. tit. S. Crucis
in Hierusalem Archiepiscopo Ravennati
XVII. Kal. Novembris M.CCCC.X. E vi-
vorum numero sublato.

D

102. THOMAS Perendulus b Ferrariæ natus, è Florentina urbe oriundus, celebris Juris Consultus, Ferrariensis canonicus, Archiepiscopus adlectus est 1411. IV. Non. Januarii à Joanne XXIII. summo Pontifice. Laudatissimus in ea dignitate vi- XCVII.

b De hoc Superbus de viris illus. Ferrar.

xit annos triginta ſupra quatuor. Deceſsitque Ferrariæ 1445. ſepultuſque eſt apud S. Dominicum ſupra portam ſacrarii in marmoreo ſepulchro cum epitaphio ſequenti.

p. 1. pag. 11. & Libanorius in Ferr. aurea p. 1 pag. 19 & p. 3 pag. 318. Mand.

Antiſtes celebris, gravis, ac fons juris obivit
Egregia de ſtirpe ſatus Perendola Thomas,
Quem domus alta tulit, qui Florentina propago
Extitit, & Præſul Ravennæ præſtitit almæ.
Italiæ ſplendor, decus, & memorabile ſedis
Defuit, & celſi non infima gloria Cleri.

XCVIII. 103 BARTHOLOMÆUS Roverella Ferrarienſis a, filius Joannis Rhodigini, Hadriæ antea Epiſcopus, ad Eccleſiam Ravennatem translatus eſt 1445. variæ, graveſque legationes, quas obivit feliciter, in cauſa fuerunt, cur vix præſens ſibi creditam adminiſtrarit Eccleſiam. Etenim legatione functus eſt in Sicilia, Britannia, atque Neapoli, ubi ſemper ſummæ prudentiæ expedivit conſilia. Beneventanis jus dixit tempore Pii II. à quo presbyter Cardinalis declaratus eſt ad titulum S. Clementis 1461. præfectuſque Eccleſiaſticis rebus, quas ſumma felicitate, facilitateque tractabat. Tres habuit fratres ſummæ exiſtimationis viros, Laurentium ſcilicet Epiſcopum Ferrarienſem, literis, legationibuſque longe clariſsimum, Nicolaum Generalem monachorum montis Oliveti, Floriumque equitem Hieroſolymitanum. Ferdinando Regi Neapolitano inſigne regni ſolemni ritu impoſuit. Romæ deceſsit 1476. ſepultuſque eſt in templo S. Clementis, cujus titulo fuerat inſignitus, in pulcherrimo marmoreo ſepulchro cum ejuſmodi epit.

a Laudatur à Sanlovino de ſum. Pont. & à Libanorio loco cit. pag. 40-41. Mandoſ.

Hoc monumento clauditur, Urbi, doctis, & bonis omnibus deſideratiſſimus Bartholomæus Roverella ob ſuas animi dotes, ſingularemque fidem, & ſcientiam Eugenii IV. Pont. Max. Secretarius, & ab eodem Archiepiſcopus Ravennas, inde a Pio II. Pont. Max. tit. S. Clementis presb. Card. creatus, qui legationibus multis pace, & bello peractis, dum Sixti IV. Pont. Max. & Collegarum benevolentia, Principumque, ac Nationum plurimarum clientelis inſignis tranquillam, & conſiliis utilem ſexagenarius ætatem ageret, omni ſupellectile in familia remunerationem diſtribui juſſa. Romæ obiit Anno ſalutis M. CCCC. LXXVI. VI. Non. Mart. Teſt. execut. Collegæ.

XCIX 104. FILIASIUS Roverella, Bartholomæi nepos, Archiepiſcopus deſignatus, poſt mortem patrui in eam dignitatem ſucceſſit, vir notiſſimæ prudentiæ, ac nobiliorum diſciplinarum ſcientia clarus. Peruſinis, aliiſque Eccleſiaſticæ ditionis civitatibus incorrupte jus dixit; Ravennatem autem dignitatem tanta apud omnes collecta gratia ſuſtinuit, ut Cardinalem patruum videretur æquaſſe. Hanc ille Eccleſiam adminiſtravit uſque ad annum 1516. deinde tranquillioris vitæ percupidus, libens, volenſque eo munere ſe abdicavit X. annuente Leone. Cumque in collium Forolivianorum receſſibus ſe abdidiſſet, veræ philoſophiæ alumnus, & candidatus evolavit ad ſuperos 1526. cujus corpus deinde Ravennam delatum in medio Urſiano templo ſepulchrum accepit 9. Kal. Februarii, cum ſuperſtes fuiſſet ſupra unum octuaginta annos.

C. 105. NICOLAUS Fleſcus à Lavagnæ Comitibus, Januæ Cardinalis, hanc Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit 1516. vita functus eſt Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis 1523. XVII. Kal. Januarii, de quo alibi plura narravimus.

* Nicolaus à Leone X. obtinuit confirmationem omnium privilegiorum à Pontificibus, Imperatoribus, Regibuſque Eccleſiæ Ravennatis indultorum, ac præcipue jus condendi monetas, & Hieronymus Rubeus in Ravennatenſi hiſtoria Nicolaum monetas cudiſſe commemorat. Porro Leonis diploma exſcriptum ab exemplari Eccleſiæ Ravennatenſis tabularii idem ſupra memoratus Hieronymus Fabri mihi tranſmiſit tenoris ſequentis.

* Ex App. tom. 9.

LEO EPISCOPUS
ſervus ſervorum Dei.
Ad perpetuam rei memoriam.

Licet quæ per ſedem Apoſtolicam conceſſa perpetua debeant ſtabilitate gaudere, nonnunquam tamen Rom. Pont. illa approbat & innovat, ut eo firmiùs maneant inconcuſſa, quo ſæpius fuerint Apoſtolico ſtabilita præſidio, & deſuper alias providet prout in Domino proſpexerit ſalubriter expedire. Hinc eſt, quod nos motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia auctoritate Apoſtolica tenore præſentium cudendi monetam, nec non quaſcunque alias etiam quantumcunque majores conceſſiones, donationes, & gratias, ac privilegia, & indulta quæcunque Eccleſiæ Ravennaten. cui dilectus filius noſter Nicolaus tit. s. Priſcæ Presbyter Card. de Fliſco ex conceſſione, & diſpenſatione Apoſtolica præeſſe dignoſcitur, ejuſque Eccleſiæ Archiepiſcopo pro tempore exiſtenti tam conjunctim, quam diviſim per Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac Imperatores, & Reges, ac Principes quoſcunque quomodolibet conceſſa, quorum omnium, necnon quarumcunque literarum, & ſcripturarum deſuper quomodolibet confectarum tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis, ac de verbo ad verbum inſertis habemus, ipſaſque literas, & ſcripturas, & in eis contenta quæcunque etiam ſi in uſu non ſint, approbamus, & confirmamus, & de novo concedimus, & perpetuæ firmitatis robur obtinere, ac ſi per quoſcunque tam ordinaria, quam delegata, ac mixta auctoritate fungentes Judices, & perſonas ubique judicari, cognoſci, atque decidi debeat, ſublata eis, & eorum cuilibet aliter judicandi, interpretandi, cognoſcendi, & decidendi facultate, necnon irritum, & inane quidquid ſecus à quocunque quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Nec non venerab. fratribus noſtris Imolen. & Cervien. ac Ceſenaten. Epiſcopis per Apoſtolica ſcripta motu ſimili mandamus, quatenus ipſi, vel duo, ſeu unus eorum per ſe, vel alium, ſeu alios auctoritate noſtra faciant præmiſſa omnia, & ſingula inviolabiliter obſervari, illiſque Archiepiſcopum, & Eccleſiam prædictos pacificè frui, & gaudere, non permittentes eos contra tenorem præſentium quomodolibet impediri, aut moleſtari. Contradictores quoslibet, ac rebelles per Eccleſiaſticas, & quaſcunque de quibus eis videbitur cenſuras, & pœnas, & alia juris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit auxilio brachii ſecularis, non obſtantibus Fel. Rec. Bonifacii Papæ VIII. Prædeceſſoris noſtri, illa præſertim, qua cavetur, ne quis extra ſuam civitatem, vel diœceſim niſi in certis, & expreſſis caſibus, & in illis ultra unam dietam à fine ſuæ diœceſis in judicium evocetur. . . . . . per judices à Sede prædicta deputan. extra civitatem, & diœceſim, in quibus deputati fuerint, contra quoſcumque procedere, nec alii, vel aliis vices ſuas committere præſumant, vel de duabus dietis in Concilio generali decreta, vel aliquibus conſtitutionibus, vel ordinationibus Apoſtolicis, necnon omnibus illis, quibus in dictis literis conceſſum eſt non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem quod moneta prædicta ſit liga per Cameram Apoſtolicam tam in urbe, quam in aliis Romanæ Eccleſiæ locis ordinata. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, confirmationis, reconceſſionis, decreti, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,

A *indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.*

Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarn. Dominicæ nicæ 1517. XIV. Kal. Octobris Pontificatus nostri anno V.

CI. 106. PETRUS Accoltus Cardinalis S. Eusebii electus est Archiepiscopus 1524. die 13. mensis Junii, quam ille dignitatem per duos menses obtinuit, illamque cum Episcopatu Cremonensi commutavit, quem per id tempus Benedictus nepos possederat. De Petro vide supra, quæ scripsimus in catalogo Episcoporum Anconæ in I. libro.

CII. 107. BENEDICTUS Accoltus Florentinus, origine autem Aretinus, superioris Petri Cardinalis nepos, filius Michaelis, atque Lucretiæ, è nobilissima gente Alemannorum, Florentiæ natus est anno 1492. die 29. Octobris, Optimisque disciplinis excultus, Romanam aulam Cardinali patruo promovente, secutus est, atque ex Prothonotario Apostolico sub Leone X. Episcopus Gaditanus re-
B nunciatus est, deinde etiam a VII. Clemente ad Cremonensem Præsulatum promotus, indeque Ravennatium Archiepiscopus adlectus 1524. die 28. mensis Augusti, atque ab eodem Pontifice adhuc vivente patruo, presbyter Cardinalis creatus cum perpetua administratione Cremonæ, aliisque redditibus ecclesiasticis. Sensit autem mortuo Clemente & ipse adversam fortunam, siquidem Paulus III. qui successerat, Pontifex in Adrianam molem illum custodiendum conjecit, haud sine priscæ illius Benedicti existimationis aliqua corruptela: inde cum evasisset, Ravennam concessit, ubi inter literatos homines ad pristina studia rediit, quæ ægris plerumque animis præsentissimam medicinam facere solent, ut Sadoleti, Accoltique Benedicti hinc inde eruditissimæ transmissæ epistolæ abunde testantur. Decessit Benedictus Florentiæ 1549. sepultusque est apud S. Laurentium. Vir tum probitate morum, tum magnitudine animi, atque doctrina per omnia tempora clarus, sed clarior etiam futurus, ni eas
C vel naturæ, vel artis dotes, una inverecundius se prodens incontinentia corrupisset. Sustulit enim ex adulterio aliquos liberos, è quibus unus cum in caput Pii IV. Pontificis nefarie conspirasset, ex censura judicum in furca propudiose pependit.

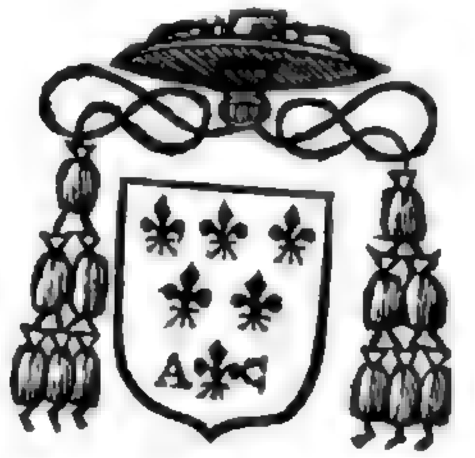

CIII. 108. RAYNUTIUS Cardinalis Farnesius, nepos Pauli III. Pontificis, filius Petri Aloysii Ducis Parmæ, frater autem Alexandri Farnesii Cardinalis Archiepiscopatum Ravennatem obtinuit 1549. qui etiam fuit Archiepiscopus Neapolitanus, Episcopus Bononiensis. Ravennatem autem administravit usque ad annum 1563. de quo alibi vide plura.

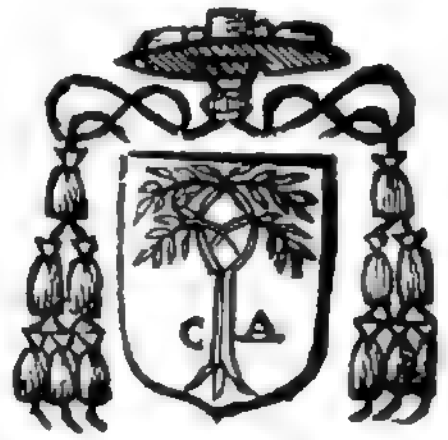

109. JULIUS Roboreus Cardinalis Urbinas Umbriæ legatus, Episcopusque Vicentiæ, sedem Ravennatem obtinuit 1566. Hic provinciale concilium erexit, latisque saluberrimis legibus, ad præscriptum conciliorum Cleri mores composuit. Archiepiscopale palatium magna ex parte instauravit, ac Theologicæ disciplinæ promovendæ censum exhibuit. Fratres Capuccinos, Franciscanum non ignobile germen, Ravennam introduxit. Magnitudinem animi, ac vere Principe dignam ostentavit quam maximam, cum nobilissimæ quondam Ravennatis Ecclesiæ pristinum illum splendorem reducere conaretur. Forosempronii decessit anno 1578. 3. Non. Novembris; Ejus cadaver deinde Urbinum delatum, in S. Claræ templum tumulatum est. Vir sane, quem nulla unquam ingrata mortalium funeret oblivio. CIV.

110. CHRISTOPHORUS Boncompagnus a, Boncompagni filius, nepotis Gregorii XIII. summi Pontif. fraterque Philippi Boncompagni, legum celebris doctor, quas diuturna mora Bononiæ, hoc est in patria sua magno tum commodo, tum mortalium concursu fuerat interpretatus, à patruo Archiepiscopus adlectus est 1578. die 16. mensis Octobr. Cum laude hanc ille Ecclesiam rexit annos omnino 23.
D conatusque est quam qui maxime Ravennatis Ecclesiæ pristinum splendorem retinere, cum patruus Pontifex quatuor ab ea dignissimos Episcopatus disjunxisset, quos novæ Metropolitanæ Bononiensi suffragari jussit. Mortuus Ravennæ est anno 1603. die 3. mensis Octobris, sepultusque est in Metropolitana cum hoc epitaphio. CV.

a Hujus meminere Galeottus de viris illust. Bonon. par. 1 p. 16. & Aldo. Mandos.

D. O. M.

Christophoro Boncompagno Bononien. Juris Utr. Consult. Archiepiscopo Ravennæ, qui cum jus civile in patria Gymnasio docuisset, Anconæ moderator præfuit, Archiepiscopatum, quem a Greg. XIII. Pont. Max. patruo acceperat, annos XXII. M. XI. D. VIII. preclare gessit, Illius ædes numero auxit, & longe commodiores reddidit, templum pictura ornavit, sacrarium insigni sacra veste donavit, concilium provinciale habuit, multa religiose instituit, provinciam Flaminiam annum

atque amplius Præses cum laude rexit: In egentes pia loca perpetuo munificus. Vixit ann. LXV. M. X. D. VI. Obiit non absque ingenti civitatis luctu An. sal. M. DC. III. V. non. Oct.

CVI. 111. PETRUS Aldobrandinus Florentinus, filius Petri, nepos Clementis VIII. Ravennatium Præsul à patruo adlectus est anno 1603. Hic antequam sub patrui Pontificatu ad Purpuram perveniret, Advocatus consistorialis fuit, Prothonotarius Apostolicus, Molis Adrianæ præfectus, SS. Vincentii, & Anastasii Abbas ad tres Fontes, deinde roseum Pileum assecutus, præfectus signaturæ Justitiæ renunciatus est, S. Ecclesiæ Camerarius, primus Ferrariæ legatus post excessum Ducis Alphonsi. Quem ille ducatum ne evaginato quidem gladio, nedum effuso sanguine, ecclesiasticæ ditioni adjunxit. Nuptias Henrici IV. Magni Gallorum Regis, ac Mariæ Mediceæ Hetruriæ magnæ Principis tum Florentiæ, tum Lugduni benedixit anno 1600. eundemque Henricum cum Sabaudiæ Duce reconciliavit, nec multo antea inter eundem Henricum, ac Hispaniarum Regem ratissimo nexu fœdus conjunxerat. Hic igitur renunciatus Ravennæ Archiepiscopus, Ecclesiam sibi creditam præsens administraturus, illò perrexit. Unde paulo post Comitia Leonis XI. ac Pauli V. Pontificum illum revocarunt. Cæterum cum deinde Paulum V. alioquin patrui alumnum experiretur adversum, iterum Ravennam profectus est, cujus Ecclesiæ ingenti pietatis studio adauxit census, sumptuoso sacello, pulcherrimoque exornavit, Ravennamque introduxit Clericos regulares. Itaque ubique & semper optimi, piique Pastoris partes implevit, ut ejus laudes haud potuerit silentio involvere Baronius ipse in suis Annalibus. Romæ autem trium Fontium sacellum ad aquas Salvias à fundamentis erexit. In Carpineto vero Ecclesiam, monasteriumque fratrum Franciscanorum de observantia construxit, inque monte Soraste monachis Cistercienfibus ex congregatione Fuliensium antiquum quondam domicilium, elegantius reparatum præstitit incolendum, commodiori adhibito censu, qui numini die, noctuque inservituris sufficeret. S. Mariæ templum Transtyberim munificentissime refecit, nobili superne inducto laqueario tanto principe digno, exornavitque diaconiam S. Nicolai in carcere. Erat illi propemodum animus Regius, cui mira rursus affabilitas colludebat, in difficillimis negociis infractus, ac promptus; quæ fere in Pontificatu patrui frequens visa sunt accidisse. Fato functus est Episcopus Cardinalis Sabinensis insecuta nocte à Gregorii XV. creatione die X. mensis Februarii anno 1621. Siquidem astmate jam inde pessime laborabat, contractaque ex itinere febricula, eo morbo tentatus, consessorium ingressus est, egressusque, ut supra diximus, statim, & quasi repente disperiit. Apud S. Mariam supra Minervam ejus cadaver condidere prope Joannem patruum Cardinalem in pereleganti sacello à Clemente constructo, ubi etiam Sylvester nepos Cardinalis Aldobrādinus conquiescit, laudatusque est è superiori loco ab Tarquinio Angelo Gallutio Sabinensi Jesuita, cum ejusdem solemnes inferiæ celebrarentur, ubi hoc epitaphium legebatur,

Petro Sabinensi Episcopo Cardinali Aldobrandino S. R. E. Camerario, Archiepiscopo Ravennati, magna apud Principes gratia, & auctoritate, perpetua animi æquitate, & constantia, domi, forisque clarissimo, Quartum legato, semper pio, liberali, magnifico Principi optimo Aldobrandina familia solemne funus, publicum amoris, dolorisque argumentum solvit iv. Kal. Junii M. DC. XXI.

Post obitum Petri Gregorius XV. Hippolytum Aldobrandinum ejusdem nepotem diaconum Cardinalem creavit, & S. R. E. Camerarium, qui & ipse die 19. mens. Julii 1638. è vivis exemptus est, cumque eo Aldobrandina Clementina domus supremum funus accepit. Adeo rerum mortalium incertæ felicitatis sunt; adeo fluxæ.

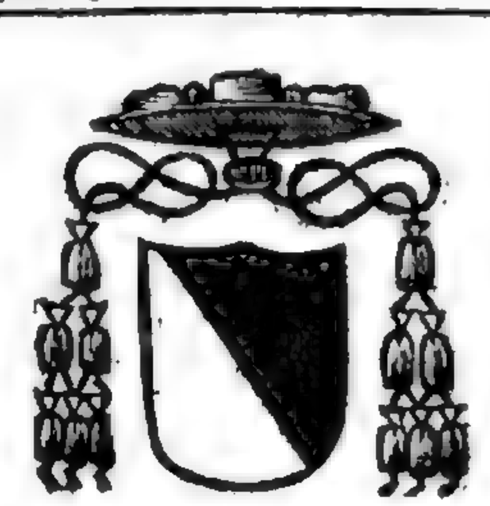

112 ALOYSIUS Caponius Florentinus, Ravennas Archiepiscopus renunciatus est a Gregorio XV. anno 1621. die 3. mensis Martii. Parentes eximiæ nobilitatis habuit Franciscum Caponium, & Ludovicam Machiavellam. Cum esset Abbas secularis, ac nobilissimæ indolis juvenis, omnibusque virtutibus exornatus, a Leone XI. Pont. Max. Apostolicæ Cameræ Thesaurarius adlectus est, ac mox a Paulo V. Diac. Card. 1608. die 24. Novemb. ad Ecclesiam S. Agathæ, postea S. Angeli, Bononiensique legatione egregie functus est summa omnium benevolentia. Ravennatem Ecclesiam præsens hactenus administravit ad annum usque 1645. quo libens volens remisit nuntium ad favorem pronepotis, & ad aulam se recepit, jam prior Cardinalium presbyterorum tituli S. Laurentii in Lucina: Princeps sane generis claritudine, tum probitate morum, tum consultissimæ prudentiæ, ingeniique insignis, plane dignus, qui quasi extrema probitatis linea, hanc, quam hactenus commemoravimus, Ravennatium Archipræsulum seriem clauderet. Cujus egregias dotes, *fulgor avitus, & ingenium*, more suo eruditissime Jacobus Gaddus sic complexus est in sua poetica, CVII.

Divitiæ, ingenium, prudentia, fulgor avitus
Astra super tollunt nomen Aloysii.

113. LUCAS Torrigianus Florentinus, Raphaelis, & Camillæ Guidacciæ filius, Cardinalis Caponii antecessoris ex sorore pronepos, Cameræ Apostolicæ Clericus ex avunculi cessione Ravennas Archiepiscopus ab Innocentio X. Pont. Max. deligitur anno 1645. munus consecrationis Romæ in Liberiana Basilica suscepit die 15. Octobris ejusdem anni. Quem claritudine generis, virtutum probitate ad hunc nobilissimæ Ecclesiæ fastigium evectum, non minorem tot antecessoribus egregiis, & purpurato avunculo futurum præsagiunt homines: hinc noster Jacobus Gaddus ex tempore in eum lusit. CVIII.

Purpurei calcat vestigia clara Caponis
Quem vigili prudens exprimit arte nepos.

ADDITIO.

[„ *Viginti quatuor annos summa tum pietatis, tum „ prudentiæ laude hanc Ecclesiam cum rexisset Lu„ cas Torrigianus, fato cessit Ravennæ die 11. De„ cembris an. 1669.*

„ PAULUTIUS *Cardinalis Alterius ex Episco„ po Montis Falisci, & Cornetano translatus ad hanc „ sedem est die 19. Maji an. 1670. quam Triennio post „ anno videlicet 1674. dimisit cum reservatione om„ nium, & singulorum fructuum, & jurium mensæ „ Archiepiscopalis demptis tantum 1800. Scutis pro „ novo Archiepiscopo, & successoribus.* CIX.

„ FABIUS *Guinisius, nobilis Lucensis, I. U. D. „ Prior Ecclesiæ Collegiatæ Lucensis Ss. Joannis, & „ Reparatæ, 45. annorum circiter, præfectus fuit „ Ecclesiæ Ravennatensi die 19. Februarii an. 1674. „ Oratoris munere pro sua Republica strenue functus „ erat ad præstandam f. m. Clementi IX. obedientiam. „ Obiit Romæ an. 1691.* CX

„ RAYMUNDUS *Ferretius, nobilis Anconitanus, J. U. D. atque patriæ Ecclesiæ primum Ar„ chidiaconus, & Civitatis Lauretanæ Gubernator, „ mox Recanatensis, & Lauretanus Episcopus de-* CXI.

„ mum

,, mum Ravennatensi insula decoratus est die 9. Ianuarii an. 1692. Vivit adhuc optimus Præsul, cujus meritas laudes posteri non tacebunt.)

ADRIÆ, SIVE ADRIENSES EPISCOPI.

INtra fauces Padi fluminis in Transpadana Æmilia, sive in Venetis, ut Ptolomæus scribit, antiqua, ac nobilis Adria civitas ad mare, quo alluebatur, quodque ab ejus nomine Adriaticum dictum est, quondam extulit muros, ita enim Polybius: *Adriaticum mare ab Adria Hetruscorum colonia, quæ inter ostia Padi condita fuit, nominatum est.* Narrat Trogus a Græcis olim Adriam fuisse ædificatam, atque a Diomede illorum duce, quem ad litus illud sæva maris tempestas naufragum ejecerat, post excidium Trojæ. Varro, Livius, Plinius, Strabo, aliique volunt, Hetruscorum antiquissimæ gentis fuisse coloniam sexcentis annis ante Christianam conditam salutem, portuque nobilem, cujus non modo meminerunt citati auctores, sed etiam Tacitus cum plerisque scriptoribus. Hujus nobilissimæ urbis fortuna haud diuturnam ætatem tulit, cum temporibus ipsis Strabonis, atque Catonis propemodum excisa jaceret, sive externa vis bellorum adhuc illam florentem oppressit, sive insalubris aer deterruit incolas, quorum hodie etiam vix ducenta domicilia, verius casæ numerentur. Tametsi autem Episcopali dignitate statim ornata est, ac fidem Christi complexa fuit, tamen deside aere arcente, ex auctoritate Apostolica Joannis X. Pontificis summi ejus Præsules Rhodigii sedem fixerunt, unde jus dicerent. Ibique nobile exurgit Palatium cum seminario puerorum, qui divino cultui promovendo ibidem aluntur. Illud enim oppidum jam olim ædificarat Paulus Episcopus Adriensis, ut insalubrem aerem fugientibus perfugium foret, ut Andreas Nicolius in Rhodigina Historia narrat. Cæterum Adriæ, antiquissimæ architecturæ cathedralis est, sub invocatione S. Petri Apostoli, in qua una tantum Archipresbyteratus dignitas fulget, cum septem canonicis, ac duodecim presbyteris, qui ibidem divinum pensum persolvunt. Ibi etiam cura animarum exercetur, reliquiis sanctorum destituitur, tametsi propiori in Ecclesia corpus B. Bellini conquiescat: altera Ecclesia Parochialis ibi est, cum duobus monasteriis, alterum Religiosorum, monialium alterum, hospitali, Monte Pietatis, præbendisque caret; incolæ autem hoc tempore piscatoriam fere exercent. Episcopus a sua propemodum origine suffraganeus fuit, atque subjectus Archiepiscopo Ravennati: amplissima diœcesi gaudet, censusque quatuor millium scutatorum, tametsi in cameræ libris taxetur flor. 200. Temporarios dominos Venetos agnoscit, & veneratur. Præsules hujus Ecclesiæ, quos expiscari potui, sequentes sunt.

ADDITIO.

(,, *Verum ut nobilis hujus Ecclesiæ præsens status lectoribus penitùs innotescat, operæ pretium duxi hic exscribere relationem, quam per procuratorem sacra limina visitans nuper defunctus Adriensis Episcopus Philippus à Turre anno 1706. sanctæ sedi exhibuit. Eam mihi perhumaniter communicavit libris jam editis clarissimus vir Camillus Sylvestrius Nobilis Rhodiginus, eidemque Episcopo tum morum, tum litterarum affinitate conjunctissimus; & est hujusmodi.*

,, *Ecclesiæ Adriensis, ad quam administrandam munere Ss. D. N. Clementis XI. anno sal. 1702. accessi, in sacrorum liminum visitatione ex Sanctitatis suæ indulgentia per procuratorem explenda rationem redditurus, Diœcesis situm, & fines prius commemorare, quod maximè prima mea hæc est S. Sedi exhibita relatio, non alienum esse duxi.*

,, *Adriensis Diœcesis in ea Italiæ tractu posita est, quam Padus, atque Athesis ingenti aquarum mole complexi quandam veluti Peninsulam efformant, Policinium Rhodigii ab urbe regionis præcipua dictam, & læto, fertilique solo, rerumque omnium, quibus carere vita non debeat, copia commendatam. Ultra Padum quoque excurrit, & secundum dexteram fluminis ripam loca quædam, alia præterea longe ab his dissita, & Diœcesi Ferrariensi penitus inserta, occupat. Quæcumque cis Padum jacent, omnia præter tres pagos ditionis Ferrariensis, Venetæ Reipublicæ Imperio subsunt. Reliqua ultra ipsum fluvium in eadem jura concedunt. Eam claudunt Diœceses aliæ, Patavina interfluente Athesi, Ferrariensis non uno ab latere, Clodiensis demum, qua flumen utrumque in Adriaticum mare properat. Quandam præterea Diœcesis Ravennatensis particulam circumsepit, & undequaque ambit, quæ loca Crispini ad Padi ripam, & S. Apollinaris à Rhodigio tribus tantum milliaribus dissiti continet, ditionis hic Veneta, ille Ferrariensis. Longitudo Diœcesis a castro Adriani, seu à loco, qui dicitur* la Mesola *ad pagum vocatum* la Canda, *ab Oriente in Occidentem 50. fere milliaria excurrit, latitudo duodecim non excedit. Præter eum tractum, quē ut dixi, Diœcesis Ferrariensis intercludit, numerat 60. hominum millia, plura verò, si Abbatiæ Vangadiciensis ratio habeatur.*

,, *Adria illustri apud veteres fama, quibus Tuscorum coloniam, & inclitam civitatem nobili portu fuisse, memoriæ proditum est, Cathedralem habet antiquæ structuræ, peramplam tamen, titulo S. Petri insignitam, in qua Archipresbyter sola post Pontificalem dignitas, septem Canonici antiqui, quatuor recentiores de jure Patronatus Laicorum statis horis quotidie sacra obeunt ministeria, atque unà plures alii Sacerdotes, qui Collegium constituunt, percipiuntque redditus quosdam ex legatis piis, distribuendos etiam inter Canonicos pro numero Missarum à singulis absoluto. Quinque ex antiquioribus Canonicis Præbendam 30. scutorum moneta vix possident; cæteris dissimiles sunt proventus pro fundatorum voluntate. Fabrica itidem Ecclesiæ tenuissimos redditus habet, sed plura ad ejus cultum conferunt sodalitates Laicorum, quæ tres reperiuntur, Ss. Sacramenti una, reliquæ B. M. Virginis.*

,, *Ædes Episcopales non multum laxæ, sed satis idoneæ sunt, ab antecessore meo Episcopo Labia comparata, veteri domo distracta.*

,, *Duæ reperiuntur in hac Urbe Parochiales. Prima in Ecclesia Cathedrali, cui à Capitulo unus ex Canonicis præficitur, altera S. Mariæ de Gumba, quæ unita est Archipresbytero Cathedralis. In hac tres sodalitates Laicorum extant, quæ Ecclesiam informem cultu, adspectuque quotidiè instaurant, & exornant.*

,, *Duo præterea sunt Monasteria Fratrum, scilicet S. Francisci strictioris Observantiæ, qui opere & exemplo vineam Domini egregiè excolunt, & sacrarum Virginum regulam S. Augustini profitentium sub Ordinarii regimine. Tria oratoria publica in suburbano, quatuor in Civitate constructa sunt, quæ inter locum tenet Ecclesia S. Nicolai de Tolentino*

,, *cum*

cum sodalitio, admodum culta, & satis ampla.

Secundo ab Adria lapide ad Padi fluminis sinistram ripam in loco Butrigarum parvus extat Conventus Carmelitarum Congreg. Mantuanæ, in quo 4. vel 5. Fratres degunt, quorum unus exercet curam animarum.

Hinc Diœcesis procurrit in Ferrariensem ditionẽ, ubi Parochia Papotiarum, & Villa nova sitæ sunt, & ultra Padum Corbula, & Castrum Adriani, vulgò Arriano, quæ regio Novembri præterito subita ejusdem fluminis irruptione miserè vastata fuit.

Egressis Adria milliario XV. ad Occidentem occurrit Rhodigium, Urbs nobilis in meditullio diœcesis & Policinii posita, quæ olim ab Episcopis Adriensibus condita illos exinde usq; ad hæc tempora splendidis atque amplis ædibus excipit. Seminarium quoque Clericorum in hac urbe erectum fuit, in quo XII. alumni numerarii, non tamen omnino gratuitò ob tenues loci redditus, aluntur; cæteri extra numerum integram portionem solvunt. Præterea Inquisitor contra hæreticam pravitatem ex familia Conventualium S. Francisci Rhodigii hic munus suum exercet.

Collegiata S. Stephani Papæ & m. habet Archipresbyterum, Archidiaconum, & 10. Canonicos, quorum tres antiqui vocantur; cæteri de jurepatronatus Laicorum, prout etiam Archidiaconus, novitii sunt instituti. Octo præterea numerat mansionarios, qui adhuc recentiorem originem agnoscunt: Omnes quotidie divina officia ritè peragunt. Hæc eadem Ecclesia S. Stephani est Parochialis, cujus cura penes eumdem Archipresbyterum residet. In ea reperiuntur sodalitia SS. Sacramenti, & B. M. de Monte Carmelo. Altera Parochialis S. Justinæ ab uno ex prædictis Canonicis antiquioribus, cui perpetuò est unita, regitur. Paucis abhinc annis duo erant Canonici eidem curæ impositi, munia per vices obeuntes, sed Præcessor meus Episcopus Labia ad unum omnia referre consultius duxit. Tria sunt in Civitate Regularium Monasteria, Prædicatorum, Minorum Conventualium S. Francisci, & FF. Congreg. B. Petri de Pisis, præter Parthenonem Monialium sub regula S. Augustini Ordinario subjectum. Duo in suburbio, Augustinianorum Congreg. Montis Ortoni, & Capuccinorum, ubi etiam insigne cœnobium cum ædium splendore, tum Monachorum numero, & redditruum copia S. Bartholomæi Ord. S. Benedicti Congreg. Olivetanæ visitur, cui præest Abbas perpetuus, inter cives Rhodiginos, qui huic instituto nomen dederunt, eligendus. Propè urbis muros extat quoque commenda Equitum Melitensium in Ecclesia S. Joannis Baptistæ.

In Urbe erectum est Xenodochium, redditibus satis copiosis instructum, in quo exercetur hospitalitas tam erga infirmos, quam peregrinos. Aliud extra mœnia morbo Epidemico laborantibus est destinatum. Duo præterea sunt loca pia, unum sub cura Ordinarii, & Laicorum pro receptione Orphanorum, aliud pro puellis, quod à solis Laicis ex fundatione regitur. Præter Parochiales, & Regularium Ecclesias 7. numerantur Oratoria sacris faciendis constituta; sed longe ea post se relinquit Templum B. M. Virginis del Soccorso, amplitudine, & cultu. Figura enim Octogona constructum, pavimentum marmore quadrato stratum, parietes picturis undequaque exornatos, & laqueare aureo superfusum ostentat. Regitur à Fratribus Conventualibus, ac Duumviris à Civitate in singula triennia electis. Ecclesiam Collegiatam S. Stephani, de qua supra memini, vetere ob senium fatiscente, & ruinæ obnoxia, decem abhinc annis à solo construi cœptam, in ampliorem, & verè magnificam formam intermisso subinde Opere ob subsidiorum inopiam, his quidem diebus denuò fidelium cura aggressa est, ea spe, ut quantocius pars ejus saltem anterior, quæ ad officia divina peragenda satis esse possit, tecto inducto perficiatur. Quod sanè ut possemus, eximia pietas SS. D. N. Clementis XI. effecit, collatis in hoc opus ex fructibus Abbatiæ Vangadiciensis anni decurrentis duobus ducatorum millibus.

Decimo ad Occidente milliario sita est Lendinaria, præclarum illud quidem oppidum, ac frequens, cujus major Ecclesia S. Sophiæ dicata ab Archipresbytero regitur, Clero satis numeroso instructa cum societate SS. Sacramenti. Aliam habet Parochialem S. Blasii sub cura Fratrum Minorum de Observantia. Ecclesia S. Mariæ maxima devotione à Fidelibus colitur, estque Monachorum Congreg. Olivetanæ, qui Abbati perpetuo ex Civibus subsunt. Extat quoque Cœnobium Min. Convent. S. Francisci, & aliud Capuccinorum. Moniales S. Agathæ Ord. S. Benedicti cum Abbatissa sub regimine Ordinarii degunt. In Oratorio seu Ecclesia S. Annæ quatuor sunt erectæ Capellaniæ, ad quas Communitas oppidi idoneos Sacerdotes præsentat ab Ordinario instituendos. Sex alia numerantur Oratoria, Hospitale S. Antonii tenue & modicum, & quædam laicorum sodalitates in prædictis Ecclesiis, seu Oratoriis constitutæ.

In ditione Ferrariensi visitur Castrum Arriani, quod olim Episcopo Adriensi cum esset subjectum, cessit Ferrariæ Ducibus ex permutatione cum quibusdam decimis, quibus adhuc fruitur mensa Episcopalis. In eo Parochialis Ecclesia ab Archipresbytero regitur cum congruo Sacerdotum numero, habetque tres sodalitates Laicorum. In Cœnobio Reformatorum S. Francisci pietas cum Fidelium fructu plurimum viget. Ecclesia S. Basilii antiquissima, quam tradunt fuisse olim Parochialem, sita est ad tertium lapidem in tumulis arenæ pridem à mari congestis, quod hodie pluribus ab ea milliaribus recessit. Non longe in adversa fluminis ripa Oratorium della Mesola reperitur.

In loco Padusellæ degunt in parvo conventu 5. vel 6. Fratres Ord. Eremitarum S. Augustini.

Diœcesis Adriensis duas habet insignes Abbatias perpetuò commendatas. Prima est S. Mariæ de Vangadicia Ord. Camaldulensis in oppido ob id nuncupato la Badia cum monasterio, & Monachis, quibus Abbas Commendatarius omnia necessaria suppeditat. Decem illi subiciuntur Ecclesiæ Parochiales de mensa Abbatiæ, ut asseritur, in quas olim Episcopus Adriensis, jura ordinarii exercebat. Sed paulatim Abbas omnimodam jurisdictionem sibi vendicavit cum denominatione Nullius, reclamantibus Episcopis. Abbatia nunc ferè à biennio vacat post mortem Eminentissimi Card. Marci Delphini, cujus propterea administrationem suscepi, & adhuc exerceo, constituto Vicario, cæterisque ad regimen spectantibus non sine fructu expletis.

Altera Abbatia olim Ord. S. Benedicti, nunc penitus secularizata, sub titulo S. Mariæ de Gavello, hodie commendata est Eminent. Card. Laurentio de Alteriis.

Cæterum universa Diœcesis 48. Ecclesias Parochiales complectitur, quarum 10. in ditione Ferrariensi, reliquæ in dominio Veneto reperiuntur. Decem & septem inter omnes de jure Patronatus Laicorum sunt. In Parochiali S. Bellini m. & Episc. Patavini corpus ejusdem Sancti, qui in loco vicino pro Ecclesia Dei manibus impiorum occubuit, asservatur, & maxima populorum confluentium devotione colitur. Patronus est totius Diœcesis.

Parochi ubique ob populi frequentiam in subsidium assumunt Capellanum, nam plures pagi rurales 1500 hominum numerum, non pauci duo etiam millia complent.

Ecclesiæ ut plurimum amplæ sunt & capaces, nitidæ præterea & cultæ, sacris supellectilibus præsertim citra Padum mirum in modum instructæ, quarum quædam etiam lampadas argenteas & candelabra ostentant, ita ut in visitatione paucis in locis de Ecclesiarum ornatu, & sacrarum rerum apparatu queri opus mihi fuerit. Quæ quidem omnia non ex redditibus certis, quibus Ecclesiæ, una vel altera excepta, carent, sed ex piis fidelium largitionibus comparata fuerunt. Quælibet enim Ecclesia Parochialis tres, vel 4. sodalitates habet, in quas fecii

A

" *symbolam suam conferunt prater ea, que inter missarum solemnia, & tempore messium colliguntur. Plura sunt in Diœcesi Oratoria publica ad commodum Nobilium familiarum, potissimum ex Venetis Patriciis, qui cum ruri agunt, ob distantiam plerumque Parochialis missæ sacrum in iis audiunt.*

" *Quod verò mei muneris est &c.* Hactenus eruditissimus Episcopus super statu Adriensis Ecclesiæ suæ: emendatiorem quoque, pinguioremque, præclarisque ubique fultam documentis, Adriensium Præsulum seriem in hujus editionis decus mibi traditurus, nisi importuna mos doctissimum Antistem in ipso conatu rapuisset.)

I. 1. (1) GALLIONISTUS Adriensis Episcopus fuit anno 649. (" *quo interfuit Concilio Lateran.*) cujus meminit Hieronymus Rubeus in Historia Ravennati lib. 4.

II. 2. LEO eandem sedem assecutus est, 860. ex privilegio Nicolai I. Papæ. (2)

III. (" THEODINUS *Adriensis Episcopus subscripsit Epistolæ Concilii Ravennensis Episcoporum 52. qua præsente Jo: Papa VIII. possessio Flaviniaci Monasterii, & Tiliniaci villa Adalgario Æduensi Episcopo, & ejus Ecclesia confirmatur anno Christi* 877.)

IV. 3. PAULUS anno 920. Hic ille est, qui oppidum Rhodigium ædificavit, ibique domicilium fixit, cum jam Adria ex insalubri aere, cœloque incolas expulisset. Eam demigrationem ratam facit Joannes X. sequenti privilegio.

JOANNES EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Reverendiss. Paulo S. Adrien. Ecclesiæ Episcopo. Quia petisti a nobis, quatenus concederemus tibi, & per te jam factæ tuæ Ecclesiæ curtem Benenno, quæ vocatur Rhodige, & sylvam quæ dicitur Grumpi, seu Piscarium, quæ vocatur Longole, verum etiam curtem, quæ vocatur Romiliacus, quæ est posita in Canegiada, atque fundum Crispò cum omnibus eorum pertinentiis, & adjacentiis, ut liceat tibi in dicto loco Rhodige castrum construere ad servandum populum sanctæ tuæ Ecclesiæ, &c. Et insuper concedimus suffragium populi permanentis a termino Rhodige usque ad Adriensem civitatem in restaurationem tuæ diruptæ Ecclesiæ, & funditus destructæ, statuentes, ut nulli liceat a territorio Rhodige usque &c.

C

V. 4. GEMERIUS Ravennas eadem sede potitus est anno 953.

VI. 5. ASTULPHUS Romanus successit an. 972. Hic omnes decimas illius territorii S. Mariæ de Govello concessit, pro oblatione, & illuminatione animæ suæ, & suorum prædecessorum anno 992. 18. Kalen. Septembris. Consule in Ravennate historia lib. 5.

VII. 6. BENEDICTUS Bononiensis eundem Episcopalem gessit honorem 1050. Hic Rhodigii Ecclesiæ cathedralis posuit fundamentum: optimis moribus fuit vir, ideoque adeò ab Henrici II. dilectus, ut plura ab eo amplissima retulerit privilegia. Decessit 1063. De quo Cœlius Rhodiginus, Rub. Ravenn. hist. lib. 5.

D

VIII. 7. ATHO, sive Panzo Mediolanensis, Adriensi in sede fulsit 1067. Hic cathedrale templum ab antecessore suo inchoatum, tandem absolvit. E vivis exemptus est 1078.

IX. 8. PETRUS *a* Fulginas Athoni successit anno 1078. Hic in Ecclesia Rhodigina Canonicos instituit, illam collegialem declaravit, ejus territorii decimis Canonicis attributis, quo alerentur commodius. postremam diem obiit 1091.

a De eo Jacobillus in Bibl. Umbriæ. *Mandos.*

X. 9. JACOBUS natione Florentinus, Episcopus Adriensis creatus est 1091. sedit annos 13. Decessitque 1104. de quo Andreas Nicolius in histor. Rhodigii.

XI. 10. ISAAC ad eandem dignitatem promotus est 1104. Decessit 1125.

11. GREGORIUS 1125. Fractæ Castellum XII
ædificavit, decessitque 1134. sepultusque est in Ecclesia S. Martini, quam postea S. Bellini vocarunt, quod ejus ibi beati corpus conditum requiesceret.

12. FLORIUS Veronensis ad eandem dignita- XIII.
tem adlectus est 1134.

13. GREGORIUS 1140. interfuit consecratio- XIV.
ni Veronensis Ecclesiæ, quam Peregrinus Aquilejensis Patriarcha perfecit die 10. mensis Decembris.

14. VITALIS Mediolanensis 1143. Hic Eccle- XV.
siam S. Petri cum monasterio, ubi postea fratres Humiliati sedem fixerunt, ædificavit. Narrat Pigna in Estensi historia, hunc Episcopum honore Episcopatus spoliatum fuisse, quod Victori III. Antipapæ adhæsisset, qui tamen invertit tempora. Si quidem anno 1151. in quo nondum inter Alexandrum III. & Victorem ebullierat schisma, non Vitalis, sed Gregorius Adriensi sedebat in throno. Constat igitur Pignam commutasse nomina, ideoque tempora invertisse.

B

15. GREGORIUS 1150. non abfuit a consecra- XVI.
tione Ecclesiæ sanctæ Crucis Veronæ, a Peregrino Patriarcha Aquilejensi facta 11. die Septembris cum aliis Episcopis, ut ex inscriptione ibidem apposita liquet. Item cum aliis Episcopis interfuit *b* consecrationi Joannis monachi, & Abbatis Placentinæ Columbæ in Episcopum Placentinum, cum a Moyse Ravennati Archiepiscopo inauguraretur in Ravennati Metropoli 5. Non. Julii. Rubeus lib. 5. (" *Anno vero 1148. Altare S. Venerii in Ecclesia S. Prosperi Regiensis consecravit, ut patet ex historia de translatione, & existentia corporis S. Prosperi in prædicta Ecclesia ab Ughello supra in Regiensibus relata.*)

b an. 1151

16. GABRIEL ejusdem sedis Antistes, Latera- XVII
nensi Concilio interfuit sub Alexandro III. an. 1179.

17. PETRUS ad eandem sedem pervenit anno XVIII
1213. Hunc apud Ubaldum Archiepiscopum Ravennatem canonici tum simoniæ, tum irregularitatis accusarunt, quod scilicet quadam pecuniæ summa ab ejus affinibus repræsentanda sedem arripuisset; & quod deinde jam factus Episcopus Thomam subdiaconum vulnerasset, nec dubitasset adhuc innodatus censura incruentam hostiam ad Altare litare. Cujus causæ judiciique exitum apud Rubeum reperire non potui.

18. JACOBUS decessit 1275. XIX.

19. PEREGRINUM Canonicum Plebaniæ XX.
Archaadis, senatus clericalis in Episcopum adlegit 1275. ejusdemque electionem Pontifex ratam habuit. Aliquot annos Adriensibus jus divinum dixit, decessitque 1280.

20. Fr. OTHOLINUS Prior S. Georgii in Brai- XXI.
da Veronensis diœcesis Episcopus dictus est 1280. a capitulo Adriensi, eamque electionem Bonifacius Ravenn. Archiepiscopus approbavit, cum ex decessu Nicolai III. Pontificis per id tempus Romana sedes vacaret.

21. BONIFACIUS Concilio Provinciali inter- XXII
fuit celebrato a Bonifacio Ravennate Archiepiscopo in Ecclesia S. Mercurialis Foroliviensis ditionis anno 1286. apud Rubeum. Eo Præsule civitas Adriæ ab Sarracenis destructa est. ita chron. Firmanum M. S. apud clarissimum virum Carolum Strozzam Patritium Florentinum. *Anno 1291. tempore domini Nicolai Papæ IV. die 14. mensis Maji civitas Adria fuit invasa, occupata, & capta per Sarracenos, & eam totaliter destruxerunt, & ad nihilum reduxerunt civitatem ipsam.*

22 JOANNES floruit an. 1309. XXIII

23. SOLON (3) Brazachasius, Patavinus, XXIV
electus est anno 1323. cujus Episcopatus, Azzone tametsi prohibente Estense, possessionem iniit, ut refert Angelus Portinarius in Patavina historia. Obiit an: 1327.

24 SU-

(1) Adriæ Episcopatum gessisse Epaphroditum Tarracinæ Episcopum, & Apostolorum Collegam inquit Dorotheus in Synopsi ex notis Rom. Martyrologii sub die 22. Martii.

(2) Fortasse hic ille Leopertus, qui Concilio Lateranensi ab eodem Nicolao I. habito anno 861. contra Joannem Archiepiscopum Ravennatem dicitur interfuisse, & corrupte legitur *Aforiendis*, mutata litterâ D in FO, in actis ejusdem Concilii supra in Ravennatensibus relatis pag. 349.

(3) Salionem nominat inscriptio marmorea consecrationis Ecclesiæ S. Laurentii Urbis Patavii, cui interfuit una cum Nazareno Archiepiscopo an. 1326. ex Ughel. in Nazareno t. VIII. Salion item Buzzacharinus dicitur à Portenario in hist. Patav. lib. 9. cap. 8. *Mandos.*

XXV. 24 SUPERANTIUS Episcopus Comaclensis huc translatus anno 1327. 10. kal. Decemb. deinde anno 1329. ab Adriensi Ecclesia, ad Cerviensem Episcopatum translatus est, de quo liber Provis. Prælat. & Regest. Vatic.

XXVI 25 Fr. BENVENUTUS, sive Bartholomæus Borghisinus, ex Ordine Prædicatorum ejusdem Ecclesiæ Præpositus est 1329. 13. Kalen. Novembr. Bononiæ decessit 1348. sepultus est apud S. Dominicum, ubi etiam nunc ejus effigies levi scalpello insculpta spectatur, quam semiexesum circundat epitaphium, in quo Bartholomæus, non vero Benvenutus appellatur.

S . . . Bartholoma . . . . .
Ord. Fratrum Prædicatorum Episcopus Adriensis, qui obiit anno Domini M. CCCXLVIII.

XX VII. 26 ALDOBRANDINUS Estensis filius Raynaldi III. Episcopus Adriensis creatus est 1348. 14. Kalend. Aprilis. Annos omnino quatuor hanc administravit Ecclesiam, atque ad Mutinensem translatus est, inde Ferrariensis Episcopatus onus subivit. De quo alibi plura.

XX VIII. 27. Fr. JOANNES Ord. Minorum Aldobrandino successit 1352. 15. Kal. Feb. ab Innocentio VI. creatus. („ *Anno 1356. Ind. 9. die 14. Martii interfuit Rogito Domini de Petenariis de Regio Notarii, quo Fortunerius Archiepiscopus Ravennæ dedit in feudum Alberico Malvicino Fontanæ nonnulla bona, apud Campium in hist. Placent. tom. 3. pag. 112.*)

XXIX 28 ANTONIUS Joanni successit, ex lib. Provis. Prælat. obiit 1387.

XXX 29 UGO Robertius Regiensis, Episcopus Adriæ electus 1387. translatus ad Ecclesiam Patavinam anno 1392. 13. Kal. Aprilis. Ex eodem libro.

XXXI 30 JOANNES Anselminus civis, atque Episcopus Patavinus, a Bonifacio VIII. translatus est ad Adriensem Ecclesiam 1392. 13. Kalend. Aprilis. Siquidem cum Joannes cum Galeazzio Vicecomite contra Franciscum Carratam dominum Patavii conspirasset, illumque de Principatu dejecissent, ac non multo post, variante fortuna partium, Patavium recuperasset Carrara, coactus Joannes est cum suis asseclis Patavio excedere, ac proinde nobilem Patavinam Ecclesiam cum Adriensi mutare. Bonifacio IX. Pontifici charus fuit, sub cujus Pontificatu tum Interamnensi Prætura, tum aliis muneribus dicitur functus fuisse egregie. Sub eodem Pontifice vita excessit 1404. illius meminit Scardeonius, ac Portinarius in Patavina historia.

XX XII. 31 JACOBUS Bertuccii de Obizilis * Lucensis, Comaclensis antea Episcopus, ad hanc sedem translatus fuit 1404. 5. Kal. Augusti. Hunc Alexander V. quidquid demum in causa fuerit, Episcopatus honore spoliavit. Fortasse id potuit accidisse, quod Gregorii XII. in Concilio Pisano exauctorati partes foverit. Concilio Constantiensi interfuit Italicæ nationis procurator; cumque aliquandiu a sua absfuisset Ecclesia, post mortem tandem Maynardini illam administrandam suscepit. Decessitque anno 1444. ut habent acta concistorialia. Hic ille ipse Jacobus est, quem Betusius nullo fundamento innixus, inter Archiepiscopos Pisanos præponit, contenditque obiisse anno 1418. sed in utroque fallitur, ut dicemus in Archiepiscopis Pisanis.

* Ex App. tom. 9.

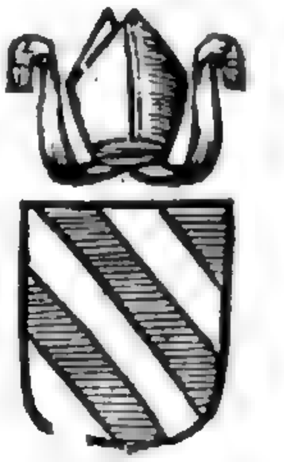

32. MAYNARDINUM ad eundem Episcopatum Alexander V. evexit 1409. ex libro Provis. Prælatorum. Breviori mora hanc Ecclesiam administravit. Oportet enim vel obiisse illum, vel ad alterum Episcopatum fuisse translatum: Jacobus enim de Obizziis ejus antecessor reperitur Constantiensi Concilio assedisse anno 1415. XX XIII.

33. JOANNES de Obiziis patria Lucensis Jacobi superioris consanguineus Episcopus Adriensis fuit post Maynardinum. Romæ fato cessit die 10. Julii 1444. sepultus fuit in Ecclesia S. Mariæ Transtyberim prope Sacellum Dominorum de Cansachiis sub lapide marmoreo, ubi etiam nunc ejus effigies, una cum insigniis spectatur cum hoc epitaphio, à nobis nunc observato. XX XIV.

Hic Jacet R. olim Pater D. Johannes de Opizis de Luca Episcopus Adriensis, qui obiit anno Domini MCCCC.XXXXIIII. die X. Mensis Julii.

34. BARTHOLOMÆUS Roverella Ferrariensis, origine autem Rhodiginus, declaratus est Episcopus 1444. Idib. Julii, cum Joanne de Opizis excessisset e vita. Annum sedit, deinde ad Ravennatem Archiepiscopatum translatus est 1445. XX XV.

35. JACOBUS de Oratoribus, juris utriusque doctor, eandem obtinuit dignitatem 6. Kal. Septembris 1445. excessit autem 1446. Reperitur inter Patres Concilii Basileensis 1433. XX XVI.

36. BLASIUS Novellus Ferrariensis *a*, ex canonico Regulari, Priorique S. Jacobi de Cellanolana, Lateranensisque Basilicæ Pœnitentiario electus est 1446. 10. Kal. Februarii. Postremam obiit diem in monasterio S. Lazari prope Ferrariam, sepultusque in templo S. Joannis Baptistæ in eadem civitate cum hoc epitaphio. XXX VII.

MCCCCLVII. die VIII. Augusti sepulchrum Reverendi Patris Blasii de Novello Episcopi Adrianensis pro se, ac Patribus Monasteriis.

37. TITUS Novellus Ferrariensis *b*, canonicus Regularis, a Paulo II. creatus est 1468. Decessit Ferrariæ in monasterio SS. Jacobi, & Lazari 1471. ubi in marmoreo sepulchro cum hac inscriptione tumulatus est. XXX VIII

Titus Novellus Senator . . . Consul, Censor, Dictator Illustris Regular. Canonicus Adriæ Episcopus Reverendus.

38. MARTINUS („ *Ex familia Libanoria si credimus Libanorio in Ferraria aurea p. 1. pa. 64. ubi de eo.* Mandos.) ad eandem sedem promotus est 1471. mens. Octob. Decessit 1484. XXX IX.

39. Fr. JULIUS Venetus, ex Ordine Servorum ab Innocentio VIII. dictus est Adriensis Episcopus circa ann. 1484. De quo Archangelus Gianius Annal. Servor. Actaque Consist. XL.

a Laudatur à S. perbo de Viris Illustrib. e... pag. 60. *Mandos.*

b Et hoc idem Libanorius p... & Superbus p.... Videndus tamen Rosinus in Lateranen. to. 2 p. ... *Mandos.*

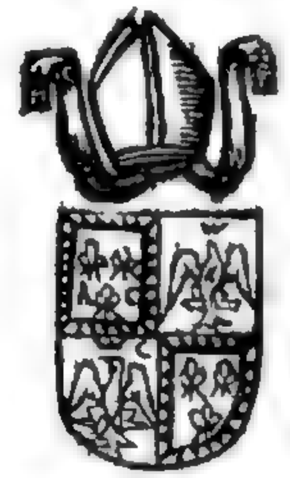

XLI. 40. NICOLAUS Maria a Estensis Ferrariensis, eandem sedem obtinuit 1487. 11. Kalen. Junii. Ferrariæ decessit 1507. sepultusque in sacra summa Æde. Hic nomine ducis Ferrariæ Alexandro VI. Legatus summum Pontificatum publico Patrum consessu gratulatus est; spopondit obsequium 1492. die 26. Novemb.

a Hujus meminit Libanorius lib. cit. p. 2 pag. 66. Manosf.

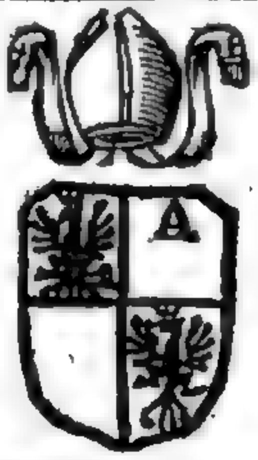

XLII. 41. BELTRANDUM Constabilem Ferrariensem b, Ferrariensis Principis Legatum, Julius II. apud quem munere legationis fungebatur, primum canonicum Vaticanæ Basilicæ adlegit ex decessu Bernardini Matthæi 1507. die 1. ineuntis Aprilis; 27. vero die mensis Augusti ejusdem anni Præsulem Adriensem declaravit. Cumque in explicandis negotiis secundiorem famam tulisset, Estensium Principum fere semper causas peroravit Romæ, ubi & decessit 1519. sepultusque apud S. Mariam de Populo cum hoc epitaphio.

b Vide Libanorium cit. pag. 72. Manosf.

Beltrando Constabili Raynaldi filio Episcopo Adriensi, viro summæ gravitatis, litteraturæ, existimationis, cui propter morum sanctitatem, Estenses Principes arcana Regni consilia credidere, quique multos annos legatione industriè functus sub Leon. X. Pont. Max. annos natus prope tres, & sexaginta Orator in urbe obiit. Antonius frater cum & ipse Orator ad Clementem VIII. venisset incomparabili pietate tumulum, ex humili loco in hanc speciem restauravit.

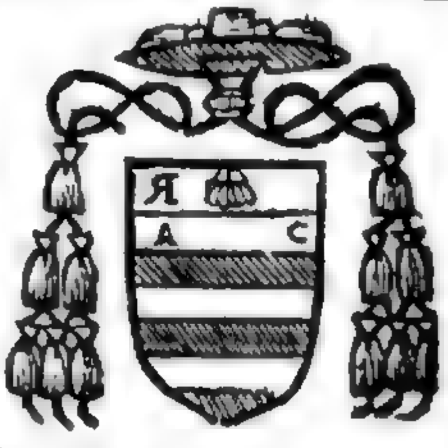

XLIII 42. HERCULES Cardinalis Rangonius Mutinensis, hanc eandem Ecclesiam administrandam suscepit anno 1524. Deinde ad Mutinensem Episcopatum translatus est.

43. JO: BAPTISTA Bragadinus Venetus, in eadem sede Episcopus floruit 1524. die 23. m. Maji. Fato functus est 1528. XLIV

44. JO: DOMINICUS Cardinalis de Cupis, huic Ecclesiæ Administrator adhibitus est 1528. postrema die convoluti m. Augusti. Ejus administratio tenuit usque ad annum 1553. clausitque postremam diem eodem anno. Consule, quæ de eo alibi plura narravimus. XLV.

45. (1) SEBASTIANUS Pighinus, e Regio in Insubria, Episcopus antea Ferentinus, Archiepiscopus Sypontinus, a Julio III. Cardinalis creatus, ad Ecclesiam demum Adriensem translatus est ann. 1553. die 11. mensis Decemb. Eodem anno vita functus est, sepultusque Romæ apud S. Mariam de Populo ante maximam Aram, ubi in marmoreo lapide hoc sequens legitur epitaphium. XLVI

D. O. M.

Sebastiano Pighino de Regio Lepidi Juris consulto xii. viro litibus adiudicandis Episcopo Adriensi, Romanæ sedis bis ad Carolum V. August. Internuntio, synodi Tridentinæ Præsidi S. R. E Presb. Card. supplicum libellorum, qui ad gratiam spectant cognitori super omnia Urbana Tribunalia Vic. Jul. III. disceptatori Stephanus Pighinus fratri P. M. vixit ann. LIII. mens. II. dies V. Obiit an. MDLIII. Kal. Decembris.

46. JULIUS Cananus Ferrariensis, Julii III. familiaris, ab ipso electus est Episcopus 1554. die 29 a. m. Novemb. Interfuit Tridentino Concilio, atque a Gregorio XIII. creatus est Cardinalis, translatusque deinde ad Mutinensem Ecclesiam à Gregorio XIV. 1591. In quo munere vita functus est. Consule Catalog. Mutinens. Episcop. ubi plura de eo narravimus. XLVII

a 26. ex Actis.

47. Fr. LAURENTIUS Lauretus Venetus, ex Ordine Carmelitarum, insignis Theologus in Tridentino Concilio ob insignem, spectatamque doctrinam inclaruit, quamobrem a Gregorio XIV. est creatus Episcopus anno 1591. die 13 b. m. Februarii: Septem omnino annos Adriensem administravit Ecclesiam, decessitque Venetiis 1598. sepulturam habuit apud suos Carmelitas, ubi hoc epitaphium legitur. XLVIII.

b 8. ex Actis.

Laurentius Lauretus Venetus Carmelita, Episcopus Adriæ, sanctimonia, sapientia, omni laudis excellentia præclarus, Orator, Philosophus, Theologus summus, in Concilio Tridentino admirabilis apud Gregor. XIV. Pont. Max. qui eum Episcopum fecit, & apud omnes summis honoribus dignus existimatus, multis bonis hoc templo, & monasterio aucto post annum ætatis LXIII. Episcopatus VII. sua hic ossa sepeliri mandavit.

Obiit Kal. Feb. M. D. LXXXXVIII.

(„ *Egregiè laudatur Lauretus à Chartario in Opere:* Athenæum Romanum, *M.S. apud me. Ubi* „ *dicitur fuisse Theologorum ornamentum, singulare* „ *Philosophorum decus, vir pius, humanus, conversatione placidus, atque benignus, qui pluribus in* „ *Collegiis docuit scientias, & anno 1564. dum esset* „ *Regens Venetiarum, factus fuit Regens Romæ, ubi* „ *in publico gymnasio Sapientiæ Metaphysicam explanaverit; inde factus fuit Provincialis Romæ: deputatus etiam fuit examinator promovendorum ad* „ *gradus &c. Romæ etiam laudabiliter officium Procuratoris Generalis exercuit sæpius coram Pontifice,* „ *& Cardinalibus orando. Scripsit non spernenda volumina, scilicet.*

„ *In Magistrum Sententiarum lib. IV.*
„ *In totam Artem veterem, ut vocant, lib. I.*
„ *In lib. Physicorum Aristotelis l. VIII.*
„ *In ejusdem Metaphysicam lib. XII.*
„ *Censuram in Opera Tertulliani jussu Pii V. lib. I.*

„ *Apo-*

(1) Inter Isclanos to. 6. Virgilium Rosarium reicit in hanc seriem Ughellius. Verum ipse de eo hic non meminit, neque locus alius Virgilio superest.

,, *Apologiam contra calumniatores pro Episcopo*
,, *Cremonæ, & Antonio Marinano lib. I.*
,, *In Epistolam ad Romanos lib. I.*
,, *In Epistolam ad Galatas, dum esset in Concilio*
,, *Tridentino, lib. I.*
,, *Tractatum de contractibus lib. I.*
,, *De Censuris Ecclesiasticis. lib. I.*
,, *Orationes habitas in Concilio Tridentino lib. I.*
,, *Orationes habitas in sacello Pontificio lib. I.*
,, *Argumenta, & consultationes, sive responsa*
,, *ad diversa Principum quæsita. lib. I.*
,, *Scholia in Sichardum Episcopum Cremonen-*
,, *sem, ac Card. Sfondratum etiam ibi Episco-*
,, *pum lib. I.*
,, *Sermones, & collationes Patrum uberes erudi-*
,, *tione. lib. I.*
,, *In ejus funere elegantissimam orationem habuit An-*
,, *tonius Riccobonus. Hieronymus Rubeus in hist. Ra-*
,, *ven. l. 10. ad an. 1564. perbelle Episcopum Lauretum*
,, *laudavit.* Mandosius.]

XLIX. 48. HIERONYMUS è Comitibus (1) della Portia à Clemente VIII. eandem sedem obtinuit 1598. die 7. mensis Augusti, diemque postremum obiit 1612.

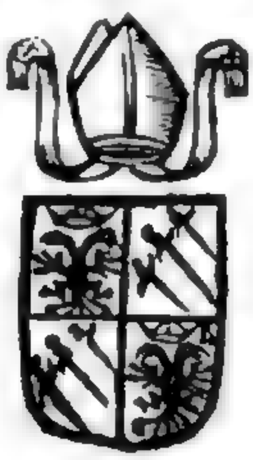

L. 49. LUDOVICUS Seregus Veronensis natus est Veronæ comite Federico, & Violante ex comitibus Canossæ matre, eximia eruditione, & doctoratus titulo, & summa prudentia ac sapientia præditus fuit semper. Sub Sixto V. Romanam adiit aulam, utriusque Signaturæ Referendarius delectus à Gregorio XIV. ejus affini, Fori Cornelii Gubernator, sub Clemente VIII. Spoleti, inde Camerini, & Umbriæ Prolegatus factus, admirabili ingenii benignitate ita præfuit ac profuit omnibus, ut Pauli V. gratiam promeruerit, & ab ipso, ex Basilicæ Liberianæ Vicario, ad hanc sedem subvectus sit* 1612. die 3. Septemb. Seregi faustam Episcopalem infulam albo lapillo, honoris causa sequenti inscriptione notavit vir eruditissimus Franciscus Pola Veronensis in suo singulari inscriptionum libro, quem doctissimus, omniumque scientiarum, rerumque peritia insignis vir Aloysius Novarinus Clericus Regularis, nuper publici juris fecit, pro coronide opusculorum suorum lib.

(* Ex Appen. tom. 2.)

Ludovico. Saregi. Natalibus. doctrina. divitiis. virtutibusque. omni. clariore. inlustris. inlustris. tibi. evax. tibi. &. propter. te. genti. tuæ. patriæ. tuæ. Urbique. &. Orbi. Veneranti. voce. &. gratanti. gratulor. fero. ferio. gratulor. quod. aliquando. tandem. Pontifex. Adrianus. declaratus. es. meritissimo. major. jam. huic. proximat. aliquando. sperant. augurantur. præsagiunt. mortales. omnes. boni. Franc. Pola. Domino. &. Patrono. Qui. mihi. fuat. maximus.
Prid. Kal. Novemb. MDC. XII.

Ludovicus vero 12. annos hanc administravit Ecclesiam, tametsi ut plurimum absens, quippe legationibus in Ræthia, atque gravissimis explicandis negotiis impeditus, Romæ, vel ubi opus foret, commorabatur. Itaque eo munere se exsoluit 1622. decessitque 1625. sepultusque est apud S. Mariam Majorem; ubi vita functo cum hac inscriptione nobile monumentum erexere.

Ludovico Sarego Veronensi Adriæ Episcopo, non genere magis, quam virtutum & doctrinæ luce claro, qui Romana in Aula primum utriusque signaturæ Referendarius, & hujusce Basilicæ Vicarius, mox Episcopatum adeptus, diu apud Helvetios Nuncius Pontificius, in Aulam demum reversus, signaturæ justitiæ Præfectus fuit. Quibus muneribus egregie functus omnibus etiam ordinibus ob suaves mores peræquè charus obiit non. Augusti M. D. C. XXV. annum agens LXVII. Oct. Bandinus, Joan. Baptista Millininus, Laurentius Magalottus S. R. E. Cardinales, Vulpius Vulpianus Archiep. Theatinus Testamenti executores PP.

LI. 50 UBERTUS a Pappafava Paduanus Serego successit 1622 b. die 10. mensis Maii. Hic Roberti equitis filius ex Carrara familia, quæ olim Patavii imperitabat prognatus, lucem aspexit anno 1577 Legum scientia floruit, ac doctoratus laurea ornatus est, Abbas S. Nicolai de Sebinico, Canonicus Patavinus, Theologali præbenda donatus, demum Adriæ Episcopus electus, cum ipsius avunculus Seregus illi dignitati renunciasset. Regio ille animo, ac eximia in rebus gerendis industria præditus, atque adeo Germanorum-Principum maximeque ducis Bavariæ gratiam collegit: effusæ in omnes, sed præcipue in viros industrios liberalitatis. Rhodigii anno 1631. summo sui desiderio relicto è vita discessit. Ejus corpus in Agnlæ antiquæ Carrariæ gentis oppido Patavium transferendum in majorum sepulchro in cathedrali jacet. * Patavii in Ecclesia S. Francisci, ac sacello S. Didaci de eo hæc extat honoraria inscriptio.

(a Ubertinus. De eo Portenarius in hist. Patav. p. 16?. Mandos. b 1621. ex Actis.)

(* Ex Append. t. 3.)

D. O. M.

Ubertino Papafava Episcopo Adriensi Abbati Sebenici. Bonifacius Eques Redemptoris mestiss. Fratri posuit anno sal. MDCXXX VI. Obiit anno MDCXXXI. IX. Octobris ætatis suæ LII. M. v. in Civitate Rhodigii.

LII. 51 GERMANICUS Mantica Uticensis, Famagustæ olim Episcopus, Campaniæque Gubernator, ab Urbano VIII. Pontifice Maximo creatus est Episcopus 1632. c mens. August. * Obiit Anno 1639

(c 22 Febr. ex Actis. * Ex Append. t. 9.)

LIII. 52 JO. Paulus Savius Venetus, Episcopus Feltrensis, translatus ad Adriensem die 19. Decemb. an. 1639.

A D D I T I O.

[,, *Fato functus est Venetiis die 27. Octobris 1650.*
,, *Post ejus obitum diu Adriensis sedes vacavit.*

LIV. ,, BONIFACIUS *Aliardus Comes Bergomensis* ,, *C. R. Theatinus, qui tantis meritis claruit, ut* ,, *adhuc juvenis sui Ordinis Præpositus Generalis eli-* ,, *gi meruerit an. 1652. Tanto Regimine clarus, operi-* ,, *bus in lucem editis celebris, ab Alexandr. VII.* ,, *Adriensis Episcopus dictus est anno 1656. Undecim* ,, *prope annos laudabiliter hanc rexit Ecclesiam, de-* ,, *functusque est anno 1667.*

LV. ,, THOMAS *Retanus, Venetus, huic oneri hu-* ,, *meros subdidit die 25. Junii an. 1667. Ad decennium* ,, *præfuit, & anno 1677. diem supremum obiit.*

LVI. ,, CAROLUS *Labia, Venetus Patritius, C. R.* ,, *Theatinus, Archiepiscopus Corcyrensis, Adriæ E-* ,, *piscopatum suscepit regendum die 14. Decembris an.* ,, *1677. Vir non religione magis, quam eruditione* ,, *conspicuus, ut ejus elucubrationes non minus doctæ,* ,, *quam piæ luculenter testantur. Fato cessit sapientis-* ,, *simus Præsul in Ecclesia sua gremio mense Novem-* ,, *bri anni 1701.*

LVII. ,, PHILIPPUS *de Turre, Presbyter Nobilis Fo-* ,, *rojuliensis, Diœcesis Aquilejensis, I.U.D. Audi-* ,, *tor*

(1) Non è Comitibus della Portia, sed è Comitibus Puliliarum erat Concordiensis Diœcesis, in Utraque Signatura Referendarius: qui diversa, cum vocatus est ad Episcopatum, obtinebat beneficia, & præcipuum unum sec. Sc. in f. m. de Palazzolis Utinen. aliud quoque sub Invocatione s. Angeli, & s Mariæ Caræ Puliliarum de juspatronatus Comitum Puliliarum. ex Actis.

A „ *ter Eminentiss. D. Josephi Renati Cardinalis Imperialis, & aliàs Canonicus Collegiatæ Ecclesiæ Fori Julii, dum annum ætatis suæ 45. ageret, Adriensi decoratus est infula die 6. Februarii an. 1702. Tribus lustris summa cum prudentia laude sibi commissam administravit Ecclesiam, & dum Antecessorum suorum seriem in hujus editionis ornamentum adornaret, pluraque congereret, unde secundis hujus voluminis materies undequaque poliretur, præcipiti lethe correptus bonorum omnium mœrore decessit die 25. Februarii hujus anni 1717. illustrem pietatis, eruditionis, ac doctrinæ famam relinquens, cum suis virtutibus, præclarisque ingenii sui monumentis, quibus Rempublicam litterariam locupletavit, maximum inter eruditos sibi nomen comparaverit, majus præterea adepturus, nisi quæ erat meditatus, intempestivum fatum interturbasset.*

LVIII „ ANTONIUS *Vaira, Venetus, qui, cum in Patavino Archilyceo primarium juris utriusque* B *interpretandi munus gereret, ad Episcopatum Parentinum fuisset assumptus, unde ad Ecclesiam Adriensem regendam translatus fuit die 12. Julii 1717.*

ARIMINENSES EPISCOPI.

ARiminum antiquissima civitas, caput olim Senonicæ Galliæ, in litore Adriatici Maris, ubi famosæ semitæ Æmiliæ cum Flaminia injungunt confinia, non procul a Rubicone amne, qui olim Italiam a Gallia discernebat, situata est, a flumine ejusdem nominis Ariminum appellata, quod hodie incolæ Marechiam appellant, ut fert sententia Pompeii Festi, Plinii, Stephanique Epitomatoris. Alii volunt Ariminum fuisse appellatum, quod insigne olim armamentum Romanorum esset, ubi è bello reversi duces, Romamque petituri, arma recondere erant soliti. Alii ab eadem Galliæ Senonicæ Provincia, olim Ariminum dicta, teste Livio lib. 8. decad. 3. sic denominatum, quæ deinde Arimini Provincia tractu temporis in Pentapolim conversa est. D Alii demum Catonis opinionem secuti, Anniique fabulatoris, ab Hercule Ægyptio narrant fuisse ædificatam, atque ab ejusdem etymologia nominis Ariminum fuisse appellatam. Strabo coloniam illam fecit Umbrorum: quæ postea sub coloniæ nomine in ditionem Romanorum concessit, ut refert Livius, atque Paterculus anno à Roma condita 485. ante exortum Christum 282. consulibus Sempronio Sapho, Appioque Claudio filio Cæci, qui eidem civitati circumdedere muros, Annibalisque bello occupatis opportunas suppetias tulit. Dicta etiam est Augusta colonia, quod ab Octaviano Augusto nobilitata ponte sit, quo fluminis Morechiæ ripam cum civitate conjunxit, pulcherrimoque arcu triumphali; Antoninus deinde Pius, illam irriguo fonte voluit madere, aliisque nobilissimis ædificiis exornavit; unde liquido constat maxima fuisse illam in existimatione apud antiquos Romanos. Plutarchus in Cæsare illam vocat Magnam Galliæ urbem: Zosimus urbem Flaminiæ magnam. Procopius de bello Italico contra Gothos urbem Ariminum maxima existimatione dignam propalavit. Et civium splendidissimus Ordo Ariminensium legitur in antiquo lapide. Hanc urbem in ampliorem situm, longeque majorem, quam his temporibus, extitisse probat vetustas lapidum, demonstrantque quanta fuerit dignitas, & amplitudo urbis, quæ modo respicitur non sine mœrore in suimet quasi compendium redactam. Distributa enim fuit urbs in VII. præcipuos Vicos, ut ex eisdem Inscriptionibus præclare patet, quarum complures memorantur Vicani Vicorum VII. ex quibus III. etiam in diversis insculpta nomina visuntur. Unum integrum monumentum pono, quod refert in suo Rubicone defenso eruditus Jacobus Villanus.

C. MEMMIO
C. I. AN
MARIANO
FLAM. DIVI CLAUD.
II VIR III VIR
CURATORI ÆDIUM
B Q. ALIM ADARICAM
VICAN. VIC. VELAB.
PATRON OB MERIT EJUS
CUJUS DEDICAT. SINGUL
NVIII. DED.
L. D. D. D.

Hæc in lapidibus inventis prope portam S. Andreæ. Germalus vero Aventinus, & Velabrum partes erant urbis Romæ. Ad hujus igitur (ut innuit Cluverius) exemplum Ariminenses suam quoque urbem in VII. partes divisisse videntur. Floruit, donec majestas Romani Imperii; ab ejus ruina, cum aliis Italiæ civitatibus, eandem fortunam tulit, variosque dominos experta est; modo enim Exarchis, modo Longobardis, modo Romanis Imperatoribus paruit, cui Malatestam Theutonem præfecerant anno 1002. unde Malatestam nobilissimam gentem prodiisse credidere plerique, in cujus deinde ditionem cessere nobiliores Flaminiæ civitates, usque ad Julium II. Pont. Max. Ex eo Ecclesiasticum frænum subiit, quo usa moderamine, ad pristinam, florentemque fortunam visa est rediisse. In omni fere memoria viros præclaros eduxit. Cæterum, nulla alia fere re magis spectabilis esse videtur, quam quod in primis civitatibus numeratur, quæ Christiana sacra avidissime susceperunt, divinum verbum Apollinare sanctissimo, & Apostolico viro divulgante. Ad quod sane decus accessit a civibus Ariminensibus largissime sanguis effusus, ut eadem semel suscepta sacra sanctissime tuerentur. Quod ipsum cum Diocletiani temporibus insigniter evenisset, Damasus Papa Ariminum civitatem inter septem martyrii Palmas merito numeravit. Hic Pontifex ei civitati S. Gaudentium Pastorem attribuit, qui hoc tempore ab Ariminensibus inter Tutelares divos numeratur; tametsi jam inde a temporibus Dionysii I. Pontificis Præsule non caruerit; quin potuit ea dignitate etiam enituisse, simul ac Christum secuta est. D Constat in ea Ariminense fuisse celebratum Concilium, quod deinde ex Ecclesiastica censura Conciliabuli nomen invenit. Episcopus Ariminensis jam inde a suo exordio, unam immediate Apostolicam sedem agnovit; ut perspicue videre est in Conciliis, præcipue autem in Lateranensi sub Alexandro III. ubi inter Episcopos Romanæ Provinciæ Jocellinus Ariminensis Antistes se subscribit, non autem inter Ravennates Suffraganeos, quod futurum erat, si illius Ecclesiæ tamquam subditus spectasset arbitrium. Usa hoc privilegio est, mordicusque retinuit, donec Clemens VIII. Ravennati Archiepiscopo tanquam Suffraganeam illam subjecit; nequicquam populo, cleroque reclamantibus. Cathedralis Ecclesia antiquissima est sub invocatione S. Columbæ; cum XII. canonicis, duabus dignitatibus ornatur, Præpositura scilicet, atque Archidiaconatu: quibus rursus accedunt octo mansionarii, atque capellani quinq; Capitulum duo simplicia beneficia obtinet, mensæque capitulari quinque curati junguntur, deque duabus præbendis destituitur, Pœnitentiali scilicet, ac

Theologali. Ariminensis Diœcesis quinque Abbatias, vigintitres Plebanias, centum sexaginta supra unam Parochiales Ecclesias, quarum viginti quatuor intra civitatem sunt, cætera simplicia beneficia habentur, cum 18. Xenodochiis complectitur. Sub ejusdem Diœcesis ditionem sexaginta oppida cadunt, quorum sexaginta millia mortalium censentur. Sexdecim Religiosorum monasteria, sex monialium, sexdecim laicorum confraternitates, tria Xenodochia, mons Pietatis, seminariumque ad alendos juvenes, cum aliis Ecclesiis, atque oratoriis Arimini spectantur, Ariminensis populi pietatis clarissima argumenta. Ejus divi Tutelares sunt Deipara Virgo, S. Gaudentius Episcopus, & martyr, S. Columba, Innocentiaque virgines, & martyres, cum S. Juliano, ac Patavino Antonio. Tam cathedralis, quam cæteræ aliæ Ecclesiæ sanctorum reliquiis nobilitatæ sunt. Taxatur hæc Ecclesia in lib. Cameræ Apostolicæ ad florenos 400. Hujus nobilissimæ civitatis originem, situm, historiamque describunt Raphael Adimarius, Cæsarque Clementinus S. Stephani Eques, ac cives Ariminenses. Matthæus vero Brunus suo tempore non tenuis famæ jurisconsultus ita olim in eundē Arimini situm perbelle cecinit.

Urbis Ariminea si quæris noscere fines,
Hos lector versus perlege docte meos.
Hujus prima suos gressus pars solis ad ortum
Tendit, ubi sedes amnis Isaurus habet.
Solis ad occasum Zephyro jam flante pererrat,
Altera ubi Rubicon projicit amnis aquas.
Tertia & ad nigrum pluvialemque advenit Austrū,
Apenninus ubi cornua longa trahit.
Ultima ad horriferum Boream, septemque triones
Pergit, ubi Adriaci fluctuat unda sinus.
Frugibus hos inter fœcundum circuit Aequor,
Fertilis & colles undique Bacchus amat.
Muscosi fontes, oleaque in collibus altis,
Plenaque maturis fructibus arva patent.
Flavus in Adriacas percurrit Ariminus undas,
Pinguia vi secum semina sæpe trahens.
Cernitur hic divi Pons Cæsaris urbe vetustus,
Arcus quinque manu regia, & arte gerens.
Jam fuit & gemina hic statio tutissima nautis.
Unica nunc fessos semiperempta capit.
Alter & Aprusa hanc qui nomine dividit amnis,
Latus & ad curvum pergit ab urbe maris.
Nascitur ex parvo prope mœnia monte frequenti
Fons gelidus cursu, clarus & urbe jacet.
Alta hic cernuntur populi, sanctique senatus
Fundamenta arcus marmore structa diu.
Hac via quadrato pertransit lata lapillo,
Flaminia, & secum jungitur Aemilia.
Hic quoque collapsi vestigia summa theatri,
Navita arenoso littore spectat ovans.
Sacra quaterq; decem divorū hæc templa super sunt
Viginti, ac aras possidet ista duas.
Hanc circum, & duo bina decem nunc curvus arator
Rura colit, vites pampineasque putat.
Collibus, & plano totidem nunc oppida fulcat,
Jam sexaginta heu fertilior animis.

Series Præsulum, qui in Ariminensi sede olim floruerunt, sequens est, quam ex variis monumentis non parvo nostro labore in hunc modum digessimus. („ *Hujus Ecclesiæ fructus taxantur in libris* „ *Cameræ ad Flor. 400. ascendunt tamen ad 3000. Scuta Monetæ Romanæ.*)

I. 1. N. cujus nomen ignoratur, Ariminensis Episcopus consecratus a Dionysio Pontifice, cujus meminit Clementinus lib. 2.

II. 2. STEMNIO Ariminensis Episcopus inauguratus est circa annum 307. à Marcello I. Pontifice, qui Concilio Romano interfuit anno 313. ut narrat Baronius. Erexit autem Stemnio templum, quod postea S. Gregorii placuit appellare, adauxitque subconfessionem, ut vocant, quæ paulo ante Sacellum erat angustissimi ambitus. Herculis templum a Constantino Magno impetratum, sub invocatione S. Columbæ virginis, & martyris dedicavit in Cathedralem, ordinatis sacerdotibus, qui ibi divinum opus urgerent. Cæterum S. Columbæ reliquiæ Ariminum in hunc fere modum advectæ sunt. Senonenses quidam mercatores, cum e Galliis ad Adriaticum Mare secum S. Columbæ vel pietatis, vel tutelæ gratia advectis reliquiis cursum instituissent, inque conspectu Arimini adeo tenaciter navis hæsisset, ut nulla deinde vi, non ventis, non impellentibus undis potuerit dimoveri, religione perfusi Episcopum loci supplices, pronique consuluerunt, quid facto opus esset. Intellexit Antistes præsentissimum numen adesse, ac veluti indigitare, ubi reponendas reliquias illas mandaret: quamobrem paucorum sacerdotum instituta supplicatione, è mari, in templum a se repurgatum S. Columbæ reliquias deportavit, fecitque templo de nomine sanctæ cognomen, inque tutelares Ariminensis populi divos annumeravit. Ejus virginis, & martyris festum postrema die mensis Decembris celebratur, quæ sub Aurelio Imperatore ex Rom. Martyr. nobilem sumpsit palmam martyrii.

III. 3. S. GAUDENTIUS Episcopus, ac divus Tutelaris Arimini, catholicæ religionis defensor, tum Arimini, tum foris quam plura templa construxit. (1) Vixit temporibus Constantii Imperatoris Arriani, sub cujus Imperio Ariminense Concilium celebratum est anno 359. quod a Romana Ecclesia postea reprobatum, Conciliabuli nomine pondus amisit. Cæterum Gaudentius cum Conciliabuli acta soluta jam synodo rescidisset, Arrianamque impietatem constantissime insectaretur, ab ejus impietatis alumnis pulsatus, lapidatusque extra civitatem palmam accepit martyrii die 4. mensis Octobris, ut habet Baronius in notis ad Martyrologium Romanum, Annalibusque Ecclesiasticis. Hujus sanctissimi martyris corpus in templo ejus nomini consecrato quiescebat, ubi postea nobilis, opulentaque Abbatia ex Ordine D. Benedicti erecta fuit. Eo in templo plura sanctorum lipsana honorifice asservari, in eoque fidelium plures stationes indulgentias ex thesauris Ecclesiæ effudisse summos Pontifices testatur documentum ante annum ducentesimum jussu Joachimi Abbatis scriptum, quod cum in eo nonnulli ritus Ariminensis Ecclesiæ recenseantur, hic exhibebo.

In nomine Domini Jesu Christi. Amen. Exemplar sive copia libelli stationum S. Gaudentii Ecclesiæ Arimini. Istæ sunt stationes, & loca devotissima Ecclesiæ, seu monasterii S. Gaudentii gloriosi martyris, & Episcopi, atque singularis patroni civitatis Arimini, ubi sunt multa sancta corpora, & reliquiæ sanctorum, quæ quidem Ecclesia, & loca sacratissima, etsi a cunctis fidelibus sunt merito veneranda, & singulari devotione habenda, præcipue a venerabili, & devoto populo ejusdem nobilis Ariminensis civitatis. Sunt igitur cum pura devotione magnaque veneratione visitanda, veneranda, protegenda, atque magnificanda, attento præsertim, quomodo idem venerabilis populus eosdem gloriosos sanctos, quorum sacratissima corpora, atque Reliquiæ in prædicta Ecclesia requiescunt, habeat indubitanter in cœlo, coram Deo speciales Oratores, patronos, & defensores: ideoque est valde dignum, & justum, ut qui tantos, tamque magnificos meruerunt habere patronos, a quibus singularis patrocinii recipiunt beneficia, eis utique vice versa majoris devotionis, ac venerationis continua impendant obsequia. Quomodo sacratissima corpora, atque reliquias, sic jugiter visitando, eosque devoto affectu venerando non solum eorundem sanctorum gratiam, & patrocinium, sed & multas, & magnas indulgentias a summis Pontificibus, ibidem copiose concessas, merebuntur indubitanter obtinere, ad laudem, & honorem D.N.I.C. eorundemque sanctorum, & ad salvationem animarum fidelium, eandem Ecclesiam, atque reliquias, & loca, ubi sunt, seu stationes devote, ut præfertur visitantium; quæ quidem loca, seu stationes sunt novem, & sunt, quæ sequuntur.

Pri-

(1) Spuria quædam Gaudentii Acta scitissimè refutat Baronius ad an. 359. quibus narratur, eum ordinatum fuisse Ariminensem Episcopum a Damaso Papa, qui diutius post Ariminense Concilium, cui interfuit Gaudentius, in sede Romana fulgere cœpisset.

Prima igitur statio, seu locus indulgentiarum est ad portam burgi S. Genesii ante exitum portæ, quæ ducit ad S. Gaudentium, ubi est quædam crux marmorea antiqua, in quo loco, seu statione propter quoddam magnum miraculum ibidem factum, Episcopus civitatis Ariminensis, qui tunc temporis erat ob S. Crucis reverentiam, & tanti miraculi condignam perpetuam memoriam copiosas indulgentias, quas proculdubio obtinent omnes dictum locum visitantes, & crucem ipsam ob reverentiam passionis D.N.I.C. devote adorantes, & ista est prima statio, seu locus indulgentiarum sanctus, & devotus in eundo ad S. Gaudentium

Secunda statio, seu locus indulgentiarum est in medio Campi, seu cœmeterii magni, quod est ante Ecclesiam S. Laurentii, ubi est quædam crux magna lapidea, & lapis magnus junctus cum ea ad modum altaris, ubi Episcopus Ariminensis noviter factus, quando primo venit accipere tenutam, & regimen ejusdem Episcopatus, deponit vestimenta sua pariter, & calceamenta, & sic humiliter, & devote intrat in Ecclesiam S. Gaudentii singularis patroni dictæ civitatis Arimini, ad adorandum, seu venerandum ipsius corpus sanctissimum, & cætera corpora, & reliquias aliorum sanctorum, quæ sunt in eadem Ecclesia; quibus devote adoratis, dignoque honore veneratis redit ad prædictum locum, ubi ante ingressum Ecclesiæ deposuerat vestimentum, & calceamenta sua, & ibi induitur, & calceatur aliis pannis, & calceamentis novis statui suo condecentibus, tradens eidem Ecclesiæ S. Gaudentii patroni sui indumenta illa, & calceamenta, quæ ut dictum est, deposuerat, & equum similiter, in quo per viam equitaverat; deinde associatus a majoribus, & nobilioribus civitatis intrat civitatem, & vadit ad Episcopatum, seu Ecclesiam Cathedralem suam, in qua processionaliter recipitur, & honorifice intromittitur, atque in sede sua Episcopali, cum Te Deum laudamus, &c. Pulsu omnium campanarum solemniter inthronizatur; & ista est secunda statio, seu locus indulgentiarum S. Gaudentii, ubi conceduntur indulgentiæ.

Tertia statio, seu locus indulgentiarum S. Gaudentii, est in medio ipsius Ecclesiæ gradus, per quos ascenditur in chorum, ubi est quædam crux aurea, posita in pavimento plana. Qui quidem locus est circumdatus virgis ferreis grossis elevatis a terra, & dicitur Palma martyrii, quoniam in ipsomet loco martyrizabantur, & decollabantur sancti martyres pro fide, & nomine D. N. I. C. tempore persecutionis Christianorum, & efficiebantur ibidem sui sacri certaminis, velut strenui, atque fideles milites Christi victores gloriosi, quæ quidem gloriosa victoria significatur per palmam, & ideo non immerito, sed digne, & congrue locus ipse dicitur Septem palmæ martyrii. Unde est sciendum, quod septem sunt loca in urbe universa, quæ vocantur Palmæ martyrii, ubi principaliter primi sancti martyres martyrizabantur tempore persecutionis Christianorum, & pro fide Christi, ut dictum est, decollabantur. Quorum.

Primus locus, seu prima palma martyrii est Roma.

Secunda in Hierusalem.

Tertia in Ravenna.

Quarta in dicta Ecclesia S. Gaudentii de Arimino.

Quinta in Alexandria, ubi fuit martyrizata beata Catherina, & magna multitudo martyrum.

Sexta est in Francia, ubi fuit martyrizata sanctissima legio sanctorum Thebeorum martyrum, prout in ipsorum legenda habetur.

Septima est in Alemagna in civitate Coloniæ, ubi fuit martyrizata beata Ursula, cum tota sua gloriosa comitiva, quæ fuerunt undecim millia virgines, quæ omnes ibidem pro fide Christi martyrizatæ fuerunt. Quæ quidem loca septem, seu palmæ martyrii prædicta sunt loca sacratissima irrigata, & consacrata innumerabilium martyrum sanguine preciosissimo, quæ cum maxima devotione, & reverentia debent visitari, & revereri, & honorari a Christi fidelibus, ex quibus septem martyrii palmis sanctissimis, ut dictum est supra, una est in dicta Ecclesia S. Gaudentii, & ipsa est quarta statio, seu locus indulgentiarum ejusdem Ecclesiæ S. Gaudentii.

Quarta statio, seu locus indulgentiarum S. Gaudentii est, sicut quis intrat Ecclesiam ipsam ad manum sinistram, in quadam capella parva, quæ est ex opposito nobilis turris campanarum apud unam aliam capellam magnam, in qua quidem capella parva, quæ est in illo angulo, est unum monumentum lapideum depictum retro altaris ipsius capellæ, in quo monumento est corpus cujusdam S. fœminæ, seu matronæ venerabilis sororis S. Christophori, & inter murum istius capellæ, & murum chori, ubi dicitur divinum officium, est quædam scala lapidea, & ibi est unum aliud monumentum lapideum, cujus pars subtus dictam scalam lapideam, & aliam, pars est de foris discooperta, quæ videtur tangere parietem dicti chori, in quo monumento est corpus B. Lanfranchi, ubi virtute domini nostri Jesu Christi, & meritis ejusdem B. Lanfranchi fiunt quotidie miracula; nam rupti, seu crepati, aut hermosi, se eidem B. Lanfranco, devote raccommendantes, ipsiusque sepulchrum, cum fide, & devotione visitantes, prædictis infirmitatibus, seu passionibus suis certissime liberantur; & ipsa est quarta statio, sive locus indulgentiarum ipsius Ecclesiæ S. Gaudentii.

Quinta statio, seu locus indulgentiarum S. Gaudentii est in capella S. Coronæ, quæ est superius ascendendo per supradictam scalam lapideam, ubi est monumentum B. Lanfranchi, in fine Ecclesiæ ad manum sinistram altaris majoris S. Gaudentii, in qua capella est altare lapideum, & retro cunctum, cum eo est, quoddam magnum sepulchrum lapideum, in quo est corpus Coronæ virginis, & corpus S. Arduini confessoris, qui in eodem monasterio S. Gaudentii vixit, & ibidem sanctificatus fuit, & in eodem sepulchro est brachium S. Stephani prothomartyris; de quo sepulchro, cum maxima devotione multi tradunt, & dant cum aqua febricitantibus, & liberantur, & ibi sunt concessæ amplissimæ indulgentiæ, sicut apparet per septem privilegia antiqua, quæ adhuc sunt in eodem monasterio, & ista est quinta statio, sive locus indulgentiarum prædictæ Ecclesiæ S. Gaudentii.

Sexta statio, seu locus indulgentiarum S. Gaudentii est ad altare majus, quod est superius in medio Ecclesiæ, in capite ipsius ante chorum, super quo altari est quædam Ancona, sive tabula erecta plena multis reliquiis sanctorum, quorum nomina leguntur pro utraque parte exteriori, & retro ejusdem altaris majoris est quædam sepultura solemnissima marmorea fabricata, more Romano antiquo ex perploretnis, & serpentis, aliisque lapidibus pulcherrimis diversorum colorum, in qua est preciosissimum corpus S. Gaudentii gloriosi martyris, & Episcopi Ariminensis, atque patroni singularis ejusdem civitatis, & in parte superiori ipsius sepulchri, ubi est ostiolum ferreum, sunt multæ preciosæ reliquiæ Ss. quasi innumerabiles, & ibi sunt concessæ multæ indulgentiæ, & ista est sexta statio, sive locus indulgentiarum ejusdem Ecclesiæ S. Gaudentii.

Septima statio, seu locus indulgentiarum S. Gaudentii est in capella quatuor Coronatorum, quæ est superius in fine Ecclesiæ ad manum sinistram supradicti altaris majoris S. Gaudentii, in qua capella est altare lapideum, & retro est quædam arca, seu capsa elevata, quasi super altare, & juncta cum muro ex lapide marmoreo finissimo, seu alabastrino sculpta a foris certis imaginibus, & certa scriptura sculpta in medio ejus, in qua sunt duo sacratissima corpora, ex quatuor coronatis Martyribus, & tria corpora Ss. Innocentium, & in hac capella similiter sunt multæ indulgentiæ, & illa est septima statio, sive locus indulgentiarum præfatæ Ecclesiæ S. Gaudentii.

Octava statio, seu locus indulgentiarum S. Gaudentii est in eadem Ecclesia subtus in alio corpore inferiori ejusdem Ecclesiæ, quod dicitur confessio in capella Ss. martyrum Valentini, & Victoris, quæ est intrando confessionem jam dictam ad manum dexteram, ubi est altare lapideum, & juxta ipsum retro est sepulchrum lapideum, in quo sunt corpora prædictorum martyrum Valentini, & Victoris, quæ fuerunt ibidem mirabiliter reperta, cum corpore S. Gaudentii, ut recitatur in historia passionis suæ, in quodam puteo, qui est a manu

sinistra prædicti altaris, ubi est lapis in terra marmoreus, per revelationem factam cuidam honestæ, & religiosæ fœminæ, nomine Abortina, quæ erat cæca a nativitate, & morabatur Ravennæ; hoc modo fertur. A
Quod cum jam dicta fœmina cæca esset Ravennæ, & quotidie cum magna devotione, & fide pro visu, seu oculorum lumine habendo Deum exoraret, & cum in hac prece per multum tempus institisset, & perseverasset, fuit tandem sibi dictum per Angelum, quomodo Deus exaudierat preces ejus, & ad hoc, ut visum recipere mereretur, quod deberet venire in civitatem Arimini, & ire ad Ecclesiam S. Gaudentii, & dicere R. Abbati ipsius monasterii, quomodo in prædicto loco confessionis in capella jam dicta erat quidam puteus coopertus lapide marmoreo, in quo jacebant corpora Ss. martyrum Gaudentii, Valentini, & Victoris, & quod voluntas Dei erat, quod inde extraherentur, & honore condigno venerarentur; addens, quod cum eadem sanctissima corpora reperirentur, & a dicto puteo extraherentur, & ab ipsa devotione adorarentur, & deoscularentur, quod incontinenti visum recipere mereretur. B
His præmissis prædicta sancta fœmina per Angelum, ut præfertur, dictis, subjunxit fœmina eidem Angelo, dicens: Tu scis Domine, quia non video: neque per me ipsam ad aliquem locum, nisi deducar, pergere valeo. Tunc Angelus accepit eam, & subito, quasi in ictu oculi posuit ipsam in Arimino, intra dict. Eccles. S. Gaudētii, in illo loco, ubi prædicta Ss. corpora erant, & dixit ei Angelus: Ecce filia dilecta, quia tu es nunc in Ecclesia S. Gaudentii de Arimino, & in capella, & loco, ubi pretiosa corpora SS. martyrum Gaudentii, & Valentini, & Victoris sunt, & ubi tibi dixeram, cum esses Ravennæ, quod deberes venire; Nunc autem perge ab R. Abbatem hujus monasterii, & enarra sibi per ordinem omnia, quæ tibi evenerunt, prout facta sunt usque nunc. Tunc illa sancta fœmina procidens in terram tota perfusa lachrymis præ nimio cordis gaudio, & agens gratias Deo, & illi sanctissimo Angelo, atque se sibi humillime recommendans. Angelus ille sanctissimus nuncius, qui divinus volavit in cælum, illa vero surgens ab oratione perrexit ad R. Abbatem, & narratis C
sibi omnibus, quæ ei acciderant, prout Angelus eidem præceperat, & ostenso sibi puteo, ubi illa sanctissima corpora jacebant. Tunc iisdem R. Abbas adhibens plenam fidem verbis illius sanctæ fœminæ apposuit totam diligentiam suam super hac re a Deo sibi commissa, & specialiter injuncta, & convocatis multis servis Dei, tam religiosis, quam clericis, atque secularibus honestis, & congregatis omnibus in dicta Ecclesia S. Gaudentii, cujus R. Abbate, & monachis suis iisdem R. Abbas, intimavit omnibus omnia, quæ illa sancta fœmina sibi dixerat, & quomodo ex parte Dei specialiter injunxerat, quod deberet extrahere illa sanctissima corpora Ss. martyrum Gaudentii, Valentini, & Victoris, quæ erant ibi in quodam puteo indecenter sepulta, ut inde extracta, & in loco condecenti reposita condigno venerarentur honore, & quod ista erat causa, quare eos ibidem convocaverat, atque congregaverat, ideo, quod omnes ibi astantes vellent cum eo pariter ad locum, ubi illa sanctissima corpora jacebant, accedere, & ipsa inquirere, indeque extrahere. Tunc R. D
Abbas, indutus Pontificalibus, cum suis consociis, & ministris, & omnes alii ordinati processionaliter cruce prævia, ut est moris, perrexerant valde solemniter, & devote ad locum, ubi erant illa sanctissima corpora, existente ibidem præsente illa sancta fœmina cæca, quæ venerat revelare ipsa ostendente locum S. putei, & præcipiente, ut ipsum fiducialiter aperirent. Quem cum aperuissent, & illa sanctissima corpora reperiissent, eaque mirabiliter, & ultra humanum modum fragrantia extraxissent, & illa sancta fœmina a nativitate cæca, cum magna devotione, & fide, cum facie sua ea humillime tetigisset, & incontinenti subito oculos, & visum, quem nunquam habuerat, perfecte, & mirabiliter recepisset, omnes, qui aderant præ nimio stupore, & admiratione ex tanto, tamque magnifico miraculo, coram ipsis facto, quasi extra se facti, & super facies suas in terra prostrati adoraverunt Deum ipsum laudantes, & glorificantes in sanctis martyribus suis Gaudentio, Valentino, & Victore; quorum sacratissima corpora reperire, & habere meruerunt in ipsorum & totius civitatis præsidium.

Tunc prædictus venerabilis pater Abbas primo, & postea successive omnes alii, qui aderant præsentes cum magna reverentia, & devotione perfusi lachrymis ex immenso cordis gaudio accesserunt ad venerandum, & deosculandum illa sanctissima corpora, & mirum in modum factum est, ut omnes illi, qui ea tetigerunt, fuerint perfecte curati, & liberati ab omnibus infirmitatibus, doloribus, & languoribus suis. Deinde deduxerunt ipsa in sacristiam ejusdem Ecclesiæ, cum ingenti gaudio, magnoque honore, cantantes: Te Deum laudamus; & ibi fuerunt in quadam capsa honorifice recondita, & a cuncto populo digno honore venerata, ubi similiter fuerunt multa miracula facta, & ibi steterunt illa sacratissima corpora, per aliquod breve tempus, donec fuit factum sepulchrum lapideum, in quo ponerentur.

Quo facto prædicta sacratissima corpora Valentini, & Victoris fuerunt cum maximo honore, & hymnis, & canticis spiritualibus ad capellam, ubi prius fuerunt reportata, & ibi apud puteum, ubi ante jacuerant, in quodam notabili sepulchro lapideo, videlicet marmoreo mirabiliter recondita, ubi requiescunt usque in diem generalis judicii D. N. Jesu Christi, quando veniet reddere unicuique secundum opera sua, pro cujus sacrosancto nomine confitendo præfati beatissimi martyres Valentinus, & Victor se martyrizari, & occidi permiserunt, expectantes ab eo condignam mercedem recipere, cui est honor, & gloria in secula seculorum. Amen.

S. Gaudentius repositus fuit retro altaris majoris in pulcherrimo sepulchro solemni, & mirifico honore: illa autem sancta fœmina, de qua superius est facta mentio, quandiu vixit, in ea Ecclesia in servitio Dei, & prædictorum sanctorum martyrum permansit, & in ea capella, ubi illuminari promeruit, ibidem post mortem se sepelire jussit, ubi multis plena, & adornata virtutibus requiescit in Deo. Et ista est octava statio, sive locus indulgentiarum Ecclesia S. Gaudentii, ubi etiam plurimæ indulgentiæ sunt.

Nona statio, seu locus indulgentiarũ S. Gaudentii est in prædicto loco confessionis, seu corpore Ecclesiæ inferiori introitu ad manum sinistram, in quodam loco stricto, & angusto, ubi est quædam capella parvula, & devotissima, ubi, ut fertur, S. Gaudentius cum aliis Christianis fidelibus occulte orare consueverat, & maxime tempore persecutionis Christianorum; quem locum multæ devotæ personæ consueverunt per annum integrum quolibet die visitare, ibique specialem, & devotam orationem pro aliquo defuncto facere, & aliqui ex ipsis asserunt se vidisse illas personas defunctas in eodem loco, quem pro illis visitarunt, & ubi pro ipsis speciales, & devotas orationes Deo obtulerunt, & statum suum eis manifestaverunt, & si possent liberari a pœnis, vel, aut quomodo daro sibi dixerunt: Tum aliqui ex illis, qui dictum locum visitarunt, ut dictum est, dicunt hoc se vidisse in fine anni, alii infra tres menses, alii vero infra sex, quod credendum est fieri secundum ipsorum orationum fidem, & devotionem, vel secundum aliorum defunctorum, pro quibus orat, statum, & necessitatem, alii etiam frequentantes, & continuantes dicti loci visitationem, & devotam orationem dicunt se ibidem sentire, & videre miracula, & ista est nona, & ultima statio, sive locus indulgentiarum supradictæ Ecclesiæ S. Gaudentii.

Sunt etiam in dicta Ecclesia S. Gaudentii præter prædicta loca, & stationes, nonnulla etiam devotissima loca, & capellæ, in quibus locis omnibus sunt multæ indulgentiæ, eo quod sunt intra corpus ejusdem Ecclesiæ, cui ab antiquo fuerunt a summis Pontificibus amplissimæ, & quasi innumerabiles indulgentiæ concessæ; & inter cætera loca est in dicta Ecclesia inferiore, quæ dicitur confessio, in fine ipsius apud murum, ubi est quædam fenestra vitrea magna, magnum sepulchrum lapideum, seu arca, in qua, ut fertur, fuit positus quidam sanctus martyr, nomine Venerei, qui tempore persecutionis Christianorum pro fide D. N. J. C. fuit martyri-

zatus, & per medium squinæ secatus; quam arcam, seu sepulchrum, qui habent dolorem squinæ, lumborum, aut renum, devote osculantes, & ipsam squinam, lumbis, seu renibus, ita ut sunt vestiti fideliter, & devote osculantes, vel tangentes, liberantur ab eisdem passionibus, seu infirmitatibus ad honorem D.N.J.C. & ipsius sanctissimi martyris Venerei.

Item in eadem Ecclesia sunt etiam aliæ quatuor capellæ devotæ, cum suis altaribus, in quibus etiam sunt multæ indulgentiæ; quarum prima est beatissimæ Virginis Mariæ, & est ad manum sinistram, cum quis intrat Ecclesiam: aliæ autem duæ sunt ex utroque latere scalæ lapideæ magnæ, per quam ascenditur ad chorum, quarum una est S. Joannis Evangelistæ, alia vero est S. Veneris; quarta autem est, quando quis intrat Ecclesiam ad manum dexteram, & ista capella est B. Annæ matris beatissimæ Virginis Mariæ, & in altari istius capellæ in lapide magno, qui est desuper, sunt in locis ibi sculptis positæ multæ venerandæ reliquiæ ejusdem B. Annæ, & in ipsamet capella sunt duæ magnæ, & pulcherrimæ columnæ marmoreæ, quibus ex parte anteriori sustentatur, & in istis duabus columnis sunt sculpturæ factæ, in quibus mirabili, & occulto modo est positum de ligno S. crucis, in qua dominus noster Jesus Christus pro salute mundi crucifixus fuit, cum aliis etiam reliquiis preciosis; quæ quidem capella est digna magna veneratione, & honore, non solum ratione vocabuli, sed præsertim ratione ipsorum pretiosissimarum reliquiarum, quæ in ea sunt. Præterea etiam est unus locus magnæ devotionis, & singularis in ingressu portæ ejusdem Ecclesiæ S. Gaudentii in pavimento plano, ubi est circulus magnus sphericus, sive rotundus ex lapillis minutis diversorum colorum, in quo loco, ut fertur, est puteus magnus, in quo est multitudo magna corporum Ss. martyrum, qui ibidem tempore persecutionis Christianorum fuerunt martyrizati, & occisi pro fide, & nomine D. N. J. C. qui quidem locus usque ad palmam martyrii, quæ est ibi apud ipsum, ubi decollabantur, seu decapitabantur sancti martyres, & per totum circuitum est totus perfusus, & irrigatus roseo, atque purpureo ipsorum sacratissimorum martyrum sanguine, & ideo dignus veneratione, & honore.

Item in prædicta Ecclesia apud supradictum altare S. Annæ est quoddam notabile monumentum ex pulcherrimis lapidibus marmoreis diversorum colorum positum, insertum in pariete, cum ostio ferreo, magno afforis, & crate ferrea ab intra, in quo est corpus B. Gregorii Ungari Episcopi, quasi totum integrum, qui quidem B. Gregorius fuit occisus, ut inferius dicetur, non longe a civitate Arimini, a comitibus consociis suis peregrinis, pergentibus Romam, pro quo Deus ostendit quoddam magnum, & stupendum miraculum.

Explicit libellus iste, in quo continentur stationes, & loca devotissima Ecclesiæ S. Gaudentii de Arimino, gloriosi martyris, & Episcopi, atque patroni principalis ejusdem civitatis Arimini, ubi sunt multa sancta corpora, & reliquiæ sanctorum, prout in hoc præsenti libello latius continetur. Quæ quidem Ecclesia, & loca sanctissima prædicta, ut in principio hujus libelli dictum est, & si a cunctis fidelibus sunt merito veneranda, & in singulari devotione habenda, præcipue tamen a venerabili, & devoto populo ejusdem nobilis civitatis Arimin. Sunt igitur, cum magna reverentia, & singulari devotione visitanda, veneranda, protegenda, atque magnificanda, attento præsertim, quod idem venerabilis populus eosdem gloriosos sanctos, quorum sacratissima corpora, atque reliquiæ in prædicta Ecclesia requiescunt, habeat in cœlo semper coram Deo principales orantes, patronos, ac defensores: & ideo est valde condignum, & justum, ut qui sanctos, tamque magnificos patronos habere meruerunt, a quibus continue singularis patrocinii majora recipiant beneficia, eis utique vice versa majoris devotionis, & honoris assidua impendant obsequia; quorum sacratissima corpora, atque reliquias sic jugiter visitando, ac venerando non solum eorundem sanctorum gratiam, & patrocinium, sed etiam multas, & magnas indulgentias a summis Pontificibus, ibidem concessas merebantur obtinere; qui quidem libellus fuit compilatus principaliter ad Dei, ac prædictorum sanctorum honorem, & præfati venerabilis populi Ariminen. consolationem, ut idem venerabilis, & devotus populus, per hunc libellum posset habere plenariam notitiam omnium, & contentorum ac tanti, tamque magnifici, & preciosi thesauri spiritualis, atq; cœlestis, qui est in prædicta sancta, ac venerabili Ecclesia monasterii S. Gaudentii, & in aliis sanctis locis ibi contentis. Quem libellum venerabilis in Christo pater D. Joachimus de Possentibus de Papia Abbas prædicti monasterii, fecit compilari, ut dictum est, & scribi per me D. Cœlestinum monachum professum ejusdem monasterii, anno Domini 1442. ad laudem summæ, & individuæ Trinitatis, cui est honor, & gloria, virtus, & imperium, per cuncta seculorum secula. Amen.

Cæterum in honorem S. Gaudentii Ariminenses priscis temporibus nummos percusserunt, in quibus ejusdem divi Tutelaris effigiem, nomenque apponi curarunt. Unum ex iis habeo apud me argenteum, quem hic incidi feci in hunc, quem vides, modum.

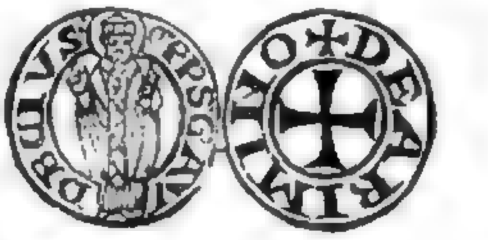

4 JOANNES S. Gaudentii alumnus magistro successit, præceptorisque corpus in templum ejus nomini consecratum honorifice transtulit. Hic Joannes S. Sebastiano familiaris fuit, Gallæque Placidiæ Augustæ, quæ templo Gaudentiano exædificando subsidia tanta Principe digna munificentissime contulit. IV.

5 JOANNES Joanni successit, illiusque mentio extat circa annum 438. V.

6 JOANNES a Gelasio Papa in Ariminensem Præsulem inauguratus anno 498. Concilio Romano interfuit sub Symmacho Papa ann. 500 *a*. & 501. cujus alicubi meminit Baronius. VI.

(„ STEPHANUS *Ariminensis Episcopus adfuit „Vigilio Papa sententiam excommunicationis vibran„ti Constantinopoli in ejus Episcopum Mennam, & „Theodorum Episcopum Cæsareæ Cappadociæ. an. 551.* „Baronius. *Subscribit Constituto Vigilii apud Har„duinum in noviss. Concil. edit. tom. 3. pag. 46.*) VII.

7 JOANNES, hujus nominis IV, cum decessisset 590. Gregorius Magnus anno 591. ad Ecclesiam Ariminensem Severum quemdam Episcopum visitatorem legavit, qui interesset electioni, ne illam studia partium fortasse corrumperent; cumque plerique de clero in nobilem quemdam Odeatinum favorabilia contulissent suffragia, nec placuisset Pontifici, rescripsit Pontifex alterum promoverent ad sedem, ni vellent ex Pontificia censura parem oneri alterum experiri. VIII.

8. CASTORIUS electus est, & consecratus a Gregorio Magno Pontifice 592. eodemq; anno sub ejusdē Pontificis favore sacratissimæ Cruci oratorium dedicatum erexerunt. Cæterum Castorius cum multa ab Ariminensibus pertulisset, incidit in ægritudinem capitis sane gravem, ita ut ex vocatu Pontificis Ariminense cum Romano cœlo cogeretur mutare. Sed cum nihilominus haud detersisset languorem, a Pontifice postulabat, ut creditæ sibi Ecclesiæ destinaretur pastor, qui præsens divinum promoveret obsequium. Sed cum Pontificis spes tamen sedisset fore, ut ex Romano cœlo convalesceret, per Leontium Episcopum Urbinatem, quem illuc pro pastore legaverat, Ariminensi consuluit Ecclesiæ. Interim adhuc æger Castorius Pontificem postulatis urgebat, ut sibi successorem deligeret, qui tandem obtinuit, ut Pontifex populo, cleroque Ariminensi per Leonem Corsicæ Episcopum faceret potestatem deligendi sibi Pontificem; quod ipsum evenit 595. ut ex Magni Gregorii epistolis facile perspici potest. („ *Vide Decret. 2. p. causa 7. q. 1. „ c. 13. ubi res tota narratur. Eidem Castorio præce-* IX.

„ *pit D. Gregorius, ne ullam potestatem exerceret in „ monasteriis Monachorum, nisi rogatus ab ipsis. „ Causa 18.q.2.c.6.)*

X. 9 AGNELLUM populus, clerusque Ariminensis adlegit Episcopum, Magnus autem Gregorius consecravit circa annum Domini 596. cui etiam idem Pontifex literas dedit 597. Constat autem ex literis ejusdem sancti Pontificis parum vixisse Agnellum, quando an. 599. Ariminensis sedes reperitur vacasse.

XI. 10. AGNELLUS, hujus nominis II. cujus Baron. meminit ann. 743. („ *quo interfuit Concilio Zachariæ Papæ.*)

XII. 11. STEPHANUS floruit anno 826. interfuitque Romano Concilio sub Eugenio II. ex Baronio.

XIII. („ JOANNES *ex hac sede ad Lateranense „ Concilium profectus est, à Nicolao I. contra Joannem Ravennatem Archiepiscopum anno 861. adunatum: cujus Concilii acta supra in Ravennensibus retulimus pag. 349. & seqq.*

XV. 12. NICOLAUS ejusdem civitatis Episcopus reperitur subscriptus donationi Theodosii Firmani Episcopi in favorem monasterii S. Crucis an. 884 (1).

XIV. 13. VVALTONUS Episcopus Ariminensis, ille idem, qui anno 879. a Joanne VIII. una cum Joanne Ticinensi Episcop. legatus Mediolanum missus est, ut una cum clero, ac provincialibus Episcopis, novi Archiepiscopi electioni intersint, & in locum Asperti Archiepiscopi in Romana synodo privati, alium a se consecrandum sufficiant. Extat de hac re ejusdem Joannis VIII. epist. n. 221. tom. 3. Concilior.

XVI. 14. JOANNES ex eadem sede jus dixit Ariminensibus 961. in quo ipso anno marmoreum sepulchrum, quo corpus S. Juliani martyris claudebatur, ad Ariminense litus Angeli devexerunt per undas, temploque S. Petri, quod postea S. Juliani prisci dixere, honorifice intulere. Hunc S. martyrem Ariminenses pro divo Tutelari habent, ac venerantur, cujus festum celebratur die 22. mensis Junii, tametsi apud Baron. die 13. mensis Martii in not. ad Martyrolog. Romanum. („ *Interfuit Joannes Concilio „ Ravennati an. 967. celebrato.*)

XVII. 15. UBERTUS vixit anno 1005. cujus temporibus B. Arduinus Ariminensis ivit ad superos anno 1009. quem idem Episcopus in templum D. Gaudentii inferendum curavit. („ *At Ubertus multo „ ante in Ariminensi Cathedra sedebat; nam anno „ 998. interfuit Romano Concilio, in quo præsente „ Othone III. Imperatore actum est de Roberti regis, „ qui consanguineam duxerat, dissolvendo conjugio. „ Vide Harduinum Concil. tom. 6. p. 738. ubi* Arimas „ *dicitur pro Ariminas, seu Ariminensis.*)

XVIII 16. MONALDUS eodem Episcopali munere fulsit anno 1041. Hic testis reperitur subscriptus cuidam investituræ Abbatis, & monachorum S. Joannis Evangelistæ in favorem Comitis Rodulphi Ariminensis. („ *Anno 1037. interfuit Romanæ Synodo in causa Andreæ Perusini. Vide Ughellum to. 1. „ in Perusinis.*)

XIX. 17. HUMBERTUS eandem sedem obtinuit 1052. Quem honestissimum Præsulem appellat S. Petrus Damiani in lib. qui Gratissimus dicitur cap. 29. Meminit etiam ejusdem Baron. tomo XI. & Jacobus Villanus amicus noster in lib. de Episcopis, & monumentis S. Ariminensis Ecclesiæ hactenus inedito ita de Uberto (quem de Belmontia familia prænobili fuisse asserit) scribit: *Sed de Uberto propria laus illustris, & celebrata bonitas. Vir iste litterarum scientia praditus, & religionis zelo conspicuus, atque nullo prorsus obscœnæ cupiditatis inquinamento pollutus, a S. Petro Damiani iis propriis verbis commendatur: Reverendissimus, & honestissimus Præsul; quem in libello, cui titulum Gratissimus, contra simoniacos in testem interpellat; ex quo licet cognoscere quantæ auctoritatis, & observantiæ in illis diebus eundem extitisse. An. 1059. ab Everardo comite, & Marotia Comitissa ejus uxore obsecratus multa, & ampla jura de proprietate Ecclesiæ Cathedralis Arimini sub certo auri pondere firmavit diplomate, quod asservatur in archivio Canonicorum cum subscriptione manus propriæ Episcopi Uberti. Nonnulli vero arbitrati sunt, Ubertum hunc Alexandri II. Cardinalem Prænestinum dictum esse, de quo multa in regestis Gregorii VII. ac insuper Apostolicæ sedis legatum sub anno 1074. missum in Germaniam ad Imperatorem Henricum cum Gerardo Ostiensi Episcopo, & Roberto Novocomensi Episcopo, quæ omnia ad Ubertum alterum de Caminatis, nempe Ricciardelli filium, ac ipsius Uberti Episcopi ex Belmonte nati consobrinum pertinent. Verum quoniam hoc nominis Uberti æquivocum ignorantia conflaverat, veritas deinde cognita dissipabit, ac stemma, quod præmisimus, ac in serie annorum errorem deprehendas, jam objerat Ubertus Arimini Episcopus, & pro successore in Episcopatu advenerat Opizo, quem Antistitem Arimini comperimus anno 1071. idcirco ad Henricum an. 1074. missus est Ubertus Cardinalis, non Ubertus Episcopus.* Hactenus Villanus de duobus Ubertis de Caminatis, apud quem fides esto.

18. OBIZZUS electus est 1071. cui nomen Eleemosynarii adhæsit, vir literis cultus, singularique eruditione clarus, quamobrem S. Joannis Evangelistæ laudes perscripsit. Hujus Bertholdus Constantiensis meminit ad annum 1038. narratque unum ex Episcopis illis fuisse, qui Guibertum Archiepiscopum Ravennatem in pseudo Pontificem initiarunt, eumque olim in concilio fuisse excommunicatum, tametsi causas non prodat. Fortasse Henrico Imperatori, Gregorii VII. Romanæque Ecclesiæ adversario, Cadolaique Antipapæ fautori nefarie adhæserat. XX.

Eo quoque Præsule in Ariminensi agro celebris Abbatia S. Gregorii ordinis S. Benedicti excitata est a S. Petro Damiani Episcopo Cardinali Ostiensi anno 1069. cum Petrus Bennonis filius, vir nobilis, opibusque præpollens prope Morcianum ad Conchæ profluentem ei obtulit prædium; in quo exstruendum curavit cœnobium, & copiosissimo dotavit patrimonio; cujus donationis tabulas, quo melius appareat, transcribere placitum est.

In nomine Domini nostri Jesu Christi.

Ab incarnatione ejus MLXIX & sedis D. Alexandri Papæ anno 8. die 17. mensis Junii, Indict. . . .

Quoniam divina inspirante misericordia, placuit jamdudum mihi Petro bonæ memoriæ Bennonis filio, omnia, quæ mihi Dominus largiri dignatus est, sibi soli reddere, & ad utilitatem servorum sibi fideliter servientium, & serviturorum in perpetuum concedere, elegi unum, quem inter mortales magis idoneum, & commendatione ad hoc opus existimare valui, cui omnia committerem, videlicet D. Petro Damiani sanctissimo Anachoretæ patri nostro. Idcirco profiteor ego præfatus Petrus consentiente libentissime uxore mea Alganga, desiderio, & mente sincera servire semper devovi tibi prænominato eremitæ infrascriptorum locorum dispositori, & per te in monasterio S. Gregorii, quod tu ipse in nostro prædio ad honorem Dei juxta fluvium Concha in loco, qui dicitur Fontana Necla, voluisti ædificare, & Abbatibus, ac monachis illi venerabili loco servientibus, ac in perpetuum servituris. Per hanc paginam donationis dono tibi partem meam de Ecclesia, cui vocatum est S. Joannis Evangelista, & palatium meum donnicatum, & casas, & curtes, atque hortos quantacunque mihi proprio jure pertinent infra totam civitatem Arimini, & in suburbio ipsius, simulque curtem meam integram ipsius civitatis positam tam in plebe S. Laurentii, qui vocatur in monte Apodiano, quam in plebe S. Joannis in Bulgaria, & in plebe S. Joannis in cella Jovis cum mea quarta parte de castro, & curte, qui vocatur Faltani cum suis appendiciis, & pertinentiis, seu in plebe S. Viti, & S. Martini, qui vocatur Viburduclo, sive in plebe S. Paterniani. Item concedimus castrum Monzanum cum curte sua integra, & cum omnibus, quæ mihi in territorio castro

(1) Anno 887. Verum in memorata Theodosii donatione, quam refert Auctor in Firmania, nullus reperitur Nicolaus Ariminensis. forte omissus est ab Amanuensi. Ratione vero temporis postponendus est Vualtono.

stri Concha in plebe S. Gregorii pertinent. Necnon & curtem meam de Fagniano posita in plebe S. Erasmi, cum omnibus aliis, quas proprio jure infra ipsam plebem habeo, aut in plebibus S. Savini, & S. Laurentii in strata. Rursum concedo castrum meum, quod vocatur mons Dainus, & aliud castrum, quod vocatur Lappole, cum monte, qui vocatur Nurs. cum curtibus suis. Item infra plebem S. Landitii, & in plebe S. Laurentii . . . . . . si qua etiam largior omnia, quæ mihi pertinent infra civitatem Pisauriensem, & in toto comitatu ipsius, curtem scilicet de Fageto, & Montecclo, quod olim fuit inceptum ad faciendum castrum a Carbone filio Moranti. Quin etiam dono meam proprietatem in præfato monasterio de territorio Feretrensi, videlicet castrum meum de monte Megantum, qui vocatur Pinna russa, & monte Segizo, qui vocatur Florentino, & monte Deodato, qui vocatur Casule, & tertiam partem de monte Cucco, & omnes pertinentias meas de montibus, qui vocantur Gemini cum curtibus, & appendicibus suis, & quartam partem de monte, qui vocatur Benio, &c.

Post duos annos currente scilicet 1071. Opizoni Episcopo Arimini Petrus Damiani concedit, ac submittit monasterium. *Quia*, inquit Petrus Episcopum alloquens, *in vestra diœcesi positum est, & quia utile, & congruum utrisque sanctis locis futurum esse putavimus, & commodius, ac modestius vestro patrocinio gubernari, & subsidio, ac defensione credimus subveniri, & munificentia quasi bonæ matris vestræ Ecclesiæ misericordia exaltari, quæ de re hæc omnia Deo auctore incœpimus, & sub hac spe perfecimus.* Hac subscriptione concessionem Petrus approbavit. *Ego Petrus Peccator monachus consensi, & subscripsi.* inde sequitur. *Ego Ungarus presbyter, monachus, atque Abbas S. Gregorii consensi, & subscripsi*, addito duorum monachorum, & scribæ testimonio. His vero monasterium Episcopus in fidem recepit. *Ego Opizo Ariminensis Episcopus, &c. spondeo, & obligo in perpetuum de monasterio prædicto fundato juxta Concham in prædio bon. mem. Petri Bennonis, per D. Petr. Damiani religiosum Anachoretam, & Præsulem, &c.* Cæterum hæc D. Gregorii Abbatia propemodum Commendatariorum incuria divisa; obsoletaque religiosorum observantia Caroli Malatestæ precibus, perpetuo unita fuit cœnobio S. Laurentii in Monte, Ordinis montis Oliveti, a Martino V. Pontifice Maximo, de qua re videndus Secundus Lancellottus lib. 7. Olivetanæ historiæ.

XXI. 19. OPIZUS, hujus nominis II. ex mœrore decessit anno 1143. ut Clementinus narrat, videturque velle asserere hunc eundem cum superiori esse. Quod si quis affirmaret, illum etiam oporteret fateri, hunc Opizum in ea dignitate septuaginta duos annos vixisse.

XXII. 20. RAYNERIUS Ubertius Opizo successit 1143. Hic Ecclesiam Cathedralem consecravit 1154. die 13. mensis Maji, Assistentibus D. Arnoldo Episcopo Feretrano, Uberto Sarsinatensi, Ioanneque Præsule Placentino. Ætatem produxit usque ad annum 1160. Vir magno animo fuit, indefessæque sollicitudinis in defensanda jurisdictione ecclesiastica; quamobrem a Lucio II. Pontifice postulavit, ut quæ cæteri Romani Pontifices aliquando Ariminensi Ecclesiæ dilargiti fuissent, hæc eadem amplissimo quodam privilegio vellet ipse rata habere, ut hac sequenti bulla a Clementino ex originario exemplari eruta munificenter effecit.

LUCIUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei. Vener. fratri Raynerio Ariminensi Episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

In eminenti Apostolicæ sedis specula disponente Domino constituti ex injuncto nobis officio fratres nostros Episcopos debemus diligere, & Ecclesiis sibi a Deo commissis, suam justitiam conservare. Prædecessorum ergo nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes tuis in Christo frat. charissime Rayneri Episcope, postulationibus impartimur assensum, & S. Ariminensem Ecclesiam, cui, Deo auctore, præsides S.

A *R. Ecclesiæ privilegiis munientes, ad ipsius loci stabilitatem, & pacem, monasteria, plebes, Ecclesias, curtes, massas, salas, castella, casalia, vineas, terras, sylvas, paludes, prædia culta, & inculta, cum decimis, & colonis suis, servis, & ancillis, Aldionibus, & cæteris omnibus, quæ aliquorum fidelium concessione, sive acquisitione qualibet ei juste, & legaliter pertinent, vel etiam, quæ de nostra S. R. Ecclesia tenet, sibi, tuisque legitimis successoribus confirmamus, in quibus hæc propriis nominibus duximus apponenda, scilicet infra civitatem Ariminensem, Ecclesias s. Michaelis Archangeli, s. Innocentiæ, s. Mariæ in Tribio, & Ss. martyrum Cosmæ, & Damiani, quæ vocatur s. Crucis, s. Agnetis, s. Genesii, s. Euphemiæ, Ecclesiam s. Joannis Evangelistæ, s. Martini, s. Sylvestri, s. Vitalis, s. Laurentii sitam supra portam Gallicam, cum omnibus pertinentiis earum, extra civitatem vero monasterium s. Petri, cum oratorio s. Mauri, Ecclesiam Ss. Andreæ, & Donati, Ecclesiam s. Joannis Baptistæ, quæ vocatur foris portam, cum destructa Ecclesia s. Stephani, quæ invicem sibi cohæret,*

B *Ecclesiam s. Apollinaris, & monasterium s. Gaudentii, cum oratorio s. Victoris cum omnibus earum pertinentiis, Ecclesiam Ss. Joannis, & Pauli, Ecclesiam s. Gregorii infra eandem civitatem in suburbio, Ecclesiam s. Mariæ Majoris, plebem s. Angeli in salute, plebem Ss. Joannis, & Petri, quæ vocatur in Corpedo, Ecclesias s. Mauri, s. Martini, s. Christophori, s. Mariæ, & quicquid juris habetis in monasterium s. Theonisti infra ipsam plebem, plebem s. Pauli, & Stephani, Ecclesiam s. Prosperi, ecclesiam s. Petri, ecclesiam s. Mariæ in Cento, ecclesiam s. Mariæ in Vernano, & s. Joannis in Frelioli infra ipsam plebem sitas, plebem s. Joannis in Galilæa, ecclesias s. Christophori in Flanignano, ecclesiam s. Laurentii in castro Sulani, ecclesiam s. Pauli in Curte ejusdem castri, ecclesiam s. Margaritæ in castro cum curseto, & ecclesiam s. Andreæ, ecclesiam s. Christophori in castro Scortigato, & s. Vicini, plebem s. Archangeli, quæ vocatur in Acerbolo, ecclesiam s. Mariæ in Camerano, & s. Joannis in Cento, s. Andreæ in Galliata, s. Mariæ novæ, s. Mariæ in Ceola, s. Bartholomæi*

C *in Tribio infra ipsam plebem sitas, plebem Ss. Viti, & Modesti, ecclesiam s. Justinæ, s. Juvenalis infra ipsam plebem, plebem s. Martini, quæ vocatur in Burdundo, seu Burdunchio, plebem s. Laurentii, quæ vocatur in monte Appadiano, Ecclesias s. Christinæ, s. Martini, quæ vocatur in Viginti, s. Mariæ in Virgilano, s. Mariæ in Paterno, & quicquid juris habet in ecclesia s. Hermetis infra ipsam plebem sitas, plebem s. Joannis in Bulgaria nova, ecclesiam S. Apollinaris, quæ in deserto rejacet, ecclesiam s. Martini, quæ vocatur in Cerreto, ecclesiam s. Petri in castro Veraculi, & quicquid juris habet in ecclesiis s. Andreæ, s. Blasii, & s. Viti in Gualdo infra ipsam plebem sitas, plebem S. Joannis in Cella Jovis, & plebem s. Innocentiæ, plebem s. Laurentii in strata, plebem s. Gregorii in castro Concæ, cum oratorio s. Stephani sito juxta ipsam plebem, S. Erasmi, ecclesiam s. Andreæ, plebem s. Sabini, Ecclesiam s. Joannis in Pasciano, plebem Inferni, quæ vocatur s. Columbæ, ecclesiam s. Donati, & s. Martini, s. Mariæ in Uria, s. Petri, quæ vocatur Accorti, s. Petri in Laureto infra ipsam*

D *plebem, plebem s. Laurentii in Barcola, & prædicta monasteria, & Ecclesias omnes, quæ in Ariminensi Comitatu sitæ sunt, cum pertinentiis earum, tibi tuisque successoribus confirmamus: eidem etiam Ariminensi Ecclesiæ roboramus portam sancti Donati, quæ vocatur sancti Andreæ totam in integrum medietatem de porta Gallica, quæ vocatur s. Petri, porticum totum in integrum, per quod pergitur ad mare, & porticum, unde ingressus est ad Episcopium, medietatem totam ex integro ripæ littoris maris, cum medietate de districtu suo, quæ ad ripas littoris pertinet, sive de Judæis, sive de Christianis, verum etiam & litus maris decurrens a flumicello usque ad flumen, qui vocatur Maricula. Ad hæc prædecessorum nostrorum vestigiis insistentes sicut ab eis sancitum est, ita & nos mansuri in perpetuo de cætero sancimus, ut Ariminensis Ecclesia nulli alteri alii Metropoli, nisi tantum sanctæ, & Apostolicæ Romanæ subjecta sit Ecclesia, ipsiusque Antistes tantum a Romano Pontifice omni tempore consecretur. De su-*

pra-

prædictis autem rebus juris sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quas præfata Ariminensis Ecclesia possidet, tu, & tui successores pro pensione triginta denariorum solidos annis singulis Lateranensi Palatio persolvatis. Plebem vero sancti Paterniani cum decimis, & cæteris suis pertinentiis, necnon cum iis, quæ beati Petri juris sunt in fundo Arginariæ sub annuo censu viginti quatuor denariorum Lucensium nobis, nostrisque successoribus annualiter persolvendo, tibi, tuisque successoribus committimus, & præsentis scripti pagina confirmamus. Decernimus ergo, &c. si qua igitur, &c. cunctis autem &c. A

Ego Lucius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Corradus Sabinen. Episc.
Ego Imarus Tusculan. Episc.
Ego Petrus Albanen. Episc.
Ego Raynerius presb. Card. tit. S. Priscæ,
Ego Thomas presb. Card. tit. Vestinæ.
Ego Gilbertus presb. Card. tit. S. Marci.
Ego Nicolaus presb. Card. tit. S. Ciriaci.
Ego Manfredus presb. Card. tit. S. Sabinæ.
Ego Albertus presb. Card. tit. S. Anastasiæ. B
Ego Octavianus diac. car. tit. S. Nicolai in carc. Tull.
Ego Rodulphus diaconus Card. sanctæ Luciæ in Septa Solis.
Ego Joannes diac. Card. S. Mariæ novæ.
Ego Gregorius diac. Card. S. Angeli.
Ego Astaldus diac. Card. S. Eustachii.
Datum Laterani per manum Baronis S. R. E. Subdiac. 12. Kal. Jun. Indict. 7. Incarn. Dom. 1144. Pontificatus vero D. Lucii Papæ II. anno 1.

XXIII 21. ALBERGUS electus est Ariminensis Episcopus 1160. Hic Ecclesiam S. Andreæ extra muros permutavit cum Abbate S. Gregorii, ea tamen conditione, ac lege, ut ibi monasterium exædificaretur monachis ad habitandum.

XXIV 22. OBIZZUS III. sive II. floruit anno 1177.

XXV. 23. JOCELLINUS [a] Lateranensi Concilio interfuit sub Alexandro III. anno 1179. interque Provinciæ Romanæ Episcopos ejus Concilii decretis se subscripsit. („*Urbanus III. Ariminensi Episcopo circa „ an. 1186. per suas literas declarat loca seu qualibet „ alia in usus pauperum & quoscunque pios per Episco„ pum deputata non posse deinde transire in munda„ nos: Can. ad hæc de religiosis domibus &c. item, licet „ de conjugio &c.*) C

[a] Seu Jocelinus.

XXVI 24. RUFFINUS olim Nolanus, ac postea Ariminensis Episcopus, vocatus ad purpuram a Clemente III. an. 1190. ad tit. S. Praxedis. Hic subscriptus invenitur in bulla Clementis III. an. 1190. monasterii Ss. omnium diœc. Baren. *Ego Ruffinus tit. S. Praxedis Card. Episcopus Ariminensis.*

XXVII. 25. BONAVENTURA, sive Ventura e pervetusta apud Vicentinos Trissina gente fuit ejusdem Ecclesiæ Antistes an. 1194. electus vocatur in Bulla Canonizationis S. Joannis Gualberti; confirmationem omnium privilegiorum Ecclesiæ olim indultorum ab Innocentio III. Pontifice obtinuit an. 1204. 6. Id. Aprilis. Hic Xenodochium S. Spiritus olim fundavit, fœdusque pacis cum Bononiensibus junxit anno 1216. Ariminensem Ecclesiam administravit usque ad annum 1230. Quippe grandævus factus eo munere se exsolvit; viduatæque Ecclesiæ optimum attribuendum Pastorem curavit. D

XXVIII. 26. BENNO Bonaventuræ ex senectute cedenti successit 1230. de quo Rubeus in Ravennate historia lib. 6. Hunc IX. Gregorius, exequendæ sententiæ ab Innocentio III. latæ in favorem Ravennatis Archiepiscopi, contra Faventinos, Commissarium, ut vocant, destinavit.

XXIX 27. Fr. UGOLINUS Ariminensis, Ordinis Prædicatorum, suæ Patriæ Episcopus adlectus est circa annum 1232. Consule de eo Seraphinum Razzium de viris illustr. Ord. Præd.

XXX. 28. ALOYSIUS seu Algisius de Rosate, ejusdem Ord. Præd. Bergomi honesta familia natus, sic notatum inveni in Epist. 370. fol. 50. Reg. Vatic. Innoc. IV. an. 8. 3. Id. Febr. Ariminensis Episcopus dictus est an. 1250. post annum autem, ex quo illam Ecclesiam administraverat, ad Bergomensem Episcopatum translatus est, de quo in 4. Tom. plura fortasse narrabimus.

29 JACOBUS post Aloysium jus divinum dixit Ariminensibus anno 1256. de eo nil aliud in monumentis habetur. Creditur vixisse usq; ad ann. 1265. XXXI

30. Fr. AMBROSIUS Florentinus [b] Ordin. Prædicatorum, vir insignis litteraturæ, ac verbi Dei declamator eximius, ex Priore conventus Urbevetani ad hanc sedem pervenit 1265. Non. Octob. jussu Clementis IV. ut ex Reg. Vatic. Epist. 149. fol. 36. an. pr. habetur. Longo tempore hanc rexit Ecclesiam, summoque labore studuit, ut cleri mores ad pietatem, ac Ecclesiasticam disciplinam plane redigerentur. Excessit Ambrosius anno 1277. sepultus apud suos Dominicanos in Ecclesia S. Cathaldi. XXXII.

[b] De eo Fontana de Rom. Provincia p. 130. Mandos.

31. GUIDO e pervetusta nobilique familia de Caminate Ariminensis, in patria sede Ambrosio suffectus est anno 1277. vir doctrinæ, ac famæ singularis ad multos annos hanc rexit Ecclesiam, omniumque mœrore migravit e seculo mense Martio. XXXIII.

32. Fr. LAURENTIUS de Ballachis Ariminensis Ord. Præd. successit Guidoni, bonaque fama boni Præsulis ex hac mortali vita discessit an. 1302. sepultusque est in Ecclesia S. Cathaldi, ubi B. Simeon Ballachus ejus nepos ejusdem ordinis conversus deinceps sepulturam accepit. Extat hactenus ad tumulum Laurentii sequens semiexesa inscriptio, in ampla marmorea tabula exarata, ubi stemmata Ballachæ gentis, & effigies ejusdem Episcopi visuntur. XXXIV.

Hic jacet venerabilis Pater dominus Frater
Laurentius de Ballachis Ord. Prædicatorum
Dei gratia Episcopus Ariminensis, qui obiit
anno Domini MCCC. . . mense. . . die. . .

33. FEDERICUS de Ballachis, superioris Laurentii frater germanus, ex Archipresbytero S. Michaelis Archangeli Ariminensis, anno 1302. 3. Kal. Septemb. patruo successit ex sententia Bonifacii VIII. ut in Regest. ejusdem Pontificis Epist. 187. fol. 351. an 9. notatur. Hujus Episcopi temporibus Fratres Servitæ Ariminum concesserunt domicilio aucti, & templo D. Mariæ dicato ab eodem Federico anno 1315. die 9. Novemb. Vitam traduxit Federicus ad annum 1321. fatoque occubuit non sine suorum lachrymis, cum bene demandatum sibi munus exercuisset, cujus non semel meminit Cæsar Clementinus in hist. Arimin. XXXV.

34. FRANCISCUS de Sylvestris nobilis Cin- XXXVI

gula-

gulanus, Episcopus Senogalliensis, huc translatus
anno 1321. 8. Kal. Junii a Joanne XXII. deinde ab
eodem an. 1323. Id. Martii ad Florentinam Eccle-
siam in Hetruriam iterum translatus, de quo vide
infra in Episcopis Florentinis, ubi de eo plura.

XXXVII 35. Fr. HIERONYMUS de Fisicis, Ariminen-
sis, Jacobi filius, ex Ord. sancti Dominici, & Papæ
Penitentiarius, ad hanc dignitatem pervenit 1323.
Id. Martii, ita Joanne XXII. censente, ex Reg. Va-
tic. Sedit annos omnino 6. & ut vixerat optimus pa-
stor, pie ex hac mortali vita discessit anno 1329. se-
pultus apud suos Dominicanos in Ecclesia S. Ca-
thaldi, quatuor Ariminensium Episcoporum Præ-
dicatorii Ord. nobile sepulchrum.

XXXVIII 36. FRIDERICUS olim Episcopus Recanaten-
sis, mox Senogalliensis huc translatus anno 1329. 12.
Kal. Feb. sequenti anno obiit; jacet in Cathedrali, ex
Reg. Vatic.

XXXIX 37. VVIDO. Abalsius e nobilis civis & Episco-
pus Regiensis, ad hanc Ariminensem cathedram
translatus est a Joan. XXII. anno 1329. 5. Idus Octo-
bris. Ad duos annos hanc rexit Ecclesiam, ac dein-
ceps, hoc est an. 1332. ad Ferrariensem ascendit E-
piscopatum, ex Reg. Vatic. de quo vide infra in Epi-
scopis Ferrariensibus.

a [illegible] eo Alidosius de Episc. Bon. p. ro. & de Juris Doctoribus Bon. p. 90. Mandosi

XL. 38. ALIDOSIUS, de Alidosiis Imolensis, Ar-
chipresb. Ecclesiæ de Mazzancollo ejusdem diœce-
sis, creatur Ariminensis Episcopus 2. Kal. Martii an.
1332. a Joan. XXII. ex Reg. Vatic. Gotii de Battaliis
Ariminensis Presb. Card. tit. S. Priscæ testamento
testis interfuit anno 1345. cum antea an. 1340. con-
sensum præbuerat, ut idem Cardinalis in cathedrali
sacellum S. Priscæ exædificaret, ubi olim sacro fon-
te lavatus fuerat; fundationem, ejusdemque dotem
speciali gratia confirmavit Clemens V. his verbis.

CLEMENS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

*Dilecto filio Gotio tit. S. Prisce, presbytero Car-
dinali, salutem, & Apostolicam benedictionem. Que
divini cultus augmentum, & salutem animarum re-
spiciunt, opportunis nos convenit prosequi favoribus,
eisque, ut perpetua stabilitate subsistant, apostolice con-
firmationis adiicimus firmitatem. Sane tua petitio no-
bis exhibita continebat, quod tu dudum ad laudem,
& honorem omnipotentis Dei, et Salvatoris D. N. J. C.
& Gloriose Virginis Matris ejus, sub vocabulo B. Pri-
sce virginis, & martyris in Ariminen. Eccl. in qua
fuisti sacri Baptismatis Fonte renatus, de licentia, &
auctoritate venerabilis fratris nostri Alidosii Episcopi
Arimin. quamdam sumptibus propriis, in qua duo Ca-
pellani teneantur perpetuo deservire, fundasti capel-
lam, edificasti pariter, & dotasti, ac inter alia vo-
luisti, & etiam ordinasti, quod ipsi duo perpetui ca-
pellani, qui ad tuam, vel heredum, & successorum
tuorum presentationem in dicta capella pro tempore
fuerint instituti, teneantur, & debeant duas Missas
quotidie celebrare pro defunctis, dicendo tres oratio-
nes, cum secretis, & post communionibus suis pro ani-
mabus eorundem defunctorum, certa distinctione, &
moderatione circa celebrationem hujusmodi ordinata;
quodque ipsi capellani, una cum canonicis, & aliis ejus-
dem Ecclesie Clericis, tam diurna, quam nocturna*

A *officia, horis debitis in ipsa Ecclesia, juxta ejusdem
Ecclesie consuetudinem, cantare debeant, & etiam
recitare, ac insuper voluisti, etiam ordinasti, quod
heredes, & successores tui predicti capellanos eosdem
ad dictam capellam presentandos in sacerdotio, vel
saltem in sacris ordinibus, duntaxat constitutos, &
non alios, dummodo alia beneficia Ecclesie non obti-
neant, debeant presentare, & quod si dicti capellani
alia beneficia Ecclesie assequantur, eo ipso vacet, seu
vacent hujusmodi capellania, seu capellanie prefata,
& ipsi capellani illam, seu illas statim dimittere tene-
antur, &c. omissa alia, &c. Quare nobis humiliter
supplicasti, &c.*

In Dei nomine Amen.

*Sciant cuncti voluntatis, & ordinationum infrascri-
ptarum seriem inspecturi, quod nos Gotius miseratione
divina tit. S. Prisce, presbyter Cardinalis, tamquam
fundator, ac patronus capelle nostre, quam de licentia,
& auctoritate Rev. in Christo patris D. Alidosii, Dei
gratia Episcopi Arimin. in Ecclesia Arimin. in qua*
B *fuimus baptizati, fundavimus, & edificavimus ex-
pensis propriis, & pro duobus perpetuis capellanis de-
bentibus celebrare in ipsa capella, ut infra sequitur,
dotavimus de nonnullis possessionibus, libris, calici-
bus, paramentis sacerdotalibus, & aliis Ecclesiasti-
cis ornamentis ad laudem, & honorem omnipotentis
Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi, beateque Ma-
rie Virginis Matris ejus sub vocabulo B. Prisce virgi-
nis, & martyris, cujus titulis sancte recordationis D.
Benedictus Papa XII. tempore Cardinalatus sui obti-
nuit, & nos etiam obtinemus, & pro animabus dicti D.
Benedicti, & aliorum dominorum & propinquorum,
ac benefactorum nostrorum, & juxta voluntatem, &
ordinationes nostras in dicta capella, quas per heredes,
& successores nostros, ac capellanos prefatos, qui ad
nostram vel heredum, successorum presentationem in
eadem capella fuerint pro tempore instituti, observari
volumus in futurum ordinamus, & facimus infrascri-
pta. In primis volumus, & ordinamus, quod in dicta
capella sint semper duo perpetui capellani idonei, qui*
C *per nos, vel heredes, & successores nostros D. Epis-
copo, qui est pro tempore, & capitulo Arimin. presen-
tari, & per ipsum Episcopum, & capitulum institui
debeant &c. omissa alia, &c. In cujus rei testimonium
hoc instrumentum publicum nostras ordinationes, &
voluntatem continens antedictas manu magistri Angeli
Notarii publici infrascripti, confectum de mandato
nostro, sigilli nostri, quo utimur, fecimus appensione
muniri; dicta, facta, & ordinata fuerunt voluntas, &
ordinationes hujusmodi per dictum reverendum Pa-
trem D. Gotium Cardinalem Ariminensem in capella
privata dicti D. Cardinalis, que est in hospitio habi-
tationis sue, mandantem mihi Angelo notario publico
infrascripto, ut de predictis omnibus, & singulis vo-
luntate, & ordinationibus, & aliis supradictis confi-
cere unum, & plura, prout expediens sibi fuerit, pu-
blica instrumenta. Presentibus discretis viris, &c.
Sub anno domini 1342. Indict. X. die 14. mensis Au-
gusti, Pontificatus sanctissimi patris D. Clementis Pa-
pe VI. anno I.*

D Ad parietes ejusdem sacelli visuntur arma nostri
Gotii de Battaliis Cardin. & Ariminensis & hæc in-
scriptio in marmore exarata.

*Anno Domini MCCC. XL. Gottius de Bat-
taglis Virtutum utrarumque Professor S. R.
E. Cardinalis fecit fieri hanc capellam, &
de suo proprio dotavit.*

Avenione decessit Gotius anno 1345. in patriam
relatus, ut ipse testamento mandaverat, in Eccle-
sia Fratrum Minorum, in capella, quam constru-
xerat, in fratrum suorum sepulcro humatus jacet,
cujus testamentum plane dignum refert Raphael
Adimarius, & Cæsar Clementinus in lib. 3. Arimi-
nensis hist. Cæterum Alidosium Episcopum obiisse
oportuit anno 1348. siquidem insecuto anno reperio
in Reg. Vatic. hanc Ariminensem Ecclesiam regen-
dam fuisse cōmissam Ugoni canonico Ebreducensi.

39. ANDREAS ex Priore S. Pauli ad Ortum, XLI.
& S. Augustini de Bossano Ord. S. Augustini Pisanæ

diœcesis post quinque annorum interregnum Alidosio successit 1353. 3. Kalen. Novemb. ex Reg. Vatic. Epist. 117. fol. 47. an. 1. Innocentii VI. Hic in Hetruria spoliorum collector fuit anno 1354. eoque munere functus est usque ad annum 1361. ut ex ejusdem quibusdam litteris perspici potest ad publicam rem Senensem datis, quæ adhuc in Archivio Bichernæ ejusdem civitatis diligenter asservantur. Obiit Andreas 1363.

XLII. 40 ANGELUS, cujus patria, & familia ignoratur, eadem sede potitus est 1363. mortem oppetiit 1366. ex Reg. Vatic.

XLIII 41 GERARDUS de Portali, Prior Parochialis Ecclesiæ de Miramonte Tolosanæ diœc. Angelo immediate successit anno 1366. 8. Id. Aprilis ab Urbano V. promotus. Ita habet Reg. Vat. ejusdem Pontificis; an. 4. Obiit 1367. nondum suæ præfecturæ completo anno. Cæterum Cæsar Clement. lib. 7. to. 2. hist. Arimin. aliique scriptores Episcopali dignitate circa hæc tempora Arimini fulsisse narrant Gualdum ex nobili Gualda Ariminensi gente prognatum, tum sanctimonia vitæ, tum doctrina virum apud plerosque summæ existimationis, præcipue apud Malatestas Arimini dominos, Romanumque Pontificem, quibus in paucis erat eximie charus: qui (ut iidem narrant) ubi obtenti Episcopatus iniit possessionem, saluberrimis institutis clerum cœpit ad meliorem frugem traducere, in ipso conatu vitam amisit, optimi posteritati relicta fama pastoris. Fides tamen sit penes Clementinum, aliosque. Hæc autem Gualdia nobilissima, & pervetusta gens apud Ariminenses, Vicentinosque clarissima fere semper omni virtute excultos alumnos produxit, & aluit, ut Clement. & Adimarius in Ariminensibus, Paliarinus, Marzariusque in Vicentinis testantur historiis. In iis inter cæteros egregios viros recensentur Arimini præcipui Galeottus strenui Galeotti Malatestæ ex filia nepos, eques, & comes, J. U. D. clarissimus, Consiliorum scriptor, Almæque Urbis Senator, & in perniciosa Guelfos inter & Gibellinos factione Pontificiarum partium dux: Franciscus ejus filius bis eodem munere Senatorio Romæ functus, quorum egregias virtutes admirati sunt ejus seculi principes. Et Victorellus ad Ciaconium ex monumentis antiquis ejusdem familiæ tres Quæsitores a Bonifacio VIII. in hæreticam pravitatem constitutos fuisse narrat. Magnum sane argumentum, ex quo rectæ illibatæque fidei existimatione jam inde ab aliquot seculis hanc familiam floruisse videre licet. His accedit, quod cum anno 1535. Jo. Maria de Monte Cardinalis, qui postea sub nomine Iulii III. universalis Ecclesiæ clavum tenuit, Æmiliam legatus administraret, & publica res Arimini civibus, præcipue nobilibus Gualdis, & Tingulis inter se discordantibus, graviter perturbata esset, Cardinalis eo profectus, & iisdem familiis ob pietatem, atque Apostolicæ sedis reverentiam ultro voluntati Cardinalis acquiescentibus, turbarum fluctus sedavit, unde facili postea negotio civitas Ariminensis in potestatem Ecclesiæ ab eodem Cardinale redacta fuit. Id cum ex aliis, tum ex Epistola quadam manu memorati Cardinalis exarata, quæ in Archivio Capitolino Romæ asservatur, excerpere licuit. Porro hæc eadem Gualdorum gens pari in Cœlites pietate præter alia aliquot bina Arimini sacella a fundamentis erexit, quorum alterum Ss. martyrum Theodori, & Marinæ, alterum B. Joannis Guerruli sacris, venerandisque pignoribus ditatum est. At omnium virtutes superavit doctrina, pietate, animique magnitudine Andreas Gualdus Vicentinus Archiepiscopus Spalatrensis, qui eo seculo vixit, quo Gualdium electum Ariminensem fuisse Episcopum volunt citati auctores. Ille enim cum ad Archiepiscopalem sedem ascendisset, nil sanctius habuit, quam quod jura, immunitatesque suæ Ecclesiæ per summam antecessorum ignaviam deperdita ad pristinũ splendorem reducerentur, obtinuitque pro hac re a Stephano Russiæ, Bossinæ, Maritimæque Rege amplissimum diploma anno 1390. die 23. Augusti; cujus exemplar extat apud me, in quo Andreas Archipræsul egregius consiliarius, capellanus, regiusque familiaris appellatur. Cæterum Gualdæ familiæ Stemmata Leo est vermiculatus in aurea parma nobili militari Cingulo exornata, ut Romæ prostant in Capitolina Curia, illuc ad memoriam Galeotti, & Francisci Gualdi Urbis Senatorum in marmore, ut vides, exarata pietate Francisci Gualdi S. Stephani Equitis ab intimo olim Cubiculo Leonis XI. Pont. Max.

XLIV 42 BERNARDUS de Bonavalle, Canonicus Bononiensis, Ægidii Albernotii Card. Auditor, post Gerardi de Portali obitum immediate huic Ecclesiæ præpositus est 1367. Id. Novemb. ut habet liber Provisionum Prælatorum. Decessit, post quam sedisset an. 4. hoc est anno 1371.

XLV. 43 Fr. UGOLINUS Malabranca, Urbevetanus, Prior generalis Ordinis Eremitarum S. Augustini, vir sui seculi longe doctissimus, cum Patriarcha Hierosolymitanus esset, Ariminensis Antistes declaratus est anno 1371. rexitque illam Ecclesiam annos tres, tametsi absens multoties, quippe qui a Pontificibus gravibus explicandis negotiis sæpissime adhiberetur. Dum digressus Parisiis Romam reverteretur, in oppido Aquæpendentis excessit e vivis an. 1374. cujus deinde cadaver Urbem veterem delatum in D. Augustini templo translatum est. Hujus meminit Philippus Bergomas in Chronic. Trithemius, Joseph Pamphilus, Thomas Gratianus in Anastasi Augustiniana, Herrera in Alphabeto August. Bzovius ad annum 1291. sed male hoc an. obiisse refert, adhuc forte non natus. Scripsit Trithemio teste, *super quatuor lib. sententiarum commentaria*. Exemplo veri summique magni. *Quæstiones super lib. Physicorum lib. 8. Quæstiones super Prædicamenta, & Perihermenias lib. 2. Quodlibeta multa lib. 2. de Idiomatum differentia lib. 1. de Deo Trino, & uno. Sermones de tempore lib. 1. Sermones de sanctis li. 1. Comment. in Boethium de Philosophica consolatione*. Erat enim, eodem Trithemio teste, disputator acerrimus, ac in divinis scripturis longo studio exercitatus, & satis eruditus, ingenio subtilis, moribus & vita spectabilis. Neque apud quemcunque diffidebat utramque contradictionis partem defendere. Subtilissimus in sententiis, breviloquus, distinctus & formalis, in dicendo communia relinquens, ad singularia quædam, & propria se extulit. De quo Melchior Daelhemius.

Quod vetus est vinum præstantius esse suevit,
Item meri flores mustea vina procul.
Carior est veterum virtus, doctrinaque, mores:
(Heu ubi prisca fides! ingemere illa solet.)
Virtuti recta veteri Urbevetanus adhæsit.
Urbevetus, studiis, indole, more vetus.

(,, *Spalatensem Archiepiscopatum administravit ab* ,, *an. circiter* 1348. *ad an.* 1368. Ricceputus.)

De hoc fuse tractant Gandolphus in dissert. de 200. script. August. pag. ... & ... in supplem. de Script. Eccles. pa. 647. *Mandos.*

44 LEA-

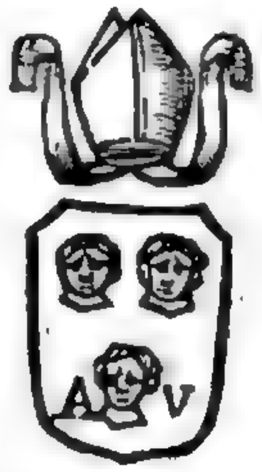

XLVI. 44 LEALIS Malatesta, Malatestæ filius, antea Episcopus Pisaurensis, ad hanc Ariminensem sedem translatus est anno 1374. Hic Leale oppidum ædificavit, sibique creditam Ecclesiam multis adauxit accessionibus, & fortunis. Iam pene capularis senex decessit anno 1400. de cujus promotione in Reg. Vaticano, & ejus mortem recenset lib. promotionum Prælatorum.

XLVII 45 BARTHOLOMÆUM Archidiaconum Beneventanum Bonifacius Papa IX. ad hanc sedem erexit anno 1400. 10. Kalen. Octob. sequenti vero anno a Bonifacio IX. pro sua Ariminensi Ecclesia privilegium obtinuit in hunc modum.

BONIFACIUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei. Ad perpetuam rei mem.

Circa quarumlibet Ecclesiarum, præsertim cathedralium & Prælatorum illis præsidentium statum salubriter dirigendum, prout ex debito nobis ministerii Pastoralis incumbit, paterna sollicitudine vigilantes, eorum profectibus libenter intendimus, & iis, per quæ ipsorum jura, libertates, & privilegia valeant conservare, favorem Apostolicum impertimur. Sane dudum fel. recordationis Lucius Papa II. prædecessor noster volens Ecclesiam Ariminensem specialibus sedis Apostolicæ privilegiis honorare, eidem Ecclesiæ quasdam litteras, quas diligenter inspeximus, quarum tenorem incipiunt vetustate consumi, præsentibus inseri fecimus, characteribus, subscriptionibus, & signis omissis, gratiose duxit concedendas. Qui quidem tenor sequitur, & est talis, Lucius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Raynerio Ariminensi Episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum. *In eminenti Apostolicæ sedis specula &c. ut supra relatum est. Nos itaque ejusdem Lucii Prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, volentes personam venerabilis fratris nostri Bartholomæi Episcopi Ariminens. nobis, & sedis Apostolicæ devotum ob suorum magnitudinem meritorum favoribus prosequi gratiosis, præfatamque Ariminensem Ecclesiam, quam paternæ dilectionis brachiis instringimus, in suis juribus feliciter conservari cupientes, motu proprio, non ad tuam, vel alterius pro te alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate literas præfatas ejusdem Lucii prædecessoris auctoritate Apostolica tenore præsentium innovamus, & in quantum expedit, de novo concedimus, illasque, nec non omnia, & singula alia, litteras, privilegia, libertates, exemptiones, & prærogativas, & indulta, tam eidem Ecclesiæ Arimin. quam ejusdem Bartholomæi Episcopi prædecessoribus Episcopis Ariminens. qui fuerunt pro tempore, hactenus a sede Apostolica, vel alia quomodocumque, seu qualitercumque concessa, nec non jura, jurisdictiones, Ecclesias, capellas, cum cura, & sine cura, hospitalia, castra, villas, casalia, domos, grangias, pascua, prata, nemora, molendina, terras, vineas, possessiones, affictus, decimas, census, & redditus, ac alia bona mobilia, & immobilia, vassallos, & subditos, qui alias per eorum loca, vocabula, nomina, & cognomina, qualitates, quantitates, confines, circunstantias, & valores haberi volumus ex certa scientia, præsentibus pro expressis, & sufficienter specificatis ad d. Ariminens. Ecclesiam liberalitate Romanorum Pontificum, largitione Regum, vel Principum, aut pia aliorum fidelium devotione, seu alias quoquo modo spectantia, quæ dicta Ecclesia Ariminens. & ejusdem Bartholomæi Episcopi prædecessor, immediatus Episcopus Ariminensis qualitercumque acquisita canonice possederunt, & quæ idem Bartholomæus Episcopus, dictaque Ecclesia Ariminens. possederunt hactenus, & possident de præsenti, eidem Bartholomæo Episcopo, ac successoribus suis Episcopis Ariminensibus, qui erunt pro tempore, & præfatæ Ariminensi Ecclesiæ auctoritate prædicta motu simili ex certa scientia tenore præsentium confirmamus in perpetuum, & præsentis scripti patrocinio communimus; districtius inhibentes quibuscunque Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, prioribus, cæterisque Ecclesiarum, monasteriorum, & conventuum Prælatis, clericis, & Ecclesiasticis personis, tam sæcularibus, quam religiosis, nec non ducibus, baronibus, comitibus, nobilibus, militibus, & laicis, communitatibus civitatum, universitatibus oppidorum, castrorum, villarum, & aliorum locorum, & aliis singularibus personis cujuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existant, hujusmodi litteras, privilegia, libertates, exemptiones, prærogativas, indulta, jura, jurisdictiones, Ecclesias, capellas, & hospitalia, castra, villas, casalia, domos, grangias, prata, nemora, molendina, pascua, vineas, possessiones, affictus, decimas, census, redditus, bona, vassallos, & subditos, prædicta, vel aliquod eorum quomodolibet occupatoribus seu detinentibus conjunctim, vel divisim, ipsum Bartholomæum, & successores prædictos, super illis, vel eorum aliquo quomodolibet molestantibus, vel impedientibus, quominus illa pacifice, & quiete possidere, & illis potiri, & gaudere cum omni integritate valeant, ne ipsos Bartholomæum Episcopum, aut Ecclesiam, vel successores, super præmissis, vel aliquo præmissorum quomodolibet molestare, vel impedire præsumant, ac monentes eosdem tenore præsentium sub excommunicationis pœna, quam, si contrafecerint, singulariter incurrere volumus ipso facto, quatenus ab occupatione, detentione, molestatione, & impedimentis hujusmodi penitus, & omnino non desistant, ac decernentes ex nunc irritum, & inane, quicquid contrarium per quoscunque quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus quibuscunque privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis generalibus, vel specialibus, quorumcunque tenorum existant, illis, seu eorum alicui qualitercunque concessis, quarum vigore quamquam forsitan super præmissis, vel eorum aliquo jurisdictionem habere prætendunt, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus præsentium valeat impediri quomodolibet, vel differri. Quas quidem literas, privilegia, & indulgentias generalia, vel specialia, & quæcunque inde secuta, ex nunc auctoritate, motu, & scientia prædictis cassamus, & irritamus, & nullius esse roboris, vel momenti, illisque super præmissis, & quolibet præmissorum, perpetuum silentium imponimus per præsentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ innovationis, concessionis, confirmationis, inhibitionis, commonitionis, voluntatis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem attentare præsumpserit, in indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.*

Datum Romæ apud S. Petrum Kal. Martii, Pontificatus nostri anno XIII.

Sedit annos septem, fatoque functus est 1407. ex lib. provis. Prælat.

XLVIII. 46. BANDELLUS Bandellius Lucensis, antea Tiphernas Episcopus, a Gregorio XII. a quo etiam postea Senatoriam purpuram accepit sub titulo S. Sabinæ, ad Ariminensem Ecclesiam translatus est an. 1407. die 14. mensis Maji, ex eodem provisionum lib. Eundem Gregorium promotorem suum solemni pompa in Cathedrali excepit anno 1413. die Epiphaniæ Domini, dum ille veluti profugus apud Malatestam amicum in tutiori loco se recepisset. Cathedralem ipsam D. Columbæ dicatam privilegiis,

sum-

summisque indulgentiis ditavit sequenti diplomate, cuius exemplar placuit hic referre, cum non parum ad Ecclesiasticam rem facere videatur; in eo enim Gregorii zelus erga universalem Ecclesiam, labores, periculaque multa exhibentur, quæ pro schismate tollendo passus est; tenor vero diplomatis è tabulario Ariminensi desumpti, est hujusmodi.

GREGORIUS EPISCOPUS Servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Et si qualibet loca pia prompta veniunt devotione fidelium veneranda, quanto magis illa, qua fluctuanti Petri navicula sincera pietate, & ferventi charitate subvenire probavimus, debet veneratione digna coli, & perpetuo decorari. Sane cum essemus in civitate Cajeta, ad quam de civitate Austria Aquilejen. diœcesis schismaticorum perfidia nos impulerat, invadendo hostiliter, & inhumaniter persequendo, ne ordinatum per nos canonice, & in Spiritu sancto ibi, legitime inchoatum sanctum generale concilium pro amore, & pace universalis Ecclesie sponse nostra, ad quam pure, & sincero corde, prout semper fecimus, intendebamus complere posse, prout non potuit eorum nequitia adversante, & oporteret prout oportuit propter hujusmodi persecutiones, & quandam pestiferam pactionem cum tunc Rege Ladislao per iniquitatis filium Balthassarem Cossam a suis sacrilego ausu vocatum Joannem XXII. forsan adeoque essent nobis itinera clausa, & ipsorum perfidorum laqueis tam per terram, quam per mare insidiæ posita, & parata, & omnia circumventa, quod nec modus discedendi tutus, nec locus aderat, ad quem declinare possemus, propter quod civitas nostra fidelis, & filiales Ariminen. ex prompta, & inextinguibili devotione dilecti filii nobilis viri Caroli de Malatestis, Domicelli Ariminen. pro nobis, & eadem Ecclesia in ipsa, & nonnullis aliis civitatibus, & locis nostri vicarii, & provincia nostra Romandiola Rectoris, & unionis hujusmodi fervidi zelatoris, qui Deo datus, & de nostra justitia informatus, non pepercit periculis, laboribus, & expensis, spretis oblationibus quibuscumque, & comminationibus imperio, & sicut altissimo placuit, qui noluit fidem Petri deficere, pro qua etiam exoravit, supervenerunt ex insperato, & contra solitum morem illis diebus, videlicet circa finem mensis Octobris, duæ naves mercatorum Venetorum, una ab Oriente, altera ab Occidente ibidem mirabiliter concurrentes, super quibus cum timore tamquam hostibus circumdatis, exceptis dilectis filiis Cajetanis, qui erga nos tunc, & semper se fidelissimos habuerunt, die ultimo dicti mensis nobis super inde recessu pro peremptorio termino, assignato a dicto Rege, ascendimus, & sicut ille voluit, qui nos creavit, inter piratas, & perfidos quærentes animam nostram, maria ambo incolumes transivimus, & ad partes devenimus Sclavonia, mutatis tamen fustis, cum altera navium prædictarum illuc nos conducere non valebat, & tandem in quinque barcunculis nos, & venerabiles fratres nostri S.R.E. Cardinales, qui tunc tres numero nobiscum erant, mare ipsum transivimus per diem naturalem, mirifice ipso Duce, qui aquis imperat, atque ventis, in omnium stuporem, ad portum Cesenaticum applicantes, de quo sequenti die discessimus sociati a præfato filio nostro Carolo, & facta pernoctatione in Bellacre, altera die occurrentibus nobis dilectis filiis clero, & populo Ariminensi processionaliter, & devote civitatem ipsam nostram Ariminensem intravimus in vigilia siquidem nativitatis Dominica, ut sicut eo tempore lux sua claritatis infulsit, ita sponsa sua ne malevolorum faucibus absorberetur, indulsit. Ut igitur ista tam stupenda, & cunctorum miranda oculis in timorem Dei cunctis temporibus memorentur, ipsaque nostra civitas Arimini in sua Cathedrali Ecclesia ipsi Romana Ecclesia immediate subjecta, & sub vocabulo S. Columba constructa singulis annis commemoratione hujusmodi gratuletur, & congruis honoribus frequentetur, eoque libentius Christi fideles confluant ad eandem, quo se senserint dono cœlestis gratia esse refectos, de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, de civitate, comitatu, & territorio Ariminen. oriundis, vel alias incolis, qui a primis vesperis vigilia, usque ad secundas vesperas festi diei Epiphania D.N.J.C. qua quidem die post dictum nostrum adventum, ibi missam primam celebravimus, Ecclesiam ipsam devote visitaverint, annuatim plenam remissionem omnium peccatorum suorum concedimus per præsentes. Nec per hoc intendimus aliis quibuscumque indulgentiis, & gratiis, quas hic haberi volumus pro sufficienter expressis quovis modo, & quacumque auctoritate indultis eidem Ecclesiæ aliqualiter derogare. Nulli ergo, &c. si quis autem, &c.

Datum Arimini 8. Kal. April. Pontific. nostri an. 1.

Bandellus vero defunctus est an. 1417. postquam Martinus V. Columna Apostolicum consecutus est thronum in Constantiensi concilio, de quo vide supra in 1. Tomo in Episcopis Typhernatibus.

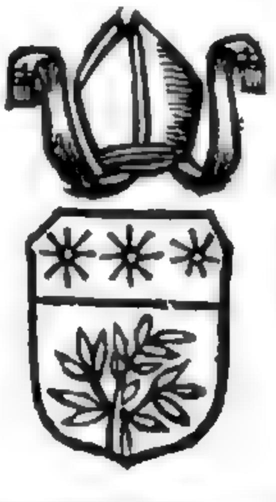

47 Fr. HIERONYMUS, Leonardi filius, Ariminensis, vel ex Regio Lepidi, ut narrat Clemen- XLIX
tinus, Ordinis Eremitarum S. Augustini, vir doctissimus, ad Ariminensem hanc sedem subvectus est, Martino V. jubente an. 1418. 4. Id. Januarii. Quo Præsule Monachi Olivetani in urbem fuerunt introducti anno 1420. & Canonici Regulares: ipse vero Ecclesiam S. Mariæ Gratiarum anno 1433. consecravit, quam Nicolaus nobilis vir de Caminate exædificaverat. Vivere desiit anno 1435. die 27. Septembris, sepultus in Ecclesia S. Ioannis Evangelistæ, quam S. Augustini vocant, ubi in marmorea tabula jacentis Episcopi spectatur imago, Episcopalibus indumentis exornati, cum pastorali manibusque junctis in modum crucis; ad caput vero hinc inde ejus cernuntur gentilitia stemmata, tria scilicet astra in superiori parte leniter disposita, in inferiori vero parma arboris truncus cum nonnullis ramunculis, foliisque dispositus, ut vides, supra vero caput jacentis hæc pauca leguntur verba.

Obiit MCCCCXXXV. die xxvii. mensis Sept.

Ad pedes vero fere exesum attritumque prætereuntium pedibus spectatur epitaphium, quod sequitur.

. . . micans rutilante . . . .
Humanum vivens, gratus majoris in omnes
Gratior in populo . . hic . . Ariminensium
Prudentia retinens . . . . . .
Evolat ad superos . . . .

48 ANTONIUS Corarius Episcopus Cardina-
lis Ostiensis Ariminensem Ecclesiam sibi commen- L

datam

datam accepit 1435. die 14. mensis Octobris, ac post paucos dies illam cum Cerviensi mutavit.

LI. 49 CHRISTOPHORUS a S. Marcello Vicentinus, paulo ante Cerviensis Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est 1435. prima die ineuntis mensis Decembris, præfuitque Ariminensibus annos novem summa cum prudentiæ laude. Concilio Florentino interfuit, deinde ad Senensem Ecclesiam est translatus 1444.

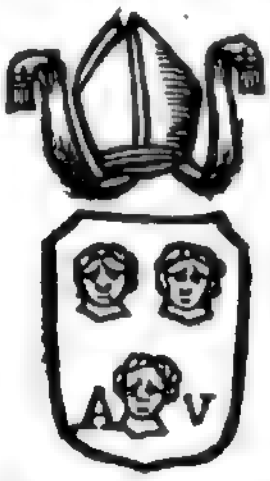

LII. 50. BARTHOLOMÆUS Malatesta ad eandem sedem subvectus est 1445. prid. Non. Junii, ejusque Episcopatus iniit possessionem die 18. mensis Augusti ejusdem anni, effundente se populo ad spectaculum præ lætitia. Primum lapidem exordientis fundamenti Ecclesiæ S. Francisci solemni ritu jactavit postrema die abeuntis Octobris 1446. Absolutum est templum magnificentissimo cultu a Sigismundo Malatesta Bartholomæi gentili, architectonica arte, & industria a Leone Alberto elaboratum, ut principis templi loco esset, cum vetus Cathedra- A le Fanum evertere in animum induxisset, quod excitandæ arci, quam meditabatur condere, immineret; Cum tamen postea perpendisset attentius, quantum piaculum, dispendiumque foret, Ecclesiam priscæ vetustatis nobilem exscindere, susceptum consilium proscripsit, sparsitque in vulgus, ad pietatis laudem captandam, se motum religione, votove nuncupato D. Francisco templum condidisse, cujus opera plura a Deo beneficia elicuisset, quamvis effusus in vitia, libidinibusque contaminatissimus esset. In templi fronte sub peristylio hæc verba exarari jussit.

SIGISMUNDUS PANDULPHUS MALATESTA PAN. F. V FECIT ANNO GRATIÆ M. CCCC. L.

Voto fecisse indicavit littera V. in ea apposita inscriptione, & in nummis, quos ea occasione conflari ex auro, argento, æreq; jussit, ipsius effigies in parte altera insculpta cernitur adjectis in orbem literis.

SIGISMUNDUS PANDULPHUS MALATESTA PANF.

B Ex adversa vero, templi imago expressa litteris circumpositis.

PRÆCLARUM ARIMINI TEMPLUM ANNO GRATIÆ V. F. M. CCCC. L.

quæ nuncupatum votum legentium oculis proponunt clarissime, cum perspicuum, exploratumque sit, apud antiquioris monumenti peritos literam V. non aliud hoc in loco, quam *Votum* sonare. Nummum hujusmodi ex ære Corinthiaco in Francisci Gualdi Equitis Ariminensis Musæolo inspexi, cui simillimum insculpi fecimus, ad principis hujus consecrandam memoriam, qui regio cultu hoc nobilissimum templum Cathedralis loco, ni sententiam revocasset, futurum condiderat, nec ille solum pietatis instinctu tantum opus susceperat, quamvis editi voti specie, ac fuco consilium subornarit, promulgaritque.

Excessit Sigismundus ex hac mortali vita die nona Octobris anno 1468. conditumque est ejus corpus in hac Ecclesia; non in superbo illo, atque magnifico tumulo ab ipso excitato, sed in altero non tanto artis lenocinio è saxo elaborato ad dexteram templum ingredientium partem, inclusum est, atque epitaphii loco hoc distichon incisum.

Sum Sigismundus Malatesta e sanguine gentis
Pandulphus genitor, patria Flaminia est.
D *Vitam obiit vij. Idus Octobris ætatis suæ*
LI. men. iij. D. xx. M.CCCC. LXVIII.
Sigismundus Pandulphus Malatesta
Pandulphi filius
ingentibus meritis probitatis,
fortitudinisque
illustris generi suo majoribus,
posterisque.

Sigismundi vitam, resque gestas scripsit Cæsar Clementinus in hist. Ariminen. At Bartholomæus Episcopus Sigismundo in paucis charus, nomine ejusdem Nicolao V. noviter electo summum Pontificatum gratulaturus profectus est Romam. Arimini excessit jam senior 1448. die 5. mensis Junii, sepultusque est apud montis Olivetanos.

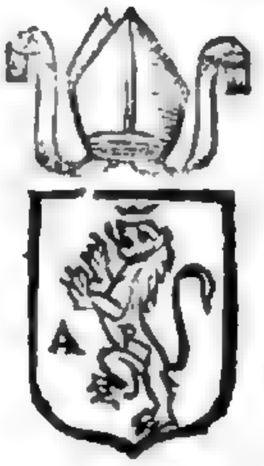

51 JACOBUS Vannuccius Cortonensis, Apostolicæ Cameræ Clericus Malatestæ successit 1448. 18. Kal. Julii, annoque insecuto ad Perusinam Ecclesiam translatus est. LIII

52 LUDOVICUS de Grassis, nobilis Bononiensis, è canonico fuit electus Episcopus 1449. die 5. mens. Novemb. per paucos menses superstes fuit, tumulumque in Cathedrali accepit, ubi hæc habetur memoria. (1) LIV.

(1) Appellatur Ludovicus de Grassis ab Alidosio de Episc. Bonon. pag. 54 qui pariter affirmat fratri defuncto anno 1450. successisse in Ariminensi Episcopatu Joannem, habuisque legi in Cathedrali Ariminensi hanc memoriam. *Joan. Grassis Episcopus Ariminen.* MCCCCLII. De Ludovico tractat Cartharius in syllabo Advoc. Consist. pag. 31. *Mandos.*

Ludovicus de Grassis Canonicus Bononiensis, & Episcopus Ariminensis MCCCCL.

LV. 53 ÆGIDIUS Carpensis, Archipresbyter Bononiensis, eandem sedem obtinuit ex decessu Ludovici de Grassis 1450. Kalendis Junii. Hic a Nicolao V. promotore suo, suæ Ecclesiæ jurium speciali privilegio confirmationem suscepit anno 1452. iis conceptis verbis.

NICOLAUS EPISCOPUS
Servus servor. Dei. Ad futuram rei memor.

Sedis Apostolicæ gratiosa benignitas piis quorumlibet præsertim Cathedralibus Ecclesiis præsidentium personarum votis libenter annuit, & illis, quæ ab ea pro Ecclesiarum hujusmodi jurium, libertatum, ac privilegiorum conservatione processisse comperit, uberioris interdum Apostolici muniminis adminiculum adiicit, ut ea firmius illibata persistant, quo frequentiori suo fuerint pro tempore stabilita. Dudum siquidem Bonifacius IX. in sua obedientia nuncupatus, Bartholomæo tunc Episcopo Ariminensi literas concessit tenoris sequentis. Bonifacius Episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. *Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte venerabilis fratris nostri Ægidii Episcopi Ariminen. petitio continebat, ipse Episcopus prædictas Bonifacii, & in illis insertas Lucii II. prædecessoris nostri literas, ac omnia, & singula concessiones, inhibitiones, indulta, exemptiones, libertates, & cætera in singulis literis prædictis contenta, ipsiusque Ecclesiæ constitutiones pro eorum subsistentia firmare, nostro munimine roborari, & alias super iis statui; & indemnitati præfatæ Ecclesiæ opportune provideri summopere desideret. Nos d. Ægidii Episcopi in hac parte supplicationibus inclinati, tam Bonifacii, quam in illis Lucii prædecessoris insertas literas prædictas, necnon concessiones, inhibitiones, indulta, exemptiones, libertates, ac omnia alia, & singula in singulis literis præfatis contenta, ipsiusque Ecclesiæ constitutiones auctoritate Apostolica, & ex certa scientia tenore præsentium approbamus, & confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, necnon illa etiam, si ipsis, vel alicui ipsorum per non usum, vel alias ex quavis causa derogatum, seu contra ipsa, vel aliquod ipsorum præscriptũ quomodolibet esset, in suos pristinos vim, & vigorem restituentes pariter, & reponentes, ac de novo harum serie concedentes Bonifacii, & in eis Lucii insertas literas prædictas, cum inhibitionis, monitionis, voluntatis, & aliis in eis contentis clausulis pleno firmitatis robore in perpetuum subsistere debere decernimus, non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Cupientes autem, ut præsentes nostræ literæ votivum sortiantur effectum, venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Florentino, ac Pisauren. & Spoletanen. Episcopis, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel alium, seu alios præmissa, ubi, quando & quoties expedire viderint, auctoritate nostra solemniter publicantes, præfatisque Ægidio Episcopo, & Ecclesiæ, ac successoribus in conservandis, & manutenendis privilegiis, libertatibus, exemptionibus, prærogativis, indultis, literis, juribus, jurisdictionibus, monasteriis, ecclesiis, capellis, hospitalibus, castris, villis, casalibus, domibus, grangiis, pratis, nemoribus, molendinis, pascuis, terris, vineis, possessionibus, affictibus, decimis, censibus, redditibus, bonis, vasallis, laboratoribus, & subditis ipsius Ecclesiæ Ariminen. opportunis favoris præsidio assistentes, non permittant, dd. Ægidio Episcopo, aut Ecclesiæ, vel successoribus super præmissis in aliquo per superius expressos, aut quoscunque alios injuriam, molestiam, vel offensam irrogari, aut ipsos impediri, seu alias quomodolibet molestari. Et nihilominus illos ex prædictis, quos excommunicationis sententiam incurrisse eis constiterit, tandiu dominicis, aliisque festivis diebus in Ecclesiis, tam conventualibus, quam parochialibus, dum ibi major populi multitudo convenerit ad divina, excommunicatos publice nuncient, & ab aliis nunciari faciant, necnon ab omnibus arctius evitari, donec sic excommunicati, spiritum assumentes consilii sanioris a nobis, vel sede prædicta a sententia excommunicationis hujusmodi absolutionis beneficium, & reconciliationis gratiam meruerint obtinere. Præterea per ipsos, vel aliquem, seu aliquos eorum super iis habendis servatis processibus eos quoties expedierit aggravare procurent. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, non obstantibus piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, quibus cavetur, ne quis extra suam civitatem, & diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam a fine suæ diœcesis ad judicium evocetur, seu ne judices a sede prædicta deputati extra civitatem, & diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere, seu alii, vel aliis vices suas committere præsumant, & de duabus dietis in consilio generali, ac aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque, aut si aliquibus communiter, vel divisim a sede Apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, seu ad judicium evocari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, communitionis, & restitutionis, repositionis, concessionis, constitutionis, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.*

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarn. Dominicæ 1452. XVII. Kal. Januarii, Pontific. nostri an. VI.

Superstes fuit usque ad annum 1472. decessitque cum summa prudentiæ laude administrasset Ecclesiam. Consule de eo acta consistorialia.

54 BARTHOLOMÆUS de Coccapanis a, Carpensis, a Sixto IV. ad hanc sedem promotus est 1472. 4. Non. Maii. Sub eodem Pontifice vicelegatus rexit patrimonium S. Petri, ut ex ejusdem literis ad publicam rẽ Senensem perspici potest. Dat. sub die 20. m. Maii 1481. Protulit ætatẽ usq; ad ann. 1485. LVI.

a De hoc consule Gamurrinum de famil. vol. 5. p. 150. Mand.

55 JOANNES de Rosano, sive Rosa, paulo ante Episcopus Helenopolitanus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1485. die 16. mensis Septembris. Vixit usque ad annum 1488. de quo acta consistorialia. Hic undecim hospitalia simul junxit, illudque, quod Misericordiæ appellant, noviter erexit. Obiit ann. 1488. die 25. mensis Augusti. LVII.

56 JACOBUS Passarellus Ariminensis, prius Imolensis Episcopus, ad suæ patriæ sedem translatus est ab Innocentio VIII. 1488. 17. Septembris. Sixto IV. Pontifici familiaris fuit, dum purpuram gestaret, a quo Imolensem sedem impetravit, multaque eodem Pontifice jubente Ecclesiastica negocia consulte promovit. Innocentio deinde VIII. cum Jacobi virtutes innotuissent, ad Ariminensem illum Episcopatum promovit, atque ad Britanniæ Regem de rebus gravissimis legavit; ubi cum apud illum Regem plurimam gratiam collegisset, ab eodem promeruit Britannicis regiis stemmatibus insigniri, in cujus rei memoriam hoc distichon voluit supra sepulchrum extare. LVIII

Est Rosa, sunt Pardi, sunt lilia munera Regis
Britanni, meruit hæc mea magna fides:

Cæterum eodem tempore, quo Jacobus ad Ariminensem Episcopatum translatus est, Cæsenæ civitatis etiam est declaratus administrator, quo munere ita incorrupte perfunctus est, ut ejus civitatis meruerit civilitatem. Indefessus, acerrimusque jurium suæ Ecclesiæ fuisse dicitur defensor, de qua re Raynaldus Ursinus Archiepiscopus Florentinus, VI. Alexandro mandante, prolixum compilavit processum. Decessit hic Præsul in optimis numerandus 1496. mens. Augusto. Ad hunc literas dedit Platonicus Ficinus, illumque Jacobum Rondanum appellat lib. 12. epist. eruditissimum virum, de quo etiam acta consistorialia, & Clement. in histor. Ariminensi par. 2. lib. 10.

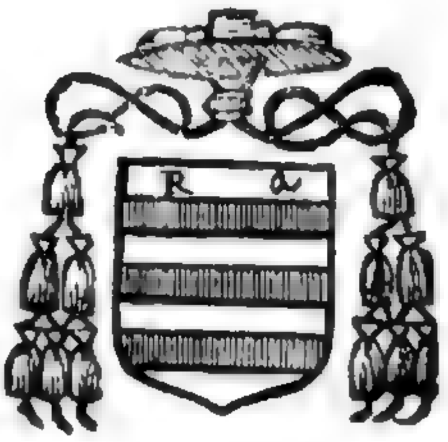

LIX. 57 OLIVERIUS Caraffa Cardinalis Neapolitanus, hanc Ecclesiam administrandam suscepit 1496. die 4. mensis Septembris, eidemque deinde Ecclesiæ remisit nuncium 1497. in favorem Vincentii nepotis, quo deinde ad Archiepiscopatum Neapolitanum translato, ad Cardinalem Ariminensis rediit administratio usque ad annum 1511. quo ipso anno è vita discessit.

LX. 58 VINCENTIUS Caraffa Neapolitanus, die 13. mensis Septembris anno 1497. hunc obtinuit Episcopatum, eidemque septem omnino annos præfuit, donec ad Neapolitanum Archiepiscopatum transferretur anno 1504. postrema die se convolventis Martii.

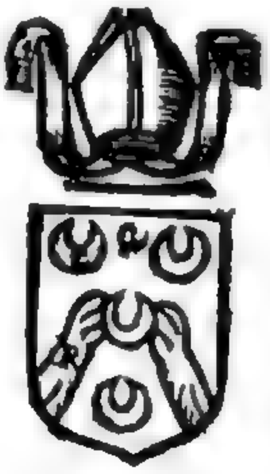

LXI. 59 SIMON Bonadies Romanus, è regione Pontis, Canonicus S. Petri in Vaticano, quem ad id muneris Sixtus IV. vocaverat 1479. ex decessu Joannis Cæsarini, cum antea esset Imolensis Episcopus, ac Bononiensis vicelegatus, ad hanc Ecclesiam translatus est 1511. die 10. mensis Februarii. Lateranensi Concilio interfuit sub Leone X. Decessitque 1518. 4. Idus Januarii. Ejus anniversarium habetur hac die in Ecclesia SS. Celsi, & Juliani de Urbe, in qua olim canonicus fuerat, cui reliquit pro reparatione fabricæ scuta ducenta.

LXII. 60 FABRITIUS Ursinus, ex Anguillariæ
A Comitibus, frater germanus Rentii Ceritis, famosi ductoris, Ariminensis Episcopus electus est 1518. die 29. m. Januarii: è vita discessit 1529.

61. FRANCIOTTUS Cardinalis Ursinus, hanc Ecclesiam suscepit administrandam die 30. mensis * Aprilis 1529. eoque munere se exsolvit 7. die Aprilis ejusdem anni. LXIII

* Ex App. tom. 2.

62 ANTONIUS MARIA Cardinalis de Monte, ejusdem Ecclesiæ administrator effectus est 7. die Aprilis 1529. illamque deinde commutavit cum Ecclesia Cajacensi die 25. m. Martii a ejusdem anni. LXIV

a 14. Maii.

63 ASCANIUS Parisanius Tolentinus, Episcopus Cajacensis, ad hanc Ecclesiam translatus est die 25. mensis b Martii 1529. A Paulo vero III. creatus est Cardinalis ad titulum S. Pudentianæ 1539. Huic apud omnes cognomen Cardinalis Ariminensis inhæsit; legationem Umbriæ, Perusiæque obtinuit cum Episcopatu Morano, Julio nepote coadiutore adscito, qui Ariminensem Ecclesiam patrui nomine administraret. Secundo legatus fuit ad Cæsarem
B simul cum S. Crucis Cardinali: inde reversus, Campaniensi legatione ab eodem Pontifice tertio nobilitatus est, quippe qui consultissima procuratione ecclesiastica negotia expediret. Romæ decessit 1549. prid. Non. Aprilis, sepultusque est apud S. Marcellum, ubi suppressa omni inscriptione conquiescit. LXV.

b 14. Maii.

64 JULIUS Parisanus, superioris Cardinalis Ascanii nepos, ætate minor, apud omnes existimatione major, quam credi potest, electus fuit Episcopus coadiutor, cum futura, post patrui excessum, successionis spe, sicut evenit. Cum optimi pastoris laude multos annos Ariminensem Ecclesiam administravit, decessitque 1574. mense Martio, sepultusque est in Cathedrali. LXVI

C

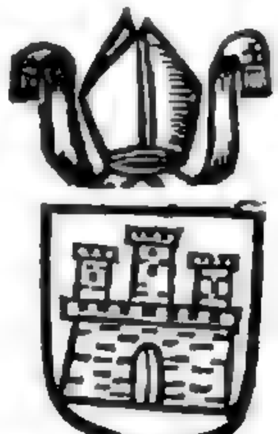

65. JO. BAPTISTA Castellius Bononiensis, a Gregorio XIII. ad eandem sedem assumptus est die 24. mensis Martii 1574. qui mense Majo obtenti Episcopatus solemni ritu iniit possessionem. S. Juliani templum consecravit 1578. insecutoque anno Parmensis diœcesis Visitator Apostolicus fuit adscitus, Nunciusque apud Regem Gallorum est destinatus anno 1580. ubi turbulentissimis Gallicæ reipublicæ
D temporibus, tanta cum dignitate eam sustinuit legationem, ut omni laude major per ea tempora videri potuerit. Parisiis decessit die 22. mensis Augusti 1583. De ipso in Ariminensi Cathedrali sequens memoria extat. LX VII.

D. O. M.

R. in Christo Patr. D. Jo. Baptista Castellius Episcopus Ariminensis, Doctrinæ Christianæ Restaurator, & Conservator acerrimus, congregationem in hoc templo generalem singulis diebus Dominicis fieri ordinavit anno Domini M.D.LXXIX. migravit optimus Pastor ad Deum die xxij. August. dum sedis Apostolicæ Nuncius apud Christianiss. Gallorum Regem degebat M.D. LXXIII.

Societas Doctrinæ.

Ibidem.

Joannes Baptista Castellius Bononien. Episcopus Ariminensis, Ecc. hujus sacris, &

preciosis rebus a se auctæ, & in formam hanc restitutæ elegantiorem. Aureos etiam C. T. L. G. ut vi. Kal. Sept. perpetuo suo funere anniversaria justa solvantur. Obiit Parisiis S. sedis Apostolicæ Nuncius M. D. LXXXIII. A

LXVIII. 66. VINCENTIUS a Tophaninus, filius Joannis, ex Metropolitanæ canonico, Ariminensis Episcopus effectus est anno 1583. die 28. mensis Novembris. Solemni ritu ejus Episcopatus iniit possessionem die 24. mensis Aprilis insecuti anni, cum Bononiæ primum fuisset inauguratus ab ejus urbis administratore. Decessit 1591. die 13. mensis Februarii, sepultusque est in Cathedrali.

a Vincentii mentionem, ejusque in ... habes apud Ga... de viris illustr. Bonon. pag. 47. Tophaninus dictus ab Alidosio. Mandos.

LXIX. 67. JULIUS CÆSAR Salicinius Bononiensis, per ea tempora jurisprudentia clarus, ejusdemque facultatis Bononiæ publicus professor ad hanc dignitatem pervenit 1591. die 5. mensis Aprilis, solemnique pompa die 22. mensis Junii Ariminum ingressus est. Ariminensibus præfuit religionis, pietatisque studio singulari, defunctusque est anno B 1606. sepultusque est in Cathedrali cum infra subjecto epitaphio.

D. O. M.

Julio Cæs. Salicinio Bonon. qui in patria almo Gymn. Interp. LL. scientia mire claruit, in urbe erb. arbitr. Capitol. collat. sanctæque inquisit. Consultor, ac Judex, justitia, & integritate emicuit, in Arimin. Eccl. Episcopus, ubi Cler. reg. induxit, pietate, & religione floruit, in Aemilia Proleg. prud. splenduit, in Hispania nunc dest. opt. de se spem dedit, ubique omnia titulis æque, ac cœlo digna edidit. Obiit anno sal. M. DC. VI. ætatis LXV. v. id. Octob.

LXX. 68. BERLINGERIUS Gypsius b Bononiensis nobilibus parentibus natus est, Julio scilicet, & Valeria Segnia an. 1564. Berlingerium patruum habuit XIII. Gregorii Pontificis consobrinum. Florenti adhuc ætate Civile jus Bononiæ professus est plaudentibus scholis; deinde cum ecclesiasticam vitam profiteri instituisset, omnes ejus vitæ digniores gradus C est assecutus. Primum enim Reatino Episcopo vicariam operam præstitit, tum & Archiepiscopo Beneventano. Retulit deinde illum Clemens VIII. inter utriusque signaturæ Referendarios 1594. anno vero 1599. apud Romæ Vicarium locumtenentis civilis munere functus est. Eodem anno Vicesgerentis partes cumulatissime gessit, adnumeratus inter Præsules Apostolicæ visitationis, ac reformationis; Episcoporum inde examinator evasit, ac secretarius sacræ congregationis Episcoporum, ac Regularium, annoque 1606. Episcopus Ariminensis. Cujus Præsulatum solemni pompa accepit die 16. insecuti anni, in quo ipso anno apud Venetos Nuncii Apostolici partes explevit undecim annorum mora, Paulo V. Pontifice mittente, sub quo Pontifice Romam revocatus, Romæ Gubernator declaratus est anno 1618. idemque munus consulte exercuit sub Gregorio XV. cujus aulæ Magister erat; cumque Gregorio Urbanus VIII. fuisset suffectus, signa- D turæque Justitiæ fuisset declaratus Præfectus, Ducatum Urbini in ea conversione rerum, etiam sapientissime frænavit. Inde de Ecclesia Romana optime meritus in publico, plenoque Concistorio roseum Pileum ab Urbano VIII. accepit 1627. die 19. mensis Januarii, receptusque in omnium congregationum senatibus, ita publicis gravibusque destinabatur negotiis, ut coactus sit Ariminensi Ecclesiæ remittere nuncium, ne ex sua diuturna absentia acciperet detrimentum. Fato functus est Romæ 1629. sepultus in Ecclesia de Victoria ad Thermas Diocletiani, ubi hoc legitur cœnotaphium.

b Laudatur in libro, cui titulus: Memorie degli Academici Gelati di Bologna p. 59. Mandos.

Beringario Gypsio Bononiensi S. R. E. tit. S. Augustini Presbyt. Card. qui sub Clemente VIII. Pont. Max. Urbis Vicarii Vicesgerens, Congregationi super Episcopis, & Regularibus a secretis, ac Reformator Apostolicus, sub Paulo V. Ariminensium Episcopus, apud Rempublicam Venetam Nuncius, itemque Urbis Gubernator, & mox sub Gregorio XV. ejusdemque postea domui Pontificiæ præpositus, tum & Urbani VIII. sub quo administrata subinde Urbini ditione ab eo in Cardinalium Senatu adscriptus, inter majores quæstiones contra hereses cooptatus, ac signaturæ Justitiæ, & Congregationi pro Ecclesiastica immunitate Præfectus, probata, ut muneribus diu, ac noviter sedi Apostolicæ opera, gratos pro ea, vel in summa senectute labores matura morte conclusit viii. Id. Aprilis anno Domini M. DC. XXXIX. ætatis LXXV. mens. v. dies xiii. Carolus, & Beringarius Gypsii heredes patruo opt. max. mer. verbis testamento propositis monum. posuere.

LXXI. 69. D. CYPRIANUS Pavonus c, Ariminensis, monachus, & Abbas montis Oliveti, ad hunc ipsum Episcopatum assumptus est 1619. die 29. mensis Novembris d. E vivis exemptus 1627. sepultusque est in Cathedrali cum hoc epitaphio.

c De eo Lancellotus in hist. Olivetana l. 2. pag. 169. Mandos.

d Per cessionem Berlingerii, retentis sibi nomine, titulo, & denominatione Episcopi Ariminensis.

D. O. M.

Aspice hospes, ac suspice sex viros, non tam sanguine quam probit. germ. Cypriano Arim. Episc. Petro Pauli V. & Greg. XV. Præfec. cubic. Jo. Ant. Can. S. Petri in Urbe, Julio Equiti S. Jacobi Pauli V. vigil. Rect. ac demum Card. Burghesii Præfect. a secretis, Hieronymo primo nato pauperum patri Franc. Lud. Card. Ludovisii a secret. præfec. ingentis animi, virt. ac morum suavitate spectabili. Anna Maria, & Alexander de Pavonis patribus, & patruis PP. hos lapides perpetui amoris testes anno Domini MDCXXXV.

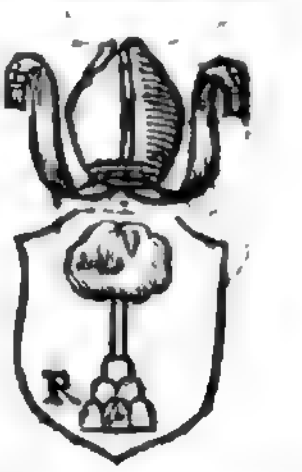

LXXII. 70. ANGELUS Cæsius e Romanus U. S. Refer. ad Ariminensem sedem promotus est 1627. die 18. mensis Julii, sub Urbano VIII. variis præfecturis in Ecclesiastica ditione exornatus, ab Innocentio X. ad Venetam rempub. Nuncius missus: adhuc superstes est, virtutum exemplar, ac dignus plane qui promoveatur ad majora. At pene mente exciderat, quod eo sedente Præsule ad Catholicæ hujus diœcesis percelebrem Vicum, ubi olim S. Gaudentius Ariminensis Episcopus, cum aliis paucis orthodoxis Præsulibus, seorsim ab Arrianis ad synodum Ariminen. convocatis, convenit, deditque occasionem cum illis, ut Vicus deinceps Catholica appellaretur, Bernardinus Card. Spada, præclarum Ecclesiæ, litterarumque Sidus, ad tantæ rei servandam memoriam, summa pietate titulum marmoreum erexit cum hac inscriptione, quam me legisse memini, dum illac peregrinationis gratia diverterem, in hunc, qui sequitur, modum.

e De quo videndus Erythræus Epist. ad Tyrrhenum tom. post. Epist. 41. Mandos.

Anno reparatæ Salutis CCC. LIX. Liberio Pont. Max. Constantio Imp. cum Hæreticorum fraudibus ingemiscens orbis terrarum se Arrianum esse miratus est, ex quadringentis Episcopis ad Synodum Ariminensem convocatis perpauci Orthodoxi in hunc locum ventitantes, ut seorsim ab Arrianis sacra

fac-

facerent, & Catholica communione Catholicos impertirent, occasionem præbuerunt, ut Vicus ipse Catholica nuncuparetur, cujus nominis rationem, ac totius rei gestæ memoriam Cæsar Cardinalis Baronius Annalibus Ecclesiasticis inseruit. Bernardinus Cardinalis Spada ad peregrinantium pietatem erudiendam, amoremque suum erga patriam provinciam testandum hoc posito marmore indicavit Anno Domini M.DC.XXXVII.

* Ex App. tom. 7. * Obiit Angelus Venetiis anno 1646. („ *mense* „ *Septembri.*)

LX XIII. 71 FEDERICUS Cardinalis Sfortia factus est Episcopus Ariminensis die 19. Novembris 1646. ab Innocentio X. Pont. Max. à quo pauló ante purpuram suceperat. („ *At nondum exacto decennio 1656.* „ *mense Junio renunciavit.*)

LX XIV. 72. * THOMAS ex Comitibus Carpineis Ulderici Cardinalis germanus frater, Clericus Regularis Theatinus, per dimissionem Card. Sfortiæ electus est Ariminensis Episcopus die 26. Junii 1656. Obiit nondum transacto anno ab accepta dignitate.

* Ex App. tom. 7.

A D D I T I O.

(„ *Thomas Carpineus, natus in Terra de Schavolino Feretranæ diœcesis, non inferioris notæ Theologus, post obitas Ordinis sui plures Præposituras, dum esset Consultor, & Præsidens Capituli generalis creatus fuit Ariminensis Episcopus die 26. Junii 1656. Obiit in Residentia mense Septembri an. 1657*

LX XV. „ MARCUS *Gallio, nobilis Mediolanensis, I. V. D. & in utraque signatura Referendarius, ex duodecim votantibus Prothonotarius Apostolicus de numero Participantium, Secretarius jam Congregationis Rituum, deinde Asculi, Perusiæ, Anconæ, & tandem Provinciæ Marchæ Gubernator, tandem 38. annorum præficitur Ecclesiæ Ariminensi die 13. Junii 1659. Obiit Romæ anno circiter 1684.*

LXX VI. „ DOMINICUS *a Maria S. R. E. Diaconus Cardinalis Cursius hanc Ecclesiam suscepit regendam die 7. Julii anno 1687. qui decennio vix exacto obiit Arimini mense Novemb. an. 1697.*

LXX VII. „ JOANNES *Antonius* b, *nunc S. R. E. Presbyter Card. Devia ex Archiepiscopo Thebarum post Coloniensem, & Poloniæ legationes egregie peractas, dum apud Imperatorem eodem Nuncii Apostolici munere fungeretur, translatus fuit ad Episcopatum Ariminensem cum retentione tituli Archiepiscopi die 10. Martii 1698. Exinde creatus S. R. E. Cardinalis tit. S. Callisti die 18. Maji 1712. Ecclesiam sibi commissam vigilantissime gubernat.*)

a De quo agitur in Notit. ia Vitor. Ill. Iul. Acad. Floren p. 1 pag. 165. Mandos.

b De eo Cotta in Museo Novarien. p. 37. Mandos.

CÆSENATENSES EPISCOPI.

MEdia omnino Aemiliæ via ad collis radices prope fluvium Sepin Cæsena civitas sita est, inter Faventiam, & Ariminum collocata, quam in Galliam Togatam rejicit Ptolomæus, Plinius vero inter octavæ regionis numerat civitates: recentiorum vero plerique Romandiolæ Provinciæ attribuunt. Dicta Cæsena existimant aliqui, vel quod exiguo amne cæsa, idest divisa sit, ut Darius Tibertus civis, & Poeta Cæsenas.

A *Urbs Cæsena mihi patria est, quam dividit unda*
Cæsis, & a patrio flumine nomen habet.

Vel quod ejusdem ager duobus fluminibus dividatur. Strabo inter illius provinciæ nobiles civitates enumerat, fuitque tamen appellata, tametsi causa lateat, Flavia Curva Papia, ut in vita S. Mauri ipsius Episcopi enarratur. Latet etiam scriptores Cæsenæ auctor, tempusque, quo muros extendit, & fines, tametsi Scipio Claramontius nobilis patriæ scriptor, a Senonibus Gallis sub Rege Brenno ædificatam, Senamque dictam referat suis in commentariis; inde post civile bellum inter Marium Syllamque a victoribus diruta, Cæsam Senensem deinceps nuncupatam, mox restitutam sub consulatu Lepidi, & Munatii Planci. Tantum constat, si ulla Procopio fides, antiquissimam illam fuisse, ac celebrem. Eandem fortunam tulit cum aliis Flaminiæ civitatibus, studuitque Populo Romano, citra corruptæ fidei labem. In maxima autem perturbatione rerum modo externos, ac barbaros, modo proprios cives in sævos, trucesque versus tyrannos experta est. B In quibus, sed mitiores, Ordelafi, ac Malatestæ fuerunt, quorum postremus Novellus Malatesta, literarum, & eruditionis appetentissimus mirabiliter Cæsenam exornavit, apud S. Franciscum celebri illa, ac plane visenda manuscriptorum Bibliotheca fundata. Sævior videbatur futurus, si fatum celerius absuisset, Cæsar Borgia, cujus Alexander VI. Cæsenam jussit subire jugum; quo ad libertatem Italiæ opportune extincto, rediit illa ad Ecclesiasticas fasces, sub quibus modo optimis constituta legibus tranquille quiescit. Civitas pulchra est, fœtaque populo, ac civibus exornata illustribus. Intra murorum circuitum ad mortalium multa millia alit, abundatque fertile solum ad usum, jucunditatemque incredibili copia rerum, vino autem Cæsenatico præcipue a Plinio tantopere laudato. Haud minus elegans, quam firma Arx adhuc in ea spectatur, quam Federicus II. Imp. construxisse narratur. Vel S. Timotheo Pauli Apostoli discipulo, aut S. Apollinare, vel ejus discipulis C prædicantibus, Christiana sacra suscepit, statimque ab ejus fidei professione dignitate Episcopali Philemone primo Præsule nobilitata est. Ravennati postea Ecclesiæ subjecta, & Suffraganea declarata. Ejus vetustissimam primam Cathedralem in Garampeo colle, sive in Murata D. Joanni dicatam, S. Eleutherius Papa consecravit an. 192. teste Manzonio. Novam cathedralem Urbani VI. temporibus excitatam S. Joan. Baptistæ sacram, ornatissimam habet, quam dignitates duæ, Præpositura scilicet, atque Archidiaconatus cum quindecim canonicis, præbendæque Theologalis, & Pœnitentialis cum quindecim beneficiatis, quatuorque mansionariis, spectabilem reddunt. In ea honorifice requiescit corpus S. Mauri ejus civitatis Episcopi, & protectoris, pes alter S. Alexii, manusque altera S. Gregorii magni, aliæque insignes reliquiæ. Ad præscriptum Tridentini Concilii seminarium alit, intraque Cæsenates muros quatuordecim religiosorum visuntur D monasteria, septem sanctimonialium, aliquot laicorum confraternitates, quinque Xenodochia, aliaque pia loca, & oratoria. Angustiorem diœcesim census amplior superat, duo namq. millia, & trecenta scutata annuus census exæquat, taxatur vero in libris Apostolicæ Cameræ 230. Floren. Cæsenatem Historiam erudite nuper scripsit Scipio Claramontius; luculentam vero Chronologiam non minori eruditione in lucem emisit amicus noster Bernardinus Manzonius nobilis Cæsenas Ord. Minorum Conventualium, Pisarum olim, mox Senarum S. Inquisitionis contra hæreticam pravitatem Generalis Quæsitor. Ejusdem civitatis Præsulum series sequens est, quam tum ex citatis auctoribus, tum ex diversis monumentis, scripturisque excerpsimus.

1. S. PHILEMON Asiaticus Pauli Apostoli discipulus, ad quem idem Romæ scribit Epistolam, ordinatus primus Cæsenæ Episcopus anno salutis 92. post S. Timothei discessum, ut antiqua hujus Ecclesiæ monumenta tradunt. Philemonis nobile pro I.

fide Chrifti certamen una cum Apperia Coloffis in Phrygia fub Nerone meminit martyrologium Romanum 22.Decemb.

II. 2. **ISIDORUS** Græcus natione anno 109. quem martyrio coronatum afferit auctor Chronologiæ in appendice an. 150.

III. 3. **IGNATIUS** Salaminus, anno 232. Clavum Cæfenatenfis Ecclefiæ tenuit. Hic Oraculum Jovis Horcii deftruxit, cujus Fanum erat in monte facro, nunc S. Mariæ Benedectinorum Monachorum cœnobium, & aliud Minervæ, quod in Grampeo colle eminebat.

IV. 4. (1) P. forte Petrus Epifcopus Cæfenæ notatur in tabulis ejufdem Ecclefiæ anno 326

V. 5. **NATALIS** Romanus anno 334. apud auctorem Cæfenatenfis Chronologiæ, quem afferit Marci Papæ Legatum fuiffe, ad quem, quave occafione, ipfe reticet.

VI. 6. **CONCORDIUS** Tarvifinus 350. ex tabul.

VII. 7. **GREGORIUS** Ticinenfis fedit anno 361.

VIII. 8 **IGNATIUS** civis, & Epifcopus Cæfenas fufficitur an. 403.

IX. 9 **VERANUS** fub Hilario Papa floruit.

X. 10 **FLAVIANUS** a patria Clufinus eligitur anno 465. deceffitque 499. Manzonus nofter in fua Chronologia eruditi Abbatis Rofini teftimonio poft Flavianum inter Cæfenatenfes Epifcopos Concordium recenfet, qui an. 502. fub Symmacho Papa Romanæ fynodo interfuit. Sed Concordius, qui ex fynodo fubfcripfit, Mifenatis in Campania Epifcopus fuit, non Cæfenæ, ut in vetuftiffimis M.S. codicibus habetur, præcipue in celebri codice hædino Nonantulani Cœnobii ante octingentos annos confcripto, ubi Concordius Mifenatis Epifcopus legitur.

[illegible]

XI. 11. **IGNATIUS** hujus nominis III. vixit temporibus Vigilii Papæ anno 539.

XII. 12 S. **SEVERUS** Alemannus natione, electus divinitus eft Cæfenatium Præful anno 565. Cum enim deceffiffet Epifcopus loci, habereturque fcrutinium in Ecclefia S. Joannis Evangeliftæ, quæ tunc temporis cathedralis exiftebat, quis fcilicet viduatæ Ecclefiæ Cæfenati præficeretur, repente cœlitus delapfa columba, capiti Severi Ravennatis diaconi, quafi index inhæfit, illum fcilicet dignum effe, qui Cæfenatibus daretur Epifcopus. Acclamante igitur populo ad divinum indicium, Severus fubvectus eft ad fedem, illamque prudentiffime atque fanctiffime adminiftravit. Obdormivit in Domino anno 571. die 6. Julii, habeturque inter divos ejus urbis tutelares, cui olim Cæfenatenfis Ecclefia hujufmodi perantiquam ad matutinas laudes canebat Antiphonam. *O proles Alemanniæ, fanctitatis fpeculum, Urbis Cæfenaticæ nobile depofitum, intercede pro nobis, qui te elegit.* Ejus reliquiæ tranflatæ ad Ecclefiam fuo nomini dedicatam an. 1602. Severi autem meminit Rubeus in hift. Ravenn. lib. 3. difcrepat tamen de loco electionis, deque patria Severi; Ravennæ in Ecclefia S. Joannis Evangeliftæ habitam refert, ipfumque Severum Ravennatem facit. Ecclefia S. Joannis Evangeliftæ, ubi electio Severi fecuta eft, tunc Cæfenæ Cathedralis erat, quæ nunc quoque fupereft in Murata, fic eam civitatis partem a primis temporibus vocant, tefte Claramontio. Sunt etiam qui fcribunt Severum Cæfenatem fuiffe, fed revera tum allata vetufta Antiphona, tum ipfius Severi gefta repugnant, quæ hic ad majorem fidem inferenda judicavimus, ut extant apud cathedralem M.S.

Sanctorum gefta Præfulum, quæ divina gratia partim communi omnium locutione ad memoriam laudabiliter reducuntur, partim divinæ fcripturæ libellis fcripta effe videntur, non immerito matris Ecclefiæ patres annua reducta folemnitate ad communem totius populi auditum facræ fcripturæ eloquiis recitare decreverunt: funt enim, ficut teftatur divina fcriptura, lucerna fuper candelabrum pofita, quæ fuæ lucis fulgure cunctis domum Dei ingredientibus, ne offendant, lumen præbet; unde eorum vita, & cuncta miracula in facris eorundem folemnitatibus non fine caufa continue recitantur, ut videlicet eorum fanctæ vitæ teftimonio informati, & melliflua prædicationis paterno verbere caftigati de virtute in virtutem ambulando, Deum eorum in Syon (ficut ipfi) videamus. Ex his vero extitit unus beatæ memoriæ S. Severus Epifcopus, qui Dei cooperante mifericordia Cæfenati Ecclefiæ præfidens, populum fibi commiffum diu noctuque fanctis orationibus Deo commendans, adhuc in carne degens, faluberrimis monitis quotidie excolens, cum a vitiis purgans, virtutibus quibus Chrifto placeret, præftanter replere ftudebat, poft fanctam etiam mortem fuam eundem Cæfenatem populum faluberrima miraculorum multorum prædicatione informans, & docens Deo (ut juftum eft) inceffanter reddidit amabilem. Nunc ergo ad ea, quæ de S. Severo Epifcopo, vel vetuftate narrante audivimus, vel quorundam apicibus fcripta effe cognovimus, Deo donante, provectum tranfitum faciamus. Tempore itaque, quo Pelagius Papa Rom. Ecclef. cathedram digne teneret, & regeret apud nos Ravenn. Eccl. dignitate Agnellus Archiep. gubernabat, Romani vero Imperii fceptrum Juftinus minor, qui Juftiniano fucceffit, in Græcia univerfaliter retinebat, fub quo etiam Marcus Patritius Romæ exiftens curam Italiæ religiofe habebat; fub horum ergo jufti regiminis moderatione contigit quendam miræ fanctitatis puerum nomine Severum ad S. Cæfanatenfis Ecclefiæ gremium Dei gratia deftinatum veniffe, quæ alio tunc vocabatur nomine Flavia curva Papia, qui prout erat puerilis ingenii, & columbinæ fimplicitatis in eadem Ecclefia diu noctuque exiftens Domino fe continuis jejuniis, & orationibus, prout poterat, commendabat. Cum jam tantæ effet ætatis, qui literas difcere poffet, ficut Dei dia difpofuerat gratia, ejufdem Ecclefiæ inhæfit patrono, a quo litterarum divinarum fcientia perfecte imbutus, ficut etiam juftum erat, fortitur in clerum, & de gradu in gradum, ficut matris Ecclefiæ mos ad diaconatus officium ordinatur. Poft vero non longo tranfacto temporis fpatio prædictus Antiftes, qui eum fanctitatis amore, quafi proprium filium gubernabat, ficut Domino placitum fuit, naturæ concedens fanctam animam Deo reddens vita privatur. Exequiis ergo more Pontificum digne compofitis, quia indignum eft, & ratione carens Ecclefiam fuo diu privari Paftore, convenit univerfus clerus, & populus communi defiderio, & voto eligendi fibi Paftorem ad Ecclefiam B. Evangeliftæ Joannis, quæ tunc caput Epifcopii erat, inter quos aderat B. Levita Severus una cum clero, & populo obnoxiis precibus exorans, & poftulans, ut fibi dignum Deus provideat Antiftitem. Orantibus autem univerfis, & fupplici voce ac mente Deum communiter pofcentibus, mira res, ftupore digna, miraculis plena cernentibus, qui aderant, cunctis. Ecce per feneftram Ecclefiæ advenit Columba, nive candidior, cœlitus miffa per Ecclefiam volitans, dinque circumjens tandem fuper caput B. requievit Severi. Quo tanto vifo miraculo Populus ftupens, & gaudens altifonis vocibus una clamare cœpit, Benedictus Dominus Deus Ifrael, quia vifitavit & fecit redemptionem plebis fuæ per columbam enim defignavit nobis dignum Antiftitem, qui nos verbo prædicationis fuæ vere redimet de manibus inimici. Canonizatus ergo ex more Pontificum D. Severus populo unanimiter gaudente, & tandem divina donante gratia & Populi voto catholice confecratus, non ut piger Paftor, fed ut fervus vere fidelis commiffi gregis caufam fideliter cœpit habere: amans etenim fibi commiffas oves fanctæ prædicationis verbo inceffanter exhortans Deo, cujus erant, ut affiduus Paftor innocuas confervare ftudebat, ne lupus infidians de Chrifti ovili faltem detraheret unam; vigiliis etiam & orationibus pernoctando fe ipfum Deo commendans, pauperum habens ut pater curam, humilitatis, & charitatis exemplum cunctis proponebat. Sed quia veritate teftante urbs fupra montem pofita non poteft abfcondi, nec lucerna accenditur, ut fub modio conclu-

(1) Optatus in lib. 1. de Schifmate Donatiftarum ait Romano Concilio fub Melchiade an. 313 interfuiffe Florianum a Sinna, fed Cinna. Ita in Mff. Balduinus in Comment. rerum Ecclefiaft. emendavit CESENA: Dupinius in notis ad præfatum Optati locum & fine, vel Pinna legi poffe obfervat. Cæterum an his fedibus addicendus fit Florianus, videant eruditi.

cludatur, jam qualiter Deus B. Severum Epiſcopum poſt ſuſcepta conſecrationis gratiam primo hominibus manifeſtare voluit vertendo dicamus. Quodam igitur tempore cum peccatis populi exigentibus tanta eſſet aeris ſiccitas, ut nec ros ad terram areſcentibus herbis cadere cognoſceretur, per quos terra multa pulvere ſpem ſegetum, & novalium omnium negare videbatur. Cucurrit univerſus populus virorum atque mulierum, cum parvulis atque puellis ad prefatam Eccleſiam D. Severi clamans, atque dicens: Deus propitius eſto miſeris nobis peccatoribus, & terra aride imbrem tua miſericordia nobis miſeris infunde: & hoc dicentes clamabant Sancte Severe ſerve Dei adjuva nos. Tunc B. Severus Epiſcopus his commotus precibus, miſeria eorum compatiens, lachrymas fundit, & ſanctas in Cœlum elevans manus hanc ad Dominum orationem edidit dicẽs: Omnipotens Deus rerum omnium creator, qui ſolus omnia noſcis, & omnia contines, qui in prima Eccleſia tua Hieruſalem Salomoni dilecto tuo dixiſti, hac eſt domus, quam elegi mihi in ſempiternum. Hac eſt domus, cum clauſero Cœlum propter peccata hominum; ut non pluat, ad quam confugient homines, & rogabunt me, ego miſertus aperiam Cœlum, ut pluat, & ſubveniam eis. Tu ergo Pater ſancte, qui idem es ſemper, & immutabilis, ne deſpicias peccata, & ſcelera noſtra, que multa ſunt, ſed reſpice ad ſolam miſericordiam tuam, qua ſuſtines nos, & terra nimium ſitienti aque fluenta cœlitus funde, ut populus, qui in nimia ſiccitate, & aeris calore laborat, ſciat te Patrem miſericordie, & pietatis eſſe, & glorificet nomen tuum & glorioſum in ſecula ſeculorum. Cumque omnes qui aderant, una voce dixiſſent Amen. Res valde ſtupenda, cum eſſet nimia Cœli ſerenitas, ſubito nubes undique venientes, ventorumque inglomerata ad unum tantam aquarum denſitatem dederunt, ut terra irrigata rivulis ſatiata fuiſſet, & herba, que prius quaſi emortua videbantur, penitus reviviſcerent. Quo tanto viſo miraculo populi, qui aderant, cuncti laudantes, & benedicentes Deum, & B. Severum ſervum ejus lete alacres remearunt. Angelus autem Domini B. Severo oranti apparuit dicens: famule Dei Severe vigilanter ora, quoniam venies ad eum, quem mente, & puro corde dilexiſti. Angelica viſionis monitus oraculo ad Eccleſiam univerſos convocavit, ac verbum ſalutis initians, ſuaque quod dies inſtabat extrema, cunctis reſeravit. Multitudo populorum, qui convenerant, hac audientes lamentabantur eum, indicibili cum ululatu deſcendentes afflicti, ſeque amplius conſolari diffidebant. Cum autem appropinquaret hora, ut de corpore migraret ſpiritus ejus, B. Severus devoti Cleri in medio jugiter Deum obnoxius orabat, tanto odore circa eum, qui aderant, populorum turba, ſacrique cleri in templo ſancto Dei repleti ſunt, ut omnium aromatum vinceret ſuavitatem. Quis poterit tot ſigna, que aperte Dominus fecit beate Pontifex digne laudare? Tu languidum a medicis recuſatum de cicatricibus liberaſti. Mulierem Demoniaco plenam ſpiritu liberam ad propria reſtituiſti.

Ex hymno ad Veſperas

Adhuc Spoleto vehitur
Salutis deſiderio
Languas, qui ſanus repetit
Ad propria cum gaudio.
De partibus Apulie
profectus eſt hydropicus,
& liberatus rediit
ab omni morbo protinus.

XIII. 13. FLORUS ſucceſſit Severo 571.
XIV. 14. NATALIS II. poſt Florum ſedit in Cæſenati cathedra 590. Hic Fortunatum præfecit in Abbatem monaſterii SS. Laurentii, & Zenonis, quod in Cæſenati caſtro conditum erat ut S. Greg. ſcribit Epiſt. p. lib. 12. Regeſt. ad Marianum Ravennatem Archiepiſcopum.
XV. 15 CONCORDIUS II. Natali ſucceſſor exceſſit circa ann. 614. de quo S. Greg. ad eundem Marianum ſcribit.

15. MAURUS I. hujus nominis, poſt Concordi- XVI
um Cæſenati Eccleſiæ præficitur ex Abbate SS. Joannis, & Stephani Claſſenſis Romanæ ſynodo ſub Martino Papa interfuit pro Mauro Archiepiſcopo Ravennati anno 649. cujus meminit Baronius tom. 8. Annal. tamen cum alio Mauro civitatis protectore confundit, *a* qui vixit an. 934. ut dicemus infra. Memoratur in Reg. Greg. in Epiſt. ad Joan. Ravennæ ſubdiaconum, cui commiſerat, ut diligenter cognoſceret, an Maurus tunc Monachus, aptus videretur ad Abbatiale munus exercendum; quem ſi talem reperiret, a Mariano Archiepiſcopo curaret, ut Claſſenſi Cœnobio, Claudio Abbati præmortuo, ſufficeretur. Ex Abbate deinceps Maurus Cæſenatis Eccleſiæ Epiſcopus evaſit longo poſt tempore; quam ſanctiſſime adminiſtravit, defunctuſque eſt in ſenectute bona.

a Et etiam peccat Oldonius in Ciaconii additione ad Martinum I.

17 FLORUS II. Cæſenatium Præſul ſub Aga- XVII.
thone Papa Romano Concilio non abfuit an. 679. *b*

b Seu 680.

18. CONSTANTINUS ſedit anno. 690. XVIII
19. CANDIDUS ann. 702. de quo in monumen- XIX.
tis S. Mariæ de Monte extat memoria.
20. MARCELLUS 709. apud Chronologiæ XX.
Auctorem.
21. CLAUDIUS 742. apud eundem ex Antonio XXI.
Caſaro in fragmentis Cæſenatis hiſtor.
22 MANCIUS, *c* quem vixiſſe an. 780. refert XXXI.
chronologia, cujus omnino, ut idem habet, cum nomine ipſo intercidiſſet memoria, niſi in ſacro Minorum Cæſenæ archivio adhuc extaret antiquiſſimi ſigilli impreſſio B. Severum civitatis protectorem repreſentans cum his verbis circumcirca expreſſis.

c De eo Vide num. Imper. XXXI.

Sigillum Mancii Epiſcopi Ceſene.

23. JOANNES I. Lucenſis patria an. 804. XXII.
24. ROMANUS floruit 826. ſeditque inter pa- XXIII
tres Romani Concilii ſub Eugenio II.
25. FLORUS, hoc nomine tertius, vixit anno XXIV
898. (1) narrat Colennucius in Neapolitana hiſtoria hunc Florum Neapolitanum fuiſſe è nobili gente Capacia, quod mirum videtur. Rubeus item lib. 5. hunc Epiſcopum non involuit ſilentio.
(„ PETRUS *Ceſenas Epiſcopus ſubſcripſit Epi-* XXV.
„ ſtola Concilii Ravennienſis qua preſente Joanne Papa „ VIII. poſſeſſio Flaviniaci monaſterii, & Tiliniaci „ ville Adalgario eduenſi Epiſcopo, & ejus Eccleſie „ confirmatur anno 877.)
26. S. MAURUS Romanus, *d* Ordinis S. Bene- XXVI
dicti monachus, nepoſque Joannis IX. Papæ, Epiſcopus adlectus eſt an. 934. claruitque miraculi, & Chriſtianis virtutibus fuit illuſtris. Requievit in Domino an. 946. die 21. Novembris Conditur in Eccleſia S. Mariæ de Monte prope Cæſenam, ubi hæc legitur inſcriptio.

d De hoc Bollandus, ſed nihil de ejus certa ejus ætatem. Januar. t. 2 p. 332. Confunditur vero cum ſuperiori a Baronio in Annal. & Ferrario.

Hic manet Antiſtes tumulatus marmore ſanctus
Fulgidus, inſignis, mirandus, nomine Maurus

Anno 1340. Cæſenam ſolemniter tranſlatum in Eccleſia S. Joannis Evangeliſtæ ſacrum ejus corpus, Franciſco Ordelaſo curante: inde anno 1411. ſecundo ad Eccleſiam Cathedralem relatum eſt, tanquam divi Tutelaris pignus. Ejus vitam ſcripſit S. Petrus Damianus, cujus meminit martyrologium Romanum die 20. Januarii ſecundæ tranſlationis. Rub. Ferrarius, Claramontius, & alii.
27. CONSTANTIUS Mauri nepos, & ſucceſ- XXVII.
ſor ann. 946. Ejus meminit S. Petrus Damianus in vita S. Mauri, iis verbis, *Quidam autem antiquus admodum ſenex, & corpore marceſcente, jam tremulus, noſtris nuper temporibus extitit, qui ſe hujus B. Mauri nepotem, Conſtantium videlicet nomine, Epiſcopum Ceſenatis Eccleſie teſtabatur.* De quo etiam in tabulis ejuſdem Eccleſiæ.
28. GONFREDUS Conventui aſſedit celebra- XXVIII.
to Ravennæ anno 954. de quo Rub. lib. 5.
29. DODO, Cæſenas Epiſcopus præſens fuit XXIX
Mar-

(1) Anno 861. interfuit Lateranenſi Concilio à Nicolao I. contra Joannem Ravennatem Archiepiſcopum habito, ut videre eſt ſupra in Ravennatibus. Reperitur etiam ſubſcriptus conſtitutioni Joannis Ravennatis Archiepiſcopi ad favorem Eccleſiæ, & Cœnobii S. Mariæ in Palatiolo: quam conſtitutionem cum ad annum 898. referant quotquot ejus meminere, ad Joannem ſcilicet IX. Ravennatem Archiepiſcopum, ego ad Joannem VIII. circa hæc tempora reducendam duxi ſupra in Ravennatibus.

A

minico, presbytero Bonfilio, presbytero Gerardo, & magistro Viviano diacono, & per vos, vestrisque fratribus, seu successoribus, qui canonico more ad serviendum nostra Ecclesia congregati sunt permansuri in perpetuum, trado, & confirmo vobis per hujus nostri privilegii paginam, quicquid ad præsens videmini habere, & retinere, vel in futura acquirere testatione, seu donatione, id est plebem integram S. Victoris, qui vocatur in Valle cum titulis, & capellis, nec non oblationibus, & decimationibus, & aqua sancta, & vixtionibus vivorum, & mortuorum, cum terris, vineis, arbustis, arboribus, & cum omnibus suis pertinentiis. Insuper largimur vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, alias decimationes, & primitias, & testationes, & aquam sanctam totius vicariatus, qui incipitur a capite pontis Sapis, & quantum undique extenditur, in quibus testationibus mihi, meisque successoribus præsidentes boni esse, & beatis vos, vestrique successores. Concedimus quoque vobis fundum unum integrum cum quadraginta, quem vos domnicatum habeatis, & ex parte colonicatum.

B

Concedimus vobis alium fundum integrum, qui dicitur Casaruina, cum omnibus sibi partibus, ab uno latere fundus, qui dicitur Sandnanus, ab alio latere fundus, qui dicitur Ca sa Firmani, & zutina, a tertio latere fundus, qui dicitur Deniciling, a quarto latere fundus, qui dicitur Ranzanus, & quidquid habetis, & detinetis in Casale, & in aquarola, & in compada, & in carsisia, & in soriva, & in campo longo, & in casamazo, & in clusa. Item concedo vobis, vestrisque successoribus campum unum domnicatum, & molendinum unum in rivo cescule, cum ponzata, quam Joannes Falcon vobis dedit, & cum omnibus sibi pertinentibus, & cum duobus hortis, unum ab una parte, & alium ab alia parte cescula. Item largior vobis, vestrisque fratribus, & successoribus ecclesiam S. Martini prope pontem fluminis, & ecclesiam S. Lucia, & ecclesiam S. Joannis Evangelista, cum omnibus sibi pertinentibus, & ecclesiam S. Severi, S. Geminiani cum omnibus sibi pertinentibus, utraque sunt posita in fundo Neceto.

C

Item concedo vobis ecclesiam S. Laurentii, & Zenonis in fundo Calanco cum omnibus suis pertinentiis, & cum omnibus rebus, qua prædicta ecclesia in eodem fundo pertinet, videlicet, in campum domnicatum, qua & colonicata, & fundum unum integrum, qui dicitur monte, & alium fundum integrum, qui dicitur Assisano, positum in plebe S. Victoris in Valle, & medietatem de fundo integro, qui dicitur Casasummola in plebe S. Petri in Cissino, & tres canterios terra in fundo Fontanella. Largior quoque vobis ecclesiam S. Stephani in fundo Pozolo cum omnibus sibi pertinentibus, & ecclesiam S. Petri in Strata, in fundo, qui dicitur Turrida, cum vinea, domnicata, & cum omnibus suis possessionibus positis in prædicto fundo, & unam clausuram in campo Batantorio, & campum unum domnicatum in campo Caubi, & cum aliis omnibus possessionibus vobis pertinentibus, & qua habetis, & detinetis in campilano, & Solberaria, & in sezano, necnon ecclesiam S. Vitalis, cum omnibus sibi pertinentibus in fundo Setantula, cum campo domnicato, quem Gadda in eodem fundo reliquit vobis, & quicquid

D

habetis, & detinetis in petola, & in pinpiolo, & in auriolo, & quod Popi quondam detinuerunt in polberaria. Insuper quoque largimur vobis ecclesiam S. Ægidii in fundo Castagetola, cum omnibus sibi pertinentibus, & campum unum domnicatum, quem vobis dedit Ildeprandus Deinascaro in eodem fundo, & quod detinetis in Radiclada, & unam vineam domnicatam, quam habetis in . . . & ecclesiam S. Bartholomæi, cum omnibus sibi pertinentibus in fundo . . . & quod detinebat Joannes Bonus in fundo in ducentula, vel alibi, & quod detinuit Ugo de Pipucia, cum fratribus suis in Bazano, vel si in aliis consistit, & quod detinuit Martinus de Nicola in eodem fundo Banzano, & quod detinetis in Serlumbatola, & vineam domnicatã, quam vobis reliquit Brusabarra in eodem fundo, & quod detinet vestro nomine Rambambelli in eodem fundo, & quicquid habetis in Lugagano, & in Sarturano, & in Villa rustica, & in Cutsuliano, & in Ulmita.

A

Item largior vobis, vestrisque successoribus, ecclesiam S. Benedicti in fundo Visano cum omnibus sibi pertinentibus, & quod detinetis, vel alii per vos detinent in Casarosaria, & in ponte, & quod detinetis in monte Albano, & in Molazaula in curte S. Zacharia, & quod detinetis infratta, quod vobis obvenit Amario Joannis Deunesto, & quod detinet Petrus Mascinus cum suis consortibus, & quod detinet etiam nostro nomine Frillus in progeta, vel alibi. Et quod Marettauxor quondam Rodulphi Ingonis vobis pro anima sua dedit in loco, qui dicitur Vigo, & Lea clericus cum suis consortibus, & filiis Ingoli, & Arardus de Zemma cum suis consortibus habet, & tenet in loco, qui dicitur Russus, & quod in eodem loco Piron Deachetta cum suis consortibus habet, & detinet, & quinquaginta tornaturas terra in Androna, quas vestro nomine detinet Jacobus Fantole, & Carboncellus, & Rodelindi cum eorum consortibus, concedo vobis pratum vestrum domnicatum in regione S. Peregrini, & quod detinet vestro nomine, Joannes

B

de Picivaga in curte S. Theodori, & duodecim tornaturas terra in Gabanella, quas in prædicta canonica pro anima sua Ildeprandus Proregaldus dedit, & quod idem Ildeprandus similiter vobis dedit in Gatesino majore, & in monte, & viginti tornaturas in maritima, quas vobis dedit Mazotus, & unum canterium terra, quod vobis Marota Petri de Bulgaro dedit in colore, & quod detinuit Andreas Tebaldus nomine quondam Gerardi Falconarii in fundo Tuliani, vel alibi, & duas petias terra, quas vestro nomine detinet Thebaldus, & quod ipsemet per vos laboravit in fundo . . . . Et quod Minardus, & nepos ejus vestro nomine detinet in campo Artizzo, & quod in eodem loco retinuit Marsuccius cum parentibus suis, & sex tornaturas terra, quas dedit vobis Petrus Rigonis in callore, & sunt domnicate, & Gratianus Celenda vestro jure detinuit cum suis consortibus in fundis diversis, implebat. Ponte, & quod habuit, & detinuit Garganellus jure Petri de Richiza, & ipse, & uxor ejus dedit in prædicta canonica in fundo . . .

C

& unam vineam domnicatam, quam Gerardus Mazulini vobis dedit in Voncola. Et quod Micolus Pirondi, & corcelli vestro jure detinuerunt in eodem fundo, vel loco, & quod vestro jure detinuit Dominicus Segalare, & filii Rodulphi Ingonis in Sandalo, & Martinus Caputcottus habuit, & detinuit vestro jure in fundo berbose, & quod Clarei detinuerunt jure, quadam Brusabarre in fundo quarantule, vel alibi, vel quod Guinacus Maynardus habuit, & detinuit vestro jure in Cagniano: & unam petiam vinea, quam Alegrettus presbyteri Andrea habuit vestro jure in vinea sua de Cagniano, & quod filii Gerardi Stevoli, & Fusculus pisciviudulus habet vestro nomine in fundo, & quod Petrus Adrianus habuit nomine vestro in canonice in fundo flumine mortuo, vel alibi, quod Joannes de Blinco detinuit vestro nomine in Barbalbio, & quod Sconzo, & Salsicus detinuerit, & vestro nomine in virtrebio. Item concedo vobis, vestrisque successoribus medietatem de fundo uno integro, quod dicitur Vigo malo, & Ugolinus Almorici pro anima sua

D

dedit in prædicta canonica in Resolito, scilicet vineam domnicatam, & campum, & quod heredes Dominici de Gerardo vestro nomine in eodem fundo retinent, & quod Petrus de Bonifella vestro nomine detinet in Canuccio, & omne hoc, quod Marota Petri de Bulgaro vobis dedit in eodem loco, & Emelda Berarda vestro jure detinuit in flumine mortuo, & in Ficlina. Item confirmo vobis, vestrisq; successoribus sex uncias terra in fundo Barciliano in territorio Saxenati in plebe s. Maria Majoris, & medietatem, qui vocatur Morsiano cũ capella super se posita, & medietatem de fundo uno integro, qui vocatur Marignani in plebe s. Joannis in Compoda. Et concedo vobis unam mansionem, quam vestro jure retinent heredes quondã Petri Buccamucii in burgo Cesene & quod vestro jure detinuit Rosetus Jocelini in fundo Trea, & mansionem caligariorum cum cure eorum, & quod eorum jure retinuit Tedelgardus, & quod filii Ardoli de Burgolo, & filii Alberti Brelli, & Petrus Guittoni, & filii Petri Belluncii cum

eorum

corum consortibus habuerunt, & tenuerunt in burgo Cæsenæ, & quod Pelochinus habet, & tenet in burgo Cæsenæ a semita usque ad Caseulam, & mansionem in vinea talida, quam jure filiorum Bertoldi detinuit peccatore, a duobus lateribus vie percurrentes, a tertio latere fili Bostuldi, a quarto latere Petrus Bisage, & quod Petrus de Lavalle in prædicta canonica dedit in quibuscumque locis, vel fundis, & quod Ugo Faber donavit, & dedit in prædicta canonica, in plebe S. Petri in Cistino, & quod vestro jure detinet Rodulphus Binelli in fundo, qui vocatur Montala, vel alibi. Largior insuper vobis, vestrisque successoribus per me, & per nostros successores in perpetuum potestatem, si ullo in tempore, in vestro vicariatu, in civitate, vel extra Ecclesiam facere volueritis, ut omni occasione remota illam ædificetis, & promitto vobis, vestrisque successoribus per me, & per meos successores auxilium, & adjutorium impendere. Et si mihi, vel meis successoribus extra vestrum vicariatum in meo Episcopatu Ecclesiam ædificare placuerit, vos & vestri successores auxilium, & adjutorium nobis impendatis. Et iterum confirmo vobis, vestrisque successoribus in perpetuum quicquid in vestris cartulis, vel instrumentis legitur, vel in futuro donatione, vel testatione acquisieritis, ut sine omni datione possideatis. Et hæc omnia habeatis, teneatis, possideatis cum vestris fratribus, & successoribus in perpetuum ordinandi, & disponendi, quæ omnia posita sunt in territorio Cæsenæ, & territorio Ravennæ, & territorio Arimin. in plebe S. Petri in Compoda, & S. Angeli in Salute, & S. Joannis in Russo, & S. Mariæ in Bulgare, & S. Martini in Robicone, & S. Thomæ Apostoli, & S. Mariæ montis Leucadis, & S. Victoris, & S. Mauri, & S. Petri in Cistino, & S. Mariæ in Ronta, & S. Petri in Creto, & S. Agathæ. Sed quia in Ecclesia nostri Episcopatus divina celebrare officia sine intermissione debeatis, id est Matutina, & Vespertina, & Missarum officia, & cætera, quæ in Ecclesia pro vivis, & defunctis sunt agenda. Debeatis & orare assidue pro mea, meorumque successorum anima, canentes istos tres psalmos: Miserere mei Deus, Deus misereatur nostri, & Deus in adjutorium meum intende. Pro defunctis vero istos: Miserere mei Deus, Vicem meam, Laudate Dominum in sanctis ejus, & jam dictos psalmos cum oratione Deo solvatis. Et inde anniversariis nostri, antecessorum, successorumque nostrorum integrum officium Mortuorum cum Missa celebrare debeatis. Et non liceat nobis, nostrisque successoribus hæc omnia, quæ largiti sumus, per ullum modum abstrahere, vel minuere, donec vos, sicut superius diximus, vestrique successores in hac nostra Ecclesia Deo fueritis servituri. Quod si quis hujus nostræ ordinationis, & dispositionis statutum temere præsumpserit, sive nos, sive nostri successores trecentorum decem & octo patrum anathemate percussi, trium librarum auri vobis, vestrisque successoribus donetur. Solutaque pœna hoc nostræ dispositionis decretum maneat irrefragabiliter in perpetuum. Quod vero instrumentum privilegii.

Ego Petrus Turriensis Cæsenas Tabellio mandato supradicti Episcopi manu mea scripsi, & absolvi.

Ego Leonardus Episcopus in hoc privilegio a me facto subscripsi.

Ego Ugo bonus testis rogatus subscripsi.

Ego presb. Andreas testis rogatus subscripsi.

Ego Gaciolus judex his omnibus interfui, & testis rogatus subscripsi.

Interfuit Leonardus Lateranensi Concilio sub Alexandro III. anno 1179. de eo Rubeus ad ann. 1182. pauloque post è vivis excessit. Porro eo sedente Alexander III. canonicis Cæsenatensibus concessit sequens diploma, quod extat in eorum archivio.

ALEXANDER EPISCOPUS servus servorum Dei.

Dilectis filiis Canonicis Cæsenatis Ecclesiæ salutem, & Apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere assensum, & vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequi, & complere. Ea propter dilecti in domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu privilegia, quæ vobis Cæsenatenses Episcopi rationabiliter indulsisse noscuntur, & rata manere sancimus, statuentes, ut nulli hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, &c. siquis: &c.

Dat. Laterani 3 Kal. Junii.

39 LETO ex Præposito Cæsenatensis Ecclesiæ in demortui Leonardi loco præficitur circa an. 1186, XL.
eo enim ipso anno Ugoni Præposito Cathedralis, cæterisque clericis liberaliter confirmavit omnia ea, quæ a Leonardo antecessore in supra relato documento descripta sunt. Donationis diploma datum in dormitorio canonicorum Cæsenatis Ecclesiæ die 13. Martii Indictione IV. asservatur in archivio eorumdem canonicorum, cui subscriptus videtur idem Episc. hisce verbis.

Ego Leto Episcopus suprascriptæ concessioni, & confirmationi a me latæ subscripsi.

Testes interfuere, presbyter Paganus Ugolinus, Villicus Episcopi, Capitellus, Brunettus sacristanus, Andreas nepos Episcopi. Conversus Cæsenæ Tabellio scripsit, complevit, & absolvit. Obiit Leto circa annum 1207.

40. ODDO II. Letoni immediate successit 1207. XLI.
Hic Letonis privilegium canonicis confirmavit, ampliavitque an. 1208. de eo Rub. lib. 6. Vixit usque ad annum 1223. & eo amplius. Pontifex Honorius III. illum judicem delegavit vertentis per id tempus causæ inter Abbatem S. Mariæ Faventiæ, Episcopumque Foroliviensem, ut vidimus in antiquis monumentis ejusdem Abbatiæ.

41 MANZINUS, cujus meminit Rubeus ann XLII.
1234. Hic ann. 1258. concessit Fratri Alberto de Faventia potestatem ædificandi monasterium Fratribus Minoribus in Civitate Cæsenæ in Contrata Trave in possessione dicti Episcopatus censuali, quam confirmavit Alexander IV. Dat. Later. 3. Id. Feb. Pontif. pr. Manzinus vero antecessorum suorum donationes Canonicis suæ Ecclesiæ dilargitas & ipse firmavit ann. 1233. die 16. Maii. Decessit anno 1258.

42 MICHAEL electus eodem an. 1258. quo Man- XLIII
zinus decesserat. Hic statim sequenti anno in Canonicos suos liberalis, & minificus fuit: quippe qui eorum capitulo in perpetuum confirmavit omnia bona, & jura, quæ Leonardus, aliique Episcopi sui antecessores eidem concesserant. Documentum originale vidimus, quod eisdem omnino verbis constat cum illo, quod supra retulimus a Leonardo concessum: tantum ad calcem concessionis addidit, quæ sequuntur, verba: *Item largior, & concedo, & confirmo vobis, vestrisque successoribus in perpetuum tres charitativas comestiones, quas habere consuevistis in anno, scilicet in Nativitate Domini, in Paschate Resurrectionis, & in festo B. Joannis Baptistæ:* statimque sequitur subscriptio notarii in hunc modum. *Ego Leonardus Timidei Zichæ notarius prædictis omnibus præsens fui, & mandato D. Episcopi supradicti, quæ suprascripsi, & publicavi,* nulla alia inscriptio, neque Episcopi, nec aliorum ibidem prostat legentibus. Donationis vero initium sic se habet: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti Amen. Anno Domini 1259. Indict. 2. die 14. intrante Madio Cæsenæ in domo Episcopatus, præsentibus presbytero Petro de Lonelcto Bononiensis diœcesis, fratre Bartholomæo Capellano D. Episcopi, fratre Bene, Leoncello, & Ferrarino servientibus D. Episcopi ad hæc testibus vocatis. Ego Michael Episcopus S. Ecclesiæ Cæsenatis vobis dominis Ugolino, Bartholino, Michelino presbytero, Jacobo, Erro, & Ugolinuccio canonicis ejusdem Ecclesiæ recipientibus vobis, vestrisque confratribus, atque successoribus ad serviendum vestræ Ecclesiæ canonicæ congregatis, & congregandis in perpetuum concedo, & trado, & confirmo per hujus privilegii paginam, quicquid &c.*

43. Fr. FRANCISCUS Ordin. Prædic. ad hanc XLIV
Ecclesiam assumptus legitur apud Jo. Michaelem Pium de viris illust. Ord. Præd. & apud Auctorem

sæpe citatæ chronologiæ an. 1263. sed cum nulla in Regest. Vaticanis, aliisque monumentis mentio habeatur, fides apud ipsos esto (1)

XLV [a Al. Honoradus.] 44 HONERARDUS [a] de Saxonia Cæsenæ Episcopus anno 1270. Hic ab adversariis pertulisse indigna, asperaque narratur, animo tamen magno, infractoque, ut sacri belli classicum insonuisset, succinctus armis, cum insigni crucesignatorum ala in Orientem pugnaturus sit generose profectus anno 1272. Nulla unquam illum externa vis, nullum discrimen a justo, decoroque divellere potuit. Ecclesiam sibi creditam ubique, & semper strenue defensavit. Obiit an. 1274. De quo etiam Rub. lib. 6. nostraque monumenta.

XLVI. 45. AYMERICUS electus reperitur, anno 1274. in diplomate concessionis, quod Canonicis cathedralis statim post suam assumptionem ad sedem liberaliter concessit, quod est hujusmodi tenoris ab originali eorundem canonicorum Archivio.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. Amen.

Ego Aymericus electus Cesenas licet immeritus vobis dominis Ugolino nunc Camerario, Michelino, Erro, Alberico, presb. Jacobo Guidoni, & Leonardo canonicis Ecclesie Cesenatensis recipientibus pro vobis vestrisque successoribus nomine canonica Cesenaten. in perpetuum me meosque successores nomine Episcopatus largior, do, & trado, atque concedo, & perpetualiter transacto plebem S. Mauri diœces. Cesenat. cum titulis, & capellis suis, & decimationibus omnibus, & cum recepto frumenti, annone, carnium, & pullorum, & quocumque alio censu, seu redditu, consuetis etiam debitis dicto Episcopatui a Plebe predicta. Et insuper omne dominium, omnemque jurisdictionem, usum, seu consuetudinem, que dicto Episcopatui competunt, seu pertinent, seu pertinere, vel competere videntur, vel possunt in plebe eadem, & capellis ipsius, & in rectoribus, & clericis earundem, ut libere, ac pleno jure possitis vos, & vestri successores nomine canonice Cesenat. dictam Plebem, ejusque capellas, eorumque rectores, & clericos instituere, & destituere, visitare, corrigere, suspendere, interdicere, excommunicare, deponere, privare, & absolvere, ac in eos plenam jurisdictionem in omnibus exercere tam in causis civilibus, quam etiam in criminalibus, sicut ego cum meis successoribus nomine Episcopatus facere possem tam de consuetudine, quam de jure, & cetera generaliter, & specialiter exercere, que ad jus, & jurisdictionem Episcopalem in dicta Plebe, ac ejus capellis, & rectoribus, & clericis earum pertinere noscuntur, salva, & reservata mihi meisque successoribus nomine Episcopatus quarta vacca, quam dicta plebs annuatim solvit, & solvere tenetur Episcopatui predicto, salvo etiam quod rectores ac clerici dictarum Plebis, & capellarum possint ad me, & meos successores appellare, quando ipsos indebite gravaretis, in causis predictis. Insuper largior, do, trado, atque concedo, & perpetualiter transacto per me, meosque successores nomine Episcopatus vobis recipientibus pro vobis, vestrisque successoribus nomine canonice predicte in perpetuum canonicam portionem testamentorum, & aliarum ultimarum voluntatum de jure spectantium mihi, meisque successoribus ab hac hora in antea in perpetuum per totum plebatum dicte plebis S. Mauri, & etiam per totum plebatum S. Victoris in valle, ut libere quicquid ad me meosque successores ratione canonice portionis, idest quarta testamentorum, & aliarum ultimarum voluntatum pertinebit amodo, vel pertinere videbitur in perpetuum, per totum plebatum utrumque percipere, ac exigere, & habere pacifice valeatis cum vestris successoribus nomine canonica Cesenat. & tam heredes, quam commissarios, & alias quascunque personas, a quibus dicta canonica portio solvi debebit, censura Ecclesiastica ad solutionem prestandam compescere, movendo, excommunicando, interdicendo, precipiendo, & absolvendo, sicut ego cum meis successoribus facere possem, tam de consuetudine quam de jure. Preterea per me, meosque successores vobis recipientibus pro vobis vestrisque successoribus nomine dicte canonica Cesenat. in perpetuum largior, do, & concedo, atque trado, & perpetualiter transacto totum cathedraticum, seu omne id, quod ratione cathedratici mihi, meisque successoribus de jure pertinet, vel pertinere potest amodo in dictis plebibus S. Mauri, & S. Victoris, & capellis plebatuum ipsarum, & in omnibus, & singulis capellis civitatis, & totius Vicariatus Cesene, atque rectoribus earundem, ut libere, ipsum cathedraticum, videlicet duos solidos Raven. pro una quaque ipsarum plebium, & capellarum annuatim exigere, & recipere, & habere cum vestris successoribus in perpetuum nomine dicta canonica valeatis. Remitto quoque, ac largior, do, trado, & concedo, & perpetualiter refuto, & transacto vobis recipientibus pro vobis, vestrisque successoribus nomine canonice predicta per me, meosque successores in perpetuum canonicam portionem, que mihi, meisque successoribus competit, & in posterum competere videbitur in omnibus, & singulis legatis, que per testamentum, vel quamlibet aliam ultimam voluntatem relicta sunt, seu etiam relinquentur deinceps in perpetuum canonica seu Ecclesia Cesenaten. predicte per totam civitatem, ac diœces. Cesenat. ut absque molestia, & contradictione mei, & meorum successorum licite, & libere exigere, recipere, & habere nomine vestra canonica seu Ecclesia predicte valeatis integraliter quicquid in pecunia, vel aliis rebus mobilibus, aut immobilibus relictum est, aut relinquetur amodo ab aliquo, vel aliquibus per dictam civitatem, & diœcesim totam vobis, vel vestrisque successoribus, seu canonica prelibata. Hec quidem vobis facio amore Dei, & pro remedio, & salute anime mee, & animarum predecessorum meorum, ut cum eisdem sim particeps missarum & orationum, & aliorum divinorum, que in vestra Ecclesia celebrantur, & celebrabuntur in posterum tam pro vivis, quam pro defunctis, & vos cum vestris successoribus, mihi, meisque successoribus sitis in nostris honoribus, & jurisdictionibus rationabiliter defensores, favorabiles, & etiam gratiosi, & teneamini cum vestris successoribus devote facere anniversarium meum suis temporibus in Ecclesia Cesenatensi. Que omnia, & singula per me, meosque successores vobis recipientibus pro vobis vestrisque successoribus nomine canonica seu Ecclesie vestre promitto per stipulationem rata, & firma perpetuo habere, atque tenere, & in nullo contravenire, aut contrafacere aliqua occasione, sub pena viginti, & quinque unciarum auri optimi, & pena soluta, vel non, nihilominus hec omnia, & singula firma permaneant, & serventur.

Acta sunt hec anno Domini 1274. Indict. 2. die 3. exeunte Septembr. Cesene in domo Episcopali, presentibus presbytero Riccobene capellano D. electi, presbytero Benvenuto rectore Ecclesie S. Anastasii & Bene canonico Plebis Bulgarie, ad hec testibus convocatis.

Ego Leonardus Timidei Zicha Notarius predictis interfui, & mandato dictorum domini electi, & canonicorum ut supra scripsi, &c.

Anno 1290. die Dominicæ Passionis interfuit Aymericus consecrationi Ecclesiæ S. Francisci de Cæsena, quam Bonifacius Archiepiscopus Ravennas habuit, nec abfuit synodo celebratæ Forilivii in Ecclesia S. Mercurialis ab eodem Archiepiscopo an. 1286. ut notat Cherubinus Ghirarduccius li. 8. Hist. Bononiensis. Valedixit huic mortali seculo Aymericus anno 1291.

46 LEONARDUS de Cæsena ex canonico Cathedralis Ecclesiæ, defuncto Aymerico, a capitulo postulatur in Episcopum; qui ob ejus singulares dotes, quibus præditus erat, a Nicolao IV. Pont. Max. confirmationem accepit eodem anno 1291. 15. Kal. Junii Pontif. 4. ita in Regest. Vaticano Epist. 303. fol. 60. Hunc Leonidam vocat Rubeus lib. 6. suæ Ravenn. hist. ansamque errandi dedit nonnullis, ut ab hoc Leonardo, alius diversus ejusdem nominis Cæsenas Episcopus asseratur, qui Leonidæ successerit, iterumque cum idem alterius Leonardi meminerit anno 1309. tertium Leonardum inter Cæsenatium Antistites addiderunt, cum revera tantum unus XLVII.

(5) Altamura in Bibliotheca Dominicana etiam afferit hunc Franciscum interfuisse Concilio Lugdunensi II. tunc enim in Cæsenati Cathedra sedebat sequens Honerardus, vel saltem Aymericus.

unus fuerit Leonardus, qui ab anno 1291. uſque ad 1312. Cæſenatem Eccleſiam adminiſtraverit, exceſſeritque eodem anno 17. Kal. Junii, ut clare legentibus patet in Vaticano Regeſto. Joannes Novellerius ſcriptum reliquit ſuis in commentariis Oddonem quendam Burgundum Benedicti Papæ XI. a ſecretis ab eodem Epiſcopum Cæſenatem adlectum fuiſſe an. 1303. quo fundamento, quave auctoritate id aſſerat, ipſe dicat. Cæterum ut diximus ex Vatic. Regeſto nullus alius in Cæſenati Eccleſia ſedit ab anno 1291. ad 1312. niſi ſolus unus, idemque Leonardus, qui diœceſanam ſynodum 6. Idus Octob. anno 1309. in Epiſcopium civitatis convocavit, ut Claramontius narrat lib. 11.

XLVIII. 47. JOANNES Ariminenſis, Amboni filius, ex pervetuſta, & nobili gente de Caminate, quæ hodie, ut Clementinus in Ariminen. hiſt. ſcriptum reliquit, una & eadem eſt cum Riccardella, & Belmontia familiis apud Ariminen. quippe quæ ab ipſo Caminatenſium ſanguine proſeminatæ ferantur, ex Præpoſito Ariminenſi, Cæſenas Epiſcopus adlectus eſt anno 1313. XIII. Kalendas Aprilis a Wvillelmo Bulgaro, atque Chriſtophoro Abbate S. Laurentii, quibus Clericalis ſenatus jus eligendi detulerat, gratanterque a populo exceptus eodem die ſibi delati Epiſcopatus iniit poſſeſſionem. Inter alia monumenta, quæ in archivio canonicorum aſſervatur, illud celebre habetur, quod Joannes confecit anno 1315. ad favorem canonicorum, quo omnium prædeceſſorum ſuorum conceſſiones iiſdem confirmavit; in eo plures etiam Epiſcopi Cæſenates recenſentur, quorum memoria invidioſa vetuſtas deleverat. Exemplar ab originali deſumptum eſt hujuſmodi.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. Amen.

Nos Joannes, Dei gratia, Epiſcopus Caſenatenſis, pradeceſſorum noſtrorum veſtigiis inharentes, & confidentes, quod iidem pradeceſſores pro animabus ſuis, ſuorumque pradeceſſorum, & ſucceſſorum multas favorabiles largitiones, donationes, exemptiones, indulgentias, conceſſiones, & privilegia dominis prapoſitis, canonicis, & capitulo noſtra majoris Caſenatenſis Eccleſia contulerunt, prout in inſtrumentis ſeu litteris propriis inde confectis vidimus contineri, & ſpecialiter inſtrumento ſcripto manu Leonardi Timidei, notaris ſub anno Domini 1259. Indictione 2. die 14. intrante Majo, in quo continentur conceſſio, traditio, & confirmatio pradictis prapoſito, & capitulo facta per bon. mem. venerabilem patrem D. Michaelem quondam Epiſcopum Caſenatenſem, de quibuſdam Eccleſiis, terris, & rebus aliis, quas tunc habebant, & tenebant, & quas in futurum acquirerent, & nominatim de plebe integra s. Victoris, qui vocatur in Valle, cum titulis, & capellis, obligationibus, decimationibus, aquam ſanctam, & unctionibus vivorum, & mortuorum, cum terris, vineis, arbuſtis, arboribus, & cum omnibus ſibi pertinentibus; item de eccleſia S. Marini prope pontem fluminis, & de aliis quibuſdam Eccleſiis, locis, & rebus, juriſdictionibus, & juribus in pradicto teſtamento, ſeu privilegio plenius comprehenſis. Et in inſtrumento ſcripto manu dicti Leonardi ſub anno Domini 1274. Ind. 2. die 3. exeunte

A *Septembri, in quo continentur largitiones, donationes, traditiones, atque conceſſiones perpetualiter facta eiſdem prapoſito, & capitulo per bona memoria vener. patrem D. Aymericum tunc Caſena electum de plebe S. Mauri Caſenatenſis diœceſis, cum titulis, & capellis ſuis, decimationibus omnibus, & cum recepto frumenti, annona, carnium, & pullorum, & quocumque alio redditu, conſuetis etiam debitis dicto Epiſcopatui a plebe pradicta, & inſuper de omni dominio, omnique juriſdictione, uſu, ſeu conſuetudine, qui dicto Epiſcopatui competebat, ſeu pertinebat, vel competere, aut pertinere viderentur, vel poterant in plebe eadem, & capellis ipſius, & in rectoribus, & clericis earumdem, & de pleno jure inſtituendi, deſtituendi, viſitandi, corrigendi, ſuſpendendi, interdicendi, excommunicandi, deponendi, privandi, & abſolvendi, & in eis plenam juriſdictionem in omnibus exercendi tam in civilibus, quam etiam in criminalibus, & catera generaliter, & ſpecialiter exercendi, quod ad jus, & juriſdictionem Epiſcopalem in dicta plebe, & capellis, rectoribus, & clericis earum*
B *pertinebat, & de canonica portione teſtamentorum, & aliarum ultimarum voluntatum, qua ad ipſos Epiſcopum, & Epiſcopatum de jure ſpectabant, per totum plebatum dicta plebis S. Victoris in Valle, & etiam per totum plebatum S. Mauri, & de quibuſdam aliis juriſdictionibus, juribus, & rebus in eodem inſtrumento plenius comprehenſis, & generaliter in multis aliis privilegiis, & inſtrumentis ſuper pramiſſis, & aliis inde confectis, etiam ab antiquo, quibus continentur multa largitiones, donationes, conceſſiones, exemptiones, & indulgentia dudum facta per multos pradeceſſores noſtros, de quibus appareat, & nobis fuerunt exhibita, & oſtenſa publica, & autentica inſtrumenta non vitiata, non cancellata, neque abolita in aliquam partem ſui. Et maxime inſtrumentum conceſſionis facta dictis dominis prapoſito, & capitulo per venerabilem patrem bona memoria D. Joannem, divini reſpectus operatione Epiſcopum Caſenatem ſub anno Domini 1042. Indict. X. die 2. Junii ſcriptum manu Joannis notarii. Et inſtrumentum conceſſionis facta eiſdem dominis prapoſito, & capi-*
C *tulo per bona memoria venerabilem patrem D. Ugum, divini reſpectus operatione Epiſcopum Caſenatenſem ſub anno Domini 1106. per Bonfilium notarium. Item inſtrumentum conceſſionis facta pradictis dominis prapoſito, & capitulo per bona memoria D. Oddonem ſancta Caſenatenſis Eccleſia Epiſcopum ſub anno Domini 1155. die 19. menſis Madii Ind. III. ſcriptũ manu Joannis Tabellionis. Item inſtrumentum conceſſionis facta eiſdem dominis prapoſito, & capitulo per bona memoria D. Leonardum S. Caſenatenſis Eccleſia Epiſcopũ ſub anno Dom. 1175. die 7. menſis Novembris Indict. VIII. ſcriptum manu Petri Turrienſis Caſen. Tabellionis. Item aliud inſtrumentum traditionis, confirmationis, conceſſionis facta prafatis dominis prapoſito, & capitulo per bona memoria D. Leonem s. Caſenatis Eccleſia Epiſcopum, & ſub anno Domini 1188. die 13. menſis Martii Indictione IV. ſcriptum manu Converſi Tabellionis. Item aliud inſtrumentum confirmationis, renovationis, translationis, & perpetualis tranſactionis facta pramiſſo capitulo per bon. mem.*
D *D. Oddonem s. Caſenatenſis Eccleſia Epiſcopum, ſub anno Domini 1208. die ultimo menſis Julii. Indict. XI. per manum Ugolini Caſena tabellionis ſcriptum. Item inſtrumentum traditionis, & confirmationis, atque conceſſionis facta pradictis prapoſito, & capitulo per bon. mem. D. Manzinum s. Caſenaten. Eccleſia Epiſcopum ſub anno Domini 1233. die 16. intrante Majo, Indict. VI, ſcriptum manu Albiici Trenaroli notarii. Qua omnia, & ſingula, & in eis contenta, ex certa ſcientia approbamus, ratificamus, confirmamus, & etiam innovamus. Et inſuper per nos, noſtroſque ſucceſſores in perpetuum vobis dominis Bulgaro prapoſito, Riali Raynaldo, Albertino Michaeli, & Henrico canonicis Eccleſia Caſen. pro vobis, & capitulo dicta Eccleſia pro veſtris ſucceſſoribus in perpetuum recipientibus, volentes diſcedere a litibus, & controverſiis, quas vobis cum infraſcriptis occaſionibus, vel aliis hujuſmodi tranſactionis nomine, ſive cauſa pro bono pacis, & quietis vobiſcum habendo de novo damus, tra-*

dimus,

dimus, ei concedimus prædictas plebes, Ecclesias, capellas, oratoria, hospitalia infrascripta, videlicet, hospitale S. Mariæ de Charitate, quod dicitur magistri Ugolini, hospitale S. Mariæ de Valviridi, quod dicitur juxta mont. hospitale S. Bartoli, & Antonii de campo Bouma, & hospitale sororis S. Margaritæ, & hospitale S. Joannis Evangelistæ de plebatu S. Victoris, alia loca pia in prædictis plebatibus, civitate, & burgis, & in toto vicariatu civitatis Cesenæ constituta, etiam in posterum, construenda. Confirmamusque, concedimus, & plenam, & integram jurisdictionem Episcopalem, quæ nostris prædecessoribus, & Episcopatu præfato, seu nobis in prædictis locis eorum quolibet competit, seu hactenus competebat, omnemque legem diœcesan. & jurisdictionis cum potestate, & auctoritate, rectores, & clericos in eisdem plebibus, & Ecclesiis, & capellis, atque locis instituendi, destituendi, visitandi, corrigendi, suspendendi, interdicendi, excommunicandi, deponendi, privandi, & absolvendi, ac in eis plenam jurisdictionem in omnibus exercendi tam in causis civilibus, quam etiam in criminalibus, sicuti nostri prædecessores nomine Episcopatus facere potuerunt tam de consuetudine, quam de jure. Et cætera generaliter, & specialiter exercendi, quæ ad jus, & jurisdictionem Episcopalem in dictis plebibus, ecclesiis, capellis, & locis, & rectoribus, & clericis eorum, seu earum quomodolibet pertinebat. Salva, & reservata nobis, nostrisque successoribus nomine Episcopatus una quarta Vaccæ, quam dicta pleb. S. Mauri annuatim solvit, & solvere tenetur prædictis, salvo etiam, quod rectores, & clerici dictarum plebium, ecclesiarum, capellarum, atque locorum possint ad nos, nostrosque successores appellare, quandocunque in causis prædictis per vos indebite gravarentur. Insuper donamus, tradimus, atque concedimus, & perpetualiter transactamus per nos, nostrosque successores nomine Episcopatus vobis recipientibus pro vobis, vestrisque successoribus nomine canonicæ prædictæ in perpetuum canonicam portionem testamentorum, & aliarum ultimarum voluntatum de jure spectantem nobis, & nostris successoribus ab hac hora in antea in perpetuum per totum plebatum S. Victoris in Valle, atque totum plebatum S. Mauri ultra fluvium Sapis, ut libere ipsam quartam portionem canonicam deinceps in perpetuum per prædictos plebatus, ut dictum est, percipere, & exigere, & habere pacifice valeatis vos, & vestri successores nomine Canonicæ Cesenæ. Et tam . . . quam commiss. & alias quascumque prædictas, de quibus dicta canonica portio solvi debebit censura ecclesiastica ad solutionem procurandam compescere monendo, excommunicando, interdicendo, præcipiendo, & absolvendo, sicut nos cum nostris successoribus facere possemus tam de consuetudine, quam de jure. Præterea vobis, ut dictum est, remittimus, damus, tradimus, & perpetualiter transactamus, atque refutamus recipientibus pro vobis, vestrisque successoribus nomine Canonicæ prædictæ per nos, nostrosque successores in perpetuum canonicam portionem, quæ nobis, nostrisque successoribus competit, & in posterum competere videbitur in omnibus, & singulis legatis, quæ per testamentum, vel quamlibet aliam ultimam voluntatem relicta sunt, seu etiam relinquentur deinceps vobis præposito, vel canonicis, s. nominatim ipsis, vestrisque successoribus, aut per aliquem vestrum vestrorumque successorum eidem canonicæ, vel Ecclesiæ Cesenaten. ut præmissis autem omnibus hæc tantummodo exceptamus, & reservamus vestro consensu pro nobis, & Episcopatu nostro, nostrisque successoribus ab honore Pontificalis officii videlicet, Cathedraticum debitum, & consuetum annuum, s. duos soldos usualis monetæ pro unaquaque plebe, & ecclesia prædictorum locorum, & etiam canonicam portionem, id est quartam omnium testamentorum, aliarumque ultimarum voluntatum, quæ fient in posterum per cives, & incolas, seu habitatores civitatis, burgorumque Cesenæ citra prædictum fluvium Sapis, & per omnes singulas prædictas habitare hactenus consuetas in castro Reversan. vel ejus curia, & etiam per aliquem parochianum alicujus ecclesiæ, seu monasterii constitutorum citra fluvium Sapis in civitate, burgis, seu suburgis, cap. ita quod Cathedraticum, & prædictam canonicam portionem nos, nostrique successores absque contradictione vestra, seu molestia, vestrorumque successorum libere percipere valeamus. Nihil aliud omnino nobis, & Episcopatui, nostrisque successoribus in præmissis per nos, nostrosque successores, datis, traditis, & concessis vobis, vestroque capitulo quomodolibet reservantes. Teneamur quoque nos, nostrique in perpetuum successores prædictarum ecclesiarum, oratoriorum, & piorum locorum ad vestram, vestrorumque successorum petitionem, & voluntatem sine difficultate clericos ordinare, eisque ordines conferre, & cætera, quæ sunt ordinis Episcop. libere vob. vestrisq; clericis, & eccles. ac rectoribus hospitalium exhibere, & concedere, atque favorabiliter impertiri, secundum consuetudinem hactenus observatam juxta canonica instituta. Hæc quidem vobis facimus tam ex causa transactionis pro bono pacis, & quietis vobiscum habendo super litibus, & discordiis, quas nos vobiscum dictis de causis habebamus, & in futurum verisimiliter habere possemus, quam etiam amore Dei pro remedio, & salute animæ nostræ, animarum prædecessorum, & successorum nostrorum, & ut cum eisdem simus participes missarũ, orationum, & aliorum divinorũ, quæ in nostra Ecclesia celebrantur, & celebrabuntur in posterum, tã pro vivis, quã pro defunctis: Et vos cum vestris successoribus nobis, nostrisq; successoribus sitis in nostris honoribus, & jurisdictionibus rationabiliter defensores favorabiles, & gratiosi, & teneamini cum vestris successoribus devote facere anniversarium nostrum in Ecclesia Cesenaten. Quæ omnia, & singula per nos, nostrosque successores vobis recipientibus pro vobis, vestrisque successoribus nomine canonicæ, seu Ecclesiæ vestræ promittimus per stipulationem rata, firma, perpetua habere, atque tenere, & in nullo contravenire, aut contra facere aliqua occasione sub pœna centum unciarum auri optimi, qua etiam pœna soluta, vel non, hæc omnia, & singula firma permaneant, & serventur.

Ad cujus rei perpetuum robur, & testimonium de his mandamus per manum Petri de Aquarola, & Guccii notarii, nostrorum, & Guidonis de Molcone notario fieri publicum instrumentum.

Acta sunt hæc Cesenæ in palatio Episcopali præsent.
Domino Jacobo præposito Foropen.
D. Donato priore ordinis Vincareti.
Fr. Andrea de dicto ordine.
D. Bartolino Carnevale judice.
Magistro Joanne de Forolivio notario.
Ser Petro Saba de Ferraria.
Presbytero Avanzato capellano D. Episcopi.
Joanne de Pane notario, & Clenito Michaelis notario, aliisque pluribus convocatis ad hæc testibus, & rogatis sub anno Dom. 1315. die 5. mens. Martii.

Defunctus est Joannes anno 1321. die 21. Augusti, & sepultus est in Cathedrali, de quo Rub. lib. 6. ejusdemque meminit Cæsar Clementinus in sua Ariminensi historia.

48 GERARDUS ex canonico Urgellensi electus est Episcopus an. 1323. Idib. Martii. Urbem solemni ritu ingressus est die 16. Augusti ejusdem anni. Sequenti vero ad Ecclesiam Cerviensem translatus est. Ex Reg. Vatic. ann. 8. Ioan. Papæ XXII. XLIX

49 THOMAS de Murro, Joannis Cardinalis de Murro nepos, ex Priori sæcularis Ecclesiæ S. Mariæ de Solis Bituricensis diœcesis, Apostolicusque Capellanus, eligitur Cæsenæ Episcopus 17. Kal. Augusti 1324. Præfuit annos 2. & ad Ecclesiam Anconitanam transtulit illum Pontifex idem Joannes XXII. an. 1326. 16. Kal. Julii ex eodem Vat. Reg. L.

50 Fr. AMBROSIUS Ord. Erem. S. Augustini insignis Theol. eadem sede insignitur 7. Kal. Iulii 1326. obiit vero an. 1333. ut habetur in eodem Regest. Vatic. Memini me legisse apud Augustinum Crudelem in libro, quem edidit de viris illustr. Venetis, Franciscum quendam Brevium Venetum Iuris consultum celebrem, Romanæ Rotæ auditorem, qui Patavii, alibique juris prudentiam publice professus fuerat, Episcopum Cæsenatem adlectum fuis- LI.

se an. 1330. Verum cum in Regestis Vaticanis in demortui Ambrosii locum ad Cæsenatem Ecclesiam promotum legerim Joannem Baptistam Accajolum an. 1333. illum ex albo Cæsenatium Præsulum dispunximus. (1)

LII. 51 JO. BAPTISTA Acciajolus, Laurentii, & Matthiæ Castaldæ filius nobilis Florentinus, germanus frater Angeli Episcopi Florentini, decretorum doctor, Cæsenæ adlectus est Episcopus defuncto Ambrosio anno 1333. 3. Kal. Novemb. ex Reg. Vatic. Vicariam operam præstitit, tam in temporalibus, quam in spiritualibus Bertrando Bononiensi Episcopo an. 1335. ætatem produxit usque ad ann. 1341. De quo etiam loquitur Matthæus Palmerius.

LIII. 52 Fr. BERNARDINUS a de Martellinis, nobilis Florentinus, Lippi filius, Ordinis Eremitarum S. Augustini, Theologiæ, ac Philosophiæ scientia claruit, sacrisque literis egregie instructus hujus Ecclesiæ Episcopus factus anno 1342. 15. Kal. Augusti. Ex Reg. Vatic. Epist. 39. Clementis 6. obiit 1348. sepultus in Ecclesia S. Augustini Cæsenæ, ubi olim hæc inscriptio existebat.

a De eo Claramontius in hist. Cesen. p. 576. *Mandos.*

M.CCC.XXXVIII. Die XXVIII. Julii. Obiit Venerabilis in Christo P. Dominus Fr. Bernardus de Martellinis de Florentia Ord. Frat. Eremitarum D. Augustini hic est intro tumulatus . . . . Spiritus autem . . . .

LIV. 53 Fr. GUILLELMUS Mirollus Bononiensis Ord. Minorum, Piceni Inquisitor, ad hanc Ecclesiam evocatur a Clemente VI. anno 1348. 5. Non. Octob. per obitum Bernardi notatur in Reg. Vatic. Obiit vero 1358. Quo Præsule Innocentius VI. jura & immunitates Cæsenatis capituli in hunc modum confirmavit.

Innocentius Papa Sextus, &c.

Dilectis filiis capitulo Ecclesiæ Cæsen. salut. & Apostolicam Benedictionem. Cum a nobilis petitur, quod justum est &c. Eapropter dilecti in domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu omnes libertates, & immunitates a prædecessoribus nostris Roman. Pontificibus sive per privilegia, sive alias indulgentias, vobis, & Ecclesiæ vestræ concessas, nec non libertates, & exemptiones secularium exactionum a regibus, & principibus, ac aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis, & eidem Ecclesiæ indultas, sicut eas juste, & pacifice obtinetis, vobis, & per vos, eidem Ecclesiæ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c.

Dat. Avenion. 2. Id. Aprilis Pontific. nostri an. 1.

LV. 54 Fr. VITALIS de Cæsena ejusdem Ord. Minorum successit Guillelmo anno 1358. Idib. Aprilis ex Reg. Apostol. Vitam liquit anno 1363. In ædibus S. officii Pisarum hæc de eo legitur inscriptio nuper a Manzonio posita.

Fr. Vitali de Cesena Episcopo Cesenat. ex Ord. Min. Convent. S. Franc. assumpto Inquisitori prius in Tuscia, deinde in Flaminia contra hæreticam pravit. acerrimo, hoc mnemosynon in Patriam, Ord. & Convent. devotione posuit mense julii anno M. D.C. XXXVI. Fr. Bernardinus Manzonius Cesenas Generalis Provinciæ hujus Pisanæ Apostolicus Inquisitor a sancta sede Apostolica delegatus.

LVI. 55. BENCIVENNUS Bononiensis, Cæsenas Episcopus fuit, vicariusque Americi Cati Episcopi Bononiensis eodem anno 1363. quo ad hanc sedem ascendit. Obiit 1368. de quo Nicolaus Pasqualinus Alidosius in lib. de illustr. Viris Bonon.

LVII. 56. LUCIUS de Callio canonicus Paduanus electus 1368. Id. Decemb. successit Bencivenno ex Reg. Vat. collector spoliorum fuit in Hetruria, degensque Florentiæ anno 1370. Cerviensem Episcopum consecravit Bernardum Guasconum nobilem Florentinum, jussu Urbani V. Anno vero 1373. die 2. mensis Novembris simul cum Septimiano Abbate Ord. Cisterciensis Gregorii XI. Pontificis sententia, Monachis Montis Oliveti possessionem nobilis Abbatiæ S. Miniatis extra, & prope muros Florentinos tradidit. Ecclesiæ Pisanæ Visitator deputatur ab eodem Gregorio anno 1372. ad quam invisendam die 10. Martii ejusdem anni accessit. Mox anno 1374. ad Ecclesiam Volaterranam in Hetruria translatus est. Tradunt aliqui Lucio Calliensi translato in Cæsenatensi sede successisse quemdam Lucium alium Romanum e gente Sabella, sed nulla de Sabello, aliove Lucio, neque in Vatic. Regesto, neque in libris obligat. & Provis. Prælat. aliisve Romanis monumentis mentionem reperi, ideoque jure merito haud inter Cæsenates Episcopos Sabellum numeramus.

LVIII. 57 JACOBUS Episcopus Cæsenas, primus qui occurrat post Lucii Calliensis translationem, de quo mentio an. 1379. die 8. Octob. in Authentico exemplari Apostolicarum litterarum Urbani VI. quod extat in Archivio Fratrum Minorum Cæsenæ, ut narrat Chronologiæ Cæsenatensis auctor in notula ab ipso nobis transmissa sequentis tenoris. *In nomine Domini Amen. Anno a Nativitate ejusdem 1379. Indictione 2. die 8. Octob. hoc exemplum coram venerabili viro D. Laurentio majoris Ecclesiæ Cæsenæ preposito, Reverendissimi Patris D. Jacobi Dei, & Apostolicæ sedis gratia Episcopi Cæsenatis in spiritualibus, & temporalibus Vicario Generali a me not. infrascripto, &c.* Hæc notula vitiata videtur in Chronologia, gratisque additum nomen illud *Fratris Ordinisque Servorum*, neque Aloysium reperimus antecessisse Jacobo in Romanis monumentis. Cæterum Urbanus VI. an. 1378. novam cathedralem Cæsenatensem ædificandi facultatem concessit sequenti diplomate, quod extat in canonicorum Archivio in hunc qui sequitur, modum.

URBANUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Venerabili fratri Episcopo Bertinorien. salutem, & Apostolicam benedictionem. Justis petentium &c.

Ex

(1) Certum est errasse omnes, qui Franciscum Brevium Cæsenatensem Episcopum dixerunt, namque Brevius non fuit Cæsenatensis, sed Cenetensis Episcopus. Error irrepsit nominis affinitate. Cenetensem vero Brevium dixere etiam Mantua in vitis recentiorum jurisconsultorum p. 38. Portinatus in hist. Patav. p. 229. & alii. *Mandos.*

Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Præpositi, & capituli, ac civium, & communis civitatis nostræ Cæsenaten. petitio continebat, quod cum Ecclesia cathedralis ipsius civitatis, eo quod posita sit & inclusa in Cittadella, seu Fortalitio, alias vulgariter Murata nuncupato in parte civitatis ejusdem per tuitionem, & salvationem status Ecclesiæ Romanæ constituta, difficulter adiri queat, & in loco alio necessario sit reponenda, sitque in civitate ipsa quædam Ecclesia Parochialis crucis marmoris appellata, ad collationem seu præsentationem dilectorum filiorum capituli supradicti pertinens, ubi Ecclesia ipsa cathedralis decenter constitui, & erigi poterit commode. Pro parte eorundem Præpositi, & capituli, ac civium, & communis fuit nobis humiliter supplicatum ut ædificandi, & erigendi in loco ejusdem Ecclesiæ Parochialis novam Ecclesiam cathedralem in honorem, & sub vocabulo S. Joannis Baptistæ, sicut antiqua Ecclesia erat, licentiā de benignitate Apostolica concedere dignaremur. Nos igitur cum de præmissis non habeamus notitiam, fraternitati tuæ præsentium tenore mandamus, quatenus ad nostram civitatem Cæsenaten. personaliter te conferas, & de præmissis inquiras, & si inveneris ita esse, dictis Præposito, & capitulo, civibus, ac communi, ut cedente, vel decedente dilecto filio nostro, supradictæ parochialis Ecclesiæ, qui nunc est, construendi, & erigendi in eodem loco Ecclesiam Cathedralem hujusmodi in honorem, & sub vocabulo S. Joannis Baptistæ, providens quod ipsa Ecclesia antiqua, quæ in fortalitio prædicto civitatis ad usus profanos non redigatur, sed præficiatur aliquis presbyter, qui eam regat, & officia, & divina celebret in eadem auctoritate Apostolica licentiam postulatam: Quodque Ecclesia nova ædificata, & constructa fuerit, ac personæ degentes in ea omnibus immunitatibus, libertatibus, indulgentiis, & donationibus, ac privilegiis, quibus antiqua Ecclesia gaudere solebat, gauderent eadem auctoritate concedas, constitutionibus Apostolicis non obstantibus quibuscunque.

Dat. Tibure 4. Non. Aug. Pontificatus nostri anno 1.

LIX. 58. Fr. AVERARDUS Brixiensis Ord. Præd. inter Episcopos Cæsenates reponitur anno 1283. ab auctore Chronol. ex Seraphino Razzio lib. de Viris Illust. Ord. Præd. de quo acta Romana altum tenuere silentium.

LX 59. JACOBUS Episcopus Cæsenas, de quo mentio habetur in quodam documento apud Patres Eremitanos S. Augustini Cæsenæ, ut refert notula auctoris Chronologiæ, quam nobis in authentica forma, e patria Romam transmisit, his verbis conscriptam ab originali: *In nomine Domini Amen. Anno a nativitate ejusdem 1391. indict. 13. tempore sanctissimi in Christo Patris D. D. Bonifacii Papæ IX. die 13. Aprilis Venerab. vir Dom. Sanctes Archipresbyter plebis S. Mauri, Reverendique in Christo Patris D. D. Jacobi Dei, & Apostolicæ sedis gratia Episcopi Cæsenatensis vicarius Generalis &c.* Eodem vitio laborat hæc eadem notula in Chronologia relata, dum gratis addita videntur illa verba Fr. Jacobi Carmelitæ, quo alia, de qua in primo Jacobo diximus. Cæterum satis dubito Jacobum hunc eundem esse cum alio superiori, cum de Averardo nulla certa memoria existat apud cordatos scriptores, quod Cæsenatensem sedem tenuerit hoc præciso anno 1383. inter Jacobum primum, & hunc, quem secundum vocant. Potuit certe Averardus, hanc obtinuisse Ecclesiam, sed alio quidem tempore, nisi forte a Pseudo Pontifice Clemente VII. vel ejus successore Benedicto XIII. contra Jacobum in eandem Cæsenat. cathedram intrusus fuerit; quod etiam repugnat, cum in Actis illorum Pseudo Pontificum, & in libris provisionum, & obligationum eorundem nulla de Averardo extet memoria. Jacobus vero, de quo modo agitur, an ille sit, qui de familia Boschetta a nonnullis asseritur, prorsus ignoro.

LXI. 60. JOANNES ejusdem sedis Antistes floruit 1394. cujus extat certa memoria in pr. lib. de diversis formis Bonifacii IX. fol. 109.

LXII. 61 IACOBUS de Saladinis nobilis civis, & canonicus Asculanus, cum ad eandem dignitatem pervenisset, videreturque sibi Antipapæ Benedicto hæsisse, ita resipuit, ut petierit ea, quam suspicabatur contraxisse, censura ritu Ecclesiastico enodari, quod Bonifacio IX. mandante cumulate obtinuit an. 1398. ut habetur in lib. 4. de diversis formis ejusdem Pontificis fol. 20. suum ultimum condidit testamentum in patria an. 1401. in quo pariter multa pia legata tum Ecclesiæ suæ Cæsenatensi, tum Asculanæ, universales instituit hæredes genitricem suam, nepotesque suos, præcepitque, ut Asculi in Ecclesia S. Francisci in sepulchro Nicolutii patris sui, ejus, corpus conderetur, dum ex hac vita migrare contingeret. Decessit tandem anno 1405. ibidem tumulatus, ubi genitoris brevis hæc inscriptio legitur.

Sepulchrum Nicolucii Jacobucis Saladini.

62 Fr. GREGORIUS Malesardus Cæsenas LXIII Ord. Præd. ab Innocentio VII. patriæ sedi admotus est anno 1405. 4. Nonas Decembris ex pr. lib. Provis. Prælat. Novam cathedralem substruxit, gentemque Feltrescam cum Malatesta invicem adversantes, rato fœdere junxit; vitam finivit an. 1419.

63. Fr. VICTOR Ariminensis ex Ordin. Eremitarum S. Augustini Gregorio suffectus est a Martino V. anno 1419. 4. Kalen. Julii. Obiit diem postremum 1425. de quo in prædictis libris. LXIV

64. SEBASTIANUS cathedralis Præpositus LXV ad Cæsenatem dignitatem assumptus est anno 1425. Id. Decemb. Paucos menses sedit, decessitque ex eod. lib.

65. PAULUS Ferrantes e Meldula Martini V. LXVI Datarius ab eodem Pontifice Cæsenas Episcopus adlectus est 1426. die 27. Febr. Decessit 1431. ex eodem lib. Post cujus obitum Fr. AUGUSTINUS a LXVII. de Favaronibus Romanus ex Ordine S. Augustini Eremitarum, olim sui Ordin. Generalis, insignisque Theologus Archiepiscopus Nazarenus, factus est ab Eugenio IV. hujus Ecclesiæ perpetuus administrator anno 1431. Idib. Junii. En diploma,

a De... fuit Gaudutius de ... Aug... & Mandosius In Bibl. Rom. Cent. 5.

EUGENIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilectis filiis Capit. Ecclesiæ Cæsenat. salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum Ecclesiarum omnium sollicitudo &c. Dudum siquidem in nostris Apostolatus primordiis intelleximus, quod Ecclesia vestra, cui quondam Paulus Episcopus Cæsenaten. dum viveret, præsidebat, per obitum ipsius Pauli, qui extra Romanam curiam diem clausit extremum, vacaverat, & vacat nunc; Nos cupientes eidem Ecclesiæ vestræ utilem, & idoneam personam. &c. provisionem ipsius Ecclesiæ, ordinationi, & dispensationi nostræ duximus ea vice specialiter reservandam, &c. ac ad dictam Ecclesiam vestram ne longæ vacationis detrimenta subiret, paternis, & sollicitis studiis nostræ considerationis intuitum dirigentes, attendentes quod dilectus filius Augustinus de Roma electus Nazaren. administrator in spiritualibus, & temporalibus Ecclesiæ prædictæ per sedem Apostolicam deputamus, &c. de fratrum nostrorum consilio ejusdem administrationem per eum quoad vixerit gubernandam auctoritate Apost. &c. prout veri Episcopi Cæsenaten. qui fuerunt pro tempore, &c. Quocirca, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarn. Dominicæ 1431. Idibus Junii. Pontificatus nostri anno 1.

Hanc Ecclesiam administravit Augustinus ad annum usque 1435. cessitque commendæ eodem anno, ut Acta indicant consistorialia. Decessitque Romæ ex hac vita multis illustribus, & gloriosis suæ sanctitatis indiciis anno 1443. ut refert Joseph Pamphilus Chronic. Eremit. S. Augustin. Scripsit, edidítque opera multa, quæ ab eodem recensentur, cujus corpus in quadam capsa reconditum in templo S. Augustini venerabiliter custoditur. Auctor vero Alphabeti Augustiniani hunc Prati in Tuscia obiisse narrat, ibidem apud suos sepultum. Quis vero ex ipsis divinaverit, judicent alii.

LX VIII. 66. **ANTONIUS** Malatesta, filius comitis Philippi de Ghiaggiolo Forosempronienſis Præpositus, cum extulisset uxorem, vitamque clericalem profiteretur, ab Eugenio IV. Cæsenas Episcopus declaratus est 1435. Non. Decemb. Hanc Ecclesiam summa cum laude prudentiæ multos annos administravit, interfuitque Florentino Concilio 1439. requievit in domino 1463. sepultus in cathedrali supra principem portam cum hoc epitaphio.

Non procul hinc celsas construxit Antonius edes,
Et templi Antistes plurima dona dedit.
Hic jacet; ethereas conscendit spiritus arces:
Semproniique forum patria terra fuit.

LXIX. 67. **DOMINICUS** Camisatus Reatinus, patriæque antea Præsul, Sixtique IV. Referend. Cæsenatem etiam sedem obtinuit, decessitque an. 1475.

LXX 68. **JOANNES** Ventorellus, Amerinus, Cæsenas Episcopus, ejusdemque civitatis gubernator nomine S. Sedis Apostol. anno 1475. Romæ decessit 1486. ibidemque sepulchrum accepit. ex Act. Consi.

LXXI 69. **PETRUS** Mentius Vicentinus Cameræ Apostolicæ Generalis Auditor hujus Ecclesiæ declaratus Episcopus est 1486. 5. Idus Maji. Quem secundo deinde anno Innocentius VIII. Pontifex ad Ferdinandum Neapolitanum Regem legavit nuncium, plurimisque aliis gravissimis Ecclesiæ negotiis explicandis est feliciter usus, Romæ mortalitatem exuit 1504. sepultusque est in Ara Cœli, cui conjunctissima soror marmoreum sepulchrum erexit, addita ejusdem statua, ac gentilitiis stemmatibus, quæ ex una parte continent Leonem rectum, alteram scuti partem quatuor albæ regulæ, & quatuor nigræ desecant, cum sequenti epitaphio.

D. O. M.

Petro de Vicentia Pontif. Cæsenat. Cameræ Apostolicæ Auditori, judicum doctiss. & integerr. cujus cum divina, atque eximia virtus, quæ nullas sibi inimicitias pro publica salute vitavit, diu oppressa emicuisset, bonis omnibus, atque universæ civitati indigenis eripitur. Vixit ann. L. m. vij. d. XI. Margarita soror infelicis. pos. M. D. IV.

LX XII. 70. **FATIUS** Sanctorius Viterbiensis, novus homo, ac perobscuri generis, literis, eruditioneque splendidiorem sibi paravit fortunam, cum Julio Cardinali Roboreo, qui postea Apostolicam evectus ad sedem II. Julius fuit, Pædagogi operam præstitisset. Is enim Pontifex factus, Fatii magisterium munificentissime remuneravit. Primum enim illum Cæsenatem Episcopum dixit 1504. die 22. mensis Julii, mox Apostolicæ Cameræ Clericum, amplissimisque redditibus auctum, tum & Romana purpura ad titulum S. Sabinæ cohonestavit. Decessit Romæ ex animi mœrore, cum suspicaretur (ut degeneres animi semper timere coguntur iis, quæ haud se meruisse intelligunt) ampliorem illam apud Julium gratiam amisisse, 1510. die 22. mensis Martii, sepultusque est apud S. Petrum cum hac brevi, nudaq; inscriptione.

DEPOSITUM FATII SANCTORII
CARDINALIS S. SABINÆ.

71. **CHRISTOPHORUS** a de Spiritibus Viterbiensis, hujus Ecclesiæ electus Episcopus est 1510. die 15. mensis Februarii. Multos annos Cæsenatem administravit Ecclesiam, factusque senior, Joannem Baptistam nepotem, cum futura spe successionis excepit. LXX III.

a De eo de Angel. in descrip. Basilicæ S. M. Majori. p. 46. cujus fuit Canonicus. Mandos.

72. **JO: BAPTISTA** de Spiritibus Viterbiensis, patrui coadjutor adscitus anno 1545. die 20b. mensis Novembris defuncto Patruo suffectus est, qui post decem annos eo munere se exolvit. (" *Hic Jo: Baptista Christophori ex fratre nepos, Viterbiensis Ecclesiæ Archipresbyter, ex utroque parente nobili genere natus, vigesimum ætatis suæ annum agens patrui coadjutor adscitus est concessa ei Ecclesia in administrationem, donec ad ætatem 27. annorum perveniret, & deinde in titulum, si Christophorus patruus ante dictam nepotis ætatem 27. annorum decedere contigisset.*] LXX IV.

b 27. Novemb. ex Actis.

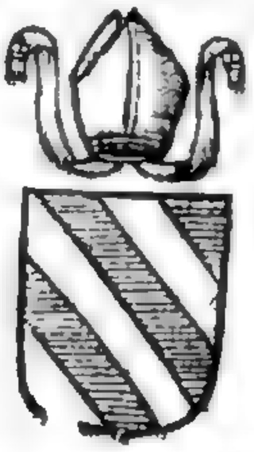

73. **ODOARDUS** Gualandus nobilis Pisanus, Pauli IV. familiaris, Cæsenatem sedem obtinuit 1557c. eam Ecclesiam consultissime administravit supra unum annum triginta, illamque demum resignavit. Romæ inde defunctus est an. 1597. 17. Martii. Scripsit de civili facultate lib. 16. LXX V.

c Die 9. Decemb. per cessionem in Baptistam.

74. **CAMILLUS** Gualandus Pisanus, Odoardi nepos, ad eandem dignitatem assumptus est 1588. die 30. mensis Martii. Decessit 1609. In patria jacet in Ecclesia S. Sepulchri. LXX VI.

75. **MICHAEL ANGELUS** Tontus, in Episcopatum illum successit 1609. die 23d. mensis Februarii. Tontus Arimini natus est honestis parentibus, tametsi origine Pistoriensis esset. Urgente, adhortanteque parente, ad summam propemodum legis peritiam pervenit. Interea cum jurisprudentiæ attentius operam daret Bononiæ, inde importunum fatum parentis Michaelem Angelum demum revocavit, ubi domesticis rebus compositis, Romam clientium causas peroraturus se contulit. Ergo post acceptam lauream singularis existimationis doctor evasit, Cumque Horatio Burghesio, Cameræ Apostolicæ Auditori, Camilloque item Burghesio, qui fratri in idem munus successerat, unice charus evasisset, totius Burghesiæ domus curatoris munere perfungebatur. Interea Camillus Senatoria purpura ab VIII. Clemente nobilitatus est, indeque non multo post ad Pontificatum ascendit, cœpitque fortuna LXX VII

d 13. Martii ex Actis.

Tonti

A Tonti proferre fines, auspice, duceque fortuna Burghesiani Imperii. Primum enim Cardinalis nepotis Auditor generalis effectus est, cum prius canonicatu S. Joannis in Laterano illum ornasset Pontifex, mox etiam cum publicis explicandis negociis fidem, diligentiamque præstitisset singularem, Nazaret Archiepiscopus declararus est 1608. die 5. mensis Decembris, dieque 24. ejusdem anni Datarius, Cardinalisque S. Bartholomæi in Insula. Eidem deinde Cæsenatem attribuit Ecclesiam anno 1609. 22. Februarii Paulus V. Quam ille donariis variis, reliquiisque sanctorum locupletavit. Inde reversus ad Aulam, nullus senatus, nulla congregatio Romæ erat, quam suo consilio, prudentiaque non compleret. Ecclesiam, templumque sui tituli exornavit ex parte. Cæterum quodammodo fatigata fortuna visa est deseruisse Tontum; gratia enim erga illum Pontificis sensim refrixerat, sua, an aliena culpa incertum. Constat illum, aula deserta, ad sibi creditam Ecclesiam rediisse, ibique tanquam voluntarium exegisse exilium. B Comitiis ubi Gregorius XV ascendit ad sedem, interfuit, a novoque Pontifice inter Cardinales Consultæ adnumeratus est, cum ad titulum S. Petri ad Vincula pervenisset. Romæ decessit 1622. mense Aprili, conditoque testamento, collegium in proprio palatio erectum, hæredem instituit, tutoribus Auditoribus Romanæ Rotæ, curatoribus Scholæ Piæ alumnis. In patria templum S. Euphemiæ incendio deformatum, reparavit. Cathedralem pretiosa supellectili, variisque donariis munificenter adauxit. Censum instituit alendis tribus juvenibus, a capitulo clericali nominandis, ut legum peritiæ possent studere. Memori autem, gratoque animo adeo fuit in Paulum V. suum benefactorem, ut ad expiationem illius animæ in sacra Lauretana æde quotidianum sacrum instituerit peragendum. Ejus cadaver in templo Jesu Servatori dicato tumulatum fuit ante D. Ignatii altare, ubi hoc sequens epitaphium legitur.

D. O. M.

C *Michaeli Angelo Tonto Ariminensi a Paulo V. Pont. Max. prudentiam, fidemque viri sepius experto, primum Dataria Prafecto, postea Archiepiscopo Nazareno, postremo S. R. E. Cardinali creato, atque ad intima quaque adhibito, quo tempore post constantiam cum florentis Principis gratiam singularem modestiam habuit, unde in adversa quoque fortuna constantiam exerceret dignus, qui non nisi reflorescente gratia diem obiret Anno Domini M. DC. XXII. atatis sua LVI. Antonius Tontus Avunculo, & Collegium Nazarenum ab illo institutum, & sacra Romana Rota Auditorum patrocinio commendatum, Patrumque pauperum matris Dei disciplina traditum, parenti optimo posuere anno Domini M. DC XXXVII.*

D

LXXVIII 76 FRANCISCUS Cardinalis Sacratus Ferrariensis, Archiepiscopus Damascenus, ad Cæsenatensem Ecclesiam translatus est 1622. die 15. mensis Junii. Hic paulo ante creatus fuerat Cardinalis, cum Datarius esset, Auditor sacræ Rotæ, ac utriusque Signaturæ Referendarius. Post comitia, in quibus Urbanus VIII. summus Pont. fuerat renunciatus, excessit è vivis an. 1623. 6. die mensis Septembris, sepultusque est in templo S. Mariæ de Anima.

77 LAURENTIUS Campegius Bononiensis, sacræ Congregationis Episcoporum, ac regularium secretarius, hujus Cæsenatis Ecclesiæ Episcopus adlectus est 1623. die 18. mensis Decemb. anno vero 1629. ad Ecclesiam Senogalliensem translatus est. LXXIX.

78 PETRUS Bonaventura, nobilibus ortus parentibus, in Gattajæ castello Urbinatis jurisdictionis, ex Archidiacono Urbinate, Cæsenæ Episcopus adlectus est 1629. a * Fato functus est an. 1654 LXXX.

a Die 14. Martii. * La A... tom. 2.

79 FLAMINIUS Marcellinus Romanus familia nobili, & egregia virtute præditus hanc sedem obtinuit ab Alexandro XII. Pont. Max. die 21. Aprilis 1655. in primo Consistorio ejusdem Pontificis. Vivit, & optimi Pastoris famam implet. LXXXI.

A D D I T I O.

(„ *Duo & viginti penè annos eleganter hanc administravit Ecclesiam, fatoque cessit Macerata die 14 Martii 1677. in peculiari condito tumulo sepultus in choro Cathedralis.*

„ JACOBUS *Elephantuccius Nobilis Ravennas, J. U. D. & in utraque Signatura Referendarius, cum antea fuisset Auditor Generalis Nunciatura Polonia, deinde Hispaniarum, exin Commissarius R. C. A. Gubernator Æsii, & Tuderti, tandem Episcopus Casenatensis creatus est die 30. Augusti an. 1677. At cum Padi aquas ruptis aggeribus Ferraria minitantes coercere opus esset, ab Innocentio XI. illuc transmissus, operibusque generalis Prafectus assignatus, dum assidua insisteret cura, limosisque commearet in paludibus, insalubri aere percussus paulo post obiit die 29. Novemb. an. 1679. Tumulatus est Ravenna in Conventu PP. Minorum Conventualium.* LXXXII.

„ VINCENTIUS *Maria Card. Ursinus, Ordinis Pradicatorum, ex Archiepiscopatu Sypontino ad infulam Casenatensem translatus est die 22. Januarii an. 1680. Clerum ex integro reformavit: ipsemet choro interveniens sacras introduxit psalmodias oriente sole recitandas, & sic horas Canonicas, & divina quaque officia per integram diem persolvenda: Cathedralem ferè totam renovavit, & ad herilem formam rédegit. Pro Ecclesiastica observantia disciplina nonnulla promulgavit edicta. At cum per sex annos Casenaten. Ecclesia prafuisset, ad Beneventanam translatus est, quam etiamnum sanctissimè regit.* LXXXIII.

„ JOANNES *Casimirus Card. Denoff. tit. s. Jo. ante Portam Latinam, Polonus, Casena Episcopus electus est ab Innocentio XI. die 10. Decembris an. 1686. Optimis prafulsit moribus; summa doctrina, ac pastorali pietate emicanter illuxit; adeo pauperum amans, ut in illos omnes redditus licet opimos liberaliter profunderet. Celebravit Synodum Diœcesanam, editam Casena an. 1693. Prafuit decennio, inde Romam progressus onus dimisit mense Majo an. 1697.* LXXXIV.

LXXXV. „ JOANNES *ex Comitibus Fontana, Nobilis Florentinus ex Mutiliano Diœcef. Faventinæ, J. U. D. Gubernator Imolæ, Potestas Tridenti, Præfectus Cubiculi Em. Card. Barbadici, Vicarius generalis, ac Præpositus Ariminen. & tandem Vicarius generalis Card. Denoff huic in Episcopatu Cesenæ successit die 3. Junii 1697. qui cum optimi Præsulis partes luculenter implesset, ad cœlos evolavit die 2. mensis Martii anni 1716. Duas Diœcesanas synodos celebravit, alteram mense Novembris 1708 quæ impressa fuit Cæsenæ, alteram mense Majo 1713.*

LXXXVI. MARCUS *Battaglini, Nobilis Ariminensis, cum Nucerinam Ecclesiam 25. annos pastorali pietate rexisset, ad Cæsenatem translatus est die 8. Junii 1716. Vir editis elucubrationibus insignis, at in deum, atque in gregem suum charitate illustrior: qui dum hæc scribimus, senio confectus decessit an. 1717. mense Octobri.*)

CERVIENSES,
SIVE
FICODENSES
EPISCOPI.

* Cerviensis urbis stemmata hæc sunt, quæ concessit nobis Franciscus Callegnaccius nobilis Æsinus I.V.D. Almæ Urbis Gubernatore in Criminalibus plenum locum tenens, et tutas antiquariorumque rerum peritissimus. Ex Append. c. 2.

MEMORIAM antiquiorem, quæ apud scriptores extat, Cerviæ civitatis, Rubeus in historia Ravennati nobis exhibuit, erutam è Ravennatis Ecclesiæ monumentis, cujus aliquando ut suffraganea arbitrium venerata est. Eam prisci Phycodem dixerunt, quod demum nomen transivit in Cerviam, ex quodam miraculo, quod S. Bassiano, qui postea Laudensis Episcopus fuit, ibi evenisse narratur. Tametsi contendat Pyrrhus Ligorius in epistola ad Carrarium ante Bassiani adventum Cerviam fuisse appellatam, prolata quadam inscriptione, in qua ejus nominis mentio extat, quam Romæ inter Fori Trajani ruinas repertam testatur; sic autem habet.

IMP. CÆS. NERVÆ
TRAJANO. DACICO GER-
MANICO. PARTHICO
PONT. MAX. TRIB. POT. XVIII.
IMP. VII. COS. VI P.P. OPTIMO
PRINCIPI.
RAVENNATI. CÆRE-
VIANI. CÆSENNATI
CUR. VIAR. TRA . . .
FAM. . . . . .
D. D.

Quæ tamen apud quosdam cordatos haud firmiorem fidem invenit. Constat ergo nullos antiquiores scriptores hujus meminisse civitatis. In Flaminia sita est, spectatque ad Gallos Bojos, ut vult Leander Albertus. Insalubri utitur aere ob circumstagnantes paludes prope mare. Itaque mortales, qui ibi degunt, paulo plus quam duo millia censentur, ac mercatores plerumque salis, unde Romanis Pontificibus magni, uberioresque proventus existunt. Etenim Romanæ sedi subjecta est, Ravennatisque sedis suffraganea. Cathedralem habet Deiparæ Virgini consecratam, mediocris magnitudinis, ac pulchritudinis. Ejus princeps dignitas Præpositura est, unicum religiosorum monasterium ibi spectatur, tres laicorum confraternitates, xenodochium, ac mons Pietatis. Seminarium extat in castello Massæ Fiscaliæ. Desidem, insalubremque aerem amplior census Episcopatus, qui tria millia scutatorum excedit, compensare censetur. Ejus redditus taxa in libris Cameræ centum florenorum aureorum habetur. Divum Tutelarem veneratur S. Geruntium ejus civitatis Episcopum; unde conjectura esse potest jam olim ornatam fuisse Episcopali dignitate, fidemque Christianam fuisse amplexam, dum aliis circumadiectis civitatibus Evangelii lumen illuxit. Cerviensium Præsulum hanc seriem damus, quam ex diversis monumentis ex fide eruimus.

1. S. GERUNTIUS *a* Episcopus Ficodensis, (1) Romanæ synodo interfuit sub Symmacho Pontifice anno 501. inque Calliensi territorio palmam accepit martyrii 504. Ejus festum celebratur die 9. mensis Maji. De eo martyrolog. Roman. Rub. lib. 3. Ferrariusque in catalog. sanctorum Italiæ. I.

a seu Gerontius.

2. BONUS floruit anno 650. ex Rubeo. („ *Anno 649. interfuit Concilio Lateranensi apud Hard. Conc. t. 3. p. 929. ubi subscribitur Bonus Ficuclensis.*) II.

3. ADRIANUS anno 853. apud Baronium. III.

4. JOANNES Ficodensis Episcopus *b*, a Nicolao I. Pontifice cum Rodoaldo Portuensi Episcopo in Galliam legatus est, ad cognoscendam Lotharii causam, qui cum pellice nefarium contraxerat matrimonium. Videndus Anastasius Bibliothecarius, atque Baronius. („ *Anno 861. interfuit Concilio Lateranensi ab eodem Nicolao contra Joannem Archiepiscopum Ravennatem habito, cujus Concilii Acta retulimus supra in Ravennatibus.*) IV.

b De eo in corp. jur. can. 31. q. 2. c. 4.

5. * STEPHANUS Episcopus Ficodensis subscripsit literis Joannis XIII. Papæ in Synodo Ravennatensi datis anno 967. („ *Item literis ejusdem Joannis anno 969. in Concil. Rom. datis, quibus Beneventanus Archiepiscopatus instituitur. Vide Ughellus in Beneventanis.*) V.

** Ex Appendic.*

6. LEO ejusdem Ecclesiæ Præsul floruit anno 997. interfuitque Ravennati Concilio, Gerberto Archiepiscopo sedente, atque ejus concilii decretis se subscripsit sic; *Leo Episcopus Ficodensis, quæ nunc Cervia vocatur*. Ejusdem etiam mentio extat apud Rub. lib. 5. ad annum 1017. VI.

7. LUCIDUS Episcopus Ficodensis. Hujus meminit Petrus Damiani in epist. ad Nicolaum II. Quippe qui moriens præclarum sane exemplum ediderit, quam moderate se gessisset in vita. Supremo enim fato propior, ad portam cujusdam monasterii Benedictinæ temperationis se deportari jussit, ubi Episcopali dignitate commutata cum monachali sanctissime vitam finivit. VII.

8. Eandem sedem obtinuit BONUS, hoc nomine II. anno 1069. apud Rubeum lib. 5. forte ille Cerviensis Episcopus, qui an. 1083. una cum Bononiensi, & Vicentino Episcopis Guibertum in Pseudopontificem Clementem initiavit apud Baronium ex Bibliothecario. VIII.

9. PETRUS ejusdem Ecclesiæ Pontifex anno 1151. interfuit consecrationi Joannis Abbatis monasterii S. Columbæ in Episcopum Placentinum, quam Ravennæ perfecit Archiepiscopus Moyses. Rubeus lib. 5. IX.

10. * ALBERTUS Episcopus Cerviensis, vixit anno 1166. quo se subscripsit in quodam documento, ubi se Ficodensem Episcopum appellat; eodem modo in alio documento Ficodensis Præsul appellatur anno X.

** Ex Append. c. 2.*

(1) Ficoclensis, seu Ficuclensis dictus in eo Rom. Concilio, atque ita legi debet: cum Cervia prius Ficuclas diceretur. Anastasius enim Bibliothecarius in vita Theodori Papæ, 12. *milliario à civitate Ravennate ponit locum qui dicitur Ficuclas*: idem locus in vita S. Bassiani scribitur *Phycoclis*. Cæterum si Gerontius Calliensis Patronus fuit Ficuclensis ille Episcopus, qui dictæ synodo Rom. interfuit, vehementer suspicor, non tam fidei causa occisum esse (nec enim Gothi, qui tunc Italiam obtinebant, quamvis Ariani essent, molestiæ quicquam ea causa facessebant Catholicis) quam à latrocinantium grassatorum manu invasum, spoliatum, ac cæsum fuisse; & martyrem dici eodem modo, quo solebant olim quotquot violenta morte defuncti, colantur ut Sancti. *Papebrochius in Actis SS. Maii tom. 1. p. 481.* ubi plura de Gerontio.

anno 1173. ita notatum inveni in descriptione Cerviensis urbis manuscript. bibliothecæ Barberinæ.

XI. 11. HUGO hujus Ecclesiæ Præsul Alberto successit anno 1174. apud eandem, cui successit Theobaldus.

XII. 12. THEOBALDUS ejusdem sedis Antistes 1187. ab Urbano III. amplissimam confirmationem retulit omnium gratiarum, quæ jam olim Ficodensi Ecclesiæ indultæ fuerant, ut refert Rub. lib. 5.

XIII. 13. ALBERTUS, floruit anno 1200. apud Rub. lib. 6.

XIV. 14. SIMON Ficodensem administrabat Ecclesiam anno 1209. anno vero 1217. translatus est ab Honorio III. ad Archiepiscopatum Ravennatensem, de quo ibi.

XV. 15. RUSTICUS, in hac sede florebat 1223. de quo idem Rub. lib. 6.

XVI. 16. JOANNES Ursarola, civis, & Episcopus Cerviensis, eam sedem obtinuit 1232. Hic conatus est Ravennatium tyrannidem, Ravennatisque Archiepiscopi jugum excutere. Cæterum cum Ravennates Cerviensem civitatem cepissent, id incommodi intulere devictæ, ut secum ea omnia monimenta auferrent, quibus Ursarola semel arreptæ libertatis poterat jura defendere. De illa injuria ad Romanum Pontificem provocavit Joannes, a quo Prænestinum Episcopum, Othonemque diaconum Cardinalem Auditores obtinuit; qui cum diligenter causam excussissent, pro Episcopo, ejusque successoribus favorabilem tulere sententiam, quam Gregorius IX. sequenti diplomate confirmavit. Extat monumentum in regest. ejusdem fol. 28. epist. 115.

GREGORIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Joanni Episcopo Cerviensi, &c. ea quæ judicio, &c. usque communiri, &c.

Sane cum inter te ex parte una, & potestatem, & commune Ravennatem ex altera, super Ecclesiæ tuæ privilegiis, & instrumentis, quæ per violentiam ab eis illatam amissa dicebas, Sale ipsius Ecclesiæ deferendo per districtum eorum relaxandis bannis, & statutis in tuum, & Ecclesiæ tuæ præjudicium, & gravamen editis ab eisdem, & quibusdam aliis articulis coram dilectis filiis nostris Prænestina Ecclesiæ, & O. sancti Nicolai in carcere Tulliano diac. Card. tunc in partibus illis Apostolicæ sedis legatis quæstio verteretur, demum cum lite super iis contestata dictus electus a nobis legationis officium in Ungariam suscepisset, & idem Card. ad nostram præsentiam remeasset, nos tamen sibi, & M. prædictorum syndico in nostra præsentia constitutis, eundem Cardinalem super iis deputavimus auditorem, qui visis, & auditis utrinsque rationibus, habitoque consilio sapientum, de mandato nostro pro te, & Ecclesia Cerviensi, sicut in publico instrumento inde confecto plenius continetur, diffinitivam sententiam promulgavit: Quam nos ratam habentes, tuis supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica confirmamus, &c. usque communimus. Tenorem autem ipsius instrumenti præsentibus duximus inserendum, qui talis est. In nomine Domini nostri Jesu Christi, amen. Anno incarnationis ejusdem 1233. Indict. 6. die martis, 10. die intrante Majo, in præsentia infrascriptorum testium venerab. pater D. Otho S. Nicolai in carcere Tulliano diaconus Cardinalis a summo Papa datus auditor ven. patri Episcopo Cerviensi, & Marcoaldo syndico, & procuratori cõmunis Ravennatensis in negocio, quod vertebatur inter ipsos, tulit sententiam in hunc modum. Cum olim in partibus Lombardiæ una cum domino Prænestin. legationis officio fungeremur, Ravennam pro quibusdam arduis negociis accedentes civitatem ipsam invenimus positam auctor. Apostol. ecclesiastico interdicto, & tam potestatem, quam consilium excommunicationum sententiis innodatos pro venerabili patre Cerviensi, quibus cives Ravennates dicebantur graves, & multiplices injurias erogasse, pluribusque modis damna intulisse plurima, & inferre. Nos autem tam indemnitati Episcopi, & Ecclesiæ supradictæ, quam saluti præfatorum civium prospicere cupientes, prout nostrum officium exposcebat, utramque partem ad concordiam monuimus diligenter. Qui tandem de omnibus controversiis, & causis, pro quibus dicti potestas, & consilium erant excommunicationum vinculis innodati, & civitas supposita interdicto nostro se arbitrio dicto, & ordinationi totaliter, & plenarie commiserunt, dictus videlicet Episcopus nomine suo, & Ecclesiæ Cerviensis, & ipsi Ravennat. per syndicum ad hoc specialiter deputatum. Demum præfatus Episcopus proposuit coram nobis, quod cives Ravennatenses divino timore postposito, & amore Cerviam accedentes, in Ecclesiam suam hostiliter irruerunt, privilegia, instrumenta, & alia bona sua ibidem inventa inde nequiter asportantes. Item, quod impediebant eum salem suum, in quo redditus Ecclesiæ suæ pro magna parte consistit, per districtum suum portare quo vellet, fecerunt præterea statuta, & banna, quo nullus Salem portaret extra civitatem Cerviæ, absque illorum licentia, & consensu in suum, & Ecclesiæ suæ grave præjudicium, & gravamen, alias sibi, & Ecclesiæ suæ injuriosi non modicum existentes. Licet autem syndicus præfati Communis negaret dictam violentiam de mandato communis fuisse commissam, factam tamen a Ravennatibus recognovit, & ad satisfactionem faciendam pro ipsa se nostræ supposuit voluntati, asserens dictum commune satisfecisse, nihilominus jam in parte. De aliis vero quæstionibus jure ordinario respondere voluit coram nobis. Nos ergo acceptis pignoribus, & in parte fidejussoria cautione pro satisfactione damnorum Episcopo facienda, de consensu ejusdem, excommunicationis, & interdicti sententias a judicibus, qui eas tulerant, procuravimus relaxari, ab omnibus excommunicatis receptis de parendo mandatis Ecclesiæ juramentis. Demum pro restauratione damnorum, quæ prædictus Episcopus se passum fuisse in prædicta violentia fidem fecit, exceptis privilegiis, & instrumentis, quorum omissionis damnum trium millium librarum idem Episcopus fatetur quingentas libras restitui fecimus Episcopo sæpedicto. De privilegiis, & instrumentis propter eorum magnam existimationem sperantes ea posse inveniri, & restitui, in existimationis satisfactionem injungere differentes; sicque ventum est ad negotium principale, in quo libellus ab Episcopo Ravennatibus est oblatus, & ab eorum syndicis litem contestando responsum, factæque sunt positiones, & testes hinc inde producti. Libelli autem tenorem, & litis contestationis inferendum duximus, qui est talis. Joannes de Rosa, & Henglebaldus syndici communis Ravennatis litem contestando responderunt libello sibi porrecto a venerab. patre Episcopo Cerviensi, dictum commune non teneri in aliquo articulorum, qui exprimuntur in dicto libello, cujus tenor talis est: A vobis dominis Jacobo Prænestino electo, & Othoni S. Nicolai in carcere Tulliano diaconis Cardinalibus, Apostolicæ sedis legatis, petit Joannes Cerviensis canonicus procurator, sive actor D. Joannis Episcopi Cerviensis, nomine ipsius Episcopi, & Episcopatus, ut compellatis potestatem, & commune Ravennat. quod prædictum Episcopum salem suum, quem de juribus, & redditibus sui Episcopatus percipit, unicuique per districtum eorum libere deferre permittant, & quod non per se nec per alios impediant, quominus libere, & absque ulla difficultate salem prædictum per suum districtum portare possit. Item petit, quod bannum, sive statuta, quod, vel quæ fecerunt in præjudicium, & gravamen Episcopi, & Episcopatus Cerviensis, debeant relaxare, scilicet quibus statuerunt, quod nec aliquis Cerviensis, nec etiam aliquis alius extrahat salem de Cervia per terram, vel per aquam sine ipsorum licentia speciali, debeant relaxare, nec de cætero faciant; & ut compellatis commune, & homines de Ravenna desistere de cætero ab omni injuria, & molestatione Episcopi, & Ecclesiæ Cerviensis. Item petit commune, & homines de Ravenna compelli securitatem præstare, ne Episcopum, clericos, sive laicos Cerviensis Ecclesiæ in personis, vel rebus offendant, sed ipsos securos reddant, & faciant pro posse suo in personis, & rebus ubique, tam in districtu suo, quam alibi, salvo jure, &c. Dumque præfatus dominus Prænestinus, & nos intenderemus finem imponere negocio memorato,

acci-

accidit eum a sede Apostolica legatum in Ungariam destinari, sicque fuimus a nostro proposito impediti. Verum ne obtentu nostri Cerviensis Ecclesia enormem incurreret læsionem, si causa remaneret taliter indecisa, cum dicti Ravennates essent ex facto nostro a sententiarum excommunicationis, & interdicti laqueis expediti, partibus injunximus, ut in termino, qui in nostris literis super hoc editis est expressus, se per sufficientes responsales Apostolico conspectui præsentarent, quod justum foret in toto negotio recepturi. Nobis quando ad curiam redeuntibus, & præfato Episcopo, & Mantaldo syndico, & procuratore communis Ravennatis constitutis ibidem dominus Papa nos eis auditorem concessit ad totum negotium terminandum. Coram nobis denique negocio instaurato, syndicus Ravennas testes Episcopi voluit reprobare, sed eo deficiente ad rubricas faciendas de utriusque partis attestationibus est processum. Tandem super toto negotio est multipliciter allegatum. Dicebat namq; syndicus Ravennas nos de privilegiis, & instrumentis non posse rationem arbitrii, nec legationis, neq; delegationis, aliquid diffinire, cum super eis in partibus Lombardiæ, neq; hic fuisset, more judiciorum per libellum videlicet, & litis contestationē processum; dicebat preterea, quod in primo libelli articulo, erat commune Ravennate penitus absolvendū, cum de jure communi nemini liceat per terram alterius, in qua sibi servitus non debetur, invito Domino pertransire, quod per jura ostendere nitebatur. Idem in secundo debere fieri asserebat, cum Ravennates in civitate Cerviæ jurisdictionem habeant manifeste. Quare in ea possunt banna, & statuta ponere, prout volunt, ad quod probandum privilegia Principum, & summorum Pontificum, nec non instrumenta etiam compositionum inter ipsos, & Archiepiscopum Ravennatem, item inter ipsos, & commune Cerviæ initarum plurima ostendebat. Quare tam in iis, quam in aliis articulis in libello subiectis, petebat instanter absolvi syndicus memoratus; è contra vero ipsum debere in omnibus condemnari asserebat Episcopus sæpefatus, & in primis in existimatione privilegiorum, & instrumentorum cum vis coram nobis ibi fuerit patefacta, & notorium fuerit violentiam sibi factam, idque syndicus communis recognoverit, & satisfacere inceperit coram nobis, unde ibi non fuit alia cognitio, vel ordo judiciarius requirendus. Ad primum libelli articulum pro se multa jura inducere conabatur, quibus astruitur manifeste nemini debere ire per vias publicas interdici, cum a jure ne prohibeatur, sit potius interdictum. Ad secundum dicebat, quod etiam si jurisdictionem haberet in Cervia commune prædictum, quod minime fatebatur, non tamen licebat eis statuere, vel bannum ibi ponere in ejus præjudicium, & gravamen, ad quem proprietas Cerviæ pertinebat, & qui de quolibet onere salis, quod tamen ferebatur, percipere quiddam certum de jure poterat, & debebat, quod ex rubricis suis dicebat liquido apparere. Unde tam in iis, quam in aliis petitis petebat dictum syndicum, & commune sibi cum expensis propter hoc factis sententialiter condemnari. Nos autem visis, & intellectis actis totius negotii, diligenter habito multorum consilio sapientum, & nihilominus super dubiis domini Papæ, ac fratrum certificati responso de mandato ejusdem domini condemnamus præfatum Mantaldum syndicum communis Ravennatis nomine ipsius communis, ipsumque commune, ut solvat dicto Episcopo, & Ecclesiæ Cerviensi pro privilegiis, & instrumentis perditis per violentiam supradictam, mille libras Ravennat. cum tanti damnum amissionis æstimaverit idem Episcopus, & firmaverit proprio juramento. Item condemnamus prædictum syndicum, & dictum commune per ipsum, & prædictum Episcopum salem suum, quem de juribus, & redditibus sui Episcopatus percipit, undecumque per districtum eorum libere deferre permittant, & quod non per se, nec per alios impediant, quo minus libere, & absque ulla difficultate salem prædictum per suum districtum possit portare, quo velit: per districtum autem intelligimus civili modo, scilicet per vias publicas, & meatus, per terram videlicet, & per aquam. Item condemnamus eosdem, ut bannum, sive statuta, quod, vel quæ fecerant in præjudicium, & gravamen Episcopi, & Episcopatus Cerviensis intolerabilem læsionem, scilicet, quibus statuerent, quod nec aliquis Cerviensis, nec etiam aliquis alius extrahat salem de Cervia per terram, vel per aquam sine ipsorum licentia speciali, debeant relaxare, & attentare similia de cætero non præsumant, cum sit aperte probatum dicta statuta, vel banna vergere in Episcopi, & Ecclesiæ Cerviensis non modicum detrimentum. Super aliis vero petitis, quæ ad officium pertinent, providebitur Domino concedente.

Actum Romæ apud sanctam Mariam Maiorem, in camera dicti domini Othonis Cardinalis. testes

Dominus Episcopus Perusinus.
D. Episcopus Auximanus.
D. Gregorius de Alasio, &
Magister Petrus de Supino Clerici ipsius D. Car. &
D. Ildinus de Arosio, &
D. Scillerius de Auximano judices, & multi alii.

Ego Vuillelmus de Mercorengo sacri Palatii notarius præsens fui, & de mandato sæpedicti domini Cardinalis hanc sententiam scrip. & in publicam formam redegi. Nullus ergo nostræ confirmationis, &c. si quis autem, &c. Datum Laterani 14. Kal. Junii ann. 7.

Excessit Joannes sub Innocentio IV. a quo pro se, suisque successoribus amplissimum privilegium recepit, quod spectatur in ejusdem Pontificis regesto fol. 145. epistola 224. anno II. Tenor est talis.

INNOCENTIUS EPISCOPUS servus servorum Dei.

Ven. fratri Joanni Cerviensi Episcopo, ejusque successoribus canonice instituendis in perpetuum.

In Apostolicæ sedis specula, licet immeriti disponente Domino constituti, fratres nostros Episcopos tam propinquos, quam longe positos fraterna tenemur charitate diligere, & Ecclesiarum eorum regimini commissarum procurare spiritualiter, & temporaliter incrementum, ac ipsas contra malignorum incursus, Apostolicæ protectionis præsidio communire. Ea propter venerabilis in Christo frater Episcope, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & Cerviensem Ecclesiam, cui, auctore Deo, præesse dignosceris, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascumque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant, concedendo specialiter Ecclesiæ prædictæ ea, quæ inferius propriis duximus vocabulis exprimenda. Locum videlicet, qui vulgo vocatur Padule cum salinis, terris, vineis, pratis, pascuis, venationibus, & piscationibus suis, qui protenditur a rivo, qui vocatur Pisatellus, usque ad miliarium album, & a decimano usque in mari. Tenimentum, quod fuit plebis S. Thomæ cum portu, & aliis suis pertinentiis; tenimentum, quod fuit plebis S. Peregrini cum decimis, & aliis pertinentiis suis; ecclesiam S. Gervasii cum pertinentiis suis; ripam de Terra firma cum teloneo suo & omnibus aliis pertinentiis suis; ripam de mari cum ipso littore, & teloneo suo, & omnibus aliis pertinentiis suis, portum cum teloneo suo, & aliis suis pertinentiis, plebem S. Vitalis, quæ vocatur Fiscalia cum capellis, decimis, testamentis, & aliis pertinentiis suis, quæ protenditur ab aggere de Corlungo, & fossa piscaria, & rivo de Rodaldo percurrente ad medium donorum, ab alio latere medium Virgena, a tertio latere Elsa percurrente ad medium lacum Sem. & a quarto latere Padus, decem mansos terræ, quas Ecclesia tua possidet in Massa Fiscalia positos in rivo majori, in loco, qui dicitur Canalis mortuus, & in aliis congruis locis, in prædicto rivo, ecclesiam S. Mariæ in Pado veteri cum pertinentiis suis. In territorio Ariminensi castrum Castellionis cum tota curte sua, & pertinentiis suis, & fundū Vasignani, in territ. Casen. quicquid heredes Cādeli de Runco habent in fundo Fabrica, & in Medade, & in Arbuciano, & in Mātale, qui dicit. in Laurētio, & duos integros fundos, Cecilam, & Asigna-

nam, quos detinet ab Ecclesia tua, monasterium S. Mariæ montis Mauri, in territorio Corneliensi, & comitatu Imolensi, castrum unum integrum, quod vocatur Plantalduli, & aliud castrum, quod vocatur Belvedere, & aliud, quod vocatur saxum Gattarium cum omnibus pertinentiis suis, in territorio Fanensi, & Pisauriensi, castrum, quod vocatur Montesanus cum districtu, & curte sua, & omnibus suis pertinentiis, & duos mansos terræ inter Martasanum, & ripam altam, quod detinent heredes Ugolini Guidotti, & unum mansum in Lupara, quem detinent heredes Petri Sophiæ, & filii Petri. Et unum mansum in casula, quem detinent heredes Guiduccii, & Rogerii, & unum mansum in Balsano, quem detinent heredes Brancaleonis, ecclesiam S. Andreæ in Fossa putrida in civitate Ravennati cum omni jure, & pertinentiis suis, ecclesiam S. Nicolai cum omni jure suo, & hospitale cum omnibus suis pertinentiis, & monasterium S. Martini cum omni jure suo. Ripas autem de terra, de mari, & Portubalcum, vel aliquam collectam contra consuetudinem antiquam imponi auctoritate Apostolica prohibemus. Statuimus quoque ut infra tuam diœcesim absque assensu tuo, vel successorum tuorum nullus ecclesiam, vel oratorium de novo construere aliqua occasione præsumat, salvis tamen privilegiis Romanorum Pontificum. Obeunte vero te nunc ejusdem Ecclesiæ Episcopo, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem canonici ejusdem ecclesiæ communi consensu, vel canonicorum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit præfatam Ecclesiam temere perturbare, &c. usque profutura, salva sedis Apostolicæ auctoritate, & Ravennatis Archiepiscopi debita reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, &c. subjaceat ultioni, &c. cunctis autem, &c.

Ego Innocentius Catholicæ Eccles. Episc. subscripsi.
Ego Otho Portuensis, & S. Rufinæ Episcopus ss.
Ego Petrus Albanensis Episcopus ss.
Ego Vuillelmus Sabinensis Episcopus ss.
Ego P. tit. S. Marcelli presb. cardinalis ss.
Ego Vuillelmus Basilicæ Apost. XII. presb. card. ss.
Ego Fr. Joannes tit. S. Laurentii in Lucina presb. card. ss.
Ego Fr. Ugo tit. S. Sabinæ presb. cardinalis ss.
Ego Aegidius Ss. Cosmæ, & Damiani diac. card. ss.
Ego Goffridus tituli S. Adriani diac. cardinalis ss.
Ego Octavianus tit. S. Mariæ in Via lata diac. car. ss.
Ego Petrus tit. S. Georgii ad vellum Aureum diac. cardinalis ss.
Ego Joannes tit. S. Nicolai in carcere Tulliano diaconus cardinalis ss.
Ego Vuillelmus tit. S. Eustachii diac. cardinalis ss.

Datum Lugduni per manum magistri Marini S. R. E. Vicecancellarii, Kalend. Februarii, Indict. II. Incarn. Dom. anno 1244. Pontificatus vero D. Innocentii Papæ IV. an. II.

XVII 17. JACOBUS Alexandri IV. Sacellanus, a capitulo electus anno 1254. electioni libere cessit in manibus ejusdem Pontificis.

XVIII 18. UBALDUS ejusdem Pontificis a sacrificiis, ab ipso Episcopus creatus anno 1256. extat in regesto Vaticano epist. 384. fol. 50. Pontif. iij. Data Viterbii, 5. Kalend. Julii Capitulo Cerviensi, in qua Ubaldum a se electum eidem commendat.

XIX 19. THOMAS Episcopus Bituntinus, huc translatus anno 1266. 5. Idus Junii, a Clemente IV. post duorum annorum spatium, quo pastore caruerat, regest. Vatican. epist. 69. fol. 76.

XX. 20. Fr. THEODORICUS Burgundionus Lucensis, ex Ordine Prædicatorum, vir longe doctissimus, ad Cerviensem sedem pervenit 1270[a]. quam ille Ecclesiam pie, sancteque rexit plures annos. Bononiæ decessit 1298. sepultusque est apud S. Dominicum prope majus altare cum hoc epitaphio.

[a] Electum à Capitulo an. 1270. atque confirmatum à Gregorio IX. ait Altemura in Bibl. Dominic.

Sepulchrum venerabilis patris
fratris Theodorici de Luca
Episcopi Cerviensis,
ord. Fratr. Prædicat.

Et paulo infra.

Hanc Capellam fecit fieri
frater Theodoricus de Borgognonibus de Luca
ord. Prædic.
Episcopus Cerviensis,
qui habens in ætate sua LXXXXIII. annos,
in Episcopatu vero . . . . .
Obiit anno Domini
M. CC. LXXXXVIII.
in vigilia Nativitatis Domini
orate pro eo.

21. MATTHÆUS Cerviensibus jus divinum dixit 1307. apud Rubeum (,, *Interfuit Concilio Ravennati anno 1310. apud eumdem Rubeum.* XXI.

22. VVIDO Gennarius civis, canonicusque Ravennas, electus fuit Episcopus Cerviensis anno 1317. XVII. Kal. Augusti, qui incredibili civium suorum lætitia in Ecclesia Ursiana inauguratus fuit a Petro Episcopo Comaclensi. De quo idem Rubeus. XXII.

23. FRANCISCUS obiit anno 1324.

24 GERARDUS, eadem sede nobilitatus est anno 1324. XVII. Kal. Augusti, translatus ab Ecclesia Cæsenatensi a Joann. XXII. ut in regest. Vatic. ann. 8. Defunctus est anno 1329. XVII; XXIV

25 SUPERANTIUS Lambertucius[b] de Cingulo, cum Adriæ Episcopus esset, ad hanc Cerviensem Ecclesiam translatus est 1329. V. Idus Octobris ex eodem regesto. Decessit 1342. Hic in Cingulana patria ecclesiam S. Hieronymi fundavit, & dotavit, ut inscriptio, quæ ibidem prostat legentibus habet, quæ est hujusmodi. XXV.

[b] De eo Avicenna in memoriis Cingulan. ...

Anno Domini M. CCC. XXXVI. de mense Septembris in festo sancti Hieronymi, quod fuit ultima die ejusdem mensis, Reverendissimus Pater Dominus Superantius quondam Jacobi Lambertucii de Cingulo decretorum doctor, Episcopus Cerviensis propriis manibus fundavit, & de propriis bonis dotavit hanc Ecclesiam, & Matthiolus ejus heres eam fecit compleri post mortem dicti domini Episcopi. Fideles ergo cuncti rogantur, ut Deum pro ipsis rogare dignentur.

26. Fr. GUADAGNIUS de Maiolis, ex Ord. Minor. electus Episcopus Cerviensis 1342. 6. Kal. Junii ex regest. Vatic. XXVI

27. JOANNES de Placentinis de Parma in Cerviensi throno sedebat 1364. die 27. mensis Aprilis, ex lib. provisionum Prælatorum. Translatus ad Ecclesiam Patavinam anno 1370. X. kal. Februarii. XXVII.

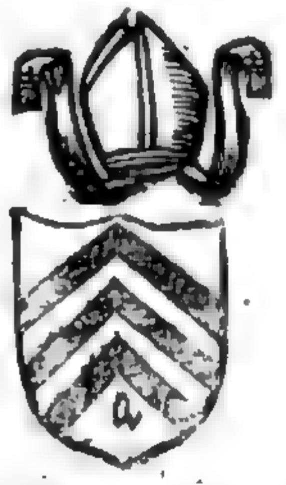

28. Fr. BERNARDUS de Guasconis Florentinus, Ordinis Minorum, & Episcopus Concordiensis, electus Episcopus Cerviensis 1370. 3. Kalendas Aprilis. Hic a S. Andrea Corsino in Florentina Cathedrali inauguratus fuit die 27. mensis Maii ejusdem anni, assistentibus jussu Pontificis, Lucio Episcopo Cæsenate, ac Præsule Chalcedonensi. Hujus consecrationis publicum adhuc extat instrumentum Florentiæ in reformationum archivio. Obiit post ann. 1377. XXVIII.

29 JOANNES Viventius Florentinus Episco- XXIX

pus

pus Pistoriensis, ad hanc sedem translatus defuncto Bernardo, Bononiæ excessit ann. 1382. die 29. Aug.

B

XXX 30 VVILLELMUS Alidosius Imolensis, Archipresbyter S. Mariæ de Salustia, ejusdem civitatis diœcesis, Urbano VI. ita consentiente, Cerviensem evasit ad sedem 1383. ac paulo post ad Ecclesiam suæ patriæ translatus.

XXXI 31 JOANNES Vvillelmo successit: decessitque 1390.

XXXII. 32. PINUS Episcopus Paphensis, post Joannem, hujus Ecclesiæ commendatarius fuit 1394. 5. Idus Martii ad eandē Eccles. translatus est. Decessit 1402

XXXIII. 33 PAULUM Præpositum Ariminensem, Bonifacius IX. Cerviensem evexit ad sedem 1402. VIII Idus Martii. Adhuc schismate durante, turbulentissimis temporibus Paulus hanc rexit Ecclesiam, siquidem Gregorio XII. cum faveret impensius a Joanne XXIII. honore Episcopatus spoliatus est anno 1413. eidem Mainardinus Guellerminus Ferrariensis suffectus. Duravit hæc Ecclesia in partes divisa usque ad Constantiense Concilium, thronumque Martini V. Quo tempore, Mainardinus semel adeptam Ecclesiam in Pontificis manibus resignavit, redditusque Paulo pristinus honor est, qui usque ad annum 1431. pacifice admodum illam rexit Ecclesiam, ipsoque eodem anno è vita discessit.

C

XXXIV. 34. CHRISTOPHORUS de S. Marcello Vicentinus, Eugenii IV. Referendarius, intimusque familiaris, Cerviensi sede potitus est 1431. VI. Nonas Maji. Sedit annos quatuor, translatusque est ad Ecclesiam Ariminensem, ac deinceps ad Senensem. Hic cum Bartholomæo Archiepiscopo Spalatrensi Eugenii IV. Pontificis legatus fuit ad Basileense concilium 1433.

XXXV. 35. ANTONIUS Cardinalis Corarius Episcopus Ostiensis, hanc Ecclesiam commendatarius suscepit regendam 1435. cui paulo post nuncium remisit.

D

XXXVI. 36. PETRUS Barbus Venetus, Eugenii IV. Pontificis nepos, ad Cerviensem sedem promotus est (1), declaratusque Cardinalis, eo munere se abdicavit circa annum 1448. Hic ille Petrus est, quem Apostolicam evectum ad sedem Paulum II. dixere,

A

37. ISIDORUS Græcus, Cardinalis Rutenus Cerviensem Ecclesiam commendatarius suscepit regendam, eoque munere se abdicavit anno 1456. XXXVII

38. Fr. FRANCISCUS Portius Ariminensis, ex Ordine Prædicatorum, a Callisto III ad Cerviensem sedem promotus est 1456. die XV. mensis Martii. XXXVIII.

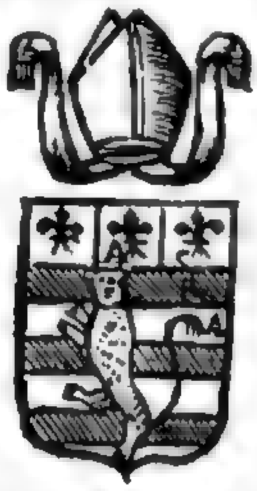

39. ACHILLES Marescottus a, filius Galeatii nobilis Bononiensis, Patriæ Archidiaconus, hanc sedem obtinuit 1474. Id. Junii. Haud mediocri laude prudentiæ undecim annos hanc rexit Ecclesiam. Bononiæ decessit anno 1485. die 21. mensis Novembris. Sepultusque est apud S. Dominicum prope majorem portam, in marmoreo nobilissimo sepulchro, ubi sequens legitur epitaphium. XXXIX.

a De eo Alidosius de Episc. Bonon. p. 57.

Felsina patritium Marescotta prolis Achillem,
Cervia Pontificem flet, mortis Roma triumphum.
Clarus Eques, Patriaque decus, splendorque senatus
Galeas excelso pater abdidit ossa sepulchro.
Vix. An. XI.

40. Fr. THOMAS Cataneus Bergomas, ex Ordine Prædicatorum, cum Parentinus electus Episcopus esset, nondum inauguratus, ad Cerviensem Ecclesiam translatus est 1486. die 12. mensis Decembris. Sub Julio II. Lateran. Concilio interfuit. Decessit autem anno 1515. vir summæ existimationis, ac doctrina celebris, exemploque, ac pietate in Deum incomparabili. Quamobrem de eo scite Achilles Mucius in suo Bergomensi theatro part. 6. XL.

Cervia Cataneo clara est Antistite Thoma,
Nestoreum cujus fluxit ab ore melos.

41. PETRUS de Flisco Genuensis, Romæ Gubernator ad hanc sedem assumptus est 1515. Lateranensi Concilio interfuit sub X. Leone, decima dum sessio agitaretur. XLI.

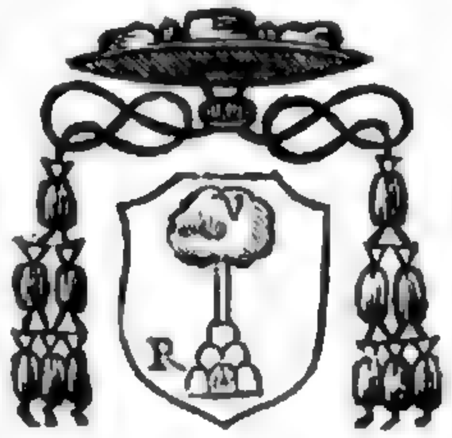

42. PAULUS Cardinalis Cæsius cum Ecclesiam hanc suscepisset administrandam, eandem postea cum regressu renunciavit 1528. XLII.

43. OCTAVIUS Cæsius Romanus, Cerviensis Episcopus adlectus est 1528. die 23. mensis Martii. Decessit circa annum 1534. Illiusque Ecclesiæ administratio ad Paulum rediit, qui sibi regressum reservaverat; ac post paucos die eadem conditione, XLIII

44 IOAN.

(1) In serie Cardinalium Conclavis ex obitu Eugenii IV. de an. 1447. vocatur electus Cerviensis. Vide Ciaconium Oldoini. tom. 2. pag. 951.

XLIV 44. JOANNES ANDREAS Cæsius eandem sedem obtinuit 1534. die 23. m. Novemb. intraque paucos dies è vita discessit.

XLV 45. SCIPIO deinde Sanctacrucius, nobilis Romanus, Pauli ex sorore nepos, ac Friderici Cardinalis Cæsii, ad Cerviensem sedem fuit assumptus 1545. Vir probitate vitæ, atque doctrina spectatissimus, supra unum triginta omnino annos illam administravit Ecclesiam, factusque senior renunciavit 1576. ac post sex annos, quibus tranquillissime vixit, ac superstes fuit, e vivis exemptus est 1582.

XLVI 46. OCTAVIUS Sanctacrucius Romanus eadem sede nobilitatus est 1576. die 18 mensis Julii; sedit annos 6.

XL VII. 47 LAVRENTIUS Campegius *a*, Sanctacrucio sufficitur 1582. fato functus est 1585. die 6. mensis Novemb.

a De eo Carthorius in syllabo Adv. p. 173 Mendos.

XL VIII. 48 DECIUS Azzolinus Firmanus, Sixti V. dum adhuc Cardinalis erat, secretarius, ab eodem Pontifice S. Petri Canonicus renunciatus est; die vero 12. mensis Novembris 1585. Cerviensis Episcopus, ac paulo post Cardinalis, ac demum Archipresbyter S. Mariæ majoris. Sed dum Azzolino indulgentius aspirasset fortuna, importuno sublatus fato decessit 1587. Non. Octobris, sepultoque apud S. Mariam Majorem, nobilem tumulum erexerunt, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Decio Azzolino Firmano, S. R. E. Cardinali, & hujusce Basilicæ Archipresb. Sixto V. Pont. Max. cui a secretis erat, ob perspectam fidem, & in rebus agendis prudentiam ad Cardinalatum assumpto, & post xxi. menses extincto, ætatis suæ anno xxxviii. MDLXXXVII. P. D. M. Pii, gratique animi sui monumentum benemeriti posuere.

Ibidem aliud legitur honorarium cœnotaphium sub ejus marmorea imagine.

D. O. M.

Decio Azzolino Firmano S. R. E. Cardinali, qui fidem, & integritatem suam Sixto V. Pont. Max. in Cardinalatu primum, deinde in Pontificatu ita præbuit, ut anni spatio ad summas dignitates merito ejus sit evectus, majus in diem probitatis suæ daturus specimen, nisi immatura morte præreptus in medio vitæ cursu defecisset. Vixit annos xxxviii. M. III. die viiii. Obiit anno M. D. LXXXVII. Joann. Baptista Cardinalis Castruccius memor amico optimo posuit.

XLIX 49. ANNIBAL de Paulis Sixti V. magister Aulæ Azzolino successit 1587. die 12. mens. Octobris, cum S. Petri canonicus esset 1571.

L. 50. ALPHONSUS Vicecomes Mediolanensis, a Gregorio XIV. suo affine Cerviensis Episcopus renunciatus est 1591. die 8. m. Feb. factusque a Clemente VIII. purpuratus senator, ad Spoletanam Ecclesiam ab eodem translatus est 1601. De quo ibi.

LI. 51. BONIFACIUS Bevilaqua Ferrariensis, Clementis VIII. Cardinalis, a quo etiam Cerviensem obtinuit Ecclesiam anno 1601. die 10. mensis
A Septembris. Parentes habuit Antonium comitem Macartravæ, Isabellamque Turcam, filiam marchionis Ariatii, cujus ortus incidit in 1571. juris prudentiæ operam dedit, retulitque lauream Patavii. Archidiaconatus munere functus Ferrariæ est. Deinde cubicularius fuit Gregorii XIII. ac utriusque signaturæ Referendarius sub Clemente VIII. pluriumque civitatum administrator Ecclesiasticæ ditionis; qui dum egregia cum laude prudentiæ Camerini jus diceret, Patriarcha Constantinopolitanus renunciatus est; anno vero 1599. die 17. m. Martii, senatoriam purpuram ab eodem Clemente accepit ad titulum S. Anastasiæ. In Umbria legatione functus est, atque Perusiæ, Præfecturaque sacræ consultæ in omnibus congregationibus, quas Romæ summi Pontifices promovendis, expediendisque negotiis aliquando erexerunt, gravissime sententiam dixit. Gregorio deinde XV. fuit unice charus, ab eoque Tornani ducis titulo ornatus est. Supremam diem obiit Romæ Episcopus Cardinalis Tu-
B sculanus 1627. die 6. m. Aprilis, anno 57. ætatis suæ, sepultusque est apud S. Andream de Valle.

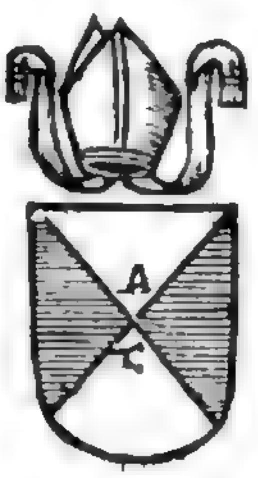

C 52. JO. FRANCISCUS e Comitibus Guidis a Balneo, utriusque signaturæ Referendarius, Patracensis Archiepiscopus, olim etiam Vicelegatus Avenionensis, ab Urbano VIII. Nuncius in Flandriam missus est, inde in Galliam ad Ludovicum XIII. mox etiam Cerviensis Episcopus declaratus 1627. die 17. mensis Maii; postremo ab eodem Pontifice Senatoria purpura cohonestatur 1629. translatusque exinde est ad Ecclesiam Reatinam 1635. Porro in Ecclesia S. Alexii, ubi cum obiisset anno 1641. humatus fuerat, ad tanti viri decus, memoriamque servandam nobilem marmoreum tumulum exstruxit Marchio Nicolaus ejus germanus frater, olim armorum ducatus Ferariæ Præfectus, nunc apud Christianissimum Regem Apostolicus Nuncius, ubi hæc inscriptio. LII.

JO. FRANC. EX COMITIBUS
GUIDIS A BALNEO
S. R. E. PRESB. CARD.
TIT. S. ALEXII
D QUI OBIIT ANNO M. DC. XXXXI.
DIE XXV. JULII.
ÆTATIS SUÆ ANNO
LXIII.

Optimi Principis jacturam Joannes Baptista Cuccinus Episcopus Anglorensis, nunc Imolensis, prolixe elegantissima Epistola prosecutus est. Elogium præter multos alios eleganti stylo more suo perstrinxit Jacobus Philippus Tomasinus Episcopus Æmoniæ in elogiorum litteris, & sapientia illustrium virorum lib. Sed viri optimi manes sua musa honestavit amicus noster Gabriel Naudeus.

Flebilibus mea Musa modis laxare querelas
Nunc docet, & tristes pergere ad exequias;
Aulica nam pulsat nostros pia turba Penates,
Et satagit Domino solvere Justa suo.
Tota domus pullo vestitur mæsta colore,
Nec viget in nobis, qui fuit ante, nitor.
Uda sed invisa figentes lumina terra,

Pul-

Pulsantesque novo sidera cum gemitu.
Luce quater dena postquam solatia vitæ,
Quæ fuerant nostræ maxima Parca tulit.
Prisca simul petimus Romæ tutoris Alexi,
Molliter acclivo templa locata jugo.
Frigida nam pario sub marmore condita servant,
Æternum flendi membra beata viri.
Scilicet exigua, Francisce, recumbis in urna,
Europa in tota qui tumulandus eras.
Quippe tibi fragilem licuit dum carpere vitam,
Et facili nevit stamina Parca manu,
Ausonios proceres, & magnæ mentis Iberos,
Flectere quo velles, non labor ullus erat.
Judicioque tuo statuebant sidere gentes,
Quæ rapidi cingunt cornua Danubii.
Quin Dominis rerum Gallis, tua maxima virtus
Tam placuit, charus quam fuit oris honos.
Denique quem Tyrius tecum vestires amictus,
Martigenæ nullum sic coluere viri.
Et nunc quod patriæ melioris redditus, inter
B *Degis odoratum fronde virente nemus,*
Testantur lachrymæ passim, gemitusque bonorum,
Atque in Romulea publicus Urbe dolor;
Quod forma, & niveo morum, vitaque tenore,
Par Superis, si fas dicere, solus eras.
Sed meritis laus parva tuis, nec reddita vitæ
Omnibus impensæ, præmia justa forent,
Sola tuo cineri si vino, & thure litaret,
Numine facta tuo clarior Hesperia.
Publica nam solitus tractare negotia Princeps,
Qui fueras divum deliciæ, atque hominum.
Te miram ob probitatem, efferri totius orbis
Singultu, & lachrymis ad tumulum decuit.
Sic caput obscura cum sol caligine texit
Aurea nec solita Cynthia luce micat,
Attoniti mœrent populi, quod splendida Cœli
Subducta è nostris sidera sint oculis.
Sic ubi demessi violenta falce Hyacinthi,
Cernuanturque Rosæ, pulcher Adoni, tuæ.
Displicet auricoma per rustica tecta Juventa,
C *Sit peregrina licet, seu magis indigena.*
Hinc quoque te mœsto cum dat Libitina sepulchro,
Gentibus innumeris causa doloris adest.
Discolor exusti nam qua jacet accola Cœli,
Quaque jacet nimio terra perusta gelu:
Tu populis solamen eras, queis multa dedisti,
Principibusque viris provida consilia.
Ac velut in dubiis quæsitum mittere Phœbi
Limina mos fuerat, fatidicasque colos;
Abdita sic proceres sacrato è pectore fata,
Dum sibi prospiciunt, eliciuere tuo.
Denique tot regum semper versatus in aula,
Et comes arcanis additus eximiis,
Regnorum hinc poteras moderari fræna, virosque
Conspicuos blandis pellicere illecebris.
At tibi divino tepefactum pectus amore,
Cum fores hoc ipso, tu quoque magnus eras.
Tradita nam fuerant tibi, quæ nutantia longo,
Templa situ, fœdis aut male tuta locis.
Nunc speciosa novo sub fornice culta resurgunt,
D *Exemplo, & gaudent Præsulis ore, tuo.*
Unde suis merito scribunt tua nomina Fastis,
Certatimque ferunt munera ad inferias.
Nos vero adstricti longo tibi tempore Servi,
Qui tulimus vitæ gaudia blanda tuæ.
Nunc lachrymas oculis, nunc tristes pectore questus,
Osculaque, & tumulo nunc bona verba damus.
Atque utinam comites tibi nos Fortuna dedisset,
Nam sine te luctu perpetuo fruimur.
Nulla mali requies sine te, solatia nulla,
Nullaque te exstincto surgit amica dies.
Sed modo quæ templi est facies, quæ pulla columna,
Vela ferunt, medio quæ pyra juncta choro est.
Ossaque cum tædis, depictaque mortis imago,
Mœstaque ferali carmina dicta sono.
Illa tui cum se referet præsentia, nostris
Se quoque tunc referent obvia luminibus.
At tu quando aliud superest nihil, accipe vota,
Quæ tibi sincero fundimus obsequio.

A *Accipe funeream quam solvimus ordine Pompam,*
Et cineri tristes quas damus inferias.
Tu decus omne tuis fueras, tua gloria nobis,
Servit, & a magno nomine nomen erit.
Tu faciles Tyrio nuens conjungere succo,
Et lepidos poteras cum gravitate sales.
Denique quam vivus vitam, Francisce, dedisti,
Hanc quoque vis nobis post tua fata dari.
Scilicet his meritis mecum, vir magne, legaris,
Convenit, & titulis crescat ut iste tuis.
Quod licet ignifero jam nunc potiaris Olympo,
Sunt tamen ad reditum cuncta parata tibi.
Pulchra domus, Famuli fidi, preciosa supellex,
Stemmatis atque tui gloria certa Nepos.

53. FRANCISCUS MARIA Merlinus, Foroliviensis, Cardinali de Balneo successit anno 1635. die 2. mensis Septembris. Obiit an. 1644. mense Novemb. LIII.

A D D I T I O.

(„ *Tumulatus in Cathedrali, ubi adhuc vivens sepulchrum sibi parari jusserat cum hoc Epitaphio.*
B „ Franciscus Maria Merlinus, Foroliviensis, Episcopus Cerviensis, memoriam mortis sibi primum, posteris mox salutarem quotidie instantis tumulo præveniens affixit anno Dom. MDCXLI.

„ Quotidie Morimur.

„ Mortalis regimen vitæ meditatio mortis;
„ Hanc utinam teneas pectore, voce, manu.
„ Erudiere satis, musa hospes, talia nostri
„ Si sapis, & cineres dant documenta tibi.

„ POMPONIUS *Spretus, Nobilis Ravennas, J. U. D. & Canonicus Metropolitanæ Ecclesiæ Ravennatis, cum fuisset Vicarius Generalis in Episcopatu* C *Ferrariensi, ab Innocentio XI. ad Ecclesiam Cerviensem Episcopus adlectus fuit die 8. Januarii 1646 qui summa morum probitate gregi suo exemplar præfulsit. Diœcesanam Synodum convocavit, ediditq; suaeque Ecclesiæ privilegia adauxit in juribus Emphyteuticis. Animam Deo reddidit Ravennæ an. 1652. Et in Ecclesia S. Vitalis Casinensium tumulatus est sepulchrali lapide sic eloquente.* LIV.

D. O. M.

„ Pomponio Spreto ex Ravennæ Ecclesiæ Canonicis ad Cerviensem Episcopatum assumpto, viro genere, ac gestis clarissimo, ubique servata virtutis indole insigni, humile hoc monumentum, altiore animo exoranti, Bonifacius Cataphractorum Dux, & Fr. Valerius Hierosolymit. Commendatarius deplorato fratri mæstissimi posuere. Vixit an. 58. M. XI. D. XXVI Sedit annos prope VII. Obiit XVII. Kal. Decemb. An. MDCLII.

D „ FRANCISCUS *Gberius a de Sectis, Nobilis Perusinus J. U. D. & in Romana Curia Agens plurium S. R. E. Cardinalium, & Principum exterorum, jam Vicarius generalis Nucerinus, Judex Basilicæ S. Mariæ Majoris, & Auditor Card. Bentivoli, præfectus Ecclesiæ Cerviensi est die 30. Maji an. 1655. Sexennio gregem suum aluerat bonus pastor, cum vergente in finem anno 1661. fato correptus est; tumulumque accepit in proprio Episcoporum ossuario in Presbyterio.* LV. a De eo Oldoinus in Athen. Augusto. Manusf.

„ ANSELMUS *Dandinus, Nobilis Casenatensis, J. U. D. cum nonnullas ditionis Ecclesiasticæ urbes Valentanum nempè, Cisternam, Ferentinum, aliaque Oppida prudenter gubernasset, Gberio successor datus est die 26. Junii 1662. cum annum ætatis suæ 37. ageret. Sed brevis Pontifex fuit; siquidem decessit initio anni 1664.* LVI.

„ HIERONYMUS *Sanctolini, Nobilis de Terra S. Sophiæ nullius Diœcesis Provinciæ Ravenna-* LVII.

„ten-

,, tensis, J.U.D. & Vicarius Generalis Abbatiæ S. Hilarii dictæ Terræ, nec non Abbas Commendatarius Monasterii S. Dominici Ord. S. Benedicti Britonorien. Diœcesis, hanc Ecclesiam suscepit regendam die 15. Junii an. 1665. cum esset ætatis annorum 70. Parum supervixit, nam ineunte anno 1667 defunctus est Massæ Fiscaleæ, ubi ejus corpus reconditum fuit in monumento à magnifica communitate extructo in Ecclesia S. Petri.

LVIII ,, JO: Franciscus Riccamonteus, Ordinis S. Benedicti Monachus, Philosophiæ, ac S. Theologiæ Lector, Abbas Monasterii S. Mariæ novæ urbis, & S. Congregationis Indicis Consultor, post plura Ordinis sui munia egregie obita, Episcopus Cerviensis electus est die 9. Aprilis 1668. Diœcesanam Synodum bis celebravit: solemniterque primum lapidem jacuit in fundamenta Cerviensis urbis ad litus maris noviter ædificandæ quod opus deinde indefesse perursit, propriisque sumptibus Palatii Episcopalis partem erexit. In nova Cathedrali ad altare S. Franciscæ Romanæ ejus pietate editum fundavit perpetuam Capellaniam. Obiit Ravennæ die 17. Aprilis an. 1707. ejusque cadaver Cerviam translatum in Cathedrali tumulatum est penes altare S. Franciscæ Romanæ.

LIX. ,, CAMILLUS Spreti, Nobilis Ravennas, J.U.D. S. Consistorialis Aulæ Advocatus, & aliàs Archigymnasii Sapientiæ Romanæ Rector, promotus ad Episcopatum Cerviensem est die 15. Aprilis an. 1709. Ætatis suæ 51.)

COMACLENSES

EPISCOPI.

LAcunosis in locis ad Adriaticum Mare inter duos Padi Fluminis ramos, Comaclium, sive Cimaculum a marinis undis ex Græca derivatione appellatum olim, satis humiliter exurgit. De ejus origine nil satis certi videtur posse adferri, tametsi velit Rubeus in 1. lib. Ravennatis historiæ ab antiquis Pelasgis fuisse constructum. Qui tamen de suo cerebro potuit protulisse quod dicit, cum apud nullos antiquiorum scriptorum ejus civitatis mentio reperiatur. Cæterum antiqua traditio est, iisdem temporibus fuisse submersam, quibus haud absimilis casus Adriam afflixisse narratur; amplamque, ac satis opibus florentem Venetos postea excidisse an. 932. quod contra ipsos Alberto filio Berengarii Regis Italiæ suppetias tulisset; ut suis in hist. Blondus enarrat. In Cispadanæ Galliæ civitatibus numeratur, ac ducibus Atestinis diutissime paruit, qui in eam jam olim deformatam plurima contulere ornamenta: hoc tempore Ecclesiasticos fasces veneratur. Infrequens fere civibus est, incolæque magna ex parte piscatu vitam tolerant, unde ex salito pisce, recentique magnos proventus capiunt, refunduntque in Ecclesiasticum fiscum. Non satis ampla est, inque marina aqua in longum magis procurrit. Dignitate fulget Episcopali, suffragaturque Archiepiscopo Ravennati. Cathedralis mediocris magnitudinis est, sanctumque Cassianum divum invocat Tutelarem; ornataque decenter, una Archipresbyteratus

A dignitate gaudet, qui animarum curam exercet, ibique canonici quatuor cum octo minorum gentium sacerdotibus divinum pensum persolvunt. Haud satis commodo domicilio utitur Episcopus. Duo in extremitatibus ipsius civitatis monasteria visuntur, alterum Capuccinorum, alterum Discalceatorum * S. Augustini temperationis, quatuor laicorum confraternitates, ac mons Pietatis. Per centum millia passum excurrit diœcesis, parum tamen frequens, cum haud plusquam novem contineat oppida. Episcopatus census mille supra centum scutata exæquat, taxaturque in lib. cameræ centum florenis aureis. Præsules, qui in ea sede floruerunt, sequentes sunt, quos vix reliqua ejus Episcopatus monumenta nobis subministrarunt.

* Ex App. tom. 9.

A D D I T I O.

(,, *Comacli mentionem nullus licet ex veteribus scriptoribus faciat, antiquissimam tamen urbem esse innumera in dies ferme vetustissima vel è terris eruta, vel ex aquis monumenta demonstrant evidentissime.*

B *Pontifici parere cœpit an. 1589. post mortem Alphonsi Ferrariæ Ducis, quo tempore & totus Ferrariensis Ducatus eidem Pontifici parere cœpit. Infrequentia civium male notatur ad Ughello, siquidem eorum numerus, qui in ea degunt, ad sex ferè millia ascendit: atque hi non omnes piscatu vitam tolerant: siquidem complures nobiles familiæ in ea reperiuntur, complures literis præstantes viri, omnesque ad communem usum necessariæ artes: adeout Urbs sit satis nobilis tum populi numero, tum ambitus extensione, cum ad tria circiter milliaria excurrat, tum opum affluentia, tum optimarum litterarum studio. In ea veteri Cathedrali à fundamentis diruta recens tum amplitudine, tum structura spectabilis erecta est, in qua divina persolvunt officia quatuordecim Canonici Capitulares, qui magna ex parte diversarum Familiarum sunt Patronatus, quatuor Canonici Mensionarii, quos Cantores vocant, & centum ferme alii Sacerdotes præter Clericos minorum ordinum complures. Archipresbytero (quæ*

C *sola inter Canonicos dignitas est) incumbit animarum cura, quam tamen per se tantum non exercet, sed etiam per tres Curatos Capellanos, quos sub se habet. Episcopalem autem domum à fundamentis novissimè refecit, & ampliavit Julius Cæsar Borea, adeout satis nobile, & commodum nunc pro Episcopo exurgat domicilium.* Zappata.)

1. PACATIUS anno 500. sub Symmacho Papa. (,, *Pacatianus dicitur in Conc. Romano anni 502.*) I.

2. VINCENTIUS vivebat anno 702. sub Felice Episcopo Ravennate cathedralem S. Cassiano martyri consecratam ædificavit, primusque Episcopus fuit hujus noviter constructæ Ecclesiæ, tametsi non primus Comaclii, siquidem ante Pacatium, de Episcopo Comaclensi habetur mentio in Epistola magni Gregorii, quam ad Marianum Archiepiscopum Ravennatem scripsit. In antiquo hujus Ecclesiæ lapide sacræ Turri affixo hæc inscriptio legitur, quam nos dum anno 1632. Comaclii essemus, ex fide descripsimus, & hic apponendam curavimus. II.

D *TEM. DN. FELI. TR. B.
ARCP. SCE. ECC. RAV.
F. VINCENTIUS
RIMU. EP. C. ECC. SCI. CASSIANI
CI. CUM PRIM. ÆDIFIC. P.
IND. VI. FELICIT.

* Ex App. tom. 9.

3. VITALIS floruit an. 827. interfuitque Mantuano Concilio in causa Pauli Patriarchæ Aquilejensis contra Gradensem, ex Hipp. Donesmundo p. p. hist. Mant. III.

4. CYPRIANUS Comaclensibus jus divinum dicebat anno 898 (1). apud Rubeum. IV.

(,, STEPHANUS *inter vivos degebat an. 879. Eidem curam Comaclensis Ducatus commiserat, & Berengario Carniorum Duci commendaverat, ut eam armis confirmaret, ne timore perculsus minus valide Comaclensem populum Romano Pontifici re-* V.

 bellem

(1) Hoc anno subscripsit Cyprianus Constitutioni Joannis Archiepiscopi Ravennatis ad favorem cœnobii S. Mariæ de Palatiolo apud Rubeum: quam tamen constitutionem datam paulo post an. 861. supra conjicimus in Ravennatibus: idcoque multo ante sedisse hic Cyprianus censendus est.

„ bellem reprimeret, Joannes VIII. Papa, ut ex ejusdem Joannis Epist. quæ est n. 167. certissimè deducitur, eidem Berengario Ind. XII. conscripta, quam videre est in Concil. editione Labbeana. Zappata.)

VI. („ BERNARDUS, quantum ex historia Comaclii mss. Baptistæ Gasparini J. U. D. eruditissimi, & equitis Aureati Comaclensis, qui ad dimidium antea&ti septimi salutis sæculi florebat, desumitur, vivebat an. 962, quo anno insigne ab Othone Imperatore Privilegium sibi, suæque Ecclesiæ, obtinuisse refert, quod ipse Auctor perlegisse demonstrat, penes quem sit fides. In eo innuit multa bona ad Comaclensem Episcopatum spectantia recenseri, & confirmari. Zappata.)

VII. 5. GEORGIUS ejusdem sedis Antistes Ravennati concilio interfuit an. 997. sub Gerberto Archiepiscopo. * Idem Georgius ante annum 29. subscripsit literis Joannis XIII. Papæ anno 967. nisi alius sit Gregorius diversus ab illo; quem vixisse habent 997.

* Ex App. tom. 3.

VIII 6. JOANNES Episcopus Comaclensis. De hoc Petrus Damianus narrat Epist. 16. lib. quinto furtim pauperi cuidam viduæ abstulisse suem, ut immodicæ gulæ suæ pareret. Comedit igitur, hilariterque epulatus est; sed statim divinum numen injuriam ulturum apparuit. Etenim in gutture pessimo ulcere percussus, numquam deinceps, nisi difficulter, sævoque mordente dolore in stomachum cibos transmisit. Cumque nulla medica ope, pejus in dies ulceri sævienti posset fieri medicina, Episcopali onere deposito, contugit ad claustrum. Ibi monachus factus divinam iram, quoad vixit, patienter, cumque gratiarum actione sustinuit, rarissimum posteritati relicturus exemplum, ubique, & semper immodicam gulam numini displicere, tum vero maxime cum ligurit cibos cum tenuiorum injuria. Non longius abfuit hic Episcopus a Petri Damiani temporibus, hoc est 1050.

IX. 7. ADELBERTUS, anno 1086. ex Rubeo.

X. 8. HENRICUS vixit 1151. (1) Hic interfuit consecrationi Joannis Episcopi Placentini, ex Ordine Cisterciensi ad id dignitatis assumpti sub Moyse Archiepiscopo Ravennati ex eod. Rub.

XI. 9. JOANNES decessit anno 1205. sepultusque est in templo D. Jacobi Cellæ Volanæ in nemoribus. Hanc Ecclesiam hodie vetustas delevit.

XII. 10. DONATUS Joanni successit an. 1206. Diutissime vixit. Anno 1216. cum Accursio Priore S. Jacobi de Cella Volana acceptilationem transegit, pro anima Joannis, ejusdemque aliorum antecessorum, ibi sepultorum. Templum illud olim Canonicorum Regularium fuit, ubi nobilissimum spectabatur cœnobium, cujus his nostris temporibus ne leve quidem vestigium reliquum est, ex mon. illius Ecclesiæ.

XIII. 11. N. . . . Episcopus Comaclensis. Hic Ecclesiam S. Mariæ ad Pulidam Bononiensis ditionis consecravit 1243. ut Sigonius de Episcopis Bononiensibus narrat.

XIV. 12. BOTIUS * sive Bone, vel Bonus, in eadem sede vixit an. 1253. ex Rub. lib. 6.

* Ex Ap-pend. t. 9.

XV. 13. MICHAEL autem 1270. apud eundem Rubeum.

XVI („ HONORATUS Episcopus Comaclensis creatus est anno 1283. mense Martio ex sacra Camaldulensi Religione, prout ex Archiv. Camaldulen. Regist. 11. 81. deprehendisse quondam nobis significavit, cum olim Ravennæ in suo celeberrimo Classensi Cœnobio benigniter accepti, per integram fermè hebdomadam una cum eruditissimo Dionysio Andrea Sancassano protophysico nostro præstantissimo pernoctaremus, doctissimus æque, ac candidissimus Vir D. Petrus Cannetus Abbas Camaldulensis dignissimus, cui hæc sit merito tributa laus. Zappata.)

XVII 14. Fr. PETRUS * Mancinellus Ferrariensis, ex Ordine Prædicatorum, Episcopus Comaclensis adlectus est 1304. Vidonem in Episcopum Cerviensem consecravit an. 1317. decessit autem 1327. (2)

* Ex App. tom. 9.

XVIII 15. SUPERANTIUS Præpositus Ecclesiæ Ferrariensis successit Petro electus a Joan. XXII. anno 1328. 13. Kal. Martii: sequenti vero anno 1329. translatus est ad Ecclesiam Adriensem: ita habet Reg. Vatic.

XIX 16. Fr. FRANCISCUS de Boatheriis Bononiensis, Laurentii filius, ex Ordine Prædicatorum ad eandem sedem promotus est an. 1329. 7. Kal. Aprilis ex Regesto. Decessit Bononiæ 1333. sepultusque est apud S. Dominicum, ubi adhuc ejus spectatur effigies leviter insculpta cum gentilitiis stemmatibus, & sequenti inscriptione.

Sepul. R. P. F. Francisci Dei gratia Episcopi Comaclensis in domo illorum de Boatheriis, qui obiit an. M.CCC.XXXIII. Ind. 1. die xxij. Martii, cujus anima requiescat in pace Amen.

XX. 17. Fr. BARTHOLOMÆUS Bononiensis ex Ordin. Prædicatorum, Signinus antea Episcop. ad hanc Ecclesiam translatus est 1333. 3. Kal. Aug. Decessit autem 1348. ex Reg. Vatic. apud Waddingum. De eo consule Rubeum libro 6. Nicolaumque Paschalinum Alidosium de Vir. Illustr. Bononien.

XXI. 18. Fr. PACIUS ex Ordine Minorum ejusdem Ecclesiæ Antistes adlectus est anno 1348. 6. Id. Decembris; paucos post menses, dum ad sibi creditam proficisceretur Ecclesiam, decessit. Ex lib. Provisionum Prælatorum, & ex Reg. Vat. Ep. 247. fol. 119. ann. 7. Clementis VI.

XXII. 19. Fr. REMIGIUS Ordinis Eremitarum S. Augustini electus, Pacio successit 1349. die autem 10. kal. Julii ex Reg. Vatic. Ep. 10. fol. 16. ann. 8. Clemen. VI.

XXIII 20. Fr. GUILLELMUS Gallus è Vasconia, ex Ordine Minorum eadem sede nobilitatus est 1358. duodecim annos sedit 1370. ad Senensem deinceps Ecclesiam translatus est, ex eod. lib.

XXIV 21. THEOBALDUS eundem thronum assecutus est 1370.

XXV. 22. BLASIUM Clemens VII. Antipapa evexit ad thronum Comaclensem 1382.

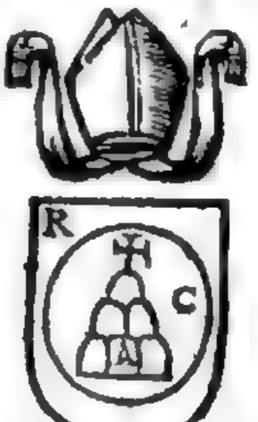

XXVI 23. Fr. SIMON Salterellus Florentinus, ex Ordine Prædicatorum, olim sacri Palatii (3) Magister, ad Comaclensem Ecclesiam promotus est circa ann. 1385. in quo memoratur in lib. obl. 9. Martii, atque inde ad Tergestinam Ecclesiam translatus 1396. 2. Id. Aprilis. Hic pronepos fuit Simonis Archiepiscopi Pisani.

XXVII. 24. PETRUS Bonus Abbas monasterii S. Bartholomæi extra muros Ferrariæ ex Ordine S. Benedicti electus est Episcopus Comaclensis 1396. 2. Id. Aprilis. Fato functus est 1402. ex l. Prov. Prælat. (4)

XXVIII. 25. JACOBUS Bertucii de Obiziis * Lucensis Ecclesiæ Senensis Præpositus, Petro Bono successit 1402.

* Ex Append. t. 9.

(1) Henricus iste sedebat jam in Comaclensi Cathedra anno 1141. quo subscripsit sententiæ compositionis à Gualterio Ravennate Archiepiscopo factæ inter Canonicos Majoris Ecclesiæ, & S. Prosperi Regienses. Vide documentum supra in Ravennatibus.

(2) In Adriensibus testatur Auctor Superantium è sede Comaclensi ad Adriensem translatum anno 1317. 10. Kal. Decem. anno vero 1329. ad Cerviensem. Fortasse utrobique errat Ughellius: siquidem anno 1329. 10. Kal. Decemb. Superantius electus fuerit Comaclensis Episcopus: anno 1328. 13. Kal. Martii Adriensis: & anno 1329 Cerviensis. Vaticana Regesta rem claram faciunt.

(3) Perperam dicitur ab Ughello sacri Palatii Magister hic Salterellus, quem Lectorem Theologiæ in sacro Palatio dicere debuisset. Fontana in Theat. Domin.

(4) Fr. Onuphrius Steccutus, sive de Vallombrosa, Ord. Eremitarum S. Aug. [illegible], ex Episcopo Florentino ad hanc ignobiliorem sedem fuit transla-

1402. 2. Non. Januarii, ac post duos annos ad Adriensem Ecclesiam translatus est. (1.)

XXIX 26 JOANNES de Strata Imolensis, ad eandem dignitatem assumptus est anno 1404. 3. Id. Novembris. Fuitque deinde Episcopus Foroliviensis.

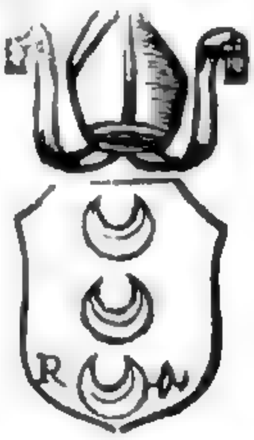

XXX 27 Fr. ALBERTUS Benedicti de Bonchristianis Florentinus, ex Ordine Servorum paulo ante Foroliviensis Episcopus electus est a Joanne XXIII. anno 1413. per aliquot annos cum Joanne Strata, ad eandem dignitatem a Gregorio XII. assumpto gravem litem de obtenta dignitate exercuit, agitavitque; sed sublato denique schismate, inque Constantiensi Concilio Martino V. electo, ab eodem Albertus ad Comaclensem Ecclesiam translatus est, an. 1418. 5. Kal. Maji. Strata vero Foroliviensis Episcopus est declaratus. Superstes fuit Albertus usque ad ann. 1332. postremamque diem obivit apud Comaclum. Fuit vir doctissimus, in primisque sui seculi oratoribus connumeratus.

XXXI 28 (2) MAYNARDINUS de Contrariis Ferrariensis, ejusdem Ecclesiæ adscitus administrator, in eandem sedem successit 1432. 11. Kalen. Decemb. Templum S. Mariæ de Aula Regia restauravit 1449.

XX XII. 29 FRANCISCUS de Folianis Regiensis Ca-

A nonicus, Præpositusque Mutinensis, atque Commendatarius S. Petri de Sale, Maynardino successit 1460. die 28. m. Julii. De quo acta Consist.

30 (3) PHILIPPUS Zobolus Regiensis, S. Prosperi Abbas Commendatarius, ad eandem dignitatem pervenit 1471. e vivis exemptus est * 1497 Regii in patria, sepultusque est in æde S. Nicolai cum hoc epitaphio. XX XIII. * Ex Append. tom. 5.

Philippo Zobulo Francisci filio, qui ob clarissimas virtutes à Sixto IV. Pont. Max. Comacli Episcopus institutus ille se dignissimum Pontificatu semper præstitit, nam templa aliquot D. O. M. Divisque nonnulla instauravit, inopes liberalitate, cives munificentia juvit, familiam quoque suam; ab ipsa Pannonia deductam illustravit, unde sempiternam sui nobis memoriam reliquit. Hoc posteri cum effigie sepul. poss. Vixit anno XVC. decessit MCDXCVII.

B (,, *Anno 1480. in favorem Monachorum Casinensium cessit Commenda sua S. Prosperi, ut dicitur in* ,, *Bulla Sixti IV. unionis dicti Monasterii relata in* ,, *Bullario Casinen. tom. 2. Const. 357. Memeratur* ,, *item Philippus in Bulla Alexandri VI. confirmatoriae ejusdem unionis data an. 1501. in eodem Bullario Const. 395.*

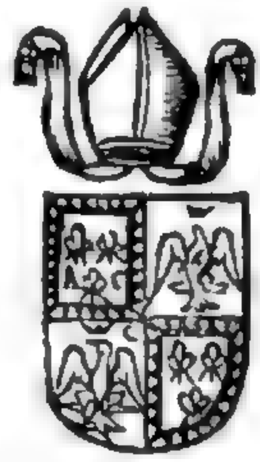

C 31. MALADUSIUS a Estensis Comaclensi sedi præpositus est anno 1497. die 23. mensis Junii; ac post novem annos suæ administrationis ad Julii II. nutum munus illud renunciavit. XX XIV. a De eo Libanorius in Ferr. aur. p. 1. fol. 68. *Manass.*

32. (4) THOMAS Turchius Ferrariensis, eandem sedem assecutus est anno 1506. die 24. mensis Octobris, ex cessione Estensis. Fato functus est 1514. XX XV.
(,, *cum prius die 4. Maji X. Sessioni Lateranensis* ,, *Concilii interfuisset.*)

33. GHILLINUS b de Ghillinis nobilis Alexandrinus, Jo. Jacobi gentilis, qui apud Joannem Galeatium, & Ludovicum Vicecomites Insubrum XX XVI. b De eo Superbus de viris illust. Ferr. p. 1. pag. 15. & Libanorius in Ferr. aur. p. 1. pag. 74. qui etiam pag. 7. de Turchio tractat. *Manass.*

X 2 du-

tur an. 1400. à Bonifacio IX. seu quod Florentinis civibus impense faveret, civilibusque negotiis magis quam pro Episcopo videretur, vacaret, sive quod aliquid aliud suberat, quod Pontificis iram merito commoveret. Ex libro tamen Provisionum ipsius Bonifacii perspicue erui posse videtur Florentia numquam excessisse Onuphrium, quippe qui impetrarit à Pontifice potius sine Ecclesia vitam privatam ducere, quam ignobiliorem sedem conscendere. *Ughellus in Florentinis.*

(1) Hunc Jacobum, ut Episcopum Comaclensem Concilio Pisano interfuisse reperio anno 1409. apud Hard. Concil. tom. 7. pag. 103.

(2) FRANCISCUS de Bononia ex Ord. Prædicatorum inter Episcopos Comaclenses an. 1420. sub Pontif. Martino V. connumeratur ab Alidosio in Episc. Bonon. fol. 52. Nescio tamen an erraverit Ughellus noster eum prætereundo, an Alidosius ex uno forte Francisco de Bononia, quem etiam hic Ughellum sub n. 18. reposuisse videmus an. 1330. & ipse etiam Alidosius supra memoraverat fol. nempe 37. binos faciendo. Certum utique est [illegible] nominis, & Religionis identitatem errori occasionem dare potuisse. Attamen varietas, & distantia temporum, quibus uterque vitam duceret, centum nempe annorum, validum mihi suggerit argumentum ad hoc, ut & istum Franciscum de Bononia, de quo nunc agimus, diversum ab alio non improbabiliter credam. Scio Ughellum nostrum hic Albertum Bonchristianum ab an. 1418. ad an. usque 1432. in hoc Episcopatu superstitem fuisse testari, eodemque anno 1432. Maynardinum Contrarium illi successisse. Quod an sit, nec ne, difficile est decidere. Certum tamen est Gasparinum in ms. Comaclen. hist. p. 41. Maynardum an. tantummodo 1436. electum esse Antistitem Comaclensem asserere. Sit tamen eruditis viris de hac re decisionem pronunciare, quibus æquo animo me subjicio. *Zappata.* Ego tamen in eam inclino sententiam, ut cum hujus Francisci nulla alia reperiatur mentio, quam quæ fit ab Alidosio, cujus fides in multis vacillat, quique potuerit centum annorum errore facile decipi, neque ejus meminerit Ughellus, qui Alidosii opus probe perlegerat, neque Fontana, qui in Theatro Dominicano ejus instituti Episcopos diligentissime recenset, unus sit, & idem, ac ille, de quo supra loquitur Ughellus.

(3) Matthias in Comaclensi throno reponitur an. 1458. à Gasparino in Comaclen. ms. hist. p. 43. Unde tamen hujus Episcopi nomen eruerit, non refert. Esse tamen potuit, quod vir patriæ suæ antiquitatum studiosissimus vel ab aliqua vetusta deduxerit scriptura, vel ex marmore, vel aliquo alio documento. Scimus enim, quod multa deperdita sint illius urbis monumenta, quæ præteritis seculis passim reperiebantur. Multa quoque Episcoporum nostrorum nomina in antiquis veteris Cathedralis marmoribus legebantur, quæ novato templo deperdita sunt. Narrat enim mihi Illustris. Eques Dionysius Zaratinus concivis, & Amicus meus, vir jam septuagenarius multa in dicto vetusto Templo stetisse Episcoporum sepulchra mitris, & Caracteribus variis insculpta, quorum lapides ad meam usque infantiam extra novi templi ostia perseveraverint omnibus abjecti, tandem vero vel confracti, vel dispersi, adeout nullus amplius ex illis reperiatur. Quod eo fortius mihi dolet, quo meis temporibus proxima, imo coæva fuerit hæc jactura, nec tamen mihi per ingratam ætatem à secunda etiam morte tanta antiquitatis monumenta licuit vindicare, quod noster Ferrus per incuriam in sua fulsi Comaclensi historia facere prætermisit. *Zappata.*

(4) Franciscus Moncellius Ferrariensis ex Ord. D. Dominici an. 1508. declaratus fuit Episcopus Comaclensis juxta ea, quæ scribit in Apparatu sac. Augustinus Superbus p. 2. fol. 17. & itidem Guarinus in sua compend. f. 92. Dubitat tamen Libanorius in Ferrar. aurea par. 1. fol. 71. Num erraverint Auctores supradicti, cum expresse Ughellus noster hic afferat an. 1506. ex cessione Maladusii ad ipsius urbis Episcopatum pervenisse Thomam Turchium, & vitam ad an. 1514. protraxisse, maxime cum æquivocatio cognominis alterius Moncellii itidem Ferrarien. ex Ord. itidem Dominicano, qui ut supra Auctor noster hic dixit, an. 1330. vita fungebatur, errori ansam præbuisse potuerit, [illegible] eruditis relinquatur. Gasparinus tamen in sua hist. ms. Comacl. p. 43. hunc quoque Franciscum inter Comaclenses Episcopos [illegible] spatium renovatam in hac sancta Comaclensi Ecclesia per dictum Franciscum Moncellium [illegible], quod Auctores omnes, qui de hoc Francisco verbum faciunt, eum disertissimum oratorem, ac Theologum insignem [illegible] depredicant. *Zappata.*

duces, magna valuit auctoritate, eorumque a secretis, & consiliis fuit. Is ab adolescentia Camilli Ghillini Jo. Jacobi filii, eruditissimi viri virtutes æmulatus in omni scientiarum genere, humanarumque rerum experientia excultus, vir magnus evasit. In Aula primum Hippolyti I. Cardinalis Estensis, mox apud Atestinos Principes diu moratus, eorum gratia ad Comaclensem thronum promotus est anno 1514. 1. die ineuntis Septembris; eodemque anno Lateranensi Concilio interfuit, Mediolanensis, post Ferrariensis Eccl. Hippolyto Card. Præsule Suffraganeus, eodemque munere sub Joanne Cardinali Salviato functus est. Alphonsi I. ducis a secretis, ejusdemque ad Christianos Principes de gravissimis rebus legatus, omnium propemodum gratiam promeruit. Ferrariæ tandem octuagenario major defunctus an. 1549. in Ecclesia S. Francisci tumulatus est, hoc addito epitaphio.

D. O. M.

Ghillino Episcopo Comaclensi, utriusque juris doctori, Palla, & Equestri ordine insigni, amplissimis Germaniæ, Galliæ, & Romanæ curiæ legationibus honorifice, & ad vota functo, & illustriss. Atestina fam. Ducibus præcipue chariss. qui tanta liberalitate in pauperes suas opes effudit, ut in acquirendis moderatior ne fuerit, an in elargiendis intemperantior, difficile sit cogitatu, & quem ann. nat. LXXXII. vitam sane si ad labores, nimis diuturnam, si vero ad ejus virtutem, & patriæ desiderium spectes perbrevem mors improba nobis erip. superst. pietatis, & post. obiit autem xij. Kal. Januarii M. D. LIX.

Prope ipsum jacet Margarita ejus nepos spectatæ virtutis, & nobilitatis fœmina, cujus laudes non tacuit M. Antonius Guarinus in suo compendio historico. Ex nobili hac, vetustaque familia, tum Mediolani, tum Alexandriæ viri, & bello, & toga præstantes floruere, nostroque ævo de gloria inter se certant, certaruntque Æmilius Mediolanensis ducatus Generalis Commissarius in obsidione Taurinensi tribunus militum defunctus, Benedictus Catholici exercitus Locumtenens, atque Ghillini fratres, Ludovicus magni animi vir, qui diu pro Catholico Rege meruit, tribunusque militum Nizæ, Langarumque Provinciæ præfectus inter fortissimos duces adnumeratur, Hieronymus Abbas, atque D. Ambrosii Mediolani canonicus, qui virorum illustrium elogia scripsit, ediditque in theatrum, ita erudite, ut in eo genere nil videatur posse desiderari; Thomas vero in C. Tacitum nobile molitur commentarium, ipsumque Tacitum ex ipsius propemodum divinis sententiis tanta eruditione, tantaque facilitate explicat, ut ejusdem a secretis aliquando intima cordis ab ipso accepisse videatur.

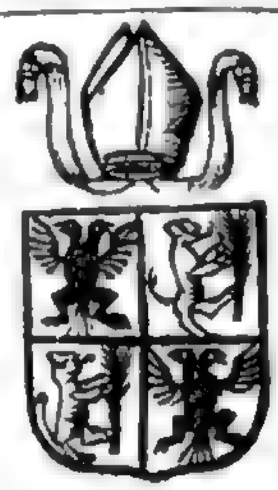

* Pro spicilegio stemmate arborem repone.

XXXVII. 34. ALPHONSUS Rossettus *a* Ferrariensis, Ghillini Coadiutor adscitus est, cum futura spe successionis anno 1548. die 22. mensis Octobris; insecutoque anno eidem suffectus est, interfuitque Tridentino Concilio. Anno vero 1563. ad Ferrariensem Ecclesiam translatus est.

a Laudatur à Superbo lib. cit. pag. 52. & Libanorio p. 70. Mendos.

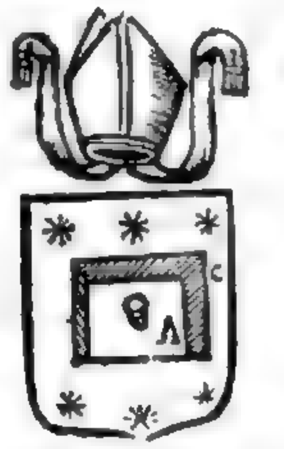

35. HERCULES *b* Sacratus Ferrariensis, Julii, & Lauræ Turchæ filius, cum Patriæ canonicus esset, ad Alphonsum coadiuvandum adscitus est, eidemque deinde successit 1563. vitam finivit Ferrariæ anno 1591. Sepultus in Ecclesia Xenodochii S. Mariæ in capite Pontis, ejus familiæ juris patronatus. Quo anno vivebat Jacobus Sacratus filius Jo: Baptistæ, & Margaritæ Sadoletæ Jacobi Sadoleti Cardin. Sororis. Episcopus Carpentorensis, comitatus Venasini rector, frater Pauli canonici Ferrariensis, In Psalmos, & Epistolas D. Pauli edidit commentaria. XXXVIII

b De eo item Libanorius p. 7. Mendos.

36. HORATIUS Giraldus *c* Ferrariensis electus Episcopus Comaclensis anno 1592. Parentem habuit Hieronymum, fuitque Ferrariensis Canonicus, ac Archipresbyter Carpensis, Anconitanis, Camerinensibus, Faventibusque incorrupte jus dixit, apud Clementem VIII. Paulumque V. Pont. Maximos gratia præcipuus. Decessit Ferrariæ 4. Kal. Februarii 1617. sepultusque in Templo S. Nicolao sacro cum hoc epitaphio. XXXIX.

c Libanorius item de eo p. 9. Mendos.

Clauditur hoc tumulo Horatius Giraldus Episcopus Comaclensis, qui vixit ann. LVII. Obiit ann. MDCXVII. IV. Kal. Feb.

37. ALPHONSUS *d* Sacratus Ferrariensis, Francisci Sacrati Cardinalis frater, electus fuit Comaclensis Episcopus anno 1617. die 12. m. Junii, quam deinde ille Ecclesiam resignavit 1625. Patrem habuit Thomam Marchionem, qui centenarius obiit Arimini ann. 1635. sex tantum superstitibus filiis ex viginti duobus, quos ex Camilla Sacrata Julii filia susceperat. Ipse vero Alphonsus, Herculis antecessoris nepos, Forilivii, Aesii, Arimini, Perusiæ, Anconæ Præfectus in juventute jura frænavit, Campaniæ, & Maritimæ Vicelegatus, Umbriæ Perusiæque advocatus, inter sacræ consultæ Patres unus fuit, congregationum Episcoporum, & Regularium, Urbisque visitationis a secretis, mox Romæ Vicesgerens Urbano VIII. Innocentioque X. Pontiff. Maxx. sedentibus, & huc usque extitit, testaturus etiam deinceps quam in tot obeundis muneribus, ordine toto conveniat cum probitate morum conjuncta majorum nobilitas. Porro Sacrata familia è Burgundia Italiam petiit, Parmæ primum, mox Ferrariæ sedem fixit post S. Majoli Cluniacensis Abbatis excessum, quem ex ejus nobili sanguine proseminatum narrant, in cujus memoriam Majolæ cognomen tulit, quod deinceps cum prope S. Mariæ Novæ Ecclesiæ locum, quem Sacratum vocant, Petrus Majolus, ejusque fratres Marcatelli filii, Uberti abnepotes, qui sub Federico II. Imp. nobilis miles, Ferrariam se receperat, proprias ædes incolerent, vulgus in Sacratum commutasse ferunt; unde quidam cecinit Poeta. XL.

d De eo eque Libanorius p. 7. Mendos.

Hæc Majola fuit prius appellata propago,
Cum coleret terras, Parma beata, suas.

38. CAMILLUS Morus *e* Ferrariensis Episcopus antea Termulanus, ad Comaclensem Ecclesiam translatus est ann. 1625 *f* die 19. mensis Februarii. Sacellum sacratissimi Rosarii in cathedrali decentissime exornavit, ubi è vivis excedens sepultus est 1630. 10. mensis Maji. XLI.

e De eo Libanorius. *f* 1626. ponitur Mendos.

f. Marti ex Actis.

39. ALPHONSUS Pandulphus *g* Canonicus, XLII.

g De eo Li-

atque

banorius p. 104. & Superbus p. 61. Mandos. a 1618. 14. Maii ex Actis. * Ex App. tom 5.

atque Theologus cathedralis Ferrariensis, vir literatura, ac disciplinarum scientia clarus, ab Urbano VIII. ad Comaclensem sedem promotus est 1630. Quam ille deinde Ecclesiam omni sollicitudine, studioque pietatis administravit. * Obiit Ferrariæ anno 1648.

XLIII * Ex App. tom. 9.

40. * JULIUS Cæsar Boreas de Lugo successit Alphonso anno 1649. die 21. Junii. Solemni ritu ingressus est Comaclum anno eodem 8. Septembris. Sex annos sedit, defunctusque est 11. Martii 1655. Comacli; jacet in Sacello Sacratissimi Corporis Christi in Cathedrali.

XLIV * Id. ex Actis.

41. SIGISMUNDUS ex Comitibus Isæi de Cesena delectus est successor Julii Cæsaris die 31. Augusti 1655. suum primum ingressum ritu solemni fecit die 24. Novemb. ejusdem anni. Novæ Cathedralis molitioni primum lapidem jecit die 25. Martii 1659. summa hucusque vigilantia boni Pastoris partes adimplere conatur.

A D D I T I O.

(„ *Multa Cathedrali Ecclesiæ contulit beneficia, illique argenteam supellectilem dono dedit. Obiit tandem mense Septembri anno 1670. in Cathedrali tumulatus.*

XLV. „ NICOLAUS *ex Comitibus de Arcano pariter Cæsenas, illustrissima gente procreatus, J. U. D. postquam Brixighellam, Narniam, & Assisium laudabiliter gubernasset, annorum 33. ad Comaclensem Cathedram evectus est die 22. Decembris 1670. Novæ Cathedralis erectionem enixè curavit, atque in ea sedilia Canonicalia propriis impensis construxit; insignem sanctissimo JESU nominis aram excitavit, variis pretiosam marmoribus, & simplici Sacerdotali perpetuo beneficio decoratam, eique Bonæ mortis societatem ultimis vitæ suæ diebus adjunxit. Plurima eidem argentea vasa, Candelabra, & alia nota hujusmodi ornamenta elargitus est, quæ multis scutorum millibus æquivalent, eademque testamento dona firmavit. Sacros apparatus sericeos, & auro textos nemo unquam Antecessorum Antistitum tanto numero Comaclensi Ecclesiæ reliquit. Denique cum 44. fermè annos sibi commissam gubernasset Ecclesiam, extrema confectus ætate discessit potius, quam obierit anno repar. salutis 1714. ipsa prima die, quæ Ss. JESU Nomini, cujus ipse studiosissimus, & maximus extitit venerator, festa colitur. Fuit vir doctus, & vitæ Sanctimonia præclarus. Usque ad extremum vitæ suæ diem jurium Ecclesiæ suæ tenacissimus contra Estenses Principes de Pomposiana jurisdictione lites diuturnas, atque impensis graves constanter exercuit, quæ adhuc vigent. Ejus Cadaver in marmoreo sepulchro, quod sibi vivens paraverat, in medio Cathedralis, conditum est cum hac brevi inscriptione.*

„ Nicolaus Episcopus A. N. LXXIX. Sed.
„ XXXIX. V.S.P.M. DCC. IX. O. Quin-
„ que N. N. Post. Kal. Jan. O. P. E.

„ *Ejus vero exta, & viscera, sic illo mandante, balsamis, odoribusque refecta, ad aquæ lustralis vas interris intra laterale ostium reposita sunt, his additis in marmore carminibus.*

„ Hic tumulata jacent Nicolai Præsulis ossa.
„ Urnam lustrali sparge, viator, aqua.

XLVI „ FRANCISCUS *Beatini, nobilis Faventinus, annorum 50. J. U. D. renunciatus Episcopus Comaclensis est die 16. Aprilis an. 1714. Fuit antea Auditor bo. me. Cardinalis Sanctacrucii tunc apud Poloniæ Regem, & inde apud Imperatorem Nuncii, & tandem Episcopi Viterbiensis, nec non Vicarius Apostolicus in urbe Senogalliensi.* Zappata.)

FAVENTINI EPISCOPI.

ANtiquior Faventiæ civitatis, quæ legentibus occurrit, memoria apud Livium est, cum Syllam narrat, Carbonis fractoque, fugatoque ad Clusium, Faventiam, Ficodentiamque exercitu illum excedere Italia tandem coegit, anno ab urbe condita 671. ante vero Christi Servatoris adventum 82. Plinius in octava regione illam collocat, Ptolomæus in Togatæ Galliæ civitatibus numerat. Illius meminit Appianus Alexandrinus lib. 1. de bello civili, Capitolinus in vita Ælii Imperatoris, qui Faventina matre, patre vero Hetrusco natus Romanum administravit Imperium, Spartianus, Agathia lib. 1. de bello Gothorum, Stephanus Epitomator, Cassiodorus, ex recentioribus vero Blondus, Leander, Cluverius, aliique non pauci, quos omnes, ejus civitatis exordium, res aliquando præclare gestæ visæ sunt latuisse, quando præter illius nudum nomen, nihil præterea de Faventia retulerunt in commentarios. In Æmilia sitam flumen Hamnon dividit, alluitque; dividit, inquam, a frequentissimo vico, cum quo per Pontem iterum nobiliter hinc inde turritum conjungitur. Explicatior planities civitatis ædificiis præbet sedem, abundatque populo nobili, promiscuoque tum armis tractandis, tum nobilioribus disciplinis perdiscendis idoneo. Gothi propemodum totam ex pertinacia belli exciderunt, quam deinde Fridericus Imperat. II. firmissima in ea fundata Arce, refecit (1). A florenti Romano Populo numquam perfidiose defecit, sed cum desiissent tyranni, nomenque Longobardorum fuisset extinctum, cum aliis Æmiliæ civitatibus, se in libertatem asseruit, ad eam tutandam Prætore tantum inducto. Pertulit deinde dominos Bononienses, iisque exactis, Manfredos, cujus nobilissimæ gentis Astor 15. annorum puer postremus tyrannus Faventinorum fuit. Siquidem Alexandri VI. filio Cæsare Borgia in Faventinos sæviente, cum Joanne Evangelista spurio fratre cum civitate ipsa captus est, adductusque Romam in Adrianam Molem inclusus, ac paulo post cum eodem fratre crudelissime jugulatus, inque Tyberim projectus vitam cum Principatu miserabiliter amisit. Cæterum haud diu Cæsar Borgia lætatus victoria; a patre etenim Pontifice ex miserabili fortunæ ludo sublatus veneno, Francisco Manfredo Astoris item spurio fratri Faventini detulere imperium. Qui tum viribus, tum opibus plane defectus, ideoque oneri impar, sibi deditis Venetos præpotentes imposuit dominos, usque ad annum 1509. Ex eo, iis ex rerum conversione Romani successere Pontifices, sub quorum jugo, hoc tempore, tranquillissime conquiescit. Ut autem Faventiæ civitatis origo ex ingrata scriptorum injuria habetur perplexa, sic sane ex sapientiorum conjectura videtur constare, vel S. Apollinare, vel ejusdem discipulorum aliquo prædicante didicisse illam tanquam Ravennæ propiorem Christiana sacra, donatamque fuisse Episcopali dignitate, tametsi usque ad annum 313. nulla illorum, qui in ea sede floruerunt, memoria occurrat. Tyrannorum siquidem rabie contra novos Christianos æstuante, potuerunt illius

X 3 pri-

(1) Arcem quidem Faventiæ condidit Fridericus II. non tamen urbem refecit: quinimo an. 1241. 18. Kal. Majas septimo obsidionis mense Faventiam, quæ una cum Insubriæ civitatibus contra se stabat, occupavit, diruitque suburbiis, muribus, ac propugnaculis, sublatis etiam clarioribus civibus, per summam crudelitatem deformavit. Cametus.

primitivæ Ecclesiæ monumenta dispeciisse, cui rei argumento sit, quod pleræque Italiæ civitates post Constantini Magni Baptismum, ac Christi fidem altius radicatam, proprium produnt, ostentamque Pastorem, ut in Favētina Ecclesia accidisse videmus. Cujus Præsul amplissima diœcesi gaudens, Ravennati Archiepiscopo suffraganeus est. Cathedralis elegantissimæ Architecturæ est Bramantis sub invocatione Deiparæ Virginis, ab Ægidio Cardinali Carillo fundata anno 1359. inde munificentia Manfredæ gentis ædificata: numeroso, amploque Clero ad divinum cultum instructa, Præposituræ, atque Archidiaconatus dignitatibus nobilitatur, cum gemina præbenda Theologali, atque Pœnitentiali; Archidiaconatus nobilis Severolæ gentis patronatus est, cujus proventus ad 650. scutata ascendit. Canonici 13. mansionarii 8. pluresque clerici divinis inserviunt. Seminarium alit alumnos, prostatque mons Pietatis ad tenuiorum pauperiem sublevādam. Ibi perplura pia, sacraque loca visuntur, ut monasteria virorum, ac monialium, ut omnis ordinis mendicantium lectissimi cœtus, ut Xenodochia, ut Abbatiæ numero quatuor, ut aliæ quamplures Ecclesiæ, atque laicorum confraternitates, quæ Faventinam pietatem abunde testantur. Parochiæ intra civitatem 28. in tota diœcesi 122. numerantur: incolæ in urbe 15000. in diœcesi 60000. Annui proventus sunt scuta 2500. Illustrium sanctorum reliquiis exornatur: S. Savini Episcopi Spoletini, ac B. Novolani in cathedrali venerantur, sed S. Petri Damiani integro corpore, quod apud S. Mariam ab Angelo, Cistercienſis Ordinis cœnobium, in Ara marmorea conquiescit, D. Tutelari suo splendidius condecoratur. Census ditioris Ecclesia est, cujus Præsulum seriem modo explicabimus, quam ex Archivio ejusdem Ecclesiæ, aliisque monumentis deprompsimus.

A D D I T I O.

(„ Cathedralis Faventina, quam perperam Ughellus ann. 1359. sub invocatione Deiparæ Virginis fundatam asserit, cum D. Petro etiam ante prædictum tempus sacra fuerit, quod ex omnibus Pontificiis diplomatibus liquet, iis etiam, quæ idem Ughellus adducit, triplici fulget dignitate, Præposituræ scilicet, Archidiaconatu, atque Archipresbyteratu, sexdecim Canonicis, qui cappa magna ad instar Canonicorum urbis ex Clementis IX. indulto utuntur, sex Pœnitentiariis, 13. Mansionariis, duobus sacristis, alioque minore Clero. Verum præter Canonicorum collegium Faventiæ aliud extat Parochorum, qui singulis diebus feriatis in S. Stephani Ecclesia ad divina celebranda conveniunt officia, impetrato novissime nigra mozzeta cum capucio ad honorem indumento. Quatuor Abbatiæ, quæ ibi visuntur, sunt, S. Mariæ Angelorum Monachorum Congregationis Fontis Avellanæ, S. Hippolyti Monachorum Camaldulensium, ejusdemque Ordinis S. Joannis Baptistæ, & Ss. Trinitatis Patrum Cœlestinorum. Virorum vero octo cœnobia sunt Dominicanorum, Minorum S. Francisci, Augustinianorum, S. Francisci strictioris observantiæ, itemque tertii Ordinis, Capuccinorum, Carmelitarum, atque societatis Jesu præter Oratorium Sacerdotum secularium S. Philippi Nerii. At Monialium claustra sunt pariter octo, nempè S. Claræ, & S. Pauli sub D. Francisci regula, S. Catharinæ, & S. Cæciliæ sub regula S. Dominici, S. Humilitatis Ordinis Vallis umbrosæ, S. Luciæ Cisterciensium, S. Maglorii, & Ss. Trinitatis Camaldulensium. Aliæ præterea adsunt, neque ignobiles Ecclesiæ, quæ olim a Regularibus tenebantur, & deinde iis amotis in Abbatias, Prioratus, sive commendas transiere, videlicet S. Perpetuæ olim Monachorum Cluniacensium, S. Apollinaris prius Vallumbrosanorum, S. Bernardi jam Humiliatorum, S. Mariæ Magdalenæ, olim Jesuatorum, S. Prosperi Canonicorum antea Regularium, & S. Mariæ Angelorum antea Monachorum D. Bernardi, præter nonnullas alias parvas Ecclesias, quarum minores redditus in beneficia, ut vocant, simplicia immutati sunt. Laicorum confraternitates Faventiæ septemdecim visuntur, Octo Xenodochia, Domus pro mulieribus, quæ ad meliorem frugem convertuntur, & Ecclesia pro animabus, quæ in Purgatorio torquentur, ubi quotidie perplura in earum suffragium offeruntur sacrificia. Diœcesis vero latissime patet, cujus præcipua oppida sunt, S. Cassiano, Gattaro, Maradi, *ubi 1300. animæ vivunt,* Bisforco, Crispino, Mutigliana, *ubi adest insignis collegiata cum 12. Canonicis, & nonnulla Regularium cœnobia, aliique 1800. Mortales.* Terdotio, *ubi monialium cœnobium,* Brisighella, *ubi collegiata cum Canonicis, & nonnulla tum virorum, tum sacrarum Virginum cœnobia, continetque 2000. circiter animas:* Fugnano, *ubi 800. capita, & Monialium conventus,* Oriolo, Solarolo, Granarolo, Russi, *in quibus item aliquot Religiosarum Monasteria:* Bagnacavallo, *insigne oppidum, atque tum populi, tum Ecclesiarum frequentia illustre,* Cotignola, *proximo haud impar,* Fusignano, e S. Agata. *Veri fructus Episcopalis mensæ ascendunt ad 2700. Scuta Monetæ Romanæ; taxantur vero in libris cameræ ad flor. 400.)*

1 CONSTANTIUS Faventinus Episcopus, Romano Concilio interfuit an. 313. cujus meminit Baron. tom. 3. I.

2 ÆGIDIUS floruit anno 454. II.

3 JUSTUS autem * 463. („ *Ad an. 465. rejicit hoc Concilium Harduinus in collect. novis. Concil. tom. 2. p. 799.)* III.

* Ex App. tom. 2.

4 LEONTIUS vero 649. usque ad annum 660. („ *Anno 649. Interfuit Concilio Lateranensi.)* IV.

5 VITALIS sub Agathone Papa sextam synodum subscripsit anno 680. V.

6 LEO interfuit Mantuano Concilio an. 824. a hist. eccl. Mant. (1) VI.

a Ser. ...

(„ ROMANUS *interfuit Concilio Lateranensi à Nicolao I. habito hanno 861. contra Joannem Ravennatem Archiepiscopum, ut legitur subscriptus in Actis ejusdem Concilii supra in Ravennensibus relatis. Subscripsit item constitutioni, quam diximus datam ab eodem Joanne Archiepiscopo circa hæc tempora ad favorem Cœnobii S. Mariæ in Palatiolo.)* VII.

7 CONSTANTINUS à Romano Ravennate Archiepiscopo, Faventinæ Ecclesiæ Episcopus ordinatus circa annum 880. Quem Joannes VIII. Papa excommunicavit, quod absque sua licentia ab Archiepiscopo ad Faventinæ Ecclesiæ Episcopatum promotus fuerit, prohibuitque eum illius Ecclesiæ administrationem attingere, (2) donec ad synodum Romam veniret, ut habetur in epistola ejusdem Joannis ad eundem Constantinum, apud Binium tomo 3. Concil. par. 2. VIII.

8 ROMANUS præfuit Faventinis an. 898. (3)

9 PAULUS vero anno 920. Hic Canonicam instituit, qui in communi convictu 30. aleret Canonicos. IX.

10. GERARDUS Faventinus divinum jus dixit an. 954. * Præsens fuit synodo celebratæ Ravennæ a Joanne XIV. Papa ann. 967. („ *Interfuit idem Gerardus anno 973. Concilio Marzaliensi ab Honesto Ravennate Archiepiscopo celebrato.)* X

* Ex App. tom. 3.

11 ILDEPRANDUS Ravennati concilio inter XI.

(1) Post Leonem in serie Faventinorum Episcoporum locat Tonduchus in hist. Favent. pag. 139. Deodatum, quem nos Ughellum secuti inter Ravennatenses enumeravimus.

(2) An vero postea confirmatus fuerit hic Constantinus, non liquet, sicuti nulla habetur memoria Dominici, quem vice ipsius Constantini consecrandum Romano commiserat idem Joannes. Fortasse cum paulo post decesserit Joannes, res cessere ad favorem Constantini, cui Ravennas Archiepiscopus studebat.

(3) Hic ille Romanus, quem supra ad an. 861. retulimus. Gratis vero asserit Tonducius in hist. Favent. p. 141. interfuisse Romanum Concilio Ravennati anno 898. habito, cum id ex Actis non constet. De Constitutione Joannis Archiepiscopi, quam Rubeus ad hunc annum refert, cuique subscripsit Romanus, satis diximus in Ravennatibus. Quod si vera est lapidea inscriptio, quam ex Cantinello profert Cavina in Indice Chronolog. Episcop. Favent. præambulo ad hist. Favent. Tonducii, hujus tenoris: *An. Dom. Incarn. CM ... sexto Kal. Jan. Indict. ... consecratum est Templum, et Altare S. Jo. Apost. à Loup. Romano Episcopo sedente Joanne PP. IX.* alter circa hæc tempora datus, id est ei Romanus Faventinus Episcopus.

terfuit temporibus Geberti Archiepiscopi ann. 927. Vivebat anno 1000. Obruit Ildeprandi Episcopi gesta vetustas temporum, nec posteritati alia ipsius memoria propagata est, quam quod ejus opera Henricus Imperator, quem illustrata miraculis sanctitas cœlestium catalogo adscripsit, D. Romualdo Eremitarum Camaldulensium conditori, Abbatiam S. Benedicti in Alpibus ad Bisulcum sitam, cujus ecclesia eidem sancto sacra erat, confirmavit. Illud vero cœnobium, a Romualdo, ut ejus ferebat institutum, in Eremitarum sedem commutatum est. At vero pius Imperator vitam eremiticam ipsum inducere permisit, ut tamen religiosi viri, qui ea disciplina excolebantur, cum illo eremitico secessu ab humano consortio segregati D. Benedicti instituta sectarentur, ac coniungerent. Cum vero in cœnobio primævæ illius pietatis ardor deferbuisset, & eremiticam vitam religiosi viri abjecissent, ad monachorum vitam se traduxere, Vallumbrosanisque monachis monasterium addictum est, (1) qui eo hactenus potiuntur. Ita vero fert Henrici privilegium, quod ex deducto ab ipso originali exemplo, in libro privilegiorum congregationis Vallisumbrosæ contento, custoditoque in Tabulario D. Praxedis Romæ, mihique humanissime communicatum; cujus tenor est hujusmodi.

In nomine Patris, & Filii, & spiritus sancti.

Henricus Romanorum Imperator Augustus.

Dignum videtur nostræ Imperiali clementiæ religiosorum virorum congruis petitionibus juste, ac rationabiliter acquiescere. Quapropter noverit omnium Ecclesiæ sanctæ Dei, nostrorumque fidelium præsentium videlicet, & futurorum industria, qualiter nos pro remedio animæ nostræ, seu parentum nostrorum, nostraque salute, ac dilectissimæ coniugis nostræ Cunegundis Imperatricis Augustæ, atque pro interventu religiosi viri D. Romualdi monachi, & eremitæ, quandam Abbatiam ad honorem S. Benedicti super res nostri juris, constructam in alpe, quæ dicitur Bisurco, tantum Regibus, vel Imperatoribus solitam investiri, constituimus, eamque permanere in provisu, & disciplina ejusdem venerabilis viri D. Romualdi, suorumque successorum in ipsa eremo persistentium, vitam, & religionem ejusdem servantium; modo ipsa tamen provisio, & disciplina contra regulam B. Benedicti non fiat. Confirmantes ecclesiæ S. Benedicti ejusdem monasterii illas terras, quas nunc tenet, quarum nomina sunt hæc; Ecclesiam cum tribus molendinis, & tres mansos in Domicuicrolo, in Galiano mansos duos, & Ecclesiam unam, in Partisidia Ecclesiam unam, & mansos duos, & molendinum unum, in Casale mansos duos, in Mistriano mansum unum, in Drimano mansum unum in Dipidano mansum unum in monte Martino mansum unum, in Affrico mansos duos in Montanis S. Gaudentii mansos quinque; & omnia quæcunque juste, & legaliter nunc habet, aut in antea habiturus est, aut acquisiturus est, aut acquisivit, ut ea habeat, ac teneat cum omnibus suis pertinentiis in integrum; proprietario jure possideat eo modo, ut nec isti, qui nunc supereft. Abbati, nec suis successoribus, liceat terras Ecclesiæ vendere, aut alienare, aut precarium facere absque nostra licentia, sed tantum ad usum monachorum ibidem servientium, juxta regulam S. Benedicti permaneant. Insuper confirmamus omnem hæreditatem bonorum ipsius monasterii, & monachorum, ut tali modo habeat, quo nunc ipse habet. Constituimus igitur, ut supradictum monasterium nulli marchioni, nulli Comiti, nulli Archiepiscopo, nulli Episcopo, nullique singulari personæ subjaceat, nisi sit in imperiali, & regali potestate. Volumus itaque, & disponimus, ut liceat D. Romualdo, suisque successoribus, & Abbati ipsius monasterii,

A *suisque successoribus advocare quemcumque Episcopum ad Ecclesias consecrandas, & ad omnem consecrationem faciendam. Volumus etiam ut per circuitum monasterii, & eremi Ecclesia possideat ab Oriente a rivo de lacu, ab Occidente a jugo alpium, a Septentrione a Ceresio, a Meridie, collina de Gimellis. Inviolabiliter igitur jubemus, ut non, dux non marchio, non comes, non qualiscunque magna, vel parva persona hoc nostrum imperiale præceptum violare pertentet. Si vero, quod absit, aliquis illud infringere tentaverit, sciat se compositurum ducentas libras auri cotti; medietatem nobis, & medietatem dicto monasterio. Et ut hoc verius credatur, & inconvulsum servetur, manu propria subscribentes, nostro sigillo inferius insigniri præcepimus.*

Sign. D. Henrici 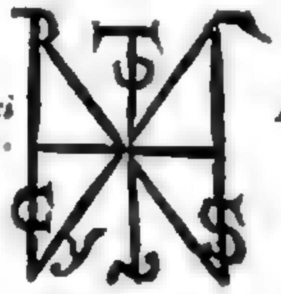 *Imperatoris invictissimi Augusti.*

B

Theodoricus Cancellarius recognovi.

Datum anno Dom. Incarn. MXII. Indict. x. anno vero D. Henrici II. regnãtis xxi. imperantis vero VIII.

Actum pridie Kal. Januarii Ravennæ feliciter Amen.

12. EUTICUS, vel Eticus, eandem sedem obtinuit 1043. (2) XII.

13 UGO vero 1050. (3) XIII.

14. ROLANDUS (4) interfuit synodo Papiensi an. 1046. 8. Kalend. Novembris ad favorem Ecclesiæ Veronensis.

15. PETRUS floruit an. 1056. Post cujus excessum, clerus, populusque Faventinus S. Petrum Damiani invitavit, ut nonum Præsulem electuris vellet adsistere; qui itinere, ac lassitudine corporis excusata, renuit minus, illosque adhortatus est, ut ex consen- XIV.
C su Pontificis ante Regis adventum Episcopum nollent eligere, ut ea ratione, consilioque erupturas dissensiones jugularent lib. 5. Epist. 10.

16 LEO Episcopus Faventinus an. 1076. XV.

17. ROBERTUS 1086. („ *quo anno nonnullas „ Ecclesias, atque bona largiter concessit Canonicis, Capituloque Faventino; ut apparet ex documento relato à Tonducio in hist. Fav. pag. 166. Aliud quoque „ visitur in Cathedralis Faventinæ archivio documentum, quo constat Robertum anno 1104. die 3. Januarii „ nonnulla item jura iisdem Canonicis donasse.* Tond.) XVI.

(„ CONON *Faventinus Episcopus subscripsit „ donationi factæ à Roberto ejus Antecessore Canonicis „ Faventinis, ut supra diximus. De eo nulla ulterior „ memoria, & quo tempore vixerit ignoratur.* Tonduc.) XVII.

18. PETRUS 1116. („ *Cujus anni die 14. Augusti adhuc consecratus non erat: nam in donatione à se „ facta Canonicis Faventinis dicto die 14. Augusti an. „ 1116. appellatur electus.* Tonducius.) XVIII

D 19. JACOBUS a 1118. cuidam favorabili diplomati Honorii II. erga Pisanam Ecclesiam subscripsit 1126. eoque Præsule idem summus Pontifex hoc favorabile diploma Faventinis Canonicis concessit an. 1128. ex archivio eorundem desumpto. XIX

a De Oldoino in Athen. Aug. p. 265. Mand.

HONORIUS EPISCOPUS servus servorum Dei.

Dilectis filiis Faventinæ Ecclesiæ Canonicis, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Pastoralis officii nos pia sollicitudo constringit Apostolicæ sedis tutelam postulantibus, & protectionis suffragia impertiri. Proinde vestris dilectissimi in Christo

(1) A multis annis à Monachis præfatis, una cum pluribus aliis Florentini Dominii monasteriis ad Canonicos S. Laurentii Florentiæ pertransivit. Camertus.

(2) Multo ante, idest anno 1013. sedebat in hac Cathedra Ethicus. Siquidem hoc anno die 16. Martii interfuit testis judicio cuidam Bonifacii Marchionis relato à Muratorio in expositione Jurium Imper. & Esten. in causa Comaclensi pag. 161. Neque minus post annum 1043. Ethicus supervixit, cum anno 1056. subscripserit cuidam donationi factæ Ostiariis Cathedralis relatæ a laudato Tonducio in sua hist. Faven. pag. 102.

(3) Incertum esse tempus, quo floruerit Ugo, testatur etiam Tonducius in hist. Faven. p. 151. Anno certe 1056. vivebat adhuc Ethicus, ut supra diximus. Unde post hæc tempora vixisse Ugonem, & Petrum asserendum est.

(4) Rolandus iste perperam inter Faventinos enumeratur ab Ughello, cum fuerit Ferrariensis Præsul, ut constat ex inspectione adductæ Synodi Papiensis. Tonducius.

ſto filii Eccleſiæ Faventinæ Canonici, petitionibus annuentes, tam vos ipſos, quam & omnia veſtra bona in B.Petri, & noſtram tutelam ſuſcipimus, atque præſentis privilegii pagina communimus. Statuimus enim, ut bona omnia, quæ in præſentiarum cujuſpiam largitione perſonæ habetis, vel in futurum quocumque modo divinis, & humanis legibus cognito poteritis adipiſci, firma vobis, & illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nullus unquam Archiepiſcopus, Epiſcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, caſtaldio, aut alia quælibet magna, vel parva, cujuſcumque ordinis, aut dignitatis perſona, vos, ſeu omnia, quæ habetis, audeat perturbare, aut auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur eorum, pro quorum ſuſtentatione, ac gubernatione conceſſa ſunt, uſibus profutura. Si quando autem ab aliqua prædictarum perſonarum vos ſenſeritis occaſione qualibet prægravari, tunc vobis liceat ſedem Apoſtolicam libere appellare. Si qua igitur eccleſiaſtica, ſæcularisve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit; ſecundo, tertiove commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, officii, atque ordinis ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat. Qui vero cuſtos, & obſervator extiterit, Apoſtolicæ benedictionis gratia repleatur, & æternæ felicitatis præmio glorietur. Amen. Amen. Amen.

Ego Honorius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcr.

Datum Laterani per manum Almeric S.R.ſedis, & univerſalis curiæ Cancellarii pridie Non. Aprilis, Indictione ſexta, Incarnationis Dominicæ anno 1128. Pontificatus D.Honorii Papæ II.

XX. 20. RAMBERTUS floruit an. 1141. Hic Camaldulenſes monachos in Faventinam civitatem introduxit, eiſdem SS.Hippolyti, ac Laurentii attributo templo, ea tamen conditione, ac lege, ut Abbas pro tempore Epiſcopo Ravennam profecturo, ac S.Vitalis, Apollinariſque diem feſtum veneraturo, equum candidum commodaret, ut refert Rub. lib.5.an.1146. eam donationem, & inſtitutionem Eugenius III. Papa prid.Id.Febr. Apoſtolico robore firmavit. Rambertus vero ad annum 1160. pervenit. Ramberti tertio Præſulatus anno Furulphus Archidiaconus, & Petrus Archipresbyter Faventinæ Eccleſiæ, cæterique canonici a Lucio II. Papa an. 1144. hoc nobili privilegio ſunt decorati, ex eodem archivio ab originali excepto; cujus tenor talis eſt.

LUCIUS EPISCOPUS
ſervus ſervorum Dei.

Dilectis filiis Farolfo Faventinæ Eccleſiæ Archidiacono, Petro Archipresbytero, eorumque fratribus, tam præſentibus, quam futuris, in eadem Eccleſia loco eorum ſubſtituendis in perpetuum.

Ad hoc in Apoſtolicæ dignitatis ſpecula, Domino largiente, promoti ſumus, ut Eccleſiarum utilitati, & quieti paterna ſollicitudine provideamus, & ſuam cuique juſtitiam, ratam, illibatamque ſervemus. Eapropter dilecti in Domino filii, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuentes, & B. Petri Eccleſiam, in qua divino mancipati eſtis obſequio, ſub ejuſdem Apoſtolorum Principis, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Statuentes, ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona in præſentiarum, quomodolibet jure præfata Eccleſia poſſidet, aut in futurum, conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſive aliis rationabilibus modis, præſtante Domino, poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, plebem S.Petri in Lacuna, cum omnibus ad ipſum pertinentibus, medietatem plebis S. Andreæ in Panigale cum omnibus pertinentiis ſuis, eccleſiam S.Chriſtophori martyris, dicta caſtrum Quartulli, eccleſiam S. Andreæ in Caſanaula, eccleſiam S. Mariæ in Morlaſche. Præterea Arcuatum majorem, & minorem, Fermilinum majorem, & minorem cum appendiciis ſuis, videlicet Fabriati, Morena cum campo majore cohærente ſibi, & Taulis de Villanova, duos manſos in Licutino, quatuor in Pegalino, duos in Amerino, locum qui dicitur Gargugnanus, locum qui dicitur Curiglianus, locum qui dicitur mons, locum qui dicitur Tillitus, duos manſos in Varano. Quidquid habetis in Fuſtarini, in Pigna, in Pitriolo, & in quibuſcumque locis, villis, vel fundis, terris, vel aquis, aquarumve decurſibus. Sancimus etiam vobis, veſtriſque in perpetuum ſucceſſoribus antiquas Eccleſiæ veſtræ conſuetudines, honores, dignitates in decimis, primitiis, teſtamentis, oblationibus tam vivorum quam mortuorum, antiquitus conſuetis plebium Epiſcopatus veſtri, proceſſionibus, & penſionibus, omnibuſque perſolutionibus, præbendis, ſive redditibus, quemadmodum vos, aut prædeceſſores veſtri, ex antiquo veſtræ Eccleſiæ uſu habuiſtis, tenuiſtis, & poſſediſtis, a die obitus b. mem. Pauli ejuſdem Eccleſiæ venerabilis Epiſcopi uſque ad tempus Jacobi ſucceſſoris ejus. Oleum autem infirmorum, & eorundem unctiones, de tota plebe veſtra, ſoli Eccleſiæ veſtræ, ejuſque ſacerdotibus in perpetuum, Apoſtolicæ ſedis auctoritate firmamus. Et ut nullus capellanorum apud ſe retineat, vel in eo ſine matricis Eccleſiæ licentia operetur ſub eorum officii interminatione, ac excommunicatione præcipimus. Archidiaconum quoque, & Archipresbyterum ſemper in Eccleſia veſtra per canonicam conſtitutionem habendos præcipimus. Quibus nimirum quicquid eis ſacrorum canonum auctoritate conceditur, præſentis privilegii auctoritate firmamus. Sane charitative illa ciborum beneficia, quæ a monaſteriis S. Mariæ foris portam, & S. Hippolyti, ſive quæ in Nativitate, & reſurrectione Domini, annis ſingulis ab Epiſcopo veſtro recipere conſuevistis, ſive in dictis monaſteriis conſuetas proceſſiones feceritis, ſive ipſas caſu excuſabili prohibente ſubtraxeritis, vobis, veſtriſque poſteris, rata ſancimus, & illibata ſervari. Hoc etiam Eccleſiæ veſtræ perpetuis temporibus ratum, & inconvulſum manere decernimus, ut de univerſis eccleſiaſticis negociis, ſive contractibus, quæ ad diœceſim Faventini Epiſcopatus pertinere noſcuntur, formandi, aut reformandi, judicandi, ſeu diſponendi, ſine conſilio, & aſſenſu veſtro, veſtrorumque ſucceſſorum, nullus omnino habeat facultatem. Sepulturam quoque eidem Eccleſiæ omnino liberam eſſe concedimus, & eorum corpora, qui ſe in illis ſepeliri deliberaverint, vel eorum, qui per conſuetam parentelæ, aut cognationis ſepulturam ad cœmeterium veſtrum pertinere noſcuntur, ſine licentia veſtra, nullus recipere præſumat, niſi forte adhuc viventes, quodlibet propoſitum religionis aſſumpſerint. Quæ ſi quis auſu temerario recipere, vel ſepulturæ tradere præſumpſerit, ſive clericus ſit, ſive laicus, uſque ad condignam ſatisfactionem eccleſiaſticæ vindictæ ſubjaceat. Ad hæc adjicientes ſtatuimus, ut ſine veſtro, aut ſucceſſorum veſtrorum aſſenſu, nulla nova Eccleſia, vel oratorium infra Faventini Epiſcopatus terminos conſtruatur, vel conſecretur. Quæ ſi ſecus conſtructa, vel conſecrata fuerint, in ipſis auctoritate Apoſtolica divina prohibeatis officia celebrari. Apoſtolica nihilominus auctoritate interdicimus, ut nullus de Epiſcopatu veſtro, quem canonice interdixeritis, aut excommunicaveritis, occaſione alicujus privilegii, ſive auctoritatis vobis reſiſtere, aut contradicere præſumat, ſed mandato veſtro ſine contradictione obediat. In communi etiam veſtræ civitatis interdicto, nulli Eccleſiæ, quæ interdicta fuerit, officium manifeſte liceat celebrare. Nulli quoque Archiepiſcopo, vel Epiſc. liceat aliquem matricis Eccleſiæ clericum officio, ſeu beneficio ſine canonico judicio ſpoliare. Illud quoque præſenti decreto duximus annectendum, ut tam eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, tam in communibus, quam in privatis, vos, veſtrique ſucceſſores ab omni tributaria exactione immunitatem omnimodam habeatis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum, &c. Si qua igitur &c. Univerſi autem, &c. Amen.

Datum Lateran. Kal. Junii anno I.

Anno vero 1158. Rambertus Friderici I. Imp. partibus adhærens, ab eo in Ronchaliæ conciliabulo ſequens pro capitulo ſuæ Eccleſiæ obtinuit privilegium, cujus authographum in archivio

ejuſ-

ejusdem Ecclesiæ asservatur.

In nomine S. & individuæ Trinitatis Fredericus, divina favente clementia, Romanorum Imper. Augustus.

Divinum ministerium juxta Apostolum gerimus; Vindices malorum sumus, qui imperii moderamine fungimur, dignumque est, ut in eo functio nostra divino cultui militet, invigilet, & laboret, quo & Christiana religio tutissima maneat, & pro statu imperii nostri supplicare non desinat. Quamobrem licet omnibus Ecclesiis providere, & ad exhibendum divinum cultum pacatissimas reddere velimus, specialiter tamen Faventinam juvare decrevimus, quam interventu fidelium nostrorum R. Cancellarii, & Guid. Blandratensis comitis, sed & D. Ramberti ejusdem sedis Antistitis in nostram tuitionem suscipimus, nobisque commissam tutissimam fieri volumus, hujus præcepti nostri decreto, salvo per omnia imperiali jure, eidem Ecclesiæ confirmantes quæcumque sub præfato Ramberto Episcopo juste adquisivit, vel in futurum legitime adquisitura est, vel quæ vetustis, modernisque temporibus juste, ac legaliter habuit, vel nunc habet, vel in posterum habebit, idest omnes canonicas congregationes, monasteria, xenodochia, plebes, seu quascumque Ecclesias cum terris, decimis, primitiis, oblationibus, & omnibus pertinentiis suis, curtes etiam villas, castella, terras cultas, vel incultas, sylvas, paludes, aquas, aquarumque decursus, & omnia, quæ intra civitatem ipsam Faventiam, vel extra juste detinet, cum portis q. . & publicariis mercatis, stationibus, redditibusque villarum, & ripaticis, & si quæ sunt alia, quæ eidem Ecclesiæ jure pertinent, seu pertinere debent absque teloneis, & districtis nostris. Si vero aliquo malo eventu, ut sæpe contingit, eidē Faventinæ Ecclesiæ instrumenta deperierint, quibus ipsa Ecclesia bona sua retinere, ac tueri debuerat, statuimus, & pro animæ nostræ remedio præceptali pagina confirmamus, ut si quæ vel in scriptis, vel probabili testimonio antiquorum, & veridicorum virorum reperiri potuerint, nostra Imperiali auctoritate suffulta, eidem Ecclesiæ inconvulsa, atque inviolata, omnium hominum contradictione remota, & salvo jure nostro permaneant, irrita fieri jubentes, quæcunque infideles nostri Imperii nociva eidem Ecclesiæ Faventinæ, beneficiis, feudis, seu alio quolibet mandato destruxerunt. Imperiali quoque edicto nostro præcipimus, ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, castaldio, schuldachius, capitularius, nulla persona magna, vel parva audeat distringere homines prædictæ Ecclesiæ, vel supra terram ejusdem Ecclesiæ, vel monasteriorum, seu cæterarum Ecclesiarum ad Episcopatum Faventinum pertinentium habitantes, nec de terris ejusdem Ecclesiæ placitum, vel districtum facere, aut fodrum, vel angariam, seu commendationem, vel aliquam publicam, vel privatam exactionem requirere præsumat, excepto solo Imperatore, vel ejus certo legato; clericos etiam ejusdem Ecclesiæ ab omnium laicorum districto, a fodro, & publica exactione liberos esse præcipimus, ut a solo Episcopo, qui Ecclesiæ præfuerit, distinguantur, quo cunctis hujuscemodi occupationibus absoluti, ministeriis suis expeditius vacent, & pro statu Imperii nostri liberius supplicent. Quicumque autem hujus nostri præcepti violator extiterit, sciat se compositurum auri libras centum, medietatem Cameræ nostræ, medietatem prædictæ Faventinæ Ecclesiæ. Quod ut certius credatur, & firmius observetur, præsentem paginam nostri sigilli impressione munitam confirmavimus.

Signum D. Fride- Imperatoris invi- 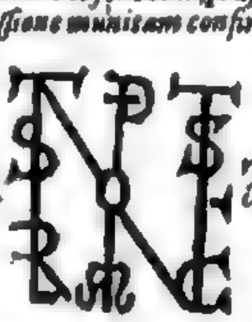 *rici Romanorum ctissimi.*

Ego Romualdus cancellarius vice Friderici, & c. recognovi, anno Dom. Incarn. 1158. Indict. 7. regnante Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo.

Data in Runchalia 7. Kalend. Decemb. anno regni ejus septimo, Imperii vero quarto.

(„ *Vivebat adhuc Rambertus anno 1168. die 1.*
„ *Aprilis, quo una cum Canonicis, & Consulibus ci-*
„ *vitatis concessit Monachis S. Crucis de Avellana*
„ *Monasterium S. Mariæ foris Portam. Refertur do-*
„ *cumentum à Tonducio in hist.* Faven. p. 201.)

XXI.

21. JOANNES Ramberto successit circa annum 1160. (1) variaque fortuna usus, Faventinam Ecclesiam administravit. Cum enim Ænobarbi partes seditiose fovisset, ab Alexandro III. Pontifice omni honore spoliatus est, Iterumque cum Ænobarbus ejurato errore, ac pertinacia schismatis cum Pontifice in gratiam rediisset, Joanni etiam exsoluto censuris honor Faventini Episcopatus est restitutus, cumque aliis Præsulibus Ravennati Archiepiscopo subjectis Lateranensi Concilio assedit anno 1179. domumque reversus post aliquot annos, studio fidei, pietatisque succensus cum Vidone Archiepiscopo Ravennati, validioribus armis succinctus transmisit in Syriam, subque Ptolemaide cum Saladino procurrens strenue, glorioseque occubuit cum Ravennati Vidone anno 1190. Rub. lib. 6 & Anonymus vita Alexan. III. bibliothec. Vatic. Habeo apud me Friderici Imp. diplomatis exemplar, quo ann. 1160. Joanne Episcopo Faventino vivente, monasterium S. Mariæ de Crispino in alpibus situm, hujus diœcesis, sub imperiali protectione suscipitur, eximiturque ab omni tam Florentinorum, quam Faventinorum jurisdictione. Quod documentum cum satis egregium ad ejus tempora, locave illustranda videatur, non pigebit hic ad literam transcribere.

In nomine S. & individuæ Trinitatis, Fridericus, divina favente clementia, Romanorum Imperator semper Augustus.

Quoniam tenemur ante tribunal Christi, Deo suæque sanctæ Majestati in die judicii reddere rationem, si per improvidentiam Imperii nostri, homines in camino perirent: & nulla major est in mundo hoc merces, in locis egentibus construere fontes, & hospitales, & maxime in alpibus, unde domestici Dei debent transire. Quapropter cognoscant universi Christi Imperii nostri fideles per Italiam constituti præsentes, & futuri, quod nos pro amore Dei Jesu Christi, & pro nostra, omniumque perpetua salute monasterium gloriosæ Mariæ de Crispino ordinis S. Benedicti Abbates, monachos, & omnes in eo Deo famulantes, & omnia bona ejusdem monasterii mobilia, & immobilia, sub nostra Majestatis protectionem, atque tutelam benigneque suscipimus, & omnes alios homines infra vestrum territorium habitantes, & habitaturos, seu, ut extenditur a ponte Vilsani usque ad pontem Petræ sanctæ. Statuentes, & facientes vos exemptos a consortio, & dominio Florentinorum, & Faventinorum, a Comitibus Guidis, & ab illis de Pisce, a Paganis, & a Gattoriziis, a Guelfis, & ab Ubaldinis, & ab omnibus aliis nobilibus viris. Immediate sub Imperiali Majestate recipimus vos, dantes, & concedentes vobis, domine Abbas, vestrisque successoribus in perpetuum licentiam colligere, vel colligi facere nomine vestri Monasterii in loco, ubi dicitur Paracapello vestro terreno, Pedagium omnibus per eundem locum transeuntibus, pro quolibet capite unum, dicitur, Lucen. qualibet vice, & pro qualibet bestia sarcinata, vel onusta quatuor denarios; Judæis quoque, & barbaris, ac in hæretica pravitate collapsis, valeatis eorum spolia accipere, & ea convertere in cibum pauperum. Sic fuit vobis indultum ab Apostolica sede, sic habeatis in hac parte, promittentes vobis in verbo veritatis, construi facere pontem, & hospitale in supradicto loco Paracapelli, & manutenere in perpetuum. Statuentes in eodem unum, vel duos de vestris fratribus, ut pauperes Christi consolentur, & recipiantur. Insuper concedimus vobis, domine Abbas, de plenitudine potestatis, & obtentu Ducis Bavariæ dilecti no-

(1) Perperam Joannes iste dicitur Friderico I. studuisse, idemque Pontificii anathematis fulmine percussus. Imo Tolosanus gravissimus historicus Faventinus, plane temporibus illis proximus narrat Rambertum Episcopum una cum Abbate S. Mariæ foris Portam an. 1167. Friderico negasse obsequia. Quibus consonat Sigonius Faventino inter Episcopos hac de causa communione Christianorum interdictos, minime annumerato Caventus. Nonnisi vero post annum 1168. ad sedem Faventinam pervenire potuisse Joannem ex supra relatis in Ramberto deducitur.

nostri, cui in eundo Florentiam multa servitia in vestro cœnobio exhibuistis, in jurisdictione Grandorum, Tabellionum, & ejusdem jurisdictionis gratiam Imperii refundentes in subjectos ferre arma, cum tota vestra familia possitis, tam in Tuscia, quam in Romandiola. Omnia vero jam vobis concessa imperiali auctoritate nostra confirmamus. Statuentes, & sub obtentu gratiæ nostræ firmiter præcipientes, quatenus de cætero, nullus Archiepiscopus, non Episcopus, non dux, non comes, nec vicecomes, nulla civitas, vel potestas, non capitaneus, nullaque persona secularis, vel ecclesiastica, magna, sive parva præfatum Abbatem, & monasterium in præmissis, vel in possessionibus suis molestare, vel inquietare præsumat. Siquis vero hujus nostræ auctoritatis mandatum violare præsumpserit, centum libras auri purissimi se, &c. Ut autem verius, &c. usque præsentem paginam scribi, & sigilli, &c.

Signum † D. Friderici Roman. Imper. invictissimi.

Ego Raynaldus Coloniensis Archiepiscopus, & in Italia Cancellarius recognovi.

Actum quoque est anno Dominicæ Incarn. 1160. Indict. VIII. in præsentia ducum Bavariæ, & Saxoniæ, & Danesii ejus camerarii, regnante D. Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo, anno regni ejus VII. imperii vero IV.

Datum Castrocarii 4. Id. Octobris.

Eodem Joanne Præsule anno 1168. Cœnobium S. Reparatæ de Marradio Ordinis Vallis Umbrosæ, quod comites Guidii in faucibus Romandiolæ olim fundarant, pluribusque bonis ditaverant, Faventini vero Episcopi decimationes, aliaque jura concesserant, Alexander III. Pontifex sub Apostolicæ sedis tutela suscepit sequenti, quod exscribo, diplomate, ab exemplari codice privilegiorum Vallis Umbrosæ desumptum.

ALEXANDER EPISCOPUS servus servorum Dei.

Dilectis filiis Homodeo Abbati monasterii S. Reparatæ de Marrata, ejusque fratribus, tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni, &c. usque impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis, &c. usque annuimus, & præfatum monasterium S. Reparatæ, in quo divino estis obsequio mancipati, ad exemplar prædecessoris nostri S. recordationis Honorii Papæ II. sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam S. Mariæ in Crispino, ecclesiam S. Laurentii, ecclesiam S. Cassiani in Petrosolo, ecclesiam S. Euphemiæ, ecclesiam S. Martini, ecclesiam S. Petri in Vizzano, & ecclesiam S. Andreæ ejusdem loci, & Camortinicellam, decimationes ab Episcopis Faventinis, monasterio vestro rationabiliter concessas vobis, & per vos eidem monasterio, auctoritate Apostolica nihilominus confirmamus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat, salva justitia matricis Ecclesiæ. Decernimus ergo, &c. salva sedis Apostolicæ auctoritate, & diœcesani Episcopi canonica justitia. Siquis ergo, &c. Amen.

Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego Ubaldus presb. Card. tit. S. Cruc. in Hierusalem.
Ego Joannes presbyter Card. tit. S. Anastasiæ.
Ego Boso presb. card. S. Pudentianæ tit. Pastoris.
Ego Presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso.
Ego Theodinus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinæ.
Ego Arditio diac. card. S. Theodori.
Ego Manfredus diac. card. S. Georgii ad velum aureum.
Ego Ugo diac. card. S. Eustachii juxta templum Agrippæ.

Datum Beneventi per manum Gratiani S.R.E. subdiaconi, & notarii 5. Id. Novemb. Indict. 1. Incarn. Domin. an. 1168. Pontificatus vero D. Alexand. Papæ III. an. x.

22. BERNARDUS Baldus Papiensis suæ patriæ Cathedralis Præpositus, Faventinus Episcopus XXII
adlectus est 1192. Hic basilicam SS. Hippolyti, & Laurentii reparatam solemni ritu sacravit die 1. Aprilis anno 1196. indulgentiarumque consuetarum munus illam in celebritate annua dedicationis adeuntibus concessit egregio diplomate, de quo August. in histor. Camaldulen. lib. 2. cap. 12. annoque 1200 *a* ad Papiensem Ecclesiam translatus est Bernardus, ubi pie, sancteque vixit, atque est è vivis exemptus, de quo ibi.

a 1198. dicitur in Papiensibus tom. 1

23 THEODORICUS vixit anno 1203. XXIII

24. HUBALDUS Episcopus Faventinus annum vix integrum Faventinam administravit Ecclesiam, cum ad Archiepiscopatum Ravennatem promotus est. Post cujus translationem, cum Joannes Cathedralis canonicus ex compromisso Capituli Joachimum, ex Episcopo Lunensi canonicum regularem S. Fridiani Lucensis jam factum in Faventinum Præsulem elegisset, Pontifex etiam enixius postulatus, ejusmodi electioni est refragatus, negans ex Constantinopolitano Concilio, illum, qui Episcopalem dignitatem cum monachali, id est, pœnitentiæ statu commutasset, posse iterum reassumi ad eandem dignitatem. Quamobrem Ubaldo scripsit, *b* videret iterum, atque iterum, ut tanto oneri dignus præficeretur. XXIV

b Ex Decretali cap. Post translationem de Renunciatione.

25. ROTLANDUS igitur, translato nuper Ubaldo, tanquam dignus suffectus est, cum esset Cathedralis Præpositus an. 1210. Decessit 1219. XXV.

26. ALBERTUS ex Præposito, ad hanc sedem promotus est anno 1220. Fratres Prædicatores in civitatem recepit, eisdemque loco attributo, ubi hoc tempore ampla simul Ecclesia cum nobili monasterio spectatur, unde homines docti, & graves in omni deinceps memoria extiterunt. XXVI

27. Fr. GUALTERIUS ex Ordine Eremitano S. Augustini, ad Faventinam dignitatem assumptus XXVII.
ast anno 1251. fato functus est 1255. *c* De eo Waddingus tom. 2. Extat confirmatio Innocentii IV. donationis Gualterii Episcopi factæ ecclesiæ S. Mariæ Ordinis S. Damiani ann 1254. in regesto Vaticano epistola 77. fol. 10. anno 12.

c 1257.

28. ARDUINUS (1) floruit anno 1255. ex regest. Vat. apud Vvaddingum to. 2. Ann. Minorum.

29. JACOBUM ab anno 1259. (2) reperio vixisse usque ad 1270. in quo ipso anno aliquot latifundia monasterio S. Mariæ ab Angelo concessit Faventinæ diœcesis ex monumentis dictæ Ecclesiæ. XXVIII.

30. Fr. THEODORICUS * Ord. Prædicatorum vixit anno 1279. („ *Electus ex Tonducio anno* „ 1274. *obiit* 1281.) XXIX

* Ex App. tom. 9.

31. VIVIANUS Archidiaconus Aretinus, eligitur in demortui Theodorici locum a Martino IV. an. 1281. 8. Kal. Februarii, ex reg. vatic. epist. 97. fol. 25. ann. 3. fato functus est 1285. XXX

32. UGOLINUS 1286. (3)

33. JACO-

(1) Vvaddingi lapsum sequitur Ughellus Arduinum (quem Typographus scribere debebat Adiutum) Faventinum Episcopum ponens anno 1255. Gualterio successorem. Male siquidem legit Vvaddingus in Bulla Alexandri IV. confirmatoria concessionis Adiuti factæ ad favorem monialium Ss. Jacobi & Philippi sub regula S. Francisci *Faven.* pro *Fanen.* quod evidenter deducitur, tum quia monialium Cœnobium Ss. Jacobi, & Philippi sub regula S. Francisci non Faventiæ, sed Fani existit: tum etiam quia Adiutus ad suæ concessionis calcem ponens clausulas comminatorias Fani protectores nominat dicens: *Nulli ergo liceat etc. alioquin indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Confessorum* PATERNIANI, FORTUNATI, & EUSEBII *se noverit incursurum* &c. Præterquam quod lectantur authentica monumenta, relata à Tonducio in hist. Faven. p. 291. quæ apertè probant Gualterium ad annum 1257. vitam protraxisse, cui anno 1258. nullo alio interiecto successit Jacobus. *Coametus.*

(2) Anno jam 1258. electus Faventinus Episcopus erat Jacobus; Eoque anno die 18. Octob. concessit Abbati, & Monachis S. Jo: Baptistæ de Acereta Ecclesiam S. Prosperi, ut patet ex documento relato à Tonducio in hist. Faven. p. 295. Anno solum 1274. obiisse Jacobum vult idem Tonducius, pag. 303.

(3) Ugolinus iste fictitius omninò est. Ughellus in errorem inductus est à Rubeo, qui Provinciali Concilio Forliviii celebrato adfuisse Ugo-

33 JACOBUS 1287. (*„ Hic gratis affertur ab „ Ughello, omittiturque a Tonducio.*)

XXXI 34. **LOTHARIUS** de la Tosa nobilis Florentinus, Filius Oldradi, ex Archidiacono Florentino ad Episcopatum Faventinum assumptus est anno 1287. Inauguratus fuit Ravennæ die 20. mensis Decembris; anno vero 1301. deinde ad Florentinam Ecclesiam translatus est. Vidi provisionem quandam, ut iis verbis utar, Gulzinigo filio nobilis militis Philippi de Barberino diœces. Florentinæ factam ab Abbatibus Bressetta, ac S. Prosperi nepoti supramemorati Lotharii Episcopi Faventini, qua in re crediderim hunc Guizinigum ex sorore ejus Lotharii fuisse nepotem, illamque de Ubaldinorum potentissima gente fuisse alumnam, quæ late per Mugellanum agrum dominabatur, sicut de Barberino etiam, cujus potiebatur, potuerit appellari.

XX XII. 35. Fr. **MATTHÆUS** Ordinis Eremitarum S. Augustini electus anno 1301. 13. Kal. Febr. a Bonifacio VIII. ut habetur in regest. Vatic. epist. 364. fol. 201. ann. 7. (*„ Obiit Matthæus anno 1310., & pridie „ Idus Junii cum non posset ob morbum Concilio Ravennati interesse, Franciscum Cœnobii S. Mariæ monachum, sibi à cubiculo, procuratorem constituit, apud „ Rubeum in hist. Raven. lib. 6.*)

XX XIII. 36. Fr. **UGOLINUS** ex Ordine Minorum 1311. decessit autem è vita 1336.

XX XIV. 37. Fr. **JOANNES** Brusatus Faventinus monachus prioratus S. Perpetuæ Ordinis S. Marci Faventiæ a Capitulo in demortui Ugolini locum creatus, a Ravennate Archiepiscopo approbatus, munus consecrationis a Rambaldo Episcopo Imolensi accepit. Sed cum is reservationem ejusdem Ecclesiæ a Benedicto XII. Papa ante Ugolini excessum ignoraret, Joannes coactus est libere hanc sedem dimittere. Tandem visa, perspectaque a sapientissimo Pontifice ejus humilitate, iterum ab ipso patriæ Episcopus declaratus est anno 1337. 2. Non. Maii, ut patet in regesto Vaticano epist. 16. an. 3. par. 1. Postremum diem obiit 1343. Sansovinus numerat inter Faventinos Præsules 1339. Richardum quemdam filium Albergotti de Manfredis, electum a Benedicto XII. sed fallitur, cum nullus unquam Richardus fuerit Faventinus Episcopus, Joannique Brusato Stephanus fuerit suffectus, ut videre est in regestis, in archivio Vaticano diligenter a me revolutis. Id autem Sansovino fere moris est, ut parum ponderet ad libellam veritatis scripturas, an scilicet veræ sint, an alicujus dolo malo infectæ mendacio, utpote qui & ipse comminisci soleret, quæ nunquam vel vidisset, vel audisset.

XX XV. 38. **STEPHANUS** Beronus, seu Benerii, rector de Gaulegaro, & de Varmiliaro Eccles. unitarum Sarlatensis diœcesis, defuncto Joanne a Clemente VI. Faventinus Pontifex creatus 1343. 8. Kal. Februarii, ex regest. Vatic. epist. 97. fol. 175. lib. 6. commun. anno I. eodemque anno est Rector Flaminiæ pronunciatus. Pro Ecclesia Romana vicarios declaravit, Manfredium Faventinum, Syppumque Alidosium Imolensem, ea conditione, ac lege, ut annuum censum S.R.E. penderent. Cæterum Stephanus Archiepiscopi Ravenn. vicarius fuit, Faventinamque Ecclesiam diutissime administravit.

39. **FRANCISCUS** de Aguzzonis (non autem, ut male Ciaconius de Uguccionis) Urbinas, in civili, canonicoque jure doctissimus, ab Urbano VI. Faventinam sedem obtinuit circa ann. 1380. quam ille Ecclesiam gravioribus ecclesiasticis distentus negociis nunquam præsens administravit. Quamobrem anno 1383. ad Archiepiscopatum Beneventanum translatus est: anno vero 1390. ad Burdegalensem in Galliis, Bonifacio IX. sedente, qui eo libentius ad hanc illum transtulit Ecclesiam, ut regnorum Hispaniæ, atque Vasconiæ Apostolicus Nuncius declaratus, inquietas illas gentes, quæ ad VII. Clementem Antipapam defecerant, ad veri Pontificis compelleret obedientiam. Dum id operis intentiori cura urgeret, ab Innocentio VII. senatoriam vocatur ad purpuram sub titulo Ss. Quatuor Coronatorum. Senior jam factus, hoc est temporibus Gregorii XII. schismatici Pontificis processit ad curiam, cui auctor erat, ut sublato schismate, se abdicaret Pontificatu, ut multoties pollicitus fuerat. Sed ad Pisanum concilium properavit, ubi Gregorio, Benedictoque schismaticis deturbatis de sede, Alex. V. Pont. est renunciatus, quo defuncto Joannes XXIII. sancto throno nobilitatur Bononiæ. Cæterum cum Franciscus verum Pontificem obsequiose comitaretur, Florentiæ excessit è vivis an. 1412. 19. Kalend. Septembr. Cujus postea corpus Romam delatum apud S. Mariam Novam in sepulchro Gregorii XI. tumulatum est sub marmorea tabula cum hoc epitaphio.

Cardinei, qui summus honor, qui gloria cœtus
Alta fuit, parvo sub marmore clauditur isto.
Hicque coronatus vir sanctus quatuor annos,
Hinc titulum tenuit nulli virtute secundus.
Spiritus egregiis meritis præclarus in astris
Francisci residet, cœlique locatur in aula.

Obiit anno Domini
M. CCCC. XII.
mense Augusto.

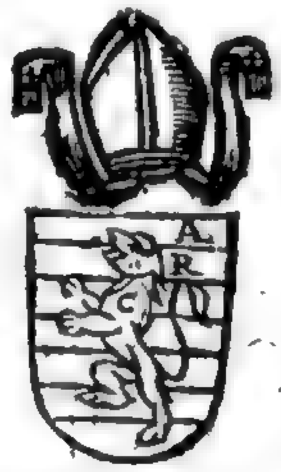

XX XVII 40. M. **ANGELUS** de Flebindaciis Ricasolius, Episcopus Florentinus, ad Faventinam Ecclesiam translatus est anno 1383. quam rexit usque ad an. 1391. Iterum enim ad Aretinam in Hetruria translatus est, de quo ibi plura (1).

XXX VIII. 41. **URSUS** Abbas S. Crucis fontis Avellanæ, ex ordine S. Benedicti, Eugubinæ diœcesis, Faventinorum Episcopus fuit 1391. 4. Id. Julii. Duodecim omnino annos illam rexit Ecclesiam, ac deinceps ad Rosanensem translatus est 1402. ex lib. Provisionum Prælatorum.

42. NI-

Eum hunc adfuisse die 8. Julii anno 1286. forte literam V. initialem indicare putans Ugolinum, cum Vivianum significaret. Errorem ex Rubéo transcripsit Harduinus in novis. Concil. editione. Constat ex publicis tabulis à Tonducio in hist. Faven. p. 324. relatis ad præsentiam Viviani die 22. Julii ejusdem anni 1286. Canonicos Faventinos Pedrignani Castrum Bonifacio Comiti Castricari beneficiarii jure concessisse. *Coamerus.*

(1) Ugurgerius in Pompis Senensibus t. 1. pag. 171. Fr. quemdam Joannem Meocci Senensem, Ord. Serv. B. Mariæ à Bonifacio IX. Faventinum declaratum Episcopum refert an. 1390. Fortasse ille idem, de quo Ughellus infra n. 47. & idem Ugurgeri eo lib. pag. 92.

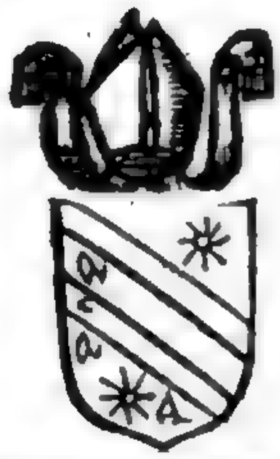

XX XIX. 42. NICOLAUS D. Blasii de Ubertinis è Meldola (1) originarius ex Ubertina gente Florentina, quæ illuc a publica re Florentina mulctata exilio mansuras sedes fixisse narratur, ex Faventino Canonico, ejusdem civitatis adlectus Episcopus est anno 1402. 6. kal. Julii. Excessit autem è vivis 1406.

XL. 43. PETRUS de Pago, („ Ordinis S. Dominici) ad eandem sedem promotus est 1406. X. Kalendas Julii. Hic postea fuit Archiepiscopus Spalatensis, 1412. („ Interfuit Concilio Pisano an. 1409.)

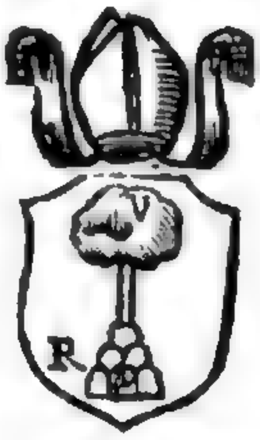

XLI. 44. SYLVESTER Casa Florentinus, S. Stephani in Pane Plebanus prope Florentiam, Faventinus Pontifex creatus est anno 1412. secundo Nonas Junii. Reconditæ doctrinæ vir fuit, suavissimisque moribus; quamobrem incredibili cum laude prudentiæ per sexdecim annos Faventinam administravit Ecclesiam, decessitque 1428. Ex hac gente Joannes fuit Archiepiscopus Beneventanus sub Paulo IV. doctrina, & eruditione nemini secundus. De quo in 8. tom.

XLII. 45. Fr. JOANNES Faventinus, ex Ordine Minorum, Sylvestro suffectus est anno 1428. Nonis Novembris. Decem omnino annos in ea dignitate superstes fuit, decedensque in claustro S. Francisci sepultus fuit.

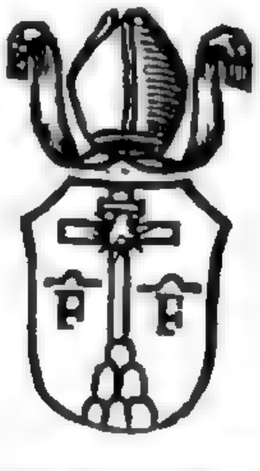

XLIII 46. Fr. FRANCISCUS Zanovius Faventinus, A ex Ordine Servorum, Theologica facultate illustris, ab Eugenio IV. Faventinus Episcopus adlectus est anno 1438. die 19. mensis Decembris. Decem & septem annos huic præfuit Ecclesiæ; è vita discessit 1454. sepultusque est apud suos Servitas in pulcherrimo tumulo marmoreo, ubi spectantur adhuc, quæ gestabat, gentilitia stemmata, quæ montem cum cruce, spineaque corona, quam duæ literæ F. F. mediam habent, continent, cum hoc epitaphio.

Ordine Servorum Franciscus Virginis almæ
Doctor, & in sacro dogmate præcipuus;
Assumptus patria Præsul dignissimus istud
Oraclum mortem condidit ante suam.
Qui fastum fugiens terræ sua membra dicarat.
Sed Zanonus cum condidit hoc tumulo.
M.CCCC.LIV. Ob. in Domino.

47. Fr. JOANNES a del Terma Senensis, ex Ordine Servorum, Hetruriæ Provincialis, Generalisque Magistri socius, Theologica scientia clarus, Calisto III. Pontifici summè charus, ab ipso electus est Faventinus Episcopus 1455. die 18. mensis Augusti. XLIV *a De eo Ughelius in Pompiatoren par. 2. 1472. Mandos.*
B Tres tantum annos in ea dignitate exegit; exuitque mortalitatem, lachrymantibus cunctis, qui virtutem colebant. Illius meminit Gianius in Servorum Annalibus, tametsi, ut fere solet, invertat tempora. Memini me vidisse Senis epitaphium, de hoc Joanne pennicillo delineatum in pariete, in quo narratur a Bonifacio IX. ad Faventinum Pontificatum Joannes fuisse assumptus; cujus auctor majori non potuit laborare inscitia temporum, quando Joannes ad eam dignitatem non pervenit, nisi post 40. annos a Bonifacii excessu, ut liquido perspici potest in Consistorialibus actis Callisti III.

48. ALEXANDER de Stampis à Sarnano Picenus, è Faventino Canonico illius Ecclesiæ Episcopus evasit anno 1458. die 23. mensis Februarii, in gratiam Astorgii Manfredi, Faventinorum per id tempus domini. Decessit 1463. XLV

49. BARTHOLOMÆUS Gandulfus civis, & canonicus Faventinus, Alexandro successit 1463. in XLVI
C quo ipso anno consecravit Foroliviensem Episcopum Jacobum Palatium die 27. mens. Novemb. Fato functus est 1472 *b*. *b 1469. ex Tonducio.*

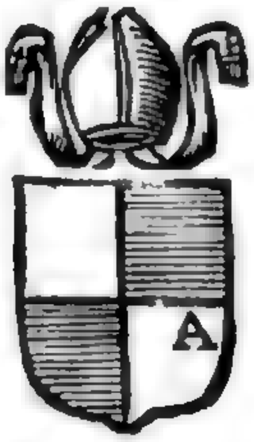

D

50. FEDERICUS Manfredus, Astorgi filius, ex Faventino Canonico, ejus civitatis adlectus Episcopus est 1472 *c*. Duodecim annos sibi creditam administravit Ecclesiam, deinde libens (2), volensque eo munere se abdicavit. Paulo ante quam clarissima Manfredorum gens extingueretur. E vita discessit, ut scribit Leander Albertus, in eo fortasse felix, quod suæ gentis excidium oculis propemodum usurpare non ei contigisset. XLVII. *c 1469. ex Tonducio.*

51. BAPTISTA de Canonicis Bononiensis, filius Francisci, Abbas SS. Naboris, & Felicis ad eandem sedem ascendit 1484. vita functus est 1510. mense Aprili. Cujus temporibus montem pietatis erexerunt, ut ex sequenti descriptione perspicitur. XLVIII.

Inne-

(1) Nicolaus Ubertinus non Meldulensis, sed Mutilianensis à Faventinis Scriptoribus statuitur. Sedes verò non vacavit ejus obitu, ut ait Ughellus, verum ob ejus depositionem, ut ex Bulla electionis Fr. Petri de Pago Minoritæ successoris, quæ in Archivo Cathedralis servatur. Qua vero de causa fuerit depositus, non constat. Coleti.

(2) Federicus Manfredus non se libens, volensque, ut ait Ughellus, abdicavit, sed à Galeoto Fratre an. 1478. una cum Carolo item germano suo, civitatis Regulo, Faventia pulsus est; sive potius [illegible] moribus ejusdem Episcopi commotus Clerus una, & populus virum ad militaria potius, quam ad se-

Innocentio VIII. Pontifice
Astorgio Manfredo pupillo in prima ætate
ultimo Faventiæ Principe,
S. P. Q. F.
ad Aspidis Judaicæ morsum in usura
latentis evitandum,
Hortatu pio B. Bernardini Tomitani
Ord. Min. Observ. de Feltro
in Monte Pietatis montem erexit,
& Præsulum jurisdictioni commisit
residente in Episcopatu Baptista
de Canonicis Bononiense
anno salutis M.CCCC.XCI.

Manfredæ gentis insignia quadripartitum scutum, cæruleum, & aureum.

XLIX 52. JACOBUS Pasius, nobilis Faventinus, Baptistæ successit anno 1510. die octava mensis Aprilis, cum prius esset Referendarius utriusque Signaturæ. Laterano Concilio interfuit, pluribusque ecclesiasticæ ditionis civitatibus consulto jus dixit. Vitam finivit Faventiæ, sepultusque est apud Servitas pulcherrimo in tumulo cum hoc epitaphio.

Non ex dignitate gloriam, sed ex moribus, ac scientia dignitatem adeptus est Jacobus Pasius, quem apud eum oratorem agentem Julius II. Faventinum Præsulem delegit, Leoque X. dum utriusque Signaturæ Referendarium se gereret, Piceno internis seditionibus fluctuanti præfecit; qui dum rebus ex sententia confectis ad suos remeasset, moritur; cujus ossa Joannes Baptista frater, nepotesque Justinianus, & Julius Ap. Abbreviator mœstissimi condidere. Vixit ann. LIX. M. ix. D. xix. Obiit in Domino M.D.XXVIII. xiv. Kalend. Augusti.

L. 53. PETRUS ANDREAS Gambarius Bononiensis, eruditione, doctrinaque longe clarissimus, ideoque a VII. Clemente Pont. Max. præcipuo habitus in honore, ab eodem Faventinum obtinuit Episcopatum anno 1528. die 7. mensis Augusti. Decessit Viterbii mense Novembri ejusdem anni, dum ad Ecclesiam sibi creditam proficisceretur. Scripsit de potestate legati, Aristotelicamque Topicam commentariis illustravit. Viterbii sepultus fuit, ubi vitam finierat.

LI. 54. RODULPHUS Pius Carpensis, Petro Andreæ successit 1528. die 13. mensis Novembris. Hic ille Rodulphus Pius Carpensis est, qui non solum ob generis nobilitatem eximiam, sed etiam magnitudinem animi a Paulo III. presbyter Cardinalis creatus, apud Christianos Principes, Regesque maximos lumen senatus, & togæ semper habitus est. Parentem habuit Leonellum Carpensium dominum, natusque est 1500. VI. Nonas Maji. Cumque in florentissimis Italiæ academiis animum excoluisset literis, ac disciplinis, Romam suæ virtuti satis amplum theatrum delegit, sedente VII. Clemente literatorum patrono, a quo renunciatus fuit Episcopus Faventinus, mox & ad Franciscum I. Gallorum Regem legatione ornatus, tum & ad Carolum V. ut cum iis Regibus de celebrando Concilio serio consilia explicaret. Inde reversus Romam, iterum in Galliam proficiscitur apud Regem ad placitum Pontificis ecclesiasticas causas oraturus; nec prius inde decessit, quam a Paulo III. Farnesio, qui Clementi successerat, S. Pudentiæ declaratur Cardinalis. Ex eo S. Priscæ titulum adeptus, semel ad eundem Regem Gallorum legatus fuit, bis ad Carolum V. ut pax communis coiret. Bis Romanos frænavit, dum Paulus III. Roma abesset; Picenatibus item bis Apostolicus legatus jura præscripsit, in quibus obeundis muneribus adeo incorrupte se gessit, ut non modo magni Cardinalis, sed etiam æterna memoria digni nomen invenerit. Anconitano Portui ingeniose nova munimenta quæsivit. Sub Julio III. Pont. Max. ad Carolum V. declaratus legatus ob Parmense bellum, fluctuantibus Insubriæ rebus visus est salubrem medicinam fecisse. Nascenti Jesu Societati opportunum præstitit favorem, ejusdemque alumnos apud S. Lauretanam domum, cujus erat protector, publicæ Christianæ rei commodo in collegium jussit coire. Sacellumque Christo crucifixo sacrum, summa pietatis laude exornavit. Carolo V. ita censente, Germanicæ nationis est adscitus protector, universumque Ordinem Franciscanum in tutela habuit, sic ut ex ejus inde favore Felix Perettus, qui postea Sixtus V. fuit, ad summos honores pervenerit. Curiæ Romanæ censorem Julius III. Pontifex Cardinalem Carpensem constituit, subque Paulo IV. Piis IV. & V. Pontificibus ingentia, implicitaque promovit negotia. Quamobrem tanquam oraculum illum concelebrat Sadoletus, Bembus, Sepulvedaque in epistolis, nec Pii exaggeratas virtutes tacuit Jovius, Faustus Sabæus, Orlandinus, Gabutius in vita Pii V. Panvinus, Janus Vitalis, Ciabrera, aliique non pauci. Non modo in artibus excellentes viros amavit, sed ideo videtur amasse, quod easdem artes apprime calleret. Studuit autem quam maxime venerandæ antiquitati, quamobrem suos hortos Carpenses in Quirinali perantiquis signis, statuis, tabulis, sepulchralibus inscriptionibus, quas in gratiam studiosorum pulcherrimo ordine distribuit, opplevit. Quam autem pastorem suum veneraretur, haberetque in pretio, in publico communitatis palatio ab eodem illi erecta inscriptio abunde testatur. Pius itaque postquam sexdecim ipsos annos absens per Theodoricum fratrem, perque Segicellum Faventinam administrasset Ecclesiam, gubernasset Nolanam, Agrigentinam, atque Salernitanam, Episcopus Cardinalis Ostiensis, decanusque sacri Collegii, plenus meritis, Romæ decessit 1564. 6. Nonas Maji, sepultusque apud sanctissimam Trinitatem in monte Pincio, ubi Pius V. cum hac plena decoris inscriptione pulcherrimum defuncto sepulchrum erexit.

Qui dormiunt in terra pulvere evigilabunt.
Rodulpho Pio Cardinali Carpensi, Principi Senatus, amplissimis Ecc. Dei muneribus singulari prudentia perfuncto, juris Eccles. defensori a gratia, terrore, voluptatum illecebris, & adversis sensibus aeque invicto ad beneficentiam nato, in summa gravitate jucundissimo, Pius V. Pont. Max. salutaris officii in

ea munere factum ejecerunt; & unanimi suffragiorum conspiratione Episcopum elegerunt Rodulphum Mrisolum Faventinum monachum Camaldulensem monasterii S. Joannis Priorem. De hisce turbis altum apud omnes [illegible] silentium. Veruntamen indubia electionis illius testimonia extant in mss. Codicibus Biblioth. s. Matthiæ Muriani. Inter Epistolas scilicet Petri [illegible] ante Generalatum scriptas, una habetur D. Jacobo Monacho data ex s. Michaele Muriani X. die Octobris 1478. quæ incipit: *Cum de applicuisses [illegible] Venit huc ad nos, quem pluribus ante diebus non videram, D. Prior s. Matthiæ, ut loque quod nos latere nequaquam arbitror. Reverendiss. Generalis nostri (Mirioti) obitum nuntiavit. Electum quoque in Faventinum Episcopum Priorem s. Jo. ejusdem urbis adnuntit.* Quia & Prior s. Matthiæ, à quo Faventinum s. Jo. cœnobium pendebat, Nicolaus Thomæ de Tulmetio, ut habetur in Reg. p. 20. *mandatum dedit 1478. die 8. Octobris Rev. P. D. Garritto de Cajatie Abbati s. Hyppolyti de Faventia, ut acceptet cessionem Prioratus s. Jo. Baptistæ de Faventia à d. Rodulpho, et det huic licentiam assentiendi ei ac electioni in Episcopum factæ à Clero, et Populo Faventiæ, et huius loco instituendi Priorem s. Jo. D. Franciscum de Ma[illegible] de Faventia. Dat. in præs. Monasterio s. Matthiæ de Muriano an. 1478. die 8. Oct. Ind. 12. die Jovis Pont. Sixti IV. an. 8. officii vero nostri an. XVI. præsentibus ad hæc etc.* conjicere tamen licet res utcumque compositas fuisse, nam & ad annum usque 1484. Federicus sedit in Episcopatu, & Rodulphus Prior sui monasterii decessit an. 1489. ineunte Septembri, ut ex citato Reg. constat. Ceterum ante annum 1470. assumptus fuerat Federicus, extat enim ejus supplex libellus illo anno scriptus, in quo Episcopum se nominat. Coletus.

Margin letters: A (beside "tem habuit Leonellum"), B (beside "magni Cardinalis"), C (beside "nec Pii exaggeratas"), D (beside "Pius V. cum hac plena").

custodia Catholicæ veritatis consorti perpetuis de Christ. reip. sensibus, studiisq; conjunctissimo, hoc amoris, & judicii sui monumentum posuit. Anno salutis M. D. LXVIII. Pont. III. Vixit annos LXIV. m. ij. dies viij. Obiit anno sal. M. D. LXIV. vi. Nonas Majas.

Nonnulla Rodulphi decora Hieronymus Borgius culto carmine, sed brevi commemoravit.

Arte ferunt mira finxisse Promethea formam,
Mox animæ vivos implicuisse sonos.
Hinc est artificem laus, hinc æterna secuta
Gloria cœlestes æquiparasse Deos.
Tu quoque progenies procerum divina Piorum,
Gloria splendidior cœpit in astra sequi.
Ille semel fecit, vivum caput edidit unum;
At tu mille viros vivere sæpe jubes.
Dum summa probitate meum, & virtute verendum
Exornans Maurum, numinis instar habes.

LII. 55. THEODORICUS *a* Pius Carpensis, Cardinalis Rodulphi frater, ex damnato concubitu (1), ex ipsius cessione electus est Episcopus Faventinus die X. mens. Octob 1544. è vivis exemptus est 1562 *b*.

a De collianensis in Ferrar. p. 2. pag. [illegible] Mandos. b 1561. ex Tonducio,

LIII. 56. JO: BAPTISTA Seghicellus Bononiensis Juris consultus, summæque existimationis philosophus, Carpensi Cardinali unice charus, ex ipsius consensu, qui ad eam Ecclesiam sibi regressum reservaverat, Faventinorum Antistes evasit 1562. die 18. mensis Martii; eaque dignitate initiatus, ad Tridentinum Concilium profectus est, eidemque assedit usque ad postremas sessiones; reversusque Faventiam, singulari illam Ecclesiam prudentiæ laude administravit. Bononiæ decessit, sepultusque est apud S. Franciscum, ubi pulcherrimo sepulchro affixum hoc sequens legitur epitaphium.

D. O. M.

Joanni Baptistæ Seghicello Episcopo Faventino, qui cum integritate vitæ, pietate, ac religione eximiam philosophiæ, jurisprudentiæ, atque omnis politioris doctrinæ cognitionem ita conjunxit, ut in singulis præstantissimi cujusque laudes æquarit, nepotes patruo opt. merito P. P. Vixit annos LXVIII. M. ix. D. x. Obiit anno Jubilæi M. D. LXXV. iiij. Id. Quinct.

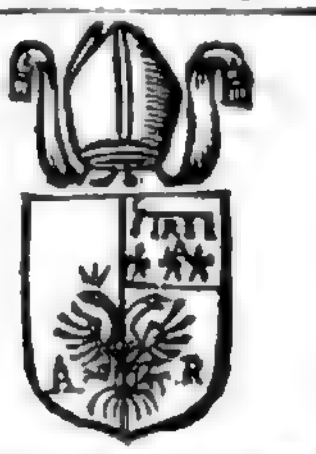

LIV. 57. ANNIBAL *c* de Grassis Bononiensis, filius

c De eo Galeottus l.

A Joannis Antonii, Archipresbyter, ac Præpositus Metropolitanæ, Cardinalis Sfortiæ S. R. E. Camerarii Commissarius, Romanæ Sapientiæ Lector, utriusque Signaturæ Referendarius, juris autem prudentia longe clarissimus, a Gregorio XIII. Pont. max. electus est Faventinorum Episcopus 1575 *d*. die 9. mensis Decembris, quem idem postea Pontifex, ejus integritate perspecta, omnium Italiæ Ecclesiarum declaravit censorem, Campaniæ, atque Flaminiæ vicelegatum. Undecim annos præfuit Faventinis, seque eo munere deinceps abdicavit an. 1585. in quo ipso anno S. Officii Consultor est declaratus, Cameræque Apostolicæ Clericatu nobilitatus. Deinceps cum Sixto V. jubente, Nuncius ad Regem Hispaniarum profectus fuisset, Madriti exuit mortalitatem anno 1590. die 24 mensis Junii, tumulatusque est in templo Jesu Servatori dicato. Scripsit de jurisdictione ecclesiastica, aliaque monumenta edidit Annibale digna.

de [illegible] Il. lus. Bonon. p. 1. pag. [illegible] & Bonnal. dus in Bibl. Bonon. p. 12. Mandos. *d* Die 20. Julii ex Actis Consist. Camerar.

LV. B 58. JO: *e* ANTONIUS de Grassis Bononiensis, filius Gasparis Senatoris, ac superioris Annibalis nepos, ex canonico S. Petri Bononiensis in Episcopatum Faventinum patruo successit anno 1585. die 18. mensis Martii. Quo Præsule anno 1586. Romæ obiit Julius Castellanus nobilis Faventinus, olim canonicus Cathedralis Ecclesiæ; & Romanæ Academiæ ordinarius professor, tunc a Sixto V. Pont. Max. Cariatensis Episcopus designatus. Vir doctrina, & librorum scriptione clarus, quippe qui quæstiones academicas in Ciceronem eruditissimas, & de humano intellectu ad Platonis mentem evulgavit, opus suo ingenio dignissimum, quod Cosmo Mediceo I. Hetruscorum magno Duci inscripsit, cujus Principes filios erudierat. Alia reliquit sui ingenii monumenta, quæ extant apud Petrum Damianum Castellanum ejus consanguineum, Abbatem S. Mariæ ab Angelo, olim Italicarum congregationum ord. Cistercien. Præsidem, & de re literaria benemeritum. Joannes vero Antonius Episcopus cum ad decem & septem omnino annos optime Ecclesiam C sibi creditam instituisset, & non semel synodos celebrasset, Faventiæ vitam finivit anno 1602. die 30. men. Junii, ibiq; humatus jacet in Cathedrali.

e De eo item Galeottus l. 51. Mand.

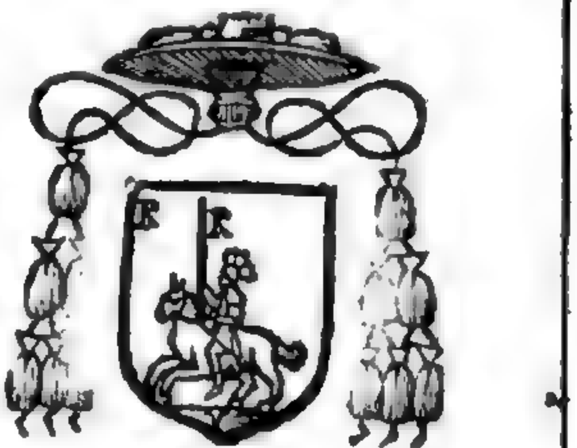

D

LVI. 59. FRANCISCUS Cardinalis Blandrata, cui Cardinalis S. Clementis nomen inhæsit, ab Aquensi ad hanc Ecclesiam fuit translatus anno 1603. die 16. mensis Aprilis, VIII. Clemente ita mandante. Hic cum pene omnes ecclesiasticos gradus fuisset assecutus, ab eodem demum Clemente roseo Pileo nobilitatus est anno 1596. cujus prudentiæ, consilioque Pontifex ita innitebatur, ut difficilia quæque Pontificatus negotia explicaret, promoveretque, ut nos in nostris ad Ciaconium notis narravimus. Cujus item laudes poterit lector colligere ex ejus epitaphio, quod ejus tumulo in Faventina Cathedrali funeris curatores affixere. Ad Lucensia Balnea post Pauli V. creationem è vita discessit 1605. XIV. Kal. Augusti. Ejus corpus Faventiam relatum, ante altare majus Cathedralis in sepulchro sibi,

(1) In Actis Consistorialibus nulla fit mentio de defectu natalium; licet ab Ughello dicatur procreatus ex damnato concubitu. Theodoricus etiam in iis appellatur.

bi, suisque successoribus erecto tumulatum est, cum hac inscriptione.

Sepulchrum Episcoporum Faventinorum, sibi, & successoribus suis erectum de mandato Joannis Francisci ex Comitibus Blandrata, & S. Georgii S. R. E. Cardinalis S. Clementis, cujus corpus hic jacet.
Obiit xiv. Kal. Augusti M. DC. V.
Vixit annos LX. menses iii. dies xiv.

In eodem majori sacello spectatur nobilis tumulus, cum memorati Cardinalis marmorea effigie, nigrumque marmor hoc sequens elogium incisum habet, in quo ejusdem illustriora gesta narrantur:

D. O. M.

Jo. Francisco ex Comitibus Blandrate, & S. Georgii post peragratas cum Cardinali Alexandrino legato insigniores Christiani nominis regiones, quamplurimis Ecclesiasticæ ditionis urbibus Nursia, Camerino, Bononia, provinciisque semel Umbria, bis Flaminia, bis Piceno, ipsa denique Roma egregie administratis, Asculanis, & Spoletenis seditionibus sapienter compositis, exulibus exterminatis, in Pontificum arduarum rerum consilium ter adscito, Aquensi primo, mox Faventino Episcopo renunciato, a Clemente denique VIII. in delectu gravissimorum virorum ad Cardinalatus apicem tit. S. Clementis evecto, Piceni, & Flaminiæ legationibus summa cum laude functo, collegatoque Ferrariæ constituto, ibique sui nominis æternam gloriam consecuto, viro in rebus omnibus, vel acriter consulen. vel mature deliberan. fortiter peragen. ingenio, providen. firmitudine animi incomparabili, cuique quod reliquum erat, virtus adfuit, vita defuit, Guido ex fratre nepos pusillum mortalitatis illud vestigium tanto patruo ex ejus instituto alias conditum, ut cujus modestiæ satisfecit, merito quoque satisfaceret, Amplissimum hoc immortalitatis illius gloriæ, pietatisque propriæ monum. P. C. Anno sal. M. DC. V. Obiit anno salutis M. DC. V. xiii. Kal. Augusti. Vixit annos LX. menses iij. dies xiii.

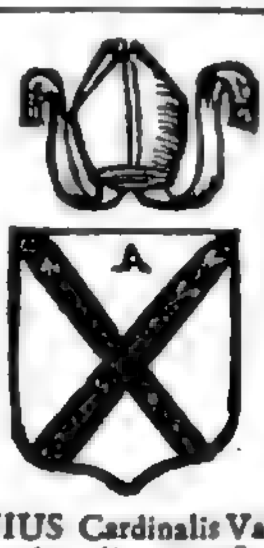

LVII. 60. ERMINIUS Cardinalis Valente Blandratæ successit anno 1605. die 3. mensis Augusti. Natus Erminius est Trevii Umbriæ nobili oppido, ex Attilio Valente, Laviniaq; Geggia a Nursia 1564. die 24. m. Decembris hora 8. cum nobilitate sanguinis adeo vividam indolem, aptamque ad omnia sortitus est, ut cum propemodum puer legibus studuisset, inde lauream tulit, non sine doctorum virorum acclamatione. Itaque Romæ per multos annos patronum egit causarum præcipua cum laude prudentiæ, meruitque inter selectissimos Aulicos Hippolyti Aldobrandini, qui postea evectus ad thronum, Clemens VIII. fuit, cooptari. Erminium deinde Petrus Aldobrandinus Clementis ex fratre nepos, A habuit a secretis. Crediderę plerique ex Erminii momentis prudentiæ concordiam illam pependisse, quæ inter domum Estensem, Ecclesiamque intercessit, dum illa serenissima gens, Ferrariensis Ducatus feudo decidisset; Petrusque Aldobrandinus Cardinalis ecclesiastici exercitus legatus Erminii interventu Faventiæ fœderis leges scriberet. Etenim cum coiisset fœdus, Erminiusque mutatis ad celeritatem equis scriptum, formatumque detulisset Pontifici, tanta lætitia feliciter transactæ rei Clementem implevit, ut in auspicium splendidioris fortunæ basilicæ Vaticanæ inde retulerit canonicatum. Constat vero inter Henricum IV. Galliarum Regem, cognomento Magnum, Carolumque Sabaudium Erminii prudentia pacem felicem exitum habuisse. Etenim dum hinc inde ineundi fœderis agitarentur conditiones apud Legatum Petrum Aldobrandinum, sæpeque subortæ difficultates, quod jam videbatur, transactum, abrumperent, Erminius legati jussu eundo, redeundoque ad Principes, quos B diversa, adversaque ratio consiliorum vexabat, omnes visus est submovisse difficultates, unde diutissime excogitata consilia momento censebantur posse everti. Earum rerum felices exitus non modo Erminio gloriam, sed senatoriam etiam peperit purpuram ad titulum S. Mariæ in Transpontina, applaudentibus Principibus, inter quos conjunxerat fœdus an. 1604. Mortuo deinde Clemente, ac paulo post Leone XI. Paulus V. qui eisdem fuerat suffectus, Erminium declaravit Abbatem S. Perpetuæ, Episcopumque Faventiæ. A Cardinali Aldobrandino in Vallicella consecratus fuit die 18. mensis Septembris anno 1605. Inde ecclesiam sibi creditam præsens administraturus profectus Faventiam est, ubi per 13. annos optimi pastoris exempla deprompsit. S. Pauli Ecclesiam ædificavit, conversarum Monialium monasterium, S. Carolo Borromæo insigne sacellum in Cathedrali construxit; ad cujus exemplar populus Faventinus alterum non minoris elegantiæ è regione Deiparæ Virgini consecravit, ubi Cardinalis C corpus B. Nevolonis Faventini ante ducentos annos defuncti, clarique miraculis honorifice condidit. Pœnitentiariam Cathedralis Jesuitis attribuit, inque ecclesiam S. Thomæ Carmelitas discalceatos induxit, academiam Philoponum sub ejus auspiciis recens anno 1612. inceptam auxit, suoque deinceps favore promovit, cujus primus Princeps fuit M. Antonius Severolus nobilis, doctusque Faventinæ Ecclesiæ Archidiaconus. Jurisdictionem Faventinæ Ecclesiæ nullis parcens impensis egregie tutatus est, suæque diœcesis pauperiem largitate principe digna levavit. Itaque cum nihil omitteret, quæ pium verumque pastorem non decerent, merito in academico elogio, quod in ejus laudem Joannes Zaratinus Castellinus composuit, Conservatoris Faventinæ Ecclesiæ tulit cognomen. Decessit Erminius in sua patria, quo recuperandæ sanitatis gratia se contulerat, quinquagesimo quarto suæ ætatis anno 1618. die 22. mensis Augusti die Jovis; sabbato vero die 25. ejusdem mensis tumulatus est apud S. Ma-
D riam Gratiarum cum hac inscriptione marmorea ad pavimentum.

OSSA ERMINII S. R. E.
PRESB. CARD.
EPISCOPI FAVENTINI.
ORATE PRO ANIMA EJUS.

Eodem vero loco in pulcherimo sepulchro affixum sequens elogium legitur.

D. O. M.

Benevaleas qui religiose legis. Memoria Erminii de Valentibus S. R. E. Card. qui legationibus ad Carolũ Emmanuelem Allobrogum Regulum, & Henricum IV. Francorum Regem feliciter obitis, & negociis Principum, quo in munere fuit a secretis, forti, fideliqueopera administratis, nobilitatus a Clemente VIII. Card. a Paulo V. Episcopus Faventinus renunciatus, amborum Pontificum sapientia supremus judicium

fecit dies. Mors illi vitam abstulit, ornatum auferre non potuit. Pompejus, & Franciscus Benenati Piccolomini haredes ex testamento Avunculo dulcissimo & viro eximio PP. Vix. ann. LIII. M. vi. D. xxviii. obiit Trebia die xxv. Aug. A. D. M. DC. XVIII.

Adverte lector in supra memorato elogio, Elogiastem fuisse deceptum; pro die etenim transitus, diem sepulturæ oscitanter reposuit. Siquidem die 22. Augusti discessit è vita; 25. ejusdem mensis sepulturam accepit. Cæterum Erminius Crucem ex transversis regulis, quam pro gentilitiis stemmatibus nigram cum stellis gestabat, hoc symbolo animare solitus erat; Per crucem ad sidera. Alludebat enim sive mortales expeditum sibi iter per labores in cœlum parare, sive ad Clementis VIII. Pontificis, qui circa rastrum extenderat sidera, per honestissimos labores præcipuum gratiæ sibi patuisse gradum. Adhuc in Faventina Cathedrali favorabile Pauli V. spectatur diploma, datum 8. die mensis Februarii 1611. Pont. sui anno VI. quo eidem Ecclesiæ septem indulget altaria, pari cum septem Romanis Ecclesiis indulgentia, gratiisque certautia ad preces Cardinalis Valentis. Quod ipsum diploma excudendum curarunt Faventini canonici, cum hac inscriptione.

Canonici magnitudinem muneris ponderantes ad providam Antistitis sui amantissimi vigilantiam indicandam, Pontificium diploma, solertia illius pro salute commissi gregis indagatum incidendum curarunt.

LVIII 61. JULIUS Monterentius Bononiensis Romæ Gubernator, electus est Episcopus Faventinus 1618. Tres annos sibi creditam administravit Ecclesiam, ibidemque mortuus est an. 1623. Palatii Episcopalis Porticum exstruxit, ad commodiorem Episcoporum usum, ubi sequens legitur inscriptio.

Commoditati publica Julius Monterentius Bononiens. Faventia Prasul, olim Urbis Gubernator, more patrio perpetuas porticus jactis a domo, ad domum Divi Petri fundamentis exstruendas mandavit M. DC. XIX.

In porticu vero superiori.

Julius Monterentius Bononiensis Episcopus Faventinus non tam sua quam posterorum Antistitum saluti prospiciens contra teporem Austri Algorem Borea ambulacrum undique clausum excitavit M. DC. XXII.

Bononiæ in Franciscano templo pulcherrimum Julius fundavit sacellum, ubi in medio hæc marmorea legitur inscriptio.

Julius Monterentius Urbis Roma Gubernator, & Vice Camerarius sedente Paulo V. Pont. Max. ejus benefactori sacellum hoc a fundamentis exstruxit anno Domini M. DC. XVI. atatis sua LVI.

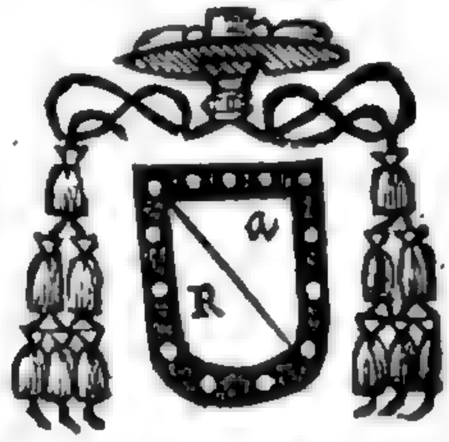

LIX. 62 MARCUS ANTONIUS Cardinalis Gozadinus Bononiensis, Monterentio successit 1623. die 7. mensis Junii Gregorio XV. sedente; qui post paucos dies post excessum ejusdem Pontificis interfuit iis Comitiis, ubi Urbanus VIII. evasit ad sedem, ubi ob calidioris aeris intemperiem lento contracto morbo, è vita discessit mense Septembri, sepultusque est in templo S. Andreæ ad Vallem sub majori testudine cum sequenti epitaphio.

D. O. M.

M. Antonio Gozadino S. R. E. Cardinali, qui gentilium excitatus exemplis adolescens jurisprudentia in patria Gymnasio consecutus est lauream, tum in foro diu versatus, juri mox dicundo in Capitolio prafectus, cum integritatis fama Urbem implesset, & a Gregorio Pontifice XV. consanguineo insignitus est purpura: haud longe post summe comploratus excessit atatis sua xlix: salutis M. DC. XXIII. Bonifacius Gozadinus ex testam. heres, grati animi monumentum posuit Octavo Kalendas Martii M. DC. XXVIII.

63. FRANCISCUS Cardinalis Censinus de Salamandris, ex oppido Sarteano Senensis ditionis paulo ante Episcopus Amerinus, ab Urbano VIII. ad hanc Ecclesiam translatus est 1623. die 27. m. Septembris. Quam per 20. annos assidua cura multaque pietate rexit; at senio confectus, cum tanto oneri sufficere non posset, cessit Episcopatum ann. 1643. Romæ decessit ann. 1645. die 2. Octobris hora quarta noctis sequentis, ætatis anno 80. sepultus in Liberiana basilica, ut ipse testamento mandaverat; ubi propinqui tumulum cum elogio tanto viro condignum aliquando excitabunt. Præludet interim scripturis inscriptio, quæ extat in hortis Episcopalibus, quos diu cupita lympha ex liberalitate Cennini Cardinalis illuc deducta irrigat. LX

Munificentia augusta Francisci Card. Cennini Ferraria leg. Episcopi Faven. Lympha Salamandra distincta rivulis cupita diu Episcopatus potiuntur. Atria potiuntur Hortuli curante Roberto Cennino Fratre Faventia Gub. Patritio Senensi M. DC. XXV.

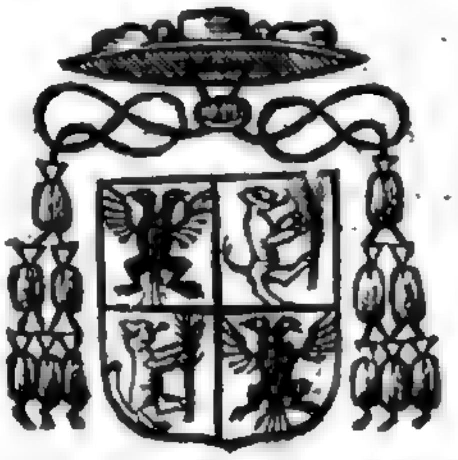

* Pro speciali stemmate alterum repone.

64. CAROLUS Rossettus a, nobilis Ferrariensis, Archiepiscopus Tarsensis, Coloniæ Apostolicæ sedis Nuncius, ad Faventinam Ecclesiam translatus die 4. Martii 1643. ab Urbano VIII. eodemque anno S. R. E. Presbyter Cardinalis creatur. Comitiis, quibus Innocentius X. Pont. Max. renunciatus est, interfuit, a quo Cardinalatus insignia suscepit; mox Faventiam profectus, quam hic amanter sibi creditam Ecclesiam prosequatur, assidua sua præsentia abunde testatur. Prohibet pudor, viventis adhuc illius exaggeratam virtutem retexere. Doctiores olim calami citra adulationis suspicionem enarrabunt. LXI.

a De eo [illegible] Mansay.

A D D I T I O.

(„ *Decessit vero Faventia an. 1681. Novies Diœcesanam synodum habuit, & ad optime instituendos*
„ *Cleri mores, restituendamque ecclesiasticam disciplinam praclaras edidit leges, & decreta.*

„ ANTONIUS *Cardinalis Pignatellus, Neapolitanus, Rossetto pradefuncto successor datus est anno 1682. Bononiensi quoque legatione auctus anno 1684. inde ad Neapolitanum Patria Archiepiscopatum translatus anno 1687. anno demum 1690. ad supremam Petri Cathedram evectus est.* LXII.

LXIII „ JO. FRANCISCUS *Nigronius, Januensis, S.R.E. Cardinalis, Faventina Ecclesiæ clavo admotus est anno 1687. mox Bononiensi legatione ornatus. Qua summa cum justitia laude perfunctus, atque ad sponsam suam reversus synodum habuit, & ædis non sine magno locorum piorum emolumento, pro quorum recta administratione optimas præscripsit leges. Huic Ecclesiæ nuncium remisit anno 1697.*

LXIV „ MARCELLUS *Cardinalis Duratius, Januensis, cedenti Nigronio successit in Faventina sede anno 1697. Quinquennio Romandiolæ Præfecturam exercuit. Episcopale Palatium ampliavit, ornavitque. Ecclesias, locaque pia civitatis, & Diœcesis compluribus affecit beneficiis. Fato functus est Faventiæ mense Aprili 1710. cum testamento legasset 15. millia Scutorum ad augendum in Cathedrali numerum Mansionariorum, ad dotandas puellas, alendosque pueros, hisque Religiosum aliquod institutum profiteri volentibus impensas omnes suppeditandas.*

L XV. „ JULIUS *Piazza, Forolivienis, tunc Archiepiscopus Nazarenus, & apud Josephum I. Imperatorem Nuncius Apostolicus, translatus ad Ecclesiam Faventinam est 21. Julii 1710. deinde creatus Cardinalis 18. Maii 1712. præfectus fuit Legationi Ferrariæ 28. Maii 1714.)*

FERRARIENSES
EPISCOPI.

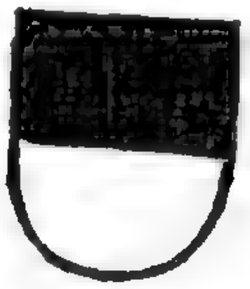

RElictis eorum fabulis, qui vel a nepotibus Noe, vel a Trojanis exulibus Ferrariam volunt traxisse originem, cordatiores inter se consonant scriptores a Ferrariola, citra Padum olim vico, ubi olim forum *Alienum* a erat a Tacito memoratum, quod Massam Babylonicam vocarunt, seu Vicum magnum, suum sumpsisse exordium, & nomen. In primis hoc tempore Italiæ civitatibus potest numerari, supra Padum sita, in Gallia Cispadana. Cæterum ubi olim Ferrariola erat, ibi hodie S. Georgii magnificum spectatur Cœnobium. Hæc vero Ferraria, quæ a Vicohabentia sumpsit originem, ultra Padum est. Siquidem Ferrariensis populus cum externarum, ac barbararum gentium injuriæ prædæque videretur opportunior, ex decreto Theodosii II. Imperatoris, ultra Padum, domicilium transtulerunt, quod deinde amplissimis pluribusque ædificiis auctum, mœnibusque munitum in civitatem sane visendam, a Ferrariola Ferrariam dictam, coaluit anno 433. cui Smaragdus Exarchus sub Mauritio Imperatore visus est ultimam manum imposuisse, cum plures pagos, vicosque ad ampliandam Ferrariam jam sua sponte gliscentem, sub iisdem muris, ac nomine conspirare jussisset an. 595. Ita Blondus, Sabellicus, Volaterranus, Pigna, & alii. Vitellianus deinde Pontifex a Vicohabentia in novam urbem Ferrariam Episcopalem transtulit dignitatem anno 657. Ita Ferrariensis civitas Vicohabentina infula meruit insigniri, ubi olim Ferrariensis populus sui primum exordium sumpserat. Unde versus in Vicohabentiæ templo S. Lei, de vici dignitate.

Si villam, populum, vel si mirabere templum,
Ista videbuntur b *omnia parva tibi.*
Sed magna illa ego sum Viguentia, cujus in alvo
Ferraria est orta, & cui pater hic populus. &c.

Fasces olim Imperatoris Costantinopolitani, Longobardorum, Caroli magni, Othonis, Henricive Impp. ut conversiones rerum tulere, venerata est. Cujus auctoritate in Theobaldi Estensis comitis Canosensis deinde ditionem concessit, tum in Bonifacii ejusdem filii, parentis comitissæ Mathildis, quæ Paschalis II. temporibus illam Romanæ Ecclesiæ dono dedit. Quandoque imagine quadam Reipublicæ civile sibi jus dixit, nonnunquam Venetis tanquam potentioribus paruit, civilesque discordias experta est non semel, omni Tyrannorum dominatu acerbiores, usque ad annum 1240. Ex eo Actius VIII. Marchio Estensis Ferrariense frænum arripuit, longaque ejusdem nepotum series ejus civitatis obtinuit Principatum, modo sub titulo Ecclesiæ Romanæ vicarii, modo nomine marchionis, modo denique ducis, qui successu temporis adeo effusis opibus illam ampliarunt, ut jam nobilitate civium, opibus, armis, suorumque Principum regia majestate, ac pietate nobiliores totius Italiæ civitates videatur posse æquare. Rediit deinde ad Ecclesiasticam ditionem Alphonso II. sine virili stirpe extincto, cum Clemens VIII. Ecclesiasticum sederet ad clavum anno 1596 c. Qui ejus ducatus præsens augustali pompa initt possessionem, Petrumque Aldobrandinum nepotem primum legatum declaravit. Securitati deinde novi ducatus Arce munitissima incepta nova munimenta quæsivit, quam Paulus V. qui Clementi, post Leonem XI. suffectus fuerat, perfecit d. Rem ipsam ob oculos ponit elegantissimum e marmor in facie maximi templi erectum, ubi hæc inscriptio.

Clementi VIII.
Pontifici Maximo, Principi optimo,
patri patriæ,
domino nostro beneficentiss.
Qui Ferrariam, Petri Card. Aldobrandini
fratris F. Pontificii exercitus moderatoris
virtute receptam,
sui & sacri senatus adventu decoravit.
Vectigalia à ducibus quondam
imposita aut sustulit, aut imminuit.
Centumvirale consilium, ac decemviralem
magistratum annuo censu
ad tuendam dignitatem
& publicos sumptus faciendos attributo
instituit.
Quinquevirorum tribunal ad lites juste
ac celeriter dirimendas
stipendiis præscriptis erexit.
Novam arcem præsidio civitatis exædificavit.
Margaritam Austriacam magnificentiss.
exceptam,
Philippo III. Catholico Regi conjugio junxit:
duobus maximis conciliatis regibus
optatam Christianæ reip. pacem peperit,
Postremo Urbem repetens, apud Ferrarienses
cives,
de quibus optime privatim ac publice
meruerat, ingens sui desiderium reliquit.
Ne tot tantorumque beneficiorum
erga hanc civitatem
memoria oblivione intercidat,
Franciscus ex comitibus Blandratæ
& S. Georgii Cardinalis S. Clementis
Flaminiæ Legatus, ejusdemque Cardinalis
Aldobrandini Ferrariæ collegatus
poni mandavit M.DC.II.

Cæterum post extinctos Estenses, Ferraria infrequens est, populoque, ac nobilitate præcipue, videtur non parum f destituta. In ea plusquam centum numerantur Ecclesiæ, pluraque omnis generis Religiosorum monasteria, tam virorum quam fœminarum, quas ditior census, pretiosaque supellex exornat. Super omnes eminet Cathedralis, sub invocatione SS. Georgii, & Maurelii, quam ejusdem opulentus civis Macharellus g Adallardius in publica

a Alieni.
b Si [illegible]
c 1598.
d anno 160[illegible]
e [illegible] Tabula.
f [illegible] civibus [illegible] in dies magis excrevit.
g [illegible] Adelardus.

totius urbis platea versus Occidentem ædificandam curavit 1135. Quam Actius eodem anno die 8. mensis Maji sedis Apostolicæ legatus consecravit. De cujus ædificatione supra principem portam hæc carmina incisa leguntur.

Anno milleno, centeno, terquoque *deno*
Quinque superlatis struitur domus hæc pietatis.
Artificem gnarum, *qui* sculpserit *hæc, Nicolaum*
Huc concurrentes laudent per secula gentes.

Igitur cum a veteri S. Georgii Cathedrali in novam, clerum, sedemque Episcopalem transtulissent, adeo crevit, ut hoc tempore numerosior, illustriorque quamplurimis habeatur. Septem dignitatibus illustratur, Archipresbyteratu, Præpositura, Archidiaconatu, Primicerii munere, Custode, Thesaurario, Decano; insuper quatuordecim canonici ibi sunt, octo mansionarii, ac quinquaginta capellani *a*, qui omnes alterum, diversumque a canonicis corpus constituunt, quod cathedralis collegium placuit appellare; præbendis Theologali, Pœnitentialique est aucta, nihilque ei demum deesse videtur, quod ad nobilissimam constituendam cathedralem desideretur. Amplectitur hæc Ecclesia non modo redditus Episcopatus, sed etiam Beneficiorum in ipsa erectorum, quæ summam efficit quadraginta millia scutatorum, pro annuo censu; itaque in libris cameræ ejus taxa millium trecentorum florenorum est. Ferrariæ Eugenius IV. incœpit Concilium *b*, assistente, præsenteque Constantinopolitano Imperatore, ibique quindecim vicibus assedere Patres, tametsi postea teterrima lue grassante, Florentiam sit tanslatum, ibique absolutum, nomen Florentini Concilii invenerit. Nobili splendidaque vestium sacerdotalium supellectile instructa est, quam diversi principes ad promerendam divini numinis gratiam Ferrariensi Ecclesiæ dono dedere. Fulget autem in ea quam maxime sacerdotale indumentum, quod ibi Margarita Austriaca Philippo Hispaniarum noviter nupta reliquit. Insignium sanctorum reliquiis nobilitatur, præsertim S. Georgii sui protectoris *c* integro corpore. Ecclesiæ adhæret Episcopale Palatium, amplum, commodumque, sive ingressuris, sive egressuris Episcopis. Cum ipsius Ferrariæ exordio, Episcopalis dignitas in ea viguit. Etenim Vicohabentiæ primum Episcopum S. Sylvester Papa attribuit, quam cum Rotharis Longobardorum Rex, qui Ravennatibus victricia signa intulerat, excidisset, ad Ferrariolam supra Padi ripam cum clero, populoque demigravit Episcopus, qui S. Georgii insigne templum pro cathedrali habuit. Inde, urgentibus incursionibus, ultra Padum constituere Ferrariam, ut paulo supra commemoravimus, Canonicis Regularibus Georgiano attributo Templo, quod postea Montis Olivetanæ jurisdictionis evasit. A Vicohabentiæ primo Episcopo Præsulum Ferrariensium catalogum exordiemur, perque Ferrariolam Transpadanam eandem seriem usque ad Episcopos S. Georgii dictos deducemus, perducemusque usque ad adultam Ferrariam Cispadanam. Ferrariensis Ecclesia tamquam suffraganea Archiepiscopo Ravennati subjecta est, tametsi Marcus Antonius Guarinus in suo Compendio histor. Ferrarien. Vitelliani diplomatis parte prolata, hanc subjectionem jugulare conetur, ac jus Episcopatus Ferrariensis in libertatem asserere. Ampla, pulchraque diœcesi Ferrariensis Ecclesia gaudet, populo fœta, gravique. Porrò Ferrariæ adhuc literarum studium floret, a Friderico II. Imperatore in contumeliam Bononiensium illic invectum, unde postea viri docti, & graves in omni memoria quamplures extitere. Hinc merito in eam Cæsar Scaliger.

a Beneficiati.
b an. 1438.
c Penè integro capite.

Inclyta quæ patulo fruitur Ferraria cœlo,
Reginas rerum lumine ditat aquas.
Aurea nobilitas; studiorum nobilis otj
Ingenia: audaci pectore prompta manus.
Magnanimique duces, genus alto a sanguine divum,
Perfugium profugis, mœnia sancta viris.
Vos me lætifica redeuntem è stragis acervis,
Quot vetus ex ima sede Ravenna gemit.
Germano in pugna amisso, fortique parente
Quo matris victa vita dolore fugit.
Ornatum elogiis, decoratum nomine regum,
Auctum Felsinea restituistis ope.
Salvete Heroes, & quæ sanctissima tellus,
Fratrisque, ac matris, & patris ossa tegis.

Sed ejus nomine Cornelius Amaltheus egregio lusit carmine.

Jure tibi a ferro tribuit Ferraria nomen,
Hanc Bellona ferox, hanc fera bella juvant.
Ne mirere tamen, si post tot parta trophæa,
Post celebres palmas ipsa quiescat ovans.
Alphonsus claro Astræam deduxit olympo,
Et peperit terris otia grata suis.

Nobilitarunt Ferrariæ nomen viri maximi, Antonius Beccarius, Scodeus Episcopus Ord. Præd. Felinus Sandeus Episcopus I. C. Hieronymus Savonarola, Franciscus Sylvester summus Prædicatorii Ordinis Antistes, Jo. Maria Riminaldus I. C. Peregrinus Priscianus patriæ illustrator, Ludovicus Ariostus poeta auctor Orlandi Furiosi, Cœlius Calcagninus orator & poeta, Lilius Gregorius Giraldus Latine Græceque doctissimus, & memoriæ tenacissimæ, Ludovicus Bigus poeta, Titus Strozza, & Strozza pater, Alexander Guarinus, Gaspar Sardus historicus, Jo: Baptista Guarinus, aliique. Adsidet Ferraria ripæ Padi amnis, quo qua Ortum Austrumque respicit, alluitur. Cœlum ipsi crassum, ob situm palustrem. Plateas habet rectas, longas, amplas, quarum plerasque Leonellus marchio primum coctis stravit lateribus: ædificiis cum publicis, licet non magnis, cum privatis supra modum est ornata. Maximum est urbis Fanum. Caput olim, sedesque ducatus Atestinæ gentis, nobilitatis, & antiquitatis stupendæ. Familias habet celebres, & opulentas, & rebus ad vitam necessariis abundat.

Qui uberiorem de civitate Ferrariæ desiderat cognitionem, consulat Jo. Baptistam Pignam de Principibus Atestinis, Leandrum Albertum, Sabellicum, Volaterranum, Blondum, Platinam, Petrarcham, Peregrinum, Priscianum, Hieronymum Rubeum, Sardium, Giraldum, ac M. Antonium Guarinum in suo illo diligentissimo commentario de Ecclesiis Ferrariensibus, ubi nil videtur posse desiderari, ad uberiorem ejus civitatis cognitionem eliciendam. Præsulum vero Ferrariensium catalogus sequens est.

A D D I T I O.

(„ *Cathedralis Ferrariensis Ecclesia, Gothica*
„ *structura insignis, atque vetustate venerabilis, un-*
„ *dique marmoribus excultis ornata, novam nunc in-*
„ *duit figuram, & admirabili antiquitate spoliata ad*
„ *hodiernam architecturam defertur. In anteriori*
„ *prospectu sub statua marmorea Marchionis Alber-*
„ *ti Estensis jacet antiqua memoria Familiæ Calven-*
„ *tiæ libertinæ cum hac inscriptione:* Q. Calventio
„ Q. Lib. trop. ymo. & Calventiæ uxori, & Auxe-
„ phæ. P. L. Feg. *Super unam ex januis illius Eccle-*
„ *siæ manus adest in marmore sculpta cum his verbis:*
„ Ab aquis multis libera nos Domine: *& creditur*
„ *esse memoria maximæ inundationis, qua aqua illuc*
„ *pervenerit. Novissime an. 1713. in medio templo*
„ *novæ restaurationis occasione effossum est Adellardi*
„ *hujus Ecclesiæ primi ædificatoris insigne monumen-*
„ *tum, in cujus lapide hæc carmina licet penè oblitte-*
„ *rata legebantur.*
„ Strenuus hic miles mores, artusque seniles
„ Deposuit tardus noster princeps Adelardus,
„ Guillelmus sævo, quem genuit Bulgarus ævo,
„ Quē pietas charum, & bona munificētia clarum
„ Fecit, qui plenos semper mandavit egenos,
„ Qui populo exemplum struit hoc de marmore
„ templum.
„ Clestinus plansit, tristisque Hugutio mansit.
„ Marchesilla orat, virq; Hatto in funere plorat,
„ Annis millenis centum sex & nonagenis;
„ Per meritum Christi requiem deposcimus isti.
„ *Fons baptismalis, licet complures in urbe Parochia-*
„ *les Ecclesiæ sint, in Cathedrali solum, atque in Ca-*

„ *nonica*

„ *nonica S. Mariæ in Vado asservatur. Monasteria „ verò virorum Ferrariæ 32. enumerantur, monialium 16. Hospitalia 4. Conservatoria Virginum 7. „ Laicorum Confraternitates 18. Adest etiam Seminarium pro Clericis, & in egenorum subsidium duo „ Pietatis Montes.* Lanzonus.)

I. 1 OLDRADUS, Vicohabentiæ primus Episcopus ordinatus a S. Sylvestro Papa ann. 330.

II. („ JULIUS *Episcopus Vicohabentiæ secundus, „ ordinatus ab eodem s. Sylvestro Papa, annuente „ Constantino Imperatore anno 331. ex tabulario Ecclesiæ Ferrariensis, Archivioque Episcopali.* Baruffaldus.)

III. 2. S. LEO *a* quem alii volunt illum eundem esse, quem venerantur fideles in Ecclesia Parochiali S. Stephani, illuc è templo S. Lei Vicohabentiæ asportatum ann. 1081. a Gratiano Episcopo Ferrariensi, ut hoc saxum demonstrat.

a Ordinatus an. 364. ex tabul. Ferrar. Baruffald.

D. O. M.
A partu Virg. anno M. D. IX.
iij. Kalend. Julii
Pont. Max. Julio II. Alphonso Estensi
Ferrariæ duce III.
Hippolytoque ejus fratre S. R. E. Card.
Ferrariæ Episcopo,
hoc in sepulchro, ubi Faustinæ
olim cinis reconditus, venerabilis Jacobus
Bencivenis
Ecclesiæ Prothomartyris Antistes
Arcam plumbeam ossibus instratam
deprehendit,
in qua hæc incisa legebantur:
Hic requiescit corpus S. Leonis
Pontificis, & sacerdotis Christi
translatum huc a Vicoventia sub Gratiano
Ferrariensi Episcopo
Anno M. LXXXI. xvi. Kal. Martii
indict. iv.
cujus rei causa indicta supplicatione
per venerabilium sacerdotum collegium
Religio.
Eodem loco, eadem ossa reposita sunt
eodem anno ibid. Julii.

(„ *Anno 1683. corpus hujus S. Leonis translatum „ fuit sub altare majus ejusdem templi in eadem arca „ marmorea Anniæ Faustinæ die 12. Maji.* Baruffald.)

Narrat Guarinus in compendio, Leonem hunc a plerisque existimari, unum ex illis quatuor SS. Leonibus Pontiff. Maxx. quorum celebris memoria extat in Ecclesia a Stephano III. Papa una cum corpore S. Sylvestri Papæ Anselmo Nonantulano Abbati Aistulphi Longobardorum Regis fratri dono datum, cujus sacræ reliquiæ salutis nostræ an. 1006. casu è Nonantulano cœnobio, Vicohabentiæ depositæ a Gratiano Episcopo post annum quartum supra septuagesimum Ferrariam translatæ fuerunt in Ecclesia Prothomartyris Stephani, ubi hactenus steterunt. Cum enim per totam fere Aemiliam exæstuasset contagium, Ferrariensis Antistes, Mutinensis, ac Bononiensis Episcoporum excitatus exemplo, qui a Nonantulano Abbate impetrarunt, ut SS. Synesii, & Theopompi martyrum sacra lipsana è Nonantulana extraherentur, & per diœceses ad pereuntium salutem circumferrentur, ab eodem Abbate S. Leonis corpus, de quo loquitur, obtinuit, quo cum Episcopatus sui territorium illustrasset, Vicohabentiæ decimo ab urbe lapide stetit, ibique ex contagio defunctis iis, qui sacrum vectitabant pignus, in Ecclesia S. Lei deposuit, ut deinde abscissa lue, ad propria reduceretur. Sed per Nonantulanorum ignaviam oblitum, per tot annos in ea Ecclesia mansit, quousque, ut diximus, Gratianus in nobili marmoreo tumulo, Anniæ Faustinæ cineribus olim dicato, in Prothomartyris æde illud transtulit, in quo adhuc summa veneratione asservatur. Cæterum cum quatuor tantum summos Pontifices Leones sanctos adoret Romana Ecclesia, quorum corpora in Vaticana Basilica sub altari Leonis magni a Paulo V. reposita recenseantur, oportet asserere Leonem hunc diversum esse ab iis, & Ferrariensis Ecclesiæ Episcopum fuisse, *b* cum etiam in Nonantulanis monumentis de Leone illo Pontifice nulla reperiatur mentio; de qua re judicent alii, fidesque apud illos sit, qui hæc scriptis mandarunt.

b Sed de hoc vide infra in Ferrarianis.

(„ AGATHO *Vicohabentiæ Episcopus sub Siricio „ Pontifice, & Valentiniano Imperatore anno 390.* IV.

„ VIRGINIUS *Vicohabentiæ Episcopus an.* 431. V.
„ *Ex citatis monumentis.* Baruffaldus.

3. MARCELLINUS Episcopus Vicohabentiæ VI.
a D. Petro Chrysologo Archiepiscopo Ravennæ ipsis Domini Natalitiis consecratus ann. 451. tanta omnium lætitia, ut unus Marcellinus, eodie, ut ipse inquit Chrysologus, vernaculi partus totum rapuerit, & conquisiverit affectum. De quo videndus Rubeus lib. 2.

(„ JOANNES *Episcopus Vicohabentiæ an.* 462. VII.
„ MARCELLUS *Vicohabentiæ Episcopus an.* 494 VIII.
„ VICTOR *ordinatus Episcopus Vicohabentiæ an.* IX.
„ 560. *die 20. Decembris.*
„ MARTINUS *ad hunc Episcopatum assumptus* X.
„ *anno* 608.
„ LEO II. *Episcopus Vicohabentiæ anno 611. Hi* XI.
„ *Vicohabentiæ Episcopi ab Ughello prætermissi eruuntur ex Archiviis tum Episcopali, tum Capitulari „ Ferrariensibus: eorumdemque item memoria servatur in antiquissimo catalogo, qui in Archivio Patrum Augustinianorum S. Andreæ Ferrariensis adhuc custoditur.* Baruffaldus.)

4. MAURELIUS *c* Vicohabentiæ Episcopus, XII.
& martyr, Ferrariæque protector, floruit circa annum Domini 634. cujus corpus requiescit in Ecclesia S. Georgii ad dextram majoris Altaris, in argentea capsula, quam æneum sepulchrum iterum includit, ubi tunc conditæ fuerunt perquam honorifice, cum e caverna lacunosa extraherentur, in qua propemodum neglectæ jacebant an. 1419. Cujus translationis pompam adauxit Nicolai Marchionis Atestini, Nicolai de Robertis, Petrique Bojardi Episcopi Ferrariensis præsentia. In anteriori autem parte sepulchri hæc sequens inscriptio legitur.

c De hujus Episcopi ... vide ... Acta SS. ... p. 152. & seqq.

Divi Maurelii martyris & Episcopi veneranda ossa, cujus divinitatem frequens votorum venustestatur in dies. Patres Olivetani ære proprio & piorum divo Maurelio posuere.

Hujus sancti festum Ferrariensibus decurrit solemne die 7. mensis Maji. Post hujus sancti martyris excessum, Rotharis Rex Longobardorum Vicohabentiam excidit, translataque est dignitas Episcopalis ad Ferrarolam, cujus Præsules in sequentem seriem digessimus.

5. JOANNES Vicohabentiæ Episcopus inter- XIII.
fuit concilio Romæ celebrato an. 649. apud Rub. lib. 4. Ravenn. hist.

6. MARINUS Romanus e nobili gente Sabella, XIV.
a Vitelliano Papa Ferrarolæ Episcopus creatus est anno 657. ut idem Pontifex in sua Ferrariensis Episcopatus institutione scriptum reliquit; Cujus documenti exemplar in vetusto pergameno exscriptum extat in Archivo Ferrariensis Ecclesiæ, tenoris sequentis. Suspicantur nonnulli documentum illud

sup-

suppositititium esse, neque enim per ea tempora talis scribendi modus usui erat, neque ullum fere unquam Pontificum diploma hactenus apparuit, præter hoc Vitellianum, ubi locus, annus, dies, indictioque reticeantur, in eoque plura gratis videntur annexa (1). Utcumque sit, illud tamen hic exscribendum curavimus, ut cuique liberum sit, quod placuerit, arbitrari. *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti Amen.*

Jubente Vitelliano servo servorum Dei, atque Constantino Romanorum Imperatore Augusto. Exiit edictum Romanum, ut describeretur, qualit. post destructionem nostræ Vicunveriæ a *Ecclesiæ, quæ de jure B. Petri Apostoli fuit, petitionibus, precibusque Clericorum, & Laicorum, omniumque populorum habitantium infra Ducatum nostrum Ferrariæ, in ipsa videlicet Massa Babylonia, quæ vocatur Ferraria, quæ de patrimonio S. nostræ Ecclesiæ Romanæ est B. Petri, in ipsa eadem Massa alteram fundavimus, & eam auximus, & ædificavimus Ecclesiam ad honorem Dei omnipotentis, & Martyris S. Georgii, atque in Episcopatum consecravimus, ad jus, & dominium S. R. E. beati Petri, & in dominio, & potestate, seu cura, & gubernatione sua constituimus, atque subjugamus, & in ea quendam Episc. ex Romanis, Marinum scilicet virum religiosum justum, & honestum, ac venerabilem & ex nobili genere ortum, ex auctorit. beati Petri Ap. & nostra cum Cardinalibus scilicet, & Episcopis nostræ Romanæ Civitatis in ipsa sancta Ecclesia Ferrariensi ad* Episcopalem effectum b *eligimus, investimus, & consecravimus in jure, & dominio S. R. E. quæ mater est omnium Ecclesiarum, & de illius bonis in ipsa S. Ferrariensi Ecclesia B. Georgii, tanquam* Spirituali c *filiæ suæ, atque heredi per hoc novum instrumentum, & privilegium, nomine scilicet dotis in conservatione ejusdem Ecclesiæ filiæ B. Petri, sicut supradictum est, de patrimonio suo, de suo jure, atque dominio, in jure, & proprietate ejusdem Ecclesiæ S. Ferrariæ, damus, donamus, & mancipamus, atque in perpetuum in jure, & dominio suæ proprietatis transferimus duodecim Massas positas infra nostrum comitatum per singula loca sicut hic subter designantur. In primis damus Vicum Adventinum, & Massam, quæ vocatur Pollariolus, cum omnibus fundis, & pertinentiis suis, & tributa fluminis, & ripa sibi pertinentibus. Et similiter damus integram medietatem de toto, & integro fundo de Contrapado, &* de campo Bedæ d, *cum omnibus juribus suis, ambobus fundis, pertinentibus, & totam similiter medietatem de tota, & integra Massa Quartisana, cum omnibus sibi pertinentibus: & Massam similiter Donoro, cum fundo Albarea, & fundo Viconovo; & cum omnibus aliis fundis constitutis in ipsa eadem Massa; & similiter damus, & tradimus totam, & integram Massam Firminianam, cum omnibus fundis, & juribus sibi pertinentibus. Et similiter damus, & tradimus totum, & integrum fundum, seu Corrigium* Portunariæ e *cum toto campo S. Martini, & cum toto fundo de Duce, juxta ipsum campum S. Martini: & totam medietatem de campo, qui dicitur de Capraria, juxta ipsum fundum de Duce, & totum fundum Orgianellam, & totum fundum Orgiariam, & totam Vallem, & Piscariam, quæ dicitur Trenta. Et similiter damus totum, & integrum campum Mixturiatum, positum juxta ipsam Piscariam, & vallem de Trenta. Et similiter damus totum & integrum fundum, & Corrigium de fronte buco, & totum Canale, qui dicitur* Leviarius f. *Et similiter totum fundum, & Piscariam, quæ dicitur Morticinus; & item tradimus, & damus sibi Vicum Varianum, cum tota Curte sua, & cum omnibus fundis pertinentiis suis infra totam prædictam Curtem constitutis. Et similiter damus totum, & integrum fundum* Gallicum, g *cum omnibus juribus, & pertinentiis suis. De his omnibus tradimus sibi proprietates, & possessiones. Et iterum damus sibi totam, & integram Massam Curuli, cum omnibus suis fundis; & similiter Saletam Damianam, & alteram Saletam, quæ dicitur Castellana, cum omnibus suis fundis. Massam similiter & Occuparis, & Massam Ropiolam, cum omnibus fundis, & pertinentiis suis. Et Massam similiter* Peducli h, *& Massam similiter* Seremariam. i *& Trentam, & Massam Seneticam, atque Castellionis, cum omnibus juribus, & pertinentiis suis. Has omnes Massas, & prædictos fundos damus, & subjugamus prædictæ nostræ majori Massæ, quæ dicitur Ferraria, cum omni obedientia, & servitute mercati quidem, & ripæ* telonei k; *unam medietatem damus, & tradimus sibi in proprietate, & alteram medietatem similiter damus pro benedictione ad nostram Civitatem Ferrariæ. Hæc quidem omnia prædicta sunt de patrimonio, & jure, atque dominio S. nostræ R. E. beati Petri, sicut supra legitur, in jure, dominio, seu proprietate ipsius S. Ferrariensis Ecclesiæ B. Georgii pro benedictione transferimus, & mancipamus, & tradimus in perpetuum pro timore omnipotentis Dei, & dulcedine, & amore præfati Marini Episcopi Ferrariensis. Quem, sicut supradictum est, ibi in Episcopum consecravimus; ob hoc cognovimus eum virum sapientem, & ab omnibus vitiis alienum, & bonis* omnibus l *plenum, & in lege Dei ambulantem, immaculatum cognovimus, humilem existentem, & resistentem superbis, latrones non diligentem, & obedientem, raptores, & homicidas, & adulteros, sacrilegos, atque perjuros ad pœnitentiam vocantem, in Dei, & dilectione proximi manentem, Orphanis & viduis consilium tribuentem; Pauperem, infirmum libenter visitantem, & mortuum sepelientem, aliena minime concupiscentem, sed de suo proprio largientem* & quatenus vixit m, *& in charitate perfectus est, tribuens omnibus pauperibus de suo, nudis, esurientibus, & sitientibus vestitum, cibumque tribuit, & potum, carceratos liberat, infirmos visitat, & peregrinis hospitium tribuit, & peccatores à peccatis eorum libenter absolvit. Qui conservat omnia Dei mandata, damus licentiam sibi ordinandi, atque consecrandi Ecclesias, monasteria, capellas, clericos, monachos, Abbates in singulis massis per totum nostrum comitatum Ferrariæ. Qui penitus non vocentur ad nullius publicæ potestatis placitum, neque districtum, sed semper maneant in dominio, & potestate, seu districtu, atque electione, atque judicio supradicti Marini Episcopi* Coepiscopique n *nostri, suorumque omnium successorum Episcoporum ipsius Episcopi Ferrariensis; ipsum autem Episcopum, suosque successores in dominio, & potestate, seu districtu, atque ordinatione, investitione, & consecratione sunt nostræ Romanæ Ecclesiæ beati Petri Apostoli, de ejus o patrimonio, & in ipsam ecclesiam tenemus, & affirmamus in* Vicarium p *habendo, ut quomodocunque nostra universalis persona in Episcopatu creaverit, ordinaverit, investiverit, & consecraverit, ille in honore habeat Episcopum sedens; & in ipso similiter Episcopio tales canonicos ordinavimus, qui justi, & timorati, & firmati in lege Dei à sæculo taliter sint alienati, qui nullam proprietatem apud se tenuerunt, sed qui Dei amore, atque timore omnia fecerunt communia in charitate, & canonicè, ac regulariter vivere promiserunt. Votum, & professionem Deo fecerunt, & in scriptis firmaverunt ipsam* professionem q *ponentes* etiam r *super altare, unam tantummodo clavem habent, atque marsupium, eleemosynas quotidie dant pauperibus, nemine illorum cogitante de crastino, præter victum, atque vestitum nihil retinent, & omnia pauperibus superflua tribuunt. In dormitorio quidem lucernam ardentem in medio habentes, communiter iacent, & dormiunt, & in refectorio similiter edunt communiter. Quibus pro timore, & amore omnipotentis Dei ut in ipsa sancta Ecclesia noctu, dieque deserviant Deo, à parte S. nostræ Romanæ Ecclesiæ hoc beneficium per hoc nostrum privilegium illis, suisque successoribus futuris canonicis tribuimus totam, & integram quartam partem totius decimæ, quæ dabitur ad ipsam ecclesiam, & similiter totam*

a Al. Vicoventiæ.
b Al. Episcopale officium.
c Spirituali.
d Al. Caput Rivi.
e Al. Portunatiæ.
f Al. Laob[illegible]
g Al. Galligam.

h Al. Fedonis.
i Al. [illegible]
k Al. Teloneï.
l Al. [illegible]
m Al. [illegible]
n [illegible]
o Al. [illegible]
p Al. perpetuum.
q Al. [illegible]
r Al. [illegible]

(1) In publico compendio literarum Apostolicarum, seu Privilegiorum ab Hadriano f. Joanni Cardinali, & Episcopo Ferrariensi concess. Romæ apud Lateran. an. 780 die 9 Martii habentur hæc verba præcisa, quibus Vitaliani privilegium quodammodo comprobatur. *Condolentes de confessione, et annuali [illegible] nostri Episcopi, quod nobis Prædecessores infra Ducatum Ferrarien. in quadam scilicet nostra majori Massa Babylonica, quæ vocatur Ferraria, ad honorem Dei omnipotentis, et Be[illegible] Georgii martyris sui constituerunt, et consecraverunt, addens et sicuti ipsi prædecessores titulo donationis dederunt et alias [illegible] massas, ita et nos etc.* Baud[illegible]

tam, & integram decimam de omni sua, suorumque famulorum laboratione habeant.

Imperator, & nostra Imperatoria potentia laudamus, & confirmamus omnia, quæ à sancta R. E. in prædicta ecclesia Ferrariensi B. Georgio sunt tradita, & donata per hoc idem ipsum privilegium, ipsum jam dictum Marinum, venerabilem præsulem, suosque canonicos pro illorum regione, cum omnibus suis possessionibus in nostra recipere protectione ut omnia, quæ possident, vel in futurum acquisierint, & possidebunt, securi, & quieti perpetuo detineant. Terras scilicet, & vineas, paludes, & silvas, atque piscarias, colonos, villas, servos similiter & ancillas utriusque sexus; hæc omnia pro suo victu, & vestimento, cum toto districtu teneant quiete, & nemo sit ausus distringere illos, suosque colonos, atque familios, neque de suis bonis minuere. Quia pro timore Dei absolvimus illos ab omni publica datione, & functione, atque districtu, per præcepta quidem, & privilegia S. R. E. beati Petri, hæc omnia data & tradita sunt in Episcopatum Ferrariensem per Papam Vitellianum, & per Constantinum similiter Romanum Imperatorem. Ferraria consistet Ducatrix, & distinguat omnes alias Civitates. Quia ab Apostolica sede tenet principatum datum sibi à principali; quem chronica vocat Ducatum. Infra quem. Comit. Ferrariensis designatur hoc modo. Ab Oriente ab una parte fluminis est altera nostra Massa Fiscalia, & fossa Bosonis. Inde transiens flumen Sandals per paludes, & piscarias ultra meridiem usque ad locum Maleti, & super aggere Antianum per paludes, & piscarias capiens lacum Vitreum, descendit ad Occidentem usque ad locum Formosum. Qui certus finis inter Romaniam, & Longobardiam, & ab altera fluminis parte similiter ab Oriente est Canalis, qui dicitur de Fine. Quæ certa finis est comitatus Ferrariensis, & alterum nostrum comitatum Comaclensem, capiens alteram nostram Massam Forminianam, quæ de prædicto comitatu Ferrariense est. Et per sua jura circumdat fundum Renx a, & Cornacervina descendens per paludes, & piscarias contra Orientem usque ad canalem, & Corrigium Fichini b. Et per ipsum Corrigium, atque canalem convertitur ad flumen Erydanum. Inde ad Orientem descendit possidens omnia usq. ad Gaurum, & ipsum flumen Gaurum Apostolica, & Imperatoria auctoritate Comit. Ferrariensis descendit usque in mare. Ab Occidente similiter ingreditur per flumen Tartarum tendens per paludes, & piscarias in parte Septemtrionali juxta comitatum Gavelli circumdans Massam Comiti c, & fundum Lognari c, & fossatum de Silinile d. Inde per paludes, & piscarias in parte Septentrionali capit fundum Corneti, & fundum Occuparii, & fundum similiter Ambusii f, cum omnibus illius Comit. Ferrariensis descendit in Gaurum, per quod flumen Gaurum Ducat. & Comit. Ferrarien. incidens comitatum Adriense, & tangens Ducatum Venetiæ. Auctoritate Apostolica, & Imperatoria ducat. & comit. Ferrarien. descendit in mare nulla sibi prohibente persona, Apostolici, & Imperatoris contradicente sententia, & omni remota controversia sententia Apostolici, & Imperatoris teneatur. Undecunque sint euntes, & redeuntes ad nostram civit. Ferrariæ, securi pergant, & revertantur ad mare, usque ad præfatam Civitatem Ferrariæ, cui subjugamus omnes regiones, quæ sunt à mari, usque ad Ferrariam, & ultra Ferrariam majores, sive minores ad finem Comitatus infra omnia latera supradicta. Infra quem comitatum nemo præsumat ædificare sua auctoritate turrim, vel castrum, nisi data licentia, & consilio ipsius Civitatis Ferrariæ, non Dux, non Marchio, nullus Comes, neque Episcopus, non Archiepiscopus, nec Vicecomes, & si ipsius Civit. communis licentia contempta, atque consilio ædificaverit aliquis intra turres ipsius castri, vel turris, semper subjaceant, atque omni tempore obediant ipsi nostræ Civitati Ferrariensi. Nunquam sint rebelles, sed obedientes semper permaneant, & si in aliquo tempore contra supradictam Civitatem insurgere tentabunt, nostra sancta Apostolica, & Imperatoris auctoritate liceat ipsi nostræ Civitati Ferrariensi ipsum castrum, vel turrim destruere. Cui nostra universalis persona a parte S. R. E. beati Petri, & Apostol. & Imperator. nostra Imperatoria majestas per hoc privilegium habere honorem, & virtutem, atque potestatem damus, largimur, & in perpetuo habendam hanc dignitatem confirmamus, Regni scilicet, Civitatum quandocunque g per eam transierint, & redierint, claves, cum potestate, & virtute tradimus sibi, ut non possint per eam transire nisi ibi applicuerint, & censum Ripæ fluminis Apostolico Nuntio persolverint.

Imperat. & iterum nostra Imperatoria majestas per hoc privilegium concedimus ad præfatam civitatem Ferrariensem hunc honorem, & hanc dignitatem, ut in aliena patria sui cives non constringantur, sed alios omnes in seipsa distringat, ita scilicet, ut Apostolicus Nuncius ante se omnibus quærentibus h faciat legem, undecunque sint alieni i, si unus de altero queritur ibi faciat justitiam, & si tertium exegerint, tribuant de se autem cives Ferrariæ nostri, & suburbani in sua tantummodo civitate Ferrariæ, ante Apostolicum Nuncium faciant legem quærentibus de se, illi tamen qui sub eodem Judice sibi versa vice justitiam fecerint ante Apostolicum Nuntium quando generale placitum custodierint. Et ut non alibi sint districti, neque judicati Imperatoris edicto illos absolvimus, & liberamus, & nostra imperatoria auctoritate ad nostri Regni Civitates Italiæ per terram, sive per aquam, cum libertate magna pergant securi, & quieti, nemine sibi prohibente Imperatorio edicto contradicimus, & nullam aliam injuriam, & contumeliam suscipiant, sed solitum censum Civitatis solvant, quod ab omni alia injuria, & contumelia, & detrimento, seu mala super imposita protegantur per hoc nostrum præceptum, quibus nullam publicam functionem, seu cautionem k, vel tributum, aut feudum, neque hospitationem civitatis, vel burgi nullo modo exigimus. Sed quando in Italiam nostra Imperatoria majestas advenerit, cives Ferrariæ, si oportuerit, & a nostra parte quæsitum fuerit, dabunt nobis contra nostros rebelles in hostem mille viros ferentes arma cum suis navibus per aquam, vel per terram xxx. dies manentes nobiscum. Ab omni alia publica functione, & datione, sicut diximus, absolvimus illos pro timore, & amore Dei omnipotentis, & beati Petri Apostoli, suosque filios, & heredes in cujus proprietate suam civitatem Ferrariæ ipsi possident, in qua jussimus per tempora ordinari mercatum. In quo omnes Civitatis negotiandi causa convenerint solvendo ibi tamen tributum Ripæ, & fluminis. In mercato quidem sistunt securi, & etiam Apostolicus Nuntius, si apparuerint omnes undecunque sint, faciant, & obediant placita. Quicunque capiunt terram per pedem ab uno tantum modo illis denarium singulum tribuant. Venetorum quidem, & Ravennatum pecuniam, & naves negotiandi causa nequaquam per suum comitatum ultra Ferrariam transeant tali licentia, & auctoritate Ferrarien. si permittere voluerint, & si permiserint transire, reddant tributa fluminis, & ripæ. Bononienses quidem cives per Ferrariensem quidem comitatum nullo modo ad Venetiam, neque ad ullum mercatum pergant sine consensu, & data sibi licentia populi Ferrariensis, & si consensum habuerint, solitum reddant tributum, scilicet ad nostram Civitatem cum magna securitate veniant, & in suis navibus permanendo vendant omnia quæcunque duxerint Ferrariam tamen si convenire poterint cum alienis dando scilicet tributum ripæ, & fluminis. Et si in navibus vendere non poterunt, liceat eis in terram deponere, non ut faciant tabernam, sed summatim vendant cuicunque voluerint. Similiter Ferrarienses Episcopi Ferrarien. sive Ferrariensium auctoritate per fossas negotiandi causa ad nullum portum declinent.

Apostolica &c. Ferrariensibus autem civibus talem exigimus tributum, atque obedientiam, ut unaquæque libera persona capitis Massarii ipsius civitatis annuali reddat suffragium ad nostram S. Romanam Ecclesiam B. Petri Apostoli denarium singulum Venetiæ. Et alteram similiter faciant obedientiam, quod semel per annum si a nobis fuerit requisitum cum l nostrum Apostolicum Nuntium. Si præco imposuerit bandum per tres dies custodient generale judicium, & usque tertiam horam scribantur clamores, & querimonia, postea per men-

a Al. Rob.
b Al. Cichini.
c Al. Corneti.
d Al. Leguanum.
e Al. Sellinole.
f Al. Ambrosii.
g Al. quandocunque.
h Al. præcedentibus.
i Al. [illegible]
k Al. dationem.
l ante.

sis curriculum clamari justitiam faciendo si vocati fuerint, custodiant judicium, mulieres habentes viros, & filii patres, servi quoque & mercenarii non vocentur ad judicium, sed ad suos Dominos pergant, in quorum potestate consistunt. Qui si non fecerint justitiam, ad nostrum judicium revertantur. Qui veritatem confessus fuerit, nullo modo teneatur de tertiis, sed qui veritatem negaverit, & fuerit convinctus, in integrum tertias dabit. Judices autem, advocati, capitanei, & omnes vaccassores a, tabelliones, & consules a tertiis sint liberati, sed de illis dicimus vaccassoribus b, qui tenent feudum, & equos. Viduæ quidem, & orfani nequaquam tertias dabunt. De generali vero judicio in illo scilicet arbitrio ponimus, si placitum voluerint custodire, maneant ad nostrum convivium. Capitanei omnes prædicti, & vaccassores c, judices, advocati, & tabelliones, atque majores de singulis regionibus in omnes ad nostrum similiter invitamus convivium, & si generale placitum voluerint custodire, & obedire tribuant nobis libras decem denariorum Venetorum. Raptores autem, latrones, falsatores, atque sacrilegi, homicidæ, perjuri, seu adulteri per totum annum constringantur ad nostrum judicium. Bannum autem nostrum qui fregerint, pœnam centum, & octo denariorum Venetorum sustineant.

Armanni autem extra civitatem Ferrariensem habitantes propria, atque precaria tenentes in suis regionibus annuatim d Apostolicum generalem custodiant, & obediant placitum, & hospitia tribuant sibi, & quæ sunt necessaria collectam, vel fodrum e, nec hospitationem, vel ullam aliam dationem in illo tempore illis exigimus; scilicet omnia pro Dei timore dimittimus illis, atque pepercimus. Et insuper nostris nuntiis firmiter præcipimus, atque non contradicimus, quod nunquam ab eis aliter sint gravati, nullaque alia super imposita ab illis facta, vel acquisita, sed in dominio civitatis semper consistant, quia nostras regiones alias nostræ prædictæ civitatis Ferrariæ subjugavimus, sicut supradictum est, forte autem, & si in aliquo tempore ad prædictam nostram civitatem Ferrariensem veniremus cum patientia, & humilitate, atque reverentia fodrum f, tributa, atque hospitia tribuatis.

Civibus autem nostris Ferrariæ talem ponimus, atque statuimus usum, atque consuetudinem de terris, & domibus suis, ut non constringantur, sed perpetuum, firmum, detineant. Si quis terram suam vacuam dabit ad levandum g, & qui suscipit inde servierit h, nunquam sibi possessio auferatur. Et qui suam dabit pecuniam, nullam injuriam patiatur, sed ipsi, & sui heredes omni occasione, & necessitate remota, securi, & quieti semper possideant, & statutam possessionem i Domino solvant. Non tamen liceat ædificatori ædificium destruere, & super alterius terram ædificare, quia consuetudine judicatum est solo cedere, quod ædificatur; ædificator autem ædificium si voluerit vendere; dominum terræ prius inquirat, & si dominus ædificium voluerit emere, omnibus quibuscumque sit præpositus, non tamen dolo, vel fraude in emptione, sed justo arbitrio trium civium virorum, secundum videlicet ædificii quantitatem, & qualitatem ædificator suum ædificium vendat, si emere quidem voluerit, dominus, tunc vendet ædificator suum ædificium cuicunque voluerit, dominus ipso jure, & usu conservato emptori quem prius habuit ædificator. Et suscipiat dominus ab ipso emptore pensionem illam solitam, quam a sua ædificatione suscipiebat. Et observata k similiter sibi investitione illa, quam prius fecit suo ædificatori, forte autem, & si per ignem ædificium destruatur non sibi ideo auferatur possessio, si terram voluerit tenere, & solitam præbere domino possessionem. Et si ædificator duxerit uxorem, liceat ei sibi per dotem dare, & sive filius l moriens reliquerit possessionem, possideat ipsa per investitionem sui viri, filium autem si habuerit, & ante mortem suam mortuus fuerit, ad eam similiter perveniat donec vixerit, mortua autem matre, ad proprietatem revertatur, & uxor sui viri, & sibi consentiens fuerit, obtineat investitionem, quam ipse fecerit de rebus sibi pertinentibus, & statutam pensionem suscipiat.

Similiter & filius conservans investitionem patris sui, quam ipse suus pater fecit de rebus matris suæ sibi

a Al. Valvasores. b Al. Valvassoribus. c Al. Valvassores. d Al. Nuncium. e Al. fodrum. f Al. fodrum & ly tributo deliberatur. g Al. fervendum. h Al. fervierit. i Al. pensionem. k Al. Conservata. l seu filius.

A pervenientibus m, quia legitimus, & idoneus est vir procurator, & administrator de bonis uxoris suæ, & filiorum suorum. Nec minor ullo modo, vel occasione, suam investitionem frangat, nec ut suscipiat ullam fraudem, vel deceptionem in sua investitione. Et si ædificator voluerit dimittere ædificium ad vendendum, quod omnia n sua, prius inquirat dominum suum, & antequam moriatur justo arbitrio trium bonorum virorum pretium æstimetur, & post mortem illius ita solvatur. Si vero evaserit, & vivat, in sæculo non de ipsa æstimatione, & convictione o a suo domino teneatur, sed quietus possideat per suam investitionem, quam sua pecunia acquisivit. Et si dominus ipsam terram voluerit vendere, prius inquirat suum pensionarium si voluerit emere, & vendat sibi arbitrio similiter trium bonorum virorum, cavendo tamen meliorationem ab ipsa ædificatione p facta super terram, & pro ipsa melioratione majus suscipiat pretium, quod non accesserit ab alio emptore. Ædificator autem si noluerit, vel non potuerit emere, vendat dominus cuicunque voluerit, B cõservata tamen ab ipso emptore illa investitione, quam ædificator suscepit a domino suo, & ille emptor statutam, & solitam suscipiat pensionem. Dominus autem si voluerit donare, vel permutare suam proprietatem, non prohibemus, si donationem, vel permutationem suæ proprietatis, & qui suscepit donationem, proprietatem, vel permutationem conservet possidenti investitionem, quam sibi fecit donator, vel permutator. Et si inter possidentem, & dominum surrexerit contentio, & de possessione, vel investitione discordia aliqua apparuerit, nec ad sententias pergant legis, sed ad usum sententiarum tendant. Et sapientes istius civitatis pro usu videlicet dominum, & possidentem, non tamen, ut domino probatio detur, sed possidenti tribuat defensionem. Et si ædificator, & sui heredes intestati, vel sine liberis decesserint, perveniat in illis, qui legitime successerint, sibi etiam conservata illis investitione, quam ædificator suscepit in vita sua. Si autem terram vacuam sine servitio aliquis dabit ad elevandum ædificium, taliter in usum confirmamus, ut dominus terræ bene prævideat, ne in futuro C se pœnitere voluerit. Quia non laudamus, ut ædificator dolo, vel fraude deceptus destruat, quæ bona fide ædificavit, sed bonæ fidei ædificator quietus possideat, & statutam domino tribuat possessionem q, tamen non liceat ei, qui ædificavit, destruere, & super alteram terram construere, & non liceat sibi vendere ædificium nisi domino, si voluerit emere, justo scilicet arbitrio trium bonorum virorum, sed secundum tempus qualitatem ædificium arbitrio suo. Et si dominus noluerit emere, vendat ædificator cuicunque voluerit. Unde constringimus dominum, ut conservet usum ad ipsum emptorem, quia quod emere noluerit alteri potuit vendere, sed qualiter inter se concordati fuerint, ita maneant obligati. Dominus autem, qui dederit terram, nullo modo sibi auferat, omni scilicet occasione remota, nisi propria, & clara ratione sua, sicut est pro suo filio, & servo, vel sua propria necessitate, & probata necessitate. Si ad suum dominum voluerit tenere, sine pœna ædificator tollat suum ædificium, & si dominus ædificium noluerit emere, & ipsam investitionem emptori conservare noluerit, ædificator D quodcunque r voluerit, suum tollat ædificium. Eodem volente jure in domino, quod in ædificatore laudamus, & non repellat dominus de possessione sua cum ædificatore bonæ fidei, nisi data prædicta causa, & necessitate, & ædificator, vel emptor suum ædificium tollat, & si dominus terram noluerit vendere, ædificationem prius inquirat, & vendat, si emere voluerit, justo similiter æstimato pretio arbitrio trium bonorum virorum, cavendo tamen meliorationẽ, quæ facta est ab ædificatore super terrã. Et pro ipsa melioratione minus pretiũ suscipiat, quod non acceperit ab alio emptore. Liceat tamen ædificatoribus ædificia, & usũ suis hered. relinquere, & donare, vel per testamẽtũ relinquere suis uxor. quæ secura, & quieta possideant sẽper, & statutã pensionẽ domino tribuant. Ædificator si neglexerit annualiter domino tradere pensionẽ, in duplũ illam judicamus. Qui autem terram & domum cum servitio ad pensionem dederit, ambo suam conventionem detineant, & statutam pensionem domino solvant. Si vero pensionem annualiter dare non studebit,

m Al. pertinentibus. n vero emptione. o Al. commutatione. p Al. cura ab ipso ædificatore facta justo. q Al. pensionem. r Al. quocunque.

in

in duplum emendabit. Et non liceat domino possidentem de possessione repellere, nisi propria, & clara necessitate. Quod si contigerit prius, reddatur sibi a domino suum, quod fecit, inde servitium, quam suam possessionem dimittat, & per ignem destruitur, non ideo sibi possessio auferatur, nisi prius reddat medietatem servitii. Et si terra cum domo ad pensionem dabunt sine servitio, nulla pœna inter se obligabunt, quia potest dominus de possessione repellere possidentem, & cuicunque voluerit tribuere. Et ipse pensionarius quando vult potest dimittere, eo scilicet modo, quod si dominus ante finem anni repellit eum de possessione, perdit pensionem domus anni totius. Et si possessor ante finem anni de ipsa domo exire noluerit, de toto anno ipsam solverit pensionem. Inter pensionarium quidem, & dominum ita firmiter præcipimus, & laudamus, ut semper in domino habeant obedientiam cum reverentia, & humilitatem, non verbo, non facto domino faciant injuriam. Sed in eum pacificum, & humilem semper se habeant. Cuilibet a autem in usum firmum tenere ita laudamus. Qui ante horam tertiæ navem tulerit ad naulum tribuet sibi, quod de die dare convenerit, & si post tertiæ horam navem tulerit de ipso die nihil tribuat. Et si ante tertia horam reddiderit navem de ipso die nihil tribuat. Et si post tertia horam navem reddiderit tribuat, sibi quicquid convenerit; & si eundo, vel redeundo sine culpa aliquod acciderit impedimentum, unde longiorem faciat moram, donec impedimentum manebit, nullum patiatur detrimentum. Sed si scienter ad suspectum ierit locum, mora sola sustineat detrimentum, navem scilicet domino reddat, & statutum illi tribuat naulum, cum navi quidem dominus tribuat, quod in usum habere similiter volumus bonum scilicet gubernatorem, & vas unum evacuatorium, & cum navi sua similiter finem b tribuat, quod in consuetudine similiter ponimus, & qui navigando, vel gubernando fregerit remum, nullum inde sustineat damnum. Et si culpa, aut injuria remum fregerit, alterum similem illi dabit, & si navem trahendo fregerit funem, nihil sibi inde emendabit, & si culpa fuerit fracta quantum deterior fuerit, justo arbitrio sit emenda.

a Al. Ciud-bus.

b Al. funi.

In diebus Dominicis ab omni opere mandare cessuum c debemus, quia vespere sabbati, usque ad lunæ diem, dominicus dies cavendus erit. In quo de navibus nemo tollat naulum, neque molendinum in aquam se volvat, & qui operatur navem in dominico die, de toto ipso die tribuat naulum. Mercenarius autem, qui habebit per pactum a nemine altero seducatur, vel recipiatur, nisi priori domino compleat pactum, & suum suscipiat beneficium, dominus autem annualiter si beneficium sibi dare noluerit in duplum sibi reddat nostro judicio. Mercenarius autem donec in servitio manet, si lucrum aliquod fecerit, totum domino acquiratur. Et si damnum aliquod sine domini jussione, fecerit mercenarius, totum sibi imputabitur, mercenarius autem si noluerit complere pactum solidorum vigintiquinque denariorum Ferrariensium, sustineat pœnam; fugitivus namque extraneus si in nostra civit. Ferrariæ inventus fuerit, quem dominus petit per servum, nequaquam sibi reddatur, nisi prius justificetur, & si potest defendere in vestra civitate suam libertatem, liber, & quietus permaneat in civitate Ferrariæ. Si autem servus est judicatus, atque convinctus, non aliter suo domino reddatur, nisi dominus pro servo prius solidum aureum tribuat, & postea servum suscipiat.

c Al. cessare

De civibus autem nostris Ferrariensibus nobilibus, & sapientibus duodecim eligimus nobiles, & sapientes viros consules, qui magna libertate civitatem regant, & populum, & sua jura cum proprietate detineant, & Romano more suum jus, & honorem detineant, & magna fortitudine suam consuetudinem teneant. Petrum scilicet Romanum germanum supradicti Episcopi, comitem Rubertum, & Lebertum d fratrem illius, Berengarium, & Albericum capitaneos, & Saracinum de Vavasporibus e, & Bugianarellum f, qui legitimi sunt Valvassores, Ladricum, & Bennonem Judicem & legis peritum, Leonem negotiatorem ... bellionem compertum, qui neminem injuste lædant, sed omnia juste discutiant. Vidua, vel orph... injuriam nullam sustineant, sed semper justitiam suscipiant. Non teneant latrones, sacrilegos, atque raptores, homicidas, & adulteros repellant, atque perjurios, in lege Dei firmati, atque justificati semper permaneant, & Apostolico sermone muniti in Dei semper vivant timore, quæ præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui in cœlis regnat cum Deo Patre, & Spiritu sancto, & tertia die pro nobis surrexit à mortuis. A sancta Apostolica sede hæc omnia sunt largita, atque statuta.

d Al. Lambertum. e Al. Valvasoribus. f Al. Rainardum.

Imperator, & nostra Imperatoria majestas per hoc privilegium omnia supradicta sibi confirmat, & omnia Apostolica, & Imperatoria auctoritate in perpetuum arma g tenere jubemus. Nemo igitur de his supradictis omnibus nullo modo frangere, vel diminuere studeat, sed in perpetuum ab omnibus firma teneantur. Si quis autem hoc nostrum privilegium ullo modo tentabit violare, vel si non obedierit, quocunque honore sit decoratus, Imperatorio edicto eum privamus, & de suis bonis pœnam centum librarum imperatoria sententia eum condemnamus, quarum medietatem in nostra camera tenemus, alteram medietatem prædictæ sanctæ Ferrariensi Ecclesiæ beati Georgii, & prædictæ civitati Ferrariæ dari præcipimus. Amplius etiam Apostolica sede Romana sit excommunicatus, & anathematis vinculo sit alligatus perpetuo. Et ad extremum Judicium non resurgat, a liminibus sanctæ Ecclesiæ sit separatus, & a Paradiso alienatus, & ad dexteram Dei non sit vocatus cum Justis, sed a sinistra cum impiis sit judicatus: & cum Juda traditore suam portionem possideat in inferno inferiori. Qui autem custos, & observator extiterit, Sanctorum omnium benedictionibus repleatur, benedictionem Domini nostri Jesu Christi accipiat, & Apostolorum Petri, & Pauli omniumque aliorum Sanctorum Martyrum, Confessorum, & in cœlesti Regno perpetuam possideat portionē.

g firma.

Ad ausculationem hujus Instrumenti interfuerunt Testes infrascripti, videlicet Gennanus, Bonatentus, Ambrosius, Beltramus, Nigubonus h, Milus, Guido Guarnerii, Guido Gambolaga, Martinus Belcerite, Arinatus Notarius, & alii ad hoc vocati fuerunt.

h Al. Pel... Nigubonus.

Et ego Severus Dei gratia sacri Palatii Notarius, sicut in privilegio Henrici Bonvicini scriptum inveni, ita scripsi, nec plus, nec minus, me sciente, nisi forte punctum, vel syllabam, vel litteram, quod non pertineat ad sensum, vel materiam, sub millesimo ducentesimo sexto Indictione nona Ferrariæ.

Et ego Aldigerius, qui fui de Soletinio, sacri Palatii Notarius hoc supradictum instrumentum, seu privilegium exemplum ab exemplari authētico, quod inveni scriptum, & roboratum, seu exemplatum nomine Severi notarii ab ipso Severo ut invenit in privilegio Henrici Bonvicini exemplato, ut in ipso inveni ita in hoc loco, & quaterno scripsi, & exemplavi bona fide, sine fraude, nihil me sciente addens, vel minuens, nisi forte in compositione literarum, vel syllabarum scilicet non contentum i, seu sententiam mutet, & cum autentico asculavi currente anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto indictione tertia decima, tempore Alexandri Papæ, in mense Martii.

i Al. sed non quod sensum.

7 ANDREAS ann. 678. XV.

8 JUSTINUS an. 680. („ subscripsit Concilio „ Rom. sub Agathone.) XVI.

9 JOANNES anno 772. Quem arbitrantur plerique fuisse Cardinalem (1), an satis firmo fundamento, nullus judico. Hunc privilegiis gratiisque prosecuti sunt Adrianus I. Leoq; III Pont. Max. 798. XVII.

10 ANDREAS ejusdem sedis Antistes erat 824 qui Mantuano concilio assedit. XVIII

(„ CONSTANTINUS Ferrariensis Episc. sedit in „ Concilio Lateranen. à Nicolao I. habito an. 861 ejusque Actis supra in Ravennensibus relatis subscripsit.) XIX.

11 VIATOR in eadem sede floruit anno 856. XX.

cujus

(1) M. Antonius Guarinus in suo compendio historiæ Ferrariensis Ecclesiæ se vidisse testatur Lateranense diploma dat. die 9. Martii an. 772. in quo expresse hic Joannes vocatur Cardinalis.

(1): cujus meminit Sigonius, narratque a Joanne VIII. Pontifice fuisse missum ad cognoscendas causas, quæ per id tempus vertebantur inter Veronensem, ac Tridentinum Episcopos, ejus legationis collegis Joanne Gilulpho Mantuano Episcopo, & Eicardo Præsule Vicentino. Hoc porro sedente Præsule fundatur primo ab Urbe lapide nobile cœnobium S. Bartholomæi Ordinis S. Benedicti nunc Cisterciensis, anno 856. Fundationem ampliorem, pluraque ad hoc cœnobium spectantia ex sequentibus monumentis videbit lector, quæ benevole, ac perhumaniter inter alia mecum communicavit amicus noster Antonius Libanorus Ferrariensis modernus loci Abbas, ex commentariis M. Antonii Guarini, aliorumque patriæ scriptoribus. Ludovicus igitur II Imp. cum Othoni I. Estensi Comaclensem urbem in Adriatici maris paludibus sitam, ejusque comitatum anno 854. tradidisset, Marinus ex Lada uxore ejus filius, possessionem illius iniit, comesque una cum matre acclamatus est. Parta ea civitas, quæ facile muniri propugnaculis, ac portu commodissimo instrui, decorarique poterat, adeo ut Padi alveo omnia mercium genera invehi ex tota Insubria, distrahique facillime possent, tantam sui æmulationem vicinis Venetis iniecit, ut ii non levi timore adducti, ne Adriatici maris imperium sibi vindicaret, sub Joanne Partitiatio duce, felicibus Estensium progressibus obsistendum, & Comaclum invadendum duxerint. Mittebat tunc Venetus dux Romam eo consilio Badoarium nepotem suum, ut comitatum Comaclensem a Benedicto III. Papa postularet. Qua re percepta Marinus cum armato militum globo egressus Baduarium in itinere adortus commissa pugna vulneratum comprehendit, & sacramento obstrictum, se illam injuriam neque armis, neque jure prosecuturum, dimisit. Baduarius Venetias reversus haud ita multo post ex vulnere est mortuus. Ob cujus mortem Veneti cum graviorem animo dolorem hausissent, Reipublicæ gravissimam injuriam arbitrati, florentissimis copiis in Comaclum immissis, illud ferro, flammaque solo æquarunt. Marinus vero postquam bellica inclyta facinora explicuisset, sustinendæ hostium glomeratæ multitudini impar, sese in aquas conjecit, ac notatu in quasdam piscatorias cymbas applicuit. A suis agnitus, amantissime exceptus Ferrariam productus est, ubi jam illum Lada comitissa mater veluti extinctum lugebat. Cumque ad civitatem accederet die S. Bartholomæo sacro eodem an. 854. in suavissimos obviæ matris amplexus eodem in loco se effudit, ubi nunc Ecclesia Cœnobii S. Bartholomæi spectatur, milliari uno a Ferraria dissita. Stabat ibi tunc temporis humilis, & angusta Ecclesiola, quam Sabinus nobilis Ferrariensis e Givalorum stirpe, sanctitate conspicuus incolebat, eoque se ex hominum commercio subduxerat, ut liberius cœlo animum transfunderet, rebusque divinis operam daret. Lada ergo post exceptos amantissimi filii amplexus, numinique, ac D. Bartholomæo gratias actas, Monasterium, templumque ibi erigere, Viatoris Episcopi auctoritate decrevit; consiliumque citissime in opus perducere cœpit, cum die octava Septembris, magna populi frequentia circumfusa, ubi ad Sabinum accessisset, proxime alveo, cujus hactenus vestigia extitere, primum lapidem jecit. Marinus postea in Gallias, ut auxilia adversus Venetos eliceret, profectus, e vita discessit; nec diu mater superstes filio vixit, interrupitq; cœptum cœnobii opus Ladæ comitissæ mors, vel potius obruit, cum vix illa ad facti memoriam in secuturas ætates propagandam, posterosque suos ad opus perficiendum excitandos eodem in loco prope Ecclesiæ fores in magna marmoreæ columnæ basi subjectum monumentum incidi jussisset.

Eripiens Veneto periturum Marte Marinum
Neptunus matri reddidit incolumem.
Hic ubi Verbigenæ magno assertoris Alumno
Stat templum, abjecta qui tenet astra cute.
Lata parens profugam sobolem complexa recepit,
Quam vexit tacitis fida carina vadis.
Ipsi sacra dies Heroi illuxerat, ergo,
Et templum hic, sacra & surgere jussa domus.
Virgineo a partu secla octo evolvit Olympus,
Quarta decem lustris addita messis iit.
Principe digna viro conjux, ast dignior astris,
Interque Estensis gloria rara Nurus.
Piscosi Imperium dederat fortuna Comacli
Lata tibi, virtus clarior astra dedit.

Ibidem aliud spectabatur marmoreum monumentum, in filii, suique memoriam, quod sequitur.

D. O M.

Lata Comacli comitissa, Othoni primi Estensis uxor, ob Marini filii charissimi sospitatem, quam eodem ab exercitu Veneto prope obsesso, enixe a Deo flagitaverat, impetratam, cum ipso die, qui sacer est S. Apostolo Bartholomæo, filio per fossam, Canale, scapha clam evecto, in ripam hoc eodem in loco, ubi templum hoc est, occurrisset, seu grati animi causa, seu etiam voti rea, Templum in hoc loco, ac monasterium in honorem S. Bartholomæi Apostoli describi, atque excitari jussit anno salutis humanæ

D. CCC. LIV.

Ut Sabinus postea cum quatuor sacerdotibus Ursone, Petro, Desiderio, alioque Ursone adolescente Vitalis Leuti filio, nobilibus Ferrariensibus, coactis in unum omnibus fortunis suis an. 856. Viatoris Episcopi Ferrarolæ auctoritate fretus Abbatiam fundaverit, cœptumque templum a Lata opus perduxerit, noster Libanorus ex Guarini Annalibus, aliisque vetustis monumentis in historia ejusdem cœnobii, quam molitur, tradit. Cæterum Ludovicus II. Imp. ann. 869. ad petitionem Sabini, aliorumque fundatorum cœnobium, bona, juraque in illud collata sub imperiali protectione suscepit, ut ex sequenti diplomate, quod hic subjungo ab originali.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Ludovicus divina favente clementia Rex. Omnibus nostris fidelibus, tam præsentibus quam futuris, notum fieri volumus, Sabinum, & Ursonem, & Petrum atque Desiderium Presbyteros, & Ursonem filium quondam Vitalis, nostram supplicasse clementiam, quatenus illos, & monasterium, quod ad honorem Dei omnipotentis, & in nomine S. Bartholomæi Apostoli supra suam terram, suo proprio stipendio in territorio Ferrariensi, ultra ripam Padi, ubi quondam antiqua ejus structura fuit, juxta locum, qui dicitur Canale, cum consensu, & auctoritate Reverendi Viatoris Episcopi S. Ferrariensis Ecclesiæ ædificarunt, & in eodem loco, & monasterio omnia bona sua tradiderunt cum omnibus possessionibus suis, tam mobilibus, quam immobilibus sub nostra Mundiburdii defensione reciperemus. Eorum denique precibus flexi pro animæ nostræ salute præcipimus, firmiterque statuentes jubemus supradictum monasterium S. Bartholomæi, & prædictos monachos ipsius monasterii, Sabinum scilicet, & Ursonem, & Petrum, atque Desiderium, & Ursonem filium quondam Vitalis cum omnibus rebus, & possessionibus, seu omnia, quæ in futurum ad hujus monasterii supradicti utilitatem debent acquiri, sub nostræ protectionis mundiburdio, tuenda hæc omnia constituimus. Insuper & jubemus, ut nullus habitator terræ pertinentis ad monasterium supradictum, ex illis, qui soliti fuerunt monasterio reddere terraticum, seu aliquis famulus jam dicti monasterii alicui præbeat aliquam functionem, nisi prædicto monasterio debitam largitionem, sed secure, & quiete absque quorumlibet controversia vivant, nec alicuius restringantur judicio, nisi ante Abbatis ipsius monasterii vel submissi præsentiam. Super

per

(1) Nonnisi post annum saltem 861. quo, ut diximus ex fide Actorum Concilii Lateranensis, in ea Cathedra sedebat Constantinus. Viatoris vero memoria extenditur ad an. 877. quo subscripsit Epistolæ Concilii Ravennatensis, qua possessio Flavianaci Monasterii, & Tilniaci villæ, Adelgario Æduensi Episcopo, ejusque Ecclesiæ confirmatur; & ad an. 881. quo Joannes VIII. [illegible] causam Adelchisii Episcopi cognoscendam commisit. Vide utramque Epistolam apud Harduinum in novis. Conc. [illegible] editione tom. 6.

per hoc quidem omnia iubemus, firmiterque præcipimus, ut deinceps nullus dux, marchio, Episcopus, comes, vicecomes, castaldio, Sculdalius, vel aliqua magna vel parva persona, iam dictum sanctum, venerabilemque locum, & monasterium S. Bartholomæi, de his omnibus, quæ ad se pertinere, vel pertinuisse probatur, disvestire, & molestare, vel inquietare præsumat. Qui autem proterva temeritate hoc facere tentaverit, sciat se compositurum auri purissimi libras centum, medietatem Cameræ nostræ, & alteram medietatem Abbati, & fratribus ejusdem sanctissimi cœnobii, per tempora succedentibus; quibus ut certius credatur diligentiusque ab omnibus conservetur, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Dat. Anno Dominicæ Incarnationis DCCCLXIX. Indictione II. Anno D. Ludovici Regis regnantis XXIII. Actum Ravennæ feliciter.

Ecclesiam, quam modo diximus a Sabino exstructam; & a Ludovico Imp. tot. privilegiis exornatam, antea Viator Episcopus an. 864. solemni ritu consecraverat. Visitur adhuc in majori ejusdem Ecclesiæ sacello vetus inscriptio in lapide iis conceptis verbis exarata.

Hæc Ecclesia in Dei honorem, & Apostoli sui Bartholomæi fuit consecrata per me Episcopum Viatorem præsente domino Hugone, & Adelberto Plebano, Anno Domini D.CCC.LXIIII. Idibus Aprilis.

Interea Sabinus, aliique in sancta conversatione socii hujus insignis cœnobii fundatores, post quam vitæ cursum perbelle consummassent, in pace quieverunt, unoque sepulchro marmoreo prope Ecclesiam simul humati, hoc habuerunt commune cœnotaphium.

Sabinus, Ursonus, Petrus, Desiderius, qui primum Ferrarienses presbyteri, deinde S. Benedicti Regulam professi, hanc Ecclesiam, atque hoc monasterium antea a comitissa Latta Ferrariæ Domina inchoatum, communibus impensis exstruxerant, hoc communi tumulo clauduntur. Quibus additus est Ursonus Vitalis Lenti filius, ut qui in professione regulæ, & constructione monasterii societatem cum iis inierat, sepulchri quoque fieret consors, anno salutis DCCCCX.

In eodem sepulchro.

Ossa virum hoc uno clauduntur quinque sepulchro,
Hoc templum, hancque piam qui posuere domum.

Sepulchrum hoc, aliaque plurima clarorum virorum vetusta monumenta in reædificatione ejusdem Cœnobii, quod sub Alphonso II. Duce Ferrariæ frequentioribus terræmotibus concussum pene conciderat, cumque a fundamentis restitueretur, non leve damnum venerandæ antiquitati illatum est; versa enim sunt sepulchra vetustissima, deletæ inscriptiones pulcherrimæ, ut iis marmorum crustis, cum poscebat occasio, uterentur. Is tamen qui, hæc preciosa monumenta corrupit, Antonius Rubeus Mediolanensis fuit Monasterii tunc temporis Abbas, vir alioqui morum suavitate, & religione laudabilis; in eoque tantum præclare se gessit, ut illa exscribi jusserit, eoque facto illarum pulcherrimis, ac vetustissimis monumentis damnum sarcire putaret; e quibus ultimæ omnium dirutæ fuere, columna marmorea, in qua, ut diximus, Marini Estensis, Lattæque Comitissæ ejus matris Cœnobii fundatorum res gestæ incisæ fuerant, & sepulchrum Eurillæ puellæ, Mathildis Comitissæ a poculis, in quo hæc prostabant legentibus carmina.

Hic jacet Eurilla, quæ pocula præbuit almæ
Mathildi Dominæ, Ferrea terra, tuæ.

Haud ab re fuerit, ejusdem Comitissæ Mathildis Eurillæ quondam Dominæ erga Ecclesiasticum cultum pium facinus modo commemorare. Hæc cum moraretur Ferrariæ temporis fallendi gratia, per nemora finitima Cœnobio, equo vecta, persequebatur feras, vel configendo jaculis, vel impellendo in plagas. Cumque quando minus putaret, pervenit hora meridiana, quæ defatigatos, jejunosque solet ad prandium vocare mortales, accurrere Monachi, omnique significatione amoris invitarunt ad epulas: nec illa abnuit. Dumque fictiles lances esurienti præberent obsonium, contigit raucum æs è sacra Turri excludere signum. Quæsivit illa, undenam id vitii irrepsisset Campanæ, & cur post fracturam non iterum refunderetur ad clariorem sonum. Causantibus Monachis loci pauperiem: aurea, gemmataque sibi illico detrahi imperavit calcaria, per Abbatem, & Monachos in novum æs primo quoque tempore expedienda. Id cum factum fuisset ex fide, in alacris, promptæque liberalitatis memoriam, Campanæ a speronis Italicè dictis speronæ indidere cognomen, quod ut perpetuum foret, calcar aureum, insculptumque devexo æris cum iis versiculis addidere.

Nola hæc Mathildis ære, quam fudit faber
Calcari aureo muneri dato, vocat
Fratres, ut orbis concinant laudes Patri.
Tergo sonanti calcar impressum gerit,
Donique munerisque par vestigium.

Illustre fuit hoc pervetustum monasterium non modo ob maximas opes, ditionemque amplissimam, verum etiã ob insignes viros, qui ex ipso emerserunt; inter quos Gothifredus Estensis effloruit, qui cum hujus Cœnobii Abbas esset, Brixiensem Episcopatum adeptus est, ut in IV. nostro tomo dicemus, cujus mater Hildegardis Azonis Estensis uxor, jam in eadem Ecclesia, marmoreo tumulo, adjecta funebri pompæ tali epigraphe condita erat.

Hildegardis uxor Azzi Estensis
ob amorem filii, quem huic Monasterio
dedicavit, hic locum sepulturæ
elegit.
DCCCC. LXX.

Prodiit etiam ex hoc eodem Cœnobio Patrochinus Casalescus Ferrariensis, sui temporis Juris lucerna, doctorque illustris; ut erat apud omnes insignis, ad Torcellanum Episcopatum primum conscendit, mox ad Ravennatem sedem transvolavit; & Matthæus Ferrariensis, e nobili Montecatinorum familia hujus monasterii Præses, Italicarumque Congregationum in Italia Ordinis Cisterciensis Abbas vir scientia, morumque probitate celebris, de quibus suis in locis. Peperit & alios insignes viros ea religiosa domus, quandiu Nigrorum Monachorum societati coniuncta hæsit, ac postea monastica disciplina sensim obsolescente, ac lapsa, in Commendatariorum manus influxit, quæ res ad Sixti IV. tempora tenuit: is enim post Angeli Card. Capranicensis voluntariam cessionem, illam in Bernardum della Volta nobilem Florentinum S. Salvatoris de Septimo Ordinis Cisterciensis Florentini agri Cœnobii Monachum, vitæ sanctimonia, doctrinæ ac prudentiæ laude celeberrimum contulisset, singulari pietate idem ipse Bernardus, abdicato Abbatis Commendatarii titulo operam dedit, ut Ordini Cisterciensi in Septimiano monasterio in omnes ætates annecteretur. Ex qua conjunctione cum monachorum Septimianorum sanctitatis fama suavissimo sui odore ubique perfunderet, Italicæ Congregationis S. Bernardi Ordinis Cisterciensis initia sumpsere, ad eandemque augendam cucurrit plurimum commẽdatariorum sacer zelus, qui suam dignitatem summorum Pontificum arbitrio permisere, ut illam in dictam Congregationem transfunderent. Bernardi vero nostri mox Archixenodochii S. Mariæ Novæ Florentiæ Præfecti pia in Ordinem liberalitas in marmorea tabula ad parietes ejusdem Ecclesiæ adhuc prostat mortalibus hisce litteris exarata:

Angelus Cardinalis tituli S. Crucis in Hierusalem, Abbatiam hanc D. Bartholomæi destitutam, ac pene collapsam Bernardo Divi Salvatoris almæ urbis Florentiæ Monacho resignavit, qui sub Innocentio VIII. Pontifice max. decreto Patrum Congregationi D. Bernardi in Tuscia ejusdem Ordinis in posterum sine Commenda auctam, reservatam, liberamque fecit.

Anno gratiæ M.CCCC.LXXXIIII. XII. Kal. Decembris Regnante Hercule Duce Secundo.

Viguit in eo monasterio religiosa disciplina, numerusque ingens monachorum sub regulari Abbate, donec Julius II. contra Ferrariæ Ducem bellum movit. Imbutus enim ea opinione Pontifex, Abbatem, & monachos magna annonæ vi Ducem juvisse, qui ipsum monasterium in suam redegerat potestatem, Abbatis titulo monachos orbavit, cumque commendatitium iterum Petro Cardinali Accolto, dum viveret, attribuit; quo extincto, quamvis Abbas, monachique S. Salvatoris Septimiani cœnobii justissimam litem contra Benedictum Cardinalem Accoltum Petri nepotem, Clementis VII. auctoritate movissent, qui per fraudem in Abbatiam se intruserat, nunquam tamen commendæ dominium recuperare potuerunt. Defatigati igitur Septimiani monachi litis diuturnitate, suisque opibus in ea prosequenda frustra, nimisque consumptis, tum magno Ferrariensium monachorum a Commendatario pulsorum numero, quos paterna charitate exceperant, onusti, ex summi Pontificis auctoritate, monachalis mensa, ab altera Commendatarii divulsa est, quæ hactenus perseverat; Abbatialis tamen titulus nuper per Urbanum VIII. iterum monachis concessus est. Hactenus de hujus cœnobii fundatione dictum sit, cum Nicolaus Baccetius in sua historia Septimiana, more suo erudite plura de eo scripserit, nuperque Antonius Libanorus historiam aggressus, alia reconditaque monumenta posteris mandabit.

XXI. 12 CONSTANTINUS, Viatoris loco subrogatur, vir magnæ pietatis, cujus studio, & sedula munificentia regularis disciplina in monasterio S. Bartholomæi crevit, ut ex sequenti privilegio anno 892. concesso patebit.

Venerabili Ursono Abbati, ejusque fratribus omnipotenti Deo in monasterio novo S. Bartholomæi ultra Padum servientibus Constantinus S. Ferrariensis Ecclesiæ Episcopus.

Nullum gaudium, nullamque majorem consolationem habere possum, quam in agro Domini cultores, & providos laboratores videre, qui vineæ Domini sibi locatæ reddant ei fructum suum. Quapropter lætati sumus magnoperè temporibus nostris perspicientes monasteriũ novum S. Bartholomæi ultra Padum diœcesis nostræ in monastica disciplina virtutibus, & meritis ita breviter excrevisse, ut merito a nobis specialibus privilegiis mereatur decorari. Sciant igitur omnes, qualiter ego Constantinus Episcopus, præfatum monasterium, Abbatem Ursonem, monachos, & omnes religiosos regularem vitam illic profitentes, in filios meos adoptasse, subque mea protectione in nomine Domini accepisse. Liceat ergo vobis, & successoribus vestris in præfato monasterio regularem vitam, juxta regulam B. Benedicti Abbatis, observare in choro, & Ecclesia vestra horas canonicas, & divina celebrare officia, habereque cœmeterium, in quo non solum Abbates, & fratres vestri, sed & familiares vestri, & qu.cumque sepeliri mandaverint, salvo tamen jure Ecclesiæ meæ, sepeliantur. Item Abbati, monachis, & fratribus præsentibus, & futuris, ut liberius, & quietius Deo famulari possint, in perpetuum indulgemus omnem solutionem decimarum, & remittimus datios, & collectas, quas possessiones, & terræ laborativæ ipsorum solvere tenebantur. Item pro Dei amore, & pro remedio animæ meæ, & antecessorum meorum liberè, & sine ulla reservatione dono vobis Ecclesiam, & hospitale Misericordiæ, quod est in fundo burgi nostri, juxta vineas vestras, cum omnibus terris, & pertinentiis suis. Postremo confirmo vobis monasterium vestrum, quod est super canale, & cunctas vestras possessiones, villas, domos, bona mobilia, & immobilia: omnia hæc libere, & securè remaneant vobis, & successoribus vestris, nullique liceat inquietare vos. Operamini, quod justum est, & orate pro me. Datum in domo mea Episcopali anno octingentesimo nonagesimo secundo, tertio Kalendas Aprilis.

Ego Constantinus Episcopus subscripsi, &c.

Memoratur idem Constantinus in monumentis ejusdem Ecclesiæ anno 898.

13 MARTINUS gratiosa diplomata obtinuit a Joanne XII. Pontifice anno 962. (1) XXII

14 (2) LEO obtinuit a Benedicto VII. confirmationem omnium privilegiorum, quæcumque suæ Ecclesiæ aliquando alii Pontifices indulsissent, anno 973. (3) XXIII

15 AMBROSIUS ejusdem Ecclesiæ Antistes. (4) Post hunc aliquot Ferrarolæ Episcopi titulum S. Georgii veteris Cathedralis assumpserunt. XXV.

16 INGONUS Episcopus S. Georgii Transpadanus floruit anno 1014. quo anno Henricus Imperator Ferrariensis Ecclesiæ Canonicos sub protectione sua suscepit, ut ex sequenti diplomate licet perspicere, è canonicorum archivo descripto. XXIV

In nomine sanctissimæ, & individuæ Trinitatis.

Henricus, divina favente gratia, Rex.

Sacrosancti Imperii Romani terras dilatare nedum studemus, verum Ecclesias, ecclesiasticasque personas nostra industria, nostraque auctoritate, Deo auxiliante, tueri minime diffidimus. Quocirca sciant omnes, qualiter canonici S. Ferrariensis Ecclesiæ, in honorem S. Georgii constructæ, nostram adierunt celsitudinem, nominative Gregorius Archipresbyter, Petrus Archidiaconus, Azoni presbyter, Riculfus presbyter, Vitalis presbyter, cunctique ipsius Ecclesiæ canonici ordine constituti, humiliter deprecantes, quatenus nos pro Dei timore, nostraque animæ remedio omnes res, & proprietates, quæ eidem Ecclesiæ pertinere videntur in villa, quæ dicitur Quartisana, & fundo contra Padum, & loco Cuculi, & caput Reda, & Baniola, & Vuarciaca, quæ jam dictæ Ecclesiæ ad partem canonicorum pertinent, villas, terras, vineas, prata, agros cultos, & incultos, aquas, aquarumque decursiones, piscationes, venationes, molendina, servos, & ancillas, aldiones, & aldianas, planities, silvas, seu cunctas res mobiles, & immobiles, quæ dici, vel nominari possint, & omnem supellectilem, seu quicquid tenent, possident, habent, tam de parte Ecclesiæ, quam de suis, suorumque parentum hæreditate, vel conquisitum, vel donatum, ea etiam videlicet ratione, ut nullus injuriam residentibus super terras ipsorum canonicorum, colonis, colonabus facere audeat, nec ipsos jam dictos clericos destringere, molestare de cunctis facultatibus sine eorum voluntate, & consensu ipsius Ecclesiæ Præsulis, præsumat, præcepto confirmationis, & roborationis corroborare, & confirmare dignaremur, & sub nostra defensione duodecim homines ipsius civitatis reciperemus, qui eos navigio ducerent, quocumque sus eorum canonicorum fuerit sine omni pretio. Quorum dignis postulationibus consentientes, prout juste, & legaliter possumus, confirmamus, & corroboramus, omnes eorum res mobiles, & immobiles, tam de parte Ecclesiæ, quam de suis proprietatibus, ipsosque prælibatos canonicos, & successores sub nostra imperiali protectione recipientes. Quare liceat eis hæc omnia, quæ super leguntur quiete, pacifice tenere, & possidere, omnium hominum contradictione remota. Præcipientes denique jubemus, ne ullus dux, Marchio, Archiepiscopus, Episcopus, Comes, Vicecomes, nullaque nostri regni magna, vel parva persona de cunctis prænominatis rebus, tam de Ecclesiis, quam de suis, eos molestare, sive eos in palatio molestè, colonos, & colonas distringere, seu aliquam publicam functionem sol-

(1) Erat jam Ferrariensis Pontifex an. 954. quo interfuit Concilio Ravennati ex Rubeo in hist. l. 5.

(2) Hic ex appendice tom. 2. delevimus Sebastinum, qui fuit Terracinensis Episcopus, non Ferrariensis.

(3) *Jo. Ægidius, Medallia familia decus, in municipio S. Elpidii nobilibus parentibus natus, Othone II. Imperante claruit. Hujus præcipuas animi dotes Benedictus VII. admiratus ad Episcopalem dignitatem illum evexit, atque Ferraria uniusatque urbis, Ugone III. Estensi Comite, Embasiliensis ... constituit an. 982. sedit in Episcopali sede an. 18. mortuus est an. 1000 succedente sibi Fabio Aßatio sive Romano.* Hactenus Camillus Medallis in Municipio S. Elpidii illustrato ex Jo. Selimo, & Petro Baccario. Verum quem latet hos auctores ex impostoris Ceccarelli cerebro natos, adeout iis adhærere lices fit ... mendacia fustigari? Pudet propterea hiantem licet hic lacunam hic ducibus explere.

(4) Floreat Ambrosius anno 1032 quo in ejus mansione Bonifacius Marchio edidit judicium relatum à Muratorio in Expositione jurium Imperialium, & Estensium in causa Comaclensi pag. 3 ... Quare in serie Ambrosium Ingono postponendum patet.

solvere cogat, nisi ipsi canonici, & nullus eos de rebus acquisitis, vel acquirendis disvestire sine legali judicio presumat. Siquis autem nostre auctoritatis paginam violare tentaverit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem Camere nostre, & medietatem tam dictis canonicis, eorumque successoribus. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria roborantes, sigillo nostro insigniri jussimus.

Datum anno Dom. Incarn. 1014. Indict. XII. anno vero D. Henrici II. regnantis 12. Actum Ravenne feliciter, Amen.

a Omittitur, ut intrusus.

17. GREGORIUS a in hanc eandem sedem intrusus 1058(1). Hujus Ecclesiæ bona, fortunasque dilapidasse narratur.

XXVI 18. ROTLANDUS ann. 1047. sub protectione Imperiali recipitur, ab Henrico Imperatore tali diplomate ex archivio canonicorum ab originali desumpto.

In nomine sanctissime, & individue Trinitatis.
Henricus, divina favente gratia, Romanorum Imperator Augustus.

Omnium Christi nostri, & fidelium tam futurorum, quam presentium noverit industria, qualiter nos pro Dei timore, ob interventum, ac petitionem dilecte contectalis nostre Agnetis Imperatricis, reverendo Ferrariensis Ecclesie Episcopo Rolando, suisque successoribus omnes ejusdem Ecclesie res mobiles, & immobiles, secundum preceptum dive memorie Conradi patris, & predecessoris nostri sub nostre defensionis manus recipientes, confirmamus, & ut bona ejusdem Ecclesie Rectorum desidia, & malefactorum violentia longo tempore amissa, nostro possint recuperari auxilio, ex liberalitate nostra imperialis munificentie, predicte Ecclesie concedimus, & hoc beneficium indulgemus, ut nulla ei prescriptio opponatur, nisi centum annorum in preteritis, & futuris negociis: Insuper etiam prefate Ecclesie ex nostra magnificentia concedimus omnem distri[illegible] omnium suorum castellariorum, servorum, atq; omnium rerum. Insuper terram, in qua resident, vel laborant in suis territoriis, vel aquis, vel silvis, tam clericorum, quam laicorum: Si quis ergo dux, marchio, Archiepiscopus, Episcopus, comes, vicecomes, vel aliqua regni nostri magna, parvaque persona contra hoc nostrum preceptum facere presumpserit, vel id infringere tentaverit, auri optimi libras centum sciat se compositurum, medietatem Camere nostre, & medietatem predicte Ecclesie, suisque pastoribus, quos leserit. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, hanc chartam inde conscriptam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum D. Hen- 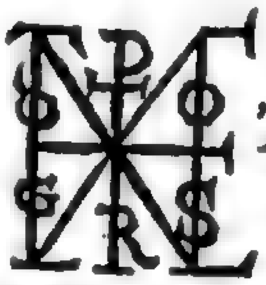 *rici Romanorum*
invictiss. Imper. Augusti.

Henricus Cancellarius vice Hermani Archicancellarii recognovi. Data 5. Kal. Maji, anno Dominice Incarnat. 1047. Indict. 15. anno autem D. Henrici III. ordinis ejus 18. regnantis 8. secundi imperantis primo. Actum Mantue feliciter. Amen.

Rolando per amplissimum privilegium Victor II. Pontifex potestatem fecit recuperandi fortunas, bonaque, quæ Gregorius intrusus destruxerat 1055. Eodem anno idem Pontif. Gerardo Archipresbytero, & Leoni Archidiacono, reliquisque canonicis Ferrariensis Ecclesiæ, sequentem scripsit epistolam, eosque suscipiens sub Apostolica protectione.

VICTOR EPISCOPUS

Servus servorum Dei. Gerardo Archipresbytero, & Leoni Archidiacono, reliquisque canonicis S. Ferrariensis Ecclesie, suisque successoribus in perpetuum.

Si justis servorum Dei petitionibus satisfecerimus, proculdubio Apostolica precepta servamus. Quapropter inclinati precibus vestris, filii charissimi, confirmamus, atque corroboramus vobis, vestrisque successoribus canonicis quicquid per paginam concessionis, & confirmationis juste acquisistis, vel acquisituri estis, ut quieti & securi ab omni lesione permanere valeatis. Desiderio itaq; ac petitioni vestre, ut diximus, inclinati, vos, vestrosq; successores sub nostra Apost. defensionis munimine suscipimus, & bona omnia, que juste habet, vel habitura est ipsa canonica, videlicet villam, que dicitur Quartisana, & fundum contra Padum, & locum Cuculi, & caput Reda, & Baniolo, & Vvartiaticum, & fundum Pecorile, & cetera, que jam dicte Ecclesie ad partem canonicorum pertinent, villas, terras, vineas, prata, agros cultos, & incultos, aquas, aquarumque decursus, piscationes, venationes, seu molendina, servos, & ancillas, aldiones, & aldianas, seu cunctas res mobiles, & immobiles, que dici, & nominari possunt, seu quicquid tenent, possident, habent tam de parte Ecclesie, quam de suis, suorumque parentum hereditate, vel alias acquisitum per aliqua chartarum munimena, juxta eam etiam videlicet rationem, ut nullus injuriam residentibus super terras ipsorum canonicorum, colonis, colonabus facere presumat, nec ipsos jam dictos distringere, aut molestare audeat de cunctis facultatibus eorum sine voluntate, & consensu ipsius Ecclesie Presulis, precepto confirmationis corroborare dignaremur, & sub nostra defensione duodecim homines ipsius civitatis reciperemus, qui eos navigio ducerent, quocunque usus eorum canonicorum fuerit sine omni pretio. Quorum dignis postulationibus consentientes, prout juste, & legaliter possumus, confirmamus, & corroboramus hec omnia, que supra leguntur, ut quiete, & pacifice tenere, ac possidere valeant, que supra leguntur, omnium hominum contradictione remota. Precipientes igitur jubemus, ut nullus dux, marchio, Archiepiscopus, Episcopus, comes, & vicecomes, nullaque magna, vel parva persona de cunctis prenominatis rebus, tam de ecclesiasticis, quam de suis eos molestet, sive in placito eos conturbet, vel colonos, vel colonas distringere, seu aliquam publicam functionem solvere cogat. Quod qui temerario ausu fecerit, nisi infra quadraginta dierum spatium emendaverit, anathematis vinculo obligetur, & a liminibus S. Ecclesie alienetur usque ad dignam satisfactionem. Qui vero custos hujus nostre sanctionis extiterit, benedictionem, & gratiam omnipotentis Dei, & B. Petri Apostolorum Principis, & nostram habeat, & in futuro eternam retributionem percipiat. Amen, amen.

Locus † Sigilli

Bene valete.

Dat. 6. Kal. Julii anno 1055. per manum Ildeprandi S. R. E. Card. subdiaconi, Victoris Pape II. anno 1. Indict. 8.

Eidem Everardo Archipresbytero, Romano Archidiacono, & canonicis Alexander II. anno 1068. aliud dedit privilegium sub tali forma:

ALEXANDER EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Everardo Archipresbytero, & Romano Archidiacono & reliquis canonicis S. Ferrariensis Ecclesie, suisque successoribus in perpetuum.

Si justis servorum Dei petitionibus satisfecerimus, proculdubio Apostolica precepta servamus. Quapropter inclinati precibus vestris, filii charissimi, vos, vestraque bona in munimine Apostolice defensionis suscipimus, atque confirmamus, & corroboramus vobis, vestrisque successoribus canonicis, quicquid juste habetis, id est, villam, que dicitur Quartisana, & fundum contra Padum, & locum Cuculi, & caput Reda, & Banioluм, & Vvartiaticam, & fundum Pecorile, villam, que dicitur Fossanova, cum capella S. Marci, ibidem sitam, Ecclesiam quoque S. Stephani in burgo Ferrarie, cum omnibus, que ei attinent. Insuper etiam medietatem decimationis plebis S. Georgii in episcopio, medietatemque omnium rerum, que pro animabus fidelium defunctorum

(1) Aliquot annis ante an. 1055. Siquidem hoc anno Victor II. dedit Rolando potestatem recuperandi fortunas bonaque, quæ Gregorius iste intrusus destruxerat, ut notat Ughellus infra in Rotlando.

eidem Ecclesiæ relinquuntur, tam mobilium, quam immobilium; totam etiam decimam totius villæ, quæ dicitur Cocomario, & cætera, quæ eidem canonicæ pertinent, scilicet terras, vineas, prata, agros cultos, & incultos, aquas, aquarumque decursus, piscationes, venationes, seu molendina, servos, & ancillas, aldiones, & aldianas, quicquid habetis, tam de parte Ecclesiæ, quam de vestrorum parentum hæreditate, necnon duodecim homines illius loci, qui navigent, quocumque usus vester fuerit sine omni pretio; seu cunctas res mobiles, & immobiles, vel quicquid deinceps juste acquisituri estis; ea videlicet ratione, ut nullus in vos jam dictos canonicos, sive vestros successores distringere, vel molestare audeat, neque vestros colonos, vel colonas, vestrasque facultates, sine voluntate, & consensu ipsius Ecclesiæ Præsulis. Statuentes igitur jubemus, ut quiete, & pacifice omnia, quæ super leguntur, teneatis, & possideatis, omnium hominum contradictione remota, ita ut nullus dux, marchio, Archiepiscopus, Episcopus, comes, vicecomes, nullaque magna, vel parva persona de cunctis prænominatis rebus, tam de ecclesiasticis, quam de propriis vos, vestrosque successores molestet, sive in placito conturbet, vel colonos vestros, aut colonas distringere, seu publicam functionem solvere cogat. Quod qui temeraria ausu fecerit, nisi infra quadraginta dierum spatia emendaverit anathematis vinculo obligetur, & a liminibus S. Ecclesiæ alienetur, usque ad dignam satisfactionem. Qui vero custos hujus nostræ sanctionis extiterit, benedictionem, & gratiam omnipotentis Dei, & B. Petri Apostolorum Principis, & nostram habeat, & in futurum æternam retributionem percipiat. Amen.

Datum 12. Kal. Julii per manus Petri fungentis vice sacrosanct. Rom. Eccl. subdiac. bibliothecarii anno ab Incarn. Domini 1068. septimo vero Pontificatus D. Alexandri Papæ II. Indict. 6.

XXVII. 19. GRATIANUS de Gabrielis Eugubinus eandem tenuit sedem 1070. Quem ad annum 1082. ætatem produxisse narratur in veteri monumento ædis S. Stephani, ubi S. Leonis Episcopi sacrum corpus in nobili Anniæ Faustinæ sepulchro recondidit, Vicohabentia eo in templo relatum anno 1081. ut supra retulimus, cujus etiam tempore ædificata est Ecclesia S. Andreæ, ubi postea Eremitani Fratres S. Augustini an. 1257. fuerunt introducti.

XXVIII. 20. SAMUEL eadem fulgens dignitate medietatem Ecclesiæ S. Stephani Capitulo dono dedit anno 1083.

XXIX 21. VVIDO ex Hetruria Aretinus, vixit anno 1090. (" *Guido dicitur a Sixto Senensi in Bibl. ad an.* " 1093.)

XXX 22. LANDULPHUS, sive Leodolphus floruit 1099. diuque ecclesiam S. Georgii administravit, primusque fuit, qui sedem Cathedralem in sacram, summamque Ferrariensem ædem transtulit die 8. mensis Maji 1135. Quam Actius Cardinalis, ut refert Sigonius, consecravit; ex eo S. Georgii Episcopi Ferrarienses sunt appellati. Landulphus nonnulla statuta edidit ad favorem Canonicorum suæ Ecclesiæ, quæ ab Innocentio II. anno 1139. sequenti diplomate confirmata fuere.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei. Dilecto filio Gualfredo Archipresbytero Ferrarien. conventus salutem, & Apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia, quæ a Domino claves regni cœlestis, & jura percepit, suorum dilectorum precibus aures semper adhibuit, & fidelibus suis dilectionis benevolentiam semper ostendit. Proinde fili Gualfrede Archipresbyter dilecte fidelitatem tuam nobis, & S. Romanæ Ecclesiæ utilem fore scientes, atque omnium Cardinalium, totiusque Romanæ curiæ preces pro te exhibitas attentius attendentes, aures tuis precibus adhibemus, & scripta tua libenter, & diligenter inspicimus, quibus bene perspectis, atque perfectis, quicquid per Episcopum Landulphum de ecclesiasticis obligationibus, de decimis, de primitiis, a laicis excussum est, laudamus, ut nullus deinceps de Ferrariæ clericorum conventu, de patrimoniis suis, vel ecclesiasticis possessionibus, decimas, aut ullos redditus ulli cogatur reddere laicorum: quicquid de Missis majoribus, & de exequiis mortuorum in civitate Ferrariæ per Episcopum Landulphum statutum est, tibi, tuisque successoribus confirmamus. Quicquid etiam in mundiburdio Imperatoris Othonis tibi placere perspeximus, statuimus, & sancimus, videlicet omnes clericos de conventu civitatis Ferrariæ, immunes esse ab omni datione, & ab omni seculari, & laicali penitus functione. Præterea personam tuam, & bona tua, quæ juste habes, & detines, vel quæ Deo propitio, juste acquisieris, sub nostra volumus esse tutela, atque a S. Romana Ecclesia custodita, munita, & esse defensa. Et si in aliquo ecclesiastico, seculari ve negotio te forte censeris pergravari, liceat tibi sanctam sedem Apostolicam libere appellare. Si quis autem ausu temerario hanc nostram præceptionem temerarie præsumpserit indignationem incurrat, & S. Romanæ Ecclesiæ, nostræque auctoritatis gladio feriatur. Amen. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.
Ego Corradus Sabinensis Episcopus subscripsi.
Ego Theoderinus S. Rufinæ Episcopus ss.
Ego Albericus Ostiensis Episcopus subscripsi.
Ego Gerardus presb. card. tit. S. Crucis in Hier. ss.
Ego Anselmus presb. card. tit. S. Laur. in Lucina ss.
Ego Lampredus presbyter cardin. tit. Vestinæ ss.
Ego Ivo presb. card. S. Laurentii tit. Damasi ss.
Ego Lucas presb. card. tit. SS. Jo. & Pauli ss.
Ego Martinus presb. card. tit. S. Stephani in Cœlio monte subscripsi.
Ego . . . . . presb. card. tit. S. Anastasiæ ss.
Ego Boethius presb. card. tit. s. Clementis ss.
Ego Sanctius Cardinalis tituli s. Sabinæ ss.
Ego Gregorius diac. card. S. Sergii, & Bacchi ss.
Ego Otho diac. card. tit. s. Georgii ad velum Aur. ss.
Ego Vassallo diac. card. s. Eustachii juxta templum Agrippæ subscripsi.
Ego Ubaldus diac. Card. s. Mariæ in Via lata ss.

Data Lateran. per manum Almerici diac. Card. & Cancellarii 10. Kalend. Junii. Indict. II. Incarnationis Dom. 1139. Pontif. vero D. Innocentii Papæ II. an. x.

23. GRIPHUM presbyterum Cardinalem tit. S. Pudentianæ, Innocentius II. in Episcopum Ferrariensem consecravit 1141. Cui cum idem Pontifex S. Romani corpus dono dedisset, illud Ferrariam detulit, condiditque sub marmoreo sepulchro, in templo eidem sancto consecrato anno 1143. Suspicor de hoc Gripho, non quidem illum fictitium fuisse Ferrariensem Episcopum, sed illius Episcopatus tempora invertisse auctores. Ciaconius narrat hunc Griphum fuisse Cardinalem S. Pudentianæ anno 1138. ejusdemque tit. Cardinalem Petrum quemdam faciunt 1142. diplomata diversa, quæ cohærere non possunt, si verum scribit Guarinus, Griphum Cardinalem supramemoratum Episcopum titulum illum obtinuisse anno 1133. & anno 1143. atque a Lucio II. Pontifice fuisse privilegiis ornatum; nisi forte dicamus eundem titulum eodem tempore duos, quod aliquando evenit, obtinuisse. Ineluctabilis tamen error in Guarino est, cum Griphum narrat Episcopum Ferrariensem fuisse adlectum an. 1133. parum memor dixisse Landulphum S. Georgii veterem Cathedralem, in novam Ferrariensem civitatem transtulisse 1135. ex Innocentii II. jussu. Porro Landulphus in humanis agebat anno 1139 (1). ut vidimus. XXXI

24. DEODATUS vivebat anno 1154. quo sedente Adrianus IV. anno 1157. Canonicis Ferrariensis Ecclesiæ superiorum Pontificum privilegia sequenti diplomate confirmavit. XXXII.

ADRIANUS EPISCOPUS

servus servorum Dei.

Dilectis filiis Canonicis Ferrariensis Ecclesiæ, tam præsentibus, quam futuris canonice substituendis in perpetuum.

Officii nostri nos admonet, & invitat auctoritas, pro

(1) Atque eodem anno 1139. decessisse oportet Landulphum, siquidem Gryphus eodem anno electus est ab Innocentio, ut patet ex ejusdem Pontificis Bulla eidem Grypho data, atque relata in Defensione secunda pro Dominio temporali Apostolicæ sedis in Comaclum pag. 313.

pro Ecclesiarum statu satagere, & earum quieti, & tranquillitati salubriter auxiliante Domino providere. Dignum namque, & honestati conveniens esse dignoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas a pravorum hominum nequitia tueamur, & B. Petri, atque sedis Apostolicæ patrocinio muniamus. Quo circa dilecti in Domino filii vestris justis petitionibus clementer annuimus, & præfatam Ferrariensem Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Villam videlicet, quæ dicitur Quartisana, fundum contra Padum, locum Curcula, caput Redæ, villam, quæ dicitur Baniolum, fundum Dundorgum, villam quæ dicitur Quartiatica, fundum Pecorile, villam, quæ dicitur Fossanova, capellam S. Marci ibidem sitam, aquam piscaritiam, quæ dicitur Morticiacum, ecclesiam S. Michaelis cum suis pertinentiis, capellam S. Stephani cum suis pertinentiis, in burgo Ferrariæ, capellas S. Petri, & Salvatoris sitas in castro ejusdem Ferrariæ, cum omnibus suis pertinentiis, capellam S. Mariæ Magdalenæ, & S. Viti, quæ est in mercato Ferrariæ, capellas S. Leonardi, Corriginum stadii totum, medietatem Lendenariæ majoris, & minoris, Cocolariam lami piscatoriam Zamedelle, mansum in capite lamas communis, medietatem fundi Gallinarii, medietatem fundi Purpuranæ, portum capitis Redæ, terram quoque, quæ fuit de Ajacha positam in valle, quæ dicitur Zucula, mansum unum in fundo, qui dicitur Duce; insuper medietatem omnium rerum, quæ pro animabus fidelium defunctorum, Ecclesiæ S. Georgii in episcopio Ferrariæ relinquuntur, tam mobilium, quam immobilium, medietatem decimationis ejusdem Ecclesiæ S. Georgii, totam decimam totius villæ, quæ dicitur Cocomarium, & cætera, quæ eidem Ecclesiæ juste pertinent in terris, vineis, pratis, agris cultis, incultis, aquis, piscationibus, venationes etiam, & molendina, servos, & ancillas, duodecim homines illius loci, qui vos navigio ferant, quocumque usus vester fuerit, abque omni pretio. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur vestris, & aliorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis Apostolicæ auctoritate, & Ferrariensis Episcopi canonica reverentia. Si qua igitur, &c. cunctis autem, &c.

Ego Adrianus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.
Ego Gregorius Sabinensis Episcopus ss.
Ego Ubaldus presb. cardinalis S. Praxedis ss.
Ego Julius presb. Card. tit. S. Marcelli ss.
Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hier. ss.
Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis ss.
Ego Octavianus presb. card. tit. S. Cæciliæ ss.
Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in monte Cœlio subscripsi.
Ego Joannes presb. card. SS. Jo. & Pauli ss.
Ego Joannes presb. card. tit. Ss. Sylves. & Martini ss.
Ego Ildeprandus presb. card. basilicæ XII. Apost. ss.
Ego Odo diac. card. S. Georgii ad velum aureum ss.
Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu ss.
Ego Hyacinthus diac. car. S. Mariæ in Cosmedin ss.
Ego Joannes Card. Ss. Sergii, & Bacchi ss.
Ego Bonadies diac. card. S. Angeli ss.
Ego Ardicio diac. card. S. Theodori ss.
Ego Boso diac. card. Ss. Cosmæ, & Damiani ss.
Ego Albertus diac. card. S. Adriani ss.

Dat. Romæ apud S. Petrum per manum Rolandi S. R. E. presb. card. & Cancellarii 4. Id. Januarii, Indict. 6. Incarnationis Dominicæ ann. 1157. Pontificatus vero D. Adriani IV. an. IV.

25. AMATUS, vel Amandus (,,Cremonensis patria, ut ex Arisio in Crem. liter. T. I.) floruit 1169. quem Alexander III. privilegiis, gratiisque prosecutus est; ejusque temporibus stupendum illud scaturientis sanguinis Christi Ferrariæ miraculum accidit, apud S. Mariam de Vado. Dum enim Petrus Prior illius Ecclesiæ incruentam divideret Hostiam, ex fractione illa elicitus cruor fornicem ipsum, in quo celebrabat, infecit, ubi hodie summa devotione, voluptateque credentium antiquissima Deiparæ Virginis imago, quam tradunt D. Lucam pinxisse, spectatur, pretiosusque ille sanguis adeo madet, ac rubet, ac si recentissime miraculum illud accidisset. Amati mentio habetur in diplomate Alexandri III. Vvidoni Archipresbytero, & Canonicis Ferrariensis Ecclesiæ concesso, ab archivio eorundem canonicorum cum aliis supra relatis extracto, cujus tenor talis est.

ALEXANDER EPISCOPUS

Servus servorum Dei. Dilectis filiis Vvidoni Archipresbytero, Præposito, & universis Canonicis Ferrariensis Ecclesiæ, tam præsentibus, quam futuris canonice instituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut & devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, & utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ferrariensem Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuimus, ut quascunque possessiones, & quæcunque bona vos, & eadem Ecclesia in præsentiarum juste, & canonice possideris, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Villam videlicet, quæ dicitur Quartisana, fundum contra Padum, locum Cucula, caput Redæ, villam, quæ dicitur Baniolum, fundum Burduragum, villam, quæ dicitur Quartiatica, fundum Pecorile, & villam, quæ dicitur Fossa nova, capellam S. Marci ibidem sitam, Piscaritia, quæ dicitur Mortitium, ecclesiam S. Michaelis cum suis pertinentiis, capellam S. Stephani cum pertinentiis suis, in burgo Ferrariæ, capellam S. Jacobi in civitate Ferrariæ, capellam S. Petri, & S. Salvatoris sitas in castro ejusdem Ferrariæ cum omnibus pertinentiis suis, capellam S. Mariæ Magdalenæ, & S. Viti, quæ est in mercato Ferrariæ, capellam S. Leonardi, Corriginum Stadii totum, medietatem Lendenariæ majoris, & minoris, Cocolariam lami piscaritiam, Zemedelle, mansum in capite Sandali positum, mansum de portu Vetrariæ, mansum Gamolage, medietatem fundi Bucentulæ, fundum Bagnoli, Lamas communis, medietatem fundi Gallinarii, medietatem fundi Purpurariæ, portum capitis Redæ, terra quoque, quæ fuit de Ajacha positam in villa, quæ dicitur Zuccula, mansum unum in fundo, qui dicitur Duce. Insuper etiam medietatem totius decisionis plebis S. Georgii in episcopio Ferrariæ, medietatem omnium rerum, quæ pro animabus fidelium defunctorum eidem Ecclesiæ relinquuntur tam mobilium, quam immobilium, totam decimam villæ, quæ dicitur Cocomarium, & cætera, quæ eidem Canonicæ juste pertinent in terris, vineis, pratis, agris cultis, & incultis, aquis in piscationibus, venationes etiam, & molendina, servos, & ancillas, & duodecim homines illius loci, qui vos navigio ferant, quocunque usus vester fuerit absque omni pretio. Ad hæc adiicientes statuimus, & auctoritate Apostolica prohibemus, ne cui liceat clericos capellarum, quæ ad jurisdictionem vestram tantummodo pertinent, vobis invitis interdicto, vel excommunicationi subiicere, aut alias indebita molestatione gravare, sed vos liberam dispositionem, ordinationem, & correptionem capellarum, & clericorum ipsorum sine contradictio-

ne qualibet habeatis, sicut usque ad tempora præsentis Episc. vestri habuistis. Præterea præsenti pagina duximus statuendum, ut nullus extra voluntatem vestram infra civitatem, vel suburbia vestræ civitatis baptizare, ungere secundum institutionem ab Azone olim Romanæ Ecclesiæ Cardinali, & tunc Apostolicæ sedis legato cum consilio, & assensu Land. quondam Episcopi factam, & hactenus observatam, vel publicas pœnitentias dare præsumat. Quartam vero partem decimarum, quæ in parochia vestra vobis noscitur de jure competere, nullus vobis subtrahere, vel violenter detinere præsumat. Nihilominus etiam auctoritate Apostolica prohibemus, ne aliquis parochianos vestros quoscunque auctoritate Episcopi vestri excommunicare, vel interdicto canonice subjeceritis, ad divina officia, vel sepulturam ante absolutionem recipere audeat. Ad hæc vobis duximus indulgendum, ut si Episcopus vester humiliter requisitus, invasores, perturbatores, aut detentores possessionum vestrarum, infra triginta dies noluerit Ecclesiastica sententia coercere, nisi manifesta, & rationabilis causa præpediat, liceat vobis in eosdem auctoritate B *nostra, secundum qualitatem, & quantitatē excessus, excommunicationis, vel interdicti sētentiam promulgare. Constitutionem autem, quam prædictus Cardinalis, cum consilio, & assensu prædicti Episcopi super testamētis defunctorum rationabiliter fecisse dignoscitur, & venerabilis frater noster Am. vester Episcopus approbasse, ratam, & firmam habemus, & eam perpetuis temporibus inconcussam manere sancimus. Decernimus quoque, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Canonicam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, vestris, & aliorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis Apostolicæ auctoritate, & Ferrariensis Episcopi canonica justitia. Si qua igitur, &c. cunctis autem eidem loco, &c. præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen.*

Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego Ubaldus Ostiensis Episcopus.

Ego Gualterius Sabinensis Episcopus. C

Datum Venetiis 3. Kal. . . . anno Dominicæ Incarnationis 1179. . . . manum . . . gerentis . . . Domini Alexandri Papæ III. anno . . . Ind. . . .

(„ Hunc Alexandrum PP. III. personaliter consecrasse Altare majus in ecclesia Cath. Ferrariæ „ habetur ex documento desumpto de libro antiquo, & memoriali ejusdem Ecclesiæ, cujus verba sunt. *Anno millesimo centesimo septuagesimo „ quarto Indictione septima octavo idus Maii. Sanctissimus P. & D. noster Alexander PP. Tertius „ consecravit in majori Ecclesia Ferrariensi majus „ Altare ad honorem omnipotentis Dei, & intemeratæ, & gloriosæ Virginis Mariæ, & Beatorum „ Martyrum Georgii, & Maurelii, & St. Leonis, „ & Valentini, & s. Felicitatis, cum Reverendiss. „ in Christo Patribus, & D. D. Ubaldo Ostiensi Episcopo, & Guidone Portuense Episcopo, & Manfredo Prænestino Episcopo, & Corrado Solabrugensi Episcopo, & Cardinalibus, & cum aliis Cardinalibus Archiepiscopis, & Episcopis Lombard. „ Franciæ, Hispaniarum, Boemiæ, Alemanniæ, „ Angliæ, & cum Romoaldo Salernitano Episcopo, „ & Patriarcha Aquilegiensi, & Co: Rogerio de Apulia. & quibuscunque vere pœnitentibus, & confessis in festivitate dedicationis ipsius Altaris hoc „ majus Altare visitantibus, præfatus summus Pontifex annum unum de Criminalibus, & septimam „ partem de venialibus relaxavit.* Baruffaldus.)

XXIV. 26. PRESBYTER Amato successit; ejusdemque memoria extat 1181.

XXV. 27. THEOBALDUS floruit 1183.

XXVI. 28. CRASSENDERIUS memoratur in bulla Lucii III. anno 1184.

XXVII. 29. STEPHANUS Ferrariensibus jus divinum dixit 1187. cui Gregorius VIII. omnia privilegia a suis antecessoribus Ferrariensi Ecclesiæ indulta, tanquam rata, justaque confirmavit. Sedente autem A Stephano, Urbanus III. Papa decessit Ferrariæ, inque majori sacello in Cathedrali sub marmoreo sepulchro, cum hac inscriptione sepultus fuit.

Hic jacet sacræ memoriæ Urbanus Papa III.
natione Mediolanensis ex gente Cribellorum,
sepultus M.C.LXXXVI. & revelatus M.
CCCV. mensis Augusti, indict. III. temporibus fratris Guidonis Ferrariensis Episcopi,
Joannis Archipresbyteri, & Bonagratiæ
Præpositi.

Ejusdem Urbani extat confirmatio omnium privilegiorum suorum antecessorum canonicis Ecclesiæ Ferrariensis, sub iisdem fere verbis in aliis relatis. *Datum Veronæ per manum Alberti S.R.E. presbyteri Cardinalis, & Cancellarii 10. Kal. Maji. Indict. 4. Incarn. Dominicæ anno 1186. Pontificatus vero D. Urbani III. anno 1.*

Ego Urbanus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.
Ego Henricus Albanensis Episcopus ss.
Ego Paulus Prænestinus Episcopus ss.
B *Ego Theobaldus Ostiensis Episcopus ss.*
Ego Joannes presbyter card. tit. s. Marci ss.
Ego Laborans presb. card. s. Mariæ Transtiberim tit. sancti Callisti ss.
Ego Pandulphus presb. card. tit. xij. Apostolorum ss.
Ego Albin. presb. card. tit. s. Crucis in Hierus. ss.
Ego Melior presb. card. Ss. Jo. & Pauli tit. Pamachii ss.
Ego Adelardus tit. s. Marcelli presb. card. ss.
Ego Gratianus Ss. Cosmæ, & Dam. diac. card. ss.
Ego Probus s. Angeli diac. card. ss.
Ego Octavianus Ss. Sergii, & Bacchi diac. card. ss.
Ego Uffedus s. Mariæ in Via Lata diac. card. ss.
Ego Rodulphus s. Georgii ad velum Aureum diac. card. subscripsi.

30. UGUCCIO floruit anno 1192. ex privilegio Cœlestini III. („ & ex epitaphio relato Guillelmi Adelardi pag. 516. XXXVIII

31. THEOBALDUS secundus Uguccioni successit anno 1192. XXXIX.

C 32. UGO a, sive Uguccio floruit anno 1196. in monumentis autem Abbatiæ Nonantulanæ Ugo appellatur, anno 1197. Anno vero 1199. die 8. mensis Septembris, in favorem Nonantulani Abbatis, contra Mutinensem Episcopum tulit sententiam. Fato concessit circa annum 1212. Post cujus excessum, cum clericalis Senatus in diversa studia scinderetur, futuri Præsulis electionis Innocentius III. arbitros honorarios constituit, Cremonensem Episcopum, atque Albanensem electum, cum Abbate Columbæ Placentinæ ditionis ex ordine Cisterciensi, quorum suffragia cum in fratrem Jordanem Patavinum, virum in opere, & sermone potentem concorditer coivissent, illeque detrectasset onus subire, iterum ex ejusdem Pontificis jussu, alterum coacti sunt promovere ad sedem. XL.

a Hujus opinionē circa Altaris sacramentum improbat Innocentius III. ut ex c. in quadam de celeb. miss. ad eumdē scribit idē Innocentius de presb. non baptizato. c. veniens. & c. quanto. De divortiis.

33. ROTLANDUS electus fuit anno 1212. cujus electionem Innocentius III. ratam habuit. Hic ecclesiam S. Blasii consecravit anno 1218. inque Ferrariensi sede diutissime vixit. XLI.

D 34. GRAVENDINUS electus anno 1236. Hic anno sequenti una cum assensu canonicorum suorum pro salute animæ suæ, successorumque suorum dono dedit, & concessit in perpetuum Priori, & conventui S. Georgii de Ferrarola, omnem decimationem, quæ ad sacrarium Cathedralis spectabat, ut in instrumento super iis confecto continetur, quod confirmatum deinde fuit ab Innocentio IV. & legitur in regesto Vaticano folio 47. an. X. cujus tenor talis est. XLII.

INNOCENTIUS EPISCOPUS Servus servorum Dei. Priori, & Conventui S. Georgii de Ferrarola ordinis S. Augustini Ferrariensis, &c. solet annuere, &c. usque impertiri.

Cum igitur sicut coram nobis lecta vestra petitio continebat bonæ memoriæ Gravendinus electus, & Capitulum Ferrariense vobis, & per vos Eccl. vestra spectabat pro suarum, & prædecessorum, & successorum suorum animarum remedio pia, & provida liberalitate donavint, prout in instrumento exinde confecto plenius continetur.

netur. Nos vestris devotis supplicationibus inclinati, donationem hujus ratam, & gratam habentes, illam auctoritate Apostolica confirmamus, & eisque communimus. Tenorem hujus instrumenti de verbo ad verbum præsentibus inseri facientes, qui talis est. In Christi nomine. Amen. Anno a nativitate ejusdem millesimo ducentesimo trigesimo septimo, die tertia exeuntis mensis Maji, tempore Gregorii Papæ, & Fr. Imperatoris, indictione decima. Actum Ferrariæ, in palatio domini Episcopi. Nos Gravendinus Electus, Ugucio Præpositus, presbyter Gerardus, presbyter Rolandus, Bonaccursius, & Jacobinus canonici Ferrarienses, amore Dei, & intuitu pietatis, & pro remedio animarum nostrarum, & prædecessorum, ac successorum nostrorum nomine Episcopatus, & canonicæ Ferrariensis, pura, & spontanea voluntate damus, concedimus, libere donamus, & irrevocabiliter tradimus vobis domino Bruno canonico S. Georgii de Ferrarola præsenti, ac nomine Ecclesiæ, & Canonicæ præfati S. Georgii de Ferrarola recipienti totam, & integram decimationem, quæ ad sacristiam nostram pertinet, vel pertinuit, vel dari debuit de possessionibus positis in plebatu prædictæ ecclesiæ sancti de ultra Pado, videlicet in Polesino Gaibano tam cultis, quam incultis, vallibus, & paludibus, ut amodo licentiam habeatis dictam decimam, & fructus, & obventiones, & redditus ipsius vel ipsarum decimarum, tam in frumento, hordeo, faba, melica, & alia blava, & leguminibus, quam in vino, agnis, capretis, porcellis, & aliis omnibus, de quibus sacri canones decimas dari jubent, exigendi, petendi, atque colligendi a quacunque persona nomine præmemoratæ Ecclesiæ vestræ S. Georgii, & ad prædicta omnia constituimus vos nomine dictæ Ecclesiæ, & facimus procuratorem, ut in rem ipsius Ecclesiæ, & damus vobis licentiam nomine præfatæ Ecclesiæ intrandi tenutam, & possessionem, vel q. . . . . . dictæ decimationis, & fructuum, & obventionum, ac redditum ipsius decimationis . . . dationem, donationem, concessionem, & traditionem per nos, nostrosque successores nomine Episcopatus, & Canonicæ permittimus vobis nomine antedictæ Ecclesiæ S. Georgii firmam tenere, & observare, & non contravenire ulla occasione, vel ingenio exquisito, vel excogitando sub pœna mediæ libræ auri, quam solvere promittimus, si contraventum fuerit, & ea soluta, prædicta omnia sint rata. Præterea si aliquis, vel aliquo nomine sacristiæ contra prædictam venirent, vel moverent dictæ Ecclesiæ aliquam litem, promittimus vobis nomine dictæ Ecclesiæ stipulanti, quod ipsam Ecclesiam indemnem conservabimus sine aliqua refectione expensarum factarum in litem, vel circa litem. Insuper nos Capitulum nomine Canonicæ nostræ promittimus vobis nomine jam dictæ Ecclesiæ stipulanti, quod faciemus canonicos nostros, cum fuerint præsentes, prædictis omnibus consentire, & contractum istum, & omnia, quæ continentur in eo firmare, & ratificare. Interfuerunt ad hoc præsentes testes vocati, & rogati.

Presbyter Bonatus Massarius operis episcopatus.
Presbyter Paganus de sancto Romano.
Domnus Asdratus.
Domnus Jordanus canonici sancti Georgii.
Presbyter Sylvester canonicus Gaibanus.
Domnus Ondeus Archipresb. Vigenziæ.
D. Erro canonicus Coron.
Presbyter Accharisius de sancto Paulo.
D. Villanus de Aldigero.
Mercatellus notarius.
Ladoinus ejus frater.
Bertraminus . . . & alii plures.
Ego Gravendinus electus Ferrarien manu mea scr.
Ego Ugucio Præpositus Ferrarien. manu mea scripsi.
Ego presb. Gerardus Ferrarien. canon. & D. Rusticii Ferrarien. Archipresb. vicarius, mea manu scr.
Ego presbyter Rolandus canonicus Ferrarien. propria manu scripsi.
Ego Bonaccursius diac. Ferrarien. Eccl. canonicus manu propria scripsi.
Ego Jacobinus Canon. Ferrarien. mea manu scr.
Ego Bonaccursius Ferrarien. canonicus d. donationi consensi, & mea manu scripsi.

Ego Jacobinus imperiali auctoritate notarius præsens, ut supra legitur, rogatus a prædictis scripsi. Supplentes defectum, si quis in prædictis esse dignoscitur de plenitudine potestatis. Nulli ergo nostræ confirmationis, &c. si quis autem, &c.

Datum Perus. Non. Julii anno 10.

35. PHILIPPUS Fontana a Ferrariensis successit anno 1243. Hic statim electus Ugoni Abbati S. Bartholomæi prope Ferrariam, ejusque fratribus hæc elargitus est dona, quæ recenset ipse in suis ea de re tabulis, quæ extant ibidem sequentis tenoris. XLIII

a De eo Superbus de viris illust. Ferrar. p. 1. p. 14. Manusf.

Philippus, Dei, & Apostolica gratia, Ferrarien. Ecclesiæ Electus, Venerabili fratri Ugoni S. Bartholomæi Abbati, ejusque fratribus, regularem vitam profitentibus.

Cum petuntur a nobis, quæ a rationis tramite non discedunt, libenter concedimus, & curamus ea juxta benemerentium vota effectum prosequentem complere. Eapropter, dilecte in Christo frater, attendentes devotionem tuam, quam erga nos, & Ferrariensem Ecclesiã geris, promptam, & laudabilem sollicitudinem tuam, quam in tui monasterii negotiis peragendis habere dignosceris, pro remedio animæ nostræ, & antecessorum nostrorum de manu propria investimus te Ugonem Abbatem S. Bartholomæi præsentem recipientem, pro te, & monasterio tuo, & ejus vice, & nomine successorum tuorum canonice electorum in ipso loco de hospitali nostro S. Juliani de Ruptalo Villæ Madrariæ, & illud tibi recipienti in vice, & nomine monasterii tui, & pro te, & tuis successoribus ibidem canonice institutis pro remedio animæ nostræ, & successorum nostrorum concedimus, & impertimur. Ad hoc ut pro nobis, & nostris successoribus, & antecessoribus, tu, & tui fratres, confratres mei, ad dominum orare teneamini. Hanc autem concessionem tibi conferimus pro te, monasterio tuo, & tuis fratribus, & successoribus, cum terris, aquis, silvis, padulibus, piscationibus, aucupationibus, & omnibus juribus ad dictum hospitale pertinentibus. Ita, quod tu, & tui successores auctoritate nostra ea omnia accipere, & recuperare possis ab omni persona, & personis, quæ de ipsis injuste retinerent, & irrationabiliter occupassent. Reddendo tu, & tui successores nobis, nostrisque successoribus in perpetuum singulis annis super altare capellæ nostræ pro censu, libras duas ceræ. Præcipimus quoque Petro de Parma familiari nostro, ut te vice nostra, & auctoritate nomine tuo, & successorum tuorum, & fratrum de prædictis omnibus in corporalem possessionem mittat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ concessionis gratiam, paginamque infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisque persona contra eam venire tentaverit, secundo, tertioque commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione retraxerit, reum se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & fiat Redemptoris nostri sanguine aliena, atque in extremo examine divinæ subsistat ultioni. Cunctis autem eidem monasterio jura sua servantibus sit pax, & gratia apud dominum nostrum Jesum Christum, quatenus nunc, & in futurum præmia, & fructum

bo-

bonæ actionis percipiant. Amen. In die solemnitatis B. Georgii.

S. Georg.	*S. Maurelius.*
Philippus Dei gratia	*Ferr. electus.*

† Gratia S. Spiritus adsit nobis.

Datum in eccl. S. Bartholomæi Ferrarien. diœces. per manum mei Theodorini pronomine Figaii, nomine autem prænominati D. Philippi Fontanæ Electi Ferrarien. sub millesimo ducentesimo quadragessimo tertio, die 17. Kal. Septemb. Indict. 1. præsentibus rogatis testibus Ill. Dominis Michaele canonico Comaclen. Jacobo nepote Episcopi Comaclen. & Joanne ejus servitore.

Porro donationem hanc idem Philippus, cum apud Fridericum II. Imperator pro Romana Ecclesia legationis munere fungeretur, ab eodem confirmandam obtinuit in hunc, qui sequitur, modum. Diploma extat in eodem archivio.

In nomine sanctissimæ Trinitatis.

Federicus secundus, divina favente clementia, Romanorum Imper. & Rex Siciliæ semper Augustus.

Omnibus Christi fidelibus tam præsentibus, quam futuris notum esse volumus, quatenus pro Dei amore animæque nostræ remedio ad instantiam venerabilis, nobilisque viri Philippi Fontanæ, Ferrariensis Episcopi, & apud Majestatem nostram pro sancta Romana sede fidelissimi legati, Ugonem S. Bartholomæi extra muros Ferrariæ religiosissimum Abbatem, suosque monachos, & regulares personas, necnon eorundem bona omnia, tam præsentia, quam futura sub nostra imperiali protectione, & mundiburdio nostro recipere decrevimus. Sciant igitur universi fideles nostri, qualiter monasterium supradictum, Abbas, monachi, & religiosi omnes, inibi Deo servientes, cuncta eorum possessiones, terræ, nemora, valles, piscationes, molendina, & cætera omnia sub nostra in perpetuum maneant defensione. Addentes insuper, eodemmet Philippo humiliter sublimitatem nostram supplicante, quod privilegium quoddam a divo Ludovico II. prædecessore nostro, quondam Augustissimo Imperatore, eidem monasterio elargitum, nunc duximus specialiter confirmandum, prout de facto confirmamus, nostraque imperiali auctoritate corroboramus. Nullus igitur dux, marchio, comes, vicecomes, sculdasius, castaldio, magna, sive parva persona jam dictum monasterium, religiosos, & suos successores, eorumque bona molestare audeat, aut si detinet, imposterum libere, & sine ulla contradictione reddat, alioquin nostram indignationem incursurum sciat. Nullus præsentes monachos, & futuros, suorumque vassallos, commendatos, servos, ancillas, Aldiones, & cætera omnia disturbare, & inquietare præsumat, neque eos distringere, gravare, aut angariare audeat, sed quiete, & secure vivant. Qui autem proterva temeritate hoc facere tentaverit, sciat se compositurum, prout in supradicto privilegio dicitur, auri purissimi libras centum, medietatem Cameræ nostræ, & alteram medietatem Abbati, & fratribus ejusdem sanctissimi monasterii per tempora successuris. Hujus rei sunt testes.

Henricus Rex Romanorum electus.

A. Coloniensis Episcopus.

N. Dux Lunenburgen.

Comes Gofredus, & alii.

Quod ut perpetuam firmitatem habeat, præsens privilegium fieri, & sigillo Majestatis nostræ jussimus communiri.

Actum Herbipoli feliciter anno salutis nostræ 1246 de mense Octobris. Signum D. Frederici II. Romanor. Imp. Augusti, & Regis Siciliæ.

Cæterum eidem Electo Philippo scribit Innocentius IV. 2. Non. Septemb. ep. 128. fol. 231. anno 3. in regest. Vatic. Fratres Franciscani in hac Urbe a Philippo I. Præsulatus anno stabiliuntur. Anno vero 1246. in Germania sedis Apostolicæ legatus erat, dum Lantgravius Turingiæ dux, Conradusque filius Friderici Imperatoris de Imperio conflixissent; cum autem ad Cæsarianos inclinasset victoria, Philippus in servitutem abductus, expertus est duriorem carcerem; postque multas ærumnas, liber evasit, unice charus Innocentio IV. qui in Germaniam illum legaverat, ut excommunicato Friderico optimum, Catholicumque Imperatorem sufficiendum curaret. Hujus meminit chron. monachi Patavini cum laude optimi Pastoris, lib. 1. Ad duos a fere annos Ferrariensem administravit Ecclesiam annoque 1250. ad Florentinum Episcopatum translatus est; anno vero 1251. Archiep. Ravennas renunciatus est, cujus supra meminimus planius, & plenius.

a Septem.

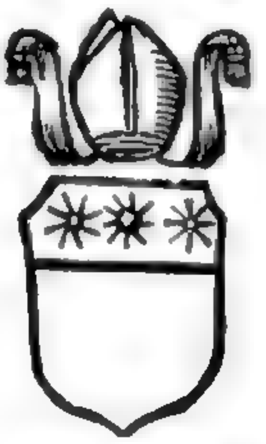

36. JOANNES Quirinus nobilis Venetus, olim Archiepiscopus Cretensis, Philippo Fontanæ successit anno 1252. Extat in Regesto Vat. Innocentii IV. Epistola 59. fol. 202. ann. 10. capitulo Ferrariensi, in qua Joannem a se Ferrariensi Ecclesiæ delectum, olim Cretensem Archiepiscopum, commendat 16. Kal. Augusti. In hujus manibus religionis vota nuncupavit B. Beatrix Estensis, fundatrix monasterii S. Antonii Ordinis S. Benedicti. XLIV

37 Fr. ANGELUS Maltraversius, Venetus, ex Ordine Prædicatorum, ad Ferrariensem sedem pervenit anno 1255. ex appendice Chron. Andreæ Danduli. XLV

38. UGUCCIO hoc nomine III. ad Ferrariensem sedem promotus est 1255. XLVI

39. JOANNES eandem dignitatem obtinuit anno 1256. XLVII

40. B. ALBERTUS *de Pandonis* b Brixiensis, Episcopus antea Placentinus, ad Ferrariensem sedem translatus est anno 1261. ab Urbano IV. ut habetur in Formulario Marini de Ebulo ejusdem Pontificis vicecancellarii. Quam ille Ecclesiam pie sancteque administravit, clarusque tum in vita, tum in morte miraculis, exuta mortalitate evolavit ad Dominum anno 1274. sepultusque est in S. Georgii Templo contra S. Maurelii martyris sepulchrum. XLVIII.

b De hoc vide supra in Placen. pag. 2.5.

41. GUILLELMUS eadem enituit dignitate anno 1274 cujus electionem ratam habuit Gregorius X. ex Regesto Vaticano, atque ab eodem Pontifice Insubriæ legatus est declaratus, ut prodit ejusdem Pontificis diploma, Id. Septemb. ann. 4. Dat. Placentiæ, quod adhuc asservatur in Nonantulano Archivio. (1) XLIX

42 FEDERICUS de Comitibus S. Martini, Episcopus antea Iporegiensis, ad Ferrariensem Ecclesiam translatus est 1290. 2. Id Februarii, ex Regest. Vatic. Ep. 339. Fratres Carmelitas introduxit in Ecclesiam S. Pauli an. 1295. Decessit anno 1303. die 16. mens. Maii, tumulatusque est in cathedrali cum hoc epitaphio. L.

Federicus de Comitibus S. Martini olim Episcopus Ferrariensis Obiit Anno Domini M.CCC. III. die xvi. mensis Maii.

43. OTHO-

(1) Martinus II. patrocinatus est Episcopo Ferrariensi, qui sede sua per vim ejectus fuerat, atque Archidiacono Ferrariensi munus imposuit, ut Pseudoepiscopo, qui armis, & potentia seculari fuerat intrusus, depulso, al[illegible] [illegible]tolica auctoritate revocaret. *Oldoinus ad Ciacon.* tom [illegible] p. 216.

LI. 43 **OTHOBONUS** de Carreto ex marchionibus Finarii, Archidiaconus Tongrensis in Ecclesia Leodiensi, a Bonifacio VIII. defuncto Friderico eligitur in Episcopum Ferrariensem; confirmatur deinde a Benedicto XI. Bonifacii successore 5. Id. Januarii anno 1304. ex Regesto Vatic. Ep. 146. an. 1. Episcopatu se abdicavit, antequam sacris initiaretur. Ex hac illustri gente Carreta fuerunt quinque alii Episcopi Carolus, Ludovicus, Aloysius, & Paulus Cadurcenses in Gallia, Matthæus Albingaunensis in Concilio Basileensi clarus, Carolus Cardinalis sub Julio II. Fabritius ejus frater Hierosolymitanæ militiæ Generalis magister; alii illustres viri ex ea recensentur, de quibus alibi.

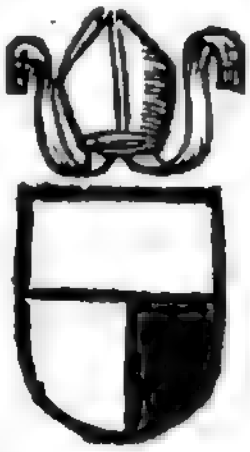

LII. 44. Fr. **VIDO** a de Pileo ex comitibus Montis Belli Vicentinus, ex Ordine Prædicatorum insignis Theologus, clarusque, ac eloquens concionator, Ferrariæ primus Inquisitor, sui Ordinis in Insubria Provincialis, ac Benedicti XI. Pontif. Commissarius, Othobono ab eodem Pontifice suffectus est an. 1304. Non. Aprilis, ita in Reg. Vatic. Epist. 540. anno 2. Hic ille Vido est, qui impii Ermanni, quem plures venerabantur ut sanctum, ossa comburi mandavit, ejusdemque perfida secta civitatem exolvit. Poema de veteri, novoque testamento scholastice panxit, quod Bibliorum Perla voluit appellari, plenusque meritis cum Ecclesiam Ferrariensem singularis pietatis exemplo administrasset per 27. annos Bononiæ e vita discessit anno 1349. apud suos Dominicanos, sepultusque est prope sacrarium, ubi adhuc ejus leviter insculptum sepulcrum spectatur cum ejusdem gentilitiis stemmatibus, atque effigie: gerebat autem pro suæ gentis insigni, divisum scutum, cujus inferiorem partem albo, nigroque colore nobilitas avita distinxerat, vix hæc semiexesa verba ex ingredientium attritu hic exscribere potui.

a De quo Altamura in Bibl. Domin. p. 96 Superbus de viris illus. Ferr. p. 1. pag. 24. Marzarius in hist. Vicent. p. 172 Mon. del.

De monte bello . . . .
fuit nomine Guido
Ordinis . . . . crepto postquam
gradum tribuit Ferraria
Pontificatum . . . . . .
doctrina scripsit tenore . . .
tumulatus mille trecentis annis

LIII. 45. **VIDO** Abalsius, civis, & Episcopus Regiensis, mox Ariminensis, Vidoni de Monte Bello

A successit, huc translatus 2. Kalend. Martii an. 1332. Hujus Episcopi temporibus, atque favore, Servitæ Fratres Ferrariam demigrarunt. E vita discessit anno 1349. Eodem tempore alter Vido Abalsius floruisse narratur, qui ex Episcopo Tripolitano, atque Regino, Archiepiscopus Ravennas effectus est, an. 1332. quem nonnulli contendunt hunc eundem Episcopum Ferrariensem esse.

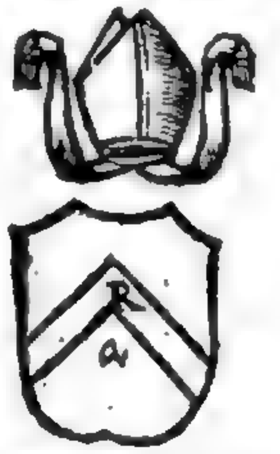

B 46. **PHILIPPUS** de Antella nobilis Florentinus, Prior S. Petri, Scharagii Papæ capellanus, & Ecclesiæ Florentinæ Præpositus, a Clemente VI. adlectus fuit Ferrariensis Episcopus anno 1349. 12. Kal. Decembris, ex Regest. Vat. Epist. 165. fol. 48. ann. 8. p. p. lib. p. cujus electione Estensis marchio quam qui maxime dicitur fuisse lætatus. Cæterum Florentinus senatus de dignitate Philippi certior factus, tam marchioni, quam ipsi electo has sequentes literas scripsit, quas ex originario exemplari exscribendas curavimus, quod adhuc in Archivio reformationum Florentiæ asservatur in litterarum lib. cum signo. C.III. Nicolai Serventuræ monachi cancellarii Reipub. Florentinæ. LIV.

D. Philippo electo Ferrariæ.

C *Dilectissime concivis, & Pater. Promotionem diu meritam, & si vellemus eam esse magis magnificam factam de liberali fomite Apostolicæ sanctitatis de vobis ad cathedralem Ferrariæ Ecclesiam nobis acceptissimam reputantes consolationis fuimus non expertes, uti Patres, qui de filiorum promotionibus contentantur. De cujus significatione Paternitati vestræ referentes offerimus posse nostrum ad singula nunc, & in posterum vestræ Reverentiæ charitatis affectibus placitura.*

Dat. Florentiæ 9. Novemb. 3. indictionis.

Marchioni Ferrariæ.

Amice charissime. Noviter nobis innotuit fide ex digno qualiter venerabilis concivis noster D. Philippus de Antella scientia, & virtuosis moribus insignitus motu proprio Apostolicæ sanctitatis ipso dignitatem Episcopalem nullatenus procurante promotus fuit per sanctitatem Apostolicam in Episcopum Ferrariensis Ecclesiæ, de quo respersi fuimus lætitia, quia Episcopatus ipse suis laudabilibus operibus in spiritualibus, & temporalibus ad exaltationem, & contentationem vestram suscepit D *incrementa, quo & si speramus ad magnificentiæ vestræ notitiam devenisse, nihilominus ad gaudium ipsa referimus confidenter, rogantes magnificentiam eandem, quatenus eum uti concivem nostrum charissimum vestrum hactenus servitorem contemplatione communis nostri, suæque stirpis, qui erga vos, & antecessores vestros semper habuerunt devotam benevolentiam, & amorem, velitis, & Episcopatum, & ejus jura suscipere commendatum. Speramus enim promotionem suam ejusdem habita notitia, vestra fraternitas gratissimam reputabit.*

Datum Florentiæ die 9. Novembris Indictione 3.

Ferrariensem Ecclesiam magna tum pietatis, tum prudentiæ laude administravit Philippus per septem annos, translatusque deinde est ad Ecclesiam Florentinam 1356. Ex Antellensi autem familia, plures nobiles viri, publicoque perutiles, ac salutares extitere, in quibus olim nituit Nicolaus Antellensis, magni ducis Hetruriæ primus consiliarius, pater Equi-

tis

tis Donati de Antella, summæ expectationis vir. A

LV. 47. BERNARDUS Gallus, Claramontensis, monachus Cisterciensis, Episcopus Comensis, huc translatus ab Innocentio VI. anno 1356. 3. Kal. Martii, ex Reg. Vatic. Epist. 13. fol. 34. ann. 15. lib. 1. post Philippum ad Ferrariensis Ecclesiæ clavum sedit, annoque 1358. Avenionem ad eundem Innocentium summum Pontificem orator profectus est, ab eo impetraturus, ut statum Reipublicæ vellet reordinare; unde civibus diuturnior tranquillitas proveniret. Vixit usque ad annum 1373.

LVI. 48. PETRUS de Stagno, Monachus S. Benedicti, Archiepiscopus Bituricensis, ab Urbano V. Cardinalis, & Camerarius S. Romanæ Ecclesiæ creatus, sub Gregorio vero XI. Episcopus Ostiensis, Legatusque Italiæ, post Bernardi excessum, Episcopus Ferrariensis ordinatus est anno 1373. Hic a Pontifice impetravit, ut sub nomine vicariatus Alberto, Nicolaoque Principibus Estensibus civitas attribueretur, cum decem millium scutatorum annuo censu. Romæ decessit anno 1377. 7. Kal. Decembris, sepultusque est apud S. Mariam Transtyberim. B

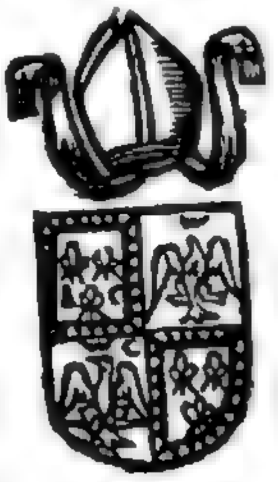

LVII. 49. ALDOBRANDINUS *a* Estensis, Mutinensis Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1377. e vivis excessit 1381. die 30. m. Octobris, sepultusque in cathedrali cum hoc epitaphio *b*. C

Hic jacet Reverendus in Christo Pater & Dominus Dominus Aldobrandinus de Domo Estensi, Episcopus Ferrariensis, qui obiit Anno Domini M. CCC. LXXXI.

LVIII. 50. VIDO *Biasius c* Regiensis, Ferrariæ Canonicus, ejusdem civitatis adlectus Episcopus est anno 1381. decessit anno 1386. ex lib. Provis. Prælat.

a De eo Libanorius in Ferrar. aurea p. 1. pag. 52. Mandos.
b Hoc sepulcrum cum epitaphio destructum fuit anno 1661. Borsafaldus.
c Regins.

LIX. 51. THOMAS de Marzapiscibus de Bononia, Juris utriusq; doctor, monachus Benedictinus, Mantuani cœnobii, Ferrariæ S. Agathæ Prior, Episcopi Vicarius, electus Abbas Nonantulanus 1366. Bullas recepit confirmationis per manus Rotlandi Abbatis S. Benedicti Mantuani. Anno vero 1386. sedem Ferrariensem adeptus est. Fato functus est 1392. sepultusque in cathedrali cum hoc epitaphio *d*. D

Hic jacet R. in Christo Pater & Dominus D. Thomas de Marzapiscibus de Bononia Juris Utriusque Doctor Episcopus Ferrariæ An. D. M. CCC. XCII.

LX. 52. NICOLAUS *e* Robertus nobilis Ferrariensis, ad eundem Episcopatum promotus est an. 1392. die 4. mensis Februarii. Primum sacrum in cathedrali peregit die 25. mensis Maji 1393. adstantibus Alberto II. Ferrariæ Marchione, & Ugone Robertio Episcopo Patavino. E qua gente, & toga, & sago viri insignes prodiere, quorum meminit Guarinus in compendio. Hunc Bonifacius IX. deinde transtulit ad Ecclesiam Boltamiensem 1401. ex lib. Prov. Præl.

d Hoc sepulcrum cum antecedenti destruct. ac pariter fuit anno 1661. quorum nulla amplius extat memor. Borsafald.
e De eo item Libanorius p. 53. Mandos.

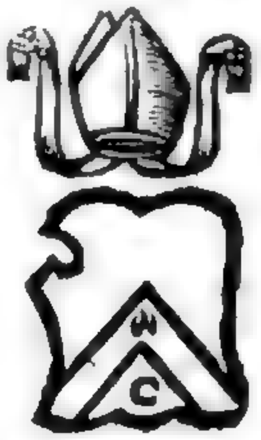

LXI. 53. PETRUS Bojardus, Episcopus Mutinensis, a Bonifacio IX. translatus est ad Ecclesiam Ferrariensem 1401. 9. Kal. Februarii, cujus nomine ejus Episcopatus iniit possessionem Gerardus Petri germanus frater nobilis Ferrariensis. Petri Vicarius aliquando fuit Thomas Perondulus Cathedralis Ecclesiæ canonicus, qui postea Ravennatium Archiepiscopus renunciatus, Ferrariæ consecratus, primum sacrum fecit in eadem cathedrali assidente Nicolao III. Marchione. Anno 1407. primarium lapidem imposuit Ecclesiæ S. Juliani a Galeotto de Avogariis constructæ, idemque Ecclesiæ S. Spiritus, quam pro Minoritis districtioris observantiæ magnifice exædificavit Bartholomæus Mela Nicolai Estensis a consiliis. Quo etiam tempore turris campanaria majoris Ecclesiæ construi cœpta est, opus sane nobile & excelsum: cujus etiam auctoritate Olivetanæ Congregationis Monachi recens instituti in Cœnobium S. Georgii anno 1414. 7. Kal. Junii Thoma Archiepiscopo Ravenate, & Nicolao Marchione adstantibus fuerunt introducti. Urbis summa ædes fuerat S. Georgii, ut supra retulimus, ibi primus episcopatum gessit Marinus Sabellus. Septimo deinde a nativitatis anno urbis in alteram fluminis ripam translata, sedem etiam Episcopalem ultra Padum transtulisse dicitur Griphon, relictis Canonicis Regularibus, qui ibidem divinum pensum solverent, quibus Alexander III. anno 1177. Ferrariensium ordinationes, donationes, aliorumque fidelium oblationes, juraque ejusdem Ecclesiæ perpetuo concessit. Exactis denique per Commendatariorum ingluviem Regularibus Canonicis Nicolaus Marchio, summa religione impulsus egit cum Joanne XXIII. ut Olivetanis nobile Cœnobium traderetur in posterum excolendum, ex quo deinceps viri in omni pietate, ac doctrina illustres prodiere: de quo celebri monasterio legendus Secundus Lancellotus lib. 2. Olivetanæ Historiæ, & Guarinus in Compendio. Idem vero Petrus Episcopus Fratribus Jesuatis, qui sub Petro Card. de Stagno Episcopo Ferrariensi in urbem fuerunt recepti, Oratorium condendi facultatem elargitus est ultimo sui Pontificatus anno, quod deinceps S. Hieronymo dicavit. Facultatis documentum, quod Petrus B. Joanni de Tossigniano, ejusdemque in Episcopatu immediate successori peramplè concesserat, hic exhibebo, quod extat apud eosdem Fratres hisce conceptum verbis.

Pe-

A *Petrus de Bojoardis Dei, & Apostolica Sedis gratia Episcopus Ferrariensis.*

Dilecto nobis in Christo Fratri Joanni Antonio de Tansignano Imolensis Diœcesis Pauperi Jesuato, Gubernatori Domorum ejusdem Ordinis positarum in Civitate Ferraria in Contrata S. Maria de Vado salutẽ in eo, qui est omnium vera salus. Benedictus Deus in donis suis, & Sanctus in omnibus operibus suis, qui quoscunque fideles sibi a malo declinare facit, & agere bonum, sicque ambulare per vias veras, & ad meliora per sancta desideria proficisci, sperantes justorum, propinquarumque aterna vita retributionum, timentesque inferni malorum perpetuas calamitates. Sane pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut tibi fundandi, & erigendi in dicto loco Oratorium unum, cum altari, & cœmeterio, ubi possis pro te, & tuis in dicto ordine Missam, & alia divina officia celebrare, & celebrari facere, confessiones vobis invicem, & vicissim facere, & Eucharistiam administrare, & administrari facere pro te, & tuis in dicto loco ibidem B *commorantibus, & in futurum commoraturis dumtaxat, excepto quod si ibidem a casu aliqui adessent, eadem officia possint licite audire, & si in ordine fuerint, possint etiam ex sua devotione ea licite celebrare, & corpora defunctorum eorundem sepelire licentiam concedere dignaremur. Eapropter tuis justis hujusmodi supplicationibus inclinati, attendentes, quod justa petentibus non est denegandus assensus, & ut serventius Deo in orationibus, & vigiliis commode tu, & tui ejusdẽ Ordinis servire possitis, quod possis in dicto loco Oratoriũ unum cum altari, & cœmeterio, sine aliquibus campanulis, erectionem facere, fondare, erigere, & adificare ibidẽ Missas, & divina officia celebrare, & celebrari facere, confiteri, Eucharistiam administrare, & administrari facere vobis invicẽ, & vicissim, & recipere pro te, & tuis in dicto Ordine prasentibus, & futuris successivè dumtaxat: & corpora eorundem defunctorum in cœmeterio sepelire possitis per quemlibet idoneum, & Catholicum Sacerdotem, non excommunicatum, non suspensum, & non interdictum, nec aliquod habentem canonicum,* C *quod obsistat, impedimentum, tam terrentibus, quam forentibus, nobis, & successoribus nostris canonice intrantibus nihilominus presentandum tibi de eo possit verisimiliter dubitari, utrum fuerit sacerdos, nec ne cum hoc, quod ad oblationem recipiendam, cum ad altare extiterit, celebrando, se volvere minime possit, nec debeat quocunque modo, salvo semper, & firmo manente jure Ecclesia Parochialis, cui dictus locus supponitur, cui juri in aliquo nullatenus intendimus derogare tibi, & successoribus tuis in dicto Ordine canonica justitia contra vos, & vestros quoscunque successores ibidem nobis, & successoribus nostris canonice intrantibus penitus reservata, tenore prasentium licentiam concedimus, & elargimur. In quorum fidem & testimonium prasentes has nostra hac nostra Pontificali sigilli appensione munitas per Petrum de Lardis nostrum Notarium fieri jussimus, & registrarti.*

Datum Ferraria in nostro Episcopali Palatio die 26. mensis Aprilis 1429. Indict. 7.

Ego Petrus de Lardis Notarius Camera Episcopalis D *fieri jussi, & manu propria subscripsi.*

Ego Sanctus Libanorius Illustrissimi D. Nicolai, Marchionis Ferraria Domini mei Cancellarius, mandato ejusdem vidi suprascriptam concessionem, & quoad demolitionem pradictarum Domorum in contrata S. Maria a Vado, novamque Oratorii erectionem laudo, approbo, & pro parte domini mei confirmo. Dat. in Cancellaria Domini mei die 30. mensis Aprilis anno 1429.

Sanctus vero Libanorus, quem vides pro Marchione Ferrariæ Petri Episcopi diplomati subscripsisse, ratumque habuisse, quod in Jesuatos contulerat Præsul, vir fuit Atestinis Principibus in paucis charus, Christique pauperum Ferrariæ secundus syndicus, eique successit Franciscus filius a Leonello Estensi inter nobiles accitus, huic Libanorus ejus natu major, qui post se in eodem Cancellariatus munere reliquit Andream filium ejus virum doctum Herculi, Alphonsoque primis Ferrariæ Ducibus consiliarium. Cæterum Petrus noster Bojardus avitæ nobilitatis Præsul, in omni scientiarum genere eruditus, hanc rexit Ecclesiam usque ad ann. 1431. deinde eo munere se abdicavit. De quo acta Concistorialia. Arnold. Wion. lib. 2. ligni vitæ narrat Antonium quendam Parmensem Monachum, & Abbatem Vangaditiæ ex Ordine Camaldulensium, ejusdemque Ordinis Generalem, a Martino V. fuisse adlectum Episcopum Ferrariensem, ibidemque fato fuisse functum, ejus rei nullo prolato auctore. Ego autem suspicor fabellam esse, quæ Wioni ex aliorum fide scribenti imposuerit, siquidem nullus per id tempus reperitur Antonius, qui Ferrariensem sedem sit consecutus, Petrumque Bojardum constat eo munere se abdicasse anno 1431. eidemque fuisse suffectum Joannem de Tossiniano, qui proxime sequitur, ut ex diplomate Eugenii IV. ad Ferrariensis Ecclesiæ capitulum, quod exhibeo ex originali, licet prospicere.

EUGENIUS EPISCOPUS servus servorum Dei.

B *Dilectis filiis Capituli Ecclesia Ferrariensis salutem, & Apostolicam benedictionem.*

Apostolatus officium quamquam insufficientibus meritis nobis ex alto concessum, quo Ecclesiarum omnium regimini prasidemus, utiliter exequi coadjuvante Domino cupientes, solliciti corde reddimur, & solertes, ut cum de ipsarum prasertim Romana Ecclesia immediate subjectarum regiminibus agitur committendis, tales eis in Pastores praficere studeamus, qui commissum sibi gregem dominicum sciant non solum doctrina verbi, sed etiam exemplo boni operis informare, commissasque sibi Ecclesias in statu pacifico, & tranquillo velint, & valeant duce Domino salubriter regere, & feliciter gubernare. Dudum siquidem felicis recordationis Martinus Papa V. pradecessor noster provisiones omnium Ecclesiarum Cathedralium tunc ad sedem Apostolicam vacantium, & in antea vacaturarum ordinationi, & dispositioni sua reservari decrevit ex tunc irritum, & inane, si secus super iis per quoscunque quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contingeret C *attentari. Postmodum vero Ecclesia vestra dicta Romana Ecclesia immediate subjecta, eo quod venerabilis frater Petrus noster in universali Ecclesia tunc Ferrarien. Episcopus regimini dicta Ecclesia, cui tunc praerat, dilectum filium nobilem virum Gilialum de Piliziariis, Militem Ferrariensem, Procuratorem suum ad hoc ab eo speciale mandatum habentem in manibus ejusdem pradecessoris sponte, & libere cessit, dictusque pradecessor cessionem hujusmodi admisit, Pastoris solatio destituta, dictoque Pradecessore per eum de provisione prafata vestra Ecclesia aliter non disposito, sicuti Domino placuit, vita functo. Nos divina favente clementia ad apicem summi Apostolatus assumpti, cum a nonnullis revocaretur in dubium, an aliquis post obitum pradecessoris hujusmodi prater Romanum Pontificem de ipsarum Ecclesiarum Cathedralium tempore obitus ejusdem vacantium provisionibus per dictum pradecessorem dispositioni sua reservatis se intromittere potuisset, sive posse, ad hujusmodi ambiguitates tollendum dubium declaramus ipsas provisiones ea-* D *rundem Ecclesiarum dicto tempore vacantium, remansisse, & remanere per hujusmodi reservationem, & decretum affectas, nullique de illis ea vice prater Romanum Pontificem se intromittere potuisse, sive posse quoquo modo, ac decernimus irritum, & inane, quicquid in contrarium per quoscunque, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsan erat tunc, vel imposterum contigerit attentari. Cum autem secundum pramissa dicta vestra Ecclesia adhuc, ut prafertur, vacare nosceretur, nullusque de illius provisione hujusmodi prater nos ea vice se intromittere potuisset, sive potest, reservatione, declaratione, & decretis obsistentibus supradictis. Nos ad provisionem hujusmodi Ecclesia celerem, & felicem, ne longioris vacationis exponeretur incommodis, paternis, & sollicitis studiis intendentes, post deliberationem, quam de praficiendo illi personam utilem, & etiam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad dilectum filium Joannem de Tausignano, electum Ferra-*

rien. tunc clericum Bononien. in minoribus duntaxat ordinibus constitutum, cui de litterarum scientia, vitæ munditia, honestate morum, spiritualium providentia, & temporalium circumspectione, aliisque multiplicium virtutum donis apud nos fide digna testimonia perhibentur, direximus oculos nostræ mentis, quibus omnibus debita meditatione pensatis de persona ipsius Joannis electi nobis, & eisdem fratribus ob suorum exigentiam meritorum accepta præfatæ vestræ Ecclesiæ de dictorum fratrum consilio, auctoritate Apostolica providimus, ipsumque illi præficimus in Episcopum, & Pastorem, curam & administrationem ipsius Ecclesiæ vestræ in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo, in illo, qui dat gratias, & largitur præmia, confidentes, quod dirigente Domino actus suos ipsa vestra Ecclesia per ipsius electi circumspectionis, & industriæ studium fructuosum regetur utiliter, & prospere dirigetur, ac grata in eisdem spiritualibus, & temporalibus suscipiet incrementa. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eundem electum, tanquam Patrem, & Pastorem animarum vestrarum grato admittentes honore, ac exhibeatis eidem obedientiam, & reverentiam debitas, & devotas, ejus salubria monita, & mandata suscipiatis humiliter, & adimplere curetis. Alioquin sententiam, quam idem electus ritè tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino usq. ad satisfactionem condignam inviolabiter observari.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarn. Dom. 1431. sexto Kal. Novembris. Pontificatus nostri an. 1.

(,, *Interfuit Concilio Ferrarien. sub Eugenio IV.* ,, *ubi enunciatur sic:* Petrus ol. Ferrariensis. *Ba-* ,, *ruffaldus.*)

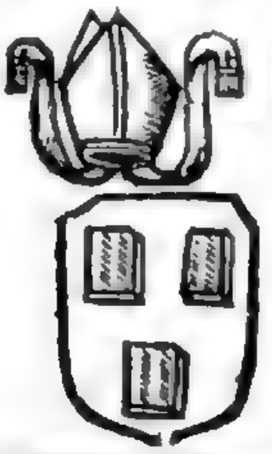

LXII. 54. B. JOANNES de Tossiniano, ditionis Imolensis castello, natus est anno 1386. parentes habuit Antonium Tavellium, Joanninamque ex honestissima gente, qui illum ad omnem pietatem excoluerunt; literisque initiatum transmiserunt Bononiam, ut ibi epotis legum, canonumque fontibus, decursa studiorum orbita lauream reportaret. Sed ille mundi sapientiam abominatus, quæ plerumque, plusquam par est, videre volentibus eripit oculos, transfugit ad claustrum; atque apud S. Eustachium Jesuatorum Monachum induit, anno xv. suæ ætatis anno 1408. die 28. mensis Julii. Tulit id ægre pater, qui filio litteris exculto temporarios honores destinaverat. Cæterum Joannes in perfectioris vitæ studio adeo profecit, ut monasterii Ferrariensis sui ordinis Rector sit declaratus; cujus rectam administrationem cum urgeret attentius, Eugenius IV. Pontifex ex divino instinctu, illum Ferrariensem Episcopum renuntiavit anno 1431. 29. Octobris, Nicolao Atestino Marchione, qui probe Joannem noverat, ad ejusmodi electionem propemodum exultante. Joannes autem, qui in moderationis schola nobiliter fuerat educatus, detrectavit onus, honorisque gradum negavit sibi indigno, immerentique deberi; nec prius acquievit, quam Pontifex illum virtute salutaris obedientiæ compulisset ad onus. Igitur Mantuam profectus, a Matthæo illius civitatis Episcopo inauguratus fuit, reversusque Ferrariam, adeo sanctitate refulsit, ut tam vivens, quam mortuus ingentibus claruerit miraculis. Pauperes alebat, mirabilique alacritate tolerabat injurias. Xenodochium magnum sanctæ Annæ, (,, *plurimis aliis per Urbem exiguis Xenodochiis* ,, *deletis*,) Nicolai Marchionis Ferrariæ munificentia adjutus a fundamentis erexit, auxitque bonis Peregrini de Arquado ad Christi pauperum sublevandam inopiam, anno 1444. ut incisa carmina sub marmorea ejusdem Episcopi statua proloquuntur.

Gratus in hac cunctis excellens physicus urbe
Jam fuit a cæca Peregrinus nomine doctor,
Vasis quippe suis bona tot quæreretur egenis
Hac loca diva quibus præsens mortalibus ægris
Inchoat Antistes Christi labentibus annis
Mille quadringentis bis septem ter quoque denis.

Ferrariensem ad xv. annos administravit Ecclesiam, (,, *interfuit Concilio Ferrariensi sub Eugenio* ,, *IV.*) excessitque e vivis anno 1446. die 24. mensis Julii, (,, *cujus animam ad Cælos volantem vidit S.* ,, *Catherina de Vigris, tunc monialis in Cænobio, cor-* ,, *poris Christi Ferrariæ*,) sepultusque est in templo S. Hieronymi cum hoc epitaphio.

Hic jacet Reverendiss. in Christo
Pater D. Joannes de Tossignano
Episcopus Ferrariensis dignissimus.
Qui olim fuerat de
Congregatione Pauperum Jesuatorum,
& obdormivit in Domino,
die XXIV. Julii
M. CCCC. XLVI.

(,, *Anno verò 1712. Thaddæo Card. de Verme E-* ,, *piscopo Ferrarien. ejus sepulchrum reseratum fuit, ac* ,, *ossa Beati episcopi eruta, translata solemniter, to-* ,, *tius Cleri, & populi interventu, ad novam eccle-* ,, *siam S. Hieronymi, (veteri Jesuatorum oratorio* ,, *jam destructo) Carmelitarum Excalceatorum, ac* ,, *in novo tumulo, picturis exornato, publicæ vene-* ,, *rationi reposita, magna fidelium frequentia reser-* ,, *vato articulo unius digiti, ac annulo episcopali, quæ* ,, *in argenteo brachio reserata, osculanda fidelibus* ,, *traduntur.* Baruffaldus.)

Joannis vitam, resque ejus præclare gestas habet Chronicum Fratrum Jesuatorum, ex quo Viglegas in Flore sanctorum. (,, *Gregorius Ferrarius, & nu-* ,, *per compendiosè Nicolaus Baruffaldus Ferrariensis* ,, *1711.*)

55 FRANCISCUS de Lignamine Patavinus, LXIII
Eugenii IV. Thesaurarius, eodem mandante Pontifice, B. Joanni successit 1446. 6. Id. Augusti. Hic, Vespasiano Florentino teste, Romæ aliquando omni vitiorum genere coinquinatus vixit, donec repente Spiritus sancti gratia, cunctis admirantibus, in virum optimum mutatus, inæstimabilis bonitatis, magnæque existimationis Præsul evasit. Eugenio IV. Nicolaoque V. Pontificibus eximie charus, quam ipsam eandem gratiam apud Callistum III. Piumque II. collegit, a quo translatus est a ad Ecclesiam Feltrensem, habuitque suffraganeum Baptistam Episcopum Concordiensem. qui in Ferrariensi Cathedrali tumulatus est: ipse vero Romæ decessit, sepultusque est apud S. Mariam Novam; cum hoc epitaphio.

a Hujus translationis causam vide apud Ciaconium novis edit.

Francisco extincto Patavino Antistite Feltrensi quondam
Mœsta Præsule Ferrariæ extinctum humano est quantum
Virtutis in uno corpore non totus orbis habere queat.
Depositus anno Domini M. CCCC. LXII.
3. Id. Januarii.

(,, *Videndus est Bertondellius in Historia Feltrensi* ,, *p. 165. ubi aliter transcribitur hoc epitaphium.*
,, Extinctum humano est quantum virtutis in uno,
,, Corpore non totus orbis habere queat.
,, Francisco extincto Patavino Antistite Feltri
,, & quondam mœstæ Præsule Ferrariæ.
,, dep. Ann. D. MCCCCLXIJ.
,, iii. Id. Januarii
,, *Sic Bertondellius transcribit.*
,, *Suffraganeum habuit Joannem Baptistam fra-* ,, *trem suum Episcopum Concordien. ab Eugenio IV.*

,, *ele-*

„ *electum; qui cum ob negotia a Pontifice sibi injuncta* A
„ *Venetias peteret, ibi decessit anno 1458. cujus cada-*
„ *ver Ferrariam translatum sepultum fuit in ecclesia*
„ *Cathedrali, hoc apposito epitaphio ad pedes episco-*
„ *palis imaginis inciso.*

„ Qui quondam Hesperium legatus viderat orbem,
„ Hic Baptista jacet Francisci Antistitis, illum
„ Huc illexit amor fratris, quem Borsia Patrem
„ Ferraria observat, Concordia Præsule mæsta est,
„ Amissum civem Urbs Antenoris inclyta luget;
MCCCCLVIII. *Baruffaldus.*)

LXIV 56. LAURENTIUS Roverella a Ferrariensis, famosus Philosophus, insignis Theologus, artes publice professus est non modo Ferrariæ, Patavii-que, sed Parisiis etiam cum acclamatione doctorum. Hunc Nicolaus V. Pontifex, doctorum virorum Mecœnas Romam vocavit, legavitque in Ungariam Apostolicum Nuncium; Pius vero II. Episcopum Ferrariensem adlegit 1460. die 9. mensis Aprilis, quo anno Carthusiani Monachi in hac urbe fuerunt introducti in nobili Cœnobio S. Christophori a Duce Borsio Estensi ædificato, ubi jacet in Claustro, cum his carminibus a Tito Strozza concinnatis. B

a De eo Sansovinus de familiis, & Superbus de viris illust. Ferr. p. 4. pag. 12.

Aurea fulserunt te Principe secula Borsi
Testantur patria te pia facta patrem.
Virtuti imperium si par tibi fata dedissent,
Tot meritis unus vix satis orbis erat.

Interea idem Pius Laurentium transmisit in Galliam Oratorem. Paulus vero II. Datarium fecit, legavitque in Germaniam, Bohemiam, Pannoniamque de rebus gravissimis, ubi inter acies Matthiæ Regis, inter Germanos, Pannoniosque fœdus percutiendum curavit; reversusque ad suam Ecclesiam, cum Sixtus Pontifex senatorios honores destinaret, paratos virtuti honores importunum fatum abrupit anno 1476. sepultusque est in templo S. Georgii („ *extra muros*) in Sacello majori sub nobili tumulo, a Tito Strozza nobili Poeta hoc exornato epitaphio.

Tu decus urbis eras magna solertia mentis
Laurenti, ad magnas res tibi fecit iter. C
Nec contenta fuit Latiis tua gloria Terris.
Sed toto nomen claruit orbe tuum.
Romanus qualescumque plagas te Pastor adire
Jussit, ubique tibi dextera fama fuit.
Gallia te studiis florentem vidit, & omne
Officium grato præstitit obsequio.
Te venerata ferox Germania, norat Iberus
Quid tibi consilii, justitiæque foret.
Te Duce Pannonii sævos fregere Bohemos,
Bellaque pro sancta sunt tibi gesta fide.
Amisso testis Ferraria Præsule luget
Mæsta suum deflet stirps Roverella patrem
Hanc fratrum in patriam cura translata thorum
Hoc tua sub Tumulo clausimus ossa, Vale.

(„ *Hunc tradit Ciaconius t. 2. p. 1005. acerrime cum*
„ *Pio II. morti jam proximo circa extremam unctio-*
„ *num iterandam disputasse.*)

D

LXV. 57. BARTHOLOMÆUS Roboreus Savonensis, filius Raphaelis Sixti IV. germani fratris, Ferrariensibus Præsul præpositus est 1475. Pauloque post Patriarcha Hierosolymitanus effectus est sub Alexandro VI. decessit anno 1495. („ *ac humatus*
„ *fuit in Tumulo eodem antecessoris sui, hoc intus ap-*
„ *posito epitaphio plumbo inciso, in duplici lamina.*

„ †
„ HIC. REQ.
„ CPUS. † BAR
„ MEI. EPIC.
„ FERRAR.
„ IN PACE
„ †

„ *Quod item duplici plumbo restitutum fuit jussu Thad-*
„ *dæi Card. de Verme episcopi occasione restaurationis*
„ *ejusdem sepulchri, his additis verbis.* Noviter ac
„ decentius inclusum Anno MDCCVI. *Baruff.*)

58. JOANNES Borgia Hispanus, Alexandri Sexti nepos, Presbyter Cardinalis, Montisque Regalis Archiepiscopus, Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopus Cauriensis, Ferrariensem etiam Ecclesiam suscepit regendam. Mortuus est Romæ anno 1503. sepultusque est apud S. Petrum. LXVI

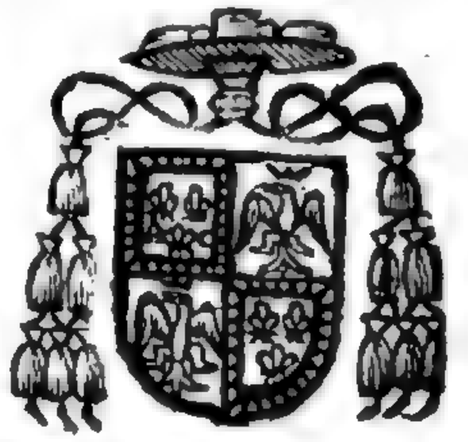

59. HIPPOLYTUS Estensis, post Borgiam, Ferrariensem Ecclesiam suscepit administrandam, eidemque præfuit usque ad annum 1520. quo ipso anno decessit. Herculis I. Ducis Ferrariensis filius fuit, atque Eleonoræ filiæ Ferdinandi Regis Siciliæ. Vix septennis Strigoniæ Archiepiscopus electus fuit, quem illuc cum apparatu regio a patre missum Matthias Rex Pannoniorum munificentissime aluit, eundemque Alexander VI. renunciavit Cardinalem, atque Archiepiscopum Mediolanensem; Ecclesiam Capuanam obtinuit, Narbonensem in Gallia, ac demum Archipresbyteratum S Petri. Munificentia plane regia fuit, qua una mortalium, qui illum noverant, sibi devinxerat animos. Nec minus quam Alphonsus frater Ferrariæ Dux in armis valuit, qui illi cum Venetis in Pado flumine belligeranti magno usui fuit; fregit enim illorum classem, cujus partem demersit, partem in servitutem abduxit. Ecclesiam Strigoniensem cum Ariensi commutavit, Mediolanensem vero Hippolyto nepoti resignavit. Ecclesiam Ferrariensem qua ædificiis, qua supellectili locupletavit. Omnibus pene Europæis Principibus charus fuit. Nobiles disciplinas comprehensas habebat, literatorum hominum munificentissimus ipse Mecœnas. Decessit Ferrariæ 1520. mense Septembri, sepultusque est in Cathedrali. (*Sed inhumatus, in lignea capsa, cum Joan-* LXVI.
„ *ne Card. Salviate successore suo, in veteri Canoni-*
„ *corum sacrario, per plures annos extitit, donec*
„ *utrumque cadaver, Joanne Fontana Episcopo man-*
„ *dante, sub Urbano III. Monumentum humo conde-*
„ *retur. Quibus Cardinalibus idem Episcopus de Ver-*
„ *mio epitaphium condidit; sed in nova Templi restau-*
„ *ratione Hippolyto erectum fuit marmor honorificen-*
„ *tius a Raynaldo I. Mutinæ duce his insculptis literis.*

D. O. M.
„ Hippolyto Estensi S. R. E. Card. &
„ Episcopo Ferrariæ. Ejus ossibus in hunc
„ locum studio, ac pietate Thaddæi S. R.
„ E. Card. a Verme, & Episcopi Ferrariæ
„ translatis Raynaldus Estensis Dux XI.
„ Atavi sui fratri mem. repar. curabat

„ A.C. MDCCXIV. *Baruffaldus.*)

Illius meminit Jovius, Garimbertus, Claudius Robertus de Episcopis Galliæ, Ciac. Victorell. in additionibus ad eundem, illiusque vitam perscripsit Sardus.

LXVIII. 60. JOANNES Salviatus Florentinus Cardinalis, Ferrariensem Ecclesiam obtinnit a Leone X. anno 1520. Hic parentes habuit Jacobum Salviatum, ac Lucretiam Mediceam X. Leonis sororem, natus anno 1490. die 24. mensis Martii. Nobilissimæ indolis fuit, ac magnitudine animi antecessori suo plane æquiparandus. Propior affinis erat Henrico II. Gallorum Regi, patruusque Cosimi I. magni Hetruriæ Ducis. Clemente VII. mittente ad Franciscum Regem Gallorum, Cæsaremque legatus profectus est. Parmam, Placentiamque Apostolicus Legatus frænavit. Firmanam rexit Ecclesiam, Volaterranam, Tranensem, Biterrensem. A Francisco Rege Gallorum, cui unice charus erat, obtinuit Episcopatum Olerensem, S. Pauli, ac Vasionensem, cum aliquot divitibus Abbatiis. Adeo Salviatus opimis Sacerdotiis abundabat, ut cum aliis illius temporibus fortunatissimis Principibus videretur posse conferri. Sub Paulo III. ex diacono Cardinali, Episcopus Albanensis, Sabinensis, ac Portuensis evasit In interregno Pauli III. pene summus Pontifex acclamatus fuit, nisi tamquam Regis Gallorum propiorem affinem Carolus V. ab ea dignitate curasset arcendum. In monasterio de Portu Salviato excessit è vivis, ejusque corpus Ferrariam relatum, tumulatum est in cathedrali. Quod ipsum nostram narrationem in Additionibus ad Ciaconium coarguit, in qua errore abducti retulimus illud relatum fuisse Romam, inque Sacello Salviatorum reconditum, cum revera Ferrariæ sepulchrum acceperit in cathedrali. Anno vero 1607. die 8. mensis Junii Joannes Fontana Ferrariensis Episcopus Salviatum cum Hippolyto Cardinali Estensi, a Sacrario, sub sepulchrum Urbani III. Pontificis transtulit in Tribunam. („ *Cui postea Cardinalis de Verme Episcopus* „ *hoc epitaphium posuit, in Tribuna, e regione tumu-* „ *li pontificii Urbani PP. III.*

„ Piis manibus Joannis Salviati S. R. E.
„ Card. Ferrariæ Episcopi Anno MDL.
„ defuncti, e veteri Canonicor. Sacristia
„ sub hoc Pontif. Max. monum. translati
„ Anno MDCVII. Joanne Fontana Epi-
„ scopo jubente Thaddæus S. R. E. Presb.
„ Card. de Verme ut tanti viri præclarum
„ nomen innotesceret M. P. A.D.
„ M. DCCXVII. *Baruffaldus.*)

Tametsi autem ego, quod vero consonum erat, in meis ad Ciaconium additionibus candide retulissem, tamen cum Nicolaus Rodulphus, tum Magister sacri Palatii, mox vero sui Ordinis Generalis Magister, doctrina alias, probitateque morum vir insignis, secus arbitraretur, decrevissetque typis mandandum, quod jam olim verum crediderat, Salviatum scilicet Romæ fuisse sepultum, censui ego, tametsi aliquanto timidius, tanti viri tunc authoritati cedendum; sed cum iterum, iterumque de facti

A veritate certior fuissem factus, non jam cunctanter, & timide, sed quod verum est, hic reponendum curavi. Cæterum laudes Salviati non tacuit Sadoletus, vir doctus, & eloquens, qui illum clarissimum virum appellat, omnique virtutum genere ornatissimum; Joannes Vitalis ejusdem etiam cum laude meminit, & Stephanus Joanninensis. Homines doctos peramanter amplexatus est, atque coluit, ut Lilium Giraldum, Baptistam Pignam, Gagiumque doctissimi illius seculi magna nomina. Superbum, visendumque Palatium viæ Lungaris appellatæ fundavit, tanta munificentia, ut Regi ipsi Gallorum, si Romam iturum illac transire contigisset, satis amplum posset præbere domicilium. Fuere Joanni plures conjunctissimi fratres Bernardus, scilicet, qui postea Cardinalis fuit sub Pio IV. cujus nepos erat magnus ille Cardinalis Antonius Maria Salviatus; hujusque pronepos Jacobus Salviatus Juliani dux hujus clarissimæ gentis opibus, virtuteque splendorem extendit.

B

61. HIPPOLYTUS II. Cardinalis Atestinus, filius Alphonsi primi ducis Ferrariæ, Lucretiæque Borgiæ natus est anno 1509. Non. Kal. Septembris. LXIX. Franciscum I. Regem Gallorum propiori affinitate C tangebat, Mediolanensium Archiepiscopus fuit, Novariæ sedem tenuit, Senatoria Romana purpura condecoratus est anno 1538. atque ex cessione Cardinalis Salviati Ferrariensem Ecclesiam suscepit administrandam anno 1550. Functus est Legatione Patrimonii, Galliarumque est declaratus protector. Nomine Henrici Regis Senensem rem administravit, defenditque egregie: ex Pii IV. missione ad Cæsarem in Germaniam profectus est, ut inter Christianos pacem stabiliret, Romamque reversum iterum misit in Galliam, ut tumultuantes hæreticos opprimeret. In quibus sane muneribus obeundis, primi Hippolyti Atestini Cardinalis se præbuit æmulum. Coluit & ipse literatos sui seculi homines, Paulum Manutium, M. Antonium Muretum, Cœliumque Calcagninum. Ferrariensem sedem tenuit annos tres, ac deinceps Aloysio Atestino nepoti eam resignavit. Quo sedente Jesuitæ in Urbem inducti anno 1551. ubi Collegium inchoarunt sub invoca- D tione nominis Jesu, & Lilius Giraldus patriæ decus, & ornamentum annum agens 72. desiit esse; jacet in cathedrali. Romæ decessit Hippolytus presbyter Cardinalis S. Mariæ Novæ 1572. 4. Non. Decembris, ætatis vero suæ 63. Tyburimque delatum, apud S. Franciscum sepultus est, in quem postea tumulum intulere Aloysium Cardinalem nepotem, cujus utriusque postea memoriam Cæsar Estensis Marchio, qui Mutinensium deinde dux fuit, hoc epitaphio condecoravit.

D. O. M.
Hippolyto & Aloysio Principibus Atestinis
S.R.E. Cardinalibus Cæsar Atestinus Marchio Patruo & Patrueli bene de se meritis
P. C. M. DC. XVIII.

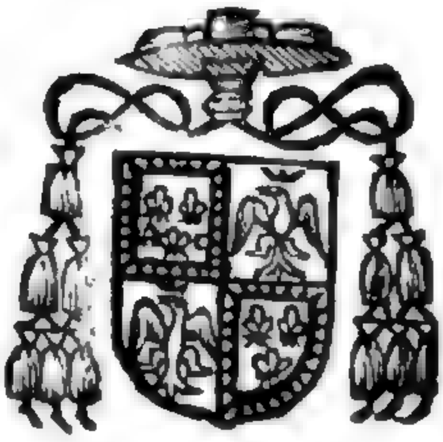

LXX 62. **ALOYSIUS** Atestinus, filius Herculis II. ducis Ferrariæ, ac Renatæ filiæ Ludovici II. Regis Gallorum, natus est 1538. Adhuc puero, ex cessione patrui, Episcopatus Ferrariensis obvenit anno 1553. in Gallia vero Archiepiscopatus Auxitanus. Quæ duo splendida Sacerdotia sub Pio IV. Pontifice, Romana purpura collata in Aloysium cumularunt splẽdorem. Itaque anno 1561. Diaconus Cardinalis fuit ad titulum S. Nerei *, & Achillei, Galliarum protector, ac Cisterciensis Ordin. Bis in Galliam sub Gregorio XIII. Legatus profectus est. Princeps sane nobilissimæ indolis, ac animi magnitudine nulli secundus, lumen Senatus, ac togæ. Usus suffraganeo est in Ferrariensis Ecclesiæ administratione, Alphonso Rossetto Episcopo Comaclensi, in quem post duodecim annos Sacerdotium illud conferendum curavit. Romæ mortuus est diaconus Cardinalis tituli S Mariæ in Via lata 1586. 3. Kalend. Januarii, die Martis hora 16. ætatis 48. Cujus corpus Tyburim delatum, prope patruum, ut supra narravimus, tumulatum est.

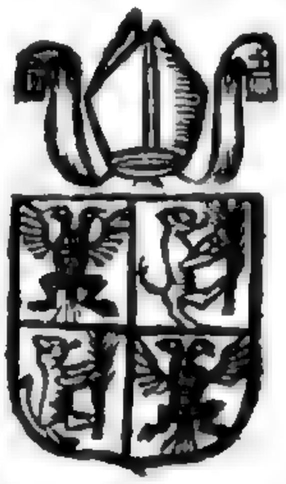

* Pro spicis altiorem repone.

LXXI 63. ALPHONSUS Rossettus Ferrariensis, paulo ante Comaclensis Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1563. Vir nobilis, prudentia insignis, & magno animo præditus, Herculis, & Alphonsi II. Ferrariæ ducum a consiliis, pro quibus non semel apud Pontifices Maxx. Clementem VII. Paulum III. Piosque IV. & V. ad Carolum V. Ferdinandum I. Maximilianum II. Impp. & Henricum II. Galliæ Regem Orator, magno apud omnes Christianos Principes in pretio est habitus, cujus aliquando virtutes, & in rebus agendis dexteritatem admiratus Gregorius XIII. dum ille ad votum de confiniis Bononienses inter, & Ferrarienses orta dissensio abunde omnibus fecerit satis. Eum instantibus etiam Maximiliano Imp. duceque Alphonso ad purpuram destinaverat, quam nuper in Rossettam gentem intulit Urbanus VIII. Pontif. Max. cum Carolum Rossettum Episcopum Faventinum in Germania Apostolicum Nuncium ea exornaverit. At eo sedente Præsule anno 1570. die 17. Novembris tertia noctis hora, maximus terræmotus urbem hanc ita conquassasse legimus in marmore, ut ejus fortissima mœnia, munitissimas arces, alta palatia, religiosa templa, sacratas turres, omnesque fere ædes everterit, prostraveritque una cum maximo civium damno, at-

A que acerba clade, adeo ut omnes maximo metu perterriti, relictis casis, domibus, cæterisque suis bonis, in lugubria cœmeteria, in luctuosos hortos, atque demum relicta ipsa urbe in sylvestres agros, in pauperibus tuguriis, atque in humilibus tentoriis tota hyeme prægelida, & aspera degentes, passim diffugerent. De quo terræmotu Aloysius Lusinus ita lusit.

Diluvium, terræmotus, contagia, passim,
Bella, fames: mundi quid reliquum exitio est:
Ignis & ipse prope est. unde hæc? ex arce tonantis.
Tot mala quid mundo congerit? impietas.
Anne salutis adhuc spes ulla est? unica. quis nam
Porriget hanc? Pietas. hæc ubi? nullus habet.
Quid stas munde? rue, ut pietas est nulla: ruentem
Jam video: auxilium numina læsa negant.

Illuxit Alphonsi pietas in tam luctuoso tempore, nec defuit sollicitudo in sublevandis sacris virginibus, sacrisve locis collapsis restaurandis, quæ passim vel semidiruta, vel in totum collapsa cernebantur.

B Præfuit Episcopus iste Ferrariensi Ecclesiæ annis quindecim, bonis operibus semper intentus. Senex evocatur ex hoc mortali seculo anno 1579. funebri oratione laudatus a Claudio Bertazzolo I. C. clarissimo, sepultusque est in cathedrali, in sepulchro, quod sibi vivens, suisque successoribus ponendum curaverat.

Alphonsus Rossettus Episcopus Ferrariensis
prose & successoribus M. D. LXXV.

C

64. **PAULUS** Leonius *a* Patavinus, ad hanc candem sedem promotus est an. 1579. die 16. mensis Decembris. Undecim ipsos annos Ferrariensem laudabiliter administravit Ecclesiam, cumque sibi adjunxisset coadiutorem cum futuræ successionis spe Joannem Fontanam, e vita decessit 1590*b*. sepultusq; est prope antecessorem suum in cathedrali. LXXII.

a De eo Pontinarius in hist. Patav. l. 9. c. 1. Mandosius ...

(„ *Primus fuit, qui Concilio Tridentino jam expleto, Synodos diœcesanas Ferrariæ convocaret,*
„ *ac decreta ederet. Quarum Synodorum nempe annorum* 1579. *& successivè* 1580. 1584. 1586.
„ 1587. 1588. *libellus extat Ferrariæ evulgatus*
„ *anno* 1588. Baruffaldus.)

D

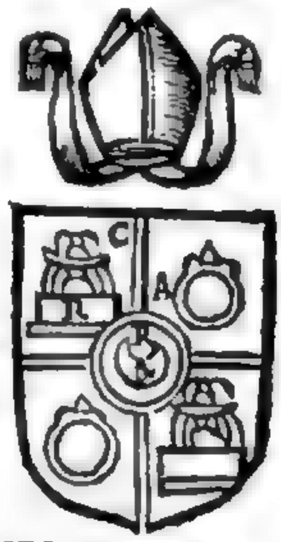

65. **JOANNES** Fontana *c*, e Villa Fontana Mutinensis, Archipresbyter Mediolanensis, san- LXXIII.

c De eo ...

de Clero... p.199.D.

ctique Caroli Borromæi Vicarius, a Sixto V. Ferrariensis Episcopi coadjutor adscitus est 1589. die 11. mensis Septembris, titulumque Tripolitani Episcopatus obtinuit, Leonioque successit anno 1590. Hic Alphonso II. duce Ferrariæ vita functo, in Ferrariæ ducem Cæsarem Estensem coronavit, ac paulo post excommunicavit. Clementem VIII. ducatus Ferrariensis possessionem ineuntem hospitio excepit. Ecclesiasticæ disciplinæ retinentissimus fuit, („ *Et pene omnium Ecclesiarum suarum* „ *restaurator*,) ut pote in schola S.Caroli Borromæi educatus. Pluribusque salutaribus latis legibus, Ferrariensem clerum optime instituit, cum plures *a* synodos celebrasset. Adeo optimæ famæ Pastoris fuit, ut tametsi ejus æmuli actis insidiarum cuniculis illum impetivissent, haud tamen vel leviter potuerit obscurari. E vivis exemptus est anno 1611 *b*. sepultusque est in cathedrali in Sacello a se constructo in honorem Ss. Ambrosii, atque Geminiani divorum suorum tutelarium cum hoc epitaphio.

a duas al- po 1592. & 1593.

b Die 6. Julii.

Joannes Ferrariæ Episcopus diem mortis, & resurrectionis præ oculis habens, & cleri, Populique cupiens precibus adjuvari monumentum istud statuit Anno M.DC.VIII. ætatis suæ LXXI. Pontificatus vero XIX.

LXXIV. 66. JO. BAPTISTA Cardinalis Lenius Romanus, antea Militensis Episcopus, a Paulo V. affini suo Cardinalis creatus ad titulum S. Sixti an. 1608. atque ab eodem 1611. die 3. mensis Augusti ad Ferrariensem Ecclesiam translatus („ *quam publicè* „ *ingressus est die 14. Martii 1612. ut ex Inscriptione* „ *in majori palatio episcopali ad Ostium collegii docto-* „ *rum, in qua leguntur hæc verba.*

D. O. M.

„ Paulo V. P.O. Max. sedente Joannes Ba-
„ ptista S. R. E. Presb. Card. Lenius ut
„ pastorali munere paterna pietate funge-
„ retur personaliter Ferrariam ingressus est
„ die XIV. Martii MDCXII.

„ *Ac immediatè diœcesanam Synodum celebravit* „ Baruffaldus.)

S. Joannis in Laterano Archipresbyter fuit, annique Jubilæi 1625. sanctam Portam aperuit, clausitque: Canonicos S.Salvatoris protexit, templumque S.Caroli de Catinariis, ut vocant, ædificavit; ubi Romæ decedens, sepultus fuit anno 1627. die 15. mensis Novembris. Suffraganeum habuit Ludovicum („ *Pasolinum Ravennatens.*) Episcopum Signinum.

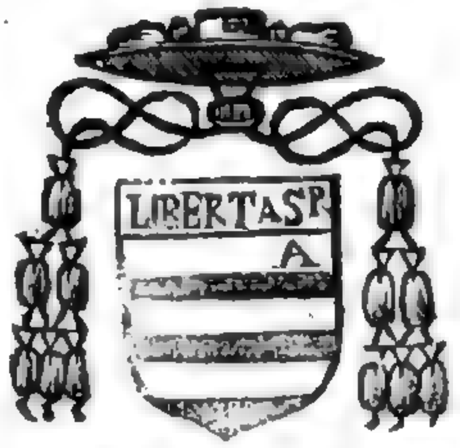

LXXV. 67. LAURENTIUS Magalottus, Vincentio Magalotto ac Clara e Capponum familia Florentiæ natus, liberaliterque ab iis educatus, Romæ apud Patres Societatis Jesu humanioribus literis, Philosophiæque operam navavit, Perusiæque legum scientia excultus, Pisis insigne Doctoratus retulit. Post parentis obitum ann. 1608. reversus Romam, Prælatorumque numero adscriptus, Maffæi Cardinalis Barberini, cujus fratri Carolo ejus soror Constantia nupserat, Vicelegatus Bononiæ extitit. Romam regressus a Paulo V. nonnullis ditionis ecclesiasticæ præfecturis ornatus est: sub Gregorio vero XV. toto Principatui ecclesiastico cum auctoritate amplissima Commissarius generalis creatus, dein sacræ Consultæ Prælatus renunciatus, pauloque post eidem a secretis præfectus, tum ipse Pontifex, ejusque nepos Cardinalis Ludovisius in gravissimi momenti rebus ejus operam, industriamque adhibuerunt. Cum demum Cardinali Barberino sub nomine Urbani VIII. Pontificia dignitas collata esset, Principum secretarius constitutus est, ac graviorum consiliorum particeps adscitus, ac paulo post anno 1624. Cardinalatu decoratus Ecclesiam Ferrariensem anno 1628. quinta Martii obtinuit. In qua cum ejus pastores longo tempore non resedissent, multi in ea abusus inoleverant, quos ille extinxit; & cum pestis, famesque populos sibi creditos opprimerent, in iis levandis pietatem suam, ac charitatem explicuit. Ecclesiam Cathedralem, palatium Episcopale, multaque alia ædificia a prædecessoribus ad delitias exstructa, injuriaque temporum, vel collapsa, aut fatiscentia refecit. Clerum ad vitam eximii exempli traduxit, disciplinaque severiori coercuit: cumque omnes curas, ac zelum ad salutem, regimenque animarum convertisset, omnium sibi venerationem conciliavit. Synodum celebravit, pluraque decreta utilissima promulgavit, cumque in dies pluribus virtutibus aureos mores exornaret, acutissima febri implicitus Ferrariæ moriens ad laborum decerpenda justissima præmia in cœlum evolavit anno 1637. die 18. Septembris („ *expleta Synodo diœcesana*,) & in Cathedrali ingenti luctu, ac pompa sepulchro traditus est („ *sub* „ *hoc epitaphio*.

D. O. M.

„ Ossa LAURENTII Cardinalis Maga-
„ lotti Episcopi.

„ *In ejus funere luculentissimam orationem habuit* „ *P. Hieronymus Allè Ord. S. Hieronymi Fesulani.* „ *Ecclesiam Cathedralem instaurare cœpit in superio-* „ *re parte, cujus instaurationis memoria in majori* „ *fornice literis cubitalibus legebatur hoc modo.*

„ Laurentius Tit. SS. Joannis & Pauli S. R.
„ E. Presb. Card. Magalottus & Sanctæ Ferrarien-
„ sis Ecclesiæ Episcopus Anno MDCXXXVII.
„ *Baruffaldus.*)

Vir sane præter generis claritatem, nepotum ex sorore virtutibus felix, cum ille Constantiæ summæ pietatis, & prudentiæ feminæ filios ad Cardinalatum ab Urbano VIII. ipsorum patruo evectos ejus auspiciis, eadem etiam dignitate insignitum Franciscum Macchiavellum ex altera sorore Maria susceptum, qui in Episcopatum, dignitatemque Cardinaliciam illi successit, populique Ferrariensis luctum permulsit, qui post tantum Antistitem amissum majori solatio, ac voluptate perfundi non poterat, quam ut nepotem ipsum omnibus ornamentis cumulatissimum, nec illi nobilitate, virtuteque inferiorem exciperet.

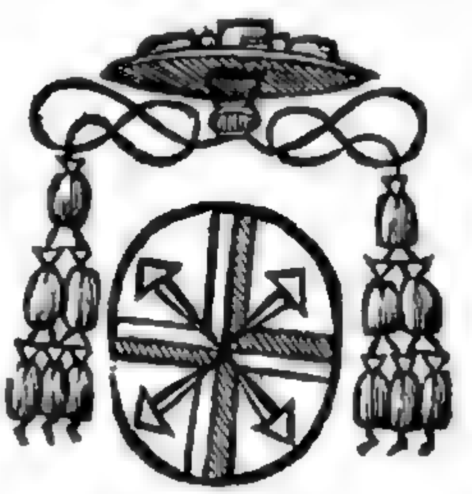

68. FRANCISCUS MARIA Macchiavellus *a* Florentinus, Philippi, ac Mariæ Magalottæ filius, nobilis indolis adolescens ab Urbano VIII. ba- LXXVI.

a De eo de- que nobi-

filii.

hujus familiæ Gamurrinus vol. 2. p. 519. [illegible]

silicæ Vaticanæ Canonicus, Romanæ Rotæ Auditor electus in Germaniam cum Card. Ginetto legato missus, Episcopatu Ferrariensi, in demortui Cardinalis avunculi locum, donatus ann. 1638. xi. Octobris, Constantinopolitano Patriarchatu exornatus, omnium inde summa cum gratulatione ab eodem Pontifice mox S. R. E. presb. Card. creatus est an. 1641. die 14. Decemb. Virtutibus iste, quam natalibus vel tantis nobilior Ferrariensem populum Magalotti avunculi decessu mœrentem, consolatur, & fovet, cujus laudes posteri non tacebunt. Sat nobis erit Eminentissimi viri urbi, & orbi notissimi haud onerare modestiam.

A

A D D I T I O.

{ „ *Anno 1644. Oratorium Confraternitatis Sacrorum Stigmatum S. Francisci solemniter consecravit. Synodum diœcesanam convocavit anno 1648. die 24 Maji, in qua & nova, licet pauca, promulgavit decreta, & antiqua antecessoris sui confirmavit, atque omnia in unum volumen collegit, ediditque.*

B

Quintodecimo tandem Episcopatus anno Ferrariæ decessit die 21. Novembris 1653. sepultusque est in Cathedrali ecclesia sub hoc epitaphio, ad Altare S. Angeli custodis, modò verò S. Laurentii.

„ Ossa
„ Francisci Mariæ
„ Cardinalis Macchiavelli
„ Episcopi.

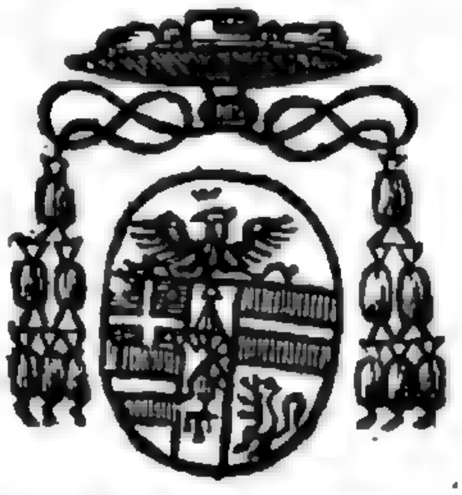

C

LXX VII.

„ CAROLUS PIUS *de Sabaudia Ferrariensis, Ascanii Pii, & Eleonoræ de Mattheis filius, anno natus est 1622. die est 9. Aprilis. Adolescens Galliam, Angliam, Belgium, Pannoniam, ac Germaniam peragravit militaribus legibus insudando. Ecclesiasticæ mox militiæ adscriptus anno 1650. ab Innocentio X. Pontifice Cameræ clericus effectus est; dein anno 1652. Apostolicæ Cameræ Thesaurarius: tandem anno 1654. inter S. R. E. Cardinales cooptatus die 2. Martii ab eodem Pontifice, atque Urbini a latere legatus electus. Ab Urbinatensi legatione ad Episcopatum Ferrariensem translatus fuit ab Alexandro VII. anno 1655. die 22. Augusti. Ibi Christinam Svetiæ Reginam Ferrariæ transeuntem magnificentissimè suscepit, eodem anno, die 25. Novembris.*

D

Verùm cum nondum consecratus esset Episcopus, sacra infula decoratus fuit in ecclesia Cathedrali die 5. Decembris ejusdem anni à tribus Episcopis nempè Jo: Baptista Spada Sanctæ Susannæ nuncupato Cardinali Ferrariæ Legato, & ab Episcopis Mantuano, & Comaclensi. Totam diœcesim pastorali visitatione immediatè recensuit. Templum S. Spiritus Fratrum Minorum solemniter consecravit anno 1656. die 13. Februarii, ac Altare D. Antonii Patavini impensis propriis erexit, & dotavit. Denuò eandem Svetiæ Reginam pariter hac transeuntem in propriis Episcopalibus ædibus maximo splendore excepit. Demum ob infirmam valetudinem an. 1663. Romam rediens, ibique Protector Imperii declaratus, in manu summi Pontificis Episcopatum renunciavit, non sine magno Patriæ suæ dolore, & Ecclesiæ Ferrariensis mœrore.

LXX VIII

a Do... [illegible] Oldoino in Athen. Ligust.

„ JO: STEPHANUS *Donghi 2, Januensis, post delibatos Rhetoricæ flores Romam profectus, Juri Cæsareo, & Pontificio, nec non sacræ Theologiæ operam dedit. Inde in Hispanias profectus in celeberrimis ejus Academiis adeò profecit, ut laurea doctorali publicè fuerit decoratus. Romam posteà reversus Clerici Cameralis titulo fuit insignitus: hinc variis muneribus semper cum laude susceptis, feliciterque expeditis ab Urbano VIII. ornatus est purpureo galero. Ferrariensem, Ravennatemque Legationes communi populorum applausu administravit. Imolensem Ecclesiam deinde suscepit regendam, a qua ad Ferrariensem translatus fuit ann. 1663. 4. Kalend. Martii. Totam perlustravit diœcesim: Synodumque celebravit. Hinc ad novi Pontificis comitia Romam profectus, acerbissima febri correptus die 26. Novembris anno 1668. fato cessit, Romæ sepultus in Ecclesia PP. societatis Jesu.*

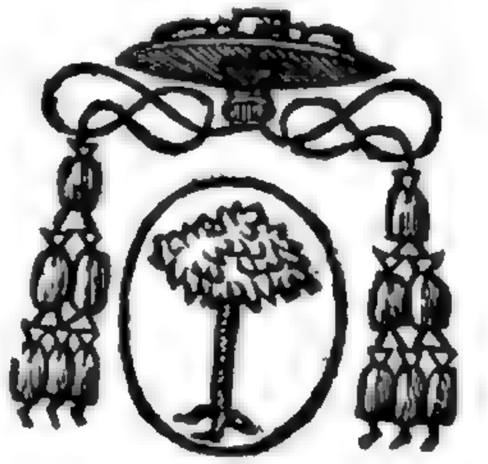

LXX IX.

„ CAROLUS *Cardinalis Cerrus Donghio suffectus est anno 1669. Ortus est Romæ Carolus an. 1611. die 3. Septemb. ex Antonio Cerro Advocato Fiscali. Decursa feliciter studiorum orbita laurea doctorali insignitus, Vaticanus Canonicus, Patris in consistoriali advocatione coadjutor, & V. Sign. Referendarius declaratus, Card. Barberini Auditor, exinde ad sacrum Rotæ tribunal evectus est, in quo post 30. annos ad Decanatus gradum pervenit, & mox a Clemente IX inter S. R. E. Cardinales cooptatus est die 29. Novemb. an. 1669. Inde Urbinatem Provinciam suscepit Legatus administrandam, mox Episcopus Ecclesiam Ferrariensem, ad quam non pervenit nonnisi Urbinati Legatione defunctus anno videlicet 1673. S. Claræ Monialium Capuccinarum, & S. Cajetani Clericorum Regul. Theatinorum noviter erecta templa solemniter consecravit: Diœcesim invisit: peristromatibus sericis proprio sumptu totam Cathedralem exornavit. Romam inde ad novi Pontificis electionem advocatus an. 1689. declaratoque jam Pont. Max. Alexandro VIII. dum ad Ecclesiam suam reditum parat, decessit ipsa die Pentecostes an. 1690. Ejus cadaver solemni pompa elatum in templo Ss. nominis Jesu tumulatum fuit in suæ gentis sacello.*

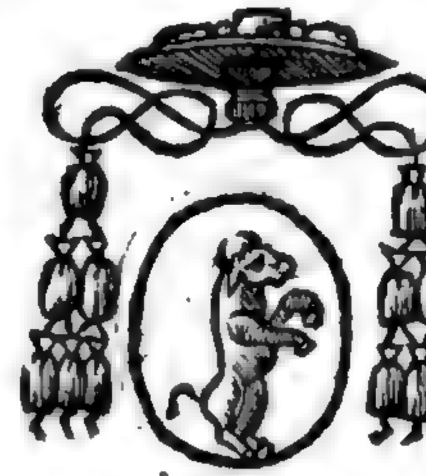

LXXX. „ DOMINICUS *Card. Taurusius a, postquam Ferrariensis Ecclesia quinquennio vacasset, Dionysio successor datus est anno 1695. Ferrariæ natus est Dominicus anno 1638. dum ejus pater ex familia nobili Urbevetana J. U. D. illius urbis almæ Rotæ Auditor esset. Minoribus imbutus disciplinis totum se jurisprudentiæ devovit: jamque Doctoris insignibus Romæ decoratus, Curialis primum effectus, mox Auditor Nunciaturæ Lusitanæ creatus est. Qua provincia egregie administrata Locumtenentis civilis Auditoris Cameræ gradum obtinuit: inde in sacra Romana Rota locum assecutus: declaratus postmodum an. 1695. die 12. Decembr. ab Innocentio XII. Diaconus Cardinalis; demum Ferrariensi infula auctus est, cujus possessionem iniit die 2. Martii an. 1696. Conservatorium S. Matthæi ad pauperes alendos aperuit, Diœcesim visitavit: majoraque præstiturus erat gregi suo beneficia, ni propera morte sublatus esset die 27. Decembris ejusdem anni 1696. Tumulum accepit in alterius Episcopi sepulchro in Cathedrali cum sequenti inscriptione.*

a Ejus vita habetur in vitis Arcadum illust. p. 1. pa. 255. *Mandos.*

D. O. M.

Dominico Taurusio Urbevetano, a sacræ Rom. Rotæ Auditorio ad Purpuram, & Episcopatum Ferrariensem assumpto, qui undecimo regiminis sui mense vix inchoato, pietate, vigilantia, exemplo obvinctis sibi civium animis, clero paternis officiis prosecuto, Ecclesia supellectilis sacræ legato largiter honorata excessit VI. Kal. Januar. MDCXCVI. Canonici, & Capitulum mœrentes, ne debitus pretioso cineri titulus deesset, unanimi voto monumentum hoc dedicarunt, cui pariter *Antonii Trombettæ* Civis Ferrariensis, & Episcopi Regien. ossa religiosè servata adhærent.

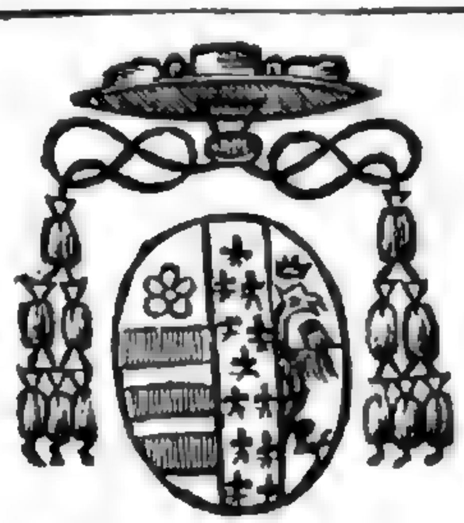

LXXXI. „ FABRITIUS *Paulucius, Foroliviensis, Cardinalis Paulucii nepos, Legum, historiæ sacræ, & Conciliorum peritia insignis, ab Innocentio XII. Maceratæ, ac Tolentini primum Episcopus, tum Firmani Archiepiscopatus Administrator declaratus, mox Coloniensi Nunciatura insignitus, inde in Poloniam extra ordinem Apostolicus Legatus missus, demum Ferrariensi tiara decoratur, ac Romam rediens in numerum Cardinalium adscitus est an. 1697. die 22. Julii. Anno verò 1699. die 12. Maii sponsam suam primò invisit: inde Parœcias omnes civitatis, imo totam Diœcesim lustravit, gregem sibi commissum ubique & verbo docens, & exemplo. Verum non diù licuit Ferrariensi Ecclesiæ tanto Pastore frui: siquidem ut sacris anni Jubilæi functionibus interesset, Romam profectus, atque paulo post habitis per obitum Summi Pontificis Vaticanis Comitiis, e quibus Apostolicam emersit ad sedem Sanctissimus Noster Clemens XI. ad majores curas evocatus Primus Pontificis Minister electus fuit, & à secretis Status. Quo munere suscepto Ferrariensem Ecclesiam dimisit anno 1701.*

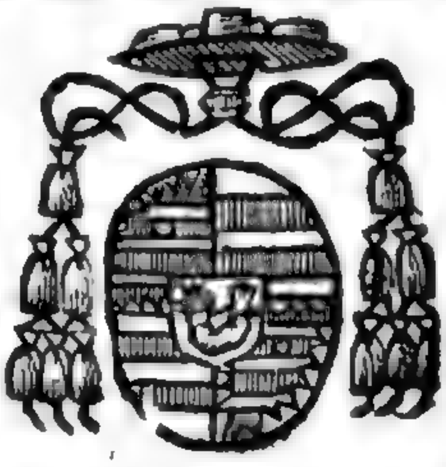

„ THADDÆUS *Aloysius Card. de Verme huic Ecclesiæ præfectus est anno 1701. die 8. Aprilis. Ex nobilissimo sanguine tam sago, quam toga illustri Placentino Comitum de Verme patrem habuit Thaddæum Jacobum Æquitem, matrem verò Co: Mariam Lupi Soragnæ, Placentiæ ortus die 14. Februar. 1641. Emenso feliciter studiorum curriculo, veste clericali indutus Romam petiit, ex qua Herbanum transiit, ut apud Em. Card. Mellinum ejus consanguineum moraretur. Ibi Monialium curam gerere jussus est. Inde Romam reversus cum Em. Card. Albrizio ejus pariter patruo, Nuncio in Germaniam declarato, Viennam se contulit, ubi ob malam Patrui valetudinem ipse Thaddæus totum pene legationis onus subire visus est. Romam iterum rediens oblatam sibi a Parmensi Duce Parmensem Infulam constantissime recusavit: at Faventinam induere jussu Innocentii X. non diù post coactus fuit: quam quinquennio retinuit: donec Innocentius XII. ann. 1695. die 12. Decembr. illum evocavit ad Purpuram, ac deinde ad Episcopatū Foro Corneliensem transtulit. Ibi quoq; diutius non sedit: nam anno, ut diximus, 1701. die 14. Martii, annuente SS. Nostro Domino Clemente XI. Ferrariensem Ecclesiam suscepit regendam. Hujus Diœcesim totam vigilanter lustravit: indeque Synodum summo studio celebravit. Aulæis sericis Cathedralem donavit, quam ruinam ob vetustatem minitantem à fundamentis reædificare, atque in ampliorem, modernamque formam cœpit construere. Verum incœpto operi coronidem ponere ei minime licuit: nam die 12. Januarii currentis anni 1717. vitam cum morte commutavit, meritis plenus, vitaque Sanctitate commendatus, sepultus in Cathedrali, cum hoc Epitaphio.* LXXXII.

Vermis de Verme Vermibus dixit: Mater, & soror mea vos estis: itemque ait: Vermis sum, & non homo, quia figura hominis facta est umbra mortis. Hunc sibi sepulchri titulum poni jussit Thaddæus S. R. E. Presb. Cardinalis de Verme Ferrar. Ep. III. Id. Januarii MDCCXVII. defunctus. Canonici tanta modestia obsequentes, ut cætera morum posteri conjicerent PP.

„ *De ejus vita, ac gestis elegantissimam habuit Orationem, dum Præsulis Cadaveri sacra inferia solverentur, Hieronymus Baruffaldus, cujus opera in*

hac

„ hac Ferrariensium Episcoporum adornanda serie
„ non parum adjuti sumus.

LXXXIII. „ THOMAS Ruffus S. R. E. Cardinalis in ejus
„ locum suffectus est, Clementis XI. votis ea in re
„ alacrius obsecutus, quod suam in Ferrariæ urbem,
„ cui antea Legatus præfuerat, beneficentiam augen-
„ di collatus Episcopatus illi offerebat opportunitatem,
„ quam ideò nullus raro piæ liberalitatis exemplo ad
„ excitandam collapsam Cathedralem ædem omnes
„ Episcopatus reditus destinavit, sibi Pastoralis mu-
„ neris laborem unicè adservans Zanzonus.)

FOROLIVIENSES EPISCOPI.

AD dexteram Montoni fluminis in via Æmilia Forumlivium situatum est, cujus initium propemodum liquido constat a Lucio Herminio veterano milite derivasse, qui in honorem, sempiternamque sui Ducis Livii Salinatoris memoriam Forum Livii voluit appellari post debellatum Annibalem. Sub statua in foro civitatis collocata suæ originis conservat memoriam nonnullis comprehensam carminibus. Donec Romani Imperii magnitudo, armaque externis gentibus fuere terrori, Romanam & ipsa fortunam secuta est; deinceps Ravennatibus Exarchis paruit; mox ea civium fortium cœpit multitudine frequentari, ut circumvicinis populis victricia intulerit arma, ædificatisque Sadurno, Melidonio, & Caminate castellis, Cerviæ, Bertinorio, Foropompilioque victrix præscripserit leges. A Bononiensibus non semel ab illa victis demum ipsa jugum accepit 1248. annoque 1346. Ordelapham potentem gentem Dominā experta est, quæ primum Vicarii titulo, mox & Principis ex arbitratu populi Foroliviensi civitati jura perscripsit. Hi cum legatis Pontificiis varia fortuna pugnarunt, sæpius victores, sæpius victi, demum Forolivio excessere. Ab iis Mediolanenses Vicecomites, Riariique sub titulo Comitis Forolivio potiti sunt, cumque Octavianum Riarium, Catharinæ Sfortiæ maritum, ac Sixti IV. nepotem æmuli obtruncassent, illa cædem ultura consortis, nobilissimum prætorium ab Ægidio Cardinali Carillio ædificatum evertit. Rediit deinde illa civitas in tranquillitatis ecclesiasticæ tutissimum portum, floretque si unquam alias nobilitate populi, opibus, armis, ad cæterarum Romandiolæ civitatum invidiam. Priscis sæpe temporibus propemodum excidium adiit, cum Calbulenses, & Argoliosi factiosissimæ gentes de obtinendo Imperio inimicissime, teste Hieronymo Rubeo histor. Ravenn. invicem depugnarent. Constat suscepisse illam Christiana sacra, dum S. Apollinaris a Principe Apostolorum in Flaminiam missus Christi evangelium disseminasset, potuitque per eadem tempora habuisse pastorem. Quamquam nullius Foroliviensis Præsulis usque ad annum 359. occurrat memoria, primusque, qui reperiatur, S. Mercurialis sit, ejusdem civitatis tutelaris, ac pastor. Episcopus a sua prima institutione Archiepiscopi Ravennatis suffraganeus fuit. Plura ibi Sanctorum corpora præter S. Mercurialis honorifice asservantur, S. Sigismundi scilicet Regis cum uxore, ac duobus filiis, S. Ruffilli Foropompiliensis Episcopi, SS. Grati, atque Marcelli diaconorum, atque B. Jacobi Veneti ex ordine Prædicatorum. Cathedralis S. Cruci, ac S. Valeriano martyri dedicata, antiqua est, ac non temnendæ pulchritudinis, ac magnitudinis. Quatuor dignitatibus insignitur, Præpositura, Archipresbyteratu, Archidiaconatu, & Primicerii munere. Quindecim canonici ibi sunt, cum præbendis Theologali, atque Pœnitentiali, ac totidem alii beneficiati, & mansionarii. Animas curat capellanus ad tempus. Præter hos octo item parochiani ecclesiasticum cultum adimplent, prostatque fons baptismalis in Cathedrali. Duodecim ibi religiosorum visuntur monasteria, in quibus nobilis S. Mercurialis Abbatia Ordinis Vallisumbrosanorum; quæ S. Dominico, & S. Francisco dedicata sunt, cum Carmelitanorum templo splendidiora habentur. Insuper quinque ibi Monialium monasteria numerantur, ac tredecim laicorum confraternitates cum xenodochio, ac Monte pietatis. Diœcesis ampla est, continetque qua oppida, qua pagos, ad quadraginta. Census Episcopalis ad duo fere millia scutatorum ascendit, inque libris Cameræ ejusdem taxa centum quinque florenorum est. Plures viros hæc civitas protulit, quos arma, & civica moderatio sempiternam provexerunt ad gloriam. Quorum memoria posteris mandavit suis in Plinianis commentariis Alexander Paduanus, ubi de origine, situ, magnitudine, deque rebus illustribus Fori Livii luculenter enarratur: quæ, antequam ejusdem civitatis Præsulum seriem demus, ad majorem cognitionem ejusdem urbis hic ad verbum adnectenda curavimus.

Ptolemeus, si fidem Codicis Parisiensis Græci sequimur, ejus memoriam omisit; in Latinis tamen omnibus exemplaribus ponitur long. 40. lat. 43. 40. pariter ejus memoria nulla extat apud Strabonem, Pomponium, Solinum, aut alium quempiam veterum, si unum excipias Antoninum, qui etsi bis iter per Flaminiam describat, semel tantum Forolivii meminit. Nec mirum, cum usque ad Augusti tempora, quibus vixit Strabo, & Pomponius, ibi fuerint humiles casæ, & attegiæ in usum tantum eorum, qui in jus vocabantur, aut ad conciliabula, & nundinas conveniebant, constructa. Referunt annales, qui per Urbem circumferuntur, prima Urbis fundamenta jecisse M. Livium Salinatorem biennio post partam de Asdrubale victoriam. Narrat enim Livius, Marcum Livium tunc in Hetruria sub nomine Proconsulis cum exercitu missum, & dum ibi moraretur, nunciatum Magonem Annibalis fratrem classe in Liguriam trajecisse, perque Galliam ad Annibalem in ultimis Italiæ finibus commorantem properaturum; quocirca ab Senatu jussus est ex Hetruria exercitum Volonum admovere Ariminum, ibique Sp. Lucretio Prætore Arimini commorante junctus, Magoni obviam ire. Si vero Mago quietus permaneret, sub angulo Alpium ipse in eadem statione circa Ariminum moraretur, quapropter ei imperium prorogatum. Cum itaque M. Livius per hæc loca sederet, subeunte hyeme, forum indixit. Mos quippe fuit Romanis per æstatem bella gerere, per hyemem jus reddere, non solum pro juredicundo, verum etiam pro mercibus, & negociis, utpote in centro, & loco Regionis saluberrimo, quod de nomine ipsius, Forum Livii dictum est. Hujus itaque fori juris, & mercium occasione tuguria, & tabernæ excitatæ fuerunt, quæ in dies ob commoditatem, & cœli salubritatem auctæ sunt. Dum hæc geruntur, Lucius Herminius M. Livii Centurio senio jam emeritus cognita loci præstantia, una cum quibusdam aliis militibus veteranis, Livio annuente, & coadjuvante, ut sibi ab Senatu, populoque Romano is locus ad incolendum concederetur, impetravit; quo obtento, Liviam urbem mille, & quingentos passus a via Flaminia, & Foro versus montes distantem ædificavit, statua ibidem in Livii memoriam posita cum his versiculis, qui ad hanc usque diem in urbis annalibus leguntur.

Livius ecce fui Romanus conditor urbis
Hujus, & hanc volui terram coluisse Quirites
Magnanimos, populisque dedi cognomen, & arma.

Cum autem forum juris, ac mercium in locum primo a Livio positum permaneret, secutis temporibus non

longe ab hoc fori loco quamplures habitationes factæ fuerunt, quæ castri formam præseferentes, Castri etiã nomen sibi compararunt; pariter ab altera fori parte habitationes sunt excitatæ, ac parva in curia posita ad Vici similitudinem, eapropter & Vici nomen sunt adeptæ, & usque in hodiernam diem locus in urbe, ubi castrum prædictum fuit, castrum S. Martini, de nomine Ecclesiæ parochialis sub titulo S. Martini nuncupatur. Vicus vero Merlonum Vicus appellabatur, hodie burgus Ravaldini.

Ab horum locorum origine usque ad Augusti tempora nihil in hisce annalibus memoria dignum legitur; Augusto autem unà cum Livia uxore Italiam peragrante, prædicti annales referunt, ad Forum Livii pervenisse, cumque ibi moraretur, loci amœnitate allecta, & adhuc magis cum forum hoc a M. Livio Salinatore positum, a quo ipsa suam originem repetebat, cognosceret, privilegia, & indulta maxima Augustum incolis largiri voluit. Interea Livia habitatores maximam sibi utilitatem, & commoditatem fore rati, si urbem suam juxta forum, & viam publicam deferrent, tum quia ibi in jus vocabantur, tum quia merces ibi venales omnes erant, & magisteria plurima exercebantur, ideo supplicationes super his Imperatori, ac Liviæ ejus uxori porrexerunt. Cumque studio Cn. Cornelii Galli civis Liviensis poetæ egregii Augusti familiaris, quod exoptabant, benigne, ac clementer impetrassent, operi, eadem Livia annuente, atque coadjuvante, sese addixerunt. Assignato igitur Liviensibus juxta flumen ab occasu in ipsa via campo Clodium provinciæ Prætorem operi præfecerunt, qui quatuor populos, Fori, Castri, Vici Merlonum, & Liviæ uno vallo circumdedit, & urbem amplam reddidit, diuque ibi commoratus forum ibidem indixit, deque suo nomine appellavit, licet postea secutis temporibus, priori reassumpto sit deletum. Hanc opinionem Cicchus Rubeus poeta insignis in quadam epistola ad Franciscum Petrarcham comprobavit, dum ab ipso hexametro interrogatus:

Respondere decet, quæ sit modo Livia vates.

Pentametro respondit:

Livia Forlivii pars fuit illa mei.

Ex his summopere faciendus est Plinii codex a Barbaro relatus, qui habet: Forum Clodii quatuor populi. Nam Plinius, qui paulo post vixit, nomen urbis a Clodio inditum, quod forte tunc temporis adhuc perdurabat, adnotavit. Et hoc fuit primum Urbis patriæ nostræ incrementum; nam postea, cum Gothi Italiæ dominium sibi adscivissent, juxta forum extra vallum a Clodio auctum, Vicum excitarunt, quem etiam incoluerunt, qui Vicus Gothorum dictus est, & usque in hanc diem paulum voce deflexa Borgo de Cotogni, alias de Gottoni dicitur. Berengarius autem regnans, cum patriæ mœnia, ut concivibus suis gratias redderet, excitaret, non solum urbem vallo a Clodio præcinctam, verum etiam Vicum Gothorum mœnia statuens est amplexus, formamque urbi, atque amplitudinem, quam nunc habet, præbuit. Cum igitur primam urbis originem, ejusque incrementum ex annalibus habeamus, adsintque auctorum loca, ex quibus hæc fuisse urbis exordia conjectari possumus, ex omnibus, quæ circumferuntur, opinionibus relatam, tanquam magis veritati consonam recipiendam existimamus. Urbs durante in Italia Imperii Majestate semper Imperatoribus paruit. Gothis vero Italiam occupantibus, una cum cæteris hujus regionis urbibus Gothorum jugum subiit; quibus pulsis, ad Imperium iterum rediit, & ad ejus in Italia Exarchum. At Exarchatus dominio ad nihilum redacto, quando Astulphus Longobardorum Rex Ravennam Exarchi sedem occupavit, Astulpho, & Longobardis paruit, idque donec idem Astulphus a Pipino Gallorum Rege, deinde a Carolo Magno cum fidem minime servasset, Exarchatum summo Pontifici Stephano hujus nominis secundo reddere cogitur, tuncque Exarchatus, qui per annos CLXX. perduraverat, cessavit. Una igitur cum reliqua regione urbs nostra a summo Pontifice recepta, eidem summam fidem, una cum tota regione præstitit. Quapropter sunt, qui ob singularem erga summum Pontificem, & urbem Romam fidem, & obsequium tradunt, Carolum Magnum nomen provinciæ permutasse, eamque Romandiolam, quasi parvam Romam appellasse; quod vellet perpetuis futuris temporibus summo Pontifici Romanorum parere, ejusque ditionis esse. Sunt tamen alii, qui nomen Regioni non a Carolo Magno, sed ab Exarchis inditum contendunt, & hi non Romandiolam, ut vox Latina sonat, sed Romam magnam, secundum vulgi nomen appellatam volunt, quod septem civitatibus, quasi septem Romanæ Urbis collibus imperitarent, Ravenna, Foro Cornelii, Imola hodie, Faventia, Forolivii, Foropompilii, Cæsena, & Arimini, nam Phicocle hodie Cervia, nondum illis temporibus restituta erat, ut ob Romani nominis præstantiam, Exarchatus nomen ampliorem, & magis spectabilem redderent. Deficiente porro Ecclesiæ dominio temporali, Forolivium, ut cæteræ hujus regionis urbes, sibi libertatem vindicavit, sub regimineque Democratico vivens, tamdiu propriam tutavit libertatem, quamdiu in civium potentiorum summa rerum posita, ipsi patriæ tyrannidem occuparunt. Dum in libertate viveret, bella non solum cum finitimis frequenter, verum etiam aliquando cum Venetis, & Florentinis gessit, finesque longe, lateque prolatavit, utpote quæ ab Apennini summitatibus usq; ad mare cuncta possideret. Cum Bononiensibus quoque non semel conflixit, ut aliquando victa jugum eorum subierit, aliquando etiam victrix Carrotium Bononiense in triumphum duxerit, potissimum anno 1276. Quapropter dolore cordis intrinsecus tacti Bononienses, Vuidone, & Fratribus Calbulensibus, primariis civibus extorribus fomitem præbentibus, assiduis legationibus Martinum IV. Pontificem sanctissimum contra Forolivienses, tanquam Ecclesiæ rebelles sollicitarunt, qui tandem eorum precibus victus, Vuidonem Apium Gallorum Ducem ad debellandum Forolivium misit. Dum ad urbem perventus, assiduis, & crebris præliis cives vexat, ad nihilumque sensim redigere conatur; a Vuidone Feltrio Foroliviensium Duce stratagemate militari elusus, una cum suis ad internecionem ductus est. Feltrius enim portam castris hostium obversam reserare, & sine custode esse jubet, si Gallorum exploratores silentium, & custodes consuetos haud cernentes, fuga prolapsum Ducem una cum milite crederent, ducique partam sine sanguine victoriam renunciarent. Quod cum ex voto evenisset, Gallorum non pauci urbem ingrediuntur, & ut vacuam milite cernunt, per urbem domos sibi quærentes disseminantur; senes, & mulieres superstites perbenigne eos excipiunt, arma deponere hortantur, cibo, potuque reficiunt; hi autem vini suavitate degustata, alacriter ingurgitant, brevique ebrii facti, palantes vino, somnoque consopiti jacent. Interim Feltrius divisis copiis partem tanquam in insidiis extra urbem haud procul a porta, ex qua exierat, collocat, edocetque, ut quamprimum sonum campanæ populi audiunt (hoc quippe signo a Vuidone Bonato astrologo eximio, qui turrim conscenderat, ut felicem horoscopium pro victoria adipiscenda expectaret) monitus fuerat, per eandem portam regrediantur, hostem urbem ingressum aggrediantur, cædant, occidant; ipse vero cum reliqua exercitus parte ad Cassiranum, Montone Amne transmisso, Gallos reliquos adortus, dissipat, pessundat, paucis vix elapsis, delet, agrumque cadaveribus replet. Hac victoria parta, quamprimum a cædibus vacatum, ne aer fœtore cadaverum coinquinaretur, cadavera sepulturæ dari jussit, ex quibus duo millia selecta, una cum eorum duce fovea in platea excavata composita fuerunt, sacellumque in medio plateæ B. Jacobo Salamonio nobili Veneto Ordinis Prædicatorum suadente erectum, & ex horum spoliis agro empto, Abbati S. Mercurialis datus, ut qualibet hebdomada ibidem pro defunctis Gallis Missam celebraret. Clade autem Apii ducis, & Gallorum ad Martinum delata, majorem adhuc exercitum ad Forolivium expugnandum insequenti anno eisdem sollicitantibus ordinavit; qui cum Faventiam venisset, agrum Foroliviensem assiduis incursionibus est populatus, Meldolamque agri Foroliviensis oppidum dura obsidione per trimestre sollicitavit. Sed cum frustra laborare cognosceret, soluta obsidione, iterum Faventiam est reversus. Interim de pace cum Foroliviensibus agi cœptum, factisque induciis ad summum Pontificem orato-

res

res mittuntur, qui urbem dedentes ejus jussa facere polliciti sunt. Martinus autem, recepta urbe, inter caetera in pœnam Gallorum, qui a Foroliviensibus occisi fuerant, voluit, ut urbis mœnia deiicerentur, fossaque solo æqualis complanaretur, quod anno sequenti absolutum est. Sequentibus autem temporibus sui cives in duas factiones, Calbulis alteram, quos hodie Paulutios dicunt, alteram foventibus Arguliosis: modo hi, modo illi expellebantur; vis in armis erat. Dum hac lugubri, ac tristi vice agitatur, nescio qua arte dominium ad Ordelafos devenit, qui & ipsi varia sorte jactati, modo expelluntur, modo recipiuntur; usqueque tandem hæc nobilis familia morte Pini, & Sinibaldi ejus filii naturalis anno 1480. dominium amisit. Cum enim is filios legitimos non haberet, urbe pulsis duobus ex fratre nepotibus, Sixtus IV. Pontifex vicarium Forolivii perpetuum Hieronymum Riarium Savonensem ordinavit. Quo a civibus conjuratis interfecto, ejus uxor Catharina Sfortia post brevem contentionem civibus elusis dominium obtinuit, tenuitque usqueque a Cæsare Borgia Alexandri VI. Pontificis filio, una cum urbe capta est. Mortuo autem Alexandro, ac ejus successore Pio III. & Julio II. suffecto, cives iterum dominium Antonio Mariæ Ordelafo Cichi filio tradiderunt; quo intra paucos menses defuncto licet ipse fratrem ex pellice hæredem instituisset, tamen non est dominium consecutus, sed cives suis rebus consulentes, sese una cum urbe summo Pontifici, & Ecclesiæ mancipaverunt, & usque in hodiernum diem sub eorum potestate quiescunt. Situs urbis cœlo gaudet saluberrimo, soloque peramœno, ac fertilissimo, tum quia in campo jacet aperto, ac ventis omnibus perspirato, tum quia a duobus amnibus Montono, & Viti irrigatur, Bedeso, & Vitente antiquis, unde salubris aura exhalat, & propterea, ad omnia aptissima semper protulit ingenia, non minus ad literas, quam ad arma. Ad literas quidem, quis ignorat urbem hanc per omnia secula homines primæ classis genuisse? Inter vetustiores Cn. Cornelium Gallum poetam celeberrimũ, Augusti familiarem, Virgilii amicissimum habuit, qui Ægypto recepta, præfectus primus pro Augusto jus dixit; item Paulum Vamfridium diacorum Papiensem, qui libros quatuordecim historiæ Eutropii addidit: Vvidonem Bonatum Astrologorum Principem; Rayneriũ Arscendum jurisconsultum celeberrimum publicum in Patavina academia professorem, & Bartoli Saxoferratensis præceptorem, & eisdem ferme temporibus Cecchum Rubeum, & Nereum Morandum Caroli IV. Imperatoris a secretis, ut Blondus lib. 20. histor. testatur, doctissimos viros, & Francisci Petrarchæ amicitia cõjunctissimos. Genuit etiam hæc patria Jacobum a Turre philosophum, ac medicum præstantissimum in Patavino Gymnasio publicum doctorem. Inter poetas, Jacobum Alegrettum, cujus bucolicum carmen cæteris post Virgilianum præponendum peritiores in eo genere judicant, & Faustum Anderlinum, ob cujus doctrinam, & in poesi felicitatem, ac facundiam Ludovicus XII. Galliarum Rex laurea coronavit: in musica Ugolinum cognomine Urbevetanum, qui omnes suæ ætatis musicos superavit, fuitque primus, qui notas musicales super articulis manus edoceret. Ex hac urbe etiam prodiit Blõdus Flavius historicorum, si unum excipias Livium, primus. Genuit etiam quamplures alios per omnem ætatem literis conspicuos, quos nimis operosum esset recensere. Non præterierim tamen, quod nostra ætas ex hac patria viros insignes extolli vidit, quorum spectatissimus fuit Hieronymus Mercurialis physicus, ac medicus, quippe qui publice in eminentiori loco docuit Romæ, Patavii, Bononiæ, & Pisis, quique de omnibus fere artis medicinæ argumentis doctissimas lucubrationes edidit. Item Andreas Fachinetus, qui & ipse Ingolstadii, & Pisis jus civile est interpretatus, atque pulcherrimum controversiarum juris volumen edidit, &c. In rebus bellicis quoque urbs nostra cives præstantissimos per omnem ætatem habuit. Nam tempore Sergii III. Pontificis floruit Berengarius de Berengariis. Is ex cive adeo clarus bello evasit, quod ob merita in summum Pontificem collata, ab ipso imperiali diademate redimiri promeruit, ad tantum quippe fastigium tum propria, tum Foroliviensium militum virtute evectus est. Cum enim Bononienses Foroliviensium dominium ad nihilum fere redactum cognovissent, atq; quondam, temporibus scilicet Grimoaldi Longobardorum Regis urbis hujus dominium tenuissent, suorum autem incuria, & torpore dimissum recordarentur, tempus tunc opportunum pro Forolivio adipiscendo rati, oratores Foroliviensibus destinarunt, qui persuaderent, ut jugũ Bononiensium amice subirent. Cæterum re infecta redire jussi, bellum Foroliviensibus indixerunt, quod fuit anno salutis 900. quo anno agrum Foroliviensem populatum miserunt. At cum Forolivienses, ut melius potuere, bellum defensivum per biennium pertulissent, Bononienses iterum per oratores pacem obtulerunt, quã cum Forolivienses renuissent, ultimum urbis excidium minati sunt. Verum cum minis Forolivienses minime terreri responsum esset, alacriter ut Bononienses venirent hortati sunt, periculum facturos, an vincere, aut vinci nossent. His dimissis Bononiensium oratoribus die sequenti Forolivii convocato Senatu de bello cum Bononiensibus fiendo agitur, duxque belli supremus declaratur Berengarius de Berengariis belli tunc temporis scientissimus, qui de salute patriæ sibi concredita civibus gratias immortales agens, quid sibi agendum esset, mature disponit. Igitur die sequenti iterum Senatu convocato, cum ærarium publicum exhaustum comperisset, de modo adinveniẽdæ pecuniæ pro bello agi jubet. Cumque multi multa dixissent, maturitateque opus esset, tãdem in hanc sententiam ventum est pro patria, & semetipsis tuendis, ut unusquisque quod habet auri, & argenti signati, & non signati proferat, ab ærario publico, bello expleto, oblatam pecuniam, & pretium consecuturus. Hac sanctione firmata, tantum auri, & argenti spacio trium dierum congestum est, quod (inquit Chronista, unde hæc accepimus) exercitum centum millium armatorum facile per integrum annum ali potuisset. Tantam itaque Berengarius civium promptitudinem cognoscens, certam sibi promittens victoriam, Forolivii, & per universam regionem edictum promulgavit, ut qui vellent suo stipendio militare, Forumlivium veniant, multo majus stipendium ab ipso exacturi, quam a quovis alio duce. His pollicitationibus allecti milites, undique confluunt, qui benigne accepti, ac largiore stipendio donati fuerunt. Liberalitate igitur, ac munificentia Berengarii cognita, ac per ora militum disseminata, tãtum crevit exercitus, ut hebdomada unius spacio decem millium armatorum numeraretur. Cum autem Bononienses tam grandem apparatum cognovissent, potiore usi consilio decreto, inter proprios lares sese continuerunt, Berengarius autem ne frustra, exercitus adeo copiosus delectus esset, loca omnia, omnemque jurisdictionem, quam respublica Foroliviensis in ocio torpens amiserat, recuperavit. Qua brevi recepta, se Magistratu abdicavit, hoc uno a suis concivibus impetrato, ut sibi alio exercitum, quem paratum habebat, ducere liceret. Is igitur cum suis militibus Pado transmisso in Carnos se contulit, ut Ungaris tunc in Italiam descendentibus sese opponeret: dum igitur ibi moraretur, totam regionem sui juris fecit, duxque Foroliviensis est acclamatus. Re autem minus feliciter cum Ungaris gesta, Mediolanum se contulit, victoris exercitus progressus observans, ut si aliquando segniter rem gerere cognovisset, ipse arrepta occasione, ex victo victor evaderet. Dum hæc geruntur, Sergius III. Pontifex sibi timens Berengarium Romam accersivit, rogavitque, ut omni arte, ni posset vi, iterum venientes Ungaros Italia pelleret. Berengarius itaque Pontifici assentiens (ut annales quidam testantur) cum Ungarorum Ducibus ita negotiatus est, ut absque cæde, pecunia accepta, ad proprios lares redirent. Alii vero prope Veronam ipsos vicisse, & Italia excedere coegisse. Italia igitur ope Berengarii liberata, & summo Pontifice metu soluto, tanti beneficii memor Sergius, Imperiali serto ipsum redimivit anno sui Pontificatus quarto. Quod cum cognovisset Ludovicus Aristolfi filius, qui Imperator electus fuerat, in Italiam descendens, prope Mediolanum prælio commisso, a Berengario & victus, & captus est. Idem post hanc victoriam cum Sarracenis, qui denuo Italiam invaserant, feliciter pugnavit, ipsosque excedere coegit. Tandem postquam annos quatuor regnasset, febre correptus,

prope Veronam moritur. Hæc ex annalibus vetustissimis characteribus scriptis sparsim, interrupteque leguntur. In iisdem etiam habentur Vvidonem Ducem Spoletanum Forolivii fuisse oriundum, qui feliciter in Italia 14. annis, temporibus Formosi Papæ II. & Arnulfi Francorum Regis imperavit, ac Sarracenos, qui innumerabiles mare trajecerant, juxta Siciliam insulam devicit, ac demum cum Lamberto filio Vercellis in auxiliando oppido occubuit. Ex hac patria prodiere etiam quamplures ex Ordelaforum stirpe strenuos Duces, qui ob bellicæ rei peritiam, patriæ tyrannidem sibi compararunt, per multosque annos conservarunt. Foroliviensis etiam fuit Mostarda armorum Dux pro Ecclesia, qui primus milites ferro armatos ostendit, cum antea ex corio, & ære arma pro corporis custodia pararentur. Is an. 1397. Asculum Piceni urbem, quibusdam interemptis civibus, obtinuit. Inter præclaros hujus patriæ duces memoratur Fulcherius Calbulensis, Florentiæ olim præfectus, Auximi Marchiæ tyranni domitor, Raynutius, item Raynerius, Paulutiusque, & alii, quos armis insignes prisca Calbulensium (Paulutios nunc vocant) familia progenuit, Franciscus Ordelafus, qui mœnia urbis a Martino IV. dejecta restituit, fossamque complanatam iterum excavari curavit, Pinus Ordelafus, & tot ejus nobilissimæ stirpis insignes viri, Andreas Borsus, Franciscus Pretus, Tiberius, & Hector de Brandolinis, Gerardus Mirabellus, & quamplures alii, quos nimis longum esset recensere. Non tacebo tamen urbem hanc emisisse Sebastianum Romanellum, qui pro Italiæ honore in bello Neapolitano inter 13. Heroas Italos locum promeruit, ac contra 13. Gallos strennes milites dimicavit. Foroliviense solum tanta cœli temperie præditum est, ut non solum quæ ad usum necessaria sunt, affluenter proferat, verum etiam quæ ad delitias; ibi enim præter frumenti, vini, olei, cerealium omnium, fructuumque omnis generis optimorum copiam, quamplurima aromata proveniunt, qualia sunt anisum, ciminum, cardamomum, fœnum Græcum, synapi, & alia hujusmodi. Præter hæc profert ager Foroliviensis cartamum, glastum, rubiam, & quamplures alias plantas, quæ inficiendis lanis optime deserviunt. Præterea in agro nostro seritur, coliturque Dipsacus, pro merce Venetias, & alio asportatur, capitulum ejus echinatum, quo Mangones rudes adhuc pannum pectunt, expoliunt, detractisque floccis, apprime concinnant: sunt præterea in montanis nostris plures nobilissimæ plantæ, quæ in usum medicum veniunt, quocirca non est necesse nostris Seplasiariis externas deferre, cum apud nos pullulent permulta, quæ alibi desiderantur. Paucis ab hinc annis morus arbor huic nostro solo familiaris est factus, ita ut inde non exiguum ex serico emolumentum habeamus. Verum enim vero, quod cuncta excedit, est cadaverum Sanctorum copia, quibus patria nostra condecoratur. Nam in Ecclesia Cathedrali, Inventioni sanctissimæ Crucis dicata, jacet S. Valerianus martyr, urbis protector, una cum octuaginta sociis, qui a quodam Majorano Saraceno acerrimo Christianorum hoste in insidiis, dum oraret, captus, inque potestatem Leonis Bacchim Proconsulis, viri immanissimi, & nefandissimi Christianorum persecutoris ductus, cæsa cervice una cum sociis martyrii coronam promeruit. In Ecclesia s. Mercurialis jacet s. Mercurialis urbis patronus, natione Albanensis, hujus urbis Episcopus, itemque s. Gratus ejus diaconus, & S. Marcellus subdiaconus, & insuper multæ aliæ Sanctorum reliquiæ, quas prædictus s. Mercurialis ex Hierosolymis rediens secum detulit. In Ecclesia s. Jacobi in Strata quiescit corpus s. Rufilli Episcopi Foropompiliensis, ibidem translati post excidium Foropompilii, quem Ægidius s. Sabinæ Cardinalis, atque summi Pontificis tunc Avenioni commorantis de latere in Italia legatus, ob mortem, quam cives Ugolino ejus urbis Episcopo intulerant, evertit, & sale conseruit. In ecclesia s. Jacobi Apostoli, ubi fratres Prædicatores habitant, jacent cadavera B. Jacobi Salamonii, de quo supra mentionem fecimus, B. Marcolini de Amannis Foroliviensis, & B. Carini, qui S. Petrum martyrem Ordinis Prædicatorum occiderat, omnes quidem familiæ Prædicatorum. Et postremo qui nostris temporibus vixit, & quem nos ægrotantem aliquando curavimus, quique non sine sanctitatis fama obiit, venerabilis pater magister Franciscus Ursellius Ordinis Prædicatorum. Is cum jam per annos duodecim in fratrum urna tumulatus jacuisset, cum ad ejus tumulum vota fidelium persolverentur, de reverendiss. Cæsaris Bartolelli Episcopi Foroliviensis licentia extractus supra terram in sacello B. Jacobi prædicti compositus est. In ecclesia S. Augustini, ubi ejusdem ordinis fratres observantes incolunt, jacent cadavera Ss. martyrum Sigismundi Regis Burgundiæ, ejus uxoris, & filiorum. In ecclesia s. Mariæ Servorum jacet B. Peregrinus ac Laciosis nobilis Foroliviensis ejusdem ordinis, cujus cadaver adhuc integrum quotannis in ejusdem festo Kalend. Maji omnibus ad videndum exponitur. In ecclesia s. Hieronymi, ubi fratres Minores observantiæ incolunt, jacet corpus B. Jacobi Ungarelli Patavini Prædicatoris eximii. In ecclesia s. Mariæ Vallis viridis nuncupatæ, quam incolunt fratres Minores Tertii ordinis, quiescit corpus adhuc integrum, & intactum B. Hieremiæ Novocomensis, licet per annos sexaginta, & amplius juxta canale, qui muros ecclesiæ prædictæ præterfluendo lambit, tumulatus fuisset. Sunt præterea in Ecclesia Cathedrali duæ B. Mariæ semper Virginis imagines miraculis illustres, quarum una, licet in tenui papyro depicta, tamen non potuit ab domus incendio absumi, sed hoc illuc in flammas volitare visa, tandem absque ulla ignis nota reperta, & ad Ecclesiam Cathedralem delata ab universo populo tunc venerari cœpta est, & usque in hodiernum diem eundem populum ad se clamantem B. Virgo sub hoc sacra suæ imaginis simulacro semper exaudit. Altera in pariete depicta primum miraculum edidit, dum homo nequam diro mucrone in faciem vulnus intulit, tunc enim, mirum, calx, lateresque sanguinem fuderunt, qui percotatus usque hodie ipso in vulnere cernitur. Sunt & aliæ quamplures Sanctorum reliquiæ, quæ tum in hac Cathedrali, tum in aliis Ecclesiis debita cum reverentia custodiuntur, quæ omnia nimis longum esset enumerare. Regimen porro hujus urbis quoniam forsan (ni me patriæ amor decipit) prærogativam habet, non est, ut de eo aliqua non dicamus. Omnibus notum est, qui omnino historiam ab inclinato Imperio non ignorant, Italiam continuato bellorum curriculo plus mille annis agitatam fuisse, & ideo ejus urbes secundum varias status mutationes, varios etiam regiminis modos, ac ritus habuisse. Ab hac labe cum Flaminia immunis minime fuisset, Forolivium quoque, quam sæpissime statum mutans, modo unam, modo aliam regiminis formam habuit, donec tandem in potestatem Ecclesiæ, regnante Julio II. anno 1504. devenit, & tunc quam nunc habet, formam est consecutum. Tunc quippe summo Pontifice annuente, ex omnibus urbis civibus centum, & octo Senatores fuerunt delecti, qui omnem in republica potestatem haberent, adstante tamen pro Apostolica sede Urbis Gubernatore, ne quid imposterum contra prædictam sanctam sedem decerneretur; qui Gubernator a summo Pontifice delegatus causas omnes civiles in prima instantia, & similiter appellationum, quæ a judicibus inferioribus ad ipsum devolvuntur, cognoscit. In criminalibus merum habet Imperium, ac si supremi totius provinciæ rectores, sive legati, sive præsides fuerint, jam introduxerint, ut in gravioribus delictis sine eorum participatione minime procedatur. Ex his centum & octo Senatoribus singulis duobus mensibus sorte extrahuntur quatuor, quorum primus, qui privilegio aut doctoratus, aut militiæ gaudet, caput, sive civitatis vexillifer appellatur, reliqui tres, secundum eorum antianitatem præcedunt; una cum eis duo alii populares extrahuntur, quorum primus est ex numero nobilium extra numerum Senatorum, qui tamen post mortem, vel patris Senatoris, vel consanguinei similiter Senatoris in numerum Senatorum est cooptandus; filius enim Senatoris major natu, defuncto patre, in ejus locum sufficitur, si vero Senator absque filiis decedat, eidem ex consanguineis subrogatur, qui aptior ab Senatu fuerit judicatus, postremus de populo omnino unus est, qui prius ab consilio secreto ad hanc dignitatem aptus judicatus fuerat. Hi sex magistratum constituunt, conservatoresque libertatis Ecclesiasticæ nuncupantur, facultatesque quamplurimas habent, ut in legi-

bus municipalibus manifestum est. Ex prædictis centum & octo Senatoribus, quatuor schedulæ fiunt, quarum qualibet quartam partem Senatorum continet: ex his schedulis una, unoquoque anno sorte extrahitur; qui in hac descripti sunt, una cum conservatoribus, antianis, advocato, syndico, & regulatore, sive thesaurario consilium secretum constituunt, in quo omnia reipub. negotia agitantur, & quæ ibi perfici minimè possunt, ad consilium omnium Senatorum demandantur; nullum enim in consilio generali proponitur negotium, quod prius ab consilio secreto non fuerit examinatum, ubi quid agendum decernitur, & hoc ordine omnia reipublicæ nostræ negotia absolvuntur. Est in hac nostra urbe aliud collegium nonaginta virorum, quod anno Domini 1540 divino potius, quam humano consilio, ad compescendum facinerosorum virorum petulantiam institutum fuit. Erat in hac urbe pestis illa execranda factionum Guelfæ, & Gibellinæ, quæ fere omnes cives in duas diviserat partes, quare in dies homicidia, incendia, populationes agrorum, & omne genus mali modo ab una, modo ab altera factionum perpetrabatur; nam potentior alteram adeo supplantabat, ut unusquisque miserrimam vitam, & si nullius factionis esset, duceret, cum semper sibi, aut in vita, aut in substantia timendum esset, sive propter affinitates, sive propter domus propinquitatem cum domo factiosi propter incendia crebra, sive propter aliquam aliam causam, itaut quamvis neutralis esset, tamen timendum sibi semper esset. Dum in hoc pessimo statu urbs constituta miserrime vivit, omnipotens Deus miserias nostras misericorditer miseratus, Provinciæ præsidem Joannem Guidiccionum Episcopum Forosempronien. divino afflavit spiritu, modumque, quo urbs a tanto malo posset liberari, indicavit, nempe ut novum hoc collegium ex civibus neutralibus institueret, cujus officium esset pro pace, & urbis quiete, contra factiosos arma capere, ipsis se opponere, ac totis viribus niti, ne pax, aut quies urbis perverteretur. Quod ut facilius prædicti cives officium hoc præstare possent, modumque, ac ordinem haberent, & quando in unum cogi necesse esset coadunarentur, ex his novum Magistratum instituit, Defensoresque pacis appellavit, cujus officium est, Pacificos [ita enim appellati sunt] convocare, & urgentes necessitates ipsis proponere, ut ab omnibus quid agendum decernatur. Constat porro Magistratus ex Priore, qui privilegio doctoratus, vel militia gaudet, ex duobus civibus ordinis Senatorii, qui in numerum nonaginta virorum sunt electi, & ex tribus aliis civibus popularibus ad hoc officium electis, & hic Magistratus cunctis, demptis DD. conservatoribus, & prætore civitatis præcedit. Pacifici militiam habent, quæ cum necessitas urget, armata adstat, & una cum ipsis, ne mala sequantur, prohibet; amplius, ut Pacifici tuto suas functiones exequi possint, factiosorumque insidias devitare, præsidium habent stipendiariorum, quod prætorium assidue custodit, & Magistratum, quoties collegialiter exit, hastatum præcedit. Hoc remedium divinitus a D.O.M. inspirato, urbs nostra bello civili ad nihilum pene redacta, sanata est, & usque in præsentem diem pace tranquilla fruitur; & hoc est regimen urbis nostræ brevissimis comprehensum per centum & octo Senatores, qui rempub. administrant, & per nonaginta Pacificos, qui civiles discordias & sedant, & componunt. Comitatus etiam hujus urbis, utpote qui a civibus est sejunctus, suum & ipse habet regimen, quod ex 24. hominibus ex ditioribus, & aptioribus ad negotia constat; ex his quatuor eliguntur, qui plenam ad omnia, quæ ad ipsorum universitatem pertinent, potestatem habent, appellanturque procuratores comitatus. Horum officium est providere, ne universitas, ultra quod debitum est, gravetur non solum in bonis, verum etiam in personis. Jus insuper ad Senatum prætura pertinet trium insignium oppidorum urbis regimini, & omnimodæ jurisdictioni subjectorum, Petræ, Appii, Rochelmicis, ac Flumanæ, veteris quondam comitum Calbuli, civium nostrorum ditionis, reliquiæ, quibus singulo quoque tempore cives aliqua fulgentes prærogativa præficiuntur, & hic est nostræ civitatis præsens status brevibus indicatus. Hactenus ille.

Cæterum Forolivii ampliorem continent cognitionem eques Bernardinus Paulutius ex comitibus de Calbulo in Annal. patriæ, quæ m. s. extant apud Carolum Paulutium ex comitibus de Calbulo eruditum virum utriusque Signaturæ Referendarium, & Canonicum S. Lateranensis Ecclesiæ, Corius, Leander Albertus, Platina, Flaviusque Blondus civis Foroliviensis, ante quos illius meminit Plinius lib. 5. illamque reponit in octava regione Togatæ Galliæ, Antoninusque in tabulis itinerariis. Distatque a sua Ravennate metropoli 20. milliariis inter Faventiam, Cæsenamque. Illorum Præsulum series sequens est ex variis monumentis a nobis collecta.

A D D I T I O.

(„ *Præter quatuor dignitates ab Ughello enumeratas novemdecim Canonici Foroliviensi Cathedrali inserviunt, qui omnes ex privilegio Innocentii XI. Cappa, ut vocant, magna, sicut D. Petri Urbis Canonici, utuntur. Mansionarii verò inibi sunt 18. aliique beneficiati plures. Animas curat Capellanus perpetuus, qui proprie Parochus dicitur. At præter Cathedralem novem aliæ Parochiales Ecclesiæ in urbe existunt, Religiosorum Monasteria 16. Monialium septem, Laicorum confraternitates plusquam triginta. Sex præterea habentur domus, in quibus pauperes expositi, mendicantes, & Orphani sexus utriusque divisim servantur, & aluntur, donec aut nuptui, aut famulatui, aut alteri fortunæ tradantur. Hospitalia porro varia pro variæ conditionis infirmis, & peregrinis inibi visuntur, ac domus S. Joseph, ubi familia æque pia ac illustris Marchionum de Albicinis derelictas puellas, nec eas exiguo numero, usque dum aut nubant, aut deo dicentur, custodit, & nutrit. S. verò Mons Pietatis ibidem admodum viget, ubi non contemnenda pecuniæ vis quot annis distrahitur, neque nisi vix sensibilis census pro repetendis pignoribus exigitur, quod sane in incomparabile egentium commodum cedit.* Ricceputus.)

1 S. MERCURIALIS *a* Armenus, (1) seu Albanensis Hierosolymis longissima peregrinatione Romam progressus, fulgensque sanctimonia vitæ Foroliviensis Episcopus electus est paulo ante annum 350. eodem scilicet tempore, quo S. Ruphillus Foropopiliensis Episcopus florebat, cum quo, una cum S. Gaudentio Ariminensi, Leone Feretrano, aliisque Catholicis ad celebrandum concilium Ariminum convocatis, seorsim ab Arrianis in loco, qui nunc Catholica nuncupatur, interfuit. Is cum Arrianorum dogma subscribere recusasset, simul cum supradictis in exilium est pulsus. Idem postea cum a Tau- I.

a De eo fuse Acta Ss. Aprilis t. 3. p. 751. & seqq.

(1) Cum dicitur s. Mercurialis fuisse natione Armenus, ab Hierosolyma attulisse reliquias, quibus Foroliviensis Ecclesia gloriatur, interfuisse Ariminensi Concilio, quod sub Constantio anno 359. coactum fuit, ad Athanaricum Gothorum Regem pro civibus in captivitatem abductis ivisse legatum, quod ante annum 309. fieri non potuit: hæc, inquam, aliaque similia cum dicuntur, interrogabimus quo auctore ducantur esse vera, quæ tot seculis fuere ignota, ac ne tum quidem adhuc erant audita, cum Vitæ s. Mercurialis auctor in unum collegit quidquid de sancto quomodocumque narrabatur? Ea vero, quæ Auctor vitæ ante saculum, ut videtur, XI. scriptæ de s. Mercuriali refert, ex picturis seculo octavo, vel nono circa sancti tumulum descriptis desumpsit, additis vel ex propria conjectura, vel ex populari narratione, quæ evanidas jam picturas explicarent. Sic cum pictura referret punitionem cujusdam judicis, ore blasphemo sacram Eucharistiam sumentis, ex vulgi opinione, vel conjectura oportuit dici illum fuisse judicem Ariminensem: & ne Anonymus esset, succurrit opportune Taurus ille sub Constantio Arriano Præfectus Ariminensis, qui Patribus Arimini ad Concilium collectis, priusquam dimitterentur, vim intulit: quo nomine pessime audivit apud Catholicos omnes, ideoque visus est idoneus, cui prædicta blasphemia, & mors condigna tribuerentur. Hac autem præsumpto prosequitur conjecturam auctor vitæ; *adfuerunt*, inquiens, *forte etiam & alii celeberrimi Episcopi Rufilus Popiliensis, Leo Feretranus, Marinus, Gaudentius, & Geminianus*, quorum ætates conciliare velle propter unum *forte*, inutilis mihi conatus videtur. Interim quod hic auctor per nudam dixit conjecturam, alii ut certum accipientes, coegerunt posteros, qui ista defenderent, in omnes sese partes torquere. Altera pictura (plures autem fuisse ex iis, quæ narrantur in vita, colligi nequit) exhibebat Episcopos duos immanem draconem Sacerdotalibus stolis illigatum pertrahentes ad puteum, & cæcum à s. Grato Diacono illuminatum. Ex duobus Episcopis alterum esse s. Mercurialem non dubitabatur, alterum s. Rufillum credere jubebat Foropopiliensium consensus. Præter hæc duo nihil est in vita, quod posit ex picturis acceptum dici: & hæc duo à picturis exhibita, & seu per conjecturas, seu vulgi rumore sic explicata non conficiunt scire tempus, quo vixerit s. Mercurialis. Videtur tamen seculo IV. floruisse, cum nihil fidei causa tulerit a Gentilibus, sed ab hæreticis. *Papebrochius in Actis Ss. Aprilis tom. 3. p. 751.*

a Tauro præfecto Ariminensi sacrum Christi corpus conficere esset coactus, Taurusque ipsum in conspectu avidissimè devorasset, asserens quod in os intrabat, per secessum emitti, dum ventris onus exoneraret, natura stimulante nititur, viscera omnia abrupto ventre effudit. In agro Foroliviensi draconem(1) non solum greges, & armenta, verum homines venenoso halitu perfundentem, cum cognovisset, antrumque belluæ inter Forum Livium, & Forum Popilianum esset, cum S. Ruphillo pactus est certa die, & hora ad pugnam una cum eo accessurus. Quocirca triduano jejunio indicto die, & hora statuta, sacris indutus cum clero, & populo loco dicto adfuit; cumque ibidem S. Ruphilli diu adventum frustra expectasset, viso dracone, ad eum se contulit, stolaque ejus collo circum alligata, tanquam mansuetissimum agnum ad os usque cujusdam putei in medio viæ existentis deduxit, eoque ibidem deturbato, os putei clausit, memorialeque super imposuit. Hunc etiam eundem S. Mercurialem esse existimo, quem eques Bernardinus Paulotius de Calbulensibus in Annalibus patriæ refert an. 422. in Hispaniam ad cives suos olim ab Alarico Rege, dum Italiam, & potissimum Flaminiam devastaret, in captivitatem ductos liberandos accessisse; *ibique*, inquit, *perventus se medicum prædicans, eo quod Regem morbo incurabili laborantem audierat, opem suam Regi obtulit. Ad ejus itaque conspectum cruce morbo obsignato, Rex statim est sanatus. Quod videns summis honoribus Mercurialem excepit, atque est veneratus, deinde pro reddita sibi sanitate, ut quicquid vellet ab ipso peteret, exoravit, statimque etiam si dimidium Regni petiisset accepturus. S. Mercurialis Regi gratias agens nihil se præter suos cives in captivitate detentos velle dixit; hac de causa iter ad eum accepisse; nihil magis sibi cordi esse, quam ut gregem a Domino sibi creditum ad propria reduceret. Petioni annuens Rex Forolivienses omnes liberos dixit, & una cum S. Mercuriale, patriæ ut restituerentur, curavit; erant enim quasi duo millia promiscui sexus, & ætatis. Hi in patriā reversi urbis partē incoluerunt, quā Sclavoniam a captivis sclavis dictam appellaverunt, quod nomen usque in hunc diem perdurat, juxta ubi ejus Cathedrale fuit. Idem cum summo Dominicum sepulchrum adire flagraret desiderio, locaque illa sancta, in quibus Dominus in carne vixit, perlustraret, spretis viarum periculis, & incommodis illuc accessit, remeandoque propriam Ecclesiam permultis sacris Reliquiis ditavit.* Hactenus ille. Alaricus Rex primo in Italiam descendit anno 403. In Siciliam vero trajiciens apoplexiæ morbo correptus excessit anno 411. Quomodo ergo Mercurialis an. 422. Alaricum in Hispania ægrotantem sanare potuerit? judicent periti. Ego vero non dubito quin Mercurialis ipse idem, qui in Conciliabulo Ariminensi fuit, non potuerit Alaricum signo Crucis a morbo curare, sed post annum 403. quo a Stilicone superatus Alaricus, ut prodit Baronius, ad propria festinus, & fugiens remeavit. Quo vero anno in pace requievit Mercurialis, haud invenire potui apud quempiam. Paulutius habet 449. illum obiisse, quem diversum a primo Mercuriali ex monumentis patriæ fuisse credit, adeo quod gratis duos SS. Mercuriales Forolivienses Episcopos affirmet; nec desunt qui tertium addunt, cum revera unus Mercurialis fuit, qui Foroliviensem Ecclesiam pie sancteque longo tempore administravit, effœtæque ætatis cursum vitæ consummavit, evolavitque ad superos pridie Kal. Maji post annum 404. Hujus meminit Baronius die 13. Maji in notis, Petrus in catalogo lib. 10. cap. 107. Ferrariusque. Repererunt illius sanctum Cadaver tempore Antonii Jannotti Episcopi an. 1576. in sepulchro marmoreo, ubi in interiori capsula, ut ajunt, hæc verba legebantur.

Hic requiescit corpus Beati Mercurialis Episcopi Liviensis. Obiit C. LVI. Pridie Kal. Maii.

Quo ipso die Ecclesia Foroliviensis ejusdem festum celebrat. Cæterum hæc inscriptio mihi videtur vel parum sincere relata, vel prima tria trecenta invidiosa delevit vetustas (2): siquidem S. Gaudentii Episcopi Ariminensis vita prodit, qui sub Constantio illustrem tulit palmam Martyrii, S. Mercurialem, sanctumque Ruphillum, iisdem vixisse temporibus, ad quos S. Gaudentius conciliabulum Ariminense declinans, transisse narratur. Nisi forte typis error irrepsit, quibus impressus liber Jannotti de modo celebrandi concilium exit in lucem, ubi supramemorata inscriptio habetur.

(,, THEODORUS *Foroliviensis Episcopus, cui ,, scribit Leo Magnus, & de quo memoria extat in ,, Decret. 2. p. q. 3. de pœnit. dist. 1. c. multiplex.* ,, Ricceputus.) II.

2 CRESCENTIUS Episcopus Liviensis anno 649. apud Rubeum. III.

3 VINCENTIUS Lateranensi Concilio interfuit anno 680. IV.

(,, APOLLINARIS *anno 861. interfuit Concilio à Nicolao I. in Laterano contra Joannem Archiepiscopum Ravennatem habito; idem subscripsit ejusdem Joannis Constitutioni ad favorem Cœnobii S. Mariæ in Palatiolo. Vide quæ diximus in Ravennatibus* pag. 151.) V.

4. ROGERIUS (3) donationem Theodosii Episcopi Firmani, in favorem Ecclesiæ, monasterii S. Crucis, sua subscriptione firmavit anno 887. VI.

5. S. APOLLONIUS, vel Apollinaris floruit anno 899. (4) apud Rubeum.

6. UBERTUS interfuit Concilio a Petro Archiepiscopo Ravennate Ferrariæ celebrato anno 973. (5) alterique, quod Gibertus item Archiepiscopus Ravennatium agitavit an. 997. Kal. Maji. VII.

7. JOANNES dono dedit Ecclesiam S. Reparatæ Abbati, ac Monachis S. Mariæ de Faventia anno 1084. ut ex sequenti instrumento perspicitur, quod ex archivo illius monasterii a nobis erutum, hic exscribendum curavimus. VIII.

In nomine Domini nostri Jesu Christi.

Anno ab Incarnatione ejus 1084. tempore Gregorii Papæ, Apostolicæ sedis anno XI. regnante vero Henrico quondam Henrici II. Imperatoris filio die 26. mensis Januarii Indictione 7. Raven. Divina Religio maxime sublimatur, si Deo honor, & reverentia detur: & Privilegiis sanctæ Ecclesiæ semper, & ubique a Rectoribus earum digne, & laudabiliter tractantur. Quæ de re ego quidem in Dei nomine Joannes Episcopus S. Liviensis Ecclesiæ . . . per consensum, & auctoritatem canonicorum ejusdem Ecclesiæ, per præsentem hujusmodi decreti paginam præsenti die concedo, & largior, seu confirmo tibi præsentis in Christi nomine Joanni Abbati monasterii S. Mariæ, quod vocatur foris Portam, tibi, tuisque successoribus, qui in antedicto monasterio tibi successerint, id est quodcunque presbyter Albertus habuit, & tenuit de plebe S. Reparatæ per scripturam de oblationibus vivorum, & mortuorum, & insuper quartam

(1) Libentius de spirituali, quam corporali dracone intelligam picturam illam Draconis ab Episcopo superati: credamque primos illius auctores aliud noluisse expressum, quam quod hæreticos alicujus pestem in confiniis diœcesis deprehensam strages edere animarum multarum, extinxerit. *Papebrochius in Actis SS. Aprilis tom. 3. pag. 752.*

(2) Haud dicas centenarii numeri notas duas, aut tres vetustate excisas: non enim potuissent non animadvertere hiatum deficientium litterarum ii, qui tam sollicitè ipsius tenorem transcripsere, si vere tale quidpiam deprehendissent. Certe præsumi non debent in transcribendo errasse, donec evidentiori id constet probatione. Facilius credam lamellæ auctorem, quia nullum Mercuriali antiquiorem Episcopum noverat, persuasus autem erat Episcopum Foroliviensem ex antiquioribus esse, sub Alexandro, Sixto, Telesphoro institutis, eiusque mortuum credidisse hunc, ut arbitrabatur, primum Episcopum. *Papebrochius in Actis 30. Aprilis t. 3. p. 752.*

(3) Amanuensis errore hic Rogerius appellitur, qui vocari debuerat Bartholomæus. Vide in Firmanis citatam donationem, & reperies subscripsisse Bartholomæum Foroliviensem Episcopum. Rogerius vero erat Episcopus Teramnensis, ut ibidem subscribitur. *Ricceputus.*

(4) Nullus S. Apollonius reperitur apud Rubeum anno 899. Anno quidem 898. affirmat Apollinarem Liviensem Episcopum subscripsisse fundationi Cœnobii S. Mariæ in Palatiolo factæ per Joannem Ravennatensem Archiepiscopum. Verum ad alium Joannem referendam esse illam constitutionem observavimus in Ravennatibus: ideoque hunc Apollonium illum esse decernimus, quem numero IV. notavimus subscripsisse Ravennati Concilio an. 861.

(5) Jam anno 961. sedebat in hac Cathedra Ubertus, ut patet ex instrumento donationis, seu permutationis inter dictum Ubertum, & Joannem Abbatem S. Mercurialis hoc anno confecto, quod legitur in Marchesii historia Foroliviensi pag. 131. *Ricceputus.*

tam partem de decimis; & primitiis, vel de aliis beneficiis, qua per ipsum decretum habuit, habendam, tenendam, reservandam, & in omnibus meliorandam . . . quadraginta ad renovandum in perpetuum. Itaut in matutinas, & vespertinas horas, & Missarum solemnia, cateraque Dei mysteria in predicta plebe facere debeat per se, vel per suos Sacerdotes mea voluntate ibi ordinandos, & redditum, & obedientiam, & viginti solidos moneta Venetia pensionem per singulos annos mihi, meisque successoribus, tuique successores persolvere debeatis, secundum quod presbyter Albertus mihi facere consuevit, pro eo orare debeatis, pro anima mea, meorumque successorum, & pracessorum, in omnique anno in die depositionis mea, mihi Missa canere debeatis pro anima mea; & ego prafatus ordinatus una cum meis successoribus, tibique pranominato Joanni Abbati, tuisque successorbus autorare, & defensare promitto, & hoc decretum observare, & modis omnibus inviolabiliter conservare, & custodire promitto; & si contra hoc egero, & omnia, qua superius leguntur, non observavero, vel adimplevero, daturum, & compositurum me esse promitto, & ego predictus Joannes Episcopus una cum meis successoribus ante omne . . . aut interpellere pœna nomine auri optimi libra una, & soluta pœna hoc decretum maneat firmum.

Quod vero decretum scriptum per manus Petri Faventini tabellionis scribendum rogatu sub die, & mense, & indictione suprascripta.

Ego Joannes nutu divino Episcop. in hoc decreto, prout supra salvo inter nos constituto a me facto:

Ego Joannes Archipresbyter s. Liviensis Ecclesia in hoc decreto, ut supra consensi, &c.

Ego Andreas Archid. s. Liviensis Ecclesia, quod supra est vice Domini in hoc decreto, ut supra consensi, & ss.

Ego Leo Subdiaconus s. Liviensis Ecclesia consensi, & subscripsi.

Ego Joannes filius Joannis de Utro in hoc decreto rogatus subscripsi.

Ego Albertus de . . . interfui, & ss.

Ego Bonus homo filius q. Balduini rogatus ss. &c.

Ego Ugo Archipresbyter rogatus, &c.

Signum manus Teusi, & Berardus Germa . . . testibus.

Ego Faventinus Tabellio scriptor suprafactum decretum, ut supra legitur, post roborationem testium complevi & absolvi.

IX. 8. PETRUS Liviensis electus Episcopus a comitissa Mathilda tulit in se contortam sententiam in favorem Abbatis, & Monachorum S. Mariæ de Faventia coram Philippo Archiepiscopo Ravennate electo anno 1118. quam supra retulimus in Ravennatibus Archiepiscopis.

X. 9. DRUDUS anno 1151. die 3. mensis Julii consecrationi interfuit Joannis Columbæ Abbatis ex Ordine Cisterciensi in Episcopum Placentinum, quem Moyses Ravennatium Archipræsul in Ursiano templo peregit. Consule Rubeum in hist. Raven.

XI. 10. ALEXANDER Liviensis Episcopus sub Alexandro III. Pontifice Lateranensi Concilio interfuit anno 1179. (1) Vicariam operam præstitit Vidoni Archiepiscopo Ravennati, cum in Syriam Terræ sanctæ opitulaturus deportasset exercitum anno 1188. de quo vide Rubeum. Is antea, hoc est an. 1170. Cœnobio S. Mercurialis nonnullas Ecclesias, bonaque dono dederat, ut in tabulario ejusdem monasterii scripta videntur.

XII. 11. JOANNES, qui & ipse eidem Mercuriali Cœnobio multa dono dedit an. 1198. eoque Præsule Cœlestinus III. an. 1192. monasterium S. Mariæ de Flumine Ord. Vallis umbrosæ Liviensis diœcesis sub Apostolica suscepit protectione, in quo duo Livienses Episcopi Cœnobii benefactores recensentur: primæ tantum litteræ eorum nomina indicantes expressæ cernuntur T a. & O. quorum explicationem, veramque interpretationem aliis relinquimus, ne divinare videamur. Diplomatis vero Cœlestini exemplar est tenoris sequentis e tabulario S. Praxedis de Urbe desumpto.

a Forte D. & A. idest Drudus, & Alexander, amanuensium errore in T. & O. mutata.

COELESTINUS EPISCOPUS servus servorum Dei.

Dilectis filiis . . . Abbati S. Maria in Flumine, ejusque fratribus tam prasentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Pia postulatio voluntatis effectu, &c. ad exemplar felicis recordationis Lucii Papa pradecessoris nostri sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & prasentis scripti privilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, ut Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & B. Benedicti regulam atque institutionem Vallisumbrosanorum fratrum in eodem monasterio noscitur institutus, perpetuis, &c. usque permaneant. In quibus hac propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo prafatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Plebem S. Laurentii in Nocero cum decimis, & oblationibus, testamentis, & capellis suis, videlicet capellam de casa Figaria, capellam B. Donati, cum omnibus possessionibus, & pertinentiis suis. Capellam de Paulo cum pertinentiis suis, capellam de Petroniano ac capellam de Monsignano, cum decimis, & testamentis earum, medietatem plebis S. Petri in Ceneto, cum medietate decimarum ejusdem plebis, capella S. Petri Marsii, cum pertinentiis suis, capellam de Bajo cum possessionibus ad vestrum monasterium pertinentibus, capellam S. Marie de Trexano, capellam de Gagliano, capellam de Pablexio, cum possessionibus & pertinentiis suis, capellam S. Quirici, cum possessionibus suis, capellam de Vergniano, cum suis pertinentiis, capellam de Bivano, & capellam de Alphiano, & capellam de Ravaldino cum possessionibus earum, castrum de monte Vecchio, cum curte, & omnibus appendiciis suis, curtem de Nucero, possessiones Ravaldini cum omnibus pertinentiis earum, possessiones S. Laurentii in Nucero, possessiones de Collina de Icoleis usque ad param, libertates quoque & immunitates a recolende memoria Friderico quondam Romanorum Imperatore semper Augusto monasterio vestro collatas, & a comitibus castri Cari, & castri Novi scriptis publicis, & juramentis interpositis confirmatas, auctoritate Apostolica confirmantes perpetuis decernimus temporibus inviolabiliter observandas: concessionem preterea vobis a bona memoria T & O. Liviensibus Episcopis juste factam, sicut in eorum scriptis authentice continentur auctoritate Apostolica confirmamus. Sane novalium vestrorum, quos propriis manibus, vel sumptibus colitis sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas extorquere presumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos & absolutos ex seculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in dicto monasterio professionem fas sit de eo, nisi arctioris religionis obtentu discedere, discedentem vero absq; communium litterarum cautione nullus audeat retinere. In parochialibus autem Ecclesiis quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere, & diœcesano Episcopo presentare, quibus si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus debeat respondere. Statuimus insuper, ut nullus infra fines Parochiarum vestrarum sine diœcesani Episcopi, & vestro assensu Ecclesiam, vel Oratorium constituere de novo prasumat, salvis privilegiis Apostolica sedis. Sepulturam preterea ipsius loci liberam, &c. Decernimus ergo &c. Salva, &c. Si quis, &c. Cunctis autem, &c. Amen. Amen. Amen.

Ego Cœlestinus Catholica Ecclesia Episcopus.

Ego Joannes Prenestinus Episcopus.

Ego Pandulphus Basilice XII. Apostol. presb. Card.

Ego Melior ss. Jo. & Pauli tit. Pammachii pres. Car.

Ego Romanus tit. S. Anastasia presb. card.

Ego Ioannes t. S. Stephani in Cœlio monte presb. car.

Ego Gratianus Ss. Cosma, & Damiani diac. card.

Ego Gerardus S. Adriani diac. card.

Ego Goffredus S. Maria in Via lata diac. card.

(1) Alexander Foroliviensis Episcopus erat jam anno 1160. quo nonnulla prædia liberaliter donavit S. Mercurialis cœnobio, ut constat ex donationis instrumento apud citatum Marchesium pag. 125. Recorpatus.

Ego Bernardus sanctæ Mariæ Novæ diac. card.
Ego Gregorius S. Georgii ad Velum Aur. diac. card.
Ego Lotharius SS. Sergii, & Bacchi diac. card.
Ego Nicolaus S. Mariæ in Cosmedin diac. card.
Datum Romæ apud s. Petrum per manum Aegidii s. Nicolai in Carcere Tulliano diac. card. 6. Kal. Junii Indict. 10. Incar. Dom. 1192. Pontificatus vero D. Cœlestini Papæ III. anno II.

XIII. 12. ALBERTUS electus, & consecratus ab Honorio III. an. 1221 (1). ex reg. Vatic. de eo mentionem facit Rub. an. 1223.

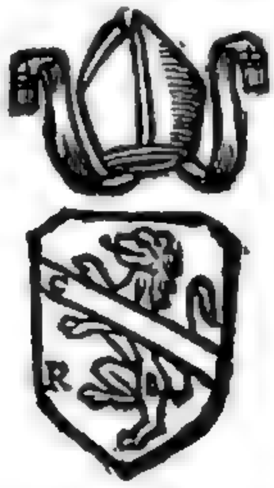

XIV. *a Foroliviensis.* 13. RICCIARDELLUS („ *Belmontius*) de Caminate *a* Riminensis, Liviensis fuit Episcopus Honorii III. temporibus teste Clementino in Ariminensi hist. parte 1.

XV. („ALBERTUS *II. sedebat an. 1232. quo per quindecim dies exposuit reliquias S. Mercurialis, ut constat ex sequenti insculpto lapidi monumento, atque Archivi publici scripturis inserto*. Anno Domini „ MCCXXXII. tempore Gregorii Papæ, & Federici Imperatoris XI. Kal. Septemb. aperta fuit „ hæc arca per D. Albertum Episcopum, & Petrum „ Abbatem, & expositum hoc B. Mercurialis corpus „ quindecim diebus omnibus ad videndum. *Riccep.*)

XVI. 14. HENRICUS anno 1237. Ecclesiam S. Petri de Arcu, cum omnibus suis pertinentiis, juribusque concessit Benedicto Abbati S. Mariæ de Flumine, a quo & ipse vicissim plures alias Ecclesias recepit, ut in monumento transumptionis Rambertini Notarii Ravennatensis spectatur, quod in tabulario ejusdem monasterii asservatur. („ *Obiit Henricus an.* 1250. Ricceputus.)

XVII. 15. GUILLELMUS ejusdem sedis fuit Antistes anno 1253. apud Rub. („ *electus ann.* 1250. *ex* „ *Bonolo.*)

XVIII 16. HIERONYMUS anno 1253.

XIX 17. RICHELINUS Episcopus Liviensis anno 1255 (2). sub Alexandro IV. memoratur in Regest. Vatic. Is anno 1267. una cum Ravennate Archiepiscopo, aliisque Episcopis altare S. Valeriani in Cathedrali consecravit.

XX. 18. RODULPHUS ad eandem sedem promotus, Provinciali Concilio Ravennati interfuit an. 1270. die 28. Aprilis. An. vero 1277. pactionem fecit inter Foroliviense publicum, ac Fratres Prædicatores.

XXI. 19. HENRICUS interfuit juramento Bertoldi a Pace judici Fabriani partisque Lambertucciorum præstito anno 1280. ut refert Cherubinus in hist. Bo-

A non. („ *Ejus memoria in monumentis Foroliviensibus ad an.* 1285. *extenditur*. Ricceputus.)

20. RAYNALDUS Provinciali Concilio interfuit celebrato in Ecclesia S. Mercurialis a Bonifacio Archiepiscopo Ravennate an. 1286. („ *Memoratur ad ann.* 1301. *vide Marchesium l.* 3. *p.* 251. „ Ricceputus.) XXII.

21. THADDÆUS Episcopus Foroliviensis obiit anno 1302. post cujus funus capitulum ejus successorem delegit Peponem de Ordelafis Archipresbyterum S. Martini, quem Bonifacius reprobavit. Idem Pepo paulo post a Foropopiliano capitulo iterum in Episcopum postulatus, a Benedicto XI. iterum reprobatur. Id habet Reg. Vatic. irrefragabile veritatis testimonium. XXIII

22. RODULPHUS electus an. 1303. Qui post obitum Opizonis Archiep. Ravenn. in Ursiana Ecclesia tamquam suffraganeus, inter alios expedivit consilia, ut novi Archipræsulis electio prospere caderet. Appellationem Nonantulani Abbatis perlegi ab hoc Episcopo Rodulpho expediendam, B tamquam S. Sedis judice deputato an. 1313. XXIV

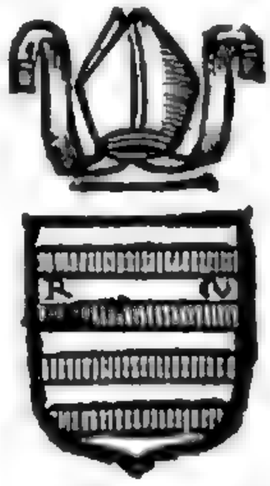

C 23. THOMAS Bettinus de Piatesiis, Bononiensis, Liviensis Episcopus adlectus est an. 1318. anno vero 1335. Abbatiam S. Hilarii de Galeata perpetuo administrandam suscepit. Defunctus est anno 1342. ex Reg. Vatic. XXV.

24. JOANNES Archidiaconus de Porta in Ecclesia Tullensi successit Thomæ sub Clemente VI. an. 1342. 15. Kal. Aug. translatus deinde est ad Viterbiensem Ecclesiam an. 1349 *b*. ex Reg. Vatic. XXVI *b 1348. dicitur in Viterbiensibus.*

25. (3) AYMERICUS Rector Ecclesiæ S. Joannis de Porta Æduensis diœcesis ab eodem Clemente VI. eligitur 6. Non. Martii ann. 1349. quem idem Clemens transtulit ad Ecclesiam Bosanensem anno 1351. ex Reg. Vatic. XXVII.

26. Fr. BARTHOLOMÆUS de Sanzeto Ord. Minorum successit Aymerico die 13. Kal. Junii 1352 in eodem Reg. Vat. Ep. 56. fol. 36. an. 10. Hujus etiam memoria extat an. 1365. in monumentis ejusdem Eccl. XXVIII.

27. PAULUS de S. Ruffello ex eadem sede fuit an. 1381. Obiit 1384. XXIX

D 28. ORTANDUS ann. 1390. forte intrusus *c* a Benedicto XIII. Antipapa. *c Revera intrusus.*

29. SI-

(1) Alberti Episcopi Foroliviensis mentio extat ab anno 1213. quo Innocentius Pontifex die 3. Augusti Oddoni Cæsenati Episcopo commisit cognoscendam litem, quæ inter Albertum prædictum ejusque Canonicos vertebat. Breve Pontificium ait Marchesius asservari in eorundem Canonicorum Archivo. Item anno sequenti 1214. pendente lite inter eumdem Albertum, atque s. Mercurialis Monachos de s. Martini plebe, confectum est die 13. Augusti instrumentum, quo Amatus Archipresbyter s. Martini se servaturum promisit arbitrariam sententiam, quam tulisset de dicta plebe controversia Rolandus Ravennas Præpositus. Anno demum 1220. graves exortæ sunt dissensiones, & litigia inter præfatum Albertum, & Canonicos s. Crucis Forolivienses, ut ex monumentis in horum Archivo adhuc existentibus constare affirmat idem Marchesius. Ex quo conficitur, vel hunc Albertum ante annum 1221. electum Foroliviensem Episcopum, vel ante hunc alterum Albertum in hac cathedra sedisse. Forte Albertus unus præfuit ad an. 1220. cui ab Honorio suffectus est Ricciardellus, de quo Clementinus: & Ricciardello paulo post defuncto anno 1222. successit Albertus alter, cujus memoria ad an. 1232. habetur.

(2) Anno 1253. reperitur interfuisse Concilio Ravennati, quod Archiepiscopus Philippus celebravit cum suffraganeis, ut patet ex actis ejusdem Concilii relatis ex Rubeo hist. Rav. l. 6. ab Harduino in noviss. Concil. editione; vocaturque ibi *Richelmus*. Cujus item memoria in veteribus quibusdam documentis eodem anno 1253. apud Marchesium in hist. Forolív. p. 179. At anno 1260. Palatium Episcopale, quod adhuc visitur, construendum curavit; En memoria marmori insculpta. *Anno milleno bis centum sex quoque deno, Richelmi Præsulis domus est hac tempore facta, quam Deus æternum faciat consendere regnum*. Ricceputus.

(3) De Petro Pino, quod Ughellius in Viterbiensibus tom. 1. circa an. 1348. ex Foroliviensi ad Viterbiensem Cathedram translatum affirmat, nullam hic facit mentionem. Vix enim electus cum decedenti Joanni subrogatus fuisset in sede Viterbiensi, Forolivienses ubi destinatos nec literis fortasse inierat. *Loquitur in Viterbiensibus*. Raimundus quoque Apamiensis, Ordinis S. Augustini, à Clemente VI. huic regendo gregi fuit additus, quam tamen adeptam litationem minime suscepit, Pontificii lucrutæ munere præpeditus. Pauloque post ad Patriam sedem translatus fuit. *Ricceputus*.

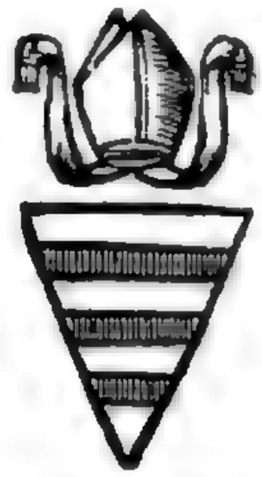

XXX 29. SIMON de Paganis Regiensis in Umbrla, paulo ante Episcopus Volaterranus, ad hanc Ecclesiam translatus est 1384. 28. Martii ex Reg. Vatic. cujus sigillum extat apud nos, ut vides. Decessit vero anno 1391. die 23. Januarii, insecutoque die sepulturam accepit in Cathedrali; quem virum ætate longævum, rectum, prudentemque vocant tabulæ ejusdem Ecclesiæ. („ *Fuit vir juris consultissimus, ideoque à summo Pontifice datus à consiliis, aliisque officiis Cardinali S. Cyriaci Apostolico Legato in Hungaria, Polonia, Dalmatia, & nonnullis aliis partibus. Extat ejusdem Simonis memoria in Ecclesia Spalaten. Chartulario in instrumento compositionis in causa decimali inter Archiepiscopum Ugolinum, & Comitissam Margaritam Cetina*. Ricceputus.)

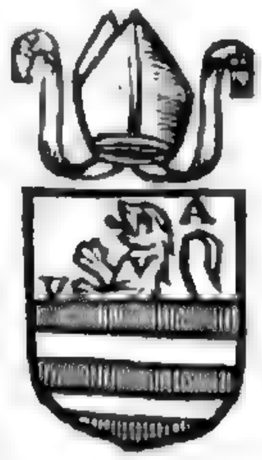

XXXI 30. SCARPETTA de Ordelaphis, filius spurius Francisci Forolivii tyranni, viginti trium *a* annorum adolescens, cum juri studeret canonico, Bononiensisque Academiæ Rector esset, Foroliviensis Episcopus declaratus est a Bonifacio IX. an. 1391. Kal. Martii. Annis tredecim in ea dignitate superstes fuit, decessitque an. 1402. ex lib. Promot. Prælat. sub eodem Pontif.

a 25. saltem annorum, cum jam totidem anni ab ejus Patris decessu abissent. *Bonoli*.

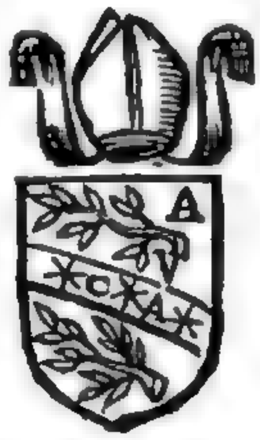

XXXII. 31. JOANNES de Numajis *b*, filius Majoli nobilis Foroliviensis, Abbas commendatarius S. Mercurialis, Scarpettæ successit an. 1402. 12. Kal. Decembr. urbem solemni ritu ingressus est 21. Decemb. ejusdem anni. Hic quoad vixit, S. Mercurialis Abbatiam Episcopali mensæ conjunxit. Romæ decessit an. 1411. sepultusque est apud S. Mariam Majorem, ubi prope sacellum Pauli V. Pontificis adhuc cum gentilitiis stemmatibus ejus effigies leviter insculpta spectatur, sequensque inscriptio, quam ingredientium, & egredientium gressibus semiexesam hic exscribendam curavimus.

b Diversus a Jo. de Numajis Episc. Sassenat. de quo infra.

De nostro sentiunt in Catal. Vir. illust. Valisumb. p. 173. Mandos.

Ex Append. c. 9.

* *Qui multo & sublimi animo & virtute Joannes,*
Qui prius Antistes, & Præsul Forliviensis;
Qui decus, et Clero, sedisque Vicarius Almæ,
Hic lapis ossa tegit, sed spiritus insidet Astris.
Obiit an. Domini MCCCCXI.
Die X. Men. Octobris.

XXXIII. 32. MATTHÆUS, Ecclesiæ Urbinatis intrusus, a Joan. XXIII. Pontifice Foroliviensis Episcopus declaratus est an. 1412. die 13. m. Augusti.

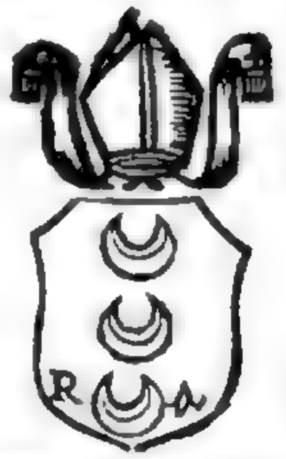

XXXIV. 33. Fr. ALBERTUS Benedicti de Bonchristianis Florentinus, Servita, Sacræ Theologiæ Bachalaureus, a Joanne XXIII. Pontifice, Foroliviensis Episcopus dictus est ann. 1413. Non. Aprilis. Qui tamen obtenti Episcopatus nunquam possessionem inire potuit. Greg. enim XII. Joannem quendam Imolensem, virum opibus clientelisque potentem intruserat, sedemque arripuerat. Cæterum V. Martinus cum evasisset ad sedem, discuperetque præteriti schismatis diluere labes, Albertum transtulit ad Comaclensem Episcopatum, Joannem vero in Foroliviensi sede confirmavit anno 1418. ut eruitur ex lib. de diversis formis sub Martino V. fol. 158.

XXXV. 34. IOANNES Strata Imolensis, filius Matthæi, ad hanc sedem a XII. Gregorio promotus est 1413. ex Episcopo Comaclensi. Ipse per se arripuit sedem anno 1414. die 3. m. Junii, primumque Pontificale sacrum fecit 1415. die 14. mensis Aprilis in cathedrali, cum diuturniori mora cum Alberto legitimo Præsule lites exercuisset. Ex arbitratu deinde Martini V. illius Episcopatus legitimus possessor est declaratus, Foroliviensemque Ecclesiam administravit usque ad annum 1427. Interfuitque consecrationi Altaris S. Mariæ Gratiarum Faventiæ Fratrum Prædicatorum, cum aliis Episcopis 1420.

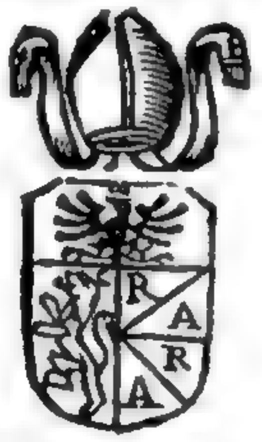

XXXVI. 35. IOANNES Cassarellus Romanus, S. Mariæ Majoris Romæ Canonicus, ad Liviensem hanc sedem subvectus est 1427. 4. Kalend. Martii. Hunc tanquam Theologum eximium ac varia literatura clarum, & nobilissima gente natum Martinus V.

Columna habuit in honore; Eugenius IV. vero adeo magnifecit, ut exordiendo Ferrariensi Concilio, quod absolutum Florentiæ postea Florentini nomen invenit, legaverit illum Ferrariam. An. vero 1437. 12. Kalend. Martii ad Anconitanum Episcopatum traslatus est. [1] Ugolino Archidiacono Urbevetano Forolivii pro Vicario usus est, cum ipse olim antea Urbevetanus extitisset Vicarius, atque commendatarius S. Bernardi item Urbevetani cœnobii. A

XXXVII 36. LUDOVICUS, seu Aloysius de Pirano, Ordinis Minorum, Episcopus antea Signensis sub Archiepiscopo Iadrensi (2) ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1437. die 12. Kalen. Martii. Hic doctissimus vir unus fuit, inquit Waddingus, inter sex disputatores, quos Latini in Concilio Florentino, adversus Græcos deputarunt; & quidem Aloysius magnæ opinionis in Concilio graviora munia subiit. Sedit usque ad ann. 1446. deinde eo munere se abdicavit.

XXXVIII. 37. MARIANUS Farinata Canonicus Senensis, ad hanc eandem sedem ascendit anno 1446. die 2. mensis Novembris; anno vero 1449. ad Ecclesiam Sarsinensem translatus est. B

XXXIX. 38. DANIEL de Alumno, e Laude Pompeja, Canonicus Regularis, Sarsinæ Episcopus, ad hanc Ecclesiam fuit translatus anno 1449. 6. Kalend. Novemb. Borsus Ferrariæ dux illum dilexit in paucis, sæpiusque de rebus gravissimis legavit ad Principes. Ferrariæ decessit 1463. sepultusque in Ecclesia S. Joannis Evangelistæ sui ordinis cum hoc epitaphio.

Forlivias Daniel jacet hoc in marmore Præsul,
Quem dira invasit febris, dum rura colebat,
Effugiens pestem, sed vita prorsus adempta
Qua Patri Alumnum fuerat, tristatur Alumni.
M. CCCC. LXIII.

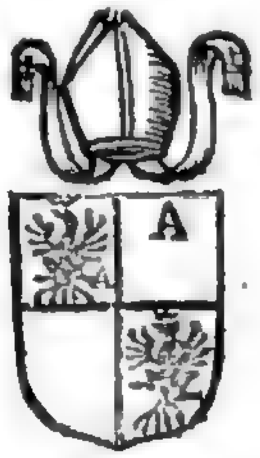

4

r Pro A. idest colore aureo, repone C. idest colore cæruleum, ut colligitur ex Marchesio.

C

XL. 39. JACOBUS Palatinus, civis, atque Archidiaconus Foroliviensis, 70. annorum, ac venerandæ canitiei senex, post Danielem ex canonicorum electione patriæ ascendit ad sedem an. 1463. die 18. mensis Septembris, cujus electionem Pius II. ratam habuit. Inauguratus fuit in Ecclesia S. Francisci, ab Episcopis Ventura Bertinorii, Antonio Cæsenate, Faventinoque Bartholomæo; eodemque die cum acclamatione omnium cathedralem sedem adivit, atque ab ipso, aliisque Episcopis, qui illum consecraverant, indulgentia perpetua peccatorum altare S. Valeriani nobilitatum est, in eorum favorem, qui illud postrema die Septembris expiaturi peccata adiissent. E vivis exemptus est anno 1470. D

40. ALEXANDER a filius Nanni de Malatestiis, Ecclesiæque de Valle Prior, ad hanc sedem evectus est an. 1470. Hunc aliquando vulgus crediderat filium fuisse Guillelmi Numai. Quem deinde errorem mater Elisa diluit in articulo mortis; cum sancte jurasset, de se, atque Nanni fuisse legitime procreatum. Magno ingenio, doctrinaque fuit Alexander, Umbriæque Vicelegatus, ac Gubernator anno 1474. subque Pio IV. Nuncius Apostolicus in Germania. Cæterum Romam reversus ibi vitam finivit 1485. De eo Leander Albertus, actaque consistorialia. XLI.

a Laudatur à Marracio in bibl. Mariana p. 2. pag. 37. Mendose.

41. THOMAS ab Aste Foroliviensis, suæ Patriæ adlectus Episcopus est anno 1485. 3. Non. Septembris. Hic fuit olim in Neapolitano regno Spoliorum collector, ac sub Pontificibus Innocentio VIII. Alexandro VI. Julioque II. pluribus Ecclesiasticæ ditionis civitatibus jus dixit. Mortem obiit 1512. sepultusque est in Ecclesia S. Thomæ Romæ in Parione, ut vocant, ubi in marmore sculptum illius legitur epitaphium, cui ejusdem Gentilitia stemmata accessere, in quorum superiori parte Leo ex obliquo currens spectatur; campum vero inferiorem obliqua item scachia complent. XLII.

D. O. M.

Thomæ de Astis Foroliviensi civi, & Pontif. J.U. Doctori ob summam prudentiam, multiplicemque doctrinam a Xisto IIII. Pontif. Alax. in Regno Neapolitano decimis exigendis, postea ab Inno. VIII. Benevento, & ab Alexandro VI. toti Latio, subinde Viterbio, atque Perusi e a Julio vero II. Piceno Præfecto, summa integritatis, atque constantiæ viro vixit an. LXIIII. M. . . D. . .

XLIII 42. PETRUS Gryphius, nobilis Pisanus, celebris jurisconsultus, cum apud regem Britanniæ Nuntii munere fungeretur, Episcopus renunciatus est anno 1512. die 12. mensis Novembris. Plures pro Ecclesia exantlavit labores, difficillimis perfunctus lega-

(1) Ab anno 1423. Caraffello Forolivio expulso, sederat in hac Cathedra Guillelmus Bevilaqua Ordinis Eremitarum S. Augustini illegitimus Præsul, qui an. 1437. cum urbs sub Pontificia ditionem rediisset, cedere throno coactus est; deditque locum Ludovico de Pirano, cum Castarellus eo ipso tempore ad Anconitanam infulam translatus fuisset. Riccputus.

(2) Hic errat Ughellus. Siquidem certo certius est Ecclesiam Seniensem una cum adjacente Corbanien. seu Modrusiensi, cui modo Seniensis est unita, circa finem XII. sæculi ab Archiepiscopo Spalatensi Petro VI. erectam esse, & fuisse antiquis temporibus non tantum utramque suffraganeam Archiepiscopi Spalatensis, verum etiam de jurepatronatus ejusdem. Anno vero 1144. cum Ecclesia Jadrensis à Spalatensi soluta in Archiepiscopalem evecta est tres Ecclesias tantum illi fuere Apostolica auctoritate assignatæ, videlicet Vegliensis, Auserensis, & Arbensis, non autem, ut plures ex situs adjacentia putant, Nonensis, & Seniensis. Porrò ad nostra prope tempora Episcopi Senienses Spalatensem Metropolitam agnovere; modo tamen Strigoniensi accedunt. Notari etiam debet aliam Seniensem esse à Signina Ecclesia; hæc enim antiquior in regno Neapolitano est; Seniensis verò in Liburnia sub Dominio Austriaco è regione Vegliæ insulæ. Riccputus.

gationibus, quod ipsum sequens epitaphium egregie prodit, cum excessisset e vita anno 1516. Romæ, ubi jacet in Ecclesia S. Honuphrii *a* in nobili marmoreo tumulo.

a S. Augustini.

Petro Grypho Pisano Foroliviensi Præsuli, claris natalibus orto, bonarum artium, & jurisprudentia insigni, cui nihil ad summam vel ingenii, vel fortuna defuit præter ætatem, ad Cæsarem, Gallorumque, & Britanniæ Reges, Venetorum, Mediolani, & cæteros Italiæ Principes, & Patria, & Pontificum jussu Legationibus functus, numquam nisi postulatorum compos revertitur, a Gallorum Rege Equestri dignitate ornatus, à Mediolanensium duce in consilium adscitus, a Pontifice Alexādro VI. Sabinæ Præfectus, neque adeo longe post ad secreta desumptus, a Julio Collector, & Nuncius in Angliam missus, Pontificalibus infularum insignibus honestatus, ad extremum Referēdarius a Leone institutus, cum illius jussu aliquandiu præfuisset Umbris, & Perusiis legati vicem summa laude implevit, magistratu liber Ecclesiam suam invisit, ibidem gregem legibus, & exemplis munit; dum reparandis templis operam navat, fati vi repentina ex oculis raptus luctum, mœroremque perpetuum non suis magis, quam bonis universis reliquit. Vixit an. XLIV. M. X. D. XXI. Pantasilea, & Leonora Laolæ, hæc Avunculo fratre illa veluti Patre orbata doloris, desideriique æterni ergo P.

In laudem Petri dum Perusiæ Præsidis munere fungeretur eglogam scripsit Joannes Franciscus Camœnus Perusinus.

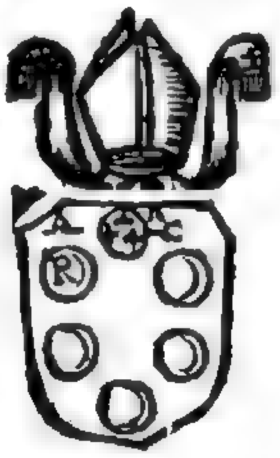

LIV. 43. BERNARDUS Medices, (1) filius Antonii, Florentinus, a Leone X. Episcopus adlectus est anno 1516. die 10. mensis Novembris. Ipse per se obtenti Episcopatus iniit possessionem 2. die mensis Octobris *b*: deceßitque, dum annus 1519. exordiretur.

b Anslino secus i

XLV 44. LEONARDUS Medices Florentinus, filius

A Bernardi, antecessorisque Bernardi *c* propior affinis, a Leone X. ad eandem sedem promotus est, cum prius Metropolitanæ Florentinæ Canonicus esset an. 1519. die 14. mensis Martii. Quam ille rexit Ecclesiam usque ad annum 1526. deinde ad arbitrium Clementis VII. eo munere se exsolvit.

c Bernardi, de quo infrà, propior affinis, & non superioris.

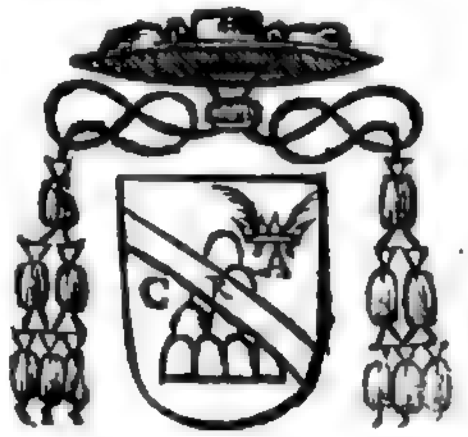

B 45. NICOLAUS Cardinalis Rodulphus Florentinus, ita censente VII. Clemente, Liviensem Ecclesiam administrandam suscepit anno 1526. die 16. mensis Aprilis; eamque Ecclesiam resignavit in favorem sequentis. XLVI

46. BERNARDUS Medices, hoc nomine secundus, filius Antonii, Bernardique *d* nepos antecessoris, a Clemente VII. eandem sedem accepit anno 1528. die 7. mensis Augusti. Huic Ecclesiæ ad multos præfuit annos. Episcopatu se abdicavit an. 1551. XLVII
(„ *Inde ad Cassanensem translatus fuit, de quo ibi* „ *Ugurgerius in Pompis Senensibus t. 1. p. 200. ex Cantalmajo meminit Raynaldi Petrucii, qui ex Rota* „ *Auditore factus fuerit Foroliviensis Episcopus circa* „ *hæc tempora. Verum quam solide, videas lector.*)

d Leonardi nepos

C

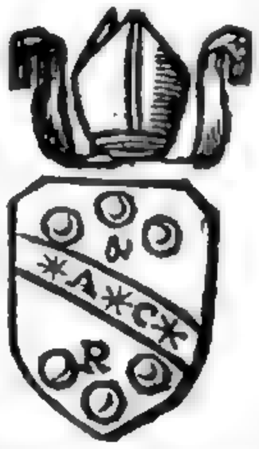

47. PETRUS Joannes Aleotus, Foroliviensis, post resignationem Bernardi, ad hanc sedem pervenit anno 1551. habuitque coadjutorem cum futuræ spe successionis Simonem Aleotum nepotem anno 1555. (2) 11. Decembris; anno vero 1562. ejus Ecclesiæ administrationi remisit nuntium, ut habetur in Act. Consistorialibus. Sed cum deinde supra nepotis annos proprios extendisset, eandem administrationem repetiit, donec in Antonium Jannottum refunderet. XLVIII
D

48. SIMON Aleotus ex coadjutore, & Episcopo Lindinensi, patruo in Episcopatum successit. Dum Concilio Tridentino interesset, exuit mortalitatem 1562. die 20. mensis Augusti, ibique sepultus. XLIX

49. ANTONIUS Jannottus de Montagnana, Mantuanus *e*, Cubicularius Apostolicus, ad hanc sedem provectus est an. 1563. die 30. m. Januarii. Hanc Ecclesiam ille rexit usque ad annum 1578. ac deinde ad Archiepiscopatum Urbinatem translatus est. Hic L.

e Diœcesis Patavinæ. De eo Portenarius in hist. Patav. p. 363.

(1) Bernardus, non Medices, sed de Michelozzis, Michelozzi filius, Florentinus, in Mediceam familiam à Leone X. cooptatus. Ita ex Michelozzæ familiæ descriptione, quam recitat Monaldus in lib. II. e Familiis Florentinis.

(2) Simon Aleotus à Patruo coadjutor susceptus est non an. 1555. sed triennio post, ut ex pluribus hujus Ecclesiæ monumentis colligitur. Neque veritati accedit, quod subjungit Ughellus, eidem à Patruo absolutam Episcopatus possessionem traditam: siquidem quoad vixit Simon, electus tantummodo appellatus est. Propterea in Catalogo Patrum, qui Tridentino Concilio interfuerunt, hæc de Simone habentur: *Simon Aleotus, Foroliviensis, electus Foroliviensis mortuus est Tridenti die 20. Augusti 1562.* Ricceputus.

anno 1576. reperit, corpus S. Mercurialis, ut notat Baron. in suis adnotationibus ad Mart. Rom.

LI. 50. M. ANTONIUS del Giglio nobilis Bononiensis, Herculis filius, U.S. Ref. a Gregorio XIII. adlectus est Episcopus 1578. prima die exordientis Augusti, quo anno ex hac mortali vita decessit ejusdem gentis Thomas del Giglio Placentinus Episcopus. Ipse vero Marcus Antonius duobus annis præfuit laudabiliter; Bononiæ repentina morte oppressus interiit anno 1580. die 21. se se convolventis Augusti; sepultus est in Ecclesia S. Joannis in Monte.

LII. 51. JO: FRANCISCUS Mazza *a* de Canobio, Bononiensis, filius Ambrosii, ex spoliorum collectore in Lusitania Episcopus declaratus est die 5. mensis Septembris anno 1580. a Gregorio XIII. Ad sex annos hanc administravit Ecclesiam, eoque munere se abdicavit an. 1586. elapsoque ann. sub Sixto V. Nuncius Apostolicus apud Franciscum magnum Hetruriæ ducem Florentiam profectus est, ubi decedens anno 1589. ibidem sepulturam accepit; vir quippe genere, & moribus spectabilis, cujus adhuc viget suavissima memoria.

a De eo in Notitiis vir. illustr. Acad. Florent. p. 1. pag. 181. & Galeottus de viris illust. Bonon. p. 1. pag. 18. Mandos.

LIII. 52 FULVIUS Theophilus, nobilis Romanus, J. U. D. ad hanc dignitatem assumptus est a Sixto V. die 7. Januarii 1587. Præfuit annos 7. excessitque è „ vivis an. 1594. („ *sepultus in Cathedrali cum hoc* „ *Epitaphio.*

D. O. M.

„ *Fulvio Theophilo, Patritio Romano,*
„ *Antistiti Foroliviensi jurisconsultiss. à*
„ *Sixto V. P. M. ad hanc Ecclesiam pro-*
„ *moto, cui an. 7. integerrimè præfuit. Vi-*
„ *xit an. LXII. M. III. D. II. Obiit Non.*
„ *Februarii M. DXCIV. Sertorius Theo-*
„ *philus Advocatus Consistorialis Fratri*
„ *amantissimo P. C.* Riceputus.)

Theophilæ gentis gentilitia stemmata simillima esse videntur cum iis, quæ Petrus Vicentinus Cæsenas Episcopus detulit in parma, ut suprà retulimus, dum de ipso contigit enarrare; unde suspicantur nonnulli ex ea gente Theophilam familiam prognatam fuisse. Dictis accedat marmorea tabula Aræcœlane, ubi jacet idem Petrus Episcopus cum fratre Dionysio; ibi hæc me legisse memini. *Hic Petri de Vicentia Auditoris Cameræ, ac Cæsenæ Episcopi, & Dionysii ejus germani præmortui ossa sepulta jacent. Hic lapis, & ossa necubi transferantur injussu Theophilorum ex S. C. Vic. PP. statut. est an. D. 1583. M. N. D. 27.*

LIV. 53. Fr. ALEXANDER de Francischis, *b* Romanus, genere Hebræus, cognomento Hebræinus, ex Ordine Prædicatorum celebris concionator, scholasticisque disciplinis longe cultissimus, a Clemente VIII. emunctæ naris Pontifice Foroliviensis Episcopus dictus est anno 1594. die 4. mensis Maji. Tres annos sedit, libensque quieti intentus eo munere se abdicavit ad arbitrium ejusdem Clementis, a quo ea dignitate fuerat insignitus.

b De eo Mandosius in bibl. Rom. cent. 1. n. 47.

LV. 54. CONRADUS Tartarinus Tiphernas, eadem sede nobilitatus est an. 1599. die 18. mensis Septembris. Solemni ritu, pompaque obtenti Episcopatu iniit possessionem 10. Octob. ejusdem anni: deinde ad ducem Sabaudiæ Nuncius Apostolicus a Clemente Pontifice legatus ibi decessit anno 1602. ibique humatus jacet.

LVI. 55. CÆSAREM Bartollelum a Fratta *c* Perusinæ diœcesis, Conradus Tartarinus excepit an. 1602. die 21. mensis Decembris. Ejus Episcopatus adivit possessionem 21. Decembris, quam per triginta annos consultissime administravit. Mortem obiit *d* anno 1634.

c De quo Oldoinus in Athen. August. Jacobillus in Bibl. Umbr. & Marchesius in suppl. hist. Forol. Mand. *d* 1635. 9. Januarii.

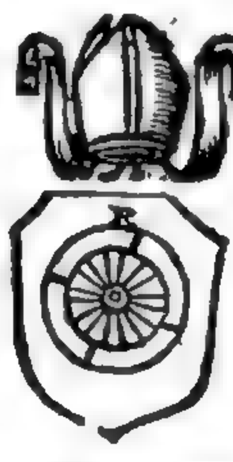

LVII 56. JACOBUM Theodulum Foroliviensem, Archiepiscopum antea Amalphitanum, Urbanus VIII. Pontifex transtulit ad hanc sedem anno 1635. 7. Junii. Vivit nunc.

A D D I T I O.

(„ *Anno 1636. e capella S. Bartholomæi in novam,* „ *magnificeque exstructam miraculis claram Deiparæ,* „ del fuoco *nuncupant cives, imaginem solemniter* „ *transtulit. Anno vero 1642. dum nova Ecclesia* „ *D. Philippo Nerio dicandæ fundamenta jacerentur,* „ *sacris indutus vestimentis primum lapidem posuit, in* „ *quo insculpta legebantur, hæc verba.*

D. O. M.

„ S. Philippo Nerio Urbano VIII. Pont.
„ Max. sedente Jacobus Archiepiscopus,
„ Theodolus Episcopus Foroliviensis, &
„ Sancti sacro se dicantes instituto Nonis
„ Julji anno Domini MDCXLII.

„ *Decennio post ejusdem Theodulo opera Foroliviensium pietas Ecclesiam, & Monasterium Capuccinarum* „ *excitarunt. Tandem cum diu hanc sedem occupasset, quietis cupidus eam in manibus Sanctissimi di-* „ *misit anno 1665. Optimo Præsuli beneficiorum memores Canonici Forolivienses sequens ante ejus obi-* „ *tum in Cathedrali erexerunt monumentum.*

D. O. M.

„ Munificentiæ Jacobi Theodulli Patritii
„ Ro: Archiepiscopi olim Amalphitani,
„ Episcopi Foroliviensis, sacelli Pontificii
„ Assistentis, Capitulum Foroliviense ...
„ grati animi monumentum posuit Anno
„ Domini MDCLVIII.

LVIII „ *CLAUDIUS Ceccolini, Nobilis Maceratensis, J. U.* „ *D. & Utriusque signaturæ Referendarius, cum plures* „ *ditionis Pontificiæ urbes Gubernator franasset, orna-* „ *tus infula Foroliviensi est die 7. Junii an. 1666. An-* „ *no 1672. Ecclesiam D. Philippo Nerio dicatam con-* „ *secravit: Patres Carmelitanos Excalceatos in urbem* „ *introduxit. Cumque 22. ferme annos sibi commissam* „ *laudabiliter rexisset Ecclesiam, decessit mense Apri-* „ *li anni 1688. tumulatus in nobili monumento, quod* „ *ipse lethi memor sibi construendum curaverat in Ca-* „ *pella S. Mariæ del fuoco, cum sequenti Epigraphe* „ *gentilitia columba alludente.*

D. O. M.

„ Claudii Ciccolini Maceratensis Patri-
„ tii, Liviæ Præsulis exactum monumen-
„ tum si vides, Arcam puta, non Mauso-
„ leum, indemnem ab eluvione temporis
„ gentilis monet columba. MDCLXXXI.

LIX. „ *JOANNES Rasponus, Nob. Ravennas, Clericus J.* „ *U. D. annorum 42. in Romana Curia primum Ad-* „ *vocatus, deinde Gubernator Comitatus Venusini.*

tan-

„*tandem Foroliviensis Episcopus declaratus est die* „*28. Februarii an.* 1689. *Primum lapidem solemniter* „*jecit in ædificatione Ecclesiarum Patrum Minimorum, atque Excalceatorum. E vivis autem excessit* „*anno* 1714. *circa Augustum mensem.*

LX. „*THOMAS Torellus, Nob. Foroliviensis, Presbyter J.U.D. quadragenario major, alias Abbreviator,* „*deinde Auditor Nuntiaturæ Portugalliæ, & tandem Gubernator Assisii, ad thronum Foroliviensem evectus est die* 1. *Octobris an.* 1714.

FOROPOPILIEN. ET BERTINORII EPISCOPI.

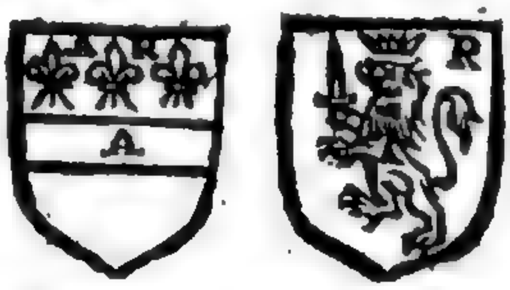

FOrum Popilii, sive Pompilii è quatuor illis famosis emporiis unum Viæ Flaminiæ, quorum meminit Plinius, situatum est inter Forum Livii, atque Cæsenæ a quodam Pompilio Consule, qui illic Romanorum nomine jus dicebat, constructum, quod adhuc & nomen, & dignitatis splendorem retinet. Licet ultimas illi clades Longobardi sub Grimoaldo Rege, & Arduinus Borgundus Cardinalis Legatus sub Innocentio VI. Pontifice immane excidium attulerint, hactenus tamen stetit, & Episcopali sede eminet, quamvis post ultimam acceptam ruinam Episcopus in proxima nobili civitate morari consueverit. Unde vulgus ea imbuit opinio, ut Popilianum Forum Episcopali dignitate putet exutum, & nonnulli commenti sunt, qui in eam sententiam deflexere, Fori sedem Bertinorium translatam ab Arduino Cardinale, ob immane facinus, quo cives, trucidato Episcopo, se se inquinaverant, quamquam luce clarius pateat hoc gratis, anilibusq; fabellis assertum, & Forum unquam prisco Episcopatus honore exutum reperiatur. Sed ante quam hujus veritatis lucem lectori meo aperiam pauca de Fori origine delibabimus. M. Pompilium Lenatem Romanorum consulem primum Fori conditorem fuisse pene apud omnes opinio est; illum inquam, qui cum Ligures bello perdomuisset, asperiori jugo eorum colla attrivit, victorisque jura crudelius quam senatus censeret, divendita sub hasta maxima illorum parte, exercuit, cum in Togatam Galliam quinto Consul exercitum produxisset, ut Livius refert. Eum enim locum, ubi ille castra fixerat, ob venditos Ligures, ob merces, quæ in eo distrahebantur, Fori Popilii nomen accepisse narratur. Nec desunt, qui prima illius ædificia prius excitata fuisse scribãt a Cn. Popilio Sabello consule, M. Popilii fratre, conditisque postea a clientibus domibus in urbis speciem crevisse, & Fori Popiliani nomen ad commẽdandam rei gestæ M. Lenatis fratris memoriam impositum. Dicta non parum illustrare videtur marmorea tabula a Cn. Pompilio, Lenatis pronepote, Antonini Pii Imp. Æmiliæ viæ præfecto, posteritati mandata, cujus semiexesum fragmentum adhuc in arcis Fori mœnibus affixum hæc verba ostentat.

POPILLEO ... S.L.H.F.C.
POP. G. ANNS.... COS. III.
VET. AUGUST.....
SODALIS PROVINC.
AFRICÆ AUG. PRO.....
SENAT.... PROVINC.
DALMATIÆ.
PROVINCIÆ PANNONIÆ, DATIAE.
ITERUM PRAETOR.....
LEX. X. FR. CURATOR.
VIÆ ÆMILIÆ.... II.
PRÆTOR- AQUARUM II.
GAM.... NOVAT..... II.
VICT. III. V.....

Tabulæ illa prima verba hanc ferunt interpretationem: *Popilio Sabello Lenat. hujus Fori conditori.* Cn. vero Popilii junioris, qui monumentum majorum memoriæ consecravit, meminit Tiburtina inscriptio apud Gruterum. Cæterum Forum Populi illud vocat Frontinus de Coloniis, vel compto vocabulo, vel ob civium multitudinem. *Forum Popili oppidum muro ductum iter populo non debetur per* 15. *limitibus Augusti ejus.* Viros tulit primo illo seculo omnibus virtutum ornamentis, ac maxime bellica laude conspicuos, & insignes, inter quos excelluit Ordeoneus sub Galba, & Vitellio Imp. veteranorum militum præfectus, qui ipsorum fidem in Vespasiani absentis verba adegit, ac donativum in milites effudit, cujus causa ii nimio hausto mero, ac furore percitum, eadem nocte, ut Tacitus habet, protractum e cubili interfecerunt, in cujus memoriam Vespasianus Fori circum adiacentes agros vectigalibus solvendis exemit teste Frontino. Ordeonei cineres in patriam delati fuere. Epitaphium adhuc in latere liminis Ecclesiæ Principis Apostolorum spectatur. Fanum Isidis sacrum in hoc Foro fuisse notat antiquus nuper inventus lapis in pavimento Ecclesiæ S. Ruphilli.

FULLONIA L.F.
TERTULLA SACRO.
ISIDIS.
LOCUM. DEDIT
C. TELEGENNIO SPERATO
SACERDOTI VI.
VIR. AVO.
TELESTINIS EJUS POSTERISQUE
EORUM.

Autumant periti antiquitatum vetus illud templum esse, quod nunc conspicitur D. Ruphillo sacrum, ab eodem olim expurgatum, & Deiparæ Virgini Annunciatæ consecratum, ut pro Cathedrali staret, ubi deinceps sepulto, S. Ruphilli Ecclesiam dixerunt antiqui. Aliæ multæ antiquæ inscriptiones passim in Foro, ejusque agro repertæ sunt, quæ ab aliis publicatæ, Fori antiquitatem, dignitatemque ostendunt. Paruit Popilianum Forum Romano Imperio, eoque everso, excisoque iisdem calamitatibus, quibus cæteræ Italiæ civitates involutum est. Modo enim Exarchis Ravennæ, tùm vero Longobardis, tum Romanis Pontificibus, aliquando vero a vicinis dynastis jugum suscepit, quousque sub Ordela forum servitute cecidit, qui tanquam Romanæ Ecclesiæ rebelles ultimum illi infelici urbi excidium peperere. Etenim cum Franciscus Ordelafus Cæsenam, Forum Livii, Bertinorium, Forum hoc Popilianum, aliaque vicina oppida suæ subjecisset potestati, Innocentioque VI. Pontifici Max. ejusque Legato Aegidio Carillo Cardinali parere renuisset, cæteris amissis in Forum retrusus & compulsus est a Legato, qui tunc, dum prosequendæ victoriæ immineret, Avenionem revocatus a Pontifice in successorem Arduinum Cardinalem Burgundum, suscepti operis perficiendi gloriam, cum dignitate transfudit. Ordelafus namque imminentis periculi terrore perfusus urbis deditionem fecit, promeruitque a legato, ut eam vicarii vice Ecclesiæ nomen obtineret anno 1357. die 16. Novembris. Sed cum inde in suspicionem conjuncti fœderis cum Bernabove Vicecomite Mediolani domino venisset, a vicariatu depulsus Fossam Clodiã in exilium amandatus est. Sed ille a Vicecomite ite-

rum

rum excitatus, ingentes ecclesiastico imperio clades intulit, iterumque Popilii Forum oppressit; pauloque post ab Arduino, auxiliis Gratiæ Corilli Ægidii nepotis pulsus, fugatusque est amisso Foro, quod in odium Ordelafi ejectis civibus Arduinus faces subiici, soloque adæquari jussit mense Octobri recurrente anno 1360. Præsul Robertus nomine, qui tunc forte Popiliensem regebat Ecclesiam, Bertinorium suæ diœcesis nobile oppidum, olim Forum Triventinorum nuncupatum, in summa egestate se recepit. Excisæ urbis historia, qua ratione Episcopalis sedes Bertinorium sit traducta, in eoque Episcopus steterit, illudve civitatis, ac dignitatis nomine decoraverit, simplici, sed inerudito stylo recensetur in manuscript. Vaticani archivii libro, cujus titulus est: *Relatio, atque informatio in consistorio anno 1. Gregorii XI. ab Arduino Card. de legatione Bononiæ, ac Romandiolæ facta suo successori, ut populorum perspectis moribus, urbium situ, ac viribus singulorum melius suo munere fungeretur*. In eo quippe de Popiliani Fori eversione, quod Salvam terram appellat, sic habet: *Sequitur de Salvaterra. Fuit civitas Forlimpopulo, sed propter ejus rebellionem, & obstinationem ad mandatum domini mei Sabinensis fuit destructa, ac penitus consumpta, & privata sede Episcopali. Habet villas, in quibus aliqui de prædictis rebellibus commorantur cum suis familiis, alii vero recesserunt, se in Forlivio reducentes, & alii alibi, prout cuilibet utilius videbatur convenire. Remansit ibi unum fortalitium satis magnum, & fuit de Ecclesia Cathedrali, ubi moratur Castellanus cum bona familia. Est ibi fossus magnus, & indiget, ut bene custodiatur.* Item paulo infra in alio capite ejusdem libelli: *Destructa*, inquit, *& depopulata illa civitate, fuit translata civitas in castris tunc Bertinorii, nunc vero civitas, & ibidem Episcopus residentiam facit, & jurisdictionem exercet spiritualem in diœcesi quidem Foro populi, sicut antea exercebat, & vocatur nunc Episcopus Bertinoriensis. Ipsa civitas Bertinorii est notabilis locus in fortitudine, & pro custodia totius provinciæ in alto posita, & quoniam civitas est male clausa, & est in statu magna pericula inducendi in dicta provincia super sui situm, nisi remediatum fuisset, dedi ordinem, quod sine magnis expensis cautius clausa est a duobus annis; etiam habet pulchrum Cassarum, quod fieri bon. mem. quondam Carnotensis Cardinalis, cum aliis multis notabilibus, quæ fecit tempore sui regiminis. Ponatur Castellanus fidelis quantum poterit, quia locus requirit sicut alter totius provinciæ. Ponatur ibi potestas ad reddendum jus.* Hactenus ille de Foropopuliensi eversione, sedisque Episcopalis Bertinorium translatione. Cæterum cum in regestis Apostolicis, neque in monumentis hujus Ecclesiæ, neque aliunde ullum Pontificium diploma reperire potuerit nemo, quo ex Pontificia auctoritate Popiliensis sedes suppressa, & Bertinorium translata asseratur, sed quadam potius necessitate Episcopum ob dirutum Forum, & Cathedralem in fortalitium conversam Bertinorium se contulisse, opus est asserere, restaurato inde Foro, D. Petri restituta ecclesia, ut loco vetustæ Cathedralis esset, has duas Ecclesias Romanus Pontifex simul perpetuoque univisse, ut unus utrique præesset Ecclesiæ. Quis vero ille fuerit Pontifex, qui Bertinoriensem Ecclesiam erexerit in Cathedralem, univeritque cum Popiliensi, quove anno id factum sit, adhuc me latet. Solum Pontificium testimonium habeo Julii II. & Clementis VII. in confirmationis diplomate regulæ monialium, quarum cœnobium extat in Foro hoc Popiliensi. In eo namque claris verbis harum Ecclesiarum asseritur unio: *Et nihilominus*, inquit, *discreti viri venerab. in Christo fratris, Dei gratia, Episcopi Bertinorien. & Foropopilien. Ecclesiarum invicem canonice unitarum in spiritualibus vicario, & antiquiori canonico, &c.* Necessitatis etiam causa, quæ Foropopilien. Episcopum Bertinorium compulit transmigrare, muniaque ibidem exercere, præter supra relata, vetera etiam nos ejusdem Ecclesiæ edocuerunt monumenta, quæ adhuc in tabulario extant, quorum unum refert Robertum Episcopum, sacros ordines Bertinorii habuisse die 18. Decembris anno 1367. in ecclesia S. Catharinæ, cum propria careret Cathedrali: *Cum*, inquit, *in egestate positi non valeamus exercere; nec pro nobis, nec pro canonicis nostris habeamus propriam mansionem in Bertinorio, nec aliquam Ecclesiam, ereximus in Cathedralem, &c.* Alterum etiam eodem anno datum ad favorem Meldulæ Archipresbyteri hisce verbis dicta confirmat. *Nos fr. Robertus, Dei, & Apostolicæ sedis gratia, Episcopus olim Foripopilii, sed propter sedis Episcopalis translationem personaliter Episcopus Bertinorii, &c.* Ad quod respiciens Volaterranus ita scriptum reliquit in comment. Urbanis lib. 4. cap. 39. geograph. *Forum Triventinorum a Plinio appellatur, nunc Bertinorium, interque Pontificis civitates, quas Fridericus Aenobarbus accepit, in pacis fœdere Alexandro III. redditum fuit. Huc Præsul Foropopiliensis post ruinam ejus loci se recepit, unusque nunc utrique Ecclesiæ præest.*

Præsul, qui Bertinorii post Fori ruinam se recepit, Robertus fuit, ille idem, qui ad eam dignitatem ascendit an. 1350. & Fori excidium propriis usurpavit oculis 1360. tædioque inde, summaque egestate oppressus Ecclesiæ suæ nuncium remisit 1364. cui immediate datus est successor eodem anno Nonis Novembris ab Urbano V. Robertus alter Resinella Ordinis Eremitarum S. Augustini, ut in regestis Vaticanis habetur, quibus Foripopiliensis Præsul appellatur; & non semel deinceps Roberti successores in iisdem nuncupatos legimus, frequentius tamen Bertinorii; sic in Conciliis usurpatum observo, ut in Lateranensi Angelus Popiliensis, in Tridentino Ægidius Bertinorii Episcopi se subscribunt. Hinc lector colligere facile poterit, qua levitate aliqui se opinionibus futilibus de hac re imbui sinant, & de translata Bertinorium sede Episcopali ob trucidatum a civibus Episcopum, quas ex ineptis vulgi sermonibus hausere, quibus longe a veritate abhorrentia scriptis mandare non vereantur. Porro hujus Ecclesiæ primævæ originis, ejusdemque Præsulum seriem aggressuri illius discutiendæ veritatis, rerumque, quas modo indicavimus, amico nostro Matthæo Vecchiazzano viro erudito libenter relinquimus, cui amplissima se explicabit occasio in patriæ, quam modo molitur, historia. Fugit hominum memoriam, quis primus evangelii facem Foripopilii intulerit, quive primus Episcopus extiterit. In dubium tamen revocari non potest transmissum in Togatam Galliam ab Apostolorum Principe D. Apollinarem, Ravennæ defixa Metropolitana sede, in finitimas civitates, populosve ad jacenda divini verbi mysteria excurrisse, pluresque ab idolorum servitute ad Christum traduxisse, iisq; regendis aliquem è suis discipulis administris, ut primitivæ Ecclesiæ ferebant mores, præfecisse. Inter eas civitates lumine evangelico collustratas Forum hoc Popilianum celebratur a patrum traditione: iis temporibus ob civiũ frequentiam inter quatuor Italiæ Fora primarium, &, ubi Gentilium Flamen versabatur, ibi ab Apollinari Episcopum ordinatum esse, qui propagandæ religionis Christique fidelibus sacris instituendis operam navaret, quamquam ejus postea, successorũque nomen ad S. Sylvestri usque tempora silentio obrutum fuerit. Ille enim nostræ salutis anno 330. Ruphillum virum sanctitate conspicuum, hujus Fori constituit Episcopum, dum pace a Constantino Imperatore Ecclesiæ restituta, plures Episcopos nobilioribus civitatibus imposuit, vel restituit, quorum tamen aliquorum memoriam sequentium temporum delevit oblivio. Nobilis olim hujus Ecclesiæ diœcesis fuit, loca, & oppida continens universa, quæ a Foro jura, imperiaque accipiebant. Mos enim priscis illis Christianæ salutis primordiis inoluit, ut novo Episcopo is omnis terrarum tractus pro diœcesi attribueretur, in quem civitas, Romani Imperii auctoritate, civile jus exerceret. Hæc quippe probabilis omnino conjectura est ad priscos Episcopatuum limites circumscribendos, diœcesis fines delineandos, sacramue cujusque Ecclesiæ in

cir-

circumfusos populos ecclesiastici juris dicundi auctoritatem spectare. Nec unquam laudabilem consuetudinem passi sunt violari Romani Pontifices, nisi ad novos alios Episcopatus excitandos, vel ad nobiliora cœnobia, locave ab Ordinarii imperio eximenda, ut in hac diœcesi evenisse narratur, cum D. Ruphilli, divique Hilarii Galeratensis nobiles Abbatiæ cum oppidis, juribusque suis ab ea disjunctæ fuere. Nec tamen exiguum locorum, oppidorumque numerum hucusque continet, quorum præcipua in ecclesiastica ditione recensentur, Clodovanum, Polenta, gentis Polentanæ Ravennæ quondam principum origine clarum, Collinella, Laccolta, Valdinacium, Aquilanum, Bagnolum, Squanzarolum, Castrum novum, Mons Episcopi, & Casecul um; in Magni Ducis vero Hetruriæ dominio, Rocca S. Cassiani, Ponticum, Præmilcorium castrum de Alpe, Mons vetulus, Rovadola, & Mons altus. Episcopus Cathedralem Ecclesiam habet in Bertinorio D. Catharinæ tutelæ commendatam, quæ vetustæ jam olim excisæ Foro popiliensis Cathedralis nomen retinet, & dignitatem: recentiore, & eleganti structura condita est, pia Episcoporum, & Bertinorien. civium munificentia. Tribus dignitatibus, Præpositura, Archidiaconatu, & Archipresbyteratu insignitur; duodecim enumerat canonicos, mansionarios quatuor, aliosque minoris ordinis clericos, qui divina officia pro dignitate persolvunt. Magnifico cultu adornata splendet, & D. Columbæ capitis lipsana pretiosissimi thesauri loco asservat. Continentur in ea civitate parochiales ecclesiæ tres, religiosorum cœnobia quatuor, unum sacrarum Deo Virginum, sodalitates sex, xenodochium, & mons pietatis. Eminet Bertinorium in colle excelso ad viæ Aemiliæ sinistram, a Foropopilii milliario, & dimidio distans, saluberrimi aeris, si arcem, seu Episcopi palatium demas, solique uberrimi, atque feracissimi. Hoc tempore ecclesiasticæ ditionis ingenti civium expolitissimorum urbanitate numero refertum est, unde plures laudibus omnibus viri cumulatissimi prodierunt. Urbem hanc post pacem cum Pontifice factam, Frideric. Aenobarbus, rogatu Alexandri III. Ecclesiæ restituit. Inde in Foroliviensium venit ditionem, post Malatestarum, cujus gentis ultimus Novellus Ecclesiæ Romanæ reddidit. Donavit tandem Cæsari Borgiæ cum multis aliis Alexander VI. Pontifex Maximus. Post ejus excessum factionibus Saxeorum, & Zatulorum pene discerptum, tandem in potestatem Rangonum, Zampescorum, Comitumque Carpensium esse cœpit, deinde ad Romanæ Ecclesiæ imperium rediit. Bertinorii meminit Plinius, Procopius, Blondus, Aleander, Leonardus Aretinus, Dandinus commentar. ad Dan. in purgator. can. 14. Solent ibi Episcopi residere, ubi & ædes magnificas in editissimo loco habent, injuriis tamen ventorum expositas. Habet etiam Episcopus in Popiliensi Foro domum non procul a majori Ecclesia, quæ a foraneo Episcopi Vicario incolitur; Ecclesia vero hæc D. Apostolorum Principi Petro sacra pro majori Foropopiliani templo, proque vetustæ excisæ Cathedralis veneratur a Fori civibus. Recuperat sensim, post tot calamitates, Popilianum Forum antiquum decus, & splendorem, cui nec parum ornamenti eleganti cultu ejusdem templi opus productum affert, pluresque Ecclesias, piaque loca a Popilianis civibus magnificentius ædificata. Conspicias ibi academiam Inflammatorum a Joanne Rubia Episcopo excitatam, Montem pietatis, secularium societates, virorum cœnobia aliqua, monialium nobile monasterium, quo nobilissimus hujus provinciæ virgineus flos affluit, ut sub D. Augustini disciplina pietate excolatur; suspexeris celeberrimam D. Ruphilli nomini sacram Abbatiam, quæ hodie ab Episcopi auctoritate subducta, Urbis Vaticanæ basilicæ Canonicis attributa est. Duæ in ea Urbe numerantur parochiæ, S. Ruphilli una, quæ ad noningentos fideles sacra alit communione, altera S. Petri septingentorum numero oppleta fidelium. Pollent industria, & ingenio Popiliani cives variis artibus cultissimi, nec a majorum gloria decesserunt unquam, Romanæque Ecclesiæ ita studiosi, ut inde facile colligas, a Romanis eorum primos progenitores fuisse. Genuit Forum hoc Antonellum Armutium, qui per gradus munerum militarium ad præfecturam pervenit equitatus Pontificii, acceptis præmiorum loco D. Mauri, & Talanellorum oppidis, & Brunorum Zampescum hujus Fori, & S. Mauri dominum pro Republica Veneta in Albania præfectum, & alios, quos commemorare longum esset. Cæterum Popiliensis, Bertinoriique Episcopus a primæva sua institutione Ravennatis Archiepiscopi suffraganeus est, mille & ducentorum nummorum redditu annuo potitur, & Apostolicæ Cameræ florenos quinquaginta pendere jubetur. Harum Ecclesiarum Præsulum modo seriem dabimus, quam nobis antiqua Popiliensis Ecclesiæ, diversaque aliunde conquisita monumenta subministrarunt.

1. S. RUPHILLUS genere Græcus, ut produnt monumenta vetusta, Athenis urbe sapientiæ, I.
ac doctrinæ alumna oriundus, literis expolitus anno circiter 330. a S. Sylvestro Papa Fori Popilii Episcopus ordinatus. Fanum Isidis omnium nobilissimum in templum B. Virginis Annunciatæ nomini sacrum, commissumque B. Petri Apostolorum Principis patrocinio, expurgatis veteris idololatriæ sordibus commutavit. Interfuit Ariminensi conciliabulo, ac Nicœnum Concilium cum Gaudentio Arimini Episcopo, aliisque clarissimæ sanctitatis Præsulibus propugnavit, & post innumeros pro sua ecclesia labores anno 383. die 5. Julii cœlo animam felicem meritis, atque in defendenda religione partis trophæis onustam transfudit. Sacræ corporis exuviæ in Ecclesia, quæ ipsius nomine superbit, reconditæ, deinde Forum Livium translatæ, ibidem in S. Jacobi templo requiescunt. Templum, Abbatiaque ejus nomini consecrata celebris satis olim habita est in loco, ubi pervetustum Fanum Herculis nomini dicatum fuerat, quod postea ad cultum divinum traductum est, ac D. Ruphilli nomen tulit; quod una cum civitate excisa, ut diximus, obrutum est, ut nulla ejus vestigia, quam certa rudera superfuerint, quæ hactenus in publica fossa, quæ parte meridiem spectat, visuntur; distinctum enim variis coloribus pavimentum opere vermiculato laboratum cernitur, atque ibi marmor hisce literis incisum repertum est.

HÆC EST ECCLESIA S. RUPHILLI
CONFESSORIS, ET EPISCOPI.

De Ruphillo Petrus in Catal. lib. 6. cap. 114. & in vita S. Mercurialis Episc. Livien. cujus synchronus fuit. Illius laudes multis post seculis a D. Petro Damiano subjecto sermone, eidem sancto adscripto, ad populum recurrente anno illius festo die habito, celebratæ, quæ cum inter ejus opera ab Abbate D. Constantino Cajetano de Ecclesiastica hist. benemerito, viro eruditissimo, in lucem edita non reperiatur, ad non obruenda Ruphilli pulcherrima encomia, populique illius studiosi satiandam pietatem, hic subjiciendam existimavimus, ex pia liberalitate Andreæ Vecchiazzani.

B. Ruphilli Popiliensis Episcopi gesta a B. Petro Damiano conscripta.

Sanctorum celebritas maxime Provincialium valde summa cum devotione est recolenda, circiter ab omnibus, non enim illis nostra præconia æterna gloriæ decorem condonant, sed nobis emolumentum cœlestis patriæ accumulant. Quisquis autem propensius, accuratiusque eisdem interesse festinat, hujus beneficia pro exhibitis, ut postulat, obsequiis consequitur, veluti ea, quæ in re gestant; applausus, aut ostentationes humani favoris Deus non respicit, sed ad puri intentionem cordis tacita conscientia pietatis aures inflectit. Omnium vero cōditor de suprema prospicit ineffabiliter arce, uniuscujusque ad quid prolata sit actio, & uniuscujusque metitur ad mentis oculos præmia mira dispensatione.

Nonnulli ad hanc B. Ruphilli conveniunt festivita-

tem,

tem, varia studii affectione humani obrutus, qua intersint, latet, intentione, sed provida liquet conditoris ostensione. Eorum pracipue Deus actus attendit, qui miti, contritoque corde hostias offerunt, atque eos despicit, qui quasi ex alto, superboque supercilio favore laudis protensa dextera munera porrigunt, de quibus David ait: Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta a longe cognoscit. Currimus ergo, ut alta gratuita pietate, Deus a nobis repellat, & humilia sibi, non mundo placentia sui sancti confessoris Ruphilli intercessione, cujus hodie festa celebramus, tribuit. Quatenus & prasentis vita malis careamus, & aeterne beatitudinis consequi aeterna pramia in aeternum valeamus.

Celebremus itaque praclarum B. Ruphilli nomen, quod Graca est illi lingua impositum, & ad nostri sermonis Latini transferamus usum; nam Rho in Graco alphabeto decimum nonum locum obtinet, & in ejusdem Graca supputatione centesimum continet numerum. Ruphillus itaque eodem, quo prædiximus, ordine e Graca ethymologia in nostro derivatur sermone, quia Philis, amor dicitur Latine, unde nobis videtur, quod Ruphillus resolvatur centesimus amator. Jure enim centesimi amoris fructus habuit, sicut Veritas dicit in Evangelio: Semen cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum. Centesimum amavit sacratissimus Ruphillus Christi confessor fructum, quia prædicatione assidua centesimam ovem perditam Christi humeris reportatam, studuit per amœna virentia, ad aeternitatis revocare patriam. Tunc enim humeris Christus ovem gestavit, quando per ejus delictum incarnatus tandem in cruce mortificans totius delictum populi patibulo suspensus damnavit. Centisima quippe ovis propago est humani generis, quam conditor ad alendam sacris doctoribus Apostolis tradidit, ut Angelicus imminutus numerus ejusdem centesima ovis propagine reformaretur. Per Apostolicam igitur traditionem instituntur, & per Prasulum dogmata Ecclesiae doctrina ovis centesima amore superna patria terrena despiceret, cœlestia caperet, de quorum namque sacratissimus Christi confessor Ruphillus collegio Popiliensi populi institutor ejusdem Ecclesiam gubernavit Spiritus S. dono

Denique divino nutu B. Confessor ad sacerdotii fastigium ordinatus non cessavit, quod verbis docebat, piis implere operibus, recolens Apost. Pauli suavissimum eloquium: Ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar. Ideo B. Ruphillus ne ab auditoribus videretur reprobus, cœpit verbis, quod docebat, explere ad populi eruditionem operibus, cujus charitatis ardor quantus sit potest agnosci, dum se jugiter affligeret, non suam, sed subjecta plebi jugiter imploret veniam, carnem suam sedulo affligebat, ut divinis præceptis subjectorum signaret animas, illud Apostoli conferens cum dicebat: Castigo corpus meum, & in servitutem redigo. Re vera Christi confessor Ruphillus corpus castigavit, dum carnis illecebras diuturna inedia domuit, quia bene noverat, nisi in se evulsi peccatorum essent tribuli per longam abstinentiam, inseri, plantarique nequaquam valerent sacra spiritualium donorum germina. Unde Dominus ad Hieremiam, dum ad Israeliticam eum conterendam versutiam mitteret: Ecce constitui te hodie super gentes, & regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & adifices, & plantes. Prius dixit evellere, & disperdere, & postmodum adificare, & plantare. Sic sic namque Christi confessor peccatorum tribulos evulsit, & sacra spiritualium germina adificavit, pravas a fidelium cordibus cogitationes dispersit, benignas, Deoque placidas conscientias plantavit. Hoc enim etiam studuit S. confessor, ut cum vitia evulsit, mortis sentes destruxit, cordibus nebulas dispersit, virtutes, evulsis vitiis, adificavit, digna omnium conditori opera plantavit, & quatenus ne clandestinus insidiator zizania insereret, clypeo spirituali Ecclesiam divina munivit protectione.

Agebat itaque Ruphillus veridicus Christi confessor ita in subjectos, ut magis longe, lateque cernerent, quam inventum prolata sine fructus verba rudibus perciperent. Igitur dum sacras Christi hostias offerebat, hoc populis prædicabat: Diligite inimicos vestros, si vos hæc feceritis, vere filii Dei eritis, si vero, quod absit, aliter

A

feceritis, cujus filii nisi diaboli eritis; quia scriptum est, cujus opera agit homo, ejus filius appellatur, qui autem inimicum propter Deum non diligit, in regno Dei a gaudio paradisi alienus esset, quia Christus pendens in cruce, in tantum inimicos dilexit, ut etiam iis, qui a pravitate noluerint converti, beneficia pro exhibitis tribueret gratanter contumeliis, sicut beato Paulo, aliisque ex Israelitico post conversionem populo aeternitatem lætitia largitus est, in aeterno Regno.

Benefacite his, qui oderunt vos, orate pro persequentibus, & calumniantibus; hoc namque Christus patibulo crucis infixus, dum dixit: Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. Si Christus, charissimi fratres, pro se interficientibus hoc fecit, quid nos agere debemus cum proximis, qui nos aut verbis lacessunt, aut damna ferunt, aut si non prævalent, facere conantur, utique cordis, puraque conscientia illis debemus ignoscere, ut secum possimus dicere: Dimitte nobis debita nostra, &c. Audite quid Veritas iterum dicit. Si non dimiseritis

B

hominibus peccata eorum, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra, & alibi. Dimittite, & dimittetur vobis. Itaque dilectissimi, & in Christo charissimi, intimo amore cordis dimittite peccantibus in vobis, ut ad tribunal aeterni Judicis, aliis operibus adhibitis, securi pervenire possitis.

Præterea dum legeretur propheta Isaias noster evāgelista, ubi continebatur lectio; Lavamini, & mundi estote, auferte malum &c.. intinuo beatus Pontifex Ruphillus extensa manu indicens silentium, hujusmodi sermonem fecit ad populum.

Advertite, dilectissimi fratres, quod propheta imperat facere. Lavamini, mundi estote, Nihil lavare alicui prodest, si mundus non est. Multi denique se lavant, sed mundicia in eis non est ulla, non est utique, non est pura aqua, ad perfectam munditiem lavandam, quia aqua exteriores abluit sordes, dum vitia in cordis occulto nutriuntur interioris: corpus enim aqua abluitur, cor vitiis inmentibus inquinatur. Idcirco ad veram

C

munditiam solummodo non sufficit aqua, quod bene propheta innuens, dicebat lavamini; deinde addiicit, mundi estote; vere namque se lavat, qui tacita, vel operta conscientia præterita peccata deplorat, cor ad mundi gaudia non elevat, atque ad lamenta pro commissis facinoribus se inclinat, ac pœnitentiæ fructum nunquam in posterum in præteritis peccatis commaculat. Hic veraciter se lavat, & mundat, qui talibus se se custodibus jugiter vigilantibus circundat.

Audite, fratres, & reliqua prophetæ verba: Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Si malas dixit cogitationes auferre, ergo malum facere non oportet. Igitur si pro cogitationibus pœna datur, pro malo perpetrato quid tribuetur? certe fratres in extremo examine, omnia pendent in statera justitiæ, actus, & cogitationes boni, malique sermonis. Quapropter charissimi induite armaturam fidei, ait Paulus, scitis ignitas a vobis repellere cogitationes, suggestiones hostis versuti, quatenus sceleribus, & sordibus abluti mundi ante oculos divini arbitrii inveniamini, ut etiam nobis

D

pro nostra exhortatione salutis mandet præmium, & vobis perfectum gaudium.

Venerabilis Christi confessor Ruphillus, & Pontifex egregius non cessabat divinis satiare populum dapibus, illud semper revolvens, quod B. præceperat Paulus; prædica verbum opportune, importune. Non solum autem in eo doctrina verbi inerat, sed & mira sermonis pollebat facundia. Castitas quoque titillationibus carnis expulsis divinitus adjutus rutilabat; in illo admirabilis benignitas; ita sedule in eo charitas radiabat, ut omnes fideles ad eum confluere gauderent, & qui exteri erant. Humilitas vero pro clypeo suis obsistentibus ita in eo florebat, ut ad ipsius beatitudinem occurrere cuncti non desisterent per longa terrarum spatia. Quid plura? sic omnes virtutes dono Spiritus sancti in se cumulaverat, ut nihil adversum obsisteret contra præcepta divina; ita se cunctis exhibuit misericordem, ut omnes eum charissimum excolerent patrem. Pius erat B. Ruphillus Pontifex, senibus benignus, infantibus omnibus patientissimus, infirmis solatium, pauperibus gazophylacium, viduis subsidium, orphanis præsidium,

captivis remedium, naufragis erat suffragium, peccantes ita leniter, ac si similes sibi viderentur, arguebat, ut nihil oneris sustinerent ab eo imposita pœnitentiæ; atque talem se cum peccatoribus exhibebat, ac si ipse perpetrata facinora defleret, illud semper retinens, quod Paulus Corinthiis dixerat: Quis infirmatur, & ego non infirmor. Quis scandalizatur, & ego non uror.

Talibus, ut diximus, gemmis decoratus veridicum evangelii expectabat promissum. Venite benedicti. Humanus non valet sensus ad memoriam reducere, quæ beatus Domini confessor Ruphillus mirabiliter peregit temporibus suæ sacratissimæ vitæ. Dum enim antiqui serpentis, ac versuti, & callidi diaboli insidias amovere curabat, corporaliter offendit ipsum pestiferum serpentem populis, quibus præerat, & aliis plurimis.

In spatio, quod pervium est euntibus a Popiliensi ad Liviense oppidum draco insederat magnus, qui solo flatu fœtidi... morbidabat cunctos, quod facere a constitutione protoplasti animabus non cessavit, sic corporibus juges inferre languores, & neces non se subtraxit. Contigit autem Dei misericordia, ut quod ex invisibili dracone Christi confessor Ruphillus prædixit, hoc cunctis cernentibus manifeste exhibuit; dum eundem draconem corporaliter offendit. Jam quanta in eo virtus contra spirituales nequitias, evidentissimis claruit indiciis, dum immanis draconis morbo vexatum vir sanctus talibus alloquitur populum.

Animadvertite in Domino, charissimi fratres, quia, secundum Apostolum, non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem, igitur contra spirituales, & aereas pugnas, oportet, dilectissimi fratres invisibilia, cœlestiaque capessere arma, quatenus contra invisibilem pugnetur invisibiliter. Hinc nos cum Jona cœleste petamus auxilium, & ejus juvamine visibilis, invisibilisque evadamus draconis necem. Confido in Domino, quia his adminiculis corporibus, animabusque erimus salvati. Ad hoc peragenda nostro confratri Mercuriali mittamus monita, ut committitur Domini postulata venia. De hoste sumamus victoriam, quatenus fidelis sentiat populus, quantum apud Deum valeat communis oratio.

In terra, sicut S. Christi confessor prædixerat, venerabili Mercuriali suo Liviensi direxit mandata talia. Quamquam exiguo sequestremur terrarum spatio, fraternitatis uno inexplicabili connectamur vinculo, ita tamen, ut quam alter patitur, utrique fiat unita compassio. Ex instanti præsertim omnique serio negotio ad Deum propensius, ab utrisque subjecto cum populo dirigatur oratio, quatenus clades, exitialisque morbus cōmuni petitione pellatur longius; triduano pariter peracto jejunio, protecti salutis spiritualis clypeo serpentis draconisque magni properemus auxilium. His egregius antistes Mercurialis præcognitis preces, lamentaque mente supplici longius ad Dominum misit cum lachrymis; & ut erat ex bello præcinctu sollicitus, ante consors Ruphilis adventum constanter projecto cum populo ante tulit gressum, jam jamque certaminis aderat tempus, draconisque aperuerat locum, cum Ruphillus advenerat sanctus, licet quia pervenerat S. D. confessor Mercurialis, hac re modicum Ruphillum contristaret. Beati invicem multo mutuo cum honore sese osculati ad draconis scrobem, utrisque diu flentibus, & necessarius populis postulantibus accesserunt. Tunc beatissimi viri stolis suis guttur cinxere draconis, cunctis, qui aderant mirantibus: de latibulo amoverunt, eum pariter extrahentes: quodam reperto puteo includentes super ipsum memoriale imposuerunt gaudentes, concessoque ex hoste triumpho tripudiantes ad propria cum salute plebis remeantis in Christo gratulati sunt omnes, quia & hostis, ingentesque draconis extinxere nequitias, & populum eruerunt a plaga.

Ex eo itaque tempore B. Ruphillus Pater, & Antistes imminere prædicabat diem egressionis suæ, quia post patefacta (o charissimi filii dicebat) antiqui serpentis machinamenta, oportet me ingredi universæ terræ angustissimam viam. Memoriale meæ parvitatis exigo, tale. s. colloquium.

Mutuus vos constringat charitatis amor, nec vestrū aliquem hostis subrepat clandestinus, dicente Domino: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo; mox adiicit, & proximum sicut te ipsum. Qui sicut se ipsum, fratres, proximum diligit, nulla ejus man... opportuna curatio erit, quia quod quisque proximum diligens impendit, sibi impendit. Cavete contentiones, cavete lites, diligite pacem, sectamini charitatem, ut his decorati ornamentis securi veniatis ante summi præsentiam Judicis.

His, & aliis instructi colloquiis spiritualibus refecti cibis, qui aderant de tam præstantis Patris exitu flentibus cunctis omnes circumsignans signaculo crucis cunctos ad osculum invitavit. Postmodum vitalem cœlo lætus, & ovans spiritum reddidit Creatori. Cujus corpus pii populi aromatibus condientes, linteaminibus sacerdotalibus induentes, digne tradidere hymnodatia melodia sepulturæ, ubi ad laudem Dei multa exuberant beneficia jugiter apud fideles. Tuum igitur deposcimus Christi beate confessor, & Pontifex Ruphille suffragiū, ut nostræ conditionis, & salutis memor emolumentum apud tremendum Judicem omnium, quatenus obtentu tuæ protectionis esse compotes valeamus æterni gaudii, & in ultimo tremendo examine una tecum præsentemur æterno coram arbitro fruituri.

Obiit hic B. Christi confessor 12. Kalendas Augusti anno salutis 382. cum quo præstante Domino nostro Jesu Christo æternum capiamus regnum per infinita secula seculorum. Amen.

2. GRATUS Ruphillo in gerenda dignitate successit, cujus nulla ad nos, quam ex m. s. tabulario, in quo ex hac vita exemptum traditur an. 434. memoria defluxit. II.

3. SABINUS ann. 494. hujus Ecclesiæ gubernacula suscepit. Hic ille Episcopus est a, qui, cum morbo regio laboraret, de hac re Gelasium I. Pontificem certiorem fecit, ut sibi liceret infirmitatis gratia Episcopatum dimittere; cumque a Pontificiis delegatis, erant illi Fortunatus, & Rusticus Episcopi, qui ea de re inquirebant, in eis angustiis se videret, ut ad vitam privatam jam se redacturus esset, ab illis provocavit. Sed ii demandata sibi provincia implenda non destitere, atque diebus triginta Sabinum vario ciborum genere, ut pari modo physico responderent vicem, & causæ dignitati responderunt, aluerunt. Inter ea subducto ex humanis Gelasio injuncti ipsis muneris tempus effluxit, de quo decretales quæst. 2. agunt. III.

a Gratianus rem totam enarrat Decret. 2. p. c. 7. q. 1. c. 1.

4. AZELLUS sub Symmacho Papa interfuit Romano Concilio anno 500. IV.

5. FORTUNATUS excessit anno 600. V.

6. MAILOCUS anno 622. ita in tabulis hujus Ecclesiæ, quem referunt defunctum an. 648. VI.

7. STEPHANUS ejusdem Ecclesiæ Episcopus fuit an. 649. interfuitque provinciali concilio Ravennati, ut infra Rub. lib. 4. Ravenn. hist. Eo vivente Præsule Forum anno 679. sabbatho sancto die, omni populo prope deleto, qui ibi divinis intererat, Grimoaldus Rex Longobardorum cepit, exciditque, ut Paulus Diac. narrat lib. 5. c. 10. VII.

8. MAGNUS eadem insignitus dignitate sub Agathone Papa Romano Concilio subscripsit an. 679 b. numeratus inter Ravennates suffraganeos. Fallitur autem Antonius Maria Spelta in Papiensi historia, cum hunc Magnum Papiensem Episcopum facit, nomine Popilionensis deceptus, quod illi facile fuit in Papiensem convertere, huncque Magnum cum illo altero confundere, qui Papiensis Præsul decessit anno 668. cui Anastasius successit, qui & ipse huic generali Concilio interfuit. VIII

b 680.

9 ANSAUCUS ejusdem Ecclesiæ Episcopus, atque Abbas S. Hilarii Galeatæ ex Ordine S. Benedicti floruit. Hic Stephanum II. Papam in eadem Abbatia excepit hospitio anno 753. a quo privilegium recepit. Rubeus in hist. privilegium affert, ubi hic Episcopus reperitur nominatus. („ *Anno 757. Paulus Pontifex Max. confirmavit Ansauco Abbatiam S. Hilarii, ut ex diplomate.* Vecchiazzanus.) IX.

10 ANFRISUS temporibus Caroli Magni vixit ann. 774. de eo Sigonius de Regno Italiæ. X.

11. AGILULFUS Anfrisi successor ha- XI.

betur

betur in tabulis ejusdem Ecclesiæ.

XII. 12 JOANNES hujus nominis primus eadem fulsit dignitate. Interfuit concilio Ravennæ celebrato anno 898 (1). Subscripsit donationi factæ ab Archiepiscopo Ravennæ Canonicis Regularibus S. Mariæ in Palatiolo apud eundem Rubeum lib. 5.

XIII. 13 ARNALDUS; Concilio Ravennati reperitur assedisse Othone Imperatore præsente an. 954. In donatione ejusdem Imperatoris anno 962. & Ferrariæ an. 972. nec absuit Conventui Marzaliæ an. 980. ut refert Hieronymus Brianus histor. Val. lib. 7. cap. 1. & Rubeus lib. 5.

XIV. 14 GUIMIGISUS, seu Guinigisius an. 980. hanc regebat Ecclesiam, quo anno Benedictus Papa VII. quod sequitur, diploma ad favorem Abbatiæ S. Ruphilli liberaliter concessit. Originale extat in Archivio ejusdem Cœnobii *a*.

a Hoc diploma refertur etiam à Vecchiazzano, sed plurimum variat ab hoc Ughelliano.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Anno, Deo propitio, Pontificatus D. Benedicti summi Pontificis, & universalis PP. in Apostolica B. Petri Apostoli Domini sede anno V. Regnante sicque imperante D. Othone a Deo coronato pacifico magno Imperatore, in Italia vero anno XIII. die 22. Augusti Indict. 8. civitate Ravennæ. Casum generis humani considerantes, æternarum supplicia flammarum metuentes, decrevimus æternas Domino deferre oblationes, & perpetualiter metuimus mulctari suppliciis. Ideo ego Benedictus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus, imo cum consensu, & auctoritate Cardinalium S. R. E. concedo, suppliciter offero sanctæ, & intemeratæ Ecclesiæ B. Ruphilli Pontificis, & Confessoris Christi, sita extra murum Popilien. do, & concedo, & transfero, & perpetualiter transacto personaliter alienationis jura, & dominium D. Leoni humili Abbati, & per eum monasterio S. Ruphilli in perpetuum, & quod habetur, & possidetur, & a meis majoribus detineri videtur . . . . Capellam S. Athanasii, sex integros fundos, fundum Menendemum, fundum S. Athanasii, Lamam, Monsignanum, Lamagnam, Bratulam, & fundum circumdatum a quatuor viis, id est Spinariæ, & Pizacite, & Casalbronorum Casanista, & petra Ficte Gibanelli, cum campis, vineis, & terris, arbustis, arboribus, & constituo, &c. . . . . repono in territorio Cornielen. & plebem S. Apollinaris, & S. Prosperi, ita ut in prædictis monasterio, & omnibus rebus a me traditis sub defensione, & regimine S. Romanæ Ecclesiæ constituo. Deprecor, & hunc psalmum, Deus in adjutorium meum intende, & Kyrie eleison ter repetiis pro me de cætero canatis. Pontifices autem ipsi aliud super te, tuosque successores, donationis, sive tributi aliquo modo indicere debeant, nisi hoc quod a nobis in ista chartula fuerunt designata, si quis autem contra, &c. Quam vero chartulam juvante Dei nutu ex genere Consulis Taber. hujus civitatis Ravennæ subscribendam rogavimus, subscriptam manibus meis propriis . . . Ut qui a nobis obtulit roborandam nostrorumque præsentia, etiam tibi quoque supra contradidi sub die, mense, & indictione 8. civitatis Ravennæ.

Ego Benedictus Catholicæ Ecclesiæ Episc. ss.
Ego Marcus presb. & Card. S. Stephani ss.
Ego Joannes presb. & Card. S. Crucis in Hierus. ss.
Ego Leo presb. & Card. Ss. Joannis, & Pauli ss.
Ego Julianus Subdiac. & Cancell. paginam donationis, & transactionis subscr.

Otho III. Imperator Guimigio Præsule an. 995. eandem Abbatiam sequenti privilegio exornavit.

In nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

OTHO SERVUS POPULORUM, IMPERATOR ROMAN. *Noverit omnium S. Dei Ecclesiæ nostrorum fidelium universitas, qualiter nos ad civitatem Fori Popilien. devenientes in monast. S. Confessoris Christi Ruphilli pernoctavimus, ibique audita monachorum multiformi oppressione, & miseria, quam a majoribus illarum partium passi sunt, illorumque velle pro Dei amore nostraque animæ salute condescendentes, quia ita rogabant Monachi cum Abbate Leone, suisque successoribus, & monasterium ipsum, cum omnibus, & cunctis, quæ sibi respiciunt, pertinentiis, sive oblatis, & nominative fundum integrum, quem dicunt Violanum, cum suis appendiciis, & omnibus tam quæsitis, quam inquirendis, cum plebibus, & fundis, inter comitatum Popiliensem, Liviensem, & Vicodensem sitis in nostrum mundiburdium, & tutelam recipimus; præcipientes, igitur jubentes ab hac hora antea, ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, castaldio, scaldarius, Episcopus, vicedominus, præpositus, archipresbyter, sive archidiaconus, atque nullus judex, vel publicus executor Imperii non magna, parvaque persona præfatos fratres in aliquo sine legali judicio audeat molestare, & inquietare, vel ab eis fendum exigere, & ea, quæ ibi ad altaria pro votis, & exequiis mortuorum, sive aliquo alio modo offeruntur, nullo modo præsumant sub aliqua occasione, usibus Monasterii, vel fratrum alienare, vel sibi usurpare. Quod si quis violaverit, sciat se in banno nostro compositurum centum lib. auri medietatem cameræ nostræ, & dimidiam prædicto monasterio, & Monachis. Et ut hoc verius credatur, & diligentius observetur, hujus mundiburdii paginam conscriptam sigilli nostri impressione jussimus insigniri. Dat. Fori Popilii anno Imperii nostri xi. die . . . Heribertus Cancell. ad vicem Petri Cumani Episcopi recognovit.*

15 TEUPERTUS Concilio Ravennati anno 997. Kal. Maii reperitur subscriptus in Codice Vaticano, quem alii Gramigium vocant, illum cum Guinigio confundentes. XV.

16 HONESTUS, cui Gebeardus Ravennas Archiepiscopus templum, Cœnobiumque D. Cypriani, quod in urbe Ravennæ erat in Regione palatii, quod Theodorici Regis vocatur, quæque ad illud spectarent, omnia concessit anno 1037. certa adjecta pensione, conditioneque, ut illud instauraret, nec quicquam inde alienaret, ut refert Rub. 5. Interfuit Concilio Romano sub Nicolao II. an. 1059. celebrato, quod extat in Codice m. s. Vaticanæ Bibliothecæ. Gerondus Bertinorii comes anno 1062. Honesto *b* Episcopo reliquit equum album. XVI

b Guilfonimus dicitur à Vecchiazzano.

17 PETRUS I. hujus Ecclesiæ Præsul an. 1079. reperitur subscriptus in quadam concessione, quam Haufridus Abbas S. Hilarii in Galeata Uberto Ravennæ Archiepiscopo fecerat. Subscripsit Concilio Vastallensi anno 1106. pauloque post desiit esse. XVII

18. SERGIUS Popiliensis Episcopus, Ausarici antecessor, Abbatiæ S. Ruphilli præcipuus benefactor memoratur in privilegio Alexandri III. de quo infra. XVIII

19 AUSARICUS Saloniensis vixit an. 1152. quo obtulit sacræ Camaldulensi Eremo templum, ac hospitale Ss. Jacobi, & Sigismundi de Collis apud August. in hist. Camald. lib. 2. c. 13. Quo Præsule Alexander III. an. 1162. omnia jura, & privilegia S. Ruphilli confirmat cum omnibus beneficiis vivorum, & mortuorum, quæ & quas bonæ memoriæ Guimigisius, Honestus, Sergiusque Popiliensis Ecclesiæ Episcopi sibi, & monasterio antedicto, pia, & provida liberalitate concesserunt. Tenor diplomatis est hujusmodi. XIX.

ALEXANDER EPISCOPUS servus servorum Dei.

Dilecto filio abbati monasterii S. Rufilli de Foro Pompilii salutem, & Apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur, quod justum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Quapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis petitionibus annuentes, personas vestras, & locum, in quo præscriptum monasterium constructum est, cum omnibus pertinentiis suis sub B. Petri, quæ specialiter juris existit, nullo alio mediante, sub ipsius, & nostra potestate suscipimus, & maxime S. Petri in Cereto de Meldola, & S. Apollinaris in Collina, plebes cum omnibus capellis, & Ecclesiis illarum, tam ædificatis, quam ædificandis, terris, vineis, seu ædificiis, & cum omnibus eorum bonis tam præsentibus, quam futuris, & in spiritualibus, quam etiam in temporalibus, cum fide-

(1) Anno 861. interfuit Concilio Romano à Nicolao I. habito contra Joannem Archiepiscopum Ravennatem, ut videre est in Actis ejusdem Concilii supra in Ravennatibus, ubi etiam diximus ad eadem tempora referendam esse donationem factam cœnobio S. Mariæ in Palatiolo ab eodem fortasse Joanne.

delitatibus, institutionibus, correctionibus, visitationibus, decimis, primitiis, testamentis, sepulturis, unctionibus infirmorum, commendationibus animarum, atque oblationibus vivorum, ac mortuorum, decimas de Maliano & de Salsa, & de Carpena, & de S. Martina in Strata, sine diminutione aliqua, & sine aliqua participatione per præfati monasterii nuncium colligendas in perpetuum, parochiam, & parochianos, ac etiam sepulturas in civitate, & burgis Popilien. & ejus pertinentiis commorantes, ac antea commoraturos, cum primitiis, testamentis, sepulturis, offersionibus, & cum omnibus aliis beneficiis vivorum, & mortuorum, quæ, & quas bonæ m. . Guinigitius, Honestus, & Sergius quondam Populien. Ecclesiæ Episcopi tibi, & monasterio antedicto pia, & provida liberalitate concesserunt, sicuti in suprascriptis instrumentis publicis exinde confectis continebatur, quæ quidem instrumenta suprascripta vidimus, auscultavimus, & approbavimus, de jure plenius continetur. Et nulli privatæ personæ Ecclesiast. vel seculari liceat ædificare oratorium, Ecclesiam, vel hospitale in parochiis suprascriptis, præter licentiam, & voluntatem Abbatis, & fratrum monasterii memorati. Sepulturam quoque eidem monasterio omnino liberam esse concedimus, & eorum corpora, qui illic sepeliri deliberarunt, vel eorum, quæ per consuetam parentelæ, aut cognationis sepulturam ad cœmeterium præfati monasterii pertinere noscuntur, sine licentia ipsorum Abbatis, & fratrum prælibati monasterii nullus recipere præsumat, nisi forte adhuc vivens quilibet propositum religionis assumpserit. Quod si quis ausu temer..rio recipere, vel sepulturam tradere præsumpserit, sive clericus, sive laicus, usque ad condignam satisfactionem Ecclesiasticæ vindictæ subjaceat. Insuper res præfatas, & omnes alias Ecclesias, possessiones, & decimas dicto monasterio concessas, antiquas, & de novo concessas, & quas prædecessores tui a quadraginta annis citra hucusque possederunt, & nunc in præsenti possides, aut in futurum possidebis, tibi, & monasterio tuo antedicto auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus autem, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contravenire; si quis vero hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. Lateran. 3. Kal. Martii Pontif. nostri an. V.

XX. 20 GREGORIUS Ausarico successit, qui sacræ Camaldulensi Eremo dono dedit monasterium S. M. de Usano, sacellum S. Benedicti, sanctique Petri in campo Gallina, ac S. Mariæ de Lacu anno 1177. Consule Camaldulensem hist. lib. 2.

XXI. a Al. Lampfrandus. 21. LANTFRANDUS a Concilio Lateranensi interfuit an. 1179.

XXII 22 GUELPHUS Belmontius de Belmontiis, Draconis filius, Ariminensis, teste Vecchiazzano, ob patris virtutem, ac claritudinem generis a clero post Lantfrandi mortem Episcopus Popiliensis electus anno 1203. In Cathedrali Ariminensi præsens affuit, quando Henricus de Senogallia, ab Innocentio III. judex delegatus Ugolinum Priorem ob bona Archiepiscopatus Ravennæ occupata anathe-A mate percussit; idemque anno 1207. Gaudentium Castelli novi Prætorem, ob Bagniolum invasum, multasque cædes, ac rapinas perpetratas e fidelium consortio depulit. Excessit ex humanis Guelphus anno circiter 1213. Protulit hic Episcopus in gentilitio scuto Leonem micantem auro, stantem in trium montium fastigio, per cujus medium corpus tenia cærulea ducta visebatur. Hujus meminit Rubeus libro sexto. („ *Huic, & Abbati s. Laurentii Cesenatem causam commisit terminandam inter Monasterium S. Mariæ Rotundæ Raven. & commune ejusdem civitatis Innocentius III. an.* 1210. *Jul. 7.*)

23 UBERTELLUS ejusdem civitatis Episcopus 1214. mire addictus fuit Abbatiæ S. Ruffilli, in cujus favorem olim ab aliis indultas fortunas, ac latifundia amplissimo privilegio confirmavit. Cujus originarium exemplar apud S. Petrum in Vaticano adhuc asservatur, unde hoc sequens exemplar extraximus. XXIII

In nomine Domini nostri Jesu Christi.

B *Anno ab Incarnatione ejus 1214. tempore Innocentii Papæ, & Othonis Imp. die 7. exeunte mense Octob. Ind. 2. in civitate nova Populiensi in domo Populien. Episcopi. Divinis præceptis & Apostolicis monitis incitamur, ut quæ ad perpetuam generaliter sunt ordinata salutem, nulla commutatione, seu vexatione varientur, nec ad privatum trahantur commodum, quæ ad bonum sunt commune præfixa, sed manentibus terminis, quos sancti Patres statuerunt, injuste non usurpet alienum, sed inter fines proprios, atque legitimos, prout quisque voluerit, in latitudine se exerceat charitatis; & quantum creatori nostro sub religionis habitu adstricti sumus devotius famulari, tanto sollicitius nos convenit providere, ne per immoderati hominis gravitatem aliquatenus possit nobis commissus religionis profectus, seu ordinis impediri. Ea igitur contemplatione, & divini amoris intuitu ob reverentiam B. Ruffilli confessoris inspecta religione, quæ tempore instanti in ejus monasterio revixit, ego Ubertellus S. Populien. Ecclesiæ Episcopus, cum consensu meorum Canonicorum, tibi* C *D. Brettamino venerabili Abbati, & successoribus tuis, & fratribus, qui nunc sunt, vel in futurum ibi dante domino ministrabunt, concedo, do, largior, atque confirmo in perpetuum, idest Plebem unam, cui vocabulum est S. Petri in Cerreto, quæ vocatur Medula, cum capella S. Nicolai de suburbio Medulæ, capellam S. Bartholomæi de Castro Meldulæ, & capellam S. Andreæ de Burgo Meldulæ, & capellam Ss. Cosmæ, & Damiani, & capellam s. Michaelis cum Hospitali, & capellam s. Mariæ de Muci, & capellam s. Laurentii de Venatria, & capellam s. Ruffilli de Furignano, capellam s. Andreæ de Salsa, capellam s. Pancratii, & Capellam s. Michaelis de Mezana, & capellam s. Marci, & capellam s. Paterniani de Farazano, cum terris, vineis, possessionibus illarum, quas nunc habent, vel in futurum acquisierint, decimis, & primitiis, testamentis, atque oblationibus vivorum, & mortuorum, & cum omnibus aliis capellis, & titulis, tam ædificatis, quam ædificandis ad ipsam Plebem subjacentibus, cum terris, vi-* D *neis, seu ædificiis, una cum omni decimatione, & offerendis, & sepulturis mortuorum, & unctiones infirmorum, & commendationes animarum, & oblationes quantascumque per præteritum tempus, in eadem Plebe largita fuerunt, in perpetuum concedimus nos una cum nostris successoribus, debeamus tibi prædicto Abbati, tuisque successoribus fratribus dare chrisma pro prædictis sacerdotibus, quos ibidem miseritis omni anno in cœna domini in Plebe prædicta; & sacerdotes, qui ibidem habitant, per vos consistant, & fontes benedicant, & secundum Ecclesiasticam normam sua peragant officia; & omni anno unam charitativam receptionem nobis dabitis in supradicta Plebe tantum. Insuper do, & concedo, & confirmo tibi prædicto Abbati, tuisve fratribus, & successoribus in perpetuum Plebem s. Apollinaris in collina cum capella S. Mariæ de Ravaldino, & capella s. Stephani de Callaco, & capella s. Mariæ de Carpena, capella s. Petri de Gravignano, capella s. Mariæ de Alfiano, capella s. Ja-*

A

cobi de Munda cum omnibus aliis capellis tam ædificatis, quam ædificandis, vel titulis cum terris, vineis, ac sylvis, possessionibus illarum, quas nunc habent, vel in futurum acquisierint, decimis, primitiis, & testamentis, atque oblationibus illarum virorum, & mortuorum, seu ædificiis, cum omnibus, & pertinentibus, omnesque decimationes, offersiones, & animarum commendationes, & infirmorum unctiones, & sepulturas mortuorum, quæ per præteritum tempus in eadem plebe largita fuerunt, largior tibi jamdicto Abbati pro te, tuisque successoribus, in eodem venerabili monasterio in perpetuum permanentibus. Et volumus, & concedimus, ut intra jura prædictarum plebium nulla Ecclesia, vel hospitale fiat sine voluntate, & nutu Abbatis, sed si facta fuerint cum voluntate, vel sine voluntate Abbatis, ad Abbatem, & monasterium pertineant, & eandem potestatem, & dominium habeat in eis, quam sibi concessimus in aliis. Insuper concedimus, & confirmamus tibi prædicto Abbati, tuisque successoribus, & fratribus capellam s. Paterniani de Domicallia, & capellam s. Joannis de Rotico,

B

& capellam s. Sixti de Mazatutio cum omnibus juribus, & rebus, & possessionibus ad ipsas pertinentibus, sive fuerint reædificata, sive non, terris, vineis, oblationibus illarum, virorum, & mortuorum, & habeatis potestatem, & licentiam, de jam dictis Plebibus, & capellis ordinandi, & disponendi in personis Ecclesiasticis, & sæcularibus recipiendis, interdicendi, & excommunicandi, & absolvendi, instituendi, & destituendi interius, & exterius, omni anno unam charitativam receptionem nobis dare debeatis in supradicta Plebe s. Apollinaris tantum, & pro suprad. plebe s. Apollinaris dare debeatis nobis, nostrisve successoribus omni anno in Cœna Domini duas libras ceræ, & quatuor oblatas, & quatuor candelas, & pro hospitali s. Michaelis de Meldula unam libram ceræ, & ego supradictus Episcopus una cum meis successoribus tibi prædicto Abbati, tuisve fratribus, & successoribus in perpetuum ob omni persona hominum in omnibus supradictis nobiscum stare, & auctorizare, seu defensare spondeo, & promitto. Et non liceat mi-

C

bi prædicto Episcopo, meisque successoribus in perpetuum vos, & vestros successores, & fratres de jam dictis Plebibus, capellis, & hospitalibus, vel titulis tam ædificatis, quam ædificandis expellere, aut in aliis hominibus ordinare per nullum ingenium, vel aliquod argumentum, quatenus nec canonicorum incursione, & sacrum monasterium juxta B. Benedicti statutum turbare, quia sæpe monachorum ordo a canonicis impeditur, & perturbatur. Ideoque tantis precibus rogatus a te, & confratribus tuis, & etiam a fidelibus illius Ecclesiæ do, & concedo, atque confirmo, & largior omnia, quæ superius leguntur, vel legentur inferius. Insuper confirmo tibi prædicto Abbati, tuisque successoribus, & fratribus in perpetuum illud, quod habere, aut possidere, aut alii pro vobis, & a vestris manibus retinere videmini, idest omnes res, & pertinentias vestras integras, cum terris, vineis, sylvis. Insuper confirmo vobis, quod habetis, & tenetis, vel alii pro vobis habent, & detinent in fundo Orceani,

D

qui vocatur Pastero, & in Indiano, & in Cirigliano, & in Acquaducto, & in Pondo, & Umacarasa, & in Sabrone, & in Centeranola, & in Acagle, & in terra minore, & terra majore, & in Vilola, & in Castagnolo, & in Sabbincello, & in Prata, & Figlino, & in prædicto Pastero, & in Basano, & in Pertu, & in Flumaroli, & Casabrano, & in fundo de Artinis, & in fundo de Brittis, & in fundo, qui vocatur Ronco de Trasedo & in Ronco majore, & in Ronco de Mavisis, & in Ronco de Cavallis, & in Ardaroli, & in Fabrigola, & in Campo de . . . & in Palsata, & in Malbano, & in Palnaro, & in Casacanci, & in Fontarella, & in Camazago. Insuper largimur, & confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum fundos superius nominatos, & omnes res quantascumque hucusque habuistis, & detinuistis, vel alii pro vobis, & quantascumque habetis, & tenetis, & quæ vobis obvenerint per antecessorem meum, quasque per viros, & mulieres Deum timentes, sive in civitate

A

nova, quasque in civitate rupta, vel in supradictis fundis per quemcunque modum, vel titulum. Insuper concedimus, & confirmamus tibi prædicto Abbati, tuisque fratribus, & successoribus in perpetuum, mercatum, quod est in festivitate S. Rufilli, cum omni reditu suo, & parochiis a Turre Rambaldi in antea versus monasterium vestrum, scilicet Burgum Salegandorum, Burgum Arcaldi, quod a vobis tenet, & horam Sansavini, & horam Casalini, & horam Basani, usque ad Molendinum de Paganellis, & homines morantes in terra vestra, usque ad molendinum communis, quod a vobis tenet commune, & in civitate nova, ut trahit Platea a domo Guidonis Lazarii usque ad domum Joannis Bugadæ recte usque ad flumen, cum oblationibus vivorum, & mortuorum & sepulturis, & testamentis; & liceat vobis Parochianos per supradictas Parochias constitutos visitare, pœnitentiare, missas celebrare, & prædicare per vestrum capellanum, vel quando capellanum non habueritis, liceat vobis per Abbatem, & monachos sacerdotes omnia prædicta facere,

B

ut nulli privatæ personæ, vel Ecclesiasticæ liceat ædificare Ecclesiam, vel hospitale in Paroch. supradict. quas vobis concedimus, præter licentiam, & voluntatem Abbatis, vel fratrum prædicti monast. sed si facta fuerit cũ voluntate, vel sine voluntate Abbatis, vel fratr. ad Abbatẽ, & monast. pertineat, & eandem potestatem, & dominium habeant in eis, quam sibi concessimus in aliis. Et concedimus vobis, ut liceat cuique virorum, & mulierum testari de corpore, & rebus suis pro sua voluntate apud monasterium Ruffilli, processiones etiam, quas canonici Populien. cum populo in die dominica Palmarum, & in vigilia Ascensionis, ad monasterium annualiter facere consueverunt, & in Privilegio bo. me. Cœlestini Papæ continetur, concedimus, & confirmamus. Et si canonici aliqua indignitate, vel diabolica turbatione non venirent, licitum sit Abbati, & monachis Olivas, Palmas, & flores benedicere, & Populo distribuere, divina celebrare, prædicare, processionem cum populo, & clero, qui ibi adunatus fuerit, facere, & litanias, in vigilia Ascensionis similiter cum

C

populo, & clero, qui ibi adunatus fuerit, facere, & cum oblationibus recipere. Oblationes, quæ obveniunt, & offeruntur nobis in missa B. Stephani, & in secunda feria Paschæ vobis concedimus, & confirmamus. Decimas de Magliano, & de Salsa, & de S. Martino in strata, & de Carpena integre sine diminutione aliqua, & sine partitione per nuncium vestrum colligendas in perpetuum concedimus, & confirmamus. Item concedimus, ut Archipresbyteri, qui fuerint instituti in supradictis Plebibus, & capellis, & hospitalibus Abbati jurent fidelitatem. Hæc omnia cum plebibus, & capellis, titulis, terris vero, vineis, possessionibus sylvis, seu ædificiis cum omnibus sibi pertinentibus habeatis, teneatis, possideatis cum vestris fratribus, & successoribus in perpetuum pro redemptione animæ meæ, & etiam successorum meorum, ut pro talibus collatis obsequiis æternam indulgentiam consequi mereamur. Si quis autem contra hujus præceptionis nostræ auctoritatem in perpetuum ire, aut agere, vel ventilare præsumpserit, quam a nobis ordinatum est amodo futuris tem-

D

poribus, ut superius, testes, seu fines designatos trecentorum, & decem, & octo Patrum anathematis vinculo vulneretur, & Regno Dei, & à sanctorum consortio alienetur. Observator qui extiterit, & devote impleverit, Dei omnipotentis benedictionem redundetur, & pro temeritate sint personæ illæ, quæ contra hæc agere voluerint, compositura tibi Abbati, tuisque fratribus, & successoribus auri libras quatuor, & post pœnam solutam ea, quæ superius exarata sunt, firma, & stabilita permaneant in ævum. His omnibus prædictis testes rogati, similiterque vocati interfuerunt.

Presbyter Evizus Capellanus prædicti Episcopi.

Odonus Matthæus presb. & Monachus dicti monasterii. Dominus Gregorius Levita, & monachus. Guido Lazarii tunc potestas Populien. Joannes Brusionus. Dominus Saragonus de Forolivio. Rasellus Rudolus Ruzirolus. Joannes Julianus Rubinus.

Ego Petrus Populiensis Dei gratia Imperiali auctoritate, & tunc communis Populien. notarius præcepto præ-

fati

fati D. Episcopi omnia supradicta scripsi, & in publicam formam redegi.

Ego Ubertellus Populiensis Episcopus hoc privilegium a me factum confirmavi, & ideo &c.

Vixit Ubertellus usque ad annum 1224. quo in favorem supramemoratæ Abbatiæ S. Ruffilli Abbas ab Honorio III. Pontifice hujusmodi favorabile Privilegium impetravit.

HONORIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilectis filiis Abbati, & conventui S. Ruffilli Populien. salutem & Apostolicam benedictionem. Justis petentium desideriis dignum est nos facile præbere consensum, & vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras, & locum, in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quæ prædecessores vestri a quadraginta annis retro hucusque possederunt, & vos in præsenti possidetis, aut in futurum justis modis præstante domino poteritis adipisci, sub B. Petri, quod specialiter juris existit, sub ipsius, & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem omnes Ecclesias, possessiones, decimas, & de novo concessas, & consuetas antiquas dicti monasterii, & maxime S. Petri in Cerreto de Meldula, & S. Apollinaris in Cullina, plebes cum omnibus titulis, Ecclesiis, & capellis illarum tam ædificatis, quam ædificandis, terris, vineis, seu ædificiis, & cum omnibus earum bonis, tam præsentibus, quam futuris, tam in temporalibus, quam etiam spiritualibus, cum fidelitatibus, institutionibus, & destitutionibus, correctionibus, visitationibus, decimis, primitiis, testamentis, sepulturis, functionibus infirmorum, commendationibus animarum, atque oblationibus vivorum, & mortuorum, parochiam, & parochianos ibidem commorantes, & in antea moraturos, atque etiam sepulturas in civitate Burgi . . . ac ejus pertinentiis, a juris Rambaldi versus monasterium, scilicet Burgum Ansavini, & Burgum Artaldi Michaelis, quod a dicto monasterio possidet, & horam Ansavini, Casalini, Bassani, Partiusque ad Molendinum de Paganellis, & per civitatem novam a domo Guidonis Lazaris usque ad domum Joannis Bongatæ recte usq; ad flumen versus monasterium, cum primitiis, testamentis, sepulturis, oblationibus, & cum omnibus aliis beneficiis vivorum, atque mortuorum, quos bo. mem. Ubertus Populiensis Episcopus de capituli sui assensu, monasterio vestro pia, & provida liberalitate concessit, prout in instrumento publico exinde confecto continebatur, quod quidem instrumentum vidimus, auscultavimus, & approbavimus, jure plenius contineri, sicut eas juste, canonice, & pacifice possidetis, vobis, ut per vos eidem monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, præsentis scripti patrocinio communimus. Et nulli privata persona Ecclesiastica, vel seculari liceat ædificare Oratorium, Ecclesiam, vel hospitale in parochiis suprascriptis præter licentiam, & voluntatem Abbatis, & fratrum prælibati monasterii. Sepulturam quoque eidem monasterio omnino liberam esse decernimus, & eorum corpora, qui se illic sepelire deliberaverint, vel eorum, qui per consuetam parentelæ aut cognationis sepulturam ad cœmeterium vestrum pertinere noscuntur, sine licentia vestra nullus recipere præsumat, nisi forte adhuc viventes propositum religionis assumpserint. Quem si quis ausu temerario recipere, vel sepulturæ tradere præsumpserit, sive clericus sit, sive laicus, usque ad condignam satisfactionem Ecclesiasticæ vindictæ subjaceat. Decimas de Molcano, & de Salsa, & de Carpena, & de S. Martino in strata integre sine diminutione aliqua, & sine aliqua partitione per vestrum nuntium colligendas in perpetuum. Insuper decimas fructuum vestrorum, quos ubilibet propriis sumptibus, laboribusque colligitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis exigere, vel extorquere præsumat. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere &c. si quis autem &c.

Datum Laterani 3. Id. Aprilis Pontif. nostri anno 7.

24. ÆGIDIUS immediate ex Præposito cathedralis Ecclesiæ successit Ubertello ann. 1224. Hic arbiter honorarius fuit inter Archiepiscopum Ravennensem, & communitatem Cæsenæ 1228. de qua Rubeus lib. 6. de quo etiam mentio anno 1237. XXIV

25. DESIGNATUS Popiliensi Ecclesiæ sufficitur demortuo Aegidio, de quo mentio anno 1249. Innocentium IV. è Gallia redeuntem in Episcopio hospitavit in pervigilio SS. Simonis, & Judæ an. 1251. Obiit anno sequenti. XXV.

26. JOANNES electus reperitur subscriptus in Provinciali Concilio Ravennæ celebrato an. 1253. 2. Aprilis. De eo etiam mentio extat anno 1260. apud Rubeum. („ *Obiit anno* 1261.) XXVI

27. AYMERICUS Monachus, & Abbas Classis Ordinis Camaldulensis adlectus, est Foropopiliensis Episcopus 1262 *a*. Cujus electionem Philippus Archiepiscopus Ravennatium ratam habuit, consecravitque semel electum. Hic omnia quæcumque sui antecessores sacræ Camaldulensi Eremo indulsissent, confirmavit; donationemque Ubertelli sui antecessoris in favorem Abbatiæ S. Ruffilli, quæ sequens est. XXVII

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti Amen.

Anno Domini 1265. indict. 8. Tempore sanctissimi patris Clementis Papæ IV. die martis 7. intrante Julio Foropopilii in choro Ecclesiæ B. Mariæ Foropopiliensis. Pia postulatio voluntatis affectu debet prosequente compleri, ut sinceritatis devotio laudabiliter enitescat, & utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter dilecti in Christo fratres Abbas, & capitulum monasterii S. Ruffilli Foropopilien. vestris justis desideriis, & petitionibus nos frater Aymericus miseratione divina Ecclesiæ S. Foropopilien. Episcopus nostrum consensum, & assensum probare volentes, concessionem seu largitionem factam a bo. me. quondam D. Ubertello Foropopiliensi Episcopo prædecessore nostro vobis, & monasterio vestro præsentibus, & expressim consentientibus, & una nobiscum facientibus fratribus nostris, scilicet D. Flore præposito DD. presbyteris Joanne, & Sebalgnono, & Evarnerio, Anselmo diacono, Ravaldino subdiacono canonico Ecclesiæ nostræ solemniter confirmamus, & eam præsentis scripti patrocinio communimus, cujus tenorem dignum duximus fore præsenti pagina inserendum. In nomine Domini nostri Jesu Christi &c. Quam quidem concessionem a prædecessore nostro factam, & confirmationem nostram solemniter editam, & publicatam promittimus per nos, nostrosque fratres, & successores legitime defendere, auctorizare, & non corrumpere, nec contravenire, sed firma, illibataque perpetuum conservare sub pœna centi auri librarum quatuor, & pœna soluta ea, quæ superius dicta sunt, firma, & illibata permaneant in ævum. His omnibus testes interfuerunt D. Aldevrandinus Archipresbyter Meldulæ, & Cardinalis Raven. D. Henricus Archipresbyter Castri novi, Bartholomæus Arigonis, Manfredus Battonis, Otonellus notarius, Baldinus D. Prudentii, Benvenutus Faracesi, Petrus Brattonus, Rigolus Valentio, &c.

Ego Aymericus s. Populiensis Ecclesiæ Episcopus.

Decessit autem Aymericus 1270. Non. Martii. ut reperitur notatum in Menologio M. S. Zenonis Pisani, de quo histor. Camal. lib. 2. cap. 10.

28. RIVALDINUS *b* ejusdem Ecclesiæ electus Episcopus anno 1270. præsens fuit concilio Provinciali Imolæ celebrato anno 1280. apud Rubeum. Excessit 1285. XXVIII.

29. THADDÆUS in eadem vixit dignitate 1286 *c*. excessit anno 1303. Post cujus obitum Bonifacius VIII. Opizoni Archiepiscopo Ravennati mandavit, ne Foropopiliano vacante Episcopatu Peppum Ordelafum Foroliviorum Archipresbyterum S. Martini, ejus civitatis a plerisque Episcopum designatum consecraret, neu electionem probaret, cum accepisset Pepum infidelem Romanæ Ecclesiæ esse, ejusque insectari administros, ut ex literis datis XXIX

a Electus circa tunc anni 1261. & confirmatus ab Archiep. Raven. an. 1262. die 8. Februarii. [illegible]

b Al. Raveldinus.

c Quo interfuit Concil. Ravennati apud Hard. Concil. t. 7. p. 944.

apud D.Petrum 9.Kalen.Martii anno Pont.9.:refert Rub.lib.6.Paulo post Bonifacio defuncto Benedictus XI.ejus successor, Pepponis annullata electione, Petrum quemdam suffecit Episcopum, ut modo dicemus ex Vaticano Reg.

XXX. 30. Fr.PETRUS Ordinis Minorum a Benedicto XI.in locum defuncti Thaddæi electus est Episcopus Foropopiliensis an.1304. 2.Kalen.Junii ex Reg. Vatic.Epist.779.& ab eodem Pontifice consecratur. Petri hujus mentio extat apud Rubeum lib.6.

XXXI 31. PETRUS Abbas S.Ruffilli Ordinis S.Benedicti, forte idem cum superiori, hanc sedem post Petrum adeptus est; quam cum ad annum usque 1321 rexisset, Bononiæ diem clausit extremum 15.mensis Februarii, sepultusque est apud S. Proculum in pavimento, ubi adhuc leviter insculpta marmori ejus effigies spectatur cum hoc epitaphio.

Hic tibi, Petre Pie Præsul Populiensis,
Sunt in morte thori palmis ad sidera tensis.
Annis mille Dei ter septem ter quoque centum.
Sol quindenus ei februm girassit ademptum.

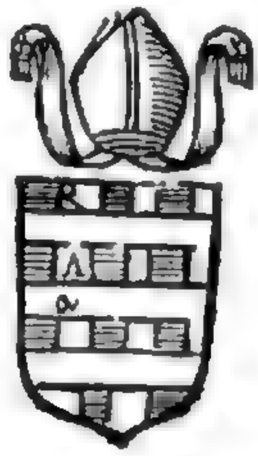

XXXII. seu Ubaldinus. 32. UBALDUS a Gabriellus, nobilis Eugubinus, Prior S. Andreæ de Insula Ordinis S.Benedicti Eugubinæ diœcesis, Foropopiliensis Antistes electus die 11. Kal. Maji 1321.8. Idus Junii ut habetur in Reg. Vatic. Epist. 1009. p. 2. lit. commun. an. 7. (*Ad Tarvisinam translatus est anno 1323.*)

XXIII. 33. Fr.UGOLINUS Ordin.Prædicatorum Episcopus Senogallien. ad hanc sedem pervenit 1323. 8.Idus Junii, ut in Reg. Vatic. reperitur adnotatum Ep.1068. anno 7.defunctus est anno 1350.

XXIV. 34. ROBERTUS post Ugolinum clavum hujus Ecclesiæ anno 1350. suscepit, tenuitque multis annis; hausitque oculis suis non modo Cathedralis templi eversionem, verum etiam civitatis excidium, quæ in Ordelaforum odium ab Arduino Innocentii VI. Legato anno 1360. ut supra rem libavimus, penitus solo adæquata est. Confodit dolore tristis eversæ civitatis ac populi errantis, & palabundi aspectus amantissimi Pastoris animum, seque in proximum diœceseos suæ oppidum Bertinorium recepit. Sed continuo dolore, ex funesto Ecclesiæ suæ spectaculo confixus, Episcopatui inter Pontificis manus cessit anno 1364. ut habetur in Regest. Vatic. atque in longinquiora loca, ut luctum permulceret, sese subduxit, nec ulla illius deinceps ad nos pervenit memoria.

XXV. 35. Fr. ROBERTUS de Resinella, Ordinis Eremit. S. Augustini anno 1364. Nonis Septemb. post Robertum hujus Ecclesiæ gubernaculis admotus est, ut in Regest. Vatic. perspeximus. Cumque nec sedes proprias, nec cathedrale templum, ob Fori excidium haberet, ad proximum oppidum Bertinorium totius diœcesis spectatissimum se contulit; ubi anno 1366. 10. Decemb. in Ecclesia D. Catharinæ sacra, ut Foripopilii Episcopus sacros Ordines habuit, ac publico documento, quod adhuc extat in pervetusto codice Episcopali relato, promulgavit, se in ea Ecclesia, locove ordinibus sacris initiasset, quod templo, cathedrali, propriisque sedibus careret, atque Episcopalem sedem Foropopilio everso adductum eo transtulisse. Labente deinde tempore ex diutina Episcoporum in eo oppido mora suscepit usus, ut Bertinorii, & Foripopilii Episcopi dicerentur, publicisque in tabulis pluries se Bertinorii inscriberent, quamquam alii Foripopilii Episcopi, non Bertinorii se appellarint, ut in Concilio Lateranensi sub Julio II. in quo Angelus ita nomen adjecit: *Ego Angelus Episcopus Foropopilii subscripsi.* Nec ego quanta usus fuerim diligentia, ac studio aliud de hac translatione sedis è Foropopilio Bertinorium facta reperire potui. Quam inveteratam opinionem, nullo alio, quam quod attulimus, fundamento suffultam, everso nimirum Foropopilio una cum cathedrali templo, Bertinorium ut proximum, & accommodatum locum concessisse. Fieri quidem potuit de ea re ab AEgidio Cardinale cum summo Pontifice tractatum fuisse Avenione, ut æquata solo civitate ab Arduino suo in Italica legatione successore, nullo commodiore loco sedem Episcopalem Bertinorii collocatum iri demonstraret, eamque translationem consectaretur: sed re ipsa nec diploma Pontificium, nec sententia in Consistorio data extat, quæ id confirmet, unde hæret animo suspecta opinio, quam superius de ea re protuli. Cæterum Robertus hic optimus Pastor diu superstes fuit, pauloque post susceptam istius Ecclesiæ administrationem die 27. Octob. concessit, ut S. Ruffilli dirutæ civitatis Tutelaris divi corpus ex templi ruderibus Forumlivium transferretur, ubi hactenus in S. Luciæ, olim S. Jacobi sacris ædibus summa veneratione asservatur. Cohonestavere illius translationis pompam idem Robertus Foropopiliensis, Bartholomæus Forolivii, & Joannes Sarsinæ Episcopi. Comparavit Ecclesiæ suæ nonnulla bona Robertus anno 1370. Ac deinceps 1373. a Francisco Ordelafo Foripopilii Pontificis Vicario, magna ejusdem Roberti Episcopi animi voluptate Forum instaurari cœpit, cum plures eo concurrere, veteresque colonos confluere cerneret; nec multo post intra novorum murorum feliciter surgentium ambitu S. Ruffilli Abbatia, ac D. Petri Ecclesia conclusæ fuere. E vivis sublatus est Robertus anno 1377. cum civitatis suæ excisæ luctum, instauratæque, & ad pristinam dignitatem reflorescentis lætissima primordia esset contemplatus.

36. THEOBALDUS Roberto suffectus est anno 1377. Hic in emphyteusim oppidum S. Cassiani tradidisse memoratur Francisco de Calbulo Paulutii filio anno 1379. XXVI. Arserant quippe diuturno tempore gravissima dissidia inter Theobaldum, & Calbulam familiam, atq; sibi invicem non levia damna incusserant, sed tandem divulsi animi felici fœdere coaluerunt. Auctor illius, ac princeps fuit Franciscus Paulutii filius, cujus posteri abjecto pervetusto Calbulorum cognomine olim a Calbulo oppido, Calbulani comitatus primario suscepto, Paulutii cognomen hactenus tenuere. Eæ fœderis conditiones initæ, ut inflictas, acceptasque injurias mutuo sibi remitterent; tumque conventum est, Roccam Cassianam obtineret; cujus rei fidem transmisit ad hæc tempora monumentum subjectum, in quo Theobaldus Bertinorii Episcopus inscriptus est,

In nomine Domini.

Anno a Nativitate ejusdem 1379. Indict. I. die 29. mensis Martii, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris, & Domini D Urbani divina providentia Papæ VI. Reverendiss. in Christo Pater, & D. Theobaldus Dei & Apostolicæ sedis gratia Bertinoriensis Episcopus, sponte, & animo deliberato, suo nomine, & vice, & nomine tam sui Episcopatus, & pro Episcopatu, & ad ipsius Episcopatus utilitatem, & jurium suorum cõservationem, per se, & suos successores concessit Roccam S. Cassiani in Casaticlo ad fictum hinc ad novem annos proxime venturos, magnifico, & potenti viro Francisco, olim bo. m. egregii viri Paulutii de Calbulo ibidem præsenti, & pro se, & successoribus recipienti cum omni jurisdictione, & balia, & ut latius apparet in alio instrumento manu mei notarii .... una cum ser Bartholomæo dicti Francisci de proxima notar. rogat. & requisita his pactis. Primo quod omnia delicta per-

pe-

petrata, renovationes de tempore præterito, usque ad diem istius contractus dicto Reverendissimo Patri & D. Episcopo reservabat, & super remanebat ad libitū voluptatis. Item omnes expensas factas tam in custodia Rocchæ, quam ædificio quocumque modo, seu quavis de causa domino D. Episcopo dictus Franciscus sponte, & libere remittebat, & è converso dictus D. Episcopus de omni re habita per Franciscum prædictum de bonis Episcopatus tempore prædecessorum suorum quoquo modo, seu quavis de causa in quacumque specie dicto Francisco remittebat, & fecerunt vicissim alteri, & alter alteri finem, quietationem, & pactum de alterius non petendo aliquid unus alterum, nec alter alterum prædictis occasionibus, seu causis. Item dictus Franciscus finito tempore prædicto promisit, & convenit D. Episcopo, seu successoribus suis libere, pure, & sponte, absque aliqua contradictione dictam Roccam, carceres, turrim cum omni jurisdictione restituere, & resignare. Item si dicto tempore minime completo causa infrascriptas intervertere sine aliqua receptione, promisit dictus Frāciscus dictam Roccam ipsi D. Episcopo restituere, & restitui facere sub hypotheca, & obligatione omnium suorum bonorum. Actum in Rocca montis Cerri in Caminata superiori prædicti Francisci, præsentibus testibus D. Jacobo Archipresbytero S. Joannis in Squanzarolo, Colirietto, Joannis Buato, Martino Grisi de Calbulo, Paulo Paladini de monte Tetto, Vulgano Visis de Tredotto, & Ser Bartholomæo de proxima, & aliis de præmissa vocatis, & rogatis.

Franciscus, cujus in hoc documento edita mentio est, qui in gratiam cum Theobaldo Episcopo rediit, Florentinam Rempublicam anno 1382. nonnullorum oppidorum hæredem instituit, inter quæ Calbulum, comitatus Calbulani caput fuit, quod anno 1635. Ferdinandi Magni Hetruriæ Ducis II. liberalitate Paulutiæ familiæ retento fiduciario jure, veterisque ditionis, & comitatus, tot seculis in ea Calbulana, nunc Paulutia gente servati, clientelari officio, ac titulo est restitutum, eoque Franciscus, & Carolus Paulutii, eorumque fratres germani, ac posteri inducti, ut constat ex ducali diplomate die 19. Septembris ejus anni, quod refert in Calbulanę gentis annalibus idem Carolus. Cæterum Theobaldus pertulit multas ærumnas, vincula, & carceres ab Antonio Ubaldino, a cujus deinde se redemit injuria grandi auri summa, quam a Rodulpho de Varano mutuo acceperat. Vixit usque ad annum 1395.

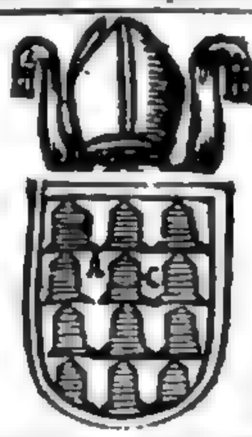

XXXVII. 37. URSUS, seu Ursillus de Afflicto Neapolitanus è civitate Scala, patre Antonio, matre vero Catharina Frizia de Ravello paris nobilitatis fœmina natus, quorum olim progenitores Neapolim inter nobiles sessionis nidi fuerunt recepti, ex Abbate utriusque juris consultissimo, & Apostolicæ sedis Prothonotario Præsul Popiliensis, ac Bertinorii a Bonifacio IX. designatus est anno 1395. in defuncti Theobaldi locum. Præfuit summa cum pietate, summaque item prudentia annis decem, Popiliensis devastatæ urbis, parumper assurgentis quantum potuit consilio, propriaque pecunia juvit, ut ad pristinum reduceretur splendorem; clerum dispersum ibidem revocare studuit, prisca eorundem vivendi forma non semel in synodis ab eo celebratis commendata. Divæ Catharinæ tutelaris suæ Ecclesiā apud Bertinorianos maximam, quam pro Cathedrali coluit, restaurasse legitur, translatus deinde ad Monopolitanam sedem in patrio solo ab eodem Bonifacio an. 1405. Neapoli obiit eodem anno, sepultus in Ecclesia S. Laurentii majoris secus altare maximum in nobili marmoreo tumulo cum epitaphio, quod in nostro I. Tomo in Episcopis Monopolitanis retulimus. Sed & ibidem jacet in Ecclesia S. Martini Leonardus de Afflicto, Ursilli patruus, regius Consiliarius, regisque Ladislai regni generalis Vicarius; & Michael de Afflicto primus Triventi comes, & Quæstorum Præfectus sub Ferdinando I. cubat in Ecclesia S. Mariæ de Nova cum magnificentissimo epitaphio. Ejusdem etiam gentis, præter Teulum Camponellum Templariorum generalem Magistrum, aliosque priscos proceres, fuerunt sacrati viri Matthæus sub Federico II. Natalis sub Ferdinando I. & Franciscus sub Philippo II. Scalenses Episcopi, Franciscus Antonius Episcopus S. Marci in nostra serie I. Tomi ex properantia scribendi prętermissus, de quo in appendice. Annibal Panormitanus ex Principibus Bellimontis Rhegiensis Archipræsul, Fabritius e Baronibus Cancellariæ, Bojanus, & Sylvester olim Trevicanus, nunc Luceriæ Præsules, de quibus suis in locis: iis, cæterisque ejusdem gentis, & nominis, hoc est familiæ viris non inferior virtute, & eruditione recenseri potest Matthæus juris consultus celeberrimus, regiusque consiliarius, qui de usu feudorum, decisiones præstantissimas, & in Federici II. constitutiones luculenta scripsit commentaria, cujus meminit Marinus Frizia de subfeudis Baronum fol. 162. num. 2. ubi de eo, deque familia Afflicta hæc scitu digna posteris mandavit. *Fuit dominus Matthæus de Afflicto vir religiosus, veritatis amator, pro ingenii natura studiosissimus sæpe consiliarius, pater venerandus, & affinis, progenitus ex stirpe illust. Ferdinandi de Afflictis Triventi Comitis, cujus origo ex veteribus Romanis colonis ad Scalarum civitatem, quæ prius Camensis dicta est, Picentini agri deducta est; ex Eustachio martyre Flicti nomen tulisse fertur. Legimus in vetustis monumentis in æde prædicti martyris a nobilissima hac familia condita in eadem civitate, cujus ex vera linea orti patronatus honorem habent, Flicti nomen inscriptum. Proceres ex ea progeniti sunt Neapoli inter patritios sub Henrico, & Federico Imperatoribus Siciliæ regibus recepti sunt. Magnum habuit regni cancellarium D. Leonardum, & alios; rerum eventu mutato aliquando in paupertate delapsa est; gens Patritia mihi sæpe affinitate conjuncta est, & primo quando nobilem Dominam Clementiam Frecciam uxorem duxit D. Albertus de Flicto anno Domini 1189. testes inspiciuntur documenta marmorea. Ea nobilitatis denominatio tunc omnibus non dabatur, sed iis qui ex claro sanguine nati essent, quod & antiquioribus a Carolo I & II. ac Roberto Regibus recte observatum fuit; at hodie rerum omnium colluvies prolapsa est, &c.* De Ursillo præter monumenta Popiliensis Ecclesiæ, provisionum prælatorum lib. Vaticani archivii, tum & lib. de diversis formis sub Bonifacio IX. mentionem faciunt.

38. MARCUS de Teramo Aprutinus, Episcopus Monopolitanus, huc translatus 18. Kal. Januarii 1405. Hunc Marcum reperio tam in spiritualibus, quam temporalibus vicarium fuisse Jacobi de Teramo Episcopi Florentini anno 1417. ac deinceps fuisse translatum ad Ecclesiam Sarnensem 1418. ex eodem lib. provis. XXXVIII.

39. Fr. MARCUS Veronensis, ex ordine Ser- XXXIX.

vorum insignis Theologus, Foripopilii Episcopus creatus est anno 1418. XI. Kalend. Januarii a Martino V. Constantiensi concilio interfuit. Exuit mortalitatem anno 1418. ex eodem lib. Cujus etiam meminit Archangelus Gianius in Annal. Servorum. Ad meas manus Marci sigillum pervenit, in quo S. Ruphillus, atque ad ejus genua provolutus, Marcus ipse Episcopus adjecta gentilicia parma suis fasciis dentatis per medium, & oblique distincta visuntur, In illius vero orbe subjecta verba, quibus se Bertinoriensem Episcopum insignivit, exarata sunt.

S.D. Marci fratrum Servorum, Dei gratia, Episcopus Bertinoriensis.

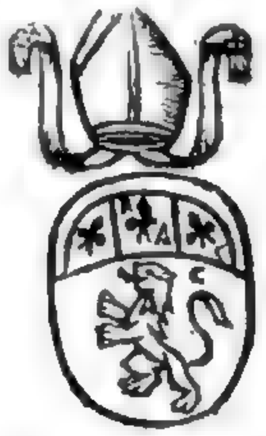

XL. 40. VENTURA de Abbatibus Florentia oriundus, ab illo Nerio, qui ut crudelem animi libidinem expleret, maximæ suæ patriæ parti faces injecit, auctorque extitit, ut innumeri civium agri ferro, flammaque urerentur, ac mille domus supra septingentas incendio conflagrarent, quam cladem Varinus noster ita luxit lib. 3. de illust. urbis Florentiæ.

Delevit multas soboles Abbatius ignis,
Imo evertit opes, Claramontesque vetustos,
Malpilique domos, Brancinaque tecta cremavit.
Toscus & absumptus, periit Galigoria pubes
Urbis, & incendium tristuum Villiania totum
Desævit pestis, flammasque, Aquilone movente,
Saxa velut tædas rapuit Phlegetontia lampas,
Milleque tunc procerum ceciderunt funditus ædes.

Ejecti fuere in exilium una cum Nerio publico Reipublicæ Florentiæ plebiscito, ii omnes, qui ex eadem Abbatum familia proseminati erant, quorum pars Cæsenam se recepit, ibique genus suum propagavit. Ex iis prognatus est Ventura, qui ob morum commendationem, virtutumque aliarum dignitatem, quibus, dum Cathedralis Ecclesiæ canonicus esset, a Martino V. ad Episcopatum Foropopiliensem anno 1428. die 13. Aprilis evectus est. Hic Jacobum Palatium in Episcopum Foroliviensem anno 1463. die 27. Novembris consecravit, commissariusque Apostolicus fuit in causa unionis Abbatiæ S. Laurentii mensæ Episcopali Cæsenæ. Decrepitæ ætatis excessit e vivis anno 1477. tulitque deinceps famam sapientis, bonique pastoris, quod applaudentibus cunctis Foropolii, Bertinoriique Ecclesias administrasset. De Ventura loquitur Bernardinus Mazzonius in sua Cæsenæ chronologia.

XLI. 41. Fr. JULIANUS Volaterranus ex Ordine Minorum, Theologica, atque Philosophica facultate clarissimus, Bessarionis Cardinalis studiorum societate, ac similitudine arctissime vinctus, Pontificique Sixto IV. familiaris, eodem Pontifice mandante Episcopus Foripopilii, & Bertinorii adlectus est anno 1477. & Pœnitentiariæ Apostolicæ regens præfectus a Julio II. anno 1503. atque Ragusinus Archiepiscopus declaratus. Romæ vitam finivit, sepultusque est apud S. Petrum in Monte Aureo, cui Marcus Cardinalis Vigerius tumulum cum sequenti honorifica inscriptione erexit, ubi tabula marmorea Iuliani gentilitia stemmata præfert, scutum scilicet deductum in partes, quorum altera Leo ungula rosam tenens exornat, ex altera dimidiatus cervus se præbet spectandū. Inscriptio vero est talis.

D. O. M.

Juliano municipi Volaterrano, Archiepisco po Ragusino, ex ordine Minorum assumpto, Philosopho, Theologoque clarissimo, Bessarioni Card. Niceno studiorum adjutori, a Sixto IV. & Paulo II. Pontiff. Maxx. quibuscum conjunctissimus vixit, dignitatibus honestato, Pœnitentiariæ Apostolicæ annos 25. regens. Vixit annos septuaginta quinque manuscript. Marcus Vigerius Savonen. Card. Senogallien. amico fratri, & contubernali jucundissimo sacello communicato P. 1510.

(„ Julianus Brittonoriensis Episcopus sacræ Pœnitentiariæ Regens habetur in Bullario Casinensi tom. „ 2. in decreto ibi recensito sub dat. 13. Januar. 1504)

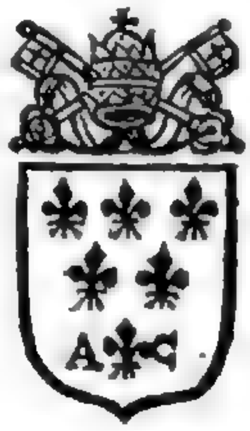

42. ALEXANDER Cardinalis Farnesius, is ille, qui postea sub Pauli III. nomine Apostolicam sedem adeptus est, hanc Ecclesiam administrandam suscepit anno 1505. ac post paucos menses eo munere se abdicavit. XLII.

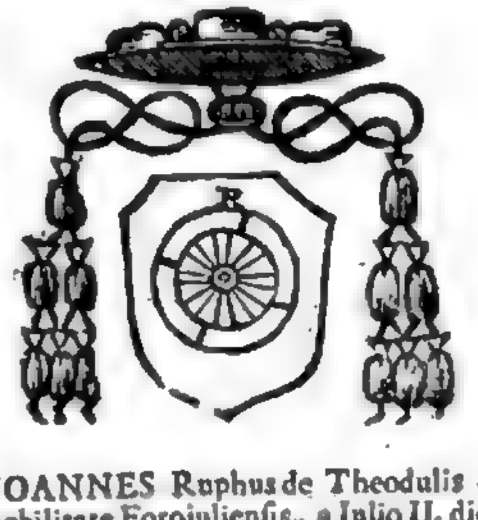

43. JOANNES Ruphus de Theodulis, è primaria nobilitate Forojuliensis, a Iulio II. dictus est Foropopiliensis, & Bertinorii Episcopus 1505. die 18. Aprilis, a quo item 1511. ad Archiepiscopatum Cosentinum translatus est; sub Leone vero X. in Hispaniam nuncius profectus, suisque rarissimis animi dotibus Carolo V. Imperatori evasit unice charus. Adriano vero VI. dum Cardinalis esset, ita familiariter utebatur, ut postea Pontifici facto in gravioribus expediendis consiliis egregiam operam XLIII

præ-

præstiterit. Demum sanctæ Ecclesiæ Romanæ Thesaurarius generalis excessit è vivis an. 1527. de quo 9. tomo hujus histor. plura. Eo Præsule Foropopilii territorii fratres S. Francisci in Ecclesia S. Mariæ de Populo fuerunt introducti a publica re Popilaria dono data.

XLIV 44 BARTHOLOMÆUS de Moratinis, Foroliviensis, avorum nobilitate illustris, ex patriæ canonico, Theodulo successit anno 1511. die 29. mensis Octobris. Cæterum paucos menses hanc administravit Ecclesiam, quam administrandam Alphonsus Petrutius Cardinalis suscepit, qui & ipse post paucos dies eo munere se exsolvit in favorem sequentis. Obiit die 19. Novembris 1512.

XLV. 45. ANGELUS Petrutius *a* Senensis, filius Achillis equitis summæ existimationis, electus Antistes anno 1512. die 28. mensis Ianuarii. Sub Leone X. Lateranensi concilio interfuit. In hac administranda Ecclesia coadjutore usus est Bernardo Federigo nobili Florentino cum spe futuræ successionis; sed cum ante Angelum discessisset e vita, ea sede non est potitus. Angelus vero fato functus est anno 1514. Consule acta consistorialia.

a De eo Ugurgerius in Pompis Senen. Mandos.

XLVI 46 RAPHAEL *b* Cardinalis Petrutius, hanc Ecclesiam suscepit administrandam post obitum Angeli, ac post paucos menses in favorem nepotis eo munere se abdicavit 1519. ex act. consistorial. de quo in Archiepiscopis Senensibus, Grossetanisve Præsulibus.

b De hoc, sicut & de sequenti idem Ugurgerius. Mandos.

XLVII. 47. PETRUS Petrutius, superioris Cardinalis nepos, ad eandem sedem promotus est 1520. die 14. mensis Martii. Decessit sub Paulo III. Farnesio 1537. Consule acta consist. [,, *In quibus habetur,* ,, *quod 20. an. deputatus fuerit Administrator harum* ,, *Ecclesiarum, donec 27. ætat. annum attigisset: dispen-* ,, *satus insuper super defectum natalium.*)

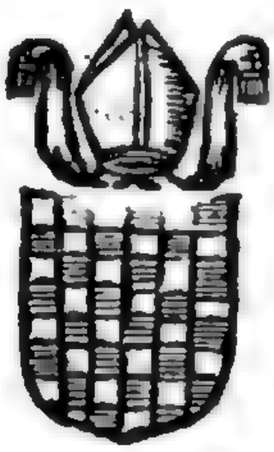

XLVIII. 48 BENEDICTUS Conversinus Pistoriensis, sui seculi eruditione clarus, eadem sede nobilitatus est 1537. die 14. mens. Octobris. Æmiliam præsidis nomine frænavit, cumque ipsius Urbis Romæ deinde Gubernator fuisset adscitus, ad Æsii Ecclesiam translatus est, de quo vide plura in 1. Tomo sacræ nostræ hist. Parma Conversinæ familiæ tota est tessellis aureis, & cæruleis exornata. (,, *Post Con-*

ex ms. Ædiu.

A ,, *versinum, teste Vecchiazzano in hist. Foripop. par.* ,, *2. p. 284. dictus fuerat Episcopus Foropop. Blasius* ,, *de Cesena, Ceremoniarum Papalium Magister, qui* ,, *onus subire renuit.* Mandosius.)

49 HIERONYMUS Veralius Romanus, filius Joannis Baptistæ, ac Juliæ Jacobatiæ sororis Dominici Cardinalis, ex utriusque signaturæ Referendario, hujus Ecclesiæ Episcopus electus est an. 1540. die 20. mensis Augusti; elapsoque anno ad Casertanam Ecclesiam translatus est, sacræque Rotæ factus Auditor, atque Rosanus Archiepiscopus sub Paulo III. Nuncius Apostolicus ad Cæsarem in Germaniam profectus est; mox ab eodem Senatoriam purpuram meruit ad titulum S. Martini in Montibus 1549. sub Julio vero III. ad Henricum II. Regem Gallorum legatione gravissime perfungitur. Inde reversus, Romæ decessit 1555. V. Id. Octob. sepultusque est apud S. Augustinum, ubi a grata Verallorum posteritate Hieronymo, nepotique Fabritio Cardinalibus duo nobiles tumuli excitati sunt, quorum alterum, B quo tegitur Hieronymus, hæc exornat inscriptio. XLIX

D. O. M.
Hieronymo Verallo Romano
à Paulo III. Romana
purpura decorato,
quem totum & meruit
ad Carolum V. Imperatorem
in Germaniam nuncius,
decreto in Turcas bello, ac religione
strenue procurata,
& sustinuit ad Henricum II.
Gall. Regem legatus,
Parmensi bello feliciter composito,
& amplificavit Urbano VII. sobrino,
alumnoque suo,
ad Christianæ Reipublicæ regimen
domestica institutione præfecto.
Obiit anno D. M. D. LV.
ætatis suæ . . . .

C

D 50 Fr. CORNELIUS Mussus *a* Placentinus. Ordinis Minorum Conventualium, ad hanc sedem promotus est 1541. (,, 14. *Novemb.*) qui postquam tres omnino annos illam rexisset Ecclesiam ad Bituntinum Episcopatum translatus est; unde jam olim celebris, eloquens concionator traxit cognomen. Plura scripsit, typisque excusa usque adhuc cum jucunditate, & fructu teruntur a doctis, quorum meminit Abbas Hieronymus Ghilinus in suorum illustrium virorum theatro tom. 1. in ejus elogio. Interfuit Tridentino Concilio, Romæque decessit 1574. Id. Jan. ætatis vero suæ 64. anno, sepultusque est apud Ss. Apostolos, ubi sequens epitaph. legitur. L.

Cornelio Musso Placentino Minoritæ Bytontinensi Episcopo, vita innocentia, morum integritate, ac sanctitate, insigni doctrina, omniumque scientiarum præclaro, concionatori facundo, atque incomparabili, Catholicæ fidei propugnatori acerrimo, de Rep. Christi optime merito, cujus ingenii, & eloquentiæ præstantiam nunquam interitura mo-

a De eo FustusMal vasia in Comment. hist. Bon. XII. apud. p. 140. Crescentius in Corona nobil. Ital. par. pag. 596 Marraccius Bibl. Mar. Pallavicinus hist. Trident. Ghilinus Theat. vir. illust. vol. 1. Mandos.

na-

numenta testantur. Vixit ann. LXIV. Obiit 5. Idus Januarii M. D. LXXIV. Josephus Mussus faciendum curavit.

LI. 51. Fr. THOMAS Casellius Calaber, nobilis Rossanensis, Theologus insignis, Ordinis Prædicatorum, ex Episcopo S. Leonis, Cornelio Musso successit ann. 1544. die 27. mensis Octob. Anno vero 1548. ad Oppidensem, mox ad Cavensem Ecclesiam translatus est in Neapolitano regno; de quo in I. nostro Tomo.

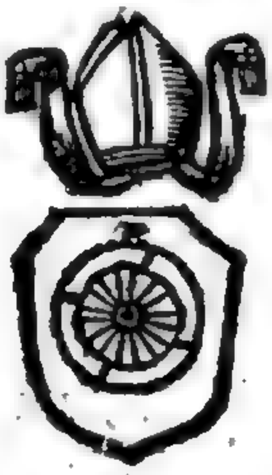

LII. 52 LUDOVICUS Vanninus de Theodulis Forojuliensis, è congregatione Rhenana S. Salvatoris Regularis Canonicus, antea Episcopus Scalensis, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1548. die 7. mensis *a* Martii. Magnæ existimationis vir fuit, inque Tridentino concilio famam tulit, quæ Antistitem summum deceret. Ubi cum refellendis falsis hæreticorum dogmatibus enixius laboraret, lento morbo tentatus brevi excessit è vivis 1563. die 11 *b*. mensis Februarii, tumulumq; in Cathedrali accepit.

a Die 7. Maii ex Actis. *b* Die X. Januarii ex Pallavicino in hist. Conc. Trident. l. 19. c. 13. & Mand.

LIII. 53 ÆGIDIUS Falzetta *c* è Cingulo Picenas, Caprulanus antea Episcopus, ad hanc sedem translatus est 1563. die 30*d*. mensis Januarii. Hic in legibus, tum civilibus, tum canonicis suæ ætatis propemodum primas tulit, magnoque usui fuit sui seculi Principibus, ac rebuspublicis. Elata deinde uxore, a qua aliquos sustulerat liberos, clericalem vitam professus est, Placentiæ Gubernator, mox Genuæ vicarius fuit, factusque Episcopus has, quas modo dixi, Ecclesias sapientissime gubernavit post suum regressum a Concilio Tridentino, plenusque meritis excessit è vivis die 1. Julii anno 1565 *e*.

c De eo Avicenna in mem. Cinguli p. 340. *d* 29. Jan. ex Actis. *e* 1564.

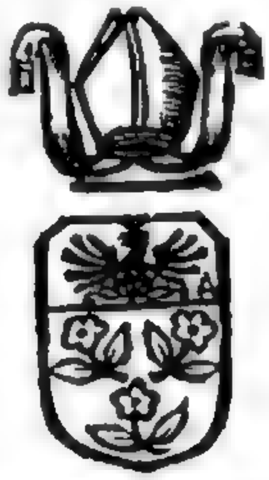

LIV. 54 AUGUSTINUS Molignattus *f* Vercellen. antea Episcopus Trivicanus, in Concil. Tridentino juris scientia clarus, a Pio IV. anno 1565*g*. ad hanc Ecclesiam promotus est. Decessit 1579. in patria mense Octobris, ibidem tumulatus. Scripsit legale opus, quod Quisquiliæ dixit, de quo Augustinus Ecclesia in catalogo scriptorum Pedemontanæ provinciæ.

f De eo Rossettus in Syllabo script. Pedemont. Mandos. *g* 1564. 12. Julii. Ex Actis.

A

55 JO: ANDREAS Caligarius *h*, Brasighellensis, utriusq; signaturæ Referendarius, cum Nuncius Apostolicus esset in Polonia ad Regem Stephanum Battorium, hujus Ecclesiæ dictus Episcopus est a Gregorio XIII. anno 1579. die 14. mensis Octobris. Ab Stanislao Wladislaviæ Episcopo, Rege, ac Regina celebritatem sua præsentia cohonestantibus die 10. Januarii anno 1580. in D. Joannis collegiali Ecclesia in Varoviana diœcesi Pontificalibus initiatus est. Ad Ecclesiam suam se subduxit, ac D. Catharinæ templum, quod Cathedralis loco diu fuerat, eleganti cultu perfecit, variisque ornamentis decoravit; nonnullis canonicis, ac mansionariis auxit, ex quo majori pompa divinus in eo cultus celebraretur, propriis redditibus amplificavit. Roccam obtinuit pro Episcopalibus sedibus excitandis, quas magnifico opere perduxit. Episcopatum denique, qui ad ea tempora splendore caruerat, composuit, atque adornavit. A summis Pontificibus Romanis pluribus legationibus ornatus est, senexque jam octuaginta sex annorum decessit anno 1613. die 19. mensis Januarii, cujus corpus apud Ecclesiam Cathedralem Bertinorii sepelitur. Honorarium vero tumulum Brasighellæ in templo S. Michaelis adhuc erigendum cum sequenti futura inscriptione, ut eruditus vir, atque antiquitatis satis gnarus Joannes Zaratinus Castellinus noster, nobis retulit. LV.

h Mandatum ab Antonino in antiq. Sarsinae p. 19. & à Campo hist. Placent. par. 3. pa. 19. Mandos.

Joann. Andreæ Caligario Utr. Signaturæ Referendario, Bertinorii Episcopo, Apostolico Nuncio a Gregorio XIII. Pont. Max. ad Sebastianum Lusitaniæ, ad Stephanum Battorium Poloniæ Reges, & ad Carolum Archiducem Austriæ misso, quinque Summorum Pontificum Sixti V. Urbani VII. Greg. XIV. & Clementis VIII. a secretis, senio confectus deposita negociorum mole ad suam se convertit Ecclesiam, quam in ampliorem formam adaucto censu redegit, & sacrarium argenteis vasis, pretiosis stragulis ornavit; Ecclesiam insuper nostram, adeo sacris indumentis, sanctorum reliquiis, & sanctissimæ Crucis ligno insignitam, a fundamentis denuo erigendam, & perpetuo reficiendam, ministrorum numerum augendum, sacram supellectilem splendidiorem comparandam, annuos redditus uberiores cumulandos, egestate oppressos sublevandos, Clericos in majoribus Italiæ gymnasiis erudiendos, ex amplissimo censu relicto testamento mandavit. Præpositus, Archipresbyter, & canonici Brasighellenses tantorum beneficiorum memores civi optimo, Patri Patriæ grati animi monumentum dedicarunt. Anno salutis M. DC. XIII. Vixit ann. LXXXVI. Obiit in sua residentia anno M. DC. XIII. xix. Januarii.

56. (1) INNOCENTIUS de Maximis Romanus, clarus parentibus, clarus virtutibus, a Paulo V. hujus Ecclesiæ creatus Episcopus est anno 1613. die 20. mensis Martii, ac die 14. Aprilis Bertinorium consueta pompa ingressus, arcem instauravit, eumq; locum ad delitias adornavit. Is parum felici fortuna LVI.

usus

(1) Bartholomæus Ugolinus à Paulo V. Bertinorii Episcopus factus est, qui lethali morbo interceptus est, antequam Episcopalibus sacris initiaretur, teste Erythræo in Pinacoth. 1. imag. 116. Mandos.

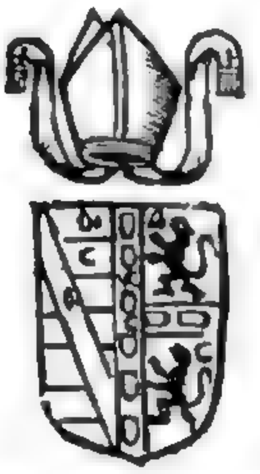

usus, cum res Ecclesiæ suæ augere putaret, eas consumpsit, effuditque, ut deinceps litibus fatigata Ecclesia in maximas inciderit difficultates, ac contrarium omnino, quam quod animo sibi fixerat, acciderit. Non enim semper consiliis exitus consentiunt. Cæterum diu vicelegatus Ferrariæ fuit, Nunciusque Gregorii XV. ad Ferdinandum II. Hetruriæ magnum Ducem, mox & ad Philippum Regem Hispaniarum, inde ab Urbano VIII. revocatus, ad Ecclesiam Cataniensem in Sicilia translatus est, utique nominatus a Rege, cui ob exaggeratas animi dotes erat unice charus; ibique diem postremam obiit, ac 21. Augusti 1633. in Canonicorum sepulchrum illatus est.

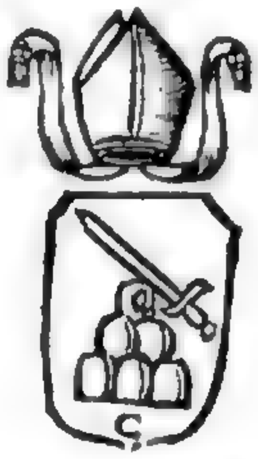

LVII. 57. Fr. JOANNES della Robbia nobilis Florentinus, ex Ord. Prædicatorum, Urbano VIII. affinis, ab eodem Pontif. ad hanc sedem provectus est 1624. die 29. mensis Julii, qui etiam Laurentium, hujus fratrem ad Cortonensem primum, mox & ad Fesulanam Ecclesiam promovit. Joannes summa vigilantia sexdecim omnino annos Bertinoriensem administravit Ecclesiam, bonique pastoris laudem tulit, cum populum sibi commissum sæpe, & sæpius ex suggestu in Cathedrali ad divinum excitaverit cultum. Tandem cum ob ædium Bertinorii incommoda aeris salubrioris tenuitate valetudinem tentatam, debilitatamq; sentiret, Foropopilium concessit, ubi in exitu Septembris Dominica prima 1640. a Foropopiliensium nobili Inflammatorum academiæ data sunt initia, cujus ipse clientelam arripuit. Paulo post dum Bertinorii Ecclesiam lustraret ex hac vita discessit anno 1641. die 25. Octobris, suasque exuvias in beatæ Virginis sacello principis templi D. Petri Foropopiliensis sepeliendas reliquit, cum antea capellaniam unam instituisset. Primus Episcopus extitit, qui post dirutum Forum ibidem sibi sepulchrum delegerit, ubi jacet, nulla adhuc proloquente inscriptione, quam aliquando ejus successor, suavi fraternæ memoriæ impulsu, generose excitabit ad tumulum.

LVIII 58. D. ISIDORUS della Robbia monachus, & Abbas Florentinæ Abbatiæ Ordinis S. Benedicti, Joannis antecessoris germanus frater, vir suavissimis moribus fratri demortuo successit anno 1642. die 10. Martii. Novam academiam Benignorum fovit,

A Roccam Bertinorii, quæ ruinam minabatur reparavit; ibi, ut in proprio suo Episcopio, antecessorum suorum exemplo morari consuevit. Cultum divinum summa pietatis laude, & commendatione amplificat, ex quo maximam sibi apud omnes gratiam conciliat, cui omnes longiores destinant annos. * Sed Parca votum nostrum non exaudivit, cum bonus hic Præsul ex calculo diem suum objerit mense Novemb. 1656. sepultus in Eccl. S. Proculi Ordinis sui.

* Ex App. [illegible]

A D D I T I O.

(„ OCTAVIANUS *Pratus, Nobilis Parmensis,* „ *Presbyter sexagenario major, J.U.D. Utriusque Signaturæ Referendarius, ac Votans, qui fuerat antea Vicarius Card. Hippolyti Aldobrandini in Diaconiis S. Angeli, & S. Eustachii, & exinde gubernia Beneventi, Provinciæ Patrimonii, aliaque laudabiliter exercuerat, tandem præfectus, Ecclesiis Britonorien. & Foropopulien. unitis est die 21. Aprilis 1659. Brevissimus Pontifex fuit; quippe qui decesserit Mense Augusto ejusdem anni.* LIX

B „ GUIDO *Bentivolus* a, *Congregationis Clericorum Regularium Theatinorum Presbyter, Nobilis ex terra Gualterii, annorum 36. Theologus, Confessarius, & Concionator, ornatur harum Ecclesiarum infula die 16. Febr. an. 1660. dimisit illarum regimen in manibus Papæ an. 1675. Mense Septembri: Anno verò insequenti decessit Ferrariæ die 1. Februarii.* LX

a De quo Libanorius in Ferr. aur. par. 2. p. 114. & Baruffaldus in hist. Ferrar. Lib. p. 157. 159. & 131. [illegible]

„ VINCENTIUS *Gaballus, Nobilis Ravennatensis, J.U.D. atque Metropolitanæ patriæ Ecclesiæ Archidiaconus, cum 28. ætatis suæ complesset annum, ad has Ecclesias regendas vocatus est die 23. Martii an. 1676. ætatis illegitimæ impedimento solutus. Vitam cum morte commutavit Ravennæ an. 1701. Mense Junio.* LXI.

„ Jo: BAPTISTA *Missiroli, Presbyter Britonoriensis annorum 42. J. U. D. Vicarius Generalis, & deinde Capitularis, Canonicus, & Archipresbyter ejusdem Britonoriensis Ecclesiæ, fuit ad Patriæ Episcopalem sedem promotus die 8. Augusti an. 1701.*) LXII.

IMOLENSES
SEU
FORO CORNELII
EPISCOPI.

FOrum Cornelii, quod hoc tempore vulgo Imolam vocamus, ab arce ibi ab Antiocho Narsetis Duce post ipsius excidium ædificata, in Æmilia sita est in planitie prope fluvium Vetrenum, quem vulgus corrupto vocabulo, hodie Santernum appellat, inter Bononiam, Faventiamque, distatque a Ravenna sua Metropoli viginti tantum milliariis. Illius meminit Plinius libro 3. cap. 15. Strabo lib. 5. illamque appellat Forum Cornelii, quod etiam aliquando fuit Forum Syllæ a Dictatore Sylla, Corneliæ gentis alumno, eamdemque memorat Ptolomæus, Procopius, Cicero, Antoninusque in Itinerariis, & lapis, qui Romæ apud Alterios.

D. M,
C. PAPIRIUS C.
LIB. FELIX FORO
CORNELII MILIT.
COH. VI. VIG. AN.
VI. VIX. ANN. XXIII.
M. VIII. D. XI.
HÆRES EJUS B. M. F.

Fabulantur nonnulli post excidium Trojæ à Trojanis fuisse ædificatam, cum tamen constet a quodam Romanorum Prætore gentis Corneliæ exordium fuisse sortitam, & nomen. Ab Antiocho aliquando excisam, Clephis Longobardorum Rex iterum illam jussit in eodem loco attollere muros, ut refert Blondus, Pomponius Lætus, atque Leander Albertus. De hujus urbis origine, deque ejus nominis ethymologia sic lego apud Anonymum Imolensis chronicæ auctorem, qui manuscript. extat in Vaticano archivio.

Urbem, inquit, *nostram initio, qui condiderit incertum est admodum; Græcos volunt nonnulli, qui Oenotrium Lycaonis filium secuti, Joniam, Repigiamque superatis eam demum Italiæ partem tenuere, quæ Antonia prius dicta ex ducis nomine Oenotria appellata est. Hi cum regionem illam pulsis accolis sibi satis esse cernerent in proxima delatis, mox ad nos advenientes urbi nostræ prope Vatrenum initium dedisse affirmant. Nec desunt, qui hanc palmam Gallis deferendam putent, nam cum reliqua fere Italiæ loca aut occupassent, aut in nomen suum brevi traxissent, Senones recentissimum advenarum quicquid ab Uffense flumine usque ad Aesim continetur, habuere. Plurimas urbes præterea condidere; illud etenim apud multos constat oppida omnia, quæ a Foro Gallorum ad Senogalliam in planitie visuntur, a Senonibus condita. Quod cum pro comperto non habuerim, affirmare non audeo. Alii Romanos post L. Syllæ victoriam asseverant, cum etenim militibus suis plurima Italiæ loca habitanda concessisset, loci amœnitate captus in finibus nostris oppidula primo condidisse, mox vicinos in urbis participatum vocans pomærium ampliasse, & Forum Cornelii a L. Cornelio Sylla vocitasse. Multi Siculos contendunt, qui finibus acti, cum Latium omne ab advenis occupatū videretur, in hæc potissimum loca concessere. Verum ut ego assidua hujus rei lectione apud plurimos antiquitatis conditores reperi, Trojani Duce Antenore patriis pulsi sedibus in Italiam Illyrico, Liburnisque relictis adventantes condito ad Timavum Patavio, urbem illam primi aratra designavere, ab urbisque exordio, Ilion appellavere. Quibus facile adstipulari possum, nam pleraque scriptorum pars, qui in hanc collimans sententiam, id memoriæ prodiere. Urbis præterea portam, adhuc Ilionis dicimus, quam vulgo Alonis dicunt, idque urbis nomen diu servatum est, ab omnibus etenim Ilion dicebatur. Cumque primo angustum esset oppidum admodum, multi ex finitimis, opibus illustres, huc confluxere, brevique effectum est, ut habitandi gratia aliquantum ampliorem urbis speciem redderent. Romani post devictos Gallos Senones, aliosque, qui cum Bellovesο Italiam expopulandam advenerunt, omni Italia potiti, hanc etiam urbem dominati fuere. Post Syllanos in urbe introductos devicto Mario facta est Romanorum colonia, atque fidissima dicta, & oppidi, quod nimis angustum tot hominum incapax esset, pomæria ampliavere; mox lateritiam magnifice ædificiorum apparatu illustravere; eaque non multo post exculta in tantam nominis amplitudinem evecta est, ut conterminas civitates ad sui pulchritudinem alliceret. Plurimi etiam ad Romanum nomen in dies convenerant; flumen in urbem introductum est; pars in proximis collibus habitavere, reliqui in planitie; superior pars militibus Romanis concessa; utraque pars ponte supra Vatranum facto juncta, & rempub. pari auspicio regebant. Collis hodie castellum Imola appellatur. Forumboarium juxta Vatrani undam cis collem erectus est, jussique omnes rustici, ut singulis annis stato certoque die in forum convenirent, nec multo post urbs iterum aucta est. Urbis per ea tempora longitudo paulo minus duorum millium ambitus usque ad tria millia auctus, suburbiaque & urbi vicina loca adeo exculta, ædificiis adeo expleta, ut non multum ab urbe distare videtur, domibus utrinque extructis, Marti, & Veneri Romanorum progenitoribus templa erexere, Marti in colle, Veneri in lacuna, ubi nunc D. Petri ædes visuntur. Herculis ludi instructi in loco, quod nunc conellam S. Cassiani dicimus. Appius præfectus portam addidit, e qua egredientibus iter est ad Vadum, de quo suo nomine vocavit, Appiique porta dicta est, quam hodie mutato nomine Appiolam dicimus. Urbem totam lapidibus jussit, urbem muro lapideo aggressus est, imperfectum opus vitæ brevitate reliquit. Cato Uticensis hac urbe plurimum delectatus proximum collem inhabitavit, ubi infinito sumptu villam ædificavit, qui ad hæc usque tempora mons Catonis dicitur. Appius igitur cum in dies urbem repleri videret, multosque intra mœnia concedere, provincialium lites huc deferri omnes jubet, & conventum fieri, in quem cum finitimæ urbes frequentius accederent, Romano more duo creati sunt Prætores, quorum unus jus concivibus diceret, inde Urbanus dictus, alter peregrinis forum aperiret, inde Peregrinus. nec multo post Cornelii Forum dici cœpta est a gente Cornelia apud Romanos Principe, e qua Sylla originem ducebat antiqui nominis mutatione.* Hact. Anonymus.

Donec floruit hæc civitas, Romani populi fortunam secuta est, deinde volens, nolens, Longobardorum jugum accepit; quibus exactis, Bononientibus paruit, Alidosiis, Manfredis, ac Galeatiis; quorum cum exolevisset tyrannis, in S. Apostolicæ sedis ditionem devenit, quæ illi perpetuam pacem visa est attulisse. Protulit ea civitas, tum in litteris, tum in armis viros & fortes, & graves, in quibus enituere Joannes Imola appellatus, atque Tartagnus summi Jurisconsulti, Hieronymus Clarutius Poeta, Joannes Grammaticus, Joannes Antonius Flaminius Orator, & Poeta, ejusdem filius Marcus Antonius summus Philosophus, tam Latinarum, quam Græcarum litterarum eruditione clarissimus. In armis vero fuere celebres Beltramus, & Lyppus Alidosii, Franciscus, atque Joannes Sassatelli, Vido Vaina, Dominicus ejusdem filius. Fœta, plenaque nobilitate est, promiscuoque populo ad omnem industriam unice facto. Apud cordatos ea non insulsa conjectura valuit, Imolam Christiana sacra, eo potissimum tempore suscepisse, quo ex missu Principis Apostolorum S. Apollinare prædicante Ravenna Evangelii lucem aspexit. Ibi cum divinum Verbum evulgaret S. Cassianus Episcopus Brixinensis Imolæ Divus tutelaris martyrii palmam accepit. Totius martyrii hujus seriem supracitata Chronica luculenter in hæc verba describit, quorum prolixitatem uberi voluptate compensabit lector, cum in ea plurima scitu digna reperiet, quæ apud alios auctores haud invenire poterit. *Valens*, inquit, *Imp. Brixiam, quæ olim Sales dicta est, urbem in Germania munitissimam armatis militibus aggreditur, ac ferro flammaque coacti sunt oppidani sese dedere, & crudele servitutis jugum subire. Erat in urbe illa Cassianus vir integer, cæteraque probitate Christiana eruditus, qui Christi legibus serviebat, & ad Regis quæstorem perductus, interrogatus cujus esset; Christianus, inquit. Cujus constantiam admiratus, compedes jussit detineri; sed sequenti nocte divinitus ereptus, in Italiam contendit; & in urbem nostram cum adventasset, incredibili omnium admiratione suscipitur. Nec cunctandum ratus Romam pergere constituerat, sed civium nostrorum opera, qui paulo ante Gothorum rapinas, & urbis incendia senserant, incerto tardatus est, eorumque studio effectum, ut ad Pontificiam hujus urbis infulam exemplari bonitate perduceretur; nostri Episcopatum dicunt; & Christi leges, quæ antea Barbarorum immanitate, ac Religionis nostræ hostium crudelitate in solitudines abierant, in urbem introductæ sunt; & urbs nostra longe ante alias Principes Deo ejusque Filio sacra rite peragit. Cassianus rudem adhuc populum Christianæ fidei rudimenta edocet: finitimæ urbes adolescentes ad eum mittere, ut novo, ac Religionis cultu imbuerentur. Ad hæc magnus adolescentium numerus disciplinæ causa in urbem nostram concurrit; cœperat etenim*

per totam Italiam, exactis Barbaris, Christi nomen; sed non audebat tormentorum, quibus Christiani cruciabantur, metu sacris initiari, ac veram Religionis fidem amplecti. Nostri tamen cives, ut erant impigro ingenio, & ad rectum ceremoniarum ritum propensi, Cassianum continue audiebant loquentem, & in publicis concionibus vacantem, ut segnes animaret, volentes retineret. Et cum reliqui omnes ignavo quodam animi torpore languerent, sola hac civitas inventa est, quae ingenti animo falsae religionis cultum non modo suppresserit, sed longe a moenibus eliminarit. Ille, ut erat ingenio rerum sacrarum studioso, majores nostros ita edocuit, ut Christianas leges facile susciperent, non sine maxima reliquarum civitatum laetitia, quae ad Christi nomen audiendum intra hujus urbis moenia concurrebant; tantaque in dies fiebat hominum accessio, ut brevi nomen, & fortunam immutaverit. Nam omnino inepte religionis cultu Imola dicta est, quod Christo, ejusque Matri rite immolaretur, & Christianam Religionem Provincia prima reportavit, anno a Roma condita 1134 post natum vero Christum 370. ut apud doctissimos homines passim dissipata tempora supputatione facta collegimus. Astulphus Gothorum Rex in Italiam, cum Insubres omnes immani barbarorum crudelitate afflictasset, in nos conversus est; Bononiensium agris vastatis, & abacta praeda, Imolam agri obsidione cingit, & admotis tormentis flammam minitabatur, ni deditionem facerent oppidani. Cum nulla esset auxilii, nec copiarum spes, urbis occasum pertimescebant; matres ad Christi preces confugere. Cassianus nulla oppidanorum pernicie, nec vastatis agris Gothorum rabiem, ac feram dominandi barbariem adeo perterruit, ut Astulphus sine ullo maleficio ab obsidione discederet, & castra longe apponeret; in cujus exercitu tanta laborata est pestilentia, ut 25. hominum millia brevi interierint, reliqui oppidulum ad Salustis torrentis ripam condunt, quo se reciperent, idque de fluminis nomine Salustam appellant, tanta usi festinatione, ut omnium opinione absolutum sit, quam inchoatum putassent. Milites ex agris in novum oppidum discedunt, unde brevi abeunt; nam pestilentia majori virium robore eos adeo delevit, ut pauci admodum superessent: oppidum sine habitatione multos annos mansit. Astulphus igitur suis omissis plerosque alios in castra convocarat, quibus juvantibus urbem istam occupare statuerat. Verum Cassiani verbis toto agro fugatur, & in solitudinem se recepit. Cassiano deferebatur honor, sibique congratulabantur; tanti viri adventu, & probitate agrorum, ac urbis perniciem, & incendium evaserunt. Ille non sibi, sed Deo, ejusque Filio deferendos honores praedicabat. Sed non multo post, cum Astulphus vita excessisset, Gothi sibi fuga consuluere, novasque terras cis Istrum a Valente proposuerunt auxilia pro tempore promittentes, facileque impetrarunt a stulto Imperatore, & in Thraciam traducti sunt. Sed tanta fuit Lupicini, & Maximini insidiatrix aviditas, ut omnium rerum penuria laborantes Gothi coacti sunt arma sumere. Fritigernus Gothorum Dux ad Morianopolim copias omnes excutit, incertoque marte pugnatum est. Gothi viribus suis non satis fidentes Alanos in praeda participatum vocant Thaiphili Gothorum signa secuti vincuntur, & in Italiam circa Parmam, Forumque Lepidi relegantur. Valens ira impatiens Gothis copias admoverat, sed de pace actum est, interprete Christiano Sacerdote, ut Tracia Gothis daretur habitanda. Verba tamen Valens dabat, quousque Gothi omnes convenirent, & comparato exercitu in aciem deventum est, & acriter utrinque pugnatum, vix tertia pars exercitus tanta caedi superfuit. Valens lethali ictus vulnere in casam proximam delatus immisso igne ab impudenti hoste combustus est. Victores Gothi Constantinopolim petiere. Dominica Valentis uxor, quam ille ad Urbem Romam duxerat, urbem auro tutata est. Redeuntes Gothi, Thraciam, Daciamque nullo obice populantur. Athanoricus Gothis Rex praeficitur, cujus ferocitas a Gratiano compressa in Christianos grassata est, Italiam omnem fatali quodam incendio pervagatus; Imolam ferro, flamma, fame ita contrivit, ut effusa rabies moenia diruens, fere omnibus vicis ignem immisit, moxque per universa urbis loca incendium factum est, urbs diruta, ac combusta. Cassianum ad cujus exitum, veluti ad commune incendium extinguendum concurrerant, ad se perductum primo a Christi legibus atrocitate supplicii dehortatur. Sed barbara regis minacum Cassianum perterrefacere nequirent, carcere, ac compede vinctus est, praefectusque militum coram suscepit, ne quis potum aut cibum ad eum deferret. Verum Deus ipse cibo coelitus demisso victum subministrabat; nihil Cassiano deerat; in tormentis ridere, omnia adversa pati, Imolenses hortari, ne a Christi legibus deficerent, tyranni minas contemnerent. Athanoricus putans fame confectum, nam xv. dies carceribus inclusus fuerat, jussit adduci, & mirans adhuc superesse, ira in rabiem conversa, puerorum licentia, qui ab eo sacrum ritum hauserat, exponi jussit; qui nullo non vellere Doctorem suum vinctum ad marmoream columnam colligant, & usque adeo tabellis, & ferreis mucronibus caeditur, donec corpus vulneribus plenum hinc, & hinc sanguinem effundens paulatim langueret, & in ipso tormentorum cruciatu animam Deo reddidit anno sexto postquam ad nos diverterat, Gratiano Imp. anno Imperii IV. Ita potior scriptorum pars, quos adhuc legerim, collegerunt. Civitas eoque loci monumentum tumulum erexit. Prudentius inter Poetas haud postremus ex Hispania Romam proficiscens, ad nos cum deveniret, Cassiani sanctitate aram accedit, & eleganti carmine tanti viri interitum conscripsit anno salutis 390. Hactenus Chronica.

Caeterum Ecclesia Cathedralis S. Cassiano consecrata est, cujus corpus sub ejus altari ex antiquissima traditione ibidem venerabiliter requiescit: Brachium vero in argentea theca inclusum in altari B. Virginis de laudibus, cum aliis sanctorum reliquiis asservatur. Ejus festus dies celebratur juxta morem civitatis 13. Augusti. In via Flaminia Bononiam versus per quartam partem unius milliarii visitur columna, in qua alligatus praedictus invictus Episcopus martyrii palmam promeruit. In eadem Cathedrali Ecclesia inter cetera asservatur corpus s. Petri Chrysologi Forocorneliani civis, & Archiepiscopi Ravennatis, doctrina, & miraculorum gloria illustris, corpora Ss. Maurelii, Projecti, & Donati, & caput S. Cosmae, aliaque sanctorum lipsana. Nobile habet canonicorum Capitulum, septem dignitatibus constans, Praepositatus nempe, Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Decanatus, Primiceratus, Thesaurariatus, & Custodis, quae omnes de jure sunt patronatus diversorum, nec de Choralibus distributionibus participant, solusque Custos ex institutione suae dignitatis ad chorum tenetur, & undecim canonici, qui habent distinctas praebendas, una cum Poenitentiali, & Theologali. Octo sunt beneficiati, qui mansionarii nuncupantur, aliique Capellani, & Clerici Ecclesiae inservientes. Duodecim intra urbem, tres in suburbiis numerantur Ecclesiae Parochiales, societates quatuordecim, Seminarium, in quo sedecim pauperes Clerici aluntur ad normam concilii Tridentini, sex Monialium Coenobia, virorum septem, & Domus Societatis Jesu; in suburbiis virorum monasteria quatuor, & alia Oratoria, Hospitale, domus Mendicantium, Orphanorum, Puellarumque virginum, & mons Pietatis. Tota dioecesis, quae satis ampla est, in novem foraneos Vicariatus divisa existit, scilicet Zughi, Massae Lombardorum, Mordani, Duzziae, Bagnarae, casulae Caninae, castri Bononiensis patria Dominici Card. Gymnasii, Manzoncolli, Tossiniani, Fontanae, castri Rivi, Sassiglorii, Gessii, Rioli, Muzzolarii, montis Majoris, Bassordii, casulae Valsenii, & Barbiani. In quibus centum, & octo Parochiales Ecclesiae, Xenodochia triginta sex, simplicesque Ecclesiae nonaginta, quinque oratoria, & pia loca recensentur. At non item praefigi, affirmarique tempus potest, quo Episcopali dignitate fuerit nobilitata. Suspicantur nonnulli ante Ariminense Concilium, cui interfuere Episcopi, Bononiensis, Foroliviensis, ac Forosempronii. Potuit enim tunc Imola suo non caruisse Pastore.

Constat tamen ante S. Ambrosium Episcopali jure fuisse administratam, sicut idem ipse epistola ad Constantinum Imperatorem lib. 3. testatur. In privilegio Valentiniani Imperatoris in iis civitatibus numeratur, quas sub Pastore degentes Archiepiscopo Ravennati fecit subjectas anno 429. ut Rubeus refert: tametsi ei rei tanquam fictitiæ in Eccles. annalibus refragetur Baronius. Primus civitatis Imolæ Episcopus, cujus legentibus obvia memoria est, S. Cornelius habetur, unde eorum Præsulum catalogum exordiemur, erutum ex monumentis illius Ecclesiæ, aliisque fide dignis Scriptoribus. Taxatur Imolensis Ecclesia in libris cameræ ad florenos 350. cujus valor ascendit ad tria millia scutata.

I. 1. S. CORNELIUS à Cœlestino Papa, Imolensis Episcopus, adlectus est circa annum 400. Cujus meminit Petrus Chrysologus, iis vere aureis verbis in sermone 165. *Cornelius namque beatissimæ memoriæ, vita clarus, cunctis virtutum titulis ubique fulgens, operum magnitudine notus universis, pater mihi fuit, ipse me Evangelio genuit, ipse pius piissime nutrivit, ipse Sanctus Sancta instituit servitute, ipse Pontifex, sacris obtulit, & consecravit altaribus, & idem mihi clarum, colendum, & mirabile Cornelii nomen.* De eodem Baron. tom. 5. ad annum 433.

II. 2. S. PROJECTUS civis, & Episcopus Imolensis, de quo idem Chrysologus. *Projectus ex utero humanæ matris, in utero divinæ Matris jugiter permansit, ab incunabulis ipsis gradus Ecclesiasticæ militiæ conscendit.* Ejus mater, cum Projectum paritura adhuc gestaret uterum, puerperium suum lilium manu tenentē per somnium sibi visa est videre prodire. Quem deinde natum, eductum, Cornelio Episcopo disciplinis Ecclesiasticis tradidit instituendum. In cujus magisterio inclaruit ad miraculum. Crumenam, quæ egenorum sublevandæ paupertati subserviebat, divinitus reperit aliquando fuisse oppletam. Mortuo Cornelio clerus, populusque Imolensis Projectum vel invitum traxit ad sedem, electumque Petrus Chrysologus cōsecravit, ut in quodam sermone hoc ipsum idem Chrysologus retulit eleganter. Jussu a Simplicio Pontifice Joannem Archiepiscopum Ravennatem severiori censura correxit. Romam profectus, Marino Abbati viro sanctissimo effusus in preces attulit sanitatem. Ivit ad superos 9. Kal. Octobris prope Imolam, ubi sepultus fuit. Cujus deinde corpus repertum Mainardus transtulit honorifice in Cathedralem, ubi hoc tempore magna fidelium veneratione asservatur. Ejus festum celebratur 9. Kal. Octobris. de eo Ferrarius, & alii.

III. 3. S. MAURELIUS a vixit anno 532. coronatusque nobili martyrio est, ignoraturque tyrannus. Ejus corpus asservatur in Cathedrali, cum reliquiis S. Projecti, celebraturque ejus festum 9. Maii de quo Ferrarius.

a De quo Acta SS. Maii, t. 2. p. 106.

IV. 4. * NESTOR Episcopus Forocorneliensis vixit Justiniani Imp. temporibus, cujus mentio extat in vetustissimo instrumento plenariæ securitatis scripto an. 38. Ejusdem Imp. quod nuper publici juris fecit è Bibliotheca Card. Balnei amicus noster eruditissimus Gabriel Naudæus.

* Ex Appe. tomo ...

V. 5. N..... Episcopum Imolensem temporibus sancti Gregorii, Imolensis populus exegit, deturbavitque de sede, ut scribit idem S. in epistola mense Julio anno 598.

VI. 6. BOTHUS, sive Boethius Concilio Romano interfuit sub Martino I. Pontifice anno 609. Hujus meminit Rubeus.

7. BARBATUS floruit an. 680. interfuitque Romano Concilio sub Agathone Papa, contra Monothelitas. VII.

8. EUGENIUS Foroaldus civis, & Episcopus Imolensis, vir magno ingenio fuit, de quo Saxo Grammaticus. VIII.

9. PETRUS Imolensis Episcopus fuit an. 898. (1) apud Rubeum. IX.

10. JOANNES vixit an. 954. an. vero 968. Ravennati synodo interfuit sub Joanne Pontifice anno 7. Imperii Othonis Imperatoris, ubi erectioni Archiepiscopatus Magdeburgensis se subscripsit. X.

11. PAULUS eandem sedem obtinuit an. 1027. usque ad an. 1030. apud Rubeum. XI.

12. HENRICUS Imolensium Præsul fuit an. 1056. XII.

13. VIDO Imolensis Episcopus, ad quem extant epistolæ Gregorii VII. lib. 1. epist. 10. XIII.

14. MORANDUS ex eadem sede jus dixit anno 1089. Hic Imolensi populo usum portus de capite Selcis concessit. XIV.

15. OLDO ejusdem sedis Antistes an. 1095. Novocomi Ecclesiam de Vostemat consecravit, ex auctoritate Urbani II. ut refert Franciscus Ballerinus in hist. Novocomi lib. 2. (,, *Otho verò dicitur, & subscribitur Epistolæ, sue Bulæ Urbani Papæ pro Monasterio S. Ægidii, confirmatæ in Concilio Placentino,* ,, *ut videre est apud Baluzium Miscel. tom. 6. pag. 384.*) XV.

16. BENNUS, sive Benus, patria Florentinus, vir humanioribus literis nobiliter eruditus, floruit an. 1118. ex Sigonio de Regno Italiæ. Hic Honorii II. auctoritate suffultus in favorem sibi creditæ Ecclesiæ 20. oppida obtinuit, aliquot Abbatias, ac Plebanias anno 1126. Hæc summatim perstringit auctor Chronici Vaticani de hoc ipso Benno Episcopo loquens, pauloque altius rem commemorans, sic habet. XVI.

Quoniam in Othonis tempora delapsi sumus, operæ pretium esse duximus, & altius repetere, quæ scriptorū annalibus, aut historiis indicta, & dispersa apud varia illius temporis monumenta in breve volumen redegi; opus labori nostro non admodum, at plerisque fortasse gratum. Et quoniam non solum Romandiola, sed omnis Italia a Barbaris obruta est, Latina quoque lingua vires suas amisit, & pleraque nimis barbara in germanum Latini sermonis candorem invecta sunt. Nam Carolo Magno, Berengariis, & Othonibus Romanum Imperium tenentibus multa in linguam Romanam irrepsere, quæ priscis incognita extitere; hisque regnantibus ad singulas civitates regendas comes aliquis ex Imperatoria aula mittebatur, & territorium comitatus dicebatur, quoniam illi comes præerat. Ideo mihi liceat interdum verba temporibus accommodare. Multos annos ante inter urbis nostræ Episcopos, & Senatores sane conveniebat, nam nulla major Episcopis antea cura extitit, quam crediti gregis salus, & vigilando, docendo, bene agendo, quosque ad bene, beateque vivendum invitare; sed postquam cœpere pro pietate, pro religione, pro Christiano cultu, crudelitas, avaritia, libido sacerdotum pectora occupare, & in volentem urbem ingredi res nostra pessum ire cœpit. Illi namque, ad quos animarum cura divino jure pertinebat, ad habendi cupiditatem conversi, pleraque bona invasere, & major fere pars nostris Episcopis supponeretur, ut neglecto rei Christianæ cultu ad humana in dies prolaberentur. Honorius Pontifex hujus nominis II. de quo a nobis satis dictum est, omnium primus Episcopis nostris nolens tātam ad avaritiæ sordes fenestram patefecit. Bennoni Episcopo nostro, ut erat Imperii avidus, ubicunque lo-

(1) Anno 898. putat Rubeus Petrum hunc floruisse, eo quod subscripserit Constitutioni Joannis Archiepiscopi ad favorem cœnobii S. Mariæ de Palatiolo; quam constitutionem eodem anno 898. datam affirmat. Verum cum reperiatur hic Petrus interfuisse Lateranensi Concilio adversus Joannem Archiep. Raven. habito à Nicolao I. anno 861. ut videre est ex ejusdem Concilii Actis relatis supra in Ravennensibus, ad dicta tempora referendus est, sicuti etiam constitutio Joannis præfata, ut supra in Ravennatum serie explicuimus. Cæterum Stephanus VI. qui sedit ab an. 885. usque ad an. 889. Romano Archiep. Ravennati per suas literas præcipit, ut Imolam se transferat, ibique clerum, & Cives discordantes componat, & studeat novum ei gl Episcopum eo dignum onere. Ex decr. p. 1. dist. 63. c. 12. Ex quo constat circa illa tempora Cathedram Imolensem vacasse; neque posse affirmari eumdem Petrum ab anno 861. ad 898. in illa sede vixisse. Nota verò in glossis ad cit. Decr. locum male dici, Imolam tunc non fuisse Episcopalem sedem, sed Castrum S. Cassiani, cum omnino oppositum pateat: Et si forte aliquando Imolensis Episcopus dictus est S. Cassiani, à titulo Cathedralis, & non ab oppido ita denominatus est. In notis ad præfatum caput habetur, quod tempore Imper. Friderici antiqui, & Othonis IV. Episcopus Imolensis vocabatur Corneliensis; sic ex multis privilegiis inspectum tunc temporis hanc Ecclesiam Corneliensem vocatam.

corum bona ad Principem Ecclesiam pertinentia per litteras donavit, voluitque ut privata, quæ ad rem cujusque pertinerent, publicaque judicia apud Episcopum sine pratore agitarentur; cum antiquitus non judicia exercerent Episcopi, sed sacra tantum administrarent, curarentque ne verbum Dei apud populos inolesceret (id ea tempestate dictum puto, qua nos vectigalia) Ad hæc castellum Imolæ, Bagaria, Secularisque Pascoli Publici, Maserata, Runci, Rocche Gazi, Fontana ad urcem, Tuffignani casalis, Pebella, Corvaria, Toranelli, Gallisterna, Flagnani, Nuntulica lavatorie aquaviva, Portum capitis silicis, cum paludibus, piscinis, ripis, venationibus, aucupio, pastionibus, Palutulum, Becchantam, Butchum, Libbam fenariam, agrum vallis Salvæ in montibus. Massam præterea campi Barbarani, quod Blanianum hodie dicimus, Adbelli, Sagazani, Medesani, Auceta, Placiniani, Valerani, Cornazani, S. Ambrosii, Lillani, Ascivii, Gallisani, sacella ad hæc plurima B. Mariæ Virginis, Tiberiace, Tusignani in gypso ad Selustrum in censum Licini, divorum Andreæ, Sabini, Geminiani, Martini, Angeli, Apollinaris, Prosperi, Stephani ad Carbianum, Agathæ, Patricii, majora deinde templa addidit, quas Abbatias dicimus Joannis in montis nostris ad Sennum, Petri in Sala, Mariæ Christiparæ in regula, Donati Matthæi, xenodochium celebre D. Vitalis, sodalitia, quæ nostri monasteria dicunt; SS. Mariæ Zacconiæ, Georgii, Stephani, Joannis in Lanasia, Pauli, Vincentii, Petri in pensulto, in viario, in rivo publico, Pancratii, Pophilli, Martini in Saxo, in Arcenna, Joannis sodalium, D. Mariæ Formosæ, quæ postquam Benno Pontificis beneficio adeptus est, summa usus probitate reipublicæ gratus admodum extitit.)

Benno vero creditur decessisse ante annum 1140. quo canonici primum lapidem imponunt Ecclesiæ S. Georgii, facta quidem mentione Episcopi, sed ejus nomen reticet membrana, ac si vacante sede in futuri Episcopi honorem poneretur lapis. Post annum quoque 1132. in cujus exitu terras Carpinetæ in emphyteusim tradidit, obiisse dicendum est.

XVII 17. RODULPHUS Ravennas Benno successit. Hujus Imolensis Ecclesiæ adauxit census. Canonicorumque ampliavit fortunas, ex dono Patrimonii Jordanis de castro Ducæ 1148. quam donationem, una cum aliis ejusdem Ecclesiæ Eugenius III. Pontifex confirmavit, in gratiam Rodulphi, quem unice dicitur dilexisse anno 1151. En diploma ab originali desumpto, quod adhuc extat.

EUGENIUS &c.

Venerabili fratri Rodulpho Episcopo Imolen. ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum. In eminenti sedis Apostolicæ specula disponente Domino constituti ex injuncto nobis a Deo Apostolatus officio fratres nostros Episcopos debemus diligere, & loca eorum gubernationi commissa pia protectione munire. Ea propter venerabilis in Christo frater Rodulphe tuis justis postulationibus clementer annuimus, & Imolensem Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub B. Petri, & nostra tutela suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia impræsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, Abbatias S. Mariæ in Regula, S. Donati, S. Mariæ in Diacoma, S. Apostoli in castro Imolæ, S. Petri in Sala, & S. Joannis in Senno, Xenodochium S. Vitalis in ipsa civitate, plebem S. Laurentii, & in ea tibi, & canonicis tuis medietatem omnium beneficiorũ de tota Parochia ipsius provenientium in decimis, primitiis, oblationibus, & testamentis in castro Imolæ, plebem S. Mariæ, cum capella S. Theodori, & cæteris capellis ad eandem plebem pertinentibus, plebem S. Geminiani cum capellis suis, plebem S. Sabini cum capellis suis, plebem S. Andreæ, & capellam S. Pauli in castro Albori, Hospitale S. Jacobi in Silero, plebem S. Mariæ in Gypso, cum suis capellis, capellam Saxilionis, decimationem novalium in Silva de pacto infra fines tui Episcopatus, plebes S. Mariæ in Taussiniano, S. Mariæ in Tyberiace, S. Martini in colina, S. Angeli in Campiano, cum capellis ad easdem plebes pertinentibus, plebem S. Stephani in Barbiano, cum capella de castro Cunii, & cæteris capellis suis, plebes S. Mariæ in centum Licinia, S. Patritii, & S. Apollinaris, cum capellis ad eas pertinentibus, Ecclesiam S. Anastasii in Noredano, plebes S. Prosp. & S. Mariæ in Salustra, cum capellis earum. Totum territoriũ, & curtem S. Cassiani, castrum, & curtem Taulariæ, castrum, & curtem Aquævivæ, castrum, & massam Boloniani, Massam prata, Massam campum castrum, & curtem caput Silicum, & Portum, cum padulibus, aquarum decursibus, & Piscariis suis, portum Petredulo, bacharetam Runci, libbam fenariam, villam Zacharam, castrum novum Fabricii, cum sedecim mansis, castrum Bagnoria, cum tota curte, & omnibus appendiciis suis, massam Adesso, massam Sugaranam, massam Medetanam, massam Auretam, fundum Peculini, castrum Imolæ, massam Plasignani, massam Valeriani, massam Cornarani, castrum Galisternæ, castrum Toranelli, curtem S. Martini in Sasso, fundum Sasbiliani, fundum Nunculiam, quæ dicitur Casula, curtem vallis Salvæ, castrum, & curtem Montis Alti, massam S. Ambrosii, castrum Ronchum, cum tota curte, curtem Maceratam, & castrum Rochæ, villam Sorbedulum, castrum, & curtem Corbariam, castrum, & curtem Fontis Ulicis, castrum, & curtem Taussinianum, castrum Casale, curtem Publicum, castrum, & curtem Linarii, castrum, & curtem Podioli, montem S. Andreæ cum appendiciis suis, castrum Duciæ cum appendiciis, castrum, & curtem, Lavaterlam massam Libanii, massam Arfizi, massam Galzani in curte vitriani, fundum, qui dicitur capraria, & quatuor alios fundos, & in ipsa civitate Teloneum, & publicas functiones. Decernimus ergo, ut nulli omninò hominum liceat præfatam Ecclesiam, &c. usque salva nimirum sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. usque aliena fiat. Cunctis autem &c. usque præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

† *Ego Eugenius catholicæ Ecclesiæ Episcopus*
† *Ego Imarus Tusculanensis Episcopus &c.*
† *Ego Nicolaus Albanensis Episcopus &c.*
† *Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Praxedis &c.*
† *Ego Manfredus presb. card. tit. S. Savinæ &c.*
† *Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ &c.*
† *Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hier. &c.*
† *Ego Guido presb. card. tituli Pastoris &c.*
† *Ego Rollandus presb. card. tit. S. Marci &c.*
† *Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in Cœlio monte &c.*
† *Ego Otho diac. car. S. Georgii ad Velum Aureum &c.*
† *Ego Georgius diac. card. S. Angeli &c.*
† *Ego Joannes diac. card. S. Mariæ Novæ &c.*
† *Ego Hyacinthus diac. card. S. Mariæ in Cosmedim &c.*
† *Ego Joannes diac. card. SS. Sergii, & Bacchi &c.*
† *Ego Centius diac. card. S. Mariæ in Aquiro &c.*

Datum Ferentini per manum Bosonis S. R. E. scriptoris XV. Kalen. Junii Indict. XIV. Incarn. Dom. anno 1151. Pontificatus vero D. Eugenii Papæ III. anno VII.

Porro de Rodulpho hæc recitat auctor supra citati chronici Bibliot. Vatic. *Verum*, inquit, *eo fatis functo* (scilicet Bennone) *& ad eam dignitatem multis ambitu, ac largitione aspirantibus, Episcopus neglectui haberi cœpit, quod vita probitate, non dolo ad Dei Religionem accedere oportet; in senatuque actum, ut castella, sacella, templa, sodalitia, xenodochium Reipublicæ sicut antea obedirent. Verum hæc omnia inania fuere; nam Rodulphus postquam Pontificiam urbis dignitatem adeptus est, ab Eugenio illius nominis Pont. III. omnia, & his majora consecutus est. Qui cum apud Ferentinum otiaretur, audita Rodulphi legatione, quod ab Honorio pie donatum est, Pontificio diplomate confirmavit, addiditque D. Jacobi xenodochium, de Sileris fluenta, & Saxilionis sacellum, ac D. Martini in Colina, & ad Cuniam Anastasii apud Morretanum sentibus, ac vepribus tunc incultum. Ad hæc donavit castella capitis Silicis, Fabriani, Petrella, Corbariæ, Fontis Ilicis linarica, agrumque omnem, ubi Lanreta oppidum olim fuerat, castrum novum, castrum Ronchum, Fundum præterea, Sorbedulum, & Caprariam, ac Zaccaram; & sicuti apud antiquos moris fuisse, ut*

multi facultatum suarum decimam partem Herculi voverent, hocque apud Romanos Syllam, & Crassum fecisse comperio; ita jussit Eugenius Aratores omnes ad silvam, quæ de pacto dicitur, frumenti decimam Episcopo nostro dare, quo decumanos singulis annis mitteret, ac quicquid agri ad silvam adjaceret, ottonariis & vigesimariis ab Episcopo missis certum vectigal penderet; cujus rei cupiditate brevi effectum est, ut pecuniæ ac lucri contagio proxima etiam loca inficeret. Solent interdum Principes eos, quos pauperes esse convenit, divites facere, & honestis hominibus nihil dare. An. 1159. Rodulphus Canonicorum S. Laurentii privilegia rata habuit; quo anno Fridericus Cæsar Imolensem civitatem, populumque sub Imperiali protectione suscepit, instante Peregrino de Bulgaris civitatis rectore. Diplomatis tenor est hujusmodi.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Fredericus, divina favente clementia, Romanorum Imperator Augustus.

Universis Imperii nostri fidelibus tam præsentibus, quam futuris notum esse volumus, quod Peregrinus de Bulgaris Imolensium Rector pro universo civitatis Imolæ populo ad nostræ Majestatis præsentiam venerit, intervenientibus honorabilibus Principibus nostris Nermando venerabili Verdensium Episcopo, necnon dilecto nostro Raynaldo cancellario, ut civitatem Imolæ, & omnes homines nunc, & in futuro in ea habitantes in nostra tuitione, atque munimine conservanda reciperemus, & statum ipsius civitatis in integrum confirmaremus, & a jugo omnium civitatum, & personarum liberaremus, benigne rogaverit, & obtinere meruerit. Nos itaq; sola pietate misertì, & præclara, & honesta servitia Imolensis civitatis intuentes, & considerantes, quæ ad gloriam, & exaltationem Imperialis Coronæ semper exhibuit, meritis ejus ex æquo respondere cupientes, imperiali auctoritate concedimus, & statuimus, & præsenti sanctione plene confirmamus jam dictam civitatem, & omnes homines in ea nunc, & in futuro habitantes in nostra tuitione, & cura perpetuo permanere, & statum ejusdem civitatis ad modum aliarum civitatum, cum toto suo comitatu in integrum restituimus, & ab omni jugo aliarum civitatum, & personarum eam absolvimus; nunc etiam præsenti sanctione adjungimus, ut quicumque ad hanc civitatem habitandum venerit, vel venire voluerit, liberam, & absolutam facultatem absque omni obstaculo in ea habitandi, & commorandi perpetuo habeant. Statuentes igitur præcipimus, ut nullus Archiepiscopus, Episcopus, nullus dux, vel marchio, nullus comes, vel vicecomes, nulla civitas, nullum castrum, nulla potestas, nullave persona magna, vel parva præsignatam civitatem cum prædictis hominibus nunc, & in antea habitantibus in ea audeat inquietare, vel molestiam aliquam inferre. Quicumque autem hujus nostri præcepti violator esse præsumpserit, reus criminis Majestatis centum libras auri optimi, & purissimi pro pœna componat, medietatem cameræ nostræ, & medietatem prædictæ civitati. Quod ut verius credatur propria manu confirmantes præsentem paginam sigilli nostri impressione inferius jussimus insigniri.

Sign. D. Frede- 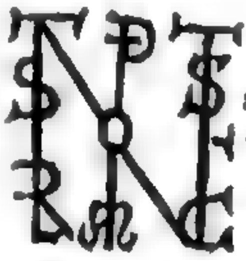 *rici Romanorum*
invictiss. Imper. *Augusti.*

Ego Bernardus S. Palatii Imperialis Cancellarius recognovi.

Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis 1159. indict. 6. regnante Frederico Romanorum Imp. sereniss. regni ejus vij. Imperii vero 11. Datum Imolæ in claustro S. Mariæ in Regula 7. Kalendas Julii.

Fuit superstes Rodulphus Episcopus, usque ad annum 1166. de quo etiam loquitur Rubeus in Raven. hist.

XVIII 18. ARANDUS eandem sedem obtinuit anno 1167. neque de eo alia extat memoria in tabulis ejusdem Ecclesiæ.

19. HENRICUM in Imolensi sede Alexander III. Pontifex Max. confirmavit, cujus sinceriores partes contra Fridericum Imp. fuerat constantissime secutus anno 1170. ob id non semel vagari coactus est. Jurium & privilegiorum suæ Ecclesiæ ab eodem Pontifice confirmationem suscepit, quæ & mordicus defendit contra Bertholdum Friderici in Italia Legatum. De hac ipsa re sæpe citatus auctor Vatic. Biblioth. ita loquitur in favorem Bertoldi non absque rancoris scintilla in Henricum. XIX.

Multis inde annis (ait) interlabentibus Henricus Episcopus ab Alexandro Pontifice III eadem impetravit. Erat iisdem temporibus silva ingens in agri nostri planitie, quam silvam de Luca Imolæ appellant, tunc primum coli cœpta, cum antea inculta, ac senticetis plena esset. Hanc si quis ad agricolationem redegisset, ut agro non semel arato, sed novato, & iterato meliores fœtus possit ac grandiores reddere, & quicquid ex novali, aut præscisso, aut venalio, aut restibili agro post collegisset, decimam fructuum partem hujus urbis summo sacerdoti penderet, ut post vitæ alimenta egenis reliquum ministraret. Sic exculta, atque senticetis expurgata est silva, ut non triticarius ager a messe frumentaria altero anno semestre aliquod genus frugis, sed singulis annis triticum caperet; quo factum est, ut Episcopi divitiæ adauctæ sint. Henricus non multo post, ad id potentiæ evectus est, ut totum agrum (quem Comitatum dicimus) sibi parere, omnesque ad Episcopi Tribunal accedere, seque Imolæ comitem (rudiuscular verbo) dici postularet. Verum Bertoldus Gomberg. ab Imperatore Friderico, cum copiis, ac validis in Italiam missus, quascunque nactus erat gentes adversus Imperatorem percupide dimicantes, gravi bello vexabat; perque horum ille regiones stellas, ac lapideos cippos statuebat literis Imperatoris nomen, quibusve modis eos subegisset, significantibus; quorum vero urbes sine ullo negotio aut incremento certamine cepisset, cippos quoque in foro, & agris statuebat, atque eo amplius illos libertate frui volebat, existimans Regnum magis diuturnum fore, quod benevolentia, non crudelitate stabiliret. Et quoniam temporis, ac belli licentia quamplures ad scelera deferat, Bertholdus legem ex antiquissima vetustate multos annos jam desitam longo intervallo revocavit. Nam Amaris Aegyptiorum Regis sanctio erat, ut singuli quotannis apud Nomarchensis (is erat cujusque præfecturæ præses) profiterentur, unde viverent; quod qui non fecisset, aut vitæ genus præsidi approbare non potuisset, huic pœna extremum supplicium erat. Quam deinde Solo Aegypto Atheniensibus promulgavit, ejusque judicium apud Areopagum sanctissimum gratiæ concilium agitabatur. Bertholdus rerum, ac patrimonii profligatores, quive nullis facultatibus victitarent, non morte mulctandos, sed scalmo, aut adigendos censuit, quæ hodie si Principum benignitate in urbe nostra servaretur, nobiscum meliuscule ageretur. Cum in urbem nostram venisset, civitatis luxum imminuit, & in oppidum mittebat prætorios, & quoscunque honore dignos judicabat; & ut boni partem reipublicæ administrandæ caperent, nova officia, novos magistratus excogitavit, curam operum publicorum, viarum, & aquarum alvei Vatreni, frumentique populo dividendi, negotium legendi, senatus pro cujusque virtute ac industria assignavit. Audita senatus postulatione, Henricum obsecrare non destitit, ut suis tantum præesset, aliena non curaret. Sed ille postquam Bertholdum senatui favere intellexit, pretio ac spe pellicere legatum adortus, ad litem animum convertit. Legatos ipse ad Imperatorem clericatum mittit. Bertholdus interim omnia per litteras eum docuit, dumque summa omnium expectatione absunt legati, lis vindiciarum ab ipso adversus Bertholdum exorta, ut qui Imolæ agrum tenere vellet, pro præde litis vindiciarum adversario suo satis daret se nihil deterius in se facturum, de qua controversia esset. Ille senatum monet, ne crederet vindicias postulanti iniquum esse eum de agro dimicare, postularetque, ut rem integram in Imperatoris voluntatem deferat. Poteratque res non jure, aut lege, sed gladio, & sanguine dirimi, ni legati ab Impera-

tore presto effecissent, qui tanta litis altercationem Gerardo Ravenna Archiepiscopo ex lege dirimendam Imperatoris diplomate recepit, cumque rei sequestrem esse mandat. Postquam longam dissensionem Henricus cum Bertholdo dicit, in judicium ventum est, resque summo jure acta Bertholdum favor, illum nominis auctoritas tutatur. Gerardus homo malarum rerum insolens Imolam propere venit. Forum in sacris Imperatoris ædibus ad divæ Mariæ in Regula aperit, rem summa probitate cognoscit. Henrico cultos agros, quique ad culturam redigerentur, Bagnariam, caput scilicis, Faulariam, Pugiolum, Tauranum, Runchum, Roccam, Maceratam, montem in quo divi Andreæ, ibique Mariæ Virgini in Gypso sacrosancta templa erecta fuerunt, Codugnanum vallem salvam obedire protulit; locorum incolas ab Imperatoris quæstoribus exemit, isque feudum, vectigal, tributum, Colonarium, bestiarium, a Corneliensi Episcopo imponi, ipsique vitæ, ac necis in subditos imperium tribuit; sententiæ interesse voluit, viros gravitate insignes, Albericum Sarsinaten. Ecclesiæ Episcopum, Rodulphum D. Cassiani sacris præpositum, Malvianum comitem, Joannem Ungarellum, Latium Ugonem, Angelum Theobaldum, Bulgarum, & Boethium Savaresios, Albertum Frenzinum, Sanctcrnsolum Arraldum, Dit. Albergatum, Ugutionem Beatricis, Rodulphinum Cortesium, Guidonem Orlandum, Zanzolinum Sparsonatum, Paripuerum Orimaldum, Jacobum Balditionem, Joannem Fusculum, Signorellum, aliosque, quorum nomina pro comperto nondum habemus. His sic compositis plerique in agro nostro fundos ab Henrico ære satis honesto conducunt; plerisque maxima inter Bagnacavalli comites ad oppidum antea Tiberianum appellavimus a senatu nostro a Ungarellis consensum inveni, & comitem Cunii, nobilemque Silgicardum ad caput silicis familiam, & hujus urbis Episcopus. Dissensio exorta poterat motus excitare, nisi ea Joannes Vitalis ab Imperatore ad nos missus auctoritate sua diremisset. Hactenus ille.

a Hæc deformiter mendose sunt.

Cæterum Fridericus in gratiam Imolensium Consulum superiorem donationem, quam modo retulimus, hisce verbis comprobat anno 1177. quo Henricus bonus Episcopus ab Urbe exulabat.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis.

Fridericus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Noverint universi fideles Imperii nostri tam præsentes, quam futuri, quod Palmerius Peregrini, & Boncius de Mortignanis, nec non Ugolinus Ubertini Imolensium Consules pro universo civitatis Imolæ Populo ad nostræ majestatis præsentiam venerunt, intervenientibus dilectis fidelibus nostris, videlicet Conrado de Bellaluce, nec non Gotifredo Cancellario, ut ea, quæ in privilegio a nobis Peregrino Imolensium Rectori continentur, confirmaremus, & utilius civitati Imolæ provideremus. Quæ omnia pro illorum servitiis, & meritis eis digne concedere credimus, & statum jam dictæ civitatis in integrum confirmare cupimus. Nos itaque consueta pietate misérti, & Imolenses in servitio, & in fidelitate Imperialis Coronæ firmos esse considerantes, merito eis correspondere cupientes, Imperiali auctoritate quæcumque in eo privilegio scripta sunt, firma, & illibata in perpetuum esse statuimus; hac etiam præsenti sanctione privilegium a dilecto Principe nostro Christiano Maguntino Archiepiscopo de loco, & hominibus S. Cassiani Imolensibus datum irrevocabiliter confirmamus. Statuentes insuper præcipimus, ut nullus Archiepiscopus vel Episcopus, nullus dux, vel marchio, nullus comes, vel vicecomes, nulla civitas, vel castrum, nulla Potestas, nulla ve persona magna, vel parva civitatem Imolam cum omnibus nunc, & in antea in ea habitantibus inquietare præsumat, vel injuriam aliquam in ipsos inferre audeat. Quicumque autem contra jam dictas sanctiones facere tentaverit, ducentas libras auri purissimi pro pœna componat, medietatem cameræ nostræ, & medietatem jam dictæ civitati. Quæ ut verius credantur, impressione sigilli nostri confirmari jussimus.

Sign. D. Friderici Romanorum Imperatoris invictissimi.

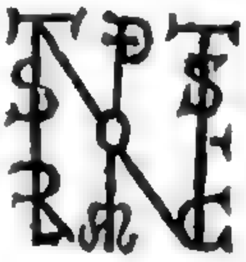

Ego Gutifredus sacri Palatii Cancellarius recogn.

Quæ omnia facta fuerunt anno Dom. Incarn. 1177. Ind. 10. regnante Friderico Imperatore serenissimo Regni ejus 25. Imperii vero 22.

Datum Meredano 12. Kal. Februarii in Claustro S. Anastasii.

Henricus vero Episcopus plures Ecclesias construxit per totam diœcesim, primusque Episcopus fuit, qui ex oppido S. Cassiani Cathedralem transtulit in novam civitatem, illamque in honorem ejusdem sancti consecravit an. 1177. Laterano Concilio interfuit, & subscripsit anno 1179. Eodemque anno privilegiorum omnium Ecclesiæ suæ a Romanis Pontificibus concessorum confirmationem obtinuit ab Alexandro III. cujus diplomatis tenor cum sit omnino idem cum superiori Eugenii III. initium tantum, subscriptionesque Cardd. referemus.

Alexander Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Henrico Imolensi Episcopo suisque successoribus canonice instituendis in perpetuum. In eminenti sedis Apostolicæ specula, &c. usque ad finem bullæ, ut in Eugenii diplomate. Amen.

Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Hubaldus Ostiensis Episcopus.
Ego Joannes presb. card. tit. s. Anastasiæ.
Ego Joannes presb. card. tit. s. Marci.
Ego Theodinus presb. card. s. Vitalis tit. Vestinæ.
Ego Petrus presb. card. tit. s. Susannæ.
Ego Petrus presb. card. tit. s. Chrisogoni
Ego Cintius presb. card. tit. s. Ceciliæ.
Ego Hugo presb. card. tit. s. Clementis.
Ego Arduinus presb. card. tit. s. Crucis in Hier.
Ego Jacobus diac. card. s. Mariæ in Cosmedim.
Ego Ardicio diac. card. s. Theodori.
Ego Laborans diac. card. s. Mariæ in Porticu.
Ego Raynerius diac. card. s. Georgii ad vel. aur.
Ego Gratianus diac. card. Ss. Cosmæ & Damiani.
Ego Joannes diac. card. s. Angeli.
Ego Matthæus diac. card. s. Mariæ Novæ.
Ego Bernardus diac. car. s. Nicolai in Carcere Tull.

Datum Laterani per manum Alberti S. R. E. presb. Card. Cancell. 3. Kal. Aprilis Ind. 11. Incar. Dom. anno 1179. Pontificatus vero D. Alexandri Papæ III. an. 20.

Extat hæc bulla in lib. magno jurium Episcopatus Imolensis in membranis scripto. * Eodemque in libro legitur sententia, quam tulit Gerardus ad favorem Henrici Episcopi, & Ecclesiæ Imolensis contra Bertholdum de Gonisbergh Friderici Imp. Juliæ Legatum, de Comitatu Imolensi anno 1186. tenoris sequentis.

* Ex App. tom. 9.

In nomine Domini.

Anno Domini 1186. Temporibus Urbani Papæ, & Federici Imperatoris, Die 7. exeunte mense Octobris, Indictione IV.

Imolæ apud Monasterium S. Mariæ in Regula, in palatio Imperatoris cum controversia esset inter D. Henricum Corneliensis Episcopum ex una parte, & Bretoldum de Gonisbq. totius Italiæ legatum ex alia super tota, & integra jurisdictione totius Comitatus Imolæ, & responsione ipsius Comitatus imperio facienda, de quo Comitatu Episcopus dicebat se Comitem esse debere, & Imperio de Comitatu respondere: Et alius pro Comitatu Imperio Comitem esse non debere; proponebat etiam de suis terris habitatis, & quæ habitari possent, quæ sunt Ragnaria cum tota curte, Caput silicis cum tota curte, Taularia cum tota curte: Puzolum, & Tauranum cum tota curte: Runchum, Rocha Maserata cum suis curtibus; Montem in quo est plebs s. Ma-

rie de Giffo ædificata cum suis appenditiis; Montem in quo est plebs S. Andreæ cum suis appendentiis: Curtem Codrignani cum montibus, & appenditiis: Villam vallis salvæ cum appenditiis suis; ipsum Episcopum, & suos successores; feudum, albergarias, collectas, placita, districtus portuum Ripaticos post, & omnem aliam plenam jurisdictionem in iis terris nominatis debere habere, & homines prædictarum terrarum immunes debere esse exemptos ab omni alia exactione præter quam Episcopi. E contra dictus Bretoldus de Gonisbq: quæ ab Episcopo dicebantur de Comitatu, & quod Comes esse deberet in Comitatu, negabat. Sed quæ de suis terris nominatis, quæ habitata essent, & habitari possent, tam castellis, quam villis non inficiebatur. Cujus controversiæ ego Gerardus S. Ravennatem ecclesiæ Archiepiscopus ex delegatione D. Federici Imperatoris diu in me facta, & vivæ vocis jussione filii ejus D. Henrici Regis cognitor, cum diu ante me dicta controversia foret ventilata, visis, & auditis rationibus, & allegationibus utriusque partis, habito, & deliberato consilio, salvo jure, Comitatus ipsi Episcopo si quas habet, quia cognovi proprietatem dictarum terrarum Cornelierii Ecclesiæ esse, & earum curtium, & appenditiarum, & ipsum Cornelierii Episcopum de his terris nominatis, quæ habitatæ sunt, & habitari possent, feudum, Albergarias, collectas, placita, districtus portuum, ripaticos, & host. & omnem aliam plenam jurisdictionem debere habere: & homines prædictarum terrarum immunes debere esse, & exemptos ab omni alia exactione & jurisdictione præterquam Episcopi, ideo prædictarum Bretoldum de Gonisbq; ne on his præfatis vice Imperii, vel pro Imperio ipse, vel alii imperiales nuntii d. Episcopum vel suam Ecclesiam inquietent, sed eum permittant quiete possidere, & habere prædicta condempna; ipsum vero Episcopum pro his omnibus fidelitatem debere facere imperio condempno; dictus Dominus Archiepiscopus præsentibus partibus in prædicto loco scribere jussit.

SS. D. Albericus Ecclesiæ Sarsenatis Episcopus. D. Rodulphus ecclesiæ s. Cassiani præpositus. Comes Malviccinus. Johannes senior. Ungarellus Lasius. Ugo Donne, & Angelus Trepaldi Bulgarus. Bonzus Savarxius, Albertus, Trentinus, Saviternolus, Arvardus Disalbergatus, Uguitio, domina Beatricis, Rodolphinus Curtese Guido Orlandi Zanzolinus, Sparsonatus Pasipoverus Grimoldus, Jacobus Baldiziorius, Johannes Fuscole Segnerellus, & multi alii testes interfuerunt.

Ego Henricus sacri palatii notarius scripsi, & interfui & interlevavi exactions.

Ego Andreas notarius de mandato auscultavi, & subscripsi &c.

Ejusdem Henrici extat mentio usque ad an. 1194. quo e vivis excessit.

XX. 20. THEODINUS successit Henrico an. 1195. quo anno revelatione divina corpus S. Donati civis Forocorneliensis non procul ab oppido S. Cassiani inventum est, ut auctor chronic. ad hunc ipsum annum scriptum reliquit. *Per ea tempora cum D. Donati corpus, de quo supra, multos annos latuisset, Rusticus quidam agellum sæpius arans, eo in loco, qui castellum S. Cassiani adiacet, summa cum admiratione exaravit. Nam cum cultum impressisset, ac sulcum defodisset, ut sentes excideret, graminesque evelleret, ut agrum purgaret, boves ubi ad sepultura locum venere, prostratis cruribus procumbunt, nec inde dimoveri poterant. Rusticus tantæ rei ignarus, boum ignaviam accusans, magnis viribus impellit. Sed hos cum nulla verborum, aut verberum terrore arceret, relicto aratro in urbem clamans accurrit; rem Theodino Episcopo summa cum trepidatione narrat; qui reliquis a se accitis in agrum accedit. Unde boves ad viri adventum horribili mugitu descendunt, ibique terram effodit, lapideam arcam invenit, ad quam reverenter profectus, litteras vetustate, & situ terrosas vix legere potuit,* Donatus Corneliensis civis sanctitate conspicuus adventum Redemptoris hic intrepide expectat. *Quare in Urbe nunciata, universus senatus primo, mox populus nullo discrimine ad eum locum confluit, & corpus istud in Urbem referunt, & ad ædem D. Cassiani collocant. Sed labente tempore in sacellum D. Pauli relatum est. Rei novitate omnes eo convenere, & magna comparata pecunia templum brevi erectum. Divinus siquidem Christianæ religionis cultus apud cives in dies augebatur, & Urbis tribus ex Donati nomine cognomen mutuata ad hæc usque tempora retinet.* Huc usque de Donati inventione Chronica. S. Donati dies festus celebratur 7. Augusti, de quo fit mentio in lectionibus S. Projecti, cujus Diaconus fuit. Acta desiderantur.

21. ALBERTUS eadem dignitate nobilitatus est anno 1198. XXI.

22. ALBERTUS Auxolettus, sive Ossoletta ex Canonico. Præpositoque Cathedralis Alberto XXII.
successit, qui anno 1203. suis canonicis pro remedio animæ suæ, Albertique sui antecessoris plurima bona, fortunasque dilargitus est. Huic cum adhuc canonicus esset 1194. Cœlestinus III. Pontifex potestatem fecit certum definiendi numerum canonicorum Cathedralis. Ex ejusdem consensu monachi S. Matthæi cum canonicis S. Mariæ in Regula cojerunt, cum simul in novam Imolæ civitatem, demigrarent. Idem Albertus ad Archiepiscopatum Ravennatem assumptus est anno 1202.

23. HIERONYMUS eandem Imolensem sedem ascendit 1202. Innocentio III. Pontifice Eccle- XXIII
siasticum clavum tenente. [„ *Ad Imolensem Episcopum extat quoddam rescriptum Innocentii III. ex „ Decret. l. 1. de rescriptis tit. 3. c. 26. Præfatus Hieronymus vacante Ravennatensium sede a Clero in „ Episcopum postulatus fuit: verum quia a minori, „ quam a tertia parte, Innocentius III. eam electionem „ rejecit ut ex Decret. l. 1. de Postulat. Prel. t. 4. c. 3.*]

24. MAINARDINUS, quem Rubeus Maldi- XXIV
num appellat, fuit homo sagax, ac in rebus humanis tractandis dexteritate mirabili. Friderico II. Imperatori addictus, cujus res gestas scriptione comprehendit, cujusque auctoritate Imolæ tyrannus effectus est. Hic itaque cum Imolensi sede potitus esset, corpora SS. Maurelii, & Projecti suorum antecessorum transtulit in Cathedralem: XI. canonicorum numerum statuit, præfinivitque. An. 1230. inter Imolam Faventiamque fœdus percutiendum olim curavit. Anno 1218. 1. die ineuntis Septembris, in Ecclesia Plebaniæ Nonantulanæ consecravit Altaria B. Mariæ Virginis, S. Eustachii, ac S. Joannis; castrum vallis sylvæ ædificavit, aliudque instauravit, quod Roncum vocant, de qua re auctor citati chronici hæc ipsa interserit; *Mainardinus Urbis nostræ sacerdotium adeptus, ad vallis sylvæ montes oppidulum condidit, cui ex valle nomen inditum; & caput Runcum instauravit, quod antea a rusticis eversum fuerat, Poggiolum, & Casrezanum oppida admodum exigua, quibus Bonifaciorum familia loco satis honesto imperabat; dominationem laudat, urbis judicia Episcopo tradidit; multos deinde annos Caput silicis, cum asperam Lithi Episcopi dominationem ferre non posset, magistratus ejecit, tabulas ubi municipales leges servabantur fregit, seque in libertatem vendicans senatum nostrum per literas petiit, ut oppidum in se reciperent, quod impetrare non valuit. Petrocinus Ravennæ Archiepiscopus, & in provincia nostra pro Pont. copiis comparatis, obsidet, capit, Litho restituit.* * Mainardino scripsit Innocentius III. anno 1215. confirmans immunitates, & bona Ecclesiæ Imolensis; datum per manus Thomæ S. R. E. Diaconi, & Notarii Neapolitani electi, in hunc modum ab authographo Ecclesiæ Imolensis.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Magnardino Imolen. Episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum, &c.

In eminenti Apostolicæ Sedis specula licet immeriti, disponente Domino, constituti, fratres nostros Episcopos tam propinquos, quam longe positos fraterna debemus charitate diligere, & Ecclesiis sibi a Deo commissis pastorali sollicitudine providere. Eapropter venerabilis in Christo frater Magnardine, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & ad exemplar

felicis recordationis Eugenii, & Alexandri prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum Imolensem Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; Abbatias S. Mariæ in Regula, S. Donati, S. Mariæ in Diaconia, S. Apostoli in Castro Imolæ, S. Petri in Cala, & S. Joannis in Senno, xenodochium S. Vitalis: in ipsa civitate Plebem S. Laurentii, & in ea tibi, & Canonicis tuis medietatem omnium beneficiorum de tota Parochia ipsius provenientium in Decimis, primitiis, oblationibus, & testamentis. In castris Imolæ plebem S. Mariæ cum capella S. Theodori, & cæteris capellis ad eandem pertinentibus, plebem S. Geminiani cum capellis suis, plebem S. Andreæ, & capellam S. Pauli in castro Albori, hospitale S. Jacobi in Sillero, plebem S. Mariæ in Guipso, cum capellis suis de massa, & aliis suis capellis, capellam saxilionis, decimationem Novalium in sylva de pallo infra fines tui Episcopatus, plebem S. Mariæ in Tausiniano, S. Mariæ in Timberiaco, S. Martini in Colina, S. Angeli in Campiano cum capellis ad easdem pertinentibus, plebem S. Stephani in Barbiano, cum capella in castro Cunis, & cæteris capellis suis, plebes S. Mariæ in centum Licinia, s. Patritii, & s. Apollinaris cum capellis ad eas pertinentibus, Ecclesiam s. Anastasii in Morediano, plebes s. Prosperi, & s. Mariæ in Solustra, cum capellis earum; totum territorium, & curtem sancti Cassiani, castrum, & curtem Taulariæ, castrum, & curtem Aquavivæ, & Massam Boloniani, Massam prata, Massam campum, castrum & curtem caput silicum, & portum cum paludibus, aquarum decursibus, & piscariis suis, portum Petredulo, Rachaaretam Runci, Libam ferrariam, villam Zucharani, castrum novum Fabriaci, cum sexdecim mansis, castrum Ragnariæ cum tota curte, & omnibus appenditiis, Massam Adello, Massam Soganam, Massam Medaxanam, Massam Auream, fundum Peculini, castrum Imolæ, Massam Plasignani, Massam Valeriam, Massam Cornazani, castrum Galisterne, castrum Toranelli, curtem S. Martini in Saxo, fundum Sastilium, fundum Nunculium, qui dicitur Casula, curtem vallis Salvæ, castrum, & curtem Montis alti, Massam S. Ambrosii, castrum Canderoncho, cum curte Runci, & Rocca, curtem Maceratam, villam Sorbedulum, castrum, & curtem Petrellam, montem S. Mariæ in Guipso cum appenditiis suis, castrum, & curtem Corbariam, castrum & curtem Fontis Ulicis, castrum, & curtem Tausinarum, castrum casale, curtem publicam, castrum & curtem Linarii, castrum, & curtem Podioli, montem S. Andreæ cum appẽditiis suis, castrum Datiæ, cum appenditiis suis, castrum, & curtẽ Lavatoriam, Massam Lilani, Massam Arsizii, massã Galisani, in curte Vitriani, fundum qui dicitur Capraria, & quatuor alios fundos, & in ipsa civitate Tholoneum, & publicas functiones. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatã Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, ac sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri JESU CHRISTI, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus, &c.

† *Ego Nicolaus Tusculanen. Episc.*
† *Ego Guido Prænestinus Episcopus.*
† *Ego Hugo Ostien. Episc.*
† *Ego Benedictus Port. & s. Rufinæ Episc.*
† *Ego Pelagius Albanen. Episc.*
† *Ego Cynthius tit. s. Laurentii in Lucina presb. Card.*
† *Ego Centius Ss. Jo. & Pauli presb. Card. tit. Pancratii.*
† *Ego Leo tit. s. Crucis in Jerusalem presb.*
† *Ego Petrus s. Pudentianæ tit. Pastoris presb. card.*
† *Ego Gualla s. Martini presb. Card. tit. Equitii.*
† *Ego Stephanus Basilicæ XII. Apost. presb. card.*
† *Ego Guido s. Nicolai in Carcere Tul. diac. card.*
† *Ego Gregorius s. Theodori diac. card.*
† *Ego Octavianus Ss. Sergii, & Bacchi diac. card.*
† *Ego Joannes Ss. Cosmæ, & Damiani diac card.*
† *Ego Petrus s. Mariæ in Aquiro diac. card.*

Datum Later. per manum Thomæ S.R.E. Diaconi, & Notarii Neapolitan. electi Non. Februarii Indict. 8. Incarnat. Dominicæ anno 1215. Pontificatus vero D. Innocentii Papæ III. anno 18.

Ego Andreas, qui supra auscultavi, & subscripsi, &c. * Ex App. tom. 9.

* Mainardinus autem pro sua ecclesia Imolensi ab Othone IV. & Federico II. privilegia amplissima reportavit, quæ olim ab Originali Imolensis Ecclesiæ tabulario exemplata nobis transmisit bonæ me. Episcopus Coccinus; ac lapsu memoriæ prætermissa, hic exhibemus, aliquando suo in loco reponenda post privilegium Innocentii III. ad favorem ejusdem Imolensis ecclesiæ jam cusum in appendice 7. tom. Porro Privilegia Othonis, & Federici Imp. ita conscripta fuere.

In nomine S. & Individuæ Trinitatis.

Otto IV. Divina favente clementia Romanorum Imperator, & semper Augustus.

Admonet nos cura suscepti regiminis, & Imperialis benignitas nos inducit, ut hi, qui constanter, & fideliter, promptaque devotione subjectionem imperio, & devota obsequia exhibent, Imperiali munificentia in suorum bonorum ampliatione apud imperium proficiant, quatenus, & ipsi condigna suorum laborum, & servitiorum remuneratione gaudeant, & exemplum aliis præbeant, ut ad servitium, & devotionem Imperii se exhibeant promptiores. Ea propter universis imperii nostri fidelibus notum fieri volumus tam præsentibus, quam futuris, quod nos attendentes devotionem, pariterque fidelitatem dilecti fidelis nostri Mainardini Imolen. Episcopi, & ejusdem præclara servitia nobis exhibita indesinenter, tam ipsum, quam suos successores, & ecclesiam Imolen. sub defensione Imperii, & speciali juvamine ad nostras recepimus manus, ut tam amissa, quam perdita, vel alicujus ingenio diminuta nostro possint recuperari auxilio, & quæ nunc tenet, vel impostерum acquisierit ipse, vel successores ejus, hoc nostro valeat munimine cum tranquillitate, & ex nostra concessione omni tempore pacifice possidere. Ideoque prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes prædicto M. fideli nostro benemerito, ejusque successoribus damus, concedimus & Imperiali largitate tradimus, videlicet jure proprietario Castellarium S. Cassiani cum tota curte sua, Castrum Ragnariæ cum tota curte, & fundoris suis, Caput silicis cum tota curte sua, & cum aquis, & paludibus, piscariis, & ripis, aucupationibus, & saltibus, seu patretulo baccareta & Runci, & libba, & fenaria: Taulariam cum tota curte sua, Puzolum, & Tauvarinum cum tota curte sua: Roncum, & Rocham, & Maseratam cum suis curtibus, Montem in quo est plebes S. Mariæ dicto Zisso ædificata cum suis appenditiis: Montem in quo est plebes S. Andreæ cum suis appenditiis; curtem Codrignani cum montibus, & appenditiis suis; Villam Vallis salvæ cum montibus, & appenditiis suis: omniaque prædicta sibi, suisque successoribus cum jurisdictionibus, correptionibus, amonitionibus, pascuis, & aqueductibus,

A bannis, placitis, districtionibus, & honoribus, cum
omnibus adiacentiis, & pertinentiis suis nullo reddi-
tu nobis, vel nostris successoribus, seu imperii nuntio
reservato, vel exhibito: Insuper diffinitionem factam
inter Ecclesiam Imolensem, & nobiles viros Comites
de Bagnacavallo, & Comites de Cunio, & Filigar-
dos de cura Capitis silicis per Joannem de Vitali, &
suos socios nostræ majestati ostensam, simili modo con-
fessionem dictorum nobilium de feudis factam coram
Bretulde imperiali nuntio, & prædictis viris, & om-
nes consuetudines, & usantias, quas ipse, vel sui præ-
decessores in rebus, & hominibus dicti loci habent, vel
habuerunt, confirmamus, & approbamus. Item con-
cedimus, & largimur eidem, suisque successoribus pro-
prietatis jure omnia, quæ Barones, Comites, & Ca-
pitanei, cæterique tam nobiles, quàm alii ab eodem
Episcopo, vel suis prædecessoribus in feudum, vel alio
modo in toto nostro Comitatu Imolen. vel Episcopatu
ipsius, & alibi detinent, ut firma, & illibata sibi,
suisque successoribus perpetuo perseverent. Statuimus ut
B nulla temporis præscriptio etiam in prædictis, aliisque
rebus, & juribus, seu jurisdictionibus ipsi Episcopatui
pertinentibus, vel concessis hostilitatis, vel invasionis
occasione detentis eidem Ecclesiæ currat. Quemlibet a-
lium possessorem, vel alterius cujuslibet occasionis præ-
dictarum rerum detentatorem nulla nisi centenaria
præscriptio tueatur, & tam ipsum, quam suos successores
à præstatione sacramenti de calumnia in suis causis, &
Ecclesiæ volumus esse immunes, ut nec legis occasione,
vel alicujus Civitatis statuto ad hoc debeant coarctari.
Præterea d. Episcopum, ejusque successores in Civita-
te Imolen. universoque Episcopatu ipsius, & Comitatu
nostro Imolens. Judicem ordinarium facimus; dantes
ei plenam, & liberam potestatem, atque jurisdictio-
nem, quicquid ratio juris expostulat, tam in majori-
bus, quam in minoribus pupillis, & viduis exequendi.
Nihilominus etiam ex nostra munificentia omnem con-
cessionem, donationem, seu largitatem quolibet modo
a nostris prædecessoribus eidem ecclesiæ factam confir-
mamus. Statuentes ut nulla Civitas, nullumque Com-
C mune, nullus princeps seu Comes, nullus Dux, nullus
Imperialis Aulæ missus, nulla magna parvaque perso-
na prædictam Ecclesiam, & ipsum Episcopum, suos-
que successores aliquo ingenio in rebus prædictis, juris-
dictionibus, redditibus, & concessionibus à nobis, &
prædecessoribus nostris factis in judicio, vel extra au-
deat inquietare, vel molestiam inferre; quod qui face-
re præsumpserit, indignationem nostram, & læsæ ma-
jestatis crimen se noverit incursurum, & in pœnam suæ
præsumptionis 50. librarum auri componat, medieta-
tem Cameræ nostræ inferendam, reliquam Ecclesiæ
memoratæ. Si quis vero judex, vel alicujus Civitatis
potestas, seu consules occasione constitutionis, vel ali-
cujus statuti, ullo modo contra hæc ipsi Ecclesiæ a no-
stra majestate indulta judicare præsumpserit, pericu-
lum sui honoris, & dignitatis incurrat, & nota infa-
miæ perpetuæ ipso jure percellatur. Ad cujus rei peren-
nem firmitatem præsentem paginam inde nostra jussione
conscriptam majestatis nostræ sigillo jussimus insigniri. Et
hujus rei testes fuerunt Golfredus Aquilejen. Patriar-
D cha, & Italiæ legatus, Henricus Mantoanus Episco-
pus, & Imperialis Curiæ Vicarius. Opizo Parmen.
Episcopus. Guillelmus Cumanus episcopus. Jacobus
Episcopus de Taurino. Petrus almæ Urbis præfectus.
Guillelmus Marchio Montis Ferrati. Henricus de
Calandrino Mariscalcus. Azo Marchio Esten. Co-
mes Maginardus de Foro Julii, Salinguerra de Sera-
ria, Ecilinus de Amaria, & alii plures.

Sign. D. Ottho- 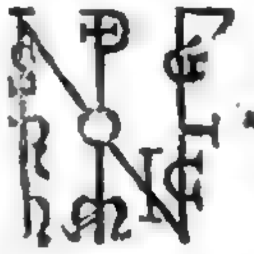 nis Imperatoris
Invictissimi.

Ego Corradus Spirensis Ecclesiæ Episcopus, Impe-
A rialis Aulæ Cancellarius, Vicedomini Theoderici Co-
loniensis Archiepiscopi per totam Italiam Archican-
cellarii recognovi.

Acta sunt hæc Imolæ 1210. Ind. 13. die II. exeunte men-
se Martii, Imperante Gloriosissimo Ottone IV. Romanorum
Imperatore, & semper Augusto, anno Regni ejus 12. Impe-
rii vero primo.

Federicus Dei gratia Romanorum Imperator semper Au-
gustus, Jerusalem, & Siciliæ Rex Universis Imperii fideli-
bus præsentem paginam inspecturis gratiam suam, & bo-
nam voluntatem.

Imperialis Regiminis cura, & susceptioneris benignitas
nos admonet, & inducit, ut hi, qui constanter, & fideliter,
promptaque devotione subjectionem imperio, & devota ob-
sequia exhibent, Imperiali munificentia in suorum bono-
rum ampliatione apud Imperium proficiant, quatenus &
ipsi condigna suorum laborum, & servitiorum remuneratio-
ne gaudeant, & exemplum aliis præbeant, ut ad servitium,
& devotionem imperii se exhibeant promptiores. Ea prop-
ter universis Imperii nostri fidelibus notum esse volumus
B tàm præsentibus, quàm futuris: quod nos attendentes de-
votionem, pariterque fidelitatem dilecti fidelis nostri Mai-
nardini Imolen. Episcopi, & ejusdem præclara servitia
nobis, & Imperio indesinenter exhibita tam ipsos, quam
suos successores, & Ecclesiam Imolen. sub defensione Impe-
rii, & speciali juvamine ad manus nostras recepimus, ut
tam amissa, quam perdita, vel alicujus ingenio diminuta
nostro possint, & debeant auxilio recuperari, & quæ nunc
tenet, vel imposterum acquisierit ipse, vel successores ejus
hoc nostro valeat munimine cum tranquillitate, & ex nostra
concessione omni tempore pacifice possidere. Idcoque præde-
cessorum nostrorum vestigiis inhærentes prædicto M. fideli
nostro tanquam benemerito, ejusque successoribus damus,
concedimus, & Imperiali largitate tradimus, videlicet jure
proprietario Castellarium S. Cassiani cum tota curte sua,
Castrum Bagnariæ cum tota curte, & fundoris suis, Ca-
put silicis cum tota curte sua, & cum aquis, & paludibus
piscariis, & ripis, aucupationibus, & saltibus, & nemori-
bus seu petretulo, & bachareta, & runci, & libba, & Fe-
naria. Taulariam cum tota curte sua, Puzalum; & Taura-
C num cum tota curte sua, Runchum, & Rocchum, & Mase-
ratam cum suis curtibus, & appendentiis, quarum terra-
rum homines in monte, & Castro quod vocatur caput runci
per eundem Episcopum sunt locati, & positi ad habitandũ,
& Villam Felleti, & medietatem totius Castri, & curtis
Puzoli cum hominibus, & possessionibus, & Juribus eorun-
dem ubicumque constitutis tam in eadem curte Puzoli, quã
in curte Casetzane vel alibi; quam medietatem prædicti
totius castri cum omnibus prædictis idem Episcopus à Bo-
nifaciis comparavit. Montem in quo plebes S. Mariæ de
Zisso ædificata cum suis appendentiis; Montem in quo est
plebes S. Andreæ cum suis appendentiis, curtem Codrigna-
ni cum montibus, & appenditiis; Villam vallis salvæ cum
montibus, & appendentiis, & curte sua, & castro in eadem
curte per eundem Episcopum ædificato Omnia autem præ-
dicta, & quæ per ipsum episcopum specialiter, vel per alios
successores, vel fuerint acquisita in Episcopatu, & Comi-
tatu Imolen. vel alibi sibi suisque successoribus cum jurisdi-
ctionibus, correptionibus, amanutionibus, pascuis, & aquæ-
ductibus, bannis, placitis, districtionibus & honoribus, &
D cum omnibus adjacentiis & pertinentiis suis nullo reddit
nobis, vel nostris successoribus, cum imperii nunti reser-
vato vel exhibito, salva tamen fidelitate, quam & idem E-
piscopus pro his omnibus nostræ majestati præstitit, & tam
ipse quam vestri successores ejus nobis, & imperio præstare
tenentur. Sicut nostræ constitit excellentiæ per sententiam
latam per Venerabilem fidelem Imperii Gerardum Archie-
piscopum Ravennaten. inter Legatum Imperii Bertoldum
de Conesberg ex una parte, & Henricum Cornelien Epis-
copum nunc dictum Imolen. ex altera, quam sententiam
perpetuis temporibus valituram ex certa scientia confirma-
mus. Insuper diffinitionem factam inter Ecclesiam Imolen.
& nobiles viros Comites de Ragnacavallo, & Comites de
Unio, & Filgirardos de Curte Capitis silicis per Johannem
de Vitale, & suos socios nostræ Majestati ostensum: simili
modo confessionem dictorum nobilium de feudis factam co-
ram Bretuldo Imperiali nuntio & prædictis viris, & omnes
consuetudines, & usantias, quas ipse, & sui prædecessores
in rebus, & hominibus dicti loci habent, vel habuerunt,

confirmamus, & approbamus. Item concedimus, & largimur eidem, suisque successoribus proprietatis jure omnia, quæ Barones, Comites, Capitanei, cæterique tam nobiles, quam alii ab eodem Episcopo, vel suis prædecessoribus in feudum, vel aliomodo in toto nostro Comitatu Imolen. vel Episcopatu ipsius, & alibi detinent, ut firma, & illibata sibi, suisque successoribus perpetuo perseverent. Statuimus, ut nulla temporis præscriptio in prædictis terris, aliisque rebus, & juribus, seu jurisdictionibus ipsi episcopatui pertinentibus vel concessis hostilitatis, vel invasionis occasione detentis eidem Ecclesiæ currat. Quemlibet alium possessorem, vel alterius cujuslibet occasionis prædictarum rerum detentatorem nulla nisi centenaria præscriptio tueatur, & tam ipsum, quam suos successores a præstatione sacramenti de calumnia in suis causis, & Ecclesia volumus esse immunes, ut nec legis occasione, vel alicujus Civitatis statuto ad hoc debeat coarctari. Præterea d. Episcopum, ejusque successores in Civitate Imolen. universoque Episcopatu ipsius, & Comitatu nostro Imolen. Judicem ordinarium facimus; dantes ei plenam & liberam potestatem, atque jurisdictionem, quicquid ratio juris expostulat, tam in majoribus, quã in minoribus pupillis, & viduis exequendi. Nihilominus etiam ex nostra munificentia omnem concessionem, donationem, seu largitatem quolibet modo a nostris prædecessoribus eidem Ecclesiæ factam confirmamus. Statuentes ut nulla Civitas, nullum Commune, nullus Princeps, seu Comes, nullus Dux, nullus imperialis Aulæ missus, nulla magna, parvaque persona prædictam ecclesiam, & ipsum Episcopum, suosque successores aliquo ingenio in rebus prædictis jurisdictionibus, redditibus, & concessionibus à nobis, & prædecessoribus nostris factis in judicio vel extra audeat inquietare, vel molestiam inferre, quod qui facere præsumpserit indignationem nostram, & læsæ majestatis crimen se noverit incursurum, & in pœnam suæ præsumptionis quinquaginta librarum auri componat, medietatem Cameræ nostræ inferendam, Reliquam Ecclesiæ memoratæ. Si quis vero Judex, vel alicujus Civitatis potestas, seu consules occasione constitutionis, vel alicujus statuti, seu alio modo contra hæc ipsi Ecclesiæ à nostra majestate indulta judicare præsumpserit, periculum sui honoris, & dignitatis incurrat, & nota infamiæ perpetua ipso jure percellatur. Ad cujus rei perennem firmitatem præsentem paginam inde nostra jussione conscriptam majestatis nostræ sigillo jussimus insigniri.

Signum Domini Federici Invictissimi Romani Imperatoris.

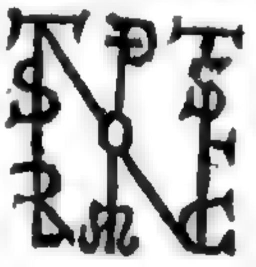

Datum apud Burgum S. Dominici anno Dom. Incarn. 1226. mense Julii XIV. Indictionis. An.

XXV. 25. THOMAS Bononiensis canonicus, Prior, ac Præpositus Ravennæ canonicæ ad Imolensem sedem provectus est anno 1249. Annuos census statuit cathedrali ædificandæ; cœnobium monialium S. Mariæ de misericordia construxit; suæ Ecclesiæ jura acerrime defendit: Sic enim a nostro chronicæ auctore tradita vidimus. *Urbano hujus nominis IV. sub hæc tempora magna inter Thomasium Episcopum, & senatum orta est altercatio, propeque fuit ut ad arma iretur. Thomasius humana potius quam divina curans, aquam ad Caput silicis è vicinaria fluere studebat, senatus ut acceptam injuriam reponeret, in clericos edicta proponit, in Episcopum impetum facit, prohibetque ne judicium in sacerdotes, hominesque, quos Pontificia ac Imperatoria potestas Episcopali auctoritati antea subesse voluerat, exerceret. Thomasius urbem sacris interdicit. Res postremo inter Patres composita dissunctos animos benevolentia conjunxit. Et quoniam Episcopum decet non lite, aut jurgio, sed probitate, ac exemplo cæteris antestare, gregem autem pastori obsequi, omnia sedata, Malgarita judice Rempublicam nostram curante, hæc in acta publica retulere, Rambottinus, Daniel, & Joannes Pastianus, quos Farolfinus Imperialis Aulæ scribanotis excipere voluit. Præturam eo anno gerebat Marcus Comarinus vir in Thomasium acerrimus, quem cum apparitoribus, & coborte prætoria in judicio absolvit. S. Donati Ecclesiam cum suis juribus canonicis dono dedit, Crucíferis fratribus Xenodochiũ S. Spiritus attribuit. Æmulorum calumnias adeo sincera, veraque defensione discussit, ac diluit, coram Clemente IV. Pontifice, ut apud eundem magnam collegerit gratiam.* E vivis exemptus est 1259. 3. Kal. Novembris, ut in antiquo Ravennæ Ecclesiæ Kalendario notatur. (*„ Anno 1253. interfuit Thomas Con„cilio Ravennati sub Archiepiscopo Philippo.*)

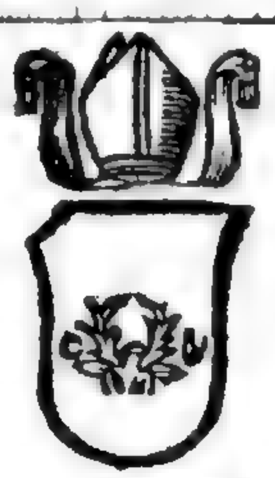

26. THOMAS Ubaldinus Florentinus Octaviani Card. consanguineus, Thomæ successit anno 1259. ejusdemque extat memoria 1267. quo anno interfuit translationi corporis S. Dominici habita Bononiæ una cum Philippo Fontana Archiepiscopo Ravennatensi, Octaviano Ubaldino Bononiensi, & Bartholomæo Vicentino Episcopis, de qua legendus Cherubinus Ghirardaccius p. p. Hist. Bononiensis. XXVI

27. SINIBALDUS, quem Siglfredum Rubeus appellat, Imolæ Antistes anno 1271. (1) cathedralem consecravit, ejusdemque plura implicita nomina dissolvit; S. Donati Ecclesiam dedicavit, duabus synodis Provincialibus interfuit, Imolæ scilicet, Forique Livii celebratis 1284. annoque 1286. Hujus extat memoria in Archivio Nonantulano 1279. XXVII.

28. BENEDICTUS obiit an. 1299. XXVIII.

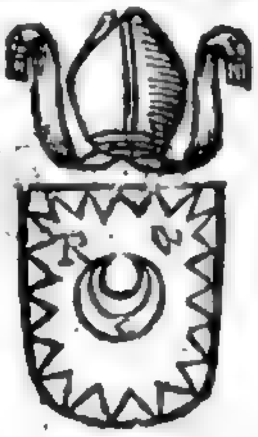

29. JOANNES Muzus de Papazurisa Romanus Episcopus Olenensis a Bonifacio VIII. huc trãsfertur anno 1299. 8. Id. Februarii, postulatione capituli posthabita de persona Bonditii Præpositi Ecclesiæ de Populeto Faventinæ diœcesis, ut habetur in Reg. Vatic. Epist. 33. fol. 278. an. 5. Idem Joannes ab eodem Bonifacio anno 1302. translatus est ad Reatinam Ecclesiam, de quo ibi. Cujus etiam claræ, vetustæque gentis alumnus fuit Bartholomæus Ord. Prædicatorum clarus & insignis doctrinæ vir, Episcopus Theanensis, mox Theatinus, tandem Archiepiscopus Patracensis sub Urbano V. de quo in 6. tomo. XXIX

a De eo Angelotus in Descript. urbis Reat. p. 54. Mandos.

30. Fr.

(1) Anno antecedenti, scilicet 1270. IV. Kalend. Majas interfuit Sinibaldus Concilio Provinciali Ravennensi adversus Cesenatis Episcopatus invasores Philippo Archiep. Præside apud Rubeum.

XXX 30. Fr. MATTHÆUS Ursinus a Romanus ex Ordine Minorum Imolensis Episcopus adlectus est anno 1302. Nonis Augusti, Bonifacio VIII. sedente ex Reg. Vatic. Ep. 216. fol. 208. Ipse etiam omnem conatum adhibuit, ut deperdita jura, bonaque ad Imolensem jurisdictionem redirent. Concilio provinciali Argentensi interfuit anno 1314. Hujus meminit Rubeus anno 1316. insecuto vero an. 1317. 2. Id. Januarii a Joanne XXII. translatus est ad Ecclesiam Clusinam in Hetruria. Credidere nonnulli hunc illum eundem Matthæum Ursinum esse, quem postea Pontifex Joannes XXII. Cardinalem creavit an. 1327. decessitque 1341. Qui manifestissime falluntur; siquidem frater Matthæus qui senatoria purpura donatus est, Ordinis fuit Prædicatorum in capitulo Generali Urbeteri celebrato anno 1322. Romanæ Provinciæ Provincialis erat, ac paulo post Agrigentinus delectus Episcopus in Sicilia, postea Archiepiscopus Sypontinus, ac demum Cardinalis pronunciatus. Hic vero fuit Ordinis Minorum, obiitque anno 1322. ut supra ex ejus epitaphio in Clusinis Episcopis narravimus.

a De eo Thomas in Apparat. Minor. p. 5. Mandos.

XXXI 31. RAIMBALDUS, quem Rubeus Renaldum vocat, Rector, & Comes Romandiolæ, ad Imolensem sedem evasit 1317. mense Aprili. Quam ille Ecclesiam rexit usque ad annum 1341. ex libr. Provis. Prælatorum. Huic Rectori Romandiolæ scribit Benedictus XII. an. 1340. 17. Kal. Julii Epist. 45. an. 6. in Regesto Vat. Obiit vero 1342.

XXXII. 32. CAROLUS ex Archipresb. Plebis S. Mariæ de Salustra Imolensis diœcesis, eligitur a Clemente VII. an. 1342. 15. Kalen. Augusti, ex Reg. Vatic. Ep. 9. fol. 122. anno pr. lib. 6. commun. Obiit an. 1353.

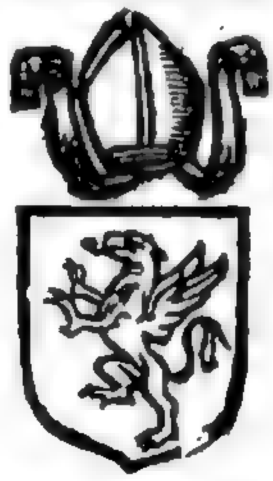

XXXIII. 33. LITHUS Alidosius Canonicus, atque Præpositus Cathedralis Imolensis, fuit adlectus Episcopus 1354. 4. Kal. Februarii ann. 2. Innoc. VI. Ep. 9. fol. 27. lib. 1. Reg. Vatic. Plura jura feudalia, quæ Ecclesiæ Imolensi deperierant, recuperavit. Eo sedente Præsule an. 1375. Ubertus Abbas S. Mariæ in Regula Ord. Benedictini sepulchrum reparavit, ubi Sigismundi Burgundionum Regis lipsana sacra quiescunt. Celebris est in sacræ ædis sacello arca ex lapide non ignobili. Armatus Rex insculptus ad-

A stat. Dextrum habet monachum genua flectentem cum Pastorali, & codicem apertum manibus præferentem: Sinistra vero sunt hæc verba.

Sigismundus vocor, Rex Burgundionum,
Christi martyr noscor ictibus eorum,
Devotis meis patientibus aufero febres.
De Ausonia b Imolam me transtulit Abbas,
Sepultus in terra in hac me posuit arca.

Egregius doctor Ubertus Novariensis cœnobii hujus Abbas fundator reparatorque secund. MCCCLXXV. Arca in capite, & pedibus signa ostentat, triplicem leonem, alterum alteri impositum, & diadema regium. In theca, qua brachium conservatur S. Sigismundi, & solus digitus à brachio divulsus, scriptum legitur: *Hic est brachium S. Sigismundi* 1382. signa sunt permulta, ex his quæ supra diximus, in arca, Leo triplex in area purpurea. Martyris diem celebrari ibidem 6. Nonas Maii affirmat Secundus Lancellotus lib. 2. Hist. Olivetanæ. De quo Martyrol. Rom. die pr. ejusdem. Baron. in notis ex Sigeb. refert ejus necem anno Christi 515. de eo etiam Beda,
B Usuardus, Ado & alii. Quo vero anno Imolam translatum fuerit corpus ejusdem sancti, non inveni. c Diuturno tempore vixit Lithus, fuitque Urbani VI. Thesaurarius. Decessit vero anno 1389. sepultusque est in cathedrali cum hoc epitaphio, multo post ad ejus memoriam decorandam exarato.

b Al. Ausonia.

c Vide Acta SS. Maii, tom. 1. pag. 70.

D. O. M.
Litho Imolæ Episcopo M.CCC.LXXXIX.
Franc. Card. Papien. Bononiæ Flaminiæ legato mox provinciis functo M.D.XI. Opizo Ravennæ, Cerviæ, Cesenæ, Bertinorii gubernator M.D.XI. Franc. Alidosii Cæsar patruo ac patri P.P. M.D.LVI.

34. GUILLELMUS Alidosius Archipresbyter S. Mariæ de Silvestra, paulo ante Episcopus Cerviensis, ad hanc Ecclesiam translatus est 1383. ex cessione Lithi. Vix integrum in ea dignitate annum transegit; in ea siquidem civitate contagioso morbo grassante interiit. XXXIV.

C 35. JACOBUS Caraffa eandem dignitatem adeptus est 1384. XXXV.

36. (1) EMANUEL Fiescus Januensis, anno 1385. memoratur in Bulla Urbani VI. an. 9. Id. Decembris. Bertinorii Præfectus fuit. Decessit 1390. XXXVI.

37. ANTONIUS de Calvis Romanus, Canonicus S. Petri Romæ, ad eandem sedem promotus est 1390. Id. Octob. Deinde translatus est ad Ecclesiam Tudertinam 1396. postea etiam creatus Cardinalis ab Innocentio VII. Pontifice an. 1405. de quo alibi. XXXVII

38. JACOBUS Guidottus nobilis Bononiensis, filius Philippi, Referendarius Apostolicus, Papæ Bonifacii IX. Nuntius, spoliorumque collector, ab eodem Pontifice adlectus est Imolensis Episcopus 1396. 11. Kalen. Januarii. Decessit 1399. XXXVIII.

39. NICOLAUS de Assisio electus Episcopus Urbevetanus, cum esset Episcopus Agrigentinus in Sicilia, ad Imolensem Ecclesiam translatus est 1399. Non. Septemb. Decessit 1402. ex lib. Consist. XXXIX.

D

40 HERMANUS è Castello Durante de Branca- XL.

(1) Antonius Scala fuit Episcopus Imolensis an. 1384. in locum Jacobi Caraffæ; obiitque anno 1385. cui successit Emanuel Fiescus, & Alidosio de Episcop. Bonon. p. 17. fides sit adhibenda. Mandos.

caleonis, quem liber Provis. Prælat. sub Bonifacio IX. Urbevetanum Clericum appellat, ex Præposito hujus civitatis, adlectus fuit Episcopus anno 1402. die 23. mens. Augusti. Decessit 1412. Tessera Brancaleonæ familiæ Leo cæruleus in aurea parma.

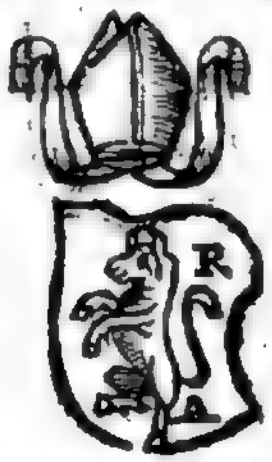

XLI. 41 PETRUS de Hondedois, seu Landodeis Pisaurensis, Zonghi nobilis civis filius, Hondedei gentilis, ad quem Joan. XXIII. in hunc modum scribit. *Joannes Episcopus servus servorum Dei. Dilecto filio nobili viro Hondedeo Domicello Pisaurensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Apostolicæ sedis copiosa benignitas &c. Datum apud S. Antonium extra muros Florentiæ 3. Non. Novemb. Pont. an. 4.* Originalem vidimus apud Zongam Hondedeum Capitolinæ curiæ primum Collateralem: in bulla ipsa multæ immunitates, & privilegia a Joanne Pontif. Hondedeo conceduntur, ob egregia pro Ecclesia Romana ab ipso, ejusque familia navata opera, quibus Petrus ex canonico Pisauriensi ab eodem Joanne XXIII. creatus est Episcopus Imolensis ex decessu Hermani, anno 1411. 10. Kalen. Junii. Consecravit Ecclesiam Cruciferorum, vixitque usque ad annum 1450. Parmam tulit Petrus cæruleam, Bove aureo rampante expunctam. (*„ Hunc aliquando „ Vicaria opera functum fuisse in grege Bononiensi pro „ B. Nicolao Albergato Card. Episc. Bonon. habetur „ ex Ciaconio nov. edit. Oldoini tom. 2. colum. 854.*)

XLII. 42 Fr. GASPAR a de Castello S. Joannis in Persicheto diœc. Bononiensis, ex Ordine Prædicatorum; ob vitæ sanctimoniam, claritudinem doctrinæ, Nicolao V. Pontifici unice charus, ad hanc eandem sedem evasit 1450. die 20. mensis Maji. Tanta vero sollicitudine, probitatisque exemplo per septem annos Imolensem administravit Ecclesiam, ut plures ex pia quadam credulitate, illum in album beatorum retulerint. Ferrariæ decessit, sepultusq; est in Ecclesia S. Mariæ Angelorum, ut refert Leander Albertus. Hic Episcopale Palatium restauravit. Ejus vitam brevi elogio conscripsit Vespasianus Florentinus in virorum illust. lib.

a De Alidosiis de Epis. Bonon. p. 55. & Fontana in Theatro Dom. p. 205 Mandos.

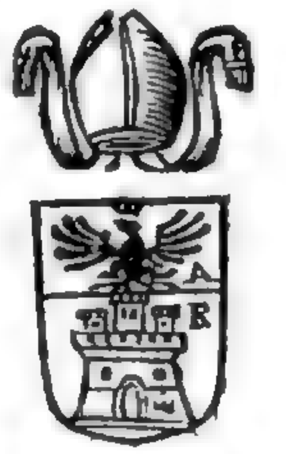

XLIII 43 ANTONIUS Castellanus a volta, filius Zeni Bononiensis, canonicus patriæ suæ, universitatis eximius doctor, Prothonotariusque Apostolicus, Imolensis Episcopus adlectus est 1457. die 7. mensis Octobris, Callisto III. Pontifice sedente. E vivis exemptus est anno 1471. mense Decemb. Aliqui (1) post Antonium, in Imolensium Episcoporum serie, quemdam Joannem Datum Augustinianum, virum doctissimum reposuerunt, quos constat manifestissime falli: reperio enim, Gregorium statim Antonio successisse. Tametsi haud negaverim potuisse Joannem alterius Ecclesiæ dignitate fulgere, hincque præbuisse occasionem narrandi iis, qui oscitanter solent Præsulum Ecclesiarum intexere series.

44. GREGORIUS de Buchis Carpensis, Referendarius Apostolicus, Episcopusque Sebastæ ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1471. Hic duas in cathedrali instituit dignitates, Archidiaconatum scilicet, & Archipresbyteratum; prima juspatronatus est Brocardiæ gentis, secunda vero nobilium della Bordella. Ex auctoritate Pontificia, Plebaniam S. Michaelis canonicis perpetuo junxit, juraque omnia, quæ ad ipsam videntur spectare. Imaginem S. Mariæ de Subsidio benedixit, consecravitque, inque Ecclesiam S. Nicolai Fratres Prædicatores introduxit. Decessit anno 1479. XLIV

45 JACOBUS Passarellus, Ariminensis civis, celebris jurisconsultus, Imolensis adlectus Episcopus est 1479. Hic canonicam ædificavit, sacrariumque, curavitque sacram turrim, unde perstrepunt æra, absolvendam. Instituit canonicos fore doctores, vel saltem licentiatos, idque ex Apostolica auctoritate. Fuisse Jacobum Henrici, hujus nominis VII. Angliæ Regis Consiliarium legimus, in literis ejusdem Regis, quibus Vincentius Paleottus civis Bononiensis in familiarem, & consiliarium Regium recipitur anno 1487. Diploma vero Regis ex originali desumptum, quod extat apud Paleottos, est hujusmodi. XLV.

Henricus Dei gratia Rex Angliæ, & Franciæ, & dominus Hiberniæ. Præstanti viro &V. D. domino Vincentio de Paleottis civi Bonon. salut. Excellentia scientiæ tuæ, generis nobilitatis, tuæque antea&æ vitæ integritatis multiplex fama, quæ ad nos pervenit a veridicis dignisque testibus, & præsertim a Rev. Patre D. Jacobo Episcopo Imolen. nostro consiliario, qui te primarium in amplissimo Bonon. studio jura legentem jam pluribus annis audiverunt, tecumque versati sunt. Nosque super omnibus, quæ in nostris nostrique Regni rebus agendis, & præcipue in Italiæ partibus evenire contingunt, sæpe numero cogitamus, indicit ut istic commissarios, procuratores, ac etiam consiliarios, qui in rebus ipsis nostris nostrique Regni consulere valeant, eligamus. Quamobrem tua prudentia, doctrina, aliisque tuis virtutibus illecti, nec non de diligenti tua industria confisi, te præfatum D. Vincentium in Commensalem, familiarem, & consiliarium nostrum assumimus, constituimus, atque creamus, tibi dantes, & concedentes plenam, & liberam facultatem in Italia, & ubicumque fueris, rebus nostris, Regnique nostri providendi, & in eis consulendi, prout tibi melius, & opportunius videbitur, & ut omnia, quæ ad nostrum nostrique Regni honorem utilitatemque pertinent, libentius prosequi valeas, te præfatum D. Vincentium ex nunc harum serie militem auratæ militiæ creamus, & facimus. Tibi nostra nostrique Regni insignia, quæ vulgo arma dicuntur, quibus publice, & in posterum uti possis, elargimur, donamus, & mittimus. Volentes ut tu, si quando ad hoc nostrum Regnum veneris, eisdem emolumentis, honoribus, præeminentiisque gaudeas, quibus ceteri nostri hujusque consiliarii, familiares, commensalesque gaudere, atque uti consueverunt. In quorum fidem, & testimonium præsentes nostras literas fieri, nostroque majori sigillo, quo in similibus utimur, jussimus communiri.

Datum in Castro nostro de Rendicore die 18. mens. Julii anno Domini 1487. Regni nostri anno 2.

Henricus.

Ca-

(1) Ex his fuit Ambrosius Coranus Joannis coævus; & non video cur attestatio viri, qui iisdem vixerit temporibus jactaturam hic pati debeat. Coranus enim non assignat locum, nec tempus, sed simpliciter dicit electum Episcopum Imolensem, [illegible] Antonium 1457. a Callisto III. licet ob [illegible] cadente consecrationem non obtinuerit. *Gandulphus dissert. de 200. Script. August. p. 21[illegible] ubi plura de Dat[illegible].*

Cæterum Jacobus ad Episcopatum Ariminensem translatus est 1488. de quo ibi. (1)

XLVI 46 SIMON Bonadies Romanus, Imolensis Episcopus declaratus est ab Innocentio VIII. 1488. die 17. mensis Septembris. Hujus Episcopi temporibus Decanatus dignitatem erexerunt in cathedrali, de jurepatronatus Sigismundi de Sellis; an. vero 1503. Præposituram, quæ Vulpiæ gentis jurisdictionem attingeret. Sub Julio III. Pontifice maximo locumtenens Bononiensis pronunciatus est. Cumque multis præstitis beneficiis fovisset Ecclesiam sibi creditam, an. 1510. ad Ariminensem Ecclesiam translatus est.

XLVII. 47 DOMINICUS Scribonius de Cardonibus, sive de Cerdonis, Tiphernas, Poeta illustris, atque in humanioribus litteris longe clarissimus, inque curiæ expediendis negotiis nulli secundus, Imolensis Episcopus dictus est, an. 1510. die 10. mensis Februarii. Hic constantia, & labore omnia suæ Ecclesiæ jura in unum volumen congessit successoribus olim profuturum ad rectam administrationem. Hic itaque cum 23. annos maxima cum pietatis, prudentiæque laude Imolensem Ecclesiam administrasset, decrepita postmodum senectute pulsatus, Episcopatus munere se abdicavit 1533.

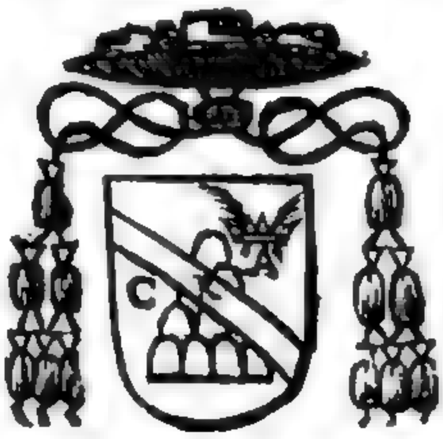

XLVIII. 48. NICOLAUS Cardinalis Rodulphus Florentinus, hanc Ecclesiam suscepit administrandam anno 1533. die 4. mens. Augusti, in eoque munere 13. annos transegit, ac deinceps in favorem Dandini eo munere se exolvit 1546. Episcopus Vicentinus fuit, Viterbiensis, ac Salernitanus Archiepiscopus. Demum e Florentina patria sede jus dixit. De quo ibi plura.

XLIX 49. HIERONYMUS Dandinus Cæsenas, filius Anselmi, Joannæque Mauritinæ natus est ann. 1509. vir in omni genere scientiarum versatissimus, cumque perspicacissimi ingenii esset, Paulo III. Farnesio fuit unice charus, eoque mittente, bis in Galliam ad Franciscum I. legatus profectus est, ut cum Carolo V. fœdus pacis percutiendum curaret. Ergo ex Secretario, ac Prothonotario Apostolico, Epis-

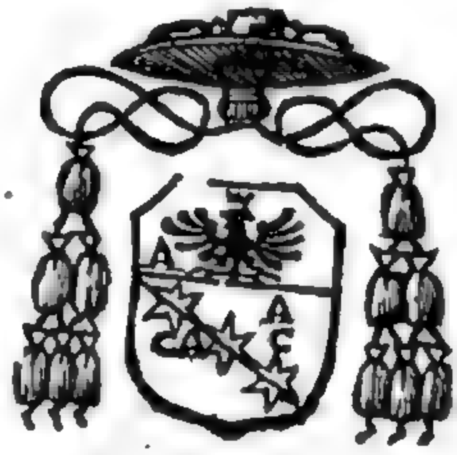

copus Cassanensis a in Neapolitano regno renunciatus est; anno vero 1546. die 15. mensis Maii, ad hanc Imolensem Ecclesiam traslatus. Cathedralem exornavit, atque Episcopale palatium. Julio III. Pontifici a secretis fuit, a quo Senatoriam purpuram obtinuit sub titulo S. Matthæi in Merulana 1552. vulgoque illi Cardinalis Imolæ cognomentum adhæsit. Ad Carolum item V. ut cum Francisco I. diu cupitæ pacis fœdera jungeret, orator profectus est, visusque est in ea legatione oleum, & operam perdidisse. Imolensem Ecclesiam nepoti resignavit, reservato sibi regressu: quo ante patruum defuncto, iterum illud subivit onus. Divitem S. Barthol. Abbatiam extra muros Ferrariæ habuit commendatam, quam in alterum ex fratre nepotem Anselmum sibi valde dissimilem deinde transtulit. Fratres Servitas sua protectione promovit. Ei dicat Academicas quæstiones in Ciceronem Julius Castellanus Faventinus publicus Romanæ Sapientiæ eloquentiæ professor anno 1558. Decessitque cum titulum S. Marcelli fuisset adeptus ann. 1559. pridie Non. Decembris, sepultusque Romæ apud S. Marcellum, cum sequenti epitaphio, quod supramemoratus Anselmus nepos ibi ponendum curavit.

a Cassen-

D. O. M.

Hieronymo Dandino Cæsenati, S. R. E. Cardinali, hujusce Ecclesiæ Titulari, & Ordinis Protectori. Anselmus Prothonotarius Apostolicus, & utriusque Signaturæ Referendarius, patruo optime merito annuo reddita fratribus assignato, ut pro ejus anima pridie Nonas Decembris, quo die obiit, Anniversarium celebrent. Obiit M. D. LVIIII. Aetatis L.

50. ANASTASIUS Ubertus Dandini ex sorore nepos, Cæsenas, Monachus ordinis S. Benedicti, ac per id tempus Cellerarius S. Mariæ de Monte prope Cæsenam, a Julio III. electus est Imolensis Episcopus anno 1552. die XI. mens. Maii. Literatura valebat, ut refert Vvion. lib. 2. ligni vitæ, reliquitque aliquot ingenii monumenta. Mortuus est anno 1558. non autem, ut Arnoldus affirmat 1500. Forsitan enim per illud tempus Anastasius nondum lucem aspexerat. L.

51. VITELLOTIUS Vitellius Tiphernas, Pauli IV. diaconus Cardinalis Ss. Sergii, & Bacchi, ac S. R. E. Camerarius, ab eodem Pontifice jussus est Præsul Imolensibus imperare anno 1560. die 7. mensis Februarii, quam ille Ecclesiam cum ad duos annos administrasset, eo deinde munere se volens abdicavit. Hic filius fuit Alexandri, atque Angelæ Rubeæ e nobilissima gente. Perspicacissimæ indolis fuit, adeoque in expediendis negotiis promptus, & alacer, ut Pontificatum Pauli IV. ad libitum videretur administrare. Galliarum fuit Protector, Campaniæ Legatus, Signaturæque gratiæ Præfectus. Romæ decessit anno 1568. 13. Kal. Decembris, sepultusque est apud S. Mariam in Via lata ante altare Ss. Cyriaci, & Catharinæ, sine epitaphio. Cæterum LI.

(1) Marchesius in supplemento historiarum Foroliv. meminit Jacobi Magnani Imolensis Episcopi, qui anno 1482. Foroliviensem civitatem rexerit Gubernator. Neque vereor, quin Jacobus Marchesii idem sit ac ille, de quo Ughellius, licet discrepent inter se in assignanda ejus familia. Num forte duo ejusdem nominis, diversæque familiæ Episcopi circa hæc tempora sedem hanc occuparint, & alter alteri successerit, nodum solvet eruditissimus Antonius Maria Manzonius, hujus Ecclesiæ Canonicus, in opere de Præsulibus Imolensibus, quod jam sui juris facere prælo parat.

terum haud in postremis Vitellotii virtutibus numerandum est; quod diligens indagator, quæcumque tum Lugduni, tum Avenioni aliquando gessere Pontifices, ex oblivionis faucibus eruerit, inque plura digesserit volumina, lucem utique publicam aspectura, si illum diutius vivere contigisset. Intulit & plura pretiosissima manuscripta in suam illam celebrem bibliothecam. Ejus elogium enarravit Massarellus doctus Episcopus Vicentinus Tiphernas, Victorellusque familiaris meus in additionibus ad Ciaconium, qui meritis Vitellotium laudibus attollit in cœlum.

LII. 52. FRANCISCUS Guarinus è monte Feltro, Vitellotii Cardinalis familiaris, eandem sedem assecutus est anno 1561. die 21. mensis Octobris. Hic Concilio Tridentino interfuit, indeque ad Ecclesiam suam reversus, ad illius sanctionum præscriptum illam totam composuit. Seminarium duodecim puerorum instituit, qui Cathedrali subservirent, pauperes dilexit, illorumque effusis opibus sublevavit inopiam, ac ubique, & semper Ecclesiæ sibi creditæ magno usui fuit. Romandiolæ præsidens a Pio IV. declaratus est. Apud suam Ecclesiam è vita discessit 1569. communique sepulchro suorum antecessorum tumulatus fuit in Cathedrali.

LIII. 53. JOANNES Aldobrandinus Florentinus, filius Sylvestri insignis jurisconsulti, fraterque Papæ Clementis VIII. non minus jurisprudentia clarus, quam pater, apud Christianos Principes singularem collegit gratiam, præcipue autem apud Pium IV. qui ob præclara illius merita sacræ Romanæ Rotæ Auditorem *a* declaravit; ac Pius deinde V. Imolensem Episcopum anno 1569. die 26. mensis Augusti; anno vero 1570. sacra purpura cohonestavit, eique transigendum negotium attribuit sacro fœdere Venetos cum Hispaniarum Rege jungendi, contra insolescentem Turcam, qui populabundus Christianis littoribus propius, infestiusque imminebat. Quod cum Joanni cecidisset ex voto, magnam inde retulit prudentiæ laudem. Summus Pœnitentiarius fuit, interque fortunæ arridentis obsequia ex humanis rebus exemptus est anno 1573. 7. Non. Septembris, non sine mœrore Pii Pontificis, sepultusque est apud S. Mariam super Minervam; cujus deinde ossa cum Petrus Aldobrandinus Cardinalis nepos, in novum Aldobrandinæ gentis sacellum transtulisset, sub ejus marmorea statua hoc sequens epitaphium insculpendum curavit.

a Non à Pio IV. sed Paulo IV. fuit inter Auditores Rotæ adnumeratus, ex Carthario in Syll. p. 152. *Mand.*

JOANNES ALDOBRANDINUS
S. R. E. CARDINALIS
TIT. S. SIMEONIS
MAJOR POENITENTIARIUS.

LIV. 54. Fr. VINCENTIUS Herculanus Perusinus, ex ordine Prædicatorum, Sarnii antea Episcopus, ad Imolensem Ecclesiam translatus est 1573. vir sanctimonia vitæ præcipuus, qui postea ad patriam Perusinam sedem translatus est 1579. de quo ibi.

LV. 55. ALEXANDER Musottus *b* Bononiensis, filius Ludovici, Romæ Conservator, ac sub Pio IV. utriusque Signaturæ Referendarius, judexque appellationum, a Gregorio XIII. factus Canonicus est basilicæ Vaticanæ, cubiculariusque ex numero participantium, atq; deinceps Imolensis Episcopus 1579. 9. mensis Decembris. Ad eam dignitatem inauguratus est die 31. mensis Junii insecuti anni, atque apud Venetos Nuncius renunciatus. Inde ad Ecclesiam suam reversus, illam sacerdotalibus vestibus, pretiosaque supellectili locupletavit adhuc vivens, moriensque in ejusdem magna ex parte favorem condidit testamentum. Seminarii protulit fines, illudque transtulit in commodiorem locum. Patres ex Societate Jesu Imolam introduxit, primoque lapidi in fundamentis templi jacto est bene precatus. Curavit Patres Capuccinos propius civitatem transferendos, illorumque, quos unice dicitur dilexisse, exstruendum cœnobium pecunia juvit. Ibique nobilem bibliothecam constituit, quam selectissimis voluminibus implevit, cum ad quatuor millia scutatorum expendisset de suo. Moniales Capuccinas clausura conclusit, Convertitasque, ut vocant, decentiori loco collocavit. Mendicantium xenodochium erexit, eidemque ampliorem censum legavit: nobilem Ecclesiam ad Pontem sanctum substruxit, curavitque in ea construendum sacellum, eidem annuo censu attributo, annoque 1602. plures ibidem sanctorum reliquias honorifice collocavit. Crucifixi sacellum exordientem mors oppressit. Duas synodos celebravit, pluresque saluberrimas leges tulit. Populum Imolensem re frumentaria juvit, pauperum egestatem sublevavit. Senex decessit, plenusque meritis Imolensi populo perpetuus mœror futurus die 23. mensis Januarii anno 1607. sepultusque est in Cathedrali cum hoc epitaphio.

b Hujus meminit Galeottus de viris illust. Bonon. par. 1. p. 15. Bumaldus in Bibl. Bonon. & Alidosius. *Mand.*

Ad laudem D. O. M.
Alexander Musottus Bononien. Episcopus Imolæ, & Comes cupiens certam resurrectionis spem precibus Deiparæ Virginis, sancti Cassiani, & aliorum Sanctorum, piisque viventium adjuvari suffragiis, hoc sibi sepulchrum elegit. Dum vero illud parandum curaret, diem clausit extremum x. Kal. Februarii M. DC. VII. annum agens LXXII. diesque xxiij. Hæredes mœstissimi eodem anno exequendum curarunt.

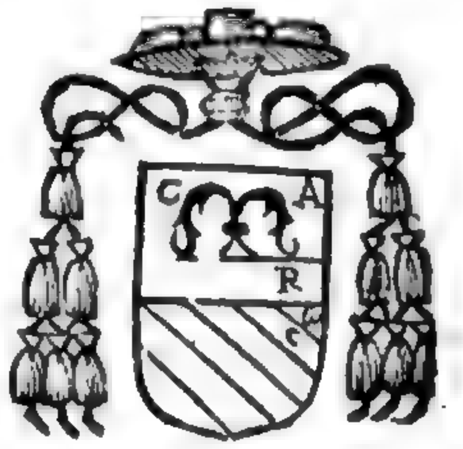

LVI. 56. JOANNES Garsia Millinus Romanus, Musotto successit die nona mensis Decembris an. 1607. Parentes habuit Millinus Marium, Tarquiniamque *c* Jacobatiam Florentiæ 1562. natus ex sua nobilitate sub disciplina Jo: Baptistæ Castagnæ Cardinalis educatus est, quem postea Pontificatum adeptum, Urbanum VII. appellarunt. Sub Sixto V. Advocatus fuit consistorialis, atque a Gregorio XIV. sacræ Romanæ Rotæ Auditor est declaratus. In assumptione Cardinalis Castagnæ ad purpuram, visa est arrisisse Garsiæ fortuna; tametsi ejusdem postea morte, illius omnes præciderit spes. Clemens VIII. Millini cognita sagacitate ingenii, Henrici Cardinalis Cajetani in Poloniam legati collegam illum esse voluit, ut inter Regem illum, gentemque Austriacam pacem firmaret. Clementem VIII. Ferrariam proficiscentem secutus est, itemque Petrum Aldobrandinum ejus nepotem, dum Florentiam novas nuptias Henrici IV. Gallorū Regis & Mariæ Principis Mediceæ benedicturus legatus adiret. Paulus V. ubi primum Apostolicam sedem ascendit, Archiepiscopum Rhodiensem Millinum creavit, atque ad Hispaniarum Regem Oratorem; in quo munere vix integrum annum impleverat, cum ab eodem Pōtifice purpura nobilitatus est anno 1606. die XI. mensis Septembris. Romam reversus est post duos annos, inque consistorio honorifice exceptus, titulo Ss. Quatuor Coronatorum fuit insignitus. Die vero quinta Maji ejusdem anni, legatum illum a latere dixit, direxitque in Germaniam, ut inter Rodulphum Imperatorem, fratresque Austriacos componeret pacem. Rem omnem feliciter perfecit, plurimaque collecta gratia apud Imperatorem, ac Paulum V. Romam reversus est, exceptusque publico in Consistorio, atque a Pontifice ipso prudentiæ, diligentiæque publice laudatus, deinceps a Pontifice jussus, in

c HORTENSIA vocabatur Millini mater ex Carthario in Syll. p. 197 [illegible] co. *Mand.*

omni

omni congregationum senatu gravissime sententiam dixit. Pontificis Vicarius fuit, atque Archipresbyter S. Mariæ Majoris: neque tantis muneribus, iisque gravissimis præpeditus, sibi creditæ Imolensis Ecclesiæ potuit oblivisci. Siquidem illam mirifice ornavit statuis SS. Cassiani, ac Petri Chrysologi, pluraque sacerdotalia instrumenta illi dono dedit. Ecclesiam mulierum Convertitarum prope labantem a fundamentis instauravit, cumque præsens Ecclesiam illam administrare non posset, eam resignavit anno 1611. Templum SS. Quatuor Coronatorum sui tituli instaurare aggressus est, cui vetustas attulerat vitium, cumque illud picturis, domibusque parergis, quæ ad illius decorem viderentur spectare, mirifice exornasset, inque illud repertas sub confessione sanctorum reliquias, a Leone IV. Pontifice ibi reconditas, intulisset anno 1624. die 17. mensis Julii, adeo popularem curam contempsit, ut nulla expensarum habita ratione, nullum suorum gentilium stemmatum vel leve voluerit extare vestigium. De hujusmodi translatione scripsit Decius Mammolus, ubi inscriptiones marmoreas, ad posteritatis memoriam poteris intueri. Eo titulo per annos viginti insignitus est, atque ad octo illud S. Laurentii in Lucina obtinuit. Comitiis interfuit, in quibus Gregorius XV. Pontifex creatus est, atque deinceps Urbanus VIII. in quibus ad Pontificatum, si non plena, tulit tamen propiora suffragia. Sagacis indolis fuit, ingeniique magni, ac pernobilis, pleno gravitatis, ac dignitatis aspectu, inque explicandis negotiis dexteritate mirabili. Romæ decessit Episcopus Cardinalis Tusculanus anno 1629. prima die ineuntis Octobris, secunda noctis hora, sepultusque est apud S. Mariam in suæ gentis sacello sub sepulchro Joannis Baptistæ Millini Cardinalis Sixti IV. In plumbea vero capsa ubi illius cadaver reconditum est, hanc sequentem inscriptionem perlegi.

Joannes Garsias Millinus Romanus S.R.E. Episcopus Cardinalis Tusculanus, Papæ Vicarius, Basilicæ S. Mariæ Majoris Archipresbyter, ac supremus Inquisitor. Obiit Kalen. Octobris anno Domini M. DC. XXIX.

In eodem sacello sub nobili marmoreo tumulo hoc legitur cenotaphium.

Joanni Garsiæ Millini S.R.E. Cardinali natura, virtutisque bonis eminentissimo. Quem adolescentem ingenii, cognitionisque prerogativa clarissimum, nondum Romæ Urbanus VII. preceptor instituit. Sixtus V. sacri Consistorii Advocatum, Gregorius XIV. Romanæ Rotæ Judicem legit, Clemens VIII. auctum censu, dignumque purpura proclamatum, Ferrariam proficiscens Comitem, & Cardinali Cajetano adversus Turcas ad Poloniæ Regem legato adjutorem adjunxit, Paulus V. ad Philippum III. Regem Hispaniarum misit nuncium, & re bene gesta primum purpuratorum Patrum in Senatum adscivit. Idem Paulus ejusdem opera ad Matthiam Panoniæ Regem, & ad Rodulphum Cæsarem legati magno cum Reip. Christianæ bono bellum inter duos fratres plusquam civile composuit; redeuntem è Germania, secum in Urbē duxit, eundemque vere Principem sacri Principatus administrum ad majora quoque semper adhibuit in lectionis Pontificiæ. Conclavi non minima pars sacri Senatus oneri summo parem existimavit. Reliqui summi Pontifices pluribus unum præfecere Congregationibus, magnisque de rebus etiam ægrotantem in lecto censuere consulendum. Denique Vicarium in Urbe custodem pro omnium salute vigilantem quadriennium ante provisa prudenter, & descripto etiam sapienter disposita mors hilarem, atque tranquillum, æternitatis candidatum mortalitate donavit. Vixit annos LXVI. menses vij. Urbanus, & Marius Millini heredes patruo, imo parenti amantissimo PP. Vale lector, & gratulare alterum ex Millina familia cum similem humano generi datum. Obiit Kalend. Octobris M.DC.XXIX.

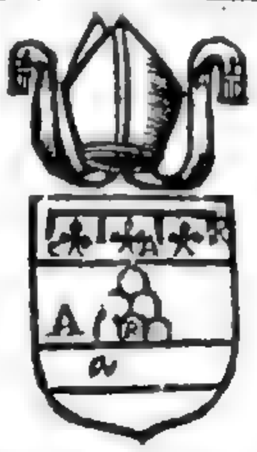

57. **RODULPHUS** Paleottus a Bononiensis, Æneæ filius, Cardinalis Paleotti consanguineus, Alphonsi Archiepiscopi nepos, Archidiaconus Bononiensis, Clementisque VIII. cubicularius, electus Episcopus a Paulo V. anno 1611. die 27. mensis Junii. A Cardinali Millino ad eam dignitatem inauguratus fuit in Ecclesia Nova, ut vocant, solemnique pompa Imolam ingressus est die XV. mensis Octobris ejusdem anni. Sanctæ Mariæ de Turiano curavit Ecclesiam ædificandam, primumque jecit lapidem in rudimentum fundamentorum. Ecclesiam S. Crucis exornavit, eidem attributo parochiano. Templo S. Mariæ de Consolatione construendo primum lapidem jecit. In defunctorum suffragium centum hominum confraternitatem instituit. Sanctæ Ursulæ moniales ad pristinam disciplinam revocavit. Ad lucrandos mortales in Cathedrali sermonibus habendis salubrem indixit legem, iisdemque ipse utebatur frequentius ad tepentia fidelium corda inflammanda. Transtulit S. Projecti corpus in altari ad S. Cassiani sinistram, ecclesiam, & confraternitatem S. Caroli erexit. Mortuus est gratissimus, deploratusque a populo an. 1619. sepultusque est in Cathedrali. Memini me legisse sequentem inscriptionem Rodulpho erectam in ecclesia S. Juliani Bononiæ. LVII.

a De eo Alidosius de Episc. Bon. p. ... & Bumaldus in Bibl. Bonon. Manusc.

D. O. M.

Rodulphus Paleottus Prot. Apost. Bonon. Archid. & S.D.N. Clementis fel. rec. PP. VIII. Cubicularius, honoris Ecc. hujus, & jurium, ac annexorum Prior, & Abbas injuriis temporis in Dei, & S. Juliani honorem mederi cupiens ædem simul, & canonicam ære proprio curavit instaurandam fornice insuper antemurale in Eccles. porticum contingentem, & reædificato, & munificentius exornato, indeque a Paulo PP. V. ad Eccles. Imolen. Episcopatum assumptus jam septimo ejus administrationis anno, R. D. Joannes Jacobus Beroaldus ejus familiaris, & resignatione successor erecto reliquiario, strataque lateribus ære proprio adhuc rudi porticu, hoc perpetuum gratæ suæ in bonum Dominum voluntatis posuit argumentum, anno a redemptione mundi M. DC. XX. de mense Aprilis.

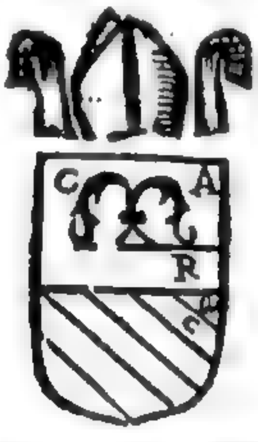

58. **FERDINANDUS** Millinus Romanus, Pauli LVIII

Pauli ex Portia Mantacorum stirpe nobilissima filius, nepos Cardinalis Garsiæ, Vaticanæ basilicæ canonicus electus est Episcopus Imolen. 1619. die 17. mensis Maji. Extat oratio panegyrica Ludovici Stagnii Imolensis in laudem Millinæ familiæ, & in eundem Ferdinandum Episcopum, post primum suum in ea urbe solemnem ingressum habita, & ejusdem Stagnii ad eundem Ferdinandum Episcopum vaticinium ex Millinorum stemmate sumptum legimus in hunc, qui sequitur modum. A

An meliora sibi tandem ventura studebat
Imola pressa malis, noscere fata Deum;
Anxia tum properans, consultum oracula Phœbi,
Est supplex tali voce precata Deum.
Phœbe graves nostros semper miserate labores,
Aurea pollicitus secla futura mihi,
Et tamen assiduis vexamur casibus ægri.
Ergo tua haud nobis numina certa manent?
Da pater augurium, & mœstis edissere læta;
Imola pro votis immolat ecce tibi.
Vix hæc ediderat: tremere omnia visa repente, B
Talia cum proprio reddidit ore Deus.
Syllanis fortes, quæ vos a stirpe parentum
Prima tulit, veniet gens celebrata cito;
Moxque diu rebus dabitur gaudere secundis,
Cum dulci tellus undique melle fluet.
Stemmate ter geminis splendente coloribus Irim
Gestabit, cœlum percipit unde decus.
Aurea quam grandis superextat littera triplex,
Hæc tria nam sophiæ munera certa notat.
Illinc regna jugi advenerint uberrima pace,
Hinc aderit vobis quidquid in orbe boni.
Hæc Phœbus. Tum mixto ingens exorta tumultu
Lætitia, & , quæ sit gens ea, quisque rogat,
Est ignota diu cunctis oracula Phœbi,
Principe te nobis, nunc veniente, patent.

Rexit hanc sedem Ferdinandus, juxta Stagnii vaticinium annos viginti sex, ultimumque spiritum Creatori reddidit mense Augusti 1644. sede Romana pastore vacante, sepultus in Cathedrali.

LIX. 59. MARIUS Theodolus Romanus, ex Apostolicæ Cameræ generali Auditore, ab Urbano VIII. S. R. E. presbyter Card. creatus 1643. Interfuit Comitiis, quibus Innocentius X. evectus est ad Petri sedem, a quo Imolensis Episcopus delectus est die 17. Octobris 1645. post annum deinceps eidem Ecclesiæ remisit nuncium die 23. Octobris. C

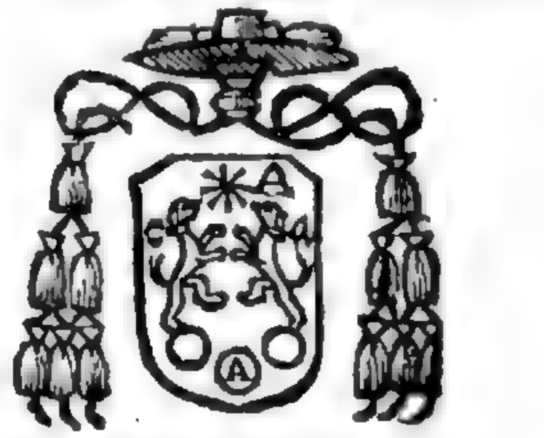

D

LX. 60. MARCUS ANTONIUS Romanus ex vetusta, & nobili Cuccinorum gente ortus, majorum suorum Episcopali infula auxit ornamenta. Romanam Ecclesiam ab ipsis fere incunabulis non minori pietate coluit, quam priscis illis temporibus egerit Marianellus Cuccinus strenuus Baro, qui primus è Germania in Urbem, ante annum sexagesimum supra millesimum salutis nostræ Cuccineæ familiæ fundamenta jecisse narratur. Ille enim Ecclesiasticarum copiarum dux à Leone IX. adversum Gisulphū Normandum institutus, Pontificem ipsum in Beneventana pugna captum, ex inimicorum manibus propria virtute vindicavit. Hic vero tum summa fide, longæva rerum experientia in omnibus fere urbanis negotiis expertus, tum vero in regendis ecclesiastici Imperii urbibus eidem sanctæ sedi operam suam strenue navavit. Hic postquam Fanum Fortunæ, Anconam, Beneventum, Augustamque Perusiam perbelle administrasset, ex decano utriusque Signaturæ ab Urbano VIII. Anglonensis Episcopatu donatus est die 15. Januarii 1638. quam Ecclesiam ad Dei honorem, proximique salutem cum annos octo bene rexisset, ab Innocentio X. Pontif. Max. ad hanc Imolensem Ecclesiam translatus est ann. 1646. vir utique in omni eruditionis genere nobilis, dignus sane, ut in multos annos hac vita fruatur mortali, diuque Ecclesiæ sibi commissæ præesse, ac prodesse possit. * Obiit Imolæ. („ *die 15. Augusti.*) Ibidem quievit. („ *in Cathedrali.*) * Ex App. tom. 5.

LXI. 61. FABIUS Cardinalem Ghisium a Neritonensi Ecclesia ad hanc Imolensem transtulit Innocentius X. Pont. Max. an. 1652. de quo vide, quæ supra in 1. tomo de eo diximus, sed modice quidem, cum ejus innumeras virtutes, animique candorem, eximiamque eruditionem, opera ejus edita satis edoceant. * Hunc Deus pro Christianæ Reipublicæ bono ad Petri Cathedram extulit sub nomine Alexandri VII. („ *anno 1655.*) * Ex App. tom. 5.

LXII. 62. Jo: STEPHANUS Card. Donghus Episcopus Adjacensis ad Imolensem Ecclesiam translatus est die 2. Augusti 1655.

ADDITIO.

(„ *Hic cum Imolensem administrasset Ecclesiam* „ *ad an. 1663. ad Ferrariensem translatus fuit, ubi* „ *de eo plura diximus.*

LXIII. „ FRANCISCUS *Maria Ghislerius, Bononiensis, cum esset Terracinensis Episcopus, hanc Ecclesiam suscepit regendam ab Alexandro VII. anno* „ *1664. qua dignitate postea se abdicavit anno 1672.*

LXIV. „ CONSTANTIUS *Zanius, Bononiensis, Monachus, Abbasque Olivetanus à Clemente X. Ghislerio cedenti subrogatur eodem anno 1672. Decessit* „ *die 16. Junii anni 1694. sepultusq; est in Cathedrali.*

LXV. „ THADDÆUS *Aloysius Cardinalis de Verme, Placentinus, Fanensis antea Episcopus, atque ab* „ *Innocentio XII. roseo pileo non diu antea donatus* „ *anno 1696. Imolensi Ecclesiæ præfectus est, ad Ferrariensem deinde à Clemente XI. anno 1701. translatus: ubi de eo plura reperies.*

LXVI. „ PHILIPPUS *Antonius Gualterius, Urbevetanus, tunc Archiepiscopus Athenarum, & apud* „ *Regem Christianissimum Nuncius Apostolicus,* „ *translatus cum retentione tituli Archiepiscopi ad* „ *Ecclesiam Imolensem est die 21. Novemb. an. 1701* „ *Deinde Cardinalis creatus die 17. Maii 1706. ad* „ *titulum S. Chrysogoni denuò translatus fuit ad Ecclesiam Tudertinam 14. Octobris 1709.*

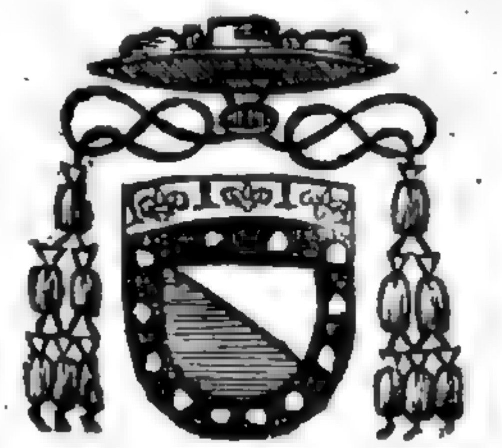

LXVII. „ ULYSSES *Josephus Gozzadinus, e pranobili,* „ *vetustaque familia Bononiensis, M. Antonii præstantissimi Patriæ Senatoris filius, cum nobiliorum* „ *disciplinarum orbitam strenuè, feliciterque esset* „ *emensus, laurea doctorali insignitus, Canonicus* „ *primum Patriæ Metropolitanæ, mox Vaticanæ Basilicæ effectus est. Hinc ab Innocentio XII. Memorialium, ut ajunt, Secretarius, atque Theodosiæ* „ *Archiepiscopus declaratus; demum à regnante SS.* „ *D. N. Clemente XI. Brevium Secretarius electus,*

" atque purpureo postmodum galero donatus die 15. Aprilis an. 1709. ad tit. S. Crucis in Hierusalem: Imolensi praeterea tiara decoratus est die 19. Februarii an. 1710. Romandiolae Legatione summa cum aequitatis laude perfunctus est, regiaque propemodum magnificentia Legatus à Latere die 16. Septembris an. 1714. Elisabetham Farnesiam Philippo V. Hispaniarum regi solemniter desponsavit. Vivit optimus Princeps, cujus exaggeratas animi dotes, atque virtutes, ne ejus insignem oneremus modestiam, relinquimus posteris celebrandas, precamurque enixe D. O. M., ut in gregis sui solatium, atque emolumentum diu incolumemque tantum servet Pastorem.)

SASSENATENSES
EPISCOPI.

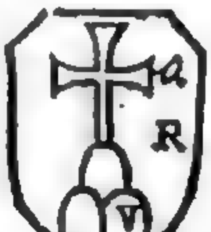

SAssinam, quam hodie Sarsinam vulgus appellat, collocat Strabo in Togata Gallia ad dexteram fluminis Sapis ad extremum Umbriae: Plinius autem in 6. Italiae regione. Flaminiae antiquissima civitas est, Plauti patria, comici theatri Principis: ejus meminit Silius lib. 8. *His Sarsina dives lactis*. Sed ita hoc tempore magna ex parte excisa, ut vix 400. mortales alere dicatur. Primam illius memoriam nobis Polybius profert, ante Christum natum anno 266. Erat autem illis temporibus potens, opibusque florens, cujus populi Sassinati vocitabantur, quos narrat idem Polybius cum Umbris consociasse arma, coiisseque ad illorum imperium centum millia bellatorum, ut contra ingruentes Gallos Romanis ferrent suppetias. Caeterum cum deinde haud satis quietem colerent, suspectaque Romanae gliscenti rei arma circumferrent, haud id tulere impune: etenim Romani duobus consularibus exercitibus armatis, Sassinates Romanum compulerunt ad jugum, deque ipsis strenue debellatis in Capitolio egere triumphum Cn. Cornelius Scipio an. 483. Cos. Et deinde Decimus Junius Pera, Numeriusque Fabius Pictor consules Romani ab Urbe condita anno 487. Hinc vetus inscriptio ibidem.

D. JUNIUS D. F. D. N. PERA COS.
AN. CDLXXXVII. DE SASSINATIBUS.
V. K. OCTOBR.

Et alia.

N. FABIUS C. F. M. N. PICTOR
COS. AN. CD. XXCVII.
DE SASSINATIBUS
III. NONAS
OCT.

Eorundem victorum deinde municipium fuit, ut antiquissimae inscriptiones prodere videntur, quarum unam hic apponam, quae extat in Cathedrali pro base altaris sanctae Mariae Magdalenae.

D. M.
Cetrania P. F.
Severina sacerdoti
Divae Marcian
T. Baebius Gemellinus August
conjugi sanctiss.
Capui. ex testamento
Cetrania Severina Colleg. Dendrophororum
Fabrum centonariorum munic.
Sassi H. S. Sena

A *millia N. dari volo. Fideiq.*
vestrae Collegiali committo
uti ex reditu H. S.
Quatern. M.
N. omnibus. annis Bid. Idus Jun.
die natalis mei.
oleum singulis vobis dividatur & ex
reditu. H. S.
manes meos colatis.
Hoc ut. ita,
faciatis. Fidei vestrae
committo.

Romano Imperio paruit, donec ejusdem exoleverunt opes, ac magnitudo. Ravennates deinde Exarchi Italicarum rerum potiti Sassinatium invaserunt Imperium. Tum & aliquando Praesules loci illius potiti sunt, Ordelaphi deinde, Malatestae, ac Veneti ad suam Sassinam jurisdictionem traxere; ab Ecclesia tandem recuperatam an. 1509. Leo X. Al-
B berto Pio Carpensi illam dono dedit anno 1519. Inde in Aldobrandinos clarissimam gentem Clementis VIII. prosapiam, per emptionem translata. Latet ejus exordium, nec magis liquet, a Gothisne, an ab hostibus Ravennatibus aliquando fuerit excisa. In antiquis marmoribus, memoriisque Sassina appellatur; interdum autem Saxina, recentioribus vero temporibus etiam Bobium, forte a Boiis, qui illic antiquitus habitasse feruntur. Quicquid autem Praesulum jurisdictionem attingit, ita Bobium appellatur: ut Episcopus ipse, Bobii aliquando sit dictus, tametsi hodie Sassinae, comes autem Bobii, ad quorundam oppidorum retinendam jurisdictionem denominetur. Non defuere, qui suspicati sint, Bobium haud procul a Sassina, alteram civitatem extitisse, ubi modo Galeata, A boatiae S. Hilarii jurisdictio spectatur, qua eversa, cum Sassina excisae civitatis cojuisse Episcopatum; sed profecto falluntur, ut modo diximus. Siquidem Sassina ipsa, ejusdemq; territorium Bobii nomine censentur, ut prolixe admodum refert Philippus Antonius in libro de Anti-
C quitate Sassinae. Constat hunc Episcopatum antiquissimum esse, suffraganeumque Archiepiscopi Ravennatis, quam dignitatem potuit obtinuisse eo tempore, quo Christianam fidem amplexata est, tametsi nulla ullius Episcopi, usque ad an. 426. praeter S. Vicinii Liguris occurrat memoria. Caeterum haud insulsa conjectura ducuntur, qui arbitrantur a Discipulis S. Apollinaris illius Provinciae Apostoli ex missu Principis Apostolorum, ibi fuisse disseminatum Evangelium Christi. Infrequens incolis hoc tempore Sassina est, ut supra docuimus, quamvis Cathedralis mediocris structurae sit, consecrataque S. Vicinio suo Protectori, cujus ossa ibi honorifice requiescunt. Archidiaconus solus in ea est, qui curam exercet animarum, sex vero canonici, quorum tres residentiam habent, duo minores beneficiati, ac duodecim clerici. Seminarium alit alumnos, propeque Ecclesiam palatium Episcopale spectatur. Nullum ibi, sive religiosorum, sive monialium monasterium divinum pensum exsolvit, destituiturque mon-
D te Pietatis, unaque tantum laicorum confraternitas divinas ad laudes coit in coetum. Ampla dioecesis per quinquaginta milliaria extenditur, ejusdem numeri pagos, oppidaque complectitur, quorum quatuor Sassinatis Praesulis jurisdictionis sunt, quae Bobianum comitatum efficiunt. Census Episcopalis 800. scutatorum censetur, taxaturque in lib. Camerae 60. Floren. Hujus sedis Praesulum seriem digessit Philippus Antoninus ex monumentis illius Ecclesiae, illosque Angelus Perutius Episcopus in aula Coeulae arcis pingendos curavit, aliquot subjectis carminibus, quibus eorum pia, claraque gesta comprehenderentur. Nos igitur partim ab iis, partim ab aliis monumentis mutuati sumus, quae statim de Sassenatensibus Praesulibus proferemus.

1. S. VICINIUS Ligur, Episcopus Sassinae, I.
atque protector, cujus corpus requiescit in Cathedrali. In energumenis curandis maxime enituit: vixit in Episcopatu annis 27. mens. 7. Cujus festum

Saf-

Sassinatensibus solemne decurrit die 24. mensis Augusti. Ejus gesta ex antiquo membranaceo codice exscripsit Jo. Petrus Ferrettus Ravennas Episcopus Milensis, quæ extant inter ejusdem eruditissimi Præsulis monumenta in Vaticana Bibliotheca volu. 5834. in hunc, qui sequitur, modum. *Beatus vero Vicinius, ut fertur, ex Liguriæ partibus imminenti persecutionis tempore veniens ad urbem Sassinatem, vulgo Bobium vocatum, quæ in Apenninis montibus sita est, atque ibi verbum fidei prædicans per bonorum opera studiorum, quibus omnipotenti Deo inhærebat, omnique populo complacebat, divina providentia fuit Episcopus ordinatus, in quo tandem spiritualis mentis vertice constitutus inexplicabilis cœpit ad cœlestis fastigii culmina desideriis anhelare. Agebat enim ipse in monte urbi sublevatus, quacumque in valle lachrymabilis corruptionis positos sibi subditos edocebat omni clero magister amabilis, populo venerabilis, pauperibus mitis, ut pater viduis compatiens sibi pauper, orphanis tutor, patientibus compatiens existebat, vigilius pernoctans, orationibus insistens, jejuniis voluptates domans, abstinentiis se cœlibes exhibebat, charitatis vero, cæterarumque virtutum accensus, quid in eo opus favorum gradibus cumulamur? cum constet eum nullis sanctis actibus caruisse? nullis hujus mundi vanis studiis deditum tabuisse? sed omnibus, quibus omnipotens Deus delectatur, virtutum odoribus efflagrasse? Ipse nimirum se non solum sacrificium Domino, verum holocaustum interius, & exterius incedebat. Præcipuus vero doctor Vicinius subditis suis diversas admonitionis species prout expediebat singulis exhibebat, eos quidem, quos arrogantia timidos sentiebat, ad humiliter ferventis rigoris disciplinam revocare studebat. Quos vero callidi serpentis astutia hujus mundi variis illecebris deditos providebat, omnipotentis Dei jussionibus parere opportuna admonendo, & insistendo cogebat. Talibus igitur exterius indesinenter insistens admirabili operum efficacia B. Vicinius meruit pervenire ad Dominum, ut illius præsentia, cujus voluntas semper in Domino inhærebat, omnes languores recessus precibus effugaret, dæmoniacis spiritibus comminando, solveret occupatos, & quisquis salubritatis expetebat, evidens obtinens a Domino precibus impetrabat, præcipua tamen inter cætera sicut hactenus in expellendis dæmoniis ab infestis humanis corporibus prævalebat. Hic vero dum in Episcopatu per 27. annos, & 7. menses corporalibus pro Deo laboribus insudaret, & nunquã ab ea, quæ voverat, Deo amabilia vacaret a Domino, quem dilexerat vocatus, summam quam Deus omnipotens dilectis suis, introitus vero hæreditatis tribuit, recepit, in qua nimirum non ulterius tam excolendo laboravit, sed peracti laboris præmia perenniter manendo, exultandoque suscepit; in qua usque dum multiplices manipulos, quos in Christo seminans messuit, infuetus de acceptis lucris multipliciter in Domino gloriatur. O quam beata hæreditas, quam nullus filius potest succedendo, nisi patre vivente sortire, quam nulla proles nisi prius a genitore mereatur possidere. Mirabilis est illa æterni patris hæreditas, quam ibi pro eis natus mori accepit. Sed quia vir Deo amabilis Vicinius post corporeæ vitæ animam in cœlestibus exultantem, terrenaque vitæ laudis munere carere non debuit, ubi videlicet laborum carnalium contra invisibilem hostem spiritualiter insudavit, & post illius triumphales exequias, quibus fuit ab Ecclesiasticis viris honorificis excubiis protractus, & fragrantium thymiamatum odoribus, celeberrimaque vigiliarum statione fuere decoratus, & sepultus in marmoreo sarcophago requievit, non modo solita cum miraculorum potentia reliquit, verum etiam potiora, & formosiora in Christo mortuus exercuit, quem ab eo superstite facta claruissent, & juxta quidem creator omnium rerum illum non mortuum, sed migratum majori in populo prærogativa, quam vivente corpore sublimavit, quia sua carne solutus, non mortem passus est, sed evasit, non vivere destitit, sed incœpit vitam, quam moriturus poscebat, invenit mortuus victurus.* Vixisse creditur post diram Diocletiani, &

Italia Sacra Tomo II.

A Maximiliani Imperatorum persecutionem, Sylvestri Pontificis temporibus, post cujus excessum ejus successores plurimi desiderantur, quorum nomina vetustas delevit. Parmæ colitur die 26. Augusti, ut refert Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ. In arce sub ejus effigie hæc de eodem carmina extant.

Dum sacros artus jejunia, templa, catenæ,
Dum sylvæ macerant, hunc regis, atque gregem.
Dum cœlum scandis, quater æstas septima vertit.
Nos Voti damnas, numina tetra fugas.

2. S. RUPHINUM Sassinæ Episcopum circa an. 426. nullus fere reperitur, qui neget; tametsi latent ejusdem res præclare gestæ. In eadem tamen arce ejus effigiem hæc carmina condecorant. II.

Tu quoque nos pascis, Præsul Ruphine, Deoque
Jungeris, ut vitæ præmia digna feras.
Reliquiæ superant, digitis decorata duobus
Dactylotheca sacris: protege, Dive, tuos.

3. LAURENTIUS ejusdem sedis Antistes anno 495. & 500. Concilio Romano interfuit sub Symmacho Papa, ubi illius hujusmodi subscriptio legitur: *Laurentius Episcopus Bobiensis*; ubi non est credendum Insubriæ Bobium ibi voluisse commemorare, quando per illud tempus civitas illa nondum condita erat. Lapsus & Sigonius est, cum in scripturam illam vitio scriptoris irrepsisse mendum putavit, proque Bobiensis, Bononiensis reposuit, cum ibi per Bobium, Sassina significetur, cujus Episcopum aliquando Laurentium fuisse constat. In Arce Cæulana ad ejus effigiem hæc leguntur carmina. III.

Symmachus eiicitur, concordia pectora patrum
Restituunt, quamvis Rege negante Gotho;
Romanum Præsul Bobi Laurentius intrat
Concilium, invadi sacra, sacrosque vetant.

4. DONATUS eandem sedem assecutus Romano Concilio interfuit, contra Monothelitas congregato an. 649. de quo Cæulani versus. IV.

Ad Monothelitæ tollendum dogmata Romam
Pontificis summi jussibus iste petit;
Cum patribus damnat sceleratos hæresis ausus,
Spernit & Augusti munera, verba, neces.

5. STEPHANUS vero floruit an. 680. interfuitque Concilio sexto a. Constantinopolitano, ad cujus effigiem in Cæulana arce ii versus habentur. V.

a Subscripsit Agathonis Epistolæ pro Concilio Constantinop.

Sub Petri gremium redeunt Theodorus, & omnes
Aemiliæ patres, Stephanus hic & adest;
Bina quod in Christo natura est bina voluntas
Non renuit propria scribere quisque manu.

6. BENO ad eandem sedem subvectus est, tametsi quo floruerit, tempus ignoretur: post Stephanum tamen reperitur, cum subsequenti elogio. VI.

Credulus insontem torquet, vincitque catena
Presbyterum, Divi jussibus illa cadit.
Solemni festo Vicini oblata ministris
Munera tollit equi; crimina pœne luunt.

7. LUPO Episcopus hujus Ecclesiæ, tempore Joannis VIII. ann. 875. extat epistola ad Romanum Ravennatem Archiepiscopum, ut hunc Luponem ordinet Episcopum num. 154. apud Binium. VIII.

8. S. APOLLINARIS ex eadem sede jus dixit an. 898. (1) de quo in Cæulana arce. VII.

Alta Palatiolæ Monachis dat templa Ravennæ
Præsul divinis laudibus, ut resonent.
Assensit Bobii, simul assensere propinqui
Pastores, large dotet ut ille locum.

9. FLORENTIUM post Apollinarem hæc carmina exornant. IX.

Floruit Antistes noster Florentius iste,
Prudenter Bobi florida prata regens.
Procedente tamen flos hic deflorruit ævo,
Et mentis Sarbi pulvis in æde jacet.

(„ JOANNES *Episcopus S. Sarsinatensis Eccle-* X.
„ *clesiæ subscripsit Joannis Papæ XIII. litteris datis in*
„ *Concilio Romano habito an. 969. quibus Beneventa-*
„ *nus Episcopus instituitur. Vide Ughellum in Bene-*
„ *ventanis.*)

10. ALEXANDER Episcopus Sassinæ anno XI.

Ec... 997.

(1) Anno 861. interfuit Concilio Romano à Nicolao I. contra Joannem Ravennatem Archiep. habito: & circa eadem tempora subscripsit dicti Joannis fundationi cœnobii S. Mariæ in Palatiolo, ut adnotavimus in Ravennatibus.

997. Ravennati Concilio interfuit, celebrato sub Gerberto Archiepiscopo, ex codice Vaticano. (*In „ novissima Harduini Conciliorum editione dicitur „ ALBARDUS.*)

XII. 11. UBERTUS, quem Conradus II. Imperator gratiis, privilegiisque prosecutus est anno 1026. ut habetur ex sequenti diplomate ex tabulario ejusdem Ecclesiæ desumpto.

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Conradus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Quotiescumque aures nostras sanctarum Dei Ecclesiarum, necnon & reipublicæ pressura propulsat, totiens Regni nostri fideles consulentes pio de more præfatis Dei Ecclesiis nostræ consolationis tutamentum attribuimus, & reipublicæ, quæ sunt congrua, procuramus. Quapropter omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium scilicet, & futurorum solertia noverit, quod noster fidelis Ubertus Episcopus S. Sassenatis Ecclesiæ humiliter postulando, nostram adiit majestatem: Quatenus prædictæ Ecclesiæ omnes res immobiles, & mobiles, sesequemoventes, seu etiam castella, sicut a nostris prædecessoribus recepta sunt, ne a pravis hominibus vastarentur, sub nostri juris tuitione reciperemus. Nos vero Imperiales nostri gubernaculo providentes pro nostra animæ remedio, remunerationeque petitioni illius favere statuimus, præcipientes, ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, gastaldus, seu quilibet exactor publicus; nullusque privatus in prædictum ipsum, suamque Ecclesiam, & sibi subditos clericos, vel viros eorum, necnon in prædictæ Ecclesiæ monasteria, abbatiasque, atque allodia, seu & præceptaria, qualicumque modo acquisita, vel eorum colones, vel omnino in possessores eorum præfato Episcopo, vel Ecclesiæ ipsius subditos, seu si contigerit ex legis auctoritate sibi subdendos injuste molestiam aliquam, minorationemve agere audeat, & nullus dux, marchio, comes, vicecomes, vel loco positus de rebus ipsius Ecclesiæ, clericorumque ejus pertinentibus sine licentia patris ipsius Episcopi placitum tenere audeat, & de monasteriis, sive curtibus, salariis, sive in donicatis, vel colonecatis, & plebibus, seu curtibus, quæ usque modo plures homines parte ipsius Ecclesiæ subtraxere, vel auferre conati sunt, nominatim in territorio Sassenatensi, curtem S. Romani, cum pertinentia sua, & curtem S. Mariæ, quæ vocatur in alta, ubi castrum ædificatum est, quod vocatur Petrella, cum pertinentia sua, & curtem, quæ vocatur Fontana frigida, cum pertinentia sua, necnon omnis terra, quam detinet Berrardus Fenderici quondam filius, item etiam & massa Balneoli, cum pertinentia sua, & massa Clena, cum casalibus, & appendicibus suis, necnon quicquid ad ipsam præfatam Ecclesiam pertinet infra comitatum Bobiensem.

Insuper investimus in perpetuum de ipsis rebus, quæ sunt positæ in territorio Feretrano, de quibus ad nostros missos proclamatus fuit, & legalem investituram acquisivit, hoc est terra Insteliano, quam detinet Atto, & quam detinet in locis, ubi dicitur Sapinia, cum fratre suo, & massa Leciniana, cum pertinentia sua, . . . majore, & minore, & de massa Facti, cum casalibus, & appendicibus suis; necnon de uno castro, quod dicitur Aureolus, & de massa, quæ nuncupatur Cerbiana, & de Gapta, cum septem casalibus, & de Orvereto, cum Ecclesia, quæ ibi est ædificata, & de Nasito, & de Pereto, & de Viclia majore, & minore, & de Quastorale, & de Metato justi, & de plano Columbi, & de monte Cassiano, & de Valle, quæ dicitur Bonosi, & de Terra, quæ dicitur Marsiconii, & de Blanzano, & Sicutano, & Bulsiniano, & de Terra, quæ est Cappannia, & de ipsa terra, quam detinent filii Sigizonis, & filii Verardi, & filius Jendebaldi in plebe Sancti Cassiani, unde proclamatus fui; similiter investimus etiam de ipsis rebus, quæ sunt positæ in Cesenati comitatu, unde multas proclamationes fecisti, hoc est de fundo Casacarelli in integrum, & de Terra, quæ dicitur Roverata . . . . & de fundo Cerritula, & de fundo Tunione in integrum in omnibus prænominatis rebus, & quicquid ad præfatum Episcopatum pertinent, Dominus Imperator investivit sæpe nominatum Episcopum. Insuper bannivit, ut nullus sit ausus, eum disvestire, neque suos successores, sed quiete, ac secure prædicta Ecclesia in perpetuum habeat, & possideat. Insuper per Gislæ nostræ conjungis interventu, animæque nostræ remedio monasterio S. Ambrosii, sanctique Salvatoris, necnon de famulis, vel famulabus, & prædiis earum Ecclesiarum hujus nostri Mundeburgi præcipimus, ut nulli unquam liceat ad alias Ecclesias, vel sacra loca, aut quamlibet extraneam personam transcribere, vel alienare, aut aliquo ingenio, vel argumento abducere, sed Dominum, potestasque sit semper parti supradictæ Ecclesiæ canonice ordinare, & disponere, atque dirigere, videlicet si servus ejusdem Episcopi liberam, vel serva liberum sibi conjugio junxerit, illorum filii, juxta meam Imperialem jussionem in servitium redigantur; si quis longa temporis possessione prædictæ Ecclesiæ prædia in jus proprietatis sibi vindicare voluerit, liceat patri ipsius Ecclesiæ introire, & hujus nostri præceptali largitione possidere, unusquisque per meam jussionem sibi auxilium præbeat. Super hæc vero omnia, volumus, atque præcipimus, ut chartulæ, quæ de rebus ipsius Ecclesiæ, vel pertinentiis, curtibus scilicet, & salariis, necnon monast. vel abbatiis injuste, & in legaliter post quadraginta annos.... ab hoc contractæ sunt, si ullus homo in placito eas ostenderit, & per eas sæpe nominatæ Ecclesiæ aliquid subtrahere voluerint, quantacumque inventa fuerint, vacua, & inanes sint, & liceat prænominato Uberto Episcopo, suisque successoribus, & clericis ejus, suisque sequacibus secure, ac quiete vivere, & manere. Si quis vero contra hanc nostri Mundiburgi auctoritatem egerit, & ea quæ superius leguntur, non observaverit, sciat se compositurum ducentas libras auri, medietatem cameræ nostræ, & medietatem sæpe prænominato Episcopo. Porrò autem, ut firmius credatur ab omnibus, diligentiusque observetur, sigilli nostri positione subter jussimus roborari.

Conradus Imperator.

Gisla Augusta.

Ugo Secretarius.

Data XIII. Kalen. Junii. Uberto Episcopo per manus D. Ugonis Cancellarii, per præsentialem jussionem, & Gislæ ejus conjugis anno ab Incarnatione Domini 1028.

Ubertus vero totius suæ diœcesis tenuit Principatum, corpusque S. Vicinii transtulit, unde versus.

Donat habere viro Conradus. & illi.
Oppida multa dedit, munera multa simul.
Vidit mira Patris Vicini dum tulit ossa;
Rus magnum donat, Balnea consequitur.

12 MARTINUS Sassinæ Episcopus erat anno XIII.
1052. de quo in Arce Cæulana sic cecinit Perutius.

Dum moderatori merito Sapinia gaudet
Martino concors tota subesse tribus.
Schismata Romanam vexarunt plurima sedem;
In precio precium, gratia, visque fuit.

13 V. Episcopus Sassinæ, ad quem Petrus Da- XIV.
miani literas dedit lib. 4. Epist. 13.

14 HENRICUS vixit anno 1056. De eo versus. XV.

Henricos vario hæc progressu protulit ætas:
Antistes nostras hic bene pascit oves.
Alter, & Augustus toto bacchatur in orbe
Juncta Ravennatis palma pudenda patris.

15 ALBARDUS post Henricum sic adnotatum XVI.
reperio inter Episcopos Sassinæ in Arce Cæulana.

Dicitur Ambrosii cœnobia subdita quondam
Emisisse manu libera facta pater;
Annua dum Babi templo stipendia solvant:
Tristibus inde gravis litibus orta leges.

16 HIEREMIÆ mentio extat ab anno 1085. XVII.
usque ad annum 1102. sequentique elogio reperitur exornatus.

Hic Rancla Plebes Abbati Collis ementi
Et circum circa cuncta sacella dedit.
Inde columnata castrum concessit Ugoni;
Clementem Urbano mox latitante colit.

17 DOMNINUS vixit anno 1130. de quo versus. XVIII
Innocuus capitur Romana Regulus urbis

Exi-

Eximitur subito schismate cuncta ruunt.
A clero violenta manus prohibetur, ubique
Sassina dominus credita lata subest.

XIX 18 DIVIZZO, Uberto Præposito, ejusdemque canonicis aliquot bona dilargitus est, ad expiationem animæ suæ, suorumque successorum. En versus.

Fratribus arca dedit, dedit & Divizus Uberto
Preposito, qui post Bebia templa reget.
Accipit in precium nummos; simul addit ut ipsis
Pro patre sit semper vera rogare Deum.

[,, *Hic anno 1142. subscripsit sententiæ Gualterii*
,, *Archip. Raven. quam in Raven. supra retulimus.*)

XX. 19 UBERTUS interfuit consecrationi Joannis Abbatis Columbæ in Episcopum Placentinum anno 1154. De quo Rubeus in historia Ravennati. Deque eodem versus.

Ecce Placentinis Moyses, & Ubertus inungunt
Pastorem: Moysi dant sacra tecta fidem,
Res & templa patri firmans Hadriane recenti,
Tuque fidem Petri suscipis, atque suam.

(,, *Eodem quoque anno interfuit consecrationi Ari-*
,, *minensis Cathedralis ex Ughello supra in Arimi-*
,, *nensibus.*)

XXI. 20 ANOZIUS floruit anno 1163. Ecce versus de eo.

Orba parente suo deflet dum Sassina, dumque
Cum clero populus jam nova sceptra petit;
Perspicuum ingenio, callentem hunc sacra virumq;
Jura, legumq. sibi constituuntque Ducem.

XXII 21. ALBERICUS, seu Alericus Sassinæ Episcopus factus anno 1176. interfuit Concilio Laterano anno 1179. ubi Bobiensem Episcopum se subscripsit. Vixit usque ad annum 1225. Hic Ecclesiam sibi creditam, juribus, fortunisque recuperatis maxime auxit. Hæc carmina de ipso leguntur in Arce Cæulana, quam ipse coemit.

Terdecies centum libris emit, aspice, Ceulam;
Bagnolum evicit; Rancla datur Monachis.
Eligit archipatrem; donat diplomata Cesar;
Hinc Tetsi castrum, mons emiturque Petre.

In Alerici, ac Sassinæ Ecclesiæ gratiam hoc dedit diploma Federicus II. Imperator anno. 1220. ubi Sassinæ Episcopatus jura confirmat. Exemplar ab originali desumpsit, mihique una cum aliis hujus Ecclesiæ monumentis Romam transmisit Cæsar Bovius emeritus hujus urbis Antistes.

In nomine sancta, & individua Trinitatis.

Federicus II. divina favente clementia Romanorum Rex semper Augustus, & Rex Sicilia. Inter catera charitatis opera illa potissima reputamus, qua Ecclesiis, & locis Deo dicatis, domino inspirante, largimur. Ea propter notum esse volumus universis tam prasentibus, quam futuris, quod nos attendentes devotionem, quam tu Alberice Saxenaten. Episcope fidelis noster ad excellentiam nostram geris intuitu Dei pro remedio anima nostra, ac divorum Augustorum parentum nostrorum fe. me. te & Ecclesiam tuam, possessiones ejusdem cum hominibus, & omnibus rebus suis, specialiter vero curtem S. Romani cum pertinentiis suis, castra Petrella, Fontana frigida superioris, & D *inferioris Riscodia, montis Latronum, Glagioli, montis Veteris, montis Mercorii, Cigna, Signii, Rancla, Petrella Abbatis, montis Castagneti, Linasii, Casalboni, Casalburgula, Turricella, silva Pravola, Falcini, montis Guidonis, Massa, Monnisti, Bacciolini, Ceula, Bontagnani, Montisplani, Collonata, Paterni, Plagia, Montispetra, Perculi, Sapegni superioris, & inferioris, Fabi, Mastri, montis Saxi, montis castelli, Summavella, Atteggii, Sorbani, Calbani, montis Sorbi, Musella, montis Abetis, Fenocchi, montis Rodulphis, Ceofolii, Rulati, Prugnani, Turrita, Lizula, Valliani, Fossedeccanna, Plandogni, Facciani, Sagliacci, Valdagneti, Bucchii, Caretti, Civorsi, montis Articcii, Atti, Appoggii, Casalecchii, montis Aurioli superioris, & inferioris, montis Corbi, montis Ajusti, Rivolparia, Rochetta Catonis, Castreprioris, Catoli, Colorei, Nafeti, Cornetti, & Massa, cum omnibus Villis, curtibus,*

A *& pertinentiis suis sub speciali protectione, & defensione nostra recipimus majestatis; volentes, & firmiter committentes, quatenus nullus dux, marchio, comes, vicecomes, potestas, commune, castaldus, seu quilibet exactor publicus, vel privatus, nuncius quoque noster, vel quilibet alius te prasentem Episcopum, vel Ecclesiam tuam de possessionibus ejusdem hominibus, & omnibus aliis rebus ad Ecclesiam ipsam de jure spectantibus, specialiter vero de pradictis castris, & omnibus aliis, qua nunc juste habet Ecclesia tua, vel in antea justo acquisitionis titulo poterit adipisci diminuere, impedire, collectam, seu fodrum exigere, vel quomodolibet molestare prasumant, nec de ipsis castris, possessionibus, hominibus, & aliis rebus ejusdem Ecclesia absque licentia tua, vel successorum tuorum placitum teneat, vel se aliquatenus intromittat, sed tibi, tuisque successoribus in perpetuum libere, & ad plenum liceat jus dicere de omnibus antedictis. Volumus etiam, & pracipimus, ut scriptum de pradictis contra Ecclesiam tuam factum injuste, & irrationabiliter a qua-*
B *draginta annis infra robur non habeat firmitatis. Pracipimus insuper, ut si servus ejusdem Ecclesia liberam sibi in conjugio copulaverit, eorum filii secundum loci consuetudinem in Ecclesia servitium redigantur. Si quis autem contra hoc nostrum privilegium venire prasumpserit, de sua temeritatis ausu pro pœna componat centum libras auri, medietatem camera nostra, reliquam vero partem passis injuriam solvat. &c. Ad horum quidem memoriam, & perpetuam firmitatem, prasens inde privilegium fieri, & nostra majestatis sigillo jussimus communiri. Hujus rei testes sunt Bertoldus Aquilejen. Patriarcha. Soffredus Augustanus Episcopus, Patavien. Episcopus, Ludovicus dux Bavaria, comes Palatinus Rens, Guidus marchio Montisferetri, Azo marchio Estensis, Anselmus de Gustiger Marescalchus, Venerius de Pefer de Rolandia, & alii quam plures.*

Datum in castris prope Faventiam anno Dom. Incarn. 1220. mense Octobris. Indict. 8. Regnante D. nostro Federico II. Dei gratia illustrissimo Romanorum
C *Rege semper Augusto, & Rege Sicilia anno Romani Regni, & in Germania 8. & in Sicilia 23. felic. Amen.*

Anno deinde 1223. idem Federicus Imperator, eidem Alberico Episcopo, suisque successoribus hoc, quod sequitur, indulsit privilegium, cujus exordium iisdem omnino verbis conceptum est, quibus superius diploma Friderici vidimus datum an. 1220.

In nomine sancta, & individua Trinitatis.

Federicus divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & Rex Sicilia. Inter catera charitatis opera illa potissima reputamus, qua Ecclesiis Dei, & locis ipsi dicatis domino inspirante largimur. Ea propter notum esse volumus universis tam prasentibus, quam futuris, quod nos attendentes devotionem, quam tu Alberice venerabilis Sassenaten. Episcope fidelis noster ad excellentiam nostram geris, intuitu Dei, & pro remedio anima nostra, ac divorum Augustorum parentum nostrorum fel. mem. te, & Ecclesiam tuam cum hominibus, castris tam de donicatis, quam locatis, possessionibus, villis, foris, curtibus,
D *& pertinentiis suis, & omnibus aliis rebus suis, & omnibus aliis rebus suis, qua nunc juste habet Ecclesia tua, vel in antea justo acquisitionis titulo poterit adipisci sub speciali protectione, ac defensione nostra recipimus majestatis, & recepto a te fidelitatis juramento de pradictis omnibus te in nostra prasentia constitutum corporaliter investimus, & certa scientia de speciali gratia nostra pradicta omnia, sicut in Ecclesia tua privilegiis continetur, tibi, tuisque successoribus concedimus, & perpetuo confirmamus. Volumus etiam, & pracipimus, ut omnia scripta de pradictis facta a quadraginta annis infra, qua in damnum Ecclesia tua venire videntur, robur non habeant firmitatis; mandantes, & firmiter pracipientes, ut nullus sit, qui contra hujus nostra protectionis, commissionis, & confirmationis privilegium aliquatenus venire prasumat. Quod qui prasumpserit, de sua temeritatis ausu centum libras auri puri componat, medietatem camera nostra, reliquam vero partem passis injuriam pro pœna solvat &c. ad quorum*

memoriam, & perpetuam firmitatem præſens privilegium inde fieri, & bulla aurea Imperio majeſtatis noſtræ impreſſione juſſimus communiri &c. Hujus rei teſtes ſunt, Ulricus Patavien. Epiſcopus, Albertus Tridentinus electus, Bertoldus Brixien. Epiſcopus, Valter. de Palerma Catinenſis Epiſcopus, & Regni Siciliæ Cancellarius, Stephanus Abbas montis Caſinen. Guidus marchio Montisferetri, Azo marchio Eſtenſis, Anſelmus de Guiſtifer Mareſcalcus, Venerius de Peſer de Rolandia, & alii quam plures.

Ego Conradus, Dei gratia, Meten. & Spiren. Epiſcopus imperialis aulæ cancellarius vice D. Engelberti Dei gratia Colonien. Archiepiſcopi, & totius Italiæ Archicancellarii recognovi.

Acta ſunt hæc, anno Dom. Incarn. 1220. menſe Decembris, Ind. IX. regnante Federico II. Dei gratia, invictiſſimo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, & Rege Siciliæ, anno regni ejus in Germania VIII. imperii vero I. regni autem Siciliæ 23. feliciter Amen.

B *Datum in caſtris prope Narnien. menſe, die, Ind. prædictis.*

XXIII 22. RUFINUS Saſſinatenſibus præfuit ab ann. 1231. uſque ad an. 1257. ejuſque præclara memoria extat in monumentis hujus Eccleſiæ, cujus temporalia jura ab Imperatoribus, ac Pontificibus conceſſa mordicus, viriliterque ſuſtinuit; pro qua re in gratiam ejuſdem Rufini Gregorius IX. ad Federicum Imperatorem has literas dedit.

GREGORIUS EPISCOPUS
Servus ſervorum Dei.

Chariſſimo in Chriſto filio Federico illuſtri Romanorum Imperatori ſemper Auguſto, Hieruſalem, & Siciliæ Regi, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Gratum Deo exhibes famulatum, cum perſonas, & loca eccleſiaſtica, non ſolum pro ipſius diligis reverentia, ſed etiam eadem a malignorum oppreſſionibus protegis, & defendis. Cum igitur ſicut venerabili fratre noſtro Epiſcopo Saxenaten. accepimus referente, temporalis juriſdictio ſui Epiſcopatus ad eum ſpectare noſcatur, C *Imperialem Excellentiam rogandam duximus attentius, & monendam, quatenus ipſum, & commiſſam ſibi Eccleſiam habeas pro divina, & Apoſtolicæ ſedis, atque noſtra reverentia propenſius commendatos, ut juriſdictione ſua libere permittas Eccleſiæ, ac ſuper iis, vel aliis non ſinas ab aliquibus moleſtari; moleſtatores etiam poteſtate tibi a Domino tradita compeſcendo, ita quod per hoc factum Domino placeas, & nos devotionem tuam poſſimus merito commendare.*

Datum Reat. 5. Id. Jan. Pontificatus anno 5.

Aliam ejuſdem Gregorii Papæ epiſtolam ad Saſſenatenſem populum, pro tuenda temporali juriſdictione Eccleſiæ Saſſenatenſis a Rufino exoratam, in tabulario repertam, libenter hic damus, cujus tenor eſt hujuſmodi.

GREGORIUS EPISCOPUS
Servus ſervorum Dei.

Dilectis filiis univerſis nobilibus militibus, & populo civitatis, & diœceſis Saxen. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

D *Cum Matri veſtræ Saxenaten. Eccleſiæ ſervare per vos ipſos teneamini jura ſua, quæ non poſſitis ſine animarum veſtrarum ſubtrahere detrimento, & honorem illius non alienum debeatis, ſed proprium reputare, univerſitatem veſtram monendam attente per Apoſtolica vobis ſcripta mandam. quatenus venerabili fratri noſtro Saxenaten. Epiſcopo de temporali juriſdictione ab Imperatoribus Eccleſiæ prædictæ conceſſa plene reſpondere curetis; ita quod eadem Mater veſtra benedictionis vos eſſe filios ſentiat per officium, & vos commendare nos exinde merito debeamus; alioquin ſententiam, quam idem Epiſcopus rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, auctore Deo, uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari.*

Datum Peruſii Kal. Decemb. Pontific. noſtri anno 8.

Extat concordia inter Rufinum, & Abbatem S. Ambroſii in reg. Vatic. ep. 352. fol. 48. anno nono ejuſdem Gregorii IX. qui fuit ſalutis 1235. 14. Kalendas Januarii. Is cum Pontificiis partib. contra Federicum Imp. impenſe ſtuderet, juſſu ejuſdem Imp. a Tegrino, ejuſque filio Vuidone Muriliani Comitibus captus, & in poteſtatem traditus, diuque detentus, tandem priſtinæ libertati reſtitutus fuit. Paulo autem poſt ita Comites excommunicationis nexibus Innodatos ſupplici libello Innocentium exoraſſe lego, ut eos a vinculo, quo erant obnoxii, expiari juſſerit; quod ex iis Pontificiis literis ex Vaticano regeſto deſumptis illuſtrius patebit.

INNOCENTIUS EPISCOPUS
Servus ſervorum Dei. Priori Fontis boni, & fratri Jacobo monacho Eremi de Camaldoli ordinis Camaldulenſis Aretinæ diœceſis.

Significarunt nobis nobiles viri Tegrinus, & Vuido de Mutiliano filius ejus, Comites Palatini in Tuſcia, quod ipſi olim de mandato quondam Federici Romanorum Imperatoris, cujus tunc temporis ditioni ſuberant, licet inviti venerabilem fratrem noſtrum Saxenatenſem Epiſcopum capi, & in poteſtatem ipſius Federici tradi fecerant. Quare humiliter petebant a nobis, ut cum B *ipſi prætextu dicti Epiſcopi, quamvis reſtitutus ſit priſtinæ libertati, ſe timeant excommunicationis vinculum incurriſſe, nec propter viarum pericula ſedem Apoſtolicam commode adire poſſint, abſolutionis beneficium obtentari providere ſuper hoc eis miſericorditer curaremus. Nos itaque de circumſpectione veſtra plenam in Domino fiduciam obtinentes præſentium vobis auctoritate committimus, quatenus nobiſcum propter hoc ab eis fueritis humiliter requiſiti, de aſſenſu tamen, & voluntate prædicti Epiſcopi juxta formam Eccleſiæ vice noſtra abſolutionis beneficium impendatis, & injungatis nihilominus pœnitentiam ſalutarem. Quod ſi non ambo, &c.*

Datum Peruſii 3. Id. Julii anno decimo.

Hæc epiſtola eſt 17. in ordine anno decimo, fol. 197. De eo ſic legi in Cæulano caſtro.

Rufinum Auguſto Babii commendat, & Urbi
Gregorius, ſervent illius imperium.
Abbatem, & clerum Rancla ſententia frenat;
Emit Fazanum; nulla tributa ferunt.

C 23. JOANNES floruit anno 1258. uſque ad annum 1264. de eo hæc carmina habentur in Cæulana arce. XXIV

Jus in caſtra Comes Folianus multa Joanni,
Alpis, & in vico imperiale dedit.
Pinarii Cæulæ, & Pitrella jura redempta
Felices, ſed ſors cuncta ſecunda quatit,

Anno 1259. qui ſecundus fuit Joannis Præſulatus, Thomas Folianus Comes Romandiolæ, pro remedio animæ ſuæ imperialem juriſdictionem in aliquot villis, & caſtris, Joanni Epiſcopo, ſuæque Eccleſiæ dedit, perpetuoque in feudum conceſſit; ſequentique documento omnia rata, atque firma eſſe juſſit; quod eſt hujuſmodi.

Thomaſius de Foliano Dei, Apoſtolica, & Imperialis gratia, Comes Romandiolæ.

Univerſis Prælatis, & Rectoribus Eccleſiarum, & cunctis nobilibus, & popularibus omnibus in caſtro Rocchæ de Veſſa, & in Veſſa, ac eorum curtibus, & in caſtro, & curte Clanatri, & in caſtro; & curte de Sylva D *plana, & de villa S. Salvatoris, & de caſtris, & villis S. Stephani, Donicelli, & Alphani, & eorum curtibus, & de villis de . . . ac Mazzi, & S. Angeli, & de Papatrice, & de caſtro Vergareta, & ejus curte, & in curte montis Cornari, & ejus curte, & in caſtro, ſeu monte Cella, & ejus curte, & in villa de Trivio tota per plebatum Balneenſem, & Trivienſem conſtitutis ſalutem, & amorem ſincerum. Inter cætera charitatis opera, illa potiſſima reputamus, quæ eccleſiis Deo dicatis, domino inſpirante, largimur. Quapropter notum volumus eſſe vobis ſingulis, & univerſis tam præſentibus, quam futuris, quod nos attendentes devotionem, quam venerabilis pater Joannes, Dei gratia, Eccleſiæ Saxenatis Epiſcopus ad excellentiam Imperialem, & ad nos gerit; intuitu Dei, & pro remedio animæ noſtræ dicta caſtra cum eorum curtibus prænominatis, & villas, & omnes, & ſingulos in prædictis locis habitantes, ſeu conſiſtentes, quoad omnia, & ſingula jura Imperialia ipſi D. Epiſcopo in integrum conceſſimus, & concedimus in feudum in perpetuum. Ideoque vobis omnibus,*

& ſin-

& singulis firmiter præcipiendo mandamus, quatenus ipsi D. Episcopo, quæ ad jurisdictionem spectant imperialem respondeatis, & persolvatis eidem; Nec alicui alii de prædictis aliquatenus de cætero respondeatis, nec aliquis alius se intromittat in prædictis locis, & terris de jurisdictione Imperiali, sed liceat eidem Episcopo libere in omnibus, & singulis prædictis ad plenum dicere jus, exigere fodrum, banna, & folias, ac cætera jura Imperialia tamquam nobis. Mandantes insuper vobis omnibus, & singulis, quod nullus sit ausus, qui contra hanc concessionem venire præsumat, salvis rationibus omnibus vicariatorum dictorum locorum; quod qui præsumpserit, se noverit indignationem nostram incursurum, & cadat ad pœnam centum marcarum argenti, medietas Cameræ nostræ, alia medietas Episcopo supradicto. Ad cujus memoriam rei, & evidentiam futuram præsens scriptum jussimus fieri, nostroque sigillo feliciter communiri.

Dat. Ravennæ 18. die mensis Augusti Ind. 2. anni Domini 1259.

XXV. 24. VVIDO nobili genere ortus, monachus Cisterciensis, Sassinæ electus Episcopus fuit 1265. Hic cum adepti Episcopatus adiisset possessionem, fortiterque vellet sibi creditæ Ecclesiæ jura defendere, antequam inauguraretur, ab Alexandro Aldobrando, ac Raynerio bonorum ecclesiasticorum rapacissimis plagiariis crudelissime trucidatus eodem anno. Exarsit scilicet ad facinus Clemens IV. Pontifex, scriptisque litteris Ravennatem Archiepiscopum, legatumque ursit præcepto, ut Cruciferorum justo comparato exercitu, hujusmodi solemnem ulciscerentur injuriam. Extant literæ, quas aliquando me legisse memini in Formulario Marini Fylamarini Neapolitani dicti de Ebulo viri clarissimi, Clementis Pon. Vicecancellarii, inde Archiepiscopi Capuani, quod adhuc manuscript. in biblioth. Vatic. asservatur n. 3979. ejusdemque in regest. Vatican. anno 1. Clementis epist. 85. fol. 76.

CLEMENS EPISCOPUS servus servorum Dei.

Dilecto fratri Archiepiscopo Ravennati, &c.

Exitiale facinus, piaculare flagitium, & scelus horrendum perpetratum in bon. mem. G. Saxenaten. electum Cisterciensis ordinis professorem audientibus horrorem ingerit, jusdicentis pulsat officium, & severitatem ultionis expostcit. Nam sicut ad nostrum pervenit auditum, & F. de . . . . . natus ipsius S. R. de . . Judæ proditoris pessimi delectabiles sectatores in Christum Domini, videlicet electum eundem intra ipsius domum, in qua eodem die quidam comederunt, proditorie consurgentes caput illius primo in diversa frusta concidere, ac etiam usque ad cor ejus immittere gladium præsumpserunt; postmodum vero ad membra ipsius manus sacrilegas extendentes ejus brachiis, pedibusque præcisis, naso turpiter amputato, illum miserabiliter jugulatum ferino more inhumaniter laniarunt. Nec tamen adhuc rabies sanguinaria destitit, sed ascendit ad turpiora furor, dum exurgens in exstinctum paleam igne succensam faciei corporis taliter lacerati, quod jacebat collectum in feretro infra Ecclesiæ Sassenaten. ad comburendos cruentatos pilos barbæ illius propter nasum amissum enormiter deformata manifeste apponere non expavit, ut gravia delicta illorum diu non remanerent incognita, quæ proculdubio merebantur non relinqui diutius impunita. Verum adhuc satellites Antichristi adiicientes peccata peccatis, & contra se audaciter Dominum irritantes ad instructam Episcopalem supellectilem, & alia desiderabilia ipsius Ecclesiæ manus miserunt avidas, eamq; cum pluribus armis, equis, & bonis ibidem inventis, quæ dictus electus a dilecto filio olim V. P. de . . . . consanguineo suo pro utilitate ipsius Ecclesiæ dicitur accepisse, nequiter asportarunt. O quam detestanda præsumptio, quanta Ecclesiæ contumelia, quantusque contemptus, o quanta cunctis Christicolis illarum partium in iis causa doloris, & horroris potest ingeri, si attente considerent magnitudinem infamiæ, quæ propter hoc imminet circumpositæ regioni! O quanta turbatio Prælatis Ecclesiarum, & professoribus totius clericalis ordinis inesse deberet, si recte intelligerent, quod tanta, & tam enormis injuria toti illorum collegio est illata, quæ timoris suspicione non caret omnino! Si enim in virum, ut audivimus, nobilitate conspicuum, tanta præditum dignitate, ac honestate præclarum, hujusmodi ministri Satanæ crimen tam nefarium commiserunt, qualia credantur de cætero ipsi, vel eorum similes in minores clericos, seu Prælatos non suos tot meritis commissuri? certe gravia imo prorsus gravissima, nisi esset, qui murum defensionis poneret, & de festina exhibitione justitiæ subveniret. Clamavit igitur ad Christi Vicarium prædicta Saxenata Ecclesia; clamat etiam ad suum Metropolitanum in illis potentem partibus providentiæ. Clamat propter hoc de terra vox sanguinis, & conquestio monachorum monasterii prædicti ordinis, de quo ille assumptus fuit ad regimen ipsius Ecclesiæ Saxenaten. Irrogata quoq; injuria Sponsæ Christi, pro quibus tuendis juribus hujus sanguis innoxius, ut dicitur, est effusus, severam exigit ultionem. Quia vero nos voce tantæ lamentationis audita tacti dolore cordis intrinsecus tam immane flagitium volumus, nec debemus dimittere impunitum, fraternitati tuæ per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus zelo justitiæ ferventer in hac parte succensus ad vendicandam necem tui spiritualis filii, prout Ecclesiæ convenit honestati, & injuriam illatam subjectæ tibi Saxenaten. Ecclesiæ ulciscendam, & viriliter, & potenter accingas. Ad hoc tui convertens ingenium animi, ad id studeas tuam, & tuorum potentiam experiri, quod tam de prædictis sacrilegis, quos singulis diebus Dominicis, & festivis pulsatis campanis, & candelis accensis . . . . per omnia loca, in quibus expedire videris, tamdiu excommunicatos publice nunties, & nunciari facias, ac ab omnibus arctius evitari locis, ad quæ devenerint, quamdiu in eis permanserint, ecclesiastico suppositis interdicto, donec venerint cum tuarum testimonio literarum ad sedem Apostolicam absolvendi, quam etiam de receptoribus, & fautoribus, & defensoribus eorum secundum honestatem eorundem talis vindicta sanguinis pœna prorsus excepta sumatur, quod eidem Ecclesiæ de injuria hujusmodi, & prætermissis bonis sibi subtractis plenaria satisfactione impensa, illos iram Dei contra se provocasse pœniteat, & aliis audacia præsumendi similia subtrahatur. Eosdem autem sacrilegos omnibus castris, possessionibus, & quibuscumque bonis, quæ ab Ecclesia ipsa tenent, auctoritate nostra privare studeas, eaque adjudicare ipsi Ecclesiæ, ac ad jus, & proprietatem ejusdem legitime revocare procures. Cæterum sive per potentiam laicalem, sive per favorem sacrilegorum ipsorum jam aliquis in dicta Ecclesia taliter pastoris regimine destituta intrusus, aut electus esse dignoscitur; tu ad mandatum dilecti filii nostri S. tituli S. Martini presbyteri Cardinalis Apostolicæ sedis legati, cui super hoc inquisitionem faciendam committimus, intrusum, vel electum eundem ab Ecclesia ipsa prorsus amoveas, sæpe dictam Ecclesiam sic afflictam in suis bonis tuendis, & juribus recuperandis subtractis, & conservandis habitis, tui favoris præsidio prosequaris, prout ejus necessitas exigit, & sacerdotalis status omni compassione requiritur. Verum ne dictus nobilis inde damnum sustineat, unde debet commodum obtinere, volumus, quod ei de suis armis, equis, & bonis prædictis facias ab eadem Ecclesia satisfactionem debitam exhiberi, contradictores, &c. invocato contra dictos sacrilegos, fautores, receptores, & defensores eorum ad præmissa, si necesse fuerit, auxilio non solum brachii secularis, sed omnium regionis ejusdem. Nos enim ut contra illos tanto efficacius procedere valeas quanto fueris adjutorio potentiori munitus, ac iidem fideles eo libentius tibi suum impendant auxiliũ, quos tibi providere poteris de dono gratiæ salutaris, præsentium tibi auctoritate concedimus, ut omnibus de dictis fidelibus, qui tibi juxta suum arbitrium in iis duxerit assistendum, indulgentiam suorum peccaminum, de quibus vere confessi, & contriti fuerint, prout secundum Deum expedit, valeas elargiri.

Datum Perusii 2. Kal. Januar. anno 1.

De vindicanda nece ejusdem electi, hæc alia est

epi-

epiſtola Simeoni tituli S. Martini presb. Card. Apoſtolicæ ſedis legato. A

CLEMENS EPISCOPUS
ſervus ſervorum Dei. Legato, &c.

Vox horroris, & mœroris, vox gemitus, & lamenti ſenſibus noſtris intonuit, dum nuper audivimus, quod bonæ memoriæ G. Saxinaten. Electus a quibuſdam miniſtris Satanæ de illis partibus ſuis more ferino jugulatus immaniter, ejuſque corpus crudeliter in fruſta diviſum. Verum licet voce tantæ horribilitatis audita necem ipſius Electi... Archiepiſcopo per noſtras literas commiſerimus, prout Eccleſiaſticæ honeſtati convenit, vindicandam. Quia tamen tacti dolore cordis intrinſecus ſcelus tam execrabile, quod noſtrum graviter amaricavit animum, relinqui nullatenus volumus impunitum, nec ſuper hoc parcere tibi decrevimus, quin & ad vindictam ſimilem provocemus, maxime cum hujuſmodi horrendum flagitium infra tuæ legationis perpetratum terminos, ad te pertinet puniendum. Quocirca mandamus, quatenus adverſus dictos ſacrilegos pro tanto in eis puniendo facinore potenter inſurgens ad ſumendum ſecundum honeſtum hujuſmodi vindictam de ipſis debitam (pœna ſanguinis prorſus excepta) devotos Eccleſiæ, ſi neceſſe fuerit in exercitum congreges, & ad profligationem illorum, ac fautorum, defenſorum, receptatorum audaciam reprimendam deſtinare procures. Contradictores ſpirituali, & temporali pœna appellatione poſtpoſita compeſcendo. Cæterum, &c. Datum ut ſupra. B

Cæterum in arce Cæula hæc carmina de Vvidone ſub ejuſdem effigie exarata leguntur.

Vvidonem Electum, renuentem perdere jura
Eccleſiæ obtruncant, ultio grandis adeſt.
Fert legem feudis, hoſtes devovet Erini,
Jam Taibi, & Vexa Gratia ſactus herus.

XXVI 25. GRATIA Vvidoni ſucceſſit anno 1266. Ex Archidiacono Ravennatenſi ab Archiepiſcopo Ravennate tamquam capituli compromiſſario electus, confirmatur a Clemente IV. 10. Kal. Martii eodem anno, Pontificatus vero II. ut habetur in epiſt. 1. fol. 67. regeſt. Vatic. Hic etiam pro libertate eccleſiaſtica ſtrenue decertavit; poteſtatem, conſiliarios, homineſque civitatis Cæſenæ excommunicavit, pro eo quod ipſi Gratiæ Epiſcopo, & Eccleſiæ Saſſenatenſi damna gravia irrogaverint, ac civitatem ipſam Saſſinæ, in qua idem Epiſcopus, & Eccl. temporalem juriſdictionem obtinebat, occupaverunt. Extat in regeſt. Vatic. ad Ferrarienſem Epiſcopum epiſtola Clementis IV. num. 152. anno 3. ut quam Gratias in Cæſenatenſes ſententiam protulerat, uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari faciat. Sedit vero Gratias annos quinque; a mortem obiit anno 1271. boni paſtoris fama relicta, de quo in Cæulana arce. C

a Interfuit Concil. Raven. an. 1270.

Dant emphyteuſim leges vix orbe quieto
Mox Clantri, & Vexa Gratia ſactus herus
Devovit diris vexantes templa viroſque,
Et res templorum ſic ſtatuere patres.

XXVII. 26. HENRICUS ex Archidiacono, Saſſinæ Epiſcopus creatus eſt 1271. b hic multis exantlatis laboribus Saſſinatis Eccleſiæ jura, bonaque redemit, auxitque, ſicut cum diutinam, gravemque litem contra Apoſtolicam Cameram exercuiſſet, inde reportavit victoriam anno 1295. ut ſupra memoratus Philippus Antonius narrat. Fato functus eſt anno 1302. ſub cujus effigie hæc carmina de eo leguntur. D

b Anno 1276. interfuit Concil. Raven.

Templa regit, prudens hic Archidiaconus olim,
Exque pari fratres conſtituere patrem.
Caſtra ſui templi cum principe litigat urbis,
Tum primum Hippolyti conditur hoſpitium.

XXVIII. 27. Fr. UGUCCIONEM de monte Azuſtio Henricus defunctus excepit, ad id muneris ſublectum a V. Clemente anno 1305. Dum enim clericalis Senatus partibus æſtuans in duos diviſiſſet ſuffragia, Henricum ſcilicet quendam, ac Theodoricum, cum uterque a Pontifice tuliſſet repulſam, Uguccio emerſit ad ſedem, iſtamque adminiſtravit Eccleſiam uſq; ad ann. 1326. quo ipſe anno e vivis exceſſit. In arce Cæulana hæc carmina videntur.

Henrico hic pariter, Theodorico rejectis,
Eligitur, concors tam male cœtus erat.
Nunc deſunt lites pro caſtris, inter at arma,
Quid proſunt? aberat primus ab Urbe pater.

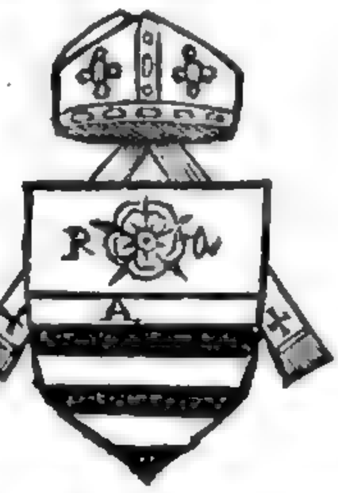

28. FRANCISCUS ex Comitibus de Calbulo, Forolivienſis, (quæ hodie gens Paulutiorum cognomen aſſumpſit) filius Comitis Joannis, ac Catharinæ Ordelaphiæ filiæ Sinibaldi Forolivienſis Tyranni, a Capitulo electus Epiſcopus fuit, atque a Pontifice Joanne XXII. confirmatus anno 1327. Per annos triginta tres ſibi creditam Eccleſiam turbulentiſſimis temporibus ſtrenue adminiſtravit. Uſus ſiquidem eſt gladio bis acuto incurrentibus hoſtibus propellendis, in quibus Franciſcus Ordelaphius, Franciſci Epiſcopi * ſororis filius fuit, qui concitato Franciſco Saſſinate Archidiacono de mõte Abbatis, aliiſque Dynaſtis in nepotem propemodum juſtum commovit exercitum. Sed nil territus Calbulus armatus prodiit, inſtruxit aciem, contulit ſigna, ferro, flammaque armatos ultus eſt inimicos, boniſque eccleſiaſticis per ſumma pericula recuperatis non modo egregiam, inſignemque reportavit victoriam, ſed tum patriæ, tum Epiſcopatus Conſervatoris ad memoriam ſempiternam illuſtre tulit cognomen. Itaque cum ſummorum Romanorum Pontificum eo nomine quam maximam gratiam collegiſſet, ab ipſis mora Gallica abſentibus Flaminiam provinciam ſuſcepit regendam, quæ ex fide, jureque obita a Franciſco adminiſtratio ipſi, claræque genti Calbulæ æternum decus viſa eſt peperiſſe. Floruit hæc clariſſima gens ubique, & ſemper, protulitque viros tum literis, tum armis verendos: hujuſque certiſſimum Paulutia gens germen habetur, quæ in illius provinciæ ſplendidioribus familiis optimo jure numeratur. Ex hac prodiit Fabritius Paulutius primus Epiſcopus civitatis Plebanienſis. Meminit hujus gentis Cæſar Ripa in ſua Icon. noviſſima ad caput de Flaminia. Itaque Franciſcus Calbulus glorioſe vita functus eſt anno 1360. ſepultuſque eſt in Cathedrali cum hoc epitaphio. XXIX

* Ex App. tom. 2.

Veneranda memoria
Reverendiſſimi in Chriſto Patris
D. Franciſci ex Comitibus
de Calbulo Forolivienſis,
S. Saxenatis Eccleſiæ Epiſcopi,
Comitiſque Bobienſis, qui fuit electus
anno M.CCC.XXVII.
præfuit glorioſe huic Cathedræ
annos xxxiii.
demum obdormivit in Domino
ann. redemption. human.
M. CCC. LX.
in pace quieſcat.

Pontificum ſplendor, Calbuleæ gloria gentis,
Formidande armis, ſacra venerande thiara,
Nobilis Eccleſiæ trepidantia jura tueris
Atque uſurpantes compeſcis marte tyrannos;
Fraterna metuendus ope, non ulla vereris:
Bobbia reſtituit; gladium tibi cedit utrumque.
Hinc tibi perpetuos ſolvit gens Calbula honores;
Saxina & ad mæſtum plorat viduata ſepulchrum.

Ad ejus effigiem in arce Cæullæ recentioribus ſeculis pictum hoc ſpectatur elogium.

Oppugnant Franciſcum Franciſci; invictus at ille
Amiſſa nullis undique cedit ope.
Inſequitur Nerius Caſaliela Potero Careſtum.
Actum concedit, Bobia jura cadunt.

Franciſci etiam meminit pluribus in locis Rubeus in hiſtor. Ravenn. ac Philippus Antoninus de Saſſinæ antiquitate, aliique.

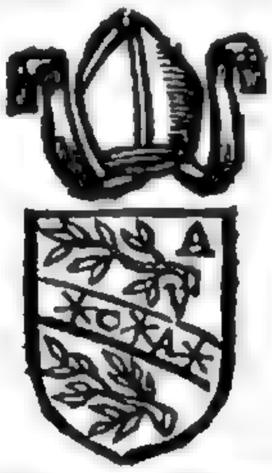

XXX. 29. JOANNES Numajus, Forolivienſis, Franciſco decedenti ſufficitur anno 1360. vir fuit genere, prudentia, acriſque judicii laude præclarus, & eccleſiaſticæ juriſdictionis acerrimus propugnator, quippe qui ſtatim ac ad clavum ſedere occœpit, contra nonnullos vicinos Dynaſtas, alioſque Eccleſiæ ſuæ jura occupantes, deinde in Cameræ Apoſtolicæ procuratores indefeſſe, diuque certavit, viriliter vicit; temporale dominium Saſſinæ, juraque Imperialia in aliis ſui Epiſcopatus oppidis, juxta Conradi Imperatoris, ſummorumque Pontificum privilegia, ſumma cum laude recuperavit. Ejus rei quæſtio Joanni de Placentinis Cervienſi Epiſcopo, & vicario Anglici Epiſcopi Cardinalis Albanenſis Romandiolæ legati primum demandata eſt, deinde juſſu Petri Cardinalis tituli S. Mariæ Tranſtiberim, ejuſdemque Romandiolæ legati, Petro Cameræ Apoſtolicæ generali Auditori, qui cum legitime proceſſiſſet, juris ordine ſervato pro Joanne Epiſcopo, ejuſdemque Eccleſia anno 1372. ſententiam tulit, cujus tenor ita in tabulario Saſſenatenſi autographo proſtat.

In Chriſti nomine. Amen.

*Nos D. Petrus Dei, & Apoſtolica ſedis gratia, Abbas S. Sophia de Benevento ordinis S. Benedicti Reverendiſſimi in Chriſto Patris, & DD. Petri, miſeratione divina, tituli S. Maria in Tranſtiberim presbyteri Cardinalis in nonnullis provinciis, & terris s. Romana Eccleſia immediate ſubjectis pro domino noſtro Papa, & eadem Eccleſia Vicarii generalis, ejuſque Camera cauſarum generalis Auditor, ac ad infraſcripta Cõmiſſarius per dictum D. Cardinalem ſpecialiter deputatus, cum poteſtate noſtram ſententiam exequendi, cognitor cauſa dudum ventilata, & vertentis inter reverendum patrem D. Joannem de Numaiis de Foro Livio, Dei, & Apoſtolica ſedis gratia Epiſcopum Saxenaten. ſeu D. Joannem de Glandelino de Imola ejus, & Eccleſia Saxenaten. procuratorem ex una parte agentem, & Cameram ſedis Apoſtolica, ſeu per Jacobum de Papia procuratorem Camera olim prædicta, & de præſenti ſer Paulum Mantoli de Ancona in prædicto procuratoris officio Camera ſucceſſorem ſe defendentem coram R. patre, & DD. Joanne de Placentinis tunc Epiſcopo Cervien. & demum Epiſcopo Paduan. & de præſenti Archiepiſcopo Patracen. commiſſario per Reverendiſſimum in Chriſto patrem, & DD. Anglicum, miſeratione divina Epiſcopum Alban. olim ſedis Apoſtolica Bononia, & in provincia Romandiola, & alios provincias præfata Eccleſia ſubjectis generalem vicarium, & D. Card. prælibati prædeceſſoris ſpecialiter conſtitutum. Viſis namque commiſſion. fact. dicto D. Joanni de Placentinis, & petitione coram ipſo per dictum D. Joannem de Glandelino de Imola product. dd. NN. tenoris, & continentia ſubſequentis, videlicet. Coram vobis reverendiſſ. in Chriſto patre, & DD. Joanne, Dei gratia Epiſcopo Paduan. ad infraſcripta commiſſario per D. N. Alban. ſpecialiter conſtituto, Joannes de Imola procurator, & ſyndicus, ac ſyndicatorio, & procuratorio nomine reverendi patris, & D. Joannis, Dei gratia, Epiſcopi Saxenaten. ejus Eccleſiæ, & Epiſcopatus, dicit, narrat, & proponit, & agens exponit, contra, & adverſus Jacobum de Papia Cameræ Eccleſia Romana procuratorem, & ipſam Cameram, eiuſque officiales, & quamlibet perſonam pro ea coram vobis in judicio legitime comparentem, quod reverend. pater, & DD. Franciſcus de Calbulo olim Epiſcopus Saxenaten. immediate prædeceſſor pro dicta Eccleſia Saxenaten. & ipſius Eccleſiæ nomine, & poſſedit pacifice, & quiete jam ſunt anni viginti quatuor, & ultra juriſdictionem in civilibus, & criminalibus in civitate Saxenaten. provinciæ Romandiolæ, & ejus territorio diſtrictu, comitatu, & diœceſi, & in poſſeſſione, vel quaſi exercendi juriſdictionem prædictam fuit in dictis locis ſpatio quinque decem, quindecim viginti, & vigintiquinque annorum, & ultra continuato tempore ſuorum prædeceſſorum, & juriſdictionem prædictam ſpectan. & pertinen. ad dictam Eccleſiam Saxenaten. quod ipſe D. Franciſcus olim Epiſcopus Saxenaten ante dictus in ipſa Saxenaten. Eccleſia a poſſeſſione prædicta juriſdictionis temporalis, & ipſius exercitio ceciderunt, abſq; ipſius D. Franciſci olim Epiſcopi antedicti facto, vel culpa. Dicit etiam, & proponit, quod officiales Cameræ antedictæ, & maxime de præſenti ſer Zaccharias Miglarii de Bertinorio vicarius Bobii pro S. Romana Eccleſia occupaverunt dictam juriſdictionem, & ipſius juriſdictionis exercitium in grave damnum dictæ Eccleſiæ Saxenaten. & ipſam juriſdictionem, & ipſius juriſdictionis exercitium hodie detinent occupat. & quod præfati officiales, & maxime dictus ſer Zaccharias licet pluries fuerint interpellati pro parte dicti domini Epiſcopi Saxenaten. ut ipſam juriſdictionem, & exercitium relaxare deberent eidem Epiſcopo, & ſuæ Eccleſiæ, illa relaxare denegarunt, & denegant de præſenti, quare petiit idem ſyndicus, & procurator prædicto nomine per vos, veſtroque officio, & ſententia declarari, & pronunciari dictum Epiſcopum Saxenaten. & ejus Eccleſiam, ac dictum D. Joannem de Imola eorum nominibus reſtituendos, & reintegrandos eſſe ad poſſeſſionem pacificam, vel quaſi dictæ juriſdictionis, & ipſius exercitii, & ipſum dominum Epiſcopum, & ejus Eccleſiam, & ſic D. Joannem de Imola, eorum nomine reintegrari, & reſtitui ad prædicta, amoto inde quolibet alio officiali, & commiſſario memorat. qui reperiuntur poſſidere, vel quaſi dictam juriſdictionem, & ipſius exercitium, & ipſum procuratorem Cameræ, & quemlibet alium ipſius Cameræ reſponſalem, & D. ſer Zaccbariam, & quemcumque alium officialem Eccleſiæ, & Cameræ antedictæ, qui reperiuntur dictam juriſdictionem poſſidere, vel quaſi, & ipſius juriſdictionis exercitium, & quemlibet ipſorum contradictorem, & condemnatos compelli, & cogi ad libere relaxan. dictam juriſdictionem, & ipſius exercitium eidem Epiſcopo, & ſuæ Eccleſiæ, & dicto eorum ſyndico, & procuratori pro ipſis, & prædicta petit per vos fieri de jure omni modo, via, & forma, quibus melius poteſtis, & debetis, non aſtringens, ſe ad non ſibi neceſſaria, & petit expenſas, & de fiendis proteſtatur uſque ad finem litis ſalvo jure addendi, &c. ac viſis exceptis, & replicatis hinc inde, & litis conteſtatione, juramento calumniæ, & probationibus hinc inde factis, privilegiis Apoſtolicis, & Imperialibus, & teſtium atteſtationibus, & dictis, ac viſo conſilio eximii legum doctoris D. Franciſci de Arupontibus de Bononia ad conſulen. in hujuſmodi cauſa de partium voluntate aſſumpti, etiamque viſa relatione facta per dictum dominum Epiſcopum tunc Paduan. & nunc Archiepiſcopum Patracen. præfato D. Alban. tunc vicario in partibus Italiæ pro ſede Apoſtolica generali, cuius quidem relationis tenor ſequitur in hæc verba. Reverendiſſime Pater, & domine mi, cum cauſa, quæ vertebatur inter Epiſcopum Saſſenaten. ex una parte, agentem nomine Eccleſiæ ſuæ ſuper reſtitutione poſſeſſionis juriſdictionis temporalis in civitate Saſſenaten. & ejus diſtrictu, quæ juriſdictio per officiales Romanæ Eccleſiæ exercetur, & procurator Cameræ ex altera defenden. mihi per veſtram paternitatem commiſſa fuerit, & de ea poſt concluſionem referre debeam, ut ſupplicationibus, & reſcriptis

hujus cauſa apparet; Ego Joannes Epiſcopus Paduan. humilis creatura veſtra, viſis actitatis in cauſa prædicta probatis, & allegatis hinc inde, credo ſalvo ſemper judicio meliori dictum dominum Epiſcopum reſtituendum fore ad dictam juriſdictionem temporalem. Veſtra creatura Joannes Epiſcopus Pad. ac etiam viſis commiſſionibus præfato domino Epiſcopo ſuper inde factis per præfatum dominum Alban. vicarium jam dictum, viſaque commiſſione nobis facta, cujus tenor talis eſt.

Petrus, miſeratione divina, tituli S. Mariæ in Transtiberim presbyter Cardinalis in nonnullis provinciis, & terris S. R. Eccleſiæ in Italia conſiſtentibus pro D. N. P. & eadem Eccleſia Vicarius generalis. Dilecto nobis venerabili patri Abbati monaſterii s. Sophiæ de Benevento Auditori noſtro ſalutem in Domino. Exhibita nobis pro parte reverendiſſ. in Chriſto patris Epiſcopi Saxenaten. petitio continebat, quod dudum tractata, & ventilata fuit per longum ſpatium temporis, & ventilatur adhuc inter ipſum nomine ſuo ex una parte, ac ſuæ Eccleſiæ, & cameram R. E. ex altera parte, ſive procuratorem ipſius, ſuper eo, quod idem Epiſcopus prætendebat, & prætendit ſe debere reſtitui, & reintegrari in poſſeſſione, vel quaſi juriſdictionis temporalis civitatis Saxenatem. ejuſque comitatus, territorii, & diſtrictus, ac diœceſis provinciæ Romandiolæ in civilibus, & criminalibus ex commiſſione Reverendiſſimi patris DD. Alban. noſtri in dicto Vicariatus officio præceſſoris rev. patri D. Joanni tunc Epiſcopo Paduan. & nunc Archiepiſcopo Patracen. verbo facta, qui quidem commiſſarius cauſam ipſam cognovit uſque ad concluſionem, & relationem factam .... eidem D. Alban. & uſque ad publicationem relationis ejuſdem, adeo quod nihil reſtat facien. niſi dumtaxat ferre ſententiam, quæ ferri nequivit tam propter occupationes varias aliorum majorum negotiorum, quam propter abſentiam dicti D. Alban. & commiſſar. ſupradict. ſic, vel aliter, plus, & minus, prout, & ſicut in proceſſu, & actis inde factis; & ſecutis coram ipſo commiſſario plenius continetur; quare nobis humiliter pro parte dicti domini Epiſcopi fuit ſupplicatum, quatenus non obſtan. quod cauſa, ſeculis ut præfertur pendeat, ipſam alteri probo viro, qui ſuper ea reaſſumptis proceſſibus, actis, & actitatis ſententiam diffinitivam ferat, & judicet, prout ſibi videbitur de jure, committere de ſpeciali gratia dignaremur; Nos enim de prædictis non habentes notitiam, volenteſque finem litibus quantum in nobis eſt imponere, tibi de cujus nota, & diutius experta, circumſpecte, & multimoda virtutis induſtria plenam in Domino fiduciam gerimus, non obſtante dicta litis pendentia committimus per præſentes, quatenus vocatis procuratore cameræ, & aliis, qui fuerint evocandi, & auditis hinc inde propoſitis, cauſam prædictam cum annexis, connexis, & dependentiis ab eiſdem audias, cognoſcas, decidas, & deffinias, & facias juſtitiæ complementum; teſtes autem qui fuerunt nominati, ſi ſe odio, vel amore, timore, prece, vel precibus ſubtraxerunt, cogas ipſos opportunis remediis veritati teſtimonium perhibere; proceſſus quoque pœnas, & ſententias, quos, & quas rite feceris, ſeu ſtatueris in rebelles, ratos, & gratos habebimus, & faciemus auctore Domino, uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari. Datum Bononiæ die 7. Februarii Indictione decima Pontificatus D. N. D. Gregorii divina providentia Papæ XI. anno 2.

Nec non viſis citationibus factis de vicetheſaurario Provinciæ Romandiolæ, ac advocato, & procuratore cameræ in dicta Provincia tam per nos, quam per noſtros in officio collegas tempore noſtræ abſentiæ, citatiſque partibus antedictis, ſcilicet ſer Jacobo de Papia, & ſer Paulo Mantoli de Ancona procuratorib. antedictis ad inſtantiam, & requiſitionem D. Joannis de Glandelino nominibus antedictis, prout conſtat de commiſſione, & citatione, ac relatione factis, & exactis ſcriptis manu mei Glini Notarii infraſcripti; auditiſque & intellectis omnibus, & ſingulis, quæ partes prædictæ dicere, proponere, & allegare voluerunt, & omnibus actis, & actitatis in cauſa prædicta ſæpe ſæpius inter noſmetipſos examinatis particulariter & diſtincte, ſolemni, ac matura deliberatione, & etiam habito ſingulorum colloquio, & conſilio, cum eximiæ auctoritatis viro D. Martino de Amelia legum doctore, auditore dicti Domini Bitur. & collega noſtro ad prædicta de partium voluntate aſſumpto, cujus quidem conſilii tenor talis eſt, videl. In Dei nomine Amen. Reverendiſſime Pater, & D. mi. Cum in cauſa, quæ vertitur inter Dominum Epiſcopum Sarſen. & ejus partem ex parte una agentem nomine Eccleſiæ ſuæ ſuper reſtitutione poſſeſſionis, & quaſi juriſdictionis ſuæ temporalis in civitate Sarſen. & ejus diſtrictus, quæ juriſd. per officiales Romanæ Eccleſiæ exercetur & procuratorem cameræ pro alia ex altera defendentem mihi Martino de Amelia legum doctori conferen. & examinan. commiſſa per R. virum D. Petrum Abbatem S. Sophiæ decretorum doctorem Reverendiſſimi in Chriſto Patris, DD. Petri tituli S. Mariæ in Transtiberim Presbyteri Cardinalis, & Vicarii in nonnullis Provinciis, & terris R. E. generalis, ac Legati Auditorem, & Judicem Commiſſarium legitime deputatum, viſis pluribus commiſſionibus factis dudum per Reverendiſſimum D. D. Anglicum Epiſcopum Alban. Apoſtolicæ ſedis Legatum, ac etiam in nonnullis Provinciis, & terris Romanæ Eccleſiæ Vicarium generalem venerabili viro D. Joanni tunc Epiſcopo Paduan. nunc Archiepiſcopo Patracen. petitione exhibita pro parte dicti D. Epiſcopi Sarſen. contra cameram Romanæ Eccleſiæ actitatis inter partes præſcriptas coram eo, & per eum, & etiam actitatis coram vobis D. Petro Commiſſario præſcripto, & Judice &c. Chriſti nomine invocato videtur de jure per D. D. Petrum Cōmiſſarium pronunciandum D. D. I. Epiſcopum, & D. D. Joannem ejus procuratorem nomine prædicto reſtituendum ſecundum formam ſuæ petitionis in locis, tenutis, & perſonis locorum, & tenutarum, & juribus, & juriſdictionibus temporalibus infraſcriptis videl. Sarſena, Atteggio, Apputio, Serbano, Caula, Cerfoglio, Muſella, Finocchio, Careſto, Caſtronovo, Montepreta, ab aliis autem abſolvendum eſſe dictam cameram, & ſer Jacobum, & ſer Paulum, & quemlibet eorum procuratorē procuratorio nomine pro ea, & in expen. hinc inde compenſatione facta, & etiam ratione reficien. non habita propter juſtam cauſam litigandi, & ſic in effectu per D. D. Petrum auditorem in Chriſti nomine pronunciandum eſſe; & ſic ego Martinus præſcriptus in Chriſti nomine dico de jure eſſe prædicta propria manu ſcripſi, an. Domini 1372. Indictione X. tempore D. Gregorii Papæ XI. Bononiæ datum, & ſcriptum in domo mei Martini præſcripti. Necnon viſis, & diſcuſſis ſolemniter omnibus, quæ circa præmiſſa fuerint viden. & diſcutien. inter noſmetipſos, ſolum Deum præ oculis habentes, & ad illum noſtræ mentis oculos dirigentes, Chriſti, & ejus Matris Mariæ nominibus invocatis, & ſequentes formam dictæ relationis factæ per D. D. Epiſcopum Paduanum tunc, & nunc Archiepiſcopum Patracen. ac etiam conſilii præfati Domini Martini legum doctoris, & auditoris ſupradicti, talem in his ſcriptis pro tribunali ſedentes ſententiam damus, proferimus, & promulgamus, videl. quia dicimus, ſententiamus, diffinimus, & declaramus D. D. Epiſcopum Sarſen. & D. D. Joannem de Glandelino de Imola procuratorem ejus, & dictæ Eccleſiæ Sarſen. nomine reſtituendos, & reintegrandos eſſe, & reſtitui, & reintegrari debere ad poſſeſſionem, & quaſi dictæ juriſdictionis temporalis in civilibus, & criminalibus, & exercitio poſſeſſionis prædictarum, & in bonis, terris, locis, & hominibus eorum infraſcriptis, & eos quantum in nobis eſt, reſtituimus, & reintegramus, ad eandem poſſeſſionem, & quaſi dictæ juriſdictionis, & exercitii præſcripti, & ſer Iacobum de Papia, & ſer Paulum Mantoli de Ancona procuratores prædictos nominibus antedictis, & quemlibet officialem in exercitio, & officio exercitii juriſdictionis præſcriptæ noſtræ cameræ ſedis Apoſtolicæ poſſidentem, & quaſi de præſenti, & ipſam cameram condemnandos eſſe, & emendari debere, ipſoſque nominibus prædictis, hac noſtra diffinitiva ſententia condemnamus ad reſtituendum, & libere relaxan. dictam juriſdictionem poſſeſſionem, & quaſi, imperium & ipſius juriſ. exercitium, & quaſi as. dicto Domino Sarſen. & dicto Domini Joanni de Imola ejus, & Eccleſiæ. Sarſenſis procuratori ipſorum nomine recipien. amoto exinde d. ſer Zaccharia, & alio ejus lo-

co, ſeu ſubrogato. Terra autem, & loca, de quibus ſuper fit mentio, ſunt infraſcripta, videl. Sarſena, Atteggio, Apputeo, Serbano, Caula, Cerfoglio, Maſella, Finocchio, Careſto, Caſtronovo, Montepreta. Et quia dicta camera & ejus proc. habuerunt juſtam cauſam litigandi, ipſos ab expenſis in hac cauſa factis abſolvimus, & penitus reddimus abſolutos, & ſic dicimus, ſententiamus, pronunciamus, declaramus, & hac noſtra ſententia diffinimus, & fieri mandamus in omnibus etiam per omnia, ut ſuper ſcriptum eſt. Lecta, data, lata, &c.

Et ego Glinus ſer Nicola ſer Marchi de Civitate Engubii.

Anno 1374. Joannes Epiſcopus ſupplex Gregorium XI. exoravit, ut ſententiam a Petro Abbate cameræ Apoſtolicæ generali Auditore ad favorem Saſſenatenſis Eccleſiæ legitime latam peculiari diplomate ratam haberet. Quod cum libenter Gregorius annuiſſet, ad Guillelmum Diac. Cardinalem Apoſtolicæ ſedis in Italia Legatum has tranſmiſit epiſtolas, quæ in Saſſenatenſi tabulario aſſervantur.

GREGORIUS EPISCOPUS
Servus ſervorum Dei.

Dilecto filio Gulielmo S. Angeli Diacono Cardinali in nonnullis Italiæ Terris Romanæ Eccleſiæ immediate ſubjectis pro nobis, & eadem Eccleſia in temporalibus Vicario generali ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Exhibita nobis pro parte venerabilis fratris noſtri Joannis Epiſcopi Saſſenatis petitio continebat, quod licet merum, & mixtum imperium, & omnimoda juriſdictio etiam in tēporalibus civitatis, & diœceſis Saſſenaten. ad Epiſcopum Saſſenaten. pro tempore exiſtentem de antiqua, & approbata, & hactenus pacifice obſervata conſuetudine pertinerent, prout pertinent, & tam bo. me. Franciſcus Epiſcopus Saſſenas immediatus prædeceſſor dicti Joannis Epiſcopi, quam alii prædeceſſores ejuſdem Epiſcopi Saſſenatenſis, qui fuerunt pro tempore, fuiſſent in pacifica poſſeſſione, vel quaſi imperii, ac omnimodæ juriſdictionis hujuſmodi, a tempore cujus contrarii memoria non exiſtit, tamen olim quondam Franciſcus de Ordelaffis miles Forlivienſis, & quondam Nerius de Faggiola Domicellus Feretranæ diœceſis, qui tunc in partibus illis nonnullas civitates, & terras Romanæ Eccleſiæ immediate ſubjectas detinebat tyrannice, & indebite occupatas, præfatum Epiſcopum hujuſmodi imperii juriſdictionis poſſeſſione, vel quaſi, violenter, & contra juſtitiam ſpoliarunt, quodque poſtmodum cum civitatem, & terra prædicta de manibus dictorum militis, & Domicelli per eandem Eccleſiam recuperata fuiſſent, nonnulli ejuſdem Eccleſiæ officiales noſtræ cameræ Apoſtolicæ, ſeu Romanæ Eccleſiæ imperium, juriſdictionem hujuſmodi, ac ejus exercitium indebite occuparunt, & quod olim ipſe Joannes Epiſcopus cum conſilio, & conſenſu dilectorum filiorum Capituli eccleſiæ Saſſenaten. dilectum filium, procuratorem, fiſcalem in partibus illis pro camera ſupradicta petendo ſe, & dictam Eccleſiam Saſſenaten. ad poſſeſſionem, vel quaſi imperii, ac juriſdictionis hujuſmodi reſtitui, & reintegrari coram venerabili fratre noſtro Anglico Epiſcopo ad Romanā Curiam reverſo, & per nos dilecto filio noſtro Petro tituli S. Mariæ in Tranſtiberim Presbytero Cardinali in locum dicti Anglici Epiſcopi in partibus illis ad hujuſmodi Vicariatus officium deputato coram eodem Petro Cardinali, fecit ad judicium evocari, & tandem dilectus filius Petrus Abbas monaſterii S. Sophiæ Beneventanus Auditor generalis cauſarum Curiæ ejuſdem Petri Cardinalis, cui idem Cardinalis cauſam hujuſmodi ſpecialiter commiſerat audiendam, & fine debito terminandam, in cauſa ipſa legitime procedens, & juris ordine obſervato, diffinitivam pro præf. Joanne Epiſcopo ſententiam promulgavit. Quare pro parte ipſius Joannis Epiſcopi nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut eandem ſententiam firmitatis robur faceremus debitum obtinere. Nos itaque hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, circumſpectioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſententiam ipſam, ſicut eſt juſta, facias auctoritate noſtra firmiter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo, non obſtantibus tam fel. rec. Bonifacii Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri, in quibus cavetur, ne aliquis extra ſuam civitatem & diœceſim, niſi in certis exceptis caſibus, & in illis ultra unam dietam a fine ſuæ diœceſis ad judicium evocetur, ſeu ne Judices a ſede Apoſtolica deputati aliquos ultra unam dietam a fine diœceſis eorundem trahere præſumant, & de duabus dietis in concilio generali, quam aliis conſtitutionibus Apoſtolicis contrariis quibuſcunque, ſeu ſi aliquibus communiter, vel diviſim a dicta ſit ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari, aut ad judicium evocari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem. Datum Sallon. Arelaten. diœceſis 2. Nonas Junii Pontificatus noſtri anno IV.

Deceſſit noſter Joannes anno 1385. de eo ſic habet Cæulanæ arcis Diſtichon.

Cum Para Numaio Saſſina cedit
Cum Guidone ſimul caſtra Sibertus habet.
Abbati pavit, devincitur, atque Liſardus.
Ditatur Medicus exule plenus ager.

30. MARCUM Clemens VII. Antipapa ad hanc eandem ſedem promovit anno 1385. quem paulo poſt tamen ſic conſecratum ea dignitate ſpoliavit Bonifacius IX. cumque iterum in Salernitana Provincia Marſicanum Epiſcopatum obtinuiſſet, iterum etiam idem Pontifex illum tanquam ſchiſmaticum deturbavit de ſede, ut habetur in lib. Obligat. XXXI

31 Fr. BENEDICTUS Matthæucci Accorſelli de Tuderto Ord. Prædicatorum, cum fuiſſet renunciatus Epiſcopus ab Urbano VI. an. 1385. Ordelapho pleraque Epiſcopatus bona uſurpante, in ærumnis, ægeſtateque vitam miſere toleravit. Deceſſit anno 1396. de ipſo livide cecinit noſter verſificator in Cæulana arce ad ejus effigiem. XXXII.

Non bene conveniunt regalia ſceptra cucullo.
Committas tuto religionis opus.
Ordelaphorum late dominata poteſtas;
Nunc ſpoliat. Pauper fame furente perit.

32 JACOBUS a S. Severino Picenus, Ord. Cruciferorum generalis Magiſter, Benedicto defuncto ſuffectus eſt anno 1397. Iſte in emphyteuſim dedit oppidum de monte a Bonifacio IX. poteſtate ad id ſibi facta, Conſtantino quondam Agapiti, ejuſdemque filiis, ac nepotibus, ut legitur in lib. de diverſis formis ſub eodem Pontifice pag. 14. Vix annum integrum in ea dignitate exegit, eoque munere libens, volensque ſe abdicavit. Verſus vero Cæulanæ arcis ita de eo loquuntur. XXXIII.

Pontificatus habet pauciſſima geſta Jacobi,
Tempore quod potuit vix breviore geri.
Succeſſor vixit, quod vita deficit illi,
Et bene geſturum legerat ille vices.

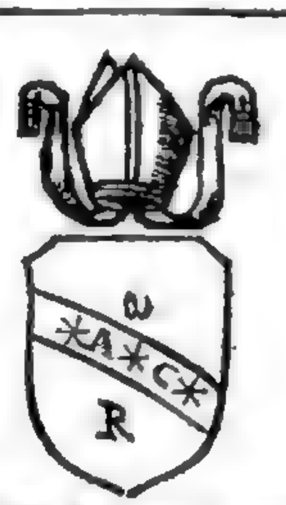

33 JOANNES Philippus Neguſantius, Fanenſis, Ludovici filius, ex eodem Ordine Cruciferorum, hanc ſedem obtinuit an. 1398. a Bonifacio IX. Sic Guido Nucerinus Epiſc. & Vincentius ex eadem nobili gente Epiſc. Arbenſis in Dalmatia a Leone X. creatus, deinde juſſu Clementis VII. Hippolyti Card. Medicei in Pannonica Legatione conſiliarius, inter Concilii Tridentini Patres clarus. Ille idem, qui Venetiis S. Ignatium Lojolam So- XXXIV.

a De eo, ejusque familia Camerinus de Familiis vol. 3. p. 71. Mandoſ.

cie-

cietatis Jeſu fundatorem ſacris initiavit, cujus pronepos fuit Hadrianus Neguſantius Juriſconſultus celeberrimus, auctor reſponſionum, & practicarum diſputationum Sylvæ, quam Petrus ejus filius vir multæ eruditionis, & Poeta inſignis in lucem emiſit, qui & ipſe Faneidem, ſeu de bello Fanenſi Poema, & Fanenſis civitatis Hiſtoricum compendium ſcripſit; de qua etiam gente Antonius Juriſconſultus illuſtris, è cujus litteraria ſupellectili prodiit de pignoribus utiliſſimum commentarium. Joannes vero noſter Saſſinæ Epiſcopus, cum difficillimis temporibus Eccleſiam ſibi creditam frænaſſet, diuque ſuperſtes fuiſſet, deceſſit an. 1445. (1) ut in actis Conſiſtorialibus habetur, de quo noſter verſificator. A

Inſurgit Malateſta; capit Florentia Guidi
Oppida, Monfredis empta Petrella datur.
Linarium Carolus mediis in litibus ambit
Flaminiam Venetus, ſeque Ravenna capit.

XX XV. 34 DANIEL de Alumno Laudenſis, Canonicus Regularis S. Auguſtini ex eadem ſede divinum jus dixit anno 1445. 5. Kal. Februarii an. vero 1449 ad Eccleſiam Forolivienſem translatus eſt. De quo acta Conſiſtorialia, & verſus. B

Laudenſem nobis Danielem Patria miſit
Alumnum qui, qua ſederat, aede jacet.
Sanguinis bis mira ſuſcrem hac arce reſcivit
Cui, quam poſcebat, reddidit ille necem.

XX XVI. 35 MARCIANUS Farinata Senenſis, Forolivienſis Epiſcopus ad hanc eccleſiam translatus eſt anno 1449. 6. Kal. Novembris. Fato functus eſt an. 1451. ut habent acta Conſiſtorialia: de eo verſus Cæulani.

Hujus non aliquod monumentum illuſtre videbis;
Nam cito depoſuit Pontificale decus.
Non niſi de gamma toto ex cognomine noris;
Nec natale ſolum, vix bene nomen habes.

C

XX XVII 36. FORTUNATUS de Pellicanis, nobilis Maceratenſis, juris utriuſque doctor, Mariano ſucceſſit 1451. 4. Non. Iulii. Hic anno 1452. fiduciario jure conceſſit Farneſio, Hectori, & Aurelio fratribus de Neguſantiis Fanenſibus, Joannis Philippi anteceſſoris nepotibus, oppidum de la Prinola perpetuo poſſidendum; eodemque modo tradidit anno 1471. caſtra Giaggioli, Rinochii, & Petrellæ Joann. Franciſco Guidio Bagni comiti, ejuſdemque uxori Armelinæ Malateſtæ; ſic & nobilibus de Tibertis Cæſenatenſibus eodem fiduciario jure dedit oppida montis Ghitonis, Razolini, & Fontis Frigidi. Quo Præſule Plauti comœdias in Cæulana Arce repertas fuiſſe, inveterata traditio eſt apud Saſſenatenſes. Vixit uſque ad annum 1474. omniaque jura ſuæ Eccleſiæ in unum volumen congeſſit. Quamobrem hæc carmina ſub ſua effigie exarata promeruit. D

Fanenſem inveſtit, confirmat caſtra Tibertis,
Transfert in Muſilos, quæ Malateſta tenet.
Cœpit Epiſcopii diſperſa volumen in unum
Cogere jura ſui, Tartara Plaute fugis.

37. ANTONIUS Monaldus, Ariminenſis, Saſſinæ Antiſtes adlectus eſt 1474. ætatem protulit uſque ad annum 1503. Quamobrem arbitror maniſeſtiſſime falli Sigonium, de Epiſcopis Bononienſibus, cum narrat Andream Epiſcopum Saſſinæ anno 1481. Franciſci Cardinalis Gonzagæ Bononienſis Epiſcopi fuiſſe ſuffraganeum, eodemque anno Eccleſiam conſecraſſe S. Mariæ de monte Guardiæ. Conſtat enim ſupramemoratum Antonium vixiſſe uſque ad annum 1503. ut habent acta Conſiſtorialia. Videtur itaque Sigonius pro Antonio ex properantia ſcribendi repoſuiſſe Andream, illorum temporum ſcriptorum fortaſſe conſuetudine deceptus, qui pro integro nomine, primam tantum literam, ut divinandi poſteritati præberent materiam, ſolerent adferre. De eo hæc carmina habemus. XXX VIII.

Firmat Livarii feudum, locat omnia ſcutis,
Quinquaginta ſuis fratribus arva dedit.
Borgia dux legitur, Vignolæ jura recepit,
Reſtaurat tumulum, Patribus oſſa negat.

38. GALEAZZIUS Carvara, ad eandem ſedem pervenit anno 1503. interſuitque concilio Lateranenſi *a*, de quo verſus Arcis Cæulanæ. XX XIX.

a Anno 1512. ubi dicitur Galaſius.

Concilium ingreditur; Veneti ſuperantur; ad undas
It cruor; Urbinas pellitur, ecce Pios
Monjuſtus redit, Manfredos innovat, aram
Cum tumulo poſuit, diſplicuiſſe ſui.

39 ANTONIUS Galeazzii nepos, filius Æneæ Ronchii, S. Georgii Archipresbyter, Canonicuſq; Ferrariæ, Galeazzio patruo ſuffectus eſt. Concilio Lateranenſi ſub X. Leone interfuit anno 1515. anno vero 1523. *b* Joannem Antonium nepotem, cum futuræ ſpe ſucceſſionis ſibi coadjutorem adjunxit, deceſſitque anno 1524. ſupra unum ſexagenarius, ſepultuſque eſt in cathedrali. Conſule Acta conſiſtorialia. Ad ejus effigiem leguntur hi verſus. XL.

b Joannes Saſſinaten. Epiſc. interfuit ſeſſioni 8 Lateranen. Concilii habitæ an. 1513. die 17 Decemb. ut videre eſt in noviſ. Concil. editione.

Arripis ipſe nepos poſitam nondum improbe mitram
Antonii comitis Cicior tenſis ope.
Oeconomus tua ſceptra Thomas infecta veneno
Proſternit, frater pellitur, atque parens.

40 JOANNEM ANTONIUM Patruus defunctus excepit, an. 1523. die 11. m. Junii, eodem ipſo anno, quo & ipſe deceſſit. Acta conſiſtorialia hæc referunt. XLI.

41. Fr. RAPHAEL *c* de Alexiis, ſive Alexandrinus Carpenſis, ex Ordine Minorum de Obſervantia, ad eandem ſedem evectus eſt anno 1524. die 9. menſis Decembris. Hic mores cleri correxit, ſingularique pietatis exemplo vitam in ea dignitate tranſegit. Mortuus eſt 1530. Acta conſiſtor. de quo Cæulani verſus. XLII.

c De hoc Poeta in Heroibus Alexandr. p. 209. *Mandoſ.*

Franciſcanus erat Carpenſis religioſus
Legata exequitur, templa reformat, abit.
Urbs capitur, Malateſta Pios expellit, at illo
Vix demum pulſo, reddita caſtra Piis.

42 LÆLIUS Pius Rotellus nobilis Maceratenſis Saſſinæ Epiſcopus creatus eſt anno 1530. die 11. men- XLIII

(1) Petrus Eugubinus Ord. Prædicatorum effectus eſt Epiſcopus Saſſenatenſis, qui præerat an. 1412. Tempore enim Martini V. cum ejuſdem Pontificis Legato interfuit benedictioni Altaris in honorem B. Virginis à populo communi voto erecti ob præſervationem à lue ſibi factam, conceſſitque 40. indulgentiæ dies illud viſitantibus, ſicut teſtatur Plodius de viris illuſt. Ord. Præd. ex monumentis Conventus Faventini, & Fernandez in Epiſcopis Ital. Hactenus Fontana in Theatro Dominicano. p. 490. Quam verò ſolidè hæc narrentur, videat eruditus lector.

mensis Decembris. Hanc ille Ecclesiam consultissime administravit usque ad ann. 1580. cum prius sibi adscivisset coadiutorem Leandrum fratrem an. 1556 Hic anno 1560. Pio IV. Pontifice Ecclesiæ suæ jura, immunitatesque intrepide tutatus est, tulitque in perturbatores sequentem sibi, successoribusque suis fructuosam sententiam.

In Dei nomine Amen.

Nos Paulus Ranutius I. V. D. in provincia Romandiolæ, & Exarchatus Ravennæ pro Sanctissimo in Christo Patre & D. N. D. Pio divina providentia Papa IV. nec non pro Illustrissimo, & Reverendissimo D. Card. Borromeo ejusdem Provinciæ legato dignissimo, Vicelegatus, & in præsenti causa Commissarius specialiter deputatus a prædicto Illustriss. & Reverendiss. D. Legato, prout constat ex literis sibi emanatis tenoris infrascripti vid. a tergo. Al Molto Mag. Sig. Il Signor Paulo Ranutio nostro Vicelegato &c. In Romagna. Intus vero. Molto Mag. Sig. Il Vescovo di Sarsina si lamenta, che li agenti della Rev. Cam. faccino molestia, & aggravino li huomini d'alcuni castelli del Vescovato per conto del sussidio Triennale, & della Gabella del quattrino; delle quali gravezze, come da tutte l'altre imposte dalla Rev. Camera Apostolica pretende esser esente per esser come dice feudo Imperiale, & che per questa causa fin hora detti luoghi non sono mai stati molestati per li sopradetti pagamenti; & perche è cosa giusta, che le ragioni di ciascuno siano viste, e ben considerate, V. S. farà vedere le pretensioni, e ragioni di detti luoghi del Vescovato, & quando così voglia la ragione, & antichi privilegi di detti luoghi, & che per li tempi passati siano stati osservati, non permetterà che siano gravati ingiustamente, ma più tosto liberati quelli, che per tal causa fossero detenuti. Di Roma li 9. Novemb. 1560. Tutto suo il Card. Borromeo.

Sedentes in quadam sedia lignea existente in civitate Ravennæ in Palatio nostræ solitæ residentiæ, & camera nostra cubiculari, juxta sua lat. Visorq. cognitor decisor, & terminator litis, quæstionis, & differentiæ vertentis, & quæ versa est inter agentes Rev. Cameræ Apostolicæ ex una, & Rev. D. Lælium Pium Episcopum Sarsinaten. & comitem Bobii, & ejus subditos castrorum, & locorum Ceulæ, Musellæ, Cersolii, Fenoculi, Putei, Fossæ Cannæ, montis Guidonis, & silvæ Piaccola comitatus Bobii Sarsinen. diœces. super solutionibus tam subsidii Triennalis, quam aliorum subsidiorum, & impositionum a quovis Pontifice impositarum se defendentes ex altera mediante persona D. Benedicti Capelli de Sarsina; unde visis, & diligentissime perlectis, & consideratis dictis literis prædicti illustrissimi, & Rever. D. Legati: viso privilegio seu investitura facta per Conradum Imperatorem D. Oberto tunc temporis Episcopo Sarsinen. & successoribus suis de anno 1020. castrorum, & locorum prædictorum; viso altero Privilegio post prædictum facto in confirmatione ejusdem a Federico Imperatore II. D. Alberico tunc temporis Episcopo Sarsinen. de anno 1220. viso indulto Papæ Gregorii XI. in favorem prædicti D. Episcopi Alberici, in quo sua sanctitas affirmat, quod loca dominii temporalis dicti Episcopi sunt feuda Imperialia, rogatque prædictum Imperatorem, ut commendatum habeat dictum Episcopum, ipsumque defendat, & protegat in jurisdictione dictorum castrorum suorum, datum Reate 5. Idus Januarii, Pontificatus sui anno 5. visa quadam sententia lata alias contra Rev. Cameram Apostolicam, & ejus agentes, per quemdam D. Petrum Abbatem S. Soffiæ de Benevento Vicarium generalem in quibusdam terris, & Provinciis S. R. E. immediate subiectis pro Rev. tunc temporis Cardinali tituli S. Mariæ in Transtyberim, ut ex rogatu D. Ghini ser Nicolæ ser Marci de civitate Eugubii Notarii tunc temporis dicti D. Vicarii; visis literis Reverendissimi D. Card. Arimini tunc temporis Thesaurarii generalis, una cum literis Illustriss. & Rev. D. Card. Farnesii: visis literis Illust. & Rev. D. Cardinalis de S. Flora Camerarii dictæ Cameræ Apostolicæ; visis litteris D. Octavii Ferri, & D. Salvatoris Pacini Vicelegatorum respective Provinciæ prædictæ; viso instrumento fidei factæ per Agentem cameræ Apostolicæ; visa comparitione D. Benedicti Capelli procuratoris dicti domini Episcopi, & hominum dictorum locorum, ut constat, ex mandatis, & rogatibus manu ser Petri Joannis Rusticelli notarii Bertinorien. & eius instantia, cum reproductione dictorum privilegiorum, & litterarum, & omnibus aliis visis, & consideratis, quæ in præmissis videnda & consideranda fuerunt, & sunt; & maxime nonnullis allegationibus.

Quoniam Christi Redemptoris eiusque gloriosissimæ semper Virginis Matris Mariæ nominibus repetitis, nobis ex lectura dictorum privilegiorum investituræ, indultus, sententiæ, instrumenti, & litterarum productarum constat, quod loca dominii temporalis dicti Reverendissimi P. Lælii Episcopi Sarsinen. & dicti ejus Episcopatus, sunt feuda imperialia, propterea dicimus, sententiamus, & declaramus dicta loca & eorum homines non teneri ad aliquam solutionem subsidiorum, seu aliarum impositionum Reverendæ cameræ Apostolicæ, quinimo ipsa loca, & homines ipsorum ut supra in dictis privilegiis contenta, & comprehensa fore, & esse ab omni onere solutionum prædictarum exempta, & libera, & occasione dictarum impositionum quovis modo non posse realiter, vel personaliter: mandantes omnibus, & singulis, agentibus ejusdem Rev. cameræ, ut dominum Episcopum prædictum, & homines dictorum locorum non molestent, seu molestari faciant in personis, & eorum bonis sub pœna nostri arbitrii, videlicet pro dicto subsidio, & aliarum impositionum impositarum, & pro tempore imponendarum, omni modo meliori. Ita pronunciavi, & declaravi. Ego Paulus Vicelegatus, & in causa commissarius &c.

Lata, data, & in his scriptis sententialiter pronunciata, & promulgata fuit supradicta sententia per prædictum Illustriss. & Excell. D. Vicelegatum sedentem ut supra, &c. scripta, lecta, vulgarizata, & publicata per me notarium infrascriptum sub anno Domini 1561: Indictione IV. tempore Pontificatus summi in Christo Patris, & D. N. D. Pii divina providentia Papæ IV. anno ejus 2. die vero 14. mensis Januarii dicti anni. Præsentibus D. Octavio Clodio de Tarrano, & D. Joanne Baptista Sabutio de S. Polo diœc. Sabinen. testibus.

Et ego Pompejus Ferlichius de terra Barbaræ publicus & Apostolica auctoritate notarius, & ad præsens notarius & cancellarius ad criminalia curiæ generalis eiusdem provinciæ, prædictis omnibus, & singulis, dum sic agerentur, & scriberent, interfui, & præsens fui, eaque rogatus scribere, scripsi, & publicavi, & signum, nomenque meum apposui in fidem, & robur præmissorum omni modo meliori.

Loco † Signi.

Anno vero 1572. 15. mensis Decembris eandem omnino sententiam idem Lælius Episcopus habuit a Fabio Menichino Romandiolæ Provinciæ, & Exarchatus Ravennæ Vicelegato, Gregorio XIII. Pontifice, & Alexandro Sfortiæ Legato, quæ cum sit omnino eisdem verbis concepta, tantum meminisse sufficiat. * Post hæc scripta comperii rem aliter se habere, quam mihi supposuerat Episcopus; nempe castra prædicta minime fuisse, nec esse Imperialia, sed de statu Ecclesiastico, & jurisdictione S. R. Ecclesiæ, sedisque & Cameræ Apostolicæ. Quandoquidem re mature discussa inter Nicolaum Episcopum, & R. Cameram Apostolicam coram Cardinalibus ad id deputatis à fel. rec. Paulo Papa V. Idem sanctissimus Pontifex habita relatione Cardinalium definivit, Episcopos Sassenatenses, ac hujusmodi castrorum homines, & habitatores ad eandem Romanam Ecclesiam, sedemque, & Cameram Apostolicam superioritatem, supremumque & altum dominium in illis habentem, etiam in temporalibus recognoscendum, seque in omnibus illis subiiciendum tener., & Episcopis supremum silentium super præmissis imponendum; sicut latius habetur in ejusdem literis in forma Brevis sub annulo Piscatoris datis apud S. Petrum die 28. Januarii 1612. Pontificatus VII. quæ asservantur in archivio arcis S. Angeli. Idque dixisse volui, ut veritas semper elucescat. Cæterum Lelius e vivis exemptus est 1508. sub cujus tamquam benemeriti effigie hæc carmina leguntur.

* Ex App. tom. 5.

Quinquaginta locis annos dum præfuit, auxit
Mirifice census, Balnea villa regit.
Delitiæ Pauli Papæ summaria templa
Addidit, & Sulphur, visa Maria fuit.

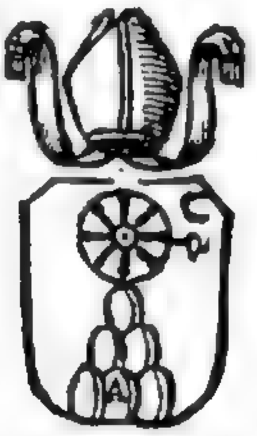

XLIV 43. LEANDER Pius de Rotellis, Maceratenſis, a Paulo IV. datus coadiutor cum futura ſucceſſione Lælii germani fratris ſui, cum diſpenſatione, quia non eſſet doctor, ſed tantum idoneus. Inde a Pio V. electus eſt Argolicenſis Epiſcopus in partibus infidelium ad effectum exercendi Pontificalia in Eccleſia Saſſenatenſi pro fratre jam ad ſepulchrum vergente ann. 1574. die 15. Januarii, cui demortuo ſucceſſit an. 1580. deceſſitque poſt paucos menſes, præpropero ejus fato his carminibus adludentibus.

Traderis adjutor fratri, ſuccedis, & inde
Præſulis, ac titulos Argolicenſis habes.
Quot frater luſtris, tot te vix calculus agrum
Menſibus eſſe ſinit, mors & acerba rapit.

XLV. 44. ANGELUS Perutius, Mondulſenſis, Saſſinæ Epiſcopus eſt declaratus anno 1581. die 3. menſis Aprilis. Hic inter cætera pietatis opera ad memoriam ſempiternam ſuos anteceſſores in Arce Cæulana pingendos curavit. Quamobrem & ipſe decedens anno 1600. viſus eſt ſequens promeruiſſe elogium.

Viſitat Heſperiam, viridaria condit, & auget
Arcem, Templa, domos, oppida cuncta locat.
Aldobrandinus Clemens dum caſtra, Piuſque
Tradunt, pingendos hic locat ille Patres.

XLVI 45. NICOLAUS Brautius, Raguſæus, literatura clarus, Clementique VIII. charus in paucis, ab eodem Pontifice Saſſinæ obtinuit Pontificatum, anno 1602. die 15. menſis Julii. Hic mortuo Clemente, de rebus graviſſimis apud Paulum V. accuſatus, donec objecta dilueret crimina, mole Adriana concluſus, in ſumma rerum omnium egeſtate, ærumniſque uſque ad Pauli exceſſum vitam tranſegit. Nec tamen in ea malignitate fortunæ aut deſpondit animum, aut muliebriter fractus ſe dedit angoribus; quin conſcientia fretus, arrepto calamo, ſanctorum vitas comprehendit carminibus, atque ita pereruditо otio & tempus fefellit, & minitantis fortunæ deriſit aſſultus. Opus illud, quod carcere concluſus elaboravit, atque abſolvit, juſſit deinde lucem aſpicere, cum ſub Gregorio XV. vincula diſcuſſiſſet, atque ad ſuam rediiſſet Eccleſiam; qua aliquandiu prudenter adminiſtrata, cum poteſtate ad id ſibi facta a Pontifice patriam repetiiſſet, ibi deceſſit anno 1632.

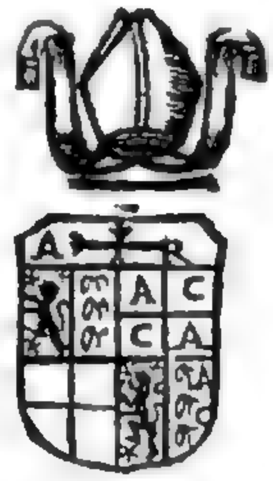

46 AMICUS Panichius, nobilis Maceratenſis, ab Urbano VIII. ad eandem dignitatem aſſumptus eſt an. 1632. atque a Cardinali fratre Antonio Barberino in Sixti Sacello die S. Andreæ ſacro ejuſdem anni inauguratus. Deinde ad Recanatenſem, & Lauretanam Eccleſias fuit translatus anno 1634. XLVII.

47 CAROLUS Bovius, nobilis Bononienſis, paulo ante Balneoregienſis Epiſcopus ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1635. die 29. m. Januarii. Præfuit annis undecim pie, & laudabiliter. Deceſſit Bononiæ die 24. Maii 1646. („ *Prodiit in ejus* „ *funere Oratio habita à P. Camillo Redengo Soc. Je-* „ *su Bononiæ* 1646. Mandoſ.) XLVIII.

* 48 CÆSAR Righinius, defuncto Bovio, ad hanc ſedem evehitur ab Innocentio X. Pont. Max. anno 1646. die 3. Decembris. XLIX

A D D I T I O.

(„ *Obiit circa Menſem Decemb.* 1657.

„ FRANCISCUS *Cajetanus, Nobilis Romanus, J. U. D. & in Urbe Advocatus, cum nonnullas ditionis Eccleſiaſticæ urbes laudabiliter gubernaſſet, creatus hujus Eccleſiæ Epiſcopus eſt die* 1. *Aprilis* 1658. *Obiit Menſe Junio* 1659. L.

„ FEDERICUS *Martinotius, Nobilis Senenſis, J. V. D. Canonicus Collegiatæ Eccleſiæ de Provenzano Senen. Vicarius Generalis Volaterranenſis, & Sarſinatenſis, nec non Auditor Nunciaturæ Poloniæ factus Sarſinatenſis Epiſcopus eſt* 4. *Maji* 1661. *Deceſſit in Reſidentia anno* 1677. LI.

„ FRANCISCUS *Chriſolinus, Romanus, ortus in terra S. Sophiæ nullius diœceſis, Philoſophiæ, Sacræ Theologiæ, ac J. U. D. in Urbe Advocatus, dum annum ageret ætatis ſuæ* 52. *donatus eſt infula Sarſinatenſi die* 14. *Martii* 1678. *Fato functus eſt an.* 1682. LII.

„ BERNARDINUS *Marcheſius, Forolivienſis, I. V. D. in urbe cauſarum patronus, Auditor jam Epiſcopi Sigiſmundi Spada, annorum circiter* 50. *ornatus eſt mitra Sarſinaten. die* 24. *Maii* 1683. *Sexennio poſt vitam reliquit circa menſem Februarium anni* 1689. LIII.

„ Jo: BAPTISTA *Braſchi, Nobilis Ceſenatenſis, J. V. D. Patriæ Cathedralis Canonicus, Præfectus cubiculi Cardinalis Franciſci Nerlii, Marcheſio ſucceſſor datus eſt menſe Junio* 1699. *ætatis ſuæ an.* 42. *Vivit adhuc, bonique ſimul ac eruditi Præſulis famam implet.*) LIV.

ITALIA SACRA
FERD. UGHELLI
Abbatis Ordinis Cisterciensis.

PROVINCIA QUINTA,
SIVE PICENUM.

Ubi de Metropolitana Ecclesia Firmana, quæ in ipso continetur, accurate narratur, deque ejus Suffraganeis.

PICENUM, quintam Regionem Italiæ in longum magis, quam in latitudinem protensam inter fluvium Æternum, Anconamque Plinius coarctavit, Ptolomæus verò inter Matrinum, atque Anconam, Strabo eandem inter Æsim, Leustrumque fluvios compulisse videtur, cui de hujusmodi re nostri moderni sacramentum dixerunt. Nonnulli denique inter Isaurum, Truentumque rejiciunt. Nos solum de illis civitatibus modo loquemur, quæ in illo situatæ sunt, illique subjectæ Metropoli, quæ in ipso continetur. De aliis autem hujus regionis civitatibus in Latio narravimus, non tanquam quæ in Latio situatæ essent, sed tanquam de iis, quæ ad unam Romanam provinciam viderentur spectare, uniusque Romani Pontificis immediate præstolarentur arbitrium. Verum antequam de prima Metropoli, hoc est de Firmana civitate loqui instituamus Picenatium principe, brevi narratione totius provinciæ revolvemus exordia. Hanc igitur primi Pelasgi, mox & antiqui Sabini incoluerunt, quos fuisse dictos Picentes Strabo scribit ab omine Martii Pici, qui in vexillis corum è Sabinis (à quibus originem traxerat) Asculum commigrantium dicitur insedisse. Alii ejusmodi nomen Picentes sortitos fuisse affirmant à civitate Piceno, quæ olim ad fauces Ascentis fluminis extulerat muros. Credidere nonnulli à Pico Saturni filio ita fuisse dictam, cum illac gentes novas sedes quæritantes ductaret. Alii ejus nominis auctorem faciunt Picum Latinorum Regem. Sed cordatorum plerique, atque à fabulis abhorrentes se adjunxerunt Straboni, ut primæ opinioni adstruerent fidem. Sed cum deinde Picenum à
A Longobardis victoribus leges accepisset, cum novis Principibus, novum Marchiæ Anconitanæ, atque Firmanæ induit nomen, quod ipsum nomen ei provinciæ modo Firmi, modo Anconæ commorarentur. Quod ipsum nomen ei provinciæ usque hodie constanter adhæsit, ut cecinit Franciscus Pamphilus in lib. primo de laudibus Piceni.

Hinc sibi Picentes habuere exordia primum.
Montibus Adriacas incola verrit aquas.
Martia Picus avis populos comitata Sabinos
Craine Piceno nomina fecit Agro.
Sed postquam Italiæ cepit Rodoaldus habenas,
Et Longobardos terra, fretumque tremit.
Marchio Picentum turres, populosque regebat
Marchia de cujus nomine, nomen habet.
Innumera gentis tellus uberrima quondam,
Inque solum cunctis fructibus aptus Ager.

Hæc supra quam credi potest fertilissima provincia, ita redundat populo, fœtaque mortalibus est, ut tercenta sexaginta millia hominum in Romanorum
B fidem, si Plinio scribenti credimus, olim inde concesserint. Haud autem à priscorum Picentum virtute Picenates moderni degenerare videntur. Siquidem pugnacissimi sunt, nec rerum ubertas, & copia unquam visa est robur incolarum fregisse. Hoc tempore Romanorum Pontificum sequuntur arbitrium, Præsidente, sive legato ejusdem Pontificis toti provinciæ Maceratæ jura, legesque scribente. Protulit ubique & semper hæc provincia viros in omni virtutum genere cumulatissimos, singularique in Pontificium nomen fidelitate. Reperi in sexta synodo Constantinopolitana honoris ergo Pentapolim fuisse appellatam.

METROPOLIS FIRMANA

Cujus Suffraganei sunt

Episcopatus
- Maceratensis.
- Montis Alti.
- Ripæ Transonis.
- S. Severini, sive Septempedani
- Tolentini.

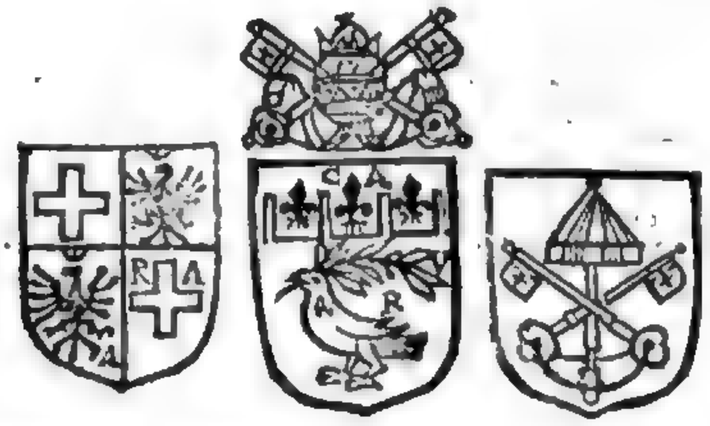

OPINIO est Firmanam civitatem, vel illam eandem esse, quæ ad fauces Ascontis fluminis jam olim sita erat, vel certe ex ejusdem crevisse ruinis, inditumque illi fuisse nomen Firmum Picenum. Alii arbitrantur à Romanis ita fuisse vocatam, quod illuc ab iisdem deducta colonia egregiam sive pace, sive bello auctoribus præstitit fidelitatem, unde Franciscus Pamphilus.

Stat vetus excelso munitum vertice Firmum
Urbem Romani jam coluere patres.
Dicta quod hæc fuerit Romanorum Colonia firma,
Et tenuit stabilem semper amica fidem.

Hæc eadem dicta aliquando fuit colonia Augusta Firma, cum illam Imperatores auxissent. Inter decem & octo colonias, quæ in secundo bello Punico auxilio fuerunt Romanis, Firmanam coloniam Livius numerat lib. 27. eandemque Plinius secundus collaudat lib. 6. in epistola ad Sabinum, qui illum rogaverat, ut Firmanorum ageret publicam causam, cum inquit: *Cupio enim & ornatissimam coloniam advocationis officio, & te gratissimo tibi munere obstringere.* Adjecitque ad calcem; *Proinde Firmanis tuis, ac jam potius nostris obliga fidem meam, quos labore, & studio meo dignos, cum splendor ipsorum, tum hoc maxime pollicetur, quod credibile est optimos esse, inter quos tu talis extiteris.* Iterum ejus tanquam fortissimi soli meminit Livius 22. Strabo in 5. Cicero, Vellejus Paterculus, Pomponius Mela, Procopius, aliique quamplures. Ad tria millia passuum Adriatico distat à mari, totiusque Piceni media, princeps, ac caput totius provinciæ jure habetur, appellaturque Marchà Firmana. Eo superioribus seculis potentiæ devenerat, ut proverbium illud vulgo jactaretur:

Come Fermo vuol fermare,
Tutta la Marca fa tremare.

Cæsari paruit usque ad adventum Gothorum, ac Longobardorum, sedemque Principatus victoribus
A præbuit. Desiderii deinde Longobardorum Regis per summos conatus excussere jugum Firmani, inque potestatem, ac fidem Adriani I. Pont. ultro concesserunt, ut narrat Carolus Sigonius de regno Italiæ: sanctæque sedis deinceps incorrupta fide coluerunt arbitrium non minus, quam antea fasces Romanos venerati fuissent. Sensit tamen aliquando civium suorum sane fœdam tyrannidem, præcipue autem Liverottæ familiæ, ac demum Francisci Sfortiæ, qui ibidem arcem Gironem omni assaltui parem regio sumptu construxit. Ad Pontificiam deinde potestatem reversa miserabile sane excidium passa est, quippe cum Alexandri III. Pontificis rebus Firmum pertinacissime studeret, ex missu Friderici Ænecobarbi, Christianus Moguntinus Archiepiscopus Pontificii nominis acerrimus hostis, ferro, flammaque usque ad desolationem civitatem illam excidit, ita ut flebilis illa clades non modo florentissimas opes, sed quod intolerabilius videri potuit, omnia pene monumenta scripturarum deleverit. Constat
B Firmum inter primas Picentinas civitates fuisse, quæ lucem hauserunt evangelii. Certe sub Decio Imperatore septuaginta gloriosi milites Christi anno 252. ibidem nobilem suscepere palmam martyrii, deinde ex prædicatione S. Emygdii mirum in modum Christiana res aucta est, sub Marcello ejus nominis primo Pont. anno 300. quibus temporibus florebat Cœlius Lactantius Firmanus ex divinis institutionibus celeberrimus doctor. Eandem civitatem proprio sanguine illustravit Vissia sanctissima virgo, cujus corpus in Cathedrali quiescit, celebraturque ejus festum die XII. mensis Aprilis, itemque S. Sophiæ etiam virginis, ac martyris, quæ primis illis temporibus egregie tyrannorum pertulere tyrannidem, superaveruntque tormenta. Ut autem in primis Picentinis civitatibus fuit, quæ Christiana sacra amplexatæ sunt, sic credibile est à primis illis temporibus Firmi Episcopalem dignitatem institutam fuisse, tametsi vel vorante antiquitate, vel pe-

reun-

reuntibus, & incendiis, armorumque vi monumentis Firmanorum Præsulum nulla extet propemodum memoria, nisi fortasse illorum temporum, quæ sopita, vel in totum extincta tyrannorum persecutione subsecuta sunt. Quantæ autem dignitatis Firmanus Præsul olim extiterit, vel ex eo colligi potest, quod ex concessione Romanorum Pontificum, more Archiepiscoporum olim prætulerit crucem, quam quidem prærogativam Firmanæ Ecclesiæ VII. Gregorius indulsit, eidemque Honorius III. Principis titulum, politicamque jurisdictionem attribuit, uiturque utraque pluribus in locis Principis titulo, etiam ad hanc nostram ætatem nobiliter insignitus, in pluribus causis. Supra legatos, ac Gubernatores Ecclesiasticos, Sixto IV. indulgente, gaudet præventione, inque homines sibi subjectos omnem jurisdictionem exercet, sicut & in castellum Montis viridis. Diœcesis perampla, ac opulenta est, cum septuaginta castella contineat, quorum haud procul à mari spectatur nobilissimum oppidum frequens in monte Civitas nova, quæ Novana a Plinio appellatur, Cæsarinæ Romanæ gentis nobilissimæ ducatus, ubi D. Pauli insignis collegiata existit à Clemente VIII. ex sententia S. Rituum Congregationis erecta: insignes, & pro dignitate conspicuæ visuntur aliæ trigintaquatuor Ecclesiæ, Regularium quatuor, unumque Sanctimonialium, cœnobia: lares 820. cives 4000. recensentur. Patria fuit Annibalis Cari Hierosolymitani equitis primi nominis poetæ, & B. Jacobi ordinis Minorum insignis sanctimoniæ viri, aliorumque tum sanctimonia, tum literis illustrium virorum, hodieque ejus auget dignitatem Abbas Ludovicus Centoflorenus in Alma Urbe Advocatus Lucii equitis S. Stephani filius, germanusque frater Constantii archiv. Vaticani præfecti & cubicularii secreti ex numero participantium Innocentii X. Pōtificis Maximi: auctor Lauretani, Conciliique Tridentini Clypeorum adversus hæreticorum sagittas, vir nobilis, & omnigenæ eruditionis excellens. Verum Firmi civitas omnis locis piis, templisque redundat, ibidemque generale studium, VIII. Bonifacius instituit *a* restituitque Pontifex Sixtus V*b*. Cathedralis pulcherrima Deiparæ Virgini dicata, quadratoque marmore substructa totius civitatis media est, alitque cum tribus dignitatibus duodecim canonicos, octo mansionarios, aliorumque clericorum, ac sacerdotum promiscuam turbam. Ibi seminarium est, ubi aluntur, ac instituuntur clerici, præter alia monasteria, & xenodochia. Civitas ipsa duobus millibus quingentis familiis coalescit. Episcopatus census, quatuor millia quingenta scutata excedit, taxatur vero in lib. Cameræ Apostolicæ ad florenos 600. Igitur ad antiquam Firmanæ Ecclesiæ dignitatem, spectatamque opulentiam census Sixtus V. Pontifex Maximus in Metropolim illam erexit an. 1589. die XVII. mensis Maji, eidem, quos paulo supra memoravimus, suffraganeis attributis, ut infra ex ejusdem bulla videre est. Porro Episcoporum Firmanorum series hæc est, quam præcipue confecimus ex monumentis, quæ ex tabulario ejusdem Eccl. benevole mihi miserunt viri docti, & antiquitatis amantissimi Sebastianus Ceccolinus nobilis Canonicus Firmanus, & Talentus de Talentis Florentinus avunculi mei affinis, tunc Firmani Archiepiscopi generalis Vicarius, nunc emeritus Episcopus Montis Politiani in Hetruria.

a an. 1303. ut ex Bullario ejus Constit. 8. *b* an. 1589. ut pariter ex Bullario. Ejus Constit. 9.

A D D I T I O.

(„ *Firmanæ Cathedrali quatuor inserviunt Dignitates, Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Decanatus, & Primiceriatus, & præter has 12. alii Canonici, quos inter Theologus, & Pœnitentiarius, qui omnes Cappa magna utuntur, constituuntque Capitulum, quod nonnullis insignibus fruitur Abbatiis cum jure conferendi beneficia, quæ olim ab earum Abbatibus, & Rectoribus erogabantur. Collatio vero fit à Capitulo in illius favorem, qui à Canonico Hebdomadario nominatur. E dictorum 12. Canonicorum numero quotannis eligitur Præpositus, qui visitet Ecclesias, & Altaria ad Capitulum spectantia tam in urbe quam in Diœcesi, decernatque ea, quæ ad illorum utilitatem necessaria esse videantur. Præter autem præfatos Canonicos, & Dignitates sex alii Præbendati, & 3. Mansionarii, quibus item est Cappæ magnæ usus, & eliguntur à Capitulo, aliique inferiores Clerici, & Musicorum chorus divina in ea persolvunt officia. Post Metropolitanam altera Collegiata insignis Firmi visitur, videlicet S. Michaelis Archangeli cum sex Canonicis, duobus Præbendatis, aliisque Ministris. In Urbe Parochiæ novem enumerantur, virorum Cœnobia 11. Monialium 5. præter puellarum Orphanarum conservatorium. 4. Xenodochia, Confraternitates laicales 11. Habetur item Mons Pietatis, Clericorum Seminarium, Duo collegia, alterum SS. Petri, & Pauli, in quo erudiuntur 20. circiter alumni è terris Turcarum dominio subjectis petiti, & Sapientiæ alterum, in quo totidem Nobiles cujusvis nationis erudiuntur. Palatium Archiepiscopale satis amplum, atque magnificum exurgit. Urbs 12. animarum millia continet, Diœcesis vero 93. millia. Hæc 72. loca complectitur, è quibus in 48. merum, mixtumque Imperium Archiepiscopus exercet. Potiora Diœcesis Oppida sunt:* S. Elpidio à Mare, Civita nova, Morro di Valle, Monte Fiore, Monte Giorgio, Monte Santo, Monte dell'Olmo, Amandola, S. Vittoria: *atque in his omnibus insignes Collegiatæ habentur*: Porto Fermano, Mogliano, Rapagnano, *ubi pretiosissimæ Sanctorum Reliquiæ*; S. Angelo, *D. Nicolai, quem de Tolentino vulgus appellat, Patria*, & Grotte à mare, *ubi natus est Sixtus V.*)

1. S. ADRIANUS Episcopus Firmanus, nobilisque martyrio, cujus meminit Othonellus in elogio Firmanæ Ecclesiæ, dum apud Sixtum V. Pontificem ejusdem prærogativas enarraret, quo plane dignior ostenderetur, quæ in Picentinam Metropolim erigeretur. I.

2. S. ALEXANDER *a* Martyr, atque Episcopus Firmanus, cujus meminit martyrologium Romanum ad diem 11. mensis Januarii. Hic in divis Tutelaribus Firmanis numeratur. Haud autem satis constat, quo tempore palmam martyrii sit assecutus, cum omnem ejus rei memoriam invidiosa vetustas deleverit. Apud Cathedralem tamen in arca marmorea, ubi ejus corpus quiescit, hæc insculpta verba leguntur. II.

a De hoc Bollandus t. 1. Jan. p. 675.

HIC JACET RECONDITUM
CORPUS BEATISSIMUM
GLORIOSI MARTYRIS,
ET EPISCOPI ALEXANDRI.

3. S. PHILIPPUS Martyr, atque Episcopus Firmanus. Hujus mentio extat apud martyrologium Romanum ad diem 22. mensis Octobris, ejusdemque meminit Ferrarius in Catalogo sanctorum Italiæ. Ejus corpus asservatur in arca marmorea in Cathedrali. Hujus item ignoratur tempus, quo floruit, tametsi non insulsa conjectura sit, primordia Firmanæ Ecclesiæ attigisse. III.

4. S. CYRIACUS Episcopus, atque confessor Firmanus. Hujus festum in antiquis tabulis Firmanis rejectum erat ad diem 15. mensis Maii, de quo Ferrarius in catalogo sanctorum Italiæ. IV.

5. VICTORINUS. Hujus memoria extat in columna marmorea in Cathedrali, ubi sculpta ejus effigies perspicitur, cum pastorali pedo, cujus summitatem Agnus Paschalis exornat. Adhuc in sacrario ejus civitatis inter antiquas res ex ebeno factum diligentissime asservatur. V.

6. TEUDICIUS reperitur in antiquo membraneo Missali complicatis genibus depictus, cui subsunt hæc verba. VI

TEUDICIUS EPISCOPUS FIRMANUS.

7. JUSTUS ejusdem civitatis Episcopus, sub Symmacho Papa Concilio Romano interfuit anno 500. idemque subscripsit. VII.

8. N.... Episcopus Firmanus, una cum Sylverio Papa in Palmariam Insulam relegatus est, interfuitque parvo conventui, ubi subscripsit decretum contra Vigilium S. Romanæ sedis invasorem, una cum VIII

Episcopis Terracinensi, Fundano, ac Minturnensi anno 539. apud Baronium.

IX. 9. FABIUS, qui etiam Fatius est, floruit circa annum Domini 572. ut ex quadam epistola Gregorii Papæ colligitur, scripta ad Valentinum, Demetriumque clericos Firmanos lib 7.epist.14. Hic duodecim libras argenti prodegit, atque distruxit Firmanæ Ecclesiæ, ut Valentinum, Demetriumque cum Passino a barbaris in servitutem abductos redimeret, ut retulit Gratianus C. sacrorum 12.9.11.

X. 10. PASSINUS, is ille, quem Fabius in libertatem asseruit, assertori suo in Firmanum Episcopatum successit circa annum 600. Huic Gregorius Papa quatuor direxit epistolas, Aprutinam illi Ecclesiam commendans, viduatam pastore lib. 10. epist. 13. eidemque in aliis præcipit, ut aliquot suæ diœcesis consecret Ecclesias.

XI. 11 LOBIANUS, sive Jovianus Lateranensi Concilio interfuit sub Martino 1. Pontifice an. 650. *a* tom. 3, Concil.

a 649.

XII. 12. VALPERTUS *b* hactenus invisus Firmanis jus divinum dixit Adriano I. Papa circa ann. Christi 780. interfuit cuidam judicio Hildeperti Ducis Spoletani cum aliis aliquot Episcopis, ut in magno Farfensis cœnobii regesto sic adnotatur. *In nomine Domini Dei Servatoris nostri Jesu Christi. Dum nos Hildepertus gloriosus dux ducatus Spoletini resedissemus Spoletien Palatio, & adessent nobiscum Adeodatus Episcopus, Gualterus Episcopus de Firmo, Valpertus Episcopus Balbensis, Anderis Episcopus Esculanus, Rimo Castaldus Reatinus, Majoranus Castaldus de Furcona, Anscausus Castaldus de Balba, &c.*

b Gualterus

XIII. 13. LUPUS reperitur Romano (1) Concilio interfuisse anno 826. apud Baronium.

XIV. 14. GISUS, sive Girus, interfuit consecrationi Ludovici filii Imperatoris Lotharii, quam apud Ecclesiam S. Petri Sergius II. Pontifex perfecit anno 844. ut scribit Bibliothecarius.

XV. 15. THEODOSIUS, sive Hedosius, *c* ad quem literas dedit Papa Joannes VIII floruit circa annum 880. Hic anno 887. die 14. mensis Septembris consecravit Ecclesiam monasterii S. Crucis in territorio S. Elpidii coram Carolo Imperatore, multisque Principibus, ubi constat interfuisse aliquot Picentinos Episcopos, Spoletanique Ducatus, ut regia plane donatio prodit Caroli Imperatoris in favorem ejusdem Ecclesiæ. Cujus originarium diploma asservatur in Archiepiscopali Archivio; unde hoc exemplar extractum, ab eoque cum aliis pluribus Firmanæ Ecclesiæ monumentis acceptum hic exscribendum curavimus.

c Heodiclus dicitur in Collect. Hard. t.6. p.3.. ubi refertur Epistola Joannis VIII. data xii. Kal. Decemb. Ind. xiii. hoc est an. 879.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Dominis venerabilibus, sanctissimisque successoribus nostris Episcopis, seu Christicolis omnibus, & qui Deum metuere, ac venerari penitus noscuntur. Notum facimus quoniam consensu, consilioque omnium vener. Episcoporum in ducatu Spoletano degentium, Ego Theodosius divina gratia s. Firmane Ecclesie Episcopus in rebus s. Maronis Martyris Christi, in quadam insula, a Domno meo Carolo invictissimo Imperat. Auguste, & a me ipso olim inventa fluminibus circumdata, Etha videlicet, & Clento, plena cupribus, atque fruticus solita ante domini gratia, ob amorem D. N. Jesu Christi, & ejus vivifice crucis, Basilicam ibidem a fundamentis construi precepi, & edificari, & per me primum, ac per alios Episcopos consecrari volui, & monasterium in ea fieri decrevi. Accersitis itaque consacerdotibus meis communi consilio sancto spiritu inspirante, eam in honorem divi Salvatoris, sancteque ejus vivifice crucis consecrare curavi, & quoniam olim tenebatur habitatio, cavernaque vulpium, nunc autem videtur domini adminiculante gratia domus Dei, & habitatio sanctorum, fervore zeli Dei succensus, monasterium ibidem ordinavi. Ego vero hoc peracto, cœpi contristari, & mœstus esse, & quanto letior de constructione, & consecratione hujus monasterii, tanto quia illic solitarii congregati, unde vivere non habebant, effectus mœstior fueram. Quia licet D. Carolus Imperator invictissimus, ob anime sue salutem, quasdam res publicalia sue proprietatis, ac parentum suorum patrimonii supradicto almo loco concessisset, ac Imperiali dono locum ipsum augmentasset, ut in decreto ipsi loco per eundem facto continetur, non tamen res ipse prenominato loco, & famulis ibidem servientibus sufficere videntur. Ideoque idem ipse Imperator noster est largitus, ut quantas cum consensu meorum scilicet sacerdotum s. Firmane Ecclesie res jam dicto loco donare voluissem, nec ad presens, nec in futuro ulla contradicente persona secundum quod dominus inspiraret, presentialiter facerem. His itaque peractis consilio ejusdem Imperatoris, & consensu omnium Sacerdotum, & diaconorum, totiusque mea Ecclesie familia concessi perenniter ad monachorum sumptus aliquantas ex rebus Ecclesie mihi commisse eidem monasterio, ut copulate uterque insimul illis qui Domino ibi famulantur, in victu, & vestitu abundanter sufficiatur. Porro quod reticere non convenit de rebus Firmane Ecclesie mihi commisse, videlicet quas eidem monasterio Firmana plebe assentiente contuli, nequaquam de nomine per singula queque notabo. Detuli jam dicto venerabili monasterio omnes possessiones, res, atque substantias, cum terris, vineis, atque arboribus fructiferis, & infructiferis, cum casis, domibus, & plateis omnibus, atque colonitiis, culta bona, & inculta, mobilia, & stabilia, que fuere olim de Plebe s. Masonis, ex ista parte fluminis Clenti, & que pene ipsi monasterio adjacere cernuntur, & que circundantur montibus, & castris dicti monasterii ex uno latere, & ex aliis adjacet flumen Clenti a capite usque ad litus maris, Etha jam dicta mediante, & per ipsum litus usque ad curtes s. Martii ad mare, a latere autem superiori possessiones dicti monasterii, que ipso loco concessa fuerunt per divum Carolum, villas autem, seu Casalia, & cum Ecclesia nostra s. Bartholomæi curtes castelli Roccii, curtes terre Tallite, curtes s. Martii ad mare cum ipsa Ecclesia, infra scriptas antedictas adjacentes, cum hominibus, servis, & ancillis, & cum omnibus pertinentiis suis, in integrum, usque ad Rivum Putre, dum ipsi monasterio, nihilominus detuli & concessi, insuper contuli eidem gruptas Eremitarum, a quibus Basilicam ad honorem Dei altissimi, & s. Ægidii consecrare curavi, & cum omnibus ad dictas gruptas pertinentibus, adjacentiis, exceptum tantummodo, & pro Firmana Ecclesia conservanda Teloneum de ipso Portu Clenti, ut solitum est partes nostra deferre Episcopi. Concessi preterea ipsi jam dicto monasterio, & Dei famulis ibidem congregatis, & congregandis Ecclesiam s. Laurentii, sitam, sive positam in castello civitatis Firmana, juxta Episcopatum cum casis, terris, vineis, arboribus, libris, campanis, & paramentis, & cum omnibus rebus dicte Ecclesie predicte pertinentibus, & cum oblationibus vivorum, & mortuorum, ut cum Abbas, monachi, & familiares dicti monasterii ad nos, sive ad civitatem Firmanam pro aliqua utilitate dicti monasterii accedere voluerint ad dictam Ecclesiam, tamquam ad monasterium habeant regressum, & de bonis dicte Ecclesie percipiatur, sic ut necesse fuerit ad eorum voluntatem, & curtem sancte Resurrectionis in hominibus, & eorum libertatibus, & servitiis, camberiis, vineis, arboribus, mobilibus, stabilibus, cultis, & incultis in integrum, cum Ecclesia s. Marie de Salliano, cum oblationibus vivorum, & mortuorum, & cum omnibus utensilibus suis, curtem s. Agathe de Muccillis, cum pertinentiis & adjacentiis suis, & cum oblationibus vivorum & mortuorum. Eodem modo curtem s. Patritii cum pertinentiis suis, servos quoque, & ancillas, qui nunc in prefatis locis, vel in villa s. Maris, & cum ipsa Ecclesia s. Marii, & cum omnibus pertinentiis, & adjacentiis suis, & cum oblationibus vivorum, & mortuorum ipsi monasterio dedi, & concessi, ut amodo, & deinceps perpetualiter, & perenniter hereditario more habeat, & teneat, & possideat ad usum, & commodum dicti monasterii. Item Abbas, qui pro tempore fuerit illic ordinatus, potestatem habeat de rebus a nobis, & regio mu-

(1) In prefato Concilio pro Firmense Furnense legitur, quem Lupum idcirco nonnulli asserunt Furnanum Episcopum Flandriæ, sed perperam, cum dictum Concilium ex Episcopis tantum Italiæ conductum fuerit.

munere ipsi loco concessis, seu ab aliis hominibus collatis, & concedendis, dare, concedere, contracambiare, & commutare de consensu suorum monachorum, cui vult sine contradictione, & cui sibi placuerit. Concedimus etiam eisdem potestatem locandi, & disponendi, & ordinandi suas Ecclesias parochiales, quas ipsi loco concessimus, vel quas in futurum habebit, capellanos, sive clericos mittendi, & extrahendi ad eorum voluntatem, & non alicui ex successoribus meis (quod fieri non credo) avaritiæ spiritu instigato, quod absit, durum esse videatur, quod divina favente gratia in Christo famulis ad necessarium usum, ex nostra Ecclesia concedimus, comperiat quia plurima (Domino annuente meo) certamine, in sancta Firmana Ecclesia vel acquisivi, quamquam eo pro Christi & ejus vivificæ crucis amore in præfata Ecclesia ad usum servorum Dei concessisse curtes de s. Petronella, campum Saniguanum, curtem de Columnella, & de terris quandam partem cujusdam mansus, sedalia, ceterasque quamplurimas in montibus res, quæ idcirco commemorare decrevi, ne aliquis detrahendo authum, & Episcopatus mei in aliquorum facere diminutionem, quæ pro animarum studio agere conatus sum. Quod vero Abbas vel monachi in prædicto cœnobio, sancto mandante spiritu deinceps custodiantur: immo & nos, & posteri, successoresque nostri debeant adimplere, huic paginæ credimus inferendum. Hoc est ut de ipsa congregatione, quæ in præfato monasterio sancta debeant celebrare officia, & quæ Abbas poposcerit a nobis, vel successoribus nostris, sacros percipiantur gradus, nullum per ipsorum honorem præmium percepturi, Altare in ipso monasterio, vel ubicumque in rebus ipsius monasterii Ecclesiarum facere voluerit, vocati ab Abbate consecremus, & sanctum chrisma annis singulis voluerit postulare pro reverentia loci sine præmio concedimus, & juxta dispensationem divinam. Cum Abbas de ipso almo loco ad dominum migraverit, quem monachorum congregatio unanimiter eligere, a semetipsis, vel aliunde regula compertum, & visa mentis congruentem sine quolibet præmio nos, & successores nostri promoveamus Abbatem, & Abbas, vel monachi, qui eo quod ipsum monasterium a Firmana Ecclesia subtrahere non valeant, dummodo Episcopi, vel clerici Firmanæ Ecclesiæ, contra prædicta aut hoc decreto inserta non venerint, annis singulis, mense Augusto denariorum solidos decem nobis, & successoribus nostris reddere debeat, aut eos ponere super altare S. Mariæ sitæ in civitate Firmana potestatem habeant, ita dumtaxat, ut nullam penitus aliorum potestatem in prænominato monasterio, neque in rebus sibi concessis, vel concedendis, neque in ordinandis personis, vel removendis, neque in villis, seu possessionibus, & rebus aliis a Regio munere, vel a nobis collatis, vel deinceps ab aliis conferendis, tam in morte, vel in fine alicujus, quam etiam in vita, nos, successoresque nostri Episcopi, Archidiaconi, seu cæteri ordinatores, aut quælibet persona in nullis rebus mobilibus, & immobilibus, & stabilibus dicti monasterii habere præsumat, ne de hoc, quod a Deo timentibus transmissum fuerit, seu relictum, datum, aut in altare oblatum, aut sacris voluminibus, vel quibuscumque speciebus adornatum divini cultus pertineat, ad præsens collata, vel deinceps conferenda fuerint aliquo modo, vel ingenio extorquere audeat, vel auferre, & nisi rogatus ab Abbate ipsius monasterii pro lucranda occasione nulli liceat adire secreta, aut finium ingredi septa pro aliqua invasione, vel immutatione ipsius loci, vel rerum suarum facienda, ut si ad eos nullus Pontifex pro tempore fuerit pro lucranda occasione, vel monasterii utilitate ab Abbate vocatus accesserit, celebrato, ac peracto mysterio simplici, ab sobria benedictione percepta absque ullo requisito dono studeat habere ingressum, ut quatenus monachi, qui solitarii nuncupantur, de perfecta quiete, duce Deo per tempora exaltare, ac sub sacta regula . . . . . . & beatorum Patrum vitam sectari pro statu Ecclesiæ, ex salute Regionis, vel patriæ, seu & pro nostra, ac prædecessorum, & successorum nostrorum animabus valeant, & possint dominum plenius exorare. Et si aliqui ex dictis monachis de eorum religione, tepidi, & otiosi erunt secundum eorum regulam ab Abbate, si prævalet, corrigantur; sin autem temere egerint, & Abbati noluerint obedire regulariter, nos, & successores nostri ab Abbate vocati secundum qualitatem delicti corrigere debeamus. Si quis autem Episcoporum, vel alia qualibet persona (quod Deus avertat) calliditate, aut commoditate commotus, vel præventus, ea, quæ sunt supra comprehensa, temerario spiritu violare præsumpserit, a divina ultione prostratus iram summi Dei incurrat, & nisi resipuerit, & emendaverit, anathematis vinculo perpetim feriatur, & insuper componat, & det ipsi monasterio Ambroci libras centum; & hoc nostrum constitutum, seu decretum perpetuam teneat firmitatem; & monasterium antedictum sicut ex regularibus rebus initium sumpsit, & augmentum, ita deinceps cum rebus suis omnibus habitis, & habendis sub regia maneat potestate, & ab Episcopo ultra jura remotum, nihilominus hoc privilegium perpetim maneat incorruptum. Quam institutionem nostram, ut firmis subsistat vigoribus, & nos, & fratres nostri domini Episcopi, cæterique meæ Ecclesiæ sacerdotes, clerici, & religiosi, laici, nostrisque nominibus subscriptis, decrevimus corroborari, & D. Inquirinum, D. Casoli publicum notarium, publicari jussimus, & complere. Præterea nos Episcopi inferius subscripti, de Dei misericordia, & benignitate omnibus, qui dictum monasterium de suis bonis dotabunt, & in monasterio præfati cœnobii sui corporis sepulturam elegerint, tertiam partem suorum peccatorum, de quibus veram sumpserint pœnitiam, misericorditer in domino relaxamus; offendentes autem, & res, & personas ipsius loci, & non emendantes, maledictionem habeant sempiternam.

Actum est hoc apud dictum monasterium in consecratione ejusdem D. Carolo Serenissimo Imperatore præsente cum multis Principibus, Clericis & laicis mense Septemb. die 14. intrante anno Dom. Incarn. 887. Ind. 5. anno Imperii D. Caroli in Italia 6.

D. Theodosius S. Firmanæ Ecclesiæ Episcopus consultu venerab. Episcoporum in hoc decreto a se divinitus facto, ut perpetualiter validum fore nosceretur, suum nomen fecit subscrib. & apponi.

D. Joannes Esculanus Episcopus decreto consensit, & suum nomen fecit subscribi, ex suggestione D. Theodosii venerab. S. Firmanæ Ecclesiæ Episcopi.

Bnolerigus Anconitanus Episcopus nomen fecit subscribi, & in præfato decreto consensit.

Celus Camerinensis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit subscribi.

Benventus Senogalliensis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit subscribi.

Americus Spoletanus Episcopus consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Romanus Fanensis Episcopus in hoc decreto consensit & suum nomen subscribi fecit.

Laurentius Pisauriensis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit subsc.

Robertus Humanensis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit subsc.

Debaldus Perusinus Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi jussit.

Petrus Auximanus Episcopus in hoc decreto consensit, & nomen suum subsc. jussit.

Ricardus Reatinus Episcopus in hoc decreto consensit, & nomen suum subscribi jussit.

Adolardus Calliensis Episcopus, in hoc decreto consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Albertus Lodonensis Episcopus, in hoc decreto consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Albertus Urbinensis Episcopus in hoc decreto consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Severinus Nuceriensis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Bartholomæus Foroliviensis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Ruggerius Teramnensis Episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit.

Valerianus presb. & canonicus consensit, & nomen suum fecit subscribi.

Rodegarius presb. canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Theobaldus presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Rodericus presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Joannes presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Jonatan presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Pertodias presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Idpraradus presbyter, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Rolandus diaconus, & Firmanæ Ecclesiæ canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Lupus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Adericus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Transerus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Rodilandus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Theodoradus subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Valprandus subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Albertus subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Domitius subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Firmius subdiac. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Trasmundus acolythus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Treavinus acolythus, & canonicus, consensit, & nomen suum subscribi jussit.

Tosso acolythus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Toto acolythus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Hi omnes, tam Episcopi, & Sacerdotes Diaconi, & Subdiaconi, quam etiam Acolythi, & Religiosi Laici, voluntate D. Theodosii venerab. ejusdem Ecclesiæ Episcopi, in hoc decreto consenserunt, sua nomina apponi voluerunt, &c.

Albertus Comes.

Mansenus Comes.

Hersebertus Guastaldus Trapaldoni in hoc decreto consenserunt, & sua nomina subscribi jusserunt, &c.

Ego Inquilinus D. Caroli invictissimi Imperatoris Notarius, ejusque Cameræ Custos, mandato D. Theodosii venerab. Episcopi, atque omnium venerabilium Episcoporum, & Canonicorum suprascriptorum rogatus, publicavi, & signavi feliciter, &c.

16. UBERTUS Episcopus Firmanus an. 1010. (1) obtulit B. Benedicto de causa juris sui in fundo Oppiano terras, & vineas, silvas, prata, & oliveta, possessionem non paucam, & in fundo paterno similiter. Hæc Chronic. Casinen. lib. 2. cap. 26. Anno vero 1016. Ecclesiam S. Michaelis Archangeli prope mare Firmo S. Sabini Abbati liberaliter concessit. In cujus donationis gratiam hoc sequens diploma a suis canonicis confirmatum procudendum curavit.

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis, & unicæ majestatis.

Anno Incarnationis Christi MXVI. prid. Kal. Februarii Indictione XIV. Ego siquidem Ubertus divina favente clementia, Firmanæ sedis Episcopus ab hac præsenti die profiteor me accersisse sacerdotes, & levitas S. nostræ Firmanæ Ecclesiæ, quorum communi consilio, atque consensu, tuæ petitioni venerabilis Abbas Firmo rati sumus promptius annuendum, quatenus Ecclesiam B. Michaelis Archangeli, quæ juxta mare in fundo Rejano sita esse videtur, monasterio B. Martyris Savini, quod, Domino juvante, regis, decretali deberemus ratione conferre, cum quinquaginta modiis terræ juxta geometriæ rationem in circuitu ejusdem Ecclesiæ mensuratis, & cum omnibus utensilibus ad eandem Ecclesiam competentibus in libris, & ornamentis, atque campanis, & cum omnibus oblationibus, & eleemosynis pro defunctis ibidem confertis, vel conferendis, cum Decimis, & primitiis, & denarios, quos per singulos annos Presbyteri solent dare ad synodum nulla reservatione ad opus nostrum facimus, sed damus, donamus, & concedimus quicquid in terra, seu in arboribus, vel ibi pro animalibus lucrandis hinc, & in antea confertur. Notum sit igitur omnibus Ecclesiæ Catholicæ fidelibus per hanc decreti paginam præfatam ecclesiam nos supralibato monasterio condonasse, cum consensu præordinatorum nostræ Ecclesiæ Sacerdotum, ea videlicet ratione, ut nec ego, nec ullus de nostris successoribus prædictam Ecclesiam, cum prætaxatis superius rebus, a præfati monasterii jure auferre, vel subtrahere possimus in nullo futuro tempore. Si autem diabolico instinctu, aut ego, aut aliquis successorum nostrorum supranominatam ecclesiam de potestate, jure sancti monasterii tollere, aut subtrahere præsumpserimus, componamus 10. libras auri ad opus, & utilitatem ejusdem sancti Monasterii, & hæc decretalis pagina in sua semper firmitate consistat. Precamur autem vos illius monasterii, qui cum sitis Rectores, ut post excessum hujus corruptibilitatis, si, cum non dominatur iniquitas, intraturi sumus in requiem ab initio seculi nobis paratam: in memoria Anniversarii nostri de ejusdem monasterii rebus 12. pauperes in Cœna Domini æternaliter reficiantur, & hoc modo animæ nostræ agentis iniqua recordantes, quod ei Dominus propitietur, quando venerit judicare seculum per ignem, pro meritis unicuique redditurus secundum quod gessit, sive bonum, sive malum, veluti tributum persolvant. Quapropter vos, quibus post me Firmanus Episcopatus committendus est, in fide, & charitate, quam proximis vestris debetis, supplicamus, & lachrymabiliter adjuramus, ut nunquam, vel iracundiæ furorem, vel alicuius rei necessitudinem manus vestras extendatis ad hanc nostram donationem confringendam, scientes me solummodo hoc egisse, & concessisse pro culparum mearum, & facinorum relaxanda contaminatione, sicut B. Gregorius dicit. Nam justitiæ ordo suadet, ut qui sua a successoribus desiderat mandata servari, decessoris sui procul dubio voluntatem statuta custodiat; & iterum absit a me, ut statuta maiorum consacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringantur, quia mihi iniuriam facio, si fratrum meorum iura perturbo. Si autem quod Dominus noluerit, est insanæ mentis aliquis animæ meæ obliviosus factus, nec Dominum veritus, cum pessima atrocitate hoc decretum nostrum destruere, adnihilare, peiorare, discindere, & annullare non destulerit, hanc crudelissimam, quæ in æternum duret, sentiat excommunicationem, sicut cera a facie ignis liquefit, deficiat, ad videndum bona in terra viventium non inveniatur, deleatur de libro viventium, & cum impiis, & peccatoribus sors illius reputetur, salus ipsius in tempore tribulationis, & angustiæ ad nihilum redigatur, & cum de quacumque necessitate Dominum invocaverit, non exaudiatur, & cum exultant justi in conspectu Domini, & Redemptoris sui, & delectantur in lætitia, tristificetur, sicut Datan a terra deglutiatur, & sicut congregatio Abiron absorbeatur; fiat via illius tenebræ, & ludibrium, & Angelus percutiens persequatur eum; ut autem institutio nostra firmissimis subsistat vigoribus, nostra, nostrorumque manibus sacerdotum decrevimus roborandam.

Ego Ubertus Episcopus in hoc decreto manu mea ss.

Ego Franciscus Archid. in hoc decreto consensi, & ss.

Ego Rodoaldus Archipr. in hoc decreto consensi, & ss.

Ego Joannes presbyter, & Sacrista, & Mansionarius in hoc decreto consensi, & ss.

Ego Joannes Diaconus, & Primicerius in hoc decreto consensi, & ss.

Ego Franco presbyter, & Cardinalis in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Joannes presbyter, & Cantor in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego

(1) Et ante anno scilicet 998. Interfuit Concilio Romano, in quo de Roberti regis, qui consanguineam duxerat, dissolvendo conjugio actum est, in Basilica S. Petri à Gregorio Papa V. celebrato.

Ego Adelbertus presbyter, & Cantor in hoc decreto consensi, & subsc.

Ego Giso presbyter, & Defensor in hoc decreto consensi, & subsc.

Ego Amicus presbyter in hoc decreto consensi, & subscripsi.

Ego Adelbertus diaconus, & Cancellarius in hoc decreto consensi, & subscr.

Ego Petrus presbyter, & Defensor in hoc decreto consensi, & subsc.

Ego Rolandus diaconus in hoc decreto consensi, & ss.

Ego Firmo diaconus in hoc decreto consensi, & ss.

Ego Martinus diaconus in hoc decreto consensi, & ss.

Ego Petrus Judex, & Notarius a prædicto Episcopo, & primatibus S. Firmanæ Ecclesiæ rogatus scripsi, & complevi.

Cæterum Abbas Firmus, cui Ubertus Episcopus Ecclesiam s. Michaelis indulsit, est ille S. Firmus, sive Firmanus, quem aliqui scriptores in catalogum Præsulum Firmanorum imperite rejiciunt. Hic enim monachus tantum, Abbasque s. Sabini fuit, at non item Episcopus. Hujus meminit Petrus Damiani in epistola ad Henricum Ravenn. Archiepiscopum, quam in suis Annalibus retulit Baronius, decessitque ante Leonem IX. Olim in Cathedrali huic Sancto dedicatum visebatur altare, inque Ecclesia S. Jacobi ad radices montis Gerionis magno populorum concursu ejus festum celebrabatur, cui item visendum sane altare consecraverant.

XVII. 17 ACTIUS aliquot bona Episcopatus in territorio sancti Elpidii permutavit cum Adelberto Arduino anno 1049.

XVIII 18 ERIMANNUS, sive Ermandus, de quo Baronius ad annum 1049. aliquot privilegia indulsit monachis, atque Abbati s. Sabini. Reperitur etiam aliquot Episcopatus Firmani bona in emphyteusim dedisse anno 1055.

XIX. 19 GOLFANTUS hanc administravit Ecclesiam circa hæc ipsa tempora, ut ex ipsius monumentis perspicitur.

XX. 20 ULDARICUS, sive Edericus, ut illum Petrus Damianus appellat lib. 4. epist. 9. in Vaticano habito concilio interfuit sub Nicolao II. Pontifice anno 1059. illudque subscripsit, ut videre est ex sæpe citato codice Vaticanæ Bibliothecæ. Huic eidem Episcopo dono data fuerunt aliquot castella, ut memorat Franciscus Adamius in Fragm. lib. 1. c. 19.

XXI. 21 PHILIPPUS monachus de Avellana Episcopus Firmanus, cujus Arnol. Vvion meminit in lib. 2. ligni vitæ, tametsi tempus, quo floruit, silentio involvat.

XXII. 22 GRISFORANUS eidem præfuit civitati. Ejus meminit Adamius in frag. Firm. lib. 1. cap. 23. Hunc VII. Greg. in Romana synodo censuris a se illigatum ejecit de gradu. Consule Baron. ad ann. 1079.

XXIII 23 UGO Candidus Firmanis jus divinum dixit anno 1080. in quo ipso anno Gosius filius Gisberti oppidum Trocchiarum illi dono dedit. Huic VII. Gregorius potestatem fecit præferendi crucem more Archiepiscoporum, ut manifeste eruitur ex Sixti V. bulla, cum Firmanam Ecclesiam erigeret in Metropolitanam:

XXIV 24 OLDERICUS vivebat anno 1088. quo ipso anno in oppido Laci', Ciriolli, ac Laoreti multa bona, juraque acquisivit, ut perantiqua ejus Ecclesiæ monumenta produnt.

XXV. 25 ACTIUS ejus nominis II. Episcopus Firmanus fuit ab anno 1094. usque ad ann. 1115. Donationi comitis Renaldi 1102. interfuit. Multa privilegia indulsit hominibus castelli S. Juliani, quod hodie Macerata civitas est, cum Episcopo perpetuam fidelitatem se præstituros prius fuissent polliciti; ex Fragm. Firm. Adamii lib. 1. c. 25.

XXVI 26 GRIMOALDUS Actio successit, multaque privilegia indulsit Abbati, ac monasterio S. Sabini in monte Ursiano extra muros Firmanos, quem hodie item S. Sabini montem appellant. Ibi primum Capuccini fratres consederunt, quibus intra civitatem translatis, locum Jesuitæ coemerunt a capitulo Firmano.

27 GUALDENGUM Episcopum Firmanum circa hæc tempora vixisse oportet. XXVII.

28 LIBERTUS ejusdem civitatis Antistes anno 1123. omnes largitiones suorum prædecessorum hoc amplo diplomate ratas habuit. XXVIII.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Ego Libertus divina favente clementia, S. Firmanæ Ecclesiæ Episcopus notum vobis facio, fratres mei charissimi in Christo credentes, quod ego delictorum meorum vinculis oppressus, & sedula antecedentium patrum exhortatione perdoctus, doctrinisque sanctorum canonum jugiter imbutus, pro salute animæ meæ, cunctorumque Episcoporum post me venientium beatæ memoriæ congregationem monasterii S. Savini Episcopi, & martyris, quod situm est in cacumine montis de Visiano a nobis, nostrisque decessoribus hucusque multis miseriis gravatam, multisque oppressionibus oppressam deliberare cupiens, quam & copiosiorem, valentiorem, & ditiorem facere devotissime cogitans, extensa parcitate inopiam monachorum absque cessatione divinis laudibus ibidem consudantium adaugere, admodum factis felicissimum duxi, non immemor, quod dicitur: Quæ enim seminat homo, hæc & metet. Et alibi: Thesaurizate vobis thesauros in cœlo, ubi neque ærugo, nec tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. Et illud evangelicum: Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, anima vero suæ detrimentum patiatur. Idcirco rogatu, atque suasu, & communi consilio nostrorum fidelium clericorum, & laicorum, necnon cunctorum concivium majorum, & minorum remittimus, & renunciamus, & modis omnibus in perpetuum refutamus prædicto monasterio, & cunctis fratribus in eodem modo, & in futuro Deo servientibus per manus D. Raynerii ejusdem monasterii venerabilis Abbatis, & D. Formonis sacerdotis monachi, & sacristæ, & domni Bisonis monachi presbyteri, & decani, & Roderocci præpositi, & Gentilis diaconi, & aliorum monachorum, & per manus Firmanæ urbis consulum, Raynerii videlicet Causidici, & Helepertii Joannis Risonis, & Gentilis Strambi, & Ugonis Gentilis, & Firmonis Alberti, Petri Gerardi, & Girardi Reconitani, Gualderii Rasconis, & . . . . omnia obsequia, & omne, &c. omnesque exactiones, & quidquid jure, vel aliquo usu juste, vel injuste prædecessores mei, & ego præfato monasterio usque modo imposuimus, vel in futuro ego, meique successores imponere possemus, totum remittimus, & renunciamus prædicto monasterio, atque Abbati, ejusque successoribus, & fratribus in eodem commorantibus, exceptis solidis viginti per unumquemque annum, decem in nativitate Domini, & decem in festo Dominicæ Resurrectionis, quas nobis, nostrisque successoribus pro censu reservamus, excepta etiam investitura, & consecratione, obedientia synodali, atque reverentia, & commendatione, ac fidelitate, & correptione canonica, horum criminum scilicet perjurii, adulterii, homicidii tantum in persona Abbatis, Ecclesiæ substantia semper manente salva, atque illæsa. Si autem, quod absit, ego jam dictus Episcopus, vel mei successores personam canonice electam in Abbatem a prædicta congregatione suscipere, investire, atque consecrare noluerimus, electus tamen Abbatiam cum omnibus bonis præfati monasterii detineat nihilominus. Concedimus etiam perpetualiter, confirmamus præfato monasterio, & Abbati, & cunctæ congregationi, eorumque successoribus omnia, quæ nunc tenent, & habent, vel habere debent, & quæ dehinc Domino annuente, acquisierint, exceptis, quæ ab Abbatibus data sunt. Item Firmanæ urbis consulibus, cunctisque aliis civibus communiter majoribus, ac minoribus pro suarum, suorumque parentum animarum salute concedimus, præcipimus, atque rogamus, quatenus prædictum monasterium, & omnia ejus bona fideliter tueantur, defendant, & manuteneant ab omnibus, qui eum infestaverint, salvo honore, & reverentia, atque tota substantia prædicti monasterii, ejusque Abbatis, & omnium fratrum in eodem viventium. Hæc omnia, quæ supe-

rius scripta sunt, promitto me, meosque successores, &c. in perpetuum observaturos. Si quis vero, quod absit, sacrilegamente, protervo spiritu, diabolo instigante hoc nostræ refutationis, & remissionis, atque concessionis decretum aliquo modo infringere, violare, cassare, atque annullare, vel minuere tentaverit, Dei summi in Trinitate regnantis iram, & maledictionem incurrat, omnes chori cœlestium virtutum, omnes chori sanctorum eum maledicant, nulla sanctorum merita, nulla pietatis opera ei subveniant, sed cum Herode, & Nerone, & Juda traditore consortium habeat, sicut deficiat fumus, deficiat, sicut fluit cera a facie ignis, sic pereat, de libro viventium deleatur, & cum justis non scribatur, sicut Dathan a terra deglutiatur, & sicut congregatio Abiron absorbeatur, fiat via illius tenebræ, & ludibrium, & Angelus percutiens persequatur eum. Pecuniariam etiam pœnam non evadat; ad quingentos bizantios optimi auri cunctis Firmanæ urbis concivibus communiter persolvere cogatur: & hoc nostræ remissionis, & concessionis decretum semper firmum, & illibatum permaneat. Quod ut constantius, & stabilius permaneat, & inviolabilius, sigilli nostri impressione confirmamus, & corde devotissime corroboramus. Quod decretum denique ego Firmo Causidicus a prædicto Liberto Episcopo, & primatibus Ecclesiæ rogatus complevi, & absolvi.

Actum est hoc anno Dom. Incarn. MCXXIII. Idus Decembris. Indictione II. Firmi. Item concedimus eidem præfatæ Ecclesiæ beati S. Savini decimationem . . . quam beat. mem. prædecessor noster B. Grimaldus Episcopus dedit, intra hos fines, a capite, via, quæ vadit per pedem de monte S. Savini, & ad rivum de Parapini, & currit in Sennam ab uno latere flumen Sennæ, ab alio vallis Mannarina, & vadit per viam rectam ad pontem Morischi, a pede rivus Morischi, & pergit in Sennam, & in aliis locis, & vocabulis intra hos fines. Concedimus, & donamus dictæ Ecclesiæ decimationes, de Bojano scilicet, atque Catelliano, & montem S. Martini, quæ hos habet fines, a primo latere viam, quæ venit a Fraxineto, & vadit ad D. Bartholomæum, & pergit in Sennam, a secundo latere rivum de Fraxeneto, & intrat in rivo Decelli, & currit in Sennam, a tertio latere Senna; quam donationem, & concessionem me, meosque successores firmam tenere promitto. Si quis contra hæc diabolo suadente ire tentaverit, omnes suprascriptas maledictiones incurrat, & cunctæ concessiones, quæ superius leguntur, in soliditate sua permaneant.

Ego Gentiles, & Suppo filii Adæ Firmanæ Ecclesiæ advocati in hoc decreto consensimus, & confirm.

Ego Berardus comes filius Giberti comitis, & Albertus de Cypriano.

Ego Gibertus Ingezonius, & Rogerius Pasanelli, & Baroncellus Uberti, & Sulcerus Rodaldi.

Nos Segninus, & Rodaldus Petri, & . . . . Rodaldi Nicolaus Gisonis, & Tholomæus Bonfilius Petri, Joannes Alberti, & Albertus Magnus, Albertus Rex, Justus Adæ, Rusticus Bonirominis, Firmo Savini, Buccaplana, Albertus Duni cum fratribus, & Maurus cujus Dominici, Gerardus Burcoini, Gerardus comes, & Bonusfilius Scrofa, Joannes Leucis, Petrus Universalis, & Tractatus, Rodaldus Medius, Rodaldus Joannis, Firmo Azoni, Joannes Brictoni, hujus decreti rog. a prædicto Episcopo testes sumus, &c.

Ego Offò Archipresbyter Firmanæ Ecclesiæ in hoc decreto consensi, ac ss.

Ego Firmo Præpositus in h. D. subsc.

Ego Libertus, Dei gratia, Firmanus Episcopus, hoc nostræ concessionis decretum propria manu subsc. & sigillo nostro corroboravi.

Ego Masse decanus in hoc decreto consensi, & ss.

Ego Petrus presb. mansionarius in h. D. consensi, & ss.

Ego Joannes presb. & plebanus in h. D. ss.

Ego Mansionarius minor in h. D. ss.

Ego Biccianus presbyter, & Cardinalis in h. D. ss.

Hic idem Libertus, fundum liberaliter donavit, ut ibidem Montis sancti castellum a Laureto quinque tantum milliariis distans ædificaretur, Firmanæ diœcesis futurum, cum sibi prius reservasset jus procedendi in homicidas, fures, atque adulteros, incolisque potestatem fecit hospitio excipiendi Pontifices, Imperatores, cum illuc contigisset transire.

29. BULIGANUS 1148. in suæ Ecclesiæ favorem, Villæ franchæ castellum, cum suis pertinentiis, bonisque a comitibus Bernardo, Rogerioque sibi dilargitis acquisivit. Idem omnes largitiones, indultaque suorum prædecessorum erga Abbatem, monachosque S. Sabini, in hanc formam ratas habuit. XXIX Causam cognitionis testii committit Firmano Episcopo Alexander III cap. in literis de Test. & attest.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Ego Buligarius, Dei gratia, Firmanus Episcopus, dilecto fratri Raynerio venerabili Abbati monasterii s. Savini, quod juxta civitatem Firmanam situm est in monte Visiano, suisque successoribus in prædicti monasterii regimen rationabiliter substituendis, &c. . . . . dare consultum, & præsentis habetur vitæ subsidium, & æternæ remunerationis spectare cernitur præmium. Propterea quæ a prædecessoribus nostris bon. mem. Firmanis Episcopis, Uberto scilicet, & Hermundo, & Olderico, & Guldegando, & Liberto, sive ab aliis religiosis viris prædicto monasterio quacumque ratione data, sive concessa jura, vel in posterum rationabili providentia a quacunque persona tributa fuerint, in sua volumus stabilitate persistere, & ut futuris firmiter observentur temporibus, specialis confirmationis munimine roboramus. Cuncta itaque, dilecte in Domino fili Rayneri, quæ antedictum monasterium rationabiliter possidere dignoscitur, vel in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus illibata permaneant, in quibus hæc propriis vocabulis duximus exprimenda; videlicet plebem s. Archangeli in fundo Regiano, & Puellare, monasterium s. Petri situm in fundo Monteriano, & Ecclesiam s. Laurentii sitam in fundo Fructeriano, & medietatem s. Angeli in fundo Aloteriano, & medietatem s. Mindis in plano Rotabella, & monasterium s. Salvatoris in plano Sennæ sub Montone, & portionem s. Angeli in fundo Fallenario, & Ecclesiam s. Blasii sitam in fundo Loviano, & Ecclesiam s. Petri in fundo castri, & portionem s. Mariæ, & s. Donati, & s. Angeli, & medietatem s. Vincentii in fundo paterno, & ipsam cellam s. Michaelis, & s. Simeonis juxta Etam, & ecclesiam s. Elpidii in colle Gorgiano, & s. Petri de castello, & medietatem s. Petri de Castello, & medietatem s. Petri de Collina, & Ecclesiam s. Joannis in Lolleniano, & Ecclesiam s. Crucis de monte Morino, & s. Paulum juxta turrem Palmæ, & s. Marinum supra Pennam, & s. Joannem de Cratelliano, & partem s. Joannis Borlalio, & partem s. Andreæ sub Monte sicco, & s. Bartholomæum de Bojano, & s. Michaelem de Visiano, & s. Germanum juxta præfatum monasterium s. Savini, & s. Mariam de Materno in vico Morretano, & Ecclesiam s. Nicolai in Podio ejusdem sancti, & medietatem s. Barbaræ sub monte Tranario, & in civitate Firmana Ecclesiã s. Martini, & s. Leonis. Has omnes supradictas Ecclesias, & si quæ sunt aliæ in hujus decreti pagina non comprehensæ, quæ ad jus prædicti monasterii pertineant, cum omnibus rebus tam mobilibus, quam immobilibus jure, vel usu pertinentibus, sicut a prædecessoribus nostris supradicto monasterio data, sive concessa sunt, ita nos eidem monasterio concedimus, & cum omni jure hujus decreti auctoritate confirmamus. Concedimus tibi, tuisque successoribus in prænominatis ecclesiis sacerdotes canonice collocare, ipsosque rationabiliter removere, ac legitime officii interdictione cohibere. Excipimus Episcopalem portionem decimationum, & oblationum, & mortuarii in his Ecclesiis de supradictis, de quibus nos, & prædecessores nostri soliti sumus talia recipere. Confirmamus, & prænominato monasterio castelli Ripæ sub Montesicco medietatem cum littore maris, & piscatione, & omnibus, quæ ad totum prædicti castelli curtem pertinent, & totum jus, quod habetur in castello Londiano, tam in ipso castello, quam in curte ejus extra castellum in podiis, silvis, aquis, & aquarum cursibus, & castrum, quod vocatur Collicellum

cum

cum omnibus suis pertinentiis. Postremo, quod in urbe Firmana, vel in castris, podiis, seu villis prope, vel longe positis, aut ubicumque habere cognoscitur, quod vel decreti auctoritate defenditur, vel instrumentorum probatione munitur, totum jam dicto monasterio confirmamus, & consolidamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere, vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur universalibus monachorum, aliorumque ibidem servientium, pro quorum gubernatione concessa sunt, modis omnibus profutura. Si qua igitur in posterum ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ confirmationis, & concessionis paginam sciens temere violare tentaverit, secundo, tertiove commonita, si non satisfactione emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de iniquitate perpetrata cognoscat, & a sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini, & Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem venerabili loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ operationis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Actum est hoc anno Dominicæ Incarnationis 1154. mense Junii Indict. 2.

Ego Buliganus, Dei gratia, Firmanus Episcopus in hoc decreto subscripsi.
Ego Gerardus decanus in hoc decreto subscripsi.
Ego Joannes presbyter mansionarius in hoc decreto ss.
Ego Jacon s. Elpidii Præpositus in hoc decreto ss.
Ego domnus Petrus in hoc decreto subscripsi.
Ego Firmo subscripsi.
Ego Mansionarius diaconus in hoc decreto ss.
Ego Albertus presb. & Card. in hoc decreto ss.
Ego Mauritius presb. in hoc decreto subscripsi.
Ego Offo Archipresb. Firmanæ Eccl. in hoc decreto consensi, & subscripsi.
Ego Hippolytus canonicus, & plebanus de civitate in hoc decreto consensi, & subscripsi.
Ego Albertus presbyter, & Cardinalis plebanus S. Mariæ matris Domini in hoc decreto consensi & subscripsi.

Cæterum inter hunc Episcopum, Vameriumque Muri Vallium Marchionem ejusdem castelli occasione implicita sane lis oborta est anno 1160. quam cum coram Friderico Imperatore aliquandiu agitassent, demum per Rufum, Albertumque judices Cameræ Imperialis pro tribunali sedente Alberto Tridentino Episcopo Imperatoris vicario, in ecclesia S. Paterniani Fanensis, in favorem Episcopi dirempta est. Scripsit sententiam Morandus publicus notarius sacri palatii coram Friderico Imperatore, testibus Joanne Ugolini de Ugone de Fano, Ptolomæo de castro, Hermanno de Monte S. Joannis, Alberto Guidonis Morelli de Fano, Offreducio de bono Comite, Uguccione Guidonis, Andrea de Pezzio, Basilicoque de Civitate nova. * Sententiæ documentum exscribo ex veteri charta, in quo Buliganus Episcopus in diptycis hujus Ecclesiæ dictus, Baligranus vocatur, Varnierius Marchio Castri Murri-Vallis, Gervarius dicitur, inter quos oborta lis erat; accipe documentum.

* Ex Appe tom. 9.

In nomine S. & individuæ Trinitatis, ac B. Mariæ Virginis, quæ augeat vitam Federici gloriosi Principis Anno Domini 1164. Ind. 12. Octava die Lunæ exeunte Mense Februarii. De controversia, quæ vertebatur inter Belignanum Episcopum Firmanum, & Marchionem Guarnerium de Castro Murro de Vallis, quod Castrum D. Albert. Episcopo Domini Imperatoris Vicario sedente pro tribunali prope ecclesiam S. Paterniani de Fano, Ugo Rufus, & Albertus Aldecheri filius, Imperialis aulæ Judicis, utriusque partis delegationibus visis, judicavere prædictum Castrum Murrum de Vallis restituendum esse Episcopo Firmano, & officialibus Ecclesiæ Firmanæ, & absolvere prædictum episcopum Firmanum à petitione Marchionis, & hoc totum factum fuit in præsentia Federici Imperatoris. Interfuerunt Joannes Ugolini de Ugone Fanensis, Tolomans de Castro, Guido Morellus de Fano, Honestus de Alberto, Offredutius de Bonocomite, Uguctio de Guidone, Andreas de Pesso, & Basilicus de Civitate nova, & plures Clerici & Laici.

Ego Morandus sacri Palatii notarius jussu prædictorum Judicum hanc sententiam scripsi.

Hic Episcopus unus ex illis Præsulibus fuit, qui in favorem Friderici Imperatoris contra Alexandrum III. verum Pontificem sententiæ subscripserunt. Quamobrem honore Episcopatus spoliatus est, atque Ecclesiasticis censuris innodatus. Dum hic idem Episcopus ad Firmanum clavum sederet, Præpositus, canonicique Firmani amplissimum a Friderico retulerunt diploma in favorem clericalis capituli anno 1164.

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Fridericus divina favente clementia Romanorum Imperator, & semper Augustus. Ad hæc summa Dei pietas super thronum Imperii sua nos providentia sublimavit, ut universis Ecclesiis Dei sub nostra dominatione constitutis, tam vicinis, quam longe positis, gratiæ nostræ patrocinium clementer impendamus, & eos, qui pro itineris difficultate ante nostram majestatem frequenter venire non possunt, benignitatis nostræ munimine roboremus. Ea propter cognoscant universi fideles Imperii per Italiam constituti præsentes, & futuri, quod nos primitus æternæ retributionis intuitu, secundario pro honesta, & pia petitione decani Gerardi, & præpositorum Firmanæ Ecclesiæ, videlicet presbyteri Michaelis, & Firmonis, prædictam Firmanam Ecclesiam, & ejus canonicos, bona quæque, & possessiones, quas nunc juste habent, vel in posterum Deo juvante rationabiliter acquirere poterunt, sub nostram Imperialem protectionem, ac tutelam benigne suscipimus, & ex consueta Imperialis clementiæ benignitate eis concedimus, & confirmamus nostra Imperiali auctoritate, ut de prædiis ad canonicam s. Firmanæ Ecclesiæ juste pertinentibus cum præposito, quem ipsi eligunt, liberam habeant potestatem ad commodum, & utilitatem Ecclesiæ Firmanæ sine omnium contradictione inde faciendi, quod illis placuerit, tam in castellis, quam in villis, vineis, olivetis, terris, cultis, & incultis, pratis, pascuis, & molendinis, aquis, aquarum decursibus, in decimis, & oblationibus, & cæteris omnibus ad eandem canonicam juste modo pertinentibus. Adiicientes quoque firmiter jubemus, ut nullus Episcopus, nullus marchio, nullus comes, nulla persona magna, vel parva in castellis.... & villis, & possessionibus, portu quoque ipsorum, videlicet s. Georgii, & litoribus, & generaliter in omnibus ejusdem canonicæ pertinentiis, quas modo canonica Firmana juste habet, vel in futuro legitime poterit adipisci, placitum tenere, vel causas tractare, vel vexationes facere præsumat, præter solum Legatum nostrum, cum a nobis pro fendo colligendo specialiter destinatus fuerit, sed bona canonicorum intus, & extra salva, & quieta permaneant, salva per omnia Imperiali Justitia. Ipsi etiam canonici, vel eorum præpositus, ubicumque homines, vel castella, vel aliquam possessionem, & in quibus castellis potestatem habent, vel adhuc juste habituri sunt, placitum suum teneant, & debitas inde functiones requirant, absque omni contradictione eis persolvantur, salvo, sicut diximus jure curiæ. Concedimus etiam, ut sicut in privilegio eorum continetur dato ab Henrico V. Rege Romanorum non plures, quam triginta ex iis, etiam, quos ipsi eligant in ipsa canonica adjunxerint. Si quis vero hanc nostram auctoritatem violare præsumpserit, centum libras auri pro pœna se compositurum cognoverit, dimidium fisco nostro, dimidium Firmanæ Ecclesiæ, & ejus canonicis.

Signum D. Friderici † Romani Imperatoris Inv.

Ego Christianus vice Domini Rainaldi Coloniæ Archiepiscopi, & Italiæ Archicancellarii recognovi. Actum ergo est anno Dom. Incarn. 1164. Indict. 12. Datum apud S. Salvatorem juxta Papiam 6. Nonas Maji, regnante D. Friderico Romanorum Imperatore Serenissimo, anno regni ejus 12. Imperii vero 8.

XXX 30. PETRUS sub Alexandro III. Concilio Laterano interfuit anno 1179. Decessit cum ex Germania rediret, ubi apud Fridericum Imperatorem gravissima explicuerat negotia.

XXXI 31. PRESBYTER Archidiaconus Ecclesiæ Firmanæ, Petro successit anno 1184. Quem Lucius Papa III. in Episcopum inauguravit die Dominicæ Resurrectionis, ut idem ipse affirmat in quodam privilegio a se indulto Ecclesiæ S. Mariæ Magdalenæ, ac S. Thomæ Cantuariensis ab ipso fundatæ, dum Firmanus Archidiaconus esset.

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis, & S. Mariæ Magdalenæ.

Dei est hoc procul dubio donum, & rarum hominis meritum, cum quis voragine hujus mundi positus, & præsentis seculi vanitatibus applicatus illius temporis recordetur, de quo dicit Scriptura: Si annis multis vixerit homo, & his omnibus lætus factus meminisse deberet tenebrosi, & dierum malorum, qui cum vixerint, vanitatis redarguentur omnia præterita. Et alibi: Quicquid potest manus tua instanter operare, quia nec opes, nec ratio, nec scientia, nec sapientia proderunt tibi apud inferos, quo tu properas. Et iterum Salomon: Fili memorare novissima tua, & non peccabis in æternum; & alibi legitur de eodem tempore, quod dicent miseri peccatores montibus, cadite super nos, & collibus, cooperite nos, tunc enim omnes creaturæ armabuntur in ultionem inimicorum Dei. Dono igitur omnipotentis Dei, & gratia inspirante divina, Ego Presbyter Firmanæ Ecclesiæ Episcopus peccator, & indignus considerans fragilitatem meam, & pœnam æternæ damnationis evitare desiderans, cum essem in Archidiaconatu meo Ecclesiam ad honorem Dei, & S. Mariæ Magdalenæ, & B. Thomæ Martyris Cantuariensis Archiepiscopi, & omnium Sanctorum pro emundatione peccatorum meorum fundare disposui. Quam sanctam dispositionem die, noctuque in mente revolvens, beatæ memoriæ prædecessorem meum Petrum Episcopum adii, & obtenta ab ipso licentia, etiam lapide benedicto, in summitate arcis Firmanæ in loco mei allodii cum . . . sua designato, qui locus ab habitatoribus terræ Frullum nominatur, ædificare aggressus sum; quod ædificium, cum domibus ad utilitatem ejus pertinentibus ita subito de meo habere per Dei gratiam consummatum, & perfectum est, sicut manus voluit operari divina. Ad hanc domum prætaxatus bon. mem. Episcopus devota, qua mente solebat, veniens, potius divino, quam nostro deductus amore primo ibi divina celebravit officia, & Ecclesiam Firmanam ei parochiam, sine contradictione concessit, videlicet, a domo Gentilis montis Nordini sicut intratur per portam, & iter per pedem Saxi usque ad Massatium Rainarei Deuconis, & inde versus solem, cum omnibus, qui ibi habitant, sicut in suo continetur privilegio. Volens etiam, sicut dicebat sæpe, partem divinæ retributionis habere pro se, & successoribus suis, perpetuo partem suam mortuarii de omnibus immobilibus rebus in domibus, vineis, casis, quam aliquis, sive in vita, sive in morte præfatæ Ecclesiæ pro anima sua obtulerit, præfato Oratorio, sicut in suo similiter continetur privilegio, pro anima sua, suorumque prædecessorum perpetualiter donavit. Qui paulo post cum in Alemanniam ad Imperatorem pro negotio Ecclesiæ suæ perrexisset, in reditu animam Cœlo reddens, migravit ad Dominum. At ego prænominatus Episcopus Presbyter, & per Dei gratiam succedens, & in die Resurrectionis Domini a B. Papa Lucio feliciter consecratus sum anno Dominicæ Incarnationis 1184. & domum rediens, primam illam Ecclesiam, cujus fundator extiteram, magno desiderio consecravi, & privilegium prædecessoris mei de parte mea mortuarii, &c. de immobilibus, quam etiam de parochia, cum additione, quam ego feci usque ad domum Adæ palatii infra arenam, & inde usque ad prædictum Massatium confirmans, &c. Cathedraticum censum ibi constitui, videlicet quatuor candelas annualiter in quatuor festivitatibus S. Mariæ Virginis ad altare suum pro luminaribus deportandis, unam in Nativitate, aliam in Annunciatione, tertiam in Purificatione, quartam in Assumptione, quarum magnitudo sit ad modum magnitudinis capellani, qui pro tempore in Ecclesia fuerit, a summitate manuum, usque ad extremitatem pedum. Prohibens, & sub pœna excommunicationis injungens, ut nullus unquam noster successor, vel canonicus, vel alius in præfata Ecclesia præter hæc debitum requirant, sed libera, & ab omni exactione secura maneat in æternum, excepta etiã una turtella cum focaccia, quam canonici pro capellula S. Petri habere debent, sicut eorum taxa a nobis confirmata continetur. Huic insuper tam gloriosæ Sponsæ Christi, tanquam fundator, dotem de meo proprio assigno, videlicet campum de valle S. Mariæ in Montone, campum cum vinea de Sancti, hortum in monte sanctæ Palatiates, & omnia alia, quæ pro Dei gratia a prædecessore meo habet, vel a me, & successoribus meis, vel ab alio juste, & canonice poterit in posterum adipisci. Concedimus etiam, & sub eadem pœna inhibemus, ut nullus successor noster altari B. Mariæ Magdalenæ, & B. Thomæ, quod primum consecravi, per se, vel per nuncium suum, officium tollat, exclusis tamen si quando apparuerint, ab Episcopo interdictis, & excommunicatis. Sancimus insuper, ut nullus ibi ponatur Capellanus, nisi quem clerici, cum discretioribus Parochianis, sibi elegerint proponendum, qui electus, statim in præsentia clericorum Ecclesiæ, & parochianorum stabilitatem loci, sicut mos est, & possessiones Ecclesiæ non alienare, & hanc nostram constitutionem firmam, & illibatam tenere, jure jurando promittat. Volumus insuper, ut non plures, quam Capellanus, cum duobus præbendatis in eadem Ecclesia ordinentur scholares, & servientes præhabito Capellano habeantur. Ad hæc beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, & divina fisus auctoritate omnibus, qui in festivitate B. Mariæ Magdalenæ, & B. Thomæ Martyris ad præfatam Ecclesiam venerint, & de bonis a Deo sibi collatis suo altari obtulerint, de pœnitentia sibi injuncta quadraginta dies de criminalibus, & unum annum de venialibus condonamus. Indicimus, & sub pœna anathematis maranata præcipimus, ut nullus unquam successor noster, nullave alia persona Ecclesiastica, vel secularis, hanc nostram constitutionem infringere, vel diminuere, diabolico vexatus spiritu, præsumat. Quod qui fecerit, & Episcopus, cum canonicis, & capellano prædictæ Ecclesiæ tribus vicibus per mensem requisiti defendere, & in sua justitia manu tenere noluerint in . . . . & in proprietatem summi Pontificis deveniat. Ita tamen, ut pro mei memoria nihilominus luminaria altari B. Mariæ Virginis tribuantur: & ut quæ superius scripta sunt, firmius teneantur, sigilli nostri impressione jussimus roborari.

Actum est hoc anno Dominicæ Incarnationis 1188. mense Julii Ind. VI. D. Clemente summo Pontifice in sede B. Petri feliciter præsidente, regnante Imperatore Friderico, & filio ejus Rege Henrico. Scripsi ego Acto Ledicus Notarius, a præfato Episcopo rogatus.

Ego Gentilis Archidiaconus confirmo.
Ego Simon Archipresbyter confirmo.
Ego Matthias Custos confirmo.
Ego Tolomæus Decanus confirmo.
Ego Hippolytus Præpositus confirmo.
Ego Christianus confirmo.
Ego Suppo Præpositus confirmo.
Ego Rugerius confirmo.
Ego Martianus confirmo.

Ego Joannes Magistri Jacobi Notarius dictum privilegium fideliter exemplavi, legi, & ascultavi coram R. viro D. Gerardo Plebano plebis S. Joannis, venerab. Patris D. Philippi miseratione divina Firmani Episcopi Vicario generali de verbo ad verbum nihil addens, nihil minuens, nec mutans, vel forte punctum, lineam, vel syllabam, quæ sensum, sive intellectum mutet, & de mandato dicti D. Gerardi Vicarii prædictum exemplum in publicam formam redegi sub anno Domini 1296. Indict. IX. die 15. mens. Novemb. Actum in claustro canonicorum majoris ecclesiæ Firmanæ in camera, ubi habitat D. Gerardus, præsentibus D. Fermo capellano ecclesiæ S. Germani, & Stephano Bartholomæi Præbendato ecclesiæ S. Martini testibus, &c.

Episcopus autem Presbyter, apud Fridericum Imperatorem mire gratiosus fuit, a quo in favorem

suæ Ecclesiæ, hujusmodi retulit privilegium 1185.

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Fridericus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Ratio suadet, & justitia exigit, ut justis precibus fidelium nostrorum aures nostræ benignitatis accommodemus, & ad subveniendum eorum necessitatibus, atque pro removendis ipsorum oppressionibus, eis auxilium gratiæ nostræ impendamus. Eapropter cognoscant universi Imperii nostri fideles per Italiam constituti, qualiter fidelis noster presbyter Episcopus Firmanus ad nostræ majestatis præsentiam veniens, graves querelas coram nobis deposuit, quod gravissimas injurias, & vexationes insolitas a malefactoribus ideo acrius per Episcopatum suum sustineret, quod Episcopatus suus aliis remotior, ab aliis nostræ protectionis pro difficultate asperi itineris, ad aures nostras jugiter proclamare nequiret. Nos itaque ejus pressuris, & gravaminibus condolentes, quia nostri juris est omnes ecclesias Imperii nostri in pace, & justitia tueri, & manutenere fideli nostro prædicto Episcopo benigne concedimus, & annuimus, & qua debemus Imperiali auctoritate præcipimus, ut nullus marchio, nullus comes, nulla persona magna, vel parva in nostra civitate, vel in castellis, quæ nostra Ecclesia Firmana juste habet, vel in futurum legitime poterit adipisci, nec in cæteris bonis sive ad Episcopatum de jure pertinentibus, placitum tenere, vel causas tractare, vel aliquas exactiones facere præsumat, præter solum Legatum nostrum, cum a nobis pro fodro colligendo specialiter destinatus fuerit, sed bona sua salva, & quieta permaneant, salva in omnibus Imperiali justitia; adiicientes quoque jubemus, ut tales justitiæ, quæ vel de placito, vel de bando, vel de mercato, sive de platea, vel pontibus extra civitatem per Episcopatum, vel de cæteris regalibus, sive in civitate, sive extra Episcopatum proveniunt, prædicto Fideli nostro Episcopo, suisque successoribus cum omni integritate, & absque contradictione persolvantur, & eas in pace habeant, salvo sicut diximus jure nostro. Insuper jubemus, ut nullus deinceps Episcopatum Firmanum inquietare, vel bona ejus capere, vel invadere, aut omnes ejus &c. molestare, vel per aliquam violentiam, vel injuriam gravare audeat. Si quis autem hoc contra nostrum præceptum facere, vel infringere attentaverit, centum libras auri puri pro pœna componat, dimidium cameræ nostræ, & dimidium Episcopo, & suæ Ecclesiæ injuriam patienti, ut autem hoc verius credatur, ab omnibusque inviolabiliter observetur, præsentem inde paginam conscribi jussimus, & majestatis nostræ bulla aurea communiri. Hujus rei testes sunt Gerardus Ravennas Archiepiscopus, Albergun. Reginus Episcopus, Rodulphus Imperialis Aulæ Prothonotarius, Simon cantor, & canonicus, comes Bernardus . . . comes . . . marchio Obradeste, comes Hildebrandus de Sullia, magister Metellus, Oddo Novellus Mediolanensis . . . Papiensis Imperialis curiæ judices, Rogerius, & Ascanius Consules Firmani, Justinianus advocatus Firmanus, Senebaldus de Giberto . . . Albertus de Rolando, Bernardus de monte Lupono, Brudus de Podio.

Sign. D. Fride- 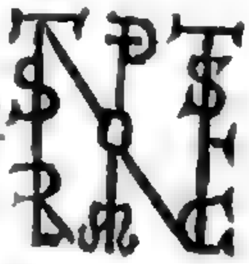 *rici Romanorum Imperatoris invictissimi.*

Ego Gottifredus Imperialis Aulæ Cancellarius vice Coloniensis Archiepiscopi, & Italiæ Archicancellarii recognovi.

Acta sunt hæc anno Dom. Incarn. 1185. Indictione III. regnante D. Friderico Romanorum Imperatore gloriosissimo, anno regni ejus 33. Imperii vero ejus 31.

Datum apud Castellaranum XVII Kalen. Martii. Feliciter &c.

Easdem autem immunitates, quas Fridericus pater Presbytero Episcopo indulserat, Henricus VI. filius hoc sequenti privilegio confirmavit, ratasque habuit anno 1192.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Henricus VI. Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Ratio suadet, & justitia exigit, ut justis precibus fidelium nostrorum aures nostræ benignitatis accommodemus, & ad subveniendum eorum necessitatibus, atque pro removendis ipsorum oppressionibus, eis auxilium gratiæ nostræ impendamus. Ea propter cognoscant universi Imperii nostri fideles per Italiam constituti, qualiter fidelis noster Presbyter Episcopus Firmanus ad præsentiam serenissimi patris nostri Friderici quondam Romanorum Imperatoris Augusti veniens, graves querelas coram ipso deposuit, quod gravissimas injurias & insolitas vexationes a malefactoribus ideo acrius per Episcopatum suum sustinet, quod Episcopatus suus aliis remotior ab aliis Imperialis protectionis pro difficultate asperi itineris ad aures suas jugiter proclamare nequiret; nos itaque ejus pressuris, & gravaminibus condolentes, quia nostri juris est omnes Ecclesias imperii nostri in pace, & justitia tueri, & manu tenere, ad imitationem serenissimi patris nostri, fideli nostro prædicto Episcopo benigne concessimus, & annuimus, & qua debemus Imperiali auctoritate præcipimus, ut nullus marchio, nullus comes, nulla persona magna, vel parva in ipsa civitate, vel in castellis, quæ modo Ecclesia Firmana juste habet, vel in futurum poterit adipisci, nec in cæteris bonis suis ad Episcopatum de Jure pertinentibus placitum tenere, vel causas tractare, vel aliquas exactiones facere præsumat, præter solum delegatum nostrum, cum a nobis pro fodro colligendo specialiter destinatus fuerit, sed bona sua salva, & quieta permaneant, salva in omnibus Imperiali justitia; adiicientes quoque jubemus, ut tales justitiæ, quæ vel de placito, vel de bando, vel de mercato, sive de platea, vel de Portubus extra civitatem, sive extra per Episcopatum proveniunt, prædicto fideli nostro Episcopo, suisque successoribus cum omni integritate, & absque contradictione persolvantur, & eas in pace habeant, salvo ut diximus jure nostro. Insuper jubemus, ut nullus deinceps Episcopatum suum inquietare, vel bona ejus rapere, vel invadere, aut omnes molestare, vel per aliquam violentiam gravare audeat, Si quis autem hoc contra nostrum mandatum infringere attentaverit, centum libras auri pro pœna componat, dimidium cameræ nostræ, & dimidium Episcopo, & suæ Ecclesiæ iniuriam patienti. Ut autem hoc verius credatur, & ab omnibus inviolabiliter observetur, præsentem inde paginam conscribi iussimus, & maiestatis nostræ sigillo communiri. Huius rei testes sunt Henricus Vvormatiensis Episcopus, Henricus Pragensis Episcopus, Bertoldus Cicensis Episcopus, Corradus Præpositus Vollaciæ, Corradus dux Suevorum, Bernardus dux Saxoniæ, Fridericusque comes Palatinus de Vvidignesbach, Albertus comes de Vverningerode, Sabboto comes de Scarfelt, Ludovicus comes de Lanc, Rubertus de Durne, Burcratius Gebeardus de Magdeburg, Luno de Osmzerte, Gentilis Archidiaconus Firmanus, Justinianus Advocatus, & alii quamplures.

Signum D. Henri- 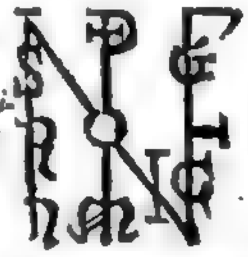 *ci Romanorum Imperatoris invictissimi.*

Ego Conradus Moguntinæ Sedis Archiepiscopus & totius Germaniæ Archicancellarius recognovi.

Acta sunt hæc anno Domini 1192. Indictione X. regnante D. Henrico VI. Romanorum Imperatore gloriosissimo anno Regni eius 24. Imperii 2.

Datum apud castrum Hircesberg per manum Sigeloi Prothonotarii 6. Kal. Novemb.

32. ADONULPHUS, amplissimum obtinuit Privilegium ab Innocentio III. Pontifice 1205. ut XXXII.
narrat Adamius in suis Fragm. Firm. lib. 1. c. 32. Re-

peritur concessisse in feudum Comitibus S. Floræ medietatem oppidorum aliquorum. Omnia privilegia, indultaque a suis prædecessoribus monasterio S. Sabini aliquando concessa, deprecante Adamo ejus monasterii Abbate singularis sanctimoniæ viro, rata habuit, confirmavitque anno 1209. ut sequens perantiquum habet monumentum.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis.

Nos quidem Adenulphus Firmanus Episcopus dilectis filiis suis venerabili Patri Adæ Abbati S. Savini, Monachis, Fratribus & conventui ejusdem Ecclesiæ, nec non venerabilibus Clericis ipsius Ecclesiæ suppositis, eorumque successoribus in perpetuum. Quamquam ex officio nobis injuncto teneamur omnibus justa petentibus consensum congruum impertiri, vota illorum tum venerabilium fratrum dicti monasterii S. Savini, & eorum Clericis, & Ecclesiis, quos mores, & vita repræsentat laudabiles, quæ a ratio nis tramite non discordat, effectus sunt auctore domino prosecutione complenda. In primis siquidem ut ordo monachalium in eodem monasterio constitutus esse dignoscatur, qui secundum Deum, & D. Benedicti Regulam perpetuis ibidem temporibus observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcumque bona idem monasterium præsenti tempore juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, & eis, qui vobis successerint, & illibata permaneant, licet vobis nihilominus clericos, & laicos e sæculo fugientes libere, & absolute in monasterio vestro, & ad monachatum recipere, & eos sine aliqua contradictione retinere. Insuper autem inhibemus ex officio Episcopali, ne nos, vel nostri successores, vel alia quælibet persona ad synodos, vel conventus vos ire præcipiant, vel in judicio sæculari, vel pro vestra substantia, vel possessionibus vestris subjacere compellat, nec ad domus vestras tam ordinis celebrandi . . . seu venire præsumat. Item si nos jam dictus Episcopus, vel nostri successores cum humilitate, qua convenit, requisiti confirmare electum in Abbatem, benedicere, & alia ad officium Episcopale pertinentia vobis conferre infra annum renuerimus, vel distulerimus, præter vitium simoniæ, homicidii, & hæresis licitum sit vobis omnia a sede Apostolica . . . vel ejus legatis, aut vicariis, qui pro tempore fuerint in Marchia, quæ a nobis, vel nostris successoribus fuerit denegata . . . causa retardata, vel impedita quoquo modo, seu causa. Item concedimus, & firmiter statuentes, ut non liceat nobis, aut nostris successoribus vobis, & dictę Ecclesiæ S. Savini, & ejus Ecclesiis occasione legis Diœcesanæ, vel jurisdictionis, vel visitationis, vel correptionis, vel alia qualibet de causa procuratorium, tertiam partem mortuariorum, vel legatorum pro alicujus anima relictorum detrahere, vel aliud petere, vel exigere, vel jurisdictionem aliquam in vobis, & vestris Ecclesiis temporalibus, vel spiritualibus exercere, in quibus Ecclesiis duximus exprimenda vocabula; videlicet Ecclesiam S. Archangeli sitam in fundo Regiano, & Puellara, montem S Petri situm in fundo Monterano, & Ecclesiam S. Laurentii sitam in fundo Fructoriano, medietatem S. Angeli in fundo Monterano, & Ecclesiam S. Michaelis sitam in eodem fundo, eadem & monasterium S. Salvatoris in Plano Sennæ sub Montone, & portionem S. Angeli in fundo veteri, & medietatem S. Petri in Monterano, Ecclesiam S. Ambrosii in fundo . . . & medietatem S. . . . & Ecclesiam S. Gregorii super stratam, & S. Silvestrum sub Altera, & S. Zenonem sub Altera, & castrum, quod vocatur collicellum, cum omnibus pertinentiis suis, & Ecclesiam S. Martini ejusdem castri, & decimationes ipsius castri cum tertia parte oblationum, quæ pro mortuis offeruntur, & castellum, quod dicitur Lonianum cum pertinentiis suis, & cum Ecclesiis videlicet S Blasii, S Petri, S. Mariæ. S Donati, & S Angeli, & in fundo Passano Ecclesiam S. Bartholomæi, & S. Apollinaris, & decimationes ipsius Loniani, & Passani, & cum 3. parte mortuariorum, & oblationum, quæ offeruntur pro mortuis, & in fundo Paterno medietatem S. Vincentii, & in monte Riano Ecclesiam S Petri de collina, & Ecclesiam S. Michaelis juxta Etam cum suis pertinentiis, & cum aliis omnibus, quæ fuerunt S. Luciæ, & S. Elpidii, & Ecclesiam S. Simonis juxta Etam, & Ecclesiam S. Martini in Plumbarano, & Ecclesiam S. Crucis de Monte Marino, & Ecclesiam s. Elpidii in Gorgiano colle, & Ecclesiam S. Petri de castello, & S. Paulum juxta turrem Palmarum, & S. Joannem in . . . S. Martinum super Sennam, S. Joannem de Castelgiano, partem S. Andreæ sul monte Sicco, & Ecclesiam S. Joannis in Suburbio, & Ecclesiam S. Salvatoris in Maviano, & Ecclesiam S. Benedicti in Gualdo, S. Bartholomæum in monte Falconis cum S. Michaele, & Ecclesiam S. Germani juxta præfatum montem, Ecclesiam S. Mariæ de . . . & Ecclesiam s. Nicolai in podio eodem, & medietatem s. Barbaræ sul monte Granario, medietatem s. Bartholomæi de Patriniano, & 3. partem s. Donati in Palsano, & in civitate Firmana Ecclesiam s. Martini de Platea, & s. Leonis, & decimationes de . . . . Visiani, Viterani, Ungiani, Castelliani, & montis s. Marini usque ad Rivum. Has omnes donationes, & supradictas Ecclesias, & omnia supradicta prædicto monasterio damus, concedimus, & confirmamus. Concedimus etiam tibi, tuisque successoribus in prænominatis Ecclesiis clericos, Sacerdotes, præbendatos eligere, & canonice collocare, ipsosque rationabiliter removere, excommunicatione, ac legis offi . . interdi . . etiam cohibere, nec liceat nobis, nostrisque successoribus vobis, vestrisque successoribus pœnam excommunicationis, interdicti, vel suspensionis imponere aliquo modo, seu constitutione, vel præmissorum in futurum nos, aut successores nostros facienda, nisi pro contumacia secundum jus procedendi causa in judicio dictus Abbas, & conventus non convenirent: vos tamen, & monachi, qui pro tempore fuerint in dicto monasterio, nobis, nostrisque successoribus teneamini solvere tres libras . . . in quolibet anno pro censu, quæ omnia superius, & inferius leguntur, promittimus pro Firmana Ecclesia, & iis qui pro ea sunt, & erunt, & pro nobis, nostrisque successoribus vobis nomine vestri monasterii, & Ecclesia recipientibus, & vestris successoribus prædicta firma tenere, & observare, nec unquam contravenire. Et si nos, vel nostri successores contra hoc venire tentaverint in totum, vel in aliquo saltem articulo, & non emendaverint, dictum monasterium S. Savini in jus, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ deveniat pleno jure. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ concessionis, donationis, & confirmationis paginam sciens, contra eam venire tentaverit temere, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, ream se a divino judicio existere pro perpetrata iniquitate cognoscat, & a sanctissimo corpore, & sanguine D. N. Jesu Christi aliena fiat, atque in arctissimo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem venerabili loco jura sua servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ operationis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Acta sunt hæc in præsentia horum Firmanæ Ecclesiæ canonicorum, videlicet Aegidii Archidiaconi, Bartholomæi Archipresbyteri, Bonifacii decani, Matthæi mãsionarii, Grifonis canonici presbyteri, Gualderii Jacobi, Rustici Berardi Bernardi montis Luponis, Adenulphi Albutini . . . ad hæc omnia assensum omni voluntate præbentium. Hujus rei testes sunt Raynaldus montis viridis, Mansilinus, Rogerius Rogerii, presbyter Baldus S. Gregorii, presbyter Joannes S. Mariæ Magdalenæ, presbyter Albertus Capellanus Episcopi, & alii plures in Palatio Episcopali Firmanæ civitatis adstantes, & nos jam dictus Episcopus ad perpetuam firmitatem, & memoriam præsens privilegium sigillo nostro fecimus sigillare, ut fidem in omnibus, quæ in dicto privilegio continentur, plenam faciat, & ut obtineat robur perpetuæ firmitatis, fecit præsens scriptum, & privilegium supradictum anno Dominicæ Incarnationis 1209. Indictione XII. die . . intrante Februario, tempore D. Innocentii Papæ III. & ego Alebrandus Sadbei notarius rogavi & mandato Episcopi memorato, & consensu canonicorum supradictorum scripsi, & publicavi inviolabiliter, &c. a tergo vero dicti privilegii de alterius litera, & manu, sicut reperiebatur videlicet: *privilegium sancti Savini monasterii de Firmo.*

33. UGO Adenulfo successit. Hic Episcopus XXXIII.

compulit Joannem Albertoneum, a legatione contra Albigenses reversum, quo illum Innocentius III. direxerat, ut Ecclesiam S. Thomæ Firmanæ civitatis ejusdem domui propemodum junctam, prope Palatium Pompeii magni, cum suis pertinentiis S. Dominico Ord. Prædicatorum Patriarchæ, cum quo in Galliis magnam necessitudinem contraxerat, ad ædificandum cœnobium perpetuo attribueret. Quod quidem opus anno 1214. Ugo Episcopus non modo precibus, suaque auctoritate, sed etiam grandi pecuniæ summa promovit. Sic enim in antiqua chronica ejusdem cœnobii legitur.

Anno Domini 1214. circa finem dicti anni Innocentio III. summo Pontifice, Ugone Firmanam Ecclesiam gubernante, Joannes Albertonus Rector Ecclesiæ s. Thomæ sita in civitate Firmana rediit a legatione, qua ex commissione dicti Papæ Innocentii functus fuerat contra hæreticos Albigenses; in qua legatione charitativam familiaritatem cum S. Dominico contraxit. Anno 1216. in festivitatibus Nativitatis, D. Joannes Albertonus consentiente summo Pontifice prædicto Ugone Episcopo Firmano renunciavit S. Dominico suam Ecclesiam prædictam S. Thomæ sitam in civitate Firmana sub castello Firmano prope domos fratris dicti Joannis Albertoni, qui ejus frater dicebatur Paccaronus & prope Palatium dirutum Pompeii magni una cum suo horto, quo est contiguus, cum horto S. Agathæ.

Hic Joannes Albertonus fratrem habuit cui Paccaroni nomen celebre fuit, unde posteri illud traxere, relictoque prisco Albertonum cognomine, ad hæc tempora continua serie transfudere. Celebrat communis fama, pluraque monumenta testantur Albertonum familiam oriundam è Normania, Tancredique ducis temporibus sub illius signis, Antonium, Joannem, Stephanum, ac Thomam fratres meruisse, quorum posteri sub Roberto Calabriæ duce, qui Firmum Ecclesiæ eripuit, in ea urbe sedem fixerint, ibi genus suum propagarint, abjectoque antiquo Albertonum nomine, Paccaronis Joannis fratris viri fortissimi, belloque exercitatissimi nomen sibi conciliarint. Inter primores urbis familias illa generis claritate effulsit, viros litterarum, armorumque gloria florentissimos tulit; nec levem inter eos suæ patriæ splendorem Thomas Paccaronus, qui sacræ D. Dominici familiæ præfuit, ac Bonaventura Ordinis Minorum vir sanctitate vitæ, editisque post mortem miraculis clarissimus affudere. Nec mihi a re alienum visum est, antiquum hujus familiæ mo-

numentum adducere, vetusti videlicet sigilli ærei formam, qua Stephanus Paccaronus sub Innocentio IV. Basilicæ Vaticanæ canonicorum Prior utebatur, in cujus superiore parte D. Petrus remigantis specie conspicitur, antennisque, ac malo claves Apostolicæ affixæ visuntur, pulcherrimo sane, atque erudito argumento ad hujus basilicæ omnium magnitudine principis, atque augustissimæ dignitatem illu-

A strandam, cujus caput divus Petrus Apostolorum Princeps, ipsiusque successores sacris Ecclesiæ gubernaculis admoti fideles toto orbe sparsos moderantur, ac pro vexillo claves auctoritatis summæ insignia præferunt, ut populi ad ipsam in perendis legibus, æternaque salute ineunda confugiant. In subjecto naviculæ mari gentilitia Stephani, ac familiæ illius antiquissimæ arma expressa videntur, in quibus superiore corporis parte sectus Leo emicat, ac tres fasciæ inferius appictæ, in extremo vero illius orbe subjecta verba adscripta sunt.

S. DOMINI STEPHANI DE PACCARONIBUS PRIORIS S. PETRI.

Sigillum ea, quam vides, forma est, atque amplitudine, quod hodie in ejus basilicæ ærario asservatur, dono Francisci Gualdi Ariminensis, Equitis S. Stephani. In hujus nobilissimæ familiæ optime de hac Ecclesia meritæ laudem hæc silentio obruere noluimus, cum maxime proximis nostris temporibus Paccaronus canonicus ad Sixtum V. orator missus B fuerit, ut hanc urbem Archiepiscopatus dignitate insigniret, atque adeo strenuam navarit operam, ut ad optatum exitum opus perduxisset, ni mors intempestiva ipsius consilia evertisset. Sepulchro conditus est in templo D. Marcello sacro, ubi ad commendandam ejus memoriam illustre epitaphium marmore insculptum legitur.

D. O. M.

Paccarono Paccarono I.V.P. patritio, & Canonico Firmano, prudentia integritate Doctrina Viro guberniis cum laude perfuncto ad Sixtum V. cui fuit ut Episcopalem sedem Metropolitanam efficeret, Patriæ Oratori, ad majores dignitates properanti erepto Anno ætatis xxxxiiij. salutis M. D. LXXX VII. Cæsar Ottinellus Art. Phi. & J. U. D. Firmanæ civitatis procurator M. P.

Cæterum Ugo erat piis operibus apprime addictus, ac religiosorum ordinum fautor præcipuus, ita ut anno 1216. multa bona, immunitatesq; monasterio C S. Catharinæ ex ordine S. Benedicti indulserit, ut illic sacræ virgines tranquillius divinum opus urgerent. Ejus liberalitatis ejusmodi est monumentum.

Ugo, Dei gratia, Firmanus Episcopus dilectæ in Christo filiæ Constantinæ Deo dicatæ virgini s. Catharinæ virginis, & martyris de novo fundatæ juxta civitatem Firmanam, auctrici ejusdem loci, tuisque successoribus religiosam ibidem vitam professis in PP. M. Prudentibus virginibus, quæ sub habitu religionis accensis lampadibus per operam sanctitatis jugiter se præparant obviam sponso ire, Episcopalis auctoritas debitum patrocinium impertiri, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eas proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis enervet. Eapropter dilecta in Christo filia, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & monasterium s. Catharinæ, in quo divino estis obsequio mancipata, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo monachalis, qui secundum Deum, & B. Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse D dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, & eis, quæ vobis successerint, & illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum ipsum, in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis; hortum, & vineam, & alias possessiones omnes possideat, fines, & limites tales esse censentur, videlicet a pede via, venit sursum a Massaria de Petra longa, & respicit ad filum cum gaba, seu via, quæ vadit per caput terræ filiorum Berardi Credonis, & pergit postea per cursum Gravariæ, sicut Gravaria descendens de civitate, vel fontanellis antiquitus, & naturaliter currere consuevit ad ima usque ad Desisserium, quod est in pede terræ dictorum filiorum Berardi, & erit in

viam juxta currentem ibidem, & tendit sursum per viam eandem usque ad aliam viam venientem a s. Michaele de Servano, & extra supra dictam viam terra filiorum Leonardi Gualtii in eo, quod attinet Ecclesiæ s. Liberatoris usque ad limites Ecclesiæ s. Michaelis, & pergit postea per eandem viam versus civitatem, usque ad dictum rivum, seu pedem viæ venientis a Massaria dictæ Petralonga, infra quos fines, & limites nulli liceat Ecclesiam, oratorium, hospitale, vel alium quemvis locum religioni annexum aliquatenus sine vestra licentia ædificare. Liceat vobis nihilominus clericos, laicos, & mulieres ex seculo fugientes libere, & absolute in monast. vestro ad conversionem, & monachatum recipere, & eos, easque sine contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli sororum vestrarum post factam in monasterio vestro professionem, fas sit sine Abbatissæ suæ licentia de eodem loco discedere, discedentem vero absque communium vestrarum litterarum cautione, nullus audeat retinere. Insuper auctoritate inhibemus Episcopali, ne nos, vel noster successor, vel alia qualibet persona ad synodos, vel conventus forenses vos ire, vel judicio seculari de prædicta substantia, vel possessionibus vestris subjacere compellat, nec ad domus vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, conventus publicos convocandi, venire præsumat, nec regularem electionem Abbatissæ vestræ impediat, aut restituenda ea, vel removenda, quæ pro tempore fuerit, se aliquatenus intromittat. Item si nos jam dictus Episcopus, vel nostri successores cum humilitate, ac devotione, qua convenit, requisiti substituendam Abbatissam benedicere, & alia, quæ ad officium Episcopale pertinent, vobis conferre renuerimus, licitum sit vobis omnia ab alio Episcopo percipere, quæ a nobis, vel nostris successoribus fuerint indebite denegata. De nostra insuper auctoritate liceat vestræ Ecclesiæ, & Abbatissa, quæ in dicta Ecclesia in posterum eligetur, pro tempore interim donec confirmetur, nihilominus Abbatiam cum omnibus bonis monasterii tenere, & administrare plene, libere, & absolute, nullo obstante. Præterea cum commune interdictum terræ fuerit, liceat vobis nihilominus in vestro monasterio exclusis excommunicatis, & interdictis, divina officia celebrare, sepulturam quoque ipsius loci liberam esse censemus, ut eorum quoque devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati sint, vel interdicti, nullus obsistat, salva tamen illarum justitia Ecclesiarum, a quibus vivorum, & mortuorum corpora assumuntur. Item liceat vobis instituere sacerdotem unum, vel plures sine repræsentatione, ac destituere pro vestro velle. Adhæc concedimus firmiter statuentes, ut non liceat nobis, aut nostris successoribus, vobis, vel dictæ Eccl. S. Catharinæ occasione legis diœcesanæ, vel jurisdictionis, vel visitationis, vel correptionis, vel alia qualibet de causa procurationem, mortuaria, vel aliud quicquam petere, vel exigere, vel jurisdictionem aliquam in vobis, & dicta Ecclesia temporaliter, vel spiritualiter exercere, sed vos, & præfata Ecclesia cum omnibus, quæ in præsentiarum habetis, vel postea juste poteritis adipisci, sitis semper absoluta, & libera, & immunes. Vos tamen, & mulieres, quæ pro tempore fuerint in dicto loco annuatim in assumptione B. Mariæ dabitis altari Firmanæ Ecclesiæ duodecim libras ceræ, aut monetam per terram currentem in æquivalentem, cujus præsentationis jus non liceat nobis, nostrisque successoribus, aut aliquibus, vel alicui modo in alium transferre, & si factum fuerit, non valeat, & Ecclesia Firmana tali jure privetur eodem jure in Rom. Eccl. devolvente. Si quando, aut nos, vel aliquem successorum nostrorum ad locum vestrum exhortationis, vel alia quacumque de causa venire contigerit, per hoc vobis, & libertati prædictæ, ac immunitati nullum præjudicium generetur, & omnia prædicta firma, & illibata persistant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisve persona hanc nostram constitutionis paginam, sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, ream se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sanctissimo Corpore, & Sanguine domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat; & si Episcopus, vel canonici contra hæc venire tentaverint, in totum, vel in aliquo saltem articulo, & requisiti, ut dictum est, non emendaverint, dicta Ecclesia s. Catharinæ in jus, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ deveniat pleno jure. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Ad robur autem perpetuæ firmitatis conservandæ præsentes literas per manus magistri Valentini notarii publici scribi nos dictus Episcopus jussimus, & nostro sigillo roborari.

Acta sunt hæc, anno Domicæ Incarnationis 1216. indictione IV. mense Aprilis, tempore D. Innocentii Papæ III. in palatio episcopali civitatis Firmi, præsentibus, & consentientibus Acidio Archidiacono, Bartholomæo Archipresb. Bonofante decano, presb. Gualderio, presb. Philippo, presb. Bernardo, Berando M. Luponis, Gerardo Massonis Paupis, Jacobo Rustici, Luppone Juxtamare, Uguccione Montis Robiani, Theobaldo Joannis Giberti, Firmanis canonicis. Hujus rei testes Bonus Jacobus capellanus S. Apostoli, Berardus prior hospitalis s. Mariæ, Masenianus Theobaldus, Raynaldus Credonis, Rogerius, & Uvillelmus Gualderii, Bonifacii Astoceranus Salinguerra, Philippus judex montis Ulmi, Matthæus Rambonis judex, Gualderius Alberti Guarnerii Monsactonis Cambonis, & alii quamplures eodem in palatio adstantes.

Ego Valentinus notarius rogatus scripsi, & publicavi feliciter.

34. Ugo vita functus PETRUM Romanum ex- XX
cepit anno 1216. ab Honorio III. electus, qui & XIV.
ipse idem monasterium S. Catharinæ hujusmodi privilegio exornavit, auxitque.

Petrus Dei gratia Firmanus Episcopus, natione Romanus dilectæ in Christo filiæ Abbatissæ S. Catharinæ, & conventui ejus, necnon & successoribus ejusdem salutem, & perpetuo gaudere in Domino Jesu Christo. Amen.

Quoties a nobis petitur, quod religioni, & honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Quia tenco. . . . nostri Episcopatus officium divino auxilio exercemus, & exinde beatitudinis præmium securius expectamus, si personis religiosis, & præsertim in sexu fragili constitutis diligenti, & honesto curaverimus studio, atque solertia providere. Ea propter quæ a prædecessore nostro bonæ memoriæ Firmano Episcopo, Ugone scilicet, prædicto monasterio D. Catharinæ quacumque ratione data, sive concessa sunt, vel imposterum rationabili providentia tributa fuerint a quacumque persona, in sua volumus stabilitate persistere, & in futuris firmiter observentur temporibus, specialis confirmationis munimine roboramus. Cuncta itaque dilecta in Domino soror, & filia . . . quæ antefatum monasterium rationabiliter possidere dignoscitur, vel in futurum concessione Pontificum, Regum, vel Principum largitione, fidelium oblatione, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant, & ut generalius loquamur, & sub brevitate omnia, quæ in privilegio per memoratum prædecessorem nostrum Ugonem Episcopum bonæ memoriæ vestro monasterio indulto scripta per seriem continentur, illa modis omnibus approbamus pariter & confirmamus, statuentes, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere, vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur usibus monialium, aliarumque personarum ibidem Deo famulantium, pro quarum gubernatione concessa sunt, modis omnibus profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisve persona nostræ concessionis, & confir-

mationis hanc paginam sciens temere violare tentaverit, secundo, tertiove commonita, si non satisfactione digna correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de iniquitate perpetrata cognoscat, & a sacratissimo Corpore, & sanguine domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem venerab. loco sua jura servantibus, sit pax domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ operationis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Ad robur autem perpetuæ firmitatis conservandum, nos dictus Episcopus nostro jussimus sigillo muniri, atque roborari. Acta sunt hæc in præsentia horum Firmanæ Ecclesiæ canonicorum, videlicet Ægidii Archidiaconi, Bartholomæi Archipresbyteri, Bonifantis decani, Bartholomæi Mansionarii, presbyteri Philippi, presbyteri Bernardi, Bernardi Berardi, peremptoque Theobaldi, Joannis Giberti, Uguccionis Montis Robiani, Theobaldi Viviani, Jacobi Rustici, laudantium hæc omnia, & communi voluntate consentientium. Hujus rei testes sunt Donnus Dionysius S. Crucis, & donnus Petrus ejus capellanus, Raynaldus Donisdei, donnus Cambius Sacrista Episcopatus, magister Raynaldus Physicus, Suppo Jacobi, Jo. Raynaldi Seguini, Philippus Mors, Albertus Clericus Turris palmarum quondam, & alii plures in palatio Episcopali Simarii civitatis adstantes anno Dominicæ Incarnationis 1218. Indict. VI. die mensis Aprilis II. tempore D. Honorii Papæ III.

Ego Valentinus notarius rogatus, & mandato Episcopi memorati, & consensu canonicorum supradictorum scripsi, & publicavi feliciter.

Honorius deinde III. in favorem Episcopi Petri confirmavit privilegium, quod Firmanæ Ecclesiæ indulserat Innocentius III. sequentique favorabiliter auctum est.

HONORIUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei, venerabili fratri Petro Firmano Episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Et si universis Ecclesiis, ex injuncto nobis administrationis officio favoris nostri gratiam exhibere illis tanquam ad nos utroque jure pertinere noscuntur, & potius providere volumus, & debemus, quæ Apostolicæ sedi amplius sunt subjectæ: Licet igitur Firmana Ecclesia in spiritualibus Apostolicæ sedis privilegiis sit munita, volentes tamen eidem super temporalibus etiam Ecclesiæ Romanæ præsidium impertiri ad exemplar felicis recordationis Innocentii Papæ prædecessoris nostri, auctoritate Apostolica districte prohibemus, ne quis præter Ecclesiæ Romanæ legatum in civitate Firmana, vel castellis, videlicet S. Elpidio, castro civitatis novæ, Monte sancto, Montecausarum, Murro Vallensi, Podio S. Juliani nunc Macerata, Casali S. Claudii, monte Ulivi, sancto Justo, Cerqueto, Qualdrani, Montegranario, Monte Astone, Marano, & Furcella, & aliis, quæ Firmana Ecclesia juste nunc possidet, aut legitime adipisci poterit in futurum, aut aliis modis spectantibus ad eandem, exactionem facere, tenere placitum, vel causas tractare, absque speciali Apostolicæ sedis mandato præsumat, sed omnia bona ejus integra maneant, & quieta consistant, salvo in omnibus jure nostro. Adjicimus etiam, ut omnia, quæ de placito, bando, mercato, platea, vel portubus extra civitatem per Episcopatum, vel cæteris Regalibus in civitate Firmana, vel extra proveniunt tibi, tuisque successoribus, sine diminutione, vel contradictione qualibet persolvantur, salva Apostolicæ sedis auctoritate. Nulli ergo omnino hominum Episcopatum Firmanum inquietare liceat, aut rapere, vel invadere bona ejus, aut ipsos omnes molestare aliquatenus, vel gravare. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, aut prædictum privilegium in aliquo molestare, centum libras auri puri pro pœna componat, dimidium sacro Lateranensi palatio, reliquum vero sibi, vel suis successoribus, qui pro tempore fuerint, soluturus.

Ego Honorius Catholicæ Eccl. Episc.
Ego Vuido Prænestinus Episc.
Ego Corradus Portuen. & S. Rufinæ Episc.
Ego Fr. Nicolaus Tusculanus Episc.
Ego Leo tit. S. Crucis in Hierusalem presb. Card.
Ego Stephanus basilicæ XII. Apostolorum presb. Cardinalis.
Ego Gregorius tit. S. Anastasiæ presb. Card.
Ego Thomas tituli s. Sabinæ presb. Card.
Ego Uvidus s. Nicolai in carcere Tulliano diaconus Card.
Ego Octavianus SS. Sergii, & Bacchi diac. Card.
Ego Gregorius s. Theodori diac. Card.
Ego Raynerius S. Mariæ in Cosmedin diac. Card.
Ego Romanus s. Angeli diac. Card.
Ego Stephanus sancti Adriani diac. Card.
Ego Aldobrandinus s. Eustachii diac. Card.
Ego Aegidius SS. Cosmæ, & Damiani diac. Card.

Datum Laterani per manum Raynerii S. R. E. Vicecancellarii . . . Idus Martii Indict. 7. Incarn. Dominicæ 1219. Pontificatus vero D. Honorii Papæ III. anno 5.

Cæterum Petrus S. Michaelis templum ultra flumen Letum solemni ritu consecravit, ut tabula marmorea eidem suffixa Ecclesiæ in hæc verba prodit.

Anno Christi M. CC. XXII. ind. 10. die 3. mensis Maii consecrata est hæc Ecclesia a Petro Præsule Firmano in honorem S. Michaelis, & Ss. Fabiani, & Sebastiani, Vincentii, & Anastasii, Elpidii, Basilidis, Naboris, & Cyriaci, & S. Luciæ virginis. Hic delictorum relevatur mole . . Quisquis ad dies annum sibi quisque meretur, hic Domine cœli sacris bis si veneretur. Quis fieri fecit si quæris? Cambicis presbyter ornatus monachus Christo bene gratus.

35. RAYNALDUS Monaldi nobilis vir, sic lego in regest. Vaticano, Subdiaconus, & Apostolicus Capellanus, in demortui Petri locum electus Episcopus anno 1223. 10. Kalend. Julii ab Honorio III. ut habetur eodem in regest. Vatic. epist. 193. fol. 60. clero, & populo Firmano. Hic ille est, qui ab eodem Pontifice territorio Firmano investitus fuit, ut ex sequenti bulla videre est. XX XV.

HONORIUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei venerabili fratri Raynaldo Firmano Episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Et si universis Ecclesiis ex iniuncto nobis administrationis officio teneamur favoris nostri gratiam exhibere, illis tanquam utroque iure pertinere, & providere volumus, & debemus, quæ Apostolicæ sedi amplius sunt subiectæ. Licet igitur Firmana Ecclesia in spiritualibus Apostolicæ sedis privilegiis sit munita, volentes tamen eidem super temporalibus etiam Ecclesiæ Romanæ præsidium impertiri, ad exemplar felic. recordat. Innocentii Papæ prædecessoris nostri, auctoritate Apostolica districtius prohibemus, ne quis præter Ecclesiæ Romanæ legatum in civitate Firmana, vel castellis, videlicet S. Elpidio, castro civitate nova, Monte sancto, Monte causario, Monte vallenti, Podio S. Juliani, nunc Macerata, casalia S. Claudii, Monte ulmi, sancto Justo, Cerqueto, Qualdrani, Monte granario, Monte astono, Ripatransone cum Agello, Capite montis, Monte antiqui, & Mussiani, Marani, & Furcilla, & aliis, quæ Firmana Ecclesia iuste nunc possidet, aut legitime adipisci poterit in futurum, aut aliis bonis spectantibus ad eamdem, exactionem facere, tenere placitum, vel causas tractare, absque speciali Apostolicæ sedis mandato præsumat, sed omnia bona ejus integra maneant, & quieta consistant, salvo in omnibus jure nostro. Adjicimus etiam, ut omnia, quæ de placito, Bando, mercato, platea, vel portubus extra civitatem, & per Episcopatum, vel cæteris legalibus in civitate Firmana, vel extra proveniunt, tibi, tuisque successoribus sine diminutione, vel contradictione qualibet persolvantur, salva Apostolicæ sedis Auctoritate. Nulli ergo omnino hominum Episcopatum Firmanum inquietare liceat, aut rapere, vel invadere bona ejus, aut ipsius homines molestare aliquatenus, vel gravare. Si quis autem contra hæc venire præsumpserit, aut præsens privile-

gium in aliquo molestare, centum libras auri puri pro pœna componat, dimidium sacro Lateranensi palatio, reliquum vero sibi, vel suis successoribus, qui pro tempore fuerint, soluturus.

Ego Honorius cathol. Eccl. Epis.
Ego Pelagius Albanen. Epis.
Ego Corradus Portuensis, & S. Rufinæ episcopus.
Ego Nicolaus Tusculanus epis.
Ego Stephanus basilica XII. Apostolorum presb. car.
Ego Gregorius tit. S. Anastasiæ presbyter card.
Ego Joannes tit. S. Praxedis presbyter card.
Ego Octavianus card. Ss. Sergii, & Bacchi diac. car.
Ego Greg. S. Theodori diac. card.
Ego Stephanus S. Adriani diac. card.
Ego Petrus S. Georg. ad velum aureum diac. card.

Datum Laterani per manum magistri Vuidonis D. Papæ capellani . . Id. Februar. Ind. 12. Incarn. Domin. an. 1224. Pontif. vero D. Honorii Papæ III. ann. 8.

XX XVI. 36. PHILIPPUS Raynaldo defuncto suffectus est. Hic Firmanam sacram rem vix cœperat administrare, cum Priori S. Salvatoris de Firmo, qui a Friderico II. Ecclesiæ hoste multa perpessus fuerat, cœpit consulere velle. Quamobrem eidem potestatem fecit ad se trahendi eam eleemosynarum partem, quæ ex largitate piorum pauperibus obvenire solebat. sub dat. Anconæ anno 1227. ut hic manifeste perspici potest.

Philippus Dei gratia Firmanus Episcopus dilecto in Christo filio Priori S. Salvatoris Firmani salutem in D. J. C. Quoniam dignum est, & consentaneum rationi, ut qui pro Ecclesiis, fide, ac justitia tribulationes, & angustias plurimas patiuntur, per Ecclesiam consolentur, atque quod injuriarum est occasio, illis sit causa consolationis, atque salutis. Eapropter, dilecte in Christo fili, recolentes multa gravamina, angustias, & pressuras, quæ in persona, & rebus ab iniquis ministris perfidi quondam principis Friderici sustinuisti pro Ecclesiæ libertate, discretioni tuæ recompensationem tuis meritis exigentibus, & si non condignam, tamen quam possumus, duximus faciendam, si sanctissimi Patris nostri D. Papæ placuerit pietati; tibi tenore præsentium indulgentes, ut partem, quæ pauperibus debetur de his, quæ a Firmanis civibus pro anima relinquuntur, tibi liceat percipere, ac habere, usque ad sanctissimi Patris summi Pontificis placitum, & mandatum, cum dicta portio nulli certo loco, vel personis sit hactenus assignata, ulterius, & pauperibus aliquibus erogata. Ad cujus rei fidem omnibus faciendam, fecimus tam manu publica præsentes scribi, quam nostri sigilli munimine roborari sub anno Domini 1247. Indictione V. die XI. Febr. intrante. Quam concessionem nostram Ecclesiæ tuæ, & tibi tantum duximus faciendam.

Actum Anconæ in domo D. Vuidonis Nanchi, ubi supradictus D. Episcopus hospitatur, præsente D. Laurentio Abbate S. Crucis de Clenso, D. Archidiacono Raynaldo Ariminensi, D. Matthæo . . . D. Episcopi, D. Matthæo Bartholomæi Florentini Talemeri, & Rotundo camerario dicti D. Episcopi testibus rogatis.

Ego Acto Imperialis aulæ auctoritate notarius, ea, quæ superius leguntur, mandato supradicti D. Episc. & rogatus scripsi, & publicavi.

Eodem anno, ab omni lege diœcesana xenodochium appellatum Rivicellum olim suæ jurisdictionis Philippus exemit, eidemque multa privilegia, indultaque concessit.

In nomine sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Universis Christi fidelibus per Firmanam diœcesim constitutis, futuris, & præsentibus, Philippus, miseratione divina, Firmanus Episcopus, salutem, & sinceram in Domino charitatem. Cum inter cæteras dignitates sit dignorum libertas, & utilior habeatur, decens est, atque conveniens ut pauperibus Christi, miserabilibusque personis, & infirmis, leprosis tribuatur eadem retributorum exactio, ne Christi pauperes aliquod sentiant incommodum, & gravamen, imo de suavi, & perfecta quiete possint, & valeant in Domino congaudere: & quia gratum Deo munus creditur offerre pariter, & acceptum, qui miserabilium personarum relevandis incommodis debitæ pietatis obsequio satagit providere, & quæ maxima corruptione perpetua laborantes ob ægritudinis gravioris horrorem a communis vitæ hominum privatæ in locis mœstæ solitudinis exulare coguntur. Nos igitur, ut piæ postulationi infirmorum, atque leprosorum ad Rivumcelli commorantium gratum præbeamus assensum, quæ per eos a nobis humiliter postularunt, necnon & per dilectum filium nostrum Raynaldum Moricoctii, eorum autem procuratorem, syndicum locum hospitalis eorum, ipsum hospitale positum in loco, qui dicitur Rivuscelli Firmanæ diœcesis, in quo manent cum oratorio, & cum omnibus, quæ tunc habent, & in futuro Domino volente, poterunt adipisci, ac etiam personas, & quæ post eas illuc venturæ sunt, necnon & omnes alias ad hoc servitium, eorumque subsidium in ipso loco permanentes possimus jure per Deum omnipotentem, & reverentiam D. N. I. C. necnon & beatissimi Marci, in cujus honorem jam dictum hospitale factum est, & ædificatum pro nostra, nostrorumque successorum salute, ipsum hospitale, & locum cum oratorio, clausuris, hortis, vineis, agris, & cum possessionibus omnibus cultis, & incultis, & cum omnibus aliis bonis, quæ nunc habent, & tenent, ac in futurum permittente Domino largitione alicujus poterunt habere: Personas quoque eorum, & quæ post eas illuc venturæ sunt, & omnes alias ibidem manentes ad servitium Dei, & eorum juvamen per nos, nostrosque successores communicato capituli nostræ Ecclesiæ consensu tam in temporalibus, quam spiritualibus eximimus pleno jure ab omni jure Episcopali lege diœcesana, & cujuscumque alterius conditionis, obligatione nihil nobis, nostrisque successoribus in prædictis omnibus reservantes, nisi pro temporalibus unam libram ceræ tantum nobis, nostrisque successoribus annuatim census nomine persolvend. & pro spiritualibus consecrationem Ecclesiæ, & altaris, necnon & alia Ecclesiastica sacramenta, cum ab eis fuerimus requisiti sit a nobis gratis, & absque ulla pravitate voluerimus eis exhibere, alioquin liceat eis illa recipere a quocunque Catholico Episcopo communionem, & gratiam Apostolicæ sedis habente. Remittimus etiam eis partem mortuariorum, sive in testamentis, vel alio modo eis relictorum jure aliquo nobis competentem; personas vero ad eundem locum, vel ecclesiam e seculo fugientes liberas esse volumus, & ab omni exactione cum omnibus rebus suis immunes; sepulturam quoque in eodem loco liberam esse decernimus. Præterea quod non sit licitum fratribus, vel infirmis antedicti loci aliquem excommunicatum, vel interdictum nominatum recipere, nec tenere. Præterea volumus, quod si infirmi, aut leprosi ex toto inde recederent, & locum prædictum dimitterent penitus prohibitus locus remaneat solutus Romanæ Ecclesiæ. De sepulturis autem dicimus, & exceptamus jure illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora sumuntur. De excommunicatis vero sic est intelligendum, & de interdictis nominatim, quod eos non recipiant, nisi primo fuerint absoluti. Sane ne alicui liceat nostra, vel alicujus auctoritate ad eundem locum, vel ad personas ibidem existentes manus extendere rapacitatis præsenti scripto præcipimus pariter, & inhibemus, ne aliquis Plebanus, vel aliqua persona ab ipso loco, vel a personis . . . manentibus recipere, petere audeant, vel extorquere. Si quis vero Episcoporum, vel quilibet alius, quod Deus avertat, calliditate, aut cupiditate commotus superius comprehensa temerario ausu violare, seu diminuere præsumpserit, divina ultione prostratus, iram summi Dei incurrat, anathematis vinculo, nisi resipuerit, perpetuo illigatus subjaceat, pecunialem quoque pœnam centum librarum . . . . loco nihilominus persolvere teneatur, præsente scripto rato manente; ad cautelam namque, & certum argumentum hujus exceptionis, & remissionis a nobis perceptæ volumus, & mandamus præsens scriptum per Paulum Notarium propriæ subscriptionis publicari, & nostri sigilli munimine roborari. Insuper nos de Dei benignitate, ac misericordia confisi, omnibus, & singulis personis bene facientibus loco antedicto, & infirmis manentibus in eo, annum unum de venialibus, & quadraginta dies de criminalibus suorum

peccatorum, de quibus veram suprascriptam pœnitentiam misericorditer in Domino relaxamus, offendentes autem res, & personas antedicti loci, & non . . . dantes, maledictionem habeant sempiternam, & cum iniquis sempiternam damnationem.

† *Ego Philippus Episcopus sanctæ Firmanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.*

† D. *Joannes Archidiaconus, & canonicus Firmanæ ecclesiæ hoc decreto perfecto consensit & nomen suum fecit subscribi.*

† D. *Rainaldus Archipresbyter, & canonicus Firmanæ ecclesiæ in prædicto consensit, & suum nomen scribi voluit.*

† D. *Gerardus decanus, & canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, & suum nomen jussit apponi.*

† D. *Salimbene Mansionarius, & canonicus Firm. ecclesiæ consensit, & suum nomen fecit subscribi.*

† D. *Theobaldus Jo. Giberti Firm. ecclesiæ consensit, & suum nomen fecit conscribi.*

† D. *Thebaldus Vivianus Firmanæ ecclesiæ canonicus consensit, & nomen suum scribi fecit.*

† D. *Albertus Rustigi canonicus eccl. Firm. consensit, & fecit suum nomen apponi.*

† D. *Gibertus D. Jo. canonicus Firm. eccl. consensit, & nomen suum fecit apponi.*

† D. *Massus Gentilis canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, & nomen suum fecit apponi.*

† D. *Arnoldus doctor canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, nomen suum fecit apponi.*

† D. *Nicola . . . canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, & nomen suum scribi voluit.*

† D. *Gentilis Simonis canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, & nomen suum fecit apponi.*

† D. *Alexis canonicus Firmanæ ecclesiæ consensit, & nomen suum fecit apponi.*

Hæc peracta sunt in civitate Firmana in domo D. Nicolai Domini Soppi, & . . . , sive in Ecclesia majori, præsentibus D. Joanne Domini Episcopi Camerario, D. Manente Capellano ipsius D. Episcopi, D. Palmerio Plebano ejusdem, D. Priore hospitalis, fratre Jacobo de Offida, fratre Antonio de Ordine Fratrum Minorum, Fratre Jacobo de Civitate Nova ejusdem Ordinis, Magistro Jacobo de monte Ulmo, magistro Adeactio de S. Severino, magistro Petrucciolo Parmisiano, magistro Damiano Notario, D. Jacobo Alberti Alexandri, Conrado Viviani Jo. Antis, Jo. Deutesalvi, D. Jacobo Juxtamare, & pluribus aliis testibus vocatis, & rog.

Facta sunt hæc omnia sub anno D. N. J. C. 1227. Indict. 1. mense Aprili, die Martis, temporibus D. Gregorii Papæ IX. & D. Friderici Romani Imperatoris.

Hic idem Philippus aliquot loca concessit Joanni Columnæ Cardinali S. Praxedis, Picenique Legato anno 1233. Eodemque anno Berengaria, Hispaniæ Regis soror, uxorque Joannis Brennæ Regis Hierusalem coram Joanne Columna Legato Ecclesiam S. Dominici Firmi fundavit, in cujus fundatione legatus primum lapidem jecit in angulum versus plateā S. Martini, cum hac inscriptione. *Quam dilecta Tabernacula tua Deus*. Secundum lapidem jecit Philippus Episcopus in angulum, ubi Ecclesia erat, hortusque S. Thomæ, his præludentibus verbis: *Fundamenta ejus in montibus Sanctis*. Prope vero lapidem, quem primum jecerat Cardinalis Columna, Reges Joannes, ac Berengaria adjecere tertium cum hac precatione: *Protector noster aspice Deus*. Prope lapidem ab Episcopo Philippo jactum, quartum collocavit Guillelmus Alemannus, pro Imperatore, Senatuque Firmano dictæ civitatis administrator. Complebant vero tunc Firmanum senatum, Mannus Mannius, Petrus Bussorius, Jacobus Autus, Franciscus Albertonus filius Paccaronii, Guiscardus Siriti Guiscardi, Gresseriusque Grisserius.

Hic idem Episcopus Ecclesiam S. Martini S. Frācisci alumnis concessit, quæ tunc ditionis Firmanæ erat, vocabaturque de Offeda. Hodie vero ad Asculani Episcopi spectat arbitrium. Consule Vaddingum in Ann. Minorum tom. 2. Philippi obitus memoratur in veteri Fontis Avellanæ Kalendario die 24. Maji.

37. GERARDUS Episcopus Firmanus electus anno 1250. Clericali capitulo concessit jus conferendi Ecclesias, ac sacerdotia S. Zenonis, S. Spiritus, S. Luciæ, sanctique Germani; eodemque anno Ecclesiam S. Mariæ de Monte Sancto donat Priori, & Fratribus Ordinis S. Augustini de Bretio. Donationem confirmat Innocentius IV. an. VIII. 12. Kal. Octob. in quo Gerardus vocatur electus. Hujus Episcopi temporibus inter moniales S. Catharinæ, sanctæque Mariæ de ædificatione cujusdam Oratorii gravis, diuturnaque exarsit lis anno 1254. quam Episcopus Gerardus anno 1257. tandem composuit. Extat in Regest. Vatic. Urbani IV. epistola contra Gerardum hunc Firmanum Episcopum, præcipuum fautorem, Monfredi Tarentini, data anno 1263. 11. Kal. Januarii, Pontificatus 3. epist. 29. fol. 87 Eodemque ann. excessit Gerardus. Meminit hujus Episcopi Tossignanus lib. 2. hist. Seraph. XXXVII

38. PETRUS Episcopus Firmanus, ex Episcopo Camertino ad hanc sedem translatus ab Urbano IV. circa annum 1264. Decessit anno 1273. XXXVIII.

39. PHILIPPUS Præpositus Cathedralis X. Gregorio jubente ad hanc sedem ascendit an. 1273. die 25. mensis Maji, ex Regest. Vatic. epist. 140. fol. 42. In ea dignitate vixit usque ad annum 1300. obque singulares animi dotes, spectatamque prudentiam, sub Romanis Pontificibus, trepidis, gravissimisque muneribus est perfunctus. Siquidem sub Nicolao III. Romæ jus dixit; idemque Pontifex illum legavit in Pannoniam ad Regem Ladislaum, compulitque illum redire, unde discesserat, hoc est, Pontificis Romani parere imperio, quod abusibus admissis, eluctari fuerat conatus. Hujus Legationis meminit Antonius Bonfinius lib. 8. Rerum Hung. Dec. 2. Thomasque Bosius de Sign. Eccles. lib. 5. Sig. 17 a. Qui hunc Philippum civem, & Cardinalem appellant. Falluntur autem, dum arbitrantur ad hujusmodi Legationes tunc temporis non fuisse in moribus nisi purpuratos admitti. Mittebantur enim tunc & simplices Presbyteri, Monachi, ac Præsules Ecclesiarum, quorum in transigendis negotiis esset perspecta dexteritas. Cæterum Philippum non fuisse Cardinalem non solum ex epistola Bonifacii VIII. ad successorem Albericum, verum etiam ex hac subjecta Scriptura facile liquebit, quæ continet Gentilem, syndicum, ac procuratorem Religiosorum hospitalis S. Marci de Firmo coram Episcopo comparuisse, nec tamen ibi ulla de Cardinalatu ejusdē mentio extat. XXXIX.

In nomine Domini Amen.

Anno ejusdem 1296. Indictione nona die 6. mensis Septemb. tempore D. Bonifacii Papæ VIII. Appareat omnibus evidenter, quod frater Gentilis de hospitali S. Marci de Rivicellorum de Firmo syndicus, Prioris, & Conventus ipsius hospitalis constitutus coram venerab. D. Philippo Dei gratia Firmano Episcopo syndicario nomine dicti Prioris, & Conventus, sive capituli quandam protestationem in scriptis interposuit in hunc modum. Coram vobis venerab. Patre D. Philippo Dei gratia Firmano Episcopo frater Gentilis de hospitali S. Marci de Rivicellorum constitutus syndicus nomine dicti hospitalis, tanquam frater dicti loci protestatus protestatur . . . instantia, quod nullam procurationem, nullum decretum occasione alicujus Legati, vel dominii spiritualis, & temporalis, tenentur persolvere, & non possunt compelli ad dicta solvenda tam ex privilegiis dicti hospitalis eidem indultis a SS. Pontificibus, & Episcopis Firmanis Catholicis contra eos non faciatis aliquas exactiones, & tam ex antiqua consuetudine obtenta tanto tempore, cujus non extat memoria, & si quam facitis, quod non credit, vel facere intenditis, quod non præjudicet eis, cum sit violenta, & illicita protestando prædicto omni modo, & jure quo potest . . . Facta fuit dicta protestatio Maceratæ in domibus plebis S. Juliani, præsentibus D. Silvestro Plebano plebis de monte Astone, D. Jacobo Mascaris de Firmo, & Paulo . . . plebis montis Ulmi.

Et ego Bonaventura, olim Raner . . . Imperiali auctoritate Notarius publicus, prædicta, & exrogatus scripsi, & publicavi.

XL. 40. RICHARDUS Firmanis jus divinum dicebat, ut nonnullis placet. Verum neque in Regestis Apostolicis, neque in lib. Provisionum nulla de eo mentio spectatur; immo in bulla Bonifacii VIII. in qua Albericus a Placentina sede ad hanc Firmanam transfertur per obitum Philippi notatur; unde Richardus, de quo habetur mentio in sequenti inscriptione, aliis, quam Firmanis præfuisse potuit: tamen post mortem Philippi hanc Ecclesiam ante Alberici translationem commendatam habuisse an. 1300. an. scilicet seculari, quem Bonifacius VIII. instituerat, ut legitur in marmorea tabula in Ecclesia S. Salvatoris affixa.

Janua salutis cunctis fuit pravia tutis
Munere benigne, Richardo Præsule digno
Gratia tanta Dei Prioris nomine veri
Tempore secundo Salvator undique mundo
Salutem dedit, qui Romam pergere quærit
Limina Sanctorum visitet pietate decorum
Anno milleno currentibus ordine pleno
Et tercenteno vigebat in orbe sereno.

XLI. 41 ALBERICUS Vicecomes *a*, civis antea ac Placentinus Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1300 *b*. 2. Kal. Martii, ex Reg. Vatic. epist. 38. fol. 12. Ubi habetur, quod Philippo demortuo successerit. Hic executor fuit cujusdam bullæ Benedicti XI. qua alterius bullæ Bonifacii VIII. contra Dominicanos, Franciscanosque pondus abrogabatur; cujus rei meminit Michael Pius in Chron. Ord. Præd. Hoc sequenti monumento Maceratensis publica res, suorum civium quosdam apud Albericum Episcopum excusat, quod cum Firmum profecti essent, ut ibidem Ascensionis diem venerarentur, haud debitum parenti filii, ovesque pastori detulerint obsequium. Monumentum dignum visum est, quod hic adscriberetur. * Etsi à plerisque, vel suppotititium, vel ad libitum corruptum existimetur, quod neque inficior, neque affirmo, ut veritas aliquando locum habeat; ut inde perspiceret secutura posteritas, quam veteres religioni ducerent suos non excoluisse Pastores.

a De hoc consule Campiana in hist. Placen. par. 3. *b* Mandes. 1301.

* Ex Appen tom. 3.

In Dei nomine Amen.

Anno Domini 1314. Indictione 12. Ecclesia Romana Pastore vacante die 17. mensis Junii. Id. quod hostis instigatione .... qui nocere humano genere ... quotidie invenitur, & qui a principio ejus ruina conatus est astutia sua unitatem fidelium rescindere, ac bonorum operum dulcedinem invidia felle inficere, & omnibus modis humanum genus evertere, & perturbare; nam dolet satis, & erubescit charitatem, quam ipse nequit habere, homines constantes ex lutea materia in terra tenere, quod proxime accidisse, scilicet inter Capitaneum, & custodes a venerab. in Christo Patre, & D. D. Alberico Firmano Episcopo deputatos, & pranominatos pro festo Ascensionis Domini nostri proxime pracedentis ad Ecclesiam Domini Claudis ex parte una, & quosdam incolas, seu habitatores terra Macerata ex altera seditionem exortam, in qua aliqui ex ipsis habitatoribus terra Macerata malignis .... non uti eos decebat ad venerandum festum, & Sanctum pradictos, non ad venerandum Patrem eorum, & D. Dominum Episcopum pralibatum, non ad honorandum matrem eorum, & Dominam civitatem Firmanam, cujus etiam Episcopus pranominatus, de qua erant supradictus Capitaneus, & nonnulli ex dictis Custodibus attendentes peccare . . . in eas volentes commune, & universalitas omnes terra Macerata, quibus omnibus ea per dictos malignos commissa pracordialiter displicuerunt, quantum possunt eorum humilitate emẽdare, convocatis majori concilio, scilicet speciale, & generale, videlicet universis hominibus de qualibet . . . & omnibus aliis hominibus terra Macerata ad dictum concilium venire volentibus, & congregato in eorum Palatio more solito ad sonum campana, & vocem praconum de mandato, & auctoritate venerab. viri D. Joannis, D. Nicolai de Ascolo dicta terra Macerata potestatis unanimiter, & concorditer nemine discrepante fecerunt, constituerunt, creaverunt, & ordinaverunt magistrum Lambertutium, magistri Petri de dicta terra Macerata eorum, & ipsius communis Syndicum ad eundum similiter ad civitatem pradictã Firmanam, & ad exponendum reverenter coram venerabili Patre, & D. D. Episcopo supradicto, & coram magnificis, & egregiis viris Dominis Potestate, Capitaneo, Prioribus, & Concilio ipsius civitatis, quomodo ea mala commissa eis pracordialiter displicebant, quod quantum eorum possibilitati conceditur, ea, qua per dictos malignos imprudenter facta fuissent, ipsi tanquam filii humiles de benignitate ipsius Domini Episcopi, & Patris eorum, & de pietate ipsius civitatis matris eorum, & Domina . . . emendare effectualiter intendunt, & ad ponendum se dicti communis, & hominum terra Macerata nomine cum omni reverentia supradicta emendare in manibus eorum, ut possint supra ipsam mandare, & pracipere quicquid eis placet alto, & basso, & ad obediendum eisdem mandatis, & praceptis, & quidquid per ipsum Syndicum factum, seu actum fuerit, & quidquid per pralibatos Dominos Episcopum, Potestatem, Capitaneum, Priores, Concilium, & Commune civitatis pradicta fuerit decretatum, mandatum, seu praceptum super hac promiserunt nobis infrascriptis Notariis nomine terra pradicta ... firmum, gratum, & ratum habere, nec molestiam aliquam occasione, seu causa sub obligatione bonorum ipsius communis.

Actum Macerata in Palatio dicti Communis, prasentibus D. Bernabeo de monte Lupone, & D. Francisco de Fabriano, D. Benvenuto Matthai, D. Conrado D. Pauli, D. Camillo Berando, D. Boethio, D. Pauli, & Boninfante Bentivolis, & Pererio Federici testibus, & aliis pluribus & Bertino Jacobutii Notarii una mecum de pradictis rogatis. . . .

Et ego Joannes Antonii magistri Actonis de eadem Notarius, omnibus, ut supra legitur pradictis interfui rogatus pradicta publicavi.

Ego Bertinus Jacobutii Taliaferri de Macerata Notarius, his omnibus interfui rogatus una cum dicto magistro Joanne Notario me scribere, vel subscribere; ideo me subscripsi, & publicavi, meumque signum apposui consuetum.

42. FRANCISCUS Gentilis militis de Mogliano filius, a Joanne XXII. sublectus est an. 1318. 7. Kal. Octobris, irritata electione Rainaldi Jacobi, & Jacobi Rogerii canonicorum a minori parte capituli facta. Ex Reg. Vatic. Hujus Episcoi temporibus S. Juliani castellum, quod hoc tempore Maceratam vocamus, idem Pontifex a Firmana jurisdictione sejunxit, jussitque in civium unitatem coire, eisdem attributo Pastore, quo Recanatenses paulo ante privaverat. Rem accurate persequitur Hieronymus Rubeus in Ravennati Historia lib. 6. evenitque ejusmodi rerum conversio 1322. Obiit Franciscus ann. 1328. commendaturque Ecclesia Firmana ad beneplacitum Apostolicum Francisco de Sylvestris de Cingulo Episcopo Florentino die 12. Kal. Aug. an. 12. Joannis 22. Quo anno ab Antipapa Nicolao V. Corbario fuit electus Vitalis quidam, qui consecratus fuit in curia ejusdem PseudoPapæ per Laurentium Episcopum Arianum schismaticum 9. Kal. Julii anno 1. Antipontificatus, ex Reg. ejusdem. XLII.

XLIII 43. Fr. JACOBUS de Cingulo per revocationem commendæ supradictæ, electus est an. 1334 5. Idus Martii, ut habetur in lib. Provis. Prælatorum: decessit autem 1349. Hic Syndico S. Mariæ Novellæ charitatis Firmanæ potestatem fecit Xenodochium fundandi, pluraque illi privilegia impendit. * Fuit Jacobus iste Ord. Prædic. alumnus, Verbi Dei concionator eximius, Sacræ Theologiæ insignis magister. A

* Ex App. tom. 9.

XLIV 44. BONJOANNES Placentinus in Pannonia antea Bosnensis Episcopus ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1349. V. Kalendas Februarii. Hic cum majori altari Cathedralem Ecclesiam consecravit anno 1351. cum incolis castelli Othoni multas, ut vocant, conventiones transegit 1355. Hunc reperi vixisse anno 1359. declarasseque quoddam testamentum in favorem Monialium S. Catharinæ, eidemque declarationi ita se subscripsisse.

Bonjoannes, Dei & Apostolicæ sedis gratia, Episcopus, ac Princeps Firmanus.

Nullum antiquiorem repereris, qui sibi principis Firmani titulum usurpaverit. Translatus est Bonjoannes ad Archiepiscopatum Patracensem anno 1363. B

XLV. 45. Fr. ALPHONSUS de Tauro Ordinis Minorum, electus Episcopus Firmanus 3. Non. Maii 1363. successit Bonjoanni, qui cum annos septem hanc rexisset Ecclesiam, ad Astoricensem sedem in Hispania translatus est anno 1370. Reperi in tabulis Ecclesiæ Firmanæ Antonium quendam Episcopum vixisse anno 1363. suspicor autem ex incogitantia scribentium, Alphonsum in Antonium transiisse; nam ut vidimus ex regesto Vaticano, Alphonsus Bonjoanni successit; huic vero Nicolaus anno 1370. eodemque abductum errore fuisse crediderim, qui Ægidii Albernotii Cardinalis vitam perscripsit, dum condito testamento quemdam Rodulphum Episcopum Firmanum testem subjecit anno 1364. vigesima nona Septembris, siquidem Alphonsus tunc hanc regebat Ecclesiam. Hic multa cum laude pietatis aliquot sanctorum reliquias in ecclesiam S. Luciæ transtulit. Anno vero 1370. aliquot condidit decreta in favorem castelli Montis Othoni Firmanæ jurisdictionis. C

XLVI 46. NICOLAUS, Perusinus, Episcopus Pisauriensis, ad hanc sedem translatus anno 1370. Kalendis Julii, ex regest. Vatican. De diœcesis limitibus gravem litem exercuit cum Maceratensi, ac Recanatensi Episcopo, atque ob eam rem reperitur condita procuratio in persona Matthæi Philippi 1372.

XL VII. 47. ANTONIUS de Vetulis, Viterbiensis, ad hanc dignitatem promotus est circa annum 1375. de eo chronic. manuscript. Firmana, quæ extat apud clarissimum virum Carolum Strozzam patritium Florentinum, sic habet. *Anno 1380. die 20. Martii frater Antonius Episcopus, & princeps Firmanus absolvit omnes tam mares, quam fœminas, mandato D. Papæ Urbani de rebellione facta contra Ecclesiam. In eodem chronic. paulo post anno 1384. die 20. Martii venerunt bullæ, seu literæ Papales qualiter D. Antonius Episcopus Firmanus aufugerat, & ideo si poterant, caperent.* Hinc postea reperio ab Urbano VI. honore Episcopatus fuisse spoliatum 1385. tametsi me causa lateat; potuit autem adhæsisse Antipapæ Clementi, cum per ea tempora Ecclesiasticos viros teterrimum schisma jactaret. Etenim mortuo Angelo Firmano Episcopo, qui fuerat degradatus, fortasse suffectus. Bonifacius IX. Pontifex ad eandem Firmanam civitatem iterum illum assumpsit, eundemque appellat Antonium, Episcopum olim Firmanum, noviterque ad eandem dignitatem assumptum. Eundem Bonifacius Januam legavit, gubernatoremque generalem Campaniæ, ac Maritimæ effecit. Compulit ad fœdus Perusinos ex fœda discordia dissipatos 1393. ut refert D. Antoninus 1397. Palatium exædificandum curavit, ubi hæc inscriptio legitur. D

Reverendissimus Antonius de Vetulis de Viterbio, Legum Doctor, Dei gratia Episcopus, & Princeps Firmanus construi fecit has Episcopales domos in honorem Virginis gloriosæ anno M.CCC.LXXXXI.

Certam pecuniæ summam imperavit Antonius ab incolis Montis Othoni exigendam, ut inde Grottarum oppidum redimeretur. Romæ condidit suum testamentum anno 1405. domosque paternas sitas in regione Pinnana Ecclesiæ S. Petri legavit. Quamobrem clericale capitulum quotannis in die defunctionis ejus inferias celebrat gratitudinis ergo. E vivis autem exemptus tumulatus est in Vaticano.

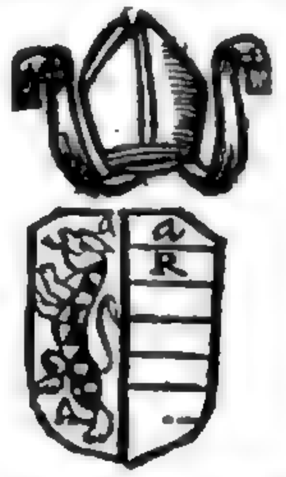

48. ANGELUS de Perleonibus de Urbe successit Antonio Vetulo deposito anno 1385. electus memoratur in bulla Urbani VI. 14. Kalendas Novembris anno 8. Defunctus est sub Bonifacio IX. eidemque suffectus est idem Antonius Vetulus, restitutusque est ad suam olim Ecclesiam. XL VIII.

49. M. LEONARDUS de Physicis de Sulmona, Episcopus antea Asculanus, sanctæque Romanæ Ecclesiæ Camerarius, ab Innocentio VII. ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1406. usque ad annum 1412. deinde provectæ ætatis è vita discessit, dignus profecto, qui ob singularem doctrinam, vitæque probitatem majoribus dignitatibus insigniretur. XLIX

50. JOANNES Formanus è Firmo, quem Clementinus in historia Ariminensi Hieronymum de Seravalle appellat, Savonensis primum Episcopus, mox & Asculanus, ad Ecclesiam demum Firmanam translatus est 1412. 13. Kal. Augusti. Constantiensi Concilio interfuit, atque a Martino V. Columna Visitator, & corrector monialium S. Catharinæ Firmanæ adhibitus est, quæ sub S. Benedicti regula vitam degebant. Firmanam Ecclesiam per quinque omnino annos administravit, illumque deinde idem Martinus transtulit ad Fanensem Episcopatum 1417. Kal. Decemb. ex lib. provis. Prælat. L.

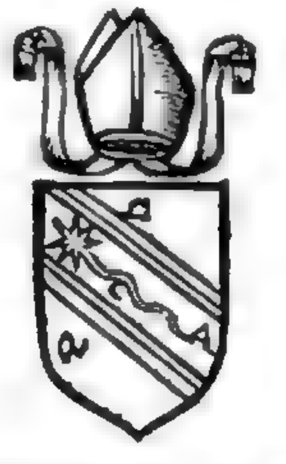

51. PETRUS de Melioratis, filius Ludovici principis Firmani, neposque Innocentii VII. Joanni suffectus est 1418. Illius meminit Michael Pius in chron. S. Dominici anno 1422. cum Episcopo Corinthi potestatem fecit consecrandi majus altare Ecclesiæ S. Dominici de Firmo, cujus erat alumnus. LI.

52. JA-

LII. 52. JACOBUS de Melioratis, hujus Ecclesiæ administrator adscitus est 1425. usque ad annum 1426. ut extat in monumentis archivii dictæ Ecclesiæ.

LIII. 53. DOMINICUS Capranica, filius Nicolai, Romæ natus est 1398. pridie Kalendas Junii. Nobilissimæ indolis fuit, ingenioque flexibili ad omnia. Patavii, Bononiæque suorum studiorum tyrocinium fecit; cumque bonarum artium lauream ibidem consecutus fuisset, illamque singulari vitæ probitate cumulasset, a Martino V. Apostolicæ Cameræ Clericus, secretarius, ac prothonotarius declaratus est, Æmiliæque provinciæ gubernator adscitus. Quam provinciam cum incorrupte administrasset, Firmanæ Ecclesiæ Episcopatu ab eodem Pontifice ornatus est, atque legatione Perusiæ, Spoletanique Ducatus 1426. eundemque sub vitæ finem Cardinalem creavit; tametsi Pontifex hoc suum postremum placitum non sivisset dimanare in vulgus. Cæterum secuta morte Martini, haud pro Cardinali Dominicus habitus est, dum purpurati Patres ad novum creandum Pontificem ingrederentur Comitium. Ibi evasit ad sedem Eugenius IV. qui inter cæteros parum æquos Cardinales, tacite obtentam Cardinalitiam dignitatem invidiose visus est præresudisse Capranicæ, sic ut nec postea novo tiaræ lætus honore adduci potuerit, ut deprecanti Dominico Cardinalitia insignia conferrentur. Quamobrem jus suum tutaturus, statuit sibi in Germaniam ad Cæsarem, atque ad Basileensis Concilii Patres, adjuncto sibi Ænea Silvio, qui postea Pius II. fuit, secretario, proficiscendum. Qui juribus mature pensatis, secundum Capranicam judicarunt, censueruntque Cardinalitia insignia illi restituenda. Nimium excanduit ad decretum Eugenius, advocatoque publico Patrum purpuratorum consessu non modo non rata habuit, quæ statuisset Concilium; verum etiam Dominicum omni honore privavit, Firmanumque Episcopatum Bartholomæo Valvensi Episcopo administrandum attribuit. Itaque duriorem fortunam Capranica expertus est, donec quod jure non potuit, animi denique demissione est assecutus. Florentiæ siquidem, ubi tunc Pontifex morabatur, ad oscula pedum beatorum accedens veniam impetraturus, & a leniori jam Pontifice promeruit veniam, & cum opimis sacerdotiis purpura sub titulo S. Crucis in Hierusalem est insignitus. Igitur ex eo quasi porrecta fronte Capranicæ fortuna arrisit, vacavitque illi, ejusdem favorem exaggeratis foventi virtutibus. Pontifex namque non modo deinceps amavit Capranicam, sed eidem etiam tanquam confidentissimo trepidiora demandavit expedienda consilia. Illum siquidem difficillimo tempore in Picenum legavit, hoc est tunc cum Franciscus Sfortia victricibus illatis armis provinciam illam infestam haberet, cumque illo pro Ecclesiastica libertate collatis signis, plane ostendit, viriles animos haud degenerare sub purpura. Itaque civitatem Firmanam recuperavit; solemni ritu eam ingressus est 5. Januarii 1446. Arcemque Girosalci excidit, Perusinaque legatione egregie perfunctus est. Nicolaus V. ad Alphonsum Neapolitanum Regem illum legavit, qui Tyburtinam civitatem Ecclesiasticæ ditioni ademerat; itaque Capranica compulit Regem, ut quæ abstulisset, Pontifici restitueret. Ea legatione feliciter perfuncto summa Pœnitentiaria demandata est. Per ea tempora Byzantium invaserant Turcæ; quamobrem idem Nicolaus, ut obsisteret progredientibus, per Capranicam instituit exorare principes Christianos, ut in tantam rem vellent expedire arma; factoque initio a Neapolitano Rege, cæteros principes ita divisos expertus est, ut nulla medicina ad communem salutem exulceratis ambitione animis posse fieri videretur. Januenses tamen fœda discordia dissipatos ad pacem adegit. Duodecim omnino legationibus feliciter obitis inclaruit, sed nulla major unquam in eo virtus enituit, quam moderatio animi, divitiarumque despicientia. Cujus virtutis fructus singulariter aliquando percepere Cistercienses. Etenim cum Eugenii IV. temporibus ex vecordia cujusdam Juliani Lapini Abbatis Septimi nobilissimi cœnobii ex ordine Cisterciensi fortunas contigisset labare, funditusque everti, Pontifex coactus Abbatem deturbavit de sede, Septimianumque cœnobium, ac monasterium Bonisolatii ejus ditionis Capranicæ commendavit. Quid ibi Dominicus? anxiam sane curam suscepit, opes refecit. Quin effusis propemodum thesauris, cum pleraque recuperasset, quæ luxus perdiderat, florens iterum cœnobium Septimianis monachis de saniori eligendo Pastore deliberaturis, raro exemplo ad posteritatem attribuit. Inde puriores mores, monastica inde disciplina restrictior, progressus uberiores ad perfectionem extitere; Ita ut inde deinceps emissis monachorum coloniis, Cisterciensis Italica congregatio dimanaverit. Monachi proinde, haud beneficiorum immemores, præ foribus veteris Castelli, quod Septimianæ ditionis erat, in marmorea tabula egregii facti voluerunt extare memoriam. Quin annuas, perpetuasque inferias pro eodem in Septimo, cæterisque Hetruscis monasteriis celebrandas censerunt, ut vel obliviosis nullo unquam tempore, tantus pater, ac patronus munificus posset excidere. Cæterum Dominico in ferendis sententiis, proferendaque veritate erat libertas tanta, ut cum aliquando Pontifex ipse narraret, se de consilio fratrum suorum Cardinalium aliquid facere, retulerit Capranica; se unum, quicquid illud erat, latere. Principibus Christianis maximo in pretio fuit: nec minus omnis ordinis homines illum amabant, quod in eo illæ elucerent virtutes, quæ vere principem, optimumque Prælatum decerent. Amicos præcipue coluit, maxime autem eos, quos aliqua singularis virtus commendaverat, Itaque amicos, alumnosque habuit Pium II. Piccolomineum, Amicum Aquilanam, Jacobumque Ammannatum, cui Ticinensis Cardinalis adhæsit cognomen, aliosque quamplures, qui seculum illud immortalitatis fama compleverant. Bibliothecam nobilem imprimis instruxit, quam duobus millibus pretiosis codicibus ditasse narratur. In domibus paternis nobile studentium coadunavit collegium, quod ex auctoritate Capranicæ tulit cognomen. Nominationem unius scholaris Firmanis Episcopis suis successoribus honoris ergo attribuit, idemque jus decrevit esse Septimiano Abbati, in quod monasterium præcipua olim contulerat fortunarum ornamenta. Plura sub vitæ finem piè dum conderet testamentum, legavit, quæ omnia felici executioni mandavit Angelus Capranica frater Cardinalis. Jam quinquaginta, & octo natus annos Romæ decessit, dum sacra sedes vacua foret, eidemque defuncto ob singularem vitæ probitatem omnium omnino lachrymæ parentarunt, anno 1456. 19. Kalendas Septembris, sepultusque est apud S. Mariam supra Minervam, in cujus marmoreo sepulchro ab Angelo, defuncto fratri erecto, hanc inscriptionem legunt prætereuntes.

Sedente Paulo II. Dominico Capranicensi tit. S. Crucis in Hierusalem presb. Cardinali, Antisti Firmano, Majori Pœnitentiario, xij. Apostolicis legationibus claro, Pacis Italicæ in annos xxv. constitutori, doctrina, religione, & sanctis semper operibus admirabili, Angelus ejusdem tit. Cardinalis, unanimi fratri, ac sibi commune monumentum hoc fecit. Vixit idem Dominic. ann. LVIII.

Dominici vitam enarravit Joannes Baptista Podius, Jacobus Cardinalis Papiensis, Vespasianus Florentinus vulgari sermone, nondum cusam; ejusdemque meminit Garimbertus, Ciacon. noster Andreas Victorellus in suis additionibus ad Ciaconium, Baccetius Abbas Cisterciensis in sua manuscript. Septimiana, nosque demum, qui Septimiano cœnobio præfuimus, non potuimus erga illud monasterium non recordari plane regiam munificentiam, Narrat S. Antoninus Florentinorum Antistes 3. par.

histor. Capranicam post mortem lumbos cilicio præcinctum fuisse repertum. A

Scripsit hic optimus Cardinalium parvum tractatum quemdam de contemptu mundi, quem manuscript. monachi Cistercienses Florentiæ in sua Bibliotheca diligentissime asservant, tanquam irrefragabilem testem moderationis ejusdem. Litteratorum hominum munificentissimus ipse Mecœnas fuit Dominicus, justitiæ, & pacis amator, de quo Antonii Gerardini musa non siluit in Pubellea quinta, quæ inscribitur illustris ad Angelum Suessanum Episcopum, extatque manuscript. apud Honuphrium Gerardinum.

Post illam roseo sinuosa in veste galero
Effigies titulo est quinta notata brevi.
Delectus Firmi Martino præside rerum
Præsul Cardineo pressit honore caput,
Et Nasica bonus sacro consente senatu
Pontificum famam de probitate tulit.
Utque Cato sapiens ab eodem est ordine census
Censor, & alterius more severus erat, B
Consuevit custos rigidi sanctissimus æqui
Jur sdica populis ponere fronte modum.
Consuevit populis ultricia bella movere
Dux pro justitia sæpius arma gerens.
Idem Italiæ fecit legatus fœdere pacis,
Idem discordes vinxit amore duces.

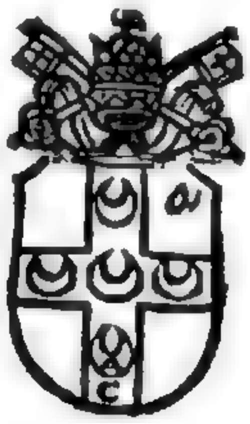

C

LIV. 54. ÆNEAS Sylvius Piccolomineus Cardinalis, Episcopusque Senensis, post Capranicæ mortem Firmanam Ecclesiam administrandam suscepit usque ad annum 1458. Hic ille est, qui sub Pii II. nomine Apostolicam evasit ad sedem; denique dedit pretiosam Tiaram Cathedrali.

LV. 55. NICOLAUS Capranica, filius Antonii, Dominici autem, ac Angeli Cardinalium nepos, a Pio II. Episcopus adlectus est 1458. die 23. mensis Augusti. In pervigilio Natalis Domini ejusdem anni urbem solemni pompa ingressus, illam Ecclesiam administravit ad quatuordecim annos; Romæque fato concessit, sepultusque est apud S. Marcum in marmoreo sepulchro, ubi ossa Pauli Archiepiscopi Beneventani requiescunt, cum hac inscriptione ambobus communi. D

Deo omnipotenti sacrum. Paulo Archiepiscopo Beneventano è Capranica oriundo, qui ob morum clementiam, & præclaras animi dotes Martino V. Pont. Max. charus, dignusque, cuius fidei secreta sua, & Cardinalis, & Pontificis crederet, ac ad summos honores eveheret, maioribus suis eximia virtute præluxit, & sacellum moriens è suo dotatum familiæ suæ Capranicen. reliquit. Et Nicolao Episcopo Firmano Antonii fratris filio, insignibus virtutibus conspicuo, honoribus amplis s. a summis Pontiff. ornato, Angelus Episcopus Prænestinus, S. Crucis in Hierusalem fratri, & nepoti B. mer. ob pietatem posuit anno Christi M.CCCC.LXXVI.
Sixto IV. Pont. Max.

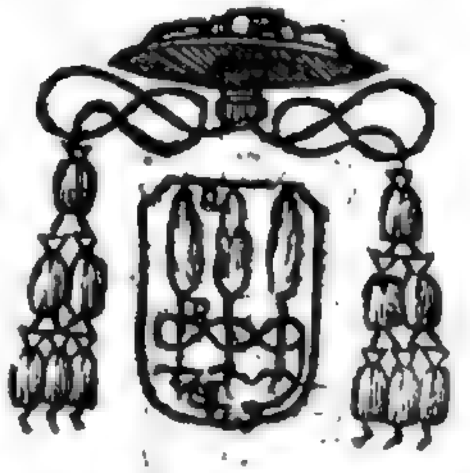

56. ANGELUS Cardinalis Capranica post nepotis excessum, hanc Ecclesiam regendam suscepit, ibique satis salubrem synodum celebravit 1473. quæ diligentissime in archivio ejusdem Ecclesiæ asservatur. Ecclesiam Fratrum Minorum de observantia consecravit, illiusque temporibus Sixtus IV. Firmanam Ecclesiam exemit a jurisdictione legatorum Apostolicorum. Denique cum Firmanam Ecclesiam administrasset usque ad annum 1475. illam resignavit, Reatino Episcopatu contentus. E cujus Ecclesiæ denominatione semper deinceps Reatinus Cardinalis appellatus est. Consule supra, quæ de eodem scripsimus, cum de Reatina Ecclesia esset nobis instituta narratio. LVI.

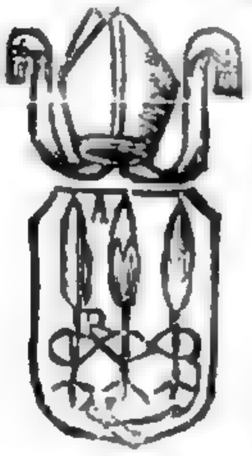

57. HIERONYMUS Capranica ex cessione Angeli Capranicæ Cardinalis, Episcopus adlectus est anno 1475. 15. Kal. Julii Sixto IV. sedente. Romæ decessit 1479. sepultusque est apud S. Marcum prope Nicolaum suum consanguineum, ac prædecessorem. LVII.

58. JO: BAPTISTA Capranica Romanus, ad hanc sedem ascendit 1479. 6. Kal. Augusti. Hic Præsul (ut aliqui scribunt) haud secutus est suorum vestigia gentilium. Populo enim ad parum ejus religiosum exemplum tumultuante, coactus est Sixtus IV. Ecclesiam illam Francisco Piccolomineo Cardinali tradere administrandam. Tametsi autem conatus sit diluere, quæ a populo sibi obiiciebantur, nihilominus tamen eventus docuit haud ex corde resipuisse. Etenim cum eximiæ nobilitatis, ac pulchritudinis fœminam miserrime deperiret, vesanoque amore devius, ejus se intulisset in domum, a consanguineis repertus, cæsus est, suoque cruore madens de fenestra præcipitatus in viam. Hujus teterrimæ cædis meminere Volaterranus in suis Urbanis comment. Leanderque Albertus, qui addidere a Firmano populo cædem illam fuisse patratam. Falluntur tamen, si ulla Joanni Bertachio fides, in tract. de Gabellis p. 9. num. 4. qui narrat fuisse devolutum de fenestra palatii die, quo sacro cinere expiantur, admonenturque fideles. Tametsi autem suspicionis compertus, sepulchrum tamen in cathedrali ob cæteras ejus eximias animi dotes accepit, quod hujusmodi inscriptione Franciscus Piccolomineus exornavit. LVIII

Joanni Baptistæ de Capranica Principi ac

Præsuli Firmano dignissimo Franciscus Piccolomineus S. Eustachii Diac. Card. Senensis administrator Firmanus prædecessori suo.

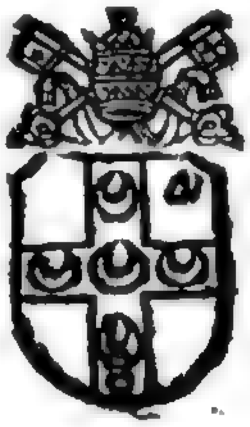

LIX. 59. **FRANCISCUS** Cardinalis Piccolomineus, qui postea Pontifex, Pius III. appellatus est, diuturniori mora Firmanæ Ecclesiæ administrator fuit, antequam Cap;ranica discessisset e vita. Cui administrationi cum Augustinum nepotem suum cum spe futuræ successionis adscivisset Coadiutorem, conceptam spem importunum fatum abrupit. Decessit enim Romæ 1496. die 3. m. Julii. Post cujus excessum eandem Ecclesiam cuidam Ludovico, servato sibi regressu resignavit; quo etiam defuncto, ejus Ecclesiæ administratio rediit ad Franciscum: 1503. autem sublimatus est sancto Ecclesiæ Throno, Piiq; III. fecere illi cognomen.

LX. 60. **LUDOVICUS** Firmanus Episcopus, in monumentis Archivii reperitur vixisse 1500.

LXI. 61. **FRANCISCUS** Cardinalis Romelinus Hispanus, Archiepiscopus Surrentinus, Firmanæ Ecclesiæ perpetuus administrator declaratus est a Pio III. Pontifice anno 1503. die 4. m. Decembris. Quam ille Ecclesiam fere semper absens administravit annum usque 1516. Quo ipso anno decessit. De quo infra in Archiepiscopis Surrentinis.

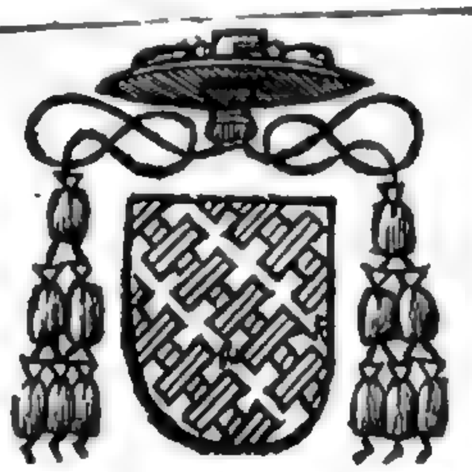

LXII. 62. **JOANNES** Salviatus Cardinalis Florentinus, post Romelinum, Firmanam Ecclesiam suscepit perpetuo administrandam anno 1516. die 8. Februarii; quam demum in favorem Nicolai Gaddii resignavit 1521. Cui Tiresia Foscararius dicat divi Francisci Umbrigenæ gesta versu heroico conscripta, quæ M.S. extant apud me: eumque sic alloquitur in præfatione.

Auguste Antistes, quo sospite Romula sedes
Inclyta honoratum tollit in astra caput.
Ne vana interdum pertentent otia mentem,
Ingeniumque gravi torpeat inde situ;
Accipe, quæ facili jam lusimus alta camœna,
Carmina non animo displicitura tuo
Hic vitam, hic mores, & grandia facta videbis,
Umbrigena cecinit quæ mea musa tibi.
At si quid, doctas erratum offenderit aures
Corrige, nam, ut placeam, displicuisse dolet.

De Salviato vero lege supra in Episcopis Ferrariensibus, ubi pro Vasconiensem, lege Vasionensem.

A

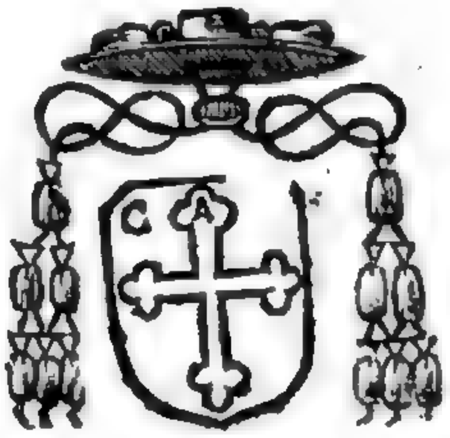

63 **NICOLAUS** Gaddius Florentinus, Apostolicæ Cameræ Clericus, electus est Episcopus Firmanus X. Leone sedente 1521. die 16. mensis Octobris. Nondum auguratus aliquot annos transegit; LXIII
B donec Adrianus VI. Pontifex Firmanam Ecclesiam ab omni jurisdictione legatorum Picentinæ Provinciæ fecit immunem; in quo gratioso diplomate Gaddium declarat electum Firmanum.

Dilecto filio Nicolao de Gaddis electo Firmano
Adrianus Papa VI.

Dilecte fili salutem, & Apostolicam benedictionem. Dudum fel. record. Sixtus IV. ad tunc Nicolai Episcopi Firmani, & Angeli Episcopi Prænestini, & deinde piæ mem. Innocentius VIII. ad Franciscum S. Eustachii diac. card. postremoque Leo X. Romani Pontifices Prædecessores nostri ad Franciscum Episcopum Albanensem, & ultimo ad Joann. Ss. Cosmæ, & Damiani diac. card. qui successive Ecclesiam Firmanam in tit. administrationis, seu alias obtinuerunt, vitam, seu quamdiu eidem præessent. Ecclesiam prædictam sub eorum ac S. Apostolicæ sedis immediate protectionem receperunt, atque ab omni superioritate, & jurisdictione legati, seu gubernatoris judicis spiritualium, & aliorum quorumcumque officialium provinciæ
C *Marchiæ penitus exemptam esse voluerunt, prout in Sixti, Innocentii, & Leonis prædecessorum prædictorū literis, quarum tenores præsentibus pro sufficienter expressis haberi volumus, plenius continetur. Cum autem certis rationabilibus causis animum nostrum moventibus, te utpote nobis gratum, & acceptum pari prærogativa gaudere cupiamus, motu proprio, & ex certa nostra scientia Ecclesiam prædictam, quamdiu illi præfueris, nostræ, & Apostolicæ sedi immediate subjectam, & ab omni Provinciæ nostræ Marchiæ Legatorum, gubernatorum, iudicum, & officialium iurisdictione, & superioritate, prout tempore Episcoporum superius nominatorum fuit, exemptam esse volumus, & decernimus per præsentes mandantes propterea legato, vicelegato, gubernatori, iudice dictæ Provinciæ, Thesaurario, cæterisque nostris & S.R.E. officialibus, commissariis, & omnibus, ad quorum officium spectat, ne Ecclesiam prædictam, illiusque personas, ac subditos molestent, aut in illas aliqua iurisdictione, vel superioritate, ultra quam*
D *præfatorum Episcoporum tempore factum fuerit, utantur, vel exerceant, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, statutis quoque, & consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, seu quavis firmitate alia roboratis, cæterisque contrariis quibuscumque.*

Dat. Romæ apud s. Petrum sub annulo Piscatoris die 22. Maii 1523. Pontificatus nostri anno I.

Tametsi autem Gaddius Firmanam absens administravit Ecclesiam, in eam tamen omnia, quæ potuit, contulit ornamenta, sive supellectilem spectes, sive Palatii Episcopalis restaurationem. Magno, excellentique ingenio fuit; in transigendis autem negotiis dexteritate tanta, ut Clementi VII. charus purpuram sit assecutus; in ea, apud eundem Pontificem, laudem tulit prudentiæ, quæ summos deceret. Post Romanam cladem, ac populationem, dimissumque Pontificem, inter obsides fuit datus Cæsarianis, ut pactis induciis constantior extaret

fides.

fides. Romam reversus, ubique, & semper Pontificis Clementis fortunam indivisibiliter secutus est. A Francisco I. Gallorum Rege Sarlatensem Episcopatum obtinuit; a Cæsare autem Abbatiam S. Leonardi in Apulia, Cosentinumque Archiepiscopatum. Dominus Colliscipuli, & aliorum oppidorum fuit. Post Alexandri Medicei Florentinorum Ducis indignam cædem, Gaddius in iis Cardinalibus fuit, qui contra Cosmum Mediceum ad recuperandam jam expiraturam Florentinam libertatem seditiosis consiliis aspirarunt. Sed cum in irritum cecidissent conatus, coactus est cum collegis Romam redire, ibique vitam traducens tranquillius, tametsi absens Ecclesiam Firmanam multa cum laude pietatis administravit: quam denique curis fessus Laurentio Lentio nobili Florentino, cum regressu resignavit 1544. Decessit deinde Florentiæ 1552. optimi pastoris relicta fama, sepultusque est apud s. Mariam Novellam, in suæ gentis elegantissimo Sacello. Hujus optimi Cardinalis honorifice meminere quamplures; nuper autem Franciscus Pona, & Jacobus Gaddius vir nobilis, ac eruditione præclarus in suis elogiis. Demortui nomen Elegia, ac Epigrammate honorifico decoravit Pavonius; nobis autem sat erit hæc pauca de Gaddio tetigisse, quorum satis ampla coronis erit Epitaphium ejus affixum sepulchro.

D. O. M.

Nicolao Gaddio Thaddæi filio S. R. E. Cardinali de Repub. Christiana optime merito, sepulchrum hoc tanto Patruo deberi Nicolaus Gaddius censuit Ann. Sal. M.D.LXXVII. Vix. Ann. LXI. M. VII. die XX. Obiit an. M.D.LII. XVII. Kal. Februar.

LXIV 64. LAURENTIUS Lentius nobilis Florentinus, Card. Gaddii ex sorore nepos, ex cessione patrui hunc obtinuit Episcopatum 1544. die 5. mensis Decembris. Militaris ingenii fuit; itaque sub Paulo IV. Carafa Ecclesiasticum exercitum administravit, armisque Gallicis junctis ad confinia Neapolitani Regni excubias egit. Vicelegatione Avenionensi perfunctus est, ubi pompa augustiori Carolum IX. Reginamque Catharinam Regnum invisentes, excepit. Sub duobus summis Pontificibus, Paulo IV. Pioque IV. legatione functus est, Nuntii nomine ad Carolum IX. Regem Gallorum, ubi ad multos annos Pontificia negotia transegit, ea dexteritate, curaque, ut Aulicorum plerique eidem emeritam purpuram destinarent. Cæterum decessit in Gallia 1571. ibidemque sepulchrum accepit. Ab eo condita aliquot decreta reperiuntur, dum Picenatibus jus diceret, velletque clerum ad meliorem frugem traducere. Fuit Laurentius vicarius Archiepiscopi Urbinatis temporibus Ranutii Farnesii, ut refert Rubeus in Hist. Ravennati. Qui cum duobus in locis illum commemorasset, inque altero Alexandrum vocasset, aliquibus scriptoribus fallendi materiem præbuit.

A

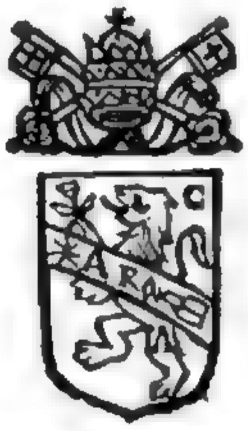

65 Fr. FELIX Perettus de Monte Alto, is ille, qui ex infima sorte, ad supremam Apostolicam sedem ascendit sub nomine Sixti V. Hic cum esset S. LXV.
Agathæ Episcopus, atque a Pio V. vocatus ad purpuram ab eodem etiam ad Firmanam Ecclesiam translatus est 1571. die 17. mensis Decembris. Firmanam Ecclesiam administravit ad sex annos, tanto amore charitateque in cives, ac si Firmi natus fuisset, atque ibidem educatus, edoctus. Revera enim Felix è Monte Alto oriundus erat, tametsi natus in Castello Grottarum Firmanæ jurisdictionis ad mare. Quamobrem nil mirum si præcipuo amore tamquam bonus civis Firmanam civitatem prosecutus est. Illam enim, ut supra docuimus, erexit in Metropolim, inque ea jam olim a Bonifacio VIII universale disciplinarum domicilium institutum, instauravit. Quamobrem Firmani cives gratitudinis ergo, hæc ad perennitatem Pontifici Sixto inscripserunt in marmore.

B

Sixto V. Pontifici Maximo, Patria Firmano, ob Episcopalem in Metropolitanam erectum, & Gymnasium Generale Restitutum S. P. Q. F. Pos.

C

66 DOMINICUS Pinellus a Januensis, subjectus est Episcopus Firmanus 1577. die 14. mensis Augusti ex cessione Cardinalis Montalti. Natus Dominicus est 1541. 10. Kal. Novembris nobilibus parentibus, ac opulentis civibus. Prima disciplinarum rudimenta Januæ, Pataviique posuit, cumque legibus studuisset, lauream tulit, numeratusque est inter jurisperitos Januenses; deinde cum maxime valeret ingenio, Januenses terminos suæ virtuti arbitratus angustos fortunam experturus Romam concessit. Ibi Pius IV. perspecta Pinelli virtute, morumque elegantia illum Referendarium Apostolicæ utriusque signaturæ effecit, litterarum Apostolicarum correctorem, fabricæ s. Petri ex consiliariis unum, ordinariumque judicem ejusdem, Romanorum tribunalium reformatorem, locumq; tenentem Generalis Auditoris Cameræ Apostolicæ; sub Gregorio vero XIII. inter Interamnenses ac Narnienses confiniorum litem Apostolicus commissarius diremit, vicesque gerens fuit S. R. E. Camerarii. Denique his perfunctus muneribus, ad sibi concreditam Firmanam Ecclesiam se contulit, illamque exornavit, atque ad majorem Dei cultum, fructumque animarum in civitatem Firmanam è Societate Jesu Patres introduxit, illosque, qui Oratorii vocantur: cleri mores correxit, atque in septem annorum mora, quibus illam Ecclesiam administravit, nihil sane omisit, quod curam boni sane Pastoris requirere videretur: quin ipse in causa fuit, cur Sixtus V. erexerit illam in Metropolim, a quo Nuncius in Hispaniam destinatus, ornatus denique purpura est sub titulo S. Laurentii in Panisperna 1586. die 12. mensis Januarii: contraque prædones, ac grassatores illum legavit, delevitque per duorum mensium spatium, quibus ille insectatus est teterrimum illud hominum genus. Fuit Propœnitentiarius, atque Archipresbyter S. Mariæ Majoris, Præfectus Signaturæ Gratiæ, Pontificiæ classis Præfectus, In iisque Cardinalibus numeratus, qui Septimum decretalium

LXVI

a De eo Oldoinus in Athen. Rom. Ligust. & Augustin Mandos.

D

compilarunt. Sub Gregorio XIV. Umbrica Legatione perfunctus est, ac Perusina. Helvetiorum, atque Carmelitarum fuit protector. In pretio semper habitus est ob rarissimas animi dotes. Romæ decessit Episcopus Cardinalis Ostiensis 1611. die 9. mensis Augusti, sepultusque apud S. Mariam Majorem, cujus Ecclesiam sæculari anno exornaverat, ubi Portam sanctam aperuerat, cum hac inscript.

Dominicus Cardinalis Pinellus Archipresb.
Vivens novissima cogitans sibi fieri mandavit Anno Jubilæi M.DC. Ætat. LX.

ARCHIEPISCOPI FIRMANI.

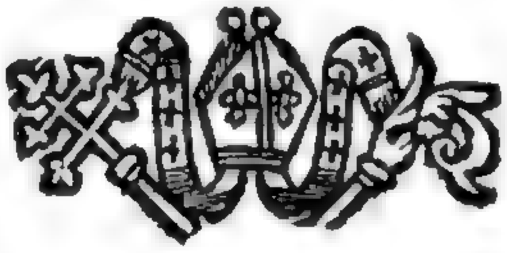

LXVII 1 SIGISMUNDUS Zannetinus a Bononiensis, filius Francisci celebris juris consulti, cum viginti, & septem annos celebriores Italiæ Academias publice leges interpretando nobilitasset, ac sub Gregorio XIII. pauperum causas defendendas accepisset, exigentibus meritis, ad Firmanam sedem subvectus est 1584. die 12. mensis Decembris. In sibi creditam Ecclesiam multa contulit ornamenta, sacrariumque ædificavit, ac exornavit, ut brevis marmorea memoria habet. Primus Archiepiscopus fuit, ex quo Sixtus V. in Metropolim Firmanam erexit Ecclesiam. Sixti vero diploma est hujusmodi.

a De hoc videndus Cartharius in Syllabo Advoc. Consist. p. 154. & Galeotus de viris illust. Bonon. p. 2 pag. 10. Mandosi.

SIXTUS EPISCOPUS
servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Universi Orbis Ecclesiis, eo disponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt meritis licet imparibus præsidentes in omnes agri Dominici partes oculos nostræ mentis vigilis more pastoris, intendimus, inspicientes quid Ecclesiarum ipsarum præsertim cathedralium insignium statui, & decori maxime conveniat. Atque hoc quidem pro zelo charitatis nostræ, tanto liberalius, promptiusque curandum censemus, quanto magis, non solum petentium subditorum preces, & merita id deposcunt, sed nos etiam ad omnipotentis Dei, & beatæ Mariæ Virginis gloriam, animarumque salutem, & fidelium disciplinam confirmandam, nec non Ecclesiarum, quibus paterna dilectione, Apostolicaque auctoritate consulimus, utilitates, ornatumque pertinere, & recte cognoscimus in Domino expedire. Cum itaque nos compertum haberemus Ecclesiam Firmanam sedi Apostolicæ immediate subjectam, ac pridem ante annum a partu Virgineo quingentesimum in cathedralem erectam, cui alias nos, dum in minoribus constituti essemus, & Cardinalatus fungeremur honore, laudabiliter præfuimus, cuique etiam hodie venerabilis frater noster Sigismundus Episcopus Firmanus præesse dignoscitur, lapidibus marmoreis quadratis constructam ad collem in media civitatis Firmanæ parte collocatam, singularem, atque pulcherrimam, spectantium oculis multis passibus a dicta civitate Firmana sese offerentem, in provinciæ fere medio, in qua nulla est metropolis Ecclesia, in tranquilla **A** *aeris temperie, in loco distanti ab urbe supra centum, & triginta milliaria sitam, B. Mariæ Virg. dicatam, tribus dignitatibus, videlicet Archidiaconatu pro uno Archidiacono, & Archipresbyt. pro uno Archipresbytero, & Decanatu pro uno Decano, necnon 12. canonicatibus, & totidem præbendis pro duodecim canonicis, & octo præterea mansionariis pro octo mansionariis, duabusque sacristiis pro duobus sacristis ipsi Ecclesiæ inservientibus præstare, quamplures Episcopos, præterea Orthodoxæ fidei defensores, quorum nomina, tum sanctitatis opinione, tum præstantia singulari præfulserunt, aliosque Cardinalatus honore decoratos, alios etiam S. R. Ecclesiæ moderamini admotos habuisse, & pro tempore existentem Episcopum Firmanum Principatus insignia, & ornamenta, præventionemque in multis causis, quoad legatos, gubernatores retinere, & omnimodam jurisdictionem ex privilegiis Apostolicis jam pridem emanatis, a fel. record. Sixto Papa IV. prædecessore nostro usque in hæc tempora confirmatis, in suos commensales, familiares, colonos, & officiales etiam privative quoad legatos, & gubernatores quoscunque, ac montem viridem castellum in omnem jurisdictionem retinere, nec non* **B** *Firmum, Piceni urbem, Romanorum coloniam extitisse, ac ex qua ubi Christiana Religione imbuta fuit sub Decio Imperatore, septuaginta Firmani martyres prodiisse recensentur, in qua multa corpora sanctorum, ac innumerabiles aliæ reliquiæ magna cum veneratione asservantur, multis privilegiis, & indultis, tam a piæ memoriæ Gregorio VII. a quo tunc temporis existens Episcopus Firmanus, Crucis deferendæ facultatis confirmationem obtinuit, a Gregorio VIII. IX. X. Honorioque III. qui eidem Episcopo ut principis nomen, jurisdictionemque spiritualem, & temporalem retinere concessit, Innocentio III. & VII. Eugenio IV. & Callisto III. ac quamplurimis aliis Romanis Pontificibus etiam prædecessoribus nostris, tum claræ memoriæ Friderico II. & Henrico III. multisque aliis Romanis Imperatoribus illustratam, amplissimam, in qua nihil fere perspicitur quod ejus longe, alteque repetitam antiquitatem non præseferat, in colle aeris saluberrimi, amœnitatis non exiguæ in media Piceni parte ad sinum Adriaticum, non longe ab Apenninis montibus sitam, & quemadmodum* **C** *Firmum, Picenum olim nominabatur, ita aliis temporibus Marchia Firmana vocabatur, quod Firmum primaria civitas in dicta Provincia existeret. Princeps quoque in suam jurisdictionem Marchiam vel receperit, vel redegerit in dicta civitate sedem, domiciliumque collocasse, ac semper detinuisse, eodemque exemplo sub Romanis Pontificibus, multis annis curiam generalem Legationis Marchiæ, tamquam in loco honorabiliori inibi resedisse, nec non generale studium, ad instar studii Bononien. a recol. mem. Bonifacio Papa VIII. similiter prædecessore nostro, & postea ab Eugenio IV. & Callisto III. prædecessoribus prædictis, ac multis aliis Pontificibus confirmatum, & a nobis denuo erectum, & restitutum floruisse, & florere, in eaque extare collegium jurisconsultorum jam inde ab immemorabili tempore ornatissimum, ac in numero, & doctorum præstantia insigne, hoc quidem tempore ultra septuaginta doctores conscriptos reperiri, eisdemque modo, & ratione quamplurimos procuratores, & notarios esse, in ea quoque seminarium ex Concilii Tridentini decreto institutum, aliorumque illustrium virorum fide studiosissimorum,* **D** *pietate, & Religione summopere deditorum, nec non Episcopi, & Pastores sui, ita officiosissimorum, ut nihil unquam prætermiserint, quod ad ipsius Episcopi commoditatem, & dignitatem augendam facerent, ac multæ per Firmanos donationes, etiam castellorum priscis illis temporibus Episcopo factæ reperiantur, copia refectum, quibus plurimum semper delatum fuerit, tum quod ipsa civitas sita loco arte munito, ac hominum robore, & fortitudine, ac ingenii acumine, & præstantia adeo ornata fuit, ut cæteris Marchiæ civitatibus hujusmodi timorem maximum inicere soleat, multaque obsequia erga sedem Apostolicam prædictam perpetuo præstiterit, atque propriis actibus ab imperio Desiderii Langobardorum Regis se vindicarint, seque, ac sua omnia similis memoriæ Adriano Papæ I. pariter prædecessori nostro, sedique Apostolicæ prædictæ sponte dederint, ipsaque civitas fidei causa, & sinceræ devotionis gratia, quam gerere solita est erga sedem eandem, cum Fridericum I. agnoscere noluissent, igne fere absumpta fuerit, eademque de causa, & alias sæpe multa*

da-

damna, & detrimenta subjerit, & in summas difficultates, & calamitates sæpius inciderit, ut se ab eorum dominatu, qui Marchiam in suam ditionem, contra sedem Apostolicam redegerint, vindicaret, & ad ipsam sedem, ejusque imperium redire posset, veluti sub Eugenio eodem, ac aliis Pontificibus prædecessoribus nostris, & novissime in bello Ferrariensi, similis mem. Julio II. & postea Clementi VII. Pontificibus Maximis pariter prædecessoribus nostris, præsto fuerint, monasteriorum insuper tam virorum, quam mulierum opulentissimorum æque, atque in quavis alia civitate, parochialium præterea Ecclesiarum, ac Confraternitatum, & Hospitalium quamplurimorum frequentia commendabilem, diœcesim denique Firmanam prædictam ita opulentam, & amplam extare, ut major in dicta Provincia non reperiatur, agri ubertate fertilissimam, frumento, vino, oleo, & frugibus cujusvis generis, vel etiam sale, & rebus omnibus ad victum necessariis adeo abundantem esse, ut non solum cæteris Provinciæ civitatibus suppeditare, sed ad Dalmatas, Illyricos, Venetos, ac alios transportare soleat, itaut plane huic diœcesi deferenda sit fertilitatis laus, quæ in agro Piceno passim tribuitur. Nec non ejus comitatum, terras, castra sexaginta fere habere, quo quidem comitatu Firmum finitimum, ac confine existit cæteris fere omnibus civitatibus dictæ Provinciæ, cujus majorem partem occupare constat. Nos aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, qui eodem honore decorarunt Ecclesias, quibus olim in minoribus dum constituti essent, & Cardinalatus fungerentur honore, præfuerunt, vestigia secuti, ad illam meritis honoribus augendam, & promovendam adducti, piis quoq; supplicationibus dilectorum filiorum communitatis, & hominũ ejusdem civitatis nobis per dilectum filium Cæsarem Ottinellum civem Firmanum V. I. D. eorum procuratorem ad hoc ab eis specialiter constitutum desuper porrectis excitati, post habitam cum venerabilibus fratribus nostris prædictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus maturam deliberationem, de eorum consilio, atque Apostolicæ potestatis plenitudine, Maceraten. Tolentin. Ripan. Montis Alti, & S. Severini in dicta Provincia consistentes, necnon dictæ sedi etiam immediate subjectas Ecclesias, earumque civitates, & diœceses cum omnibus, & quibuscumque eorum territoriis, & terminis, ac dilectos filios earum singularum, Clerum, & populum universum, cum suis collegiatis, parochialibus, & aliis Ecclesiis, necnon monasteriis utriusque sexus, cæterisque beneficiis ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, secularibus, & quorumvis ordinum, & militiarum regularibus, necnon hospitalibus, domibus, collegiis, & locis religiosis quibuscumque ab ejusdem sedis immediata subjectione, Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo dividimus, & separamus, necnon a dictæ sedis immediata subjectione, visitatione, correctione, & omni, & quacumque alia jurisdictione etiam perpetuo eximimus, & liberamus, ipsamque Ecclesiam Firmanam ad laudem, & honorem omnipotentis Dei, ac B. V. Mariæ, necnon fidei Catholicæ exaltationem, & totius militantis Ecclesiæ gloriam, in Metropolitanam Ecclesiam, & sedem Episcopalem Firmanam, in Archiepiscopalem, Archiepiscopalisq. & Metropolitani Præsidis sedem, & Provinciæ caput pro uno deinceps Archiepisc. qui pallii, & Crucis usum aliorum Archiepiscoporum more habeat, omnibusque aliis insignibus Archiepiscopalibus, necnon privilegiis, honoribus, & prærogativis, Archiepiscopis debitis, & concessis gaudeat, similiter perpetuo erigimus, & instituimus, ac nomine, titulo, ac honore Archiepiscopali, & Metropolitan. decoramus. Præterea Ecclesias prædictas Maceraten. Tolen. Ripanen. Montis Alti, & S. Severini Ecclesias prædictas, modernosque, & pro tempore existentes illarum Præsules, seu administratores pro suis, & pro tempore existentis Archiepiscopi Firmani suffraganeis, qui tanquam membra capiti, eidem Archiepiscopo Firmano jure Metropolitan. subsint, ita quod Archiepiscopi Firmani in eisdem Maceraten. Tolentin. Ripan. Montis Alti, & S. Severini civitatibus, & diœcesibus jus Metropoliticum sibi vindicent, necnon Maceraten. Tolent. Ripan. Montis Alti, & S. Severini prædicta eidem Archiepiscopo, & Metropolitano ad omnia, & singula habeantur, & sint adstricti, ad quæ suffraganei suis Metropoliticis Ecclesiis, & Metropolitanis tenentur, & obligati sunt, ut indicentur secundum canonicas sanctiones, ac eidem Archiepiscopo Firmano prædictos suos suffraganeos consecrandi, ad Provinciales synodos evocandi, ac cum eis etiam Ecclesiastica negotia terminandi, de eorum Ecclesiis disponendi juxta statuta sacrorum Canonum, omniaque alia, & singula quæcumque, quæ de jure, vel consuetudine, aut alias quoquo modo ad Archiepiscopos, & Archiepiscopale munus spectare, & pertinere solent, & debent, gerendi, faciendi, exercendi, plenam, & omnimodam auctoritatem tenore præsentis concedimus facultatem. Provinciæ quoque Firmanæ clerum, & populum universum pro eorundem Ecclesiæ, & Archiepiscopi Firmani Provincialibus pariter etiam perpetuo concedimus, & assignamus, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Maceraten. Tolentin. Ripan. Montis Alti, & S. Severini Ecclesiarum prædictarum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, eisdem Ecclesiis, illarumque Præsulibus, Administratoribus, & capitulis, ac quibuscumque aliis personis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis, etiam irritantibus in genere, vel in specie, etiam motu proprio, atque ex certa nostra scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, etiam consistorialiter, & sub quibusvis verborum formis, ac alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum omnium etiam tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, & insererentur, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat, harum serie specialiter, & expresse, motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo, &c. Si quis autem, &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1589. Nonis Kal. Julii Pontificatus nostri anno 5.

Decessit autem Sigismundus 1595. 1. die Octobris; sepultusque est in sua Metropolitana.

2. OCTAVIUS Bandinus, Florentinus, filius Petri Antonii, atque Cassandræ Cavalcantis, cum LXVIII.
esset Vicelegatus Bononiæ, a Clemente VIII. secundus Archiepiscopus Firmanus adlectus est die 29. mensis Julii 1595. incredibili congratulatione, plausuque Firmanorum civium, quibus sub Sixto V. Pontifice incorrupte jus dixerat; quam paulo post lætitiam idem Clemens VIII. cum Bandinum vocasset ad purpuram, mirifice cumulavit. Fuit etiam Legatus Flaminiæ, mox & Piceni. Octavum Clementem Ferrariam proficiscentem, quam paulo ante receperat, secutus est, cumque Cardinali Brandata Margaritam Austriacam novam nuptam III. Philippi Hispaniarum Regis Legatus excepit. Bandinum Clemens VIII. unice dilexit, pensatisque ejusdem animi dotibus, ad ardua quæque negotia semper

illum admovit; nec minus in pretio fuit Pontificibus Paulo V. Gregorio XV. atque Urbano VIII. qui ob singularem viri prudentiam Bandinum suspiciebant, appellabantque venerandum senem, sacrique Senatus delicias, ac suæ patriæ decus, nec sane immerito; siquidem a puero continenti tenore virtutum, secundaque probitatis fama, ad senilem pervenerat ætatem. Ergo factus senior, Firmanam Ecclesiam resignavit nepoti, aliisque duobus successive 1606. quos paterno affectu dilexerat. Decessit Romæ Episcopus Cardinalis Ostiensis, sacrique Collegii Decanus 1629. Kal. Augusti, sepultusq; est apud S. Sylvestrum in monte Quirinali in suorum majorum Sacello, ubi ea inscriptio legitur, quam in Episcopis Ostiensibus attulimus.

LXIX. a De eo Gamurrinus de familiis vol. 4. p. 79. & 109. Monass.

3. ALEXANDER Strozza a, Cardinalis Bandini ex sorore nepos, ex cessione patrui, cum utriusque Signaturæ Referendarius esset, tertius Archiepiscopus sublectus est Paulo V. sedente 1606. die 10. mensis Aprilis. Henricus IV. Rex Gallorum hunc Præsulem unice amavit, quem cum de sua promotione Strozza fecisset certiorem, hanc sequentem a tanto Rege retulit congratulationem. C

A Monsù l'Arcivescovo di Fermo.

Monsù l'Arcivescovo di Fermo.

Ho havuto à piacere l'aviso, che me havete dato con le vostre delli 13. del passato di vostra promotione al governo, & amministratione d'una Chiesa così celebre, e nominata, come è quella di Fermo, e me ne sono rallegrato con voi, come io fo con questa, sicuro che quanto più sarete esaltato in dignità, tanto maggior modo haurete di metter in prattica, & effettuare la buona volontà, la quale havete spesso mostrato verso il mio servitio, & utile, e grandezza di questo stato. Continuatela io ve ne prego, e state sicuro, che nell'occasioni, che s'appresentaranno, io la riconoscerò. Secondo che io ho comandato al Signore Alincourt mio Ambasciatore di farvelo più a pieno intendere, al quale remittendomi, prego Dio Monsù l'Arcivescovo di Fermo, che vi conservi nella sua santa, & degna custodia. Scritto a Parigi li 12. Luglio 1606. D

Henrico

Ad eundem Villaroy prolixiores litteras dedit, ostendebatque Strozza ea ambitiose expetita Gallorum amicitia se veteri Strozzeanæ gentis instituto unam Gallorum potentiam impensius adorare. Juvenis adhuc decessit, dum suam Ecclesiam præsens administraret 1621. die 21. mensis Februarii, hora 18. ejus diei, sepultusque est in Metropolitana, non sine mœrore populi Firmani.

LXX. b De eo in Notitiis viror. illust. Academiæ Florent. par. 1. p. 285. Monass.

4. PETRUS Dinus, b Florentinus stemmate nobilis, item ipse Cardinalis Bandini ex sorore nepos, a Gregorio XV. quartus Archiepiscopus electus est anno 1621. die 9. mensis Aprilis. Præsul quidem, ut mihi se Romæ prodidit, candore morum, affabilitateque nulli secundus; ea vero eruditione, ut non minus Græce, quam Latine peritissimus sit, videaturque patrui exaggeratas virtutes

A

proxime imitari, exprimereque feliciter. Cæterum eo dignitatis gradu, præclaraque eruditione, eum ætate florentem importuna mors rapuit 1625. die 14. mensis Augusti, sepultusque est in Metropolitana prope affinem Strozzam, cum prius S. Philippi Sacellum exornasset, elegantemque post se Bibliothecam reliquisset. At de Dina familia omnes fere Florentini Historici loquuntur, cujus vetustissima origo iis duobus carminibus explicuit noster Varinus lib. 2. de Illustr. urbis Florent. B

Syllana Dinus ducis de stirpe penates,
Hunc sacra Pontificis soli censura recepit.

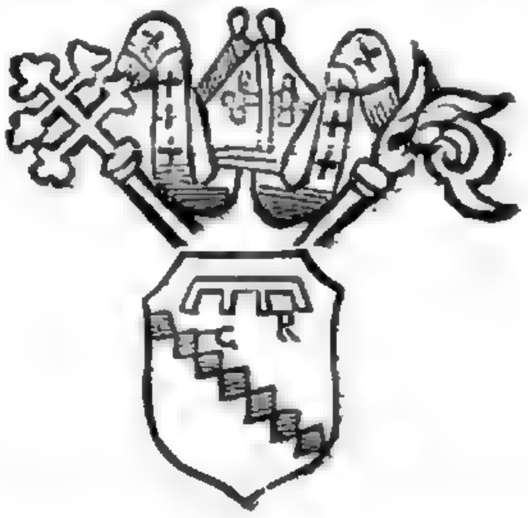

LXXI c De eo Ciacon. t. 4. col. 658. & in supradictis Notitiis virorum Academ. Florent. Monass.

5. JO. BAPTISTA Rinuccinius c Florentinus avorum sanguine clarus, tertius ex sorore nepos Cardinalis Bandini, duobus suis consobrinis in Archiepiscopatum Firmanum proxime suffectus est, Urbano VIII. sedente 1625. mens. Septemb. cum antea Cameræ Auditor esset in civilibus causis, Secretariusque Rituum Congregationis. In Hibernia hoc ipso anno 1645. Apostolicus Legatus missus est ab Innocentio X. Pontif. Max. * Tandem Præsulatus suo anno 28. doctrina, pietate ac probitate morum insignis moritur, non sine sanctitudinis fama Idibus Decemb. 1653. in Summo Templo Archiepiscopali fuit tumulatus, hoc Epitaphio exornatus, quod nuper commisit marmori Franciscus Rondinellius rogatu Thomæ Rinuccinii in defunctum fratrem.

* Ex App. tom. 9.

Christo. Mortuorum. Primogenito.
Jo. Baptistæ Rinuccinio Florentino, Archiepiscopo & Principi Firmano, ad Fœderatos Catholicos Hyberniæ Pontificia Legatione strenue functo, Viro spiritu Apostolico, ac Pastorali vigilantia præfulgenti, qui lumbos præcinctus Innocentia ac scientiæ ardentes Lampades e manibus nunquam deposuit, cujus dextera & aperta & clausa fecit virtutem Misericordiæ, plena semper, ad pauperes extensa, quos moriens dixit heredes ex asse, contracta calamo plurimos erudivit; cujus pedes pacem evangelizantis mirè speciosi

gregem

gregem irrequieto labore circumierunt, atque ultimum Terra perlustravere: Ita Ecclesia omnis Episcopis forma Virtutum factus; totidem quot acceperat superlucratus talenta, in Domini gaudium, uti spes est, intravit, Id. Decemb. An. sal. M.D.C.LIII. Ætat. lxi. nondum expleto. Thomas Rinuccinius Camilli Sent. fil. S. Stephani Eques ac. Sereniss. Victoria Magna Ducis Etruria Cubiculo Prafectus, Fratri. Opt. Mer. Mœstiss. P.

LXXII. * Ex App. tom. 7. 6. * CAROLUS Cardinalis Gualterius Urbevetanus die 5. Octob. 1654. Firmanus Archiepiscopus electus, concreditam sibi Ecclesiam singulari animi sui pietate, prudentia, & incomparabili virtute administrat, cujus eximias dotes cum prisca familiæ suæ nobilitate alii enarrarunt; satis enim mihi fuit delibasse, ne purpurati Principis, ac dignissimi Archipræsulis onerarem modestiam.

A D D I T I O.

(„ *Hanc denique Ecclesiam dimisit die 12. Aprilis 1668. De eo consulendi Cartharius in syllabo Advocatorum Consistorialium p. 276. & Ciaconius noviss. editionis tom. 4. col. 702. ubi etiam de sequenti Jannetto.*

LXXIII. „ JANNOTTUS *Gualterius, Nobilis Urbevetanus, supradicti Cardinalis ex fratre nepos, I.U.D. annorum 33. Ecclesiam Firmanam suscepit regendam die 30. Aprilis 1668. Anno vero 1683. die 13 Maji diem clausit extremum in sponsa sua gremio.*

LXXIV. „ JO: FRANCISCUS *S.R.E. Diaconus Cardinalis Ginettus præfectus fuit huic Ecclesiæ die 5. Junii 1684. Decessitque Romæ mense Septembri an. 1691.*

LXXV. „ BALTHASSAR *S. R. E. Presbyter Cardinalis Cincius, Romanus, mortuo Ginetto suffectus est die 20. Novemb. 1697. qui cum duodecim fermè annos summa vigilantia, atque pietate concreditum sibi gregem custodiisset, obiit virtutum fama, vitaque sanctitate commendatus mense Majo an. 1709.*

LXXVI. „ HIERONYMUS *de Matthais, Romanus, Archiepiscopus Nazarenus, & apud Venetam Rempublicam Nuncius Apostolicus ad hanc Ecclesiam translatus est die 21. Novemb. 1712.*

MACERATENSES

EPISCOPI.

MAcerata civitas nobilis Episcopalis Piceni, Academia, sedesque Legatorum, ac Præfectorum illius Provinciæ, haud admodum antiqua est. Siquidem, ut refert Blondus, aliique quamplures, post irruptionem Gothorum, ac Barbarorum in Italia ex ruinis, maceriisque Helviæ Recinæ ædificata fuit anno salutis 410. Macerata appellata est. Post ædificationem in tantam amplitudinem excrevit, ut Piceni dignissima habeatur. Ibi Provinciæ Præses residet, ibi popularium gravissimis de rebus judicia celebrantur, ibi Picena juventus congregata litterarum studiis operam navat. In altissimi montis fastigio perbelle extensa, insertaque fructiferis collibus circumcirca leviter assurgentibus, inde jucundi campi viridantibus hinc, atque inde tumulis, tecti ad fauces Cimaræ vallis porriguntur. Hinc

A urbis hujus amœnitatem, conspectusque varietatem prædicant omnes, ædificiis publicis, & privatis splendida, nobilis, & magnifica. Turrim in platea magna mirabilis altitudinis, & egregiæ structuræ, & in tota Italia celebrem inter alias habet. Quatuordecim millibus exornatur civibus, qui vere civiles, & humani sunt. Rerum affluentia in toto Piceno celebris est. Duo flumina radices montis lambunt, uti nobiliter ædificata assurgit, Cluentum, & Potentia. De ea ita Baptista Mantuanus in D. Nicolai Tolentinatis suo Poemate cecinit.

In Picente solo collem insurgit in altum
Terra duos Amnes inter, qua respicit Umbros,
Et Boream, summis demissa Potentia saxi
Labitur; Austrino qua sydera respicit ore,
Defluit ex alto demissus Seravalle Cluentus.
In dorso Macerata sedet, post bella Gothorum
Edita, & ex priscis Ricina generosa ruinis.

In Maceratæ nomen pereleganter ludit Franciscus Pamphilus in lib. 2. de Laudibus Piceni.

B *Filia Ricenei cineris reparata, remoto*
Ponitur, at contra nunc Macerata jugo:
Ista suum nomen gladio sibi sumpsit ab ipso,
Quod nimis hoc vigeat justa Machera sola.
Omnibus accessu multorum nota virorum
Cum sit Pontificis Præsidis iste locus.
Seu quod maceriæ putris reparanda sit apta,
Helia de casu pulverulenta sui.
Sive quod equuleo cincto, variisque flagellis
Præsidis imperio maceret iste reos.

Philippus vero Belluccius in suo itinerario de hac ipsa urbe sic loquitur, eamque Regiam appellat.

Macerata tuas urbs Regia portas
Ingredimur, quæ sola tuo moderaris habenas
Imperio, & campis Picenis jura ministras.

Eam inter alias Piceni urbem nobilem, & sitûs magnitudine, & ædificiorum pulchritudine præclaram prædicat Andreas Scottus, caput, & Metropolis Piceni provinciæ non semel enunciatur in Pontificiis diplomatibus. Universitatem, celebremque
C academiam ibidem instituit Nicolaus IV. Pontif. Max. anno 1290. eamque iterum restituit Paulus III. die 1. Julii 1540. omnibus privilegiis, quibus Bononiensis, Patavina, cæteræque Italiæ pollent universitates; ab eo tempore, & semper floruit frequentissimo juvenum concursu, doctaque interpretum fama. Gymnasium Maceratense nobile, almum, solemne, & celeberrimum vocat Borell. de Regis Catholici præstantia, & celebrem passim celebrant summi Pontifices, ex eo enim tamquam ex equo Trojano innumeri prodierunt, qui literarum splendore orbem illustrarunt, ut Sixtus V. Pontifex Maximus, & purpurati multi. Duplici decoratur collegio, quod tamquam singulare inter alias universitates a plerisque commendatur, unum est ex nobilibus civibus tantum, alterum provinciæ, & curialium. Medici vero, Theologi, ac Philosophi propria etiam habent collegia, quæ Maceratensibus civibus exornantur. Duas habet academias, quarum una est Catenatorum celebris, & antiqua,
D altera Avinctorum, quæ nobilis est frequenti concursu virorum. Viget in ea urbe sacræ Rotæ Auditorium, in quo totius Piceni causæ tam seculares, quam Ecclesiasticæ per quinque celebres jurisconsultos terminantur, ad quos omnium causarum appellatio devolvitur, quæ ad Romanum Pontificem, aliosve interponuntur; cudendi monetas facultatem habet argenteas, aureasque, quarum multiplex circumfertur cumulus; inter quas nonnullæ antiquæ reperiuntur, quibus ex una parte insculptus videtur D. Julianus tutelaris equo insidens, & vexillum gestans, quod intus molam Maceratæ insigne includitur his literis *S. Julianus*, ab altera vero parte Crux exprimitur, *De Macerata*. Gestat pro insigni argenteam molam in parma rubea, regia corona insignita, ex vetusta patrum institutione, quam Urbanus VIII. præcipuo diplomate confirmavit 15. Januarii 1638. curante Pompejo Compagnono nobili Maceratæ patritio, olim in patrio gymnasio inter-

prete. In Cathedrali D. Juliano patrono sacra, tredecim numerantur Canonici cum Archidiacono, quorum unus præbendam Theologalem, alter Pœnitentialem obtinet, aliique clerici ad divinum cultum prærordinati, cum quinque mansionariis; Archidiaconus, & Canonici in ecclesiasticis functionibus cappas violaceas cum pellibus Armellinorum, & rocchetto ad instar canonicorum Vaticanæ basilicæ ex privilegio ejusdem Urbani VIII. deferunt. Dives est Ecclesia nobili supellectili sacrorum indumentorum, & vasorum cælati argenti cujusque generis ad ecclesiasticum ministerium accommodati. In ea insignes spectantur reliquiæ, inter quas haud reticendum, servari ibidem sacrum linteum corporale sanguine Christi madidum, qui anno* 1356. cecidit ex corpore sanctissimi domini nostri Jesu Christi in Ecclesia S. Catharinæ Maceratæ, dum ibi sacerdos celebrans, sacram hostiam frangens hæsitabat in fide. Quod ad tanti miraculi fidem ad hæc usque tempora integrum non maculatum, sed sanguinis sanctissimi purpura, quasi de recenti aspersum inspicitur, & quolibet anno Dominica die 1. post Pentecosten solemni pompa sacrorum per civitatem crystallino, argenteoque inclusum vasculo toto spectante Piceno circumfertur. In sacello Rosinæ familiæ asservatur insignis reliquia Andreæ Apostoli, quam ex Amalphitana Ecclesia huc transferendam curavit Julius Rosinus nobilis Maceratensis ejus urbis Archiepiscopus. In alio sacello jurispatronatus antiquæ, & nobilis familiæ Carbonæ servatur in argentea theca una ex spinis, quibus Christus Jesus Salvator noster coronatus extitit ad opprobrium; ibidem ossa plurimorum SS. Innocentium, qui proprio sanguine martyrii primitias Christo nascenti consecrarunt. Visitur etiam in hac Cathedrali brachium S. Juliani inventum anno 1442. ut dicemus. Campanaria Turris nobilis spectatur a Maceratensi populo erecta, ut ibidem marmorea inscriptio indicat hujus tenoris.

* Ex App. tom. 5.

Divo Juliano patrono populus Maceratensis ære publico novam a fundamentis exstruxit, construxitque anno salutis M. CCC. LXX. VIII. sedente Sixto IIII. Pontifice Max.

Duodecim in hac civitate religiosorum cœnobia recensentur, quinque Monialium, duo hospitalia unum pauperibus ægrotis, alterum pro peregrinis, & alia duo orphanorum, puellarumque cura Episcopi ex testamento Vincentii Berardi nobilis Maceratensis fundatoris. Quinque parochiales Ecclesias habet, præter aliam collegiatam Canonicorum S. Salvatoris sub Præposito, quarum curati, Archipresbyteri dignitate decorantur; septem secularium hominum sodalitates, inter has prælucet societas S. Hieronymi, quæ nobilibus aliisque pauperibus, quibus mendicare non licet, liberaliter omni tempore subvenit, ut vitæ, & fam liæ decorem servent, præstito juramento reticendi secreto, nomina pauperum, qui petunt, eleemosynamque recipiunt. Extat clericorum seminarium a Cardinale Centino Episcopo erectum, spectatur collegium Cassinum a Ludovico Cassino nobili Maceratensi exædificatū, ut juventus ibi liberalibus possit artibus institui ad gymnasii gloriam sub Patrum Societatis Jesu disciplina: duo oratoria visuntur secularia, unum sub invocatione S. Philippi Nerii, alterum sub tutela S. Antonii de Padua, cujus insignem reliquiam obtinuit Maceratensis populus ab Episcopo Patavino Cornario, quæ ibidem honorifice custoditur; montes duo divites ad pauperum necessitates sublevandas habet. Populosa civitas est, fœtaque populo ad omnem artem, & scientiam aptissimo, ex eoque viri in omni facultate excellentes, & dignitate illustres prodierunt.

Cæterum Joannes XXII. hanc civitatem suppressa Recanatensi Episcopali dignitate ornavit an. 1320. *(hoc enim anno, qui fuit quintus Pontificatus Joannis XXII. Papæ institutus est Maceratensis Episcopus.) transtulitque illam in plebaniam S. Juliani in Cathedralem erectam, & præfatam Recanatensem, ejusque diœcesim cum omnibus juribus, & pertinentiis Maceratensi Ecclesiæ subesse voluit, ut clare habetur in sequenti diplomate; Cujus exemplar ab originali desumptum, quod extat in archivio Maceratensi, est hujusmodi.

* Ex App. tom. 5.

JOANNES EPISCOPUS
Servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Sicut ex debito rationis indevotis filiis etiam ingratis pro culpis pœna merito noscitur infligenda, sic æquitas suadet, ut fidelibus, & devotis condigna rependatur promeritis retributio præmiorum. Ac sancta siquidem Romana Mater Ecclesia, quæ de continuo filiorum redditur prosperitate sollicita, materna recensionis attentione considerat, quod Terra, & Populus Recanatensis infra Marchiæ Anconitanæ provinciam ad nos, & præfatam pertinentem Ecclesiam constituti tūc sequendo rectis gressibus vias ejus suis devotis beneplacitis adhærebant, & eam cum reverentia filiali colebant, ut matrem, & propterea matris ipsius larga benignitas illos prærogativa specialis dilectionis gratiose præveniens Terram præfatam civitatis vocabulo, & Episcopalis dignitatis honore liberaliter insignivit, eis Episcopali sede concessa. Sed demum tempore procedente iidem Terra, & populus per infidelitatis devia, & abrupta culparum, tanquam perceptorum beneficiorum ingrati de ipsius matris gremio lapsu præcipites corruentes, suamque ponentes cum ipsius percussoribus Ecclesiæ portionem, in eadem etiam fideles ejus per dictæ persecutionis sævitiam adeo detrimenta gravia congesserunt, quod tanto honore merito se reddentes indignos illos eadem Ecclesia memorata dignitatis honore privavit. Cumque post longi temporis spatium Terra, & populus antedictus ad gremium ejusdem Ecclesiæ pœnitudinis prætendentes spiritum rediisset, ipsos Ecclesia præfata, quæ repetentibus fræuum ejus non consuevit miserationis ubera denegare, benigne recepit ad gratiā, & deinde ad honorē restituit pristinæ dignitatis. Verum Terra, & populus memorati tantorum beneficiorum, & miserationis obliti proximis temporibus retroactis, ut canes ad prioris fœditatis vomitum redeuntes, dum dilectus filius Amelius Præpositus Belli montis, Capellanus noster, ejusdem Rector provinciæ, circa ipsius persecutionem regiminis studiose vacaret, quedam Pontium Arnaldum de Castro Verdunen. consobrinum, & Marescialllum suum ad dictam Recanatensem terram, tam pro exequutione quarundam sententiarum contra Potestatem, capitaneum, consilium, & commune, ac universitatem terræ ipsius, & populum supradictum, & quasdam singulares personas ex eis justitia exigente latarum, quam pro Terra ipsius statu, quam sibi quidam subjugaverant, sicut adhuc subjugare tyrannica servitute conantur, prout ad suum spectabat officium reformando in melius destinasset; Idē Marescialllus publice per terram præconizari fecit eandem, quod ipse pro persona, vel rebus offendere neminem intendebat, sed civitatem ipsam reducere ad statum pacificum, & tranquillum, & ad nostram, & eorundem Ecclesiæ, ac rectoris obedientiam revocare, quodque omnes Recanatenses cives de provincia ipsa banniti, non obstantibus quibuscunque processibus, sententiis, & condemnationibus habitis, & factis præteritis temporibus contra eos infra certum terminum ad hoc præfixum eisdem se præsentaret personaliter coram eo: idem vero Potestas, capitaneus, consilium, & commune, ac universitas, & populus supradictus, velut perpetuæ maledictionis alumni contra nos, & præfatam Ecclesiam dominam eorundem per motus detestabiles, & effrænos cervicem rebellionis præsumentes erigere, dictæque privationis ignominiam, quam expressam deferunt frontibus, non verentes, una cum populo, & universitate Auximana, quos eis colligatio nefanda conjunxerat, ad hoc specialiter advocatis, & latenter in civitatem introductis eamdem, & quibusdam aliis complicibus eorumdem in Marescialllum, & eos, quos habebat in sua tunc temporis comitiva, adhuc termino ipso pendente, armis muniti bellicis, sicut publica fama indicabat assertio, & manifestæ veritatis notorium divulgabat, hostiliter irruerunt, eodem Marescialllo,

& non-

& nonnullis de comitiva ipsa, & concivibus eorundem usque ad trecentorum numerum in ore gladii trucidatis. Et demum tam quibusdam de concivibus ipsius, qui caro de carne, & os de ossibus eorundem, extiterunt, quique Marescialllo prefato fideliter pro hujusmodi reformatione status adheserant, quam aliis, qui tunc evaserant manus cadentium captivatis, & deinde per civitatem tractis eamdem aliquos ex eis jusserunt in plateis publicis, ubi domus eorum fuerant, quas fecerant seva tyrannide dirui, funditus fecerant sepeliri, aliquos suspendi patibulis, & quibusdam de predictis concivibus, quos detinuerant antea carceratos per menses aliquos reservatis, demum eos fecerunt truncari capitibus, ab eis prius extortis bonorum suorum venditionibus, & donationibus violenter. Et quod omnem excessum impietatis excedit, in pueros infantes, & impuberes truculenta rabie sevientes, nec attendentes, quod reus legis subditur, & capitalis sententie subjacet ultioni, qui necat infantem, quodque servari ex statuto frequenter in bellorum congressibus consuevit, ut facies, quam pubertas non noverat, gladium bellatorum evaderet, & vita incolumis servaretur plurium puerorum, infantium, & impuberum, quorum parentes vel sana rabies Recanatensium eorundem crudeliter vita privarat innoxium, qui ad nos clamat de terra, ne post ipsos temere remanere contingeret, sanguinem effuderunt, Mareschalli, & aliorum de comitiva predicta. Equis, armis, pecunia . . . & concivium predictorum, qui dicto Marescialllo, ut prefertur, adhaserant, quos de manibus eorum per fuge subsidium miseratio divina protexerat, & multorum aliorum tam clericorum, quam laicorum, quos de terra predicta rabies persecutionis ipsorum in eos crudeliter armata fugaverat, bonis mobilibus omnibus hostili predatione direptis, & Episcopalibus domibus Recanatensis Ecclesie deditis in ruinam. Et insuper ipsorum mentibus in omnem viam malitie turpiter inquinatis, & scelestis actibus data licentia, in raptum virginum detestabiliter proruperunt, dehonestarunt casta conjugia, sanctimonialium pudicitia violata, monasteriorum Abbatissas de ipsis ejecerunt monasteriis, violenter de facto intrusis aliis in eisdem, & alios excessus nefarios, & atroces, qui seriem longe narrationis exigerent, in summi Regis offensam, nostram, & Apostolice sedis contumeliam, & contemptum enormiter perpetrarunt, exinde in oppressionem Ecclesiarum, & clericorum depressiones, Ecclesiastice libertatis destructionem pauperum, & fidelium aliorum, & universale provincie memorate dissidium, gravibus scandalis suscitatis. Ideoque, nos quantumque premissa scelera innotescerent evidenter, & publice vulgarentur de sedis predicte mansuetudine copiosa, que libentius emendat in subditos peccata, quam puniat, nec ferrum exhibet precisionis in morbos, qui possunt ex levi fomento recipere sanitatem, prefata Potestatem, capitaneum, consilium, & commune, universitatem, & populum Recanatensem, & alios culpabiles in premissis per litteras nostras processibus per dictum rectorem diversas pœnas, & sententias continentibus habitis contra ipsos in suo robore duraturis requirendo duximus attentius, & monendos, districte precipientes eisdem, ut eorum culpas modesta correctione sanante non traheret eos ad desperationis laqueum magnitudo peccati, sed pie porrecta manus Apostolice discipline reduceret ad salutem, infra unius mensis spatium, postquam monitio, & mandatum nostrum hujusmodi ad ipsorum notitiam perveniret, vel per eos staret, quominus pervenire posset precise ad nostra, & eorundem Ecclesie, & rectoris mandata, & veram, ac plenam obedientiam redire curarent. Nobis, & eisdem Ecclesie, & rectori super dictis rebellione, injuriis, excessibus, damnis, spoliationibus, sceleribus, & offensis infra dictum terminum satisfactionem debitam impensuri, ipsique Potestas, capitaneus, & singuli de predicto consilio Recanatensi, & alii in premissis culpabiles, ut prefertur, personaliter, dd. vero commune, & populus, sive universitas, per sufficientem syndicum, & procuratorem idoneum peremptorie Apostolico se conspectui presentarent, mandatis nostris super premissis plenarie parituri, ac facturi, & recepturi, quod justitia suaderet, eosdem Recanatenses inter alias pœnas, & sententias, quas illis in hujusmodi nostris monitis, & mandatis parere contemnerent, per diversos eis terminos successive prefixos intulimus ab Episcopalis dignitatis honore Apostolica duximus auctoritate privandos, dantes prefato rectori per nostras sub certa forma literas in mandatis, ut processus nostros dd. pœnas, & sententias continentes per se, vel per alium, seu alios predictis Recanaten. presentaret, aut illos, necnon & easdem pœnas, & sententias in locis, de quibus ei videretur eidem, quod ad ipsorum possent notitiam pervenire, si adire non posset, tute presentiam eorundem solemniter publicaret. Et licet postmodum rector ipse per se, & alios cum ad dictam terram Recanatensem tutus non pateret accessus, in diversis ejusdem provincie locis, de quibus illos nequaquam ambigitur ad eorum notitiam pervenisse duxerit publicandum, ipsis tamen monitis, & mandatis, & vocationi nostris hujusmodi contumaciter obturantes auditum, & inobedientie terga nobis contemptu superbo vertentes, nec eisdem nostris monitis, & mandatis, & vocationi parere, aut venire, vel procuratorem, vel syndicum destinare infra dd. terminos, nec etiam postquam ipsos expectari diutius curaverunt, propter quod eos dicte privationis, & alias pœnas, & sententias in dd. contentas processibus non est dubium incurrisse. Quia igitur non decet, nec expedit dictum Episcopatum diu carere nomine, atque sede, ac diligentius attendentes, quod castrum Macerate infra dictam provinciam constitutum dicte terre Recanati vicinum, inter alia de partibus illis insignis, populosus, & aptus locus existit, ad ipsorum Episcopatus, & Cathedra obtinen. honorem, ac benigna considerationis examine recensentes, quod universitas, & populus predicti castri Macerate tanquam ejusdem Ecclesie devoti filii, & fideles post ipsius Ecclesie sacra vestigia rectis gressibus incedentes, & eidem Ecclesie personarum excidiis, & facultatum dispendiis non vitatis, multisque spretis laboribus, & oneribus expensarum adherentes stabiliter in prosperis, & adversis prefato rectori, & aliis, qui eum in provincia memorate precesserit regimine sic adstitisse dicuntur fideliter, & constanter, quod eos, ut fertur, nulla provincie supradicte commotio a proposito fidelitatis assumpta turbarit, & nulla pericula temporis perverterunt. Ipsi quidem dicta fluctuante provincia, ingruentibus commotionum fluctibus non cesserunt, nec quovis hostilitatis turbine imminente, in sinistri partem lateris claudicarunt. Digne igitur populus, & universitas supradicti sibi nostram, & eidem Ecclesie benevolentiam vendicarunt, & digne virtus ipsorum perseverantia promeretur, ut eorum, & eidem terre Macerate status, & nomen ex nostra promotione concrescat, Apostolicis benedictionibus amplietur, & honoris, ac laudis suscipiat incrementum. Premissis igitur paterna benignitate discussis, predictum castrum Macerate, quod partim Firmana, & partim Camerinen. diœcesis existebat ad laudem, & gloriam S. & individue Trinitatis, reverentiam, & honorem precelse, ac beatissime, & Christifere Virginis Marie domine nostre, ac totius curie cœlestis, dictique Maceraten. populi ad laudem ejusdem Ecclesie Romane consolationem, & gaudium, & eorum Recanatensium perfidorum confusionem perpetuam de fratrum nostrorum consilio, & Apostolica plenitudine potestatis a venerabilium fratrum nostrorum Firmani, ac Camerinensis Episcoporum, ac Firmana, & Camerinensis Ecclesiarum, Capitulorum, & quorumlibet aliorum spirituali jurisdictione eximentes totaliter, hac fideliū adstante multitudine copiosa in civitatem erigimus, & honore, ac titulo, & vocabulo civitatis de speciali dono gratie insigniti, Ecclesiam, seu plebem S. Juliani Macerat. in Cathedralem Ecclesiam erigentes, & ad illam Episcopalem sedem, quam olim Ecclesia, & terra Recanatensis obtinuit cum Episcopalis dignitatis honore, & ipsius Capitulo, & canonicis eisdem numero, gradibus, ordine, ac dignitatibus, in quibus in eadem Ecclesia Recanatensi hactenus existebant, nisi per processus nostros, vel alias sint forte privati, nec non & bonis omnibus dudum ad mensam Episcopalem ipsius Ecclesie Recanatensis, dictumque Recanatense

Ca-

Capitulum communiter, & diviſim ſpectantibus transferentes, ita videlicet, quod bona, quæ ad præfatam menſam Epiſcopalem eidem Eccleſiæ Recanatenſi ſpectabant, ut prætenditur, ad menſam Epiſcopalem eidem Eccleſiæ Maceratenſi pertineant, & bona, quæ ad præfatum Recanatenſe Capitulum pertinebant communiter, vel diviſim ad Capitulum Maceraten. pertineant conjunctim, vel etiam ſeparatim, ſicut ad prædictum Recanatenſe Capitulum pertinebant. Decernimus inſuper venerabilem fratrem noſtrum Epiſcopum Maceratenſem vocari perpetuò Maceratenſem Epiſcopum, & prædictam Recanatenſem Eccleſiam, Capitulum, & canonicos de cætero Maceratenſem Eccleſiam, Capitulum, & canonicos nominari. Prohibitioni ſubiiciendo perpetuæ nominationem Epiſcopi, & Eccleſiæ Cathedralis, Capituli, & canonicorum Recanatenſium eorundem, præfatam vero terram, & totam diœceſim olim Recanaten. cum omnibus juribus, & pertinentiis eorundem Eccleſiæ, & Epiſcopo Maceratenſi prædictis, & ſucceſſoribus ejus Epiſcopis Maceraten. qui pro tempore fuerint pro parte diœceſis eorum habendū, & perpetuis per eos tenendum, & poſſidendum temporibus aſſignamus, ac nobis limitationem reliquæ partis diœceſis eiſdem Epiſcopo, & Eccleſiæ Maceratenſi aſſignan. cum de limitibus ejus plenam ad præſens nequeamus habere notitiam, reſervamus prædictio Firman. & Camerinen. Epiſcopis redditibus, ſi quos in dicta civitate Maceraten. ad Epiſcopales Eccleſiarum ſuarum menſas ſpectantibus obtinent reſervatis. Volumus autem, quod illi de præfato Capitulo, qui ſunt forte privandi, illud jus in canonicatibus, & præbendis, ac dignitatibus Maceraten. habeant, & non amplius, quod eis in Recanaten. canonicatibus, præbendis, & dignitatibus competebat. Hanc autem exemptionem, erectionem, translationem, & aſſignationem, ac prohibitionem noſtras ſic factas ſalubriter, & utiliter ordinatas perpetuis valituras temporibus robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes, auctoritate prædicta diſtrictius inhibemus, ne aliquis cujuſcumque præeminentiæ, ordinis, conditionis, vel ſtatus exiſtat, & quacumque præmineat dignitate hujuſmodi exemptionem, erectionem, translationem, & aſſignationem, & prohibitionem noſtras, ſeu aliquod, vel aliqua de contentis in eis quovis quæſito colore, vel modo, cauſa, vel occaſione quomodolibet adinventis ſcienter turbare, vel impedire præſumat. Nos enim ex nunc decernimus irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, & nihilominus in eos, qui ex certa ſcientia contrarium præſumpſerint, niſi infra quindecim dierum ſpatium, poſtquam hujuſmodi prohibitio noſtra pervenerit ad notitiam eorundem, vel per eos ſteterit, quominus potuerit pervenire, a turbatione, vel impedimento hujuſmodi reſipuerint cum effectu excommunicationis. In conventus vero, capitula, ſeu collegia ſuſpenſionis, & univerſitates delinquentes quomodolibet in hac parte interdicti ſententias, de prædictorum fratrum conſilio promulgamus, a quibus nullus ab alio, quam a Romano Pontifice, niſi ab eodem excommunicationis ſententia, in mortis dumtaxat articulo valeat abſolutionis beneficiorum obtinere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum exemptionis, erectionis, translationis, conſtitutionis, & aſſignationis, reſervationis, inhibitionis, & promulgationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Avenion. 14. Kal. Dec. Pontif. noſtri an. 5.

Hactenus Joannis diploma pro erectione novæ Cathedralis Maceratenſis Eccleſiæ, & ſuppreſſione Recanatenſis Epiſcopatus. Verum non perpetuo hujusmodi fœdus permanſit, iterum enim a Recanatenſi ſeorſim rem ſuam geſſit, donec Sixtus V. ſuppreſſa iterum Recanatenſi Eccleſia, ab illius vinculo exſoluto Galeatio ambarum tunc Eccleſiarum Epiſcopo, cum Tolentinate, quam noviter erexerat in Cathedralem, juſſit inire fœdus, ea tamen lege, ut Maceratenſis Epiſcopus denominaretur, tametſi in expeditionibus ad civitatem, & diœceſim Tolentinam ſpectantibus, ſe ſubſcriberet Epiſcopus Maceratenſis, & Tolentinas: Bullam erectionis Tolentini Epiſcopatus, ejuſdemque unionis cum Maceratenſi, infra reperiet lector, cum ſeorſim de Tolentinate Eccleſia ſermonem inſtituerimus.

Epiſcopus tandem Maceratenſis a primæva ſua inſtitutione ſolum Romani Pontificis reverebatur arbitrium ab omni Metropolitano jure exemptus, donec idem Sixtus V. poſt Tolentinæ Eccleſiæ erectionem, conſtituta in Metropolitana Firmana Eccleſia, ejus Archiepiſcopo ſuffraganeum eſſe juſſit Maceratenſem, & Tolentinatem Antiſtitem. Quod cum id ægre tuliſſent Maceratenſes, Archiepiſcopum Firmanum Rotæ Maceratenſi Sixtus ſubjecit quoad cauſarum reviſionem, quæ Archiepiſcopo in eccleſiaſticis cauſis inhibendo, præcipiendoque procedit; ſicque utriuſque civitatis librata poteſtate, Epiſcopum Maceratenſem Firmano Archiepiſcopo, & Maceratenſi Rotæ Archiepiſcopum Firmanum ſubjecit. Maceratenſis Eccleſiæ proventus ſunt ſcutatorum 1600. quibus ſi ſummam ſcutatorum 400. Tolentinatis Eccleſiæ cum ea unitæ addas, pro Epiſcopo ſummam conſtituunt ſcutatorum bis mille; taxantur vero hæ Eccleſiæ in lib. Cameræ ad floren. a 106. Porro Præſules, qui in eis floruerunt, ſequentes ſunt, quorum ſeriem ex actibus Romanis, aliiſque monumentis ex fide depromſimus.

A D D I T I O.

(„ *Maceratenſis Cathedralis, quæ Sanctiſſimæ*
„ *Deiparæ Conceptioni dicata eſt, decoratur 17. Ca-*
„ *nonicis, inter quos eſt utraque Præbenda, cum Ar-*
„ *chidiacono, 5. Præbendatis, 4. Manſionariis, mu-*
„ *ſices Magiſtro, & chorali Clerico, aliiſque inferio-*
„ *ris ordinis miniſtris, qui divinis in ea celebrandis*
„ *interſunt officiis. Inibi animarum cura exercetur à*
„ *duobus Vicariis perpetuis a Canonicorum Capitulo*
„ *eligendis. In urbe vero Sacrarum Virginum cœno-*
„ *bia quinque enumerantur præter Monaſterium mu-*
„ *lierum, quæ ad meliorem frugem convertuntur, &*
„ *conſervatorium puellarum Orphanarum. Religio-*
„ *ſorum autem cœnobia ſunt omnino octo præter Socie-*
„ *tatis Jeſu nobile Collegium, atque Oratorium Pres-*
„ *byteror. ſecular. s. Philippi Nerii. Laicales confrater-*
„ *nitates quatuor ſolummodo recenſentur. Adſunt*
„ *etiam quatuor montes frumentarii. Urbs alit fere*
„ *decies mille mortalium capita. At Diœceſis duabus*
„ *tantum Terris conſtat, Monte ſcilicet* Milone, *ubi*
„ *duo virorum, unum mulierum cœnobia viſuntur,*
„ *deguntque tria circiter Animarum millia, &* Urbi-
„ ſalia, *in qua adeſt S. Franciſci de Paula Conventus,*
„ *vivuntque duo ferme millia mortalium.*)

1. FEDERICUS Recanatenſis Epiſcopus, ſuppreſſa Recanatenſi Eccleſia, ad Maceratenſem de novo erectum Epiſcopatum a Joanne XXII. translatus eſt anno 1322. 12. Kalen. Decembris Pontif. 5. ut habetur Epiſt. 291. p. p. lit. commun. in Regeſt. Vatic. ſuitque primus Maceratenſis Epiſcopus, pauloque poſt translatus ad Senogallienſem Eccleſiam. Eo Præſule Andreutius Carbonus, & Gentilutius Bartholomæi Compagnioni nobiles Maceratenſes Eccleſiam S. Mariæ de Pace extra Urbem in via, quæ Lauretum ducit, ædificarunt. Parva quidem eſt Eccleſia ſed pulchra, picturis, opereque fornicato nunc bene ornata. In ea hæc ſubjecta legitur inſcriptio. I.

In Dei nomine Amen.
Anno Domini mill. trecenteſimo vigeſimo
tertio indict. 6.
tempore D. Joannis Papæ XXII.
die 23. Martii.
Redificata fuit Eccleſia S. Mariæ Pacis
per Andreutium Carbonum,
Gentilutium Bartholomæi, & Julianum
Pauli de Macerata
primo anno quo facta fuit civitas auctoritate
D. Federici Epiſcopi Maceratenſis
tempore D. Melis Rectoris Generalis Marchiæ.

II. 2. Fr. PETRUS ex Ordine Minorum Maceratensis Episcopus creatus est anno 1323. 8. id. Junii per translationem Federici ad Senogalliensem Ecclesiam, cujus præter illius promotionem in Regestis Vaticanis nihil reperi memoria dignum, tametsi consuluerim ejus temporis monumenta. Obiit an. 1347.* die 29. Octobris, ætatis suæ 90. Fert inveterata opinio hunc fuisse virum sanctissimum ex nobilissima familia de Compagnonibus Maceratæ natum, cujus nomen uti domus familiari more assumpsit alius frater Petrus Compagnonus Capuccinus virtutum sanctimonia clarus. Eoque Præsule Ecclesia S. Francisci Ordinis apud Maceratenses ædificari cœpta est, de qua Vvaddingus noster.

* Ex App. tom. 9.

III. 3. VIDO Archipresbyter Vercellensis Ecclesiæ, Maceratæ Episcopus delectus est a Clemente VI. anno 1347. Non. Novembris, ex Regest. Vatic. Epist. 55. fol. 50. Parum hanc rexit Ecclesiam, cum anno 1348. 2. Kal. Novemb. ad Massanensem in Hetruria Ecclesiam fuisset translatus. Ejus meminit Tursellinus in Lauretana historia.

IV. 4. Fr. NICOLAUS de S. Martino a, Pisanus, natus ibidem in via S. Martini, Ordinis Prædicatorum insignis Theologus, verbi Dei facundus concionator, vitæ sanctimonia spectabilis, post multas sui Ordinis præfecturas obitas, Vicarius Generalis Ordinis extitit. A Pisanis Archiepiscopus, mox a Lucensibus Episcopus postulatus, tandem Maceratensis Episcopus a Clemente VI. electus est anno 1349. 12. Kalen. Novembris, ut habetur in Regesto Vatic. Epist. 169. fol. 50. Hic primum ab eodem Pontifice Maceratensis Episcopus tantum electus est, mox etiam & Recanatensis, cum Innocentius VI. summus Pontifex civitatem illam in gratiam recepisset an. 1357. Decessit autem an. 1367.

a De eo Fontana in Theatro Domin. & de Rom. Pont. p. 310 Mandos.

V. 5. OLIVERIUS ex Decano Nigripontis, & Papæ Capellano electus est Episcopus Maceratensis, ac Recanatensis 3. Kalen. Martii 1367. ex Regest. Vatic. De eo mentio habetur in monumentis Firmanis ann. 1372.

6. BARTHOLOMÆUS de Bononia utrique Ecclesiæ præfuit b.* De eo mentio habetur in monumentis Ecclesiæ Maceratensis 1379. die 23. Novemb. in erectione beneficii S. Hieronymi in Ecclesia S. Catharinæ, ubi vocatur Joannes Bartholomæi de Bononia. Decessitque anno 1383. quo anno, sede vacante, eoque defuncto diruta fuit Ecclesia S. Antonii Ord. Cruciferorum ampliationis magnæ plateæ civitatis gratia, novaque a populo Maceratensi constructa est eo in loco, ubi hactenus Cruciferi degunt.

b Electus an. 1376. omittitur, que ut intrusus.
* Ex App. tom. 9.

7. PAULUS earundem Ecclesiarum Antistes adlectus est a Clemente VII. Antipapa anno 1383. ut in lib. solutionum ejusdem Antipapæ habetur sub die 27. Januarii, quo Paulus solitum subsidium exsolvit, habeturque a multis pro Pseudo Episcopo.

* Hic quoque omittitur ut intrusus.

VI. 8. NICOLAUS patria Florentinus, Episcopus Fesulanus, ad has Ecclesias legitime translatus est ab Urbano ann. 1383. ejusque Episcopatus iniit possessionem, tametsi Bartholomæus, & Paulus unus post alium se intrusissent.

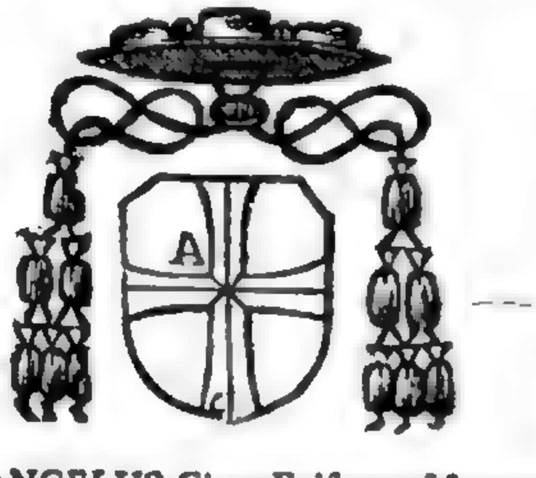

VII. 9. ANGELUS Cinus Episcopus Maceratensis, & Recanatensis.* Ejus prima mentio extat in monumentis Maceratensibus anno 1390. suum condidit testamentum anno 1392. Hic est ille Angelus, quem Gregorius XII. an. 1408. ad purpuram extulit sub titulo S. Stephani in Cœlio monte, habuitque has duas Ecclesias commendatas, decessitque 1412. ut diximus tom. p. in catalogo Recanatensium Præsulum, de quo ibi. Angeli temporibus Maceratæ defunctus est anno 1390. Andreas Bontempus S. R. E. Card. Episcopus Perusinus, & in cathedrali Maceratensi tumulatus, cui diversa sacra indumenta, vasaque argentea ex testamento reliquerat. Hunc Recanati obiisse, ibidemque tumulatum in cathedrali fuisse retulimus in nostro pr. to. dum de Episcopis Perusinis ageremus, decepti siquidem a Ciaconio, ut patet ex publico documento die 19. Maii 1391. quando de mandato Andreæ Thomacelli Bonifacii IX. fratris, & Piceni marchionis, indumenta sacra ejusdem Cardinalis Angelo Cino c Episcopo tradita fuere. Idem expresse habetur in Martini V. diplomate ad favorem Maceratensis Ecclesiæ, e qua sacra illa indumenta ablata, ad Recanatensem Ecclesiam translata fuerant. Extat diploma in Archivio Maceratensi tenoris sequentis.

* Ex App. tom. 9.
c Sub Angelo Cino, non Baleono ea omnia acta fuisse, quæ de Andr. Bontempo Cardinale diximus, certe deprehendimus ex nuperis monumentis nobis transmissis. Ughell. in Append. t. 8.

MARTINUS QUINTUS

Dilecto fratri Astorgio Episcopo Anconitano, & Provinciæ Marchiæ locumtenenti salutem, &c.

Nuper dilecti in Christo filii oratores civitatis nostræ Maceraten. nobis exposuerunt, quod olim bon. mem. Andreas Cardinalis Perusinus reliquit Ecclesiæ Maceraten. in qua suum corpus est situm, omnia paramenta sua, & ornamenta sacerdotalia, & Pontificalia, & Mitram, & crucem argenteam, & crocciam argenteam & cum postmodum præfata paramenta, & ornamenta devenerint ad manus quondam Andreæ Thomacelli tunc Marchionis Provinciæ, qui certificatus per fide dignos de legato hujusmodi, & ipsius cardinalis voluntate donaverit, & consignaverit eidem Ecclesiæ Maceraten. omnia hujusmodi paramenta, quæ cum postea ad Ecclesiam Recanat. transportata esse dicantur præter intentionem ipsius, & ipsius Ecclesiæ Maceraten. injuriam, & dedecus. Nos volentes, ut prædicta donatio suum sortiatur effectum non ad alterius &c. sed motu proprio, & ex certa scientia dictam donationem tenore præsentium confirmamus & approbamus, mandantes tibi, ut præfata donatione comprehensa restitui facias omnino Ecclesiæ Maceraten. & ad illam depons & in ea conservari ad usum ipsius Ecclesiæ. Quia æquum est & debitum, ut ad cultum suum, & ornamentum ipsius Ecclesiæ Macerat. deputentur, & in qua corpus dicti Cardinalis sepultum est, & cui fuerunt concessa; non obstantibus &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum Pontif. nostri an. 12.

10. JAQUELLUS prædictarum Ecclesiarum Præsul* electus post Angeli ad Cardinalatus assumptionem hoc est, anno 1408. decessit anno 1409. ex lib. obligat. VIII

* Ex App. tom. 9.

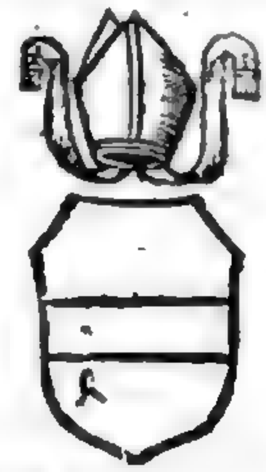

11. ANGELUS Baleoneus d, Perusinus, Cameræ Apostolicæ Auditor, Episcopus creatus est 1409. die 9. Septemb. Fato functus est 1412. ex eodem lib. IX.

d De eo Oldoinus in Athen. Aug. Mandos.

12. Fr. NICOLAUS de Cascia, e Prior Generalis Ordin. Eremitarum S. Augustini, dictarum Ecclesiarum X.

e De eo

clesiarum Præsul effectus est 1412. 13. Kalend. Augusti ita in lib. cit. Consule ea, quæ scripsimus in Episcopis Recanatensibus in pr. tom. Obiit 1418.

Jacobillus in Bibl. Umbriæ, pag. ... Mand.

XI. * Ex App. tom. 5.

13. MARINUS, sive Martinus de Tocco * Theatinus, Aprutinus antea Episcopus, a Gregorio XII. ad has Ecclesias translatus eodem anno, quo Nicolaus a Joann. XXIII. ad eas ipsas promotus fuerat, quarum possessionem haud adipisci potuit Nicolao superstite; quo defuncto, jussu Martini V. anno 1418. eas administrandas suscepit, fuitque sub eodem Pontifice Marchiæ Prolegatus an. vero 1429. transiit ad Ecclesiam Theatinam,

XII. a De eo Oldoinus in Athen. August. Mandos.

14. BENEDICTUS Guidalottus a Perusinus, Aprutinus antea Episcopus ad prædictas Ecclesias translatus est 1429. 7. Id. Januarii: e vivis exemptus est eodem anno, ut supra retulimus p. tom in Episcopis Recanat. Eo defuncto Martinus Quintus harum Ecclesiarum administratorem constituit Joannem de Tricarico Abbatem secularem ex bulla ejusdem dat. Ferrentini 15. Kal. Septemb. an. 12.

XIII. 15. JOANNES Vitellescus harum Ecclesiarum Præsul adlectus est 11. Kal. Maii ann. 1431. evasitque postea Cardinalis ad Florentinam sedem, atque Patriarchatum Aquilejensem, de quo supra in Florentinis Archiepiscopis.

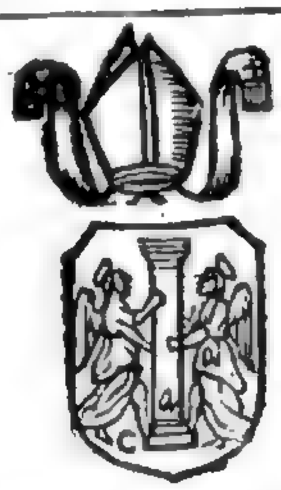

XIV. b Plura de eo apud Thomasinum in Elog. illust. vir. vol. 2. p. 30. & Sansovinum in Opere, cui titulus: Venezia. Mand.

16. Fr. THOMAS Thomasinus (1), Venetus b, ex Ordine Prædicatorum, Episcopus antea Polensis, Æmoniensis, mox Urbinas, inde Traguriensis, ad has Ecclesias translatus est 1435. quam annos quinque rexit. Anno vero 1440. iterum ad Feltrensem, & Bellunensem Ecclesias translatus ibidem obiit 1445. de quo infra in Urbinatis Ecclesiæ Episcopis plura.

XV. c De eo plura Compagnonus in Regia Picena, p. 338. & sequentibus. Mand. * Ex App. tom. 5.

17. NICOLAUS de Astis c, Forolivienfis, harum Ecclesiarum electus Antistes anno 1440. 6. Id. Octob. ab Eugenio IV. ex Reg. Vatic. obiit anno * 1460. vel circa sepultus in cathedrali Recanatensi, cui societas S. Luciæ anno 1470. sepulchrum erexit, addiditque simplex, quod legitur, Epitaphium a nobis in pr. tom. relatum, dum de ipso ageremus in Episcopis Recanatensibus, ubi corrige annum obitus, & pro 1470. quo erectum fuit Epitaphium, lege, e vivis exemptus est anno 1460. Hujus Episcopi temporibus Maceratæ inventum fuit brachium S. Juliani civitatis tutelaris, cujus inventio hisce verbis habetur in monumento tabularii ejusdem Ecclesiæ, quod hic exscribere libet.

Quod die sancta Epiphania existente eodem Episcopo Macerat. & Recanaten. in Pontificalibus cum capitulo, & clero Maceraten. in Ecclesia S. Juliani Maceraten. adstantibus DD. Prioribus, & vicario domini Episcopi D. Potest. dicta civitatis Archidiac. & canonicis, & magna populorum multitudine prodiit in medium quidam spect. vir Philippus Nicolai grandava atatis, & optima fama dicens jam per multa tempora ante a quodam nobili cive pramortuo intellexisse reliquiam S. Juliani fuisse inter duas columnas, qua sunt ante altare majus dicta Ecclesia. Quo intellecto dictus Episcopus cum universo clero cantante Hymnum Veni creator Spiritus, & litanias pervenit ad locum pradictum, ubi dictus Episcopus incepit, & cœpit fodere, & tandem repertus est unus parvus cophanus, quem cum magna reverentia dictus Episcopus posuit ad altare majus, & illo coram omnibus aperto invenit unam pixidē, in qua desuper erat una scriptura in carta badina vetustissima, qua dicebat: hoc est residuum brachii S. Juliani; & sub ipsa scriptura erant aliqua petia carnis satis magna, & aliqua ossa. demum dictus Episcopus extraxit Brachium simul cum manu ejusdem S. involuta cum serico antiquissimo, cui erat alligata una scripta de carta badina antiquissima, in qua legebatur, hoc est brachium S. Juliani, qui interfecit patrem, & matrem.

Hactenus membrana ab omni clero subscripta. * En publicum & integrum documentum hujusce inventionis exscriptum ab ipso originali, quod asservatur in tabulario Maceratensis civitatis. * Ex Append. t. 5.

Universis, & singulis ad quos prasentes advenerint,

Nicolaus de Astis de Furlivio, Episcopus sanctarum Ecclesiarum Maceraten. & Racanaten.

salutem in Domino sempiternam.

Notum vobis facimus per prasentes, qualiter anno à Nativitate Domini nostri Jesu Christi 1442. die vero 6. mensis Januarii, die s. Pascha Epiphania post Missarum solemnia per nos in Pontificalibus, cum Capitulo, & Clero nostro in Ecclesia Cathedrali nostra s. Juliani Maceraten. devote pro posse solemniter celebrata adstantibus Mag. Mariotto potestati Maceraten. ac magnifico mag. Massio Serlippi Francisco s. Joannis, s. Francisci, Nicolao Antonii, & Antonio Simeonis civibus, ac Dom. Prioribus dicta magnifica civitatis Maceraten. necnon venerabilibus, & egregiis viris D. Juliano Matthai Vicario nostro, ac Praposito, & Canonico Maceraten. D. Dominico Augustini Archidiac. dicta Ecclesia Maceraten. ac D. Joan. Antonio Ritii, Dom. Antonio Bartholomei, D. Ranaldo Sanctutii, Dom. Antonio de s. Severino. D. Venantio Antonii Venantii, D. Dominico Marci de Monte Sancto, D. Thoma Sacrista, & aliis Clericis multis, & religiosis viris, ac magna populi multitudine utriusque sexus tam spectabilium civium, quam aliorum inferiorum prodiit in medium quidam venerab. & spectabilis civis nominatus Philippus Nicole, vir utique grandava atatis, & optima fame dicens, jam per multa tempora ante à quodam spectabili cive pramortuo intellexisse sacratissimam reliquiam brachii S. Juliani sepultam fuisse inter duas columnas, qua sunt ante altare majus dicta Ecclesia; & statim absque temporis intervallo, nobis cum universo nostro Clero cantantibus: Veni creator Spiritus, & letanias incœpimus, & fecimus fodi in loco per pradictum egregium civem designato, & tandem ad laudem, & gloriam Omnipotentis Dei, & sua sanctissima Matris Virginis Maria, ac gloriosissimi s. Juliani repertus est unus pracipuus Cofanus, quem cum magna reverentia, ut decuit manibus propriis portavimus super altare majus, & illo coram omnibus pra-

(1) Hic à nonnullis perperam confunditur cum altero Thoma Thomasino ejusdem Ordinis, qui his quoque temporibus florebat, Pharensis Episcopus, subscripsitque an. 1439. Florentino Concilio * *Ricceputus*.

prædictis aperto, primo detraximus unam pixidem, in qua desuper erat una scripta de litera, & charta hœdina vetustissima, in qua erat scriptum. Hoc est residuum brachii s. Juliani, & sub dicta scripta erant aliqua petia carnis satis magna, & aliqua ossa; demum extraximus brachium simul cum manu ejusdem sancti, quæ erat involuta de serico antiquissimo, cui erat alligata una scipta de charta hœdina antiquissima, in qua erat scriptum. Hoc est brachium S. Juliani, qui patrem, & matrem interfecit; quod omni populo ostendimus. Demum ipso reposito in cofano prædicto simul cum pixide prædictam portavimus ad Sacristiam nostræ prædictæ Ecclesiæ Maceraten. & dictum cofanum in quadam forti, & pulchra cassa in præsentia prædicti magnifici Potestatis, & dictorum Magnificorum Dominorum Priorum, ac vener. Capituli nostri, & Sacristæ nostri, ac coram aliis principalibus Clericis posuimus, & d. cassam cum duabus clavibus clausimus, quarum unam dedimus in custodia magnificis Dominis prædictis, & aliam prædicto Capitulo nostro, quod brachium intendimus Domino concedente facere claudi in argento, gemmis, & lapidibus preciosis circundato pro meliori conservatione, ac honore dictæ sacratissimæ Reliquiæ, ac etiam intendimus facere fabricari unum Altare in honorem beatissimi Juliani, & in illo dictum sacratissimum brachium sic ornatum includi, ut cum omni securitate in dicto loco conservetur, & ut Populus frequentans dictam Ecclesiam, ac sacratissimam reliquiam, cum gaudio, & devotione valeat illam devote visitare ad laudem Omnipotentis Dei, ac gloriosissimi sancti Juliani, ut ipse sicut antea continuè fuit Patronus, & custos hujus magnificæ civitatis, ita continuè in futurum patrocinari dignetur, tam pro salute animarum, quam etiam corporum, & omnium bonorum ejusdem, & ut eo amplius crescat totius populi nostri prædicti devotionis effectus de consilio venerab. nostri Capituli prædicti volumus, & ordinamus, quod de cætero singulis annis in perpetuum duraturis in simili die Paschæ Epiphaniæ solemniter in prædicta Ecclesia nostra Cathedrali s. Juliani Maceraten. solemniter celebretur officium inventionis prædictæ vener. reliquiæ, & quod dicta die tam in primis vesperis, quam in majori Missa d. festi quam in secundis vesperis omnes, qui dictis officiis intersunt, aut qui libenter interessent seu legitimè impediti interesse non possunt, & qui sunt in statu gratiæ, vel erunt, infra octo dies proximè futuros habeant quadraginta dies de vera Indulgentia, quam auctoritate ordinaria nostra concedimus, seu de commissis peccatis pœnitentias injungendas quadraginta dierum pro qualibet horarum prædictarum dictæ festivitatis cuilibet in Domino relaxamus, & simili modo in festo S. Juliani, & in festis Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, & Resurrectionis ejusdem, ac in Ascensione, & in Dominica prima post Ascensionem, & Pentecostem festivitatibus, In quorum perpetuam fidem hanc literam manu propria subscripsimus, ac fecimus Magnificum Dominum potestatem prædictum, & Magnificos Dominos priores prædictos, & Capitulum nostrum prædictum, ac Sacristam manibus propriis se subscribere, ac nostro magno Pontificali sigillo muniri.

Anno Domini 1422. die 27. mensis Januarii in nostro Episcopali Palatio, ubi ad præsens residemus tempore Sanctissimi in Christo Patris & D. nostri D. Eugenii Papæ IV anno 11.

Ego Nicolaus de Astis de Forlivio Dei gratia Episcopus Maceraten. & Recanaten. manu propria me subscripsi in fidem omnium suprascriptorum.

Ego Marianus Antonii de Monte Lupo de Aret. Potestas tunc temporis dictæ civitatis suprad. omnibus interfui, & præsens fui, in quorum fidem, & testimonium præmissorum mea propria manu ss.

Ego Massius Serlippo de Macerata unus ex Prioribus dictæ civitatis supradictis interfui, & in testimonium præmissorum propria manu mea ss.

Franciscus ser Joannis de Surchinappis unus ex prioribus dictæ civitatis supradictis omnibus interfui, & in testimonium præmissorum propria manu ss.

Ego Antonius Simon sancti Jacomi unus, ex Prioribus dictæ civitatis supradictis omnibus interfui, & in testimonium præmissorum propria manu me ss.

Ego Marinus Sercole de Monte-Monaco, tunc Cancellarius dictæ civitatis, qui etiam prædictis interfui nomine Colas Antonii Nutii reliqui ex Prioribus me subscripsi ex ipsius mandato, quod ipse scribere ignorabat.

Ego Julianus Præpositus Ecclesiæ S. Salvatoris, & Vicarius Dom. Episcopi Maceraten supradictis omnibus interfui, & in testimonium præmissorum propria manu ss.

Et ego Dominicus Augustini Archidiaconus supradictus, supradictis omnibus interfui, in quorum fidem, & testimonium omnium præmissorum me propria manu ss.

Ego Joannes Andrea Ritii unus ex Canonicis Maceratensibus supradictis omnibus interfui, & in testimonium omnium supradictorum me propria ss. manu.

Et ego Antonius quondam Bartholomæi Simonis unus ex Canonicis prædictis, supradictis omnibus interfui, in quorum fidem omnium præmissorum me propria manu ss.

Et ego Venantius Antonii Venantii unus ex Canonicis prædictis omnibus interfui, & præsens fui, in quorum omnium fidem præmissorum me propria manu ss.

Et ego Donnus Raynaldus Santuccii unus ex Canonicis prædictis omnibus interfui, & præsens fui, in quorum omnium præmissorum fidem me non propria manu, quia scribere ignoro, sed præcedentis confratris calamo me scribere feci.

Et ego Dominicus Marchi de Montesio unus ex Canonicis Maceraten. supradictis omnibus interfui, in quorum fidem, & testimonium omnium præmissorum me manu propria subscr.

Et ego Bartholomæus quondam Renaldutii de civitate Macerata Cancellarius, & scriba supradicti Dom. Episcopi supradictis omnibus interfui, & præsens fui, in quorum fidem, & roboris firmitatem manu propria de mandato dicti Domini Episcopi me subscripsi, & signum meum consuetum apposui.

Loco † signi dicti Notarii.

Loco † sigilli pendentis dicti Domini Episcopi.

Hujus Brachii inventio solemniter nunc celebratur die ultima Augusti. Nec reticendum hoc brachium cum manu ita hodie servari mirabiliter ad Dei gloriam, ut viventis hominis manus, & brachium esse videatur: servatur in theca argentea ad similitudinem brachii, & manus, quæ affabre facta, gemmisque decorata pietatem Nicolai Episcopi testatur, qui propriis expensis eam fieri fecit, ut ejus insignia testantur ibidem expressa. De S. Juliano, qui celebris venator parentes occidit, lachrymarumque imbre peccati maculam delevit, loquitur S. Anton. in Hist. Guil. Durand. Ration. Divin. lib. 7. cap. 5. Pancirol. & alii plures. Maceratæ etiam Nicolao Episcopo Cistercienses monachi è Claravallensi cœnobio Flaviræ evocati in Urbe Ecclesiam S. Trinitatis, nunc S. Marci, una cum juribus, & pertinentiis suis regendam susceperunt, quæ hodie una cum nobili Abbatia patribus societatis Jesu auctoritate Gregorii XIII. commendata existit.

18. PETRUS Georgius, Terami Præpositus, Maceratensis, & Recanatensis Episcopus fuit, ac gubernator Umbriæ * circa annum 1460. quo Sanctam etiam domum administravit anno 1460. ejusdemque historiam scripsit. Post Petri obitum Franciscus Maurocenus Episcopus Parentinus has Ecclesias administravit ad annum usque 1471. quo ex hac mortali vita excessit, & in cathedrali Recanatensi tumulatus fuit. XVI.

* Ex Append. c. 5.

19. ANDREAS Pellius Fanensis dictarum Ecclesiarum Præsul sublectus est 1471. Non. Septembris. Quo Præsule Fratres Eremitarum S. Augustini congregationis Lombardiæ fuerunt introducti in Ecclesiam S. Mariæ de fonte. Decessit vero Andreas 1477. De eo Acta Consist. XVII.

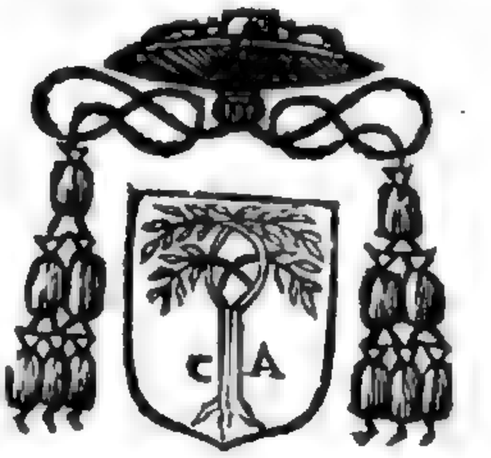

XVIII 20. HIERONYMUS Bassus Roboreus Savonensis, Sixti IV. ex sorore nepos, Episcopus antea Albingaunensis, ad has Ecclesias translatus est 1477. pauloque post Cardinalis creatus, Recanatensis Cardinalis est appellatus. Salubres constitutiones pro cleri Maceratensis norma edidit, quæ adhuc observantur ab eodem. Obiit anno 1507.

XIX. 21. THESEUS de Cupis Romanus oriundus è Monte Falco, Maceratensis, & Recanatensis Episcopus electus 1507. die 20. mensis Octob. Hujus Episcopi temporibus Leo X. has Ecclesias dissociavit die 7 Januarii 1516. Theseoque Maceratense tantum sacerdotium obvenit, Recanatensis autem Ecclesia Aloysio Tasso collata est, ea conditionis lege, ut uter prior extremum diem obiisset, duarum Ecclesiarum Episcopus censeretur. Latronum manibus postea decessit Aloysius, geminataque dignitas ad Theseum rediit die 13. Maji 1519. ut Acta indicant Consistorialia. Excessit Theseus Clemente VII. Pontif. Max.

XX. 22. ALOYSIUS Tassus, Bergomas, patruus Bernardi, Torquati Tassi patris, non maternus avus, ut diximus in pr. tom. nostro, dum de Recanaten. Episcopis loqueremur. Episc. Parentinus ad Recanaten. Eccles. cum regressu ad Maceratensem, si Theseo superstes fuisset, translatus an. 1516. Prope patriam a latronibus bonis, & vita spoliatus, ejus cadaver Bergomum relatum in Ecclesia S. Spiritus apud Canonicos Regulares sepultum: hoc ad ejus marmoreum tumulum spectatur epitaphium,

Aloysio Tasso Parentii primum, deinde Recanati, Macerataque Pontifici, quem postquam Bergomum urbem revisisset, a latronibus vita, & fortunis privatum tam universa deflevit patrem civitas, quam Dei manifesta ulta fuit cito ira, Dominicus Eques splendidus, & Petrus Andreas fratres pientissimi & sacer Canonicorum Regularium Ordo Benemerentissimo Poss. anno a partu Virg. M. D. XXIIII. vixit ann. LI. menses xi. dies xix.

XXI. 23. DOMINICUS de Cupis Cardinalis Tranensis, Theseo gentili suo suffectus, dictasque Eccles. perpetuo administrandas suscepit, sub quo iterum Pontifex Paulus III. Ecclesias illas disjunxit anno 1535. iterum etiam 1546. ut habetur in Actis Consist.

XXII. 24. JOANNES Clericus, Gallus, Rom. Rotæ Auditor, die 25. Januarii 1535. Maceratensis Episcopus renunciatus est, cum regressu ad Recanatensem, de consensu Cardinalis Tranensis, ea lege, ut qui fuisset superstes, eas divulsas Ecclesias sua sub potestate haberet novo fœdere junctas. E vivis Joannes Romæ discessit circa annum 1546. cum solam Maceratensem Ecclesiam administrasset. Post ejusdem obitum ad eundem Cardinalem Tranensem Maceratensis devoluta est. Memini me dixisse in 1. tomo, in Catalogo Recanatensium Præsulum, Joannem hunc Recanatensem tantum adlectum Episcopum an. 1535. cum revera tunc Maceratensium adlectus solum fuerit Præsul, cum regressu ad Recanatensem, si ille Cardinali Tranensi superstes fuisset, ut referunt Acta Consist. Unde Joannes ex albo Recanatensium Præsulum expungendus, nisi ratione regressus, quem ille ad eam Ecclesiam habuit, inter eos numerari censeatur.

XXIII 25. PHILIPPUS de Roccabella Recanatensis, Maceratensis tantum Episcopus adlectus est an. 1546. die 27. Januarii. Cumque Paulus de Cupis Recanatensis Episcopus decessisset, vacuam illam Ecclesiam suscepit administrandam, Maceratensi Cardinali de Cupis relicta. Qui deinde discessit an. 1571.

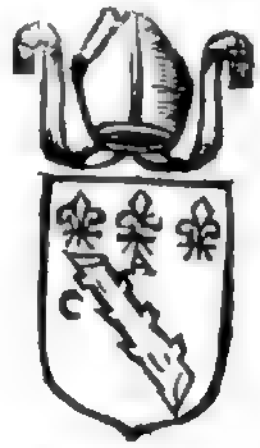

XXIV 26. HIERONYMUS Melchiorius, Recanatensis, Maceratensis tantum Episcopus renunciatus est an. 1553. Julio III. Pontifice sedente, postque obitum Roccabellæ Recanatensem etiam obtinuit, quam Maceratensi iterum adjunxerunt. Concilio Tridentino interfuit, atque utriusque Ecclesiæ munere se exsolvit * 1573. Romamque reversus Apostolicæ Cameræ Clericus fuit, atque Decanus: Bononiensibus jus dixit, æquitati viri applaudentibus cunctis. Romæ decessit cum esset Signaturæ Justitiæ Præfectus 1583. sepultus est apud S. Mariam super Minervam, ubi supra primam columnam pulcherrimo in tumulo hæc inscriptio legitur.

* Ex App. tom. 5.

D. O. M.

Hieronymo Melchiorio, Episcopo Maceratensi Cler. Cameræ Apostolicæ Decano, Concilii Tridentini uni ex Patribus; Signaturæ Justitiæ Præfecto, Bononiæ Gubernatori, summa apud omnes ordines gratia, genere, doctrina pietate illustri. Vix an. LXIV. Obiit V. kal Junii MDLXXX.III. Bernardino Hieronymi fratri germano I.V.C. forma, doctrina, virtute pari. Obiit XIX. Kal. Septemb. Anno Jubilæi MDLXXV. ætatis suæ LIII. Marcus Benedictus filius Patruo & Patri P.

XXV. 27. GALEATIUS, Antonii Moroni, Franciscæque Bertiæ, filius, Mediolanensis, Abbas Commendatarius S. Martini Terdonensis, utriusque Signat. Referendarius, a Gregorio XIII. electus est Episcopus Maceratensis, atque Recanatensis die 19. Junii 1573. Sed cum deinde Sixtus V. Pontifex Recanatensem Cathedralem suppressisset, Lauretanæque junxisset, etiam Tolentinatem imperavit Galeatii expectare arbitrium anno 1586. quamobrem Galeatius primus Tolentinas fuit Episcopus, atque

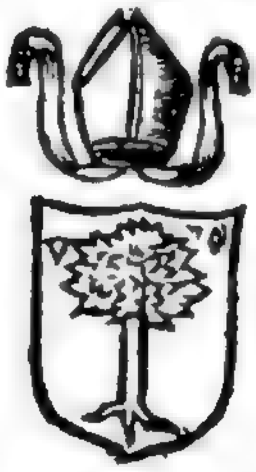

ita factum est, ut Galeatius has Ecclesias, usque ad annum 1613. administraret. Cathedralem Maceraten. & palatium Episcopale restauravit, eandemque Ecclesiam nobili, & diviti supellectili sacrorum exornavit, baculum Pastorale argenteum donavit. Synodum celebravit, moresque Clericorum correxit: tandem supra septem septuagenarius è vivis eximitur. Italicorum propemodum Episcoporum Decanus die 7. mensis Septembris. Jacet in Cathedrali cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Galeatio Morono Mediolanensi Maceraten. & Tolent. Episcopo summa prudentia, ac pietate XXXX. annis Eccles. rexit. Templum hoc extructione & ornamentis, quibus omnino carebat, insigniri curavit. Aedium maximam partem a fundamentis erexit, & quos invenit penè collabantes restauravit. Decanus Episcoporum obiit aetatis suae LXXVIII. Kal. Septemb. MDC. XIII. Jacobus Antonius frater & Marius Cōpagnonus nepos PP.

XXVI. 28. Fr. FELIX Centinus, Asculanus, Ord. Minorum Conventualium, sui Ordinis Procurator generalis, sanctique Officii sub Paulo V. Consultor, ab eodem Pontifice creatus est presb. Card. S. Hieronymi Illyricorum anno 1611. die 17. Augusti, ac paulo C post Militensis Episcopus declaratus, inde ad Ecclesias Maceratensem, & Tolentinam translatus an. 1613. die 23. mensis Septembris, vulgo appellatus Card. Asculanus. Qui indefessa quadam diligentia Ecclesiam sibi creditam administravit, divinum cultum auxit, cathedralem Ecclesiam in parte superiori picturis, ac opere fornicato, & aurato ornavit, Crucem argenteam ad usum cleri in processionibus, thuribulum argenteum, vasemque cum aspersorio, & duo candelabra pariter argentea eidem donavit. Seminarium clericorum ad normam Concilii Tridentini instituit, eique domum emit, usum Capparum cum pellibus Armellinorum canonicis suis juxta modum, quo canonici Vaticanae Basilicae incedunt, ab Urbano VIII. sequenti diplomate obtinuit.

URBANUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

D *Ministerio sacri Apostolatus licet immerito praesidentes, sicut necessaria temporum rerum, & personarum dispositione monemur, sic Ecclesiarum quarumlibet praesertim Cathedralium insignium decori, & venustati consulere, atque gratiarum munera, erga personas in eis degentes Canonicatus, & praebendas obtinentes liberaliter disponere, itaut personae ipsae spectabiles sedis Apostolicae privilegiis decoratae fiant in devotione erga sedem ipsam per impensionem donorum in dies propriis studiis ardentiores. Sane pro parte dilecti filii nostri Felicis tit. sanctae Anastasiae Presb. Card. Asculani nuncupati Eccles. Maceraten. ex concessione, & dispensatione Apostolica Praesulis, nobis nuper exhibita petitio continebat. Quod cum civit. Macerat. existat, & in ea sedis Apostolicae Legati, & ejusdem Provinciae Gubernatores residere soleant, & in ea celebris scientiarum universitas vigebat, dicta vero Eccles. quae antiqua & insignis existit, ac Archidiaconum, &*

A *Canonicos, cum numeroso Clero Presbyterorum, & Clericorum habeat; etiam pro ejusdem Felicis Cardinalis parte fuit humiliter supplicatum, quatenus infrascriptis annuere de benignitate Apost. dignaremur. Nos igitur qui honestis petentium votis, praesertim sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus ad Eccles. & personarum in eis divinis laudibus insistentium, honoris, decoris incrementum libenter annuimus hujusmodi supplicationibus inclinati. Ut ex nunc de caetero perpetuis futuris temporibus dignitates, & Canonicatus, & praebendas in dicta Eccles. Macerata, choro, capitulo, & inter Missarum, & horarum Canonicarum diur. & noctur. necnon Vesperarum, & aliorum divinorum officiorum celebrationem etiam extra Eccles. hujusmodi celebrandarum, necnon in processionibus, aliisque actibus publicis, & secretis quibuscumque anni temporibus, & diebus, ac alias quandocumque, ubicumque, & quotiescumque opus fuerit, Cappas violaceas, cum pellibus Armellinorum, ac Rocchetta ad instar canonicorum Basilicae Principis Apostolorum de urbe palam, & pu-* B *blice, & libere, & licite deferre, gestare possint, & valeant Apostolica auctoritate tenore praesentium perpetuo concedimus, & indulgemus, Decernentes, &c. Nulli ergo omnino hominum liceat, &c. Siquis, &c.*

Datum Romae apud S. Petrum anno Incarn. Dominicae 1624. 6. Kalen. Aprilis, Pontif. nostri anno 1.

Diem obiit Felix 25. Januarii 1641. Episcopus Cardinalis Sabinensis, sepultus in Ecclesia S. Francisci sui ordinis Conventualium, ut ipse ex testamento praescripserat.

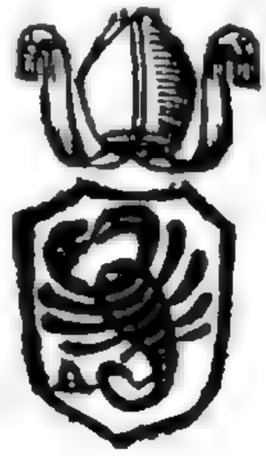

XXVII. 29. PAPYRIUS Sylvester, nobilis Cingulanus, Francisci Sylvestri Episcopi Florentini, ante trecentos annos defuncti, gentilis, Romanae Inquisitionis Consultor, pietate, morum integritate, ac doctrina spectabilis, ab Urbano VIII. Episcopus adlectus est hoc ipso anno 1642. mense Julii die 14. omnium bonorum summa cum gratulatione consecratus est.

A D D I T I O.

(" *Decem & septem fermè annos huic laudabiliter praefuit Ecclesiae, supremumque diem obiit mense Februario anni 1659.*

D XXVIII. " FRANCISCUS *Cini, Clericus Auximanus, J.U.D. quinquagenario major, in urbe Advocatus eximius, evectus ad hanc sedem est die 15. Novemb. an. 1660. Decessit autem in Residentia mense Majo an. 1684. De eo agit Martorellus in hist. Auxim. p. 444.*

XXIX. " FABRITIUS *Paulutius, Nobilis Foroliviensis, J.V.D. annorum 34. praefectus fuit praedictis Ecclesiis die 9. Aprilis 1695. qui postquam munus Nuncii Apostolici apud Poloniae Regem exercuisset, ab Innocentio XII. die 22. Julii 1697. creatus est S.R.E. Presbyter Cardinalis tit. Ss. Joannis, & Pauli; anneque insequenti 1698. ad Ferrariensem Episcopatum translatus est. Nec diu post à Ss. D. N. Clemente XI. à secretis status declaratus, summusque Poenitentiarius haec munera nunc quoque magna sui nominis laude exercet.*

XXX. " ALEXANDER *Varanus de Camerino, Nobilis Ferrariensis, Presbyter s. Theologiae De-*

„ Dor, annum ætatis suæ agens 51. harum Ecclesiarum infula decoratus est die 21. Julii 1698. Vivit „ adhuc.)

MONTIS ALTI EPISCOPI.

MONS ALTUS, Picenatium nova civitas, Sixti V. Pont. Max. patria, duodecim a Firmana Metropoli, decem ab Asculo passuum millibus dissitus inter Asonem, & Tisinum flumen situs in vertice altissimi montis residet. Eum condidere Patritii, quos non nisi de Asculana colonia fuisse constans est majorum memoria. Quemadmodum vero Mons ipse leviter acclivis geminum caput attollit, ut vel unum in duplicem, vel duplicem in unum collem agnoscas, ita geminam dividentes in regionem montem Patritium, alteram a se ipsis, alteram autem Montem simpliciter, quem deinde accolæ a loci parvitate subtracto cognomine Montaltellum nuncupavere. Quando autem, quomodove fuerit illa condita, non satis certum; tamen ante Longobardorum Regis Luitprandi tempora, in unum ita coivisse Montem, ac montem Patritium, ut hostium incursionibus virtus eorum unita fortior esset, pro certo habetur. Qui montem igitur, sive Montaltellum numero forte, & viribus pollentiores deserentes, in montem advenere Patritium, cum civibus, tum fortunis receptioribus auctum oppidum, novo Montalti voluerunt illustrare cognomine. Sic uno Montalti nomine appellata lego hæc duo oppida in Henrici IV. Imperatoris amplissimo confirmationis documento, Farfensi cœnobio concesso anno 1074. Kalendis Junii, Imperii viii. *Confirmamus*, inquit, *jam dicto monasterio, quicquid in superioribus continetur præceptis, videlicet quicquid habere videtur in territorio Salinensi. Item Patrinionem, Montem Altum, Apponianum, Montem S. Mariæ in Georgio, &c.* Geminata vero hæc nomina Montis, & Montis Patritii facile invenerit is, qui Urbani IV. diploma legerit, quo eidem Farfensi monasterio 1261. seniorum Pontificum concessæ immunitates confirmantur: *Item*, ait, *castrum, quod dicitur Casiniani, item castrum Porchiæ, castrum Ripæ Transonis cum ecclesiis, & omnibus pertinentiis suis, castrum Montis, castrum Montis Patritii, castrum Montis Doventen. &c.* Hoc factum affirmat Cæsar Octavius in patriæ historia, ut omnino idem summus Ecclesiæ Pontifex ibi nomina castrorum Montis, & Montis Patritii retinere voluerit, non quod ea tempestate talibus designarentur nominibus, verum quia sic in aliorum Pontificum diplomatibus ea repererit nomina. Civitas non adeo ampla est, sed fœta populo, & non injucunda, civilibusque moribus ornata, atque ad quinque millia hominum alit. Collis verticem expansum soli, facilem ascensu, totius Piceni, Marsorumque tractibus objectum, & quoquoversum pene spatiando percommodum civicas occupat. Cœlo fruitur utili, Zephyro semper spirans, nullique contagio obnoxio, unde non unum extitisse, quem centum & decem, imo & viginti annorum cursum vitæ suæ supergressum fuisse narretur. Aquarum saluberrima copia abundat. Territorium Bacchi pretiosi liquoris, cæterarumque

A rerum ad humanum usum spectantium feracissimum habet, cujus palumbas laudat Franciscus Pamphilus hisce carminibus in Piceni descriptione.

Rupibus aereis Mons postmodum tollitur Altus,
Si lapis inde prius septimus altus erit,
Hinc tua torquatæ complebant lina Palumbes,
Ne credas, Venerem debilitare tuam.

A sui exordio Mons Altus Episcopali caruit dignitate, donec Sixtus V. Pontif. Maximus bono Christiani orbis omine in eo natus, ad gratæ posteritatis exemplar, illum in civitatem, & Ecclesiam collegiatam S. Mariæ, quam nova, nobilique structura exædificandam occœperat, in Cathedralem erexit ann. 1586. die 14. Novembris, Pontificatus sui anno II. propriam, & peculiarem ex aliis diœcesim attribuit, ut Firmanæ dignitatis suffragaretur, hoc cuso diplomate.

SIXTUS PAPA QUINTUS.

Ad perpetuam rei memoriam.

B *Super universas orbis Ecclesias eo disponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, meritis licet insufficientibus constituti levamus in circuitu agri Dominici oculos nostræ mentis more pervigilis Pastoris inspecturi, quid Ecclesiarum ipsarum, præsertim Cathedralium statui, & decori congruat, & quid operis circa illas, earumque statum prosperum, & felicem impendi debeat, & divino fulti præsidio, quo cuncta, & æqua benignitate pro populorum suorum fidelium salute disponantur, ad ea, quæ statui Ecclesiarum hujusmodi congruunt, nostri officii partes salubriter, & utiliter intendere curamus, prout in Domino conspicimus expedire. Sane cupientes terram Montis Alti, Ripanæ Diœcesis, quæ felicem nostris dedit ortum natalibus, ut in celeberrimo, & eminenti loco sita, & muris undique cincta est, & in qua secularis, & collegiata Ecclesia S. Mariæ ad Collem eleganter constructa, & duas dignitates, & decem canonicatus, & totidem præbendas ac sacristiam, aliaque ad cultum divinum necessa-*
C *ria habens, & duæ aliæ Ecclesiæ, una scilicet S. Georgii, & S. Petri, & alia oratorium nuncupata S. Nicolai, in qua confraternitas sub invocatione sanctissimi Sacramenti canonice instituta reperitur, necnon domus circiter trecentæ nobiliter ædificatæ, ac plateæ lateribus stratæ existunt, ac singula quaque feria cujuslibet hebdomadæ emporium, ad quod ex omnibus locis circumvicinis fit magnus concursus, celebratur, & ex qua denique viri, & in Theologia, ac jure, & medicina, aliisque scientiis excellentes prodierunt, ac secularem, ac collegiatam Ecclesiam hujusmodi dignioribus titulis, & nominibus decorare, habita super his cum fratribus nostris matura deliberatione, ac de illorum consilio ad omnipotentis Dei laudem, & gloriam, ac ejusdem beatæ Mariæ honorem, ac Christi fidelium devotionis augmentum, prædictum Montis Alti, & Porculæ, ac Patrignonis, necnon Montis de Noven. & Rotellæ, ac Furciæ a dicta Ripan. nec non montis Elpari, Communantiæ, ac montis Monachi a Firmana, & denique Castagnoni terras, seu loca, aut castra, eorumque omnium*
D *territoria ab Asculana diœcesibus, quibus in spiritualibus subjectæ sunt, Apostolica auctoritate, tenore præsentium, perpetuo separamus, & dismembramus, illaque, & eorum incolas, & habitatores, Ecclesiarum rectores, beneficiatos, priores, & alia inibi beneficia ecclesiastica obtinentes, ac monasteria, & domos fratrum, aliaque pia loca ab omni jurisdictione, potestate, & subjectione venerabilium fratrum nostrorum Ripan. Firman. & Asculan. Episcoporum, nunc, & pro tempore existentium, necnon solutione decimarum eisdem Episcopis per eos debitarum, ac de cætero facien. perpetuo eximimus, & liberamus. Necnon terram Montis Alti in civitatem, & secularem collegiatam Ecclesiam hujusmodi in Cathedralem sub invocatione eadem ejusdem beatæ Mariæ Virginis pro uno Episcopo Montis Alti nuncupando, qui jurisdictionem Episcopalem habeat, & exerceat in spiritualibus cum mensa Episcopali, arca, sigillo, aliisque insignibus, honoribus, & privilegiis, quibus alii Episcopi de jure, vel consuetudine, aut alias quomodolibet in eisdem spiritualibus utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere quomo-*

dolibet poterunt in futurum, de simili consilio, auctoritate, & tenore præmissis erigimus, & instituimus, ac civitatem, & Cathedralem Ecclesiam sic erectas, & institutas, necnon Episcopum Montis Alti sede Apostolica, ac ipsius Ecclesiæ Montis Alti Capitulum immediate subiicimus sub protectione beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, eidemque Ecclesiæ sic in Cathedralem institutæ pro sua, seu mensæ suæ Episcopalis dote, monasterium B. Mariæ de Monte sancto, ordinis S. Benedicti dictæ Asculanæ diœcesis, certo, quem haberi volumus pro expresso, modo vacante, similiter perpetuo unimus, annectimus, & incorporamus, ac sylvam, seu tenutam Bonettini concedimus, necnon terras, & territoria pro diœcesi Montis Alti; illorum vero, necnon dictæ civitatis Montis Alti Ecclesias, personas pro clero, & habitatores pro populo, etiam perpetuo assignamus, ut eos, quoad superioritatem, & jura Episcopalia Montis Alti subesse, & tanquam membra capiti obsequentes de juribus Episcopalibus respondere volumus. Decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus nostris de unione committendis ad partes vocatis, quorum interest, ac exprimendo vero valore, & de non tollendo jure quæsito, ac Lateranensis Concilii novissime celebrati uniones perpetuas, nisi in casibus a jure præmissis fieri prohibentis, ac aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Ripan. Firman. & Asculan. Ecclesiarum juramento, & confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, illarumque Præsulibus, capitulis, & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis, etiam motu proprio, & consistorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium concessis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus etiã si de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda foret, illarum tenores præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum anno incarn. Dominica 1586. VIII. Kal. Decembris, Pontificatus nostri anno 2.

Patriam paulo ante quam illam civitate, Episcopalique dignitate decorasset, cohonestaverat Sixtus sanctorum reliquiis multis, pretiosa ex purissimo auro, & argento, pretiosisque lapillis exornata theca inclusis, ut in ea æternum paterni sui animi, filialemque sui amoris extaret monumentum. Thesaurum inæstimabile, & dignum visu, per Lælium Morellum cõcivem suum Episcopum Caputaquensem in patriam delatum, publicæ communitatis curæ perpetuo conservandum traditur, sic suis in literis jubente Pontifice.

Sixtus Papa V. Dilectis filiis Prioribus, ac Universitati, & Prioribus Terræ Montis Alti patriæ nostræ charissimæ, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Quanta dilectione, & charitate charissimum patrium solum nostra incunabula ipsam terram Montem Altum prosequamur, tum ex multis a nobis usque in hanc diem collatis in eam gratiis, & beneficiis, tum ex hoc potissimum munere, quod nuper venerab. fratre Episcopo Caputaquen. concivi vestro ad vos perferendum dedimus, facile intelligere poteritis. Siquidem si res ipsa etiam primo tantum a vobis perpendatur, profecto eam esse non parvi pretii, ac non mediocris artificii agnoscetis; ex auro enim, & argento opus ipsum fabrefactum lapidibus, & gemmis arte mira disjunctis contextum reperitur. Sin autem versus, & efficaciam illarum, quæ inibi includuntur, reliquiarum, interiori oculo inspiciatis, proculdubio inæstimabile, atque adeo pretiosissimorum munerum locupletissimum donum esse apparebit. Quæ quidem reliquiæ, & si modica, & perexigua martyrum fragmenta videantur, tamen eandem illis inesse virtutem, quæ in eorum corporibus, ac in ipsis animabus, quæ in cœlo existunt, utique probat auctoritas magni illius Theologi Gregorii Nazianzeni dicentis, quod sanctorum vel sola corpora idem possunt, quod animæ sanctæ, sive manibus contrectentur, sive honorentur, quorum vel sola sanguinis gutta, atque exigua passionis signa idem possunt, quod corpora. Suscipite igitur vos benedictionis filii hæc sacra pignora, quæ non solum erunt pietatis nostræ in ipsam patriam, nostrique in vos paterni animi monumentum, sed etiam ad vestri omnium custodiam, munimen, ad pulsandos hostes arma fidelia, ad conciliandam, conservandamque inter cives pacem sacra vincula, ad luem, omnemque morbum pellendum cæleste remedium, ad omnia denique bona tam cælestia, quam terrena comparanda certissima fiducia; sicque existimate vos complurium prædecessorum nostrorum hujus sanctissimæ sedis Antistitum, qui ad universalis Ecclesiæ Apostolatum assumpti domum paternam in Ecclesiam commutatam sacris sanctorum martyrum reliquiis ex diversis locis summa industria conquisitis ornarunt, exempla, atque vestigia sectantes paternam domum, quam non brevibus metimur angustiis, sed patria delectatione eam esse censemus, quæ in unum omnes vos concives amplectitur: Terram scilicet ipsam Montaltum hisce sanctorum martyrum pignoribus decorare voluisse. Quo circa vos, quantum cum Deo possumus, hortamur, & monemus, ut hanc insignium reliquiarum thecam in palatio ejusdem terræ Montis Alti in loco congruo, & decenter ornato perpetuis futuris temporibus asservandum collocetur. Mandantes desuper, ut ibi sub quatuor clavibus, quarum una penes collegiatæ Ecclesiæ Decanum, altera penes primum Priorum, tertia penes primum ex Notariis, quarta vero penes Syndicum manere debeat, conclusa, atque consignata habeatur, ac ut res sacra perpetuo inalienabilis sit. Indeque nec extrahi, neo asportari queat, nisi convocato prius consilio ejusdem patriæ, quod parvum appellatur, ejusque voto solemniter perquisito, & obtento, quodquidem votum demum perquirendum, & postulandum erat, ubicumque in ipsa terra processiones per vos certis anni temporibus indicendæ celebrandæ erant. Cujus sane celebrationis diebus, ut uberiorem in vos, populumque vestrum gratiam nostram agnoscatis, omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus vere pœnitentibus, & confessis, ac sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento refectis, qui hujusmodi processionibus, vel prædictæ reliquiæ ea, qua decet, reverentia per ipsam terram circumferentur, devote interfuerint, & pro Christianorum Principum concordia, & S. Matris Ecclesiæ exaltatione, hæresumque extirpatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium, & singulorum peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem; illis autem, qui statutis a jure temporibus firmum confitendi, & sacrosanctam Eucharistiam pariter suscipiendi propositum habent, ducentos annos, & totidem quadragenas, de injunctis eis, vel alias quomodolibet debitis pœnis in forma Ecclesiæ consueta, de omnipotentis Dei misericordia, & BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi misericorditer in Domino concedimus, & relaxamus. Plura autem nostro nomine idem Episcopus coram vobis exponet, cujus orationi fidem habebitis.

Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 28. Julii 1586. Pontificatus nostri anno 11.

Iis aliis donis, ac privilegiis Sixtus patriam exornavit, hinc jure merito Pater Patriæ meruit appellari. Patriæ denique Episcopum, & patrem dedit, quæ patrem ibi, & cunabula dederat, unde quidam perbelle cecinit in eundem Episcopali dignitate patriam decorantem.

Montaltum Sixto patriam donavit habere;
Montalto Sixtus donat habere patrem.

Cæterum hæc Ecclesia taxatur in lib. Cameræ florenis 200. verus valor ad mille, & quingenta scuta Romanæ monetæ ascendit. Episcopi vero, qui hactenus in ea fuere, sequentes sunt.

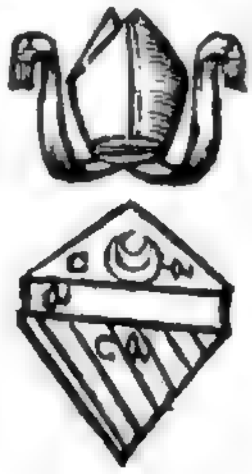

I. a Laudatur in vita Card. Commendoni l.2.c. 6. & à Rubeo in hist. Raven. Mandos.

1. PAULUS ÆMILIUS Joanninus *a* è Porchia Marchiæ villa, Lucæ, & Pomponiæ Gettiæ filius, J.U.D. Medicinæ, & Philosophiæ in academia Maceratensi publicus olim professor, vir doctissimus, parique bonitate celebris, in Galliam cum Sebastiano Gualterio Viterbiensi Episcopo Apostolico Nuncio, mox in Hispaniam cum eodem, in Poloniam cum Cardinali Commendone legato profectus, summa ingenuitate secretarii munere functus, ex canonico Ravennatensi, & Ecclesiæ Cæsenatis Vicario generali a Sixto V. inter cæteros, veteresque amicos delectus, dilectæ novæ suæ Cathedralis Ecclesiæ Montis Alti Episcopus declaratus est 26. Novemb. 1586. Qui sibi creditam Ecclesiam viginti ipsos annos tanta pietate administravit, ut merito dignus plane videretur, qui primus noviter erectæ Ecclesiæ Præsul adhiberetur, meruitque videre suã iterum Cathedralem pretiosis ornamentis a Sixto Pontifice exornari, candelabris scilicet sex cum cruce ex solido argento, ponderis tertiæ supra centesimam libram, ac Faldistorio ex orichalco, ad usum Episcopi fabrefacto, quibus una cum Pontificiis literis ipse, populusque totus summa exultatione recepit in Cathedrali, reposuitque faldistorium in sacrario. Porro literæ Sixti erant hujus tenoris.

Sixtus Papa V. Dilectis filiis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Magno nos æstuantes desiderio Ecclesiam civitatis Montis Alti patriæ nostræ charissimæ superioribus mensibus a nobis in Cathedralem de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium consensu, ut nostis, erectam, non solum spiritualibus gratiis, ac donis decorandi, sed etiam pretiosis, & eximiis ornamentis, & muneribus, quibus potissimum omnipotentis Dei cultus, & universi illius populi devotio in dies magis augeri valeat, ditandi prætermittere hoc tempore noluimus, quia dilecto filio magistro Mercolino utriusque nostræ Signaturæ Referendario istuc ad regimen Præsidatus ejusdem civitatis Montis Alti a nobis nuper ei demandatum properanti sex candelabra argentea, ac crucem pariter argenteam, cui Redemptoris nostri Jesu Christi ex solido etiam argento imago affixa pendet, ponderis in totum plus minus tertiæ supra centesimam libram, ac faldistorium, quæ est Episcopi rem sacram celebrantis sedes, superiori ex parte ex oricbalco fabrefactum ad vos nostro nomine perferenda daremus. Quæ quidem munera, si ex nostra erga vos paternæ charitatis, & benevolentiæ, quibus illa ad vos misimus, affluentia, & magnitudine, uti decet, metimini, proculdubio non modicum, aut vulgare amoris, & raritæ nostræ signum, ac monumentum esse agnoscetis, & judicabitis. Illud autem vos hortamur, & admonemus, ut hujusmodi sacra ornamenta in loco a vobis in ista civitate eligendo, congrue tamen, & decenter ornato perpetuis futuris temporibus asservanda, & custodienda, excepto faldistorio, quod præfatæ Ecclesiæ Episcopo per præsentes donamus, collocetis, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Pisc. 2. Maji 1587. Pontif. nostri anno 3.

Decessit tandem Paulus Æmilius 6. die Augusti anno 1606. sepultusque est in Cathedrali cum hoc epitaphio.

Pauli Æmilii Joannini Primi Episcopi
Montis Alti monumentum M.DC.VI.

2. TIBERIUS Mandosius, nobilis Amerinus *b*, Justini I.C. filius, Romæ natus, ex Canonico Vaticanæ basilicæ instante Alexandro Cardinali Peretto, hujus Ecclesiæ Episcopus constitutus est a Paulo V. die 11. mensis Decembris 1606. Fuerat is in utroque jure satis versatus, & superioris Cardinalis familiaris, una cum fratre Mandosio equite Hierosolymitano commendatore a Sixto V. aulæ nepotis negociis præpositus, & canonicatu exornatus, ex qua gente Mandosia apud Amerinos vetusta nati sunt viri clarissimi Rogerius patriæ Episcopus Angeli frater, Jacobus Urbis Prosenator, Innocentio VIII. Pontifice, Nicolaus utriusque Signaturæ Referendarius, sub Paulo III. poeta venustus, qui libros Imperialium institutionum legalium carminibus vertit, ac Lyricum volumen sacrorum reliquit: Antoninus Leoni X. charus, ille, qui præpositura Amerinæ Ecclesiæ dignitatis suæ familiæ obnoxiæ fundator extitit; Quintilianus I.C. clarissimus, Pauli IV. Auditor, qui tot volumina insignia in canonico, legalique jure publici juris fecit: Horatius ejus filius magni nominis Advocatus, Fabritius Urbis pro Cardinali Vicario Vicesgerens, qui tractatum de justitia distributiva optime scripsit; quibus addam Marcum Antonium Joan. Baptistæ Advocati in Urbe primarii filium, Episcopum Neocastrensem, sub Urbano VIII. immaturo fato ereptum, de quo in 6. nostro tomo; deque iis omnibus fusius noster Honuphrius Geraldinus de Catenacciis nobilis Amerinus Juris Consultus in sua Umbria illustri, quam præ manibus habet. Sed noster tandem Tiberius tot avorum, propriaque virtute spectabilis brevis hujus Ecclesiæ Pontifex fuit, quippe qui nonum vix mensem in ea dignitate vixit, mortuusque est mense Novembri anno 1607. & in Cathedrali humatus inglorius jacet, nulla proloquente inscriptione ad tumulum. Romæ tamen Archangelus germanus frater in Ecclesia S. Mariæ ad Montes, ut vocant, memoriæ titulum ex marmore erexit hoc cenotaphio exornatũ. II. b Romanus, de quo Mandosius in Bibl. Rom.

D. O. M.
Tiberio Mandosio, Patritio Romano, Basilicæ Vaticanæ Canonico, Montis Alti Episcopo, ubique gloria immortalitate viventi, Archangelus Mandosius fratri mœrens, & memor monumentum posuit. Obiit anno M. DC.VII. c.j. Non. Novembris, ætatis suæ LIII.

Astra petens vivus fruitur nunc mortuus astris
Clarus ubique homini, clarus ubique Deo.

Aquilam, quam in rubra parma pro insigni gestant Mandosii, a Lothario III. Imp. habuisse gloriantur, dum ille ad tollendum teterrimum schisma a Petro Leone contra Innocentium II. Pontificem excitatum, in Italiam exercitum trajecisset.

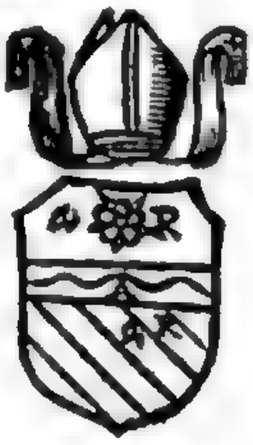

III. 3. Fr. PAULUS genere Ursinus, *a* filius Hieronymi ex dominis Galesii & Lauræ Carduccìæ, frater Octavii Episcopi Venafrani, postea Signini, Ordinis Prædicatorum in conventu S. Mariæ super Minervam puer professus, satisque juvenis, nobilitate generis, rerum divinarum scientia, & ingenio præstans, a Paulo V. in Episcopali sede collocatur die 14. Julii 1608. Sedit annos triginta duos. Obiit anno 1640. sepultus in Cathedrali, quam paucis ante diebus nobili sacra supellectili ditaverat.

a De ro Fontana in Theatro de Prov. Rom. p. 131. Mondof.

IV. 4. HORATIUS Justinianus *b* Pauli sedem consecutus est die 10. Septembris 1640. Is ex vetustissima æque, ac nobilissima Justinianorum Januensium stirpe Chii, aliarumque Ægei maris Insularum domina, patre Josepho nascitur. Adolescens in literas propensus Romam accessit, ingenuis disciplinis primum non leviter delibatis, in sacra Theologia doctus, patrum, & conciliorum lectione eruditus evasit. Vix annum quintum supra vigesimum attingens ad saniorem divini servitii scientiam anhelans S. Philippi Nerii in Vallicellana Ecclesia institutis se addixit, qui non modo in ea vivendi norma animi, morumque candore præditus prudentia viris magnis, & præsertim Urbano VIII. Pontifici Maximo mirifice acceptus fuit, a quo Vaticanæ bibliothecæ primarius custos institutus, universalis Inquisitionis, & propagandæ fidei consultor, aliisque congregationibus adhibitus est. Acta sacrosancti Concilii Florentini hactenus ignorata collegit, ejusdemque historiam scripsit, & eruditis notis illustravit. Anconam pro sancta Apostolica sede de rebus maximis cum Patelaro Græco Constantinopolitano Patriarcha agendis adiit, quod onus tam singulari dexteritate sustinuit, ut Græcum Antistitem in sui obsequium, & Urbanum Pontificem in admirationem traxerit; nec multo post idem summus Pontifex, hujus Ecclesiæ quartum Episcopum præfecerit, consecratum in Ecclesia monialium S. Catharinæ Senensis, die 16. Septembris 1640. a Cardinali Pamphilio, qui nunc sub nomine Innocentii X. sedem Petri feliciter regit. Montem Altum ascendit zelo ecclesiasticæ disciplinæ nobiliter imbutus; solemni ritu exceptus est; Clerum, populumque sibi creditum verbo, & exemplo cœpit instituere ad normam priscorum Episcoporum ipse vitam traducens, ut in eo nil appareret, quod posset offendere intuentes. Rebus Ecclesiæ suæ ad tranquilliorem statum redactis, controversiam inter antecessores suos, civesque longo tempore excitatam ea dexteritate composuit, ut cives Ecclesiæ, & Ecclesia civibus contulerit commodum. Defuncto Urbano, Innocentius X. Pontifex Maximus successor jamdiu virtutum Justiniani spectator, eum ad Ecclesiam Nucerinam transtulit die 16. Januarii 1645. mox S.R.E. presbyterum Cardinalem tit. S. Onuphrii creavit 6. Martii, eundemque ad universalis Ecclesiæ utilitatem, libere Episcopatu Nucerino dimisso, detentum in curia universalis S. Inquisitionis, Concilii Tridentini, Episcoporum, & Regularium, propagandæ fidei, Indicis librorum, examini Episcoporum, ac aliis congregationibus adscripsit, & in S.R.E. bibliothecarium delegit. Vivit, quem servet Deus Optimus Max. Episcoporum decus, sacrique Senatus ornamentum, toti Ecclesiæ Catholicæ diu incolumem, ac felicem.

b Perbelle laudatur à Genuens. l. 2. Anagra. & Olduino in Athen. Ligust. Mandof.

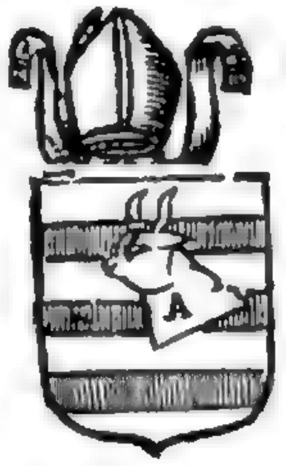

V. 5. HIERONIMUS Codebò *c* Mutinæ ex generoso stemmate natus, patre Andrea Mutinæ Ducum a consiliis viro clarissimo, juris utriusque Doctor, Carpensis insignis Ecclesiæ collegiatæ in juventute præpositus fuit, & Alexand. Atestini Card. Auditori, quod munus etiam Raynaldo ejusdem sereniss. gentis Card. præstitit. Per decem & octo omnino annos utriusque Signaturæ Referendarius, sanctæ sedi operam suam navavit, eidemque in regendis Tibure, Interamna, Reate, Benevento, Spoleto, Camerinoque ecclesiastici imperii civitatibus summa fide inservivit. Ab Urbano VIII. Gravinensis Episcopus designatus, Innocentii X. Pont. Max. munere, ad hanc Montis Alti sedem, translato Justiniano, evehitur die 6. Febr. 1645. eamque singulari animi sui pietate hactenus administrat.

c Huius meminit Justinianus in hist. amplificata Tiburt. pa. 196. Mand.

A D D I T I O.

(„ *Ad Regiensem denique Ecclesiam translatus est* „ *die 24. Januarii an. 1661.*

VI. „ CÆSAR *Lancellotus ex Episcopo Vigilien.* „ *Montis Alti Episcopus effectus est die 26. Junii an.* „ *1662. Undecim omninò an. hanc rexit Ecclesiam,* „ *obiitque in Residentia die 27. Junii ann. 1673.*

VII. „ ASCANIUS *Paganilli, Camerinensis Presbyter, J.V.D. Aulicus primum Cardinalis Pallota, mox* „ *intimus Cubicularius Clementis Papæ X. anno ætatis* „ *suæ 37. ad hanc sedem evectus est die 11. Septembris* „ *an. 1673. quo in munere diutissimè vixit, fatoque* „ *raptus est in Ecclesiæ suæ gremio mense April.* „ *ann. 1710.*

VIII. „ LUCAS *Antonius Colombonus, Nobilis Eugubinus, Presbyter annorum 45. J.U.D. Vicarius Generalis Albanen. alias Civitatis Plebis, & Vicarii* „ *Apostolici Soræ, atque Terracinæ munere perfunctus Ascanio suffectus est die 11. Maii ann. 1711.)*

RIPAE TRANSONIS EPISCOPI.

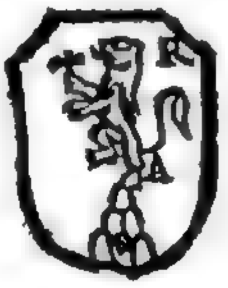

Ripa Transonis, antiquior locus, a Trasone suo Constructore sic appellatus est, ut Franciscus Pamphilus cecinit lib. 3. de Laudibus Piceni.

Interius Traso posuit munimine Ripam
Nulli Picentum vicinior ipsa loco,
Hec fuerat quondam Montana cacumina Cupra;
Nomine sic dictus monstrat in urbe locus.

Fœta populo est, itaut sex millia mortalium alere dicatur, iisque commoditatibus abundat, quæ optime constitutæ civium unitati videantur posse sufficere. Apostolicæ sedi subjecta est, illamque Pius V. dignitate loci perspecta, in civitatem erexit, sanctique Juliani principem loci Ecclesiam in Cathedralem dedicatam Pontifici Romano immediate subjecit. Sixtus autem V. cum Firmanam Ecclesiam Metropolitanam effecisset, ei Ripanos Præsules suffragari mandavit. Cathedralis elegantis architecturæ est, gaudetq; duabus dignitatibus, Archipresbyteratu scilicet, atq; Archidiaconatu. Duodecim ibi Canonici, cum pluribus aliis minoribus Sacerdotibus divinum cultum diligentissime promovent. Præbendis tam Theologali, Pœnitentialique destituitur. Palatium Episcopale majoris utilitatis gratia, Eccl. proxime adjecerunt. Quatuor Ecclesiæ paroch. in civitate visuntur, quarum singulæ administrant Baptisma. Quinque Regularium monasteria ibidem sunt, monialium duo, octoque virorum secularium Confraternitates, ac cum duobus Pietatis Montibus, Xenodochium unum. Seminarium item ibi institutum est, ubi ad divinum obsequium promovendum decem, & octo pueri educantur. Diœcesis tota coalescit terris, castellisque omnino octo. Redditus Episcopatus octingenta explet scutata, tametsi in Cameræ libris taxetur florenis 172. Diploma erectionis hujus Cathedralis sequens est.

PIUS EPSICOPUS
Servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Illius fulciti præsidio, cujus sunt terræ Cardines, & cui cogitationes hominum præparantur, ac cujus providentia ordinationem suscipiunt universa, ut Christi fideles nobis, & sedi Apostolicæ, etiam temporali dominio subditi, ob eorum erga nos, & eandem sedem, fidem, & devotionem specialem, consolationem cum divini cultus augmento suscipiant, & in oppidis insignibus, & populosis novæ sedes Episcopales plantentur, libenter, cum a nobis petitur, opem, & operas nostras impendimus efficaces. Sane cum oppidum Ripa Transonis Firmanæ diœcesis situm in agro Piceno, inter Asculum, & Firmum, in conspectu Adriatici sinus, muro, & fossa vallatum, mille & ultra familiis constans, & a quatuor viris Antianis nuncupatis in Palatio communis cum honesta familia residentibus gubernatur, ac multis, & variis mercium apothecis, & officinis refertum, & diversorum ordinum virorum, & mulierum monasteriis, conventibus, seu domibus, & in quibus multa pia, & charitatis opera exercentur, quatuor confraternitatibus, & uno hospitali, nec non quatuordecim parochialibus Ecclesiis, & honorificis incolis decoratum, habens amplum territorium, ubi familiæ tercentum, vel circa inhabitant, & decem, & octo sine cura Ecclesiæ, quarum qualibet suum habet Rectorem, adsint, inter cætera Provinciæ nostræ Marchiæ Anconitanæ oppida admodum insignia existat, noverimusque incolas eidem sedi semper fidelissimos, ac devotissimos extitisse, dignum quin potius debitum reputamus, ut in ea sedes Episcopalis collocetur. Cumque præsertim ipsius oppidi universitas, quæ pluries nobis desuper supplicavit, propriis impensis Ecclesiam S. Benigni ipsius oppidi, quæ parochialis existit, si in Cathedralem erigatur, una cum ejus domo pro Episcopi habitatione ampliare, & ornare pollicita est, & validis obligationibus spopondit, necnon ipsam Cathedralem erigendam, in scutis annuis sexcentum, & fructibus, & redditibus, seu terrarum, tenimentorum ipsi Ecclesiæ erigendorum solemniter consignatorum unius videlicet septuaginta sex in contrada dicta di Coco, & alterius capacitatem centum, & triginta Salmarum, mensuræ illarum partium, in contrada Guardia, & territorio dicti oppidi, ad ipsam universitatem spectantium, & pertinentium, dotavit, & una cum consiliariis dicti oppidi, qui ut singuli ad id se obligaverunt mensæ Episcopali erigendæ ecclesiæ hujusmodi in proprietatem, & in perpetuum assignavit. Nos qui dudum inter alia voluimus, quod petentes beneficia Ecclesiastica aliis uniri, tenerentur exprimere annuum valorem etiam beneficii, cui aliud uniri peteretur, & semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione, de illorum consilio, & assensu, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, oppidum præfatum cum toto illius territorio, Ecclesiis, & personis tam secularibus, quam Ecclesiasticis, a diœcesi Firmana, necnon a jurisdictione, & superioritate Firmani, Aprutini, & Asculani Episcoporum, necnon Abbatis, vel Commendatarii, monasterii Campisellonis Ordinis S. Benedicti nullius diœcesis pro tempore existentium, vel alterius Episcopi, Capituli, Abbatis, & Monasterii, quibus in totum, vel in parte fuisse dignoscitur, perpetuo segregamus, dismembramus, separamus, & eximimus, ipsumque oppidum in civitatem Ripa Transonis nuncupandam, cum juribus, honoribus, & praeminentiis, quibus aliæ civitates, & earum cives utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, & Ecclesiam S. Benigni hujusmodi in cathedralem sedi præfatæ immediate subjectam sub eadem invocatione S. Benigni, & in ea sedem Episcopalem pro uno Episcopo Ripano nuncupando, qui eidem Ecclesiæ, illiusque civitati, & diœcesi præsit, illamque in perfectam cathedralis Ecclesiæ formam ordinet, & redigat, Abbates, Prælatos, & alios ad Synodum convocet, evellat, destruat, ædificet, plantet, ac omnia, & singula officia, & jura Episcopalia habeat, & exerceat, cum suis capitulo Episcopali, & capitulari mensis, cæterisque omnibus cathedralibus, & Pontificalibus insignis, necnon juribus, jurisdictionibus, facultatibus, prærogativis, privilegiis, honoribus, gratiis, favoribus, & indultis, realibus, personalibus, & mixtis, quibus aliæ cathedrales Ecclesiæ, earumque Præsules, capitula, & personæ quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt in futurum, necnon ut ipsa cathedralis Ecclesia Ripana ex omni parte reddatur perfecta, in illa duas dignitates, videlicet unum Archipresbyteratum, dignitatem inibi post Pontificalem majorem, pro uno Archipresbytero, qui curam animarum parochianorum Ecclesiæ S. Benigni in catedralem erecta hujusmodi exerceat, & unum Archidiaconatum pro uno Archidiacono, necnon duodecim canonicatus, cum totidem præbendis pro duodecim canonicis, qui eidem Ecclesiæ in divinis deserviant, & insimul unum capitulum constituant, moderni quoad ecclesiam S. Benigni prædictam illius Rectoris ad hoc accedente consensu, ad omnipotentis Dei laudem, & gloriam, ac ejus gloriosissimæ Genitricis Virginis Mariæ, totiusque curiæ cælestis honorem, & fidei Catholicæ exaltationem perpetuo erigimus, & instituimus. Oppidumque prædictum civitatis, ipsius Incolas civium, necnon Ecclesiam S. Benigni prædictam cathedralis

Ecclesiæ honore, nomine, titulo, & insigniis decoramus, ac dictæ Ecclesiæ Ripanæ, & illius mensæ Episcopali pro dote dicta, duo petia terrarum, ut præfertur consignatarum, necnon Archipresbyteratui Ecclesiæ Ripanæ hujusmodi res, bona, fructus, redditus, proventus, jura, obventiones, & emolumenta quæcumque Ecclesiæ S. Benigni præfatæ perpetuo applicamus, & appropriamus. Archidiaconatui vero S. Mariæ Annunciationis de Agello, cum suis ruralibus, & uni, & uno SS. Nicolai, Rustici, & Eleutherii Plebania, ac alio, & aliæ S. Angeli de Colle, & alio, & aliæ S. Mariæ de Valle, & alio, & aliæ SS. Salvatoris, & Antonini, & alio, & aliæ S. Thomæ in Cletis, & alio, & aliæ s. Blasii de Platea, & alio, & aliæ Ss. Hippolyti, & Cassiani, & alio, & aliæ Ss. Gregorii, & Margaritæ Prioratus, & alio, & aliæ s. Angeli de Rofflano, & alio, & aliæ s. Rocchi, & Pastoris, & alio, & aliæ s. Eumeris præpositura nuncupatæ, necnon reliquo, & reliquæ canonicatibus, & præbendis prædictis, reliquam S. Salvatoris de Agello parochiales Ecclesias in dicta civitate Ripæ Transonis sitas, & fundatas, vacantes ex nunc, reliquas vero ex nunc, prout ex tunc cum primum illas, seu ipsarum aliquas, per cessum, vel decessum, aut privationem illas nunc obtinentium, aut alias quovis modo vacare contigerit, etiamsi nunc vacantes per liberas resignationes quorumvis de illis in Romana curia, vel extra eam, etiam coram Notario publico, & testibus sponte factas, aut constitutionibus fel. record. Joannis Papæ XXII. prædecessoris nostri, quæ incipit; Execrabilis, vel assecutionem alterius beneficii Ecclesiastici quavis auctoritate collati vacent, etiamsi tanto tempore vacaverint, quod earum collatio juxta Lateranensis statuta Concilii, ad sedem eandem legitime devoluta, ipsaque Ecclesiæ dispositioni Apostolicæ specialiter, vel generaliter collatæ existant, & super eis inter aliquos lites, quarum status præsentibus haberi volumus pro expressis, pendeant indecisæ, dummodo earum dispositio ad nos hac vice pertineat, cum omnibus, & singulis illarum, & earum cujuslibet annexis, ita quod liceat eisdem Archipresbytero, Archidiacono, & canonicis pro tempore existentibus, illarum corporalem possessionem propria auctoritate libere apprehendere, & perpetuo retinere, illarumque fructus, redditus, & proventus, propria auctoritate percipere, exigere, & levare, & in suos, & cujuslibet ipsorum usus, & utilitatem convertere, perpetuo unimus, annectimus, & incorporamus. Ac Episcopo, & canonicis prædictis, ut pro salubri directione, & prospero statu, felicique successu cathedralis Ecclesiæ erectæ hujusmodi, & illius personarum prædictarum, divinorumque officiorum in ea celebratione, fructuumque, redditum, proventuum, jurium, obventionum, & emolumentorum, ac distributionum quotidianarum perceptione, & inter eos divisione, & reparatione, ac quibusvis rebus, & occurrentiis suis quæcumque statuta, ordinationes, & capitula (rationabilia tamen, & honesta, ac sacris Canonibus non contraria) condere, & condita quoties opportunum fuerit immutare, limitare, corrigere, & interpretari secundũ rerũ, & temporũ qualitates, & loco illorũ alias ordinationes, capitula, & statuta, quoties eis expedire visum fuerit, de novo edere, & facere, quæ omnia postquam edita, & facta fuerint, ex nunc, prout ex tunc, & è contra (si licita, & honesta, ac sacris Canonibus non contraria fuerint) eadem auctoritate etiam cum defectuum suppletione confirmata sint, & esse censeantur, eo ipso concedimus, & indulgemus. Cumque civitas Ripæ Transonis præfata in quatuor regiones divisa existat, itaut in qualibet regione una tantum parochialis Ecclesia pro uno parocho, qui curam parochianorum inibi habitantium exercere possit, videlicet in Agelli, S. Benigni in cathedralem erecta, in S. Dominici S. Angeli de Rofflano; in montis Antiqui SS. Nicolai, Rustici, & Eleutherii, & in capitis montis nuncupatis regionibus, SS. Gregorii, & Margaritæ Ecclesia sufficere videantur, parochianos, & vicinos omnes, & singulos utriusque sexus ab aliis parochialibus ecclesiis civitatis Ripæ Transonis, & jura parochialium Ecclesiarum hujusmodi separamus, & dismembramus, & curam animarum in illis perpetuo supprimimus, illosque, & illam, ac jura præfata quoad Agelli ad S. Benigni in cathedralem erectam; quo ad S. Dominici, ad S. Angeli de Rofflano; quoad montis Antiqui, ad SS. Nicolai, Rustici & Eleutherii; quo vero ad parochianos, & vicinos capitis montis regionem hujusmodi, ad SS. Gregorii, & Margaritæ parochiales Ecclesias præfatas, itaut qualibet Regio proprium habeat sacerdotem, & Pastorem, perpetuo transferimus. Necnon eorundem S. Angeli, & S. Nicolai, Rustici, & Eleutherii, ac SS. Gregorii, & Margaritæ parochialium Ecclesiarum rectoribus, dictæ cathedralis Ecclesiæ canonicis, ut illis per Vicarios perpetuos ab ordinario loci approbandos, in divinis deservire facere, illorumque parochianorum animarum curam gerere possint indulgemus. Necnon Archipresbyteratus, Archidiaconatus, ac duodecim canonicatus, cum præbendis a primæva erectione hujusmodi vacantes, Ecclesiæ videlicet S. Benigni in cathedralem erectæ, qui sit archipresbyter dictæ Ecclesiæ Ripanæ, & in ea post Pontificalem dignitatem majorem obtineat; & Ecclesiæ S. Mariæ Annunciationis de Agello, qui sit Archidiaconus ejusdem Ecclesiæ Ripanæ, & dignitatem, non tamen post Pontificalem majorem, obtineat; alias vero parochiales Ecclesias, ut præmittitur, unitas, quarum cujuslibet fructus, redditus, & proventus viginti quatuor ducatorum auri de Camera secundum cõmunem æstimationem, valorem annuum non excedunt, eorundem Rectoribus, qui canonici ejusdem Ecclesiæ Ripanæ existant, conferimus, & de illis etiam cum plenitudine juris canonici providemus. Volumusque, quod deinceps perpetuis futuris temporibus, in choro, capitulo, processionibus, & aliis actibus publicis, seu privatis Archipresbyter primum, Archidiaconus secundum locum, canonici vero nuper creati post Archipresbyterum, & Archidiaconum prædictos, juxta illorum receptionem, & admissionem, si ad id consenserint, unusquisque illorum loca habeant. Cumque fructus, redditus, & proventus, canonicatuum, & præbendarum dictæ ecclesiæ Ripanæ satis tenues videantur, perpetuum simplex beneficium Ecclesiasticum sub invocatione S. Angeli Vallæ magnæ extra dictam civitatem Ripæ Trãsonis, de consensu illius rectoris perpetuo supprimimus, & extinguimus, illiusque, & illi annexorum fructus, jura, & obventiones quæcunque, necnon decimas fructuum, redditum, & proventuum quorumcunque ex novalibus dictæ universitatis de Fulgaja nuncupatis, de ejusdem universitatis consensu, singulis annis eidem capitulo, & illius mensæ capitulari in distributionibus quotidianis, juxta providam Episcopi Ripæ Transonis ordinationem, inter dignitates obtinentes, & canonicos præfatos distribuendas, perpetuo applicamus, & appropriamus. Necnon pro majori Christi fidelium illarum partium commoditate, & spirituali consolatione, Columnellæ, Aquavivæ, S. Benedicti, Marani, S. Andreæ, Grottarum ad mare, Gissi, Quinzani, montis Prandoni, Furcarum, Montis Alti, montis de Novem, Rotellæ, Porculæ, Cossignani, & Passignani loca, castra, & oppida Asculanæ, Firmanæ, & nullius respective diœcesis in provincia Marchiæ prædictæ, & ubivis consistentia, & quæ nunc, & pro tempore existentibus, monasterii Farfensis abbatibus, seu commendatariis, & Firmanis, & Asculanis Episcopis, ratione monast. & Firmanæ, & Asculanæ Ecclesiarum hujusmodi, mediate, & immediate respective subjecta reperiuntur, necnon in eis consistentia, collegiatas, parochiales, & alias ecclesias, monasteria, præposituras, præpositatus, prioratus, & alia quæcunque, cum cura, & sine cura, secularia, & quorumvis ordinum regularia beneficia Ecclesiastica, etiamsi secularia, canonicatus, & præbendæ, personatus, administrationes, officia etiam curata, & electiva etiam in collegiatis Ecclesiis, regularia vero beneficia hujusmodi, præpositatus, præpositura, dignitates etiam conventuales, personatus, administrationes, & officia etiam claustralia, capellaniæ, capellæ, hospitalia, & alia pia loca fuerint, & ad dignitates, prioratus, præposituras, & præpositatus hujusmodi consueverit, qui per electionem assumi, ac eorundem locorum, castrorum, & oppidorum utriusque

sexus personas, habitatores, & incolas, tam laicos, quam clericos, presbyteros, beneficiatos, & religiosos quoscunque, cujuscunque status, ordinis, & constitutionis existant, a jurisdictione, potestate, dominio, & quavis alia superioritate Firmana, & Asculana Ecclesiarum, ac Farfensis monasterii, & illorum nunc, & pro tempore existentium Episcoporum, Abbatum, seu Commendatariorum, quibus nunc loca, castra, & oppida hujusmodi, earumque Ecclesiæ, & personæ præfatæ subjectæ dignoscuntur, etiam perpetuo dismembramus, separamus, & eximimus; locaque, castra, & oppida hujusmodi, illorumque personas tam seculares, quam Ecclesiasticas, & quorumvis ordinum regulares Ecclesias, monasteria, prioratus, præposituras, præpositatus, & alia beneficia ecclesiastica, hospitalia, & loca pia hujusmodi, cum ipsorum juribus, & pertinentiis universis, ecclesiæ Ripanæ prædictæ pro diœcesi, clero, & populo, ita quod liceat Episcopo eidem ecclesiæ Ripanæ, tam hac prima vice, quam in posterum præficiendo, per se, vel alium, seu alios ejus nomine, corporalem possessionem, seu quasi administrationis, spiritualitatis, & omnimodi juris diœcesani, propria auctoritate Firmani, & Asculani Episcoporum, ac ejusdem monasterii Farfensis abbatis, seu commendatarii nunc, & pro tempore existentium licentia desuper minime requisita apprehendere, & apprehensam perpetuo retinere, de ejusdem potestatis plenitudine similiter perpetuo concedimus, & assignamus, ac ejusdem ecclesiæ Ripanæ, illiusque Præsulis pro tempore existentis jurisdictioni, dominio, potestati, & superioritati, eisdem modo, & forma, quibus Firmanis, Asculanis ecclesiis, ac monasterio Farfensi, illorumque Episcopis, abbati, vel commendatario hujusmodi respective suberant, subiicimus, & supponimus. Non obstantibus priori voluntate nostra, ac de non tollendo jure quæsito Concilii Lateranensis novissime celebrati, uniones perpetuas, nisi in casibus a jure permissis, fieri prohibentis, necnon pia memor. Bonifacii Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri, aliisque Apostolicis, ac in provincialibus, & Synodalibus conciliis editis, specialibus, vel generalibus constitutionibus, & ordinationibus, ac Firmanæ, & Asculanæ Ecclesiarum, & Farfensis monasterii, & Ordinis hujusmodi juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis, Firmanis, & Asculanis ecclesiis. & Farfen. monast. illorumque capitulis, conventibus, superioribus, & personis sub quibusvis tenoribus, ac quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis etiam consistorialiter in genere, vel in specie concessis. Quibus omnibus, & singulis, illorum causas, & effectus præsentibus pro expressis habentes illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, quod Firmanæ, Aprutin. & Asculan. Ecclesiis, & Farfensi, & Campi Fellonis monasteriis, illorumque Præsulibus, Abbatibus, seu commendatariis, nunc, & pro tempore existentibus prædictis, per separationem, dismembrationem, & exemptionem hujusmodi, quoad bona temporalia, si quæ in dictis locis ab eis separatis, dismembratis, & exemptis hujusmodi habeant, & quoad superioritatem, quæ Farfense, & Campi Fellonis monasteria, & illorum Abbates, seu commissarii hujusmodi, in monasteriis, seu prioratibus regularibus dicti ordinis, in locis separatis prædictis existentibus habent, nullum præjudicium inferatur, sed Episcopatus Ripæ Transonis, in monasteriis prædictis eam tantum habeat, & exerceat jurisdictionem, quam cæteri Episcopi in similibus habere, & exercere solent. Nulli ergo, &c. si quis autem, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarn. Dom. 1571. Kal. Augusti, Pontificatus nostri anno 6.

Episcopi, qui in Ripana Ecclesia floruerunt, sunt sequentes ex monumentis Romanis.

A D D I T I O.

(„ *In Ripana Cathedrali, quæ D. Gregorio Pontifici dicata est, quatuordecim enumerantur Canonici, quos inter duæ dignitates Archidiaconatus nempe, & Archipresbyteratus, & utraque Præbenda, Theologalis scilicet, & Pœnitentialis, ac tres Beneficiati, aliique inferiores Clerici, qui diversis in ea incumbunt officiis. Sub ara majori reconditum quiescit corpus S. Deodati. Præter autem Cathedralem tres aliæ in hac urbe visuntur Parochiales Ecclesiæ. Virorum vero cœnobia tria, videlicet Fratrum Dominicanorum, s. Augustini, & s. Francisci, & Oratorium secularium Sacerdotum s. Philippi Nerii: Monialium autem duo s. Claræ, & s. Catharinæ sub regula s. Dominici, & utraque reguntur ab Episcopo. Urbis cives sunt circiter quater mille. Extra vero civitatis mœnia duo item reperiuntur Regularium monasteria, Franciscanorum videlicet, & Capuccinorum, aliudque Fratrum antea Carmelitarum, quod, cum ab iisdem fuisset derelictum, nunc regitur a civitatis magistratu, qui sacerdotem ad ejus curandam Ecclesiam Capellani titulo eligit. At diœcesis, quæ late patet, Oppida sunt:* Cosignano, *ubi duæ Parochiales Ecclesiæ:* Acquaviva, *ubi duo Regularium Conventus:* monte Prandone; *Patria B. Jacobi, quem vulgus* della Marca *appellat, ubi insignis adest Collegiata cum octo Canonicis;* Colonella, *ubi duo pariter Ecclesiæ Parochiales, atque Fratrum Minorum Conventualium monasterium: & prope mare* S. Benedetto; Grotta a mare; *ubi Collegiata, & duo Religiosorum cœtus.* S. Andrea, e Marano, *In his omnibus septem circiter animarum millia vivunt.*)

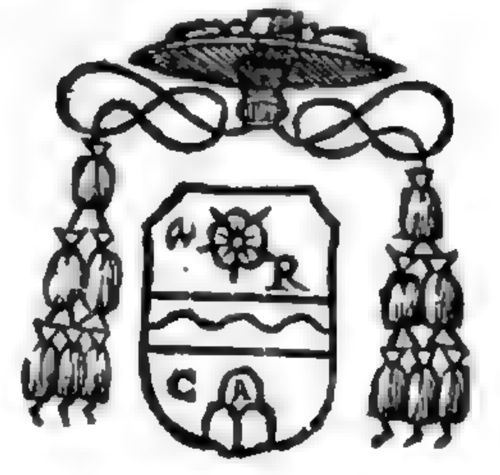

1. LUCIUS Saxus, a Neapolitanus, filius Marii nobilis Nolani, sublectus est primus Episcopus Ripanus, vir singularis experientiæ, quam sub Cardinale Verallo didicerat. Sub Julio III. clericalem vitam profiteri instituit, brevique evasit utriusque Signaturæ Referendarius. Sub Pio IV. Perusinis jus dixit. Pius vero V. illum primum Ripanum creavit Episcopum 1571. 3. mens. Octobris; quam Ecclesiam cum ad quatuor annos rexisset, a Gregorio XIII. qui illum Romam adsciverat, eo munere exsolutus. Vicarius S. Joannis in Laterano, ac Pœnitentiariæ Regens effectus est 1575. Urbanus VII. tametsi brevissimus Pontifex, sanctæ sedis Datarium esse voluit, a quo munere nec Greg. XIV. nec Clem. VIII. subsecuti Pontifices Lucium dimoverunt. Quin Clemens ob singularem viri probitatem, illum vocavit ad purpuram sub titulo SS. Quirici, & Julitæ. Sed cum jam 71. ageret annum, inter Cardinales S. Officii numeratus. Romæ decessit ann. 1604. prid. Kal. Martii, sepultusque est apud S. Joannem in Laterano cum hoc epitaphio. I.

a De eo videndus Jo: Fiore in Calabria illustr. to. 1. p. 391 Non des.

D. O. M.

Lucius Saxus Episcopus, sacræ pœnitentiariæ regens a Clemente VIII. in ordinem Cardinalium cooptatus H. S. E.

Ibidemque in pulchro marmoreo sepulchro hoc sequens elogium spectatur.

D. O. M.

Lucio Saxo Neapolitano tit. SS. Quirici, & Julitæ, S.R.E. presb. Card. qui viri clarissimi Marii Saxi patris sui quondam Caroli V. Imp. Aug. in Regno Neapolitano con-

sil'a-

filiarii, ab eodemque ad varias provincias regendas adhibiti, laudem æmulatus, cum se Romam contulisset, ob doctrinam, atque prudentiam inter Justitiæ Referendarios, a Julio III. adscriptus, primusque ad Episcopatum Ripæ Transonis a Pio V. provectus, sacræ inde Pœnitentiariæ a Greg. XIII. præpositus, per annos fere xx. Vicarius, ab Urbano VII. Datarius creatus, in eodemque munere a duobus sequentibus Pontificibus Greg. XIV. Innoc. IX. confirmatus tandem a Clemente VIII. sola assiduorum pro Apostolica sede laborum inspectione prima electione, una cum illustrissimis nepotibus nominationis prærogativa in amplissimum ordinem adscitus, non minus ex eo accepit, quam eidem contulit ornamenti. Marius Saxus Fabii filius hæres patruo optime merito, atque honore dignissimo posuit. Vixit ann. LXXXII. menses iv. dies VIII. Obiit pridie Kalend. Martii anno Christianæ salutis M. DC. IV.

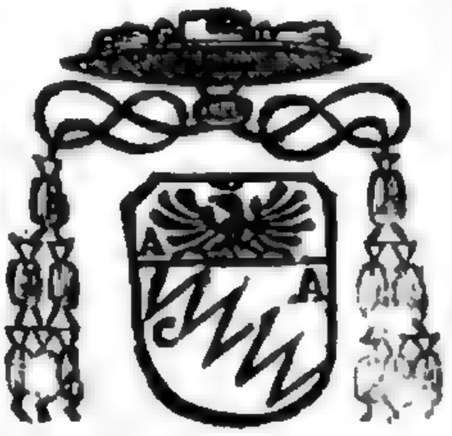

II. *a De eo Galeottus de variis illustr. Bonon. par. 2. p. 10. Manusf.*

2. PHILIPPUS Segha *a*, Bononiensis, ex Gubernatore Piceni, secundus Ripanus Episcopus adlectus est, Gregorio XIII. sedente 1575. die 20. mensis Maji Auximi ab Æsino Episcopo inauguratus est. Cæterum brevissima mora Ecclesiæ sibi creditæ opem attulit. Pontifex enim primum illum legavit in Flandriam, deinde in Hispaniam, mox & eundem transtulit ad Ecclesiam Placentinam 1578. die 13. mens. Octobris, inque in Lusitaniam illum direxit. Gravissima semper negotia explevit, præcipuo autem in Gallicano fœdere, ubi cum res feliciter transigeret, ab Innocentio IX. inter purpuratos adlectus est. Galliarumque legatus 1591. communique omnium voce appellatus est Placentinus Cardinalis. Decessit Romæ 1596. die 29. mensis Maji, sepultusque est apud S. Honuphrium. De quo supra commemoravimus in Placentina Ecclesia.

III. 3. NICOLAUS Aragonia, vulgo Junior appellatus, tertius Ripanus Episcopus adlectus est 1578. die 3. mensis Octobris, cum esset canonicus basilicæ Vaticanæ. Breviori mora Ripanam administravit Ecclesiam, translatusq; fuit ad Asculanam in Piceno.

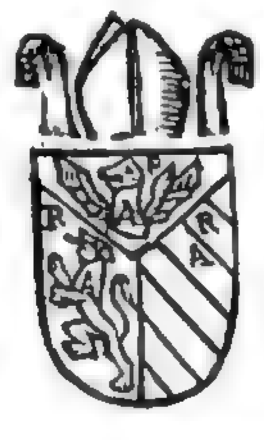

IV. *b De eo*

4. TROILUS Boncompagnus *b*, Fulginas, ejus-

A dem Ecclesiæ dictus Episcopus est 1579. die 3. mensis Augusti. Anno vero 1582. die 30. mensis Junii ad Ecclesiam Fulginatem translatus est. Vide supra, quæ de ipso plura narravimus. *Jacobill. in Bibl. Umbriæ. p. 263. Manusf.*

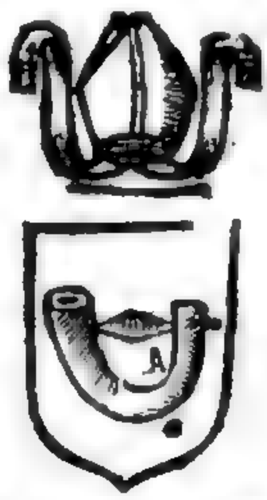

B

5. GASPAR Sellingardus *c* Mutinensis, utriusque legis Doctor eximius, adlectus est die 18. mensis Junii 1582. ac post novem annos, ex quo Ecclesiam illam gubernavit, ad Mutinensem Episcopatum translatus est. De quo alibi plura. V. *c Laudatur à Silos in hist. Cler. Regul. par. 1. p. 538. Manusf.*

6. POMPONIUS de Nobilibus Lucensis, declaratus est Episcopus a Gregorio XIV. 1591. die 29 mensis Maji, dictamque Ecclesiam annos sexdecim administravit. VI.

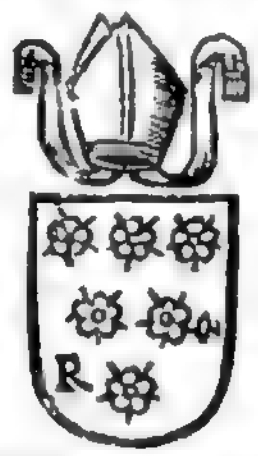

C

7. SEBASTIANUS Podius *d*, Lucensis, Pomponio immediate successit 1607. die 7. mensis Maji, Paulo V. ita censente. Tredecim annos Ripanam administravit Ecclesiam, vitæque purioris, ac securioris studio eo munere se exsolvere conatus, ut in Societatem Jesuitarum posset cooptari, sed reluctante Pontifice, non potuit obtinere, quod tantopere concupiverat. Itaque Romæ decessit 1628. sepultusque est in templo Jesu dicato cum hoc epitaphio. VII. *d De eo Gamurrinus de familiis vol. 2. p. 477. Manus.*

D. O. M.

D *Sebastiano Poggio patritio Lucensi, & Episcopo Ripano, ob egregias virtutes vita dignissimo, quam amisit, nisi meliorem meruisset. Obiit anno salut. MDC. XXVIII. ætat. LXVIII. condi voluit in sepulchro Patrum Societatis Jesu, quorum ordinem recipere voluerat vivens ablegato jam Episcopatu, ac diu orata, sed nequaquam exorata a summis Pontificibus facultate Patres ejusdem Societatis testamento hæredes monumentum grati animi P. P.*

8. LAURENTIUS Azzolinus *e*, Firmanus, nepos illius quondam Azzolini Cardinalis, Ripanus Episcopus declaratus est 1630. die 17. mensis Februarii, Urbano VIII. sedente. Qui etiam S. Consultæ secretarium eum esse decrevit; fuitque deinde translatus ad Ecclesiam Narniensem 1632. die 2. mensis Augusti, pauloque post, cum illi videretur arridere fortuna, morte Romæ sublatus est. Cujus vitam brevi, sed erudito elogio scripsit Janus Nicius Erythræus in sua illustrium virorum Pinacotheca. VIII *e De eo Erythræus in Pinacoth. Imag. 156. Manusf.*

9. Fr.

IX. 9. Fr. ANTONIUS Arigonius a Galbiato, diœcesis Mediolanensis, ex ordine S Francisci de observantia Doctor Theologus, ac sui Ordinis Commissarius generalis, ab Urbano VIII. Episcopus adlectus est die 3. mensis Aprilis 1634. Cæterum triennalis tantum Pontifex fuit; decessitque mœrentibus cunctis, qui ejusdem exaggeratas virtutes propius fuerant venerati. * In Cathedrali cum hac inscriptione sepultus.

* Ex Appen. tom. 9.

Deo. Gloriosissimo. Optimo. Maximo. Hic jacet Fr. Antonius Aregoneus Mediolanensis: inter Minores de Observantia vixit; ejus vita majoris observantiæ fuit. Lector, & Prædicator, doctrina veritatem docuit, exemplo mores; aliis sæpe regendis Præpositus, dignus Minorum filius, Fratribus fuit omnibus Pater. Ob vitæ integritatem, animique candorem Ferdin. II. charus. In Germania, & Cismontana familia Commissarius Generalis, omni fuit dignitate sublimior. Tandem ab Urbano VIII. Ripæ Episcopus creatus, & ab eodem Commendator S. Spiritus in Saxia de Urbe nominatus. Obiit die vi. Martii MDCXXXVI. Sed ejus non obiit memoria, quæ semper vivet, fama, gloria, sanctitate. Ejus corpus hic jacet, honorificentius reconditum est ab Illustriss. & Reverendiss. Domino Ulysse Ursino Episcopo Ripano MDCLV.

X. 10. NICOLAUS Ursinus de * Apiro Camertinus, electus anno 1636. decima nona Septembris. * Mortem obiit anno 1653.

* Ex Append. t. 9. * Ex Appen. tom. 7.

XI. 11. ULYSSES Ursinus Amerinus, Romanus Patritius, litteris eruditus; in juventute Martem secutus, catafractorum Centuriæ pro S.R.E. Præfectus aliquos comsumpsit annos, deinde Ecclesiasticam vitam amplexus, Vaticanæ Basilicæ Beneficiatus, Canonicatu, ac Prioratu SS. Secundini, & Sylvestri de Origleano cohonestatus, ex Prothonotario Apostolico Ripano Episcopatu donatus ab Innocentio X. anno 1653. 4. Kalen. Decembr. Romæ consecratur à Card. Barberino die 25. Januarii subsequentis anni, assistentibus Papyro Sylvestro Maceratensi, & Alexandro Argolo Verulanensi Episcopis. Nunc superest omni laude dignissimus Præsul, qui gregem sibi commissum omni sollicitudine pergit ad viam salutis adducere.

A D D I T I O.

(„ *Obiit Ulysses Ursinus in Residentia mense Novembri ann. 1679.*

XII. „ JOANNES *Georgius Mainardus, Nobilis Anconitanus, Presbyter J.U.D. annorum 50. circiter, Archipresbyter Ecclesiæ Cathedralis Anconitanæ, cum Visitatoris, Provicarii, & Consultoris S. Officii muneribus in Patria perfunctus fuisset, donatus Mitra Ripana est die 11. Martii 1680. Decessit mense Novembri 1693.*

XIII. „ FRANCISCUS *Azzolinus, Nobilis Firmanus, S. Theologiæ Doctor, annum ætatis agens 57. Abbas mitratus S. Bartholomæi de Campo Fellone, cum fuisset antea Primicerius Metropolitanæ Ecclesiæ Firmanæ, & deinde Canonicus Basilicæ S. Mariæ Transtyberim de urbe, ornatus est infula Ripana die 15. Martii 1694. qui eodem anno fato raptus est.*

XIV. „ PETRUS *Alexander Procaccini, Nobilis Pennen. J.U.D. Vicarius Generalis Pennensis, deinde Maceratensis, & tandem Montisflasconensis, creatur Episcopus Ripanus die 24. Januarii 1695. dum esset annorum circiter 40. Translatus deinde fuit ad Ecclesias Abellinensem, & Frequentinensem die 15. Decembris 1704.*

XV. „ JOSAPHAT *Baptistellus, Presbyter Forosempronensis Diœcesis, I.V.D. Vicarius Apostolicus Urbinatensis, cum extitisset successive Vicarius generalis Civitatis Castellanæ, Forosempronienses, Firmani, Æsini, & Lauretani Præsulum, tandem evectus ad hanc sedem est die 8. Junii 1705. deinde translatus fuit ad Fulginatensem 10. Maii 1717.*

XVI. „ GEORGIUS *Laurus, Presbyter Nobilis Anagninus, Canonicus Pœnitentiarius Cathedralis, & Vicarius generalis Anagninus, annorum 56. Baptistello sufficitur die 12. Julii 1717.)*

S. SEVERINI EPISCOPI.

EX antiquæ Septempedanæ civitatis ruinis, quam a fundamentis Gothi, vel ut tradunt ævi medii scriptores, Longobardi exciderunt, S. Severini nobile oppidum extulit muros, crevitque; priscique a nomine illius gloriosi S. Severini Septempedanorum Præsulis postremi, qui cum sacrato ejus cadavere mirabili portento tranato flumine primum templum ejus nomini fundare cœperunt, adjectisque humilibus casis materiem præbuit noviter exurrecturæ civitati crescendi, S. Severini denominarunt. In Piceno sita est inter colles Apennino finitimos, videturque hactenus retinere priscam nobilitatem, cum municipium olim Romanorum spectabile videretur, teste adhuc pulcherrima inscriptione, quæ legitur in vetusto lapide in foro ipsius civitatis.

MAGNO PRINCIPI
FLAVIO VALERIO CONSTANTINO
NOBILISSIMO
ORDO SEPTEMPEDANORUM
D. N. M. F.
PUB.

Ejus meminit Strabo, Plinius, aliique quamplures, populosque Septempedanos vocarunt. Sancti Severini vitam (qui in domino requievit anno 543.) resque præclare gestas nuper & erudite scripsit Joannes Baptista Cancellottus Societatis Jesu, ubi Septempedanæ civitatis ruinam, novæque S. Severini ædificationem, eorumque sanctorum, illustriumque virorum memoriam, antiquitatem, originem, & incrementa ex patriæ Historia Valerii Cancellotti equitis S. Stephani parentis sui, nondum publici juris facta, summa fide ac diligentia recensuit. De ejus vero magnitudine, atque nobilitate Franciscus Pamphilus patriæ suavitate illectus, hæc carmina panxit lib. 2. de laudibus Piceni.

Millibus hinc placidis fluit ipse Potentia terris,
Ter finus hinc Venetus quinque remotus abest.
Ad decimum lapidem procul hinc mea patria distat,
Condita jam dextris, sed modo læva manet.
Inclyta Piceni fuerat Septempeda quondam
Nomine de septem sic vocitata fatum.
Aut quod in his septem florebant mœnibus artes,
Ut pædia potest voce movere sua.
Hæc pedes septem fuit hac amplexa vigorum;
Collibus effossis, rudera multa jacent.
Vel sibi mensuræ sumpsit de nomine vocem,
Incola concessum dum bove signat agrum.
Imperio totas Piceni subdidit Urbes;
Omnibus una dabat publica jura viris.
Undique magnus erat populi concursus ad urbem,
Et dabat ingentem curia lata sonum.
Flavius hic fasces tenuit Constantinus oris,
Flavius invicti Cæsaris ille satus.
Lucius hanc etiam rexit celeberrimus urbem;
Hic Juvenum princeps Aurelianus erat.
Hic quoque Valterius, post Bondinarius acer,

Azmi-

Agmina Gothorum maxima stravit humi.
Expulit egregie crudelem à mœnibus hostem:
Intulit & patria digna trophæa sua.
Omnia sed pereunt, cum venerit ultimus ille
Terminus, immites quæ posuere Deæ.
Nil valet Imperium, vel robur, forma, juventus,
Vilius id cassa mors facit ipsa nuce.
Ut leve grande facit breviter concordia regnum;
Omnia sic subito seditione ruunt.
Funditus imperium discors delabitur omne,
Et super una domus decidit atra damnum.
Quam non tanta manus Gothorum vicerat arcem,
Vicit non aries, non catapulta, fames.
Unius arte mala falleris concidit albi,
Hostibus a victis nocte cremata fuit.
Sed postquam in cineres versa est Septempeda nigros,
Et modo, quæ insignis regia, campus erat.
Ille Severinus, redimitus tempora mitra,
Præsul erat tanti religione loci.
Sive huic Unnorum fuerat de gente profectus,
Sive hunc Vestinis gens Amiterna dedit,
Seu fuit indigena genitus de sanguine patris,
Accola vicini vel fuit iste loci.
Res fugit humanas, & vita fungitur ipsa,
Nec patitur cippo mortua membra tegi.
Mira facit; variis sanat languoribus ægros.
Lumina dat cœcis, loripedique gradus.
Post aliquot luces rheda componitur una,
Jusserat in somnis sic agitare viro.
Ducitur indomitis dum per loca frigida tauris,
Bruma fuit, flores qualibet herba dabat.
Flumine transito, veterem, quam cernimus Aedem,
Fecerunt, minimam gramine plaustra moram.
Ut summum tetigere jugum, procumbit uterque
Pronus humi, sedes hic posuere sacras.
Illic reliquias misit Septempeda cunctas,
Jussit & illius nomen inesse loco.

Ubi primum Episcopali dignitate insignita est, cathedralemque S. Severino sacratam accepit, Sixto V. ita jubente, unius Apostolicæ sedis arbitrium immediate venerari occœpit; sed cum deinde Firmanam Ecclesiam idem Pontifex in metropolim erexisset, S. Severini Præsulem dictæ metropolis suffraganeum effecit. Cæterum antequam paucos, qui in ea sede floruerunt, Episcopos extendam in seriem, operæ pretium mihi visum est, erectionis Episcopatus hic totam bullam exscribere.

SIXTUS EPISCOPUS
servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Superna dispositione, cujus inscrutabili providentia incrementum suscipiunt universa pro sedis Apostolicæ excellenti præeminentia, dignum arbitramur in irriguo militantis Ecclesiæ agro novas Episcopales sedes, & Ecclesias plantare, ut per hujusmodi novam plantationem, singulorum Christi fidelium augeatur devotio, divinus cultus efflorescat, & animarum salus subsequatur, humiliaque loca dignioribus, & eminentioribus titulis, ac condignis favoribus illustrentur, ut propagatione novæ sedis, honoratisque Præsulis assistentia, & regimine cum Apostolicæ potestatis amplitudine, ac orthodoxæ fidei profectu, & exaltatione, ipsi Christi fideles æternæ felicitatis præmium nostri Redemptoris inæstimabili charitate media valeant adipisci. Sane cum oppidum S. Severini in agro Piceno Camerinensis diœcesis, inter cætera partium illarum oppida satis insigne, ac percelebre, nec non benedicente domino habitatorum, ac incolarum multitudine refertum existat, ac dilecti filii illius universitas, & homines pro eorum, ac oppidi hujusmodi, nec non ejus cleri, singulorumque habitatorum, & incolarum prædictorum decore, & amplitudine, ac divini cultus incremento, & animarum salute, oppidum ipsum civitatis nomine, & cathedralis Ecclesiæ honore decorari summopere desiderent, iidemque universitas, & homines pro secularis, & collegiata Ecclesia dicti oppidi, in qua una dignitas, quæ inibi principalis dignitas existit, Prioratus nuncupata, ac sex canonicatus, & totidem præbendæ fore noscuntur, si in cathedralem Ecclesiam erigerentur, mensæ Episcopalis dote, redditum annuum, seu censum mille scutorum monetæ illarum partium, decem Julii pro quolibet scuto hujusmodi computatis super molendinis ejusdem oppidi, ad ipsos universitatem, & homines legitime spectantibus assignare parati sint: nos piam, & salutare universitatis, & hominum propositum, & desiderium hujusmodi volentes amplecti, illique favere, ac cultum divinum augere, & spiritualium animarum profectui hujusmodi, quem exinde speramus provenire, salubriter promovere intendentes, ipsosque universitatem, & homines, ac eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, a jure, vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibusmodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutos fore censentes, matura super his cum fratribus nostris deliberatione præhabita, nec non universitate, & hominibus præfatis, nobis super hoc humiliter supplicantibus, de eorundem fratrum consilio, & Apostolicæ potestatis plenitudine ad omnipotentis Dei laudem, & gloriam, ac gloriosissimæ ejus genitricis Mariæ, totiusque curiæ cœlestis honorem, ac fidei catholicæ exaltationem, & habitatorum, ac incolarum prædictorum animarum salutem, oppidum præfatum cum illius comitatu, & territorio, nec non omnibus, & singulis castris, villis, locis, terminis, districtibus, ac clero, personis, Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, & aliis piis locis, ac beneficiis Ecclesiasticis cum cura, & sine cura secularibus, & ordinum quorumcumque regularibus a diœcesi Camerinensi prædicta Apostolica auctoritate perpetuo separamus, & dismembramus, ac ab omni jurisdictione, superioritate, correctione, visitatione, dominio, & potestate venerabilis fratris nostri moderni, & pro tempore existentis Camerinensis, eorumque vicariorum, & officialium, ac quorumcumque aliorum, nec non solutione quorumvis jurium Episcopo, capitulo hujusmodi per oppidi, ac singulorum castrorum, villarum, locorum hujusmodi habitatores, & incolas, ac clerum, personas, Ecclesias, monasteria, & alia beneficia hujusmodi ratione jurisdictionis, & superioritatis prædictarum, respective debitarum, dicta auctoritate, & de simili consilio, etiam perpetuo penitus eximimus & totaliter liberamus; nec non oppidum S. Severini præfatum, civitatem S. Severini nuncupandam, ac in ea cathedralem Ecclesiam pro uno Episcopo S. Severini etiam nuncupando, qui ipsi Ecclesiæ S. Severini præsideat, ac in illa, & civitate prædicta, ipsique Ecclesiæ S. Severini assignanda diœcesi omnia, & singula, quæ ordinis, & jurisdictionis, ac cujuscumque alterius muneris Episcopalis sunt, exerceat cum sede, & mensa, aliisque insigniis, ac jurisdictionibus Episcopalibus, nec non privilegiis, immunitatibus, & gratiis, quibus aliæ cathedrales Ecclesiæ, & earum Præsules de jure, vel consuetudine, aut alias quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, de pari consilio, eadem auctoritate similiter perpetuo erigimus, & instituimus, ac oppidum civitatis, & Ecclesiam cathedralis, nec non comitatum S. Severini hujusmodi, ac illius territorium, universam diœcesim, incolas vero & habitatores præfatos civium nomine, & honore decoramus, eidemque sic erectæ Ecclesiæ S. Severini oppidum præfatum, ut præfertur, in civitatem erectum pro civitate, & universum comitatum, ac illius territorium hujusmodi cum omnibus illius castris, villis, locis, & districtibus per eosdem universitates, & homines specificandis, & statuendis pro diœcesi ipsarum civitatis, & diœcesis S. Severini Ecclesias, & habitatores pro clero, & populo concedimus, & assignamus. Nec non Ecclesiæ S. Severini, mensæ Episcopali, pro illius dote redditum annuum, seu censum mille scutorum hujusmodi per ipsos universitatem, & homines, ut præfertur assignandum, ex nunc prout ex tunc, & e contra, postquam assignatus fuerit, pariter perpetuo applicamus, & appropriamus, ac S. Severini, aliaque ejusdem comitatus oppida, & comitatum ipsum, singulaque illius castra, villas, loca, territorium, clerum & populum hujusmo-

in

di eidem Episcopo S. Severini, qui pro tempore fuerit, quoad omnem ordinariam jurisdictionem, & superioritatem perpetuo subjicimus. Et insuper capitulo, clero, civitati, & diœcesi S. Severini hujusmodi, ipsarumque civitatis, diœces. incolis, & habitatoribus, ac eorum singulis & omnibus, & etiam singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, immunitatibus, gratiis, favoribus, & indultis, quibus aliarum Ecclesiarum cathedralium capitula, aliaque civitates, & diœc. ac earum clerus, incolæ, & habitatores utuntur, & potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt in futurum, uti, potiri, & gaudere libere, & licite valeant, auctoritate prædicta indulgemus. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarn. Dom. 1586. 6. Kal. Decemb. Pontif. nostri anno 2.

A D D I T I O.

(„ Septempeda, antiqua satis urbs, cujus Ptolemæus in 6. tabula Europæ, Antoninus in Itinerario, aliique veteres scriptores meminere, adhuc libertate fruebatur an. 473. ab urbe condita, quo cum cæteris Piceni civitatibus amicitiæ, societatisque fœdera cum Romanis junxit. At P. Sempronio, & Appio Claudio Coss., qui Picenos an. 478. perdomuere, ipsa quoque jugum subire coacta est. Municipium fuisse Romanorum, præter inscriptionem ab Ughello relatam, sequens etiam testatur, inter veteris urbis materias non ita pridem reperta.

IMP. CÆSARI
L. DOMITIO AURELIANO
PIO. E. AUG. INVICTO
P. M. TRIB. POT. CONS.
P. P.
PRINC. JUVEN.
OR. SEPT. PUB. D.D.

Sicut item hæc alia, quam refert Andreantonellus in hist. Ascul. l. 2. p. 64.

CAMURENÆ
C. FIL.
CELERINÆ
FL. FERON.
MUNICIPES SEPTEM.
MUNICIPES T. INCOL.
TUF. UTRAQ. SEXUS
OB MERITA. E US.
H. A. I. R.

Neque solum urbs hæc regebatur à Nobilium Patritiorum cœtu, quem Ordinem Septempedanum allatæ nuper inscriptiones appellant, sed a celebris maximæque auctoritatis, qui fasces publicè gestabat cum jure vitæ & necis, Duumvirorum magistratu, ut colligitur ex sequenti pervetusta inscriptione:

D. CATINIO C. F. CURVO
DUO VIR.

Celebre in ea Jovis Fanum olim extitisse ex fragmento lapidis injuria temporis undique excisi liquet, in quo adhuc sequentia remanent legenda.

. . . . PP. . . .
. . TRI. . M. . R. .
. . JOVEM. . . LI. . .
. . V. . . F. . I . M. . .
. . . . . NIA. . . . . UL. . . .

Cæterum ipsis Apostolorum temporibus Evangelii lucem eidem innotuisse per s. Apollinarem sunt, qui verisimiliter asserant. Certum illud est sæculo sexto proprios habuisse Pastores, atque circa an. 540. consecratum fuisse a Vigilio Pontifice Septempedanum Episcopum s. Severinum, qui triennio post die 8. Januarii obiit. Neque à vero fortasse aberrant, qui opinantur alios Septempedanos Episcopos & præcessisse, & successisse s. Severino, licet eorum nulla ad nos memoria pervenerit. Septempeda autem seu à Gothis, seu à Longobardis penitus excisa, ejus cives, qui montes palabundi incolebant, duce s. Severini corpore, non longe à diruta civitate novam condidere, atque ejus nomine appellandam censuere. Variis paruit Dominis, nunc Apostolicos fasces veneratur, & colit. Cathedralis s. Severini, cujus corpus sub ara majori quiescit, dicata est, ornaturque duabus dignitatibus, Archidiaconatu, & Presbyteratu, tredecim Canonicis, quos inter Theologus, & Pœnitentiarius, quibus addendus est decimus quartus de jure Patronatus Familiarum Gentiliæ, & Tucciæ, quinque Mansionariis, duobus Cæremoniarum magistris, Diacono, Subdiacono, sacrista, aliisque Clericis, atque Cantoribus cum musices præfecto, qui omnes divinum in ea promovent cultum. Inibi animarum cura exercetur per tres Curatos à Capitulo eligendos. Altera item Parochialis Ecclesia in urbe reperitur, videlicet s. Laurentii, insignis olim Monachorum s. Benedicti Abbatia, nunc nobilis commenda, in qua octo Capellani, Diaconus, Subdiaconus, Cærimoniarum magister, sacrista, Vicarius Curatus, aliique sacerdotes, & Clerici sacris intersunt officiis. Adsunt præterea in hac urbe septem Regularium monasteria præter oratorium Presbyterorum sæcularium s. Philippi Nerii, tria sacrarum Virginum, septem confraternitates laicales, duodecimque aliæ piæ sæcularium societates, Xenodochium, mons Pietatis, Clericorum seminarium, aliaque tum Commendæ, tum Prioratus, quæ omnia facile arguant Septempedanorum in Deum, ejusque Sanctos eximiam pietatem, & cultum. Urbs modo civibus valde diminuta tria tantum mortalium millia intra murorum ambitum complectitur, octo vero millia tota Diœcesis; quæ ex decem præcipuè oppidis coalescit, & sunt: Ficano, Frontale, Isola, Ilcito, Castel S. Pietro, Aliforni, Seralta, Petino, Colleluce, Carpignano: *continetque villas 35. & 25. Parochiales Ecclesias. Fructus hujus Episcopatus 1000. scuta monetæ ascendunt, taxanturque 260. Cæterum plurimis hæc urbs ditatur sanctorum lipsanis, atque in Ecclesia Fratrum Dominicanorum præter alia sanctorum Corpora, requiescunt sub ara majori sacræ exuviæ B. Camillæ Gentiliæ illuc translatæ, dum antiqua hujus Gentis Capella reficeretur. Vivit nunc ex hac pervetusta illustri familia, quæ à Gentile Rovellonis Domino originem trahere gloriatur, cujusque majores urbis magistratui vendidisse Insulæ, & Frontalis Castella an. 1306. ex rogito Mascii Mandonii reperiuntur, nobile germen, Bernardus Gentilius, vir doctus, atque eruditus, patriæque suæ antiquitatum callentissimus, cui accepta debemus, quæcumque hactenus de hac urbe præsulimus.)*

1. HORATIUS Marzarius Vicentinus, prothonotarius Apostolicus, primusque Collateralis Capitolinæ curiæ, a Sixto V. primus S. Severini Episcopus adlectus est anno 1586. die 10. a mensis Decembris. Urbem solemniter ingressus die 19. b Januarii 1587. Qui Ecclesiam sibi creditam tanquam bonus Pastor, & qui Pontificis de se opinionem ne latum quidem unguem fefellit, egregie administravit: etenim illum prius expertus fuerat Sixtus, cum Asculum, Spoletum, Burgumque Romanum eidem traderet administrandum. Apud S. Severinum decessit 3. Junii 1607. sepultusque est in ea cathedrali post aram principem in communi Episcoporum os- I.

a 16. Novembris. Gentil. b 1. Januarii. Idem.

sutrio

suario, ubi in marmore hæc pauca verba leguntur.

MONUMENTUM
EPISCOPORUM.

Hujus meminit Marzarius in sua historia Vicentina.

II. 2. ASCANIUS Sperellus de Assisio a Paulo V. datus est coadiutor cum futura successione Horatio die 5. Maii 1607. Episcopus Claudinopolitanus cõsecratus, eoque defuncto successit eodem an. 1607. Urbem ingreditur solemni ritu exceptus die 5. Julii ejusdem anni; octodecim fere annos summa cum sui nominis laude hanc rexit Ecclesiam, jamque valetudinarius, & senex effectus, a Gregorio XV. impetravit, ut sibi coadiutorem cum futura spe successionis nepotem adscisceret anno 1621. die 24. Decembris. Decessit vero die 22. Julii 1631. sepultus in Cathedrali.

III. 3. FRANCISCUS Sperellus, Ascanii nepos, patrui coadiutor, & Episcopus Constantinæ cum futura successione effectus est an. 1621. die 13. mensis Septembris; successit vero 1631. Excessit vero anno 1646. m. Februarii. Jacet in Cathedrali prope patruum. („ *Hic sacellum Deiparæ Virgini Matris Carmeli dicatum à fundamentis exstruxit, dotavit, & eleganter ornavit*. Gentilius.)

IV. 4. Fr. ANGELUS Maldachinus, a Viterbiensis, Ord. Prædicatorum, ex Episcopo Aquinati fit Præsul quartus hujus Ecclesiæ munere Innocentii X. Pontificis Maximi anno 1646. mense Octob. Sedit feliciter.

a De eo Fontana in Theatro, & de Rom. Prov. p. 128 Mandos.

ADDITIO.

(„ *Huic præfuit Ecclesiæ Maldachinus 31. annos, decessitque die 22. Junii 1677. tumulatus in Cathedrali, quam argentea supellectili, aliisque pretiosis muneribus ditaverat. Extat supra lateralem portam ejusdem Cathedralis sequens monumentum, quod adhuc viventi Maldachino beneficiorum memores Canonici ad perennem memoriam excitarunt,*

Præsidium Turris, nobis sunt astra secunda;
Angelus est custos, ergo Acheronta procul.
Illus. & Rev. D. Fr. Angelij Maldachini
Ord. Prædic. liberalitatem erga decorem
domus Domini spectator intuere, & ex
operibus hic splendide gestis benefici An-
tistitis argue pietatis indicia. Hic enim
sacram sponsam, quam prudentissime re-
git, munificentissimè exornat, & illu-
strat. Unde Archidiaconus, & Canoni-
ci in humilis obsequii signum ad ejus no-
minis immortalitatem hoc marmor ap-
posuere anno Dom. MDCLXXIII.

V. SCIPIO *Nigrellus, nobilis Ferrariensis, Julii Marchionis, diu Romanæ urbis Senatoris filius, Patriæ Cathedralis Primicerius, & Utriusque signaturæ Referendarius, Prælatis Sacræ Congregationis Indulgentiarum adscriptus, huic Ecclesiæ præfectus est ab Innocentio XI. die 13. Septembr. 1677. dum annum ætatis suæ ageret 35. Mortalitatem explevit die 11. Maii an. 1702. diutino podagræ distentus morbo, opimo post se Apostolico fisco dimisso spolio; tumulumque accepit in Cathedrali.*

VI. ALEXANDER *Avius, Camertinus, a Clemente X. Cathedralis patriæ Archidiaconus, & ab Innocentio XI. Pisaurensis Episcopus creatus, demum à Ss. D. N. Clemente XI. ad Septempedanam Ecclesiam translatus est die 2. Octobris 1702. Insequenti anno 1703. die 15. Septembris obiit prope septuagenarius.*

VII. ALEXANDER *de Calvis, Andreæ Organi & Annæ Mariæ Falcucciæ filius, Nobilis Pratensis, in Romana curia primum Advocatus, tum in utraque Signatura Referendarius, & Votans, ac Visitator Collegiatæ Ecclesiæ S. Angeli in Foro piscium de urbe, decoratus est hujus Ecclesiæ Infula die 2. Martii 1705. Fuerat jam Vicarius Ecclesiarum S. Nicolai in Carcere, & s. Mariæ in Cosmedin, & hujus in absentia Cardinalis titularis Vicarius Apostolicus, nec non Gubernator Tuderti. Nunc utiliter præest huic Ecclesiæ, in cujus Cathedrali duo erexit, ornavitque Altaria, atque alia præstitit beneficia. Clericorum Seminarium rursum instituit, & in eo præter necessarios Ministros undecim modo aluntur, atque instituuntur Clerici*. Gentilius.)

TOLENTINI EPISCOPI.

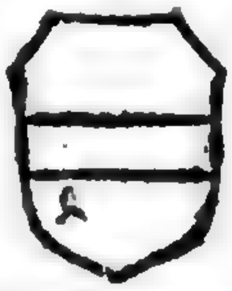

TOLENTINUM Piceni pervetusta civitas in eminenti, amœnoque colle sita est, inter Camerinum, & Maceratam ab Ancona; & Fulgineo diei itinere distans, cujus radices Cluentus adluit fluvius. Ejus meminit Ptolomæus lib. 3. cap. 1. Incolæ Plinio *Tolentinates* lib. 3. cap. 13. Latet ejus origo, tametsi vetustam esse oportet, cum de conditore multa fabulosa circumferantur a plerisque. Arbitrantur quidam, Taverum Græcum ducem eam exædificasse, & ab ipso Taveram primo dictam, vel a portentosa voce, in ea condenda urbe de cœlo dilapsa, & non semel audita, *tolle, tene locum* Tolentinum fuisse appellatam, ut ex vetusta patrum memoria Hippolytus Eurispa non ignobilis poeta in patriæ elegia fusius commemorat.

Dicitur, & forsitan, quia tanta conditor Urbis,
Ut multi, nomen tradidit ille suum.
Iliades Romam sic dixit Romulus olim,
Sic etiam a Tevero Tevera dicta fuit.
Vel quia dum dubitant nunc hic, nunc conderet illic
Mœnia, nec firmus conditor ipse foret.
E cœlo, ut referunt, vox est audita sereno;
Talia quæ dixit; tolle, teneque locum.

Censentur alii a Toleno ejus conditore, Toleni nomen a forma rotunda, qua condita fuit, teste Philelpho apud Pamphilum de laudibus Piceni, nomen accepisse, quam postea recentiores vetusti Tolentinum appellavisse.

Si qua fides patrio nunc est tribuenda Philelpho,
Esse quod hæc penitus dicta rotunda fuit;

Nec desunt, qui affirment a Cluento flumine Tolentinates aliquando Cluentini denominatos fuisse, unde Pamphilus.

Et multi ad ripas quod sit situata Cluenti,
Jure Cluentini nomen habere putant.

Hanc olim Romanorum coloniam, & municipium fuisse aliqui recentiorum scriptum reliquere, quod neque apud Frontinum, neque apud veterum scriptorum quempiam legisse oporteat, cum illi suis in commentariis de hac re altum tenuissent silentium. Fuisse tamen vetustam urbem, ut antea monui, documento est, quod passim multæ in ejus agro fertilissimo antiquorum ingentes ruinæ, vetusti Romanorum nummi, antiquæ reperiantur inscriptiones, inter quas spectatur illa ad parietes Prætorii, quæ olim non longe ab ea urbe refecta hisce verbis prostat legentibus.

Ex. S. C.
Schola. Aug. Colleg. Fabror
Tignuar. impendis. ipsorum. ab. in
choato. extructa. solo. dato. ab. T. Fu-
rio. primigenio. qui. & . dedic. ejus. H.S.
X. N. ded.
Ex. cujus. summ. redit. omnibus. annis
XII. K. August.
die. natalis. sui. epulentur

In Romanorum potestate fuit, quandiu illi majestatem retinuerunt Imperii, deinde Gothorum & Longobardorum, ut cæteræ Piceni civitates jugum sustinuit, iisdemque profligatis in Cæsarum, Romanorumque deinde Pontificum venit arbitriū. Hinc fiduciario jure Alexandri IV. beneficientia a Varranis Camertinis Dynastis aliquandiu possessa est; donec Bernardo ejus gentis tyranno a Tolentinis occiso in deditionem Pontificum rediit, sub quibus hoc tempore felicissime conquiescit. Populo frequens est, omniumque rerum affluit copia. Cathedralem habet Deiparæ Virgini beatissimæ dicatam, ubi clerus numerosus divinum persolvit pensum. Ejus prima dignitas post Pontificalem Archidiaconatus est. Aliæ insignes in ea recensentur Ecclesiæ, virorum, monialiumque cœnobia aliquot, piaque loca Tolentinatium pietatem testantia: in quorum ditione, agroque fertilissimo ferunt esse ad Fiastram, qui in Cluentum se exonerat, nobilissimam quondam Ord. Cisterciensis Abbatiam Claræ-vallis ditissimi census, olim superstite D. Bernardo fundatam, ubi per plura sæcula insignes sanctitatis, aliarumque virtutum illustres prodire viri, floruitque donec commendatariorum ignavia, & avaritia perpulit monachos ad alia transmigrare cœnobia, in eamque pene desolatam, dirutamque Gregorii XIII. beneficio illati sunt Patres Societatis Jesu Romani Collegii, qui hactenus literariæ reipublicæ bono tenuerunt. Incolæ summis præditi sunt ingeniis ad litteras, ad arma prompti. Tolentini nomen illustrarunt Nicolaus Augustini Ordinis Eremita dignus, ut divorum catalogo adscriberetur, cujus ossa summa veneratione in Ecclesia ejus nominis dicata asservantur, & B. Thomas Ordin. Minorum, qui pro Christi nomine in Perside vitam amisit, cujus caput in patria relatum in argentea theca reclusum apud fratres suos venerantur fideles. Ortu etiam suo hanc urbem nobilitarunt Franciscus Philelphus vir litteratissimus, Marius ejus filius, Franciscus Ozzarius J. C. clarissimus, Ascanius Parisanus Cardinalis, Julius ejus nepos Episcopus Ariminensis, ejusdemque familiæ, Hieronymus Episcopus Polignanensis, Nicolaus item Maurucius, cognomine Tolentinas, militiæ gloria, rebusque gestis magnus, Reipublicæ Florentinæ Generalis dictator, Christophorus, Joannes Franciscus Regalis, armorum ductor, & Joannes, aliique ex eadem gente Maurucia inclyti viri, quorum egregia facta non tacuit Pamphilus. Cumulat tandem Tolentini gloriam Christiana pietas priscis temporibus in eo proseminata, cum in primis Piceni civitatibus censeatur, quæ ob Apostolorum Petri, & Pauli principum discipulis illuminatæ fidem Christi amplexatæ sunt, Catervio inter Romanos nobilissimo verbum divinum prædicante, qui ibidem glorioso certamine pro Christo una cum Basso ejus alumno palmā sumpsit martyrii; cujus rei vetus meminit epigramma in marmore ad parietes templi Catervii exarato.

Sacra Tolentinum docuit te lingua Catervi,
Et verum ostendit, quem sequerere, Deum.
Hoc tibi præ cunctis decus est, & gloria terris;
Diceris Christi prima subisse jugum.
Sed cave degeneres, iterumque ad falsa traharis
Numina, Tartareis aut capiare dolis.

Excitarunt prisco illo ævo Tolentinates divo suo tutelari Catervio nobile hoc templum cum cœnobio pro Benedictinis Monachis, invidiosisque opibus nobilitarunt, quibus post multa sæcula obsolescente in divum Benedictum pietate, & ipsi coacti sunt exulare; templum cum cœnobio in canonicorum Lateranensium usum transiit sub Julio II. Pontifice. In eo conservantur, eodemque clauduntur tumulo sacra Catervii lipsana una cum corporibus Septimiæ Severinæ ejus uxoris sanctissimæ, quæ virgo cum ipso vixit, & S. Bassi ejus discipuli, & in passione socii. Vetustum in eo sepulchro spectatur epitaphium, ab eadem sancta Severina dulcissimo viro, & martyri suo ad æternitatem positum, & insigniis martyrum characteribus exornatum, quibus posteros admonuit fideles, Catervium suum pro Christo sanguinem fudisse, ac deinceps quievisse in pace; ut Prothomartyri Stephano in Actis Apostolorum accidisse narratur, qui postquam a Judæis lapidatus est, obdormivit in domino. Inscriptio vero Caterviani sepulchri est hujusmodi:

FLI. VL. Catervius. V.C.
ex. Pref. Praterio
Qui. vixit. cum. Septimia.
Severina. C.F.
dulcissima. conjuge. annis. XVI. minus
D. XIII.
Quievit. in. pace. annorum. LVI.
dierum. XVIII. XVI Kal. Nob.
depositus. est. III. K. Dcb.
Septimia. Severina. C. F.
marito. dulcissimo. ac. sibi. sarcofagum
& Panteum. cum. tricoro. disposuit.
& perfecit.

Hanc inscriptionem a Ferrario in catalogo sanctorum Italiæ satis corrupte relatam, vindicavit ab originali, eamque nobis Romam transmisit patriæ antiquitatis scientissimus Joannes Matthæus Savius J. C. clarissimus, in qua pro *Fl. VI. urbis Consul.* ut corrupte refert Ferrarius, legitur *Fli. Vl. Catervius V. C.* hoc est *Flavius Ulpius Catervius vir clarissimus, vel vir consularis*. Cætera, de quibus in Actis ejusdem Catervii dubitat Ferrarius, alii judicent periti. Horum sanctorum martyrum festum celebratur die 11. Decembris, quæ dies translationis est. Cæterum incredibile est, ut Tolentinum, quod in primis Piceni civitatibus Christum agnovisse supra retulimus, primis illis temporibus Episcopali caruerit dignitate, dum in Romana Synodo sub Cœlio Symmacho Papa anno salutis 500. Basilius Tolentinus Episcopus se subscripsit, tametsi ante illum, ac deinceps usque ad nostra tempora, vorante antiquitate, nulla Tolentinatium Episcoporum propemodum extet memoria, quam tandem tot seculis obsolescentem Sixtus V. Pontifex Max. anno 1586. vel restituit, vel de novo in ea erexit urbe, dum nobile oppidum civitatis jure donavit, & collegialem Ecclesiam S. Mariæ Episcopali exornavit dignitate, eamque sanctæ Sedi immediate subjecit, quam postea novæ Firmanæ Metropoli suffraganeam fecit, statuitque, ut unus, idemque Episcopus Maceratensi, & Tolentinati præesset Ecclesiis, quarum diœceses distinxit perbelle; voluitque, ut Episcopus dum in Tolentinati ditione esset, in publicis documentis Maceratensis, & Tolentinus Episcopus enunciaretur, propriumque Generalem vicarium apud Tolentinum perpetuo assessurum designaret. Sixti diploma tale est, in quo diœcesis fines explicantur, aliaque de hac civitate scitu digna referuntur.

SIXTUS EPISCOPUS

servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Super universas Orbis Ecclesias, eo disponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, quamquam sine nostris meritis constituti, levamus in circuitu agri Dominici oculos nostræ mentis, more pervigilis pastoris inspecturi, quid provinciarum, & locorum quorumlibet statui congruit, ac desuper disponi debeat: unde divino fulti præsidio, dignum quin potius debitum arbitramur in irriguo militantis Ecclesiæ plantare, ut per hujusmodi novas plantationes popularis augeatur devotio, divinus cultus floreat, & animarum salus subsequatur; loca insignia præsertim; quorum incolæ benedicente Domino multiplicari noscuntur, ipsique incolæ honoratorum Præsulum adsisten-

A tia, regimine, & doctrina suffulti, in via Domini magis magisque in dies proficiant. Sane attendentes oppidum Tolentini, Camerinæ diœcesis in agro Piceno, & territorio fructifero, ac loco satis amœno, & pervio situm, admodum celebre, ac muris firmiter cinctum, plurium ædificiorum ornatu decorum, copioso incolarum numero habitatum, ac mille ad minus ultra castra Colmurani sibi suppositi focularia, sive domus continere, ac in eo unam S. Mariæ cum campanili, campanis, organo, choro, sacristia, Plebano, ac canonicis, & aliis ad cathedralem Ecclesiam requisitis, ac alteram Ecclesiam collegiatam S. Jacobi, cum priore, & canonicis, prætereà S. Catervii, S. Augustini Canonicorum regularium, in qua ejusdem S. Catervii, & S. Septimiæ, ac S. Bassi corpora reperiuntur, nec non S. Nicolai de Tolentino nuncupati fratrum Eremitarum ejusdem S. Augustini, in qua existit unum brachium Innocentium, & corpus ejusdem S. Nicolai, qui ob vitæ sanctimoniam, in vita & post ejus obitum miraculis coruscans numero sanctorum meruit adscribi, cujus etiam festum nuperrime in toto statu Ecclesiastico celebrari, & custodiri mandavimus. Ad hæc S. Francisci Conventualium Minorum, & S. Mariæ Cisœloni Fratrum Minorum de Observantia, ac S. Petri Fratrum Minorum Capuccinorum nuncupatorum, nec non S. Hieronymi, ac S. Agnetis monialium S. Claræ Ordinum monasteria, & regulares domos, ac quamplures alias Ecclesias, ac duo hospitalia pro pauperibus, & infirmis recipiendis satis commode extructa adesse, & ex eo Cardinales, Episcopos, Referendarios, & strenuos milites, capitaneos, & duces generales status Ecclesiastici, aliosque illustres & egregios, ac religione, & doctrina præclaros viros prodiisse. Nos cupientes oppidum Tolentini præfatum, cujus dum Cardinalatus honore fungeremur, Protectores, & fautores fuimus, cujusque dilectos filios communitatem, & homines singulari dilectione prosequimur, nec non collegiatam Ecclesiam S. Mariæ hujusmodi dignioribus titulis, ac nominibus decorari, habita super his cum fratribus nostris deliberatione matura, de illorum consilio, & assensu, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine ad omnipotentis Dei laudem, & gloriam, ac ejusdem B. Mariæ Virginis honorem, & Christi fidelium devotionis augmentum, oppidum, & castrum hujusmodi, ac villas comitatus Tolentini, eorumque territoria a dicta diœcesi, cui in spiritualibus subjecta sunt, Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo separamus, & dismembramus, illaque separata & dismembrata, ac illarum incolas, habitatores, Ecclesiarum Rectores, beneficiatos Priores, & alios inibi beneficia Ecclesiastica obtinentes, Monasteria, domos regulares, aliaque pia loca omnia ab omni jurisdictione Episcopi Camerinen. nec non solutione decimarum eidem Episcopo per eos debitarum de cætero facienda auctoritate, & tenore prædictis etiam perpetuo eximimus, & liberamus. Insuper oppidum Tolentini in civitatem Tolentini, & collegiatam Ecclesiam S. Mariæ hujusmodi in cathedralem sub invocatione ejusdem S. Mariæ, ac in ea dignitatem, sedem, & mensam Episcopalem pro uno Episcopo Tolentino nuncupando, qui eidem Ecclesiæ Tolentinæ præsit, ac jurisdictionem Episcopalem habeat, & exerceat, cum omnibus privilegiis honoribus, juribus, & insignibus debitis, & consuetis, ac quibus alii Episcopi de jure, vel consuetudine, aut alias quomodolibet in spiritualibus utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt in futurum; nec non Plebaniam ipsius in Archidiaconatum, qui inibi dignitas major post Pontificalem existat, ejusdem auctoritate, & tenore similiter perpetuo erigimus, & instituimus, ipsamque Ecclesiam sic in cathedralem erectam sedi Apostolicæ immediate subjicimus, ac sub protectione beatorum Petri, & Pauli Apostolorum suscipimus. Prætereà canonici ejusdem Ecclesiæ sic in cathedralem erectæ ut almutias per canonicos aliarum cathedralium Ecclesiarum deferri solitas, deferre libere, & licite valeant, auctoritate, & tenore præsentis, pariter perpetuo indulgemus. Ipsamque Ecclesiam sic in cathedralem erectam, cum Ecclesia Maceratensi unimus, ita ut pro tempore existens Episcopus Maceratensis sit ambarum Ecclesiarum unitarum hujusmodi Episcopus, & licet vocetur Episcopus Maceratensis, tamen in litteris & expeditionibus pertinentibus ad civitatem, & diœcesim Tolentini, ordinarie se scribere debeat Episcopus Maceratensis, & Tolentini: Teneatur retinere unum Vicarium in dicta civitate Tolentina, qui non recognoscat superiorem, nec ab eo habeatur recursus ad vicarium dictæ civitatis Maceratensis, sed tantum ad dictum Episcopum. Eidemque Ecclesiæ Tolentinæ sic in cathedralem erectæ pro illius mensæ Episcopalis dote, redditum annuum quadringentorum scutorum monetæ Marchiæ per Episcopum Tolentinum propria auctoritate percipiendum de semestri in semestre, & in fine cujuslibet semestris, vel in fine cujuslibet mensis pro rata, arbitrio ipsius Episcopi, quem præfata communitas Tolentini eidem Ecclesiæ sic in cathedralem erectæ super redditibus molendini ipsius communitatis, quousque tot prædia ipsa communitas emat, & eidem Ecclesiæ sic in cathedralem erectæ consignet, quorum fructus ad dictam summam quadringentorum scutorum ascendat, constituerunt, & assignarunt, ac domum contiguam dictæ Ecclesiæ Tolentinæ, pro usu, & habitatione ipsius Episcopi Tolentini applicamus. Ac ipsi Ecclesiæ sic in cathedralem erectæ civitatem Tolentini, ejusque incolas, & habitatores pro civitate, & civibus, nec non terras, villas, & castrum Colmurani præfata, eorumque territoria pro ejus diœcesi, ac etiam clerum, & populum civitatis, & diœcesis Tolentin. pro clero, & populo auctoritate prædictis etiam perpetuo assignamus. Decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Lateranensis Concilii novissime celebrati, uniones perpetuas nisi in casibus a jure permissis fieri prohibentis, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non dictæ S. Mariæ, & Camerinen. Ecclesiarum prædictarum juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, ac literis Apostolicis, illis, earumque Præsulibus, capitulis, personis, sub quibuscumque tenoribus, & formis etiam motu proprio ac consistorialiter, & alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, & innovatis. Quibus omnibus eorum tenores præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ &c.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarn. Dom. 1586. IV. Idus Decemb. Pontif. nostri anno 2.

Taxatur vero Tolentina Ecclesia in libris Cameræ Apostolicæ ad florenos . . verus valor, censusque Episcopi ascendit ad scutata 400. monetæ Romanæ. Episcopi vero tres tantum a Sixti institutione in ea floruerunt, de quibus pauca enarrabimus, cum de illis fusius supra tum in 1. tom. dum de Recanatensibus, tum in hoc 2. tomo de Maceratensibus Episcopis locuti sumus.

A D D I T I O.

(,, Tolentina Cathedralis Sanctissimæ Virgini Assumptæ dicata est, ornaturque Archidiaconali dignitate, 13. Canonicis, quos inter Theologus, atque Pœnitentiarius, aliisque Beneficiatis, & Clericis, qui divinum in ea promovent cultum. Animarum cura inibi exercetur, & licet aliæ duæ reperiantur in urbe Parochiales Ecclesiæ, in sola tamen Cathedrali Baptismi Sacramentum administratur. Altera insignis Collegiata visitur in hac urbe, in qua unica dignitas Prioratus, 10. Canonici, aliique Beneficiati sacris operantur. At Religiosorum cœnobia præter Oratorium Sacerdotum Secularium S. Philippi Nerii novissimè institutum, quatuor enumerantur, duo Monialium, octo laicales Confraternitates, adestque hospitale prò infirmis, atque peregrinis, mons Pietatis, & Clericorum Seminarium. Episcopale Palatium Cathedrali adhæret. Totius civitatis capita ad 5000. ascendunt. Diœcesis exigua est, completiturque unicum Castellum, quod Colmurano *appellatur, in quo duæ existunt Parochiales Ecclesiæ, tresque villas, idest,* Paterno, S. Angelo, & S. Andrea. *Intra fines hujus Diœcesis jacet pariter insignis olim Claravallis Abbatia, quam Patres Societatis Jesu modo incolunt.)*

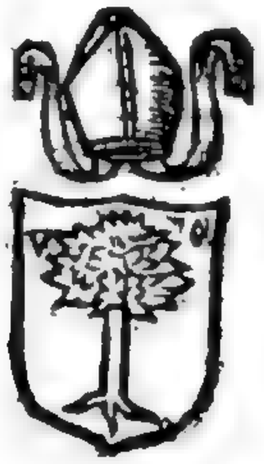

I. 1 GALEAZIUS Moronus Mediolanensis, B. Episcopus Maceratensis, factus est primus Episcopus Tolentinus anno 1586. eo ipso die, quo Sixtus V. Tolentinatem Ecclesiam erexit in Cathedralem. Sedit Maceratensis, & Tolentinas Præsul. an. 27. Mortuus est Maceratæ an. 1613. die 7. Septemb. Jacet in Cathedrali cum epitaphio, ut supra retulimus.

II. 2. Fr. FELIX Centinus, Asculanus, Ordinis Minorum, S. R. E. Cardinalis a Paulo V. creatus, ex Episcopo Militensi ad Maceratensem & Tolentinatem Ecclesiam translatus est anno 1613. die 23. Septemb. Obiit Maceratæ 25. Januarii 1641. Epi-

A scopus Cardinalis Sabinensis, & in Ecclesia S. Francisci humatus fuit.

3 PAPYRIUS Sylvester, nobilis Cingulanus, III.
ex Canonico S. Mariæ in Via lata de Urbe factus est hujus Ecclesiæ tertius Episcopus, insimulque & Maceratensis ab Urbano VIII. die 18. Julii anno 1642. Vivit, diuque vivat &c.

A D D I T I O.

(,, *Decem & septem fermè annos huic laudabiliter*
,, *præfuit Ecclesiæ, supremumque diem obiit mense*
,, *Februario anni 1659.*
,, FRANCISCUS *Cini, Clericus Auximanus,* IV.
,, *J. U. D. quinquagenario major, in urbe Advocatus*
,, *eximius, evectus ad hanc sedem est die 15. Novemb.*
,, *an. 1660. Decessit autem in Residentia mense Majo*
,, *an. 1684. De eo agit Martorellus in hist. Auxim.*
,, *p. 444.*
,, FABRITIUS *Paulutius, Nobilis Forolivien-* V.
,, *sis, J. V. D. annorum 34. præfectus fuit prædictis*
,, *Ecclesiis die 9. Aprilis 1695. qui postquam munus*
,, *Nuncii Apostolici apud Polonia Regem exercuisset,*
,, *ab Innocentio XII. die 22. Julii 1697. creatus est*
,, *S. R. E. Presbyter Cardinalis tit. Ss. Joannis, &*
,, *Pauli; annoque insequenti 1698. ad Ferrariensem*
,, *Episcopatum translatus est. Nec diu post à Ss. D.*
,, *N. Clemente XI. à secretis status declaratus, sum-*
,, *musque Pœnitentiarius hæc munera nunc quoque ma-*
,, *gna sui nominis laude exercet.*
,, ALEXANDER *Varanus de Camerino,* VI.
,, *Nobilis Ferrariensis, Presbyter s. Theologiæ Do-*
,, *ctor, annum ætatis suæ agens 51. harum Ecclesia-*
,, *rum infula decoratus est die 21. Julii 1698. Vivit*
,, *adhuc.*),

ITA-

ITALIA SACRA
FERD. UGHELLI
Abbatis Ordinis Cistercienſis.

PROVINCIA SEXTA,
SIVE UMBRIA SENONUM,
In qua Urbinatenſis unica Metropolis cum ſuis ſuffraganeis Eccleſiis recenſentur.

IN hac ſexta Provincia, haud mihi animi eſt de illa commemorare, quæ vere antiquis Umbria eſt, tituloque Spoletani Ducatus cenſetur. Quoniam ipſius Civitates, quæ Epiſcopatus munere nobilitantur, magna ex parte cum unius Romani Pontificis arbitrium intueantur, in Latium, Romanamq; provinciam rejecimus, tanquam Romani Pontificis ſuffraganeas. Sic Burgum S. Sepulchri, ſuo Florentino Metropolitano attribuimus.

A De Umbria igitur Senonenſi, quam etiam Galliam Togatam appellant, nobis erit inſtituta narratio, qui & Ducatus Urbinas etiam eſt, cujus ab Oriente Sole flumen Aeſium definit confinia, ab Occidente Iſaurus, Apennini montes a Meridie, a Septentrione autem Adriaticum mare. Hæc Senonenſis Umbria, quam etiam, ut non ſemel dico, Urbinatem Ducatum appellant, unam Metropolim continet ejuſdem provinciæ caput, quod Urbinum eſt, cum ſeptem aliis civitatibus, quas habet ſubjectas. Umbriæ Senonicæ meminerunt omnes fere ſcriptores.

URBINI METROPOLIS

Cujus Suffraganei sunt

Episcopatus
- Calliensis.
- („ *Eugubinus, sed contro-versus.*)
- Fori Semproniensis.
- Leopolis, alias Montisferetrani.
- Pisaurensis.
- Senogalliensis,
- Vadensis, seu S. Angeli in Vado.
- Urbaniensis, seu Castelli Durantis.

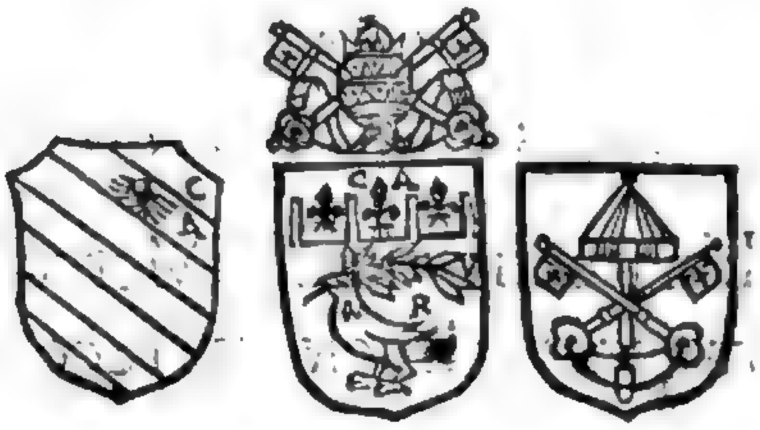

VRBINUM Civitas, quæ inter Sepim, & Foliam amnes, in eminentiori monte sustulit muros, haud satis latis terminis definitur, sedesque semper fuit Ducum, virorum fortium, qui in Urbinates populos exercuerunt Imperium. Antiquissimæ fundationis est, cujus meminere Tacitus, Procopius, Paulus Diaconus: Pliniusque commemorat Urbinates, Ortenses, & Metaurenses. Situm, locumque Urbini describit Procopius lib. 2. rerum Gothicarum sequentibus verbis: *Sita est Urbinum in colle rotundo, & admodum sublimi, & collis ipse neque præruptus, neque accessu incisus, sed difficilis tantum prorsus est, quia admodum acclivis sub ipsa urbe, unum vero solum aditum in plano habet Septentrionem versus.* Ac post pauca: *Fons erat Urbini unus, ex quo omnes incolæ aquabantur.* Hactenus Procopius. Municipium Romanorum fuit, quorum fortunam semper secuta est usque ad declinationem Romani Imperii. Capta fuit a Belisario, ac pene excisa. Restaurata deinceps, Montefeltrorum sensit tyrannidem, cujus gentis Princeps fuit Vvido Comes temporibus Bonifacii VIII. Cujus postea successores a Sixto IV. Pontifice Ducis titulum obtinuerunt. Extincta vero tam Montefeltrorum, quam Ubaldinorum prosapia, Urbinatium Ducatum Roborea familia arripuit, quæ elapsis annis, cum Francisco Maria postremo Duce funerata est; post cujus excessum rediit Urbini Ducatus ad sanctum Ecclesiæ Thronum Urbano VIII. sedente. Roboreæ autem gentis solum Victoria superstes est, ex Federico Francisci Mariæ filio, atque Claudia Principe Medicea genita, hoc tempore Magna Hetruriæ Ducissa. Dux etiam Urbini Laurentius Medices fuit, quem eidem civitati patruus Leo X. Ducem imposuerat, cum prius Roboreos, intentatis armis, eo imperio evertisset. Cæterum hæc nobilis civitas est lautissima, splendideque satis ædificata, bono, & fœcundo agro. Arcem habuerunt extra eam Urbinates fortissimam, quam Guidobaldus Dux, ne noxia esset, dejecit. Novam, vetere diruta intra muros ab fundamentis exstruxit (teste Merula) Fridericus Dux, ædibus Episcopi, & templo D. Dominici contiguam, ita ædificatam, ut possit equo in turres, & ad tectum ipsum iri, quemadmodum Venetiis turris D. Marci, & Romæ Pontificis Palatium. Præter quos supra memoravimus veteres, vix ulli nostræ memoriæ grati scriptores reperti videntur, qui illius ex instituto meminerint, si Balthasarem Castillioneum, Sabellicum, Flavium Blondum, Leandrum, Joan. Villanum, Volaterranum, Merulam, & Vincentium Mariam Cimarellum excipias, qui tamen satis jejune de ea sermonem instituerunt. Quando vero Christiana suscepit sacra, aut a quibus, non plane constat, licet illud unum fateantur omnes, jam inde a Constantini Magni temporibus Episcopali dignitate fuisse nobilitatam, ac proinde multo ante Præsulem habuisse, qui ob Gentilium persecutionem usque ad ea tempora latuerit, postea, reddita Ecclesiæ pace, apertissime cœperit sua munera exercere. Quam-

obtrem

obrem haud insulsa cordatorum conjectura est, ab illis ipsis Evangelii lucem hausisse, a quibus tota Umbria fuerat edocta. Antiqua traditio tenet, Urbinates ex divino instinctu Typhernatibus densissima oppressis caligine S. Crescentinum martyrem abstulisse, devexisseque Urbinum, ubi pro tutelari divo illum venerantur, & colunt. Urbinas Episcopus elapsis temporibus Romano Pontifici immediate deferebat obsequium; donec a Pio IV. Metropolitanus declaratus est, cum supra a nobis commemoratis suffraganeis, anno 1563. die 9. mensis Junii. Noviter autem Urbanus VIII. cum oppidum Durantem, & S. Angeli in Vado erexerit in Cathedrales, deque suo nomine primum Urbaniam Civitatem appellari voluerit, illam Urbinatis Archipræsulis suffraganeam fore decrevit. Cathedralis eximiæ architecturæ est; Deiparæ Virgini Assumptæ consecrata, atque S. Crescentino Martyri urbis patrono, cujus corpus sub majori altare asservatum venerantur fideles. Numerosior ibi clerus urget, peragitque divinum obsequium. Quinque sunt in hac Cathedrali dignitates, prima Præpositura, quæ jam in choro, capitulo, cæterisque publicis locis primum obtinet locum, secunda Archidiaconatus, tertia Archipresbyteratus, quarta Decanatus. Canonici olim quindecim erant. Archiepiscopus Sanctorius ad augendum divinum cultum sextumdecimum addidit: ii omnes Byrrum violaceum ferunt: opera ejusdem Sanctorii, id eis ab Urbano VIII. Pont. Max. indultum est, quorum olim habitus almutium atri coloris fuerat; ibi etiam quindecim alii capellani, seu mansionarii, cum aliis minoris ordinis clericis recensentur, qui divinum quotidianum pensum cum canonicis persolvunt. Animarum cura, quæ in hac urbe ad 7000. censentur in totum, sex Ecclesiarum Rectoribus demandata est. Seminario quoque quindecim clericorum exornatur. Monasteria virorum, duobus in suburbiis computatis, decem sunt in totum, monialium vero sex, inter quæ celebre est illud sanctæ Claræ summæ existimationis, & nuperus locus miserabilium puellarum, quæ Orphanæ appellantur, extat, cum nobili, & divite xenodochio sanctæ Mariæ de Misericordia. Diœcesis in longitudinem milliaria decem & octo, in latitudinem vero sexdecim continet. Ab Oriente habet diœceses conterminas Pisaurensem, & Foro Semproniensem, a Meridie Calliensem, ab Occidente Feretranam, a Septentrione Ariminensem. Plura oppida, pagosque complectitur ad numerum triginta nobiliora. Parochiales Ecclesiæ sunt septuaginta quinque; harum aliquæ sunt Archipresbyteratus titulo insignitæ, numerus vero animarum in ea ditione ascendit ad viginti millia. Cætera pia loca, ac religiosorum domus, laicorumque sodalitates passim enumerantur, in quibus non parum incolarum pietas exornatur. Cæterum Urbini insignis extat bibliotheca illa, quam Duces Roborei immensis opibus congregarunt. Nec minus spectabile palatium est ab eorundem Ducum plane regia liberalitate profectum. Vnde Pontificius legatus ejus Provinciæ incolis reddit responsa, conditq; decreta. Taxatur in lib. Cameræ florenis 300. Vrbinas Ecclesia, cujus Episcoporum series, qui illic aliquando dignitate fulserunt, sequens est, quam nos ex illius Ecclesiæ scripturis, aliisque monumentis ex fide deprompsimus.

A D D I T I O.

(,, Urbini celeberrima Umbriæ (ut antiqui omnes unanimiter testantur, quamvis à recentiorum non paucis in Piceno collocetur) Civitatis ad Metaurum sitæ præter veteres scriptores ab Ughello memoratos, meminere etiam M. Ter. Varro lib. 7. de lingua latina, Cicero Philip. 12. & Sextus Propertius: quod quidem esse Metaurense, & non Ortense, ut post Cluverium videtur credidisse Ughellus, ubi de Urbania Episcopis loquitur, facilè probari posset, si esset hujus loci. Inter recentiores autem omnium plenissime ejus laudes prosecutus est Bernardinus Baldus Urbinas Abbas Guastallensis in eleganti opusculo nuper edito, quod Patriæ encomium inscribitur. Ex hisce autem omnibus satis compertum est, à primis quidem Romanæ Reipublicæ temporibus clarum fuisse Urbini nomen, vel ex eo, quod nobile esset municipium; sed longè tamen majori gloria floruisse temporibus ab ætate nostra minus remotis sub Feltriis, & Ravereis Principibus strenuissimis tum belli Ducibus, tum literarum, & literatorum amantissimis, non modò ob bellicam laudem, sed potissimum ob eloquentiæ, omniumque bonarum artium studia, quæ ea in Civitate adeo exculta fuere, ut totius Italiæ Athenæ nuncuparetur, & esset. Urbini enim prima, & vetustior totius Italiæ Academia, quam Obsurdescentium, vulgò Assurditorum vocant, instituta est; & in eamdem Civitatem, veluti ad mercatum quemdam bonarum artium undequaque eruditi homines ita confluebant, ut non satis doctissimus quisque suo ingenio, ac nomini consuluisse putaret, nisi ibidem aliquod vitæ spatium traduxisset, quo nobiles eos coetus doctrinarum, virtutumq; omnium sodalitia posset frequentare. Hinc factum est, ut in ea aliquando commorati sint Poeseos, & eloquentiæ laude viri celeberrimi, Areostus, Bembus, Bibiena, Mutius, Aretinus, uterque Tassus, Guerinus, Brunus, Marinus, Strozza, Bonarellus, Balthassar Castillioneus, aliique non pauci. Sed famam, quam in hanc Urbem advenæ contulere, ea longè superat, quæ illi à civibus suis accessit, quorum nullo in genere doctrinarum eì deficit egregius. Nam in Theologicis præstantes habuit Bartholomæum Urbinatem Episcopum, auctorem milleloquii ex Augustini, & Ambrosii scriptis excerpti, & Prosperum Urbanum. In Philosophia vero, ac Mathesi excelluere, in illa quidem Jo: Matthæus Virgilius, Matthæus Battiferri, Federicus Bonaventura, Felix Paciottus, in hac autem Federicus Commandinus, pluribus vulgatis operibus, quibus Mathesim fere jacentem excivit, & instauravit ubique nominis clarissimi, Alexander Georgius, Mutius Oddus, Joannes Baptista Theophilus, Jacobus Michalorius. Jurisprudentia legumque peritia eminent Petrus Cartholarius Feretranus Episcopus, Fridericus Junca, Aurelius Corbolus, Horatius Albanus Urbis Senator, Joannes Carolus Rivera, Blasius Michalorius. Historiarum scribendarum laude, eloquentiæ fama, cæterisque optimis artibus celebris ubique vir, Polydorus Virgilius, Petrus Antonius Paltronus, Gentiles Becci Aretinus Antistes, Antonius Gallus, Annibal Albanus Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus, Marius Alexandri Episcopus Militensis, Gaspar Vivianus Rhitymnensis ante, deinde Anagninus Episcopus, & præstantissimum illud Urbini lumen, literisque omnibus excultum ingenium Bernardinus Baldus. In amænioribus musarum studiis, & in Poetica facultate præclarum nomen habuere Angelus, & Antonius Gallus, Augustinus, & Ludovicus Staccoli, Marcus Montanus, Jo. Baptista Fatius, Jo. Leo Sembronius, pluresque alii non modò viri, sed etiam fœminæ, quæ longè supra sexum instructæ ad virorum solidiorem gloriam accessere. Urbini præterea non mediocris, & contemnenda laus est, quod ex ea prodierint viri immortalis nominis Bramantes Lazari, qui se à proximo in Urbinate agro Asdrubalis sepulchro Asdrubaldinum vocavit, & divinus Raphael Sancti, quorum ille Architectonicam, hic verò miram pingendi artem, utramque ferè extinctam, ac jacentem excivit, ac restituit, ut tot alios Urbinates prætereamus, qui in iisdem artibus magnum sibi nomen quæsiverant, uti sunt Bartholomæus Centogatti, qui primam Italicarum civitatum Urbinum aggeribus, & propugnaculis cinxit, Franciscus Pacciottus militari architectura præstantissimus, quem Antuerpiensis, & Taurinensis celeberrimæ Arces, & præclarissima in Hispania ædificia auctorem agnoscunt, Horatius Fontana verus fictilium picturæ ornandorum, ac primus auctor, Federicus Baroccius Pictorum nemini secundus, aliique non pauci. Nec tantum majorum memoria fertile ac fecundum in magnis viris gignē-

dis

„ dis fuit Urbini solum, quin plures etiam, & quidem præstantissimos hac nostra tulerit ætate. Siquidem Urbinates fuere Federicus Comes Veteranus, supremus copiarum Leopoldi Cæsaris ductor, atque, ut vocant, Campi Marescallus, & in septem Castrorum provincia, quam Transylvaniam dicunt, summa cum potestate Legatus, & Raphael Fabretus, ille quidem Italicæ militiæ immortale decus, & ornamentum, hic verò eruditorum sui ævi facilè princeps, ut edita ab eo opera testantur. Et qui reliquorum omnium laudem longo nimis superat intervallo Clemens XI. Pontifex maximus Urbinas etiam ipse est, qui Pontificiam dignitatem primus in patriam intulit, quod decus cum ad multas pertineat civitates, talem tamen ille in summa potestate se præbet inaudito ante novarum virtutum splendore coruscans, ut non multis communem habere gloriam in hoc cive, quem Patrem nunc veneratur, se jure jactare possit Urbinum. Nec sunt hic alii nobilissimæ Albanæ familiæ proceres prætermittendi Annibal Cardinalis, Alexander Abbas, & Eques Hierosolymitanus, & Carolus Teresiæ Borromeæ Mediolani summo loco natæ matrimonio junctus, qui omnes, Urbini ex Horatio Clementis XI. fratre orti, nunc suis virtutibus Romanum cœlum exornant. Ut alios ex eodem solo profectos taceamus præclaros in Romana Curia Præsules, vel Episcopos vigilantissimos, de quibus agitur suis locis.

Civitas Urbinum nunc perindè ac Ducum tempore totius Provinciæ, quæ ab ea nomen ducit, princeps est, & caput, Cardinalis a latere Legati, & juridici sui conventus sedes. Imo præterea residet in ea duodecim Jurisperitorum Collegium a Julio II. amplissimis privilegiis institutum; quod quidem ea auctoritate pollet, ut ad illud ex tota Urbinatensi ditione provocetur, & nemini subditorum, eo inconsulto, atque omisso, supremos etiam Romanæ Curiæ Judices appellare liceat, quod non semel Romæ decretum est etiam à congregatione, quam Signaturam appellant.

A Clemente X. Academia, seu studiorum universitate fuit aucta, in qua adolescentes omni disciplinarum genere à præstantibus artium omnium magistris instituuntur, & præter exteros non paucos, qui assiduè confluunt, Urbinatensis Provinciæ Cives omnes, quicumque ea insigniri cupiunt, doctoratus lauream accipere tenentur. Cui instituto, ut hoc etiam honore Patriam decorarent, præclara etiam Albanæ familiæ lumina, & fratris Filii Regnantis Pontificis, qui tantæ moderationis exemplum ab eis dari voluit, Annibal, & Alexander obtemperaverunt, nam Romæ literis instructi, non alibi tamen quam Urbini Doctorali laurea ornari voluerunt.

Præter Academiam, seu universitatem habet nunc Urbinum etiam nobilium collegium a Sanctissimo Domino Nostro Clemente XI. à fundamentis magnificè excitatum, in quo à Scholarum Piarum Patribus Nobiles adolescentes literis, & moribus informantur. Sed Bibliotheca Feltria & Ruverea, cujus meminit Ughellus, nunc caret Urbinum, nam libri cum typis impressi, tum manu exarati, quibus ad ingentem numerum erat referta, Romam fuerunt advecti, Pontifice maximo Alexandro VII. & partim in Vaticana Bibliotheca, partim in altera Romanæ Sapientiæ repositi: quod quidem eo consilio ab illo factum fuisse credimus, ut in Principe Urbe locati selectissimi codices & servarentur tutius, & studiosorum orbis totius, à quibus frequentatur in dies, commodis magis paterent.

Non miramur, quod potuerit Ughellus Palatium hoc cum arce confundere, cum alii non pauci id fecerint; verùm res sunt prorsus aliæ, ac distinctæ: nam nulla nunc est Urbini arx, nisi Palatium Principis arcem appellare velint, neque intra, neque extra mœnia, sed in loco, ubi eadem extructa fuit, nobilis nunc extat Carmelitarum Excalceatorum Conventus, qui summitatem montis, in qua degunt, cultura, & arte amœnissimam reddiderunt. Palatium verò inter magnificentissima Italiæ ædificia facilè numerandum sartum tectum adhuc servatur, nec Dominicanorum Ecclesiæ, ut scribit Ughellus, contiguum, sed è regione est, Metropolitanæ verò Ecclesiæ ex parte dexteræ adnexum. Hoc autem perindè, ac Bibliotheca non à Ducibus Roboreis, sed à Feltriis excitatum fuit; & quidem circa medium sæculi XV. quando nec Romæ simile aliquod ædificium conspiceretur; quod sanè ejus magnificam, concinnamque structuram intuentibus non parum admirationi esse solet. Bibliothecam verò Roborei non parum auxerunt.

Corporis S. Crescentini translationem celebrant Urbinates die 18. Decembris. Majus verò Altare, sub quo ejus ossa sunt recondita, nunc longe elegantiori forma constructum cernitur, ac esset Ughelli ætate, adeo enim marmoreis æneisque ornamentis, atque selectissimis lapidibus, singularique structura conspicuum est, ut in amplo & magnifico Templo pulcherrimè exurgat, & emineat celebrioribus ipsius etiam Romanæ Urbis meritò comparandum: id autem debet Urbinum munificentiæ, ac pietati præstantissimi Civis sui Clementis XI. a quo & alia non pauca in Metropolitanam, & Clerũ Urbinatensem profecta sunt beneficia, & ornamenta, quorum memoriam è suorum Civium animis nulla unquam delebit oblivio. Nam è fundamentis excitavit nobile alterum Sacrarium in Canonicorum commodum, Ecclesiam tabulis elegantissimè pictis ornavit, Candelabris, aliisque argenteis vasis miri artificii ditavit, sacram omnem supellectilem, preciosissimis aulæis, pannis sericis, ac sacris indumentis omnis generis auxit. Canonicorum (qui quidem novemdecim modo sunt, & non sexdecim, ut tempore Ughelli, inter quos quatuor, & non quinque, ut idem inquit, dignitate præeminent, & sunt Præpositus, Archidiaconus, Archipresbiter, & Decanus) Præbendas uberiores reddidit, perpetua eis pensione tributa super Abbatia S. Mariæ Clarevallensis, nullius, vel Diœcesis Senogalliæ: ex qua redditus quindecim antiquiorum ex Urbinatensis Metropolitanæ Canonicis, quinquaginta argenteis scutis Urbinatensis nummi sunt aucti. Sex etiam beneficiatos alia super eadem Abbatia pensione imposita ex integro instituit.

Et hæc quidem in Cleri, atque Ecclesiæ commodum, & ornamentum; quibus minora non sunt, quæ Urbi præstitit universæ, ut vel illud, quod cum Urbini res publica ære alieno esset gravata ad quadraginta millia Romanorum aureorum, eo Patriam ut levaret, paterno planè affectu, ac certam nummi summam ad multiplicum [ut dicunt] dari jusserit; undè jam tantum pecuniæ collectum est, ut solvere quibus debet, possit Urbinum.

De Urbinatensi Metropolitana Ecclesia illud minimè prætermittendum putamus, eam videlicet in civitate, ac Diœcesi, iisdem Privilegiis, & jure frui, quibus S. Petri fabrica gaudet in tot Provinciis, quæ propterea in Urbini Diœcesi nullum jus, jurisdictionemque exercet: hac autem prærogativa illa gaudet ex summorum Pontificum indulgentia, qui plerumque decimo quolibet anno Privilegium olim datum confirmare solent.

Adest etiam in illa Sanctissimi Sacramenti Sacellum à pluribus tum in Ecclesiastica, tum in seculari dignitate constitutis viris præsidente Archiepiscopo administratum. Hujus redditus imminutos & jura facilè peritura restituit, firmavitque Clemens XI. quamobrem divinus in ea Ecclesia cultus magis augeri potuit, & musici alii, qui sacra concinant, numero plures, & modulis præstantiores.

Ubi virorum Monasteria, quæ Urbini, vel in illius agro sunt, refert Ughellus, illud S. Angeli prætermittit, fortasse nulli aliorum secundum, quod est in Urbini Territorio ad Metauri dexteram situm, eo in loco, qui à Procopio describitur, ubi olim Totila fusis copiis victus fuit. Gaifa id nomen habet, & ab Olivetanis Monachis nunc incolitur.

Ultimo loco advertendum putamus, immeritò ab Ughellio Feltreos Comites Tyrannos appellari, cum nemo fortasse inter Principes humanius se cum sibi

„ sub-

„ *subjectis gesserit, ac illi fecerunt; nec ante obtentum ducis titulum ab Eugenio VI (& non à Sixto, ut scribit auctor) Urbinatibus, finitimisque populis aliter imperarunt, quam ut sedis Apostolicæ Vicarii. Quæ idem Ughellus scribit*: extincta verò tam Montefeltrorum, quàm Ubaldinorum Prosapia: *non obscurè significant eum putasse Ducem Federicum filium fuisse comitis Bernardini Ubaldini, quod etsi à nonnullis memoriæ proditum sit, constat tamen tum ex Comitis Guidi Antonii Feltrii testamento, tum ex ejusdem Federici legitimatione id minimè verum esse, nec Federicum ab alio fuisse prognatum, quam ab eodem Comite Guidò Antonio. Post Feltrios autem Roberes Principes Urbino imperitarunt translato ad eos Principatu ab ultima fœmina, quæ ex Feltreis remanserat*. Riviera.)

I. 1 EVANDER Episcopus Urbinas Romano concilio (1) interfuit anno 313.

II. 2 LEONTIUS temporibus Magni Gregorii vixit circa annos Domini 592. cujus idem Gregorius meminit lib. 2. epist. 24. ac Jo: Diac. in vita ejusdem Pontificis.

III. 3 EXHILARATUS ejusdem civitatis Episcopus Romano concilio interfuit sub Agathone Papa anno 680. cui concilio ita subscripsit:

Exhilaratus Episcopus Metaurensis.

IV. 4 MARIANUS a interfuit concilio Romano sub Eugenio II. anno 826.

a Al. Martianus.

V. 5 CONSTANTINUS ejusdem civitatis Episcopus an. 853. concilio Romano interfuit sub Leone IV. Pontifice, in quo concilio omni honore spoliatus est, ac religionis telo fœdissime ictus Anastasius presb. Cardinalis, quod sibi credita relicta parochia, vagabundus in partibus Aquilejæ demoraretur; adeo interesse credebant antiqui Pastores suarum Ecclesiarum præsentes agere curam. Quod ipsum adeo hoc tempore Urbano VIII. cordi fuit, ut abrogato decreto Præsulibus absentiam indulgente, severissimo diplomate caverit, ne quis in posterum sibi creditum gregem relinqueret, absensque dirigeret. Quæ sanctius certe lex lata debet videri, quod nemo jam fere doctorum reperiatur, qui ambigat, ad proprium gregem pastores divino jure urgeri.

VI. „ (*PETRUS ex hac sede interfuit Conc. Lateranensi an. 861 à Nicolao I. habito, cujus acta supra retulimus in serie Ravennensium Præsulum, ibique vocatur Petrus* Urbianus.)

VII. „ (*JOANNES Urbinas Episcop. subscripsit an. 877. Epistolæ Ravennensis Concilii, qua possessio Flaviniacœ monasterii, & Tiliniaci villæ Adalgario Æduensi Episcopo, & ejus Ecclesiæ confirmatur, ut videre est apud Harduinum in noviss. Concil. editione tom. 6. pag. 191.*)

VIII. 6 ALBERTUS donationi in favorem monasterii S. Crucis se subscripsit, eidem monasterio ab Theodosio quondam Episcopo Firmano dilargitæ anno 887.

IX. 7 THEODORICUS, is ille, qui veterem Ecclesiam Cathedralem consecravit 1021. („ *Vivebat adhuc anno 1037. quo interfuit Concilio Romano in causa Andreæ Perusini, ut constat ex nostro primo tomo in Perusinorum serie.*)

X. 8 THEUZO anno 1050. de quo Petrus Damianus epist. 17.

XI. 9 B. MAYNARDUS Romano concilio interfuit sub Nicolao II. 1059. Ad hunc literas dedit Petrus Damiani Cardinalis in obitu Nicolai II. epistola 50. ejusdemque meminit in vita S. Crescentini. Memoratur etiam in bulla Alexandri II. anno 1062. concessa Ecclesiæ Foro Semproniensi. Ejus opera è Typherno Urbinum translatum est corpus S. Crescentini martyris anno 1068. temporibus Gregorii VII. in Cathedrali humatum, quod deinde an. 1499. post multa secula, decentiori loco collocatum fuit, ut ex marmorea inscriptione ibidem legitur in Cathedrali.

Guidubaldo Urbini Duce, ac Joann. Petro Arrivabeno Præsule 11. Kalend. Junii M. CCCC. LXXXXVIIII. Corpus beati Maynardi Urbinatium Episcopi translatum, & sub hoc altari collocatum fuit.

10 PETRUS in eadem sede floruit 1088. XII.

11 GISO concilio Laterano interfuit sub Alexandro III. 1179. extatque ejusdem memoria anno 1162. XIII.

12 UGO Urbinatibus floruit 1192. præsens fuit consecrationi Ecclesiæ S. Crucis de Avellana anno 1197. de quo fit mentio in can. cum venissent, de eo, qui mitt. in poss. ca. rei servan. & in can. cum causa de empt. & vend. XIV.

13 RAYNERIUS vero anno 1214. forte ille, quem ex canonico Ariminensi ad hanc Cathedralem evectum narrat ann. 1200. Cæsar Clementinus lib. 3. par 1. hist. Arimin. XV

14 ODDO, sive Otho, cum subdiaconus esset Honorii III. Pontificis, ab eodem Pontifice Urbinas Episcopus creatus est, Pont. sui anno 5. qui fuit a partu Virginis 1220. ex ejus regesto Vaticano ep. 66. cujus tenor talis est. XVI.

HONORIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.
Decano, & Capitulo Justinopolitano, &c.

Dilecto filio magistro Othone ad regimen Ecclesiæ Urbinatis electo, nos onus debitorum ejusdem Ecclesiæ attendentes inhiberi mandavimus Ecclesiarum Prælatis, in quibus idem Electus beneficia obtinebat, ne aliquid de beneficiis ipsis disponerent absque mandato sedis Apostolicæ speciali, sed eidem electo interim de ipsis beneficiis responderent. Nuper autem in nostra proposuisti præsentia constitutus, quod venerabilis frater noster Andegavensis Episcopus tibi liberaliter contulit prebendam, quam idem electus in Andegavensi Ecclesia obtinebat, quare nobis humiliter supplicasti, ut super hoc tibi gratiæ nostræ favorem impendere dignaremur. Nos igitur meritis tuæ probitatis inducti, prædictam collationem gratam habentes, & ratam, prebendam ipsam auctoritate tibi Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ipsi tamen electo, donec fuerit consecratus, de fructibus dictæ prabendæ volumus more solito responderi, nisi forsan tantum differret munus consecrationis suscipere, quod dignum esset nos aliter providere. Nulli ergo omnino, &c. nostræ confirmationis infringere Si quis autem, &c.

Datum Laterani 15. Kal. Aprilis anno 5.

15 PETRUS eidem præfuit Ecclesiæ 1250. XVII.

16 VVIDO electus anno 1259. xiii. Kalendas Septembris, ex regesto Vaticano, epistola 162. fol. 215. fuitque generalis rector Marchiæ Anconitanæ sub Gregorio X. Pontifice. Obiit 1285. die 8. Octobris. XVIII

17 ÆGIDIUS item an. 1285. 5. Nonas Octobris, ex Archidiacono Spoletano eligitur ab Honorio IV. anno 1. Pontif. ex reg. Vat. ep. 135. fol. 49. XIX.

18 Fr. CONRADUS ex ordine Eremitano S. Augustini vir longe doctissimus, a capitulo electus confirmatur a Clemente V. an. 1309. 8. Id. Aprilis, ex regest. Vatic. ep. 260. fol. 51. XX.

19 ALEXANDER de comitibus Guidiis, filius Aghinolfi Comitis de Romana, electus 1329. obiit 1342. XXI.

20 Fr. MARCUS Roncionius Pisanus b de Nobilibus de Ripafracta Ordinis Prædicatorum, cum pietate, & religione, Theologica facultate eximie cultus, Pisanæque reipublicæ apprime charus, cum post excessum Simonis Salterelli, ad Pisanam sedem a clero fuisset subvectus, eamque electionem Clemens VI. Pontifex irritam declarasset, Archiepiscopatus Pisanus Dino ex Comitibus Radicofani demandatus est, Marcus vero Urbinatium Præsul dictus, anno 1342. xii. Kalendas Decembris, ex regesto Vatic. epist. 86. fol. 169. anno 1. Qui cum ex Avenione ejus Episcopatus pergit adire residentiam, fluminis cujusdam absorptus vorticibus mire interiit, ut Michael Pius narrat in libro de Viris illustri- XXII.

b De eo Fontana in Theatro, & de Roman. Prov p. 330 Altamura in Bibl. Domin. p. 119. & Tronci in hist. Pisana p. 149 Mondes.

(1) Ab Optato Milevitano, dum inter alios hujus Concilii Præsules Evander recensetur, dicitur *Evandrus ab Ursino*, adnotatque Baronius ad an. 313. pro *Ursino* fortasse Urbino legendum, vel Ursentino Civitate Lucaniæ. Sed pro Urbino secundùm dubia extat lectio.

lustribus S. Dominici. Hic librum censuum ad Ecclesiam suam spectantium confecit, quem deinde Bonifacius IX. Pontifex confirmavit. Obiit anno 1347. Nec silendum, quod pervetusta hæc Roncionia familia, è qua proseminatus est noster Episcopus Marcus, unam ex illis septem familiis esse, quas Otho Imperator (teste Volaterrano) cum primum Pisas appulisset, in ea urbe reliquit ibi habitare volentes, easque facultatibus, & honoribus ornavit. Hanc deinceps cum ejus alumni oppidum Ripæ fractæ ædificassent, eo in loco, quem Manfredus primus in ea urbe Roncioniæ familiæ auctor ab Othone Imperatore dono acceperat, de nobilibus Ripæ fractæ, seu de Roncionibus ex Ripæ fractæ nobilibus hactenus appellarunt. Donationis documentum Othonianæ munificentiæ in Manfredum, posterosque suos authenticum exemplar extat apud me. *Datum Papiæ 3. Non. Augusti anno Incarnationis Dominicæ 996. Indict. 9. anno regni 13. Imperii 1. Heribertus cancellarius vice Petri Episcopi Archicancellarii recognovit.* Protulit item gens ista & in bello fortes, & in literis clari nominis viros, non semel recensitos in patriæ historiis a Raphaele Roncionio Ecclesiæ Pisanæ canonico, & I. C. interprete clarissimo, floruitque de ea, eo ipso seculo, quo vixit noster Marcus Episcopus Urbinas, Gothofredus, aliis Gothocredus Roncionius Mazariensis *a* Ecclesiæ in Sicilia Præsul eximius, defunctus anno 1316. de quo alibi. Cujus etiam familiæ surculum Romæ proseminavit Alexander Pisanus Patritius anno 1507. qui extat vetustæ majorum nobilitatis retinens dignitatem. („ *Ex hac antiqua, & præno„ bili familia, & ex eodem surculo, qui in Vincentio „ M. Aurelii filio Romæ adhuc cum splendore floret, „ videas inter Episcopos Ferentinates Octavium Ron„ cionium illius Ecclesiæ Præsulem.* Riviera.)

a Item alter Gothofredus Agrigentinus Episcopus de an. 1265. teste Roccho Pyrrho in Sicilia sacra. *Mandos.*

XXIII 21. Fr. BARTHOLOMÆUS Simeonis de Carusis, Urbinas *b*, ex ordine Eremitano S. Augustini, insignis Theologus, ac illustris Concionator, Augustini Anconitani alumnus, doctorque Parisiensis, auctor fuit milleloquiorum, quibus, ut narrat Pamphilus, tam D. Augustini mare, quam Ambrosii supernatavit flumen: Opus Petrarchæ judicio, majoris laboris, quam ingenii. Patriæ suæ adlectus Episcopus est ann. 1347. 2. Idus Decembris, ut in epist. 38. fol. 44. lib. 3. par. 1. regesti Vaticani Clement. VI. anno 6. majora, ut ait Petrarcha, sperare jussus. Hanc Ecclesiam administravit usque ad annum 1350. quo ipso anno decessit. Hujus etiam meminit Philippus Bergomas in supplemento chronicarum, ipsumque narrat aliquot Theologica opuscula perscripsisse.

b De hoc videndus Gandulfus in dissert. de 200. Script. Augusti. p. 92. *Mandos.*

XXIV 22. FRANCISCUS Branchaleo, Transmundi filius, Abbas S. Christophori Castri Durantis, ex Episcopo Æsino Bartholomæo successit ann. 1350. quinto Nonas Maii, ex reg. Vat. ep. 107. fol. 65. lib. 3. par. 1. illius memoria extat an. 1360.

XXV. 23. Fr. GUILLELMUS ex ordine Minorum, Urbinas Episcopus. Hic cum Antipapæ Clementis partes impensius consectaretur, anno primo Antipapatus ejusdem Pontificis, ad Constantinopolitanum Patriarchatum translatus est, Hydruntinam-

A que Ecclesiam sibi commendatam, accepit Fundis XII. Kalendas Februarii. Quamobrem Urbanus VI. Guillelmum telo religionis ictum omni honore spoliavit cum aliis pluribus Episcopis, & Cardinalibus. Quam ille censuram ad multos Principes direxit, alteramque ad Raymundum Capuanum 1375. ex Ordin. Prædicat. quæ in archiv. S. Dominici Senensis adhuc diligentissime asservatur.

In libris etiam provisionum ejusdem Antipapæ extat memoria cujusdam Francisci Urbinatis Episcopi, ejusdem Pseudopontificis fautoris, qui solitum tributum sacro collegio dissolvisse narratur. Hunc etiam crediderim dolo malo Urbinatem obrepsisse ad sedem.

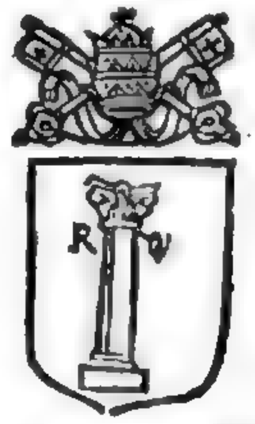

24. ODDO Columna, Romanus, Urbinatium Præsul erat ann. 1380. Hunc Oddonem arbitror fuisse Cardinalem, ac deinde nomine Martini V. Apostolicam evasisse ad sedem: tametsi de hujusmodi re conjectura vacillet. In lib. autem Bonifacii IX. hujus Oddonis mentio extat cognomine gentis, patriæque suppresso. In Urbinatibus tamen tabulis notatur, hunc illum Oddonem fuisse Columnam, qui postea dictus Martinus V. universam Ecclesiam administravit *c*. Sub Oddone hoc Præsule Bonifacius IX. singulari diplomate ab hac diœcesi disjunxit, suique juris fecit celebre cœnobium S. Christophori Castri Durantis, quod nunc Episcopali dignitate insignitum, sub nomine Urbaniæ Ecclesiæ templum est Cathedrale; diplomatis vero tenor ex originali sic se habet. XXVI

c Insignia Oddonis Columnæ, tiara superposita, visuntur adhuc Urbini antiquiore insculpta in interiori atrio Archiepiscopalis palatii. *Riviera*

C

BONIFACIUS EPISCOPUS
Servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Et si cunctos sibi subditos, & devotos Apostolicæ sedis copiosa benignitas circa gregis Dominici suæ curæ commissi profectum, & tranquillitatem providens, eidemque, ut debito incumbit officii Pastoralis, diligenter prospiciens, & intendens, benignis favoribus prosequatur, illis tamen propensioris liberalitatis sua munera impartitur, a quibus grata devotionis obsequia juxta ingruentium negociorum, & temporum qualitatem se noverit recepisse. Sane sicut accepimus fide dignorum testimoniis monasterium S. Christophori de castro Durantis Ordinis S. Benedicti Urbinatensis diœcesis adeo est honorabile, & famosum, ac laudabiliter hactenus in spiritualibus, & temporalibus rectum extitit, & honestissime gubernatum, atque dilecti filii universitatis, homines incolæ, & habitatores Durantis prædicti, nec non Saxocorbarii, ac montis Lavi, ac S. Angeli in Vado, montis Maj, ac Sorbetuli dictæ diœcesis castrorum inconcussæ fidelitatis, constantia ad nos, & Roman. gesserunt, prout gerunt etiam incessanter, quod per fidem prædictam condignis honoribus attolli merentur, & favoribus Apostolicis augmentum. Hinc est, quod nos præmissis, & aliis rationalibus suadentibus causis tam monasterium, quam castra prædicta, ipsorumque, ac cujuslibet eorum districtus, & territoria, quæ dilectus filius, & nobilis vir Petrus Franciscus de Branchaleonibus domicellus dictæ diœcesis, & ad præsens almæ Urbis Senator ex concessione Apostolica, cum aliis de domo sua in Vicariatum obtinet specialibus prærogativis prosequi volentes, & exemptionis titulo decorato, motu proprio, non ad alicujus

D

no-

nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, monasterium, necnon castra, districtus, & territoria prædicta, ac monasteria, Ecclesias, capellas, beneficia Ecclesiastica, hospitalia, & alia omnia, & singula pia loca in eisdē consistentia cū clero, & populo, omnibusq; personis, tam ecclesiasticis, quam secularibus utriusque sexus in eisdem degentibus præsentibus, & futuris ab omni dominio, jure, actione, & omnimoda jurisdictione, & potestate, ac etiam lege diœcesana Episcopi Urbinat. pro tempore existen. & dilectorum filiorum capituli Urbinat. ac quorumcumque judicum ordinariorum auctoritate Apostolica tenore præsentium ex certa scientia absolvimus, eximimus, & perpetuo liberamus, ipsumque monasterium S. Christophori, cum personis, membris, ac possessionibus, bonis, juribus suis, quæ in præsenti legitime possidet, & in posterum dante Domino justis titulis poterit adipisci, sub B. Petri, & sedis prædictæ, ac Ecclesiæ Romanæ protectione suscipimus, atque nostram nobis, & successoribus nostris Romanis Pontificibus canonice intrantibus, ac dictæ sedi immediate volumus subjacere. Itaque Episcopus capitulum, & judices præfati in monasterium S. Christophori castra, districtus, territoria, membra, personas, possessiones, bona hujusmodi, utpote prorsus exempta non possint excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias promulgari, aut alias etiam ratione delicti, seu contractus, aut rei, de qua agetur in judicio, vel ubicunque committatur delictum, vel initur contractus aut rescripta consistat, potestatem, seu jurisdictionem aliquam exercere felicis recordationis Innocentii III. prædecessoris nostri circa exemptos edita, quæ incipit: Volentes, & aliis constitutionibus Apostolicis in contrarium editis non obstantibus quibuscunque processus quomodocunque & quasvis pœnas, & sententias continent, quas, & quos contra Abbatem, & conventum ejusdem monasterii S. Christophori, & alios præscriptos contra tenorem, & formam exemptionis hujusmodi quomodolibet promul. & haberi contigerit, irritum decernimus, & inane. Cæterum volumus, & dicta auctoritate statuimus, & etiam ordinamus, quod clerus, populi, & personæ hujusmodi in eisdem castris, districtibus, & territoriis degentes præsentes, & posteri, quemadmodum Episcopo, & capitulo, seu judicibus præfatis in spiritualibus, vel in temporalibus communiter, vel divisim parere tenebantur hactenus, & erant subjecti, de cætero Abbati, rectori monasterii S. Christophori prædicti, qui nunc est, & erit pro tempore in eisdem spiritualibus, & temporalibus communiter, & divisim teneantur obedire, & sint ordinario jure subjecti, & quod collatio, provisio, & præsentatio, electio, ac quævis alia dispositio monasteriorum, ecclesiarum, capellarum, beneficiorum, hospitalium, & piorum locorum, necnon institutio, & destitutio ipsorum rectorum, ac omnimoda jurisdictio, quemadmodum ad Episcopum, & capitulum prædictos, seu quosvis alios communiter, vel divisim per antea pertinebat, ad Abbatem, seu rectorem, & conventum prædictos pertineant, & pertinebunt. Et ne propter hoc mensa Episcopalis Urbinas in suis juribus minime lædatur, volumus, & dicta auctoritate statuimus, & ordinamus, quod in recompensam præmissorum homines dictorum castrorum teneant, & debeant emere dictæ mensæ Episcopali infra unum annum a data computan. tot possessiones, & bona mobilia pro dicta mensa, quod eorum verus valor, & pretium emptionis ascendat ad summam, & quantitatem mille ducatorum auri, quæ ex nunc ipsi mensæ in recompensam congruam assignamus. Itaque exinde Episcopus Urbinat. qui nunc est, & erit pro tempore possit, & poterit percipere annuatim diligentia adhibita tantum fructuum, & redituum, quantum ex ipsa jurisdictione, & aliis prædictis ante hujusmodi liberationem, & exemptionem, sicut fide dignorum relatum habemus comperimus, percipiebat, & ipsa non secuta potuisset percipere in futurum. Nulli hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, exemptionis, liberationis, protectionis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contravenire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli, noverit se incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum 8. Idib. Martii Pontificatus nostri anno xui.

25. MATTHÆUM ex Palatio Plani, & Priore S. Pauli in Urbinatem sedem XII. Gregorius intrusit, quem deinde publicæ quietis gratia Joannes XXII. die 13. mensis Augusti 1412. ad Ecclesiam Forojuliensem transtulit, sed irrito effectu. Reperi enim illum anno 2. Pontificatus Martini V. 1418. supplicasse Pontificem, ut sua auctoritate monasterium S. Christophori Castelli Durantis, atque aliquot alia castella ad Urbinatem jurisdictionem spectantia, & quæ inde injuste discesserant, redire juberet. Cognoscendæ ejus causæ de jure Abbas S. Angeli de Gaifa Urbinatis diœcesis delegatus est, ex lib. de diversis formis Martini V. Pontificis. XXVII

26. GEORGIUS Abbas S. Petri de Eugubio, a Joanne XXII. adlectus est anno 1413. Quo ipso tempore, memoratum Matthæum in Urbinatem sedem intrusum fuisse constat. Neque vero satis discerni potest, quis Ecclesiarum verus extiterit Pastor, quando per ea tempora tres de Papatu vehementissime contendebant. Dicendum itaq; est Italicarum rerum per illud tempus illum principatum tulisse, atq; administrasse, qui majoribus opibus, suffragiis, potentiaq; quamvis injuste usurpata, cæteris prævaleret. XXVIII

27. Fr. THOMAS Thomasinus, a Venetus, origine Tuscus ex ea gente Thomasa nuncupata, quæ cum aliis nobilibus familiis anno 1309. Florentia pulsa, Venetias, alioque se recepisse nostra referunt monumenta. Ex ea gente natus Thomas litteris operam dedit, factusque Dominicani Ordinis alumnus, Theologus insignis evasit, eamque facultatem diu docuit utilissime. Sui Ordinis munera non semel cum prudentia gessit, adeoque ejus fama virtutis divagata est, ut Martino V. Pontifici Max. innotuerit in Concilio Constantiensi, a quo Polensis primum, tum & Aemoniensis, mox ad hanc Urbinatem Ecclesiam translatus est die 18. mensis Octobris 1423. quam cum tantum per annum administrasset, ad Traguriensem transivit, deinde ad Recanatensem, & Maceratensem, demum Feltrensi, & Bellunensi, duobus simul unitis prædivitibus sacerdotiis ditatus excessit è vivis an. 1445. De Sanctissimæ Eucharistiæ veneratione heroici carminis opus reliquisse, suisque impensis Ecclesiam Corporis Christi Venetiis a fundamentis instaurasse, ejus etiam diversorum sermonum esse volumen, tradit ex Pilone Iacobus Philippus Thomasinus ejus gentilis Æmoniæ Episcopus more suo eruditissime in elogiorum Illustr. virorum libro. XXIX

a De eo Mattaccius in Bibl. Marian. p. 1. p. 44. Altamura in Bibl. Domin. p. 165 & Fontana in Theatro. Mand.

28 Fr. JACOBUS de Balardis, b sive Arigonius Laudensis, ex Ordine Prædicatorum eximiæ famæ Theologus, sacrique Palatii Magister, Laudensis Episcopus adlectus est 1407. Pisano, Constantiensique conciliis interfuit, ubi non semel de rebus per ea tempora controversis summa cum eloquentiæ laude peroravit, ex eo relicta Laudensi Ecclesia, ad Tergestinensem Episcopatum translatus est, Martino V. Pontifice ita censente. Cæterum Leander, Albertus, Razzius, Michael Pius, & alii, catalogi- XXX

b De hoc item Fontana in Theat.

que

que Episcoporum Laudensium, quos omnes ea translatio latuit, toto cœlo aberrant, dum Jacobum narrant Laudæ, ejus civitatis Præsulem decessisse 1418. Etenim per plures deinde annos superstes fuit, anno que 1424. 3. Id. Decembris, ab Ecclesia Tergestina transiit ad Urbinatem, ut habent acta Consistorialia. Urbini decessit 1435. die 12. mens. Septembris, sepultusque est apud S. Dominicum. Post cujus excessum cleri senatus, contra Pontificium placitum, qui eam electionem gravissimis de causis in se traxerat, effusis suffragiis, Joannem quendam de Præfectis ad Urbinatem sedem evexit, sacrorum Canonum alioquin doctorem eximium, cathedralisque Præpositum. Qui cum annuisset electoribus, profectusque ad Pontificem Eugenium Florentiam esset, ubi tum commorabatur, ut suam Pontifici electionem probaret, indeque robur ad sedem pacifice obtinendam consequeretur, ab Eugenio repulsus abiit, tanquam vitio electus, eique suffectus est quidam Antonius de sancto Vito, ut dicemus. Originaria autem monumenta electionis Ioannis, hæc, quæ sequuntur, sunt, quæ cum Dominico Capranica Cardinali, tanquam ejus causæ judici delegato delata fuissent, adhuc in archivio celebris monasterii Septimi asservata visuntur, unde hæc exemplaria ex fide deprompsimus, atque hic exscribenda curavimus.

In nomine Domini.

Anno ejusdem nativitatis Domini 1435. Indictione 13. tempore sanctissimi in Christo Patris, & Domini, D. Eugenii divina providentia Papæ IV. & die 14. m. Novembr. in civitate Urbini in camera infrascripti Reverendi Patris D. Joannis de Præfectis, sita, infra domos canonica, cui a primo latere claustrum decanorum domus, & a secundo Studium, a tertio hortum, a quarto camera antiquioris canonici. Universis, & singulis præsens publicum instrumentum inspecturis, vel audituris notum sit, & pateat evidenter, qualiter vacante Ecclesia Cathedrali, seu sede Episcopali Urbinensi per mortem Reverendi in Christo Patris, & D. D. Jacobi de Laude sacræ Paginæ Professoris ultimi, & Pastoris, & Antistitis dictæ Ecclesiæ, ejusque corpore tumulato. Venerab. & honesti viri D. D. Felix Prior Ecclesiæ S. Sergii suo nomine, & nomine, & vice D. Petri Matthæi Guidonis de Mutiglana, cujus vocem habet, & patet per manus D. Francisci de Arsovichis Notarii publici, D. Antonius ser Nicola, D. Leonardus Sabatini, D. Iacobus Thomasi, & D. Andreas, omnes canonici dictæ cathedralis Ecclesiæ pariter congregati in hoc consueto juxta juris formam ad tractandum de electione futuri Antistitis dictæ Ecclesiæ. Considerantes pro diutina vacatione convenit Ecclesiis esse damnosa, tandem vocatis vocandis deliberaverunt ad hujusmodi electionem procedere per viam divini inspiraminis, & Spiritus sancti gratia invocata repente una voce, nulloque tractatu præcedente, venerab. & egregium virum decretorum doctorem D. Joannem de Præfectis præpositum dictæ Ecclesiæ, virum prudentem, docibilem, moribus temperatum, vita castum, sobrium, suis negotiis semper cautum, humilem, affabilem, misericordem, litteratum, & in lege Domini instructum, doctum, pavidum, & irreprehensibilem, in eorum & dictæ Ecclesiæ elegerunt Episcopum, Antistitem, & Pastorem, prout clarius, plenius, & seriosius, continetur in publicis instrum. manu ser Ioannis D. Matthæi de Urbino Notar. pub. Attendentesque quod de jure competit proprio Pontifice Ecclesiam vacare non debere, ne defectu Pastoris Dominicum gregem lupus disperdat, & Ecclesia viduata in suis facultatibus grave dispendium patiatur, prædicti Domini Canonici legitime, ut præmittitur, congregati, ipsam electionem sic concorditer, & canonice factam manu Dei . . . . . prædicto D. Ioanni, & coram eo exhibuerunt, & præsentaverunt, petentes prædicti D. Canonici, ac pariter supplicantes eum, & qua decuit reverentia, quatenus dignaretur idem D. Joannes dictam electionem, & onus prædictum acceptare, & suscipere, & prædicta dixerunt, & fecerunt omni modo, quo melius potuerunt, rogantes me Notarium, ut de prædictis publicum conficerem instrumentum. Qui quidem D. Ioannes electus prædictus electionem hujusmodi sibi præsentatam, licet ex humilitate se insufficientem, & indignum assereret, & multipliciter se excusaret, tum dictis canonicis vehementer instantibus, timens, ne divinis dispositionibus contradicendo contraheret, jugo divino vocatus cervicem cordis humilians, invocato divinæ pietatis auxilio humiliter votis fratrum assentiendum duxit, non tam timide, quam devote electionem ipsam acceptando, & officii onus, quod impositum, ut prodesse valeat, suscepit, & acceptavit omni modo, quo melius potuit. Acta fuerunt hæc temporibus, & loco, quibus supra, præsentibus nobili viro Georgio de Baronis Gubernatore dictæ civitatis, & D. Valentino Thomasi Rectore Ecclesiæ S. Bartolo de dicta civitate, & Baptista Bartorelli omnibus civibus dictæ civitatis omnibus testibus ad hæc dictis, vocatis, rogatis. Et ego ser Antonius D. Andreæ de Palmonibus de Urbino publicus Imperiali auctoritate Notarius prædictis omnibus, & singulis interfui, & præsens fui, & rarogatus scribere scripsi, & publicavi, signumque meum apposui consuetum.

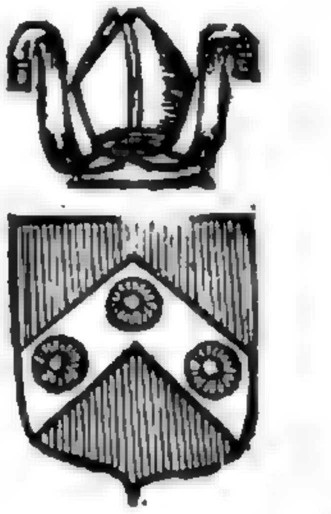

29 **ANTONIUS** de S. Vito Archidiaconus A- XXXI
quilejensis, ab Eugenio IV. electus 6. Id. mensis Februarii 1436. Ab eodem Pontifice in Germaniam legatus est, ut novi Cæsaris interesset electioni, ut Bzovius narrat in Annal. Ecc. Decessit autem hic Præsul 1450. („ *Ortus est Antonius iste in Oppido S.*
„ *Viti Ansanensis in Frentanis ex Pollidora Gente,*
„ *quæ quartodecimo Ecclesiæ sæculo Civilium bellorum*
„ *furores una cum pluribus aliis nobilibus familiis fu-*
„ *giens, ab Ansanorum Urbe in eum locum concessit;*
„ *quemadmodum viri gravissimi Sebastianus Rinal-*
„ *dus Ansanensis Patritius, atque Chalcedonensis*
„ *Episcopus in elegantissima oratione de Antiquitate,*
„ *& Præstantia Urbis Ansani ibidem edita pagin. 5.,*
„ *& Jacobus Fella nobilis item Ansanensis in Histo-*
„ *ria Patria Urbis ad annum Christi 1360. comme-*
„ *morant: ubi de Jacobo pariter ejusdem Pollidoræ*
„ *familia præstanti milite, Aternique Arci a Carolo*
„ *V. præfecto cum laude agunt. Fuit autem Antonius*
„ *cum Theologicis scientiis, & sacra eruditione, tum*
„ *potissimum utriusque Iuris peritia ætate sua oppido*
„ *insignis: Ingenii verò acumine, prudentia, & morum*
„ *sanctimonia præditus singulari. Ob tot egregias ani-*
„ *mi dotes à Martino V. Summo Pontifice, cui maxi-*
„ *mo fuit in pretio, primum Abbas Commendatarius*
„ *illustris Abbatiæ S. Mariæ de Nuce Theatinæ Diœ-*
„ *cesis, ut constat ex vetustis ejusdem Abbatiæ monu-*
„ *mentis, deinde Patriarchalis Ecclesiæ Aquilejen-*
„ *sis Archidiaconus, tum Romanæ Rotæ, & Aposto-*
„ *lici Palatii Auditor renunciatus est. Interfuit pro*
„ *Apostolica sede Basileensi Concilio, necnon diù, mul-*
„ *tumque impeditissimis illis Christianæ Reipublicæ*
„ *temporibus pro Catholica Ecclesia summisque Pon-*
„ *tificibus laboravit. Anno à Virginis partu 1436.*
„ *sexto Idus Februarii ab Eugenio IV. summo Pontifi-*
„ *ce, qui Martino V. successerat, Urbinas in Umbria*
„ *Episcopus est electus, ut constat ex Volumine Pro-*
„ visionum *ejusdem Pontificis, quod in Archivo Va-*

„ *ticano servatur. Sexto Idus Quintilis ejusdem anni pro restituenda Ecclesiastica disciplina, aliisque longè gravissimis componendis rebus Apostolica sedis Nuncius in Scotiam ad Iacobum Regem cum amplissima decernendi potestate ab eodem Pontifice mittitur, teste Odorico Raynaldo in Tomo XVIII. Ecclesiasticorum Annalium citato anno num. 31. Ubi eadem re laudati Eugenii Pontificis literas ad Iacobum Regem datas recenset, producitque alias non minùs honorificas à memorato Eugenio ad Antoniū in Scotia Regno degentem datas, qua sequentem titulum praeseferunt.* Venerabili Fratri Antonio Episcopo Urbinati in Scotiæ Regno Apostolicæ Sedis Legato. *Difficillimis Scotia rebus inopinata Iacobi Regis nece magis, magisque perturbatis, vitè compositis, in Italiam redius Antistes Antonius. Haud ita tamen multò post rursus ab eodem Pontifice in Germaniam legatus est, ut novi Casaris electioni interesset. Post Germania Legationem Romam ab Eugenio revocatus Antonius Pontificem ipsum turbulentissimis illis, qua secuta sunt, Ecclesia temporibus sua prudentia, atque consilio plurimum juvit. S. Thomam Apostolum, quem Patronum habuit, pracipua omnino veneratione prosecutus est, eidemque in Ortbonensi Ecclesia, ubi ipsius Corpus requiescit, pretiosa obtulit munera: quorum nonnulla ad hanc usque diem Gentilitio Antonii stemmate insignita visuntur. Prafuit vigilantissimè Antistes tantus Urbinatensi Ecclesia, etsi ferè semper absens, annos 14. ac menses aliquot. Obiit verò immortalitate dignissimus anno Christi 1450. Ejus pro Catholica Ecclesia praclaras res gestas fusiori calamo exponet vir eruditus Franciscus de Rinaldis in libro, quem nunc adornat* de Viris Illustribus Frentanorum: *à quo nobis alteram Ughelliani Operis editionem curantibus pauca hac perhumaniter communicata sunt. Complura praterea Eugenii IV. Summi Pontificis Diplomata ad Antonium spectantia ex libro Brevium ejusdem Pontificis, & Ms. Volumine Alexandri VII. Pontificis Maximi citat Odoricus Raynaldus in Tomo, & loco paullo ante indicatis.)*

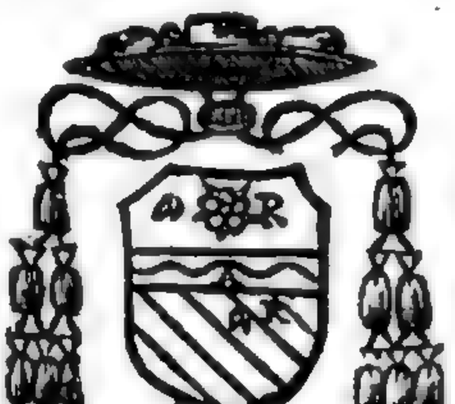

XXXII. 30 LATINUS Cardinalis Ursinus Urbinatem Ecclesiam sibi commendatam accepit 1450. 10. Kal. Januarii, quam ad duos fere annos administravit, deinde eam curam ultro, libensque deposuit. Fuit hic Latinus Archiepiscopus Barii, atque Tranensis, de quo ibi plura.

XXXIII. 31. ANDREAS Episcopus Conversanus, tum & Bojanus in Neapolitano Regno, ex cessione Latini Cardinalis Ursini, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1452. 3. Id. Septemb.

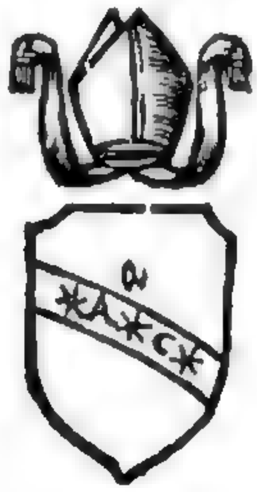

32 HIERONYMUS Staccolus civis Urbinas, suæ patriæ Præsul fuit 1463. Ejus gentis hoc tempore apud Ferdinandum II. Magnum Hetruriæ Ducem Andreas Staccolus vir consultissimus, primarius consiliarius, causas gravissimas status cognoscit, atque expedit tanta incorrupti animi fama, ut omnes ordinis homines eum venerentur, & colant. XXXIV.

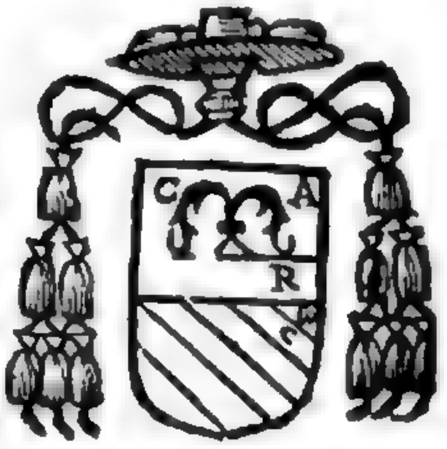

33 JO: BAPTISTA Mellinus, a Romanus Suavii, ac Pernæ Poncianæ filius, natus Romæ est, anno 1405. 5. Id. Julii. Septennarius adhuc a Joanne XXIII. canonicus Lateranensis Basilicæ adlectus est; studuit deinde legibus, inque jure doctor evasit eximius. Sub Eugenio IV. extitit Abbreviator de Parco majori. Sub Nicolao V. S. Petri in Vaticano Vicarius effectus est, Legatusque in Galliam, ut ibi cum Cardinali Alano tumultibus, publicam corrumpentibus pacem mederetur. Ergo cum Legationem illam transegisset feliciter, tantam inde a Carolo VII. gratiam dicitur collegisse, ut Romæ illum Gallicarum rerum procuratorem renunciaverit. Sub Pio vero II. tanto Pontifice, Apostolicarum litterarum Correctoris officio perfunctus est, eundemque Paulus II. utriusq; Signaturæ Referendarium declaravit, ac S. Sedis Datarium, pauloque post Urbinatem Episcopum, hoc est, 1468. Romam Fridericum proficiscentem hic idem Mellinus obsequio coluit, Pontificisque nomine excepit hospitio. Demum Sixtus IV. magni judicii Pontifex, pensatis Mellini exactæ virtutis momentis, inter Purpuratos illum Patres adlegit 1476. Insubribusque motibus sedandis eundem legavit. Qua legatione perfunctus feliciter, Romam rediit, ubi senio confectus, fessusque negotiis, e vita discessit 1478. Cunctisque mœrentibus ad S. Mariam de Populo, ut vocant, sepulchrum accepit, de quo in marmoreo sepulchro insculptum hoc epitaphium legitur. XXXV.

a De eo Sansovinus de Familiis p. 43. & Ciampinus de Abbreviatoribus p. 6. Mandosi.

Joanni Baptista Mellino utriusque juris Consulto, quem ob ejus religionem, prudentiam, justitiam, meritaque erga sedem Apostolicam Xystus IV. Pont. Max. congratulantibus omnibus in numerum Cardinalium retulit. Petrus Mellinus fratri B. M. posuit. Is ubi Legatus post mortem Galeatii Ducis Insu-

brum, Ligurumque res turbatas composuisset, LXXIII. Aetatis anno moritur incredibili de se apud omnes desiderio relicto. Vale, Qui legis, & opta, ut multi huic viro persimiles humano dentur generi. Obiit anno Dom. MCD. LXXVIII non. Kal. Augusti.

Hujus Cardinalis vitam Platina diligenter enarrat, quam Victorellus noster novo Caconiano operi noviter excusam inserendam curavit. Habuit Mellinus aliquot fratres, quorum Franciscus, Consistorii multitudine premente, misere vitam finivit, cum esset Senogalliensis Episcopus; nostraque ætate ex eadem gente Joannem Gratiam S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalem suspeximus, hodieque floret virtutibus Ferdinandus Mellinus Imolensium Præsul. („*Joannis mentio occurrit in diplomate Sixti IV. pro Monasterio SS. Flora, & Lucilla Aretin. in quo habetur Joannes uti Procurator Abbatis dicti Monasterii renuntiasse Abbatialem dignitatem in manibus Papæ. Ex Bullario Casinen. tom. 2. p. 349.*)

XX XVI. 34. Fr. LAZARUS de Racanellis a, Eugubinus, Ordinis S. Dominici adlectus an. 1478. Id. Septemb. Sixto IV. sedente: è vivis eximitur 1486.

a De eo, Fontana in Theatro, Domin.

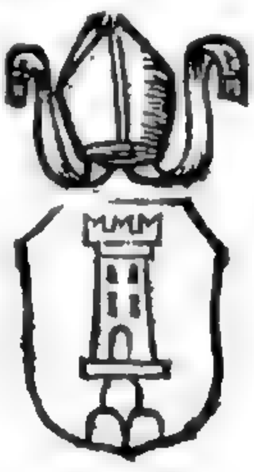

XX XVII. 35. PHILIPPUS de Contronibus, Lucensis, utriusque legis doctor, Primiceriusque Lucensis, ad hanc sedem subvectus est 1484. 12. Kalen. Octobris sub Innocentio VIII. Pont. Max. Romæ decessit, sepultusque est apud S. Mariam super Minervam ante sacellum S. Thomæ Aquinatis, cum subjecto epitaphio, quod adhuc in marmorea tabula legitur.

Philippus de Contronibus Luca ortus, Romanæ Curiæ alumnus, & præmeritis Præsulem Urbinatensem ab Innocentio VIII promotus, postquam maxima integritate Magistratibus Ecclesiasticis functus esset, peroptime obiit, die XVI. Aprilis M. CCCC. LXXXXI. Aetatis suæ LIII.

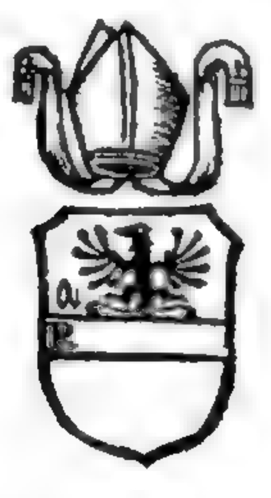

XXX VIII. 36. JO: PETRUS Arrivabenus, Mantuanus, vir nobili eruditione per ea tempora clarus, ut ex Politiani litteris ad eum scriptis constat. Hujus etiam meminit Æneas Sylvius, Mantuanusque Baptista Poeta insignis. Hic cum nomine Guidi Baldi Urbinatium Ducis apud Innocentium VIII. fungeretur legatione, Urbinas Episcopus adlectus est an. 1491. die 15. mens. Aprilis. Secretarius Apostolicus fuit, sanctæque Sedis apud Ferdinandum Neapolitanum Regem Legatus. In cathedrali nobile sacellum erexit, in quod solemni pompa S. Maynardi reliquias intulit. Palatium Episcopale restauravit, moresque cleri ad purioris pietatis cotem exacuit. Jam senex apud sibi creditam Ecclesiam decessit anno 1504. Sepultusque est in cathedrali, ubi in nobili deposito hoc de ipso legitur epitaphium.

Jo. Petr. Arrivabenus Mant. trium Ro. Pont. domesticus, & unius ex ipsis apud Regem Ferdinandum orator, ac Urbinas Episc. hoc sepul. sibi faciendum curavit. obiit A. D. MD IIII. vix. ann. LXIIII. & menses XI. sedit Ann. XII. & M. VII.

Ibidem in columna, hæc alia ex marmore de ipso legitur inscriptio.

Jo. Petri Arrivabeni Mant. viri Nobilit. Morib. Doctrina aque clari, Divini Cultus propagatoris, Ecclesiæ hujus Vigilantiss. Præsulis proximique Sacelli DD. Mart. Turo. & Tho. Cant. Episcopis dicati Fundatoris piæ memoriæ positum.

37. GABRIEL de Gabrieliis, nobilis Fanensis, filius Andreæ. Hic cum in Romana Curia, Alexandro VI. sedente, Prothonotarius Apostolicus esset, Julianique Roborei Cardinalis fortunam Alexandro Pontifici invisi consequeretur, absentisque, ac voluntario exilio jactati, Romæ res candide aliquandiu administrasset, ita sibi devinxit Julianum, ut cum sub nomine Julii II. evasisset ad sedem, ab eo præcipuis aulæ honoribus, atque oneribus nobilitatus est. Primum enim Urbinas Episcopus adlectus est, mox & Cardinalis tit. S. Praxedis, tum & Legatus Umbriæ. Qua deinde legatione ex gravitate cœli, sibique insalubris, libens, volensque abivit, Sypontinoque Cardinali curavit attribuendam. Cæterum. Gabriel Romam reversus, rarissimo ad posteritatem exemplo, omnem censum, pecuniamque, quæ ex latis sententiis juste sibi obvenerat, ad pedes Papæ lætanter effudit in sanctæ sedis commodum exponendam. Adeo ab avaritiæ sordibus semper abhorruit, coluitque parabilem vitæ cultum. Omnibus in pretio fuit ob candidissimos mores. Valuit adeo auctoritate consilii, ut nullum alium Secundus Julius congressui illi ad Savonam Ludovici XII. Regis Gallorum, ac Aragonii Ferdinandi, quam Gabrielem adhibendum censuerit, ubi cum legati personam, Pontificisque auctoritatem egregie sustinuisset, Romam reversus excessit è vivis anno 1511. 6. die mensis Novembris, defunctumque conjunctissimi tres nepotes, Ludovicus, Galeazzius, ac Petrus apud S. Praxedem cum hoc epitaphio honorifice sepelierunt. XX XIX.

Gabriel ex Fano Fortunæ, ex gente sui nominis cooptatus in sacrum Collegium Cardinalium a Julio II. Pont. Max. pro clementia sua sanctitatis, rediens ex Legatione Perusina Hic dime functus est. vixit ann. LXVI. jacetque sub hoc parvo lapide.

Hinc ne Urbinatium eximium ornamentum prætermittam, quod Gabriele Præsule, ejusdemque ac Guidi Baldi Ducis intuitu Julius II. Pontifex anno 1509. contulit eis, afferam Urbinatis Collegii (quod Rotam appellant) fundationis diploma, quod ab originali exscripsit, mihique tradidit Regius eques S. Michaelis Jo. Franciscus Rosa J. U. Consultus Urbinas, hujus tenoris.

IULIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Ad sanctam Petri sedem divina dispositione sublimatus singulis, quæ pro personarum nobis, & Apostolicæ sedis devotarum pace, commodo, & tranquillitate profutura fore conspicimus, Apostolica providentia sollicitudine libenter intendimus, & ad felicem eorum prosecutionem, & confirmationem, cum a nobis petitur, opem, & operam impendimus efficaces. Sane exhibita nobis nuper pro parte dilectorum filiorum nobilis viri

Guidi

Guidi Baldi Ducis Urbinatis, & universorum subditorum, cujus petitio continebat, quod licet olim felicis recordationis Alexander Papa VI. prædecessor noster cupiens indemnitati universorum subditorum Ducatus Urbinatis consulere, ipsum Ducatum, & civitatem Senogalliensem illiusque districtum ab omni jurisdictione Rectoris provinciæ Marchiæ Anconitanæ segregaverit, & separaverit, ad certum Collegium doctorum Rotam nuncupatam in Romandiola instituerit, ad quos omnes causæ appellationum in quibuscunque causis ecclesiasticis, & prophanis devolverentur, ordinaverit, & quod propter temporum conditiones hujusmodi institutio effectum sortita non fuerit. Nihilominus idem Dux etiam cupiens indemnitatibus, & commoditatibus dictorum subditorum suorum providere in civitate Urbini unum Collegium tredecim doctorum instituit, & quod corā eis omnes, & singulæ causæ ecclesiasticæ, & prophanæ tractarentur, & diffinirentur etiam ordinavit, &c. Quare pro parte Ducis, & subditorum hujusmodi, necnon etiam dilecti filii nobilis viri Francisci Mariæ Urbis Præfecti nobis fuit humiliter supplicatum, ut institutioni, & ordinationi Collegii tredecim doctorum in legibus, & decretis hujusmodi Apostolicæ confirmationis robur adiicere, aliasque in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos qui nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ subditorum commoditatibus intendimus, & quantum cum Deo possumus, ipsos ab expensis, & oneribus relevamus, necnon præfati Ducis propositum plurimum in Domino commendamus, institutionem, & ordinationem prædictas auctoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, & approbamus, ac quod in secunda, & tertia instantiis omnes causæ tam ecclesivsticæ, quam prophanæ, & mixtæ beneficialibus meris Ecclesiasticis, dumtaxat exceptis Ducatus, & dominii temporalis nunc & pro tempore existentis Ducis, & subditorum suorum hujusmodi nunc, & pro tempore existentium tam ratione Ducatus præscripti, quam aliorum ejus dominiorum quorumcunque coram dicto Collegio tredecim doctorum eisdem modo & forma, quibus coram rectore seu spirituali provinciæ Marchiæ hujusmodi tractantur, tractentur, & finiantur. Ita tamen quod causæ prædictæ non possint expediri nec terminari nisi de voto, & consensu majoris partis doctorum dicti collegii, & alias sententiæ latæ non teneantur, quæ nota secretè, & sigillatim præstari debeant, quandoque etiam si contingeret aliquem seu aliquos ex doctoribus dicti collegii exinde se absentare quod per tunc præsentes factum, & determinatum fuerit, perinde valeat ac si omnes interfuissent, dummodo absentes ultra dimidiam partem non existent ac etiam quo causæ appellationum quarumcumque per subditos prædicti ducis a quibuscumque sententiis pro tempore interpositarum ad ipsum collegium interpositæ sint & esse censeantur, nisi forsan a sententiis ipsius collegii appellatum fuerit, quo casu tunc ad sedem Apostolicam appellari valeat, eadem auctoritate statuimus, & ordinamus, ipsosque subditos, nec non ducatum, & statum Urbinatem, ac etiam statum, & civitatem Senogallien. ab omni jurisdictione, & superioritate rectoris dictæ Provinciæ Marchiæ, nec non Bononiensi, & Perusina legationibus prorsus eximimus, & segregamus, ac liberamus. Et insuper eidem collegio, ut in causis ejusmodi decidendis, & finiendis eisdem prærogativis, indultis, & ordinationibus utatur, potiatur, & gaudeat, quibus dictus Rector prædictæ provinciæ utitur, & uti consuevit, præfata auctoritate concedimus. Statuta quoque, & ordinationes per dictum collegium in causis decidendis, & terminandis edita, dummodo sint licita, & honesta, & sacris canonibus non obviantia, dicta auctoritate confirmamus, & approbamus, ipsique collegio nova statuta quatenus sint licita, & honesta condendi eadem auctoritate licentiam elargimur, & facultatem. Non obstant. Apostolicis nec non dictæ provinciæ specialibus, & generalibus constitutionibus, & ordinationibus etiam si de illis quoque totis tenoribus pro illarum sufficienti derogatione specialis, specifica, & expressa, & individua non autem per clausulas generales idem importantes sed de verbo ad verbum mentio seu quævis alia expressio habenda foret, illorum tenores præsentibus pro expressis habentes illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, quodque collegium hujusmodi nondum ad numerum tredecim doctorum deventum est cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, approbationis, statuti, ordinationis, exemptionis, segregationis, liberationis, concessionis, elargitionis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnat. Dominicæ 1507. 12. Kal. Martii Pontif. nostri anno 5.

38. Fr. ANTONIUS Trombetta, a Patavinus, splendidi nominis Theologus, ex Ordine Minorum, a Julio II. Gabrieli defuncto suffectus est 1511. die 7. mensis Novembris. Lateranensi concilio interfuit, rexitque ad tres annos Urbinatem Ecclesiam, eoque deinde munere volens abivit 1514. mortalitatem explevit Patavii Archiepiscopus Athenarum; ibidem jacet in Ecclesia S. Antonii cum hoc epitaphio. XL.

a De quo Portenarius in lib. Patav. ... Vading. de Script. Ord. Min. p. 38. Mandos.

Antonio Tubetæ Patavino Athen. antist. qui pub. metaphy. an. II. sup. XL. professus est divi Antonii provinciæ an. II. præfuit XX. plura mo. edidit an. ætatis altero & LXXX. naturæ cessit hospitium hoc ad diem numquam reversurum.

39. DOMINICUS Cardinalis Grimanus Aquilejæ Patriarcha, Urbinatem Ecclesiam perpetuo administrandam suscepit anno 1514. die 2. mensis Maii, ac post ann. 8. ea cura se exsolvit, de quo alibi plura. XLI.

40. JACOBUS Narduccius, Forojuliensis, Cardinali Grimano coadiutor attributus est cum spe futuræ successionis 1523. die 17. mensis Julii, eidemque post mortem successit. Hic novam cathedralem consecravit. 1534. die 19. mensis Octobris. Decessit autem anno 1540. XLII.

41. DIONYSIUS Laurerius Beneventanus ex Ordine Servorum, presbyter Card. tituli S. Marcelli, Urbinas Episcopus adlectus est 1540. die 12. m. Februarii. Hic Beneventi ex modicis parentibus natus est, interque Servitas cooptatus adeo profecit in literis, ut omnem fere liberalem artem sit assecutus, profitereturque publice per nobiliora Italiæ studia, quas hauserat, disciplinas In concionibus autem sacris habendis, tanta sacrarum literarum peritia, tantaque eloquentia fuit, ut plerumque mortales admiratione defixerit. Procuratorem generalem sui ordinis jam factum Clemens VII. in trepida illa Religionis causa ad Henricum VIII. Angliæ Regem illum legavit, Romamque reversum, per gratiosum diploma generalem sui ordinis declaravit. Qui tanta moderatione animi fuit, ut ad pedes fratrum suorum in capitulo congregatorum abjecto diplomate, fassus sit, se prius privati fraterculi vitam velle peragere, quam ad hujusmodi honorem per ambages, perque favorem ascendere. In adeo de se demisse sentientem aperta, plenioraque coiere suffragia, sic ut semel oblatum honorem haudquaquam potuerit eluctari. Paulus deinde III. cum ob ingruentes Ecclesiæ necessitates, atque ab hæreticis dogmata sacra proscissa generale censuisset convocandum concilium, ad omnes propemodum Europæ principes, qui Christiano nomine censerentur, Laurerium destinavit legatum, tametsi deinde illum ad Jacobum Scotiæ Regem de gravissimis rebus legaverit. Eo legationis munere perfunctum feliciter idem Pontifex extulit ad purpuram, tum & Urbinatem adlegit Antistitem, Campaniæ legatum, qui haud ita pridem eidem Paulo, ut erat in Mathematicis probe excultus, Pontificatum fuerat auguratus. Cæterum Dionysius cum ad supremos honores, & fortunam videretur aspirare, importuno fato sublatus est, rarissimi vir sane exempli, atque exaggeratarum virtutum, si illum quandoque transversum non rapuisset affectus, ac tum maxime quidem, XLIII

cum in publico totius orbis Christiani congressu cõtra Franciscum I. Galliæ Regem vehementissime, A
ut narrat in Histor. Jovius, peroraſſet, Itaque a cordatis, qui tunc ita fabulabantur, Servita creditus est plusquam servili adulatione erga Carolum V. laborasse. Postremam diem defunctum apud S. Marcellum sui tituli templum in pavimento cum hoc epitaphio sepeliere.

Dionysio Laurerio Beneventano Tit. S. Marcelli S.R.E. Presb. Card. Urbinatensi Episcopo, Religionis Servorum Generali gravissimo, ac Legato Campaniæ, a Paulo III. Pont. Max. ordinato, viro fere omni scientiarum genere ornato R.M.P. Augustinus Aretinus ejus alumnus Generalis posuit. vix. ann. XLV. Obiit die XVII. sept. M. D. XLII.

XLIV 42. GREGORIUS Cortesius, Mutinensis, Monachus S. Benedicti, presb. Card. tit. S. Cyriaci in Thermis, Laurerio in Episcopatum successit anno 1542. 6. die mensi. Novembris. Hic antequam monachum indueret, sub Severo monacho Septimiano Cister. Ordinis, e Varina gente nobili Placentino, B
ad summam in utraque lingua eloquentiam pervenit, indeque haustis nobilioribus disciplinis, inter doctos eruditissimi illius seculi memoratus est. Itaque cum in legibus etiam haud ignobilem lauream tulisset, Joannes Mediceus, qui evectus ad sedem Leo X. dictus est, in vertentibus causis illum habuit Auditorem. Cæterum Cortesius cum Romanæ Aulæ pertæsus ad sua pristina studia rediisset, ex divino etiam instinctu Casinensibus monachis nomen dedit. Inde cum & fama probitatis, & doctrinæ apud Paulum III. inclaruisset, cum id minus cogitaret, ab eo sacri Senatus purpuram tulit cumulatissimam, ac Urbinatensium Præsul est dictus, cum esset tum S. Benedicti Mantuani opulentissimi Cœnobii Abbas. Romam cum venisset, doctis omnibus propemodum miraculo fuit. Quibus mœrentibus diem clausit postremam 1548. 11. Kal. Octob. sepultusque est apud S. Apostolum ante altare S. Eugeniæ. C
Meminere Cortesii Sadoletus, & Bembus, quorum alter doctissimum, alter excellentis doctrinæ virum appellat, ingeniique prope divini. Scripsit de peccato originali, de laudibus monasterii Lyrinensis; De Theologica institutione lib. 4. S. Petrum Romæ fuisse ad Adrianum VI. de potestate Ecclesiastica. de descriptione urbis Januensis. Epistolas ad diversos, lib. Hymnos varii argumenti; librum diversorum Poematum. De eo etiam meminit Paulus Cortesius de sacro Senatu, Ciaconius, Victorellus, nosterque Nicolaus Baccetius quondam Abbas in sua illa insigni Apologia, cui titulus est, Monachus Severus defensus.

XLV. 43. JULIUS Cardinalis Roboreus, Archiepiscopus Ravennas, Urbinatem Ecclesiam regendam suscepit 1548. Quo munere se exsolvit 1551. Decessit Urbini anno 1578. jacet in Ecclesia S. Claræ cum hoc epitaphio.

Julio Monfiltrio e Ruvere S. R. E. Cardinali Umbria bis legatione magna cum laude functo, Urbini, Ravennæ, aliarumque Ecclesiarum antistiti, Lauretanæ Domus, ac Sancti Francisci ordinum patrono, justitia, pietate, benevolentia Principi celeberrimo Mortalitatem explevit Non. Sep. Anno Dom. MD. LXXVIII. ætatis vero XLIIII.

URBINI
ARCHIEPISCOPI.

1. FELIX Tyrannus e Callio, Urbinatibus Ducibus ob egregiam in agendo dexteritatem unice charus, eorundemque nomine multis legationibus functus, cum extulisset uxorem, e qua aliquot sustulerat liberos, clericalem vitam instituit profiteri, atque a Julio III. Urbinas Episcopus est declaratus 1551. die 13. mensis Octob. Cumque Pius IV. Urbinum erexisset in metropolim, Felix primus ejus civitatis Archiepiscopus adlectus est anno 1563 Non. Julii, ut in sequenti bulla erectionis Archiepiscopatus spectatur. XLVI a Die 18. Novemb. ex Actis.

PIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Super universas orbis Ecclesias, eo disponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, meritis licet insufficientibus, a domino constituti, levamus in circuitu agri Dominici oculos nostræ mentis, more pervigilis Pastoris inspecturi, quid Ecclesiarum ipsarum præsertim cathedralium insignium statui, & decori congruat. Quid vero operis circa illas, earumque statum prosperum, & felicem impendi debeat, & divinæ fulti præsidio, quo cuncta ex benignitate pro populorum suorum fidelium salute dignoscuntur, ad ea, quæ statui Ecclesiarum hujusmodi congruunt, nostri officii partes salubriter, & utiliter impendere curamus, prout etiam fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium exposcit devotio, nosque in Domino conspicimus expedire. Sane considerantes Ecclesiam Urbinatensem sedi Apostolicæ immediate subjectam, cui venerabilis frater Felix Episcopus Urbinatensis præesse dignoscitur, & ad quam alias regressus, seu accessus, & ingressus per cessum, vel decessum dicti Felicis Episcopi, ac forsan in certos alios tunc expressos eventus dilecto filio nostro Julio S. Petri ad Vincula diacono Cardinali de Urbino nuncupato Apostolica auctoritate concessum extitit, inter alias illarum partium cathedrales Ecclesias insignem, ac nobilem, nec non civitatem ducatus titulo, egregiarumque personarum multitudine celebri, ac cleri, ac populi numerositate decoratam, ac metropolitica prælatione merito dignam existere. Quodque si Ecclesia ipsa Urbinatensis in metropolitanam, & in ea una Archipresbyteratus, ac alia decanatus nuncupandæ dignitates erigerentur, nec non Callien. Senogallien. Pisauren. Forosempronien. Feretranen. & Engubinen. Ecclesiarum præfatarum, ac illi pro tempore præsidentium Prælatorum, nec non dilectorum filiorum cleri, & populi civitatum, & diœcesum earundem commoditatibus, & utilitatibus plurimum consuleretur, ex his, & nonnullis aliis rationabilibus causis, præfato Julio Cardinali, qui mensæ Episcopali dictæ Ecclesiæ Urbinatensis, ultra illius fructus annuos quinquaginta, & Archipresbyteratui centum, & decanatui præfatis alia centum scuta, ex bonis suis patrimonialibus, pro illarum dote annuatim donavit, & assignavit, hoc summopere de-

A *siderante, ac nobis desuper supplicante. Habita super his cum venerabilibus fratribus nostris deliberatione matura, ad omnipotentis Dei laudem, & honorem, nec non totius militantis Ecclesiæ gloriam, præfatam Ecclesiam Urbinatensem in metropolitanam cum Archiepiscopali dignitate, ac omnimoda jurisdictione, & superioritate, nec non pallii, & crucis delatione, ac aliis metropoliticis insigniis, nec non in ea unum Archipresbyteratum pro uno Archipresbytero, ac unum decanatum, quæ inferiores inibi dignitates existant, pro uno decano, qui post Præpositum, & Subdiaconum, ac ante omnes canonicos ejusdem Ecclesiæ Urbinatensis stallum in choro, locumque ac vocem in capitulo ipsius Ecclesiæ habeant, de ipsorum fratrum consilio, & auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo erigimus, & instituimus, ac eidem Ecclesiæ Urbinatensi, Callien. Senogallien. Pisauren. Forosempronien. Feretranen. Eugubinen. civitates, & diœceses cum illarum districtu & territorio pro ejus provincia, ac Præsules pro tempore existentes pro suis suffraganeis Episcopis, nec non dilectos filios capitula ipsarum Callien.* B *Senogallien. Pisauren. Forosempronien. Feretran. Eugubinen. Ecclesiarum, ac clerum, & Populum Callien. Senogallien. Pisauren. Forosempron. Eugub. Feret. civitatum & diœcesum, pro suis provincialibus, Callien. videlicet, & Senogallien. Pisauren. Forosempronien. & Feretranen. ex nunc venerabilium fratrum nostrorum Callien. Senogallien. Pisauren. Forosempronien. & & Feretranen. Episcoporum ad hoc expresso accedente consensu Eugubinen. vero Ecclesias præfatas, ex nunc, prout ex tunc, & e contra cum venerab. fratris nostri Mariani Episcopi Eugubini, & cui alias regressus, seu accessus & ingressus ad ipsam Ecclesiam Eugubin. in certos tunc expressos eventus dicta auctoritate concessus fuit dilecti filii nostri Jacobi sanctæ Mariæ in Cosmedin Presbyteri Cardinalis de Sabellis nuncupati successerit assensus alias ipsius Ecclesiæ Eugubinen. vacatione pro tempore occurrente, perpetuo concedimus, & assignamus. Nec non mensæ Episcopali Ecclesiæ Urbinaten. hujusmodi quigenta, & Archipresbyteratui centum,* C *ac decanatui præfatis alia centum scuta per dictum Julium Cardinalem, ut præfertur, donata, & assignata etiam perpetuo applicamus, & appropriamus, nec non eosdem Præsules, clerum, & populum quoad omnia metropolitan. Archiepiscopalem superioritatem, jurisdictionem, ac jura pro tempore existenti Archiepiscopo Urbinatensi subjectos esse, & tamquam membra capiti obsequentes, ac de Archiepiscopalibus juribus respondere debere volumus. Decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum erectionis, institutionis, concessionis, assignationis, applicationis, appropriationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.*

D *Datum Romæ apud S. Petrum an. Incar. Dom. 1563. pridie Non. Junii Pontif. nostri an. 4.*

Consensere Apostolicæ deliberationi suffraganei omnes in diplomate designati Episcopi, præterquam Eugubinæ Ecclesiæ Episcopus, qui priscam Ecclesiæ suæ libertatem, salva sedis Apostolicæ reverentia, studuit mordicus sustinere (1), hactenusque conservat sub immediata Apostolicæ sedis subjectione, & tanquam eligens Episcopus juxta sacri concilii dispositionem ad Provinciale concilium ab Archiepiscopo Urbinatensi celebratum habita solemni protestatione, per procuratorem accessit. Cæterum Episcopi, qui consenserunt, sequenti notula recensentur a tergo originalis bullæ erectionis, hisce verbis exscripta.

Anno a nativitate Domini 1563. diebus vero 4. & 12. Julii Reverendi Patres domini Urbanus Vigerius de Ruvere Senogallien. Julius Simonetta Pisauren. nec non Illust. & Reverendiss. D. Ludovicus Card. Simonetta nuncupatus, unus ex sacri concilii Tridentini Apostolici de latere legatus, cui medietas fructuum ac collectio, & provisio omnium beneficiorum Ecclesiasticorum, & regressum ad Episcopatum Pisauren. Apostolica auctoritate reservati existunt pro omni suo jure & interesse. Ac Ennius Massarius Feretranen. & Aloysius Ardinghellus Forosempronien. Ecclesiarum respective Episcopi, per D. Lucam Antonium Fabrium clericum Urbinaten. & Reverendissimus Pater D. Christophorus de Monte Presb. Card. perpetuus administrator Ecclesiæ, & Episcopatus Callien. per D. Nicolaum de comitibus Gengham eorum respective procuratores, retroscriptis erectioni, & institutioni, ac litterarum expeditioni respective consenserunt, &c. jurarunt, &c.

B Felix suam exornavit Ecclesiam, organaque ad suaviorem Dei laudem eidem imponenda curavit, cumque Urbinatem Ecclesiam triginta omnino, & septem annos administrasset, e vivis decedens, optimi Pastoris laudem promeruit, sepultusque est in metropolitana cum hoc epitaphio, quo filius defunctum parentem exornandum curavit.

Iesu Christo Redemptori. Felici Tyranno Callien. Urbini Archiep. primo post operas Excellentiss. de Ruvere Principibus fidelissime datas, Pauli Quarti, & Pii Quarti summ. Pontificum gratia florentissimo, quorum alteri in urbis Arce diligentissime custodienda, alteri in universa domo, ac familia prudentiss. gubernanda summa cum laude inservivit. Vixit ann. LXIX. men. II. dies. xx. Obiit Urbini Kal. Feb. Anno D. LXXVIII Petrus Tyrannus filius Patri optimo. & amantiss. perpetuæ memoriæ monumentum P.

2 ANTONIUS Giannottus a Patavinus, Forolivienfis antea Episcopus, secundus Urbinatium Archiepiscopus creatus est 1578. die 11. mensis Augusti, cum VIII. Clemens clavum teneret. Avenioni Vicelegatione functus est. In quo munere omnis visus est contendisse, ut Henricus IV. Romanæ Ecclesiæ rediret in gratiam. Inde ad Bononiensem Vicelegationem transivit, ubi summa cum laude cum insudaret Ecclesiæ, postremam diem obivit 1597. sepultusque est apud S. Petronium. XLVII.

a De eo Fortinguerra in hist. Patav. l. 9. c. 4. Mandes.

3. JOSEPHUS Ferrerius, Savonensis, an. 1593. die 16 b. mensis Maji Archiepiscopus Colossensis dictus. XLVIII.

b 15. Martii. Ex Actis.

(1) Causa cur Eugubini Episcopi Urbinatensibus Archiepiscopis seu Metropolitis, esto in Bulla Pii IV. expressè comprehensi, subesse detrectant, est præcipue, quia Civitatum Episcopi, quæ [illegible] ab Urbe [illegible] sitæ sunt, secundum antiqua Ecclesiæ jura, nulli parere solent Metropolitæ, sed Sanctæ sedi immediate [illegible], & Eugubium, Eugubinorum sententia, minus centum [illegible] distat ab Urbe. Sed cum hoc negent Urbinates, lis pendet adhuc in S. Concilii Congregatione, [illegible], & [illegible] etiam intermissa. Interim tamen Archiepiscopi Urbinatenses, ne suis juribus cessisse videantur, quod [illegible] attinet, [illegible] omnia in Eugubin[illegible] exercent, quamvis hi parere recusent. & in propositione Ecclesiæ Eugubinæ habita in Consistorio die 15. Aprilis 1709. [illegible] Pontifex [illegible] hæc eadem verba, cum declaratione in literis Apostolicis exprimenda, quod per hoc Sanctitas Sua non intendit [illegible] Ecclesiæ Metropolitanæ Urbinatensi, circa prætensum jus Metropoliticum quomodolibet competens, super quo lis pendet indecisa, in aliquo præjudicare. *Rovira.*

ctus est, ac Giannotto coadjutor adscitus cum spe futuræ successionis, cui etiam defuncto in Urbinaten. sedem revera successit 1597. excessitque e vita, cum Avenioni Vicelegationis munere fungeretur anno 1610. die 16. m. Martii, ubi & sepulchrum accepit.

XLIX 4. BENEDICTUS Ala, Cremonensis, Romæ cum Gubernator esset, a Paulo V. Archiepiscopus Urbinas adlectus est 1610. die 5. mensis Maji. Urbini decessit, ibidemque jacet sepultus 1621.

L. 5. OCTAVIUS Accoramboniusa, Eugubinus, Civis Romanus, paulo ante Foro Semproniensis Episcopus, a Gregorio XV. ad Archiepiscopalem Urbini sedem translatus est 1621. die 17. mensis Maji. Hanc sedem ille ad duos annos administravit, eoque munere volens abivit. Decessitque Romæ, cum jam effœtæ ætatis virum 95. annus pulsaret, Episcoporum decanus, ac insigne decore senectæ venerabilis, sepultusq; est apud S. Gregorium in sepulchro, quod memor mortis sibi jampridem, cum scilicet esset Foro Semproniensis Episcopus, impensius præparaverat, exornaveratque hujusmodi epitaphio,

a De hac familia ut [illegible] Amannus in Epitol. Mandosi.

D. O. M.

Octavius Accorambonius Episcopus Foro Semproniensis, sibi, gentilibusque suis vivens posuit anno Jubilei M.DC. ætatis LXI.

LI. 6. PAULUS ÆMILIUS Sanctoriusb, Casertensis, nepos Julii Sanctorii Cardinalis S. Severinæ vulgo appellati, paulo ante Archiepiscopus Cosentinus, ad Ecclesiam Urbinatem translatus est Urbano VIII. sedente anno 1623. die 10c. mensis Novembris. Vir sane non modo spectata eruditione, sed etiam ob egregiam Romanæ Ecclesiæ navatam operam. Hic cum fratre Julio Antonio Archiepiscopo Cosentino haud desituræ patrui memoriæ, pulcherrimum cum ejusdem statua sepulchrum erexit, apposuitque honorificum epitaphium apud S. Joannem in Laterano in sacello ab ipso constructo. Cæterum Paulus Æmilius Urbini decessit anno 1635. die 4. mensis Augusti, sepultusque est in Metropolitana cum hoc epitaphio.

b De eo Erythr. in Pinac. [illegible] imag. [illegible] & Toppius in Bibl. Neapol. p. 241. Mandos.
c Die 20. Novemb. ex Actis.

Paulo Æmilio Sanctorio Casertano Utr. Sign. Refer. Pœnit. Datario, S. Offic. Consultori, Cosentin. deinde Urbini Archiepisc. integerrimo, Summis Pontificibus charo, Historiarum scriptori præclarissimo, cujus ope Ecclesia illa multis reparata, Canonici novo ornatu decorati, Civitas puellarum Orphanarum hospitio, & prostibularum pœnitentium aucta refugio, Hebræi plures conversi, Virgines Deo dicatæ, tam ingenuo, ut ejus linguam cordis echo dixisses, tam pio, ut Pellicani pietatem in pullos suos, ejus nobilis familiæ stemmata ipse in pauperes, ac divinum cultum expresserit. Obiit anno Domini MDC.XXXV. ætatis suæ LXXV.

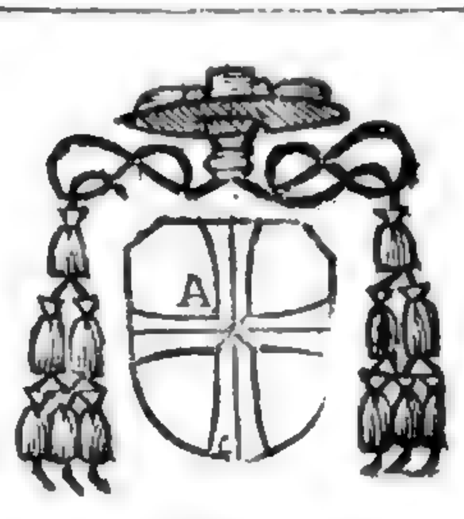

LII. 7. ANTONIUS Cardinalis de Sancta Cruce Romanus, Archiepiscopus Theatinus, ab Urbano VIII. translatus est ad Ecclesiam Urbinatem 1636. 22 d. Maji, quo cum se contulisset, summa cum incorrupti animi laude Ecclesiam illam administravit, princeps purpuratus tum sua pietate, tum ante purpuram pluribus prudentissime obitis legationibus longe clarissimus. Novit Bononia, quam ille incorrupte rem illam rexerit, quæ abeuntem, Romamque revertentem publicis propemodum lachrymis prosecuta est, fatebaturque mœrore, a sui legati complexu vix se posse divelli. Romæ omnium bonorum mœrore decessit anno 1642 e. die 25. Novembris hora 13. sepultus jacet in ecclesia S. Mariæ de Publicolis jurispatronatus suæ familiæ, quam a fundamentis venustissime restituit Marcellus ejus nepos Vaticanæ basilicæ Canonicus, ac utriusq; Signaturæ Referendarius. Sepulchrum pro se, suisque erexit, ubi inter cæteros clarissimæ suæ familiæ heroes quiescit Honuphrius Episcopus Tricaricensis defunctus anno 1471. de quo in 7. nostro tomo.

d Die 9. Junii ex Actis.
e 1641.

LIII. 8. FRANCISCUS Vitellius f, nobilis heros Typhernas, nobilior tamen virtute, & prudentia clarus, pluribus pro sancta sede functus muneribus, Urbinensi Archiepiscopatu donatus est ab Urbano VIII. per resignationem Card. Sanctæ Crucis anno 1639. dum ad Rempublicam Venetam Apostolicus Nuncius esset. Urbis deinde Gubernator fuit, paucisque mensibus exactis Urbinum secessit, ubi cum laudatissime eam annis aliquot rexisset, extrema clausit anno 1646. mense Februario, sepultus in Cathedrali. Præsul æterna memoria dignus.

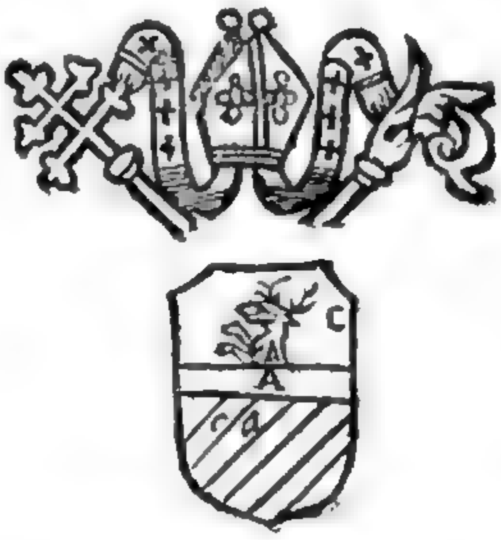

LIV. 9. ASCANIUS Maphæus Romanus, nobili genere natus, patre Augustino, matre Eleonora Cavalcante Florentina, vir prudentissimus, & rerum usu clarissimus, eligitur in Archiepiscopum Urbinatem ab Innocentio X. Pontifice Maximo anno 1646 g. videturque hactenus meruisse, ut Magnus Deus in suæ Ecclesiæ commodum in plures, felicesque annos illi vitam extendat.

g Die 23. Julii.

A D D I T I O.

(„ *Qui cum Urbinatensem Ecclesiam annis 13. magna prudentiæ, ac pietatis laude rexisset, habita Diœcesana Synodo anno 1649, quæ Urbini typis edita fuit, Palatio etiam, & Sacris Templis instauratis, atque in ampliorem, vel elegantiorem formam redactis, e vita decessit magno omnium mœrore anno 1659. mense Octobri. De eo sequentes inscriptiones Urbini leguntur; altera in Parochia S. Sergii, alia vero in interiori atrio Archiepiscopalis Palatii.*

„ *Prima in ædibus S. Sergii ita se habet.*

D. O. M.

„ Ascanio Maffejo Patritio Romano in
„ nobilibus Ecclesiasticæ ditionis præfe-
„ cturis, in hocque pastorali munere Præsu-
„ li vigilantissimo, cujus eximiam pieta-
„ tem præcipue testantur Archiepiscopa-
„ les ædes ampliatæ, Sacrarium, Bonaque
„ mensæ locupletata, Cultus S. Crescenti-
„ no Patrono, aliisque Divis auctus, Con-
„ gregatio Sacerdotum sub invocatione Ss.
„ Apostolorum pauperum ægrotantium
„ subventioni instituta, qui dum ad majora

pro

„ propetat, ad Cœlum rapitur sui desiderio relicto anno 1659. Eadem Congregatio Ss. Apostolorum Benefactori optimo grati animi monumentum ponere curavit.

Altera, quæ extat in interiori Atrio Archiepiscopalis Palatii, est, ut sequitur.

„ Ascanio Maffejo Archiep. Urbini, qui Palatium Archiepiscopale in multis auxit, restauravit in pluribus, in omnibus ornavit, Jacobus de Angelis in Archiepiscopatu successor benemerito Antecessori venerandam memoriam sibi & successoribus imitandum posuit exemplum anno salutis MDCLII.

LV. „ JACOBUM *de Angelis, nobilem Pisanum, utriusque signaturæ Referendarium, multis functum in ditione Ecclesiastica præfecturis, & Romæ muneribus, Urbinatensi Ecclesiæ post Maffejum præfecit Alexander VII. anno 1669. die 20. mensis Decembris, quam aliquot annis magno disciplinæ Ecclesiasticæ zelo administratam se abdicare coactus est, quod Urbini Cœlum præ nimia aeris subtilitate, valetudini, & præsertim oculis obnoxium experiretur, quod & in Consistoriali Congregatione fuit ab eo probatum, antequam Archiepiscopatu abiisset. Post hæc fuit in Urbe Vicesgerens vigilantissimus, & deinde Cardinalis sacra purpura decoratus ab Innocentio XI.*

LVI. „ Fr. CALLISTUS *Pucinellus Ordinis Servorum B. M. Virginis Concionator, ac Theologus egregius, Theologiam non modo apud suos Florentiæ, ac Lucæ, sed etiam in Pisana universitate, non sine ingenii, ac eruditionis laude professus est. Concionandi munus in præcipuis Italiæ Urbibus, Bononiæ in ædibus S. Petronii, Venetiis apud Moniales S. Laurentii, Taurini, & alibi, cum auditorum plausu, ac fructu exercuit. Joannis Caroli Cardinalis de Medicis multos annos à sanctioribus fuit Consiliis. In suo Ordine nullus est honoris, vel regiminis gradus, quem non obtinuerit; Magister, Regens, in Romana Curia Procurator, tum demum totius Ordinis generalis Moderator, quibus omnibus in muneribus pru-*

A *denter, ac religiosè se gessit. Romæ cum esset, ejus operâ usæ sunt Sacra Rituum Indicis, atque S. Officii Congregationes, earum Consultoribus, vel Qualificatoribus adscriptus. Libris etiam editis, eoque præcipuè, quo Cardinalis Pallavicini Historiam de Tridentino Concilio compendio collegit, suum nomen posteritati commendavit. Tot tantisque meritis ornatum Pucinellum Urbinatensi Ecclesiæ præfecit Alexander VII. anno 1667. die 16. Martii, quam cum octo circiter annis prudenter administrasset, obiit Urbini anno 1675. mense Aprili.*

LVII. „ JOANNES *Baptista Candiottus, Nobilis S. Angeli in Vado, vir in negotiis agendis miræ dexteritatis, & prudentiæ, qui in Galliam olim ab Urbano VIII. missus, ibidem Nuncii Vices aliquamdiu gesserat, piæ memoriæ Gregorii Cardinalis Barbadici Vicarii munus exercuit, denique Archiepiscopatu Urbinatensi post Pucinellum functus est, eo a Clemente X. ob præclara ejus in Sedem Apostolicam me-* B *rita ornatus an. 1675. mense Septembris, quem cum optimi ac vigilantis Pastoris fama rexisset annos novem, ex hac vita migravit anno 1684.*

C

LVIII „ ANTONIUS *Franciscus Robertus Recinatensis ex antiqua, & nobili familia e Galliis in Picenum ante nonnulla sæcula traducta, Candiotto in Urbinatensis Ecclesiæ regimine suffectus est ab Innocentio XI. anno 1685. die 10. Septembris. Ad id muneris autem antequam elevaretur, plures Ecclesias ut generalis Vicarius administraverat, videlicet Lauretanam sub Cardinali Crescentio, Viterbiensem sub Cardinali Brancatio, & Abbatiam Nonantulæ sub Cardinali Rospigliosio, quam deinde & nomine Sedis Apostolicæ aliquandiu rexit. Ad Urbini Archiepiscopatum promotus, morum probitate, & prudentia enituit. A Joanne Francisco Cardinali Albano, nunc Clementi XI. quem Deus diu Ecclesiæ suæ incolumem servet, tum ob egregias animi dotes, tum* D *quod Patria sua esset Antistes, pluris est habitus, qui deinde inter Episcopos throno adsistentes, & domesticos Præsules sub ipsis sui Pontificatus primordiis eum adlegit. At Robertus non ita multo post non sine gregis mærore vita functus est anno 1701. mense Januario. De eo in Cathedrali Ecclesia, ubi sepultus est ad lævam Altaris S. Caroli, hæc legitur inscriptio.*

D. O. M.

„ Antonio Francisco Roberto Julii F. Alexandri nep. Patritio Recinatensi, Urbinatium Archiepiscopo, ob singularem fidem, Religionem, erga inopes beneficentiam omnium judicio probatissimo, qui à Clemente XI. ob eximiam in suam Patriam merita inter adstantes Ss. Pontifici Episcopos vix dum cooptatus præclaro tanti muneris benè gesti testimonio vitam absolvit. Obiit anno salutis MDCCI. VII. Kal. Februarii annos natus LXXII. menses XII. dies VIII. Marchio Tullius, & Isidorus Roberti

„ F.F.Patruo Amantissimo M.P.

„ *Post Roberti Archiepiscopi obitum vacavit Urbinatensis Ecclesia annos octo, & menses quatuor. Interea tamen ne Pastoris absentia vitia irreperent, vel Ecclesiastica disciplina relaxaretur, S. D. N. Clemens XI. ejus curam zelo, ac vigilantia Sebastiani Antonii Cardinalis Tanarij in Urbini Provincia à Latere legati demandavit. Quod an. 1703 die 19. mensis Maji factum est. Injunctum onus singulari prudentia, pietatis, ac generosi animi laude, nullo ex cura pastorali percepto emolumento obivit Tanarius usque ad Antonii Francisci Sanvitalis in Urbinatensem Archiepiscopum electionem. Ex redditibus autem Archiepiscopalis mensæ interim, sede vacante, collectis, auctis etiam nummis non paucis, quos ejusdem S.D.N. Clementis XI. munificentia, ac liberalitas suppeditarunt, ejus ipsius jussu, & auctoritate Archiepiscopale Palatium, quod ad lævam Metropolitanæ Ecclesiæ situm est, eique adhæret, penè ex integro ædificatum est, & quidem ampliori, ac concinniori forma, quam unquam fuisset.*

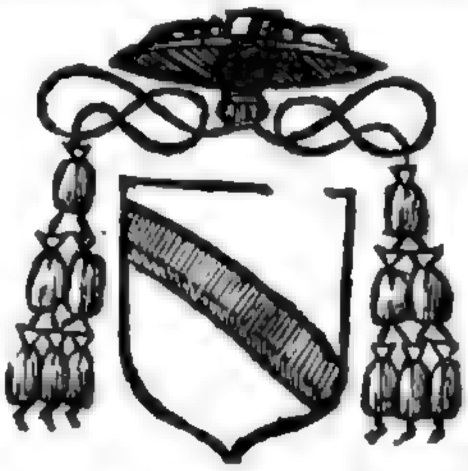

LIX. „FRANCISCUS *Antonius Cardinalis Sanvitalis, Parmensis ex clarissima comitum Sanvitalium familia, cum à teneris annis Clericali militiæ nomen dedisset, & deinde in Prælatorum Classe Apostolicæ sedi se mancipasset, varia obivit munera, eaque præclara, tanta morum gravitate, ac prudentia, ut satis laudari non possit. Signaturæ Justitiæ votantis munere functus est, & Vaticanæ Basilicæ fuit Canonicus. Prolegatus Avenionensem rexit comitatum; tum Florentiæ Nuntium gessit, deinde S. Officii Adsessoratum, postremo Pontificis cubiculi Præfecturam exercuit, qua cum fungeretur, primum in Urbinatensem Archiepiscopum die 6. Maji 1709. tum duobus mensibus post in S.R.E. Cardinalem, omnibus plaudentibus, eum cooptavit S. D. N. Clemens XI. mense Julio. Haud ita multo post mense videlicet Octobri, novus Purpuratus Urbinum se contulit, singulari omnium plausu, atque acclamatione exceptus. Nec sanè gregis vota, expectationemque fefellit: tanta enim vitæ integritate, zelo, Religione, ac prudentia se gessit, ut vivus Pastor vigilantissimus ore omnium celebraretur, moriens autem magnum apud omnes sui reliquerit desiderium. Universam diœcesim semel inspexit, Synodum etiam Diœcesanam coegit, cujus decreta ab omnibus summè probata, typis mandata fuere. Obiit ex apoplesia ingenti omnium mœrore, ac luctu, die 17. Decembris anno 1714. jacet autem in Presbyterio, hoc ejus sepulchro inscripto Epitaphio, quod vivens ipse mortis haud immemor adornaverat.*

D. O. M.

„ Hic ossa arida Cardinalis Antonii Fran-
„ cisci Sanvitalis Parmensis Archiepisco-
„ pi Urbini expectant audire verbum Dei.
„ Obiit die XVII. mensis Decembris anno
„ MDCCXIV.

LX. „THOMAS *Maria Marelli, nobilis Taurinensis, Romanæ primum Congregationis Oratorii Sacerdos, illius deinde, quæ est Urbini, Præpositus, Sanvitali in Archiepiscopatu Urbinatensi à Clemente XI. suffectus est anno 1716. die 7. Decembris, quo nunc fungitur magna prudentiæ, ac pietatis laude, tum creditæ sibi Ecclesiæ spei, tum judicio satisfaciens, & proculdubio magis atque magis satisfacturus in dies Sanctissimi Pontificis, qui eum suæ Patriæ Pastorem constituit.* Riviera.)

CALLIENSES EPISCOPI.

CALLIUM civitas in planitie inter Cantianum, & Boatium fluvios ad radices montis Petroni in Senonica Umbria sita est. Calle vicus ab Antonino, Callis autem a Procopio Græco scriptore vocata, legiturque in itinerariis ad Callem, nec de aliquo alio, quam de Calliensi oppido institutus ibi sermo videtur. Ejus meminerunt etiam Svetonius, Servius, Tacitus, & antiquæ inscriptiones, inter quas nobilis illa, quæ Romæ in horto Vellorum in Basi.

B. Scabio Calliensi
Avento Drusi Cæsar. &
alumno Leg. VII. decus
German. atque Asiat. bello
Moral. Cor. Din. viro fortiss.
T. Vibius Oscus
M. Pomponius Umber
D. D. D. B. M. P.

Aliæ frequentes in ejus agro reperiuntur Inscriptiones antiquitatem testantes. Qui Callii originem fictitii Conradi Æsini, Anniique fabulatoris testimonio, in Phœbejum Sabinorum Ducem post conditam urbem ann. 19. rejiciunt, vel in priscos Aborigines, Romanosque restauratores conantur adstruere, cum ipsis plane vaticinantur. Haud tamen mihi dubium est perantiquam, imo vetustissimam illam fuisse, tametsi nulla alia de ipsa extet memoria, quam communi Italiæ fato a barbaris fuisse excisam, deinde ex suis ipsius ruinis novam, sed aliquantum minorem stetisse Urbem, quam deinceps post multa secula insaniorum civium factionum semidirutam in campo S. Angeli non longe ab antiquo solo an. 1289. die 1. ineuntis Februarii translatam, vocatamque fuisse civitatem S. Angeli Papalem sub Nicolao IV. Pontifice, ac sub Joanne Columna Marchiæ rectore, referunt Blondus, Leander, cæterique recentiores scriptores; sed plenius, & planius idem Pontifex maximus in suis diplomatibus, quæ hic ex Vaticano regesto ad majorem, verioremque cognitionem translatæ civitatis libet apponere.

NICOLAUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilecto, nobilique viro Joanni Columnæ Marchiæ Anconitanæ Rectori, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Intellectus diligenter indagine facta nuper in civitate Calliensi super mutatione, & translatione ipsius per venerabilem fratrem nostrum Episcopum Grossetanū, pependimus evidenter, quod de communi Calliensium civium voluntate procedit, ut in planum S. Angeli, seu Mercatulis prædicta civitas transferatur, & cum Ecclesiis, ac personis possessiones, terras, vel vineas in loco prædicto habentes, plena de ipsis satisfactio impendatur. Nos igitur ad statum bonum, prosperum, & tran-

quil-

quillum civitatis ejusdem paternis studiis intendentes, & sperantes, quod ad id etiam sua vota concurrant, volumus, & per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus sublata mora dispendio, te ad civitatem prædictam personaliter conferas, ad mutationem, seu translationem ipsius laudabiliter, & propere auctore Domino faciendam studeas diligenter, & proinde, una cum civibus intendere memoratis circa illud potissimum studium efficax, operamque sollicitam impensurus, & super casalenorum partitione, seu divisione, ac assignatione ipsorum nulla pravitas intercedat, sed in ea, secundum Deum, & justitiam procedatur; ita, quod exinde nulli detur justa materia conquerendi. Muri autem, seu mœnia, & domus civitatis ejusdem funditus diruantur, ecclesiis, monasteriis, & aliis piis locis inibi constitutis in suo statu reservatis ad præsens. Fortalitia vero, & loca omnia civitatis prædictæ, de quibus posset haberi suspicio, ne per ea, vel occasione ipsorum aliqua in civitate prædicta valeret suboriri turbatio, facias cum omni diligentia, & sollicitudine custodiri, recepturus nostro, & Ecclesiæ Romanæ nomine idoneam cautionem, ut Ecclesiis, & ecclesiasticis, secularibusque personis, quæ possessiones, terras, & vineas in loco noscuntur obtinere prædicto, de ipsis plenarie satisfiat; ita quod in hac parte serventur indemnes. Si vero civitatis ejusdem in aliquem, vel aliquos prudentes viros concordare voluerit, per quem, vel quos hujusmodi possessiones, terræ, ac vineæ personarum videlicet tantummodo secularium æstimentur, & juxta æstimationem eorum personis ipsis satisfactio impendatur, permittas id eis cum simus inde contenti: super satisfactione vero impendenda in hac parte Ecclesiis, & personis ecclesiasticis memoratis, intendimus aliquam fidelem, & providam deputasse, ut eis secundum provisionem, & ordinationem ipsius plenarie satisfiat. Sic te itaque habens in præmissis, sic circa executionem eorum juxta datam tibi a Domino gratiam prudenter, & solerter intendas, ut exinde tuæ discretionis magnitudo refulgeat, præmium consequaris a Domino, & præter laudis humanæ præconium, sedis Apostolicæ gratiam uberius merearis, Nobis quod super his fieri contigerit, plenius rescripturus.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, Kal. Decemb. Pont. nostri anno 1.

Civibus autem translatæ civitatis idem Pontifex has literas dedit, in quibus antiqua eorum vetustæ patriæ privilegia, & jura confirmavit, statuitque, ut deinceps futuris temporibus novæ civitati novum nomen imponeretur S. Angeli Papalis, cum in campo prope Ecclesiam S. Ang. eam contigerit ædificari.

NICOLAUS EPISCOPUS servus servorum Dei.

Dilectis filiis Communitati civitatis S. Angeli Papalis dudum civitatis Calliensis, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Reducentes ad sedulæ recordationis examen, quod propter loci dispositionem difficilis, nativo vallati munimine, in quo Calliensis civitas hactenus consistebat, discrimina, turbationes, & scandala gravia pertulistis, & cupientes, ut vos per nostræ provisionis remedium opportunum, nostræque sollicitudinis studium ab hujusmodi periculis liberati, statu favente Domino lætaminis prospero, & tranquillo, paterna ducti pietate volumus, ut prædicta civitas de loco præfato in planum sancti Angeli transferatur. Dignum igitur, & congruũ arbitrantes, ut civitas eadem a tanti, & tam gloriosi vocabulo Principis, in cujus loco jam fundata dignoscitur, nominetur. Volumus, decernimus, statuimus, & ordinamus, ut dicta civitas sic translata, ex nunc sanctus Angelus Papalis vulgariter nuncupetur. Quodque ipsa omnibus privilegiis, honoribus, jurisdictionibus, libertatibus, consuetudinibus, quæ ante hujusmodi translationem habebat, plane, & libere gaudeat, eaque habeat sicut prius. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, statuti, & ordinationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ 6. Idus Martii, Pontif. nostri an. II.

Hoc ipsum novum inditum nomen deinde consenuit, atque a prisca illa semper Callium vocata est, etiam ante quam Episcopali dignitate nobilitaretur. Hinc Bartolus lege ejus, qui §. celsus num. 4. ff. ad municipales, & de incolis, de ejus destructione, ruinaque ædificatione loquens, Callium vocat, S. Angeli statim obsolescente nomine. *Civitas*, inquit, *Callii est in Marchia, quæ fuit destructa in uno loco, & readificata in alio ejusdem territorii, & propterea dicitur eadem civitas cum ea, quæ fuit destructa. Secus fuisset de civilitate, & civitate, si fuisset reposita in alio territorio.* Hujus civitatis translationis meminerunt fere omnes recentiores scriptores Sigonius, Leander Albertus, Hieronymus Ruscellus, Dominicus Marius, Blondus, qui novam putant esse civitatem, sed vetustum nomen haud retinuisse fatetur Philippus Ferrarius, Vincentius Maria Cimarellus, cujus, qui majorem desiderat cognitionem, legat Franciscum Bricchium eruditum Canonicum, ac Theologum Cathedralis Ecclesiæ in annalibus Callianis nuper ad patriæ suæ decus in lucem emissis. Illustrarunt plurimum nomen hujus urbis in primis Marcus Vinicius vir consularis, ut Tacitus narrat, Scabius Drusi Cæsaris alumnus, cujus supra meminimus, Berardus de Berardis Episcopus Card. Prænestinus, Bartholomæus Pelignotus J.C. clarissimus, Sanson Martinus, & nostro seculo Felix Tyrannus primus Urbinas Archiepiscopus. Hodie hæc civitas admodum angusta est, cum ad quatuor tantum millia mortalium alere dicatur, nobilis tamen, & priscam retinens dignitatem. Post Urbinatem Principatum ad Ecclesiam devolutum Romano Pontifici paret, cujus Episcopus per plura secula Romanum Pontif. immediate agnovit, donec Urbinatensi in Metropolitanam erectæ, tanquam suffraganea subservire, parereque jussa est 1563. Ex antiquitate Calliensis Ecclesiæ haud insulsa mihi conjectura est, ab exordiis vagientis Christianæ fidei spectatæ nobilitatis, atque frequentiæ civitatem fuisse, alioquin haud digna fuisset habita, ex Pontificum decretis, conciliorumque sanctionibus, quæ Episcopali dignitate insigniretur; indeque haud cunctanter deduco, sub Feliciano Senonicæ Umbriæ sanctissimo Apostolo Christiana sacra suscipere potuisse, atque usque ad Constantini Magni felicia tempora, ob tyrannorum sævitiam, ex Christianorum more, rebusque clanculum operasse divinis, postea ad Ecclesiæ redditam pacem cum cæteris Umbriæ civitatibus vexillum fidei in lucem mortalium erexisse. Siquidem non multis post annis reperitur Gratianus Calliensibus jus divinum dixisse, nec tamen constat, ejus civitatis primum Præsulem fuisse. Arbitrantur enim cordati plures antecessores extitisse, quorum memoria ex injuriosa vetustate perierit. Calliensis Cathedralis satis ampla, pulchraque divæ Mariæ Virgini in cœlum Assumptæ dedicata est. Gemina dignitate refulget, Præpositura scilicet, atque Archidiaconatu. Undecim ibi versantur Canonici, quorum uni Theologalis præbenda attributa est, quibus duodecim Capellani, ditati non temnendis beneficiis, adjunguntur. Plurium Sanctorum reliquiæ illustrant, quarum S. Blasii habentur insigniores. Cæterum Callii nulla alia parochialis Ecclesia, aut collegiata habetur, curamque animarum, ac fontem baptismalem ad ipsam Cathedralem pertinere voluerunt. Sex ibi religiosorum monasteria sunt, ac tria monialium, vigintiduo laicorum confraternitates, quarum pleræque vagos peregrinosque hospitio excipiunt, denique ad sublevandam pauperum inopiam, mons ibidem pietatis prostat erectus. Satis ampla diœcesi gaudet, utpote quæ viginti haud temnendis locis contineatur, & Ecclesiæ rurales sex & nonaginta recensentur. Ejus Ecclesiæ census in Cameræ libris taxatur 204. florenorum, tametsi revera mille tantum scutatorum Romanæ monetæ censeatur. Catalogus Calliensium Præsulum sequens est, quorum nomina invidente antiquitate, non sine labore expiscati sumus.

1. GRA-

I. 1. GRATIANUS primus, cujus memoria extat, Calliensis Episcopus floruit anno Domini 359. Ariminensi concilio interfuit, assistentibusque quatuor centum Patribus, contra Arrianorum pestilentissimam luem vehementissime peroravit, ut memorat Hilarius, habeturque in actibus Ariminensis, ac Sardicensis concilii.

II. 2. VITICANUS sub Symmacho Papa concilio Romano quarto interfuit, ab eodem Pontifice celebrato an. 500. cujus decreta subscripsit. Tametsi autem in quibusdam exemplaribus reperiatur subscriptus: *Viticanus Episcopus Colinensis*, ac in aliis, *Celinensis*: Cave lector: mendum enim est ex scriptorum incuria; castigatiores enim habent Calliensis, inque antiquissimo, atque emendatissimo membraneo exemplari Nonantulano legitur Calliensis, ita ut de ea re nullum dubium videatur relinqui. Eidem concilio Giruntius Ficodensis Episcopus, hodie Cerviensis, Viticani amicus interfuit, quem non multo post tyrannorum reliquiæ persequentes in Calliensi territorio misere interemerunt, palmamque martyrii assecutus, a Calliensibus pro tutelari divo habitus est. Hujus martyrologium Romanum meminit ad diem 9. mensis Maji, Ravennas historia, Callianique annales, cujus vitam vulgari sermone scripsit, ediditque amicus noster Franciscus Bricchius de antiquitate, deque Calliensi Ecclesia benemeritus.

III. 3 DONATUS ejusdem Ecclesiæ Præsul floruit temporibus Gregorii II. Pontificis, interfuitq; Romano concilio anno 721. ubi Leo III. Imperator, Anastasiusque Patriarcha exauthorati sunt. Quoniam vero eidem subscriptus concilio reperitur quidam Podius Calliensis Episcopus, asserere oportebit, antequam Romanum absolveretur concilium, decessisse Donatum, eidemque Podium successisse.

IV. 4 PODIUS, sive Passinus eidem concilio interfuit anno 721.

V. 5 ANASTASIUS Romano concilio interfuit sub Gregorio III. anno 730.

VI. 6 RODULPHUS Romano concilio sub Paulo I. Pontifice 761. apud Baronium.

VII. 7. ALDEFREDUS floruit anno 776. fuitque ille, qui Carolum Magnum revertentem a cæde Longobardorum, Romamque proficiscentem comitatus est. Narrat Rubeus in Ravennate historia, hujus Episcopi temporibus Calliensem Ecclesiam a Carolo Magno, tanquam suffraganeam fuisse subjectam, ejusdemque Imperatoris adfert gratiosum diploma, quod bene pensatis omnibus, arbitror imposturam, remque fictitiam. Etenim quis unquam somniavit, Imperatorum aliquando munus fuisse, dividere, partirique diœceses Ecclesiasticas, eisdemque suffraganeos assignare, cum id tantum ex munere sibi debito ad unos Romanos Pontifices videatur spectare? Cui nostræ ratiocinationi etiam robur accedit ex superbia Ravennatum Archiepiscoporum, qui per id tempus de potentia, dignitateque cum Romano Pontifice ambitiosissime decertabant; nec credibile sane est Carolum Magnum contra Romanum Pontificem, quem præcipue venerabatur, in messem alienam falcem misisse. Huc accedit in nullo conciliorum hactenus reperiri Calliensem Episcopum Ravennatis suffraganeum fuisse, bene tamen inter Romanæ provinciæ Præsules numeratum, qui immediate suberant Romano Pontifici. Itaque hujus suspecti privilegii apud eundem Rubeum fides esto, certe apud cordatos, peritosque antiquitatis, nunquam vim suam poterit retinere. E vivis excessit Aldefredus post annum 814.

VIII. 8. PASSINUS a, hujus nominis II. cujus memoria extat ann. 815. Hic in Romano concilio sub Eugenio II. gravissime sententiam dixit anno 826.

a Alp. ...

IX. 9. ANDREAS Passino successit anno 848. Romano concilio interfuit, quod Leo IV. Romæ coegit 853. sedit usque ad ann. 870.

X. 10. JOANNES floruit anno 870. Hic nomine VIII. Pontificis scriptis literis ad concilium provocavit Archiepiscopum Ravennatem, ut videre est in epistola decretal. tom. 3.

11. ADOLARDUS Theodosii Episcopi Firmani donationem in favorem monast. S. Crucis sua subscriptione firmavit an. 887. ut supra retulimus. XI.

12. MARTINUS Ravennati concilio interfuit sub Joanne Papa IX. coacto anno 898. XII.

13. JOANNES concilio interfuit, a Joan. XIII. congregato, erectionemque Metropolis Magdeburgensis subscripsit anno 968 b. Indictione XII. imperante Othone VII. ejusdemque regni 34. ex chronic. Magdeb. Quo Præsule S. Romualdus Camaldulensium pater ad montem Calliensem, & Petranum in utroque cellas exstruxit, quarum pene diruta vestigia adhuc visuntur. XIII.

b vel potius 967.

14. LIUTULPHUS, cum aliquandiu sibi creditam rexisset Ecclesiam, solitariæ, ac purioris vitæ tactus amore, eo munere volens, libensque abivit an. 1045. studuitque deinde impensius pœnitentiæ operibus, ut refert Petrus Damianus Cardinal. in epistola 9. ad Nicolaum II. Liutulphi enim Calliensis exemplo, apud eundem Pontificem factum suum excusat, quod Episcopale culmen cum monastica moderatione, demissioneque commutasset. XIV.

Nostra, inquit, *ætate Liutulphus Calliensis Episcopus Episcopali se dignitate dejecit, successori, qui nunc superest, Ecclesiam tradidit, sicque sibi (si tamen non defuit animus) liberam facultatem ad agendam pœnitentiam provocavit. Felix scilicet ille, qui sic conditionem vitæ suæ in hac mortalitate disposuit, ut ei liceat pœnitendo plangere, quod deliquit. Felix inquam, qui procul à se providus abjecit, quidquid illud est, quod in via sibi veritatis obsistit. Quidquid enim in hac vita commisimus, aut hic juxta peccati mensuram per flagella corrigitur, aut futuris procul dubio suppliciis reservatur.*

15. MARCUS, quem alii Actium vocant, Liutulpho successit, cum monachus esset, & Abbas S. Petri de Eugubio Benedictinę temperationis circa ann. 1050. sibique creditam Ecclesiam prudentissime gubernavit an decem. Interfuit consecrationi Ecclesiæ S. Petri olim sibi creditæ Abbatiæ cum aliquot Episcopis an. 1058. pauloque post ajunt è vivis excessisse. XV.

16. HUGO comes Fulconis Comitis filius nobili gente Sicarda, cum esset Monachus, & Abbas S. Geruntii Ord. S. Benedicti, sublectus fuit Calliensis Episcopus circa ann. 1060 pauloque post, hoc est an. 1062. memoratur in bulla Alexandri II. Ecclesiæ Forosemproniensi concessa. Hujus etiam donationis extat memoria erga Eremum S. Nicolai ann. 1093. quem ad annum usque 1128. ætatem extendisse refert m. s. catalogus Calliensium Præsulum, idque etiam narrat Bricchius in annalibus Calliensibus. Oportet igitur asserere Hugonem sexaginta annos hanc tenuisse Ecclesiam, nisi duos fuisse Hugones hujus Ecclesiæ Episcopos hoc annorum spatio asserere velimus. XVI.

17. QUIRICUS civis, & Canonicus Calliensis, suæ patriæ adlectus est Episcopus an. 1128. de quo nil aliud invenitur, habeturque illum obiisse 1154. XVII.

18. RAYNERIUS Calliensibus divinum jus dixit ann. 1154. junctusque amicitia fuit S. Ubaldo Episcopo Eugubino, cui post mortem apparuit, illumque rogavit, ut supremo funeri suo haud dedignaretur adesse. * Hic Raynerius anno 1175. ab Alexandro III. Papa Spalatensis Archiepiscopus renunciatus est, in eaque Ecclesia annis quinque laudabiliter se gessit, & pro immunitate ecclesiastica occubuit 2. Nonas Augusti anno 1180. de quo hæc habet Anonymus in hist. M. S. Spalatensium Præsulum bibliothecæ Barberinæ. *Mortuo tandem Giraldo Archiepiscopo in hac totius ecclesiæ Spalatinæ resedit consilium, ut neminem elegerint, sed à sede Apostolica Pastorem idoneum postularent. Tunc miserunt legatos suos ad curiam sacerdotem quendam Jovinum sacristam, & quendam alium, qui accedentes ad pedem D. Alexandri Papæ petitionem Spalatensis Ecclesiæ porrexerunt. Erat autem tunc temporis magna controversia inter clericos Calliensis Tusciæ civitatis ex una parte, & Raynerium eorum Episcopum ex parte altera super juribus Ecclesiæ ipsorum, steteruntque ambæ partes diu in* XVIII

* Ex Alp. tom. 5.

curia

curia implacabiliter litigantes; cumque non posset inter se eos tumultus discordia hujus mitigari, dominus Papa hanc viam invenire voluit formiter tanti rancoris utiliter extinguendi. Itaque absolvit Raynerium ab administrationis vinculo, quo Callien. Ecclesiæ fuerat alligatus, & quia sciebat eum virum valde habilem regimini pastorali, vocatis Nunciis ecclesiæ Spalatinæ dedit ipsum illis in Pastorem suæ Ecclesiæ deducendum. Tunc clerici Callien. licet ipsum odiis, & persecutionibus persecuti fuissent, multum tamen tristes de amisso Pastore affecti ad propria sunt reversi. Hactenus ille de translatione Raynerii. Pergit deinde acta ejusdem in ecclesia Spalatensi ad mortem usque enarrare. Fuit translatus Raynerius à Calliensi Ecclesia ad Spalatensem anno 1175. successitque Gerardo Veronensi olim ex capellano Apostolico ad hanc dignitatem evocato ab Alexandro, de quo redibit sermo in nostra Spalatensium Archiepiscoporum serie. Cæterum Raynerio in Calliensi Ecclesia sedente, nobile cœnobium S. Geruntii in mœnibus Calliensibus ante annum 700. nostræ salutis a Calliensium pietate divo tutelari suo exædificatum, opibusque auctum pro Benedictinis monachis, Alexander III. anno 1170. suorum antecessorum exemplo sub Apostolica protectione immediate suscepit, cujus rei causa sequens diploma scripsit, quod extat in archivio cathedralis Ecclesiæ. Cum vero deinceps nobile cœnobium a Duce Friderico Feltreschio in totum dirutum in munitissimam arcem sit conversum, ejusque bona jubente Nicolao V. Pontifice Episcopali canonicorumque mensæ perpetuo fuerunt unita, de qua re hæc monumentis Episcopalibus scripta leguntur: *Est etiam unitum mensæ Episcopali Calliensi monasterium S. Geruntii diœcesis Calliensis per dominum Nicolaum Papam Quintum, ejusque bona communi sorte applicata sunt ipsi Episcopatui, & canonicæ Calliensi: & post modum per præfatum D. PP. inter Episcopatum, & canonicam singulariter distributa, ut patet per litteras, & bullas plumbatas ejusdem D. PP. super his omnibus confectas. Erat autem præfatum monasterium, ubi post, satis malo, consilio Dux olim Federicus arcem civitati Callii imminentem ædificari jussit, monasterium prius destruens.* Sic patrum nostrorum temporibus arce a fundamentis destructa eodem in loco cœnobium excitatum est, in quo hodie fratres Capuccini divinum cultum perurgent, quod olim ab Ordinarii jurisdictione segregatum Alexander III. Apostolicæ sedi immediate submiserat. En diploma.

ALEXANDER EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Dilectis filiis Alloderio Abbati monasterii S. Geruntii in comitatu Callii inter duo flumina Boatium, & Baranum ejusque fratribus, tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Justis Religiosorum desideriis dignum est nos facile præbere consensum, ut fidelis devotio celebrem sortiatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus; & præfatum monasterium, quod specialiter ad jus, & proprietatem beati Petri spectare dignoscitur, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Nicolai, & Alexandri Romanorum Pontificum sub beati Petri, & nostra protectione suscepimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascumque possessiones quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus illibata permaneant: adhæc adjicientes statuimus, & auctoritate Apostolica prohibemus, ut non liceat Calliensi Episcopo monasterium vestrum gravaminibus, vel aliquibus molestiis fatigare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, &c. salva sedis Apostolicæ auctoritate. Si quæ igitur, &c. Cunctis autem, &c. Amen. Amen.

Ego Alexander catholicæ ecclesiæ Episcopus.
Ego Bernardus Portuen. & s. Rufinæ Episcopus.
Ego Tubaldus presb. Card. tit. s. Crucis in Hier.
Ego Albertus presb. card. tit. s. Laur. in Lucina.
Ego Robertus presb. card. tit. s. Pudentianæ tit. Pastoris.
Ego Petrus presb. card. tit. s. Laurentii in Damaso.
Ego Joannes presb. card. tit. s. Marci.
Ego Theodinus presb. card. tit. s. Vitalis tit. Vestinæ.
Ego Hyacinthus diac. card. s. Mariæ in Cosmedin.
Ego Manfredus diac. card. s. Eustachii jux. Templum Agrippæ.
Ego Vitellius diac. card. Ss. Sergii, & Bacchi.
Datum Verulis per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi, & Notarii 4. Nonas Aprilis Ind. 3. Incarn. Dom. an. 1170. Pontif. vero Alexandri Papæ III. anno XI.

19. ALLODERICUS, quem Allodericum vocat Alexander III. in allato diplomate, civis Calliensis, monachus, & Abbas S. Geruntii Raynerio* ad Spalatensem sedem translato subrogatur anno 1175. Reperitur subscriptus in actis concilii Lateranensis sub Alexandro III. celebrati. Anno 1211. consecrationem S. Crucis fontis Avellanæ sua præsentia condecoravit, quo ipso anno Corcelarem, montemque Episcopi suæ ditionis oppida publicæ Calliensi rei in feudum attribuit, nec multo post superstes fuit, cum nulla alia de eo mentio reperiatur. Quo etiam sedente Clemens III. anno 1188. monasterium S. Petri de Massa montis Neronis Ord. S. Benedicti hujus diœcesis ante annum 830. fundatum sub sua sanctæque sedis tuitione recepit; quemadmodum olim Joannes Papa hujus nominis XX. anno 965. Benedictus IX. & X. libenter fecerant. Clementis vero diploma est hujus tenoris ab originali, quod in archivio cathedralis asservatur.

* Fa A. r tom. 3.

CLEMENS EPISCOPUS
Servus servorum Dei.

Dilectis filiis Miloni Abbati S. Petri Massæ montis Neronis, ejusque fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desideriis, &c. Præfatum monasterium in vestro territorio constitutum & in Allodio beati Petri constructum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuimus, ut ordo Monasticus, qui ibi secundum Deum, & beati Benedicti Regulam institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, &c. usque exprimenda vocabulis. *In comitatu Corcellano, Ecclesiam S. Mariæ in Serripule. Ecclesiam s. Andreæ in Petroniano. Ecclesiam s. Christophori in Barbiano. In comitatu Senogalliensi Ecclesiam s. Bartholomæi, cum pertinentiis suis. In comitatu Eugubino Ecclesiam s. Agathæ in Capite. Ecclesiam s. Mariæ in Villano. Ecclesiam s. Mariæ in Belforte. Ecclesiam s. Sylvestri in Testo, cum pertinentiis earum. Ad instar etiam prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Benedicti, & Benedicti, atque Joannis Romanorum Pontificum confirmamus vobis quicquid infra præscriptos fines in præsenti indictione septima possidere videmini, & infra hos fines. A primo latere terra Calliensis, a secundo aqua Glaciata, a tertio vallis Major; a quarto Aqua, quæ vocatur Partita. A quinto terra Major. A sexto terra Lucelana. Necnon concedimus vobis, & confirmamus terram, quæ vestro monasterio in Massa montis Neronis pertinere videtur, salvo nimirum jure, atq; dominio sanctæ R. E. cui Deo auctore deservivimus, cujus juris suprad. omnia existunt, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros Ordines fuerint promovendi, a quocumque malueritis Episcopo recipietis (siquidem catholicus fuerit, & gratiam atque communionem Apostolicæ sedis habuerit, & id vobis absque pravitate impendere voluerit) alioquin quemcumque malueritis Antistitem, qui nostra functus auctoritate, quod postulatur, impendat. Sepulturam quoque loci ipsius liberam esse sancimus, ut eorum donationi, & extremæ voluntati, qui illic sepeliri deliberaverint (salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora efferuntur) Decernimus ergo, ut nulli omnino, &c. Si quæ igitur, &c. Cunctis autem, &c. Amen. Amen.*

Ego

Ego Clemens catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Joannes tituli s. Bacchi presbyter card.
Ego Laberans tit. s. Mariæ Transtiberim.
Ego Pandulphus presb. card. Basil. XII. Apost.
Ego Albinus tit. s. Crucis in Hierus. presb. card.
Ego Bobo tituli s. Anastasiæ presb. card.
Ego Alexander tituli s. Sylvestri presb. card.
Ego Jacobus diac. card. s. Mariæ in Cosmedin.
Ego Gratianus Ss. Cosmæ, & Damiani diac. card.
Ego Gregorius s. Mariæ in Porticu diac. card.
Ego Bernardus s. Mariæ Novæ diac. card.

Datum Laterani per manum Moysi sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconi Vicem gerentis Cancellarii 18 Kal. Januarii ind. 7. anno Incarnationis Dominicæ 1188 Pontif. vero D. Clementis Papæ III. anno I.

XX. 20. ANSELMUS electus, & consecratus est Episcopus Calliensis ab Honorio III. an. 1217. ut habetur in Regest Vatic. ad calcem anni secundi. Ipso anno ab eodem Honorio Pontifice decimam oblationum sui Episcopatus obtinuit, ut suppetias ferret iis, qui ad sacrum bellum proficisci volebant, idque his litteris certior factus est.

HONORIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Venerabili fratri Anselmo Episcopo Calliensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Per tuas litteras significasti, ut cum inter Crucesignatos, tam civitatis, quam diœcesis tuæ Calliensis, nonnulli sint milites bellicosi, & in armis strenui, quibus ad exequendum votum suum propria non suppetunt facultates, eis in vigesima oblationibus, & collectis civitatis, & diœcesis prædictæ, pro subsidio Terræ providere dignaremur. Nos igitur tuis precibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus prædicta duobus, vel tribus nobilibus Crucesignatis, Deum timentibus de dicta civitate, & diœcesi, quos prudentia tua adhoc duxerit eligendos, facias assignare, qui ea in ultramarinas partes deferant, in prædictorum, & aliorum pauperum Crucesignatorum civitatis, & diœcesis præmissorum subsidium fideliter convertantur.

Datum Romæ apud Lateranum. Pontificatus nostri anno secundo.

Sedit Anselmus * aliquot annos, & sub Honorio functus est.

* Ex App. tom. 9.

XXI. 21. * ALBERTUS Calliensis erat Episcopus an. 1229. quocirca ipso & Abbate S. Laurentii Buccaferrus tunc Callii Potestas, famulique ejus jurarunt obedire Ecclesiæ præceptis, & ab excommunicatione ac interdicto ab eodem Alberto Episcopo, & Abbate S. Laurentii absolutionem accepere, ut in publico documento legitur, quod extat in tabulario Calliensis civitatis apud sacrarium Ecclesiæ S. Francisci cap. signat. F. ita me nuper monuit J. U. D. & venerandæ antiquitatis eximiè cultus Antonius Guccius Calliensis, qui patriæ historiam aggressus est conscribere.

* Ex App. tom. 9.

XXII. 22. ÆGIDIUS Monachus Ord. S. Benedicti in locum Alberti defuncti subrogatur anno 1233. Vir religiosus, prudentia, auctoritate apud nos clarissimus. Hic insecuto anno a sua electione S. Francisci alumnos excepit, eisdemque hortum, vineam, locumque attribuit, ut ibi monasterium possent construere. Implicitas, pluresque lites composuit, præcipue autem inter homines castri montis Episcopalis, atque Eugubinos, qui ejusdem Corcelli oppidanos conabantur transferre ad oppidum Collis della Pergola, ut vocant; in cujus favorem has dedit litteras Gregorius IX. Consiliariis, & Potestati Eugubinæ civitatis, quas legimus in Vaticano Regesto hujus tenoris.

GREGORIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilectis filiis Potestati, Consiliariis, Communi Eugubinensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Gravem venerabilis fratris nostri Calliensis Episcopi recepimus questionem, quod vos homines castri montis Episcopalis sibi & ecclesiæ suæ spirituali, & temporali jurisdictioni subjectos ad quoddam castrum vestrum, videlicet Collem de Pergula, quod noviter extra suam
A *diœcesim construere incœpistis, conamini propria temeritate transferre in enormem ipsius Ecclesiæ læsionem, alias graves existentes, ei plurimum, & molesti. Quocirca universitatem vestram monemus, & hortamur attente per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ab hujusmodi penitus abstineatis: alioquin dilecto filio, & subdiacono, & capellano nostro Ducatus Spoletani Rectori, per litteras nostras injungimus, ut cessare vos ab his spirituali, & temporali districtione, appellatione remota compellat.*

Dat. Interamnæ Kal. Novemb. Pontificatus nostri anno nono.

Post paucos dies instante Ægidio idem Gregorius Spoletani Ducatus Rectori ita scripsit in favorem ejusdem.

GREGORIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Gravem venerabilis Aegidii fratris nostri Calliensis Episcopi recepimus questionem, quod potestas, consiliarii, B *& commune Eugubii, homines castri montis Episcopalis sibi, & ecclesiæ suæ spirituali, & temporali iurisdictioni subiecti ad quoddam eorum castrum, videlicet Collem de Pergula, quod noviter extra suam diœcesim construere incœperunt, conantur propria temeritate transferre, & in enormem ipsius Ecclesiæ læsionem, & alias graves existentes ei plurimum, & molesti. Ideoque discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus prædictos potestatem, consiliarios, & commune, ac homines Collis de Pergula, ne homines dicti castri montis Episcopalis recipiant, eosque ne ad alium locum se transferre præsumant; moneas efficaciter, & inducas, & si necesse fuerit, spirituali, & temporali districtione, appellatione remota, compellas provisionem in universitatem Eugubinam excommunicationis, & interdicti sententiam proferas, nisi super hoc a nobis mandatum reciperes speciale.*

Dat. Interamnæ 11. Kalen. Novemb. Pontif. nostri anno nono.

C Excessit Ægidius bonus Episcopus an. 1259. cum laudabiliter annos 26. hanc rexisset Ecclesiam, laudatus in veterum monumentis, & pietate, & prudentia commendatus, cujus meritis Callium non mediocria expertum est beneficia, & cineres servat in cathedrali.

23. Fr. MORANDUS a Florentinus ex Ord. Prædicatorum eruditione, doctrinaque præclarus, celebrisque concionator S. Mariæ Novellæ sui ordinis Florentiæ monasterii inter primos alumnos, Ildebrandini Cavalcantis Urbevetani Episcopi in conversione socius, Aegidio monacho religiosus S. Dominici non minori bonitate successit anno 1259. Vix Morandus suam Ecclesiam administrandam acceperat, cum maxima orta dissensio, Ghibellina factio mirum in modum Calliensem civitatem divexavit, partesque Manfredi Tarentini Romanæ Ecclesiæ perduellis amplexata, Guelphos exegit, & Urbanum IV. Pontificem Max. ad justam provocavit iram, qui ita incensus, factiosos cives sibi rebel- XXIII
D les telo religionis devovit, civitatem ac diœcesim Ecclesiastico supposuit interdicto, eamque Episcopali dignitate privavit, jussit Episcopum apud Eugubinos exulare, quos per Apostolica scripta tamquam perpetuæ dignitatis æmulos in eam provocaverat. Unus omnino annus lapsus, antequam Callienses ad cor redirent, tandem Monaldi Episcopi monitis flexi, Manfredum abjurarunt, Romanæ Ecclesiæ imperium, & Urbanum Pontificem adorarunt, a quo intercedentibus amicis Perusinis, benigne sunt recepti, pristinæ dignitati, ac communioni fidelium misericorditer restituti, ita ut etiam impetrare potuerint, ut civitati Episcopalis dignitas, & sedi Episcopali proprius restitueretur Præsul. Urbanus animi sui affectum planius, & plenius iis gratiosis significavit litteris ad Petrum de Ferentino Ducatus Spoletini rectorem scribens, pontif. sui anno 2. qui fuit Christi 1263. Tenor illarum est hujusmodi ex Annalibus Bricchii.

a De eo Fontana de Rom. Prov. p. 11. & in Theatro Dom. Mandef.

UR-

URBANUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilecto filio magistro Petro de Ferentino dilecto Romano capellano nostro ducatus Spoletini rectori salutem, & Apostolicam benedictionem. Illum circa filios sancta Mater Ecclesia servat pietatis affectum, ut iis qui sub continua filiali reverentia, ut condecet, obsequantur, beneficia grandia largiatur, ac illos, qui post inobedientiam, & indevotionem ejus devote mandatis, & beneplacitis se committunt, a sua gratia non repellens propitiationis sinum, ac misericordia januam benignius illi pandat. Sane nobilis vir potestas, commune, & consilium civitatis Calliensis, ad gremium ipsius Ecclesiæ, a quo diabolica fraude seducti damnabiliter recesserunt sane ducti consilio revertentes, a nobis devotione humili postulaverunt, ut ipsos ab excommunicationis sententia, quam propter hoc incurrerant, absolvi, ac interdictum, cui prædicta civitas, nec non & Calliensis diœcesis sunt hoc prætexto supposita, relaxare de benignitate solita faceremus, dilectis filiis Perusinis nobis, & Ecclesiæ prædictæ fidelibus suarum precum instantia super hoc apud nos efficaciter insistentibus pro eisdem. Nos igitur, qui ad exemplar illius, qui cum iratus fuerit, misereri non obliviscatur, faciles ad veniam (salvo tamen justitiæ moderamine) cupimus inveniri, quique convertentibus se ad salutis semitas, libenter manum adjutricem porrigimus, ipsos ad reconciliationis gratiam clementer admisimus & hujusmodi eorum petitionibus favorabiliter duximus annuendum. Discretioni tuæ, de qua per familiarem experientiam approbatam plane confidimus, præsentium auctoritate præcipiendo mandamus, quatenus ad civitatem prædictam, ad quam propter hoc destinandum providimus, accedas personaliter, prædictos potestatem, consilium, & commune, ac universos & singulos, de ipso communi, nec non judicem & tabellionem ipsius potestatis, & omnes officiales potestatis ejusdem, & clericos, auctoritate nostra ab hujusmodi sententia excommunicationis absolvas, interdictum relaxes, ac insuper venerabilem fratrem nostrum Calliensem Episcopum, ad Episcopalem sedem Calliensem reducas, memoratam civitatem Pontificali gaudere facias dignitate; volumus tamen ut circa prædictā absolutionem infrascriptam formam absolvas, videlicet quod nominati potestas, consilium, & commune, ac eorum quilibet, nec non judex, Tabellio, officiales, & clerici prædicti ante omnia jurent, quod Ecclesiæ mandatis parebunt, eisque mandes sub debito præstiti juramenti, quod de cætero præfato Manfredo nullum omnino favorem, consilium, vel auxilium, exhibebunt publice, vel occulte, quodque ab ipso, nec litteras, nec nuncios, nec munera quæcunque recipient, neque sibi mittere attentabunt, quamdiu ipse Manfredus in excommunicatione lata contra ipsum duxerit persistendum: & nihilominus a prædictis omnibus, & eorum singulis, nostro, & Ecclesiæ prædictæ nomine fidelitatis debitæ recipias juramentum, salvis aliis mandatis nostris, quæ super præmissis eis decrevimus facienda. Tu autem illam in hac parte sollicitudinem & diligentiam studeas adhibere, quod te possimus proinde merito commendare.

Dat. apud Urbem veterem 6. Kal. Julii Pontificatus nostri anno secundo.

Restituisse vero idem Urbanus Pontifex Calliensibus civibus omnem jurisdictionem, una] cum Episcopali dignitate, quibus & ab Alexandro IV. & ab ipso dudum fuerant privati, docent ejusdem Urbani litteræ ad illos datæ anno 1264. quas legimus tum in Reg. Vatic. tum vero apud Bricchium in Annalibus his conceptis verbis.

URBANUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilectis filiis potestati, consilio, & communi Calliensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Sedes Apostolica interdum verbera potius habens, maternam non deserit pietatem, & delinquentes filios ad suam devotionem accipit, cum pœnituerint de commissis. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod nos vobis tunc adhærentibus Nuncius Manfredi quondam principis Tarentini, certum terminum peremptorium assignavimus, infra quem curaretis ad ipsius sedis mandata redire, alioquin vos, & civitatem Calliensem ex tunc Episcopali privasse dicimur dignitate, litteris nostris super hujusmodi privatione confectis. Porro licet postmodum redieritis, quia tamen in termino ipso non rediistis ad mandata sedis ejusdem, dubitatis ne per litteras prædictas possit vobis in posterum præjudicium generari. Quare nobis humiliter supplicatis, ut providere vobis super hoc paterna sollicitudine curaremus. Cum autem nostræ intentionis non extiterit privare vos vel civitatem ipsam hujusmodi dignitate, sed tantum comminari vobis, ut per hoc redieritis ad devotionem Ecclesiæ matris vestræ, nolumus per privationem, vel litteras prædictas aliquod vobis præjudicium generari, quamdiu duxeritis in devotione nostra, & Romana Ecclesia persistendum.

Dat. apud Urbem Veterem 4. Kal. Maii Pontif. nostri anno 3.

Morandus vero cum in tantis perturbationibus Calliensem administrasset Ecclesiam, post annum sextum ad Fanensem Episcopatum translatus est a Clemente IV. an. 1265. 4. Non. Octobris Pontif. a. ut habetur in Epist. 51. f. 56. Regesti Vaticani.

24. HUGOLINUS de nobili gente Aquaviva Calliensis suæ patriæ Episcopus adlectus est 1266. XXIV
atque a Clemente IV. in eo munere confirmatus an. 2. sui Pontificatus Kal. Octob. ex Vat. Reg. Hic publicæ Calliensi rei Aquavivæ castellum, quod jure paterno possederat, liberalissime dono dedit, vitamque Clericalem instituit profiteri, brevique cathedralis canonicus evasit, deinque exigentibus meritis Episcopus. Singulari probitatis exemplo ad decem annos Calliensem rexit Ecclesiam, e vivisq; excedens, apud suam Ecclesiam sepulturam accepit 1276. Post cujus excessum, in eligendo novo Episcopo Canonicorum studia fœde abierunt in partes. Pars enim Berardum Berardium nobilem Calliensem Gibellinæ factionis in Episcopum adlegit, pars Raynaldum Sicardium Abbatem S. Petri de Maya, alias de Massa montis Neronis Guelphium evexit ad sedem. Cæterum litigantibus intervenit Honorius IV. causamque diligentius cognoscendam Gervasio Giancoletto Cardinali S. Martini in Montibus demandavit. Sed cum lis per jurium ambages longius protraheretur, Berardus, adhuc pendente lite, Auximanus Episcopus creatus est, Raynaldus vero in ipso limine assequendæ dignitatis vita excessit, detonuitque illa ambitionis procella, quæ ab Ugolini excessu per decem ipsos annos tribunalia divexaverat.

25. GUILLELMUS Sasionis, e Maslinorum gente de Callio, post diuturnum illud interregnum, XXV.
suæ patriæ a clero electus Episcopus, confirmatur ab Honorio 1285. 12. Kal. Augusti Reg. Vatic. Epist. 84. fol. 23. ann. 1. tenor vero litterarum Honorii est hujusmodi.

HONORIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilectis filiis, Populo civitatis, & diœcesis Calliensis salutem, & Apostolicam benedictionem. Ex suscepta servitutis officio, &c. Dudum siquidem Calliensis Ecclesia per obitum bo. memor. Ugolini Calliensis Episcopi Pastoris solatio destituta, capitulum ipsius Ecclesiæ in diversa dividentes vota sua, duas electiones in eadem Ecclesia, una videlicet de venerabili fratre nostro Berardo Episcopo Auximano, tunc ejusdem Ecclesiæ Canonico, aliam vero de Raynaldo Abbate monasterii S. Petri de Massa montis Neronis Calliensis diœcesis in discordia celebravit. Sed demum dicto Berardo ad Episcopatum Auximanum assumpto, & eodem Raynaldo ante hujusmodi suæ electionis confirmationem naturæ debitum persolvente, præfatum capitulum, pro futuri substitutione Pastoris vocatis omnibus, qui voluerunt, debuerunt, & potuerunt commode interesse die ad eligendum præfixa convenientes in unum, & per viam scrutinii ad electionem hujusmodi procedentes, dilectos filios Brancam Priorem, Baldum, & Ugutium canonicos dictæ Ecclesiæ suorum & aliorum canonicorum votorum scrutatores concorditer elegerunt, qui suis & singulorum canonicorum votis se-

creto singillatim diligentius perscrutatis, illa publicarunt illico in commune; & comperto demum, quod tam ipsi scrutatores, quam singuli ex dicto capitulo in dilectum filium; Guillelmum electum Calliensem, tunc ejusdem Ecclesiæ Canonicum, unanimiter consenserunt, dictus Branca unus ex scrutatoribus memoratis de consensu, & mandato ipsius capituli, suo & conscrutatorum suorum nomine dictum Guillelmum in ipsius Ecclesiæ elegit Episcopum, & Pastorem. Præsentato itaque nobis hujusmodi electionis decreto ac Guillelmo, & capitulo prædictis, a nobis præsentibus confirmari. Nos electionis hujusmodi per venerabilem fratrem Tusculanum Episcopum, & dilectos filios nostros Guffredum tituli S. Susannæ Presbyterum, ac Benedictum S. Nicolai in Carcere Tulliani Diaconum Cardinales, examinari fecimus diligenter, & tandem quia electionem ipsam invenimus de dicto Gulielmo persona idonea canonice celebratam, ipsam de fratrum nostrorum consilio duximus confirmandam, præficientes eundem Guillelmum ipsi Ecclesiæ in Episcopum, & Pastorem, curam, & administrationem ipsius sibi in spiritualibus, & temporalibus committendo, firma concepta fiducia quod actus suos altissimo dirigente prædicta Ecclesia per suæ circumspectionis industriam, spiritualibus, & temporalibus proficiet incrementis. Rogamus itaque &c. Dat. Tibure 12. Kalend. Augusti Pontificatus nostri anno primo.

Hoc eodem anno cum Gibellinorum, atque Guelphorum mirum in modum rabies æstuasset, eo utraque pars dementiæ venit, ut injectis in mutuam perniciem facibus, miseram patriam inextinguibili incendio concremarint. Qui ex incendio evaserant cives, petierunt a Nicolao IV. Pontifice, ut in planitiem ad radices montis Petrosi novum exædificandum Callium sibi liceret transferre. Guillelmus interea inter excisæ urbis ruinas cum clero vitam propemodum solitariam exigebat, donec novæ civitatis muri exsurgerent. A Bonifacio deinde VIII. ad Aquinatem Ecclesiam translatus est 1295. 5. Kalen. Aprilis Pontif. sui anno 1. ex Vatic. Regest. epist. 9. fol. 21.

XXVI 26 Fr. OCTAVIANUS, ex Ordine Eremitano S. Augustini electus est 1295. Non. Januar. ex eodem reg. epist. 599. fol. 133. atque a Cardinali Sabinensi consecratus. Hic antea Abbas erat S. Petri ad Aram Neapolitanæ diœcesis, quem cum Eugubinus clericalis Senatus in ejus civitatis Episcopum delegisset, eamque electionem Bonifacius VIII. non probasset, altero Eugubinis attributo pastore, Octavianum Calliensibus præesse decrevit. Cæterum vix integrum annum in ea civitate explevit, decessitque ann. 1295. inque Cathedrali sepulturam accepit ex reg. Vatic.

XXVII. 27 Fr. ANGELUS a, ex ordine Eremitano S. Augustini, ad hanc sedem evasit 1295. confirmatusque a Bonifacio VIII. ab eodem inauguratus est 16. Kalend. Januarii. Duos omnino annos Callianam rexit Ecclesiam, ac deinde ad Fesulanam translatus est in Hetruria 1297. ex reg. Vatic.

a De hoc Jacobillus in Bibl. Umbriæ p. 41 & Gandulphus in dissert. de 200. August. Script. p. 6.. Mandos.

XXVIII. 28 LITUARDUS ex Cervata familia Cornetanus Umber, vir doctrina insignis, primum Bonifacii VIII. Pontificis capellanus fuit; Romanæ Rotæ Auditor, Episcopusque Nepensis, deinde ab eodem Pontifice ad hanc Ecclesiam translatus est 1297. X. Kalen. Maji, ita in regesto Vaticano epist. 154. fol. 32. an. 4. Hujus Episcopi temporibus, in nova Calliensi civitate, nova Cathedralis extulit muros. Vixit autem Lituardus 1309. proque Romana Ecclesia fertur ubique & semper insudasse.

XXIX 29. Fr. ROGERIUS de Todinis è Callio, Lituardo successit 1309. decemque annos sibi creditam Ecclesiam administravit.

XXX. 30 PETRUM Canonicum Urbinatem in hunc Episcopatum elegerunt, Berardus Archipresbyter Plebaniæ Bisoncigni Urbinatis diœcesis, Accursusque Florentinus, item Urbinas canonicus, quos Calliensis clericalis Senatus, ejus electionis elegerat compromissarios an. 1319. cujus electionem Joannes XXII. ratam habuit eodem anno 5. Kal. Martii ex regest. Vatic. Hunc postea idem Pontifex, una cum Jacobo Montefeltrano Episcopo exauctoravit, quod Federico Montefeltrensi Dynastæ, per id tempus Ecclesiæ hosti tulissent suppetias, ex bulla ejusdem Pontif. Dat. Aven. 8. Kalend. Febr. Pontificatus sui anno X.

31 Fr. ALBERTUS, sive Robertus de Sicardis, XXXI
ex Ordine Minorum, deposito Petro, ab eodem Pontifice substitutus fuit 1328. Hic cum aliis Episcopis consecrationi interfuit Ecclesiæ S. Francisci Castelli Durantis. Obiit anno 1342.

32 GUIDO civis, & canonicus, electus est XXXII.
1342. Non. Martii, ex regesto Vaticano epist. 49. anno 8. Benedicti XII. Hujus nulla alia memoria extat, nisi quod ante adeptum Episcopatum plures è Romano solo erutas Sanctorum reliquias, in Cathedralem intulit, atque Ecclesiam S. Francisci. Die 13. Septembris hunc obiisse notat vetus Fontis Avellanæ Calendarium.

33 Fr. PETRUS (*Ordinis Prædicatorum*) Calliensibus præfuit 1348 b. postremaque die Aprilis ejusdem anni reperitur solvisse solitum subsidium sacro collegio, ex lib. solut. XXXIII.

b Male in an. 1343. hunc recensuit Fontana de Rom. Prov. p. 11 c. Mandos.

34 Fr. THOMAS Sferratus ex Ordine Minorum, adlectus est 1353. cum Civitatensis antea fuisset Episcopus. Hic novam Cathedralem absolvendam curavit, civesque impulit Callienses, ut eidem operi, effusis opibus, impensius insudarent. Decessit 1379. Dum autem viveret, evolavit ad superos B. Joannes de Satiatis Calliensis, ex Ordine S. Francisci, miraculorum gloria illustris. XXXIV.

35 Fr. AUGUSTINUS ex Ordine Eremitarum XXXV.
S. Augustini adlectus est 1379. quem deinde, hoc est, anno 1396. ad Cajetanam Ecclesiam transtulerunt, eidemque Callianam Ecclesiam attribuerunt administrandam, quo munere functus est usque ad annum 1398. quo ipso anno è vivis excessit.

36 NICOLAUS de Marciariis, c Perusinus, XXXVI.
paulo ante Typhernas Episcopus, tum & Urbevetanus, a Bonifacio IX. ad hanc Ecclesiam translatus est 1398. 3. Nonas Julii. Hic Cathedralem absolvit, substruxitque Episcopale palatium, cum domo, in qua demorarentur Canonici. Calliensem rexit Ecclesiam usque ad annum 1414. in quo anno, ad Dionysiensem Ecclesiam in partibus Infidelium translatus est; ex libro provisionum Prælatorum.

c De quo Crispoltus in hist. Perus. p. 161. Mandos.

37 JOANNES Bonus de Luciis, Calliensis ci- XXXVII.
vis, & canonicus, ad patriæ sedem evasit 1414. 3. Non. Novembris. Hic erga Calliensem gregem optimum se pastorem exhibuit, enituitque cum maxime, cum S. Francisci templum, monasteriumque fortuito igne conflagrasset. Haud enim prius quievit, quam ex integro, partim ex largitate ipsorum, partim ex ea, quam ipse profudisset, pecunia, reficeretur. Fato functus est 1430.

38 GENESIUS, sive Senesius Parmensis, Epi- XXXVIII.
scopus Calliensis creatus est 1430. die 20. mensis Februar. Martino V. sedente, apud quem maxime gratiosus fuit ob singulares animi dotes. Perusinis, & Assisinatibus summa cum probitatis laude jus dixit. Monasterium S. Petri ex Ordine S. Benedicti, cum altero ejusdem ordinis monialium, quas vocant S. Cæciliæ, cœnobio, ad ampliorem Dei cultum conjunxit. Apud Cathedralem sacram turrim erexit, unde ad divinum cultum excluderetur signum. Diem postremum obiit 1440. sepultusque est in Cathedrali.

39 ANTONIUS Severinus Urbinas, civis, & XXXIX.
canonicus, eamdem sedem obtinuit 1440. die 18. mensis Januarii, cum prius esset Abbas Commendatarius Novi montis ex Ordine S. Benedicti. Per quatuor annos Callianam rexit Ecclesiam, anno verò 1444. ad Eugubinam translatus est; ex libr. provis. Prælat.

40 SIMON Paulus de Crispignis d, Perusinus, XL
Abbas commendatarius S. Bassiani extra muros Laudis Pompejæ, Episcopus dictus est 1444. 4. Kalend. Octobris. Nicolao V. Pontifici charus fuit, a quo in Germaniam ad Fridericum III. Imperatorem,

d De eo Oldoinus in Athen. Aug. Mandos.

deinde

deinde ad Alphonsum Neapolitanum Regem legatus est. Itaque pro Ecclesia multis perfunctus laboribus, e vita discessit 1460.

XLI. 41 CONSALUTIUS è nobili Mastinorum familia, Vwidoni Antonio, posteaque Federico Urbinatibus Marchionibus apprime charus, cum prius esset Archipresbyter Mercatalis, Episcopus dictus est 1460. die 18. mensis Octobris. Hic summam pietatis laudem apud Callienses tulisse visus est, cum ad ejus preces, auxilioque Baptistæ Sfortiæ singularis pietatis fœminæ, Urbiniique dominæ, Montem Pietatis erexerunt. Cæterum Consalutius usque ad nonagesimum annum vitam extendit, nepotique Episcopatum concessit deinde fato functus est, ac sepultus in Cathedrali. 1474.

XLII. 42 PETRUS ANTONIUS Consalutii antecessoris nepos, ex cessione patrui a Sixto IV. Calliensem obtinuit Episcopatum 1474. V. Idus Martii, ex favore præcipue Federici Ducis Urbinatis, cujus negotia diuturniori mora tractaverat, expedieratque tum Romæ, tum Mantuæ. Grassans contagium Consalutium abstulit, anno tertio, mense que octavo sui Præsulatus, sepultusque est in Cathedrali.

XLIII 43 VWIDO Boncherius civis, canonicusque Calliensis, Ducisque Federici consiliarius, Petro Antonio in Episcopatum successit 1478. Hic ingentem illam, utpote quatuor millium librarum, pulchramque campanam fundendam, efficiendamque curavit, consecratamque intulit in sacram turrim, partemque labentis Episcopalis palatii munificenter refecit. E vivis exemptus est 1484. atque apud Ecclesiam S. Mariæ sepulturam accepit.

XLIV 44 BAROZIUS *a* Perusinus, ex Prothonotario Apostolico adlectus est a Sixto IV. Pontifice Maximo, cujus nomine legationis munere deinde functus est apud Britanniæ Regem, tum & in Gallia, proque Romana sede in iisdem regnis spolia collegit, tantumque gratiæ apud Carolum Septimum Regem Gallorum, Renatumque Andegavensem Neapolitanum Regem dicitur collegisse, ut utrique Principi fuerit a secretis. Post multos pro Ecclesia exantlatos labores rediit ad Ecclesiam sibi creditam, palatiumque Episcopale absolvit, decessitque die 15. mensis Maji an. 1494. lachrymantibus cunctis, qui extincti desiderium ferre non posse videbantur.

a Barzius de Barziis dicitur à Jacobillo in Bibl. Umbriæ, & ab Oldoino in Athen. August. *Mendos.*

XLV 45 BARTHOLOMÆUS Torellus *b*, Hetruscus è castello S. Geminiani, magni nominis Theologus fuit, Alexandroque VI. a Confessionibus, a quo Calliensis Episcopus adlectus est die 23. mensis Julii 1494. Probatissimis moribus fuit, iisque pietatis operibus, quæ viris ea laude præclaris æternam memoriam parere solent. Haud diu in ea dignitate vixit, decessitque 1498.

b De eo Coppius de Viris Illust. S. Geminiani p. 80 *Mendos.*

XLVI 46 Fr. GASPAR de Gulfis è castello della Pergola, ut vocatur, Eugubinæ diœcesis, Ordinis Minorum, ob vitæ probitatem, spectatamque doctrinam ad hanc sedem evasit die 5. mensis Maji 1498. Hic cum Vidobaldum Urbinatium Ducem contra tyrannidem Valentini conatus fuisset tueri, ac proinde ab Italia tota fœdissimam servitutem avertere, ab Hispanis in teterrimum carcerem abductum Ugo Cardonius sanguinarius minister tyranni, paulo post capitali sententia punivit anno 1503. Alexandri VI. Pontificatus anno postremo.

XLVII. 47 LUDOVICUS de Logoria Hispanus, Alexandro VI. Pontifici a confessionibus, ab eodem Episcopus sublectus est 1503. die 8. mensis Februarii. Hic suis consiliis, ac quasi locata opera in omne scelus proruentem Valentinum Ducem promovit, cujus favore ad Calliensem sedem obrepsit, sannio cucullatus, & quem tota Romana aula ex indignatione facti, porcorum antistitem appellabat. Ergo cum post excessum Alexandri, exactumque Valentinum, obtentam sedem adire voluisset, ex nupera, indignaque Gasparis cæde Calliensis populus indignabundus, parum abfuit, quin Manibus injuste cæsi, novi Pontificis sanguine parentaret. Averterunt a sanguine aliqui de clero furentem populum, ille ve-

A ro clanculum, transversisque itineribus Romam profugit, ubi a Julio II. pro Calliensi Lavellinam in regno Ecclesiam regendam accepit, ut ille violentæ mortis horrore liberaretur; populi vero Calliensis odiosa Valentini memoria haud obversaretur ob oculos.

48 BERNARDINUS de Leis Romanus, ex Canonico basilicæ Lateranensis primum assumptus est ad Ichiensem Episcopatum, mox & Castri Præsul est dictus, inde ad Lavellinam Ecclesiam translatus est, quam demum cum Calliensi commutavit anno 1504. die 13. mensis Febr. Romæ decessit die 6. mens. Januarii 1506. sepultusque est apud S. Joannem in Laterano, cum hoc epitaphio. XLVIII.

Hic requiescit Bernardinus de Leis
Episcopus Calliensis,
olim Canonicus hujus sacrosanctæ
Lateranensis Ecclesiæ,
qui vix. LIII.
Obiit vero M. D. VI. die 6. Januarii.

B 49 Fr. ANTONIUS de Castrianis a Saxo Ferrato insignis Philosophus, atque Theologus, Card. Alidosii aulæ Magister, Francisci que Roborei paulo ante præceptor, Præfectus Senogalliæ, a Julio II. Calliensis Episcopus adlectus est 1506. die 30. mensis Januarii. Inde illum ad Episcopatum Montefeltrensem transtulerunt. XLIX

50 Fr. GREGORIUS *c* Beningnius, Siculus è Syracusa, Ordinis S. Francisci in primis sui temporis Theologis numerandus, hunc Episcopatum a Julio II. obtinuit 1507. die 21. mensis Maii. De natura Angelica doctissime scripsit, ut refert Gonzaga in Seraphicis hist. Franciscum Mariam Roboreum Cardinalis Alidosii interfectorem defendit: adeo etiam religiosa, doctaque pectora cupido gratiæ apud Principe plerumque fœde invadit. Interfuit etiam Gregorius Concilio Lateranensi sub Julio II. Quo defuncto Calliensem Ecclesiam cum Nazareth Episcopatu commutavit 1513. L.

c Georgius [illegible] & [illegible] à M[illegible] in Bibl. [illegible]. De eo [illegible] Sicula [illegible] in Append. [illegible] & [illegible] Confusio [illegible]

C

D 51 Fr. THOMAS de Albiziis, *d* nobilis Florentinus, Cæsenæ natus, è Nicolao, Castoraque Blonda, filia Blondi historici, nepos Raynaldi Albizii illius, qui temporibus magnifici Cosmi Medicei, in libera patria cum primoribus de principatu certavit, alternanteque fortuna, Mediceisque vincentibus, cum suis asseclis apud Cæsenæ exilio mulctatus est, ibique Albizia gente plantata, ex eo germine Thomas, quem supra memoravimus, prodiit, nobilissimæ indolis adolescens, qui cum pietati colendæ, quam secularibus negotiis expediendis pronior esset, apud Dominicanos vota religionis nuncupavit, coluitque, ac feliciter assecutus est nobiliores disciplinas, quarum commendatione X. Leonis gratiam promeruit, ejusdemque favore ad Calliensem sedem evasit 1513. sub eodemque Pontifice interfuit Lateranensi concilio. Libertatem ecclesiasticam acerrime defendit, Calliensique populo charus fuit, donec apud eundem populum collectam gratiam visus est amisisse, ex impenitori studio erga Laurentium Medicem contra Franciscum Mariam LI.

d De quo, ejusque familia [illegible] de [illegible] p. [illegible] *Mendos.*

Urbinatium Ducem, qui cum pristinam, avitamque sedem recuperasset, veritus Thomas, ne quasi ex sopito cinere reviviscerent simultates, Calliensem Episcopatum cum Bethleemitico commutavit, inani potius titulo contentus, quam rem ipsam possidere cum jurgio. Meminit Thomæ Albizii Ammiratus, cum ejus nobilissimæ gentis alumnos prolixius commemoraret. Thomas excessit in patria, ibique apud suos Prædicatores tumulatus. Ex Albizia gente nunc Romæ floret Franciscus S. Officii Assessor, utriusque signaturæ Referendarius, olim Neapol. regni Apostolici Nuncii Auditor. (*„ mox „ S.R.E.Cardinalis.*)

LII. 52 CHRISTOPHORUS de Monte Aretinus, Papæ Julii III. consobrinus, Bethleem autem Episcopus, die X. mensis Februarii 1525. ad Ecclesiam hanc translatus est, quam ille Ecclesiam ad triginta & septem annos per intervalla, perque plures vices administravit, miro amore in pauperes, implacabili odio in vitia. Cum Massiliensi Calliensem commutavit Ecclesiam 1550. declaratusque Patriarcha Alexandrinus: ab eodem Julio Pontifice affini suo inter purpuratos adlectus est, vulgo nuncupatus Massiliæ Cardinalis. Non multo post cum Joannes a Monte decessisset, cui Calliensem Ecclesiam cum regressu renunciaverat, eandem Ecclesiam administrandam suscepit 1554. postque decem ipsos annos, prope oppidum S. Angeli ad Metauri ripas obiit diem postremam 1564. octavo Kal. Octob. Ejus corpus apud Ecclesiam S. Angeli, cujus Archipresbyter fuerat, in sacello a se constructo honorifice sepelierunt, ubi marmori inscripta hæc verba legũtur.

HÆC REQUIES NOSTRA IN SECULORUM SECULA
ET ERIT IN PACE MEMORIA EORUM.

LIII. 53 JOANNES de Monte, Bastiani filius, Aretinus, Julii III. affinis adlectus est 1550. die 21.[a] mensis Junii. Decessit vero 1554. Id. Augusti, quem pia liberalitate insignem egeni inconsolabiliter luxerunt.

[a] 27. ex Actis.

LIV. 54 JO. BAPTISTA Torus Leonius Anconitanus, utriusque legis nominatissimus doctor, ad hanc sedem evasit 1554.[b] die 7. mensis Februarii. Statim in initio sui Præsulatus præclarum edidit specimen pietatis, synodum quippe coegit, compulitque clerum, universamque Calliensem diœcesim ad præscriptum Tridentini Concilii vitam instituere. Episcopale palatium instauravit, cumque concessisset Anconam, ut ex Calliensi cœlo contractum morbum eluctaret, sub patrio cœlo nihilominus extinctus est 1557. 13. Kal. Augusti. * Joannes Baptista dictus Torus Leoneus fuit ex nobili, ac perantiqua Truglionum Anconitana familia, dicta Tauri Leonis, cum in scuto gentilitio hodie Leonem, & Taurum gestet, olim vero undas aureas in cyaneo scuto deferebat, in memoriam Gregorii XI Pont. Max. qui cum è Gallia Romam transfretaret, appulissetque Anconam, in splendida domo Nicolai Truglioni receptus, splendideque hospitatus fuerat. Valuit Nicolaus gratia, & auctoritate apud eundem Pontificem ob grata in ipsum, Ecclesiamque Romanam peracta servitia, quod idem Gregorius suis in literis ad Petrum olim Conchensem Episcopum, tum Hispalensem Archiepiscopum electum, Marchiæque Anconitanæ Rectorem latere noluit, quæ hic exhibemus: cætera hujus prænobilis Comitum Truglionum familiæ gesta in nostro de vetusta Christiana Italica nobilitate, ubi quæ, & quanta fuerit hujus gentis majorum claritas hauriet prudens lector. Porro literæ Gregorii sic se habent.

[b] 1556. Nam post Joanbertum sedit hæc Ecclesia ad Cristophorum Card. usque adhuc decennio post sedit.

* Ex App. tom. 5.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei.

Venerabili fratri Petro Episcopo olim Conchen. modo Archiepiscopo Ispalen. electo, Provinciæ Marchiæ Anconitanæ pro nobis, & Romanæ Ecclesiæ rectori salutem, & Apostolicam benedictionem. Dudum per nos accepto quod in civitate nostra Anconitana erat quædam domus infra limites parochiæ ecclesiæ sanctæ Mariæ de Mercato Anconitan. consistens juxta domos monasterii sanctæ Agnetis Anconitan. Ordinis sancti Benedicti, & domum dilecti filii Pasqualini Marcellini civis Anconitani sita, quæ olim extiterat Joannis Leppi, Francisci de Mattelica Laici, & propter ipsius Joannis demerita, & rebelliones, ac excessus alias per eum perpetratas Cameræ Apostolicæ extiterat legitime confiscata, & quod hujusmodi domus nomine dictæ Cameræ per aliquod tempus tenta, & possessa extiterat, & ad huc tenebatur. Nos volentes dilectum filium Nicolaum Torlionis civem Anconitanum propter grata servitia nobis, & Ecclesiæ Romanæ per ipsum impensa favore prosequi gratia speciali, prædictam domum, quæ, ut asserebatur, valoris 600. floren. auri vel circiter existebat cum omnibus juribus, & pertinentiis suis videlicet de . . . March. Pontificatus nostri anno septimo eidem Nicolao pro se, & suis heredibus auctorit. Apostolica concessimus, & donavimus, ita quod liceat eidem Nicolao, vel dictis hæredibus eandem domum, & ejus provisionem auctoritate propria libere apprehendere, ac licite retinere, prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur. Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte dicti Nicolai petitio continebat, licet ipse Nicolaus vigore dictæ gratiæ possessionem dictæ domus fuerit adeptus, & eam teneat, & provideat, tamen dilectus filius Ferrandus de Mera Castellanus rocchæ nostræ Anconitanæ prætendens, quod dicta domus ad eum pertineat, ratione cujusdam venditionis sibi de eadem domo per dilectum filium nostrum Robertum Basilicæ duodecim Apostolorum Presbyterum Cardinalem in partibus illis Apostolicæ Sedis legatum factæ diu post concessionem, & donationem nostram hujusmodi videlicet die nona mensis Januarii prox. pro quadringentis florenis auri, & pro parte cujusdam quantitatis pecuniæ, quam idem Ferrandus se asserebat à Camera Apostolica recipere debere, seque antequam idem Nicolaus possessionem dictæ domus aprehendisset, & hujusmodi venditionem per nos confirmatam foret, eundem Nicolaum impedire præsumit, quo minus ipse Nicolaus eandem domum possit pacifice possidere, quamquam pro parte ipsius Nicolai nobis fuit humiliter supplicatum, ut providere sibi super hoc de opportuno remedio dignaremur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati fraternitati vestræ per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus si est vera, & tibi constiterit, quod hujusmodi gratia, de dicta domo eidem Nicolao per nos, ut præfertur, facta præcedat venditionem hujusmodi per D. Cardinalem, ut præmittitur, factam non obstante quacunq; confirmatione, de venditione hujusmodi, si qua forsan per nos concessa fuerit, prædictum Nicolaum, & ejus hæredes facias auctoritate nostra prædictæ domus pacifica prosecutione gaudere. Contradictores per cẽsuram ecclesiasticam appellatione postposita, compescendo, non obstante si præfato Ferrando, vel quibusvis aliis communiter, vel divisim à sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, aut ad judicium evocari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Datum Romæ apud S. Petrum Id. Febr. Pont. nostri anno octavo.

Insignia vero nunc Torglionæ familiæ hæc sunt.

LV. 55. PAULUS MARIUS de Ruvere Pisaurensis

sis ejusdem Ecclesiæ creatus, Episcopus est 1567. die a 24. mensis Septembris, Pio V. Pontifice Maximo sedente, qui cum Pauli præclarissimas animi dotes suspiceret, Apostolici Visitatoris munere illum insignivit, ut provinciam Umbriam latis legibus repurgaret. Apud Philippum II. in Hispania oratorem Apostolicum gessit. Deinde cum in Italiam revertisset, Cathedralem pluribus ornamentis nobilitavit, prænobili scilicet organo, ut vocant, ad suaviorem Dei laudem, parvoque sacello, incruentæ Hostiæ pro templo subservituro. Supra privati fortunam munificentissimus fuit, tantamque apud Franciscum Mariam Urbinatium Ducem iis regiis dotibus collegit gratiam, ut ab eodem & Roboreo cognomine, & gentilitiis stemmatibus constat donatum fuisse. Decessit 1591. inque Cathedrali sepultus.

a Die 8. Octob. ex Actis.

LVI. 56. ASCANIUS Libertanus è Castello Barchio Fanensis diœcesis, cum Melitæ infulæ Inquisitor esset, ab Innocentioque Episcopus declaratus est anno 1591. die 19. mensis Julii. Nomine Francisci Mariæ Urbini Ducis Clementi VIII. novam Pontificatus dignitatem gratulatus est. Decessit anno 1607. 6. Id. Martii, tulitque famam optimi, prudentisque pastoris. Hunc celebravit elegiaco carmine Antonius Gigans Forosemproniensis.

LVII. 57. TIMOCRATES Aloysius de Castro Apiculi Calliensis diœcesis, humilibus ortus parentibus, post quadraginta annorum spatium, quo Romæ Urbinatium Ducis res diligentissime curavit, sub Paulo V. Calliensis Episcopus adlectus est an. 1607. die 17 b. mensis Maji. Fato functus est anno 1610. die decima septima mensis Februarii.

b Die 9. Maii ex Actis.

LVIII. 58. PHILIPPUS Bilius c, Eugubinus, claro genere natus, Clericus regularis Theatinus, Theologus, & concionator insignis, Timocrati successit 1610. die 17. mensis Maji. Ædes Episcopales pene collabentes a fundamentis restituit, clerum sanctioribus disciplinis instituit, synodum celebravit, bonique pastoris functus officio mortuus est an. 1629. die 24. Augusti. sepultus in Cathedrali ad dexteram aræ maximæ.

c De eo Silos par. 2 hist. Cler. Regul. Mandos.

LIX. 59. JOANNES Passioneus, ex nobili gente Urbinatis ditionis, hodie Forosemproniensis, Romæ primum Referendarius utriusque Signaturæ renunciatus est Urbano VIII. Pontifice Maximo, ac Fori Livii Gubernator adscitus. In quibus provinciis obeundis adeo prudenter se gessit, ut idem Pontifex Urbanus Episcopum Calliensem adlegerit an. 1629 d. illumque apud Ferdinandum II. Magnum Hetruriæ Ducem Nuncii munere fungi voluerit an. 1635. translatus deinde est ad Pisaurensem Ecclesiam an. 1641. quam hactenus administrat.

d Die 3. Decemb.

LX 60. Fr. PACIFICUS Trasius, Romæ natus, ordinis S. Francisci Aracœlani cœnobii alumnus, ejusdem ordinis Romanæ provinciæ minister, Francisci Card. Barberini Theologus, electus Episcopus Calliensis ann. 1642. die 24 e. Martii. Nunc superest.

e Die 24. Maii ex Actis.

A D D I T I O.

(„ *Obiit Romæ circa finem Decembris 1659.*

LXI. „ CASTRACANUS *Castracani, ex nobilibus* „ *parentibus Calliensibus Senogalliæ natus, Presby-* „ *ter annorum 47. J. U. D. & in urbe Advocatus, cum* „ *fuisset Auditor Cardinalis Capponii, decoratus est* „ *infula Episcopali Calliensi die 5. Maji 1660. Deces-* „ *sit Romæ mense Octobri 1669. De eo tractat Gamur-* „ *rinus de Familiis vol. 2. p. 347.*

LXII. „ ANDREAS *Tamantini, Romanus, J. U. D.* „ *Basilicæ Principis Apostolorum de urbe beneficiatus,* „ *dum ageret ætatis annum circiter 50. adlectus est* „ *Calliensis Episcopus 6. Octobris 1670. Fato cessit* „ *mense Martio 1685.*

LXIII „ JULIUS *Castellanus, Canonicus Regularis S.* „ *Salvatoris Ordinis S. Augustini, Urbini ex nobili-* „ *bus parentibus ortus, Abbas S. Agathæ Urbini, cum* „ *multis suæ Religionis muneribus præsertim Procura-* „ *toris Generalis, ac Abbatis Generalis cum laude* „ *perfunctus esset, annorum 66. ad thronum Callien-* „ *sem evehitur 1. Aprilis 1686. Mortalitatem exple-* „ *vit mense Januario 1694.*

„ BENEDICTUS *Luperti, Nobilis Calliensis* „ *J. U. D. in Britannia minori Prior, annorum circiter* „ *65. Patriam sedem occupare jussus est die 19. Aprilis* „ *1694. Fuerat jam Vicarius Generalis Cardinalis* „ *Grimaldi in Archiepiscopatu Aquensi in Gallia.* „ *Fato functus est an. 1709. mense Octobri.* LXIV

„ ALPHONSUS *Bellincini, Presbyter nobilis* „ *Mutinensis, J. U. & S. Theologiæ Doctor, anno ætatis* „ *suæ 50. ad Episcopatum Calliensem assumptus est* „ *die 7. Aprilis. 1710.* LXV.

FOROSEMPRONIEN. EPISCOPI.

AD sinistram Metauri via Flaminia in Umbria ad meridiem Forum Sempronii civitas sita est, quam Plinius in Umbriam mediterraneam rejicit: Strabo, Ptolomæusque collocant in Vilumbria, recentiores autem inter Picenates urbes censuerunt dinumerandam. Municipium Romanorum fuit, præteritisque seculis summæ existimationis civitas, haud longe ab hac moderna antiquitus sita. Siquidem & ipsa ex inundatione Barbarorum in Italiam miserabile excidium passa fuit, ex illiusque ruinis, quam modo spectamus, extulit muros. Romanis fidelissime paruit, donec illorum vel Imperium consenuit, vel barbara arma ejusdem potentiam everterunt. Post multos belli exantlatos labores, Ducibus Feltrensibus prædæ cessit, inde ecclesiasticam jurisdictionem subivit. Cæterum ut ignoratur, quo potissimum tempore Christiana sacra amplexata sit, sic nec facile potuit indagari, quis prior illius fuerit Præsul. Constat tamen circa annum quingentesimum nostræ salutis proprium habuisse pastorem. Ego in ea sententia sum, SS. Britio, atque Feliciano Umbriæ Apostolis prædicantibus cum cæteris ejus provinciæ civitatibus Christiana suscepisse sacra, tametsi hoc ipsum haud palam ausa sit profiteri, nisi post Magnum Constantinum sacro Baptismatis fonte lustratum. Illustrarunt eam suo sanguine priscis illis Christianis temporibus Aquilinus, Geminus, Gelasius, Magnus, & Donatus, quorum meminit martyrologium Romanum 4. Febr. Maurentii vero, & sociorum martyrum 31. Augusti meminit Ferrarius in catalog. Jam inde a priscis temporibus Forosemproniensis Episcopus unum Romanum Pontificem immediate agnoscit, donec Urbinati Metropolitano attributus est suffraganeus 1563. Cathedralis sub invocatione SS. Maurentii martyris, ac Aldobrandi Episcopi constructa est, cujus ibidem corpora requiescunt. Præpositura gaudet, cum præbendis Theologali, atque Pœnitentiali. In ea animarum cura exercetur, cum nulla alia ibi habeatur vel collegiata, vel Ecclesia, cui animarum cura incumbat. Undecim ibi canonici divinum opus peragent. Quatuor religiosorum monasteria, duo vero monialium, xenodochium unicum ægrotis patet, divinisque laudibus persolvendis quinque laicorum confraternitates. Antiquam Cathedralem temporibus Bonifacii IX. dum novæ civitati, nova pararentur præsidia, demoliti sunt, Ecclesiamque S. Maurentii, quæ in vicis erat, erexerunt in Cathedralem, eidemque S. Benedicti monasterium cum censu, qui Episcopali mensæ sufficeret, adjunxerunt an. 1392. Idib. Januarii. Satis ampla diœcesis est, cum tredecim omnino loca, quibus Jus dicit, constet numera-

re. Ejus Episcopatus taxa in Cameræ libris est 250. A
florenorum, tametsi certior census mille aurea scutata exæquet. Catalogum Episcoporum hujus Ecclesiæ Joannes Baptista Landus Episcopus, vir summæ humanitatis hic apponendum nobis exhibuit, quem ex aliis scripturis, monumentisque adauctum hic ex fide deprompsimus.

1. FELICISSIMUS Forosemproniensis Episcopus Romano concilio interfuit sub Symmacho Papa 500. (1)

I. 2 INNOCENTIUS sub eodem Pontifice anno 504. a interfuit 3. & 4. synodis.

ann. 499 502. & 503.

II. (,, *LEOPARDUS Forosemproniensis Episcopus ,, interfuit Concilio Romano, Eugenii Papæ II. anno ,, 825.*)

III. 3. JOANNES in eadem sede vixit anno 853. (,, *Anno vero 868. subscripsit synodo sub Hadriano de ,, profano Constantinopoli Conciliabulo congregato penitus abolendo.*)

IV. 4. PETRUS anno 876. sub Joanne VIII. Pontifice Maximo, ab eodemque Pontifice legatus fuit B
ad synodum Pontigonensem. Cujus meminit Aymon. lib. 5. de gestis Francorum c. 23. & 35. Ab hoc Petro Imperatrix Richildes stemmate Imperatorio insignita est. Hujus etiam meminit Sigonius de Regno Italiæ lib. 3. & Baronius. (,, *Anno 878. subscripsit Concilio Tricassino II. à Joanne Papa VIII. celebrato.*)

V. 5. N. . . . ex Archipresbytero hujus Ecclesiæ, cum Episcopus vita functus esset, populo, cleroque ita censente Forosemproniensem evasit ad sedem 1044. Hunc Petrus Diaconus Gregorio IX. commendat, ut ejus electionem vellet habere ratam, tanquam qui a populo, cleroque cæteris melior, magisque idoneus fuisset electus.

VI. 6. BENEDICTUS in eadem sede floruit temporibus Leonis IX. & Alexandri II. ejusdemque memoria extat in quadam bulla Honorii Tertii anno 1024. directa ad Monaldum Episcopum, qua sententia Alexandri II. Pontificis contra Guillelmum
Senogalliensem Episcopum in favorem Benedicti C
pro rata, legitimeque lata habetur. Hic idem Benedictus concilio Romano interfuit sub Nicolao II. 1059. (,, *Anno 1049. subscripsit Bullæ Leonis IX. ad ,, Joannem Portuensem Episcopum, ut videre est in 1. ,, tomo in Portuensibus.*)

VII. 7. ADAMUS, hic ille est, qui cum cunctaretur ingredi religionem, ut pollicitus fuerat, repentina morte oppressus est, ut Petrus Damiani ad Landulphum clericum Mediolanensem scribit epist. 16. lib. 5. acciditque 1069.

VIII. 8. FULCOINUS, hic est, quem ann. 1076. simul cum Gebizone Episcopo Cæsenate legarunt in Dalmatiam ad synodum Saloniensem, ubi Ful[illegible] Dalmatiæ, Croatiæque Regem declaravit, [illegible] ad id sibi facta a Pontifice, Demetrium [illegible], ut refert Baron. tom. 11. Leoque Ostien. [illegible]

X. 9. G[illegible]ALFRIDUS anno 1140. Huic Guame[illegible] Dux, atque Marchio Ecclesiæ S. Mariæ qua[illegible]
[illegible] dono dedit, Vallem sanctam, Potalac- D
cum, montem Blondum, ac montem Cellium.

X. 10. NICOLAUS anno 1192. (2) interfuit consecrationi Ecclesiæ S. Crucis Fontis Avellanæ ann. 1197. & Ecclesiis S. Eustachii, & Laurentii in Lucina Romæ per Cœlestinum III. dedicatis, una cum Octaviano Ostiensi, Petro Gallocia Portuensi, Jo. Albanensi, Petro Archiepiscopo Aggeren. Anastasio Caputaquen. Sabarisio Bathoniensi Episcopis anno 1197. in Dominica, qua cantatur Modicum. Ecclesia vero S. Laurentii in Lucina dedicata est eodem ann. die 26. Martii eodem Nicolao cum aliis Episcopis præsentibus, ut in tabulis prostant, quæ ad parietes earundem Ecclesiarum fuerunt apposite.

XI. 11. MONALDUS, cui scribit Honorius III. anno 1217. 3. Id. Augusti, ut se præsentet ad munus consecrationis ab ipso recipiendum, ex regest. Vat. epist. 145. anno 2. Illumque idem summus Pontifex sub protectione Romanæ sedis excepit 1224. die 24. Kal. Junii, hoc diplomate, cujus autographum asservatur in archivio ejusdem Ecclesiæ.

HONORIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Venerabili fratri Monaldo Forosemp. Episcopo, ejusq; successoribus canonice substituendis in perpetuum. In eminentis Apostolicæ sedis specula disponente Domino constituti fratres nostros Episcopos, tam propinquos, quam longe positos fraterna debemus charitate diligere, & commissas eorum gubernationi Ecclesias patrocinio sedis Apostolicæ communire, quo ex suscepti executione officii, tanto vigilantiores possint semper existere, quanto a pravorum incursibus securiores se viderint permanere. Ea propter venerabilis in Christo frater Episcope tuis justis postulationibus clementer annuimus, & Forosemproniensem Ecclesiam, cui auctore Deo præesse dignosceris, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Victoris, Alexandri Secundi, Gregorii Septimi, Paschalis, Innocentii, Eugenii, Anastasii, Adriani, Alexandri III. Lucii, & Innocentii Romanorum Pontificum sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascunque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarū juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Civitatem ipsam Forosemproniensem, cum aliis, & omnibus suis pertinentiis, plebem S. Martini, cum capellis, & aliis pertinentiis suis, plebem S. Hippolyti, cum ipso castro, quod dicitur castrum S. Hippolyti, cum capellis, & aliis pertinentiis suis, plebem S. Floriani, cum castro ipsius plebis, & capellis, & aliis pertinentiis suis, plebem S. Petri in Carnaco, cum capellis, & aliis pertinentiis suis, castrum quod dicitur S. Andreæ, cum omnibus pertinentiis suis, castrum montis Blondi, cum pertinentiis suis, castrum montis Cerasoli, cum pertinentiis suis, castrum Parafacchi, cum pertinentiis suis, castrum Scarleni, cum curte, & aliis pertinentiis suis, montem Felcinum cum pertinentiis suis, montem Orasi, cum castro montis Conversorum, & omnibus aliis suis pertinentiis, montem, qui olim dicebatur castrum Salvatoris, cum pertinentiis suis, castrum Vallis, cum omnibus suis pertinentiis, castrum Carpineti, cum pertinentiis suis, castrum Levissi Torquati, cum curte & omnibus suis pertinentiis, castrum Sorbilungi, cum omnibus suis pertinentiis, castrum Caspissæ, cum curte, & aliis suis pertinentiis, castellarium quod dicitur Rossundum, cum omnibus suis pertinentiis, mansum unum, quem tenet hæres Raynerii de Girardo in curte de Nubilaria, cum omnibus suis pertinentiis, monasterium Sancti Christophori de Castellaro, cum castro, & omnibus suis pertinentiis, monasterium Sanctæ Faustinæ, cum omnibus suis pertinentiis, monasterium S. Maurentii, monasterium de Afreto, monasterium S. Terentii, cum omnibus suis pertinentiis. Insuper in comitatu Fani, montem, qui dicitur mons Catuus, cum suis pertinentiis, & montem, qui dicitur mons Fani, cum pertinentiis suis, capellam S. Petri, cum toto ipso castro de Plano, cum tota ipsa massa de Plano, cum vivorum, ac defunctorum redditibus universis, & aliis pertinentiis suis. In comitatu Forosemproniensi terram in integrum, quanta juris nostri palatii fuit, necnon & totum publicum, qui S. Romanæ Ecclesiæ pertinuit. In comitatu Calliensi castrum, quod dicitur mons Catulus, cum aquis, molendinis, suisque aliis pertinentiis, plebem S. Joannis in Sorbitulo, cum capellis, & castellis omnibus, quæ sunt in tota massa de Sorbitulo, cum decimis, & oblationibus vivorum, & de-

(1) Synodo Romanæ à Symmacho habitæ an. 499. interfuit equidem, atque subscripsit Felicissimus, sed non Forosemproniensis, sed Clusinensis Episcopus, post quem immediate subscribit Innocentius Forosemproniensis. In reliquis quidem Pontificis Conciliis annorum scilicet 501. & 502. interfuit pariter idem Innocentius Forosemproniensis, nullus Felicissimus. Consule tomum secundum Conciliorum novissimæ editionis Harduini.
(2) Hic multo ante ad hanc sedem pervenit: siquidem anno 1179. interfuit Concilio Lateranensi II.

defunctorum redditibus, & consecrationibus universis, cum silvis, aquis, molendinis, pratis, vineis, terris cultis, & incultis, & aliis omnibus eorum pertinentiis, capellam S. Andreæ de Loreto, cum castro, & aliis suis pertinentiis, monasterium S. Mariæ in Portuno, cum omnibus suis pertinentiis, castrum montis Aldani, cum omnibus ad se pertinentibus, de quibus supradictis annis singulis Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ bisantium unum census nomine Forosemproniensis Ecclesia teneatur exsolvere. Ut autem majori parte gaudere possis in posterum, fines Episcopatus Forosemproniensis, tibi, tuisque successoribus confirmamus, sicut finibus ipsis idem Episcopatus distinguitur, & prædecessores tui eos usque ad hæc tempora rationabiliter possedisse noscuntur. Qui utique fines tales sunt, incipiunt ex parte Fani a Rivo majori, ubi intrat in Metaurum sub ponte S. Cypriani, & ascendit per ipsum rivum usque ad Trivium Suffanariæ, & descendit in Rivum putridum, ascenditque per eundem Rivum usque ad alium Rivum, qui vocatur Dulce, & per ipsum Rivum usque ad montem Aldi, & sic ascendit per Thesanum, usque ad terram Urbinatam descendentes per pontem Maurum veterem, ascenduntque iterum usque ad Rivum Candiliani, & sic durat per ipsum Rivum usque in focem Petræ pertusæ, & transilientes per montem Ferri transeunt usque ad Spongiam, & vadunt usque Rivum montis Catuli, & transeunt per castrum Noricle ad S. Blasium, & hinc ascendunt ad S. Petrum, & Campum, & descendunt ad apicem Albelli, ascenditque per fossam S. Marci, usque ad Crucem S. Martini, inde descendunt per fossam Dulionis, & Farasti ascendunt ad fossam Varangulæ, & sic durant ascenden. usque ad terram Salatam emergunt ad Senum Censue, & ascendunt in neulam Brunzalensem, & hinc usque ad Susannum fluvium transeuntes per Camajorem ascendunt in terram Boccabelli, & sic durant usque in montem Rilii, & transeunt per Rovetum descendunt in Foratum longi usque ad trivium Peossi, & ascendunt ad Crucem S. Bartoli, et sic per terram Marcellam descēdunt in rivum Callis, sic usque in Metaurum, qui primus finis est. Jus autem Episcopale in ecclesiis, & capellis, sive in monasteriis, castris, & villis, quæ infra hos fines continentur, tibi, & successoribus tuis duximus confirmandum, sicut jus ipsum antecessores tui juste percipere consueverunt. Præterea sententiam, quam piæ recordationis prædecessor noster Alexander Secundus de plebe S. Ioannis, quæ dicitur de Sorbitulo, cum cæteris Ecclesiis de massa Sorbituli, inter bonæ memoriæ Benedictum prædecessorem tuum Forosemproniensem, & Guillelmum Senogalliensem Episcopos protulit, & eam privilegii munimine roboravit, ratam habentes, eandem plebem cum præfatis Ecclesiis, decimis, oblationibus vivorum, ac defunctorum, & consecrationibus universis, tibi, & Ecclesiæ tuæ Apostolica auctoritate confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Ad majorem autem Ecclesiæ tuæ cautelam, ipsius sententiæ formam, sicut in ejus autentico continetur, inferius duximus adnotandam, cujus tenor talis est. Cum in Dei omnipotentis nomine, & reverentia in sacrosancto Lateranensi palatio D. Papa Alexander cum quampluribus resideret Episcopis, quorum hic sunt nomina, quæ sequuntur. In primis Dominus Ildebrandus S. Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, necnon & D. Petrus Damianus Ostiensis Ecclesiæ Episcopus, & D. Bonifacius Albanensis Episcopus, & D. Mainardus Sutriensis Episcopus, & D. Hugo Eugubinensis Ecclesiæ Episcopus, & D. Mainardus Urbinaten. Episcopus, & D. Arduinus Fanensis Episcopus, & D. Guillelmus Humanensis Episcopus, & D. Hugo Calliensis Episcopus, & D. Dominicus Pisaurensis Episcopus, & D. Lotharius Auximan. Ecclesiæ Episcopus, & alii quamplures, in quorum omnium præsentia surgens Guillelmus Senogalliensis Episcopus, inquit, Domine Pater Reverende vestræ sanctissimæ conqueror pietatis super fratre nostro Benedicto Forosemproniensi Episcopo, qui quandam ecclesiam nostræ diœcesis, cujus vocabulum est S. Ioannis, quæ dicitur in Sorbitulo, cum suis ecclesiis eidem massæ, quam nobis, nostræque ecclesiæ sacra contendit, & sibi temere usurpare præsumpsit, unde vestram deprecor pietatem, ut nostræ ecclesiæ justitiam facere dignemini. Tunc Dominus Petrus Damianus cœpit exponere, quatenus Dominus Victor sanctæ Romanæ Ecclesiæ Antistes, Forosempronien. ecclesiæ motus pietate paupertatis ejusdem cum decimis, & oblationibus vivorum, & defunctorum cum oblationibus universis miserando concesserit, suoque dominio mancipaverit ejusdem massæ ecclesias universas iisdem redditibus prælibatis, quo referente idem cæteri protestati sunt, hæc vera esset assertio. Quod audiens Dominus Papa Alexander, cunctis audientibus, placido ore inquit, quod a prædecessore nostro bonæ memoriæ D. Victore vobis referentibus statutum agnovimus, firmum, & ratum esse censemus, & præcipimus, ut deinceps D. Guillelmus Senogallien. Episcopus, nec illius successores inquietare audeant Benedictum Forosempronien. Episcopum, vel ejusdem successores in perpetuum. Quod si amplius inquietare tentaverit, sit in pœna ducentorum solidorum aureorum, medietatem Ecclesiæ supradictæ. Actum est hoc mense Maji, die vero 10. indictione 13. Ego Sergius sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriniarius hæc acta scripsi. Decernimus ergo &c. Si qua igitur &c. cunctis autem &c. Amen.

Ego Honorius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.
Ego Hugus Hostien & Velitermen episcopus.
Ego Pelagius Albanensis Episcopus.
Ego Nicolaus Tusculanen. episcopus.
Ego Leo tit. S. Crucis in Hier. presb. card.
Ego Guala S. Martini presb. card.
Ego Stephanus Basilicæ XII. Apostolor. presb. card.
Ego Gregorius tit. s. Anastasiæ presb. card.
Ego Thomas s. Sabinæ presb. card.
Ego Ioannes tit. s. Praxedis presb. card.
Ego Dec. Ss. Sergii, & Bacchi diac. card.
Ego Gregorius s. Theodori diac. card.
Ego Romanus s. Angeli diac card.
Ego Stephanus s. Adriani diac. card.
Ego Petrus s Georgii ad velum aureum presb. card.

Datum Laterani per manum magistri Guidonis D. PP. notarii 14. Kal. Iunii Indictione 12. Incarn. Dominicæ anno 1224. Pontif. vero D. Honorii Papæ III. an. 8.

12 S. ALDEBRANDUS (1) de Sorberulo, Cæsenatis diœcesis, cum esset canonicus Regularis, Ariminensisque Præpositus, Forosemproniensis Episcopus adlectus est, cujus sacrum corpus adhuc in cathedrali asservatur, coliturque pro protectore, tutelarique hujus civitatis, cujus festum celebratur die 1. mensis Maji. Hujus meminit Ferrarius in Catalogo, Rubeusque in Ravennati Hist. lib. 5. Res ejus gestæ ita recensentur in tabulis ejusdem Ecclesiæ. XII.

Sanctus Aldebrandus, natus in quodam castro, quod vocatur Sorbetulo de Boybo seu de Galiata, de Romandiola prope Cæsenam, & instructus in grammaticalibus perrexit ad studium in canonicam S. Mariæ de Portu de Ravenna de provincia Romandiola, ubi tunc septem liberales artes docebantur. Et tunc canonici Ariminenses carentes Præposito ipsorum, fecerunt, sicut alii capituli de dicta provincia Romandiola cum carebant Prælatis, & sic iverunt ad canonicam prædictam de Ravenna, & petierunt a domino doctore illius loci, unum hominem habilem, & sufficientem pro eorum Præposito. Habito cōsilio, & deliberatione tribuerunt eis s. Aldebrādū scientes ipsum esse sanctum, & piū, & in sacra Theologia, ac in decretalibus peritum, sufficientem repertum; & cum devotione, & reverentia susceperunt ipsum in eorum Præpositum. Et cum hoc esset, quod tunc non erant ordines mendicantium, ideo ipse prædicabat populo suo Ariminensi, & semel prædicando in platea ante Ecclesiam ipsius canonicæ Ariminensis (quæ hodie Alogia vocatur) & præcipue de vico Patarantie, & quod injuste, & indebite detinebant Portum Ariminensem, & partem de dicta platea, quæ bona erant dicti Ariminensis capituli, insurrexerunt cum furore unanimiter, & voluerunt

(1) Hunc defunctum esse tradit Clementinus in hist. Ariminen. lib. 1. an. 1119. ex ipsius fortè Ariminensis Ecclesiæ, aut Urbis monumentis. Cui tanto fecurius possumus credere, quanto majorem hiatum in confinio Seculi XI. & XII. ostentans hic Catalogus, commodiorem præbet locum ipsius quantumlibet longinquo Episcopatui. Unde Aldebrandum inter Fulcoinum, & Gualfridum locandum censet Papebrochius in Actis 1. Maii t. 1. pag. 151. Ubi de eo plura.

lucrunt ipsum capere, ipse vero fugiens de pergulo, recuperavit se in campanile dicti capituli, in quo stetit per mediam diem, & videns ipsum populum perseverantem volentem ipsum interficere, timendo mortem, petiit recessum à civitate Ariminensi. Exiens de civitate invenit in strata (ante monasterium S. Gaudentii) Nuncios destinatos ex parte capituli Forosempronien. & populi, & genuflexerunt, & præsentaverunt sibi electionem Episcopatus Forosempron. Ipse vero, gratias primitus detulit Deo, recepit, & acceptavit dictam postulationem cum intentu curare animas hujus populi, ut ait: qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Et confirmatus per Papam disposuit se bonum operari, & tunc incepit Ecclesiam magnam, quia antea parva erat, prope puteum ipsius Ecclesiæ; quam Ecclesiam magnam consummavit cum a parte tecti; residuum vero cum muris consummavit D. Thomas Accarigii Archipresbyter Forosempronien. capituli; & propter suam sanctitatem præterea concessit Episcopatui Forosempronien. Massam Sorbetuli.

a Ita locus emendatus à Papebrochio.

Inter alia sic agebat: cubiculum in camera pulchrum habebat, & de nocte inter lecticam, & parietem super scamno, & palmitibus vestitus jacebat, carnes non comedebat, vinum parum non gustabat, Cilicium ferebat, ut plurimum jejunabat, & canipa aperta pro pauperibus stabat, ad domos pauperum cibos mittebat, diebus festivis Forosemproniensi populo prædicabat. Et semel prædicando erant multæ hirundines in Ecclesia cantantes, prædicantem populus non audiebat, ipse præcepit ut tacerent, & tacuerunt. Semel in die audientiam dabat, ita quod quilibet sua necessaria facta narrare poterat. Mansuetus homo fuit, & gratiosus. Postea veniendo ad penuriam mortis, quia vixerat per spatium circa centum annorum, & quia nihil gustabat, Pernix quædam decocta in duobus paropsidibus fuit præsentata adhoc, ut de ipsa gustaret; ipse vero respexit eam, & memorando quod carnes comedere non consueverat, super eam manu sua fecit signum crucis, & præcepit ut ad forestam rediret, & statim revixit, & recessit viva volando coram præsentibus, & adstantibus. Et statim petiit de cerasis, & erat de mense Januarii. Domicilli cogitantes quod tempus non erat, tacebant compassionabiliter, & adstantibus S. Aldebrandus ait; Ite ad altare, super quo consueveram celebrare, euntes invenerunt de Cerasiis recentibus, & sibi eas præsentaverunt. In infirmitate sua mortis, & antea vivendo in sanctitate ibant ad eum Dæmoniaci, & vexati à spiritibus immundis, & ipse eos respiciebat, & cum risu signo crucis signabat, propter quod Deus illæsos dimittebat. Multi de Ancona, & ab aliis locis diversis infirmitatibus gravati ad ipsum perrexerunt, & liberati recesserunt. Demum reddendo animam creatori de nocte præcedente ante Kalendas Maji in hora matutinali, tres campanæ, quæ erant in campanili Ecclesiæ Forosempronien. Episcopatus miraculose nemine ipsas tangente à se ipsis pulsabant in cantu, secundum consuetudinem pro mortuis. Et de mane ipsum corpus fuit in Ecclesia positum, & pluendo non pluebat super medietatem Ecclesiæ, quæ medietas erat tunc discooperta, & non consummata, & sic in Kalen. Maji fuit sepultus; ideò in tali die celebratur ipsius festum.

Et sepulto corpore canonici ordinaverunt, quod potus daretur multis, qui venerant de civitate Urbini, Callii, & ipsorum comitatu; & de uno vase vini capacitate quatuor quartarum biberunt bene duo millia personæ. Et non deficiente vino dicti vasculi, quidam ex invidia (dixit) o diabole! quid est hoc, quod vinum istud non diminuitur? & tunc vinum in dicto Vase incepit deficere. Transactis duobus annis, sacrista veniens ad pulsandum matutinum audivit in dicta Ecclesia Angelicum cantum, propter quid timuit: sed pergens ad cameram domini Archipresbyteri ipsum vocavit, & (venit) ducens secum canonicum, & stantes ante ostium Ecclesiæ audiverunt divinum cantum, & magnā luminariam viderunt in dicta Ecclesia super sepulchrum in pede Ecclesiæ dicti S. Aldebrandi, super quo sepulchro tectum Ecclesiæ non erat consummatum, & intrantes in Ecclesiam neminem viderunt, & ulterius audierunt; sed lumen magnum stabat super dictum sepulchrum, & cogitabant diem esse, & hora erat matutinalis. Et nemo ipsorum loquebatur, ita stabant stupefacti, & steterunt usque ad diem. Postea cogitando super negotio miraculi transtulerunt ipsum corpus S. Aldebrandi in altare capellæ, quæ erat prope capellam magnam, & tunc Paganuccius Mascali recepit unum reliquium digiti sui, & morando in sua domo statim præsentit infirmitatem in corpore magnam. Cogitando de facto reportavit digitum: & astando ante altare ipsius genuflexo visibiliter recessit de sua manu dictum reliquium ad suum corporis locum. Et quidam de Eugubio de nocte ivit ad lampadem dicti altaris, & accepit oleum de ipsa, & (stetit) amittens lumen, & sensum, nec poterat de dicta Ecclesia exire. De mane canonici posuerunt ipsum ante altare, & statim lumen oculorum recepit. Populus Fanensis vicit civitatem Forosemproniensem, & pro despectu asportaverunt duas campanas de Ecclesia S. Aldebrandi, & posita in campanili Fanensi non pulsabant. Videntes miraculum reportaverunt dictas campanas ad pristinum locum, & cum fuerunt in medio Pontis S. Cypriani, ipsæ campanæ, quæ erant super currum, pulsare cœperunt.

13. B. RICHARDUS Forosemproniensis Epis- XIII.
copus, haud satis constat, quo tempore vixerit; fatentur plerique ex Ordine S. Francisci vitam instituisse. Hujus meminit Bustus in Raf: p. 2. serm. 27.

14. GENTILIS anno 1255. ad quem scribit Ale- XIV.
xander IV. ut quiete Ecclesiam S. Joannis de Sorbetulo Senogalliæ diœcesis, & medietatem bonorum monasterii S. Mariæ de Portino ejusdem diœcesis mensæ Episcopali unitorum retineat. Datum Neap. 2. Id Martii Epist. 225. fol. 30. an. 1. Reg. Vatic. Obiit temporibus Martini IV.

15. JACOBUS de Clusan, subdiaconus Aposto- XV.
licus, a capitulo electus confirmatur ab Honorio IV. an. 1285. 5. Kal. Martii ex Reg. Vatic. Epist. 322. fol. 88. Decessit anno 1295.

16. MONALDUS Canonicus Salerburiensis a XVI.
Bonifacio VIII. in demortui Jacobi locum substituitur anno 1295. 4. Id. Octob. ex Regest. Vatic. Ep. 563. f. 158. ann. 2. Obiit ann. 1304.

17. JOANNES successit Monaldo ex Abbate S. XVII.
Angeli de Gaifa Ordinis S. Benedicti Urbinatensis diœcesis; a capitulo postulatus confirmatur a Benedicto XI. an. 1304. 13. Kal. Martii ex Reg. Vatic. Ep. 444. ann. 1. consecratur eodem anno per Episcopum Card. Tusculanum.

18. N. Ordinis Minorum, defuncto Joanne eligi- XVIII
tur ab eodem Benedicto XI. an. 1305. Kal. Junii; ita habetur in Reg. Vatic. Ep. 789.

19. PETRUS autem ex canonico Eugubinæ XIX.
Ecclesiæ a capitulo electus confirmatur a Joanne XXII. an. 1317. 8. Kal. Maji, & per Niculaum Episcopum Card. Ostiensem Avenione consecratur: translatus inde fuit ad Ecclesiam Eugubinam an. 1327. ut legitur in Reg. Vatic.

20. PHILIPPUS Archipresbyter Plebis de Mo- XX.
natello diœcesi civitatis Castelli creatus Episcopus Forosemproniensis an. 1327. 7. Kal. Octob. ex Reg. Vatic.

21. ARNALDUS vero 1334. translatus inde ad XXI.
Ecclesiam Aptensem in Gallia 1342.

22. UGOLINUS, Præpositus Ecclesiæ Urbina- XXII
tensis, eligitur Episcopus a Clemente VI. anno 1342. 12. Kal. Decemb. ex Reg. Vatic. Ep. 84. fol. 168. ann. 1. lib. 6. Hujus meminit Alexander Carthagena lib. 5. cons. 119. Obiit anno 1363.

23. Fr. GALVANUS Patavinus, ex Ord. Ere- XXIII
mitano S. Augustini effectus est 1363. 4. Id. Decemb. [„ *Hujus meminit Portenarius in hist. Patav. l. 9. c.* „ 27. Mandos.]

24. ODDO, Pisauriensis, eadem Forosempro- XXIV
niana dignitate fulsit 1379. Fuit Poeta insignis, ac varia literatura clarus. Decessit anno 1408. sepultusque est in cathedrali cum hac inscriptione,

Hic jacet extinctum corpus venerabile nostri
Oddonis, Dominus Præsul, Pastorque benignus
Ipse fuit virtute micans, doctorque Camœnæ
Pisauro genitus, Raneri sanguine clarus.
Ossa dedit terris, cœlumque animamque reduxit.
Millesi. & . . bis quater exegit annis.

25. ROEL-

XXV. 25. ROELLUS de Roellis, Ariminensis, factus Episcopus 1408. Decessit 1420.

XXVI 26. JOANNES de Verruculo Abbas Castelli Durantis adlectus est 1420. Id. Augusti. E vivis exemptus est 1432. Hujus meminit Alex. lib. 5. cons. 119.

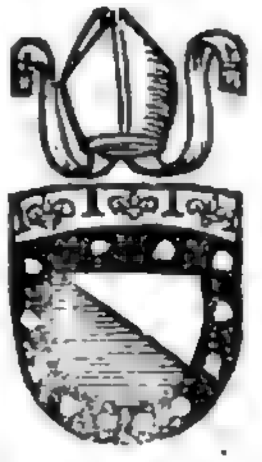

XXVII. 27. DELPHINUS Gozzadinus Bononiensis Carthusianus, Episcopus Pennensis, ad hanc Ecclesiam translatus fuit 1432. 10. Kalen. Aprilis, de quo superius lib. 1. Obiit 1434.

XXVIII. 28 ANDREAS de Monticulo Episcopus Carpuliensis, huc translatus 8. Id. Septembr. 1434. eodemque ann. 4. Kalend. Novembris ad Auximanam Ecclesiam translatus fuit, ex lib. provisionum praelatorum. De translatione Andreæ ab Ecclesia Forosemproniensi ad Auximanam, mentionem facit Concilium Basileense, ubi forte tunc Andreas præsens erat, in literis ad Auximanum populum datis, eo ipso anno, quo Eugenius illum transtulerat: tenor literarum est hujusmodi ab originali desumpto, quod extat in archiv. Auximanæ Eccl.

Sacrosancta generalis synodus Basileen. in Spiritu sancto legitime congregata universalem Ecclesiam repræsentans dilectis Ecclesiæ filiis prioribus, populo, & communitati civitatis Auximanæ salutem, & omnipotentis Dei benedictionem. Novissimis diebus uti percepimus S. D. Eugenius cupiens Ecclesiæ Auximanæ de optimo pastore utiliter providere ad Ecclesiam ipsam transtulit venerabilem Andream de Monticulo decretorum doctorem olim Episcopum Carpulien. & nunc Forosempronien. magnis ejus virtutibus sic exigentibus, qui cum in hoc sacro concilio longo tempore fuerit, & tamquam notabile, & utile membrum ipsius, circa negotia universalis Ecclesiæ, quæ hic ardua tractantur, prudenter cum magna diligentia semper se habuerit, adeo quod a nobis commendatione, honore, & dignitate quamvis magna dignitas judicetur, speramusque quod hujusmodi de eo translatio facta vobis erit grata. Ecclesiæ autem nondum grata, sed futura est utilissima. Vos exhortamur in Domino, & attente rogamus, ut eum favorabiliter, & cum debita reverentia recommissum suscipiendi velitis omnem diligentiam adhibere ad Dei, & Ecclesiæ sacrosanctæ reverentiã, ac ejus ornamenta virtutum, quod dictæ Ecclesiæ possessionem faciliter consequatur. Ipse enim Episcopus cum nequeat personaliter, hic in negociis, & Ecclesiæ universalis implicitus ad dictam possessionem consequendã accedere, procuratores suos legitimos mittit, & quoniam, ut diximus, pro fide hic diligenter laborat, rogamus vos, ut velitis dictis procuratoribus suis consiliis, & favoribus assistere opportunis, adeo quod favore vestro, ac etiam intuitu nostro totius Episcopatus possessionem sine aliquo impedimento possit obtinere, quod nobis certe gratissimum erit, & ex hoc sacrum concilium vobis multum obligabitis, Ecclesiæ, & populo vestro, ut diximus, de ejus persona salubriter provisum erit, & vos omnes postea nobis contentare poteritis.

Datum Basileæ 10 Kal. Decemb. anno Domini 1434

Loco plumbi † sacrosanctæ synodus Basileen.

XXX 29 GABRIEL de Benveduto, Eugubinus, Episcopus adlectus est 1434. die 19. mensis Novembris; fato functus est 1449. hujus item meminit Alex. in suis cons. lib. 5.

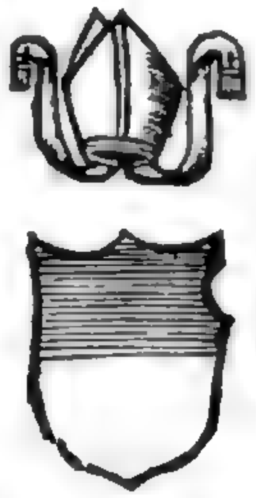

30. AUGUSTINUS Lanfranchus, nobilis Pisanus, Præpositus ecclesiæ S. Mariæ de Ponte novo Pisarum, hanc sedem obtinuit 1449. 4. Kalend. Julii. E vivis exemptus est 1469. sepultusque est in Cathedrali in ara marmorea cum hoc epitaphio. XXX.

Augustinus Lanfranchus nobilis Pisanus ex nobili Lanfranchorum familia per annos xx. huic Ecclesiæ præsidens Episcopatum prædiis reddidit ampliorem, primum quotidianas distributiones Ecclesiæ servientibus dari instituit. Anno ætatis suæ LXXV. corpus hic, animam vero superis reddens. anno Domini M.CD.LXIX. septimo Kalendas Octobris.

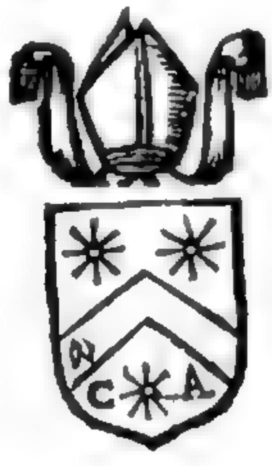

31 HIERONYMUS Sanctuccius a Urbinas, adlectus est anno 1470. hic ampliorem, commodioremque sedem sibi, suisque successoribus paravit, ut ex hac marmorea subjecta constat inscriptione. XXXI

a Hujus meminit Melotius in Floren. illust p 443 eumque Bartholomæum vocat.

Beatis Aldebrando Pontifici, & Maurentio martyro sanctissimis, optimisque Forosemproniensium patronis, Episcopus eorundem Hieronymus Sanctutius Urbinas, ex Ecclesiæ redditibus in suam, suorumque modestam habitationem, procurante Francisco de Actis diligentissimo negotiorum gestore, novas domus has erexit, ac disposuit melius.

Cæterum Hieronymus Urbini decessit, sepultusque est in Cathedrali prope sacrarium, cum hoc epitaphio.

Hieronymo Sanctutio Urbinati, Episcopo Forosemproniensium, sanctimonia, prudentiaque insigni, nec minus de sancta Romana Ecclesia, quam de sua benemeriti fratres pientissimi posuere. Vixit annos VI. & LX. menses x. dies v. Obiit Urbini die v. & xx. Julii, anno salutis MCDXCIV.

32. PAU-

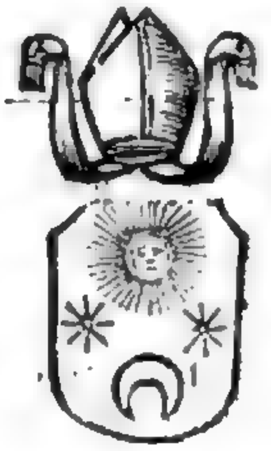

XXXII. 32. PAULUS a Middelburgo è Zelandia sui seculi Mathematicorum facile princeps, cujus egregias laudes [a], atque encomia Julius Cæsar Scaliger commemorat contra Cardanum exercit. 266. Forosemproniensis adlectus Episcopus est, in favorem Maximiliani Imperatoris 1494. die 30. mensis Julii. Scripsit de recta Paschæ celebratione, de die passionis Domini nostri Jesu Christi. De numero armorum contra usurarios, pluraque alia ingenii monumenta reliquit. Romæ excessit è vivis 1534. sepultusque est in ecclesia S. Mariæ de Anima prope sepulchrum Adriani VI. cum hac inscriptione.

[a] Laudatur à Valerio Andrea in Bibliotheca Belgica. Miræus.

Paulo Antistiti Forosemproniensi, Middelburgo insigni inferioris Germaniæ oppido viro liberalium artium disciplinis, pietate, animique moderatione longe omnibus anteponendo, a Julio II. et Leone X. Pontificibus ad præsidendum Lateranensi concilio electo, et evocato, vitæ suæ curriculo annorum LXXXVIII. in gloria exacto, restitutaque Deo Romæ inter Germanicas Ecclesiasticas divinæ sui parte, Petrus Vortius Episcopus Aquensis Referend. & sacræ Rotæ Locumtenens, & Federicus Clavarinus utriusque Censuræ Doc. & eques executores pos. Obiit xix. Kalend. Januarii anno à partu Virginis M. D. XXXIV.

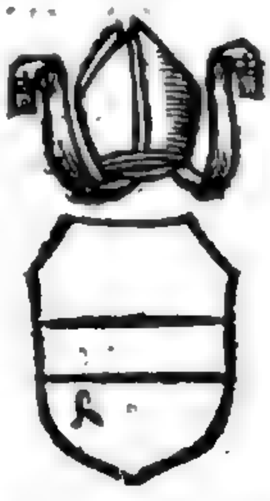

XXXIII. 33. JOANNES Guidiccionius, Lucensis, [b] ad hanc sedem ascendit anno 1524. die 18. mensis Decembris. Hic in poetica laude lauream tulit insignẽ, in utraque lingua apprime excultus. Hetrusce autem ejus suavitatis erat, ut omnibus sui seculi videretur anteferendus. Quamobrem plures edidit orationes, atque epistolas, in quibus solidioris doctrinæ non desunt nervi, cum mirifico lepore dictionis. Romanis Gubernator adscitus jus dixit, atque apud Regem Gallorum, Cæsaremque legatione functus est; cumque Æmiliam administrasset, ac mox Picenum frænaret, vitam finivit in patria doctis omnibus luctus, ac mœror futurus anno 1541. ac in primaria æde sepultus, cujus epitaphium hic ascribendum putavi.

[b] De eo Ghilinus in Theatro p. 1. pag. 83. & Gaddius de Script. t. 1. pag. 208. Mandos.

Joanni Guidiccionio Præsuli Forosempro-

A *niensi sapientissimo viro, literatura, judicii dexteritate ornato, legatione apud Cæsarem, Urbis, Flaminiæ, Picenique gubernatione cum laude functo, Paulii III. obsequiis domi, militiaque præclare exercito. Vixit an. LXI. Bartholomæus Cardinalis patruus, & Ant. frat. pos.*

Ad Joannem elegiacum carmen scripsit de laudibus villæ Bartholomæus Guidiccionius, qui sub Paulo III. Cardinalis, & Episcopus Lucensis obiit, dum Lucano ruri, aulæ Romanæ vitandæ gratia secesserat, vitamque privatam hisce carminibus delineavit.

Ad Joannem Guidiccionum.

Quis locus in terris umbroso gratior antro,
Et quæ congesto cespite tecta casa est.
Seu tenduntur aperta patentis ubi æquora campi,
Sufficiuntque avido gramina læta gregi.
Sive ubi mons subjecta virens prospectat in arva,
B *Cui sylva intonsum vestit opaca caput.*
Hic mihi securam contingat ducere vitam
Inter pastores, inter & agricolas.
Non somnos adimunt cura, nec avara cupido,
Gloria nec falsis ludit imaginibus.
Pan pater, & spreto facilis Sylvanus olympo
Optarunt ruris dicier esse Dei.
Pieridas olim pastor conspexit in altis
Vallibus, Ascræas dum sequeretur oves.
Te dignum est, quæ monstrat iter tibi vivida virtus,
Qua tua mens cœpta tendere sane via.
Parvus ut ingenti crescat tumefactus alumno,
Et laso certet Setchius Erydano.
Urbs tibi, septenum quæ tollis ad æthera culmen,
Convenit; hæc cursu est area digna tuo.
Rura mihi, & sola frondosa palatia sylvæ,
Regiaque angusto non operosa lare.
Hic pecore exiguo dives, & pauper agello
Inscribam teneris carmina corticibus.
C *Cespiteque in viridi, & molli meditabor in umbra,*
Quæ dulci excipiat fistula blanda sono.
At mons, convallesque cavæ, & specus omne sonabit;
Discet & acceptos reddere sylva modos.
Spreta nec ignavo squalebunt arva colono,
Raptori nec erit de grege præda lupo.
Nigrescent culto proscissa novalia campo,
Ter latam invertet vomer aduncus humum.
Et juga convertens captis aget ordine sulcis
Urgens incœptum curvus arator opus.
Ipse, laboranti dum terra condit aratrum,
Spumantem infundam pocula grata mero.
Jamque seges culmum, & teneras formabit aristas,
Quæ latuit jactis condita seminibus.
Ast ubi jam matura manus armatus acuta
Falce feret dextrum messor in arva pedem,
Per sulcos densis sternetur terra maniplis,
Quos palea obtorta vinclet agricola.
Huic messem plenis pubes bona suggeret ulnis,
Aspiciam tacita gaudia mente mea.
D *At vitulus Cereri fumantes imbuet aras*
Diffusis salsa cornua prima mola.
Nec sentire sinet, quos sydere Phœbe calores,
Quosque simul faces Bacche liquore tuo
Convivas super intendens umbracula quercus,
Et buxus raucis curva foraminibus.
Virginibus mixti pueri cum plena tumescet
Uva imbuta pater nectare Bacche tuo,
Incedent tibi nec ferentes sancte quotannis
Vimineis grati primitias calathis.
Ipse levis argutos percurram pectine nervos
In medio, & tenui carmina culta sono.
Ipsa simul feriet pede terram, & sydera voce
Læta pio vatem turba secuta choro.
Fundentur stabulis mugitu in pascua vaccæ,
Præcedet tardo, virque, paterque pede.
Pastor aget, juxtaque canum custodia solers,
Quæ vigil intentas arceat insidias.
Gramen oves tenerum carpent dumeta capellæ,
Et saturæ referent ubera plena domum.
Caseus, & nitida non deerunt vellera lanæ,

A *Candida, sed variis inficienda modis.*
Sæpe truces agitabit apros animosa juventus,
Fortis in adversos tela cruenta feret.
Ast ego secura speculabor ab arbore pugnam,
Hortatus celeres voce sonante canes,
Quominus incessent latratibus, undique densi
Vibrantem rabido fulmina dente ferum;
Necnon & choreas juvenes, teneræque puellæ
Ducent, quos junctis nectet amor manibus.
In numerum læti saltabunt, & pede docto
Conversas repetent, ancipitesque vias.
Ut figulus facili componens pocula dextra
Currentem celeri versat in orbe rotam.
Atque agiles aliquis qui ducat in aere gyros
Alterna invertens concita membra vice;
In caput, inque pedes circumvolvetur, ut in se
Procurrunt tereti mala voluta fuga.
Turba chorum premet arcta, acuet, jacietque Cupido
Improbus è pharetra spicula lecta sua.
Hæc mihi Dii firment, qui si dignabere sylvas,
B *Et non spreta suis tu quoque rura Deis.*
Horrentes umbras inter, saltusque profundos,
Lympha ubi muscoso garrula fonte cadit,
Surgentis clivi in dorso delubra tenebis,
Et cadet ante tuos hostia multa focos.
Et tibi Alexander, quæ Phœbo, ipsique Lyæo
Pastores voti sacra rei facient.
Occurrent satyrique bicornes, & pater ipse,
Cujus in umbroso vertice sylva viret.
Sylva Deo nomen, capitique imponit honorem,
Et cultu dignum cana senecta facit.
Teque omnes mirati ostro fulgente decorum,
E supero credent numen adesse choro.
Ipse senex agreste decus tibi, grandiaque ultro
Aptabit capiti lilia dempta suo.
Quin etiam (neque enim vox est obscura Deorum)
Auditus sacra Faunus in Albutia.
Farnesi manibus sceptrum cape, quod tibi servo,
Et quæ te fatis debita regna manent;
Te Latii mea regna manent, & quæ tibi septem
C *Roma sacrum ostentat collibus alta caput.*
Hæc ille excerpere suis de collibus ambo
Vocem, & de tumulo plausit uterque suo.
Aureus ipse pater quo rege incognita bella
Gentibus, & fruges terra inarata debeat.
Quique simul surgentem Eoo prospicit ortu
Quaque cadet gemino respicit ore diem;
Tarpeja quatiens nubem de rupe coruscam
Annuit, & lævum Jupiter intonuit;
Cumque supercilio terra sola cærula ponti
Movit, & æthereas sydera celsa domos.
Jusserat immitis Rex, vetuere Quirini
Roma tuum in Thuscis fata perire vadis.
At neque Alexander dextro sine numine divum
Servatus Thuscis est tibi nuper aquis.
Nimirum, tua qui fatis ad sceptra vocantur,
Læva queunt nullis perdere fata modis.

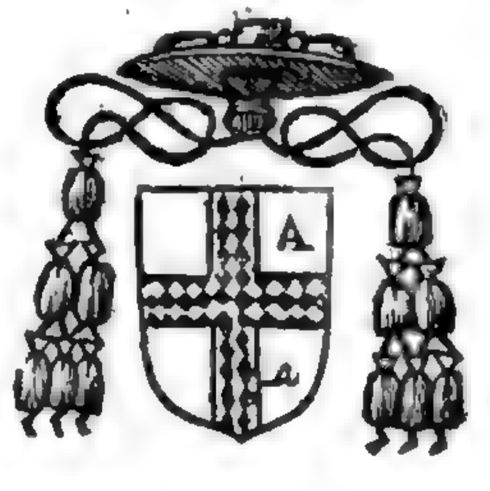

XX XIV. 34 NICOLAUS Ardinghellus a, Florentinus, Petri filius, ex canonico Florentino, & secretario Pauli III. atque apud Franciscum I. legato, eadem

a De eo in Notitia

A dignitate nobilitatus est 1541. die 29. mensis Julii, atque ab eodem Pontifice Senatoria purpura sub titulo S. Apollinaris est insignitus 1545. Romæ jam senex communi fato concessit, Præsul doctissimus, ac suavissimis moribus, ut Petrus Victorius in quadam perelleganti præfatione in Ciceronem ad eundem inscripta, abunde testatur. De eo nos plura in nostris additionibus ad Ciaconium. Apud S. Mariam supra Minervam tumulum accepit, cum sequenti elogio. viror. Illust. Acad. Flor. par. 1. p. 65. Alamanf.

D. O. M.

Nicolao Ardinghello Florentino primariæ nobilitatis viro, quem juris utriusque Consultissimum, omnisque virtutis, ac sapientiæ laude præstantem, ad Episcopatum Forosempronienfem provectum cum Paulus Tertius Pont. Max. Piceno primum cum honore Vicariæ legationis imponeret, deinde supplicum libellis præficeret, demum in sacrum Cardinalium Collegium adoptaret, tituloque
B *sancti Apollinaris insigniret, non tam hominem, quam honorem cohonestare visus est. Annos natus quatuor, & quadraginta in medio virtutum, & honorum ereptus, acerbum sui desiderium reliquit omnibus 10. Kalendas Septembris M. D. XLVII. Alexander Rufpulus, Bartholomæi, & Mariæ Ardinghellæ filius, ob memoriam erga consanguineam optimam voluntatem pos. anno. post conditam salutem M. DC. I.*

35 ALOYSIUS Ardinghellus, Florentinus, frater supradicti Cardinalis, eisdem Ecclesiæ Episcopus declaratus est ex cessione fratris 1547. die 16. mensis Martii. Perusiæ, atque Viterbii vicelegatus fuit, cumque sanguinis nobilitate summæ prudentiæ laudem conjunxit. Obiit postremum diem 1569. die 9. mens. Feb. sepultusque est in Cathedrali. XX XV.

36. ALEXANDER Mazza ex oppido Bibiena Florentinæ diœcesis, a Pio V. Pontifice alias sanctissimo, ad hanc sedem evectus est 1569. prima die XX XVI.
C ineuntis Aprilis. Cujus cum hic deinde dignitatis fulgor impares perstrinxisset oculos, plane ostendit, haud æque tutum esse in herili obsequio, ac in luce hominum cum dignitate versari; Principesque alioquin prudentia claros haud semper collimare ad scopum, cum ex affectu, ex domesticis curis, ad publicas sustulere indignos. Siquidem Alexander adeo in Foro-Semproniana Ecclesiæ administratione obtorpuit, ut modico censu inspersum, Gregorius deinde XIII. Pontifex episcopali munere abire compulerit. Itaque Patavium profectus est, ibidemque vitam finivit.

37 HORATIUS Montegranellus, Eugubinus, civisque Romanus, ejusdem Ecclesiæ Episcopus adlectus est 1575. die 29. mens. April. Decessit 1579. Aprili mense; sepultusque est in Cathedrali. XX XVII

38. OCTAVIUS Accorambonus, Eugubinus, ac civis Romanus, Forosempronianus declaratus est 1579. die 15. mens. Martii, quam ille Ecclesiam ad 30. annos administravit. Palatium episcopale XXX VIII.
D ampliavit, sacram turrim erexit, publicas supplicationes, precesque instituit, appellatus Pater Pauperum, ac singularis castimoniæ titulo insignis. Cum eo munere volens abiisset, spoliorum collector in Lusitaniam missus est, reversumque in Italiam Archiepiscopum Urbinatem Pontifex declaravit. Romæ è vita discessit die 23. mens. Maji, sepultusque est apud S. Gregorium in sepulchro, quod sibi vivens paraverat cum hac inscriptione.

D. O. M.
Octavius Accorambonus
Episcopus Forosemproniensis,
sibi gentilibusque suis
vivens posuit anno Jubilæi M. DC.
ætatis LXI.

39 JOANNES Canalius, Typhernas, successit Octavio 1609. die 2. mensis Augusti. Romæ postremum diem obiit 1612. XX XIX.

40 LAURENTIUS Landus, Velitrensis, XL.

ejusdem

ejusdem Ecclesiæ Præsul adlectus est an. 1612. die 4. mensis Julii. Hic Cathedralem exornavit, decentiori loco sanctorum reliquias excepit Episcopales census auxit. Decessitque 1627. sepultusque est in Cathedrali cum hoc epitaphio.

Laurentio Lando Veliterno, hujus Forosemproniensis Ecclesiæ Episcopo integerrimo, quem hic quiescere ne putes, nam gregi, quem pastor sedulo pavit, nunc invigilat custos. Desiit esse mortalis anno Domini M. DC. XXVII. ætatis suæ anno LXIII. Benedictus Landus in Episcopatu successor, & Clemens fratres patri amantissimo P. C.

A

XLI. 41 BENEDICTUS Landus Laurentii frater, ad eandem sedem evectus est 1627. cum Antonii Barberini Cardinalis S. Honuphrii Auditor esset. Hic Cathedralem restauravit elegantioris formæ schemate, diœcesimque ampliavit ex nova quinque oppidorum jurisdictione. Plures lites, simultatesque inter cives mucrone suæ prudentiæ jugulavit, aliasque præclaras operas perfecit, quæ verum, piumque addecerent pastorem. Vitæ autem tranquillioris desiderio semel obtentæ Ecclesiæ nuncium remisit anno 1632. in patria deinde extremos clausit dies. Iacet in ecclesia S. Laurentii prope parentem, & fratres, ubi hæc leguntur cœnotaphia.

Ascanio Lando Clementis, & Alexandræ Bisciæ filio,
patris virtutum æmulatori studiosissimo, gentilitiæ nobilitatis
omnigena scientiarum cognitione cumulatori eximio,
sex e Claudia Cælia conjuge lectissima filiorum,
quos a nobis fama nihil abesse præsentes etiam lapides contestantur,
educatori piissimo octogenario è vivis sublato
Anno M. DC. VII.

Clementis doctrina, pietate,
ac prudentia non vulgari ornato,
fratrum ætate maximo,
ab iisdem patris instar habito,
tanti amoris rependori gratissimo,
post multos liberos
ex Ormisia Torusia uxore
genii probitate æque, ac generis
splendore conspicua genitos,
laudabili vita Romæ perfuncto
Anno M. DC. XXXVII.

Hortensio I. C.
Ecclesiasticæ dignitatis post Landum
gentilem suum
Vaticanæ Basilicæ Canonicum
trecentorum annorum spatio
in familia interpolatæ
instauratori,
Veliternen. Cathedralis Ecclesiæ
Canonico,
dehinc Archipresbytero immatura morte
oppresso Anno M. DC. X.

Laurentio I. V. & politiorum literarum
peritissimo,
animi celsitudine admirando,
Pauli Quinti summi Pontificis sapientia
Forosemproniensium Episcopo creato,
tribus lustris in exactissima pastorali cura
exactis inter oves commissas
non sine ingenti illarum mæstitia sepulturæ
commisso Anno M. DC. XXVII.

C

Benedicto jurisprudentia celeberrimo,
ex primariis Urbis Advocatis
ab Urbano VIII. Pontifice ter maximo
Card. S. Honuphrii fratris Auditori selecto,
Laurentio in Episcopatu successori
meritissimo, inter sacræ Visitationis Apostolicæ
Antistites ascito,
Ad meliorem vitam translato
Anno M. DC. XXXVIII.

Basilio inculpabili vita solerti,
œconomia,
varia literatura insignito,
in referta laudum copia tumulato
Anno M. DC. XXVI.

Hieronymo I. V. D. multis præturis,
ac muneribus decorato
undecima post Basilium die
honestissima fama mortalitatem
exuto.

Joannes Baptista Episcopus Forosempronien. & Franciscus
Clementis filii parentibus, patruisque grati animi monumentum
indissolubilis concordiæ
exemplum posteritati imitandum P. P.
Anno M. DC. XL.

XLII. 42 JO. BAPTISTA Landus, Benedicti, ac Laurentii nepos, in hunc Episcopatum successit, avitæ virtutis æmulus, ac prope par, Urbano VIII. Pontifice Maximo sedente, an. 1633. die 24. mensis Januarii, quo ipso die inauguratus fuit. Die vero 7. mensis Maji ejusdem Episcopatus iniit possessionem. Ovium sibi commissarum utilitati studuit quam maxime, nullumque non movit lapidem, ut cum populo clerum ad puriores mores traduceret. Taurini ultimum vitæ spiritum pie Creatori reddidit anno 1646. mense Maji, cum pro Innocentio X. Pontifice Maximo Apostolicæ sedis Nuncii munere fungeretur.

XLIII 43 * IO. BAPTISTA Zecchadorus utriusque signaturæ Referendarius, Lando successit die 24. Augusti 1648.

* Ex Append. tom. 1.

A D D I T I O.

(„ *Conservatorium Orphanarum puellarum excitavit, & S. Aldebrandi reliquias solemniter transtulit, reposuitque sub ara majori Cathedralis. E vivis abiit plenus meritis, & ætate die 19. Novembr. 1696. tumulumque accepit in Cathedrali.*

XLIV „ Fr. LAURENTIUS *Fabri, Bononiensis, Ordinis minorum Conventualium, cum in Patria universitate Metaphysicam publice profiteretur, Romam vocatus S. Officii Consultor est declaratus, deinde 6. Decemb. an. 1696. Forosemproniensis Episcopus adlectus est. Obiit an. 1709. die 17. Aprilis nonagenarius, sepultusque est in Cathedrali, quam pretiosa supellectile ditaverat.*

D

„ CAROLUS *Palma, Urbinas, Patriæ Metropolitanæ Canonicus Pœnitentiarius, ad hanc sedem evectus 1709. mense Junio. Fratrum Capuccinorum Ecclesiam consecravit; pergitque summa pietatis, & prudentiæ laudem commissum sibi gregem custodire.*) XLV.

LEO-

LEOPOLITANI, SIVE FERETRANI EPISCOPI.

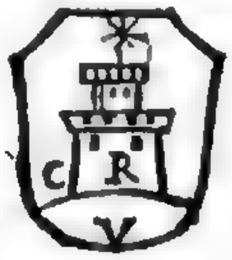

SAncti Leonis civitas, quæ etiam Leopolis appellatur, in supino, arduoque colle constructa Urbinatis ditionis in Flaminiam provinciam spectans, tametsi perantiqua sit, ex ingrato tamen scriptorum silentio, vix unquam apud antiquos scriptores ejus memoria occurrit. Unus Luitprandus narrat illic Beringarium clarissimum Ducem confugisse, cum Imperatoris Othonis iracundiam declinaret. Ex recentioribus meminerunt multi, sed parce, nimisque jejune, cujus perdifficilem accessum, situmque fortissimum ita descripsit Pamphilus in lib. I. de laudibus Piceni.

Arduus asper adit mons celso culmine cœlos
Undique permagnis San Leo cinctus agris.
Hunc homini fas est nunquam conscendere montem:
Aeriæ rupes, summaque saxa negant.
Frugifer haud tenuis sedet alto vertice campus,
Sufficit & multis frugibus ille viris.
Limpidus undisonis volitans è cautibus antri
Fons rigat herbiferos cursibus uber agros.
Difficilisque aditus, vix tandem pervius uni:
Ictibus ulla nequit vertere bomba locum.
Thesauros Ducibus servat discrimina totos,
Si procul insidiæ, si dolus omnis abest.
Sed tamen (ut vere jam dixerat ille Philippus)
Nil tutum, si auri pondere asellus adit.
Omnis enim Ducibus victoria digna modernis,
Vel datur argento, vel datur ipsa dolis.
Lancea signiferis nostris argentea bellum
Efficit, aut vulpes digna trophæa parant.
Natus Alexandri cupit jam Borgia Sexti,
(Sit licet aerius) proditione locum.
Hunc quoq; militibus Medices Leo Maximus urget,
Et caput ex hominum seditione brevi.

In maximæ tamen felicitatis partem hujus civitatis poterit computari, Feretranensem clarissimam protulisse gentem, tot Ducum, & Principum, tot bellatorum feracissimum seminarium, quæ demum in Urbinatium dominatu, Roboream gentem excepit, qua extincta antiquum Romanorum Pontificum jugum, Urbano VIII. Pontif. Max. sedente, gratanter accepit. Jam inde a priscis temporibus Episcopali dignitate insignita est, cujus Præsul ab ejus monte, ubi constructa est civitas, quem totum Feretranum montem dixere vetusti, Feretranus Episcopus frequentius denominatur, subjectusque primum fuit Ravennati Archiepiscopo ex dono, & concessione Gregorii V. Papæ, quod fecit anno 996. Joanni Archiepiscopo, quem Reverendissimum & sanctissimum confratrem appellat, quemadmodum cognosci luculentius potest ex Pontificiis ipsius Gregorii literis, quarum partem ex Ursiano tabulario sic recitat Hieronymus Rubeus in sua Ravennatensi historia lib. 5. *Quapropter*, inquit Gregorius, *considerantes etiam universas hæreses in sancta Catholica Ecclesia miserabiliter ortas, dignas refectari sanctæ Ravennat. Ecclesiæ, tibi Joanni ejusdem Ecclesiæ venerando Archipræsule, tuisque successoribus, in perpetuum, paterno amore subvenimus. Placentinam etiam injuste sibi a meo antecessore ablatam, & contra canones sub nomine Archiepiscopatus locatam, sibi, ejusque successoribus refutantes in perpetuum. Insuper etiam a nostro Apostolatu petiistis, quatenus pro omnipotentis Dei amore, mercedeque animæ nostræ & pro statu regni domini invictissimi tertii Othonis Imperatoris Augusti Episcopatum Montem feretranum, cum omni integritate sua, ex nostro dono, sub jure sanctæ Ravennatis Ecclesiæ donando, & Episcopum consecrandi amodo in antea cui volueritis, tibi tuisque successoribus, nostræ Apostolicæ auctoritatis privilegio muniremus, in perpetuum. Propterea tuis flexi precibus ad honorem sanctæ Ravennatis Ecclesiæ, & stabilem ejusdem venerandi loci, ipsum jam factum venerabilem Episcopatum MontefeRetranum, cum omni integritate sua, scilicet Ecclesiis, capellis, casis, casalibus, curtibus, mansis, colonis, abbatiis, cellis, fundis, fenteris, vineis, pratis, paternis etiam familiis utriusque sexus, & cum omnibus ad jus notati Episcopii legaliter pertinentibus salvum, & in cunctis quietum consistere sub jure sanctæ Ravennatis sedis, tuitione, sine cujuslibet quacumque contradictione. Ita scilicet confirmantes, decernimus, ut Episcopus, qui in eodem Episcopio protempore fuerit, a te vel a tuis successoribus ordinatus sine omni contradictione, subjectionem impendant, & ut alii suffraganei, in omnibus secundum Ecclesiæ tuæ præfatum obediant. Insuper namque sub divini judicii obtestatione, interminantes præcipimus, atque jubemus, ut nullus Imperator, vel Rex, vel Dux, aut marchio, de præfata consecratione in aliquo te, tuosque successores lædere præsumat, sed a præsenti decima indictione in antea usque in perpetuum, quacumque eligere volueritis per nostram concessionem, Ecclesiastico more, in præfato Episcopatu, Episcopum consecrare debeatis remota omnium hominum contradictione.* Hæc atque alia in suis litteris Gregorius scriptis *manu Petri scrinarii notarii, & Regionarii S.R.E. in mense Julio, Indict. suprascripta decima; datum Non. Julii per manus Joannis Episcopi sanctæ Albanensis Ecclesiæ, & Bibliothecarii sanctæ Apostolicæ sedis.* Diu Ravennatensi Ecclesiæ suffraganeus fuit, deinde immediate Romano Pontifici, donec noviter Urbinatis erectæ metropolis suffraganeus declaratus est. Antiqua Cathedralis S. Leoni dicata est, fuitque constructa anno 1173. ut ad marmoream columnam hæc testantur incisa verba.

ANNO DOMINI M. C. LXXIII.
CONSTRUCTA
ET ERECTA FUIT MIRABILIS
ET ARTIFICIOSA MOLES
EPISCOPATUS FORTISSIMÆ CIVITATIS DIVI LEONIS MONTIS
FERETRI.

Cæterum cum ob multa incommoda custodientium militum exactissime insignem illam, & munitissimam arcem S. Leonis, ubi cathedralis exædificata existit, nunquam, aut exiguo temporis spatio Episcopi in ea resederint, pro Episcopio, & cathedrali ante trecentesimum post mille nostræ salutis annum insignem Abbatiam S. Anastasii de Valle in medio Feretranæ diœcesis sitam, adhæc usque tempora delegerunt, tametsi Pius V. ultimo sui Pontificatus anno, ac deinceps Gregorius XIII. peculiari diplomate sanciverint, ut Episcopus in nobili oppido Pinnæ Billorum, ubi S. Leonis antiquam cathedralem transtulerunt, erexerunt ejusdem oppidi Ecclesiam collegiatam S. Bartholomæi in cathedralem Feretrani Episcopatus, ut æque principaliter in posterum remanerent unitæ, & eadem invocatione, & nomine exornarentur. Priscæ S. Leonis cathedralis capitulum quinque *a* habuit canonicos, unamque dignitatem Præpositturæ: ii ad unam cathedralem translati divinum pensum persolvere tenentur, quibus Clemens VIII *b*. duas addidit dignitates, Archidiaconatus primam, Archipresbyteratus alteram, ea conditione, ut pro dote simplicium beneficiorum centum quinquaginta scutatorum redditus singulis earum

a Seu ut constat ex Bulla Gre- [illegible]
b Pius V. ut constat ex [illegible] Bula.

constituerentur. Diœcesis Feretrana inter Massam Trebaniam, Picenum, Æmiliam, Sarsinates, & Tusciæ fines, hinc ab Apennino septimo circiter lapide accedens Ariminum, illinc ab Isauro extendit se ad Sopim usque, quibus terminis continentur oppida fere centum, parochiæ vero aliquanto plures numero, inter quas connumerantur sexdecim rurales Archipresbyteratus, quibus præfatæ Parochiæ subjiciuntur; quatuor insigniora oppida inter ea recensentur, nempe S. Agathæ, Maceratæ Feltrinæ, S. Marini, & Pinnæ Billorum, cæteris conspicuum ob translatum in illo Episcopium, & cathedralem. Numerantur in tota hac diœcesi sex monialium cœnobia, viginti sex Regularium virorum non spernenda monasteria, simplicia beneficia fere triginta, confraternitates laicorum passim, & ubique conspiciuntur. Censentur in hac diœcesi quadraginta circiter millia animarum, & ex ejus locis quædam sed pauca imperio Serenis. magni Ducis Hetruriæ, cæteræ sanctæ sedi Apostolicæ immediate subduntur, quæ montis Feretri Episcopatus nomine comprehenduntur. Cujus Episcopus comitis titulo insignitus reperitur in veteris ejusdem Ecclesiæ monumentis, taxaturque in lib. cameræ flo. 250. Ejus Præsulum continuatam seriem haud potuimus expiscari, quam modo interrupte dabimus, ex aliquibus monumentis non sine labore deprompsimus: inde qui leget, fortasse omnes nervos contendet, ut uberiorem, ampliöremque conficiat.

A D D I T I O.

(„ S. Leonis civitas, quæ antiquitus mons Feretranus nuncupabatur, caput est totius Feretranæ Provinciæ, quam præter cætera minora duo alluunt præcipua flumina, Ariminum scilicet, & Crustuminum. Antiqua ms. Chronica asserit montem Feretranum nomen accepisse à Jove Feretrio, cujus existebat insigne templum, ubi nunc antiqua Cathedralis assurgit, visu equidem digna propter mirabilem structuram. Nam tribus prægrandibus navibus distincta, tam intus, quam extra lapidibus sectis, & quadratis compacta est, ita ut ipsi fornices quadrato lapide sint omnino contexti. Columnæ, quibus arcus fulciuntur, sunt pariter è quadrato lapide ordine Attico constructæ, quibus vicissim interpositæ sunt aliæ columnæ miræ magnitudinis è Græco marmore cum capitellis Ordinis Corinthii, in quorum fronte sculpta adhuc visuntur signa Jovis Feretrii, cujus templi, hæ sunt reliquiæ. Quis vero fuerit Auctor, jusseritque antiquitus tam mirabile opus assurgere, incertum est. Cathedralis autem hæc D. Leoni dicata fuit, qui creditur primus in hac regione Christianam Religionem proseminasse temporibus Diocletiani, & Maximiani Imperatorum: cujus licet in choro ipsius Cathedralis extet sepulchrum marmoreum, tamen ejus corpus hodie quiescit Ferrariæ in Ecclesia s. Stephani, illuc translatum ab Ecclesia s. Leonis Vicohabentiæ à Graciano Episcopo Ferrariensi an. 1081. quo fuerat deportatum è Nonantulano Monasterio, ubi antiquitus jacebat repositum ab Anselmo Abbate fratre Aystulphi Longobardorum Regis, ut fusius Ughellus in Episcopis Ferrariensibus. Hinc Feretrana Diœcesis hunc s. Leonem veneratur ut patronum suum, celebratque solemniter ejus diem festum cum Octava Kalendis Augusti. Abbatia s. Anastasii, quam pro Episcopio postea Feretrani Episcopi tenuerunt, fuit antiquissimum cœnobium monachorum Cluniacensium, jam antea suppressum. Amplam habet Ecclesiam, ex lapidibus sectis, & quadratis exstructam cum Palatio ad modum monasterii. In sacello inibi magnifice ornato requiescit corpus B. Alberici Monachi, miraculis, & aquarum salubrium fontibus non longe scaturientibus clari. Inter autem Leopolitanæ Diœcesis oppida commemorandum videtur illud S. Martini. Jacet hoc in summitate montis, qui vocabatur, Acer mons, *sive* Titanus, *ut colligitur ex Strabone, & refert Blondus. Narrant vero, quod, cum Marinus ex Arba Liburniæ cum Leone ejus socio Ariminum venisset reficiendæ civitatis gratia jussu Diocletiani, ingravescente persecutione contra fideles, Leo, & Marinus se abdiderint, hic in Titanum, ille in montem Feretranum, ubi quisque fidem Christi plantaverit. At Marinus, cum montis Dominam, Felicitatem nomine, cum tota familia sacris baptismalibus undis expiasset, ab ea montem ipsum cum annexis dono accepit. Quò concurrentibus ad lavacrum fidei gentibus, domus aliquot fuere constructæ cum parva Ecclesia D. Petro Apostolo dicata, ubi nunc est. Inde crescentibus in dies ædificiis, & incolis, à Marino locus nomen accepit, novisque civibus dixisse fertur jam moriturus Marinus. Filii relinquo vos liberos utroque homine. Nec vanam adhuc fuisse sancti viri prophetiam ajunt, siquidem ex eo tempore ad hanc diem libertatem semper retinuerint, qua nunc gaudent Reipublicæ titulo. Oppidum est satis amplum, duplicique muro circumdatum. Frequens est civibus, & ædificiis cum publicis, tum privatis nitet. Princeps Ecclesia D. Marino sacra est, & in cacumine montis ad Orientem vergit, constructa lapidibus sectis, & quadratis, tribus navibus ordine Etrusco distincta. In ea sacris operantur unica dignitas, Archipresbyter scilicet, & Capitulum Religiosorum secularium, qui mansionarii vocantur. In ara majori requiescit corpus S. Marini, aliaque sanctorum lipsana. Nonnullæ pariter hic visuntur aliæ secularium confraternitatum Ecclesiæ, nobile sacrarum Virginum Cœnobium, Fratrum Franciscanorum Monasterium, & Clericorum seminarium. Extra portam vero oppidi Occidentalem adest Capuccinorum Conventus, & suburbium populare cum duabus Ecclesiis: in infima autem parte Boreali aliud suburbium satis elegans, ubi habitant mercatores, & artifices, cum tribus Ecclesiis, & hospitali pro infirmis, & Peregrinis: & non longe Servorum B. M. V. cœnobium.)*

1 AGATHTO anno 826. in concilio sub Eugenio II. I.

2 STEPHANUS Feretranus Episcopus floruit an. 853. ejusdemque memoria extat apud Baronium. *(„ Interfuit item Concilio Romæ habito ann. 861. ut patet in Ravennatibus.)* II.

[„ MAXIMINUS *Feretranus Episcopus subscripsit Epistolæ Concilii Ravennensis, qua possessio Flaviniaci Monasterii, & Tiliniaci villæ Adalgario Æduensi Episcopo, & ejus Ecclesiæ confirmatur an. 877.)* III.

3 JOANNES memoratur in Epistola Joannis VIII. ad Ravennatensem Archiepiscopum Romanum. Vixit circa ann 880. IV.

4 ARDUINUS interfuit synodo Lateranensi sub Benedicto Papa VIII. anno 1015. subscripsitque decreto ad favorem Vuillelmi Abbatis S. Benigni Fructuariensis. V.

5 ADULPHUS ejusdem civitatis Episcopus, Concilio Romano interfuit sub Nicolao II. anno 1059. Defunctus est Gregorii VII. temporibus; scribit enim idem Pontifex clero, & populo Feretrano, cleroque, & populo Lugubino, quibus significat se legatos his in Urbibus eadem causa misisse, ut operam dent, ut idoneos Pastores in eorum Ecclesiis eligant, cum retroactis temporibus non sic vigilantes Episcopos habuerint, monetque, ut eis obedientiam exhibeant sub datum Romæ 4 Non. Februarii Indict. 13. an. 1074. Epist. decret. tom. 3. Ep. 41. VI.

6 PETRUS an. 1125. ab Honorio II. nobile privilegium pro sua Ecclesia accepit, cujus tenor ex originali talis est. VII.

H O N O R I U S   E P I S C O P U S
servus servorum Dei.

Venerabili fratri Petro Feretrano Episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum. Officii nostri nos hortatur auctoritas pro Ecclesiarum statu satagere, & earum quieti, & utilitati salubriter auxiliante Deo providere. Proinde carissime in Domino frater Petre sanctam Feretranam Ecclesiam, cui Deo auctore præsides, in Beati Petri tutelam, nostramque protectionem suscipimus. Statuentes præsentes privilegii au-

cto-

ctoritate, ut Ecclesiæ possessiones, & bona quæcumque, quæ vestra Feretrana Ecclesia in præsentiarum juste, & legitime possidet, sive in futurum largiente Domino juste, atque canonice poterit adipisci, firma ei, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus nominibus exprimenda, videlicet S. Pancratii capellam, S. Martini in monte, capellam sanctæ Sophiæ, capellam s. Mariæ in Plebe cum curte sua, Plebem s. Laurentii in Folia cum pertinentiis suis, capellam s. Michaelis cum curte sua, monasterium s. Mariæ in Scriptino cum omnibus suis pertinentiis, Plebem s. Joannis in Carpineo cum suis pertinentiis, capellam s. Marini, & possessionem quæ est in Carpineo, Plebem s. Cassiani in Pisino cum omnibus suis pertinentiis, & fundum suum integrum, capellam s. Theodori cum suis pertinentiis, & terram in valle Cava, & Molledano, Plebem s. Theonisti in loco, qui dicitur Cormacum omnibus pertinentiis suis, Plebem s. Marini cum castello, & pertinentiis suis omnibus, Plebem s. Agathæ cum omnibus pertinentiis suis, & curte, quæ vocatur Farnito in loco, qui dicitur Ovilione, Plebem s. Martini in Murisiano cum pertinentiis suis, Plebem s. Hilarii cum pertinentiis suis, Plebes s. Mariæ in Vico cum pertinentiis suis, Plebes s. Stephani in Murlo cum pertinentiis suis, monasterium s. Martini in saltu cum pertinentiis suis, Plebes s. Petri in cultu cum pertinentiis suis, Plebem s. Petri ad Alissam cum pertinentiis suis, fundum Hermannum in integrum, fundum Adinum in integrum, Monasterium s. Salvatoris in fundo Cella Fausti in integrum cum suis pertinentiis, Plebem s. Martini in Vivedo cum omnibus suis pertinentiis cum castello, quod vocatur Casale d'Ilice, Plebem s. Cassiani in campo Juvenici cum pertinentiis suis in integrum, Plebem s. Mariæ in Romania cum omnibus suis pertinentiis, Plebem s. Mustiolæ cum pertinentiis suis, monasterium s. Severini cum pertinentiis suis, capellam s. Proculi cum pertinentiis suis, & tertiam partem de fundo Atiliano, tertiam partem de fundo Bacuniano, tertiam partem de fundo stabulo, tertiam partem de fundo justorum, cum campo, qui vocatur Martii in integrum, tres petiolas de terra fundi Attiliani, qui vocatur Plega, fundum Plegni in integrum, fundum Alfidiarum, qui vocatur campus Planus, fundum frigi in integrum, fundum Antimaria in integrum, fundum Columnella in integrum, fundum post Collina, capellam sancti Archangeli in integrum, fundum vallis Donatuli, massam Licinianam in integrũ, fundum Ausi in integrum, Cella Fausti, Scannulas majores & minores in integrum, capellam sanctæ Agathæ cum castro, quæ vocatur Petra Anellaria, capellam s. Georgii in integrum, fundum Cervianum in integrum, fundum Capicianum, curtes quæ vocatur Grilena cum omnibus pertinentiis suis in castello felicitatis, capellam sancti Martini in Castagnolo, capellam s. Sophiæ in Aquatorio, capellam sanctæ Mariæ in Methavistis in integrum, Ecclesiam Floræ in Scapinio, fundum Sitistianum, fundum campo planum cum omnibus suis pertinentiis, castellum novum, quod votur Petrella, salva in omnibus Romanæ Ecclesiæ justitia, & reverentia. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat &c. Si qua &c. cunctis autem, &c. Amen.

Ego Honorius catholicæ Ecclesiæ Ecclesiæ Episcop.

Datum Laterani per manum Americi S. R. E. diaconi Cardinalis, & Cancellarii 11. Kal. Maii indict. 3. anno Dominicæ Incarnationis 1125. Pontificatus autem D. Honorii II. Papæ anno 1.

VIII. 7. ARNOLDUS anno 1154. interfuit consecrationi cathedralis Ariminensis. Clemens. lib. 2. histor. Arim. * Arnoldi mentio extat an. 1140. Indict. 1. in monumentis Monasterii S. Mariæ de Campo Martio de Urbe.

* Ex Append. t. 5.

IX. 8. A. anno 1206. De quo Rub. in histor. Raven. lib. 6.

X. 9. JOANNES anno 1218. Ille est, qui ab Imperatore Federico II. titulo comitis insignitus, aliisq; privilegiis exornatus fuit. Diploma in Archivio ejusdem Ecclesiæ penè corrosum asservatur.

XI. 10. ROLANDUS anno 1222. de eo Rub. in hist. Raven. lib. 6.

XII. 11. HUGO, seu Ugolinus, ex progenie comitum Montisferetri, frater Monseltrani, & Cavalcacontis, Episcopus hujus Ecclesiæ fuit anno 1252. Qui eo anno relicto Friderico Imperatore, cujus partes secutus fuerat, ad obedientiam sedis Apostolicæ rediit, de quo Rub. lib. 6.

12. * JOANNEM hoc eodem anno 1252. hujus Ecclesiæ Episcopum electum, & consecratum fuisse docet epistola Innocentii IV. ad eundem scripta, cujus tenorem ex Regest. Vatic. exscripsimus. XIII.

* Ex App. tom. 5.

Joanni Episcopo Feretrano, &c.

Ex tenore tuæ petitionis accepimus, quod cum olim Ecclesia Feretrana vacante dil. fil. Capitulum ipsius te in suum Pastorem canonicè ac concorditer elegerunt, dil. fil. N. Oct. S. Mariæ, &c. Apostolicæ Sedis Leg. præsentatam sibi electionem hujusmodi auctoritate suæ Legationis provide confirmavit, ac tibi fecit munus consecrationis impendi. Cum itaque laudabilis conversationis, & vitæ, & sinceræ devotionis cura sed. Apost. tibi sicut accepimus suffragentur merita, ut à nobis favoris benigni gratia foveatis, nos suis supplicationibus inclinati, quod super præmissis circa te provide, & canonicè factum est, ratum, & firmum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, &c. Nulli ergo nostram confirmationem, &c. Datum Perusii Non. Novemb. anno decimo.

Præter hanc Innocentii epistolam, nihil de Joanne habemus, quod proferamus.

13. ROBERTUS ann. 1282. cui Martinus IV. imposuit, ut Ugolinum filium Guidonis de Monteferetro custodiret, ex Reg. Vatic. f. 35. XIV.

14. CLARUS eandem sedem obtinuit an. 1291. apud Luc. Vvadding. tom. 4. Annal. Minorum. XV.

15. ROLANDUS anno 1293. Guelphæ factionis princeps, & acerrimus propugnator. XVI.

16. UBERTUS anno 1295. administrator monasterii S. Hilarii de Galerata, ad quem scribit Bonifacius VIII. 2. Non. Martii anno 1. Ep. 36. fol. 8. Reg. Vatic. interfuit synodo Raven. habitæ a Rainaldo Archiep. an. 1311. Obiit an. 1318. XVII.

17. BENVENUTUS ex Præposito cathedralis Episcopus electus anno 1319. 6. Id. Januarii consecratus Avenione per Berengarium Episcopum Portuensem ex Reg. Vatic. Ariminensis publicæ rei oppidum Pennę vendidit an. 1321. auctoritate Joannis XXII. ut ex sequenti bulla liquet. XVIII

JOANNES EPISCOPUS &c.

Magistro Aymerico de castro Lucii provinciæ Romandiolæ Rectori, &c. Accepimus nuper, quod Federicus olim comes de Monteferetro castrum, & Arcem Pennarum sancti Martini Feretranæ diœcesis, ad Ecclesiam Feretranensem spectantia, de quibus idem Federicus officialibus, & fidelibus nostræ provinciæ Romandiolæ guerram frequenter movere præsumpsit, dudum violenter invasit, & adhuc detinet occupata. Cum igitur eadem Ecclesia Feretrana impotens ad Arcem, & castrum prædicta recuperanda existat, nec etiam illa posset, si recuperare contingeret, defensare, discretioni tuæ per Apost. scripta com. & man. quatenus diligentius inquisito, quanto eadem Ecclesia Feretranen. ex permutatione castri, & Arcis, quod meliorem possit suã conditionem efficere de aliqua bona cum communi Ariminensi, per quæ hujusmodi possit ejusdem Ecclesiæ Feretranen. meliorari conditio, & Romana Ecclesia in aliquo non lædatur, & consensu venerabilis fratris nostri Episcopi Feretr. auctoritate nostra ipsius Ecclesiæ Feretranen. nomine studeas permutare, contradictores per censuras Eccles. compescendo, attentius provisurus, ne de iis in præmissis agere te contingat, ut possit in posterum contrarium reperiri, quodque statim per instrumentum publicum nos reddere studeas certiores de omnibus, quæ in prædictis duxeris faciendum.

Datum Avenione 10. Kal. Decemb. Pontif. nostri anno sexto.

18. CLARUS, a filius Simonis de Peruzziis, nobilis Florentinus, & Canonicus, electus Episcopus Feretranus 1350. 12. Kal. Februarii, ex Regest. Vatic. Epist. 216. f. 75. ann. 8. Clem. VI. Vir magnæ existimationis fuit, non solum propter generis claritatem, sed ob singulares animi dotes. Ejus Floren- XIX.

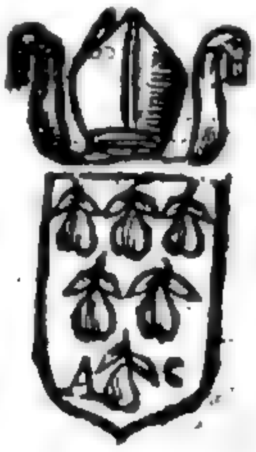

tinæ legationis ad Neapolitanum Regem princeps fuit, quam clarissimi cives explebant, Paulus scilicet Victorius, Jacobus Albertius, Petrus Philippi de Albiziis, Burna de Rubeis, Joannes Medices, ac Franciscus Buondelmontes. Cumque deinde anno 1364. commoraretur Florentiæ, simul cum Georgio Scala, Caroloque Oricellario ad Anichinum Cæsarianorum ductorem, qui per id tempus hostiliter in Hetruriam incurrerat, legatus est, ut furentis vel precibus frangeret iram. Extat hujus legationis memoria in magno literarum libro apud Florentinum Archivium Reformationum. Clarus diu superstes fuit, clariorque in dies virtutibus transivit ad superos. De Peruzia gente noster Varinus ita cecinit l. 3.

Romuleus sanguis primis novus incola muri
Perusius fertur, primaque in limine porta
Sunt monumenta domus.

XX. 19. LUCAS Clementis VII. Antipapæ sectator, anno 1388. die 1. ineuntis Septembris sacro Collegio, quod tunc Avenioni commorabatur, se solitum servitium persoluturum promittit, ex lib. oblig. eodemque anno Pinus quidam Episcopus hujus Ecclesiæ commendatarius constituitur ab Urbano VI. ut notatur in eod. oblig. lib.

XXI. 20. BENEDICTUM Feretranum Episcopum Bonifacius IX. constituit Vicarium Patrimonii S. Petri 1390. ex bulla ejusdem.

XXII 21. Fr. JOANNES Sechanius, Ariminensis, Ord. Minorum, Feretran. Episcopus, S. Petri Patrimonii sub Martino V. Columna Rector fuit anno 1422. Arimini decessit 1444. die 28. mens. Sept. sepulcusque est apud S. Augustinum. Hujus meminit Cæsar Clemen. in Arimin. hist. In Ecclesia S. Francisci Arimini in argenteo Calice a Joanne dono dato, hæc insculpta verba leguntur

Ad honorem Dei, & B. Mariæ Virginis
hunc Calicem fieri fecit
Rev. in Christo Pater D. Joannes de Arimino
Ordinis Fratrum Minorum
Dei gratia Episcopus Feretranus
pro salute sua
ac anima sororis suæ Agnezia
sub anno Domini M. CCCC. XXIIII.
de mense Julio.

XXIII 22. FRANCISCUS Angelus de Claravallensibus, nobilis Tudertinus, majorum claritudine & propria virtute illustris, præficitur huic Ecclesiæ ab Eugenio IV. anno 1444. Ad sex annos hanc rexit Ecclesiam; fato functus est 1450. de quo mentio in Actis Consist.

XXIV 23. JACOBUS Theobaldus, Romanus, ex oppido Collis Scipionis oriundus, J. V. D. præcipuus, Episcopus adlectus est 1450. Non. Junii. Sub Calisto III. Spoletani Ducatus, mox Perusiæ Præses, ab eodem an. 1456. presb. Card. tit. S. Anastasiæ creatus, vulgo Card. Feretranus nuncupatus. Romæ decessit anno 1466. Sepultus jacet in Ecclesia S. Mariæ supra Minervam, sub marmoreo sarcophago, iis versibus exornato.

Qui fuit urbis honos generosa prole Thebaldus,
Frigida marmoreo Jacobus tenet ossa sepulchro.
Cæsareas norat leges, montisque Feretri
Præsul erat, nullique fide, & pietate secundus
Pauperum tollebat humo. clarisque favebat
Ingeniis, justique Pater, moderator & æqui,
Cujus virtutem admirans, animumque pudicum
Cardineo divus decoravit honore Calixtus.

QUI OBIIT ANNO CHRISTI
M. CD. LXVI.
DIE QUARTA MENS.
SEPTEMBRIS
HORA DECIMA SEXTA.

24. ANDREAS Jacobo successit anno 1454. 5. XXV.
Non. Novemb. Inter mortales esse desiit 1458.

25. CONRADUS Marcellinus, Romanus, XXVI
Canonicus, & Prior S. Mariæ in Via lata de Urbe, Episcopus Feretranus ad Terracinen. Ecclesiam translatus est 1458. die 12. a Augusti.

26. JACOBUS Episcopus Foliarum an. 1458. *a* 6. Octobris. XXVII.
Conrado successit 27. m. Octob. defunctus est post paucos menses.

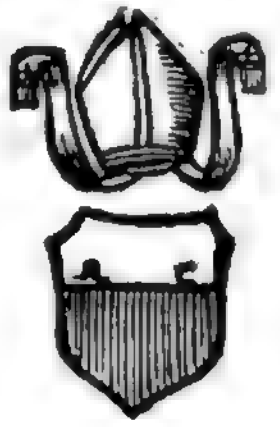

27. ROBERTUS Adimarius, nobilis Florentinus, olim Volaterranus Episcopus, huc translatus anno 1459. 26. Aprilis. Vigintiquinque omnino annos illam rexit Ecclesiam, effœtæque jam factus ætatis eo munere se exsolvit an. 1484. eodemque anno, & mense ex hac mortali vita discessit. Sepultus jacet in Ecclesia Abbatiæ S. Anastasii suæ diœcesis, in qua nobile palatium construi fecit. Ad ejus sepulchrum in marmorea tabula sub gentilitiis insigniis hæc brevis subscriptio legitur. XXVIII.

Sepulchrum Roberti de Adimariis de Florentia Episcopi Feretrani, qui obiit die XI.
Octob. M. CCCC. LXXXIIII.

In tiara supra parmam ad sepulchrum ejusdem Episcopi, comitum corona nobile signum spectatur, quod Feretrani Episcopi Friderici II. Imp. privilegio, eorum gentilitia insignia exornarunt. Ejusdem Roberti offendimus monumentum, in quo se Episcopum, & comitem S. Leonis denominat, cum ex Imperiali privilegio quemdam Petrum Franciscum, tabellionem creat, quod in gratiam studiosorum antiquitatum hic inseri curavimus.

Robertus de Adsmariis de Florentia Dei, & Apostolicæ sedis gratia Episcopus S. Leonis alias Feretri, & Comes.

A *Universis, & singulis præsentes nostras literas inspecturis salutem, & omne bonum. Noverit universitas vestra, quod cum de imperialis plenitudine potestatis in Reverendissimum in Christo Patrem, & dominum Joannem Dei, & Apostolicæ sedis gratia Episcopum Feretranum, ac successores ejus per recolendæ, & divæ memoriæ D. Federicum Romanorum Imperatorem semper Augustum creandorum tabellionum, & ad officium tabellionatus, & ordinariorum judicum contribuen. & conferen. facultas, auctoritas, & potestas emanarunt, & hujusmodi auctoritas, & potestas Imperii gratia refunderetur in subjectos, ac quoscunque alios benemeritos, prædictumque officium tabellionatus & judicis ordinarii auctoritas, facultas, atque potestas ut supra eidem Episcopo, & successoribus suis attributa, & concessa per præfatum dominum Federicum Imperatorem prænominatum ipse Reverendus Pater dominus Joannes Episcopus prædictus, & successores ejus in eadem Ecclesia sancti Leonis canonice intrantibus in perpetuum libere dare, & conferre possent, ut antiquo privilegio præfati Imperatoris evidenter apparet.* B *Nos Robertus Episcopus suprafatus dilectum nostrum Petrum Franciscum D. Matthæi de monte Grimano Feretran. diœcesis præsens, & flexis genibus coram nobis existens, ac devote, & humiliter officium, & auctoritatem tabellionatus, ac judicis ordinarii petens publicum, & autenticum tabellionem, nec non judicem ordinarium tamquam benemeritum prævia examinatione instituimus, fecimus, ordinavimus, atque creavimus, ipsumque de arte, officio, ac notariatus, tabellionatus, atque judicis ordinarii, tam in instrumentis, ultimis voluntatibus, & quibuscunque judiciorum actibus autentice conscribendis, quam omnibus, & singulis faciendi, exercendi, & operandi, quæ ad officium prædictum spectant per omnes, & singulas mundi terras, & loca quæ Romanum profitentur Imperium per Pennis seu traditionem legitime instituimus, ipsumq; admittendum, computandum, ac numerandum fore, inter alios autenticos, & fide dignos tabelliones, & judices ordinarios; decernentes, dantes, & concedentes eidē Perfrancisco deinceps liberam auctoritatem, potestatem & facultatem omnia, & singula instrumenta, ultimas voluntates, & quæcumq; alia judiciorum acta publicare,* C *& autenticare, & in ipsam publicam, & autenticam formam redigendi, & quicquid in posterum per prædictum Perfranciscum publice, & autentice fuerit publicatum, & autenticatum, plenariam obtineat roboris firmitatem recepto a se primitus, ut moris est, per nos in manibus nostris, vice, & nomine Imperii corporaliter præstito solito juramento fidelitatis, vid. ut ab hac hora in antea semper eris fidelis Imperatori, & ejus successoribus, nec te reperies in consilio, dicto, vel facto, ut ipse, vel aliquis de suis successoribus vitam, aut membrum perdant, vel capiantur mala captione, aut damnum aliquod patiantur in eorum personis, vel bonis suis, & quæcumque scies ad eorum incommodum evenire, sibi, vel successoribus, quatenus poteris, pandere procurabis, quodque instrumenta tam publica, quam privata, & ultimas voluntates & quæcumque judiciorum acta, aliaque omnia, &* D *singula, quæ tibi ex debito ipsius officii facienda occurrerint, scripturas illas, quas facere in publicam formam debueris, rediges in membranis, & non in cartis abrasis legaliter, & fideliter conscribendi, nec non sententias, possessiones, dicta testium, & quæ de jure non erunt manifestanda partibus, donec fuerint publicata, & aperta sub secreto fideliter, & legaliter retinebis, & omnia alia, & singula universa bene, rite, & recte, & legaliter facies, quæ ad dictum tuum officium de jure, & antiqua consuetudine pertinere, & spectare consueverunt, & solita sunt &c. in quorum fidem, & testimonium præsentes nostras patentes has fieri fecimus per nos, nostrumque infrascriptum, &c. Nostrique Pontificalis sigilli jussimus appensione communiri. Datum in monte Taxorum in domibus ad præsens residentiæ D. Episcopi, cui a tribus sunt via, a quarto jura dicti communis anno Domin. 1477. indictione 10. tempore sanctissimi D. N. D. Sixti divina providentia Papæ Quarti, die vero septima Junii, præsentibus nobili viro Mainardo de Adsmariis de Florentia habitatoris dicti castri montis Taxorum Feretranæ diœcesis, & venerabili viro D. Honorio rectori Ecclesiæ sancti Sylvestri de monte Grimano testibus ad præmissa vocatis, habitis & rogatis.*

Et ego Joannes de Arotto de Edua Præpositus Feretranus publicus Imperiali auctoritate notarius, & judex ordinarius &c. prædictis omnibus, & singulis, dum sic agebantur, interfui, & fieri vidi, eaque rogatus scribere, scripsi, & publicavi, signumque meum, & nomen apposui consuet. una cum sigillo præfati Reverendiss. in Christo Patris, & domini mei, & D. Episcopi Feretrani ad fidem, & testimonium omnium prædictorum.

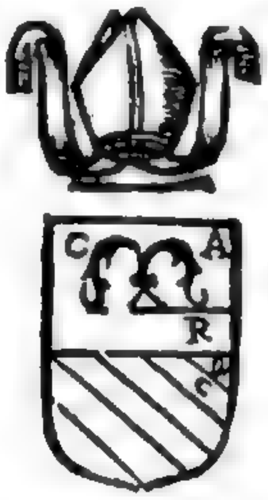

28. CELSUS Mellinus, Romanus a, Vaticanæ Basilicæ Canonicus, ab Innocentio VIII. adlectus est 1484. die 1. ineuntis Octobris. Romæ postremam obiit diem 1498. sepultusque est apud S. Mariam de Populo prope Joannem Baptistam Cardinalem Mellinum, ac Franciscum Episcopum Senogalliensem fratres. XXIX

a De eo Sansovinus de familiis, p. 49. Mand.

29. LUCAS Mellinus, Romanus, Canonicus S. Mariæ in Via lata de urbe, Celsi consobrinus, in eadem dignitate Celso affini suo successit 1498. die 21. mensis Novembris. Obiit & ipse Romæ anno 1507. sepultusque est apud S. Mariam de Populo prope suos affines. XXX.

30. ANTONIUS de Castriano, Saxoferratentensis, Callii antea Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est anno 1507. die 21. mensis Maji. Excessit autem e vita anno 1510. die 12. Augusti Arimini Gubernator. XXXI

31. PAULUS de Alexandris, Urbinas, ad hanc dignitatem assumptus est anno 1510. die 9. mensis Octobris, Feretranensemque Ecclesiam 28. omnino annos plurima cum laude prudentiæ administravit. Ariminensibus, Pisaurisque jus dixit. E vivis sublatus est 1535. XXXII.

32. ENNIUS Cardinalis Philonardus, paulo ante Verulanus Episcopus, hanc Ecclesiam administrandam suscepit 1538. die 12. mens. Augusti. Quam cum ad decem annos administrasset, eam dignitatem, annuente Pontifice, in nepotem transfudit. De quo alibi. XXXIII.

33. ENNIUS Philonardus de Massariis supramemorati Cardinalis nepos, ad Feretranensem sedem subvectus est, ex cessione patrui 1549. die 25. m. Aprilis. Tridentino Concilio interfuit, indeque ad Ecclesiam suam reversus, dum ad cotem Tridentinæ censuræ expolit cleri mores, mortalem hanc cum immortali vita commutavit 1565. XXXIV.

34. CAROLUS Cardinalis Vicecomes, Mediolanensis, Vigintimiliensis Episcopus, hanc Ecclesiam administrandam suscepit 1565. die 6. mensis Julii. Decessit vero 1567. de quo consule nostrum catalogum Præsulum dictæ Ecclesiæ. XXXV.

35. Jo: FRANCISCUS Lormanus Mediolanensis Canonicus, Vicariusque Mediolanensis, Visitator Apostolicus, qui sub Pii IV. Pontificatu claruit, ab eodem Pontifice Feretranensis Ecclesiæ dictus Episcopus XXXVI.

A ſcopus eſt 1567. die 6. menſis Martii. Floruit in ea ſede, proſpera fama virtutum, ad triginta quatuor annos. Cathedralem Eccleſiam in inſigni nobilique oppido Pennæ Billorum ornavit, auxitque, quam pridem ex civitate S. Leonis tranſtulerat Pius V. mox Gregorius XIII. ex ſequenti diplomate.

GREGORIUS EPISCOPUS
ſervus ſervorum Dei.
Ad perpetuam rei memoriam.

Aequum reputamus, & rationi congruum, ut ea, quæ ab Rom. Pontificis gratia proceſſerunt, licet ejus ſuperveniente obitu litteræ Apoſtolicæ deſuper confectæ non fuerint ſuum ſortitæ effectum. Dudum ſiquidem per fel. recordationis Pium Papam Quintum prædeceſſorem noſtrum accepto, quod Eccleſia Feretrana S. Leonis nuncupat. in oppido civitatem nuncupato ejuſdem S. Leonis Feretranenſis diœceſis dilecti filii nobilis viri Guidi Ubaldi Ducis Urbini temporali dominio ſubjecta erat, & in illa dumtaxat unus Præpoſitus, qui præpoſituram dictæ Eccleſiæ dignitatem inibi poſt Pontificalem majorem obtinebat, & ſex canonici exiſtebant; & quæ adeo B *turbinib. bellorum imminentibus ſuſpecta habebatur, qui dictus Guidus Ubaldus Dux pro ſui ſtatus tuitione, & conſervatione in dicto oppido, cum unus ex principalibus oppidis ſuæ ditionis ſubjectis reputaretur continuum militare præſidium, ac diu, noctuque cuſtodiam aſſidue habere cogebatur. Quique ob militum in eodem oppido continuo arctam cuſtodiam, ſive excubias facientium moroſitate, illorumque diverſum a ſtatu Eccleſiaſtico vivendi modum, & habitationum neceſſariarum defectum; tam venerab. fratri noſtro Franciſco, & tunc Epiſcopo Feretrano, quam dilectis filiis præpoſitus, & canonicis ipſius eccl. ad illam quoties opportunum, vel alias eis bene viſum exiſtebat, libere non pateret acceſſus, quo fiebat, ut tam Franciſcus Epiſcopus, quam præpoſitus, & canonici prædicti in dicta eccleſia debitam reſidentiam non faciebant; minuſque in ea divina officia præterquam in feſtivitate ejuſdem S. Leonis celebrantur in divini cultus diminutionem. Cumque in dicta diœceſi oppidum Pennæ Billorum nuncupatum ſituatione, & loci commoditate pul-* C *cherrimum, ac populi multitudine refertum, & minus, quod oppidum S. Leonis hujuſmodi ſuſpectum exiſteret, in illorum, ac prædicta diœceſi, una dumtaxat Collegiata Eccleſia, ſub invocatione S. Bartholomæi exiſteret, in qua divinus cultus per dilectos fil. ipſius eccleſiæ S. Bartholomæi Præpoſitum, & canonicos, qui inſimul ſex numero exiſtebant, exercebatur. Qui tam Franciſcus Epiſcopus, quam dictæ eccleſiæ Feretranæ canonici prædicti in eadem eccleſia S. Bartholomæi ſituatione, & loci commoditate prædictis attentis facile reſidere, ac cum canonicis eccleſiæ S. Bartholomæi hujuſmodi divina Officia decantare poterant. Præfatus prædeceſſor, qui divino cultui libenter intendebat; & ut cathedralis eccleſia ſituationem commodam haberent, ſinceris exhortabatur affectibus, quique dudum inter alia voluerat, quod ſuper unionibus commiſſio fieret ad partes; vocatis quorum intereſſet circa præmiſſa. Necnon de domicilio tam Franciſco & pro tempore exiſtenti Epiſcopo Feretrano, quam ipſius eccleſiæ Feretranæ canonicis prædictis,* D *ut facilius divina officia celebrare poſſent, & eis via excuſationis ac reſidentia, ac divinorum non celebrationis præcluderetur, utque in dicta eccleſia S. Bartholomæi peramplius miniſtrorum numerus augeretur, opportune providere volens, ipſumque Franciſcum Epiſcopum, ac S. Leonis, & S. Bartholomæi eccleſiarum hujuſmodi præpoſitos, & canonicos, eorumque ſingulos a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis, a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtebant ad effectum infraſcriptorum dumtaxat conſequend. abſolvimus, & abſolutos fore cenſemus. Motu proprio non ad Franciſci Epiſcopi, & præpoſitorum, ac canonicorum prædictorum, vel alterius pro eis ſuper eo eidem prædeceſſori oblatam petitionem, & inſtantiam, ſed de ſua mera deliberatione, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ſub datum 6. idus Julii Pontificatus ſui anno 5. eccleſiam Feretranam prædictam hactenus non frequentatam, & in qua Franciſcus, & qui pro tempore fuerint Epiſcopi Feretrani, ac canonici dictæ eccleſiæ Feretranæ reſideat. Ad dictam Collegiatam eccleſiam una cum ejuſdem eccleſiæ cathedralis inſigniis auctoritate Apoſtolica tranſtulit, & tranſlatam eſſe voluit; itaut deinceps liceret Franciſco, pro tempore exiſtenti Epiſcopo Feretrano, ac ipſius eccleſiæ S. Leonis præpoſito, & canonicis prædictis in dicta eccleſia S. Bartholomæi reſidere, & divina officia inibi una cum illius canonicis prædictis decantare, quodque d. S. Leonis, & S. Bartholomæi eccleſiæ non amplius duæ cathedralis ſcilicet, & collegiata eccleſ. nuncupantur, ſed una tantum eccleſia cathedralis exiſteret, nuncuparetur, & reputaretur. Et eccleſiarum earum canon. unum corpus efficerent, ac canonici S. Bartholomæi prædicti hujuſmodi fructus ſuos percipientes canonici cathedralis eccleſiæ nuncuparentur, & nuncupari, privilegiiſque, honoribus, exemptionibus, libertatibus, necnon favoribus, gratiis, & indultis, quibus canonici aliarum cathedralium tatenus uti, gaudere, & frui potuerant, & debuerant, & poſſint, & debeant uti, frui, potiri, & gaudere libere, & licite, ſeu ſormiter, & abſque ulla penitus differentia. Voluitque quod tam S. Leonis, quam S. Bartholomæi eccleſiarum canonici præfati unum dumtaxat capitulum inſimul facerent, præcedentibus tamen ipſius eccleſiæ S. Leonis ſic tranſlat. canonicis, Præpoſito, & canonicis dictæ eccleſiæ S. Bartholomæi in choro, proceſſionibus, & aliis actibus capitularibus, & quod de cætero ipſa eccleſia S. Bartholomæi non amplius collegiata vocaretur, ſed cathedralis eccleſia S. Leonis exiſteret, remanerent tamen eadem eccleſia Feretrana in dicto oppido S. Leonis ſub ejuſdem S. Leonis invocatione cum inſigniis cathedralis eccleſiæ, cujus feſtivitas coli die ejuſdem S. Leonis non deſineret dicta auctoritate perpetuo ſtatuit, & ordinavit. Et ut eadem eccleſia Feretrana in eandem eccleſiam S. Bartholomæi ſic tranſlata peramplius miniſtris honoraretur, ac dignitatibus accreſceretur more aliarum eccleſ. cathedralium inſignium, in illa unum Archidiaconatum, qui prima poſt Pontificalem pro uno Archidiacono, qui oculus Epiſcopi nuncuparetur, & unum Archipresbyteratum, quæ ſecunda inibi dignitates exiſterent pro uno Archipresbytero, qui in abſentiam dicti Archidiaconi caput capituli, & canonicorum exiſteret, etiam perpetuo erexit, & inſtituit, ac pro Archidiaconatus, & Archipresbyteratus prædictorum ſic tranſlatorum, inſtitutorum dote, fructus, redditus, & proventus, quorumcumque ſimplicium beneficiorum Eccleſiaſticorum per Franciſcum ſeu pro tempore exiſtentem Epiſcopum Feretranum menſæ capitulari unicus ſummam centum, & quinquaginta ducatorum auri redditus non excedens eidem Archidiaconatui, & Archipresbyteratui, ita quod cum primum duos, ut præfertur eis aſſignata, foret facta per ipſum prædeceſſorem de illis a primæva earum erectione vacantibus collatione, proviſione eidem eccleſia cathedralis præfertur tranſlata deſervire inciperet, & continuo deinceps ſerviet, eadem auctoritate ſimiliter perpetuo applicavit & appropriavit. Necnon præpoſituram S. Leonis tertiam, ac etiam præpoſituram S. Bartholomæi eccleſiarum hujuſmodi, quæ principalis dignitas inea exiſtebat quartam, quamdiu tamen tunc d. eccleſia S. Bartholomæi præpoſitus duceret in humanis, dumtaxat dignitates conſtituit. Et præpoſitura S. Bartholomæi certe vacatione per obitum tunc illius præpoſiti hujuſmodi, adidus tres dignitates dumtaxat in ipſa eccleſia Feretrana in eandem eccleſiam S. Bartholomæi tranſlata, remanerent, illam eandem perpetuo ſuppoſuit, necnon quia tam S. Leonis, quam S. Bartholomæi eccleſiarum hujuſmodi, ac illarum menſarum capitularium fructus, redditus, & proventus adeo tenues exiſtebant, quod pro manutentione canonicorum prædictorum non ſufficiebant, cum S. Leonis quatuordecim, S. Bartholomæi vero eccleſiarum canonicatuum, & præbendarum decem ducatorum auri de camera fructus, redditus, & proventus hujuſmodi ſecundum communem æſtimationem valorem annuum non excederent. Parochialem eccleſiam S. Nicolai de Billes nuncupat.*

dicti oppidi Penna Billorum cujus fructus, redditus, & proventus quadragintaquatuor ducatorum auri similium secundum estimationem predictam valorem annuum excedebant, ex tunc prout ex ea die & econtra cum primum per cessuram etiã &c. permutationem, vel decessum, seu quamvis aliam dimissionem, vel amissionem illam tunc obtinentis etiam in aliquo ex mensibus sedi Apostolice per constitutiones Apostolicas seu Cancellarie Apostolice clausulas reservatis, seu ordinariis etiam per constitutiones Apostolicas, seu littere alternativarum, vel alias concessis, aut alias quovis modo vacare contingeret, etiamsi actu tunc vacarent, necnon etiam fructus, redditus, proventus ejusdem prepositurum superiorum capitulari mense sancti Leonis sic translate, & sancti Bartholomei ecclesiarum hujusmodi pro distributionibus quotidianis inter canonicos pro tempore residentes, & in divinis inservientes, ac in choro intervenientes dividens prefata auctoritate similiter perpetuo univit, annexit, ac incorporavit, ac pro distributionibus hujusmodi appropriavit, ita quod liceret prefato capitulo corporalem, realem & actualem possessionem ipsius ecclesie parochialis sic unite per se, vel alium, seu alias propria auctoritate libere apprehendere, & perpetuo retinere, illiusque, necnon & dic suppresse prepositure fructus, redditus, & proventus, in usus, & utilitatem mense capitularis, ac distributionum hujusmodi pro tempore existen. singulis canonicis predictis dans & applicans convertere cujusvis licentia absque munimine reservata. Necnon eidem parochiali ecclesie per unum ex ipsis canonicis sufficient. idoneum, per ordinarium approbat. juxta providam ejusdem capituli ordinationem satis faciens in divinis deservire, & curam animarum illius parochianorum laudabiliter exercere, ac sacramenta ecclesiastica illis ministrare. Decernens preposituram ecclesie S. Bartholomei hujusmodi, cum ut prefert. vacare contingeret, perpetuo suppressam existere, & esse, ac litteras tunc desuper conficien. nullo usque tempore desumptionis, vel assumptionis vitio, seu intentionis ipsius predecessoris, aut quovis alio defectu notari, seu impugnari, vel ad terminos juris reduci, ac in jus, & controversiam poni, vel vocari nullatenus posse; neque sub quibusvis similium, vel dissimilium gratiarum, vel vacationibus, suspensionibus, derogationibus, & limitationibus tam per ipsum predecessorem, quam successores suos Romanos Pontifices etiam in crastinum eorum assumptionibus faciendis comprehendi, sed semper ab illis exceptas, quoties illa emanebunt tales in pristinum, & validissimum statum restitutum, & denuo concessum esse, & concedi debere. Sicque per quoscumque judices, & commissarios quavis auctoritate fulgentes etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, & sancte Romane Ecclesie Cardinales in quavis causa, & instantia sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi, ac diffiniendi facultatem, & auctoritatem judicari, diffiniri, & interpretari debere non obstantibus prioris voluntate sua predicta, ac Lateranen. concilii novissime celebrati, uniones perpetuas, nisi in casibus a jure permissis fieri prohibentis; necnon pie memorie Bonifacii Pape Octavi etiam predecessoris nostri, & aliis Apostolicis constitutionibus, ac S. Leonis, & s. Bartholomei ecclesiarum predictarum juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis, statutis, & consuetudinibus contrariis quibuscumque, aut si aliquis super provisionibus sibi facien. vel de dignitatibus ipsius ecclesie s. Bartholomei, ac hujusmodi speciales, vel aliis beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus generales dicta sedis, vel Legatorum ejus litteras impetrassent, etiamsi per eas ad exhibitionem, reservationem, & decretum, vel alias quomodolibet extat processum, quas quidem litteras, & processus habit. per easdem ac inde secut. quacumque. Idem Pius predecessor, ad preposituram s. Bartholomei, & parochialem ecclesiam, ad beneficia unienda hujusmodi voluit non extendi; sed nullum per hoc eis quoad executionem beneficiorum aliorum beneficium generari. Et quibusvis aliis privilegiis, indulgentiis, & litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus quorumcumque tenor. existant, per que presentibus non expressa, velut alias non inserta effectus earum impediri valeret quomodolibet, vel d. pro... ri, & de quibus quorumcumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda esset in eisdem lit. mentio specialis. Proviso quod propter unionem, annexionem, & incorporationem predictam prepositura, & parochialis ecclesia, & beneficia unienda debitis non procederentur obsequiis, & animarum cura in parochiali ecclesia, & si qua illi immineret prepositura, predictis nullatenus negligeretur, sed earum, ac beneficiorum uniendorum predictorum congrue supportarent onera consueta. Idem enim Pius predecessor ex tunc irritum decrevit, & inane, si secus super his a quocumque quavis auct. scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Ne autem de absolutione, translatione, voluntate, statuto, ordinatione, erectione, institutione, applicatione, appropriatione, constitutione, suspensione, unione, annexione, incorporatione, & decreto predictis pro eo quod super illis dicti Pii predecessoris ejus superveniente obitu, littere confecte non fuerunt, valeat quomodolibet excitari, ipseque Franciscus, ac pro tempore existens Episcopus, necnon s. Leonis, & s. Bartholomei ecclesiarum hujusmodi prepositi, & canonici illorum frustrarentur effectu. Volumus, & similiter Apostolica auctoritate decernimus, quod absolutio, translatio, voluntas, statutum, ordinatio, erectio, institutio, applicatio, appropriatio, constitutio, suppressio, unio, annexio, incorporatio, & decretum Pii predecessoris hujusmodi perinde a dicta die 6. idus julii suum sortiantur effectum, ac si super illis ipsius predecessoris littere sub ejusdem diei dat. confecte fuissent, prout superius enarratur. Quodque presentes littere ad proban. plene absolutionẽ, voluntatem, statutum, ordinationem, translationem, erectionem, institutionem, applicationem, appropriationem, constitutionem, suppressionem, unionem, annexionem, incorporationem, & decretum Pii predecessoris hujusmodi ubique sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Rome apud S. Petrum anno Incarn. Domini 1572. 8. Kal. Junii Pontificatus nostri ann. 1.

Joannes vero Franciscus decessit 1601. sepultus in ecclesia S. Francisci montis Madii suæ diœcesis.

(„ *Hoc Presule inventum est corpus S. Marini in*
„ *ejus nominis oppido, ut patet ex sequenti documento,*
„ *quod eruditissimus Pater Philippus Riccepnius societatis Jesu nobilis alumnus mihi perhumaniter*
„ *tradidit.*

„ Quoniam in Terra perpetuæ libertatis S. Marini Feretranæ Diœcesis de corpore Sancti ejusdem nominis dubitabatur, & per talem suspicionem in dies magis ad dictum sanctum devotio diminuebatur, licet in pede majoris Altaris plebis ejusdem sancti prædictum corpus quiescere suspicaremur. Hinc ego Marinus Bonettus dictæ plebis Archipresbyter corpus prædictum exquirere constitui, & prius maturo habito colloquio cum illustriss. & Reverendiss. D.D. Francisco Sormano Mediolanensi dictæ Feretranæ Diœcesis Antistite, precibusque per aliquot dies una cum multis Fratribus Capuccinis ad Deum pro hac re delatis, tandem in festo Inventionis S. Crucis de anno 1586. ad tres horas noctis cum interventu duorum ex dictis Capuccinis summo cum timore, & tremore pedem dicti altaris rupi; ibique marmoream urnam inveni, in qua hi duo versus inscripti sunt:

„ *Clusa ab antiquis nobis aperta Marini*
„ *Sancta manent membra, nobis cunctis recolenda.*

„ Qua postea urna coram Illustriss. & Reverendiss. D. Antistite, & populo prædictæ terræ aperta, clare vidimus omnes, ibi omnia Ossa Corporis sancti præfati extare cum quadam parva cruce ænea, & quibusdam parvis nummis, quorum imago minime agnoscebatur. Post hæc die ... proximioris mensis Septembris, in qua sancti so-

A ,, lemnia agi solent, cum magno vicinorum con- ,, cursu, licet imbres immensi de mane restiterint, ,, prædicta Ossa præfatus Antistes, & alii dignio- ,, res Clerici per tota Terram cum hymnis, Can- ,, ticis, & instrumentis musicis devote asportave- ,, re, & reposita, prout nunc extat, super prædi- ,, ctum altare majus, ibi majore, quam prius, vene- ,, ratione colantur ad laudem, & gloriam dei omni- ,, potentis, & sancti prædicti.

,, Et quia prædictus Marinus Bonettus Archipres- ,, byter ut supra his omnibus intersui, hinc his ma- ,, nu mea propria scriptis, & subscriptis indubita- ,, tam de omnibus fidem facit sub hac die 4. mens. ,, Octobris an. 1596.)

XXXVII 36. PETRUS Cartularius, Urbinas, Joanni Francisco suffectus est 1601. die 29. mens. Nov. Hic Præsul vere Apostolicus cathedralem ecclesiã ampliavit, sacrarium, & sacellum sacratissimi Corporis Christi a fundamentis erexit, organum confecit, cerænoniarum magistrum instituit, synodum non semel coegit, clerum ad puriores mores reduxit, canonicos ad divina peragenda officia in cathedrali, & chori munia, ut par erat, obeunda revocavit, & ecclesiasticam disciplinam pene collabentem ad præscriptos S. Romanæ Ecclesiæ ritus, & sacri Concilii institutionem ibidem restituit; diœcesim semel in anno lustravit, ac tandem omnibus charus maxima de se expectatione relicta desiit mortalis esse 1607. Cujus laudes non tacuit Oliverius de Oliveriis Urbinas in oratione, quam in funere ipsius Urbini habuit, ubi jacet in eccl. S. Francisci, cum hoc epitap.

B

D. O. M.

Petro Carthelario Urbini Ep. Feretrano. I. U. C. qui post plurimos primarios tam seculares, quam regulares Eccl. Magistratus summa cum virtute, integritate, ac laude gestos egregiam in consult. totius dominii Eccl. negotiis trib. Pont. Clem. VIII. Leon. XI. & S.D.N. Paulo V. navatam operam insigni pietate erga pauperes praesertim exteros ad veram fidei lucem conversos omni virtute, ac laude cumulatus obiit anno ætatis suæ LXVI. salutis omnium MDC. VII.

Franciscus Carthelarius nepos P. C.

C

XXXVIII 37. GONSALUUS Durandus è S. Angelo in Vado, ad hanc eandem sedem a Paulo V. subvectus est 1607. die 19. mensis Februarii, vir litteris excultus, optimisque moribus de sua ecclesia optime meritus, ac ea vigilantia in suos, quam nullæ unquam præstigiæ visæ sunt potuisse labefactare Obiit anno 1643. (,, *Pluries Synodum habuit, & disciplinam Ecclesiasticam restauravit. Magnum opus de Revelationibus S. Birgittæ confecit. Obiitque Maceratæ Feltrinæ in Abbatia Episcopali, ejusque corpus, ut jusserat, transl. fuit in Cathed. S. Angeli in Vado.*)

XXXIX 38. BERNARDINUS Scala, Calliensis, Episcopus Vigiliensis huc translatus die 18. Maii 1643. nunc superest.

A D D I T I O.

D

(,, *Diœcesanam Synodum convocavit, & postquam hanc laudabiliter Ecclesiam gubernasset an. 24. e vivis abiit die 19. Januarii 1667. sepultusque fuit in Cathedrali Pinnæ Billorum in sacello, quod propriis sumptibus ædificandum curaverat.*

XL ,, ANTONIUS *de Possentibus de Fabriano Camerinensis diœcesis, I. U. D. & Prothonotarius Apostolicus, postquam Ecclesias Jannen. & Cusentinen. Archiepiscopales Vicarius Generalis rexisset, Auditorque Rotæ Ferrariensis fuisset, creatus est Episcopus Feretranus die 3. Augusti 1667. Synodum celebravit, Palatium Abbatiæ s. Anastasii restauravit, & seminarium Clericorum juxta Cathedralem cum exstrui curaret, decessit die 12. Septembris 1671. tumulatus in Cathedr. Pinnæ Billorum.*

,, JACOBUS *Bonus de Tedalde diœcesis Burgi s. Sepulchri, J. U. D. & in Urbe Advocatus, dum annum ætatis ageret circiter 60. ad hanc sedem evectus est die 8. Februarii 1672. Diœcesim invisit diligenter, cumque animadvertisset Cathedralem antiquissimam s. Leonis neglectam incuria, & absentia Episcoporum, religione tactus eam perpurgavit, ac decenter ornavit erecto inibi sacello: Palatium item antiquum Episcopale refecit: & in Ecclesia Abbatiæ s. Anastasii alterum sacellum construi fecit, reposuitque honorificè corpus B. Alberici. Tandem anno 1678. die 25. Februarii ad Episcopatum Sutrinum & Nepesinum transiit.* XLI.

,, BERNARDINUS *Belluccius. Civis nobilis Reipublicæ s. Marini, Jacobo suffectus est die 5. Septembris 1678. Vir probatæ virtutis, & sapientiæ: cumque utriusque legis peritissimus esset, Auditor Generalis Legationis Urbini, & deinde Rotæ Ferrariensis incorrupte jus dixit. Ad Episcopatum evectus diœcesim totam lustravit, Synodum habuit, mores corruptos compescuit, s. Marini seminarium Clericorum construxit, aliaque optimi Pastoris specimina edidit, donec die 25. Septembris 1702. ad Ecclesiam Camerinensem transiit, totius Feretranæ diœcesis lachrymis comitatus, ubi hodie octuagenarius vivit, vivatque diutissime.* XLII.

,, PETRUS *Valerius Martorellus, Nobilis Auximanus, Beneficiatus Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, & in Romana curia Advocatus, alias substitutus Commissarii R. C. Apostolicæ, & deinde Auditor secretarii sacræ congregationis Concilii ad Cathedram Episcopalem Feretranam sublectus est die 5. Martii 1703.*) XLIII

PISAURENSES EPISCOPI.

PISAURUM antiqua civitas supra ripam Isauri fluminis, qua mare Adriaticum subit, situata est. Eam Plinius in sexta regione Umbrorum collocavit. Alii contendunt ad Picenates pertinere. Pisaurum vero dicta est ab Isauro flumine, sive quod in ea, ut Servio placet, Romani, Gallis victoribus, ut libertatem redimerent, aurum pependerunt, itaut ab auri illa pensione Pisaurum deinceps diceretur. Prior tamen opinio digniores auctores habet, ut ab Isauro, sive Pinsauro Pinsauri ferret cognomen. Hinc Pamphilus de laudibus Piceni lib. 1.

Flumen Isaurus, aquas volvens a montibus ortas
Follia Piceni terminus unus agri,
Unde suum nomen sumpserunt tecta Pisauri,
Sive quod a Gallis pensa moneta fuit.

Antiquissimam civitatem fuisse inde collige, quod adhuc ejus vera origo ignoratur. Constat tamen Coss. C. Pulchro, ac Lucio Portio Licinio, hoc est anno ab urbe condita 568. coloniam Romanorum factam fuisse. In cujus colonis L. Actius Poeta fuit, ut fert sententia Eusebii de temporibus. Cæterum cum ex terræmotu, solo hiscente, propemodum absorpta fuisset, in iterum instauratam M. Antonius Triumvir colonos deduxit, ut scribit Plutarchus in Anton. Fidelissima Populo Romano fuit, ex cujus Imperii declinatione eas ærumnas, quas aliæ Umbriæ civitates, passa est. Constat a Totila miserabile excidium passam fuisse, refectamque a Belisario, ut narrant Procopius, atque Blondus. A diversis tulit servitutis frænum, præcipue autem a Malatestis, ac Sfortianis, in quibus Joannes Sfortia enituit, qui illam mirifice exornavit, arceque ad mare fundata, inexpugnabilem reddidit; in civitate vero ipsa amplum exædificavit palatium, unde Princeps honorificentius jus diceret, vitæque splendidiorem cultum tueretur. Secundum hos Ducibus Urbinatibus prædæ cessit, quorum stirpe extincta ad jurisdictionem ecclesiasticam rediit. Uberrimum solum habet, tametsi æstivis diebus aer insalubris desæviat. Quamobrē de ea merito Catullus scriptum reliquit.

Moribunda sedes Pisauri.

Tametsi haud latius fines extendat, pulchra tamen est, atque elegantibus ædificiis exornata. Ejus meminerunt, præter citatos auctores, Cæsar, Cicero, Mela, Ptolomæus, Ant. Vellejus Paterculus, Agasius Vitius, aliique non pauci. Ex modernis autem Leonardus, ac Guicciardinus, qui in 12. lib. suarum historiarum illam describit, & Salvator de Salvatoriis J.C. clar. in hist. aliique. Inter præclaros, quos tulit viros, celebratur Pandulphus Collenutius, qui inter alia scripsit historiam Regni Neapolitani, & de machinæ tormentariæ inventione. Fama tenet, ac verisimile est, Apostolicis temporibus sacra Christiana suscepisse, traduntque Evaristum Pontificem primum illi attribuisse pastorem, hoc est anno salutis 120. cujus nomen, gestaque, ac deinceps plurium, qui in ea sede floruerunt, nomina interciderunt. Baptizato vero Constantino, illorum aliquot nomina emerserunt ad lucem, donec ex continuata serie illucescerent posteritati. Pisaurensis Præsul unam olim Apostolicam sedem immediate superiorem agnovit; tametsi hodie noviter erectæ Urbinatis Metropolis, inter suffraganeas numeretur 1563. S. Terentium martyrem Tutelarem divum adorat, Deiparæque Virgini Assumptæ Cathedralis Ecclesia dedicata, Architecturæ sane pulcherrimæ, in qua undecim canonici sunt, cum duabus dignitatibus, nempe Præpositura, & Archidiaconatu, pluresque clerici, & mansionarii. Septem extant Ecclesiæ parochiales, virorum monasteria octo, quatuor monialium. Diœcesis satis arcta est, ubi recensentur decem & novem oppida, plebaniæ vero viginti septem, pluraque oratoria, & xenodochia, sicut etiam in ea civitate perplura templa visuntur, quæ populi pietatem in Deum haud sinunt latere. Ejus taxa in lib. Cameræ ascendit ad florenos 300. Hanc seriem Episcoporum Pisaurensium, quam damus, ex monumentis illius Ecclesiæ erutam, & ex actibus Romanis auctam, atque in gratiam studiosorum ex fide digessimus.

1. FLORENTIUS primus Pisaurensis Episcopus occurrit, cujus mentio certior habetur in actibus S. Terentii martyris, vixitque anno 247. Hic Cathedralem erexit, ubi corpus S. Terentii martyris civitatis patroni recondidit. I.

2. S. DECENTIUS natione Britannus, Episcopus, ac martyr Pisaurensis anno 302. ex tabulis ejusdem Ecclesiæ. II.

3. S. HERACLIANUS Episc. ac Tutelaris Pisaurensis, floruit sanctitate circa an. Domini 347. S. Severi Archiepiscopi Ravennatis alumnus fuit, qui illum Pisaurensem Episcopum inauguravit. Requievit in Domino 4. Id. Decembris, sepultusque in Cathedrali, ubi quievit, donec populus in templum ejus nomini consecratum illum transtulit. Ejus festum celebratur prædicto die, quo ivit ad superos. Ejus meminit Ferrarius in catalogo, Hieronymusque Rubeus in histor. Ravennati in vita S. Severi. III.

4. GERMANUS vixit anno 499. IV.

5. FELIX floruit ann. 500. ad quem scribit Gregorius Papa de decimis monast. epistola 46. V.

6. FELIX, ejus nominis II. anno 589. VI.

7. MAXIMUS 649. (,, *Concilio Lateranensi interfuit.*) VII.

8. BEATUS interfuit concilio Romano sub Agathone Pont. 680. VIII.

9. ANDREAS eandem sedem obtinuit 743. apud Baronium. IX.

10. DOMINICUS 820. (,, *Interfuit Concilio* ,, *Romano an. 826.*) X.

11. RAGUEL, quem Inghubel Baronius vocat, floruit an. 853. hic in cathedrali cum hoc epitaphio jacet sepultus. XI.

IN HOC TUMULO
REQUIESCIT D. N. RAGUEL
EPISCOPUS.

(,, *Interfuit an. 861. Concilio Romæ habito à Nicolao* ,, *I. de quo in Ravennatibus.*)

12. JOSEPHUS vivebat anno 869. concilio Romano interfuit 871. (,, *Anno 868. præsens fuit Concilio Romano de profano Constantinopolit. Concilio* ,, *abrogando.*) XII

(,, ADONIUS *Pesauriensis Episcopus subscripsit* ,, *Epistola Concilii Ravennensis, qua possessio Flaviniacæ Monasterii, & Tiliniaci villæ Adalgario* ,, *Æduensi Episcopo, & ejus Ecclesia confirmatur* ,, *an. 877.*) XIII.

13. LAURENTIUS donationem Theodosii Episcopi Firmani in favorem monasterii S. Crucis firmavit an. 887. XIV.

14. RAYNERIUS Episcopus Pisaurensis, Laurentio succeisit. XV.

(,, ADELBERTUS *Pisaurensis Episcopus subscripsit Concilio Romano a Gregorio Papa V. celebrato an. 998.*) XVI.

15. N. . . . ejusdem civitatis Episcopus, de quo scribit Petrus Damianus ad Gregorium VI. Pontif. circa annum 1044. illumque appellat adulterum, atque perjurum, exhortaturque Pontificem, ut XVII.

omni

omni vitiorum labe pollutum deturbet de sede. Idem scribit ad Gebrardum Archiepiscopum Ravennatem, appellatque Pisaurensem hunc Episcopum, atque Fanensem, diaboli administros infames, nomineque pastoris indignos lib. 3. epist. 3.

XVIII 16. PETRUS Romano concilio interfuit sub Nicolao II. an. 1059.

XIX. 17. DOMINICUS, de quo mentio est in bulla Alexandri II. Ecclesiæ Forosemproniensi concessa an. 1062.

XX. 18. MICHAEL floruit 1074. ad quem extant Gregorii VII. epist. 46. lib. 2.

XXI. 19. BAMBO 1123.

XXII. 20. STEPHANUS electus interfuit Venetiis an. 1177. reconciliationi Alex. III. cum Frederico I. Imperatore.

XXIII 21. PETRUS eandem sedem obtinuit, favitque Æneobarbo Imperatori, ob quam rem Alexand. III. Pontifex, illum prius fulmine ecclesiastico ictum exuit dignitate. Qui tandem post Frederici reconciliationem, in eandem restitutus dignitatem, Lateranensi concilio interfuit sub eodem Pontifice an. 1179.

XXIV 22. VVIDO 1188.

XXV. 23. HENRICUS 1190.

XXVI 24. N. . , . electus, & consecratus Episcopus ab Honorio III. anno 1217. ex reg. Vatic. ad calcem anni 2.

XXVII. 25. PEREGRINUS 1225.

XXVIII. 26. BARTHOLOMÆUS floruit 1228. & forte hic ille est Bartholomæus de Zambassis Bononiensis doctor, ac ejusdem civitatis canonicus, vicarius Pisaurensis Episcopatus, qui suo defuncto Episcopo suffectus est. Cujus meminit Nicolaus Pasqualinus Alidosius de viris illustr. Bononien.

XXIX 27. HUGO Episcopus Pisaurensis an. 1268. translatus est ad Æsinam Ecclesiam, ut habetur in regest. Clementis Papæ IV. an. 3. ep. 116.

XXX. 28. NICOLAUS electus 1269. 14. Kalend. Martii, ex reg. Vatic. ep. 4. fol. 215. anno 4. Clem. IV.

XXXI 29. THOMAS ex Præposito Cathedralis electus fuit Episcopus a Gregorio X. an. 1272. 5. Id. Octobris ex regest. Vatic. ep. 68. fol. 22. anno 1.

XXXII. 30. Fr. FRANCISCUS anno 1282. Obiit sequenti 1283.

XXXIII. 31. ACCURSIUS Plebanus S. Adriani de castro Matelicæ Camerinæ diœcesis, a capitulo postulatus, confirmatur a Martino IV. an. 1283. Id. Decembris, Pontificatus 3. in regesto Vatic. epist. 85. fol. 141. Excessit anno 1292.

XXXIV. 32. Fr. SALUUS ord. Prædicatorum a capitulo electus, confirmatur a Nicolao IV. anno 1292. 6. Kal. Febr. ex eodem reg. ep. 697. fol. 140. anno 4.

XXXV. 33. JULIUS è vivis exemptus est 1296.

XXXVI. 34. Fr. PETRUS ex ordine Minorum, creatus Episcopus a Bonifacio VIII. anno 1296. totius Franciscani ordinis conservator fuit, Clemente V. ita censente. Obiit diem postremam circa annum 1315.

XXXVII 35. JUNTA civis, & canonicus Pisaurensis, post excessum Petri suffectus est a capitulo anno 1316. qui antequam inauguraretur, decessit.

XXXVIII. 36. Fr. PETRUS hujus nominis III. Ordinis Minorum, eligente capitulo Juntæ suffectus est anno 1316. cujus electionem Joannes XXII. ratam habuit 1317. Decessit autem 1343. consule Lucam Vvaddingum Annal. Minorum tom. 3. Cæsaremque Clement. in hist. Ariminensi. („ *Anno 1336. interfuit Fa-*
„ *ni consecrationi Ecclesiæ S. Francisci, ut ex sequenti*
„ *inscriptione, quæ supra ejusdem Ecclesiæ januam le-*
„ *gitur, patet.*
„ Hanc, quam cernis, humilis viator, Ec-
„ clesiam D. Jacobus Episcopus Fanen. D.
„ Fr. Petrus Episcopus Pisauren. ac D. F.
„ Joannes Episcopus Senogallien. pie con-
„ secrarunt A. D. MCCCXXXVI. prima
„ Dominica mensis Maji .)

XXXIX. 37. Fr. FRANCISCUS Vinoli a Franco, ex Ordine Minorum, dictus est Episcopus, postquam Petrus fuisset fato functus 1343. 8. Kal. Decemb. ex regesto Vatic. 190. anno 2. Clementis VI.

38. HOMODEUS 1346. die 18. mens. Julii ex lib. obligat. XL.

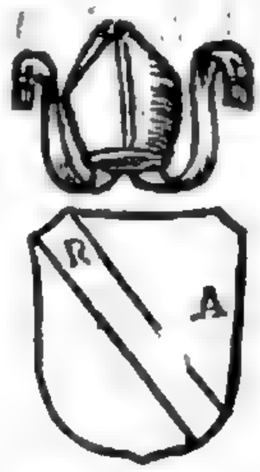

39. BLASIUS Geminelli electus anno 1354. 4. Kal. Februarii, ex canonico Urbevetano successit Homodeo, ita in reg. Vaticano ep. 34. fol. 41. an. 2. Innoc. VI. translatus inde ad Ecclesiam Clusinam anno 1357. XLI.

40. HENRICUS Archipresbyter Mediolanensis Ecclesiæ, electus Episcopus anno 1357. 12. Kal. Septemb. ab Innocentio VI. ex reg. Vaticano epist. 41. fol. 52. anno 5. lib. 1. Fuit inde, hoc est sequenti anno 1358. translatus ad Asculanam Ecclesiam in Piceno. XLII.

41. NICOLAUS eandem sedem obtinuit ex Priore S. Augustini de Rosano Pisanæ diœcesis anno 1358. 4. Idus Julii, ex regesto Vaticano epistola 31. fol. 36. anno 7. Innoc. VI. translatus deinde ad Firmanam Ecclesiam anno 1370. Kal. Julii. XLIII

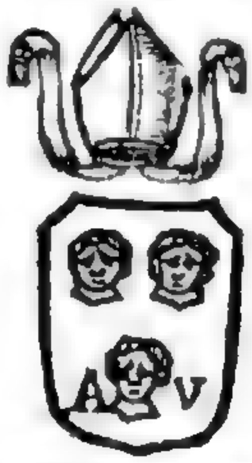

42. LEALIS, filius Malatestæ de Malatestis, Pisauri Domini, patriam Tiaram assecutus est 1370. Kalendis Julii, ex eodem lib. Reperitur autem hanc Ecclesiam rexisse usque ad annum 1373. deinde ad Ariminensem translatus est. XLIV

43. Fr. ANGELUS Feduccius è Bibiena, oppido territorii Casentinatis in Hetruria, ex Ord. Minorum, adlectus est 1373. Hic altare sacrorum Stigmatum de Vernia consecravit, facta ad id sibi potestate ab Episcopo Aretino. De eo Marcus Ulyssiponensis par. 2. lib. 9. c. 33. histor. Fratrum Minorum, & Cæsar Clementinus histor. Ariminen. Hic tanquam Clem. VII. fautor Episcopatu privatus est ab Urbano VI. anno 1381. XLV

44. FRANCISCUS. Hujus memoria extat ab anno 1386. usque ad ann. 1398. in quo ipso anno vita functus est. XLVI

45. ANGELUS Roccius, Beneventanus, aliis vero est Neapolitanus, adlectus fuit Episcopus Pisaurensis a Bonifacio IX. 1398. die 23. mens. Decemb. quam ille Ecclesiam rexit usque ad ann. 1407. ex eoq; translatus est ad Crotoniensem Episcopatum in Calabria. XLVII.

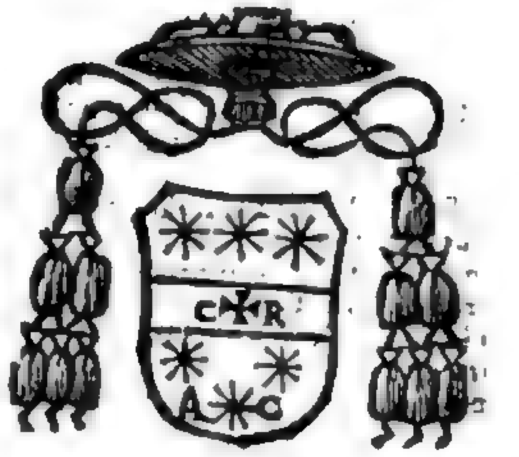

XL VIII. 46. ANTONIUS Casinius civis Senensis, patria Florentinus, ex canonico Florentino, Signiæque Plebano, ad hunc Episcopatum evasit 1407. post duos autem annos ad Senensem Ecclesiam translatus est, sanctæ Romanæ Ecclesiæ declaratus Thesaurarius, a Martino verò V. presbyter Cardinalis ad titulum S. Marcelli. Consule vero ea, quæ de ipso narravimus in Episcopis Senensibus.

XLIX (In Senensem fuisse contendit Antolinus in Pomp. Senensibus t. 1. ubi de eo.) 47. BARTHOLOMÆUS Casinius a Florentinus monachus, & Abbas S. Mustiolæ Clusinæ diœcesis, ex Ordine Vallumbrosano, frater germanus memorati Cardinalis, ad hanc sedem ascendit 1409. 13. Kal. Augusti. Hic synodum celebravit, in qua salutiferas admodum tulit leges, quæ adhuc hodie venerationi sunt, & commodo clero Pisaurensi. Rexit autem illam Ecclesiam usque ad annum 1419. in quo ipso anno decessit. Cæterum Cardinalis Casinius præcipua charitate in fratrem cum an. 1429. conderet testamentum, certam pecuniæ summam Ecclesiæ Senensi legavit, ut defuncto annuæ, solemnesque celebrarentur Inferiæ.

L. 48. JOANNES de Benedictis, civis Pisaurensis, Casinio successit 1419. Hic diutissime vixit. Nicolao V. mittente 1449. apud Senenses oratoris munere functus est. (,, *Obiit die 24. Maji 1455.*)

LI. 49. BARNABAS Merlonius, Fanensis, a Paulo II. creatus est 1471. 5. Kal. April. Romæ decessit 1475. sepultusque est apud S. Mariam de Populo. (,, *Die 10. Junii 1474. ad Ecclesiam Interamnensem* ,, *à Sixto IV. translatus est.*)

LII. 50. THOMAS de Vincentiis, sive de Giagorellis, ejusdē Eccl. electus Præsul est 1473. vita functus est 1468. (,, *Thomas de Vincentiis, nobilis Fanensis,* ,, *Græca, latinaque litteratura valuit, fuitque Canonum callentissimus. Eum Pius II. Acolythum Apostolicum creavit, ejusque opera multipliciter usus est.* ,, *Bessarioni Cardinali fuit in primis charus, à quo* ,, *an. 1464. per cessionem accepit Abbatiam S. Paterniani Fanensis. Sixtus IV. illum in suum quæstorem* ,, *elegit, atque anno 1474. Interamnensi tiara decoravit, annoque insequenti 1475. ad hanc Pisaurensem* ,, *transtulit. Triennio post obiit, cum prius S. Paterniani Abbatiam Canonicis Regularibus ex Apostolico indulto renunciasset.*)

LIII. 51. LAURENTIUS Capoferrus, Romanus, filius nobilis viri Evangelistæ Magdaleni de Capiteferro de regione Pineæ, ad eundem Episcopatum assumptus est 1478. 4. Id. Decemb. E vivis autem exemptus 1487.

52. NESTOR *b* Malvasia, Bononiensis, ex Equite Hierosolymitano, Bononiæ commendatore, adlectus est 1487. die 8. mensis Novembris. Antequam inaugurareretur, decessit, atque apud S. Mariam de Populo sepultus; ubi quædam legitur inscriptio, quam quia in ea memoria dignitatis Episcopalis dimittitur, etiam hic dimittendam curavimus. LIV.

(*b* A ... de ... Malvasia à ... lis dicitur.)

53. ASCANIUS MARIA Sfortia Mediolanensis Cardinalis, hanc Ecclesiam perpetuo administrandam suscepit 1488. donec illam in favorem Aloysii renunciavit. LV.

54. ALOYSIUS Capra, Mediolanensis, Cardinalis Sfortiæ familiaris, ex ejusdem Cardinalis cessione, atque favore, obtinuit Episcopatum 1491. 3. Id. Junii. Romæ postremam diem obiit 1498. sepultusque est apud S. Mariam de Populo prope principem aram, ubi in marmorea tabula hoc epitaphium legitur. LVI.

Aloysio Capræ, patria Mediolanensi, decretorum Doct. Episcopo Pisaurensi, S. D. N. Referendario, ac Cancellariæ Apostolicæ Regenti jurisperitia, integritate, nobilitate, & magnis meritis Pet. Ant. heredes posuerunt. Vixit ann. LX. mens. vii. dies xx. Obiit xiij. Aug. M. CCCC. LXXXXVIII.

55. FRANCISCUS Oricellarius *c*, Philippi filius, nobilis Florentinus, Alexandro VI. in paucis charus, ob præclarissimas animi dotes Pisaurensis Episcopus est declaratus 1499. die 16. mensis Aprilis, ab eodemque Pontifice Vicelegatus Bononiam missus est 1502. Dum sibi creditæ Ecclesiæ insudaret, fato functus est 1504. Ex eadem clarissima gente sedente Clemente VIII. Hannibal Oricellarius Carcassonensium Episcopus erat in Galliis, Romæque Gubernator, qui Romæ è vivis excedens, sepultus est apud S. Andream de Valle, in sacello ab Horatio Oricellario munificentissime exstructo, cum hoc epitaphio. LVII.

D. O. M.

Annibali Oricellario Episcopo Carcassonensi, humanitate magnificentia, integritate singulari, cujus opera summi Pontifices Paulus IV. & Pius V. in maximis, arduisque Christianæ reipub. negociis apud Henricum II. & Carolum IX. Galliæ Reges, Clemens vero VIII. in regendis urbibus, Ancona, Roma, Bononia, ac demum Pontificiæ domus Præfectura maxima cum laude usi sunt. Horatius Oricellarius jucundissimo fratri posuit.

Ex hac familia floruit olim Bernardus insignis historicus, de quo Varinus lib. 3.

Ex Oricella domus potens opibusque virisque,
Historicum cujus clarum de sanguine cerno
Non solum scripto, sed lingua apprime disertum
Traxit ab æquoreo sua prima exordia campo.

56. FRANCISCUS de Richardis de Ansa, sive LVIII

Of-

Offunensis, Oricellario successit 1504. die 27. mensis Maji. Pisauri decessit 1508. die 24. men. Septembris, cum dies in 12. horas esset proclivior. A

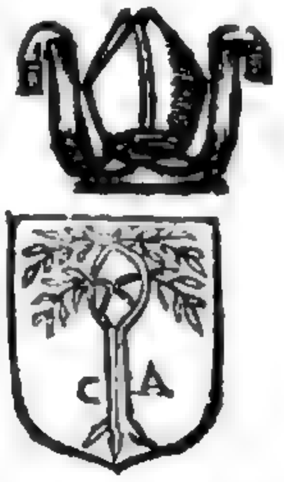

LIX. 57 ALBERTINUS Roboreus S. Spiritus praeceptor in Saxia, Astensis olim Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est an. 1508. die 16. mensis Septembris, qui sedit usque ad an. 1513.

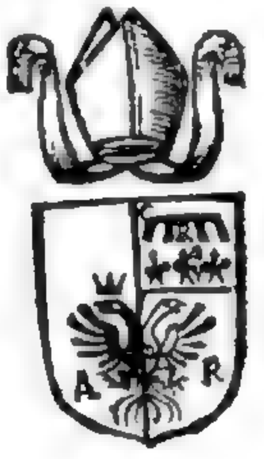

LX 58 PARIS de Grassis *a*, Bononiensis, apud Pontificem ceremoniarum Magister declaratus est 1513. die 4. mensis Aprilis. Inauguratus est in ecclesia S. Laurentii in Lucina ab Achille fratre Cardinali de Grassis, assistentibus Episcopis Trevisino Romae Gubernatore, Dyrrachiensique Sacrista Pontificis, 6. die Maji, altero die post Pentecosten. Solemni ritu, pompaque possessionem Episcopatus iniit die 18. Januarii 1515. Ephemeridas Romanas, summa libertate, ut tunc in moribus erat, dicitur perscripsisse. Romae tandem decessit 1528. die 10. Junii, atque apud S. Petrum sepultus est, ubi praetereuntes hanc legunt brevem inscriptionem.

Paris de Grassis Episcopus Pisaur.
Apostolicae Sedis
Ceremoniarum Magister
Colleg. hujus capellae
A. B. M.

Refert Alidosius de vir. illust. Bononien. Paridem in administrando Episcopatu habuisse coadiutorem cum futura spe successionis Balthassarem Cataneum Bononiensem, Antonii filium, an. 1522. die 28. mens. Aug. tametsi id non reperierim in actibus consistorial.

LXI. 59. JACOBUS Simonetta *b*, Mediolanensis, sacrae Romanae Rotae Auditor, Episcopus dictus est 1528. die 10. mensis Julii; an. vero 1535. a Paulo III. Senatoria purpura est nobilitatus, translatusque ad Ecclesiam Perusinam, obtinuitque etiam deinceps Laudensem Episcopatum, ut alibi docebimus.

LXII. 60 LUDOVICUS Simonetta, Mediolanensis, ex cessione patrui Cardinalis, eundem Episcopatum obtinuit 1536. quem usque ad ann. 1560. administravit. Deinde sub Pio IV. cum evasisset ad purpuram, Pisaurensem cum Laudensi commutavit. Vita functus est 1576. de quo alibi plura dicemus.

a Hujus meminit Jacobus a S. Carolo in Bibl. Pontif. & Ja. Bumaldus in Bibl. Bonon. *Mandos.*

b Hujus meminit Pallavicinus in hist. Conc. Tridentini ac Picinellus in Athen. p. 348. *Mandos.*

61 JULIUS Simonetta *c*, Ludovici nepos, Pisaurensi sede nobilitatus est 1560. die 9. mensis Julii. Tridentino concilio interfuit, decessitque 1576. LXIII.

62 ROBERTUS Saxatellus, Imolensis, demortuo suffectus est 1576. die 4. mens. Junii. Vita functus est 1586. LXIV.

63 CAESAR Benedictus, Pisaurensis civis, patriae Episcopus declaratus est, Sixto V. sedente an. 1588. die 28. mens. Maji. Decessit autem 1609. LVX.

64 Fr. BARTHOLOMAEUS Georgius, ex Ordine Minorum de observantia, vir probatissimis moribus, electus est 1609. die 15. mens. Junii. E vivis exemptus est 1612. atque apud suam ecclesiam sepultus. LXVI.

c De eo Siccus in Synopsi de Cler. Regul. S. Pauli. p. 231. *Mandos.*

B

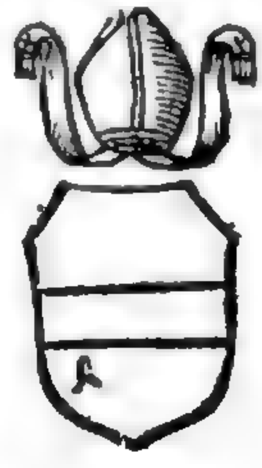

65 MALATESTA Baleoneus, *d* Perusinus dictus Episcopus est Pisaurensis 1612. die 16. mens. Julii. Hanc ille Ecclesiam summa cum laude prudentiae administravit, vir clarus nobilitate, & moribus; olim vicelegationis munere functus est, mox pro Urbano VIII. apud Caesarem functus est item legatione; translatus est ad Assisinatem Ecclesiam an. 1641. LXVII.

C 66 JO. FRANCISCUS Passioneus, Forosempronienfis, ab Ecclesia Calliensi ad hanc translatus est anno 1641. 27. Novembris. Vivit adhuc, secundaque fama prudentiae ecclesiastica negotia pergit urgere, dignus sane, cui Deus magnus in plures, feliciesque annos vitam extendat, toti olim Ecclesiae maximo decori futurus. LXVIII.

d De eo Jacobillus in Bibl. Umbriae p. 196. Crispoltus in hist. Perus. p. 130. & Oldoinus in Athen. August. *Mandos.*

A D D I T I O.

(„ *Decessit mense Augusto an.* 1651.

„ JOANNES *Lucidus Palumbara, nobilis Romanus, utriusque Signaturae Referendarius, cum s. Severini, Nursiae, Montis Alti, Asculi, & Perusii Gubernator extitisset, factus est Pisaurensis Episcopus die* 1. *Aprilis* 1658. *anno vero* 1666. *vitam cum morte commutavit. Plura de hoc Praesule vide in Mandosii Bibliotheca Romana vol.* 1. *Censur.* 4. *n. margin.* 91. LXIX.

„ ALEXANDER *Diotallevius, nobilis Ariminensis, Canonicus Regularis Lateranensis, Sac. Theologiae Magister, pluribus Ordinis sui muneribus; scilicet Deffinitoris, Visitatoris, & Abbatis in urbe Auximana laudabiliter functus, tandem ad hanc sedem evectus est die* 3. *Octobris* 1667. *Decessit Pisauri* 28. *Septembris* 1676. LXX D

„ HIERONYMUS *Valvasorius, nobilis Mediolanensis, Ordinis Eremitarum s. Augustini, sacrae Theologiae magister, cum plura Religionis suae munia, praecipue vero Procuratoris generalis, & Ministri generalis egregie implesset, hanc sedem obtinuit die* 11. *Januarii* 1677. *Fato functus est in Residentia mense Septembris* 1684. LXXI

„ ALEXANDER *Avius, nobilis Camerinensis, J. U. D. Protonotarius Apostolicus, & Canonicus primum Theologalis patriae Cathedralis, mox Archidiaconus, annorum* 52. *praefectus est Pisaurensi Ecclesiae die* 17. *Maii* 1688. *Translatus deinde fuit ad s. Severini Episcopatum die* 2. *Octobris* 1702. LXXII.

„ PHILIPPUS *Carolus Spada, nobilis Spoletanus,* LXXIII.

A ,, nus, J.U.D. Fiscalis jam s. Inquisitionis Spoleti, ,, & Deputatus Conservatorii s. Euphemiæ, & Monasterii Monialium s. Urbani de Urbe, ex Basilicæ ,, Lateranensis Canonico Pisaurensis Episcopus dictus ,, est die 20. Novemb. 1702.)

SENOGALLIENSES EPISCOPI.

CONSTAT Senogalliam à Gallis Senonibus post captam Urbem fuisse ædificatam, dictamque fuisse Senam Galliam, ut discrimen interesset inter Senogalliam, & Hetruscam Senam: siquidem illa spectat ad Umbros: eodem tempore colonia fuit Castri, & Hadriæ, illamque appellaverunt Senensem coloniam ad superum mare, ut ex Livio scribit Florus. Ejus meminit Polybius lib. 2 a. idemque Livius pluribus in locis, Strabo, Lucanus, Plinius, Mela, Tacitus, Paulus Diaconus, Silius, aliique quamplures. Prope Adriaticum litus situata est, ideo aeris non valde salubris. In Umbriæ antiquissimis civitatibus numeratur, quæ postquam Gothorum excidium, ruinasque eluctata est, ad sinum sanctæ Apostolicæ sedis confugit. Traditio tenet S. Sabinianum, qui fuit unus de septuaginta duobus Christi discipulis, ibi evangelium disseminasse, atque Episcopali ibidem munere functum fuisse, ac deinceps ejusdem alumnos, aliosque quamplures Christiana sacra fovisse. Cæterum tyrannorum rabies in causa fuit, cur haud facile iniri numerus potuerit eorum, qui in ea sede floruerunt. Hanc illa semper egregiam laudem tulit, à discipulis Christi accepisse sacra, unamque immediate Apostolicam sedem agnovisse. Hodie cum aliis Umbriæ Episcopatibus Cathedrali Urbinati suffragatur. Cathedralis sub D. Petri invocatione jam olim constructa est, ejusdem antiquitatis clarissimum argumentum. Tribus dignitatibus gaudet, ac duodecim ibi Canonici, quatuorque, ut vocant, Capellani cum præbendis, Theologali, atque Pœnitentiali divinum opus perurgent. Montem pietatis habet, ac unicum xenodochium, cum seminario. Principi templo Episcopale palatium satis opportunum est. Diœcesis ampla est, fetaque populo, cum tribus ecclesiis collegiatis, quatuor prioratibus, ac quinq. vicariis, quadragintaque curatis ecclesiis, totidemque simplicibus beneficiis, tribus commendis, viginti duobus religiosorum monasteriis, ac septem monialium. Taxa hujus ecclesiæ est in lib. Cameræ florenorum 442. certior census est septem millium scutatorum. Ejus Ecclesiæ Præsulum series sequens est.

a lib. 2.

A D D I T I O.

(,, *Senogallia à Senonibus Gallis ædificata fuit non ,, post captam urbem, quod accidit anno ab ejus exordio 363. ut constat ex tabulis Capitolinis apud Sigonium in Comment. ad Fastus Consulares, sed cum ii ,, primò in Italiam advenere, quod contigit anno 357. ,, ab urbe condita, ut docet Cluverius in Ital. antiq. l. ,, 1. l. 2. c. 5. pag. 609. Neque antiquitus Senogallia appellabatur, sed Sena Gallica, ut eam vocat Ptolemæus lib. 3. cap. 1. Hujus civitatis antiqua Cathedralis D. Paulino urbis Protectori erat sacra, illamque ,, evertit Sigismundus Malatesta Senogalliæ Dominus an. 1456. Unde perperam Ughellus putat ejus antiquitatis clarissimum esse argumentum, quod D. Petro sit dedicata. Hæc enim, quæ modo exurgit in ,, honorem Principis Apostolorum, nonnisi post excisam veterem Cathedralem, exstrui cœpta est. Nunc ,, eidem inserviunt XX. Canonici, quos inter tres dignitates, Archipresbyteratus, Præpositura, atque ,, Archidiaconatus, & utraque Prabenda. Canonici ,, tres in Classes dividuntur. Octo enim componunt capitulum peculiare, quod* Antiquius *appellant, & ,,* Parochiale, *illisque animarum cura incumbit, ,, quam exercent per ministrum sub titulo Vicarii perpetui: atque horum Canonicorum electio partim spectat ad Pontificem Maximum, partim ad Episcopum. Alii duo Canonici sunt de jure Patronatus.*

B ,, *Reliqui verò decem aliud efficiunt Capitulum, quod ,, ab institutore* Locatellum *vocitant: & hi è nobilibus familiis solummodo desumuntur, eliguntur que ,, à Consilio, senatuque Civitatis, ad quem item spectat electio sex Mansionariorum ejusdem Cathedralis. In hac quatuor Capellani ab Ughello relati ,, amplius non visuntur. Ecclesiæ autem Parochiales ,, in urbe tres sunt, quæ quinque ferè animarum millia ,, spiritualibus reficiunt alimentis. Intra, & propè ,, mœnia quinque enumerantur virorum Cœnobia, ,, Monialium unum, Oratorium Sacerdotum sæcularium s. Philippi Nerii, quinque Laicorum confraternitates, hospitale, mons Pietatis, & seminarium. Oppida vero Diœcesis, in qua adhuc visitur ,, insignis olim Abbatia s. Gaudentii Ord. s. Benedicti, ,, à Theodelinda Longobardorum Regina an. 590. instituta, præcipua hæc sunt:* Monte Marciano, ,, Monte S. Vito, Morro, Belvedere, M. Alboddo, ,, S. Pietro in Vaccarile, Sorra de' Conti, Rocca ,, Contrada, Montale, Castiglione, Peticchio, C ,, Barbara, Monte novo, Castel Leone, Corinaldo, Ripe, Tomba, Porchezzone, M. Rado, ,, Roncitelli, Scapezzano, Mondolfo, Stacciola, ,, Castelvecchio, e Monte Portio. *Tiraboschius.*)

1 B. SABINIANUS unus è septuaginta duobus Christi discipulis; primusque fuit Senogalliensis Episcopus (1), suaque prædicatione eam civitatem ad fidem Christi convertit.

2 B. JUSTUS (2) Sabiniano successit, plantatamque fidem à magistro mirifice propagavit.

3 VENANTIUS sub Symmacho Papa Romanæ Synodo interfuit ann. 499. (3) I.

4 B. BONIFACIUS, post excidium Senogalliensibus à Gothis illatum, cum Joannis III. Papæ II. cubicularius esset, ab eodem ejus civitatis Episcopus declaratus est anno 562. postulantibus Senogalliensibus, à Pontifice optimum sibi dari pastorem. Nec fefellit Pontificem opinio, quam de Bonifacio conceperat. Siquidem cum Senogalliensem Ecclesiam suscepisset regendam, tum verbo, tum exemplo populum Senogalliensem ad puriores mores D instituit. Luitprando Arriano diutius restitit, qui gregi sibi concredito imminebat armatus, cujus deniq; potentia victus, ab hæreticis cæsus egregie testatus est, gratanter pro eis profudisse vitam, quos semel regendos susceperat, die 23. mens. Octobris.

5 SIGISMUNDUS vixit ann. 590. Hic S. Gaudentii Episcopi sacrum corpus Senogalliam divinitus delatum decentiori loco sepelivit prope civitatem in templo, quod ejus nomini consecratum Theodolinda Longobardorum Regina munificentissime erexerat, beatique Bonifacii sui antecessoris reliquias honorificentiori loco excepit, beatoque Benedicto III.

(1) Sabinianus iste Senonensis Archiepiscopus in Galliis fuit, ubi etiam requiescunt ejus exuviæ, uti videre est apud Sammarthanos in Gallia Christiana tom. 1 fol. 614. non autem Senogalliensis, ut vult Ughellus. *Tiraboschius*

(2) Hic quoque gratis asseritur Senogalliensis Episcopus, cum hujus rei nusquam ullum reperiatur monumentum. Neque magistro in Senonensi Cathedra successisse ulla mentio apud scriptores fit. *Tiraboschius.*

(3) In Concilio Symmachi an. 499 non reperitur iste Venantius inter Episcopos recensitus. Interfuit quidem Synodo Romanæ ejusdem Symmachi habitæ an. 502. & alteri an. 503. *Tiraboschius.*

dicto eundem honorem habuit. Singulari sanctimonia clarus fuit, itaut suis precibus Senogalliensem civitatem à contagio liberaverit. Floruit sub Mauritio Imperatore, Riccardoque Wisigothorum Rege, quem Sigismundus cum aliis Episcopis Arrianam sectam compulit ejurare, ideoque ab ejus sectæ hæreticis multa dicitur pertulisse. His fere temporibus floruit sanctitate Leander Episcopus Hispalensis in Hispania, cujus nomine Gregorius Magnus Papa suorum commentariorum moralium volumen inscripsit. Cujus ideo modo meminimus, ut errorem Sansovini in chronicis confutaremus, qui illum ex suo cerebro Senogalliensem facit Episcop.

IV. 6 MAXIMUS vixit anno 623. Hunc (1) Honorius Pontifex Constantinopolim legavit, ut Pyrrhi Patriarchæ reprimeret audaciam; sed cum pervicaci nullam potuisset facere medicinam, in Italiam revertens, Cataniæ in Sicilia fato functus est, ubi adhuc sepultus quiescit.

V. 7 MAURUS anno 649. Lateranensi Concilio interfuit sub Martino I. Pontifice, cujus patres contra Monothelitas pugnabant, qui unam tantum in Christo cum unica natura voluntatem impie deprædicabant.

VI. 8 ANASTASIUS 761. apud Baron. („ *Interfuit Concilio Romano Pauli Papæ, ejusque constituto subscripsit de Ecclesia, ac monasteriis à se erectis in paternis ædibus sub titulo S. Stephani Papæ, & M. & S. Sylvestri Papæ, & Confessoris.*)

VII. („ PAULINUS *Senogalliensis Episcopus erat anno 826. quo interfuit Romano Concilio Eugenii Papæ II. ut ex Harduini novissima Conciliorum editione tom. 5. p. 61. & ex Baronio. Fortasse hic ille Paulinus, cujus memoria sancta habetur in Ecclesia Senogalliensi, atque solemni ritu quotannis celebratur die 4. Maji, habeturque præcipuus civitatis Patronus, de quo Ferrarius in Catal. Ss. Italiæ, & ex eo acta Ss. Maji t. 1. p. 499.*)

VIII. 9 SAMUEL apud eundem 855. („ *Samuel an. 853. interfuit Synodo Romanæ Leonis IV. qua Anastasius Presb. Card. tit. S. Marcelli è numero Cardinalium ejectus est.*)

IX. („ ARTICARIUS *Episcopus Senogalliensis sedit in Concilio Romano habito à Nicolao I. Pont. Max. an. 861. contra Joannem Archiepiscopum Ravennatem. Acta hujus Concilii ex Cathedralis Mutinensis insigni tabulario addidit Clariss. Bacchinus in appendice ad suum Agnellum Ravennatem. pag. 80. & seqq., & nos inde transtulimus in Ravennensium Præsulum seriem hujus voluminis.*)

X. 10 PETRUS an. 871. hujus etiam meminit Baronius. Hunc Joannes Pontifex cum Petro Episcopo Forosemproniensi legavit in Galliam ad Carolum Calvum Regem Francorum, ut narrat Sigonius lib. 5. de Regno Italiæ. („ *Interfuit Petrus an. 868. Concilio Rom. sub Hadriano: subscripsit item Epistolæ Concilii Ravennensis sub Joanne VIII. habiti anno 877. Consule Harduinum in novis. Concil. edit. tom. 5. & tom. 6.*)

XI. 11 SEVERUS ann. 882. hic gravi censura innodatam civitatem a Pontifice obtinuit ut exsolveretur, suisque precibus, animique demissione diu exoptatam pacem obtinuit.

XII. 12 ORORIUS 825. apud Baron.

XIII. 13 BENEVENTUS, sive Benvenutus, Theodosii Episcopi Firmani donationem in favorem monasterii S. Crucis subscribit 887.

XIV. 14 JACOBUS in eadem sede floruit ann. 897. Hunc fama est officium scripsisse exaltationis S. Crucis.

XV. 15 THEODOSIUS (2) Concilio Romano interfuit sub Nicolao II. Pontifice ann 1059. Ad hunc scripsit epistolam 11. Petrus Damiani, illumque cum Rodulpho Episcopo Eugubino, suorum operum censorem instituit.

16 GUILLELMUS Episcopus Senogalliensis, tempore Alexandri II. Ecclesiæ Forosemproniensis quædam jura sibi usurpavit; Pontifex vero, Petro Damiano Cardinali Ostiensi suadente, eidem mandavit, ut omnia libere restitueret, ut ex bulla ejusdem Pontificis liquet, data anno 1062. XVI.

17 TRANSMUNDUS Monachus Fontis Avellanæ, successit Guillelmo. Synodo interfuit Fulginii celebratæ sub Julio Cardinali legato 1146. Ejus obitus dies memoratur in veteri Calendario ejusdem sui monasterii 23. Septembris. XVII.

18 JACOBUS eadem dignitate fulgens Concilio Lateranensi interfuit sub Alexandro III. 1179. XVIII.

19 HENRICUS interfuit consecrationi ecclesiæ S. Crucis de Avellana cum 12. aliis Episcopis 1163 *a*. Hunc Innocentius III. legavit, arbitrumque honorarium fecit, ut inter Ravennatem Archiepiscopum, & Auximates lites componeret ann. 1203. ut refert Rubeus in Ravennati hist. („ *Ejusdem Innocentii extant literæ ad Senogallien. Episcopum, ut una cum Ugone Urbinatium Episcopo controversiam dirimat Abbatis S. Angeli c. 3. de eo qui mittetur in possessionem.*) XIX.

a 1203 facta fuit hæc consecratio ex Jacobill. in vitis ss. Umbr. Tirabos.

20 TRANSMUNDUS Monachus S. Crucis de Avellana Senogalliensis Episcopus, de quo historia Camaldulen. parte 2. lib. 5. ep. 16. & Arnoldus Wion. lib. 2. lign. vitæ. XX.

21 BENNO sublectus est ab Honorio III. Episcopus Senogalliensis anno 1223. a quo obtinuit alteram partem civitatis de Porto, castellumque Versatile cum temporaria jurisdictione, quod ipsum etiam suo successori a Gregorio IX. indultum, confirmatumque est an. 1232. Privilegium Honorii III. Bennoni, successoribusque ejus canonice substituendis Ecclesiæ Senogalliensi sequens est, ex reg. Vatic. desumptum fol. 49. ep. 170. ann. 7. XXI.

HONORIUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

In eminenti Apostolicæ sedis specula licet immeriti disponente Domino constituti, fratres nostros Episcopos, tam propinquos, quam longe positos, fraterna debemus charitate diligere, & ecclesiis sibi a Deo commissis, pastorali sollicitudine providere. Quocirca venerab. in Christo frater Episcope tuis justis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam Senogalliensem, cui, auctore Deo, præesse dignosceris, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, ac canonice possidet, &c. usque illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. In civitate Senogalliensi s. Joannis Baptistæ, s. Petri, s. Martini, s. Georgii, s. Mariæ de Scottis, s. Laurentii, s. Salvatoris, s. Crucis, s. Bartholomæi, s. Paterniani, s. Brigidæ, & s. Severi ecclesias cum omnibus pertinentiis earumdem, & tertiam partem de omni reddito, ac datione districto quoque, & placito, & de mercato, nec non de ripa, & portu, seu & de aliis supradictæ civitatis vectigalibus, seliquatico, pedagio, mensuratico, & de aliis portis, & porticulis civitatis ipsius, excepta porta s. Angeli, cujus nostri in integrum sunt proventus. In diœcesi Senogallien. monasterium s. Gaudentii cum omnibus ejus bonis, & pertinentiis, & curtem quæ vocatur Turturaria cum molendinis, & suis pertinentiis, ecclesiam s. Viti cum hospitali s. Spiritus, ecclesiam s. Stephani cum curte, pratis, paludibus quoque, ac salinis omnibus à mari usque ad muros dictæ civitatis, & cum omnibus possessionibus positis in monte s. Stephani plantatis, & curtem Senogalliæ, de jure episcopatus Senogallien. & curtem, quæ vocatur Tres basilicæ, cum castello, quod vocatur Orgiola cum omnibus hominibus, & eorum bonis, & suis pertinentiis, & castrum Vavaris, castrum Ramusceti & Castellare filiorum Leonis, & Castellare Scorzaleparis, & castrum Montale, & castellare Castellianis, & castrum Farneti,

(1) Maximus, qui strenuè pugnavit contra Pyrrhum Patriarcham Constantinopolitanum non fuit Episcopus Senogalliensis, sed monachus Constantinopolitanus, de quo fuse Baron. Annal. tom. 8. Unde vero hauserit Ughellus missum ab Honorio Constantinopolim Maximum Senogalliensem ad reprimendam Pyrrhi Patriarchæ audaciam viderit lector. Illud certum est Pyrrhum nonnisi defuncto jam Honorio ad sedem Constantinopol. evectum. Tiraboschius.

(2) Non Theodosius, sed Vitodunus appellatur ab Harduino in novissima Concil. editione tom. 6. ubi ex Vaticano Codice 1614. depromptas exhibet huic Concilio Episcoporum subscriptiones.

ti, castrum Peticli, & castellare Fossecche, & castella-
re Montis fortini, & quidquid episcopatus habet in ca-
stro insula Camarcelli, & ejus curte, in curte insula Hu-
guitionis, in castellare Campi longi, & ejus curte, in
curte Ravonis, in castellare Qunzan, & ejus curte, in
castro Montis Novi, & ejus curte, in castro Pendingar-
da, & ejus curte, in castellare insula Caselvacis, & ejus
curte, in castellare Montis s. Viti, & ejus curte, in ca-
stro Murici, & ejus curte, in castellare s. Martini filii
Aldonis, & ejus curte, in castro Cerreti, & ejus curte,
in Folliano, & ejus curte, in Jassellare, & ejus curte, in
curte Arca Contrate, Turris rupta, & in castellare
Albani, & ejus curte, cum hominibus, curtibus, & per-
tinentiis eorundem, monasterium s. Genesii, plebem
massa, plebem s. Michaelis de colle Urbano, plebem s.
Apostoli, plebem scorzalepori, plebem s. Gervasii de
bulgaria, plebem de paone, plebem de cavis, plebem s.
Hippolyti, plebem de murro, plebem s. Petri de colonia,
plebem plani, plebem de colle, & plebem montis porci,
plebem Orgeoli, plebem s. Gregorii, ecclesiam s. Mariæ
B *de Bodio, ecclesiam s. Jacobi cum hospitali, ecclesiam s.*
Mariæ de Feletto cum hospitali de massa, ecclesiam s.
Joannis de montenovo, ecclesiam s. Joannis de scapza-
no, plebem de Allano, plebem s. Martini filiorum Al-
donis, plebem s. Archangeli, plebem s. Paterniani de
Fractula, plebem de Casertino, & plebem s. Clemen-
tis cum capellis in earum plebatibus positis, bonis, pos-
sessionibus, ac hominibus earundem cum plena jurisdi-
ctione, quam Senogalliensis Ecclesia noscitur in iis ha-
ctenus habuisse. Præterea quod communi assensu tui ca-
pituli, vel majoris partis ipsius consilii sanioris in tua
diœcesi per te canonice fuerit institutum, ratum, & fir-
mum volumus permanere. Prohibemus insuper ne ex-
communicatos tuos, vel interdictos ad officium, vel
communionem ecclesiasticam sine conscientia, & con-
sensu tuo quisquam admittat, aut contra sententiam
tuam canonice promulgatam aliquis venire præsumat,
nisi forte periculum mortis immineat, aut dum præsen-
tiam tuam habere nequiverint, per alium secundum
formam Ecclesiæ satisfactione promissa oporteat liga-
C *tum absolvi. Sacrorum quoque canonum auctoritatem*
sequentes statuimus, quod nullus Archiepiscopus, vel
Episcopus absq; assensu Senogalliensis Episcopi in diœ-
cesi Senogalliensi conventus celebrare, causas etiam,
& ecclesiastica negotia ejusdem diœcesis, nisi per Ro-
manum Pontificem, vel ejus legatum fuerit eidem in-
junctum tractare præsumat. Decernimus ergo, ut nulli
omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere
perturbare, &c. usque profutura. Salvo mandato sedis
Apostolicæ speciali. Si qua igitur, &c. cunctis autẽ, &c.
Datum Laterani, per manum magistri Guidonis D.
Papæ capellani 4. Kal. Junii, Indict. 12. Incarn. Do-
min. anno 1223. Pontificatus vero D. Honorii Papæ
III. anno 7.

XXII 22. JACOBUS Bennoni successit an. 1232. vir
longe doctissimus, ac Gregorio IX. in paucis cha-
rus, qui illum Romam misit ad reprimendum Han-
nibalem Hannibaldesium, qui contra fidem Chri-
stianam plures ibidem sparserat errores. Qui ita de-
vio medicinam adhibuit, ut sanus factus ejuraret er-
D rores, compressoque tumultu, ad Romani Pontificis
obedientiam decepti redirent. A Pontifice inde Ja-
cobus plurimam collegit gratiam, multisque privile-
giis ornatus est, & in Livoniam Apostolicus legatus
ab eodem Gregorio missus, ut ex epistola 162. fol.
150. anno 5 in reg. Vatic. legitur. Hujus Episcopi
temporibus, civium exacerbatæ simultates Senogal-
liam pene totam everterunt, templis, arisque profa-
natis, itaut deinde ad pristinam illam amplitudi-
nem, dignitatemque redeundi omnis spes depositæ
civitati videretur ablata.

XXIII 23. Fr. PHILIPPUS ex Ordine Eremitano S.
Augustini, primus Episcopus fuit, qui Senogalliensi
exciso populo inceperit imperare. Itaque restituit
clerum, sibique deinde, & clero sedem construendam
curavit, expurgatoque nobili templo, illud Deipa-
ræ Virgini, ac S. Paulino Nolæ Episcopo consecra-

A vit anno 1271. die 4. mensis Maii; hortatusque ci-
ves est, ut eundem D. Paulinum tutelarem venera-
rentur, cumque reformando clero saluberrimas le-
ges tulisset, præfuissetque magna cum prudentiæ
laude, plenus meritis fato concessit.

24. I. . . . Episcopus Senogalliensis extre- XXIV
mis Gregorii X. temporibus defunctus est, post cujus
excessum capituli pars, Albertinum quemdam Ab-
batem S. Gaudentii Senogalliensis diœcesis elegit;
alia vero pars, & sanior Federicum Præpositum po-
stulavit, qui à Martino IV. confirmatus fuit, ut le-
gitur in reg. Vatic. epist. 34. fol. 205. an. 4.

25. FEDERICUS Episcopus, & comes Seno- XXV.
galliensis electus ann. 1284. tertio Idus Novemb. ex
Præposito, ut diximus. Fato functus est an. 1288.

26. SIGISMUNDUS Abbas monasterii Sici- XXVI
nensis Nucerinæ diœcesis, a Capitulo postulatus,
confirmatur a Nicolao IV. an. 1288. XI. Kal. Maii
ex reg. Vat. ep. 45. fol. 12. an. 1. Obiit an. 1291. com-
munitati Senogalliensi divendidit Montalis castel-
lum, atque Ponticuli an. 1293.

27. THEODINUS, nobili genere procreatus, XXVII.
tunc clericus S. Joannis de monte Lupone Firmanæ
diœcesis, defuncto Sigismundo a capitulo creatus in
locum Lamberti plebani S. Paulinæ Ariminensis
ditionis, qui electioni de se factæ consentire noluit,
rejectaque alia postulatione quorumdam canonico-
rum, Alberici de Medicina canonici Ravennaten-
sis, a Nicolao IV. confirmatur anno 1291. 3. Kal.
Octob. ex reg. Vatic. epist. 572. fol. 113. an. 4. Obiit
Theodinus 1294.

28. FRANCISCUS Episcopus Fanensis, ad XXVIII.
hanc sedem translatus a Bonifacio VIII. an. 1295. 2.
Idus Decembris ex eodem reg. epist. 586. fol. 132.
anno 1.

29. JOANNES obiit anno 1308. XXIX

30. GRATIAS Abbas S. Victoris in Clusis, XXX.
Ordinis S. Benedicti Camerinen. diœcesis defuncto
Joanne, a saniori parte capituli eligitur, contra fra-
trem Ugolinum Ordinis Minorum, ab alia parte
postulatum, a Clemente V. confirmatus est anno
1309. (1) II. Kal. Julii, ex reg. ejusdem epist. 492.
fol. 95. anno 3. mortalitatem explevit Gratias an-
no 1318.

31. FRANCISCS de Sylvestris, nobilis Cin- XXXI
gulanus, eligitur a Joanne XXII. anno 1318. eidem-
que sequentem scripsit epistolam, quæ extat in rege-
sto Vaticano.

JOANNES EPISCOPUS
Servus servorum Dei, Ven. fratri Francisco
Episcopo Senogallien. &c.

In superna dignitatis specula, &c. Sane Ecclesia
Senogallien. per obitum bonæ memoriæ Gratiæ Episco-
pi Senogallien. solatio destituta pastoris, dilecti filii ca-
pitulum ipsius Ecclesiæ vocatis omnibus, qui debuerunt,
voluerunt, & potuerunt commode interesse pro electio-
ne futuri Episcopi celebranda, die ad hoc apud castrum
de Serra comitum Senogalliensis diœcesis, cum civitas
Senogallien. foret supposita interdicto, præfixa, conve-
nientes in unum, te tunc eorum concanonicum in sub-

(1) Ex Authenticis scripturis Monasterii s. Blasii Fabrianensis, membri monasterii s. Victoris, constat Gratiam anno 1308. in Senogalliensem Episcopum electum. *Tiraboschius.*

diaconatus ordine, & ætate legitima constitutum per formam compromissi, in Episcopum Senogalliensem concorditer elegerunt, tuque postmodum præsentato tibi hujus electionis decreto, eidem electioni de te factæ ad instantiam capituli prædictorum consentiens, ad sedem Apostolicam personaliter accessisti, & deinde tu tam per te ipsum, quam dictum capitulum per eorum certos procuratores, ac nuncios ab ipsis ad dictam sedem propter hoc personaliter destinatos, eamdem electionem, illius nobis præsentato decreto, a nobis confirmari suppliciter postulasti, in iis omnibus statutis a jure temporibus observantis. Nos igitur tam ipsius electionis processum, quam personam tuam per ven. fratrem nostrum Nicolaum Episcopum Ostiensem, & dilectos filios nostros Nicolaum tit. S. Eusebii presbyterum, ac Neapolionem s. Adriani diaconum Cardinales examinari fecimus diligenter, & demum facta nobis ab eisdem Episcopo, & Cardinalibus super iis relatione fideli, ut ex considerationibus certis inductus omne jus, quod tibi ex electione hujusmodi competebat, in manibus dilecti filii nostri Joannis s. Theodori diaconi Cardinalis renunciationem hujusmodi de mandato nostro factæ sibi vivæ vocis oraculo admisit, nosque subsequenter de provisione dictæ Ecclesiæ, &c. attendentes, &c. & separantes, &c. Quibus omnibus debita meditatione pensatis, de persona tua præfatæ Ecclesiæ, de prædictorum fratrum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis providimus, teque illi in Episcopum præfecimus, & Pastorem, curam, & administrationem ipsius tibi in spiritualibus, ac temporalibus committendo, ac tibi in partibus illis post præstitum per te electioni prædictæ consensum in diaconum, & postmodum apud sedem prædictam in Presbyterum promovere per eumdem Episcopum Ostiensem faciendo munus consecrationis impendi, firmam spem, fiduciamque tenentes, quod eadem Senogalliensis Ecclesia, Deo auctore per tuam industriam, & circumspectionis fructuosum studium præservabitur a noxiis, & adversis, ac spiritualibus, & temporalibus proficiet incrementis. Jugum itaque domini tuis impositum humeris debita devotione supportans prædictæ Ecclesiæ tua regimen sic &c. consequaris.

Datum Avenione 11. Kal. Maii anno 2.

Contra occupatores, ac detentores bonorum Ecclesiæ Senogalliensis Franciscus sequens diploma ab eodem Pontifice obtinuit, quod legitur in eodem Regesto.

JOANNES EPISCOPUS &c.

Ven. Fratribus . . . Fanen. & . . . Pisauren. ac . . . Anconitan. Episcopis &c. Ad hoc Deus nos prætulit in Familiam Domus suæ, ut opportuna singulis provisionis auxilia fidelis servitutis injunctæ prudentia pro tempore dispensemus, eorum præsertim necessitatibus intendamus, occurramus dispendiis, ipsosque ab oppressoribus relevemus, qui assumpti in partem sollicitudinis Pontificalis sunt dignitatis titulo insigniti. Sane Ven. fratris nostri Francisci Senogallien. Episcopi conquestione percepimus, quod nonnulli Clerici, & Ecclesiasticæ personæ tam religiosæ quam seculares, nec non comites, barones, milites, universitates, & alii laici civitatis, & diœcesis Senogallien. & partium vicinarum nuper occuparunt, & occupari fecerunt Ecclesias, dominia, castra, terras, possessiones, redditus, & proventus, jura, jurisdictiones, & nonnulla alia bona immobilia, mobilia, & se moventia ad mensam suam Episcopalem Senogalliensem spectantia, & ea detinent occupata, seu hujusmodi detinentibus præstant auxilium, consilium, & favorem; nonnullæ quoque aliæ personæ Ecclesiasticæ, regulares, & seculares barones, & nobiles, ac universitates, & singulares personæ civitatis, & diœcesis, ac partium prædictarum de redditibus, proventibus, censibus, juribus, & rebus aliis ad dictam Episcopalem mensam spectantibus eidem Episcopo, vel ejus vicariis, seu procuratoribus nolunt aliquatenus respondere; nonnulli etiam civitatis, & diœcesis, & partium prædictarum, qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, eidem Episcopo in castris, dominiis, terris, possessionibus, redditibus, jurisdictionibus, & rebus aliis ad mensam prædictam spectantibus multiplices molestias, ac injurias inferunt, & jacturas. Quare dictus Episcopus nobis humiliter supplicavit, ut cum valde difficile reddatur eidem pro singulis querelis ad Apostolicam sedem habere recursum, providere sibi super hoc paterna diligentia curaremus. Nos igitur adversus occupatores, præsumptores, molestatores, & injuratores hujusmodi illo volentes eidem Episcopo remedio subvenire, per quod ipsorum compescatur temeritas, & aliis aditus committendi similia præcludatur, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum per vos vel per alium, seu alios, etiamsi sint extra loca, in quibus deputati estis conservatores, & judices præfato Episcopo quoad vixerit, & efficacis defensionis præsidio assistentes, non permittatis eum super præmissis omnibus, & eorum singulis ab eisdem, vel quibuscumque aliis occupatoribus, detentoribus, molestatoribus, præsumptoribus, & injuriatoribus indebite molestari, vel sibi gravamina, seu damna, vel injurias irrogari facturi etiam Episcopo, cum ab eo, vel vicariis, aut Procuratoribus suis, vel eorum aliquo fueritis requisiti de prædictis, & aliis personis quibuslibet super restitutione Ecclesiarum, dominiorum, castrorum, possessionum, terrarum, jurisdictionum, jurium, & aliorum bonorum immobilium, ac mobilium, & se moventium, reddit000uum, & proventuum, censuum, & aliorum quorumcumque bonorum prædictorum, nec non de quibuslibet molestiis, injuriis, atque damnis, præteritis, præsentibus, & futuris, in illis videlicet, quæ judicialem requirunt indaginem, de plano, sine strepitu, & figura judicii, in aliis vero, prout qualitas ipsorum exegerit justitiæ complementum, occupatores, seu detentores, molestatores, seu præsumptores & injuriatores hujusmodi, nec non contradictores quoslibet, & rebelles cujuscumque dignitatis, status, ordinis, vel conditionis extiterint, quandocumque, & quotiescumque expedierit per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, qua cavetur ne judices, & conservatores, a sede deputati prædicta extra civitatem, & diœcesim, in quibus deputati fuerint contra quoscumque procedere, sive alii, vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine diœcesis eorumdem trahere præsumant, seu quod de aliis, quam de manifestis injuriis, & molestiis, & aliis, quæ judicialem indaginem exigunt, pœnis in eos, si secus egerint, & in id procurantes, adjectis conservatores se nullatenus intromittant, & tam de duabus dietis in concilio generali, dummodo ultra tertiam, vel quartam dietam aliquis extra suam civitatem, & diœcesim auctoritate præsentium non trahantur, quam aliis quibuscumque constitutionibus a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, tam de judicibus delegatis, quam conservatoribus, aut aliis editis, quæ vestræ possint jurisdictioni in hac parte, aut potestati, ejusque libero exercitio quomodolibet obviare, sive si aliquibus communiter, vel divisim a dicta sit sede indultum, quod excommunicari, suspendi, vel interdici, vel ultra certa loca ad judicium evocari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, & eorum personis, & locis ordinibus, & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali, vel speciali cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam vestræ jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, & de quacujusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris literis habenda sit mentio specialis. Ceterum volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento canonico impeditus, quodque a data præsentium sit vobis, & unicuique vestrum in præmissis omnibus, & eorum singulis cœptis, & non cœptis præsentibus, & futuris perpetuata potestas, & jurisdictio attributa, ut in ea vigore eaque firmitate possitis in præmissis omnibus cœptis, & non cœptis præsentibus, & futuris, & pro prædictis procedere, ac si prædicta omnia, & singula coram nobis cœpta fuissent, & jurisdictio vestra, &

cujuslibet vestrum in prædictis omnibus, & singulis per citationem, vel modum alium perpetuata legitimum extitisset, constitutione prædicta super conservatoribus & alia qualibet in contrarium non obstante.

Datum Avenioni 2. Kal. Aug. anno. 2.

Anno vero 1321. Franciscus translatus est ad Ecclesiam Ariminensem, mox ad Florentinam, ut vidimus.

XXXII. 32. Fr. UGOLINUS Ord. Præd. ad eandem sedem pervenit 1321. die 8. m. Sept. promisitque solitum subsidium sacro collegio, ex lib. Provis. Prælatorum. Translatus ad Ecclesiam Foropopiliensem an. 1323.

XXXIII. 33. FEDERICUS ex Episcopo Recanatensi, Senogalliensis Episcopus factus est, anno 1323. Qui & sacro collegio pollicetur, quod ex more, sui antecessores solvissent. Hunc plures arbitrati sunt eundem esse cum superiore, vixisseque 1285. variisque casibus compellentibus, hanc Ecclesiam modo deseruisse, modo resumpsisse regendam, hoc est an. 1285. Quod cum æqua judicii lance perpenderem, reperi tandem merum commentum esse, nulla certa conjectura subnixum. Illud constat, hunc anno 1323 *a*. Federicum Senogalliensium fuisse Episcopum, decessisseque an. 1328. (1) primum vero fato functum fuisse 1288. ut vidimus ex Reg. Vatic.

a 1320.

XXIV. 34. Fr. JOANNES Anconitanus ex Ordine Minorum declaratus est Episcopus Senogalliensis 1328. Fundationi S. Augustini Anconitani interfuit 1337. annoque 1341. Reipublicæ Senogalliensi tertiam partem redditum ejusdem civitatis assignavit. Decessit vero 1349. De quo Vvaddingus tom. 3. Annal. Minor.

XXV. 35. UGOLINUS ex Canonico cathedralis defuncto Joanni suffectus est anno 1350. 16. Kal. Januarii, ex Reg. Vatic. Ep. 220. fol. 78. p. p. lib. p. an. 8. Clemen. VI. Hunc Dominicani Historici asserunt Religiosum fuisse Ordinis Prædicatorum; at, ut vidimus, ex canonico ad hanc sedem vocatus fuit. Certe religionis, pietatisque in Deum præcipuo studio fuit, pluraque monumenta reliquit contra Hæreticos, vixitque usque ad annum 1357. Kal. Decemb.

XXXVI. 36. Fr. JOANNES de Pananeis Ordin. Minorum electus Episcopus Senogalliensis 1357. Kal. Decemb. ex Reg. Vatic. Ep. 60. fol. 62. Hic potestatem fecit populo venandi in territorio Senogalliensi, ea tamen lege, ut occisarum ferarum capita ad Episcopatum Senogallien. deferrentur, cui etiam solvebantur portoria; unde colligi potest, Senogalliensem Episcopum tam in spiritualibus, quam in temporalibus principatum gessisse Senogalliæ. Hic etiam Joannes Giatus appellatur; sed ex errore scriptoris: in Apostolico enim Regesto inscribitur Joannes *b*. obiit 1368. de quo Joseph Pamphilus *b* in chronicon Eremitarum.

b Vvadding. in Annalibus Minorum.

XXXIX. 37. Fr. PETRUM Amelium de Bronacco *c* Gallum Tolosanum ex eodem ordine Eremitano Urbani V. sacristam, atque Gregorii XI. olim etiam Pœnitentiarium, ac Bibliothecarium Apostolicum, sedem Senogalliensem adeptum fuisse an. 1365. quem tametsi postea renunciatum fuisse Archiepiscopum Tarentinum, Patriarcham Gradensem, & Alexandrinum, Aquensisque administratorem Ecclesiæ in Gallia 1366. Senogalliensem tamen Ecclesiam retinuisse ad annum usque 1367. & Romæ fato functum anno 1368. narrant (2). Ex Reg. vero Vatic. Joanni successit Christophorus an. 1368. Christophoro Rodulphus, huic vero Joannes, ut dicemus.

c Bronaco. De quo videndus Gandulfus in dissert. de 200. Script. August. p. 183 & Trancius in hist. Pisan. p. 443. Mansi.

XXXVII. 38. Fr. CHRISTOPHORUS Ordin. Eremitarum S. Augustini ad hanc sedem promotus 1368. 2. Kalen. Septemb. obiit 1369. ex Reg. Vatic.

XXXVIII. 39. Fr. RODULPHUS de Castello, Ordinis & ipse Eremitarum S. Augustini, Episcopatu nobilitatus est, defuncto Christophoro 1369. 14. Kal. Septemb. obiit 1378 *d*. ex eod. Regest. Hic Ecclesiam S. Francisci Arcis Conradæ sub invocatione Deiparæ Virginis consecravit.

d 1375. vel 1376.

XL. 40. JOANNES Ugucciolus, gentis Faetinæ Ariminensis electus anno 1378 *e*. 15. Kal. Februarii. Hic iniit possessionem S. Marcelli Aesinæ diœcesis, olim Senogalliensis. Principibus Malatestis charus fuit, singularisque apud omnes existimationis, ob suam integritatem, clarissimasque animi dotes. Compulit clerum ad solutionem annui census, quam per multos annos omiserat. Anno vero 1394 (3). 2. Id. Octob. ab Savonensem Episcopatum in Liguria translatus est.

e Post an. 1378.

41. VICTOR *f* forsan intrusus post Joannem.

f Vel nullus, vel intrusus.

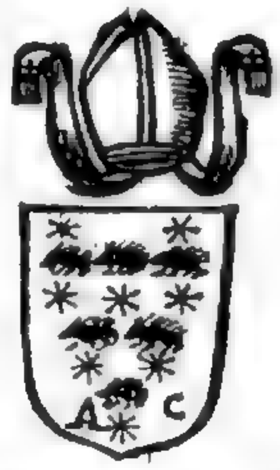

XLI. 42. LAURENTIUS Riccius nobilis Florentinus sub Joanne Papa XXIII. ex Anconitano Episcopo, ad hanc sedem translatus est 1413. 8. Kalen. Januarii. Tametsi ex depositione ejusdem Joannis in Constantiensi Concilio, ejusmodi translatio in irritum ceciderit, eidem tamen Martinus V. eundem asseruit Episcopatum anno 1417. 11. Kal. Decemb. Quam ille Ecclesiam rexit usque ad annum 1419. & ad Isclanam 4. id. Junii ab eodem Martino translatus, & absolutus a jure, si quid haberet in Ecclesia Senogalliensi; inde anno 1435. ab Eugenio IV. ad Ravellensem iterum translatus, quam ad annum usq; 1455. rexit; eamque cum dimisisset, fato functus est. Consule, quæ de ipso scripsimus in Episcopis Anconitanis. Reperi in tabulis tamen hujus Ecclesiæ, Victorem quemdam titulo Senogalliensis Episcopatus insignitum anno 1417. quod sane haud potuit evenire, nisi forte aliquis Pseudo pontifex hujusmodi titulum in illum contulerit.

XLII. 43. Fr. SIMEON de Vigilantibus, Anconitanus, Prior Generalis Ordinis S. Augustini, Anconitanus antea Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus est 1419. 2. Non. Martii. Vir in litteratis sui temporis præcipuus, Pontificique charus in paucis. Anconæ decessit ann. 1428. cum supra quatuor sexagesimum ageret annum; sepultusque est in Ecclesia S. Francisci de Scala, ut vocant.

XLIII. 44. Fr. FRANCISCUS Mellinus *g* Romanus Ord. Eremitarum S. Augustini, Abbas Monasterii Cryptæ Ferratæ, electus est Episcopus a Martino V. an. 1428. 7. Kal. Junii. Iste filius fuit Suaccii Mellini Pernæ, fraterque Joannis Baptistæ, qui postea fuit Cardinalis. Hic prius fuerat ab Urbano VI. Basilicæ

g De eo Sansovinus de Famil. Ill. p. 47. & Rasponus de Basilica Lateranen. p. 63. Mansi.

(1) Hoc anno 1328. minime defunctum est Federicum, sed ad Ariminensem Ecclesiam translatum est, ut testatur Vvaddingus in Annal. tom. 3. Ughellus ipse in Ariminensibus id fuisse factum anno 1319. *Tirabosch.*

(2) Optime ex reg. Vatic. Joanni de Pananeis successit Christophorus, Christophoro Rodulphus; at Rodulpho, ut notat etiam Henero in Alphab. August. anno 1376. successit hic Petrus Amelii, qui Senogalliensem rexit Ecclesiam ad an. 1381. quo ad Hydruntinam transiit. De ejus Episcopatu Senogalliensi tam clare patet, ut mirum sit Ughellum in Regestis Vatic. nihil invenisse. Ipse etenim Petrus Senogalliensem se Episcopum appellat in suo libro, cui titulus: *Ordo Romanus*, ut observarunt sapientissimi Abbas Mabillon, & socius Germain in 2. tom. Italici Itineris p. 443. ubi ajunt: *In nomine ipse se præsidenti libri cap. 79. ita vidi ego Fr. Petrus Amelii Senogalliensis Episcopus observari. Idemque in cap. ... testatur se Sacristam, & Episcopum Senogalliensem Agnus Dei, ut vocant, confecisse anno* 1373. Anno demum nonnisi 1404. obiisse Petrum ex eo arguit Gandulfus in dissert. de 200. Script. August. quod die 10 Maii ejusdem anni 1404. Bonifacius IX. duobus Commissariis per Bullam institutis injunxit, ut è conventu Limosi Bibliothecam, & ornamenta Fr. Petri de Bronaco sacristæ Pontificii, tanquam ad sedem Apostolicam pertinentia, exigerent. *Tirabosch.*

(3) Ex actis Cancellariæ Episcopalis Senogalliensis constat Joannem Faytanum obiisse Senogalliæ anno 1413. post cujus obitum in hanc sedem intrusus est quidam Joannes Roellus Ariminensis à Gregorio XII. ex Actis ejusdem Cancellariæ. *Tirabosch.*

A

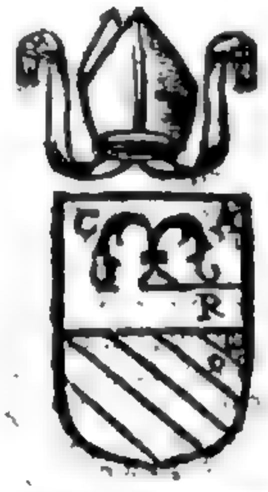

silicæ Lateranen. Canonicus adscitus; deinde ea dignitate relicta, cum fugisset ad claustrum, vitam purius instituturus, eo virtutum progressus est, ut certatim omnes illum in concionibus vitia consectantem indefessa aviditate audirent. Inde ille tantam a Martino V. gratiam collegisse narratur, ut Cryptæ Ferratæ Abbatem renunciaverit, ac postea etiam Senogalliensem Episcopum; in ejusdemque favorem Ladislaus Rex Neapolitanus celebre Monasterium S. Joannis Baptistæ in vico Carbonario Neapoli construxerit. Cæterum apparebat Franciscum ex cætera ejus prudentia, probitateque recuperaturum fuisse pristinam Senogalliensem dignitatem, nisi indigno tantis virtutibus fato fuisset subreptus. Siquidem cum Martino V. Eugenius IV. successisset, acceptoque insigne Regni consistorium indixisset, eo populi concursu subsellia oppleta sunt, ut sub multitudinis pondere cedentibus trabibus, locus minitaretur ruinam. Tum vero populus se conglobavit, implicuitque ad fugam, acceptumque medium miserum Episcopum fortuita inundatione, oppressioneque per summum ludibrium imbecillis mortalitatis oppressit. Detulere cadaver ad templum S. Mariæ de Populo, illudque in sacello suorum gentilium sepelierunt, ubi adhuc ejus effigies leniter insculpta spectatur in marmore cum iis carminibus.

Sacra Senogalliæ Francisci Antistis ossa
Hoc sita sunt tumulo Mellino è gente creati.
Hic sapiens, fortisque pater, cuique decoris,
Pacis amator erat, & servantissimus æqui,
Occidit Eugenii tranquillo in tempore quarti,
In consistorio, dictu mirabile, primo.

XLIV 45 BARTHOLOMÆUS à Monticulo Picenatis castello, ex Scriptore Apostolico, & Eugenii IV. Datario, Francisco successit 1432. fato functus est 1438.

XLV. 46 Fr. ANTONIUS Columbella Recanatensis, ex Ordine Eremitano S. Augustini Episcopus evasit 1438 *a*. Hic in periculosa sane tempora incidit. Cum enim Sigismundus Malatesta, filius Pandulphi Senogalliense arripuisset imperium, utque nova urbi munimenta pararet, Episcopale palatium cum D. Pauli Templo vellet demoliri, Antonius egregie Tyranno restitit. Sed ille cum rebus secundis, potentiaque elatus utrumque demolitus fuisset, perfecissetque, ex ruinis illis Franciscanam Ecclesiam jam pridem a Carolo Malatesta Arimini inchoatam, Antonius ex dolore, cum suo clero Episcopatum reliquit, execratusque Malatestæ tyrannidem, concessit Anconam, ubi postea in monasterio Augustiniano sui instituti vitam finivit 1466. ibidemque sepulchrum accepit.

a Herrera in Alphab. Aug. sic electum Episc. an. 1447. 18. Kal. Junii ex Reg. Vat.

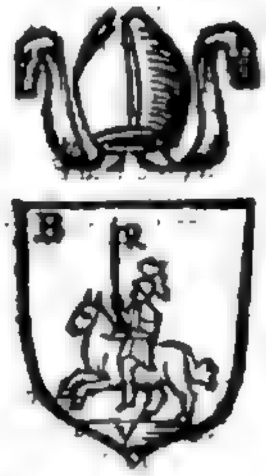

XLVI 47. (1) Fr. CHRISTOPHORUS è Brandata Vercellensis diœcesis, ex Ordine Servorum, Paulo II. Pontifici apprime charus, ab eodem Pontifice

B

electus est Episcopus anno 1467. Hic in Senogalliensem civitatem suos Servitas introduxit, cumque illam Ecclesiam ad annos omnino septem administrasset, fato functus est 1474. Hujus meminit Archangelus Gianius lib. 2. capitulo 15. cent. 3. Annalium Servorum.

C

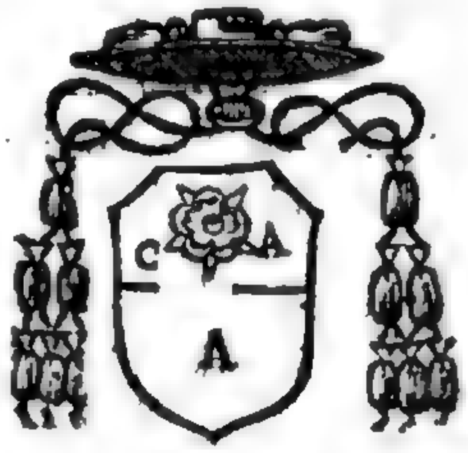

48. Fr. PETRUS Riarius Savonensis, ex Ordine Minorum, Cardinalis, Archiepiscopus Florentinus, Sixti IV. Pontificis nepos, hanc Ecclesiam administrandam suscepit 1474 (2). Fato functus est 1477. Consule, quæ de eo supra narravimus in Ecclesia Florentina.

XLVII. 49. Fr. MARCUS Vigerius à Savonensis, ex Ordine Minorum, Urbani (3), & Nicolettæ Grossæ Sixti IV. proneptis filius, nepos vero Marci Episcopi Naulensis, Sixti ejusdem præceptoris, qui in favorem magistri Regentem illum Patavini studii creavit, tum & Romanæ Sapientiæ Magistrum Theologum, ac non multo post Senogalliensem Antistitem declaravit 1477. Non. Octob. Factus vero Episcopus census Episcopales adauxit, in Arce Contrada palatium Episcopale substruxit, templum D. Mariæ

D

Magdalenæ in suorum Fratrum usum attribuit, pluraque gessisset, nisi ad splendidiorem curam vocatus fuisset. Julius enim II. suffraganeum illum effecit Bononiensem, Molisque Adrianæ Præfectum, anno vero 1505. inter Patres purpuratos adlegit ad titulum S. Mariæ in Transtiberim, legatumque contra Alphonsum Ducem Ferrariæ, Romamque adscitum Lateranensi Concilio præfecit, ut difficiliores causas circa fidem expediret. Contra Conciliabulum Pisanum doctam Apologiam composuit. Scripsit etiam alium libellum, cui Decachordi titulum fecit, alte-

b De eo Catharinus in Athen. Rom. p. 313. & Oldoinus in Athen. Ligust. Mendos.

rum

(1) Abraham Ardicius, Viglevanensis, à suis concivibus dicitur Senogalliensis Episcopus. En inscriptio, quæ Viglevani legitur in Ecclesia S. Mariæ Magdalenæ. *D.O.M. Reliq. a Crucis D.N.J.C. & ss. etc. per nob. Abraham Ardicium S.R.E. Cardinalem ex civitate Senogallia, cujus fuit Episcopus, Viglevanum patriam suam allatis an. MCCCCXL. Antonius Ardicius abnepos PP. an. MDVI. 14. Junii.* Nulla hujus Cardinalis mentio reperitur apud Ciaconium, Victorellum, & Oldoinum. Hinc opinor hac dignitate vel Abrahamo collatas ab aliquo ex Pontificibus, qui ante Martinum V. schismate divexarunt Ecclesiam, vel præfatis scriptoribus (*quod mihi non probatur*) minime innotuisse. Conta in Museo Novarien. pag. 31.

(2) Petrus Riarius revera Senogalliensis infulis nequaquam potitus fuit; sed solummodo titulo Senogalliensis Episcopi condecoratus à Sixto IV. anno 1471. juxta Vaddingum, quo tempore huic præsidebat Ecclesiæ Christophorus è Brandata. Neque verum est Riarium decessisse anno 1477. cum Romæ obiisse ineunte anno 1474. fateatur ipse Ughellus in Florentinis. *Tiraboschius.*

(3) Hic Auctor confundit Marcum Vigerium Seniorem cum Juniori. Marcus enim senior filius fuit Juliani Vigerii, & Mariæ Scagliosæ, ut ex monumentis familiæ Vigeriæ, quæ Janue servantur apud Senatorem Clementem Roboreum. Cæterum Marcus hic senior Senogalliensis Episcopus electus est non anno 1477. sed anno 1476. pridie Nonas Octobris juxta Vaddingum in Annal. Min. tom. [illegible] an. 1476. *Tiraboschius.*

rumque de Lancea, & Veste Christi. Romæ decessit 1516. die 18. mensis Julii, cum septuagesimum ageret annum, sepultusque apud S. Mariam Transtiberim, cum per id tempus Episcopatum Prænestinum assecutus fuisset, * ad cujus tumulum hæc legebatur semiexesa inscriptio.

* Fu Appen. 7.

D. O. M

Mordaces curæ, studium, durique l . . .
Bis septem per lustra mihi exantlat . . .
Vestra ope, quæ scripta moveat ut
Transvolet æternamque Marco Episcopo . . .
Senogalliensi moribus disciplinarum genere
Vixit an. LXX. mor. Kal. Julii MDXVI.

Ejus laudes Camillus Porcarius in oratione contexuit. Ejusdem etiam meminit Folietta in elogiis, Garimbertus, Tossignanusque in Seraphica hist.

XLVIII. 50. MARCUS Vigerius a superioris Cardinalis fratris filius, ex cessione patrui adlectus Senogalliensis Episcopus, anno 1513. X. Leone sedente, sub quo Lateranensi Concilio interfuit. Vir consultissimi judicii, usuque rerum insignis. Picenum, Bononiam, Anconam, Parmam, Placentiamque frænavit, subque Paulo III. apud Lusitaniæ Regem Ecclesiasticas causas peroravit. Primis Concilii Tridentini sessionibus interfuit, ubi cum quæstio illa agitari cœpisset; an Tridentinum Concilium generale dicendum esset, ex cognitione ad generalem, universamque Ecclesiam pertinente, an quia universi orbis Christiani videretur patere proceribus, inque hanc postremam sententiam quamplures inclinare perspiceret, cum Marcus, vir infracti animi, se erexisset in pedes; *Mihi*, inquit, *Patres, non diversarum gentium cœtum, sed unam Romani Pontificis auctoritatem generale Concilium constituere; qua ubi vel per se, vel per legatos a latere, ut huic nostro Tridentino indicto alicui concilio accessit, haud dubitandum est, illud ipsum cum præsidis illis, idem robur, eandemque omnino auctoritatem retinere. Sed sit, ut volunt, voceturque generale concilium, quod ex universis Christiani orbis Præsulibus coalescat, cur ergo citati ex pervicacia non accedunt, coactum senatum propemodum ludibrio habent? cur etiam splendidiores, pinguioresque omnes non vocantur? uno igitur illi splendore vitæ contenti, cessabunt, nos tenuiores in explicandis gravissimis causis, portabimus pondus diei, & æstus? quod ipsum dixerim, non ut illos traducam, sed ut conscientiæ propriæ satisfaciam.* Enim vero non tulit de illis Marcum inserentem sermonem Cardinalis de Monte legatus, sed indignabundus ad cœtum; *Num*, inquit, *Senogalliensi Episcopo etiam tacenda, narrare licebit?* ad quæ verba tantum abfuit, ut expalleret Vigerius, ut statim retulerit: *Si me Consularem non duces, nec ego te Consulem arbitrabor*; innuens illius iracundiam parvi faciendam, quæ contra vera narrantem affectibus tumultuantibus ebulliretur. Occupavit autem processuros in jurgio Cardinalis de sancta Cruce, omnemque litem composuit. Suspexere plerique Marci constantiam, ac libertatem, contumacesque condemnarunt vecordiæ, ac cunctatores, unis Germanis exceptis, quos Regni Dietam retinere constabat. Cæterum Marcus cum ad suam rediisset ecclesiam, excisam in totum a fundamentis reparavit, nobilique in territorio montis Bodii excitato palatio, auctisque ecclesiæ censibus, mortalem vitam cum immortali commutavit Romæ, sepultusque est in parvo quodam ad montem Jordanum sacello.

a De hoc citatus Oldoinus. Mand.

XLIX 51. URBANUS Vigerius b Roboreus, Stephani, & Catharinæ Gastodegnæ filius, supra commemorati Marci nepos, coadjutor patrui creatus est, cum futuræ spe successionis 1550. die 18. mensis Septembris, eidemque successit, ac Tridentino Concilio ipse etiam interfuit, Pio IV. Pontificatum gerente. Senogalliæ decessit 1571. Sepultusque est in cathedrali, cum singulari fama probitatis.

b De eo pariter Oldoinus in Athen. Ligust. Mandos.

L. 52. HIERONYMUS Cardinalis Rusticuccius Fanensis, Episcopus Senogalliensis electus est 1571. Parentes habuit Ludovicum, ac Diamantem Leonardam, nobiles, ac pios 1537. Mense Januario a puero parentibus orbatus est, atque ab affine suo educatus; qui cum nobilem pueri indolem introspexisset, ad studia illum compulit nobilium disciplinarum. In quibus cum mirifice profecisset, jam viginti natus annos proficiscitur Romam; periclitaturus aulæ fortunam, confugitque ad sinum Michaelis Cardinalis Alexandrini, apud quem secretarii munere adeo eleganter, cumque fide perfunctus est, ut cum Alexandrinus Apostolicam evasisset ad sedem, ad gravissima, implicitaque Ecclesiæ negotia Rusticuccium adhibuerit. In quibus explicandis adeo valuit, ut eundem inter purpuratos adlegerit sub titulo S. Susannæ anno 1570. pauloque post cum illi Senogalliensem ecclesiam attribuisset, etiam ditioribus censibus Hieronymum ditavit. Defuncto Pio, Sixtoque deinde V. atque Gregorio XIII. charus fuit, magnoque usui in rebus agendis. Vicariatu enim Romanæ urbis, atque protectione Ordinis Cisterciensis ab ipsis ornatus est. Sub VIII. vero Clemente cum Cardinalium presbyterorum primus esset, ad titulum S. Mariæ Transtiberim, haud tamen S. Susannæ titulo se abdicavit. Cujus perantiquum templum eleganti adhibita pictura munificentissime erexit a fundamentis, superinductis aureis laquearibus. Frontem templi ex vario ordine architecturæ marmora Tiburtina ita eleganter contexere, ut nil videatur potuisse fieri elegantius. Sed nec minori pietate fuit in sibi creditam Senogalliensem ecclesiam, quam cum non posset præsens administrare, optimum illi adhibendum Pastorem impense curavit. Ipse vero factus Episcopus Albanus, mox etiam Portuensis, Romæ decessit 1603. sepultusque est apud S. Susannam, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Hieronymus Rusticuccius S. R. E. Presbyter Cardinalis tit. hujus Ecclesiæ, Vicarius Papæ, monumentum ad sanctos Martyres devotionis causa vivens sibi posuit. Anno ætatis suæ LIX. salutis humanæ M D. X C V.
Obiit. XIV. Junii MDC. III.

53 FRANCISCUS MARIA Henricus a Barchia ditionis Fanensis, paulo ante Episcopus Nazarenus, ac suffraganeus Senogalliæ, ejus civitatis Episcopus adlectus est 1577. die 26. mens. Novembr. fato functus est 1591. LI.

54 Fr. RODULPHUS c è Tossignano, Ordinis Minorum, Consultor S. Romani Officii, insignisque Theologus, ad hunc Episcopatum translatus est a Gregorio XIV. cum prius Venusinæ ecclesiæ à Sixto V. fuisset præpositus 1591. die 18. mens. Februarii. Tribunam cathedralis, ut vocant, mirifice exornavit, Episcopale palatium instauravit, synodum celebravit, in qua ad puriores mores, leges saluberrimas tulit. Suæ Seraphicæ Religionis scripsit historiam, quam à scriptoribus plurimis ejus ævi celebratam, celebravit hac ode Cornelius Amaltheus. LII.

c De eo Marraccius in Bibl. Mariana par. 2. p. 373. Ghilinus in Theat. vol. 2. p. 217. Franchinus in Bibliosophia p. 515. & Vvaddingus de Script. Ord. Min. Mandos.

Edax vetustas atria principum,
Arcesque evertens dirvit urbium.
Illa & columnas, & colossos
Magna abolet monumenta Regum.
At sola virtus perpetuo viget,
Magisque floret laudibus in dies,
Seu luctuoso illa tumultu,
Sive rogo Libitina sævit.
Æterna vivet sæclo Rodulphius,
Simulque vivent docta volumina,
Quæ tot beata gentis acta,
Totque patrum celebrant honores.
Quorum sereno pars micat æthere
Assueta divum colloquio frui
Assueta clari signa Olympi
Sub pedibus propius tueri.
Pars pene totum sparsa per ambitum
Telluris acrem militiam colit,
Semperque palmas, ac trophæa
Victa crebo ad superos reportat.

Hujus quoque Præsulis virtutem laudibus extulerunt alii scriptores, maximeque Franciscus Gonzaga, Lucas Vvaddingus, idemque Amaltheus heroi-

A co carmine. Hic tandem cum æquissime decem omnino annos hanc rexisset Ecclesiam, decessit 1601. sepultusque est in cathedrali cum hac inscriptione, quam frater ideo ponendam curavit, quod institutum a Rodulpho suffragium ad animæ suæ salutem contineat.

D. O. M.

Fr. Petrus Rodulphus Tossinianensis ex Ord. Min. Conv. qui primum suæ Religionis muneribus perfunctus, a Sixto V. Romam vocatus, ab eodem Episcopus Venusinus factus, a Gregorio XIV. ad Ecclesiam Senogalliensem translatus. Cavit ut singulis feriis secundis Missa pro defuncto Episcopo, & singulis Sabbatis Missa una in honorem Conceptionis B. Virginis ad animæ suæ salutem celebretur. Ferdinandus F. horum memoriam retinens Juspatronatus instituit 1. Julii M. DC. II.

LIII. 55 ANSALDUS de Ansaldis nobilis Urbinas, ad hanc eandem sedem subvectus est 1601. die 29. mensis Novembris. Hic ad viginti tres annos Ecclesiam sibi creditam prudentissime rexit, cathedralisque utramque præbendam fundavit, quarum jus apud gentem suam voluit perpetuo esse. Argentea supellectili, vesteque serica cathedralem adauxit. Fato concessit, cum præclaris operibus sibi prius secundiorem famam probitatis conciliavit 1624. Cunctisque mœrentibus in cathedrali sepultus est.

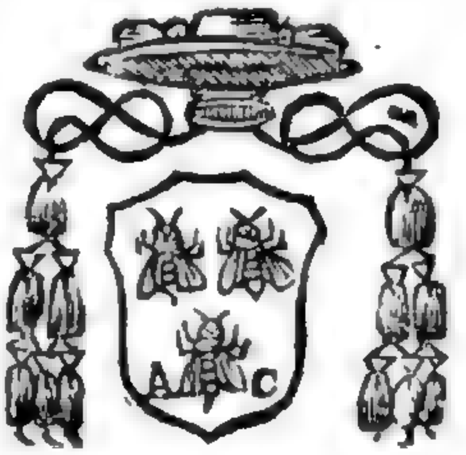

LIV. 56 Fr. ANTONIUS Barberinus Florentinus, Presbyter Cardinalis tituli S. Honuphrii, frater germanus Urbani VIII. Pontificis, cum per multos annos in instituto Capuccinorum incomparabili exemplo vitam traduxisset, jussu fratris Pontificis subire purpuram coactus est, claustrique tranquillitatem relinquere, curamque Pastoralem Senogalliensis Ecclesiæ suscipere anno 1625. die 27. mensis Januarii, cujus Episcopatus possessionem cum iniisset, optimi Pastoris edidit exempla. Siquidem frumenti uberem copiam sparsit in pauperes, Seminarium ditiori censu adauxit, ut ibidem clerici ad divinum obsequium alerentur commodius. Synodoque celebrata cum optimis constitutionibus Ecclesiam suam instituisset, ejusdemque diœcesim totam lustrasset, ex vocatu deinde Pontificis Romam concessit, gravioribus Ecclesiæ negotiis manum admoturus. Itaque volens, libensque Episcopali munere abivit ann. 1628. Romanæque aulæ incomparabile exemplum fuit probitatis, & ut vixerat, ultimum spiritum pie creatori suo reddidit annos natus 77. salutis vero 1646. hora nona advenientis diei 11. Septemb. meritissima pompa elatus apud fratres suos Capuccinos in nova a se cum Cœnobio constructa Ecclesia, ut ipse mandaverat, terræ traditus est * hac brevi nota ad sepulchrum posita.

* Fr Append. c. 3.

His jacet Cinis, Umbra, Nihil.

LV. 57 LAURENTIUS Campegius, a filius comitis Annibalis, Bononiensis senatoris, juvenis adhuc Bononiæ Primicerius fuit, atque utriusque Signaturæ Referendarius. S. Severinum, Æsium, Fanum, Spoletum, Anconam, Romanamque

a Laudatur à Crescentio in Corona Nobilitatis Ital. par. 2. p. 116. Mandos.

B Campaniam summa cum prudentiæ laude rexit. Deinde Romam vocatum, sacræ Episcoporum Congregationi Secretarium Paulus V. Pontifex illum declaravit, eundemque Urbanus VIII. ad Cæsenatem Episcopatum promovit, sibique adsistere voluit, ac demum in Sabaudiam illum legavit. Cumque Berengarium Gissium idem Pontifex ad Cardinalatum vocasset, qui Urbinates noviter receptos frænaverat, essetque necesse eodem legare virum, qui pari momento prudentiæ rem Urbinatem administraret, Laurentius ad eam gravissimam curam promotus est 1627. insecutoque anno ad Senogalliensem translatus Ecclesiam. Cæterum dum Campegius præesset Urbinatibus rebus, rationibus Pontificiis ita studebat, ut simul senescenti Duci magno usui esset, ac commodo. Siquidem per patentes literas potestate sibi facta a Duce, &c. premebat magistratus, & ubi res postulasset, noviter creabat, leges dicebat armatis, pacisque promovebat momenta. Itaque mortuo Duce ab Urbinatibus nomine Pontificis accepto juramento fidelitatis, ita leniter in Ecclesiasticam ditionem rem Urbinatem visus C est transtulisse, ut Princeps idem vivus adhuc suis imperare videretur. Tulit igitur Campegius in eo administrationis quinquennio summam prudentiæ laudem, quod & rebus politicis conversione trepidis par occurrisset, & nihilominus Senogalliensem curam non contempsisset. Ex eo extra ordinem de rebus gravissimis in Hispaniam Nuncius, ibidem confirmatus est, ut apud eundem Regem Ecclesiasticas causas peroraret. Inde reverso boni omnes destinarant purpuram, nisi fortuna, quæ nostræ mortaliti solet illudere, conceptas illas spes inique præcidisset. Matriti mortalitatem explevit an. 1639.

D

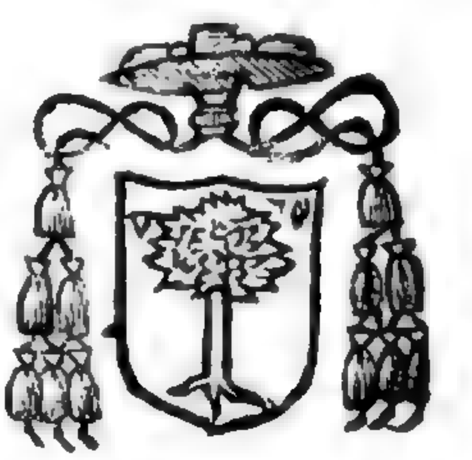

58 CÆSAR Facchinettus b Bononiensis, Ludovicus Marchionis, & Violantes ex Coregii Dominis filius, nepos Antonii Cardinalis sub Clemente VIII. defuncti, Innocentii IX. Pontif. Max. abnepos, vir eximie doctus ex Secretario sacræ Episcoporum, & Regularium Congregationis ad Philippum IV. Hispaniarum Regem ab Urbano VIII. sanctæ sedis Nuncius eligitur. Post aliquot annos revocatus ad curiam, S. R. E. Cardinalis creatur an- LVI.

b De eo in memoriis Acad. Gelat. Bonon p. 78. Mandos.

no 1643. in Senogalliensi Ecclesia Laurentio successit an. 1645. a die 18. Maii, cui jure, & merito Nestoreos annos peroptant, ac precantur mortales, ut inde quandoque non modo Senogalliensis, sed etiam publica salus perennet. * Translatus deinde est Card. Facchinettus ad Ecclesiam Spoletanam vacantem per obitum Laurentii Castruccii die 2. Aug. 1655.

a 1644. ex Actis Cancel. Episc.

* Ex Act. Consist.

LVII. 59 FRANCISCUS Card. Cherubinus factus est eodem anno, ac die Senogalliensis Episcopus. Excessit nondum exacto anno. Jacet in cathedrali. (,, *Tumulatus fuit in Patria, monte scilicet Badio,* ,, *in Ecclesia Prioratus s. Crucis.* Tiraboschius.]

LVIII 60 NICOLAUS Cardinalis à Balneo evasit Senogalliensis Præsul die 28. Maii 1657.

A D D I T I O.

(,, *Verum cum provectiori premeretur ætate, anno* ,, *sequenti 1658. onere sese abdicavit.*

LIX. ,, CLAUDIUS *Marazzanus Vicecomes Placentinus Nicolao datus successor est ab Alexandro* ,, *VI. an. 1659. die 28. Septembris. Vixit laudabiliter in Episcopatu ultra vicennium, & diem supremum obiit die 25. Februarii 1682.*

LX. ,, RAYNUTIUS *Baschius Urbevetanus ab Innocentio XI. Marazzano subrogatus est eodem anno* ,, *1682. Brevis tamen Pontifex fuit; nam anno 1684.* ,, *die 25. Septembris decessit sepultus in Ecclesia Prioratus s. Crucis Montis Bodii, ubi diem clausit extremum.*

LXI. ,, MUTIUS *Dandinus, Casenas Patricius, ab Innocentio XI. Senogalliensis Episcopus electus est* ,, *die 1. Aprilis an. 1686. Fato cessit in sponsæ suæ gremio die 7. Augusti anni 1712.*

LXII. ,, JO: *Dominicus Paraccianus, Romanus, Presbyter Cardinalis tit. s. Anastasiæ à Sanctiss. D.N.* ,, *Clemente XI. creatus die 17. Maii 1706. ab eodem* ,, *Pontifice tiara Senogalliensi auctus est die 9. Julii* ,, *an. 1714. Princeps valde pius, atque pauperum* ,, *amantissimus; cujus largitas maxime enituit anno* ,, *1715. quo dirissima fame urbem premente effusis opibus laboranti populo suppetias tulit. Anno 1717. Vicarius Romæ dictus fuit.* Tiraboschius.]

URBANIENSES, ET S. ANGELI IN VADO EPISCOPI.

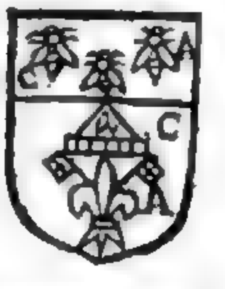

IN Provincia Massa Trabaria appellata Urbinatis Ducatus in explicata, amœnaque planitie ad Metaurum, oppidum Castri Durantis situm est, a Guillelmo Durante Speculatore Episcopo Mimatensi Nuncio, atque Gubernatore pro sancta Sede Apostolica in Umbria Senona Martini IV. temporibus an. 1280. ædificatum, quod de nomine auctoris Castrum Durantis placuit appellare, pluribusque seculis illud nomen retinuit, donec ab Urbano VIII. Pontifice Max. an. 1635. Episcopalis sedis dignitate, incredibili totius populi gaudio ornatum, abjecto priori nomine, ad accepti beneficii commendandam memoriam, Urbaniæ nomine est insignitum. Ubi

A civitas hactenus stetit, ut ex probatissimis auctoribus, & monumentis exploratum habemus, densissima sylva Cappetto, seu Cerretto dicta, antiquitus horrebat, in cujus medio nobilissima Abbatia Branchaleonum opibus, sub D. Christophori Martyris patrocinio condita surgebat. In extremo nemoris confinio, non ignobilis extabat pagus, tunc mœnibus inclusus, non longe vero à nemore antiquum oppidum, cui Riparum nomen colliculo imminebat, quod nonnulli credidere Urbinum Metaurense fuisse, de quo loquitur Plinius lib. 3. Natural. hist. cap. 14. & Cluverius idem affirmat lib. 2. cap. 6. antiquæ Italiæ: *Ab Occidentali via Flaminiæ,* inquit, *latere medio situm inter Metaurum Pisaurumque flumina est Urbinum oppidum, &c. Metaurenses haud dubie in ipsa Metauri amnis ripa fuerunt. Unde nomen sine controversia illud, quod etiam nunc prædicto situ antiquo nomine extat, cognominatum fuit Urbinum Hortense. Et municipium Romanorum fuisse splendidum, ac magnificum innumeræ fere inscriptio-*

B *nes antiquæ testantur. At Urbinum Metaurense, quod ab ipso amne Metauro, cui impositum habuisse nomen dixi, id interpretor oppidum, quod nunc octo millia passuum ab Hortensi Urbino in dextera amnis ripa vulgo dicitur, Castel Durante; estque sedes hodie Ducum Urbinatium, & aliquando fuisse municipium testatur inscriptio antiqua, quæ Romæ extat, in hæc verba.*

REIPUB. MEDIOLANENSIUM.
REIPUB. NOLANORUM.
REIPUB. URBINATIUM
METAURENSIUM.

Excisum est Riparum prædictum oppidum ab Urbinatibus Gibellinis anno 1277. cum illius incolæ Guelphæ factionis sedis Apostolicæ partibus studerent. Urbinates enim cum exploratum haberent Ripenses fortes viros in nundinis apud Forum s. Angeli occupatos, improviso impetu oppidum ceperunt, everteruntque ad solum; sed audaciæ pœnas brevi luere, dum onusti præda Urbinum se recipere

C festinarent. Ripenses enim qui remanserant, sese collegerunt, & comparatis insidiis ipsos fortiter adorti, acceptam injuriam, deleto hoste, perbelle vindicarunt, ut in m.s. perantiquo monumentorum libro, quod in sanctiore tabulario hujus Ecclesiæ asservatur, hisce verbis proditum est: *Situs, ubi nunc est Castrum Durantis, erat olim nostra Abbatia, quem Monachi dederunt Domino Guillelmo, & scias quod castrum antiquum dirutum fuit anno Domini 1277 quod evenit incuria hominum, qui populatim iverant ad s. Angelum, jam putantes posse frui pace, sed adeo egregie se subito in armis posuerunt, & vias diligenter occupaverunt, ut dicta victoria inimicis magno steterit, & fuerit valde cara.* Diruto Riparum oppido, cives tribus annis vagi, ac palabundi per finitima loca se diffudere, donec Martinus IV. Papa eorum calamitatum miseratus, eorumque in Apostolicam sedem fide permotus, Guillelmi Durandi tunc in illis partibus Pontificii Nuncii, copiarumque Ecclesiasticarum Præfecti opera, Riparum ruinas;

D non in aspero illo loco, in quo antea ad sinistram fluminis ripam stabat, sed in aperta planitie ex adversa parte instaurari jussit, ut doctus Simon Majolus Episcopus Vultoronensis in vita ejusdem Durantis commemorat: *Qua tempestate,* ait, *cum Urbinates castrum Riparum Massæ Trabariæ funditus evertissent, hic idem Guillelmus Papæ Nuncius, & Romandiolæ Thesaurarius, Romani nominis tuendi causa, illud ipsum, quod antea in monte situm erat, in ipsa planitie confici, & refici jussit, primumque fundamentis lapidem jecit loco amœnissimo, ac amplissima planitiei, qua Metaurus in peninsulæ forma castrum circumducit, suoque de nomine, Castrum Durantis, appellavit.* Hinc Pamphilus in Piceno.

Planitie in lata Durantis mœnia castri
Tradidit huic nomen conditor ipse suum.

Confluxere mox veteres coloni ad noviter excitatum oppidum, Pontifex vero oppido Branchaleonem Armanni filium, ex illustri Branchaleonum stirpe

prognatum

progenatum præfecit, eumque Ecclesiæ perpetui Vicarii titulo insignivit. Branchaleonem excepit Branca bellica gloria insignis, qui dignitatem in Gentilem, & Petrum Franciscum filios transfudit; hi vero transmisere acceptum honorem in Almericum, Monaldumque, quos Guido de Montefeltro Urbini comes anno 1422. ea Præfectura exuit, quam ipse a Martino V. pro se, suisque descendentibus est adeptus sub nomine Vicarii perpetui anno 1426. ut ex bulla ejusdem Pontificis habetur eodem ann. 2. Januarii ann. 12. Pontificatus data, quæ extat in archivio. De Guidone, deque ejus successione in comitatu Massæ Trabariæ, sic loquitur lapis ad parietes communis ædis Urbaniæ appositus.

Terra Durantis ego, summo splendore coruscans,
Nobilitate nitens, diris jam pressa Tyrannis,
Libera nunc merui sceptro subesse Guidonis,
Qui Montisferetri generoso fonte creatus
Extitit ingenti quondam lustratus honore
Innocens manibus Petri vexilla gerendi;
Nunc comestabulum tellus Trinacria magnum
Plausit, & Urbinum, civitas Calliensis ubique
Inclytum Eugubii Populum, qui protegis Urbis
Trabariamque simul justo regimine massam.
Me fecit exemptam Martini gratia summi,
Præfatumque mei comitem regnare Guidonem
Jussit & excelsa tota cum prole suorum.

Ad Roboreos inde Duces, extinctis Feltrensibus, ea ditio devenit, quorum postremus Franciscus Maria venerabili senectute decorus, populis ingens sui desiderium reliquit, gravissimoque omnium luctu, in hac Urbana civitate, ubi spiritum exhalarat, corpus conditum est die 28. Aprilis hora 20. anno 1631. Consecrata est ibidem æternitati ejus memoria, nobilissima illa, atque adeo decantata Bibliotheca à Friderico comite antea instituta, ab ipso amplissime locupletata. Sublato è vivis Roboreo Duce, nullaque masculina prole relicta, Urbini Ducatus, una cum Durantino comitatu ad Romanam Ecclesiam est devolutus. Cæterum Durantini cives ad Urban. num VIII. Pontificem Max. Julium Cæsarem Scirum, & Franciscum Mariam Minium Oratores misere, ut Pontificis pedes, civium omnium nomine religiose deoscularentur, eundemque deprecarentur, ut oppidum civitatis titulo nobilitaret, & Abbatiale templum in cathedralem converteret. Illa porro Abbatia est, quam a Branchaleonum familia diximus excitatam, quæ cum redditibus aucta, amplissimaque ditione nobilitata, late dicundi juris dignitatem circumferret, Petri Francisci Branchaleonee familiæ postremi, ac Bonifacii IX. familiaris opera Urbinatis Episcopi auctoritati subducta est an. 1403. nulliusque certæ diœcesis terminis inclusa; quin etiam agri ab ipsa jus petituri limites circumscripti, refusi vero Urbinati Episcopo mille nummi aurei ad illatum ex eo ipsi damnum resarciendum, ut ex diplomate Bonifacii perspici potest. Abbatiæ administratio eo tempore, Armanno Petri Francisci filio Episcopo Imolensi demandata est; post hunc Bessarionem Cardinalem, eoque defuncto, alios purpuratos senatores Commendatarios habuit, ac tandem in Francisci Barberini Cardinalis Urbani VIII. nepotis potestatem incidit, qui in gratiam hujusce populi, Abbatiam libere in summi patrui Pontificis manibus resignavit anno 1635. Eamque in cathedralem excitandam curavit, quod tandem pro civibus nitente Pompejo Lazaro prænobili civi, & in aula Romana Advocato ad finem perductum est, civitatis nomine oppido, & Ecclesia Abbatialis cathedralis dignitate ornata, placuit summo Pontifici, sublato priore Durantis nomine, Urbaniam indito suo nuncupare, ac in majoris benevolentiæ argumentum, gentilitiis suis stemmatibus, ut pro insignibus uterentur, concessit. Urgebant quoque precibus eo tempore Pontificem antiqui, ac nobilis oppidi S. Angeli in Vado (quod ex ruinis vetusti Tipherni Metaurensis exædificatum asserit inter multos alios Leander) quinque tantum milliaribus ab Urbania dissiti cives, ut illud civitatis privilegiis decoraret, Episcopalique dignitate in Ecclesiam S. Mariæ, ac D. Michaelis Archangeli sacram excitaret, cum omnia ad id necessaria, quæ a civitatis haudquaquam nomine viderentur abhorrere, ornamenta, scilicet amplitudo oppidi, civium frequentia, emporii celebritas, opum magnificentia, ædium elegantia concurrere viderentur, de cujus frequentia ita cecinit Pamphilus.

Angelus hinc quintum lapidem circumspicit alvus.
Limina mercator plurimus ista petit.

Visum est optimo Principi illud etiam civitatis nomine illustrare, ipsius agrum ab Urbaniensi ditione divellere, propriæ diœcesis limites circumscribere, & ob locorum proximitatem, novum Episcopum ambabus Ecclesiis præficere, qui Urbaniæ, & S. Angeli Præsul diceretur. Horum Episcopatuum erectionem subjecto diplomate firmavit Urbanus, cujus tenor est talis.

URBANUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Pro excellenti praeminentia sedis Apostolicæ, in qua post B. Petrum Apostolorum Principem, quamquam imparibus meritis, pari tamen auctoritate constituti sumus in irriguo militantis Ecclesiæ agro Romanum Pontificem novas Episcopales sedes, Ecclesiasque plantare dignum arbitramur, ut per hujusmodi novam plantationem populorum augeatur devotio, divinus cultus effloreat, & animarum salus subsequatur, oppidaque, & loca insignia nostra præsertim, & S.R.E. ditioni subdita dignioribus titulis attollantur, & majoribus honoribus decorentur; ut propagatione novæ sedis, honoratisque Præsulis assistentia, & regimine, cum decenti ministrorum numero fideliter ipsi in devotione persistentes, ac etiam devotionis hujusmodi augumentum suscipientes æternæ felicitatis præmium facilius valeant adipisci, dignaque eorum veteribus aliis cadere possit in exemplum. Sane cum nobis alias pro parte universitatum, & hominum terrarum, seu oppidorum C. Durantis, & s. Angeli in Vado, nullatenus diœc. provincia Urbinaten. jurisdictionis pro tempore existentis Abbatis monasterii s. Christophori terræ, seu oppidi C. Durantis hujusmodi s. Benedicti, seu alterius ordinis humiliter supplicatum fuisset, ut utramque terram, seu alterutrum oppidum hujusmodi in civitatem, ac monasterii prædicti, & matricem, seu majorem Archipresbyteratum nuncupatum s. Michaelis Archangeli terræ, seu oppidi s. Angeli in Vado hujusmodi Ecclesias alioquin ad id capaces, & idoneas, earumque alterutram in Cathedrales Ecclesias erigere, aliaque in prædicta facere, & exequi de benignitate Apostolica dignaremur. Nos vero negocium hujusmodi congregationis ven. fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium consultationibus, & rebus consistorialibus propositorum examinandum demandavissemus, & ipsi capta desuper diligenti, ac sufficienti informatione utramque Ecclesiam talem esse, ut earum qualibet in ecclesiam Cathedralem erigi mereretur, retulissent. Nos in quorum manibus dilectus filius noster Franciscus s. Laurentii in Damaso diaconus Cardinalis Barberinus nuncupatus, ejusdem S. R. E. Vicecancellarius, noster secundum carnem ex fratre germano nepos, qui monasterium prædictum, cujus fructus ad centum florenos auri in libris Cameræ Apostolicæ taxati reperiuntur, in commendam ad sui vitam, ex concessione, & dispositione Apostolica, obtinebat, commendæ hujusmodi, ac omni cuicumque juri sibi in dicto monasterio, illiusque regimine, & administratione, vel ad illa quomodolibet competenti sponte, & libere cessit, & Andreas Lazarus Præpositus nuncupatus s. Alexandri, ac Fabius Pecolpassus s. Mariæ de Burgo etiam nuncupatus parochialium ecclesiarum ipsius oppidi C. Durantis rectores, dilecti etiam filii parochiales ecclesias prædictas, quas etiam nuper obtinebant, ad effectum prædictum sponte, & libere resignarunt, quique cessionem, & resignationem hujusmodi duximus admittendas, audita Cardinalium hujusmodi relatione, exhibita super his cunctis, & aliis S.R.E. Cardinalibus matura deliberatione, ac de illorum consilio, & assensu, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine ad Dei omnipotentis laudem, ac gloriosissimæ Virginis Mariæ, & s. Christophori, ac totius cu-

ria

riæ cœlestis honorem, fideique Catholicæ exaltationem, & incolarum oppidi C. Durantis prædicti spiritualem consolationem, animarumque salutem, ac dicti oppidi C. Durantis decus, oppidi Castri Durantis hujusmodi, quod sicut accepimus, tam ob numerum nobilium virorum habitatorum, doctorum, militum, & aliorum in dignitate constitutorum, quam ædificiorum insigne existit, ac in quo uti inter cætera Ducatus olim Urbini primario, & capite provinciæ Massæ Trabariæ residéat commissarius, fiscalis, & officiales dictæ provinciæ, quodque alias ad instar aliarum civitatum Ducatus hujusmodi pro concistorio ducali octo virorum pro tota dicta provincia unum ex suis incolis pluries obtinuit, & deputavit, illudque Duces olim Urbini pro eorum residentia elegerunt, & præsertim claræ memoriæ Franciscus Maria VI. & ultimus Dux, qui idem oppidum sua insigni bibliotheca, & sepultura corporis sui tandem decoravit, prævia perpetua Abbatiæ, regularis tituli, & denominationis in ipso monasterio, ac tam in illo, quam illius membris, & dependentiis, & ejus Ecclesia hujusmodi ipsius ordinis, ac omnis status essentiæ, & dependentiæ universalium, singulorumque illius officiorum, quæ pridem fel. record. Paulus Papa V. in literis mandati erectionis ipsius eccl. s. Christophori in collegiatam, ac unius dignitatis primordialis, ac certi canonicatuum, & præbendarum, & aliorum forsan beneficiorum numeri perpetuo sub certis modo, & forma tunc expressis supprimi, & extingui mandaverat, & in s. Alexandri, ac s. Mariæ de Burgo parochialibus ecclesiis prædictis, ac earum singulis rectorum tituli, & denominationis perpetua suppressione, & extinctione in civitatem Urbaniam nuncupandam, ac ecclesiam s. Christophori hujusmodi antea insignis Abbatiæ particulare, ac separatum territorium habentis, ac jura Pontificalia, & jurisdictionem quasi episcopalem in terra, seu oppido C. Durantis hujusmodi exercentis dignitate perfulgentem, multisque aliis nominibus insignitum in Cathedralem Ecclesiam Archiepiscopo Urbinaten. nunc, & pro tempore existenti jure Metropolitico subjectam, atque suppositam pro uno Episcopo Urbanien. & s. Angeli in Vado nuncupando ejusdem Archiepiscopo perpetuo suffraganeo, qui prædictis Urbanien. & s. Angeli in Vado etiam per nos hodie in Cathedralem erigi concessis Ecclesiis ex nunc invicem perpetuo unitis, & utrique illarum æquo jure, & pari dignitate præsit, ac in illis, & utraque earumdem omnia, & singula, quæ ordinationis, jurisdictionis, ac dignitatis episcopalis, & Pontificalis exercitii sunt, & ad illa, atque ad utriusque Ecclesiæ synodi diœcesanæ convocationem, & celebrationem spectant, exerceat cum omnibus, & singulis privilegiis, honoribus, juribus, insignibus, exemptionibus, libertatibus, immunitatibus, favoribus, & gratiis, ac indultis, quibus alii Episcopi de jure, & consuetudine, aut alias quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere possunt, & præterea in eadem Ecclesia Urbanien. unam dignitatem præposituram nuncupandam, primam post Pontificalem pro uno clerico, seu presbytero sæculari Magistro in Theologia, seu juris utriusque, vel saltem in decretis, vel altero jurium doctore, aut licentiato futuro ipsius Ecclesiæ Urbanien. præposito, qui tam in choro, quam in capitulo, processionibus, & aliis actibus per obtinentes similium Cathedralium Ecclesiarum dignitates, canonicos & alios beneficiatos habitus gestari solitos, ac quibus alias quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, frui, potiri, ac gaudere possunt, gestare libere, & licite valeant, necnon etiam in ipsa Ecclesia Urbanien. octo canonicatus, ac totidem præbendas pro octo canonicis, & præbendatis, ac quinque perpetuos mansionarios personalem residentiam requirentes pro totidem aliis actu presbyteris sæcularibus, aut in ea saltem ætate constitutis, qui infra annum proximum ad sacrum presbyteratus ordinem promoveri possint, & quibus cura animarum a dictis parochialibus ecclesiis abdicanda, & ab illis ad dictam ecclesiam Urbanien. transferenda alternis hebdomadis incumbat, & qui prævio examine per examinatores in synodo diœcesana juxta formam Concilii Tridentini pro tempore deputatos examinari, & approbari debeant, & omnes apud dictam Ecclesiam Urbanien. residere, ac una cum dignitate obtinente, & canonicis capitulum dictæ Ecclesiæ Urbanien. constituere, ac in ea singulis diebus horas canonicas, tam diurnas, quam nocturnas, necnon conventualem, aliasque missas servata ecclesiastica disciplina celebrare, & decantare, seu recitare, aliisque interesse, ac alias prædictæ Ecclesiæ Urbanien. laudabiliter in divinis deservire, cæteraque onera, & officia eis pro tempore præscribenda, ac singulis confraternitatum capellaniis, & parochialibus, ac sine cura s. Barbaræ ecclesiis mensæ capitulari Urbanien. unitis incumbentia subire, curamque animarum, tam ipsius Cathedralis Eccles. Urbanien. quam ab aliis parochialibus ecclesiis unitis prædictis abdicatam, & ad dictam Ecclesiam Urbanien. translatam per se, vel mansionarios prædictos, aliaque parochialia onera, & officia per turnum alternis hebdomadis, vel prout melius videbitur debite supportare, ac parochianis ipsis sacra ecclesiast. ministrare teneantur, motu proprio, & ex certa scientia nostra, & de Apostolicæ potestatis plenitudine perpetuo erigimus, & instituimus, ipsamque Urbanien. sic erectam, & institutam, ac s. Angeli in Vado Ecclesias hujusmodi insimul æque principaliter unimus, necnon prædicto Episcopo pro illius residentia ædes suppressi monasterii, dum in ipsa Urbanien. & cum prædictæ s. Angeli in Vado civitatibus resederit, ædes Rectorales ecclesiæ s. Michaelis Archangeli in Cathedralem, ut præmittitur, erigi concessa pro perpetuis illius usu, & habitatione, ac ulterius ipsi Episcopo, ipsamet Urbanien. & s. Angeli in Vado civitates pro ejus civitatibus, & pro Urbanien. diœcesi terras antea jurisdictioni Abbatis suppressi monasterii subjectas, non tamen prædictam s. Angeli in Vado, quæ una cum suo territorio, & districtu eo ipso ab omni, & quacunque alia jurisdictione, præterquam ipsius Episcopi s. Angeli in Vado libera, immunis, & exempta sit, & esse censeatur, & per s. Angeli in Vado diœcesi remaneat, earumdemque civitatum communitates, & homines, & terrarum prædictarum universitates, & homines habitatores, & incolas pro suis populis, & diœcesanis, earundemque cleros pro suis cleris, ac Ecclesiarum prædictarum sic in Cathedrales erectarum vassallos pro vassallis dicta auctoritate concedimus, & assignamus, & insuper eidem mensæ episcopali Urbanien. omnia, & singula suppressi monasterii bona, motu, scientia, & auctoritate similibus perpetuo unimus, annectimus, & incorporamus, & præterea eidem mensæ capitulari Urbanien. omnia, & singula in instrumentis fundationum, præbendarum, & canonicatuum hujusmodi respective contenta pro illius, ac præpositura, canonicatuumque, & præbendarum hujusmodi dote, & tam a nonnullis confraternitatibus laicalibus dictarum civitatum, seu ex priorum dispositionibus, aut alias quomodolibet respective, tam assignata, quam assignanda, & pro collegii quinque mansionariorum in eadem Urbanien. Ecclesia erectorum hujusmodi dote, onerumque illis incumbentium supportatione decimas, & quarteria antea capellanis solvi solita, ac trecenta scuta annua monetæ illarum partium solvenda per communitatem Urbaniæ pro anno 20. dumtaxat, & non ultra, & postea per Episcopum Urbanien. pro tempore existentem in perpetuum assignanda, & solvenda perpetuo applicamus, & appropriamus, ita quod liceat Episcopo, tam suppressi monasterii, & s. Angeli in Vado hujusmodi, quam aliorum, & præposito dictæ præposituræ, & singulis canonicis Urbaniæ, ac singulis eorum canonicatibus, & præbendis particulariter eis, & eorum cuilibet in specie, & tam illis, quam capitulo Urbanien. respective unitorum, applicatorum, & assignatorum, prout ad eos, & eorum quemlibet respective spectat, & pertinet, ac pro tempore spectabit, & pertinebit illorum omnium, & singulorum veram, realem, actualem, & corporalem possessionem per se, vel alium, seu alios propria auctoritate, & absque judicis, vel curiæ decreto, aut ministerio apprehendere, & apprehensam perpetuo retinere. Insuper Episcopo, una cum capitulo hujusmodi quæcumque statuta, ordinationes, capitula, licita tamen, & honesta, sacrisque canonibus, & concilii Tridentini decretis, constitutionibusque Apostolicis non contraria super cele-

A (beside the first line of each column), B, C, D (margin section letters)

bratione divinorum officiorum, adminiſtratione ſacramentorum, ac perſonali reſidentia, diviſione, ac participatione, & reparatione diſtributionum quotidianarum, edendi, & condendi, ac edita, & condita pro temporum, & rerum varietate, & qualitate quoties opportunum, & expediens videbitur, limitandi, corrigendi, declarandi, & interpretandi, atque in meliorem formam redigendi, plenam, & omnimodam, liberamque facultatem motu, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſimilibus concedimus, & impartimur. Denique Epiſcopo, præpoſito, capitulo, & canonicis Eccleſiæ Urbanien. hujuſmodi, aliiſque ejuſdem capituli, & eccleſiæ Urbanien. perſonis, atque miniſtris pro tempore exiſtentibus, ut omnibus, & ſingulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, præeminentiis, prærogativis, conceſſionibus, facultatibus, indultis, favoribus, & gratiis; quibus alii Epiſcopi, & aliarum Eccleſiarum Cathedralium capitula, aliæque civitates, & diœceſes, ac earum clerus, incolæ, & habitatores, ac eorum res, & bona de jure, uſu, & conſuetudine, aut privilegio, vel alias quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, frui, potiri, & gaudere poſſunt, & poterunt quomodolibet in futurum, & quoad habitus delationem uti, frui, potiri, & gaudere libere, & licite poſſint, & valeant motu, auctoritate, deque poteſtatis plenitudine ſimilibus concedimus, & indulgemus. Poſtremo communitati, & hominibus oppidi Caſtri Durantis ſic in civitatem Urbanien. erecti, ac confraternitatibus Montis in ipſa, ſeu alia Urbanien. Eccleſ. canonice inſtituta, aliiſque juxta formam fundationum factarum, earumque inſtrumentorum inſp. & perſonas idoneas Romano Pontifici, ſeu loci Ordinario pro tempore exiſtentibus ad præſentationem hujuſmodi inſtituendas quoties, & quacumque ex cauſa illos, & illas vacare contigerit ipſo Pontifici, ſeu Ordinario loci reſpective præſentandas, ac per ipſum Pontificem, ſeu Epiſcopum reſpective inſtituendas cum oneribus in inſtrumentis fundationum, & erectionum contentis motu ſimili reſervamus, concedimus, & aſſignamus. Decernentes ex nunc irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoque quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obſtantibus præmiſſis, ac noſtra de unionibus committendis ad partes vocatis, quorum intereſt, exprimendoque vero valore, & Lateranen. concilii noviſſime celebrati uniones perpetuas niſi ex ceſſionis, vel alia probabili cauſa fieri prohibentis, ac quatenus opus ſit fel. record. Pauli Papæ II. aliorumque Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum de rebus Eccleſiæ non alienandis, & ſingularum capellaniarum, aliorumque beneficiorum prædictorum fundationibus, ſi in aliquo obſtent, ut in ſpecie beneficiorum, capellaniarum, & Eccleſiarum in executione ſupradictorum omnium, & ſingulorum deſtinatorum, applicatorum, unitorum, & aſſignatorum, quorum omnium, ac fundationum, ac fundatorum, teſtamentorum, & diſpoſitionum tenores, necnon ſingularum Eccleſiarum capellaniarum, & aliorum beneficiorum, aliarumque, & prædiorum apothecæ cenſuum, & aliorum bonorum prædictorum ſituationes, confines, vocabula, denominationes, qualitates, & quantitates, veroſque & annuos valores præſentibus pro ſufficienter expreſſis haberi volumus, ac fundatorum voluntates ſi in aliquo obſtent, in & quo ad ſupradicta omnia, & ſingula ſufficienter, ſpecialiter, & expreſſe motu, auctoritate, & poteſtate ſupradictis commutamus, aliiſque quibuſvis Apoſtolicis, ac in ſynodalibus provincialibus conciliis editis ſpecialibus, vel generalibus conſtitutionibus, & ordinationibus, ac monaſterii, & ordinis prædictorum, & ſingularum confraternitatum prædictarum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis, illis, illorumque omnium ſuperioribus, & perſonis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & efficaciſſimis clauſulis, & etiam irritantibus decretis in genere, vel in ſpecie, aut alias quomodlibet conceſſis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eo-

A *rumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, non autem per clauſulas generales idem importan. mentio, aut quævis alia expreſſio habenda, ſeu quomodolibet alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat harum ſerie ſpecialiter, & expreſſe motu, auctoritate, & poteſtatis plenitudine ſimilibus derogamus; cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, & eadem Apoſtolica auctoritate decernimus, quod ſi prædiorum cenſuum apothecæ, & aliorum bonorum menſæ capitulari prædictæ pro dote, ſeu in partem dotis aſſignatorum, valores, & redditus aſſignati non ſint, juxta eorum aſſignationes bonorum correſpondentes, aſſignationes ad ſupplementum ratæ deficientis de ſuo proprio omnibus juris, & facti remediis neceſſariis, ac opportunis ab ordinario loci pro tempore exiſtente, ſive ab Auditore Cameræ Apoſtolicæ manu regia cogi, & compelli poſſint, ac debeant. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ erectionis, inſtitutionis,* B *unionis, conceſſionum, aſſignationum, incorporationum, applicationum, reſervationis, indulti, impartitionis, derogationis, commutationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.*

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarn. Dominicæ 1635. xii. Kal. Martii, Pontificatus noſtri anno xiii.

Porro antequam relatum Diploma palam exiiſſet, Urbanus cum volveret animo, ea devulſione, labefactatam admodum Urbaniæ dignitatem, ſuæque diœceſeos finibus S. Angelo attributis, anguſto limite circumſcribi, damnum illatum ſarcire ſtatuit, atque adeo Mercatellum, & Lamolam nullius diœceſis oppida, omniaque ab eis jura pendentia cum Urbanienſi Epiſcopatu ſubjecto diplomate coaleſcere juſſit.

C *URBANUS PP. VIII.*

Ad perpetuam rei memoriam.

Cum nuper nos ad omnipotentis Dei laudem, & cultus divini augmentum Eccleſiam cathedralem Urbaniam nuncupatam ex Eccleſia S. Chriſtophori Abbatia nuncupata Caſtri Durantis, Eccleſiam cathedralem s. Angeli nuncupatam ex Eccleſia Archipresbyteratus nuncupati oppidi s. Angeli in Vado in Provincia Maſſæ Trabariæ provincia Urbinatenſis erexerimus, & pro diœceſi Epiſcopatus Urbaniæ diſtrictum Eccleſiaſticum dictæ Abbatiæ nunc ſuppreſſæ s. Chriſtophori aſſignaverimus excepto territorio, ſeu diſtrictu s. Angeli, quod pro diœceſi ejuſdem Epiſcopatus s. Angeli aſſignavimus, eaſdemque Eccleſias cathedrales Urbaniæ, & s. Angeli ad invicem æque principaliter erectas univerimus pro uno Epiſcopo, qui verbo, & exemplo, diſciplinaque Eccleſiaſtica, populos prædictarum civitatum invicem unitarum paſceret, & inſtrueret, prout in literis Apoſtolicis deſuper expediendis latius continebitur. Verum quia ut accepimus, prædictæ diœceſes non D *multum amplæ ſunt, & prope illas extant terræ, ſeu oppida Mercatelli, & Lamolæ, quæ cum ſint, ut prætenditur, nullius diœceſis, melius in ſpiritualibus ab Epiſcopo, quam ab alio inferiori poterunt gubernari. Ideo nos volentes diœceſes prædictas ampliare, & ſubditis præfatarum terrarum, ſeu oppidorum Mercatelli, & Lamolæ, eorumque gubernio, & regimini quoad ſpiritualia conſulere, teneriſque, & compendia indultorum, & privilegiorum etiam Apoſtolorum eiſdem terris, ſeu oppidis tã per Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, quam per quoſcunque alios cujuſcumque dignitatis, etiã Eccleſiaſtica, ſtatus, gradus, cõditionis, & qualitatis etiã ſpeciali nota dignos quomodolibet, & quandocumque, cauſa quantumlibet rationabili, favorabili, publica, & pia, etiam in corpore Juris clauſa, etiam hic ſpecialiter exprimenda, & inſerenda conceſſorum, & emanatorum, ac etiam pluries approbatorum, & confirmatorum, ac uſu etiam antiquiſſimo receptorum, pro plene expreſſis, & inſertis habentes motu proprio, certaque ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolica poteſtatis plenitudine, eandem terram, ſeu oppi-*

dum

dum Mercatelli, ejusdemque districtum quoad jurisdictionem Ecclesiasticam per Archipresbyterum Ecclesiæ collegiatæ dictæ terræ hactenus exerceri solitam eidē diœcesi Ecclesiæ Urbaniæ perpetuo sine alicujus præjudicio annectimus, & incorporamus, eamdemq; jurisdictionem Ecclesiasticam super Ecclesiis, & personis quibuscunque ejusdem terræ seu oppidi Mercatelli, ejusque districtus exerceri solitam, & alias quomodolibet prædicto Archipresbytero competentem, eidem Episcopatui Ecclesiæ Urbaniæ, & Episcopo præfatæ Ecclesiæ nunc, & pro tempore existenti, etiam perpetuo damus, & concedimus, statuimque, & essentiam nullius diœcesis etiam perpetuo tollimus, extinguimus, & abrogamus, eandemque terram, seu oppidum Mercatelli quoad spiritualia, & alia ad forum Ecclesiasticum spectantia, eidem Episcopatui Urbaniæ pro suæ diœcesis ampliatione subjicimus, exceptis tamen illis sex Ecclesiis parochialibus, quæ sitæ sunt in temporali territorio olim terræ seu oppidi, nunc autē præfatæ civitatis s. Angeli, quas Ecclesias earūq; Parochias, & Parochianos, nec non prædictam terrā seu oppidum Lamolæ, ejusque districtum Ecclesiasticum, ac jurisdictionē Ecclesiasticam, in illius, & illarū Ecclesias, & personas per Abbatem, seu commendatarium exerceri solitam, eidem diœcesi Ecclesiæ cathedralis S. Angeli quoad spiritualia pro ipsius diœcesis ampliatione etiam perpetuo, sine alicujus præjudicio annectimus, & incorporamus, statuimque, & essentiam nullius diœcesis etiam perpetuo tollimus, extinguimus, & abrogamus, eamque terram, seu oppidum Lamolæ quoad spiritualia, & alia ad forum Ecclesiasticum spectantia, eidem Episcopatui S. Angeli subiicimus, & supponimus. Decernentes præsentes litteras omniaque, & singula in eis contenta etiam ex eo quod quicunque in præmissis interesse habentes, seu habere prætendentes ad ea minime vocati, & auditi, minusque causæ, propter quas eadem præsentes emanaverint, adductæ, verificatæ, seu justificatæ fuerint, nullo unquam tempore de subreptionis, obreptionis, & nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, aut alio quovis defectu notari, impugnari, invalidari, retractari, in jus vel controversiam revocari, aut ad terminos juris reduci, vel adversus illas restitutionis in integrum, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos juris, aut aliud quodcumque juris, facti, gratiæ, vel justitiæ remedium impetrare, seu quomodolibet concedi, aut impetrato, vel concesso quempiam uti, seu se juvare in judicio, vel extra, sed illas semper validas, firmas, & efficaces extare, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, sicque per quoscunque judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere legatos, & alios quavis auctoritate fungentes sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus &c. usque attentari. Non obstantibus præmissis, ac nostra de non tollendo jure quæsito, & quibusvis aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, privilegiis quoque &c. usque & aliis decretis in genere, vel in specie, ac alias in contrarium quomodolibet concessis non firmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficiente derogatione, de illis, eorumque &c. usque habentes, illis alias in suo &c. derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Dat. in Arce Candulfi Albanensis diœcesis sub annulo Piscatoris die 20. Octobris M.DC.XXXVI. Pontificatus nostri anno XIV.

Tot beneficiis ab optimo Pontifice aucti, ornatique Urbanienses, publico decreto statuerunt accepti beneficii monumentum incisum marmore in publico communitatis Palatio, ad consecrandam posteritati secundi sui conditoris memoriam exposuere in hunc modum.

Urbano VIII. Pont. Max. Quod post auctam ad Metaurum Ecclesiæ ditionem Metaurense Durantis Castrum civitatis jure donaverit, locumque ob Cœli salubritatem Urbinatium ducum sedem addito Episcopo salubriorem animis procuraverit, ac diœcesis fines extenderit, Urbanienses Gentilitiis Apibus insigniti assumpto Urbaniæ nomine, ut quoties nominentur toties accepti beneficii admoneantur, conditori suo posuerunt.

Nec minus S. Angeli Vadenses cives ad agendas eidem Pontifici grates, defixumque altissimo pectori beneficii sensum illustrandum incubuere; sequentem enim Epigraphem supra civitatis fores sculpsere in lapide, ne ulla unquam ætas illud obscuraret.

Hanc urbem quondam veteres dixere Tiphernum,
Nunc est aligerum nomine clara ducis.
Extinxere Gothi, Urbanus pietate decorus
Restituit Scythicæ quod rapuere manus.

Prodiere ex iis duabus novis urbibus pacis, bellique ornatissimi viri. Peperit Urbania, ut B. Philippum Ordinis Jesuatorum sileamus, de quo Paulus Morigia libr. 2. sui Iesuati Paradisi loquitur, Franciscum Branchaleonem nobilem Camertinum Episcopum sub Joanne XXII. Jo. Antonium Lazarum Episcopum Ameliensem, virum sanctimonia celebrem, de quo supra in Ameliensibus Præsulibus parce nonnulla retulimus, Sebastianum Delitum Episcopum Betontinum, & Horatium Basiliscum Episcopum Minorensem protulit, Clementis VIII. temporibus. Nec levis Urbaniæ esset gloria, si celebratissimum illum Bramantem Lazarum; Jo. Antonii Episcopi gentilem in lucem eduxisset, qui Architectonices elegantiam pene extinctam revocavit ad vitam, ac Vaticanæ Basilicæ Templum, teste Georgio Vasario, architectatus magnificentissimo cultu extulit ad æternitatem; hoc enim solum illi comparando nomini, ejusque cum cæteris urbibus conferendæ gloriæ suffecerat. Non mediocrem etiam splendorem attulere Constantinus Felix sub Leone X. summæ existimationis vir, & Sebastianus Maccius, quorum egregia opera in lucem emanarunt. Emersere quoque S. Angeli Vadensis civitatis viri omnium laudum genere cumulatissimi, inter quos Consalvus Durantes, qui iis temporibus defunctus est Episcopus Feretranus, homo doctus, cujus monumenta in manibus eruditorum teruntur: Matthæus Griffonus, bello clarus; Federicus & Thaddæus Zucchari ætatis eorum, Pictorum gloria coryphæi, emicuerunt dignitate.

Cæterum mille passus, & dimidium Urbaniæ civitas explet, alitque ad quatuor millia mortalium. Aere salubri gaudet, distatque octo milliaribus tantum ab Urbino, S. Angeli vero civitas ad tria millia hominum producit. Princeps Ecclesia Urbaniæ S. Christophori est nobilis, olim ut diximus D. Benedicti quondam Abbatia, in qua dignitates quatuor, quarum prima est Præpositura, & duodecim instituti canonici, sexve mansionarii, qui clericalem senatum constituunt. Quinque ibi spectantur Religiosorum monasteria, duoque monialium, quorum duo intra civitatis muros includuntur, cætera in suburbiis sita sunt; sex laicorum confraternitates, Xenodochia quatuor, atque egenorum sublevandæ miseriæ, Mons Pietatis, clericorum Seminarium. Episcopale Palatium prope templum est. Pro diœcesi, Abbatiæ territorium est attributum, quod per quinquaginta milliaria extenditur, pluraque oppida villasque complectitur. At cathedrale templum S. Angeli Vadensis civitatis, sub S. Michaelis Archangeli invocatione, eleganti architectura molitum decenter exurgit. Ibi Archipresbyter est, cui animarum cura incumbit, duodecim canonici, quinque mansionarii, & alii sacerdotes, qui horarum canonicarum pensum persolvunt. Ibi etiam visuntur quatuor religiosorum monasteria, totidemque monialium, clericorum seminarium, duodecim laicorum confraternitates, duoque Xenodochia, egenisque sublevandis mons Pietatis. Episcopalis census ex duabus hisce Ecclesiis, extinctis pensionibus, quas Archipresbytero S. Angeli summus Pontifex assignavit, quod eam dignitatem renunciasset, ut Ecclesia S. Angeli cathedralis erigeretur, ascendit ad scutata 1250. illius Provinciæ. Interea Urbanienses, ac Vadenses lætati sunt quam qui maxime

ad Pontificium munus, quorum Præsul Metropolitanæ Urbinati jussus est suffragari, & cæterarum Urbini Ducatus Episcopi, paulo post Urbanus Pontifex primum noviter institutis civitatibus attribuit Præsulem, quem modo enarrabimus. Sed antequam ejusdem institutionem delibamus, non mihi abs re visum est, Guillelmi Durandi Mimatensis Episcopi Urbaniæ conditoris Epitaphium adducere, quod Romæ in S. Mariæ super Minervam templo, marmorea tabula excusum, sub nobili tumulo, in quo arte musiva ipsius jacentis imago, gentilitiaque stemmata ejusdem expressa visuntur.

HOC EST SEPULCHRUM
DOMINI GUILLELMI DURANTI
EPISCOPI MIMATENSIS
JOANNES FILIUS MAGISTRI COSMATI
FECIT HOC OPUS.

In Tabula marmorea infra sepulchrum hæc leguntur carmina.

Hic jacet egregius doctor Præsul Mimatensis;
Nomine Duranti Guilselmus regula morum:
Splendor honestatis, & casti candor amoris:
Altum consiliis spatiosum mente serenum;
Hunc insignibat immotum turbine mentis:
Mente pius, sermone gravis, gressuque modestus;
Extitit infessus super hostes more Leonis:
Indomitos domuit populos, ferroque rebelles
Impulit, Ecclesiæ victos servire coegit;
Comprobat officiis, paruit Romania sceptro;
Belligeri comitis Martini tempore quarti:
Edidit in jure librum quo jus reperitur;
Et speculum juris, & Patrum Pontificale;
Et rationale divinorum patefecit:
Instruxit clerum scriptis, monuitque statutis,
Gregorii Deni Nicolai scita perennis:
Glossa diffudit populis, sensusque profundos:
Jure dedit mentes corpus luce studentum:
Quem memori laude genuit provincia dignum;
Et dedit a Podio Missone diœcesis illum:
Inde Biterensis præsignis cariça Papæ;
Dum foret Ecclesiæ Mimatensis sede quietus;
Hunc vocat Octavus Bonifacius, altius illum
Promovet, hic renuit Ravennæ Præsul haberi;
Fit comes invictus simul tunc, & marchio tandem;
Et Romam rediit domini sub mille trecentis,
Quatuor amotis anni tumulante Minerva:
Sumptis hunc festiva dies, & prima novembris:
Gaudia cum sanctis tenet omnibus inde sacerdos:
Pro quo perpetuo datur hac celebrare capella.

Ex hoc epitaphio, eorum lapsus convellitur, qui Guillelmum vita functum tradidere post ann. 1328. quemadmodum aberrarunt etiam alii, dum scriptum reliquerunt, Guillelmum hunc Speculatorem in Mimatensi sede successisse alteri ejusdem nominis. Successit enim Stephano, per viam compromissi, a capitulo electus ex decano Carnotensi, cum Guillelmus quidam Redonensis Ecclesiæ Archidiaconus, ab eodem clericorum senatu postulatus, onus renuisset subire. Durandi electionem probat Honorius IV. anno 1. sui Pontificatus 2. Non. Febr. salutis anno 1286. in Epistola ad eundem Mimatensem electum, quæ habetur in Regest. Vatic. pag. 76. Ep. 281. & Ep. 177. fo. 49. Non. Novemb. ejusdem anni. Excessit vero Speculator hic, nostræ Urbaniæ conditor anno 1296. ut dilucide in epitaphio notatur, sed clarius Bonifacius VIII. in Epistola ad Guillelmum ejusdem Speculatoris nepotem Mimatensem electum eorundem lapsum sigillavit. Epistola, quæ est in ordine 502. fol. 140. tom. 2. ann. 2. Pontif. Regest. Vatic. sic enim se habet.

Dilecto filio Guillelmo electo Mimatensi.

In desideriis nostris avide gerimus universas Ecclesias, quibus auctore domino præesse dignoscuntur, in statum dirigere prosperum, & in eo continue conservare. Et licet circa singularum commoda sollicite vigilemus, de illarum tamen statu fortius, & sollicitius cogitare nos convenit, quæ solatio destitutæ Pastoris, incommoda viduitatis deplorant, ut tales illis præficiamus Rectores, per quos spiritualiter, & temporaliter optata consolationis remedia, favente domino consequantur. Nuper siquidem Ecclesia Mimatensis per obitum bonæ memoriæ G. Episcopi Mimatensis, qui apud sedem Apostolicam diem clausit extremum, Pastoris solatio destituta, nos de ipsius provisione sollicite cogitantes, ac intendentes ei de tali providere Pastore, per quem salubriter regi possit, & utiliter gubernari, ad te ipsius Ecclesiæ Archidiaconum, quem ejusdem Episcopi prædecessoris tui, cujus nepos fuisti, consideratione benevolentia gratiosa prosequimur, convertimus nostræ considerationis intuitum, ad quod tam grata, & accepta obsequia per eundem Episcopum Ecclesiæ Romanæ impensa, & gratiosi fructus, qui eidem Ecclesiæ Mimaten. ex ipsius provenerint opibus, quam laudabilia tuæ probitatis merita, quibus te fide dignorum testimoniis pollere didicimus, nos specialiter induxerunt. Hoc igitur provida deliberatione pensantes, considerantes, quod tamquam vir providus, litterarum scientia præditus, morum honestate decorus, & aliis circumamictus donis virtutum, præfati Guillelmi Episcopi inhærens vestigiis Ecclesiam ipsam feliciter gubernabis, te ipsi Ecclesiæ de fratrum nostrorum consilio, & Apostolica plenitudine potestatis in Episcopum præficimus, & Pastorem, curam, & administrationem ipsius tibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committenda supplentes de eadem plenitudine defectum, quem in ordinibus paterreris, & etiam, ut asseritur, in ætate. Jugum itaque Domini &c.

Datum Romæ apud S. Petrum 16. Kal. Januarii anno 2.

De Guillelmo videndus Trithemius, Bellarminus de Scriptorib. Ecclesf. Fichudus de Vir. Jurisconsult. Possevinus, Claudius Robertus, & alii. At qui hujus clarissimi viri facinora in illustriori luce collocata intueri cupiat, ad ipsius vitæ gesta a Majolo conscripta se conferat. Sed ad primum harum Ecclesiarum noviter electum Episcopum redeamus, qui sequens est.

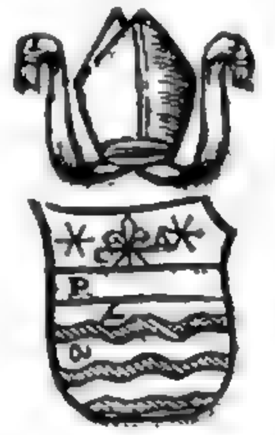

I. a De eo. [illegible]

1. HONORATUS de Honoratis a Æsinus Picenas, primus adlectus Urbaniensis, & S. Angeli in Vado Episcopus est an. 1636. die 19. Septemb. consecratus Romæ 28. ejusdem mens. Urbem solemni ritu, a populo honorifice susceptus, ingressus est die 24. Octob. Hic vero cum in utroque Jure consultissimus esset, inque diversis, pluribusque civitatibus multas, gravissimasque causas explicasset, integerrimi viri, veterisque Romanæ curiæ optimi curialis laudem tulit. In cujus laudem sat fuerit semel dixisse tanto Pontifici dignum fuisse visum, qui primus noviter erectis civitatibus Præsul constitueretur; cui Urbanus sequentem scripsit Epist. quam ab erudito viro, nobis amicissimo Francisco Felicio Urbaniensi J. U. D. cathedralisque Ecclesiæ Archipresbytero, Honorati Episcopi honoratus Vicarius, ut alia pluraque accepimus.

URBANUS EPISCOPUS
servus servorum Dei.

Dilecto filio Honorato de Honoratis electo Urbaniæ, & S. Angeli in Vado, salutem, & Apostolicam benedictionem. Apostolatus officium, meritis licet imparibus, nobis ex alto commissum, quo Ecclesiarum omnium Re-

gimini

A *gimini, divina dispositione præsidemus, utiliter exequi, & adjuvante domino, cupientes, sollicitis corde reddimur, & solertes, ut cum de Ecclesiarum ipsarum regiminibus agitur committendis, tales eis in Pastores præficere studeamus, qui populum suæ curæ creditum, sciant non solum doctrina verbi, sed etiam exemplo boni operis informare, commissasque sibi Ecclesias, præsertim novas bene plantare, ac in statu pacifico, & tranquillo velint, & valeant (auctore Domino) post salubriter institutas, & regere, & feliciter gubernare. Dudum siquidem Ecclesiarum omnium apud sedem Apostolicam tunc vacantium, & in posterum vacaturarum, ordinationi, & dispositioni nostræ reservavimus, decernentes ex tunc irritum, & inane, si secus scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Postmodum vero Urbaniensis, & S. Angeli in Vado Ecclesiis insimul æqualiter, & æque principaliter, Apostolica auctoritate perpetuo unitis, a prima erectione, & institutione per nos nuper factis, apud sedem prædictam vacantibus, nos ad provisionem earum Ecclesiarum celeriter, & feliciter, de quibus nullus præter nos hac vice se intromittere potuit sive potest, reservatione, ac decreto obsistentibus supradictis, ne Ecclesiæ ipsæ longæ vacationis exponantur incommodis, paternis, ac sollicitis studiis intendentes, post deliberationē, quam de præficiendo eisdem Ecclesiis personam conspicuam, utilem, ac fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te J.U.D. ex legitimo matrimonio, & piis, honestis, ac catholicis parentibus procreatum, in ætate legitima, a pluribus annis in sac. presbyteratus ordine constitutum, in Romana curia diu versatum, vitæ munditia, ac morum honestate decorum, in spiritualibus his novis Ecclesiis ex fervente tuo zelo domus Dei, & publici boni providendi, ac in temporalibus circumspectum, ex magno rerum usu, aliisque multiplicium virtutum donis, prout fide dignorum testimoniis accepimus, insignitum, direximus oculos nostræ mentis, hisque omnibus debita meditatione pensatis, de persona tua, nobis, & fratribus ipsis, ob tuorum exigentiam meritorum accepta prædictis Ecclesiis de eorumdem fratrum consilio Apostolica auctoritate providimus, teque illis in Episcopum præficimus, & pastorem, curam, & administrationem ipsarum Ecclesiarum tibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie concedendo, firma spe, fiduciaque conceptis, quod dirigente domino actus tuos, sicuti Romæ bene vixisti, & aliis valuisti, sic prædictæ Ecclesiæ te institutore feliciter irrigabuntur, dirigentur, & propagabuntur, & in spiritualibus, & temporalibus maxima recipient incrementa. Tu igitur nostra sponte, in vinea magni Patris familias novissime vocatus, jugum Domini tuis impositum humeris, prompta devotione suscipiens, curam & administrationem prædictas, sic æqualiter studeas sollicite, fideliter, & prudenter, quod Ecclesiæ ipsæ gubernatori provido, & fructuoso administratori gaudeant se commissas. Tuque per æternæ retributionis præmium nostræ, & dictæ sedis benedictionem, & gratiam exinde uberius consequi merearis.*

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incarn. Dom. M. DC. XXXVI. 10. Kal. Octob. Pontif. nostri anno, 14.

D Interea Honoratus Episcopus in instituendis iis cathedralibus Ecclesiis infinitos pene subivit labores, clericorum seminaria Urbaniæ, Vadensis, oppidique Mercatelli erexit, clerum Ecclesiastico ritu docuit, diœceses perlustravit, cathedrale templum Urbaniæ dicavit, in cujus facti memoriam ibidem inscriptionem in marmore exaratam apposuit in hunc, quem vides, modum.

D. O. M.
Et D. Christophoro Martyri Patrono vetustam hanc olim Abbatialem Ecclesiam pia munificentia & auctoritate Francisci Card. Barberini perpetui Commendatarii ab Urbano VIII. Pont. Opt. Max. in Cathedralem erectam Honoratus de Honoratis Æsinus primus Episcopus solemni ritu dicavit die XXII. Novemb. an. Sal. M. DC. XXXVII.
Pontificatus sui anno II.

ADDITIO.

(„ Tandem cum diutissime his præfuisset Ecclesiis, „ senio gravis eas dimisit mense Augusto an. 1683.

II. „ HORATIUS *Hondedei, Eugubinus, J. U. D. & in Romana curia causarum Patronus, annorum 53. ad has sedes evehitur die 10. Aprilis 1684. Obiit Urbaniæ an. 1688.*

III. „ PETRUS *Barusius, Fulginatensis, I. U. D. & Tribunalis Cardinalis Vicarii in Urbe Locumtenens in criminalibus, his Ecclesiis præpositus est 18. Novemb. 1688. R. P. D. Molziis tunc sacræ Rotæ Auditoris jam prius fuerat studiorum auxiliator, & deinde ejusdem in Episcopatu Papiensi Vicarius generalis, ac Præpositus Collegiatæ Ecclesiæ S. Joannis Papiensis. Ad superos adiit anno 1708. mense Majo.*

IV. „ ANTONIUS *Antonellus, nobilis Veliternensis, I.U.D. Canonicus Pœnitentiarius Cathedralis patriæ Ecclesiæ, secundarum instantiarum, & sacræ inquisitionis contra hæreticam pravitatem in prædicta civitate judex, & aliàs ejusdem Civitatis Vicarius Capitularis, & generalis, annorum 67. promotus est ad hunc Episcopatum die 6. Maji 1709. Biennio post decessit mense Novembri an. 1711.*

V. „ JO. VINCENTIUS *Castellus, Chiensis, Ordinis Fratrum Prædicatorum, Archiepiscopus Martianopolitan. in partibus Infidelium, Orientis Ecclesiarum Visitator, mox Vicarius Apostolicus in civitatibus S. Angeli in Vado, & Urbaniæ translatus est ad earumdem sedem die 21. Martii 1714. cum retentione tituli Archiepiscopi.)*

S. ANGELI IN VADO EPISCOPI. *

* *Ex App. tom. 3.*

AD ripam Metauri fluminis, haud procul a fonte ejusdem in Massa Trebaria S. Angeli in Vado civitas sita est, quam Leander Albertus in Umbriam Senonicam reiicit, ubi transitus ab Etruria in Umbriam, eo ipso amœno in loco, collibus, & montibus septo, ubi olim Tiphernum Metaurense quondam civitas Umbriæ vetustissima stetit: exædificata, postquam illud, ut scribunt, à Gothorum rabie immane excidium pertulisset; ex ejus enim ruinis cives, qui superfuerunt, novum, ac nobile, sed non ejusdem potentiæ oppidum excitarunt, cui, ut fertur, ab Ecclesia tunc constructa, divoque Michaeli Archangelo tutelari dicata S. Angeli nomen fecerunt, ac veteris patriæ Tipherni splendorem novis ædificiis, & nova populorum frequentia visi sunt deinde retinuisse. Tiphernatium Metaurensium Plinius meminit lib. 3. cap. 14. Ptolomæus, plerique, tum veteres, tum recentiores scriptores, sed multò magis ejusdem commemorant ruinæ, quæ adhuc extant, & permulta antiquitatis monumenta, quæ passim ibi reperiuntur, statuæ nēpe marmoreæ, aquæductus, numismata, aliaque hujus generis vestigia, quibus magnitudo, potentia, ac veteris Tipherni antiquitas colligi potest. Visuntur adhuc in ipsa civitate, & foro plures inscriptiones antiquæ Tipherni testes insignes, quarum una meminit sacri flaminis Metaurensis in hæc verba.

L. Accenio L. F. Clu. Staturæ Leg. XI. C.
P. F. Leg. I. II Fl. Leg. V. Macedo. Ab Imp.

Trajano Aug. Germ. ob bellum Daci. Torq. XVI. Armill. Phaleris Corona Vallar & à prioribus Principibus eisdem donis donato ob bellum German. Et Sarmat à Divo Trajano ex militia in Equestrem dignitatem translato Arimini Pontif. Quinq. Tiferni Metauren. Flamini Ponti.

Quinq. L. Acconius Statura Flam. ex testamento ejus cujus dedicatione epulum Decurionibus, & plebi dedit L. D. D. D.

Flaminis dignitas non nisi nobilioribus urbibus concedi solita erat teste Polid. Virg. de invent. rerum lib. 4. & Petrum Apostolorum Principem iis solum civitatibus Episcopos constituisse, quæ Flamine jam inde condecorarentur, scribunt Clemens Papa Epist. 1. ad Jacobum relata in Can. in illis 80. dist. & Anacletus ad Episcopos Italiæ epist. 2. quæ refertur in can. 199 dist. Unde Tipherni nobilitas argui potest. De Tipherni origine, & prima ædificatione, nullus, quem viderim, scripsit; hi autem qui in rebus à nostra memoria longissime distantibus libenter fabulantur, in Janum Japhet, illosque priscos Italiæ cultores primas ædificationes rejiciunt: Illud constat, Trajani, & Commodi Impp. temporibus Tiphernum claram fuisse civitatem, cui æternæ memoriæ in marmorea basi, ubi statua erat inter ruinas reperta, hanc inscriptionem posuerunt.

L. ÆLIO. AUR.
COMODO. AUG. SARMATI
GERMAN. MAXIMO
BRITAN. PONT. MAX.
TRIB. POT. VIII. IMP.
COS. VI. P. P.

In alia basi marmorea legitur.

L. ÆLIO. CÆSAR IMP. CÆS. TRAJANI
ADRIANI AUG. PONT. MAX.
TRIB. POT. XXI.
IMP. II. COS. IV. P. PILIO
D. TRAJANI PARTICO
NEPOTI DIVI NERVÆ
PRONEPOTI TRIB. POT. COS. II.
Pit. F.

Plures aliæ inscriptiones ibi leguntur, ac passim inveniuntur, nuperque in veteri excavata cisterna lapis marmoreus inventus, ubi legitur. *Publicæ utilitati, & commoditati Tifer. Metaur.* & in vetustissimo aquæductu plumbeo, mirabilis magnitudinis sculpta erant.

Ex indulgentia Divi Adriani Cæsar. Aug.
L. Pisidius sumptibus suis erexit.

Sed relictis antiquis inscriptionibus, & ruinis, quod spectat ad nos, potuit Tiphernum Metaurense Christiana sacra, & dignitatem Episcopalem suscepisse eo ipso tempore, quo reliqua Umbria, satagente Britio, sanctiss. Umbrorum Apostolo, suave Christi jugum accepit, quando jam etiam anno salutis 464. Tipherni memorantur Episcopi, quam dignitatem post ejusdem excidium amisisse fatendum est. Verum cum deinde eo in loco S. Angeli oppidum exsurrexisset, post multa sæcula, cum omnia ad id necessaria, quæ ab Civitatis haud quaquam viderentur abhorrere ornamentis, scilicet amplitudo oppidi, civium frequentia, ingeniorum excellentia, emporii celebritas, opum magnificentia, ædium elegantia concurrere censerentur, visum est Urbano VIII. optimo Pontifici, illud civitatis nomine illustrare, & dignitate Episcopali exornare, vel potius antiquam restituere. Itaque anno 1635. in eo, inque Urbaniensi oppido Episcopatus erexit, Diœceses proprias distinxit, ac limites circumscripsit sub uno, eodemque Episcopo, cui curæ esset rem divinam in ambabus Ecclesiis æquo jure, ac pari dignitate, & tempore administrare, qui S. Angeli in Vado, & Urbaniæ Præsul diceretur. Horum Episcopatuum erectionem singulis diplomatibus constabilivit idem Pontifex, quorum illud ad favorem Urbaniensis cusum dedimus supra, dum novæ illius Civitatis instituissemus narrationem, modo hic ex-

A scribendum est alterum S. Angeli ex ipso autographo exscriptum.

Urbanus Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Pro excellenti præeminentia Sedis Apostolicæ, in qua post Apostolorum Principem B. Petrum cœlestium clavigerum meritis quamquam imparibus pariter in cunctas Orbis Ecclesias, Terraque amplitudinem auctoritate constituti sumus, dignum, quin potius debitum arbitramur in irriguo militantis Ecclesiæ agro novas Episcopales sedes, novellasque plantare Ecclesias, ut per hujusmodi plantationes divinus cultus magis efflorescat, populorum devotio augeatur, animarum salus subsequatur, & loca alias sua antiquitate insignia ditioni nostræ maximè subjecta, ac eorum Ecclesiæ, licet hodie minores curam præsertim animarum habentes dignioribus titulis extollantur, & majoribus honoribus decorentur, illorumque habitatores & incolæ subditi & vassalli nostri facultates suas etiam ad id erogantes, & tanti beneficii memores erga dictam Sedem, Nos-
B *que, & etiam Gentem nostram Barberinam eo magis grati animi perpetuò devotas, ac promptiores inde se exhibentes honorati Pastoris assistentia, & regimine, cum decenti ministrorum in eisdem Ecclesiis debitas præpotenti Deo laudes persolventium numero suffulti votivis, & prosperis successibus gratulentur, ipsarum quoque Ecclesiarum status accommodè, prout illarum utilitas, & locorum, ac temporum qualitas exigit, efficaciter provideatur. Sanè cum alias Nobis pro parte dilectorum filiorum universitatis & hominum terræ, seu oppidi S. Angeli in Vado nullius Diœcesis provinciæ Urbinaten. Jurisdictionis pro tempore existentis, Abbatis monasterii s. Christophori terræ, seu oppidi Castri Durantis s. Benedicti, seu alterius Ordinis humiliter supplicatum fuisset, ut terram, seu oppidum S. Angeli in Vado hujusmodi in civitatem, ac illius matricem, seu majorem Archipresbyteratum nuncupatam S. Michaelis Ecclesiam, alioquin ad id capacem, & idoneam in Cathedralem Ecclesiam erigere, aliaque infrascripta facere & exequi de benignitate Apostoli-*
C *ca dignaremur. Nos vero Congregationi venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consultationibus, & rebus consistorialibus Præpositorum negotium hujusmodi examinandum demandavimus, & ipsi, capta desuper diligenti, & sufficienti informatione, Ecclesiam S. Michaelis Archangeli prædictam talem esse, ut ipsa in Cathedralem erigi mereretur, retulissent. Nos, in quorum manibus dilectus filius Antonius Brigantius dictæ Ecclesiæ s. Michaelis Archangeli Rector Archipresbyter nuncupatus Ecclesiam s. Michaelis Archangeli prædictam, quam tunc obtinebat, ad effectum infrascriptum sponte & liberè resignaverat; Nosque resignationem hujusmodi duxeramus admittendã, audita & intellecta eorundem Cardinalium relatione, & habita super his cum eis, ac aliis venerabilibus fratribus nostris ejusdem S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione, & de eorum consilio, & assensu homines prædictos, illorumque, & universitatis hujusmodi singulares personas à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris,*
D *& pœnis à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodocumque innodati existant, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes, & absolutos fore censentes, nec non singulorum & quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum & capellaniarum pro infrascriptorum complemento, & executione inservientium, & destinatorum, seu alias applicatorum, fundatarum, ac fundatorum ipsorum testatorum tenores, eorumdemque beneficiorum ecclesiasticorum, & capellaniarum, illorumque prædiorum, apothecarum, censuum, & aliorum bonorum situationes, confines, vocabula, denominationes, qualitates, & quantitates, veros que, & annuos valores præsentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio, non ad universitatis, & hominum prædictorum, vel cujusvis alterius pro eis Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, & libera voluntate Nostris, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine ad Omnipotentis Dei laudem & gloriam,*

ac ejus gloriosissimæ semper Virginis Matris Mariæ, & Angelici exercitus Principis Michaelis Archangeli prædicti, nec non totius Curiæ cœlestis honorem, fideique catholicæ exaltationem, ac incolarum, & habitatorum Terræ, seu oppidi s. Angeli in Vado hujusmodi decus & ornamentum, s. Angeli in Vado, videlicet Terram, seu oppidum, olim antiquissimæ civitatis titulo sub nomine Tiferni Metaurensis insignitam, seu insignitum, hisce autem sæculis temporum injuria illo destitutum, seu destitutam, ac jurisdictioni pro tempore existentis Abbatis, & Monasterii hujusmodi ordinario jure subjectam, seu subjectum, in ejusdem s. Angeli in Vado nuncupandam civitatem, illius vero matricem, seu majorem Ecclesiam hujusmodi, prædicti ejusdem Terræ, seu oppidi s. Angeli in Vado cum toto suo territorio, & districtu ab hujusmodi, & quacunque alia jurisdictione, præterquam Episcopi s. Angeli in Vado pro tempore futuri liberatione, immunitate, & exemptione, & in illius matrice, seu majori Ecclesia prædicta tituli & denominatione Rectoris Archipresbyteralis suppressione & extinctione in Cathedralem Ecclesiam vestram, ac etiam per Nos hodie in similem Cathedralem Urbaniam nuncupandam sub certis modo, & forma tunc expressis erigi, & institui concessam Ecclesiam dicti Monasterii ex nunc invicem, & vicissim, æqualiter & æquè principaliter perpetuo unitæ Archiepiscopo Urbinatensi nunc & pro tempore existenti jure Metropolitico subjectas, atque suppositas pro uno duntaxat Episcopo s. Angeli in Vado, & Urbanien. respectivè nuncupando ejusdem Archiepiscopi perpetuo suffraganeo, qui Cathedralibus Ecclesiis prædictis æquo jure, & pari dignitate præsit, & in illis, ac utraque earumdem omnia, & singula, quæ ordinis, jurisdictionis, dignitatis Episcopalis & Pontificalis exercitii sunt, & ad illa, atque ad utriusque Cathedralis Ecclesiæ prædictæ Synodi Diœcesanæ convocationem, & celebrationem spectant, & pertinent, exerceat cum omnibus, & singulis privilegiis, honoribus, juribus, insignibus, exceptionibus, libertatibus, immunitatibus, favoribus, gratiis & indultis, quibus alii Episcopi de jure & consuetudine, aut alias quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri & gaudere possunt. Et præterea in eadem Cathedrali Ecclesia S. Angeli in Vado unam Archidiaconatus nuncupandam dignitatem primam post Pontificalem pro uno Archidiacono etiam nuncupando Clerico, seu Presbytero sæculari magistro in Theologia, seu juris utriusque, vel saltem in decretis, aut altero jurium doctore, sive licentiato, qui tam in Choro, quam in Capitulo, processionibus, & aliis actibus per obtinentes similium Cathedralium Ecclesiarum dignitates Canonicos, & alios Beneficiatos habitus gestari solitos, aut alias quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, frui, potiri, & gaudere possunt, gestare libere, & licitè valeat, nec non etiam in eadem octo canonicatus, & totidem præbendas pro totidem Canonicis præbendatis, & juxta instrumenta fundationis quatuor perpetuas mansionarias personalem residentiam requirẽtes pro totidẽ aliis actu Presbyt. sæcularibus, aut in ea saltem ætate constitutis, qui infra annum tunc proximum ad sacrum presbyteratus ordinem promoveri possint, quibus cura animarum dilectorum filiorum Parochianorum ejusdem Matricis, seu Majoris Ecclesiæ sic in cathedralem erectæ, & ad illam antea spectans alternis hebdomadis incumbant, & qui prævio examine per Examinatores in Synodo diœcesana juxta formam Concil. Tridentini deputatos examinari, & deputari debeant, & omnes apud cathedralem Ecclesiam s. Angeli in Vado prædictam residere, & una cum eisdem dignitate, & canonicis, capitulum cathedralis Ecclesiæ s. Angeli in Vado hujusmodi constituant, ac in ea singulis diebus Horas canonicas tam diurnas, quam nocturnas, necnon Conventuales, aliasque Missas servata Ecclesiastica disciplina celebrare, & decantare, seu recitare, illisque interesse, ac alias eidem cathedrali Ecclesiæ s. Angeli in Vado laudabiliter in divinis deservire, cæteraque onera, & officia pro tempore præscribenda, ac alias incumbentia subire, ipsamque animarum curam, ac cætera parochialia munia alternis hebdomadis, ut

A *præmittitur per turnum, vel prout melius videbitur debitè supportare, ac Parochianis ipsis sacramenta Ecclesiastica administrare teneantur, Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo erigimus, & instituimus. Nec non s. Angeli in Vado sic erectam, & institutam, & Urbanien. Ecclesias in cathedralem, ut præmittitur, erigi, & institui concessam prædicta insimul æqualiter, & æquè principaliter unimus, & similiter ipsa Ecclesia s. Angeli in Vado sic in cathedralem erecta, & instituta, illius Episcopo pro sua residentia cum ibi resederit ædes Rectorales Ecclesiæ s. Michaelis Archangeli in cathedralem, ut præmittitur, erectæ, & institutæ hujusmodi, ac pro perpetuo illius usu, & habitatione, ac ulterius ipsammet civitatem s. Angeli in Vado, quam cum suo territorio, & districtu hujusmodi ex nunc eo ipso, ab omni & quacunque alia præterquam ipsius Episcopi s. Angeli in Vado jurisdictione, ut præfertur, liberam, immunem, & exemptam esse, & censeri volumus cum dicto suo territorio, & districtu pro sua civitate, & diœcesi, & ipsius civitatis s. Angeli in Vado cives, ac illius,*
B *& territorii, districtusque hujusmodi alios homines, habitatores, & incolas pro suis populis, & diœcesanis, clerum quoque ejusdem pro suo clero, & illius hujusmodi cathedralis Ecclesiæ vassallos pro vassallis dicta auctoritate etiam perpetuo concedimus, & assignamus, & insuper mensæ Episcopali s. Angeli in Vado omnia & singula illius Ecclesiæ Cathedralis, olim Archipresbyteralis hujusmodi, nec non Cathedratica antea prædicto Abbati solvi solita, motu, scientia, potestate, & authoritate similibus perpetuo unimus, annectimus, & incorporamus, illisque pro Capitulo, Canonicis, & Mansionariis, & aliis, de quibus in instrumentis assignationum eorumdem factis, seu faciendis, & omnia & singula in eisdem instrumentis fundationum, præbendarum & mansionariarum contenta, nec non per nonnullas Confraternitates laicales ejusdem Civitatis s. Angeli in Vado vigore instrumentorum desuper celebrandorum etiam ad id assignanda, & alias de piorum dispositionibus quomodolibet provenientia, & ulterius pro dictis mansionariis etiam decima, &*
C *quartesia. Ita quod liceat Episcopo tam Ecclesiæ s. Angeli in Vado prædictæ, quam aliorum, Archidiacono vero, & ejus Archidiaconatui, ac singulis canonicis dictæ Ecclesiæ s. Angeli in Vado eidem Archidiaconatui, ac singulis canonicatibus, & præbendis particulariter eis, & eorum cuilibet in specie, & tam illis quam capitulo hujusmodi respectivè applicatorum, & assignatorum, & quæ etiam primo ad eos, & eorum quemlibet respectivè spectabant, & pertinebant, spectant, & pertinent, ac pro tempore spectabunt, & pertinebunt, omnium & singulorum veram, realem, actualem, & corporalem possessionem per se, vel alium, seu alios propria auctoritate, & absque Judicis, vel curiæ ministerio apprehendere, & apprehensam perpetuo retinere etiam perpetuo applicamus, & appropriamus. Insuper Episcopo s. Angeli in Vado una cum capitulo s. Angeli in Vado hujusmodi, ut quæcunque statuta, ordinationes, capitula, & decreta, licita tamen, & honesta, sacrisque Canonibus, & dicti concilii decretis, & constitutionibus Apostolicis non contraria super*
D *celebratione divinorum officiorum, sacramentorum administratione, & personali residentia, divisione, & reparatione distributionum quotidianarum ratione Ecclesiæ cathedralis s. Angeli, & illius beneficiorum, dignitatum, canonicatuum, præbendarum, & mansionariarum, aliorumque hujusmodi edendi, & condendi, ac edita, & condita pro tempore, & rerum varietate, & qualitate quoties opportunum, & expediens videbitur limitandi, corrigendi, declarandi, & interpretandi, atque in meliorem formam redigendi plenam, & liberam facultatem motu, & potestatis plenitudine paribus similiter perpetuo concedimus, & impartimur. Denique Episcopo, Archidiacono, capitulo, & canonicis cathedralis Ecclesiæ s. Angeli hujusmodi, aliisque illorum personis, atque ministris pro tempore existentibus, ut omnibus & singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, præeminentiis, prærogativis, concessionibus, facultatib. indultis, favoribus, & gratiis, quibus alii Episcopi, & aliarum*

Ecclesiarum cathedralium capitula, aliæque civitates, & diœceses, & earum clerus, incolæ, & habitatores, illorumque res, & bona de jure, usu, vel consuetudine, aut privilegio, seu alias quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, frui, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum, etiam quoad habitus delationem, uti, frui, potiri, & gaudere liberè, & licitè possint, & valeant motu, & potestatis plenitudine paribus quoque perpetuo concedimus, & indulgemus. Postremò dilecto filio magistro Prospero Fagnano in utraque Signatura nostra Referendario, ejusque hæredibus, & successoribus ad Archidiaconatum, aliis vero personis, ac Communitati, & hominibus prædictis, necnon Confraternitatibus, & confratribus in instrumentis fundationum expressis, & specificatis ad canonicatus, & præbendas dictæ cathedralis Ecclesiæ S. Angeli in Vado juxta formam earundem fundationum, earumque instrumentorum, jus patronatus, & præsentandi personas idoneas Romano Pontifici, seu loci Ordinario pro tempore existenti, ac præsentationem hujusmodi instituendas quoties, quacunque ex causa illos, & illas vacare contigerit, ipsi Romano Pontifici, seu loci Ordinario respectivè præsentandas, ac per dictum Romanum Pontificem, seu Ordinarium loci etiam respectivè instituendas cum oneribus in instrumentis prædictis contentis quoque perpetuo reservamus, concedimus, & assignamus, non obstantibus præmissis, ac nostris, & cancellariæ Apostolicæ regulis de unionibus committendis ad partes, vocatis quorum interest, exprimendoque vero valore, & Lateranensis concilii novissimè celebrati, uniones perpetuas, nisi in casibus à jure permissis fieri prohibentis, ac quatenus opus sit felicis recordationis Pauli Papæ II. aliorumque Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum de rebus Ecclesiæ non alienandis; nec non singularum Capellaniarum, aliorumque quorumcunque beneficiorum pro fundationibus hujusmodi, & earum qualibet applicatorum, assignatorum, & destinatorum fundationibus, si in aliquo obstant, & in specie capellaniarum, seu beneficiorum, & assignationum pro erectione supradicti Archidiaconatus, aliorumque quorumcunque beneficiorum, capellaniarum, & Ecclesiarum in executionem supradictorum omniũ, & singulorum etiam destinatorum, applicatorum, unitorum, & assignatorum, illorumque fundatorum voluntatibus & si in aliquo obstent, & quas tamen & quoad supradicta omnia, & singula sufficienter, ac specialiter, & expressè motu, auctoritate, & potestate supradictis commutamus, aliisque quibuscunque Apostolicis, etiam in Synodalibus, & Provincialibus, universalibusque Conciliis editis specialibus, vel generalibus constitutionibus, & ordinationibus, & singularum confraternitatum prædictarum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, illis, eorumque omnium superioribus, & personis sub quibuscunque tenoribus, ac formis, ac cum quibuscunque derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & efficacissimis clausulis, necnon irritantibus decretis in genere, vel in specie, aut alias quomodolibet concessis, approbatis, & innovatis. Quibus omnibus etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialiter specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi perinde, ac si de verbo ad verbum inserti forent, eisdem præsentibus pro plenè & sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris hac vice duntaxat specialiter, & expressè motu, auctoritate, & potestate similibus derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem quod si assignationes prædiorum, censuum, apothecarum, & aliorum bonorum mensæ capitularis Ecclesiæ cathedralis S. Angeli hujusmodi pro dote, seu in partem dotis assignatorum valoris, & redditus assignati non sint juxta illorum assignationes correspondentes, assignatores ad supplementum ratæ deficientis de suo proprio omnibus juris, & facti remediis necessariis, & opportunis ab ipso Ordinario etiam pro tempore existente, sive ab Auditore Cameræ Apostolicæ manu regia cogi, & compelli possint, & debeant. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, liberationis, immunitatis, exemptionis, suppressionis, extinctionis, subjectionis, suppositionis, erectionis, institutionis, concessionis, assignationis, unionis, annexionis, incorporationis, applicationis, appropriationis, concessionis, impartitionis, indulti, reservationis, commutationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Dom. Incarn. 1635. xii. Kalend. Martii, Pontif. nostri anno 13.

Interea cives S. Angeli Vadenses ad agendas perennes Urbano grates, sequentem epigraphen supra civitatis fores sculpsere in lapide, ne ulla unquam ætas illud obscuraret.

Hanc urbem quondam veteres dixere Tiphernum,
Nunc est Aligerum nomine clara Ducis.
Extinxere Gothi, Urbanus pietate decorus
Restituit Scythicæ quod rapuere manus.

In hujus civitatis medio exsurgit cathedrale Templum D. Michaëli Archangelo decenter ornatum, antea insignis Collegiata Ecclesia, cujus Archipresbyter fuit aliquando Antonius de Monte Episcopus Card. Portuensis Julii III. Pontificis patruus; sed extincta hac dignitate, & instituta cathedrali, prima dignitas post Episcopalem Archidiaconatus est Fagnanæ gentis patronatus; ibi tres aliæ dignitates ab Episcopo institutæ, Præpositus, Archipresbyter, Prior, & octo Canonici, quinque Mansionarii, aliique Sacerdotes, ac minorum gentium clerici, qui divinum quotidie pensum persolvunt. In hac etiam civitate visuntur quatuor Religiosorum monasteria, totidemque Monialium, clericorum Seminarium, duodecim laicorum Fraternitates, duo xenodochia, egenisque sublevandis Mons pietatis. Episcopalis census utriusque Ecclesiæ ascendit ad scutata 2000. illius Provinciæ, taxatur vero in libris fisci Apostolici ad florenos 200.

Cæterum ex hac S. Angeli civitate plures docti, pacis, ac belli ornatissimi viri prodierunt, qui patriam summopere illustrarunt, ex quibus eluxere Matthæus Griffonus belli fulmen, qui quarto supra millesimum Christi sæculo vixit, supremus tum Florentinæ, tum Venetæ Reip. militum Ductor; Cremæ in Insubria defunctus, ubi jacet in Ecclesia S. Dominici nobili tumulo, & inscriptione celebratus.

Matthæus jacet hic Latiis notissimus oris;
Griffonumque decus Angele sancte jacet.
Quo Duce Pontifices vestros fudistis, & hostes
Sforzigena Tusci Dux, Piceníque simul.
Mox etiam turmis peditum, qui præfuit illi
Marcus ubique potens signa ferenda dedit.

Matthæi filius fuit Angelus Franciscus, patris virtutum egregius sectator, qui Cremæ familiam suam disseminavit. Consaluus Durantes, qui nostris temporibus defunctus est Episcopus Feretranus, homo doctus, cujus monumenta teruntur à doctis, Vincentius Candiottus nunc vivit Episcopus Balneoregiensis, Federicus, & Thaddæus Zucchari, qui ætatis suæ Pictorum coriphæi emicuerunt, Ghelfuccius de Ghelfucciis insignis Mathematicus, Archimedis imitator egregius, Lucernæ inventor, quam Regi Hispaniarum dono dedit, in Regio Musæo repositam: hic erudito calamo de duobus Tifernis opusculum scripsit. Sed si omnes ii, aliique permulti viri illustres, qui ex ea floruerunt, abessent, una Fagnanæ gentis origine hæc civitas nobilitaretur, è qua nostro hoc sæculo duo Romanæ Curiæ Prælatorum clarissima lumina orti sunt, Joannes Franciscus, & Prosper, ille Juris Canonici præclarissimum decus, sacræ Congregationis Tridentini concilii à secretis, Episcoporum examini, aliisque munerib. à Paulo

V. præpositus, egregium commentarium de Ecclesiæ Immunitate adversus Reipub. Venetæ defensores scripsit, quique ob eximias animi dotes præpropero fato extinctus, magnum de se apud omnes desiderium reliquit; cujus tamen abscessum leniisse visus est Prosper Fagnanus nepos. Hic suæ eximiæ virtutis, fidei, doctrinæ, prudentiæque aulam Romanam quadraginta sex annorum spatio spectatricem habuit, hactenusque mirantur omnes ab ipso felici eventu pro Romana Ecclesia exantlatos labores; etenim vix annos natus vigintiduos à fel. record. Pauli V. S. Congregationis Tridentini concilii Interpretum à secretis deputatur, & post annos quatuordecim in eo munere insumptos, ab Urbano VIII. sanctæ memoriæ inter utriusque Signaturæ Referendarios cooptatus, Signaturæ minoris gratiæ Præfectus, sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ Corrector, Episcoporum examinator, sacrarumque Congregationum Episcoporum, & Regularium negotiis, & consultationibus Præpositus, in qua per octo annos perseveravit, Indulgentiarum, Oratoriorum, ac utriusque Palatinatus constituitur à secretis. Ordinum præterea S. Basilii, ac Cisterciensium aliquando Viceprotector fuit. Iis omnibus, aliisque publicis muneribus sedulam ubique, & semper operam suam navavit, adeo ut Pontifices Maximi eum charum habuerint, summisque laudibus, & honoribus extulerint. Sed quod magis mirandum est, quamquam ob hujusmodi nunquam intermissos labores in casum oculorum inciderit, indefessè tamen, & summa fide consiliis, scriptisque suis Rempublicam adiuvare, & magnis, arduisque consessibus ubique interesse non desinit, singularique peritia canonici Juris qua pollet, opus pergrande in ea facultate molitur propediem typis excudendum, quod summo desiderio expectatur a doctis; quin etiam post casum oculorum fel. mem. Innoc. X. illius fide, ac pietate fretus instituit eum à secretis alterius Congregationis a se deputatæ super statu seu Reformatione Regularium, quo gravissimo munere etiam in præsenti fungitur magno zelo, & vigilantia, ac Regularium Ordinum profectu. Factus est etiam ejusdem Pœnitentiariæ Apostolicæ sigillator a Sanctissimo Domino nostro Alexandro VII. Sacrarumque Congregationum rerum Consistorialium sacrorum Rituum, Immunitatis Ecclesiasticæ, visitationis Apostolicæ, & examinis per concursum Parochialium Ecclesiarum Urbis, & aliarum, quæ extra ordinem sæpe sæpius haberi solent pro gravioribus negotiis, Consultor in dies accitur. Quocirca venerabili seni, optimeque de Ecclesia merito longam vitam precamur, cujus etiam nepos Julius Cæsar Consist. aulæ Advocatus ob egregiam indolem maximam de se apud omnes expectationem excitavit, unde sperari possit, nunquam in Fagnana nobili familia, inque S. Angeli civitate defuturos, quorum virtute nitatur Romanæ curiæ splendor. Hanc urbem ferunt Bembum Cardinalem sua præsentia nobilitasse, ut Musas feliciori, amœniorique in loco colere posset, ac Christophorum de Monte Card. Julii III. consobrinum quieti vacaturum illic vitam cum morte commutasse ad Divi Michaelis Archangeli sepultum, ubi diù ante purpuram, Archipresbyterum egerat. Et hæc pauca, inter multa de hac Vadensi urbe, & Ecclesia seorsim ab Urbaniensi sint dicta: nunc paucos illos Episcopos Tiferni Metuarensis enumerabimus, quorum memoria perennavit ad posteros, mox nomen Vadensis Episcopi proferemus, qui Vadensis & Urbaniensis nunc Præsul est.

1 EUBODIUS Tifernas fuit Episcopus, qui Romano concilio sub Hilario Papa celebrato interfuit an. 465. Sed hic Tifernates Tiberinorum suum Episcopum adstruere conantur: tamen cum simplici Tiferni dignitate denominetur, volunt Tiferni Metuarensis fuisse Episcopum.

2 MARIUS Tiferninus Episcopus in Synodo II. a Symmacho Papa Romæ celebrata invenitur subscriptus anno 499. Hic etiam Tifernates Tiberinorum contendunt suum fuisse Præsulem; tamen eadem ratione sibi adstruere conantur Metuarenses; maximè cum Luminosus Tiferni Tiberinorum, qui sub Martino I. Papa interfuit Concilio Romano an. 649. Tiferni Tiberinorum subscriptus invenitur.

3 INNOCENTIUS Tifernas Episcopus, Marii successor interfuit 3. & 4. Synodo sub eodem Pontifice Romæ celebratæ, & Tiferninus solus Episcopus notatur.

Hunc etiam Tifernates Tiberinorum volunt suum extitisse Episcopum; sed eadem cogitatione ad Metaurenses pertinere videtur. Post hunc extinctum, ac funditus deinde excisum Metuarense Tifernum, cum ipso desiit esse Episcopalis dignitas, quam ut supra retulimus, nostris temporibus restituit in oppido S. Angeli Urbanus VIII. Pont. Max. ac proprium Episcopum dedit, qui eidem, & Urbaniensi præesset Ecclesiis.

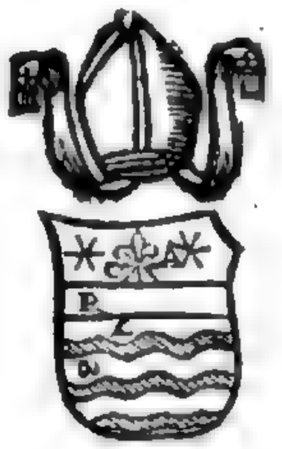

1 HONORATUS de Honoratis Æsinus primus adlectus est S. Angeli in Vado, & Urbaniensis I.
Episcopus ab eodem Urbano anno 1636. die 19. Septembris, qui adhuc summo animi candore Ecclesias sibi commissas pergit administrare; de quo etiam egimus in Urbaniensibus Episcopis [,, *Unde reliqua* ,, *Honorati, & successorum petenda sunt.*)

INDEX
SANCTORUM EPISCOPORUM

De quibus in hoc Secundo Tomo agitur.

Prior numerus Columnam, Secundus numerum Marginalem notat.

A

s. ADeritius *Raven.* pag.327.2
s. Adrianus *Firman.* 682.1
s. Æduus *Bononien.* 8.2
s. Agapitus *Ravenn.* 328.10
B. Albertus de Pandanis *Placent.* 225.53
s. Aldobrandus *Forosempron.* 830.12
s. Alexander *Firman.* 682.2
s. Apollinaris *Forolivien.* 576.5
s. Apollinaris *Raven.* 327.1
s. Apollinaris *Saffen.* 654.7
s. Basilius *Bonon.* 8.6
s. Bernardus *Parmen.* 168.28
s. Bonitius *Placent.* 210.41
B. Bonifacius *Senogallien.* 866.2
s. Colocerus *Ravenn.* 328.5
s. Cornelius *Imolen.* 623.1.
s. Cyriacus *Firman.* 682.4
s. Datus *Ravenn.* 328.8
s. Decentius *Pisauren.* 858.2
s. Eusebius *Bonon.* 8.7
s. Eleocadius *Ravenn.* 327.3

B

s Faustinus *Bon.* 8.3
s. Felix *Bonon.* 88.
s. Florianus *Placen.* 197.4
s. Gaudentius *Ariminen.* 412.3
s. Geminianus *Mutinen.* 76.4
s. Geruntius *Cervien.* 468.1
s. Heraclianus *Pisauren.* 858.3
s. Joannes *Raven.* 331.21
s. Jucundus *Bonon.* 10.14
s. Liberius *Ravenn.* 328.9

s. Leo *Ferrarien.* 517.3
B. Mainardus *Urbinaten.* 785.11
s. Marcellus *Ravenn.* 328.11
s. Maurelius *Ferrarien.* 518.12
s. Maurelius *Imolen.* 623.3
s. Maurus *Cesen.* 446.26
s. Maurus *Placen.* 197.3
s. Martianus *Ravenn.* 327.4
s. Maximianus *Ravenn.* 335.29
s. Mercurialis *Forolivien.* 574.1
s. Paternianus *Bonon.* 10.12
s. Petronius *Bonon.* 9.9
s. Petrus Chrysologus *Ravenn.* 333.22
s. Philemon *Cesen.* 442.1
s. Philippus *Firman.* 682.3
s. Probus *Ravenn.* 328.7
s. Proculus *Ravenn.* 328.6
s. Projectus *Imolen.* 623.2
s. Prosper *Regien.* 241.9
s. Ruphillus *Foropopilien.* 594.1
s. Ruphinus *Saffen.* 654.2
s. Sabinus *Placen.* 196.2
s. Severus *Cesen.* 443.12
s. Severus *Ravenn.* 329.12
s. Theodorus *Bonon.* 10.17
s. Tertullianus *Bonon.* 10.13
s. Victor *Placen.* 196.1
s. Vicinius *Saffenaten.* 652.1
s. Ursus *Ravenn.* 331.17
s. Zama *Bononien.* 7.1

INDEX
CHRONICUS EPISCOPORUM
In Secundo tomo Contentorum.

BONONIENSIUM.

An. Christ.			Column.
270	1	S. Zama.	7
	2	S. Ædnus.	8
312	3	S. Faustinus.	ibid.
	4	Domitianus.	ib.
	5	Ioannes.	ib.
350	6	S. Basilius.	ib.
381	7	S. Eusebius.	ib.
400	8	S. Felix.	ib.
419	9	S. Petronius.	9
	10	Adrianus.	10
	11	Marcellus.	ibid.
451	12	S. Paternianus.	ib.
470	13	S. Tertullianus.	ib.
485	14	S. Iucundus.	ib.
490	15	Iulianus.	ib.
500	16	Gerardus.	ib.
	17	S. Theodorus.	ib.
	18	Lusus.	ib.
556	19	Theodorus.	11
595	20	Edurensis.	ib.
616	21	Petrus.	11
	22	Germanus.	ib.
	23	Constantinus.	ib.
	24	Iulianus.	ib.
	25	Deus dedit.	ib.
	26	Iustinianus.	ib.
648	27	Luminosus.	ib.
	28	Domninus.	ib.
680	29	Victor.	ib.
716	30	Elisæus.	ib.
	31	Gaudentius.	ib.
744	32	Charissimus.	ib.
744	33	Barbatus.	ib.
	34	Romanus.	ib.
771	35	Petrus I.	ib.
789	36	Vitalis.	ib.
814	37	Martinus.	ib.
	38	Christophorus.	ib.
855	39	Theodorus II.	ib.
	40	Martinus II.	ib.
	41	Petrus III.	ib.
	42	Ursus.	ib.
860	43	Ioannes II.	ib.
891	44	Severus.	12
891	45	Alambertus.	ib.
912	46	Ioannes III.	ib.
913	47	Petrus IV.	ib.
946	48	Ioannes IV.	ib.
960	49	Albertus, sive Adelbertus.	ib.
990	50	Clemens.	14
1005	51	Ioannes V.	ib.
1015	52	Fulgerius, sive Frugerius.	ib.
1034	53	Adelfredus.	ib.
1060	54	Lambertus.	16
1074	55	Sigifredus.	17
1079	56	Gerardus II.	ib.
1083	57	Bernardus.	ib.
1104	58	Victor.	18
1130	59	Henricus.	ib.
1145	60	Gerardus III.	ib.
1162	61	Ioannes VI.	ib.
1188	62	Gerardus IV.	ib.
1198	63	Gerardus V. Arcostus.	19
1213	64	Henricus a Frata.	ib.
1240	65	Octavianus Ubaldinus.	21
1244	66	Fr. Iacobus Boncambius.	22
1260	67	Octav. junior Ubaldinus.	ib.
1295	68	Schiatta Ubaldinus.	ib.
1298	69	Fr. Ioan. Iord. Sabellus.	23
1301	70	Vbertus Placentinus.	ib.
1322	71	Arnoldus Sabaterius.	ib.
1329	72	Stephanus Agonettus.	ib
1332	73	Albertus Acciajolus.	24
1340	74	Beltraminus Paravicinus.	ib
1350	75	Ioann. VI. de Naso Galer.	ib.
1361	76	Aymericus Chattus.	26
1371	77	Bernardus.	27
1378	78	Philippus Caraffa.	ib.
1386	79	Cosmatus Melioratus.	ib.
1392	80	Bartholom. de Raym.	28
		Bartholomeus.	ib.
1407	81	Antonius Corarius.	29
1412	82	Ioannes VIII. Bonon.	31
1417	83	Nicolaus Albergatus.	ib.
1444	84	Ludovicus Scarampus.	33
1445	85	Thomas.	34
1447	86	Ioann. IX. de Podio.	ib.
1448	87	Philippus II. Calandr.	35
1476	88	Franciscus Gonzaga.	ib.
1483	89	Iulianus de Ruvere.	ib.
1502	90	Ioan. Stephanus Ferrer.	36
1510	91	Franciscus Alidosius.	ib.
1511	92	Achilles de Grassis.	37
1523	93	Laurentius Campeggius.	ib.
1526	94	Alexander Campeggius.	39
1554	95	Ioannes X. Campeggius.	40
1564	96	Raynutius Farnesius.	ib.
1566	97	Gabr. Paleottus I. Arch.	41
1591	98	Alphonsus Paleottus.	46
1610	99	Scipio Burghesius.	52
1612	100	Alexander Ludovisius.	ib.
1621	101	Ludovicus Ludovisius.	53
1632	102	Hieronymus Columna.	ib.
1645	103	Nicolaus Albergatus.	ib.
1651	104	Hieronymus Boncomp.	54
1688	105	Angelus Ranutius.	ib.
1690	106	Iacobus Boncompag.	55

CREMENSIUM.

1580	1	Hieronymus Diedus.	60
1584	2	Iacobus Diedus.	ib.
1616	3	Petrus Emmus.	61
1629	4	M. Antonius Bragadinus.	ib.
1633	5	Albertus Baduarius.	62
1678	6	M. Antonius Zollius.	ib.
1702	7	Faustinus Ioseph Griph.	ib.

S. DOMNINI.

1603	1	Papyrius Picedus.	68
1606	2	Ioannes Linatus.	70
1620	3	Alphonsus Puteus.	ib.
1626	4	Raynutius Scottus.	71
1650	5	Philippus Casonus.	ib.
1660	6	Alexander Pallavicinus.	72
1675	7	Cajetanus Garimbertus.	ib.
1686	8	Nicolaus Caranza.	ib.
1689	9	Iulius della Rosa.	ib.
1700	10	Alex. de Roncoveteri.	72
1713	11	Adrianus Sermattei.	ib.

MUTINENSIVM.

Ann. Christi.			Columa.
103	1	Cletus.	75
339	2	Dionysius.	ib.
358	3	Antonius.	ib.
387	4	S. Geminianus.	76
397	5	Theodorus.	81
452	6	Geminianus II.	ib.
477	7	Gregorius.	ib.
501	8	Bitsianus.	83
680	9	Petrus.	ib.
743	10	Ioannes.	ib.
749	11	Lupicinus.	ib.
785	12	Geminianus III.	91
800	13	Giso.	93
814	14	Adeodatus.	95
850	15	Ionas.	97
861	16	Hernidus.	ib.
876	17	Leodoindus.	ib.
898	18	Gamenulphus.	100
902	19	Gothifredus.	10[illegible]
945	20	Ardingus.	101
946	21	Vvido.	ib.
969	22	Hildebrandus.	105
993	23	Ioannes.	106
1003	24	Varinus.	109
1013	25	Ingo.	112
1038	26	Vibertus.	115
1054	27	Herbertus.	ib.
1095	28	Benedictus.	116
1097	29	Ægidius.	ib.
1106	30	Dodo.	ib.
1136	31	Ribaldus.	118
1154	32	Ildebrandus Grassus.	ib.
1157	33	Henricus.	119
1174	34	Vgo.	ib.
1178	35	Henricus II.	ib.
1179	36	Arditius.	ib.
1195	37	Ægidius.	ib.
1207	38	Martinus.	120
1222	39	Guillelmus.	ib.
1234	40	Albertus Boschettus.	124
1264	41	Matthæus Pius.	125
1281	42	Arditius Comes.	ib.
1286	43	Bartholom. Boschettus.	125
1287	44	Fr. Philippus.	ib.
1290	45	Iacobus.	126
1311	46	Bonadamus Boschettus.	129
1315	47	Bonincontrus.	ib.
1318	48	Vvido de Guiscis.	ib.
1337	49	Bonifacius.	ib.
1342	50	Fr. Alemannus Donatus.	ib.
1352	51	Aldobrandinus Estensis.	130
1380	52	Vvido de Baisio.	130
1384	53	Fr. Dionysius de Restanis.	ib.
1400	54	Petrus Baiardus.	131
1401	55	Nicolaus Baiardus.	ib.
1424	56	Carolus Baiardus.	ib.
1436	57	Scipio de Mainentibus.	ib.
1444	58	Iacobus Anton. a Turre.	132
1463	59	Delphinus a Pergula.	ib.
1465	60	Nicolaus Sandonninus.	ib.
1579	61	Io. Andreas de Bociacijs.	133
1497	62	Io. Baptista Ferrarius.	ib.
1502	63	Franciscus Ferrarius.	134

1507.

An.Chr.			Columna.
1507	64	Hippolytus Estensis.	134
1519	65	Hercules Rangonus.	135
1527	66	Pyrrhus Gonzaga.	ib.
1529	67	Ioan. Moronus.	136
1550	68	Fr. Ægidius de Foscharariis	137
1571	69	Fr. Sixtus de Vicedominis.	ib.
1591	70	Iulius Cananus.	138
1593	71	Gaspar Silingardus.	ib.
1607	72	Fr. Lazarus Pellizarius.	139
1610	73	Pellegrinus Bertachius.	ib.
1628	74	Alexander Rangonus.	ib.
1640	75	Opizo Estensis.	ib.
1645	76	Robertus Fontana.	140
1655	77	Hector Molza.	ib.
1679	78	Carolus Molza.	ib.
1691	79	Ludovicus Masdoni.	ib.
1717	80	Stephanus Foglianus.	ib.

PARMENSIUM

362	1	Philippus.	144
382	2	Henricus.	ib.
454	3	Cyprianus.	ib.
476	4	Artius.	144
518	5	Petrus.	ibid.
562	6	Cajus.	ib.
601	7	Tobias.	ib.
635	8	Pius.	ib.
680	9	Gratiosus	ib
731	10	Aycardus.	ib.
744	11	Albonus.	ib.
775	12	Hieronymus.	ib.
781	13	Petrus.	ib.
824	14	Lampertus.	145
872	15	Vvidiboldus.	ib.
895	16	Elburgus.	152
920	17	Erchardus.	ib.
929	18	Sigefredus.	155
952	19	Adeodatus.	157
968	20	Humbertus, seu Albertus.	ib.
978	21	Sigefredus II.	160
1010	22	Elbunus, sive Elburgus.	162
1015	23	Henricus.	ib
1027	24	Hugo.	163
1046	25	Cadolus.	166
1079	26	Heberardus.	167
1106	27	N. . . .	168
1106	28	S Bernardus Ubertus,	ib
1133	29	Lanfranchus.	172
1174	30	Arialdus.	ib.
1179	31	Bernardus II.	ib.
1195	32	Opizzo Sanvitalis.	173
1224	33	Gratias.	176
1236	34	Martinus.	177
1243	35	Albertus Sanvitalis.	178
1255	36	Albertus Anselmius.	ib.
1258	37	Petrus.	ib.
1260	38	Opizzo Sanvitalis.	ib.
1295	39	Joan.	ib.
1299	40	Gotfredus.	179
1300	41	Papinianus de Ruvere.	180
1317	42	Simeon Saltarellus.	ib.
1323	43	Ugolinus de Rubeis.	ib.
1379	44	Bertrandus de Borsano.	184
1383	45	Joannes Rusca.	ib.
1412	46	Bernardus.	ib.
1425	47	Delphinus	185
1463	48	Jo Jacobus a Turre.	186
1475	49	Sacramorus de Sacramoris.	ib.
1482	50	Jo Jacobus Scaffinatus.	ib.
1497	51	Stephanus Taberna.	187
1499	52	Jo. Anton. de S. Georgio.	ib.
1509	53	Alexander Farnesius.	ib.
1529	54	Alexander II. Farnesius.	188
1535	55	Vvido Ascanius Sfortia.	189
1560	56	Alexander II. Sfortia.	190
1575	57	Ferrantes Farnesius.	191
1606	58	Papirius Picedus.	ib.
1614	59	Alexander Rubeus.	192
1615	60	Pompejus Cornazanus.	ib.
1650	61	Hieronymus Corius.	193
1651	62	Carolus Nembrinus.	ib.
1681	63	Thomas Saladinus.	ib.
1694	64	Joseph Olgiatus.	ib.
1711	65	Camillus Marazzanus.	194

PLACENTINORUM

310	1	S. Victor.	196
381	2	S. Sabinus.	ib.
420	3	S. Maurus.	197
449	4	B. Florianus.	ib.
451	5	Majoranus.	ib.
456	6	Aricius, sive Avitus.	ib.
457	7	Placidus.	ib.
483	8	Silvinus, seu Silvanus.	ib.
503	9	Joannes.	ib.
523	10	Seufridus.	ib.
540	11	Syrus.	ib.
560	12	Vindemialis.	ib.
590	13	Bonifacius.	198
595	14	Joannes II.	ib.
609	15	Catharisinus.	ib.
634	16	Domninus.	ib.
648	17	Florianus.	ib.
677	18	Placentinus.	ib.
698	19	Joannes III.	ib.
716	20	Hildoardus.	ib.
737	21	Thomas.	ib.
756	22	Desiderius.	199
775	23	Maurus II.	ib.
780	24	Julianus.	ib.
809	25	Podus.	200
840	26	Seufridus.	201
870	27	Paulus.	ib.
889	28	Bernardus.	ib.
893	29	Everardus.	203
904	30	Vvido.	204
940	31	Bosus.	206
951	32	Sigulphus.	ib.
982	33	Ioannes IV.	ib.
997	34	Sigifredus.	ib.
1031	35	Petrus.	208
1038	36	Richardus.	ib.
1040	37	Ivo.	ib.
1045	38	Vvido II.	ib.
1049	39	Dionysius.	ib.
1077	40	Mauritius.	210
1089	41	S. Bonitius.	ib.
1091	42	Vindicius.	211
1096	43	Addo, seu Aldus.	ib.
1112	44	Arduinus.	ib.
1147	45	Ioannes V.	214
1155	45	Hugo Perleonius.	216
1167	47	Theobaldus.	218
1192	48	Ardicius.	220
1199	49	Grumerius Porta.	ib
1210	50	S. Fulco Scottus.	222
1217	51	Vicedom. de Cassadochiis.	ib.
1236	52	Ægidius.	223
1243	53	B. Albertus de Pandanis.	225
1261	54	Philippus Fulgosus.	226
1295	55	Albertus Vicecomes.	227
1301	56	Raynerius.	ib.
1302	57	Ubertus de Advocatis.	228
1302	58	Hugo de Pilosis.	ib.
1317	59	Federicus de Madiis.	ib.
1323	60	Bernardus de Cario.	ib.
1338	61	Rogerius Caccia.	ib.
1355	62	Petrus de Coconate.	229
1372	63	Franciscus Castillioneus.	ib.
1373	64	Ubertus Zagnus.	ib.
1376	65	Corradus de Georgiis.	ib.
1380	66	Andreas.	230
1381	67	Guillelmus Centuaria.	ib.
1386	68	Petrus Filargus.	ib.
1388	69	Petrus Maynerius.	ib.
1404	70	Branda Castillionæus.	231
1411	71	Bartholomæus Caccia.	232
1412	72	Alexius de Siregno.	ib.
1448	73	Nicolaus Amidarius.	232
1453	74	Ioannes de Camperiis.	ib.
1475	75	Michael Marlianus.	ib
1475	76	Sacramorus de Sacramoris.	ib.
1476	77	Fabritius Marlianus.	ib.
1508	78	Antonius Trivultius.	233
1509	79	Vasinus Malabaila.	ib.
1519	80	Scaramutia Trivultius.	234
1525	81	Catalanus Trivultius.	ib.
1559	82	Jo. Bernardinus Scotus.	ib.
1570	83	Paulus Aresius.	ib.
1577	84	Thomas Lilius.	235
1578	85	Philippus Sega.	ib.
1596	86	Claudius Rangonius.	236
1620	87	Joannes Linatus.	ib.
1627	88	Alexander Scappius.	237
1654	89	Ioseph Grandemaria.	238
1688	90	Georgius Barni.	ib.

REGII LEPIDI

60	1	Procasius.	241
	2	Chromatius.	ib.
	3	Antoninus.	ib.
	4	Elias.	ib.
	5	Sanctinus.	ib.
	6	Corasius.	ib.
451	7	Faventius.	ib.
458	8	Elpidius.	ib.
466	9	S. Prosper.	ib.
	10	Stephanus.	243
488	11	Deodatus.	ib.
554	12	Theodosius.	ib.
	13	Donodeus.	ib
	14	Adrianus.	ib.
	15	Benenatus.	ib.
	16	Lupinus.	ib.
680	17	Mauritius.	ib.
684	18	Ioannes.	ib.
701	19	Thomas.	ib.
715	20	Constantinus.	ib.
	21	Callistus.	ib.
753	22	Geminianus.	ib.
774	23	Apollinaris.	ib.
814	24	Adelmus.	247
824	25	Neodebertus.	ib.
828	26	Vitalis.	ib.
842	27	Robertus.	248
844	28	Sigifredus.	ib.
	29	Peregrinus.	249
860	30	Amon.	ib.
864	31	Rotfredus.	ib.
877	32	Azzio.	250
879	33	Paulus.	ib.
881	34	Aaron.	251
890	35	Azzius.	253
	36	Fredulphus.	255
904	37	Petrus.	ib.
914	38	Gothardus.	261
915	39	Petronius.	ib.
940	40	Gibertus.	ib.
942	41	Aribaldus.	ib.
945	42	Adelardus Trissinus.	265
963	43	Hermandus.	268
993	44	Tauzus.	270
1030	45	Sigefredus.	277
1041	46	Condelardus.	280
1046	47	Sifredus.	ib.
1047	48	Adalbertus.	ib.
1050	49	Conon.	ib.
1062	50	Volmarus.	ib.
1082	51	Gandulphus.	282
	52	Eubertus.	284
1092	53	Ludovicus.	285
1101	54	Bonus senior.	286
1130	55	Adelmus.	288
1140	56	Albertus.	292
1164	57	Albericus.	298
1187	58	Petrus.	299
1213	59	Nicolaus Maltraversus.	303

An.Chr. Column.
1245 60 Guillelmus Folianus. 306
1290 61 Guillelmus de Bobio. 307
1301 62 Henricus Catalorcius. ib.
1313 63 Vvido Abaisius. ib.
1318 64 Petrus. ib.
1330 65 Vvido Robertus. ib.
1336 66 Rotlandus de Scarampis. 308
1339 67 Bartholomæus. 309
1363 68 Laurentius Pinotus. ib.
1379 69 Seraphinus Tavaccius. ib.
1387 70 Ugolinus Sessius. ib.
1395 71 Theobaldus Sessius. 310
1439 72 Iacobus Anton. a Turre. ib.
1444 73 Baptista Pallavicinus. 311
1476 74 Antonius Trombetta. 312
1478 75 Bonifacius Arlottus. 313
1503 76 Ioan Lucas a Puteo. ib.
1510 77 Hugo Rangonus. 314
1540 78 Marcellus Cervinus. 315
1544 79 Gregorius Andreassus. ib.
1545 80 Io Baptista Grossus. 316
1569 81 Eustachius Locatellus. ib.
1575 82 Franciscus Martellius. 317
1578 83 Benedictus Manzolius. ib.
1585 84 Iulius Masettus. 318
1595 85 Claudius Rangonus. ib.
1621 86 Alexander Estensis. ib.
1625 87 Paulus Coccapanius. 319
1651 88 Raynaldus Estensis. ib.
1665 89 Hieron. de Codeboviis. 320
1662 90 Io: Augustinus Marlianus ib.
1674 91 Augustus de Bellincinis. ib.
1701 92 Octavius Piccinardi. ib.

RAVENNATENSIUM.

50 1 S. Apollinaris. 327
75 2 S. Aderitius. ib.
98 3 S. Eleocadius. ib.
112 4 S. Martianus. ib.
132 5 S. Calocerus. 328
132 6 S. Proculus. ib.
142 7 S Probus. ib.
175 8 S. Datus. ib.
185 9 Liberius. ib.
206 10 S. Agapitus. ib.
232 11 S. Marcellinus. ib.
346 12 S. Severus. 329
391 13 Liberius. II. 330
14 Probus. ib.
15 Florentius. ib.
16 Liberius. III. ib.
400 17 S. Ursus. 331
412 18 Petrus. ib.
425 19 Neon. ib.
430 20 Exuperantius. ib.
432 21 S. Ioannes. ib.
439 22 S. Petrus Chrysologus. 333
450 23 Ioannes II. 334
496 24 Petrus III. ib.
503 25 Aurelianus. ib.
524 26 Ecclesius. 335
534 27 Ursicinus. ib.
540 28 Victor. ib.
546 29 S. Maximianus. ib.
553 30 Agnellus. 337
567 31 Petrus IV. ib.
575 32 Ioannes III. ib.
595 33 Marinianus. 339
605 34 Ioannes IV. 341
610 35 Ioannes V. ib.
630 36 Bonus. ib.
642 37 Maurus. ib.
671 38 Reparatus. 342
677 39 Theodosius. ib.
691 40 Damianus. ib.
708 41 Felix. ib.
708 42 Ioannes VI. 343
752 43 Sergius. ib.
770 44 Leo. ib.

An.Chr. Column.
779 45 Ioannes VII. 344
786 46 Gratiosus. ib.
794 47 Valerianus. ib.
810 48 Martinus. ib.
820 49 Pertinax. ib.
838 50 Gregorius. 346
846 51 Deusdedit. ib.
853 52 Ioannes VIII. ib.
879 53 Romanus. 350
889 54 Dominicus Ublatella. 351
898 55 Ioannes IX. ib.
911 56 Petrus. ib.
912 57 Ioannes X. ib.
913 58 Constantinus. ib.
923 59 Petrus. ib.
971 60 Honestus. ib.
983 61 Ioannes XI. ib.
998 62 Gerbertus. 353
999 63 Hermutus. 355
1001 64 Fridericus. 359
1014 65 Arnoldus. ib.
1019 66 Heribertus. 360
1027 67 Gebeardus. ib.
1046 68 Humphridus. ib.
1051 69 Henricus. 362
1070 70 Gibertus. 363
1080 71 Richardus. 364
Otho.)
Hieremias.) intrusi. ib.
Philippus.)
1119 72 Gualterius. 365
1144 73 Moyses. 368
1154 74 Anselmus. ib.
Vvido intrusus. 371
1172 75 Gerardus. 372
1182 76 Vvido. 373
1190 77 Guillelmus. ib.
1201 78 Albertus. ib.
1207 79 Ægidius. 374
1208 80 Hubaldus. ib.
1215 81 Picininus. 377
1217 82 Simeon. ib.
1228 83 Theodoricus. ib.
1252 84 Philippus Fontana. 380
1274 85 Bonifacius Fliscus. 381
1285 86 Opizzo Sanvitalis. 382
1303 87 Raynaldus Concoregius. ib.
1322 88 Aymericus. 388
1332 89 Vvido Abaisius. ib.
1334 90 Franciscus Michaelius. ib.
1342 91 Nicolaus Canalius. ib.
1347 92 Fortunerius Vasellius. 389
1362 93 Petrochinus Casalescus. ib.
1370 94 Pileus de Prata. ib.
1387 95 Cosmatus Melioratus. 390
1400 96 Ioannes Melioratus. ib.
1411 97 Thomas Perendulus. ib.
1445 98 Bartholom Roverella. 391
1476 99 Phil asius Roverella. 391
1516 100 Nicolaus Fliscus. ib.
1524 101 Petrus Accoltus. 393
1524 102 Benedictus Accoltus. ib.
15 9 103 Raynutius Farnesius. ib.
1566 104 Iulius de Ruvere. 394
1578 105 Christophorus Boncompagnus. ib.
1603 106 Petrus Aldobrandinus. 395
1621 107 Aloysius Caponius. 396
1645 108 Lucas Turrigianus. ib.
1670 109 Paulutius Alterius. 397
1674 110 Fabius Guinisius. ib.
1692 111 Raymundus Ferrettus. ib.

ADRIENSIUM.

649 1 Gallionistus. 401
2 Leo. ib.
877 3 Theodinus. ib.
910 4 Paulus. ib.
953 5 Gemerius. ib.
972 6 Astulphus. ib.

An.Chr. Column.
1050 7 Benedictus. 401
1067 8 Atho. ib.
1078 9 Petrus. ib.
1091 10 Iacobus. ib.
1104 11 Isaac. ib.
1115 12 Gregorius. 402
1134 13 Florus. ib.
1140 14 Gregorius. ib.
1143 15 Vitalis. ib.
1150 16 Gregorius. ib.
1179 17 Gabriel. ib.
1213 18 Petrus. ib.
1275 19 Iacobus. ib.
1275 20 Peregrinus. ib.
1280 21 Otholinus. ib.
1286 22 Bonifacius. ib.
1309 23 Ioannes. ib.
1323 24 Solon. ib.
1327 25 Superantius. 403
1329 26 Benvenutus Borghisinus. ib.
1348 27 Aldobrandinus Estensis. ib.
1351 28 Ioannes. ib.
1387 29 Antonius. ib.
1387 30 Ugo Robertius. ib.
1392 31 Ioannes Anselminus. ib.
1404 32 Iacobus de Obizzis. ib.
1409 33 Maynardinus. 404
1444 34 Ioannes de Obizziis. ib.
1444 35 Bartholomæus Roverella. ib.
1445 36 Iacobus de Oratoribus. ib.
1446 37 Blasius Novellus. ibi
1468 38 Titus Novellus. ib.
1472 39 Martinus. ib.
1484 40 Iulius. ib.
1487 41 Nicolaus Estensis. 405
1507 42 Beltrandus Constabilis. ib.
1514 43 Hercules Rangonius. ib.
1524 44 Io Baptista Bragadinus. 406
1528 45 Io. Dominicus de Cupis. ib.
1553 46 Sebastianus Pighinus. ib.
1554 47 Iulius Cananus. ib.
1591 48 Laurentius Lauretus. ib.
1598 49 Hieronymus de Portia. 407
1612 50 Ludovicus Saregus. ib.
1622 51 Ubertus Pappafava. 408
1632 52 Germanicus Mantica. ib.
1639 53 Io. Paulus Savius. ib.
1656 54 Bonifacius Alvardus. ib
1667 55 Thomas Reranus. ib.
1677 56 Carolus Labia. ib.
1702 57 Philippus de Turre. ib.
1717 58 Antonius Vaira. 409

ARIMINENSIUM.

1 N..... 411
307 2 Stemnio. ib.
359 3 S. Gaudentius. 412
4 Ioannes. 418
438 5 Ioannes II. ib.
498 6 Ioannes III. ib.
551 7 Stephanus. ib.
590 8 Ioannes IV. ib.
592 9 Castorius. ib.
596 10 Agnellus. 419
743 11 Agnellus II. ib.
826 12 Stephanus. ib.
861 13 Ioannes V. ib.
879 14 Vvaltonus. ib.
887 15 Nicolaus. ib.
961 16 Ioannes VI. ib.
1005 17 Ubertus. ib.
1041 18 Monaldus. ib.
1052 19 Humbertus. ib.
1071 20 Obizzus. 420
1143 21 Obizzus II. 421
1143 22 Raynerius. ib.
1160 23 Albergus. 423
1177 24 Obizzus III. ib.
1179 25 Iocellinus. ib.

1190

An.Chr. Columna.

1190 26 Rufinus. 423
1194 27 Bonaventura. ib.
1230 28 Benno. ib.
1232 29 Ugolinus. ib.
1250 30 Aloysius. ib.
1256 31 Jacobus. 424
1265 32 Ambrosius. ib.
1277 33 Guido de Caminate. ib.
1300 34 Laurentius de Ballachis. ib.
1302 35 Federicus de Ballachis. ib.
1321 36 Franciscus de Sylvestris. ib.
1323 37 Hieronymus de Fisicis. 425
1329 38 Federicus. ib.
1329 39 Vvido Abaisius. ib.
1332 40 Alidosius de Alidosiis. ib.
1353 41 Andreas. 426
1363 42 Angelus. 427
1366 43 Gerardus de Portali. ib.
1367 44 Bernardus de Bonavalle. 428
1371 45 Ugolinus Malabranca. ib.
1374 46 Lealis Malatesta. 429
1400 47 Bartholomæus. ib.
1407 48 Bandellus Bandellus. 430
1418 49 Hieronymus. 432
1435 50 Antonius Corarius. ib.
1435 51 Christophorus. 433
1445 52 Bartholomæus Malatesta. ib.
1448 53 Jacobus Vannuccius. 434
1449 54 Ludovicus de Grassis. ib.
1450 55 Ægidius. 435
1472 56 Barthol. de Coccapanis. 435
1485 57 Ioannes de Rota. ib
1488 58 Jacobus Passarellus. ib.
1496 59 Oliverius Caraffa. 437
1497 60 Vincentius Caraffa. ib.
1511 61 Simon Bonadies. ib.
1518 62 Fabritius Ursinus. ib
1526 63 Franciottus Ursinus. 438
1529 64 Anton. Maria de Monte. ib
1529 65 Ascanius Parisanus. ib.
1549 66 Julius Parisanus. ib.
1574 67 Jo Baptista Castellius. ib.
1583 68 Vincentius Tophaninus. 439
1591 69 Julius Cæsar Salicinus. ib.
1606 70 Berlingerius Gypsius. ib.
1619 71 Cyprianus Paonus. 440
1627 72 Angelus Cæsius. ib
1646 73 Federicus Sfortia. 441
1656 74 Thomas Carpineus. ib.
1659 75 Marcus Gallio. ib.
1687 76 Dom. Maria Cursius. ib.
1698 77 Jo: Antonius Davia. ib.

CÆSENATENSIUM.

92 1 S. Philemon. 442
109 2 Isidorus. 443
232 3 Ignatius. ib.
326 4 P. ib.
334 5 Natalis. ib.
350 6 Concordius. ib.
361 7 Gregorius. ib.
403 8 Ignatius. ib.
9 Veranus. ib.
465 10 Flavianus. ib.
539 11 Ignatius. ib.
565 12 S. Severus. ib.
571 13 Florus. 445
590 14 Natalis. ib.
614 15 Concordius. ib.
649 16 Maurus. 446
679 17 Florus. ib.
690 18 Constantinus. ib.
702 19 Candidus. ib
709 20 Marcellus. ib.
742 21 Claudius. ib.
804 22 Joannes. ib.
816 23 Romanus. ib.
861 24 Florus. ib.
877 25 Petrus. ib.
934 26 S. Maurus. 446
946 27 Constantinus. ib.
954 28 Gotifredus. ib.
967 29 Dodo. ib.
997 30 Sergius. 447
1026 31 Mannatius. ib.
1042 32 Ioannes. ib.
1057 33 Desiderius. ib.
1065 34 Il....? ib
1075 35 Gebizo. ib.
1106 36 Ugo. ib.
1116 37 Benno. ib.
1155 38 Oddo. ib.
1175 39 Leonardus. ib.
1186 40 Leto. 452
1207 41 Oddo. ib.
1234 42 Manfrinus. ib.
1258 43 Michael. ib.
1263 44 Franciscus. ib.
1270 45 Honerardus. 453
1274 46 Aymericus. ib.
1291 47 Leonardus. 454
1313 48 Joannes. 455
1323 49 Gerardus. 458
1324 50 Thomas de Murro. ib.
1326 51 Ambrosius. ib.
1333 52 Jo Baptista Acciajolus. 459
1342 53 Bernardus de Marcellinis ib.
1348 54 Guillelmus Mirollus. ib.
1358 55 Vitalis. 460
1363 56 Bencivennus. ib.
1368 57 Lucius. ib.
1379 58 Jacobus. ib.
1383 59 Averardus. 461
1391 60 Jacobus. ib.
1394 61 Ioannes. ib
1398 62 Iacobus de Saladinis. ib.
1405 63 Gregorius Malclardus. 462
1419 64 Victor. ib.
1425 65 Sebastianus. ib.
1426 66 Paulus Ferrantes. ib.
1431 67 August. de Favaronibus. 463
1435 68 Antonius Malatesta. ib.
1475 69 Dominicus Camisatus. ib.
1475 70 Ioannes Venturellus. ib.
1486 71 Petrus Menzius. ib.
1504 72 Fatius Sanctorius. ib.
1510 73 Christoph. de Spiritibus. 464
1545 74 Io. Baptista de Spiritibus. ib.
1557 75 Odoardus Gualandus. ib.
1588 76 Camillus Gualandus. ib.
1609 77 Michael Angelus Tontus ib.
1621 78 Franciscus Sacratus. 465
1623 79 Laurentius Campegius. 466
1629 80 Petrus Bonaventura. ib.
1655 81 Flaminius Marcellinus. ib.
1677 82 Iacobus Elephantuccius. ib.
1680 83 Iacobus Maria Ursinus. ib.
1686 84 Io: Casimirus Denoff. ib.
1697 85 Io: Fontana. 467
1716 86 Marcus Battaglini. ib.

CERVIENSIUM.

501 1 S. Geruntius. 468
650 2 Bonus. ib.
853 3 Adrianus. ib.
861 4 Ioannes. ib.
967 5 Stephanus. ib.
997 6 Leo. ib.
7 Lucidus. ib.
1069 8 Bonus. ib.
1151 9 Petrus. ib.
1166 10 Albertus. ib.
1174 11 Hugo. 469
1187 12 Theobaldus. ib.
1200 13 Albertus. ib.
1209 14 Simon. ib.
1223 15 Rusticus. ib.
1232 16 Ioannes Ursarola. ib.
1254 17 Iacobus. 473
1256 18 Ubaldus. ib.
1266 19 Thomas. ib.
1270 20 Theodoricus. ib.
1307 21 Matthæus. 474
1317 22 Vvido Gennarius. ib.
1324 23 Franciscus. ib.
1324 24 Gerardus. ib.
1329 25 Superantius Lambertuce. ib.
1342 26 Guadagnus de Majolis. ib.
1364 27 Ioannes de Placentinis. ib.
1370 28 Bernardus Guasconus. ib.
1382 29 Ioannes Viventius. ib.
1383 30 Vvillelmus Alidosius. 475
1390 31 Ioannes. ib.
1394 32 Pinus. ib.
1402 33 Paulus. ib.
1431 34 Christophorus. ib.
1435 35 Antonius Corarius. ib.
1448 36 Petrus Barbus. ib.
1456 37 Isidorus 476
1456 38 Franciscus Portius. ib.
1474 39 Achilles Marescottus. ib.
1486 40 Thomas Cataneus. ib.
1515 41 Petrus de Flisco. ib.
1518 42 Paulus Cæsius. ib.
1518 43 Octavius Cæsius. ib.
1534 44 Io. Andreas Cæsius. 477
1545 45 Scipio Sanctacrucius. ib.
1576 46 Octavius Sanctacrucius. ib.
1582 47 Laurentius Campegius. ib
1585 48 Decius Azzolinus. ib.
1587 49 Annibal de Paulis. ib.
1591 50 Alphonsus Vicecomes. ib.
1601 51 Bonifacius Bevilaqua. ib.
1627 52 Io. Franc. Guidius. 478
1635 53 Franc. Maria Merlinus. ib.
1646 54 Pomponius Spretus. ib.
1655 55 Franciscus Gherius. ib.
1661 56 Anselmus Dandinus. ib.
1665 57 Hieronymus Sanctolini. ib.
1668 58 Io: Franc. Riccamontius 481
1709 59 Camillus Spreti. ib.

COMACLENSIUM.

500 1 Pacatius. 482
702 2 Vincentius. ib.
827 3 Vitalis. ib.
861 4 Cyprianus. ib.
879 5 Stephanus. ib
962 6 Bernardus. 483
997 7 Georgius ib.
1050 8 Ioannes. ib.
1086 9 Adalbertus. ib.
1141 10 Henricus. ib.
1205 11 Ioannes. ib
1227 12 Donatus. ib.
1243 13 N. ib.
1253 14 Bosius. ib.
1270 15 Michael. ib.
1283 16 Honoratus. ib.
1304 17 Petrus Manicellus. ib
1318 18 Superantius. 484
1319 19 Franciscus de Boatheriis. ib.
1333 20 Bartholomæus. ib
1348 21 Pacius. ib.
1349 22 Remigius. ib.
1358 23 Guillelmus. ib.
1370 24 Theobaldus. ib.
1381 25 Blasius. ib.
1385 26 Simon Saltarellus. ib.
1389 27 Petrus Bonus. ib.
1402 28 Iacobus de Obiziis. ib.
1404 29 Ioannes de Strata. 485
1413 30 Alber. de Bonchristianis. ib.
1432 31 Maynard. de Contrariis. ib.
1460 32 Franciscus de Folianis. ib.
1471 33 Philippus Zobolus. 486
1497 34 Maladusius Estensis. ib.

An.Chr.			Column.
1506	35	Thomas Turchius.	486
1514	36	Ghillinus de Ghillinis.	ib.
1548	37	Alphonsus Rossettus.	487
1563	38	Hercules Sacratus.	488
1592	39	Horatius Giraldus.	ib.
1617	40	Alphonsus Sacratus.	ib.
1625	41	Camillus Morus.	ib.
1630	42	Alphonsus Pandulphus.	ib.
1649	43	Julius Cæsar Borcas.	489
1655	44	Sigismũdus ex Com. Isæi.	ib.
1670	45	Nicolaus de Arcano.	ib.
1714	46	Franciscus Beatini.	ib.

FAVENTINORUM.

313	1	Constantius.	492
454	2	Ægidius.	ib.
463	3	Julius.	ib.
649	4	Leontius.	ib.
680	5	Vitalis.	ib.
824	6	Leo.	ib.
861	7	Romanus.	ib.
880	8	Constantinus.	ib
920	9	Paulus.	ib.
954	10	Gerardus.	ib.
1000	11	Ildeprandus.	ib.
1032	12	Euticus.	494
1057	13	Ugo.	ib.
1056	14	Petrus.	ib.
1076	15	Leo.	ib.
1086	16	Robertus.	ib.
	17	Conon.	ib.
1116	18	Petrus.	ib.
1118	19	Jacobus.	ib.
1141	20	Rambertus.	495
1160	21	Joannes.	498
1192	22	Bernardus Baldus.	500
1203	23	Theodoricus.	ib.
1209	24	Hubaldus.	ib.
1210	25	Rotlandus.	ib.
1220	26	Albertus.	ib.
1251	27	Gualterius.	ib.
1258	28	Jacobus.	ib.
1279	29	Theodoricus.	ib.
1281	30	Vivianus.	ib.
1287	31	Lotharius della Tosa.	501
1301	32	Matthæus.	ib.
1311	33	Ugolinus.	ib.
1337	34	Joannes Brusatus.	ib.
1343	35	Stephanus Beronus.	ib.
1380	36	Franciscus de Aguzzonis.	502
1383	37	Angelus Ricasolus.	ib.
1391	38	Urius.	ib.
1402	39	Nicolaus de Ubertinis.	503
1406	40	Petrus de Pago.	ib.
1412	41	Sylvester Cata.	ib.
1418	42	Joannes.	ib.
1438	43	Franciscus Zanovius.	ib.
1455	44	Joannes de Terma.	504
1458	45	Alexander de Stampis.	ib.
1463	46	Bartholom. Gandulphus.	ib.
1472	47	Federicus Manfredus.	ib.
1484	48	Baptista de Canonicis.	ib.
1510	49	Jacobus Pasius.	505
1528	50	Petrus Andreas Gãbarus.	ib.
1528	51	Rodulphus Pius.	ib.
1544	52	Theodoricus Pius.	507
1562	53	Jo. Bapt. Seghicellus.	ib.
1575	54	Annibal de Grassis.	ib.
1585	55	Jo. Antonius de Grassis.	508
1603	56	Franciscus Blandrata.	ib.
1605	57	Erminius Valente	509
1618	58	Iulius Monterentius.	511
1623	59	M. Antonius Gozzadinus.	ib.
1623	60	Franciscus Cennianus.	512
1643	61	Carolus Rossettus.	ib.
1682	62	Antonius Pignatellus.	ib.
1687	63	Io: Franciscus Nigronius.	513
1697	64	Marcellus Duratius.	ib.
1710	65	Iulius Piazza.	ib.

An.Chr.			Column.

FERRARIENSIUM.

330	1	Oldrandus.	517
331	2	Iulius.	ib.
364	3	S. Leo.	ib.
390	4	Agatho.	518
431	5	Virginius.	ib.
451	6	Marcellinus.	ib.
462	7	Ioannes.	ib.
494	8	Marcellus.	ib.
560	9	Victor.	ib.
608	10	Martinus.	ib.
611	11	Leo II.	ib.
634	12	Maurelius.	ib.
649	13	Ioannes.	ib.
657	14	Marinus Sabellus.	ib.
678	15	Andreas.	526
680	16	Iustinus.	ib.
772	17	Ioannes.	ib.
824	18	Andreas.	ib.
861	19	Constantinus.	ib.
863	20	Viator.	ib.
892	21	Constantinus.	531
954	22	Martinus.	532
973	23	Leo.	ib.
1014	24	Ingonus.	ib.
1032	25	Ambrosius.	ib.
1047	26	Rotlandus.	533
1070	27	Gratianus Gabriellius.	535
1083	28	Samuel.	ib.
1090	29	Vvido.	ib.
1099	30	Landulphus.	ib.
1141	31	Griphus.	536
1154	32	Deodatus.	ib.
1169	33	Amatus.	538
1181	34	Presbyter.	539
1183	35	Theobaldus.	ib.
1184	36	Crassenderius.	ib.
1187	37	Stephanus.	ib.
1192	38	Uguccio.	540
1192	39	Theobaldus.	ib.
1196	40	Ugo.	ib.
1212	41	Rotlandus.	ib.
1236	42	Gravendinus.	ib.
1243	43	Philippus Fontana.	542
1252	44	Joannes Quirinus.	544
1255	45	Angelus Maltraversus.	ib.
1255	46	Uguccio.	ib.
1256	47	Ioannes.	ib.
1261	48	B. Albertus de Pandonis.	ib.
1274	49	Guillelmus.	ib.
1290	50	Federicus.	ib.
1304	51	Othobonus de Carreto.	545
1304	52	Vvido de Pileo.	ib.
1332	53	Vvido Abarsius.	ib.
1349	54	Philippus de Antella.	546
1356	55	Bernardus.	547
1373	56	Petrus de Stagno.	ib.
1377	57	Aldobrandinus Estensis.	ib.
1381	58	Vvido Abarsius.	ib.
1386	59	Thom. de Marzapiscibus.	ib.
1392	60	Nicolaus Robertus.	548
1401	61	Petrus Bojardus.	ib.
1431	62	B. Ioannes de Tossiniano.	551
1446	63	Francisc. de Lignamine.	552
1460	64	Laurentius Roverella.	553
1475	65	Bartholomæus Roboreus.	ib.
1495	66	Ioannes Borgia.	554
1505	67	Hippolytus Estensis.	ib.
1520	68	Ioannes Salviatus.	55
1550	69	Hippolytus Estensis.	556
1553	70	Aloysius Estensis.	557
1563	71	Alphonsus Rossettus.	ib.
1579	72	Paulus Leonius.	558
1590	73	Ioannes Fontana.	559
1611	74	Io. Baptista Leonius.	ib.
1628	75	Laurentius Magalottus.	ib.
1638	76	Franc. Maria Macchiavellus.	560

An.Chr.			Column.
1655	77	Carolus Pius.	561
1663	78	Io. Stephanus Donghi.	562
1669	79	Carolus Cerrus.	ib.
1695	80	Dominicus Taurusius.	563
1697	81	Fabritius Paulutius.	ib.
1701	82	Thad. Aloys. de Verme.	564
1717	83	Thomas Ruffus.	565

FOROLIVIENSIVM.

350	1	S. Mercurialis.	574
	2	Theodorus.	576
649	3	Crescentius.	ib.
680	4	Vincentius.	ib.
861	5	Apollinaris.	ib.
887	6	Rogerius.	ib.
972	7	Vbertus.	ib.
1084	8	Ioannes.	ib.
1118	9	Petrus.	577
1151	10	Drudus.	ib.
1160	11	Alexander.	ib.
1198	12	Ioannes.	ib.
1211	13	Albertus.	579
1225	14	Ricciardellus de Camin.	ib.
1232	15	Albertus.	ib.
1237	16	Henricus.	ib.
1253	17	Guillelmus.	ib.
1253	18	Hieronymus.	ib.
1253	19	Richellinus.	ib.
1270	20	Rodulphus.	ib.
1280	21	Henricus.	ib.
1286	22	Raynaldus.	580
1301	23	Thaddæus.	ib.
1303	24	Rodulphus.	ib.
1335	25	Thomas Bettinus.	ib.
1342	26	Ioannes de Porta.	ib
1349	27	Aymericus.	ib.
1352	28	Bartholom. de Sanzeco.	ib.
1381	29	Paulus	ib.
		Ortandus intrusus.	ib.
1384	30	Simon de Paganis.	581
1391	31	Scarpetta de Ordelafis.	ib.
1401	32	Ioannes de Numaiis.	ib.
1412	33	Matthæus.	582
1413	34	Albert. de Bonchristianis.	ib.
1413	35	Ioannes Strata.	ib.
1427	36	Ioannes Casarellus.	ib.
1437	37	Ludovicus de Piranno.	583
1446	38	Marianus Farinata.	ib.
1449	39	Daniel de Alumno.	ib.
1463	40	Iacobus Palatinus.	ib.
1470	41	Alexan. de Malateriis.	584
1485	42	Thomas de Aste.	ib.
1512	43	Petrus Gryphus.	ib.
1516	44	Bernardus Medices.	585
1519	45	Leonardus Medices.	ib.
1526	46	Nicolaus Rodulphus.	586
1528	47	Bernardus Medices.	ib.
1551	48	Petrus Ioannes Aleotus.	ib.
1562	49	Simeon Aleotus.	ib.
1563	50	Antonius Iannottus.	ib.
1578	51	M. Antonius del Giglio.	587
1580	52	Io. Franciscus Mazza.	ib.
1587	53	Fulvius Theophilus.	ib.
1594	54	Alex. de Franceschinis.	ib.
1599	55	Conradus Tartarinus.	ib.
1602	56	Cæsar Bartolellus.	588
1635	57	Iacobus Theodulus.	ib.
1666	58	Claudius Ceccolini.	ib.
1689	59	Ioannes Rasponus.	ib.
1714	60	Thomas Torellus.	589

FOROPOPILIENSIVM, ET BERTINORIEN.

330	1	S. Ruphillus.	594
431	2	Gratus.	598
494	3	Sabinus.	ib.
500	4	Azellus.	ib.
600	5	Fortunatus.	ib.

An Chr. Column.
612 6 Mailocus. 598
649 7 Stephanus. ib.
679 8 Magnus. ib.
753 9 Antaucus. ib.
774 10 Ansrisus. ib.
11 Agilulfus. ib.
861 12 Ioannes. 599
954 13 Arnaldus. ib.
980 14 Guinigisus. ib.
997 15 Teupertus. 600
1037 16 Honestus. ib.
1070 17 Petrus. ib.
18 Sergius. ib.
1152 19 Aufaricus. ib.
1177 20 Gregorius. 601
1179 21 Lantfredus. ib.
1203 22 Guelphus de Belmontiis. ib.
1214 23 Ubertellus. 602
1224 24 AEgidius. ib.
1249 25 Designatus. ib.
1253 26 Ioannes. ib.
1261 27 Aymericus. ib.
1270 28 Rivaldinus. ib.
1286 29 Thaddaeus. ib.
1304 30 Petrus. 607
1311 31 Petrus. ib.
1321 32 Ubaldus. ib.
1323 33 Ugolinus. ib.
1350 34 Robertus. ib.
1364 35 Robertus de Resinella. ib.
1377 36 Theobaldus. 608
1395 37 Ursus de Afflicto. 609
1405 38 Marcus de Teramo. 610
1418 39 Marcus. ib.
1418 40 Ventura de Abbatibus. 611
1476 41 Iulianus. ib.
1505 42 Alexander Farnesius. 612
1505 43 Ioannes de Theodulis. ib.
1511 44 Barthol. de Moratinis. 613
1514 45 Angelus Perrutius. ib.
1519 46 Raphael Perrutius. ib.
1530 47 Petrus Perrutius. ib.
1537 48 Benedictus Conversinus. ib.
1540 49 Hieronymus Verallus. 614
1541 50 Cornelius Mussus. ib.
1544 51 Thomas Catellus. 615
1548 52 Ludovicus Theodulus. ib.
1563 53 AEgidius Falzetta. ib.
1564 54 Augustinus Molignattus. ib.
1579 55 Io. Andreas Caligarius. 616
1613 56 Innocentius de Maximis. ib.
1624 57 Ioannes de Robbia. 617
1641 58 Isidorus de Robbia. ib.
1659 59 Octavianus Prarus. 618
1660 60 Guido Benevolus. ib.
1676 61 Vincentius Caballus. ib.
1701 62 Io: Bapt. Missiroli. ib.

IMOLENSIUM, seu FOROCORNELIEN.

400 1 S. Cornelius. 633
2 S. Projectus. ib.
532 3 S. Maurelius. ib.
4 Nestor. ib.
593 5 N. ib.
609 6 Bothus. ib.
680 7 Barbatus. 634
8 Eugenius. ib.
861 9 Petrus. ib.
954 10 Ioannes. ib.
1017 11 Paulus. ib.
1056 12 Henricus. ib.
1076 13 Veido. ib.
1089 14 Morandus. ib.
1095 15 Oldo. ib.
1118 16 Bennus. ib.
1148 17 Rodulphus. ib.
1167 18 Arandus. 627
1170 19 Henricus. 628
1195 20 Theodinus. 631
1198 21 Albertus. 632
1201 22 Albertus. ib.
1202 23 Hieronymus. ib.
1230 24 Mainardinus. ib.
1249 25 Thomas. 637
1265 26 Thomas Ubaldinus. 638
1270 27 Sinibaldus. ib.
1299 28 Benedictus. ib.
1299 29 Ioannes Muttus. ib.
1302 30 Matthaeus Ursinus. 639
1317 31 Raimbaldus. ib.
1342 32 Carolus. ib.
1354 33 Lithus Alidosius. ib.
1383 34 Guillelmus Alidosius. 640
1384 35 Iacobus Carasa. ib.
1385 36 Emanuel Fhiscus. ib.
1390 37 Antonius de Calvis. ib.
1396 38 Iacobus Guidottus. ib.
1399 39 Nicolaus. ib.
1402 40 Hermannus de Brancaleon. ib.
1411 41 Petrus de Hondedeis. 641
1450 42 Gaspar. ib.
1457 43 Antonius Castellanus. ib.
1471 44 Gregorius de Buchis. 642
1479 45 Iacobus Passarellus. ib.
1488 46 Simeon Bonadies. 643
1510 47 Dominicus Scribonius. ib.
1533 48 Nicolaus Rodulphus. ib.
1546 49 Hieronymus Dandinus. ib.
1552 50 Anastasius Ubertus. 644
1560 51 Vitellotius Vitellius. ib.
1561 52 Franciscus Guarinus. 645
1569 53 Ioannes II. Aldobrandinus. ib.
1573 54 Vincentius Herculanus. ib.
1579 55 Alexander Musottus. ib.
1607 56 Ioann Garsia Mellinus. 646
1611 57 Rodulphus Paleottus. 648
1619 58 Ferdinandus Millinus. ib.
1645 59 Marius Theodulus. ib.
1646 60 Marcus Anton. Coccinus. ib.
1652 61 Fabius Ghisius. 650
1655 62 Io: Stephanus Donghus. ib.
1664 63 Franc. Maria Ghislerius. ib.
1672 64 Constantius Zanius. ib.
1696 65 Thadd. Aloysius de Verme. ib.
1701 66 Philip. Anton Gualterius. ib.
1710 67 Ulysses Ioseph Gozzad. ib.

SASSENATENSIUM.

1 S. Vicinius. 651
416 2 S. Ruphinus. 654
445 3 Laurentius. ib.
649 4 Donatus. ib.
680 5 Stephanus. ib.
6 Benno. ib.
861 7 S. Apollinaris. ib.
875 8 Lupo. ib.
9 Florentius. ib.
969 10 Ioannes. ib.
997 11 Alexander. ib.
1026 12 Ubertus. 655
1052 13 Martinus. 656
14 V... ib.
1056 15 Henricus. ib.
16 Albardus. ib.
1085 17 Hieremias. ib.
1130 18 Dominicus. ib.
19 Divizzo. 657
1154 20 Ubertus. ib.
1163 21 Anozius. ib.
1176 22 Albericus. ib.
1231 23 Ruffinus. 659
1258 24 Ioannes. 660
1265 25 Veido. 661
1266 26 Gratias. 663
1271 27 Henricus. ib.
1305 28 Vguccio. ib.
1317 29 Franciscus Paulutius. 664
1360 30 Ioannes Numajus. 665
1385 31 Marcus. 670
1385 32 Benedictus Accorsellus. ib.
1397 33 Iacobus. ib.
1398 34 Io. Phil. p. Negulantius. ib.
1445 35 Daniel de Alamud. 671
1449 36 Marianus Farinata. ib.
1451 37 Fortunatus de Pellicariis. ib.
1474 38 Antonius Monaldus. 672
1503 39 Galeazzius Cervara. ib.
1515 40 Antonius Ronchius. ib.
1523 41 Io. Antonius Ronchius. ib.
1524 42 Raphael de Alexiis. ib.
1530 43 Laelius Pius de Rotellis. ib.
1574 44 Leand. Pius de Rotellis. 675
1581 45 Angelus Perutius. ib.
1602 46 Nicolaus Brautius. ib.
1632 47 Amicus Panichius. 676
1635 48 Carolus Bovius. ib.
1646 49 Caesar Righinius. ib.
1653 50 Franciscus Caietanus. ib.
1661 51 Federicus Martinotius. ib.
1678 52 Franciscus Chrisolinus. ib.
1683 53 Bernardinus Marchesius. ib.
1699 54 Io: Bapt. Braschi. ib.

FIRMANORUM.

1 S. Adrianus. 682
2 S. Alexander. ib.
3 S. Philippus. ib.
4 S. Cyriacus. ib.
5 Victorinus. ib.
6 Theodicius. ib.
580 7 Iustus. ib.
559 8 N... ib.
571 9 Fabius. 683
600 10 Passinus. ib.
650 11 Lobianus. ib.
780 12 Valpertius. ib.
826 13 Lupus. ib.
844 14 Gisus. ib.
880 15 Theodosius. ib.
1016 16 Vbertus. 687
1040 17 Actius. 689
1049 18 Erimannus. ib.
19 Golfantus. ib.
1059 20 Vldaricus. ib.
21 Philippus. ib.
1079 22 Geissoranus. ib.
1080 23 Vgo. ib.
1088 24 Oldericus. ib.
1094 25 Actius. ib.
26 Grimoaldus. ib.
27 Gualdericus. ib.
1123 28 Libertus. ib.
1148 29 Bulgarus. 691
1179 30 Petrus. 695
1184 31 Presbyter. ib.
1205 32 Adenulphus. 698
1214 33 Vgo. 700
1216 34 Petrus. 704
1223 35 Raynaldus. 706
1227 36 Philippus. 707
1256 37 Gerardus. 710
1264 38 Petrus. ib.
1273 39 Philippus. ib.
1300 40 Richardus. 711
1301 41 Albericus Vicecomes. ib.
1317 42 Franciscus Gentilis. 712
1334 43 Iacobus. 713
1349 44 Bonjoannes. ib.
1363 45 Alphonsus de Tauro. ib.
1370 46 Nicolaus. ib.
1375 47 Antonius de Vetulis. ib.
1385 48 Angelus de Perleonibus. 714
1406 49 Leonardus de Physicis. ib.
1412 50 Ioannes Formanus. ib.
1418 51 Petrus Melioratus. ib.
1425 52 Iacobus Melioratus. 715

An.Chr. Column.
1456 53 Dominicus Capranica. 715
1458 54 Æneas Silvius Piccolomineus. 717
1458 55 Nicolaus Capranica. ibid.
1473 56 Angelus Capranica. 718
1475 57 Hieronymus Capranica. ib.
1479 58 Io.Baptista Capranica. ib.
1496 59 Francisc. Piccolomineus. 719
1500 60 Ludovicus. ib.
1503 61 Franciscus Romelinus. ib.
1516 62 Ioannes Salviatus. ib.
1521 63 Nicolaus Gaddius. 720
1544 64 Laurentius Lentius. 721
1571 65 Felix Perettus. 722
1577 66 Dominicus Pinellus. ib.
1584 67 Sigismundus Zannetinus. 723
1595 68 Octavius Bandinus. 726
1606 69 Alexander Strozzius. 727
1621 70 Petrus Dinus. ib.
1625 71 Io.Baptista Rinuccinus. 728
1654 72 Carolus Gualterius. 729
1668 73 Iannottus Gualterius. ib.
1684 74 Io: Franc Ginettus. ib.
1697 75 Balthassar Cincius. ib.
1712 76 Hieronymus de Matthæis. ib.

MACERATENSIUM.

1323 1 Federicus. 736
1322 2 Petrus. 737
1347 3 Vvido. ib.
1349 4 Nicolaus. ib.
1367 5 Oliverius. ib.
1383 6 Nicolaus. ib.
1390 7 Angelus Cinus. ib.
1408 8 Iaquellus. 738
1412 9 Angelus Balconus. ib.
1412 10 Nicolaus. ib
1418 11 Marinus de Tocco. 739
1419 12 Benedictus Guidalottus. ib.
1431 13 Ioannes Vitelleschus. ib.
1435 14 Thomas Thomasinus. ib.
1440 15 Nicolaus de Astis. ib.
1460 16 Petrus Georgius. 742
1471 17 Andreas Pellius. ib.
1477 18 Hieron.Bassus Roboreus. 743
1507 19 Theseus de Cupis. ib.
1516 20 Aloysius Tassus. ib
1535 21 Dominicus de Cupis. ib.
1535 22 Jo.Clericus. 744
1546 23 Philippus de Roccabella. ib.
1553 24 Hieronymus Melchiorius. ib.
1573 25 Galeatius Moronus. ib.
1613 26 Felix Centinus. 745
1642 27 Papyrius Silvester. 746
1660 28 Franciscus Cini. ib.
1695 29 Fabritius Paulutius. ib.
1698 30 Alexander Varanus. ib.

MONTIS ALTI.

1586 1 Paulus Æmilius Joanninus. 751
1606 2 Tiberius Mutolosius. 752
1608 3 Paulus Ursinus. 753
1640 4 Horatius Justinianus. ib.
1645 5 Hieronymus Codebo. 754
1662 6 Cæsar Lancellottus. ib.
1673 7 Ascanius Paganelli. ib.
1711 8 Lucas Anton Colobonus. ib.

RIPÆ TRANSONAE.

1571 1 Lucius Saxus. 760
1575 2 Philippus Sega. 761
1578 3 Nicolaus Aragonia. ib.
1579 4 Troilus Boncompagnus. ib
1582 5 Gaspar Sillingardus. 762
1591 6 Pompeius de Nobilibus. ib.
1607 7 Sebastianus Poggius. ib.
1630 8 Laurentius Azzolinus. ib.
1634 9 Antonius Aragonius. 763
1636 10 Nicolaus Ursinus. 763
1653 11 Ulysses Ursinus. ib.
1680 12 Jo: Georgius Mainardus. ib.
1694 13 Franciscus Azzolinus. ib.
1695 14 Petrus Alex. Procaccini. ib
1705 15 Josaphat Baptistellus. ib.
1717 16 Georgius Laurus. ib.

SANCTI SEVERINI.

1586 1 Horatius Marzarius. 768
1607 2 Ascanius Sperellus. 769
1631 3 Franciscus Sperellus. ib.
1646 4 Angelus Maldachinus. ib.
1677 5 Scipio Nigrellus. ib.
1702 6 Alexander Avius. ib.
1705 7 Alexander de Calvis. ib.

TOLENTINI.

1586 1 Galeatius Moronus. 775
1613 2 Felix Centinus. ib.
1642 3 Papyrius Silvester. 776
1660 4 Franciscus Cini. ib.
1695 5 Fabritius Paulutius. ib.
1698 6 Alexander Varanus. ib.

URBINATENSIUM.

313 1 Evander. 785
592 2 Leontius. ib.
680 3 Exhilaratus. ib.
826 4 Marianus. ib.
853 5 Constantinus. ib.
861 6 Petrus. ib.
877 7 Ioannes. ib.
887 8 Albertus. ib.
1021 9 Theodoricus. ib.
1050 10 Tiszzo. ib.
1059 11 B Mainardus. ib.
1088 12 Petrus. 786
1179 13 Giso. ib
1192 14 Vgo. ib.
1214 15 Raynerius. ib.
1220 16 Oddo. ib.
1250 17 Petrus. ib.
1259 18 Vvido. ib.
1285 19 Ægidius. ib.
1309 20 Conradus. ib.
1319 21 Alexander Guidius. ib.
1342 22 Marcus Roncionius. ib.
1347 23 Bartholom. de Carusis. 787
1350 24 Franciscus Branchaleo. ib.
1375 25 Guillelmus. ib.
1380 26 Oddo Columna. 788
1412 27 Matthæus. 790
1313 28 Georgius. ib.
1423 29 Thomas Thomasinus. ib.
1424 30 Iacobus de Bilardis. ib.
1436 31 Antonius Pallidocus. 792
1450 32 Latinus Ursinus. 793
1452 33 Andreas. ib.
1463 34 Hieronymus Staccolus. 794
1468 35 Jo.Baptista Mellinus. ib.
1478 36 Lazarus de Racanellis. 795
1484 37 Philip. de Contronibus. ib.
1491 38 Jo Petrus Arrivabenus. ib.
1504 39 Gabriel de Gabriellis. 796
1518 40 Antonius Trombetta. 798
1524 41 Dominicus Grimanus. ib.
1523 42 Jacobus Nardaccius. ib.
1540 43 Dionysius Laurerius. ib.
1542 44 Gregorius Cortesius. 799
1548 45 Julius de Ruvere. ib.
1551 46 Felix Tyrannus. 800
1578 47 Antonius Giannottus. 802
1593 48 Joseph Ferrerius. ib
1610 49 Benedictus Ala. 803
1611 50 Octavius Accorambonus. ib.
1623 51 Paulus AEmilius Sanctorius. 803
1630 52 Antonius Sanctacrucius. ib.
1639 53 Franciscus Vitellius. 804
1646 54 Ascanius Maphæus. ib.
1659 55 Jacobus de Angelis. 805
1667 56 Callistus Puccinellus. ib
1675 57 Jo: Baptista Candiottus. 806
1685 58 Anton. Franc. Robertus. ib.
1709 59 Franc Anton. Sanvitalis 807
1716 60 Thomas Maria Marelli. ib.

CALLIENSIUM.

359 1 Gratianus. 811
500 2 Viticanus. ib.
721 3 Donatus. ib.
721 4 Podius. ib.
730 5 Anastasius. ib.
761 6 Rodulphus. ib.
776 7 Adelfredus. ib.
815 8 Passinus. ib.
848 9 Andreas. ib.
870 10 Ioannes. ib.
897 11 Adolardus. 812
898 12 Martinus. ib.
958 13 Ioannes. ib.
1045 14 Luitulphus. ib.
1050 15 Marcus. ib.
1060 16 Hugo. ib
1128 17 Quiricus. ib.
1154 18 Raynerius. ib.
1175 19 Allodericus. 814
1217 20 Anselmus. 815
1229 21 Albertus. ib.
1237 22 AEgidius. ib.
1259 23 Morandus. 816
1266 24 Hugolinus Aquaviva. 818
1285 25 Guillelmus Saffonis. ib.
1295 26 Octavianus. 819
1295 27 Angelus. ib.
1297 28 Lituardus Cervata. ib.
1309 29 Rogerus de Todinis. ib.
1319 30 Petrus. ib
1328 31 Albertus de Sicardis. 820
1342 32 Guido. ib.
1348 33 Petrus. ib.
1353 34 Thomas. ib.
1379 35 Augustinus. ib.
1398 36 Nicolaus de Marciariis. ib.
1414 37 Io.Petrus de Lutiis. ib.
1430 38 Genesius. ib.
1440 39 Antonius Severinus. ib.
1454 40 Simon Paul.de Crispignis. ib.
1460 41 Consalurius Mastinus. 821
1474 42 Petrus Antonius Consalutius. ib.
1478 43 Vvido Boncherius. ib.
1484 44 Barozius. ib.
1494 45 Bartholomæus Torellus. ib.
1498 46 Gaspar de Golfis. ib.
1503 47 Ludovicus. ib.
1504 48 Bernardinus de Leis. 822
1505 49 Antonius de Castrionis. ib.
1507 50 Gregorius Bongaius. ib.
1513 51 Thomas de Albiziis. ib.
1525 52 Christophorus de Monte. 823
1550 53 Ioannes de Monte. ib.
1554 54 Io Bapt. Torus. ib
1567 55 Paul Marius de Ruvere. 824
1591 56 Ascanius Libertanus. 825
1627 57 Timocrates Aloysius. ib.
1610 58 Philippus Bilius. ib.
1629 59 Ioannes Passioneus. ib.
1641 60 Pacificus Trasius. ib.
1650 61 Castracanus Castracani. ib.
1670 62 Andreas Tamantini. ib.
1686 63 Iulius Castellanus. ib.
1694 64 Benedictus Luperel. 826
1710 65 Alphonsus Bellincini. ib.

FOROSEMPRONIEN.

499 1 Innocentius. 827
826 2 Leopardus. ib.

An. Christ.			Column.
853	3	Ioannes.	827
876	4	Petrus.	ib.
1044	5	N...	ib.
1059	6	Benedictus.	ib.
1069	7	Adamus.	ib.
1076	8	Fulcoinus.	ib.
1140	9	Gualf idus.	ib.
1192	10	Nicolaus.	ib.
1217	11	Monaldus.	ib.
	12	S Aldebrandus.	830
	13	B.Richardus.	832
1255	14	Gentilis.	ib.
1285	15	Iacobus.	ib.
1295	16	Monaldus.	ib.
1304	17	Ioannes.	ib.
1305	18	N....	ib.
1317	19	Petrus.	ib.
1327	20	Philippus.	ib.
1334	21	Arnaldus.	ib.
1342	22	Ugolinus.	ib.
1363	23	Galvanus.	ib.
1379	24	Oddo.	ib
1408	25	Roellus de Roellis.	833
1410	26	Ioannes.	ib.
1432	27	Delphinus Gozzadinus.	ib.
1434	28	Andreas.	ib.
1414	29	Gabriel de Benveduto.	ib.
1449	30	Augustinus Lanfranc.	834
1470	31	Hieronymus Sanctutius.	ib
1494	32	Paulus.	835
1524	33	Ioannes Guidiccionius.	ib.
1541	34	Nicolaus Ardinghellus.	837
1547	35	Aloysius Ardinghellus.	838
1569	36	Alexander Mazza.	ib.
1575	37	Horatius Montegranellus	ib.
1579	38	Octav. Accorambonus.	ib.
1609	39	Ioannes Canalius.	ib.
1612	40	Laurentius Landus.	ib.
1627	41	Benedictus Landus.	842
1633	42	Io-Bapt.Landus.	839
1648	43	Io.Bapt Zecchadorus.	ib.
1696	44	Laurentius Fabri.	ib.
1709	45	Carolus Palma.	842

LEOPOLITANORUM, seu FERETRANORUM.

826	1	Agatho.	844
853	2	Stephanus.	ib.
877	3	Maximinus.	ib.
880	4	Ioannes.	ib.
1015	5	Arduinus.	ib.
1059	6	Adulphus.	ib.
1125	7	Petrus.	ib.
1154	8	Arnoldus.	845
1206	9	A...	ib.
1218	10	Ioannes.	ib.
1222	11	Rolandus.	ib.
1252	12	Hugo.	ib.
1252	13	Ioannes.	846
1282	14	Robertus.	ib.
1291	15	Clarus.	ib.
1293	16	Rolandus.	ib.
1295	17	Robertus.	ib.
1319	18	Benvenutus.	ib.
1350	19	Clarus de Peruzziis.	ib.
1388	20	Lucas.	847
1390	21	Benedictus.	ib.
1422	22	Ioannes Sechanius.	ib.
1444	23	Franciscus Angelus. de Claravallensibus.	ib.
1450	24	Iacobus Theobaldus.	ib.
1454	25	Andreas.	848
1458	26	Conradus Marcellinus.	ib.
1458	27	Iacobus.	ib.
1459	28	Robertus Adimarius.	ib.
1484	29	Celsus Mellinus.	850
1498	30	Lucas Mellinus.	ib.
1507	31	Antonius.	ib.
1510	32	Paulus de Alexandris.	ib.

An. Christi.			Column.
1538	33	Ennius Philonardus.	859
1549	34	Ennius II. Philonardus.	ib.
1565	35	Carolus Vicecomes.	ib.
1567	36	Io Franciscus Lormanus.	ib.
1601	37	Petrus Cartularius.	855
1607	38	Consalvus Durandus.	ib.
1643	39	Bernardus Scala.	ib.
1667	40	Antonius de Porsentib.	ib.
1672	41	Iacobus Bonus.	855
1678	42	Bernardinus Belluccius.	ib.
1703	43	Petrus Valerius Martorel.	ib.

PISAURIENSIUM.

247	1	Florentius.	858
302	2	s. Decentius.	ib.
347	3	s. Heraclianus.	ib.
499	4	Germanus.	ib.
500	5	Felix.	ib.
589	6	Felix.	ib.
649	7	Maximus.	ib.
630	8	Beatus.	ib.
743	9	Andreas.	ib.
820	10	Dominicus.	ib.
853	11	Raguel.	ib.
869	12	Ioseph.	ib.
877	13	Adonius.	ib.
887	14	Laurentius.	ib.
	15	Raynerius.	ib.
998	16	Adelbertus.	ib.
1044	17	N...	ib.
1059	18	Petrus.	859
1062	19	Dominicus.	ib.
1074	20	Michael.	ib.
1123	21	Bambo.	ib.
1177	22	Stephanus.	ib.
1179	23	Petrus.	ib.
1188	24	Vvido.	ib.
1190	25	Henricus.	ib.
1217	26	N...	ib.
1225	27	Peregrinus.	ib
1228	28	Bartholomæus.	ib
1268	29	Hugo.	ib.
1269	30	Nicolaus.	ib.
1272	31	Thomas.	ib.
1282	32	Franciscus.	ib.
1283	33	Accursius.	ib.
1292	34	Salvus.	ib.
1296	35	Iulius.	ib.
1296	36	Petrus.	ib.
1316	37	Iunta.	ib.
1317	38	Petrus.	ib.
1343	39	Franciscus Vinoli.	ib.
1346	40	Homodeus.	860
1354	41	Blasius Geminelli.	ib.
1357	42	Henricus.	ib
1358	43	Nicolaus.	ib.
1370	44	Lealis Malatesta.	ib.
1373	45	Angelus Feduccius.	ib.
1386	46	Franciscus.	ib.
1398	47	Angelus Roccius.	ib.
1407	48	Antonius Casinus.	861
1409	49	Bartholomæus Casinus.	ib.
1419	50	Ioannes de Benedictis.	ib.
1471	51	Barnabas Merlonius.	ib.
1473	52	Thomas de Vincentiis.	ib
1478	53	Laurentius Capoferrus.	ib.
1487	54	Nestor Malvasia.	862
1488	55	Ascanius Maria Sfortia.	ib.
1491	56	Aloysius Capra.	ib.
1499	57	Franciscus Oricellarius.	ib.
1504	58	Franciscus de Ricchard.	ib.
1508	59	Albertinus Roboreus.	863
1513	60	Paris de Grassis.	ib
1528	61	Iacobus Simonetta.	ib.
1536	62	Ludovicus Simonetta.	ib.
1560	63	Iulius Simonetta.	864
1576	64	Robertus Saxatellus.	ib.
1588	65	Cæsar Benedictus.	ib.
1609	66	Bartholomæus Georgius.	ib.

Anni Christi.			Column.
1612	67	Malatesta Balconeus.	864
1641	68	Ioan. Franc. Passioneus.	ib.
1658	69	Io. Lucidus Palumbara.	ib.
1667	70	Alexander Dioravlevius.	ib.
1677	71	Hieronymus Valvasor.	ib.
1688	72	Alexander Avius.	ib.
1702	73	Philippus Carolus Spada.	ib.

SENOGALLIENSIUM.

502	1	Venantius.	866
562	2	B.Bonifacius.	ib.
590	3	Sigismundus.	ib.
623	4	Maximus.	867
649	5	Maurus.	ib.
761	6	Anastasius.	ib.
826	7	Paulinus.	ib.
853	8	Samuel.	ib.
861	9	Articarius.	ib.
871	10	Petrus.	ib.
882	11	Severus.	ib.
885	12	Orosius.	ib.
887	13	Benvenutus.	ib.
897	14	Iacobus.	ib.
1059	15	Theodoricus.	ib.
1062	16	Guillelmus.	868
1146	17	Tranimundus.	ib.
1129	18	Iacobus.	ib.
1163	19	Henricus.	ib.
	20	Transmundus.	ib.
1223	21	Benno.	ib.
1232	22	Iacobus.	869
1271	23	Philippus.	ib.
	24	I....	870
1284	25	Federicus.	ib.
1288	26	Sigismundus.	ib.
1291	27	Theodinus.	ib.
1295	28	Franciscus.	ib.
1308	29	Ioannes.	ib.
1309	30	Gratias.	ib.
1318	31	Franciscus de Sylvestris.	ib.
1321	32	Ugolinus.	873
1323	33	Federicus.	ib.
1328	34	Ioannes.	ib.
1350	35	Vgolinus.	ib.
1357	36	Ioannes de Panancis.	ib.
1369	37	Christophorus.	ib.
1369	38	Rodulphus.	874
1376	39	Petrus Amelius.	873
1378	40	Ioannes Vgucciolus.	874
1413	41	Laurentius Riccius	874
1419	42	Simeon de Vigilantibus.	ib.
1418	43	Franciscus Mellinus.	ib.
1432	44	Bartholomæus.	875
1438	45	Antonius Columbella.	ib
1467	40	Christophor. e Brandata.	876
1477	47	Marcus Vigerius.	ib.
1513	48	Marcus II. Vigerius.	877.
1550	49	Urbanus Vigerius.	ib.
1572	50	Hieronymus Rusticuccius.	ib.
1577	51	Franc. Maria Henricus.	878.
1591	52	Rodulphus.	ib.
1601	53	Antaldus de Ansaldis.	879
1625	54	Antonius Barberinus.	ib.
1628	55	Laurentius Campegius.	ib.
1645	56	Cæsar Facchinettus.	880
1655	57	Franciscus Cherubinus	881
1657	58	Nicolaus a Balneo.	ib.
1659	59	Claudius Marazzanus.	ib.
1682	60	Raynutius Baschius.	ib.
1686	61	Mutius Dandinus	ib
1706	62	Io:Dominicus Paracciaenus.	ib.

URBANIENSIUM, & S. ANGELI IN VADO.

1636	1	Honoratus de Honoratis.	892
1684	2	Horatius Hondedei.	894
1688	3	Petrus Barusius.	ib.
1709	4	Antonius Antonellus.	ib.
1714	5	Io:Vincentius Castellus.	ib.

INDEX

Nominum omnium Episcoporum, qui in hoc Secundo Tomo Italiæ Sacræ continentur, ordine alphabetico dispositus.

Prior num. Columnam, posterior numerum Marginalem notat.

A

AAron. *Regien.* 251.34
Accursius *Pisaurensis.* 859.33
Achilles de Grassis *Bononien.* 37.92
Marescottus. *Cerviensis.* 476.39.
Actius *Firmanus.* 689.17.25
Adamus *Forosempronien.* 827.7
Adalbertus *Regien.* 280.48
Addo *Placentinus.* 211.43
Adelardus Trissinus *Regien.* 265.42
Adelbertus *Comaclen.* 483.9
Pisauren. 858.16
Adelfredus *Bononien.* 14.53.
Callien. 811.7
Adelmus *Regien.* 247.24.288.55.
Adeodatus *Mutinen.* 95.14.
Parmen. 157.19
S. Aderitius *Ravenn.* 327.2
Adolardus *Callien.* 812.15
Adonius *Pisauren.* 858.13
Adonulphus *Firmanus.* 698.32
Adrianus *Bonon.* 20.10
Cervien. 468.3
Firman. 682.1.
Regien. 243.14.
Sermattei S. Domnini. 72.11
Adulphus *Leopolit.* 844.6
S. Æduus *Bonon.* 8.2
Ægidius *Ariminen.* 435.55
Callien. 815.22
Faventinus. 492.2
Mutinen. 116.29. & 119.37
Placentinus. 223.52
Popilien. 606.24
Ravennas. 374.79
Urbinas. 786.19
Falzetta *Popilien.* 615.53
de Foschorariis *Mutinen.* 137.68
Aeneas Silvius Piccolomineus. *Firman.* 117.54
Agapitus *Ravennas.* 328.10
Agatho *Feretranus.* 844.1.
Ferrarien. 518.4
Agilulphus *Popilien.* 598.11
Agnellus *Ariminen.* 419.10. & 11
Raven. 337.30
Alambertus *Bononien.* 12.45
Albardus *Saffenaten.* 656.16
Albergus *Ariminen.* 423.23
Albericus *Regien.* 298.57
Albericus *Saffenaten.* 657.22
Vicecomes *Firmanus.* 711.41
Alberius *Regien.* 292.56
Albertinus Roboreus *Pisauren.* 863.59
Albertus *Bononien.* 12.49
Callien. 815.21
Cervien. 468.10. & 469.13
Faventinus. 500.26
Imolen. 632.22
Liviensis. 579.13. & 15

A. Albertus *Ravennas.* 373.78
Urbinas. 877.8
Acciajolius *Bonon.* 24.73
Anselmius *Parmen.* 178.36
Auxolettus *Imolen.* 632.22
Baduarius *Cremen.* 62.5
de Bonchristianis *Comaclen.* 485.30
de Bonchristianis *Livien.* 582.34
Boschettus *Mutinen.* 124.40
B. Albertus de Pandonis *Ferrarien.* 544.48
B. Albertus de Pandonis *Placentin.* 225.53
Sanvitalius *Parmen.* 178.35
de Sicardis *Callien.* 820.31
Vicecomes *Placentin.* 227.55
Alboinus *Parmen.* 144.11
S. Aldebrandus *Forosempronien.* 830.12.
Aldobrandinus Atestinus *Mutinen.* 130.51
Estensis *Adrien.* 403.27
Estensis *Ferrarien.* 547.57
B. Alemannus de Donatis *Mutinen.* 129.50
S. Alexander *Firmanus.* 682.2
Liviensis. 577.11
Saffen. 834.11
Alexander Avius *Pisauren.* 864.72
Avius *S. Severi.* 769.6
de Calvis *S. Severi.* 769.7
Campegius *Bononien.* 39.94
Diotallevius *Pisauren.* 864.70
Estensis *Regien.* 318.86
Farnesius *Parmen.* 187.53
Farnesius *Parmen.* 188.54
Farnesius *Popilien.* 612.42
de Franciscbis *Livien.* 587.54
de Guidiis *Urbinas.* 786.21
Ludovisius *Bononien.* 52.100
de Malateriis *Livien.* 584.41
Mazza *Forosempron.* 838.36
Musottus *Imolen.* 645.55
Pallavicinus *S. Domnini.* 72.6
C Rangonius *Mutinen.* 139.74
de Roncoveteri *S. Domnini.* 72.10
Rubeus *Parmen.* 192.59
Scappius *Placentinus.* 237.88
Sforzia *Parmen.* 190.56.
de Stampis *Faventinus.* 504.45
Strozza *Firmanus.* 727.69
Varanus *Macerat.* 746.30
Alexius *Placentinus.* 232.72
Alidosius de Alidosiis *Ariminen.* 425.40
Allodericus *Callien.* 814.19
Aloysius *Ariminen.* 423.30.
Ardinghellus *Forosempronien.* 838.35
Atestinus *Ferrarien.* 557.70
Capponius *Ravennas.* 396.108
Capra *Pisauren.* 862.56
Tassus *Maceraten.* 743.20
Alphonsus Bellincini *Callien.* 826.65.
Paleottus *Bononien.* 46.98.
D Pandulphus *Comaclen.* 486.42
Puteus *S. Domnini.* 70.3.

Alphonf. Roffettus *Comaclen.* 487.37 A
Roffettus *Ferrarien.* 557.71
Sacratus *Comaclen.* 488.40
de Tauro *Firman.* 713.45
Viceccomes *Cervien.* 477.50
Amatus *Ferrarien.* 538.33
Ambrofius *Ariminen.* 424.32
Cafenaten. 458.51 *Ferrarien.* 532.25
Amicus Panichius *Saffenaten.* 676.47
Amon *Regien.* 249.30
Anaftafius *Callien.* 811.5
Senogallien. 867.6
Ubertus *Imolen.* 644.50
Andreas *Ariminen.* 426.41
Callien. 811.9
Feretranus. 848.25
Ferrarien. 526.15.& 18
Forofempronien. 833.28
Pifauren. 858.9
Placentin. 230.66
Urbinas. 792.33 B
Pellius *Maceraten.* 742.17
Tamantini *Callien.* 825.62
Anfrifus *Popilien.* 598.10
Angelus *Ariminen.* 427.42
Callien. 819.27
Balconeus *Maceraten.* 738.9
Cæfius *Ariminen.* 440.72
Capranica *Firman.* 716.56
Cinus *Maceraten.* 737.7
Feduccius *Pifauren.* 860.45
Maldachinus *S. Severini.* 769.4
Malteraverfius *Ferrarien.* 544.45
de Perleonibus *Firman.* 714.48
Petrutius *Popilien.* 613.45
Perutius *Saffenaten.* 675.45
Ranutius *Bonon.* 54.105
Ricafoles *Faventin.* 502.37
Roccius *Pifauren.* 860.47
Annibal de Graffis *Faventin.* 507.54
de Paulis *Cervien.* 477.49 C
Anozius *Saffenaten.* 657.21
Anfaldus de Anfaldis *Senogall.* 879.53
Anfaucus *Popilien.* 598.9
Anfelmus *Callien.* 815.20
Ravennas. 368.74
Dandinus *Cervien.* 480.56
Antoninus *Regien.* 241.3
Antonius *Adrien.* 403.29
Feretran. 850.31
Mutinen. 75.3
Antonellus *Urbanien.* 894.4
Arigonius *Ripanus.* 763.9
Barberinus *Senogallien.* 879.54
de Calvis *Imolen.* 640.37.
Cafinius *Pifauren.* 861.48
Caftellanus *Imolen.* 641.43
de Caftrianis *Callien.* 821.49
Columbella *Senogallien.* 875.45
Corfarius *Ariminen.* 432.50
Corarius *Bononien.* 29.81 D
Corarius *Cervien.* 475.35
Francifcus Robertus *Urbinas.* 806.58
Giannoctus *Urbin.* 802.47
Jannottus *Livien.* 586.50
Malatefta *Cafenaten.* 463.68
Maria de Monte *Ariminen.* 438.64
Monaldus *Saffenaten.* 672.38
Pignatellus *Favent.* 512.62
Pollidorus *Urbinas.* 792.31
de Poffemibus *Leopolit.* 855.40
Ronchius *Saffenaten.* 627.40
de Sanctacruce *Urbin.* 803.52
Severinus *Callien.* 820.39
Trivultius *Placentin.* 233.78
Trombetta *Regien.* 312.74
Trombetta *Urbin.* 798.40
Vaira *Adrien.* 409.58
de Vetulis *Firman.* 713.47

S. Apollinaris *Forolivien.* 576.5
S. Apollinaris *Ravennas.* 327.1
Regien. 243.23
Saffenaten. 654.8
Arandus *Imolen.* 627.18
Ardicius *Placentinus.* 220.48
Ardingus *Mutinen.* 103.20.
Arditius *Mutinen.* 119.36
de Comitibus *Mutinen.* 125.42
Arduinus *Feretranus.* 844.5
de Comitibus *Mutinen.* 125.42
Arduinus *Feretranus.* 844.5.
Placentinus. 211.44
Arialdus *Parmen.* 172.30
Aribaldus *Regien.* 261.41
Aricius *Placentin.* 197.6
Arnaldus *Forofempronien.* 832.21
Popilien. 599.13
Arnoldus *Feretran.* 845.8
Ravennas. 359.95
Sabaterius *Bononien.* 23.71
Articiarius *Senogal.* 867.9
Artius *Parmen.* 144.4
Afcanius Libertanus *Callien.* 825.56
Maphæus *Urbin.* 804.54
Maria Sfortia *Pifaurien.* 862.55
Paganilli *Montisalti.* 754.7
Parifanus *Ariminen.* 438.65
Sperellus *S. Severini.* 769.2
Aftulphus *Adrien.* 401.6
Atho *Adrien.* 401.8
Averardus *Cafenaten.* 461.59
Auguftinus *Callien.* 820.35
de Favaronibus *Cafen.* 462.67
Lanfranchus *Forofempron.* 834.30
Molignattus *Popilien.* 615.54
Auguftus de Bellincinis *Regien.* 320.91
Aurelianus *Ravenn.* 334.25
Aufaricus *Popilien.* 600.19
Aycardus *Parmen.* 144.10
Aymericus *Cafenat.* 453.66
Livien. 580.27 *Popilien.* 606.27
Ravenn. 388.58
Chattus *Bononien.* 26.76
Azellus *Popilien.* 598.4
Azzio *Regien.* 250.32
Azzius *Regien.* 253.35

B

Balthaffar Cincius *Firmanus.* 729.75
Bambo *Pifauren.* 859.21
Bandellus Bandellius *Arimin.* 430.48
Baptifta de Canonicis *Faventin.* 504.48
Pallavicinus *Regien.* 311.73
Barbatus *Bonon.* 11.33
Imolen. 624.7
Barnabas Marlonius *Pifauren.* 861.51
Barozius *Callien.* 821.44
Bartholomæus *Arimin.* 429.47
Comaclen. 484.19
Livien. 580.28
Pifauren. 859.28
Regien. 309.67
Senogall. 875.44
Bofchettus *Mutinen.* 125.43
Caccia *Placent.* 232.71
de Carufis *Urbin.* 787.23
Cafinius *Pifauren.* 861.49
de Coccapanis *Arimin.* 436.56
Gandulfus *Faventin.* 504.46
Georgius *Pifauren.* 864.66
Malatefta *Arimin.* 433.52
de Moratinis *Popilien.* 613.44
de Raymundis *Bonon.* 28.80
Roboreus *Ferrarien.* 553.65
Roverella *Adrien.* 404.35
Roverella *Raven.* 391.98
Torellus *Callien.* 821.45
S. Bafilius *Bononien.* 8.6

Bassianus *Mutinen.* 83.8
Beatus *Pisauren.* 858.8
Beltraminus Paravicinus *Bonon.* 24.74
Beltrandus Constabilis *Adrien.* 405.42
Benelvennus *Casenat.* 460.56
Benedictus *Adrien.* 401.7
Feretran. 847.21
Forosempron. 827.6
Imolen. 638.28
Mutinen. 116.28
Accoltus *Ravennas.* 393.102
Accorsellus *Saffenat.* 670.32
Ala *Urbinas.* 803.49
Conversinus *Popilien.* 613.48
Guidalottus *Maceraten.* 739.12
Landus *Forosempron.* 840.41
Luperti *Callien.* 826.64
Manzolius *Regien.* 317.83
Benenatus *Regien.* 243.15
Benno *Arimin.* 223.28
Casenat. 477.37
Imolen. 624.16
Saffenat. 654.6
Senogallien. 868.21
Benvenutus *Feretran.* 846.18
Senogall. 867.13
Borghisinus *Adrien.* 403.26
Berlingerius Gypsius *Arimin.* 439.70
Bernardinus Belluccius *Feretran.* 856.42
de Leis *Callien.* 822.48
Marchesius *Saffenat.* 676.53
Scala *Feretran.* 855.39
Bernardus *Bonon.* 17.57.& 27.77
Comaclen. 483.6
Ferrarien. 547.55
Parmen. 184.46.& 172.31
Placentin. 202.28.& 228.60
Balbus *Faventin.* 500.22
de Bonavalle *Arimin.* 428.44
de Guasconis *Cervien.* 474.28
de Martellinis *Casenat.* 459.53
Medices *Livien.* 585.44.& 586.47
S. Bernardus de Ubertis *Parmen.* 168.28
Bertrandus de Boriano *Parmen.* 184.44
Blasius *Comaclen.* 484.25
Geminellus *Pisauren.* 860.41
Novellus *Adrien.* 404.37
Bonadamus Boschettus *Mutinen.* 129.46
Bonaventura *Ariminen.* 423.27
Bonifacius *Adrien.* 402.22
Mutinen. 129.49
Placentin. 198.13
B. Bonifacius *Senogallien.* 866. 2
Aliardus *Adrien.* 408.44
Arlottus *Regien.* 313.75
Bevilaqua *Cervien.* 477.51
Fliscus *Ravenn.* 381.85
Bonincontrus *Mutinen.* 129.47
Bonjoannes *Firman.* 713.44
S. Bonitius *Placentinus.* 210.41
Bonus *Cervien.* 468.2.& 8
Ravennas. 341.36
Senior *Regien.* 286.54
Bosus *Placentin.* 206.31
Bothus *Imolen.* 623.6
Bosius *Comaclen.* 483.14
Branda Castillionæus *Placentin.* 231.70
Buliganus *Firman.* 692.29

C

CAdolus *Parmensis* 166.25
Cæsar Bartolellus *Livien.* 588.56
Benedictus *Pisauren.* 864.65
Facchinettus *Senogal.* 880.56
Lancellottus *M. Alti.* 754.6
Righinius *Saffen.* 676.49
Cajetanus Garimbertus *S. Domnini.* 72.7
Cajus *Parmen.* 144.6
A Callistus *Regien.* 243.21
Puccinellus *Urbinas.* 805.56
S. Calocerus *Raven.* 328.5
Camillus Gualandus *Casen.* 464.76
Marazzanus *Parmen.* 194.65
Morus *Comaclen.* 488.41
Spreti *Cervien.* 481.59
Candidus *Casenat.* 446.19
Carolus *Imolen.* 639.32
Bojardus *Mutinen.* 131.56
Bovius *Saffenat.* 676.48
Cerrus *Ferrarien.* 562.79
Gualterjus *Firman.* 729.72
Labia *Adrien.* 408.56
Molza *Mutinen.* 140.78
Nembrinus *Parmen.* 193.62
Palma *Sempron.* 840.45
Pius *Ferrarien.* 561.77
Rossettus *Faventinus* 512.61
Vicecomes *Feretran.* 850.35
B Castorius *Ariminen.* 418.9
Castracanus Castracani *Callien.* 825.61
Catalanus Trivultius *Placentin.* 234.81
Catharisinus *Placentinus.* 198.15
Celsus Mellinus *Feretran.* 850.29
Charissimus *Bonon.* 11.32
Christophorus *Ariminen.* 433.51
Bonon. 511.38
Cervien. 475.34
Senogallien. 873.34
Boncompagnus *Ravenn.* 394.104
e Brandata *Senogall.* 876.46
de Monte *Callien.* 823.52
de Spiritibus *Casenaten.* 464.73
Chromatius *Regien.* 241.2
Clarus *Feretranus.* 846.15
Clarus de Peruziis *Feretran.* 846.19
Claudius *Casenat.* 446.21
Ceccolini *Livien.* 588.58
Marazzanus *Senogal.* 881.59
C Rangonius *Placentin.* 236.86
Regien. 318.85
Clemens *Bononien.* 14.50
Cletus *Mutinen.* 75.1
Concordius *Casenaten.* 443.6.& 445.15
Condelardus *Regien.* 280.46
Conon. *Regien.* 280.39
Favent. 494.7
Conradus *Urbinas.* 786.20
Marcellinus *Feretran.* 848.26
Tartarinus *Livien.* 587.55
Consalutius de Mastinis *Callien.* 821.41
Consalvus Durandus *Leopolit.* 855.38
Constantinus *Bononien.* 11.23
Casenaten. 446.18.& 27
Faventinus. 492.8
Ferrarien. 526.19.& 21
Ravennas. 351.58
Regien. 243.20
Urbinas. 785.5
D Constantius *Faventinus.* 492.1
Zanius *Imolen.* 650.64
Corrasius *Regien.* 241.6
Corradus de Georgiis *Placent.* 229.65
S. Cornelius *Imolen.* 623.1
Cornelius Mussus *Popilien.* 614.50
Crassenderius *Ferrarien.* 539.36
Crescentius *Forolivien.* 576.3
Cosmatus Melioratus *Bononien.* 27.79
Melioratus *Ravenn.* 390.95
Cyprianus *Comaclen.* 482.4
Parmen. 144.3
Pavonus *Ariminen.* 440.71
S. Cyriacus *Firmanus.* 682.4

D

DAmianus *Ravennas.* 342.40
Daniel de Alumno *Livien.* 583.39

Daniel de Alumno *Saffenaten.* 671.35
S. Datus *Ravennas.* 328.8
S. Decentius *Pisauren.* 858.2
Decius Azzolinus *Cervien.* 477.48
Delphinus *Mutinen.* 132.59
Parmen. 185.47
Gozzadinus *Forosempronien.* 833.27
Deodatus *Ferrarien.* 536.37
Regien. 243.11
Desiderius *Cesenaten.* 441.33
Placentin. 199.22
Designatus *Popilien.* 606.25
Deusdedit *Bononien.* 11.25
Ravenn. 346.51
Dionysius *Mutinen.* 75.2
Placentin. 208.39
Laurerius *Urbinas.* 798.43
de Restanis *Mutinen.* 130.53
Divizzo *Saffenaten.* 657.19
Dodo *Cesenaten.* 446.29
Mutinen. 116.30
Domitianus *Bononien.* 8.4
Dominicus *Pisauren.* 858.19 & 859.19
Camisatus *Cesenaten.* 463.69
Capranica *Firmanus.* 715.53
de Cupis *Maceraten.* 743.21
Grimanus *Urbinas.* 798.41
Maria Cursius *Arimin.* 441.76
Pinellus *Firman.* 721.66
Scribonius *Imolen.* 643.47
Taurusius *Ferrar.* 563.80
Ublatella *Ravenn.* 351.54
Domninus *Bononien.* 11.28
Domninus *Placent.* 198.16
Saffenaten. 656.18
Donatus *Callien.* 811.3
Comaclen. 483.12
Saffenaten. 654.4
Donodeus *Regien.* 243.13
Drudus *Livien.* 577.10

E

Ecclesius *Ravennas.* 331.26
Edurensis *Bononien.* 11.30
Elounus *Parmen.* 162.22
Elburgus *Parmen.* 152.16
S. Eleocadius *Ravenn.* 327.3
Elias *Regien.* 241.4
Eliseus *Bononien.* 11.30
Elpidius *Regien.* 241.8
Emanuel Fliscus *Imolen.* 640.36
Ennius Philonardus *Feretranus.* 850.33
Philonardus II. *Feretranus.* 850.34
Erchardus *Parmen.* 152.17
Erimannus *Firman.* 689.18
Erminius Valente *Faventinus.* 509.57
Evander *Urbinas.* 785.1
Eubertus *Regien.* 284.52
Everardus *Placentin.* 203.29
Eugenius *Imolen.* 624.8
S. Eusebius *Bononien.* 8.7
Eustachius Locatellus *Regien.* 316.81
Euticus *Faventinus.* 494.12
Exhilaratus *Urbinas.* 785.2
Exuperantius *Ravenn.* 331.20

F

Fabius *Firmanus.* 683.9
Ghisius *Imolen.* 650.61
Guinisius *Raven.* 397.110
Fabritius Marlianus *Placentin.* 232.77
Paulutius *Ferrarien.* 563.81
Maceraten. 746.29
Ursinus *Ariminen.* 437.62
Fatius Sanctorius *Cesenat.* 463.72
Faventius *Regien.* 241.7
S. Faustinus *Bonon.* 8.3
Ioseph Griphonus *Cremen.* 62.7
Federicus *Ariminen.* 425.38
Ferrarien. 544.50
Maceraten. 736.1
Senogall. 870.25. 873.33
de Ballachis *Ariminen.* 424.34
de Madiis *Placent.* 228.59
Manfredus *Faventin.* 504.47
Martinotius *Saffenat.* 676.51
Sfortia *Arimin.* 441.73
S. Felix *Bonon.* 8.8
Ravenn. 342.41
Pisauren. 858.5 & 6
Centinus *Maceraten.* 745.26
Centinus *Tolentin.* 775.2
Perettus *Firman.* 722.65
Tyrannus *Urbinas.* 800.46
Ferdinandus Mellin. *Imolen.* 648.58
Ferrantes Farnesius *Parmen.* 191.57
Flaminius Marcellinus *Cesenat.* 466.81
Flavianus *Cesenat.* 443.10
Florentius *Pisauren.* 858.1
Ravenn. 330.15
Saffenaten. 654.9
B. Florianus *Placentin.* 107.4
Placentin. 198.17
Fortunatus *Popilien.* 598.5
Florus *Adrien.* 402.13
Cesenaten. 445.13. & 446.17.24
Fortunatus de Pellicanis *Saffenat.* 671.37
Fortunetius Vasellius *Ravenn.* 389.92
Franciottus Ursinus *Ariminen.* 438.63
Franciscus *Cesenat.* 452.44
Cervien. 474.23
Pisauren. 859.32. & 860.46
Senogal. 870.28
de Aguzzonis *Favent.* 502.36
Alidosius *Bonon.* 36.91
Angelus de Clarevallensibus *Laop.* 647.23
Antonius Sanvitalis *Urbinas.* 807.59
Azzolinus *Ripanus.* 763.13
Beatini *Comaclen.* 489.46
Blandrata *Favent.* 508.56
de Boatheriis *Comaclen.* 484.19
Branchaleo *Urbinas.* 787.24
Cajetanus *Saffenat.* 676.50
Castillionaeus *Placent.* 229.63
Cenninus *Favent.* 512.60
Cherubinus *Senogal.* 881.57
Chrisolinus *Saffenat.* 676.52
Cinus *Maceras.* 746.28
Ferrarius *Mutinen.* 134.63
de Folianis *Comaclen.* 485.32
Gentilis *Firman.* 712.42
Gherius *Cervien.* 480.55
Gonzaga *Bonon.* 35.88
Guarinus *Imolen.* 645.52
de Lignamine *Ferrar.* 502.63
Maria Ghislerius *Imolen.* 650.63
Henricus *Senogal.* 878.51
Macchiavellus *Ferrar.* 560.76
Merlinus *Cervien.* 480.53
Martellius *Regien.* 317.82
Mellinus *Senogal.* 874.43
Michaelius *Raven.* 388.90
Oricellarius *Pisaur.* 862.57
Paulutius *Saffen.* 664.29
Piccolomineus *Firman.* 719.59
Portius *Cervien.* 476.38
de Richardis *Pisaur.* 862.58
Romelinus *Firman.* 719.61
Sacratus *Cesen.* 465.78
Sperellus *S. Severini.* 789.3
de Silvestris *Senogal.* 870.31
Vinoli *Pisaur.* 859.39
Vitellius *Urbinas.* 804.53
Zanovius *Faven.* 503.43

Fre-

Fredericus *Ravenn.* 359.64 A
Fredulphus *Regien.* 255.36.
S.Fulco Scottus *Placentin.* 222.50
Fulconius *Forosempron.* 827.8
Fulgerius *Bonon.* 14.52
Fulvius Theophilus *Livien.* 587.53

G

GAbriel *Adrien.* 402.17
Gabriel de Benveduto *Forosempron.* 833.29
Gabriel de Gabrieliis *Urbinas.* 798.39
Gabriel Paleottus *Bononien.* 41.97
Galeatius Cervata *Saffenaten.* 672.39
Moronus *Maceraten.* 744.25
Moronus *Tolentin.* 775.1
Gallionistus *Adrien.* 401.1
Galvanus *Forosempron.* 832.23
Gamenulphus *Mutinen.* 100.18
Gandulphus *Regien.* 282.51 B
Gaspar *Imolen.* 641.42
de Gulfis *Callien.* 821.46
Silingardus *Mutinen.* 138.71
Silingardus *Ripan.* 762.46
S.Gaudentius Ariminen. 412.3
Bononien. 11.31
Gebeardus *Ravenn.* 360.67
Gebizo *Cesenaten.* 447.35
Gemerius *Adrien.* 401.5
s. Geminianus *Mutinen.* 76.4.& 82.6.& 91.12
Regien. 243.22
Genesius *Callien.* 820.38
Gentilis *Forosempron.* 832.14
Georgius *Comaclen.* 483.7
Urbin. 790.28
Barni *Placent.* 238.90
Laurus *Ripanus.* 763.16
Gerardus *Bonon.* 10.16. & 17.56. & 18.60.62.
Cesenaten. 458.49
Cervien. 474.24 C
Faventin. 492.10
Firman. 710.37
Ravenn. 372.75
Areostus *Bonon.* 19.63
de Portali *Ariminen.* 427.43
Gerbertus *Ravenn.* 353.62
Germanicus Mantica *Adrien.* 408.5.
Germanus *Bonon.* 11.22
Pisauren. 858.4
Geruntius *Cervien.* 468.1
Ghilinus de Ghilinis *Comaclen.* 486.36
Gibertus *Regien.* 261.40
Ravenn. 363.70
Gisio *Mutinen.* 92.13
Giso *Urbin.* 786.13
Gisus *Firman.* 683.14
Goffredus *Parmen.* 179.40
Gotifredus *Cesenaten.* 446.28
Golfantus *Firman.* 689.19
Gothardus *Regien.* 261.38 D
Gothifredus *Mutinen.* 101.19
Gratianus *Callien.* 811.1
Ferrarien. 535.27
Gratias *Parmen.* 176.33
Saffenaten. 663.26
Senogallien. 870.30
Gratiosus *Parmen.* 144.9
Ravenn. 344.46
Gratus *Popilien.* 598.2
Gravendinus *Ferrarien.* 540.42
Gregorius *Adrien.* 402.12.14.16
Cesenat. 443.7
Mutinen. 82.7.
Popilien. 601.20
Ravenn. 346.50
Andreassus *Regien.* 315.79
Benignius *Callien.* 822.50
de Buchis *Imolen.* 642.44

A Gregorius Cortesius *Urbin.* 79?.44
Griphus *Ferrarien.* 536.31
Grimoaldus *Firman.* 68?.26
Grisforanus *Firman.* 689.22
Grumerius Porta *Placentin.* 210.49
Guadagnus de Majolis *Cervien.* 474.26
Gualderius *Firman.* 689.27
Gualfridus *Forosempron.* 827.9
Gualterius *Faventin.* 500.27
Ravenn. 365.72
Guelphus Belmontius *Popilien.* 601.22
Guido *Callien.* 820.32
Bentivolus *Popilien.* 618.60
de Caminate *Arimin.* 424.33
Guillelmus *Comaclen.* 484.23
Ferrarien. 544.49
Livien. 579.17
Mutinen. 120.39
Ravenn. 373.77
Senogall. 868.16
B *Urbin.* 787.25
Alidosius *Imolen.* 640.34
de Bodio *Regien.* 307.61
Centuaria *Placent.* 230.67
Folian. *Regien.* 306.60
de Mastinis *Callien.* 818.25
Mirolius *Cesenaten.* 459.64
Guinigisus *Popilien.* 599.14

H

HEberardus *Parmen.* 167.26
Hector Molza *Mutinen.* 140.77
Henricus *Bonon.* 18.59
Comaclen. 483.16
Imolen. 624.12. & 628.19
Livien. 579.16.21
Mutinen. 119.33.35
Parmen. 144.2. & 162.23
C *Pisauren.* 859.25. & 860.42
Raven. 362.69
Saffenat. 656.15. & 663.27
Senogall. 868.19
Catalorcius *Regien.* 307.62
a Frata *Bonon.* 19.64
S.Heraclianus *Pisauren.* 858.3
Herbertus *Mutinen.* 115.27
Hercules Rangonius *Adrien.* 405.43
Rangonius *Mutinen.* 135.65
Sacratus *Comaclen.* 488.38
Heribertus *Ravenn.* 360.66
Hermandus *Regien.* 268.43
Hermanus de Branchaleonibus *Imolen.* 640.40
Hermutus *Ravenn.* 355.63
Hernildus *Mutinen.* 97.16
Hieremias *Saffenaten.* 656.17
Hieronymus *Arimin.* 432.49
Imolen. 632.23
Livien. 579.18
D *Parmen.* 144.12
Bassus *Macerat.* 743.18
Boncompagnus *Bonon.* 54.104
Capranica *Firman.* 718.57
Codebò *M. Alti.* 754.24
Regien. 320.89
Columna *Bonon.* 53.102
Corius *Parmen.* 193.61
Dandinus *Imolen.* 643.49
Diedus *Cremen.* 60.1
de Fificis *Arimin.* 425.37
de Mathæis *Firman.* 729.76
Melchiorius *Macerat.* 744.24
Portia *Adrien.* 407.49
Rusticuccius *Senogal.* 877.50
Sanctolini *Cervien.* 480.57
Sanctuccius *Forosempr.* 834.31
Staccolus *Urbinas* 794.34
Valvasorius *Pisaur.* 86?.71

Veral-

Hieronymus Verallus *Popilien.* 614.49 A
Hildebrandus *Mutinen.* 105.22
Hildoardus *Placentin.* 198.20
Hippolytus Ateſtinus *Ferrarien.* 554.67
Ateſtinus *Mutinen.* 134.64
Eſtenſis *Ferrarien.* 556.69
Homodeus *Piſauren.* 860.40
Honerardus *Caſenaten.* 453.45
Honeſtus *Popilien.* 600.16
Ravennas. 351.60
Honoratus *Comaclen.* 483.16
de Honoratis *Urbanien.* 892.1
Horatius Giraldus *Comaclen.* 488.38
Hondedei *Urbanien.* 694.2
Iuſtinianus *Montisfalsi.* 753.4
Marzarius *S. Severini.* 768.1
Montegranellus *Foroſempron.* 838.37
Hubaldus *Faventin.* 500.24
Ravennas. 374.80
Hugo *Callien.* 812.16
Cervien. 468.11 B
Feretran. 845.12
Parmen. 163.24
Piſauren. 859.29
Perleonius *Placent.* 216.46
de Piloſis *Placent.* 228.58
Rangonus *Regien.* 314.77
Hugolinus Aquaviva *Callien.* 818.42
Humbertus *Ariminen.* 419.19
Parmen. 157.20
Humphridus *Ravennas.* 360.68

I

Iacobus *Adrien.* 401.10. & 402.19.
Ariminen. 424.31
Caſenat. 460.58. & 461.60
Cervien. 473.17
Faventin. 494.19. & 500.28
Feretran. 848.27 C
Firman. 713.43
Foroſempron. 832.15
Mutinen. 126.45
Saſſenat. 670.33
Senogallien. 867.14. 868.18. 869.22
de Angelis *Urbinas.* 805.55
Antonius à Turre *Mutinen.* 132.58
Regien. 310.72
de Balardis *Urbinas.* 790.30
Boncambius *Bonon.* 22.66
Boncompagnus *Bonon.* 55.106
Bonus *Leopol.* 856.41
Carafa *Imolen.* 640.35
Diedus *Cremen.* 60.2
Elephantuccius *Caſen.* 466.82
Guidottus *Imolen.* 642.45
Maria Urſinus *Caſen.* 466.83
Melioratus *Firman.* 715.51
Narduccius *Urbinas.* 798.42
de Obiziis *Adrien.* 403.32 D
Comaclen. 484.28
de Oratoribus *Adrien.* 404.36
Pacius *Favent.* 505.49
Palatinus *Livien.* 583.40
Paſſarellus *Arimin.* 436.58
Imolen. 642.45
de Saladinis *Caſenat.* 461.62
Simonetta *Piſauren.* 863.61
Theobaldus *Feretran.* 847.24
Theodulus *Livien.* 588.57
Vannuccius *Arimin.* 434.53
Iannottus Gualterius *Firman.* 729.73
Iaquellus *Maceraten.* 738.8
Ignatius *Caſenat.* 443.3. 8.11
Ildebrandus *Faventin.* 492.11.
de Graſſis *Mutinen.* 118.32
Ingo *Mutinen.* 112.25
Ingonus *Ferrarien.* 532.24

Innocentius *Foroſempron.* 827.1
de Maximis *Popilien.* 616.56
Ioannes *Adrien.* 402.23. 403.28
Ariminen. 418.4.5. 6.8. 419.13.16
Bonon. 8.5.11.43.12.46.48.14.31.18.61.31.82.
Caſenat. 446.22. 447.32. 461.61
Callien. 811.10 812.13
Cervien. 468.4. 475.31
Comaclen. 483.8.11
Ioannes *Faventin.* 498.21. 503.42.
Feretran. 844.4. 845.10. 846.13
Ferrarien. 518.7.13. 526.17. 544.47
Forolivien. 576.8. 577.12
Foropopilien. 599.12. 606.26
Foroſempronien. 827.3. 832.17. 833.26
Imolen. 624.10
Mutinen. 83.10. 106.23
Parmen. 178.39
Placentin. 197.9. 198.14.19. 206.33. 214.45
Ravennas 331.21. 334.23. 337.32. 341.34.35. 343.42. 344.45. 346.52. 351.55.61.
Regien. 243.18
Saſſenaten. 654.10. 660.24
Senogallien. 870.29. 873.34
Urbinas 785.7
Aldobrandinus *Imolen.* 645.53
Andreas de Bociaciis *Mutinen.* 133.61
Cæſius *Cervien.* 477.44
Caligarius *Popilien.* 616.55
Anſelminus *Adrien.* 403.31
Antonius *Parmen.* 187.52
Devia *Arimin.* 441.77
de Graſſis *Favent.* 508.55
Ronchius *Saſſenat.* 672.40
Auguſtinus Marlianus *Regien.* 320.90
Baptiſta Acciajolus *Caſen.* 459.52
Bragadinus *Adrien.* 406.44
Braſchi *Saſſenat.* 676.54
Candiottus *Urbinas.* 806.58
Capranica *Firman.* 718.58
Caſtellius *Arimin.* 436.5
Ferrarius *Mutinen.* 133.62
Groſſus *Regien.* 316.80
Landus *Foroſempr.* 839.42
Lenius *Ferrarien.* 559.74
Millinus *Urbinas.* 794.35
Miſſiroli *Popilien.* 618.62
Rinuccinus *Firmanus.* 728.71
Seghicellus *Favent.* 507.53
de Spiritibus *Caſenat.* 464.74
Torus *Callien.* 823.54
Zecchadorus *Foroſempr.* 859.43
de Benedictis *Piſauren.* 864.68
Bernardinus Scotus *Placent.* 234.82
Bonus de Lutiis *Callien.* 820.37
Borgia *Ferrarien.* 554.66
Bruſatus *Favent.* 501.34
Caffarellus *Livien.* 582.35
de Caminate *Caſenat.* 455.48
Campegius *Bonon.* 40.95
de Camperiis *Placent.* 232.74
Canalius *Foroſemp.* 838.39
Caſimirus Denoff. *Caſen.* 466.84
Clericus *Maceraten.* 744.22
Ioannes Dominicus de Cupis *Adrien.* 406.45
Paraccianus *Senogal.* 881.62
Fontana *Caſenat.* 467.85
Ferrarien. 559.73
Formanus *Firmanus.* 714.50
Franciſcus Ginettus *Firman.* 729.74
de Guidis *Cervien.* 478.52
Lormanus *Feretran.* 850.36
Mazza *Livien.* 587.57
Nigronius *Favent.* 513.63
Paſſioneus *Piſauren.* 864.68
Riccamontius *Cervien.* 481.58
Garſia Mellinus *Imolen.* 646.56
Georgius Mainardus *Ripan.* 763.12
Guidiccionius *Foroſempron.* 835.33

Ioan-

Joannes Jacobus Sclafinatus *Parmen.* 186.50
à Turre *Parmen.* 186.48
Jordanus Sabellus *Bonon.* 23.69
Linatus *S. Domnini.* 70.2
Placent. 236.87
Lucas a Puteo *Regien.* 313.76
Lucidus Palumbara *Pisauren.* 864.69
Meliopatus *Ravennas.* 390.96
de Monte *Callien.* 823.63
Moronus *Mutinen.* 136.67
Mutus *Imolen.* 638.29
de Naso *Bonon.* 24.75
Numajus *Livien.* 581.32
Sassenat. 665.30
de Obiziis *Adrien.* 404.34
de Pananeis *Senegal.* 873.36
Passioneus *Callien.* 825.59
Paulus Savius *Adrien.* 408.53
Petrus Arrivabenus *Urbin.* 795.38
Philippus Neguſantius *Saſſen.* 670.34.
de Placentinis *Cervien.* 474.27
de Podio *Bonon.* 34.86
Porta *Livien.* 580.26
Quirinus *Ferrar.* 544.44
Rasponus *Feralio.* 388.59
della Robbia *Popilien.* 617.57
Rosa *Arimin.* 436.5
Ruphus de Theoduiis *Popilien.* 612.43.
Rusca *Parmen.* 184.42
Salviatus *Ferrarien.* 555.68
Firman. 719.62
Sechanius *Feretran.* 847.22
Stephanus Donghi *Ferrarien.* 562.68
Imolen. 650.62
Ferrerius *Bonon.* 36.90
de Strata *Comacien.* 485.29
Livien. 582.35
de Terma *Favent.* 504.44
de Toſſiniano *Ferrarien.* 551.62
de Traverſariis *Raven.* 351.57
Ventorellus *Caſenat.* 463.70
Uguccionus *Senegal.* 873.40
Vincentius Castellus *Urban.* 894.5
Vitelleſchus *Maceraten.* 739.13
Viventius *Cervien.* 474.29
Urſarola *Cervien.* 469.16
Jocellinus *Ariminen.* 423.25
Jonas *Mutinen.* 97.15
Joſaphat Baptiſtellus *Ripanus.* 763.15
Joſephus *Piſauren.* 858.12
Ferrerius *Urbin.* 802.48
Joſeph Grandemaria *Placent.* 238.89
Olgiatus *Parmen.* 193.64
Iſaac *Adrien.* 401.11
Iſidorus *Caſenaten.* 445.2
Cervien. 476.37
della Robbia *Popilien.* 617.58
S. Iucundus *Bononien.* 11.14.
Julianus *Bonon.* 10.15.11.24
Placentin. 199.24
Popilien. 611.41
Roboreus *Bonon.* 35.89
Julius *Adrien.* 402.40
Ferrarien. 517.2
Piſauren. 859.35
Cæſar Borea *Comacien.* 489.43
Cæſar Salacinius *Ariminen.* 439.69
Cananus *Adrien.* 406.47
Cananus *Mutinen.* 138.70
Caſtellanus *Callien.* 825.63
Maſettus *Regien.* 318.84
Monterentius *Faventin.* 511.58
Pariſanus *Ariminen.* 436.66
Piazza *Faven.* 513.65
Roboreus *Ravenn.* 394.104
Roboreus *Urbin.* 799.45

A

B

C

D

Julius della Roſa *S. Domnini.* 72.9
Simonetta *Piſauren.* 864.62
Juo *Placintin.* 168.37
Iunta *Piſauren.* 859.37
Iuſtinianus *Bonon.* 11.26
Juſtinus *Ferrarien.* 526.16
Juſtus *Faventin.* 492.3
Firman. 682.7

L

Lelius Pius de Rotellis *Saſſenat.* 672.43
Lambertus *Bononien.* 16.54
Lambertus *Parmen.* 145.14
Landulphus *Ferrarien.* 535.30
Lanfranchus *Parmen.* 172.26
Lanfredus *Popilien.* 601.21
Latinus Urſinus *Urbin.* 793.32
Laurentius *Saſſenaten.* 654.3.
Piſauren. 858.14.
Azzolinus *Ripan.* 762.8
de Ballachis *Ariminen.* 424.34
Campegius *Bonon.* 37.93
Campegius *Caſenaten.* 466.79
Campegius *Cervien.* 477.47
Campegius *Senegall.* 879.55
Capoferrus *Piſauren.* 861.53
Fabri *Sempronien.* 839.44
Landus *Foroſempron.* 838.40
Laurettus *Adrien.* 406.48
Lentius *Firman.* 721.64
Magalottus *Ferrarien.* 559.75
Pinotus *Regien.* 309.68
Riccius *Senegall.* 874.41
Roverella *Ferrarien.* 553.64
Lazarus de Racancllis *Urbin.* 795.36
Lealis Malateſta *Ariminen.* 429.46
de Malateſtis *Piſauren.* 860.44
Leander Pius Rotellus *Saſſenaten.* 675.44
Leo *Adrien.* 401.2
Cervien. 468.6
Faventin. 492.6. 494.15
Ferrarien. 517.3.518.11.532.23
Ravenn. 343.44
Leodoindus *Mutinen.* 97.17
Leonardus *Caſenat.* 447.39.454.47
Medices *Livien.* 585.45
de Phyſicis *Firman.* 714.49
Leontius *Favent.* 492.4
Urbin. 785.2
Leopardus *Foroſempronien.* 827.2
Leto *Caſenaten.* 452.40
Liberius *Raven.* 328.9.330.13.16
Libertus *Firman.* 689.28
Lithus Alidoſius *Imolen.* 639.33
Lituardus de Cervatis *Callien.* 819.28
Lobianus *Firmanus.* 683.21
Lopicinus *Mutinen.* 83.11
Lotharius della Toſa *Faventin.* 501.31
Lucas *Feretran.* 847.20
Antonius Colombonus *M. Alti.* 754.8
Mellinus *Feretran.* 850.30
Torrigianus *Raven.* 396.108
Lucidus *Cervien.* 468.7
Lucius *Caſenat.* 460.57
Saxus *Ripan.* 760.1
Ludovicus *Callien.* 821.47
Firman. 719.60
Regien. 285.53
de Graſſis *Arimin.* 434.54
Ludoviſius *Bonon.* 53.101
Maſdoni *Mutinen.* 140.79
de Piranno *Livien.* 583.37
Saregus *Adrien.* 407.50
Scarampus *Bonon.* 33.84
Simonetta *Piſauren.* 863.60
Vanninus de Theodolis *Popilien.* 615.52
Luminoſus *Bonon.* 11.27

Luitulphus *Callien.* 812.14 A
Lupinus *Regien.* 243.19
Lupo *Saſſenaten.* 654.7
Lupus *Firman.* 683.13
Luſus *Bonon.* 10.18

M

MAgnus *Popilien.* 598. 8
Mailocus *Popilien.* 598. 6
Mainardinus *Imolen.* 632.24
Majoranus *Placentinus.* 197. 5
Maladuſius Eſtenſis *Comaclen.* 486.34
Malateſta Baleonus *Piſauren.* 864.67
Mancinus *Caſenaten.* 452.42
Mannatius *Caſen.* 447.31
S. Marcellinus *Ravenn.* 328.11
Marcellus *Bonon.* 10.11
Marcellus *Caſenat.* 446.10
Marcellus *Ferrarien.* 518.8 B
Marcellus *Cervinus Regien.* 315.78
Marcellus Duratius *Favent.* 513.64
Marcus *Callien.* 812.15
Marcus *Popilien.* 610.38.39
Marcus *Saſſenat.* 670.31
Marcus Antonius Bragadinus *Cremen.* 61.4
Marcus Ant. Coccinus *Imolen.* 649.60
Marcus Ant. del Giglio *Livien.* 587.51
Marcus Ant. Gozzadinus *Faventin.* 511.59
Marcus Battaglini *Caſenat.* 467.86
Marcus Gallio *Arimin.* 441.75
Marcus Roncionius *Urbin.* 786.22
Marcus Vigerius *Senogallien.* 877.48.49
M. Antonius Zolius *Cremon.* 62. 6
Marianus *Urbin.* 785. 4
Marianus Farinata *Livien.* 583.38
Saſſenat. 671.36
Marinianus *Ravenn.* 339.33
Marinus Sabellus *Ferrarien.* 518.14
Marinus de Tocco *Maceraten.* 739.11 C
Marius Theodulus *Imolen.* 649.59
S. Martianus *Ravenn.* 327. 4
Martinus *Adrien.* 404.39
Martinus *Bonon.* 11.37.40
Martinus *Callien.* 812.12
Martinus *Ferrarien.* 518.10.532.22
Martinus *Mutinen.* 110.38
Martinus *Parmen.* 177.34
Martinus *Ravenn.* 344.48
Martinus *Saſſenaten.* 656.13
Matthæus *Cervien.* 474.21
Faventin. 501.32
Livien. 582.33
Urbin. 790.27
Pius *Mutinen.* 225.41
Urſinus *Imolen.* 639.30
S. Maurelius *Ferrarien.* 518.12
S. Maurelius *Imolen.* 623. 3
Mauritius *Placentin.* 210.40
Regien. 243.17 D
Maurus *Caſenat.* 446.16.26
Placentin. 197.3.199.11
Ravenn. 341.37
Senogall. 867. 5
Maximianus *Ravenn.* 335.29
Maximinus *Leopolit.* 844. 3
Maximus *Piſauren.* 858. 7
Senogallien. 867. 4
Maynardinus *Adrien.* 404.33
de Contrariis *Comaclen.* 485. 31
B. Maynardus *Urbin.* 785.11
S. Mercurialis *Forolivien.* 574. 1
Michael *Caſenaten.* 452.43
Comaclen. 483.15
Piſauren. 859.20
Angelus Tontus *Caſenaten.* 464.77
Marlianus *Placentin.* 232.75
Monaldus *Ariminen.* 419.18
Monaldus *Foroſempron.* 827.11.832.16
Morandus *Callien.* 816.23
Imolen. 624.14
Moyſes *Ravenn.* 368.73
Mutius Dandinus *Senogallien.* 881.61

N

NAtalis *Caſenaten.* 443.5.443.14
Neodebertus *Regien.* 247.25
Neon *Ravenn.* 331.19
Neſtor *Imolen.* 623.41
Malvaſia *Piſauren.* 862.54
Nicolaus *Ariminen.* 419.15
Firman. 713.46
Imolen. 640.39
Foroſempron. 827.10
Maceraten. 737.4.6.738.10
Piſauren. 859.30.860.43
Albergatus *Bonon.* 31.83
Bonon. 53.103
Amidarius *Placent.* 232.73
Aragonia *Ripan.* 761. 3
de Arcano *Comaclen.* 489.45
Ardinghellus *Foroſempron.* 837.34
de Aſtis *Maceraten.* 739.15
Bajardus *Mutinen.* 131.55
a Balneo *Senogallien.* 881.58
Brautius *Saſſenaten.* 675.46
Canalius *Ravenn.* 388.91
Capranica *Firman.* 717.55
Caranza *S. Domnini.* 72. 8
Fliſcus *Ravenn.* 391.100
Gaddius *Firman.* 720.63
Maltraverſus *Regien.* 303.59
de Marciariis *Callien.* 820.36
Maria Eſtenſis *Adrien.* 405.41
Robertus *Ferrarien.* 548.60
Rodulphus *Imolen.* 643.48
Rodulphus *Livien.* 586.46
Sandonninus *Mutinen.* 132.60
de Ubertinis *Faventin.* 503.39
Urſinus *Ripan.* 763.10

O

OCtavianus *Callien.* 819.26
Pratus *Popilien.* 618.59
Ubaldinus *Bonon.* 21.65
Bonon. 22.67
Octavius Accoramboniius *Urbin.* 803. 50. & *Foroſempron.* 838.38
Bandinus *Firman.* 726.68
Cæſius *Cervien.* 476.43
Piccinardi *Regien.* 320.92
Sanctacrucius *Cervien.* 477.46
Odoardus Gualandus *Caſenaten.* 464.75
Oddo *Caſenaten.* 447.38.452.41
Foroſempron. 832.24
Urbin. 786.16
Columna *Urbin.* 788.26
Olderitus *Firman.* 689.24
Oldo *Imolen.* 624.15
Oldrandus *Ferrarien.* 517. 1
Oliverius *Maceraten.* 737. 5
Caraffa *Ariminen.* 437.59
Opizzo Eſtenſis *Mutinen.* 139.75
Sanvitalis *Parmen.* 173.22
Sanvitalis *Ravenn.* 382.86
Opizzus *Ariminen.* 420.20.421.21.40
Oroſius *Senogall.* 867.12
Othobonus de Carreto *Ferrarien.* 545.51
Otholinus *Adrien.* 402.21

P

Pacatius Comaclen. 482.1
Pacificus Trasius Callien. 825.60
Pacius Comaclen. 484.21
Papinianus Roboreus Parmen. 180.41
Papyrius Picedus S. Domnini. 68.1
Picedus Parmen. 191.58
Sylvester Maceraten. 746.27
Paris de Grassis Pisauren. 863.60
Passinus Callien. 811.8
Firman. 683.10
S.Paternianus Bonon. 10.12
Paulinus Senogallien. 867.7
Paulus Adrien. 401.3.
Cervien. 475.33
Faventin. 492.9
Forosempron. 835.32
Livien. 580.29
Imolen. 624.11
Placentin. 202.27
Regien. 250.33
Aemilius Joanninus Montisalti. 751.1
Æmilius Sanctorius Urbinat. 803.51
de Alexandris Leopolit. 850.32
Aresius Placent. 234.83
Cæsius Cervien. 476.42
Coccapanius Regien. 319.87
Ferrantes Casenaten. 462.66
Leonius Ferrarien. 558.73
Marius de Ruvere Callien. 824.55
Ursinus Montisalti. 753.3
Paulutius Alterius Raven. 397.109
Pellegrinus Bertachius Mutinen. 139.73
Adrien. 402.20
Pisauren. 859.27
Regien. 249.29
Pertinax Ravenn. 344.49
Petrochinus Casalefchus Ravenn. 389.93
S.Petronius Bonon. 99
Regien. 261.39
Petrus Adrien. 401.9.9.402.18
Bonon. 11.20.35.41.12.47
Casenaten. 446.25
Callien. 819.30.820.33
Cervien. 468.9
Faventin. 494.14.18
Feretran. 834.7
Firman. 695.30.703.34.710.38
Forosempron. 827.4.832.19
Livien. 577.9
Imolen. 624.9
Maceraten. 737.2
Mutinen. 83.9
Parmen. 144.5.13
Pisauren. 859.18.23.36.38
Placentin. 208.35
Popilien. 600.17.607.30.31
Ravenn. 331.18.334.24.337.31
Regien. 255.37.299.58.307.64
Senogallien. 867.10
Urbin. 785.6.786.12.17
Accoltus Ravenn. 393.101
Aldobrandinus Ravenn. 395.106
Aleotus Livien. 586.48
Alexander Procaccini Ripan. 763.14
Amelius Senogallien. 873.39
Andreas Gambarus Faventin. 505.50
Antonius Consalutius Callien. 821.42
Barbus Cervien. 475.36
Barusius Urbanien. 894.3
Bojardus Ferrarien. 548.51
Bojardus Mutinen. 131.54
Bonaventura Casenat. 466.80
Bonus Comaclen. 484.27
Cartularius Feretran. 855.37
S.Petrus Chrysologus Ravenn. 333.22
A Petrus de Coconate Placentin. 229.62
Dinus Firman. 727.70
Emmus Cremensis. 61.3
Filargus Placentin. 230.68
de Flisco Cervien. 476.41
Maceraten. 742.16
Griphus Livien. 584.43
de Hondedeis Imolen. 641.41
Maynerius Placentin. 230.69
de Melioratis Firman. 714.51
Mentius Casenaten. 463.71
Monicellus Comaclen. 483.17
Opizzo Sanvitalis Parmen. 178.37
de Pago Faventin. 503.40
Petrutius Popilien. 613.47
de Stagno Ferrarien. 547.56
Valerius Martorellus Leopolit. 856.43
S.Philemon Casenaten. 442.1
Philiasius Roverella Raven. 391.99
S.Philippus Firman. 682.3
B Firman. 689.21.707.36.710.39
Forosempron. 832.20
Mutinen. 125.44
Parmen. 144.1
Senogall. 869.23
de Antella Ferrarien. 546.54
Antonius Gualterius Imolen. 650.66
Bilius Callien. 825.58
Calandrinus Bonon. 35.87
Caraffa Bonon. 27.78
Carolus Spada Pisauren. 874.63
Casonus S. Domnini. 71.5
de Contronibus Urbin. 795.37
Fontana Ferrarien. 542.43
Fontana Ravenn. 380.84
Fulgosus Placentin. 226.54
de Roccabella Maceraten. 744.23
Sega Placent. 235.85
Sega Ripan. 701.2
de Turre Adrien. 408.57
Zobolus Comaclen. 486.33
C Picininus Ravenn. 377.81
Pileus de Prata Ravenn. 389.94
Pinus Cervien. 475.32
Pius Parmen. 144.8
Placentinus Placent. 198.18
Placidus Placentin. 197.7
Podius Callien. 811.4
Podus Placentin. 200.25
Pompejus Cornazanus Parmen. 192.60
Pomponius de Nobilib. Ripan. 762.6
Spretus Cervien. 480.54
Presbyter Ferrarien. 539.34
Firman. 695.31
S.Probus Ravenn. 328.7
Probus Ravenn. 330.14
S.Proculus Ravenn. 328.6
S.Projectus Imolen. 623.2
S.Prosper Regien. 241.9
Prothasius Regien. 241.1
D Pyrrhus Gonzaga Mutinen. 135.66

Q

Qviricus Calliensis. 812.17

R

Raguel Pisauren. 858.11
Rambertus Faventin. 495.20
Raphael de Alexiis Sassenaten. 672.42
Petrutius Popilien. 613.46
Raimbaldus Imolen. 639.31
Raymundus Ferretus Raven. 397.111
Raynaldus Firman. 705.35
Livien. 580.22
Concoregius Ravenn. 382.87
Estensis Regien. 319.88

Raynerius *Callien.* 812.18 A
Pisauren. 858.15
Placentin. 227.56
Urbin. 786.15
Scottus *S. Domnini.* 71.4
Ubertius *Arimin.* 421.22
Raynutius Baschius *Senogallien.* 881.60
Farnesius *Bonon.* 40.96
Farnesius *Ravenn.* 393.103
Remigius *Comaclen.* 484.22
Reparatus *Ravenn.* 342.38
Ribaldus *Mutinen.* 118.31
Richardus *Firman.* 711.49
Forosempron. 832.13
Ravenn. 364.71
Campanus *Placent.* 208.36
Ricciardellus de Caminate *Livien.* 579.14
Richelinus *Livien.* 579.19
Rivaldinus *Popilien.* 606.28
Robertus *Faventin.* 494.16
Feretran. 846.14.17 B
Popilien. 607.34
Regien. 248.27
Adimarius *Feretran.* 848.28
Fontana *Mutinen.* 140.76
de Resinella *Popilien.* 607.35
Saxatellus *Pisauren.* 864.64
Rodulphus *Callien.* 811.6
Imolen. 624.17
Livien. 579.20.580.24
Senogallien. 874.38.878.52
Paleottus *Imolen.* 648.57
Pius *Faventin.* 505.51
Roellus de Roellis *Forosempron.* 833.25
Rogerius *Forolivien.* 576.6
Caccia *Placentin.* 228.61
de Todinis *Callien.* 819.29
Rolandus *Feretran.* 845.11.846.16
Romanus *Bononien.* 11.34
Cesenaten. 446.23
Faventin. 492.7 C
Ravenn. 330.53
Rotlandus *Faventin.* 500.25
Ferrarien. 533.26.540.41
de Scarampis *Regien.* 308.66
Rotfredus *Regien.* 249.31
Ruphinus *Ariminen.* 423.26
S. Ruphinus *Saffenaten.* 654.2
Saffenaten. 619.23
S. Ruphillus *Popilien.* 594.1
Rusticus *Cervien.* 469.15

S

SAbinus *Placentin.* 196.1
Popilien. 598.3
Sacramorus de Sacramoris *Parmen.* 186.49
de Sacramoris *Placent.* 232.76
Salvus *Pisauren.* 859.34
Samuel *Ferrarien.* 535.28
Senogallien. 867.8 D
Sanctinus *Regien.* 241.5
Scaramucia Trivultius *Placentin.* 234.80
Scarpetta de Ordelafis *Livien.* 581.31
Schiatta Ubaldinus *Bonon.* 22.68
Scipio Burghesius *Bononien.* 53.95
de Mainentibus *Mutinen.* 131.57
Sanctacrucius *Cervien.* 477.45
Sebastianus *Cesenaten.* 462.65
Pighinus *Adrien.* 408.46
Podius *Ripan.* 762.7
Seraphinus Tavaccius *Regien.* 309.69
Sergius *Cesenaten.* 447.30
Foropilien. 600.18
Ravenn. 343.43
Severus *Bononien.* 12.44
S. Severus *Cesenaten.* 443.12
Ravenn. 329.12
Severus *Senogallien.* 867.11
Seufridus *Placentin.* 197.10.202.26
Sifredus *Regien.* 280.47
Sigefredus *Regien.* 277.45
Sigifredus *Bonon.* 17.51
Parmen. 155.18
Parmen. 160.21
Placentin. 206.34
Regien. 248.28
Sigismundus *Senogallien.* 866.3.870.26
ex Comitibus isaei *Comaclen.* 489.45
Zannetinus *Firman.* 723.67
Sigulphus *Placentin.* 206.32
Silvester Casa *Faventin.* 503.41
Silvinus *Placentin.* 197.8
Simeon *Cervien.* 469.14
Ravenn. 377.82
Aleotus *Livien.* 586.49
Bonadies *Ariminen.* 437.61
Bonadies *Imolen.* 643.46
de Paganis *Livien.* 581.30
Paulus de Crispignis *Callien.* 820.40
Salterellus *Comaclen.* 484.26
Salterellus *Parmen.* 180.42
de Vigilantibus *Senogall.* 874.42
Sinibaldus *Imolen.* 638.27
Sixtus de Vicedominis *Mutinen.* 137.69
Solon Barazacharius *Adrien.* 402.24
Stemnio *Ariminen.* 411.2.
Stephanus *Ariminen.* 418.7.419.12
Cervien. 468.5
Comaclen. 482.5
Feretran. 844.2
Ferrarien. 539.37
Pisauren. 859.22
Popilien. 598.7
Regien. 243.10
Saffenat. 654.5
Agonettus *Bononien.* 23.72
Beronus *Faventin.* 501.35
Folgianus *Mutinen.* 140.80
Taberna *Parmen.* 187.51
Superantius *Adrien.* 403.25
Comaclen. 484.18
Lambertuccius *Cervien.* 474.25
Syrus *Placentin.* 197.11

T

TAuzus *Regien.* 270.44
S. Tertullianus *Bonon.* 10.13
Teupertus *Popilien.* 600.15
Thaddaeus *Livien.* 580.23
Popilien. 606.29
Aloysius de Verme *Ferrarien.* 564.82
Imolen. 650.65
Theobaldus *Cervien.* 469.12
Comaclen. 484.24
Ferrarien. 539.35.540.39
Placentin. 218.47
Popilien. 608.36
Sessius *Regien.* 310.71
Theodinus *Adrien.* 401.3
Imolen. 631.20
Senogall. 870.27
Theodoricus *Cervien.* 473.20
Faventin. 500.23.29
Ravenn. 377.83
Senogallien. 867.15
Urbinas. 785.9
Pius *Faventin.* 507.52
Theodorus *Bononien.* 10.17.11.19.39
S. Theodorus *Mutinen.* 82.5
Forolivien. 576.2
Theodosius *Firman.* 683.15
Ravenn. 342.39
Regien. 243.12
Theseus de Cupis *Maceraten.* 743.19.
Theudicius *Firmanus.* 682.6
Theuzo *Urbinas.* 785.10

Tho-

Thomas *Bononien.* 34.85
Cervien. 473.19.
Imolen. 637.25
Pisauren. 859.31
Placentin. 198.21
Regien. 243.19.
de Albiziis *Callien.* 822.51
de Aste *Livien.* 584.42
Bettinus *Livien.* 580.25
Thomas Carpineus *Arimin.* 441.74
Casellius *Popilien.* 615.51
Cataneus *Cervien.* 476.40
Lilius *Placentin.* 235.84
Maria Morelli *Urbinas.* 807.60
de Marzapiscibus *Ferrarien.* 547.59
de Murro *Cesenaten.* 458.50
Perendulus *Ravenn.* 390.97
Rettanus *Adrien.* 408.51
Ruffus *Ferrarien.* 565.83
Saladinus *Parmen.* 193.63
Sferratus *Callien.* 820.34
Thomasinus *Maceraten.* 739.14
Thomasinus *Urbin.* 790.29
Torellus *Livien.* 589.60
Turchius *Comaclen.* 486.35
Ubaldinus *Imolen.* 638.26
de Vincentiis *Pisauren.* 851.62
Tiberius Mandosius *Montisfalti.* 752.2
Timocrates Alogsius *Callien.* 825.57
Titus Novellus *Adrien.* 404.38
Tobias *Parmen.* 144.7
Transmundus *Senogall.* 868.17.20
Troilus Boncompagnus *Ripan.* 761.4

V

VAlerianus *Ravenn.* 344.47
Valpertus *Firman.* 683.12
Varinus *Mutinen.* 109.24
Vasinus Malabaila *Placentin.* 233.79
Ubaldus *Cervien.* 473.18
Foropopilien. 607.32
Ubertellus *Popilien.* 602.23
Ubertus *Ariminen.* 419.17
Firman. 687.16
Forolivien. 576.7
Sassenaten. 655.12.657.20
de Avocatis *Placentin.* 218.57
Pappafava *Adrien.* 408.51
Placentinus *Bonon.* 23.70
Zagnus *Placentin.* 229.64
Venantius *Senogall.* 866.1
Ventura de Abbatibus *Popilien.* 611.40
Veranus *Cesenaten.* 443.9
Ugo *Cesenaten.* 437.36
Faventin. 494.13
Ferrarien. 540.40
Firman. 689.23.700.33
Mutinen. 119.34
Urbin. 786.14
Robertius *Adrien.* 403.30
Ugolinus *Ariminen.* 423.29
Faventin. 501.33
Popilien. 607.33
Forosempronien. 832.22
Senogall. 873.32.35
Malabranca *Ariminen.* 428.45
de Rubeis *Parmen.* 180.43
Sessius *Regien.* 309.70
Uguccio *Ferrarien.* 540.38. 544.46
Sassenaten. 663.28
Viator *Ferrarien.* 526.20
Vibertus *Mutinen.* 115.25
Vicedominus de Cassadochis *Placentin.* 222.51
S. Vicinius *Sassenaten.* 652.1
Victor *Bononien.* 11.29.18.58
Cesenaten. 462.64
Ferrarien. 518.9
Placentin. 196.1
Ravenn. 535.28
Victorinus *Firman.* 682.5
Vido *Ferrarien.* 535.29
Imolen. 624.13
Maceraten. 737.3
Mutinen. 103.21
Pisauren. 859.24
Placentin. 20.30.208.38
Ravenn. 373.76
Sassenaten. 661.25
Urbinas. 786.18
Abaisius *Ariminen.* 425.39
Abaisius *Ferrarien.* 545.53
Abaisius *Ravennas.* 388.89
Abaisius *Regien.* 307.63
Ascanius Sforzia *Parmen.* 189.55
Baisius *Ferrarien.* 547.58
de Baisio *Mutinen.* 130.52
Boncherius *Callien.* 821.42
Gennarius *Cervien.* 474.22
de Guiscis *Mutinen.* 129.48
de Pileo *Ferrarien.* 545.52
Robertus *Regien.* 307.65
Vincentius *Comaclen.* 482.2
Forolivien. 576.4
Caballus *Popilien.* 618.61
Carafa *Ariminen.* 437.60
Herculanus *Imolen.* 645.54
Vindemialis *Placentin.* 197.12
Vindicius *Placentin.* 211.42
Virginius *Ferrarien.* 518.5
Vitalis *Adrien.* 402.15
Bononien. 11.35
Cesenaten. 460.55
Comaclen. 482.3
Faventin. 492.5
Vitellotius Vitellius *Imolen.* 644.51
Viticanus *Callien.* 811.2
Vivianus *Faventin.* 500.30
Uldaricus *Firman.* 689.20
Ulysses Josephus Gozzadinus *Imolen.* 650.67
Ursinus *Ripan.* 763.11
Volmarus *Regien.* 280.50
Urbanus Vigerius *Senogallien.* 877.49
Ursicinus *Ravenn.* 335.27
Ursus *Bonon.* 11.42
Faventin. 502.38
Ravenn. 331.17
de Afflicto *Popilien.* 609.37
Uvaltonus *Arimin.* 419.14
Uvidiboldus *Parmen.* 145.15
Uvillelmus Alidosius *Cervien.* 475.30

Z

S. ZAma *Bononien.* 7.1

INDEX COGNOMINUM OMNIUM EPISCOPORUM SINGULARUM CIVITATUM,

Qui in hoc Secundo Tomo Italiæ Sacræ continentur ordine Alphabetico descriptus.

Prior numerus Columnam, Secundus numerum Marginalem notat.

A

A Baisius Vido *Ariminen.* 425.39
Ferrarien. 545.53.547.58
Ravennas. 388.89
Vido *Regiensis.* 307.63
De Abbatibus Ventura *Popilien.* 611.40
Acciajolus Albertus *Bononien.* 24.73
Jo. Bapt. *Cesenaten.* 459.52
Accoltus Benedictus *Ravenn.* 393.102
Petrus *Ravenn.* 393.101
Accorambonius Octavius *Urbin.* 803.50
Octavius *Forosempron.* 838.38
Accorsellus Benedictus *Sassenaten.* 670.32
Adimarius Nicolaus *Placent.* 233.73
Robertus *Feretran.* 848.28
De Afflicto Ursus *Popilien.* 609.37
Agonettus Stephanus *Bonon.* 23.72
De Aguzzonis Franciscus *Favent.* 502.36
Ala Benedictus *Urbin.* 803.49
Albergatus Nicolaus *Bonon.* 31.83.53.103
De Albizzis Thomas *Callien.* 822.51
Aldobrandinus Joannes *Imolen.* 645.53
Petrus *Ravenn.* 395.106
Alcotus Petrus Joan. *Livien.* 586.48
Simon *Livien.* 586.49
De Alexandris Paulus *Feretran.* 850.32
De Alexiis Raphael *Sassenaten.* 672.42
Allardus Bonifacius *Adrien.* 408.54
De Alidosiis Alidosius *Ariminen.* 425.40
Alidosius Franciscus *Bonon.* 36.91
Guillelmus *Imolen.* 640.34
Lithus *Imolen.* 639.33
Vvillelmus *Cervien.* 475.30
Aloysius Timocrates *Callien.* 825.57
Alterius Paulutius *Raven.* 797.104
De Alumno Daniel *Livien.* 583.39
Daniel *Sassenaten.* 671.35
Amelius Petrus *Senogallien.* 873.39
Andreatius Gregorius *Regien.* 315.79
De Angelis Jacobus *Urbin.* 805.55
De Ansaldis Ansaldus *Senogallien.* 879.53
Anselmus Albertus *Parmen.* 178.36
Anselmus Joannes *Adrien.* 403.31
Antella Philippus *Ferrarien.* 546.54
Antonellus Antonius *Urbanien.* 894.4
Aquaviva Ugolinus *Callien.* 818.42
Aragonia Nicolaus *Ripan.* 761.3
De Arcano Nicolaus *Comaclen.* 489.45
Ardinghellus Aloysius *Forosempron.* 838.35
Nicolaus *Forosempron.* 837.34
Areostus Gerardus *Bonon.* 19.63
Aresius Paulus *Placent.* 234.83
Arigonius Antonius *Ripan.* 763.9
A Arlottus Bonifacius *Regien.* 313.75
Arrivabenus Joan. Petrus *Urbin.* 795.38
De Aste Thomas *Livien.* 584.42
De Astis Nicolaus *Maceraten.* 739.15
Atestinus Aldobrandinus *Mutinen.* 130.51
Aloysius *Ferrarien.* 557.70
Hippolytus *Mutinen.* 134.64
Hippolytus *Ferrarien.* 454.67
Avius Alexander *S. Severini.* 769.6
Pisauren. 864.62
De Avocatis Ubertus *Placent.* 228.57
Auxolettus Albertus *Imolen.* 632.22
Azzolinus Decius *Cervien.* 477.48
Franciscus *Ripan.* 763.13
Laurentius *Ripan.* 762.8

B

B Baduarius Albertus *Cremen.* 62.5
De Baisio Vido *Mutinen.* 130.52
De Balardis Jacobus *Urbin.* 790.30
Balbus Bernardus *Favent.* 500.22
Baleonius Angelus *Maceraten.* 738.9
Baleonus Malatesta *Pisauren.* 864.67
De Ballachis Federicus *Ariminen.* 424.34
Laurentius *Ariminen.* 424.34
Balneo Nicolaus *Senogal.* 881.58
Bandellius Bandellus *Ariminen.* 430.48
Bandinus Octavius *Firman.* 726.68
Baptistellus Josaphat *Ripan.* 763.15
Barazachasius Solon *Adrien.* 402.24
Barberinus Antonius *Senogallien.* 879.54
Barbus Petrus *Cervien.* 475.36
Barni Georgius *Placent.* 238.90
Bartolellus Cæsar *Livien.* 588.56
Barusius Petrus *Urbanien.* 894.3
Baschius Raynutius *Senogal.* 881.60
Bassus Hieronymus *Macerat.* 743.18
C Batteglini Marcus *Cesenat.* 467.86
Beatini Franciscus *Comaclen.* 489.46
Bellincini Alphonsus *Callien.* 826.65
Augustus *Regien.* 320.91
Belmontius Guelphus *Popilien.* 691.22
Belluccius Bernardinus *Feretran.* 856.42
Benedictus Cæsar *Pisauren.* 864.65
De Benedictis Joannes *Pisauren.* 861.50
Benignius Gregorius *Callien.* 822.50
Bentivolus Guido *Popilien.* 618.60
De Benveduto Gabriel *Forosempron.* 833.29
Beronus Stephanus *Favent.* 501.35
Bertachius Pellegrinus *Mutinen.* 139.73
Bettinus Thomas *Livien.* 580.25
Bevilaqua Bonifacius *Cervien.* 477.51
Bilius Philippus *Callien.* 825.58

Blan-

Blandrata Franciscus *Favent.* 508.56
De Boatheriis Franciscus *Comaclen.* 484.19
De Bociaciis Joan. Andreas *Mutinen.* 133.61
De Bodio Guillelmus *Regien.* 307.61
Bojardus Carolus *Mutinen.* 131.56
Nicolaus *Mutinen.* 131.55
Petrus *Mutinen.* 131.54
Petrus *Ferrarien.* 548.51
Bonadies Simon *Ariminen.* 437.61
Simon *Imolen.* 643.46
De Bonavalle Bernardinus *Ariminen.* 428.44
Bonaventura Petrus *Cesenaten.* 468.80
Boncambius Jacobus *Bononien.* 22.66
Bòncherius Vido *Callien.* 821.43
De Bonchristianis Albertus *Comaclen.* 485.30
Albertus *Livien.* 582.34
Boncompagnus Troilus *Ripan.* 761.4
Jacobus *Bonon.* 55.106
Christophorus *Ravenn.* 394.104
Hieronymus *Bonon.* 54.104
Bonus Jacobus *Comaclen.* 484.27 *Leopol.* 856.41
Boreas Julius Cæsar *Comaclen.* 489.43
Borghisinus Benvenutus *Adrien.* 403.26
Borgia Joannes *Ferrarien.* 554.66
Boschettus Albertus *Mutinen.* 124.40
Bartholomæus *Mutinen.* 125.43
Bonadamus *Mutinen.* 129.46
Bovius Carolus *Sassenaten.* 676.48
Bragadinus Jo. Bapt. *Adrien.* 406.44
Marcus Antonius *Cremen.* 161.4
Branchaleo Franciscus *Urbin.* 787.24
Branchaleo Hermanus *Imolen.* 640.40
Brandata Christophorus *Senegall.* 876.46
Braschi Jo. Baptista *Sassenat.* 676.54
Brautius Nicolaus *Sassenat.* 675.46
Brusatus Joan. *Favent.* 501.34
De Buchis Gregorius *Imolen.* 642.44
Burghesius Scipio *Bonon.* 52.99

C

Caballus Vincentius *Popilien.* 618.61
Caccia Bartholomæus *Placent.* 232.71
Caccia Rogerius *Placent.* 228.61
Cæsius Angelus *Ariminen.* 440.72
Jo. Andreas *Cervien.* 477.44
Octavius *Cervien.* 476.43
Paulus *Cervien.* 476.42
Caffarellus Joan. *Livien.* 584.36
Cajetanus Franciscus *Sassenat.* 676.50
Calandrinus Philippus *Bonon.* 35.87
Caligarius Jo. Andreas *Popilien.* 616.55
De Calvis Alexander *S. Severini.* 60.7
Atonius *Imolen.* 640.37
De Caminate Guido *Ariminen.* 424.33
Joan. *Cesenat.* 455.48
Ricciardellus *Livien.* 579.14
Camisatus Dominicus *Cesenaten.* 463.69
Campanus Richardus *Placent.* 208.36
Campegius Alexander *Bonon.* 39.94
Joan. *Bonon.* 40.95
Laurentius *Bonon.* 37.93
Laurentius *Cesenaten.* 466.79
Laurentius *Cervien.* 477.47
Laurentius *Senegall.* 879.53
De Camperiis Joan. *Placent.* 232.74
Canalius Joannes *Forosempron.* 838.39
Nicolaus *Ravenn.* 388.91
Cananus Julius *Mutinen.* 135.70
Iulius *Adrien.* 406.47
Candiottus Jo. Baptista *Urbinat.* 806.58
Candulphus Bartholomæus *Favent.* 503.46
De Canonicis Baptista *Favent.* 504.48
Caposerrus Laurentius *Pisauren.* 861.53
Capponius Aloysius *Ravenn.* 395.108
Capra Aloysius *Pisauren.* 862.56
Capranica Angelus *Firman.* 716.58
Dominicus *Firman.* 715.53

A Hieronymus *Firman.* 718.57
Jo. Bapt. *Firman.* 718.58
Nicolaus *Firman.* 717.55
Caraffa Jacobus *Imolen.* 640.35
Vincentius *Ariminen.* 437.62
Oliverius *Ariminen.* 437.59
Philippus *Bonon.* 27.78
Caranza Nicolaus *S. Domnini.* 72.8
De Caretto Othobonus *Ferrarien.* 545.51
Carpineus Thomas *Arimin.* 441.74
Cartularius Petrus *Feretran.* 855.37
De Carusis Bartholomæus *Urbin.* 787.23
Casa Silvester *Favent.* 503.41
Casalescus Petrachinus *Raven.* 389.93
Casellius Thomas *Popilien.* 615.51
Casinus Antonius *Pisauren.* 861.48
Bartholomæus *Pisauren.* 861.49
Casonus Philippus *S. Domnini.* 71.5
Castellanus Antonius *Imolen.* 641.43
Julius *Callien.* 825.63
B Castellius Jo. Bapt. *Ariminen.* 438.67
Io. Vincent. *Urbanien.* 894.5
Castillioneus Branda *Placent.* 231.70
Franciscus *Placent.* 229.63
Castracani Castracanus *Callien.* 825.61
De Castrianis Antonius *Callien.* 822.49
Catalorcius Henricus *Regien.* 307.62
Cataneus Thomas *Cervien.* 476.40
Ceccolini Claudius *Livien.* 588.58
Cenninus Franciscus *Favent.* 512.60
Centinus Felix *Tolent.* 775.2
Felix *Maceraten.* 745.26
Centauria Guillelmus *Placent.* 230.67
Cerrus Carolus *Ferrarien.* 562.79
Cervara Galeatius *Sassenat.* 672.39
De Cervatis Lituardus *Callien.* 819.28
Cervinus Marcellus *Regien.* 315.79
Chattus Aymericus *Bonon.* 26.76
Cherubinus Franciscus *Senegal.* 881.57
Chrisolinus Franciscus *Sassenat.* 670.52
C Chrysologus S. Petrus *Raven.* 333.22
Cincius Balthassar *Firmanus.* 729.75
Cinus Angelus *Macerat.* 737.7
Franciscus *Macerat.* 746.28
De Clarevallensibus Franc. Ant. *Leopol.* 847.23
Clericus Joannes *Macerat.* 744.22
De Coccapanis Bartholomæus *Arim.* 436.56
Paulus *Regien.* 319.87
Coccinus M. Antonius *Imolen.* 649.60
De Coconate Petrus *Placent.* 229.62
Codibovius Hieronymus *M. Alti.* 754.5
Regien. 320.89
Colombonus Lucas Anton. *M. Alti.* 754.8
Columbella Antonius *Senegall.* 875.45
Columna Hieron. *Bonon.* 53.102
Oddo *Urbin.* 788.26
Comitibus Aeditius *Mutinen.* 125.42
Concoregius Raynaldus *Raven.* 382.87
Consalutius Petrus *Callien.* 821.42
Constabilis Beltrandus *Adrien.* 405.42
D De Contrariis Maynardus *Comaclen.* 485.31
De Contronibus Philippus *Urbin.* 795.37
Conversinus Benedictus *Popilien.* 613.48
Corarius Antonius *Bonon.* 29.81
Antonius *Ariminen.* 438.64
Antonius *Cervien.* 473.35
Corius Hieronymus *Parmen.* 193.61
Cornazanus Pompejus *Parmen.* 192.60
Cortelius Gregorius *Urbin.* 799.44
De Crispignis Simon Paulus *Callien.* 820.40
De Cupis Dominicus *Maceraten.* 743.21
Joan. Dominicus *Adrien.* 406.45
Theseus *Maceraten.* 743.19
Cursius Dominicus Maria *Arimin.* 441.76

D

Dandinus Anselmus *Cervien.* 480.56
Mutius *Senogal.* 881.61
Hieronymus *Imolen.* 643.49
Denoff Jo. Casimirus *Cesen.* 466.84
Devia Jo. Anton. *Arimin.* 441.77
Diedus Hieronymus *Cremen.* 60.1
Jacobus *Cremen.* 60.2
Dinus Petrus *Firman.* 727.70
Diotallevius Alexander *Pisauren.* 864.70
Donatus Alemannus *Mutinen.* 129.50
Donghi Jo. Stephanus *Ferrar.* 562.68
Imolen. 650.62
Durandus Consalvus *Feretran.* 855.38
Duratius Marcellus *Favent.* 513.64

E

Elephantuccius Jacobus *Cesen.* 466.83
Emmus Petrus *Cremen.* 61.3
Estensis Aldobrandinus *Adrien.* 403.37
Aldobrandinus *Ferrarien.* 547.57
Alexander *Regien.* 318.86
Hippolytus *Ferrarien.* 556.69
Maladusius *Comaclen.* 486.34
Nicolaus Maria *Adrien.* 405.41
Opizo *Mutinen.* 139.75
Raynaldus *Regien.* 319.88

F

Facchinettus Cæsar *Senogall.* 880.56
Fabri Laurentius *Forosempron.* 839.44
Falzetta Ægidius *Popilien.* 615.53
Farinata Marianus *Saffenaten.* 671.36
Marianus *Livien.* 582.38
Farnesius Alexander *Parmen.* 187.53
Alexander *Parmen.* 188.54
Alexander *Popilien.* 612.42
Ferrantes *Parmen.* 191.57
Raynutius *Bonon.* 40.96.
Raynutius *Raven.* 393.103
De Favaronibus Augustinus *Cesenat.* 462.67
Feducius Angelus *Pisauren.* 860.45
Ferrantes Paulus *Cesenaten.* 462.66
Ferrarius Francisc. *Mutinen.* 134.63
Jo. Bapt. *Mutinen.* 133.62
Ferrerius Jo. Stephanus *Bononien.* 36.90
Josephus *Urbinas.* 802.48
Ferretus Raymundus *Raven.* 397.111
De Fiebindaciis Angelus *Favent.* 502.37
Fiescus Nicolaus *Ravenn.* 391.100
Filargus Petrus *Placent.* 230.68
De Filicis Hieronymus *Arimin.* 425.37
De Flisco Petrus *Cervien.* 476.41
Fliscus Emmanuel *Imolen.* 640.36
De Folianis Franciscus *Comaclen.* 485.32
Folianus Guillelm. *Regien.* 306.60
Stephanus *Mutinen.* 140.80
Fontana Joan. *Ferrarien.* 559.73
Cesenat. 467.85
Philippus *Raven.* 380.84
Philippus *Ferrarien.* 542.43
Robertus *Mutinen.* 140.76
Formanus Joan. *Firman.* 714.50
Foroaldus Eugenius *Imolen.* 614.8
De Foschérariis Ægidius *Mutinen.* 137.68
De Francischis Alexander *Livien.* 587.54
Frata Henricus *Bononien.* 19.64
Fulgosus Philippus Placent. 226.54

G

A De Gabrieliis Gabriel *Urbinas.* 798.39
Gaddius Nicolaus *Firman.* 720.63
Gallio Marcus *Arimin.* 441.75
Gambarius Petrus Andreas *Favent.* 505.50
Garimbertus Cajetanus *S. Domnini.* 72.7
Geminellus Blasius *Pisauren.* 860.41
Gennarius Vvido *Cervien.* 474.22
Gentiles Francisc. *Firman.* 712.42
Georgius Bartholomæus *Pisauren.* 864.66
Georgius Corradus *Placent.* 229.65
Petrus *Maceraten.* 742.16
Gherius Franciscus *Cervien.* 480.55
De Ghilinis Ghilinus *Comaclen.* 486.36
Ghisius Fabius *Imolen.* 650.61
Ghislerius Franciscus Maria *Imolen.* 650.63
B Del Giglio Marcus Anton. *Livien.* 587.51
Ginettus Jo. Franciscus *Firman.* 729.74
Giraldus Horatius *Comaclen.* 488.38
Gisela Gerardus *Bonon.* 18.62
Gonzaga Francisc. *Bonon.* 35.88
Pyrrhus *Mutinen.* 135.66
Gozzadinus Delphinus *Forosempron.* 833.27
Marcus Anton. *Favent.* 511.59
Ulysses Josephus *Imolen.* 650.67
Grandemaria Joseph *Placent.* 238.89
De Grassis Achilles *Bonon.* 37.92
Annibal *Favent.* 507.54
Ildebrandus *Mutinen.* 118.32
Joan. Anton. *Favent.* 508.55
Ludovicus *Ariminen.* 434.54
Paris *Pisauren.* 863.60
Grisonus Faustinus Joseph *Cremen.* 62.7
Grimanus Dominicus *Urbin.* 798.41
Grossus Jo. Bapt. *Regien.* 316.80
Griphius Petrus *Livien.* 584.43
C Gualandus Odoardus *Cesenaten.* 464.75
Camillus *Cesenaten.* 464.76
Gualterius Carolus *Firman.* 729.72
Jannottus *Firman.* 729.73
Philippus Anton. *Imolen.* 650.66
Guarinus Franciscus *Imolen.* 645.52
De Guasconis Bernardus *Cervien.* 474.28
Guidalottus Benedictus *Maceraten.* 739.12
Guidiccionius Joan. *Forosempron.* 835.33
De Guidis Alexander *Urbinas.* 786.21
Joan. Francisc. *Cervien.* 478.52
Guidottus Jacobus *Imolen.* 640.38
Guinisius Fabius *Raven.* 397.119
De Guiscis Vvido *Mutinen.* 129.48
De Gulfis Gaspar *Callien.* 821.46
Gypsius Berlingerius *Ariminen.* 439.70

H

D Henricus Franciscus Maria *Senogall.* 878.51
Herculanus Vincentius *Imolen.* 645.54
De Hondedeis Horatius *Urbanien.* 694. 2
De Hondedeis Petrus *Imolen.* 641. 41
De Honoratis Honoratus *Urbanien.* 892. 1

I

Jannottus Antonius *Livien.* 586.50
Joanninus Paulus Æmilius Montisalti. 751.1
Ixi Sigismundus *Comaclen.* 489.41
Justinianus Horatius *Montisalti.* 753.4

L

Labia Carolus *Adrien.* 408.56
Lambertuccius Superantius *Cervien.* 474.25

Lan-

Lancellottus Cæsar *M. Alti*. 754.6 A
Landus Benedictus *Forosempron.* 840.41
Joan. Bapt. *Forosempron.* 839.42
Laurentius *Forosempron.* 838.40
Lanfranchus Augustinus *Forosempron.* 834.30
Lavagna Bonifacius *Ravenn.* 381.85
Laurerius Dionysius *Vrbinas*. 798.43
Laurettus Laurentius *Adrien.* 406.48
Laurus Georgius *Ripan.* 763.16
De Leis Bernardinus *Callien.* 822.48
Lenius Jo. Baptista *Ferrarien.* 559.74
Lentius Laurentius *Firman.* 721.64
Leonius Paulus *Ferrarien.* 558.73
Libertanus Ascanius *Callien.* 825.56
De Lignamine Franciscus *Ferrarien.* 502.63
Lilius Thomas *Placent.* 235.84
Linatus Joan. *S. Domnini*. 70.2
Joann. *Placent.* 236.87
Locatellus Eustachius *Regien.* 316.81
Lormanus Jo. Francisc. *Feretran.* 850.36
Ludovisius Alexander *Bononien.* 52.100 B
Ludovicus *Bonon.* 53.101
Luperti Benedictus *Callien.* 826.64
De Lutiis Joan. *Callien.* 820.37

M

Macchiavellus Franc. Maria *Ferrarien.* 560.76
De Madiis Federicus *Placent.* 228.59
Magalottus Laurentius *Ferrarien.* 559.75
Mainardus Jo. Georgius *Ripanus*. 763.12
De Mainentibus Scipio *Mutinen.* 131.57
De Majolis Guadagnius *Cervien.* 474.26
Malabaila Vasinus *Placent.* 233.79
Malabranca Ugolinus *Ariminen.* 428.45
De Malateriis Alexander *Livien.* 584.41
De Malatestis Antonius *Cesenaten.* 463.68
Bartholomæus *Ariminen.* 434.52
Lealis *Ariminen.* 429.46
Lealis *Pisauren.* 860.44 C
Maldachinus Angelus *S. Severini*. 769.4
Malesardus Gregor. *Cesenaten.* 462.63
Maltraversus Nicolaus *Regien.* 303.59
Angelus *Ferrarien.* 544.45
Malvasia Nestor *Pisauren.* 862.54
Mandosius Tiberius *Montis alti*. 752.2
Manfredus Federicus *Favent.* 504.47
Mantica Germanicus *Adrien.* 408.5
Manzolius Benedictus *Regien.* 317.83
Maphæus Ascanius *Urbin.* 804.54
Marazzanus Camillus *Parmen.* 194.65
Claudius *Senegal.* 881.50
Marcellinus Conradus *Feretran.* 848.26
Flaminius *Cesenat.* 466.81
Marchesius Bernardinus *Sassenat.* 676.53
De Marciariis Nicolaus *Callien.* 820.36
Marelli Thomas Maria *Urbinas*. 807.60
Marescottus Achilles *Cervien.* 476.39
Marlianus Fabritius *Placent.* 232.77
Joannes August. *Regien.* 320.90 D
Michael *Placent.* 232.75
De Martellinis Bernardus *Cesenaten.* 459.53
Martellius Franciscus *Regien.* 317.82
Martinotius Federicus *Sassenat.* 676.51
Martorellus Petrus Valerius *Leopol.* 856.43
De Marzapiscibus Thomas *Ferrarien.* 547.49
Marzarius Horatius *S. Severini*. 768.1
Masettus Julius *Regien.* 318.84
Masdoni Ludovicus *Mutinen.* 140.79
De Mastinis Consalutius *Callien.* 821.41
Guillelmus *Callien.* 818.25
Petrus Anton. *Callien.* 821.42
De Matthæis Hieronymus *Firman.* 729.76
De Maximis Innocentius *Popilien.* 616.56
Maynerius Petrus *Placent.* 230.69
Mazza Alexander *Forosempron.* 838.36
Joan. Franc. *Livien.* 587.57
Medices Bernardus *Livien.* 585.44
Medices Bernardus *Livien.* 586.47
Leonardus *Livien.* 585.45
Melchiorius Hieron. *Maceraten.* 744.24
Melioratus Cosmatus *Bononien.* 27.79
Cosmatus *Ravenn.* 390.95
Jacobus *Firman.* 715.51
Joannes *Ravenn.* 390.96
Petrus *Firman.* 714.51
Mellinus Celsus *Feretran.* 850.29
Franciscus *Senegallien.* 874.43
Jo. Garsia Mellin. *Imolen.* 646.56
Ferdinandus *Imolen.* 648.58
Jo. Bapt. *Urbin.* 794.35
Lucas *Feretran.* 850.30
Mentius Petrus *Cesenaten.* 463.71
Merlinus Francisc. Maria *Cervien.* 480.53
Merlonius Barnabas *Pisauren.* 861.51
Michaelius Franc. *Ravenn.* 388.90
Mirolius Guillelmus *Cesenaten.* 459.64
Missiroli Jo. Baptista *Popilien.* 618.62
Molignattus Augustinus *Popilien.* 615.54
Molza Carolus *Mutinen.* 140.78
Molza Hector *Mutinen.* 140.77
Monaldus Anton. *Sassenaten.* 672.38
Monicellus Petrus *Comaclen.* 483.17
De Monte: Antonius Maria *Ariminen.* 438.64
Christophorus *Callien.* 823.52
Ioannes *Callien.* 823.53
Montegranellus Horatius *Forosempron.* 838.32
Monterentius Julius *Favent.* 511.58
De Moratinis Bartholomæus *Popilien.* 613.44
Moronus Galeazius *Tolent.* 775.1
Galeazius *Maceraten.* 744.25
Joannes *Mutinen.* 136.67
Morus Camillus *Comaclen.* 488.41
De Murro Thomas *Cesenaten.* 458.50
Musotus Alexander *Imolen.* 645.55
Mussus Cornelius *Popilien.* 614.50
Mutus Joannes *Imolen.* 638.29

N

Narduccius Jacobus *Urbinas*. 798.42
De Naso Joannes *Bonon.* 24.75
Negusantius Joan. Philippus *Sassenaten.* 670.24
Nembrinus Carolus *Parmen.* 193.62
Nigronius Jo: Franciscus *Favent.* 513.63
De Nobilibus Pomponius *Ripan.* 762.6
Vicedominus *Placent.* 222.51
Novellus Blasius *Adrien.* 404.37
Titus *Adrien.* 404.38
De Numaiis Joannes *Livien.* 581.32
Joannes *Sassenaten.* 655.30

O

De Obiziis Jacobus *Adrien.* 403.32
Comaclen. 484.28
Joannes *Adrien.* 404.34
Olgiatus Joseph *Parmen.* 203.64
De Oratoribus Jacobus *Adrien.* 404.36
De Ordelafis Scarpetta *Livien.* 581.31
Oricellarius Franciscus *Pisauren.* 862.57

P

Pacius Jacobus *Favent.* 505.49
De Paganis Simon *Livien.* 581.30
De Pago Petrus *Favent.* 503.40
Palatius Iacobus *Livien.* 583.40
Paleottus Rodulphus *Imolen.* 648.57
Alphonsus *Bonon.* 46.98
Gabriel *Bonon.* 41.97
Pallavicinus Alexander *S. Domnini*. 72.6
Baptista *Regien.* 311.73
Palma Carolus *Forosempr.* 840.45

Pa-

Palumbara Io: Lucidus *Pisauren.* 864.69 A
De Panancis Joannes *Senogal.* 873.36
De Pandanis B. Albertus *Placent.* 225.53
Albertus *Ferrarien.* 544.48
Pandulphus Alphonsus *Comaclen.* 488.42
Panichius Amicus *Saffenaten.* 676.47
Pappafava Ubertus *Adrien.* 408.51
Paraccianus Jo. Dominicus *Senogal.* 881.62
Paravicinus Beltramin. *Bonon.* 24.74
Parisanus Ascanius *Ariminen.* 438.65
Julius *Ariminen.* 436.66
Passarellus Jacobus *Ariminen.* 436.58
Jacobus *Imolen.* 642.45
Passioneus Joannes *Callien.* 825.59
Joann. Franc. *Pisauren.* 864.68
De Paulis Annibal *Cervien.* 477.49
Paulutius Fabritius *Ferrarien.* 563.81
Maceraten. 746.29
Paulutius Franciscus *Saffenaten.* 664.29
Pavonus Cyprianus *Arimin.* 440.71
De Pellicanis Fortunatus *Saffenaten.* 671.37 B
Pellinus Andreas *Maceraten.* 742.17
Pellizzarius Lazarus *Mutinen.* 139.72
Perendulus Thomas *Ravenn.* 390.97
Perettus Felix *Firmanus.* 722.65
De Porleonibus Angelus *Firman.* 714.48
Hugo *Placent.* 216.46
Perutius Angelus *Saffenaten.* 675.45
De Peruzziis Clarus *Feretran.* 846.19
Petrutius Petrus *Popilien.* 613.47
Raphael *Popilien.* 613.46
Angelus *Saffenaten.* 675.45
Philonardus Ennius *Feretran.* 850.33. & 34
De Physicis M. Leonardus *Firman.* 714.49
Piazza Iulius *Favent.* 513.65
Piccinardi Octavius *Regien.* 320.92
Piccolomineus Aeneas *Firman.* 717.54
Franciscus *Firman.* 719.59
Picedus Papyrius *S. Domnini.* 68.1
Papyrius *Parmen.* 191.58
Pighinus Sebastianus *Adrien.* 406.46 C
Pignatellus Antonius *Favent.* 512.62
De Pileo Vvido *Ferrarien.* 545.52
De Pilosis Ugo *Placent.* 228.58
Pinellus Dominicus *Firman.* 722.66
Pinotus Laurentius *Regien.* 309.68
De Piranno Ludovicus *Livien.* 583.37
Pius Carolus *Ferrarien.* 561.77
Pius Rodulphus *Favent.* 505.51
Theodoricus *Favent.* 507.52
Mattheus *Mutinen.* 125.41
De Placentinis Joan. *Cervien.* 474.27
De Podio Joan. *Bonon.* 34.86
Podius Sebastianus *Ripan.* 762.7
Pollidorus Antonius *Urbinas.* 792.31
De Porta Grumerius *Placent.* 220.49
Joannes *Livien.* 580.26
De Portali Gerardus *Arimin.* 427.43
Portia Hieron. *Adrien.* 407.49
Portius Francisc. *Cervien.* 476.38
De Possentibus Antonius *Leopolit.* 855.40 D
Prata Pileus *Ravenn.* 389.94.
Pratus Octavianus *Popilien.* 618.59
Procaccini Petrus Alexan. *Ripan.* 763.14
Pucinellus Callistus *Urbinas.* 805.56
A Puteo Joan. Lucas *Regien.* 313.76
Puteus Alphons. *S. Domnini.* 70.3

Q

QUirinus Joan. *Ferrarien.* 544.44

R

RAcanellis Lazarus *Vrbin.* 795.36
Rangonius Ugo *Regien.* 314.77
Claudius *Placent.* 236.86
Rangonius Claudius *Regien.* 318.85
Hercules *Mutinen.* 135.65
Hercules *Adrien.* 405.43
Rangonius Alexander *Mutinen.* 139.74
Ranutius Angelus *Bonon.* 54.105
Rasponus Joannes *Forolev.* 588.59
De Raymundis Bartholom. *Bonon.* 28.80
De Retinella Robertus *Popilien.* 607.35
De Restanis Dionys. *Mutinen.* 130.53
Retanus Thomas *Adrien.* 408.51
Ricamontius Jo. Franciscus *Cervien.* 481.58
Riccius Laurentius *Senogal.* 874.41
Richardis Francisc. *Pisauren.* 862.56
Righinus Cæsar *Saffenat.* 676.49
Rinuccinius Jo. Bapt. *Firman.* 728.71
Della Robbia Joan. *Popilien.* 617.57
Isidorus *Popilien.* 617.58
Robertus Antonius Franciscus *Urbinas.* 806.58
Nicolaus *Ferrarien.* 548.60
Ugo *Adrien.* 403.30
Vido *Regien.* 307.65
Roboreus Papinian. *Parmen.* 180.41
Albertinus *Pisauren.* 863.59
Bortholom. *Ferrarien.* 553.65
Iulianus *Bonon.* 35.89
Julius *Ravenn.* 394.104
Julius *Urbin.* 799.45
Paulus *Callien.* 824.55
Roccabella Philippus *Maceraten.* 744.23
Roccius Angelus *Pisauren.* 860.47
De Roellis Roellus *Forosempron.* 833.25
Rodulphus Nicolaus *Imolen.* 643.48
Livien. 586.46
Romelinus Franc. *Firman.* 719.61
Ronchius Anton. *Saffenat.* 672.40
Roncionus Mareus *Urbin.* 786.22
De Roncoveteri Alexander *S. Domnini.* 72.10
Rosa Joan. *Arimin.* 436.5
Julius *S. Domnini.* 7.9
Alphonsus *Ferrarien.* 557.71
Carolus *Favent.* 512.61
Rotellus Leander Pius *Saffenat.* 675.44
Lælius Pius *Saffenat.* 672.43
Roverella Bartholom. *Ravenn.* 391.98
Bartholomæus *Adrien.* 404.35
Filiasius *Ravenn.* 391.99
Laurentius *Ferrarien.* 553.64
De Rubeis Ugolinus *Parmen.* 180.43
Alexander *Parmen.* 192.59
Ruffus Thomas *Ferrarien.* 565.83
Rusca Joan. *Parmen.* 184.42
Rusticuccius Hieron. *Senogall.* 877.50

S

SAbaterius Arnoldus *Bonon.* 23.71.
Sabellus Joan. Jordan. *Bonon.* 23.69
Marinus *Ferrarien.* 518.14
De Sacramoris Sacramorus *Parmen.* 186.49
Sacramorus *Placent.* 232.76
Sacratus Alphonsus *Comaclen.* 488.40
Franciscus *Cesenaten.* 465.78
Hercules *Comaclen.* 488.38
Saladinus Jacobus *Cesenaten.* 462.62
Thomas *Parmen.* 193.63
Salicinius Julius Cæsar *Arimin.* 439.69
Salterellus Simon *Parmen.* 180.42
Simon *Comaclen.* 484.26
Salviatus Joan. *Ferrarien.* 555.68
Joan. *Firman.* 719.62
Sanctacrucius Anton *Urbin.* 803.52
Sanctacrucius Octavius *Cervien.* 477.46
Scipio *Cervien.* 477.45
Sanctolini Hieronymus *Cervien.* 480.57
Sanctorius Fatius *Cesenat.* 463.72
Paulus Æmilius *Urbin.* 803.72

San-

Sanctuccius Hieronym. *Forosempron.* 834.31
Sandonninus Nicolaus *Mutinen.* 132.60
Sanvitalius Albertus *Parmen.* 178.35
Franc. Anton. *Urbinas.* 807.59
Sanvitalis Opizo *Parmen.* 173.22
Opizo *Ravenn.* 382.86
Petrus Opizo *Parmen.* 178.37
Saregus Ludovic. *Adrien.* 407.50
Savius Jo: Paulus *Adrien.* 408.53
Saxatellus Robertus *Pisauren.* 864.64
Saxus Lucius *Ripan.* 760. 1
Scala Bernardin. *Feretran.* 855.39
Scappius Alexander *Placent.* 237. 88
Scarampus Ludovic. *Bononien.* 33.84
Scarampus Rotlandus *Regien.* 308.66
Sclafinatus Joan. Jacob. *Parmen.* 186.50
Scottus S. Fulco *Placent.* 222.50
Scotus Joan. Bernardin. *Placent.* 234.82
Raynerius *S. Domnini.* 71. 4
Scribonius Dominicus *Imolen.* 643.47
Secanius Joan. *Feretran.* 847.22
Sega Philippus *Ripan.* 761. 2
Philippus *Placent.* 235.85
Seghicellus Jo: Bapt. *Favent.* 507.53
Selingardus Gaspar *Ripan.* 762. 3
Sermattei Adrianus *S. Domnini.* 72.11
Sessius Theobaldus *Regien.* 310.71
Ugolinus *Regien.* 309.70
Severinus Anton. *Callien.* 820.39
Sferratus Thomas *Callien.* 820.34
Sfortia Alexander *Parmen.* 190.56
Ascanius Maria *Pisauren.* 862.55
Federicus *Arimin.* 441.73
Vvido Ascan. *Parmen.* 189.55
De Sicardis Albertus *Callien.* 820.31
Silingardus Gaspar *Mutinen.* 138.71
Ripan. 762. 3
De Silvestris Francisc. *Ariminen.* 424.36
Franc. *Senogallien.* 870.31
Papyrius *Maceraten.* 746.27
Simonetta Jacobus *Pisauren.* 863.61
Ludovicus *Pisauren.* 863.60
Julius *Pisauren.* 864.63
Spada Philippus Carolus *Pisauren.* 874.63
Sperellus Ascan. *S. Severini* 769. 2
Franc. *S. Severin.* 789. 3
De Spiritibus Christophorus *Casenat.* 464.73
Jo. Bapt. *Casenat.* 464.74
Spreti Camillus *Cervien.* 481.59
Pomponius *Cervien.* 480.54
Staccolus Hieron. *Urbin.* 794.34
De Stagno Petrus *Ferrarien.* 547.56
De Stampis Alexander *Favent.* 504.45
Strata Joan. *Comaclen.* 485.29
Joan. *Livien.* 582.35
Strozza Alexander *Firman.* 727.69

T

Taberna Stephanus *Parmen.* 187.51
Tamantini Andreas *Callien.* 825.62
Tartarinus Conradus *Livien.* 587.55
Tasius Aloysius *Maceraten.* 743.20
Tavaccius Seraphinus *Regien.* 309.69
De Tauro Alphonsus *Firman.* 713.45
Taurusius Dominicus *Ferrar.* 563.80
Terma Joan. *Favent.* 504.44
Theobaldus Jacob. *Feretran.* 847.24
Theodulus Jacobus *Livien.* 588.57
Joan. Ruphus *Popilien.* 612.43
Ludovic. *Popilien.* 1615.52
Marius *Imolen.* 649.5
Theophilus Fulvius *Livien.* 587.53
Tyrannus Felix *Urbin.* 800.46
De Tocco Marinus *Macerat.* 739.11
De Todinis Roger. *Callien.* 819.29
Tomasinus Thomas *Maceraten.* 739.14
Thomas *Urbin.* 70.29
Tontus Michael Angel *Casenat.* 464.77
Tophaninus Vincentius *Arimin.* 439.68
Torellus Bartholom. *Callien.* 821.45
Thomas *Livien.* 589.60
Torrigianus Lucas *Ravenn.* 396.108
Torus Jo. Bapt. *Callien.* 823.54
Della Tosa Lotharius *Favent.* 501.31
De Tossiniano B. Jo. *Ferrarien.* 551.62
Trasius Pacificus *Callien.* 825.60
De Traversariis Joan. *Raven.* 351.57
Trissinus Adelardus *Regien.* 265.42
Trivultius Anton. *Placent.* 233.78
Catalanus *Placent.* 234.81
Scaramutia *Placent.* 234.80
Trombetta Anton. *Regien.* 312.74
Anton. *Urbin.* 798.40
Turchius Thomas *Comaclen.* 486.35
Turre Iacob. Ant. *Mutinen.* 132.58
Jacob. Ant. *Regien.* 310.72
Joan. *Parmen.* 186.48
Philippus *Adrien.* 408.57

V

Vaira Antonius *Adrien.* 409.58
Valente Erminius *Favent.* 509.57
Valvasorius Hieronymus *Pisaur.* 864.71
Vannuccius Jacobus *Arimin.* 434.53
Varanus Alexander *Maceraten.* 746.30
Vasellius Fortunerius *Ravenn.* 389.92
Ubaldus Octavianus *Bonon.* 21.65
Octavianus *Bonon.* 22.67
Schiatta *Bonon.* 22.68
Thomas *Imolen.* 638.26
De Ubertinis Nicolaus *Favent.* 503.39
De Ubertis S. Bernardus *Parmen.* 168.28
Ubertius Raynerius *Arim.* 421.22
Ubertus Anastas. *Imolen.* 644.50
Ublatella Dominicus *Raven.* 351.54
Ventorellus Jo. *Casenat.* 463.70
Verallus Hieron. *Popilien.* 614.49
De Verme Thaddæus Aloysius *Ferrarien.* 564.82
Imolen. 650.65
De Vetulis Antonius *Firman.* 113.47
Ugucciolus Jo. *Senogall.* 874.40
Vicecomes Albericus *Firman.* 711.41
Albertus *Placentin.* 227.55
Alphonsus *Cervien.* 477.50
Carolus *Feretran.* 850.35
De Vicedominis Sixtus *Mutinen.* 137.69
Vigerius Marcus *Senogal.* 877.47
Marcus *Senogall.* 877.48
Urbanus *Senogall.* 877.49
De Vigilantibus Simon. *Senogall.* 874.42
De Vincentiis Thomas *Pisauren.* 851.62
Vinoli Franciscus *Pisauren.* 859.39
Vitellescus Jo. *Maceraten.* 739.13
Vitellius Franciscus *Urbin.* 804.53
Vitellotius *Imolen.* 644.51
Viventius Joan. *Cervien.* 474.29
Ursarola Joannes *Cervien.* 469.16
Ursinus Nicolaus *Ripan.* 763.10
Fabritius *Arimin.* 437.62
Franciottus *Arimin.* 438.63
Latinus *Urbin.* 793.32
Matthæus *Imolen.* 639.30
Paulus *Montis alti.* 753.3
Jacobus Maria *Casen.* 466.83
Ulysses *Ripan.* 763.11

Z

Zagnus Ubertus *Placent.* 449.64
Zanius Constantius *Imolen.* 650.64
Zannettinus Sigismundus *Firman.* 723.67
Zanovius Franciscus *Favent.* 503.43
Zecchadorus Jo. Baptista *Forosempr.* 839.43
Zobolus Philippus *Comaclen.* 486.33
Zolius M. Antonius *Cremen.* 62.6

INDEX LOCUPLETISSIMUS RERUM ET MATERIARUM,

De quibus in hoc secundo Tomo, & Opere fit mentio.

ABbas vide Monasterium.
Abbatia de Mediana conceditur Episcopo Parmensi a Carolo Rege. 150.C
Abbatia S. Martini Vallis Serenæ de Parma fundatur a Cardinali Gerardo Blanco. 179.B
Abbatia S. Martini ædificata ditissime a Cardinali Blanco Parmensi. 142.D
Abbatia de Berceto donatur aliis juribus, & confirmatur Episcopo Parmensi a Carolo Rege 145.B
Abbatiæ de Pomposa exemptio, & permutatio. 359.A
Abbatiæ S. Bartholomæi Ferrariæ fundata ex voto Ladæ celebris fœminæ pro incolumitate Marini filii. 527.A
Abbates monasteriorum in Ecclesiis eorum Abbatiarum parochialium, ex antiqua dispositione sacrorum canonum presbyteros apponere non possunt sine consensu Episcopi. 118.A
Abbati S. Ruphilli ab Episcopo Foropopiliensi plura donantur. 602.B
Academiæ Bononiensis fundatio, & descriptio 6.C
Academia Parmensis. 142.B
Academiæ Placentinæ erectio. 225.D
Academia Firmana a Bonifacio VIII. fundata 681.C
Academia Firmana restituta a Sixto V. ib.
Academia Maceratensis fundata à Nicolao IV. & Paulo III. 730.C
Academia Ferrarien. fundata a Federico Imperatore in odium Bononiensis. 515.D
Accursius Glossator Bononiæ obiit. 22.C
Acta Synodi Ravennatensis sub Arnolde Archiepiscopo. 359.D
Adami, & Evæ statuæ Mutinæ celebres. 75.B
Adeldæ Augustæ bona conceduntur Archiepiscopo Ravennati a Gregorio V. post ejus obitum. 334.C
Adefridus Episcopus Calliensis comitatur Romam Carolum Magnum post victoriam Longobardorum. 811.C
Administratio Ecclesiæ Cæsenatensis demandatur ab Eugenio Papa IV. 462.C
Adriæ situs, Antiquitas, & conditores. 397 B
Adria colonia Etruscorum a primis ipsius temporibus fortunæ fulmen sensit. ib.
Adriæ Episcopi Rhodigii Joanne X. Pont. Max. permittente sedem figunt. ib.C & 401.B
Adriæ nobilis cathedralis status. ib D
Adriensis cathedralis ædificatores. ib.
Adriæ canonicorum collegium erectum. 401.D
Adria ad littus maris de suo nomine Adriatici dicti capta, & destructa à Sarracenis. 403 D
Advocatis conceditur in Emphyteusim castrum S. Mariæ. 116.D
Æmiliæ Provinciæ fines qualiter apud varios auctores designentur. 1.A
Æmilia Insubria Cispadana dicta. 1.A
Afflictæ gentis Præsules & Dynastæ 610.A.B.C
Ageltrudi Imperatrici donatur monasterium S. Agathæ Ticini. 151.B
Albertus de Pandonis Episcopus Placentinus scribit contra Federicum II. Imperat. Ecclesiæ hostem. 226.B
B. Albertus Episcopus Ferrariensis obiit. 544.C
Albertona, & Paccarona gentes descriptæ 701.B
Albertus Boschettus Episcopus Mutinensis hospitio excipit Innocentium IV. a Conc. Lugdunensi redeuntem. 124.B
Albertus Boschettus patriæ consulit. ib.
Albizii Florentiæ exilio mulctati. 822.D
Albus equus mutuandus Episcopo Faventino pro feudo a monachis Camaldulensibus. 495.C
S. Aldebrandi Episcopi Forosemproniensis miracula, & vitæ fragmentum. 830.D
Alexander PP. II. confirmat privilegia, & de novo concedit canonicis Ferrariensibus. 534.D
Alexander PP. III. canonicis Ferrariensibus confirmat bona & jura. 538.B
Alexander PP. III. confirmat privilegia Imolensibus. 628.A
Alexandri Musotti Episcopi Imolensis pietas in fundandis monasteriis, & Ecclesiis instaurandis. 645.D
Alexander Card. Farnesius postea Paulus PP. III. administrat ante Pontificatum Episcopatum Bertinoriensem. 612.C
Alexander Ludovisius Card. Archiepiscopus Bononiensis ad Pontificatum evasit dictus Gregorius XV. 53.A
Alexander Farnesius Episcopus Parmensis postea Paulus Tertius. 187.D
Alexander Card. Farnesius Pauli III. nepos in ætate 14. annorum efficitur Episcopus Parmensis. 188.C
Alexander Card. Farnesius plurima, & ditissima obtinet sacerdotia. ibid.D
Alexandri Cardin. Farnesii legationes Apostolicæ. ibid.
Alexander Card. Farnesius ædificavit templum Societatis Jesu Romæ, ac alibi alia. 189.A
Alexander PP. V. antea Petrus Philargus obtinuit Placentinum Episcopatum. 230 C
Alexander Card. Eliensis quatuor comitiis Pontificibus creandis magna sui nominis gloria adfuit 319.C
Alexander PP. V. dejicit ex Adriensi Episcopatu Jacobum de Obiziis. 403 D
Alexander Card. Sfortia à Pio Papa IV. mittitur ad Conc. Tridentinum, eidemque Flaminiæ legatus status eriditur. 190.C
Alexander PP. III conventum Cremonæ habet, &

confirmat decimas Episcopo Mutinensi. 119.C
Alidosius Card. occiditur a Duce Urbini. 37.A
Alphonsi Rossetti sedulitas in legationibus pro Principibus Atestinis. 557.D
S. Ambrosius ponit ejus scripta sub censura S. Sabini Episcopi Placentini. 196.D
S. Ambrosius Bononiæ profugus corpora Ss. Vitalis, & Agricolæ divina revelatione reperit. 78.C
Amaltheus Cornelius carminibus in Ferrariam ludit. 516. A
Amelius Petrus Gallus Episcopus Senogalliensis. 873. D
Amelius Præpositus Bellimontis Capellanus PP. doctor, & Piceni gubernator. 732.C
Amerinus Mansus canonicis Faventinis concessus. 496. A
Anastasius Card. privatus cardinalatu, & excommunicatur a Conc. ob absentiam a sua parochia. 785. B
Angelus Cardinalis Capranica Abbatiam Ferrariensem S. Bartholomæi Cisterciensibus dimittit. 530. C
S. Angeli oppidum erigitur in civitatem Episcopalem ab Urbano Papa VIII. 893 D
S. Angelo assignatur in diœcesim castrum Lamulæ. 888.C
Angliæ, & Galliæ discordias Pontifex componit per suum legatum ad Reges missum. 31. D
Anglorum Regi charus fuit ob cleri mores restitutos Cardinalis Campegius. 38. A
Anglica legatio Campegii in causa matrimonii Henrici, & Catharinæ Regum. ibid.B
Angliæ Regi charus Jacobus Passerellus Episcopus Arimin. ideo insigniis Regiis donatus. 436. D
Angelus Cæsius Nuncius Apostolicus ad Rempublicam Venetam vir laudatissimus. 440.C
Angliæ nuncius Petrus Grisus Episcopus Foroliviensis. 584.D
Anichinus Cæsarianorum doctor Hetruriam vastat. 847. B
S. Annæ cranium Bononiæ in Ecclesia Carthusianorum. 32.A
Annibal Annibaldensis auctor pestiferi seminis in Christianam fidem reducitur ad meliorem frugem a Jacobo Episcopo. 869.D
Anselmus Foroliviensis Dux monachus efficitur; fundat monasterium Fananum, & Abbatiam Nonantulanam. 83. B
Anselmus Foroliviensis dux effectus Abbas Nonantulanus condidit plura Xenodochia, ac plura præclare agit. 90.C
Anselmi Abbatis Nonantolani mira gesta, & obitus. ibid.
Antiquitatis studiosus Rodulphus cardinalis Carpensis. 506.C
Fr. Antonius Card. Barberinus ex Ordine Capuccinorum Episcopus Senogalliensis plura semper in pauperes dispersit, tandem pia loca ex asse hæredes fecit. 879.D
Antonii Geraldini Poetæ laureati carmina de Dominico Card. Capranica. 717.A
Apocrypha dicta Ecclesiasticis prohibita. 358.C
S. Apollinaris missus a S. Petro Apostolo in Insubriam ad prædicandum evangelium. 239.C
S. Apollinaris primus Episcopus Ravennas toti Flaminiæ Christi fidem prædicat. 237.A
S. Apollinaris unus ex 72. discipulis D.N. Jesu Christi Martyrio decoratur, & suæ Ecclesiæ plurimum confert. ibid.
Appellationes ad sedem Apostolicam impediuntur ab Episcopo Parmensi, ideo quæstioni & processui subjiciuntur. 176.C D
Aquæ excrescentes S. Geminiani invocatione ad alveum redeunt. 79.B
Aquam pluviam mirabiliter impetrat Cæsenatibus S. Severus Episcopus. 445.B
Archidiaconus Bononiensis celebris doctor, patruus Guidi de Guiscis Episcopi Mutinensis. 129.C
Archiepiscopatus Bononiensis erectio. 40.A.B
Archiepiscopi Ravennates quando se erexerint contra auctoritatem Rom. Pontificis. 341.C
Archiepiscopus Ravennas Constantinopolim senex proficiscitur ad Imperatorem Arrianum, ut jugum Romani Pont. excutiat. 342.A
Archiepiscopus Ravennatensis in Romano Concilio subscribit subjectionem sedi Apostolicæ. 342 B
Archiepiscopus Ravennas, etiam mortuus invidia sui cleri afficitur ob subscriptionem subjectionis sedi Apostolicæ. ibid.
Archiepiscopatus Ravennaten. vacat per 11. annos. 359. D
Archiepiscopus Ravennæ præsente Imperatore sedet ad sinistram Pp. absente vero ad dexteram. 361. A
Archiepiscopum Ravennæ electum à Federico Imperatore Adrianus Pp. confirmare noluit. 371.C
Archiepiscopus Ravennæ ubique defert crucem, & tintinnabulum, nisi Romanus Pontifex intra Provinciam degat ad tertium milliare. 379.C
Arduinus Placentinus Episcopus jacit fundamenta cathedralis. 214.A
B. Arduini Ariminensis obitus. 419.D
Argentea tabula legata a Carolo Magno Ravennati Ecclesiæ. 344.C
Argenta effecta juris Archiepiscopi Ravennatis per Federicum Imperatorem. 372.B
Arimini antiquitas, situs, & denominatio. 409.B
Ariminum olim Armamentarium Romanum. ibid.
Arimini conditores qui. ibid.
Ariminum Romanorum colonia, prius Umbrorum. ibid.
Ariminum unum ex 7. locis, ubi antiquitus martyres trucidabantur. 413.C.D
Ariminum a plerisque appellatum magna Urbs. 409.D
Arimini eadem regionum nomina, quæ Romæ. 410. A
Ariminum a S. Damaso Pp. numeratur inter 7. martyrii palmas. 410.B
Ariminum Romanis Imperatoribus charum, ab Augusto nobilitatur ponte, ab Antonino Pio fonte, & alii ædificiis. 409.D
Ariminum fidem Christi a S. Apollinare promptissime hausit, constantissime retinet. 410.B
Ariminensis Episcopatus primitus sub immediata sedis Apostolicæ protectione, postea efficitur suffraganeus Ravennati Archiepiscopo a Clemente Papa VIII. ibid.C
Ariminensis diœcesis amplitudo. 411.A
Arimini plura corpora Ss. 412.C
Arimini per cæcam mirabiliter inveniuntur corpora Ss. Gaudentii, Victoris, & Valentini. 415, A.B.C
Ariminensis Episcopus in ingressu vestimenta, & equum donat S. Gaudentio. 413.B
Ariminensis Episcopus a Lucio Papa II. eximitur ab omnibus metropolitanis, ac Apostolicæ sedi subjicitur. 432.D
Ariminensis census sedi Apostolicæ per Episcopum solvendus. 423.A
Ariminense conciliabulum ab Arrianis celebratum. 412.B
Arimini varii domini, & Tyranni diversis temporibus. 410.C
Armis gentilitiis usus non fuit cardinalis Albergatus, sed cruce. 32.D
Arriana hæresis, & alia pessima exploduntur a S. Geminiano Episcopo Mutinensi. 78.B
Arriana templa Ravennæ expurgata. 337.B
Arriani Arimini conciliabulum celebrant, S. Gaudentium Episcopum trucidant. 412.B
Arriani plura incutiunt Bonifacio, & Sigismundo Senogalliensibus Episcopis. 866.C.D
Astulfus Longobardorum Rex confirmat privilegia Episcopis Mutinensibus. 83.B
Astulphus Longobardorum Rex victus a Pipino Rege Galliæ. 325.A
Astulfus Longobardorum Rex iterum Ravennam

occupat. 325.A
A
Astulpho, & Longobardis devictis Carolus Magnus Romandiolam, & Ravennam iterum juris Romanæ Ecclesiæ efficit. ibid.
Astulphus, sive Aystulphus Rachi Rex Italiæ plura dona dat Abbatiæ Nonantulæ. 83.C & 86.B
Atestini quando Mutinam sui juris fecerint. 74.B
Atestini dominatum, Vicariatum, marchionatum & ducatum Ferrariensem a sede Apostolica obtinent. 514. AB
Attila Hunnorum Rex præteriens fines Mutinæ a S. Geminiano excæcatur, ne illam conspicere posset, ne diruatur. 79.B
Attilæ Regi obviam prodit Joannes archiepiscopus Ravennatensis, & obtinet, ne civitas evertatur, sed tantummodo ejus portæ. 334.C
Avaritia maxima Jo. Baptistæ Ferrarii Card. ob quam occiditur invisus omnibus. 134.B
Avaritiæ sordes quomodo singulari exemplo evitaverit Card. Gabrielius. 796.C
Auditor Rotæ Venetus antiquitus. 458.D
B
Augustiniani quando primum Bononiæ recepti. 12. C
Augustiniani vide Eremitani. 137.B
Augustana comitia Othonis Imperatoris.
Fr. Augustinus de Favaronibus Generalis Ordinis Eremitarum, vir doctissimus, sanctitatis laude commendatur. 462 D
Augustinianis datur Ecclesia S. Mariæ de Monte sancto Firmanæ diœcesis. 710.A

B

Baduarius Venetus orator impeditur, ac vulneratur in itinere, ne Romam veniat ad petendam pro Venetis investituram Comaclii. 327.B
Baptistæ Mantuani de Macerata carmina. 730.A
Barberinus Maphæus, Urbanus PP. VIII. 839.D
Barberinus Fr. Antonius Capuccinus Cardinalis post plura erecta pia loca ditissimæ hæreditatis ex asse collegium de propaganda fide cum legato menstrui stipendii Episcopis Orientalibus ad limina accedentibus hæredem dixit. 879.D
C
Barberinus Gulzinigo filius nobilis militis. 501.B
S. Barnabas in Gallia Transpadana missus ad prædicandum evangelium a S. Petro. 239.C
Baronii æquivocum suppletur. 446.A
Bartoli locus de translatione civitatis Callii. 810.A
S. Bartholo Angelus & S. Geminianus assistit donec vitam trahit. 80.C
Bartholomæi Guidiccionii elegia de vita rurali. 836.A
Basileense Concilium scribit ad Auximanos pro possessione tradenda Episcopo in eo interessenti. 833.C
B. Beatrix Estensis. 544.B
Beluculæ domini investiuntur a Gulielmo Episcopo Mutinensi de castro Rochæ S. Mariæ. 123.B
Bellicus conflictus in Germania inter Langravium Turingiæ, & Contadum filium Federici Imperatoris. 543.D
D
Benedictinorum cœnobium Mutinæ fundatur a Joanne Episcopo. 106.D
S. Benedictus regulam ita docuit, qualiter in ea vixit. 316.D
Benedictus Tudertinus, Sarsinæ Episcopus, spoliatus ab Ordelaffo, misere periit. 670.B
Benedictus Accoltus Cardinalis carceri mancipatur à Paulo III. 393.B
Benedictus Cardin. Accoltus, è carcere exsolutus contemplationi, & philosophiæ se tradit. ibid.
Benzoni Crema potiuntur. 56.D
Berengarius Rex concedit plura Ecclesiæ Mutinensi. 101.B
Berengarius Rex concedit privilegium jurisdictionis Episcopo Mutinensi castri ab eo ædificati. 102. C.
Berengarius Rex concedit jus faciendi Mercatum Episcopo Mutinensi, & successoribus. 102 C
Berengarius de Berengariis strenuus dux Foroliviensis corona Imperiali redimitus a Pontifice ob fortia gesta. 370.D
Berengaria, Regina Hierusalem, soror Regis Hispaniæ. 709.C
Bernardus Parmensis investitur ab Henrico Imperatore de pluribus in remunerationem, & confirmantur ei concessa per Othonem Imperatorem. 162 C
S. Bernardus Ubertus Episcopus Parmen. Ecclesiam restituit, schismaticos ad unionem reducit, & alia fortiter peragit. 168.C
S. Bernardus Ubertus legatus Apostolicus in Insubria pro schismate diluendo. ibid.
S. Bernardus Ubertus confirmatur Episcopus a Paschali Pp. II. mortuus canonizatur. ibid.
S. Bernardus fundavit Abbatiam de Columba Placentiæ. 195.D 211.C
Berta filia Ugonis Regis Italiæ postea vocata Eudoxia. 157.A
Berta desponsatur Romano Constantini Porphyrogeniti filio. ibid.
Bertam Constantinopolim deducit Sigefridus Episcopus. 157.A
Bertinoriensium rerum antiquarum instructio. 593. B
Bertinorium forum, Triventinorum appellatum. 592. A
Bertinorium, & Forumpopilii a S. Apollinare erudiuntur in Christiana fide. ibid.C
Bertinoriensis Ecclesiæ sacerdotia, & res sacræ, 593. C
Bertinorii domini ac tyranni variorum temporum. 593. B
Bessarionis Cardinalis studia coadjuvat Fr. Julianus Volaterranus Episcopus Foropopiliensis. 612.A
Bibliothecam Vaticam Nicolaus Papa V. auxit exquisitis, & egregiis codicibus. 34.C
Bibliothecam M. S. Malatesta Cæsenæ instruit. 442. B.
Bibliotheca Dominici cardinalis Capranici. 716.C
Bibliotheca Urbinatium ducum M. S. codicibus insignis. 781.C
Bibliotheca Urbaniæ Francisci Mariæ ultimi ducis. 883. B
Bobium vocabatur Sarsina, & Episcopus dicitur princeps Bobiensis. 10.C
Bonifacius nepos comitissæ Mathildæ donat, & confirmat donationes plurium castrorum Ravennati Archiepiscopo. 268.C
Bonifacius VIII. Papa & Benedictus Papa XI. irritant electionem Pepponis electi Foropopiliensium Episcopi ob infidelitatem Ecclesiæ Romanæ. 606.D
Bononiæ descriptio. 3. A.
Bononiæ conditores, & cur tale nomen ei inditum fuerit. ibid.B
Bononiam, & Felsinam dictam Boii Galli Hetruscis expulsis obtinuere, ac denominavere. ibid.
Bononia, Roma antiquior, postea deducitur Romanorum colonia. 4.A
Bononiam deflagratam Claudius Cæsar restituit. 4. B
Bononia Romanis Imperatoribus pluries rebellans, tandem a Theodosio Imperatore diruitur. 4. B
Bononia precibus S. Petronii a Theodosio Imperatore restituitur. ibid.
Bononia e manibus Longobardorum erepta a Pepino Rege, & Carolo Magno Romanæ Ecclesiæ tribuitur. 5. A
Bononia iterum tribuitur Romanæ Ecclesiæ a comitissa Mathilda. ibid.
Bononia pluribus paruit, etiam civibus, ac Tyrannis. ibid.B
Bononia etiam in Reipublicæ liberæ formam vixit. ibid.
Bononienses dominio exuti a Federico imperatore ob captum Regem Entium. 5. A

Bononienses Tyranni. 5. A
Bononia à quibus fidem Christi hauserit. 5. B
Bononia celebriora Italiæ templa continet. 5. D
Bononia monast. pluribus & collegiis referta. ibid.
Bononiensis Ecclesia erigitur in metropolim, & Archiepiscopatum Æmiliæ. 6. B. a Gregorio Papa XIII. 42. A. B
Bononiensis academia fundata a Theodosio Imperatore, restituta a Carolo Magno, & Lothario Impp. 6. C
Bononia patria plurium summorum Pontificum. 6. D
Bononienses in tutelares protectores exoptant SS. Dominicum, & Franciscum. 21. B
Bononia sedi Apostolicæ recuperata a Beltramino Episcopo. 24. C
Bononiæ vicarius Thaddæus Pepulus pro sede Apostolica declaratus. ibid.
Bononiensis Archiepiscopatus erectio confirmatur a Clemente Papa VIII. 46 C
Bononiensi civitati ab Innocentio VI. conceditur privilegium studii, & laureandi. 24. D
Bononiensis episcopatus possessionem Cardinalis Antonius Corarius adipisci numquam potuit. 30. A
Bononiensi Archiepiscopatui auferuntur Imola, & Cervia, quæ Ravennati Archiepiscopo restituuntur, & eorum loco attribuuntur S. Domnini, & Cremæ Ecclesiæ. 46. C
Bononienses Ravennam occupant. 325. A
S. Bonitius Episcopus Placentinus plura passus in schismate Cadaloi pro Ecclesia, electus Episcopus Placentiæ excæcatur, & martyrio coronatur. 211. A
Bonum in vita operandum; de hoc dicto vide plura notabilia. 356. A. B. C
Borgia veneno extinguit patruum; ob id evasit fortunæ ludibrium. 490. C
Boschettus Bonadamus Mutinæ Episcopus ejicitur e civitate a Gibellinis. 129. A
Bramantes templi Vaticani celeberrimus architectus. 890. A
Brancaleonii Metaurenses castri Durantis Vicarii. 882. D
Branchaleonii fundatores Abbatiæ S. Christophori castri Durantis nunc Urbania. 883. C
Branda Episcopus Placentinus privatur Episcopatu a Gregorio XII. Pp. quia contra ipsum sentiebat. 231. A
Branda Episcopus Placentinus renunciationi Pontificatus promissæ a Gregorio XII. mordicus insistit ibid.
Breviario ac missali corrigendo de ordine Cong Conc. Tridentini Fuscararius Episcopus laboravit 137. B.
Bulignanus Episcopus Firmanus adhæret Federico Imperatori contra Alexandrum Pp. III. ideo privatur Episcopatu. 694. A
Bulla confirmationis gratiarum, & privilegiorum concessorum à Romanis Pontificibus Episcopis Bononiensibus Gregorii Pp. VII. 16. B.
Bulla vide privilegium.
Bulla erectionis Episcopatus Bononiensis in Archiepiscopatum. 42. B.
Bulla erectionis in cathedralem Ecclesiam Cremensem. 57. D.
Bulla confirmationis Archiepiscopatus Bononiensis, & concessionis in suffraganeas Ecclesias Cremæ, & S. Domnini. 46. C
Bulla erectionis in cathedralem Ecclesiam S. Domnini. 63. B
Bulla provisionis prima vice Ecclesiæ Burgi S. Domnini in personam Papyrii Picedi. 68 D.
Bulla Stephani Pp. concessionis corporis S. Silvestri Abbatiæ Nonantulanæ cum aliis privilegiis. 84. B.
Bulla Bonifacii VIII. fundationis monasterii & Abbatiæ S. Martini de Parma. 179. B
Bulla Stephani Pp. IV. consecrationis Episcopi Placentini. 203. A
Bulla Benedicti Pp. Octavi confirmationis bonorum & privilegiorum monasterii S. Sabini de Placentia. 207. C
Bullæ Dionysii Episcopi Placentini erectionis Abbatiæ, & monasterii S. Sepulchri. 209. C
Bulla Innocentii II. Pp. receptionis in protectionem Sedis Apostolicæ monasterii de Columba Placentini. 213. A
Bulla Adriani IV. confirmationis electionis in Episcopum Placentinum Hugonem Perleonem. 210. C
Bulla Paschalis Pp. Primi confirmationis privilegiorum Archiepiscopi Ravennatis in cortice arboris. 344. C
Bulla Gregorii Pp. V. concessionis Episcopatuum in suffraganeos Ravennati Archiepiscopo Placentiæ, & Montis Feretri. 352. A
Bulla Gregorii Pp. V. concessionis privilegiorum, & confirmationis obtentorum, nec non largitionis castrorum Archiepiscopo Ravennati. 353. B
Bulla Clementis II. Pp. super præcedentia Archiepiscopi Ravennatis. 361. B
Bulla Honorii Pp. II. restitutionis Ecclesiarum suffraganearum Archiepiscopo Ravenn. 365. C
Bulla Gregorii IX. Pp. confirmationis largitionum castrorum, & jurisdictionis Archiepiscopo Ravennæ. 377. D
Bulla Lucii II. Pp. confirmat. privilegiorum, & aliorum indultorum episcopis Ariminensibus. 421. D
Bulla Clementis V. Pp. fundationis capellæ S. Priscæ factæ a Cardinali Battaglia. 425. C
Bulla Bonifacii IX. Pp. confirmationis privilegiorum obtentorum per Episcopos Ariminenses. 429. B
Bulla Eugenii IV. Pp. administrationis Ecclesiæ Cæsenatensis. 464. C
Bulla Gregorii IX. Pp. cum insertione sententiæ, & processus fabricati ad favorem Episcopi Cerviensis contra Ravennates in negotio salis. 469 B
Bulla provisionis Episcopatus Ferrariensis in personam B. Joannis de Tossignano facta ab Eugenio IV. Papa. 550. B
Bulla Eugenii III. Papæ confirmationis concessionum obtentarum per Episcopos Imolenses, & receptionis sub protectione sedis Apostolicæ. 625. C
Bulla Honorii III. Papæ privilegiorum Ecclesiæ Firmanæ. 705. B
Bulla altera ejusdem Honorii III. Papæ concessionis privilegiorum Ecclesiæ Firmanæ. 706. C
Bulla erectionis in metropolitanam sedem Archiepiscopalem Ecclesiam Firmanam. 723. C
Bulla Joannis Papæ XII. erectionis in cathedralem Maceratensem civitatem, & Ecclesiam S. Juliani. 732. A
Bulla Sixti V. Papæ erectionis in cathedralem Ecclesiam Montis alti. 748. B
Bulla erectionis in cathedralem Ecclesiam Ripæ Transonis a Pio V. Papa 755. C. & in civitate oppidum.
Bulla erectionis in cathedralem Ecclesiam S. Severini in Piceno à Sixto Papa V. 765. C
Bulla erectionis in cathedralem Ecclesiam Tolentinatem a Sixto Papa V. 772. D. & oppidum in civitatem.
Bulla Bonifacii IX. Papæ exemptionis monasterii S. Christophori castri Durantis ab Episcopo Urbinati. 788. C
Bulla Julii II. Papæ erectionis collegii Judicum Urbini. 796. D
Bulla erectionis Archiepiscopatus Urbini. 800. B
Bullæ Nicolai Papæ translationis Callii in plano S. Angeli. 808. D
Bulla nuncupationis S. Angeli Papalis Nicolai Papæ IV. Callio ad planum translato. 809. C
Bulla Alexandri Papæ III. exemptionis monasterii Geruntii Calliensis. 813. C
Bulla Clementis III. Papæ receptionis in protectionem sedis Apostolicæ monasterii S. Petri de Massa montis Neronis Calliensis diœcesis, & concessionis privilegiorum. 814. B
Bulla Honorii Papæ III. receptionis in protectionem sedis Apostolicæ Episcopatum Forosempro-

nien-

niensem. 828.A
Bulla Gregorii V. Papæ concessionis privilegiorum Archiepiscopo Ravennati. 352.A
Bulla Honorii II. Papæ receptionis in protectionem sedis Apostolicæ Ecclesiam Feretranam, seu S. Leonis. 844.D
Bulla Gregorii XII. Papæ translationis Ecclesiæ Feretranæ S. Leonis, & sedis cathedralis in oppido diœcesis. 851.A
Bullæ Honorii Papæ III. confirmationis privilegiorum, & bonorum Ecclesiæ Senogalliensis. 868.C
Bulla Joannis Papæ XXII. pro rebus Ecclesiæ Senogalliensis existente Episcopo Francisco Silvestrio. 870.D.871.C
Bulla Urbani Papæ VIII. erectionis in civitates oppida castri Durantis, & S. Angeli. 884.B
Bulla Urbani VIII. Papæ, in qua oppido castri Durantis mutatur nomen, ac Urbania deinceps nuncupari mandatur. ib.
Bulla Urbani VIII. Papæ subjectionis Mercatelli, & Lamulæ Urbaniensi Episcopatui noviter erecto. 888.C
Burgum S. Domnini donatum Episcopo Parmensi à Carolo Manno Imperatore, & Carolo Rege 148.A

C

Cadolus Episcopus Parmensis postea Antipapa simoniace adipiscitur Episcopatum. 166.D
Cadoloi inauguratio in Antipapam ab Episcopo Ariminensi perficitur. 420.B
Cajetæ celebrare concilium Gregorius XII. Papa impeditur. 431.B
Callienses eiiciunt Logoriam Episcopum Hispanum familiarem Valentini memoria trucidati eorum Episcopi alias ab Hispanis. 821.D
Callistus Papa II. designat fines diœcesis Mutinensis. 117.C
Callistus Papa II. Placentiæ hospitio recipitur, consecrat ibi cathedralem Ecclesiam. 214.A
Calli antiquitas, & situs. 808.B
Callium excisum alio restituitur; factionibus popularibus iterum diruitur funditus. ib.
Callium vocabatur civitas S. Angeli Papalis. ib.
Callium auctoritate Nicolai Papæ IV. fuit translatum in plano S. Angeli præsidente Joanne Columna. ib.
Callium plures viros claros produxit. 810.B
Calliensis civitatis, & diœcesis sacerdotia, & monasteria. ib.D
Calliensi Ecclesiæ, & canonicis unitur monasterium S. Geruntii dirutum. 813.B
Calliensibus pauperibus strenuis cruce signatis pro expeditione in terram sanctam Honorius Papa III. assignat decimam oblationum. 815 B
Callium a factionibus Guelforum iterum combustum. 819.B
Callienses parti Manfredi Tarentini adhærent uti Gibellini, ac Guelfos eiiciunt civitate, ideoque anathemate à Pontifice feriuntur, ac privantur Episcopatu. 816 D
Callienses Perusinis instantibus ab Urbano Papa V. supplices in gratiam recipiuntur, Episcopatu restituto post annum. ib.
Callienses incendio superstites petunt a Nicolao Papa IV. facultatem condendi novam Urbem. 819.B
Camaldulensis Ordo Bononiæ receptus. 26.C
Camaldulenses Faventiæ recepti cum tributo de mutuando equitanti Episcopo albo equo. 495.C
Campanæ pulsatio aliis Ecclesiis non licita, dum pulsatur certis horis, & diebus illa Ecclesiæ matricis. 124.D
Campanæ pulsatio in nocte Sabbati S. ex privilegio. 219.C
Campana constructa ex calcaribus aureis Comitissæ Mathildæ. 530.A
Campegius Cardinalis post quinque obitas legationes in Romana direptione præsens vitæ consulit cum Pontifice in Arce Adriana. 38 B
Campegii card. singulares virtutes, & opera. 38.A
Campegii quatuor Episcopi eodem tempore concilio intersunt. 39.D
Canonicorum Bononiensium numerus ab Episcopo designatur, & census attribuitur. 14.C
Canonicorum regularium S. Salvatoris congregatio Bononiæ exordium sumit. 24.D
Canonicis Mutinensibus confirmatur quarta pars bonorum dictæ Ecclesiæ largitorum ab Ugone & Lothario Regibus. 99.C
Canonicis Mutinensibus debentur ab Episcopo septem annua convivia, & equus, in quo prima vice post consecrationem inequitat. 121.B.C
Canonicis de Berceto Ugo Rex largitur plura. 154.B
Canonici Imolenses doctores, seu licentiati esse debent. 642.B
Canonicis Ferrariensibus concedit privilegium Adrianus Papa IV. receptionis in protectionem sedis Apostolicæ, & confirmationis bonorum. 536.D
Canones solvendi ad Abbatia S. Ruphilli Episcopo Foropopiliensi. 603.B
Canonica portio defunctorum ab Episcopo concessa canonicis Cæsenæ. 453.D
Capparum, & Roccherti delationis indultum concessum canonicis Maceratensibus ab Urbano Papa VIII. 745.C
Capuccini Ravennæ à cardinali Julio Roboreo inducti. 394.B
Cardinalis Corarius fundator congregationis canonicorum S. Georgii in Alga. 30.C
Cardinales fuere pater, & filius Campegii, & nepos legitime nati. 38.39.40. A.B.C
Cardinalis Ferrarius avaritia notatur; ideo omnibus infensus a sicario ea de causa occisus. 134.B
Cardinalis Moronus plures legationes peragit optime. 136.B.C
Card. Moronus optimi pastoris partes explet. ibid.
Card. Moronus præsidens Concilii Tridentini. ibid.
Card. Moronus suspectus de hæresi carceribus in Arce Adriana mancipatur. ibid. D
Card. Moronus vir constans animo in prospera & adversa fortuna Pontifex a S. Carolo Borromæo exoptatur. ibid.
Card. Cananus ex Imperiali Constantinopolitan. Imperatorum stirpe. 138.A. B
Card. Gerardus Blanchus fundator Abbatiæ S. Martini Vallis Serenæ de Parma. 179.A
Cardinales vocati presbyteri aliquot Ecclesiæ Firmanæ. 688.D.693.C
Card. Cananus purpuram, quam morte Julii Pontificis amiserat, virtutis curriculo pervectus assequitur a Gregorio Papa XIII. 138.B
Card. Accoltus carceri mancipatus. 393.B
Carmelitani quando primum Bononiæ recepti. 22.C
Carmelitæ Mutinam introducti. 129 B
Carmelitæ Ferrariam introducti. 544.D
Carmina antiqua de Ss. Synesio, & Theopompo. 111.B.C.
Carmina Borgiæ de Paulo Tertio. 188.A
Item de Alexandro Card. Farnesio. ibid.C
Carmina de Dominico Card. Capranica. 717.B
Carolus Magnus victo Desiderio Longobardorum Rege Romæ coronatur. 322.A
Carolus Magnus Ravennæ exceptus ab Archiepiscopis. 344.A.C
Carolus Magnus argenteam tabulam Ravennati Ecclesiæ legat. 344.C
Carolus Mannus Imperator concedit privilegium, & donat plura bona Episcopis Parmensibus. 145.B
Caroli Manni Imperatoris, & Caroli Regis fratris plures concessiones factæ Episcopis Parmensibus. 147.A. & seqq.
Carolus Calvus Papiæ insignia Regni suscepit. 202.C
Carolus V. Bononiæ coronatur, & cum Pontifice tractando per hyemem ibi moram trahit. 38.C
Carolum V. Imperatorem post coronationem ad sua

redeuntem Card. Campegius itineris comes prosequitur. 38.C
S. Carolo Borromæo Leolus Cardin. Romæ templum ad Catinarios ædificat. 559.C
Carolus Magnus Romam proficiscitur. 811.C
Carolus Imperator præsens consecrationi Ecclesiæ Monasterii S. Crucis factæ ab Episc. Firman. 686.B
Carolo Calvo Regi Galliæ legatum mittit Joann. Papa. 867.C
Carolus Magnus Episcopis Mutinensibus confirmat concessiones, & illis dat exemptiones. 91.C
Carthusianorum cœnobium Bononiæ exstructum. 26.D
Carthusiani Ferrariæ recepti. 553.B
Carreta gens habuit plures Episcopos, & Cardinales. 545.B
S. Cassianus Episc. Brixinen. in Germania Christi fidem Imolæ prædicat. 620.C
S. Cassiani Episc. Brixinen. vita. ibid.
Castrum Durantis ædificatum a Gulielmo Durando Speculatore dicto, nuncio, & legato Martini Papæ IV. 881.D
Castri Durantis situs. ibid.
Castrum Durantis ædificatum post excisum Ripense oppidum ab Urbinatibus. 882.B
Castrum Durantis incolæ Ripenses Metaurenses antiquitus dicti. ibid.
Castri Durantis Abbatia erecta in Cathedralem. 883.D
Castra plurima Ecclesiæ Firmanæ. 705.C
Castrorum ingens numerus spectantium ad Ecclesiam Ravennaten. 374.C
Castrum Rocchæ S. Mariæ conceditur in emphyteusim Advocatis a Dodone Episc. Mutinen. 116.D
Cato Uticensis urbe Imola delectabatur. 620.A
Catechismo componendo de ord. sacri Concilii Tridentini qui Episcopi incubuerint. 137.B
Cathedralis Cæsenatensis consecrata a S. Eleutherio Papa. 442.C
Cathedralis novæ condendæ facultas concessa Cæsenatensibus ab Urbano VI. Papa. 460.D
Cathedralem Imolensem transfert, & consecrat Henricus Episc. 630.B
Catholicam succedunt Episcopi, qui Ariminen. conciliabulo subscribere nolunt. 374.D
Catholica vicus in Æmilia cur sic dictus. 440.D
Catharina Sfortia uxor Octaviani Riarii Forolivien. Vic. Prætorium in vindictam occisi viri evertit. 565.D
cæca visum recipit, & Arimini indicat corpora Ss. Gaudentii, Victoris, ac Valentini. 414.D
Cœlestinorum ordo Bononiæ introductus. 26.D
Censum Imperialem solvere non debent coloni, & famuli Ecclesiæ. 100.C
Cerviæ Episcopis datur a legatis Apostolicis sententia favorabilis contra Ravennates super negotio salis. 469.B
Cerviæ antiquitas describitur. 467.C
Cervia an eadem cum Ficodensi civitate. ibid.
Cervia diruta premitur aeris insalubritate. ibid.
Cerviensi Episcopo asportatio salis alibi impediri non potest. 469.B.& seqq.
Cerviensis Episcopus schismaticus tempore Gregorii XII. Papæ, & Joannis XXIII. 475.B
Cæsena cur sic appellata. 441.D
Cæsena quomodo alias denominata fuit. 442.A
Cæsenæ antiquitas, & conditores. ibid.
Cæsena excisa a Romanis restituitur. ibid.
Cæsenatense solum fertile vino optimo. ibid.B
Cæsena a variis tyrannis variis temporibus pressa. 442.A
Cæsenates tyranni tandem ejecti. ibid.
Cæsena traditur a Pontifice Archiepiscopo Ravennati. ibid.C
Cæsena a quibus christianam fidem hauserit. ibid.
Cæsenates excommunicati ob invasionem civitatis Sassinæ jurisdictionis Episcopi. 663.C
Chronicon Nonantulanum. 83.C
Chronici Vaticani particula de Imolensibus Episcopis. 619.A
Christianæ fidei propagandæ in Prussia, & Livonia operam strenuam sua legatione navat Gulielmus Episcopus Mutinen. 123.D
Cincius Urbis præfectus per biennium obsessum retinet in arce Hadriani S. Angeli Honorium Antipapam. 167.C
Cistercienses restituuntur ad monasterium a Dominico Cardinali Capranicensi. 716.A
Cisterciensis ordo reformatus opera Dominici Card. Capranicen. ibid.
Cistercienses Maceratam introducti. 742.C
Civitas Geminiana, & nova civitas an eadem cum Mutina. 96.B
Claudia Roborea Magna Ducissa Hetruriæ, ultima Cinciæ Ducum Urbini. 780.A
Claustrum Carthusianis, seu Certusinis Romæ in Monasterio S. Crucis in Hierusalem ædificat Nicolaus Albergatus. 32.C
Clemens III. Antipapa creatur ab Episcopis Lombardiæ contra Gregor. VII. Papam. 116.A
Clemens III. Antipapa misere obiit. 364.A
Clementis VII. Antipapæ fautor Episcopus privatur sua Ecclesia. 860.D
Clemens Antipapa a quibus inthronizatus de ann. 1069. 468.D
Clemens VIII. opera Francisci Card. Blandratæ in arduis utebatur. 508.D
Clemens VIII. Papa recipiendæ urbi Ferrariæ eo se confert, ac ibi magistratus, & publica bona instituit. 514.B
Clemens Papa VIII. Ferrariæ ab Episcopo excipitur. 559.A
Clemens Papa VIII. excommunicat Cæsarem Estensem occupatorem Ducatus Ferrariensis, cum se Ducem coronare fecisset. ib.
Clemens Antipapa. 787.D
Cleri reformatio edita a Laurentio Card. Campegio. 38.B
Clericorum crimina omni provocatione suppressa Pontifex mandat animadverti, & coerceri. 119.D
Clerus Placentinus nobilis. 195.C
Clerus nobilis Ferrariensis describitur. 515.A
Clerici antiquitus simul vivebant, & dormiebant in communi dormitorio. 447.C
Clerus Ravennæ defodit cadaver Archiepiscopi Theodosii, qui subjectionem Romani Pontificis fassus fuerat. 342.B
Collegia plurima studiosorum Bononiæ. 6.C
Collegio Germanico ædificando, ac faciendo Cardinalis Moronus S. Ignatium adjuvat. 136.C
Collegium Capranicense fundatum a Dominico Card. Capranica Romæ. 716.C
Collegium Nazarenum institutum a Michaeli Angelo Card. Tonto. 465.B
Columba indice electi S. Aderitius, & alii Ravennates Episcopi. 327.B
S. Columbæ corpus navi Divino impulsu delatum Ariminum defertur. 412.A
S. Columbæ caput Bertinorii servatur. 593.B
Collisicipuli dominus Gaddius Card. 721.A
Comaclenses salinæ donatæ a Lothario Rege Vidoni Episcopo Mutinensi. 103.C
Comaclensis comitatus Archiepiscopo Ravennati donatus a Gregorio Papa V. 353.C
Comaclensis civitatis conditores recensentur. 481.C
Comaclensis civitatis præsens status, & inundationes descriptæ. ib.
Comaclensis civitatis ædificatio, & portus Venetis magnam zelotypiam incutiunt, ne ab ipsis commercium, & mercium asportatio, & nundinæ discedant. 527.B
Comaclum restituitur ab Arestinis. 481.C
Comaclensis civitatis direptio facta a Venetis, ac pugna. 527.B
Comitatus Parmensis concessus cum pluribus castris Episcopo Parmensi. 165.B
Comitatus Parmen. conceditur, & de novo confirmatur

matur Episcopo Cadolo. 166.D
Comitatus dictus, quia comites ad regendas civitates mittebantur. 624.C
Comites de Modiliano carcerant Rufinum Episcopum Sassenatensem, & Federico Imperatori tradunt. 660.A
Comestiones charitativæ conceduntur ter in anno canonicis Cæsenatibus ab Episcopo. 452.C
Commissio absolutionis, & receptionis in gratiam sedis Apostolicæ Calliensium emanata ab Urbano Papa IV. Rectori Ducatus Spoletani. 817.A

Sacra Concilia, de quibus in Opere fit mentio.

Concilium Aquilejense de anno 381. 296.C
Conciliabulum Ariminense. 402.B
Conciliabulo Ariminensi Arrianorum interest contra Gratianus Calliensis Episc. 811.A
Conciliabulo Ariminensi Episcop. qui subscribere renuunt, Catholicæ castro secedunt. 574.D
Concilium sub Agathone Papa. 144.D.492.C.858 C. 624.A. 598.D.
Concilium Basileense sub Eugenio Papa IV. 185. A 232.C. 833.B
Concilium Constantiense anno 1416. 231.B. 404. B. 485.B 611. A
Conc. Constantiense elegit Martinum Papam V. 231. B. 714.C. 790.C
Concil. Constantinopolitanum. 500.B
Conc. Constantinopolitanum. 654.C
Conc. sub Eugenio Papa III. pro Cisalpinis Episcopis. 215.B
Conc. Florentinum sub Eugenio Papa IV. 131.C. 463.B 583. A 32.B
Conc. Ferrariæ sub Eugenio Papa Quarto. 515.B
Conc. in Laterano sub Alexandro Papa III. 18.C. 119.C 172.D 423.B 498.A 451.D 402.B 373. A 298.D
Conc. Lateranense sub Leone X. 188.C 233. D 437.C 476.C
Conc. Lateranen. sub Julio II. papa. 476.C 505.B 672.B. 876.D 798.B
Conc. Lateranense anno 680. 576 B
Conc. Lateranense anno 1179. 657.B 859.B
Conc. Lateranen. sub Benedicto papa VIII. an. 1015 844. C
Conc. Lugdunense sub Innocentio papa IV. 124. B
Conc. Lugdunense anno 1257. 278.B
Conc. Lugdunense sub Gregorio papa X. 381.D
Concilium Mantuanum. 21. D
Conc. Mantuanum sub Alexandro papa II. 16.A
Conventum conc. Mantuani sub Pio papa II. 232.B
Conventus Cremonæ habitus sub Adriano Papa IV 119.B
Conc. Mantuanum contra Aquilejen. 145.A 482. D. 492.C
Conc. Mantuanum anno 824. 247.A 526.D
Conc. seu synodus Marzaliæ sub Honesto Ravennate Archiep. 12. B
Conc. seu synodus Marzaliæ Archiepiscopi Ravennatis pro controversiis Episcoporum. 159.D
Conc. Mediolanense Provinciale de anno 449. 197. C
Conc. Mediolanense Provinciale sub Eusebio Episcopo. 144.C
Conc. Nicœnum propugnatur ab Episcopis Æmiliæ 594.B
Conc. Pisanum. 403.D 231.B
Conc. Placentinum sub Urbano Papa II. 211. B
Conc. Pontigonense sub Joan. Pp. VIII. anno 876. 827. B
Conc. seu conventus parvus contra Vigilium. 682.D
Conc. Ravennatense sub Joanne Papa IX. 12. A 812. A
Conc. Ravennat. de anno 1014. 208.A
Conc. Ravennatense Metropolitanum. 447.A
Conc. Romanum sub Gregorio Papa VII. 687.C
Conc. Romano sub Stephano Papa III. præsens fuit Aystulphus Rachis. 84.C
Conc. Romanum sub Joanne papa IX. 203.C
Conc. Romanum sub Agathone papa de ann. 681. 243.A 342.B 446 B 785.B
Conc. Romanum sub Julio Papa anno 337. 329 A
Conc. Romanum sub Symmacho Papa anno 499. 334.C 682.D 654.A
Conc. Romanum sub Symmacho Papa anno 501. 418.C 468.B 598.C
Conc Romanum sub Clemente Papa II. 360.D
Conc. Romanum de anno 313. 411.D. 785.C
Conc. Romanum sub Eugenio Papa II. 419. C 446 B. 785. B 811. D.
Conc. Romanum sub Martino Papa anno 649. 623. D 883. A 867.B
Conc. Romanum sub Nicolao Papa II. anno 1059. 600.B 785.D 827.C 844.C 867.D
Conc. Romanum contra Monothelitas anno 649. 654.B
Conc. Romanum sub Leone Papa IV. an. 853. 785. B 812. D
Conc. Romanum sub Gregorio III. anno 730. 811.B
Conc. Romanum sub Paulo Papa I. anno 760. 811. C
Conc. Romanum sub Gregorio Papa II. ann. 721. 811. B
Conc. sub Joanne XI. Papa anno 968. 812.A
Concil. Romanum anno 871. 858.D
Conciliabulum Ronchaliæ a Federico P. Imperat. convocatur. 496.D
Conc. Sardicense anno 347. 330.A
Conc. Senonense sub Alexandro Papa III. 217.D
Conc. Tridentinum sub Pio IV. 190.C 406.B.C 487.D 507.C 877.D
Conc. Vastallense anno 1106. 168.C
Conc. Viennense sub Clemente V. Papa. 129.A
Concilii celebrandi a Paulo Tertio indicti legatus destinatur Cardinalis Campegius. 38.D
Conc. Tridentinum Bononiæ translatum in ædibus Campegiorum congregationes fiunt, & patres excipiuntur. 39 D
Conc. Tridentin. interest Card. Cananus tunc Episcopus. 138.B
Conc. Romanum damnat Rodoaldum Episcopum Parmen. 145.A
Conc. Pisanum deponit duos Pontifices, nempe Greg. XII. & Benedictum de Luna Antipapam. 231. B
Conc. Romanum sub Gregorio II. Papa exauthorizat Leonem III. Imperatorem, & Anastasium Patriarcham Constantinopol. 811.B
Conc. Lateranensi a Julio Papa II. præponitur Marcus Card. Vigerius. 876.D
Conc. Tridentinum quomodo nuncupandum Vigerius oratione exponit. 877.B
Conc. Tridentini legato Card. de Monte acriter respondit Episc. Vigerius. ibid.C
Conc. Cajetæ celebrare impeditur Greg. Pp. XII. 431. B
Concil. indicere cupienti Romæ Theodorico Regi resistunt Episc. Æmiliæ in protectionem Symmachi Papæ. 83.A
Confirmatio donationis factæ ab Episcopo Bononiensi canonicis suæ Eccl. Joan Papæ XIII. 13.C
Confirmatio donationum Lotharii, & Adalberti Regum factarum Mutinensi Ecclesiæ. 103.C
Confirmatio privilegiorum concessa a Conrado Imp. Episcopis Mutinensibus in gratiam Vidonis Taurinen. Episc. 113.A
Confirmatio donationis factæ a Carolo Manno Episcopo Parmensi emanata a Carolo Rege. 147.A
Confirmatio ejusdem Caroli Regis donationis factæ Episc. Parmensibus de oppido S. Domnini & aliorum. 148.A
Confirmatio Ugonis Regis Italiæ omnium exemptionum, & concessionum factarum Episcopis Parmensibus. 152.B.C
Confirmatio altera ejusdem Ugonis Regis ad favo-

rem Episcopo. 154.B
Confirmatio Othonis Imperatoris concessa Episcopis Parmensib. de omnibus illis largitis. 160.A
Confirmatio Conradi Imp. Episcop. Parmensibus. 164.B
Confirmatio privilegiorum Episcoporum Parmensium Othonis IV. Imp. 175.A
Confirmatio Sigismundi Imp. privilegiorum Episcoporum Parmen. 185.B
Confirmatio Alexandri Papæ III. canonicis Ferrariensibus super eorum privilegiis, & bonis indulta. 538.B
Conradus Imperator confirmat donationes Episcopis Mutinensibus. 113.A
Conradus Imperator concedit post mortem Bernardi comitatum Parmen. Episc. dictæ civitatis. 164.B
Constantinopolitanus Imp. Ferrariæ pro concilio. 515.B
Consecratio Ludovici filii Lotharii Imp. facta a Sergio II. 683.B
Constitutiones fabricæ Ecclesiæ Mutinensis. 124.C
Concilium Philippi Fontanæ Archiepiscopi Ravennatis Ecclesiæ proficuum. 380.D
Consuetudo auferendi mobilia Archiepiscopi Ravennatis sublata. 379.C
Cornelii Galli poetæ patria Forolivium. 569.B
Cornelii Amalthei carmina de Rodulpho Episcopo Senogalliensi. 878.C
Cornelius Mussus Episcopus concionator egregius 614.D
S. Cornelii Imolensis Episcopi elogium a S. Petro Chrysologo exaratum. 623.A
Coronatio Ludovici Regis Romæ. 248.B
Sanctiss. Corporis Christi miraculum Ferrariæ effusionis sanguinis ex hostia. 538.A
Corpora plurium sanctorum Faventiæ. 491.B
Cottia gens Veronensis vetusta, & nobilis descripta. 216.C
Corarius Episcopus Card. Bononiensis scripsit historiam sui temporis. 30.A
Corarii Cardinalis laudes Thomasinus recenset. ibid.C
Corarius Cardinalis dispensatis pie rebus suis obiit cum sanctitatis opinione. ib.
Cosmatus Melioratus Archiepiscopus Bononiensis efficitur Pontifex sub nomine Innocentii VII. 28.B
Crema ædificata a variis populis Italiæ fugientibus Longobardorum tyrannidem. 56.B
Cremæ exordium rejecta antiqua opinione. ib.
Cremæ situs describitur. ib.
Cremæ nomen unde provenerit. ib.
Crema pluries excisa a Federico Æneobarbo, & aliis. 56.C.D
Crema tyrannorum jugum varium subit. ib.
Crema erigitur in Cathedralem civitatem a Greg. XIII. Papa. 57.B
Crema variis metropolitis diversis temporibus subjecta. ib.
Cremensis Cardinalis Antipapa sub nomine Paschalis III. 57.B
S. Crescentini Urbini patroni corpus Typhernatibus ablatum. 781.A
Crescentius tyrannus Urbis deturbat Grég. V. Pontificem, ob id ab Imp. Othone III. damnatur. 206.B
Cruciatam armat cotra Sarracenos Vvido Archiepisc. Ravennas. 373.A
Cruciata vide expeditio in Terram sanctam.
Crucem gerendi facultas concessa a Greg. Papa VII. Episcopo Firmano. 689.D
Cruciferi Imolam introducti. 638.A
Custodis Angeli officio fungitur S. Geminianus. 80.C

D

Damianus Archiepiscopus Ravennaten. creditur mortuum excitasse, & Hebræum obstinatum ad evangelium duxit. 332.B
SS. Darii, & Chrysantis corpora Regium Lepidi translata. 261.A
Desiderius Longobardorum Rex Papæ Adriano infensus a Carolo Magno devincitur. 92.C
Decimæ etiam diis gentium dabantur de aratis. 627. A
Demetrius coronatus a legatis sedis Apostolicæ Dalmatiæ Rex, & obsequium eidem exhibet 448.B
Demetrius Dalmatiæ Rex dicitur, & coronatur a legatis Apostolicis in synodo Saloniensi. ib.
Defensio Ecclesiæ quomodo ab Imperatoribus antiquitus permissa. 114.D
Desiderius Longobardorum Rex victus a Carolo Magno in Galliam ducitur. 322.A
Diœcesis lis, & termini a cursu duorum equorum mutati inter Bononienses, & Mutinen. Episc. 11.B
Diœcesis Mutinensis fines designati a Callisto papa II. 117.C
Diœcesis quomodo antiquitus Episcopis præfixa. 592.D
Dionysius Episcopus Placentinus nepos Comitis Rodulphi Longobardi donat bona monasterio S. Sabini Placentini. 208.C
Dionysius Episcopus Placentinus de sede deturbatus ob concubinatum. 209.B
Dionysii Cardinalis Laurentii virtutes eximiæ. 798.C
Dionysii Laurerii gestum in capitulo generali Servorum. ib.
Dignitates de Iurepatronatus diversorum erectæ in Ecclesia Imolen. 622.C
Diploma privilegiorum Ferrariensium Vitelliam papæ. 519.A
Disceptatio de corpore Hadriani papæ I. 92.B
Discordia maxima inter Traversarios, & Ubertinos. 377.B
Disputandi partes in concilio Florentino suscepere pro Latinis Ludovicus de Pirano, & Joannes Casarellus Episcopi Forolivienses. 583.A
Divitiæ in potentia devia inflant ad perditionem. 341.C
S. Dominicus Bononiæ ædificat celebre monasterium, & primum capitulum. 21.B
S. Dominici corporis translatio. 380.A
Dominicani quando Mutinam excoluerint. 124.B
Dominicus de S. Geminiano celeber jureconsultus Vicarius Mutinen. 131.B
Domini Forolivii variis temporibus. 565.C
S. Dominico amicus Joan. Albertinus Firmanus donum donat. 701.A
S. Dominici Ecclesia fundata.
Dominicus Cardinalis Capranica creatur Cardinalis a Martino V. in fin. vitæ publicatur. 715.A
Dominicus Cardinalis Capranica pro obtinendo Cardinalatu confugit ad concil. Basileense, a quo obtinet, sed ab Eugenio IV. denegatur. ib.B
Dominicus Card. Capranica humili actione facta ab Eugenio obtinet Cardinalatum. ib.C
Dominicus Cardinalis Capranica destruit arcem Girifalci, restituit Firmum, & alia oppida Ecclesiæ. ib.
Dominico Cardinali Capranica famulati plurimi magni viri. ib.
Dominicus cardinalis Capranica Mecœnas litteratorum. 716.B
Dominicus cardinalis Pinellus perditos grassatores tollit. 722.D
Dominici cardinalis Pinelli legationes. ib.
S. Domnini Burgum erigitur in civitatem a Clemente VIII. 63.B

S. Domnini descriptio & denominatio. 62.D
Donatio Othonis Imperatoris Ugoni Episcopo Mutinensi. 104.D
Donationis magnæ diploma factæ Abbatiæ Nonantulanæ ab Aystulpho Rachi. 86.B
Donatio facta a Joanne Episcopo Mutinen. monasterio S. Petri. 106.D
Donatio facta à Varino Episcopo Mutinen. monasterio S. Petri dictæ civitatis. 109.B
Donatio Conradi Imp. in gratiam Gislæ ejus uxoris Ecclesiæ Mutinensi. 113.A
Donatio castri Rochæ S. Marci facta a comitissa Mathilda Ecclesiæ Mutinensi. 116.C
Donatio comitatus Parmensis facta Episcopo Ugoni Parmen. per Conradum Imp. 164.B
Eadem facta ab Henrico Imper. confirmatur. 186. D
Donatio comitissæ Mathildis plurium locorum Abbatiæ Nonantulanæ. 170.B
Donatio facta a Federico Imperatore Parmensi Ecclesiæ de castro Rignonis. 172.D
Donationes monasterio S. Severini de Placentia Dionysii Episcopi. 209.C
Donationes factæ pro fundatione monasterii de Columba Placentini. 211.D
Donatio dimidietatis castri mustioli Archiep. Ravennati a Bonifacio Lamberti comitis. 368.C
Donatio facta S. Petro Damiano pro ædificando monasterio Arimini plurium rerum, & castrorum a Petro Bonon. 420.C
Donationis instrumenta factæ clericis Cæsenatensibus ab Episcopo ut vitam, & victum commune habeant. 447.B
Donatio facta a Leonardo Episcopo Cæsenat. clericis, & presbyteris inservientibus, ac canonicis suæ cathedrali pro augmento cultus divini. 448.D
Donatio Aymerici Episcopi Cæsenaten. facta canonicis de pluribus, & portione canonica, ac cathedratica. 453.B
Donationis instrumenta facta de decimis & aliis ab Episcopo Ferrarien. & capitulo Ecclesiæ S. Georgii de Ferrariola. 540.D
Donatio facta a Philippo Fontana Episcopo Ferrariensi de hospitali S. Juliani, & aliis bonis monasterio S. Bartholomæi Ferrariæ. 544.B
Donatio Ecclesiæ S. Reparatæ facta ab Episcopo Foroliviensi Abbati S. Mariæ extra portam. 576.C
Donatio Benedicti Papæ VII. de plurimis bonis facta monasterio S. Ruphilli Foropopilii. 599.A
Donationum factarum ab Episcopis Foropopiliensibus Abbatiæ S. Ruphilli confirmatio concessa ab Aymerico Episcopo Foropopiliensi. 606.B
Donatio Thomasii de Foliano comitis Romandiolæ facta Episcopis Sassinæ. 660.C
Donatio vide Inst. & privilegium, & concessio.
Donatio facta ab Uberto Episcopo Firmano monasterii S. Michaelis Arch. Abbatiæ S. Sabini Firmani, & Monachis S. Benedicti. 687.D
Donatio, & confirmatio donationum factarum monasterio S. Savini Firmi a Liberto Episcopo. 690.A
Donationum confirmatio facta a Bulignano Episcopo Firmano monasterio S. Savini. 692.A
S. Donati corpus Imolæ inventum. 631.C
Draco a S. Ruphillo compressus. 597.B
Duellantes Mutinæ accumbentes & equum tradebant feudatariis Episcopi. 128.B
Ducatus Urbini devolutio ad sedem Apostolicam. 779.B

E

Ecclesia antiquitus quomodo ex privilegio se tueri possit contra molestias illatas. 114.D
Ecclesia nobilis D. Mariæ virginis Cremæ in cathedralem erigitur. 57.C
Ecclesiæ cathedralis S. Germani Mutinensis ædificatio. 116.A
Ecclesiæ Mutinensi perficiendæ miraculosa marmora data. 120.D
Ecclesia Mutinensis ditata per uniones Joannis XXII. & Benedicti XII. 129.C
Ecclesiæ bona in contractu absque testibus venire non poterant. 379.D
Ecclesiarum ingens numerus concessus Episcopo Ariminensi. 422.A.B.C
Ecclesiastica immunitas personis servientibus, & colentibus res Ecclesiæ Mutinen. concessa. 98.C
Ecclesiasticæ libertatis decreta Senatus Mutinæ contraria opera Episcopi abrogantur. 125.C
Ecclesius Archiepiscopus altare argenteum, & plura antea vasa donat Ecclesiæ Ravennati. 335.B
Ecclesius Ravennatensis Archiepiscopus charus Theodorico Regi legatus mittitur ad Justinianum Imp. 335.A
Ædificia constructa in solo alieno, & alia Ferrariæ quibus acquisita sint in vim antiquæ legis 524. B. C
Ægidius Fuscararius Episcopus Mutinensis cum cardinali Morono suspectus de fide in Adriani mole carceratur. 136.D
Ægidius Cardinalis Carillus fundat cathedralem Faventinam. 491.A
Ægidius Carillus Cardinalis legatus exuit dominio plurium civitatum Æmiliæ Franciscum Ordelaffum, qui Foropopilii se recepit. 590.D
Ægidii Cardinalis Albernotii vita. 713.B
Eigeltrada Comitissa. 363.A
Electio Episcopi Mutinen. dum controvertitur inter canonicos, Pp. providit Ecclesiam. 125.C
Electio Episcopi Mutinen. fit in personam duorum per discordiam capituli. 129.B
Electio Episcopi Placentini miraculo D. Virginis facta. 199.C
Electio Episcopi Placentini confirmata ab Eugenio III. salvo jure Archiepiscopi Ravennatis. 214.B
Electio Episcopi Placentini facta in Urbe a clericis, & aliis de dicta patria, qui aderant causa litis. 216.C
Electioni Episcopi Placentini consules tentant interesse. 220.A
Electio Archiepiscopi Ravennatis irritata an. 432. ob præmonstrationem divinam de S. Petro Chrysologo seligendo. 333.A
Electio suffraganeorum controvertitur, & interdicitur Archiepiscopo Ravennati à Simplicio papa. 334. A. B
Electio per compromissum facta de Episcopo Cæsenatensi. 455.C
Electio inter duos Comaclenses litibus dilaniata a concilio judicatur. 485.B
Electio Firmani capituli, & Pseudo papæ de Episcopo irritata. 712.D
Electio Ioannis de Præfectis in Episcopum Urbinatem irritatur ab Eugenio IV. 791.A
Electio Episcopi Callien. delata per compromissum ad canonicos Urbinates. 819.D
Electioni Cæsaris in Germaniam Eugenius IV. mittit legatum Episcopum Urbini, ut intersit. 792. C
Electis duobus pro Regii Lepidi Episcopis capitulo per octennium contendente, confirmationem Papa electis denegabat, ac Fr. Gulielmum constituit Episcopum. 307.B
Electus in Archiepiscopum rejectus a Pontifice ex inscitia psalmorum. 339.A
Eleemosynarii titulo, ac pluribus egregiis operibus decoratus Joannes Linatus Episcopus Placentinus. 237.A
Emanuel Orientis Imperator expetitus à Federico pro nuptiis, & armis contra Gulielmum Siciliæ Regem. 368.B
Emphyteusis Ecclesiæ Mutinen. instrumentum. 116.D

Æneas Piccolomineus postea Pius II. Episcopus 717.C
Entius Rex Sardiniæ capta Mutina obsidetur. 124.A
Episcopus Albertus Boschettus Mutinam post sacris exsolutam in patriam redit. 124.B
Episcopi Bononien. quando primitus titulum principis usurpatint. 18.D
Episcopus Bononien. donat præcipuam partem suorum bonorum canonicis suæ Ecclesiæ. 13.C
Episcopus Ariminen. dolore capitis pressus impetrat a S. Gregorio dimissionem Ecclesiæ. 418.D
Episcopus electus Rogerius Gottia respuit consecrationem ad evitandum schisma. 226.C
Episcopus Ficoden. in articulo mortis se deferre facit ad monasterium, & in porta se abdicat ab episcopatu, & monachus fit. 468.C
Episcopus Faventinus excommunicatus a Pp. Joanne, eo quia absque sua licentia consecrationem susceperat a Metropolitano. 492.C
Episcopus Faventiæ adhærens Federico Ænobarbo excommunicatur a Pontifice, & Episcopatu dejicitur. 498.A
Episcopus Firmanus quando cœperit uti titulo Principis. 713.C
Episcopus lingua per septennium divinitus ob alienationem bonorum Ecclesiæ captus. 16.A
Episcopo Mutinensi conceditur privilegium reædificandi castrum Pontis, & alia a Federico Imperatore. 122.D
Episcopus Mutinensis quando primum comitis, & principis titulo decoratus. 132.A
Episcopi munera Pastoris nomine a Gregorio IX. describuntur. 176.B
Episcopus morbo regio laborans petit dimissionem, illa obtenta, pœnitentia movetur privatæ vitæ peragendæ timore. 598.B
Episcopi non debent ordinare clericos alterius diœcesis absque litteris, ex præscripto Nicæni conc. 355.B
Episcopus Ordelaffus bis electus a diversis Pontificibus Rom. reprobatus. 580.A
Episcopis obsequium factum a Maceratensibus. 711.C
Episcopi inhiantes ad bona temporalia cultum rei Christianæ negligunt. 624.D
Episcopi antiquitus judicia non exercebant, sed sacra administrabant. 625.A
Episcopi tueri debent jura summi Pontificis. 176. C
Episcopi tueri debent libertatem Ecclesiæ etiam cum martyrio. ibid.
Episcopus dilapidans bona Ecclesiæ suspenditur a Pontifice. 177.D
Episcopatu dejecti ob commissum bellum cum comitissa Mathilda Parmen. & Regien. Episcopi. 282. D
Episcoporum Ravennatensium series a S. Apollinare primo Episcopo usque ad præsens incorrupte servatur. 325.C
Episcopatu Patavino elicitur per conjurationem Joannes Anselminus. 403.D
Episcopus à vidua porco sublato plectitur ab ira Dei ulcere in gula. 483.B
Episcopatum in vim sanctæ obedientiæ cogitur à Pp. recipere B. Joannes de Tossignano. 551.C
Episcopus spurius Scarpetta Ordelaffus. 581.C
Episcopum probitate, & exemplo præesse decet, non lite, & jurgio. 637.D
Episcopi Sassenatensis carceratio ob adhærentiam Pontifici a Federico Imp. 660.A
Episcopus Sassenaten. trucidatus ab invasoribus bonorum Ecclesiæ. 661.B
Episcopus scismaticus bis deturbatus a Sede. 689. C
Episcopus Vetulus Firmanus depositus, & restitutus. 713 D
Episcopus Callien. pœnitentiæ causa Episcopatum dimittit, monasterium adit, laudatur a S. Petro Damiano. 812.A
Episcopi Callienses, & Montisferetri, ex Episcopatibus deturbantur a Joannes XXII. eo quia suppetias tulerunt Federico Montefeltrio Ecclesiæ hosti. 820.A
Episcopatu privatur Alexander Mazza, ob malam administrationem. 838.C
Episcopus S. Leonardi, seu Feretranus comitis titulum obtinet a Federico Imp. 845.D
Episcopus Petrus Pisauren. adhæret Federico contra Alexandrum III. Ideo Episcopatu privatus restituitur post reditum in gratiam. 859.B
Episcopalis dignitas Parmensibus erepta ab Eugenio III. 142. A Restituitur post resipiscentiam ab Adriano IV. ibid.
Episcopatum Bononien. adipiscitur Campegius filius post Patrem. 39.D
Episcopalis sedis Foripompilii translatio vindicatur ab injuria ob occisum Episcopum. 592.B
Episcopalis cura quæ antiquitus. 624.D
Epistola Clementis IV. pro compescenda & vindicanda temeritate occisorum episcopi Sassinæ. 661.C
Episcopale Palatium restituitur a præposito canonista tunc Episcopo Placentino. 187.B
Epistola Henrici Imperatoris ad Archiepiscopum Ravennæ pro restitutione ablatorum in Romandiola a Federico. 373. C
Equum, super quo equitat Episcopus Mutinensis, dum redit a consecratione, prima vice deberi canonicis cathedralis judicio instituto prætenditur. 121.B
Equi Episcopi Mutinensis Baluchis debetur. 127.D
Erectio Archiepiscopatus Bononien. à Gregorio XIII. 42.B
Erectio cathedralis Cremen. 57.B.D
Erectio Episcopatus Burgi S. Domnini. 63.A.B
Erectio in cathedralem vide bulla.
Erectio in cathedrales civitates oppida sancti Angeli, & Urbaniæ civitatis. 979.A
Eremitani S. Augustini Ferrariam introducti. 535.C
Eremitis optima institutio traditur sua prolixa littera ab Hermuto, seu Leone Archiepiscopo Ravennaten. 355.D
Eremitanis S. Augustini conceditur conventus S. Domnini Mutinæ instantibus patribus Ordinis S. Augustini. 134.D
Eremitani Mutinam introducti. ibid.
Ermanni cadaver pro sancto habiti Inquisitor comburi jussit, & sectam ejicit. 545.C
Erminius Cardinalis Valent tractat Ferrariæ pacem inter Henricum IV. & Carolum Sabaudiæ Ducem primitus. 510.A
Error Baronii, & Sigonii corrigitur de Alphonso Hispalensi. 11.A
Error nominis Regii, & Episcopatus Joannis Generalis Carmelitarum Claudii Rogerii emendatus. 311. A
Estenses comites de Canoxa comitissam Mathildam suam dicunt. 314 A
Eugenii III. epistola ad Ravennatem Episcopum super electione Episcopi Placentini. 215.A
Eugubinus Episcopus protestatur, & renuit subjectionem Archiepiscopi Urbinatis. 801.D
Eugubini coercentur ab impedimentis, & invasionibus Carcelli per Greg. IX. 815.D
Ermuti responsio de profectione ad Eremum. 355.D
Exarchatum Ravennæ Leo Archiepiscopus occupare tentat. 343.D
Excellentissimi titulus Regi Rachi datus. 198.C
Excommunicatus non potest excommunicare. 363.D
Excommunicatur Prætor Parmen. pro tuitione jurium Ecclesiæ ab Opizone Episcopo. 178.D
Exemptio facta ab Episcopo Firmano hospitali S. Marci Riviccelli. 707.D
Expeditio in Sarracenos Alberti Archiepiscopi Ravennatis. 374.A

Expeditionem Cruciatæ in terram sanctam Honorius Papa III. fovet, & juvat, 815.B
Ezzelinus tyrannus carceri mancipat Archiepiscop. Ravenn. legatum, & Brixiensem Episcopum. 380. D

F

Fama pessima avaritiæ Joannis Baptistæ Ferrarii Mutinensis. 134.A
Fama Ferrarii fratris optima opera propria vices bonas reddit Franciscus Ferrarius. 134.C
Farinata Ubertus pius in Patriam. 169.A
Fatius Sanctorius cardinalis S. Sabinæ timore amissæ gratiæ moritur. 464.A
Faventinum territorium donatum Archiepiscopo Ravennati à Conrado Cæsare. 360.C
Faventiæ antiquitas, situs, & chorographia ab auctoribus late describuntur. 490.B
Faventia a Gothis excisa restituta cum arce à Federico II. Imperatore. ibid.C
Faventia exactis Longobardis in libertatem se asserit. ibid.
Faventiæ domini, ac tyranni varii. ibid.
Faventiæ domini Manfredi ejiciuntur a Borgia, & conversio Borgiæ. ibid.
Faventiæ qui Christianam Fidem primi prædicaverint. ibid D
Faventinis canonicis facultas excommunicandi, & interdicendi concessa. 496.C
Federicus I. Imperator confirmat privilegia Mutinensi Ecclesiæ. 119.A 122.D
Federici Aneobarbi decretum restitutionis bonorum Ecclesiæ Parmensi. 172.C
Federicus Aneobarbus donat Parmensi Ecclesiæ castrum Rignoni. 172.D
Federicus Imperator coronatus ab Adriano IV. 368. C
Federicus Imperator ex qua causa cœperit esse infensus Rom. Ecclesiæ. 371.C
Federicus Imperator confirmat privilegia Ecclesiæ Ravennaten. ibid.
Federicus II. confirmat donationes factas Ecclesiæ S. Bartholomæi Ferrariæ, & monasterium recipit sub protectione. 543.B
Federicus Imperator confirmat concessa Imolensibus. 629.C
Federicus Imperator vexat Priorem S. Salvatoris Firmi, qui adhærebat Pontifici. 707. B
Federicus Dux Urbini excisa arce novam ædificat cum palatio, & nobilem Cathedralem. 780.A
Federicus de Montefeltro Ecclesiæ hostis. 820. A
S. Felix Bononien. Episcopus ædificat monasteria, Ss. Naboris & Felicis, & alia. 8.D
Felix Archiepiscopus Ravennas rebellare facit civitatem ab Imperatore, & ab ipso Pontifice clerum: captus Constantinopolim ductus, excæcatus mulctatur exilio. 342.C
Felix melior in exilio evasit, reversus ad civitatem plura sancte peragit, obit cum opinione sanctitatis. 343. A
Fr. Felix Perettus Episcopus Firmanus, postea Sixtus Papa V. 722.B
S. Felicianus Umbris, & Calliensib. fidem Christi prædicat. 810.C
Feltrenses cum Malatestis juncti. 462.B
Feltrius Foroliviensium belli Dux. 568.B
Ferrantes Farnesius pro tuendis juribus suæ Ecclesiæ Episcopatus Parmen. exclusus ab Episcopatu. 191. C
Ferdinandus Neapolitanus Rex coronatur a Bartholomæo Card. Roverella. 391.B
Feretranum comitatum Archiepiscopi Ravennæ. 362.D
Feretria, vide S. Leonis civitas.
Feretriæ Duces Urbini dominatum obtinebant. 841. D.
Ferrariæ Dux coronatur Cæsar Estensis, paulo post excommunicatur. 559.A
Ferrariæ ædificatores, & principium a Vicohabentia. 513.C.D
Ferrariæ qui dominati fuerint. 514. A
Ferraria dono data Romanæ Ecclesiæ a Bonifacio Patre Comitissæ Mathildæ. ibid.
Ferraria formam Reipub. habuit. ibid.
Ferraria aucta ædificiis, & aliis ab Atestinis Principibus. ibid. B
Ferraria ad sedem Apostolicam devoluta. ibid.
Ferrariæ Concilium inceptum. 515 B.
Ferrariæ Constantinopolitanus Imperator pro concilio. ibid
Ferraria inundationis, & incursionis causa ultra Padum constituta. 515.C
Ferraria patria plurium virorum illustrium, qui recensentur. 516. B
Ferrarienses antiquitates, & res qui describant. 513.D.
Ferrariensium rerum scriptores. 516.B
Ferrariensis episcopatus a Vicohabentia derivat. 515. C
Ferrariensis privilegia Vitaliani Papæ non correspondent stylo temporis. 519.A
Ferrariensis Ducatus, & comitatus describitur in privilegio Constantini Imperatoris cum concessione Mercati. 519.B & seqq.
Ferrarienses LL. antiquæ, privilegia Vitaliani papæ & Constantini Imperatoris. 522.& seqq.
Ferrarienses Episcopi primo dicti Vicohabentiæ, deinde Ferrarolæ, aliquando S. Georgii. 535.C
Ferrariæ Cathedralis primum translata a Landulpho Episcopo ab Ecclesia S. Georgii. 535.C
Ferrariensis vicariatus impetratur pro Atestinis a Petro de Stagno Episcopo Ferrariense Card. 547. A
Festi dies servandi forma ex antiquo statuto Ferrarien. 525.C
Feudum custodiæ camporum, ubi duella fiebant, Mutinæ datur ab Episcopo Balugolis. 128.A
Feuda Sarsinæ, quæ sint, an Imperialia, vel Papalia. 673.A 674.C
Ficodia, & Cervia eadem. 467.C
Fidem Christi quando Parmenses primum hauserint. 141.D
Filius spurius Sergii Pontificis favore nobilis scorti Amasiæ ad Archiepiscopatum Ravennæ promotus. 351.A
Filiasius Roverella philosophiæ studiis incumbit, dimisso sponte Archiepiscopatu Ravennati. 391. C
Filii servorum Ecclesiæ in potestatem Ecclesiæ nascebantur ex privilegio Federici. 658.B.
Finium controversia terminata inter magnos Duces, & Parmæ Duces, ac Episcopos Parmen. 70. B
Firmana civitas cur sic dicta. 679.A
Firmum nobilis colonia Romanorum. ibid.
Firmum Piceni urbs princeps in medio sita. ibid.B
Firmum excusso Longobardorum jugo ad sedem Apost. se tradit. 680.A
Firmi domini, ac tyranni. ibid.
Firmum desolatum a Federico Imperatore opera Archiepiscopi Moguntini, quia adhærebat Alex. III. ibid.
Firmum quando primum Christianam fidem acceperit. ibid.B
Firmanus Episcopus crucem antiquitus ob dignitatem gerebat. 681.A
Firmani Præsulis prærogativæ a Pont. indultæ. ib.d.
Firmana civitas plures martyres Christo peperit. 880.B
Firmanum studium, & academia. 681. C
Firmi Ss. Episcopi. 682.B.C
S. Firmus Abbas non fuit Episcopus Firmanus. 689. A
Firmano Episcopo conceditur privilegium ab Innocentio, & Honorio III. ne quis præter legatum

in castris, & bonis Ecclesiæ suæ se ingerere posset. 705.C.706.C
Firmana Ecclesia in Metropolitanam erecta a Sixto V. 723.C
Firmi exemptio a jurisdictione Legatorum. 730.B
Florentia incendio mali civis Nerei de Abbatibus crudeli animo incenso deflagrat. 611.B
Florentini Guelphi victores exactis Gibellinis, D. Bernardum Episcopum Cardinalem tutelarem revocant, in ejusque tutelæ locum ponunt S.Bernardum Claravallensem Abb. 169.D
Florentinorum legati ad Neapolitanum Regem. 847.A
Florentius Archiepiscopus Ravennatensium doctrina, & eloquio clarus pater pauperum defunctus, Constantinopolim delatus, lachrymis egenorum exclamatus. 330.C
Fontana Archiepisc. Ravennat. vir insignis, vide Philippus. 380.C
Fr. Fortunatus Vasellius Card. vir omni doctrinæ genere insignis Venetos, & Januenses junxit fœdere. 389.B
Fori Livii conditor miles nomine Lucius Herminius. 565.B
Foroliviensés vicinis oppidis dominantur, bello cum Bononiensibus pugnant. 565.C
Forum Livii sub Ordelafis, Riariis, & aliis. ibid.
Forum Livii Christianam fidem suscipit a S. Apollinare. ibid.D
Foro Livii in civitate plura Ss. corpora requiescunt ibid.
Foroliviensis diœcesis Ecclesiæ, sacerdotia, & monasteria. ibid.
Foroliviensis historiæ caput ex Alexandro Paduano relat. 566.B
Forolivium Augustus, & Livia perveniunt. 567.A
Forolivii Gothi potiti. ibid.C
Forumlivii inDemocraticam rempublicam se erigit. 568.A
Forolivienses dolo excipiunt milites Gallos, & illos ex improviso adoriuntur, & occidunt, & obsidionem solvunt. ibid.B
Forolivienses post varios dominatus sese dedunt iterum Ecclesiæ. 569.A
Forum Livii patria Cornelii Galli poetæ, & Pauli diaconi, & aliorum virorum. 569.B.C
Forum Pompilii excidium a Grimoaldo Longobardorum Rege, & ab Arduino Card. legato Innocentii. 589.C
Forum Pompilii an fuerit dignitate Episcopali privatum excutitur. 591.592.A.B.C
Fori Pompilii conditor, & quomodo civitas creverit. 589.C
Fori Pompilii domini, & tyranni varii. 590.D
Forum Pompilii post rebellionem Francisci Ordelafi in ejus odium legatus comburi mandat in pœnam fœdifragæ conjurationis cum Vicecomite. 591.A
Fori Pompilii Episcopus post incendium, & excidium urbis Bertinorium contendit. ibid.
Foropompiliensium status instructio legati Apostolici. 591.B
Foro Pompilii Ecclesia an suppressa, vel unita fuerit, memoria non extat. ibid.C
Foro Pompilii Episc. necessitatis causa exercet pontificalia apud Bertinorium. ibid.
Foropopolii sedes Episcopalis vindicatur ob occisi Episcopi causam. ibid.
Foropopilii sacerdotia, & Ecclesiæ. 593.B
Foropopilii restaurationem juvat Ursillus de Afflicto Episc. 609.D
Foropopilii Episcopi reduces. 617.D
Forum Cornelii, vide Imola.
Forum Sempronii a barbaris excisum, & restitutum. 826.B
Forum Sempronii plures martyres Christo peperit. 826.C
Fori Sempronii domini. ibid.
Foro Sempronii sacerdotia, diœcesis, & monasteria. 826.D
Foro Sempronii diœcesis ampliata a Benedicto Lando Episc. 840.A
Forosemproniensi Ecclesiæ quatuor castra donata. 827.D
S.Francha Cisterciensis oritur Placentiæ. 218.B
S.Franciscus Bononiæ ab Episcopo recipitur, & ibi ædificat monasterium. 21.B
Franciscus Parinus Mutinensis juris canonici auctor. 71.D
Franciscani Mutinæ. 124.B
Franciscus Michaelius Archiepiscopus Ravenn. recuperat bona male alienata suæ Ecclesiæ. 388.C
Franciscus Cardinalis Aguzzonus Urbinas plures Metropolitanas Ecclesias obtinuit, & legatus in Vasconia contra Antipapam mittitur. 502.B
Franciscus de Lignamine de malo bonus evasit, factus Episcopus optime vixit. 552.C
Franciscus de Calbulo Episcopus Sassenaten. bellum gerit contra suos, victor pro defensione jurisdictionis suæ Ecclesiæ. 664.B
Franciscus Millinus Episcopus Senogallien. opprimitur a multitudine, quæ accesserat ad concistorium. 875.B
S. Francisci vita carminibus scripta a Foscarario. 719.D
Franciscus Cardinalis Piccolomineus Episcopus Firmanus pluries successit coadjutoribus, & resignatariis, postea factus Papa sub nomine Pii III. 719.B
Francisci Pamphili carmina de Septempeda, & S.Severino. 764.D
Francisci Mariæ ultimi Ducis Urbini obitus 880.B
Franciscanis datur Ecclesia S. Martini de Osfida. 709.D
Franciscani Foropopilium introducti. 613.A
Franciscani Ferrariam introducti. 543.D
Fulienses Cistercienses in montem Soractem a Petro Card. Aldobrandino introducti. 395.B
Funus Card. Petri Aldobrandini. ibid.C.D
Funeris expensis solvendis, ac debitis Episc. Bonifacius VIII. assignat fructus Episcopatus. 228.A
Ss. Fuscæ, & Mauræ martyrium. 329.A
Fuscararius Episc. in conc. Trid. area scientiarum vocatus. 137.B
Fundationis, & dotationis bulla, & instrumenta capellæ S.Priscæ erectæ à Battalia Card. Ariminen. 425.C
Fundatio, & dotatio Ecclesiæ S. Mariæ Magdalenæ, & S.Thomæ Firmi per Presbyterum Episc. 695.A
Fundatio Ecclesiæ S.Domnini Firmi jacentibus primum lapidem Regibus Hispanis. 709.C
Funerale a Ss. expeditum, ut de S.Ubaldo. 812.D

G

GAbellæ subsidii quatrini, & aliarum exemptionem prætendit Episcopus Sarsinæ, & obtinet. 673.A
Gabriel Paleottus ex Auditore Rotæ ad concilium Tridentinum missus Cardinalis creatur. 41.C
Gabriel Paleottus Episcopus Bononien. restituit palatium Episcopale, & Eccles. ac mores cleri. ibid. D.
Gabriel Paleottus celebrat jubileum a Gregorio XIII. indultum Bononiensibus. ibid.
Gabriel Paleottus ex Episcopali sede Bononiensi Archiepiscopali effecta primum sacrum Archiepiscopale facit præsentibus pluribus Cardinalibus, Episcopis, & aliis viris egregiis. 42.A.B
Gabrielis Cardinalis Paleotti opera, & obitus. 45.C
Gabrielis Cardinalis legationes, & egregia facta, avaritiæ odio opes sententiarum a se latarum ad pedes Pontificis in usum sedis Episcopalis deferi 796.C.

Gaddius Cardinalis datus obses Cæsarianis post direptionem Urbis. 720 D
Gaddius Cardinalis cadenti libertati Florentinæ Reipublicæ succurrit irrito conatu. 721. A
Galliæ, & Angliæ discordiæ composita a Martino Papa V. per Nicolaum Albergatum. 3. A B C
Galeatius Bentivolus electus Episcopus Bononiæ, & invito Papa in possessionem intruso Bononia cum sua gente ejectus misere obiit. 37. A
Gallia Cisalpina nunc Romandiola. 321. A
Galliæ Cisalpinæ fines antiqui, & moderni. ibid.
Galla Placidia Ravennæ templum ædificat, ibi sepelitur. 325. C
Galla Placidia Ravennæ grato animo excipit electionem Petri Chrysologi. 333. B
Galliæ, & Italiæ terminus olim Rubicon prope Ariminum. 409. C
Galla Augusta opem dat templo ædifican. S. Gaudentii. 418. B
Galliam legatus Apostolicus petit contra factiosos hæreticos Hippolytus Cardinal. Estensis. 534. C
Galli nomine sedis Apostolicæ forum Livii obsidentes per insidias occisi. 568. C
Gallicum fœdus percutit Philippus Cardinalis legatus, in quo purpuram adipiscitur. 761. C
Gallic. legatio Jo. Bapt. Card. Millini Episcopi Urbinatis cum Card. Alano Carolo VII. Rege. 794. C
Gaspar Silingardus Mutinensium Præsulum historiam scribit. 75. C
Gaspar Silingardus Episcopus Mutinensis legatus ad Regem Galliæ scripsit de Episcopis Mutinensibus. 139. A
Gaspar de Gulfis Episcopus Callien. capite truncatus, quia Duci Valentino resistebat ad favorem Guidobaldi. 821 D
Gotius Cardinalis Battaglia fundat capellam S. Priscæ Arimini. 425. C
S. Gaudentius Episcopus tutelaris Arimini. 412. B
S. Geminianus idololatriam Mutina expulit. 75. A
in Cathedrali ejus corpus. 76 B
S. Geminiani Mutinensis Episc. vita. 76. C
S. Geminianus filiam Imperatoris Constantinopolitani a dæmone liberat. 78. A
S. Geminiani funeri celebran. rapitur celebrans Ravennæ Severus Archiepiscopus, ac Mutinam defertur. 79. A
S. Geminiani in Hetruria civitas dicta ob plures gratias acceptas a S. Geminiano Episcopo. 79. C
S. Geminianus Episcopus variis in litaniis reperitur. 80. D
S. Geminiani Episcopi Mutinensis miracula. 80. D & seqq.
S. Geminiano donaria, & statua ænea dicatur. 130. C
Gentilitiis armis uti noluit Cardinalis Albergatus. 32. D
Gentilitas prædicatione S. Eleocadii e Ravenna convellitur. 327. C
Geraldinus Rodulphus in donatione nepotis Comitissæ Mathildis. 370. B
B. Gerardi Rangonii obitus. 123. A
Germaniæ legatio Cardinalis Nicolai Albergati. 32. A
S. Geruntius Episcopus Ficodensis mortuus apud Callium. 811. B
Gibellini Guelphos Mutina ejiciunt cum Alberto Episcopo. 124. A
Iterum Bonadamum Episcopum. 129. A
Gibellinorum, & Guelphorum factiones Mutinæ sedantur ab Episcopo. 124. A
Gibellinorum, & Guelphorum factionibus attrita Mutina in potestatem Atestini Opizonis se dedit. 126. A
Gibellinorum, & Guelphorum factiones incendio comburunt patriam Callium. 819. B
Gibellini Urbinates destruunt Ripense oppidum Guelphorum. 882. B
Gibertus Archiepiscopus Ravennas creatur Antipapa sub nomine Clementis III. 116. A
Gibertus Archiepiscopus Ravennæ, postea Silvester Papa II. est factus. 334. C
Gibertus Archiepiscopus Ravennaten. Antipapa 17. C.
Gibertus alter, seu Ubertus seditiosus pro Henrico Imperatore contra Gregor. VII. 363. D
Gibertus Antipapa efficitur sub nomine Clementis III. exul repente obiit. 364. A
S. Georgii corpus Ferrariæ. 513. C
Grisforanus Episcopatu Firmano dejicitur a Greg. VII. in Romana synodo. 689. C
Gothi pestilentia diminuti Imolensem obsidionem solvunt. 621. B
Gothi post pugnam Thraciam, & Daciam populantur. ibid. C
Gothi Valentem vulneratum in domo comburunt. ibid. D
Gothorum vicus Forolivii. 567. C
Grassus Cardinalis inconstantia demum post res egregie gestas notatur. 37. C
Gratiæ Episcopi Parmensis scelera. 176. B
Gratiosus Archiepiscopus Ravennæ præditus prophetiæ dono. 344. A
Gregorius Papa VII. confirmat concessiones factas Episcopis Bononien. 16. B
Gregorius XV. in Sabaudiæ Nunciatura purpuram promeruit pace Italiæ procurata. 52. D
Gregorius XV. antea Archiepisc. Bononien. Card. Pontifex efficitur. 53. A
Gregorius V. a Pontificatu dejicitur a Crescentio tyranno, restituitur ab Othone III. Imperat. 206. B
Gregorius IX. dat commissionem ad inquiren. excessus contra Episcopum Parmen. qui impediebat appellationes ad sedem Apostolicam, expilabat, & concutiebat clericos, & committebat laicis causas. 176. B
S. Gregorius tradit corpora Ss. Feliculæ, Crispini, & aliorum Jo. Archiep. Ravennati, qui ad correctionem resipuerat. 338. C
S. Gregorius interdicit usum palli Imperialis Jo. Archiep. Ravennat, & dolet ejus obitum. 338. C
S. Gregorius dilexit Marinianum Archiepiscopum Ravennaten. & eidem concedit privilegium confirmationis obtentorum. 339. AB
Gregorius Archiepiscopus Ravennæ legatus Pontificis pro pace inter Ludovicum, & Lotharium bellum facit, dissipat bona Ecclesiastica, vincitur. 346. B
Gregorius Archiepiscopus Ravennaten. victus pacem componit, in Italiam redit invisus populis restitutus Ecclesiæ. 346. B
Gregorii nomen abraditur ex albo Archiepiscoporum Ravennaten. & honorifica caret sepultura 346. C
Gregorius V. legavit in Germaniam Joann. Archiepiscopum Ravennaten. ad coronandum Othonem III. Imperator. 351. D
Gregorius IX. confirmat Archiepiscopo Ravennaten. infinita castra, & omnia alia privilegia monasteriorum, & Ecclesiarum. 377. D
Gregorius XII. exceptus Arimini a Bendinello, & Malatesta, ad quem confugit. 431. A
Gregorius XII. recenset labores pro tollendo schismate. ibid.
Gregorius Cortesius e monachatu inscius Cardinalis creatur, plura opera litteraria composuit. 799. B
Gregorius IX. Interamnæ. 816. B
S. Gregorius reprobat electionem Episcopi Ariminen. 418. C
Griphonis Card. Ferrarien. Episcopi disceptatio Cardinalatus. 536. C
Grimoaldus Longobardus Rex die Sabathi sancti Forumpopilii diruit, & capit populo deleto. 598. C
Gualdi Episcopi Ariminen. disceptatio, & familiæ descriptio. 427 B
Guarini opinio, & historia de corpore S. Leonis

Papæ

Papæ Ferrariæ refertur, & excutitur. 317.C
Gubernium temporalium in chronico, Imolensi non approbatur in Episcopo. 624.C
Guelphi Florentini abigunt Gibellinos. 169.D
Guelphi, fractis Gibellinis, Mutinen. Bonaccoltio Mantuano tradunt. 74.A
Guelphi, & Gibellini factio Foro Livii extinguitur. 373.B
Guido de Montefeltro Urbini dominus. 779.B
Guido de Montefeltro comes, Urbini investitur a Martino V. vicariatus Castri Durantis. 883.A
Guido Ascanius Sfortia conciliat summ. Pontif. Paulum IV. & Regem Hispaniarum. 189.C
Guido Ascanius Sfortia ædificat sacellum suæ gentis ad S. M. M. ibid. D
Guillelmus a Sabaudia eligitur Episcopus Mutinen. ab Honorio III. quia capitulum dissentien. in partes duas elegerat. 122.D
Gulielmus Episcopus Mutinensis legatus Apostolicus pro pace cum Theutonicis ab Innocentio III. missus. 123.A
Gulielmum Siciliæ Regem Federicus armis Orientis petere satagit. 368.B
Gulielmus Durandus Speculator dictus renuit opimum Sacerdotium Archiepiscopatus Ravennaten. 382.A
Gulielmus Episcopus Urbinas adhæret Antipapæ Clementi, excommunicatur ideo, & privatur ab Urbano VI. 788.A
Gulielmus Durandus Episcopus Mimatensis colligit populum excisi oppidi Ripensis, ac ædificat castrum Durantis. 882.C
Gulielmi Durantis egregia facinora in tumulo recensentur. 891.A

H

Hadrianus Papa, P. in itinere ad Carolum Magnum Spilimberti decessit. 92.B
Hadriani Papæ I. corpus Nonantulæ vindicatur. ibid. C
Hadriani Papæ gesta carminibus Leoninis descripta. ibid. D
Hadrianus Papa creat Patritium Romanum Carolum Magnum. 93.C
Hadrianus Papa a Desiderio Longobardorum Rege exagitatus, Carolum Magnum advocat in auxilium. ibid.
Hadrianus Papa Anastasio, & Leoni Iconomachis resistit. ibid. D
Hadriani Papæ cadaver diviti planeta exuitur a Monachis, qui ira Dei plectuntur. 94.D
Heberardus Episcopus Parmensis schismaticus victo Henrico a Mathilda in spelunca triduo cum Regiensi Episcopo delituit, tandem misere obiit. 167.C
Henricus IV. Imp. appellat Ægidium Episcopum Mutinensem principem suum. 119.D
Henricus Imp. concedit comitatum Parmensem Cadolo Episcopo. 166.D
Henrici Imperat. investitura, & confirmatio concessorum ab Othone Bernardo Parmensi ob remunerationem. 162.C
Henricus IV. Imperator confirmat Parmensibus Episcopis privilegia, & jurisdictiones. 174.A
Henricus Cæsar, dum Romam ad coronam adipiscendam proficiscitur, hospitio excipitur ab Uberto Placentino Episcopo Bononien. 23.C
Henricus IV. Imperat. tractat de restitutione jurium Ecclesiæ Romanæ. 211.C
Henricus Imp. confirmat privilegia, & largitiones Archiepiscopis Ravennaten. 362.C
Henricus Archiepiscopus Ravennæ in Romanam Ecclesiam contumax. 363.D
Henrici IV. Regis Galliæ nuptias benedicit Cardinalis Petrus Aldobrandinus legatus. 395.A
Henricus Rex Galliæ conciliatus cum Hispaniæ Rege, & Sabaudiæ duce a Card. Aldobrandino. ibid.
A S. Henricus Imperator pro Eremitica vita donat S. Romualdo Abbatiam S. Benedicti in Alpibus. 493.A
Henricus Episcopus Imolensis vexatus a ministris Federici Imperatoris illis resistit. 628.A
Henrici IV. reditum in gratiam Romanæ Ecclesiæ, Archiepiscopus Giannottus Urbinas procurat felici exitu. 802.C
Hercules Rangonius excipit hospitio Leonem X. profugum clam e clade Ravennaten. & opibus juvit. 135.B
Herculis templum in cathedralem S. Columbæ Arimini mutatum. 411.D
Herculis fanum in Sacram Ruphillinam ædem versum. 594.C
Herculi decimæ aratoriæ dabantur. 627.A
Hereberto Episcopo Mutinensi concessa facultas Mutinam reædificandi ab Henrico Imperatore. 115.D
B Hermutus Archiepiscopus Ravennatensis a sede ob simplicitatem abdicat. 355.D
Hermutus ad Eremitas scribit litteram auream variorum sanctorum dogmatum. ibid.
Hieronymus Diedus primus Episcopus Cremensis. 60.C
Hieronymus Cardinalis Rusticuccius, vir magnis virtutibus præditus, templum S. Susannæ suæ Ecclesiæ titulum magnifice ædificat. 878.B
Hippolyti Card. II. Estensis legationes plurimæ. 556.C
Hymnus Ss. Synesii, & Theopompi. 112.C
Hippolytus Cardinalis Estensis septennis fit Archiepiscopus Strigoniensis, obtinet plura Sacerdotia, in Ungaria educatus. 554.C
Hippolytus Cardinalis Estensis armis valuit, Venetorum exercitum vincit. ibid.
Hippolytus Cardinalis II. Estensis favet, & recipit eruditos viros. 556.C
Hirundinum, & pernicum miracula S. Aldobrandi Episcopi Forosempronii. 831.B
C Historia Abbatiæ Nonantulanæ, & translationis inibi corporum Ss. 83.C & seqq.
Historiæ fragmentum Placentinæ Ecclesiæ de Ss. Episcopis Sabino, & Mauro, ac corporum plurium Ss. 196.C & monasterii S. Sabini Placent. 203.C
Historia Ravennaten. Hieronymi Rubei. 326.A
Historiæ Cæsenaten. scriptores. 442.D
Historia Vaticana Imolensis civitatis. 619.B
Historia rerum gestarum pro controversia inter Henricum Episcopum Imolensem, & ministros populi, & Federici Imperatoris. 628.A
Hildebrandus Episcopus Mutinensis concedit locum ædificandi Oratorii Stephano presbytero. 105.D
Honorius II. Antipapa, antea Episcopus Cadolus Parmen. inthronizatus ab Henrico Imperatore obsidetur per biennium in Arce S. Angeli. 167.B
Honorius Antipapa pro effugio solvit libras 300 Centio Præfecto. 167.C
D Honorius II. restituit Archiepiscopo Ravennati Ecclesias suffraganeas Bononiam, Parmam, Placentiam, Regium. 365.C
Honorius Papa II. tradendo bona jurisdictionalia, & temporalia Episcopis, fenestram avaritiæ patefecit. 624.D
Horæ canonicæ ritu Romano Mutinensibus indicuntur recitandæ. 131.B
Horcii Jovis Fanum. 443.A
Hospitalia vide Xenodochia.
Horatius Marzarius primus Episcopus S. Severini. 768.D
Hospitale S. Marci Firmi eximitur ab Episcopo. 710.C
Hospitio exceptus Cardinalis de Podieto ab Episcopo Arnoldo Bononien. eo detecto, & incusato de Simonia ab Episcopatu dejicitur. 23.D
Hubertus Episcopus Parmensis fundator monasterii S. Joannis Evangelistæ Benedictinorum. 160.A

Hubertus Episcopus Mutinen. favet Imp. Henrico contra Greg. VII. 116.A
Hugo Imp. confirmat omnes donationes, & concessiones factas per Imperatores, & Reges Parmen. Episcopo, eximitque ab omni jurisdictione. 152.C
Hugo Rex largitur plura bona canonicis Parmen. ut vitam valeant sustentare. 154.B
Idem confirmat Episcopis Parmen. donata ab aliis Imperatoribus. 155.B
Hugo Rex Italiæ confirmat successiones, & exemptiones Episcopis Parmen. 156.B
Hugo Feltrius Episcopus Leopolitanus relicto Federico Imp. ad Pontificem redit. 846.A
Huguccio Placentinus in conc. Senensi creatur Card. Episcopus Tusculanus. 217.D
Humberti Episcopi Ariminen. vita. 419.D
Humiliati in Ecclesiam S. Petri Adrien. introducti. 402. A
Humfridus Archiepiscopus Ravennas frater, & vic. in Italia Henrici Imp. 360.D
Humfridus depositus ob lites excitatas Roman. Eccles. 362.B

I

Jacobus Boncambius Episcopus Bononiensis hospitio excepit Innocentium Pontificem, & plurima Ecclesiæ, & civitati proficua pace agit. 22.B
Jacobus Episcopus Senogalliensis reducit Romanos, & Annibaldensem ad Gregorium Pontificem, 869. C
Jacobus Saladinus Episcopus Cæsenæ adhæret Antipapæ Benedicto. 462.A
Jesuati Ferrariam introducuntur. 548.D
Jesuitæ Firmum introducti. 722.D
S. Ignatius Loyola Venetiis sacris initiatus à Negusantio Episcopo. 670.D
Illustrissimi titulus datur Episcopo Parmensi ab Hugone rege Italiæ. 155.C
Imago chartacea B. Virg. a flammis servata Forolivii. 572.B
Immunitas Ecclesiæ concessa claris familiis, & oclonis Ecclesiæ Mutinensis per Vidonem Imperatorem. 98.BC
Imola cur sic dicta, prius aliquando Forum Syllæ. 618.D
Imola diruta ab Athanarico, reædificata a Longobardorum Rege. 619.A
Imolæ conditorum ac restauratorum historia. ibid.
Imola habet portam Iliorem. 619.C
Imola Romanorum colonia deducitur. ibid.
Imolæ civitatis situs ædificiorum, fori & habitantium descriptio. ibid.
Imolæ Cato Uticensis habitat. 620.A
Imola paruit pluribus dominis, & tyrannis. 620.B
Imolenses viri illustres referuntur. ibid.
Imola ad prædicationem S. Apollinaris Christi fidem suscepit. ibid.C
Imolæ martyrio coronatus S. Cassianus Episcopus Brixiensis. ibid.
Imola a Gothis capta, diruta, & incensa sub Athanarico Rege, martyrio tunc coronatur S. Cassianus. 621.D
Imola patria S. Petri Chrysologi. 622.C
Imola servat corpora plurimorum sanctorum. ibid.
Imolensis clerus, & sacerdotia describuntur. ibid.
Imola interdicta ab Episcopo pro tuitione jurium Ecclesiæ, & impedimento jurisdictionis. 637.D
Imperator Græcorum hospitio accipitur a Nicolao Card. Albergato. 32.C
Imperiale diadema pervenit in prædam Parmensium, qui obsidionem solverant propria irruptione. 141.B
Indulgentias concedit Pontifex auxiliantibus pro correctione occisorum Episcopi Sarsinæ. 662.B
Indulgentia pro sepeliri se facientibus in Ecclesia. 686. B
Indulgentiæ bullæ Gregorii XII. Arimini profugi. 432. A
Innocentius IV. Bononiensi Academiæ dat facultatem Theologiæ facultatem laureandi. 25.A
Innocentius VII. antea Cosmatus Melioratus factus Episcopus Bononiensis non recipitur a clero, & civitate. 27.D
Innocentius IV. rediens a concilio Lugdunensi hospitio excipitur ab Alberto Boschetto Episcopo Mutinensi. 124. B
Innocentius IV. alumnus Ecclesiæ Parmensis. 177.D
Innocentius IV. erigit Placentinam Academiam. 225. D
Innocentii IV. e Gallia reditus. 606.A
Innocentius VII. antea Archiepiscopus Ravennas. 390.B
Innocentius de Maximis Episcopus Bertinoriensis dum se jura Ecclesiæ augere putat, illa pessumdat. 617. A
Inscriptio monumenti ædificationis monasterii Carthusiensium Bononiæ Americi Chati Episcopi. 26.D
Inscriptio monumenti Bononiæ Julii II. Pp. 36.A
Insubria Cispadana eadem quæ Æmilia. 1.A
Insubriæ populus contra Federicum Imp. sociatur a legato Episcopo Mutinensi. 118.D
Instrumentum concessionis in emphyteusim castri Rochæ S. Mariæ Mutinen. 116.D
Instrumentum concessionis loci S. Domnini Mutinen. fratribus Eremitarum S. Augustini. 126.A
Instrumentum confirmationis donationum factarum ab Episcopis Cæsenatensibus canonicis suæ Ecclesiæ, & novæ donationis factæ per Joannem Ricciardellum Ariminensem Episcopum Cæsenæ. 455.C
Instrumentum erectionis monasterii S. Crucis Firmanæ diœcesis donationis, & dotationis factæ per Theodosium Episcopum Firmanum. 683.C
Instrumentum confirmationis donationum, & privilegiorum monasterii S. Savini Firmi concessorum ab Adenulpho Episcopo Firmano. 699. A
Instrumentum donationis, & concessionis plurium Ecclesiarum bonorum factæ ab Ubertello Episcopo Foropopiliensi Abbatiæ S. Ruphilli. 602.B
Instrumentum electionis Episcopi Urbini Joannis de Præfectis. 691.B
Instrumentum creationis notarii factæ per Episcopum Feretranen. seu Leopolitan. 849. A
Instrumentum investituræ factæ ab Episcopo Bertinoriensi Francisco Calbulo de Paulutiis de castro S. Cassiani. 608.D
Intrusus in Episcopatu Placentino male se habet, & pessime tractari facit nuncium Papæ, deponitur. 224.A & seqq.
Investitura castri Rochæ S. Mariæ Balugolis facta. 123.B
Investitura comitum S. Secundi Parmensium gentis Roboreæ. 182.B
Investituræ comitum de Querciola confirmatio Innocentii IV. 307.A
Investituræ plurium feudorum factæ a Fortunato Pellicano Episcopo Sarsinæ. 671.C
Invidia, & odio notatur Jo. Baptista Ferrarius, qui plus cura aggregandi æris, quam justitiæ apud Romanæ curiæ officia valuit. 134.A
S. Joannes Abb. S. Evangelistæ plura sanctimoniæ opera cum sociis. 160. A
Ioanni Aldobrandino Card. percutiendi sacri fœderis pro bello Navali contra Turcas cura demandatur a Pio V. 645.B
Joannes Papa VII. dat litteras commendatitias pro Vvibodo Episcopo Parmensi Carolo Manno 146.B
Joannes Andreas Caligarius consecratur in Episcopum Bertinorii præsentibus Rege, & Regina Poloniæ. 616.B
Joannes Capharellus exordiendo Concilio Ferrariæ missus ab Eugenio IV. 583.A
Joannes Calaber Episcopus Placentinus Antipapa deturbat Gregorium papam, & se inthronizat a

factione Crescentii tyranni. 206. B
Idem Joannes Antipapa ab Othone Tertio depositus mulctatur auribus, & naso, ac per urbem ascenso asino ducitur. 206. B
Joannes Bernardinus Card. Scotus singularis eruditionis vir. 234.C
Joannes Baptista Capranica Episcopus Firmanus occiditur. 718.D
Joannes de Columna Cardinalis Legatus Piceni. 709. C
Joannes Guidiccionus Forosemproniensis Episcopus novos magistratus excitat pro compescendis seditionibus Ghelphorum, & Ghibellinorum. 573. B
Idem poeta laureatus plura opera praeclare panxit. 835. D
Joannes Numajus Episcopus Sassinae jura suae Ecclesiae tuetur acerrime. 665.B
Joannes Paccaronus Firmanus Legatus Innocentii III. contra Albigenses. 701.A
Joannes Petrus Arrivabene Episcopus Urbinas legatus ad Ferdinandum Regem Neapolitanum sacellum B. Mainardi, & Palatium restaurat. 796.A
Joannes Salviatus Card. plurima opima sacerdotia obtinet. 555.B
Idem Joannes Card. Salviatus Legatus ad regem Galliae. ib.C
B. Joannis Satiati Minoritae Calliensis obitus. 820.B
Joannes Episcopus Placentinus confirmatur biennio post electionem. 214.B
Joannes episcopus Placentinus abdicato Episcopatu ad suum Cisterciensis Ord. monasterium rediit. 216. B
Joanni Archiepiscopo Ravennati saepe Angelus apparet. 331.C
Joannes Archiepiscopus Ravennas a Simplicio Papa comminatur de ejectione, si auferit eligere suffraganeos. 334.B
Joannes Archiepiscopus Ravennas defenditur de impostura inobedientiae Pontificis. 338.B
Ioannes Archiepiscopus Ravennae dum causam suorum flagitiorum in conventu Romano perire videt, ad preces confugit, obtinet ne deponatur. 346.D
Ioannis Papae X. literae super aedificationem Rhodigii. 401.B
Joannes Episcopus Faventinus in Syriā profectus armatus sub Ptolemaide occiditur à Saladino cum Archiepiscopo Ravennate ductore crucesignatorum. 498.B
B. Joannes de Tossignano divina inspiratione ductus Episcopus Ferrariensis electus miraculis claret vivus, & mortuus. 551.D
B. Joannes de Tossignano obtinet facultatem ab Episcopo Ferrariensi construendi oratorium & domum pro suis fratribus. 551.C
Joannes Theodulus Episcopus Foropopiliensis Thesaurarius Sedis Apostolicae. 613.A
Jovis & Minervae Fanum Caesenae destructum ab Episcopo. 443.A
Jovis Templum S. Petro Mutinae consecratur. 74. D
Isbrandus Angusciola Abbas de Columba electus Episcopus Placentinus, maluit in claustro vivere, quam Episcopari. 218.C
Isidori Episcopi obitus Bononiae intelligitur de Siculo, non de Hispalensi. 11.A
Isidis Deae Fanum apud Forumpopilii. 590.B
Italicae nationis procurator in concilio Constantiensi Jacobus de Opizis Episcopus Adriensis. 403. D
Italiae curam Marcus Patricius Romanus tenebat tempore Justini Imp. filii Justiniani. 444.B
Italia Oenotria cur dicta. 619.B
Judicia male commissa, & participata in emolumentis cum Episcopo dicuntur latrocinia. 176.C
Judicia antiquitus apud Praetores, non apud Episcopos. 624.C
Julius II. antea Julianus de Ruvere Episcopus Bononiensis Pontifex efficitur. 35.D
Julius II. Ariminum sedi Apostolicae recuperat. 410. C
Julius II. ejus paedagogum Cardinalem, & Episcopum facit. 464.A
Julius Roboreus Cardin. Archiepiscopus Ravennas studuit, & Archiepiscopale Palatium maxima munificentia instruit. 394.B
S. Juliani martyris Ariminum defertur corpus ab Angelis in tumulo marmoreo. 419.B
S. Juliani martyris protectoris Maceratae inventio brachii, & manus. 740.A
Jura Parmensis Ecclesiae restituta ab Opizzone Sanvitali Episcopo. 173.D. & 175.D
Jurisdictio tribuitur a Pontifice S. Theodoro Bononiensi Episcopo in monachis, & presbyteris suae civitatis. 10.D
Jurisdictio Castri aedificati ab Episcopo Mutinensi conceditur Episcopis successoribus a Berengario Rege, & jus faciendi mercatum. 102.C
Jurisdictiones castrorum Mutinensis Episcopi. 120. C
Jurisdictiones temporales, & exemptiones concessae Episcopo Parmensi a Carolo Manno, & Carolo Regibus. 145.A 147.A
Jurisdictionem exercere non possunt consules, & judices Parmenses, nisi prius jurent in manibus Episcopi ex privilegio Imperatoris. Othonis. 175.B
Jurisdictio Episcopalis contra clericos non potest laicis demandari. 176.D
Jurisdictio maxima Archiepiscopi Ravennatis in pluribus locis Romandiolae, & Piceni, ex privilegio Henrici Imperator. 462. 362.C
Jurisdictio temporalis Sassinae Episcopo restituitur. 665. C
Juris ordo, quod tenere poterat Ecclesia pro sui antiqua defensione. 114.D
Justinianus Imperator deceptus in interrogatione inventi thesauri. 336.A
Justiniana gens Chii, & aliarum Insularum Aegaei maris domina. 753.C

L

Lada Atestina mater Marini profugi per aquas ab excidio Comaclensi salvati, monasterium aedificat S. Bartholomaei prope Ferrariam ex voto uti filium salvum recepit. 527. A.B.C
Ladislaus Rex Pannoniae ad obsequium Pontificis rediit. 710.B
Lanfranchus Episcopus Parmensis privatur Episcopatu ab Eugenio III. cum contra Apostolicum praeceptum auxilium tulisset contra Nonantulanos. 172.B
Restituitur ab Adriano IV. ib.
Lateranenses canonici Regium Lepidi evocati. 313.A
Laurentius Campegius plures magistratus egregie obivit. 879.D
Idem post obitum ultimi Ducis Urbini juramentum fidelitatis nomine sedis Apostolicae excepit, Ducatum regit. 880.C
Laurentius Lentius Episcopus Firmanus arma tractat sub Paulo IV. postea in Gallia nuncius. 721.D
Laurentius Medices Urbini Ducatui praeficitura Leone X. expulsis Roboreis. 780.A
Idem contra Franciscum Mariam Roboreum de Ducatu Urbini contendit. 822.D
Laurentii Cardin. Magalotti gesta praeclara. 559.D
Laurentius Roverella Philosophus insignis plures cathedras universitatum doctissime replevit. 553. A
Idem factus Episcopus Ferrariensis destinatus nuncius in Pannoniam, munus egregie obit. ib.
Latinae linguae corruptio. 624.C
Lealis Malatesta Episcopus Leale oppidum aedificat. 429.A

Legatio Apoſtolica in Pruſſia optime habita a Guillelmo Epiſcopo Mutinenſi. 123.C
Legatio S. Bernardi Card. in Inſubria nomine Paſchalis Papæ. 168.C
Legatio Cardinalis Alexandri Sfortiæ ad componendos deperditos homines. 190.C
Legatio Card. Laureril in Anglia, & Scotia. 798.C
Legatio ad Cæſarem, & in Galliam Jo. Guidiccionii Epiſcopi Foroſempronii. 835.D
Legatio ad Cæſarem Malateſtæ Baleonei Epiſcopi Piſaurenſis. 864.B
Legatio Conſtantinopolim Maximi Epiſcopi Senogallien. contra Patriarcham. 867.A
Legatio in Germaniam Card. Jo. Garſiæ Millini pro pace inter Auſtriacos fratres firmanda. 646.D
Item in Poloniam, & Hiſpaniam. ibid.
Legatio Philippi Fontanæ in Germaniam ab Innocentio IV. pro ſubrogando Catholico Imp. Friderico II. excommunicato. 544.A
Legatio Jacobi Paſſerelli in Britanniam. 436.C
Legatio Jacobi Epiſcopi Senogallienſis in Livoniam. 869.D
Legatio Joann. Epiſcopi Ficodenſis in Galliam pro cognoſcenda cauſa matrimoniali Lotharii cum pellice. 468.B
Legatio Jo. Baptiſtæ Caſtelli ad Regem Galliæ, in qua obiit. 438.D
Legationes Joannis Andreæ Bociaccii Epiſcopi Mutinenſis. 133.BC
Legationes Joannis Cardinalis Moroni plures. 136.BC
Legationes Joannis Franciſci Cardin. a Balneo. 478.C
Legatio miſſa ab Eugenio IV. in Germaniam pro Cæſaris electione. 792.C
Legatio ad Regem Pannoniæ Philippi Firmani Epiſcopi. 710.C
Legationes contra Ferrariæ Ducem Vigerii. 876.D
Legationes Apoſtolicæ etiam non Cardinalibus dabantur. 781.C
Legationes duodecim Dominici Card. Capranicæ. 710.B
Legationes Card. Dandini in Galliam, & ad Cæſarem pro pace. 643.D
Legationes in Dalmatia Apoſtolicæ. 448.D
Legationes egregiæ Card. Segæ. 761.C
Legationes Card. de Graſſis. 37.B
Legationes Hippolyti Cardinalis Eſtenſis. 554.C
Legationes Card. Rodulphi Carpenſis. 506.ABC
Legationes Joan. Card. Salviati. 555.B
Legationes Nicolai Card. Albergati plures. 31.D 32.A
Legationes Nicolai Card. Ardinghelli ad Regem Galliæ. 838.A
Legationes Card. Pariſani. 438.A
Legationes Card. Rovercllæ plurimæ. 391.A
Legationes Simonis Pauli Epiſc. Callienſis Nicolai IV. nomine. 820.D
Legatus pro pace bellum facit, & victus remanet. 346.B
Leges, & ſtatuta Æmiliæ Card. Cananus condidit. 138.B
Leges præſcriptæ Ferrarienſibus in vetuſto diplomate, quod dicitur Vitelliani Papæ, & Conſtantini Imp. 521.A & ſeqq.
Lenius Card. S. Carolo Borromæo templum Romæ ædificat. 559.C
S. Leonis civitas, Leopolis, ſive Feretranus mons 841.B
Ejuſdem ſitus deſcriptio. ibid.
Eo ſe recepit Berengarius iram Othonis Imp. declinans. ibid.
Capitur a Leone X. quam Valentinus Borgia irrito conatu appetierat. 841.C
Patria Feretranæ clariſſimæ gentis. 841.D
Ejuſdem ſacerdotia, & monaſteria. 842.D
S. Leonis Epiſc. non reſidet apud Cathedralem ob cuſtodiam militum. 842.C
Ejuſdem Cathedralis translatio in oppidum Pinnæ Billorum a Gregorio XIII. 842.D
Leonis Epiſcopi corpus Ferrariam translatum. 517.A
Diſceptatio an ſit corpus S. Leonis Papæ Quarti. ibid. C
Libertas Eccleſiæ tueri dicitur ab Epiſcopo, etiam cum martyrio. 176.C
Ligures devicti a M. Popilio Lenate divenduntur injuſſu Senatus. 589.D
Livia Auguſta Forum Livii ædificationem procurat. 567.A
Lingua captus fuit Epiſcopus dilapidator bonorum Eccleſiæ. 16.A
Lis Epiſcopi Firmani & marchionis Murro Vallium, dirimitur per Federicum Imperatorem. 693.C
Lis inter Archiepiſcopum Ravennatenſem, Patriarcham Aquilejenſem, & Archiepiſcopum Mediolanenſem ſupra præcedentia terminata a Clemente II. ad favorem Ravennatis. 361.A
Lis inter Epiſcopum Parmæ, & Bononienſis terminatur in ſynodo provinciali. 12.B
Lis finium diœceſis Bononienſis, & Mutinenſis, quomodo terminatur. 11.B
Litis cognitiones, & ordinationis antiquæ, dum moleſtatur Eccleſia ſuper conceſſione Imperiali. 114.D
Lis ſuper confinibus Regienſis Eccleſiæ, & Gonzagæ gentis terminata opera Jacobi Antonii Epiſcopi Mutinenſis. 132.B
Litteræ Adriani ad clerum Placentinum de electione Ugonis Perleonis in Epiſc. 216.D
Litteræ Baſileenſis concilii ad Auximanos. 833.C
Litteræ Benedicti XII. ſuper expulſione Thomaſini de Foliano intruſi in Epiſcopatum Regii Lepidi. 308.B
Litteræ Clementis IV. contra homicidas Vvidonis Epiſc. Saſſenaten. 661.C
Litteræ Eugenii III. ad favorem Joan. Epiſc. Placentini. 214.B
Item de eodem. 215.A
Item de ſubventione facienda Joan. Epiſcopo. 216.A
Litteræ gratulatoriæ reip. Florentinæ pro electione Philippi de Antella. 346.C
Litteræ Gregorii IX. ad Federicum Imperat. pro Epiſcopo Saſſenatenſi. 659.B
Litteræ Gregorii IX. contra exceſſus Gratiæ Epiſcopi Parmenſis. 176.B
Litteræ Gregorii XI. ſupra executione ſententiæ latæ ad favorem Epiſcopi Saſſenatenſis. 669.B
Litteræ Gregorii IX. Eugubinis ad favorem Epiſcopi Callien. 815.D
Litteræ Honorii III. pro expeditione Cruciatę. 815.B
Ejuſdem Odoni Epiſcopo Urbinaten. electo. 786.B
Litteræ Innocentii III. abſolutionis Comitum de Modigliano. 660.A
Litteræ Innocentii IV. contra Placentinæ civitatis officiales. 224.A
Litteræ Urbani VI. confirmationis privilegiorum canonicorum Cæſenaten. 460.D
Litteræ Joann. VIII. ad Carolum Mannum pro Epiſc. Parmen. 146.B
Litteræ Joannis XXII. ſuper alienatione caſtri Pinnæ communi Arimini per Epiſc. Feretranen. 846.C
Litteræ Joan. XXII. proviſionis Eccleſiæ Senogall. de Franciſco Silveſtro. 870.D
Litteræ ejuſdem Joan. XXII. contra occupantes bona Eccleſiæ Senogallien. 871.C
Litteræ Martini V. ſuper reſtitutione factorum indumentorum Card. Bontempi Eccleſiæ Maceraten. 738.B
Litteræ Othonis IV. Imp. ſuper obſervatione privilegiorum Parmen. Epiſc. 175.A
Item Federici II. 175.D

Littera prima pro toto nomine ſcribebatur ab antiquis. 672.A
Litteræ Sergii Papæ de rebenedictione monaſterii Nonantulani. 205.B
Litteræ Urbani IV. pro receptione in gratiam ſedis Apoſtolicæ Callien. 817. AD
Longinus primus Exarchatum Ravennæ nomine Juſtiniani Imp. exercet, & Longobardis opponitur. 337.C
Longobardi victi a Carolo Magno. 325.A
Longobardi quomodo primum in Italiam venerunt. 337.C
Longobardi Mutinam diruunt. 73.D
Lotharius Rex donat Vvidoni Epiſcopo Mutinenſi Salinas Comaclen. 103.C
Lotharius, & Adelbertus Reges confirmant donationes Epiſc. Mutinen. 104.A
Lotharius Imp. concedit privilegium Epiſcopis Placentinis. 206.A
Lucius III. proficiſcens Veronam Mutinenſem Cathedralem conſecravit. 119.C
Ludoviſia gens Bononien. 52.D
Ludovicus Ludoviſius Card. Bonon, a fortuna pluribus cumulatus, parum ſuperfuit. 153.A
Ludovicus Pius confirmat privilegia; Mutinenſibus Epiſcopis. 95.D
Ludovici Pii Imp filii cum Lothario bello dimicant. 346.B
Ludovicus Lotharii filius in Italiam. 346.C
Ludovicus Saregus; vir undequaque litteratura, & genere nobilis Epiſcopus Adrienſis plurima munia ſedis Apoſtolicæ egregie obiit. 407.C
Ludovicus Theodulus Epiſcopus diſputandi munus cum hæreticis excepit. 615.B
Ludovicus XII. Rex Gallorum Cremam Venetis aufert. 57.A
Luitprandus Arrianus vicit. 866. D
Lutheri hæreſim dum compeſcere ſtudet Laurentius Card. Campegius, creatur Card. 38.A

M

MAcharellus Adellardus Cathedralis Ferrarienſis ædificator. 514.D
Macerata ædificata ex ruinis Elviæ Recinæ. 729.D
Maceratæ ſitus deſcriptio. ibid.
Fertile ſolum, ibidem.
Maceratenſis academia, & collegia. 830.C
Maceratenſia ſacerdotia, & monaſteria. 831.A
Maceratæ corporale aſperſum ſanguine e ſacratiſſimo Euchariſtiæ Sacramento ſpectatur. 731.A
Aliæ reliquiæ, ibid.B
Macerata erigitur in Cathedralem, & ei datur diœceſis Recinetum ſede illa ſuppreſſa. 732.A
Maceratenſis Rota agnoſcit cauſas appellationis ab Archiepiſcopo Firmano. 736.A
Maceratenſis Epiſcopus, & Tolentinas dictus. ibid.
Maceratenſis Epiſcopus, & Recanatenſis dictus. 736.C
Maceratenſis, & Recanaten. Eccleſiæ diſiunctio. 743. B 744.D
Maguntinus Archiepiſcopus Card. reperitur ſubſcriptus in bulla Innocentii III. ante Epiſc. Hoſtien. 221.D
Maguntinus Archiepiſcopus Ravenna aufert corpora Ss. Severi, Vincentii, & Innocentii, & Herſodium transfert. 346.A
Mainardinus Ep ſcopus Imolæ vir ſagax res geſtas Federici II. Imp. ſcribit, caſtra ædificat, tyrannus efficitur patriæ. 632.C
S. Majolus ex gente Sacrata, quæ & Majola dicta. 488. D
Malabranca Epiſcopus Ariminen. eruditiſſ. plura ſcripſit. 428.C
Malateſta Robertus electus Archiep. Ravennas, ſed a Bonifacio VIII. impeditus. 381.D
Malateſtæ gentis Arimin. exordium. 410.B
Malateſta fovet & recipit Gregor. XII. 431.A
Malateſta Sigiſmundus occupat pro arce Eccleſiam' palatium Epiſcopale Senogallien. 875.D
Manfredi crudeliſſime necati, & Faventiæ dominio exuti. 490.C
Manfreda gens extinguitur. ibid.
Manfredus Tarentinus hoſtis Eccleſiæ. 710. A
Mantuæ Capitanei ſedis Apoſtolicæ Ludovic. Gonzaga, & Guido Philippinus Feltrinus. 308.B
Mandoſia gens Amerina plures illuſtres viros peperit. 756.B
Marcellus II. Papa nomen mutare noluit ante Pontificatum. 315.D
Marchio; S. Mariæ quatuor caſtella donat Eccleſiæ Foroſempronien. 827.D
Marcus Contarenus Prætor Imolenſis infenſus Epiſc. 638. A
Margarita Auſtriaca Ferrarien. Eccleſiæ nobile ſacrum indumentum donat. 515. C
Margarita Auſtriaca Philippo Hiſpaniarum Regi Ferrariæ deſponſatur. ibid.
Marinus Ateſtinus per aquas evadit a bello Comaclenſi 527.C
Martinus Epiſcopus Parmenſis ſuſpenditur a Pontifice ob dilapidationem bonorum Eccleſiæ, 177.D
Martinus IV. cum exercitu Gallorum Forum Livii obſideri mandat. 568.B
Martinus de Amelia eximius legum doctor dat votum pro reintegratione juriſdictionis Epiſcopi Saſſinæ. 668.A
Martyrii duplex genus. 77. B
Martyrum loca ſeptem in civitatibus exiſtebant. 413.C
Martyres plures Firmi. 680. B
Marzaliæ conventus Metropolitan. Ravenn. 446.D
Mater S. Projecti Epiſcopi Imolenſis, dum eum in ventre geſtat, ſomniat filium parere lilium in manibus geſtantem. 623. B.
Mathematicorum princeps ſui ævi Paulus a Middelburgo Epiſcopus Foroſempronienſis. 835.B
Mathilda Comitiſſa donat caſtrum Rocchæ S. Mariæ Eccleſiæ Mutinenſi. 116.C
Mathilda Comitiſſa vincit, & fugat Hentium Cæſarem. 167.C
Mathilda Comitiſſa Dux S. Petri multa perpeſſa pro Romana Eccleſia. ibid.
Mathilda Comitiſſa proprietario jure comitatum Ferrariæ, & alia tradidit ſanctæ Rom. Eccleſiæ. 170. 7.
Mathilda Comitiſſa donat plurima bona Abbatiæ Nonantulæ cum cenſu Lateranenſi palatio. ibid.
Mathilda Comitiſſa tollit abuſus præſtationum ſubditis de Monticulo. 171.B
Mathilda Comitiſſa ædificiis, & opibus Abbatiam S. Proſperi Regii Lepidi auget. 240.A
Mathilda Comitiſſa donat calcaria aurea pro novæ campanæ fractæ fuſione Monachis S. Bartholomæi Ferrariæ. 530.A
Matrimonialis cauſa Lotharii in Gallia cognoſcitur per legatos ſedis Apoſtolicæ. 468.B
Matrimonia ante concilium Tridentinum Nicolaus Epiſcopus Mutinenſis tribus feſtivis diebus ante celebrationem mandat publicari, ſynodali conſtitutione. 132.D
Matthæi de Afflicto mores, & honores. 610. A
Matthæi Bruni carmina in laudem Arimini. 411.B
Matthæus Pius Epiſcopus Mutinæ Ghibellinos ſedat, & plurima bona parat pro Eccleſia. 125.B
S. Maurus Romanus monachus S. Benedicti Epiſcopus Cæſenæ nepos Joannis IX. Papæ. 446.C
Muri Forilivii exciſi mandante Martino IV. 569.A
S. Maurelius Epiſcopus, & martyr floret. 518. B
S. Maximianus ex bubulco Archiep. Ravennas. 335. C
S. Maximianus arando theſaurum invenit, callidè partem tulit Juſtiniano Imperatori, a quo eligitur Archiep. Ravennas. ibid.
S. Maximianus non recipitur a Ravennatenſib. in

Archiep. per aliquot tempus; tandem excipitur, plura ædificat sacra loca. 336.A

Mediolanensis Archiep. a Roman. synodo dejectus, in cujus locum jussu Joann. Papæ datur facultas eligendi Ariminensi, & Ticinensi Episcopis. 419.B

Mellini Francisci Episc. Senogallien. virtutes, & obitus. 874.D

Mellinus Io. Garsia Card. legatus Apostolicus plura egregie munera obivit. 646.C

Mercati faciendi jus conceditur Episcopis Mutinensib. a Berengario Rege. 102.D

Meldola cum aliis locis donata Archiep. Ravennatensi a Bonifacio nepote Comitissæ Mathildis, 365.A 369.C

S. Mercurialis Episcopi Forovillensis præclara gesta. 574.D

Mobilia auferebantur a civibus Ravennatensibus Archiep. 379.C

Monasteria Bononiensia a sanctis Episc. ædificata, 8.C.D

Monasterii S. Bartholomæi Ferrariæ ædificatio ex voto matris Ladæ Marini Estensis. 527.D

Monasterium S. Bartholomæi Ferrariæ plures egregios viros protulit. 430.B.C

Monasterium S. Columbani ædificat Petrus Bononien. Episc. 11.A

Monasterii S. Crucis Ecclesia territorii S. Elpidii consecrata coram Carolo Imperatore. 683.C

Monasteria plurima Cesenæ. 442.D

Monasterium S. Christophori Castri Durantis eximitur a jurisdictione Episcopi Urbinatensis a Bonifacio Papa IX. 788.C

Monasteriorum ædificatio absque licentia Abbatis, qui Ecclesias habet, non potest fieri. 605.C

Monasterium Flastræ Tolentini Cisterciensis ord. Jesuitis datur. 771.B

Monasterium S. Geruntii Calliensis diruitur pro condenda arce, inde arce diruta ibi Capuccinorum cœnobium excitatur. 813.B

Monasterium Montis Casini vicarius Apostolicus Nicolaus Sandonninus Episcopus Mutinensis. 133.A

Monasterium S. Mariæ de Misericordia Mutinæ dirutum in ædificatione murorum civitatis. 133.C

Monasterium mulierum pœnitentium Mutinæ fundatur. 136.B

Monasterium S. Mariæ de Crispino privilegiis exornat Fridericus Imp. 498.B

Monasterium de Maradio ord. Vallis Umbrosæ recipitur sub protectione sedis Apostolicæ ab Alexandro III. 499.B

Monasterium monialium S. Claræ Urbini celebre, 781.C

Monasterio monialium S. Catharinæ Firmi Ugo Episcopus concedit plurimas exemptiones. 702.C

Monasterii monialium S. Catharinæ Firmi Petrus Episcopus jura antecessorum confirmat. 704.C

Monasteria Parmensia plurima. 142.D

Monasterium S. Petri Benedictinorum Mutinæ fundatio, & dotatio facta a Joanne Episc. 106.D & 108.A & 109.B

Monasterii S. Savini fundator Placentiæ Everardus Episc. Placentiæ. 203.C

Monasterium S. Sabini Placentinum pluribus bonis, & beneficiis auctus a Sigifredo Episc. 206.C

Monasterium S. Sepulchri fundatum a Dionysio Episc. Placentino. 209.B

Monasterio S. Savini Firmi Adonulphus Episcopus confirmat Ecclesias, & donationes prædecessorum suorum. 699.A

Monasteria spectantia ad Archiepiscopum Ravennatensem. 374.C & seqq.

Monachos 1144 habuit sub se Anselmus Abbas Nonantulæ. 900.D

Monasticam vitam induit abdicato Episcopatu in mortis articulo Lucidus Episcopus Ficodensis, 468.C

Monita S. Rufilli Episcopi morti proximus. 597.D

Montis Feretri, & Placentini Episcopi sub Raven. Archiep. ponuntur a Greg. V. 351.C

Mons Altus a Patritiis coloniæ Asculanæ ædificatum. 747.B

Mons Altus erigitur in civitatem a Sixto V. 748.B

Montis Alti territorium amœnissimum, & fertile. 747.D

Monumentum inscriptionis antiquæ Ariminen. 410.A

Monumentum inscriptionis antiquæ Cerviensis. 467.D

Monum. inscrip. antiquæ corporis SS. Zamæ, & Faustini Bonon. 8.B

Monum. inscriptionis antiquæ Foropopiliensis. 589.D. 590.C

Monum. inscriptionis antiquæ de Callio Romæ. 808.B

Monumentum inscriptionis antiquæ S. Severini. 764.C

Monumentum inscriptionis antiquæ Saffenatensium. 651.D

Monumentum inscriptionis antiquæ Tolentini. 770.D

Monumentum inscriptionis Barbati Episcopi Bononien. 11.C

Monum. inscrip. Bartholomæi de Raymundis Episcopi. 28.D

Monumentum inscriptionis collegii Placentini. 232.B

Monumentum Campanæ restauratæ ex aureis calcaribus comitissæ Mathildæ. 530.A

Monumentum inscrip. Catholicæ a Bernardino Card. Spada positum. 440.D

Monum. inscrip. Comaclensis. 482.D

Monum. inscrip. consecrationis Ecclesiæ S. Prosperi Regii. 310.A

Monum inscriptionis carminum Tolentini. 771.D

Monum. inscrip. corporis S. Crescentini Urbini. 785.D

& S. Mainardi Episc. 785.D

Monum. inscript. civitatis S. Angeli in Vado. 882.B

Monumentum inscriptionis consecrationis Urbaniæ. 893.D

Monum. inscrip. carminum S. Sigismundi Regis Imolæ quiescentis. 640.A

Monum. inscrip. corporis S. Alexandri Episc. Firmani. 682.C

Monum. inscrip. corporis S. Victoris Episc. Placentini. 196.C

Monum. inscrip. translationis corporis S. Sabini. 197.B

Monum. inscrip. corporis S. Bernardi Episc. Card. 169.A

Monum. inscrip. consecrationis Ecclesiæ S. Michaelis Firmi. 706.B

Monum. inscrip. consecrationis Altarium Ecclesiæ Bononien. 18.C

Monum. inscrip. Card. de Grassis Episc. Bonon. 37.C

Monum. inscrip. Camerini Card. Alexand. Sfortiæ. 190.D

Monum. inscrip. coronationis Caroli V. Bononiæ. 38.C

Monum. inscrip. Card. Campegii Bononiæ. 39.B

Monum. inscrip. Erminii card. de Valentibus Faventiæ. 510.D

Monum. inscrip. concilii Bononiæ translati. 39.B

Monum. inscrip. Cathedralis Parmensis. 142.C

Monum. inscrip. erectionis Episcopatus Cremen. 60.C

Et consecrationis Ecclesiæ. ibid.

Monum. inscrip. Ecclesiæ de Pace Maceraten. 736.D

Monum. inscrip. ædificationis Cathedralis Ferrariæ. 515.A

Monum. inscrip. ædificationis Ecclesiæ Cathedralis Mutinensis. 116.B

monum. inscript. Eccles. Archiepisc. Ravenn. 335.A

Monum. inscrip. Gotii de Battaliis Card. Arimin. 426.D
Monum. inscrip. consecrationis Ecclesiæ S. Bartholomæi Ferrariæ. 519.B
Monum. inscrip. Faventiæ montis Pietatis. 505.A
Monum. inscrip. Ferrariensis Clementis VIII. 514.B
Monum. inscrip. Ferrariæ translationis corporis S. Leonis Episcopi Vicohabentiæ. 517.B
Monum. inscrip. fundationis Cathedralis Feretran. 841.C
Monum. inscrip. Firmanæ academiæ restaurationis 722.B
Monum. inscrip. Gabrielis Car. Paleottii 34.D 45.AB
Monum. inscrip. Joan. Archiep. Raven. 338.AC
Monum. inscrip. Julii Monterentii Episc. Faventini. 511.C
Monum. inscrip. S. Maximiani Archiepiscopi Ravenn. 336.C
Monum. inscrip. Metauren. 822.B
Monum. inscrip. Mutinen. Nicolai Sansedonii Episcopi. 133.A
Monum. inscrip. Neonis Archiep. Raven. 334.A
Monum. inscrip. primi lapidis jacti in fundamentis Ecclesiæ Metropolitanæ Bonon. ab Alphonso Paleotto Archiep. 46.C
Monum. inscrip. Rodulphi Paleotti. 648.C
Monum. inscrip. Smaragdi Exarchi Ravennæ. 338.C
Monum. inscrip. translationis corporum Ss. Placentiæ. 197.A
Monum. inscrip. Turris campanariæ Maceratæ. 731.C
Monum. inscrip. translationis corporis S. Sixti Placentiæ. 218.B
Monum. translationis corporis S. Maurelii Episc. Ferrariensis. 518.C
Monum. inscrip. Videboldi Parmensis Episcopi. 152.A
Monum. inscrip. Vitalis Episcopi Cæsenatensis. 460.A
Monum. inscrip. Xenodochii Ferrariensis. 552.A
Moyses Vercellensis restaurat Archiepiscopatum Raven. 368.B
Mutinæ situs novus, & vetus. 73.B
Mutinæ ædificationes variæ recensentur. ibid.
Mutina Romana colonia. ibid.
Mutinæ mentio apud plures auctores. ibid.C
Mutinam restituit Constantinus Imp. deinde Carolus Magnus. ibid.D
Mutina pluries excisa. ibid.
Mutinæ domini varii. 74.A
Mutina a Carolo V. Imp. Atestinis principibus adjudicatur. ibid.B
Mutinæ academia celebris. ibid.C
Mutina patria plurimorum virorum illustrium. ibid.D
Mutina Christianam fidem hausit a Dionys. Areopagita. ibid.
Mutinæ idololatria expellitur a S. Geminiano Episc. 75.A
Mutinæ Episcopus variorum Archiepiscoporum suffraganeus. ibid.
Mutinense dominium qui primi ceperunt. 74.A
Mutinæ reædificandi facultas concessa Episcopo. 115.D
Mutinensis jus Ecclesiæ colligitur ex Henrici Imp. privilegio. ibid.
Mutinæ ædificatur Cathedrale templum D. Geminiano. 116.A
Mutina dignitate Episcopali privatur ab Eugenio III. ob invasionem Nonantulanæ Abbatiæ, restituitur pristinæ dignitati ab Adriano IV. 118.C
Mutinensis civitatis murorum ampliatio. 119.D
Mutinensi Ecclesiæ conceduntur privilegia confirmationis, & exemptionis a Federico Imp. 119.A 120.A & 122.D
Mutinen. Episcopus equum post consecrationem prima vice a se conscensum pro itinere ad suam Eccles. deberi cum capitulo litigio contendit. 121.BC
Mutina sacris interdicitur ob ejectionem Episcopi Guelphæ factionis. 124.A
Mutinenses Ghibellinorum Guelphorumque factionibus attriti Opizoni Atestino se dederunt. 126.A
Mutina se in libertatem vindicat. 129.A
Mutina interdicta ob ejectionem Episc. Ghibellini. 129.A
Mutinæ muri ampliati. 119.D

N

Narses Exarchatum Ravennæ fundat. 334.A
Narses S. Geminiani Venetiis templum ædificat. 79.C
Narses S. Geminiani oppidum in Hetruria vocari jubet. ibid.
Narses Gothorum spolia Archiepiscopo Ravennati donat. 337.B
Negusantii Fanenses viri clarissimi. 671.A
Naves Episcopi Parmensis exemptæ in Pado a solutione gabellarum. 161.C
Nerus de Abbatibus crudeli animo mille domicilia Florentiæ igne comburit. 611.B
Nicœnum concilium mandat clericis alterius diœcesis ab Episcopis non ordinari absque literis. 355.B
Nicœni concilii fides propugnata est ab Episcopis Æmiliæ in conciliabulo Ariminensi. 594.B
Nicolaus Albergatus Card. Episcopus Bononiensis efficitur a populo postulatus. 31.D
Ejusdem legationes, & mores. ibid.
Nicolaus Brautius Episcopus Sarsinæ vitas sanctorum carminibus expressit in carcere. 675.C
Nicolaus Baccettius Abbas ord. Cisterciensis, vir eruditione clarissimus, auctoris præceptor, plura scripsit egregie. 133.C
Nicolaus, & Albertus Atestini vicariatu Ferrarien. a sede Apostolica jure fiduciario investiuntur. 547.A
Nicolaus Canalius legatus pro pace ad Galliæ, & Angliæ reges. 389.A
Nicolaus de Mattarellis clarus jurisconsultus Mutinæ evocatus ad condenda statuta dum se in libertatem vindicarat. 129.A
Nicolaus V. Papa eodem anno effectus fuit Episcopus Cardinalis, & Papa. 34.B
Idem Nicolaus literas suæ electionis dat capitulo suæ Bononiensis Ecclesiæ post suam assumptionem. ibid.
Idem Nicolaus vir eruditissimus, literis, & virtute præditis favet. ibid.C
Idem Nicolaus Ariminensis Ecclesiæ jura confirmat. 435.A
Idem Nicolaus V. literatorum hominum dictus Mecœnas. 553.A
Nicolai Sandonnini mira constantia. 132.D
Ejus legationes in Gallia. 133.A
S. Nicolai de Tolentino corpus in dicta civitate colitur. 771.B
Nobilitatis denominatio antiquitus solis viris nobilibus dabatur. 610.C
Nonantulana Abbatia fundata & dotata ab Anselmo Duce Forojuliensi monacho effecto. 83.C
Nonantulanæ Abbatiæ fundationis historia. ibid.
Nonantulanæ Abbatiæ divexatio facta a Mutinensibus, ob id privatur dignitate Episcopali ipsa Mutina. 118.B
Nonantulana Abbatia conceditur Episc. Parmen. ab Henrico Imp. 161.C
Nonantulana Abbatia concremata ab Ungaris. 204.D
Norimbergæ Card. Campegius legatus Apost. contra Lutherum conventum habet, & Ratisbonæ decreta publicat. 38.B
Nova civitas prope Mutinam. 96.B
Nummus Ariminensis S. Gaudentii. 418.B
Numisma Sigismundi Malatestę cum templo. 433.B

Nuntiatura fungitur Jo. Bapt. Castellius ad Regem Galliæ, in qua obiit. 438.C

O

Obitus Anselmi Abbatis Nonantulani. 91.A
Obitus Francisci Philelphi. 35.C
Obitus S. Bernardi Episcopi, & Card. disceptatio, quando contigerit. 169.A
Obitus coadiutoris Episcopi cum futura successione ante coadiutoriam. 613.B
Obitus Francisci Mariæ ultimi Urbini Ducis. 883.B
Obitus Simeonis Aleotti in concilio Tridentin. 586. D
Obsequium erga Episcopum antiquitus magnum erat. 711.C
Obedientia coegit recipere majora dimissis minoribus. 235.A
Oblatum Episcopatum Placentinum respuit Rogerius Costius. 226.B
Octavianus Riarius Forolivii vicarius occiditur, uxor cædem vindicat excidio prætorii. 565.C
Octavianus Card. Ubaldinus efficitur Episcopus Bononien. cum adhuc triginta annos non attigisset. 21.D
Idem partes Federici Imperatoris sequitur. ibid.
Octavii Card. Bandini legationes, & emerita opera. 726.D
Oculis privatur Felix Archiepiscopus Ravennas, qui seditione rebellare coegerat civitatem. 343.A
Odericus Erulorum Rex Ravennam occupat, inde ejicitur a Theodorico Longobardorum Rege. 324.B
Odore fragrat corpus Petri Archiep. Ravennatis 334.C
Odium sibi conciliat Sixtus Episcopus Mutinæ ex asperitate morum. 137.D
Officiales ob impedimentum præstitum executioni litterarum, & citationis Papæ perpetuo ad officia inhabilitantur. 224.B.C
Olivetanis Monachis exactis canonicis regularibus traditur insignis Ecclesia S. Georgii Ferrariæ. 548.C.D
Olivetanus ordo Bononiæ recipitur. 26.C
Oppidum S. Geminiani in Hetruria sic dictum, quando S. Geminianus illud illæsum servavit ab Hunnis. 79.D
Opizo Sanvitalis Episcopus Parmensis gratus Imperatori obtinet confirmationes privilegiorum suæ Ecclesiæ. 174.A
Opera Felicis cæci Archiepiscopi Ravennatis. 343.A
Opera Ugolini Malabranchæ Episc. Ariminen. 428.C
Opera bona operanda ante mortem. 695.A
Oricellarius Bernardus historicus. 862.D
Oratoria, & Ecclesias ædificari non debere cavit Alexander III. inconsulto Episcopo. 119.C
Oratorio ædificando conceditur Ecclesia S. Petri diruta Stephano presb. ab Episcopo Hildeprando Mutinæ. 105.D
Ordelaphi Forolivio ejecti. 565.C
Iterum Forolivio potitus. 569.B
Ordelaphi vicariatu obtento deditione Foropopolii bis conjurat contra Ecclesiam. 590.D
Ordelaphi electio in Episcopum Foropopilien. a Pontifice irritatur. 606.D
Ordeoneus præfectus veteranorum militum occiditur; ejus epitaphium. 590.D
Orientalium Imperatorum Exarchatus Ravennæ. 324.B
Origo dissensionis, & schismatum inter Federicum Imperatorem, & Alexandrum III. 371.C
Ostrogothi Ravennæ. 324.B
Hostia sacra sanguinem effudit super altare Ferrariæ. 538.A
Otho Imp. confirmat privilegia Parmen. Episcopis 157.B
Otho II. plura largitur Vidoni Episc. Mutinensi. 104.D
Otho in Calabria jus dicit. 159.D
Otho Imp. concedit privilegium Parmæ ad instantiam Huberti Episcopi Parmæ. 158.C
Othonis II. confirmatio Parmensis Episcopatus. 160. B
Otho III. Imp. vocat se servum Apostolorum. 359 B
Otho IV. confirmat jura, & privilegia Ecclesiæ Ravenn. 374.B
Otho III. Imp. confirmat jura Ecclesiæ Foropopiliensis. 599.D

P

Pabulum 12. pauperibus tradendum ex antiqua consuetudine in anniversario. 688.B
Paccarona gens Firmana. 701.B
Pacis compositio inter filios Ludovici Pii, & Lotharium. 346.B
Pallii Imperialis usum concessum Archiepiscopo Ravennati quater in anno. 339.B 353.B
Paleottus Jo. Vincentius consiliarius Regis Angliæ. 642.C
Palatium Episcopi Mutinensis magna ex parte instauratum a Nicolao Sandonnino Episcopo viro egregio. 132.D
Pallavicinæ gentis origo a Longobardis. 213.D
Pallavicinæ gentis beneficia, ac donationes erga monasterium de Columba. ibid.
Paleotti Gabrielis Archiepiscopi Bononiensis viri eximii opera. 41.c. & seqq.
Pamphilus de laudibus Piceni carmina pangit. 730.B
Papiensis Cardinalis componit lites Episcopatus Mutinensis, & possessionis denegatæ a duce Ferrariensi spreta PP. censura. 132.D
Papirius Picedus primus Episcopus Burgi S. Domnini. 68.C
Parafrenum Episcopi habere debent Baluguli, quando primum post consecrationem civitatem Mutinæ intrat. 127.D
Parmensi Episcopo conceditur a Conrado Imperatore comitatus Parmensis, & plurima alia castra. 164.B 165.A 168.A
Parmensi Episcopo confirmantur donata a Lothario præsertim curtes Neronis per votivam largitionem. 162.C
Parmensis Episcopus princeps vocatur ab Imp. Carolo IV. 181. A
Parma cur sic vocata. 140.D
Parmenses conditores, situs, & de ædificatione disceptationes describuntur. 141.A
Parma in libertatem se vindicat. ibid.B
pacis auctor inter Bononien. & Mutinen. 118.D
Parma colonia Romanorum floruit florente Imperio. 141.B
Parmæ domini per varia tempora. ibid.B.C
Parmenses adhærent Pontifici contra Federicum Imperatorem, ideoque biennali obsidione premuntur. ibid.
Parmenses facta irruptione solvunt obsidionem, fugant exercitum Federici Imperatoris, magna præda potiuntur. ibid.
Parmenses facta irruptione acquirunt diadema Imperiale Federici Imp. ibid.
Parma iterum jurisdictionis Ecclesiæ effecta à Julio Papa II. ibid.
Parma Gallis restituta a Leone Papa X. iterum adempta. ibid.
Parma Farnesiis data a Paulo Papa III. ibid.
Parma patria Macrobii, & aliorum virorum illustrium. ibid.
Parmenses fidem Christi hausere a SS. Barnaba, & Apollinare. ibid. D

Parmensis Episcopi jurisdictio, & principatus ditissimus. 142.A
Parmensis Episcopus Brixillensis etiam aliquando dictus, & cur. 142.B
Parma ab Attila misere excisa. ibid.
Parmense territorium pluribus bonis refertum. ibid.
Parmensis Episcopus Brixillum confugit excisa Parma ab Attila. ibid.
Parmensium SS. & rerum Episcopatus scriptores Garofanus, & Picus. 143.A
Parmensi Episcopo concessa jurisdictio a Carolo Manno in pluribus locis, & intra tria milliaria a civitate. 148.A
Parmensis Episcopi jura plurima. ibid.A.B.C
Parmensi Episcopo conceditur comitatus Parmensis post mortem Bernardi, ideo Episcopi vocantur comites. 164.A
Parsimonia ingentes divitiæ, & officia adepta fuere. 134.A.B
Paschæ recta celebratio elicitur ex explicito super hoc tractatu edito a Paulo a Middeburgo Episcopo Forosempronii. 835.B
Paschalis Papa II. cum comitissa Mathilda præsens fuit translationi corporis S. Geminiani, & altare consecravit. 116.B
Paschalis Antipapa III. antea Cardinalis Cremensis. 57.B
S. Paternianus Episcopus Bononiensis miracula excipit ad sepulchrum SS. Vitalis, & Agricolæ. 10. B
Pepuli vicarii pro sede Apostolica Bononienses. 24. C
Pentapolis quæ provincia fuerit. 409.C
Patria Alexandri Papæ excutitur qualis fuerit. 230. C
Patavina conjuratio Jo. Anselmini Episcopi Patavini cum Galeazzo comite contra Carrariam. 403. D
Patrochinus Casalescus juris lucerna. 530.C
Patrum 318. imprecatio comminata in Bulla S. Gregorii. 340.D
Paulus Papa II. prius dictus Petrus Barbo Episcopus Cerviensis. 475.D
Paulus III. Papa ante Pontificatum Episcopus Parmensis. 187.D
Pauli diaconi patria Forumlivii. 569.C
Pauperum pater vocatus Octavius Accorambonus Episcopus Forosemproniensis. 838.D
Paulutia, & Calbula gens eadem. 608.C
Paulutius Franciscus hæredem fecit Rempublicam Florentinorum suorum locorum. 609.B
Perleona gens antiqua, & nobilis sustentat suo auxilio Romanam Ecclesiam. 217.A
Perleonæ gentis origo controversa. 218.A
Pergulæ ædificatio ab Eugubinis. 815.D
Pestifera lues cessat Mutinæ ex circumgestatione in processionibus corporum SS. Synesii, & Theopompi. 110.D
Pestilentia Bononiæ cessat, & in aliis locis, ex gestatione, & delatione corporum SS. Synesii, & Theopompi. 14.B
Pestilentia in pluribus Æmiliæ civitatibus cessat per asportationem corporum SS. existentium in Abbatia Nonantulana. 517.D
Petrarchæ judicium de Milleloquio Bartholomæi Episcopi Urbinatis. 786.C
S. Petronius Bononiensis Episcopus, & Patronus plura genti utilia facit. 9.A.B
S. Petronio Bononienses templum sumptuose ædificant. 10.A
Petrus Cluniacensis scribit pro confirmatione Joannis Cisterciensis electi Episcopi Placentini. 214.D
Petrus Aloysius Farnesius primus Dux Placentinus inauguratus de ann. 1545. 234.B
S. Petrus Chrysologus a Sixto papa III. divinitus demonstratus eligitur Archiepiscopus Ravennas irritata alterius electione. 333.A.B
S. Petrus Chrysologus adhuc juvenis diaconus Ecclesiæ Ravennatis effectus. ibid.
S. Petrus Chrysologus patria Imolensis. ibid
S. Petrus Damiani recepit donationem a Petro Arimini pro monasterio. 420 C
S. Petrus Damiani ponit monasterium a se ædificatum Arimini sub cura Episcopi. ibid.
S. Petrus Damiani inscribit opusculum de parentelæ gradibus. 447.A
Petri Cardin. Aldobrandini laudantur gesta. 395. A
S. Petrus Damiani invitatur ad assistentiam electionis novi Episcopi Faventini. 494 B
S. Petri Damiani sermo de S. Ruphillo Episcopo Foropopiliensi adhuc publici juris non factus. 594. D
Petrus Chartularius Episcopus Feretranus vir in omnibus laudatissimus. 855.B
Pia opera Episcopi Rodulphi Paleotti pro Ecclesia Imolensi. 648.B
Philippus Fontana Episcopus Ferrariensis carceri mancipatur a Federico Imp. 380. D
Philippus Fontana Episcopus Ferrariensis legatus Apostolicus ad Federicum II. Imperatorem in Germania. ibid.
Philippus Fontana donat bona monasterio S. Bartholomæi Ferrariæ, & impetrat ei ab Imperatore privilegium. ibid.
Philippus Fontana Archiepiscopus Ravennas vir egregius legatus contra Ezzelinum tyrannum capitur, & se redimit. Ibid.
Philippus Fontana Archiepiscopus celebrat concilium saluberrimum. ibid.
Piceni descriptio. 677.A
Piceni cur sic dicti. ibid.B
Picenum post Longobardos Marchia Anconitana seu Firmana dictum. 678.A
Picentes ad 360. millia in fidem Romanorum descripti. ibid.
Picenum honoris ergo vocatum Pentapolis in sexta Synodo. 678 B
Pileus de prata Cardinalis carceri mancipatur ab Urbano VI. fugam inde arripuit, & adhæret Antipapæ. 389.D
Pileus Cardinalis adversus Urbanum VI. Pontif. in bello aufert plures civitates Urbano, qui eum cardinalatu privat. ibid.
Pileus restituit Arces Spoletanam, & Narniensem, ac montem Flasconem Bonifacio papæ IX. ibid.
Pileo Cardinalatus à Bonifacio restituitur. Ibid.
Pipinus Rex victo Aystulpho Longobardorum Rege Romandiolam Romano pontifici tradit. 322. A
Pisaurum Urbs Regionis sextæ Umbrorum. 857. B
Pisaurum cur sic dictum. ibid.
Pisaurum terræmotu concisum restauratur. ibid. C
Pisaurum iterum destruitur a Totila Gothorum Rege. ibid.
Pisaurum restauratur a Belisario. ibid.
Pisaurum colonia Romanorum deducitur a M. Antonio. ibid.
Pisauri domini per varia tempora. ibid.
Pisaurensia Sacerdotia, ac monasteria. 858.A
Pisauri tutelares SS. martyres, & Episcopi. ibid.
Pius II. papa, antea dictus Æneas Sylvius Piccolomineus, Episcopus Firmanus. 717.C
Pius papa III. antea dictus Franciscus Piccolomineus, pluries ad Episcopatum Firmanum redit. 719.B
Pius papa V. erigit in cathedralem Ecclesiam Ripæ Transonis. 755 C
Planeta diviti exuitur cadaver Hadriani papæ: ob id visio factum incusans ostenditur. 94.D
Placentiæ situs, & ædificatio describitur. 194.C
Placentinæ civitatis conditores referuntur. ibid.
Placentia colonia Romanorum deducta. ibid.
Placentia suppetias fert populo Romano laboranti,

ideo

ideo ab Hannibale excidium passa. 194.D
Placentiam Romani instaurant. ibid.
Placentia acriter obsessa à Cæcina duce Othonis Imperatoris. ibid.
Placentia defensa a Spurina Vitellio. 195.A
Placentiæ Amphitheatrum dirutum. ibid.
Placentia labente re Romana variis tyrannis in prædam cessit. ibid.
Placentia a Julio papa II. sedi Apostolicæ restituta, itemque a Leone papa X. ibid.
Placentia a Paulo III. in feudum datur Aloysio Farnesio. ibid.
Placentia a S. Barnaba prædicationem Christianæ fidei excipit. ibid.B
Placentiæ S. Antoninus martyr legionis Thebeæ. ibid.
Placentiæ rudimenta in fide Christiana. ibid.
Placentia variis metropolitis subjecta per varia tempora. 195.C
Placentina templa, & monasteria egregiæ structuræ. ibid.
Placentia patria B. Gregorii Papæ X. & plurium virorum illustrium sanctitate, & literatura. ibid.D
Placentia ab Alarico Rege direpta. 197.D
Placentia interdicitur, & Episcopali dignitate privatur ob hæresim, absolvitur ejectis hæreticis, ac restituitur. 222.B
Plauti comœdiæ ubi repertæ. 671.D
Podagram tenui victu extinguere volens Cardin. Ludovisius vitam extinxit. 53.B
Polentani Ravennæ. 325.B
Pomposæ Abbatiæ exemptio, ac permutatio. 359.A
Pomposa Abbatia Archiep. Ravennati tribuitur administranda. 359.A
Pontificum gesta in Gallia in unum collecta. 645.A
Pons miraculose a S. Geminiano pro salute oppidi dejectus. 8.A
Possessio Episcopatus Mutinensis per quinquennium denegatur a Borso Ferrariæ Duci spreto etiam interdicto. 132.D
possessio Foroliviensis Episcopatus impeditur ab intruso a Gregorio XII. fr. Alberto de Bonchristianis. 582.C
Præcedentia Archiep. Ravennati debetur ab omnibus Italiæ Archiep. 361.A.B
Prædicatores Faventiam introducti. 500.C
Prædicatoribus Imolam cœnobium datur. 642.D
Præfecturæ sistendi annuæ antiqua forma revocata a Croinbergh Federici Imp. ductore copiarum. 628.C
Prætores duo Urbanus, & Peregrinus apud forum Cornelii. 620.A
Præpositus canonista postea Episc. Parmen. antea præpositus insignis Ecclesiæ S. Ambrosii Mediolani. 187.B
Privilegium Theodosii Imp. concessum academiæ Bononiensi. 9.C
Privilegii Theodosii excutitur veritas. 9.B
Privilegium Federici II. Imp. concessum Episcopis Bononien. 19.C
Privilegium Innocentii IV. PP. academiæ Bononiensi concessum. 25.A
Privilegium Nonantulanæ Abbatiæ Stephani Papæ III. 84.B
Privilegium vide bulla, indultum, concessio, confirmatio, exemptio.
Privilegium Caroli Magni concessum Episc. Mutinensibus. 91.D
Privilegium exemptionis, & confirmationis concessum ab Imperatoribus, iterum a Ludovico II. Imp. Episcopis Mutinensibus datur. 97.B
Privilegium Vidonis Imp. immunitatum, & exemptionum Ecclesiæ Mutinensis. 97.D
Privilegium Lamberti Imperatoris concessum Episcopis Mutinensibus confirmatorium aliorum obtentorum ab aliis Imperatoribus super exemptionibus, ac immunitatibus. 100.B
Privilegium Berengarii Imp. & concessio plurium fundorum Ecclesiæ Mutinensi. 101.C
Privilegium Mutinensis Ecclesiæ Lotharii, & Adalberti Regum. 104.A
Privilegium Othonis Imp. datum Episc. Mutinensibus. 104.D
Privilegium Corradi Imp. Episc. Mutinensib. concessum. 113.A
Privilegia antiquitus Ecclesiæ pro defensione dabantur. 114.D
Privilegium reædificandi civitatem Mutinensem cum aliis amplissimis facultatibus. 115.D
Privilegium Federici Imp. Ecclesiæ Mutinen. concessum. 120.A
Privilegia alia Federici Imper. pro d. Mutinensi Ecclesia. 122.D
Privilegium Henrici VI. Imp. confirmationis jurisdictionum, & aliarum concessionum factarum Ecclesiæ Parmensi. 174.A
Privilegium Othonis IV. Imp. Episc. Parmen. concessum. 175.A
Privilegium Caroli IV. Imp. Episc. Parmen. datum 181.B
Privilegium Regis Rachis Longobardorum in favorem Placentinæ Ecclesiæ emanatum. 198.C
Privilegium Lotharii Imp. Episc. Placentinis concessum. 202.B
Privilegium Innocentii papæ III. elargitum Placentinis Episc. 220.C
Privilegium monasterii S. Sabini civitatis Placentinæ. 218.D
Privilegium Valentiniani Imp. de usu pallii Imperialis Archiepisc. Ravennatibus indultum. 332.A
Privilegia pallii, ac aliarum concessionum, & largitionum castrorum confirmatio Archiepiscopis Ravennatibus impartiuntur a Greg. Pp. V. 353.B
Privilegium S. Greg. Pp. Archiep. Ravennatibus concessum. 339.B
Privil. Henrici Imp. & confirmatio obtentorum pro Episc. Ravennatibus. 362.C
Privil. Federici Imp. concessum Ravennati Archiepiscopo. 371.C
Privil. Ariminensia vide verb. bulla.
Privil. canonicorum Cæsenatensium confirmantur ab Urbano papa VI. 460.D
Privileg. Innoc. papæ IV. concessum Cerviensibus Episc. cum confirmatione aliorum obtentorum. 472.B.
Privil. Caroli Manni Imp. concessum Parmensibus Episc. 145.A
Privil. Ugonis Imp. concessum Episc. Parmensibus super confirmatione aliarum concessionum, & largitionum. 152.B
Privil. Othonis Imperat. concessum Humberto. 158.C.
Privil. Othonis II. Imper. quo confirmantur alia data privilegia, & exemptiones Episc. Parmen. 160.B
Privil. Parmensium Episcoporum, & concessiones aliorum Imp. confirmantur a Conrado Imper. 164.B
Privil. Alex. papæ III. concessum canonicis Cæsenatibus. 451.D
Privil. Honorii papæ II. receptionis in protectionem canonicis Faventinis datum. 494.D
Privil. Lucii papæ II. concessum canonicis Faventinis. 495.C
Privil. Federici I. Imp. concessum Faventinæ Ecclesiæ. 497.A
Privil Federici Imp. datum Monast. S. Mariæ de Crispino Faventinæ. 498.B
Privil. Vitelliani papæ, & concessionis elargitæ Ferrariensibus canonicis. 519.A
Privil. Ludovici II. Imp. concessum monasterio S. Bartholomæi Ferrariæ. 528.C
Privil. monasterii S. Bartholomæi Ferrariæ concessum a Constantino Episc. 531.C
Privil. Henrici Imper. concessum canonicis Ferra-

riensibus. 532.B A
Privil. Henrici III. Imp. concessum Rotlando Episcopo Ferrariensi. 533.B
Privil. Victoris Pp. II. concessum canonicis Ferrariensibus. 533.D
Privil. Alex. Papæ II. cum confirmatione concessorum indultum canonicis Ferrariensibus. 534.D
Privil. Innoc. Pp. II. cum confirmatione statutorum, ac concessionum pro canonicis Ferrariensibus. 535.D
Privil. Adriani Papæ IV. pro canonicis Ferrariensibus. 536.D
Privil. Alex. Papæ III. concessum canonicis Ferrariensibus. 538.B
Privil. Cœlestini Papæ III. concessum monasterio S. Mariæ de flumine Foroliviensis. 578.A
Privilegium Othonis III. Imp. pro Abbatia S. Ruphilli Foropopilii. 599.D
Privil. Alex. Papæ III. cum confirmatione aliorum indultorum monasterio S. Ruphilli Foropopilii, 600.D
Item aliud Honorii III. pro eodem. 605.A B
Privil. Conradi Imp. concessum Episc. Saffenaten. 655.A
Privil. Federici Imp. concessum Episc. Saffenaten. 657.C
Item aliud ejusdem pro eodem Episcopo. 658.C
Privil. Federici II. Imp. concessum canonicis Ecclesiæ Firmanæ. 694.B
Privil. Federici II. Imp. Episc. Firmano concessum, ne molestaretur in bonis. 697.A
Privil. Henrici VI. Imp. concessum pro protectione Firmanis Episc. 698.A
Privil. Federici Æneobarbi Imp. habitare volentibus Imolensem civitatem, & comitatum. 627.B
Privil. Honorii Papæ III. concessum Episc. Senogall. 868.C
Privil. Honor. Papæ II. concessum Episc. S. Leonis seu Feretranis. 844.D
Principes qui pauperes ditant, & honestis personis nihil dant, quid faciant. 627.A C
Prioris canonicorum S. Petri in Vaticano sigillum 701.C
Priori S. Salvatoris Firmi ab Episc. indulgetur pars oblationum, quæ debetur pauperibus pro relevatione damnorum illatorum a Feder. Imp. 707.B
S. Projectus Episc. Imolensis pauperibus, & egenorum usui consulens crumenam divinitus repletam reperit. 623.D
Provincialia concilia Ravennatensia. 579.D 580.A
Provinciale concilium Imolæ de anno 1280. 606.D
Provinciale concilium Forolivii, & Imolæ. 638.C
Provinciale concilium Argentense. 639.B
Provincia Æmiliæ, seu Bononien. Insubriæ Cispadanæ descriptio. 1.A
Provincia Flaminiæ, seu Romandiola Ravennatensis. 321.A
Provincia Urbinatensis, sive Umbria Senonum. 778.A
Provincia Firmana, sive Picenum, aut Marchia Anconitana. 679.A D
S. Prosperi Aquitanici opera, studia, ac summæ virtutes. 241.D
S. Prosperi Aquitanici Episcopatus disceptatio. 242.ABC
S. Prosper Aquitanicus an fuerit Episc. Regii Lepidi in Insubria, an Regii in Gallia Narbonen. ibid.
S. Prosper Aquitanicus à secretis S. Leonis Papæ. 241.D
Prussiam, & Livoniam Christianæ fidei segeti seminandæ Apost. legatione adoritur Gulielmus Episc. Mutinensis. 123.D
Puer monachus, qui ad patrem profectus fuerat absque licentia S. Benedicti, nec mortuum sepultura retinere poterat. 358.B

Q

Qualis cura Episcopalis sit. 624 CD
Qualisquisque sit, nemo est tam infirmus, quod non possit habere quod ei sufficiat; Nemo tam fortis, & dives, ac sanus, ut non habeat pro quo laboret; dictum S. Patris Episcopi. 357.A
Quando lingua Latina corrumpi cœperit. 624.C
Quanta egerit pro pace Regum Christianorum, & pro conciliis œcumenicis congregandis Cardinalis Carpensis. 506.A & seqq.
Quanta pia opera egerit in Episcopatu Imolensi Rodulphus Paleottus Episc. 648.B
Quatuor SS. Coronatorum corpora inventa, & eorum Ecclesia in Urbe restituta, & ornata a Joanne Garsia Millino Cardinali titulari. 647.A
Querelæ Ecclesiæ, & ordinis Ecclesiastici mira exposita narratio in epistola Clementis Papæ IV. dũ differit de occiso Episcopo Vidone Sassinæ. 661.C
Quæ de Card. Capranica referat S. Antoninus 716.D
Quæstio inter plures civitates de patria Alexand. V. Pont. Max. 230.C
Quæstio de nuncupatione, & appellatione œcumenici conc. Trid. 877.B
Querelatus de Simonia, & irregularitate a capitulo suæ Ecclesiæ Petrus Episc. Adrien. se tueri curat. 401.C
Quinquennale studium requiritur in doctoribus, qui judicando præfici debent. 9.D
Quicquid potest operare manus tua, pie instanter fac, nam apud inferos nil proficiunt opes, & sapientia, ut est assertio prudentis. 695.A
Quarta pars bonorum Ecclesiæ canonicis attribuitur. 99.C
Quorum Episcoporum Bononiensium electiones irritatæ. 23.C
Quousque duraverit consuetudo auferendi mobilia Archiep. Ravennatibus. 379.C
Quousque schisma Ecclesiæ Benedicti de Luna duravit, maxima damna Reipublicæ Christianæ obvenere. 231.B

R

Rachis Rex Longobardorum concedit privilegium Episc. Placentiæ, & confirmat concessa per alios. 198.C
Raynaldus Concoregius Archiepisc. Ravennaten. in opinione sanctitatis cleri disciplinam synodis restaurat. 382.C
Raynutius Card. Farnesius Bononien. Ecclesiam ornavit. 41.A
Rangonius Card. deliciæ Senatus. 235.B
Ravennatum Archiepisc. creat Episc. Mutinen. & Symmachus Papa minaces de temeritate litteras scribit. 82.D
Ravennatum Archiep. causæ delegantur ab Innoc. IV. Episc. Mutinensi. 124.B
Ravennati Archiepiscopo adjudicatur suffraganea Ecclesia Placent. 215.D
Ravennæ exordium diversimode a pluribus recensetur. 323.A
Ravennæ antiquitas, & nuncupatio excutitur. ibid.
Ravenna sub Sabinis, & Hetruscis. ibid.B
Ravennæ Umbri auxiliarii acciti, ideo etiam inter civitates Umbriæ aliquando posita. 324.A
Ravennatum ædificiorum miræ amplitudinis, & mœnium conditores. ibid.
Ravenna Romanorum colonia. ibid.
Ravenna Ostrogothis per septuaginta annos paret. ibid.
Ravennæ Exarchatus fundatus a Narsete ejectis Ostrogothis. ibid.B
Ravennæ Archiepisc. administrat nomine Pontificis Rom. jurisdictionem. 325.A

Ravenna ab Astulpho Longobardorum Rege aliquando eripitur. 325.A
Ravennates tyranni. ibid.B
Ravenna adhæret Pontifici contra Federic. II.Imp. ibid.
Ravenna iterum, & bis ablata, ac restituta a Venetis. ibid.
Ravennates Archiep. maxima audacia freti cum Romano Pont. de dignitate decertabant, 326. A
Ravennates Episcopi post excessum S. Apollinaris columba de cælo lapsa indice electi. 325.C
Ravennaten. pietas, & magnitudo ex nobilibus templis, & ædificiis apparet. ibid.D
Ravenna patria plurium SS. & virorum illustr. ibid.
Ravennatensi Archiep. olim plures episc. suffraganei 326. A
Ravennatensi Archiep. interdicitur electio suffraganeorum a Rom. Pont. 334.B
Ravennati Archiep. interdicitur usus pallii Imperialis. 338.C
Ravennaten. Archiep. inobedientes Pontifici Rom. 341.C.342. A & seqq.
Ravennati Archiep. decernitur sessio juxta Pontif. ad sinistram. 361. A
Ravenna Ecclesia Agia Anastasis. 362.B
Ravennæ Archiep. ubique defert crucem, & tintinnabulum, ac benedicit, nisi adsit Rom. Pontif. citra tria milliaria. 379. C
Ravenn. archiepisc. compescitur a S. Projecto episcopo Imolæ jubente Simplicio Papa. 623.C
Ravennates Cerviensibus episcopis infesti, sententia, & Apostolico diplomate compescuntur. 469.B.
Recinetum, sive Recanatum privatur a Jo. xxii. episcopatu in pœnam rebellionis. 732. C
Recanatenses juncti Auximanis trucidant Marescallum Gubernatoris provinciæ, & 300. socios. ibid.
Recanaten. episcopatus, & diœcesis Maceratæ datur. ibid.
Recanatum in gratiam receptum ab Innoc. vi. episc. restitutum. 737.B
Recanatensis, & Maceraten. Ecclesiæ disjunctæ. 743. B
Redempti a servitute argento Ecclesiæ ex vasis conflato. 683.A
Regium Lepidi cur sic dictum. 238.C
Regii Lepidi antiquitas, & conditores discutiuntur. ibid.
Regium Lepidi colonia Romanorum deducta ab Æmilio Lepido Consule. ibid.
Regii Lepidi a Regio Galliæ differentia. 239.A
Regium Lepidi patria plurium virorum illustrium excidium passum a Longobardis restituitur a Carolo Magno. ibid.
Regii Lepidi domini, & tyranni per varia tempora ibid. B
Regii Lepidi a S. Barnaba fidem Christi suscepit. ibid.C
Regium Lepidi pluribus Metropolitis extitit subjectum. ibid.
Regii Lepidi Episc. comites dicuntur. ibid.
Regii nomine tres civitates recensentur in Insubria, Calabria, & Gallia. 242.D
Regii Lepidi an fuerit episc. S. Prosper Aquitanicus disceptatur. 242. ABC
Regii Lepidi episc. Principis Imperii titulum adipiscitur. 239.D
Richardus episc. Placentin. mulctatur exilio a Conrado Imp. 208. B
Riarii Forolivii vicarii extincti. 569. A
Richildes Imperatrix coronatur a Petro episc. Forosempron. 827.B
Rignoni castrum donatur a Federico Imp. Parmen. episcopis. 172.D
Ripæ Transonis civitas cur sic dicta. 755.B
Ripæ Transonis nobile oppidum erigitur in civitatem a Pio V. & Cathedralem. ibid.C
Ripæ Transonis sacerdotia, & monasteria. 755.B
Ripenses Metaurenses vindicant excisam patriam contra Urbinates. 882.C
Roborea gens Urbini Ducatui præfecta extincta. 789. A
Rhodigium ædificatum, & fundatum a Paulo episcopo Adriensi ex permissione Ioan. papæ X. 401. B
Rodulphus Pius card. Carpensis vir omnigena laude præditus bono Christianæ reipub. natus pluribus legationibus egregie fungitur. 506. A
Rodulphus Rex Burgundiæ, & Italiæ donat episcopo Parmensi Sablonetam precibus Hermengardis Comitissæ, & Bonifacii Marchionis. 153.C
Romandiola Gallia Cisalpina, cur Romandiola dicta, 321.A
Romandiola fidelissima Romanis semper illis adhæsit. ibid.
Romandiola Rom. Pont. datur a Pipino Rege. ibid.
Romandiola flos Rom. Imperii, honoris ergo sic appellata, 322.A
Romandiolæ gubernium demandatur Francisco de Calbulo episc. Sassinæ. 664 C
Romandiola cur sic dicta. 568.A
Romani æstate bellis addicti, per hiemem jus dicebant. 556. D
S. Romani corpus dono datum a Pontifice Innocentio II. Grifoni episcopo Ferrariensi quo defertur. 536. C
Romani compressi tumultu, ab errore decepti, ad obedientiam Gregorii IX. reducuntur. 869.D
S. Romualdus Ravennas Eremiticæ vitæ in Italia instaurator. 325. D
S. Romualdus in monasterio Classensi habitum S. Benedicti induit. 351.C
S. Romualdus apud Callii montes secedit. 812. A
Roncionus Marcus Episc. Urbinas in profluenti extinctus. 786. D
Rota Maceratensis. 736.A
Rubea gens S. Secundi feudum obtinet ab episcopo Parmensi ob auxilium præstitum Ecclesiæ. 181. [illegible]
S. Ruphillus Foropopilii episc. sacra templa erexit, ex idolorum fanis. 394. B
S. Ruphilli episcopi corpus apud Forum Livii translatum. ibid.

S

S. Saba per ignem incedit, & illæsus pertransit. 358. D
S. Sabinianus unus ex 72. discipulis fidem Christi Senogalliæ proseminat. 865.C
S. Sabinus Episc. Placentinus aquas Padi in alveo proprio compescuit. 196. D
Sarraceni monasterium Classense diripiunt. 341.B
Sarraceni Adriam destruunt. 402. D
Sassinæ situs, & antiquitas. 651.B
Sassinates cum Umbris centum armatorum millia colligunt pro Romanorum subsidio contra Gallos. ibid.C
Sassinatibus debellatis Romani triumphum habens in capitolio. ibid.
Sassinæ Episcopus Bobiensis etiam dictus. 652.B
Sassinæ Episc. aliquorum oppidorum dominus est 652. D
Sassinæ Episc. jurisdictionem temporalem civitatis habuit. 665. C & seqq.
Schismati Cadoli contra Greg. VII. adhæret Dionysius Episc. Placentinus 209. B
Schisma inter Urbanum VI. & Clem. VII. Pseudo pont. 503.B
Scottorum genere prænobili ortus S. Fulco Episc. Placentinus. 222.C
Scotti nobiles Placentini castra permutant cum Episc. 228.B
Seminarii Imolensis erectio. 645.A
Senogalliæ ædificatio a Gallis Senonibus. 865.B

Senogallia dicta ad differentiam Hetruriæ Senæ. 865.B
Senogallia Umbriæ antiqua civitas. ib.
Senogalliæ cœnobia, & sacerdotia. ib.C
Senogallia a Gothis exciditur. ib.
Senogallien. Episc. imperare cœpit. 868.B
Sententia contra Episc. Mutinensem ad favorem capituli. 122.B
Sententia lata pro Ecclesia S. Reparatæ coram Mathilda Comitissa. 364.C
Sententia lata ad favorem Episc. Forosempron. Alexand. II. Papa sedente. 828.A
Confirmata ab Honorio III. ib.
Sepulturæ, & aliorum sacrorum venditio prohibita. 360.B
Sepultura antiquitus in Ecclesiis, ex privilegio concessa. 496.C
Sepulturæ antiquum jus. 219.B
Sergius Papa confirmat privilegia, & jura Nonatulanæ Abbatiæ. 205.B
Sergius uxoratus eligitur Archiepisc. Ravennas. 343.B
Servitæ Arimini recipiuntur. 424.C
Servitæ quando primum Bononiæ recepti. 22.C
Servitæ Ferrariam introducti. 546.A
Septempeda civitas Piceni ædificata. 764.B
Septempeda excisa a Gothis. ib.
Septempedæ, & S. Severini histor. scripsit eques Lancellottus. ib.C
S. Severus dux lanificus cœlitus dimissa columba super eum, fit Archiepiscopus Ravennas. 329.B
S. Severus doctrina cœlesti infusus egregie ad populum verba fecit. ib.C
S. Severus divinitus Episcopus Cæsenas eligitur. 443.C
S. Severini civitas Piceni ex ruinis antiquæ Septempedæ ædificatur. 764.B
S. Severinum erigitur a Sixto V. in civitatem, & Ecclesia in Cathedralem. 765.C
S. Severini Episc. Septempedani corpus miraculose flumen traiecit. 764.B
Sigefredus ab Imp. simoniace intruditur in Episc. Bonon. 17.C
Sigonii obitus. 45.D
Sigillum antiquum Stephani de Paccaronis nobilis Firmani prioris canonicorum S. Petri de Urbe 701.C
Sigismundus Malatesta, cur templum D. Francisco sacrum Arimini ædificat. 434.A
S. Silvestri Papæ corpus conceditur a Stephano Papa Regi Astulpho pro Abbatia Nonantulana. 83.D
Simonia expetitus Arnoldus Sabaterius Episcopus Bonon. a capitulo ab Episcopatu deiicitur. 23.D
Simonia Cadolai pro adipiscendo Parmen. Episcopatu. 166.D
Simoniacus Archiepiscopatu Ravennæ dejectus. 343.C
Simonia postulatus Episcop. Adrien. a capitulo. 402.C
Sixtus V. Academiam Firmanam restituit, in Metropolitanam erexit. 681.C
Studii Bonon. privilegia. 9.B.C.D
Stephani Papæ litteræ de concessione corporis S. Silvestri Abbati Nonantulæ. 84.B
Sublonetta una cum juribus suis a Rodulpho Rege Parmensibus Episcopis donata. 153.C
Superbia maxima Ioann. Episcopi Placentini. 206.B
Ss. Synesii & Theopompi corporum delatio luem pestiferam Mutinæ extinguit. 14.B
Synodus Romana sub Agathone Papa. 83.A
Synodus Romana sub Symmacho Papa. 10.C
Synodus Papiensis ad favorem Episc. Veron. 115.C
Synodus Romana sub Benedicto Papa VIII. 162.B
Synodus Papiensis. 160.D
Synodus Mogentina. 168.A
Synodus Marzaliæ celebrata ab Archiep. Ravenn. 206.A
Synodus Romana sub Greg. 339.A
Synodus Ravennaten. Petri Archiep. 351.B
Et sub Giberto. 354.C
Item sub Arnoldo. 359.D

T

Templa nobilissima Bonon. 5.D
Templariorum bona Hospitalariis S. Joann. tribuuntur. 23.C
Templum Cathedrale Parmense ad instar S. Petri Romæ exædificatum. 142.C
Templum Societatis Jesu ædificat Romæ Card. Farnesius. 189.A
Templa insignia civitatis Ravennæ. 325.C
Theologiæ studio Bononiæ fundatur. 25.A
Theodoricus Longobardorum Rex Ravennæ sedem fixit. 324.A
Theodoricus Rex quando Ravennam occupavit. 334.B
Theodoricus Rex legatum mittit Ecclesium Archiep. Ravennatem ad Justinianum Imperat. 335.A
Theodosius Episc. Firmanus fundat, & dotat monasterium S. Crucis. 683.C
S. Theopompi, & Synesii martyrum antiqua carmina. 111.B
Tintinnabuli deferendi usus. 379.C
Tomasinus de Foliano occupat Regiensem Episcopatum. 308.B
Tolentini antiquæ civitatis descriptio. 770.B
Tolentinum in civitatem erigitur, & Ecclesia in Cathedralem per Sixtum V. 772.D
Tolentinum cur sit dictum, & a quo conditum. 770.B
Tolentinum an fuerit colonia Romanorum. ib.
Tolentinum patria plurimorum illust. virorum. 771.B
Tolentinates fidem Christi sumpserunt Apostolorum temporibus prædicante Sancto Catervo. 771.C
Tolentinas antiquus Episc. interest conc. Romano sub Symmacho. 772.C
Translatio Cathedralis S. Leonis Feretran. ad oppidum Pinnæ Billorum. 851.A
Traversarii Ravennæ viri nobiles. 325.A
Terræmotus ingens Ferrariæ. 557.D
Tridentini, & Veronensis Episc. controversia, ab Episcopo Ferrariensi cognoscitur. 527.A
Tumulus Achillis de Grassis Card. Bononiensis. 37.G
Tumulus. Antonii Tubetæ Episcopi Urbinatis. 798.B
Tumulus Antonii Card. Corarii. 30.B
Tumulus Augustini Zannetti suffraganei Bonon. 40.C
Tumulus Ægidii Foscararii Episc. Mutinensis. 137.C
Tumulus Alphonsi Putei Episc. Burgi S. Donnini. 70.D
Tumulus Aldobrandini Estensis. 547.C
Tumulus Alberti Sanvitalis Parmensis Episcopi. 178.B
Tumulus Alex. Card. Sfortiæ Episc. Parmensis. 190.D
Tumulus Alexand. Rubei Episcopi Parmensis. 192.C
Tumulus Alexand. Musotti Episcopi Imolensis. 646.A
Tumulus Agnelli Archiepiscopi Ravennat. 337.B
Tumulus Antonii Malatestæ Episc. Cæsenaten. 463.B
Tumulus Achillis Marescotti Episc. Cervien. 476.B
Tumulus Aurillæ Comitissæ Mathildis Pincernæ. 529.D

Tumulus Aldobrandini Atestini Episc. Ferrarien. 547. C A
Tumulus Aloysii Capræ Episcopi Pisauriensis, 862. B
Tumulus Alphonsi Rossetti Episc. Ferrariensis. 558. B
Tumulus Aloysii Tassi Episcopi Maceratensis, 862. B
Tumulus Annibalis Oricellarii Episc. Carcasson. 862. D
Tumulus Augustini Lanfranchi Episc. Forosempronien. 834. B
Tumulus Baptistæ Pallavicini Regii episcopi, 311. C
Tumulus Bernardi Marcellini episc. Cæsenaten. 459. D
Tumulus Bernardini de Leis episcopi Calliensis, 822. A
Tumulus Bernardi Episc. Bononien. 17. D
Tumulus Bernardi de Carpo Episc. Parmensis. 185. A B
Tumulus Benedicti Manzolii episc. Regii Lepidi 317. C
Tumulus Bertrandi Constabilis episc. Adrien. 405. C
Tumulus Bartholomæi episcopi Bononiensis. 38. C
Tumulus Blasii de Novello episcopi Adriensis, 404. D
Tumulus S. Bonitii episc. Placentini. 211. A
Tumulus Bonifacii episcopi Regii Lepidi. 313. C
Tumulus Borsi Ducis Ferrariæ. 553. B
Tumulus card. Philippi Carafæ episc. Bononien. 27. D
Tumulus card. Campegii episcopi Bononiensis. 39. A
Tumulus card. Roberti Galli ord. Cisterciensis, 180. B
Tumulus card. Sclafinati episcopi Parmensis, 187. A
Tumulus card. Blandæ Castillionæi episc. Placent. 231. C C
Tumulus cardin. Seghæ episcopi Placentini. 235. D
Tumulus card Pilei de Prata. 390. A
Tumulus card. Meliorati Archiep. Ravennæ. 390. C
Tumulus card. Roverellæ Archiep. Ravennæ, 391. B
Tumulus card. Petri Aldobrandini Archiep. Ravennæ. 395. D
Tumulus card. Fatii Sanctorii episcopi Cæsenat. 464. A
Tumulus card. Michaelis Angeli Tonti episc. Cæsenaten. 465. C
Tumulus card. Aguzzonis episcopi Faventini, 502. C
Tumulus card. Erminii Valentis episcopi Faventini 510. D
Tumulus card. Marci Antonii Gozzadini episcopi Faventini. 512. A
Tumulus cardd. Atestinorum. 556. D
Tumulus card. Jo. Bapt. Millini episc. Urbinat. 794. D D
Tumulus card. Jo. Garsiæ Mellini episc. Imolen. 647. D
Tumulus card. Nicolai de Gaddiis. 721. B
Tumulus card. Dominici Pinelli episc. Firmani, 723. A
Tumulus cardin. Lucii Saxi episcopi Ripani, 760. D
Tumulus card. Julii de Rovere episc. Urbinat. 799. D
Tumulus card. Ardinghelli episc. Forosempron. 838. A
Tumulus card. Jacobi Thebaldi episc. Feretrani. 847. D
Tumulus card. Hieronymi Rusticuccii episc. Senogall. 878. B
Tumulus card. Dionysii Laurerii episc. Urbinat. 799. A
Tumulus card. Gabrielii episc. Urbinatensis. 796. C
Tumulus card. Dominici Capranici episc. Firmani, 716. D
Tumulus card. Hieron. Dandini episc. Imolen. 644. C
Tumulus card. Hieronymi Veralli. 614. B
Tumulus card. Rodulphi Pii episcopi Favent. 506. D
Tumulus card. a Balneo episcopi Cerviensis, 478. C
Tumulus card. Decii Azolini episc. Cerviensis, 477. C
Tumulus card. Berlingerii Gypsii episc. Arimin. 439. D
Tumulus card. S. Georgii. 187. C
Tumulus card. Jo. Stephani Ferrerii episc. Bonon. 36. C
Tumulus card. Sebastiani Pighini episc. Adrien. 406. B.
Tumulus card. Vidonis Ascanii Sfortiæ episc. Parmen. 189. D
Tumulus card. Jo. Bapt. Ferrarii episc. Mutinen. 134. C
Tumulus card. Nicolai Albergati episc. Bonon. 33. A
Tumulus card. Blandratæ. 509. A
Tumulus Claudii Rangonii episcopi Regii. 318. C
Tumulus Christophori Boncompagni Archiep. Ravenn. 394. D
Tumulus SS. Catervii, & sociorum Tolentini. 771. D
Tumulus Cornelii Mussi episcopi Bertinorii. 614. D
Tumulus Eustachii Locatelli episcopi Regii. 316. D
Tumulus Friderici de Comitibus S. Martini episc. Ferrarien. 542. D
Tumulus Felicis Tyranni Archiep. Urbinatensis. 802. B
Tumulus Felicis Archiep. Ravenn. 343. B
Tumulus Francisci de Boateriis episc. Comaclen. 484. A
Tumulus Francisci Martelli episcopi Regii. 317. B
Tumulus Francisci Mellini episcopi Senogallien. 875. C
Tumulus Francisci de Lignamine episcopi Ferrarien. 552. D
Tumulus Francisci de Calbulo episc. Sassenaten. 664. D
Tumulus Gasparis Silingardi Episc. Mutinen. 139. A
Tumulus Gratiosi Archiepiscopi Ravennaten. 344. B
Tumulus Gebeardi Archiep. Ravenn. 360. D
Tumulus Galeatii Moroni episcopi Maceraten. 745. B
Tumulus Ghillini episcopi Comaclen. 487. B
Tumulus Gofredi de Vezzano episcopi Parmen. 179. D
Tumulus Guillelmi Durandi episcopi Mimaten. 891. A
Tumulus Guillelmi Foliani episc. Regii. 306. D
Tumulus Hieronymi Melchioris episc. Macerat. 744. D
Tumulus Hieronymi Sanctucii episc. Forosempron. 834. D
Tumulus Horatii Gerardi episcopi Comaclensis. 488. B
Tumulus Joannis episc. Bononien. 18. D
Tumulus Joan. episc. Bonon. 31. C
Tumulus Joan. de Podio episcopi Bononiensis. 35. A
Tumulus Joan. Jacobi Diedi episcopi Cremen. 61. A
Tumulus Joan. Andreæ Bociacii episc. Mutinen. 133. D
Tumulus Joan. Linati episc. Placent. 237. C
Tumulus Joan. de Tossignano episcopi Ferrarien. 552. B

Tumu-

A Tumulus Joan. Fontanæ episcopi Ferrariensis. 559.B
Tumulus Joan. de Numaiis episcopi Foroliviensis. 582.A
Tumulus Joan. Andreæ Caligarii episcopi Bertinorii. 616.C
Tumulus Joann. Bapt. Capranici episc. Firmani. 718.D
Tumulus Joan. Bapt. Sighizelli episcopi Faventini. 507.C
Tumulus Joan. Petri Arrivabeni episcopi Urbinat. 796.A
Tumulus Joann. Guidiccionii episc. Forosempron. 835.D
Tumulus Joannis Ruschæ episcopi Parmensis. 184.D
Tumulus Julii Canani episc. Mutinen. 138.C
Tumulus Julii Cæsaris Salicini episcopi Ariminen. 439.B
Tumulus Jacobi Passarelli episcopi Ariminensis. 436.D
B Tumulus Juliani episc. Bertinorien. 612.B
Tumulus Lazari Pellizarii episcopi Mutinensis. 139.B
Tumulus Lucæ Cerruti episc. Constantien. suffraganei Parmen. 190.B
Tumulus Laurentii Pinotti episc. Regii. 309.D
Tumulus Laurentii Laureti episcopi Adriensis. 406.C
Tumulus Laurentii de Ballachis episc. Ariminensis. 424.C
Tumulus Ludovici Sareghi episc. Adriensis. 407.D
Tumulus Ludovici de Grassis episc. Ariminen. 435. A
Tumulus Laurentii Roverellæ episc. Ferrariensis. 553.B
Tumulus Liti Alidosii episc. Imolen. 640.B
Tumulus Mariniani Archiepiscopi Ravennaten. 341.A
Tumulus Odonis episc. Forosempronien. 832.D
C Tumulus Octavii Accorambonii episc. Forosempronienſis. 838.D
Tumulus Octaviani Ubaldini, & aliorum episcoporum Bonon. 22.D
Tumulus Pauli Æmilii Joannini episc. Montis Alti. 751.D
Tumulus Pauli Æmilii Sanctorii Archie. Urbin. 803.C
Tumulus Pauli Capranici Archiepisc. Beneventani. 717.D
Tumulus Paccaroni Paccaroni canonici Firmani. 702.B
Tumulus Pavonum Ariminen. 440.B
Tumulus Petri de Coconate Episcopi Placentini. 229.B
Tumulus Petri Mentii Episcopi Cæsenatensis. 463.D
Tumulus Petri Griphi episcopi Forolivien. 585.B
Tumulus Petri episc. Foropopilien. 607.A
Tumulus Philippi episc. Urbinaten. 795.C
D Tumulus Rogerii Cacciæ Episcopi Placentini. 228.C
Tumulus Rodulphi de Tossiniano episcopi Senogallien. 879.A
Tumulus Sebastiani Poggi episc. Ripan. 762.D
Tumulus Scipionis Mainentis episcopi Mutinensis. 132. A
Tumulus Sixti Vicedomini episcopi Mutinensis. 137.D
Tumulus Sigismundi Malatestæ. 433.D
Tumulus Superantii Lambertuccii episcopi Cervien. 474.B
Tumulus Theodorici episcopi Cervien. 473.D
Tumulus Thomæ de Marzapiscibus episcopi Ferrarien. 548.A
Tumulus Thomæ de Aste episcopi Foroliviensis. 584.D
Tumulus Tiberii Mandosii episcopi Montis Alti. 752.D
Tumulus Vibodi episcopi Parmensis. 152.A
Tumulus Ugonis Rangonii episc Regii. 314.C
Tumulus Vvidonis de Monte bello episcopi Ferrariensis. 545.D

V.

Valentiniani Imp. privilegium assertum ab Archiepiscopis Ravennatibus de Manto, seu Pallio Imperiali, suspectum. 332.A
Valens Imperator vulneratus in domo comburitur a Gothis. 621.C
Valentis uxor Dominica Constantinopolitanam urbem viriliter tuetur. ibid.
Varani Tolentini domini. 771.A
Vasa aurea, & argentea largita Ecclesiæ Ravennati. 335.B
Ubertæ gentis Florentinæ laudes, & monumenta 172.A
Ubaldus Archiep. Ravennas, dimisso Archiepiscopatu, cum aliis regulam canonicorum Lateranensium profitetur. 377.C
Ubaldini inter potentes a Federico annumerati. 498.C
Vectigalium exactio ab agricolis juxta antiquam formam, & solutionis modum. 376.B
Vectigalia antiqua S. sedi Apostolicæ solvenda a Ferrariensibus. 522.A
Venetorum, & Mediolanensium contentiones, legatione card. Albergati sublatæ. 32.A
Veneti pluries Ravennam occupant, & restituunt. 325.B
Veneti, ac Januenses fœdere juncti a Fortunio Vasellio card. 389.B
Veneti Faventiam detinent. 490.C
Veneti diruere Portum Comaclen. 527.C
Venetorum, & Atestinorum dissidia, & pugna ob civitatem Comaclen. ibid.
Venetorum orator in itinere ad Pontif. pro re Comaclen. detinetur. ibid.
Venetiis reconciliatio Alexand. Papæ III. cum Federico Imp. 859.A
Verba Missæ: *Et te in veneratione B. Mariæ Virginis laudare*: Urbanus II. papa I. Placentiæ celebrando pronunciavit, inde universalis Ecclesia recepit. 211.B
Ugolinus de Rubeis ex Comitibus S. Secundi obtinet confirmationem privilegiorum a Carolo IV. Imp. 181.B
Ugolinus ob recuperationem bonorum Ecclesiæ Romanæ eiicitur a civitate, per decem annos exulare cogitur. 182.B
Ugolinus Rubeus affectans Principatum Parmen. a Barnaba Vicecomite dolose capitur, & Mediolani veneno extinguitur. 184.B
Ugolinus Aquaviva suum castrum donat Calliensi civitati, efficitur monachus, & episc. 818.B
S. Victor Placentinus episc. ædificat Ecclesiam, quam D. Antonino præsagit postea dicaturam. 196.C
Vicani qui. 410.A
SS. Victoris, & Valentini inventio corporum Arimini. 415.A & seqq.
Vicarii Faventiæ Manfredi sedis Apost. nomine. 502.A
Vicarii Imolæ Alidosii nomine sedis apost. ibid.
S. Vicini Episc. Sassenatensis miraculis clari historiæ fragmentum. 653.A
Victor papa II. concedit privilegium episc. Ferrariensibus. 533.D
Vido episc. Mutinen. efficitur Archicancellarius ab Othone Imp. 104.D
Vido Insubriæ legatus episc. Mutinæ nepos Archidiaconi magnus jureconsultus. 129.C
Vido Imp. donat monasterium S. Agathæ Ageltrudi Imperatrici. 151.B
Vido episc. Placentinus adhæret Berengario, contra Rodulphum comitem. 205.C

Vido episc. Ravennas ductor cruciatæ in bello cum episc. Faventino a Sarracenis obtruncatus. 373.B A
Vido episc. Sarsinatensis pessime trucidatus ab Alexandro Aldobrando, & aliis bona suæ Ecclesiæ occupantibus. 661.B
Vido Abadius jure consultus eximius. 22.D
Vido Appius Dux Gallorum per insidias a Foroliviensib. cum 2000. Gallis occisus. 568.C
Widiboldus episc. Parmen. nepos Caroli Manni amplis. privilegiis donatur. 145.A.B
Villa Catonis Uticensis apud Imolam. 610.A
Vinum Cæsenatense optimum. 442.B
Virginum conjugium coacte imperans hæresis exploditur. 78.B
Viri plures magni nominis, qui Card. Joann. Salviatum laude prosecuti sunt. 556.A
Viri clarissimi litteris, & armis illustres Forolivien. 569.B & seqq.
Visitator Urbis Apostolicus Annibal de Grassis episc. Faventinus. 508.A B
Vitæ SS Synesij, & Theopompi a quibus scriptæ. 111.B
Item de iisdem carmina. ibid.
Vitæ sanctorum cur in eorum solemnitatibus recitentur. 443.D
Vita S. Severi episc. Cæsenatis. ibid.
Vitellotius cardin. Vitellius gesta Pontificum in Gallia colligit. 645.A
Umbri Ariminum coloniam deducunt. 469.D
Umbria Senonum Gallia togata. 778.A
Ungari Ital.am clade afficiunt, Nonantulanam Abbatiam concremant, & diripiunt. 204.D
Universitas, vide Academia.
Urbanus papa II. in itinere Gallicano Placentiæ concilium congregat. 211.B
Urbanus papa III. Ferrariæ obiit. 540.A
Urbanus papa VI. carceri mancipare facit Cardin. Pileum. 389.D
Urbanus papa VI. milite collecto a Cardin. Pileo appetitur, ac exuitur pluribus civitatib. ibid. C
Urbani papæ VIII. concessio delationis capparum ad instar canonicorum S. Petri de Urbe canonicis Maceratensibus. 745.D
Urbanus papa VIII. residentiam episcoporum ad antiquum sacrorum canonum præscriptum reducit. 785.B
Urbanus papa IV. recipit in gratiam, & absolvit Callienses. 817.A.D
Urban. papa VIII. Ecclesiam Abbatiæ S. Christophori Castri Durantis erigit in Cathedralem, & oppidum in civitatem. 884.B
Urbani VIII. papæ litteræ provisionis episcopatuum Urbanien. & S. Angeli. 8..2.D
Urbaniæ nomen inditum oppido Castri Durantis ab Urbano papa VIII. 883.D
Urbaniensi Episcopatui uniuntur oppida Mercatelli, & Lamulæ. 888.C
Urbania, vide Castrum Durantis.
Urbinum in Umbria Senonensi. 778.A
Urbinates Hortenses, & Metauren. 779.A
Urbini situs, & chorographia describitur a Procopio. ibid.
Urbinum capitur à Belisario, diruitur, & restituitur. ibid B
Urbinum Montefeltris paret, Roboreis, ac Mediceis. ibid.
Urbinum redit sub dominio S. Ecclesiæ Romanæ Urbano VIII. Pont. ibid.
Urbini arx diruta, & denuo ædificata. 780. A
Urbinum quando Christianam fidem susceperit. ibid.B
Urbini sacerdotia, monasteria, & loca pia enumerantur. 781.E
Urbino ab Antipapa Clem. datur episcopus. 788.A
Urbinates Episc. tempore schismatis electi. 790.A
Urbinatis collegii judicum erectio. 796.D
Urbinum erigitur in Metropolim. 800.B
Urbinum Metauren. 882.B
Ursianum templum Ravennaten. a S. Urso ædificatum. 331.A

X

Xenodochia fundata ab Anselmo Nonantulano Abbate. 90.C
Xenodochium fundatur a Matthæo Pio episc. Mutinensi. 125.B
Xenodochia plura ope episc. Mutinen. ditata, & confirmata. 128.D

Z

S. Zama mittitur episc. Bononiam a S. Dionysio papa. 7.D
S. Zama fundat Ecclesiam Cathedralem Bonon. & ibidem sepulturam recipit. 8.A

FINIS.

A01AG70442

NOI REFFORMATORI
dello Studio di Padova

HAvendo veduto per atteſtato del Segretario noſtro nel libro Stampato in Roma l'anno 1647. intitolato ITALIA SACRA, ſive de EPISCOPIS ITALIÆ Tomus II. Auctore D. FERDINANDO UGHELLO, non eſſervi coſa alcuna contro Principi, e buoni coſtumi, concedemo licenza a Sebaſtiano Coleti, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di ſtampe, e preſentando le ſolite copie alle publiche librarie di Venezia, e di Padova.

Data 22. Agoſto 1717.

(Girolamo Venier Kav. Proc. Refformator.
(Franceſco Soranzo Proc. Refformator.
(Lorenzo Tiepolo Kav. Proc. Refform.

Agoſtino Gadaldini Segretario.

REGESTUM.

* ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii KK Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vv Xx.

Omnes ſunt Terniones præter * Rr Ss Tt Vv Xx. Duerniones.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google